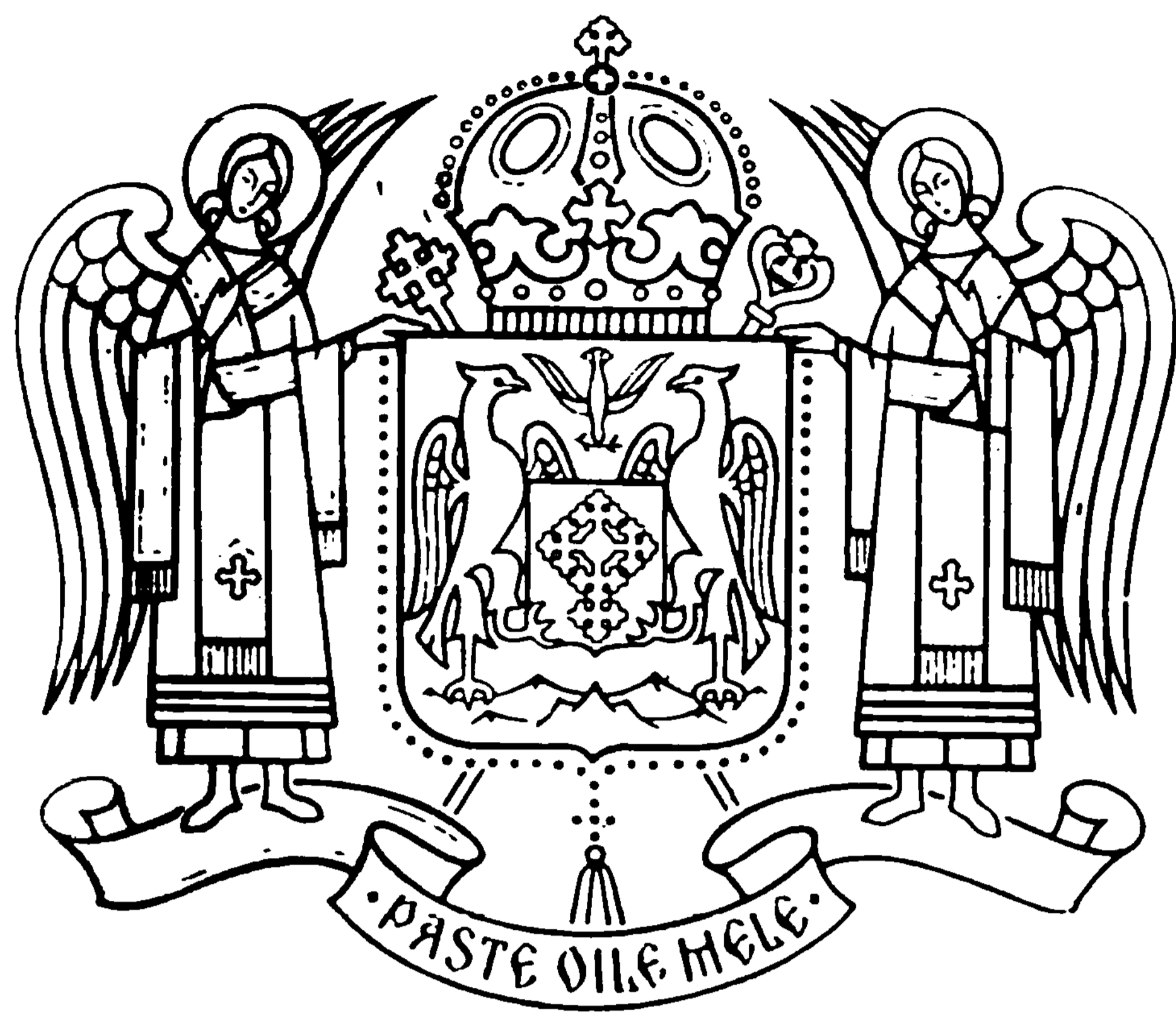

P 1 4

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

BULETINUL OFICIAL AL PATRIARHIEI ROMÂNE

ANUL CXVIII, Nr. 1—3, IANUARIE—MARTIE. 2000

C U P R I N S

PASTORALE, MESAJE

<i>Început de an 2000, la Betleem († Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române)</i>	3
<i>Mesajul Întâistătorilor Bisericii Ortodoxe la împlinirea a 2000 de ani de la Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos . . . . .</i>	5

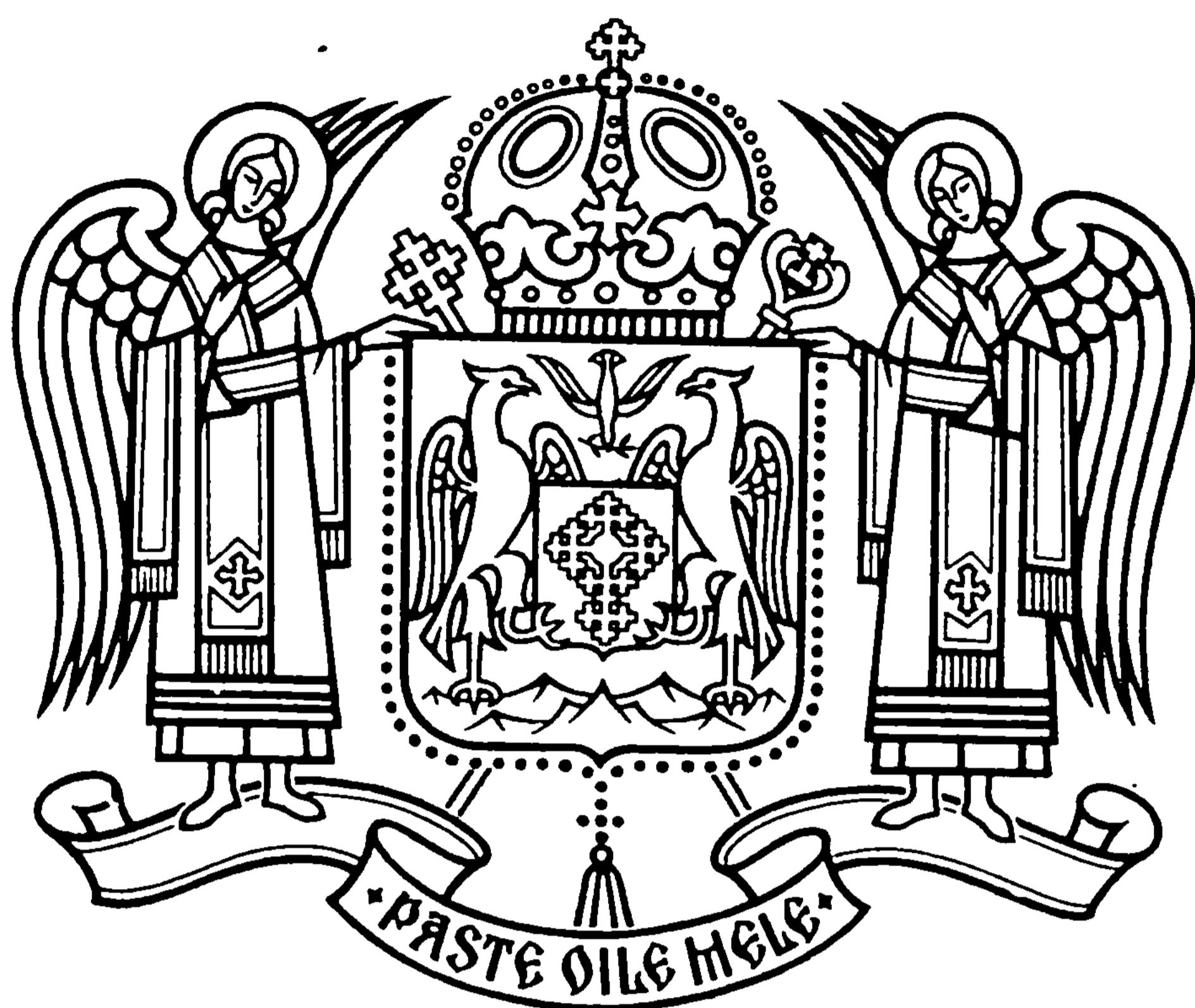
VIAȚA BISERICESCĂ

<i>Ortodoxia în lumina Betleemului. Întrunire panortodoxă și pelerinaj în Țara Sfântă († Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei) . . . . .</i>	10
<i>Anul 2000 de la Nașterea lui Hristos, pelerinaj în Țara Sfântă al Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române († Teofan Sinaitul, Vicar Patriarhal) . . . . .</i>	15
<i>Alegerea și instalarea I. P. S. Dr. Nifon Mihăiță în scaunul de Arhiepiscop al Târgoviștei (Gheorghe Vasilescu) . . . . .</i>	55
<i>Săptămâna de rugăciune pentru Unitatea Creștinilor. 18—25 ianuarie 2000 (Vasile Adrian Carabă și Nicolae-Dorel Moțoc) . . . . .</i>	91
<i>Sărbătorirea zilei de naștere a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist — 7 februarie 2000 (Gheorghe Vasilescu) . . . . .</i>	99

*

OMAGIU JUBILIAR PREA FERICITULUI PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST — 85 ANI DE LA NAȘTERE (7 FEBRUARIE) ȘI 50 DE ANI DE ARHIERIE (5 MARTIE)

<i>(Diac. prof. Nicu Octavian consilier patriarhal, Pr. drd. Cristian Muntean, secretar patriarhal) . . . . .</i>	105
<i>7 FEBRUARIE 2000, Aniversarea a 85 de ani de viață a P.F.P. Patriarh Teoctist — 85 de ani viață și 50 ani de arhierie în slujba misiunii și unității Bisericii Ortodoxe Române († Teofan Sinaitul episcop vicar patriarhal) . . . . .</i>	107
<i>— Popas de mulțumire pentru marele dar al vieții, la 85 de ani (Arhim. Sebastian Pașcanu) . . . . .</i>	109
<i>I. Cuvântări aniversare și omagiale . . . . .</i>	114
<i>II. Mesaje din partea înalților ierarhi din țară și din străinătate . . . . .</i>	126
<i>III. Mesaje primite de la autoritățile de stat, din țară . . . . .</i>	138
<i>IV. Mesaje primite din străinătate și de la diplomați străini, acreditați în România . . . . .</i>	173
<i>V. Mesaje din partea unor instituții și oameni de cultură . . . . .</i>	182
<i>VI. Mesaje din partea reprezentanților unor culte și a unor preoți din străinătate . . . . .</i>	218
<i>VII. Mesaje de la mănăstiri și de la preoți din țară . . . . .</i>	229
<i>VIII. Ecouri din presă . . . . .</i>	261

INV. 13.018
MITROPOLIA MOLDOVEI ȘI BUCOVINEI
BIBLIOTECA ECUMENICĂ
"DUMITRU STANILOAE"
COTA: 774

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

DONATĂ DE
P. prof. Gheorghe Popa
ANUL 2005
CONFIRMĂ + DANIEȘ

BULETINUL OFICIAL AL PATRIARHIEI ROMÂNE
ANUL CXVIII, Nr. 1-3, IANUARIE -MARTIE 2000
BUCUREȘTI

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte: *Prea Fericitul Părinte T E O C T I S T, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.*

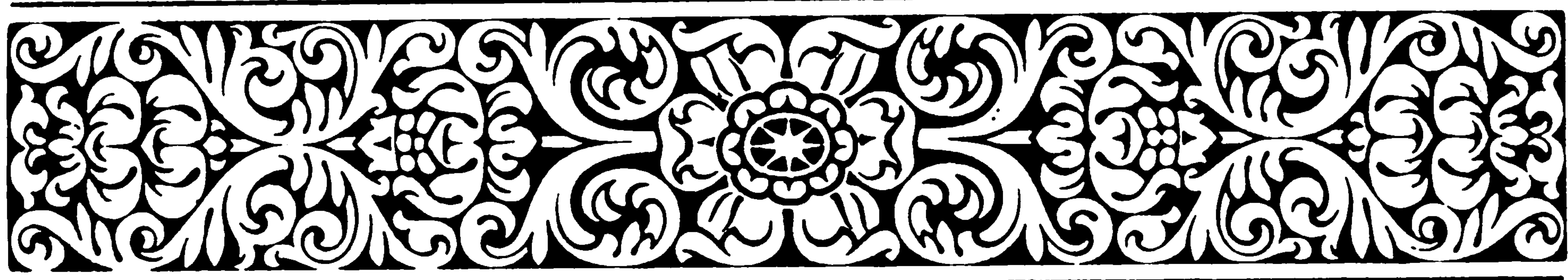
Membri: *P. S. TEODOSIE SNAGOVEANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor; P. S. CALINIC BOTOȘĂNEANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor; P. S. DAMASCHIN SEVERINEANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Craiovei.*

Redactori: *Pr. CONSTANTIN DRĂGUȘIN
Pr. DUMITRU DIMA*

COLABORATORI:

Înalt Prea Sfinții Mitropoliți, Prea Sfinții Episcopi, Profesorii Facultăților de teologie, ai Seminariilor teologice și ai Școlilor de cântăreți bisericești; Prea Cucernicii Consilieri administrativi patriarhali și eparhiali, protopopi, preoți, candidați la titlul de doctor în teologie ș.a.

PASTORALE, MESAJE

ÎNCEPUT DE AN 2000, LA BETHLEEM

Fără îndoială că un pelerinaj, ca acesta de la începutul anului din Țara Sfântă, de data aceasta al întregii Ortodoxii, are o semnificație deosebită față de celelalte pelerinaje. Semnificația constă în aceea că împlinirea a 2000 de ani de la Nașterea Mântuitorului Iisus Hristos este un prilej binevenit de reafirmare a unității pan-ortodoxe, a unității de credință și a unității de gândire, precum sunt ilustrate aceste valori în mesajul pe care l-au semnat toți Patriarhii Ortodocși prezenți aici la invitația Prea Fericitului Patriarh Diodor I.

În al doilea rând, cred că această adunare a Ortodoxiei din toată lumea la Bethleem, la Sfântul Mormânt și la celelalte locuri sfinte, spre a reactualiza întruparea Mântuitorului Hristos, a jertfei și Învierii Sale, pentru mântuirea neamului omenesc, această prezență în rugăciune și împărtășire întăresc credința în lumea creștină. Deci, un sens spiritual și o chemare pentru fiecare creștin, nu numai pentru lumea ortodoxă. Este mesajul întoarcerii cu 2000 de ani la jertfa Mântuitorului Iisus Hristos și roadele ei, la modestia peșterii în care s-a născut pruncul Iisus. Acel loc dumnezeiesc unde cu toții ne-am plecat genunchii și ne-am atins fruntea. Fiecare dintre credincioșii și slujitorii Bisericii, și chiar ai Creștinătății, avem datoria să confirmăm prin faptele noastre unitatea și adevărul, realitatea întrupării Mântuitorului Iisus Hristos.

În al treilea rând, apreciem că acest unic eveniment, ca expresie autentică a celor scrise la Sf. Evanghelie și în viața Ortodoxiei, poate determina omenirea să se apropie mai mult de Dumnezeu. Omenirea este astăzi zdruncinată, ca și fiecare om în parte. Fiecare însă caută căi de ieșire din acest tumult al egoismului, înstrăinării și păcatului. Nu se poate ieși din această vale a plângerii decât cu ajutorul Luminii lui Hristos. Faptul că Ortodoxia întreagă adresează către toată lumea creștină cuvântul acesta de dragoste, de smerenie, de prețuire și de nădejde într-un secol aducător de dreptate și pace, va avea darul să trezească inimile și mințile tuturor aceluia, care călăuzesc omenirea astăzi din punct de vedere tehnologic, economic, diplomatic și chiar politic, să se întoarcă spre adevărurile și valorile Mântuitorului Iisus Hristos. Aceste valori pot salva omenirea din starea ei de confuzie în care se află, pentru că El a spus "Eu sunt Calea, Adevărul și Viața" (Ioan 14, 6).

În al patrulea rând, am rămas copleșit de întreaga atmosferă a Locurilor Sfinte, de autenticitatea lor scripturistică, de răsunetul cântărilor, împletit cu glasul rugăciunilor, al clopotelor, cu ceremonialul și veșmintele celor de alte credințe decât cea ortodoxă, de acea îmbinare între armonie și dizarmonie, care

uneori, pare că actualizează într-un anumit fel strigătele mamelor și țipetele pruncilor nevinovați în fața ucigașilor lui Irod, primele victime pentru adevărarea Nașterii lui Iisus. Din vârtoarea plângerilor din Rama se desprinde chipul lui Iisus, Cel ce singur poate alina și liniști disperarea milioane de oameni din lume, aflați în ghiarele sărăciei, ale morții sau în pierzania sufletelor. Și totuși, regăsindu-te în fața peșterii, cu fruntea lipită de Steaua călăuzitoare a magilor, donată de binecredinciosul domnitor Șerban Cantacuzino al Țării Românești, simți cum se coboară și pătrunde în suflet bucuria și pacea Bethleemului.

Adevărat este că pe Iisus nu-l putem descoperi decât cu rugăciunea, iubirea, lacrimile și dorințele noastre, izvorâte din inima cea curată prin spovedanie. Așadar, acest mesaj, de unitate ortodoxă și creștină, de pace și de echilibru sufletesc, de comuniune, semnat de Părinții Ortodoxiei, se îndreaptă și către frații români, fie că se găsesc acasă sau pe alte meridiane. Sunt încredințat că îl vor primi, îl vor citi și medita, aflând în cuvintele lui răspunsuri la nedumeriri, sprijin în încercările vieții lor zbuciumate și călăuză binecuvântată tinerilor. Societatea noastră românească, aflată într-o stare de criză economică, dar și morală, va lua aminte la datoria tuturor și a fiecăruia în parte spre reînvierea credinței în Dumnezeu și în vrednicia noastră. Nădejdea noastră trebuie să se îndrepte spre adevărurile Evangheliei Mântuitorului Iisus Hristos. În acest an jubiliar să adevărim prin fapte că suntem creștini ortodocși, păstrători ai Așezămintelor Apostolice și ale Ortodoxiei universale. Astfel, vom putea mult mai ușor să străbatem și să depășim piedicile și greutatea în slujirea semenilor și a țării, onorând în felul acesta numele de creștin.

Am apreciat ca pe un adevărat dar dumnezeiesc faptul de a ne fi găsit la Locurile Sfinte și astăzi aici, la Bethleem, întâlnindu-ne, rugându-ne și împărtășindu-ne cu toții din același Potir, spre bucuria tuturor. Ne-am rugat pentru toți fiii și fiicele Bisericii de acasă și pentru frații noștri români de pretutindeni. Nu am uitat la Liturghia pe care am săvârșit-o și o vom săvârși și la Sfântul Mormânt, să-l pomenim și pe fratele nostru Ilie Ilașcu și pe cei întemnițați împreună cu el. Au fost momente de o covârșitoare emoție. Au fost momente de deschidere și comuniune duhovnicească la întâlnirea cu Preafericitul Patriarh Diodor I al Ierusalimului, care se roagă întotdeauna pentru noi și nu uită frumusețile țării și evlavia credincioșilor noștri de la mănăstirile din Bucovina, de la Suceava, de la București.

Nu în cele din urmă, vreau să spun bucuria pe care am avut-o că, pe lângă Așezământul pe care îl avem în Sfânta Cetate a Ierusalimului și pe lângă biserica de pe malul drept al Iordanului, care va trebui restaurată, prin râvna părintelui superior Arhim. Ieronim Crețu, am pus, cu acest prilej, temelia unui Cămin nou al pelerinului român în orașul biblic Ierihon, oraș unde pașii Mântuitorului au călcat și vocea Lui încă se aude puternic în sufletele tuturor credincioșilor. Am avut bucuria să avem împreună cu noi și reprezentanți ai culturii române din țară și pe Domnul Președinte, profesor Emil Constantinescu. Acest pelerinaj va rămâne înscris veșnic în inimile noastre și în cronică vieții noastre bisericești, ca o ofrandă smerită adusă lui Dumnezeu, că la împlinirea celor două mii de ani de la nașterea fiului Său, am pășit pe urmele Lui și ne-am rugat cu smerenie pentru sănătatea și mântuirea noastră.

† TEOCTIST

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

MESAJUL ÎNTÂISTĂTORILOR BISERICILOR ORTODOXE
LA ÎMPLINIREA A 2000 DE ANI
DE LA NAȘTEREA DOMNULUI NOSTRU IISUS HRISTOS

1. Întâlnindu-ne cu voia lui Dumnezeu, Noi, din mila lui Dumnezeu, Întâistătorii Sfintelor Biserici Ortodoxe, și slujind împreună Dumnezeiasca Liturghie în Preasfânta Biserică a Nașterii Domnului în Betleem, astăzi, 25 Decembrie 1999 – 7 ianuarie 2000, sărbătoarea Nașterii Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, adresăm de la Peștera primitoare de Dumnezeu, îmbrățișare de iubire către toți frații și împreună-slujitorii noștri de pretutindeni și binecuvântare de la Dumnezeu obștei Bisericii Ortodoxe, Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească, împreună și tuturor celor din lumea întreagă care cred în Hristos. Bucurați-vă, fraților, în Domnul și Dumnezeul nostru totdeauna.

2. Laudă și slavă către Dumnezeul nostru închinat în Treime, Cel care a pus vremurile și timpul sub stăpânirea Sa, pentru că ne-a învrednicit să ajungem cu bucurie la această istorică aniversare a Întrupării Domnului nostru, "la locul unde au stat picioarele Lui" (Psalm 131, 7), aici unde nemărginita Sa iubire "plecat-a cerurile și S-a coborât" (II Regi 22, 10) pentru mântuirea lumii. La această răscruce a celui de-al doilea mileniu după Hristos, Biserica lui Hristos, credincioasă Tradiției Apostolice și Patristice, stă cu evlavie în fața negrăitei iubiri de oameni a lui Dumnezeu, Cel care prin mijlocirea iubirii Sale transformă timpul din purtător al stricăciunii și al morții în vehicul al vieții și nestricăciunii, și din simplu indicator al schimbărilor calendaristice spre folosul organizării vieții umane în experiență a veșniciei.

3. Pentru credința noastră ortodoxă, Întruparea Fiului și Cuvântului lui Dumnezeu într-un timp anume și într-un loc concret demonstrează, înainte de toate, sfințirea istoriei și a lumii prin transformarea acestora în Împărăția lui Dumnezeu. Împărțirea istoriei, datorită Dumnezeieștii Întrupări, în timpul dinainte de Hristos și timpul după Hristos amintește omului că din ziua aceea timpul și istoria dobândesc sens și sunt judecate nu de puterea acestei lumi, cea politică, militară sau economică, chiar dacă aceasta deocamdată este dominantă, ci de Împărăția iubirii lui Dumnezeu, care are cuvântul principal în istorie, și a cărei venire în lume a fost inaugurată prin actul Nașterii Domnului de la Duhul Sfânt și din Pururea Fecioara Maria.

4. Cu conștiința acestui adevăr, sărbătorind ziua de Naștere a Domnului nostru Iisus Hristos în acest loc sfânt al arătării Sale, privim în urmă viața istorică de două mii de ani a Bisericii, cu mulțumire către Domnul și Ziditorul acesteia, deoarece prin Duhul Sfânt a păzit-o întreagă, deși prigonită adeseori până la sânge, adevărindu-se cuvântul Acestuia că "porțile iadului nu o vor birui pe ea" (Matei 16, 18). Într-adevăr, viața istorică a Bisericii în această îndelungată perioadă de timp a fost o permanentă luptă biruitoare cu numeroși și foarte diferiți adversari, pentru ca aceasta să nu se poată lăuda decât "în slăbiciunile sale", după spusa Apostolului (II Cor. 12, 5), împodobindu-se în "porfira și visonul" sângelui martirilor săi și udată neîncetat de "râurile de lacrimi" ale cuvioșilor săi nevoitori.

De aceea, Biserica noastră Ortodoxă continuă să propună și lumii contemporane Crucea Domnului, a "Celui blând și smerit cu inima" (Matei 11, 29), care iubește pe tot omul ce vine în lume fără deosebire de neam, culoare, sex sau alt semn distinctiv, mai mult chiar, iubește pe cel păcătos, și pe "cel din urmă frate", pe care cei puternici ai pământului îi sacrifică adeseori ca pe o cantitate fără valoare, pentru a-și împlini scopurile lor.

5. În această perioadă de două mii de ani de viață, Biserica lui Hristos a fost de multe ori traumatizată de eșecurile și păcatele membrilor săi, ale păstorilor și ale celor păstoriți, și a oferit celor din afara ei motive, reale sau închipuite, de critică sau polemică împotriva Preasfântului său Întemeietor și a cinstului Său Trup, "care este Biserica" (Col. 1, 24). Cea mai tragică expresie a acestui fapt a fost dezbinarea lumii creștine, datorată în mare parte ambițiilor și altor slăbiciuni omenești, dezbinare care nu poate lăsa indiferenți pe cei care iubesc Biserica, cu deosebire pe Episcopi, cei care au fost rânduiți de Dumnezeu să păstreze unitatea acesteia. Scandalul dezbinării lumii creștine, moștenit de noi din împrejurările și evenimentele vieții de două mii de ani a Bisericii, stă în fața noastră ca o rană sângerândă, pentru vindecarea căreia suntem cu toții chemați să ne rugăm neîncetat, să ne îngrijim continuu și să lucrăm neobosit. De asemenea, ne exprimăm profunda îngrijorare și întristare față de existența schismelor în Prea Sfânta Biserică Ortodoxă. Încă o dată le condamnăm, chemând pe toți schismaticii să revină la sânul Bisericii canonice.

6. Deja "lăsând deoparte cele ce sunt în urmă și tinzând către cele ce ne sunt înaintea" (Filipeni 3, 14), după cuvântul Apostolului Pavel, ne îndreptăm privirea către noul mileniu cu încredere în pronia, iubirea și mila Preabunului Dumnezeu, dar și cu un profund simțământ al complexității problemelor, al gravității vremurilor și al agoniei care stăpânește pe omul contemporan. Ca păstori ai Bisericii Ortodoxe, care am fost totdeauna alături de problemele omului, nu putem fi indiferenți față de lucrurile pe care noul mileniu le pune în fața omului, și care, ca o sabie cu două tăișuri, promit, pe de o parte, rezolvarea problemelor și izbăvirea de suferințe, iar pe de altă parte, în același timp, amenință cu noi pericole supraviețuirea omului ca "chip al lui Dumnezeu" și a creației ca fiind "bună foarte". Mărturisind pe Domnul nostru cel Întrupat și Înviat ca Fiul al lui Dumnezeu, ca singur Mântuitor al omului și al lumii întregi și ca Întemeietor al Sfintei Sale Biserici, propovăduim și noi, precum Acela a propovăduit și Sfinții Părinți au repetat, că pocăința este singura cale de mântuire pentru toți oamenii, în toate timpurile și în fiecare epocă și în orice împrejurare.

7. Faptul că prezenta Sinaxă Euharistică a Întâistătorilor Bisericii Ortodoxe se săvârșește în Betleemul Locurilor Sfinte, manifestând unitatea noastră și primind Harul Domnului nostru Iisus Hristos, iubirea Tatălui Ceresc și împărtășirea Sfântului Duh, ne cheamă pe noi, ca, în genunchi și în rugăciune să proclamăm celor de aproape și celor de departe mesajul ceresc al Îngerilor, care a fost auzit în noaptea tainică a dumnezeieștii Nașteri a Mântuitorului: "Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire" (Luca 2, 14). În acest context, adresăm un apel din acest loc sfânt către Conducătorii puternici ai pământului să asigure și să consolideze mult-dorita Pace în această regiune și pentru toate popoarele care trăiesc aici, respectând *status quo*-ul

Locurilor Sfinte, consfințit de secole. Pelerinajele tuturor creștinilor din lume efectuate în vremuri de pace la Locurile Sfinte sunt o binecuvântare deosebită și o întărire duhovnicească în Hristos și o înnoire a oricărei conștiințe creștine, pentru că aici trăim și cinstim, după conștiința Sfinților Părinți de la Sinodul VII Ecumenic, "pe Hristos Dumnezeu nostru, Cel care aici a crescut și S-a arătat și S-a făcut cunoscut în trup, și ne-a eliberat pe noi din rătăcire". Aflându-ne în acest loc sfânt, simțim, încă și mai mult, greutatea cuvântului teologic al Celui între Sfinți, Părintelui nostru Atanasie cel Mare despre Întruparea Domnului: "Căci Acesta S-a făcut om pentru ca noi să ne îndumnezeim și S-a arătat pe Sine în trup, pentru ca noi să cunoaștem pe Tatăl Cel nevăzut".

8. De asemenea, din locul acesta preasfânt și în numele Domnului păcii, Iisus Hristos, chemăm, cu prisositoare dragoste, toate popoarele și pe toți conducătorii acestora, să lucreze pentru încetarea războaielor și pentru soluționarea prin mijloace pașnice a diferendelor existente între ele, promovând cu toată puterea și cultivând duhul înțelegerii. Pentru aceasta, Biserica Ortodoxă este gata să contribuie prin mijloacele care stau la dispoziția ei și care nu pot fi de natură politică, ci numai de natură duhovnicească, pentru ca religia să înceteze a mai fi, cum s-a întâmplat adesea în trecut, cauză sau pretext pentru războaie și să constituie un factor permanent de pace și înțelegere. Stăpâniți de acest duh, ne îndreptăm privirile către celelalte mari religii, cu deosebire către religiile monoteiste ale Iudaismului și Islamismului, să consolidăm și mai mult premisele dialogului cu acestea, cu scopul coexistenței pașnice a tuturor popoarelor. În acord cu conținutul învățaturii evanghelice și al Sfintei Tradiții, Biserica Ortodoxă respinge intoleranța și condamnă fanatismul religios, oriunde și oricând s-ar manifesta aceste fenomene.

9. De altfel, din acest loc, și în numele "Celui care S-a dat pe Sine pentru viața și mântuirea lumii", Domnul Iisus, întindem din inimă mână de simpatie și sprijin tuturor celor care sunt prizonieri, pentru convingerile lor și celor care suportă discriminări în dauna lor, de orice formă ar fi, numai din cauza diferențelor naturale, sociale sau culturale. Preconizata creștere a mobilității populațiilor în noul mileniu este posibil să creeze o serie întreagă de probleme și să facă necesară coexistența și împreună-viețuire pașnică a diferitelor civilizații (culturi). Acest lucru nu este îngăduit să se urmărească a fi realizat prin absorbția trăsăturilor caracteristice ale diferitelor culturi în creuzetul unei mondializări nivelatoare și uniculturale. De asemenea, considerăm necesar să atragem atenția tuturor celor care cred în Hristos, asupra apariției unui nou fel de idolatrie prin divinizarea violenței, a banului și a plăcerilor, care amenință în chip nebunesc să înlocuiască în viața oamenilor pe Dumnezeu Cel Treimic al iubirii, libertatea și unicitatea persoanei umane, precum și pregustarea comuniunii Împărăției celei veșnice a lui Dumnezeu, ca singurul adevărat sens al existenței umane.

10. Pătrunși de înaltul simțământ al responsabilității pastorale față de păstoriții noștri, dorim să condamnăm exercitarea prozelitismului din partea unor Confesiuni eterodoxe sau grupări religioase în spații spirituale unde de veacuri își exercită grija pastorală Biserica Ortodoxă a lui Hristos. Dacă nu vor fi luate în seamă de către acestea prezenta structură canonică bisericească, principiile moralei creștine și deontologia la un nivel creștin adevărat al respectului reciproc și al înțelegerii, atunci, consecințele vor fi neplăcute datorită problemelor care se vor ivi în noul

mileniu între creștinii înșiși. Avem speranța că aceste Biserici și grupări vor respecta drepturile canonice, libertatea și adevărul fiecăreia dintre Bisericile Ortodoxe.

11. Răsăritul celui de-al treilea mileniu după Hristos găsește omenirea în fața unor spectaculoase progrese ale științei, care, și cu sprijinul tehnologiei, promet izbăvirea de multe dintre bolile existente și îmbunătățirea calității vieții oamenilor. Biserica își exprimă cu multă bucurie acordul față de eforturile acestea, dar în același timp semnaleză riscurile pe care le presupun intervențiile extreme ale omului în structura fundamentală și în compoziția materialului genetic al ființelor vii, precum și orice tulburare a echilibrului mediului înconjurător, din partea intervenției egoiste și necugetate a omului. În fața acestor pericole, facem apel către toți cei care au competențe în aceste domenii pentru a defini limitele în cadrul cărora se poate mișca Știința, și să asigure libertatea și unicitatea persoanei umane și integritatea creației lui Dumnezeu.

Dincolo de acestea, în noul mileniu, apar la orizont, amenințătoare, mari probleme sociale cu care se confruntă deja numeroase persoane și popoare. Acestea sunt șomajul, foametea, prăpastia crescândă dintre bogați și săraci, forme de muncă extrem de greă, comerțul cu viața umană, bolile nevindecabile și suferința umană insuportabilă. În plus, Biserica Ortodoxă simte ca pe o datorie misiunea sa de a veni în întâmpinarea problemelor grave cu care se confruntă tinerii epocii noastre, de a căror educație duhovnicească, orientare socială și caracter moral depinde în mare parte viitorul comunităților umane și al omenirii în general. Înclinarea lor spre "plăcerea trupului și pofta ochilor" (I Ioan 2, 16), spre pseudo-cunoștința oferită de diverse religii și ideologii, folosirea drogurilor și alunecarea necugetată de la viața cu Dumnezeu spre un ciudat mod de viață, introduc duhul stricăciunii (coruptibilității) și au drept consecință marasmul prematur, spiritual și biologic, al tinerilor. Purtarea de grijă, afecțiunea și misiunea pastorală specială a Bisericii față de copii și tineri, după exemplul veșnic dat de Domnul Iisus, al binecuvântării și iubirii tinerilor, vor fi permanente și neschimbate, pentru ca disponibilitatea creatoare a tinerilor în spațiul credinței evanghelice și al vieții în Biserică să aducă roade bogate în lume. De la sine înțeleasă este prelungirea grijii pastorale a Bisericii și față de instituția familiei, întemeiată de Dumnezeu care dintotdeauna și în mod necesar s-a sprijinit pe săvârșirea Sfintei Taine a Cununiei creștine. Izvor de inspirație, de putere și de iluminare pentru rezolvarea tuturor problemelor amintite mai sus este pentru noi lumina Evangheliei și viața sfinților Bisericii noastre.

Este necesar să fie evaluate prin prisma aceleiași lumini și a criteriului respectului drepturilor omului tendințele internaționale de restructurare, prin intermediul cărora se urmărește formarea unor noi structuri statale, uneori prin fărâmițarea unităților statale existente, altădată prin unificarea celor deja existente. În aceste evoluții trebuie să se țină seama de libertatea de voință a popoarelor interesate și să nu se impună prin forță, fără consultarea acestora. Respingem în acest context orice tendință de naționalism și filețism, care ar tinde să alieneze Eclesiologia Ortodoxă.

Frați și fii în Domnul,

12. Acest loc sfânt al Betleemului strălucește astăzi, ca un punct de referință de interes spiritual mondial, în lumina Harului Dumnezeului nostru Celui în

Treime, și trimite prin noi mesajul unității, al iubirii, al păcii și buneivoinii către lumea întreagă. Este datoria fiecărui creștin să-și însușească acest mesaj ceresc, ca un bun început pentru noul mileniu, prin curățenia inimii, smerenie și pocăință. Să nu ne lăsăm copleșiți și noi de sentimentele de frică și deznădejde. Propovăduirea apostolică este în această situație foarte utilă și actuală: "Iar nădejdea nu rușinează pentru că iubirea lui Dumnezeu s-a vărsat în inimile noastre, prin Duhul Sfânt, Cel dăruit nouă" (Rom. 5, 5). Mântuitorul Hristos oferă ieșire din toate impasurile omenești. Hristos dăruiește lumii pacea Sa, precum a spus El însuși: "Pace vă las vouă; pacea Mea o dau vouă" (Ioan 14, 27). Hristos este Mântuitorul lumii și al fiecăruia dintre noi. "Întru nimeni altul nu este mântuirea, căci nu este sub cer nici un alt nume, dat între oameni, în care trebuie să ne mântuim" (Fapte 4, 12).

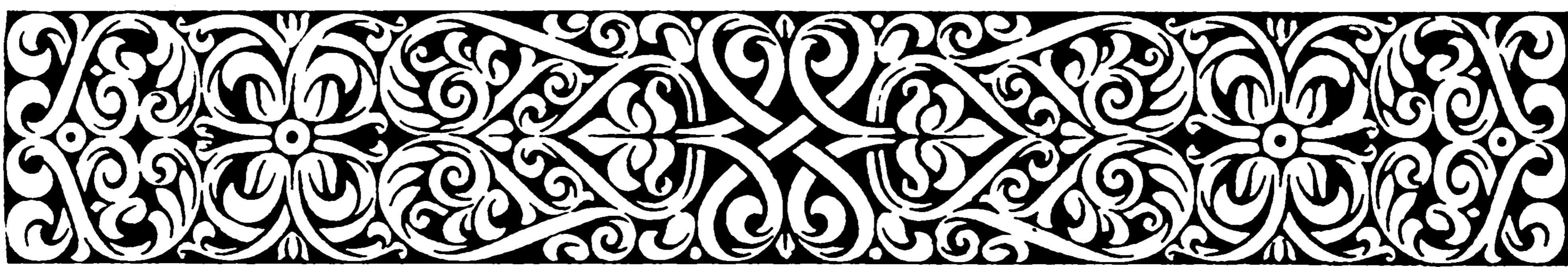
Puterea binefăcătoare a Dumnezeului Celui Sfânt asupra lumii este mai presus de slăbiciunile omenești și "cele care sunt cu neputință oamenilor sunt cu putință lui Dumnezeu" (Luca 18, 27). Creștinii ortodocși își dobândesc renașterea duhovnicească și sfințenia din participarea la Sfânta Taină a Dumnezeieștii Euharistii, în care ne împărtășim cu Trupul și Sângele Domnului spre lăsarea păcatelor și spre viața veșnică. De aceea, și în timpul Sinaxei noastre Euharistice de astăzi, ne plecăm genunchiul, împreună cu întreaga Biserică Ortodoxă, în fața Atotputernicului nostru Stăpân, Care a strălucit din Peșteră ca Soare al Dreptății, a lăsat în lume un model de viață, ne-a mântuit pe Cruce din robia vrăjmașului și prin Învierea Sa biruitoare ne-a dăruit viață veșnică. Plecând din acest loc al Nașterii în lume a Mântuitorului, și către Acesta îndreptându-ne totdeauna, nădăjduim, dorim și credem că vom păși cu toții renăscuți de Duhul Sfânt și în noul mileniu.

Fraților, "oricine este născut din Dumnezeu biruie lumea, și aceasta este biruința care a biruit lumea: credința noastră" (I Ioan 5, 4).

Harul Domnului nostru Iisus Hristos să fie cu noi, cu toți. Amin.

(Mesajul este semnat de toți Întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe, prezenți la Ierusalim, la 25 Decembrie 1999–7 Ianuarie 2000)

• VIATA • BISERICESCA •

ORTODOXIA ÎN LUMINA BETLEEMULUI. ÎNTRUNIRE PANORTODOXĂ ȘI PELERINAJ ÎN ȚARA SFÂNTĂ

† DANIEL
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

La inițiativa Prea Fericitului Părinte Diodor I, Patriarhul Ierusalimului, s-au întrunit la Ierusalim, între 4–8 ianuarie 2000, Întâistătători ai Bisericilor Ortodoxe și șefi de state din țări majoritar ortodoxe, pentru a se închina la peștera din Betleem și pentru a serba împreună aniversarea a 2000 de ani de la Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos – Mântuitorul lumii. Delegația Bisericii Ortodoxe Române a fost condusă de P. F. Patriarh Teoctist și a fost compusă din: Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, Î. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului și P. S. Episcop-vicar patriarhal Teofan Sinaitul. Însoțitori ai delegației oficiale au fost: P. C. Pr. dr. Ioan Chivu, traducător, P. Cuv. arhim. Rafael Ghiță și P. C. arhidiacon Vasile Ioana. Paralel cu delegația oficială, au mai participat la sărbătorile Betleemului, ca pelerini români, un grup mare de ierarhi, protopopi, preoți, profesori și credincioși mireni. Ierarhii români din acest grup au fost: Î. P. S. Arhiepiscop Andrei al Alba-Iuliei, P. S. Episcop Epifanie al Buzăului, P. S. Timotei al Aradului, P. S. Episcop Casian al Dunării de Jos, P. S. Laurențiu al Caransebeșului.

Marti, 4 ianuarie 2000, înalții oaspeți din toate țările ortodoxe s-au închinat la Sfântul Mormânt al Domnului nostru Iisus Hristos și la Crucea Golgotei și, apoi, au fost primiți la reședința Patriarhiei Ortodoxe din Ierusalim. Un dineu oficial a fost oferit oaspeților de către comunitatea ortodoxă palestiniană, la Hotel "Christmas" din Ierusalimul de Est.

Miercuri, 5 ianuarie, a avut loc sinaxa sau întâlnirea Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe și a delegațiilor oficiale pe care le-au condus. Au adresat cuvinte de bun venit P. F. Diodor I și Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic de Constantinopol. Cu acest prilej, a fost adresat lumii întregi un Mesaj spiritual solemn, prilejuit de aniversarea a 2000 de ani de la Nașterea Domnului.

În mesajul Întâistătătorilor se arată că Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos este mai întâi de toate arătarea iubirii nesfârșite a lui Dumnezeu pentru lume. Întruparea sau înomenirea Fiului veșnic al lui Dumnezeu dă sens istoriei și

creației: Hristos Domnul ne descoperă că lumea este chemată nu la moarte și stricăciune, ci la viață veșnică, la sfințire și transfigurare.

Mesajul deplânge dezbinarea dintre creștini și afirmă datoria de a lucra pentru refacerea unității creștine.

Mesajul este, de asemenea, un apel în favoarea păcii și a demnității umane a persoanelor și popoarelor, pentru apărarea unității familiei, a darului sacru al vieții și a integrității creației.

În încheierea Mesajului se spune că: "acest loc sfânt al Betleemului strălucește astăzi, ca un punct de referință, de interes spiritual mondial, în lumina harului Dumnezeuului nostru – Sfânta Treime, și trimite prin noi mesajul unității, al iubirii, al păcii și buneivoini către lumea întreagă. Este datoria fiecărui creștin să-și însușească acest mesaj ceresc, ca un bun început pentru noul mileniu, prin curăția inimii, smerenie și pocăință".

La sfârșitul întrunirii de la Ierusalim, P. F. Părinte Diodor I, Patriarhul Ierusalimului, a conferit ordinul "Cavalerii Sfântului Mormânt" Întâistătorilor Bisericilor Ortodoxe prezenți acolo. De asemenea, cruci și engolpioane jubiliare, care au în centrul lor icoana Nașterii Domnului la Betleem, au fost oferite membrilor delegațiilor oficiale.

Fotografia memorabilă a întrunirii a fost realizată pe scările centrale ale reședinței patriarhale din Ierusalim. Masa de prânz a fost oferită de primarul orașului Ierusalim, dl Ehud Olmert, la restaurantul din "Hotel Dan Pearl".

În după-amiaza aceleiași zile, a fost oferită invitațiilor ocazia de a vizita o expoziție de icoane ortodoxe și de a participa la un concert de muzică ortodoxă greacă, arabă și rusă în edificiul "Jerusalem International Convention Center".

Delegația Bisericii Ortodoxe Române a vizitat expoziția și a participat la concert după ce în prealabil a făcut o vizită în orașul Ierihon, unde Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, în prezența d-lui Emil Constantinescu, Președintele României, a sfințit placa memorială a noului Așezământ românesc pentru pelerini, care se construiește acum la Ierihon pe un teren oferit de un bun credincios român din Moldova, fratele Dumitru Samoilă, trecut nu de mult la locașurile cerești veșnice. Sfințirea plăcii a fost un moment de evlavie, bucurie și demnitate românească.

În seara zilei de 5 ianuarie, Președintele României și delegația Bisericii Ortodoxe Române, condusă de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, au participat la dineul oficial oferit în onoarea invitaților, șefilor de state și de Biserici, la Palatul prezidențial, de către președintele Israelului, dl. Ezer Weizman.

Joi, 6 ianuarie, la Palatul Patriarhiei Ierusalimului, Prea Fericitul Părinte Patriarh Diodor I a conferit ordinul "Cavalerii Sfântului Mormânt" șefilor de state majoritar ortodoxe (Grecia, Rusia, România, Ucraina, Belarus, Georgia, Republica Moldova). Apoi, delegațiile oficiale ale șefilor de state și de Biserici au mers în procesiune la Betleem cu o scurtă oprire la Mănăstirea "Sfântul Ilie".

Ajunși în biserica Nașterii Domnului din Betleem, înalții oaspeți s-au închinat ca pelerini în Sfânta Peșteră unde s-a născut din Fecioara Maria Domnul nostru Iisus Hristos cu 2000 de ani în urmă, acolo unde s-a întâlnit cerul cu pământul, unde Cel fără de început s-a arătat prunc înfășat în scutece, din nemărginita Sa iubire pentru oameni.

După închinarea în Sfânta Peșteră a Betleemului, distinșii pelerini au asistat la slujba de Vecernie și la Sfânta Liturghie a Sfântului Vasile cel Mare, care au fost cele-

brate în biserica Nașterii Domului din Betleem, în acea zi de ajun al Crăciunului, după calendarul vechi, și zi de Bobotează, după calendarul ortodox îndreptat.

După ceremonia religioasă din biserica Nașterii Domnului din Betleem, în onoarea înalților oaspeți, a fost oferită o recepție de către primarul Betleemului, dl. Hanna Nasser. În aceeași zi, spre casă, Președintele Autorității Palestiniene, dl. Yasser Arafat, a oferit șefilor de state și de biserici un dineu la restaurantul hotelului "Paradise" din Betleem.

Seara târziu, la Betleem, a avut loc un concert de muzică religioasă dedicat "Jubileului 2000".

În noaptea de 6 spre 7 ianuarie, a fost oficiată în biserica Nașterii Domnului din Betleem Sfânta Liturghie de către un sobor de ierarhi ortodocși, dintre care cei mai mulți au fost români: Î. P. S. Arhiepiscop Andrei al Alba-Iuliei, P. S. Episcop Epifanie al Buzăului, P. S. Timotei al Aradului, P. S. Episcop Casian al Dunării de Jos, P. S. Laurențiu al Caransebeșului.

Vineri, 7 ianuarie, Întâistătorii Bisericilor Ortodoxe și ierarhii care i-au însoțit au săvârșit în biserica Nașterii Domnului din Betleem Sfânta Liturghie a Sfântului Ioan Gură de Aur, în prezența șefilor de state din țările cu populație majoritar ortodoxă. Liturghia a fost prezidată de Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului. Acesta a fost momentul culminant al sărbătorii, încărcat de multă solemnitate, pace și bucurie sfântă.

Prânzul festiv a fost oferit de P. F. Patriarh Diodor I al Ierusalimului la restaurantul "Nissan" din Betleem. La sfârșitul prânzului, șefii delegațiilor au primit daruri simbolizând lumina Betleemului. Cu aceasta, programul oficial al solemnităților de la Ierusalim și Betleem a luat sfârșit.

Delegația oficială a Bisericii Ortodoxe Române și ceilalți ierarhi ai Bisericii noastre au continuat pelerinajul lor în Țara Sfântă până în data de 12 ianuarie.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și ceilalți ierarhi români au fost însoțiți de mulți pelerini din România în acest pelerinaj de mare intensitate și bogăție spirituală. Un cor de muzică psaltică, condus de P. C. arhid. prof. Sebastian Barbu Bucur din București, a înfrumusețat cele mai deosebite momente ale pelerinajului.

Sâmbătă, 8 ianuarie, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, înconjurat de un sobor de ierarhi, preoți și diaconi, a săvârșit sfințirea altarului noii biserici de la Așezământul românesc de la Ierihon, cu hramul Nașterea Domnului și Sfinții Români, iar P. S. Episcop vicar Teofan a săvârșit sfințirea altarului unui mic parclis din același așezământ.

Apoi a fost celebrată Sfânta Liturghie în acea zi caldă și însorită, plină de frumusețe și semnificație pentru pelerini și pentru muncitorii români ortodocși care se află în Țara Sfântă și care contribuie cu munca lor la ridicarea acestui așezământ nou. P. Cuv. arhim. Ieronim Crețu, Superiorul Așezămintelor românești de la Ierusalim, Ierihon și Iordan, a prezentat numele ctitorilor și binefăcătorilor acestui nou edificiu, iar Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, după cuvântul de învățătură, le-a oferit "Crucea patriarhală" ca semn de prețuire și binecuvântare.

Prânzul festiv a fost oferit de P. Cuv. arhim. Ieronim Crețu, la un restaurant din Ierihon.

Apoi, a fost vizitat Așezământul românesc de la Iordan, care, din nefericire, este pustiu, ca urmare a faptului că în zona aceea se află terenul minat ce desparte Israelul de Iordania.

Seara târziu a fost vizitată biserica "Sf. Gheorghe" din Hozeva, unde pelerinii români, în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, s-au închinat la moaștele sfântului român, Cuv. Ioan Iacob de la Neamț (Hozevitul). Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a ținut un cuvânt de învățătură despre nevoițele sfinților, iar Î. P. S. Daniel a citit rugăciunea din Acatistul Sfântului Ioan Hozevitul, întocmit și publicat de către Mitropolia Moldovei și Bucovinei.

În noaptea de sâmbătă, 8 ianuarie, spre duminică, 9 ianuarie, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, Î. P. S. Mitropolit Aristarh, delegatul Prea Fericitului Diodor I și toți ierarhii români au slujit Sfânta Liturghie în "Paraclisul Îngerului" din Sfântul Mormânt din Ierusalim. Proscomidia a fost făcută pe însăși piatra Sfântului Mormânt, iar Sfânta Masă este în locul unde a stat îngerul care a binevestit Învierea Domnului către femeile mironosițe.

Momentul a fost nespus de solemn și emoționant pentru că, de fapt, am trăit acolo taina Sfințelor Paști, pacea și bucuria datorite de Hristos Cel Înviat. În inimile noastre s-a unit atunci lumina Betleemului cu lumina Învierii, taina smereniei pruncului Iisus cu taina slavei Biruitorului morții. O binecuvântare pe care n-am sperat-o vreodată! Ea ne-a venit, desigur, din dragostea lui Hristos pentru poporul nostru român, purtător de Cruce și iubitor de Înviere!

Duminică, 9 ianuarie, ierarhii și pelerinii români au asistat la Sfânta Liturghie celebrată la biserica din Așezământul românesc de la Ierusalim, ctitorit de Patriarhul Miron Cristea. La sfârșitul Sfintei Liturghii, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a vorbit despre semnificația evenimentelor solemne de la Ierusalim și Betleem prilejuite de aniversarea a 2000 de ani de la Nașterea Mântuitorului Iisus Hristos.

Apoi, în incinta Așezământului românesc de la Ierusalim a fost pusă piatra de temelie pentru un nou cămin de pelerini, în prelungirea actualului cămin devenit neîncăpător. Acesta a fost, de asemenea, un moment de mare însemnătate și evlavie spirituală.

Seara, P. F. Părinte Patriarh Teoctist și ceilalți ierarhi români au fost primiți de către P. F. Patriarh Diodor I la reședința sa din Ierusalim. În timpul recepției, Prea Fericitul Sa a arătat o deosebită prețuire față de evlavia poporului român și o mare bucurie pentru că Patriarhul României și Președintele României au răspuns invitației Patriarhiei Ierusalimului de a participa la marele Jubileu de la Betleem.

Luni, 10 ianuarie, pelerinajul a continuat în Galileea: Netanya, lângă Marea Mediterană, apoi locul de pelerinaj la Iordan (Hayarden), înălțimile Golanului, ținutul Gadarrei, localitatea Kursi, Muntele Ferișilor, ruinele casei Sfântului Petru și ruinele sinagogii din Capernaum, biserica ortodoxă greacă din apropiere și localitatea Tiberias.

Marti, 11 ianuarie, pelerinii români au vizitat alte locuri sfinte și anume: biserica ortodoxă de pe muntele Taborului, construită de Arhimandritul român isihast Irinarh Rosetti, al cărui mormânt se află lângă biserica pe care a ctitorit-o; biserica romano-catolică de pe Tabor, biserica ortodoxă de la Cana Galileii și biserica Izvorul Maicii Domnului din Nazaret, biserica pictată de pictori români – frații Moroșanu, cu binecuvântarea Patriarhului României, Justinian Marina. La Nazaret, pelerinii români au fost întâmpinați de Î. P. S. Mitropolit Kyriac al Nazaretului și a toată Galileea, care a oferit și un prânz festiv la reședința mitropolitană din Nazaret.

Seara, pelerinii români au vizitat Carmelul și apoi orașul Tel-Aviv, unde au luat cina împreună. La sfârșitul cinei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a vorbit celor prezenți despre bucuria și semnificația acestui pelerinaj românesc în Țara Sfântă. În

timpul acestui pelerinaj, P. Cuv. arhim. Ieronim Crețu și fratele David Pristavu de la Așezământul românesc din Ierusalim au oferit ample explicații pentru fiecare loc sfânt, legând istoria cu evlavia, Sfânta Scriptură cu simțirea românească creștină.

Seara târziu, la aeroportul Ben-Gurion din Tel-Aviv, delegația oficială a Bisericii noastre și pelerinii români au fost întâmpinați de către Î. P. S. Mitropolit Aristarh, din partea Patriarhiei Ierusalimului, de către înalte autorități ale statului Israel, mai ales din Ministerul Cultelor, între care și dl Dany Haimovici, născut în România. Au fost, de asemenea, prezenți dl dr. Gheorghe Popescu, ambasadorul României în Israel și dl dr. Marin Albu, reprezentantul României pe lângă autoritatea Palestiniană care, de altfel, au fost alături de Președintele și Patriarhul României la toate momentele solemne oficiale.

În dimineața zilei de miercuri, 12 ianuarie, la orele 4.00, pelerinii români s-au reîntors în București, aducând cu ei în România, binecuvântarea Betleemului, a Ierusalimului și a celorlalte Locuri Sfinte.

Încercând să evaluăm pe scurt această vizită, am putea spune că întrunirea Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe și a șefilor de state din țări majoritar ortodoxe la Ierusalim și Betleem, precum și pelerinajul românilor în Țara Sfântă au avut multiple semnificații spirituale.

1. Ea a constituit un act de recunoștință față de iubirea de Dumnezeu pentru lume arătată în Iisus Hristos, Care S-a născut la Betleem, a sfințit spațiul și timpul și ne-a deschis, prin Biserică, ușile Împărăției veșnice a iubirii Sfintei Treimi.

2. Totodată, această întrunire prin simbolismul și mesajul ei de recunoștință, pocăință și speranță constituie o reafirmare a unității de credință și a comuniunii panortodoxe.

3. Întâlnirea la Ierusalim a reprezentanților Ortodoxiei cu reprezentanți ai unor popoare și religii diferite, în special iudaismul și islamismul, este un îndemn de conviețuire pașnică și cooperare practică într-o lume din ce în ce mai frământată și mai diversă, mai ales cooperare pentru apărarea demnității umane, a fiecărui om creat după chipul lui Dumnezeu.

4. Pelerinajul creștinilor ortodocși români, ierarhi, cler și popor, în Țara Sfântă a constituit o reîmprospătare a evlaviei noastre românești, mai ales prin sfințirea temeliei noilor cămine românești pentru pelerini la Ierihon și Ierusalim.

5. Pelerinajul românesc în Țara Sfântă este și un prilej de pomenire a dărniciiei românilor: voievozi, clerici și mireni, care de-a lungul istoriei au ajutat mult bisericile și mănăstirile ortodoxe din Țara Sfântă (a se vedea cartea: "Românii și Țara Sfântă", editată de Biroul de pelerinaj al Patriarhiei Române, București, 1999).

6. Serbările de la Ierusalim și Betleem constituie un simbol și un apel pentru continuarea celebrării "Jubileului anului 2000", ca o recunoștință și preamărire adusă Domnului nostru Iisus Hristos, Împăratul veacurilor, Capul Bisericii și Mântuitorul lumii. Pelerinajul la Locurile Sfinte să fie pentru noi prilej de a căuta și mai mult sfințenia, pacea și bucuria, pe care Sfântul Duh le dăruiește ca o arvună încă din lumea aceasta celor care caută mai întâi de toate Împărăția lui Dumnezeu.

7. Prezența tot mai mare a românilor muncitori în Israel, precum și a pelerinilor români la locurile sfinte cere o atenție pastorală sporită a Bisericii noastre față de ei.

ANUL 2000 DE LA NAȘTEREA LUI HRISTOS,
PELERINAJ ÎN ȚARA SFÂNTĂ
AL PREA FERICITULUI PĂRINTE TEOCTIST,
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Împlinirea, prin Pronia cerească, a două milenii de istorie creștină a fost și este sărbătorită în întreaga lume în cele mai diferite feluri.

În România, Biserica Ortodoxă a hotărât să dedice sărbătoririi a 2000 de ani de la Întruparea Fiului lui Dumnezeu întreaga sa strădanie misionară din acest an. Sfințirea de noi biserici, inaugurarea de așezăminte de caritate, publicarea de cărți cu tematică religioasă, pelerinajele la Locurile Sfinte din țară și din afară și multe altele, sunt așezate cu smerenie sub semnul binecuvântat al Anului 2000 de la Nașterea lui Hristos.

Plasarea întregului An 2000 sub revărsarea binecuvântării de la Betleem s-a inițiat, încă din primele zile ale lunii ianuarie, printr-un pelerinaj la locul Nașterii lui Hristos și la alte locuri sfinte din Israel și Palestina, al Prea Fericitului Părinte Patriarh *Teoctist*, împreună cu ierarhi, preoți, monahi, monahii și credincioși.

Pelerinajul amintit a fost prima acțiune de acest gen a Anului 2000, deschizând apoi calea miilor de pelerini care au purces spre Țara Sfântă sau spre alte locuri binecuvântate ale creștinătății. Această inițiativă misionară încă în desfășurare se datorează și unui entuziast grup de tineri care ostenesc în cadrul Biroului de Pelerinaj al Patriarhiei Române, înființat în 1999, cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh *Teoctist*.

Pelerinajul în Țara Sfântă din luna ianuarie 2000 a fost rodul dorinței Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist de a se afla în Peștera Nașterii lui Hristos din Betleem, dar a fost cauzat, ca acțiune concretă, de un moment pan-ortodox de o mare importanță. La chemarea Sanctității Sale, *Diodor I*, Patriarhul Ierusalimului, Întâistătorii Bisericilor Ortodoxe din întreaga lume, înconjurați de ierarhi, preoți și credincioși din Bisericile lor, s-au prezentat, ca simpli prieteni, pentru a mulțumi lui Dumnezeu pentru două milenii de creștinătate și a-i cere ajutorul și pentru vremurile nu tocmai ușoare, care le stau în față.

Astfel, cu mult timp înainte de desfășurarea propriu-zisă a pelerinajului, și anume, în luna august (1999) Sanctitatea Sa, Patriarhul *Diodoros I* al Ierusalimului trimitea tuturor Întâistătorilor Bisericilor Ortodoxe invitația frățască de a poposi pentru câteva zile de rugăciune în Țara Sfântă și în special în Betleem. Textul scrisorii de invitație adresat Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist avea următorul conținut:

PATRIARHIA IERUSALIMULUI

Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Locțiitor al Scaunului Cezareei Capadociei, Mitropolit al Ungrovlahiei și Arhiepiscop al Bucureștiului, iubit frate în Hristos și împreună liturghisitor cu smerenia noastră, sfântă înbrățișare în Hristos Iisus!

Cu împreună lucrarea Prea Sfântului și Atotdesăvârșitorului Duh ne învrednicim a păși pe calea Sfintei Credințe Ortodoxe și, ca întâistători ai Bisericilor Ortodoxe Locale, împreună cu Sfintele Sinoade din jurul nostru, a călăuzi Obștea Dreptcredincioșilor în mileniul al III-lea de la Hristos, deoarece avem autoritatea Sfintei Tradiții și rămânem temeinic întemeiați pe Sfintele și Dumnezeieștile Canoane, pe care le păzim cu sfințenie spre slava lui Dumnezeu și folosul duhovnicesc al turmei cuvântătoare încredințate nouă spre arhipăstorire de către Hristos, Păstorul Cel Mare.

De aceea, mulțumim lui Dumnezeu Cel ce ține Sfânta noastră Biserică! El ne dă răbdare și dragoste în strădaniile noastre de a da răspuns problemelor pe care vremurile ni le pun înaintea! El ne dă înțelepciunea de a găsi soluția în duhul păcii la diferendele care apar! Cu puterea Lui toate sunt aduse la începătorul credinței noastre și desăvârșitorul Iisus (Evrei 12, 2). Toate sunt pătrunse de puterea Lui și, întretesute cu înțelepciune dumnezeiască, trec peste starea de criză pentru a constitui atmosfera pașnică prin care Corabia Bisericii străbate marea acestei vieți spre Limanul cel lin și neînvințat al mântuirii.

Așadar, la acest Praznic al Nașterii lui Hristos, suntem chemați să dăm mărturia unității Trupului lui Hristos, a Bisericii, exprimată în bună înțelegere, unitate, comuniunea și concordia întâistătorilor Bisericilor locale, unitate datorată mesajului duhovnicesc neschimbat, izvorât de-a lungul veacurilor din acest praznic prin care s-a adus mântuire lumii. Suntem chemați să dăm această mărturie acum când sărbătorim aniversarea istorică a împlinirii a două mii de ani de la arătarea în trup a Fiului și Cuvântului lui Dumnezeu. El S-a pogorât din ceruri, a luat firea omenească, S-a sălășluit întru noi (Ioan 1, 14), ne-a învățat smerenia și negrăita Sa pogorâre pentru ca Cel zidit după chipul lui Dumnezeu să-și redobândească frumusețea cea dintâi și pentru ca în inimile oamenilor să se instaureze dragostea, pacea și dreptatea adevărată.

Socotim că locul ideal pentru această întâlnire cu totul aparte este de-Dumnezeu-umblatul pământ al Țării Sfinte, pentru că aici s-au desfășurat cele mai însemnate fapte ale iconomiei mântuirii, așa cum sunt descrise în Vechiul și Noul Legământ, și de aici, după Dumnezeiasca Cincizecime pe Muntele Sfânt al Sionului, s-a propovăduit în toată lumea Evanghelia dragostei de către Sfinții Apostoli și Ucenici ai Domnului, ai căror urmași, cu Harul Său, suntem.

De aceea, dând curs referatului întocmit de către Comisia Interortodoxă Coordonatoare pentru manifestările jubiliare din acest an, constituită cu acordul și binecuvântarea Prea Fericirii Voastre și a Sfântului Sinod al Prea Sfintei Biserici Ortodoxe Române, cu sinceră dragoste frățească vă invităm ca împreună cu magii, să veniți la Betleem unde prunc s-a născut nouă și "s-a dat Mântuitor lumii". În noaptea dintre 6-7 ianuarie a anului 2000, când noi vom prăznui Crăciunul, cu ajutorul lui Dumnezeu vom liturghisi împreună în Bazilica Nașterii Domnului.

În ajunul și în ziua Crăciunului așteptăm și vizita unor distinse personalități politice și conducători ai Țărilor Ortodoxe, care nădăjduim că își vor împlini astfel dorința sfântă și făgăduința exprimată verbal de a se face părtași acestui memorabil eveniment.

Cu sentimente de aleasă dragoste frățească, vă invităm, Prea Fericirea Voastră, să cinstiți cu prezența Prea Fericirii Voastre aceste manifestări. Vă așteptăm să veniți însoțit și de doi ierarhi ai Prea Sfintei Biserici Ortodoxe Române și să participați la evenimentul de excepție al acestei aniversări care se va desfășura la Peștera Sfântă, "unde S-a culcat Cel necuprins, Hristos Dumnezeu nostru". "Într-o gură și o inimă" vom aduce slavă lui Dumnezeu pentru toate darurile și lucrurile primite de la bunătatea Sa, ne vom uni rugăciunile pentru pacea întregii lumi și împreună vom înălța glas pentru ușurarea fraților noștri nedreptățiți și pentru întărirea obștii drept-slăvitoare din toată lumea, obște care stă cu ochii îndreptați spre Soarele Dreptății, de unde vine toată darea cea bună și tot darul desăvârșit.

Așteptând cu îndreptățită nădejde răspuns afirmativ la invitația noastră ce va fi urmată și de alte informații referitoare la programul manifestărilor sărbătorești, vă îmbrățișăm cu frățească dragoste și rămânem,

Al prea iubitei Voastre Prea Fericiri, iubit Frate în Hristos,

În Sfânta Cetate a Ierusalimului
1999, august 10

ss/ † DIODOROS I
Patriarh al Ierusalimului

Apropiindu-se timpul pentru pelerinajul în Țara Sfântă, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** a rânduit membrii delegației Bisericii Ortodoxe Române: Î. P. S. **Daniel**, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Î. P. S. **Nicolae**, Mitropolitul Banatului, P. S. Episcop Vicar Patriarhal **Teofan Sinaitul**, Secretarul Sfântului Sinod, P. C. Arhim. **Ieronim Crețu**, Superiorul Așezămintelor românești din Ierusalim, Iordan și Ierihon care avea să se alătore grupului de pelerini pe aeroportul din Tel Aviv, P. C. Pr. Prof. **Ion Chivu**, ca traducător și P. C. Diacon **Vasile Ioana**.

Paralel cu delegația oficială s-a format, cu osteneala Biroului de Pelerinaj al Patriarhiei Române, un alt grup de 70 de pelerini, printre care notăm prezența Î. P. S. **Andrei**, Arhiepiscop al Alba-Iuliei, Prea Sfințitii Episcopi **Epifanie** al Buzăului, **Timotei** al Aradului, **Casian** al Dunării de Jos, numeroși preoți, călugărițe și credincioși.

Plecarea pelerinilor români având în frunte pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a avut loc în seara zilei de 3 ianuarie 2000, de pe aeroportul național București, Otopeni.

Pe timpul călătoriei de la București la Tel Aviv, cei 80 de pelerini români, ocupând aproape toate locurile din avion, au avut ocazia să primească binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh **Teoctist** și a ierarhilor prezenți. Pentru mulți pelerini, monahi și credincioși veniți din diferite părți ale țării, era pentru prima dată când întâlneau față către față pe Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe din România, emoțiile pelerinajului începând deja.

Pe aeroportul internațional *Ben Gurion* din Tel Aviv, delegația română a fost întâmpinată de Î. P. S. **Aristarh**, Mitropolit de Konstantini, reprezentantul Patriarhiei Ierusalimului, P. C. Arhim. **Ieronim Crețu**, Superiorul așezămintelor românești de la Ierusalim, Iordan și Ierihon, Dl **Gheorghe Popescu**, Ambasadorul

României în Israel, Dl *Marin Albu*, reprezentatul României pe lângă Autoritatea Palestiniană, reprezentantul Ministrului Cultelor din Israel; Dl *Dany Haimovici*, om de afaceri evreu, apropiat al Așezămintelor române din Ierusalim, alți ostentori ai așezământului. În sala de protocol a aeroportului, Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist* a avut bucuria să-l întâlnească pe Prea Fericitul Părinte *Chrisostom*, Arhiepiscopul Ciprului, aflat în Israel, cu același prilej al pelerinajului pan-ortodox la Locurile Sfinte.

1. Prima zi a pelerinajului în Țara Sfântă

Ajunși pe aeroportul din capitala Israelului, la orele 6.00, în ziua de 4 ianuarie 2000, pelerinii români s-au îndreptat spre locurile de cazare, delegația oficială fiind găzduită la Hotelul "*Regele David*" din Ierusalim.

După o odihnă de câteva ceasuri, pelerinii români s-au întâlnit cu toții în biserica Așezământului românesc din Ierusalim, pentru a participa la slujba Sfintei Liturghii, cu ocazia sărbătoririi Cuviosului Teoctist, unul din ocrotitorii Patriarhului Bisericii Ortodoxe Române. După oficierea Sfintei Liturghii, a avut loc slujba Te Deum-ului de mulțumire pentru binecuvântarea lui Dumnezeu revărsată asupra Prea Fericitului Părinte Patriarh *Teoctist*.

Prea Cuviosul Arhimandrit Ieronim, adresându-se celor prezenți, a spus: Biserica românească din Ierusalim și reprezentanța Sfintei Patriarhii vă spun Prea Fericirea Voastră un "Bun Venit" în acest loc preaiubit al Prea Fericirii Voastre și al preasfintei noastre Biserici, un "Bun Venit" împreună cu Înalt Prea Sfințitul Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Înalt Prea Sfințitul Nicolae, Mitropolitul Banatului, și Prea Sfințitul Episcop Teofan Sinaitul, responsabil al sectorului de relații externe al Sfintei noastre Patriarhii.

Ne bucurăm foarte mult de această vizită care este o vizită venită să încununeze două milenii de prezență în lume a Domnului nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu devenit și Fiu al omului. O sărbătoare panortodoxă unicat, o sărbătoare nepereche, să-i spunem, folosind cuvintele poetului pentru că este pentru prima dată în Sfânta Cetate a Ierusalimului când, după multe secole, după persecuțiile din perioada primară, după gloria de început a epocii bizantine dar și după suferințele perioadei arabe timpurii, suferințele epocii cruciate și după aceea a suferințelor provocate de epoca otomană este prima oară când în Sfânta Cetate se întrunesc Întâistătătorii sfintelor Biserici creștine. Dar, în particular, pe lângă această mare bucurie, Prea Fericirea Voastră, este și faptul că se apropie momentul binecuvântării celor două prestoluri ale așezământului nostru de la Ierihon și această bucurie este mai mare decât toate pentru sfânta noastră Biserică Ortodoxă națională și autocefală a României.

Dorim ca odată cu prezența Prea Fericirii Voastre aici să binecuvântăm și începerea de zidire a casei de pelerini de la așezământul din Ierihon, care se va face miercuri după-amiază la orele 16.00, când și Excelența Sa Domnul Președinte Emil Constantinescu și-a manifestat dorința să fie prezent la această nouă temeluire românească; iar după aceea, odată cu sfințirea prestolurilor și primelor liturghii din orașul biblic Ierihon, de sâmbătă să avem bucuria săvârșirii Sfintei Liturghii cu toți pelerinii și cu membrii delegației Prea Fericirii Voastre la Sfântul Mormânt. Iar a doua zi, dimineață, vom avea onoarea și bucuria totodată

ca să punem piatra de temelie pentru noul cămin de la așezământul din Ierusalim, o nouă inițiativă ce se profilează în aceste zile și care va fi de mare folos pentru dezvoltarea corespunzătoare a așezămintelor noastre, potrivită cu nevoile pe care le are astăzi și le va avea mâine Sfânta noastră Biserică și credincioșii săi pe care îi păstorește.

Totodată, Prea Fericirea Voastră, permiteți-ne să vă urăm un călduros "La Mulți Ani", cu prilejul sărbătoririi patronului celest al Prea Fericirii Voastre, Cuviosul Egumen Teoctist din Cucunia Siciliei, pe care-l prăznuim astăzi, și această sărbătoare pe care o facem aici în spirit cu multă dragoste și cu multă emoție, cu multă evlavie, să fie aducătoare de mult curaj și de roade bogate în slujirea Prea Fericirii Voastre, care s-a conturat și se conturează într-un chip deosebit în sfânta noastră Biserică astăzi, când din ce în ce națiunea noastră simte adiere de renaștere morală și spirituală și are atâtea năzuințe sfinte, frumoase și înalte.

La Mulți Ani, Prea Fericirea Voastră și bine ați venit la sfântul așezământ din Ierusalim, totodată și reprezentanța sau delegația Patriarhală a României la Locurile Sfinte.

Întru mulți și fericiți ani!

Luând cuvântul, Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist* a spus:

*Prea Cuvioase Părinte Arhimandrit Ieronim,
Iubiți credincioși și credincioase,*

Suntem delegația Sfântului Sinod al Bisericii noastre veniți în rândul pelerinilor care au umplut Orașul și Țara Sfântă în aceste zile. Anul Jubiliar 2000 – de la Nașterea Mântuitorului Hristos, înseamnă, între altele, o chemare stăruitoare a întregii omeniri de a se apropia de Hristos și de Biserica Sa.

Ziua de astăzi înscrie în cronică Așezământului românesc din Ierusalim sosirea delegației Sfântului Sinod pentru a participa, împreună cu celelalte Biserici Ortodoxe surori, la festivitățile prilejuite de împlinirea a două mii de ani de la Nașterea Domnului. Ca eveniment crucial în viața omenirii, acest jubileu se înscrie într-o bogăție de semnificații teologice, sociale, culturale și ecumenice în viața contemporană a Creștinismului și a lumii contemporane. Pentru noi, cei din România, care participăm la acest act dumnezeiesc, înseamnă trăirea unei culmi duhovnicești, unică în viața noastră. Părintele arhimandrit Ieronim a amintit și de semnificația din Sinaxar a zilei de astăzi. Nu am gândit vreodată că purtând acest nume al Sfântului Cuvios Teoctist – sărbătorit astăzi de Biserică noastră, cuvios care s-a nevoit în viața sa chiar în părțile acestea, se va întâmpla să-l cinstesc în biserica noastră din Ierusalim, aici, pe pământul nostru românesc, într-un cadru atât de înălțător și în aceste ținuturi unde s-a și nevoit Cuviosul Teoctist. De aceea, ca cel care m-am învrednicit de Dumnezeu, în ciuda greșelilor și alunecărilor cărora suntem supuși fiecare dintre noi, cred că ar trebui să lăsăm ca tăcerea să-și spună mai bine cuvântul în aceste clipe de evidentă purtare de grijă a lui Dumnezeu. El ne arată aceasta neîncetat pentru întărirea și încurajarea noastră, spre a ne împodobi viața cu faptele credinței pe care o mărturisim spre a urma pilda de iubire, smerenie și răbdare a Sfântului Cuviosului Părinte Teoctist.

Să-mi îngăduiți ca să mulțumesc mai întâi lui Dumnezeu din adâncul sufletului meu că la acești ani și în responsabilitatea mea din Biserică, mă aflu în ziua aceasta, aici; în ziua onomastică, în rugăciune, înconjurat de membri ai Sfântului Sinod și de Dumneavoastră, cei ce ați venit din țară. Mulțumesc Prea Cuviosului Părinte Arhimandrit Ieronim care, cu vrednicie slujește acest Așezământ și-i sporește agonisita cu dragoste și cu bunăvoință.

Din acest prim pas din Țara Sfântă, rog pe Dumnezeu să binecuvânteze întreaga lucrare a Bisericii noastre strămoșești desfășurată în țară și peste graniță, prin ierarhi, preoți și credincioși. Slujim o Biserică a suferinței, a Golgotei de multe ori în istoria sa, dar și a Învierii. Prin călăuzirea Duhului Sfânt, Biserica noastră slujește dreptcredinciosului popor român și fiii lui de peste hotare, în duhul învățaturii Mântuitorului Hristos și al rânduielilor Sfinților Părinți.

Prezența noastră la Ierusalim, ca invitați ai Prea Fericitului Patriarh Diodor I, talmăcește legăturile frățești pe care le păstrăm cu Patriarhia Apostolică a Ierusalimului. Din acest prim moment, îl rog pe Înalt Prea Sfințitul Aristarh, reprezentantul Patriarhiei, care ne-a întâmpinat la scara avionului, să transmită Prea Fericitului închinarea și îmbrățișarea delegației Bisericii Ortodoxe Române.

Într-un glas să-L rugăm împreună pe Dumnezeu să trimită și-n această clipă în sufletele noastre nădejde, răbdare, statornicie și multă iubire în slujirea Bisericii noastre strămoșești și a neamului nostru românesc. Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu-Tatăl și împărtășirea Duhului Sfânt să fie cu voi, cu toți.

Bine v-am găsit!

În jurul orei 2.30 a.m., reprezentații Bisericilor Ortodoxe din întreaga lume, absent fiind din rațiuni obiective, doar Prea Fericitul Părinte **Ignatie al IV-lea**, Patriarhul Antiohiei, s-au întâlnit la Poarta Iaffes, una din porțile istorice de acces în Ierusalim. Aici, în prezența autorităților politice israeliene și palestiniene, a reprezentanților Primăriei Ierusalimului, a diferitelor comunități creștine din Cetatea Sfântă și a numeroși pelerini ortodocși din diferite părți ale lumii, precum și a poporului ortodox din Ierusalim, preoți și credincioși, au celebrat sărbătorile pan-ortodoxe dedicate împlinirii a 2000 de ani de la Nașterea lui Hristos. Pe o esplanadă special amenajată, Întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe au avut prilejul să se întâlnească timp de câteva clipe pentru îmbrățișarea frățască după care au pornit cu toții în procesiunea către Biserica Învierii pentru a se închina la Sfântul Mormânt.

Debutul procesiunii și tot parcursul acesteia au fost binecuvântate de revărsarea unei ploii bogate, semn de milostivire a lui Dumnezeu, mai ales într-o regiune a lumii unde ploaia este un eveniment destul de rar. De altfel, timp de câteva zile, cât a durat pelerinajul pan-ortodox în Israel și Palestina ploaia n-a încetat să răcorească pământul patriei pământene a lui Hristos, Domnul.

Ajunși în Biserica Învierii și a Sfântului Mormânt, Întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe și însoțitorii lor s-au închinat mai întâi la "*Piatra Mirungerii*" unde Sanctitatea Sa, **Bartolomeu I**, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, este înveșmântat în mantia patriarhală. De aici, pelerinajul continuă spre Sfântul

Mormânt în fața căruia s-a citit un text din Sfânta Evanghelie. Apoi, toți ierarhii ortodocși și-au aplecat cu smerenie fruntea pe lespede rece a Mormântului Mântuitorului Hristos, fiecare rugându-se, cu siguranță, pentru iertarea propriilor păcate și pentru sănătatea și mântuirea credincioșilor din eparhia fiecăruia. Cu aceeași sfântă emoție, toți cei de față au purces spre Golgota – locul Răstignirii Fiului lui Dumnezeu întrupat. Aici, s-a citit un text din Sf. Evanghelie cu relatarea evenimentului Răstignirii Mântuitorului și s-a săvârșit o scurtă slujbă.

La mică distanță de Biserica Învierii, Întâistătorii Bisericilor Ortodoxe și însoțitorii lor au fost întâmpinați de Prea Fericirea Sa, **Diodor I**, Patriarhul Ierusalimului, în "Sala tronului" din Reședința Sa.

Seara zilei de marți, 4 ianuarie 2000, prima zi a pelerinajului pan-ortodox în Țara Sfântă, a fost dedicată unui dîneu oficial oferit oaspeților de comunitatea ortodoxă palestiniană, la Hotelul *Christmas* din Ierusalimul de Est. Aici au fost rostite cuvântări de către diferiți lideri creștini ai poporului palestinian, subliniindu-se îndeosebi năzuința acestui popor pentru o țară independentă proprie. Din partea Patriarhiei Ierusalimului, a fost adresat un salut rostit de Î. P. S. Mitropolit **Timotei de Vastră**, Secretar General al Patriarhiei Ierusalimului.

2. A doua zi a pelerinajului în Țara Sfântă

Miercuri, 5 ianuarie, orele 10.00, a avut loc și Întrunirea Întâistătorilor Bisericilor Ortodoxe în Sala Patriarhală a Reședinței Patriarhiei Ierusalimului. Au fost prezenți toți Primații ortodocși, în afara Prea Fericitilor Patriarhi **Ignatie al IV-lea** al Antiohiei și **Petru** al Alexandriei, care au avut reprezentanți la această întrunire.

În cadrul acestei întruniri, s-a dat citire proiectului de **Mesaj** adresat lumii de către Biserica Ortodoxă Universală cu prilejul sărbătoririi a 2000 de ani de la Întruparea Fiului lui Dumnezeu. Proiectul de mesaj fusese alcătuit cu câțva timp în urmă de reprezentanți ai Bisericilor Ortodoxe. După scurte luări de cuvânt ale unor Primați ortodocși și cu foarte mici modificări, proiectul de **Mesaj** a fost aprobat și semnat de toți întâistătorii Bisericilor ortodoxe, prezenți la Ierusalim.

Spre sfârșitul întrunirii pan-ortodoxe, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Diodor I** a oferit ordinul "*Cavalerii Sfântului Mormânt*" Întâistătorilor Bisericilor Ortodoxe care nu dețineau încă această distincție. De menționat, că Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** primise ordinul respectiv încă din anul 1986, cu ocazia întronizării ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, solemnitate la care participase și Prea Fericitul Părinte Patriarh **Diodor I** al Ierusalimului. Ierarhii însoțitori ai Primaților ortodocși au primit și ei din partea Patriarhului Ierusalimului câte un engolpion cu icoana Nașterii Domnului.

În jurul prânzului, delegațiile ortodoxe s-au deplasat spre hotelul "*Dan Pearl*" din Ierusalim, participând la o agapă oficială oferită de primarul Cetății Sfinte, Dl **Ehud Olment**.

În după-amiaza aceleiași zile, delegația Bisericii Ortodoxe Române s-a îndreptat spre orașul biblic Ierihon pentru a participa la sfințirea unei plăci memoriale a Așezământului destinat pelerinilor români.

Construcția Așezământului românesc de la Ierihon a început în anul 1999, luând contur o inițiativă mai veche a Patriarhiei Române de a avea și în teritoriile palestiniene o casă proprie pentru pelerini, Biserică și alte clădiri anexe.

La intrarea în Așezământ, Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist* a fost întâmpinat de P. C. Arhim. **Ieronim Crețu**, care se ocupă îndeaproape de lucrările de construcție. De față erau numeroși români care muncesc în Țara Sfântă, lucrători de la Așezământ și grupul nou de pelerini, ierarhi, clerici și credincioși, veniți în pelerinaj cu delegația oficială a Bisericii Ortodoxe Române.

În incinta Așezământului, a avut loc o mică slujbă de sfințire a unei plăci comemorative, fiind de față și Domnul **Emil Constantinescu**, Președintele României, și alți membri ai delegației prezidențiale. După slujbă, a fost dezvelită placa amintită care are înscris pe ea următorul anunț:

INSCRIȚIE

"Doamne Dumnezeu, Ziditorule și Făcătorule a toate care ai făcut cerul, cu înțelepciune și ai întemeiat pământul pe tăria lui, caută spre locul acesta și-l binecuvântează cu puterea tăriei Tale, ajută ca să se ridice aici casă pentru găzduirea pelerinilor români din țară și de pretutindeni care vor veni ca să se închine la locurile sfinte, ale mântuirii noastre, după adevărata mântuire a Sfintei Evanghelii, despre care însuși Domnul a proorocit că va vorbi de îndată ce se vor muta Apostolii întru slavă alături de Domnul lor.

Ne rugăm deci, Prea Bunule Stăpâne, binecuvintează să se înalțe spre zidire acest nou Așezământ românesc din orașul biblic Ierihon, întărindu-l pe el pe piatra cea tare, pentru ca, după glasul cel dumnezeiesc al Evangheliei tale, nici vântul, nici apa, nici cutremurul, nici focul și nici altceva să nu-l poată strica.

Ajută ca această nouă întemeiere românească, ridicată pelerinajului românesc organizat cu prilejul sărbătoririi aici, în Palestina, a 2000 de ani de la întruparea și Nașterea Fiului și Cuvântului Tău celui preaiubit, a Domnului nostru Iisus Hristos să se înalțe până la capăt spre odihna, îmbunătățirea sufletească și bucuria poporului Tău binecredincios, pe care păzește-l de toate bântuiețile cele potrivnice. Că a ta este stăpânirea și a Ta este împărăția, puterea și mărirea, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Lăsăm mărturie această memorabilă piatră de temelie a căminului de pelerinaj, al așezământului românesc din orașul biblic Ierihon, Palestina, ca să amintească, peste veacuri, cum, cu voia lui Dumnezeu celui în Treime închinat și slăvit, s-a pus piatra de temelie a acestui cămin al așezământului românesc pentru pelerinaj organizat, din orașul biblic Ierihon, în ziua de miercuri, 5 ianuarie 2000, de către Prea Fericitul Sa Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, împreună cu Excelența Sa, Domnul Emil Constantinescu, Președintele României și cu Excelența Sa, Domnul ministru Said Baricat, reprezentantul personal al Excelenței Sale Yaser Arafat, Președintele Palestinei.

Binecuvântat fie acest cel mai frumos dar, care se face acum poporului românesc".

A luat, apoi, cuvântul Domnul Președinte **Emil Constantinescu**:

Prea Fericite Părinte Patriarh, Înalți Prea Sfințiți Mitropoliți ai Moldovei și Banatului, Înalți Prea Sfințiți Ierarhi ai clerului românesc, așa cum a spus Patriarhul nostru, înaintașii noștri au bătut drum lung pentru a veni aici ca pelerini. Prea Cuvioase Părinte Arhimandrit, frați români și nu în ultimul rând domnule ministru Said Baricat care reprezentați aici înalta autoritate palestiniană și pe președintele statului și poporul palestinian. Așa cum a spus Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, mult timp oamenii vor vorbi despre ceea ce astăzi se ctitorește, așa cum mult timp oamenii se vor osteni să vorbească despre semnificația acestui loc pentru că ne aflăm pe un pământ binecuvântat de Dumnezeu, un pământ pe care de mii de ani oamenii l-au râvnit și l-au lucrat, un pământ pe care s-au construit edificii care au înfruntat timpurile până în ziua de astăzi. Și ne aflăm aici unde s-a descoperit stâlpul lumii, cea mai veche construcție pe care omul a ridicat-o pe pământ, a cărei vechime se apreciază a fi de 11.000 de ani.

Dar acest pământ este mai ales un pământ în care credința în Dumnezeu a înflorit ca nicăieri în altă parte. Dumnezeu nostru este un Dumnezeu al păcii și al înțelegerii între oameni. Chemarea pelerinului către locurile sfinte înseamnă smerenie și înălțare, dar și înțelepciune dobândită de-a lungul unui drum în care înveți din încercări, din primejdii și mai ales, din faptele și vorbele oamenilor pe care îi întâlnești în cale. Sigur că drumul parcurs de noi acum a fost mai ușor. Dar gândul nostru se îndreaptă la acei pelerini români care de-a lungul secolelor au înfruntat și distanța și deșertul pentru a fi aici în locurile sfinte.

Pentru români călătoria în Țara Sfântă a fost multă vreme un vis. Ea a fost un vis de-a lungul unei lungi istorii al acestui vechi popor creștin dintru început. Dar a mai fost un vis și în ultimele decenii în anii de ateism și siluire a spiritului. Iată că astăzi datorită ajutorului lui Dumnezeu avem bucuria de a veni aici la Ierihon nu numai ca vizitatori sau pelerini ci și ca prieteni și frați. Biserica a fost și a rămas axul spiritualității românești. Din moși strămoși ctitorirea unei biserici a însemnat o împlinire a unei comunități. Eu văd biserica din Ierihon ca o ctitorie a întregii țări și ca o împlinire a destinului României la 2000 de ani de la nașterea Mântuitorului. Lăcașul ce se va ridica aici va fi pentru credincioșii din România un semn al participării la o creație a Domnului ce se înalță peste întreaga lume și-n același timp acea casă a rugăciunii în care ne regăsim ca români în fața lui Dumnezeu. Aș vrea să mulțumim încă o dată conducerii palestinienilor.

Bucuria participării la o lucrare misionară atât de importantă a Bisericii noastre a fost subliniată la sfârșitul ceremoniei de către Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist**, care a spus:

După cum ați auzit din documentul citit de părintele superior, înscriem astăzi o pagină care trece dincolo de istorie și de timp. În acest loc biblic, Ierihon, pe urmele pașilor Mântuitorului nostru Iisus Hristos, ale Sfinților Apostoli și unde El a săvârșit multe minuni și a semănat învățătura mântuitoare, prin cuvânt și faptă, acum 2000 de ani, iată noi din România, credincioși, preoți, prin bunăvoința conducerii palestinienilor punem piatra de temelie noului Cămin pentru bunii creștini din România, care vin periodic la locurile sfinte pentru închinare. Vom fi însă

bucuroși să auzim că în această casă de oaspeți vor fi găzduiți frățește credincioși și din alte țări și de alte credințe.

Există o tradiție binecuvântată de a veni credincioși din România pentru a se închina la Locurile Sfinte, la Ierusalim, cel puțin odată în viață. Această călătorie nu se limita numai la efortul venirii cu mari osteneli până aici, ci credincioșii făceau și binefaceri; aduceau cu ei daruri prețioase despre care istoria amintește, iar documentele ne vorbesc despre dărnicia domnitorilor români făcută Patriarhiei Ierusalimului.

Astăzi împlinim, în cinstea celor 2000 de ani de când Domnul Hristos S-a născut, a pășit în acest loc, și a răspândit Evanghelia mântuirii, dorința vie a credincioșilor de a întemeia aici, în Ierihon, Căminul pelerinului român. Prin bunăvoința unui credincios român, Dumitru Samoilă, Așezământul nostru de la Ierusalim a dobândit donația terenului pe care ne aflăm și pe care se va înălța clădirea. Prin osârdia Părintelui Arhimandrit Ieronim s-au definitivat toate formalitățile de rigoare și astăzi am pus piatra de temelie a Căminului românesc, după proiectele aprobate de noi.

Cum românul și orice credincios nu poate trăi fără rugăciune, nu se roagă fără icoană, nu poate să-și arate iubirea față de semeni, în mod deplin, fără un locaș de închinare, în care ei să se roage împreună, le-am îndeplinit dorința donatorilor spre a se construi aici o clădire pentru pelerini, având în mijloc locașul de închinare, iar într-o latură a incintei paraclisul. Suntem la început, dar vedem un început plin de nădejde.

Dumnezeu v-a ajutat Domnule Președinte, ca astăzi să-I mulțumiți și să se înscrie, în rândul ostanelilor dumneavoastră personale și în grijile pe care le purtați, o înfăptuire de mare însemnătate, iată o zi aici, în orașul Ierihon devenit acest loc, acum, pământ românesc. Se știe că o asemenea bucurie are o valoare dincolo de timp și de spațiu. Despre un locaș ca acesta se va vorbi cât va fi lumea. Despre un asemenea locaș zice și Mântuitorul Hristos că "nici porțile iadului nu-l vor birui" (Matei 16, 18).

Rugăm pe Dumnezeu să ne ajute nouă și tuturor celor ce ajută și celor ce se ostenesc la zidirea acestui locaș sfânt. Meșterii și lucrătorii, am înțeles că sunt credincioși de-ai noștri, cei mai mulți vâlceni și dau dovadă de multă hărnicie și tragere de inimă ca toți oltenii născuți și crescuți în preajma mănăstirilor vecine cu satele lor.

Cu acest prilej, Vă adresăm, Domnule Președinte, în numele clerului și credincioșilor noștri și în același timp Excelenței Sale Domnului Yaser Arafat, al cărui reprezentant este de față, Domnul Said Baricat, cuvânt de mulțumire și de prețuire pentru sprijinul pe care l-ați acordat.

Felicitându-vă cu prilejul Jubileului de două mii de ani de la Nașterea Domnului, din acest loc, vă dorim să trăiți mulți și fericiți ani, să sporiți legăturile țării noastre cu Țara Sfântă și cu autoritatea și poporul palestinian.

Să ne ajute Dumnezeu!

Au fost vizitate, apoi, diferitele clădiri ale Așezământului ale căror lucrări de construcții începuseră deja, și anume: biserica centrală, paraclisul, stăreția, precum și locul unde va fi așezată casa de pelerini.

Prezența delegației române la Așezământul de pelerinaj de la Ierihon a fost un moment de bucurie aleasă. Românii au, în comparație cu iudeii sau cu rușii, puține locuri de închinare proprii în Țara Sfântă. De aceea, construcția Așezământului de la Ierihon are semnificația sa aparte.

În jurul orelor 17.30, delegația Bisericii Ortodoxe Române a revenit la Ierusalim pentru a participa, împreună cu delegațiile celorlalte Biserici Ortodoxe surori, la încă trei momente incluse în programul celei de-a doua zi de pelerinaj în Țara Sfântă.

Primele două momente au avut loc în edificiul "*Jerusalem International Convention Center*". A fost vizitată expoziția de icoane bizantine organizată de Patriarhia Ierusalimului. Printre icoanele expuse s-au remarcat și câteva exemplare românești oferite expoziției de P. C. Arhim. **Ieronim Crețu**, Superiorul Așezămintelor românești din Țara Sfântă. S-a oferit apoi celor prezenți ocazia de a participa la un concert de muzică religioasă susținut de diferite coruri din Ierusalim sau venite din alte părți ale lumii ortodoxe. Impresionante prin numărul interpreților, costumații și execuție, au fost corurile venite din Rusia.

Ultimul moment al zilei de 5 ianuarie 2000 l-a constituit dineul oferit în cinstea șefilor de Biserici și de Țări locuite în majoritate de creștini ortodocși de către Președintele Israelului, Dl **Ezer Weismann**, la palatul prezidențial din Ierusalim.

3. A treia zi a pelerinajului în Țara Sfântă

Joi, 6 ianuarie 2000 – ajun de sărbătoarea Nașterii Domnului după calendarul vechi încă în vigoare la Patriarhia Ierusalimului și zi de Bobotează după calendarul îndreptat.

Ziua a debutat cu o întâlnire la sediul Patriarhiei din Ierusalim dedicată oferirii ordinului "*Cavalerii Sfântului Mormânt*" șefilor de state majoritar ortodoxe de către Prea Fericitul Părinte **Diodor I**, Patriarhul Ierusalimului.

Ordinul amintit a fost primit pe rând de către Dl **George Stefanopoulos**, Președintele Greciei, Dl **Boris Elțân**, Președintele Rusiei, Dl **Emil Constantinescu**, Președintele României, Dl **Alexander Lucașenko**, Președintele Belarusului, Dl **Eduard Șevarnadze**, Președintele Georgiei, Dl **Petru Lucinski**, Președintele Republicii Moldova. Majoritatea șefilor de stat prezenți au rostit un cuvânt de mulțumire pentru oferirea ordinului "*Cavalerii Sfântului Mormânt*".

După festivitatea conferirii ordinului amintit, delegațiile Bisericilor Ortodoxe s-au îndreptat spre Betleem, locul Nașterii după trup a Fiului lui Dumnezeu. În drum spre "*orașul pâinii*", cum este denumit Betleemul, oaspeții au făcut un popas la Mănăstirea grecească "*Sfântul Ilie*".

Locuitorii Betleemului întâmpină cu bucurie înalții oaspeți veniți din diferite părți ale lumii ortodoxe. Patru militari palestinieni călare escortează delegațiile oficiale până la Piața Ieslei din fața Bisericii Nașterii Domnului.

În piața Ieslei, Întâistătorii și reprezentanții Bisericilor Ortodoxe sunt întâmpinați de clericii greci și arabi ai Bisericii Nașterii, de Guvernatorul, Comandantul Poliției și Primarul Betleemului, precum și de un număr impresionant de călugări, călugărițe, credincioși, veniți din țările majoritar ortodoxe.

Oaspeții se îndreaptă, apoi, spre Biserica Nașterii. Toți își pleacă fruntea smeriți pentru a putea pătrunde prin poarta scundă a uneia din cele mai sfinte locuri ale umanității. Sunt conduși cu toții spre Peștera Nașterii Domnului aflată sub altarul Bisericii. Fiecare ierarh prezent își pleacă fruntea pe lespeda rece ce marchează locul Nașterii. Câte gânduri de recunoștință, câtă speranță, câtă rugăciune ar fi cuprins inima fiecărui pelerin – patriarh al unei Biserici Ortodoxe sau arhiereu obișnuit – în momentele trăite sub cupola Peșterii din Betleem! Este taina fiecărui purtător cu sfințenie, desigur, până la sfârșitul vieții.

După o scurtă slujbă din Peșteră, distinșii pelerini au asistat în Biserica cea mare la celebrarea Sfintei Liturghii a Sfântului Vasile cel Mare.

A urmat apoi o scurtă recepție oferită înalților oaspeți de către primarul Betleemului, Dl *Hanna*.

În seara aceleiași zile, Dl *Yasser Arăfat*, Președintele Autorității Palestiniene, a oferit șefilor de state și Biserici prezenți la Betleem un dineu oficial. Locul de desfășurare a acestui dineu a fost hotelul "*Paradise*" care găzduia în acele zile pe cei aproape 100 de pelerini români veniți să însoțească în pelerinaj pe Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*.

După dineu, Prea Fericirea Sa s-a întreținut pentru câteva clipe cu Dl *Yasser Arafat* căruia i-a oferit în dar un covor oltenesc, mulțumindu-i, totodată, pentru sprijinul oferit la construirea Așezămintelor române de la Ierihon.

Seara târziu, în Piața Ieslei din Betleem, au avut loc concerte de muzică religioasă dedicate împlinirii a 2000 de ani de la Nașterea lui Hristos. Un cor românesc, dirijat de P. C. Arhid. Prof. **Sebastian Barbu Bucur**, care a însoțit în permanență grupul de pelerini români, a interpretat câteva piese corale religioase. Atracția serii a fost concertul de colinde susținut de cunoscutul interpret **Demis Roussos**.

4. A patra zi a pelerinajului în Țara Sfântă

Toate momentele petrecute în Țara Sfântă de delegațiile Bisericilor Ortodoxe și de șefii de state ale acestor Biserici au avut până în ziua de vineri, 7 ianuarie 2000, un caracter de festivitate (întâlniri, recepții, conferiri de distincții etc), cu mici excepții ale unor momente liturgice.

Noaptea din 6 spre 7 ianuarie și dimineața zilei de 7 ianuarie au constituit momente de rugăciune intensă către Dumnezeu, Cel ce a binevoit "*la plinirea vremii*" (Galateni 4, 4) să trimită pe Fiul Său în lume pentru a se naște cu puterea Sfântului Duh din Sfânta Fecioară Maria, să trăiască peste trei decenii printre pământeni, să moară și să învieze pentru mântuirea lor.

Astfel, spre miezul nopții din 6-7 ianuarie, zeci de arhieri ortodocși din multe țări au participat la slujba utreniei și au celebrat Sfânta Liturghie în altarul Bisericii Nașterii. De bucuria acelei nopți de taină, aureolate de lumina Peșterii Nașterii lui Hristos, de unde sesizăm izvorând valuri-valuri de har și lumină, s-au împărtășit și câțiva arhieri români: Î. P. S. Arhiepiscop *Andrei* al Alba-Iuliei, P. P. S. S. Episcopi *Epifanie* al Buzăului, *Timotei* al Aradului, *Casian* al Dunării de Jos, *Laurențiu* al Caransebeșului, *Teofan Sinaitul*, Vicar Patriarhal. Numeroși

pelerini români: preoți, monahii și monahi, credincioși, participau cu aceeași emoție la taina acelei nopți.

Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist* și Î. P. S. Mitropolit *Daniel* n-au slujit Sfânta Liturghie în acea noapte, fiind rânduiți să slujească și reprezentanți de Biserici Ortodoxe.

Ziua de vineri, 7 ianuarie 2000, a avut ca moment central celebrarea Sfintei Liturghii în naosul Bisericii Nașterii de către Întâistătorii Bisericilor Ortodoxe, însoțiți de către un ierarh de fiecare Biserică.

În primele ore ale dimineții, Biserica Nașterii lui Hristos din Betleem era deja neîncăpătoare. Rând pe rând au sosit în Biserică delegațiile Bisericilor Ortodoxe urmate de șefii de state majoritar ortodoxe.

Întâistătorii Bisericilor Ortodoxe slujeau Sfânta Liturghie în prezența șefilor de stat din țările lor. Era o imagine inedită, interesantă, purtătoare de mesaj. Cu doar 10 ani înainte, predecesorii șefilor de stat prezenți, cu excepția celui din Grecia, aveau ca adversari ideologici, ca persoane cu statut de tolerat pe cei care slujeau acum Sfânta Liturghie. În doar 10 ani, zidul despărțitor dintre puterea politică a țărilor majoritar locuite de creștini ortodocși și liderii religioși ai acestora a fost sfărâmat. Odată cu acel zid a fost distrus un întreg sistem opresiv, s-a încheiat o perioadă lungă de persecuție a creștinilor, s-a inaugurat, poate, o nouă etapă de simfonie între puterea seculară și slujirea creștină – relație ce a existat timp de multe veacuri pe tărâmurile ortodoxe.

În timpul Sfintei Liturghi, Î. P. S. *Timotei*, Mitropolit de Vastra, ierarh al Patriarhiei Ierusalimului, a dat citire "*Mesajului de la Betleem al Întâistătorilor Bisericilor Ortodoxe la împlinirea a 2000 de ani de la Nașterea lui Hristos*". Reamintim că, textul mesajului a fost redat în integralitate în cuprinsul acestui reportaj în descrierea celei de a doua zi a pelerinajului în Țara Sfântă.

Spre sfârșitul Sfintei Liturghii, în timp ce clerici, arhierii, preoți și diaconi, se împărtășeau cu Sfintele Taine, corul românesc, condus de Părintele **Sebastian Barbu Bucur**, a interpretat câteva piese de muzică bizantină.

Impresionant a fost și momentul în care câțiva din șefii de state prezenți, împreună cu soțiile lor, între care și Dl și Dna **Emil și Nadia Constantinescu**, așteptau la rând împreună cu numeroși credincioși, să se împărtășească cu Sfintele Taine. După momentul împărtășirii, Președintele României și doamna au fost conduși la Peștera Nașterii de către P. S. Episcop *Casian* al Dunării de Jos pentru un moment de rugăciune și reculegere.

După celebrarea Sfintei Liturghii, Prea Fericitul Părinte *Diodor I*, Patriarhul Ierusalimului, a oferit un prânz festiv la restaurantul "*Nissan*" din Betleem, în timpul căruia Prea Fericirea Sa a oferit daruri simbolizând lumina Betleemului celor prezenți. A fost ultimul moment al programului oficial al sărbătorii de la Ierusalim și Betleem. Slavă Domnului pentru toate!

5. Zilele 5–8 ale pelerinajului în Țara Sfântă

Folosindu-se de prezența pe pământul binecuvântat al Israelului și Palestinei cu ocazia sărbătorilor pan-ortodoxe organizate de Patriarhia Ierusalimului a căror descriere în detaliu a fost prezentată mai sus, delegația oficială a Bisericii

Ortodoxe Române, condusă de Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*, a continuat, timp de patru zile, pelerinajul în Țara Sfântă. Delegației oficiale a Patriarhiei Române i s-au adăugat și cei peste 30 de pelerini români, ierarhi, preoți, monahi, monahii și credincioși, veniți în aceeași perioadă în pelerinaj.

Astfel, în perioada 8-11 ianuarie 2000, pelerinii români avându-l în mijlocul lor pe Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*, au pășit, cu emoția caracteristică unui act sacru în cel mai deplin sens al cuvântului, în locurile sfinte care l-au găzduit pe Fiul lui Dumnezeu întrupat pe timpul trecerii Sale printre pământeni.

În ziua de sâmbătă, 8 ianuarie, a fost vizitat orașul biblic Ierihon, Așezământul românesc de la Iordan, locul Botezului Mântuitorului Hristos de la râul Iordan, mănăstirea *Sfântul Gheorghe* din Hozeva. În noaptea de 8 spre 9 ianuarie, pelerinii români au participat la slujba Sfintei Liturghii la Mormântul Sfânt celebrată de Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist* și ceilalți ierarhi și preoți români. Duminică, 9 ianuarie, a fost vizitat Așezământul românesc din Ierusalim, asistând la celebrarea Sfintei Liturghii și a avut loc o întâlnire cu Prea Fericitul Părinte Patriarh *Diodor I* al Ierusalimului. Locurile sfinte din Galileea i-au primit spre închinare pe pelerinii veniți din România în cursul zilei de luni, 10 ianuarie. Au fost vizitate: localitatea Hayarden – loc unde pelerinii pot să se spele cu apă din Iordan, înălțimile Golan (ținut mănos care constituie piatra de încercare a relațiilor între Israel și Siria), pământul biblic al Godovei cu vizitarea unei biserici din primele veacuri creștine, Muntele Ferișirilor, ruinele sinagogii din Capernaum și ale casei *Sfântului Petru* din același oraș, biserica greacă de pe marginea lacului Galileii și localitatea Tiberias. În ultima zi a prezenței în Țara Sfântă, au fost vizitate: Muntele Taborului, biserica din Cana Galileii (în ambele locuri întâlnind monahii din România), biserica din Nazaret, Muntele Carmel și orașul Tel-Aviv. În noaptea de 11–12 ianuarie, pelerinii români s-au întors în țară.

În unele din aceste locuri sfinte, Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*, împreună cu toți pelerinii români au participat la anumite momente speciale. Acestea vor fi descrise cronologic în cele ce urmează:

a) Sfințirea sfintelor mese din altarele celor două biserici ale Așezământului românesc din Ierihon. Evenimentul a avut loc sâmbătă, 8 ianuarie. Dis-de-diminează, incinta Așezământului era deja neîncăpătoare. Sute de români aflați la muncă în Israel, lucrătorii de la așezământ și mulți pelerini așteptau sosirea Prea Fericitului Părinte *Teoctist* și a însoțitorilor săi. În jurul orelor 9.00, înalții oaspeți din România au sosit la Ierihon, întâmpinați de P. C. Arhim. **Ieronim Crețu**, superiorul Așezămintelor românești din Țara Sfântă. Erau de față și Ambasadorul României la Tel-Aviv, Dl *Gheorghe Popescu*, Dl *Marin Albu*, reprezentant român pe lângă Autoritatea Palestiniană, Dl *Saic Barat*, reprezentantul Dlui *Yasser Arafat*, Președintele Autorității Palestiniene.

Sfintele mese ale altarelor bisericii principale și paraclisului au fost sfințite în același timp. Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*, înconjurat de ierarhii, preoții și diaconii prezenți a sfințit, după rânduială, Sfânta Masă din altarul bisericii celei noi cu hramul *Nașterea Domnului*. Altarul paraclisului din incinta viitoare stăreții a fost târnosit de P. S. Episcop *Teofan Sinaitul*, Vicar Patriarhal.

După slujbele de sfințire, a urmat celebrarea Sfintei Liturghii în biserica principală, cântările liturgice fiind executate de corul condus de Pr. Arhid. **Sebastian Barbu Bucur**. După săvârșirea Sfintei Liturghii, subliniind semnificația specială a momentului, Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist* a spus:

**"Minunat ești Doamne și nici un cuvânt nu este de ajuns
spre lauda minunilor Tale"**

Cu adâncă emoție, acum când am sfințit primul altar românesc din Ierihon, înalț un gând de recunoștință către Milostivul Dumnezeu pentru că m-a învrednicit să împlinesc această sfântă rânduială. Datorăm aceasta unică bucurie vredniciei înaintașilor noștri, ierarhi, credincioși, domnitori și monahi care au făcut din evlavia lor o permanentă cale spre Hristos și spre Locurile Sfinte, unde au dăruit ofranda credinței lor. Personal mă bucur astăzi că am avut în jurul meu pe Înalț Prea Sfințiii Mitropoliți Daniel al Moldovei și Bucovinei, Nicolae al Banatului, pe Prea Sfințitul Episcop Casian al Dunării de Jos, arhimandriți, diaconi, monahi, monahii și credincioși pelerini din România. Însăși prezența și lucrarea noastră de astăzi arată nesfârșita bunătate a lui Dumnezeu, care se arată neîncetat minunat întru sfinții săi. Încredincindu-ne să implorăm Duhul cel Sfânt peste lucrarea de zidire a acestui Cămin românesc și peste Sfânta Masă, Jertfelnicul aducerii Euharistiei în această biserică, întrezărim aici manifestarea iubirii lui Dumnezeu față de noi și de neamul nostru românesc. Trăim comuniunea cu toți sfinții români, din rândul ocrotitorilor acestui sfânt locaș, între care se află și Cuviosul monah de la mănăstirea Neamț, Ioan Iacob, care și-a sfințit viața și trupul în aceste părți. Iubiții mei, prin strălucirea fețelor dumneavoastră de dimineață și până acum, la terminarea slujbei de sfințire și a Sfintei Liturghii, ne-ați adus nouă, slujitorilor altarului, bucuria dumneavoastră lăuntrică. Numai apropierea nevăzută, dar reală de Mântuitorul nostru Iisus Hristos cunoaște o asemenea bucurie. Și aceasta, cum ne învață El, nu se va lua de la noi.

Acest început de întemeiere a Sf. Altar, loc de Jertfă și de rugăciune aici, la Ierihon, și deci, această bucurie o datorăm și Prea Fericitului Patriarh Diodor I al Ierusalimului, pentru binecuvântarea sa, cum am auzit din documentul așezat la piciorul Sfintei Mese, precum și autorității palestiniene, pentru autorizația de construcție a Căminului pentru pelerinii români.

Pe Prea Fericitul Diodor I l-am cunoscut încă din vremea când eram mitropolit la Iași. La invitația vrednicului de pomenire patriarh Iustin, Prea Fericitul Diodor I a participat la hramul mănăstirii Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava, o sărbătoare cu caracter universal, la care participă creștini din țară și din străinătate.

Românii, oriunde s-ar afla ei, țin de biserica lor, respectă tradițiile lor, graiul lor și cinstesc sfinții lor, datinile românești. La invitația noastră, Prea Fericitul Diodor I și delegația Patriarhiei Ierusalimului a acceptat să participe la hramul Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava. A fost foarte impresionat de tot ceea ce a văzut în țara noastră, îndeosebi mănăstirile și credincioșii. Pe o vreme de secetă cumplită, Prea Fericirea Sa îndemna credincioșii și preoții: "să ne rugăm părinților, pentru ploaie la moaștele Sf. Ioan în timpul Liturghiei de mâine". Și într-adevăr, a doua zi, în timp ce noi slujeam, în fața bisericii Sf. Gheorghe din

mănăstirea de la Suceava, a venit o ploaie binefăcătoare, caldă, nu rece ca cea întâmpinată de noi zilele acestea la Ierusalim. Se revărsa ploaia peste miile de credincioși încât aceștia și preoții care se rugaseră pe parcursul itinerariului din ajun mulțumeau cu multă bucurie lui Dumnezeu. Prea Fericitul Diodor I privea mulțimea de credincioși adâncită în rugăciune, fără ca cineva să se miște din locul unde se afla. Impresionat, Prea Fericitul Diodor I a făcut semn către preoții și protopopii din Arhiepiscopie, prezenți acolo, care îl rugaseră în ajun, și ridicând mâna în sus spre Dumnezeu, s-a rugat pentru slobozirea norilor, care să dea ploaie binecuvântată.

Prin aceasta am dorit să ilustrez amintirile de neuitat ale Prea Fericirii Sale în Moldova. Al doilea prilej a fost participarea sa la instalarea mea ca Patriarh, în noiembrie 1986, fiind primul dintre Scaunele Apostolice care a participat la evenimentul instalării Patriarhului Bisericii noastre. Am rămas foarte recunoscător pentru această cinstire a clerului și credincioșilor, pentru cuvântul rostit și acordarea, cu acel prilej, a Ordinului Sfântului Mormânt. În trecut, și în condițiile de îngrădiri religioase, dacă aceste participări bisericești din afară erau la un nivel înalt, ca aceea din 1986, atunci responsabilitatea celui ce primea această înaltă participare, devenea un adevărat sprijin moral în relațiile cu autoritățile române. Faptul că Patriarhul Ierusalimului a fost prezent la instalarea mea mi-a pricinuit o mângâiere, nădăjduind în ajutorul lui Dumnezeu, în care mi-am pus toată încrederea în împrejurările grele de atunci pentru Biserica noastră. Deci primul meu gând, repet, de acum este cel de recunoștință, de dragoste față de Prea Fericitul Diodor I al Ierusalimului. Mi-am îngăduit această mărturisire a ceea ce am simțit și am trăit personal în clipele de înfricoșată răspundere la care am fost chemat. Am destăinuit aceasta, cu încredințarea că bunii credincioși-pelerini, preoți și monahi prezenți pot să se îmbogățească sufletește de faptul că Prea Fericitul Diodor I ca slujitor și pururea rugător la Sfântul Mormânt se bucură mai mult decât noi în împlinirea rugăciunilor pentru pace și ajutor. Știți că Prea Fericitul a dorit foarte mult să facem o vizită oficială la Sfintele Locuri așa cum ne-a comunicat în repetate rânduri părintele arhimandrit Ieronim. De 8 ani ne-am pregătit, dar n-am putut să-i îndeplinim această dorință. Au fost vremuri de restriște și la noi, dar Dumnezeu ne-a ajutat ca să venim acum la chemarea Prea Fericirii Sale și a Sfântului Sinod al Bisericii Ierusalimului.

Frați și surori în Domnul,

Întâlnirea întregii ortodoxii aici la Sfântul Mormânt este extrem de importantă. Am putut să dăm, cu smerenie, mărturia unității noastre și a responsabilității pastorale într-o lume atât de divizată. Meritul revine, firesc, Bisericii Ierusalimului ca noi să slujim în acest an 2000 la Peștera Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos, împreună cu toți reprezentanții Ortodoxiei. Această împlinire dumnezeiască este mai mult decât un argument, adânc grăitor, că Biserica Ortodoxă, nu numai că se află în lucrarea ei apostolică, ci ea vestește cu vigoare și într-un glas adevărul Întrupării Mântuitorului nostru Iisus Hristos. La împlinirea a 2000 de ani, noi creștinii ortodocși, prin Patriarhii Bisericilor și prin reprezentanții lor, înconjurați de credincioși, călugări, călugărițe și preoți de parohie, am venit aici din România să ne închinăm și să mărturisim că Hristos, Fiul lui

Dumnezeu, aici a luat chipul nostru, pentru ca noi să ne învrednicim de Harul Său. Iată că noi românii, ne-am învrednicit să fim în Țara Sfântă cu întreaga Ortodoxie. Căutând cu iubire spre noi, Iisus ne privește, așa cum a privit spre Zaheu, aflat în sicomor, chemându-l la Sine pe nume, spre a poposi în casa lui. Acest gest de iubire al lui Iisus, plin de bunătate, care a uimit mulțimea din jur, dintre care unii au și cântit, s-a petrecut aici, în Ierihon, foarte aproape de locașul întemeiat și început prin rugăciuni în zilele acestea. Aceeași pătrunzătoare privire și aceeași chemare, cred că l-a determinat pe fericitul donator al acestui teren, acum adormit în Domnul, Dumitru Samoilă, să-l primească pe Hristos în sufletul său. Acest țel este împlinit acum, frații mei, când noi, cu toții, am târnosit acest altar, nu numai pentru un popas și un fapt trecător, la împlinirea a 2000 de ani, ci pentru pregătirea ospățului dătător de viață nemuritoare, Sfânta Masă la care vor veni de aici înainte generații după generații de însetați de "Apa cea Vie!".

Noi, cei din România, trăim momente nespuse de frumoase prin semnificația sufletească și trupească a acestui cămin românesc aici pe albia Iordanului. Nu se întâmplă acest eveniment prea des, nici la noi acasă, dar, cu atât mai mult aici, unde terenul este atât de greu de obținut. Sfințirea altarului are loc o singură dată. Și aceasta pentru că Mântuitorul Iisus Hristos, o singură dată, acum două mii de ani, S-a născut în Peștera de la Betleem, a predicat, S-a jertfit de bunăvoie, a fost răstignit, îngropat și a treia zi a înviat din morți. După această dumnezeiască rânduială, de unicitate a Jertfei și Învierii Sale, Sfânta Liturghie, Sfintele Taine, cu ciclul fiecărei zile, ca și sfințirea altarului, toate îmbracă, pentru mântuirea noastră, caracterul de unicat. Și omul, cu sufletul său nemuritor, este o faptură unică pentru viața căreia și-a dat viața Fiul lui Dumnezeu.

Iubiți frați și surori, să înscriem aceste clipe pe tabla cea sufletească a inimii și memoriei noastre. Să păstrăm amintirea zilei de astăzi ca pe un dar al Prea Sfintei Treimi, ca pe o neprețuită mărturie a iubirii lui Dumnezeu. Cu un gând și un cuget dăm cuvânt de prețuire pentru rodnică strădanie a Părintelui Arhimandrit Ieronim de felul cum reprezintă Biserica și Țara în această lume atât de încercată de dureri și suferințe. Din toată inima binecuvântăm viața și priceperea constructorilor acestui Așezământ, rugând pe Dumnezeu să-i ocrotească în pace spre a ne vedea cât mai curând în mijlocul familiei.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos să fie cu noi! Amin.

Pentru contribuția avută la construirea Așezământului românesc de la Ierihon, doi distinși sprijinitori ai acestei lucrări au primit distincția "*Crucea Patriarhală*" din partea Prea Fericitului Părinte Patriarh *Teoctist*.

Agapa de după slujbă a fost oferită tuturor pelerinilor români de P. C. Arhim. **Ieronim Crețu** la un restaurant din Ierihon.

b) Vizită la locul Botezului Mântuitorului Hristos și la Așezământul românesc de la Iordan. În după-amiaza aceleiași zile, pelerinii români s-au îndreptat spre frontiera cu Iordania, nu departe de orașul Ierihon. Datorită războaielor repetate între evrei și arabi, granița cu Iordania este străjuită, în teritoriul ocupat de evrei, de o fâșie de pământ de câțiva kilometri unde accesul este permis numai cu aprobări speciale.

Odată obținute aceste aprobări, pelerinii români s-au îndreptat spre Iordan, la locul unde, după tradiție, a fost botezat Hristos de către Sfântul Ioan. Deși Iordanul nu mai avea înfățișarea vie de altădată, sistemele de irigare lipsindu-l de un volum de apă rezonabil, emoția a fost deosebit de puternică. S-a intonat de câteva ori troparul "*În Iordan botezându-te, Tu, Doamne ...*". Pelerinii au coborât pe malul abrupt al Iordanului și și-au spălat fața cu apa binecuvântată de la locul Botezului lui Hristos.

Pelerinii s-au îndreptat apoi spre Așezământul românesc de la Iordan. Drumul până la acest loc sfânt cu prezența românească de altădată înfățișa o imagine dezolantă. Pe parcursul a peste un kilometru, pelerinul era întâmpinat la tot pasul de ruine de biserici ortodoxe, catolice sau protestante. Multe Biserici din multe țări ale lumii și-au construit în acel ținut, cât mai aproape de locul Botezului Domnului, locașuri de închinăciune. Toate au fost însă părăsite în urma războiului din 1967 dintre evrei și arabi, când zona a fost închisă din rațiuni de securitate. Cu timpul bisericile s-au degradat, unele s-au dărâmat cu totul. Ruine se puteau observa peste tot.

În aceeași stare se află și Așezământul românesc de la Iordan de care pelerinii s-au putut apropia numai la o distanță de 200 m, datorită terenului minat din jurul bisericii.

În tăcere și de la distanță, pelerinii contemplant zidurile bisericii părăsite cu nădejdea că Dumnezeu își va îndrepta în curând privirea spre acel loc binecuvântat și întreaga pleiadă de biserici de pe malul Iordanului își va relua viața de rugăciune de altădată.

c) Pelerinaj la moaștele Sfântului Iacob de la Hozeva. În seara zilei de 8 ianuarie, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist**, împreună cu toți pelerinii români, au urcat muntele din apropierea Ierihonului unde se află Mănăstirea **Sfântul Gheorghe de la Hozeva**. Într-o atmosferă de liniște deplină, pe care numai muntele și pustia nelocuite o pot oferi, pelerinii s-au apropiat "*cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste*" de Mănăstirea care, de-a lungul secolelor, a oferit loc de rugăciune a mii, poate zeci de mii de călugări. Pe distanțe considerabile în jurul mănăstirii se pot încă zări zeci și sute de grote care au adăpostit pustnici cunoscuți și, mai ales, necunoscuți.

Aici a viețuit și Sfântul Ioan Iacob, călugăr de la Mănăstirea Neamțu, canonizat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în 1992. Sfintele lui Moaște se află în Mănăstirea Hozeva, pelerinii români având posibilitatea de a le cinsti cum se cuvine. La racla Sfântului Ioan Iacob s-a citit o rugăciune de către Înalt Prea Sfințitul **Daniel**, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei. Apoi, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** a rostit un cuvânt de învățătură, al cărui conținut îl prezentăm în cele ce urmează:

Ne aflăm la unul dintre cele mai importante locuri din Țara Sfântă pentru noi românii: Mănăstirea Sfântului Gheorghe de pe Valea Hozeva, cunoscut printr-o profundă trăire monahală, trăire pe care o aflăm doar în paginile vieții sfinților cuvioși nevoitori. Ceea ce avem în fața ochilor aici și mai cu seamă ceea ce simțim venind pe urmele atâtor sfinți monahi, nu se poate cuprinde prin cuvinte.

Ținut atât de neospitalier, atât de tulburător, prin liniștea lui, unde roca stearpă se întâlnește cu vegetația înmiresmată primăvăratec, această oază de duhovnicie mărturisește în graiul tainic al existenței ei de luptele biruitoare ale credinței, ale cărei roade se văd în frumusețea dumnezeiască a mănăstirii. Purtați de o forță a Duhului aici, unde mii de pustnici poate s-au nevoit și s-au mântuit, constatăm, ca și în numeroase momente din istoria noastră, că Dumnezeu și-a chemat și ales pe unii din fiii poporului român la desăvârșire și sfințenie, din rândul cărora face parte Cuviosul Ioan Iacob de la Neamț. Așa cum privim cu uimire imensitatea stâncilor, ne dăm seama că numai Duhul Sfânt a lucrat prin ei. Acești ostași s-au arătat atât de viteji încât ei au biruit ceea ce este greu de imaginat din punct de vedere omenesc, adică lupta cu omul cel lăuntric, lupta cu pornirile și instinctele de care omul este cuprins și apoi au înfruntat și au biruit natura, făcând case și culturi de legume și flori. Pe acești mari viteji ai Duhului îi vedem în icoane blânzi și apropiați de chipul nostru. Aproopiați de felul nostru de a gândi, în realitate ei au fost niște mari luptători, pentru că au luptat împotriva diavolului și a slugilor lui. Ei luptau împotriva lăcomiei nu numai postind, nu numai prin înfrânare de la dorințele personale, zidind astfel omul cel lăuntric prin rugăciune și ascultare.

Un monah, orice s-ar zice, este purtător de trup, oricât s-ar îndepărta de lume. Așezându-se în pustie, ei trăiau, cu atât mai plener, comuniunea cu lumea prin rugăciune continuă. Lupta cu egoismul propriu și cu pornirile proprii este într-adevăr o luptă grea, așa cum vedem că s-au luptat aici cu stânca cei ce au făcut cale de acces pentru noi. Cu aceeași încordare monahii se luptă și cu ispitele proprii firi.

Unul, asemenea acestor exemple, cred că a fost și acest frate al nostru român, precum și mulți alți români necunoscuți, care s-au nevoit aici. Cuviosul Iacob, Ioan Iacob care s-a nevoit la Așezămintele noastre românești de la Ierusalim și Iordan, dar care a murit aici, în peștera în care a viețuit mulți ani, și care a rămas cu darul Duhului Sfânt, cu trupul neputrezit, se află în paraclisul acestei mănăstiri. Cu multă evlavie, Sfântul Sinod l-a trecut în rândul sfinților în anul 1992. Venind în această seară aici, noi cei de acasă am îngenucheat în fața moaștelor cuviosului Ioan și am cântat acatistul său.

Cred că este o mare șansă pentru noi că, acum la împlinirea a 2000 de ani de la Nașterea Domnului Iisus Hristos, vizităm Țara Sfântă și ne întâlnim și cu sfinții noștri. Să arătăm fraților de acasă, în familie, în societate, credincioșilor ceea ce am văzut atât de minunat aici mergând pe urmele Domnului Hristos, ale Sfinților Apostoli și ale atâtor martiri și monahi nevoitori pentru a-L urma pe Hristos și a se învrednici să urce treptele desăvârșirii. Acest frate al nostru mai mare, Cuviosul Ioan Iacob de la Neamț, s-a nevoit aici și a dobândit de la Dumnezeu suprema răsplată în această lume, neputrezirea rămășițelor sale pământești și alte daruri, mărturisite de cei ce l-au cunoscut atât în țară cât și aici.

Să ne ajute tuturor Dumnezeu și să mulțumim gazdelor noastre, Părintelui Arhimandrit Ieronim Crețu și Părintelui Egumen Ghermanos, care atât de amabil a fost și ne-a ieșit înainte cu "autoturismul său special", făcut pentru a depăși aceste obstacole de neimaginat. Fără acest mijloc de transport atât de original, eu și Înalt Prea Sfințitul Nicolae n-am fi putut ajunge până aici.

Rugăm pe Dumnezeu să ne binecuvinteze pașii și lucrarea noastră, să ne dăruiască pace și liniște nouă, țării, poporului și lumii întregi. Am putut vedea aici, cum rugăciunea, munca, priceperea și statornicia acestor fii ai liniștii, iubitori de pustie au izbutit să transforme spațiul în care ne aflăm, într-o oază cu arbori, alei și flori mirositoare, în care să te simți atât de aproape de împărăția lui Dumnezeu. Într-un chip cu totul neașteptat am fost primiți, la intrare, în sunetul clopotelor și în balsamul florilor și cedrilor, după drumul atât de amețitor, sprijinit pe peretele prăpăstios al muntelui stâncos.

Fie Numele Domnului binecuvântat că ne-am închinat și am îngenuncheat împreună cu Înalt Prea Sfințitii, Prea Sfințitii, preoții, monahii și ceilalți pelerini veniți din țară în fața Sfintelor Moaște, nădăjduind a le avea în țară spre venerare și mângâiere.

În atmosfera de pace a nopții, pelerinii s-au îndreptat spre Ierusalim purtând cu ei emoția întâlnirii față către față cu moaștele Sfântului Ioan Iacob Românul pentru a participa la un alt moment de o încărcătură duhovnicească specială și anume, celebrarea Sfintei Liturghii la Mormântul Domnului Hristos.

d) Slujba Sfintei Liturghii la Mormântul Sfânt din Ierusalim. Sunt momente în viața pământească care-l pot marca pe om pe vecie. Pentru un preot, slujirea Sfintei Liturghii pe Sfânta Masă din incinta Mormântului lui Hristos de la Ierusalim este cu siguranță un astfel de moment.

Această aleasă binecuvântare a fost oferită de Dumnezeu preoților și ierarhilor români în noaptea de sâmbătă spre duminică a anului mântuirii 2000, 8 spre 9 ianuarie. Cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte **Diodor I**, Patriarhul Ierusalimului, a fost săvârșită Sfânta Liturghie în limba română de către Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist**, înconjurat de un sobor de ierarhi, preoți și diaconi români, în prezența multor credincioși din România veniți în pelerinaj la Locurile Sfinte.

Proscomidia a fost săvârșită pe însăși piatra Sfântului Mormânt. Rând pe rând, ierarhii români s-au așezat în genunchi în fața pietrei Sfântului Mormânt și au pomenit în rugăciunea lor pe cei încredințați lor spre mântuire sau pe cei adormiți întru nădejdea Învierii. Întreaga Românie, cu strămoșii de ieri și locuitorii ei de astăzi, au fost prezenți pe lespede de piatră a Mormântului lui Hristos spre iertarea păcatelor și spre viața de veci.

Sfânta Masă pe care s-a adus Sfânta Jertfă a fost chiar locul unde a stat îngerul care a vestit femeilor purtătoare de mir Învierea lui Hristos.

La momentul potrivit, cuvântul de învățătură a fost rostit de Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist**, care a spus:

"Dar la Tine, Doamne, întunericul nu este întuneric și noaptea ca ziua va lumina" (Ps. 138, 12).

În această de tainică și adâncă trăire duhovnicească a Sfintei și dumnezeieștii Liturghii, cu ajutorul lui Dumnezeu Cel în Treime lăudat, săvârșită la Mormântul Domnului, în Cetatea Împăratului și Proorocului David, am dat ascultare îndemnului de Sus, insuflat Psalmistului: "Noaptea mâinile noastre am întins înaintea

lui Dumnezeu și L-am slăvit" (v. Ps. 76, 2); "Noaptea am ridicat mâinile noastre spre cele sfinte și am binecuvântat pe Domnul" (Ps. 133, 2).

Prilejul împlinirii a două mii de ani de la Nașterea cea după trup a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos a adunat la Betleem pe toți Patriarhii și reprezentanții Bisericilor Ortodoxe din lume. La invitația Prea Fericitului Patriarh Diodor I al Ierusalimului, am venit și noi din România să ne bucurăm cu sufletele, slujind dumnezeiasca Liturghie pentru prima dată în istoria Bisericii Ortodoxe Române chiar la locul îngropării și învierii Mântuitorului Iisus Hristos. Trăim aici, iubii mei frați și surori, aceste de neuitat clipe pline de emoție și de adâncă recunoștință față de îndelunga bunătate a lui Dumnezeu.

Suntem, iată, un sobor de ierarhi, arhimandriți, preoți, diaconi și monahi, care mă înconjoară, în frunte cu Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei. Împreună cu dumneavoastră, pelerinii din România, ne-am rugat pentru înaintașii noștri și pentru sănătatea și mântuirea fraților noștri români de acasă și de pretutindeni. Ca tămâia cu bună mireasmă s-au înălțat rugăciuni pentru pacea și bunăstarea întregii lumi. Aici și acum, la vreme de priveghere, am trăit adevărul că "bine este a-L lăuda pe Domnul și a cânta numele Celui Preaînalt, a vesti dimineața mila Lui și adevărul Lui în toată noaptea" (Ps. 91, 1-2). Cu inima și cugetul am simțit cum rugăciunea noastră a ajuns înaintea Domnului și Dumnezeului mântuirii noastre, pentru că "El a plecat urechea Sa spre ruga noastră" (v. Ps. 87, 1-2). Este lesne de înțeles că acest simțământ tainic a fost sporit și întărit atât de faptul că nu am înălțat Domnului numai rugăciune, ci am săvârșit Sfânta Liturghie. Taina Împărtășirii pe cât ne este dat nouă din Dumnezeirea Sa, prin cuminecarea cu Dumnezeiescul Său Trup și Sânge, cât și de faptul că locul aducerii Dumnezeieștii Jertfe, unic prin însemnătatea sa în iconomia mântuirii neamului omenesc, este prea sfântul Său Mormânt de viață dătător. Nu putem să nu mărturisim într-un gând cu Sfinții și de Dumnezeu văzătorii Sfinți Părinți, că Mormântul cel Sfânt este izvorul învierii noastre, vas al lucrării dumnezeiești prin care și în care Domnul a binevoit să săvârșească mântuirea noastră.

Cu ochii minții noastre am privit sfintele chipuri ale lui Nicodim, prietenul sincer al lui Iisus și Iosif din Arimateea, "cel cu bun chip, coborând de pe lemn Prea Curat Trupul Său, în giulgiu curat înfășurându-l, și în mormânt nou, îngropându-l L-au pus". Și împreună cu Maria Magdalena și Maria din Betania mărturiseau că au văzut piatra răsturnată, au primit bunele vestiri de bucurie și au auzit glasul Îngerului întrebându-le de ce-L căutau pe Cel viu cu cei morți și adevărindu-ne că Hristos a înviat (Matei 28, 1-7). Prin Dumnezeiasca Euharistie ni s-a dăruit harul înțelegerii și cunoștinței Tainei că, deși în mormânt cu Trupul, totuși Hristos Fiul lui Dumnezeu șade ca un Dumnezeu în iad cu sufletul ca un nemuritor, în Rai cu tâlharul și pe Scaunul Slavei împreună cu Tatăl.

De aceea, frații mei, pentru noi, "întunericul nopții nu mai este întuneric și noaptea ca ziua luminează" (Ps. 138, 12), căci am primit Duhul cel ceresc și am văzut lumina cea adevărată, lumina Învierii Domnului, luminând tuturor de la acest loc preasfânt de închinare adâncă, unde au stătut nu numai picioarele Lui, ci însuși Trupul Său a fost așezat. Ea ne pătrunde întreaga ființă, ne face să ne simțim cu adevărat "fii ai luminii și fii ai zilei" nu "ai nopții nici ai întunericului" și ne dă putere "să fim treji, îmbrăcându-ne în platoșa credinței și a dragostei

și punând coiful nădejzii de mântuire" (1 Tes. 5, 5-8) ca să umblăm ca fii ai luminii (v. Ef. 5, 8).

Dat fiind că în noi, iubiți frați, "roada luminii este în orice bunătate, dreptate și adevăr" (Ef. 5, 9), considerăm că avem datoria sfântă ca, la plinirea a 2000 de ani de la Nașterea lui Hristos, "Soarele dreptății" și "Răsăritul Cel de Sus", aici, la Sfântul Mormânt să plecăm genunchii smerit înaintea Domnului, rugându-L, cu duh umilit și inimă înfrântă și smerită, să strălucească lumina Sa cea Dumnezeiască în inimile noastre și ale tuturor semenilor noștri care trăiesc în întuneric și în umbră (Luca 1, 79); să le aprindă voința la virtute, să lumineze sufletele spre iubire frățescă, să domolească pornirile cele greu de purtat ale păcatelor, să alunge ura și să rodească dragostea unora pentru alții și respect față de întreaga creație a lui Dumnezeu. Acest unic și preamărit locaș de închinare, în care ne aflăm are și un înțeles aparte; el ne cheamă să trecem peste deosebirile confesionale și etnice; aici slujesc Domnului și frați romano-catolici, armeni, copti, etiopieni și sirieni.

La această adevărată "plinire a vremii" (Gal. 4, 14), gândul ne poartă spre încercările și valurile vieții în care se zbate omenirea de pretutindeni. Să ne rugăm "Părintelui luminilor" ca lumina Sfântului Mormânt, văzută cu ochii credinței să lumineze pe cei cărora li s-a încredințat soarta popoarelor, ca astfel ei să se încingă cu dreptatea lui Dumnezeu și să se învrednicească de a fi făcători de pace și de a se chema fiii lui Dumnezeu (Matei 5, 9).

Prea Sfințiile Voastre, Prea Cucernici Părinți și iubiți credincioși, fii duhovnicești, veniți din scumpa noastră Patrie spre închinare în Țara Sfântă.

Dacă ne întoarcem pe firul vremii, depănând amintirile înscrise în cartea Sfântă a memoriei istoriei Neamului nostru și a Bisericii, vom avea bucuria și îndreptățita mângâiere să constatăm că inaintașii noștri, ierarhi, domnitori, monahi și credincioși au simțit întotdeauna dorul de a se închina la Sfintele Locuri și a le dăruia cele necesare traiului. Aducem, și cu acest prilej sfânt, mărturia prețuirii noastre, a fiilor și slujitorilor B. O. R., față de credincioșia, înțelepciunea și dragostea cu care P. F. Patriarh Diodor I al Ierusalimului, împreună cu membrii Sf. Sinod, străjuiesc Sf. Mormânt și se roagă pentru noi și pentru Țara noastră. Cunoaștem cu câtă bucurie și înțelepciune a binecuvântat în cele două vizite, bisericile și mănăstirile din România. Mi-a împărtășit și mie personal curaj duhovnicesc, prin prezența Prea Fericirii Sale la instalarea mea ca patriarh, în anul 1986. Iar acum ne-a îmbrățișat pe toți și cu lacrimi de bucurie ne-a pus la piept fiecărui ierarh român Ordinul Sf. Mormânt. Vă vestesc, de asemenea, iubiții mei, că ieri am pus piatra de temelie, cu binecuvântarea Prea Fericirii Sale, a Căminului românesc de la Ierihon pentru adăpostirea pelerinilor români veniți periodic pentru închinare și pentru alți frați ortodocși. Păstrăm, ca pe un odor de mult preț, "unitatea duhului în legătura păcii" (Ef. 4, 3) și a "dragostei" care este "legătura desăvârșirii" (Col. 3, 14) cu Sfânta Patriarhie a Ierusalimului. Pășim, așadar, pe urmele dreptcredincioșilor voievozi și a sfetnicilor lor de frunte, care vreme de 500 de ani, au acordat nenumărate ajutoare materiale acestei Sfinte Biserici și slujitorilor ei, constând în danii de bani, daruri de odoare și odăjdii sfinte și în Evangheliare, lucrate cu credință, dragoste și ales meșteșug. La sfârșitul secolului

al XVII-lea, bunăoară, chiar acest sfânt locaş a fost refăcut și răscumpărat cu ajutoare din țările române.

De aici însă, prin patriarhi și ierarhi, ne-au fost aduse adeseori binecuvântările și lumina duhovnicească a Prea Sfântului Mormânt. Așa, lumina lină, cea neînserată a Tatălui Ceresc, a luminat calea poporului nostru prin hățișurile și vitregiile trecutului său.

Prin aceste jertfe de dragoste, aduse cu atâta dărnicie de către moșii și strămoșii noștri, Dumnezeu, Cel în Care "trăim și ne mișcăm și suntem" (Fapte 17, 28), și Care, prin Prea Sfântul Său Duh, ne îndeamnă spre tot lucrul bun, ține aprinsă în sufletele noastre flacăra vie a legăturilor de dragoste cu toate celelalte Biserici surori. "Sângele credinței" apă nu se face niciodată pentru că iată, adunați în jurul aceluiași Dumnezeiesc Jertfelnic, a cărui Sfântă Masă este însăși piatra prăvălită de Înger de la ușa Mormântului Domnului, ne împărtășim cu Sângele și Trupul Lui Hristos. Această unică bucurie de a sluji în această noapte aici, înveșmântați cum ne vedeți din dragostea Înalt Prea Sfințitului Daniel, Superior al Sf. Mormânt, o datorăm Prea Fericitului Patriarh Diodor I. După cuviință, datori suntem să le aducem călduroase mulțumiri și chezășia rugăciunilor noastre.

Din tot sufletul și din tot cugetul nostru mulțumim Atotputernicului Dumnezeu pentru că în anul acesta aniversar ne-a învrednicit să săvârșim Sfânta Liturghie la Mormântul lui Hristos, Izvorul vieții noastre veșnice. Totodată, să-L rugăm pe Cel ce are în stăpânirea Sa vremurile și anii ca, "pentru multa Sa iubire cu care ne-a iubit" (Efes. 2, 4), să reverse din belșug binecuvântări Bisericii și țării noastre și milele Sale cele bogate în viața noastră, și a întregului nostru popor dreptcredincios. Amin.

Acea noapte de har a rămas adânc întipărită în inima participanților, clerici și credincioși. Dumnezeu să fie lăudat pentru noaptea de lumină euharistică oferită spre sfântă împărtășire acelui grup de pelerini care purtau în ei întreg poporul român dreptcredincios ca un aluat care dospește toată frământătura! Slavă Ție, Doamne!

e) Piatra de temelie de la noul cămin de pelerini de la Ierusalim. An de an, numărul creștinilor ortodocși din România care merg să se închine la Locurile Sfinte din Israel și Palestina este din ce în ce mai mare. Actualul cămin românesc de pelerini de la Ierusalim nu mai poate să găzduiască pe toți cei care se îndreaptă spre el pentru ospitalitate.

Pentru înlăturarea acestei lipse, Patriarhia Română a luat inițiativa construirii unei noi case de pelerini la Ierihon. După finalizarea acestui deziderat sau, poate, în paralel dacă se vor găsi resursele financiare necesare, vor demara lucrările pentru construcția unui spațiu suplimentar de găzduire a pelerinilor în incinta actualului Așezământ românesc de la Ierusalim.

Locul unde se va ridica această construcție a fost marcat prin așezarea unei plăcuțe în timpul unei ceremonii religioase care a avut loc în duminica zilei de 9 ianuarie 2000, în prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh *Teoctist* și a celorlalți pelerini români.

Această ceremonie a avut loc după săvârșirea Sfintei Liturghii în Biserica Așezământului românesc din Ierusalim, la sfârșitul căreia Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist* a rostit un cuvânt de învățătură pe care-l redăm în cele ce urmează:

Această duminică, ziua de prăznuire a Învierii Domnului nostru Iisus Hristos ne-a adunat în chip minunat, am spune, pe mulți din țară și pe unii frați români din străinătate, pentru a participa împreună cu noi la Ierusalim la acest început de an jubiliar. Sosirea noastră în Sfânta Cetate nu a fost numai o lucrare de organizare omenească, de a se aduna întreaga Ortodoxie prin Întâistătorii ei, ci a fost o lucrare a Duhului Sfânt. Nu se putea cinsti în alt chip anul acesta, al Milostivirii Domnului, 2000 de ani de la Nașterea după trup a Cuvântului lui Dumnezeu, Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos, decât așa cum l-au conceput și pregătit reprezentanții Bisericilor Ortodoxe aici la Ierusalim, prin bunăvoința Patriarhiei Ierusalimului. Aici, deci, s-au programat momentele desfășurării întâlnirii noastre istorice, începând cu săvârșirea dumnezeieștii Liturghii, la Betleem, la Peștera binecuvântată și sfințită prin Întruparea Fiului lui Dumnezeu, despre care minune aflăm și auzim din cântările Crăciunului.

Să fim recunoscători că ne-am regăsit în această țară sfântă aleasă de Dumnezeu spre a fi descoperire neamurilor; începând cu Betleemul, apoi cu celelalte locuri ale copilăriei lui Iisus, copilărie mai puțin cunoscută în Sfânta Evanghelie, față de activitatea lui Iisus, minunile, patimile, jertfa și Învierea Sa. Suntem chemați să pășim pe urmele Lui și să le sărutăm. Din nesfârșita Sa iubire pentru noi și pentru lume suntem prezenți în acest loc, iar astă noapte, ne-am învrednicit de împlinirea slujbei Sfintei Liturghii ca la Paști, la Sfânta Înviere. Întâistători și reprezentanții Bisericilor Ortodoxe au răspuns invitației Prea Fericitului Patriarh Diodor I al Sfintei Cetăți apostolice a Ierusalimului care ne-a primit pe toți cu multă dragoste, cu multă atenție și a creat posibilități corespunzătoare ca acest jubileu de 2000 de ani să dobândească valoarea lui integrală. Se va scrie și se va vorbi mult despre acest eveniment ca despre o taină sfântă cu roade bogate pentru viața creștină. Motivele care au determinat această adunare sfântă a Ortodoxiei le aflăm și am putea spune că le trăim ca pe un dar al Prea Sfintei Treimi, de unde și izvorăște datoria noastră a tuturor, cler și popor, să păstrăm unitatea de credință și legătura păcii adusă pe pământ, acum două mii de ani, de Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Fiecare generație, fiecare persoană viețuind astfel vine într-un fel să întregească trupul și plinătatea Bisericii prin păstrarea credinței în iubire și faptele acestea care se adaugă mereu, după pilda sfinților și înaintașilor noștri. Pe de altă parte fiecare generație vine ca să dobândească Lumina dumnezeiască pe cât îi este cu putință cu care să se învrednicească de moștenirea vieții celei veșnice.

Găsindu-ne în acest locaș românesc, cum am mai spus, prin bunăvoința Patriarhiei Ierusalimului, locaș dobândit și rânduit de către fericitul de pomenire Patriarhul Miron Cristea, ne simțim ca acasă. Cu voia lui Dumnezeu s-a adăugat binecuvântata păstorire a Prea Fericitului Patriarh Justinian Marina care a vizitat Locurile Sfinte și a consolidat legăturile cu Patriarhia Ierusalimului, construind turla bisericii, pe care a împodobit-o cu această pictură frumoasă. Ne bucurăm, frații mei, de această agonisită atât de prețuită și atât de grăitoare despre dărnicia

poporului român. Cu evlavie ne-am atins la Betleem și la Biserica Învierii de darurile domnitorilor și voievozilor români care și-au lăsat semnele evlaviei lor, credința lor, nu numai aici la Patriarhia Ierusalimului, la bisericile de aici, ci și la celelalte Patriarhii Apostolice din Răsărit, la mănăstirile de la Muntele Athos, Sinai și la alte Biserici din Balcani. Așa încât, noi românii, slujitorii și credincioșii Bisericii noastre Ortodoxe avem o chemare specială de la Dumnezeu pentru că a venit la noi, cum știți, Sfântul Apostol Andrei, chiar de la începutul predicii sale. Urmele creștine din Dobrogea, Sciția Mică de pe vremea romanilor, mărturisesc, până acum, frumusețea credinței noastre, mărturisesc receptivitatea cuvântului lui Dumnezeu de către strămoșii noștri daco-romani. Încreștinarea împlinită în chip minunat apostolicește prin cuvântul cel inspirat de Duhul Sfânt nu ca cele făcute din poruncă omenească, botezându-se popoare întregi în fluvii. Așa ne-a cunoscut istoria universală și așa strămoșii noștri au devenit ei înșiși cunoscuți prin jertfele lor, atât în Răsărit, cât și în Apus, ca păstrători ai tradiției apostolice.

Această binecuvântată împrejurare, a împlinirii a 2000 de ani de creștinism, iată, ne-a înlesnit întâlnirea de aici, azi la miezul nopții la Liturgia de la Mormântul Învierii Domnului nostru Iisus Hristos, iar acum în biserica noastră românească slujită aici ca și pe celelalte locuri din Țara Sfântă de Părintele Arhimandrit Ieronim Crețu. Este o datorie a noastră a tuturor, să mulțumim în primul rând Bunului Dumnezeu că ne-a chemat, ca popor, acum două mii de ani la credința cea adevărată și ne-a luminat cu lumina Evangheliei Mântuitorului Iisus Hristos. Ne-a chemat la o viață creștină care nu totdeauna a fost înfloritoare, din pricina păcatului, dar ea și-a arătat valoarea și florile cele netrecătoare prin suferință, prin post, prin rugăciune, prin mărturisirea credinței, prin strâmtorări și jertfe creștinești pe care le-au suferit domnitorii noștri, mitropoliții țării, ierarhii și monahii Bisericii noastre Ortodoxe românești în decursul vremurilor de restriște. Acum, însă, în libertatea sfântă de care ne bucurăm avem o datorie cu atât mai mare.

Dacă cei 2000 de ani au însemnat pentru întreaga creștinătate și înălțări, dar și căderi, au însemnat și păcate, dar și virtuți, au însemnat în lume și vărsări de sânge și cotropiri și încercări grele, iată, acum, frații mei, creștinătatea întreagă trebuie să-și refacă vocația sa de unitate în credință, în voia lui Dumnezeu, ca să începem secolul următor și mileniul celălalt prin iubire, prin pocăință, prin iertare, prin unitate sfântă în Biserică, în viața socială și chiar în viața lumii întregi.

Acești 2000 de ani, cum vom asculta din mesajul Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe îndreptat către noi toți și către lumea întreagă, trebuie să însemne pentru noi îndatorirea ca să facem pași mai curajoși în păstrarea credinței și îndepărtarea suferinței din lume, a egoismului și a setei de îmbogățire pe seama celor slabi. În păstrarea identității noastre de credință și a identității noastre naționale, în păstrarea datinilor noastre, în tot ceea ce poate să înobileze ființa omenească, noi românii nu încetăm a aduce cuvântul spre inima și vatra noastră românească, unde, ca totdeauna în istorie, avem nevoie de rugăciune. Avem nevoie apoi să ne punem nădejdea în mod sincer, adevărat, în învățătura Mântuitorului Iisus Hristos.

Cei 2000 de ani ne-au arătat că Mântuitorul, prin lucrările Duhului Sfânt, este viu și izbăvitor în lume, în viața omenirii și în sufletele credincioase. Cu toate greutățile pe care le-a străbătut omenirea, și noi românii la un loc cu ea, totuși s-au

găsit suflete credincioase și darnice din rândul multora dintre înaintașii și semenii noștri care au apărat și apărat credința și Biserica. De aceea mesajul Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe cheamă la Lumina lui Hristos cu mai mult curaj acum, când Dumnezeu ne-a arătat că suntem iubiți de El, că suntem vrednici să ne aflăm astăzi în această biserică, că suntem vrednici să îngenunchem în noaptea Învierii chiar la Mormântul Domnului unde s-a proscomidit, să săvârșim dumnezeiasca Liturghie și să ne împărtășim cu Trupul și Sângele Său la locul îngropării și Învierii Sale. Acest semn de dragoste al lui Dumnezeu față de noi se cuvine să ne umple sufletul de încredere, de mai multă nădejde, de mai multă credință în Dumnezeu și de mai multă iubire între noi, ca semenii și frați.

Betleemul, iată, ne-a chemat pe toată creștinătatea ortodoxă cu prilejul celor 2000 de ani. Betleemul trebuie să fie mărturia sufletului nostru că Pruncul Iisus Care S-a întrupat, acum 2000 de ani, rămâne cu noi permanent în dumnezeiasca Liturghie, în viața noastră de fiecare clipă și în sufletele noastre. Dacă Dumnezeu ne-a ajutat să trăim clipe atât de însemnate în istoria omenirii întregi, trebuie ca fiecare din noi să devenim o iesle modestă, dar curată unde să-i facem loc Pruncului dumnezeiesc, Pruncului Iisus. Să fim încredințați că Dumnezeu ne va ajuta, de vreme ce ne-a ajutat și ne-a chemat să fim părtași la această lucrare, care prin întâlnirea ortodoxă din acest an a atins o culme de viață creștină.

Participând la Sfânta Liturghie de la Betleem, noi ierarhii și preoții români, împreună cu toți Întâistătătorii Ortodoxiei, ne-am împărtășit din Trupul și Sângele Domnului primind în inima noastră Lumina lui Hristos și putere să biruim vrăjmașul. Satana în chip nevăzut, dar și în chip văzut, prin anumite ispite din viață, caută să abată creștinii de la calea mântuirii, de la calea lui Hristos.

Cu acest prilej, ca o ilustrare a celor ce am spus până acum, am vizitat, prin bunăvoința Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Aristarh – care a fost tot timpul cu noi, mănăstirea Sfântul Gheorghe Hozevitul unde un frate român de-al nostru, aproape de aceeași vârstă ca și mine, de la mănăstirea Neamț, a ajuns aici și cu binecuvântarea Prea Fericitului Diodoros al Ierusalimului a fost rânduit apoi la mănăstirea Hozeva, după ce a petrecut un timp și la mănăstirea Sfântul Ioan Botezătorul de la Iordan, trăind viață pustnicească de o mare valoare și arătând o credință puternică și lucrătoare, o iubire pe care o vedem și din scrisul și din versurile lui, pentru că era și poet și a scris frumoase imne creștine. La mănăstirea Sf. Gheorghe de pe valea Hozevei i-am văzut trupul neputrezit, trupul sfințit prin credință în fața căruia ne-am rugat cu toții. Pentru faptele și nevoițele lui, Sfântul Sinod al Bisericii noastre l-a canonizat și l-a trecut în rândul sfinților în anul 1992. Ne-am rugat acolo, i-am citit un icos din Acatistul făcut pentru cinstirea cuviosului Ioan Iacob de la Neamț, cel care s-a sfârșit la mănăstirea Hozeva. Iată, fraților, cum din mijlocul nostru Dumnezeu alege în fiecare epocă și în vremurile noastre pe sfinții Săi. Suntem siguri că acești creștini buni și sfinți țin lumea prin bunătatea, iubirea și mijlocirea lor. Se adeverește mereu că iubirea lui Dumnezeu și bunătatea creștinilor țin lumea. Dacă ar lipsi această iubire a lui Dumnezeu și iubirea dintre noi ar fi catastrofic. Ceea ce se întâmplă câteodată catastrofal în natură trebuie să ne dea de gândit că ceva s-a împușinat din darul lui Dumnezeu cu care ne-a înzestrat El pe fiecare dintre noi.

Cum poate ați aflat, suntem de față mai mulți ierarhi ai Bisericii noastre: Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae Corneanu al Banatului, Înalt Prea Sfințitul Andrei Arhiepiscopul Alba-Iuliei, Prea Sfințitul Episcop Epifanie al Buzăului, Prea Sfințitul Timotei al Aradului, Prea Sfințitul Casian al Dunării de Jos, care a și cântat așa de frumos astăzi, Prea Sfințitul Laurențiu al Caransebeșului și Prea Sfințitul Părinte Teofan Sinaitul, Vicarul Patriarhiei. Suntem înconjurați de preoți, de protopopi, de monahi, de maici de la mănăstiri și de numeroși credincioși pelerini din țară. Știu că pentru primirea credincioșilor, ca aceștia să fie mulțumiți și îndrumați prin toate aceste "curți ale Domnului" din Țara Sfântă, se cere multă atenție și bunăvoință din partea personalului Așezământului nostru. Am văzut, aici, la fața locului, că personalul de sub călăuza Părintelui Ieronim este stăpânit de conștiința chemării lor și o îndeplinesc ca pentru Dumnezeu. Rog pe Maica Domnului să le fie ocrotitoare spre a împlini fiecare rolul său cu dragoste și devotament, spre slava Bisericii noastre și mântuirea tuturor.

Casei Tale se cuvine sfințenie, Doamne! Amin.

Toți românii prezenți în Așezământ s-au îndreptat, după slujba Sfintei Liturghii, spre locul destinat noii case de pelerini pentru a participa la slujba de punere a pietrei de temelie. Însoțiți de picăturile unei ploii binecuvântate pentru acele locuri însetate de apă, s-a împlinit, prin rugăciune, lucrarea de început a acestei acțiuni misionare a Patriarhiei Române ale cărei roade se vor arăta, prin mila lui Dumnezeu, în anii care vin. Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist* a rostit următoarea cuvântare:

Iubiți Părinți și frați creștini,

Din Hrisovul prezentat de Părintele Arhim. Ieronim, am înțeles că este vorba de o nouă lucrare de întregire arhitectonică și funcțională a clădirii acesteia care adăpostește acum biserica și camerele Căminului.

Atotputernicul Dumnezeu ne ajută ca în aceste zile să adăugăm, una după alta, binecuvântările și rugăciunile noastre pentru începerea unor noi lucrări de mare importanță pentru Așezămintele noastre românești din Țara Sfântă. Astăzi, punem piatra de temelie întregirii spațiilor existente ale Căminului nostru românesc de aici, din Cetatea Sfântă, Ierusalim. Sâmbătă am sfințit Sfânta Masă la noua biserică a Căminului pelerinului român din Ierihon, închinată Nașterii Domnului și Sfinților Români. Astă noapte am slujit în sobor toți ierarhii români, arhimandriți, stareți și preoți, la Sfântul Mormânt, la care slujbă au participat și s-au împărtășit și credincioșii români și monahi prezenți. Acum, de la Sfânta Liturghie din biserica Așezământului nostru, poposim aici pentru a ne ruga și a binecuvânta începutul unor lucrări de întregire a actualei clădiri cu noi spații pentru primirea pelerinilor români sau oaspeții din Bisericile surori, conform proiectelor și documentațiilor aprobate de noi. Această idee a izvorât din trebuința de a se crea camere și condiții de ospitalitate pentru pelerinii care vin la sfintele locuri în număr tot mai mare, spre bucuria noastră.

Mă bucur, frații mei, că suntem aici nu numai pelerinii, ierarhii, clericii, veniți din țară cu prilejul celor două milenii de creștinism, ci cu noi se află și reprezentanții Prea Fericitului Patriarh Diodor I al Ierusalimului: Înalt Prea Sfințitul Aristarh, îngerul ocrotitor al delegației oficiale a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române prezentă la întâlnirea panortodoxă și Prea Cuviosul Arhimandrit Mitrofor Anastasie, superiorul bisericii de la Betleem, care ne-a întâmpinat acolo potrivit rânduielii Sfântului Mormânt. Iată că ne bucurăm de o deosebită atenție din partea Patriarhiei Ierusalimului. Și aceasta o datorăm dragostei arătate Bisericii și țării noastre de către Prea Fericitul Patriarh Diodor I și de alți ierarhi de la Sfântul Mormânt, care ne-au vizitat mănăstirile și bisericile. Pe măsura acestei dragoste, așadar, ne-au însoțit zilele acestea reprezentanții Patriarhiei Ierusalimului. Legăturile noastre cu sfintele locuri sunt vechi, cu adânci rădăcini în istorie. Pe parcursul timpului, înaintașii noștri și noi le-am îmborsărit, între altele, și cu râvna și cu înțelepciunea reprezentanților noștri, aleși dintre arhimandriți vrednici, unii dintre aceștia au ajuns apoi ierarhi distinși în Biserica Ortodoxă Română.

Am avut, de asemenea, în Prea Fericitul Diodor I un sprijin pe toate planurile de colaborare interortodoxă. Dumnezeu m-a învrednicit să-l cunosc mai îndeaproape, cum spuneam și în alte ocazii, pe când eram Mitropolit al Moldovei și apoi cu prilejul instalării ca Patriarh. Faptul că la această solemnitate a participat Patriarhul Ierusalimului, a constituit un izvor de curaj pentru mine, o prezență de mare încredere, pentru roadele slujirii la care eram chemat. Erau vremuri grele, vă amintiți, în 1986. Erau dureri și suferințe ale credincioșilor din București pentru demolarea unor biserici cunoscute de credincioși, ca unicate prin sfințenia și valoarea lor istorică. În realitate durerea credincioșilor era și a noastră, care eram neputincioși să oprim dezastrul, toate intervențiile Patriarhiei n-au fost luate în seamă, Biserica fiind cu totul marginalizată. Participarea Patriarhului Ierusalimului și a delegației sale la solemnitatea instalării a prilejuit un moment de deschidere, a însemnat o nădejde în bine. În sufletul meu am păstrat momentul acela cu mare evlavie, cu încredințarea că Dumnezeu îmi va fi ajutor, întru răbdare și curaj, în îndeplinirea misiunii nespuse de grele pe care mi-o asumam. Prezența Patriarhului Diodor al Ierusalimului, cuvintele, rugăciunile și acordarea pentru a doua oară a Ordinului Sf. Mormânt, mi-au dat putere să suport apoi multe încercări pe itinerariul slujirii mele.

Ca smerit urmaș al sfinților mei înaintași, care au înscris vrednicii mari în Biserica noastră, ca Patriarhul Miron Cristea, de la Toplița Română, Nicodim Munteanu, de la mănăstirea Neamț, Justinian Marina, cunoscut prin dinamismul său practic, slujind Biserica peste trezeci de ani în calitate de ierarh, la care se adaugă alți ani de slujire în calitate de preot, profesor și director de Seminar și predecesorul meu imediat, renumitul teolog Iustin Moiescu – mărturisesc acum, eu am văzut în prezența Patriarhului Ierusalimului la ceremonia așezării mele în jilțul pastoral o binecuvântare și un sprijin sufletesc întru lucrarea mea. Avem deci prezentă în rugăciune și recunoștință bucuria de astăzi și celelalte trăite zilele acestea de noi toți în comuniune de iubire cu înaintașii mei. Această bucurie, iubiți părinți și frați, o împărtășesc și cu frățiile voastre, ierarhi, preoți de parohie sau protopopi, stareți și starețe și creștini purtători de Hristos. Din

acest prilej și cu această împrejurare de sporire a patrimoniului românesc din Țara Sfântă, îndrept un gând de prețuire tuturor creștinilor din România și le exprim recunoștința pentru faptul că le simțim pururea bătăile inimii lor curate față de Biserica, neamul și țara noastră.

Cu deosebită dragoste și în numele tuturor celor de față, mulțumesc Înalt Prea Sfințitului Aristarh și Prea Cuviosului Părinte Arhimandrit Anastasie atât pentru prezența de astăzi, cât și pentru atenția cu care ne-au însoțit zilele acestea. Așteptăm cu nerăbdare întâlnirea cu Prea Fericitul Diodor I pentru astăzi după-amiază. De asemenea, vă mulțumim pentru darurile oferite și vom purta cu multă plăcere engolpioanele și crucile dăruite nouă de la Betleem, amintindu-ne totdeauna de participarea Bisericii Ortodoxe Române la împlinirea a două mii de ani de la Nașterea Domnului. Bunul Dumnezeu să ajute în construirea noii aripi a Așezământului, spre a avea aici cât mai multe camere pentru pelerinii noștri. Binecuvântăm și prețuim modul cum Părintele Ieronim reprezintă Biserica noastră pe lângă Patriarhia Ierusalimului și cum chivernisește și sporește moștenirea primită de la înaintași și încredințată de noi, spre a o prețui și a o împlini spre folosire, potrivit cerințelor actuale ale Bisericii noastre.

Să înălțăm, cu toții, un gând de mulțumire către Prea Sfânta Treime, pentru toate câte ne-a dat nouă, închinându-ne Tatălui și Fiului și Duhului Sfânt. Amin.

"Te rugăm, Doamne, o, Prea Bunule, binecuvintează înălțarea – prin zidire – a acestui nou Cămin pentru pelerinaj al Așezământului românesc din orașul Sfânt Ierusalim".

(Inscripție)

"S-a pus piatra de temelie a Căminului nou pentru pelerini de la Așezământul românesc din Ierusalim de către Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul României, cu prilejul sărbătorii pan-ortodoxe a 2000 de ani de la venirea în lume a Cuvântului Întrupat, a Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, în cetatea Betleemului.

S-a așezat piatra aceasta în ziua de duminică, 9 ianuarie, superior fiind Arhimandritul Ieronim Crețu, delegat patriarhal la sfintele locuri.

Binecuvintează Doamne pe cei ce veghează la buna chivernisire a păstrării tuturor darurilor și spre propășirea duhovnicească a poporului binecredincios român, pelerinii de aici, din țara noastră și de pretutindeni din lume".

– Prea Fericitul Părinte Teoctist,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române;

– Prea Sfințitul Episcop Casian al
Dunării de Jos;

– Înalt Prea Sfințitul Mitropolit
Daniel al Moldovei și Bucovinei;

– Prea Sfințitul Episcop Epifanie
al Buzăului;

– Înalt Prea Sfințitul Mitropolit
Nicolae al Banatului;

– Prea Sfințitul Episcop Timotei al
Aradului;

– Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop
Andrei al Alba-Iuliei;

– Prea Sfințitul Episcop Laurențiu
al Caransebeșului;

– Prea Sfințitul Episcop Aristarh
de Konstantini, Patriarhia Ierusalimului;

– Prea Sfințitul Teofan Sinaitul,
Vicar Patriarhal.

HRISOV DE SFINȚIRE

Cu vrerea Părintelui Ceresc, cu lucrarea Fiului și Cuvântului lui Dumnezeu și cu săvârșirea Sfântului Duh, binecredinciosul și de Hristos iubitorul popor român a primit pe lângă "moștenirile" ce i-au fost hărăzite în Orașul Sfânt – Ierusalim și la Râul binecuvântat al Iordanului – o a treia "moștenire" în orașul biblic Ierihon. La temelia acestei "moșteniri" au stat credința și devotamentul față de Biserica Ortodoxă Apostolică Națională și Autocefală Română, manifestate constant de familia: *Constantin – Haralambie, Ana– Elena și Dumitru Samoilă*, originară din Docanii – Tutovei, stabilită în Țara Sfântă din anul 1932, care și-a exprimat dorința ca proprietatea sa din Ierihon, cel mai vechi și cel mai jos situat oraș din lume, să fie donată Patriarhiei Române, precum consemnează Î. P. S. Arhiepiscop Victorin Ursache, Superior al Așezămintelor românești între anii 1946–1962 și consună, pe mai departe, testamentele succesive din 1 nov. 1969 și din 9 martie 1987.

În ambianța providențialelor deschideri și a libertății aduse de Revoluția din Decembrie 1989, de la care s-au împlinit recent 10 ani, și concomitent cu această dorință sfântă, conturată și mai mult în anii din urmă, odată cu inițiativa Arhimandritului Ilarion Argatu de la mănăstirea Cernica, a ctitorei Dr. Ioana Lăncrăjan din Basel-Elveția și a altor binecredincioși români din țară și din străinătate, a apărut și decizia Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române de a dezvolta, pe lângă pelerinajul individual și un pelerinaj în grupuri organizate la Locurile Sfinte ale mântuirii noastre.

Drept urmare, potrivit strădaniilor Arhimandritului Ieronim Crețu, delegatul patriarhal la Sfintele Locuri și Superiorul Așezămintelor românești din Țara Sfântă s-a profilat definitiv și idealul construirii unui Așezământ pentru pelerinajul organizat, începând din 28 octombrie 1999, data preluării tuturor documentelor, urmată de preluarea drepturilor globale asupra proprietății acordate la 2–17 iulie 1996 și confirmată de Președintele Yasser Arafat personal, la 24 iulie același an.

În consecință, prin osârdia și cu aprobarea Prea Fericitului Părinte Teoctist I, Patriarhul României, realizarea conceptului arhitectonic a fost încredințată Dlui Prof. Univ. Dr. Sorin Ilie Vasilescu, ce a avut amabilitatea de a-l dona și a se înscrie prin aceasta în rândul ctitorilor, iar execuția proiectului la care continuă să coopereze a fost încredințată Dlui Lector Univ. Arhitect Horea Gavriș, de la Universitatea de Arhitectură și Urbanism – "Ion Mincu" din București, în cooperare cu arhitectul local Prof. Univ. Arhitect Dr. Ghassan Dweik, de la Universitatea din Hebron.

A urmat lărgirea proprietății inițiale – cu concursul extraordinar al Excelenței Sale, Dl. Vasile Prună, reprezentantul României în Palestina, prin înglobarea unor terenuri vecine, cumpărate succesiv, iar după obținerea tuturor avizelor și aprobărilor necesare, după slujba de sfințire inaugurală din 27 martie 1999, s-a purces la începerea lucrărilor. La 21 iunie s-au pus bazele egumeniei și clopotniței, iar la 27 octombrie s-au pus pietrele de temelie ale paraclisului și bisericii, lucrându-se cu danii ale Patriarhiei Române, ale Statului Român și ale credincioșilor români din țară și din diaspora.

În prezent, cu prilejul serbărilor Pan-ortodoxe dedicate împlinirii a două milenii de la Întruparea Cuvântului și de la Nașterea persoanei divino-umane a Domnului nostru Iisus Hristos, răspunzând invitației Sanctității Sale, *Prea Fericitul Părinte Diodor I*, Patriarhul Ierusalimului și al întregii Palestine, *Prea Fericirea Sa*, *Prea Fericitul Părinte Teoctist I*, Patriarhul României vine astăzi, 9 ianuarie 2000 să invoce harul divin spre sfințirea prestolurilor pe care se va săvârși Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie pentru neamul românesc de pretutindeni, întru renașterea sa moral-spirituală și întru bogată și duhovnicească rodire, însoțit de Î. P. S. Sa, Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei și de Î. P. S. Sa Nicolae, Mitropolitul Banatului, precum și de alți membri ai Sfântului Sinod, de colaboratori de la Centrele Eparhiale, de conducători de Sfinte Mănăstiri, de preoți, monahi, monahii și de un grup de pelerini români, înconjurați de o numeroasă prezență românească locală, de față fiind ctitorul – Dumitru Samoilă, Egumenul ostentor – Ieroschim. Iacob Bârsanu, Excelența Sa, Dl. Dr. Gheorghe Popescu, Ambasadorul României în Israel, Excelența Sa, Dl. Marin Albu, reprezentatul României în Palestina, Excelența Sa, Dl. Ibrahim Kandalaft, Vice-Ministru al Cultelor din Palestina, reprezentantul Excelenței Sale, Domnului Yasser Arafat, Președintele Palestinei, precum și numeroase alte personalități locale, afirmându-se hotărârea de a continua lucrările până la desăvârșirea lor, la cumpăna dintre cele două milenii.

Acest hrisov de sfințire s-a întocmit în patru exemplare, astăzi 8 ianuarie 2000 și după ce a fost semnat de către oficialitățile prezente, câte unul a fost așezat, după rânduială, în prestolurile bisericii cu hramul "Nașterea Domnului" și paraclisului, cu hramul "Sf. Cuv. Teoctist Palestinitul, Fer. Cuv. Ieronim Betleemitul, Sf. Cuv. Ioan – Iacob Hozevitul, de la Neamț, și al soborului Sfinților Cuvioși din Palestina", spre veșnică amintire și pomenire, iar din cele rămase, unul se va păstra la egumenia Așezământului nou, iar altul va fi dus în țară spre a fi păstrat în Arhiva Sfântului Sinod.

Binecuvintează, Doamne, pe cei ce iubesc Sfintele Locuri, podoaba, buna-cuviință și propășirea Casei și a curților Slavei Tale!

Ierihon, 8 ianuarie 2000

† TEOCTIST I,
PATRIARHUL ROMÂNIEI

f) Întâlnirea cu Prea Fericitul Diodor I, Patriarhul Ecumenic al Ierusalimului. În după-amiaza zilei de 9 ianuarie, a avut loc la Reședința Patriarhiei Ierusalimului, întâlnirea Prea Fericitului Părinte Patriarh **Teoctist** cu Prea Fericitul Patriarh **Diodor I**. Erau de față: Î. P. S. Mitropolit **Aristarh**, care a însoțit delegația română pe tot timpul prezenței sale în Țara Sfântă și toți ierarhii români veniți în pelerinaj.

După prezentarea fiecărui membru al delegației Patriarhiei Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** a rostit următorul cuvânt în fața Prea Fericitului **Diodor I**, Patriarhul Ierusalimului:

Prea Fericirea Voastră,

Înconjurat de Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, de colaboratori de-ai noștri, pășim cu evlavie în această reședință istorică din Sfânta Cetate, ca în calitatea noastră de arhieriei și participanți la Sfânta Adunare Panortodoxă, să primim binecuvântare și să vă

mulțumim pentru invitație și ospitalitate. Toți ceilalți ortodocși se bucură de acest prilej, dar noi cei din România, care păstorim un popor creștin din nașterea sa, nu aflăm cuvinte să ne exprimăm bucuria noastră unică. Mulți dintre fiii poporului român și nu numai domnitori sau sfinți de-ai lor, ci credincioși și monahi smeriți au dăruit Sfântului Mormânt valori cunoscute sau și-au dăruit viața și unii trupurile lor pământului sfințit și bătătorit de precuratele picioare ale Domnului Iisus Hristos și ale sfinților Săi ucenici și apostoli. Pentru noi și credincioșii pe care îi slujim prin chemarea Duhului Sfânt, Patriarhia Ierusalimului cu marii și sfinții ei Patriarhi, ierarhi și monahi face parte din sufletul nostru, este o componentă a Trupului Sfintei Ortodoxii, deoarece această Patriarhie a fost rânduită de Dumnezeu să păzească Sfântul Mormânt, să străjuiască întru această chemare învingând obstacole și singură să împartă creștinătății lumina învierii lui Hristos. Urmând înaintașilor noștri, iată am venit, ca la un izvor, noi membrii ai Sfântului Sinod spre a vă mărturisi dragostea și recunoștința noastră și a obștei dreptmăritoare din România. Este, de aceea firesc, să vă spun că și noi am suferit pentru suferința Prea Fericirii Voastre și ne-am rugat permanent lui Dumnezeu pentru sănătatea P. F. Voastre. Ne-am bucurat foarte mult când v-am văzut la deschiderea festivităților împreună și alături de ceilalți Întâistătători. Ca gazdă a tuturor bisericilor și a noastră, a delegației Bisericii Ortodoxe Române, Vă suntem recunoscători că ne-ați organizat atât de frumos primirea aici. Am văzut cu toții, am fost martori la marea muncă de organizare pe care ați depus-o aici, pentru desfășurarea unui program atât de important. Numai pe vremea Sfinților Părinți s-a întâmplat ca să fie o adunare așa de frumoasă și Sf. Liturghie de la Betleem, atât de măreață, datorită organizării P.F. Voastre. Am primit telefoane de la credincioșii din București și din alte părți ale României, în care ei își exprimă bucuria că v-au văzut slujind împreună cu noi în fruntea Soborului de Întâistătători și de arhieriei. L-am felicitat pe domnul președinte al nostru, al României, pentru că s-a împărtășit, și adresându-i cuvinte de îmbărbătare pentru a îndeplini greaua sa responsabilitate, în condiții foarte dificile și a ne ajuta Biserica Ortodoxă. Viața economică și în România este încă nesigură; există crize de ordin moral, dar și economic. În general, societatea românească trece printr-o dezbinare. Vă împărtășim bucuria noastră că preoții și ierarhii noștri, mănăstirile se străduiesc să călăuzească și să ajute credincioșii și îndeosebi tineretul spre o viață creștinească, frumoasă. Din cauza crizei mondiale care se află în Europa și a lipsei legilor corespunzătoare, n-am reușit să ne redobândim toate bunurile noastre bisericești. Însă am găsit bunăvoință, atât la Guvern, cât și la președinții României care s-au succedat din 1990 până acum.

Ne bucurăm să vă arătăm că bunii credincioși ai Bisericii, preoțimea se află la lucrul cel bun al misiunii Bisericii noastre. De asemenea, să Vă spunem că tineretul nostru și chiar copiii de școală sunt foarte atașați de Biserică și tinerii și tinerele teologi predau religia în școlile primare și liceele de stat, iar tinerii din Universitate au inițiative chiar și în privința zidurilor de biserică.

Nădăjduim, și-L rugăm pe Bunul Dumnezeu și Mântuitorul nostru Iisus Hristos să vă ajute și să vă refaceți sănătatea; un timp la noi în România, în locul cel mai frumos pe care îl vom alege noi. Pe cei mai mulți dintre Înalții Ierarhi îi cunoașteți pentru că i-ați văzut la lucru în eparhiile lor. Din mila lui Dumnezeu și la cererea clerului suntem acum mai mulți în Sfântul Sinod, aproape 40. Noi

păstrăm tradiția Bisericii noastre, a organizării ei, dar statutul nostru l-am adaptat la noile condiții de viață. Acum Biserica este autonomă în stat, nu mai avem nevoie să cerem aprobarea statului când ținem ședințele Sinodului, când alegem episcopi, mitropoliți, încât Biserica se află pe un drum bun cu ajutorul lui Dumnezeu și cu rugăciunile P. F. Voastre.

Rămâne o pagină de istorie cuprinzătoare și bogată pentru mulți dintre noi și dintre cei care au venit pentru prima dată în Țara Sfântă. Toți am rămas impresionați de ce am văzut la Ierusalim și în Palestina, de felul cum P. F. Voastră și Patriarhii Ierusalimului păstrează tradiția Bisericii apostolice a Ierusalimului cu ierarhii, cu călugării și cu credincioșii Patriarhiei. Am văzut la mănăstirea Hozeva lucrări noi atât de frumoase, drum nou până la biserică. Ne-am bucurat să avem împreună cu noi drept călăuză pe Înalț Prea Sfințitul Aristarh, care, foarte atent, ne-a transmis, încă de la aeroport, cuvântul de binecuvântare al P. F. Voastre. Și noi l-am întrebat de P. F. Voastră. Ne-a fost de mare ajutor. Ne-a impresionat apoi prin cunoștințele teologice bogate și prin știința sa în toate ramurile vieții misionare ale Bisericilor Ortodoxe. Și părintele arhim. Anastasie de la Betleem și Înalț Prea Sfințitul Daniel de la Sfântul Mormânt aseară, ne-au întâmpinat cu multă bunăvoință, cu multă atenție peste tot. Să ne ajute Bunul Dumnezeu și vă mulțumim că ne-ați primit și ne-ați acordat engolpioane și decorații ale Patriarhiei Ierusalimului.

Ne bucurăm, de asemenea, că maicile din România vă sunt de ajutor. Vă mulțumim în mod deosebit pentru părinteasca dragoste față de Biserica noastră și pentru sprijinul statornic pe care îl acordați P. C. Arhimandrit Ieronim. Ne bucură inițiativele lui, care vor avea darul să consolideze legăturile noastre bisericești. Vizitele Prea Fericirii Voastre făcute în România, cuvântările și predicile cu care ați bucurat preoții, călugării și călugărițele, n-au fost uitate.

În încheiere, vă rog să primiți din partea noastră un covor românesc, lucrat în mănăstirile românești, cu motive florale și culori plăcute Prea Fericirii Voastre.

Cu acest prilej a avut loc apoi un dialog între reprezentanții celor două Biserici Ortodoxe surori. Prea Fericitul *Diodor I* și-a adus aminte cu bucurie de vizitele Sale în România, în special cea efectuată în Moldova, precum și prezența Prea Fericirii Sale la instalarea ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române a Prea Fericitului Părinte **Teoctist**. Prea Fericirea Sa a mulțumit în mod special pentru călugărițele din România care îngrijesc de Reședința Patriarhiei Ierusalimului sau pentru cele care se nevoiesc la alte locuri din Țara Sfântă.

Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** a oferit apoi un covor oltenesc și o considerabilă sumă de bani, pentru nevoile Patriarhiei Ierusalimului. Membrii delegației române au primit, de asemenea, daruri din partea Prea Fericitului Părinte Patriarh *Diodor I*.

g) Pelerinajul în Galileea. Ultimele două zile ale pelerinajului în Țara Sfântă au fost petrecute de pelerinii români în ținuturile din jurul Mării Galileii. Astfel, luni, 10 ianuarie 2000, pelerinii au poposit în localitatea Hayarolen, pe malul Iordanului, mult mai bogat în apă aici decât în părțile Ierihonului. S-a trecut apoi în ținuturile din stânga Iordanului pe înălțimile Golan, pământ mănos și piatra de încercare a relațiilor iudeo-siriene. Pelerinii români s-au apropiat de granița cu Siria, numai la câteva zeci de kilometri de orașul biblic Damasc. Pământul Godovei sau al Gherghesenilor, unde

propovăduise Hristos, a fost, de asemenea, călcat de pașii pelerinilor români. Orașul Capernaum cu vizitarea ruinelor sinagogii și casa Sfântului Apostol Petru, biserica greacă de pe malul lacului Galileii și orașul Tiberias, au încheiat penultima zi a prezenței pelerinilor români în Țara Sfântă.

A doua zi, marți, 11 ianuarie 2000, românii au urcat pe Muntele Tabor, închinându-se în cele două biserici, ortodoxă și catolică, așezate în vârful muntelui. Biserica Ortodoxă a fost construită cu sprijinul unui arhimandrit român, Irinarh Rosetti, ale cărui rămășițe pământești odihnesc lângă ctitoria sa. Aici Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist* a rostit următoarea cuvântare:

«Ne-am învrednicit, din iubirea de oameni a Mântuitorului Iisus Hristos, să urcăm împreună, ierarhi și preoți, pe muntele Tabor, să ne închinăm la locul unde El S-a schimbat la față. Prilejul împlinirii a 2000 de ani de când din nesfârșita Sa smerenie a luat chipul nostru, ca noi să dobândim chipul Său, ne-a adunat în Țara Sfântă, prin invitația frățească a Prea Fericitului Patriarh Diodor I, pe toți patriarhii și reprezentanții Bisericilor Ortodoxe locale. Pe acest munte sfânt a urcat și Domnul Hristos pentru a Se ruga aparte Tatălui ceresc și, deodată, cei trei Apostoli: Petru, Iacob și Ioan L-au văzut în lumină strălucitoare vorbind cu Sfinții Prooroci Moise și Ilie. Și glas din cer ei au auzit: "*Acesta este Fiul Meu Cel preaiubit, întru care am binevoit*" (Matei 17, 5). Ca unic moment dumnezeiesc, Biserica păstrează Schimbarea la Față, în rândul sărbătorilor împărătești, în calendar cât și în viața credincioșilor. Schimbarea la Față, cu teologia ei aprofundată și practică în Răsărit pentru desăvârșirea creștină, constituie calea de urmat în viața monahală, unde râvna spre desăvârșire a fost și este practică în mănăstiri. Calendarele și sinaxarele noastre aduc mărturii nenumărate despre sfintele nevoițe ale celor ce au urcat muntele rugăciunii, postului și iubirii spre a se învrednici de vederea luminii taborice de care s-au bucurat cei trei Apostoli.

Ne-a învrednicit Dumnezeu și pe noi, cei din România, să urcăm aici spre a primi ajutor în luminarea gândurilor și voinței de a păși cu mai multă statornicie în slujirea Bisericii noastre, după modelul sfinților. Deși Iisus le-a spus Apostolilor să nu spună ceea ce au văzut, totuși noi să spunem ceea ce am văzut și ceea ce am simțit în adâncul sufletelor noastre aici. Dar mai ales, ceea ce am văzut cu ochii credinței și ceea ce am simțit și am trăit duhovnicește. Să spunem, așadar, celor de acasă, care nu au prilejul să vină, poate niciodată în viață, în acest loc dumnezeiesc, spre a le întări nădejdea în roadele rugăciunii și a apropiării de Hristos.

Să mulțumim cu smerenie lui Dumnezeu pentru această bunătate pe care a arătat-o față de noi ca să ne rugăm și să cântăm aici, ierarhi ai Bisericii noastre strămoșești, preoți și credincioși. Aceasta rămâne o întâlnire unică în viața noastră și a Bisericii noastre. Să păstrăm această imagine a Taborului și a bisericii de aici întipărite în inimile noastre, spre a ne fi mângâiere și întărire sufletească în urcușul vieții noastre. Cu adâncă prețuire și cu mult folos duhovnicesc pentru monahii din România, să le spunem că aici a viețuit și s-a ostenit, în refacerea bisericii și și-a arătat vrednicia monahul român Irinarh, de la mănăstirea Horaița Moldovei, în numele nostru, al tuturor, și în numele neamului nostru românesc, harnicul părinte Irinarh a rectitorit această biserică în care trupul său așteaptă

învierea cea de obște. Vrednicia acestui smerit monah rămâne o pildă pentru felul cum înaintașii noștri îl urmau pe Hristos. El l-a și răsplătit, chemându-l la Sine aici în această ascultare a mănăstirii acesteia "Schimbarea la Față". Cunoscând această situație ne dăm seama mai bine de jertfelnicia poporului român și a fiilor săi pentru credința lor în Hristos și în Biserica Sa, grăitoare prin faptele lor înscrise în cronică legăturilor noastre bisericești cu Țara Sfântă. Cu iubirea sa de oameni, Hristos, Cel închinat în Sfânta Treime, îi va răsplăti devotamentul arătat atât de frumos aici pe muntele Tabor.

Am fost primiți cu multă dragoste de părintele egumen Ilarion și de aceea să-i mulțumim și să rugăm, deci, pe Dumnezeu pentru sănătatea Prea Fericitului Patriarh Diodor I al Ierusalimului ai cărui oaspeți suntem la Jubileul de 2000 de ani de la Nașterea Domnului. Bunilor credincioși și slujitori ai sfintelor altare de la mănăstiri și de la parohii, aflați împreună cu noi și celor de acasă le împărtășim de aici îmbrățișare sfântă.

Cu prilejul acestei vizite, oferim Prea Cuviosului părinte Ilarion, superiorul mănăstirii "Schimbarea la Față", "Crucea Patriarhală", ca semn de dragoste și prețuire pentru că străjuiește acest loc dumnezeiesc. Vrednic este! "Axios!" Binecuvântăm maicile din țară, aflate în ascultarea Patriarhiei Ierusalimului și rânduite să slujească aceste mănăstiri».

După un scurt popas la biserica din Cana Galileii, unde se nevoiesc două călugărițe din România, pelerinii români s-au îndreptat spre orașul Nazaret, vizitând biserica "*Izvorul Maicii Domnului*". Pictura acestei biserici a fost executată de pictorii Moroșanu din Suceava, ca dar al Patriarhului Justinian pentru acest loc sfânt.

Aici, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** a fost întâmpinat de Î. P. S. Mitropolit Kyriac al Nazaretului. După o scurtă rugăciune la Izvorul Maicii Domnului din biserică, Î. P. S. Mitropolit Kyriac s-a adresat celor prezenți cu un cuvânt de întâmpinare. Mulțumind pentru dragostea cu care au fost primiți pelerinii români, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** a rostit următoarele:

Atât delegația Bisericii Ortodoxe Române, cât și pelerinii care sunt într-un număr încurajator: preoți, monahi și credincioși, ne bucurăm împreună că Dumnezeu ne-a făcut parte să participăm la sărbătorirea celui de-al doilea mileniu de la Întruparea Domnului nostru Iisus Hristos. Așa se face că, din îndurarea Lui, ne găsim acum și aici la Cana Galileii, localitate atât de reprezentativă și atât de umană din activitatea și învățătura Mântuitorului nostru Iisus Hristos, unde a binecuvântat nunta și nuntașii. Cu aceasta, iubitorul de oameni Iisus Hristos, ne-a învățat și ne-a arătat prin prezența Sa și înmulțirea vinului, însemnătatea Tainei căsătoriei. Minunea aceasta a fost rodul iubirii dumnezeiești față de oameni, în special față de tineri, arătându-le valoarea vieții prin căsătorie, taină care sfințește comuniunea aceasta, continuitatea și finalitatea ei, a oamenilor pe drumul spre mântuire. Mă bucur, în mod deosebit, că suntem aici ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, care pentru prima dată am liturghisit sâmbătă noapte la Mormântul Domnului. Acolo, am îngenunchat și ne-am rugat cu cutremurare pentru părinții și frații noștri vii sau adormiți. Ne-a impresionat mult mulțimea pelerinilor români și străini, ce au participat cu adâncă evlavie, cântând și împărtășindu-se,

la sfârșit, cu Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos. Cât de curate s-au arătat a fi sufletele credincioșilor care s-au apropiat de sfântul potir pentru a primi hrana nemuririi! Și cât de întreg și mântuitor se vede – prin noi slujitorii și prin ei credincioșii – Trupul cel nevăzut și cel văzut al Bisericii lui Hristos! Nicăieri în altă parte nu se vede, ca la Ierusalim, dimensiunea universală a Bisericii care își alăptează fiii și îi îndestulează mântuitor, indiferent din ce națiune s-au născut.

Același simțământ îl trăim aici, în Cana Galileii, când Părintele Arhimandrit, superiorul lăcașului din Cana Galileii, ne-a oferit tradiționalul vin în amintirea primei minuni săvârșite spre a pune pecetea cea veșnică a Cuvântului și binecuvântării Sale pe cununele mirilor, spre întărirea Tainei cununiei și a roadelor ei pentru viața lumii.

Vom păstra în sufletele noastre aceste clipe și emoții trăite în bucuria mirilor și a nuntașilor de acum aproape două mii de ani.

Exprimăm mulțumiri Prea Fericitului Patriarh Diodor I al Ierusalimului care nu numai că iubește țara noastră pe care a văzut-o de două ori, a participat la instalarea mea ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, dar ne-a primit cu multă dragoste și cu deschidere sufletească. Personal mă aflu aici pentru a doua oară. Prima dată am fost aici acum 25 de ani, însoțind pe vrednicul de pomenire Patriarhul nostru Justinian Marina. Dumnezeu a rânduit să vin iarăși la izvorul acesta de viață, de când izvorăște simbolic și vinul cu firea și binefacerea celui înmulțit de Mântuitorul Hristos, din care a băut și El. Vinul este elementul necesar existenței, al plinătății vieții, al bucuriei vieții, este mai presus de toate necesar, împreună cu prescurea la pregătirea Sfintei Euharistii.

Mulțumim Părintelui Arhimandrit pentru lămuriri și pentru acest pahar de vin. Îl binecuvântăm și îl felicităm că străjuiește cu vrednicie acest sfânt locaș. În numele Bisericii noastre îi acordăm "Crucea patriarhală" a Bisericii Ortodoxe Române spre a ne pomeni pe noi, credincioșii și clerul nostru de la mănăstiri și parohii. Sfânta Cruce să vă străjuiască viața, Prea Cuvioase Părinte Arhimandrit.

Într-o sală din imediata apropiere a bisericii a avut loc o întâlnire între pelerinii români și responsabili, clerici și laici, ai Mitropoliei din Nazaret, după care Î. P. S. Mitropolit Kyriac a oferit oaspeților români o agapă la reședința sa din Nazaret.

h) Sfârșitul pelerinajului în Țara Sfântă. După vizita orașului Nazaret, loc care s-a bucurat de cea mai lungă petrecere printre pământenii a Fiului lui Dumnezeu întrupat, pelerinii români s-au pregătit în Hetanya, lângă Marea Mediterană, unde au fost găzduiți ultimele patru nopți, înainte de plecarea spre România.

În drum spre aeroport, delegația română a vizitat muntele Carmel și partea istorică a orașului Tel-Aviv. Pe Aeroportul *Ben-Gurion* din Tel-Aviv, oaspeții români au fost așteptați de: Î. P. S. Mitropolit Aristarh, din partea Prea Fericitului **Diodor I**, Patriarhul Ierusalimului, Dl Gheorghe Popescu, Ambasadorul român în Israel, Dl Marin Albu, reprezentantul României pe lângă Autoritatea Palestiniană, oficialități ale Ministerului Cultelor din Israel. De aici, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** a transmis către ascultătorii postului de radio "România actualități", următorul mesaj:

Acum, când avionul ne așteaptă, să ne ocupăm locurile, gândul nostru se îndreaptă cu multă dragoste către Prea Fericitul Patriarh al Ierusalimului, Diodor

I, care ne-a invitat să participăm la această sfântă întâlnire panortodoxă. Acest pelerinaj unic, la împlinirea celor două mii de ani de la Nașterea Domnului Hristos, la care au luat parte toate Bisericile Ortodoxe a atras atenția întregii lumi creștine asupra faptului că Ortodoxia se află în comuniune și dă mărturie despre aceasta. Sfânta Liturghie de la Betleem, când s-au împărtășit și președinții prezenți ai țărilor ortodoxe și întâlnirea solemnă de la Ierusalim și semnarea Apelului Patriarhilor către toată lumea au adeverit că Ortodoxia poate vorbi și transmite chemarea ei la Dumnezeu, la unitate și pace într-un singur glas.

Acum la sfârșitul călătoriei noastre în Țara Sfântă, se cade să-i mulțumim Prea Fericitului Diodor I pentru pregătirea excepțională a programului, pentru atenția de care ne-am bucurat tot timpul, pentru darurile pe care ni le-a oferit personal nouă și celorlalți Ierarhi ai Sfântului nostru Sinod, prezenți în Sfânta Cetate. Aș putea spune că toate au fost încoronate de vizita noastră la reședința Prea Fericirii Sale, din Ierusalim, când și-a amintit de călătoriile sale în România și a arătat prețuirea față de Biserica Română, de slujitorii ei de la parohii și mănăstiri, față de poporul român și față de cei doi președinți ai României de după Revoluția din 1989, cu care s-a întâlnit personal. Îi rămânem adânc recunoscători pentru invitație și primire, pentru sprijinul acordat Așezămintelor românești din Țara Sfântă, pentru binecuvântata dată, la intervenția noastră, ca Prea Cuviosul Părinte Arhimandrit Ieronim să pună temelie și să înceapă construirea unui nou cămin pentru pelerinii români în orașul Ierihon.

Așa cum, până acum am gândit împreună, pentru binele Ortodoxiei vom lucra împreună și pentru viitor în cadrul Conferinței Panortodoxe, în cadrul altor conferințe pentru păstrarea unității de credință și a unității creștine, în general. Fapta și efortul Patriarhiei Ierusalimului au contribuit mult, deci, la unitatea Bisericilor Ortodoxe, în primul rând, și la răspândirea Evangheliei, la revigorarea creștinismului în al doilea rând, constatându-se că Ortodoxia poate contribui la renașterea morală și la unitatea lumii de astăzi.

Am avut, așadar, bucuria să ne închinăm la Locurile Sfinte și să constatăm, cu acest prilej, dragostea reprezentanților și Întâistătătorilor Ortodoxiei față de noi, membrii delegației Bisericii Ortodoxe Române. Se cuvine să mulțumim autorităților israeliene ai căror reprezentanți ne-au întâmpinat de la sosire, apoi domnului Gheorghe Popescu, ambasadorul României în Israel, Părintelui Arhimandrit Ieronim și colaboratorilor săi. În încheiere, îmbrățișăm frățeste pe Înalt Prea Sfințitul Aristarh care ne-a întâmpinat, ne-a însoțit pe traseul nostru de neuitat, iar acum, iată, ne conduce la scara avionului.

Doamne, ajută-ne tuturor să ajungem cu bine acasă!

La puțin timp după miezul nopții, pe data de 12 ianuarie, un avion al companiei Tarom a găzduit la bordul său peste 80 de pelerini români care se îndreptau spre Țară, ajungând la Aeroportul Internațional *Otopeni* în jurul orelor 4.00. La sosire, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** a rostit:

Revenim în țară după o întâlnire istorică la Ierusalim.

La această întâlnire au participat toți reprezentanții și Întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe, sosiți la invitația Prea Fericitului Patriarh Diodor I al Ierusalimului. S-au petrecut evenimente de mare profunzime spirituală, care s-au desfășurat în Cetatea

Sfântă, la Ierusalim, cât și în restul țării și în ținutul Palestinei. Am străbătut un itinerar deosebit de variat și chiar lung, cu momente emoționante privind Nașterea Mântuitorului Hristos: orașul Betleem, Peștera din stânga altarului bisericii închinată Nașterii Domnului și Sfinților Împărați Constantin și Elena; apoi Sfânta Liturghie de aici împreună cu toți Patriarhii și cu reprezentanții celorlalte Biserici. Întâlnirea solemnă din sala sinodală a Patriarhiei Ierusalimului a fost deosebit de importantă prin semnarea Mesajului către toată lumea creștină și către toți oamenii, făcând apel la mai multă iubire, la mai multă frățietate, la mai multă înțelegere a greutăților prin care trece omenirea astăzi și, mai ales, pentru a urma învățătura Mântuitorului Iisus Hristos a cărei lumină poate ajuta la găsirea soluției pentru cele mai neașteptate și grele probleme cu care se luptă omenirea astăzi.

Un alt moment deosebit l-a constituit, de asemenea, întâlnirea solemnă cu Prea Fericitul Patriarh Diodor I, când au fost decorați cu ordinul "Sfântului Mormânt", în gradul de Mare Cruce, toți Întâistătătorii și reprezentanții Bisericilor Ortodoxe. Trebuie să adaug că în aceeași sală s-au aflat și președinții țărilor ortodoxe, primind din partea Patriarhiei același Ordin. Între ei s-a aflat și Președintele României, Domnul Emil Constantinescu. Acest fapt a revărsat o strălucire nouă asupra Jubileului, deoarece pentru prima dată în cei două mii de ani, popoarele ortodoxe au fost reprezentate aici și de conducătorii lor politici, alături și împreună cu capii acestor Biserici. Dacă acest fapt ar constitui un început trainic ar însemna un mare câștig pentru Ortodoxie. Cu prilejul împlinirii a două mii de ani de creștinism, acești conducători de țări, în care Biserica Ortodoxă este majoritară, au înțeles că valorile veșnice ale Sfintei Evanghelii constituie chezașia salvării omenirii din dezbinarea în care se află.

Autoritățile de stat israeliene au creat toate posibilitățile și au îndeplinit oficiul de gazdă în chip excepțional, organizându-se recepții și întâlniri cu Președintele Statului Israelian, Președintele Autorității Palestiniene, Domnul Yaser Arafat, – care a arătat un interes deosebit față de România și de Biserica noastră, aprobând ca în orașul Ierihon să construim un cămin nou pentru pelerinii români prezenți periodic la Sfintele Locuri. Începutul a avut loc vineri, 4 ianuarie, după-amiază, când am pus piatra de temelie la noul Cămin, în prezența Președintelui României, a reprezentanților autorităților palestiniene, a ierarhilor români și a unei numeroase asistențe de credincioși din România și din alte părți ale lumii. Sâmbătă, 8 ianuarie, am sfințit sfânta masă a bisericii din incinta căminului și altarul paraclisului din cetatea Ierusalimului. Pelerinii vor putea astfel să fie primiți în cămin pentru odihnă trupească, iar în biserici pentru odihna cea sufletească. A fost un moment de emoție și bucurie pentru noi, slujitorii și pentru credincioși. E bine să reamintim ascultătorilor noștri că delegația română oficială, alcătuită din Înalt Prea Sfințitul Mitropoliți Daniel al Moldovei și Bucovinei, Nicolae al Banatului și Prea Sfințitul Episcop Vicar Teofan Sinaitul, pe lângă participarea la toate momentele stabilite de Patriarhia Ierusalimului, a vizitat de asemenea și biserica românească de pe malul drept al Iordanului și mănăstirea Hozeva, unde ne-am închinat la moaștele Sfântului Cuvios Ioan Iacob Hozevitul de la Neamț. Așa cum se știe din viața sa, acest cuvios părinte a făcut ascultare la schitul Sfântul Gheorghe de pe malul drept al Iordanului și la Așezământul românesc din Ierusalim, și apoi, a fost chemat la Hristos ca viețuitor în mănăstirea

Hozeva, aflată într-o zonă foarte pitorească. Aici ne-a impresionat munca și hărnicia monahilor pentru întreținerea paraclisului unde se află depuse spre cinstire moaștele Sfântului Ioan Iacob Nemțeanul, care nădăjduim să fie aduse în țară.

Așadar, în întâlnirile pe care le-am avut, Sanctitatea Sa Patriarhul Bartolomeu I, care a prezidat tot acest pelerinaj, a acordat o atenție deosebită delegației Bisericii noastre. Vizita a constituit un moment de mare însemnătate pentru legăturile Bisericii și țării noastre cu Sfântul Mormânt și cu celelalte Patriarii și Biserici Ortodoxe.

Ne-am bucurat – de exemplu – să vedem la Betleem Catapeteasma bisericii și Steaua din Peșteră la care ne-am închinat, donații ale Domnitorului Țării Românești – Șerban Cantacuzino; apoi să vedem, în altarul bisericii "Învierii Domnului", pe Sfânta Masă, sfeșnice și chivote din argint, dăruite de către Domnitorii Moldovei. De asemenea ne-am bucurat să ne închinăm pe Tabor în biserica ortodoxă, rezidită și refăcută de monahul Irinarh din Moldova, de la mănăstirea Horaița și să-l pomenim la mormântul său din dreapta catapetesmei. Mulțumim lui Dumnezeu că Biserica Ortodoxă Română păstrează legăturile trainice cu Sfintele Locuri atât în cuprinsul statului Israel, cât și în Palestina. Deci orice român aflat în Țara Sfântă trăiește o bucurie deosebită văzând că Biserica noastră întreține și promovează aceste legături cu Patriarhia Ierusalimului. Prea Fericitul Diodor I acordă o atenție deosebită țării noastre, pe care o cunoaște bine din cele două vizite efectuate la noi, binecuvântând activitatea Părintelui Arhimandrit Ieronim Crețu, Superiorul Așezămintelor noastre românești. Pentru aceasta, cu prilejul întâlnirii oficiale de la reședința sa, am adresat mulțumiri Prea Fericitului Patriarh Diodor I și celorlalți colaboratori de la Patriarhia Ierusalimului. De altfel, acest fericit prilej ne-a dat posibilitatea să schimbăm păreri și să înfiripăm noi punți de conlucrare în câmpul Ortodoxiei, cu toți participanții Bisericii surori.

Cu adevărat, suntem datori să mulțumim Bunului Dumnezeu pentru Sfânta Liturghie săvârșită în noapte de sâmbătă 8 ianuarie, spre duminică 9 ianuarie, chiar în pridvorul Sfântului Mormânt. Pentru prima oară în cei două mii de ani, noi, ierarhii și preoții români, ne-am învrednicit să slujim și să proskomidim jertfa euharistică pe lespedeza Mormântului de-viață-dătător. Am fost înconjurați de numeroși preoți, monahi, monahii și credincioși din țară și de peste hotare. Este de la sine înțeles, că nu se poate exprima prin cuvinte cutremurarea sufletească a unui slujitor al Sfântului Altar în clipa când își atinge fruntea de piatra mărturisitoare a Învierii Fiului lui Dumnezeu. Atât de frumos au cântat preoții români răspunsurile liturgice, dirijați de cunoscutul compozitor și protopsalt, Arhidiaconul Prof. Dr. Sebastian Bucur. Având în inimă pe toți fiii Bisericii noastre strămoșești de pretutindeni, neuitat fiind întemnițatul nostru frate Ilie Ilașcu și cei împreună cu el, am adresat tuturor, la sfârșit, un cuvânt de iubire și de nădejde.

Ne-am dat seama și cu acest prilej, cât de înțeleaptă a fost inițiativa și străduința fericitului adormit Patriarhul Miron Cristea, de a dobândi terenul și a zidi în Ierusalim un cămin românesc. Acum avem datoria să ajutăm la construirea celui alt cămin, de la Ierihon, orașul care amintește de prezența și minunile Mântuitorului Iisus Hristos, ca toate locurile pe care le-am vizitat, fiind de mare folos pentru cazarea pelerinilor și pentru posibilitatea ca de aici să viziteze și celelalte locuri însemnate din Țara Sfântă și Palestina. Mai adaug, în sfârșit, că par-

iciparea noastră la Sfânta Liturghie de la biserica Așezământului românesc, duminică 9 ianuarie, a constituit iarăși trăirea unei mari bucurii duhovnicești. Biserica a fost arhiplină de credincioși, pelerini și alți români din Ierusalim. Ne-am rugat împreună și le-am împărtășit binecuvântări, punându-le tuturor la inimă îndemnul de a păstra unitatea de credință, de a ajuta Biserica și de a-I mulțumi lui Dumnezeu pentru darul de a fi pășit pe urmele Lui.

Prezența delegației Bisericii Ortodoxe Române, a ierarhilor și a tuturor pelerinilor la această comemorare panortodoxă a împlinit imaginea Ortodoxiei Universale, pe de o parte, și a depus astfel mărturia statorniciei Bisericii locale în păstrarea nealterată a credinței dreptmăritoare, pe de altă parte. Ea a împlinit și bucuria acestei celebrări unice, de unitate și nădejde, afirmată în acest an, când se împlinesc două mii de ani de creștinism, pregătind și întâmpinarea mileniului următor. Socotim că atât întâlnirea și mesajul dat de Întâistătorii Bisericilor Ortodoxe vor întări nădejdea într-o mai stăruitoare actualizare a valorilor evanghelice în viața omenirii, o înviorare a misiunii noastre în societatea umană atât de secularizată. Faptul că după două mii de ani, ne-am adunat din toate Bisericile Ortodoxe, în Țara Sfântă, am îngenuncheat în Peștera Nașterii Mântuitorului Iisus Hristos, ne-am rugat pentru noi și pentru lume, constituie o jertfă plăcută lui Dumnezeu. Și am făcut aceasta cu smerenie, în numele credincioșilor, monahilor și preoților Bisericii noastre, transmițând și cuvânt frățesc de binecuvântare și învățătură și înălțând rugăciuni pentru pacea a toată lumea și luminarea minții conducătorilor de popoare, pentru a depune eforturi în oprirea vărsărilor de sânge pe pământ. Pruncul Iisus a adus în lume pace și bunăvoință. El a adus prețuirea față de om, luând chip de om. Este o datorie a noastră, a creștinilor, a noastră a românilor să urmăm mai cu credincioșie învățătura Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Ne întoarcem acasă, așadar, cu sufletele îmbogățite și îndestulate ca de la un izvor de apă vie din Țara Sfântă și de la întâlnirile pe care le-am avut. A fost o afirmare a unității Bisericii Ortodoxe prin participarea tuturor fiilor și slujitorilor Ortodoxiei prin semnarea Apelului către toate Bisericile și către conducătorii popoarelor, către tineret mai ales, ca rolul pe care tineretul trebuie să-l aibă în renașterea vieții spirituale și la noi și în lumea întreagă să fie cât mai rodnic.

Mulțumind Bunului Dumnezeu că ne-a ajutat și ne-am întors cu bine acasă, transmitem tuturor credincioșilor noștri, ascultătorii acestui post de radio, prețuire și dragoste pentru că fapta lor creștină de aici, credința lor, fac posibile construcții de biserici și de mănăstiri. Religia în școală constituie pentru Biserică un câștig și o mare nădejde că vom izbuti să încheiem secolul acesta și să intrăm în următorul cu sporuri duhovnicești, în urcușul spre împărăția lui Dumnezeu, de care să ne învrednicească pe toți Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos.

Cuprinși de emoția sfântă a viețuirii timp de peste o săptămână de zile pe pământul biblic al Vechiului Testament, pelerinii români au dat slavă lui Dumnezeu pentru binecuvântarea de a păși, împreună cu Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române, prin atâtea locuri sfinte.

† TEOFAN SINAITUL
Episcop vicar - patriarhal,
Secretarul Sfântului Sinod

ALEGEREA ȘI INSTALAREA ÎNALT PREA SFINȚITULUI DR. NIFON MIHĂIȚĂ ÎN SCAUNUL DE ARHIEPISCOP AL TÂRGOVIȘTEI

Prin trecerea la cele veșnice, la 29 octombrie 1999, după o lungă și grea suferință a Înalt Prea Sfințitului Dr. Vasile Costin, scaunul vlădicesc al Arhiepiscopiei Târgoviștei a rămas vacant.

După slujba înmormântării, săvârșită în ziua de 1 noiembrie 1999, în Catedrala din Târgoviște, de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și un sobor de ierarhi ai Sfântului Sinod, de preoți și diaconi, potrivit prevederilor statutare și regulamentare, Prea Fericirea Sa, în calitate de Mitropolit al Munteniei și Dobrogei, din care face parte și Arhiepiscopia Târgoviștei, a preluat conducerea acestei eparhii, până la alegerea și instalarea noului arhiepiscop, îngrijindu-se îndeaproape de bunul mers al vieții și activității bisericești pe meleagurile dâmbovițene.

Alegerea pentru completarea scaunului vacant al Arhiepiscopiei Târgoviștei a fost așteptată, pe bună dreptate, cu nerăbdare și deosebit interes de clerul și credincioșii acestei eparhii, ce a reprezentat în trecutul nostru istoric un puternic centru cultural și bisericesc, care a iradiat lumină binefăcătoare în toate provinciile românești.

Cunoscută ca "târg vechi" – de unde și originea numelui său –, cu biserici și mai vechi, Târgoviștea este menționată în toate cronicile, dar mai ales în miile de documente ieșite din cancelaria domnească în toată perioada evului mediu. Nu de puține ori, ea a fost teatrul unor crâncene evenimente și întâmplări, unele rămânând înscrise în letopisețe și hrisoave, altele încrustate în pisaniile și epitafele bisericilor sau însemnate pe paginile evangheliarelor, iar și mai multe dăinuind în legende și povestiri istorice. Înzestrată cu superbe construcții religioase și cu un strălucit palat domnesc, toate împodobite cu odoare de mare preț.

Târgoviștea a atras pe toți cei care ne-au trecut hotarul, ca prieteni sau dușmani. Unii au venit aici pentru a admira măreția cetății, frumusețea edificiilor sau fastul curții domnești, cei mai mulți, însă, lacomi de bogății, spre a scotoci prin taimițele ei, unde bănuiau că se ascund bogății fabuloase, după cum ne relatează cronicile.

Se consideră, îndeobște, că pe la începutul secolului al XV-lea, Mircea cel Bătrân a mutat scaunul domnesc de la Curtea de Argeș la Târgoviște. Mitropolia țării, însă, a continuat să rămână la Argeș, titularul ei venind, desigur, în noua capitală ori de câte ori nevoile îl chemau alături de domn. Aceasta se petrecea mai ales iarna și primăvara, începând dinainte de Crăciun și până după Paște, când prezența sa la Târgoviște era cerută mai cu seamă de aceste mari sărbători creștine. Vara, el va fi stat la Curtea de Argeș, având a sărbători, cu fast deosebit, hramul Mitropoliei, care cădea în ziua praznicului Adormirii Maicii Domnului.

Această stare de lucruri a durat mai bine de un secol, până după reorganizarea Bisericii muntene de către patriarhul ecumenic Nifon al III-lea. Originar din Peloponez, călugăr la Mănăstirea Dionisiu din Muntele Athos, apoi mitropolit la Salonic, Sfântul Nifon ocupase în două rânduri scaunul de patriarh al

Constantinopolului, între 1486–1488 și 1496–1498, părăsindu-l de fiecare dată din cauza neînțelegerilor cu stăpânirea otomană, care l-a surghiunit în final la Adrianopol. Cunoscându-l și apreciindu-i evlavie și însușirile de cărmuitor sufletesc, domnitorul Radu cel Mare (1495–1508) l-a chemat în Țara Românească, unde Sf. Nifon a venit în primăvara anului 1503. Între altele, înaltul ierarh a convocat în capitala țării, la Târgoviște, s-au poate la Mănăstirea Dealu, un sobor de clerici și laici egumeni, preoți și mari dregători și împreună cu domnul a hotărât organizarea Bisericii muntene în felul următor: Reședința mitropolitului, care era la Curtea de Argeș, să fie strămutată la Târgoviște, lângă scaunul domnesc. Episcopul din Oltenia, care în vremea lui Vlaicu Vodă (1364–1377) stătuse la Severin și, după căderea cetății în mâinile ungarilor, se strămutase la Râmnicu Vâlcea, să fie supus mitropolitului din Târgoviște. Apoi, pentru că populația țării se înmulțise, înființă o nouă episcopie în partea de răsărit, cu reședința la Buzău, supusă și ea Mitropoliei de la Târgoviște. Astfel, teritoriul muntean a fost împărțit în trei eparhii, în loc de două, câte erau până atunci, iar raporturile ierarhice mai clar precizate.

Cu toate că, așa cum spune cronică, "îndreptase Biserica și multe învățături sufletești arăta", Sfântul Nifon n-a rămas mult timp în Țara Românească, din cauza unor neînțelegeri cu Radu cel Mare. Părăsind Târgoviștea, în 1505, el s-a retras la Muntele Athos, în Mănăstirea Dionisiu, metania sa, unde a trecut la Domnul, la 11 august 1508.

Deși hotărâse împreună cu patriarhul Nifon și cu boierii țării să mute Mitropolia la Târgoviște, Radu cel Mare n-a mai apucat a o strămuta, căci a murit în aprilie 1508 și a fost înmormântat la Mănăstirea Dealu, ctitoria sa. Nici cei care i-au urmat imediat în scaun, Mihnea cel Rău (1508–1510) și Vlad cel Tânăr sau Vlăduț (1510–1512), nu s-au învrednicit s-o facă, aceasta rămânând în seama lui Neagoe Basarab (1512–1521), care a împlinit îndemnul Sfântului Nifon. Astfel, la 17 august 1517, îndată după târnosirea mănăstirii Curtea de Argeș, un sobor impresionant, alcătuit din Teolipt, patriarhul Constantinopolului, Macarie, mitropolitul Țării Românești, ierarhi străini veniți la sfințirea mănăstirii, egumenii mănăstirilor din țară, domnul, toți boierii mari și mici, potrivit relatării lui Gavriil Protul, în *Viața și traiul Sfântului Nifon*, "tocmiră, ca de acum niciodată, în veci, să nu mai fie mitropolie la Argeș, ci să fie acolo mănăstire și arhimandrie, iar la Târgoviște să fie mitropolie stătătoare, cum s-au așezat. Și se făcură aceste lucruri cu mare opreală și blestem, ca să nu se mai clătească, nici să se mute în veci, nici de patriarh, nici de mitropolit, nici de domn, nici de boieri, niciodată". Așadar, acum, în mod oficial, mitropolia s-a mutat de la Curtea de Argeș la Târgoviște, împlinindu-se de amintitul sobor ceea ce stabilise mai înainte Sfântul Nifon. Strămutându-se în Târgoviște, mitropolia s-a adăpostit la început în biserica Sfântul Gheorghe, ce era metoc vechi al Mănăstirii Argeșului, până când Neagoe Basarab a ridicat pentru ea un lăcaș propriu, cu hramul Înălțarea Domnului. Începută în anul 1518, această nouă ctitorie a evlaviosului voievod, socotită a fi "mama tuturor bisericilor", a fost gata, în afară de zugrăveală, în primăvara anului 1520. Despre această biserică, Gavriil Protul, biograful Sfântului Nifon, spune că era "mare și frumoasă, cu turla și tot rotunde, și se satură ochii tuturor de vederea ei". Într-adevăr, biserica Mitropoliei din Târgoviște era cea mai mare biserică

din câte se construiseră până la acea epocă și chiar în epocile următoare în Țara Românească. Ea avea 40 metri lungime și 14, 50 metri lățime. Ca arhitectură se asemăna cu biserica mare a Mănăstirii Snagov, zidită tot de Neagoe Basarab, lipsindu-i însă absidele laterale. Ca și aceasta, avea în față un pridvor cu stâlpi care, cu timpul, s-a închis. Era construită din cărămidă aparentă și sus, pe acoperiș, avea 8 turlle: una, a Pantocratorului, cu diametrul interior de 6 metri și înălțimea de aproape 12 metri, alta așezată pe mijlocul pronaosului și alte șase turlle mai mici, laterale, din care două pe pridvor, două între naos și pronaos și alte două pe altar.

Ca și la Argeș, Neagoe Basarab a hotărât să se târnosească biserica Mitropoliei din Târgoviște înainte ca ea să fie zugrăvită și definitiv terminată. Sfințirea bisericii mitropoliei s-a făcut cu fast deosebit, în chiar ziua hramului, Înălțarea Domnului, care, în anul 1520, a căzut la 17 mai. Ceremonia n-a fost, desigur, cu nimic mai prejos decât cea de la târnosirea Mănăstirii Curtea de Argeș, ea săvârșindu-se, ca și atunci, "în fața întregii țări, a înalților ierarhi ai țărilor vecine și a vecinilor prieteni". Amănunte asupra acestei prăznuiri nu s-au păstrat, dar o scrisoare a lui Neagoe Basarab, din 26 aprilie 1520, către brașoveni, ne lasă să înțelegem amploarea care s-a dat acestui eveniment.

Vreme de aproape 20 de ani, această ctitorie a lui Neagoe Basarab a stat neisprăvită. Cel care a desăvârșit-o a fost soțul fiicei sale Ruxandra, domnitorul Radu Paisie (1535–1545), împreună cu fiul lor Marcu Voievod, care, în toamna anului 1537, încheiau cu totul lucrarea începută în 1518. Astfel terminată, Mitropolia din Târgoviște s-a bucurat de sprijinul tuturor voievozilor următori, care i-au făcut felurite danii și i-au purtat de grijă. Daniile domnești și cele ale boierilor făcute ctitoriei târgoviștene au fost mari și nenumărate. În prima jumătate a secolului al XVI-lea, de pildă, Mitropolia Târgoviștei dispunea, pe lângă satul Aninoasa, cu care o înzestrase Neagoe Basarab, și moșia Groșani, hărăzită ei de Marcea postelnicul, de încă 32 de sate, 2 moșii mari, 5 schituri, 2 muniți, 1 plai, mai multe mori și 12 viei. Cu vremea, datoriile au sporit, atingând valori însemnate.

Ajungând reședința mitropolitană, Târgoviște și-a păstrat acest statut timp de aproape două veacuri, fiind martoră a multor fapte de seamă din trecutul neamului românesc și a văzut înăuntru ei multe și alese chipuri de ierarhi, cărturari din țară și de peste hotare.

Cel dintâi care a slujit la sfințirea bisericii mitropoliei a fost *Macarie*, "smeritul moșah preot", care, între anii 1508–1512, în tiparnița nou înființată la Mănăstirea Dealu, imprimase primele cărți în țara noastră, devenind apoi, între 1513–1521, prin râvna ostenelelor sale, mitropolit al Țării Românești.

Legat ca și el de această biserică a fost *Varlaam* (1535–1544), sub care, în anul 1537, sfântul locaș a fost zugrăvit. În afară de aceasta, numele lui este pus alături de începutul celei de a doua perioade a tiparului în Muntenia, când tipografia a funcționat la Târgoviște, chiar în chiliile de la Mitropolie. Urmașul său în scaun, mitropolitul *Anania* (1545–1558) a fost sprijinitor al vestitului diacon tipograf Coresi, iar mitropolitul *Serafim* (1576–1586) mergea în solie peste munți și stătea în strânse legături cu mitropolitul transilvănean Ghenadie.

În ultimii ani ai veacului al XVI-lea a păstorit la Târgoviște mitropolitul *Eftimie* (1594–1603), sfetnic apropiat al lui Mihai Viteazul, care s-a îngrijit de viața mănăstirească, a mers în solii și a încheiat tratate de alianță în numele dom-

nului său. Într-o situație asemănătoare față de Mihai Vodă a fost și mitropolitul *Luca* (1603–1629), bărbat învățat și plin de talent, care, pe când era episcop de Buzău, a fost trimis de domnitor în mai multe misiuni diplomatice peste hotare. Bune raporturi a avut el și cu românii ortodocși din Transilvania, precum și cu cei din Moldova, de la al căror vlădică, Anastasie Crimca, a primit în dar, pentru Mitropolie, "niște Proloage", adică Vieți de Sfinți.

Dintre vlădicii târgovișteni de după el, se cuvine să fie pomenite numele cărturarilor *Teofil* (1636–1648) și *Ștefan* (1648–1653 și 1655–1668), îngropat chiar la Mitropolie, apoi al mitropolitului chivernisitor *Teodosie* (1668–1673), care a făcut adaosuri sfântului locaș, precum și al mitropolitului martir *Antim Ivireanul* (1708–1716), care a reînființat în chiliile Mitropoliei vechea tiparniță domnească.

Ierarhii târgovișteni au trudit intens și pentru strângerea legăturilor cu frații din celelalte provincii românești. În acest cadru se cuvine să fie amintită grija lor pentru românii din Transilvania, cărora, după putință, le-au trimis cărți și antimise, i-au ajutat să-și facă tipografii, iar când nevoia a cerut, i-a îndemnat să se păstreze tari în credința străbună. Până în pragul veacului al XVIII-lea, românii de peste munți și-au trimis ierarhii pentru a primi investitura la Mitropolia din Târgoviște, din rândul cărora pomenim pe Ioan de la Prislop (în 1585), Sfinții Ilie Iorest (în 1640) și Sava Brancovici (în 1656) și pe eruditul Simion Ștefan (în 1643).

Multă înțelegere au arătat vlădicii târgovișteni și față de celelalte Biserici ortodoxe surori, reședința lor din această cetate voievodală fiind deschisă multor ierarhi din Orientul creștin, cărora le-au hărăzit și însemnate danii din avutul cu care evlavia străbunilor înzestrase din belșug acest scaun mitropolitan. Patriarhi de Constantinopol, ca Ieremia Tranos, Chiril Lucaris, care a predicat de mai multe ori în această Mitropolie, și Dionisie, care, din anul 1696, își doarme aici somnul de veci; patriarhi de Alexandria, ca învățatul Mitrofan Critopulos; patriarhi de Antiohia, ca acel Macarie, al cărui însoțitor, diaconul Paul din Alep, în jurnalul său de călătorie a lăsat pagini atât de frumoase despre strălucirea ctitoriei lui Neagoe Basarab, au cunoscut din belșug dărnicia și duhul de viață cărturărească ce pulsa la Mitropolia din Târgoviște.

Edificiile bisericesti târgoviștene uimesc și astăzi prin măreția și strălucirea lor. Încă de pe la mijlocul secolului al XIV-lea, domnii și sfetnicii lor încep să înalțe, în spiritul unei vechi tradiții, fie de-a dreptul din zid, peste temelii mai vechi, fie transformând pe cele din lemn, numeroase biserici, care au stârnit admirația călătorilor străini. Pe la 1640, de pildă, călătorul misionar Daksiei socotise la Târgoviște și împrejurimi "două sute de biserici și opt mănăstiri", iar Paul de Alep se grăbește să remarce în însemnările sale "că numai în Târgoviște sunt peste 80 de biserici și mănăstiri, cele mai multe din piatră, iar orașul e mare ca Alep și Damasc". Desigur, în ambele cazuri cifrele sunt exagerate. Ele pot fi adevărate numai dacă s-ar fi numărat fiecare turlă drept o biserică, or numai biserică Mitropoliei avea 8 turlă. Cu toate acestea, se poate vorbi de existența unui număr mare de biserici la Târgoviște, care i-a impresionat pe călătorii străini. Transformate, între timp, alteori dărâmate și adeseori arse, pângărite și jefuite de cotropitori, câte au izbutit să străbată veacurile sunt și astăzi mărturie grăitoare despre însemnătatea Târgoviștei în trecutul nostru românesc.

Ctitoriile târgoviștene, de cărămidă sau piatră, ridicate din inițiativa domnească sau a unor boieri, au o înfățișare zveltă, cu numeroase turlle și ornamente exterioare de certă valoare artistică. Construite în stilul caracteristic epocii, ele sunt de o rară măreție și frumusețe. De la splendida săpătură în piatră a lespezilor ce înveșmântează Mănăstirea Dealu, ctitoria lui Radu cel Mare, și până la pisania de o neîntrecută măiestrie din biserica Sfântul Nicolae, ctitoria lui Manea Vornicul; de la impunătoarea sculptură a tâmplei din biserica Mănăstirii Stelea, ctitoria lui Vasile Lupu și următoarele sfeșnice lampadare de lemn din biserica Sfântul Dumitru, a marelui sluger Buzinca și până la admirabilele fresce brâncovenești așternute pe zidurile bisericii Domnești; de la măreția bisericii fostei Mitropolii zidite de Neagoe Basarab și până la formele arhitecturale ale ruinelor bisericilor Sfântul Ioan și Sfântul Gheorghe, toate aceste ctitorii târgoviștene poartă cu ele peste timp câte o pagină strălucită din cronică Țării Românești.

Să nu uităm că în cuprinsul acestor așezăminte bisericesti, începând chiar cu secolul al XV-lea, s-a plămădit începutul vieții noastre culturale. Nu se poate spune că procesul a fost specific numai Târgoviștei. Dar și aici, ca pretutindeni în Țările Române unde s-a înălțat o biserică sau o mănăstire, călugării și diaconii, cunoscători ai limbii slavone, au copiat texte, au redactat cronologii și au împodobit paginile manuscriselor cu miniaturi și ilustrații de o mare frumusețe. Tot aici au luat ființă și modestele școli de învățatură bisericască și de cunoaștere a slavonismului. În pridvorul Mănăstirii Dealu, la Mitropolie și în chiliile de la Stelea, limba slavonă și chirilică, deprinse conștiincios de generații de învățăcei, a deschis calea de inițiere în tainele cărții.

În sfârșit, în primii ani ai secolului al XV-lea, spre sfârșitul domniei lui Radu cel Mare, la Târgoviște, care devenise de un veac capitală, se întemeiază cea dintâi tipografie din Țara Românească. Nu se împlinise încă jumătate de secol de când Dragomir scrisese la Târgoviște primul nomocanon slav pentru domnitorul Vladislav al III-lea (1447–1456), și într-o zi se opri la curtea lui Radu cel Mare călugărul muntenegrean Macarie, priceput în meșteșugul așezării slovelor de tipar în cuvinte. El venea aici cucerit de faima luminoasă a lui Radu cel Mare, care dorea și pentru țara lui cărți de învățatură, cum auzise că se tipăreau de mult în strălucitoarea Veneția. Meșterul, fugit din țara lui de prigoana turcilor, care nu admiteau născocirea tiparului, auzind de câtă bunăvoință față de Biserică era călăuzit Radu Vodă, căruia și pentru aceasta i s-a zis "cel Mare", a trecut Dunărea cu desaga în spate, plină de litere și de scule tipografice. Dacă s-a oprit la curtea domnească din Târgoviște sau a mers puțin mai departe, la mănăstirea Dealu, păreriile sunt împărțite. Un fapt e sigur, că a tipărit cea dintâi carte apărută în Țara Românească, un *Liturghier slavon*, terminat la 10 noiembrie 1508, sub domnia lui Mihnea Vodă. Apoi, în 1510, sub Vlăduț cel Tânăr, apare *Octoihul slavon*, pentru ca, în vremea lui Neagoe Basarab, să tipărească un *Evangheliar slavon*, cu care se încheie activitatea tipografică a lui Macarie.

În 1545, după 33 de ani, călugărul Moisi, care învățase de la cel dintâi meșteșugul tipografiei, imprimă tot aici, din porunca lui Radu Paisie, *Molitvenicul slavon*. În acest timp își face apariția la Târgoviște sârbul Dimitrie Liubavici, întemeietorul celei de-a doua tiparnițe domnești. El dă la iveală, în 1547, *Apostolul slavon* sau *Praxiu*, în două ediții, dintre care una pentru Iliăș Vodă al Moldovei.

În 1557, activitatea tipografică este reluată de diaconul Coresi, târgoviștean de baștină. Ajutat de zece ucenici, printre care și fiul său Șerban, el tipărește, începând de la 8 iulie 1557, tot în slavonește, *Triodul – Penticostar*, pe care-l termină la 1 iulie 1558, după care pleacă la Brașov, unde scoate în tiparnița de acolo cele dintâi cărți românești. Cu plecarea lui Coresi, tipografia din Târgoviște își încetează activitatea, pentru a treia oară, până în 1644, când re apare la Mănăstirea Dealu, cu *Evanghelia învățătoare* (1644), *Liturghierul slavon* (1646), *Imitarea lui Hristos* (1649) și continuă la Târgoviște, cu *Triod – Penticostar* (1649), *Îndreptarea legii și Târnosania*, ambele în 1652. Întemeietorii, cu râvnă și pricepere, ai acestor cărți folositoare, sunt cei doi frați cărturari, Udriște Năsturel și Elena Doamna, soția lui Matei Basarab.

Începând din secolul al XVIII-lea, activitatea tipografică cea mai îndelungată din Țările Române este dusă tot la Târgoviște, de eruditul mitropolit Antim Ivireanul, în timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu. Între anii 1709–1715, el a tipărit la Târgoviște nu mai puțin de 19 cărți. O bună parte din aceste cărți sunt traduceri în graiul poporului din grecește și slavonește.

Prin strămutarea tipografiei la București, în 1714, așa cum s-a întâmplat mai înainte cu scaunul domnesc și mai apoi și cu Mitropolia, Târgoviștea încetează a mai fi izvorul de lumină cărturărească pentru românii de pretutindeni.

Oficial, Târgoviștea a încetat să mai fie reședință mitropolitană la 8 iunie 1668. Dar și după această dată, unii din ierarhii Mitropoliei Ungrovlahiei și-au mai petrecut o parte din păstorire aici. Această situație a durat până în anul 1716, când reședința mitropolitană s-a mutat definitiv la București.

La capătul acestei sumare prezentări a vieții și lucrării Mitropoliei din Târgoviște, se poate afirma că ea n-a fost numai cel mai important centru administrativ al Bisericii din Țara Românească și nici o simplă martoră a multor fapte de seamă din zbuciumata noastră istorie, că s-a afirmat, mai ales, ca adevărată vatră de cultură și viață ortodoxă. Aici a fost locul unde s-au zămislit multe idei de spiritualitate românească, un izvor din care, prin diaconul Coresi, s-a pus temei limbii române literare și, prin care a înmugurit și s-a cristalizat conștiința unității neamului nostru, care, pe atunci, datorită vitregiilor timpului trăia în provincii separate.

După cum se cunoaște, pe temeiul acestei bogate și înfloritoare vieți bisericești, naționale și culturale, desfășurate timp de aproape două veacuri pe meleagurile dâmbovițene, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa din 4 aprilie 1990, a hotărât reînființarea Eparhiei Târgoviștei, cu titlul de Arhiepiscopie, ca sufragana a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, având reședința în municipiul Târgoviște și jurisdicția asupra județului Dâmbovița, desprins de la Arhiepiscopia Bucureștilor. Vestea reactualizării acestui vechi centru eparhial a fost primită cu bucurie de clerul și credincioșii din Târgoviște și județul Dâmbovița, în tradiția cărora s-a păstrat mereu vie amintirea scaunului vlădicesc care a dăinuit aici vreme de aproape două secole. Prin apeluri și memorii către Sfântul Sinod, ei și-au afirmat tot sprijinul ca această hotărâre să se concretizeze cât mai degrabă, considerând că prezența permanentă a unui arhiereu în mijlocul lor este necesară nu numai din considerente de ordin istoric, ci și administrativ-bisericesc și misionar-pastoral, pentru a binecuvânta și sfinți în

duhul Ortodoxiei strădaniile ce le depun în folosul Bisericii strămoșești, al țării și neamului românesc.

Dând curs acestei dorințe a clerului și credincioșilor din părțile dâmbovițene, Adunarea Națională Bisericească, întrunită în ziua de 17 mai 1990, a ratificat hotărârea Sfântului Sinod de reînființare a Arhiepiscopiei Târgoviștei și s-a trecut la constituirea organelor eparhiale ale noii eparhii, încât, după îndeplinirea tuturor prevederilor statutare și regulamentare, s-a convocat *Colegiul Electoral Bisericesc*, în ziua de 3 septembrie 1991, în care a ales în scaunul de arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgoviștei pe Î. P. S. Dr. Vasile Costin, până atunci episcop-vicar patriarhal, a cărui instalare a avut loc la 22 septembrie 1991, în catedrala din Târgoviște.

După reînființare, în Eparhia Târgoviștei, sub călăuzirea primului ei arhipăstor, s-au pus temelii trainice pentru un bun început de lucrare în toate laturile slujirii bisericești. Dar, după opt ani de slujire, cu râvnă și înțelepciune, Î. P. S. Vasile a trecut la Domnul, lăsând eparhia fără călăuzitor, ceea ce a făcut necesară declanșarea procedurii pentru desemnarea unui succesor.

Cu nădejdea că Bunul Dumnezeu va rândui, prin purtarea Lui de grijă, un ierarh potrivit a continua și spori lucrarea începută, s-au făcut din timp, atât la București, cât și la Târgoviște, toate pregătirile pentru alegerea și instalarea noului arhiepiscop.

Alegerea

Spre a nu lăsa Eparhia Târgoviștei fără titular mai mult de trei luni de la declararea vacanței, pe temeiul prevederilor art. 130 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, cu decizia nr. 5406, din 12 noiembrie 1999, a convocat la București, pentru ziua de 14 decembrie 1999, Colegiul Electoral Bisericesc – alcătuit din membrii Sfântului Sinod, membrii clerici și mireni ai Adunării Naționale Bisericești, și membrii clerici și mireni ai Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Târgoviștei, precum și decanii facultăților de teologie și directorii seminariilor teologice liceale din cuprinsul Patriarhiei Române, ca membrii de drept – în vederea alegerii noului arhiepiscop.

În ziua stabilită, la primele ore ale dimineții, membrii Colegiului Electoral Bisericesc au luat parte la slujba Sfintei Liturghii și a Te-Deum-ului, săvârșită în Catedrala Patriarhală, de un sobor de preoți și diaconi, după care au trecut în Aula Mare a Palatului Patriarhiei, unde s-au întrunit în ședință de lucru, sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist. După constituirea Secretariatului ședinței, s-a dat citire apelului nominal, în urma căruia a rezultat că sunt prezenți 151 membri ai Colegiului Electoral Bisericesc, adică marea majoritate, din totalul de 164 membri cu drept de vot, 13 absentând motivat.

Constatându-se legalitatea constituirii Colegiului Electoral Bisericesc, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, Președintele acestui înalt forum al Bisericii Ortodoxe Române, în calitate de Mitropolit al Munteniei și Dobrogei, din care face parte și Arhiepiscopia Târgoviștei, a deschis lucrările, spunând următoarele cuvinte:

Mărit Colegiu Electoral Bisericesc,

"Scopul acestei convocări este completarea scaunului rămas vacant al Arhiepiscopiei Târgoviștei, în urma trecerii, pe neașteptate, la cele veșnice a

vrednicului de pomenire arhiepiscop Vasile Costin. Acest vrednic ierarh al Bisericii noastre, cu studii strălucite la Atena, unde și-a luat și doctoratul în teologie, a funcționat ca Vicar administrativ la Episcopia Oradei, apoi, Superior al Așezămintelor românești de la Ierusalim și Jordan. Remarcat aici de Prea Fericitul Patriarh Iustin, ca distins teolog și vorbitor a trei limbi străine, a fost chemat la treapta arhieriei, ca Episcop-Vicar Patriarhal, unde a depus o rodnică activitate pastoral-misionară, ecumenică și administrativă. În această slujire l-am aflat și eu, când a rânduit Dumnezeu să fiu ales în această responsabilitate. Mi-a fost colaborator în rezolvarea unor probleme importante și urgente ale Centrului Patriarhal.

În 1990, cum se știe, la inițiativa preoților și credincioșilor din județul Dâmbovița, s-a restabilit scaunul vlădicesc la Târgoviște, după mai bine de trei secole de la strămutarea Mitropoliei Țării Românești la București. După constituirea Adunării Eparhiale și a celorlalte foruri de conducere ale noii eparhii și a demersurilor pentru reședință și pentru cancelarie, s-a trecut la alegerea de arhiepiscop și vlădica Vasile a fost vrednic a se înscrie ca primul ierarh al Arhiepiscopiei Târgoviștei.

Participând nemijlocit la înființarea Arhiepiscopiei Târgoviștei, ca parte canonică a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei și a Patriarhiei noastre, mi-am dat seama, încă de atunci, că noul ierarh era chemat să depună o lucrare amplă și strălucitoare, pentru ca această eparhie să fie trainică. În doar câțiva ani de arhipăstorire, pentru că o suferință necruțătoare l-a smuls de timpuriu din mijlocul păstoriților săi, Înalt Prea Sfințitul Vasile Costin s-a ostenit și a izbutit să pună temelii durabile noii eparhii, prin organizarea clerului și slujirea pilduitoare a credincioșilor, înființarea unei facultăți de teologie în cadrul Universității din Târgoviște și a unui seminar, restaurări de biserici și mănăstiri, inițierea unor acțiuni caritative și editoriale.

Am fost adânc impresionat, la înmormântarea Înalt Prea Sfințitului Vasile, de lacrimile și de cuvintele duiosase ale preoților și credincioșilor eparhiei, care și-au mărturisit durerea pentru pierderea ierarhului lor, dar și iubirea pentru el, pentru blândețea și pentru bunătatea inimii sale. Tot așa l-am cunoscut și noi, membrii Sfântului Sinod, generos și îngăduitor, și mi-am exprimat personal recunoștința față de fiii săi duhovnicești, pentru dragostea și atașamentul cu care l-au petrecut pe drumul veșniciei. El și-a lăsat vasul său de lut, acolo, în Catedrala arhiepiscopală, ca să fie mereu prezent la viața eparhiei, să asculte, de dincolo de zăre, rugăciunile care se înalță către Dumnezeu în această biserică și să primească făcliile inimilor ce nu-l vor uita niciodată.

Nu mică a fost tristețea familiei sale. O familie de maramureșeni atașați Ortodoxiei noastre, care doreau cu orice chip să-l înmormânteze în localitatea natală. Nu mi-a fost ușor să stau de vorbă cu frații săi și să-i conving să fie de acord cu noi, că un ierarh devine trup și în mod fizic; nu numai sufletește, cu păstoriții săi. Le-am spus: "Acum, fratele Dumneavoastră, Înalt Prea Sfințitul Vasile, aparține Trupului acestuia viu, care este Arhiepiscopia Târgoviștei. Aici s-a rugat, aici s-a frământat și aici, împreună cu fiii și fiicele lui duhovnicești, a slăvit pe Dumnezeu. De aceea, aici se cuvine să rămână, ca părinte al lor, fiind primul

ierarh al acestei vrednice, de toată cinstea și prețuirea, Eparhii a Târgoviștei". Și dâșii, spre bucuria noastră, au înțeles acest mesaj.

Rostind aceste cuvinte, vă propun să păstrăm un moment de reculegere întru amintirea sa, rugându-L pe Dumnezeu să-l ierte, și să-i cântăm *Veșnica pomenire!*

Venerați membri ai Colegiului Electoral Bisericesc,

După cum se cunoaște, această parte de țară, județul Dâmbovița, aflată la răscrucea unor drumuri ce leagă Câmpia Munteană cu Podișul Transilvaniei și Dealurile Muscelului cu Țara Buzăului, până la Gurile Dunării și Marea Neagră, a fost intens locuită din vremuri străvechi, iar cetatea Târgoviștei, capitala de altădată a Țării Românești, a fost vreme de aproape două veacuri reședință mitropolitană. Voievozii și domnii români, ca și mitropoliții țării, au lăsat urme adânci în acest ținut, care se mai păstrează și astăzi în denumirea unor localități, ca Voievozi Domnești și altele, dar mai ales în vestitele mănăstiri ctitorite de el, de la Dealu, Vișorâta, Bâldana, Nucet, Bunea și Stelea din Târgoviște, pecetluind peste veacuri fapte de seamă din istoria neamului și a Bisericii strămoșești. Atâtea vrednicii a adunat acest colț de țară, încât a atras și ierarhi din Orientul ortodox, începând cu Sfântul Nifon, Patriarhul Constantinopolului, chemat de domnitorul Radu cel Mare (1495–1508), care a reorganizat Biserica din Țara Românească, între anii 1503–1505, înființând episcopiile de la Râmnic și Buzău, și până la Patriarhul Macarie al Antiohiei, care a vizitat Țările Române între anii 1653–1658 și al cărui însoțitor, diaconul Paul de Alep, a lăsat în jurnalul său de călătorie pagini nemuritoare despre măreția catedralei ctitorite de Neagoe Basarab, în 1520, și despre strălucirea curții domnești a lui Matei Basarab (1632–1654) din Târgoviște.

Așadar, în trecutul nostru istoric, plaiul Dâmboviței, cu cetatea Târgoviștei, a fost adevărată vatră de trăire ortodoxă și cultură românească, de unde, prin activitatea tipografică a Diaconului Coresi (1556–1583), a izvorât limba română literară, pe trunchiul căreia a înmugurit, apoi, și s-a cristalizat conștiința unității noastre naționale.

Pe temeiul acestei bogate și înfloritoare vieți bisericești, culturale și naționale, desfășurate timp de aproape două veacuri pe meleagurile dâmbovițene, în 1990, cum spuneam, Sfântul Sinod a reînființat Eparhia Târgoviștei, cu titulatura de Arhiepiscopie, ca sufragană a Miropoliei Munteniei și Dobrogei, iar în 1991 după îndeplinirea tuturor prevederilor statutare și regulamentare, a fost ales primul ei arhipăstor, Înalt Prea Sfințitul Vasile Costin.

Astăzi, această Arhiepiscopie, cu credincioși vrednici, mulțumită ostenețelor Înalt Prea Sfințitului Vasile, are preoți destoinici, mulți tineri, un seminar teologic și o facultate de teologie încadrată în Universitate, mănăstiri cu personal de vocație, tipărituri bisericești și un frumos început de activitate filantropică. Așa încât, ea a dobândit, prin prezența și lucrarea Înalt Prea Sfințitului Vasile, cunoscător și vorbitor de limbi străine, o deosebită importanță, un nivel ridicat de viață bisericească, ce trebuie păstrat și consolidat, începând cu reședința și birourile Centrului eparhial și continuând cu sprijinirea inițiativelor pilduitoare ale preoților, care înalță peste tot biserici, adevărate catedrale, atât la Târgoviște,

cât și prin satele și orașele eparhiei. Dar, acolo unde prisosește harul se ivesc câteodată și încercări, ca cea de la Pucioasa, din județul Dâmbovița, unde o grupare religioasă, autointitulată Ierusalimul Ceresc, s-a rupt de Biserica noastră și lucrează tăinuit, provocând o rană dureroasă. Cu toate eforturile ce le-am depus, împreună cu Înalt Prea Sfințitul Vasile și cu alți ierarhi din Sfântul Sinod, n-am reușit să intrăm în dialog, pentru a-i readuce la Trupul Sfintei noastre Ortodoxii. Înțelegem, astfel, câte îndatoriri și ce muncă îl așteaptă pe noul ierarh al Arhiepiscopiei Târgoviștei. Desigur, asemenea responsabilități sunt valabile peste tot în Biserica noastră, dar fiecare eparhie își are specificul său, problemele sale, care se cer rezolvate într-un mod propriu. Prioritățile Arhiepiscopiei Târgoviștei confirmă acest adevăr și ne cheamă să cugetăm profund și bine, ca prin ceea ce vom săvârși astăzi să aducem slavă lui Dumnezeu și pace în sufletele bunilor credincioși și preoți din județul Dâmbovița.

Întâlnirea de astăzi este, deci, un moment de meditație adâncă pentru fiecare dintre noi, ca în conformitate cu aceste cerințe, cu aceste priorități ale Eparhiei Târgoviștei, care sunt și ale Bisericii noastre în general, aflată în relații strânse și frumoase cu celelalte Biserici Ortodoxe surori, cu Creștinătatea întreagă, să alegem acolo ierarhul potrivit. Pe lângă activitatea pastorală propriu-zisă, de totdeauna, se cere acum de la fiecare eparhie și o participare sporită la misiunea Bisericii întregi, la asistența comunităților noastre de peste hotare și conlucrarea cu ierarhii pe care îi avem în Europa, în America, dar și în relațiile ecumenice. Prin urmare, gândul și vrerea noastră, a tuturor, trebuie să se îndrepte spre aceste îndatoriri ale Sfintei noastre Biserici, multe, felurite și deloc ușoare, dar pentru care întotdeauna se cuvine să mulțumim lui Dumnezeu că le avem, fiindcă numai un organism viu are nevoie de împlinirea celor necesare existenței sale. Biserica noastră este și ea un organism viu, care cere în fiecare clipă câte ceva din partea noastră, a slujitorilor și a forurilor noastre bisericești.

În lumina acestor îndatoriri, la care se adaugă și altele, pe care le știu preoții de la parohii și credincioșii ce ne sunt mai apropiați, am cugetat împreună cu Sfântul Sinod și am apreciat ca voturile noastre să se îndrepte asupra următorilor candidați, frați ai noștri, cunoscuți și de membrii Adunării Eparhiale de la Târgoviște, și anume: Prea Sfințitul Episcop Nifon al Sloboziei și Călărașilor, Prea Sfințitul Episcop-Vicar Teodosie Snagoveanul de la Arhiepiscopia Bucureștilor și Prea Sfințitul Episcop-Vicar Damaschin Severineanul al Arhiepiscopiei Craiovei.

Luminându-ne Bunul Dumnezeu, vom alege pe cel care va fi merit să pășească la această grea și însemnată lucrare".

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a dat scurte lămuriri în legătură cu alegerea și a rânduit citirea articolelor 129 și 130 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române privind procedura de urmat.

Ședința Colegiului Bisericesc s-a suspendat apoi timp de o jumătate de oră, potrivit Regulamentului.

La reluarea lucrărilor, s-a format biroul Colegiului Electoral, din doi secretari și doi bărbați de încredere, și s-au împărțit buletinele de vot, apoi, Prea Fericitul

Părinte Patriarh Teoctist, Președintele Colegiului Electoral Bisericesc, a chemat alegătorii la urne pentru depunerea voturilor, în ordinea apelului nominal.

După încheierea votării, s-a procedat la deschiderea urnelor și la numărarea buletinelor și s-a constatat că au votat toți cei 151 membri prezenți ai Colegiului Electoral Bisericesc, precizându-se că, potrivit prevederilor statutare, pentru a fi ales, candidatul trebuie să întrunească majoritatea absolută a voturilor exprimate, adică 76 de voturi.

Trecându-se la desfacerea buletinelor și citirea voturilor s-a constatat că majoritatea voturilor necesare pentru ocuparea scaunului de arhiepiscop al Târgoviștei – 97 la număr – au fost obținute de Prea Sfințitul Episcop Nifon Mihăiță al Episcopiei Sloboziei și Călărașilor.

În urma acestui rezultat, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, Președintele Colegiului Electoral Bisericesc, a proclamat ales ca arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgoviștei pe Prea Sfințitul Episcop Nifon Mihăiță, care a întocmit cele mai multe voturi, necesare pentru alegere, apoi l-a felicitat călduros pe noul ales, spunând următoarele:

Prea Sfințite Părinte Nifon,

În numele Colegiului Electoral Bisericesc, cu deosebită bucurie, vă aduc la cunoștință că ați fost ales în scaunul vacant de arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgoviștei.

Dacă până acum ați păstorit Episcopia Sloboziei și Călărașilor, de astăzi înainte, voiața lui Dumnezeu, prin lucrarea Duhului Sfânt de care am fost stăpâniți, noi, membrii Colegiului Electoral Bisericesc, sunteți chemat să călăuziți această tânără Arhiepiscopie, de un deceniu reactualizată, dar cu o încărcătură istorică și bisericească de mare valoare. Am putea spune că Târgoviște, pe lângă Curtea de Argeș, deține o întreagă comoară de mărturii ale vieții bisericești care s-a petrecut în spațiul cultural al Țării Românești, în decursul tumultoasei noastre istorii. Cum arătam la început, centrul acesta bisericesc a fost binecuvântat de Sfântul Nifon, Patriarhul Constantinopolului, care a reorganizat Biserica din Țara Românească în primii ani ai secolului al XV-lea, și de urmașii săi, ierarhi vrednici și cărturari luminați, dar unele din înfăptuirile lor s-au risipit cu vremea, poate și din neglijența oamenilor. Dumnezeu, însă, a binevoit că jertfele celor ce au murit acum zece ani, chiar în luna aceasta, decembrie, să aducă roade și în lucrarea Bisericii noastre, refăcându-se, rând pe rând, de atunci încoace, centrele eparhiale istorice, cum sunt Tomisul, Argeșul, Hușiul, Caransebeșul, la care s-au adăugat eparhiile noi, cerute de preoți și credincioși.

Vă așteaptă la Târgoviște, Înalt Prea Sfințite Arhiepiscop Nifon, nenumărate și grele lucrări de început. Ați dovedit în anii de slujire la Sfântul Sinod, ca secretar de sector și consilier patriarhal, apoi, episcop-vicar patriarhal, pricepere, dăruire și putere de muncă. Avându-vă câțiva ani colaborator, pe când îndeplinați încredințarea de episcop-vicar, și supunându-vă multor chemări, atât atunci, cât și pe urmă, ca episcop al nou înființatei Episcopii a Sloboziei și Călărașilor, am văzut atașamentul și simțirea lăuntrică cu care Înalt Prea Sfinția Voastră slujiți pe Dumnezeu, stăpânit fiind de cunoașterea profundă a ființei Bisericii și a oamenilor.

Alegerea de astăzi ne amintește de strădaniile depuse în urmă cu cinci ani pentru a întemeia în câmpia Bărăganului, acolo unde, în 1634, Matei Basarab a înălțat o frumoasă mănăstire, Episcopia Sloboziei și Călărașilor, de la care, acum, după o rodnică păstorire, Înalt Prea Sfinția Voastră, iată, sunteți chemat la Târgoviște. Am vizitat pentru prima dată Mănăstirea Slobozia, vestită ctitorie a lui Matei Basarab, când eram episcop-vicar al Patriarhului Justinian și am găsit-o tristă și părăsită. Cugetând la strălucirea ei de odinioară, vă mărturisesc că m-am gândit, încă de atunci, că va veni odată vremea ca această mănoasă câmpie a Bărăganului să aibă păstorul ei, cu reședința la Slobozia, și am împărtășit acest gând al meu și Patriarhului Justinian.

În 1990, îndată după revoluție, când Dumnezeu a binevoit să ne putem exprima dorințele, între altele, am luat în discuție și restaurarea acestei ctitorii a lui Matei Basarab, care ajunsese aproape o ruină, mai ales că Slobozia, un oraș frumos, este lipsit de biserici. Tot atunci, am primit vizita unor credincioși din Slobozia, care ne invitau să punem piatra de temelie pentru o catedrală în acest oraș, în locul cel mai frumos, cu o poziție centrală. Văzând insistențele lor, m-am gândit că sunt condiții prielnice pentru înființarea unui Centru eparhial în Bărăgan, cu jurisdicție peste două județe: Ialomița și Călărași, ceea ce, peste puțin timp, s-a realizat. S-a ivit, însă, o întrecere între credincioșii din Slobozia și cei din Călărași, fiecare oferind clădiri pentru reședință și pentru cancelarie. Întrucât eram aproape zilnic asaltat, în sensul cel frumos al cuvântului, de reprezentanții credincioșilor din cele două orașe, totdeauna însoțiți și susținuți de fratele Ion Alexandru, care nu poate să participe la sărbătoarea noastră duhovnicească de astăzi, căci s-ar fi bucurat, am numit o comisie, în frunte cu Părintele vicar-patriarhal Constantin Pârvu, socotind că va fi nepărtinitor. Comisia a mers la fața locului, atât la Slobozia, cât și la Călărași, dar când a văzut reședința de la Slobozia, pe care o are și astăzi Episcopia, a decis ca acolo să fie Centrul Eparhial.

Am spus aceste lucruri spre a se înțelege că fiecare moment din viața Bisericii noastre, la care ați fost martori din 1990 încoace, a fost mai întâi bine gândit și oarecum clădit din interior pentru a lua apoi forma și consistența de astăzi. Desigur, Înalt Prea Sfințitul Nifon a pus un început trainic la Slobozia. I s-a oferit spațiu corespunzător pentru reședință și pentru cancelarie, dar a fost necesar să fie amenajat și înzestrat. Catedralei i s-a pus temelia, dar a trebuit să înceapă lucrările de construcție. Acum, ea este aproape gata, ajungând la turle, și se profilează ca una dintre cele mai mari și frumoase din Mitropolia noastră. Mănăstirea Slobozia, ctitoria lui Matei Basarab, de care aminteam, este acum complet restaurată, cu o biserică ce strălucește de frumusețe, un adevărat rai al lui Dumnezeu, cu zidurile refăcute și cu chilii noi, iar un mănunchi de măicuțe lucrează în atelierul mănăstirii, înzestrat cu aparatură adusă de Înalt Prea Sfințitul Nifon de peste hotare. Dacă adăugăm Seminarul teologic bine organizat, restaurările de biserici și impulsivitatea activității clerului, potrivit cerințelor actuale, avem imaginea unei eparhii, cu toate dimensiunile ei, temeinic așezată.

Dacă Dumnezeu a rânduit ca Înalt Prea Sfinția Voastră să mergeți la Târgoviște, experiența aceasta vă va folosi acolo, unde, de asemenea, există un

început bun, care trebuia consolidat pe temelii moderne, desigur, cu noi eforturi și cu înțelepciunea dovedită până acum.

Ca mitropolit al locului, împărtășesc bucuria credincioșilor și a preoțimii acestei eparhii, pentru că, în acești ani, așa cum spuneam, nici o ascultare, nici o misiune ce v-a fost încredințată, acasă și peste hotare, n-a fost ocolită, ci totdeauna ați îndeplinit-o cu mult folos pentru Biserica noastră.

Vă felicităm din toată inima și rugăm pe Bunul Dumnezeu să vă ajute și să vă ocrotească și acolo, la conducerea arhiepiscopiei Târgoviștei".

Cu vădită emoție, Înalt Prea Sfințitul Nifon a adresat Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, membrilor Sfântului Sinod și membrilor Colegiului Electoral Bisericesc următoarele cuvinte:

**Prea Fericite Părinte Patriarh,
Înalt Prea Sfințiile și Prea Sfințiile Voastre,
Onorați membri ai Colegiului Electoral Bisericesc,**

"Mulțumesc Bunului Dumnezeu pentru că, în milostivirea Sa, ne-a adunat pe toți astăzi aici, ca să împlinim acest important act de viață și de istorie bisericească. Consider alegerea de astăzi ca pe un dar de la Dumnezeu, care s-a revărsat asupra mea prin voința Onoratului Colegiu Electoral Bisericesc. Numai așa, având convingerea fermă că asemenea momente sunt de la Dumnezeu, în ciuda manifestărilor omenești, ne dăm seama de importanța bisericească a acestor zile binecuvântate.

Desigur, acest dar de la Dumnezeu, pe care-l primesc astăzi, ca orice dar, trebuie răsplătit prin muncă și străduință permanentă, prin credincioșia față de Sfânta noastră Biserică și prin continuarea lucrărilor începute și inițierea de noi proiecte care să aducă propășire spirituală și materială în această istorică și binecuvântată eparhie. Primesc, deci, acest dar cu bucurie și, în același timp, cu îngrijorare, pentru că, așa cum bine se știe, cinstirea aduce întotdeauna răspundere mare în fața lui Dumnezeu și a oamenilor.

Oferindu-mi-se astăzi un nou prilej de a continua și intensifica lucrarea închinată Mântuitorului nostru Iisus Hristos și Bisericii Sale, sunt însuflețit de îndemnul Sfântului Apostol Pavel către episcopii așezați în diferite Biserici: "Să aprindeți și mai mult harul Duhului Sfânt, care este în voi, pentru că Dumnezeu nu ne-a dat duhul temerii, ci al puterii, al dragostei și al înțelepciunii" (II Tim. 1, 67), iar altă dată li se spune: "Păstoriți turma lui Dumnezeu, dată în paza voastră, cercetând-o cu voie bună, după Dumnezeu, și din dragoste" (I Petru 5, 2).

Mărit Colegiu Electoral Bisericesc,

Cu adevărat, cum a spus Prea Fericitul Părinte Patriarh, reînființarea Eparhiei Târgoviștei, acum opt ani, cu primul ei ierarh de pioasă aducere aminte, Î. P. S. Vasile Costin, constituie un act istoric deosebit, pentru că Târgoviștea a fost, timp de aproape două veacuri, scaun voievodal și vlădicesc. Acolo sunt biserici și mănăstiri de mare valoare istorică și artistică, moștenire de mare preț lăsată de înaintași, care așteaptă să fie reînnoite, restaurate și aduse la starea frumuseții lor dintâi. De asemenea, la Târgoviște sunt urmele de neuitat ale Sfântului Nifon, Patriarhul Constantinopolului, care a binecuvântat Țara și

Biserica noastră românească prin viața, prezența și activitatea sa. Lângă Târgoviște, la Mănăstirea Dealu, străjuiește capul lui Mihai Viteazul, simbolul luptei pentru unitatea noastră națională. Dar, la Târgoviște și în județul Dâmbovița, în această minunată parte de țară, binecuvântată de Dumnezeu cu frumuseți naturale, sunt, mai ales, creștini vrednici și buni, suflete cuvioase, care au dovedit de-a lungul anilor râvnă și statornicie în dreapta credință, dragoste și atașament față de Biserică și respect pentru datinile străbune. Pentru toate acestea, rog pe Bunul Dumnezeu să ne ajute să continuăm lucrarea începută deja în această eparhie și totodată, să dăm misiunii noastre un caracter potrivit cu cerințele vremii de azi, ca să putem afirma valorile noastre creștine și naționale atât pe plan european, cât și mondial, dacă este posibil.

Mărturisesc, cu toată smerenia, că anii slujiți la Patriarhie, ca episcop-vicar, când am sfințit biserici în județul Dâmbovița și orașul Târgoviște, am hirotonit preoți, am participat la hramuri și am prezidat conferințe preoțești, care mi-au înlesnit cunoașterea clerului și credincioșilor de acolo, precum și experiența dobândită în cei șase ani la Episcopia Sloboziei și Călărașilor, îmi vor fi de mare folos în noua misiune la Arhiepiscopia Târgoviștei. De aceea, încredințez pe toți membrii Adunării Eparhiale, clerici și mireni, pe toți preoții și credincioșii, că la mine vor găsi dragoste, înțelegere, voință multă de bine și dăruire pentru slujirea Sfintei noastre Biserici.

În aceste momente binecuvântate, Prea Fericite Părinte Patriarh, Vă asigur de recunoștința, devotamentul și dragostea filială. Pe toți membrii Sfântului Sinod îi încredințez de prețuirea, respectul și dragostea mea în Hristos Domnul. Iar pe dumneavoastră, membrii Adunării Eparhiale ai Arhiepiscopiei Târgoviștei, vă îmbrățișez cu toată dragostea, în mod cu totul special, pentru că vom avea multe lucruri de împlinit împreună.

În încheiere, îmi exprim nădejdea în ajutorul lui Dumnezeu, pe care-L rog fierbinte să-mi călăuzească pașii după Cuvântul Său.

Așa să-mi ajute Dumnezeu !"

După această scurtă, dar elocventă și pătrunzătoare cuvântare a Înalt Prea Sfințitului Nifon, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a mulțumit membrilor Colegiului Electoral Bisericesc pentru participarea la alegerea noului arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgoviștei și pentru voturile exprimate, spunând următoarele:

Onorați membri ai Colegiului Electoral Bisericesc,

"Reafirm și cu acest prilej că atât la Patriarhie, cât și la eparhii, noi gândim și lucrăm neîncetat după poruncile Mântuitorului Iisus Hristos, după învățătura Sfinților Părinți și cerințele credincioșilor noștri. Nu uităm nici un moment că vremea de libertate în care trăim și lucrăm trebuie să rodească prin grija și strădaniile fiecărui slujitor și fiu al Bisericii noastre strămoșești. Fiecare clipă trebuie să o închinăm îndeplinirii îndatoririlor noastre în aceeași sfântă libertate, mai ales îndatoririi legate de ajutorarea celor care nu pot să-și manifeste prezența și activitatea lor socială, aflându-se în spitale, azile, penitenciare, sau sunt împiedicați de alte suferințe. De asemenea, trebuie să ne îngrijim și de

problema tineretului, care se arată tot mai receptiv la mesajul Bisericii. Secerișul este mare și promițător în această direcție, de aceea își caută loc și neghina. Au devenit astăzi, în societatea noastră, tot mai numeroase posibilitățile care incită la păcat, mai ales pe tineri, dar și pe vârstnici. Mergând pe drumul înțelepciunii, al tradiției noastre scumpe, să lucrăm în așa fel încât să se adape toți la izvoarele binefăcătoare ale învățaturii noastre ortodoxe.

Vă mulțumesc tuturor pentru prezența pilduitoare la alegerea de astăzi. Participarea Dumneavoastră la împlinirea unor acte bisericesti așa de importante este o cheazășie puternică pentru noi că Biserica noastră este vie și dinamică, deschisă către societate.

Să ne ajute Bunul Dumnezeu să întâmpinăm Nașterea Domnului cu simțiri și fapte creștinești. Să ne îndreptăm gândurile către cei care și-au jertfit viața pentru libertate și să ne rugăm ca Duhul Sfânt să se pogoare asupra țării și poporului nostru, spre a putea înainta cu pași siguri către raza de lumină care îi stă în față.

Tuturor, binecuvântări din partea noastră, sărbători fericite și la mulți ani!"

Cu rugăciunea "Cuvine-se cu adevărat", rostită de toți cei prezenți, lucrările Colegiului Electoral Bisericesc pentru alegerea noului arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgoviștei au luat sfârșit.

Validarea și recunoașterea alegerii

A doua zi, 15 decembrie 1999, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, întrunindu-se în ședință de lucru, a procedat la examinarea și cercetarea canonică a alegerii noului arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgoviștei de către Colegiul Electoral Bisericesc. Constatând că alegerea s-a făcut cu respectarea rânduinelor canonice și statutare, la propunerea Comisiei canonică, juridică și pentru disciplină, Sfântul Sinod a validat alegerea Prea Sfințitului Episcop Nifon al Episcopiei Sloboziei și Călărașilor în scaunul vacant de arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgoviștei.

La mijlocirea Sfântului Sinod și a recomandării Secretariatului de Stat pentru Culte, Prea Sfințitul Episcop Nifon Mihăiță a fost recunoscut în funcția de arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgoviștei, prin Decretul Prezidențial nr. 437 din 22 decembrie 1999, publicat în Monitorul Oficial nr. 636 din 27 decembrie 1999.

Festivitatea instalării în funcție a Înalt Prea Sfințitului Nifon s-a stabilit să aibă loc după toate rânduielele bisericesti tradiționale, în ziua de duminică, 26 decembrie 1999, a doua zi de Crăciun, în Catedrala din Târgoviște cu hramul "Înălțarea Domnului", în cadrul slujbei Sfintei Liturghii.

Alegerea Înalt Prea Sfințitului Nifon Mihăiță ca arhiepiscop titular al Arhiepiscopiei Târgoviștei și fixarea datei instalării în scaun au fost aduse la cunoștința clerului și credincioșilor de posturile de radio și televiziune și au fost consemnate ca atare de presa laică și bisericească, împreună cu scurte date biografice ale Înalt Prea Sfinției Sale.

**Înalt Prea Sfințitul Dr. Nifon Mihăiță, Arhiepiscopul Târgoviștei.
Repere biografice**

Noul titular al scaunului arhiepiscopal de la Târgoviște, Înalt Prea Sfințitul Nifon Mihăiță, s-a născut la 5 ianuarie 1944, în comuna Crețești – Vidra, județul Giurgiu, fiind al treilea din cei patru copii ai evlavioșilor săi părinți Anghel și Maria Mihăiță, și a primit la botez numele Nicolae. Crescut de familie în frica lui Dumnezeu, a primit educație creștină mai ales de la bunici, pe care îi socotește primii săi dascăli în "buchiile" credinței. Datorită lor, cum însuși mărturisește, înainte de a învăța să scrie și să citească, a deprins a rosti în biserică "Tatăl nostru" și "Crezul".

După absolvirea școlii generale în comuna natală, dând urmare unui îndemn lăuntric de a păși mai departe pe treptele învățaturii și de a sluji lui Dumnezeu, a urmat între anii 1959–1964 cursurile Școlii de cântăreți și Seminarul teologic la București, apoi, în urma promovării examenului de admitere, s-a înscris la Institutul Teologic Universitar din București. La capătul celor patru ani de studii, în 1968 a obținut titlul de licențiat în teologie, cu lucrarea având ca subiect: "*Aspecte noi în eclesiologia ortodoxă contemporană*", susținută la Catedra de Teologie Dogmatică și Simbolică.

Dorind să-și perfecționeze studiile teologice, după obținerea licenței, s-a înscris la doctorat și a urmat timp de trei ani cursurile de specializare la Vechiul Testament și Limba Ebraică, în cadrul Secției Biblice, la același Institut. Între anii 1971–1974, beneficiind de o bursă de studii în Anglia, a urmat cursuri de specializare la Universitățile din Londra și Oxford, precum și la Ierusalim (iulie–septembrie 1972), în cadrul Colegiului Anglican din Țara Sfântă, în vederea alcătuirii tezei de doctorat. Pentru titlul de "Master of Theology" a prezentat la Universitatea din Londra o disertație cu tema: "*O nouă evaluare a formării canonului Vechiului Testament*". De asemenea între septembrie 1977–iunie 1978 a beneficiat și de o bursă de specializare în teologie din partea Consiliului Ecumenic al Bisericilor, la Universitatea din Geneva (Elveția). Aceste stagii de studii și documentare, în țară și peste hotare, completate cu o serioasă muncă de cercetare în arhive și biblioteci, au fost încununuate cu dobândirea titlului de doctor în teologie, echivalat la Facultatea de teologie din Oradea, cu lucrarea intitulată: "*Cartea lui Miheea: teologie și exegeză*", care s-a și publicat de curând.

Aceeași râvnă cu care s-a evidențiat la studii a arătat-o și în funcțiile didactice și administrative ce i s-au încredințat: pedagog și apoi profesor la Seminarul teologic din București, secretar de redacție la Almanahul "*Altarul*", editat de comunitatea românească din capitala Angliei, în care a publicat mai multe articole, reportaje, note și recenzii; documentarist principal și apoi șef de serviciu și secretar al Sectorului de Relații Externe Bisericești din cadrul Administrației Patriarhale.

În căutarea agonisirii duhovnicești, a intrat în monahism, la 8 mai 1980, când a primit și numele de Nifon, cu închinovierea la Mănăstirea Cernica. Hirotonit ieromonah, la 15 mai 1980, s-a îmbisericit în același an, ca preot slujitor, la Mănăstirea Antim din București. Pentru meritele sale deosebite și devotamentul cu care a slujit Biserica, Sfântul Sinod, i-a acordat, la 16 iulie 1980, rangul de arhimandrit.

Truda sa în dobândirea culturii teologice, priceperea, hărnicia și pregătirea duhovnicească, au îndemnat pe patriarhul Iustin, să-i încredințeze funcții de mai înaltă răspundere în slujirea Bisericii. Fiind vacant de câțiva ani unul din cele două posturi de episcop-vicar patriarhal și înmulțindu-se problemele de rezolvat la Administrația Patriarhală, la propunerea patriarhului Iustin, părintele arhimandrit Nifon Mihăiță a fost ales de Sfântul Sinod în acest post, la 30 septembrie 1985, acordându-i totodată și rangul de arhieru, cu titlul de Ploieșteanul. În aprilie 1982 vrednicul de pomenire patriarhul Iustin Moiescu, având în vedere pregătirea teologică deosebită și experiența cumulată în activitatea ecumenică de părintele arhimandrit Nifon Mihăiță, la numit la 1 decembrie 1982 în postul de Consilier patriarhal pentru Sectorul de Relații Externe Bisericești, iar de la 1 februarie anul următor, i-a încredințat și conducerea Mănăstirii Antim din București.

Hirotonia întru arhieru a avut loc în ziua de 24 noiembrie 1985, în Catedrala Patriarhală din București, în cadrul Sfintei Liturghii, oficiată de patriarhul Iustin Moiescu, împreună cu regretatul arhiepiscop Vasile Costin al Târgoviștei, pe atunci episcop-vicar patriarhal, și vrednicul de pomenire P. S. Roman Ialomițeanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

În cei opt ani cât a funcționat ca episcop-vicar patriarhal a îndeplinit cu conștiință arhierescă importante atribuțiuni, între care și cea de Secretar al Sfântului Sinod. Totodată, a făcut parte din delegații oficiale peste hotare și a reprezentat cu demnitate Biserica și pe Întâistătorul ei la numeroase întruniri, simpozioane, conferințe ecumenice și ca delegat în unele organizații creștine internaționale: membru în Comitetul Central Executiv al Consiliului Mondial al Bisericilor de la Geneva și membru în Comisia de dialog, dintre Comunitatea Anglicană și Bisericile Ortodoxe.

Neuitând buna tradiție a Bisericii creștine de a se îngriji de alinarea durerilor celor în suferință, Prea Sfințitul Episcop-Vicar patriarhal Nifon Ploieșteanul, în calitate de vicepreședinte al Consiliului Național al Societății de Cruce Roșie din România și de președinte al acestei societăți pentru municipiul București, s-a învrednicit să inițieze și să organizeze, după anul 1990, o acțiune de mobilizare a clerului și credincioșilor la ajutorarea dezmoșteniților soartei din cămine, azile, orfelinate și a celor din spitale, arătându-le tuturor câtă nevoie are astăzi țara noastră de lucrarea samariteană.

Urmare a contribuției aduse la promovarea ecumenismului local este și alegerea Prea Sfinției Sale, de către Adunarea Generală a Asociației Ecumenice a Bisericilor din România (AIDROM), care a avut loc la 20 mai 1994, la Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, în funcția de președinte, al acestei Asociații, constituită în 1990, de către trei Biserici fondatoare (Ortodoxă, Luterană și Reformată) în scopul revigorării aportului umanitar, spiritual și moral educativ al Bisericii Creștine în societatea românească contemporană.

Dând dovadă de aleasă pregătire teologică, de vocație de slujitor al Sfântului Altar și de bun chivernisitor al treburilor bisericești, la 11 ianuarie 1994, Colegiul Electoral Bisericesc l-a ales episcop titular al nou înființatei Episcopii a Sloboziei și Călărașilor. A fost instalat în scaun la 6 februarie, același an, în Catedrala din Slobozia, în cadrul slujbei Sfintei Liturghii, săvârșită de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și un sobor de ierarhi ai Sfântului Sinod înconjurați de preoți

și diaconi. La festivitățile de instalare au participat, pe lângă membri ai Sfântului Sinod, miniștri, parlamentari, reprezentanți ai autorităților de stat locale, alți oaspeți și invitați, între care, academicieni, scriitori, ziariști, profesori de la școlile de teologie și un mare număr de preoți și credincioși din județele Ialomița și Călărași.

În cei șase ani de muncă neobosită la Episcopia Sloboziei și Călărașilor, Prea Sfințitul Episcop Nifon a înregistrat remarcabile realizări între care se impun a fi menționate: înființarea unui seminar teologic, ridicarea din temelie a unei impunătoare catedrale la Slobozia, întemeierea a patru mănăstiri și revigorarea lucrării pastoral-misionare în toate parohiile eparhiei. La toate acestea se adaugă strădaniile sale cărturărești, concretizate în valoroase studii și articole publicate în reviste de specialitate din țară și străinătate, abordând diferite domenii teologice și ecumenice, unele grupate în volumul recent tipărit cu titlul "*Ortodoxie și Ecumenism*", precum și în numeroase predici, cuvântări și meditații duhovnicești.

Vacantându-se scaunul vlădicesc al Arhiepiscopiei Târgoviștei, la 14 decembrie 1999, Colegiul Electoral Bisericesc l-a ales pentru acest scaun, iar la 26 decembrie, același an, a fost instalat arhiepiscop în Catedrala din Târgoviște, cu nădejdea unor noi și frumoase împliniri în slujirea Bisericii Mântuitorului Hristos.

Instalarea

Festivitățile instalării Înalț Prea Sfințitului Nifon, cel de-al doilea arhiepiscop al Târgoviștei, după reînființarea, în 1990, a acestei istorice eparhii, au deschis calea pregătirilor trebuitoare primirii înalților oaspeți și invitați ce aveau să cerceteze cu acest prilej municipiul Târgoviște. Membrii Permanenței Consiliului Eparhial, profesorii, studenții și elevii Facultății și Seminarului teologic din Târgoviște și-au asumat cu însuflețire îndatoriri concrete în cadrul programului întocmit în acest scop. Un comitet de organizare pe plan local a festivităților a coordonat strădaniile celor ce s-au ostenit să asigure reușita acestor pregătiri.

Vestea instalării Înalț Prea Sfințitului Nifon, așteptată cu nerăbdare de poporul dreptcredincios, s-a răspândit cu iuțea în întreaga eparhie, pentru că, cu mult timp înainte, în toate bisericile, după sfintele slujbe, preoții i-au anunțat pe credincioși despre importantul eveniment, chemându-i să fie prezenți în număr cât mai mare la festivitate.

Ultimele pregătiri în vederea instalării au fost puse la punct de către organizatori cu o zi înainte. Toți ostenitorii s-au străduit cu însuflețire să-și îndeplinească îndatoririle asumate de bună voie. În toate locurile legate de aceste festivități au fost așezate flori, simbolizând bucuria fiilor duhovnicești care-și așteaptă păstorul.

Sâmbătă, 25 decembrie 1999, prima zi de Crăciun, îndată după prânz, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, după ce a săvârșit în cursul dimineții slujba Sfintei Liturghii în catedrala Patriarhală din București, a plecat spre Târgoviște. Prea Fericitul Sa a fost însoțit de Înalț Prea Sfințitul Nifon, care a venit anume la București de la Slobozia, unde, dimineața, a oficiat Sfânta Liturghie în Catedrala episcopală din acest oraș.

Ajungând la Târgoviște, spre seară, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și Înalț Prea Sfințitul Nifon s-au oprit la Catedrala arhiepiscopală, unde au fost întâm-

pinați cu flori și cu tradiționala urare: "Bine ați venit sănătoși!", de consilieri de la Centrul Eparhial, protopopi, preoți, profesori de la cele două școli teologice din oraș, studenți teologi și elevi seminariști, precum și un mare număr de credincioși.

S-a oficiat un Polihroniu pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și pentru noul arhiepiscop al Târgoviștei, după care, Prea Fericirea Sa, răspunzând dragostei cu care a fost primit, a adresat, tuturor celor prezenți, câteva cuvinte calde de întâlnire și a apreciat lucrarea vrednică ce se desfășoară în această eparhie în duhul sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române.

La ieșirea din catedrală, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și Înalt Prea Sfințitul Nifon s-au oprit în pronaos, la mormântul primului arhiepiscop al acestei eparhii, după reînființarea ei, acum opt ani, regretatul vlădica Vasile Costin, unde s-a oficiat un trisaghion pentru odihna sufletului său.

În cursul serii, au sosit la Târgoviște și alți ierarhi ai Sfântului Sinod, precum și unii invitați din București și din alte orașe ale țării, spre a participa la instalarea Înalt Prea Sfințitului Nifon, noul arhiepiscop al Târgoviștei, fixată pentru a doua zi.

Instalarea Înalt Prea Sfințitului Nifon în scaunul de arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgoviștei a avut loc, potrivit tradiției îndătinată, duminică, 26 decembrie 1999, a doua zi de Crăciun, în Catedrala din Târgoviște, cu hramul "Înălțarea Domnului", în cadrul slujbei Sfintei Liturghii, săvârșită de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și un sobor de ierarhi ai Sfântului Sinod, înconjurați de preoți și diaconi.

Sfânta Liturghie și ceremonia de instalare s-au desfășurat în prezența unui mare număr de credincioși, câteva mii, care au umplut până la refuz Catedrala și s-au revărsat afară, în marele parc din jurul sfântului lăcaș, unde au ascultat cu evlavie slujba, de la început până la sfârșit, la difuzoarele anume montate în acest scop, sfidând zăpada și gerul puternic din acea zi.

Dintre membrii Sfântului Sinod, alături de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, au participat : Î. P. S. Mitropolit Nestor al Olteniei, P. P. S. S. Episcopi Gherasim al Râmnicului, Epifanie al Buzăului, Calinic al Argeșului, Casian al Dunării de Jos, Ioan al Covasnei și Harghitei, Galaction al Alexandriei și Teleormanului și P. S. Episcop-Vicar Patriarhal Teofan Sinaitul.

Au fost prezenți la ceremonie membri ai Guvernului României, parlamentari, reprezentanți ai Secretariatului de Stat pentru culte și autorităților locale, conducători de instituții culturale și unități administrative. Au mai luat parte și numeroși oaspeți și invitați, fie cu rosturi oficiale, fie din dragoste și prețuire pentru vrednicul vlădică: delegați ai Episcopiei Sloboziei și Călărașilor și ai altor Centre eparhiale din țară, cadre didactice de la școlile teologice, preoți, stareți, elevi și studenți teologi, reprezentanți ai unor asociații creștine și de tineret.

La sfârșitul Sfintei Liturghii potrivit rânduielii, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și soborul arhierilor, împreună cu preoții și diaconii slujitori, au ieșit pe solee, unde Prea Sfințitul Episcop-Vicar Patriarhal Teofan Sinaitul, din încredințarea Prea Fericirii Sale, a citit următoarea Gramată Patriarhală și Sinodală de instalare:

† T E O C T I S T

**Din mila lui Dumnezeu Patriarh al României
și Mitropolit al Munteniei și Dobrogei**

"Prea iubitului cler și tuturor dreptcredincioșilor creștini din de Dumnezeu păzita Arhiepiscopie a Târgoviștei și tuturor ascultătorilor și cititorilor acestei patriarhicești și mitropolitane GRAMATE, har și pace de la Dumnezeu, Părintele nostru cel din ceruri, iar de la Noi binecuvântare arhipăstorească.

Se cuvine să facem cunoscut tuturor că Dumnezeu și Mântuitorul nostru Iisus Hristos a așezat în Sfânta Biserică dregătorii și vrednicii deosebite și prin trimiterea din ceruri în chipul limbilor de foc a Prea Sfântului și de viață făcătorului Duh, peste sfinții Săi Ucenici și Apostoli, i-a întărit pe aceștia întru propovăduirea cuvântului Evangheliei Sale, iar prin punerea mâinilor, într-o neîntreruptă succesiune de la Sfinții Apostoli și până astăzi, pe toți slujitorii Bisericii îi face vrednici de a fi părtași darurilor Sale de multe feluri.

Ca smerit slujitor al lui Hristos în vrednicia de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, cunoscând că s-a vacantat Scaunul de Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgoviștei și călăuzit fiind de îndatorirea de a nu lăsa această eparhie lipsită de canonicescul ei cărmuitor, pe temeiul art. 130 litera "g" și art. 130 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, am convocat cu adresa noastră nr. 5406/1999 Colegiul Electoral Bisericesc pentru alegerea noului Arhiepiscop al Târgoviștei, în ziua de marți, 14 decembrie 1999, orele 10.00 în sala Palatului Patriarhiei din București.

Acest Colegiu, după săvârșirea cuvenitei slujbe religioase din Catedrala Sfintei Patriarhii a ales, prin vot secret, în scaunul vacant de arhiepiscop, pe Prea Sfințitul Episcop NIFON al Sloboziei și Călărașilor, care s-a arătat vrednic de această chemare prin alegerea și îmbrățișarea cinului monahal la vatra de trăire duhovnicească a Mănăstirii Cernica, prin mărturisirea și trăirea credinței noastre strămoșești, prin pregătirea teologică dobândită în Seminarul Teologic și Institutul Teologic Universitar din București, prin studii de doctorat și cercetare biblică în țară și peste hotare, la Universitățile din Londra, Oxford, Ierusalim și Geneva, prin dobândirea titlului de doctor în teologie la Facultatea de Teologie din Oradea, prin vocația sa pentru slujirea Sfântului Altar în țară și în mijlocul românilor ortodocși din afară, prin statornicia cu care a slujit Biserica în funcțiile care i s-au rânduit de-a lungul anilor ca profesor la Seminarul Teologic din București, consilier patriarhal la Sectorul relațiilor externe bisericești, ca episcop-vicar patriarhal și Secretar al Sfântului Sinod, din anul 1985, iar din 6 februarie 1994, ca Episcop al Sloboziei și Călărașilor, dând dovadă de competență și devotament ca reprezentant al Patriarhiei Române, trimis la numeroase întruniri catolice, simpozioane, conferințe ecumenice și ca delegat în unele organizații creștine internaționale, cât și ca ierarh eparhial, bun chivernisitor al Episcopiei Sloboziei și Călărașilor, arătând întotdeauna ascultare față de Sfântul Sinod și de rânduielile canonice ale Sfintei noastre Biserici.

Sfântul Sinod, potrivit dispozițiilor art. 10, alin. "e", art. 130 și art. 131 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, procedând, în ziua de 15 decembrie 1999 la examinarea și cercetarea canonică a

alegerii noului arhiepiscop, făcută de Colegiul Electoral Bisericesc în ziua de 14 decembrie 1999, a constatat că alegerea Prea Sfințitului Episcop NIFON MIHĂIȚĂ în scaunul vacant de Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgoviștei s-a săvârșit cu păzirea normelor canonice și legale.

În mijlocirea Sfântului Sinod și a Secretariatului de Stat pentru Culte, Prea Sfințitul Episcop Nifon Mihăiță a fost recunoscut în funcția de Arhiepiscop al Arhiepiscopiei prin Decretul prezidențial nr. 437 din 22 decembrie 1999.

Astăzi, 26 decembrie 1999, în Catedrala Eparhială din Municipiul Târgoviște, cu hramul "Înălțarea Domnului", după rânduielele bisericești, NOI, TEOCTIST, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române și Mitropolit al Munteniei și Dobrogei, înmănăm Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop NIFON cărja arhipăstorească și îl așezăm în scaunul de ARHIEPISCOP AL ARHIEPISCOPIEI TÂRGOVIȘTEI.

Pe temeiul celor arătate mai sus, al Sfintelor canoane și al prevederilor cuprinse în art. 131 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, NOI, TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române și Mitropolitul Munteniei și Dobrogei, facem cunoscută tuturor această GRAMATĂ mitropolitană și dăm alesului ARHIEPISCOP, PREA SFINȚIEI SALE NIFON MIHĂIȚĂ, împuternicirea canonică de arhipăstorie ca ARHIEPISCOP ales de Dumnezeu păzitei ARHIEPISCOPII A TÂRGOVIȘTEI, cu toate orașele și satele care țin astăzi și vor ține și în viitor această eparhie, drept mărturie că ÎNALT PREA SFINȚIA SA, dobândind jurisdicția de ARHIEPISCOP, are darul și puterea de a așeza după rânduielele Sfintei noastre Biserici dreptmăritoare de Răsărit și după Legile Țării: citeți, cântăreți, ipodiaconi, preoți și protopopi la toate bisericile din Arhiepiscopia Înalt Prea Sfinției Sale, stareți și starețe, egumeni și egumene la mânăstiri și schituri, și de a îndeplini toate câte i se cuvin ca ierarh spre zidirea duhovnicească a turmei sale duhovnicești.

Din partea Înalt Prea Sfinției Sale așteptăm cinstire și ascultare către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, precum și lucrare neobosită pastorală și misionară, jertfelnicie în slujirea caritativă și socială, grijă pentru promovarea învățământului religios, înțelepciune și dragoste față de dreptcredincioșii creștini și părintească îndrumare a tineretului ortodox, făcându-se tuturor călăuză întru păstrarea neștirbită a dreptei credințe și a rânduielelor Bisericii noastre străbune.

Așadar, tuturor celor din cinul preoțesc și călugăresc, precum și tuturor dreptcredincioșilor din de Dumnezeu păzita Arhiepiscopie a Târgoviștei, le recomandăm cu căldură și dragoste pe Înalt Prea Sfinția Sa, Arhiepiscopul Nifon Mihăiță drept Chiriarh iubit al lor, povățuindu-i să-l cinstească, plecându-i-se cu toată voia și arătându-i în toate împrejurările supunere și ascultare întru împlinirea îndatoririlor lor de buni fii ai Bisericii și ai Țării noastre.

Cunoscând însuflețirea cu care slujitorii și credincioșii din ținutul DÂMBOVIȚEI au întâmpinat întotdeauna cuvântul ierarhilor, îi îndemnăm pe toți cu părintească dragoste ca, sub cărmuirea noului arhipăstor, să păstreze unitatea dreptei noastre credințe, viețuind în pace și bună înțelegere ca fii adevărați ce cred cu statornicie "întru una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică".

Și astfel, cu un cuget și o inimă, să preamărim pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Treimea cea de o ființă și nedespărțită. AMIN.

Dată în reședința noastră patriarhală din București, la 24 Decembrie, anul mântuirii una mie nouă sute nouăzeci și nouă."

În continuare, Dl Consilier prezidențial Traian Radu Negrei a dat citire Decretului Prezidențial de recunoaștere a Înalt Prea Sfințitului Nifon în funcția de arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgoviștei.

După citirea Gramatei de instalare și a Decretului de recunoaștere, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a înmănat Înalt Prea Sfințitului Nifon cărja arhiepiscopală și însemnele arhieresti (engolpionul și crucea), pronunțând tradiționalul "*Vrednic este!*", repetat de trei ori de mulțimea credincioșilor, însuflețiți de solemnitatea momentului.

Înalt Prea Sfințitul Nifon a fost apoi condus în scaunul arhieresc. A urmat cea dintâi binecuvântare dată credincioșilor în calitate de Chiriarh al locului și primul imn arhieresc cântat de corul Catedralei pentru noul arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgoviștei.

Apoi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a adresat Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Nifon, clerului și credincioșilor Arhiepiscopiei Târgoviștei și întregii asistențe, următoarea cuvântare:

Înalt Prea Sfințite Arhiepiscop Nifon,

"În Gramata patriarhală, citită acum de P. S. Episcop Teofan Sinaitul, Secretarul Sfântului Sinod, s-a arătat programativ însemnătatea instalării Înalt Prea Sfinției Voastre ca Arhiepiscop al Târgoviștei și lucrarea ce vă așteaptă. Nu vă aflați pentru prima dată ca subiect al evenimentului important din această zi, ci aveți o bogată experiență ierarhică de slujire a Bisericii noastre ani îndelungați. Îmi revine bucuria să subliniez doar ceea ce se cere să împliniți negreșit în această nouă etapă de slujire în câmpul Bisericii noastre Ortodoxe Române, ca cel de-al doilea arhipăstor al de curând înființatei Eparhii a Târgoviștei.

Într-o asemenea împrejurare nu putem trece cu vederea cuvintele Mântuitorului Hristos: "Eu sunt Păstorul cel bun. Păstorul cel bun își pune sufletul pentru oile sale" (Ioan 10, 11), în care aflăm un izvor nesecat de virtuți cu care este împodobită viața păstorului bisericesc, îndeosebi în vremea noastră. Stăpânit de această zestre sufletească, păstorul cel bun veghează și stăruie cu iubire ca păstoriții săi, clerul și credincioșii, să fie călăuziți la pășunea cea îndestulătoare, spre viață și mântuire. Purtătorii de Dumnezeu, Părinții Bisericii și cei ai neamului nostru, într-un glas ne cheamă, zicând: "Păstoriți Biserica lui Dumnezeu, pe care a câștigat-o cu însuși sângele Său" (Fapte 20, 28). Pe lângă cele pe care ni le recomandă toți înaintașii noștri, datori suntem noi, ierarhii și preoții, să fim cu urechea duhului și a sufletului atenți și la chemările și semnele vremurilor noastre, vremuri de renaștere spirituală și națională, de reconciliere ecumenică între Biserici, de regăsire a drumului în istorie de către țara și poporul nostru cel dreptcredincios, călăuzit de valorile noastre creștine, spre unitatea europeană.

Săvârșind astăzi instalarea Înalt Prea Sfinției Voastre în jilțul pentru care ați fost ales de Măritul Colegiu Electoral Bisericesc, am îndeplinit și o lucrare dumnezeiască, nu numai istorică, Biserica fiind Așezământul divino-uman întemeiat pe pământ de Duhul Sfânt, coborât peste Sfinții Apostoli la Cincizecime, după cum a făgăduit Însuși Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Acest Așezământ lucrează

pururea sub călăuzirea Duhului Sfânt, iar noi suntem chemați să purtăm această lumină necreată, lumina Betleemului, care a adus mântuirea lumii prin conștiința cea adevărată a lui Dumnezeu. Dar a-L cunoaște pe Dumnezeu înseamnă a ne cunoaște pe noi înșine, prin adâncă smerenie și efort continuu, ca apoi să ne cunoaștem mai bine semenii.

De aceea, instalându-vă astăzi în vechea cetate a Târgoviștei, încărcată de o istorie multiseclară, dar tânără prin aspirațiile fiilor ei de astăzi, între care vrednică de laudă este și rămâne aprinderea candelii Sfântului Ierarh Nifon, cel chemat la Târgoviște, în 1503, de binecredinciosul Domnitor Radu cel Mare, adică reînființarea acestei Arhiepiscopii. Din acele îndepărtate și strălucite vremi, pe aici au pășit marii noștri înaintași, patriarhi, mitropoliți și domnitori, cărturari, tipografi, poeți, preoți și mărturisitori ai lui Hristos, care și-au lăsat în acest ținut nu numai numele lor slăvite, ci și sfintele lăcașuri deținătoare ale unor lucrări de artă, roade ale primului tipar din țara noastră și opere cunoscute în literatura română. Nu ne îndoim că Înalt Prea Sfinția Voastră veți folosi cultura și experiența dobândite ca ierarh, ca teolog și mesager al Bisericii noastre peste hotare, pentru a sluji Arhiepiscopia Târgoviștei la nivelul exigențelor Ortodoxiei întregi, ale Creștinătății noastre.

Biserica noastră nu-și îndeplinește astăzi misiunea ei mântuitoare numai la nivelul parohiei și al mănăstirilor. Deși această strădanie are o mare importanță, fiindu-ne cunoscute foloasele determinante ale slujbelor liturgice, cuprinzătoare, talmăcirea învățaturii Sfinților Părinți, exprimată atrăgător, pe înțelesul credincioșilor, în anii pe care îi străbatem trebuie să lărgim câmpul lucrării noastre dincolo de cadrul liturgic. Ne întâmpină credincioșii cu frământările lor privind discrepanța dintre săraci și bogați, problema reconcilierii, a slujirii societății, a lumii în general, care așteaptă de la teologi și ierarhi studii aprofundate ale Bibliei și ale teologiei Sfinților Părinți, așteaptă prezența și participarea la întâlniri și dezbateri pe plan ecumenic, pe cea a dialogului teologic, al dialogului cu cultura și știința, pentru reconciliere și apărarea creației lui Dumnezeu. Dacă pe plan eparhial, ierarhul zilelor noastre este chemat să vegheze și să apere turma dreptcredincioasă de lupii răpitori, să vestească neconținut cuvântul adevărului, după pilda lui Iisus Hristos, Păstorul trebuie să fie blând, răbdător, plin de bunătate și înțelepciune, cu dragoste nesfârșită față de preoți și credincioși, care au păstrat secole de-a rândul și mai ales decenii de întuneric dictatorial, credința cea adevărată și atașamentul față de Biserică.

Mai trebuie spus că lucrarea ierarhului nu poate să se limiteze numai la jilțul arhiepiscopal, în care vam instalat astăzi, ci să ocupe cât mai mult jilțul arhieresc existent în fiecare biserică parohială și în fiecare mănăstire. Bolnavii, orfanii, bătrânii, săracii și neajutorații, să fie pentru noi chipul lui Hristos, Cel ce S-a smerit pe Sine în peștera Betleemului, ca lumea "viață să aibă și din belșug să aibă" (Ioan 10, 10).

Înalt Prea Sfinția Voastră,

În numele Sfântului Sinod, al clerului Bisericii noastre, care vă cunoaște din slujirile de până acum, și al preoților din Episcopia Sloboziei și Călărașilor, ce regretă plecarea Înalt Prea Sfinției Voastre, vă felicit călduros, nădăjduind că

rugăciunile noastre de astăzi vor fi bine primite în fața Prea Sfintei Treimi. Se cuvine să pomeniți numele și lucrarea primului și vrednicului ierarh al Arhiepiscopiei Târgoviștei, Vasile, care s-a bucurat astăzi împreună cu noi, văzând din locul de unde se află, în lumina cea neînserată, că în această catedrală arhiepiscopală s-au înălțat rugăciuni și i-a venit urmașul pentru ai continua activitatea.

Vă dorim sănătate și mulțumire sufletească, iar în ziua de astăzi, cea de-a doua zi a Nașterii Domnului, atât de mult îmbălsămată de bătrânele noastre colinde, să îmbălsămeze și lucrarea Înalt Prea Sfinției Voastre de slujire a Bisericii și a poporului dreptcredincios.

Dumnezeu să vă aducă tuturor celor de față bucuria și lumina Betleemului în toate momentele vieții sociale și de familie.

Sărbători fericite și la mulți ani 2000 !"

Cu vădită emoție, din scaunul arhieresc, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Nifon s-a adresat Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, ierarhilor Sfântului Sinod și tuturor celor prezenți în Catedrală, la ceremonia de instalare, spunând:

***Prea Fericirea Voastră,
Înalt Prea Sfinția Voastră,
Prea Sfințiile Voastre,
Domnilor miniștri, membri ai guvernului,
Iubiți credincioși,***

"Prin milostivirea lui Dumnezeu, ne aflăm și astăzi, ca și în ziua de ieri, sub înrăurirea binefăcătoare de har și binecuvântare a Sărbătorii Nașterii Domnului, care ne hărăzește tuturor fericitul prilej de a fi duhovnicește lângă ieslea Betleemului, acolo unde, acum 1999 de ani, "Cuvântul trup S-a făcut și S-a sălășluit între noi" (Ioan 1, 14). Astfel, ni se descoperă tuturor iubirea nemărginită a lui Dumnezeu față de oameni și cât de minunată "și mare este taina creștinătății" (I Tim. 3, 16).

Se cuvine acum, pe culmea dintre ani și de milenii, să mulțumim "Părintelui luminilor" (Iac. 1, 17), pentru toate binefacerile pe care ni le-a dăruit și să-L rugăm să reverse harul și binecuvântarea Sa asupra Bisericii Sale, a Arhiepiscopiei Târgoviștei, a țării noastre în anul 2000, în care vom intra.

Cu adâncă emoție trăiesc aceste momente în care sunt așezat în acest jilț, care reprezintă catedra de propovăduire a dreptei credințe și de cărmuire duhovnicească a Bisericii Mântuitorului din părțile Târgoviștei. Dacă am urcat aceste trepte simbolice, cugetul îl port spre suișul spiritual a ceea ce cu adevărat reprezintă înălțimea acestui scaun. De la înălțimea lui grăiește o întreagă istorie a acestui colț de țară, care a fost cândva centrul spiritual și politic al țării. Trăim fiori binecuvântați gândind la epoca destul de prelungită, când scaunul arhiepiscopal de la Târgoviște oferea lumină binefăcătoare, culturală și duhovnicească în toată Țara Românească și în celelalte provincii românești.

Venind acum la cârma acestei Arhiepiscopii, în atmosfera înmiresmată de istorie și evlavie străbună, îmi îndrept cugetul cu reverență spre ierarhii care au brăzdat ogorul Sfintei noastre Biserici, aici la Târgoviște, timp de aproape două sute de ani, în sec. XVI și XVII, dar și spre cel care a fost primul Ierarh, după

reînființarea Eparhiei, Î. P. S. Arhiepiscop Vasile Costin, care s-a bucurat de cinste și considerație de la preoți și credincioși.

Evocând pe predecesorii mei, drept omagiu pentru strădaniile lor, nădăjduiesc să le continui lucrarea lor duhovnicească, misionară, culturală și națională, căutând să sporesc zestrea spre lauda lui Dumnezeu și folosul credincioșilor.

Cum se știe, pe la începutul veacului al XV-lea, reședința domnească se deplasează spre miazăzi și răsărit, stabilindu-se în orașul Târgoviște. Scaunul mitropolitan însă a continuat să rămână la Argeș, titularul lui venind, desigur, în noua capitală, de câte ori nevoile îl cereau alături de domnul Țării.

Această situație a durat mai bine de un secol, adică până la reorganizarea Bisericii muntene de către Sfântul Nifon al II-lea, patriarhul ecumenic, prin anii 1503–1505. Potrivit celor spuse de Gavriil Protul, acest înalt prelat îndemnase pe Radu cel Mare să "mute Mitropolia de Argeș în Târgoviște", dar "Radu Vodă nu s-a învrednicit a o muta". Nici urmașii săi imediați – Mihnea cel Rău și Vlăduț – n-au putut "umple" patriarhicescul îndemn, aceasta rămânând în seama lui Neagoe Vodă, cu care "s-au împlut cuvântul Sfinției Sale". Și într-adevăr, în ziua de 17 august 1517, după sărbătorile de târnosire a mănăstirii Argeșului, un sobor alcătuit din Teolipt, patriarhul Țarigradului, Macarie, mitropolitul Ungrovlahiei, ierarhi străini veniți la sfințirea mănăstirii, egumenii sfintelor lăcașuri din țară, domnul, toți boierii mari și mici, în mod oficial, "au mutat mitropolia de la Argeș la Târgoviște".

Strămutându-se aici, mitropolia va fi fost poate adăpostită în biserica cu hramul Sfântul Gheorghe. Acest lucru a durat timp de doi-trei ani, adică până în 1520, când evlaviosul Neagoe a ridicat în Târgoviște, pentru Mitropolie, un sfânt lăcaș propriu, cu hramul Înălțarea Domnului. Începută în 1518, această nouă ctitorie a lui Neagoe, sortită a fi "mama tuturor bisericilor", era gata în afară de zugrăveală, în primăvara anului 1520. Despre ea, același Gavriil Protul spune că era "mare și frumoasă, cu opt turlle și tot rătunde, cum se satură ochii tuturor de vederea ei". Sfințirea i s-a făcut în chiar ziua hramului: Înălțarea Domnului care, în anul 1520 a căzut la 17 mai.

După două decenii, ea este zugrăvită, în anul 1537, de domnul Radu Paisie, "împreună cu fiul său Marco Voievod".

Jefuită crunt de ostașii lui Gabriel Bathory, în iarna anului 1611, ea este reparată de Matei Basarab, ce instalează aici o tipografie. Curând după aceasta, i s-au făcut stricăciuni de seimenii răsculați, dar în anii 1707-1708 a fost adusă în bună stare prin purtarea de grijă a mitropolitului Teodosie, care a și rezugrăvit-o și i-a adăugat în față un frumos pridvor. În anul 1709, mitropolitul Antim Ivireanul mută aici tipografia de la Râmnic, dând la iveală până prin anul 1715 cât ea a funcționat mai multe cărți de slujbă și de doctrină ortodoxă, în grecește și românește.

Se știe că, încă din toamna anului 1459, orașul București este atestat de documente drept scaun domnesc, ceea ce este un indiciu că, de acum, ori poate și de mai înainte, domnii țării au început să-și petreacă parte din timp în această cetate de pe malurile Dâmboviței. Până la domnia lui Brâncoveanu, voievozii munteni au locuit atât la Târgoviște, cât și la București. Mutându-se domnul la București, când nevoia a cerut, a venit și mitropolitul lângă el, mai ales după jafurile și distrugerile pricinuite Târgoviștei de seimenii și dorobanții revoltați – sub

Matei Basarab și Constantin Șerban și de tătari și turci, în urma răscoalei din anul 1659 a lui Mihai Radu (Mihnea III) împotriva acestora din urmă. Astfel, cu timpul, și reședința mitropolitană s-a stabilit în orașul lui Bucur. Oficial aceasta s-a făcut la 8 iunie 1668, printr-un hrisov emis de voievodul Radu Leon. Totuși și mai înainte de această dată, vlădicii Ungrovlahiei au mai petrecut la București, cum iarăși și după vara lui 1668, unii din ei au mai stat la Târgoviște.

**Prea Fericirea Voastră,
Iubiți credincioși,**

Cuvântul Scripturii arată cum trebuie să se poarte cei care se află în atare situații de responsabilități ierarhice: "se cuvine ca episcopul să fie fără prihană, ca iconom al lui Dumnezeu ..." (Tit 1, 7). Ori, a avea chivernisirea Bisericii în grijă este o lucrare de care fiecare iconom trebuie să dea seama înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor. O eparhie de prestigiu ca aceasta, cu Facultate de teologie și Seminar teologic, cu mânăstiri și biserici monumente istorice, este lesne de înțeles că cere o înțeleaptă chivernisire. Sunt grăitoare cuvintele Sfântului Apostol Pavel: "O, Timotei, păzește comoara ce ți s-a încredințat ... Stăruiește cu timp și fără timp" (II Tim. 4, 2), sau "Ia aminte la tine însuși și la învățătură, căci făcând așa și pe tine te vei mântui și pe cei ce te vor asculta... Dojeniți pe cei fără de rânduială, îmbărbătați pe cei slabi la suflet, sprijiniți pe cei neputincioși, fiți îndelung răbdători față de toți" (I Tes. 5, 14). Peste toate, primează dorința Apostolului care devine poruncă pentru fiecare dintre slujitorii Sfintelor Altare: "Slujba fă-o deplin!" (I Tim. 4, 5). Pentru ca această slujire să fie deplină, este necesară respectarea unei adevărate reguli de trăire ortodoxă legată de mărturisirea credinței, buna rânduială a cultului, cinstita organizare a instituțiilor bisericești. La această mare lucrare, unul singur nu poate face totul, ci toți trebuie să fie una. Iar harul Duhului Sfânt este acela care ne ține pe toți în strânsă unitate, întru slujirea celei "una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică".

Când ierarhul se identifică cu destinele poporului dreptcredincios și cheamă pe preoți și pe credincioși să slujească împreună cu el interesele superioare ale Bisericii, atunci are el autoritatea eficientă a păstorului apostolic voit de Mântuitorul. Iar a te identifica cu Hristos și cu Biserica Sa, înseamnă a te identifica cu poporul întreg al lui Dumnezeu. Această împletire între iubirea de Hristos și iubirea de popor – întrupată în viața Mântuitorului, a Sfinților Apostoli și a Sfinților Părinți – a fost și este o realitate vie în Biserica Ortodoxă, care consideră națiunile și limbile ca realități istorice voite și binecuvântate de Dumnezeu (Matei 28, 9; Fapte 2, 3-4). Biserica Ortodoxă a fost un factor de seamă al unității poporului român, al începuturilor limbii literare, ce se adresa "seminției" românești de pretutindeni. Scaunul eparhial de Târgoviște a dovedit acest lucru din plin, dacă ne gândim la nenumăratele lumini de spiritualitate și cultură ivite din tiparnițele târgoviștene sau din cea de la Mânăstirea Dealu. Este suficient dacă amintim aici "Pravila cea Mare" sau "Îndreptarea legii", "Evanghelia învățătoare", "Liturghierul" și multe alte tipărituri înfăptuite până în secolul al XVIII-lea.

Deși Arhiepiscopia Târgoviștei, după reînființare, are numai opt ani de existență, ea este moștenitoarea unei străvechi și impresionante istorii bisericești și naționale, după ce, timp de aproape două sute de ani, a fost reședința Mitropoliei

Țării Românești, precum și capitala țării, cum am arătat mai înainte. Și astăzi, Eparhia Târgoviștei are meleaguri binecuvântate de Dumnezeu cu frumuseți naturale, cu istorie seculară, cu oameni credincioși și harnici. Sunt aici temelii puternice puse de înaintașii noștri care, de-a lungul secolelor, au zidit și ctitorit lăcașuri de închinare, dar au zidit și sufletele creștinilor, care nu s-au abătut de la dreapta credință și rânduielile bisericesti.

Trăim astăzi momentele binecuvântate ale sfârșitului de secol și ale începutului de an Jubiliar de la Nașterea Mântuitorului nostru și al lumii întregi, Domnul nostru Iisus Hristos. Această pregătire de celebrare trebuie să constituie pentru noi toți un îndemn la intensificarea puterilor noastre de trăire a marilor valori ale creștinismului, să constituie un prilej de abordare a relației noi și dinamice dintre teologie și cultură, dintre Biserică și societate. Este momentul ca Biserica să se adapteze vremurilor în contextul relațiilor cu celelalte Biserici creștine din Europa și din lume, în spiritul sănătos al ecumenismului, dar numai pe baza valorilor veșnice ale sfintei noastre Ortodoxii. Dialogul cu celelalte culturi și Biserici nu înseamnă micșorarea noastră, ci îmbogățirea noastră și afirmarea sublimei noastre Ortodoxii. Aceste lucruri aș dori să meargă în sufletele tineretului acestei eparhii, al celor aproape 10.000 de studenți ai Universității Valahia din Târgoviște și a celor peste 40.000 de elevi din școlile dâmbovițene, cu speranța că-și vor deschide inimile și mințile, prin entuziasmul și exuberanța lor tinerească, spre credința și valorile nepieritoare ale Sfintei Evanghelii.

Mă rog la Bunul Dumnezeu să ne ajute să adăugăm la lucrarea bisericască începută, o misiune și un apostolat adaptat la vremurile noastre pline de încercări, dar și cu multe șanse ce ni se oferă și nouă slujitorilor Bisericii, în vederea afirmării valorilor bisericesti și naționale pe plan european și chiar mondial.

Îngrijorarea pe care o simt la acest început de lucrare la o altă eparhie este compensată și ameliorată de speranța plină de curaj că activitatea de la Patriarhie, ca episcop vicar, când, în județul Dâmbovița, am sfințit biserici, am prezidat conferințe preoțești și am hirotonit preoți, precum și experiența celor șase ani de la Eparhia Sloboziei și Călărașilor, unde de asemenea am avut preoți și credincioși vrednici, ne va ajuta ca, alături de preoții și credincioșii de aici, să ne bucurăm de împliniri în ogorul sfintei noastre Biserici de pe meleagurile dâmbovițene. Aici sunt urmele de neuitat ale Sfântului Nifon, care a sfințit Biserica noastră cu prezența și activitatea sa. Aici avem capul lui Mihai Viteazul, de la Mănăstirea Dealu, simbolul luptei pentru unitatea națională. Aici sunt urme deosebit de grăitoare ale culturii și luminii spirituale, ilustrate de figurile luminoase ale clericilor și credincioșilor.

Primind astăzi, după rânduiala canonică, cărja de arhipăstor de la Prea Fericirea Voastră, Vă aduc prinosul sentimentelor mele de recunoștință pentru încrederea la care m-ați făcut părtaș și la care nădăjduiesc și pe viitor, ca arhiepiscop sufragane al Mitropoliei Munteniei și Dobrogei. Vă mulțumesc din inimă pentru osteneala ce ați luat de a prezida această solemnitate, înconjurat de membri ai Sfântului Sinod, căroră de asemenea le exprim bucuria pentru dragostea frățească ce mi-au arătat.

Adresându-mă către Dumneavoastră, iubiți preoți, slujitori ai sfintelor altare și iubiți credincioși, vă încredințez că vă voi fi alături cu sfatul și cu dorința mea

de a vă vesti cuvântul Evangheliei și a vă povățui să păstrați neștirbite învățătura și unitatea de credință. Socot o datorie a mea de conștiință de a mă ruga pentru Dumneavoastră și pentru întreaga turmă ce mi-a fost încredințată, așa cum Însuși Mântuitorul se ruga pentru ucenicii Săi: "Părinte Sfinte, păzește-i în numele Tău pe cei care Mi i-ai dat, ca să fie una, precum suntem și Noi ... Sfînțește-i pe ei întru adevărul Tău" (Ioan 17, 11).

Părintele Ceresc să reverse cu îmbelșugare bunătatea Sa peste noi toți și să binecuvânteze Arhiepiscopia noastră, întreaga noastră Biserică strămoșească, țara noastră și lucrul cel bun care se săvârșește spre binele tuturor. Iar eu mă rog stăruitor la Dumnezeu să-mi fie spre ajutor și să mă întărească pentru a duce cu vrednicie toiagul păstoriei pe care l-am primit, spre slava numelui Său și a Sfintei noastre Biserici naționale.

Cu adâncă smerenie îmi înalț rugăciunea de mulțumire către Prea Bunul Dumnezeu care, prin Sfânta Sa Biserică Ortodoxă Română, mi-a hărăzit darul Său ales de a ocupa loc de cinste în ierarhia bisericească, în scaunul de arhiepiscop al Târgoviștei. De aceea, în sufletul meu se împreunează bucuria cu îngrijorarea; bucuria – pentru cinstirea dăruită mie de Domnul Hristos și Biserica Sa, și îngrijorarea – pentru răspunderea ce apasă pe umerii mei, de a fi vrednic urmaș al înaintașilor care au ilustrat acest scaun străvechi, de a răspunde speranțelor ce se leagă de arhipăstoria mea în această eparhie cu mulți oameni vrednici și credincioși. De aceea, pășesc cu sfială și cu hotărâre spre această înaltă slujire. Cu sfială, pentru că pășesc în casa Dumnezeului nostru; cu hotărâre, pentru că nădăjduiesc în mila Domnului, în dragostea clerului și a credincioșilor.

Mulțumesc din toată inima membrilor Adunării Eparhiale și viitorilor mei colaboratori de la Centrul Eparhial, părinților protoieriei, precum și tuturor oaspeților de aproape și de departe, care au cinstit cu prezența lor această solemnitate. Simt cu adevărat că nu sunt singur; de față la această bucurie este întreaga Biserică Ortodoxă Română, reprezentată de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist. Puterea noastră vine de la Biserica întreagă și este de datoria noastră să slujim acestei Biserici ca un mădular vrednic de cinste.

Deci, iubitului cler și binecredincioșilor mireni ai Eparhiei Târgoviștei le adresez un prim cuvânt de mulțumire pentru întâmpinarea plină de dragoste și locul pe care sper că îl am rezervat în inimile lor. Îi rog să mă considere din mijlocul lor, cum însumi am temei să mă socotesc:

Mulțumesc și prețuiesc după cuviință pentru emiterea în conformitate cu rânduielile canonice statornicite, a Decretului Prezidențial de recunoaștere în funcție, al Domnului Președinte Emil Constantinescu.

Aș dori să adresez cuvânt de aleasă prețuire Domnilor Miniștri – membri ai Guvernului, Domnilor Senatori și Deputați și nu în ultimul rând onoratelor autorități locale, care sunt prezente astăzi aici: Domnul Prefect, Domnul Președinte al Consiliului Județean, Domnul Primar al Municipiului Târgoviște.

Îmi deschid inima și părinteasca mea dragoste către slujitorii Sfintelor noastre Altare preoți, monahi și monahii și către toți credincioșii, rugându-i să vadă în mine nu numai pe ocârmuitorul lor duhovnicesc după dreptate, ci și pe părintele iubitor, gata oricând să ajute strădaniile și împlinirile lor închinete Sfintei

noastre Biserici. Toți vor găsi la mine dragoste, înțelegere, dreptate, voință de mai bine și multă dăruire pentru Biserică și pentru poporul ei dreptmăritor.

Cu aceste gânduri, înalt rugăciune către Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, Treimea cea întru tot Sfântă și de o ființă și dătătoare de viață, cerând binecuvântare pentru toți cei de față, pentru toți locuitorii din aria jurisdicțională a sfintei noastre Arhiepiscopii a Târgoviștei..

"Așa să ne ajute Dumnezeu!".

Cu aceasta, festivitățile instalării Înalt Prea Sfințitului Nifon în scaunul de arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgoviștei s-au încheiat.

La ieșirea din Catedrală, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a binecuvântat mulțimea credincioșilor care a așteptat afară, mai bine de trei ceasuri, clipa în care îl vor saluta pe Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române și pe noul său păstor duhovnicesc.

La rândul său, Înalt Prea Sfințitul Nifon, printre buchetele de flori primite, a mulțumit credincioșilor pentru dragostea lor de a fi prezenți în număr așa de mare la ceremonia instalării sale în scaunul arhiepiscopal și a mărturisit că se bizuie pe rugăciunile și sprijinul lor sincer în lucrarea la care a fost chemat de Hristos Domnul, spre slava lui Dumnezeu și întărirea unității Bisericii și a neamului nostru strămoșesc.

După aceste cuvinte adresate mulțimii din pridvorul Catedralei, Prea Fericitul Părinte Teoctist, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Nifon și Ierarhii Sfântului Sinod prezenți la ceremonie au coborât printre credincioși, care s-au arătat dornici să-i vadă mai de aproape, și să le ceară binecuvântare discutând, îndreptându-se într-un târziu spre reședința arhiepiscopală.

Festivitățile instalării s-au prelungit la agapa oferită de Centrul eparhial în onoarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a Înalt Prea Sfințitului Nifon, noul arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgoviștei, a ierarhilor Sfântului Sinod și a celorlalți oaspeți și invitați.

Cum se obișnuiește în asemenea momente, masa comună a fost însoțită de cuvântări și toasturi, care au exprimat bucuria, speranțele și încrederea tuturor în lucrarea noului ierarh.

Dintre membrii Sfântului Sinod prezenți la agapă, cel dintâi a dorit să vorbească Prea Sfințitul Episcop Gherasim al Râmnicului, care, după ce a transmis un cald mesaj de felicitare noului arhiepiscop al Târgoviștei, a făcut această mărturisire: "Sunt ialomițean de baștină și cunosc bine strădaniile depuse de Înalt Prea Sfințitul Nifon la Episcopia Sloboziei și Călărașilor. Acolo, în Câmpia Bărăganului, ce se părea că este uitată de Dumnezeu, în numai șase ani a reînviat viața bisericească, a întemeiat mănăstiri și a ridicat noi biserici, dar mai ales a înălțat la Slobozia o frumoasă catedrală, care depășește cu mult pe cele existente în țara noastră". De aceea, a adăugat Prea Sfinția Sa, "mă alătur regretelor preoților și credincioșilor de la Slobozia și Călărași pentru plecarea Înalt Prea Sfințitului Nifon la Târgoviște și îl rog să nu uite lucrările începute în această eparhie și să-l sprijine pe succesorul său în desăvârșirea lor". Ales ca ierarh vecin cu Arhiepiscopia Târgoviștei, Prea Sfințitul Episcop Calinic al Argeșului și-a exprimat bucuria că în scaunul de arhiepiscop al acestei istorice eparhii "a fost ales un ierarh tânăr, energic și priceput" și a oferit în dar Înalt Prea Sfințitului Nifon, cu prilejul instalării, o amforă străveche din lut ars, spunând: "Vă dăruim

această amforă, descoperită în părțile Argeșului, având încrustată pe ea imaginea Maicii Domnului, spre a avea binecuvântarea Născătoarei de Dumnezeu în noua lucrare pe care o începeți astăzi la Târgoviște". La rândul său, Prea Sfințitul Episcop Casian al Dunării de Jos, după ce a subliniat prezența masivă a preoților de parohie și a credincioșilor la festivitățile din Catedrală, pe care-i consideră apostoli și misionari, în continuarea bucuriei instalării Înalț Prea Sfințitului Nifon în scaunul de arhiepiscop al Târgoviștei, a trecut pe scurt în revistă câteva momente istorice mai importante din viața acestei eparhii, altădată reședință mitropolitană. Felicitându-l apoi cu dragoste pe Înalț Prea Sfințitul Nifon pentru noua lucrare la care a fost chemat și urându-i arhipăstorire rodnică la Târgoviște, Prea Sfinția Sa a încheiat, spunând: "Să nu uitați, Înalț Prea Sfințite Nifon, că ați avut șansa de a sta pe lângă un mare ierarh al Ortodoxiei și al Creștinătății contemporane, care este Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, și de a lucra cu un alt mare ierarh al Bisericii noastre, cu Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Antonie al Ardealului, pe vremea când era episcop-vicar patriarhal, care v-a fost dascăl și mentor, și care, fiind suferind, nu a putut să vină astăzi aici, dar sunt sigur că se bucură acolo, la reședința sa de la Sibiu, de această nouă slujire a Înalț Prea Sfinției Voastre".

Din partea autorităților de stat centrale, Înalț Prea Sfințitul Nifon a fost felicitat de Dl Petre Roman, ministru de externe, care a spus: "Am trăit de dimineață, în Catedrală, momente înălțătoare, gândindu-mă că Arhiepiscopia Târgoviștei a primit ca păstor un om cu multe cunoștințe, cu mari merite și mari strădanii în sânul Bisericii Ortodoxe Române", apoi a adăugat: "Prin vrerea și știința Bisericii noastre naționale, pentru că ea este o realitate națională, am avut prilejul să simțim în adâncul sufletelor noastre dorința de a fi ca o mare familie, care își gospodărește bine munca, își culege cu bucurie roadele și trăiește cu vrednicie valorile credinței". Călăuzit de aceleași sentimente, Dl Mircea Ciumara, ministru de stat, a mulțumit, mai întâi pentru onoarea ce i s-a făcut de a fi invitat să participe la această solemnitate, după care a subliniat că "una din marile cerințe ale timpului de față este de a scoate țara din marasmul în care se zbate, iar pentru aceasta este nevoie de colaborarea și sprijinul Bisericii Ortodoxe Române, care este Biserica noastră națională" și a încheiat afirmându-și convingerea că "instalarea de astăzi a Înalț Prea Sfințitului Nifon ca arhiepiscop al acestei eparhii va transforma Târgoviștea într-un centru european și mondial al credinței, într-un nou centru cultural pentru societatea europeană și mondială contemporană". Sentimente de dragoste și prețuire pentru noul arhiepiscop a exprimat și Dl Traian Radu Negrei, consilier prezidențial, care a mărturisit cât de bine a colaborat cu Înalț Prea Sfințitul Nifon la pregătirea vizitei Sanctității Sale, Papa Ioan Paul al II-lea, la București, din primăvara acestui an, prilej cu care "Înalț Prea Sfinția Sa a dovedit pricepere, spirit de organizare și de prevedere, hotărâre și energie în acțiuni și, nu în ultimul rând, o adâncă cunoaștere a problemelor pe care le ridică ecumenismul în zilele noastre". La rândul său, P. C. Pr. Nicolae Brânzea, secretar de stat la Secretariatul de Stat pentru Culte, considerând alegerea Înalț Prea Sfințitului Nifon în scaunul de arhiepiscop al Târgoviștei ca pe o alegere dorită și fericită, a calificat actul instalării ca pe "un moment binecuvântat" și l-a felicitat călduros pe Înalț Prea Sfinția Sa pentru "împlinirile de până acum în Eparhia Sloboziei și Călărașilor și pentru ce va face de acum înainte ca arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgoviștei".

Luând cuvântul în numele Academiei Române, dar și pe temeiul unei prietenii mai vechi cu Înalt Prea Sfințitul Nifon, noul arhiepiscop al Târgoviștei, Dl. Prof. Virgil Căndea, vicepreședinte al acestui înalt for științific, a făcut o scurtă incursiune în trecutul istoric al acestei eparhii și a importanței sale pentru cultura și spiritualitatea poporului român și a explicat pe acest temei legăturile care s-au stabilit în timp între Academie și Arhiepiscopia Târgoviștei. Referindu-se, apoi, la persoana noului arhiepiscop, vorbitorul a scos în evidență *"prețuirea de care se bucură Înalt Prea Sfințitul Nifon din partea Academiei pentru pregătirea sa, pentru munca și experiența sa, pentru capitalul imens de relații pe care a știut să și-l facă în Occident, în anii de studenție și această Arhiepiscopie va fi benefică"*. În final, vorbitorul a transmis Înalt Prea Sfințitului Nifon, din partea Academiei Române, un mesaj de *"sănătate, înțelepciune, curaj și dăruire pentru binele acestei eparhii, al țării noastre și pentru binele lumii creștine"*. În consens cu Dl Prof. Căndea, colegul său de Academie, Dl Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnici, după ce a evocat însemnătatea istorică a cetății Târgoviște, fostă reședință voievodală și mitropolitană a Țării Românești a spus: *"sunt bucuros că în scaunul de arhiepiscop al Târgoviștei a fost instalat astăzi Înalt Prea Sfințitul Nifon, pe care am avut prilejul să-l cunosc de multă vreme și să constat că este o mare personalitate. Știu cât a fost de chinuit, cât a fost de umilit în anumite împrejurări, dar cu tenacitatea și energia care-l caracterizează a depășit aceste nedreptăți. Apoi, toți am avut prilejul să constatăm cât de bine vorbește limba engleză"*. În continuare, vorbitorul a descris evenimentul înscăunării noului arhiepiscop al Târgoviștei ca pe o demonstrație de idei spirituale ce caracterizează Biserica noastră ortodoxă și a forței cu care se impune societății românești, fiind *"coloana în jurul căreia s-a plămădit cultura și spiritualitatea națională"*, apoi, a subliniat *"greutatea misiunii ce revine Înalt Prea Sfințitului Nifon, de a reda strălucirea de altădată a scaunului de la Târgoviște"*, dorindu-i din toată inima ca *"Dumnezeu să-i ajute în păstoria acestei arhiepiscopii, astfel încât ea să fie spre binele întregii Ortodoxii și a Bisericii noastre, dar și a culturii românești"*.

Un cald cuvânt de întâmpinare a adresat noului arhiepiscop, în numele Permanenței Consiliului Eparhial, P. C. Ion Ștefănescu, vicar administrativ, care a exprimat bucuria tuturor că Eparhia Târgoviștei, văduvită de ierarhul ei, are de acum înaintea un nou păstor, care să îndrume lucrarea preoților și să călăuzească viața duhovnicească a credincioșilor, spre binele Bisericii și păstrarea credinței străbune. Fără să-și poată ascunde emoția, adresându-se Înalt Prea Sfințitului Nifon, vorbitorul a spus: *"Numele Înalt Prea Sfinției Voastre este cunoscut în eparhia noastră. Este cunoscut în toată țara și peste hotare. Faptul oă sunteți un teolog de seamă, faptul că aveți dar organizatoric, că sunteți iubitor de cultură și adânc cunoscător al problemelor bisericești, la care se adaugă împlinirile de până acum ale Înalt Prea Sfinției Voastre, pe care mulți dintre noi le cunoaștem, v-au recomandat și v-au adus la Târgoviște, unde vă primim cu bucurie, ca să continuați și să sporiți lucrarea începută aici"*. În final, vorbitorul a mai spus: *"În numele preoților dâmbovițeni, vă asigurăm că suntem hotărâți ca și de acum înainte să ne facem datoria, așa cum, ne-am făcut-o și până acum. Mulțumim lui Dumnezeu și Sfântului Nifon, care a rânduit probabil ca un alt Nifon să poposească între noi. Să fiți sigur, așadar, că vom sta cu toții în jurul ierarhului"*

pe care ni l-a trimis Dumnezeu și-l vom ajuta și sprijini". Cu aceeași bucurie în suflet a luat cuvântul, din partea preoțimii dâmbovițene, P. C. Pr. Gheorghe Chițescu, protoiereul Protoieriei Târgoviște, care a mărturisit: "Această zi a instalării în scaun a Înalt Prea Sfinției Voastre o privim ca pe o zi mare, de proiectare în viitor a visurilor noastre celor mai îndrăznețe și mai pline de speranță și de hotărâre de a da tot ce avem mai bun în noi, forța gândurilor și a faptelor noastre, căldura inimilor și tăria voințelor. După ani și ani, cât ați slujit ca episcop-vicar patriarhal, după experiența dobândită ca episcop al Episcopiei Sloboziei și Călărașilor, acum începeți o nouă lucrare, iar noi, preoții și credincioșii dâmbovițeni, laolaltă, vă primim cu brațele deschise, ca pe un adevărat părinte și îndrumător. Vom fi alături de brațul Înalt Prea Sfinției Voastre și ne angajăm, prin credința noastră, ca noi, cei ce suntem din această tânără și binecuvântată eparhie, să ne sporim strădaniile în a aduce încredere și bucurie în sufletele oamenilor, prin fapte de viață duhovnicească".

Ca reprezentant al autorităților de stat locale, Dl Constantin Iancu, prefectul județului Dâmbovița, și-a exprimat încrederea că, *"de acum înainte, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Nifon va fi piatra unghiulară a Bisericii Ortodoxe de pe aceste meleaguri, va fi toiagul de sprijin al credinței noastre în Bunul Dumnezeu, iar noi îi vom fi alături, cu gândul, cu credința și cu fapta",* și i-a urat *"să aibă puterea de a duce până la capăt responsabilitatea covârșitoare ce i-a fost încredințată, de a ne strânge pe toți în jurul Înalt Prea Sfinției Sale, pentru a păși împreună pe calea spre Adevăr",* iar Dl Teodor Bâte, primarul municipiului Târgoviște, a adresat, la rândul său, noului arhiepiscop, *"sănătate, spor în toate și multe realizări", asigurându-l "de sprijinul și participarea Administrației publice locale la tot ceea ce depinde de bunul mers al vieții oamenilor din această zonă binecuvântată de Dumnezeu".* Urări de *"sănătate și de bun sosir la Târgoviște"* a mai adresat Înalt Prea Sfințitului Nifon și Dl General Andrei Kemenici, afirmând că *"noi cei care slujim drapelul României, vă vom fi alături, în rezolvarea tuturor problemelor pe care le veți avea în această Arhiepiscopie"*.

O notă aparte de emoție și duioșie a adus în cuvântul său P. C. Pr. Ștefan Florea, consilier cultural la Episcopia Sloboziei și Călărașilor, unde, *"până ieri, Înalt Prea Sfințitul Nifon a păstorit, ca episcop titular, vreme de șase ani, lăsând o frumoasă amintire".* Mișcat sufletește, vorbitorul a mărturisit: *"Astăzi, noi, cei de la Slobozia și Călărași, care am cunoscut din belșug dreptatea și bunătatea Înalt Prea Sfinției Voastre, ne bucurăm întristându-ne. Ne bucurăm știind că, prin această nouă responsabilitate, vi se recunosc încă o dată strădaniile ce le depuneți, pentru că ne legasem strâns unii de alții. Ne mângâiem, însă, amintindu-ne de cuvintele pe care ni le-ați spus la plecare, în catedrala din Slobozia, că nu ne veți da uitării și, oriunde vă veți afla, să contăm pe sprijinul Înalt Prea Sfinției Voastre, pe care ni-l veți da după puteri".* Cu aceeași emoție, vorbitorul a încheiat, spunând: *"Vă mulțumim pentru tot ce ați făcut pentru noi, acolo, la Slobozia, și vă încredințăm că veți fi mereu în inima noastră, că nu vă vom uita, și vom lucra mai departe, așa cum ne-ați învățat Înalt Prea Sfinția Voastră"*.

Despre anii de formare ca teolog a Înalt Prea Sfințitului Nifon, pe băncile Facultății de teologie din București, a vorbit P. C. Pr. Prof. Dumitru Popescu, fost decan al acestei facultăți, care a spus: *"L-am urmărit cu atenție, pe Înalt Prea*

Sfințitul , când era student și doctorand. Deși mai tânăr decât mulți alții, încă de pe atunci făcea dovada unor deosebite resurse intelectuale pentru un bun teolog. Apoi, are talent organizatoric, deci și pastoral, precum și o bogată experiență dobândită în atâtea vizite și deplasări în misiuni peste hotare. Este și bun slujitor și chivernisitor. Toate acestea, la care se adaugă caracterul său sociabil, îl recomandă cu prisosință pentru a urca astăzi în scaunul de arhiepiscop al Târgoviștei". La rândul său, P. C. Pr. Prof. Nicolae Necula, decanul Facultății de teologie din București, fost coleg de studenție cu noul arhiepiscop al Târgoviștei, a adăugat: "Înalt Prea Sfințitul Nifon știe să-și atragă oamenii, știe să-și facă prieteni și să lucreze cu ei. Așa ne-a considerat și pe noi, foștii săi colegi, ca pe niște prieteni și apropiați. Cultivat, cum s-a spus, în atâtea centre universitare din țară și de peste hotare, doctor în teologie, iubitor al științei teologice și a tot ce se leagă de cultură, Înalt Prea Sfințitul a venit astăzi aici să conducă această eparhie și credem că va avea multe roade frumoase". În încheiere, vorbitorul a mai spus: "Înalt Prea Sfinției Voastre vi s-a cântat până acum de trei ori "Vrednic este!": la hirotonia în arhieru, la instalarea ca episcop al Sloboziei și Călărașilor și acum, la urcarea în scaunul de arhiepiscop al Târgoviștei. Credem că mai este loc să vi se mai cânte încă de trei ori "Vrednic este!", pentru că, într-adevăr, sunteți vrednic de misiuni și răspunderi tot mai înalte în Biserica noastră, iar noi ne-am bucurat să vă fim alături în asemenea momente înălțătoare".

Șirul vorbitorilor s-a încheiat cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist care, într-o atmosferă înălțătoare, a spus următoarele:

Iubiții mei,

"Am trăit astăzi momente de bucurie atât în catedrală, văzând receptivitatea sinceră și deschisă a credincioșilor față de actul pe care l-am săvârșit, cât și la această agapă, unde s-au rostit cuvântări care ne încurajează că ceea ce s-a făcut este de la Dumnezeu și după dorința credincioșilor. Dacă preoții, credincioșii și reprezentanții învățământului și ai autorităților s-au arătat în biserică atât de receptivi, înseamnă că Măritul Colegiu Electoral Bisericesc a făcut o alegere dreaptă. Așadar, de pe acum se poate spune că au rămas mulțumiți. Alegerea ierarhului la un asemenea Centru Eparhial, cum este Târgoviștea, a trebuit să fie pregătită în așa fel încât fiecare membru al acestui înalt for bisericesc să-și îndeplinească obligația de a alege în mod liber. În tot ce s-a făcut, ei au dat dovadă și acum, ca și altădată, de multă înțelepciune și de bună credință. Din trei candidați, anunțați de data aceasta în mod public, au ales pe cel mai indicat pentru Arhiepiscopia Târgoviștei. Ierarhii Bisericii au vrednicii prisositoare, dar pecetluirea acestor vrednicii în Biserica noastră o fac cei chemați să aleagă, ca și Colegiul Apostolic. Viziunea fiecăruia în parte, deși se exprimă subiectiv, este foarte importantă, dar împreună pronunțându-se, majoritatea voturilor decide.

Aș vrea să se înțeleagă de către toți că în Biserica nu este ceva mai valoros decât comuniunea. Arhiepiscopia Târgoviștei a impus, deci, continuarea unei activități deschise către lume, nu numai la nivel de eparhie, ci și la nivel național și chiar internațional, pentru că Biserica noastră este chemată să se afirme astăzi în toate împrejurările, atât pe plan ecumenic local, cât și la nivel mondial. Și ea are nevoie de ierarhi capabili, buni teologi și vorbitori de limbi străine. Așadar,

iubiți părinți ai Arhiepiscopiei Târgoviște și onorați reprezentanți ai autorităților de stat locale, să fiți încredințați că ați dobândit arhipăstor pe măsura cerințelor acestei eparhii. Noul ierarh înțelege semnele vremurilor noastre, vremuri grele, pe de o parte, dar și de afirmare, pe de altă parte, căci cu cât vom lucra mai mult și mai bine, cu atât vom împlini voia lui Dumnezeu.

Festivitatea de astăzi confirmă dorința Sfântului Sinod ca Biserica noastră să fie mai vie, mai dinamică, mai mult implicată în slujirea filantropică. De aceea, ni se cere o prezență activă în toate laturile vieții sociale, mai ales în renașterea morală a societății. Niciodată să nu ne mulțumim cu puțin, ci să ne facem cu prisosință datorii. De aceea, trebuie să terminăm cu navetismul unor frați, acolo unde mai există, mai ales să ieșim din așa-zisa autonomie parohială și să ne întoarcem la misiunea noastră apostolică. Parohia este nucleul eparhiei. Ea trebuie să fie transparentă sub toate privințele și legată de Centrul Eparhial atât dogmatic cât și moral, pastoral-misionar, cât și economic și disciplinar. Să organizăm orfelinate și cămine pentru bătrâni, să sprijinim amenajarea capelelor și numirea preoților în spitale, să înființăm cantine pentru săraci. Să intervenim pe lângă autorități să ne restituie terenurile și bunurile bisericesti, ca să avem cu ce susține aceste inițiative. Suntem datori ca ofranda credincioșilor să meargă direct la cei în suferință, sprijinind economic acțiunile organizate de Centrul eparhial. Parohia nu este o unitate economică închisă, iubiți părinți, ci trebuie să contribuie la nevoile eparhiei, după cum eparhiile sunt datoare să sprijine Centrul Patriarhal, prin difuzarea tipăriturilor și obiectelor bisericesti. Administrația Patriarhală nu are surse proprii de venituri, decât sprijinul ierarhilor și al preoților, care vor lămurii credincioșii să folosească lumânările, iconițele și cărțile de rugăciuni numai de la magazinele eparhiale și de la pangarele bisericilor.

Prin urmare, ni se cere și în această privință același spirit de comuniune. Iubiți Părinți, este de la sine înțeles, că acest Centru eparhial așteaptă să fie consolidat. Între altele, are grabnică nevoie de reședință pentru Arhiepiscopie. Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Nifon va fi trimis de Sfântul Sinod și în misiuni importante peste hotare. Vor veni aici delegați din străinătate, unde îi va primi pentru dialog. La Târgoviște vor avea loc simpozioane și întruniri ecumenice. De aceea, trebuie să arătăm cu toții multă înțelegere pentru Biserica noastră și un înalt duh de unitate în toate sectoarele de lucrare eparhială.

Înalt Prea Sfințitul Părinte Nifon știe bine că nu-l așteaptă nicidecum odihna, ci o mai vie activitate, având o Facultate de teologie, un Seminar liceal și mănăstiri. Preoțimea și credincioșii știu acum foarte bine valoarea și însemnătatea Arhiepiscopiei Târgoviștei, care trebuie slujită cu râvnă și sprijinită de către autoritățile locale centrale, spre a merita rangul bisericesc pe care îl are în Biserică. Instituțiile Arhiepiscopiei, unele de valoare istorică unică, așteaptă să fie restaurate și valorificate. Nu mă îndoiesc că Domnii miniștri, reprezentanții și conducerea județului și orașului, care ne-au onorat la acest moment important, vor acorda sprijinul prețios noului ierarh ca această eparhie să fie la înălțimea zilei pe care cu toții am trăit-o astăzi, la Târgoviște. Fiind într-o zi sfântă, cea de a doua zi a Nașterii Domnului, să-L rugăm să ne vie în ajutor în înfăptuirea tuturor îndatoririlor noastre față de Biserică și de neamul nostru. În așteptarea sosirii Anului 2000, vă doresc tuturor la mulți ani!"

Mulțumind Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și ierarhilor Sfântului Sinod, precum și tuturor oaspeților și invitaților pentru participarea la festivitățile de instalare, pentru luările de cuvânt și pentru dragostea cu care a fost înconjurat, Înalț Prea Sfințitul Nifon, noul Arhiepiscop al Târgoviștei, a spus cele ce urmează:

**Prea Fericite Părinte Patriarh,
Iubiți Părinți,
Dragi oaspeți și invitați,**

"Trăim cu toții în aceste zile bucuria marelui praznic al Nașterii Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, care este sărbătoarea păcii, a luminii, dar și a familiei, pentru că, potrivit datinei, mai ales astăzi, a doua zi de Crăciun, rudele și prietenii se vizitează și se bucură împreună. Dacă, totuși, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a hotărât ca festivitatea instalării smereniei mele în scaunul de arhiepiscop al Târgoviștei să aibă loc astăzi, a doua zi de Crăciun, și nu mai târziu, ceea ce este un mare privilegiu, aceasta se datorește faptului că, peste puțin timp, Prea Fericitul Sa va pleca în Țara Sfântă, în fruntea unei delegații sinodale, pentru a sărbători împreună cu toți Întâistătorii de Biserică și cu șefii de state din țările ortodoxe, marele jubileu al celor două mii de ani de la Nașterea Fiului lui Dumnezeu pe pământ, Mântuitorul și Domnul nostru Iisus Hristos. De aceea, mulțumesc din inimă tuturor aceluia care au participat la instalarea de astăzi și au rămas și la această agapă, precum și celor care au luat cuvântul, făcând și unele aprecieri, care nu mi se potrivește întocmai, dar rețin, totuși, buna intenție, delicatețea, generozitatea și mărinimia lor sufletească.

Prea Fericitul Voastră, Vă mulțumesc din adâncul inimii pentru instalarea de astăzi. Sunteți și aici, ca și la Episcopia Sloboziei și Călărașilor, ctitorul acestei Arhiepiscopii, încă de acum opt ani, când ați aprobat reînființarea, restituind astfel cetății de scaun a Târgoviștei dreptul istoric, bisericesc și național, care i se cuvine.

S-au spus astăzi atâtea lucruri frumoase, dar mai mult de speranță și de nădejde în împliniri de viitor. Și până acum s-au făcut multe realizări în Eparhia Târgoviștei. Cu modestie, dar și cu hotărâre, noi trebuie să continuăm ceea ce s-a început și, cu ajutorul Bunului Dumnezeu, să inițiem proiecte noi, care să ilustreze și să onoreze așteptările despre care s-a vorbit astăzi aici.

Mulțumesc Prea Sfințiilor Membri ai Sfântului Sinod, aici de față, care au vorbit atât de frumos: Prea Sfințitului Episcop Gherasim al Râmnicului, pentru cuvintele de întărire și încurajare pe care mi le-a adresat, Prea Sfințitului Episcop Calinic al Argeșului, cu care vom avea o strânsă conlucrare, ca eparhii vecine, și Prea Sfințitului Episcop Casian al Dunării de Jos, cu care am colaborat foarte bine până acum. Cât timp am fost Episcop la Slobozia și Călărași, am participat la unele acțiuni pe care le-a organizat la Galați și am apreciat și priceperea Prea Sfinției Sale. Aș mai sublinia aici modul în care știe să promoveze interesele noastre bisericești peste hotare. În Italia, de pildă, când mi s-a decernat un premiu pentru ecumenism și pace, de către o fundație catolică, Prea Sfințitul Casian a rostit un Laudatio, în care m-a prezentat foarte frumos. Îi mulțumesc acum pentru obiectivitatea și noblețea caracterului său.

De asemenea, mulțumesc din toată inima Domnilor miniștri Petre Roman și Mircea Ciumara, pentru aprecierile frumoase și urările pe care mi le-au făcut,

precum și Domnului consilier prezidențial Traian Radu Negrei, cu care am colaborat frumos la pregătirea vizitei istorice a Sanctității Sale Papa Ioan Paul al II-lea în România, din primăvara acestui an, care a dorit să prezinte personal, dimineața, în Catedrală, Decretul Președintelui României de recunoaștere în funcția de Arhiepiscop al Târgoviștei, ca și Părintelui Nicolae Brânzea, secretar de stat la Secretariatul de Stat pentru Culte, pentru delicatețea cu care mi-a adresat cuvinte de felicitare.

Cu recunoștință, mulțumesc celor doi reprezentanți de seamă ai Academiei Române la instalarea de astăzi, Domnii academicieni Virgil Cândea și Constantin Bălăceanu-Stolnici, personalități cunoscute ale vieții noastre publice, care știu să exprime în mod clar și convingător punctul de vedere al Bisericii în fața societății. Și astăzi au vorbit atât de frumos, încât ne-au emoționat pe toți.

Cu deosebită dragoste, mulțumesc reprezentanților autorităților de stat locale, Domnului prefect, Domnului președinte al Consiliului județean Dâmbovița și Domnului primar al municipiului Târgoviște, cu care vom colabora începând de mâine. Interpretez aplauzele Dumneavoastră ca pe o chemare la înțelegere și conlucrare pentru noi realizări în Arhiepiscopia Târgoviștei.

Nu în ultimul rând, mulțumesc din adâncul inimii Părinților consilieri de la Centrul eparhial, care s-au îngrijit de buna organizare a festivităților de astăzi, și mai ales Părintelui vicar Ion Ștefănescu, pentru frumoasele cuvinte de întâmpinare pe care mi le-a adresat, precum și Părintelui Gheorghe Cristescu, protopopul Târgoviștei, care a vorbit în numele preoțimii. Aș vrea să-i asigur de toată dragostea și înțelegerea mea și îi rog să se bizuie pe ea, pentru că vom lucra împreună, cu bune intenții unii față de alții.

Mulțumesc foarte mult Părinților profesori Dumitru Popescu și Nicolae Necula, care m-au emoționat cu aprecierile pe care mi le-au adresat. Îi mulțumesc călduros și Părintelui consilier Ștefan Florea, care a vorbit în numele preoțimii din Episcopia Sloboziei și Călărașilor, adresându-mi cuvinte care m-au mișcat în mod deosebit.

Cu aceasta, vă încredințez pe toți de o lucrare activă și continuă și de înțelegerea cuvenită tuturor problemelor din Arhiepiscopia Târgoviștei.

Prea Fericite Părinte Patriarh, Vă mulțumim încă o dată pentru dragostea ce ne arătați și vă dorim din toată inima sănătate, pace și multe bucurii, ca să conduceți Sfânta noastră Biserică la noi și frumoase împliniri, spre binele neamului și al țării noastre, România. La mulți și fericiți ani!"

Toți cei care au luat parte, în ziua de 26 decembrie 1999, la festivitățile de instalare ale Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Nifon vor păstra multă vreme în suflet amintirea acestui eveniment, care se înscrie ca un moment de seamă în cronică Arhiepiscopiei Târgoviștei, dar și în istoria Bisericii Ortodoxe Române.

Nu putem încheia acest reportaj fără a pomeni, cu laudă și mulțumire, pe toți ostenitorii care au contribuit, într-un fel sau altul, la reușita acestor festivități. Munca lor tăcută și devotată a dat roadele așteptate: totul a decurs bine, după cum au remarcat cu deplină satisfacție și participanții la eveniment. Ei au dorit să-i facă Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Nifon și invitaților săi o frumoasă primire. Dorința li s-a împlinit. Dumnezeu să le răsplătească ostenele.

SĂPTĂMÂNA DE RUGĂCIUNE
PENTRU UNITATEA CREȘTINILOR
18-25 IANUARIE 2000

"Binecuvântat fie Dumnezeu ... Cel ce întru
Hristos ne-a binecuvântat pe noi ..." (Efes. 1, 3-14).

Săptămâna de Rugăciune pentru Unitatea Creștină a devenit în România, așa cum afirma Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, o tradiție care a contribuit și contribuie la o mai bună apropiere între Biserici. Este adevărat că-la noi ea este percepută ca fiind un lucru nou (ea a fost organizată pentru prima dată după Revoluția din decembrie 1989) dar este salutăată, de altfel, de toate Bisericile din România membre ale Consiliului Ecumenic al Bisericilor.

Scurt istoric. Originea Săptămânii de rugăciune se găsește la începutul secolului XX, în perioada de pionierat a ecumenismului, mai exact în anul 1908. Sărbătorită în întreaga lume, Săptămâna de rugăciune pentru unitate creștină a început la Biserica Episcopală din Graymoor, *New York's Hudson Valley*. Zece ani mai înainte, Paul James Wattson, un preot al Bisericii Episcopale, a fost cofondator al comunității religioase franciscane cuprinzând *Societatea ispășirii*, la Graymoor, împreună cu Lurana Mary White, tot o episcopaliană. Wattson a fost un sprijinitor înfocat al reunificării anglicano-romano-catolice și a scos în evidență rolul papalității în reuniunea creștinilor.

Pr. Wattson a avut puțini suporteri în Biserica sa. Unul dintre aceștia a fost Rev. Spencer Jones, rector al Bisericii Angliei și cunoscut autor de cateheze. În 1907, Jones i-a sugerat lui Wattson organizarea unei zile de rugăciune pentru unitatea creștină care să fie sărbătorită în fiecare an, în întreaga lume, de ziua Sf. Petru (29 iunie). Pr. Wattson i-a plăcut ideea, dar a recomandat ca "Săptămâna pentru unitatea Bisericii" să înceapă la sărbătorirea Tronului lui Petru (pe atunci la 18 ianuarie) și să se încheie în ziua convertirii Sf. Pavel (25 ianuarie).

Sărbătorită pentru prima oară în 1908, "Săptămâna pentru unitatea Bisericii" a fost ulterior numită de Pr. Wattson "Octava Unității Bisericești", întrucât între cele două sărbători erau opt zile.

Anul următor, membrii *Societății ispășirii* au fost primiți în corpore în Biserica Romano-Catolică. În cadrul angajamentului lor de rugăciune și slujire pentru împlinirea rugăciunii lui Iisus "ca toți să fie una", frații și surorile Ispășirii au continuat promovarea Octavei Unității Bisericești.

Între timp, mișcarea *Credință și Constituție* și-a exprimat interesul față de o rugăciune comună creștină pentru unitate, publicând în 1926 "Sugestii pentru o octavă de rugăciune pentru unitatea creștină" și propunând ca mai multe Biserici creștine să se roage împreună pentru unitate. În anii 1930, Wattson a schimbat numele "Octava Unității Creștine" în "Tronul Unității Octave", scoțând în evidență rolul papalității în unificarea Bisericilor.

În 1935, Abatele Paul Couturier, un preot catolic din Franța, a sprijinit ideea unei "Săptămâni universale de rugăciune pentru unitatea creștină", în timpul

căreia creștinii să se roage împreună "pentru unitatea pe care Hristos o dorește prin mijloacele propovăduite de El". Rugăciunea creștină comună pentru unitate a continuat să se dezvolte în întreaga lume.

Odată cu Conciliul Vatican II, 1962–1965, un număr tot mai mare de romano-catolici s-au alăturat în fiecare an altor creștini, în luna ianuarie, pentru a participa la rugăciunea comună pentru unitate. *Decretul pentru ecumenism* al Conciliului, promulgat în 1964, a chemat la rugăciune spiritul mișcării ecumenice și a încurajat sărbătorirea a ceea ce se numește acum Săptămâna de rugăciune pentru unitatea creștină.

În 1966, Comisia Credință și Constituție a Consiliului Mondial al Bisericilor și Secretariatul Vatican (acum Conciliu) pentru Promovarea Unității Creștine au început să colaboreze la redactarea unui text comun internațional pentru folosință mondială.

Începând din 1968, textele internaționale, bazate pe temele propuse de grupurile ecumenice din întreaga lume, sunt dezvoltate, adaptate și publicate pentru a fi folosite în Statele Unite de Graymoor Ecumenical & Interreligious Institute, care solicită contribuții din partea Consiliului Național al Bisericilor lui Hristos din Statele Unite și a altor ecumeniști. De exemplu, temele și textele Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creștină din 1995 se bazează pe textele pregătite inițial de un grup întrunit la Bristol, Anglia. Întrunindu-se la Emmaus House Retreat Center, din cadrul Episcopiei Romano-Catolice din Clifton, acest grup de ecumeniști din diferite părți ale lumii și-a pregătit textul internațional pe baza documentelor de discuții și a rapoartelor pentru cea de a V-a Conferință Mondială Credință și Constituție, organizată la Santiago de Compostela, Spania, în august 1993. Concentrându-se pe tema conferinței "Koinonia în credință, viață și mărturisire" ei cheamă comunitatea creștină să-și sărbătorească viața împreună în această Săptămână de rugăciune pentru unitatea creștină prin rugăciune, împărtășirea credinței și slujirea comună.

Săptămâna de Rugăciune pentru Unitate Creștină 2000 în România. Încă de la prima organizare a Săptămânii de Rugăciune pentru Unitatea Creștină în România, de comun acord, s-a stabilit ca începutul ei să aibă loc în mod alternativ la Biserica Ortodoxă și la cea Romano-Catolică.

Anul acesta, tema *Săptămânii de Rugăciune* a fost îndemnul și rugăciunea Sfântului Apostol Pavel "**Binecuvântat fie Dumnezeu ... Cel ce întru Hristos ne-a binecuvântat pe noi ...**" (Efes. I, 3–14).

Prima zi de rugăciune a avut loc la Catedrala Patriarhală, unde, la invitația Prea Fericirii Sale, Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, au participat înalți ierarhi ai Bisericilor Creștine din București, precum și ambasadori sau personalități acreditate la București ale unor state creștine, observându-se astfel marea cinste de care se bucură Biserica Ortodoxă Română.

Înainte de începerea propriu-zisă a Săptămânii de Rugăciune, pentru prima dată, la propunerea Bisericii Ortodoxe Române, aceasta a debutat cu o **întâlnire a reprezentanților tinerilor creștini, aparținând Bisericilor participante.** Scopul acestei întâlniri a fost conturarea unei relații mai strânse între Biserici, prin

tineri, care să aibă drept finalitate constituirea unei asociații ecumenice creștine, cu binecuvântarea Bisericilor, reprezentativă la nivel național și cu posibilitatea aderării la organismele ecumenice internaționale.

Din partea Bisericii Ortodoxe Române au participat: Oscar-Gabriel Stănculescu, Răzvan Ionescu, Cristina Breabăn, Nicolae Dorel-Moțoc, Vasile-Adrian Carabă și preotul Ionuț Tutea. Din partea Bisericii Romano-Catolice: Magdalena Popescu, Vlad Hațieganu și preotul Paul Marțiu. De la Greco-Catolici: Nicoleta Nidelea, Gabriela Pleș și Vlad Naumescu; Biserica Armeană a fost reprezentată de Preotul Bogdan Ezras și de Mihai Stepan-Cazazian. Din partea Bisericilor Protestante a participat doar cea luterană prin: Ioana Plajer și Ioana Ivancenco.

Întâlnirea s-a desfășurat în două etape:

I. În prima parte fiecare grup și-a prezentat concepția despre ecumenism, reflectată în activitatea propriilor organizații de tineret.

Ioana Ivancenco, președinta Consiliului Ecumenic European al Tinerilor, reprezentanta Bisericii Evanghelice Luterane la acest dialog, a prezentat structura acestui organism, precum și perspectivele de integrare pentru filialele naționale (probleme legate de structură, statut, susținere financiară, cultură), menționând faptul că s-a încercat constituirea unui Consiliu Ecumenic la nivel național, dar singura asociație ortodoxă care a răspuns afirmativ acestei propuneri, *Asociația Sfântului Stelian*, nu era organizație de tineret cu reprezentare națională din partea Bisericii Ortodoxe Române. A mai menționat faptul că în Constituția Consiliului Ecumenic de Tineret este prevăzută posibilitatea aderării doar pentru o singură organizație de tineret din partea unei Biserici.

Din partea Bisericii Romano-Catolice au participat membrii organizației diecezane de tineret *Acțiunea catolică*. Este organizația reprezentativă a Bisericii Romano-Catolice cu bază statutară la Conciliul II Vatican, deși începuturile activității ei apar încă din anii '30. În România, structura pleacă de la nivel parohial până la cel diecezan, astfel fiind implicați toți tinerii catolici, indiferent de pregătirea profesională.

O organizație similară *Acțiunii catolice* este *Asociația Tinerilor Români Uniți (ASTRU)*, reconstituită în 1990 pe statutul celei din perioada interbelică. Activitățile sunt similare organizației catolice, punându-se accentul pe valorificarea tradiției răsăritene și pe dimensiunea națională.

În Biserica Armeană din România nu există încă o organizație de tineret, din cauza numărului restrâns de credincioși, tinerii activând în cadrul Uniunii Culturale a Armenilor din România.

În Biserica Ortodoxă Română există asociații de tineret aflate sub ascultarea Bisericii (Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români, Liga Tineretului Creștin Ortodox Român), care nu sunt prinse în structura administrativă centrală, sub formă de organizație proprie, însă acestea sunt implicate în acțiuni filantropice, catehetice etc., promovând Spiritualitatea Ortodoxă.

II. Partea a doua a întâlnirii s-a axat pe problema înființării unei organizații ecumenice de tineret la care să adere toate organizațiile de tineret reprezentative ale Bisericilor din România, implicate în dialogul ecumenic.

Scopurile organizației ar trebui să fie:

1. Promovarea ecumenismului în rândul tinerilor, prin cunoașterea cultului și învățăturii celorlalte Biserici;
2. Activități caritabile;
3. Programe de studii interdisciplinare;
4. Programe culturale (Biblioteca ecumenică – proiect nerealizat încă de tinerii luterani);
5. Pelerinaje;
6. Programe de conferințe tematice;
7. Mese rotunde.

În încheiere, tinerii au stabilit ca următoarea întâlnire să fie găzduită de Biserica Romano-Catolică în data de 15 februarie 2000. După discuții, participanții au fost primiți de Prea Fericitul Părinte Patriarh la paraclisul Palatului Patriarhal, de față fiind și ierarhi ai celorlalte Biserici.

Întâlnirea tinerilor a fost mediatizată de Postul Național de Televiziune și Radio România Actualități.

După cum sublinia Prea Fericitul în Pastorală dedicată anului 2000, cu privire la acest eveniment deosebit de important, "suntem, prin voia lui Dumnezeu, la cumpăna dintre milenii [...]; credem și simțim cu tărie că Hristos este cu noi, până la sfârșitul veacurilor, și ne întărește, chiar dacă neputințele noastre ne fac să fim de multe ori slabi în fața încercărilor din această lume: «În lume necazuri veți avea, dar îndrăzniți, Eu am biruit lumea» (Ioan 16, 23). [...] Adresăm tuturor un cuvânt de dragoste și prețuire și păstrăm nădejdea sfântă că rugăciunea noastră comună ne va ajuta și de acum înainte, să ne apropiem mai mult unii de alții, cu convingerea că, doar astfel, lucrăm după voia lui Dumnezeu".

Săptămâna de Rugăciune a început în Catedrala Patriarhală, desfășurându-se după tipicul vecerniei ortodoxe, dar, în spirit ecumenic, au fost introduse pasaje din Sfânta Scriptură, care aveau legătură cu acest moment, pe care le-au citit înalte fețe ale Bisericilor participante. Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a rostit o rugăciune – care avea să fie o sinteză a întregii seri – și din care redăm un fragment: "Primește rugăciunile noastre cele de seară și trimite mulțimea milei Tale peste noi, toți credincioșii și slujitorii Tăi. Ocrotește-ne pe noi cu Sfinții Tăi îngeri; întrarmează-ne pe noi cu Adevărul Tău; păzește-ne pe noi cu Harul Tău; mântuiește-ne pe noi de toată primejdia și de tot vicleșugul celui potrivnic; și ne dăruiește nouă această seară și toate zilele vieții noastre desăvârșite, sfinte, în pace, fără păcate, fără sminteală, fără nălucire ...".

Reprezentantul Bisericii Armene, P. Cuv. Arhim. Zareh Baronian a adresat – în numele Bisericilor participante – un cuvânt axat pe anumite teme cheie cu privire la relațiile intercreștine, între care amintim: problema unității creștine și măsura în care Bisericile de astăzi sunt pregătite pentru unitatea Creștinismului; vizita Sanctității Sale, Papa Ioan Paul al II-lea, în România, ca exemplu de manifestare a spiritului ecumenic; sărbătorirea a 2000 de ani de creștinism, la Ierusalim, cu participarea tuturor Bisericilor Ortodoxe, sărbătorire care – după cum se sublinia în cuvântul reprezentantului Bisericii Armene – "trebuie să

reunească laolaltă tocmai acum o participare largă a tuturor Bisericilor din oraşul sfânt, romano-catolice, ortodoxe, greco-catolice, vechi orientale-ortodoxe, armene, copte şi alte Biserici"; nevoia şi îndemnul la rugăciune pentru ca Dumnezeu "să reverse Harul Său cel milostiv asupra noastră şi să ne îndrume paşii pe călea binelui, pe calea iertării, pe calea împăcării, spre a înfăptui unitatea creştină, amintindu-ne de cuvintele Mântuitorului "Adevărat, adevărat zic vouă, dacă nu veţi mânca trupul Fiului Omului şi nu veţi bea sângele Lui, nu veţi avea viaţă în voi" (Ioan 6, 53). "Binecuvântat să fie Dumnezeu ... Cel ce, în Hristos, ne-a binecuvântat pe noi" (Efeseni I, 3-14).

În încheierea rugăciunii, Prea Fericitul Părinte Patriarh a rostit un cuvânt de învăţătură, pe care îl redăm integral mai jos:

**Înalt Prea Sfinţite Arhiepiscop Ioan Robu,
Prea Cucernici Părinţi,
Onoraţi membri ai Corpului diplomatic,
Iubiţi credincioşi şi credincioase,**

"Privegheaţi şi vă rugaţi"
(Matei XXVI, 41)

În rostul meu de gazdă, în seara aceasta, când deschidem săptămâna de rugăciune pentru unitatea creştinilor, înalţ un cuvânt smerit de mulţumire Bunului Dumnezeu de a ne fi învrednicit, acum, la început de an jubiliar, să ne găsim aici în rugăciune. Acesta, este cel mai mare dar pe care Dumnezeu l-a făcut omului, de a putea dialoga nu numai cu semenii, ci şi cu Dumnezeu pe cale spirituală. Astfel, noi mărturisim că suntem fraţi între noi şi fii prin har ai lui Dumnezeu, numindu-l Tată (Matei VI, 6-15). Dar rugăciunea este, în acelaşi timp, mărturia iubirii noastre faţă de Dumnezeu, care este iubire (Ioan IV, 16), şi de aceea ea, adică rugăciunea, revarsă şi înmulţeşte dragostea dintre noi şi ne ajută să promovăm dialogul dintre Bisericile noastre.

De curând, m-am înapoiat, cum ştiţi, de la Locurile Sfinte, unde Ortodoxia întregă, prin Întâistătători şi Reprezentanţii ei, credincioşi, preoţi, monahi şi ierarhi, s-a închinat la Betleem, unde, acum două mii de ani, S-a născut Domnul nostru Iisus Hristos. Am păşit pe urmele Mântuitorului Iisus Hristos, într-un ţinut în care, nu numai localităţile, ci şi apele, arborii, munţii, pustia şi stâncile prăpăstioase ne mărturisesc, pe graiul lor, prezenţa, minunile, predica şi jertfa lui Hristos. Pe ţarmurile Mării Tiberiada, El a întâlnit şi şi-a ales ucenici; Nazaretul cheamă pelerinii să-şi potolească setea din izvorul Maicii Domnului, acolo unde Îngerul Gavriil a vestit Sfintei Fecioare Maria că va fi Maica Dumnezeului nostru; Taborul se bucură în veci, cu înălţimea sa impresionantă, de a se fi învrednicit să fie aşternut picioarelor lui Iisus la schimbarea Sa la faţă; Iordanul îşi poartă undele domoale spre Marea Moartă şi-şi oferă tainic puterea vindecătoare prin generozitatea malurilor, care înlesnesc apropierea pelerinilor dornici de a-l atinge cu mâna şi a-şi răcori fruntea spre binecuvântare. Aşadar, fiecare loc şi fiecare moment te înalţă sufleteşte, iar Golgota te copleşeşte cu ecoul pătrunzător al cuvintelor rostite de Iisus: "Săvârşitu-s-a" (Ioan 19, 30). Am trăit ca într-o

primăvară a harului momente de profundă bucurie duhovnicească și înălțare sufletească. Ne-am amintit în rugăciunile noastre de credincioșii Bisericii noastre de pretutindeni și de toți creștinii din lume. La Mormântul Domnului, chiar pe piatra sfințită, s-a săvârșit dumnezeiasca Proskomidie și Sf. Liturghie, apoi, în genunchi și cu fruntea plecată ne-am închinat la locul răstignirii Domnului Hristos. În asemenea clipe nu se poate să nu treci cu gândul dincolo de cele văzute și auzite și să nu te transpuie în momentele de acum două mii de ani, când Fiul lui Dumnezeu și-a vărsat scump Sângele Său pentru mântuirea neamului omenesc.

S-au scurs de atunci, iată, două mii de ani. Suntem fericiți, noi, cei de azi, să vedem și să atingem aceste mărturii nu numai în Țara Sfântă, dar să le simțim sfințenia și aici, în această catedrală, unde ne întâlnim noi, reprezentanții Bisericilor creștine din București. Deși, din cauza nevredniciei noastre, în cei două mii de ani, roadele Sfintei Evanghelii nu sunt depline, totuși, lumina ei este prezentă nu numai în sufletul oamenilor, ci și în lume. Această adevărată realitate trebuie să ne sporească râvna în a adevăra prin fapte că suntem purtătorii și slujitorii acestei Lumini. Fiind împreună, trăim plener bucuria că în această săptămână creștinătatea de pretutindeni înalță rugăciuni de laudă și mulțumire lui Dumnezeu. Faptul acesta se cuvine să-l privim ca pe un dar neprețuit al vremurilor noastre venit de la Duhul Sfânt. Când ne gândim că în atâtea părți ale lumii, semeni de-ai noștri, copii, tineri și vârstnici, suferă din lipsă de hrană, de îmbrăcăminte și de adăpost, sau se află în mare primejdie de a-și pierde viața, în timp ce unii huzuresc și nu-i iau în seamă pe cei săraci, iar prăpastia dintre bogăție și sărăcie se adâncește văzând cu ochii, ne dăm seama, frații mei, că Mântuitorul Iisus Hristos, Cel care a sărăcit, S-a smerit pe Sine, deși este Făcătorul cerului și al pământului, n-a disprețuit peștera modestă din Betleem, spre a săvârși mântuirea noastră și a lumii. Către El trebuie să ne îndreptăm nădejdea și în învățătura Sa omenirea va descoperi răspuns la frământările și nedreptățile crescânde trăite de milioane de oameni, doborâți de sărăcie.

Suntem convinși că toate rugăciunile noastre personale sunt bine primite de Dumnezeu, dar atunci când ne adunăm mai mulți în rugăciune, Dumnezeu își întoarce fața către noi și ne cercetează cu milostivire, iar noi ne simțim mai apropiați și înălțați sufletește.

Să păstrăm, așadar, bucuria aceasta în sufletele noastre cu nădejdea sfântă, așa cum slujitorul templului, Zaharia, când a aflat de nașterea fiului său, și-a recăpătat graiul și plin de Duhul Sfânt a laudat pe Dumnezeu, zicând: "Binecuvântat este Dumnezeul lui Israel, că și-a certat poporul și l-a răscumpărat" (Luca 1, 68). Descrierea întâlnirii bătrânului Zaharia cu îngerul, în templu, și a Sf. Fecioare Maria cu Elisabeta, rudenia Sa, este una din cele mai frumoase pagini ale Noului Testament. Parcă îl auzim pe Zaharia, căruia I s-a deschis gura și limba, binecuvântând pe Dumnezeu, "ca înaintea feței Sale, să-I slujim în sfințenie și în dreptate, în toate zilele vieții noastre" (Luca 1, 75). De asemenea, și Elisabeta, umplându-se de Duhul Sfânt, a strigat către Sfânta Fecioară: "Binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul pântecelui tău" (Luca 2, 42).

Iată, iubiți frați, și noi ne întâlnim sub cupolele acestei catedrale, încredințați că și îngerii și Însuși Mântuitorul Hristos este cu noi, și binecuvântăm pe Dumnezeu, prin frumoasele rugăciuni rostite de noi toți. Rugăciunea nu este numai mijlocul de comunicare cu Dumnezeu, ci și legătura dintre noi, așa cum ne-a învățat Hristos, Domnul nostru.

Niciodată rugăciunea nu dezamăgește. Niciodată binecuvântarea lui Dumnezeu nu ne lasă întristați, ci ne revarsă bucuria Sa. Niciodată cuvântul lui Dumnezeu, atunci când îl citim sau îl auzim, nu ne împovărează sufletul de griji, ci ni-l înaripează, spre mai multă iubire a aproapelui. Avem nevoie de apropiere, avem nevoie de unitate, avem nevoie de echilibrul vieții, iar Evanghelia Mântuitorului Iisus Hristos aduce acest echilibru în sufletul omului din toate veacurile.

Deși au trecut două mii de ani, "Iisus, cu întreaga Sa învățătură, este același, ieri, azi și în veci" (Evr. 13, 8). Trăind aceste clipe, să înmulțim iubirea dintre noi, să răspândim iubirea și semenilor, să slujim Bisericile noastre spre acea unitate sfântă pe care au întrezărit-o Apostolii Mântuitorului Iisus Hristos și pentru care El însuși S-a rugat, "Ca toți să fie una" (Ioan 17, 21). Ne trebuie stăruință și statornicie în pașii pe care îi facem pentru unitate; ne trebuie, de asemenea, multă credință și multă nădejde în roadele rugăciunilor noastre și ale creștinilor de pretutindeni, ale rugăciunilor monahilor din mănăstiri și, în general, în rugăciunile Bisericilor și ale tuturor celor care se străduiesc pentru aceasta și Îl slăvesc pe Dumnezeu.

De aceste valori, frații mei, are nevoie Europa. Iisus trebuie să stăpânească lumea, inclusiv Europa. Cuvântul lui Iisus trebuie să se audă și să rodească din nou în Europa. Bisericile noastre au datoria să poarte acest cuvânt, să poarte această lumină a Betleemului în sufletele tuturor, ca împreună să slăvim pe Dumnezeu, Cel în Treime lăudat, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Amin!

Săptămâna de Rugăciune pentru Unitatea Creștinilor 2000 s-a desfășurat în celelalte zile după cum urmează:

Miercuri, 19 ianuarie, la Biserica Catolică Orientală (Greco-Catolică), Biserica noastră a fost reprezentată de P. S. Episcop Teofan Sinaitul, Vicar patriarhal, Pr. Mircea Uță, Consilier pentru Comunități Externe. Mesajul din partea Bisericilor a fost adresat de Prea Sfințitul Episcop Teofan Sinaitul, vicar Patriarhal.

Joi, 20 ianuarie, la Bisericele Evanghelice C. A. și S. P., P. S. Episcop Teofan Sinaitul, Vicar patriarhal, a participat din partea Bisericii Ortodoxe Române, însoțit de Pr. Mihail-Daniel Lungu și Dl Vasile-Adrian Carabă. Din partea Bisericilor a transmis un mesaj Părintele Iustin Martincă (Biserica Romano-Catolică).

Vineri, 21 ianuarie, la Biserica Anglicană, din partea Bisericii noastre au participat P. P. C. C. Preoți Michael Tița, Consilier Patriarhal, și Pr. M. D. Lungu, secretar (Relații Externe); din partea Bisericilor a adresat un mesaj P. C. Pr. Cristescu (Biserica Greco-Catolică).

Sâmbătă, 22 ianuarie, la Biserica Reformată Calvină, au fost de față ca delegați ai Bisericii Ortodoxe Române Pr. Michael Tița, Consilier patriarhal (Relații

Externe), Pr. Dumitru Colotelo, Consilier Patriarhal (Biserică și Societate), Dl. Vasile-Adrian Carabă (Relații Externe). Un cuvânt din partea Bisericilor a rostit Rev. Steve Hughes (Biserica Anglicană).

În ziua de **Duminică, 23 ianuarie**, în fiecare Biserică au fost înălțate rugăciuni pentru unitatea creștinilor, în cadrul slujbelor duminicale.

Luni, 24 ianuarie, slujba ecumenică a fost precedată de o **întâlnire a reprezentanților cadrelor didactice de la Facultățile de Teologie Ortodoxă și Romano-Catolică din București cu reprezentanți ai celorlalte culte din București**. În cadrul acestei întâlniri – găzduite de Arhiepiscopia Armeană din București – au fost abordate la un nivel mai înalt probleme care ating învățământul teologic și trăirea creștină în general, la trecerea în mileniul al III-lea: trecut recent, actualități, nevoi, temeri, speranțe, perspective. A fost luat în discuție și recentul acord încheiat în Germania, la Wittenberg, între Biserica Romano-Catolică și Biserica Evanghelică Luterană cu privire la învățătura despre *justificare/îndreptare*.

Seara, la slujba din Catedrala Bisericii Armene, Biserica noastră a fost reprezentată de P. S. Episcop Teodosie Snagoveanul, Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, însoțit de Pr. Valentin Fătu (Relații Externe); din partea Bisericilor a transmis un mesaj Pastorul Zoltan Albu (Biserica Reformată Calvină).

Marti, 25 ianuarie, la Biserica Romano-Catolică, P. S. Episcop Teodosie Snagoveanul, Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, a reprezentat Biserica Ortodoxă Română, însoțit de Pr. Cristian Popa. Un mesaj a fost adresat de Pastor Christian Plajer (Biserica Evanghelică din București).

Delegați ai Bisericii Ortodoxe Române la Săptămâna de Rugăciune pentru Unitate Creștină 2000 în alte țări.

Roma–Vatican. La invitația primită de la Vatican, semnată de Em. Sa Card. Edward Idris Cassidy, și cu delegarea și binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, **P. S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul, Vicar Patriarhal**, a participat la Săptămâna de Rugăciune pentru Unitatea Creștinilor organizată în Roma și Vatican, între 18–25 ianuarie 2000. Un eveniment marcant a fost deschiderea Porții Sfinte a bazilicii Sfântul Pavel "din afara zidurilor (Romei)" (*fuori le mura*, "hors-les-murs"), în primă zi a Săptămânii de Rugăciune.

Alger. La invitația conducătorilor Bisericilor Romano-Catolică și Protestantă din Algeria și cu concursul și găzduirea Ambasadei României din această țară, P. Cuv. Ieronim Dimitrie (Petrică) Irimia a reprezentat Biserica Ortodoxă Română la slujbele din *Săptămâna de Rugăciune pentru Unitatea Creștinilor* care au avut loc la Alger și în împrejurimi, între 18–25 ianuarie 2000.

S-a putut observa că Săptămâna de Rugăciune pentru Unitatea Creștinilor constituie un important mijloc de apropiere între Bisericile Creștine din România și din străinătate. Ea a reușit să aducă aproape pe credincioșii Bisericilor participante, să se cunoască și, în numele lui Hristos, să se roage fără prejudecăți confessionale, care, până acum, nu au făcut altceva decât să rupă cămașa lui Hristos.

VASILE-ADRIAN CARABĂ și
NICOLAE-DOREL MOȚOC

SĂRBĂTORIREA ZILEI DE NAȘTERE A PREA FERICITULUI PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST

(7 februarie 2000)

În viața fiecăruia dintre noi, a obștii în care trăim, a instituției pe care o slujim și a poporului din care facem parte, aniversările sunt adevărate popasuri duhovnicești, momente de bucurie pentru ceea ce am împlinit și izvoare de nădejde în urcușul spre desăvârșire, la care suntem cu toții chemați. Prin aceasta, ele se constituie în trepte necesare și firești ale existenței, căci măresc perspectiva viitorului și dau valoare împlinirilor, ajutându-ne să înțelegem mai bine sensul vieții și slujirii noastre. De aceea, nici nu poate fi concepută viața omului fără asemenea momente de bilanț și de aspirație spre noi înfăptuiri. Bucuria aniversărilor poartă însă pecetea timpului în care trăim, a epocii pe care o străbatem și a înțelegerii din partea semenilor pe care-i slujim.

Acesta este cadrul în care, în fiecare an, la 7 februarie, obștea noastră dreptmăritoare trăiește momente de aleasă bucurie duhovnicească, pentru că sărbătorește ziua de naștere a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române. În fiecare an, în această zi, intrată în tradiția noastră bisericească, clerul și credincioșii se adună în număr mare pe Dealul Patriarhiei ca să aducă Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist mărturia dragostei și a recunoștinței lor pentru înțelepciunea, energia și stăruința cu care Prea Fericirea Sa lucrează neîncetat spre folosul Bisericii și neamului românesc.

Anul acesta, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, care a pășit în al 14-lea an de Arhipăstorire în scaunul de Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române, a fost sărbătorit în chip deosebit, pentru că, la 7 februarie, a împlinit frumoasa vârstă de 85 de ani, din care 50 de ani de slujire arhierescă. Festivitățile aniversare din ziua de 7 februarie au debutat cu sfințirea paraclisului Reședinței Patriarhale de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și un sobor de ierarhi ai Sfântului Sinod, au continuat cu slujba Sfintei Liturghii săvârșite de Prea Fericirea Sa în Catedrala Patriarhală, înconjurat de membri ai Sfântului Sinod, în prezența unui mare număr de credincioși, și s-au încheiat cu o frumoasă festivitate de omagiere a Prea Fericirii Sale, organizată în holul cel mare al Palatului Patriarhiei, în colaborare cu Societatea Română de Radiodifuziune.

Sfințirea paraclisului

Paraclisul Reședinței Patriarhale, spațiul liturgic cel mai apropiat de Cabinetul de lucru al Prea Fericitului Părinte Teoctist, loc de rugăciune și reculegere al Prea Fericirii Sale înaintea oricărei decizii importante pentru viața Bisericii noastre, a cunoscut de-a lungul anilor importante lucrări de consolidare și restaurare.

Ridicat o dată cu vechea stăreție, ctitorită de Constantin Vodă Șerban (1654–1658), transformată apoi în reședință mitropolitană, paraclisul a fost consolidat pe vremea mitropolitului Teodosie (1668–1672 și 1679–1708), cu contribuția domnitorului Gheorghe Duca (1673–1678), când se presupune că i s-a dat și hramul Sfântul Mare Mucenic Gheorghe. Mai târziu, în 1723, cum amintește pisania grecească a versificatorului Dumitru Nottara, de pe peretele dinspre nord, i s-au făcut lucrări radicale de restaurare și înfrumusețare de către domnitorul Nicolae Mavrocordat (1719–1730) și Mitropolitul Daniil (1719–1731), înfățișați în chip de

ctitori pe peretele dinspre apus. Între altele, paraclisul a fost zugrăvit, i s-a făcut tâmpla de lemn sculptat în stil brâncovenesc și ușa din două canate, fixată în ramă cioplită în piatră. Acum, i s-a dat, ca al doilea hram, Sfântul Daniil. În anul 1880, în vremea mitropolitului primat Calinic Miclescu (1875–1886), pictorul G. I. Pompilian a spălat și a completat zugrăveala căzută pe alocuri, iar peste câteva decenii, între 1960–1961, vrednicul de pomenire patriarhul Justinian (1948–1977) a refăcut turla de pe naos, căzută în urma unui cutremur în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. În spiritul înaintașilor săi, între anii 1987–1989, Prea. Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a rânduit conservarea și restaurarea tâmplesii și consolidarea exteriorului.

Prin eleganța proporțiilor, absida pentagonală și turla sa sveltă, prin valoarea picturii bine conservate, frumusețea compoziției decorative și măiestria cu care este lucrată tâmpla de lemn ajurat și poleit, paraclisul își merită atributul de unicat de artă și arhitectură, adevărat giuvaer al Reședinței Patriarhale. La aceasta se adaugă și faptul că paraclisul adăpostește o parte din Moaștele Sfântului Ioan Gură de Aur ferecate într-o ripidă de argint aurit și așezate într-o raclă cu geam, de stejar sculptat. Ele au fost dăruite Patriarhiei Române de Cardinalul Florenței, Silvano Piovanelli, cu prilejul vizitei la București, în octombrie 1977.

Sfințirea paraclisului, după lucrările din ultimele decenii, s-a tot amânat, dar Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist n-a dat-o uitării, așa cum însuși mărturisește: "Purtam de mult timp în sufletul meu nădejdea să o împlinesc cândva". Și iată, Dumnezeu a ajutat Prea Fericirii Sale să sfințească paraclisul în acest an, chiar la 7 februarie, când își aniversează ziua de naștere.

Alături de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, la slujba de sfințire a luat parte un sobor de ierarhi ai Sfântului Sinod, alcătuit din Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, Î. P. S. Mitropolit Petru al Basarabiei și Î. P. S. Mitropolit Serafim al Germaniei și Europei centrale, P. S. Episcop Laurențiu al Caransebeșului și P. S. Episcop Sofronie al Ungariei, precum și P. S. Teofan Sinaitul și P. S. Vincențiu Ploieșteanul, Episcopi Vicari Patriarhali, P. S. Teodosie Snagoveanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor și P. S. Visarion Rășinăreanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

Potrivit rânduielilor tipiconale, duminică seara s-a săvârșit slujba vecerniei, iar a doua zi, luni, 7 februarie, dimineața, la orele 8.30, în prezența credincioșilor, grupați în vestibul și în foisorul de la intrare, spațiul din paraclis fiind prea mic pentru a-i putea cuprinde pe toți, s-a oficiat sfințirea apei. La timpul convenit, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și ierarhii slujitori, înconjurați de preoți și diaconi de la Catedrala Patriarhală, au săvârșit spălarea și ungerea cu Sfântul și Marele Mir a Sfântului Prestol, timp în care s-a dat citire următorului document:

ACT DE SFINȚIRE

Cu vrerea Tatălui, cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea Sfântului Duh, sfințitu-s-a acest dumnezeiesc paraclis astăzi, 7 februarie 2000, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în al paisprezecelea an curgător al arhipăstoririi în Scaunul patriarhal, în prezența unui important număr de ierarhi, preoți și credincioși ai Bisericii noastre.

Evenimentul a avut loc ca urmare a lucrărilor executate în anii 1960 și 1961, când vrednicul de pomenire Patriarhul Justinian a refăcut turla de pe naos, și între anii 1987–1989, când s-a restaurat catapeteasma, grav afectată de trecerea timpului și s-a curățat pictura.

Mulțumind cu adâncă smerenie lui Dumnezeu pentru această împlinire, să-L rugăm să-și îndrepte fața către acest altar, primind rugăciunile ce se vor înălța aici, în "sfântul, cel mai presus de ceruri și duhovnicescul Său jertfelnic, Amin!".

Actul de sfințire, scris pe pergament și semnat de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și de soborul slujitorilor, a fost așezat în piciorul Sfintei Mese, dimpreună cu Sfintele Moaște, și s-au pecetluit cu târnoseală, apoi, Sfânta Masă, pe care s-au aplicat icoanele celor patru Apostoli și Evangheliști, a fost acoperită cu un giulgiu de borangic și cu veșmintele rânduite, după care s-a trecut la stropirea cu aghiasmă și ungerea cu Sfântul și Marele Mir a Sfântului Altar, a icoanelor din catapeteasmă și a bisericii în interior.

La sfârșitul slujbei de sfințire Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a adresat celor prezenți un scurt cuvânt de zidire sufletească, apoi împreună cu ierarhii slujitori, învesmântați în odăjdii, înconjurați de preoți și diaconi, s-au deplasat la Catedrala Patriarhală, pentru slujba Sfintei Liturghii, străbătând distanța dintre paraclis și catedrală prin mulțimea credincioșilor, înșiruiți pe două rânduri, care au ținut să exprime astfel Prea Fericirii Sale sentimentele lor de prețuire și recunoștință la împlinirea vârstei de 85 de ani.

Între timp, în paraclis, după slujba de sfințire, Prea Sfințitul Episcop Vicar Patriarhal Teofan Sinaitul, ajutat de preoți și diaconi anume rânduiți, a săvârșit Sfânta Liturghie, după care, potrivit datinei, credincioșii au trecut prin Sfântul Altar, pentru a se închina și săruta Sfânta Masă și Moaștele Sfântului Ioan Gură de Aur, procesiunea prelungindu-se până seara târziu.

Slujba Sfintei Liturghii

Dis-de-diminează, în Catedrala Patriarhală, pregătită sărbătorește pentru acest popas duhovnicesc, s-au adunat în număr mare preoți din București și împrejurimi; studenți teologi și elevi seminariști, împreună cu profesorii lor, călugări și călugărițe, precum și numeroși credincioși, în majoritate tineri, pentru a întâmpina după datină, cu Imnul arhieresc, pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și pe membrii Sfântului Sinod. Erau de față consilieri de la Administrația Patriarhală și Arhiepiscopia Bucureștilor, protopopi din Capitală, stareți și starețe de mănăstiri, precum și deputați, senatori și personalități ale culturii și vieții publice românești.

După slujba Sfintei Liturghii, săvârșită de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, înconjurat de soborul arhierilor, de preoți și diaconi, s-au înălțat rugăciuni de mulțumire și recunoștință către Bunul Dumnezeu pentru cei 85 de ani dăruiți până acum Prea Fericirii Sale și pentru a-i dărui și în continuare Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist zile îndelungate, sănătate și spor în greaua misiune de Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române.

Aducând aleasă cinstire Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, la împlinirea vârstei de 85 de ani, din partea membrilor Sfântului Sinod, a clerului și credincioșilor Bisericii noastre, Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și

Bucovinei a adresat Prea Fericirii Sale un călduros cuvânt de omagiere (publicat în revista "Glasul Bisericii").

Îmbrățișând frățeste pe Î. P. S. Mitropolit Daniel pentru gândurile frumoase și pentru felicitările adresate, Prea Fericitul Părinte Teoctist a rostit o emoționantă cuvântare.

Cuvântul său cald și părintesc a mișcat inimile tuturor și le-a întărit nădejdea că Biserica noastră, sub călăuzirea Întâistătorului ei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, își va împlini cu cinste și de acum înainte misiunea ei sfântă în viața neamului românesc.

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a oferit Crucea Patriarhală Părintelui Constantin Caraisaridis, preot la Atena și profesor la Facultatea de Teologie din Craiova, pentru dragostea și atașamentul arătate de Cucernicia Sa, de-a lungul anilor, Bisericii Ortodoxe Române.

După intonarea Imnului patriarhal, de către Corala "Nicolae Lungu" a Sfintei Patriarhii, dirijată de P. C. Pr. Constantin Drăgușin, care a dat și răspunsurile la Sfânta Liturghie, Prea Fericitul Părinte Teoctist și membrii Sfântului Sinod au ieșit din Catedrală, în urările de dragoste și prețuire ale celor prezenți și s-au îndreptat spre holul cel mare al Palatului Patriarhiei, pentru a participa la adunarea festivă de sărbătorire a Prea Fericirii Sale cu prilejul aniversării zilei de naștere.

Adunare festivă

Patriarhia Română și Societatea Română de Radiodifuziune au organizat în holul cel mare al Palatului Patriarhiei o adunare festivă dedicată sărbătoririi Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la împlinirea vârstei de 85 de ani. Participarea Societății Române de Radiodifuziune la această festivitate a fost determinată de aniversarea împlinirii unui deceniu de la prima transmisie la radio, în direct, a slujbei Sfintei Liturghii de la Catedrala Patriarhală, oficiată în 1990 chiar de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist. De atunci, slujba Sfintei Liturghii se transmite în direct, la radio, în fiecare duminică, încât a devenit o tradiție a vieții noastre spirituale. Întrucât acest eveniment a coincis cu aniversarea zilei de naștere a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, conducerea Societății Române de Radiodifuziune a emis o medalie și o plachetă omagială, cu valoare numismatică, pe care le-a oferit Prea Fericirii Sale, în cadrul acestei festivități, ca semn de prețuire și aleasă cinstire pentru lucrarea ziditoare ce-o desfășoară, cu statornicie și dăruire, în folosul Bisericii și neamului românesc.

La adunarea festivă, alături de membrii Sfântului Sinod care au slujit în sobor la sfințirea paraclisului și la slujba Sfintei Liturghii, au fost prezenți și alți ierarhi ai Sfântului Sinod, sosiți în București, de la eparhii, în cursul dimineții sau în jurul prânzului, și anume: P. S. Episcop Gherasim al Râmnicului, P. S. Episcop Epifanie al Buzăului, P. S. Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului, P. S. Episcop Galaction al Alexandriei și Teleormanului, precum și P. S. Arhiepiscop Vicar Irineu Slătineanu al Episcopiei Râmnicului. Au fost, de asemenea, prezenți Î. P. S. Mitropolit Grigorie de Velico-Târnovo, reprezentantul Sanctității Sale Patriarh Maxim al Bulgariei și P. C. Pr. Constantin Caraisaridis din Grecia. Printre invitați s-au numărat și Excelența Sa Jean Claude Périsset, Nunțitul Papal la București, Î. P. S. Ioan Robu, Arhiepiscop și Mitropolit romano-catolic de București și Mgr. Albert Rauh, directorul Institutului romano-catolic pentru Bisericile Orientale de

la Regensburg-Germania. De asemenea, între cei de față s-au mai aflat și Î. P. S. Mitropolit Vladimir de la Chișinău și P. S. Episcop Justinian de la Tighina. Au mai participat reprezentanți ai Președinției, Guvernului și Parlamentului, generali și ofițeri superiori, personalități ale culturii și vieții publice, conducerea Societății Române de Radiodifuziune, colaboratori ai Prea Fericirii Sale de la Administrația Patriarhală și Arhiepiscopia Bucureștilor, profesori de la școlile teologice, protopopi, stareți, preoți, călugări, reporteri de televiziune și corepondenți de presă de la ziarele centrale, precum și membri ai corpului diplomatic.

Adunarea festivă a fost deschisă de P. S. Teofan Sinaitul, Episcop Vicar Patriarhal, care a arătat că **"obștea ortodoxă românească s-a adunat astăzi pentru a cinste după cuviință pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, ce împlinește anul acesta mai multe soroace: 14 ani de pastorație ca Întâistător al Bisericii Ortodoxe Române, peste 70 de ani de viață monahală, 50 de ani de când poartă responsabilitatea de Arhiereu în sânul Bisericii noastre și, bineînțeles, frumoasa vârstă de 85 de ani"**. În acest cadru, Prea Sfinția Sa a evocat pe scurt personalitatea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, **"care reflectă acum, la apogeul experienței și al vârstei mature, dominantele unei alcătuirii caracteristice Ortodoxiei românești: înfrățit cu credința, înaintemergător cu făclia sfințeniei și a dreptății, învățând pe toți să poarte grija lucrurilor bune, ca nimeni să nu rămână fără roade"**.

În continuare a luat cuvântul Dl Andrei Dimitriu, director general al Societății Române de Radiodifuziune, care a adresat, în numele său, precum și al colegilor din Societatea Română de Radiodifuziune, **"ani mulți cu sănătate și împliniri, sub aceleași binecuvântate auspicii, cu har, iar grația Bunului Nostru Mântuitor să ne ocrotească pe toți. La mulți ani!"**.

A luat, apoi, cuvântul Dl Consilier prezidențial Traian Radu Negrei, care a transmis Prea Fericirii Sale un mesaj de felicitare din partea Președintelui României, Dl Prof. Emil Constantinescu, în care se spune: **"Acum, când împliniți o frumoasă vârstă, țin să-mi exprim încă o dată încrederea și speranța în rolul Bisericii ca sursă de armonie socială și bunăvoie între toți credincioșii, în spiritul moralei și unității creștine. Vă urez multă sănătate, putere de muncă și spor în strădania de a păstra cu înțelepciune și har comunitatea Bisericii Ortodoxe Române căreia îi sunteți Întâistător. La mulți ani!"**.

Un emoționant mesaj de felicitare a primit Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist de la Sanctitatea Sa Patriarhul Maxim al Bulgariei, citit în auzul celor prezenți de Î. P. S. Mitropolit Grigorie de Velico-Târnovo, în care se spune: **"Vă rog să primiți sfintele noastre urări de sănătate și multă putere în activitatea viitoare, de care să ne bucurăm nu numai noi, reprezentanții Bisericii Bulgare, ci și întreaga Ortodoxie. Să vă avem între noi, în Ortodoxie, cu multă sănătate și binefacerile lucrării Prea Fericirii Voastre să dea roade multe și bogate, cum dă acum, tot așa și în viitor, de care să se bucure întreaga Ortodoxie și Biserica Ortodoxă Bulgară. La mulți ani!"**.

Calde și sincere urări de sănătate a mai exprimat Prea Fericirii Sale, în nume personal și din partea Î. P. S. Arhiepiscop Hristodoulos al Atenei și a toată Elada, Părintele Constantin Caraisaridis, care a spus: **"Vă mulțumesc că pot să transmit urările de sănătate din partea Î. P. S. Arhiepiscop al Atenei și a toată"**

Elada, Hristodoulos, dar în același timp să-mi exprim și sentimentele personale de recunoștință că Prea Fericirea Voastră ați ales ziua aceasta mare pentru Prea Fericirea Voastră și pentru Biserica Ortodoxă Română ca să-mi oferiți Crucea Patriarhală. Eu vă declar că, așa cum slujesc Biserica Ortodoxă Română ca profesor la Facultatea de Teologie din Craiova și ca un prieten sincer al Bisericii Ortodoxe Române la Atena, voi continua activitatea mea și voi fi fiu duhovnicesc devotat al Prea Fericirii Voastre".

Încheind șirul vorbitorilor, timpul fiind înaintat, Excelența Sa Jean Claude Périsset, Nunțiu Papal la București, a spus: "Dumnezeu V-a dat acești ani, Prea Fericirea Voastră, și vă doresc să Vă dea putere să transmiteți noilor generații, ca mărturisitor, această comoară a vieții pe care ați trăit-o în Biserica lui Hristos. Ca monah la mănăstirea Vorona, ca student la Facultatea de Teologie din București în anii grei ai celui de-al doilea război mondial, apoi, ca episcop, mitropolit și patriarh, trebuind să suportați limitele impuse de regimul comunist, ați luptat lupta cea bună a credinței. Să dea Dumnezeu să ne deschidem brațele ca să putem intra împreună uniți pe poarta care este Hristos, refăcând unitatea Bisericii Sale. La mulți ani!".

Mulțumind tuturor pentru prezență și pentru felicitările ce i-au fost adresate cu prilejul împlinirii celor 85 de ani, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, în cuvinte emoționante, s-a referit la împlinirea vieții sale cu viața Bisericii strămoșești, pe care a slujit-o din tinerețe, în vremuri deosebit de grele, având pildă pe vrednicii săi înaintași.

Potrivit datinei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a invitat pe toți participanții la recepția oferită cu acest prilej în Salonul cel mare al Palatului Patriarhiei, care s-a desfășurat într-o ambianță plăcută, de unde n-au lipsit toasururile și urările în sănătatea Prea Fericirii Sale. Cu vioiciunea-i caracteristică, cu gânduri senine și pline de nădejde în ajutorul lui Dumnezeu pentru viitor, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist s-a întreținut îndeaproape cu cei prezenți, adresându-le tuturor aceleași urări de sănătate și bogate împliniri.

După recepție, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, însoțit de Î. P. S. Mitropolit Petru al Basarabiei, Î. P. S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei, P. S. Episcop Sofronie al Ungariei și P. S. Episcop Vicar Patriarhal Teofan Sinaitul, i-a vizitat pe bătrânii de la căminul din strada Radu-Vodă, cărora le-a oferit masa de seară. Servind masa împreună cu bătrânii din acest cămin, Prea Fericirea Sa și ierarhii însoțitori s-au întreținut îndelung cu aceștia, întărindu-i duhovnicește în suferințele lor.

Cu prilejul aniversării zilei de naștere, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit telegrame, mesaje și scrisori de felicitare din partea Întâistăților Bisericii Ortodoxe surori, conducătorilor unor culte creștine, comunităților ortodoxe române de peste hotare, a unor personalități ale vieții culturale din țară și străinătate, precum și de la un mare număr de clerici și credincioși, mărturie a dragostei și prețuirii de care se bucură Prea Fericirea Sa în obștea Ortodoxiei, în lumea creștină și în viața publică internă și internațională.

Împreună cu toți fiii săi duhovnicești, adresăm și noi Prea Fericirii Sale, la împlinirea vârstei de 85 de ani, tradiționala urare românească: "Întru mulți ani cu sănătate, Prea Fericite Părinte Patriarh!".

OMAGIU JUBILIAR
PREA FERICITULUI
PĂRINTE PATRIARH
TEOCTIST
LA ANIVERSAREA
A 85 DE ANI DE VIAȚĂ
ȘI A 50 DE ANI DE
ARHIERIE

CUVÂNTĂRI, MESAJE, TELEGRAME,
SCRISORI, CONSEMĂRI DE PRESĂ

7 FEBRUARIE 2000

Aniversarea a 85 de ani de viață

PREA FERICITUL PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST.
85 DE ANI DE VIAȚĂ DE ARHIERIE ÎN SLUJBA
MISIUNII ȘI UNITĂȚII BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a împlinit venerabila vârstă de 85 de ani de viață și 50 de ani de arhierie. O viață, iată, aproape cât un veac de lungă, în timpul căreia, Prea Fericirea Sa a fost martorul multor evenimente care au marcat România și lumea, în general, în această ultimă parte a mileniului II de viață creștină.

Anii au trecut, potrivit voinței dumnezeiești, în viața Prea Fericirii Sale, unul după altul, cu încărcătura lor de bucurie și încercare. Ambele i-au marcat pelerinajul pământean, structurând o personalitate bine definită, atât în viața personală, cât și în cea "de cetate". Pentru cei ce-l cunosc în ambele ipostaze care, de fapt, se întrepătrund în mod firesc, viața Prea Fericirii Sale este o căutare și o trăire continuă a echilibrului, a dreptei socoteli, cum spun Părinții, izvor a toată înțelepciunea, a unității.

Extremele, exagerările, punctele de vedere radicale nu i-au plăcut nicio dată. Atât în domeniul ascezei, al evlaviei, al relației cu familia etc., cât și în împlinirea numeroaselor și variatelor responsabilități ce le-a avut și le are în continuare în viața Bisericii, Prea Fericirea Sa a făcut o alegere clară și anume: între "vijelia", "cutremurul", "focul" atitudinilor extreme și "adierea de vânt lin" a cumpătării, echilibrului și discernământului în toate, a ales pe cea din urmă, conștient că "*acolo va fi Domnul*" (III Regi XIX, 11-12). N-a fost o alegere conform unei strategii elaborate și urmate punct cu punct, ci consecința firească a unei educații armonioase, într-o familie numeroasă cu părinți sfinți, a unei vieți monahale îndelungate la picioarele multor duhovnici îmbunătățiți, în ucenicia de zeci de ani a vizionarului Patriarh Justinian și, nu în ultimul rând, ca urmare a multor bucurii și a intenselor încercări care l-au însoțit în purtarea crucii de Episcop, Mitropolit și, mai ales, de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Responsabilitatea de Întâistătător al Bisericii Dreptmăritoare a lui Dumnezeu din România poate fi considerată acum, la aproape 15 ani de patriarhat, ca o ofrandă a unei vieți puse în slujba misiunii și unității Bisericii. Golgota primilor patru ani de slujire patriarhală, continuată de nu mai puțin intensă purtare a crucii din primii ani de după evenimentele din decembrie 1989, sunt urmate acum de trăirea multor momente de înviere, nelipsite nici ele de încercări. Acestea însă sunt acceptate și trăite cu seninătate, fără panică, cu încredere în milostivirea lui Dumnezeu, în lumina unei experiențe de decenii, care arată că bucuria Învierii este precedată de răstigniri continue.

Misiune și unitate. Realizarea unității prin misiune, bazată, în primul rând, pe jertfă personală este convingerea cu care își călăuzește Prea Fericitul Părinte **Teoctist** slujirea de Patriarh în Biserica lui Hristos din România. Misiunea împlinită împreună cu frații întru arhierie (în fața cărora nu de puține ori se smerește pentru a-i ajuta să rămână în unitate), împreună cu preoții de parohie (pe care-i consideră elementul esențial în actul misionar concret), cu monahii din mănăstiri (cu care își identifică viața în ipostaza de patriarh-monah) și cu tot poporul lui Dumnezeu (în mijlocul căruia se simte atât de fericit) are drept rezultat, pentru Prea Fericirea Sa, realizarea unității și trăirea ei autentică într-o lume ispășită de tendințe, uneori centrifuge, chiar în domeniul ecleziastic.

Unitatea în viața sinodală, părtășia misionară întru ierarhi, preoți și mireni, echilibrul între viața contemplativă și acțiunea de caritate în toate aspectele sale, fidelitatea absolută față de credința dreptmăritoare și deschiderea senină față de ecumenism, menținerea unor legături normale cu puterea politică în interesul Bisericii, dublată de convingerea fermă că misiunea acesteia nu se împlinește plenar decât în autonomia Bisericii – iată câteva elemente care pot face parte din testamentul pe care Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** îl va lăsa, când voia lui Dumnezeu va fi, urmașului în scaunul de patriarh, fraților arhieriei, preoților și întregii Biserici Ortodoxe din România.

Toate cele mărturisite mai sus se regăsesc, într-un fel sau altul, în numeroasele scrisori pe care Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** le-a primit din partea oamenilor de rând sau mai marilor zilei în diferite domenii din Țară și din afara ei, cu prilejul împlinirii a 85 de ani de viață și a 50 de ani de arhierie. Considerând că mărturia liberă și sinceră a altora despre o persoană creionează profilul acesteia în modul cel mai obiectiv cu putință, facem publice gândurile celor ce au voit să se exprime la acest dublu popas sărăbătoresc din viața Prea Fericitului Părinte Patriarh **Teoctist**.

Lecturând aceste gânduri, cititorul se va regăsi cu siguranță în mijlocul celor ce se roagă lui Dumnezeu pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist**, ca să fie "dăruit sfintelor Biserici în pace, întreg, cinstit, sănătos, îndelungat în zile, drept învățând cuvântul adevărului".

† TEOFAN SINAITUL
Episcop, Vicar patriarhal

POPAS DE MULȚUMIRE PENTRU MARELE DAR AL VIEȚII, LA 85 DE ANI

7 februarie. Zi de mare sărbătoare pentru Biserica noastră. Întâistătorul ei, Prea Fericitul Părinte Teoctist, împlinește patriarhala vârstă de 85 de ani, aducând mulțumire lui Dumnezeu pentru atât de generosul dar al vieții.

În zorii zilei, un număr mare de preoți, studenți teologi, elevi seminariști, călugări și călugărițe, precum și numeroși credincioși, au urcat cu emoție către "altarul capitalei", să aducă slavă lui Dumnezeu alături de păstorul lor.

Prea Fericirea Sa și-a serbat această zi petrecând între "bucuria slujirii" și "slujirea bucuriei", de la "Liturghie" la "liturghie", coborând, adică, de la slujirea lui Dumnezeu pe "altarul străbun", pe "treptele slujirii" aproapei, în căminul de bătrâni de la "Radu Vodă".

Ziua a debutat, așadar, cu un moment intim, pentru a se încheia cu aceeași notă de intimitate, dublată, de astă dată, și de o fierbinte grijă și compasiune față de cei singuri.

Sfințirea Paraclisului patriarhal. Paraclisul patriarhal este deopotrivă locul unde Părintele Patriarh îngenunchează adesea, când rămâne singur cu Dumnezeu, rugându-se pentru "monahul" sau "arhiereul" Teoctist, și altarul care a văzut de atâtea ori un patriarh frământat pentru destinul Bisericii căreia îi "jurase" slujire.

Aici au îngenuncheat toți patriarhii noștri: Miron, Nicodim, Justinian, Iustin, iar acum Teoctist, cerând lui Dumnezeu oblăduire pentru Biserica Sa în mijlocul marilor probleme ce s-au năpustit asupra ei de-a lungul vremurilor. Și, iată că acum, în această zi aniversară, Prea Fericirea Sa găsește cu cale să-și arate recunoștința față de acest lăcaș sfânt – martor al atâtor rugi, speranțe, lacrimi poate ...

Astfel, în urma unor importante lucrări de restaurare, parte din ele efectuate de vrednicul de pomenire Patriarh Justinian Marina, parte de actualul Patriarh, are loc sfințirea acestui altar de "taină", prin depunerea documentului pe care stă scris:

"Cu vrerea Tatălui, cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea Sfântului Duh, sfințitu-s-a acest dumnezeiesc paraclis astăzi, 7 februarie 2000, de către Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în al cincisprezecelea an curgător al arhipăstoririi în scaunul patriarhal, în prezența unui important număr de ierarhi, preoți, diaconi și credincioși ai Bisericii noastre.

Evenimentul a avut loc ca urmare a lucrărilor executate în anii 1960–1961, când vrednicul de pomenire Patriarh Justinian a refăcut turla de

peste naos, și în anii 1987–1989, când s-a restaurat catapeteasma, grav afectată de trecerea timpului, și s-a curățit pictura.

Mulțumind cu adâncă smerenie lui Dumnezeu pentru această împlinire, să-L rugăm să-și îndrepte fața către acest altar, primind rugăciunile ce se vor înălța aici, în "sfântul, cel mai presus de ceruri și duhovnicescul Său jertfelnic, Amin". Semnează, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, ceilalți membri ai Sfântului Sinod slujitori: Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, Î. P. S. Mitropolit Petru al Basarabiei, Î. P. S. Mitropolit Serafim al Germaniei și Europei Centrale, P. S. Episcop Laurențiu al Caransebeșului, P. S. Episcop Sofronie al Ungariei, precum și P. S. Teofan Sinaitul și P. S. Vincențiu Ploieșteanul, Episcopi-Vicari Patriarhali, P. S. Teodosie Snagoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor și P. S. Visarion Râșnăreanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, alți clerici și demnitari.

După oficierea sfințirii, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și-a manifestat mulțumirea și recunoștința sa față de Dumnezeu, rostind un emoționant cuvânt.

În continuare, P. F. Părinte Patriarh și ierarhii slujitori au trecut în Catedrala Patriarhală, rămânând în paraclis doar Prea Sfințitul Episcop Teofan Sinaitul, împreună cu preoți și diaconi slujitori, pentru a oficia Sfânta Liturghie, după care, potrivit datinei, toți credincioșii au trecut prin sfântul altar, pentru a se închina și a săruta sfânta masă și moaștele Sf. Ioan Gură de Aur, ce sunt păstrate aici.

În Catedrala Patriarhală, în prezența părinților consilieri și a celorlalți colaboratori ai săi, în prezența a numeroși preoți din capitală și împrejurimi, stareți și starețe, studenți teologi, elevi seminariști, deputați, senatori, personalități ale culturii și vieții publice românești, precum și a unui impresionant număr de credincioși, P. F. Părinte Teoctist a adus mulțumiri lui Dumnezeu în cadrul Sfintei Liturghii, pe care a săvârșit-o în sobor cu ceilalți preoți, pentru cei 85 de ani de viață.

Din partea Sfântului Sinod al Bisericii noastre, la sfârșitul sfintei slujbe, a urat Prea Fericirii Sale ani mulți și binecuvântați de Dumnezeu, Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, care a și transpus cunoscutul dicton raționalist "Cuget, deci exist", într-unul creștin – "Iubesc, deci exist" –, arătând că atât originea, cât și sensul și scopul existenței noastre pe pământ, este iubirea. Iubirea Părintelui Patriarh pentru Biserica acestui neam a fost aceea care, deopotrivă l-a plămădit, l-a însuflețit și l-a călăuzit, binecuvântându-i anii îndelungați de trudă și jertfă în "ogorul Domnului".

Mulțumind Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Daniel pentru omagiul adus, precum și tuturor celor ce au ținut să-și manifeste prețuirea lor prin participarea la acest eveniment "unic", Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a ținut să răspundă, rostind cuvinte emoționante, revelându-i-se ca un patri-

arh, pe cât de mare, pe atât de cald și de apropiat. A evocat chipul părinților săi după trup, cărora le datorează viața, și al părinților săi duhovnicești, cărora le datorează formarea, pe toți aducându-ni-i model nouă, celor ce ne datorează slujirea.

În încheiere, Prea Fericirea Sa a oferit vrednicului preot grec Constantin Karaisaridis, profesor la Facultatea de Teologie din Craiova, Crucea Patriarhală, în semn de mare prețuire.

Festivitatea omagială. După Sfânta Liturghie, a fost organizată în holul Palatului Patriarhiei o festivitate specială, unde, ierarhilor slujitori li s-au adăugat și alți membri ai Sfântului Sinod, sosiți în cursul dimineții la București: P. S. Episcop Gherasim al Râmnicului, P. S. Episcop Epifanie al Buzăului, P. S. Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului, P. S. Episcop Galaction al Alexandriei și Teleormanului și P. S. Arhiepiscop-vicar Irineu Slătineanul al Episcopiei Râmnicului.

De asemenea, au mai fost prezenți: Î. P. S. Mitropolit Grigorie de Velico Târnovo-Bulgaria, Î. P. S. Ioan Robu, Arhiepiscop și Mitropolit romano-catolic de București, Î. P. S. Mitropolit Vladimir de la Chișinău, P. S. Episcop Justinian de la Tighina, Mgr. Albert Rauh, Directorul Institutului romano-catolic pentru Bisericiile Orientale de la Regensburg-Germania, reprezentanți ai Președinției, Guvernului și Parlamentului, generali și ofițeri superiori, personalități ale culturii și vieții publice.

După un scurt cuvânt introductiv al P. S. Episcop Teofan Sinaitul, prin care s-a subliniat importanța acestei aniversări pentru Prea Fericirea Sa în particular, ca și pentru întreaga noastră Biserică, Societatea Română de Radiodifuziune, prin Președintele acesteia, Dl Andrei Dimitriu, a oferit Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist o medalie și o plachetă omagială cu valoare numismatică, în semn de prețuire pentru lucrarea ziditoare ce o desfășoară în folosul Bisericii și neamului românesc.

În cuvântul domniei sale, dl președinte al Radiodifuziunii a justificat acest act ca fiind prilejuit de aniversarea unui deceniu de la transmiterea pe undă radio a primei Sfinte Liturghii, slujită chiar de Prea Fericirea Sa, de atunci aceasta devenind o constantă pentru radioul românesc, în zilele de duminică și sărbătoare.

În continuare, dl Consilier Prezidențial Traian-Radu Negrei a prezentat, din partea dlui prof. Emil Constantinescu, Președintele României, următorul mesaj de felicitare:

"Acum, când împliniți o frumoasă și senină vârstă, țin să-mi exprim încă o dată încrederea și speranța în rolul Bisericii ca sursă de armonie socială și bunăvoire între toți credincioșii, în spiritul învățaturii morale și unității creștine.

Vă urez multă sănătate, putere de muncă și spor în strădania de a păstori cu înțelepciune și har Biserica Ortodoxă Română, căreia îi sunteți Întâistător. La mulți ani!".

În numele Prea Fericitului Părinte Patriarh Maxim al Bulgariei, a adus un cald și frățesc omagiu Î. P. S. Mitropolit Grigorie de Velico-Târnovo:

"Vă rog să primiți sfintele Noastre urări de sănătate și multă putere în activitatea viitoare, de care să ne bucurăm nu numai noi, reprezentanții Bisericii Bulgare, ci și întreaga Ortodoxie. Să Vă avem între noi, în Ortodoxie, cu multă sănătate, pentru ca binefacerile lucrării Prea Fericirii Voastre să dea roade multe și bogate și în viitor, ca și acum, de acestea bucurându-se și Biserica Bulgară, dar și întreaga Ortodoxie. La mulți ani!".

Din partea Prea Fericitului Părinte Arhiepiscop Hristodoulos al Greciei a vorbit P. C. Preot Constantin Karaisaridis:

"Vă mulțumesc că pot să transmit urările de sănătate din partea Î. P. S. Hristodulos, Arhiepiscopul Athenei și a toată Grecia, dar, în același timp, să-mi exprim și sentimentele personale de recunoștință pentru că Prea Fericirea Voastră ați ales ziua aceasta atât de mare pentru Prea Fericirea Voastră și pentru Biserica Ortodoxă Română ca să-mi oferiți Crucea Pătriarhală. Vreau să Vă încredințez că, după cum slujesc, ca un prieten sincer, Biserica Ortodoxă Română, în calitate de profesor la Facultatea de Teologie din Craiova, tot așa și la Athena, voi continua activitatea mea și voi fi fiu duhovnicesc devotat al Prea Fericirii Voastre".

Prezent la festivitate, Excelența Sa Jean Cláude Périsset, Nunțiu papal la București, a adresat Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist următorul cuvânt de felicitare:

"Dumnezeu V-a dat acești ani, Prea Fericirea Voastră, și Vă doresc să Vă dea putere să transmiteți noilor generații, ca mărturisitor, această comoară a vieții pe care ați trăit-o în Biserica lui Hristos. Ca monah la Mănăstirea Vorona, ca student la Facultatea de Teologie din București în anii grei ai celui de-al doilea război mondial, apoi ca episcop, mitropolit și patriarh, trebuind să suportați limitele impuse de regimul comunist, ați luptat lupta cea bună a credinței. Să dea Dumnezeu să ne deschidem brațele ca să putem intra împreună, uniți, pe "ușa" care este Hristos, refăcând unitatea Bisericii Sale. La mulți ani!".

Mulțumind tuturor celor ce i-au adresat cuvinte înalte și frumoase, ca și tuturor celor ce au înfrumusețat acest eveniment prin simpla lor prezență, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a încheiat festivitatea, dând glas simțămintelor și gândurilor sale celor mai sincere și mai deschise.

După rostirea cuvântului său, Prea Fericirea Sa a invitat pe toți cei de față la recepția oferită cu acest prilej în salonul mare al Palatului Patriarhiei.

Nenumărate alte mesaje de felicitare și apreciere pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist i-au mai fost adresate și de Întâistătorii celorlalte Biserici Ortodoxe surori, de conducătorii unor culte creștine, de unele personalități ale vieții culturale din țară și de peste hotare, de la arhieriei, precum și de la un număr mare de preoți și credincioși.

Seara, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, însoțit de un grup de ierarhi, a ținut să experimenteze pentru încă o dată – așa cum anticipam la început – "slujirea bucuriei", poposind în mijlocul bătrânilor de la azilul din strada Radu Vodă, oferindu-le acestora cina, servind împreună cu dâșii și întreținându-se îndelung. Au fost clipe înălțătoare ... specifice unei "liturghii" – alta decât cea de la altar – "unei liturghii după Liturghie", în bucuria celor singuri și neajutorăți. Aceștia au închinat un pahar în cinstea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, felicitându-l pentru că la această zi atât de însemnată pentru Prea Fericitul Sa s-a gândit și la dâșii, i-au urat sănătate și îndelungă păstorie a Bisericii neamului și i-au cântat cu lacrimi aceeași urare care stăruise în ziua aceea pe buzele tuturor: "La mulți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh!".

Arhim. **SEBASTIAN PAȘCANU**,
Exarhul mănăstirilor Sfintei Arhiepiscopii
a Bucureștilor

I

CUVÂNTĂRI ANIVERSARE ȘI OMAGIALE

LA SFINȚIREA PARACLISULUI REȘEDINȚEI PATRIARHALE*

Dragii mei,

Cum ați înțeles din Actul de sfințire, purtam de mult timp în sufletul meu îndatorirea și nădejdea să o împlinesc cândva. Și, iată, Dumnezeu ne-a ajutat să împlinim această slujbă astăzi.

Iubiți Părinți și frați, se cuvine a lua aminte că atunci când sfintele altare se deschid și se sfințesc, când sfintele biserici din parohii se înalță, când sfintele mănăstiri și schituri întocmesc rânduielile de viață monahilor și de laudă lui Dumnezeu, după regulile Sfinților Părinți, când pruncii țării se botează și darurile Duhului Sfânt se revarsă cu îmbelșugare asupra lor, transformându-i în fii ai Bisericii, așa cum s-a pogorât și astăzi, pentru a sfinți acest dumnezeiesc altar al paraclisului Sf. Gheorghe din această reședință, să avem credință că Dumnezeu nu ne părăsește niciodată, ci ne ajută când ne îndreptăm către El rugăciunea, iubirea și mulțumirea noastră smerită. Cu fiecare zi închinată lui Dumnezeu și Sfinților Lui, cu fiecare faptă de iubire ne convingem că numai El poate schimba viața noastră și transforma în bine viața lumii întregi. A Lui este slava, închinăciunea și puterea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!

---

* Cuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la Sfințirea Paraclisului Reședinței Patriarhale – 7 februarie 2000.

153
156

ACT DE SFINȚIRE

Cu vrerea Tatălui, cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea Sfântului Duh, sfințitu s-a acest dumnezeiesc paraclis astăzi, 7 februarie 2000, de către Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în al cincisprezecelea an curgător al arhipăstoririi în scaunul patriarhal, în prezența unui important număr de ierarhi, preoți, diaconi și credincioși ai Bisericii noastre.

Evenimentul a avut loc ca urmare a lucrărilor executate în anii 1960 - 1961, când vrednicul de pomenire Patriarh Justinian a refăcut turla de peste naos, și în anii 1987 - 1989, când s-a restaurat catapeteasma, grav afectată de trecerea timpului, și s-a curățit pictura.

Mulțumind cu adâncă smerenie lui Dumnezeu pentru această împlinire, să-L rugăm să-și îndrepte fața către acest altar, primind rugăciunile ce se vor înălța aici, în "sfântul, cel mai presus de ceruri și duhovnicescul Său jertfelnic", Amin.

7.11.2000

+ TEOCTIST

+ Proclie

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

caștin. rezidențial. Ștefan

- + Daniel al Moldovei și Bucuriei
  - + Petru Mitropolit al Răsăritului
  - + Serafim al Gherasimului
  - + Grigorie
  - + Calinic al Răsăritului și Insulelor
  - + Galaction al Alexandriei
  - + Sofronie al Episcopiei Ungariei
  - + Kauriciuș al Carantelor
  - + Teodosie Suagarușul
  - + Iosif al Răsăritului
- Președinte director-general Radio de
a. și un Primate Române
Aschim Macarie
P. Nicolae Băneș
Gheorghe Ștefan
Teodor Ștefan
+ Iosif
+ Sofronie
Proto. Iosif
+ Iosif
+ Iosif
+ Iosif

ISTORICUL PARACLISULUI REȘEDINȚEI PATRIARHIEI

Ridicat odată cu vechea stăreție, ctitorită de Constantin Vodă Șerban (1654–1658), transformată în reședință mitropolitană, ca o sală boltită pe un soclu robust al unei construcții dreptunghiulare, paraclisul a fost consolidat pe vremea mitropolitului Teodosie (1668–1672 și 1679–1708), cu contribuția domnitorului Gheorghe Duca (1673–1678), când se presupune că i s-a dat și hramul Sf. Mare Mucenic Gheorghe. Mai târziu, în 1723, cum amintește pisania grecească a versificatorului Dumitru Nottara, de pe peretele dinspre nord, i s-au făcut lucrări radicale de restaurare și înfrumusețare, de către domnitorul Nicolae Mavrocordat (1719–1730) și mitropolitul Daniil (1719–1731), înfățișați în chip de ctitori pe peretele dinspre apus. Între altele, paraclisul a fost zugrăvit, i s-a făcut tâmpla de lemn sculptat în stil brâncovenesc și ușa în două canate, fixată în ramă cioplită în piatră. Acum, i s-a dat, ca al doilea hram, Sf. Daniil.

În anul 1880, în vremea mitropolitului primat Calinic Miclescu (1875–1886), pictorul G.I. Pompilian a spălat pictura și a completat zugrăveala căzută pe alocuri, iar peste câteva decenii, între 1960–1961, vrednicul de pomenire patriarhul Justinian Marina (1948–1977) a refăcut turla de pe naos, căzută în urma unui cutremur, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. În spiritul tradiției înaintașilor săi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a rânduit, între anii 1987–1989, conservarea și restaurarea tâmplei, grav afectată de trecerea timpului, și curățirea picturii, concomitent cu restaurarea și consolidarea exteriorului.

Paraclisul a fost sfințit, după ultimele lucrări de restaurare în ziua de luni, 7 februarie 2000, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, înconjurat de un sobor de Ierarhi ai Sfântului Sinod, de preoți și diaconi.

PREA FERICITUL PĂTRIARH TEOCTIST A ÎMPLINIT 85 DE ANI*

Când aniversăm ziua de hirotonie sau întronizare a unui ierarh – a spus Î. P. S. Daniel –, aducem mai întâi mulțumiri lui Dumnezeu pentru ajutorul pe care l-a dat ierarhului respectiv în lucrarea de slujire a Bisericii; când aniversăm ziua de naștere a unui slujitor al Bisericii și a fiecărui credincios în parte, atunci, mai întâi aducem mulțumiri lui Dumnezeu pentru binefacerile revărsate asupra întregii vieți a persoanei respective.

Astăzi, noi am adus mulțumire lui Dumnezeu pentru binefacerile revărsate asupra întregii vieți a P. F. Părinte Patriarh Teoctist, ca fiu al Bisericii, ca monah, ca preot și apoi ca arhiepiscop.

Cea dintâi mulțumire, care cuprinde toate aceste mulțumiri pentru binefacerile primite, este recunoștința pentru însuși darul scump al vieții. Ziua de aniversare a nașterii ne aduce aminte că viața noastră, a fiecăruia dintre noi, este dar al lui Dumnezeu. Acest lucru l-a spus într-o formă foarte simplă, concentrată, pe înțelesul tuturor, dar plină de semnificație, poetul nostru național Mihai Eminescu: "din mila Sfântului facem umbră pământului". Nu era obligatoriu ca lumea aceasta să existe și nici nu era o necesitate ca fiecare dintre noi să existăm; se putea și fără noi. Dar, dacă existăm, existăm în primul rând pentru că Dumnezeu ne iubește, chemându-ne la viață și dăruindu-ne-o ca pe darul cel mai sfânt al Său către noi. Ne-a făcut după chipul Său și chipul Său este chipul Sfintei Treimi. Deci, fiecare ființă umană creată după chipul lui Dumnezeu are existența ca dar, iar viața își împlinește rostul său numai atunci când se trăiește cu dăruire de sine. Viața însăși este darul lui Dumnezeu către noi, iar noi cultivăm și facem să rodească acest dar în măsura în care trăim viața ca dăruire de sine față de Dumnezeu și față de aproapele. De aceea, porunca cea mai mare din Sf. Evanghelie este porunca iubirii: "Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău și din toată puterea ta" (Marcu 12, 30). Și a doua poruncă tot așa de mare este "să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși" (Marcu 12, 31). De ce oare, centrul Evangheliei lui Hristos este legea iubirii? Tocmai pentru că viața este dar al lui Dumnezeu și numai când trăim în iubire față de Dumnezeu și față de semenii existența noastră devine dăruire de sine. De aceea, adesea, în cultul Bisericii Ortodoxe se spune să ne dăruim "pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu".

Această dăruire de sine este împlinire de sine. Mântuitorul spune că "cine va voi să-și scape sufletul îl va pierde, iar cine va pierde sufletul său pentru Mine și pentru Evanghelie, acela îl va scăpa" (Marcu 8, 35). Numai în măsura în care iubim pe Dumnezeu și pe semenii noștri existăm cu adevărat.

De aceea, un creștin ortodox nu ar spune **cogito ergo sum**, gândesc deci exist, ci ar spune totdeauna când **iubesc atunci exist cu adevărat**. Această dăruire de sine, ca răspuns al iubirii lui Dumnezeu față de noi, se vede mai ales

---

* Cuvântarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Daniel Ciubotea, privind semnificația momentului.

din forma slujirii lui Dumnezeu și a aproapelui. Când iubirea nu este slujire față de Dumnezeu și față de aproapele poate să rămână egoistă, poate să devină posesivă și neroditoare; dar atunci când viața noastră este iubire față de Dumnezeu, ca slujire adusă Lui prin rugăciune, prin împărtășirea cu Sfintele Taine și prin face-re de bine, atunci avem de-a face cu o iubire curată, o iubire sfântă, și o viață transformată în ofrandă, în prescura, în lucru care se sfințește prin iubirea lui Dumnezeu jertfelnică, arătată în Hristos.

Pornind de la acest adevăr mare al iubirii ca dăruire de sine și ca împlinire a vieții, astăzi am adus mulțumire lui Dumnezeu pentru darul sfânt al vieții dăruit P. F. Părinte Patriarh Teoctist, care a știut din acest dar să facă o dăruire de sine, încă din fragedă copilărie, pentru Hristos și pentru Biserică. Din tinerețe s-a dăruit pe sine devenind monah. Întreaga viață creștină este o viață de jertfă, de dăruire de sine, dar călugăria este o jertfă în mod mai accentuat. De aceea, monahul se prezintă în fața Sfântului Altar sub forma de cruce stând jos pe pardoseală, ca o dăruire totală de sine. Toată slujba de tundere în monahism este o slujbă de dăruire de sine, de jertfelnicie. Și prin această slujbă de bucurie, căci în măsura în care facem din viața noastră dăruire de sine pentru Dumnezeu și pentru semenii, avem bucurie adevărată.

De asemenea, P. F. Părinte Patriarh a accentuat această dăruire de sine când a acceptat să fie diacon. Diaconul este slujitor; este cea dintâi treaptă a preoției, este chipul Mântuitorului care a spălat picioarele ucenicilor la Cina cea de Taină și a zis: "Iată v-am dat vouă pildă", sau "cel ce voiește să fie mai mare între voi, să vă fie vouă slugă". Apoi, o altă treaptă de dăruire de sine, de jertfelnicie, a fost acceptarea preoției. Cu 50 de ani în urmă, în 5 martie 1950, P. F. Părinte Patriarh a fost chemat la altă treaptă jertfelnică și anume cea de arhiereu.

S-a dăruit pe sine pentru Hristos și Biserică în anii de episcop-vicar la București, în anii de episcop la Arad, în anii de mitropolit al Olteniei, în anii de mitropolit al Moldovei și Sucevei și, de 15 ani, se dăruiește pe sine lui Hristos și Bisericii Sale ca Patriarh al României.

Această dăruire de sine s-a arătat ca bucurie și jertfelnicie a P. F. Părinte Patriarh în anii mulți în care a înțeles foarte adesea taina mare a Crucii și a Învierii pe care noi o cântăm în fiecare duminică, atunci când spunem "Iată, prin Cruce, a venit bucurie la toată lumea". Cu atât este mai mare dăruirea de sine cu cât este mai mare simțul răspunderii. Responsabilitatea este cea care răstignește în noi egoismul. Iar cine, prin responsabilitate, se gândește mai întâi nu la sine, ci la Biserica lui Hristos, acela primește și bucurii, bucuria darurilor lui Dumnezeu.

P. F. Părinte Patriarh a cunoscut în anii aceștia de dăruire de sine taina Crucii, pentru că în multe feluri a fost încercat. A păstorit în vremuri grele, a fost episcop-vicar și apoi episcop în vremuri destul de dificile, și mitropolit al Olteniei și al Moldovei în vremuri în care credința era puternic încercată. A simțit ajutorul lui Dumnezeu chiar și atunci în încercări, căci Dumnezeu nu ne trimite niciodată mai mari încercări decât le putem duce. Prin acestea El ne îndeamnă să cunoaștem și mai mult ajutorul Lui. De aceea, a avut și bucuria rodirii, bucuria pe care o dă Hristos celor care cu jertfelnicie se dăruiesc Lui și Bisericii Sale.

Iată de ce, Prea Fericirea Voastră, la acest moment aniversar de 85 de primăveri, suntem recunoscători lui Dumnezeu pentru darul mare al vieții, darul

sfânt care vine de la Sf. Treime. Suntem în același timp îndemnați din tot cugetul nostru să Vă felicităm pentru felul în care ați cultivat darul vieții, pentru că nu este suficient să avem viața ca dar și să existăm, ci cu atât mai mare este vrednicia cuiva cu cât înmulțește acest dar, îl înfrumusețează, dăruindu-se lui Hristos și Bisericii ca o ofrandă sfântă care se adaugă la ofranda sfinților de-a lungul veacurilor, a sfinților slujitori care ne ajută cu rugăciunile lor în viața noastră.

În numele tuturor membrilor Sf. Sinod al B. O. R., în numele clerului și al credincioșilor Bisericii noastre, Vă aducem mulțumiri P. F. Voastre pentru felul în care Vă dăruiti pentru Biserică, pentru felul în care sunteți părinte care arătați multă dragoste față de colegii și fiii duhovnicești din Sinod, față de întregul popor român.

În același timp, Vă felicităm, P. F. Voastră, pentru râvna deosebită cu care iubiți Biserica și în vremuri de încercare, și în vremuri de libertate, pentru că și în libertate avem alte încercări decât cele din timpurile de persecuție. În toate aceste vremuri, P. F. Voastră ați arătat o pasiune deosebită pentru Biserică, o dragoste nețărmurită, ceea ce însemnează că darul sfânt al vieții lucrează cu multă tărie în conștiința și în toată activitatea P. F. Voastre.

Vă dorim ani mulți și binecuvântați, cu roduri tot așa de mari și frumoase ca până acum. Să trăiți întru mulți și fericiți ani!

(Pr. Petru Sidorea
Editura TRINITAS)

*

VIAȚA ESTE DARUL LUI DUMNEZEU*

Iubiți frați și surori în Domnul,

În anumite împrejurări ale vieții trăim clipe unice, îndeosebi când ajungem pe culmea anilor de viață, așa cum am ajuns eu astăzi. Sunt recunoscător Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei pentru cuvintele frumoase rostite cu acest prilej. Mă bucură prezența celorlalți ierarhi, prezența Dumneavoastră, a preoților și credincioșilor din București și din alte părți ale țării.

În asemenea momente, nu se poate da grai sentimentelor pe care le trăiește cineva la vârsta și la responsabilitatea mea în Biserică. Ea, Biserica, ne cheamă și ne alege prin Duhul Sfânt și ne călăuzește pașii spre a sluji credincioșii, care devin, apoi, prin aceeași lucrare de comuniune, frații și colaboratorii noștri. Cum s-a spus foarte frumos, viața este darul lui Dumnezeu. Mulțumesc Bunului Dumnezeu pentru cununa anilor la care El m-a adus. În aceste clipe, îmi aduc aminte cu iubire arzătoare de bunii mei părinți, Dumitru și Marghioala, de cei nouă frați și surori, plecați la cele veșnice, pe care îi pomenesc la fiecare Liturghie și rugăciune. Părinții nu mi-au dat numai viață pământească, ci, cu vegherea lor grijulie creșterii trupești din anii copilăriei, mi-au transmis cu dărnicie din tezaurul de credință și virtuți al sufletului lor, care, cred eu,

---

* Cuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist după slujba Sfintei Liturghii săvârșită în Catedrala Patriarhală în ziua de 7 februarie 2000, ca răspuns la cuvântul omagial al I.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, în prezența unor membri ai Sfântului Sinod, preoți și credincioși.

că a rodit grabnica mea hotărâre de a pleca pe drumul cel foarte anevoios al monahismului, când împlinisem patrusprezece ani.

Alături de sfințele lor chipuri, îmi aduc aminte de învățătorul din sat, Gheorghe Romanescu, și mai târziu, cu anii, s-au adăugat cetele părinților din mănăstirile pe unde Dumnezeu mi-a purtat pașii, de la care am învățat "măsura lucrurilor" întru toate. Pentru toți, mă rog fierbinte, închinându-le gânduri și simțăminte dintre cele mai curate, care se pot rosti în asemenea împrejurare.

Mulțumesc bunilor credincioși, vrednicilor slujitori ai altarelor din Biserica noastră, cărora le sunt recunoscător pentru tot ceea ce fiecare, cu inima și cu fapta, au împlinit lipsurile mele, ca jertfa lucrării noastre comune să fie bineplăcută lui Dumnezeu și oamenilor. Pe toți îi îmbrățișez cu toată dragostea, în primul rând pe frații mei ierarhi din Sfântul Sinod, pe harnicii colaboratori de la Patriarhie, din învățământul teologic de toate treptele, pe cei de la Arhiepiscopia Bucureștilor, consilieri și protopopi. Îi încredințez și cu acest prilej că devotamentul lor pentru Sf. Biserică și pentru creșterea sufletească a fiilor ei, râvnitori statornici în urcușul lor spre desăvârșire, această strădanie a noastră a tuturor, împlinită de noi în spiritul comuniunii slujirii noastre, ne va fi de mare mângâiere și sprijin purtării jugului lui Hristos.

În duhul smereniei neîmplinirilor sfințelor încredințări ale Sfântului Sinod și așteptărilor întregii obști dreptmăritoare românești îmi plec genunchii în fața Prea Sfintei Treimi pentru străbaterea cu credință și răbdare a acestor decenii de viață, pe un drum deseori anevoios și întortocheat, din copilărie și până la vârsta sortită de psalmist ostenețelor dureroase. Dar pentru această picătură de bucurie de astăzi, îndeosebi, rog pe Dumnezeu să dăruiască fiecăruia dintre cei prezenți aceeași stare de bucurie în viață, în familie și în rosturile pe care le aveți în societate. Cu acest dar al bucuriei care izvorăște din bucuria Învierii Domnului nostru Iisus Hristos, putem birui și greutățile cele lăuntrice din ființa noastră, cele personale, dar și pe cele cu care ne zbatem ca popor și ca țară.

Vă rog frățeste să vă alăturați rugăciunii mele ca Dumnezeuul păcii să ne dăruiască pace și bunăvoire între noi și să reverse asupra noastră credință, nădejde și dragoste. Amin!

*

LA SĂRBĂTORIREA ÎNTÂISTĂTORULUI BISERICII NOASTRE*

*Prea Fericite Părinte Patriarh,
Înalt Prea Sfințiile Voastre,
Domnilor miniștri, Doamnelor și domnilor parlamentari,
Sfințiile Voastre, Doamnelor și domnilor,*

Sunt onorat și mândru, deși s-ar impune mai multă smerenie, să fiu prezent astăzi, aici la această fericită sărbătorire a Întâistătorului Bisericii noastre naționale, Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

---

* Cuvântarea Domnului Adrian Dimitriu, Președintele Societății Române de Radiodifuziune.

Ceea ce un popor întreg, păstorit cu atâta iubire și înțelepciune de Prea Fericirea Voastră, simte și vede în toți acești ani este creșterea autorității, a rolului activ al Bisericii Ortodoxe Române în lumea creștină mondială, consolidarea exemplară a credibilității Bisericii, prima instituție din România din acest punct de vedere și lucrarea misionară tot mai evidentă și mai plină de izbânzi.

Lucrarea ziditoare pe care ați făcut-o și o faceți cu atâta spor și dăruire este expresia binecuvântată a gândului creștin de dragoste, iubire și speranță pe care îl ilustrați cu atâta generozitate.

În timpul păstoririi Voastre, prezența pilduitoare ca și reinstalarea mântuitoare a Bisericii strămoșești în sufletele noastre și în societatea românească pe locul pe care Dumnezeu i-a hărăzit-o au reprezentat succesele cele mai importante ale acestei perioade de incertitudini, neliniști și disperări.

Mi-aș permite să reamintesc câteva dintre reușitele Prea Fericirii Voastre care au marcat și vor marca decisiv viața Bisericii Ortodoxe, reușite în care sprijinul partidelor politice, al autorităților, al societății civile, al mass-mediei a fost de o reală importanță: dezvoltarea învățământului teologic; recuperarea într-o bună măsură a bunurilor aparținând Bisericii Ortodoxe Române, reactivarea Mitropoliei Basarabiei, înființarea Mitropoliei Germaniei și Europei Centrale; deschiderea ecumenică care a permis dialogul plin de promisiuni cu toate bisericile creștine; primirea la București în dragoste frățească a Sanctității Sale Papa Ioan Paul al doilea, primul urmaș în scaunul Sfântului Petru într-o țară majoritar ortodoxă, buna conlucrare cu Sanctitatea Sa Bartolomeu I, patriarhul ecumenic al Constantinopolului, cu alți înalți ierarhi din Bisericile surori, lucrarea stăruitoare și plină de promisiune pentru unitatea creștină care va fi ținta strategică a mileniului viitor; salarizarea clerului, organizarea asistenței religioase în spitale, armată, azile, orfelinate; patronarea unor instituții și acțiuni de filantropie creștină. Alături de zidiri sau refaceri de biserici, așezăminte monahale și administrative.

Ctitoriile Prea Fericirii Voastre vă așază în nobila galerie a marilor ctitori de credință și iubire ai acestui popor.

După supraviețuirea martirică a credinței noastre creștine în condițiile binecunoscute și atât de nefericite din timpul regimului comunist, ateu și antinațional, rezidirea Templului nostru creștin în fiecare din noi, mai înseamnă încă o lucrare stăruitoare pentru a înțelege sensul creștin al iubirii, al dăruirii, toleranței, păcii, speranței și bucuriei și a-l practica cu smerenie.

"Pământul făgăduinței nu este Pământul făgăduinței atât timp cât templul nu este zidit din nou, iar făgăduințele nu se vor împlini decât după ce lucrarea va fi dusă la bun sfârșit".

Așa cum amintește parabola proorocului Agheu, ierarhul locului, Marele Preot Iosua, a jucat un rol cel puțin la fel de important ca și al guvernatorului Zorobabel, în reclădirea celui de al doilea Templu.

Prea Fericirea Voastră a înțeles în chip fericit tâlcul acestui mesaj și lucrați cu atâta dăruire harică pentru ca noi, "ființe gânditoare și înduhovnicite", cum ar fi zis părintele Nicolae de la Rohia, să ne pătrundem de învățămintele Sfintei Evanghelii și să ne mântuim prin credință în Domnul Nostru Iisus Hristos.

Vă rog să îmi permiteți să amintesc, cu acest prilej, că în urmă cu 10 ani Radioul public din România a transmis pentru prima oară în ultimii 40 de ani, în direct, slujba Sfintei Liturghii, și că aceasta a devenit astăzi o tradiție.

Radiodifuziunea Română, alături de Radio Trinitas, păstorit cu atâtea roade în duh și în fapte de către Înalt Prea Sfinția Sa Mitropolitul Daniel al Moldovei și Bucovinei, și-a făcut un titlu de glorie și o obligație primordială din reflectarea vieții noastre spirituale, a formării în spirit creștin a ascultătorilor, în susținerea clădirii vieții din cetate în spiritul preceptelor Evangheliei.

Cu prilejul zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, pentru rolul cu totul excepțional pe care îl jucați în promovarea duhului Evangheliei, în reînvierea moralei creștine, a spiritului de iubire și toleranță, promovat de Biserica neamului nostru, pentru deschiderea ecumenică plină de împliniri și speranțe. Radiodifuziunea Română a decis să vă ofere Placheta Omagială și medalia de argint aurit, cu valoare numismatică, în semn de omagiu, de adâncă prețuire și de profundă iubire.

Totodată, conducerea Societății Române de Radiodifuziune a decis, ca dovadă a înțelegerii rolului crucial pe care îl are informația și educația religioasă asupra tuturor generațiilor, dar mai ales în modelarea creștină a tinerilor, reînființarea unei structuri redacționale dedicată exclusiv vieții spirituale condusă de dl Mihai Ovidiu Enea.

Am decis ca acest moment să coincidă cu aniversarea Prea Fericirii Voastre de astăzi și să vi-l închinăm.

Închei urând Prea Fericirii Voastre în nume personal și al colegilor din Societatea Română de Radiodifuziune, ani mulți cu sănătate și împliniri, sub aceleași binecuvântate auspicii, cu har, iar grija bunului Nostru Mântuitor să ne ocrotască pe toți.

LA MULȚI ANI!

MOMENT ANIVERSAR ÎN HOLUL PALATULUI PATRIARHAL*

*Onorați reprezentanți ai Președinției, ai
Guvernului și Parlamentului,
Distinși membri ai Corpului Diplomatic,
Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Domnule Director al Societății Române de Radiodifuziune,
Iubiți frați și surori în Domnul,*

Ziua de naștere este unică în viața fiecăruia dintre noi. Dacă "pentru orice lucru este o clipă prielnică și vreme pentru orice îndeletnicire" (Eccl. 3, 1), atunci și în ziua aceasta să ne pogorâm în cele mai dinăuntru ale ființei noastre, la acel alter ego, de unde izvorăște încrederea atât de necesară depășirii greutăților ivite în cale. Acestui om lăuntric, menținerii și creșterii lui, se cuvine să-i acordăm

---

* Cuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la Festivitatea de sărbătorire a Prea Fericirii Sale cu prilejul aniversării zilei de naștere – 7 februarie 2000.

întreaga noastră grijă, pentru că, "chiar dacă omul nostru cel din afară se trece, cel dinăuntru se înnoiește din zi în zi" (II Cor. 4, 16).

În această zi, din perspectiva responsabilității la care Biserica m-a chemat, vă rog să-mi îngăduiți să vă împărtășesc frățește unele din stările grele sufletești, dar și din bucuriile pe care le-am întâmpinat în viață până la această vârstă binecuvântată de Dumnezeu cu prisosință. Cum ați auzit, din cele ce s-au spus cu acest prilej, am plecat din casa părinților mei pe calea slujirii Bisericii la o vârstă fragedă. Purtând în inimă clipa despărțirii de părinți și frați nu pot trece niciodată cu vederea chipurile lor și imaginea satului din care Dumnezeu m-a chemat ca să ajung apoi la starea aceasta plină de responsabilitate. Am simțit, așadar, dreapta Sa povățuindu-mă, care, iată, astăzi așază punți de legătură între noi, ca această întâlnire, semnificativă prin cuprinderea și statura participanților. Bucuria mea de astăzi, de rugăciune cu Ierarhii și credincioșii, a fost sporită de sfințirea altarului Paraclisului Sf. Gheorghe din Reședința Patriarhiei. Deși n-am făcut dinainte un plan amănunțit, lucrarea s-a săvârșit prin așezarea Sfintelor Moaște în piciorul Sfintei Mese, prin ungerea cu Sfântul și Marele Mir, prin așezarea icoanelor celor patru Apostoli și Evangheliști și a hrisovului de sfințire.

Nu sunt întru totul vrednic de această cinstire, de a fi îndeplinit această lucrare, raportându-mă la străluciții mei înaintași, cei patru patriarhi de dinaintea mea, față de care am mare recunoștință și iubire, dar iată, Dumnezeu m-a mângâiat să fim astăzi împreună și la această împlinire duhovnicească. Sfințirea Paraclisului a încoronat lucrările de înălțare a turlei centrale, sub păstoria Prea Fericitului Patriarh Justinian, și a unor lucrări de consolidare a catapetesmei și de curățire a picturii.

Dimineață, în Catedrală, după slujba Sf. Liturghii, cutremurat de zarea de lumină și de îndatoririle care apar după fiecare nou pisc depășit în viață, afirmam că deseori Dumnezeu face să apară clipe de bucurie chiar și din neazuri. Nădăjduind în El, putem afla și în supărări momente de liniștire, de împăcare. Vă spun aceasta, iubiților, un om care a trecut prin multe asemenea clipe în deceniile vieții sale.

Ună din apăsările sufletului meu am suportat-o atunci când, după dobândirea libertății, unii din frații noștri politicieni s-au năpustit cu acuzații asupra mea, în legătură cu demolarea unor biserici din București. Ei nu cunoșteau, însă, dinăuntru cum s-au petrecut lucrurile. Vinovăția mea a constat în faptul că și spun acum pentru prima dată aceasta, am rămas tacit solidar cu înaintașii mei în această problemă. N-am cutezat să spun atunci că aceste tragedii ale bisericilor s-au petrecut înainte de a veni eu la București, în această responsabilitate. Dar am recunoscut și am împărtășit durerea credincioșilor pentru dispariția bisericilor, deși făcusem intervenții pentru salvarea celor ce le-am aflat nedemolate. Și pentru că, în ianuarie 1990, nu mai era timp de alte explicații, considerând nepotrivită o asemenea imagine, după acele clipe frumoase din decembrie 1989, m-am hotărât să nu mai rămân în slujirea de patriarh. Dar Dumnezeu a voit, însă, altfel decât am gândit eu atunci, în acele încercări, și am dat apoi ascultare hotărârii Sfântului Sinod de a-mi relua funcția.

Acestea au fost însă precedate de momentele înălțătoare din ziua de 22 decembrie 1989, când, între orele 14.00–15.00, m-am aflat la postul de televiziune,

spunând un cuvânt de încurajare către toată suflarea românească, chemat de aici, de la Patriarhie, de tinerii care, asemenea stolurilor de păsări primăvara, m-au înconjurat și m-au condus într-o permanentă manifestare de dragoste pentru Biserica Ortodoxă Română. Am fost însoțit atunci de Î. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului, aflat în București, și de Părintele Ion Bănățeanu, secretarul Cabinetului Patriarhal. Am trăit, deci, clipe de mare responsabilitate și de bucurie. Am primit apoi scrisori din țară și de peste hotare, cu mulțumiri pentru ceea ce am putut spune în acele clipe spre întărirea românilor de pretutindeni.

Au fost momente copleșitoare, așadar, de care amintesc nu ca să mă dezvinovățesc pentru ceea ce s-a întâmplat cu bisericile demolate, pe care le voi deplânge mereu. În conștiința mea am încercat să răscumpăr oarecum dispariția lor prin lucrările de restaurări făcute înainte de decembrie 1989, între care consolidarea bisericii Sf. Spiridon Nou din București și a altor mănăstiri din eparhiile păstorite, despre care a vorbit atât de frumos Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel al Moldovei la televiziune, menționând și bisericile care au fost zidite din nou și pe cele restaurate. Au trecut, deci, peste noi zile și evenimente tulburătoare.

Sunt copleșit de bucuria pe care mi-o aduc atașamentul și încrederea dumneavoastră în persoana care reprezintă Biserica noastră, în ierarhii din jurul meu, cărora le-am simțit sprijinul în toate demersurile pe care le-am făcut în ultimii zece ani pentru binele slujitorilor sfințelor altare. Ne putem prezenta acum ca o familie unită în Hristos, cum au remarcat toți cei care au vorbit astăzi.

Privind acum înainte, se cere de la noi, iubiți frați, foarte multă responsabilitate, răbdare și înțelepciune de a ne cerceta înăuntru nostru și a găsi rezerve ca să depășim momentele acestea grele pe care le străbatem. Suntem un popor vrednic de a conviețui în comunitatea statelor europene, iar Ortodoxia nu este străină sau potrivnică unității Europei, deși unele aspecte de secularizare se arată în contradicție cu valorile noastre religioase și tradiționale românești. Noi însă rămânem deschiși înțelegerii și dialogului pentru intrarea Țării noastre în Uniunea Europeană, oferind spiritul de echilibru al Ortodoxiei, bunătatea și toleranța românească.

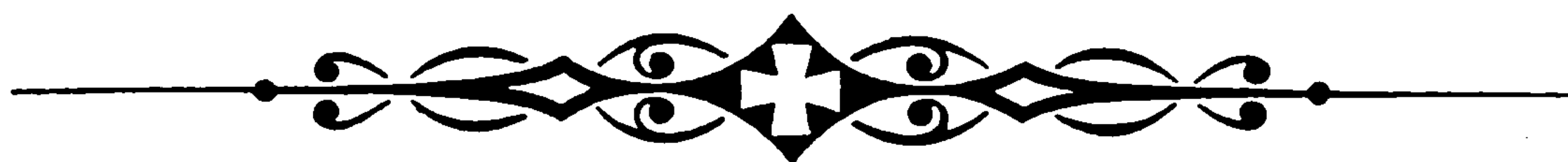
Trăiesc chiar în aceste clipe neliniștea profesorilor, a minerilor, a tuturor celor care cer o îmbunătățire îndreptățită a existenței lor și a familiilor lor. Împărtășesc, de asemenea, grija și preocupările Guvernului, a tuturor celor care gândesc la binele și fericirea țării față de criza prin care trece, deși uneori se face într-un mod atât de diferit, dar care trebuie să ajungă la o sinteză și la un spirit de unitate națională în viața socială. Nu trebuie să uităm de valorile noastre românești, pe care ni le oferă credința în Dumnezeu, așa cum le-au trăit moșii și strămoșii noștri. Să nu ne descumpănim prin atâtea dezbinări, căci ar fi un mare pericol. Mă gândesc în aceste clipe și la elevii care riscă să rămână cu situația școlară neîncheiată, la studenți, la tineretul țării noastre, și împărtășesc grija și neliniștea lor și a părinților lor. Dar ce putem face ca să salvăm valorile și unitatea neamului nostru decât să ne împletim eforturile, mai ales acum, când ni s-a deschis această șansă europeană.

Am înțeles aprecierile dumneavoastră că și în aceste momente grele, Biserica Ortodoxă Română, prin strădaniile slujitorilor ei, se află alături de poporul nostru, în toate frământările și năzuințele lui. De aceea, mă adresez acum fraților mei preoți de la Sfântul Altar, pentru a le reaminti, apelând la înțelepciunea Sfinților

Părinți, că nu este o slujire mai frumoasă pe pământ decât preoția, rugăciunea și Liturghia, în care aflăm cu adevărat liniștea și bucuria. Dar slujirea noastră se cere astăzi îmbogățită și lărgită, încât darurile Sf. Altar să se reverse dincolo de zidurile bisericii. Ne trebuie o mai mare statornicire și mijloace de a ne apăra credincioșii în fața atacurilor tot mai vehemente ale prozelitismului sectar. N-are cine să-i apere. Nici legile nu-i pot apăra, pentru că ele trebuie să se armonizeze oarecum cu cele europene, care nu sunt întotdeauna după așteptările noastre. De aceea, noi, Biserica, trebuie să facem lucrul acesta, printr-o înviorare a lucrării pastorale și misionare în toate parohiile și mănăstirile țării. Numai așa vom păstra identitatea valorilor proprii și ne vom putea deschide mai cuprinzător, prin dialog, către cultură, către lume și în mod deosebit să contribuim la unitatea creștină a Europei.

Vă mulțumesc tuturor pentru participarea la această întâlnire. În semn de iubire vă îmbrățișez pe fiecare în parte. Apreciez în mod deosebit prezența Eminenței Sale Jean Claude Périsset, Nunțiul Apostolic, reprezentantul Sanctității Sale Ioan Paul al II-lea, care s-a arătat ca un frate pentru noi, înscriind de anul trecut la București o pagină de neșters în istoria contemporană, ceea ce ne obligă pe toți să păstrăm îndemnul la dialog și să-l consolidăm. Un semn de binecuvântare și de dragoste este și prezența alături de noi a Î. P. S. Ioan Robu, Arhiepiscop și Mitropolit romano-catolic de București. Mă bucur că este cu noi Î. P. S. Mitropolit Grigorie de Velico-Târnovo, care ne-a adus mesajul de dragoste frățescă al Sanctității Sale Patriarhului Maxim al Bulgariei, precum și Părintele Constantin Caraisaridis, de la Atena și profesor la Facultatea de Teologie din Craiova, un prieten sincer al Bisericii noastre. Cu bucurie văd aici pe Excelența Sa Dl Valerii Keneaikin, Ambasadorul Federației Ruse la București, pe care-l salut și-l asigur de legăturile noastre frățesti cu Sanctitatea Sa patriarhul Alexei al II-lea al Moscovei și a toată Rusia. Se află aici și Î. P. S. Mitropolit Vladimir de la Chișinău. Deși nu știu dacă a venit ca reprezentant al Sanctității Sale Patriarhului Alexei al II-lea, sunt plăcut surprins, pentru că, împreună cu Î. P. S. Mitropolit Petru al Basarabiei, întregește bucuria zilei de astăzi. Trăim, iată, un moment unic, când cei doi ierarhi care slujesc românii din stânga Prutului se află în mijlocul nostru. Dacă sunt aici cei doi ierarhi români, prin ei îi îmbrățișez pe toți frații noștri de pe acele plaiuri strămoșești. Acestea sunt roadele binecuvântate ale urmării lui Hristos, în mărturisirea Ortodoxiei noastre, care ne unește cu Biserica ecumenică. Iată semne de bucurie și de mulțumire pentru care se cuvine să fim recunoscători Bunului Dumnezeu.

Vă mulțumesc tuturor și vă doresc, la rândul meu, zile bune și fericite.

II

MESAJE DIN PARTEA ÎNALŢILOR IERARHI DIN ŢARĂ ŞI DIN STRĂINĂTATE

TELEGRAMA SANCTITĂŢII SALE,
PAPA IOAN-PAUL AL II-LEA,
CETATEA VATICANULUI, ROMA

Cea de a optzeci şi cincea aniversare a naşterii Prea Fericirii Voastre îmi dă prilejul ales de a mă alătura lucrării harului care stăpâneşte această zi deosebită, precum şi de a Vă adresa urările cele mai bune şi caldele mele felicitări.

Amintindu-mi cu bucurie şi vie emoţie de vizita pe care V-am făcut-o în România şi de călduroasa Voastră primire, Îl rog pe Dumnezeu să Vă ajute în misiunea Voastră pastorală.

Îmi exprim, de asemenea, întreaga mea recunoştinţă pentru că aţi trimis la Roma pe delegatul Vostru, cu ocazia celebrării ecumenice care a avut loc, pe 18 ianuarie, în Bazilica Sfântul Pavel Dinafara-Zidurilor.

Vă adresez simţămintele mele frăţeşti şi Vă închin rugăciunile mele fierbinţi.

IOANNES PAULUS PP II

TELEGRAMA DE FELICITARE A SANCTITĂŢII SALE
ALEXEI AL II-LEA,
PATRIARHUL MOSCOVEI ŞI ÎNTREGII RUSII

Îmbrăţişăm cu frăţească dragoste pe mult iubita Voastră Prea Fericire şi Vă felicităm din toată inima cu ocazia celei de a optzeci şi cincea aniversări a zilei de naştere, urându-Vă binecuvântate împliniri la cârma surorii noastre, Biserica Ortodoxă Română, precum şi în strădaniile Voastre dorite de Dumnezeu, pe care le depuneţi pentru întărirea unităţii inter-ortodoxe.

Înălţăm rugăciunile noastre cele mai fierbinţi către Atotputernicul Dumnezeu, pentru ca El să dăruiască Prea Fericirii Voastre pace, mântuire, îmbelşugate şi milostive prinosuri duhovniceşti şi trupeşti, ani îndelungaţi de sănătate.

Cu dragoste, întru Dumnezeu—Patriarhul, al Vostru

PATRIARHUL ALEXEI AL II-LEA AL
MOSCOVEI ŞI ÎNTREGII RUSII

TELEGRAMA DE FELICITARE A
ÎNALT PREA SFINȚITULUI KIRILL,
MITROPOLIT DE SMOLENSK ȘI KALININGRAD

PREA FERICIREA VOASTRĂ,

Cu ocazia mult prețuitei sărbătoriri a celei de a optzeci și cincea aniversări a zilei Voastre de naștere, am bucuria de a Vă ruga să primiți sincerele mele felicitări și smeritele mele urări de bine.

Fie ca Domnul Iisus Pantocrator să Vă dăruiască Pace, bună sănătate și să înmulțească anii slujirii Voastre arhieresti în Scaunul Patriarhal al Sfintei Biserici Ortodoxe Române.

KIRILL

Mitropolit de Smolensk și Kaliningrad
Președintele Departamentului Relații Externe
al Patriarhiei Moscovei

SCRISOAREA DE FELICITARE A EXCELENȚEI SALE
HEINRICH MUSSINGHOFF,
EPISCOP CATOLIC DE AACHEN

PREA FERICIREA VOASTRĂ,

Anul acesta, pe 7 februarie, Prea Fericirea Voastră veți sărbători cea de a optzeci și cincea aniversare a zilei Voastre de naștere. Vă felicit din toată inima pe Prea Fericirea Voastră pentru acest mare eveniment. Fie ca Atotputernicul Dumnezeu să Vă dăruiască bună sănătate, creștere duhovnicească și putere de a călăuzi, cu împreună-lucrarea Duhului Sfânt, Sfânta Biserică Ortodoxă a României.

Cu bucurie și aleasă prețuire, privesc înapoi spre rugăciunile pentru pace înălțate la București, la care Biserica Voastră și Comunitatea Sant' Egidio ne-a invitat. A fost o minunată experiență duhovnicească! Dumnezeu să dea unire tuturor Creștinilor, atunci când și cum va binevoi El să vrea.

Cu toată rugăciunea și nădejdea, rămân al Vostru slujitor întru Hristos,

HEINRICH MUSSINGHOFF,
Episcop Catolic de Aachen

SCRISOAREA DE FELICITARE A
ÎNALT PREA SFINȚITULUI ANTONIE

PREA FERICITE PĂRINTE PATRIARH,

Cu prilejul aniversării zilei de naștere a **PREA FERICIRII VOASTRE** și a împlinirii frumoasei vârste de 85 de ani, Vă rugăm să binevoiți a primi din partea noastră, a ierarhilor, a clericilor și a credincioșilor ortodocși din Mitropolia Ardealului,

Crișanei și Maramureșului, cele mai alese urări de sănătate, fericire și noi împliniri arhieresti în activitatea laborioasă a **PREA FERICIRII VOASTRE** pusă în slujba **BISERICII** noastre strămoșești, a Țării și a poporului român celui binecredincios.

La acest popas aniversar rugăm pe **DUMNEZEU** să Vă hărăzească ani îndelungați cu pace și cu sănătate la cârma sfintei noastre **BISERICI**, cu alese și binecuvântate împliniri în ogorul Ortodoxiei românești și ecumenice.

ÎNTRU MULȚI ȘI FERICIȚI ANI!

† **ANTONIE**

MITROPOLITUL ARDEALULUI

**MESAJUL DE FELICITARE AL
ÎNALT PEA SFINȚITULUI NESTOR**

SANCTITATEA VOASTRĂ,

Suntem foarte bucuroși că la sfârșit de secol XX, în pragul celui de-al III-lea mileniu și tot în pragul secolului XXI, avem ocazia unică, în timp rânduit de Dumnezeu, să Vă putem felicita în chipul cel mai cordial și să Vă facem cunoscută expresia laudelor noastre pentru istoricele împliniri pe care le faceți în fruntea Bisericii noastre, cu prilejul zilei aniversare de naștere a Sanctității Voastre, din 7 februarie anul 2000.

Întru mulți ani fericiți, Sanctitatea Voastră!

Smeritul,

† **NESTOR**

MITROPOLITUL OLTENIEI

**MESAJUL DE FELICITARE AL
ÎNALT PEA SFINȚITULUI NICOLAE**

**MITROPOLIA BANATULUI
ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
1900TIMIȘOARA-Bld.C.D.Loga nr. 7,**

PREA FERICIREA VOASTRĂ,

Aniversarea nașterii îmi oferă plăcutul prilej, de a Vă transmite cele mai calde bune urări.

Rog pe Dumnezeu să Vă dăruiască viață îndelungată, sănătate deplină și sporite puteri în truda sfântă ce o depuneți spre propășirea Bisericii strămoșești.

Cu frățească dragoste întru Hristos Domnul,

† **NICOLAE**

MITROPOLITUL BANATULUI

MESAJUL DE FELICITARE AL
ÎNALT PEA SFINȚITULUI PIMEN

PREA FERICIRE VOASTRĂ,

Pomenirea Cuviosului Teoctist este un prilej deosebit pentru noi ierarhi, cler și credincioșii Bucovinei de a Vă adresa respectuoase și fiești urări de sănătate, pace și liniște sufletească, ani mulți la cârma Sfintei noastre Biserici Strămoșești.

Vă rugăm respectuos **Prea Fericirea Voastră** ca în acest an să programați o vizită pastorală în Bucovina, potolind dorul și setea bucovinenilor, fiii cei dintâi ai **Prea Fericirii Voastre**.

Întru mulți ani Prea Fericirea Voastră,

† P I M E N

Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților

MESAJUL DE FELICITARE AL
ÎNALT PEA SFINȚITULUI BARTOLOMEU

**ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
A VADULUI, FELEACULUI ȘI CLUJULUI
CABINETUL ARHIEPISCOPULUI**

Piața Avram Iancu 18
3400 Cluj-Napoca

PREA FERICIREA VOASTRĂ,

Cu prilejul aniversării zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, în numele preoților și credincioșilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, precum și în numele meu personal, Vă transmit din toată inima cele mai alese felicitări.

Tatăl céresc să Vă facă parte de sănătate, mulțumire sufletească și să Vă întărească puterile pentru înfăptuiri tot mai bogate spre slava sfintei noastre Biserici.

Întru mulți și fericiți ani!

Cu frățească îmbrățișare întru Hristos,

† BARTOLOMEU

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului

MESAJUL DE FELICITARE AL
ÎNALT PEA SFINȚITULUI ANDREI

PREA FERICIREA VOASTRĂ,

Dimpreună cu toți clericii și credincioșii Eparhiei Alba Iulia, cu prilejul aniversării zilei de naștere, Îl rugăm pe Dumnezeu să vă dăruiască ani mulți cu sănătate în fruntea Bisericii noastre.

Cu fiască dragoste,

† ANDREI

Arhiepiscopul Alba Iuliei

MESAJUL DE FELICITARE AL
PREA SFINȚITULUI JUSTINIAN

ROMÂNIA

EPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A MARAMUREȘULUI ȘI SĂTMARULUI
BAIA MARE, Str. Avram Iancu, nr. 5

PREA FERICIREA VOASTRĂ,

Cu ocazia zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, cu adâncă venerație și duhovnicească dragoste, Vă rugăm să primiți și din partea noastră a Consiliului Eparhial, a protoiereilor, a preoților și credincioșilor din Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmăruului, cele mai alese urări de bucurie, liniște sufletească și sănătate.

Dorim să Vă dăruiască bunul Dumnezeu ani mulți cu putere de muncă, spre binele și întărirea unității sufletești a poporului român cel drept credincios din România.

† JUSTINIAN CHIRA

Episcopul Maramureșului și Sătmăruului

TELEGRAMA DE FELICITARE
A PREA SFINȚITULUI IOAN AL ORADEI

Ziua de naștere a Prea Fericirii Voastre este în fiecare an prilej de bucurie pentru toți fiii sfintei noastre Biserici.

Cu deosebită prețuire și dragoste în Domnul nostru Iisus Hristos venim și în acest an ca în numele nostru, cât și al preoților și credincioșilor din Eparhia Oradei să vă urăm ani mulți fericiți, sănătate și putere de muncă în ogorul duhovnicesc al Bisericii spre înălțarea neamului nostru românesc.

Făgăduim Prea Fericirea Voastră că în toată vremea vă avem în rugăciunile noastre.

† I O A N

Episcopul Oradiei

MESAJUL DE FELICITARE
AL PREA SFINȚITULUI EPIFANIE

PATRIARHIA ROMÂNĂ
EPISCOPIA BUZĂULUI

Aleea Episcopiei, nr. 3, Buzău, 5100

PREA FERICITE PĂRINTE PATRIARH,

Aniversarea zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre adună gândurile clerului și credincioșilor din țara noastră într-o aceeași rugăciune fierbinte pentru sănătatea și îndelungarea de zile a Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române.

Folosind această deosebită ocazie, îngăduiți-ne ca, în numele clerului și credincioșilor din Eparhia Buzăului, al colaboratorilor de la Centrul Eparhial, precum și al meu, personal, să Vă prezentăm urările noastre de rodnică și îndelungată arhi-păstorire în fruntea Bisericii noastre, spre binele ei și al întregului popor român.

Ne rugăm bunului Dumnezeu să Vă dăruiască depline puteri pentru a vesti – neobosit – învățăturile cele sfinte și mântuitoare.

Întru mulți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh!

† EPIFANIE,
Episcopul Buzăului

**MESAJUL DE FELICITARE AL
PREA SFINȚITULUI GHERASIM**

ROMÂNIA

EPISCOPIA RÂMNICULUI

RÂMNICU VÂLCEA

Str. Episcopiei, nr. 1

PREA FERICIREA VOASTRĂ,

Cu ocazia Zilei de naștere a PREA FERICIRII VOASTRE, cu smerite metanii Vă rugăm să primiți din partea Noastră, a clericilor și credincioșilor Eparhiei Râmnicului, urări de ani mulți încununați cu alese satisfacții și bună sporire în ogorul Bisericii Noastre Strămoșești.

† GHERASIM,
Episcopul Râmnicului

**MESAJUL DE FELICITARE AL
PREA SFINȚITULUI IOAN AL COVASNEI**

ROMÂNIA

EPISCOPIA ROMÂNĂ A COVASNEI ȘI HARGHITEI

Str. Patriarh Miron Cristea nr. 5; 4100 – Miercurea Ciuc,
Județul Harghita

PREA FERICIREA VOASTRĂ,

Avem fericitul prilej, cu ocazia zilei de naștere, să vă transmitem, din partea clerului și credincioșilor din Covasna și Harghita, cele mai calde urări de sănătate și alese împliniri la cârma Bisericii Ortodoxe Române.

La mulți și fericiți ani!

† IOAN,
Episcopul Covasnei și Harghitei

MESAJUL DE FELICITARE AL
PREA SFINȚITULUI EFTIMIE

PREA FERICIREA VOASTRĂ PĂRINTE PATRIARH,

Cu prilejul aniversării zilei de naștere, Vă rugăm Prea Fericirea Voastră Părinte Patriarh, să primiți din partea clerului și credincioșilor Episcopiei Romanului împreună cu păstorul lor duhovnicesc, sincere și alese doriri de bine, omagiile noastre însoțite de adâncă recunoștință pentru părinteasca și înțeleapta purtare de grijă, cu care ne îndrumați în slujirea lui Dumnezeu, a aproapelui, a păcii și a iubirii de țară.

Întăriți de toate acestea, rugăm pe Cel atotputernic să vă dăruiască multă sănătate, viață îndelungată și un bun spor în conducerea corabiei Bisericii Ortodoxe Române.

Întru mulți ani Prea Fericirea Voastră Părinte Patriarh.

† EFTIMIE

Episcop al Episcopiei Romanului

MESAJUL DE FELICITARE AL
PREA SFINȚITULUI GALACTION

PATRIARHIA ROMÂNĂ

EPISCOPIA ALEXANDRIEI ȘI TELEORMANULUI
MUNICIPIUL ALEXANDRIA, STR. CARPAȚI 15,

PREA FERICITE PĂRINTE PATRIARH,

Avem deosebita bucurie ca Noi personal și tot clerul și credincioșii din Eparhia Alexandriei și Teleormanului să fim alături de toți cei care, la ceas aniversar, Vă sunt aproape și să Vă facem cele mai bune urări de sănătate, pace, zile senine și îndelungate și rodnică arhipăstorire la cârma Sfintei Noastre Biserici Ortodoxe Române întru mulți și fericiți ani.

LA MULȚI ANI!

Al Prea Fericirii Voastre devotat,

† GALACTION

Episcopul Alexandriei și Teleormanului

MESAJUL DE FELICITARE AL
PREA SFINȚITULUI TIMOTEI

EPISCOPIA ARADULUI

Arad, 4 februarie 2000

Str. 7 Noiembrie, nr. 60-62

Telefon 1 6976, 1 5716

PREA FERICITE PĂRINTE PATRIARH,

Cu smerite metanii ierarhul, preoții și credincioșii Episcopiei Aradului, Ienopolei și Hălmagiului, Vă roagă să primiți expresia celor mai respectuoase felicitări de ziua nașterii. De această dată, frumoasa aniversare, exprimată printr-un număr festiv, se încadrează în marele jubileu al lumii, ca o coincidență grăitoare pentru ceea ce reprezintă bogate realizări în istoria creștină, pe măsura înalțelor năzuințe ale omenirii. Viața și lucrarea Prea Fericirii Voastre, consacrată de peste trei sferturi de veac, întru totul, slujirii a ceea ce este mai sfânt pentru popor și țară, Biserică și lume, oglindește într-adevăr o întreagă istorie de osteneți și împliniri, frământări și bucurii, lupte și biruințe, în numele credinței în Dumnezeu și al dragostei față de oameni. Drept aceea, în această zi de prăznuire se învederează binecuvântarea cerească asupra Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române, prin mulțimea darurilor dumnezeiești.

La cumpăna dintre veacuri și milenii, această zi dovedește o dată mai mult, prezența vie a Bisericilor noastre, prin cel ce stă în fruntea ei în actualitatea și realitățile vieții cotidiene. Eparhia Aradului se mândrește cu îndreptățire astăzi, că peste un deceniu din viața Prea Sfinției Voastre i-ați dăruit-o cu deosebită jertfelnicie. Împreună cu toți ceilalți fii ai Bisericii, înalță sfinte rugăciuni ca bunul Dumnezeu să Vă călăuzească mereu, întru sănătate și înziliră, pentru toți cei ce cu devotamentul filial Vă urmează în cuvânt și fapte, îndemn și pildă, spre noi împliniri ale Ortodoxiei românești.

† TIMOTEI

Episcop al Aradului

**MESAJUL DE FELICITARE AL
PREA SFINȚITULUI LAURENȚIU**

EPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
Cabinetul Episcopului
CARANSEBEȘ
Str. Mihai Viteazu, nr. 11

PREA FERICITE PĂRINTE PATRIARH,

Dragostea și grija Bunului Dumnezeu față de Biserica Sa dreptmăritoare se răsfrânge cu îmbelșugare și peste cei aleși, din neam în neam, să slujească la Sfintele Altare și în inimile însetate de mântuire ale credincioșilor.

Între cei chemați întru slujirea Bisericii neamului nostru românesc V-a ales, din fragedă pruncie Cel Atotputernic, rânduindu-Vă har peste har și lungime de zile, iar acestei sfinte chemări i-ați răspuns, împlinind cuvântul Scripturii, care zice: "*Vorbește Doamne, robul Tău ascultă*" (I Regi 3, 10).

Acum când vă bucurați de binecuvântarea Sfintei Treimi la aniversarea a 85 de ani de viață și a 50 de ani de arhierie, dreptmăritorii creștini ai Bisericii noastre Ortodoxe Vă aduc luminosul prinos de curată recunoștință.

Această binecuvântată aniversare a Prea Fericirii Voastre este răsplata de care V-a învrednicit Tatăl Cel ceresc pentru bineplăcuta slujire adusă Bisericii lui Hristos, ca cel de al 5-lea vrednic Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Cu smerită și filială ascultare, Vă rugăm, Prea Fericirea Voastră, să primiți cu ocazia acestei alese aniversări, întreaga noastră prețuire pe care V-o purtăm, noi și fiii noștri duhovnicești din Episcopia Caransebeșului.

Dumnezeu Cel în Treime slăvit, Căruia i-ați închinat, prin sfântă slujire, întreaga viață a Prea Fericirii Voastre, să Vă rânduiască dumnezeiasca Sa binecuvântare, cu multă sănătate, fericire și zile îndelungate.

Să ne trăiți întru mulți și fericiți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh!

Cu adâncă și smerită metanie,

† LAURENȚIU,
Episcopul Caransebeșului

MESAJUL DE FELICITARE AL PREA SFINȚITULUI CASIAN

EPISCOPIA DUNĂRII DE JOS
CABINET

La o atât de frumoasă zi aniversară cuvintele sunt, parcă, neputincioase în a exprima bogăția de gânduri, sentimente și bucurii pe care vi le închinăm, ca ofrande ale sufletului creștinesc de la Dunărea de Jos.

Ne rugăm, împreună, cler și popor, pentru sănătatea Prea Fericirii Voastre, pentru netrecătoare putere de slujire și de muncă, pentru pace și liniște, pentru buna sporire a întregului popor binecredincios pe care îl păstoriți cu înțelepciune și har pe calea mântuirii.

Vă mulțumim pentru pilduitorul exemplu de slujire pe care ni-l oferiți din totdeauna și ne rugăm lui Dumnezeu să Vă facă parte de darurile Sale cele bogate, spre folosul tuturor celor încredințați spre desăvârșire.

Cu filială dragoste în Hristos Domnul,

† CASIAN
Episcopul Dunării de Jos

MESAJUL DE FELICITARE AL PREA SFINȚITULUI CALINIC

PATRIARHIA ROMÂNĂ
EPARHIA ARGEȘULUI ȘI MUSCELULUI

CABINET EPISCOP

Nr. 28/01.02.2000

PREA FERICITE PĂRINTE PATRIARH,

La împlinirea unui soroc rotunjit: 85 de ierni și 50 de primăveri arhieresti, se cuvine ca să ne îndreptăm, o clipă, gândurile către cel care are bucuria de a fi Patriarh al Românilor peste două milenii, unul care apune și altul care răsare.

Neamul acesta românesc poate să-și îngăduie o bucurie: că **Păstorul lui duhovnicesc, Patriarhul Teoctist**, n-a lăsat să se stingă candela credinței, veghind întru neadormire ca lucrul să fie deplin, și **Trupul Euharistic** al lui **HRISTOS** să crească și să trăiască întru dănuirea **Bisericii și Neamului**.

Fost'a de la **Dumnezeu** ca să Vă bucurați întru **DUHUL SFÂNT** care a turnat din belșug **Harul Său** peste lucrarea dragă inimii Prea Fericirii Voastre.

Cronicarul cuminte și harnic va vedea pana sa cum saltă întru bucurii, așezând pe răbojul vremii, fapte și minuni pentru cei care vor veni !

Întâmpinăm, în persoana Prea Fericirii Voastre, pe cel mai mare **Păstor Ortodox al Lumii Creștine !**

Mulțumim *Domnului Dumnezeu* Care lucrează prin aleșii Săi!

Cu pioșenie, Vă sărută venerabila mână patriarhală,

† CALINIC

Episcop de Argeș și Muscel

MESAJUL DE FELICITARE AL PREA SFINȚITULUI SOFRONIE

EPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
DIN UNGARIA
MAGYARORSZAGI ROMAN
ORTODOX EGYHAZ PUSPOKSEGE
5700 Gyula, Szt. Miklos park 2

PREA FERICITE PĂRINTE PATRIARH,

Cu ocazia împlinirii vârstei de optzeci și cinci de ani, din care peste șaiszeci și cinci în slujba Sfintei Biserici strămoșești și cincizeci în sfânta treaptă a arhieriei, Vă rugăm să binevoiți a primi cele mai calde urări din partea slujitorilor Sfintelor Altare și a tuturor credincioșilor Episcopiei Noastre.

Pilda de viațuire și de slujire a Prea Fericirii Voastre ne este îndemn la cât mai multă jertfelnicie în ogorul scumpei noastre Biserici spre mântuirea neamului întreg. Icoana sfântă a dăruirii Prea Fericirii Voastre pentru Biserică, Țară și Neam luminează nevoințele noastre întru păstrarea comorilor de credință și de cultură românească în toate părțile unde trăiesc români.

Sunteți Patriarhul tuturor românilor. Noi, cei care din voia lui Dumnezeu trăim în Ungaria, ne alăturăm tuturor celor care acum își aduc prinosul sufletelor spre a cinsti pe cel care cu părintească grijă ne cuprinde pe toți în sfintele rugăciuni către Tronul Celui Preaînalt. Întru mulți și binecuvântați ani, Prea Fericite Părinte Patriarh!

Ai Prea Fericirii Voastre smeriți fii în Duhul Sfânt,

† SOFRONIE

Episcop al Eparhiei Ortodoxe Române din Ungaria

Preot Iconom Stavrofor

PAVEL ARDELEAN

vicar eparhial

MESAJUL DE FELICITARE AL PREA SFINȚIȚILOR TEOFAN SINAITUL ȘI VINCENTIU PLOIEȘTEANUL

Aniversarea zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre ne oferă deosebitul prilej, nouă, colaboratorilor apropiați din cadrul Administrației Patriarhale și Institutului Biblic de a Vă adresa cele mai bune urări de sănătate, zile bune, îndelungate, viață pașnică și întru toate bună sporire.

Rugăm pe Bunul Dumnezeu să reverse asupra Prea Fericirii Voastre belșug de daruri și puteri sporite de muncă în împlinirea Înaltei misiuni de Întâi Stătător al Bisericii Ortodoxe Române.

Întru mulți și fericiți ani,
Prea Fericite Părinte Patriarh!

† TEOFAN SINAITUL

† VINCENTIU PLOIEȘTEANUL

MESAJUL DE FELICITARE AL PREA SFINȚITULUI TEODOSIE SNAGOVEANUL

PREA FERICITE PĂRINTE PATRIARH,

An de an, ziua de *7 februarie*, ziua de naștere a **Prea Fericirii Voastre**, este o zi de aleasă sărbătoare pentru toți fiii Bisericii noastre, care o întâmpinăm cu bucurie și cu nădejde în purtarea de grijă a lui Dumnezeu Cel ce rânduiește cu înțelepciune toate zilele vieții noastre, dar mai ales a căror semnificație deosebită influențează întreaga viață a Bisericii Sale.

Ziua de naștere a **Prea Fericirii Voastre** este o astfel de zi providențială, iar pentru noi este cel mai bun prilej de a Vă aduce iară și iară mărturia dragostei noastre de fii duhovnicești, de a Vă adresa, împreună cu toți colaboratorii din Cancelaria Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, smeritele noastre felicitări și urări de bine, împreună cu rugăciunea către Părintele Cereșc să Vă rânduiască viață lungă cu rodnică arhipăstorie spre binele Bisericii Sale pe care va încredințat-o pe calea mântuirii și a neamului românesc drept credincios.

ÎNTRU MULȚI ANI!
PREA FERICITE PĂRINTE PATRIARH

Episcop - Vicar,
† TEODOSIE SNAGOVEANUL

TELEGRAMA DE FELICITARE A PREA SFINȚIEI SALE GHERASIM PUTNEANUL

Cu prilejul aniversării zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre vă rugăm să primiți din partea noastră celor ce ținem candela aprinsă la mormintele voievozilor Mușatini din Rădăuți cele mai sincere urări de bine, sănătate deplină

și ne rugăm smeriți ca bunul Dumnezeu să Vă dea putere să conduceți Biserica noastră strămoșească.

GHERASIM PUTNEANUL PROTOS IUSTIN, MÂNĂSTIREA BOGDANA

TELEGRAMA DE FELICITARE A
PREA SFINȚIEI SALE VASILE SOMEȘANUL

Prea Fericirea Voastră cu dragoste fiască întru Hristos Domnul nostru Vă rog să primiți cu ocazia zilei de naștere cele mai calde doriri de voie bună și sănătate bunul Dumnezeu să vă ocrotească mereu în fruntea Sfintei Biserici cu aceeași dragoste și dăruire cum sunteți din totdeauna. Întru mulți și fericiți ani, Prea Fericirea Voastră.

VASILE SOMEȘANUL
Episcop-Vicar CLUJ-NAPOCA.

MESAJUL DE FELICITARE AL
PREA SFINȚITULUI CORNELIU BÂRLĂDEANUL

EPISCOPIA HUȘILOR
Str. M. Kogălniceanu nr. 19

**Prea Fericirea Voastră,
Prea Fericite Părinte Patriarh,**

Cu sentimente de fiască supunere, la ceas aniversar mă alătur celor ce Vă iubesc și Vă rog să primiți cele mai sincere urări de sănătate, bucurie și mulți ani de rodnică păstorire a Bisericii Mântuitorului nostru.

Întru mulți și fericiți ani!

Cu grațitudine,

CORNELIU BÂRLĂDEANU
Arhiereu Vicar

III

Mesaje primite de la autoritățile de stat din țară

MESAJUL DE FELICITARE AL PREȘEDINTELUI ROMÂNIEI
– DOMNUL EMIL CONSTANTINESCU

PREA FERICITE PĂRINTE PATRIARH,

Acum, când împliniți o frumoasă și senină vârstă, țin să-mi exprim încă o dată încrederea și speranța în rolul Bisericii ca sursă de armonie socială și bună învoire între toți credincioșii, în spiritul învățăturilor moralei și unității creștine. Vă urez multă sănătate, putere de muncă și spor în strădania de a păstori cu înțelepciune și har comunitatea Bisericii Ortodoxe Române, căreia-i sunteți Întâi Stătător.

La mulți ani!

EMIL CONSTANTINESCU

SCRISOAREA DE FELICITARE A DOMNULUI
MUGUR ISĂRESCU – PRIM MINISTRU

ROMÂNIA
PRIMUL MINISTRU

PREA FERICIREA VOASTRĂ,

Dumnezeu a vrut să împliniți, astăzi, 85 de ani de viață. Vă rog să primiți, în această fericită zi, calde urări de sănătate, ani îndelungați și noi înfăptuiri în înalta demnitate de Întâi Stătător al Bisericii Ortodoxe Române.

Prea Fericirea Voastră a slujit și slujește Biserica în toate dimensiunile ei, cu har și cu aleasă vocație. De înalta Dumneavoastră grijă se bucură instituțiile bisericești, școlile teologice, mănăstirile.

Biserica Strămoșească și-a onorat misiunea chiar și în condițiile grele ale vechiului regim, menținând vie credința și tradițiile ortodoxe ale poporului român; și-o onorează în acești ani de istorie nouă, când, prin grija și strădania Prea Fericirii Voastre și a Sfântului Sinod, rolul Bisericii a crescut simțitor.

Este larg cunoscută strădania Prea Fericirii Voastre pentru ca Biserica Ortodoxă Română să dobândească un rol tot mai important în societatea românească. Biserica este, astăzi, una dintre instituțiile fundamentale, pe care se bazează societatea.

La frumoasa Dumneavoastra aniversare ma alatur celor care va preuiesc si va urez, din toata inima mea de roman, ani multi si putere de creatie, pentru a va continua marea opera.

Dumneavoastra, Prea Fericirea Voastra, manifestati o grija deosebita pentru conservarea si restaurarea bisericilor monumente istorice, pentru activitatea editoriala, langa care se adauga valoroasele lucrari teologice pe care personal le-ati elaborat si publicat. Nu putem uita, mai cu seama, fructuoasa Dumneavoastra lucrare pe tarâmul ecumenismului, concretizata anul trecut prin istorica vizita in Romania a Sanctitatiei Sale Papa Ioan Paul al II-lea. Cu voia lui Dumnezeu, va doresc sa continuati aceasta importanta opera.

Sunt convins ca Biserica Ortodoxa Româna va fi si de aici inainte alaturi de Guvernul României, cu deosebire in realizarea consensului atat de necesar pentru construirea impreuna a viitorului nostru national si european.

Va urez, Prea Fericirea Voastra, *La multi ani!*

MUGUR ISĂRESCU
PRIM MINISTRU

MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI PETRE ROMAN
MINISTRUL AFACERILOR EXTERNE

Ministerul Afacerilor Externe al României

Alesul moment aniversar din acest an al Marelui Jubileu Creștin îmi oferă prilejul de a va adresa cele mai calduroase felicitari, impreuna cu urarile de viața lungă, sănătate și putere de muncă, în fruntea Bisericii Ortodoxe Române!

Fie ca și în viitor, mesajul de liniște și pace, de împăcare și solidaritate umană pe care îl promovați cu pilduitoare dăruire să-și găsească ecoul cuvenit în sufletele românilor!

La Mulți Ani!

Petre ROMAN
Ministru de Stat
Ministrul Afacerilor Externe

MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI VICTOR BABIUC,
MINISTRUL APĂRĂRII NAȚIONALE

ROMÂNIA
MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE
MINISTRUL

PREA FERICITE PĂRINTE PATRIARH,

Fie ca aniversarea zilei dumneavoastra de naștere să vă găsească în sănătate deplină și binecuvântată pace, aducându-vă puterea și reușita continuării

înălțătoarei lucrări întru păstrarea nestinsă a credinței poporului în Cele Sfinte și în valorile sale strămoșești.

Sfânta lumină să se pogoare în calea Prea Fericirii Voastre și a celor dragi.

La mulți ani!

VICTOR BABIUC
Ministrul Apărării Naționale

SCRISOAREA DE FELICITARE A
P.C. PREOT NICOLAE BRÂNZEA,
SECRETAR DE STAT PENTRU CULTE

SECRETARIATUL DE STAT PENTRU CULTE
70136-BUCUREȘTI, Sector 2, str. Nicolae Filipescu, nr. 40.

Cabinet Ministru: SECRETAR DE STAT PENTRU CULTE

Nicolae I. Brânzea

Prea Fericirea Voastră,,

Aniversarea zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre ne prilejuiește bucuria ca, în numele Secretariatului de Stat pentru Culte și al nostru, să Vă facem urări de ani mulți cu sănătate și rodnici în slujirea la cele două Sfinte Altare: al Bisericii noastre strămoșești și al Patriei.

Prin slujirea cu credință, devotament și dăruire a lui Dumnezeu, a Țării și a semenilor, V-ați agonisit o "comoară de preț": un nume rostit cu respect, atât de cei ce Vă cunosc "treptele slujirii", cât și de cei ce Vă cunosc din scrierile publicate, de o înaltă ținută teologică și culturală.

Astăzi, când împliniți 85 de ani de viață, suntem siguri că nu priviți numai cu nostalgie la anii ce au trecut, cât mai ales cu bucurie la faptele cu care V-ați împodobit frumos viața, făcând din aceasta un destin vrednic de toată lauda, închinat lui Dumnezeu și oamenilor.

Suntem convinși că în Cartea de Istorie a neamului românesc și a Bisericii sale străbune numele Prea Fericirii Voastre va rămâne de-a pururi înscris cu litere luminoase, ca răsplată a tuturor ostanelilor pentru slujirea unui crez înalt și sfânt.

În această zi aniversară, când clerul și credincioșii Vă înconjoară cu cele mai bune gânduri și sentimente, Vă urăm, Prea Fericite Părinte Patriarh ani mulți cu sănătate și, împreună cu Sfântul Sinod, să faceți ca Biserica noastră națională să rămână ceea ce a fost din veac: temelia morală, reazem și speranță pentru români!

Întru mulți și fericiți ani Prea Fericirea Voastră!

NICOLAE I. BRÂNZEA,
SECRETAR DE STAT

MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI
CONSTANTIN DUDU IONESCU, MINISTRU DE INTERNE

Cu prilejul Zilei de Naștere vă adresez felicitări, urări de sănătate, fericire și viață îndelungată, Dumneavoastră și întregii familii.

Doresc ca acest moment deosebit să vă aducă multe bucurii și satisfacții în viața personală, precum și succese depline în activitatea pe care o desfășurați.

La Mulți Ani!

CONSTANTIN DUDU IONESCU,
MINISTRU DE INTERNE

MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI ANDREI MARGA,
MINISTRUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
CABINETUL MINISTRULUI
Str. G-ral. Berthelot 28-30, București

PREA FERICITE PĂRINTE PATRIARH,

Astăzi, 7 februarie anul 2000, când împliniți frumoasa vârstă de 85 de ani, urăm Prea Fericirii Voastre sănătate, fericire și viață îndelungată, împlinirea tuturor dorințelor și alese bucurii duhovnicești spre propășirea Bisericii noastre naționale și a poporului român drept credincios.

Cu aleasă considerație și respect,

ANDREI MARGA,
Ministru Învățământului

TELEGRAMA DE FELICITARE A
DOMNULUI RADU BERCEANU,
MINISTRUL INDUSTRIEI ȘI COMERȚULUI

Cu ocazia sărbătoririi zilei dumneavoastră de naștere vă doresc din toată inima "La mulți ani", cu pace, sănătate și multe bucurii.

Mulți ani fericiți sub semnul încrederii în bine și în semeni.

Cu deosebită stimă,

RADU BERCEANU,
Ministrul Industriei și Comerțului

TELEGRAMA DE FELICITARE A DOMNULUI NICOLAE NOICA,
MINISTRUL LUCRĂRILOR PUBLICE ȘI
AMENAJĂRII TERITORIULUI

PREA FERICIREA VOASTRĂ,

Este o onoare pentru mine, să vă adresez felicitări cu ocazia aniversării zilei de naștere, împreună cu cele mai bune gânduri ale mele. Să vă dea Dumnezeu sănătate și putere, pentru a vă putea îndeplini cât mai bine misiunea pe care o aveți.

Vă rog să primiți asigurarea înaltei mele considerații,

NICOLAE NOICA,
Ministrul lucrărilor publice
și amenajării teritoriului

FELICITAREA DOMNULUI EMIL GHIZARI,
GUVERNATORUL BĂNCII NAȚIONALE A ROMÂNIEI

PREA FERICITE PĂRINTE PATRIARH,

La aniversarea zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, am plăcerea de a Vă adresa alese urări de sănătate, ani îndelungați și binecuvântați.

"La mulți și fericiți ani!"

EMIL GHIZARI
Guvernatorul Băncii Naționale a României

MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI ION POPESCU
PREȘEDINTELE BĂNCII INTERNAȚIONALE A RELIGIILOR

CENTRUL INTERNAȚIONAL ECUMENIC
PENTRU DIALOG SPIRITUAL
Organism sub egida UNESCO
Comisia Națională a României

PREA FERICIREA VOASTRĂ,

Cu prilejul împlinirii a 85 de ani de viață și 50 de ani de slujire arhierescă, Vă rugăm să primiți din partea Comitetului Director al Centrului Internațional Ecumenic, a Consiliului de Administrație al Băncii Internaționale a Religiiilor și din partea mea, personal, cele mai respectuoase și călduroase felicitări și un sincer întru mulți, roditori și binecuvântați ani, spre creșterea, întărirea și unitatea întregii Biserici, spre binele și mântuirea drept credinciosului popor român.

În întreita slujire de arhieru, învățător și cărmuitor duhovnicesc V-ați afirmat și sunteți consemnat în istoria României ca Patriarh al românilor de pretutindeni și ca simbol al unității spirituale românești.

La ceas aniversar urăm Prea Fericirii Voastre sănătate și îndelungată păstorire ca Întâistător al Bisericii Ortodoxe Române, întru slava neamului nostru și biruința sfintei credințe strămoșești.

Mulți și fericiți ani!

ION POPESCU

MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI ADRIAN RAȚIU,
SECRETAR GENERAL AL MINISTERULUI
APĂRĂRII NAȚIONALE

ROMÂNIA
MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE
SECRETARUL GENERAL

Stimate domnule,

Aniversarea zilei dumneavoastră de naștere îmi oferă plăcutul prilej de a vă adresa cele mai sincere urări de sănătate și bucurie, împlinirea tuturor speranțelor de mai bine și viață îndelungată alături de cei dragi.

La Mulți Ani!

Cu deosebit respect,
ADRIAN RAȚIU
Secretar General
al Ministerului Apărării Naționale

MESAJ DIN PARTEA ȘEFULUI SECȚIEI
ASISTENȚĂ RELIGIOASĂ
P. C. PREOT IONEL BARBĂRASĂ

PREA FERICITE PĂRINTE PATRIARH,

Aniversarea zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre ne oferă smerita bucurie de a ne face purtătorii de cuvânt ai preoțimii militare spre a vă adresa urări de sănătate, viață îndelungată, și multă putere de muncă spre a ne putea călăuzi cu înțelepciune, precum patriarhii biblici, pe drumul dreptei viețuiri și neostenitei slujiri a Bisericii și a neamului.

Ne rugăm Bunului Dumnezeu ca pacea și lumina divină să ne lumineze calea, de Patriarhul Teoctist așezată.

Să ne trăiți întru mulți și fericiți ani, iubite Stăpâne.

P. C. Preot IONEL BARBĂRASĂ
ȘEFUL SECȚIEI ASISTENȚĂ RELIGIOASĂ

MESAJ DIN PARTEA GENERALULUI DE CORP DE ARMATĂ
CONSTANTIN DEGERATU,
ȘEFUL STATULUI MAJOR GENERAL AL ARMATEI ROMÂNIEI

ROMÂNIA
MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE
Șeful Statului Major General

PREA FERICITE PĂRINTE,

Cu profund respect și alese sentimente de creștinească dragoste și prețuire, mă adresez Domniei Voastre, Prea Fericite Părinte Patriarh, cu rugămintea de a primi, din partea mea, din partea Oștirii Române, sincere felicitări la aniversarea zilei de naștere, împreună cu urările noastre de sănătate și fericire, de rodnice împliniri în eforturile vizând rezidirea spirituală și morală a Bisericii Ortodoxe Române, a Neamului Românesc.

Călăuziți mereu de idealurile dragostei de Țară și de valorile perene ale credinței noastre creștine, ostașii Armatei Române găsesc în Biserica Neamului – reazemul lor de nădejde în vremuri de restriște, sensul datoriei și al sacrificiului, speranța împlinirii, izbândeii și izbăvirii.

Fie ca toate acestea să vă aducă, Prea Fericite Părinte Patriarh, bucuria de a vedea Țara și Neamul Românesc împlinindu-și destinul.

La Mulți Ani!**CONSTANTIN DEGERATU**

General de corp de armată
Șeful Statului Major General al Armatei României

MESAJ DIN PARTEA ȘEFULUI STATULUI MAJOR AL AVIAȚIEI ȘI APĂRĂRII ANTIAERIENE

General de divizie aeriană Gheorghe Bucșe

ROMÂNIA
MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE
Statul Major al Aviației și Apărării Antiaeriene

Cu emoție adresăm Prea Fericirii Voastre, la aniversarea vârstei de 85 ani, românescul "La Mulți Ani!". Rugăm pe Bunul Dumnezeu să vă dăruiască cu sănătate și lungime de zile pentru binele Bisericii și Țării noastre. Oamenii din Forțele Aeriene, care apără cerul României și sunt aproape de Dumnezeu, sărută dreapta Prea Fericirii Voastre.

GHEORGHE BUCȘE
General de divizie aeriană
Șeful Statului Major al Aviației și Apărării Antiaeriene

MESAJ DIN PARTEA ȘEFULUI STATULUI MAJOR AL TRUPELOR DE USCAT

Cu prilejul aniversării zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, Vă rugăm să îngăduiți a vă dori multă sănătate, rodnice împliniri misionar-pastorale în creștinescul "ogor" cel de două ori milenar al neamului nostru românesc, cuvânt "cu putere multă" spre povățuirea pe calea mântuirii a aceluiași neam de Dumnezeu cinstitor, putere de implicare a Bisericii Ortodoxe Române în toate compartimentele vieții sociale după cum o reclamă nevoile zilelor noastre și să Vă urăm "La mulți și fericiți ani!"

Cu aleasă considerațiune și deosebit respect,

dr. MIHAIL POPESCU
General de corp de armată

MESAJ DIN PARTEA ADJUNCTULUI ȘEFULUI
STATULUI MAJOR GENERAL

General de divizie dr. EUGEN BĂDĂLAN

ROMÂNIA
MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE
STATUL MAJOR GENERAL

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu prilejul aniversării zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, am bucuria de a vă adresa urări de sănătate, viață lungă și multă putere de muncă.

Am convingerea că drumul împreunei lucrări pe care Armata și Biserica au pornit din 1989 va fi un drum al rodniciei și al împlinirilor.

Cu speranța că nimeni și nimic nu va mai rupe vreodată legătura dintre instituțiile noastre care au păzit vatra și duhul neamului românesc, vă asigur de aleasa mea considerație și vă adresez un cald și tradițional

La Mulți Ani!

DR. EUGEN BĂDĂLAN
Gêneral de Divizie
Adjunct al Șefului Statului Major General

MESAJ DIN PARTEA CONSILIERULUI MINISTRULUI,
GENERAL DE DIVIZIE DR. STAN STÂNGACIU

7 februarie 2000

Cu prilejul aniversării Zilei Dumneavoastră de Naștere, vă rog să primiți din partea mea cele mai sincere și calde urări de sănătate, bucurii și împliniri depline alături de toți cei ce vă sunt dragi și apropiați.

La Mulți Ani!

Cu profund respect,
dr. STAN STÂNGACIU
General de divizie
Consilier al ministrului

MESAJ DIN PARTEA GENERALULUI DE DIVIZIE
DR. TUDOR CEARAPIN

Prea Fericite Părinte TEOCTIST,

Vă rog să-mi permiteți ca la aniversarea zilei de naștere să vă adresez cele mai calde urări de sănătate, de fericire și viață îndelungată, Dumneavoastră, familiei, tuturor celor ce vă sunt dragi și apropiați.

Cu cele mai alese sentimente de stimă și considerație, doresc ca acest moment frumos din viața Dumneavoastră să vă aducă numai bucurii și satisfacții, puteri sporite de muncă și tot mai multe succese în activitatea de răspundere pe care o desfășurați.

Vă adresez din adâncul inimii tradiționalul

La Mulți Ani!

Dr. TUDOR CEARAPIN

General de divizie

**MESAJ DIN PARTEA SECRETARULUI DE STAT, DIRECTORUL
SERVICIULUI DE TELECOMUNICAȚII SPECIALE,
GENERAL DE BRIGADĂ Dr. Ing. ION SIMA**

Cu ocazia aniversării zilei Dumneavoastră de naștere, vă rog să primiți expresia sentimentelor mele de considerație, împreună cu sincere urări de sănătate și fericire. În același timp, vă doresc viață îndelungată, putere de muncă și realizări depline în îndeplinirea marilor răspunderi ce vă revin.

La Mulți Ani!

dr. ing. ION SIMA

General de brigadă

Secretar de stat

Directorul Serviciului de telecomunicații Speciale

**MESAJ ADRESAT DE LOCTIITORUL ADJ. EC. AL DIRECTORULUI
SERVICIULUI DE TELECOMUNICAȚII SPECIALE
COLONEL ATUDOREI VASILE**

Aniversarea zilei dumneavoastră de naștere în luna lui Făurar, care călește tinerele vlăstare și care dă vigoare tuturor, îmi oferă plăcutul prilej să vă adresez cele mai sincere felicitări și calde urări de sănătate, prosperitate, mult noroc și împlinirea pe măsura putințelor, a tuturor dorințelor de care să vă bucurați alături de cei dragi și care cu adevărat vă sunt apropiați.

Să aveți parte numai de bucurii și succese, să aveți puterea și bunăvoința de a acorda ajutorul necesar atât celor care vi-l solicită, dar mai cu seamă celor care nu îndrăznesc să vi-l ceară și care nici nu știu că îi puteți sprijini, iar obstacolele care vă vor apare în viață să le treceți cu ușurință.

La Mulți Ani!

Colonel ATUDOREI VASILE

Loct. adj. ec. al directorului

Serviciului de Telecomunicații Speciale

MESAJ DIN PARTEA COMANDANTULUI COLEGIULUI MILITAR
LICEAL "DIMITRIE CANTEMIR",
COLONEL RADU VOICU

ROMÂNIA
MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE
Colegiul Militar Liceal "Dimitrie Cantemir"
BREAZA

Acum, când împliniți 85 de ani de la nașterea Prea Fericirii Voastre – o sărbătoare a Bisericii noastre strămoșești – țin să vă exprim, în numele meu și al colectivului de cadre didactice și ofițeri pe care îl conduc, cele mai alese sentimente de stimă și considerație pentru activitatea deosebită pe care o desfășurați ca Întâiul Stătător al Bisericii Ortodoxe Române, viață lungă, multă sănătate, duhului cel lăuntric multă liniște, sufletului mari bucurii, iar lumina Mântuitorului Iisus Hristos să vă lumineze calea în spiritul învățăturilor Sfinților Părinți ai Ortodoxiei.

La mulți și fericiți ani!

Colonel RADU VOICU
Comandantul Colegiului Militar Liceal
"Dimitrie Cantemir"

MESAJ DIN PARTEA GENERALULUI DE DIVIZIE
DR. CORNEL PARANIAN

COMANDANTUL ARMATEI 1

Cu prilejul aniversării zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, în numele militarilor Armatei 1 și al meu personal, Vă rugăm să îngăduiți a Vă dori multă sănătate, rodnice împliniri misionar-pastorale în creștinescul ogor, cel de două ori milenar al neamului nostru românesc, încununat cu putere multă spre povățuirea pe calea mântuirii a aceluiași neam de Dumnezeu cinstitor, putere de împlinire a Bisericii Ortodoxe Române în toate compartimentele vieții sociale, după cum o reclamă nevoile noastre.

Aniversarea zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, ne oferă duhovnicescul prilej de a ne exprima grațitudinea pentru consecvența preocupărilor Arhieriei Voastre privind asigurarea propovăduirii credinței noastre strămoșești în rândurile militarilor Armatei Române, încă o împlinire a lucrării Dumnezeiești pe care o înfăptuiți în această viață pământească.

Cu aleasă considerație și deosebit respect,

La Mulți Ani!

dr. CORNEL PARANIAN
General de divizie

MESAJ DIN PARTEA ȘEFULUI COLEGIULUI
NAȚIONAL DE APĂRARE COLONEL NICOLAE USCOI

ROMÂNIA
MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE
COLEGIUL NAȚIONAL DE APĂRARE
Bdul. Panduri 68-72, sector 5, București

Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist

Ziua Dumneavoastră de naștere este un fericit prilej pentru cursanții și corpul profesoral al Colegiului Național de Apărare de a vă adresa urări de sănătate, viață lungă și forța lăuntrică necesară pentru a vă continua lucrarea, ocrotit de Domnul nostru Iisus Christos, spre binele și fericirea poporului român și a bisericii noastre naționale.

**Dumnezeu să Vă binecuvânteze!
La mulți ani!**

Colonel NICOLAE USCOI
Șeful Colegiului Național de Apărare

MESAJ DIN PARTEA COMANDANTULUI CORPULUI 10 ARMATĂ
"ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT",
GENERAL DE DIVIZIE MIRCEA CHELARU

ROMÂNIA
MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE
CORPUL 10 ARMATĂ
COMANDANT

Cu voia lui Dumnezeu, mă bucur de Ziua Nașterii Prea Fericirii Voastre, rugându-mă pentru sănătatea și întărirea Vieții Pământești astfel încât să continuați și să întregiți osteneala rânduită păstoririi Neamului Nostru Românesc.

Cu prețuire și dragoste aleasă Întru Mulți ani,

MIRCEA CHELARU
General de divizie
Comandantul Corpului 10 Armată
"Ștefan cel Mare și Sfânt"

MESAJ DIN PARTEA ASOCIAȚIEI FOȘTILOR DEȚINUȚI POLITICI
DIN MOLDOVA

Asociația Foștilor Deținuți Politici din Moldova
Association of the former political detainees of Moldova

Participanții la Războiul Mondial din Cadrul Armatei Române și a Victimelor Represiunilor Comuniste din Republica Moldova

Usatiuc Alexandru Vasile,
2009, Republica Moldova, – Chișinău
str. Lomonosov, 26-a, ap. 2

Înalt Prea Fericirea Voastră,

Să mulțumim lui Dumnezeu că am ajuns cu bine în anul jubiliar 2000 de la nașterea lui Iisus Hristos!

La 15 ianuarie jubileul de 150 de ani de la nașterea Marelui Eminescu.

Cu mila și bunătatea lui Dumnezeu să ajungem la 7–23 februarie curent, jubileul nostru de 85 de ani.

Vă doresc Preafericirii Voastre sănătate deplină, liniște sufletească, somn bun și numai toate cele bune.

Să dea Bunul Dumnezeu cu bine să întâlnim și anul 2001 – când după înțelegere ne vom întâlni și ne vom sfătui ce ne-a mai rămas mai departe de făcut.

Cu toată smerenia, cu toată cinstea și respectul cuvenite,

24 ianuarie 2000, Ziua Unirii Principatelor

Colonel (r) din Armata Română Alexandru USATIUC-BULGĂR,
Președinte de onoare și membru al Consiliului Executiv,
al Veteranilor de război din cadrul Armatei Române 1941–1945.
Merceolog de calificare superioară din Comerț

MESAJ DIN PARTEA UNIUNII VETERANILOR DE RĂZBOI

REF 5 BUCUREȘTI TF 179 63 3 1331

Prea Fericite Părinte Patriar,

Cu prilejul împlinirii venerabilei vârste de optzeci și cinci de ani Comitetul Director al Uniunii Veteranilor de Război și toți membrii acesteia vă urează Preafericite "La Mulți Ani!" cu sănătate și rodnică activitate în slujba sfintei noastre biserici.

La Mulți Ani!

Președinte ȘTEFAN CUCU
Uniunea Veteranilor de Război
Calea Victoriei nr. 135, Sector 1
București

**MESAJ DIN PARTEA SUBSECRETARULUI DE STAT
PRIM-ADJUNCT AL DIRECTORULUI SERVICIULUI
DE TELECOMUNICAȚII SPECIALE**

Îmi face o deosebită plăcere ca la aniversarea zilei Dumneavoastră de naștere să vă transmit cele mai sincere urări de sănătate, fericire și împliniri profesionale.

Aceleași gânduri frumoase vă rog să transmiteți distinsei Dumneavoastră familii precum și celor apropiați și dragi.

La Mulți Ani!

Colonel ION MAVRODIN
Subsecretar de Stat
Prim-adjunct al directorului Serviciului
de Telecomunicații Speciale

**MESAJ DIN PARTEA SUBSECRETARULUI DE STAT,
ADJUNCT ECONOMIC AL DIRECTORULUI
SERVICIULUI DE TELECOMUNICAȚII SPECIALE**

Aniversarea zilei Dumneavoastră de naștere îmi oferă deosebitul prilej de a vă adresa cele mai sincere urări de sănătate, fericire și succese în activitatea pe care o desfășurați.

Aceleași gânduri bune și urări le adresez tuturor celor ce vă sunt dragi și apropiați.

La mulți ani!

Dr. ec. DORELU ȚĂRMUREAN
General de brigadă
Subsecretar de stat,
Adjunct economic al directorului
Serviciului de Telecomunicații Speciale

**MESAJ DIN PARTEA INSPECTORULUI
GENERAL AL ARMATEI
GENERAL DE CORP DE ARMATĂ,
DOCTOR NICOLAE PĂȘTINICĂ**

ROMÂNIA
MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE
INSPECTORATUL GENERAL
Str. Izvor, Nr. 3-5
Sector 5, BUCUREȘTI

Prea Fericite Patriarh,

Aniversarea zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre îmi oferă plăcutul prilej, de a vă adresa calde felicitări și sincere urări de sănătate, multe bucurii, viață îndelungată în belșug și pace, fericire și îndeplinirea tuturor dorințelor alături de cei dragi și apropiați.

Întru Mulți Ani Prea Fericite Patriarh!

doctor NICOLAE PĂȘTINICĂ
Inspector General al Armatei
General de corp de armată

MESAJ DIN PARTEA COMANDANTULUI
I BRIGĂZII 1 MECANIZATE
"TUDOR VLADIMIRESCU – DEBREȚIN"

ROMÂNIA
MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE
BRIGADA 1 MECANIZATĂ
"TUDOR VLADIMIRESCU – DEBREȚIN"

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu prilejul zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre și împlinirea venerabilei vârste de 85 de ani Vă transmitem cele mai sincere urări de sănătate, liniște sufletească și întrutoate bună sporire.

Facă Bunul Dumnezeu ca și de acum înainte să Vă rugați neîncetat cu timp și fără timp pentru Oștirea Română și bunăstarea întregului popor român ortodox drept credincios.

Cu aleasă prețuire,

Colonel VASILE VOICA
Comandantul Brigăzii I Mecanizate
"Tudor Vladimirescu – Debrețin"

MESAJ DIN PARTEA ȘEFULUI BIROULUI INFORMARE
RECRUTARE ALBA

Cu ocazia zilei Dumneavoastră de naștere, urez Preafericirii Voastre, ani mulți, cu sănătate și har de la Dumnezeu, pentru păstoria neșmintită a neamului românesc și cărmuirea cu aceeași vrednicie a Bisericii Ortodoxe Române.

Din cetatea Alba Iuliei, la 07 februarie 2000, cu smerenie,

Lt. col. ing. IOAN JELEA
Șeful Biroului Informare Recrutare Alba

MESAJ DIN PARTEA ȘEFULUI CENTRULUI ZONAL
DE SELECȚIE ȘI ORIENTARE
ALBA IULIA

07 februarie 2000

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Venerabila vârstă la care Dumnezeu v-a învrednicit să ajungeți, întru păstoria Bisericii Neamului cu har și deplină deschidere spre ecumenism, pace și bună înțelegere, ne îndeamnă pe noi, slujitorii oastei țării să vă adresăm cu adâncă smerenie și recunoștință; cele mai sincere urări de viață lungă, sănătate, fericire și putere de muncă pentru împlinirea vooi Celui de Sus și a nației române.

La Mulți Ani!

În numele întregului personal,

Lt. col. IOAN CHIȚU
Șeful Centrului Zonal de Selecție și Orientare
Alba Iulia

**MESAJ DIN PARTEA ASOCIAȚIEI NAȚIONALE A VETERANILOR
DE RĂZBOI DIN ROMÂNIA**

**ASOCIAȚIA NAȚIONALĂ A VETERANILOR
DE RĂZBOI DIN ROMÂNIA**

Aniversarea zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, împlinirea vârstei de 85 de ani și a 50 de ani de arhierie, reprezintă pentru veteranii de război cei care și-au adus contribuția cu arma în mână, la apărarea credinței străbune, un prilej deosebit de a da glas sentimentelor de aleasă și cucernică stimă, de înaltă prețuire față de Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române, rugându-vă să primiți cele mai calde felicitări.

Omagiindu-vă în acest moment jubiliar Prea Fericite Părinte Patriarh, noi cinștim pe eruditul ierarh cărturar care, acum la apogeul experienței și al vârstei, aflat la cârma Bisericii Naționale continuă să îmbogățească cu prisosință lucrarea înaintașilor, îl cinștim pe Ierarhul care înfrățit cu credința, cu făclia sfințeniei și a dreptății, modelează mereu sensurile tradiției cu imperativele trăirii prezentului.

Cinștim pe cel care a făcut ca Biserica Străbună să fie cea mai respectată și solidă instituție a tinerei democrații din România.

Cinștim pe liderul spiritual al majorității românilor care a reușit să pună piatra de temelie înfăptuirii unui mare vis – Construirea Catedralei Mântuirii Neamului.

Îngăduiți-ne Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist ca odată cu omagierea măreței și nepieritoare opere făurite în cei 50 de ani de slujire a Bisericii noastre, acum la respectabila vârstă de 85 de ani, să vă dorim din toată ființa noastră, ani mulți de viață, însoțiți de multă sănătate și har creator spre binele și măreția Bisericii Naționale și a credinței strămoșești.

La Mulți Ani!

General de corp de armată (r) MARIN DRAGNEA
Președintele Asociației Naționale a Veteranilor de Război

General de corp de armată (r) dr. DUMITRU PENCIUC
Președintele Asociației Veteranilor de Război din Ministerul de Interne

**MESAJ DIN PARTEA MINISTERULUI DE INTERNE
JANDARMERIA ROMÂNĂ**

ROMÂNIA
MINISTERUL DE INTERNE
JANDARMERIA ROMÂNĂ

Prea Fericitului Părinte TEOCTIST,

La aniversarea zilei de naștere a Domniei Voastre, sunt onorat să vă adresez, în numele comenzii Jandarmeriei Române, al meu personal și al miilor de drept-credincioși jandarmi, cele mai curate și alese gânduri, sentimente de admirație, stimă și considerație față de neobosită Dumneavoastră trudă și osârdie închinată împlinirii Lucrării Domnului în rândurile creștinilor.

Îngăduiți-ne, Prea Fericite Părinte, să vă urăm din toată inima, multă sănătate, putere de muncă, viață îndelungată și bogată în împliniri datorite măreției neconținute a Bisericii Ortodoxe Române.

Cu creștinească smerenie, vă adresăm strămoșeasca urare,

La Mulți Ani!

dr. ANGHEL ANDREESCU
General de divizie
Comandantul Jandarmeriei Române

**MESAJ DIN PARTEA ADJUNCTULUI INSPECTORATULUI
GENERAL AL POLIȚIEI**

Cu prilejul zilei Dumneavoastră de naștere, vă rog să primiți cele mai sincere felicitări, urări de sănătate deplină și fericire, multe bucurii și satisfacții alături de cei dragi și apropiați.

La mulți ani!

General de Brigadă ALEXANDRU IONAȘ
Adjunct al Inspectorului General al Poliției
și Șef al Poliției Judiciare

MESAJ DIN PARTEA ȘEFULUI DE STAT MAJOR AL C.N.J.

Cu ocazia aniversării zilei dumneavoastră de naștere, vă rog să-mi permiteți să vă adresez sincere urări de sănătate, fericire, depline satisfacții și împliniri în muncă, viață îndelungată și respectuoase felicitări.

La Mulți Ani!

General de brigadă COSTICĂ SILION
Șeful de Stat Major al C.N.J.

**MESAJ DIN PARTEA COMANDANTULUI CORPULUI
POMPIERILOR MILITARI**

Prea Fericitului Părinte TEOCTIST

La aniversarea zilei Dumneavoastră de naștere, sunt deosebit de onorat de a vă adresa, din partea mea și, deopotrivă, din partea întregului Corp al Pompierilor Militari – care, în covârșitoare majoritate, împărtășește strămoșeasca noastră credință ortodoxă

—, cele mai calde și sincere urări de sănătate, fericire și viață îndelungată, alături de cei dragi și apropiați, precum și noi izbânzi în înalta și greaua misie de a ne fi cel mai înalt și drag părinte duhovnicesc și a ne păstori în iubire, credință și speranță creștină.

Alături de ceilalți frați creștini de pe sfântul pământ românesc, ne îndreptăm cu bucurie și smerenie gândurile și simțirea către Dumneavoastră și vă urăm din toată inima

"LAa Mulți Ani cu sănătate!"

Cu deosebită stimă și considerație,

General de divizie dr. ing. IONEI CRĂCIUN
Comandantul Corpului de Pompieri Militari

**MESAJ DIN PARTEA MINISTERULUI DE INTERNE
INSPECTORATUL DE POLIȚIE AL JUDEȚULUI ARAD**

MINISTERUL DE INTERNE
INSPECTORATUL DE POLIȚIE AL JUDEȚULUI ARAD

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu sentimente de aleasă grațitudine și sinceră prețuire, în numele personalului Inspectoratului de Poliție al Județului Arad, folosim prilejul nașterii **PREA FERICIRII VOASTRE**, într-un an de rodnică încununare a vieții și slujirii închinată altarlui și obștei creștinești, spre a vă prezenta aleasă cinstire și respectuoasă felicitare.

Sărbătorind acest eveniment și rememorând tot ceea ce ați înscris în cartea neamului, apreciem ca o contribuție deosebită strădaniile **PREA FERICIRII VOASTRE** la afirmarea ortodoxiei românești și a patriei noastre, doritoare de unitate, prosperitate și pace.

Toți cei ce v-au cunoscut și apreciat în mai bine de un deceniu de slujire a lui **DUMNEZEU** și a oamenilor, în județul nostru, într-un duh de umanism creștin, cu responsabilitate evanghelică, vă dorim împlinirea pe mai departe de către **PREA FERICIREA VOASTRĂ**, întru deplină sănătate, putere neîmpuștinată, a tot ceea ce este spre cinstea și fericirea bisericii și a neamului.

Colonel HĂHĂIANU VIOREL
Cu cea mai înaltă considerație,
Șeful Inspectoratului

**MESAJ DIN PARTEA MINISTERULUI DE INTERNE
DIRECȚIA DE LOGISTICĂ**

MINISTERUL DE INTERNE
DIRECȚIA DE LOGISTICĂ

Prea Fericite Părinte TEOCTIST,

Aniversarea zilei dumneavoastră de naștere este pentru personalul Direcției de Logistică a Ministerului de Interne și pentru mine personal un minunat prilej de a da

expresie sentimentelor de aleasă și cuvioasă cinstire pe care vi le purtăm, rugându-vă să primiți cele mai alese felicitări însoțite de cordiale urări de sănătate și fericire.

Ca fii ai României, care-și aduc modesta contribuție la protejarea liniștii cetățenilor și a credinței străbune, dăm o înaltă apreciere lucrării spirituale și pastorale a Prea Fericitului Părinte Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, aport remarcabil la îmbogățirea lucrărilor înaintașilor Bisericii Ortodoxe Naționale.

Din inimile noastre prea-plecate și cu credință în Bunul Dumnezeu vă dorim Prea Fericite Părinte viață îndelungată, bogată în împliniri pentru măreția Sfintei Biserici Ortodoxe Române.

La Mulți Ani!

dr. POPESCU DUMITRU
- general de brigadă
Șeful Direcției

MESAJ DIN PARTEA ȘEFULUI INSPECTORATULUI GENERAL AL POLIȚIEI DE FRONTIERĂ

În această zi luminoasă, când Preafericirea Voastră pășește în al optzeci și șaselea an al vieții, primiți urările noastre de viață lungă cu sănătate și pace.

Fie ca Dumnezeu să vă dăruiască ani mulți întru har, spre păstorirea duhovnicească a Bisericii strămoșești.

La mulți ani!

General de divizie NICOLAE OPREA
Șeful Inspectoratului General al Poliției de frontieră

MESAJ DIN PARTEA COMANDANTULUI CENTRULUI DE INSTRUCȚIE JANDARMI FĂLTICENI

Cu prilejul aniversării zilei Dumneavoastră de naștere, am deosebita onoare de a vă adresa cele mai alese și sincere urări de sănătate, fericire și realizări depline în îndeplinirea îndatoririlor de mare responsabilitate ce vă sunt încredințate.

Vă rog totodată, să primiți la acest moment aniversar sincere și respectuoase urări pentru distinsa Dumneavoastră familie, pentru toți cei care vă sunt dragi și apropiați.

La Mulți Ani!

Colonel GHEORGHE BUJOR
Comandantul Centrului de Instrucție Jandarmi Fălticeni

MESAJ DIN PARTEA SECRETARULUI GENERAL AL MINISTERULUI DE INTERNE

Aniversarea zilei Dumneavoastră de naștere îmi oferă plăcutul prilej de a vă adresa respectuoase felicitări, împreună cu urări de sănătate, viață îndelungată, fericire, depline satisfacții și împlinirea tuturor dorințelor.

În acest moment aniversar, cu cele mai alese gânduri și sentimente, vă doresc putere de muncă în îndeplinirea sarcinilor de mare răspundere ce vă sunt încredințate.

Folosesc această ocazie pentru a vă ruga să transmiteți aceleași calde urări și distinsei Dumneavoastră familii.

La Mulți Ani!

GHEORGHE CARP
General de brigadă
Secretar general
al Ministerului de Interne

**MESAJ DIN PARTEA CONSILIERULUI
MINISTERULUI DE INTERNE**

Prea Fericirea Voastră,

Fericită împlinire a vremii ca Întâistătătorul Bisericii noastre Ortodoxe Naționale să fie încununat de Bunul Dumnezeu, cu ani mulți și binecuvântați.

La ceas de mare împlinire, în ziua în care întreaga Biserică Ortodoxă Română împărtășește bucuria Ierarhului său, Vă încredințez Prea Fericite Părinte, de respectul, dragostea și prețuirea mea.

**Ani mulți și fericiți!
Cu dragoste întru Hristos,**

General de brigadă CONSTANTIN MATEI
Consilier al Ministrului de Interne

**MESAJ DIN PARTEA ȘEFULUI DIRECȚIEI TRADIȚII,
EDUCAȚIE ȘI SPORT**

ROMÂNIA
MINISTERUL DE INTERNE
DIRECȚIA TRADIȚII, EDUCAȚIE ȘI SPORT

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Aniversarea zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre ne oferă bucuria de a Vă adresa cele mai sincere urări de sănătate, putere de muncă și alese împliniri duhovnicești.

Bunul Dumnezeu să Vă rânduiască mulțime de ani și zile spre a conduce Biserica noastră cu înțelepciunea patriarhilor biblici, prin vremuirea erei celei noi a creștinătății.

Să ne trăiți întru mulți ani, de Dumnezeu păziți Prea Fericirea Voastră!

În numele tuturor ostenitorilor Direcției Tradiții, Educație și Sport a Ministerului de Interne,

Colonel CONSTANTIN CODIȚĂ
Șeful direcției

MESAJ DIN PARTEA ȘEFULUI INSPECTORATULUI DE POLIȚIE
AL JUDEȚULUI NEAMȚ

Preafericitului Părinte Teoctist,

Ziua de 7 Februarie a anului 2000, îmi oferă un prilej deosebit de plăcut pentru a vă transmite cele mai calde felicitări și urări de sănătate, bucurie și putere întru slujirea lui Dumnezeu, a ortodoxiei și a poporului român.

La mulți ani!

Colonel MIHAI FLUERAȘU
Șeful Inspectoratului de Poliție
al județului Neamț

MESAJ DIN PARTEA DIRECTORULUI SERVICIULUI ROMÂN
DE INFORMAȚII

Aniversarea zilei Dumneavoastră de naștere, îmi oferă plăcutul prilej de a vă adresa sincere felicitări alături de cele mai bune urări de sănătate și realizări depline.

La mulți ani!

COSTIN GEORGESCU
Directorul
Serviciului Român de Informații

MESAJ DIN PARTEA PRIMULUI-ADJUNCT AL DIRECTORULUI
SERVICIULUI ROMÂN DE INFORMAȚII

Cu prilejul aniversării zilei dumneavoastră de naștere am plăcuta ocazie de a vă transmite calde felicitări și urări de sănătate deplină.

La mulți ani!

General de corp de armată
VASILE LUPU
Prim-adjunct al Directorului
Serviciului Român de Informații

MESAJ DIN PARTEA ADJUNCTULUI DIRECTORULUI
SERVICIULUI ROMÂN DE INFORMAȚII

Aniversarea zilei dumneavoastră de naștere îmi oferă plăcuta ocazie de a vă adresa calde felicitări și sincere urări de sănătate și fericire.

La mulți ani!

MIRCEA GHEORDUNESCU
Adjunct al Directorului
Serviciului Român de Informații

MESAJ DIN PARTEA ADJUNCTULUI DIRECTORULUI
SERVICIULUI ROMÂN DE INFORMAȚII

Cu prilejul zilei Dumneavoastră de naștere, vă rog să-mi permiteți a vă adresa cele mai calde urări de sănătate și fericire.

Fie ca viitorul să vă aducă numai succese și bucurii, alături de cei dragi și apropiați sufletului Dumneavoastră.

La mulți ani!

General de brigadă DUMITRU ZAMFIR
Adjunct al Directorului
Serviciului Român de Informații

MESAJ DIN PARTEA GENERALULUI DE DIVIZIE
ION POPESCU

Ziua Dumneavoastră de naștere îmi oferă un plăcut prilej de a vă dori viață lungă, ani mulți întru sănătate și bucurii.

La mulți ani!

General de divizie ION POPESCU
S.R.I.

MESAJ DIN PARTEA DIRECTORULUI SERVICIULUI DE
PROTECȚIE ȘI PAZĂ

ROMÂNIA
Serviciul de Protecție și Pază

Prea Fericirea Voastră,

Aniversarea zilei Dumneavoastră de naștere îmi oferă onoarea de a Vă ruga să primiți alesele mele urări de sănătate și fericire, de noi și frumoase împliniri în nobila misiune cu care Dumnezeu V-a învrednicit.

Prea Fericite Părinte,

Acest eveniment deosebit îmi oferă plăcerea de a mă alătura celor care astăzi, cu deplin respect, Vă înconjoară cu dragoste și Vă urează să slujiți Întru Mulți Ani străbuna Biserică Ortodoxă Română.

Vă rog să primiți, Prea Fericirea Voastră, asigurarea înaltei mele considerații,

General de divizie dr. NECULAI STOINA
Directorul
Serviciului de Protecție și Pază

MESAJ DIN PARTEA ȘEFULUI PROTOCOLULUI PREZIDENTIAL

Aniversarea zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre îmi oferă plăcutul prilej de a vă ura viață îndelungată, multă sănătate și aceeași vitalitate de invidiat, întru păstorirea credincioșilor.

La mulți ani!

Dr. VLAD NISTOR
Consilier de Stat
Șeful Protocolului Prezidențial

MESAJ DIN PARTEA PREȘEDINTELUI CURȚII CONSTITUȚIONALE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
CABINETUL PREȘEDINTELUI

Prea-Fericite Părinte Patriarh,

Vă adresez cele mai bune urări cu ocazia aniversării zilei dumneavoastră de naștere!

La mulți ani!

LUCIAN MIHAI
Președinte

MESAJ DIN PARTEA PREȘEDINTELUI CURȚII DE CONTURI

Cu prilejul fericit al zilei de naștere, vă adresez cele mai bune urări de sănătate deplină, fericire și succese în nobila Dumneavoastră activitate, împreună cu tradiționalul "LA MULȚI ȘI FERICIȚI ANI!".

Prof. univ. dr. IOAN CONDOR
Președintele Curții de Conturi

MESAJ DIN PARTE CURȚII CONSTITUȚIONALE A ROMÂNIEI

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A ROMÂNIEI
CABINET JUDECĂTOR
PROF. UNIV. DR. IOAN MURARU

Aniversarea zilei dumneavoastră de naștere, îmi oferă prilejul aparte de a vă dori multă sănătate, viață îndelungată și reușite profesionale,

La mulți ani!

București

Prof. Dr. IOAN MURARIU

MESAJ DIN PARTEA CURȚII DE CONTURI A ROMÂNIEI
CURTEA DE CONTURI A ROMÂNIEI

Prea Fericirea Voastră,

Cu adâncă smerenie și bucurie mă alătur majorității românilor (și nu numai) care în această zi, binecuvântată de Dumnezeu cu atâta frumusețe și importanță, cu rugămintea să primiți și din partea mea, din tot sufletul, alese urări de sănătate și împliniri depline, în nobila și importanta Dumneavoastră misiune, spre binele României, al Ortodoxiei și al tuturor celor preocupați de soarta lumii contemporane.

Cu aleasă stimă,

**Prea Fericitului Părinte Teoctist
Patriarhul României**

Regret că din motive obiective, felicitarea ajunge la Domnia Voastră, cu o anumită întârziere; pe care vă rog să o treceți cu vedere.

Prof. univ. dr. IOAN BOGDAN
Consilier de Conturi – Curtea de Conturi a României

*

MESAJ DIN PARTEA PROCURORULUI GENERAL

Aniversarea zilei dumneavoastră de naștere îmi oferă plăcutul prilej de a vă adresa cele mai sincere urări de sănătate, fericire și succese în activitatea plină de răspundere pe care o desfășurați.

Aceleași gânduri bune și urări le adresez distinsei dumneavoastră familii, tuturor celor ce vă sunt dragi și apropiați.

La mulți ani!

MIRCEA CRISTE
Procuror General

MESAJ DIN PARTEA UNIUNII NAȚIONALE A NOTARILOR
PUBLICI DIN ROMÂNIA

Îmi face o deosebită plăcere ca atât personal, cât și în numele Uniunii Naționale a Notarilor Publici din România, să vă urez la împlinirea vârstei de 85 de ani, vârstă pe care o purtați cu o demnitate și putere de muncă de necrezut, mulți ani sub cărmuirea Bisericii Ortodoxe Române, care se ridică biruitoare ca cel mai respectat simbol al românismului.

La Mulți Ani Prea Fericite Părinte Patriarh!

Cu considerație,

Dumitru VIOREL MĂNESCU
Președinte

MESAJ DIN PARTEA CASEI DE ECONOMII ȘI CONSEMNAȚIUNI

Prea Fericirea Voastră,

Ostenitorii Casei de Economii și Consemnațiuni au deosebita bucurie să adreseze Prea Fericirii Voastre, cu prilejul zilei de naștere, cele mai cordiale urări de sănătate și de viață îndelungată, pentru ca să păstoriți fiii duhovnicești ai bisericii noastre strămoșești, pe calea mărturisirii adevărului, a apărării dreptei credințe și a obiceiurilor sfinte pe care ni le-au lăsat părinții noștri ca tezaur nestemat peste veacuri.

Al Prea Fericirii Voastre dintotdeauna prețuitor,

CAMENCO PETROVICI
Președinte

MESAJ DIN PARTEA PREȘEDINTELUI
BĂNCII COMERCIALE ROMÂNE

Aniversarea zilei Dumneavoastră de naștere îmi oferă plăcutul prilej de a vă adresa alese și respectuoase urări de sănătate, fericire și succese în sfânta misiune pe care o îndepliniți.

La mulți ani!

Dr. NICOLAE DĂNILĂ
Președintele Băncii Comerciale Române

MESAJ DIN PARTEA PREFECTURII JUDEȚULUI BIHOR

GUVERNUL ROMÂNIEI
PREFECTURA JUDEȚULUI BIHOR

Prea Fericirea Voastră,

Cu ocazia zilei Dumneavoastră de naștere, vă dorim ca Dumnezeu să vă binecuvânteze și să vă facă părtaș harurilor Sale.

Întru mulți ani, Preafericirea Voastră!

Cu deosebit respect,

LUCIAN CLAUDIU SILAGHI
Prefectul Județului Bihor

MESAJ DIN PARTEA PREFECTURII JUDEȚULUI BOTOȘANI

GUVERNUL ROMÂNIEI
PREFECTURA JUDEȚULUI BOTOȘANI
CABINET PREFECT

**Prea Fericitului Teoctist,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române**

Vă rog să-mi permiteți ca la sărbătorirea zilei de naștere să vă adresez cele mai calde urări de sănătate, de fericire și viață îndelungată, dumneavoastră, familiei, tuturor celor ce vă sunt dragi și apropiați.

Cu cele mai alese sentimente de stimă și considerație, doresc ca acest moment frumos din viața dumneavoastră să vă aducă numai bucurii și satisfacții, puteri sporite de muncă și tot mai multe succese.

Vă adresez din adâncul inimii tradiționalul,

La Mulți Ani!

ALEXANDRU SIMIONOVICI

Prefect

MESAJ DIN PARTEA
PREFECTURII JUDEȚULUI COVASNA

**Prea Fericirea Voastră,
Părinte Patriarh TEOCTIST**

Acum când clepsidra timpului se întoarce pentru a 85-a oară, fie-mi îngăduit a mă ruga, ca orice mirean de rând, ca Bunul Dumnezeu să vă dăruiască pentru
Ani mulți și fericiți

slujirea lucrării creștinești de a aduna oile neamului întru folosul țării și al credinței.

Fie ca sub înțeleapta cărmuire a Prea Fericirii Voastre să ne regăsim în Credința Dumnezeiască a păcii pe pământ și buneii învoiri între oameni.

La Mulți Ani!

GHEORGHE TATU

Prefectul județului Covasna

MESAJ DIN PARTEA
PREFECTURII JUDEȚULUI IAȘI

ROMÂNIA

PREFECTURA JUDEȚULUI IAȘI

CABINET PREFECT

Str. Anastasie Panu nr. 60, 6600 Iași – România

Prea Fericirea Voastră,

Aniversarea zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre îmi oferă ocazia deosebită de a Vă adresa sincere și respectuoase urări de sănătate, fericire creștină, de putere de muncă în lucrarea de îndrumare spirituală a întregii noastre comunități, pe care o întreprindeți cu atâta noblețe și devoțiune.

Primiți, Prea Fericirea Voastră, expresia sentimentelor mele de dragoste filială și distinsă considerație.

Prof. Univ. Dr. Ing. FLORIN VITAN
Prefect

MESAJ DIN PARTEA PREFECTURII JUDEȚULUI NEAMȚ

PREFECTURA JUDEȚULUI NEAMȚ

Str. Alexandru cel Bun, nr. 27, 5600, Piatra Neamț

Prea Fericirea Voastră,

La binecuvântata sărbătoare a zilei Dumneavoastră de naștere, ne face o deosebită plăcere să vă adresăm cele mai calde felicitări, gândurile și urările noastre de bine, rugându-l pe Bunul Dumnezeu să vă hărăzească multă sănătate și îndelungare de viață întru slujirea în continuare a Bisericii Creștine și a credinței noastre strămoșești.

Totodată, vă rugăm, Prea Fericirea Voastră, să primiți expresia sentimentelor noastre de profund respect și aleasă considerație,

La Mulți Ani!

Vasile ȘENDREA
Prefect

MESAJ DIN PARTEA PREFECTURII JUDEȚULUI SATU MARE

GUVERNUL ROMÂNIEI

PREFECTURA JUDEȚULUI SATU MARE

Prea Fericirii Sale Teoctist Patriarhul României

Cu prilejul împlinirii venerabilei vârste de 85 de ani vă rog să-mi permiteți să vă adresez pe această cale cele mai sincere urări de sănătate, fericire și împliniri în nobila misiune de a călăuzi sufletele milioaneilor de credincioși ortodocși români pe drumul credinței și al mântuirii întru Cristos.

La Mulți Ani!

MIRCEA IOANAȘ
Subprefect

MESAJ DIN PARTEA PREFECTURII JUDEȚULUI TULCEA

PREFECTURA JUDEȚULUI TULCEA

Str. Păcii nr. 20, Tulcea 8800

Prea Fericitului Teoctist

Sunt alături cu toate gândurile bune de Prea Fericirea Voastră, la împlinirea venerabilei vârste de 85 de ani.

Vă doresc multă sănătate și putere în slujirea lui Dumnezeu pe acest pământ binecuvântat, unde ați reușit să mențineți vie credința poporului român, înfruntând încercările istoriei.

Cu încrederea că lumina și spiritualitatea patriarhală vor veghea mereu la binele țării și al poporului nostru, vă urez din toată inima,

La mulți ani!

Cu fiască supunere,
RĂSVAN VASILIU
Prefect

MESAJ DIN PARTEA PREFECTURII JUDEȚULUI VRANCEA
PREFECTURA JUDEȚULUI VRANCEA

**Prea Fericite Părinte Teoctist
La Mulți Ani!**

Din ținuturile Vrancei vă trimitem această urare, însoțită de alese gânduri și deosebită stimă.

Vă dorim sănătate, viață lungă și multă putere de muncă.

Avem cu toții nevoie de înțelepciunea și echilibrul pe care Biserica Ortodoxă Română le asigură în vremuri grele ca cele pe care le trăim astăzi.

În această zi deosebită pentru dumneavoastră, vă rugăm cu respect să ne îngăduiți a vă considera simbolic oaspete drag în casa vrâncenilor.

ION CONSTANTINESCU
Prefect

MESAJ DIN PARTEA LUI VIOREL LIS

Prea Fericite Părinte și călăuzitor al Bisericii noastre naționale, ziua dumneavoastră de naștere este cel mai bun prilej pentru a vă reafirma cele mai calde gânduri și sentimente de prietenie și respect și de asemenea pentru a vă ura ca și de acum înainte Domnul să vă călăuzească în tot ceea ce întreprindeți.

Cu prietenie,
VIOREL LIS

MESAJ DIN PARTEA PRIMARULUI CĂLIN CĂTĂLIN CHIRIȚĂ

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Mă asociez bucuriei întregului nostru popor creștin ortodox și cu umilință rog pe Bunul Dumnezeu să vă dea Prea Fericite Părinte Patriarh ani mulți fericiți pentru propășirea Bisericii Neamului și a Poporului Român. Cu umilință creștină, vă doresc

La Mulți Ani!

CĂLIN CĂTĂLIN CHIRIȚĂ
Primar

MESAJ DIN PARTEA PRIMARULUI MUNICIPIULUI BAIJA MARE

ROMÂNIA
MUNICIPIUL BAIJA MARE
PRIMAR

Prea Fericirea Voastră,

Zilele petrecute în Maramureşul nostru drag, ne fac ca acum, în această zi dragă Prea Fericirii Voastre, cu adâncă veneraţie, să ne aducem aminte de Întâi Stătătorul nostru.

Cu ocazia zilei de naştere a Prea Fericirii Voastre, primiţi din partea mea, a credincioşilor maramureşeni şi a Primăriei Municipiului Baia Mare, cele mai nobile gânduri, putere de muncă şi adâncă recunoştinţă pentru modul strălucit în care conduceţi Biserica Ortodoxă Română spre binele şi întărirea unităţii sufleteşti a poporului român drept credincios.

La mulţi ani!

Conf. univ. dr. CRISTIAN ANGHEL
Membru în Adunarea Naţională Bisericească
Primarul Municipiului Baia Mare
Preşedintele Federaţiei Municipiilor din România

MESAJ DIN PARTEA PRIMARULUI
MUNICIPIULUI CLUJ-NAPOCA

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI CLUJ-NAPOCA
MUNICIPALITY OF CLUJ-NAPOCA
Str. Moşilor nr. 1-3; 3400 CLUJ-NAPOCA; ROMÂNIA

Prea Fericite Părinte Teoctist,

Acum, la ceas aniversar, în semn de preţuire şi aleasă consideraţie, doresc să vă adresez, în numele meu personal şi al locuitorilor municipiului Cluj-Napoca, sincere urări de sănătate, bucurie şi fericire.

Prin bogata şi rodnică activitate pe care o desfăşuraţi în slujba Ortodoxiei româneşti, prin colaborarea cu Biserica catolică, colaborare întărită şi de vizita istorică a Papei Ioan Paul al II-lea la Bucureşti, aţi contribuit substanţial la creşterea prestigiului Bisericii Ortodoxe Române pe plan mondial.

Ţin să subliniez rolul excepţional al Prea Fericirii Voastre în atragerea pe calea credinţei ortodoxe spre Biserica Mamă a românilor din afara graniţei statului român, ca o cheazăşie a unităţii spirituale a tuturor românilor din întreaga lume. Am în vedere, în primul rând, înfiinţarea la Gyula a Episcopiei românilor ortodocşi din Ungaria, reorganizarea Vicariatului ortodox al românilor din Iugoslavia, sprijinirea parohiilor din diaspora, precum şi eforturile depuse pentru susţinerea Mitropoliei Ortodoxe Române din Basarabia etc.

Personal, îmi amintesc cu deosebită plăcere de prezenţa Prea Fericirii Voastre la sfinţirea Bisericii Ortodoxe pentru credincioşii români din Chacao-Caracas, Venezuela, fapt ce atestă tăria şi perenitatea credinţei noastre ortodoxe şi va contribui la întărirea întru credinţă a comunităţilor române de pe continentul american.

Vă urez din tot sufletul să aveți parte în continuare de multă sănătate, deplină reușită, putere în muncă spre a conduce încă mulți ani destinele Bisericii noastre străbune.

La mulți ani!

Cu deosebit respect,

GHEORGHE FUNAR,
Primar al municipiului Cluj-Napoca

**MESAJ DIN PARTEA PREȘEDINTELUI CONSILIULUI
JUDEȚEAN CLUJ**

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN CLUJ
Cabinet Președinte

Înalt Preasfinția Voastră,

Aniversarea zilei Dumneavoastră de naștere, la împlinirea frumoasei vârste de 85 de ani, îmi oferă plăcutul prilej ca, în numele Consiliului Județean Cluj și al meu personal, să vă adresez cu căldură felicitări, multă sănătate în slujba Bisericii neamului, alături de tradiționalul

"La Mulți Ani!"

Prof. dr. ing. VICTOR ROMULUS CONSTANTINESCU
Președintele Consiliului Județean Cluj

**MESAJ DIN PARTEA PRIMARULUI
MUNICIPIULUI GIURGIU**

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu firească supunere, avem deosebita onoare să vă adresăm, cu ocazia zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, cele mai sincere urări de sănătate, viață lungă și fericire și rugăm pe Bunul Dumnezeu să vă hărăzească îndelungată arhi-păstorire întru slava și binele Sfintei Noastre Biserici Strămoșești.

Să ne trăiți întru Mulți Ani!

Ing. ILIESCU LUCIAN,
Primarul Municipiului Giurgiu

**MESAJ DIN PARTEA VICEPRIMARULUI
MUNICIPIULUI GIURGIU**

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu firească supunere, avem deosebita onoare să vă adresăm, cu ocazia zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, cele mai sincere urări de sănătate, viață lungă și fericire și rugăm pe Bunul Dumnezeu să vă hărăzească îndelungată arhipăstorire întru slava și binele Sfintei Noastre Biserici Strămoșești.

Să ne trăiți întru Mulți Ani!

Prof. GABRIEL MARCOCI
Viceprimarul Municipiului Giurgiu

MESAJ DIN PARTEA PRIMARULUI MUNICIPIULUI IAȘI

Prea Fericite Părinte,

Aniversarea zilei dumneavoastră de naștere îmi oferă bucuria de a Vă transmite urările noastre de multă sănătate, putere de muncă și numai împliniri în nobila misiune de păstorire a credincioșilor de pe întreg cuprinsul României.

Alături de urarea noastră de "La mulți ani!", primiți, Prea Fericirea Voastră, întreaga noastră prețuire și aleasă considerație.

Conf. dr. CONSTANTIN SIMIRAD
Primar al Municipiului Iași

MESAJ DIN PARTEA PRIMARULUI ORAȘULUI MIZIL

Se împlinesc 85 ani de când ziua de 7 februarie a căpătat alte dimensiuni, alte semnificații și altă însemnătate.

Optzecișicinci de ani!

E mult, e puțin pentru o viață?

Au fost optzecișicinci de ierni, optzecișicinci de zile de Paști, de toamne și tot atâtea primăveri, de optzecișicinci de ori pomii s-au încărcat cu frunze, flori și roade.

Știe cineva ce ar fi fost și cum ar fi fost dacă tot acest timp nu ar fi avut presărată existența Preafericirii Voastre?!

În numele tuturor celor din Mizil care nutresc gânduri de bine vă urez sănătate, liniște și cât mai multe zile cu rost!

Vă urez să binecuvântați cât mai multe primăveri cu prezența și harul Domniei Voastre, vă urez să se îplinească ceea ce doriți și simțiți, pentru că numai așa ne poate fi și nouă mai bine!

La Mulți Ani!

EMIL PROSCAN
Primar oraș Mizil

MESAJ DIN PARTEA PREȘEDINTELUI A.N.C.D.

ALIANȚA NAȚIONALĂ CREȘTIN-DEMOCRATĂ
CHRISTIAN DEMOCRATIC NATIONAL ALLIANCE
ROMÂNIA, BUCUREȘTI, SECTORUL 2, STR. PROF. ION URSU NR.29
COD POȘTAL 72144

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu ocazia zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, vă urăm mulți ani, sănătate și spor în păstoria Bisericii Ortodoxe Române. De la Sfântul Apostol Andrei și până azi, Biserica a străbătut prin toate vitregiile vremilor, rezistând tuturor încercărilor și nu ne îndoim că va rezista și în viitor, fiind coloana vertebrală a poporului român. Exemplu de iubire față de semeni și față de Dumnezeu, este un model pentru acei politicieni care nu abdică de la moralitate și un îndemn, ca o mustrare, pentru cei care o ignoră.

Cu cât un neam este mai mult îndumnezeit sufletește, cu atât mai ușor face față greutăților vieții. Pentru dăruirea Prea Fericirii Voastre, a mitropoliților, a episcopilor, a prea cuvioșilor părinți, a preoților de mir, pentru mântuirea Neamului Românesc, vă mulțumim din tot sufletul.

La Mulți Ani!

VICTOR CIORBEA
Președintele A.N.C.D.

MESAJ DIN PARTEA PREȘEDINTELUI P.U.N.R.

PARTIDUL UNITĂȚII NAȚIONALE ROMÂNE
CABINET PREȘEDINTE

Str. Negustori, nr. 1B, sector 2, București

La praznicul aniversar al Prea Fericirii Voastre, venim, în numele tuturor membrilor Partidului Unității Naționale Române să Vă adresăm cele mai călduroase urări de bine și de deplină sănătate, rugând pe Bunul Dumnezeu să vă dăruiască ani mulți și cu bun spor, în fruntea Bisericii Naționale și a credinciosului popor român.

Dând slavă lui Dumnezeu, că în vremi ca acestea pe care le trăim, destinele Bisericii Ortodoxe Române se găsesc în mâinile unei personalități de talia PREA FERICIRII VOASTRE, vă asigurăm de întregul nostru sprijin, pentru ca speranțele și nevoile singurei Instituții curat românești – Biserica Ortodoxă Română – să fie împlinite.

Întru Mulți și Fericiți Ani Prea Fericite
Părinte Patriarh, T e o c t i s t !

Cu aleasă stimă și fiască considerație,

Prof. Univ. dr. VALERIU TABĂRĂ
Președinte,

MESAJ DIN PARTEA PREȘEDINTELUI U.D.M.R.

Cu prilejul aniversării zilei Dumneavoastră de naștere am plăcuta ocazie de a Vă transmite calde felicitări, urări de sănătate și succese profesionale.

La mulți ani!

BÉLA MARKÓ
președintele U.D.M.R.

**MESAJ DIN PARTEA
PARTIDULUI NAȚIONAL DEMOCRAT CREȘTIN**

PARTIDUL NAȚIONAL DEMOCRAT CREȘTIN
STR. ANTIM IVIREANU NR. 8, SECTOR 5
BUCUREȘTI

Prea Fericite Părinte Teoctist,

Conducerea Partidului Național Democrat Creștin, prin președintele său, Oprea Niță precum și membrii partidului, vă transmit, cu ocazia zilei de naștere, urări de sănătate, viață lungă, fericire și împliniri, personale cât și spirituale.

Vă transmitem un călduros "La Mulți Ani!"
Fie ca Lumina Sfintei Treimi să ne ocrotească neamul.

OPREA NIȚĂ
Președinte
ANIȘOARA BINDEA
Vicepreședinte

**MESAJ DIN PARTEA PREȘEDINTELUI EXECUTIV AL
PARTIDULUI POPULAR DIN ROMÂNIA**

Prea Fericite Părinte Patriarh,

În acest ceas aniversar, ne adresăm Întâistătorului Bisericii noastre strămoșești, celui care cu înțelepciune și pricepere a făcut cunoscută tradiția noastră creștin-ortodoxă lumii întregi, dorindu-Vă multă sănătate, zile îndelungate și mult spor duhovnicesc în arhipăstoria turmei lui Hristos celei cuvântătoare.

La mulți și întru fericiți ani!

Deputat SORIN LEPȘA
Președinte executiv
al Partidului Popular din România

MESAJ DIN PARTEA PREȘEDINTELUI SENATULUI

PARLAMENTUL ROMÂNIEI
SENAT
PREȘEDINTE

Prea Fericitului Părinte Teoctist,

Împlinirea a 85 de ani de viață trăită întru Hristos și dedicată înălțării continue a edificiului milenar al Bisericii noastre Ortodoxe, îmi oferă plăcuta ocazie de a vă adresa, Prea Fericite Părinte Patriarh, urările de sănătate și de ani mulți și fericiți de păstorie arhierescă a poporului nostru credincios.

MIRCEA IONESCU-QUINTUS

MESAJ DIN PARTEA PREȘEDINTELUI COMISIEI PENTRU
POLITICĂ EXTERNĂ

PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR
COMISIA PENTRU POLITICĂ EXTERNĂ

Prea Fericirea Voastră,

Îmi face o deosebită plăcere să vă adresez cele mai calde felicitări cu ocazia zilei Dumneavoastră de naștere, împreună cu sincere urări de sănătate, putere de muncă și viață lungă întru împlinirea dificilei și nobilei misiuni ce vă stă înaintea, ca prim reprezentant al Românilor în fața Celui de Sus și de Întâi Stătător al Bisericii Neamului.

La Mulți Ani!

Cu aleasă stimă și prețuire,
VICTOR BOȘTINARU
Președinte

MESAJ DIN PARTEA DEPUTATULUI APR DE PRAHOVA

PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR
I.P.F. TEOCTIST
PATRIARHUL ROMÂNIEI

Aniversarea zilei Dumneavoastră de naștere îmi oferă plăcutul prilej de a vă ura multă sănătate și fericire, succes deplin în tot ce întreprindeți.

"La Mulți Ani!"

Cu deosebită considerație,

ADRIAN TUDOR MOROIANU-GEAMĂN
Deputat APR de Prahova

MESAJ DIN PARTEA PREȘEDINTELUI COMISIEI PENTRU
ÎNVĂȚĂMÂNT, ȘTIINȚĂ, TINERET ȘI SPORT DIN
PARLAMENTUL ROMÂNIEI

PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR
COMISIA PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNT,
ȘTIINȚĂ, TINERET ȘI SPORT
București: 2 februarie 2000

Prea Fericitului Teoctist,

Aniversarea zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, constituie pentru mine prilejul de a vă adresa urări de viață îndelungată, petrecută în sănătate, să aveți

liniștea și fericirea sufletească ce vi se cuvin pentru a semăna cu râvna celui dăruit cu tainele cerești, comorile de virtute și adevăr în sufletele credincioșilor.

Harul Prea Fericirii Voastre, recunoașterea sârguinței de a apăra demnitatea Bisericii Ortodoxe Române și pe credincioșii ei în vremuri când deasupra lor umblau nouri vrăjmașii, hotărârea Prea Fericirii Voastre de a contribui la apropierea bisericilor creștine și unificarea creștinătății, v-au adus pe locul de frunte al personalităților mondiale care luptă pentru ca toți creștinii să fie uniți sub Bindecuvântarea Aceluiași Unic Dumnezeu.

Și dacă marele Goethe spunea că: "Cine speră minuni, să-și întărească credința", astăzi când poporul român speră într-un miracol, Prea Fericirea Voastră împreună cu Preacinstita Oaste Sobornicească sunteți cei care veți ține aprinsă candela credinței din sufletele românilor, le veți întări speranța în mai binele de mâine pe care-l vor primi prin smerenie și rugăciune, prin curățirea simțirilor de tot ce este rău.

De aceea, înălțăm ruga lui Dumnezeu să vă țină în viață spre a ne fi același bun și harnic păstor, să continuați activitatea științifică, să puneți zăgaz pieptul Preafericirii Voastre împotriva răului, să înălțați sfânta rugă către cel Atotputernic să apere poporul român.

La mulți ani!

Prof. univ. dr. ing. ANGHEL STANCIU
Președinte

MESAJ DIN PARTEA SECRETARULUI GENERAL AL CAMEREI DEPUTAȚILOR

PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR
Secretariatul general al Camerei Deputaților

Prea Fericirea Voastră,

Aniversarea zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, îmi oferă deosebita onoare de a Vă adresa cele mai calde felicitări, alături de cele mai bune urări de sănătate și reușită deplină în misiunea de înaltă încărcătură spirituală cu care ați fost investit.

Permiteți-mi să sper în participarea Prea Fericirii Voastre și în viitor la cât mai multe manifestări cu o înaltă încărcătură spirituală, organizate la Palatul Parlamentului și Vă rog să agreeți, Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist, expresia respectuoasei mele considerații.

Florin COSTINIU,
Secretar General

PALATUL PARLAMENTULUI
Str. Izvor nr. 2-4, sector 5, 70647, București, România

MESAJ DIN PARTEA SENATORULUI CORNELIU VADIM TUDOR

La mulți ani, Preafericite Teoctist!

ROMANIA BUCHAREST

SENATOR
CORNELIU VADIM TUDOR
President of the Greater Romania Party

MESAJ DIN PARTEA PREȘEDINTELUI PETROM

PETROM
FEDERAȚIA SINDICATELOR LIBERE
ȘI INDEPENDENTE A ASOCIAȚIILOR ȘI LIGILOR APOLITICE DIN RAMURA
INDUSTRIEI PETROLIERE
"PETROM" ROMÂNIA
2000 PLOIEȘTI
INDEPENDENȚEI 21
P.O. BOX 1/237

Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist,

La a 85-a aniversare, petroliștii români uniți în Federația PETROM, ne rugăm ca Dumnezeu să vă dea zile îndelungate, în deplină sănătate, întru păstoria Sfintei noastre Biserici, întru binele Țării și al nostru, fiii Voștri duhovnicești.

La mulți ani!

Ai Dumneavoastră fii duhovnicești

LIVIU LUCA
Președinte

IV

Mesaje primite din străinătate și de la diplomați străini acreditați în România

MESAJUL DE FELICITARE AL MAJESTĂȚII SALE
REGELUI MIHAI ȘI A PRINȚESEI ANA

VERSOIX, 7 FEBRUARIE 2000

Înalt Prea Fericite Părinte,

Regina Ana și cu Mine vă urăm la aniversarea zilei de naștere să aveți parte numai de sănătate, Bunul Dumnezeu să vă însoțească pretutindeni cu blândețea Sa, să vă ocrotească și să vă dea putere spre a transmite credința neamului nostru din generații în generații.

Primiți Înalt Prea Fericirea Voastră urarea de "La mulți Ani alături de poporul pe care-l păstoriți".

(ss) MIHAI

(ss) ANA

Villa Serena – C.P. 627 – CH-1290 VERSOIX-GENÈVE

MESAJUL DE FELICITARE AL EXCELENȚEI SALE PRINȚUL
PAUL DE ROMÂNIA

PRINȚUL PAUL DE ROMÂNIA

STR. PROF. DR. IOAN CANTACUZINO NR. 5, BUCUREȘTI 1

Prea Fericirea Voastră,

Alături de întreaga lume ortodoxă, aș dori să vă adresez și eu, cu ocazia zilei de naștere, cele mai calde urări de sănătate și putere pentru a ne păstori mulți ani de acum înainte.

Fie ca pacea și înțelegerea între români să domnească de-a pururi, iar Biserica Ortodoxă Română să continue pasul pe care Prea Fericirea Voastră l-ați făcut pentru înțelegerea și pacea între oameni de diferite credințe.

Dumnezeu este unul singur și pe toți ne are în grija Lui, cu bune și rele, câte sunt. Să vă dea Dumnezeu ani mulți și frumoși înainte, spre binele poporului român și al Bisericii Ortodoxe Române.

La Mulți Ani și Dumnezeu să vă dea putere.

PRINȚUL PAUL DE ROMÂNIA

EMIL ADRIAN MAGHINICI

Director de Cabinet

P.S. Aș dori să-mi acordați onoarea unei întrevederi în perioada 16-20 februarie, oricând este potrivit pentru Prea Fericirea Voastră.

TELEGRAMA DE FELICITARE A DOMNULUI PETRU LUCINSCHI,
PREȘEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA

Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist,

Cu o nespusă bucurie în suflet, am onoarea să Vă adresez cele mai calde felicitări cu ocazia aniversării zilei de naștere, dorindu-Vă ani lungi, plini de sănătate, bucurii și împliniri duhovnicești, întru binele Bisericii.

La acest popas aniversar, Vă rog, Prea Fericite Părinte, să primiți asigurarea profundului meu respect și cele mai curate sentimente de frățescă iubire.

PETRU LUCINSCHI,
Președintele Republicii Moldova
IACOB POPOVICI
Șef al Aparatului Președintelui Republicii Moldova

MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI BLAGOJ ZASOV,
AMBASADORUL REPUBLICII MACEDONIA

AMBASADA REPUBLICII MACEDONIA
BUCUREȘTI

Prea Fericirea Voastră,

Am bucuria ca astăzi, în ziua aniversării Voastre, să vă doresc "La mulți ani!", sănătate și cât mai multe realizări în înalta misiune pe care o aveți întru fericirea Bisericii Ortodoxe Române.

Primiți încă o dată, Prea Fericirea Voastră, asigurarea profundului meu respect.

BLAGOJ ZASOV
Ambasadorul Republicii Macedonia

MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI GHEORGHE
POPESCU, AMBASADORUL ROMÂNIEI LA TEL-AVIV

EMBASSY OF ROMANIA
24, ADAM HACOEN ST.,
64585 TEL-AVIV

Prea Fericirea Voastră,

În această zi înălțătoare a aniversării nașterii Prea Fericirii Voastre, este un privilegiu și o încântare pentru mine să mă alătur celor care, cu evlavie, emoție și bucurie vă adresează cele mai curate și sincere urări de sănătate multă și bunul Dumnezeu să vă ajute în continuare la păstorirea Bisericii Ortodoxe Române.

Participarea Prea Fericirii Voastre la manifestările ortodoxe de la începutul acestui an, de la Bethleem, cu ocazia celebrării a 2000 de ani de la Nașterea Mântuitoru-

lui nostru Iisus Cristos și Sfințirea Așezământului religios românesc din orașul biblic Ierihon a dat strălucire înălțătoarei misiuni cu care v-a hărăzit Bunul Dumnezeu.

Cu gratitudine îl rugăm pe Bunul Dumnezeu să vă aibă în pază.

La mulți, fericiți și binecuvântați ani!

Dr. GHEORGHE POPESCU
Ambasador

**MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI V. KENEAIKIN,
AMBASADORUL FEDERAȚIEI RUSE**

Prea Fericite Părinte,

Vă rog să primiți sincere felicitări și cele mai bune urări de bine cu ocazia acestei date remarcabile din viața Dumneavoastră – împlinirea a 85 de ani de la naștere.

Toată viața Dumneavoastră a fost consacrată Domnului, Bisericii și poporului român. Pe acest tărâm v-ați adus un aport de neprețuit la renașterea spiritualității poporului și edificarea bazelor statului democratic.

Prea Fericirea Voastră a realizat succese importante și ca diplomat al Bisericii, care sub conducerea Dumneavoastră se bucură de renume european și mondial. Sunteți bine cunoscut și ca un mare savant, care transpune în viață ideile sale de renaștere a Bisericii și educație spirituală a tineretului.

Îmi exprim speranța Prea Fericite Părinte, că în viitor veți contribui la întărirea păcii și securității în Europa.

Vă urez sănătate, fericire, longevitate creatoare și putere de viață în slujba Domnului.

Cu profund respect,

V. KENEAIKIN

**MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI IOAN BALIN,
AMBASADORUL ROMÂNIEI ÎN REGATUL MAROC**

AMBASSADE DE ROUMANIE
AU ROYAUME DU MAROC
L'AMBASSADEUR
RABAT, 07.02.2000

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Fie ca Lumina transcendentă să Vă transfigureze ca și până acum, căci, cu vorbele lui Aristotel despre Platon, așa spune că cei răi nu au dreptul nici măcar să Vă laude întrucât ați demonstrat că se poate să fii și bun și fericit deopotrivă.

"La Mulți Ani!"

Cu creștinească dragoste și admirație personală,

Dr. IOAN BALIN
Ambasador

MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI HERNANDO GARCÍA SUÁREZ, AMBASADORUL BOLIVIEI

EMBAJADA DE BOLIVIA
Bucarest – Rumania

Sanctitate,

Cu ocazia celebrării celei de-a 85-a aniversare a nașterii Sanctității Voastre, permiteți-mi să vă exprim cu cel mai înalt respect și admirație, sincere felicitări pentru acest prilej deosebit și să formuléz în numele țării și Guvernului Republicii Bolivia, cele mai calde urări de sănătate; fie ca Dumnezeu să binecuvânteze Biserica Ortodoxă Română pentru a se bucura în continuare de consacrată conducere a domniei voastre.

Pe parcursul celor doi ani de ședere în România am apreciat neprețuitul serviciu pe care Biserica Ortodoxă și mai ales Sanctitatea Voastră, îl oferă societății române în ansamblu, ca forță morală aglutinantă și plină de pilde, în diferite probleme și am fost martorii eforturilor de unitate ecumenică de care Sanctitatea Voastră dă dovadă pentru conviețuirea în pace a oamenilor.

Pentru toate acestea, vă rog să acceptați sincerele noastre felicitări.

La mulți ani, Prea Sfinția Voastră!

Vă rog să primiți asigurarea înaltei mele considerații.

HERNANDO GARCÍA SUÁREZ
Ambasadorul Boliviei în România

MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI SORIN DUCARU, MINISTRU CONSILIER AL AMBASADEI ROMÂNE LA WASHINGTON

AMBASADA ROMÂNIEI
WASHINGTON, D. C.

Prea Fericirea Voastră,

Doresc să folosesc această cale pentru a-mi exprima bucuria de a-l fi întâlnit, cu ocazia prezenței în S.U.A. a formației corale "AXIOS", aparținând Seminarului Teologic din București, pe dl. prof. Lucian Zavete, licențiat în teologie, un reprezentant distins și plin de calități al celor mai proaspete generații de teologi din România. Am fost plăcut impresionat de contribuția sa organizatorică în realizarea turneului corului "AXIOS" în S.U.A., de buna cunoaștere a limbii engleze, precum și de capacitatea de inter-relaționare umană dovedită inclusiv în contactele cu reprezentanți ai comunității românești din S.U.A. și ai diferitelor medii americane.

Cu aceste gânduri, doresc să recomand activitatea și calitățile domnului Lucian Zavete, odată cu rugămintea de a primi vă rog, Prea Fericirea Voastră expresia înaltei mele considerații și prețuiri creștinești.

SORIN DUCARU,
Ministru Consilier

MESAJUL DE FELICITARE
AL DOMNULUI STELIOS MALLIKOURTIS,
AMBASADORUL GRECIEI

ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙ
AMBASSADE DE GRECE
BUCAREST

Prea Fericirea Voastră,

Aniversarea zilei de naștere a Preafericirii Voastre îmi oferă plăcutul prilej de a vă adresa cele mai calde urări de sănătate și viață îndelungată în fruntea Bisericii Ortodoxe Române, spre folosul și bunăstarea acesteia.

Cu credință,

STELIOS MALLIKOURTIS
Ambasador al Greciei

MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI JERONIMO MOSCARDO,
AMBASADORUL REPUBLICII FEDERATIVE
A BRAZILIEI LA BUCUREȘTI

Prea Fericirea Voastră,

Cu ocazia aniversării zilei Voastre de naștere, Vă adresez felicitările mele cele mai calde, precum și cele mai bune urări de sănătate, succes și fericire.

Cu întreaga admirație, recunoștință și prietenie,

JERONIMO MOSCARDO
Ambasadorul Braziliei

MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI IHOR HARCENKO,
AMBASADORUL UCRAINEI

AMBASADA UCRAINEI ÎN ROMÂNIA
CALEA DOROBANȚILOR 16, BUCUREȘTI

Mult stimate Prea Fericite Părinte,

Permiteți-mi să vă felicit din tot sufletul, personal și din partea întregului colectiv al Ambasadei, la aniversarea celor 85 de ani împliniți. Această ocazie îmi

oferă deosebita onoare și plăcere de a vă adresa, Domniei Voastre și întregii Biserici Ortodoxe Române sincere felicitări, alese urări de sănătate, fericire și putere de muncă. Să vă ajute Bunul Dumnezeu în păstrarea credinței și a tot ce este frumos pe pământ.

La mulți ani, Prea Fericite Părinte!

Cu aleasă stimă și respect,

IHOR HARCENKO
Ambasador

MESAJUL DE FELICITARE
AL DOMNULUI RAJIV DOGRA,
AMBASADORUL INDIEI LA BUCUREȘTI

Prea Fericirea Voastră,

Vă rog să primiți din partea mea cele mai calde felicitări și cele mai bune urări de viață lungă.

Vă rog, de asemenea, să-mi îngăduiți, cu ocazia zilei Voastre de naștere, să nutresc sincera speranță că interesul și bunele Voastre intenții vor continua să inspire, ca și până acum, prietenia și buna înțelegere care există, din fericire, între popoarele țărilor noastre.

Vă rog să agreeți, Prea Fericirea Voastră, asigurările celor mai înalte sentimente de prețuire.

Cu cele mai alese urări, rămân al Prea Fericirii Voastre,

RAJIV DOGRA
Ambasadorul Indiei

MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI
LUIS DELFIN PEREZ OSORIO,
AMBASADORUL CUBEI

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Ziua de astăzi îmi oferă prilejul minunat și bucuria să vă adresez din toată inima cele mai calde felicitări cu ocazia aniversării Prea Fericirii Voastre.

Mă alătur tuturor aceluia pe care-i aveți alături în acest ceas aniversar ca să vă urez ani mulți cu sănătate și cât mai multe clipe de bucurie și satisfacții pe drumul început și împlinirea misiunii pe care o aveți ca Întâistător al Bisericii Ortodoxe Române.

Cu cea mai înaltă considerație și profund respect,

LUIS DELFIN PEREZ OSORIO
Ambasadorul Cubei

MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI JEAN-CLAUDE JOSEPH,
Ambasadorul Elveției la București

Prea Fericirea Voastră,

Vă rog să-mi îngăduiți să Vă adresez, cu ocazia celei de a optzeci și cincea aniversări a zilei Voastre de naștere, urările mele cele mai calde de bună sănătate, pentru a putea urma înalta Voastră misiune, pe care ați întreprins-o cu atâta curaj, de apropiere a tuturor Bisericilor creștine.

Vizita Sanctității Sale Papa Ioan Paul al II-lea la București a constituit etapa cea mai spectaculoasă, de până acum, a misiunii Voastre, dar această menire pe care v-ați asumat-o cere strădanii statornice și zilnice. Știu prea bine că Prea Fericirea Voastră V-ați înjugat, cu prisosință, la această grea îndatorire! Fiecare pas înfăptuit în acest sens va avea, cu siguranță, la capăt, efecte pozitive, nu numai în câmpul religios și teologic, dar nu mai puțin în viața publică a întregii Creștinătăți. De aceea, Prea Fericirea Voastră săvârșiți o operă de înțelegere între popoare și, în consecință, de pace.

Urându-Vă ca Dumnezeu să Vă dăruiască puterea de a purta încă mai departe această grea îndatorire pe un drum pardosit cu piedici, Vă rog să credeți, Prea Fericirea Voastră, în sentimentele mele de adânc respect.

JEAN-CLAUDE JOSEPH
Ambasadorul Elveției la București

MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI DAN HĂULICĂ,
Ambasadorul României la UNESCO și al soției sale

DELEGAȚIA PERMANENTĂ A ROMÂNIEI
PE LĂNGĂ UNESCO-PARIS

Prea Fericite,

Mândri să știm că respectul nostru afectuos vine să confirme o alăturare hotărâtă în cadența astrelor, într-o coincidență aniversară ce ne obligă, și ne umple totodată de o firească sficiune, vă urăm, Prea Fericite, zile de trainică, prelungă biruință asupra adversităților! Fie ca albul simbolic al acestei biruințe să ne facă mereu semn, încurajator, să ne răsără în față, cu tot potențialul său de speranță, de câte ori vom avea nevoie să trecem prin încercări și restriște!

Cum anul ce s-a scurs a purtat imaginea Dumneavoastră pe toate meridianele, impunând-o atenției fraterne, în acord cu așteptările cele mai largi ale creștinătății – de pe acest prag, marcat prin cifra 2000, vă va fi dat, desigur, să împliniți noi misiuni de întărire a credinței și a puterii de bine.

Astfel, înveșmântat în harul care învrednicește neabătut existența, ne veți sta înaintea, cu blânda hotărâre a inspirațiilor salutare, prielnice pentru rosturile noastre profunde.

De la lumina calmă a Voronei, care v-a scaldat întâia ucenicie, de la Seminarul monahal din slăvita Mănăstire a Neamțului, până la tărâmurile pe care le străbateți acum, după atâtea lustre de cuvioasă priveghiere, – recunoaștem în

acest itinerar, acordat pământului nostru, o neîncetată dorință de a salvarda tainice tezaure sufletești, cum ați făcut-o cu acelea protegute în lăcașul mănăstirilor, în anii când ura oarbă a câte unei fiare ministeriale își dezlănțuia împotriva lor urgia.

Dar, peste atare sinistre amintiri, într-o zi ca aceasta, să ne ridicăm senin privirea înspre tot ce înseamnă fidelitate radioasă, alianță încrezătoare cu timpul: făcând din creștinism, aici, în cuprinsul românesc, un avantpost al Europei care este și a noastră, inalienabil sortită dialogului!

Încă o dată, caldă și adâncă reverență, într-un orizont al sărbătorii care înalță și mântuie!

CRISTINA și
DAN HĂULICĂ

Ambasadorul României la UNESCO
Președinte de Onoare al Asociației Internaționale a Criticilor de Artă
1, rue Miollis 75015 Paris,

MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI
ANATOLII I. BUTEVICH,
Ambasadorul Republicii Belarus

AMBASADA REPUBLICII BELARUS
ÎN ROMÂNIA

Șos. P. Kiseleff, 55, vila 6, sector 1, București

Prea Fericite Părinte Teoctist,

Ambasada Republicii Belarus în România Vă adresează cele mai sincere și cordiale urări de sănătate în slujba Domnului și a păstoriților Dumneavoastră.

Folosesc acest prilej pentru a Vă mulțumi pentru relațiile noastre personale.
LA MULȚI ANI!

ANATOLII I. BUTEVICH

MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI EMIL CIOBU,
AMBASADORUL REPUBLICII MOLDOVA

AMBASADA REPUBLICII MOLDOVA
ÎN ROMÂNIA

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Jubileul Prea Fericirii Voastre îmi oferă deosebitul prilej de a Vă adresa cele mai cordiale și sincere felicitări, urări de bine și sănătate.

Sper ca și de acum înainte bunele relații de colaborare dintre Ambasada Republicii Moldova și Patriarhia Română, binecuvântate de Sanctitatea Voastră, vor fi fructificate în interesul apropierii și cunoașterii mai bune a valorilor noastre comune în perspectiva integrării ambelor state într-o Europă unită și prosperă.

Vă urez, Prea Fericite Părinte, multă sănătate și mari realizări în activitatea de mare responsabilitate întru prosperarea poporului României.

La Mulți Ani!

EMIL CIOBU

Ambasadorul Republicii Moldova

**MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI CONSTANTIN GÎRBEA,
Ambasadorul României la Tbilisi**

AMBASADA ROMÂNIEI
TBILISI CABINET AMBASADOR
7 februarie 2000

Prea Fericirea Voastră,

De ziua nașterii Dumneavoastră mă simt chemat să mă alătur tuturor dreptcredincioșilor ortodocși și românilor de pretutindeni în a vă transmite calde felicitări împreună cu urări din inimă de sănătate, viață lungă și fericită întru Domnul.

Îmi amintesc cu deosebit respect de momentele fericite când am fost primit de Prea Fericirea Voastră, de sfaturile și îndemnurile pe care mi le-ați dat în desăvârșirea meseriei diplomatice, întru apărarea și propovăduirea sfintelor interese naționale ale României, între ele la loc de frunte situându-se și cauza dreptcredincioșilor ortodocși români atât pe meleagurile zbuciumate ale Rusiei cât și în frumoasa Georgie din Caucaz.

Permiteți-mi să închei acest mesaj de profundă stimă și dragoste creștinească cu tradiționalul "La mulți ani!".

Al Dumneavoastră ca întotdeauna
Cu cele mai alese gânduri de respect,

Ambasador,
CONSTANTIN GÎRBEA

**MESAJUL DE FELICITARE AL PROFESORILOR ȘI ELEVILOR
ȘCOLII DE PE LÂNGĂ AMBASADA FEDERAȚIEI RUSE**

Prea Fericitului Părinte Teoctist

Vă felicităm sincer cu prilejul luminoasei sărbători – 2000 de ani de la Nașterea Mântuitorului Hristos.

Vă urăm fericire, prosperitate și sănătate în acest simbolic an al Mileniului. Fie ca toate războaiele, conflictele etnice și religioase, amărăciunile și lacrimile oamenilor să rămână în istorie, iar noul veac să ne aducă pace, liniște sufletească și înțelegere.

Vă dorim, Sanctitatea Sa, multă răbdare și putere spirituală în slujba Dumnezeuului, Bisericeii și poporului român.

Cu multă stimă și respect,

Elevii și profesorii școlii de pe lângă
Ambasada Federației Ruse în România

V

Mesaje din partea unor instituții și oameni de cultură

TELEGRAMA DE FELICITARE
A DOMNULUI EUGEN SIMION,
PREȘEDINTELE ACADEMIEI ROMÂNE

ACADEMIA ROMÂNĂ
Președinte

**Domniei Sale,
Prea Fericitului Teoctist,**

Este o mare bucurie pentru mine să vă felicit de ziua Dumneavoastră de naștere, să vă urez să fiți sănătos, să trăiți mult și să vă duceți la capăt proiectele Dumneavoastră intelectuale.

ACAD. EUGEN SIMION

Calea Victoriei 125, 71102 București – ROMÂNIA

TELEGRAMA DE FELICITARE
A DOMNULUI VIRGIL CÂNDEA,
VICEPREȘEDINTELE ACADEMIEI ROMÂNE

ACADEMIA ROMÂNĂ
Vicepreședinte

Prea Fericirea Voastră

Dumnezeu să vă înmulțească anii, puterea și înțeleptele înfăptuiri pentru slava Lui, și pentru binele poporului român.

Cu respectuoasă prietenie,

VIRGIL CÂNDEA

Vicepreședinte al Academiei Române
Calea Victoriei 125, 71102 București – ROMÂNIA

MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI PROFESOR
VASILE BORONEANT,
PREȘEDINTELE SECȚIEI DE ISTORIE ȘI ARHEOLOGIE
A ACADEMIEI ROMÂNE

Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist,

Cu emoție îmi aduc aminte, la sărbătorirea a 85 de ani de viață a dumneavoastră, de evenimentele din 1990 când în calitate de director al Muzeului București și de organizator al Cercului Intelectualității Bucureștene, cu sediul la muzeu am putut sărbători împreună primul Crăciun liber de la instalarea comunismului și prima expoziție de icoane ortodoxe din țară. Atunci susținut de Corala Patriarhiei ați binecuvântat prima ieșire în fața credincioșilor bucureșteni a Bisericii Ortodoxe Române, încurajați fiind de studenții de la Universitatea București și de la Facultatea de Teologie. Vă felicit pentru neostoita dumneavoastră strădanie întru susținerea Bisericii strămoșești, a buneii înțelegeri și frățeștilor relații cu Biserica Romano-Catolică, cu celelalte biserici creștine din țară și de pretutindeni. Vă urez ca Bunul Dumnezeu să vă dea multă sănătate, fericire și noi succese în fruntea Bisericii pe care o păstoriți.

Mărturisim că ajutorul nostru întru susținerea Bisericii Ortodoxe Române și a Prea Fericirii Voastre este și acum ca și atunci același, călduros, activ și sincer. Dumnezeu să ne ajute!

Prof. dr. VASILE BORONEANT
Președintele Secției de Istorie și Arheologie a
Academiei Oamenilor de Știință din România

SCRISOAREA DE FELICITARE A PĂRINTELUI
PROFESOR ION BRIA, GENEVA

Prof. Ion Bria
10 chemin Francois Lehmann
1218 Grand Saconnex
Geneve Suisse

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Plin de emoție Vă trimit acest modest cuvânt de recunoștință, ca să fie alăturat Omagiului pe care Biserica întreagă Vi-l aduce astăzi, după cincizeci de ani de diaconie apostolică.

Peste câteva săptămâni vom sărbători Învierea Celui ce și-a frânt de bunăvoie trupul Său pe cruce spre eliberarea tuturor.

Tot așa și Biserica pe care o păstoriți, care își "frânge" trupul la fiecare Liturghie, să învieze și să se arate în mijlocul poporului român ca semn de bucurie și speranță.

La mulți și fericiți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh,

Pr. Prof. ION BRIA

**Prea Fericitul Părinte Teoctist –
Patriarh credincios și devotat ortodoxiei române**

Prin consacrarea Sa în treapta episcopatului acum 50 de ani, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist se înscria în diaconia apostolică a Bisericii Ortodoxe Române, care începea atunci un lung canon de umilință și de jertfă. Această dăruire personală presupunea atât părăsirea pământului părinților, Moldova, cât mai ales urmarea lui Hristos pe calea apostolilor Săi, traversând zidul restricțiilor și alienărilor ca să fie mereu de partea preoților și credincioșilor la care fusese trimis prin actul hirotoniei, fără dreptul de a mai privi înapoi.

Istoria acestei diaconii arhieresti plină de încercări a cunoscut etape semnificative și a fost presărată de evenimente, realizări și circumstanțe care au marcat prezentul și viitorul Bisericii, care sunt deja înscrise în analele Patriarhiei Române. Să amintim câteva:

– Programul de înnoire catehetică și pastorală inițiat de Patriarhul Justinian în 1948 a început cu educația și formația teologică a preoților tineri. Acest domeniu capital a fost încredințat noului ierarh în calitate de rector, în anii 1950–1954, al Institutului teologic din București, care fusese integrat în structura Arhiepiscopiei Bucureștilor. Ca rector a deschis porțile Institutului acelor mari profesori universitari de la fostele facultăți de teologie din București, Iași, Suceava, Cluj, Chișinău, Cernăuți, a insistat ca maicile și călugării tineri să aibă acces la studii superioare de teologie, a organizat cursurile de îndrumare pastorală și misionară pentru preoți. Misiunea Bisericii în deceniile care vor urma va dura și rezista grație competenței teologice și disciplinei morale a preoților și călugărilor pregătiți în acești ani, cărora societatea de azi le datorează enorm de mult.

– Limba biblică și liturgică are un loc fundamental în păstrarea identității și coeziunii comunității creștine și umane în România. În anii '80, în plină criză a culturii române sufocate de totalitarism, P. F. Patriarh Teoctist inițiază proiectul transcrierii și re-editării **Bibliei de la București 1688**. În această operă de restituire a unui text fondator au fost antrenați experți și cercetători ai limbii și literaturii vechi românești, exegeți, istorici și scriitori. Și astfel, grație impulsului Prea Fericirii Sale, a fost redată creștinismului și culturii române Biblia de la București, într-o transcriere accesibilă tuturor. Căci unul din principiile esențiale ale misiunii ortodoxe este propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu în vernacular, în limba poporului autohton. Cuvântul lui Dumnezeu în limba română, vorbită și scrisă de toți, aceasta a fost cauza continuității și unității Ortodoxiei la români de-a lungul secolelor.

– Biserică autonomă și autocefală, Biserica Română a fost mereu deschisă către Biserica universală. Parte integrantă din comuniunea pan-Ortodoxă, ea participă la Mișcarea ecumenică modernă în vederea restaurării unității văzute a creștinilor. Ca nici o altă Biserică Ortodoxă, Patriarhia Română a pus o mare pasiune în dialogul teologic cu Biserica Romano-Catolică, reușind să obțină în comun rezultate ireversibile. Dar cel care a dat un impuls decisiv reconcilierii dintre Orient și Occident a fost P. F. Patriarh Teoctist, invitând pe episcopul Romei, Papa

Ioan Paul al II-lea să facă o vizită ecumenică la București între 7 și 9 Mai 1999. Această cutezanță ecumenică fără precedent s-a bazat pe temelii solide: România, țară-punte între Orient și Occident, așezată între *latinitas* și Bizanț, este un loc de întâlnire și de comuniune; există elemente de unitate structurală care aparțin în comun Catolicismului și Ortodoxiei; episcopul de Roma și arhiepiscopul de București trebuia să fie precursorii Pactului de stabilitate în Balcani înainte de sfârșitul mileniului al II-lea al istoriei creștine. Pentru toate acestea, patriarhul României se bucură de un cuvânt de grație din partea primatului pontif: "Mulțumesc pentru că ați vrut să fiți prima Biserică Ortodoxă care l-a invitat în propria țară pe Papa de la Roma". După 50 de ani de încercări (1950–2000) și schimbări, dureroase și eliberatoare în același timp, P. F. Patriarh Teoctist constată cu bucurie că preoții și credincioșii săi adunați în parohii, eparhii și mănăstiri, n-au avut niciodată frică să mărturisească credința lor ortodoxă în public, să celebreze cu curaj liturghia în locaș sfințit, în familie sau în mijlocul creației, să strige în arena socială cuvântul adevărului, al dreptății și iubirii pentru toți.

La această memorabilă aniversare, să mulțumim, adică să aducem euharistie Domnului pentru diaconia Sa apostolică fermă, durabilă, plină de speranță.

La mulți și fericiți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist,

Pr. Prof. ION BRIA, Geneva

MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI PROFESOR
IOAN MIHĂILESCU,
Rectorul Universității București

UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI
Cabinetul Rectorului

Prea Fericite Părinte Patriarh,

În numele profesorilor și studenților Universității din București vă transmit cele mai sincere felicitări cu ocazia aniversării zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre. Exprimăm și în aceste momente întreaga noastră recunoștință pentru extraordinarele realizări pe care le aveți în înalta demnitate de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, de călăuzitor spiritual al întregii noastre societăți și de reper moral al poporului român. Ați marcat profund istoria României, a Europei și a creștinismului. Cei prezenți și cei viitori vă vor rămâne veșnic recunoscători. Voi fi mereu alături de Prea Fericirea Voastră în tot ceea ce veți întreprinde pentru binele Bisericii, al Țării și al Lumii.

Vă dorim, Prea Fericirea Voastră, sănătate, noi împliniri și să ne păstoriți cât mai mulți ani!

Prof. Dr. IOAN MIHĂILESCU
Rector

TELEGRAMA DE FELICITARE A DOMNULUI DAN GEORGESCU,
profesor la Universitatea de Medicină și Farmacie Carol Davila

UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE CAROL DAVILA
SPITALUL CLINIC DE URGENȚĂ "SFÂNTUL IOAN"
CLINICA MEDICALĂ
Șos. Vitan Bârzești nr. 13, București IV

Aniversarea Zilei Prea Fericirii Voastre – îmi oferă prilejul de a vă ura multă sănătate, viață lungă și realizări strălucite în afirmarea Bisericii Ortodoxe Naționale Române.

Vă rog să-mi permiteți să exprim încă o dată mândria mea, a familiei și colegilor mei, că în fruntea Bisericii noastre Naționale se află un strălucit slujitor ca Dumneavoastră, care ne umple inimile de bucurie și îndreptățită mândrie – la fiecare manifestare bisericească și de reprezentare.

"La Mulți Ani!"

Prof. Dr. DAN GEORGESCU

TELEGRAMA DE FELICITARE A DOMNULUI TEODOR MAGHIAR,
Rectorul Universității din Oradea

ROMÂNIA
MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
UNIVERSITATEA DIN ORADEA
Str. Armatei Române nr. 5, 3700 Oradea, Bihor

Mult stimate și distinse Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu ocazia aniversării zilei Domniei Voastre de naștere, permiteți-mi să vă urez, în numele meu și al familiei mele, multă sănătate, bucurii, fericire, realizarea nobilelor Domniei Voastre dorinți și mulți, mulți, întru mulți ani fericiți, spre binele și propășirea Bisericii noastre naționale.

Cu multă stimă și respect,

Prof. univ. dr. ing. TEODOR MAGHIAR
Rector al Universității din Oradea

TELEGRAMA DE FELICITARE
A PĂRINTELUI DUMITRU ABRUDAN,
decanul Facultății de Teologie din Oradea

ROMÂNIA
MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
UNIVERSITATEA DIN ORADEA
Str. Armatei Române nr. 5, 3700 Oradea, Bihor

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Profesorii, studenții și ceilalți ostenitori ai Facultății de Teologie din Oradea, cu fiască supunere, își îndreaptă gândul către Prea Fericirea Voastră, cu prilejul aniversării zilei de naștere, moment de bucurie duhovnicească pentru toți fiii Bisericii noastre.

Rugăm pe Bunul Dumnezeu să Vă hărăzească, în continuare, sănătate și putere, spre a putea îndruma destinele Sfintei Sale Biserici și pe noi pe toți care Vă întâmpinăm cu urarea

Întru mulți și fericiți ani!

Pr. prof. dr. DUMITRU ABRUDAN
DECAN

**MESAJUL DE FELICITARE AL PĂRINTELUI MIRCEA PĂCURARIU,
Decanul Facultății de Teologie din Sibiu**

FACULTATEA DE TEOLOGIE "ANDREI ȘAGUNA"
Str. Mitropoliei nr. 20

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Ziua de 7 februarie 2000 este – și trebuie să fie – o zi de aleasă bucurie duhovnicească pentru toată obștea dreptmăritorilor creștini ortodocși din țara noastră, de vreme ce Bunul Dumnezeu V-a învrednicit să ajungeți la 85 de ani de viață și – în curând – la 50 de ani de arhierie. Profesorii și studenții Facultății de Teologie "Andrei Șaguna" din Sibiu participă cu tot sufletul la aceste două aniversări, căci ele sunt ale noastre, ale tuturor, și mai cu seamă ale celor ce ne-am învrednicit, într-un fel sau altul, de sprijinul și cuvântul de încurajare al Prea Fericirii Voastre. Ne rugăm Bunului Dumnezeu să-și reverse harul și binecuvântarea Sa peste toată lucrarea duhovnicească, socială și culturală pe care o desfășurați și să Vă mai dăruiască încă ani mulți, cu pace, sănătate și realizări bogate.

Întru mulți și fericiți ani!,

Al Prea Fericirii Voastre devotat,
Preot MIRCEA PĂCURARIU

**TELEGRAMA DE FELICITARE A PĂRINTELUI CONSTANTIN VOICU,
Decanul Facultății de Teologie din Alba Iulia**

STR. ALEEA MITROPOLIEI 2
BUCUREȘTI OF 1
REF 78 DIN ALBA IULIA 3 NR. 9003 176 7 2 1230

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Orice aniversare este îndeobște prilej de mare bucurie și de bilanț și de aducere aminte și de omagiu. Bucuria de a vă fi cunoscut și de a fi avut prilejul să con-

lucrăm în momente importante din viața și activitatea noastră, bilanțul unor clipe, zile și ani în care am încercat să facem ceva pentru Dumnezeu, neam și țară, bilanț care ar fi fost cu siguranță sărac fără înalta patriarhicească binecuvântare și nu în ultimul rând obligația de a fi recunoscători și de a vă transmite omagiile noastre fac ca acum, la ceas aniversar, noi corpul profesoral și studenții facultăților de teologie să vă transmită cele mai călduroase și mai sincere urări de sănătate și fericire spre a putea fi și pe mai departe același temerar apărător al dreptei credințe, același devotat iubit de neam și țară. Vă sărută patriarhiceasca dreaptă,

Arhid. Prof. Univ. Dr. CONSTANTIN VOICU

**MESAJUL DE FELICITARE AL PĂRINTELUI IOAN MIHOC,
Directorul Seminarului Teologic "Veniamin Costachi"**

SEMINARUL TEOLOGIC "VENIAMIN COSTACHI"
MĂNĂSTIREA NEAMȚ, JUDEȚUL NEAMȚ

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu ocazia zilei de naștere, Vă rugăm să primiți, în numele Corpului profesoral, al elevilor, al ostenitorilor Seminarului Teologic de la Mănăstirea Neamț și al nostru personal, sincere și alese felicitări și urări de sănătate, putere de muncă și frumoase împliniri în ogorul sfânt al Bisericii străbune.

Ne rugăm Bunului Dumnezeu să Vă ocrotească de toată răutatea și primejdia și să Vă întărească în slujire pentru Biserică și Neamul Românesc.

Întru Mulți și Fericiți Ani Prea Fericirea Voastră!

Pr. Prof. IOAN MIHOC

**MESAJUL DE FELICITARE AL PĂRINTELUI EMIL ROMAN,
Directorul Seminarului Teologic Liceal Ortodox Arad**

SEMINARUL TEOLOGIC LICEAL ORTODOX ARAD
Str. Academia Teologică nr. 9

Prea Fericite Părinte Patriarh,

A rânduit Bunul Dumnezeu ca la cumpăna dintre milenii și în vremi de adânci transformări a societății românești, corabia spiritualității autentice românești – Biserica Ortodoxă Română, Biserică Națională – să fie cărmuită printre stânci și valuri de o personalitate de excepție: Prea Fericirea Voastră!

Din înțelepciunea și lumina cu care Dumnezeu V-a înzestrat ne împărtășim și noi, profesorii și elevii Seminarului Teologic Liceal Ortodox din Arad, care, la ceas aniversar Vă adresăm din toată inima cele mai călduroase doriri de bine și deplină sănătate, rugând pe Atotputernicul Părinte Ceresc să Vă dăruiască încă mulți ani în fruntea Bisericii strămoșești, spre binele întregului popor român dreptcredincios.

Întru mulți și fericiți ani Prea Fericite Părinte Patriarh!
Vă sărutăm arhierasca dreaptă,

Pr. EMIL ROMAN
DIRECTOR

GEORGETA PUȘTEA
Secretar

MESAJUL DE FELICITARE AL PĂRINTELUI NICOLAE BĂLAȘA,
DIRECTORUL SEMINARULUI TEOLOGIC LICEAL "SFÂNTUL
NICOLAE" DIN RÂMNICU VÂLCEA

Prea Fericite Părinte Patriarh,

La aniversarea zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, cu smerite metanii, Vă rugăm să binevoiți a primi din partea corpului profesoral de la *Seminarul Teologic Liceal "Sfântul Nicolae"* din Râmnicu Vâlcea omagii de profundă recunoștință pentru dăruirea cu care V-ați consacrat înaltei opere de mântuire a credincioșilor Sfintei Noastre Biserici.

Rugăm pe Bunul Dumnezeu să Vă dăruiască Arhipăstorire cu bucuria împlinirii strădaniilor ce le depuneți spre slava Bisericii Strămoșești.

Întru Mulți și Fericiți Ani!

Pr. Prof. Dr. NICOLAE BĂLAȘA
DIRECTOR

FELICITAREA PĂRINTELUI MIHALEA NECULAI,
Directorul Seminarului Teologic Tulcea

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu prilejul aniversării zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, cu supusă smerenie Vă rugăm să primiți din partea profesorilor și elevilor Seminarului Teologic Liceal Ortodox "Sf. Ap. Andrei și Sf. Ioan Casian" din Tulcea, cele mai curate gânduri cu doriri de sănătate, ani mulți spre binele Sfintei noastre Biserici Ortodoxe și învățământului teologic.

Vă sărutăm mâna,

Pr. prof. MIHALEA NECULAI
Directorul Seminarului Teologic Tulcea

TELEGRAMA DE FELICITARE A PREOTULUI ION STOICA,
Prorectorul Facultății de Teologie Târgoviște

PREAFERICIREA VOASTRĂ,

Cu prilejul celei de-a 85-a aniversări a zilei de naștere, permiteți-ne ca în numele membrilor Consiliului Profesoral al Facultății de Teologie să vă urăm

mulți ani fericiți, încununați cu deplină sănătate și puteri sporite în fruntea Bisericii Neamului, Întru Mulți Ani.

Preot Lector ION STOICA
Prorectorul Facultății de Teologie Târgoviște

TELEGRAMA DE FELICITARE
A PĂRINTELUI COSTEL BULGARU,

Directorul Seminarului Teologic din Galați

EPISCOPIA DUNĂRII DE JOS
SEMINARUL TEOLOGIC "SF. AP. ANDREI"
GALAȚI
Str. Mihai Bravu, nr. 48

Prea Ferice Părinte Patriarh,

La sărbătoarea aniversării zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, rugăm pe Milostivul Dumnezeu să Vă înzilească bogat, dăruindu-Vă sănătate și neconținută putere, spre a împlini cele spre folosul Bisericii și al neamului.

Întru mulți ani Prea Ferice Părinte Patriarh!
În numele colectivului de cadre didactice,

Pr. prof. COSTEL BULGARU
DIRECTOR

TELEGRAMA DE FELICITARE
A PĂRINTELUI AUREL MIHAI,
Directorul Seminarului Teologic București

SEMINARUL TEOLOGIC LICEAL ORTODOX BUCUREȘTI
Strada Radu Vodă nr. 24 A, Sector 4

Prea Ferice Părinte Patriarh,

Astăzi, când puneți în buchetul vieții patriarhale rânduie de Dumnezeu a 85-a floare, directorul, profesorii, elevii și toți ostenitorii Seminarului Teologic Liceal Ortodox din București, roagă pe Bunul Dumnezeu să Vă dăruiască sănătate și alese bucurii duhovnicești în istorica misiune de patriarhicească păstorire a sufletelor românilor ortodocși de pretutindeni.

"ÎNTRU MULȚI ANI,
PREA FERICITE PĂRINTE PATRIARH!"

Diac. prof. AUREL MIHAI
Director

NICOLAE PREOTEASA
Secretar

TELEGRAMA DE FELICITARE A FACULTĂȚII DE TEOLOGIE
DIN BUCUREȘTI

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu ocazia aniversării zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, Decanul, corpul profesoral, studenții și ostenitorii Facultății de Teologie Ortodoxă din București, Vă urează din adâncul sufletelor multă sănătate, îndelungă înziliră și rodnică arhipăstorire la cârma Bisericii noastre strămoșești.

Întru mulți și fericiți ani,
Prea Fericite Părinte Patriarh!

Pr. Prof. NICOLAE NECULA
Decanul Facultății de Teologie
București

SCRISOAREA DE FELICITARE A DOMNULUI ANDREI DIMITRIU,
Președintele S.R.R.

SOCIETATEA ROMÂNĂ DE RADIODIFUZIUNE
CABINETUL PREȘEDINTELUI – Director General
Strada G-ral. Berthelot nr. 60-64

Prea Fericite Părinte Teoctist,

În numele Societății Române de Radiodifuziune am onoarea de a vă transmite cele mai calde și sincere urări de sănătate cu ocazia zilei de naștere la cea de-a 85-a aniversare. Este pentru noi un prilej deosebit de a vă răspunde cu dragoste și mulțumiri pentru activitatea Dumneavoastră neobosită în fruntea Bisericii Ortodoxe Române, pentru revigorarea credinței noastre strămoșești, pentru deschiderea și înțelepciunea pe care le-ați adus în viața ecumenică, precum și pentru dimensiunea unică cu totul uluitoare pe care ați dat-o lumii creștine de astăzi făcând ca, pentru prima dată în cei 2000 de ani de creștinism, un Suveran Pontif să calce pe pământul României – această grădină a Maicii Domnului – o țară majoritar ortodoxă unde se înmulțesc florile dragostei și credinței creștine sub toiagul Dumneavoastră pastoral.

În semn de omagiu la împlinirea vârstei de 85 de ani, conducerea S.R.R. a hotărât să vă decerneze cu acest prilej, precum și cu ocazia împlinirii a 10 ani de la prima transmisiune pe postul național de radio a Sfintei Liturghii, o plachetă de argint aurit însoțită de o diplomă care să consfințească lucrarea noastră împreună pentru binele și credința poporului din care facem parte.

Îngăduiți-mi, Vă rog, să Vă adresez totodată și în nume personal cele mai bune urări de sănătate și viață lungă, putere de muncă și credință vie în rânduiala creștină strămoșească.

ANDREI DIMITRIU
Președinte – Director General

MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI DRAGOȘ ȘEULEANU,
Director Executiv al S.R.R.

SOCIETATEA ROMÂNĂ DE RADIODIFUZIUNE
STR. GENERAL BERTHELOT NR. 60-64,
SECTOR 1, BUCUREȘTI, COD 70747

Prea Fericirea Voastră,

Aniversarea zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre ne umple inimile de emoție și adâncă evlavie, fiind bucuroși să vă adresăm filiale urări de sănătate, bine deplin și rodnice împliniri în fruntea Bisericii noastre ortodoxe strămoșești.

Viața Prea Fericirii Voastre, pornită din fragedă tinerețe pe calea dreaptă a credinței, este pentru toți slujitorii bisericii, pentru binecredincioși și pentru noi, fiii Voștri spirituali, un minunat exemplu de învățătură, rugăciune și lucrare întru apărarea și propășirea Bisericii Naționale și afirmarea valorilor creștine ortodoxe.

Slujirea neostenită a nădejzii de înfrățire între creștini reprezintă pentru noi, supuși smeriți ai Prea Fericirii Voastre, o adevărată pildă de devotament și stăruință pentru cauza binelui, a păcii și a iubirii aproapelui.

Cu ajutorul lui Dumnezeu, ne rugăm să fim vrednici de binecuvântarea și sprijinul Prea Fericirii Voastre în tot ceea ce gândim și înfăptuim spre folosul semenilor noștri.

Primiți, Părinte Patriarh, închinarea noastră credincioasă!

Sărutăm dreapta, cu filială dragoste,

DRAGOȘ ȘEULEANU,
Director general executiv

**TELEGRAMA DE FELICITARE A DOMNULUI SENATOR
NICULAE CERVENI – AVOCAT**

Mult stimate și distinse Prea Fericit,

Am plăcerea deosebită ca în zi aniversară, ziua Domniei Voastre de naștere, să vă doresc ani mulți și fericiți, multă sănătate, prosperitate, cu îndeplinirea tuturor dorințelor, spre binele națiunii noastre române.

Cu deosebită cordialitate,
al dumneavoastră,

avocat NICULAE CERVENI
senator

MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI VLAD CUBREACOV,
Directorul Grupului de Presă "Alfa și Omega"

ALFA și OMEGA

Publicație Ortodoxă,
Str. Nicolae Iorga 8,
Chișinău,
MD-2009,

Prea Fericite Părinte al nostru Patriarh,

Astăzi, când Bunul Dumnezeu adaugă al 85-lea an cununii vieții Prea Fericirii Voastre, Grupul de presă "Alfa și Omega" Vă transmite de aici, din inima Basarabiei românești, gând bun de sănătate și tradiționala urare de Mulți și Fericți ani.

Împlinirea de către Prea Fericirea Voastră a patriarhalei vârste de 85 de ani ne oferă plăcuta ocazie de a Vă prezenta sincere și fiești mulțumiri pentru grija părintească pe care ați purtat-o și o purtați credincioșilor români de pe plaiurile Basarabiei.

În numele colaboratorilor Grupului de presă "Alfa și Omega",

VLAD CUBREACOV

**MESAJUL DE FELICITARE
AL DOMNULUI MIHNEA GHEORGHIU,
Președintele Uniunii Cineaștilor din România**

UNIUNEA CINEAȘTILOR DIN ROMÂNIA

Str. Mendeleev Nr. 28-30 P.O. Box 176/Of. 22, Cod 7016, București

Prea Fericirea Voastră,

Am deosebita onoare de a adresa Prea Fericirii Voastre calde felicitări și cordiale urări de lungă și rodnică viață în fruntea spiritualității creștine bimilenare a poporului român, a activităților culturale și academice pe care le dirijați cu înaltă demnitate din care se hrănesc și sufletele noastre.

Trecerea timpului nu poate decât să sporească însemnătatea acestor merite istorice unanim apreciate.

Al Vostru, respectuos octogenar,

Cu deosebită afecțiune și profundă considerație,

Acad. MIHNEA GHEORGHIU

Președinte

FELICITAREA DOMNULUI CRISTIAN MOISESCU – ARHITECT

Prea Fericirea Voastră,

Cu prilejul zilei aniversare, rog pe Bunul Dumnezeu să Vă dăruiască multă sănătate și viață îndelungată, încununată de bogate împliniri în slujba Bisericii străbune.

Întru mulți și fericiți ani!

Dr. arh. CRISTIAN MOISESCU

SCRISOAREA DE FELICITARE A DOMNULUI GEORGE CORBU, DIRECTOR ÎN MEN

În ziua când Prea Fericirea Voastră împlinește 85 de ani de viață rodnică și de neobosită strădanie în fruntea Bisericii naționale, mă alătur milioaneilor de credincioși care vă urează noi și tot mai plăcute fapte lui Dumnezeu, deplină sănătate, pentru realizarea armoniei sociale și a idealurilor de totdeauna ale poporului nostru.

La mulți ani!

GEORGE CORBU
Director în MEN

Prea Fericite Părinte Patriarh

Una din coincidențele istorice face ca întâistătorul Bisericii noastre naționale să se afle la vârsta patriarhilor biblici și să conducă, cu desăvârșită înțelepciune și cu un patriotism luminat, destinul Bisericii Ortodoxe Române, la sfârșit de secol și de mileniu, dar și la început de calendare, când omenirea, confruntată cu atâtea rătăcirii și frământată de incertitudini, este angajată în opera de armonizare a identităților și când omul însuși, purtător de nemurire, pare a-și întemeia lucrarea sub aripa protectoare a divinității.

Trăim cu toții sub semnul divinului. Omul chiar, creație a lui Dumnezeu, își desfășoară existența pentru a se înălța pe sine, aspirând la statutul de ființă responsabilă de viața universului încredințat gândirii și acțiunii sale, vai, cel mai adesea nesăbuite. Condiția umană datorează divinității însăși forța ei regeneratoare, conștientizarea devenirii și a perfectibilității sale.

Românii s-au pătruns de timpuriu de acest adevăr – singurul de necontestat – în mințile și sufletele lor sălășluind, la bine și la rău, ideea de Dumnezeu, unicul, atotputernicul și neasemuitul Creator a toate cele ce au cuget sau simțire, văzute ori nevăzute. Credința le este susținută de întreaga lor istorie, de pildele și jertfele înaintașilor, de năzuințele spre mai binele tuturor oamenilor Pământului.

Vă aflați, Prea Fericite Părinte Patriarh, în fruntea celei mai pașnice oști, de slujitori ai Domnului, și ați dobândit dreptul la respectul nostru, al tuturor, credincioși ori nu, Biserica onorându-și rangul de forță spirituală supremă în stat și mărturisind despre temeinicia credinței noastre milenare și despre noblețea rasei.

În anul ce tocmai s-a scurs, acest lucru a părăsit învelișul slovelor, trecând în puterea faptelor, fiind recunoscut de către Papa Paul Ioan al II-lea, în vizita sa cu adevărat inspirată de Dumnezeu cel Mare, pe care-L rugăm să ne apere și să ne ierte neconținut nechibzuințele. Cu această ocazie, Românii s-au simțit – a câta oară! – poporul binecuvântat de Dumnezeu.

Religia, cu ale ei cuvinte de mărire pentru Dumnezeu și de adâncă învățătură pentru om, este, în sfârșit, disciplină școlară nerestricționată în vreun fel, ceea ce este un mare și meritat câștig obținut datorită strădaniilor neobosite ale Prea Fericirii Voastre.

În sfârșit, v-ați legat numele de Catedrala Mântuirii Neamului acestuia, de care poporul român drept credincios avea și are nevoie, pentru a propune viitorimii o mărturie a credinței noastre neștrămutate în Dumnezeu și în izbăvire!

Socotesc însă absolut necesară intervenția Sfântului Sinod și a Prea Fericirii Voastre personal pentru a reduce până la eliminare influența și prozelitismul diverselor secte care nu întâmpină aproape nici o rezistență, în acțiunea lor distructivă, în țară. Parlamentul, guvernul – statul, în ansamblul său – trebuie să vi se alăture în acțiunea de apărare în fața invaziei acestora, și nu mă îndoiesc de reacția acestora, care va fi pe măsura răului ce trebuie smuls.

Domnul Dumnezeu nostru v-a îndrumat să ne călăuziți spre un nou mileniu de creștinism, pe care-l vrem de bunăstare și de pace. În toate împrejurările, avem nevoie de binecuvântarea Prea Fericirii Voastre, motiv pentru care rugăm pe Bunul Dumnezeu să vă dăruiască ani mulți și sănătate pentru a spori rodnică lucrare la care ați fost chemat!

La Mulți Ani!

GEORGE CORBU

**SCRISOAREA DE FELICITARE
A DOMNULUI COSTION NICOLESCU,**

Muzeul Țăranului Român

**Prea Fericite și iubitul meu părinte Teoctist,
Patriarhul nostru bun și drag,**

Este seara zilei de 7 februarie, ziua în care Prea Fericirea Voastră a împlinit 85 de ani de când a văzut lumina vieții într-o familie binecuvântată, dintre acelea care umpleau odinioară pământul românesc, 70 de ani de când ați intrat pe poarta vieții monahale, fără a o trăda vreodată, 50 de ani de când ați primit o primă cârjă arhierescă spre păstoria unor turme, în timp, tot mai însemnate de fii duhovnicești. Toate prin mila și voința lui Dumnezeu, Care știe întotdeauna ce face, știe să-și cheme aleșii la lucrare și să-i călăuzească.

Nu am ajuns astăzi să vin pe Dealul Patriarhiei, să vă fiu măcar pentru câteva minute în preajmă, în rugăciune, așa cum mi-aș fi dorit. Totuși, de acolo unde m-am aflat, m-am gândit întreaga zi mult și cu drag la Preafericirea Voastră.

Cred că am auzit prima dată de Prea Fericirea Voastră de la vrednicul de pomenire arhitect Mihai Urzică, care evoca o colaborare (probabil, mai degrabă, o consiliere) și întâlnirea aferentă, pe timpul când erați la Arad sau la Craiova, nu mai mi-aduc bine aminte. Ceea ce am reținut, însă, sunt aprecierile cu care a însoțit relatarea, fapt care din partea unui om atât de bine așezat în ortodoxie și în duhovnicie, pe cât de bun, pe atât de exigent, reprezintă un lucru cu totul remarcabil.

Mai mi-aduc aminte apoi, de o întâlnire cu Prea Fericirea Voastră la Iași, unde mergeam uneori în delegație, pe când lucram ca inginer. Să fi fost prin anii de la jumătatea deceniului al optulea. Erați în curtea Mitropoliei, făceați câțiva pași pe alei, așteptând mașina, cred. Am venit, v-am pus o metanie, cerându-vă binecuvântarea. M-ați tratat simplu și cu multă căldură, întrebându-mă cine sunt, ce lucrez, cine mi-e duhovnic... Tot la Iași, nu mai știu dacă atunci sau altădată, v-am ascultat vorbindu-le credincioșilor din catedrală, după slujbă. Cred că era o zi de sărbătoare și tocmai vă întorseserăți de undeva din Orient, din India, dacă

îmi mai amintesc bine. Și le povesteți liniștit și cu dragoste celor de față, în marea lor majoritate oameni simpli, despre cele ce le văzuserăți și despre însemnătatea lor, cu simplitatea și cu descrierea pe care un tată de familie o are față de ai săi la întoarcerea dintr-o lungă călătorie. Era o atmosferă de pace încurajatoare și de tihnă duhovnicească, care a făcut să mă simt extrem de acasă atunci, în catedrala Sfintei Paraschiva.

Am suferit mult pe urmă când, în prima parte a anului 1990, lumea, cu precădere cea care nu viețuia în teritoriul liturgic al Bisericii, vă contesta și mai ales când o serie de intelectuali neduși la Biserică vă cereau, printr-un apel ignobil, demisia. Sufeream atât în principiu, pentru că nu se fac revoluții în Biserică și pentru că nu așa ne învață canoanele și Părinții Sfinți să ne purtăm cu păstorii noștri duhovnicești, dar sufeream și în concret, pentru că eu consideram că acuzele care vi se aduceau erau nedrepte. Începând chiar cu acea mult incriminată telegramă, un text de rutină în vreme, care nu avea nimic de a face cu Timișoara, care pleca, înainte de a fi compus chiar, de la toate instituțiile importante, și care, de fapt, fusese comandat pentru vizita în Iran. Trebuie să vă mărturisesc că mi-a fost teamă că n-o să vă mai întoarceți de la Sinaia și că episodul respectiv avea să se termine rușinos pentru Biserica noastră. Dar puterea lui Dumnezeu este mare...

Spre deosebire de cei ce nu au ochi de văzut și urechi de auzit, eu am fost tot timpul mișcat și impresionat adânc de momentele în care v-ați cerut sincer iertare pentru toate câte le-ați greșit față de credincioși și de Dumnezeu. Observată sau nu, această pocăiță răbdătoare a lucrat în timp la Dumnezeu. Dacă este un om care s-a transformat lăuntric temeinic și care a urcat cu pași fermi și mari pe scara duhovnicească, apoi acela sunteți Prea Fericirea Voastră. Și, după momentele de slăbiciune din '90 și '91, Dumnezeu v-a sporit și întărit puterile, și lucrarea Prea Fericirii Voastre a fost tot mai spornică. Atacurile s-au stins și astăzi ele nu mai sunt decât sporadice și vin din partea aceluia care nu au aproape nimic de a face cu credința în Dumnezeul cel viu. Răbdarea îngerească de care ați dat dovadă și răspunsul cu bune la cele răutăcioase au făcut ca încet-încet dușmanii să se domolească și să vă recunoască atât calitățile personale de vrednic întâistător, cât și puterea extraordinară a Bisericii pe care o slujiți cu total devotament. Și iată-vă cu un fragment din Pastorală de la Crăciunul trecut pe prima pagină a "României Libere" un jurnal de atâtea ori nedrept față de Prea Fericirea Voastră; și iată-vă cu aceeași Pastorală pusă ca articol de fond în "Ziua"; și iată-i pe marii zilei încercând să se pună bine cu Biserica, chiar dacă, adesea, numai din oportunism; iată-i pe adversarii gândului de a se zidi o nouă catedrală aduși la tăcere; etc. Sunt acestea niște mici minuni, cred eu.

Cine privește în jur cu atenție poate vedea cum bilanțul acestor ultimi 10 ani este unul dintre cele mai rodnice din istoria modernă a Bisericii noastre. Și asta într-un timp când societatea românească se află într-o situație materială mai mult decât precară și când mari șminteli de tot felul își aruncă mrejele asupra credincioșilor. Poziția profund creștină, iar nu de conjunctură, pe care ați avut-o în unele chestiuni spinoase din anii din urmă (Ilie Ilașcu; Kosovo; probleme de morală etc.), arată o mare tărie de caracter și o rapidă maturizare și în ceea ce privește măiestria de a da și a trăi răspunsuri ale Bisericii la problemele vremii și ale societății.

Fiecare întâlnire cu Prea Fericirea Voastră din acești ultimi ani, fie ea mai prelungă sau (de cele mai multe ori) tangențială mi-a prilejuit o reală bucurie. Am

detectat în privirile și cuvintele pe care mi le-ați adresat în asemenea ocazii o simpatie aparte, o duioșie care mi-a făcut totdeauna bine. După cum, la rândul Prea Fericirii Voastre, nu puteați să nu simțiți dragostea fiască sinceră ce v-o port, chiar și atunci când printr-un cuvânt sau altul, printr-o atitudine sau alta, v-am necăjit. *Profit de acest prilej pentru a vă cere iertare pentru tot ceea ce V-am greșit, fie prin gândire, fie prin proastă exprimare.* Pentru mine este o temeinică mulțumire de a vă ști patriarhul meu, de a vă fi fost adesea în preajmă la unele din lucrările pe care le-ați realizat, la unele din sărbătorile la care, din mila lui Dumnezeu și prin înțelepciunea Bisericii, am poposit împreună, spre slujire și bucurare.

Dacă la această vârstă cu adevărat frumoasă, vă bucurați de o asemenea sănătate și putere încât să puteți lucra zi de zi, neîntrerupt și cu spor în ogorul sfânt al Bisericii noastre, înseamnă că Dumnezeu binevoiește întru Prea Fericirea Voastră și că mai aveți multe de împlinit. Eu vă doresc din inimă să le duceți pe toate la bun sfârșit și să ne conduceți și pe noi, turmă cuvântătoare ce v-am fost încredințată, cu aceeași răbdare și înțelepciune, spre bună lucrare întru propășirea spirituală a neamului și întru mântuire.

Eu nădăjduiesc să reușesc să nu trădez nici pe viitor dragostea părintească a Prea Fericirii Voastre și să mă bucur și de alte prilejuri de întâlnire lucrătoare sau sărbătorească.

Vă doresc să vă bucurați de o sănătate și de puteri cel puțin la fel de bune ca acum, în acest ceas de aleasă sărbătoare personală și comunitară,

Vă doresc ca urcușul acesta duhovnicesc fulminant în care vă aflați să nu înceteze și să ne tragă și pe noi după el,

Vă doresc să izbândați în toate planurile care le aveți în Biserică spre slava lui Dumnezeu și spre mântuirea credincioșilor,

Vă doresc ca umbra luminoasă a Sfântului Duh să vă umbrească la fel de bogat și pe mai departe.

Mărturisindu-vă dragostea mea sinceră pentru părintele bun și drag care-mi sunteți, vă pun o smerită metanie, vă sărut dreapta și vă cer binecuvântare, rugându-vă să păstrați un loc cât de modest în inima largă a Prea Fericirii Voastre și pentru Costion, fiul vostru duhovnicesc uneori risipitor.

Așadar, să ne trăiți, iubitul meu părinte patriarh TEOCTIST, întru mulți ani, buni și frumoși în inspirația dată de slăvita Sfântă Treime!

COSTION NICOLESCU,
Muzeul Țăranului Român

SCRISOAREA DE FELICITARE A DOMNULUI HORIA BERNEA,
Directorul Muzeului Țăranului Român

**Prea Fericite și iubite părinte Teoctist,
Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române,**

Ziua de 7 februarie, când împliniți această vârstă frumoasă, cu adevărat patriarhală, de 85 de ani, precum și 70 de ani de viață monahală și 50 de ani de păstorire arhierescă, constituie și pentru noi, ca pentru ceilalți credincioși ai Bisericii noastre, o sărbătoare și un prilej de a Vă mărturisi dragostea noastră sin-

ceră și prețuirea pentru tot ceea ce ați întreprins până acum spre slujirea lui Dumnezeu și a oamenilor, în perioade istorice și sociale nu prea fericite pentru țara noastră și pentru Biserica ei.

Păstrăm ca pe amintiri dragi cele câteva vizite pe care le-ați făcut în Muzeul nostru și considerăm că binecuvântările și aprecierile Prea Fericirii Voastre ne-au ajutat într-un mod anume, tainic. Nădăjduim ca aceste vizite să se mai repete, având în vedere că Muzeul nostru încearcă să aducă mărturie despre acea lume demnă și puternică a satului și a locuitorilor lui, din care V-a chemat Dumnezeu la slujire și pe Prea Fericirea Voastră.

Cu aceeași prețuire păstrăm și amintirea altor întâlniri și, uneori, împreună lucrări pe care anii din urmă ni le-au prilejuit. Considerăm că V-ați adus o contribuție importantă la deschiderea mai largă a Bisericii noastre spre lumea de astăzi, o lume complicată și contorsionată, în care Biserica și slujitorii ei vrednici se constituie într-un element de sprijin absolut necesar și de neînlocuit pentru prezervarea valorilor ființiale fundamentale ale acestui neam. Lucrarea Prea Fericirii voastre a constituit fermentul care a dinamizat și a echilibrat viața Bisericii noastre în anii din urmă, făcând ca această instituție întemeiată pe Hristos, în ciuda a numeroase atacuri răutăcioase, să rămână pe primul loc în încrederea societății civile, indiferent de gradul de trăire liturgică al unora sau al altora. Lucrarea Bisericii în societatea contemporană devine tot mai dificilă și mai importantă pe zi ce trece. Noi, la Muzeul Țăranului Român, dorim să sprijinim această lucrare, străduindu-ne să ne desfășurăm discursul muzeal și științific ca o instituție aflată asumat în aria spirituală a Bisericii naționale, în care s-a aflat și natural și onest țăranul român.

Prea Fericite Părinte Patriarh TEOCTIST, Vă dorim la acest ceas aniversar încă mulți ani, buni și frumoși, de viață și de păstorire, spre bunul mers al Bisericii noastre și spre a ne bucura împreună unii de ceilalți întru Hristos! Vă mulțumim încă o dată pentru ajutor și pentru dragostea arătată cu felurite prilejuri și în felurite chipuri!

Noi, la rândul nostru, Vă asigurăm de sincera noastră iubire și prețuire de fii duhovnicești și ne arătăm disponibilitatea de a lucra la chemarea Bisericii, stându-Vă alături pentru a exprima identitatea noastră etnică, în coordonatele ei cele mai autentice și capabile să conducă astăzi neamul nostru la mai bună rodire.

Binecuvântați și purtați-ne în rugăciunile și în inima Prea Fericirii Voastre!

HORIA BERNEA,
Director general

TELEGRAMA DE FELICITARE A PR. PROF. AUREL JIVI

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Rog pe Bunul Dumnezeu să Vă dăruiască ani mulți cu sănătate spre binele Bisericii noastre.

Cu fiască supunere,

Pr. Prof. AUREL JIVI
Facultatea de Teologie Sibiu

FELICITAREA DOMNULUI MIHAIL NICOLAE RUDEANU,
Președintele Asociației Române de Prietenie cu R. P. Chineză

Cuvânt de închinare

Există oameni care își leagă existența pământească de marea Operă de zidire a sufletului semenilor săi. Starea de armonie și echilibru, proprie doar Cerului, este coborâtă permanent pe pământ, cultivată cu grijă sfântă și împărțită întru îndestulare credincioșilor și păcătoșilor pentru a-i purifica și a le da sens vieții.

Iată că Biserica Națională, prin osteneala Prea Fericirii Voastre, și-a găsit și legitimat vocația istorică de a-l aduce pe Om în Casa lui Dumnezeu, a-l împăca cu propria lui condiție și a-i insufla faptul că are de împlinit o datorie.

Asociația Română de Prietenie cu Republica Populară Chineză Vă aduce pri-nos de recunoștință pentru binecuvântarea pe care ne-ați dat-o pentru construirea în Parcul Lumii din Beijing a Sfintei Mănăstiri Prislop din Țara Hațegului, ca simbol al spiritualității și al credinței în care a fost zămislit Poporul Român și vă consider unul dintre ctitorii ei.

La aniversarea celor 85 de ani de viață, închinată lui Dumnezeu și oamenilor, vă dăruim modestul nostru Cuvânt de Închinare, ca o distincție ce ne onorează și ne obligă să ne întărim credința că gândul nostru se va materializa în viitorul apropiat și că Troița de la Porțile Mănăstirii Prislop din Parcul Lumii din Beijing – Republica Populară Chineză – își va împlini misiunea.

Dr. MIHAIL NICOLAE RUDEANU

Președintele Asociației Române de Prietenie cu Republica Populară Chineză,

MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI DINU GRIGORESCU
ȘI AL SOȚIEI SALE

DINU GRIGORESCU

FOST SECRETAR AL PRIMĂRIEI MUNICIPIULUI BUCUREȘTI

Prea Fericite Părinte Teoctist,

Reveniți în țară, din America, unde am fost la fiica noastră Alexandra, la cumpăna dintre milenii și unde am avut fertile contacte cu personalități ce controlează destinul lumii, vă transmitem, cu prilejul zilei de naștere, urarea de a vă bucura de la Dumnezeu de încă mulți ani ca să puteți ajuta și vedea ridicându-se sub Dealul Mitropoliei, la locul atât de sfințit și de Sanctitatea Sa, invitatul Dumneavoastră – ctitoria pentru veșnicie românească ce deja a intrat în conștiința națiunii – CATEDRALA NEAMULUI.

Noi păstrăm în memoria afectivă toate întâlnirile cu care ne-ați onorat și ne-ați binecuvântat, și sper că și aceste contacte ale fostului secretar general al Bucureștilui vor fi consemnate în cartea ce o scriu, într-un moment de mai multă liniște.

Vă îmbrățișăm, de lângă biserica Mihai Vodă, cu respect și credință în Bunul Dumnezeu,

DINU și DESPINA GRIGORESCU

MESAJUL DE FELICITARE
AL DOMNULUI ION SMEDESCU,
Rectorul Universității Româno-Americane -

UNIVERSITATEA ROMÂNNO-AMERICANĂ
România, B-dul. Magheru nr. 3, București
ROMANIAN AMERICAN UNIVERSITY

Prea Fericite Părinte,

Vă rog să-mi permiteți ca în numele Senatului Universității Româno-Americane, al Corpului profesoral și al studenților să vă felicit, cu prilejul zilei de naștere a Înalt Prea Sfinției Voastre și totodată să vă urez din toată inima multă sănătate, viață îndelungată și rodnicie în slujirea Bisericii Creștine Ortodoxe.

Prin faptele Înalt Prea Sfinției Voastre ați ridicat prestigiul și demnitatea acestei instituții naționale, punând întotdeauna mai presus de toate dragostea de neam și de aproape.

Sunteți inițiatorul împăcării și conlucrării între catolici și ortodocși, apreciat ca eveniment semnificativ al acestui sfârșit de secol și de mileniu.

În acest moment aniversar vă adresăm, Prea Fericite Părinte, urarea strămoșească: La mulți și fericiți ani în lucrarea duhovnicească și pastorală careia v-ați consacrat întreaga viață.

Prof. univ. dr. ION SMEDESCU
RECTOR

MESAJ DE FELICITARE
DIN PARTEA UNOR OAMENI DE CULTURĂ ȘI ARTĂ
ȘI SALARIAȚI BISERICEȘTI

Prea Fericite Părinte,

Aniversarea zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre îmi oferă fericitul prilej de a Vă ruga să primiți cele mai sincere urări de bine, sănătate și noi împliniri duhovnicești însoțite de tradiționalul

"ÎNTRU MULȚI ANI, STĂPÂNE!"

TELEVIZIUNEA ROMÂNĂ

TITI DINCĂ
Producător executiv
Redacția Cultură, Știință, Religie

Prea Fericirea Voastră,

Aniversarea a 85 de ani de viață și 50 de ani de Arhierie – trăiți întru credința noastră strămoșească, slujirea Bisericii străbune și slava lui Dumnezeu, în chiar anul în care se împlinesc – pentru Biserica Ortodoxă Română 115 ani de Autocefalie și 75 de ani de Patriarhat, îmi oferă prilejul deosebit de a Vă dori sănătate, bucurii și fericire pentru ducerea pe mai departe a nobilei și înălțătoarei misiuni și demnități de Patriarh al României.

LA MULȚI ANI!

NICU POPESCU,
Radiodifuziunea Română

Prea Fericirea Voastră,

Cu prilejul binecuvântatei aniversări a zilei de naștere cu supunere sfiască ne alăturăm celor mulți, transmițându-vă cele mai alese gânduri de pace, sănătate și bucurii întru mulți ani, Prea Fericite Părinte.

Societatea Femeilor Ortodoxe Române din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului,

Piața Avram Iancu 18
Cluj

*

Asociația "OASTEA DOMNULUI"
din cadrul Bisericii Ortodoxe Române
CASA CENTRALĂ – SIBIU
Str. Charles Darwin, nr. 11

Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist,

Ziua nașterii Prea Fericirii Voastre ne oferă plăcutul prilej de a Vă ura din toată inima ani mulți și rodnici în ogorul Bisericii noastre bune și străbune, în care Mântuitorul V-a ales să-L slujiți și să-I apărați drepturile în lumea secularizată a vremurilor de azi.

Vă mulțumim pentru sprijinul și îndrumarea duhovnicească pe care ni le-ați acordat mereu cu părintească dragoste și Vă purtăm necontenit în rugăciunile noastre.

Întru mulți și fericiți ani!
Slăvit să fie Domnul!

Cu fiască smerenie, ascultare și recunoștință,
din partea Sfatului Frățesc al Oastei Domnului,

MOISE VELESCU
Președinte

FUNDAȚIA FILOCALIA
3 București – ROMÂNIA
Calea Vitan 109, Bl. V15, Sc. 1, Et. 5, Ap. 57

La aniversarea a 85 de ani în Anul Jubiliar 2000, Fundația FILOCALIA și revista sa

Vă doresc încă pe atâți ani de Patriarhat, precum patriarhii matusalemici ai Vechiului Testament.

Avându-Vă în fruntea sa, Biserica Strămoșească România poate fi salvată și readusă la ceea ce a fost cândva.

La Mulți Ani, Prea Fericirea Voastră!

NICK TEODOREANU,
Președinte

EMIL NECULA
Vicepreședinte

ADRIAN GH. POPA,
Secretar General

Prea Fericite Părinte Patriarh!

Astăzi, mulțumind lui Dumnezeu pentru mărturia iubirii pe care ne-o dați, ne rugăm ca să fiți încă mulți ani între noi!

Mișcarea Focolarelor din România – Opera Fecioarei Maria din România.

La mulți ani! toți buni și fericiți, Prea Fericite Părinte Patriarh al tuturor românilor!

Obişnuit, oamenii mari și faptele mari se văd de la distanță. Faptele Prea Fericirii Voastre se văd de pe acum. Să vă dea Domnul putere și energie să le duceți la capăt spre binele întregului neam românesc!

Cu alese plecăciuni,

al D-stră, IOAN UNGUREANU,
Fundația Culturală Română

UNIUNEA NAȚIONALĂ A FEMEILOR DIN ROMÂNIA
CONSILIUL DIRECTOR

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Rog să fie în atenția Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST membrele U.N.F.R. și să primiți un călduros: "La mulți ani!"

Personal vă urez multă sănătate și întotdeauna deplină energie, așa cum Prea Fericitul Părinte Patriarh a demonstrat-o la sfințirea bisericii ortodoxe Caracas – Venezuela.

Astăzi la optzeci și cinci ani, Bunul Dumnezeu să vă împlinească toate doleanțele.

Cu deosebită smerenie,

ILEANA MOVILĂ

Această zi deosebită ne prilejuiește bucuria de a vă adresa alesele noastre sentimente și urări de sănătate spre împlinirea gândurilor Dumneavoastră de bine și prosperitate.

La mulți ani!

PETRE BADEA,
Director General al S.C. Aedificia Carpați

Asociația de Prietenie Româno-Iugoslavă
Președinte Prof. Mihaela Stan
Prim vicepreședinte Prof. Iosif Armaș

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu adâncă smerenie și credință strămoșească vă rugăm să primiți din partea noastră cele mai sincere și din inimă urări de viață lungă, sănătate și bucuria marilor împliniri, înspre folosul României, al creștinismului ortodox și al umililor enoriași care suntem alături de Prea Fericirea Voastră!

Acum, la împlinirea frumoasei vârste, prilej de bucurie și sărbătoare pentru noi toți, mulțumim Bunului Dumnezeu, că ne-a ales contemporani cu viața Domniei Voastre și avem încredere deplină în tot ceea ce ați realizat și veți realiza și de aici înainte!

La mulți ani multiubite și Sfinte Părinte Teoctist al României!

Cu evlavie, smerenie și profundă credință,
La mulți și fericiți ani!

Asociația de Prietenie Româno-Iugoslavă
Prof. MIHAELA STAN
Președinte
Prof. IOSIF ARMAȘ
Prim vicepreședinte

Să ne trăiți întru mulți ani, cu fericire, sănătate și lumină.

Ai Prea Fericirii Voastre prea supuși fii duhovnicești,
Asociația Sfântul Stelian,

Părintele GALERIU și IRINA DRĂGOI

Cu fierbinte dragoste de fiice, fetele din Corul "Simbol" de la Turda, Vă urează, cu prilejul Zilei de naștere, multă sănătate și putere de muncă pentru binele și slava Sfintei noastre Biserici.

La mulți și fericiți ani!

Cu dragoste de fii și fiice,

Corul de Fete "Simbol" Turda
și fam Pr. Octavian Băieș

AGENȚIA NAȚIONALĂ DE PRESĂ

"ROMPRES"

București, sector 1, Piața Presei Libere nr. 1, cod: 71 341

Prea Fericite Părinte Patriarh,

La aniversarea zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, vă adresăm sincere urări de sănătate și ne rugăm la Bunul Dumnezeu să vă dea putere și ani mulți întru desăvârșirea operei de reconciliere și bună înțelegere între cele două mari Biserici ale Creștinătății, de pace și iubire între oameni.

Folosim acest prilej pentru ca, odată cu plecaciunea noastră, creștinească, să vă reînnoim expresia profundei noastre recunoștințe pentru bunăvoința ce ați arătat-o față de Agenția Națională de Presă "ROMPRES" în realizarea Albumului "Trei zile dintr-un mileniu".

CONSTANTIN BADEA
DIRECTOR GENERAL

CASA DE EDITURĂ, PRESĂ ȘI IMPRESARIAT – S.R.L.

B-dul. Camil Ressu 27, bl. N1, sc. 5, ap. 188, sector 3, cod 745721, București

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Este pentru mine un prilej fericit de a vă felicita cu ocazia împlinirii a 85 de ani de viață dintre care cei mai mulți i-ați pus, fără precupețire, în slujba Bisericii Ortodoxe Române. Îmi amintesc cu mare plăcere de *prima noastră întâlnire din 1970, de la Arad*, când ați avut bunăvoința de a mă primi și de a mă îndruma să descifrez istoria noastră în Arhivele Episcopiei din Arad.

Fie ca Bunul Dumnezeu să vă dea sănătate și puteri înzecite pentru a împlini marile proiecte ce vi le-ați propus în slujirea Bisericii Ortodoxe Române în acești ani de răscruce în viața poporului nostru.

Al Prea Fericirii Dumneavoastră, cu stimă,

Dr. TEODOR LAURENȚIU POPESCU

SOCIETATEA ROMÂNĂ DE RADIODIFUZIUNE

STUDIOUL TERITORIAL SUCEAVA

Prea Fericirea Voastră,

Din drumurile mele de reporter prin Bucovina aș aduna cele mai frumoase popasuri, cele mai curate gesturi, cele mai fermecătoare imagini, cele mai adânci clipe de liniște duhovnicească, cele mai dulci și molcome cuvinte pentru a crea un cadou spiritual aparte din care să se reverse spre Dumneavoastră, la ceas aniversar, urări de sănătate, bucurie și putere întru slujirea Dreptei Credințe, ca Întâistător al Bisericii Ortodoxe Române.

Fie ca amintirile pe care le păstrați de pe aceste meleaguri, să vă însoțească în sfânta rânduială a Misiunii Dumneavoastră Apostolice spre binele poporului român.

Prea Fericirea Voastră, rog să-mi fie permis ca, în aceste momente, cu aură de sărbătoare, să Vă mulțumesc pentru că ați fost alături de mine, în viață și în profesie. Acest lucru a însemnat foarte mult pentru împlinirile mele spirituale și profesionale.

La mulți ani!

Cu smerenie și recunoștință,

MIRCEA MOTRICI

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Împlinirea frumoasei vârste de 85 de ani, dintre care 75 de ani i-ați dedicat slujirii Bisericii și Neamului Românesc, este un prilej de bucurie spirituală pentru toți cei care au conștiința misiunii Bisericii în societatea românească.

Vă rog să primiți cele mai sincere urări de bine, sănătate și fericire și pragul peste care pășiți acum să fie reper ziditor pentru obștea pe care o păstoriți.

La mulți și buni ani!

RADU GROZEA

Redactor șef

Redacția Cultură, Știință, Religie

*

Fundația Culturală Magazin Istoric

Reprezentanța: 70711 București, Piața Valter Mărăcineanu nr. 1-3, Sect.1,

Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist,

Vă rugăm, să primiți, din partea Fundației Culturale Magazin Istoric și a revistei *Magazin istoric* – pe care atât de mult le prețuiți – călduroasele noastre urări de

La mulți ani!

cu viață sănătoasă și mult spor întru lucrarea pe care Bunul Dumnezeu v-a hărăzit-o.

Vă dorim, Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist, și, împreună cu noi, colaboratorii și cititorii noștri, ani mulți, cu spornică sănătate și Binecuvântarea Prea Fericirii Voastre să fie întotdeauna asupra noastră.

DORIN MATEI

Președinte

GRUPUL DE PRESĂ MACRI & CO. S.A.
 Registrul Comerțului nr. J 40/940/1996,
 Cod fiscal – R6317980,
 Cont nr. 25.1101104810006534009
 BANC POST S.A. – Filiala Coșbuc, București
 Str. Mihnea Vodă nr. 8, sect. 4, București,
 România – C.P. 42-68

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Redacția săptămânalului SINGURUL ATU vă dorește, cu scuze pentru ziua de întârziere, să aveți parte în continuare de dragostea lui Dumnezeu, să vă bucurați de sănătate și de încă mulți ani în putere, ca să fiți îndrumătorul spiritual al acestui popor greu încercat.

Fie ca Tatăl Ceresc să vă aibă în continuare în pază și să vă țină pe mai departe în lumina Sa!

La mulți ani!

Cu dragoste de fii spirituali,

OANA-MARIA SAVIN
 Redactor-șef
 Redacția SINGURUL ATU

Înalt Prea Fericite,

Rareori i se întâmplă unui popor ca, trecând prin cele mai grele încercări ale vremurilor, să aibă norocul să nu-și piardă păstorul care, iată, la noi, în curând, spre bucuria noastră, a tuturor, împlinește 85 de ani și acela... sunteți chiar Înalt Prea Fericirea Voastră!

Rodul minții Voastre, dăruirea și sacrificiul Vostru în slujba Bisericii Ortodoxe ne trezesc prețuirea, ne cheamă, ne țin strâns uniți în jurul Vostru, susținuți de credința că ascultându-Vă, vom izbândi.

Artiștii Teatrului "BACOVIA" din Bacău, prin modesta mea persoană, Înalt Prea Fericite, cu ocazia acestei importante aniversări, vă aduc în semn de înaltă prețuire ofranda respectuoasă a profundelor lor sentimente.

Cu plecăciune și cu speranța că ne veți mai păstori încă mulți, mulți ani, al Dvs.,

CONSTANTIN DINISCHIOTU
 DIRECTOR

Prea Fericirea Voastră,

Cu sufletele pline de emoție, dar încărcate de bucurie ne alăturăm gândurile în rugăciune către Bunul Dumnezeu, rugându-L să Vă păstreze în sănătate, cu bucurii duhovnicești și mulți ani de aici înainte în fruntea Bisericii Strămoșești.

Prof. GEORGE SÂRBU
 Dirijorul Grupului Folcloric "Balada" Suceava

Prea Fericirea Voastră,

Vă rog să primiți felicitările noastre cu prilejul împlinirii vârstei de 85 de ani, împreună cu urări de bine, sănătate și viață lungă.

MIRCEA RADU IACOBAN
Director Teatral Luceafărul Iași

INSTITUTUL PENTRU TEHNICA DE CALCUL
Calea Floreasca 167, sector 2, București 72321, ROMÂNIA

Prea Fericite Părinte,

Vă rog să-mi permiteți să adresez Prea Fericirii voastre cele mai respectuoase urări de sănătate și fericire cu ocazia împlinirii a 85 de ani de viață.

Vreau să exprim și pe această cale mulțumirile mele pentru interesul și sprijinul cu care ați onorat eforturile institutului pe care îl conduc de a contribui la deschiderea adevăratelor valori ale românilor către lumea civilizată cu încrederea că ele aparțin acestei lumi.

Al Prea Fericirii Voastre fiu duhovnicesc,

GRIGORE POPESCU

ACADEMIA ROMÂNĂ
COMITETUL NAȚIONAL ROMÂN DE GEODEZIE ȘI GEOFIZICĂ
STR. JEAN LOUIS CALDERON, NR. 19-21, BUCUREȘTI, R-70201

PROF. DOREL ZUGRĂVESCU
Membru corespondent al Academiei Române
Președinte

Prea Fericite Părinte Patriarh,
Membru de Onoare al Academiei Române

Cu ocazia primilor pași făcuți într-un an nou de viață, îmi face deosebită plăcere ca, în numele *Comitetului Național Român de Geodezie și Geofizică* și mai ales în calitate de beneficiar direct al singurei colaborări statornicite direct între Biserica Ortodoxă și Cercetarea științifică, să-mi permiteți să Vă felicit din adâncul inimii.

Nu pot să nu folosesc ocazia pe care ne-o oferă aniversarea **Prea Fericirii Voastre** fără să Vă felicit încă o dată pentru dialogul pe care, aproape de împlinirea unui mileniu de tăcere ostilă, ați reușit să îl reluați în numele **Bisericii Ortodoxe Române** și, prin aceasta, în numele **Ortodoxiei**, cu *Întâiul Stătător al Bisericii Catolice, Papa Ioan Paul al II-lea*.

Vă felicit și Vă doresc în continuare cât mai multe bucurii, cât mai multe succese și, mai ales, sănătate și putere de muncă pentru îndeplinirea pe mai departe a înaltei Dumneavoastră misiuni de *Întâiul Păstor sufletesc și purtător de biruință duhovnicească al neamului românesc*.

Cu aleasă stimă, afecțiune și adâncă plecăciune,
Al Prea Fericirii Voastre slujitor,

DOREL ZUGRĂVESCU

*

REF 5 BUCUREȘTI TF 249 76 4 1158

Prea Fericirea Voastră,

Conducerea Uniunii Artiștilor Plastici din România are onoarea să vă ureze din toată inima cu ocazia zilei Dumneavoastră de naștere La mulți ani, sănătate și fericire. Bunul Dumnezeu să vă binecuvinteze viața și să vă ocrotească în nobila misiune de păstor al Bisericii Naționale Ortodoxe Române.

Prof. ALEXANDRU GHILDUȘ
Președinte
Uniunea Artiștilor Plastici
Str. Nicolae Iorga nr. 21
Sector 1, București

*

Dumnezeul puterii și îndurărilor S-a milostivit să pășiți peste 85 de ani de credință și trudă, pentru țara creștină și pentru Fericirea Voastră. Fie ca mila Lui să vă fie statornică și să mai adăugați la opera de ctitorie a Bisericii și alte izbânzi. Cercetătorii de la I.N.S.T. vă urează ani mulți, plini de vlagă întru păstoria neamului nostru!

RADU CIUCEANU
Director

*

ASSOCIATION INTERNATIONALE D'ETUDES DU SUD-EST EUROPEEN
I.F. SECRETARIAT GENERAL
47, Chaussée Kiseleff
71268 Bucarest 2
ROUMANIE

Prea Fericite Părinte Teoctist,

În numele meu personal și în numele Asociației Internaționale de Studii Sud-Est Europene (AIESEE) vă transmit respectuoase felicitări cu prilejul zilei Dumneavoastră de naștere.

Vă urăm păstorire lungă și să ne fiți mereu aproape în slujirea culturii noastre naționale și a tuturor culturilor ortodoxiei din acest colț de Europă.

Cu respectuoase sentimente,

Prof. RĂZVAN THEODORESCU
Membru al Academiei Române
Secretar general al AIESEE

*

ROMÂNIA
UNIUNEA CULTURALĂ A ALBANEZILOR DIN ROMÂNIA

Bashkesia Kulturore e Shqipetareve te Rumanise
 REDACȚIA REVISTEI ALBANEZUL
 Redaksia e revistes
 SHQIPTARI
 București – Bukuresht
 Piața Walter Mărăcineanu nr. 1–3, camerele 262–266, sector 1

Prea Fericite Patriarh,

La aniversarea zilei de naștere, vă rugăm să primiți asigurarea înaltei noastre considerații, cu sincere urări de sănătate și viață lungă, plină de noi înfăptuiri și bucurii.

Prof. Dr. GELCU MAKSUTOVICI
 Președinte

*

În lumina Bisericii Ortodoxe Române se vede cum lucrează cugetul și inima Prea Fericirii Voastre să vă cuvânteze Dumnezeu și de acum înainte lucrarea cea sfântă cu frățescă iubire.

GRIGORE VIERU

*

ASOCIAȚIA CULTURALĂ
 "PRO BASARABIA ȘI BUCOVINA"
 PLOIEȘTI
 STR. DEMOCRAȚIEI, 104
 BL. E, SC. B, AP. 33

Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist,

La împlinirea venerabilei vârste de 85 de ani, închinată slujirii Sfintei Biserici Ortodoxe Române, ne rugăm Bunului Dumnezeu să vă dăruiască sănătate deplină și mulți, mulți ani întru păstorirea noastră, a fiilor Voștri duhovnicești și a Bisericii Ortodoxe Române spre binele Țării și al nostru, al tuturor.

La mulți ani!

Al Dumneavoastră fiu duhovnicesc

PITEI EUGEN
 Președinte

*

Prea Fericirea Voastră,

Vă dorim din suflet o primăvară eternă a sufletului, alături de cei ce vă prețuiesc osteneala.

Cu multă smerenie,
 Vă sărutăm mâinile în prag de primăvară,

Strănepoții RUSU GEORGEL și MINA – MARIN,
 împreună cu copiii.
 (de la Didina Rusu – Arăpașu)

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

La aniversarea împlinirii a 85 de ani, rog pe Bunul Dumnezeu să dăruiască Prea Fericirii Voastre sănătate, deplină fericire duhovnicească și cât mai îndelungată păstorire ca Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române.

La mulți ani!

AVOCAT NIC C. TEODORESCU
BUCUREȘTI

*

Cu ocazia zilei Dumneavoastră de naștere, mulțumind lui Dumnezeu că existați, cu fiască supunere vă urează

La mulți ani!

al Dumneavoastră supus, MIHAI D. VASILE, cercetător științific, Institutul de Teorie Socială al Academiei Române

*

SOCIETATEA ROMÂNĂ DE RADIODIFUZIUNE
CABINET DIRECTOR GENERAL ADJUNCT

Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist,

Vă doresc, la aniversarea Voastră, semeție de stejar din buna noastră Moldovă și vă sărut dreapta cu respectuoasă prețuire. La mulți ani!

PAUL GRIGORIU

*

Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist,

Cu prilejul aniversării zilei de naștere a Prea Fericirii Vostre, vă rog să-mi permiteți, să vă adresez cele mai sincere felicitări, urări de multă sănătate și de ani cât mai mulți și buni, pentru a vă putea bucura de o viață cât mai lungă și fericită și a putea îndeplini, cu brio, înaltele îndatoriri cu care ați fost învrednicit în anul 1986 de către Sfântul Sinod în fruntea Sfintei noastre Biserici strămoșești.

Ne rugăm la Bunul Dumnezeu, ca și în Mileniul III, Biserica Ortodoxă Română și întâiul ei stătător, P. F. Patriarh Teoctist, să înscrie noi și noi împliniri în Cartea de Aur a istoriei neamului românesc, spre binele tuturor celor care iubesc și slujesc cu credință Patria noastră, Biserica străbună, Pacea și Limba Română.

La mulți și fericiți ani!

Prof. drd. AL. I. BĂDULESCU

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Acesta nu este numai un mod de adresare, ci o expresie care acoperă realitatea personalității Dumneavoastră.

Și mă explic. Sâmbătă 5 II 2000 la postul Radio România actualități v-am ascultat povestirea cu toată candoarea, viața Dumneavoastră, atât cât a fost posibil într-o oră. De altminteri o cunoșteam și din Almanahul bisericesc 1996. Dar glasul Fericirii Dumneavoastră era o lumină vie, care pătrundea sufletul direct. Duminică la emisiunea TVR 1, Î.P.S. Mitropolit Antonie, fostul meu coleg de an la Facultatea de Teologie București, într-un scurt film, a subliniat calitățile Fericirii Dumneavoastră. Ieri, duminică 6 II, la slujba Sfintei Liturghii s-a citit parabola talanților. Am reflectat asupra acestor evenimente și am ajuns la următoarea concluzie: cu privire la persoana Dumneavoastră Dumnezeu nu v-a dăruit talanți cu economie, deoarece ați dovedit că ați avut putere să-i înmulțiți. Poate că și asemănarea cu Iosif, ca penultimul fiu din familie, spune ceva. Publicațiile personale, construcțiile și restaurările de biserici, slujirea Bisericii Ortodoxe Române, încă de la 13 ani, înfruntarea tuturor vitregiilor vremurilor zeci de ani, dovedesc inteligența de care dispuneți, simțul sacralului, cu care ați fost dotat în mod deosebit și pe care l-ați promovat și îl promovați în continuare și nu în ultimul rând, râvna cu care acționați permanent în a trăi Ortodoxia.

Sunteți exemplul pe care ar trebui să-l intuiască și să-l urmeze întregul cler român și noi laicii, din această țară. De ziua nașterii, pentru toate cele de mai sus, rog pe Bunul Dumnezeu să vă dea viață lungă și sănătate ca, în continuare, cârmaci pe corabia credinței, să văslăți străbătând marea acestei vieți.

Vă iubesc și vă respect. Vă doresc fericirea pe care o binemeriți.

Al Prea Fericirii Dumneavoastră, fiu duhovnicesc

Prof. C. I. Preda
Ploiești

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

La aniversarea zilei Dumneavoastră de naștere, familia mea împreună cu mine, Filarmonica Moldova-Iași, și corul bisericii Bărboi și al Frăției Ortodoxe, filiala Iași, Vă felicităm sincer pentru activitatea prodigioasă pe care o depuneți permanent și rugăm pe Dumnezeu să Vă binecuvinteze cu iubirea și pacea sa sfântă.

Întru mulți ani Prea Fericite Părinte!

GEORGE VINTILĂ,
Dirijor

*

Prea Fericirea Voastră,

De ziua nașterii Prea Fericirii Voastre, Vă urează un călduros La Mulți Ani, cu zile senine și păstorire îndelungată, supusul Vostru fiu duhovnicesc, inspectorul CRISTIAN COȚIANU.

Întru mulți ani și fericiți, Prea Fericite Stăpâne să ne trăiți!

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

La cea de-a 85-a aniversare a Domniei Voastre, Vă transmit sincere felicitări pentru prodigioasa activitate în slujba Bisericii naționale și Vă doresc în continuare sănătate deplină pentru realizarea mărețului așezământ Catedrala Neamului. Dumnezeu să ne ajute, La mulți ani!

MARIN STANCIU
Dep. Culte

Aceleași urări de bine mi-au fost comunicate și de Domnul Ștefănoiu Romca pentru Domnia Voastră La mulți ani!

*

Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist,

Aniversarea zilei Dumneavoastră de naștere când împliniți 85 de ani îmi oferă fericitul prilej de a vă transmite din parte mea și a soției mele sincere urări de sănătate, fericire și viață lungă.

Fie ca anii care vin să fie mai buni decât cei care trecură.

Cu aceleași dese sentimente din totdeauna,

PETRE GIGEA,
Craiova

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu ocazia zilei de 7 februarie, zi în care sunt născut și eu și soția, Vă port în gând și-L rog pe Bunul Dumnezeu să Vă dăruiască sănătate și Mulți ani fericiți!

Din stăruințele noastre dăscălești, Vă trimit ultimele două cărți, ca semn al prețuirii mele.

Cu fiască supunere, Vă doresc:

Lă mulți ani! Prea Fericite Stăpâne.

Pr. Lect. Dr. IOAN CHIRILĂ
Facultatea de Teologie Ortodoxă Cluj-Napoca

*

Cu aceeași smerită prețuire și adâncă recunoștință, de fiică duhovnicească,

LIDIA POPIȚA-STOICESCU
Scriitor

*

Cu prilejul aniversării zilei Dvs. de naștere, Vă urăm din toată inima: "Sănătate, zile senine, bucurii și satisfacții tot mai mari, în nobila misiune de conducător al Bisericii Ortodoxe Române!"

Fam. Prof. Dr. Doc. NICOLAE URSEA

*

Prea Fericirea Voastră, Părinte Patriarh, Teoctist,

La împlinirea a 85 de ani de viațuire, de zidire sufletească și duhovnicească, de nețărmită și jertfelnică slujire a lui Iisus Hristos, a Sfintei și Drepte credințe ortodoxe și a neamului românesc, primiți, Vă rugăm – cu afecțiune și evlavie – cele mai alese gânduri și bune urări, cu sănătate, pace și liniște sufletească, cu multe, multe și depline bucurii și împliniri spirituale din partea noastră, a tuturor membrilor fondatori și ai Colegiului director al Ligii de prietenie româno-sârbe.

Dumnezeu să lumineze și să întărească neconținut gândurile și lucrarea Prea Fericirii Voastre, să sfințească, să umple de har și Binecuvântare nevoița întru Hristos și înfăptuirile Dumneavoastră spre mai binele creștin și mântuirea tuturor românilor de oriunde ar fi ei!

Cu smerenie și cucernicie,

La Mulți, Mulți Ani Fericiți!

VIRGILIU RADULIAN și colaboratorii

*

Prea Fericite Părinte,

Cu adânc respect, Vă adresez cele mai calde felicitări cu prilejul sărbătoririi Zilei Voastre de naștere.

Vă mărturisesc că pentru mine și familia mea, Dumneavoastră, alături de Papă, întruchipați Omul Mileniului – o lumină de speranță pentru creștinii de pretutindeni.

Sunt sigur că veți binecuvânta încercarea de consens românesc începută de curând la Snagov.

La Mulți Ani!

Acad. T. POSTOLACHE

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu respect și cucernicie creștină Vă rog să primiți gânduri de aleasă și sărbătorească urare, întru sănătatea Prea Fericirii Voastre, cu ocazia împlinirii celor 85 de ani dăruți de Bunul Dumnezeu, spre Păstorirea Sfintei Noastre Biserici Ortodoxe străbune, încă aflată cu toată suflarea românească sub ocrotirea Cerescului Părinte.

Vă rog să îngăduiți, celui ce vrea să fie cea din urmă pricină de poticnire a Sfintei Speranțe Mântuitoare, să ridice ochii spre cer și să se roage pentru o viață de har și împlinirea Celui ce spune: "Pătimirile vremii de acum nu sunt vrednice de mărirea care ni se va descoperi", așa cum ne cuvântă Sfântul Apostol Pavel în Epistola către Romani.

ÎNTRU MULȚI ANI, să trăiți Prea Fericite Părinte Patriarh.

Cu plecăciune,

Prof. PAUL CARAVIA

*

Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist,

Cu cele mai frumoase urări de fericire la o minunată și binecuvântată aniversare.
MULȚI ANI FERICIȚI!

Gh. F. ANGHELESCU
un fost ministru al Cultelor

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Doresc să fiu alături de toți cei care vă sărbătoresc, pentru o întreagă viață închinată lui Dumnezeu și poporului român.

Bunul Dumnezeu v-a dat puterea să ne călăuziți în momentele grele, care din păcate nu au fost puține pentru poporul nostru atât de încercat, iar credința ne-a insuflat speranța.

Știm foarte bine despre tot ce ați făcut pentru Biserică și neamul nostru, la fel de bine cum cred că datorită modestiei nu vă asumați nici un merit, și că toate s-au împlinit numai prin voința lui Dumnezeu.

Tocmai de aceea mă rog lui Dumnezeu ca prima slujbă din noul lăcaș sfânt al Patriarhiei să fie făcută de Dumneavoastră, ca o încununare a unei vieți de excepție.

Poporul român, consideră Biserica cea mai credibilă instituție și prin aceasta își oglindește și imaginea deosebită față de persoana dumneavoastră.

La Mulți Ani cu sănătate

și Dumnezeu să vă aibă în pază și să ne călăuzească pe toți.

Dr. DAN MILITARU
Brașov

*

Prea Fericirea Voastră,

Frumoasa Dumneavoastră Aniversare îmi oferă înaltul privilegiu de a Vă adresa cele mai alese urări de sănătate și împlinire spirituală, fericire și viață îndelungată, însoțite de cele mai sincere gânduri de gratitudine și apreciere pentru harul și munca dedicate cu generozitate slujirii lui Dumnezeu și a Bisericii Neamului.

Ați știut întotdeauna să alegeți calea cea dreaptă pentru credincioșii Bisericii Ortodoxe Române, care, sub păstoria Dumneavoastră înțeleaptă, a devenit cel mai respectat simbol al românismului.

Fie ca Bunul Dumnezeu să Vă întărească, Prea Fericirea Voastră, întru mulți ani în slujba Bisericii Ortodoxe Române.

VALER DORNEANU,
Președintele Consiliului Legislativ

*

Având în vedere prilejul deosebit, oferit de aniversarea Prea Fericirii Voastre, Vă rog să primiți cele mai călduroase urări de sănătate, viață lungă și lumină de la Dumnezeu.

Așa cum Vă cunosc, Vă rog în continuare să Vă rugați pentru poporul român și să duceți la îndeplinire toate lucrările Domnului.

La Mulți Ani!

VAL CIOBANU
Director, Parlamentul României

*

Prea Fericirea Voastră,

Aniversarea de care se bucură astăzi, 7 februarie 2000, toți cei ce simt și gândesc românește, toți cei ce trăiesc cu dragostea de Dumnezeu în suflet, îmi oferă plăcutul prilej de a vă ura sănătate, împliniri și putere de muncă, întru binele Bisericii Ortodoxe Române, al Națiunii Române și al Creștinismului de pretutindeni.

Împlinirea a 85 de ani de viață ai Prea Fericirii Voastre înseamnă, în fapt, peste trei sferturi de veac de slujire bisericească, șase decenii de arhierie, un deceniu și jumătate de păstorire a întregii Biserici Ortodoxe Române, cu cinste și vrednicie.

Ca unul care am avut marea șansă de a fi, în ultimii șase ani, martor apropiat al unora dintre cele mai importante și mai frumoase realizări din istoria Bisericii neamului nostru, lucrări de conținut și de formă, pe care le-ați zidit cu har și cu energie, vă doresc să ne păstoriți în pace, cu aceeași vigoare a trupului, cu aceeași limpezime a cugetului și cu aceeași bogăție și căldură a sufletului,

La Mulți Ani!

Prof. univ. dr. GHEORGHE BÂRLEA
Universitatea "Valahia" Târgoviște
Membru al Consiliului Național Bisericesc
al Bisericii Ortodoxe Române

Mare și Prea Fericit Părinte Patriarh al României,

Ne cunoaștem de pe vremea Episcopatului Aradului și apoi din Scaunul Mitropolitan al Iașului și mai rar din cel al Patriarhatului României.

Este un făcut ca în acest an aniversar Hristic, suma rotundă să fie pentru amândoi câte o cifră matematic frumoasă, pentru Prea Fericirea Voastră 85 de ani, iar pentru mine 70.

Suntem amândoi niște tineri – nu ne place să ne numim *bătrâni*, cel mult *vârșnici*.

Felicitările mele fierbinți sunt însoțite de admirația gloriosului Vostru Patriarhat, după mine cel mai însemnat în înfăptuiri în Biserica Ortodoxă Română, pe care cu ajutorul lui Dumnezeu Vi-l dorim cât mai îndelungat.

Afară de această vârstă însemnată, anul 2000, Vă aduce și titlul științific suprem, cel de Academician Honoris Causa și cel de sărbătorit al Radioului Național, care ne-a hărăzit în nenumărate rânduri rostirea înțelepciunii Voastre.

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Mintea mea îmi dăruiește frumoasele amintiri ale întâlnirilor noastre de la Arad, Iași și București, când ne-am bucurat de fiecare dată revăzându-ne, iar mie mi s-a oferit prilejul să Vă raportez isprăvile mele științifice, mai ales pe tărâmul salvării de monumente istorice, care unele au fost isprăvi internaționale precum cele relatate recent la Academie, salvarea Cinei celei de Taină a lui Leonardo (1497) sau a bisericii ctitoria Asănăștilor de la Boyana din Bulgaria (1259), dar nu în ultimul rând a galeriilor Mănăstirii Sucevița pe care le-am consolidat și am salvat-o pe "bătrâna" ctitorie a Movileștilor. Cu aceste lucrări fără falsă modestie mă mândresc, acestea aducându-mi "Premiul Cultural Mondial pentru Literatură, Arte și Știință" și "Premiul Europa". Acum la cei 70, ajungând pseudosenectutea, îmi continui activitatea în scrisul academic ca un raport de activitate adus Națiunii noastre.

De data aceasta am plăcerea să Vă ofer în dar xerocopiile celor două articole despre salvarea celor două monumente celebre Boyana și Cina cea de Taină.

Îmi rezerv dreptul să Vă rog a putea să ne reîntâlnim pentru a continua povestirile noastre bătrânești.

Închei, spunând cu glas mare,

Trăiască întru mulți ani de păstorire a Sa spre gloria Sfintei Noaste Patriarhii, marele Patriarh dăruit nouă românilor de Pronia Cerească,

Patriarhul României Teoctist!

Sărutăm dreapta și cerem binecuvântare,

Acad. DINU-ȘTEFAN T. MORARU

*

**PREA FERICIRII SALE TEOCTIST
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE
MEMBRU DE ONOARE AL ACADEMIEI ROMÂNE**

Vă rog să primiți cele mai calde și frumoase felicitări cu ocazia zilei Dumneavoastră de naștere, sărbătoare a întregii ortodoxii românești, dar și a culturii noastre, mai ales după împlinirea alegerii Prea Fericirii Voastre ca membru al Academiei Române.

Eu mă bucur, din spațiile cele mai profunde și dezvăluite, dar și nedezvăluite, ale ființei și minții mele, pentru această sărbătoare a Dumneavoastră dar și a noastră, urându-Vă multă sănătate, noi succese și împliniri. Spiritualitatea pe care o radiați este o mângâiere și o încurajare pentru toți.

Cu toată dragostea și tot respectul,

LA MULȚI ANI!

Acad. MIHAI DRĂGĂNESCU

*

Prof. dr. GHEORGHE MIHAILĂ
 Membru corespondent al Academiei Române
 Universitatea din București

Prea Fericirea Voastră,

Famiile academician Gheorghe Mihailă și profesor Dan Zamfirescu vă urează din adâncul inimii împreună cu toată suflarea românească în această zi de lumină și biruință întru mulți ani Stăpâne.

GHEORGHE MIHAILĂ și DAN ZAMFIRESCU

*

Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist,

Cu prilejul aniversării zilei dumneavoastră de naștere, ne face o deosebită plăcere să vă adresăm cele mai călduroase felicitări, însoțite de urări de sănătate și putere de muncă, și numai bucurii.

La mulți ani!

Președinte,
 GHEORGHE COPOS

*

Aniversarea zilei dumneavoastră de naștere îmi oferă plăcutul prilej de a vă transmite cele mai călduroase urări de sănătate, fericire și viață îndelungată.

În aceste frumoase clipe din viață, vă rog să primiți aceleași sincere urări pentru întreaga familie și toți cei dragi și apropiați.

La mulți ani!

ROTARU CONSTANTIN

*

APIC International Romania S.R.L.
 Dr. IHAB AMIN
 General Manager

La mulți ani! și amintiți-vă de noi în rugăciunile voastre.

La împlinirea venerabilei vârste de 85 de ani Vă rugăm să aveți amabilitatea să primiți urările noastre de sănătate, pace sufletească și putere spirituală întru binele Bisericii, țării și al credincioșilor.

Dr. DAN RIGA
 Cercetător științific principal gradul I
 Medic primar neurolog, Doctor în Științe Medicale
 Membru al Academiei de Științe din New York

Dr. SORIN RIGA
 Cercetător științific principal gradul I
 Medic primar psihiatru, Doctor în Științe Medicale
 Membru al Academiei de Științe din New York

*

VI

Mesaje din partea reprezentanților unor culte și a unor preoți din străinătate

FEDERAȚIA COMUNITĂȚILOR EVREIEȘTI
DIN ROMÂNIA
Cancelaria Șef Rabinului

Prea Fericitului Patriarh Teoctist,

Cu ocazia aniversării a 85 de ani de viață mă alătur celor care v-au felicitat și doresc Înalt Prea Fericirii Voastre mulți ani, sănătate și putere de muncă, spre binele celor pe care îi păstoriți și înțelegere între toate etniile, spre binele omenirii.

Cu tradiționala și străbuna noastră urare

"Ad mea vâesrim!"

Rabin ELIEZER GLANZ

*

FEDERAȚIA COMUNITĂȚILOR EVREIEȘTI
DIN ROMÂNIA
Cabinetul Secretarului General

Prea Fericirea Voastră,

Cu o plăcută emoție Vă rog să acceptați ca la aniversarea venerabilei vârste de 85 de ani, să Vă fac urarea de lungă înziliră cu sănătate și alese bucurii, satisfacții și împliniri de gânduri bune.

Cu neîmputănată prețuire și afecțiune, al Dumneavoastră statornic în sentimente,

Av. IULIAN SORIN

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Împlinirea frumoasei vârste de 85 de ani la care ați ajuns e o ocazie de mulțumire și de bucurie la care mă alătur din suflet dorindu-Vă pe mai departe mult succes în tot ceea ce întreprindeți pentru refacerea unității creștine, unitate voită de Mântuitorul în rugăciunea Sa către Tatăl.

M-a impresionat profund expunerea propriei biografii în momentul când ați spus că sunteți al noulea copil din zece (sic) și cum făceați rugăciunile în locul sacru al familiei...

La acest moment festiv doresc să exprim o situație în care m-am găsit nu de mult, situație care mi-a provocat durere și care putea fi în același timp și motiv de bucurie.

Am participat la funeraliile Domnului Ion Rațiu la Turda, unde cu durere am putut vedea pe lângă durerea morții și durerea că cel răposat n-a putut fi primit nici în acel moment suprem în Biserica familiei sale. Cred că v-ați fi simțit la fel. Nu știu unde s-au împotmolit lucrurile, dar realitatea a apăsas asupra Bisericii ca atare.

Dea Bunul Dumnezeu să avem multă bucurie, slujindu-L după puterile noastre ca să primim și răsplata pe care a promis-o bunului slujitor.

La mulți și fericiți ani!

Pr. PETRU MAREȘ
Preot romano-catolic
Bacău

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu ocazia aniversării zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre mă rog ca Dumnezeu să vă binecuvânteze cu viață îndelungată, sănătate și multă putere de muncă.

La Mulți Ani!

Cu deosebit respect și considerație,

Pastor militar EMIL CONSTANTIN,
reprezentantul Alianței Evanghelice în M.Ap.N.

*

UNIUNEA DE CONFERINȚE A BISERICII CREȘTINE ADVENTISTE DE ZIUA A ȘAPTEA

Str. Plantelor 12, 70308 București

Prea Fericirea Voastră,

Iată că Dumnezeu v-a binecuvântat din belșug, nu numai ca să ajungeți această venerabilă vârstă, dar și să adauge acestor ani o cunună de bucurie și slavă cum numai El știe să o facă.

Energia și harul cu care slujiți și vă îndepliniți înalta chemare de conducere spirituală, sunt un mare exemplu pentru noi toți.

Bunul Dumnezeu să vă înnoiască puterile minții, ale sufletului și ale trupului pentru tot ceea ce El vă așază înainte ca ideal și îmbiere a Duhului Său.

ADRIAN BOCĂNEANU
Președinte

*

Prea Fericirea Voastră,

Cu prilejul aniversării zilei Dumneavoastră de naștere, împreună cu cei dragi din Biserica Ortodoxă Română, permiteți-ne să vă urăm mult succes în activitatea Dumneavoastră, sănătate și prosperitate din partea Bisericii Reformate Calvinice București, preotul ei paroh și conducător duhovnicesc al bisericii.

Deosebită considerație al Dumneavoastră

Z. ALBU ZOLTAN

*

EPISCOPIA ROMÂNĂ UNITĂ CU ROMA, GRECO-CATOLICĂ

Str. Mihai Pavel 4, 3700 – ORADEA

Tel: 40/59/13 64 92, fax: 40/59/43 05 09

Oradea, 7.II.2000

"... Voi înșivă clădiți-vă, ca pietre vii, în casă duhovnicească, în preoție sfântă, ca să aduceți jertfe duhovnicești, plăcute lui Dumnezeu, prin Isus Christos. ... Pentru voi deci, care credeți, piatra e de mare preț, ... aceasta a ajuns să fie capul unghiului..."

(cfr. I-a Ep. a Sf. Petru 2, 5-7).

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Christos este piatra cea din capul unghiului iar în El, noi devenim în acest pelerinaj pământesc pietrele vii care rămân după trecerea valurilor, tocmai datorită jertfelor și nevoițelor duhovnicești. Dacă am crezut cu adevărat că Domnul este piatra cea de mare preț, suntem siguri că nu ne-am înșelat.

Vă doresc la aniversarea venerabilei vârste de 85 de ani tot binele, pace sufletească și sănătate trupească, haruri și binecuvântări de la Domnul, pentru ca toată viața, lui Christos să o dăruim.

Vă îmbrățișez în Christos Domnul,

†VIRGIL BERCEA
Episcop

*

Vicariato Ortodosso Romeno d'Italia
Comunita della Diocesa dello Spirito Santo
20123 Milano, via De Amicis 13,

Prea Fericite Părinte Patriarh,

La acest început de februarie al anului 2000, Comunitatea ortodoxă română din Milano și familia noastră participă cu bucurie la sărbătorirea zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre și Vă adresează fiești urări de sănătate cu noi împliniri spre binele Sfintei Biserici și slava lui Dumnezeu.

Întru mulți și fericiți ani, Prea Fericite Părinte!

Al Prea Fericirii Voastre, cu fiești sentimente,

Preot TRAIAN VALDAMN
Vicar Eparhial al Italiei

*

ROMANIAN ORTHODOX PATRIARCHATE
THE PATRIARCHAL REPRESENTATION
AT THE HOLY PLACES
JERUSALEM

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Anul Sfânt – 2000, binecuvântat de numele Domnului nostru Iisus Hristos, s-a consacrat deja pe sine ca un an care aduce belșug de celebrări, de bucurii și de împliniri, atât pe plan bisericesc cât și pe plan personal.

Este timpul haric în care binecuvântând "cununa anului" bunătății Domnului, ați pășit deîndată, dimpreună cu pliroama ortodoxiei, pe pământul sacru al Țării Sfinte, întâia dată ca Patriarh al României, ca să aduceți aici Cuvântului – Întrupat – aurul, smirna și tămâia recunoștinței Bisericii Ortodoxe Române și a Binecredinciosului ei Popor – pentru darurile de lumină, de învățătură și de mântuire pe care le-a adus lumii.

De aceea, cu desăvârșită iubire și cu majestate divină, preamărind după cuviință – dumnezeirea Sa, S-a arătat grabnic pe Sine a fi adevăratul Stăpân al casei, primindu-și oaspeții cu cerească ospitalitate, precum neîncetat face de la "Cina cea de Taină" – la "Taina Cinei", Însuși împărțind daruri și binecuvântări. Și, cu adevărat, darurile Sale au fost minunate prin moștenirea cea nouă pe care ne-a dat-o în "Pământul Făgăduinței" ca unei alte seminții a lui Israel, binecuvântând ca și altădată – ridicarea unor noi altare ale Sale. Dar, desigur, darurile și binecuvântările Sale evocate nu au rămas singure, căci, pe lângă bucuria "Fraților împreună" a adus tuturor și bucuriile de neprețuit ale vederii și împărtășirii din harul Locurilor Sfinte.

La toate aceste celebrări, bucurii și împliniri, deodată cu o nouă târnosire de prestol, rânduită la paraclisul reședinței patriarhale ca un capăt de pod pe care aduceți belșugul de sărbători și mireasma unică a Locurilor Sfinte, adăugați astăzi, Prea Fericirea Voastră, și bucuria rară și împlinirea personală aparte a aniversării a 85 de rodnici și binecuvântați ani.

Fie ca această aniversare minunată să reprezinte un popas sărbătorec dătător de sănătate, curaj și putere pe calea a noi și însemnate realizări spre slava lui Dumnezeu și propășirea Sfintei noastre Biserici!

Întru Mulți și Fericți Ani Prea Fericite Părinte Patriarh!

ARHIMANDRITUL IERONIM CREȚU
Reprezentantul Patriarhiei Române
la Sfintele Locuri

*

PAROHIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
SFÂNTA TREIME – BARI
ITALIA

Prea Fericite Părinte Patriarh,

De lângă Mormântul Sfântului Nicolae unde se respiră parfumul duhovnicesc al Sfintelor Moaște, unde slujim pentru credincioșii români din sudul Italiei și

unde Vă pomenim la Sfintele rugăciuni, Vă transmitem sincere urări de sănătate și cât mai multe succese în cărmuirea înțeleaptă a Sfintei Biserici strămoșești.

Sărutăm dreapta,

Preot MIHAI DRIGA

*

TELEGRAMA PĂRINTELUI JOHNNY TOCARI
CU ÎNTREAGA FAMILIE

– Canada –

Prea Fericite Părinte Patriarh TEOCTIST,

Vă transmitem felicitările noastre cele obișnuite și urări de bine cu ocazia zilei de naștere.

Înalt Prea Fericirea Voastră împlinind cu ajutorul Bunului Dumnezeu, bineînțeles fiind sănătos, vârsta de 85 de ani, dorindu-vă încă mulți ani înainte cu zile bune și îndelungate, viață pașnică, sănătate, mântuire și în toate bună sporire. Închei, ca de obicei, cu dragoste frățească, Sfânta Evanghelie de la Ioan, cap. 13, versetele 34–35, deosebită stimă, și cel mai înalt respect, Preotul Johnny, Preoteasa Paraschiva și familia respectivă: Amin!

Adio, să aveți o zi bună, Amin.

*

FELICITAREA PR. GEORGE GHIȘCĂ ȘI A FAMILIEI SALE

6340 St. Michel
Montreal, Canada
H1Y2E7

Prea Fericirea Voastră,

De ziua nașterii Prea Fericirii Voastre, îngăduiți-ne să ne alăturăm și noi multora, adresându-vă, din toată inima, cele mai bune doriri de sănătate, cu încă mulți și frumoși ani, în slujirea lui Dumnezeu și a sfintei noastre Biserici.

Să ne trăiți, Întru Mulți și Fericți Ani, Prea Fericirea Voastră, Părinte Patriarh. Cu fiască ascultare,

Preot GEORGE GHIȘCĂ și familia
(Montreal, Canada)

*

SCRISOAREA PĂRINTELUI MATEI PETRE – CIPRU

ALIANȚA ROMÂNILOR DIN CIPRU
ARHIEPISCOPIA CIPRULUI
P.O. BOX 1160
NICOSIA

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Ziua de 7 Februarie are o semnificație deosebită pentru noi, românii ortodocși din țară și de pretutindeni, în orice colț al lumii ne-am afla, deoarece este ziua în care Biserica noastră Ortodoxă Națională strămoșească și întreaga Românie, în haină duhovnicească de sărbătoare, cinstește cu bucurie și emoție pe Întâistătorul ei, la a 85-a Sa aniversare.

Este un popas ales pentru sufletele noastre de români și creștini, de oprire și lăsare la o parte a tuturor grijilor, lipsurilor și problemelor de zi cu zi pentru a medita puțin la virtuțile credinței, nădejzii, dragostei, smereniei, tăriei, stăpânirii de sine, răbdării și iertării, virtuți pe care le aflăm împreună adunate și întruchipate în persoana Prea Fericirii Voastre.

Este ziua în care noi toți, suflarea românească dreptmăritoare, trebuie să dăm slavă Părintelui ceresc și să-I înălțăm rugăciuni de mulțumire pentru că ne-a binecuvântat cu binecuvântare multă, dându-ne nouă un Mare Patriarh la cârma bimilenarei noastre Biserici atât de frământată în istoria ei.

Este ziua în care toți trebuie să ne rugăm fierbinte Prea Sfintei Treime să ni-L păzească în deplină sănătate și pace pe Patriarhul providențial care, cu voia lui Dumnezeu, a păstorit în toate scaunele mitropolitane ale țării mai înainte de a fi rânduit în scaunul de Patriarh, și i-a cunoscut și i-a ajutat pe toți care, ca Patriarh, a fost atât de încercat de uneltirile și de uneltele diavolului atât înainte de Decembrie 1989 cât și, mai ales, după această dată, dar pe care Bunul Dumnezeu nu L-a părăsit rușinând pe vrăjmași și luminându-i să se pocăiască, să-și revină în sine și să-L cinstească mai apoi, după cum I se cuvenea; care neînfricat, s-a luptat cu legiutorii cei lumești pentru păstrarea neștirbită a valorilor moralei creștine pe care strămoșii au păstrat-o și ne-au transmis-o nestrictă și neschimbată, care, cu bărbăție patriarhală, a smuls din mâinile potrivnicilor atributul de "națională" și l-a dăruit Bisericii noastre străbune, așa cum se cădea și după cum o cerea însăși istoria poporului nostru, născut român și creștin ortodox deopotrivă.

"Mari sunt isprăvile credinței" Prea Fericirii Voastre și multă și bineplăcută este jertfa de o viață pe care ați adus-o pe altarul Evangheliei Mântuitorului Hristos!

La aniversarea celor 85 de ani de viață și a celor 50 de ani de arhierie, care se vor împlini în curând, de aici din Cipru, "Insula Sfinților" – pe unde au pășit și viețuit Sf. Lazăr, cel înviat a patra zi din morți, Sf. Ap. Pavel, Barnaba și Ioan-Marcu, Sf. Elena, Sf. Nicolaie, Sf. Spiridon, Sf. Epifanie și alți sfinți, și unde Prea Fericirea Voastră ați binecuvântat acest pământ, prin înalta vizită pe care ați făcut-o Bisericii Ciprului în perioada 8–15 Mai 1996, Vă rugăm, Prea Fericite Părinte Patriarh, să ne îngăduiți și nouă, clerului, credincioșilor și fraților de mănăstire români, reprezentați de Pr. Matei Petre și de P. Cuv. Arhim. Grigorie, să Vă adresăm cele mai calde și sincere urări de sănătate deplină, puteri sporite de muncă, viață pașnică și îndelungată, și să ne rugăm Atotputernicului Dumnezeu să Vă binecuvinteze cu darurile Sale cele bogate și să Vă păzească de toți vrăjmașii văzuți și nevăzuți ani mulți la cârma Sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române Naționale.

Întru mulți și fericiți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh!

Al Prea Fericirii Voastre supus fiu duhovnicesc,

Pr. MATEI PETRE,
Parohul Comunității Ortodoxe Române din Cipru

*

FELICITAREA PR. EUGEN MORARU

**Od. Ipliron 42
Athens, Greece**

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Chiar dacă trupește mă aflu pe meleagurile ateniene, cu adânci simțăminte sufletești sunt alături de Prea Fericirea Voastră în aceste clipe de popas aniversar.

Cu bucurie sinceră, Vă adresez urări de bine și sănătate și doresc din inimă ca Bunul Dumnezeu să Vă hărăzească putere la cârma Bisericii Românești. La mulți ani!

Cu respectul de totdeauna,

Pr. drd. EUGEN MORARU

*

LIVIU CĂRĂMĂNUȚĂ
25 Ingrassia Dr.
Elmwood Park NI, 07407
U.S.A.

TELEGRAMA DE FELICITARE A DOMNULUI LIVIU CĂRĂMĂNUȚĂ – U.S.A.

Prea Fericite Părinte Patriarh,

La împlinirea a 85 de ani vă doresc sănătate deplină și să ne păstoriți întru mulți ani!

Vă sărut mâna,

LIVIU CĂRĂMĂNUȚĂ

*

TELEGRAMA DE FELICITARE A PR. CEZAR VASILIU

Montreal, CANADA

Montreal

Prea Fericirea Voastră,

Vă rugăm să primiți cele mai alese urări cu ocazia împlinirii venerabilei vârste de 85 de ani.

La mulți și fericiți ani!

Fam. Pr. prof. dr. CEZAR VASILIU
Montreal – Canada

*

ST. THOMAS THE APOSTIE
ROMANIAN ORTHODOX CHURCH
ROMANIAN ORTHODOX EPISCOPATE OF AMERICA – R.O.E.A.
ORTHODOX CHURCH IN AMERICA – O.C.A.

6501 Nottingham Avenue
St. Louis, MO 63109-2659

V. Rev. Fr. THEOPHAN KOJA
(Archimandrite)

St. Louis, Missouri

Prea Fericirea Voastră,

Cu ocazia zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre și a împlinirii de 85 de primăveri, Vă zicem din inimă:

Întru Mulți Ani Stăpâne!

Să trăiți în Lumina lui Hristos ca în această Lumină să umblăm și noi!

Al Prea Fericirii Voastre supus fiu duhovnicesc,

Arhim. THEOFAN KOJA

*

RUMÄNISCH – ORTHODOXES PFARRAMT
1010 Wien – Löwelstraße 8/2

Nr. 27

Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist,

Cu prilejul zilei de naștere și împlinirea vârstei binecuvântate de 85 de ani – în numele credincioșilor ortodocși români din capitala Austriei – Vă dorim din suflet ani mulți și buni în înalta slujire apostolică în fruntea Bisericii Ortodoxe Române.

Dumnezeu să reverse asupra Prea Fericirii Voastre puteri sporite, sănătate deplină și toate darurile Sale cele bogate!

Întru mulți și fericiți ani **PREA FERICITE PĂRINTE PATRIARH!**

Cu supunere fiască Vă sărutăm dreapta binecuvântătoare,

Preot Dr. NICOLAE DURA

*

Fundația Europeană DRĂGAN
Președinte

Prea Fericite Patriarh,

Îi dorim din tot sufletul multă sănătate și mulți ani, cu ocazia împlinirii astăzi a vârstei acesteia. Bine și mereu înainte cu privirea spre Vest!

I.C. DRĂGAN
Via Larga 9 Milano, Italia

*

PAROHIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ "ÎNVIEREA DOMNULUI"
SALZGITTER/LAND NIEDERSACHSEN/GERMANIA

Riesentrapp 6-8
38226 Salzgitter

Prea Fericirea Voastră,

Cu aleasă prețuire ne îndreptăm și noi gândul nostru curat către Prea Fericirea Voastră cu dorința frumoasă și sinceră de a Vă felicita din inimă cu ocazia împlinirii frumoasei vârste de 85 de ani în ziua de 7 Februarie a.c., și, ca cei ce Vă păstrăm în suflet, îl rugăm pe Bunul Dumnezeu, Dătătorul de viață, ca să Vă binecuvinteze cu sănătate, cu bucurii depline, cu bogate împliniri și alese roade în lucrarea cea sfântă pe care o realizați cu multă râvnă în ogorul cel bun al străbunei noastre Biserici și Vă întâmpinăm cu urarea:

Întru Mulți, Binecuvântați și Fericți Ani!

Prea Fericite Părinte Patriarh!

Vă sărută mâna;

Pr. Dr. VASILE FLOREA și CONS. PAROHIAL

*

Consilier Municipal a. D.
Maiengasse Nr. 1
76530- Baden-Baden - Germania

Prea Fericite Părinte Patriarh!

De ziua aniversară a Prea Fericirii Voastre, Vă rog să binevoiți a primi și din partea mea cele mai alese urări de sănătate, cu dorirea ca Dumnezeu să Vă încununeze viața cu ani mulți și buni în slujirea Bisericii Ortodoxe Române și în tot ce înfăptuiți pentru poporul țării românești și pentru înțelegerea și apropierea între toți credincioșii.

Binevoii Prea Fericite Părinte Patriarh a primi felicitările mele și urarea mea de "LA MULȚI ANI FERICIȚI!"

Cu deosebită considerație,
OTTO E. KUGLER

*

Stourzastrasse Nr. 2
76530 – Baden-Baden – Germania

Prea Fericite Părinte Patriarh!

Cu ocazia aniversării zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre rugăm pe Cel Atotputernic să Vă dăruiască ani îndelungați cu sănătate deplină, cu alese împliniri, cu bucurii multe duhovnicești și să Vă întărească cu Harul Său în toate înfăptuirile pe care le săvârșiți pentru Biserica noastră strămoșească și pentru poporul nostru cel binecredincios.

Să trăiți întru mulți și fericiți ani!

SUPERIORUL
Preot RADU MIRONOVICI

*

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
ARHIEPISCOPIA EUROPEI
OCCIDENTALE ȘI MERIDIONALE
VICARIATUL ELVEȚIEI

EGLISE ORTHODOXE ROUMAINE
ARCHEVECHE D'EUROPE
OCCIDENTALE ET MERIDIONALE
VICARIAT DE SUISSE

Case postale 128, 1211-Genève-29, Suisse;

Prea Fericirea Voastră,

Credincioșii și clerul parohiilor ortodoxe române din Vicariatul Elveției nu uită binecuvântarea și purtarea de grijă a Prea Fericirii Voastre față de ei și de toți fiii Bisericii noastre de pretutindeni.

Exprimând pe această cale dragostea lor și a noastră la popasul aniversar al celor 85 de ani de viață, puși în slujba lui Dumnezeu și a Bisericii Sale, Vă sărutăm dreapta cu adâncă recunoștință și-L rugăm pe Dumnezeu să Vă dăruiască tot mai multă sănătate și vigoare în binecuvântata și rodnică activitate pe care o desfășurați.

Întru mulți ani, Prea Fericirea Voastră!

Pr. ADRIAN DIACONU
vicar arhiepiscopal pentru Elveția

*

PATRIARHIA ROMÂNĂ
PAROHIA SF. TREIME, SOFIA
Nr. 2
STR. ȚAR BORIS I Nr. 152

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Ziua de naștere a Prea Fericirii Voastre, ne oferă plăcutul prilej de a ne îndrepta gândurile cu smerenie către Întâistătorul Bisericii noastre, rugându-L pe Bunul Dumnezeu să Vă dăruiască sănătate deplină și binecuvântate împliniri în misiunea sfântă de cărmuire a Bisericii noastre străbune.

"Întru mulți și fericiți ani!"

Cu adâncă smerenie Vă sărută dreapta,
Preot NELUȚU OPREA
Biserica Ortodoxă Română din Sofia
Bulgaria

*

NAMER Ltd.
POB 900, Kiron 55108, Israel
Projects Management & Optimal systems
dhh@internet-zahav.net

Prea Fericirea Voastră,
Prea Fericite Părinte Patriarh
TEOCTIST ÎNTÂI
Patriarhul României

Am marea onoare de a vă trimite cele mai sincere și bune urări cu ocazia zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre.

Este încă odată și prilejul și deosebita plăcere de a adresa Prea Fericirii Voastre impresiile și gândurile mele sincere de la ultima vizită făcută în Țara Sfântă și momentele plăcute și de înălțare sufletească pe care am avut onoarea să le petrec în preajma Prea Fericirii Voastre.

Sper ca în curând să am ocazia a vă prezenta personal urările cele mai calde de sănătate, fericire, bunăstare și succes în toate activitățile nobile pe care le desfășurați.

La mulți ani!

7 Februarie 2000
Israel

DANY HAIMOVICI
Director General

VII

Mesaje de la mănăstiri și de la preoți din țară

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu smerenie și profund respect, cu prilejul aniversării celor 50 de ani de slujire arhierescă și celor 85 de ani de viață a Prea Fericirii Voastre, soborul Sfintei Mănăstiri Putna, ctitoria Bincredinciosului Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt, precum și noi personal, rugăm pe Dumnezeu să vă dăruiască zile bune și îndelungate, viață pașnică și sănătate, bună sporire în dreapta propovăduire, spre slava lui Dumnezeu și binele Bisericii noastre strămoșești.

"Întru mulți ani, Stăpâne!"

Al Prea Fericirii Voastre fiu duhovnicesc,

Starețul Mănăstirii Putna
Arhimandrit MELCHISEDEC VELNIC

Protosinghel NIGA PAVEL
Secretar,

*

Cu prilejul zilei de naștere, Rugăm pe bunul Dumnezeu să Vă dăruiască ani mulți și binecuvântați, multă sănătate și putere pentru păstoria Sfintei noastre Biserici.

Întru mulți și fericiți ani Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist!

Cu smerite metanii,

Monahia BENEDICTA
Sf. Mănăstire Christiana

*

ARHIEPISCOPIA IAȘILOR
MĂNĂSTIREA NEAMȚ
Com. Vânători, jud. Neamț

Prea Fericirea Voastră,

Cu prilejul zilei de naștere, cu smerite metanii și fiască supunere, Vă rugăm să primiți din partea Soborului Sfintei Mănăstiri Neamțu și a noastră personal,

cele mai alese urări de sănătate, viață îndelungată cu mărețe realizări și strălucite împliniri în Ogorul Domnului spre Slava Sfintei noastre Biserici strămoșești.

Întru Mulți Ani Prea Fericirea Voastră!

Starețul Mănăstirii Neamțu,
Arhim. BENEDICT SAUCIUC

Rasofor ILARION CAMIL
Secretar

*

MĂNĂSTIREA VIFORĂTA
COMUNA ANINOASA
COD 0215, JUD. DÂMBOVIȚA

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu profundă smerenie maicile și surorile Sfintei Mănăstiri Viforâta, roagă pe Milostivul Dumnezeu să Vă dăruiască pe lângă 85 ani, sănătate și putere întru cârmuirea turmei celei cuvântătoare pe calea mântuirii.

Întru mulți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh!

Cu smerite metanii, Vă sărut mâna,

Maica ARSENIA Stareța

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Soborul Sfintei Mănăstiri Polovragi vă urează pentru jubileul de aur al Prea Fericirii Voastre a împlinirii vârstei de 85 de ani și a slujirii de 50 de ani ca episcop, mitropolit și patriarh.

Această aniversare este și rămâne unul dintre evenimentele de solemn legământ față de realizările împlinite în întreaga Biserică ortodoxă. Multilaterală și rodnică Prea Fericirii Voastre activitate este foarte prețuită de toți fiii țării ortodocși și inclusiv de personalul monahal. Fie ca pe culmea pe care vă găsiți acum să înnoiască bunul Dumnezeu, Prea Fericirii Voastre ca ale vulturului păzindu-vă întru sănătate deplină mulți și fericiți ani.

Stareța Monahie EVGHENIA VAIDA Mănăstirea Polovragi

*

COM. POENARI – BURCHI
PRAHOVA

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Împlinirea frumoasei vârste de 85 de ani, ne oferă fericitul prilej de a vă ura sănătate, ani îndelungați alături de ierarhii, slujitorii și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române.

Întru mulți și fericiți ani!

Maica Stareță IRINA CĂLIN
Sfânta Mănăstire Pissiota

*

REF. 111 DIN TÂRGU MUREȘ TF NR. 5058 100 7/2 1745

Prea Fericite Părinte Patriarh,

De ziua nașterii și a împlinirii celor 50 de ani de arhierie întregul nostru sobor și fiecare-n parte vă urează din străfundul inimii încă ani mulți fericiți, plini de har apostolic și de bucurii duhovnicești, întru deplină sănătate spre slava și folosul sfintei noastre biserici strămoșești.

Totodată înălțăm un gând pios și de recunoștință scumpilor și fericiților părinți ai Prea Fericirii Voastre, Dumitru și Marghioala.

Întru mulți ani, Prea Fericite Stăpâne!

Stareță CRISTINA cu soborul Mănăstirii Recea de Mureș
și Părintele IOAN

*

Com. Ungheni
satul Recea
jud. Mureș

REF. 73 TUDOR VLADIMIRESCU VIA GL 2008 49 7 1535

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Întregul sobor al Mănăstirii Vladimirești în frunte cu Maica Stareță Stavrofora Veronica Gurău, vă urează la mulți ani cu sănătate și păstorire îndelungată.

Maica VERONICA, Mănăstirea Vladimirești
Com. Tudor Vladimirescu, Jud. Galați

*

Prea Fericirea Voastră,

Cu fiască supunere, la ceas de aleasă sărbătoare, la împlinirea patriarhalei vârste de 85 de ani pe care Bunul Dumnezeu V-a rânduit-o, întreaga noastră obște de la **Mănăstirea Sâmbăta** Vă poartă neîncetat în rugăciune, rugând pe Dumnezeu să-Și reverse toate darurile Sale peste Întâi Stătătorul Nostru, cu pace, sănătate, mulți și binecuvântați ani la cârma **Bisericii Ortodoxe Române**.

Cu recunoștință și fiască dragoste vă dorim un sincer

"La mulți ani!"

Vă sărutăm dreapta.

Stareț IRINEU DUVLEA cu Obștea

*

Mănăstirea Dealu
Târgoviște

Prea Fericirea Voastră,

Cu adâncă smerenie și cu toată dragostea, Obștea Mănăstirii Dealu Vă urează "La mulți ani!" cu sănătate, prosperitate și ajutor de la Dumnezeu în marea misiune de a conduce destinele Bisericii.

Monahia EUFRASIA și Obștea

*

Cu ocazia zilei de naștere Vă dorim din inimă multă sănătate și numai bucurii duhovnicești !

La mulți ani!

Obștea schitului Darvari

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu prilejul zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, îngăduiți-ne să vă adresăm, din partea noastră și a părinților din obștea Sfintei Mănăstiri Bistrița, fiești urări de sănătate, putere, viață lungă cu prinos de bucurii, cu realizări la fel de mari ca până acum pentru slujirea Bisericii noastre strămoșești și a poporului nostru.

Să ne trăiți întru mulți ani,
Prea Fericite Părinte Patriarh!

Arhim. CIPRIAN ZAHARIA,
starețul Sfintei Mănăstiri Bistrița

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

La aniversarea zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, cu smerite metanii, Vă rog să binevoiți a primi din partea mea omagii de profundă recunoștință pentru dăruirea cu care V-ați consacrat înaltei opere de mântuire a credincioșilor Sfintei Noastre Biserici.

Rog pe Bunul Dumnezeu să Vă dăruiască Arhipăstorire cu bucuria împlinirii strădaniilor ce le depuneți spre slava Bisericii Strămoșești.

Întru Mulți și Fericiți Ani!

Arhimandrit Dr. ANDRONI VARTOLOMEU
Exarh al Episcopiei Râmnicului

*

Prea Fericite Părinte Patriarh, cu binecuvântatul prilej al aniversării zilei de naștere obștea Sfintei Mănăstiri Dragomirna și noi personal vă rugăm să primiți cele mai sincere urări de sănătate, putere de muncă, bucurie și împliniri

duhovnicești, rodnică și îndelungată păstorie a Bisericii noastre strămoșești spre slava lui Dumnezeu. Întru mulți și fericiți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh! Cu smerite metanii.

Stavrofora MELETINA BUGANU și tot soborul

*

REF. 38 SUCEVIȚA SV 1 76 7/2 1230

Cu prilejul aniversării zilei de naștere vă rugăm să primiți și din partea noastră personal și a soborului Sfintei Mănăstiri Sucevița cele mai alese urări de sănătate deplină și îndelungată arhipăstorie în slujbă și spre slava Bisericii Ortodoxe Române. La mulți și fericiți ani!

Maica Stareță Stavrofora ADRIANA COJOCARU, împreună cu soborul

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu prilejul aniversării zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, cu fiască smerenie Vă rog să primiți din partea mea smerite urări de sănătate și îndelungare de zile pentru a păstori Biserica lui Hristos pe calea mântuirii și a drepte credințe apostolice până la adânci bătrâneți.

Ne rugăm Bunului Dumnezeu să ne trăiți și să ne păstoriți întru mulți și fericiți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh.

Al Prea Fericirii Voastre smerit fiu sufletesc,

Arhimandrit IOANICHIE BĂLAN

*

ARHIEPISCOPIA IAȘILOR
MĂNĂSTIREA SIHĂSTRIA
Cod 5684, Com. Vânători, Jud. Neamț
Nr. 26

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu prilejul zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, obștea Sfintei Mănăstiri Sihăstria, în frunte cu starețul ei, cu fiască smerenie și dragoste, Vă roagă să primiți sincerele urări de sănătate, alese bucurii duhovnicești și sporire în strădania ce o depuneți la conducerea Sfintei noastre Biserici.

La Mulți Ani!

STAREȚ,
Arhim. VICTORIN OANELE

*

Prea Fericirea Voastră,

La însemnatul popas al celor "85" de primăveri de bucurie, de nădejde neîmpuținată, de credință și dragoste pilduitoare din care au izvorât cu statornicie realizări care s-au adăugat la cununa Marilor zidiri și ctitoriri de Biserică, de Țară și Neam, cu florile recunoștinței noastre celei vii, din Moldova cea sfântă, venim pentru a vă întâmpina cu smerenie și a ne adăuga și noi împreună cu urările de sănătate, îndelungată prosperitate și bună sporire întru toate, bucuriei mari a Prea Fericirii Voastre.

La mulți și fericiți ani!

Vă sărută dreapta cu profundă recunoștință și respect,

Arhim. MACARIE (Sfânta Catedrală)

*

LOC. RÂMEȚ, COD 3325
JUD. ALBA

Prea Fericite Părinte Patriarh, de ziua Prea Fericirii Voastre vă rugăm să primiți din partea soborului Mănăstirii Râmeți în frunte cu maica stareță Ierusalima Ghibu cele mai calde și sincere urări de pace cu sănătate, putere de muncă și zile îndelungate spre slava lui Dumnezeu și folosul Bisericii noastre ortodoxe. Bunul Dumnezeu și Maica Domnului să vă țină în mijlocul nostru cu aceeași râvnă de păstorire și exemplu pentru tot monahismul românesc. Întru mulți și fericiți ani!

Maica Stareță Stavrofora IERUSALIMA GHIBU cu întreaga obște

*

Prea Fericirea Voastră,

Din fosta metropolă a Țării Românești, orașul Târgoviște cu ocazia aniversării zilei de naștere vă urez deplină sănătate, pace sufletească, ajutor ceresc încununat cu cele mai mărețe realizări în slujirea sfântă a Bisericii noastre strămoșești și a credincioșilor ei. Întru mulți și fericiți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh!

Protosinghel MODEST ZAMFIR

*

REF 2 CODAESTI VASLUI 1 129 7 000

Prea Fericirea Voastră,

Astăzi, 7 februarie, ziua de naștere a părintelui nostru sufletesc, zi de sărbătoare pentru toți fiii Bisericii Ortodoxe-Române îngăduiți vă rugăm și celor două obști tinere monahale din preajma legendarei movile a lui Burcel să-și îndrepte inimile și gândurile cu fiască dragoste și îndatoritoare mulțumiri către Prea Fericirea Voastră dorindu-vă multă sănătate, sporire, putere de muncă și

îndelungată înziliră, asigurându-vă că cu cât obștea e mai mică, cu atât dragostea este mai mare și cu cât suntem mai departe, cu atât vă simțim mai aproape.

La mulți ani!

Cu stimă și supunere,

Arhimandrit ȘTEFAN GUȘĂ,
Mănăstirea Ștefan cel Mare și Sfânt,
Codăești, Jud. Vaslui

*

MĂNĂSTIREA TOPLIȚA

La împlinirea vârstei de 85 de ani a Prea Fericirii Voastre, viețuitoarei Mănăstirii Toplița vă urează din toată inima, sănătate, pace și sporite puteri de muncă pentru a conduce biserica și turma cuvântătoare pe calea binelui și a mântuirii.

Întru mulți și fericiți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh!

Arhimandrit MIHAIL GOIA

*

MĂSTIREA SUZANA

Com. Măneciu 2104
Prahova

Prea Fericirea Voastră,

Cu prilejul zilei de naștere, 7 februarie, soborul Sfintei Mănăstiri Suzana, roagă pe Bunul Dumnezeu să vă încununeze cu deplină sănătate, bucurii și succese în conducerea Bisericii străbune. Întru mulți ani fericiți!

Stareța mon. SINGLITICHIA MARIN, Mănăstirea Suzana

*

Prea Fericirea Voastră,

Cu alese sentimente fiești, cu adânc devotament, cu mare bucurie și sinceră recunoștință, din tot sufletul nostru vă felicităm în această foarte mare și sfântă sărbătoare, aniversarea zilei nașterii Prea Fericirii Voastre. Rugăm neîncetat pe atotputernicul Dumnezeu să vă dăruiască foarte multă și îndelungată viață, cu foarte mulți ani de trăire cu deplină sănătate în continuă prosperitate în înalta și rodnică arhipăstorire patriarhală, foarte mulți ani, luminoși și fericiți pentru binele și propășirea întregii ortodoxii. Să trăiți întru mulți ani fericiți, Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist! Cu smerite metanii și totală supunere vă sărută mâna,

LUCIA DUMBRAVĂ, stareța, cu întregul sobor al sfintei Mănăstiri Pasărea

*

P.C. PR. PROF. DR. NICOLAE NECULA
Str. Icoanei, nr. 14, sect. II, COD 70251

La aniversarea frumoasei vârste pe care pronia v-a hărăzit-o, vă rog, Prea Fericirea Voastră, să primiți respectuoase și sincere doriri de bine, ani mulți și buni și noi și frumoase realizări în fruntea Bisericii noastre. Întru mulți și fericiți ani!

Preot Profesor NICOLAE NECULA

*

LOC. RIPICENI JUD. BOTOȘANI
PAROHIA RIPICENI,

Prea Fericirea Voastră,

Vă rugăm să primiți din partea noastră, acum când aniversați ziua de naștere, cele mai calde urări de sănătate și de împliniri sufletești.

Ne rugăm Bunului Dumnezeu, Proniatorul nostru, al tuturor, să ne aibă în grija Lui părintească și să ne țină în putere pentru ca, și de acum înainte, să păstoriți cu aceeași dragoste Biserica noastră și pe dreptmăritorii ei creștini.

Fie ca noul an în care ați pășit cu atâta demnitate să vă aducă tot atât de multe satisfacții duhovnicești ca și înainte, astfel încât, alături de Prea Fericirea Voastră, să ne putem bucura și noi, cei care vă suntem fii duhovnicești.

"La mulți ani!"

Cu fiască dragoste, al Prea Fericirii Voastre fiu duhovnicesc,

Preot MIHAI TĂNASE,
împreună cu presbitera Ana Maria și copiii, Teodor și Teofil.

*

EPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
A ARADULUI, IENOPOLEI ȘI HĂLMAGIULUI
Protopopiatul Sebeș
PAROHIA TĂLAGIU
Cod poștal 2846, județul Arad

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu prilejul zilei de naștere Vă adresez din toată inima cele mai calde și sincere urări de bine, sănătate, prosperitate, multe bucurii duhovnicești și în continuare o lungă păstorie în fruntea Bisericii Ortodoxe Române cu multe realizări.

Vă adresez tradiționala urare de: "La mulți și fericiți ani!"

Prea Fericirea Voastră,

Ziua de naștere ce o aniversați are o însemnătate deosebită și pentru Parohia noastră. Este vorba de Parohia ortodoxă Tălagiu din Eparhia Aradului. În calitate de Episcop al Aradului la 28 mai 1967 ați sfințit în parohia noastră Biserica cu

hramul "Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil". Momentul acesta a rămas ca o amintire deosebită pentru credincioșii acestei parohii care și astăzi își aduc aminte cu bucurie că în acea zi au avut în mijlocul lor pe P.S. Episcop Teoctist al Aradului.

Pentru mine personal, ca preot paroh în Tălagiu de aproape 6 ani, bucuria este deosebit de mare de a sluji pe Sfânta Masă a Altarului pecetluită de Prea Fericirea Voastră. Cu această ocazie doresc a Vă mulțumi și pentru pastoralele primite cu prilejul sfințelor sărbători. Ca preot tânăr și la doctorat m-au ajutat foarte mult prin profunzimea mesajului lor.

La acest moment aniversar credincioșii din Tălagiu Vă adresează urări de sănătate, fericire, zile îndelungate și multe realizări în slujirea lui Dumnezeu și a oamenilor. De asemenea Vă adresăm din tot sufletul invitația ca atunci când veți fi în vizită în Eparhia Aradului să reveniți în mijlocul nostru la Tălagiu pentru a revitaliza bucuria noastră duhovnicească.

Încă o dată Vă întâmpinăm cu urarea de: "La mulți ani!"

Cu fiască supunere și deosebit respect rămân supus fiu duhovnicesc sărutând dreapta Prea Fericirii Voastre

Preot Drd. BREDA NICU IOAN
TĂLAGIU

*

CRAIOVA
STR. RETEZAT NR. 2
JUD. DOLJ

Prea Fericite Părinte,

Cu prilejul binemeritatei aniversări pe care o sărbătoriți – 85 de ani – rog pe Dumnezeu, Părintele Ceresc, din tot sufletul meu zicând: "Pomenește Doamne și pe Prea Fericitul Părinte Teoctist Patriarhul României, pe care-l dăruiește Sfintei Tale Bisericii Ortodoxe Române, întreg, cinstit, sănătos, îndelungat în zile, drept învățând cuvântul adevărului Tău", mulți ani cu sănătate deplină, pace, bucurii alese și mari realizări.

Vă sărută dreapta,

Arhidiacon GRIGORE CÂRSTEA

*

Preot Nil Antonin Ștefîrță–Delasoroca
Bd. Victoriei 10, Bl. 43, Sc. E, Ap. 20, Brașov

P. F. Părinte Patriarh Teoctist,

Regret amarnic, că starea sănătății mele nu mi-a îngăduit ca la zi potrivită, să pot bate la ușa sufletului P.F. Voastre pentru a Vă aduce felicitările mele, de fiu sufletesc, legate de marea Sărbătoare a vieții P.F. Voastre, împlinirea a 85 de ani

de viață binecuvântată. Dar nu este târziu niciodată să-ți mărturisești dragostea și devotamentul față de bunul tău părinte duhovnicesc. De aceea rog pe Bunul și Atotputernicul Dumnezeu să Vă miluiască cu ani mulți plini de sănătate și sfinte realizări spre binele Sfintei noastre Biserici Românești și a întregului nostru popor drept credincios.

Vă sărut mâna cu întreaga mea familie, urându-Vă din suflet: "Întru mulți ani, Prea Fericite Părinte Teoctist!"

Preot moșneag,
NIL ANTONIN ȘTEFÎRȚĂ-DELASOROCA,
Veteran de război

*

Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist,

Au trecut 85 de ani de când Bunul Dumnezeu ne-a trimis pe cel care cu înțelepciune și pricepere conduce destinele Bisericii Ortodoxe Române. Pentru toți acești ani, suntem datori să mulțumim lui Dumnezeu și să ne bucurăm împreună.

În lumina acestei lucrări, când cei cu Domnul în suflet "nu mai suntem ai îndoii spre pieire, ci, suntem ai credinței spre mântuirea sufletului și refacerea lumii", înțeleg să împlinesc și eu o datorie de suflet față de cel care cu răbdare, înțelepciune și dragoste, m-a îndrumat în misiunea mea din cadrul Arhiepiscopiei Târgoviște, dar și în inițiativele mele publicistice.

Cu aceste mărturisiri vin să Vă mulțumesc Prea Fericirea Voastră, pentru încrederea ce mi-ați arătat, întărind numirea mea ca vicar eparhial prin decizia patriarhală nr. 22, și încredințându-mi în continuare multe din problemele de conducere ale Arhiepiscopiei Târgoviște.

Să trăiți mulți ani fericiți și să aveți spor în munca ce o depuneți pentru noi toți, cler și credincioși.

Bunul Dumnezeu să Vă dăruiască sănătate deplină pentru a duce cu succes opera de îndrumare a Bisericii Ortodoxe Române, care duce cu demnitate făclia adevărului pentru a lumina drumul credincioșilor în construirea unei vieți noi, a frățietății, belșugului și buneii stări morale și materiale.

Să ne trăiți întru mulți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh!

Cu fiască supunere,
Vă sărută dreapta,

Preot IOAN ȘTEFĂNESCU
Vicar Eparhial la Arhiepiscopia Târgoviștei

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Îmi iau din nou îndrăzneala de a Vă reține câteva clipe, de la alte ocupații de o importanță deosebită pentru Biserică și popor, dar m-am gândit să Vă trimit 12 ștergare specifice zonei Humorului, ca un semn al stimei pe care V-o port.

Evenimentul din 7 februarie m-a depășit, iar urările de bine, de apreciere și deosebită prețuire pe care Vi le-au transmis Radiodifuziunea și Televiziunea Română, Conducerea Statului și membrii Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, au avut ecou în rândul credincioșilor și clerului de pe meleagurile noastre.

Cuvintele adresate de Prea Fericirea Voastră, ca mulțumire la urările de bine primite, au fost pline de demnitate, fiind un îndemn pentru credincioși, Biserică, școală și pentru Conducătorii treburilor țării noastre.

Ați arătat prin aceasta, că sunteți un mare Patriarh, continuator al înaintașilor Prea Fericirii Voastre și unul din cei mai de vază Patriarh între Patriarhii altor Biserici surori, iar noi preoții care am ascultat cuvintele rostite de Prea Fericirea Voastră, ne închinăm cu smerenie, urîndu-Vă ani mulți cu sănătate spre binele Bisericii și țării.

Vă mulțumesc pentru cuvintele frumoase, adresate la urările mele de bine transmise Prea Fericirii Voastre cu ocazia Sf. Sărbători ale Nașterii Domnului și Anului Nou, care au fost pentru mine ca un semn că nu m-ați uitat și m-am hotărât să vă fac o mică atenție, pentru a vă aduce aminte de preoțimea și credincioșii din Bucovina.

Eu nu pot uita întâlnirile cu Prea Fericirea Voastră, la Mănăstirea Slatina ca exarh al Mănăstirilor din Moldova; nu mult după aceea ați fost ales ca Arhiepiscop Vicar al Mitropoliei Moldovei și Sucevei și apoi Vicar la Patriarhie, alături de bunul și înțeleptul Justinian, care a condus Patriarhia în acele tulburi vremi, ne-a ajutat pe noi preoții să avem un salariu personal, învățându-ne la cursurile de îndrumare misionară, cum să ne comportăm cu comuniștii și să avem răbdare că toate trec.

Din Protoieria Humor, eu am fost trimis la prima serie de cursuri, unde am fost învățați cum să facem puntea de legătură cu stăpânirea de atunci. A fost un bun român, un bun Patriarh cu vederi largi, al cărui urmaș sunteți Prea Fericirea Voastră, care ați condus și conduceți destinele Bisericii în aceste vremuri atât de neprielnice.

Prea Fericirea Voastră, ați fost ales apoi Episcop la Arad și Oradea, mitropolit la Craiova și V-ați reîntors prin mila lui Dumnezeu în Moldova și Bucovina noastră dragă, ca Mitropolit și de aici Întâi Stătătorul Bisericii neamului românesc.

Ca Mitropolit al Moldovei și Sucevei, ne-am reîntâlnit la sfințirea bisericii din Mălini, iar în toamna aceluiași an 1978, ne-ați sfințit biserica din Valea Moldovei unde eram paroh și unde cred că V-ați simțit bine, deoarece V-a prins noaptea la noi. Apoi la sfințirea bisericii din Capu Codrului și cu alte ocazii. Mai adaug încă o mulțumire că ne-ați aprobat să ne facem mormintele în curtea bisericii din Valea Moldovei.

Evenimentul din 7 februarie, m-a depășit și n-am putut să trimit ștergarele care sunt țesute de țărăncile de aici, iar cele mai multe sunt țesute de răposata mea preoteasă care a fost fiică de țărani, învățătoare emerită, preoteasă respectată de enoriași și mamă a trei băieți.

Vă asigurăm de dragostea noastră a preoțimii, a credincioșilor și respectat chiar și de cei de alte religii, vă spune un preot în vârstă, care a trăit și trăiește încă în mijlocul oamenilor.

Închei aceste rânduri și mă aplec cu smerenie și cu dragoste, înaintea Prea Fericirii Voastre, dorindu-Vă sănătate, putere și înțelepciune ca să puteți conduce mai departe destinele poporului român, zicând: "Dă Doamne poporului român, Patriarhi la înălțimea Prea Fericirii Voastre".

Gura Humorului la 17 februarie 2000

Cu fiască supunere și respect, vă sărută mâinile,
Preot iconom stavrofor
NICOLAE CREȚU

Ștergarele le-am trimis tot astăzi prin colet poștal.

Aș dori, să-mi ajute bunul Dumnezeu, ca la cei 90 de ani, care îi împlinesc în acest an, să Vă pot reîntâlni pentru a primi binecuvântarea Prea Fericirii Voastre, iar eu să vă spun despre împlinirile și satisfacțiile mele ca slujitor al Sfântului Altar, cât și unele lucruri care mă frământă.

*

Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist,

La ceas de aleasă și emoționantă sărbătoare pentru întreaga suflare ortodoxă din România ne alăturăm, cu sentimente de fiască recunoștință, celor care Vă doresc îndelungă înziliră, ani mulți și fericiți, binecuvântați cu cele mai mărețe împliniri pentru Biserica străbună, căreia i-ați închinat șapte decenii din patriarhala viață a Prea Fericirii Voastre.

Pornit din Moldova cea plină de credință, ați urcat treptele slujirii creștine; trecând – prin oblăduirea Proniei dumnezeiești – prin toate provinciile românești, până la cea mai înaltă demnitate – aceea de patriarh, adică de părinte duhovnicesc al tuturor celor ce mărturisesc credința moșilor și strămoșilor botezați în credința lui Hristos "de cel dintâi chemat la apostolat" dintre ucenicii Săi, Sf. Ap. Andrei.

Peste tot pe unde ați trecut stau mărturie împlinirile pe care le-ați înfăptuit: la Arad, la Craiova, la Putna, la Iași, la Botoșani și Suceava, la București, unde *înălțarea Catedralei neamului* va încununa tot ceea ce va însemna în istoria Bisericii Ortodoxe Române *momentul providențial Teoctist*: Unei Biserici ieșite din comunism cu o zdrobitoare forță de mărturisire i s-a făcut nu numai dreptatea care i se cuvenea, ci – mai mult – i s-a recunoscut această demnitate la nivel mondial prin vizita Sanctității Sale Papa Ioan Paul al II-lea.

Niciodată Biserica noastră nu s-a bucurat de un asemenea prestigiu și recunoaștere a vieții și apostolatului ei ca în timpul păstoririi Prea Fericirii Voastre; încercările mari prin care ați trecut au confirmat marea demnitate căreia V-a merit în pronia Sa, Cel de Sus. Dacă Papa este numit de către Catolici omul sfârșitului de mileniu, Prea Fericirea Voastră sunteți omul începutului de mileniu, sunteți omul providențial prin care Ortodoxia românească a fost recunoscută de toate Bisericile creștine ca fiind cea care a făcut primul pas în apropierea dintre Biserici și creștini spre împlinirea rugăciunii - testament a Mântuitorului nostru Iisus Hristos: "Ca toți să fie una".

Tot din rânduiala Celui Prea Înalt, aniversările Prea Fericirii Voastre coincid cu cele ale Bisericii. Celor 85 de ani le corespund cei 75 de ani de patriarhat, iar

celor 115 de autocefalie cei 50 de ani de slujire episcopală a Prea Fericirii Voastre. Și din aceasta se poate vedea că Dumnezeu V-a ales să fiți patriarhul sfârșitului de secol și de mileniu, dar și al începutului noului mileniu, despre care André Malraux spunea că va fi sau nu în măsura în care va fi religios. Iar Ortodoxia românească se vede chemată astăzi, prin Prea Fericirea Voastră – așa cum V-ați exprimat și cu prilejul vizitei Papei Ioan Paul al II-lea – a se înscrie în rândul Bisericilor care au un cuvânt hotărâtor în privința religiozității mileniului trei.

Toate acestea ne îndreptățesc să Vă exprimăm – și cu acest fericit prilej – cele mai alese sentimente de fiască recunoștință și să ne alăturăm tuturor celor ce Vă doresc să ne trăiți întru mulți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh!

Prof. Dr. Ing. DUMITRU RĂDĂUȚEȘU
 Membru al Consiliului Național Bisericesc
 Adunarea Națională Bisericească și
 Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Iașilor

Pr. VASILE NECHITA
 Paroh al Bisericii
 Sf. Apostol Andrei
 Membru al Adunării Eparhiale a
 Arhiepiscopiei Iașilor

*

STR. FANIONULUI NR. 29
 BL. 5A, AP. 17, BRAȘOV

Prea Fericite Părinte Teoctist,

Al tuturor fiilor creștini, de religie ortodoxă, români, vă rog din suflet, cu smerenie, să primiți urarea fiului dumneavoastră Gheorghe, de viață lungă, sănătate, cu ocazia împlinirii vârstei de optzeci și cinci de ani.

Într-o noapte, într-un vis,
 Între rău și între bine,
 Am ales chipul trimis,
 Ce Te-nfățișa pe Tine.

La mulți ani fericiți!

GHEORGHE BĂDIȚOIU

*

STR. I. L. CARAGIALE
 BL. 8, SC. 1, AP. 4, TG. JIU

Scump și mult iubit,

**Prea Fericirea Voastră, Prea Fericite Părinte Teoctist,
 Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române și al Neamului Românesc!**

Dăm slavă Bunului și Milostivului Dumnezeu care ne-a învrednicit să fim martori la Marea Bucurie a Prea Fericirii Voastre la împlinirea a 85 de ani și peste o jumătate de secol de Înaltă slujire Arhierescă.

Drumul a fost lung și plin de încercări și în Numele Marelui Arhiepiscop Domnul Nostru Iisus Hristos, Le-ați biruit pe toate.

Intrați ca Primul Patriarh al României în mileniul al III-lea încărcat de mari bucurii și împliniri, de pe care cu Ajutorul lui Dumnezeu, Veți conduce spre luminașuri de Tabor, scumpa noastră Biserică și minunatul Popor Român.

La acest Luminos Popas, Vă încredințăm Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist că toată suflarea românească se simte ancorată în sufletul Atotcuprinzător al Prea Fericirii Voastre și inimile tuturor sunt racordate la inima Celui mai scump Părinte și bat la fel pentru slăvirea lui Dumnezeu, propășirea și mântuirea acestui credincios și minunat Popor.

Nu vom înceta o clipă a ruga pe Mult Milostivul Dumnezeu să Vă ocrotească cu puterea Sa, să întinerească vulturește tinerețile, înmulțindu-Vă anii ca lui Matusalem pentru Înalta și Sfânta slujire.

Smerenia noastră, care vă calcă urmele de peste 45 de ani în mod neșovăitor și lucrativ, Vă sărută Dreapta cu care am primit sporite Binecuvântări și din tot sufletul să trăiți mulți, fericiți ani și într-o bună zi.

Al Prea Fericirii Voastre, de tot binele doritor, smeritul între slujitori la 54 de ani de slujire în Sfânta Preoție și la 77 de ani de viață dăruți de Prea Bunul Dumnezeu, care Vă sărută dreapta cu cel dintotdeauna binemeritat respect.

Pr. CONSTANTIN RUNCANU

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu supunere fiască, ofer Prea Fericirii Voastre Nr. 2913 al cotidianului Arădean "Adevărul" din joi, 3 februarie 2000, număr în care la pagina 9, dedicată Culturii, am scris un articol legat de marea sărbătoare a Ortodoxiei Românești, ziua de naștere a Prea Fericirii Voastre. Zi dragă și scumpă nouă tuturor din familia Rudeanu.

Cu supunere, al Prea Fericirii Voastre fiu duhovnicesc,

Pr. IOAN RUDEANU

*

Schitul Sfânta Maria – Cricov
Loc. Urlați – Județul Prahova

Întru mulți și fericiți ani cu sănătate, bucurii duhovnicești și rodnică slujire,

Cu fiască supunere,
Protos. CLEOPA FLORESCU

*

Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist ,

Cu prilejul strălucitei zile a nașterii Prea Fericirii Voastre, soborul Sf. Mânăstiri Ghighiu, cu deosebit respect și adâncă smerenie, Vă felicităm din toată inima și ne rugăm Bunului Dumnezeu să Vă dăruiască viață îndelungată, în deplină sănătate și putere de muncă pentru binele Bisericii Ortodoxe Române.

**Întru mulți și fericiți ani
Prea Fericite Părinte Patriarh!**

Maica stareță PELAGHIA TUDOR

*

REF 6 CRAIOVA 6 NR 4 CUV 68 03-02 1055

Cu ocazia zilei de naștere primiți Prea Fericirea Voastră cele mai sincere urări de sănătate, viață lungă cu pace și putere de muncă în propășirea turmei încredințate pentru slava sfintei noastre Biserici naționale și propășirea României. La mulți ani! Fiu duhovnicesc.

Arhim. CASIAN

*

REF 7 IAȘI 1 TT 68 7 0925

"Cu prilejul aniversării zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, vă adresăm sfintele și sincerele noastre urări de deplină sănătate, de bucurie, de pace sufletească și păstorire plină de roade întru slujirea lui Dumnezeu și a Bisericii sale".

Întru mulți ani,
Prea Fericite Părinte Patriarh!

Arhim. PARTENIE APETREI

*

REF 5 DIN MÂNĂSTIREA NEAMȚ NR. 18 44 7 0840

Când la poarta împlinirilor o nouă primăvară bate, bunătatea Fericirii Voastre ne determină să ne exprimăm gândurile și simțămintele sincere de aleasă cinstire și fiască urare: La mulți ani!

Protos. CLEMENT SCHIPOR

*

Întru mulți și fericiți ani, Prea Fericirea Voastră!

Soborul Catedralei Patriarhale

*

REF 13 DIN MÂNĂȘTIREA NEAMȚ NR. 10 17 4 1020

Harul bineplăcut Domnului, întru mulți ani!

Pr. Prof. IOAN IVAN

*

REF 4 DIN MÂNĂȘTIREA NEAMȚ NR. 16 44 7 0825

Prea Fericirea Voastră,

Cu prilejul zilei de naștere vă rugăm să primiți sincere urări de mulți ani cu sănătate, mărețe realizări în conducerea sfintei noastre Biserici și ridicarea Bisericii neamului.

Arhimandrit Doctor IRINEU CHIORBEJA

*

Prea Fericite Părinte Părinte Patriarh,

Vă rugăm să acordați binecuvântarea pentru ca, în numele preoților din Protoieria 1, 2, 3 Capitală, Ilfov și Giurgiu Nord, în această zi de venerabilă aniversare, să vă adresăm din inimi sincere și cu cugete curate cele mai alese doriri de sănătate și de Dumnezeu zile binecuvântate pentru a păstori turma dreptmăritoare a credincioșilor spre limanul mântuirii.

La mulți și sănătoși ani!

Cu aceeași, dintotdeauna, nemărginită dragoste,

Protoieru DUMITRU IORDACHE – Circa 1 Capitală

Protoieru DUMITRU RADUNA – Circa 2 Capitală

Protoieru ILIE MIHĂESCU – Circa 3 Capitală

Protoieru ȘTEFAN POPA – Ilfov

Protoieru ION ȘERBAN – Giurgiu Nord

*

Protoieria Tulcea

Oraș Tulcea

REF 38 TULCEA 1/22 50 7 1630

Prea Fericirea Voastră, cu prilejul împlinirii vârstei patriarhicești de 85 de ani venim și noi cu urarea noastră neprefăcută, în smerenie și supunere, rugându-l pe Dumnezeu să vă înmulțească zilele în care să ne călăuziți pe calea cea dreaptă.

Preot ANDONE

*

REF 16 BUCUREȘTI 7 21 76 7 1545

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu prilejul aniversării zilei de naștere, cu smerenie vă rugăm să primiți urări de sănătate deplină și bucurii duhovnicești.

În nobila și sfânta strădanie la cârma Bisericii noastre strămoșești sărutându-vă dreapta cu fiască supunere și dorindu-vă din toată inima să ne trăiți întru mulți și fericiți ani!

Preot CONSTANTIN BĂDESCU și familia sa

*

REF 74 BOTOȘANI TF 089 100 7 1515

Din Moldova natală, din Botoșanii copilăriei Prea Fericirii Voastre cu smerenie venim să vă prezentăm respectuoase felicitări cu prilejul aniversării zilei de naștere. Vă dorim sănătate și putere ca să continuați și să înălțați rodnică activitate ierarhică patriarhicească pentru folosul bisericii și a fiilor ei.

La acest moment aniversar venim cu rugăciuni către părintele luminilor pentru sănătatea, puterea, rodnică activitate spre binele Bisericii și al patriei urându-vă întru mulți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh, vă sărutăm dreapta.

Preot Prof. GRIGORE DIACONU
Director Seminar Teologic Botoșani

*

REF 25 DIN TR. MĂGURELE 1 8 70 7 1500

Prea Fericite Părinte Patriarh, la împlinirea vârstei psalmice vă dorim să păstoriți Biserica Ortodoxă Română cu același har și vrednicie încă mulți ani înnoindu-vi-se tinerețile ca ale vulturului. Întru mulți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh!

Protoiereu Pr. Dr. MARIAN D. CIULEI

*

Protopopiatul Ortodox Român Arad
Nr. 47 din 7 februarie 2000
Str. Eminescu nr. 30

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Preoții protopopiatului Arad își amintesc cu dragoste fiască de PREA FERICIREA VOASTRĂ încă din vremea când ați fost Întâistătătorul Eparhiei Aradului.

Administrarea Sfintei Taine a Preoției multor preoți, târnosirile de biserici, binecuvântările de lucrări, săvârșirea Sfintei Liturghii arhieresti model de neuitat, prezența la mărturisirea anuală a preoților și altele, constituie tot atâtea legături fiești cu Părintele sufletesc.

Virtutea cumpătării pe care ați practicat-o o viață întreagă V-a dus la Patriarhala vârstă de 85 de ani, încă în putere, luciditate și demnitate, rămânând pentru noi exemplul cel mai grăitor de urmat.

Credința neclintită în Pronia Divină V-a ajutat să urcați cea mai înaltă treaptă a Ierarhiei Bisericii.

Dragostea de Dumnezeu și de Biserica strămoșească Vă menține ca pe unul dintre cei mai iscusiți cârmaci, hărăzit de Dumnezeu la cârma Bisericii românești, careia i-ați ridicat prestigiul bine cunoscut în lume, prin deschiderea "unică în istorie", spre unitatea Bisericii în Iisus Hristos.

Toate acestea au făcut ca în vizitele părintești la Arad să fiți înconjurat cu multă dragoste de către zeci de preoți, sute și mii de credincioși în zona Aradului și care au trecut granița țării însoțindu-Vă în Ungaria atât la cele două târnosiri de biserici în 1994, cât și la instalarea noului episcop la Gyula – a Prea Sfințitului Sofronie Drincec, la începutul anului 1999.

În numele preoților din Protopopiatul Arad și al bunilor noștri credincioși, Vă dorim sănătate, putere de muncă jertfitoare și înnoitoare, spre preamărire lui Dumnezeu, spre binele și propășirea Bisericii noastre strămoșești.

Mulți și fericiți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist!

Vă sărut duhovniceasca dreaptă,
Prot. Diac. ION ORĂDAN

*

REF 50 IAȘI GH HALA 5005 39 7 1400

La această fericită aniversare 7 februarie – jubileu, vă adresăm sincere urări de sănătate, viață îndelungată și bucurii statornice întru-Hristos. La mulți ani!

Preot MANOLICĂ MIHAI și enoriașii

*

REF 41 RM VÎLCEA 1/1010 35 7 1315

La aniversarea celor 85 de ani, cu smerenie, vă urăm întru mulți ani spre binele Bisericii noastre și țării.

Preot AUREL POPESCU
Rm. Vâlcea, Str. Căpitan Negoescu

*

REF 46 BUCUREȘTI 77/21 85 8 0855

Cu prilejul aniversării nașterii Prea Fericirii Voastre, mai înainte venitul pe lume, Ioan H. Popescu – preot colonel – veteran de război, vă urează și se roagă Tatălui ceresc să vă ocrotească și sporească activitatea și anii vieții voastre, ca și lui Melchisedec, spre binele și prosperitatea sfintei noastre Biserici, a poporului și țării noastre.

Întru mulți și fericiți ani, Stăpâne!

Pr. Co. (R) POPESCU H. ION – Parohia "Mihai Bravu"

*

REF 33 TRUȘTEȘTI BOTOȘANI 2 73 7/2 1120

Prea Fericirea Voastră, la aniversarea celor 85 de ani permiteți-mi să vă urez în numele familiei și al enoriașilor truseșteni multă sănătate, prosperitate întru

toate și pronia dumnezeiască să vă dăruiască Bisericii Ortodoxe Române mamă încă mulți și buni ani!

Vă sărutăm mâinile cu smerenie și recunoștință,

Preot EMIL STROIEȘTEANU

*

REF 8 DIN PETROȘANI TF HD 3004 44 7 1245

Prea Fericite Părinte Părinte

Cu prilejul aniversării zilei de naștere rugăm pe Bunul Dumnezeu să vă dăruiască ani mulți cu sănătate, fericire și alese împliniri în fruntea Bisericii noastre.

Protopop Dr. DOREL POGAN, Petroșani

*

REF 38/54 FĂLTICENI TF 1001 90 7 1700 RETRANSMIS OF BUC 1

La popasul aniversar din anul acesta vă adresăm respectuoase și fiești urări de bine și sănătate, realizarea a tot ceea ce v-ați propus spre binele spiritual al credincioșilor și Bisericii din Patriarhia Română.

Întru mulți și fericiți ani, Prea Fericirea Voastră!

În numele ostenitorilor de la Centrul eparhial Suceava și Protoieria Fălticeni
Consilier Administrativ Bisericesc Pr. GH. BRĂDĂȚANU și
Protoieru Consilier CONSTANTIN PATROLEA

*

Întru mulți și fericiți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh!

Fam. Pr. Vasile Motorga

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu ocazia aniversării zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, în numele preoților și credincioșilor din Protoieria Ploiești, Vă transmitem cele mai sincere urări de sănătate și zile îndelungate întru cărmuirea Bisericii Ortodoxe Române Naționale pe calea mântuirii.

Să ne trăiți întru mulți și binecuvântați ani!

Pr. GHEORGHE LAZĂR
Protoieru

*

PAROHIA ORTODOXĂ "ÎNĂLȚAREA SFINTEI CRUCI"
BISERICA "SFÂNTUL PROOROC ILIE TESVITEANUL"

PROTOIERIA III Capitală

Str. Soldat Stelian Mihale nr. 14-20, sector 3,

Prea Fericirea Voastră,

Aniversarea zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre îmi oferă un plăcut prilej de a Vă adresa călduroase urări de sănătate și bună sporire în înalta lucrare arhipăstorească în fruntea Bisericii Ortodoxe Române, pe care o dorim, deopotrivă, îndelungată și cât mai bogată în împliniri.

Mulți și fericiți ani!

Preot ILIE COSTESCU

*

PETROȘANI
STR. 22 DEC. NR. 4
JUD. HUNEDOARA

REF 103/12 PETROȘANI TF 3003 32 4 1630 RETRS OF BUC 1

La mulți ani cu sănătate și belșug vă dorește cu prilejul zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre,

Fam. Preot OCTAVIAN PĂTRAȘCU

*

REF 94 DIN ZĂDĂRENI ARAD 3 50 4 1600

Cu prilejul împlinirii a 85 de ani, vă rog Prea Fericite Părinte Patriarh să primiți din partea preotului Popovici un sincer și călduros "La mulți ani"! Cu supunere fiască,

Preot POPOVICI

*

REF 8 ARAD 3 5 48 4 1130

Cu prilejul zilei de naștere ca fiu sufletesc al Prea Fericirii Voastre vă adresez smerite urări de sănătate și bucurii întru mulți ani fericiți!

Preot TEODOR COLȚEU
Str. Stânjanel 18 Arad

*

REF 1 CRAIOVA TF 73 113 4 0900

Cu prilejul adăugării unui ghiocel în cununa celor 84 de primăveri ale vieții Prea Fericirii Voastre cu smerite și fiești metanii ne plecăm genunchii și inimile noastre în fața Prea Bunului Dumnezeu și-L rugăm în continuare să adauge încă

mulți ghiocei la primăverile vieții voastre cu deplină sănătate și sporite puteri de muncă pentru a conduce cu aceeași înțelepciune destinele sfinteii noastre Biserici strămoșești pe care o slujiți cu dragoste, cinste și devotament încă din anii copilăriei Prea Fericirii Voastre.

Întru mulți și fericiți ani vă sărută dreapta binecuvântătoare,

SILVIA și Preot Consilier DUMITRU PĂUNESCU
cu întreaga familie. Mitropolia Oltenia, Craiova

*

REF 1 ORADEA 1 1027 45 7

De ziua nașterii Prea Fericirii Voastre la împlinirea frumoasei vârste de 85 de ani Bunul Dumnezeu să vă dăruiască deplină sănătate, putere de muncă, spre binele Bisericii și neamului.

Întru mulți și fericiți ani!

Diacon TEODOR SAVU—Oradea

*

REF 29 CĂLAN HD 3 54 7/2 1100

Prea Fericitului Patriarh al României Teoctist,

La împlinirea frumoasei vârste a Înalt Prea Fericirii Voastre, primiți cu stimă și respect, sărutându-vă dreapta, urarea "La mulți ani" din partea Preotului iconom stavrofor Pădurean Ieronim, Parohia Călan, Jud. Huședoara.

*

REF 30 SLATINA SV NR. 2 50 7 1100

Prea Fericite Părinte Patriarh primiți din partea celor ce vă purtăm neîncetat în gând și în suflet cele mai sincere felicitări și respectuoase doriri de sănătate. Întru mulți ani, cu adâncă recunoștință și dragoste,

Fam. Preot CIOBANU

*

REF 23 BUCUREȘTI 12/32 60 7 10.00

Aniversarea zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre îmi oferă prilejul de a vă adresa respectuoase urări de sănătate și depline bucurii duhovnicești în strădania pe care o depuneți călăuzindu-ne spre Hristos, Domnul nostru.

Întru mulți și fericiți ani, Părinte Patriarh!

Preot ILIE GEORGESCU, Logofătul Udriște, Nr. 6, Sect. 3 70498

*

REF 47 BUZĂU / TF 4001 55 7 1145

La Împlinirea celor 85 de ani de viață, preoții și enoriașii din Protoieria Rm. Sărat se roagă Bunului Dumnezeu să vă țină sănătos cu zile îndelungate pentru binele Bisericii noastre strămoșești. Întru mulți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh!

Preot Protopop GRIGORE PETRACHE, Rm. Sărat, Jud. Buzău

*

REF 28 CÂMPULUNG MOLDOVENESC TF 002 33 7 1210

Prea Fericite Părinte Patriarh "La mulți ani" cu sănătate. Nu schimbați din sută, vă dorește,

Protopop CRĂCIUN PETRU
Protopopiatul Câmpulung Moldovenesc

*

REF 49 GURGHIU 3 165 7/2 1045

Ne alăturăm milioanele de credincioși din Biserica Ortodoxă Română, și noi, preotul și credincioșii din parohia ortodoxă română Gurghiu, județul Mureș, cu ocazia zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, urându-vă să ne trăiți întru mulți ani.

Rugăm pe Bunul Dumnezeu să vă dea sănătate și putere de muncă pentru apărarea dreptei credințe ortodoxe.

Am fost mândri de modul strălucit cum ați reprezentat Biserica Ortodoxă Română, ortodoxia, în întâlnirea cu Sanctitatea Sa Papa.

Am fost mândri când – în sfârșit – Academia Română v-a răsplătit meritele culturale câștigate de-a lungul anilor.

Am fost și suntem mândri, când vedem cu câtă bunătate și iertare răsplățiți insultele celor fărădelege, Dumnezeu să-i ierte.

Vă asigurăm Prea Fericite Părinte Patriarh, că preotul și credincioșii din parohia Gurghiu sunt cu toată sinceritatea ortodocși, membri ai Bisericii Ortodoxe Române și prea supușii fii ai Prea Fericirii Voastre și ai arhiepiscopului nostru Andrei.

Vă sărutăm, Sfințite, dreapta,

Preot IOAN PĂDUREAN

*

REF 27 DIN AMARA ILN R 2 51 7 2 1000

Cu ocazia aniversării zilei de naștere, cu smerenie vă rugăm să acceptați urările noastre de sănătate și sporite puteri de muncă în prestigioasa activitate ce o desfășurați.

Pr. COSMA DRĂGHICESCU
Pr. ILIE GHEORGHE

*

REF 9 BUCUREȘTI 48/11 58/53 07 0905

La aniversarea zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre preoții și credincioșii din protoieria Oltenița se roagă Bunului Dumnezeu să vă dăruiască sănătate deplină și bucurii duhovnicești spre slava Bisericii lui Hristos. Întru mulți ani, Stăpâne!

Pr. Protoiereu CORNELIU IROD

*

REF 13 DIN CRAIOVA 1 / NR. 2029 63 7 1100

Prea Fericite Părinte Patriarh, cu prilejul aniversării zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, vă adresăm alese urări de viață îmbelșugată cu sănătate și prospere împliniri în patriarhiceasca slujire a B.O.R. Întru mulți și fericiți ani!

Pr. STELIAN LUPȘOR

*

REF 10 TULCEA 1/18 66 7 1030

Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist, la cei 85 de ani de la naștere, Bunul Dumnezeu să vă dăruiască, ani mulți și binecuvântați, să vă dea putere ca să continuați lucrarea darurilor pe care Dumnezeu le-a coborât asupra Prea Fericirii Voastre.

Fam. Preot GAVRILĂ DUMITRU, Tulcea

*

REF 20 DOROHOI BOTOȘANI 21 50 8 1200

Cu ocazia zilei de naștere vă transmit din îndrăgita Moldovă un călduros "La mulți ani", sănătate și bucurii duhovnicești în Hristos Domnul nostru. Al Prea Fericirii Voastre fiu duhovnicesc,

Pr. CIURARIU TEODOR

*

REF 34 CRAIOVA 10 10 38 8/2 1630

Prea Fericirea Voastră,

Cu ocazia împlinirii vârstei de 85 ani vă împărtășim bucuria și vă urăm multă sănătate, viață lungă și ani mulți în conducerea Bisericii Ortodoxe Române.

Pr. I. SORESCU, Craiovița Nouă, Matei Basarab 17, Craiova 1100

*

Întru mulți și fericiți ani, Prea Fericirea Voastră!

Pr. VASILE AILIOAIE
Parohia Podeanu

*

REF 18 BUCUREȘTI 24/13 36 10 1705

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu prilejul împlinirii a 85 de ani trăire pământească sincer vă urez multă sănătate, sporită dârzenie pentru apărarea Bisericii și a clerului.

Preot COMAN DUMITRU

*

Prea Fericirea Voastră,

Ne este foarte dragă și scumpă Nouă tuturor, aniversarea zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, cel mai important Patriarh al Bisericii noastre Naționale din toate timpurile.

Vă rugăm, din toată inima și din tot sufletul, să primiți sincerele și frumoasele noastre urări:

Întru mulți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist – Patriarh Al Bisericii Ortodoxe Române!

Pr. Paroh ȘTEFAN PÂRVU

*

Epitropia, slujitorii și credincioșii așezământului brâncovenesc "Biserica Domnița Bălașa" din București, cu sentimente de sinceră dragoste și prețuire urează eforului testamentar – Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, cu ocazia zilei sale de naștere deplină sănătate, îndelungată înziliră și rodnică arhipăstorire.

Pr. MARCEL MANOLE
Paroh

*

PAROHIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ, OBREJA
PRIMĂRIA COMUNEI OBREJA
CARAȘ-SEVERIN COD 1670

Prea Fericite Părinte Patriarh

În numele enoriașilor și al cetățenilor din comuna Obreja, cât și al nostru personal, cu fiască supunere, Vă rugăm să primiți alese simțăminte și urări de sănătate, la acest ceas aniversar din viața **Prea Fericirii Voastre**.

La vârsta Patriarhilor de odinioară, RUGĂM PE CEL ATOTPUTERNIC să Vă dăruiască RODNICĂ ARHIPĂSTORIRE în conducerea Bisericii noastre și a "Turmei... spre Mântuire și Unitate .... *Ca toți să fie una*".

Iconom Stavrofor PETRU ITINEANTU
Preot-Paroh
PASCOTA ION
Primar

*

REF 40 BUTENI NR. 1 54 7 1300

Dumnezeu v-a binecuvântat cu vârsta patriarhilor Bisericii cu ocazia aniversării zilei de naștere să ne trăiți întru mulți și fericiți ani, Stăpâne! Cu iubire și prețuire,

Preot PETRU BEJAN, Buteni,
Prof. TEODOR și CORINA BEJAN PASCU, Buteni Nr. 2

*

Întru mulți ani cu doriri de sănătate și doriri de bine,
Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist!

Preot GOGU SÂRBU, Str. Plevna 184, Brăila 6100

*

REF 38 ORADEA 1/1532 40 4 1220

Cu prilejul aniversării zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre primiți cele mai sincere urări de sănătate, pace și îndelungată înziliră.

Al Prea Fericirii Voastre iubitor,

Preot LITIU – Oradea

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu ocazia aniversării zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, slujitorii parohiei bucureștene Sfântul Vasile cel Mare – Cotroceni, Vă adresează cele mai bune urări de sănătate, fericire și prosperitate, împreună cu un sincer și călduros

La mulți ani!

Domnul Dumnezeu să Vă binecuvinteze întru Mulți Ani!

Pr. Paroh IOAN ENACHE SIBIANU

*

Prea Fericirea Voastră,

Cu ocazia întâlnirii lunare a preoților din Protopopiatul Rădăuți, în ziua de 7 februarie 2000, întâlnire prezidată de Prea Sfințitul Episcop-vicar Gherasim Putneanul, cu prilejul aniversării zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, Vă rugăm să primiți din partea noastră cele mai bune urări de sănătate, bucurii alese și sfinte, rugând pe Bunul Dumnezeu să Vă dăruiască aceeași putere spre a păstori clerul și credincioșii Bisericii noastre strămoșești.

Întru Mulți și Fericiți Ani, Prea Fericite Părinte Patriarh!

Preot Protopop IONEL MALOȘ

*

REF 32 SIBIU TF 75 28 7/2 1150

Întru mulți ani fericiți cu sănătate pentru binele Bisericii și al neamului nostru!

Profesor IOAN FLOCA
Mitropolia Sibiu

Prea Fericirea Voastră,

Cu prilejul celei de-a 85-a aniversări a zilei de naștere, primiți din partea ostenitorilor Tipografiei Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, cele mai calde și respectuoase urări de sănătate, de îndelungă înziliră și de sporite puteri de muncă spre a sluji Biserica Ortodoxă Română, adăugând noi împliniri la buchetul faptelor alese săvârșite până acum în înalta dregătorie bisericască în care ați fost rânduit.

Întru mulți și fericiți ani!

Pr. VALER ULICAN
Consilier Patriarhal

*

REF 10 BUCUREȘTI 9 18 40 5 1120

Bunul Dumnezeu să vă dăruiască încă mulți, sănătoși, fericiți ani, slujirii Bisericii și neamului omenesc.

Părintele GALERIU

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

În această zi binecuvântată de Dumnezeu, zi în care aniversați patriarhala vârstă de 85 de ani, mă adaug și eu celor care Vă sunt ucenici apropiați, dorindu-Vă, din toată inima, multă sănătate, bucurii depline duhovnicești și să ne păstoriți,

Întru mulți și fericiți ani!

Al Prea Fericirii Voastre devotat și supus fiu duhovnicesc,

Arhim. RAFAEL GHIȚĂ
Volos – Elada

*

Întru mulți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh!
Să fiți sănătos și mereu în mijlocul nostru, așa vă dorim,
Obștea mănăstirii Sinaia.

Arhim. MACARIE

*

Mănăstirea Petru Vodă

Prea Fericite Părinte,

Vă rog să primiți urarea: "Veșnic să trăiți" și Bunul Dumnezeu să vă dăruiască deplină sănătate și zile îndelungate, împreună cu cele mai alese urări duhovnicești de la Monahul Marcu.

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

De ziua împlinirii vârstei minunate a 85 de ani de viață,

Vă rugăm, Prea Fericite Părinte Patriarh, să primiți cele mai sincere doriri de sănătate, bucurii sfinte întru mulți și fericiți ani!

Am vizionat la televizor și am ascultat la aparatul de radio marea festivitate pentru împlinirea a 85 de ani de viață cu amintirea că timp de 4 ani ați fost rectorul de mare valoare al nostru cât am fost studenți ai Institutului Teologic din București.

Am dorit ca în vara aceasta, 2000, să pot veni spre a lua binecuvântarea Prea Fericirii Voastre, căci sunt bătrân și bolnav și am mare nevoie.

Vă doresc multă fericire și sănătate întru mulți și fericiți ani!

Arhim. ANDRONACHE PANTELIMON,
Focșani

*

Sfânta Mănăstire Țigănești

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu aleasă dragoste fiască, devotament și admirație, Vă rugăm să primiți din partea noastră și a Soborului, cu prilejul sărbătoririi zilei de naștere cele mai alese urări de sănătate, bucurii cu bogate realizări.

Rugăm pe Atotputernicul Dumnezeu să Vă dăruiască belșug de sănătate și mulți ani cu fericire, ca să ne trăiți și să ne păstoriți.

Întru mulți și fericiți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh TEOCTIST!

La mulți ani!

Stareța Stavroforă: Monahia HERUVIMA TIMON
Șef Atelier: Monahia HERUVIMA PICĂ
Secretară Casieră: Monahia SERAFIMA MARIN

*

Prea Fericirea Voastră,

În aceste momente solemne ale sfintei noastre Biserici strămoșești când Prea Fericirea Voastră împliniți frumoasa vârstă de 85 de ani,

Cu smerite metanii, vă rugăm să acceptați profunde omagii, pline de grațitudine, precum și urările noastre, de aici, de multă sănătate și viață lungă spre binele și folosul Sfintei noastre Biserici și a întregului neam românesc.

Să ne trăiți întru mulți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh TEOCTIST!

Cu smerite metanii, Vă sărută dreapta,

Pr. HARALAMBIE HERESCU mănăstirea Sihăstria

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu alese sentimente firești, cu adânc devotament, cu mare bucurie și sinceră recunoștință, din tot sufletul nostru Vă felicităm, în această foarte mare și sfântă sărbătoare, Aniversarea zilei nașterii Prea Fericirii Voastre.

Rugăm neîncetat pe Atotputernicul Dumnezeu să Vă dăruiască foarte multă și îndelungată viață, cu foarte mulți ani de trăire cu deplină sănătate în continuă prosperitate în Înalta și rodnică arhipăstorire patriarhală, foarte mulți ani liniștiți, luminoși și fericiți, pentru binele și propășirea întregii Ortodoxii.

- Să ne trăiți întru mulți ani fericiți, Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist!

Cu smerite metanii și totală supunere Vă sărută mâna, LUCIA DUMBRAVĂ stareța, cu întregul sobor al sfintei mănăstiri Pasărea.

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

7 Februarie, Ziua de naștere a Prea Fericirii Voastre, îmi oferă prilejul de a mă adresa Prea Fericirii Voastre urându-Vă din partea mea și a credincioșilor din parohia Ostrov, Județul Hunedoara, multă sănătate și putere în nobila misiune de Întâistător al Bisericii neamului nostru românesc și ortodox.

Rămânem ai Prea Fericirii Voastre supuși fii sufletești.

Consiliul parohial - Ostrov

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

La această mare sărbătoare a Prea Fericirii Voastre, mă alătur și eu cu toți cei care Vă urează La mulți ani cu sănătate în misiunea de Întâistător al Bisericii Ortodoxe Române.

Cu supunere fiască,

Pr. Prof. MILEA MIHAIL
Buzău

*

Prea Fericirea Voastră,

"Din fragedă copilărie port candela aprinsă, iubirea pentru aceste locuri și prețuirea pentru fiii lor harnici, închinători până la desăvârșire în dreapta credință și adânc înrădăcinați în acest pământ strămoșesc.

Din vistieria virtuților părinților mei plugari, am dobândit credința cea adevărată, dragostea de țară, de muncă și m-am deprins din casa părintească să prețuiesc semenii și darurile lor. Lumină vieții mi-au fost toate acestea și nu voi înceta să privesc și să admir cu ochii minții mâinile lor bătătorite de truda creșterii celor nouă fii. De aceea, cu buzele inimii le sărut pururea, dar mai ales în aceste clipe veșnice pentru mine, cu aceeași căldură filială ca și atunci când plecam sau veneam de pe drumul școlii sau al seminarului".

Din buchetul de predici: "Pe treptele slujirii creștine" al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist:

Foarte bucuros sufletește și cu cele mai alese sentimente de stimă și prețuire cu ocazia aniversării zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, Vă transmit, întru smerenia mea, o rugăciune Liturgică, către TATĂL CERESC:

"Întâi pomenește Doamne, pe Prea Fericitul Părintele nostru TEOCTIST, Patriarhul României, pe care îl dăruiește sfințelor Tale biserici în pace, întreg, cinstit, îndelungat în zile, drept îndreptând cuvântul Adevărului Tău".

Cu inimă înfrântă și smerită și cu fiască ascultare, Vă sărută mâna, dorindu-Vă din tot sufletul: "Întru mulți și fericiți ani în fruntea Sfintei noastre Biserici!".

Pr. IOAN LUPAN – IAȘI

*

Cu prilejul aniversării zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, cu fiască supunere, Vă adresează urări de sănătate și **LA MULȚI ANI!**

Al Prea Fericirii Voastre, supus fiu duhovnicesc,

Pr. IOAN BUTUFEI

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Primiți, cu ocazia zilei aniversare a Prea Fericirii Voastre, din partea familiei Pr. Chelariu D-tru și Prezb. Elena, sincere urări de sănătate, fericire, pace, bucurii sufletești, iar în slujirea neamului și a Bisericii realizări cât mai rodnice și "La mulți ani".

Ai Prea Fericirii Voastre fii duhovnicești,

Pr. DUMITRU și Prezb. ELENA

*

Așa cum V-a hărăzit Prea Bunul Dumnezeu să fiți la cârma Bisericii în momentele grele ale viețuirii ei, la trecerea de la un regim autoritar și ateu, la altul de deplină libertate și manifestare creștină, tot așa nădăjduiesc și Îl rog, să Vă dea putere multă și sănătate deplină spre a conduce pe mai departe Biserica, la trecerea dintr-un mileniu în altul și de acolo "întru mulți ani"!

Pr. CRĂȘMARIU TOADER
Biserica Doamnei, București

*

Înal Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist,

Întrucât la începutul lunii februarie se aniversează ziua nașterii Prea Fericirii Voastre, smerit vin înaintea Prea Fericirii Voastre ca devotată și credincioasă slugă în Domnul.

Mă exprim prin aceasta de nețărmurită dragoste și recunoștință fiască ce Vă păstrăm.

Urându-Vă din inimă curată și suflet umilit ca: mulți și fericiți ani cu deplină sănătate, viață lină și pașnică să trăiți și să păstoriți turma cuvântătoare a credincioșilor creștini din Patriarhia Română cu înțelepciune și bunătate, cu care Bunul Dumnezeu V-a înzestrat.

Dumnezeu Cel bun și Sfânt să Vă dea sănătate și putere de muncă pentru greaua și înalta sarcină pe care o purtați pe umerii Prea Fericirii Voastre și multă sănătate pentru a duce la bun sfârșit misiunea grea care V-a fost încredințată.

Pr. BULEA și familia

*

La ceas aniversar – preoții și credincioșii Protoieriei Câmpina, reînnoind simțămintele de caldă afecțiune, respect, recunoștință și prețuire, vă adresează urări sfinte de sănătate deplină și puteri reînnoite pentru a continua lucrarea de rodire a darurilor pe care Dumnezeu le-a coborât asupra Prea Fericirii Voastre.

Întru mulți și binecuvântați ani, Prea Fericite Părinte Patriarh!

Pr. COSTICĂ DUMITRU
Protoiereu

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu ocazia aniversării zilei de naștere, respectuos, Vă rog să binevoiți a primi cele mai călduroase și fiești felicitări și toate urările de bine, în primul rând: sănătate și îndelungată arhipăstorire.

La mulți ani, Vă urează din inimă și cu adâncă smerenie,

Pr. Prof. pens. ROȘCA SERGIU
București

*

Prea Fericirea Voastră, cu prilejul aniversării a celor 85 de ani, Vă rugăm să ne permiteți, să Vă dorim multă sănătate, fericire și să ne trăiți "Întru mulți și fericiți ani!".

Vă sărutăm dreapta, cu supunere duhovnicească,

Pr. ortodox VICU LASCU
Paraclisul "Sf. M. Mc. Gheorghe"
Spital Municipal Hunedoara

*

Prea Fericirea Voastră,

Vă rugăm să primiți, cu prilejul zilei de naștere, respectuoase urări de sănătate deplină, alese împliniri duhovnicești și întru toate bună sporire pentru binele și slava Sfintei noastre Biserici strămoșești.

Întru mulți și fericiți ani!

Părintele ȘTEFAN SĂVULESCU

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

La împlinirea frumoasei vârste de 85 de ani, respectuos Vă rugăm să primiți sincere felicitări, multă sănătate și putere de muncă pentru binele Bisericii, al neamului nostru, pentru mulțumirea Prea Fericirii Voastre și a celor ce Vă sunt dragi.
1942-1949

Evoc acest trecut comun, cu adâncă emoție, dar și cu justificată mândrie, când slujitorii tineri și în vârstă, dotați și talentați, au făcut Catedrala Sfintei Patriarhii un Locaș sfânt de închinare și artă.

La Mulți Ani Fericiți!

Pr. ALEXANDRU NICULESCU
Biserica Șerban Vodă, București

*

Cei 85 de ani ai vieții să Vă fie prinos și jertfă bineplăcută lui Dumnezeu.

Înmulțind Harul și sporind realizările pe care le așteptăm pentru Biserică și Neam.

Întru mulți și fericiți ani,

Prea Fericirea Voastră!

Elena și Pr. TOMA PĂUNESCU
Paroh în Rinzești
Vicar pens. de Alba Iulia

*

Scrisoarea de felicitare a elevei Proșcan Alina-Monica, din Mizil .

Dragă Prea Fericite,

Astăzi se împlinesc 85 de ani de când trupul unei femei din inima Moldovei avea să aducă pe lume pe cel ce a luptat tot timpul pentru ca oamenii să fie mai dreپți, mai buni, mai luminați, mai aproape de Dumnezeu.

Mă numesc Proșcan Alina-Monica, am 13 ani și sunt din Mizil.

Copilăria mea a fost cel mai mult înfrumusețată de faptul că am aflat că ar putea să existe Moș Crăciun.

Așa L-am cunoscut eu pe Dumnezeu!

A face daruri, a nu fi indiferent de zburciunul și nevoile celor de lângă tine, a încerca să fii bun, curat și mai ales să fii în stare să dai din agoniseala ta celor neajutorați, înseamnă după mîntea mea de copil, că simți prezența în preajma ta, a ceva venit de la Dumnezeu.

Poveștile la gura sobei, despre Crăciun, Feți-Frumoși, Paște, Ilene-Cosânzene, sărbători de iarnă, zăpadă, flori și Iisus, mi-au făcut gânduri de bine, simțiri de bine și asta cred că tot Dumnezeu se cheamă.

Cu cât am avut prilejul să aflu și să știu mai mult despre Dumnezeu, cu atât mai mult, m-am luminat și mi-am înțeles rostul meu.

Dar acum e ziua ta, Prea Fericite Păstrător al credinței noastre în noi și în Dumnezeu.

Dacă Dumnezeu mă va ajuta ca aceste cuvinte să ajungă la tine, asta ar însemna cu siguranță că am aflat ce înseamnă cu adevărat fericirea.

Îți doresc, Prea Fericite, ca prin preoții și călugării din România să reușești să-L îndupleci pe Dumnezeu să mântuiască această țară de păcat, durere și așteptare.

Te rog, Prea Fericite, ca rugămințile tale adresate neconținut lui Dumnezeu, pentru oamenii din această lume, pentru care ți-ai rostuit întreaga viață de până acum, astăzi, de ziua ta, să se împlinească.

Și-ți mai urez să ai puterea și curajul să-L rogi pe Dumnezeu, tu cel care dintre români ești cel mai aproape de El, să facă să rostuiască viața pe Pământ în așa fel încât Moș Crăciun, Ileana-Cosânzeana și Albă ca Zăpada să fie mult mai aproape de sufletul românilor.

La mulți ani, Prea Fericite!

ALINA

Mizil, 7 februarie 2000

VIII

Ecouri din presă

ANIVERSAREA PREA FERICITULUI PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST LA ÎMPLINIREA VÂRSTEI DE 85 DE ANI

La 7 februarie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a împlinit 85 de ani, zi în care numeroși preoți monahi și credincioși, reprezentanți ai autorităților de stat, locale și ai altor instituții publice, reprezentanți ai unor Biserici Ortodoxe surori sau ai altor comunități creștine din România au ținut să fie părtași la bucuria unei aniversări și să-l felicite cu acest prilej pe Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române.

Popasul aniversar a debutat cu sfințirea Paraclisului Reședinței patriarhale, consolidat și restaurat în ultimii ani, spațiul liturgic cel mai apropiat de cabinetul de lucru, loc de rugăciune și reculegere al Prea Fericirii Sale înaintea oricărei decizii importante din viața Bisericii noastre.

Împreună cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, la slujba de sfințire, au participat membri ai Sfântului Sinod, preoți, monahi, numeroși credincioși.

După slujba de sfințire, Prea Sfințitul Episcop Teofan Sinaitul, Vicar Patriarhal a oficiat Sfânta Liturghie la sfârșitul căreia credincioșii au trecut prin Sfântul Altar și s-au închinat înaintea Sfintei Mese și a raclei cu moaștele Sfântului Ioan Gură de Aur, care se păstrează acolo.

În continuare, în catedrala patriarhală, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, înconjurat de membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, a oficiat Sfânta Liturghie. La sfârșit, au fost înălțate rugăciuni de mulțumire și recunoștință către Bunul Dumnezeu pentru cei 85 de ani dăruți până acum Prea Fericirii Sale.

La sfârșitul momentului de rugăciune, în numele Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Înalt Prea Sfințitul Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei a adresat un cuvânt de cinstire Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, spunând printre altele: "Am adus astăzi mulțumire lui Dumnezeu pentru darul sfânt al vieții dăruit Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, care a știut să facă din acest dar, încă din copilărie, dăruire de sine pentru Hristos și pentru Biserica Sa. Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, în acești mulți ani de dăruire de sine, a înțeles taina mare a Crucii și a Învierii, pentru că în multe feluri a fost încercat. A păstorit în vremuri grele, în care credința era puternic lovită, dar a simțit ajutorul lui Dumnezeu chiar și în încercări. De aceea, a avut și bucuria rodirii, pe care Hristos o dă celor care cu jertfelnicie se dăruiesc Lui și Bisericii Sale". După ce l-a îmbrățișat frățeste pe Înalt Prea Sfințitul Daniel și a mulțumit pentru cuvintele de prețuire adresate, Prea Fericirea Sa a spus: "În anumite împrejurări ale vieții trăim clipe unice, îndeosebi când ajungem pe culmea anilor de viață, cum am

ajuns eu astăzi. În asemenea momente nu se poate da grai sentimentelor pe care le trăiește cineva la vârsta și la responsabilitatea mea în Biserică. Biserica ne cheamă și ne alege prin Duhul Sfânt și ne călăuzește pașii spre a sluji credincioșii, care devin apoi, prin aceeași lucrare de comuniune, frații și colaboratorii noștri. Mulțumesc Bunului Dumnezeu pentru cununa anilor la care El ne-a adus. În aceste clipe îmi aduc aminte cu iubire arzătoare de bunii mei părinți, Dumitru și Marghioala, de cei nouă frați și surori, plecați la cele veșnice, pe care îi pomenesc la fiecare Liturghie și rugăciune. Părinții nu mi-au dat numai viață pământească, ci, cu veghea lor grijulie creșterii trupești din anii copilăriei, ei mi-au transmis cu dărnicie din tezaurul de credință și virtuți al sufletului lor, care, cred eu, a rodit grabnica mea hotărâre de a pleca pe drumul foarte anevoios al monahismului, când nu împlinisem paisprezece ani... Mulțumesc bunilor credincioși, vrednicilor slujitori ai altarelor din Biserica noastră, cărora le sunt recunoscător pentru tot ceea ce fiecare, cu inima și cu fapta, au împlinit din lipsurile mele, ca jertfa lucrării noastre comune să fie bineplăcută lui Dumnezeu și oamenilor. Pe toți îi îmbrățișez cu toată dragostea... În duhul smereniei neîmplinirilor Sfintelor Încredințări ale Sfântului Sinod și așteptărilor întregii obști dreptmăritoare românești, îmi plec genunchii în fața Prea Sfintei Treimi pentru străbaterea cu credință și răbdarea acestor decenii de viață, pe un drum deseori anevoios și întortocheat, din copilărie și până la vârsta sortită de Psalmist osternelilor dureroase. Dar, pentru această picătură de bucurie de astăzi, îndeosebi, rog pe Dumnezeu să dăruiască fiecăruia dintre cei prezenți aceeași stare de bucurie de viață, în familie și în rosturile pe care le aveți în societate. Cu acest dor al bucuriei, care izvorăște din bucuria Învierii Domnului nostru Iisus Hristos, putem birui și greutățile cele lăuntrice din ființa noastră, cele personale, dar și pe cele cu care ne zbatem ca popor și ca țară..."

În continuare, în Aula Palatului Patriarhiei, a fost organizat un scurt moment aniversar.

La festivitate au participat membri ai Sfântului Sinod, reprezentanți ai Parlamentului, Președinției, Guvernului, Armatei, personalități ale culturii și vieții publice românești, jurnaliști, preoți, profesori de teologie, monahi, credincioși. Au fost, de asemenea, prezenți: Înalt Prea Sfințitul Vladimir, Arhiepiscop de Chișinău, Prea Sfințitul Justinian de la Tighina, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Grigorie de Loveci (Patriarhia Bulgară), Pr. Prof. dr. Konstantinos Karaisaridis (Biserica Greciei), Excelența Sa, Jean Claude Perisset, Nunțiul apostolic la București, Înalt Prea Sfințitul Ioan Robu, Arhiepiscop și Mitropolit romano-catolic de București, Monseniorul Albert Rauh, Directorul Institutului romano-catolic pentru Bisericele orientale de la Regensburg - Germania, membri ai corpului Diplomatic etc.

Festivitatea a fost deschisă de Prea Sfințitul Teofan Sinaitul, Vicar Patriarhal, cu o scurtă apreciere a personalității Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist "care reflectă acum, la apogeul experienței și al vârstei mature, dominantele unei alcătuirii caracteristice Ortodoxiei românești: înfrățit cu credința, înaintemergător cu făclia sfințeniei și a dreptății, învățând pe toți să poarte grija lucrurilor bune, ca nimeni să nu rămână fără roade".

În continuare, Dl Andrei Dimitriu, Președintele Societății Române de Radiodifuziune a oferit Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist placheta omagială și o medalie de argint aurit la împlinirea la începutul acestui an a unui deceniu de la prima transmisiune în direct a Sfintei Liturghii de la catedrala patriarhală. În scrisoarea de argumentație, Domnia sa a spus: "Cu prilejul zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, pentru rolul cu totul excepțional pe care îl jucați în promovarea duhului Evangheliei, în reînvierea moralei creștine, a spiritului de iubire și toleranță, promovat de Biserica neamului nostru, pentru deschiderea ecumenică plină de împliniri și speranțe, Radiodifuziunea Română a decis să vă ofere Placheta Omagială și medalia de argint aurit, cu valoare numismatică, în semn de omagiu, de adâncă prețuire și de profundă iubire".

De asemenea, pentru rolul activ al Bisericii Ortodoxe Române în lumea creștină mondială și lucrarea misionară tot mai evidentă și mai plină de succese pe care o desfășoară, domnia sa a anunțat că Radiodifuziunea Română a decis, ca dovadă a înțelegerii rolului crucial pe care îl are informația și educația religioasă asupra tuturor generațiilor, dar mai ales în modelarea creștină a tinerilor, să înființeze o structură redacțională dedicată exclusiv vieții spirituale.

Mesaje de felicitare au transmis prin reprezentanții lor, Președintele României, dl Emil Constantinescu, Sanctitatea Sa Maxim, Patriarhul Bulgariei, Înalt Prea Sfințitul Hristodulos, Arhiepiscop al Atenei și a toată Grecia. Un cuvânt de felicitare a adresat și Excelența Sa, Jean Claude Perisset, Nunțiul papal la București.

Mulțumind tuturor, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a ținut un cuvânt autobiografic, rememorând momente de bucurie, dar și de grea încercare, în purtarea responsabilității cu care Bunul Dumnezeu l-a rânduit în Biserică.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a încheiat aniversarea împlinirii a 85 de ani cu o vizită la căminul de bătrâni Radu Vodă, cărora le-a oferit o cină și alte daruri. Prea Fericirea Sa a cinat împreună cu bătrâni din acest cămin și s-a întreținut îndelung cu aceștia.

(Extras din: The Romanian Patriarcate NEWS BULLETIN Nr. 1-2/2000, p. 6-7)

PREA FERICITUL PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST LA 85 DE ANI

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a împlinit la 7 februarie 2000 vârsta de 85 de ani, o vârstă cu adevărat patriarhală. La astfel de popasuri aniversare, Sfânta noastră Biserică a rânduit slujbe de mulțumire.

Cuvântul de mulțumire către Dumnezeu încercăm și noi în aceste rânduri pentru dăruirea cu care a fost binecuvântat Prea Fericirea Sa. Între aceste daruri găsim întâi de toate puterea de înțelegere a realității noastre bisericești, cumpătul și cumpănirea în toate, echilibrul și forța de așezare a lucrurilor pe fâgașul firesc. La baza acestora stă desigur creștineasca educație pe care a primit-o în casa părintească unde se trăia în frică de Dumnezeu și în iubirea Bisericii strămoșești. S-a născut în satul Tocileni în apropierea Botoșanilor fiind al nouălea din cei zece copii ai părinților săi. De foarte tânăr (13 ani) a intrat ca viețuitor în mănăstirile de la Vorona și Neamț, de unde a fost îndrumat, în anul 1932, să

urmeze Seminarul monahal de la Mănăstirea Cernica. După absolvirea acestei școli a intrat în monahism la 6 august 1935 primind numele de Teoctist (numele de botez fusese Teodor). O interesantă coincidență de nume, în anul 1457 Ștefan cel Mare a fost "uns" ca domn al Moldovei de către mitropolitul de atunci al Moldovei Teoctist. În anul 1993, Patriarhul Teoctist l-a canonizat ca sfânt pe marele domnitor și apărător al creștinătății "*atlet a lui Hristos*", cum l-a numit Papa din acea vreme.

Urmând ascultările aspre ale călugăriei a fost hirotonit în anul 1937 ca ierodiacon, iar din toamna anului 1940 urmează cursurile Facultății de Teologie din București obținând titlul de licențiat în anul 1945. În această perioadă a studenției a îndeplinit și diferite funcții în administrația Arhiepiscopiei Bucureștilor, precum și la Catedrala Patriarhală, ca ierodiacon. La 1 martie 1945, la cerere a fost transferat la Iași unde Mitropolitul Irineu Mihălcescu l-a hirotonit ca ieromonah (preot) pentru catedrala mitropolitană. Aici va urma și cursurile Facultății de Litere și Filosofie.

Deși tânăr, a dat dovadă de multă perseverență, de mult dinamism și spirit de inițiativă. Pe rând a fost numit în diferite funcții de răspundere la nivel de mitropolie, astfel, mare eclesiarh, exarh al mănăstirilor, apoi vicar mitropolitan și distins cu rangul de arhimandrit de către arhiereul-vicar al Moldovei, Justinian Marina – Vasluiianul, pe atunci conducător al Mitropoliei Moldovei (între timp trecuse la cele veșnice mitropolitul Irineu Mihălcescu).

Ajungând Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Justinian Marina, în anul 1948, îl cheamă în anul 1950 la București ca episcop-vicar patriarhal, hirotonindu-l întru arhiereu la 5 martie 1950 în biserica Sfântul Spiridon-Nou din București. În perioada 1950–1954 a fost și rector al Institutului Teologic București.

La data de 16 septembrie 1962 a fost instalat ca Episcop al eparhiei Aradului. Pe urmă între 12 decembrie 1969 și 10 ianuarie 1971, timp de 13 luni în urma retragerii forțate a P.S. Episcop Valerian Zaharia, Prea Sfințitul Teoctist a fost locțiitor de Episcop al Oradiei, unde a desfășurat o bogată activitate, ale cărei urme se văd și azi.

A urmat apoi o perioadă de patru ani (1973–1977), când a fost Mitropolit al Olteniei. De aici, în anul 1977 va trece la Iași, ca Mitropolit al Moldovei și Sucevei. În această calitate a continuat restaurarea minunatelor mănăstiri ale Moldovei, lucrare începută de înaintașul său, Mitropolitul Iustin Moiescu. Prin destin și rânduială bisericească, în perioada 1 august 1981 și 7 februarie 1982 a fost și locțiitor al Mitropoliei Ardealului, la Sibiu, în urma retragerii pe motiv de boală a Mitropolitului Dr. Nicolae Mladin.

Privind în urmă ne dăm seama că a ajuns să arhipăstorească în toate ținuturile țării, ceea ce i-a fost de mare folos, atunci când după trecerea la cele veșnice a Patriarhului Iustin Moiescu (1986) prin vrerea lui Dumnezeu, a fost ales și apoi întronizat ca Patriarh al României, la 16 noiembrie 1986.

Experiența dobândită în toată această perioadă de arhierie i-a dat posibilitatea Prea Fericitului Părinte Teoctist să poată înțelege realitatea problemelor ce se iveau în sânul Bisericii noastre.

Este adevărat că au fost și momente de adâncă tristețe când unii contestatari l-au hulit spre rușinea lor, dar le-a primit hula cu smerenie pentru ca după câțiva ani să se dovedească personalitatea Întâistătorului Ortodoxiei românești. S-a

putut constata acest lucru și cu prilejul vizitei Papei Ioan Paul al II-lea la București. S-a putut vedea atunci, ca de altfel de multe ori, că Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române este purtător de har, curat și sincer, că Dumnezeu a vrut ca personalitatea sa să fie scoasă la lumină.

Trebuie să recunoaștem că este o mare binecuvântare de la Dumnezeu ca cineva să treacă peste cumpăna a 85 de ani și să fie și cu sănătate și să se găsească și în deplină activitate.

În toată această perioadă de aproape patrusprezece ani de când Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române a desfășurat o bogată activitate pe plan intern și extern, dovedindu-se a fi un vrednic urmaș și continuator al iluștrilor săi înaintași, Patriarhii Miron Cristea, Nicodim Munteanu, Justinian Marina și Iustin Moisescu.

Pentru toate meritele pe care le-a înregistrat în lucrarea Bisericii Prea Fericitul Teoctist s-a putut bucura de nenumărate distincții și ordine bisericești ce i s-au conferit de către Patriarhiile Antiohiei, Moscovei, Ierusalimului, Serbiei și Arhiepiscopiile Greciei, Ciprului, Cehoslovaciei, Finlandei, precum și de către Papa Ioan Paul al II-lea (în 1989). Din partea Statului român a primit ordinul "Steaua României", în grad de mare cruce.

De asemenea, Prea Fericitul Teoctist este Doctor Honoris Causa al Universității din București, Oradea și Pitești. Între realizările de seamă pe care le mai putem consemna în vremea patriarhatului Prea Fericitului Părinte Teoctist ar mai fi introducerea religiei ca obiect de studiu în școli, acordarea de asistență religioasă în armată, spitale, penitenciare, azile de bătrâni, orfeline, precum și reactivarea Mitropoliei Basarabiei în 1992.

Pe Prea Fericitul Părintele nostru Patriarh Teoctist, Doamne îl păzește întru mulți ani !

(LEGEA ROMÂNEASCĂ - ORADEA)

PREA FERICITUL PĂRINTE-TEOCTIST, PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

R e p e r e b i o g r a f i c e

7 februarie 1915 – se naște, în satul Tocileni, județul Botoșani, din părinții Dumitru și Marghioala Arăpașu, ca al nouălea din cei zece copii ai acestora. Primește la botez numele de Teodor.

1921–1927 – Școala primară.

1928, Duminica Tomei – Intră ca frate în Sihăstria Voronei.

1929, Octombrie – Este chemat la Mănăstirea Vorona.

14 Septembrie 1931, Ziua Sfintei Cruci – Admis la Seminarul monahal de la Mănăstirea Neamț.

1932–1940 – Urmează cursurile Seminarului monahal de la Mănăstirea Cernica.

6 August 1935 – Depune voturile monahale la Mănăstirea Bistrița–Neamț, primind numele Teoctist.

4 Ianuarie 1937 – Este hirotonit întru ierodiacon.

1940–1944 – Urmează cursurile *Facultății de Teologie* în cadrul *Universității din București*.

1945 – Este declarat **licențiat** în *Teologie*, primind calificativul "magna cum laude".

1 Martie 1945 – Transferat, la cerere, ca ierodiacon la *Catedrala mitropolitană din Iași*.

25 Martie 1945 – Hirotonia întru **ieromonah**.

Martie 1946 – **Mare eclesiarh** al *Catedralei mitropolitane din Iași*, **Exarh** al *mănăstirilor*.

1948 – **vicar administrativ** al *Mitropoliei Iașilor*. Primește rangul de **arhimandrit**.

28 Februarie 1950 – Este ales de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la propunerea Patriarhului *Justinian*, **episcop vicar patriarhal**.

5 Martie 1950 – Hirotonia în **treapta Arhieriei**, în *Catedrala Sfântul Spiridon Nou din București*, de către patriarhul *Justinian*, mitropolitul *Firmilian* al Olteniei și episcopul *Chesarie* al Dunării de Jos.

1950–1954 – **Rector** al *Institutului Teologic de grad universitar din București*.

28 Iulie 1962–28 Ianuarie 1973 – **Episcop** al *Aradului, Ienopolei și Hălmagiului*.

28 Ianuarie 1973 – 25 Septembrie 1977 – **Arhiepiscop** al *Iașilor* și **Mitropolit** al *Moldovei*.

9 Noiembrie 1986 – **Arhiepiscop** al *Bucureștilor*, **Mitropolit** al *Ungrovlahiei* și **Patriarh** al *Bisericii Ortodoxe Române*.

1999 – Este ales **membru de onoare** al **Academiei Române**.

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Dragostea și grija Bunului Dumnezeu față de Biserica Sa dreptmăritoare se răsfrânge cu îmbelșugare și peste cei aleși, din neam în neam, să slujească la Sfintele Altare și în inimile însetate de mântuire ale credincioșilor.

Între cei chemați întru slujirea Bisericii Neamului nostru românesc v-a ales, din frageă pruncie Cel Atotputernic, rânduindu-Vă har peste har și lungime de zile, iar acestei sfinte chemări i-ați răspuns, împlinind cuvântul Scripturii care zice: "Vorbește Doamne, robul Tău ascultă" (I Regi 3, 10).

Acum, când Vă bucurați de binecuvântarea Sfintei Treimi la aniversarea a 85 de ani de viață și a 50 de ani de arhierie, dreptmăritorii creștini ai Bisericii noastre ortodoxe Vă aduc luminosul prinos de curată recunoștință.

Această binecuvântată aniversare a Prea Fericirii Voastre este răsplata de care V-a învrednicit Tatăl Cel ceresc pentru bineplăcuta slujire adusă Bisericii lui Hristos, ca cel de al 5-lea vrednic Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Cu smerită și filială ascultare, Vă rugăm, Prea Fericirea Voastră să primiți cu ocazia acestei alese aniversări, întreaga noastră prețuire pe care V-o purtăm, noi și fiii noștri duhovnicești din Episcopia Caransebeșului.

Dumnezeu Cel în Treime slăvit, Căruia i-ați închinat, prin sfântă trăire, întreaga viață a Prea Fericirii Voastre, să Vă rânduiască dumnezeiasca Sa binecuvântare, cu multă sănătate, fericire și zile îndelungate.

**Să ne trăiți întru mulți și fericiți ani,
Prea fericite Părinte Patriarh!
Cu adâncă și smerită metanie,**

† LAURENȚIU
Episcopul Caransebeșului
(FOAIA DIECEZANĂ - CARANSEBEȘ)

SĂRBĂTOARE DE SUFLET

*Prea Fericitul Părinte Teoctist,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la 85 de ani de viață
și cinci decenii de slujire arhierescă*

Repere biografice

7 ianuarie 1915 – Se naște, în satul Tocileni, județul Botoșani, din părinții Dumitru și Marghioala.

1921–1927 – Școala primară.

1928 – Intrat ca frate în Schitul Sihăstria Voronei.

1932–1940 – Urmează cursurile Seminarului Teologic Monahal de la Mănăstirea Cernica.

6 august 1935 – Depune voturile monahale la Mănăstirea Bistrița, Neamț, primind numele de Teoctist.

1940–1944 – Urmează cursurile Facultății de Teologie în cadrul Universității din București.

1945 – Este proclamat "licențiat în Teologie", primind calificativul "magna cum laude".

5 martie 1950 – Este hirotonit în treapta arhieriei de către Patriarhul Justinian, mitropolitul Firmilian al Olteniei și Episcopul Chesarie al Dunării de Jos.

1950–1954 – Rector al Institutului Teologic de Grad Universitar din București.

28 iulie 1962 – Episcop al Aradului, Ienopolei și Hălmagiului.

28 ianuarie 1973 – Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei.

25 septembrie 1977 – Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Sucevei.

9 noiembrie 1986 – Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungrovlahiei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Prea Fericirea Voastră,

La o atât de frumoasă zi aniversară, cuvintele sunt, parcă, neputincioase în a exprima bogăția de gânduri, sentimente și bucurii pe care Vi le închinăm, ca ofrande ale sufletului creștinesc de la Dunărea de Jos.

Ne rugăm împreună, cler și popor, pentru sănătatea Prea Fericirii Voastre, pentru netrecătoare putere de slujire și de muncă, pentru pace și liniște, pentru buna sporire a întregului popor binecredincios, pe care îl păstoriți cu înțelepciune și har pe calea mântuirii.

Vă mulțumim pentru pilduitorul exemplu de slujire pe care ni-l oferiți din totdeauna și ne rugăm lui Dumnezeu să Vă facă parte de darurile Sale cele bogate, spre folosul tuturor celor încredințați spre desăvârșire.

Cu filială dragoste în Hristos Domnul,

Galați,

7 februarie 2000

† CASIAN

Episcopul Dunării de Jos

("CĂLĂUZA ORTODOXĂ" – GALAȚI)

Bibliografie

* *Mitropolitul Iacob Putneanul în slujba Ortodoxiei românești*, Mănăstirea Neamț, 1978;

* *Dumnezăiască Liturghie* – reeditare transliterată a lucrării omonime a Mitropolitului Dosoftei, cu un amplu studiu introductiv, Iași, 1980;

* *Reeditarea Bibliei de la București*, București, 1988 și ediția a 2-a 1998, cu un "Cuvânt înainte";

* *Slujind altarul străbun*, București, 1992;

* *Opera Sf. Vasile cel Mare în evlavia credincioșilor ortodocși români*, în volumul, "Ortodoxia românească", București, 1992;

* *Sfinții în Biserica Ortodoxă*, în volumul, "Canonizarea unor sfinți români", București, 1992;

* *Pe treptele slujirii creștine*, 11 volume.

Pentru jertfirea Sa în slujirea țării, a credinței și a Bisericii Neamului, Prea Fericirea Sa a primit înaltul titlu de "Doctor Honoris Causa" al Universității din Oradea (2 iunie 1995) și București (26 octombrie 1995), cât și onoranta togă de membru de onoare al Academiei Române (1999).

Aniversare de excepție

La 7 februarie, întreaga noastră Biserică i-a adus Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist cuvenita cinstită cu ocazia împlinirii venerabilei vârste de 85 de ani. Spre deosebire de alte dăți, momentul acesta aniversar s-a bucurat de participarea și a altor Biserici, a întregului popor român, a societății, a mass-mediei vizuale, vorbită și scrisă. Ceremoniile care au avut loc au fost de-a dreptul emoționante, ele prilejuind rememorarea unei activități bogate și rodnice.

Ierarhul, clerul și credincioșii Eparhiei Timișoarei au avut o motivație specială pentru a se alătura tuturor celor care l-au sărbătorit pe Prea Fericirea Sa și

anume faptul că un număr de ani, cât a răspuns de Eparhia Aradului, am făcut parte împreună din Mitropolia Banatului. În această perioadă de timp a vizitat deseori Timișoara și instituțiile bisericești, a cunoscut numeroși preoți și credincioși, a împărtășit cu noi greutățile trecutelor vremi, dar și bucuriile oferite de conștiința datoriei împlinite.

Și după ce a devenit Mitropolit al Olteniei, apoi Mitropolit al Moldovei și, în fine, Patriarh al României, Prea Fericirea Sa a manifestat mereu aceeași afecțiune față de eparhia noastră, față de întreaga Mitropolie a Banatului. La rândul nostru am fost alături de Prea Fericirea Sa atât în perioada grea a dictaturii comuniste, cât și după Revoluția din Decembrie '89, în eforturile puse pentru slujirea Bisericii, a patriei și a poporului dreptcredincios de pretutindeni.

Așa cum însuși Prea Fericirea Sa a mărturisit la împlinirea a 85 de ani de viață, a avut parte de nu puține și apăsătoare momente, de răscruce dar și de mângâietoare satisfacții. În toate, și noi, aparținătorii Bisericii din Banat, am stat alături de Întâistătorul Patriarhiei Române, atitudine răsplătită de Prea Fericirea Sa printr-o dragoste constantă. Iată de ce și acum la momentul aniversar sărbătorit, i-am fost alături împreună cu toți cei care i-au adus cuvenita cinstire. Iată de ce, precum totdeauna, ne plecăm smeriți înaintea lui Dumnezeu, rugându-L să dăruiască Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist încă mulți ani de viață, cu sănătate deplină și puteri neîmpuținate, astfel încât să asigure neconținută lucrare a Bisericii spre împlinirea sfintei sale misiuni, atât pe plan intern, cât și panortodox și ecumenic.

Pe Prea Fericitul Părintele nostru Patriarh Teoctist, Doamne îl păzește întru mulți ani!

(Învierea – Timișoara, an XI, nr.4 (238), 15 februarie 2000)

PĂSTOR AL LUMINII

În vremurile acestea tulburi și întunecate este din ce în ce mai greu să găsești repere de orientare, să afli brațul de care te sprijini atunci când ai căzut în necaz. Pentru români, Biserica Ortodoxă a rămas singurul reper neclintit, în care își pun nădejdea salvării, în timp ce nisipul mișcător al tranziției bezmetice trage la fund tot mai multă lume. Biserica Ortodoxă are o tărie, o verticalitate, o neclintire la care aleargă omul disperat, omul abătut, omul necăjit și apăsător. Această tărie vine din structura divino-umană a Bisericii. Nădejdea omului își are rădăcina în Crucea salvatoare a lui Hristos, în iubirea lui Hristos contopită cu jertfa Lui din care izvorăște lumina Învierii. Biserica Ortodoxă este reazem și salvare pentru români, deoarece păstorii ei sunt vrednici de lumina lui Hristos. Este așa și pentru că arhipăstorul Bisericii Ortodoxe Române, P. F. Patriarh Teoctist, este vrednic de lumina harului. Moment de taină minunată a fost acela când contestatarii năimiți au sărit asupra sa și Prea Fericitul a primit cu smerenie hula lor, pentru ca, numai după câțiva ani, personalitatea Întâistătorului să strălucească diamantin, ca o valoare de primă mărime a Ortodoxiei, la întâlnirea cu Papa Ioan Paul al II-lea. Atunci au văzut toți detractorii că Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române este purtător de har, este reprezentantul curat, sincer, autentic al ființei acestui popor, este lucrător al luminii întru fapte durabile. A vrut Dumnezeu ca personalitatea Patriarhului Teoctist să se

dezvăluie în lumină, pecetluind cu sigiliu tainic încrederea mare pe care poporul român o are în Biserica națională. Această încredere este un dar de la Hristos în conlucrare cu slujitorii Bisericii. Prea Fericitul Patriarh Teoctist este un păstor al luminii, lumina pe care o caută oamenii să-și mângâie sufletele cu ea. Aceasta este o lumină care vine din adânc și nu a fost dobândită întâmplător, ci prin multă muncă, prin credință, prin slujire îndelungată, prin smerenie. Născut la 7 februarie 1915 în satul Tocileni – Botoșani, Toader Arăpașu a intrat la mănăstire când avea 13 ani și a urmat cursul duhovnicesc anevoios al monahilor, a studiat teologia și literele, în timp ce urcă scările rugăciunii, a trecut din ascultare în ascultare, din slujire în slujire, începând cu schitul Sihăstria Voronei, continuând cu Mănăstirile Neamț, Cernica, Bistrița, cu slujiri la Arhiepiscopia Bucureștilor, la Mitropolia Iași. Peste puțin timp (8 martie 2000) se împlinesc 50 de ani de când a fost hirotonit la treapta arhieriei. În această jumătate de veac de arhierie a fost vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, rector al Institutului Teologic din București, Episcop al Aradului, Ienopolei și Hălmeagului, ales episcop al Arhiepiscopiei Ortodoxe din America și Canada (scaun neocupat niciodată, deoarece autoritățile comuniste nu i-au permis ieșirea din țară, asta fiind dovadă că Episcopul Teoctist Arăpașu nu avea relații bune cu securitatea, nici cu liderii comuniști), suplinitor o vreme al Episcopului Oradei, Mitropolit al Olteniei, Mitropolit al Moldovei și Sucevei, suplinind un scurt interval și postul de Mitropolit al Transilvaniei, după care, în 1982, este ales Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. N-a sărit niciodată două trepte, ci a luat-o de la cea mai de jos și a trecut prin toate până la cea mai înaltă. Între timp a ctitorit biserici, schituri și mănăstiri, a scris cărți și a slujit în biserici și catedrale, dar și în taină, prin rugăciunea directă către Dumnezeu. Acolo, în fruntea Bisericii, este un păstor de lumină, în care este investită toată încrederea poporului: **Prea Fericitul Patriarh Teoctist**. De curând a împlinit 85 de ani, Dumnezeu să-i dea mulți ani înainte, cu sănătate și putere, cu același echilibru înțelept, cu același har de lumină spre folosul poporului pe care îl păstorește. (C. O.)

("CREDINȚA ORTODOXĂ" - Episcopia Romanului nr. 2 februarie 2000)

PREA FERICITUL PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST AL ROMÂNIEI LA 85 DE ANI

Există în viața tuturor popoarelor și a comunităților omenești zile însemnate și sfinte, zile în care sunt comemorate fapte mărețe sau chipuri alese care au impulsionat dezvoltarea lor pe scena istoriei și care prin activitatea lor pusă în slujba binelui obștesc și a propășirii morale au intrat în panteonul de aur al neamului respectiv.

Și pentru Biserica noastră strămoșească, pentru clerul și binecredincioșii creștini ortodocși români, ziua de 7 februarie are o astfel de încărcătură istorică și emoțională, fiind ziua de naștere a Întâistătătorului Bisericii noastre Ortodoxe Române, P. F. Părinte Patriarh Teoctist. În acest an de grație 2000, an binecuvântat al Marelui Jubileu, Prea Fericitul Sa împlinește la 7 februarie venerabila vârstă cu adevărat patriarhală. E o zi ce se constituie într-un popas de suflet pentru întreaga Biserică, un prilej fericit de a-i aduce un smerit omagiu celui ce și-a închinat întreaga sa viață lui Hristos și Bisericii Sale dintre care 50 de ani ca arhieru.

De pe culmea celor 85 de ani, chipul măreț al patriarhului Teoctist ne apare maiestuos, încărcat de ani și de alese vrednicii, de nenumărate nevoițe și strădani arhieresti puse în slujba Sfintei noastre Biserici, a poporului român celui binecredincios de pretutindenea și a întregii Ortodoxii Ecumenice.

Prea Fericirea Sa s-a născut la 7 februarie 1915 în satul Tocileni, județul Botoșani, din părinții Dumitru și Marghioala, ca al zecelea din cei 11 copii ai acestora, primind la botez numele de Toader. După cursurile școlii primare, la Duminica Tomei din anul 1928 a intrat ca frate la Schitul Sihăstria Voronei, jud. Botoșani. A fost elev al Seminarului monahal de la Mănăstirea Neamț și apoi al Seminarului de la Mănăstirea Cernica. La 6 august 1935 a depus voturile monahale la Mănăstirea Bistrița-Neamț, primind numele de Teoctist.

La 4 ianuarie 1937, de ziua Cuv. Teoctist, este hirotonit diacon de către arhiereul Ilarion Mircea Băcăoanul pe seama Mănăstirii Bistrița.

Între anii 1940-1944 a urmat cursurile Facultății de Teologie din București, iar în 1945 este declarat licențiat în Teologie, primind calificativul "Magna cum laude", cu o teză de licență susținută la catedra de liturgică sub conducerea Pr. Prof. Dr. Petre Vintilescu.

De ziua praznicului Bunei-Vestiri a fost hirotonit întru preot de către vrednicul de pomenire arhiereul Valerie Moglan Botoșăneanul, vicar al Mitropoliei Moldovei. La Iași, unde vine prin transfer de la Catedrala patriarhală din București, a îndeplinit între anii 1946-1950 rând pe rând funcțiile de mare ecleziarh, exarh al mănăstirilor, iar din 1948 postul de vicar administrativ, fiind hirotesit arhimandrit.

La 28 februarie 1950 a fost ales de către Sf. Sinod, la propunerea patriarhului de pioasă amintire Justinian Marina, ca episcop-vicar al Sfintei Patriarhii cu titlul de "Botoșăneanul", fiind hirotonit arhiereu la 5 martie același an în Catedrala "Sf. Spiridon", din București, de către patriarhul Justinian, Mitropolitul Fimilian al Olteniei și episcopul Chesarie al Dunării de Jos.

Între anii 1950-1954 a funcționat ca rector al Institutului Teologic de Grad Universitar din București, concomitent cu funcțiile de vicar-patriarhal și vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

La 28 iulie 1962 a fost ales de către Colegiul Electoral Bisericesc ca episcop al Aradului, Ienopolei și Hălmagiului, unde va păstori cu rezultate deosebite până la alegerea sa ca Mitropolit al Olteniei la 28 ianuarie 1973, fiind instalat de către patriarhul Justinian la 25 februarie 1973.

La 25 septembrie 1977 a fost ales de Colegiul Electoral Bisericesc în postul de Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Sucevei, fiind instalat la 12 octombrie, același an.

Din iulie 1980 până în ianuarie 1982 a suplinit și postul de mitropolit al Ardealului, în urma retragerii Mitropolitului Nicolae Mladin.

După trecerea la cele veșnice a Patriarhului Iustin Moiescu, la 9 noiembrie 1986 a fost ales ca patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, fiind instalat în Catedrală de către Mitropoliții țării în prezența Patriarhilor Ierusalimului și Bulgariei, a reprezentanților tuturor Bisericilor Ortodoxe, ai Bisericii Romano-Catolice, ai Bisericilor Protestante și ai reprezentanților Statului la 19 noiembrie 1986. În calitate de Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericirea Sa a desfășurat

o bogată și variată activitate în slujba Bisericii noastre strămoșești, în afirmarea valorilor ortodoxiei românești în viața poporului român și în lumea creștină.

Ca o recunoaștere a acestui fapt, Prea Fericirii Sale i s-au conferit ordine bisericești de către Patriarhiile Ierusalimului; Antiohiei, Moscovei, Serbiei și de către Arhiepiscopiile Greciei, Ciprului, Cehoslovaciei, Finlandei și din partea altor Biserici Creștine. A condus delegații bisericești ortodoxe române la Locurile Sfinte (ultima în luna ianuarie a.c.), în Armenia, Moscova, Bulgaria, Serbia, Ungaria, Austria, Germania, Franța, India, Constantinopol, Grecia etc.

În anul 1988 a fost premiat de către Academia Română pentru tipărirea Ediției Jubiliare a Bibliei de la București din 1688, iar anul trecut, 1999, Prea Fericirea Sa a primit titlul de membru de onoare al Academiei Române. În 1995, la 2 iunie, a primit titlul academic de "Doctor Honoris Causa" al Universității din Oradea, iar în același an i-a fost conferit același titlu academic și de către Universitatea din București. În toamna anului 1999, Universitatea din Pitești i-a acordat de asemenea titlul de "Doctor Honoris Causa".

Prea Fericirea Sa este în același timp și un om al literelor și al culturii noastre bisericești. În acest sens a reorganizat și a promovat de-a lungul anilor la Centrele eparhiale unde a păstorit activitatea editorială și bisericească. A publicat în revistele teologice bisericești predici, meditații și studii. A publicat numeroase monografii între care amintim: "*Mitropolitul Iacob Putneanul*" cu o ediție și în limba engleză, "*Sf. Vasile cel Mare în evlavia credincioșilor români*"; "*Mitropolitul Dosoftei, ctitor al limbajului liturgic românesc*" ș.a., dar opera de căpetenie a Prea Fericirii Sale sunt fără îndoială cele 11 volume de Omilii, Cuvântări și Meditații sub titlul general "*Pe treptele slujirii creștine*", precum și volumul "*Slujind altarul străbun*". A tipărit ediția jubiliară din 1988 a "*Bibliei de la București*" (1688), apărută și în ediția a II-a. O altă latură a activității prodigioase a Prea Fericitului Părinte Teoctist este și cea de constructor și de restaurator de lăcașuri sfinte. Peste tot unde a trecut în cei 50 de ani de slujire ca arhiereu și-a înscris numele în lucrarea de restaurare sau de construirea de noi biserici și mănăstiri, sau de restaurarea, pictarea sau repictarea unui mare număr de biserici în toate Eparhiile păstorite.

A acordat o atenție deosebită învățământului teologic atât înainte de 1989, în condițiile grele impuse de dictatura comunistă, cât mai ales după evenimentele din Decembrie 1989, în epoca de libertate a Bisericii. Prin strădaniile Prea Fericirii Sale, învățământul teologic a fost integrat în învățământul de stat, cu toate drepturile și îndatoririle care decurg din aceasta.

O permanentă purtare de grijă a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist a fost arătată față de buna desfășurare a activității de predare a religiei în școlile de stat, școlile primare și licee și de formare a cadrelor necesare acestei activități.

O grijă deosebită a manifestat-o și față de românii ortodocși din Diasporă sau față de cei aflați dincolo de granițele țării. Amintim aici reactivarea Mitropoliei Basarabiei în decembrie 1992, sub oblăduirea Patriarhiei Române, apoi înființarea la 10 ianuarie 1993 de către Sf. Sinod a Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania și Europa Centrală, al cărei titular este Înalț Prea Sfinția Sa Mitropolit Serafim Joantă, alegerea în 1998 a noului titular pentru Arhiepiscopia Ortodoxă Română pentru Europa Occidentală cu sediul la Paris în persoana Înalț Prea

Sfinției Sale Arhiepiscop Iosif, înființarea Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria în 1999 cu titularul său Prea Sfinția Sa Sofronie Drincec.

O grijă deosebită s-a arătat față de celelalte comunități românești din America, Australia, Noua Zeelandă, Israel etc., arătându-se Prea Fericirea Sa ca un adevărat părinte și patriarh al tuturor românilor indiferent de locul unde trăiesc.

Și în sfârșit Prea Fericirea Sa este ecumenist în adevăratul sens al cuvântului, un continuator al unei tradiții de deschidere către toți creștinii, promovate de Biserica noastră de-a lungul vremii. Au avut loc numeroase vizite reciproce ale unor patriarhi ai Orientului Ortodox în țara noastră, s-au intensificat relațiile cu Biserica Romano-Catolică, acestea culminând cu vizita în luna mai a anului trecut a Sanctității Sale Papa Ioan Paul al II-lea în România, cu Biserica Greco-Catolică din țara noastră, cu Biserica Anglicană, cu celelalte Biserici Protestante și chiar cu cultele necreștine. O dovadă în acest sens a fost istorica adunare a reprezentanților tuturor cultelor creștine și necreștine ținută la București la sfârșitul lunii august 1999, intitulată sugestiv "*Oameni și religii – Pacea este numele lui Dumnezeu*".

Iată doar câteva aspecte ale mării personalități a Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist. În persoana Prea Fericirii Sale, Biserica noastră strămoșească are un Ierarh și un Păstor cu o îndelungată experiență pastorală, misionară și organizatorică. În inima și sufletul său de părinte își găsesc loc toți fiii Bisericii noastre străbune și împreună lucrează "*cu timp și fără timp*" la realizarea Împărăției lui Dumnezeu pe pământ.

La acest popas aniversar prilejuit de împlinirea a 85 de ani de viață și a 50 de ani de slujire ca arhieru, gândul nostru smerit se îndreaptă către Părintele luminilor, rugându-L să-i dăruiască Prea Fericirii Sale sănătate, pace și îndelungă înziliră spre binele și folosul Sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române, a Patriei noastre bincuvântate România și a dreptcredinciosului ei popor.

"Întru mulți și fericiți ani, Prea fericite Părinte Patriarh Teoctist al României!"

† VISARION RĂȘINĂREANU
EPISCOP-VICAR SIBIU

(TELEGRAFUL ROMÂN nr. 5-8/2000)

PREA FERICITUL PĂRINTE PATRIARH
TEOCTIST ARĂPAȘU
– LA A 85-A ANIVERSARE –

Cel de-al cincilea Întâistător al Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, a văzut lumina zilei într-o familie de țărani, la 7 februarie 1915, în satul Tocileni, de lângă Botoșani. Părinții săi, Dumitru și Marghioala, i-au dat la botez numele de Toader. Încă de mic a fost atras de viața mănăstirească, deoarece mergea adesea împreună cu părinții săi la Mănăstirea Vorona, din apropierea ținuturilor natale.

A urmat școala primară în satul natal, iar în toamna anului 1932, după ce frecventase un an cursurile Seminarului Monahal de la Neamț, s-a înscris la Seminarul Monahal de la Mănăstirea Cernica, de lângă București.

La vârsta de 20 de ani (în august 1935) s-a călugărit la Mănăstirea Bistrița – Neamț, primind numele de Teoctist. Doi ani mai târziu, la 4 ianuarie 1937, a fost hirotonit ierodiacon pe seama aceleiași mănăstiri, continuându-și totodată și cursurile seminariale la Cernica, pe care le-a absolvit în vara anului 1940. În toamna aceluiași an, s-a înscris la Facultatea de Teologie din București, unde în 1945 și-a luat licența în Teologie. În perioada studiilor universitare a îndeplinit diferite misiuni în cadrul Arhiepiscopiei Bucureștilor, precum și pe cea de diacon la Patriarhie.

Cu data de 1 martie 1945, ierodiaconul Teoctist a fost transferat, la cerere, la Iași, unde la 25 martie 1945 a fost hirotonit preot (ieromonah), pe seama Catedralei Mitropoliei. Menționăm că tot la Iași a urmat cursuri la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității de aici (1945–1947).

După anul 1945, ieromonahul Teoctist a fost înălțat la rangul de arhimandrit și numit mare eclesiarh, exarh al mănăstirilor (1946–1948) și vicar mitropolitan (1948–1950), de către vrednicul de pomenire vlădica Justinian Marina, mai târziu Patriarh al României. În aceste încredințări, arhimandritul Teoctist a desfășurat o intensă activitate social-misionară, prin acțiunile sale diaconice, făcându-se cunoscut în întreaga Moldovă.

Apreciindu-i-se înfăptuirile, Patriarhul Justinian a propus Sfântului Sinod – pe la începutul anului 1950 – ca arhimandritul Teoctist să fie promovat în postul de vicar patriarhal. După ce Sfântul Sinod a aprobat recomandarea Patriarhului Justinian (la 28 februarie 1950), vrednicul arhimandrit Teoctist a fost hirotonit vicar patriarhal cu titlul de "Botoșăneanul", iar vreme de câțiva ani i s-au încredințat o seamă de sarcini, între care amintim: secretar al Sfântului Sinod – București, rector al Institutului Teologic din București (1950–1954), conducerea cursurilor de îndrumare misionară a clerului din Patriarhia Română ș.a.

După ce dobândise o bogată experiență în administrația bisericească, la 28 iulie 1962 a fost ales Episcop eparhiot la Arad, păstorind acolo, cu roade alese, vreme de zece ani. Din decembrie 1969 până în decembrie 1970 a fost și locțiitor de episcop la Oradea.

Vredniciile înmulțindu-se, la 28 ianuarie 1973 a fost ales (și înscăunat la 25 februarie 1973) Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei. Roadele muncii sale au făcut ca, după cinci ani de arhipăstorire să fie ales (în 25 septembrie 1977 și înscăunat în 9 octombrie 1977) Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Sucevei. În această calitate a fost o vreme și locțiitor de Mitropolit al Ardealului (iulie 1980–ianuarie 1982).

După trecerea la cele veșnice a Patriarhului Iustin Moiescu (31 iulie 1986), Vlădica Teoctist a ajuns locțiitor de Patriarh.

Echilibrul vieții, implicarea în viața păstoriților și neegalata experiență administrativ-bisericească au făcut să fie ales Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române (în 9 noiembrie și întronizat în 16 noiembrie 1986).

În cele peste cinci decenii de arhierie, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a continuat opera misionar-pastorală, culturală și administrativ-gospodărească a înaintașilor în cele trei provincii românești: Țara Românească, Moldova și

Transilvania, care sunt "semn și simbol al unității de sânge, de credință, de limbă și de conștiință peste tot întinsul patriei noastre întregite".

Sub arhipăstoria sa au fost înălțate, ctitorite sau restaurate, numeroase lăcașuri de cult; au fost organizate muzee bisericești; au fost îndrumate reviste bisericești; a fost dată la lumină Sfânta Scriptură în mai multe ediții; a fost încurajată apariția de cărți bisericești teologice, manuale universitare sau seminariale, ediții de spiritualitate românească și universală.

Prea Fericitul Părinte Patriarh este un iscusit condeier și un bun vorbitor, toate acestea concretizate în volume, studii și articole. Amintim, între acestea, importanta colecție, *Pe treptele slujirii creștine*, care a ajuns la al IX -lea volum.

A făcut parte din mai multe delegații care au vizitat diferite Biserici Ortodoxe; a participat la conferințe panortodoxe. A participat și a reprezentat Biserica noastră la anumite conferințe interne și internaționale, din cadrul Consiliului Ecumenic al Bisericilor, a Conferinței Bisericilor Europene sau a Conferinței Creștine pentru Pace. A sprijinit și îndrumat dialogurile teologice cu diferite Biserici creștine.

Ca o încununare a acestei activități ecumenice, remarcăm invitația și vizita în România a Sanctității Sale Papa Ioan Paul al II-lea din mai 1999.

Pentru remarcabila activitate teologică și culturală, Prea Fericirea Sa a fost cinstit recent (februarie 2000) cu titlul onorific de membru corespondent al Academiei Române.

La împlinirea acestei vârste patriarhale, rugăm pe Bunul Dumnezeu să dăruiască Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, multă sănătate, putere de muncă, împliniri duhovnicești.

Întru mulți și fericiți ani!

PR. PROF. ALEXANDRU MORARU
("RENAȘTEREA" - CLUJ, febr. 2001)

POPASURI ANIVERSARE ÎN VIAȚA BISERICII NOASTRE ȘI A ÎNTÂISTĂTORULUI ACESTEIA

**Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist
la 85 de ani de viață și 50 de ani de arhierie**

În ziua de 7 februarie, anul acesta, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a împlinit venerabila vârstă de 85 de ani. Cu acest prilej sărbătoresc, la Patriarhia Română s-au desfășurat o serie de manifestări închinete acestei aniversări. Festivitățile aniversare au debutat cu sfințirea paraclisului reședinței patriarhale, loc de rugăciune și de reculegere al Prea Fericitului Părinte Patriarh. Paraclisul, care a beneficiat de importante lucrări de consolidare și restaurare în ultimii ani, a fost sfințit de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, înconjurat de un sobor de ierarhi-membri ai Sfântului Sinod, în prezența a numeroși clerici și credincioși.

După sfințirea paraclisului, Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist* și ierarhii slujitori au mers la Catedrala Patriarhală unde au slujit Dumnezeuiasca Liturghie. Au participat la slujba Dumnezeieștii Liturghii numeroși ierarhi, membri ai

Sfântului Sinod, consilieri patriarhali și arhiepiscopali, protopopi, profesori de teologie, stareți și starețe, studenți și elevi de teologie, personalități culturale și ale vieții publice românești, precum și numeroși credincioși. În continuarea Dumnezeieștii Liturghii, săvârșită de Prea Fericitul Părinte Patriarh *TEOCTIST*, s-au adus rugăciuni de mulțumire pentru darul celor 85 de ani de viață și de rodnică activitate în ogorul Bisericii lui Hristos din România.

În numele Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și al tuturor celor prezenți a rostit cuvânt de omagiere Î. P. S. Dr. Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, care a spus între altele: *"Am adus astăzi mulțumire lui Dumnezeu pentru darul sfânt al vieții dăruit Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, care a știut să facă din acest dar, încă din copilărie, dăruire de sine pentru Hristos și pentru Biserica Sa. Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, în acești ani mulți de dăruire de sine, a înțeles taina mare a Crucii și a Învierii, pentru că în multe feluri a fost încercat. A păstorit în vremuri grele, în care credința era puternic lovită, dar a simțit ajutorul lui Dumnezeu în aceste încercări. De aceea, a avut bucuria rodirii, pe care Hristos o dă celor ce se dăruiesc Lui și Bisericii Sale cu jertfelnicie"*. P. F. Părinte Patriarh *Teoctist* a rostit apoi un emoționant cuvânt de mulțumire, în care a făcut amintire cu recunoștință de părinții și frații după trup, de învățătorii, profesorii și părinții duhovnici care i-au călăuzit pașii în anii școlii și ai uceniciei, de bunii credincioși și vrednicii slujitori ai altarelor Bisericii noastre. *"În asemenea momente – a mai spus Prea Fericirea Sa – nu se poate da grai sentimentelor pe care le trăiește cineva la vârsta și la responsabilitatea mea în Biserică. Biserica ne cheamă și ne alege prin Duhul Sfânt și ne călăuzește pașii spre a sluji credincioșii, care devin apoi, prin aceeași lucrare de comuniune, frații și colaboratorii noștri ... În duhul smereniei neîmplinirilor sfintelor încredințări ale Sfântului Sinod și așteptărilor întregii obști dreptmăritoare românești, îmi plec genunchii în fața Prea Sfintei Treimi pentru străbaterea cu credință și răbdare a acestor decenii de viață, pe un drum deseori anevoios și întortocheat, din copilărie și până la vârsta sortită de Psalmist ostenelelor dureroase. Dar, pentru această picătură de bucurie și astăzi, îndeosebi, rog pe Dumnezeu să dăruiască fiecăruia dintre cei prezenți aceeași stare de bucurie în viață, în familie și în rosturile pe care le aveți în societate. Cu acest dor al bucuriei, care izvorăște din bucuria Învierii Domnului nostru Iisus Hristos, putem birui greutățile, cele lăuntrice din ființa noastră, cele personale, dar și pe cele în care ne zbatem ca popor și ca țară"*.

A urmat, în holul central al Palatului Patriarhal, o festivitate omagială în cadrul căreia Societatea Română de Radiodifuziune, prin președintele acesteia, Dl. Andrei Dimitriu, a oferit PF Părinte Patriarh *Teoctist* o plachetă omagială cu valoare numismatică, emisă cu acest prilej, ca semn de apreciere pentru lucrarea ziditoare ce a desfășurat și continuă să desfășoare în folosul Bisericii și neamului românesc. S-a marcat în acest fel și împlinirea unui deceniu de la prima transmisiune în direct pe postul național de radio a Dumnezeieștii Liturghii săvârșită în Catedrala Patriarhală chiar de Părintele Patriarh *Teoctist*. Domnul Andrei Dimitriu a afirmat, între altele, că *"... poporul nostru dreptcredincios simte și vede rolul*

activ al Bisericii Ortodoxe Române în lumea creștină mondială, creșterea credibilității ei pe plan interior și lucrarea misionară tot mai evidentă și mai plină de izbânzi pe care o desfășoară". La festivitate au mai fost prezenți reprezentanți ai președinției României, ai Guvernului și Parlamentului, generali și ofițeri superiori din armată, personalități culturale, colaboratori apropiați ai Prea Fericirii Sale. Festivitatea a fost onorată, de asemenea, de prezența Mitropolitului Grigorie de Velico Târnovo – Bulgaria, a Mitropolitului Vladimir de la Chișinău și Episcopul Justinian de la Tighina, a Pr. Prof. Constantin Karaisaridis din Atena – Grecia, a Nunțului Apostolic la București – Jean Claude Perisset, a Arhiepiscopului și Mitropolitului Romano-Catolic de București, Ioan Robu, a Mgr. Albert Rauh, directorul Institutului Romano-Catolic pentru Bisericile Orientale din Regensburg-Germania. Toți aceștia au rostit frumoase cuvinte de omagiere la adresa Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române.

Prea Fericitul Părinte Patriarh a mulțumit tuturor, spunând, între altele: *"Sunt copleșit de bucuria pe care mi-o aduc atașamentul și încrederea Dumneavoastră în persoana care reprezintă Biserica noastră, în ierarhii din jurul meu, cărora le-am simțit sprijinul în toate demersurile pe care le-am făcut în ultimii zece ani, încât ne putem prezenta astăzi ca o familie unită în Hristos... Privind acum înainte – a mai spus Prea Fericirea Sa – se cere de la noi, iubiți frați, foarte multă responsabilitate, răbdare și înțelepciune de a ne cerceta înlăuntrul nostru și de a găsi rezerve ca să depășim momentele acestea grele pe care le străbatem. Suntem popor vrednic de a conviețui în comunitatea statelor europene, iar Ortodoxia noastră nu este străină gândirii Europei..."* Adresându-se slujitorilor Bisericii *"fraților mei de la Sfântul Altar"*, Părintele Patriarh a spus: *"... nu este o slujire mai frumoasă pe pământ decât rugăciunea și Liturghia noastră, în care îți găsești liniștea și bucuria. Dar slujirea noastră se cere astăzi îmbogățită și lărgită, încât darurile Sfântului Altar să se reverse dincolo de zidurile bisericii. Ne trebuie o mai mare statornicie și mijloace de a ne apăra credincioșii în fața atacurilor tot mai vehemente ale prozelitismului sectar. N-are cine să-i apere, nici legile nu-i pot apăra, pentru că ele trebuie să se armonizeze oarecum cu cele europene, care nu sunt întotdeauna după așteptările noastre. De aceea, noi, Biserica, trebuie să facem lucrul acesta, printr-o înviore a lucrării noastre pastorale și misionare în toate parohiile noastre. Numai așa vom păstra identitatea valorilor noastre proprii în toate parohiile noastre. Numai așa vom păstra identitatea valorilor noastre proprii și ne vom putea deschide prin dialog către cultură, către lume".*

În seara aceleiași zile Prea Fericitul Părinte Patriarh, însoțit de un grup de ierarhi, a vizitat Căminul de bătrâni din strada Radu Vodă, cărora le-a oferit o cină, întreținându-se îndelung cu bătrânii de aici.

Al doilea moment aniversar, de o rezonanță deosebită pentru viața Bisericii noastre, a fost aniversarea a 50 de ani de arhierie ai Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist. În ziua de 5 martie 1950, acum 50 de ani, la vârsta de 35 de ani, actualul Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române era hirotonit întru arhieru, în biserica "Sfântul Spiridon" – Nou din București, de Patriarhul de atunci Justinian, Mitropolitul Firmilian al Olteniei și Episcopul Chesarie Păunescu al Dunării de

Jos. O fericită coincidență a făcut ca data de 5 martie în care Prea Fericitul Părinte Patriarh a fost hirotonit arhiereu să cadă în anul acesta duminică. Așa încât Dumnezeiasca Liturghie a fost săvârșită tot în biserica Sfântul Spiridon – Nou, de către Părintele Patriarh *Teoctist*. înconjurat de un numeros sobor de arhierei, preoți și diaconi. Sărbătoarea a fost cinstită și de prezența unui delegat oficial al Sanctității Sale, Bartolomeu I, Arhiepiscopul Constantinopolului și Patriarh Ecumenic, în persoana Mitropolitului *Iacobos* de Laodiceea. Personalitatea și slujirea Prea Fericitului Părinte Patriarh *Teoctist* au fost omagiate în cuvinte alese de Î. P. S. Mitropolit Iacobos de Laodiceea care a subliniat contribuția Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române la bunele relații dintre Bisericele Ortodoxe, și de Î. P. S. Mitropolit Dr. Daniel al Moldovei și Bucovinei, care a rememorat pe scurt activitatea Prea Fericitului Părinte Patriarh *Teoctist*. ca arhiereu al Bisericii lui Hristos din România, urmărind cele trei slujiri caracteristice arhieriei: cea de sfințitor, cea de învățător și cea de conducător. Î. P. S. Mitropolit Dr. Daniel a subliniat vocația de neîntrecut slujitor la Sfântul Altar a Prea Fericitului, râvna pentru constituirea de locașuri sfinte și înnoirea celor existente în toate eparhiile pe care le-a păstorit, eforturile permanente pentru susținerea învățământului teologic și pentru promovarea cărții teologice și darul deosebit în conducerea și îndrumarea clerului și credincioșilor cu multă înțelegere și jertfelnicie.

Seara, la Palatul Patriarhal, s-a desfășurat un program festiv remarcabil la care și-a dat concursul corala preoțească **Te Deum Laudamus**. Au omagiat personalitatea și lucrarea arhierescă a Prea Fericitului Părinte Patriarh: Î. P. S. Mitropolit Iacobos de Laodiceea, Dl Academician Virgil Cândea, Vicepreședintele Academiei Române, Dl Academician Răzvan Theodorescu și Dl Ioan Mihăilescu, rectorul Universității din București. Au fost de față Dl Emil Constantinescu, Președintele României, membri ai guvernului român, președinți ai partidelor politice, reprezentanți ai cultelor, personalități ale vieții culturale, profesori universitari și un mare număr de credincioși.

Două momente aniversare deosebite în viața Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române, care se constituie în momente cu profundă însemnătate pentru viața Bisericii noastre, întrucât este vorba de o viață închinată în exclusivitate Bisericii și intereselor acesteia, într-o perioadă foarte grea, atât pentru poporul român, cât și pentru Biserica sa. Viața actualului Întâistător al Bisericii noastre s-a identificat în multe privințe cu viața Bisericii înseși. Mai întâi, dintr-o rânduială a lui Dumnezeu, numai de El știută, a fost dat Prea Fericitului Părinte Patriarh ca, înainte de a ajunge pe scaunul patriarhal, să arhipăstorească aproape în toate regiunile României și în cea mai mare parte din eparhiile Bisericii. După ce, între anii 1950–1962, a funcționat ca Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor – timp în care pentru patru ani (1950–1954) a îndeplinit și funcția de rector al Institutului Teologic Universitar din București – între 1962 și 1973 a funcționat ca Episcop al Aradului, Ienopolei și Hălmagiului, având în jurisdicție vicariatul de la Gyula și două protopopiate din Banatul sârbesc și suplinind o perioadă (1969–1970) și Episcopia Oradei. Apoi, între 1973 și 1977 a fost Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei. Din 1977 și până în 1986 a fost

Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Sucevei, suplinind din iunie 1980 până în ianuarie 1982 și postul de Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al Transilvaniei. La 9 noiembrie 1986 a fost ales, apoi la 16 noiembrie instalat, ca Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Tot printr-o tainică rânduială a lui Dumnezeu, Părintele Patriarh *Teoctist* s-a aflat la cârma Bisericii noastre într-o perioadă de maximă tensiune istorică, marcată în special de schimbările politice radicale din decembrie 1989, când a căzut regimul comunist totalitarist și ateu, dar și de o prelungită și foarte dificilă perioadă de tranziție, în care Biserica, alături de poporul pe care-l păstorește, s-a străduit să-și găsească făgașul firesc într-un context social și politic nou. Providențial, în această perioadă de reșezare a lucrurilor, în care au acționat inevitabil mișcări greu controlabile, determinate de intrarea în starea de libertate și în care, așa cum s-a dovedit în cele din urmă, cel mai important lucru a fost păstrarea cu orice preț a unității Bisericii, am avut și avem un Patriarh cu mare forță de cuprindere, cu un deosebit simț al priorităților, cu o rară disponibilitate a pogorământului și a sacrificiului de sine, cu o intuiție extraordinară a soluțiilor celor mai potrivite în situații dificile și chiar de impas pentru Biserică, cu o luciditate și cu un echilibru greu de menținut în fața provocărilor și transformărilor cosmogonice care caracterizează trecerea dintre milenii. Și peste toate acestea, ca izvor al tuturor, nesfârșită răbdare, înțelegere și dragoste pentru toți, fără nici o discriminare, și o statornică înrădăcinare în credința părinților, a moșilor și a strămoșilor, în tradiția și spiritualitatea vie a Bisericii românești dintotdeauna și în viața liturgică a Bisericii. Nu aș vrea să uit un lucru esențial pentru felul în care Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist* se raportează la viață și la istorie, pe care îl amintește mereu și care a fost determinant pentru activitatea și lucrarea Prea Fericirii Sale și anume credința că omul nu trebuie să-și asume în mod exclusivist, în întregime, istoria, ci trebuie, adeseori, dacă nu întotdeauna, să aibă înțelepciunea de a face loc lui Dumnezeu, Stăpânul istoriei, pentru intervenția și lucrarea Sa.

Acestor calități ale Părintelui Patriarh *Teoctist* se datorează, întâi de toate, faptul că Biserica Ortodoxă Română se dovedește, la zece ani după schimbările din 1989, un factor de mare stabilitate și încredere pentru poporul român, o Biserică Ortodoxă cu un rol esențial în menținerea unității Ortodoxiei întregi și, de asemenea, cu inițiative curajoase în dialogul cu celelalte Biserici și confesiuni, istoria biblică – ca de altfel și istoria întreagă a Bisericii – cel puțin în interpretarea ei ortodoxă, este personalistă, este centrată pe personalități, persoane pe care Dumnezeu le alege pe căi numai de El știute și prin care lucrează sau dialoghează cu poporul Său, viața și activitatea acestora fiind, prin lucrarea dumnezeiască, nemijlocit legate de viața comunității pe care o slujesc. De aceea, momentele aniversare din viața Întâistătorului Bisericii noastre se constituie, în egală măsură, dacă nu chiar înainte de orice, în repere esențiale pentru istoria contemporană a Bisericii românești.

Întru mulți și binecuvântați ani, Prea Fericite Părinte Patriarh!

Prof. Conf. Univ. Dr. CONSTANTIN COMAN

("GLASUL ADEVĂRULUI" - Episcopia Buzăului ian.- martie 2000)

**PREA FERICITUL PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST AL ROMÂNIEI
LA 85 DE PRIMĂVERI DE VIAȚĂ ȘI LA 14 ANI
CA ÎNTÂISTĂTĂTOR AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE**

Pe data de 7 Februarie, a.c. se împlinesc 85 de ani de la nașterea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist al României. Cu această fericită ocazie aș dori să-mi exprim și eu bucuria inimii, mai ales când mă gândesc că eu am avut privilegiul să-l cunosc și să stau în preajma Lui.

Fără nici o discuție Patriarhul Teoctist al României este persoana cea mai importantă în ocârmuirea Bisericii Ortodoxe Române.

El s-a născut dintr-o familie de buni creștini, din nordul Moldovei, Județul Botoșani. Unul din cei 12 frați care se numea atunci Toader, se duce la vârsta de 12 ani la Mănăstirea Vorona, voind să devină călugăr, și așa este primit ca frate de mănăstire, făcând ani buni de ucenicie și de ascultare monahicească. De atunci tânărul Toader a început să se obișnuiască cu viața monahală și cu dificultățile ei, devenind mai târziu un călugăr bun, luând numele Teoctist (care tradus în limba greacă înseamnă : "Ziditor de Dumnezeu").

Mai târziu crescând cu vârsta, trupește și duhovnicește devine student al Facultății de Teologie Ortodoxă din București, unde termină studiile cu calificativul: "Magna cum Laude". Pentru calitățile sale deosebite ca duhovnic și având un spirit excepțional de organizare, a fost ridicat la rangul de Arhiepiscop, devenind și Rector al Facultății de Teologie Ortodoxă din București.

Prețuind valorile organizatorice și de conducere înțeleaptă, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, îl numește și îl înscăunează pe Sfântul Tron Episcopal din Arad, începând așadar drumul lung al Arhieriei, săvârșind misiunea necesară ca un adevărat Apostol al lui Hristos spre propășirea Bisericii Lui. Muncind din toate răzputerile Lui pentru construirea și restaurarea bisericilor și mănăstirilor. La deschiderea învățământului teologic de toate nivelurile, i-a fost acordat titlul de Mitropolit. În această calitate începe deja calvarul luptei între Mitropolitul Teoctist și regimul satanic comunist.

Dar Mitropolitul care avea în inima Lui pe Dumnezeu a știut să biruiască și să zidească mai departe biserici spre lauda lui Dumnezeu, sfidând pe cei ce erau împotriva.

Continuând neâncetat activitatea Lui Apostolică, trece mai târziu la Sfântul Scaun Mitropolitan din Iași.

După trecerea la cele veșnice a Fericitului de pomenire Patriarhul Dr. Iustin Moiescu, în anul 1986, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române având în vedere realizările fructuoase ale Mitropolitului Teoctist al Moldovei și Bucovinei îl alege și îl înscăunează pe Sfântul Scaun Patriarhal, devenind, așadar, al cincilea Patriarh al României.

Acum după peste 50 de ani de Arhierie și de 14 ani de Patriarh, trecând în retrospectivă Activitatea Lui Apostolică, putem spune cu certitudine că Patriarhul României și-a respectat și onorat numele de Teoctist, care i-a fost dat la călugărie, deoarece în tot calvarul vieții Lui a știut să lupte cu "hidra comunistă", punând în practică binecunoscutul verset biblic: "*fiți dar înțelepți ca șerpii și nevinovați ca*

porumbeii" (Mt. 10, 16), devenind într-adevăr un Ziditor de Dumnezeu, în aceste vremuri tulburi și greu de trăit.

El devine așadar Patriarhul care a știut să biruie; Patriarhul care a știut să zidească; Patriarhul care a știut să-i iubească pe toți, chiar și pe dușmanii Lui, punând în practică versetul biblic: *"Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc"* (Mt. 5, 44), dar nu în ultimul rând el devine Patriarhul care slujește și unește Biserica lui Hristos peste milenii.

Pentru toate acestea vă urăm Prea Fericirea Voastră: să trăiți întru mulți ani Stăpâne și în Lumina lui Hristos care luminează tuturor să dăinuiți spre propășirea Bisericii lui Hristos, spre slava scumpei noastre ortodoxii și mântuirea strașnicului neam al nostru românesc.

Doresc să închei acest buchet de gânduri curate și sincere cu o urare biblică: *"Așa să lumineze lumina Voastră înaintea oamenilor, așa încât să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri"* (Mt. 5, 16). *Amin.*

Al Prea Fericirii Voastre fiu duhovnicesc,
THEOFAN KOJA (Arhimandrit)

("BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ SF. TOMA" - DIN CANADA)

PREA FERICITUL PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST LA A 85-A ANIVERSARE

Pe data de 7 februarie 2000 Biserica Ortodoxă Română i-a adus Întâistătătorului ei cinstirea cuvenită pentru împlinirea vârstei de 85 de ani. La 10 ani după evenimentele din decembrie 1989, aniversarea din acest an s-a bucurat de participarea și a altor Biserici și, într-un mod deosebit, de participarea întregului popor.

Evenimentul i-a bucurat în mod deosebit pe credincioșii din Eparhia Timișoarei, unde Prea Fericitul Părinte Teoctist a păstorit cu ani în urmă. Nu i-a uitat și nu l-au uitat nici credincioșii din Mitropolia Olteniei și Mitropolia Moldovei și Bucovinei, unde a fost Întâistătător, păstor și părinte duhovnicesc.

Viața i-a fost presărată și cu momente de întristare și durere sufletească dar și cu clipe de binemeritată satisfacție. Și iată-l astăzi, la vârsta părului de argint; nins de ani, purtând cu demnitate și răspundere povara grijilor pentru întreaga Biserică Ortodoxă Română. Blândețea chipului nu i-a dispărut niciodată, iar vorba părintească n-a încetat să mângâie, să îmbărbăteze, să învețe pe păstoriți.

La ceas de măreață aniversare rugăm pe Bunul Dumnezeu să dăruiască celui dintâi Părinte al Bisericii noastre zile îndelungate cu rodnică activitate, cu înzecite puteri de muncă întru slujirea Bisericii Străbune, "ca toți să fie una".

Întru mulți și fericiți ani,
Prea Fericite Părinte Patriarh!

Redacția

("CREDINȚA NEAMULUI" BISTRIȚA-NĂSĂUD, febr. 2000)

PE TREPTELE SLUJIRII
Patriarhul
Bisericii Ortodoxe Române
LA A 85-A ANIVERSARE

Intrat în mănăstire la circa 15–16 ani, Părintele Patriarh a străbătut calea aceasta a călugăriei și a ierarhiei, începând cu seminarul de la Cernica. Printre mentorii săi didactici s-a aflat și Arhimandritul Prof. Iuliu Scriban, care l-a asistat și la examenul de absolvire a seminarului.

În timpul studiilor de la Facultatea de Teologie din București, a avut ocazia să învețe sub asistența unor renumiți oameni, profesori, consacrați în istorie. De pildă, Nichifor Crainic, Nicolae Popescu, Gala Galaction, membri ai Academiei Române, Tudor Popescu, Petre Vintilescu și alte personalități, precum Lazăr Iacob, care a participat la Consiliul din 1918, când s-a decis independența, adică desfacerea Transilvaniei din Austro-Ungaria și apoi Unirea cu patria mamă. Pe Lazăr Iacob, tatăl academicianului Caius Iacob, generația noastră l-a avut profesor la Drept canonic, și l-a avut și Prea Fericitul.

După terminarea Facultății de Teologie, itinerariul său a continuat la Mănăstirea Căldărușani, apoi vicar la Iași, episcop vicar la București și rector al Institutului Teologic din București, după aceea episcop la Arad. O vreme s-a ocupat și de Oradea; după aceea, a fost mitropolit la Craiova, mitropolit la Iași, a condus și Mitropolia de Sibiu, pentru ca drumul său să culmineze cu alegerea ca Patriarh.

Ca Patriarh, luptă pentru a păstra patrimoniul sacru și istoric al Patriarhiei. Un alt sens al luptei sale s-a concretizat în păstrarea și cultivarea venerației poporului față de moaștele Sfântului Dimitrie. S-a păstrat în amintirea mea un moment al acestei lucrări, când sistemul politic din acea vreme a cerut să fie mutate moaștele din acel loc, adresându-se cu cuvinte pângăritoare: "Mutați oasele astea!". Părintele Patriarh, foarte inspirat, le-a răspuns: "Ele reprezintă evlavia Ortodoxiei și a poporului dreptcredincios al țării noastre și așa știm noi să cinstim materia. Dumneavoastră respectați materia, pentru că vă numiți materialști, motivând că materia este totul, însă cinstirea moaștelor arată că noi cinstim cu adevărat materia, ba, mai mult, o sfințim! Asta este adevărata cinstire a materiei!".

În ultimii ani, Dumnezeu l-a învrednicit pentru acte istorice providențiale: întâlnirea cu Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea, după o mie de ani de când cele două Biserici n-au mai fost niciodată atât de aproape și acest lucru s-a întâmplat aici, la București.

Urmează un alt act istoric, cel în care Părintele Patriarh s-a încumetat să pună în aplicare proiectul Catedralei Mântuirii Neamului, pentru care se ostenește și acum, cu ajutorul lui Dumnezeu.

Activitatea sa a fost încununată prin onorarea sa ca membru al Academiei Române.

A slujit spiritului de frățietate între creștini, culminând, după vizita Sanctității Sale, Papa Ioan Paul al II-lea, cu întâlnirea tuturor patriarhilor și șefilor de stat din țările ortodoxe. Acolo a sfințit Sfânta masă a noii biserici românești, care se edifică în aceste momente.

În toată această lucrare sacră, de la rugăciune până la a purta sarcinile unei Biserici, lucruri ce par istovitoare prin multitudinea lor, vedem o taină a lui Dumnezeu, care lucrează împreună cu ierarhia liturgică, iar această taină este puterea de rugăciune.

Eu sunt unul dintre cei care m-am aflat alături de Preafericitul Patriarh în momentele din '90, și atunci am constatat cum se roagă în încercările prin care a trecut. Îndrăznesc a spune lucrul acesta, și cred că nu se va supăra dacă voi face cunoscute încercările prin care a trecut: s-a rugat nespus către Maica Domnului și a simțit că i-a dat liniște, i-a dat pacea lăuntrică în urma citirii îndeosebi a Acatistului Mântuitorului și Paraclisului Maicii Domnului cu stăruință.

Eram împreună zilele acelea, zi de zi și, totodată atunci am simțit acest fapt: puterea de rugăciune, de smerenie, împlinindu-se spusele Mântuitorului: "Cel ce se smerește, va fi înălțat".

Eu nu pot să înțeleg acest abis al marilor mângâieri dumnezeiești, pe care numai Dumnezeu le califică în felul Lui. Această înălțare în urma smereniei este realizarea numai prin rugăciune. Închei cu acest cuvânt, pe care-l prețuiesc foarte mult: "Nu noi susținem Biserica, Biserica ne ține pe noi, ne conduce, ne călăuzește, ne sfințește, iar noi o slujim".

Pr. prof. CONSTANTIN GALERIU

(Săptămânalul editat de Societatea de Radiodifuziune" - febr. 2000)

PATRIARHUL ROMÂNIEI, TEOCTIST, LA 85 DE ANI

Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, s-a născut la 7 februarie 1915 la Tocileni, jud. Botoșani. În anul 1930 devine frate la mănăstirile Vorona și Neamț. În perioada 1932–1940 este elev la seminarul de la Cernica. Este uns monah la mănăstirea Bistrița-Neamț cu numele Teoctist (1935) și hirotonit ierodiacon la 4 ianuarie 1937.

La București, în perioada 1940–1945, a urmat Facultatea de Teologie și a ocupat diferite funcții la Arhiepiscopia București, precum diacon la Patriarhie. În anul 1945 trece la Iași, unde la 25 martie devine ieromonah și este hirotonisit arhimandrit.

La Iași a urmat cursurile Facultății de Litere și Filosofie. Este slujitor preot la Catedrala Mitropolitană, apoi eclesiarh și exarh al mănăstirilor din Arhiepiscopia Iașilor și vicar al Arhiepiscopiei între anii 1948 și 1950. În martie 1950 este ales și hirotonisit episcop vicar patriarhal cu titlul "Botoșăneanul". În această calitate a fost secretar la Sf. Sinod, rector al Institutului Teologic Universitar din București și a condus diferite sectoare din cadrul Administrației Patriarhale. La 28 iulie 1962 este ales episcop de Arad. În perioada decembrie 1969–decembrie 1970, este locțiitor de episcop la Oradea. La 28 ianuarie 1973 a fost ales și instalat arhiepiscop al Craiovei și mitropolit al Olteniei. La 25 septembrie 1977 este ales arhiepiscopul Iașului și mitropolit al Moldovei.

După moartea patriarhului Iustin Moiescu devine locțiitor de patriarh la București. La 9 noiembrie 1986 este ales arhiepiscop al Bucureștilor, mitropolit al

Ungro-Vlahiei și patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, instalat la data de 16 noiembrie 1986.

În activitatea sa de ierarh, timp de 50 de ani, s-a ocupat, pe lângă problemele administrative și economice ale bisericii, și de restructurarea multor biserici și mănăstiri, însemnate monumente de artă bisericească și istorice, cum ar fi: Putna, Bistrița, Vorona; de organizare de muzee bisericești și mănăstirești. A ctitorit biserica din localitatea Victoria-Botoșani, a îndrumat multe reviste bisericești și a încurajat apariția unor noi reviste, respectiv lucrări teologice ortodoxe.

Patriarhul României a fost reprezentantul de seamă al ecumenismului românesc. A făcut parte și a condus multe delegații sinodale, la bisericile ortodoxe române surori, la Patriarhia Ecumenică de la Constantinopol, Grecia, Rusia, Bulgaria, Iugoslavia, Finlanda, Siria, Biserica Armeniei și Indiei, vizitând și numeroși ortodocși din America, Austria și Ungaria. A participat la diferite întruniri bisericești internaționale, cum ar fi Franța, Grecia, America. A fost în vizită și a primit vizita Patriarhului Ecumenic Bartolomeu I al Constantinopolului, precum și a Papei Ioan Paul al II-lea al Vaticanului.

În anul 1995 a primit titlul de "Doctor Honoris Causa" al Universităților din Oradea și București. Este membru al Academiei Române. A avut contribuție importantă la retipărirea în anul 1988 a Bibliei de la București, din 1688. Menționăm că Prea Fericitul Părinte Teoctist a vizitat Eparhia Oradiei în anul 1992 și 1995, neuitând din nou să menționăm că în perioada 1969-1970 a fost locțiitor de episcop al Oradiei. Îi dorim "La mulți ani!".

VALERIAN MONAHUL

("JURNALUL DE DIMINEAȚĂ" - BIHOR)

SUTE DE BUCUREȘTENI L-AU SĂRBĂTORIT PE PATRIARHUL TEOCTIST

Sute de bucureșteni au asistat, luni dimineață, la slujba Sfintei Liturghii, oficiată de către Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu prilejul împlinirii vârstei de 85 de ani, la Mitropolia din București și la resfințirea paraclisului Reședinței Patriarhale, locul liturgic cel mai apropiat de biroul întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române, informează Mediafax.

După slujbă, P. F. Teoctist a binecuvântat mulțimea aflată în curtea Mitropoliei, a mulțumit tuturor pentru urările care i-au fost adresate și a primit, din partea Societății Române de Radiodifuziune, placheta omagială și medalia de argint aurit pentru "rolul excepțional în promovarea moralei creștine" și pentru "deosebita deschidere ecumenică".

Într-un mesaj transmis de către președintele Emil Constantinescu prin consilierul prezidențial Traian Radu Negrei, șeful statului român își exprimă "încrederea și speranța în rolul Bisericii Ortodoxe ca sursă pentru armonia socială" și îi urează patriarhului sănătate, putere de muncă și spor în "a păstori cu înțelepciune comunitatea ortodoxă românească".

Patriarhul Teoctist și-a reamintit anumite momente din viața sa și i-a pomenit pe părinții săi, pe învățătorul din satul din care a plecat și pe toți "părinții duhovnicești"

pe care i-a avut de-a lungul celor peste 70 de ani de viață monahală. P. F. Teoctist a afirmat că "cea mai mare apăsare" a sa a avut-o în perioada în care a fost acuzat și considerat vinovat de demolarea unor biserici în timpul regimului comunist, vinovăție pe care, dintr-un anumit punct de vedere, a apreciat-o ca fiind îndreptățită.

"Din propria mea inițiativă am decis atunci să mă retrag, însă Dumnezeu a vrut altfel", a spus șeful B. O. R. În cuvântul său, Teoctist a apreciat că, "în aceste zile grele, se cere foarte multă responsabilitate, răbdare și înțelegere" și a afirmat că poporul român este vrednic de existența în Europa, chiar dacă, uneori, gândirea Europei este în contradicție cu valorile ortodoxiei românești.

"Trăiesc neliniștea și grija tuturor: elevi, studenți, profesori, muncitori, însă trebuie să nu ne descumpănim și să avem curaj, să salvăm unitatea neamului nostru", a afirmat Teoctist.

Surpriza zilei de luni de la Reședința Patriarhală a constituit-o prezența Înalt Preasfințitului Vladimir, Mitropolitul Chișinăului, aflat sub jurisdicția Patriarhiei Ruse, alături de Înalt Preasfințitul Petru de Bălți, Mitropolit al Basarabiei, aflat sub jurisdicția Patriarhiei Române.

La momentul aniversar de luni au mai fost prezenți Nunțiul Papal, Jean-Claude Perisset, Arhiepiscopul Mitropolit Romano-Catolic de București, I. P. S. Ioan Robu, Arhimandritul Zareh Baronian, șeful Bisericii Armene din România, Mitropolitul Grigorie de Târnovo, din partea Patriarhului Maxim al Bulgariei, părintele Constantin, din partea Arhiepiscopului Hristodoulos al Atenei, președintele Institutului Romano-Catolic pentru Bisericile Orientale din Regensburg (Germania), Albert Rauch, membri ai Sfântului Sinod al B. O. R, dar și oameni politici, cum ar fi Ion Iliescu, Adrian Năstase, Teodor Meleșcanu, Virgil Petrescu, Constantin Noica, Gheorghe Tinca. Oaspeții patriarhului i-au oferit flori, i-au urat "La mulți ani" și au luat parte la o recepție oferită la Reședința Patriarhală.

("JURNALUL NAȚIONAL" - 8 FEBRUARIE 2000)

POLITICIENI ȘI ENORIAȘI S-AU ÎNGHESUIT SĂ-L FELICITE PE PATRIARH

Înconjurat de înalți prelați ai Bisericii Ortodoxe Române, precum și de personalități marcante ale lumii politice, Preafericitul Părinte Patriarh Teoctist și-a sărbătorit ziua de naștere la Palatul Patriarhal. Momentul aniversar a fost marcat de amintirea primei transmisii libere pe postul național de radio a Liturghiei ortodoxe, prilej cu care P. F. Teoctist a primit o plachetă omagială.

Plecat de la o vârstă fragedă de lângă părinți pentru a alege viața monahală, Preafericitul Teoctist nu spera să ajungă în fruntea ierarhiei bisericești, după cum mărturisește domnia sa. "Sunt cutremurat de o asemenea responsabilitate. Sincer să fiu, nu mă simțeam întru totul vrednic, având în vedere meritele înaintașilor mei", a declarat domnia sa în fața a peste 100 de preoți veniți atât din țară, cât și de peste hotare, pentru a-i ura de bine la ceas aniversar. Cei 85 de ani de viață și peste 70 de ani de activitate monahală i-au adus înaltului ierarh și satisfacții, dar și neîmpliniri sufletești. Drumul pe care l-a urmat i-a întristat pe părinții săi care mult mai târziu au realizat că i-a adus copilului lor liniștea interioară. Acest

moment radical din viața sa, dar și amintirea bruscă a lui decembrie 1989 – când s-a putut adresa liber credincioșilor din toată țara – au făcut să se întrevadă câteva lacrimi în ochii Preafericitului Părinte. P. F. Teoctist a afirmat că numai credința în Dumnezeu îi unește pe români, indiferent de melegurile pe care se află și de religia de care aparțin. Reprezentantii Bisericii Romano-Catolice au întărit spusele patriarhului, subliniind încă o dată necesitatea unei reconcilierii între culte.

Cadouri

În semn de recunoștință pentru activitatea în slujba Bisericii Ortodoxe Române, directorul general al Radiodifuziunii Române, Andrei Dimitriu, i-a oferit părintelui patriarh o plachetă din argint aurit care semnifică și aniversarea a zece ani de la prima transmisie în direct a Liturghiei ortodoxe pe postul național de radio. Personalitățile politice (Ion Iliescu, Adrian Năstase, Teodor Meleșcanu, Valeriu Tabără, Virgil Popescu, Nicolae Noica etc.), enoriași, precum și membrii Sfântului Sinod i-au dăruit Preafericitului sale buchete imense de flori, precum și cadouri simbolice. Momentul aniversar a culminat cu ciocnirea unui pahar de vin bisericesc, prilej cu care invitații au schimbat impresii privind diverse aspecte sociale și politice. (BIANCA NAE, ANCA MEDREA)

("JURNALUL NAȚIONAL" - 8 febr. 2000)

TOAMNA PATRIARHULUI

Scuzată-mi fie preluarea pentru aceste rânduri a titlului excepționalului roman al lui Garcia Marques. Săptămâna trecută, când am avut marele privilegiu să fiu primit pentru o oră și jumătate de Preafericitul Părinte Patriarh Teoctist, și ieri, ascultând cuvântarea rostită de Sfinția Sa la aniversarea a 85 de ani, gândul m-a dus la Toamna Patriarhului. Un alt destin, o altă desfășurare a vieții decât cea povestită de Marques se află însă în gândul meu.

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române privește cu înțelepciunea vârstei și de la înălțimea răspunderii funcției spre marile probleme ale țării. România se află într-unul din momentele de răscruce ale istoriei. Prinderea din mers a evoluției spre Uniunea Europeană este sesizată mult mai bine de Biserică decât de alte segmente ale societății românești. Cuvintele Patriarhului Teoctist sunt relevante pentru gradul înalt de înțelegere atât a semnificației momentului, cât mai ales a dificultăților și limitelor pe care instituțiile eligibile ale democrației nu le pot depăși. Primul prelat al Bisericii Ortodoxe Române a transmis un semnal clar puterii politice referitor la disponibilitatea de implicare mai puternică în viața concretă a Cetății ("Trebuie să-i apărăm pe credincioșii noștri și dincolo de zidurile bisericii"). El i-a îndemnat pe "frații de slujire la Sfântul altar" la o mai mare înviorare a vieții pastorale, prin întărirea vocației de misionar a preotului ortodox, unul din punctele slabe ale Bisericii noastre naționale.

Aflată pe primul loc în sondajele de opinie la capitolul "încredere", Biserica Ortodoxă Română preia fără complexe o serie de probleme delicate de la diplomația oficială a statului.

Patriarhul Teoctist nu s-a sfiit să declare ieri că o serie de reglementări ale Comunității Europene sunt în contradicție cu valorile noastre, ale ortodoxiei, făcând implicit apel la păstrarea identității naționale în procesul de integrare. Având o statură internațională și excepțional individualizată prin dialogul direct cu Sanctitatea Paul al II-lea, acum este mult mai puternic mesajul de reconciliere adresat de la București celor două biserici ortodoxe de la Chișinău, prezente la aniversarea de la Patriarhie prin Î. P. S. Petru și Î. P. S. Vladimir.

Biserica Ortodoxă Română își asumă așadar sarcini noi, suplinind prin demers ecumenic ceea ce a pierdut din forță, putere de exprimare și autoritate diplomația laică.

DAN CONSTANTIN
("JURNALUL NAȚIONAL" - 8 febr. 2000)

CU OCAZIA ANIVERSĂRII P.F.P. PATRIARH TEOCTIST

MITROPOLITUL BASARABIEI ȘI MITROPOLITUL CHIȘINĂULUI S-AU ÎNTÂLNIT LA BUCUREȘTI

Ieri, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Teoctist, a împlinit 85 de ani, prilej cu care, la Reședința Patriarhală în Catedrala Mitropoliei și în Palatul Patriarhal, s-au desfășurat manifestări care au marcat evenimentul aniversar. În cursul dimineții a fost resfințit Paraclisul patriarhal, locul în care, de câteva secole, mitropoliții și patriarhii României se reculeg. A urmat o sfântă Liturghie oficiată de P. F. P. Patriarh Teoctist, după care președintele-director general al Societății Române de Radiodifuziune, Andrei Dimitriu, i-a înmănat Întâistătorului ortodox "Placheta omagială" și "Medalia de argint aurită", distincții aniversare a 10 ani de la transmiterea în direct a primei Liturghii la Radio România, de la Catedrala mitropolitană, pentru întreaga activitate desfășurată de Patriarhul României. Au adresat mesaje de felicitare președintele Constantinescu, prin consilierul prezidențial Traian Radu Negrei, Î. P. S. Grigorie, Mitropolitul de Târnovo, în numele Patriarhului Maxim al Bulgariei, părintele Constantin din partea Bisericii din Atena, Monseniorul Jean Claude Périsset, nunțiul papal la București.

Fără îndoială, surpriza acestei manifestări a constituit-o prezența Î.P.S. Vladimir, Mitropolitul Chișinăului, eparhie aflată sub jurisdicția Patriarhiei Moscovei. Sesizând prezența acestuia, P. F. P. Teoctist a spus: "Încă nu știu dacă Î. P. S. Vladimir este reprezentantul S.S. Alexei al II-lea sau al românilor din stânga Prutului". După ce l-a îmbrățișat pe înaltul prelat (despre care surse din Patriarhie spun că de mai multă vreme a manifestat apropiere față de Patriarhia Română), Patriarhul Teoctist a salutat și prezența Î. P. S. Petru, Mitropolitul Basarabiei. Prezența celor doi înalți ierarhi poate fi semnul care ar putea defini împăcarea frățească din cadrul Bisericii Basarabiei. "Este un semn de bucurie, de posibilități, să lucrăm și să ducem credincioșii pe drumul lui Hristos", a mărturisit P. F. P. Patriarh.

Profund emoționat de felicitări, de manifestările de dragoste și prețuire creștine cu care a fost înconjurat de cele câteva sute de drept credincioși din București și din țară sosiți aici, de preoții și monahii veniți să-l îmbrățișeze, de oameni politici și miniștrii, P. F. P. Patriarh a evocat momente din viața și lucrarea sa de ierarh.

După ce a amintit de părinții săi, de satul de unde a fost chemat la această lucrare, Patriarhul României a vorbit despre un moment de răscruce din viața sa: retragerea din fruntea Bisericii Ortodoxe Române. "Vinovăția care am avut-o atunci era de natură să o împart cu înaintașii mei. N-am cutezat să spun că așa am găsit sau că așa s-a întâmplat înaintea mea". P. F. P. Patriarh se referea la dărâmarea bisericilor în perioada comunistă...

("CURENTUL" - 8 febr. 2000)

IERI, ÎN DEALUL MITROPOLIEI, LA SĂRBĂTORIREA PATRIARHULUI

Ieri, la Palatul Patriarhal din București, s-a sărbătorit împlinirea mai multor "soroace din pelerinajul în această viață (împlinirea a 85 de ani) al Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române".

Aniversarea a început cu resfințirea Paraclisului din Reședința Patriarhală, locul de rugăciune cel mai apropiat de camera de lucru a Prea Fericitului, care a fost deschis pentru toți cei care au dorit să-l viziteze.

În holul Palatului Patriarhal i-au adus flori și l-au felicitat sute de credincioși, mulți tineri, preoți, călugări și călugărițe, membri ai Sfântului Sinod și ai Adunării Naționale Bisericești.

Patriarhul Teoctist a mulțumit pentru urări și a evocat anii grei ai păstoririi sale: "Cea mai mare apăsare a sufletului meu am avut-o atunci când frați ai noștri români, intelectuali, s-au îndreptat cu păreri în legătură cu demolarea bisericilor din București. Le-am considerat întotdeauna îndreptățiți, pentru că ei nu cunoșteau dinăuntru ce s-a întâmplat. Pentru prima dată spun acum lucrul acesta: vinovăția pe care am avut-o atunci era de natură s-o împărtășesc cu înaintașii mei, dacă s-ar fi abordat problema aceasta. Nu am cutezat să spun că așa am găsit, că așa s-a petrecut înainte de a veni eu la responsabilitatea aceasta. Am recunoscut, pentru că am înțeles că nu era timp de cercetare. Și am hotărât să mă retrag, dacă aceea era imaginea unui Patriarh în 1989, după acele clipe frumoase, din 22 decembrie la ora 12.30 – 13.00 când am fost chemat la postul de radio de tinerii care erau ca stolurile păsărilor de primăvară, să spun un cuvânt de încurajare către toată suflarea românească. Dar Dumnezeu a voit altfel decât eu insumi am voit. Nu vreau să mă dezvinovățesc de ceea ce s-a întâmplat cu bisericile pe care le deplâng și astăzi, dar am încercat să le răscumpăr chiar înainte de 1989".

Oaspeții au fost invitați la o recepție. Numai că până să ajungă Patriarhul să binecuvânteze mâncarea și băutura, pe mese nu mai rămăsese aproape nimic.

Seara, Patriarhul Teoctist a cinat împreună cu bătrânii de la Căminul Radu Vodă.

REGHINA VÂRVICI

("JURNALUL NAȚIONAL" - 8 febr. 2000)

PATRIARHUL TEOCTIST A FOST SĂRBĂTORIT

Sute de bucureșteni au asistat ieri dimineață, la slujba Sfintei Liturghii, oficiată de către Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu prilejul împlinirii vârstei de 85 de ani, la Mitropolia din București și la resfințirea paraclisului Reședinței Patriarhale, locul liturgic cel mai apropiat de biroul Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române.

După slujbă, PF Teoctist a binecuvântat mulțimea aflată în curtea Mitropoliei a mulțumit tuturor pentru urările care i-au fost adresate și a primit, din partea Societății Române de Radiodifuziune, placheta omagială și medalia de argint aurit pentru "rolul excepțional în promovarea moralei creștine" și pentru "deosebita deschidere ecumenică" în scopul refacerii unității creștine. Într-un mesaj transmis de către președintele Emil Constantinescu prin Consilierul prezidențial Traian Radu Negrei, șeful statului român își exprimă "încrederea și speranța în rolul Bisericii Ortodoxe Române ca sursă pentru armonia socială" și îi urează Patriarhului sănătate, putere de muncă și spor în "a păstori cu înțelepciune comunitatea ortodoxă românească".

Patriarhul Teoctist și-a reamintit anumite momente din viața sa și i-a pomenit pe părinții săi, pe învățătorul din satul din care a plecat și pe toți "părinții duhovnicești" pe care i-a avut de-a lungul celor peste 70 de ani de viață monahală. PF Teoctist a afirmat că "cea mai mare apăsare" a sa a avut-o în perioada în care a fost acuzat și considerat vinovat de demolarea unor biserici în timpul regimului comunist, vinovăție pe care, dintr-un anumit punct de vedere, a apreciat-o ca fiind îndreptățită.

("TRANSILVANIA JURNAL" - 8 febr. 2000)

P. F. TEOCTIST A OFICIAT DE ZIUA SA SFÂNȚA LITURGHIE ÎN FAȚA A SUTE DE CREDINCIOȘI

Șeful BOR i-a îndemnat pe români la salvarea unității neamului. Prezența Mitropolitului Chișinăului, Vladimir, are loc la o lună după întâlnirea capilor Bisericii Ortodoxe Române și Ruse, de la Ierusalim.

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, P. F. Teoctist și-a sărbătorit ieri, împlinirea a 85 de ani, ocazie cu care a resfințit paraclisul Reședinței Patriarhale. P. F. Teoctist a oficiat slujba Sfintei Liturghii în Catedrala Patriarhală, în fața câtorva sute de credincioși. La recepția oferită de P. F. Teoctist, la Palatul Patriarhiei au venit importante fețe bisericești. Neașteptată pentru toată asistența a fost prezența ÎPS Vladimir, Mitropolitul Chișinăului, subordonat Patriarhiei Rusiei alături de cea a lui Petru de Bălți, Mitropolitul Basarabiei, conducătorul Bisericii Ortodoxe Române de peste Prut, afiliată Patriarhiei de la București. Prezența Mitropolitului subordonat Patriarhului Alexei constituie un semnal clar din partea Moscovei. Ea survine după ce, în ianuarie, la Ierusalim, Teoctist și Alexei al II-lea al Rusiei au avut o îndelungată întrevedere.

În cuvântul adresat ieri credincioșilor, Patriarhul a mulțumit pentru urări și binecuvântându-i, P. F. Teoctist s-a arătat recunoscător părinților săi pentru că l-au îndreptat pe drumul credinței, dar și părinților duhovnicești pe care i-a avut de-a lungul vieții sale monahale. Patriarhul și-a adus aminte de marea durere pe care a simțit-o atunci când a fost învinuit de demolarea bisericilor pe vremea comuniștilor și le-a reamintit celor prezenți că a fost atunci un moment în care a vrut să se retragă din fruntea Bisericii, "dar Dumnezeu a vrut altfel". În cuvântul său, P. F. Teoctist i-a îndemnat pe români la "salvarea unității neamului", la răbdare și înțelepciune de care este nevoie pentru a trece de "zile grele". Poporul român este vrednic să traiască în rândul Europei, chiar dacă, uneori, Europa este în contradicție cu valorile ortodoxiei românești, a mai spus Patriarhul. În mesajul său, președintele Emil Constantinescu i-a transmis șefului B. O. R. sănătate și putere "pentru a păstori cu înțelepciune comunitatea ortodoxă românească", considerând biserica ortodoxă drept o "sursă de armonie socială". Societatea Română de Radiodifuziune i-a acordat sărbătoritului placheta omagială și medalia de argint aurit pentru "rolul excepțional în promovarea moralei creștine" și pentru "deosebita deschidere ecumenică" în scopul refacerii unității creștine.

Au ținut să-l felicite pe Patriarh, Nunțiul Papal, Jean-Claude Perisset, Arhiepiscopul Mitropolit Romano-Catolic de București, Î. P. S. Ioan Robu, Arhimandritul Zareh Baronian, șeful Bisericii Armene din România, Mitropolitul Grigorie de Târnovo, părintele Constantin din partea Arhiepiscopului Hristodoulos al Atenei, președintele Institutului Romano-Catolic pentru bisericile Orientale din Regensburg (Germania), Albert Rauch, alături de membrii Sfântului Sinod al B. O. R.

RĂZVAN MATEESCU

("ZIUA" - 8 febr. 2000)

IERI, LA ÎMPLINIREA VÂRSTEI DE 85 DE ANI, PATRIARHUL TEOCTIST A PRIMIT ÎN DAR UN VOLUM OMAGIAL

Ieri, Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române a împlinit venerabila vârstă de 85 de ani. Patriarhul Teoctist și-a început ziua de ieri cu o slujbă de resfințire a paraclisului Palatului Patriarhal, după încheierea lucrărilor de restaurare. În continuare, a oficiat Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală, în prezența unor înalți ierarhi ai Sfântului Sinod, preoți și credincioși. Prea Fericitul Părinte a primit un volum omagial, ca dar din partea Sfântului Sinod, la împlinirea vârstei de 85 de ani, și a oferit cu acest prilej, o scurtă recepție la Palatul Patriarhal. Patriarhul Teoctist și-a încheiat ziua cinând cu bătrânii Căminului "Radu Vodă" din București.

("ROMÂNIA LIBERĂ" - 8 febr. 2000)

SUTE DE CREDINCIOȘI L-AU SĂRBĂTORIT PE P.F. TEOCTIST

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a început ziua nașterii sale printr-o slujbă de resfințire a Sfântului Altar al Paraclisului Patriarhal, loc liturgic de rugăciune înaintea unor decizii importante din viața Bisericii noastre, loc de reculegere în momente de cumpănă. A urmat apoi Sfânta Liturghie celebrată de Pătriarh, înconjurat de Sfântul Sinod. Î. P. S. Daniil al Moldovei a mulțumit Prea Fericitului în numele clerului, al credincioșilor pentru felul în care a cultivat "darul vieții" și l-a făcut "ofrandă sfântă". La slujba ortodoxă a participat și reprezentantul Bisericii Catolice, monseniorul Jean Claude Perisset. După slujbă, la Palatul Patriarhal, consilierul prezidențial pentru Culte i-a transmis P. F. Teoctist din partea președintelui Emil Constantinescu "multă sănătate, putere de muncă și spor în strădania de a păstori comunitatea B. O. R, căreia îi sunteți Întâistător". În cuvântul de încheiere, P. F. Părinte Teoctist a subliniat momentele de bucurie și speranță, dar și încercările prin care a trecut în viață. Amintind de perioada de dinainte de '89, în care furia și ateismul comuniștilor s-a îndreptat către demolarea bisericilor, Patriarhul a declarat: "N-am cutezat să spun că așa am găsit sau că așa s-au petrecut lucrurile încă înainte de a veni eu în fruntea Bisericii". Patriarhul Teoctist a deplâns acea perioadă, considerând că: "Nu vreau să mă dezvinovățesc de demolarea atâtor biserici, dar am încercat să le răscumpăr prin noi ctitorii și consolidări ale unor valoroase lăcașuri ale lui Dumnezeu". A urmat, apoi, o scurtă recepție oferită de Prea Fericitul Părinte oaspeților care l-au felicitat, urmând ca în cursul serii să ia cina la căminul de bătrâni "Radu Vodă" din Capitală.

EMA CÂRCIUMARU

("CRONICA ROMÂNĂ" - 8 febr. 2000)

PREA FERICITUL PATRIARH TEOCTIST, LA 85 DE ANI

7 februarie 1915 – S-a născut în satul Tocileni, județul Botoșani, din părinții Dumitru și Marghioala Arăpașu, ca al zecelea din cei unsprezece copii ai acestora. A primit la botez numele de Toader.

1921–1927 – A urmat școala primară în satul natal.

1928, Duminica Tomei – A intrat, ca frate, la schitul Sihăstria Voronei, județul Botoșani, aparținând de Mănăstirea Vorona din același județ.

14 septembrie 1931 – A fost primit în rândul fraților – elevi ai Seminarului monahal din Mănăstirea Neamț.

1932–1940 – A fost admis și a urmat cursurile Seminarului Teologic special pentru monahi din Mănăstirea Cernica, de lângă București, obținând diploma de seminar.

6 august 1935 (Schimbarea la Față) – A depus voturile monahale la Mănăstirea Bistrița – Neamț, primind numele de Teoctist.

4 ianuarie 1937 – la recomandarea conducerii Mănăstirii Bistrița, Mitropolitul Nicodim al Moldovei, aprobă hirotonirea monahului Teoctist în treapta de ierodiacon. A fost hirotonit de către arhiepiscopul Ilarișon Băcăoanul, în biserica Precista din Roman, pe seama Mănăstirii Bistrița.

1940–1944 – a urmat cursurile Facultății de Teologie a Universității din București, în timpul studiilor locuind în căminul de la Mănăstirea Antim și în internatul teologic de la Mănăstirea Radu Vodă. În această perioadă a fost rânduit, de Patriarhul Nicodim, în diferite ascultări în cadrul Arhiepiscopiei Bucureștilor, și apoi în postul de diacon la Catedrala Sfintei Patriarhii.

1945 – A fost proclamat licențiat în Teologie, primind calificativul "Magna cum laudae" pentru lucrarea susținută în cadrul Catedrei de Liturgică, sub conducerea preotului profesor dr. Petre Vintilescu.

1 martie 1945 – La cererea sa, a fost transferat în postul de preot al Catedralei Mitropolitane din Iași, de către Mitropolitul Irineu Mihălcescu.

25 martie 1945 (Buna-Vestire) – A fost hirotonit ieromonah (Moglan), Arhiepiscop vicar al Mitropoliei Moldovei, slujind zilnic la Catedrală și îndeplinind diferite activități de reprezentare a Bisericii.

Martie 1946–1950 – La Iași a îndeplinit, pe rând, funcțiile de Mare eclesiarh al Catedralei Mitropolitane, Exarh al mănăstirilor, iar din anul 1948 a ocupat postul de Vicar administrativ al Mitropoliei, fiind ridicat la rangul de Arhimandrit. În vara anului 1947, în vreme de mare secetă, i s-a încredințat conducerea pelerinajului cu moaștele Sfintei Cuvioase Parascheva, la cererea credincioșilor, pentru ploaie și pace sufletească, înălțându-se rugăciuni zilnice în perioada 27 mai – 10 august în satele și orașele din județele Iași, Roman, Bacău, Neamț și Fălțiceni, distribuind zilnic ajutoare căminelor de orfani, realizate din contribuțiile credincioșilor.

1946 – 1947 – A urmat cursurile Facultății de Litere și Filosofie la Universitatea din Iași.

28 februarie 1950 – La propunerea Patriarhului Justinian, a fost ales de către Sfântul Sinod în postul vacant de Episcop Vicar al Patriarhiei cu titlul de Botoșăneanul, fiind examinat canonic de Comisia canonică-juridică a Sfântului Sinod sub președinția Mitropolitului Ardealului Dr. Nicolae Bălan.

5 martie 1950 – A fost hirotonit în treapta arhieriei, în Catedrala Sfântul Spiridon–Nou din București, de către Patriarhul Justinian, Mitropolitul Firmilian al Olteniei și Episcopul Chesanie al Dunării de Jos.

1950–1954 – A funcționat ca Rector al Institutului Teologic de Grad Universitar din București, având în același timp și atribuțiile de Secretar al Sfântului Sinod și de Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

28 iulie 1962 – A fost ales de către Colegiul Electoral Bisericesc în postul de Episcop al Aradului, Ienopolei și Hălmagiului și instalat duminică, 16 septembrie 1962, de către Î. P. S. Dr. Nicolae – Corneanul Mitropolitul Banatului.

În aprilie 1963 – Congresul Episcopiei Ortodoxe din America și Canada, l-a ales în postul de Episcop, devenit vacant prin decesul episcopului Andrei Moldoveanu. Sfântul Sinod a aprobat alegerea și i-a acordat rangul de Arhiepiscop. Din cauza neacordării vizei, n-a putut lua în primire conducerea efectivă a Episcopiei Române din Statele Unite ale Americii și Canada, fiind însă consi-

derat suplinitor al acestei Eparhii până la alegerea Î. P. S. Arhiepiscop Victorin. Ca episcop al Aradului a avut sub jurisdicție vicariatul de la Gyula și două protopopiate din Banatul Sârbesc.

În 1969– dec. 1970 – A suplinit Episcopia Ortodoxă Română a Oradei.

28 ianuarie 1973 – A fost ales de către Colegiul Electoral Bisericesc Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei și instalat de Prea Fericitul Patriarh Justinian duminică, 25 februarie 1973, în Catedrala Mitropolitană Sfântul Dumitru din Craiova.

25 septembrie 1977 – A fost ales de Colegiul Electoral Bisericesc în postul de Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Sucevei. A fost instalat duminică, 12 octombrie 1977, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian. Din iulie 1980 până în ianuarie 1982 a suplinit și postul de Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al Transilvaniei.

9 noiembrie 1986 – De la 31 iulie și până la 9 noiembrie 1986, a suplinit postul de Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

La 9 noiembrie, Colegiul Electoral Bisericesc l-a ales în demnitatea de Patriarh. A fost instalat în Catedrala Sfintei Patriarhii de către Mitropoliții și Episcopii țării, în prezența Patriarhilor Ierusalimului și Bulgariei, a reprezentanților tuturor Bisericilor Ortodoxe surori, a Bisericii Romano-Catolice, Bisericii Anglicane, ai Bisericilor Protestante, a reprezentanților forurilor mondiale creștine, precum și a reprezentanților forurilor de stat, la 19 noiembrie 1986.

X – În toți acești ani de slujire s-au înscris și unele modeste împliniri și sporuri pe tărâm gospodăresc, al restaurării monumentelor istorice și al zidirilor de biserici și mănăstiri. Unele din ele sunt consemnate în dările de seamă anuale, aflate în arhivele eparhiilor păstorite sau în cuvântările ocazionale ale ierarhilor sau ale unor colaboratori, publicate în revistele bisericești.

Din același prinos al râvnei au izvorât și multe pagini scrise, înfripate unele încă de pe băncile studenției - presărate în buletine și reviste eparhiale sub formă de reportaje, meditații, însemnări, cuvântări și studii, iar altele au fost preparate, la îndemnul colaboratorilor și rânduite pentru tipar.

Distincții și decorații – i s-au conferit nenumărate ordine și distincții bisericești de către Patriarhiile Antiohiei, Ierusalimului, Moscovei, Serbiei și de către Arhiepiscopiile Greciei, Ciprului, Cehoslovaciei, Finlandei, precum și de către Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea (în 1989). Din partea Statului Român, a primit Ordinul Steaua României în grad de mare Cruce, în mai 1999.

A făcut parte sau a condus delegații bisericești la Ierusalim, în Armenia, Rusia, Bulgaria, Serbia, Ungaria, Austria, Germania, Franța, Finlanda, Suedia, Canada, Statele Unite ale Americii, (Turcia) Constantinopol, India, Grecia, Italia (Vatican, 1989), Elveția, Siria și Venezuela.

Ca Patriarh a vizitat Patriarhiile Constantinopolului, Greciei și Bulgariei, precum și Bisericile din Armenia, India, Ungaria, Suedia și Austria.

– A participat activ la lucrările forurilor ecumenice: Consiliul Mondial al Bisericilor și Conferința Bisericilor Europene, în calitate de membru ales sau de reprezentant al Bisericii Ortodoxe Române, precum și la dialogurile teologice cu Biserica Anglicană și cu Bisericile Evanghelice din Germania.

– A inițiat prima întâlnire istorică dintre un Papă și un Patriarh al Lumii Ortodoxe, invitându-l pe Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea în România (7 mai 1999).

– A inițiat multe contacte fructuoase cu personalități marcante ale vieții contemporane, Întâistătători ai Bisericilor Ortodoxe surori, șefi ai altor Biserici Creștine, șefi de stat și de guvern, amplificând relațiile internaționale ale Bisericii Ortodoxe Române și conferind Bisericii noastre prestigiu și demnitate atât pe plan intern, cât și pe plan internațional.

– A fost premiat de Academia Română, în 1992, pentru tipărirea în 1988 a ediției jubiliare a Bibliei de la București, din 1688.

– La 2 iunie 1995 a primit titlul academic de *Doctor Honoris Causa* al Universității din Oradea.

– La 25 octombrie 1996 i s-a conferit titlul de *Doctor Honoris Causa* al Universității din București.

– La 28 mai 1999 i s-a conferit titlul de *Doctor Honoris Causa* al Universității din Pitești.

Activitate editorială și publicistică:

– A reorganizat și promovat, de-a lungul anilor și în toate eparhiile păstorite, activitatea editorială bisericească. A publicat în revistele bisericești articole, însemnări, predici, meditații, studii și documente.

A publicat monografiile:

– "Mitropolitul Iacob Putneanul", cu o ediție în limba engleză.

– "Sfântul Vasile cel Mare în evlavia credincioșilor ortodocși români".

– "Mitropolitul Dosoftei, ctitor al limbajului liturgic românesc".

A editat în transliterare:

– "Dumnezeiasca Liturghie" a Mitropolitului Dosoftei (1679), Iași (1980).

– A tipărit ediția jubiliară din 1988 a "Bibliei de la București" (1688), cu un amplu cuvânt introductiv intitulat: "Mitropolitul Dosoftei, ctitor al limbajului liturgic românesc".

("ROMÂNIA EROICĂ" - 8 febr. 2000)

5 MARTIE 2000

Sărbătorirea a 50 de ani de arhierie a P. F. Părinte Patriarh Teoctist

A. CUVÂNTĂRI OMAGIALE

50 DE ANI DE ARHIERIE – O VIAȚĂ DE DUMNEZEU BINECUVÂNTATĂ

Între evenimentele deosebite care au marcat anul mântuirii 2000, multe prilejuate de sărbătorirea în chip strălucit a celor două milenii care s-au scurs de la Nașterea după trup a Fiului lui Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Biserica Ortodoxă Română a consemnat cu slove de aur, în cronicile-i bătrâne, două momente cu totul speciale din viața Întâistătorului ei, Prea Fericitul Părinte Teoctist, și anume: împlinirea patriarhalei vârste de 85 de ani (7 februarie) și a 50 de ani de slujire arhierescă în ogorul Domnului (5 martie). Cifre rotunde, pe care puțini au fericirea să le atingă și să le simtă mireasma împlinirilor. Binevoit-a însă Dumnezeu, în nemărginita Sa iubire față de cei ce-L iubesc pe El, ca astfel să-l răsplătească pe credinciosul Său slujitor, arhierul Teoctist, hărăzindu-i viață îndelungată cu sănătate, roade bogate și bucuria de a-și vedea pe fiii săi sufletești, "ca pe niște mlădițe tinere de măslin împrejurul mesei sale".

Fără îndoială, cele două momente aniversare din viața patriarhului țării, intrate deja în tradiția noastră bisericească și națională ca momente aniversare ale Bisericii înseși, au fost serbate după cuviință, an de an, după 1986 – data urcării pe tronul patriarhal a Prea Fericitului Părinte Teoctist. Dar poate că niciodată ele n-au fost împodobite cu atâta măreție și strălucire ca în acest an, când întreaga creștinătate trăiește plener bucuria duhovnicească a Întrupării Fiului lui Dumnezeu, Cel care, punând vremurile și timpul sub stăpânirea Sa, a sfințit istoria și lumea prin transformarea lor în Împărăția lui Dumnezeu.

În ziua de duminică, 5 martie, biserica Sf. Spiridon-Nou din București, în care Prea Fericitul Părinte Teoctist primea, în urmă cu cinci decenii, hirotonia într-un arhieru din mâinile prea sfințite ale vrednicului de pomenire patriarh Justinian Marina, ale mitropolitului Olteniei Firmilian Marin și ale episcopului Chesarie Păunescu al Dunării de Jos, s-a dovedit încă o dată a fi neîncăpătoare pentru mulțimea impresionantă de clerici, monahi și credincioși, veniți de aproape sau de departe, ca să înalțe lui Dumnezeu rugăciuni de laudă și mulțumire pentru darurile Sale cele bogate cu care l-a binecuvântat pe patriarhul lor în cei 50 de ani de slujire arhierescă la altarul sfânt al Bisericii străbune și neamului nostru românesc.

Înconjurat de colaboratorii săi de la Administrația Patriarhală și Arhiepiscopia Bucureștilor – Prea Sfințiții Arhieriei vicari, consilieri, protopopi, profesori, preoți, studenți și credincioși – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, însoțit de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Iacobos de Laodiceea, delegatul Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic, sosit anume la București pentru a participa la acest popas sărbătoresc, a pornit cu mare alai de la reședința patriarhală, în dangătul clopotelor și sunetele armonioase ale cântărilor bisericești, interpretate parcă mai frumos ca niciodată de protopsalții Sfintei Catedrale, îndreptându-se spre lăcașul Sfântului Spiridon-Nou, unde mulțimea de credincioși și corala bisericii l-au întâmpinat cu flori, cântându-i, după datină, imnul patriarhal.

La Sfânta Liturghie, alături de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și distinsul oaspete din partea Tronului Ecumenic, a slujit un impresionant sobor de ierarhi ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, alcătuit din I. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, I. P. S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei, I. P. S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei, P. S. Episcop Gherasim al Râmnicului, P. S. Episcop Epifanie al Buzăului, P. S. Episcop Calinic al Argeșului, P. S. Episcop Casian al Dunării de Jos, P. S. Episcop Timotei al Aradului, P. S. Episcop Sofronie al Ungariei, precum și Prea Sfințiții Episcopi Vicari Patriarhali Teofan Sinaitul și Vincențiu Ploieșteanul și P. S. Teodosie Snagoveanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

După citirea pericopei evanghelice din această duminică (Matei 25, 31-46), I. P. S. Iacobos de Laodiceea, la invitația Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a rostit un frumos cuvânt de învățătură despre însemnătatea zilei festive a Întâistătorului Bisericii noastre, pe care-l numea sugestiv "îngerul Bisericii Ortodoxe Române", spunând următoarele:

*Prea Fericite Părinte Patriarh,
Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Ierarhi,
Distinși reprezentanți ai autorităților de stat,
Popor binecuvântat de Dumnezeu,*

"Cu prilejul împlinirii a 50 de ani de slujire arhierescă de către Prea Fericitul Părinte Întâistător al Sfintei Biserici Ortodoxe a României, vrednic continuator al tradițiilor și idealurilor creștine, Patriarhia Ecumenică și Prea Cinstitul ei Întâistător se bucură astăzi cu bucurie mare, slăvesc și mulțumesc lui Dumnezeu, Care întotdeauna a luminat și luminează, iată, de 50 de ani încheiați, tronul patriarhal al Bisericii din România.

Participarea Patriarhiei Ecumenice la această binecuvântată sărbătoare a fost încredințată smereniei mele doar ca reprezentant al Sanctității Sale, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu, care, deși, cu trupul nu este în mijlocul nostru, cu duhul și cu inima însă este prezent astăzi, aici.

Într-adevăr, Patriarhul Ecumenic este prezent, trăiește și serbează împreună cu noi acest moment solemn, atât pentru faptul că cel cinstit acum, P. F. Părinte și Întâistător între ierarhi Teoctist este vrednic de această cinstire frățescă deosebită, cât mai ales pentru că P. F. Sa a fost totdeauna un bun sfetnic, însoțitor și neprețuit colaborator al Patriarhiei Ecumenice, în inițiativele interortodoxe și interbisericești pe care le-a luat, ca și în celelalte îndatoriri sfinte ale sale.

Este așadar întru totul vrednic de cinstirile care I se aduc Întâistătorului și îngerului Bisericii României, deoarece în lunga și rodnică sa slujire arhierescă, a fost totdeauna cu luare aminte și a trăit intens cuvintele din Apocalipsă referitoare la îngerul Bisericii Smirnei: "Nu te teme de cele ce ai să pătimești... Fii credincios până la moarte și îți voi da cununa vieții" (Apoc. II, 10).

Slujirea arhierescă a P. F. Părinte Patriarh al României începe în 1950. Prin urmare, astăzi, în zorii unui nou mileniu, suntem îndreptățiți să afirmăm că Prea Fericitul sărbătorește o jumătate de secol de activitate arhierescă luminoasă și binecuvântată în cuvinte și fapte, activitate care a însemnat pentru toți o luptă truditore, dar și biruitoare, în diferite eparhii ale Bisericii Române.

50 de ani reprezintă o viață întreagă. În cazul P. F. Părinte însă, nu este vorba pur și simplu de o perioadă îndelungată de activitate, ci de o viață arhierescă cu adevărat binecuvântată de Dumnezeu; viață rodnică și bogată în fapte de iubire și facere de bine; viață plină de jertfe și lupte neobosite pentru slava Bisericii și a evlaviosului popor român.

Credem că nu este o exagerare dacă vom spune că activitatea atât de rodnică și variată a P. F. Părinte Teoctist al României, în toate sectoarele vieții bisericești, amintește de iluștrii și marii Ierarhi ai Bisericii noastre, a căror grijă pastorală nu se limita doar la hotarele lor eparhiale, ci se extindea la tot omul și, în sens mai larg, la misiunea Bisericii în această lume.

Este îndeobște recunoscut faptul că lucrarea socială și interbisericească variată a P. F. Părinte, atât ca Arhiepiscop și Mitropolit, cât și ca Patriarh al României, a fost într-adevăr admirabilă, încât merită să fie numit nu numai Teoctist (cel zidit de Dumnezeu), ci și Teofilact (cel păzit de Dumnezeu) sau Teolept (cel primit de Dumnezeu) sau Teotim (cinstitor de Dumnezeu).

Prea Fericirea Voastră,

Acum, la sfârșit și început de mileniu, Dumnezeiasca Pronie V-a rezervat P. F. Voastre aici, în România, privilegiul de a ține sus mărețul stindard al misiunii creștine și activității bisericești; mergeți, așadar, pe acest drum, oricât de accidentat și anevoios ar fi el, și evlaviosul popor român Vă va urma; Vă va urma fiecare credincios, purtându-și crucea după puterile sale. Chiar dacă acest drum ce se întredeschide s-ar transforma într-o Golgotă a secolului XXI, nimeni nu se va înfricoșa, ci va cânta și va striga cu glas mare: "Aceasta este biruința care a biruit lumea – credința noastră".

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu, împreună cu credinciosul popor român, înalță astăzi lui Dumnezeu cel în Treime închinat slavă, laudă și mulțumire pentru activitatea rodnică și binecuvântată depusă până acum de către P. F. Voastră și Vă dorește din toată inima ca Dumnezeiescul Har să Vă țină deplin sănătos, îndelungat în zile și pururea treaz spre priveghere, pentru continuarea luptei de afirmare a Bisericii și în noul mileniu, spre slava lui Dumnezeu. Amin".

Profund emoționat de cuvintele I.P.S. Iacobos, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a mulțumit oaspetelui străin pentru participarea la Sfânta Liturghie și pentru urările adresate, după care, plecând de la mesajul Evangheliei

Mântuitorului Iisus Hristos din Duminica Înfricoșatei Judecăți, a împărtășit credincioșilor următoarele cuvinte de zidire sufletească:

*Iubite Părinte Mitropolit Iacobos,
Înalți Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Iubiții mei fii și fiice duhovnicești,*

"În această sfântă Duminică, a intrării în Postul cel Mare al Sfințelor Paști, Sf. Evanghelist Matei ne redă în mod limpede cuvintele Mântuitorului Iisus Hristos despre Înfricoșata Judecată, când "unii vor merge la pedeapsă veșnică, iar alții la viață veșnică" (Mat. 25, 46). Este firesc ca Sf. Evanghelie să stăruie asupra valorii vieții pământești întru dobândirea vieții celei veșnice. Dintotdeauna omul s-a întrebat mereu: De unde vine viața și care este scopul ei pe pământ? Care sunt criteriile vredniciei noastre și ce se întâmplă cu sufletul după moarte? Când vine ziua judecății din urmă, pe care mulți o talmăcesc în fel și chip și nimeni n-o cunoaște? Stăpân desăvârșit al sufletului omenesc, frământat de crize de tot felul, Domnul Iisus Hristos răspunde clar neliniștii noastre, cum ați auzit din Sf. Evanghelie de astăzi, arătându-ne ce trebuie să facem ca să moștenim Împărăția lui Dumnezeu. De aceea, Biserica face totul ca să-i ajute pe credincioși să meargă pe calea mântuirii și să nu se lase prinși în capcanele unor false răspunsuri cu privire la rostul vieții pe pământ.

Am ascultat cu multă atenție cuvântul I. P. S. Mitropolit Iacobos de Laodiceea, delegatul Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic, care, din dragoste și prețuire față de Biserica noastră, a venit până aici special pentru însemnătatea acestei zile. Parcă ne aflăm în cer, înțelegând cât este de sfântă și mântuitoare comuniunea noastră ortodoxă. În timpul acestei cuvântări atât de pătrunzătoare, gândul mi-a zburat la felul cum se îndeplinesc cuvintele unei rugăciuni care se rostește la slujba de dimineață: "În Biserica slavei Tale stând, în cer a sta ni se pare, Născătoare de Dumnezeu... deschide nouă ușa milei Tale".

Bucuria mea cu atât este mai deplină, cu cât în jurul și în fața mea se află membri ai Sf. Sinod, în frunte cu I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, părinți profesori de la școlile de teologie, reprezentanți ai unor eparhii din țară, dumneavoastră, credincioșii de aici și cei ce ne ascultă în aceste clipe. Privind această măreție, mă gândesc cât de minunată este credința noastră ortodoxă. În ea găsim împlinirea ființei noastre, atât la necazuri, cât și la bucurii. Omul nu poate să trăiască singur, ci împreună cu ceilalți. Iată și noi, astăzi, suntem aici în binecuvântarea Întâistătătorului Ortodoxiei noastre, Sanctitatea Sa Bartolomeu I, care de multe ori ne-a vizitat țara, a sfințit biserici și paraclise, a binecuvântat prunci și tineri, a mângâiat bolnavi și suferinzi și a pășit în mănăstirile noastre ortodoxe.

Sunt copleșit de emoție ca în fața unei descoperiri dumnezeiești, auzind cum Mântuitorul Iisus Hristos ne cheamă să-I dăm un pahar cu apă, să-L cercetăm în închisoare, să-L descoperim între cei săraci, între cei marginalizați, între cei bolnavi și suferinzi. Unii dintre noi, deși ne arătăm sănătoși trupește, suntem bolnavi sufletește și avem nevoie de doctor, care este Însuși Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Să-L urmăm, potrivit învățaturii Lui, căci Îl vom afla pretutindeni, dacă Îl căutăm. Așa a și făcut Biserica noastră dintotdeauna, dar mai cu seamă din 1990

încoace. În aceste clipe, preoții noștri se află slujind în spitale, penitenciare, se roagă la căpătâiul bolnavilor, în căminele de bătrâni și în orfelinate. Ce misiune frumoasă este slujirea preoțească și ce însemnată este lucrarea aceasta pe care Biserica noastră nu o putea desfășura înainte de 1989!

Prezența I.P.S. Mitropolit Iacobos de Laodiceea, care ne-a împărtășit dragostea și prețuirea Sanctității Sale Bartolomeu I, arată plinătatea vieții ortodoxe, frumusețea ei, ce se revarsă îndeosebi la dumnezeiasca Liturghie. În cuvintele adresate nouă tuturor, descifrăm vrednicia, râvna și evlavia credincioșilor și preoților Bisericii Ortodoxe Române. Aceștia au slujit și au înălțat Biserica noastră. Ei ridică și acum mănăstiri și ctitoresc biserici, adevărate opere de artă și izvoare de sfințenie. Ei l-au întâmpinat pe Sanctitatea Sa Patriarhul Bartolomeu I aici, la București, în Moldova, la Iași, la Neamț, în Transilvania, la Cluj, la Râmeț. Ei l-au primit pe regretatul patriarh al Alexandriei, Partenie, la Râmnicu Vâlcea, la Curtea de Argeș, apoi la Miercurea Ciuc, când l-am instalat pe primul păstor al episcopiei Covasnei și Hargitei. Ei, așadar, credincioșii și preoțimea sunt mângâierea noastră. Menționând în repetate rânduri vrednicia tuturor fiilor și fiicelor Bisericii noastre, le atribui admirativ frumoasa metaforă din epistola către Diognet din sec. al II-lea, susținând că ei sunt sufletul Ortodoxiei românești.

De aceea, I. P. S. Voastră, în numele acestor credincioși și a celor care în aceste clipe ne ascultă la radio, vă mulțumesc cu adâncă recunoștință și rog pe Bunul Dumnezeu să ne ajute să continuăm și să sporim lucrarea noastră. Nădăjduiesc că aceste cuvinte de astăzi vor avea darul picăturii de rouă binecuvântată din dimineața de primăvară, care dă plantelor putere de creștere și de rodire.

Așa suntem și noi, cei din România, cler și popor. Avem nevoie din când în când de o asemenea picătură binecuvântată, care vine de la Tronul Ecumenic al Ortodoxiei noastre. Vă mulțumim I. P. S. Părinte pentru prezență și pentru cuvânt, și așezăm la inima noastră, a credincioșilor și a preoților Bisericii noastre, aceste gânduri de cinstire nu numai a smeritei mele persoane care, acum 50 de ani, în acest altar primeam darul arhieriei din binecuvântatele mâini ale pururea pomenitului patriarh Justinian Marina, înconjurat de mitropolitul Firmilian al Olteniei și de episcopul Chesariu Păunescu al Dunării de Jos; aceștia doi din urmă fiindu-mi profesori și părinți sufletești, de studii, iar patriarhul Justinian, Părinte cu adevărat duhovnicesc, care m-a smuls aproape din rândul clerului monahal și m-a așezat în slujirea arhierescă, chiar în acest altar.

Rugăciunea mea se îndreaptă acum plină de recunoștință către Bunul Dumnezeu, ca El să ne binecuvânteze lucrarea și strădaniile, spre slava Mântuitorului Iisus Hristos, a Bisericii Sale, a Ortodoxiei și a neamului nostru românesc. Amin!".

La sfârșitul Sfintei Liturghii, I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, adresându-se Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a susținut o adevărată prelegere de teologie cu privire la Sfânta Taină a Hirotoniei, scoțând în evidență darurile și responsabilitatea înaltei trepte a arhieriei, precum și modul în care Prea Fericirea Sa a înmulțit aceste daruri în toate eparhiile păstorite în cele cinci decenii de slujire arhierescă. Apoi, Înalt Prea Sfinția Sa a oferit Prea Fericirii Sale, din partea Sfântului Sinod, a clerului și credincioșilor Bisericii noastre, o frumoasă icoană pictată reprezentând pe Mântuitorul Iisus Hristos

Arhiereu, care să-i amintească pururea de binecuvântarea dumnezeiască revărsată din belșug asupra sa. Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Daniel a spus:

*Prea Fericirea Voastră,
Înalț Prea Sfințite Mitropolit Iacobos,
Prea Sfințiile Voastre,
Prea Cucernici și Prea Cuvioși Părinți,
Iubiți credincioși și credincioase,*

"Ziua de astăzi este o zi deosebit de însemnată, atât pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, cât și pentru întreaga Biserică Ortodoxă Română, și pentru Ortodoxie în general, pentru că toți episcopii ortodocși fac parte deodată dintr-o Biserică locală sau națională și din Biserică universală, din Biserică Ortodoxă Ecumenică din lumea întreagă. De aceea, ziua de serbare a hirotoniei fiecărui episcop ortodox are o semnificație pentru întreaga Biserică adevărată a lui Hristos. Pentru noi, care suntem arhieriei, ziua de astăzi ne privește în mod deosebit pentru că este amintirea arhieriei fiecăruia dintre noi.

În mod cu totul deosebit, astăzi, ne-am adunat aici ca să aducem mulțumire lui Dumnezeu pentru darurile revărsate în lucrarea arhierescă a Întâistătorului Patriarhului Bisericii Ortodoxe Române. Arhieria este treapta cea mai înaltă de slijire în Biserică. Este cea mai intensă reprezentare a Mântuitorului Iisus Hristos, Marele Arhiereu sau Marele Preot Veșnic, cea mai intensă reprezentare a lucrării și prezenței Sale în Biserică. Când S-a înălțat la cer, Mântuitorul a spus: "Iată Eu sunt cu voi în toate zilele până la sfârșitul veacului" (Matei 28, 20).

Ei bine, prezența Lui activă, sfințitoare, mântuitoare, în Biserică, se face în primul rând prin lucrarea arhierescă și preoțească, în general, în Biserică Sa. De aceea, Mântuitorul Iisus Hristos a spus Apostolilor și prin ei urmașilor lor: "Cel ce vă ascultă pe voi pe Mine Mă ascultă și cel ce se leapădă de voi se leapădă de Mine" (Luca 10, 16). Această reprezentare iconică a lucrării lui Hristos în slujitorii Săi este cel mai mare dar pe care Mântuitorul Iisus Hristos l-a lăsat Bisericii Sale. În ziua întâi a Învierii Sale Mântuitorul a dat puterea dumnezeiască, pe care numai Dumnezeu o are, Bisericii Sale prin Apostoli și prin urmașii lor, și anume puterea de a ierta păcatele, puterea de a lega și dezlega, zicând: "Luați Duh Sfânt; cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate și cărora le veți ține, vor fi ținute" (Ioan 20, 22-23).

Cu alte cuvinte, arhieria și preoția, în general, sunt o lucrare în lumea aceasta, dar cu originile în ceruri. Este o lucrare văzută în lumea aceasta, dar nu numai pentru lumea aceasta, ci și pentru împărăția veșnică a lui Dumnezeu. Demnitatea arhieriei, aceea de a reprezenta în lumea aceasta, în mod văzut, lucrarea nevăzută a Mântuitorului Iisus Hristos este o mare răspundere. Putem spune că episcopatul sau arhieria are trei demnități care sunt în același timp trei mari responsabilități: demnitatea și responsabilitatea învățătoarească, demnitatea și responsabilitatea sfințitoare, demnitatea și responsabilitatea pastorală, de conducere a Bisericii. Toate acestea sunt daruri ale lui Dumnezeu, prin care se arată că Biserică este Trupul lui Hristos, nedespărțită de Hristos și este chemată în lumea aceasta să aducă pe oameni la mântuire prin toate aceste trei lucrări. Cuvântul sau noțiunea sau titlul de arhiereu, în Noul Testament, nu-l poartă nici un om decât Mântuitorul

Iisus Hristos. Numai El este numit Arhiereu în epistola către evrei, marele Preot. Taina Lui a fost prefigurată de către marele preot Acohen Hagadol din Vechiul Testament. Mântuitorul Iisus Hristos este numit Marele Preot și anume, Marele Preot Veșnic, căci preoția Lui nu este trecătoare, ci este veșnică pentru că Împărăția Lui este fără de sfârșit. De aceea spunem în Crez "a Cărui împărăție nu va avea sfârșit".

Atunci ne putem întreba, de ce episcopii sunt numiți arhieriei, dacă în Noul Testament numai Hristos este numit Arhiereu? Ei bine, pentru că în scrierile Sf. Apostol Petru, Mântuitorul – Arhiereul veșnic este numit și episcopul sufletelor noastre, tradus la noi cu supraveghetorul sau păzitorul sufletelor noastre. Deci există o identitate între arhierie și episcopat. Foarte timpuriu, în Biserică avem această identificare a titlului de episcop cu titlul de arhiereu. În sec. al III-lea deja, vedem folosit ca echivalent pentru arhiereu cuvântul episcop și pentru episcop cuvântul arhiereu.

Deja la începutul secolului al II-lea, Sfântul Ignatie al Antiohiei spune: "Episcopul ține locul lui Dumnezeu în Biserică, nu ca și când Dumnezeu ar fi absent, ci este icoana văzută a prezenței și lucrării nevăzute a lui Dumnezeu". În altă parte spune: "El este icoana lui Hristos". De aceea nu se poate săvârși Euharistie fără binecuvântarea episcopului; nu se poate face nimic valabil în Biserică fără binecuvântarea episcopului. Acest mare dar, această mare demnitate, și această mare răspundere, care este arhieria sau episcopatul în Biserică, este o binecuvântare a lui Dumnezeu, mai ales când acest dar este cultivat și făcut roditor. Toate sunt daruri de la Dumnezeu, dar oamenii se deosebesc între ei prin modul în care cultivă darurile de la Dumnezeu. Și noi aducem mulțumire lui Dumnezeu pentru darurile revărsate asupra persoanei Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist; îi aducem în același timp felicitări Prea Fericitului, pentru modul în care a înmulțit darurile primite de la Dumnezeu. 50 de ani de arhierie înseamnă 50 de ani de slujire, 50 de ani de responsabilitate neîncetată în fața lui Dumnezeu și a oamenilor; 50 de ani de dăruire de sine pe cea mai înaltă treaptă – demnitatea arhieriei. Dacă ne-am imagina, câtuși de puțin, fără să avem un creion în mână, ce a însemnat responsabilitatea învățătoarească pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist timp de 50 de ani, constatăm foarte repede că aceasta a însemnat mii de predici ținute, zeci de mii de cărți de rugăciune tipărite, peste o sută de mii de Biblii și de Noul Testament tipărite, sute de prefețe, la cărți de rugăciune și la cărți de teologie, mii de pagini de scrieri teologice și duhovnicești, de îndemn la păstrarea credinței strămoșești și promovarea ei strămoșească. Dintre toate aceste lucrări, numai dacă le numărăm, vedem o uriașă dăruire de sine, o imensă jertfelnicie în lucrarea învățătoarească în Biserica lui Hristos din neamul românesc.

În mod deosebit reținem aici, ediția jubiliară a Bibliei de la 1688, la care Prea Fericitul, în mod direct, s-a ostenit ca președinte al Comisiei pentru ediția jubiliară. Mi-aduc aminte în 1988, când s-au aniversat 300 de ani de la apariția Bibliei la București, atmosfera era tensionată – era în timpul perioadei comuniste, la apogeul răutății ei – și, în Aula Facultății de Teologie din București, pe aunci Institut de grad universitar cu multă greutate, a fost totuși serbată aniversarea a 300 de ani de la apariția Bibliei, în limba română, a lui Șerban Cantacuzino – Biblia de la

București. Spre surprinderea autorităților de atunci, nu a fost amintit în prefață nici un cuvânt despre dictatură, despre conducătorii de atunci ai țării. Prea Fericitul, cu multă înțelepciune și cu mult curaj, pentru că era un mare risc, a reușit să redea o ediție jubiliară sfântă, curată, frumoasă, care a concentrat în ea toată frumusețea activității învățătoarești a Prea Fericirii Sale de zeci de ani de arhierie.

Lucrarea sfințitoare sau responsabilitatea în lucrarea sfințitoare a Prea Fericirii Sale se poate descrie pe scurt în sute de biserici sfințite, sute de hirotoniri și mii de antimise sfințite. A fost Episcop vicar aici, la București; nu sfințea Prea Fericirea Sa ca Episcop vicar antimisele, dar ca Episcop la Arad între anii 1962-1971, ca Mitropolit al Olteniei între anii 1973-1977, Mitropolit al Moldovei și Sucevei în 1977-1986 și apoi locțiitor de Mitropolit al Moldovei și ca Patriarh al României a sfințit mii de antimise, pentru miile de biserici care au rămas, totuși, deschise și în care s-au săvârșit Sfintele Taine, chiar în timpul perioadei comuniste. Lucrarea aceasta sfințitoare a fost cu atât mai importantă cu cât era libertate mai puțină, pentru că Prea Fericirea Voastră, dacă socotim bine, din 50 de ani de arhierie, 40 i-ați trăit și ați împlinit lucrări în timpuri grele, în timpuri de mare încercare, de mare jertfelnicie a Bisericii noastre. Lucrarea aceasta sfințitoare s-a arătat prin aceea că, atunci când a venit Revoluția din decembrie 1989, tinerii noștri știau **Tatăl Nostru** și credincioșii noștri pe stradă spuneau **Dumnezeu este cu noi**. Această lucrare sfințitoare în Biserică este tăria demnității poporului nostru, care a păstrat simțul sacralului. Recent am fost în Cehia și am constatat cu mare amărăciune că peste 50% din populație s-a declarat atee și numărul credincioșilor este în scădere. Ei bine, o altă țară trecută prin comunism, România, la recensământul din 1992 s-a constatat că în țara aceasta peste 89% dintre oameni s-au declarat credincioși, ceea ce înseamnă că Biserica s-a străduit din toate puterile să rămână fidelă lui Hristos și să transmită noii generații credința în Hristos.

Lucrarea de pastorație, de conducere a Bisericii, prin acești 50 de ani de arhierie, numai Dumnezeu poate să o descrie în toată bogăția și amploarea ei. Peste tot unde Prea Fericirea Voastră ați fost arhieriu ați adus înnoiri, la Arad de la capela de reședință până la bisericile restaurate și înnoite, iar unele reconstruite cu aprobare de reparație capitală. Același lucru la Mitropolia Olteniei, unde în plin comunism ați construit și Seminarul teologic, care se leagă și el la puterea sau responsabilitatea învățătoarească. Apoi, la Centrul eparhial Iași și, aici, la București – peste tot lucrarea aceasta de conducere a Bisericii a arătat două lucruri: dragostea mare pentru Biserică și înțelepciunea de a găsi în orice context, cât de greu ar fi fost el, soluție pentru problemele urgente ale Bisericii. Acesta este marele dar al lui Dumnezeu pe care-l poate citi numai omul care are inimă curată și ochi duhovnicești: să vezi cum transpare prin cruce puterea Învierii lui Hristos. Ei bine, în anii de patriarhat toate aceste înnoiri și această râvnă, a primit o intensitate deosebită prin opera socială cu binecuvântarea Prea Fericirii Voastre s-au înmulțit școlile de teologie, facultățile, seminariile, școlile post-liceale medicale, școlile de cântăreți, încât astăzi România este țara cu cele mai multe școli teologice din Europa. Cele mai multe facultăți de teologie din lume se află aici, în România, ceea ce înseamnă că avem și vocații, dar avem și o dorință ca în fiecare parohie să avem preot bine pregătit și în fiecare sat, în fiecare cătun, să avem o biserică. Acestea sunt desigur, pe scurt, câteva din enumerările lucrării mari

arhieresti pe care Prea Fericirea Voastră cu ajutorul lui Dumnezeu, cu dragoste multă față de popor, le-ați arătat ca lucrări ale Duhului Sfânt, prin cooperarea, prin sinergia arhierescă, ajutat fiind de Sfântul Sinod.

Aș încheia spunând că această lucrare arhierescă are un specific aparte în viața Prea Fericirii Voastre, și anume, după cum vă cunoaștem noi, ucenicii, și împreună slujitorii din Sinod, sunteți un om din popor, cu o dragoste profundă, nețarmurită pentru popor. Aveți un dar de la Dumnezeu de a intra repede în legătură cu orice om simplu și de a transmite dragostea lui Hristos sub forma unei dragoste părintești, curată, caldă și directă.

Mi-aduc aminte că odată, pe când erați locțiitor de Mitropolit la Iași și Patriarh la București, la Botoșani, când am traversat împreună un parc – atunci eram Consilier la Patriarhie – un grup de elevi, însoțit de o profesoară, a trecut pe lângă Prea Fericirea Voastră și nu au zis nimic de teamă să nu salute un preot. Iar Prea Fericirea Voastră ați luat-o înaintea lor și ați spus "Bună ziua copii" și atunci, rușinați, toți au spus "Bună ziua, părinte". Ușurința aceasta de a intra în contact cu poporul, arată dragostea pe care o aveți față de popor. În al doilea rând, pentru că aveți simțăminte românești profunde și autentice, aveți o deschidere spre universal. Numai românii care sunt cu adevărat autentici români se pot deschide fără teamă, fără dispreț și fără aroganță față de alte Biserici și față de alte popoare. De aceea, această harismă a Prea Fericirii Voastre, acest dar al Duhului Sfânt a fost recunoscut în multe feluri și mai recent, anul trecut de însuși Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea, care ne-a vizitat țara și care rămâne în continuare profund impresionat de bunătatea, de deschiderea, de lumina spiritualității ortodoxe românești, pe care Prea Fericirea Voastră ați arătat-o și pe care a arătat-o întregului popor român, fără teamă de a ne pierde identitatea, fără teama de a ne pierde într-o Europă multiplă; iată că Prea Fericirea Voastră reprezentați în acest sens poporul român.

Ca simbol al prețurii noastre, din partea Sfântului Sinod al Bisericii noastre și din partea tuturor credincioșilor, dorim să vă oferim această icoană, care vă amintește pururea de binecuvântarea Mântuitorului Hristos, Arhiepiscopul Veșnic, dătătorul de lumină și de mântuire pentru noi toți. Întru mulți ani!"

În continuare, I.P.S. Iacobos de Loadiceea a oferit Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, din partea Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic, o candelă de argint, spunând: "Vă rugăm să primiți acest odor și-l păstrați pe El până la a doua Venire a Domnului nostru Iisus Hristos, odată cu urările și rugăciunile noastre ca Bunul Dumnezeu să Vă întărească și să Vă dea viață îndelungată, ca să păstoriți ani mulți de acum înainte, ca patriarh, Biserica lui Hristos din această țară, iar lumina candelii lui Hristos să ne lumineze pe noi toți și în noul mileniu, în misiunea pe care o avem de îndeplinit".

Răspunzând cu mulțumire și recunoștință pentru darurile primite, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a oferit la rândul său Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic, o frumoasă icoană ferecată în argint a Maicii Domnului, lucrată în atelierele Patriarhiei Române, iar Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Iacobos, însemnele arhieresti: engolpionul și crucea. Adresându-se apoi credincioșilor, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a rostit următoarele:

Iubiți Părinți și frați creștini,

"După ce ne-am îndulcit auzul inimilor din înțelepciunea cuvintelor de învățătură ale I.P.S. Mitropolit Iacobos de Laodiceea, solul Sanctității Sale Patriarhul Ecumenic Bartolmeu I, am ascultat sensul Tainei Hirotoniei în viața noastră și a Bisericii, expus cu profunzime teologică de I. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, care, în numele clerului și credincioșilor a prezentat tradiționalele gânduri cu prilejul popasului de astăzi, când se împlinesc cinci decenii de slujire arhierescă în Biserica noastră. Sf. Părinți numesc hirotonia Taina Tainelor Bisericii, pentru că ea continuă și actualizează jertfelnică și mântuitoare a Domnului nostru Iisus Hristos. De acest adevăr se cuvine să fie pătrunsă și viețuirea noastră, fie că slujim Sf. Altar, fie că ne împlinim îndatoririle de credincioși, purtători ai darului dumnezeiesc, împărtășit tuturor prin Tainele Bisericii. Cu nesfârșită recunoștință le mulțumesc înalților ierarhi, care mi-au împărtășit în aceste clipe unice din viață cuvinte și daruri sfinte. Înalt Prea Sfințitul Iacobos, care mi-a oferit o frumoasă candelă din partea Sanctității Sale Bartolomeu I și I. P. S. Daniel, care s-a deplasat din cetatea de scaun a Mitropoliei din Iași, ca purtător de cuvânt al clerului și credincioșilor, spre a da strălucire zilei de astăzi, atât de scumpă ființei mele, dăruindu-mi icoana Domnului Hristos. Atât candela, cât și icoana, prin semnificația lor, sunt de o ființă cu împlinirea înfricoșatei răspunderi arhieresti, la care am fost chemat acum cinci decenii. Înțeleg, așadar, că rostul acestei chemări este de a ține candela arhieriei neîncetat aprinsă și de a păstra în suflet icoana jertfei și învierii Mântuitorului Iisus Hristos.

Sunt recunoscător Bunului Dumnezeu că m-a ajutat să slujesc astăzi Sf. Liturghie în această biserică, având în rugăciunile mele chipurile celor care, acum 50 de ani, mi-au împărtășit harul arhieriei, chiar în acest sfânt lăcaș. Amintirea lor, a celor care m-au hirotonit arhieru – patriarhul de vie memorie, Justinian Marina, înconjurat de mitropolitul Olteniei, Firmilian Marin, fostul meu profesor la seminar, și de episcopul Chesarie Păunescu al Dunării de Jos, directorul seminarului în cei opt ani de studiu, 1932-1940 – am purtat-o mereu în sufletul meu de-a lungul acestor cinci decenii și am urmat aceste sfințite modele de slujire în toată lucrarea mea. Dumnezeu a rânduit, în înțelepciunea Sa, ca după 50 de ani, această biserică, unde am fost sfințit arhieru, să ne primească astăzi atât de frumos, cu credincioși, cu copii și tineret, cu frați ierarhi din Sf. Sinod, cu colaboratori de la Centrul Patriarhal și de la Arhiepiscopia Bucureștilor și cu un cor minunat, corul bisericii, care ne-a înălțat sufletește prin minunatele răspunsuri de la Sf. Liturghie. Făgăduiesc cu adâncă smerenie înaintea lui Dumnezeu și în fața dumneavoastră că voi păstra aprinsă candela slujirii arhieresti și de aici înainte, cutezând a păși în lumina Evangheliei Domnului nostru Iisus Hristos. În fața icoanei Lui îmi plec genunchii, rugându-L ca prin Harul Său să așeze învățătura zilei de astăzi în sufletele și în viața noastră, spre o rodire îmbelșugată în Biserica neamului nostru.

Iubiții mei frați și surori,

Vă doresc tuturor sănătate, pace și mântuire. I.P.S. Iacobos, unul din tinerii ierarhi ai Scaunului Ecumenic, și I.P.S. Daniel, mai tânăr încă, dintre ierarhii Bisericii noastre, le doresc să ajungă cu binecuvântarea dumnezeiască la anii mei de arhierie. Această treaptă însumează și dragostea lui Dumnezeu și vrednicia

poporului credincios, dar împlinite cu statornicia și dăruirea celui ce o slujește. Răspunzând dragostei ce ne-a arătat-o Sanctitatea Sa Bartolomeu I, trimițându-ne această candelă foarte frumoasă, îi oferim prin I.P.S. Iacobos icoana Maicii Domnului, pictată și ferecată în atelierele Patriarhiei Române, cu rugămintea de a-și aduce aminte de noi, de poporul binecredincios român în rugăciunile sale. I.P.S. Mitropolit Iacobos de Laodiceea, care a slujit cu noi astăzi, îi dăruim insignele arhieresti: engolpionul și crucea, pentru a le purta la sfânta și dumnezeiasca slujbă și a ne pomeni la Proskomidie.

Cum știți, seminariile noastre au o mare importanță, prin formarea tinerilor preoți. Între slujitorii de la Sf. Liturghie de astăzi se află și doi părinți tineri, directori de seminar, la București și la Giurgiu, vrednici amândoi să primească în semn de prețuire Crucea Patriarhală. La fel și părintele Marius Cojocaru, noul paroh al acestei biserici, înzestrat cu o voce foarte frumoasă, care a condus până acum parohia Blejoi din județul Prahova. În urma concursului, a fost rânduit să împodobească acest paraclis patriarhal.

Cu aceasta, rog pe Bunul Dumnezeu să ne dăruiască tuturor pace și sănătate, familiilor, copiilor și tineretului țării noastre, mângâiere celor bolnavi și nădejde pentru cei aflați în suferință. La mulți ani!"

În încheiere, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, apreciind activitatea didactică și pastorală a trei preoți tineri din cadrul Arhiepiscopiei Bucureștilor, și anume: Diac. Mihai Aurel și Pr. Nedelea Cărămizaru – directorii Seminariilor Teologice din București și Giurgiu – și Pr. Marius Cojocaru, parohul bisericii Sfântul Spiridon-Nou, le-a acordat înalta distincție a Bisericii Ortodoxe Române, Crucea Patriarhală.

Atmosfera liturgică de rugăciune și comuniune trăită în primele ore ale dimineții în biserica Sfântul Spiridon-Nou s-a prelungit, în după-amiaza aceleiași zile, cu festivitatea de omagiere a Întâistătorului Bisericii noastre Ortodoxe, desfășurată în Rotonda Palatului Patriarhiei. Sute de credincioși, clerici și monahi, profesori, studenți și elevi s-au adunat aici, la acest popas aniversar, pentru a aduce Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist mărturia dragostei și recunoștinței lor pentru înțelepciunea și stăruința cu care Prea Fericirea Sa lucrează, iată, de o jumătate de secol, spre folosul Bisericii și al poporului român. Alături de membri ai Sfântului Sinod, în Aulă au fost prezenți I.P.S. Mitropolit Iacobos de Laodiceea, reprezentantul Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic, și Excelența Sa Jean Claude Périsset, Nunțiul Papal la București. Au participat de asemenea, Președintele României, Dl. Emil Constantinescu, miniștri, senatori și deputați, academicieni, profesori universitari, personalități ale vieții culturale și publice din întreaga țară, precum și reprezentanți ai Corpurilor Diplomatice străine, acreditați la București.

După întâmpinarea Prea Fericitului Părinte Teoctist cu imnul patriarhal cântat de toată suflarea prezentă în sală, corala "Te Deum Laudamus" dirijată de Dl. Prof. Dan Goia a interpretat trei cântări bisericești: *Tatăl nostru*, de I. G. Comănești, *Mărturișiți-vă Domnului*, de Nectarie Schimonahul și *Înoiește-te Ierusalime*, de Gavriil Musicescu, readucând astfel în sufletele ascultătorilor mireasma duhovnicească a psalmodiei creștine ortodoxe.

După ce Prea Sfințitul Episcop Vicar Patriarhal Teofan Sinaitul a prezentat pe scurt principalele etape ale slujirii Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist în cele cinci decenii de slujire arhierescă, I. P. S. Mitropolit Iacobos de Laodiceea a citit următorul mesaj de felicitare adresat Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist de Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic.

Prea Fericite Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Autocefale a României, prea iubit frate în Hristos Dumnezeu și coslujitor al smereniei noastre, Teoctist,

"Cu multă bucurie, Vă felicităm din toată inima, Prea Fericirea Voastră, la împlinirea celor 50 de ani de slujire arhierescă și de Dumnezeu păzită, dintre care cei mai mulți ani, în înalta demnitate de Arhiepiscop al Bucureștilor și Patriarh al României.

Dăm slavă și mulțumire lui Dumnezeu pentru faptul că Prea Fericirea Voastră ați fost ales, ca oarecând Apostolul Petru, să Vi se încredințeze păstoria oilor Sale cuvântătoare într-o perioadă de crâncenă prigoană declanșată împotriva creștinilor ortodocși, într-o vastă regiune a planetei noastre, care include și țara Dumneavoastră. Înțelepciunea și atenția Prea Fericirii Voastre, ca și neîncetatele rugăciuni înălțate către Domnul au păzit într-un mod cu totul special turma ortodoxă a României de multe vătămări și i-au îngăduit să parcurgă această perioadă de criză cu pierderi, pe cât posibil, mai puține.

Fie ca Domnul, Care iubește pe cei ce-L iubesc pe El și dăruiește daruri bogate celor care țin poruncile Sale, să Vă răsplătească, Prea Fericirea Voastră, pentru osteneala pe care ați depus-o pentru cultivarea viei Sale în România, cu lungime de zile, sănătate, colaboratori ascultători și gata de jertfă, turmă cuvântătoare bună, pașnică și iubitoare de Hristos, viață netulburată și cinstită cu dragoste și respect din partea celor pentru care Vă consumați viața, dar mai ales de la Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos, al Cărui har și milă nesfârșită să fie cu Prea Fericirea Voastră în vecii vecilor.

Îmbrățișându-Vă așadar încă o dată, Prea Fericirea Voastră, cu îmbrățișare sfântă, Vă încredințăm de aceleași sentimente de dragoste profundă și cinste deosebită".

† BARTOLOMEU,
Arhiepiscop al Constantinopolului, Nouă Romă și Patriarh Ecumenic

A urmat la tribună Excelența Sa Jean Claude Périsset, Nunțiul Papal la București, care a transmis următorul mesaj de felicitare adresat Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, cu prilejul aniversării a 50 de ani de arhierie, de Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea:

*Prea Fericirii Sale Teoctist,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române*

"Cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la hirotonirea într-un arhieru a Prea Fericirii Voastre, mă alătur în stare de rugăciune Bisericii Ortodoxe a României pentru a Vă adresa cele mai calde urări și cordiale felicitări.

Acum 50 de ani, Duhul Sfânt al Domnului cobora de o manieră cu totul specială pentru a Vă umple de putere, de lumină și de înțelepciune. În aceste zile,

când Prea Fericirea Voastră mulțumește lui Dumnezeu pentru anii de misiune pastorală, vă asigur de urările mele cele mai călduroase. Vă doresc să trăiți acest moment sărbătoresc, recunoscător față de Dumnezeu, în stare de bucurie, care vine din vocația noastră și din misiunea noastră.

Cu sentimentele mele de iubire frățescă,

IOAN PAUL II, PAPĂ AL ROMEI

După prezentarea pieselor corale: **Fie, Doamne, mila Ta spre noi**, de Gheorghe Danga și **Iubi-Te-Voi, Doamne**, de Evghenie Humulescu, a luat cuvântul Dl. Prof. Virgil Cândea, vicepreședintele Academiei Române, care, în mesajul său de felicitare rostit în numele tuturor membrilor acestui înalt for științific românesc, a scos în evidență principalele calități de ierarh ale Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, și anume: obârșia sa țărănească, în sensul cel mai autentic al cuvântului, și experiența de peste 70 de ani de viață monahală, care au făcut din arhiepiscopul Teoctist un mare Cărmuitor al Bisericii lui Hristos din România, atât de greu încercată în ultima jumătate de secol a mileniului al doilea. Domnia sa a spus:

*Prea Fericite Părinte Patriarh,
Domnule Președinte al României,
Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți ierarhi,
Domnilor demnitari,
Domnilor și Doamnelor,*

"Cuvântul ce urmează ar fi trebuit să fie rostit de Președintele Academiei noastre, Dl. Eugen Simion, care din imperative neprevăzute a fost împiedicat să participe la această reuniune sărbătorească. În felul acesta, am și eu mai multe satisfacții. Mai întâi să Vă transmit tuturor salutul Academiei Române, apoi să exprim Prea Fericirii Sale urările calde ale colegilor care au avut bucuria, acum câteva săptămâni, să-l aleagă membru de onoare al celui mai înalt for științific din această țară. Dar, în același timp, să Vă mărturisesc, Prea Fericirea Voastră, dragostea și admirația mea, ca vechi student și, îndrăznesc să spun, ca vechi prieten.

Cincizeci de ani de arhierie ai Patriarhului nostru reprezintă o mare sărbătoare nu numai pentru Prea Fericirea Sa și pentru Biserica Ortodoxă Română, dar, prin coincidențele pe care le voi sublinia îndată, pentru întregul popor român. Cincizeci de ani de arhierie, cincizeci de ani de muncă, de trudă, de împliniri, dar și de înfrângeri, de bucurii rare și de suferințe dese. Cincizeci de ani de lumini și umbre, toate la măsura unui înalt demnitar al Bisericii și al țării.

Am avut până astăzi cinci patriarhi, fiecare cu o distinctă personalitate. Care este aceea a Patriarhului nostru? Căror calități personale datorează dânsul, în primul rând, bogăția de realizări a acestei jumătăți de veac de arhierie? Așa cum îl cunosc de atâția ani, Prea Fericitul Patriarh Teoctist se distinge prin câteva, cu adevărat înalte, calități de ierarh al unei Biserici creștine. Aș spune că cea dintâi este aceea de a se trage din lumea satului. Lumea satului care reprezintă principala și cea mai importantă rezervă de oameni, de creatori și de ctitori ai acestei țări. Lumea satului, evocată în grandoarea ei, în meritele sale sublime, de marii învățați ai noștri, ca Dimitrie Gusti, Liviu Rebreanu sau Lucian Blaga, care, în discursurile lor inaugurale la Academia Română, tocmai despre satul românesc și

despre țăranul român au vorbit. Lumea satului, cu așezarea sa tradițională, cu cuviința sa, cu credința sa, cu tot ceea ce se păstrează bun în transformările din ultimile două secole ale poporului român. Această origine era obligatorie pentru un înalt ierarh, după sciziunea care s-a produs în cultura românească, la începuturile modernizării sale, când tradiția a fost încet împinsă către sat, iar în orașe s-a instalat modernismul și multe pseudo-valori aduse din alte părți. Din acea perioadă, călugăria, preoția, arhieria, dar și mai multe elite ale societății laice și-au avut obârșia în sate. Și faptul acesta, că oamenii care trebuiau să slujească în continuare biserica veneau din acest mediu curat, a reprezentat una din marile șanse ale poporului nostru și explică astăzi atât pietatea poporului român, cât și atașamentul nostru față de tradiția ortodoxă în acest popas milenar.

A doua înaltă șansă a Prea Fericitului Părinte Patriarh, la începutul arhieriei sale, a fost că venea la arhierie după mulți ani de călugărie, de viață mănăstirească. Spuneam că am avut cinci patriarhi. Dintre ei, doi au avut această șansă, adică patriarhul Nicodim, și acum, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist. Distincția dintre cei doi călugări, chemați mai întâi la arhierie și după aceea la cârma Bisericii noastre, o vor face biografii, o vor analiza mai târziu, în liniște, cei care se vor apleca asupra personalității și operei acestor mari ierarhi. Aș vrea să subliniez că, probabil, acestei ucenicii de ani de zile în mănăstire îi datorează Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist virtuțile sale principale pe care i le cunoaștem toți. Mai întâi, îngăduința față de toți, față de colaboratori, de cler, de oameni în general. Iar după îngăduință, răbdarea. Virtuți creștine amândouă, care se dobândesc îndeplinind poruncile: "Răbdă și iartă". Eu însumi l-am văzut adesea dând pildă de îngăduință și răbdare, nu numai față de alții, dar și față de mine, când împrejurările m-au împins să comit vreun gest nepotrivit în raporturile noastre, ca să constat cu câtă eleganță și discreție trecea peste toate, fără să le amintească niciodată.

Viața arhierască a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist coincide cu timpurile de maximă încercare a Bisericii Ortodoxe Române, cu perioada cea mai grea din istoria ei. Biserica noastră, de la înființare, a trecut mai întâi printr-o epocă de aur în care brațele ei seculare, sprijinitorii și apărătorii Bisericii se numeau Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Matei Basarab, Constantin Brâncoveanu. Biserica a cunoscut, începând din secolul al XVIII-lea, o perioadă de marginalizare, care a durat până în secolul XX, pentru ca apoi să intre în robia ei babilonică. Sub dictatura totalitară s-a încercat eliminarea Bisericii dintr-o societate împinsă cu vrăjmășie spre ateism. Robie babilonică de numai 40 de ani și încheiată prin voia lui Dumnezeu, nu prin vrednicia oamenilor. Cu această ultimă perioadă, cea mai grea, coincide arhieria Părintelui nostru Patriarh Teoctist. Ca arhieru-vicar, episcop, mitropolit, apoi patriarh, Prea Fericitul a avut de înfruntat întreagă această epocă. Ceilalți patriarhi, din aceeași vreme, numai parțial. Dânsul a trăit-o în întregime. A băut paharul amarăciunii până la capăt. A rezistat, a întâmpinat ispite și dificultăți despre care nu amintește acum, din aceeași eleganță și discreție, considerând, fără îndoială, că nu este momentul s-o facă, nevrând să acuze pe nimeni. Păstrează o atitudine creștină exemplară în fața unor încercări prin care trec astăzi, ale calomniei, ale minciunii, ale dușmăniei gratuite. Trece peste toate acestea.

Dar Dumnezeu i-a dăruit să rămână la cârma corabiei lui Hristos, Biserica, și la începutul epocii noi, a reșezării Bisericii în locul ei eminent, cuvenit prin demnitate și statornicit prin tradiție în societatea românească. Zece ani au și trecut de

la acest moment de reaşezare a Bisericii. Sărbătoarea de azi a Întâistătorului nostru coincide cu o îndreptăţită evaluare a acestor zece ani, a ceea ce au însemnat ei în istoria Bisericii Ortodoxe Române. Ea cuprinde capitole luminoase, consemnând nepreţuite câştiguri: libertatea deplină a cultului şi a învăţământului teologic; sporul impresionant al cărţilor şi al revistelor ziditoare de suflet, prin abolirea cenzurii; înmulţirea facultăţilor de teologie şi a seminariilor; ctitorii numeroase de biserici şi reactivarea a zeci de mănăstiri şi schituri. Dar mai ales, aceşti zece ani au arătat convingător întregii lumi creştine şi necreştine ce rezerve uriaşe de credinţă erau adunate în minţile şi inimile românilor ortodocşi, insuficient manifestate datorită opreliştilor regimului dictatorial, dar active, puternice, care s-au revărsat spontan, încă din decembrie 1989, peste toată suflarea românească, şi au rodit îndată, îndeosebi în conştiinţa generaţiei tinere, nădejdea şi garanţia societăţii româneşti de mâine.

Biserica, în aceşti zece ani, a fost recunoscută din nou, alături de Armată, ca instituţia cea mai puternică şi stabilă a statului român. Biserica fiind, în acelaşi timp, şi cea mai veche instituţie a ţării noastre. S-a schimbat domnia, s-a schimbat Armata, s-a schimbat învăţământul, s-au schimbat multe, dar Biserica nu; ea a cunoscut o continuitate perfectă din secolul al XIV-lea, secolul întemeierii Țărilor Române, şi până astăzi.

Spuneam că această jumătate de secol de arhierie a avut nu numai lumini, dar şi umbre. Ele au fost de mai multe feluri. Nu ştiu dacă se cuvine să întunec lumina sărbătorii de azi prin evocarea lor. Ele au fost: prelungirea despărţirii între cele două strane ale Creştinătăţii româneşti, asaltul sectant, fenomenul secularizării generale, iar în ultimul plan – spun pe ultimul plan pentru că sunt dificultăţile cele mai uşor de învins, faţă de celelalte – lipsurile materiale cu care se luptă astăzi întreaga suflare românească. Dar avem speranţe. Unul din motive este chiar sărbătoarea de astăzi. Cu un asemenea ierarh la cârma Bisericii, avem dreptul să sperăm. Iată de ce, în numele Academiei Române, care, cum spuneam, are în Prea Fericitul Patriarh Teoctist un distins membru de onoare, urez Întâistătorului Bisericii noastre sănătate şi putere, înţelepciunea şi răbdarea pe care ni le-a arătat şi până astăzi, pentru a ne păstori întru mulţi şi fericiţi ani".

Un călduros mesaj de felicitare a transmis, din partea învăţământului universitar. Dl. Prof. Ioan Mihăilescu, rectorul Universităţii din Bucureşti, în structurile căreia a fost reintegrată, prin osârdua Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, în 1990, Facultatea de Teologie, una din fondatoarele universităţii noastre moderne. Mărturisindu-şi bucuria de a participa la această reuniune sărbătorească închinată Patriarhului României, în persoana căruia vede încorporaţi în chip spiritual pe toţi fii neamului românesc, Domnia sa a spus:

*Prea Fericirea Voastră,
Stimate Domnule Preşedinte al României,
Prea Sfinţiile Voastre,
Domnilor miniştri,*

"Mă simt deosebit de onorat să pot participa la celebrarea a cincizeci de ani de episcopat a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist. Sărbătoarea de astăzi reuneşte, într-o sinceră bucurie, pe toţi credincioşii ortodocşi şi întregul popor

român. Prezența mea, ca rector al Universității din București la această ceremonie nu este întâmplătoare. Legăturile Prea Fericirii Sale cu învățământul superior și cu lumea universitară sunt îndelungate și multiple, au fost evocate în minutele precedente. La începutul anilor '50, Prea Fericirea Sa a fost rectorul Institutului Teologic Universitar din București. Într-o perioadă extrem de grea a reușit să mențină și să dezvolte învățământul teologic universitar și să-l protejeze de imixtiunile unui regim politic ostil lui Dumnezeu și Bisericii Sale. În perioada rectoratului Prea Fericirii Sale s-au format mai multe generații de teologi și de preoți. Mulți dintre profesorii de renume ai Facultății de Teologie Ortodoxă din prezent i-au fost studenți și cu sprijinul său și-au început cariera universitară. Lucrările teologice și universitare ale Prea Fericirii Sale au fost și continuă să fie îndrumătoare prețioase în formarea teologică și spirituală a studenților și doctoranzilor teologi. În diversele ierarhii pe care le-a deținut, Prea Fericirii Sa a continuat să sprijine învățământul teologic și pe cel universitar indiferent de instituțiile din care proveneau. Lucrările marilor teologi, publicate sub îndrumarea sau la îndemnul Prea Fericirii Sale, au fost repere esențiale pentru intelectualii români. În numele acestora, vă mulțumesc, Prea Fericite Părinte Patriarh, pentru comorile spirituale pe care ni le-ați oferit.

După 1990, Prea Fericitul Părinte Patriarh a fost principalul artizan al revenirii Facultății de Teologie Ortodoxă în cadrul Universității București. Menționez al doilea principal artizan, fostul prorector, ulterior rector și actualul Președinte al României, Dl. Prof. Emil Constantinescu. A fost un fapt absolut firesc, întrucât Facultatea de Teologie, a fost fondatoare a universității noastre moderne. Acest fapt ne-a produs plăcuta ocazie de a-l cunoaște personal pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist. Am avut de-a lungul anilor numeroase discuții și am participat împreună la multe evenimente. Voi spune astăzi public ceea ce n-am spus decât câtorva prieteni apropiați. Am descoperit personal la Părintele Patriarh un mare teolog, un mare ierarh și un mare om. Într-o societate de multe ori încrâncenată, agitată de patimi și de ambiții de multe ori deșarte, Părintele Patriarh este una din rarele excepții fericite. Privindu-l, constat cu bucurie că prin înțelepciune, seninătate, bunătate, dar și prin fermitate și demnitate, Prea Fericitul Părinte Patriarh are dimensiunile patriarhilor biblici. Știe să îndrume, să ierte, să împace pe cei care se dispută, dar știe și să îndrepte pe cei care merg pe căi greșite. Sunt convins că datorită acestei calități, Biserica Ortodoxă Română s-a menținut și a reușit să se reafirme în noile condiții sociale și politice.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist este un fidel păstrător al tradițiilor valoroase ale BOR. În același timp, este și un inovator, un deschizător de drumuri. Sunt semnificative îndemnurile adresate parohiilor și eparhiilor de a-și îmbina misiunea lor spirituală cu o dimensiune socială amplificată. Cred că într-o perioadă de modernizare, de globalizare, bisericile pot avea un rol esențial în menținerea și consolidarea comunităților.

Biserica Ortodoxă și Laicatul din România trebuie să aducă un sincer elogiu Patriarhului pentru marea operă ecumenică și misionară pe care a înfăptuit-o. Dacă România a putut să evite conflictele interconfesionale care au zdruncinat sau continue să macine unele societăți, aceasta se datorează în mare parte Sfântului Sinod și Prea Fericirii Sale. Întâlnirea istorică dintre Patriarhul Bisericii Ortodoxe

Române și Papa Ioan Paul al II-lea are o semnificație mondială și reprezintă un moment de răscruce în istoria creștinismului. Ne bucurăm că acest eveniment a avut loc în România și ne bucurăm că prin acesta, Patriarhul Teoctist rămâne un nume de referință în istoria creștinismului.

85 de ani de viață, sărbătoriți de curând, și 50 de ani de episcopat, sărbătoriți astăzi. O viață și o activitate cu multe obstacole, dar și cu mari împliniri. Pentru tot ceea ce ați realizat în timpul Episcopatului și Patriarhatului, puteți fi cu adevărat fericit, Părinte Patriarh.

În numele tuturor celor care vă iubesc și vă prețuiesc, Vă doresc multă sănătate, noi izbânzi și să ne păstoriți încă mulți ani!".

În continuare, Dl. Acad. Răzvan Theodorescu a evocat câteva momente semnificative din activitatea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist desfășurată în cei 50 de ani de slujire arhierescă, în aproape toate provinciile românești, de la Tissa până la Prut și din Bucovina până la Dunăre și Marea cea mare, referindu-se îndeosebi la strădaniile Prea Fericirii Sale, depuse "cu timp și fără timp" (.....), pentru restaurarea bisericilor și mănăstirilor – monumente istorice, ceea ce, pe bună dreptate, i-au conferit titlul de "ctitor de lăcașuri sfinte". Profund emoționat de aducerea aminte ale unor momente inedite din viața Patriarhului țării, la care el însuși a fost părtaș, Domnia sa a spus:

*Prea Fericirea Voastră,
Înalt Prea Sfințiți Ierarhi,
Domnule Președinte al României,
Ilustre personalități ale vieții politice românești.*

"Răsfoind mai zilele trecute tomurile de acum o jumătate de veac ale unor publicații bisericești, am găsit o fotografie a Episcopului Vicar de 35 de ani la care ne duce astăzi gândul. Era vremea în care fiul de țărani din neamul Arăpașilor, din părțile Voronei Botoșănene, pășea pragul de Arhiepiscop, devenea, cum a spus colegul meu Virgil Căndea, în urma atâtor alți arhiepiscopi din istoria românilor, pășea aducând cu el ozonul acelei lumi de umilință și de credință care este satul românesc. Și, Prea Fericirea Voastră, privind acea fotografie, am reflectat o dată mai mult la rânduiele dumnezeiești privind lucrurile și oamenii, și am înțeles poate și mai mult din biografia Prea Fericirii Voastre. Am descoperit acolo, în acea fotografie, imaginea unui tânăr energic, robust și zâmbitor. Cu acel zâmbet înțelept de timpuriu pe care îl regăsim și astăzi la tânăr venerabilul nostru Patriarh. Era momentul în care călugărul cu nume teofor de Teoctist devenea unul dintre cei mai tineri Episcopi ai anilor '50 și urca în acei ani cumpliți, în acei ani teribili de ofensivă ateistă, urca, alături de alți ierarhi, la cârma acelei corăbii a Bisericii pe care o vedem pictată în pridvoarele noastre, însoțind viața monahală, și s-a aflat printre cei care, la cârma sobornicească a acestei Biserici, aveau să lupte, pentru că viața Prea Fericirii a fost o continuă luptă. Avea și o șansă și trebuia rostită aici apăsător. În fruntea acelei echipe de cârmaci, s-a aflat cel care a rămas, dacă nu mă înșel, modelul de viață pentru Patriarhul nostru de astăzi, și care model rămâne în istoria noastră patriarhul salvator al creștinismului nostru modern, Justinian Marina.

Atunci, Prea Fericite, v-ați format, cred, părți din acele daruri despre care s-a vorbit aici. Acel dar care este pentru mine – pentru că fiecare alegem din buchetul de daruri al Prea Fericirii Voastre ceea ce putem înțelege mai bine și ceea ce ne atrage – pentru mine, zic, este știința de a asculta, de a asculta sute și mii de voci, de oameni mari și de oameni mici, ca statut social, pentru că toți suntem fiii Bisericii și fiii lui Dumnezeu; de a-i asculta în tăcere, de a reflecta îndelung, de a încerca să deslușiți ceea ce va fi nu mâine, ci poimâine sau peste luni sau peste ani, și să dați apoi răspunsul definitiv și ferm, așa cum se cuvine conducătorului unei comunități spirituale. Și tot atunci se va fi format acea vocație pe care am cunoscut-o, mai ales în momentele grele ale Bisericii, aceea de ctitor, aceea de ziditor, această atât de tradițională virtute pe care Patriarhul nostru o reprezintă într-un chip pe care încă puțini oameni o știu. Episcop la Arad, Mitropolit la Craiova – atunci am avut prilejul a fi prezentat Prea Fericirii Voastre – apoi Mitropolit la Iași și Patriarh la București, ați fost mereu, o jumătate de veac, pe treptele slujirii creștine – cred că așa se numește o carte, în mai multe volume – și care l-a adus pe cel ce fusese odinioară călugărul de la Neamț, pe cel ce fusese rectorul Institutului Teologic, l-a adus, alături de alți eminenți urmași ai țărânimii românești, printre membrii Academiei Române.

Ați apărut, ca și Patriarhul Justinian, Biserica în clipe grele. Ați navigat solitar pe o mare extrem de învolburată și ne-ați adus la un liman la care, în 1990, am avut cu toții o revelație. Revelația de dincolo de libertatea românilor se află credința lor intactă, se află credința lor sporită, pe care o datorăm – și nu trebuie uitat, ci trebuie spus mai departe, pentru că există multă neînțelegere sau rea înțelegere aici – o datorăm, sub semnul lui Dumnezeu, cu toate încercările pe care le-a trimis, arhierilor, episcopilor, celor care au stat în fruntea Bisericii și care au înfruntat nu o dată răutatea comunistă și teribila neînțelegere și neștiință post-comunistă și post-totalitară a unora. Creștinește, omenește și românește, s-au spus aici și trebuie repetat, piatra care va fost aruncată. Discret și sobru, nu ați vorbit niciodată despre ceea ce ați făcut atunci când alții nu făceau nimic, și conștiința mă obligă ca astăzi, cu acest prilej, să depun mărturie pentru felul în care acest ctitor, cel care, ca Mitropolit al Olteniei și ca Mitropolit al Moldovei și Sucevei, restaura de la Tismana până la Putna monumente, într-o vreme în care cuvântul restaurare era abolit. Știe Dumnezeu câte tertipuri, Prea Fericite, nu găseam – îndrăznesc să spun, cu mândrie – împreună, în întâlnirile noastre de aur, în condițiile aceluși moment, semiclandestine. Sunt, poate, ultimul mărturisitor – colegul meu Vasile Drăguț sau marele arhitect Ștefan Balș sunt astăzi în lumea umbrelor – și trebuie să mai mărturisesc că, în momentele în care unii dintre noi încercam, cât se putea, cu mijloace puține, să ne împotrivim unor încercări ale acelor vremuri teribile, la mijlocul anilor '80, atunci când se dorea – și s-a realizat demolarea Văcăreștilor, atunci când se plănuia, practic, mutarea acestui complex de pe Dealul Patriarhiei, care era simbolul spiritualității românești, Patriarhul nostru ne-a stat alături într-un chip pe care nu pot să-l uit niciodată; și dacă Prea Fericitul n-a vorbit despre acest lucru, să-mi îngăduiți să tac și eu, după ce v-am spus că a fost un luptător, așa cum numai cei apropiați au știut.

Și, iarăși, câtă înțelepciune ați arătat atunci când ulița voia să reformeze Biserica, cea care ne-a reformat pe noi, atât cât suntem astăzi, cei de pe uliți.

Astăzi, instituția în fruntea căreia sunteți – s-a mai spus – este principalul sprijin al acestui popor, datorită Prea Fericirii Voastre, care recunoaște în fiul de țăran din Moldova, atât de legat de fibra națională, una dintre emblemele sale. Se știe cât de mult ați făcut, alături de colaboratorii Dumneavoastră, nu mai departe decât în mai, anul trecut, pentru a doua oară după Revoluție, România se afla în atenția întregii planete, în momentul în care Episcopul latinității orientale primea pe Episcopul latinității de la Roma și din Occident, dându-și acea acoladă care unea cele două părți ale Europei.

Prea Fericite, cuvintele nu pot să exprime ceea ce simțim cu toții și, în orice caz, nu pot cuprinde o jumătate de veac din treapta supremă în care vă aflați. Dați-ne, rogu-Vă, binecuvântarea și fiți siguri că dragostea noastră cea veche este mereu nouă.

Să ne trăiți, Părinte Patriarh!"

Spre final, formația corală "Te Deum Laudamus" a interpretat cântările religioase: **Doamne, buzele mele**, de Sabin Drăgoi, **Cămara Ta, Mântuitorule**, de I. D. Chirescu și **Lăudați pe Domnul**, de Gheorghe Danga, după care Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a rostit o impresionantă cuvântare, mulțumind tuturor celor prezenți pentru urările făcute și pentru participarea, alături de sine, la acest moment aniversar, Prea Fericirea Sa a spus următoarele:

Domnule Președinte al României,

Domnilor miniștri,

Înalți Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți, membri ai Sfântului Sinod

"În tradiția Bisericii Ortodoxe există rânduiala ca la împlinirea unor evenimente mai deosebite din viața ierarhilor, cum sunt aniversarea zilei de naștere sau de hirotonie, să se facă un popas duhovnicesc, de rugăciune și de reînviore a slujirii Sf. Altar. Și aceasta, pentru că în Biserică, noi alcătuim cu toții, slujitori și credincioși, "un singur trup în Hristos" (Rom. 12, 5).

În virtutea acestui adevăr, atât bucuriile, cât și necazurile noastre le trăim împreună. Îndeosebi o zi ca cea de astăzi, ziua hirotoniei, în care Duhul Sfânt coboară la rugăciunile ierarhilor liturghisitori și conferă harul dumnezeiesc al slujirii arhieresti, cum spune și Sanctitatea Sa Papa, în mesajul care s-a citit aici, se cuvine să fie cinstită după cuviință. Este, am putea spune, chiar o datorie ca fiecare preot să acorde atenția cuvenită momentului hirotoniei sale.

Prețuind mult acest moment, n-ar trebui poate să vă spun că în fiecare an, în cele cinci decenii, în această zi, dis-de-dimineță, am săvârșit Sfânta Liturghie în liniștea paracliselor eparhiilor pe care le-am păstorit, mulțumind astfel lui Dumnezeu pentru născădămintele Sa milostive de a-mi fi împărtășit harul arhieriei. Astăzi, din iubirea pentru cei din jurul meu, am consimțit să slujim Sfânta Liturghie, retrăind momentele de neuitat în biserica Sf. Spiridon-Nou, unde acum 50 de ani am primit hirotonia în arhierie. De atunci am rămas legat sufletește de această biserică, ocrotită de unul din cei 318 Sfinți Părinți de la Niceea.

În 1986, când Sfântul Sinod și Măritul Colegiu Electoral Bisericesc m-au chemat în slujirea patriarhală, am găsit-o cu zidurile Sfântului Altar în primejdia de a se dărâma, din pricina lucrărilor de construire a metroului, ce au provocat sfântului locaș și casei parohiale un adevărat dezastru, întâmplat chiar în noaptea

Sfintelor Paști, care m-a cutremurat adânc. Am simțit atunci o mare tristețe, ce mi-a amintit de anii când vrednicul de pomenire patriarh Justinian, alături de care mă aflam, s-a confruntat cu pericolul prăbușirii bisericii Domnița Bălașa, în urma amenajării și canalizării râului Dâmbovița, și cum a izbutit el, cu sprijinul unor ingineri specialiști, ca Gh. Beleş și Dumitru Popescu, să înlocuiască metru cu metru pilonii de lemn de la temelie cu o fundație trainică din beton armat. Numai că eu mă găseam acum în situația dureroasă și dificilă a demolării bisericilor în București, care mi-a dat, însă, curajul de a face ceva pentru salvarea ei. Dumnezeu m-a luminat și mi-a scos în cale un suflet credincios, pe cunoscutul inginer constructor Suman, care conducea lucrările de construcții ale căminului studenților Facultății noastre de teologie. Cu sprijinul și înțelegerea acestuia și cu dăruirea familiei de arhitecți și ingineri în rezistență Constantin Pavelescu, în condițiile și cu posibilitățile de atunci, am consolidat și refăcut această frumoasă biserică, iar pictorul I. Samoilă a restaurat admirabila pictură a celebrului Gh. Tătărescu. Dacă nu se intervenea urgent și cu curaj, n-am mai fi avut astăzi această adevărată catedrală în București, de soarta căreia și fericitul întru pomenire patriarhul Iustin, înaintașul meu, a fost adânc îndurerat, când s-a întâmplat nenorocirea produsă de săpăturile de le metrou. Astăzi de dimineață la Sfânta Liturghie, am ascultat cu multă atenție cuvântul atât de frumos și profund teologic al I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei despre responsabilitatea hirotoniei și am mulțumit cu recunoștință Bunului Dumnezeu pentru ajutor. În clipele când vrei să realizezi ceva și stăruiești cu hotărâre, chiar ceea ce ți se pare imposibil devine posibil cu ajutorul Său. Acum, la ceas de Vecernie, această zi s-a prelungit cu reactualizarea emoționantă a unor crâmpene de inițiativă și împliniri din viața mea, uitare aproape, și care au fost însoțite cu multe griji, cu multe neazuri, dar și cu bucurii, în același timp, cum au arătat aici domnii academicieni Virgil Căndea și Răzvan Theodorescu și Dl. Prof. Ion Mihăilescu, rectorul Universității din București.

M-a impresionat prezența în biserică, la Sfânta Liturghie și la această adunare, a I.P.S. Mitropolit Iacobos de Laodiceea, un ierarh distins al Patriarhiei Ecumenice, cu care ne cunoaștem de mai mulți ani, și mi-a făcut nespuse bucurie cuvântul său și mesajul Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Constantinopolului. Nu mai mică mângâiere mi-a turnat în suflet și mesajul Sanctității Sale Papa Ioan al II-lea, transmis aici de Excelența Sa Nunțiul Apostolic la București, Jean Claude Perisset.

Prezența Excelenței Voastre, Domnule Președinte al României, Emil Constantinescu, a Înălților Ierarhi și a personalităților din domeniul culturii, a dat o nuanță deosebită popasului din seara aceasta, care a ieșit oarecum din fâgașul său obișnuit, prin datele și faptele inedite expuse aici de domnii academicieni și prin minunatul concert de cântări din tezaurul nostru muzical bisericesc.

N-aș dori să mai adaug ceva acestui desăvârșit buchet de gânduri și de aprecieri, unele uitate de vreme, dar actualizate atât de viu, că aproape m-au tulburat. Le păstram numai pentru mine, cum am încă multe în sufletul meu. Dumnezeu însă ne cunoaște pe fiecare, atât cugetul nostru, cât și toate cele nevăzute și neîmplinite. Conștiința slujirii Bisericii Mântuitorului Iisus Hristos mi-a întărit convingerea că ea ne ocrotește, ne călăuzește, ne dă curaj și ne cheamă la o viață nouă, tot mai îmbunătățită.

Vrednicul de pomenire Patriarh Justinian, al cărui ucenic și fiu duhovnicesc am fost, avea o vorbă: cuvântul "nu se poate" nu trebuie să existe în viața noas-

tră. Cu ajutorul lui Dumnezeu se împlinesc toate în Biserică. Toate sunt cu puțință. Cât timp am fost alături de el, am participat la restaurări de biserici și mănăstiri, ca cele de la Dealu și Viforâta, de pildă, din 1951. Deși nu exista autorizație pentru aceste lucrări, ele s-au realizat cu sprijinul unor ingineri și arhitecți de seamă, datorită priceperii și curajului patriarhului Justinian, care a declanșat, astfel, începând din 1949 chiar, în condițiile grele de atunci, o adevărată campanie de restaurări de monumente istorice. Pot afirma că mi-am însușit de la el această preocupare, ca și principiul enunțat mai înainte că în Biserică și pentru Biserică totul devine posibil, prin credința și voința noastră. Eu nu sunt, însă, chiar atât de stăruitor ca patriarhul Justinian, un veritabil vâlcean, îndestulat sufletește din balsamul cuvintelor filocalice ale starețului mănăstirii Frăsinei și înarmat cu cutezanță oltenească. Firea noastră, a moldovenilor, cum a spus Dl. Acad. Răzvan Theodorescu, este domoală și îngăduitoare, față de olteni și vâlceni, care sunt fermi în acțiunile lor. Dar Dumnezeu mi-a ajutat când am trecut prin situații grele.

Sunt copleșit de tot ceea ce s-a spus aici, atât de pătrunzător. Aș vrea acum să pun la inima dumneavoastră, cum stăruim mereu în fața credincioșilor și tineretului nostru, deschiderea și încrederea pe care trebuie să le arătați Bisericii Ortodoxe Române, Bisericii noastre naționale. Ținem la acest cuvânt care cuprinde taina legăturii dintre învățătura ei și viața poporului român. În ciuda tuturor greutăților istoriei, Biserica ne-a născut din apă și din duh, ne-a crescut, ne-a hrănit duhovnicește și ne-a format ca popor bun, harnic, demn și statornic pe vatra viețuirii noastre. Ne încurajează respectul exprimat în diferite feluri față de Biserică din partea societății noastre și din partea celor care ne vizitează țara. De aceea, se cuvine să avem mai multă încredere în noi înșine, să slujim Biserica neamului nostru cu mai multă râvnă și statornicie.

Iubiții mei, ne aflăm la început de an jubiliar, anul milostivirii dumnezeiești (Is. 61, 1), când se împlinesc două mii de ani de la nașterea Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Nimic nu poate fi acum mai frumos pentru noi decât să ne afirmăm ca atare, să dăm prin fapte mai multă tărie credinței ortodoxe, care a îmbogățit cu valorile ei veșnice vreme de două mii de ani sufletul neamului românesc. Așa ne îndeamnă și Sfânta Evanghelie din această Duminică, a Înfricoșatei Judecări; să împlinim prin fapte datoriile creștinești, adevărate de Însuși Mântuitorul Iisus Hristos: "Că am flămânzit și Mi-ați dat să mănânc; am însetat și Mi-ați dat să beau; bolnav, și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine" (Mat. 25, 35-36). Ce poate fi mai înălțător, mai uman decât această sinteză de învățătură sfântă, o adevărată cartă de misiune socială a Bisericii noastre, de mare actualitate în vremea de azi. Nimeni nu poate îmbogăți mai mult cu alte idei, cu alte practici. Evanghelia Mântuitorului Iisus Hristos, cum pretind unele asociații zise de binefacere, venite din afara țării, care, sub motivul ajutoarelor, răstălmăcesc de fapt credința, agresează tineretul, destramă familia noastră românească, practicând prozelitismul. Noi trăim aceste adevăruri de credință, le dăm viață la nivelul parohiei în chip modest, nezgomotos, așa cum le-au dat valoare, în cei două mii de ani, înaintașii noștri. În viața unor ierarhi, domnitori, monahi și credincioși, milostenia și ajutorarea celor "mai mici frați" ai lui Hristos constituiau împliniri nelipsite din existența lor. De aceea, gândul meu este, acum, când pășesc la o altă

vârstă și la alți ani de slujire, să vă pun la inimă tuturor această îndatorire, de a mărturisi, prin fapte de ajutorare, păstrarea neștirbită a credinței noastre ortodoxe.

După cum bine cunoașteți, Biserica noastră Ortodoxă Română nu este izolată, închisă, ci, prin însăși structura ei divino-umană, a fost și este o Biserică deschisă lumii, societății, dar tinde neconținut spre cele mai înalte ale Duhului, de unde receptează valorile veșnice, de viață dătătoare, și le împărtășește cu iubire fiilor ei și omenirii întregi. Deși avem tradiția pe care o păstrăm cu sfințenie, suntem, însă, prin viziunea adevăratului umanism creștin, o Biserică dinamică, deschisă științei și culturii. Se insistă astăzi, pe bună dreptate, asupra prezenței țării noastre în rândul statelor din Uniunea Europeană. Dar valorile noastre românești, care sunt cele ale Ortodoxiei, sunt cunoscute de secole Europei, prin înaintașii noștri. Actualizate, acestea vor fi mai clar înțelese și pot aduce un spor spiritual la unitatea europeană. Ortodoxia oferă lumii și îndeosebi Europei, de pildă, doctrina socială a frățietății și sòbornicității, care rezidă în iubirea Treimică, în diversitatea și în unitatea Sfintei Treimi. Nu întâmplător ne-au cercetat celelalte Biserici, atât în deceniile trecute, cât și în vremea noastră și ne vor căuta și în viitor. Să privim cu încredere Biserica noastră. Să sădim în sufletele copiilor, ale tinerilor aceste convingeri, că suntem deschiși spre lume, spre dialog și înțelegere, dar ne păstrăm învățătura de credință ortodoxă și tradițiile noastre sfinte.

Toate aceste acțiuni, ca și cele din mileniu viitor, își află izvorul în spiritul de comuniune al Ortodoxiei, care trebuie să existe nu numai pe plan interortodox, dar și între noi, fiii și slujitorii Bisericii și ai Țării. Ortodoxia oferă acest mod de viață în comuniune, începând cu Sfântul Altar, pentru că adevărata comuniune este cea în Hristos, în Sfânta Treime, și continuă cu relațiile dintre noi, cu cele din familie și din societate, care trebuie să se sprijine pe valorile comuniunii creștine. Ne-am înstrăinat prea mult unii de alții, prin diferențieri accentuate și opinii contradictorii, care duc uneori la neînțelegeri și la conflicte păgubitoare. Este necesar, pe baza comuniunii noastre de credință și de neam, să reclinăm punțile de legătură dintre generații, dintre păturile sociale, pentru a reface apropierea și frățietatea specifice românilor. Relațiile economice, tehnologia, civilizația chiar, lipsite de acest lian al credinței în Dumnezeu, adâncesc individualismul și egoismul și nu pot asigura apropierea și armonia între oameni. Biserica, prin Învățătura Mântuitorului Iisus Hristos, dar și prin slujirea și dăruirea noastră, a tuturor celor ce facem parte din ea, zidește legături sufletești puternice; unește gândurile și faptele, care duc la comuniune, la unitate.

Vă mulțumesc pentru participare și pentru cuvintele rostite aici, care îmi dau curaj în lucrarea mea de viitor. Mulțumesc, de asemenea, colaboratorilor mei de la Administrația Patriarhală și de la Arhiepiscopia Bucureștilor care au organizat acest frumos program, împletit cu concertul oferit de corala "Te-Deum-Laudamus". Programul ne-a readus în suflete balsamul cântărilor de mare valoare, atât prin textul lor biblic și prin melodii, cât și prin interpretarea artistică. Felicităm călduros pe Dl. Prof. dirijor Dan Goia și pe toți membrii coralei. Rog pe Bunul Dumnezeu să vă dăruiască tuturor sănătate, spre a ajunge și a depăși vârsta mea, cu deplină liniște sufletească.

Trecând și acest prag din viață, Îl rog fierbinte pe Dădătorul ei să-mi ajute cu roadele împreunei-slujiri cu toți membrii Sf. Sinod, cu clerul și credincioșii

Bisericii noastre strămoșești să constituie o binecuvântare și o laudă a numelui lui Dumnezeu, în veac și în veacul veacului" (Ps. 144, 1).

Programul festiv s-a încheiat cu intonarea imnului patriarhal, după care participanții la sărbătoare au fost invitați în sala de recepție a Palatului Patriarhiei la agapa oferită de Administrația Patriarhală în cinstea Întâistătorului Bisericii noastre, Prea Fericitul Părinte Teoctist. Aici, Prea Fericirea Sa s-a întreținut îndeaproape cu toți fiii săi duhovnicești și cu oaspeții străini, adresându-le aceleași urări de sănătate, zile îndelungate și bogate împliniri.

Însoțindu-l pe Prea Fericitul nostru Părinte spre reședința patriarhală, din mulțimea celor care îl înconjurau cu dragostea și atașamentul lor, ne-a fost dat să auzim cuvintele pline de tâlc ale unui tânăr, care a spus: "De nenumărate ori l-am ascultat pe Prea Fericitul, dar niciodată nu a vorbit mai frumos, mai emoționant și mai înflăcărat ca acum" – o mărturie sinceră a ecoului pe care cuvintele Prea Fericirii Sale îl găsesc în sufletele și inimile celor care îl ascultă; o adevărare a cuvintelor rostite doar cu puțin timp înainte de mesagerul Academiei Române: "cu un asemenea ierarh la cârma Bisericii, avem dreptul să sperăm" că Dumnezeu "nu va uita pe poporul Său până în sfârșit". Pentru aceasta, și noi îi adresăm din inimă: **Întru mulți ani, Prea Fericirea Voastră, cu sănătate, roade bogate și noi împliniri și în mileniul viitor!**

Protos. CIPRIAN

CUVINTELE ROSTITE DE P. S. EPISCOP TEOFAN SINAITUL
CU OCAZIA ÎMPLINIRII A 50 DE ANI DE ARHIERIE
A PREA FERICITULUI PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST

5 martie 2000 – Aula Palatului Patriarhiei

În ziua de 5 martie 1950, în biserica Sfântul Spiridon-Nou din București, este hirotonit într-un arhieru, cu responsabilitatea de Episcop-Vicar Patriarhal, P. Cuv. Arhim. **Teoctist Arăpașu**. Câte gânduri au trecut prin mintea Patriarhului **Justinian**, Întâistătorul Bisericii noastre de atunci, în momentul când a decis să propună Sfântului Sinod al Bisericii noastre chemarea la slujba arhieriei a Părintelui Arhimandrit de atunci **Teoctist**, a fost vicar administrativ al Mitropoliei Moldovei! Câte gânduri, câte năzuințe, câte speranțe își punea în colaboratorul său cel mai apropiat în acele timpuri atât de grele pentru pelerinajul în istorie al națiunii române și al Bisericii acesteia!

Astăzi, 5 martie, anul 2000, împlinindu-se cincizeci de ani de la acel moment, am fost cu toții sub aceeași cupolă binecuvântată a bisericii Sfântului Spiridon-Nou din București, ierarhi, preoți și credincioși, mulțumind lui Dumnezeu pentru trecerea acestei jumătăți de veac, pentru puterea pe care ne-a dat-o în încercări, pentru bucuria pe care ne-a oferit-o în misiunea Bisericii de-a lungul acestor ani. Cu siguranță că Patriarhul **Justinian**, din înaltul cerului, din fața Tronului Prea Sfintei Treimi, a fost astăzi în duh și adevăr împreună cu noi și cred că a mulțumit lui Dumnezeu pentru pasul pe care l-a făcut atunci. Speranța pe care a avut-o atunci, o vede acum împlinindu-se.

De aceea, întâlnirea noastră din această seară ar dori să continue atmosfera liturgică inițiată în biserica Sfântul Spiridon-Nou, de dimineață, prin celebrarea Sfintei Liturghii, și rugăm formația corală aici de față, "*Te-Deum-Laudamus*", condusă de Prof. Dan Goia, să interpreteze trei lucrări: "*Tatăl Nostru*" – de I. G. Comănești; "*Mărturișiți-vă Domnului*" – de Nectarie Schimonahul și "*Înnoiește-te, Ierusalime*" – de Gavriil Musicescu.

Biserica Ortodoxă Română, parte a Ortodoxiei universale, a înțeles de-a lungul veacurilor, precum și în precedenții cincizeci de ani, să-și împlinească misiunea împreună cu celelalte Biserici Ortodoxe surori. În calitatea sa de Episcop-Vicar al Patriarhului **Justinian**, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** a urmărit, a lucrat și a concretizat activități ale Bisericii noastre în relația cu Bisericile Ortodoxe surori: participarea la vizite frățești, participarea la conferințele panortodoxe, organizarea canonizărilor cu participare panortodoxă la începutul deceniului al VI-lea, iar ca Patriarh al Bisericii noastre din 1986 a reprezentat Biserica Ortodoxă din această țară în reflecția și în acțiunea panortodoxă cu referire la misiunea Ortodoxiei universale în societatea contemporană.

O relație specială de-a lungul acestor ani a fost stabilită între Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** și Sanctitatea Sa **Bartolomeu I**, Arhiepiscopul Constantinopolului și Patriarh Ecumenic. Ne-a vizitat de mai multe ori în ultimii ani. Cu mila lui Dumnezeu va fi iarăși prezent la noi în țară în toamna acestui an. Aflându-se în aceste zile în vizită pastorală și ecumenică în Coreea de Sud și Filipine, vizitându-și comunitățile grecești și cele ortodoxe autohtone coreene și filipineze aflate sub jurisdicția sa, Sanctitatea Sa a binevoit să trimită ca reprezentant al său la această sărbătoare, pe unul dintre colaboratorii săi apropiați, Î. P. S. Mitropolit Jacobos de Laodiceea, care ne va prezenta mesajul Sanctității Sale Patriarhul Ecumenic **Bartolomeu I**, după care corul va interpreta două cântări: "*Fie, Doamne, mila ta*" – Gheorghe Danga, și "*Iubi-Te-voi Doamne*" – de Evghenie Humulescu.

Vrednicii de pomenire Patriarhii României, **Justinian Marina** și **Iustin Moiescu** și, apoi, Părintele nostru Patriarh **Teoctist**, au înțeles că în perioada de dinainte de 1989, cu cât țările Europei Occidentale sau cu cât țările democratice, în general, știu mai multe despre strădania misionară a Bisericii noastre din acea vreme, cu atât este mai bine pentru Biserica noastră. Voiau să li se cunoască durerea multă câtă era, voiau să li se cunoască bucuria, puțină și rară, cât se întâpla să fie. De aceea, Patriarhul **Justinian** a încercat tot timpul să stabilească relații cu Întâistătorii de Biserici Ortodoxe sau reprezentanți ai Bisericilor catolică și protestantă. Aceștia veneau aici sau patriarhul **Justinian**, mai târziu Patriarhul **Iustin** și Prea Fericitul nostru voiau să viziteze la rândul lor Bisericile din afara țării pentru a se stabili o relație între ele. Așa se face că numeroși cardinali ai Bisericii Romano-Catolice sau Primați ai Bisericii Suediei sau ai Bisericii Anglicane, spre exemplu, au venit destul de des în România. De asemenea, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** a vizitat Bisericile Ortodoxe din India sau Biserica Romano-Catolică din Austria, nemi-amintind de vizita surpriză la Roma, în ianuarie 1989, și primirea și întâlnirea cu Sanctitatea Sa Papa **Ioan Paul al II-lea**. După 1990, într-un alt climat de libertate, Primații Angliei sau ai Suediei au venit în țară sau Întâistătorul Bisericii noastre a continuat să stabilească legături cu Bisericile din

afara României – ortodoxe, catolice sau protestante. Dacă ne amintim de vizita de anul trecut a Sanctității Sale Patriarhului Ecumenic al Constantinopolului și în primăvara anului trecut de vizita istorică a Suveranului Pontif, în luna mai, moment de referință în istoria relațiilor generale ortodoxo-catolice, putem spune că legătura cu Bisericele din afară fac parte din strategia misionară a Bisericii noastre.

Pentru a sublinia aceste legături ne bucură faptul că alături de noi, astăzi, se află Excelența Sa Nunțiul Papal la București, Arhiepiscopul **Jean-Claude Perisset**, care ne va transmite cu cuvânt din partea Episcopului Romei, Sanctitatea Sa Papa **Ioan Paul al VI-lea**.

Este o realitate îndeobște cunoscută prezența reprezentanților Bisericii noastre, Ortodoxe în sânul Academiei Române, în perioada de până la sosirea la putere a regimului totalitar ateu sau după 1990 încoace. De asemenea, cunoaștem multe despre prezența academicienilor în misiunea Bisericii, de-a lungul anilor. Dacă răsfoim revistele Patriarhiei Române, din perioada anilor 1960-1980, găsim multe scrieri ale unor oameni de cultură ai timpului, scrieri care nu puteau fi găzduite în revistele oficiale ale vremii. Un exemplu de colaborare în acest spirit este și retipărirea Bibliei de la București, în 1988, la împlinirea a trei veacuri de la prima tipărire în limba română a Bibliei, text integral. După 1990, ierarhi și profesori de teologie au fost aleși membri ai Academiei Române, înființându-se, de asemenea, în ultimii ani, în această instituție, și o secție de teologie. Toată această legătură dintre Academie și Biserică a fost urmărită de-a lungul veacurilor de un teolog al Bisericii noastre, actualul Vicepreședinte al Academiei Române, Domnul Profesor **Virgil Cândea**, pe care-l rugăm să ne împărtășească gândul său și al Academiei în această zi.

La câteva luni, după momentul 5 martie 1950, Prea Sfințitul Episcop **Teoctist Botoșaneanul** de atunci, primea un mesaj scris din partea Patriarhului **Justinian**. Era decizia patriarhală de numire a Prea Sfinției Sale ca rector al Institutului Teologic Universitar din București. Cu câțiva ani înainte se petrecuse un lucru grav. Facultatea de Teologie din București fusese alungată din incinta Universității. Preoțimea, însă, trebuia să lucreze în Ogorul Domnului, iar responsabilitatea școlilor de teologie și, în mod special, a Institutelor Teologice Universitare era de o extremă importanță. Legat timp de patru ani de învățământul teologic universitar ca rector la București, apoi, ca Episcop la Arad, atent la soarta Seminarului de la Caransebeș, ca Mitropolit al Olteniei, ctitor al Seminarului din Cetatea Băniei, foarte apropiat, ca Mitropolit al Moldovei, de Seminarul Teologic din Mănăstirea Neamț, i-a acordat Dumnezeu Prea Fericirii Sale binecuvântarea să retrăiască ceea ce trăise ca student al Facultății de Teologie a Universității din București, prin anii 1940-1945, și anume, reintegrarea învățământului teologic universitar sub cupola universităților din această țară. Prezența facultăților de teologie în Universitate este o componentă esențială a misiunii Bisericii în confruntarea sa cu morbul secularizării, care se face din ce în ce mai prezent simțit în societatea noastră și în societatea umană în general. De aceea, ne bucurăm că avem aici de față pe Domnul Rector al Universității din București, Domnul Profesor **Ioan Mihăilescu**, căruia cu bucurie îi oferim cuvântul în această seară.

Monumentul istoric în România nu poate fi despărțit în nici un caz de realitatea edificiului eclesial ortodox. Aruncându-ne privirea de-a lungul și de-a

latul țării, pentru a cunoaște trecutul acestei națiuni și al Bisericii sale, ne oprim, mai ales, la bisericile și mănăstirile noastre străvechi. Folosindu-se de prezența acestor monumente istorice, locașuri de rugăciune, episcopii, patriarhii, preoții în general, înainte de 1990, au înțeles, pe larg, importanța istorică, importanța misionară a acestor biserici. Cât erau timpurile de grele și oricât de mult oamenii erau ispitiți să ocolească Biserica, nu puteai totuși să ocolești o Putnă, o Suceviță, o Cernica, o biserică de lemn din Maramureș ș.a.m.d.

Înțelegând importanța, pe de o parte, istorică, și mai ales pentru acele timpuri, cea misionară a bisericilor monumente istorice, preoții de la parohie, până la Patriarhul țării, au încercat să le țină în picioare. A fost o zbatere permanentă, o neliniște misionară continuă. Și au fost persoane ale societății românești care au urmărit îndeaproape această neliniște a clerului și ierarhilor Bisericii noastre de a menține în viață bisericile monumente istorice. Printre personalitățile care l-au înconjurat pe Prea Fericitul nostru Părinte Patriarh **Teoctist** în acea perioadă, precum și în această perioadă, în acest domeniu al restaurării monumentelor istorice s-a numărat și se numără Domnul Profesor **Răzvan Theodorescu**, membru al Academiei Române, pe care-l rugăm să ne împărtășească câteva gânduri legate de această sărbătoare.

Spre finalul prezenței noastre aici, corul de față "*Te-Deum Laudamus*" va interpreta trei cântări: "*Doamne, buzele mele*" – de Sabin Drăgoi, "*Cămara Ta, Mântuitorule*" – de I. D. Chirescu și "*Lăudați pe Domnul*" – de Gheorghe Danga. După interpretarea acestor trei cântări, astăzi, la împlinirea a 50 de ani de Episcopat a Prea Fericitului Părintelui nostru Patriarh **Teoctist**, când am celebrat de dimineață și în această seară nunta cea de aur a Prea Fericirii Sale ca arhieru cu Biserica Ortodoxă Română, Mireasa lui Hristos din această țară și "*Grădina Maicii Domnului*", îl rugăm pe Prea Fericirea Sa să ne rostească cuvântul de învățătură și să ne împărtășească binecuvântarea Sa patriarhală.

VREDNICIA NOASTRĂ ESTE DE LA DUMNEZEU*

"Vrednicia noastră, dimpotrivă, vine de la Dumnezeu, care ne-a făcut în stare să fim slujitori ai Noului Așezământ, nu ai slovei, ci ai Duhului"

(II Corinteni 3, 5-6)

Dacă orice eveniment are influență asupra ființei noastre, apoi, Taina sfântă ce a avut loc astăzi are o înrâurire adâncă asupra sufletului meu. Într-adevăr, chemarea la treapta arhieriei constituie un act de o deosebită însemnătate. Căci cel învrednicit de această cinste intră în succesiunea apostolică, care păstrează și administrează vistieria harului divin în lume.

Valoarea acestui act sfânt o relevă însuși Mântuitorul prin faptul că, înainte de a-și alege pe cei doisprezece Apostoli, "*a ieșit la munte să se roage și a petrecut noaptea în rugăciune către Dumnezeu. Și când s-a făcut ziuă, a chemat la Sine*

* Cuvântarea rostită la hirotonirea întru arhieru, în biserica Sfântul Spiridon-Nou din Capitală, în ziua de 5 martie 1950.

pe ucenicii Săi și a ales din ei doisprezece, pe care i-a numit Apostoli" (Luca 6, 12-13). Deci, însuși Mântuitorul s-a retras în singurătate, rugând pe Tatăl Ceresc în alegerea și desemnarea celor ce aveau să ducă în lume cuvântul Evangheliei. Alegerea avea să cadă pe cei mai curați la cuget, mai înțelegători ai sufletului uman, silitori în ajutorarea celor suferinzi, curajoși în promovarea virtuților creștine, jertfelnici pentru susținerea binelui și fericirea aproapelui. Din mulțimea învățăceilor Mântuitorului, numai cei doisprezece Apostoli s-au învrednicit să alcătuiască colegiul apostolic. Urmând această atentă grijă pe linia succesiunii apostolice, în decursul veacurilor au fost aleși prin puterea Sfântului Duh cei mai vrednici slujitori spre a duce flacăra nestinsă a harului divin, care să lumineze calea mântuirii, tuturor celor însetați de fericirea vieții veșnice.

Din rândul slujitorilor altarului Bisericii Ortodoxe Române, s-a învrednicit și smerita mea persoană ca astăzi să fie chemată și ridicată la treapta arhieriei, prin propunerea Prea Fericitului Patriarh și votul unanim al Sfântului Sinod.

Nu socotesc această chemare drept o răsplătire a vredniciei mele, ci, întărind convingerea mea fermă, spun ca Apostolul Neamurilor că "*Vrednicia noastră vine de la Dumnezeu, Care ne-a făcut să fim slujitori ai Noului Așezământ, nu ai slovei, ci ai Duhului*" (II Corinteni 3, 5-6).

În clipele când mă apropiam spre a face mărturisirea de credință, sufletul meu era cutremurat de greutatea misiunii la care eram chemat. Covorul învulturat, ce era așternut, mi se părea că reprezintă locul pe care ardea focul nestins din flacăra căruia străbătea ecoul unui glas, care altădată îi spusese lui Moise: "*Nu te apropia aici! Ci scoate-ți încălțăminte de la picioarele Tale, că locul pe care calci este pământ sfânt!*" (Ieșirea 3, 5).

Ca și lui Moise, picioarele au început să-mi tremure, iar pașii și-au conținut mersul. Gândul mă frământa ca mai curând să mă înapoiez decât să pășesc mai departe. Dar auzul inimii mele a prins vibrațiile unui glas îndemnător, din partea soborului sfinților, glas ce odinioară l-a luminat pe Sfântul Apostol Pavel, în drum spre Damasc: "*Saule, Saule... greu îți este să izbești cu piciorul în țepușă*" (Fapte 9, 4-5). Și, astfel, cugetul meu zbuciumat a înțeles că sunt chemat să merg înainte și să răspund cu dreaptă mărturisire la vrednicia apostolică la care am fost desemnat.

Totdeauna, primirea unei însărcinări publice mai înalte provoacă, în mod firesc, un sentiment de adâncă îngrijorare. Pe scara vieții bisericești, e natural să urce valorile ce reprezintă vrerile credincioșilor și această prețuire aduce cu sine un sentiment de încredere.

După dreapta învățătură a Bisericii, harul divin nu este limitat în timp și nici cuprins în spațiu. Împărăția harului, ca împărăție a sufletului, este de la începutul veacurilor și durează până la sfârșitul veacurilor.

Pământul și cerul plutesc în atmosfera harului, căci Providența pururea lucrează și conlucrează cu omul flămânzit de hrana vieții veșnice și însetat după apa cea vie. Oare, nu a fost Avraam întâmpinat de Melchisedec, arhieru al Dumnezeului celui Prea Înalt, care era "*Împărat al păcii... fără tată, fără mamă, fără spiță de neam, neavând nici început al zilelor, nici sfârșit al vieții, ci făcut fiind asemenea Fiului lui Dumnezeu, el rămâne preot pururea*" (Evrei 7, 2-3). Preoția lui Melchisedec învederează lucrarea harică peste orice contingentă trecătoare, chiar dacă această solie apostolică este pe umerii șubrezi ai unei smerite ființe omenești.

Dar dacă tărâmul lucrării harice este atât de necuprins în timp și spațiu, ar urma de aici că voința omului este copleșită și deznădejdea unei conlucrări ar duce la o stare de apatie? Nicidecum. Puterea harului lucrează în timp și în loc, prin aceste mijloace vremelnice, care suntem noi oamenii. Și ne preface din vase de puțin preț în vase de cinste, purtătoare de mireasmă a vieții. Căci ce reprezintă arhieria – deținătoare de har – în funcția ei de solie apostolică? Reprezintă o lucrare văzută în comunitatea Bisericii Ortodoxe, în cele trei laturi distincte: de a predica Evanghelia, de a conduce pe credincioși pe calea mântuirii și de a sfinți pe toți cei pregătiți să primească har din vistieria sacră și nesecată a Bisericii, prin Sfintele Taine.

Datoria de a propovădui a fost cea dintâi sarcină pe care Mântuitorul a dat-o Apostolilor după ce El i-a ales (Luca 9, 1-2). Iar gândul Arhiereului nu se poate fâli că aduce o învățătură personală, ci să se ostenească a predica numai Evanghelia și lucrările ce decurg din această învățătură sfântă.

Această învățătură evanghelică unește pe oameni într-un singur crez în jurul Bisericii. Învățătura implică și conducere pe o anumită cale, pe care a arătat-o Mântuitorul zicând: "*Eu sunt Calea, Adevărul și Viața!*" (Ioan 14, 6). Și o comunitate, ca să fie condusă, are nevoie de a fi organizată prin legiuiri. Mântuitorul a organizat și întemeiat această comunitate, care este Biserica, în ziua pogorârii Sfântului Duh, prin deschiderea ușilor mântuirii pentru toate popoarele pământului. Iar colegiul apostolic, prin succesiunea lui în timp, a dat prin Sinoadele ecumenice și cele locale canoane, care au reglementat viața creștină.

Însă nici învățătura și nici organizarea nu sunt suficiente pentru a chezașui mântuirea, până când cei pătrunși de adevărul creștin nu se împărtășesc de binefacerile sfințitoare ale Sfintelor Taine. Iată de ce lucrarea arhierească, în lumea contingentă, apare ca o operă care cere trudă zi de zi, căci arhiereul nu mai este răspunzător numai de sufletul său, ci de al tuturor credincioșilor pe care-i păstorește. Slujirea arhierească are permanent în ajutor asistența Sfântului Duh, care ne luminează, ne întărește și pune pecetea pe hotărârea luată de Sfântul Sinod.

Înainte ochilor mei se deschide priveliștea largă a istoriei Bisericii Ortodoxe și văd întreaga lucrare arhierească de propovăduire și apărare a învățaturii curate a Evangheliei.

Ochii gândului meu se întraripează de cuvântarea Sfântului Petru, ținută la Ierusalim, în ziua Rusaliilor, când ucenicilor Mântuitorului li "*s-au adăugat ca la trei mii de suflete*" (Fapte 2, 41). Încrederea mea va spori în lucrarea arhierească, amintindu-mi de predica Sfântului Apostol Pavel în Atena, unde, în fața filozofilor, Apostolul le spunea: "*pe Cel pe care voi, necunoscându-L, Îl cinstiți, pe Acesta Îl vestesc eu vouă*" (Fapte 17, 23). Soborul cugetului meu poposește apoi la Sinodul apostolic, unde spiritul împăciuitoare al Sfântului Iacob a pus capăt unei neînțelegeri dintre Biserica din Antiohia, stabilindu-se: "Pentru că părutu-s-a Duhului Sfânt și nouă să nu vi se pună nici o greutate în plus în afară de cele ce sunt necesare..." (Fapte 15, 28).

Și, în depănarea veacurilor, nu știu unde să mă opresc, ca să gust nectarul virtuților arhierești: la Sfântul Atanasie cel Mare, zelosul apărător al dreptei credințe împotriva ereticilor, la Ciprian al Cartaginei, susținătorul unității bisericești, la Sfântul Vasile cel Mare, organizatorul carității creștine, sau la Sfântul Ioan Gură de Aur, cel care ne-a pus la îndemână îndreptarul liturgic de a ne apropia și ne a împărtăși cu credință din Sfântul și scumpul Sânge și Trup al Mântuitorului?

Virtuțile lor arhieresti strălucesc ca pietrele nestemate de pe o diademă și ochiul credinței se oprește la frumusețea și armonia acestei opere duhovnicești, lucrată din adâncă și adevărată evlavie creștină.

Un șir nesfârșit de ierarhi, ale căror nume cinstesc calendarul creștin, prin viața, învățătura și faptele lor! Unii au culminat cu știința, alții au prisosit cu mila; unii au înfruntat potrivniciile prin curajul lor, alții au dobândit lumea cu spiritul păcii și nu știu dacă într-o viață de om este cu puțință să culegi și să împodobești cununa chipului, măcar cu unele din virtuțile celor apuși în râvna de a vedea Biserica luptătoare cât mai aproape de fericirea celor ce au căpătat laurii triumfului veșnic. Mărturisesc că voi încerca să adun, după puteri, din acest izvor nescecat de vrednicii arhieresti tot ce se va potrivi cu lucrarea ce mi s-a încredințat, pentru ca și smeritul de mine să cinstesc treapta la care am fost ridicat.

Dar privirea mea nu scapă o altă latură cu orizont tot așa de larg, aceea a scumpei noastre Biserici strămoșești. Și aici, șirul arhierilor care au slujit credincioșii după toate rânduielile lăsate de Mântuitorul sau cele consfințite de Sfintele Sinoade, prin canoane și legiuiri, este lung și împodobit cu virtuți, căci Biserica Ortodoxă își are lucrarea împărțită în sectoarele legate de particularitățile diferitelor popoare. În marea familie a Ortodoxiei, Biserica Ortodoxă Română a adus o prețioasă contribuție la opera de luminare și ridicare a credincioșilor pe calea mântuirii. Fiecare operă și-a avut arhierii ei de seamă, care au răspuns la cerințele vremii, cu mijloacele ce le-au stat la îndemână.

De aceea, cu pietate ne gândim la numele și faptele acestora, care, după îndemnul Mântuitorului, au luptat pentru ridicarea culturală și materială a poporului și nu și-au precupețit nici viața atunci când Semiluna tindea să înrobească popoarele pașnice din aceste părți, sau când imperialismul habsburgic dărâma bisericile și mănăstirile din Transilvania și schingiua pe ortodocși pentru a-i atrage la uniație.

Contribuția mitropolitului Varlaam la precizarea Mărturisirii Ortodoxe rămâne ca o piatră de hotar pentru apărarea Ortodoxiei împotriva mrejelor amăgitoare și a curselor cu dibăcie întinse asupra ei. Strădania lui Dosoftei în făurirea versului literar religios, pe limba poporului; strădania vrednică de laudă a lui Veniamin Costachi în tălmăcirea pe limba băștinașă a Cuvântului lui Dumnezeu; toate încununate de neadormita activitate a Marelui Antim Ivireanul, în promovarea artei sub diferite aspecte, martirizat apoi de otomani; alcătuiesc tot atâtea îndemnuri de muncă pentru cel nou intrat în rândurile apostolilor Domnului.

Dar nu putem trece cu vederea șirul ierarhilor din Transilvania, care, în chip demn și cu prețul vieții lor, au apărat Ortodoxia și poporul român împotriva asupritorilor feudali, suferind martiriul, împreună cu credincioșii lor, cum au fost vrednicii mitropoliți Ilie Iorest, Sava Brancovici și alții.

Așadar, avem în ei pildă de credință, de zel apostolic și de jertfelnicie. Arhieria, în esența ei harică, este, în adevăr, diferită de tot ce este vremelnic, dar lucrarea ei se face de oameni și pentru oameni.

Din acest punct de vedere și arhierii aparțin de vremurile și circumstanțele în care ei au trăit. Vremurile noastre sunt cu totul altele decât acelea ce s-au scurs pe drumul istoriei. Deci și arhieria de azi – una în esență cu cea apostolică – va trebui să țină seamă de condițiile actuale în care ea trebuie să lucreze și să desăvârșască

misiunea apostolică. De aceea, privirea mea se îndrepta către lucrarea membrilor Sfântului Sinod, de la care voi lua model de lucrare arhierescă.

Noua misiune de vicar patriarhal mă obligă să-mi dirijez lucrarea după arhierul care a ocupat asemenea rosturi în Biserica noastră și a reușit să răspundă, cu prisosință, tuturor atribuțiilor cu care a fost investit de către Chiriarhul său.

Din fericire, acest caz de îndrumare îl am prezent în persoana Prea Fericitului Patriarh Justinian, de când era vicar al Mitropoliei Moldovei. De-a lungul vieții religioase a Moldovei, cu greu s-ar putea găsi o perioadă mai dramatică decât cea trăită imediat după sfârșitul celui de al doilea război mondial. Plăgile istorisite în Biblie, căzute asupra Egiptului, se înfățișau estompate în fața crudei realități sociale din Arhiepiscopia Iașilor. Sate și târguri erau șterse de pe fața pământului, iar locuitorii lor se aciuaseră prin gropi, șanțuri și bordeie. În asemenea condiții de aspră încercare, epidemia de tifos făcea prăpăd, iar seceta adusesse și flagelul foametei, astfel încât condițiile de seceriș ale morții să prisosească. Preoțimea era cuprinsă de descurajare, iar la rândul ei cădeau pradă morții unul câte unul, în slujirea enoriașilor răpuși de epidemie.

Aparatul administrativ era dezorganizat, de nu se putea ține legătura cu protoierii eparhiei. Când această grea încercare ajunsese la culme, a venit la vicariatul Mitropoliei Moldovei solul arhieriei, crainicul aducător de nădejde și încredere: Prea Sfințitul Justinian Vasluiianul.

De unde până atunci, arhieriei erau socotiți ca "*prinți*" ai Bisericii, Vlădica Justinian Vasluiianul a schimbat această titulatură în aceea de arhieru al muncii, de bărbat al jertfelnicei pentru binele obștesc. Misiunea apostolică a arhieriei era restaurată în rolul și demnitatea ei.

Nu este locul potrivit pentru a analiza rezultatul muncii constructive a vicariatului de la Iași, de sub Vlădica Justinian Vasluiianul. Țin numai să mărturisesc că am făcut ucenicie la acea școală a muncii, instaurată în Biserica Moldovei, și-mi va fi îndreptar pentru activitatea mea de vicar patriarhal.

Și dacă am făcut, la ipopsifiere, făgăduința că voi arăta supunere, ascultare și respect Sfântului Sinod, acest vot îl fac, în special, pentru Prea Fericitul Patriarh Justinian, care m-a recomandat pentru postul de vicar patriarhal și îl asigur că felul de activitate al Prea Fericirii Sale, amintit mai înainte, îmi va fi zilnic sfătuitor și călăuzitor.

Când, în șirul mărturisirii, de la ipopsifiere, am depus legământ că "*datoresc iubire țării mele... că voi jertfi, cu bucurie și mulțumire sufletească, însăși ființa mea pentru întreaga păstrare, creștere și propășire a poporului*", atunci gândul și inima mea s-au îndreptat către scumpa noastră patrie, către poporul care m-a zămislit și pe care îl voi sluji cu toate puterile mele.

Din trecutul plin de lumină al Sfintei Biserici străbune, eu desprind acest adevăr nepieritor: roade bune și de folos au încununat frățeștile legături dintre poporul român și popoarele vecine, ori de câte ori aceste legături s-au desfășurat după îndemnul și voia poporului, care niciodată nu greșește drumul. Amare au fost consecințele dezbinării pe care unii cărmuitori au căutat să o semene între aceste popoare, așezate de soartă pe aceleași meleaguri.

Păstrând vii în amintirea mea aceste adevăruri, voi munci deci ca orice fiu devotat al poporului nostru, pentru cimentarea prieteniei, temelie de pavază a independenței și progresului țării noastre dragi.

În aceste clipe solemne și hotărâtoare din viața mea, îmi îngăduiți să-mi amintesc de cei cu care am făcut ascultări în sfintele mănăstiri, de colegii mei de seminar și facultate și am păzit pravilele în curăția lor, scrise de mâini evlavioase și bătătoare de muncă aspră. Mă gândesc cu mare admirație la acei monahi simpli, proveniți din popor, și care alină prin rugăciunile și munca lor nevoile și necazurile fraților lor, trudiți pe pământul țării. Le făgăduiesc că mireasma vieții călugărești voi sorbi-o cu aceeași cucernicie ca și până acum.

Mă gândesc la frații preoți demni și harnici, cu care am coliturghisit și am împărtășit munca de pastorație la Mitropolia Moldovei, ca mare ecleziarh, exarh sau vicar administrativ. Tuturor le păstrez amintiri calde în inima mea și-i asigur de toată prețuirea.

Îmi plec genunchii gândului, cu smerenie, la altarul bisericii din satul meu, de pe dealurile Botoșanilor, acolo unde frații și surorile mele după trup se roagă pentru sufletele părinților mei răposați și trudesco pe ogoare, din zori și până în noapte, pentru sporirea belșugului din economia țării noastre. Și cum toate gândurile bune nu se pot realiza decât atunci când este pace în lume, voi fi un vajnic sprijinitor al acțiunii duse pentru apărarea păcii în lume. Căci pacea este un bun al întregii omeniri, înscris în Evanghelie cu litere de aur și pe care Biserica trebuie să-l păstreze și să-l apere.

Cu aceste mărturisiri, mă plec respectuos în fața Prea Fericitului Patriarh Justinian, mulțumindu-i cu toată căldura sufletului că și-a pus încrederea în puterea mea de muncă, și îl asigur de toată ascultarea de care este capabil un monah, care a cunoscut supunerea monastică de la vârsta de 14 ani. Mă voi strădui să-i înțeleg gândurile și să le dau realizare. Mulțumesc Înalt Prea Sfinților Mitropoliți și Prea Sfinților Episcopi, membri ai Sfântului Sinod, care m-au ales în ierarhia superioară, asigurându-i că voi conlucra în spiritul frăției în Hristos și al rânduielilor canonice ale Sfintei Biserici Ortodoxe.

Mulțumesc apoi cu deosebită recunoștință iscusitorilor mei profesori de la Seminarul Monahal de la Mănăstirea Cernica, Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Firmilian al Olteniei, care n-a pregetat a se osteni slujind astăzi la arhieria mea; nu pot să nu exprim și de această dată omagiu și respect bunului și înțeleptului meu director din timpul celor opt ani de seminar, Prea Sfinția Sa Episcop Chesarie, care, de asemenea, s-a ostentit la slujba de astăzi încredințându-i că voi păstra, cu credința neșrămutată, linia continuității apostolice, temelia unității Ortodoxiei noastre. Mulțumesc, de asemenea, și Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Sebastian al Moldovei pentru bunăvoința de a participa la această sfântă serbare.

Mulțumesc tuturor celor care au luat parte la solemnitățile hirotonirii mele și îi binecuvântează, rugând pe Dumnezeu să le sporească gândurile bune și faptele vrednice, ca să se simtă fericiți sub scutul Bisericii noastre.

Cu aceste cuvinte, rog pe bunul Dumnezeu să-mi dea lumină minții, tărie de voință și căldură inimii, ca să pot împlini, cu vrednicie, misiunea sfântă de urmaș al Sfinților Apostoli ai Domnului Hristos".

CUVÂNTAREA P. F. JUSTINIAN,
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE,
LA HIROTONIREA ÎNTRU ARHIEREU A ARHIM.
TEOCTIST ARĂPAȘU

Prea Sfințite Teoctist,

"Am luat cunoștință cu o deosebită mulțumire sufletească, din cele mărturisite în cuvântarea Prea Sfinției Tale, despre convingerile pe care le ai în legătură cu misiunea de Arhiepiscop, la care ai fost chemat de Dumnezeu, pentru meritele Prea Sfinției Tale, vădite în primul rând printr-o credință curată în Dumnezeu, printr-o slujire devotată a Evangheliei și Bisericii Mântuitorului nostru Iisus Hristos și, în același timp, prin smerenia și munca depusă în serviciul poporului nostru dreptcredincios.

N-am să te rețin acum cu sfaturi în legătură cu misiunea Prea Sfinției Tale; ar urma să repet unele din mărturisirile Prea Sfinției Tale; totuși, fiindcă Prea Sfinția Ta ești chemat să-mi fii colaboratorul meu în munca de conducător al Bisericii Ortodoxe Române, în demnitatea de Vicar Patriarhal, țin să atrag luarea aminte asupra ceremoniei de astăzi, când, chemat la treapta de Arhiepiscop, Prea Sfinția Ta ai pășit din vultur în vultur, până înaintea Soborului nostru, care și-a pus mâna pe Prea Sfinția Ta, cerând lui Dumnezeu har asupra Prea Sfinției Tale.

Ești moldovean și porți numele lui Teoctist, Mitropolitul Moldovei și sfetnicul cel mai apropiat al lui Ștefan cel Mare.

Porți și numele de Botoșeneanu, numele arhiepiscopilor de odinioară din Mitropolia Moldovei, și, întâmplător, numele județului unde te-ai născut și ai văzut lumina zilei.

Ai, deci, înaintea ochilor Prea Sfinției Tale pilda lui Teoctist, cel care în sfătuire permanentă cu Ștefan cel Mare au rezolvat cele mai grele probleme ale strămoșilor noștri și au putut să pună capăt atâtor greutăți. Și, în sfârșit, au putut să învingă în atâtea rânduri armatele Semilunei.

Ai pomenit de toți ierarhii de seamă pe care i-ai luat ca model; dar nu uita sfatul Sf. Ioan Gură de Aur, care este bun pentru toate veacurile și pentru toți Arhiepiscopii, că mai multe sunt vânturile care zbuciumă sufletul Episcopilor, decât acelea care zbuciumă marea.

Prea Sfințite Teoctist,

În învingerea acestui zbucium, în învingerea acestor greutăți, care se leagă de misiunea Prea Sfinției Tale, nu uita să ceri în permanență ajutorul lui Dumnezeu și binecuvântarea lui Iisus Hristos.

Personal sunt foarte mulțumit că Prea Sfinția Ta, prin rânduiala dumnezeiască, ai fost chemat la această treaptă a arhiepiscopiei și mai ales că slujești și că-ți

îndeplinești această misiune în forul cel mai înalt al Bisericii noastre, alături de Patriarhul Țării.

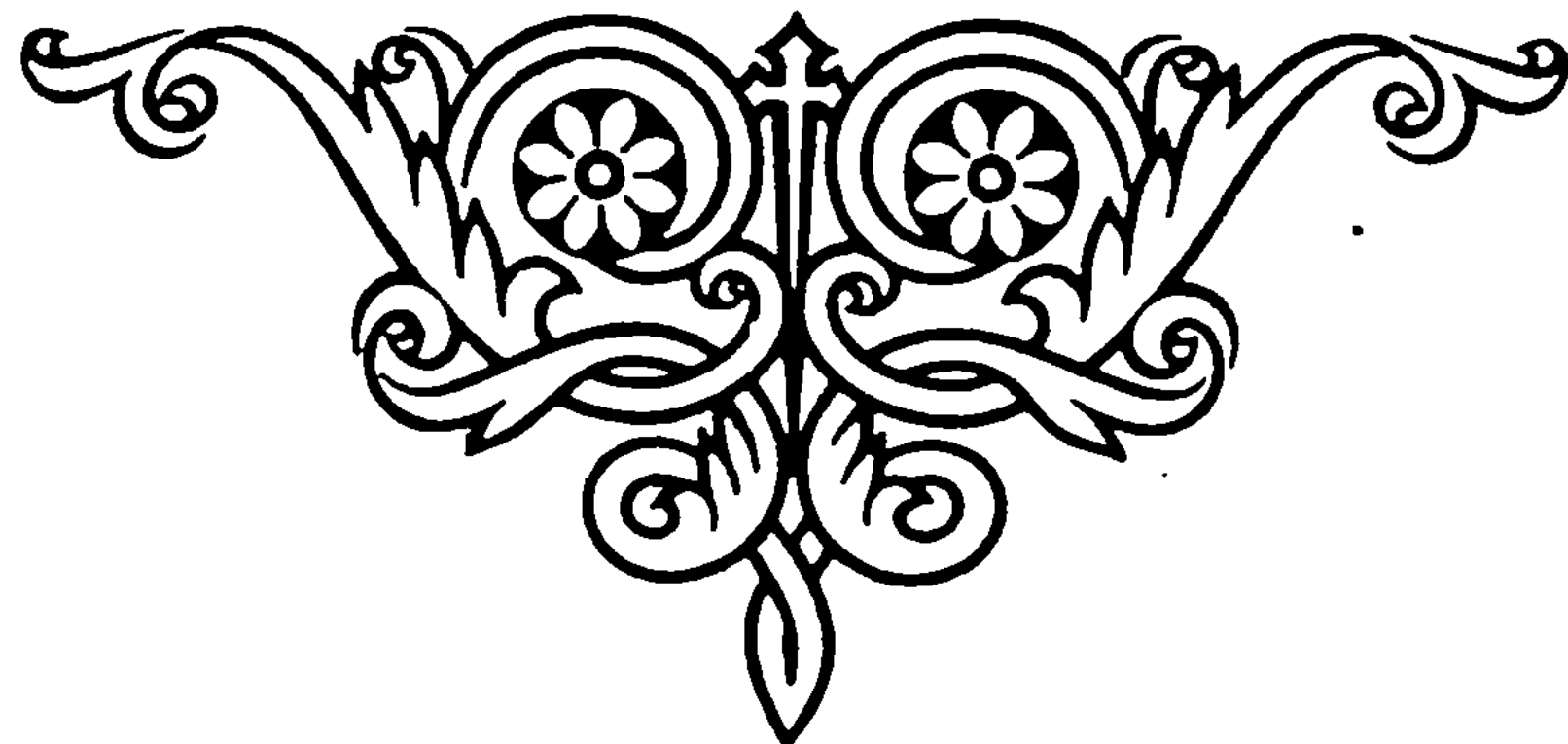
Personal, mulțumesc bunului Dumnezeu pentru această alegere a unui tovarăș de muncă, a unui tovarăș de strădanie și în același timp a unui tovarăș care să-mi fie, treptat, treptat, și un reazem vârstei, care începe să alunece spre anii bătrânețelor.

Din toată inima te felicit cu ocazia acestui mare eveniment din viața Prea Sfinției Tale și te asigur de aceeași părintească dragoste, cu care te-am înconjurat de cinci ani de zile.

Te asigur de aceeași îngăduință și mai cu seamă de toate sfaturile bune pe care ți le-am dat vreme de cinci ani.

Dumnezeu să-ți dăruiască sănătate și ani mulți, ca să poți să-ți îndeplinești misiunea pe care ți-ai luat-o pe umeri, să poți să răspunzi cu tot sufletul și cu toată jertfelnicia chemării lui Dumnezeu la slujirea aceasta de apostol al Mântuitorului Hristos.

Darul Domnului nostru Iisus Hristos să se reverse din belșug asupra Prea Sfinției Tale cu a Sa iubire de oameni, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin!"

**B. MESAJE PRIMITE
DE P. F. P. PATRIARH TEOCTIST
LA ANIVERSAREA A 50 DE ANI DE ARHIERIE,
DIN PARTEA IERARHILOR BISERICII**

MESAJUL SANCTITĂȚII SALE
PATRIARHUL ECUMENIC BARTOLOMEU I,
CITIT DE I.P.S. MITROPOLIT IACOBOS DE LAODICEEA
ÎN AULA PALATULUI PATRIARHIEI – 5 MARTIE 2000

**Prea Fericite Arhiepiscop al Bucureștilor,
Mitropolit al Munteniei și Dobrogei
și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Autocefale a României,
prea iubit frate în Hristos Dumnezeu și coslujitor al Smereniei noastre, Teoctist**

Cu multă bucurie, Vă felicităm din toată inima, P.F. Voastră, la împlinirea celor 50 de ani de slujire arhierescă și de Dumnezeu păzită, dintre care cei mai mulți ani, în înalta demnitate de Arhiepiscop al Bucureștilor și Patriarh al României.

Dăm slavă și mulțumire lui Dumnezeu pentru faptul că Prea Fericirea Voastră ați fost ales, ca oarecând Apostolul Petru, să Vi se încredințeze păstoria oilor Sale cuvântătoare într-o perioadă de crâncenă prigoană declanșată împotriva creștinilor ortodocși, într-o vastă regiune a planetei noastre, care include și țara Dvs. Înțelepciunea și atenția P. F. Voastre, ca și neîncetatele rugăciuni înălțate către Domnul au păzit într-un mod cu totul special turma ortodoxă a României de multe vătămări și i-au îngăduit să parcurgă această perioadă de criză cu pierderi, pe cât a fost posibil, mai puține.

Fie ca Domnul, Care iubește pe cei ce-L iubesc pre El și dăruiește daruri bogate celor care țin poruncile Sale, să Vă răsplătească, P. F. Voastră, pentru osteneala pe care ați depus-o pentru cultivarea viei Sale din România, cu lungime de zile, sănătate, colaboratori ascultători și gata de jertfă, turmă cuvântătoare bună, pașnică și iubitoare de Hristos, viață netulburată și cinstită cu dragoste și respect din partea celor pentru care Vă consumați viața, dar mai ales de la Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos, al Căru har și milă nesfârșită să fie cu P. F. Voastră în vecii vecilor.

Îmbrățișându-Vă așadar încă o dată, P. F. Voastră, cu îmbrățișare sfântă, Vă încredințăm de aceleași sentimente de dragoste profundă și cinste deosebită.

BARTOLOMEU,
Arhiepiscop al Constantinopolului, Noua Romă și Patriarh Ecumenic

MESAJUL SANCTITĂȚII SALE PAPA IOAN PAUL AL II-LEA,
CITIT DE EXCELENȚA SA JEAN-CLAUDE PERISSET,
NUNȚIUL APOSTOLIC LA BUCUREȘTI
ÎN AULA PALATULUI PATRIARHIEI – 5 MARTIE 2000

*Prea Fericirii Sale Teoctist,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române – București*

Cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la hirotonirea într-un arhieru a Prea Fericirii Voastre, mă alătur în stare de rugăciune Bisericii Ortodoxe a României pentru a Vă adresa cele mai calde și cordiale felicitări.

Acum cincizeci de ani, Duhul Sfânt al Domnului cobora de o manieră cu totul specială pentru a vă umple de putere, de lumină și de înțelepciune. În aceste zile, când Prea Fericirea Voastră mulțumește lui Dumnezeu pentru anii de misiune pastorală, vă asigur de urările mele cele mai călduroase. Vă doresc să trăiți acest moment sărbătoresc, recunoscător față de Dumnezeu, în stare de bucurie, care vin din vocația noastră și din misiunea noastră.

Cu sentimentele mele de iubire frățească,

IOAN PAUL AL II-LEA, P. P.

*

TELEGRAMA DE FELICITARE A SANCTITĂȚII SALE
ALEXEI AL II-LEA,
PATRIARHUL MOSCOVEI ȘI ÎNTREGII RUSII

Vă adresăm felicitările noastre frățești cu ocazia însemnatei sărbătoriri a celor cincizeci de ani de slujire arhipăstorească, precum și cele mai alese și smerite urări, rugându-L pe Dumnezeu să Vă dăruiască Prea Fericirii Voastre putere duhovnicească și trupească.

Din adâncul inimii, Vă dorim ca, prin strădania Voastră arhierască, să ridicați încă mai mult în cinstire și încă mulți ani de aici înainte Scaunul Patriarhal al Sfintei Biserici Ortodoxe a României.

Cu iubire, întru Dumnezeu, al Vostru

Patriarhul ALEXEI al II-lea al Moscovei
și Întregii Rusii

*

MESAJUL SANCTITĂȚII SALE HRISTODOULOS,
ARHIEPISCOPUL ATENEI ȘI AL ÎNTREGII ELADE

HRISTODOULOS
ARHIEPISCOPUL ATENEI ȘI AL ÎNTREGII ELADE

Prea Fericite și prea iubite frate în Hristos,

Sunt bucuros că am ocazia să vă felicit acum, la împlinirea a 50 de ani de slujire arhierască, la care Dumnezeu v-a chemat încă din tinerețe.

Biserica Ortodoxă Română a avut șansa de a fi păstorită de un ierarh devotat misiunii sale, recunoscut atât în țară cât și în străinătate pentru activitatea sa și pentru deschiderea spre comunicarea, în spiritul Evangheliei Domnului.

Felicitând totodată și pe păstoriții Prea Fericirii voastre pentru șansa de a vă avea întâistător, rugăm pe Bunul Dumnezeu să vă dăruiască multă sănătate și bună sporire întru toate spre slava Lui și spre mântuirea celor încredințați spre păstorire.

Pregustând bucuria viitoare noastre întâlniri la București în luna Mai vă doresc din toată inima întru mulți și fericiți ani.

Cu frățească dragoste întru Hristos,

HRISTODOULOS

*

TELEGRAMA DE FELICITARE
A ÎNALT PEA SFINȚITULUI KIRILL,
MITROPOLIT DE SMOLENSK ȘI KALININGRAD

Adresăm Prea Fericirii Voastre, din adâncul inimii, calde felicitări cu ocazia celei de a cincizecea aniversare a ungerii Voastre ca Arhipăstor. Fie ca Dumnezeu, Păstorul nostru desăvârșit, Care V-a ales întru înaltă slujire apostolică, să Vă dăruiască bună sănătate, pace și bine întru toate.

Rămân întotdeauna, cu adâncă dragoste, întru Hristos, al Vostru

KIRILL,

Mitropolit de Smolensk și Kaliningrad.
Președintele Departamentului Relații Externe al Patriarhiei Moscovei

*

MESAJUL DE FELICITARE
AL ÎNALT PEA SFINȚITULUI NATHANIEL,
ARHIEPISCOP DE DETROIT

5 martie 2000

Prea Fericirea Voastră,

La ceas aniversar îngăduiți-ne să vă urăm ca la cei 50 de ani de arhierie să adăugați mulți alții spre slava lui Dumnezeu și a Sfintei Sale Biserici. Ne rugăm Bunului Dumnezeu să vă ocrotească, să vă întărească și să vă îmbrace cu negrăitele Sale daruri spre binele neamului românesc și cu îmbelșugare să Vă ajute pentru o slujire rodnică și îndelungată a Sfintei Biserici Ortodoxe.

Îmbrățișându-Vă în Hristos Domnul,

†NATHANIEL

Arhiepiscop de Detroit
Episcopia Ortodoxă Română din America

*

SCRISOARE DE FELICITARE A ÎNALT PREA SFINȚITULUI SERAFIM, MITROPOLITUL PENTRU GERMANIA ȘI EUROPA CENTRALĂ

MITROPOLIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
PENTRU GERMANIA ȘI EUROPA CENTRALĂ
CABINETUL MITROPOLITULUI †SERAFIM

Sf. Casian Romanul
29.02.2000
Regensburg

Prea Fericirea Voastră,

Aniversarea a 50 de ani de slujire arhierescă a Prea Fericirii Voastre este și pentru noi, ierarhi, cler și credincioși ai Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania și Europa Centrală, un prilej de bucurie și de recunoștință față de Hristos Domnul, Care V-a dat nu numai harul de a-I sluji Biserica, ci și de a suferi pentru ea în această perioadă deosebit de ostilă credinței (cf. Filip. 1, 29).

În cei 50 de ani de slujire arhierescă, Prea Fericirea Voastră V-ați făcut una cu Biserica, una cu ierarhii, preoții și credincioșii ei, pentru că V-ați făcut una cu Hristos, Capul Bisericii.

De mic copil ați luat drumul mănăstirii și V-ați format după chipul lui Hristos Cel sărac, blând și smerit și ați cultivat toată viața virtuțile călugărești. Mărimurile trecătoare nu V-au afectat ființa lăuntrică, după cum suferințele nu V-au îngenunchat decât la rugăciune pentru ca să le biruiți prin puterea lui Hristos.

Nenumăratele realizări ale Bisericii în cei 50 de ani de arhierie, pretutindeni pe unde ați păstorit, au fost și sunt pe măsura crucii pe care ați purtat-o întotdeauna cu smerenie și cu demnitate, fiind pentru toți fiii Bisericii noastre model de urmat. În preajma Prea Fericirii Voastre toți se simt mângâiați, ușurați, încurajați. Chipul senin și cuvântul blând al Prea Fericirii Voastre degajă asemenea unei icoane harul împăcării, al smereniei și al dragostei.

Ați biruit întotdeauna mai ales prin dragostea care Vă caracterizează și vă face asemenea lui Dumnezeu. O dragoste iertătoare, smerită și blândă care cucereste tocmai pentru că nu caută să se impună. O dragoste, de asemenea, care cunoaște și împărtășește nevoile omului și ale Bisericii de azi.

Tinerețea spiritului Prea Fericirii Voastre este uimitoare. Ea Vă dă curajul să nu Vă temeți de înnoire în Biserică, să creați noi Eparhii, să angajați Biserica în problemele lumii contemporane care îi așteaptă pe slujitorii ei în mijlocul lor pentru a sluji omul concret în căutările și în nevoile sale.

Lumea trece astăzi printr-o transformare radicală ce se impune cu o iuțeață nemaîntâlnită în toată istoria ei. Or, Biserica trebuie să fie prezentă pretutindeni cu lumina ei, cu înțelepciunea ei mai presus de lume, cu harul ei sfânt care purifică și transfigurează totul după chipul Împărăției lui Dumnezeu.

Noi, cei din Diaspora, Vă suntem cu deosebire recunoscători pentru înțelegerea profundă a problemelor cu care ne confruntăm și pentru ajutorul pe care ni-l dați.

Pentru toate, dăm slavă Bunului Dumnezeu și-L rugăm să Vă hărăzească încă mulți ani cu înțelepciune și putere pentru a ne îndruma pe calea Lui.

Întru mulți și fericiți ani Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist!

† SERAFIM,
Arhiepiscop și Mitropolit

TELEGRAMA DE FELICITARE A ÎNALT PEA
SFINȚITULUI MITROPOLIT ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
ȘI A EPISCOPULUI VICAR VISARION RĂȘINĂREANU

REF 3/16 SIBIU TF 42 59 4 3 0930

Prea Fericirea Voastră,

Cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la primirea marelui dar al arhieriei, primiți Vă rugăm cele mai alese urări de sănătate, fericire și noi împliniri arhieresti, întru mulți și fericiți ani Prea Fericite Părinte Patriarh.

† ANTONIE

Mitropolitul Ardealului

† VISARION RĂȘINĂREANU Episcop Vicar

*

TELEGRAMA DE FELICITARE
A ÎNALT PEA SFINȚITULUI
MITROPOLIT NICOLAE COANEANU AL BANATULUI

Prea Fericirea Voastră,

Aniversarea împlinirii a 50 de ani de la primirea ceresului dar al arhieriei, îmi oferă plăcutul prilej de a Vă transmite cele mai alese urări.

Rog pe Atotputernicul Dumnezeu să Vă dăruiască ani mulți de viață, sănătate deplină și sporite puteri în truda sfântă ce o depuneți spre folosul Bisericii strămoșești.

Cu frățească dragoste întru Hristos Domnul,

† NICOLAE

Mitropolitul Banatului

*

TELEGRAMA DE FELICITARE
A ÎNALT PEA SFINȚIEI SALE
MITROPOLIT NESTOR VORNICESCU AL OLTENIEI

REF 8/7 CRAIOVA TF NR 34 57 02 03 1000

Sanctitatea Voastră,

Ne bucurăm că a sosit prilejul să vă exprimăm toate urările de bine, felicitări și laude pentru glorioasa activitate patriarhală de ziua împlinirii unei jumătăți de veac de arhierescă slujire.

Întru mulți și fericiți ani Sanctitatea Voastră,

NESTOR,

Mitropolitul Olteniei

Str. Mitropolitul Firmilian nr. 3

Craiova, Județul Dolj

*

TELEGRAMA DE FELICITARE A ÎNALT PREA SFINȚITULUI
ARHIEPISCOP PIMEN AL SUCEVEI ȘI RĂDĂUȚILOR

Prea Fericirea Voastră,

Cu inimile pline de dulce bucurie fiască acum la-mpplinirea a jumătate de veac de înaltă slujire, noi cei din Bucovina Sfântului Ștefan Vă adresăm respectuoase urări de bine, sănătate, pace, multă liniște sufletească și ani mulți de aici înainte în fruntea Bisericii Ortodoxe Române.

Să ne trăiți întru mulți ani,
Prea Fericirea Voastră

† PIMEN
Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților

*

MESAJUL DE FELICITARE AL ÎNALT PREA SFINȚITULUI
ARHIEPISCOP BARTOLOMEU AL CLUJULUI

Prea Fericirea Voastră,

Aniversarea a 50 de ani de la hirotonirea întru arhieru ne oferă deosebita ocazie de a Vă felicita călduros și a Vă adresa cele mai calde și alese urări de sănătate, bucurii și împliniri duhovnicești.

Bunul Dumnezeu să Vă dăruiască putere de muncă în nobila misiune de cărmuire a Bisericii străbune și a fiilor ei duhovnicești.

Cu frățească îmbrățișare întru Hristos,

BARTOLOMEU,
Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului

*

PREA FERICITE PĂRINTE PATRIARH,

Popasul duhovnicesc al aniversării zilei hirotoniei întru arhieru a Prea Fericirii Voastre adună gândurile clerului și credincioșilor din țara noastră întru aceeași rugăciune de sănătate și viață îndelungată pentru Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române.

Folosind acest fericit prilej, îngăduiți-ne, Prea Fericite Părinte Patriarh, ca în numele clerului și credincioșilor din Eparhia Buzăului, al colaboratorilor de la Centrul Eparhial, precum și al meu, personal, să Vă aducem urările noastre de rodnică și îndelungată arhipăstorire în fruntea Bisericii noastre, spre binele ei și al întregului popor român.

Ne rugăm Bunului Dumnezeu să Vă dăruiască depline puteri pentru a vesti – neobosit – învățăturile sfinte și mântuitoare.

Întru mulți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh!

† EPIFANIE
Episcopul Buzăului

*

Prea Fericirea Voastră,

Ne-a bucurat Dumnezeu, la acest sfârșit, dar și început de mileniu, cu un păstor bun, experimentat și profund implicat în toate aspectele slujirii din Sfânta noastră Biserică, în persoana Prea Fericirii Voastre.

Bogăția darurilor cu care Hristos Domnul v-a împodobit s-a împlinit printr-o jertfelnică, răbdătoare și pilduitoare lucrare în ogorul duhovnicesc al neamului, dar și printr-o smerită urcare pe treptele slujirii creștine, până la cea de arhieru, emoționant și tainic moment de la care aniversăm, iată, astăzi, o jumătate de secol.

Suntem cu toții, episcop, cler și popor de la Dunărea de Jos, următori fideli ai exemplului Prea Fericirii Voastre și păstrători ai profundelor legături pe care le-ați cultivat cu înaintașii noștri, vrednici de pomenire arhieriei Chesarie Păunescu, unul dintre hirotonisitorii Prea Fericirii Voastre și Antim Nica, colaboratorul și împreună ajutorul marelui Patriarh Justinian.

Deosebit de recunoscători de a vă ști aproape de noi și prin bunăvoința de a accepta primirea titlului de Cetățean de Onoare al Municipiului Galați și de Senator de Onoare al Universității "Dunărea de Jos", vă transmitem, Prea Fericirea Voastră, la ceas aniversar, sincerele noastre urări de sănătate, pace sfântă și numai împliniri în slujirea sfântă a Bisericii noastre, ca patriarh și păstor duhovnicesc al neamului românesc.

Întru mulți și fericiți ani,
Prea Fericite Părinte Patriarh!

Cu filială dragoste în Domnul Hristos,

† CASIAN
Episcopul Dunării de Jos

*

PREA FERICITE PĂRINTE PATRIARH,

Anul jubiliar 2000 marchează și jubileul primirii de către Prea Fericirea Voastră a marelui dar al Arhieriei.

Bilanțul întregii activități de mare preot al neamului nostru, este prilejul scrutării întregii istorii a Bisericii noastre din acest răstimp în care, pe lângă cele patru eparhii, ca titular, între care și Eparhia Aradului și încă o dată pe atâtea ca locțiitor, ați slujit întreaga Biserică Ortodoxă Română.

La ceas aniversar, Ierarhul, clerul și credincioșii Eparhiei Aradului, pe care îi purtați în suflet, Vă exprimă cele mai alese doriri de sănătate, viață îndelungată, pace și bogate împliniri în munca sfântă pe care o săvârșiți în folosul Bisericii străbune și a neamului românesc.

Primiți, Vă rugăm, Prea Fericite Părinte Patriarh, asigurarea întregului nostru devotament filial.

EPISCOP,
† TIMOTEI

*

SCRISOAREA DE FELICITARE A PREA SFINȚIEI SALE SÖFRONIE,
EPISCOPUL EPARHIEI ORTODOXE ROMÄNE DIN UNGARIA

Prea Fericite Pärinte Patriarh,

Vă rugăm ca acum, la acest nou ceas de sărbătoare, să primiți din partea noastră a tuturor, ierarh, cler și dreptmăritori creștini și creștine din de Dumnezeu păzita Episcopie Ortodoxă Română din Ungaria, cele mai fierbinți urări de sănătate, alese bucurii duhovnicești și har peste har revărsat din darul Duhului Sfânt.

Cincizeci de ani de arhierie înseamnă o viață de om! Ați slujit în această treaptă în toate întinderile Sfintei noastre Patriarhii. Ca vicar la București ați străbătut plaiurile Ungrovlahiei; la Arad ați stat în fruntea Zărandului și a Hunedoarei, a Țării Moșilor și a Părților din Banatul Temișan, ați călăuzit la limanul mântuirii și turma noastră cea cuvântătoare, a Episcopiei din Ungaria, cum și o bună parte din Episcopia Vârșetului, ați povățuit și cărmuit Crișana, din ținutul Oradiei, trecând peste toată Țara Bihorului până în străvechiul Sătmar românesc. Mai mult, ați fost, în vremea binecuvântată de la Arad, și arhipăstor canonic al fraților noștri din America.

Voia lui Dumnezeu V-a purtat, apoi, spre alte înalte și jertfelnice slujiri în scumpa noastră Biserică: în fruntea Mitropoliei Olteniei, în străvechiul scaun următor Severinului, "al doilea al Ungrovlahiei", după cum stă scris în dipticele vechi țarigrădene; în Moldova natală pe urmă, ca vrednic succesori al marilor ierarhi Iosif Mușat, Teoctist, Dosoftei, Varlaam, Anastasie Crimca, Veniamin Costachi, Justinian Marina, în tronul Moldovei și Sucevei, la Iași; ați purtat de grijă bunilor români din Mitropolia Ardealului, Crișanei și Maramureșului.

Ați suit în Măritul Scaun de Patriarh al Sfintei Biserici Autocefale Ortodoxe Române după ce ați avut în purtarea de grijă a Prea Fericirii Voastre pe toți românii, fiind primul ierarh din întreaga istorie a Bisericii noastre strămoșești care, mai înainte de a fi Patriarh, ați păstorit peste toate pământurile dăruite de Dumnezeu neamului nostru, înscriindu-Vă în lungul șir de bărbați sfinți ce au stat în scaunul Ungrovlahiei, locțiitor al Cezareei Capadociei al Marelui Vasile: Iachint de la Vicina, Sfinții Maxim Brancovici și Nifon proin al Țarigradului, Sfântul Ierarh martir Antim Irivreanul și marii ctitori ai Patriarhiei: Miron, Nicodim și Justinian, la a cărui nemaiîntrecută școală de organizare bisericească V-ați format, venind la București după pururea pomenitul Patriarh Iustin, mare cărturar și fin teolog.

Veți rămâne înscris cu slove aurite din străvechile icoane în Cronica Sfântă a Bisericii noastre naționale nu numai pentru aceasta, ci și pentru toate înfăptuirile, pentru toate catedralele, bisericile și mănăstirile zidite sau renăscute nu numai aievea, ci și în sufletele noastre, în tot cuprinsul teritoriului canonic al Bisericii române. Sunteți cel care a adus la împlinire visul Întâiului Patriarh: Catedrala Mântuirii Neamului. I-ați sfințit piatra de temelie. O veți înălța și veți săvârși Sfânta Liturghie într-însa. Dumnezeu Părinților noștri Vă ocrotește și Vă întărește. Rămân mărturie în toate bibliotecile cele – până acum – nouă volume de străduințe și nevoințe părintești "pe treptele slujirii creștine", pe care le voim cât mai multe, spre pilda și folosul tuturor celor cu rosturi la cărma Neamului Românesc, cum și a binecredincioșilor români de pretutindeni.

Copleșiți, cutezăm a veni către primitoarele brațe părintești sânguind a ni se deschide spre a primi caldă și iubitoare înaltă binecuvântare patriarhală a Prea Fericirii Voastre.

Să ne trăiți întru mulți și fericiți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh al Tuturor Românilor și al Tuturor Plaiurilor Străbune!

Cu fiască dragoste în Hristos Dōmnul,

† SOFRONJE

Episcopul Eparhiei Ortodoxe Române din Ungaria

Pr. Ic. Stavr. PAVEL ARDELEAN

– vicar eparhial – consilier administrativ economic –

*

TELEGRAMA PREA SFINȚIEI SALE IOAN MIHĂLȚAN, EPISCOPUL ORADIEI

Prea Fericirea Voastră,

Împlinirea a 50 de ani de arhierie este un dar al Duhului Sfânt, Cel care S-a pogorât în chip de limbi de foc peste sfinții ucenici și apostoli la Sf. Rusalii, de care nu mulți se învrednicesc. Același dar V-a statornicit și întărit în dreapta credință, înțelepciune, bunătate și îndelungă-răbdare.

Credincioșii, preoțimea și smerenia noastră, rugăm pe Milostivul Dumnezeu să Vă dăruiască și pe mai departe ani cu alese roduri duhovnicești spre binele Bisericii, al țării noastre România și al credincioșilor pe care-i păstoriți.

Întru mulți ani Prea Fericirea Voastră!

IOAN, Episcopul Oradiei

împreună cu clerul și întregul popor dreptcredincios din eparhie.

*

TELEGRAMA DE FELICITARE A PREA SFINȚIEI SALE JUSTINIAN CHIRA ȘI A ARHIEREULUI VICAR IUSTIN SIGHETEANUL DIN MARAMUREȘ

REF 19 BAIA MARE TF 54 112 6 1125

Prea Fericite Părinte Patriarh,

La împlinirea a 50 de ani de slujire sfântă ca arhieru al Bisericii lui Hristos, chemat la diferite și înalte slujiri până la cea de patriarh al Sfintei noastre Biserici ortodoxe, primiți din partea noastră personal, a Consiliului Eparhial, a preoțimii, a monahilor din sfintele mănăstiri și schituri și a poporului drept credincios din Maramureș și Sătmar, cele mai calde și sfinte urări de înmulțită sănătate, îndelungată slujire în demnitatea de patriarh al sfintei și smeritei biserici ortodoxe a neamului românesc.

IUSTINIAN, Episcopul Maramureșului și Sătmarului
IUSTIN SIGHETEANU arhieru vicar

*

SCRISOAREA DE FELICITARE A PREA SFINȚITULUI IOACHIM ȘI A ARHIEREULUI VICAR CORNELIU BÂRLĂDEANU

Prea Fericirea Voastră
Prea Fericite Părinte Patriarh,

Ziua de 4 martie constituie un popas aniversar atât în viața Prea Fericirii Voastre cât și în cea a Bisericii Ortodoxe Române, deoarece cu jumătate de veac în urmă, Bunul Dumnezeu v-a încununat cu alesul har al slujirii arhieresti, dar pe care, ca și viața Prea Fericirii Voastre, l-ați închinat slujirii "Evangheliei Păcii", prin slujirea destinelor istorice ale Bisericii noastre strămoșești și ale neamului nostru românesc.

Prea Fericirea Voastră sunteți un dar al lui Dumnezeu, rânduit să conduceți această "Sfântă Corabie" – Biserica neamului românesc – în istoria învolburată a celei de a doua jumătăți de veac din acest secol istoric, despărțită prin piatra de hotar a anului 1989.

La acest binecuvântat popas aniversar, arhieriei, preoții și credincioșii Eparhiei Hușilor, își pleacă genunchii cu evlavie în fața Sfântului Altar, rugând pe "Dătătorul Bunătăților", să vă dăruiască sănătate deplină, putere de muncă și îndelungare de zile în slujirea și împlinirea mărețelor idealuri de care are atâta nevoie Biserica neamului nostru românesc.

În numele întregii suflări ortodoxe de pe aceste binecuvântate plaiuri moldovene încărcate cu istorie și spiritualitate, cu fiască supunere și cu cele mai alese sentimente de respect și prețuire vă sărutăm dreapta și vă transmitem tradiționala urare:

"Întru mulți și fericiți ani"
Prea Fericite Părinte Patriarh!

EPISCOP
† IOACHIM

ARHIEREU VICAR
† CORNELIU BÂRLĂDEANUL

*

TELEGRAMA ARHIMANDRITULUI ZAREH BARONIAN, VICARUL EPISCOPIEI ARMENE DIN BUCUREȘTI

Aniversarea a 50 de ani de slujire arhierescă a Prea Fericirii Voastre ca Episcop Vicar Patriarhal, Episcop de Scaun și ulterior Mitropolit, iar de 14 ani de Patriarh, îmi oferă fericitul prilej pentru a vă adresa cele mai sincere felicitări, urări de sănătate și bucurii nesfârșite și deplin succes în sfânta misiune ce v-a încredințat-o drept credinciosul popor român.

La mulți ani Preafericite Părinte Patriarh!
Vă sărut dreapta,

Arhimandrit ZAREH BARONIAN, vicarul Episcopiei Armene din București
Bdul. Carol nr. 43, sector 2, București

*

MESAJUL DE FELICITARE AL ARHIM. IERONIM CREȚU,
REPREZENTANTUL PATRIARHIEI ROMÂNE LA SFINTELE LOCURI

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu siguranță, sunt multe aniversări cu conotații deosebite în curgerea vieții omenești, în genere. Sunt însă, iată, și aniversări rare, dacă nu chiar inedite, ca aceea pe care Prea Fericirea Voastră o celebrați astăzi cu atâta noian de mulțumire și recunoștință. Este celebrarea a unei jumătăți de veac de bucurie a înnobilării cu prezența atotcuprinzătoare a Harului lui Dumnezeu întru plinătatea slujirii, împărtășită prin treapta înaltă a Arhieriei. Sunt bucurii și celebrări deosebit de rare, pe care Dumnezeu le împărtășește aleșilor Săi prin care are uneori de împlinit lucrări minunate în Biserica Sa, în mijlocul poporului Său, sau chiar în lume.

Este o slujire râvniță, asemenea unui ideal extraordinar, este însă și o slujire care implică o mulțime de sacrificii și de responsabilități pe toate planurile, care, dincolo de faptul că este patronată de harul Preasfântului Duh, care ajută permanent în mod determinant, solicită totuși plinar și atemporar persoana căreia i-a fost împărtășită.

Dar dincolo de toate acestea, pe care le-ați trăit în treptele trecute ale slujirii arhieresti și pe care continuați să le trăiți astăzi și mai mult pe treapta supremă a arhieriei românești, aceea patriarhală, – satisfacțiile și realizările sunt acelea care prevalează. Sunt de o așa intensitate și de așa o bogăție încât răsplătesc din plin eforturile și sacrificiile, în ansamblul lor!

Permiteți-mi, de aceea, ca, chiar dacă nu pot avea fericirea să coliturghisesc și eu alături de Prea Fericirea Voastră la acest popas aniversar inedit, să Vă exprim, totuși, din adâncul sufletului, cele mai calde felicitări și urări, ca Harul acesta nobil, ce izvorăște din slujirea cea întreită a Domnului nostru Iisus Hristos și se exercită prin lucrarea Preasfântului Duh, să aducă Prea Fericirii Voastre, proporțional cu bogăția darurilor Sale, noi și însemnate realizări, întru sănătate și beatitudine!

La mulți și binecuvântați ani, Prea Fericite Părinte Patriarh!

Arhimandritul IERONIM CREȚU
Reprezentantul Patriarhiei
Române la Sfintele Locuri

*

TELEGRAMA PR. VICAR IOAN PIȚURA
AL VICARIATULUI ORTODOX UCRAINEAN

Str. Bogdan Vodă nr. 12
Jud. Maramureș

Prea Fericite Părinte Patriarh,

La împlinirea celor 50 de ani de când veșnicul arhieru Iisus Hristos v-a chemat la slujire în treapta de arhieru ca prin aceasta să slujiți lui Dumnezeu și poporului din care ați fost ales, prin darul Său și a vredniciei Prea Fericirii Voastre V-a adus la cea mai înaltă treaptă a arhieriei de Întâistătător al Bisericii

Lui. Patriarh și Părinte Duhovnicesc al acestui popor român drept credincios și mult încercat printre care ne numărăm și noi cei peste 50 de mii de ortodocși ucrainieni din cuprinsul Patriarhiei Române, fii supuși și ascultători ai Prea Fericirii Voastre. Cu fiască dragoste respectuos vă rog ca în această zi aniversară din viața Prea Fericirii Voastre să primiți din partea Clerului, a creștinilor noștri situați în cele patru zone ale țării și al meu personal, prinos de recunoștință, dragoste și ascultare neclintită ce vă purtăm, împletite din cele mai alese sentimente împreună cu sincera noastră urare pe care v-o adresăm, "Întru mulți și fericiți ani să ne trăiți Prea Fericite Părinte Patriarh".

Vă sărutăm sf. dreaptă binecuvântătoare,

Pr. IOAN PIȚURA, vicar al Vicariatului Ortodox Ucrainean
Sighetul Marmației

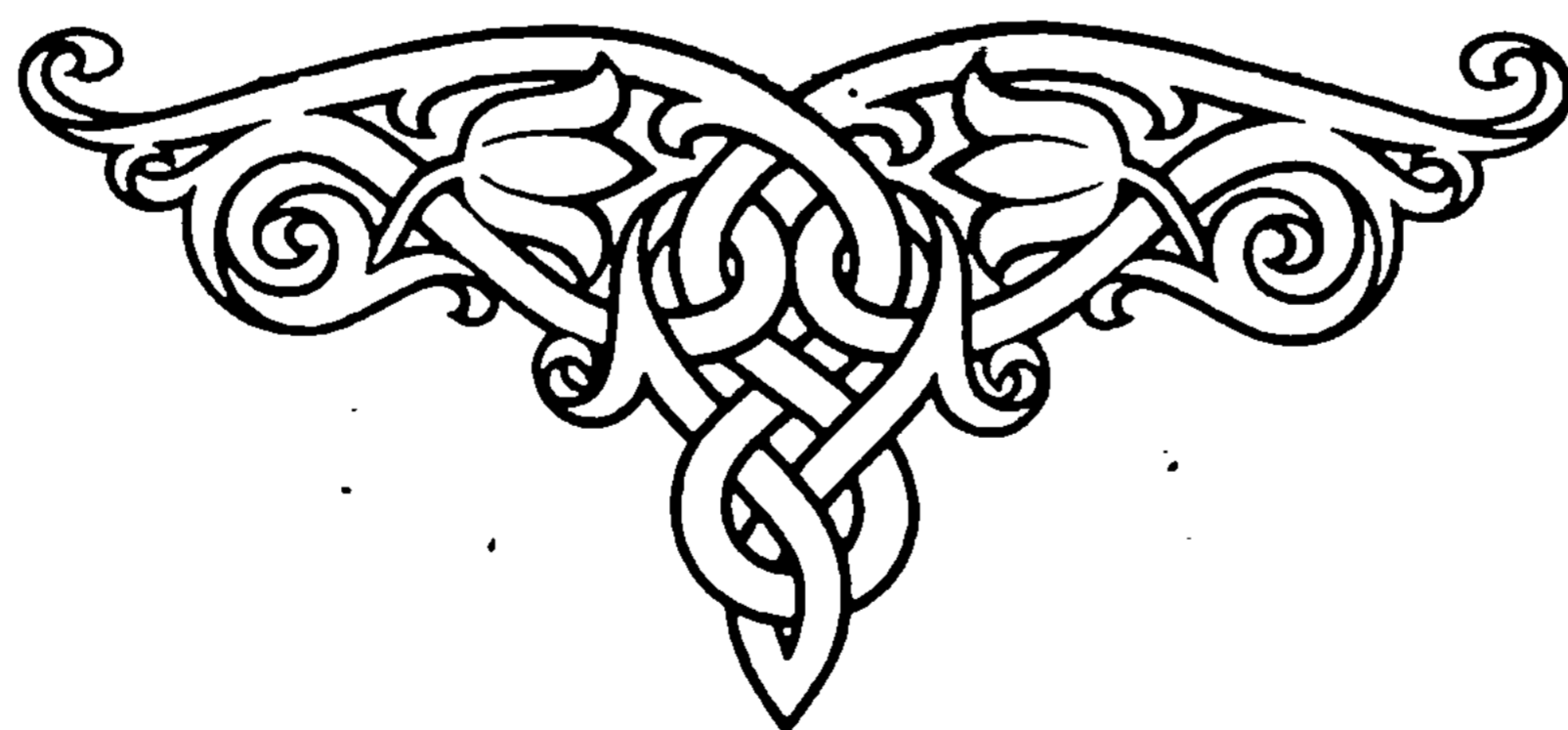
/ *

TELEGRAMA P. S. LUCHIAN,
EPISCOPUL CATOLIC DE RIT BIZANTIN, DIN TIMIȘOARA

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Permiteți-ne ca la împlinirea celor 50 de ani de la hirotonirea Prea Fericirii Voastre întru arhieru, să vă adresez cele mai calde felicitări. Ne rugăm Bunului Dumnezeu să vă dăruiască putere să lucrați în duhul idealurilor proprii ortodoxiei noastre și să vă încunune cu o arhipăstorire îndelungată, cu bogate roade duhovnicești în ogorul bisericii Prea Fericirii Voastre, folositoare pentru întărirea dragostei și bunelor relații între bisericile noastre surori. Rog să fiu pomenit în rugăciunile Prea Fericirii Voastre, cu smerită metanie al Prea Fericirii Voastre frate întru Hristos,

LUCHIAN,
Episcop sârb de Timișoara

C. MESAJE DIN PARTEA UNOR PERSONALITĂȚI ȘI OAMENI DE STAT

MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI EMIL CONSTANTINESCU, PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

București, 5 martie 2000

Prea Fericite Patriarh,

Vă adresez sincere felicitări cu prilejul împlinirii a 50 de ani de episcopat și vă urez încă o dată multă sănătate și rodnice împliniri, cumpănire și har, spre pacea și buna învoire a celor pe care îi slujiți.

"La mulți ani!"

EMIL CONSTANTINESCU

*

MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI MUGUR ISĂRESCU, PRIM-MINISTRU AL ROMÂNIEI

București
5 martie 2000

Prea Fericirea Voastră,

Iată, se împlinesc 50 de ani de când ați îmbrăcat hainele sfinte de ierarh. O jumătate de veac în slujba bisericii noastre strămoșești. Am bucuria să vă adresez, la această luminoasă aniversare, calde urări de sănătate, de viață îndelungată și noi împliniri în cea mai înaltă demnitate bisericească a țării.

De aproape 14 ani, de când ocupați înaltul scaun de Patriarh al Bisericii noastre strămoșești, de numele Prea Fericirii Voastre se leagă restaurarea unor monumente de artă bisericească, ctitorirea unor muzee bisericești, dezvoltarea învățământului teologic. Însăși Biserica Ortodoxă Română vă datorează în bună parte faptul că, în anii de dictatură comunistă, a ținut aprinsă flacăra credinței și tradițiilor creștin-ortodoxe ale poporului român. După 1989, prin grija înțeleaptă a Prea Fericirii Voastre, Biserica și-a consolidat locul în viața spirituală a poporului.

Excepțională este și activitatea pe care o desfășurați pe tărâmul ecumenismului. Dialogul teologic pe care Biserica Ortodoxă Română îl poartă cu celelalte Biserici creștine a căpătat strălucire atât prin importante vizite sinodale efectuate peste hotare, cât și, mai ales, prin istorica vizită efectuată anul trecut în România de Sanctitatea Sa Papa Paul al II-lea, prima vizită a unui Papă într-o țară ortodoxă.

Convins că Biserica Ortodoxă Română va fi și pe viitor "mama spirituală a poporului român", cum inspirat a definit-o Mihai Eminescu, în numele Guvernului României și al meu personal, urez Prea Fericirii Voastre "Mulți și fericiți ani".

PRIM-MINISTRU,
MUGUR CONSTANTIN ISĂRESCU

*

SCRISOAREA DE FELICITARE A P.C. PREOT NICOLAE BRÂNZEA, SECRETAR DE STAT PENTRU CULTE

Cabinet Ministru:
SECRETAR DE STAT PENTRU CULTE
Nicolae I. Brânzea

Prea Fericirea Voastră,

Împlinirea a 50 de ani de când ați fost hirotonit Arhiereu este un fericit prilej de a Vă exprima, în numele Secretariatului de Stat pentru Culte și al nostru, întreaga grațitudine pentru pilduitoarea Dumneavoastră slujire ca Arhiereu al Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Harul primit în urmă cu o jumătate de veac a dat roade bogate, împodobindu-Vă neconținut viața, urcând pe "treptele slujirii" până la cea mai de sus dregătorie, numele Prea Fericirii Voastre înscriindu-se cu litere mari în Istoria Bisericii noastre strămoșești.

Prea Fericite Părinte Patriarh, dorim să folosim acest moment de sărbătoare, deopotrivă în viața Dumneavoastră, a clerului și credincioșilor pe care cu înțelepciune și dăruire îi păstoriți, pentru a Vă încredința că instituția noastră este angajată cu toată fermitatea pentru a apăra valorile spirituale, morale, culturale ale ortodoxiei, tezaurul cel mai de preț al sufletului românesc.

La acest moment de sărbătoare a arhierestii slujiri ce v-a fost încredințată, vă exprimăm recunoștința și prețuirea noastră pentru tot ceea ce ați înfăptuit în slujirea Bisericii și a Patriei, urându-Vă puteri sporite și sănătate, pentru ca în anii ce vin să vă împodobiți viața cu noi binecuvântări de la Cel al cărui vrednic Arhiereu sunteți.

SECRETAR DE STAT,
Nicolae I. Brânzea

*

MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI GHEORGHE POPESCU, AMBASADORUL ROMÂNIEI LA TEL AVIV

Prea Fericirea Voastră,

Cu cea mai mare încântare și deosebită plăcere, mă adresez Prea Fericirii Voastre cu prilejul înălțător al aniversării a 50 de ani de slujire arhierescă și arhipăstorească a Bisericii Ortodoxe Române.

Acest eveniment de profundă semnificație pentru întreaga ortodoxie românească este și pentru mine un privilegiu de a vă înălța aleasă prețuire pentru mărita lucrare săvârșită atât de strălucit de Prea Fericirea Voastră, întru binele și prosperitatea slujitorilor bisericii, misiune înălțătoare cu care V-a hărăzit Bunul Dumnezeu.

Această unică și măreață aniversare urmează atât de fericit participării Prea Fericirii Voastre la celebrările ortodoxe de la Bethlehem, săvârșite la începutul acestui an, cu ocazia aniversării a 2000 de ani de la Nașterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, împreună cu Întâistătătorii Sfintelor Biserici Ortodoxe a toată lumea.

Fie ca fericita aniversare a 50 de ani de slujire arhierescă și arhipăstorească să aducă Prea Fericirii Voastre multă sănătate, mulți și binecuvântați ani și putere pentru care, prin ajutorul lui Dumnezeu, să continuați a păstori cu iubire Biserica Ortodoxă Română și credincioșii ei.

Cu dragoste și grațitudine ne rugăm la Bunul Dumnezeu să vă aibă în pază.

AMBASADOR,
GHEORGHE POPESCU

*

MESAJUL DE FELICITARE AL EXCELENȚEI SALE PRINȚUL PAUL DE ROMÂNIA

Prințul Paul de România
Str. Mihai Eminescu nr. 44-48, București 1

București, 5 martie 2000

Prea Fericirea Voastră,

Alături de întreaga lume ortodoxă, aș dori să vă adresez și eu, cu ocazia aniversării a 50 de ani de la hirotonisire, cele mai calde urări de sănătate și putere pentru a ne păstori mulți ani de acum înainte.

Fie ca pacea și înțelegerea între români să domnească de-a pururi, iar Biserica Ortodoxă Română să continue pasul pe care Preasfinția Voastră l-ați făcut pentru înțelegerea și pacea între oameni de diferite credințe.

Dumnezeu să vă dea putere să vegheați peste credincioșii acestei țări.

PRINȚUL PAUL DE ROMÂNIA

EMIL ADRIAN MAGHINICI
Director de Cabinet

*

TELEGRAMA DE FELICITARE A DOMNULUI CONSTANTINE TRIANTAFILOU, DIRECTOR EXECUTIV AL SOCIETĂȚII CARITATEA INTERNAȚIONALĂ CREȘTIN-ORTODOXĂ – I.O.C.C.

Caritatea Internațională Creștin-Ortodoxă – I.O.C.C.
711 West 40th Street, Suite 306
Baltimore U.S.A.

5 martie 2000
Meat Fare Sunday
Venerable Martyr Conon

Prea Fericirea Voastră,

Vă rugăm să ne binecuvântați! Vă rugăm, în numele Comitetului director al I.O.C.C. și al staffului, să primiți caldele noastre urări de bine, rugăciuni și felicitări cu ocazia aniversării hirotonirii ca episcop.

Sunt foarte recunoscător că I.O.C.C. are ocazia să lucreze cu stimatul Vostru Secretariat și mă rog lui Dumnezeu să Vă dea mulți ani de sănătate și de slujire a Sfintei noastre Biserici Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească Biserică.

Vă sărutăm dreapta și Vă rugăm să ne binecuvântați.
Rămân, al Vostru devotat,

Ss/CONSTANTINE M. TRIANTAFILOU
Director Executiv

*

TELEGRAMA DE FELICITARE
A DOMNULUI NICHOLAS CHAKOS,
CARITATEA INTERNAȚIONALĂ CREȘTIN-ORTODOXĂ

Caritatea Internațională Creștin-Ortodoxă – I.O.C.C.
711 West 40th Street, Suite 306
Baltimore U.S.A.

5 martie 2000
Meat Fare Sunday
Venerable Martyr Conon

Prea Fericirea Voastră,

Salutări în numele Domnului! Îmi revine onoarea de a Vă felicita cu ocazia aniversării hirotonirii Prea Fericirii Voastre ca Episcop. Fie ca Domnul să Vă dea mulți ani de viață!

Sfânta Voastră slujire este întotdeauna prezentă în inima și rugăciunile mele și aștept cu nerăbdare să lucrez mai strâns cu Secretariatele Prea Fericirii Voastre, spre binele întregii României.

Vă sărutăm dreapta și Vă rugăm să ne binecuvântați!

Rămân, al Vostru devotat,

ss/NICHOLAS CHAKOS
IOCC/București

*

MESAJUL DE FELICITARE
AL DOMNULUI PROFESOR ZELJKO JEZ, CROAȚIA

10090 Zagreb Vogelska, 23
Kroatien

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Vă felicit din toată inima cu ocazia jubileului de aur al Arhieriei Voastre, cu ocazia celei de-a 50-aniversare a hirotonirii întru Arhiereu!

Vă doresc multă sănătate și succes în activitatea dumneavoastră grea și plină de responsabilități, colaboratori buni și destoinici și mult har de sus, precum și

multă binecuvântare, pentru Dumneavoastră personal, pentru Sfânta Dumneavoastră Biserică, pentru poporul și patria dumneavoastră.

Din adâncul inimii mele Vă urez:

Mulți și binecuvântați ani!

Cu cele mai bune dorințe și salutări cordiale, al Dumneavoastră, întotdeauna devotat,

ss./Prof. ZELJKO JEZ

*

MESAJUL DE FELICITARE AL DOAMNEI MIHAELA STAN
ȘI AL DOMNULUI IOSIF ARMAȘ
DE LA ASOCIAȚIA DE PRIETENIE ROMÂNNO-IUGOSLAVĂ

Str. Calea Plevnei nr. 76
București

5 martie 2000

*Prea Fericite Părinte Patriarh,
Teoctist al României,*

Cu adâncă smerenie, evlavie și pioșenie, dorim să ne alăturăm tuturor enoriașilor care, cu cele mai sincere și bune gânduri vă urează "mulți ani Fericți!".

Suntem fericiți că Bunul Dumnezeu ne-a ales, în mare mila Sa, contemporani cu alesul Său, Preafericirea Voastră, la așa o mare zi-aniversară!

50 de ani de la hirotonisire, în ziua de 5 Martie!

La mulți ani Sfinte Părinte Patriarh, Teoctist al României!

Cu umilă recunoștință,

Președinte – Prof. MIHAELA STAN
Asociația de Prietenie Româno-Iugoslavă
Primvicepreședinte – Prof. IOSIF ARMAȘ

*

MESAJUL DE FELICITARE AL PĂRINTELUI CONSTANTIN VOICU,
DECANUL FACULTĂȚII DE TEOLOGIE, ALBA IULIA

UNIVERSITATEA "1 DECEMBRIE 1918" ALBA IULIA
FACULTATEA DE TEOLOGIE

Prea Fericite Părinte,

Acum, când noi slujitorii Bisericii Strămoșești și ostenitorii Școlii Românești de Teologie, prăznuim "nunta de aur" a devenirii arhieresti a Prea Fericirii Voastre, gândul ne duce și ne întoarce la a depăna acest minunat parcurs. Și fiindcă această "nuntă de aur" se măsoară, poate, și cu modesta noastră contribuție și împreună lucrare – contribuție și împreună-lucrare care a însemnat, deopotrivă, încercări, împliniri, bucurii, reușite, dar și obstacole și clipe de întristare – ne îngăduim să cerem de la Prea Fericirea Voastră: **BINECUVÂNTAREA DE A FI**

ACEIAȘI CONSECVENȚI, FIDELI, DEVOTAȚI ȘI IUBITORI SLUJITORI AI SFINTEI NOASTRE BISERICI ȘI AI NEAMULUI ROMÂNESC (...)

Pentru că Prea Fericirea Voastră ați știut, fără a dramatiza realitatea religios-morală și ați înțeles, în situațiile cu adevărat limită, că o viață care nu se intersectează, în duhul slujirii și iubirii, cu viața Neamului Tău, este o viață nu doar banală, ci chiar lipsită de sens. Din aceste motive și din multe altele, Corpul Profesoral și studenții Facultății de Teologie din Alba Iulia roagă pe Bunul Dumnezeu să Vă dăruiască cu aceeași extraordinară putere de muncă și înțelegere și de dăruire, spre Slava lui Dumnezeu și a Sfintei Sale Biserici, spre veșnica dăinuire a Patriei Noastre, spre neostoita emancipare a Școlii Românești de Teologie.

Arhid. Prof. Univ. Dr. CONSTANTIN VOICU,
DECAN,

*

MESAJUL DE FELICITARE AL DOMNULUI NICOLAE STROESCU STÎNIȘOARĂ, MÜNCHEN

München, 4 Martie, 2000

Către: Prea Fericitul Părinte Patriarh

de la: Nicolae Stroescu Stînișoară

În ziua aceasta de recunoscătoare aniversare a Păstorului nostru nu pot să nu-mi amintesc de "fuga de acasă" a băietanului, împreună cu prietenul său din vecini, către locul de dincolo de păduri, tivit cu aurul imaginației evlavioase unde îl aștepta Mănăstirea dintâi. Și tot pe firul acelor prețioase destăinuiri, în care poezia duhului moldovenesc se filtra prin cunoașterea culeasă de Arhieru din întâlnirea sa cu greul lumii și cu amarul istoriei, adâncă limpezime a afirmației că, după ce V-a fost dat să păstoriți, rând pe rând, în marile provincii ale României, purtați în inimă o geografie sacră a bogatelor și statornicelor modulări ale sufletului nostru creștin.

Urcând spre piscul de unde totul se vede mai bine dar nu ești cruțat de șfichiuirile vântului, Vă veți fi întâlnit cu singurătatea, dar ce putea face ea împotriva rugăciunii și a încrederii atât de firești a Preafericirii Voastre în lucrarea Duhului Sfânt?

Încrederea și-a dovedit adevărul prin roade care cu greu și-ar putea găsi comparație în spațiul actual românesc. Acționând neostenit, cu înțelepciune și curaj discret, a-ți ajutat ca virtualitățile religioase niciodată secate ale poporului nostru să-și găsească în Biserică o albie din ce în ce mai puternică și mai luminoasă. Ați făcut ca albia aceasta să nu-și uite afluentul din pământul Basarabiei. Ați înscris în istoria României prima întâlnire dintre un Pontif al Bisericii Catolice și o Biserică Națională Ortodoxă. Modul deschis, perspectiva hristologică și căldura umană cu care ați comunicat cu Înaltul Oaspete au fost la înălțimea marilor provocări spirituale ale timpului și au readus la suprafață România uitată.

Cele împlinite și cele pe care le aveți în curs de împlinire ne îmbărbătează pe noi toți ca tot atâtea semne ale veșnicei tinereți a sufletului inspirat de credință.

NICOŁAE STROESCU-STÎNIȘOARĂ

*

MESAJUL DE FELICITARE DIN PARTEA UNOR PREOȚI ȘI SALARIAȚI BISERICEȘTI

Prea Fericite Părinte Patriarh,

La sărbătorirea a 50 de ani de slujire arhierescă a Prea Fericirii Voastre, Vă rog să-mi îngăduiți să fac cunoscută o întâmplare legată de Biserica Sfântul Spiridon-Nou din Capitală, unde ați fost hirotonit arhieru și unde în Cuvântarea rostită cu acest prilej spuneți printre altele: *"rog pe Bunul Dumnezeu să-mi dea lumină minții, tărie de voință și căldură inimii, ca să pot împlini, cu vrednicie, misiunea sfântă de urmaș al Sfinților Apostoli ai Domnului Hristos"*.

Când ați fost ales Patriarh al României, Biserica Sfântul Spiridon, datorită lucrărilor metroului, trebuia demolată. Dar după Întronizarea Prea Fericirii Voastre, în jurul bisericii au apărut schele și a început consolidarea sa.

Într-una din aceste zile am avut deosebita cinste de a Vă însoți la Seminarul Teologic, cu care ocazie am trecut pe lângă biserica Sfântul Spiridon și biserica Bucur. Când am intrat în curtea Seminarului mi-ați spus: *"doctore, nu știi cât am plâns ca să-mi salvez aceste biserici de la demolare"*.

Nu am spus până astăzi nimănui acest lucru, deși nu am uitat niciodată aceste zguduitoare cuvinte ale Întâistătorului Bisericii noastre.

Patriarhul Țării plângând pentru a salva Sfintele Altare! Dumnezeuiesc gest, vrednic de un urmaș al Sfinților Apostoli ai Mântuitorului.

Vă doresc din toată inima mulți ani, sănătate și alese bucurii duhovnicești, spre slava Sfintei noastre Biserici strămoșești.

Întru mulți ani, Prea Fericirea Voastră!

Dr. STAN GEORGE

* -

Romanian Patriarchate
Romanian Orthodox Church "Saints Peter and Paul"
61-63 Queensberry Street, Carlton 3053, Victoria, Australia

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu prilejul aniversării a 50 de ani de slujire arhierescă la Altarul Bisericii Strămoșești; în numele credincioșilor și al nostru, Vă rugăm să primiți călduroase felicitări și urări de mulți și fericiți ani, spre Slava Neamului și a Bisericii Ortodoxe Române.

Întru mulți și fericiți ani Prea Fericite Părinte Patriarh!

Fam. Pr. COMAN DUMITRU

*

Melbourne, 7 martie 2000

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu prilejul zilei de 5 martie, zi în care prin voia Prea Bunului Dumnezeu și lucrarea Sfântului Duh, ați fost chemat la rangul arhieriei și apoi pentru vrednicia de care ați dat dovadă în slujirea lui Dumnezeu și a Bisericii, ați urcat rând pe rând înaltele trepte ale ierarhiei până la conducerea supremă de Întâi Stătător și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

În aceste clipe solemne atât pentru Prea Fericirea Voastră cât și pentru Biserica strămoșească și noi slujitorii ei, ne plecăm cu fiască recunoștință genunchii inimii noastre înaintea Prea Bunului Dumnezeu și Îl rugăm să Vă dăruiască încă mulți și fericiți ani cu sporite puteri de muncă pentru a conduce cu dragoste și înțelepciunea de care ați dat dovadă totdeauna destinele sfinteii noastre Biserici strămoșești.

Întru mulți și fericiți ani vă sărută dreapta,

SILVIA și preot consilier DUMITRU PĂUNESCU cu întreaga familie

*

Prea Fericirea Voastră,

Pentru început doresc să vă aduc mii de mulțumiri pentru cadoul primit, care m-a bucurat foarte mult, atât pe mine cât și pe Rozalia, precum și pe cei doi fii ai noștri care de multe ori aduc în discuție momentele petrecute alături de Prea Fericirea Voastră atât la Arad, Craiova și mai ales la Mitropolia Moldovei și în special călătoria de la Iași la Putna care a rămas în memoria lui Livius ceva care nu se poate șterge niciodată. Aceasta dovedește că nu numai eu personal vă iubesc, ci vă iubim cu toții, adică întreaga familie. Nu știu despre dragostea care v-o poartă și alții, Preoți, profesori, credincioși și credincioase dar foarte mulți întreabă (ce mai știți despre P. F. nostru Teoctist?) și eu le spun că corespund cu Prea Fericirea Voastră iar aceștia mă roagă să vă transmit din partea lor multă sănătate și trăiesc cu speranța că nu i-ați uitat, pentru că de câte ori vorbesc de Prea Fericirea Voastră îmi năpădesc lacrimile. Iată încă o dovadă a dragostei care v-o poartă credincioșii Eparhiei Aradului.

Într-o seară am discutat cu Rozalia despre Prea Fericirea Voastră și ea mi-a zis (ai văzut ce viață i-a dăruit Dumnezeu Prea Fericitului dacă a știut să meargă pe cărările rânduite de Mântuitorul nostru Iisus Hristos, de ce nu l-ai ascultat să fii și tu alături de dânsul?) iar eu nu i-am dat nici un răspuns și am înghițit una în sec și am făcut o tăcută lungă. Eu am greșit... dar dragostea față de Prea Fericirea Voastră este și va fi fără de margini până la finele vieții mele.

P. F. Voastră o rugăminte am acum: să nu ne uitați, în rugăciunile P. F. Voastră pomeniți-ne și pe noi, că noi la toate rugăciunile noastre ne rugăm și pentru Prea Fericirea Voastră ca Bunul Dumnezeu să vă dăruiască multă sănătate, să vă înmulțească anii vieții cu putere multă să conduceți Biserica Noastră cu aleasă înțelepciune.

PETRICĂ PECICAN
(Petrică, Sâmbăteni 528, Arad)

*

Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist,

Anul 2000 – anul marelui jubileu al Creștinătății, două milenii de la Nașterea Domnului – are pentru Prea Fericirea Voastră, ca și pentru întreaga turmă pe care cu vrednicie o păstoriți, o dublă semnificație și-i o îndoită sărbătoare: *85 de ani de viață și 50 de ani de Arhierie*. Cu ajutorul lui Dumnezeu pășiți într-un nou an de viață și într-un nou an de Arhierie. Un nou pas e un *început* și începutul are un *sens*, iar sensul, în gândirea creștină este *sacru*: deschide *Calea*, calea duce la *Adevăr*, iar adevărul la *Viață*, acestea toate reunindu-se în persoana tainică a lui Hristos, Care, autodefinindu-Se, spune: *"Eu sunt Calea, Adevărul și Viața"* (Ioan 14, 6).

Hristos e Calea, adică modelul care, urmat, duce la Adevăr.

Hristos e Adevărul, pentru că imitând umanitatea lui Hristos ajungem la izvorul vieții dumnezeiești.

Hristos e Viața, deoarece El e însuși Dumnezeu care a creat-o. Viața creștină este astfel urmarea vieții lui Iisus, iar creștinul adevărat e imaginea lui Hristos.

"Dintre toate ființele câte sunt în Cer și pe pământ – spune Lucian Blaga – numai omul este înzestrat cu un destin creator". Creând, omul – asistat de Duhul Sfânt – se autocrează realizându-și destinul, făurindu-și propria istorie.

Atent la glasul Cerului și ascultând vocea tainică a inimii, V-ați realizat destinul, V-ați caligrafiat istoria, Prea Fericite, alegând calea *"îngerului în trup"*, îmbrăcând haina monahală din fragedă copilărie, la 12 ani, ostenind, rând pe rând, la Vorona, Neamțu și Bistrița, devenind Exarh al mănăstirilor, arhimandrit-vicar al Mitropoliei Moldovei și Sucevei, ales acum 50 de ani Episcop Vicar, al Aradului, cel mai tânăr Episcop din istoria Bisericii noastre, Mitropolit al Olteniei, apoi revenind pe plaiurile moldave, Mitropolit al Moldovei și Sucevei, iar în anul 1986, ales în scaunul celei mai înalte dregătorii bisericești, când mi-am dat și eu votul în calitate pe care o aveam de Consilier Național Bisericesc, – ați devenit *Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române – Patriarhul României*.

Făcându-Vă, după îndemnul Apostolului neamurilor, *"tuturora toate ca pe toți să-i câștigați"*, mână tare și cu braț înalt, ați slujit, Prea Fericite, neobosit Biserica Neamului Românesc, împlinindu-Vă nobila și apostolica ascultare de propovăduitor al dreptei credințe, de iconom al Harului divin, ca un adevărat *Principe Spiritual* al cetății, oriunde V-a fost ascultarea, purtând Cârja arhierescă și folosind-o când *toiag de sprijin și întărire*, când *toiag de dojană părintească*, de *certare salvatoare*.

Pretutindeni, unde Domnul V-a purtat pașii și ați ostenit, ați scris pagini memorabile, ați lăsat urme adânci care nu se vor șterge.

Legendarul meșter Manole, pentru a da frumusețe și trăinicie veșnică mănăstirii, și-a îngropat dragostea în zidurile creației sale. Un alt meșter Manole, modern, ați fost și sunteți, Sfinția Voastră, îngropându-Vă, de-a lungul anilor, în efortul creator de predicare a cuvântului Domnului, de învățare și educare a clerului și credincioșilor, tot ce-ați avut mai scump și mai drag: *tinerețea, chipul, viața*, punându-Vă astfel amprenta pe sufletul și destinul multor și multor generații. Și ce poate fi mai nobil și mai sfânt decât să-ți pui, creator, amprenta pe sufletul fiecărei generații, fiecărui învățăcel, descoperind în structura lui spirituală, alături

de alte modele și modelul tău de viață, cuget și comportament – *MODELUL TEOCTIST* – modelul Prea Fericirii Voastre.

Acum, în aceste momente grele de emoție, uitându-Vă în oglinda anilor ce au trecut, zadarnic încercați să descifrați chipul tânărului Vlădică de altă dată! Bătrânul Cronos, torcând viclean caietul vieții, și-a pus apăsătoare amprenta pe chipul Sfinției Voastre. *Dumnezeul Cerurilor V-a dat în schimb frumusețea Sfinților de prin icoane.*

Și acum, Prea Fericite, când, păzit de Dumnezeu, pășiți sănătos, drept ca un brad carpatin, într-un nou an de viață și de arhierie, dar cu nostalgia anilor frumoși ce-au trecut ca o clipită –

Aș vrea să Vă plimbați tristețea pe cărarea
Ce-și taie drum pe înălțime sus,
Pe culmi de unde vulturii s-au dus
Și-n colb de nori se adâncește zarea.

Acolo-n calmul liber, nesupus
Nici unei legi, cuprins de-nfrigurarea
Eternului senin, să așteptați chemarea
Fiorului vremelnic ce-a apus.

Iar când din roua altor primăveri
Va răsări, nedumerită încă,
Sămânța dragostei biruitoare
Cu rodul ei, gonind clipa de acum
Să zburăți prin golurile suri de stâncă
Spre țărături noi de liniște și soare!

Încheind, Vă urez, Prea Fericite Părinte Patriarh, încă mulți – mulți ani cu sănătate și pace, pentru slava Sfintei noastre Biserici și gloria Neamului românesc!

Cu înaltă prețuire și fiască plecăciune,

Prof. C. Z. BUȘTIUC –
– membru în Consiliul Național Bisericesc –
între anii 1982 – 1990.

*

ROMÂNIA
Serviciul de Protecție și Pază

Martie, 2000
București

Prea Fericirea Voastră,

Sărbătorirea împlinirii a 50 de ani de la Hirotonirea Dumneavoastră în treapta de Arhierie îmi oferă deosebita onoare și plăcere de a Vă ruga să primiți, cu deplin respect, alesele mele urări de sănătate și fericire, de noi și frumoase împliniri în nobila misiune cu care Dumnezeu V-a învrednicit, alăturându-mă

celor care astăzi Vă înconjoară cu multă dragoste și Vă urează să slujiți străbuna Biserică Ortodoxă Română Întru Mulți Ani!

Vă rog să primiți, Prea Fericirea Voastră, asigurarea înaltei mele considerații,

General de divizie dr.

NECULAI STOINA

DIRECTORUL

SERVICIULUI DE PROTECȚIE ȘI PAZĂ

*

Cel mai mare Patriarh al Românilor

Mesaj transmis de Dl. profesor Dan Zamfirescu – București

Cu aproape un deceniu în urmă, într-un ceas de supremă cumpănă, când se părea că "valul ce ne bântuie" va reuși să răstoarne acea Arcă a lui Noe a ființei românești care a fost și este, de două milenii, Biserica Dreptmăritoare a Răsăritului, am trimis de ziua aniversară Prea Fericitului Patriarh Teoctist o telegramă în care îi vesteam că va fi "cel mai mare Patriarh al Românilor". Am șovăit o clipă mai înainte de a o încredința poștei, gândindu-mă că gestul i-ar fi putut părea celui izbit în plin de val, o dată cu corabia de la cârma căreia fusese nu de mult obligat a se retrage temporar, un mod de a supralicita cuvintele spre a-i lumina o amărăciune purtată cu supremă demnitate.

Dar era convingerea mea adâncă despre un om și un păstor de oameni, al cărui chip îl privisem începând din studenția mea teologică bucureșteană și până ce mă îndreptam către "vârsta a treia", încercându-se de ani, acoperindu-se de ninsori, dar iradiind din ce în ce mai puternic și mai departe acea măreție voievodală sădită de Dumnezeu în sufletele țaranilor de pe pământul care ni i-a dat pe Ștefan cel Mare, pe sfinții mitropoliți Varlaam și Veniamin Costaki, și pe Mihail Eminescu.

Mi-a fost îngăduită de mila lui Dumnezeu față de un nevrednic trudit cu pana, cu cuvântul și uneori cu fapta ce nu se uită, slujirea asinei din Vechiul Testament, rânduită de minunea sa între profeți, așa cum un biet măracine fusese ales spre a deveni rugul care nu ardea, dar vădea lumii, pentru prima oară, lumina ce se va revela deplină pe muntele Taborului! Căci iată, astăzi în "ora astrală" a dublei sărbători din "viața și traiul" (cum scriau vechii hagiografi) Prea Fericirii Sale, nu mai poate fi conștiință românească și bună credință universală care să nu vadă în Patriarhul Teoctist (al treilea Teoctist din istoria, viața bisericească și cultura noastră, după cel ce l-a întâmpinat uns pe Vodă Ștefan cel Mare și Sfânt la Dreptate, și după "Dascălul Moldovei" slăvit de marele cronicar-artist Macarie al Romanului) pe Întâistătătorul care a dat Bisericii Ortodoxe Române cea mai înaltă clipă de afirmare în lume și în destinul Neamului Românesc.

Pe cel care a făcut dovadă, unui neam lovit de cel mai primejdios dintre valurile fără număr care s-au năpustit asupra-i în decurs de două milenii, că valul poate fi spart și risipit stând în credința și nădejdea Celui ce ne-a poruncit: "Îndrăzniți, eu am biruit lumea!".

Pe cel ce, în suprema noastră deznădejde, vărsată fără odihnă în suflete și minți și ajunsă a proclama că "destinul istoric al neamului românesc s-a încheiat", a chemat să binecuvinteze pământul și suflarea peste care păstorește, pe omul ce a ridicat la suprema înălțime în Istorie, puterea "Săbiei Duhului" asupra sabiei nimicitoare, opre-

soare și spoliatoare; pe cel mai mare dintre fiii oamenilor ce au pășit, în secolul ce se încheie, pe Pământul creat de Dumnezeu, pentru ca să ne spună, în limba noastră, cuvintele sub semnul cărora ne vom începe al treilea mileniu de existență creștină.

"Românie, Țară-punte între Orient și Occident, punct de răscruce între Europa Centrală și cea Orientală, Românie, pe care tradiția o numește cu frumosul titlu de "Grădina Maicii Domnului", vin la tine în numele lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu și al Prea Sfintei Fecioare Maria. În pragul unui nou mileniu, întemeiază-ți viitorul mai departe pe stânca tare a Evangheliei. Cu ajutorul lui Hristos vei fi protagonista unei noi perioade de entuziasm și curaj. Vei fi națiune prosperă, pământ roditor de bine, popor solidar și făcător de pace. Dumnezeu să te ocrotească și să te binecuvinteze mereu".

Această "nouă perioadă de entuziasm și curaj" pentru omenire a fost deschisă în chiar acele zile în care Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea și Prea Fericitul Patriarh Teoctist au așezat, în pământ românesc, piatra fundamentală a refacerii unității creștine, spre salvarea Umanității de dezastrul universal pregătit de secolul nostru ucigaș și sinucigaș.

Credința creștină a poporului român spune că niciodată Dumnezeu nu te pune la încercare fără a-ți da și putința de a-i face față, dacă ai voință. Patriarhul Teoctist, aflat în plină putere a minții și trupului în fruntea Bisericii Ortodoxe Române, este semnul ce ni l-a dat și ni-l dă Dumnezeu că nu și-a întors fața de la noi, și că sublimele cuvinte ale marelui oaspete nu sunt – și de la un asemenea om nici nu puteau fi! – convenționale rostiri diplomatice, de rigoare în asemenea ocazie, ci profeția cea mai cutremurătoare – prin povara de răspundere ce ni se încredințează – rostită vreodată despre Neamul Românesc. Omul lui Dumnezeu ce răspunde în fața Lui de sufletele tuturor dreptcredincioșilor nației române de pretutindeni a dat alor săi acest stâlp de foc, de încredere și speranță, ce ne va călăuzi pașii în secolul și mileniul ce ne așteaptă.

Deie Domnul ca să fie cât mai mulți pașii pe care-i va face alături de cei chemați a împlini marea profeție.

"Întru mulți ani, Stăpâne!"

Întru Mulți Ani, Părinte Patriarh Teoctist!

DAN ZAMFIRESCU

*

ORTODOXIA ROMÂNĂ a avut prilejul, ca într-o perioadă scurtă, să sărbătorească trei evenimente cu intense trăiri emoționale.

Iată, acum sărbătorim cei 50 de ani de când vi s-au recunoscut meritele unei "maturități spirituale" la o vârstă foarte tânără.

În prezent, vi se recunosc meritele vârstei senectuții, însoțită de o exuberanță de excepție.

Fie ca anii care vin, să vă aducă o deplină sănătate pentru a vă realiza toate gândurile frumoase pe care le aveți, cu sprijinul tuturor credincioșilor, de la "VLĂDICĂ PÂNĂ LA OPINCĂ".

GEORGE STATE
Membru al Adunării Eparhiale

*

Părinte Patriarh,

La aniversarea a 50 de ani de la binecuvântarea ca Arhiepiscop, de Prea Fericitul Justinian, Patriarhul României, în acea vreme, vă rog să primiți cu tot respectul și sinceritatea urări de viață îndelungată, bucurii sufletești și satisfacții pentru nobila muncă ca ales al lui Dumnezeu în conducerea spirituală a poporului român.

Îmi permit ca în numele părintelui Diaconu Grigore, parohul Bisericii "Cuvioasa Parascheva" din Botoșani, să primiți aceleași bune urări la aniversarea acestui eveniment din viața Prea Fericirii Voastre, întrucât Sfinția Sa se află plecat în Franța pentru două săptămâni.

Urez din nou sănătate deplină Prea Fericirii Voastre și sărut cu emoția creștinului, mâna aducătoare de binecuvântări.

POPOVICI CONSTANTIN

Epitrop Parohia "Cuvioasa Parascheva" Botoșani
Deputat Eparhial ales la Mitropolia Moldovei și Bucovinei (24 ani)
Purtător Crucea Patriarhală din 1988

*

NATIONAL BANK OF GREECE S.A. – BUCHAREST BRANCH
4 Splaiul Unirii, B3 Bl., 3 Tronson, 4 Sector, Bucharest, Romania
REGISTRED UNDER NO. J 40/9753/1995, Fiscale code R 7976296
BANCA NAȚIONALĂ A GRECIEI S.A. – SUCURSALA BUCUREȘTI
Splaiul Unirii nr. 4, Bl. B3, Tronson 3, Sector 4, București, România

Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist,

Direcțiunea Băncii Naționale a Greciei, Sucursala București și personalul acesteia vă felicită cu ocazia aniversării a cincizeci de ani de arhierie și vă urează sănătate, putere de muncă și mult succes în păstoria Bisericii Ortodoxe Române.

Vă urăm din toată inima "La Mulți Ani!"

National Bank of Greece S.A.
Sucursala București (558)

*

TELEGRAMĂ DE FELICITARE TRANSMISĂ
DE DL. DINU GRIGORESCU-SINAIA, DIN PLOIEȘTI

Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist,

În drum spre Franța vă mulțumesc pentru binecuvântarea patriarhală și sper să vă îmbrățișez cu respect la întoarcere, cu prilejul aniversării a 50 de ani de la înscăunare. Mulți ani de viață de aici înainte pentru binele Bisericii Ortodoxe Române!

DINU GRIGORESCU SINAIA

*

D. MESAJE DE LA MĂNĂSTIRI ȘI PREOȚI DIN ȚARĂ

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu ocazia aniversării a 50 de ani de slujire arhierescă a Prea Fericirii Voastre în via românească duhovnicească ce v-a fost încredințată spre păstorie, vă rugăm să primiți din partea preoților, cântăreților și credincioșilor Protoieriei Ploiești cele mai sincere urări de sănătate, ani mulți și fericiți încununați de binecuvântare și bogate roade în slujirea Bisericii și poporului român.

La mulți ani!

Protoiereu Preot GHEORGHE LAZĂR

*

Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist

Cu ocazia aniversării a 50 de ani de slujire arhierescă, vă urăm din suflet sănătate, fericire și realizări sufletești în sfânta misiune de Patriarh al României.

La mulți ani și fericiți ani!

Protopopi ANTON și IOAN RUDEANU

*

SEMINARUL TEOLOGIC LICEAL ORTODOX BUCUREȘTI

Strada Radu Vodă nr. 24 A, Sector 4

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Astăzi, când puneți în buchetul vieții arhipăstorești rânduite de Dumnezeu a 50-a floare, directorul, profesorii, elevii și toți ostenitorii Seminarului Teologic Liceal Ortodox din București, roagă pe Bunul Dumnezeu să Vă dăruiască sănătate și alese bucurii duhovnicești în istorica misiune de patriarhicească păstorie a sufletelor românilor ortodocși de pretutindeni.

"ÎNTRU MULȚI ANI,
PREA FERICITE PĂRINTE PATRIARH!"

DIRECTOR,

Diac. prof. AUREL MIHAI

SECRETAR,
NICOLAE PREOTEASA

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Ziua festivă de 5 Martie, ne pune înaintea cincii decenii de activitate arhi-păstorească a corăbiei condusă pe oceanul cu multe valuri de groază și de bucurii duhovnicești ale Bisericii Ortodoxe Române.

Rugăm pe Bunul Dumnezeu, să Vă dăruiască și de acum încununare cu ani îndelungați, sănătate deplină pentru binele și propășirea Sfintei noastre Biserici Strămoșești.

**"ÎNTRU MULȚI ȘI FERICIȚI ANI!"
PREA FERICITE PĂRINTE PATRIARH**

STAREȚA
STAVROFORA,
PELAGHIA TUDOR

*

Prea Fericirea Voastră,

Cu ocazia gloriosului moment aniversar al împlinirii a 50 de ani de slujire arhierescă a Prea Fericirii Voastre, vă rog să acceptați profundele mele omagii de supunere și recunoștință pe care vi le port de decenii, precum și smeritele urări de multă sănătate în slujirea pe mai departe – cu puterea cu care V-a hărăzit Dumnezeu – a Bisericii noastre strămoșești și a întregului popor român cel bine credincios de pretutindeni.

Cu totală supunere vă sărută cinstita dreaptă,

Pr. HARALAMBIE HERESCU,
mănăstirea Sihăstru, com. Homocea – jud. Vrancea

*

ARHIEPISCOPIA IAȘILOR
MĂNĂSTIREA SIHĂSTRIA
Cod. 5684, Com. Vânători, Jud. Neamț
Cont 2511.1–5257.1/ROL BCR Tg. Neamț
Nr. 70

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu ocazia împlinirii a 50 de ani de slujire arhierescă a Prea Fericirii Voastre, obștea Sfintei Mănăstiri Sihăstria, în frunte cu starețul ei, cu fiască smerenie și dragoste, Vă roagă să primiți sincerele noastre urări de sănătate, alese bucurii duhovnicești și sporire în strădania ce o depuneți la conducerea Sfintei noastre Biserici.

ÎNTRU MULȚI ȘI FERICIȚI ANI!

STAREȚ,
Arhim. VICTORIN OANELE

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Mulțumim Marelui și Veșnicului Arhiepiscop Iisus Hristos că V-a ajutat să Vă sărbătoriți acest foarte rar eveniment personal: 50 de ani de ARHIERIE lucrătoare, adică la vârsta venerabilă de 85 de ani, să Vă bucurați de o sănătate deplină, înzestrat cu o firească energie fizică, integritate intelectuală și duhovnicească, lucrând la început ca cel mai vrednic dintre Patriarhii Sfintei noastre Biserici – Fericitul întru pomenire Patriarhul Justinian – lucrând, modelând și binecuvântând ca ARHIEREU: OLTENIA, TRANSILVANIA, MOLDOVA și MUNTENIA, adică toate provinciile Țării noastre, urcând pe scara ierarhică până la suprema slujire de Patriarh, conducând cu înțelepciune, cu tact și cu dreaptă socoteală, întreaga Biserică ORTODOXĂ Română, menținând sfânta ei tradiție strămoșească – ortodoxă, dezvoltând învățământul teologic și toată viața liturgică cu cele 7 Laude ale Bisericii și predicând cu râvnă cuvântul lui Dumnezeu.

Același mare și bun Dumnezeu, să Vă ocrotească neconținut și să Vă îmbogățească viața întru mulți ani, spre bucuria credincioșilor și spre slava Sfintei noastre Biserici.

Ai Prea Fericirii Voastre către Domnul rugători – părinții și frații din obștea Sfintei mănăstiri Antim.

5 martie 2000 – Egumen, Arhim. SOFIAN BOGHIU

*

Prea Fericirea Voastră,

La împlinirea celor 50 de ani de slujire arhierescă, transmitem Prea Fericirii Voastre cele mai sincere și cordiale felicitări, urări de sănătate deplină, bucurii sfinte, succese tot mai mari, prosperitate și întru toate bunășporire!

Întru mulți și fericiți ani la cârma Sfintei noastre Biserici strămoșești!

Vă sărută dreapta cu îndatoritoare recunoștință,

Arhim. MACARIE
Starețul mănăstirii Sinaia

*

5 Martie
anul de grație 2000
București

Prea Fericirea Voastră,

Să ne trăiți, să ne slujiți și să ne conduceți Sfânta noastră Biserică Ortodoxă Română și destinele ei cu sănătate deplină și cu puteri sporite ca și până acum încă cel puțin 50 de ani de acum înainte!

Vă sărută dreapta cu sinceră și îndatoritoare recunoștință,

MACARIE Arhimandrit
Sf. Catedrală Patriarhală

*

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu ocazia împlinirii frumoasei vârste de 85 de ani și aniversării a 50 ani de păstorire ca arhiepiscop al lui Hristos, rugăm pe Bunul Dumnezeu să dăruiască Prea Fericirii Voastre multă sănătate, fericire și mulți ani ca Păstor al turmei binecuvântate de Dumnezeu.

Întru mulți ani!

Prea Fericite Părinte Patriarh.

Cu fiască supunere Vă sărută dreapta,

Familia Preot SĂSĂREANU IOAN
Parohia Bumbăcari – București

*

Prea Fericirii Sale,
Prea Fericitului Părinte Teoctist,

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu prilejul aniversării a 50 de ani de slujire arhierescă în Biserica ortodoxiei noastre românești, rugăm pe Bunul Dumnezeu să vă dea sănătate deplină și sporire în strădaniile ce le săvârșiți cu dăruire și patriarhicească înțelepciune la cârma acestei Biserici.

Vă sărută dreapta cu smerenie și aleasă prețuire,

Preot CONSTANTIN BĂDESCU și familia.

*

Prea Fericirea Voastră,

Se împlinesc 50 de ani de când Bunul Dumnezeu V-a binecuvântat cu darul arhieriei.

Fapte minunate umplu anele slujirii Prea Fericirii Voastre de 50 de ani ca arhiepiscop în Biserica noastră Ortodoxă.

În timpul acestor ani V-ați trudit ca un adevărat slujitor al Bisericii Ortodoxe Române și ați depus griji stăruitoare pentru binele clerului și credincioșilor ei.

Cu satisfacție sufletească și cu mulțumire către Dumnezeu citesc și aud despre realizările Sfintei Biserici Ortodoxe Române, sub conducerea Prea Fericirii Voastre.

Din inimă rog pe Autotbunul Dumnezeu să întărească și în viitor puterile Prea Fericirii Voastre pentru ca încă mulți ani să conduceți tot atât de înțelept și cu succes, clerul și credincioșii poporului nostru spre slava lui Dumnezeu pentru folosul și mântuirea tuturor.

Întru mulți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh!

Mă încredințez rugăciunilor Prea Fericirii Voastre și rămân supus fiu duhovnicesc.

Vă sărută dreapta,

Preot IOAN ȘTEFĂNESCU
Vicar Ep. la Arhiepiscopia Târgoviștei
Prof. diac. dr. Teodor Savu

*

OMAGIU PREA FERICITULUI PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST LA ÎMPLINIREA A 85 DE ANI DE VIAȚĂ ȘI A 50 DE ANI DE ARHIERIE

La începutul lunii februarie 2000, Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu ajutorul și binecuvântarea Bunului Dumnezeu, a împlinit frumoasa vârstă de 85 de ani, demnă de invidiat, dar și de admirat, iar la scurt timp după aceea a împlinit, tot cu bunăvoința lui Dumnezeu și 50 de ani de arhierie, dintre care 14 ca Patriarh, cel mai înalt rang în conducerea Bisericii Ortodoxe Naționale și Autocefale.

Din ce cunosc, nu știu ca, în istoria Bisericii Ortodoxe Române, să fi fost vreun ierarh care să fi fost dăruit de Dumnezeu cu asemenea daruri cu care l-a dăruit pe Prea Fericirea Sa, încă din fragedă copilărie, când s-a dedicat, din proprie voință și aplecare, spre viața de mănăstire. Desigur că nu este om care din copilărie să-și poată prevedea mersul vieții, și bun lucru a făcut Dumnezeu cu aceasta. Așa, nici Prea Fericirea Sa nu și-a putut da seama de drumul mereu ascendent pe care Dumnezeu îi va îndruma pașii ca să ocupe un loc din ce în ce mai important în viața bisericească a poporului român, ajungând, cu 14 ani în urmă, la cel mai înalt rang, acela de Patriarh al României, al cincilea în ordine cronologică.

Făcând o retrospectivă în viața distinsului aniversat, ne dăm seama de primul mare dar natural cu care l-a înzestrat Bunul Dumnezeu, și anume, lungimea zilelor vieții sale, aceea de 85 de ani, vârstă cu adevărat biblică și însoțită de o sănătate robustă, și trupească, și sufletească, până în zilele de față, cu care nu prea mulți muritori de rând se pot lăuda, nici chiar dintre ierarhii Bisericii noastre (poate sunt unii care chiar invidiază această longevitate!). Care dintre ierarhii Bisericii Ortodoxe Române, de-a lungul existenței sale, ajungând la vârsta de 85 de ani, se poate lăuda întru Domnul, ca, din această lungime de viață, 50 de ani să-i fi desfășurat ca arhieru, iar din anii de arhierie ultimii 14 ani ca Patriarh al României, așa cum a fost învrednicit Prea Fericitul Teoctist?

Dacă-la cei 50 de ani de arhierie mai adăugăm pe cei de diaconie și de preoție, se depășesc 60 de ani de slujitor la Sfântul Altar, și dacă mai adăugăm și anii de ucenicie, de noviciat, în ale vieții mănăstirești, iată că anii de osteneală ai Prea Fericirii Sale întru slujirea Bisericii strămoșești, depășesc, bine, 70 de ani. Este, într-adevăr, un caz unic între ierarhii Bisericii Ortodoxe Române, cel puțin în ultimii 150 de ani, dar cred că rare cazuri au fost și înainte de aceasta. Cu adevărat, aici, a lucrat numai mâna lui Dumnezeu!

Al doilea mare dar cu care Dumnezeu a binevoit să-l dăruiască pe Prea Fericirea Sa și care este cu adevărat specific, deocamdată, numai pe Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST, și anume, l-a ales dintre toți ierarhii, de la 1950 încoace, ca să cutreiere, în folosul Bisericii și, implicit și al neamului, lungul și latul țării, cunoscând în amănunțime starea vieții religioase și sociale, la fața locului, în context direct cu preoții și credincioșii mireni, și nu numai oficial, la diferite ocazii solemne, când de obicei, și se arată numai fațada frumoasă a activității, nu și ce este în dosul fațadei. La Oradea, cel puțin, Prea Fericirea Sa, în timpul de 13 luni, cât a fost și locțiitor al Episcopiei de aici, a făcut și vizite de lucru, inopinate, la protopopiate și parohii, în zilele de peste săptămână.

Este singurul ierarh care, din adolescență, după ce și-a făcut ucenicia monahală la mănăstirile Vorona și Neamț, a coborât, din nordul Moldovei lui Ștefan cel Mare și Sfânt, spre Sud, la seminarul monahal al vestitei mănăstiri Cernica și apoi ca student al Facultății de Teologie a Universității din București, obținând aici titlul de licențiat, după care a fost hirotonit ca ierodiacon pe seama Catedralei Patriarhale, îndeplinind și alte slujbe la Centrul Patriarhal, pentru ca apoi să se întoarcă iarăși aproape de locurile natale, la Iași. Aici frecventează și cursurile Facultății de Filozofie și Litere, dar mai ales își continuă slujirea de ierodiacon la monumentală Catedrală Mitropolitană, pe când mitropolit al Moldovei era marele teolog Irineu Mihălcescu, fost profesor celebru de dogmatică la Facultatea de Teologie din București. Între timp, mitropolitului Moldovei șubrezindu-i-se sănătatea, i s-a dat ca arhiereu vicar pe fostul profesor la Seminarul Teologic din Râmnicu Vâlcea, preotul Ioan Marina, care, după moartea grabnică a mitropolitului Irineu, i-a urmat acestuia în scaunul mitropolitan al Moldovei. Între timp, tânărul ierodiacon Teoctist a fost hirotonit întru ieromonah, primind apoi și rangul suprem în monahism, acela de arhimandrit, precum și însemnate funcții la Centrul mitropolitan din Iași, ajungând omul de încredere al noului mitropolit, care – înainte de a pleca la București (1948) ca Patriarh – l-a promovat la înalta demnitate de vicar administrativ al Mitropoliei Moldovei. Nu peste mult timp însă, în anul 1950, a fost chemat de Patriarhul Justinian la București, luându-l lângă sine ca arhiereu-vicar patriarhal, ceea ce însemna recunoașterea și aprecierea deosebitelor însușiri duhovnicești și organizatorice pe care le-a descoperit în tânărul său sfetnic, în puținii ani cât au conlucrat la Iași.

La București, în cei mai bine de zece ani de arhiereu – vicar patriarhal, tânărul arhiereu Teoctist și-a desăvârșit, zi de zi, sub ocrotirea părintească a Patriarhului Justinian, deosebitele însușiri amintite și în calitatea de secretar al Sfântului Sinod și în cea de rector al Institutului Teologic de Grad Universitar din București.

Drept răsplată și recunoștință pentru modul exemplar cum și-a îndeplinit îndatoririle ce i s-au trasat, ocrotitorul său, Patriarhul Justinian, a fost de acord cu votul Colegiului Electoral Bisericesc Național ca arhiereul-vicar patriarhal Teoctist să fie ales și confirmat ca episcop titular al Episcopiei Aradului, devenită vacantă, la începutul anilor '60, prin trecerea la cele veșnice a episcopului Dr. Andrei Magieru. La Arad, în cei peste zece ani de arhipăstorire, s-a făcut simțită osteneala sa de bun păstor sufletesc și, cu prisosință, cea de bun organizator și de iscusit gospodar, ale căror urme se mai văd și azi. Sunt mândru că am slujit ca diacon al episcopului Valerian Zaharia al Oradiei, la sfânta Liturghie și la ceremonia de întronizare a noului Episcop al Aradului, Teoctist.

S-a întâmplat ca, în perioada cât Prea Fericirea Sa era episcop al Aradului, Episcopia Oradiei să devină vacantă, în prima jumătate a lunii decembrie 1969, când episcopul locului, Valeriu Zaharia, a fost silit să se pensioneze, la presiunea regimului politic de atunci. Sfântul Sinod, potrivit rânduielilor statutare, l-a numit pe Prea Sfințitul Episcop Teoctist al Aradului și ca locțiitor al Episcopiei Oradea, până se va alege un nou titular. Aceasta s-a întâmplat abia la mijlocul lui decembrie 1970, în persoana protopopului de Brașov, Dr. Vasile Coman, care a fost întronizat la data de 10 ianuarie 1971. Deci suplinirea Episcopiei Oradiei de către Prea Sfințitul Episcop Teoctist al Aradului a durat timp de 13 luni, în care interval de timp Prea Sfinția Sa și-a împărțit arhipăstoria în mod egal, o săptămână la Arad, cealaltă săptămână la Oradea, unde, de acum, având la spate nu numai experiența de la Mitropolia Moldovei și de la Patriarhie, dar și, mai ales, bogata experiență de conducător de sine stătător al unei episcopii, și-a validat pe deplin alesele însușiri ce se cer unui episcop, încât îmbunătățirile pe plan duhovnicesc și gospodăresc realizate la Centrul Eparhial Oradea, ca și în cuprinsul Eparhiei Oradiei (Bihor, Satu Mare și Sălaj), au lăsat urme adânci, din care multe se mai văd și în zilele noastre. În acea perioadă de timp, am avut privilegiul de a-i fi diacon devotat, slujind aproape la toate slujbele săvârșite de Prea Sfinția Sa, fie în bisericile din orașul de reședință, fie în cele din cuprinsul acelei eparhii, mai ales la slujbele de sfințire sau de binecuvântare a multor biserici parohiale. În acea perioadă, am avut multe de învățat în ale slujirii diaconești, precum și în alte domenii de viață bisericească. Tot de atunci, datorită modului aparte al Prea Sfinției Sale de a se comporta cu împreună slujitorii, cerându-le maximă exigență, începând cu sine însuși, cum continuă să o facă și acum, Prea Sfinția Sa mi-a rămas în suflet ca un adevărat părinte duhovnicesc și ca un model de exigență în săvârșirea sfintelor slujbe bisericești. Și mai ales, am fost și sunt bucuros că, de când Prea Fericirea Sa este în fruntea Bisericii Ortodoxe Române, m-a socotit, ca și la Oradea, ca pe un apropiat al Prea Fericirii Sale, primindu-mă în audiență ori de câte ori vin la București, invitându-mă, nu o singură dată, să slujesc la Sfânta Liturghie din Catedrala Patriarhală sau să-l însoțesc în unele călătorii pastoral-misionare la unele mănăstiri din jurul Bucureștiului, pentru care îi rămân recunoscător.

De la Arad, Prea Fericirea Sa a fost promovat ca mitropolit al Olteniei, la Craiova, timp de vreo 6-7 ani, de unde a fost promovat și mai sus, ca Mitropolit al Moldovei, la Iași, aproape de locurile natale, de unde după alți 7-8 ani a fost promovat, în 1986, în cea mai înaltă demnitate din conducerea Bisericii Ortodoxe Române, aceea de Patriarh. În această supremă demnitate, ca și în cele precedente, și-a manifestat din plin vechile însușiri de foarte bun arhipăstor sufletesc, de priceput organizator și de iscusit chivernisitor al treburilor gospodărești. Pe parcurs, a dobândit și alese calități diplomatice, în dialogurile cu Bisericile Ortodoxe surori, ca și cu cele neortodoxe, mai ales cu Biserica Romano-Catolică, aici culminând cu vizita Papei Ioan Paul al II-lea la București, în zilele de 7-9 mai 1999, vizită de mare răsunset în întreaga creștinătate. De asemenea, a continuat și promovat dialogul cu Bisericile Protestante de toate nuanțele, ba chiar și cu reprezentanți ai unor mari comunități religioase necreștine, fiind permanent deschis dialogului cu orice mare comunitate omenească, constituită într-o organizație care urmărește, nediscriminatoriu, pacea și buna înțelegere între oameni și popoare.

Trebuie menționat că, între timp, Prea Fericirea Sa a fost, câteva luni, și locțiitor de mitropolit al Ardealului, ceea ce a fost o încununare a cutreierării sale de slujire arhierescă în toate cele trei mari provincii românești, fapt ce nu s-a mai întâmplat cu vreun alt ierarh de-al nostru și care, în final, să ajungă în vârful piramidei Conducerii Bisericii Ortodoxe Române, în înalta demnitate de Patriarh. Tocmai în aceasta constă unicitatea și specificitatea căii pe care Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST – din treaptă în treaptă, de jos de tot, și fiecare având destul de lungă durată, nici una numai pasageră – a ajuns, cu 14 ani în urmă, la suprema demnitate bisericească, spre deosebire de toți ceilalți Întâistătători ai Bisericii Ortodoxe Române, fie în calitatea lor de Mitropoliți Primați, fie în cea de Patriarh.

Prea Fericirea Sa Părintele Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, și la această vârstă înaintată, dă dovadă de multă vitalitate și de multă energie, demne de invidiat în conducerea vieții religioase a Bisericii Ortodoxe Române, rugându-L pe Bunul Dumnezeu să-i dăruiască încă ani mulți, în deplină sănătate și putere de muncă, spre a călăuzi acest popor drept credincios și greu încercat, de-a lungul existenței sale și îndeosebi în zilele de azi, spre limanul mântuirii și al fericirii vieții celei veșnice.

Să dea Bunul Dumnezeu să-l putem sărbători și la împlinirea vârstei de 90 de ani, și de ce nu chiar și la o sută de ani!

Întru mulți și fericiți ani, cu îndelungată arhipăstorire, Prea Fericite Părinte Patriarh TEOCTIST!

Diacon Dr. TEODOR SAVU,
profesor de teologie – Oradea

*

Împlinirea celor 50 de ani de înaltă și sfântă Arhierie în Hristos, să aducă noi și mărețe realizări Bisericii străbune, Neamului românesc și "Mulți și fericiți ani Prea Fericirii Voastre!".

ELENA și Pr. TOMA PĂUNESCU

Iconom stavrofor, Vicar de Alba Iulia, pensionar, paroh în Rânzești, jud. Vaslui

*

Bunul Dumnezeu să Vă dăruiască spor în toate cele de folos!

Cu multă dragoste,

PR. VASILE și tinerii din ASCOR

*

5 martie, 2000

La împlinirea a cincizeci de ani de rodnică slujire a Bisericii lui Hristos, preoții paraclisului universitar "Sfântul Grigorie Palama" Vă transmit mesajul și urarea studenților, de sănătate și îndelungă păstorire a poporului lui Dumnezeu din România!

Întru mulți ani, Stăpâne!

Pr. MARIAN MIHAI
Pr. MARICEL POPA

*

Înalt Prea Fericite Părinte Patriarh,

Smerit, vin înaintea Înalt Prea Fericirii Dumneavoastră, ca devotată și credincioasă slugă în Domnul.

Simt o adâncă mulțumire sufletească, întrucât în luna martie, se împlinesc cincizeci de ani, de când Înalt Prea Fericirea Dumneavoastră ați fost înălțat la gradul cel mai înalt al Arhieriei.

Mă exprim prin aceasta de nețărmurită dragoste și recunoștință fiicească ce Vă păstrăm. Urându-Vă din inimă curată și suflet umilit ca: mulți și fericiți ani cu deplină sănătate, viață lină și pașnică să trăiți și să păstoriți turma cuvântătoare a credincioșilor creștini din Patriarhia Română, cu înțelepciune și bunătate, cu care Bunul Dumnezeu V-a înzestrat.

Al Înalt Prea Fericirii Dumneavoastră prea smerit și supus fiu sufletesc,

Pr. P. BULEA și familia

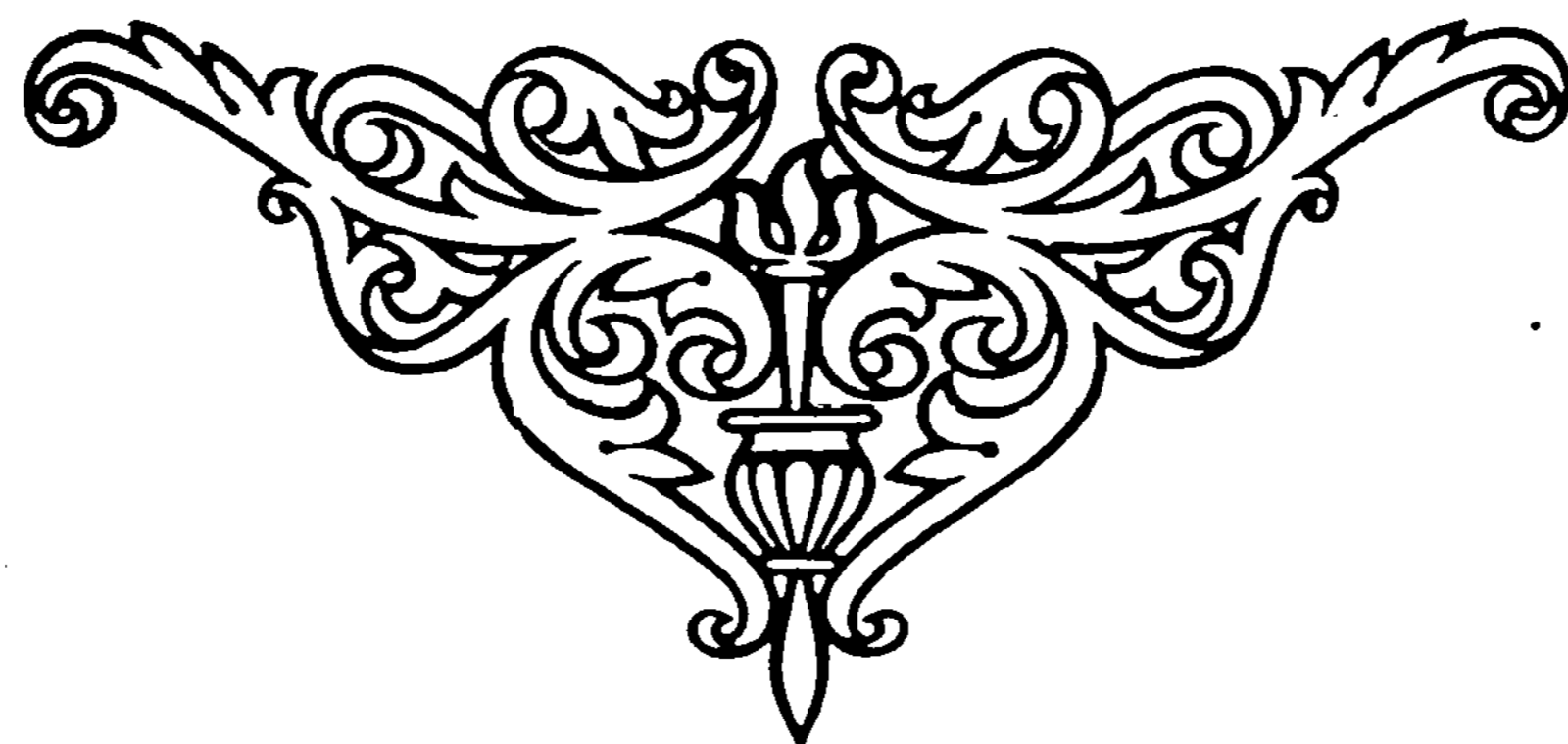
Poienari, la 27 februarie 2000

*

Prea Fericirea Voastră,

La acest popas aniversar și împlinirea a 50 de ani de arhierie în slujba Bisericii strămoșești, vă rugăm să primiți urări de sănătate, "La mulți ani și fericiți" La mulți ani! Prea Fericirea Voastră.

Preot CIOBANU CONSTANTIN

E. ECOURI ÎN PRESĂ

Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române a sărbătorit 50 de ani de la hirotonirea Întru arhiereu

Duminică, 5 martie 2000, Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a sărbătorit împlinirea a 50 de ani de la hirotonirea întru arhiereu.

Dimineața, Prea Fericirea Sa, înconjurat de membri ai Sfântului Sinod, a slujit Sfânta Liturghie arhierească în biserica Sfântul Spiridon Nou din București, acolo unde, la 5 martie 1950, fostul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Justinian Marina, l-a hirotonit pe Prea Cuviosul Arhimandrit Teoctist Arăpașu ca Episcop Vicar patriarhal.

La Sfânta Liturghie a participat și Înalt Prea Sfințitul Jacobos de Laodiceea, reprezentantul Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului și au fost prezenți numeroși preoți, monahi, monahii și credincioși.

După săvârșirea Sfintei Liturghii, a urmat o scurtă slujbă de mulțumire și recunoștință către Bunul Dumnezeu pentru cei 50 de ani de slujire arhierească dăruită până acum Prea Fericirii Sale.

În continuare, Înalt Prea Sfințitul Jacobos, în numele Sanctității Sale Bartolomeu I, l-a felicitat pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist la împlinirea celor 50 de ani de slujire arhierească și i-a oferit în dar o candelă cu urarea de "a păstori mulți ani de acum înainte Biserica Ortodoxă Română".

Cuvântul aniversar a fost ținut de Înalt Prea Sfințitul Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, care a subliniat semnificația și sensurile momentului aniversar în conștiința ortodoxă în general și a celei românești în special.

"Aducem mulțumire lui Dumnezeu – a subliniat Înalt Prea Sfinția Sa Daniel – pentru darurile revărsate asupra persoanei Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și aducem în același timp felicitări Prea Fericitului, pentru modul în care a înmulțit darurile primite de la Dumnezeu. 50 de ani de arhierie însemnează 50 de ani de slujire, 50 de ani de responsabilitate neîncetată în fața lui Dumnezeu și în fața oamenilor; 50 de ani de dăruire de sine pe cea mai înaltă treaptă – demnitatea arhieriei. Dacă ne-am imagina, câtuși de puțin, fără să avem un creion în mână, ce a însemnat responsabilitate învățătoarească pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist timp de 50 de ani, constatăm foarte repede că această a însemnat mii de Biblii și de Noul Testament tipărite, sute de prefețe la cărți de rugăciune și la cărți de teologie, mii de pagini de scrieri teologice și duhovnicești de îndemn la păstrarea credinței strămoșești și promovarea ei strămoșească. Dintre toate aceste lucrări, numai dacă le numărăm, vedem o uriașă dăruire de

sine, o imensă jertfelnicie în lucrarea învățătoarească în Biserica lui Hristos din neamul românesc".

Din partea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Înalt Prea Sfinția Sa Daniel a dăruit Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist o icoană pe lemn reprezentându-l pe Mântuitorul Iisus Hristos.

La rândul său, Prea Fericirea Sa a mulțumit pentru cuvintele de apreciere și a dăruit o icoană a Maicii Domnului Patriarhului Ecumenic de la Constantinopol, iar Mitropolitului Iacobos de Laodiceea o sfântă cruce și un engolpion.

În continuarea momentului aniversar din cursul dimineții, după-amiază, în Aula Palatului Patriarhiei a fost organizată o seară duhovnicească.

Au participat membri ai Sfântului Sinod, președintele României, Dl. Emil Constantinescu, membri ai Guvernului, politicieni, reprezentanți ai vieții publice românești, preoți monahi, credincioși.

Înalt Prea Sfințitul Iacobos de Laodiceea a citit mesajul adresat Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române de către Sanctitatea Sa Bartolomeu I în care, printre altele, se spune: "Fie ca Domnul, Care iubește pe cei care-L iubesc pre El și dăruiește daruri bogate celor care țin poruncile Sale, să Vă răsplătească, Prea Fericirea Voastră, pentru osteneala pe care a-ți depus-o pentru cultivarea viei Sale din România, cu lungime de zile, sănătate, colaboratori ascultători și gata de jertfă, turmă cuvântătoare bună, pașnică și iubitoare de Hristos, viață netulburată și cinstită cu dragoste și respect din partea celor pentru care Vă consumați viața, dar mai ales de la Domnul și Dumnezeuul nostru Iisus Hristos, al Cărui Har și milă nesfârșită să fie cu Prea Fericirea Voastră în vecii vecilor".

Excelența Sa, Jean Claude Perisset, Nunțiul apostolic la București, a dat citire mesajului de felicitare al Papei Ioan Paul al II-lea: "Sunt 50 de ani de când Duhul Domnului a coborât cu totul special asupra Prea Fericirii Voastre, împărtășindu-Vă forță, lumină și înțelepciune. În aceste zile, în care Prea Fericirea Voastră aniversați primirea harului pentru toți acești ani de misiune pastorală, Vă asigur de toate urările mele cele mai calde. Vă doresc să petreceți această aniversare în recunoștință și bucurie, care izvorăsc din chemarea și misiunea noastră".

Au mai adresat cuvinte de felicitare Dl. Virgil Câdea, Vicepreședinte al Academiei Române, Dl. Academician Răzvan Teodorescu și Dl. prof. Ion Mihăilescu, rectorul Universității București, care au reliefat diferite fațete ale personalității Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Mulțumind pentru acest popas duhovnicesc, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, vizibil emoționat, a vorbit despre responsabilitățile coplesitoare ale slujirii arhieresti, mărturisind că în acești 50 de ani a încercat să rămână fidel devizei înaintașului său Patriarhul Justinian Marina (1948–1977) și anume că Biserica nu are voie să spună "nu se poate", îndemnând la slujirea mai susținută a aproapelui, la comunicare și comuniune între membrii familiei și societății.

La frumusețea duhovnicească a serii a contribuit corala "Te Deum Laudamus" a Academiei de Muzică București.

(Extras din: The Romanian Patriarcate NEWS BULLETIN,
Nr. 1–2, Jan.–Mar. 2000, p. 7–8).

*

P. F. Patriarh Teoctist la 50 ani de arhierie

Ziua de 5 martie 2000 a însemnat pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist împlinirea a 50 de ani de slujire arhierescă. Bucuria aniversării a fost resimțită atât de Prea Fericirea Sa, cât și de către toți cei care au dorit să-i fie alături la un asemenea moment.

Jertfa euharistică din această Duminică a fost expresia mulțumirii aduse lui Dumnezeu pentru toate. Sf. Liturghie a fost oficiată în biserica "Sf. Spiridon Nou", nu departe de Patriarhie, acolo unde acum o jumătate de veac Prea Fericitul Părinte Patriarh a fost hirotonit arhieriu.

Din sobor au făcut parte 12 ierarhi: I.P.S. Mitropolit Iacobos de Laodiceea, I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, I.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba-Iuliei, P.S. Episcop Gherasim al Râmnicului, P.S. Episcop Epifanie al Buzăului, P.S. Episcop Calinic al Argeșului, P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos, P.S. Episcop Timotei al Aradului, P.S. Episcop Sofronie de Gyula – Ungaria, P.S. Teofan Sinaitul și P.S. Vincențiu Ploieșteanul, Vicari-patriarhali, și P.S. Teodosie Snagoveanul, Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor. Au slujit, de asemenea, nouă preoți și 12 diaconi.

După citirea Sf. Evanghelii, P.F. Părinte Patriarh a rostit un cuvânt de învățătură în care a făcut referire la pericopa evanghelică citită în timpul Sfintei Liturghii. A prezentat apoi I.P.S. Mitropolit Iacobos de Laodiceea, venit în România special pentru această aniversare. Înalt Prea Sfinția Sa a transmis un mesaj de felicitare adresat Întâistătorului Bisericii noastre din partea Sanctității Sale, Bartolomeu I al Constantinopolului:

Prea Fericite Părinte Patriarh, Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți ierarhi, popor binecuvântat al lui Dumnezeu,

Cu prilejul împlinirii a 50 de ani de slujire arhierescă de către Prea Fericitul Părinte Întâistător al Sfintei Biserici Ortodoxe a României, vrednic continuator al tradițiilor și idealurilor creștine, Patriarhia Ecumenică și Prea Cinstitul ei Întâistător se bucură, slăvesc și mulțumesc lui Dumnezeu, Care totdeauna a luminat și luminează iată, de 50 de ani încheiați, rodul patriarhal al Bisericii din România. Într-adevăr, Patriarhul Ecumenic este prezent, trăiește și serbează împreună cu noi acest moment solemn atât pentru faptul că cel cinstit acum, P. F. Părinte și Întâistător între ierarhi – Teoctist, este vrednic de această cinste frățescă deosebită, cât mai ales, pentru că Prea Fericirea Sa a fost totdeauna un bun sfetnic, însoțitor și neprețuit colaborator al Patriarhiei Ecumenice în inițiativele interortodoxe și interbisericești pe care le-a luat, ca și în celelalte îndatoriri sfinte ale Sale.

Este, așadar, întru totul vrednic de cinstirile care i se aduc, Întâistătorul și Îngerul Bisericii României, deoarece în lunga și rodnică Sa slujire arhierescă a fost totdeauna cu luare aminte și a trăit intens cuvintele din Apocalipsă referitoare la Îngerul Bisericii Smirnei: "Nu te teme de cele ce ai să pătimești... Fii credincios până la moarte și-ți voi da cununa vieții" (Apocalipsa 2, 10).

Slujirea arhierescă a Prea Fericitului Părinte Patriarh al României începe în 1950, iar astăzi, în zorii unui nou mileniu, suntem îndreptățiți să afirmăm că Prea Fericitul sărbătorește o jumătate de secol de activitate arhierescă, luminoasă și binecuvântată în cuvinte și fapte, activitate care a însemnat pentru toți o luptă truditore dar și biruitoare în diferitele eparhii ale Bisericii Române. 50 de ani reprezintă o viață întreagă. În cazul P.F. Părinte, însă, nu este vorba pur și simplu de o perioadă îndelungată de activitate, ci de o viață arhierescă, cu adevărat binecuvântată de Dumnezeu, viață rodnică și bogată în fapte de iubire și facere de bine, viață plină de jertfă și lupte neobosite pentru slava Bisericii și a evlaviosului popor român. Credem că nu este o exagerare dacă vom spune că activitatea atât de rodnică și variată a P.F. Patriarh Teoctist al României, în toate sectoarele vieții bisericești, amintește de iluștrii și marii ierarhi ai Bisericii noastre, a căror grijă pastorală nu se limita doar la hotarele lor eparhiale, ci se extindea la tot omul și, în sens larg, la misiunea Bisericii în această lume.

Este îndeosebi cunoscut faptul că lucrarea socială și interbisericească variată a Prea Fericitului Părinte, atât ca arhiepiscop și mitropolit, cât și ca Patriarh al României a fost într-adevăr admirabilă încât merită să fie numit nu numai Teoctist, ci și Teofilact – păzit de Dumnezeu, sau Teotim – cinstit de Dumnezeu.

Prea Fericite Părinte, acum, la sfârșit și început de mileniu, dumnezeiasca pronie V-a rezervat Prea Fericirii Voastre, aici, în România, privilegiul de a ține sus mărețul stindard al misiunii creștine și activității bisericești.

Mergeți, așadar, pe acest drum, oricât de accidentat și anevoios ar fi el și evlaviosul popor român Vă va urma. Vă va urma fiecare credincios, purtându-și crucea după puterile sale, chiar de s-ar transforma acest drum ce se întredeschide într-o golgôtă a secolului XXI; nimeni nu se va înfricoșa, ci va cânta și va striga cu glas mare: "Aceasta este biruința, credința noastră care a înfrânt lumea".

Prea Fericite Părinte Patriarh, Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic Bartolomeu împreună cu credinciosul popor român înalță astăzi lui Dumnezeu, Cel în Treime închinat, slavă, laudă și mulțumire pentru activitatea rodnică și binecuvântată depusă până acum de Prea Fericirea Voastră și Vă dorește din toată inima ca dumnezeiescul har să Vă țină deplin sănătos, îndelungat în zile și pururea treaz spre priveghere, pentru continuarea luptei de afirmare a Bisericii și în noul mileniu, spre slava lui Dumnezeu. Amin.

Mulțumind pentru aprecierile și urările transmise din partea Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Constantinopolului, P.F. Părinte Patriarh Teoctist a spus:

Iubite Părinte Mitropolit Iacobos, Înalt Prea Sfințiți Părinți, iubiții mei fii și fiice duhovnicești,

E greu de tălmăcit această zi, mai ales aceste gânduri pe care le-am ascultat acum transmise prin Înalt Prea Sfințitul Iacobos de Laodiceea aici, nouă, tuturor. Parcă ne-am afla în cer, așa am ascultat cuvintele acestea atât de frumoase, rostite acum, când Sf. Evanghelie ne-a arătat datoria noastră și cum putem noi să-L urmăm pe Mântuitorul Iisus Hristos și cum putem să nădăjduim acea chemare dumnezeiască: "Veniți, binecuvântații Părintelui Meu!". Dar ascultându-le acum,

și de față cu Înalt Prea Sfințiii Părinți, membri ai Sfântului Sinod al Bisericii noastre, cu părinții profesori ai școlilor de teologie, cu reprezentanții eparhiilor din țară, cu dumneavoastră, care sunteți aici sau ne ascultați în aceste clipe, mă gândesc cât de frumoasă este credința noastră ortodoxă. În ea găsim împlinirea ființei noastre, atât la necazuri, cât și la bucurie. Omul nu ar putea să trăiască singur, ci doar împreună cu ceilalți. Iată și noi, astăzi, suntem aici în binecuvântarea Întâistătorului Ortodoxiei noastre, Sanctitatea Sa Bartolomeu I, care de multe ori ne-a vizitat țara, a sfințit biserici și paraclise, a binecuvântat prunci și tineri, a binecuvântat bolnavii și mănăstirile noastre ortodoxe. Astăzi, ne aflăm ca într-o descoperire dumnezeiască, acum când Mântuitorul Iisus Hristos Se arată a fi prezent și ne cheamă să-L dăm un pahar de apă, să-L găsim în închisori, să-L găsim între săraci, între cei marginalizați, între cei bolnavi și suferinzi, deși unii dintre noi suntem sănătoși, dar suntem sufletește bolnavi și avem nevoie de Mântuitorul Iisus Hristos după pilda Lui și noi să-L urmăm căci Îl găsim pretutindeni, unde ne ducem. Așa a încercat să facă Biserica noastră din '90 încoace. Preoții în aceste clipe se află în spital, se află în penitenciare, se află la căpătâiul bolnavilor, la bătrâni – ce misiune frumoasă este pentru noi și posibilitatea aceasta, dată Bisericii noastre, pe care nu o aveam înainte. Dar prezența Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Iacobos de Laodiceea aici, și dragostea împărtășită de Sanctitatea Sa Patriarhul Bartolomeu I arată plinătatea vieții ortodoxe, arată frumusețea ei, și această frumusețe se revarsă îndeosebi la dumnezeiasca Liturghie. Nu am fost vrednic de asemenea cuvinte, pe care le-a adresat nouă tuturor, Sanctitatea Sa, dar, găsesc în ele adevărul reflectat în sufletele, râvna, credința și evlavia credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române și a slujitorilor ei de la parohii și de la mănăstiri; ei au ridicat Biserica noastră, ei au fost aceia care și acum ridică mănăstiri, ctitori de biserici, așa de frumoase. Ei l-au întâmpinat pe Sanctitatea Sa Patriarhul Bartolomeu I în Transilvania, la Cluj, la Râmeț; pe Patriarhul Alexandriei Partenie, la Miercurea Ciuc, când am înființat acolo Episcopia Harghitei și Covasnei, ei, credincioșii și preoțimea Bisericii noastre. De aceea, Înalt Prea Sfinției Voastre mulțumindu-Vă, cu adâncă recunoștință îndrept aceste cuvinte, cu multă vrednicie și cu dreptate, acestor credincioși și acelor care în aceste clipe ne ascultă, ca Bunul Dumnezeu să ne ajute să pornim lucrarea noastră. Aceste cuvinte vor avea darul acelei roui de dimineață, binecuvântată, care dă viață, dă umezeală și putere de creștere și de rodire plantelor. Așa suntem și noi, din România, cler și popor care avem nevoie din când în când de o asemenea picătură de rouă binecuvântată și sfântă care vine de la scaunul ecumenic al Ortodoxiei noastre. Vă mulțumim și așezăm la inima noastră și a credincioșilor și preoților Bisericii noastre acest cuvânt de cinstire nu numai a smeritei mele persoane care, acum 50 de ani, în acest altar primeam darul arhieriei din binecuvântatele mâini ale Patriarhului Justinian Marina, ale Mitropolitului Olteniei, Firmilian, și ale Sf. Episcop Chesarie Păunescu al Dunării de Jos, aceștia doi din urmă fiindu-mi profesori și Părinți duhovnicești, de studii, iar Patriarhul Justinian, Părinte cu adevărat duhovnicesc, care m-a smuls aproape din mulțimea fraților și m-a așezat în această responsabilitate.

Rugăciunea mea se îndreaptă acum, plină de mulțumire, către Bunul Dumnezeu, ca să ne binecuvinteze lucrarea și strădaniile noastre spre slava Mântuitorului Iisus Hristos, a Bisericii Sale, a Ortodoxiei și a neamului nostru românesc. Amin.

După Sf. Liturghie, I.P.S. Iacobos a oferit Prea Fericirii Sale o candelă de argint, simbol al permanentei călăuziri a credincioșilor pe calea mântuirii. La rândul său, Patriarhul României a oferit înaltului oaspete un engolpion și o cruce pectorală, iar pentru Sanctitatea Sa, Bartolomeu I al Constantinopolului, o icoană executată în atelierele Patriarhiei. În continuare, I.P.S. Daniel al Moldovei și Bucovinei a ținut un cuvânt de învățătură prin care a arătat sublimitatea Sfintei Taine a Preoției, referindu-se în special la treapta arhieriei:

Prea Fericirea Voastră, Înalt Prea Sfințite și Prea Sfințiile Voastre, Prea Cucernici, Prea Cuvioși Părinți, iubiți credincioși și credincioase,

Ziua de astăzi este o zi deosebit de însemnată, atât pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, cât și pentru întreaga Biserică Ortodoxă Română, și pentru Ortodoxie în general, pentru că toți episcopii ortodocși fac parte deodată dintr-o Biserică locală sau națională și din Biserica universală, din Biserica Ortodoxă Ecumenică, din lumea întreagă. De aceea, ziua de serbare a hirotoniei fiecărui episcop ortodox are o semnificație pentru întreaga Biserică adevărată a lui Hristos. Pentru noi, care suntem arhieriei, ziua de astăzi ne privește în mod deosebit pentru că este amintirea arhieriei fiecăruia dintre noi.

În mod cu totul deosebit, astăzi, ne-am adunat aici ca să aducem mulțumire lui Dumnezeu pentru darurile revărsate în lucrarea arhierescă a Patriarhului Bisericii Ortodoxe Române. Arhieria este treapta cea mai înaltă de slujire în Biserică. Este cea mai intensă reprezentare a Mântuitorului Iisus Hristos, Marele Arhieriu sau Marele Preot Veșnic, cea mai intensă reprezentare a lucrării și prezenței Sale în Biserică. Când S-a înălțat la cer, Mântuitorul a spus: "Iată Eu sunt cu voi în toate zilele până la sfârșitul veacului" (Matei 28, 20).

Prezența Lui activă, sfințitoare, mântuitoare, în Biserică, se face în primul rând prin lucrarea arhierescă și preoțescă, în general. De aceea, Mântuitorul Iisus Hristos a spus apostolilor și prin ei urmașilor lor: "Cel ce vă ascultă pe voi pe Mine Mă ascultă, și cel ce se leapădă de voi se leapădă de Mine" (Luca 10, 16). Această reprezentare iconică a lucrării lui Hristos în slujitorii Săi este cel mai mare dar pe care Mântuitorul Iisus Hristos l-a lăsat Bisericii Sale. În ziua întâi a Învierii Sale, Mântuitorul a dat Bisericii Sale prin apostoli și prin urmașii lor puterea pe care numai Dumnezeu o are, și anume puterea de a ierta păcatele, puterea de a lega și dezlega, zicând: "Luați Duh Sfânt; cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate și cărora le veți ține, vor fi ținute" (Ioan 20, 22-23).

Cu alte cuvinte, arhieria sau preoția, în general, sunt o lucrare în lumea aceasta, dar cu originile din ceruri. Este o lucrare văzută în lumea aceasta dar nu numai pentru lumea aceasta, ci pentru împărăția cea veșnică a lui Dumnezeu. Demnitatea arhieriei, aceea de a reprezenta în lumea aceasta, în mod văzut, lucrarea nevăzută a Mântuitorului Iisus Hristos, este o mare răspundere. Putem spune că episcopatul sau arhieria are trei demnități care sunt în același timp trei mari responsabilități: demnitatea și responsabilitatea învățătoarească, demnitatea

și responsabilitatea sfințitoare, demnitatea și responsabilitatea pastorală, de conducere a Bisericii. Toate acestea sunt daruri ale lui Dumnezeu, prin care se arată că Biserica este Trupul lui Hristos, nedespărțită de Hristos și este chemată în lumea aceasta să aducă pe oameni la mântuire prin toate aceste trei lucrări.

Cuvântul sau titlul de arhiereu, în Noul Testament, nu-l poartă nici un om decât Mântuitorul Iisus Hristos. Numai El este numit Arhiereu în Epistola către Evrei. Taina Lui a fost prefigurată de către marele preot (ha cohen hagadol) din Vechiul Testament. Mântuitorul Iisus Hristos este numit Marele Preot veșnic, preoția Lui nu este trecătoare, ci este veșnică întrucât împărăția Lui este împărăție fără de sfârșit (Evrei 7, 24; 10, 12). De aceea spunem în Crez: "a Cărui Împărăție nu va avea sfârșit" (cf. Luca 1, 33).

Atunci ne putem întreba de ce episcopii sunt numiți arhieriei, dacă în Noul Testament numai Hristos este numit Arhiereu? Ei bine, pentru că în scrierile Sf. Apostol Petru, Mântuitorul – Arhiereul veșnic este numit și episcopul sufletelor noastre, tradus la noi cu supraveghetorul sau păzitorul sufletelor noastre (1 Petru 2, 25). Deci există o identitate între arhierie și episcopat. Foarte timpuriu, în Biserică avem această identificare a titlului de episcop cu titlul de arhiereu. În secolul al III-lea, deja, vedem folosit ca echivalent pentru arhiereu cuvântul episcop și pentru episcop cuvântul arhiereu.

*

"Episcopul este icoana văzută a lucrării lui Dumnezeu în Biserică"

Deja la începutul sec. al II-lea, Sf. Ignatie al Antiohiei spune: "Episcopul ține locul lui Dumnezeu în Biserică", nu ca și când Dumnezeu ar fi absent, ci este icoana văzută a prezenței și lucrării nevăzute a lui Dumnezeu. În altă parte spune: "El este icoana lui Hristos". De aceea nu se poate săvârși Euharistie fără binecuvântarea episcopului; nu se poate face nimic valabil în Biserică fără binecuvântarea episcopului. Acest mare dar, această mare demnitate și această mare răspundere care este arhieria sau episcopatul în Biserică, este o binecuvântare a lui Dumnezeu, mai ales când acest dar este cultivat și făcut roditor. Toate sunt daruri de la Dumnezeu, dar oamenii se deosebesc între ei prin modul în care cultivă darurile de la Dumnezeu. Azi noi aducem mulțumire lui Dumnezeu pentru darurile revărsate asupra persoanei Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și aducem în același timp felicitări Prea Fericitului, pentru modul în care a înmulțit darurile primite de la Dumnezeu. 50 de ani de arhierie înseamnă 50 de ani de slujire, 50 de ani de responsabilitate neîncetată în fața lui Dumnezeu și în fața oamenilor, 50 de ani de dăruire de sine pe cea mai înaltă treaptă – demnitatea arhieriei. Dacă ne-am imagina, câtuși de puțin, fără să avem un creion în mână, ce a însemnat responsabilitatea învățătoarească pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist timp de 50 de ani, constatăm foarte repede că aceasta a însemnat mii de predici ținute, zeci de mii de cărți de rugăciune tipărite, peste o sută de mii de Biblii și de Noul Testament tipărite, sute de prefețe la cărți de rugăciune și la cărți de teologie, mii de pagini de scrieri teologice și duhovnicești de îndemn la păstrarea credinței strămoșești și promovarea ei

strămoșească. Dintre toate aceste lucrări, numai dacă le numărăm, vedem o uriașă dăruire de sine, o imensă jertfelnicie în lucrarea învățătorească în Biserica lui Hristos din neamul românesc.

În mod deosebit reținem, aici, ediția jubiliară a Bibliei de la 1688, la care Prea Fericitul, în mod direct, s-a ostenit ca președinte al Comisiei pentru ediția jubiliară. Îmi aduc aminte că în 1988, când s-au aniversat 300 de ani de la apariția Bibliei de la București, atmosfera era tensionată. Era în timpul perioadei comuniste la apogeul răutății ei. În Aula Facultății de Teologie din București, pe atunci Institutul de grad universitar, cu multă greutate, a fost totuși serbată aniversarea a 300 de ani de la apariția Bibliei în limba română a lui Șerban Cantacuzino – Biblia de la București. Spre surprinderea autorităților de atunci, nu a fost scris în prefață nici un cuvânt despre dictatură, despre conducătorii de atunci ai țării.

Prea Fericitul, cu multă înțelepciune și mult curaj, pentru că era un mare risc, a reușit să redea o ediție jubiliară, sfântă, curată, frumoasă, care a concentrat în ea toată frumusețea activității învățătorești a Prea Fericirii Sale de zeci de ani de arhierie.

Lucrarea sfințitoare sau responsabilitatea în lucrarea sfințitoare a Prea Fericirii Sale se poate descrie pe scurt astfel: sute de biserici sfințite, sute de hirotonii și mii de antimise sfințite. A fost Episcop vicar aici, la București; nu sfințea Prea Fericirea Sa ca Episcop vicar antimisele, dar ca Episcop la Arad între 1962–1971, ca Mitropolit al Olteniei, între 1971–1977, Mitropolit al Moldovei și Sucevei în 1977–1986 și apoi locțiitor de Mitropolit al Moldovei și Sucevei și ca Patriarh al României a sfințit mii de antimise, pentru miile de biserici care au rămas totuși deschise și în care s-au săvârșit Sfintele Taine, chiar în timpul perioadei comuniste. Lucrarea aceasta sfințitoare a fost cu atât mai importantă cu cât era libertate mai puțină, pentru că, Prea Fericirea Voastră, dacă socotim bine, din 50 de ani de arhierie, 40 i-ați trăit și ați împlinit lucrări în timpuri grele, în timpuri de mare încercare, de mare jertfelnicie a Bisericii noastre. Lucrarea aceasta sfințitoare s-a arătat prin aceea că, atunci când a venit Revoluția din Decembrie 1989, tinerii noștri știau **Tatăl Nostru** și credincioșii noștri pe stradă spuneau **Dumnezeu este cu noi**. Această lucrare sfințitoare în Biserică este tăria demnității poporului nostru, care a păstrat simțul sacralului. Recent am fost în Cehia și am constatat cu mare amărăciune că peste 50% din populația Cehiei s-a declarat atee, iar numărul credincioșilor este în scădere. Ei bine, într-o altă țară trecută prin comunism – România, la recensământul din 1992 s-a constatat că peste 98% dintre oameni s-au declarat credincioși, ceea ce însemnează că Biserica s-a străduit din toate puterile să rămână fidelă lui Hristos, să transmită noii generații credința în Hristos. Lucrarea de pastorație, de conducere a Bisericii, prin acești 50 de ani de arhierie, numai Dumnezeu poate să o descrie în toată bogăția și amploarea ei. Peste tot unde Prea Fericirea Voastră ați fost arhieriu ați adus înnoiri, la Arad, de la capela din reședință până la bisericile restaurate și înnoite sau reconstruite. Același lucru la Mitropolia Olteniei, unde în plin comunism ați construit Seminarul teologic, care se adaugă și el la puterea

sau la responsabilitatea învățătorescă. Apoi, la Centrul eparhial Iași și, aici, la București, peste tot lucrarea aceasta de conducere a Bisericii a arătat două aspecte: dragostea mare pentru Biserică și înțelepciunea de a găsi în orice context, cât de greu ar fi fost el, soluție pentru problemele urgente ale Bisericii. Acesta este marele dar al lui Dumnezeu pe care-l poate citi numai omul care are inimă curată și ochi duhovnicești: să vezi cum transpare prin cruce puterea Învierii lui Hristos. În anii de patriarhat toate aceste înnoiri și această râvnă au primit o intensitate deosebită prin opera socială. Cu binecuvântarea Prea Fericirii Voastre, s-au înmulțit școlile de teologie, facultățile, seminariile, școlile postliceale medicale, școlile de cântăreți, încât astăzi România este țara cu cele mai multe școli teologice din Europa. Cele mai multe facultăți de teologie ortodoxă din lume se află, aici, în România – ceea ce însemnează că avem și vocații, dar avem și o dorință ca în fiecare parohie să avem un preot bine pregătit și în fiecare sat, în fiecare cătun, să avem o biserică. Acestea sunt desigur, pe scurt, câteva din enumerările lucrării mari arhieresti pe care Prea Fericirea Voastră, cu ajutorul lui Dumnezeu, cu dragoste multă față de popor, le-ați arătat ca lucrări ale Duhului Sfânt, prin cooperarea, prin sinergia arhierescă, ajutat fiind de Sfântul Sinod.

Aș încheia spunând că această lucrare arhierescă are un specific aparte în viața Prea Fericirii Voastre, și anume, după cum vă cunoaștem noi, ucenicii și împreună slujitorii în Sinod, sunteți un om din popor, cu o dragoste profundă, nețârmurită pentru popor. Aveți un dar de la Dumnezeu de a intra repede în legătură cu orice om simplu și de a transmite dragostea lui Hristos sub forma unei dragoste părintești, curată, caldă și directă.

Îmi aduc aminte că odată, când erați locțiitor de Mitropolit la Iași și Patriarh la București, la Botoșani, când am traversat împreună un parc – atunci eram Consilier la Patriarhie – un grup de elevi însoțit de o profesoară a trecut pe lângă Prea Fericirea Voastră și nu a zis nimic de teamă să nu salute un preot. Prea Fericirea Voastră ați luat-o înaintea lor și ați spus: "Bună ziua, copii" și atunci, rușinați, toți au spus: "Bună ziua, Părinte". Ușurința aceasta de a intra în contact cu poporul arată dragostea pe care o aveți față de popor. În al doilea rând, pentru că aveți simțăminte românești profunde și autentice, aveți o deschidere spre universal. Numai românii care sunt cu adevărat români se pot deschide fără teamă, fără dispreț și fără aroganță față de alte Biserici și față de alte popoare. De aceea, această harismă a Prea Fericirii Voastre, acest dar al Duhului Sfânt a fost recunoscut în multe feluri și mai recent, anul trecut de însuși Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea, care ne-a vizitat țara și care rămâne în continuare profund impresionat de bunătatea, de deschiderea, de lumina spiritualității ortodoxe românești, pe care Prea Fericirea Voastră ați arătat-o și pe care a arătat-o întregul popor român, fără teamă de a ne pierde identitatea, fără teama de a ne pierde într-o Europă multiplă; iată că Prea Fericirea Voastră reprezentați în acest sens poporul român.

La sfârșitul cuvântării, I.P.S. Daniel a oferit P.F. Părinte Patriarh, "din partea Sfântului Sinod al Bisericii noastre și din partea tuturor credincioșilor" o icoană reprezentând pe Mântuitorul Arhieru.

La rândul său, Prea Fericitul Teoctist a mulțumit tuturor celor de față pentru prezență, invocând binecuvântarea lui Dumnezeu asupra lor. În încheierea acestui moment duhovnicesc, a acordat Crucea Patriarhală preotului paroh de la biserica "Sf. Spiridon Nou", precum și tinerilor directori de la seminariile teologice din București și Giurgiu.

În seara aceleiași zile, începând cu orele 18.00, la Palatul Patriarhiei a avut loc o festivitate la care au participat înalt reprezentanți ai Statului, în frunte cu Dl. Emil Constantinescu, Președintele României, reprezentanți ai Patriarhiei Ecumenice și ai Bisericii Romano-Catolice, ierarhi, preoți și credincioși ortodocși.

Festivitatea a fost deschisă de către P.S. Teofan Sinaitul, Vicar-patriarhal. Intervențiile Prea Sfinției Sale au fost combinate cu alese cântări religioase interpretate excepțional de către Corul "Te-Deum laudamus", condus de dirijorul Dan Boia.

Au luat cuvântul, în ordine: I.P.S. Iacobos de Laodiceea, care a prezentat un mesaj din partea Patriarhiei Ecumenice, Jean Claude Perisset, nunțiu papal, cu un mesaj din partea Papei Ioan Paul al II-lea, Acad. Virgil Cândea, din partea Academiei Române, Prof. dr. Ioan Mihăilescu, Rectorul Universității din București și Acad. Răzvan Teodorescu.

În final, P.F. Părinte Patriarh Teoctist s-a adresat distinsei asistențe, exprimându-și sentimentele care îl încercau la acest moment foarte rar întâlnit în istoria Bisericii noastre – 50 de ani de arhierie, menționând faptul că, în fiecare an, la 5 martie, a săvârșit Sfânta Liturghie, oriunde s-a aflat, și sfătuind pe fiecare cleric să respecte în mod deosebit ziua propriei hirotonii.

În această zi a realizării "nunții de aur a Prea Fericitului cu Biserica lui Hristos" (cf. P.S. Teofan Sinaitul), Întâistătorul Bisericii Române a expus unele din viziunile proprii asupra misiunii Bisericii, astăzi. "Să avem mai multă încredere în puterea lui Dumnezeu", "să dăm valoare prin fapte credinței noastre ortodoxe", să fim conștienți că "noi slujim Biserica, dar ea ne călăuzește, ne luminează, ne renaște la o viață nouă" – sunt doar unele dintre acestea. După ce și-a exprimat îngrijorarea datorată multelor probleme cu care se confruntă acum românii (șomaj, sărăcie, copiii străzii etc.), Prea Fericirea Sa a arătat importanța pe care o are tineretul în acest context: "Tineretul creștin din România ne încurajează foarte mult pe noi, vârstnicii". Asanarea morală a societății noastre se poate face doar dacă avem duhul comuniunii oferit de Ortodoxie, care face ca "mănăstirea să fie ca un sat, iar satul ca o mănăstire".

După încheierea festivității, a fost oferită o recepție în sediul aceluiași Palat patriarhal.

Ziua de 5 martie 2000 rămâne în conștiința Bisericii Ortodoxe Române ca o zi cu semnificații istorice. 50 de ani de slujire arhierescă sub atâtea regimuri și în condiții atât de dificile reprezintă o mărturie a unității și a continuității Bisericii, care își concretizează misiunea lucrând "pe treptele slujirii creștine".

Pr. PETRU SIDOREAC
(Revista "Candela Moldovei" - Iași)

**Părintele Patriarh Teoctist
a aniversat 50 de ani de la hirotonirea ca episcop**

Duminică, 6 martie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a aniversat, în fața unor marcante personalități ale vieții publice românești, între care și președintele Emil Constantinescu, precum și a unor înalți ierarhi, 50 de ani de când a fost hirotonit în treapta de episcop. Acum 50 de ani pe data de 5 martie (care s-a potrivit tot într-o zi de duminică), Patriarhul de atunci al României, Justinian, l-a hirotonit, în Biserica Sfântul Spiridon din București, pe preacuviosul arhimandrit Teoctist Arăpașu, ca episcop-vicar, ridicându-l astfel în prima treaptă de episcopat. Până la acea dată părintele Teoctist fusese vicar al Mitropoliei Moldovei. Ca Episcop-vicar patriarhal, a slujit până în anul 1962, când a fost ales Episcop al Aradului, unde va rămâne până în anul 1973. Între anii 1973–1977 a fost Mitropolit al Olteniei, iar între anii 1977–1986, Mitropolit al Moldovei. La 16 noiembrie 1986 a fost ales Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Prea Fericitul Patriarh Teoctist a fost sărbătorit în cadrul unei Sfinte Liturghii care a fost săvârșită în aceeași biserică (Sfântul Spiridon Nou) unde a fost hirotonit în urmă cu 50 de ani. Cum era firesc, aniversarea a început cu frumoase cântări bisericești interpretate de corul "Te Deum Laudamus". Alături de președintele țării, Emil Constantinescu, au participat și alți oameni politici și de cultură, dintre care amintim pe Ion Iliescu, Petre Roman, academicianul Virgil Cândea și Răzvan Teodorescu.

Patriarhia Ecumenică a Constantinopolului a fost reprezentată de Înalt Prea Sfinția Sa, Mitropolitul Jacobos, alături de care au fost și membrii Sfântului Sinod.

Nunțul papal la București, Jean Claude Perisset, i-a citit Prea Fericirii Sale o scrisoare de felicitare din partea Suveranului Pontif, Papa Ioan Paul al II-lea, în care spune: *"Acum 50 de ani, spiritul Domnului a coborât pentru a Vă umple de putere, lumină și înțelepciune. Vă asigur de cele mai calde sentimente de iubire frățescă"*.

De asemenea și reprezentantul Patriarhiei Ecumenice, Mitropolitul Jacobos, a transmis aceleași urări de bine, de sănătate și de noi împliniri.

Această aniversare este unică în felul ei, Prea Fericitul Teoctist fiind singurul ierarh al Bisericii Ortodoxe Române care aniversează atât de mulți ani de la hirotonirea în treapta arhierescă.

Întru mulți ani, Stăpâne!

REDAȚIA
(Legea Românească – Oradea nr. 1/2000)

*

**Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST al României
– 85 de ani de la naștere și 50 de ani de arhierie –**

Anul acesta, la 7 februarie, întreaga suflare creștină ortodoxă din România a sărbătorit aniversarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist (85 de ani de viață), iar la 5 martie, 50 de ani de arhierie.

Eparhia Covasnei și Harghitei, prin diverse manifestări ocazionate de acest jubileu, și-a exprimat recunoștința față de P.F. Sa pentru grija ce i-o poartă.

Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române s-a născut la 7 februarie 1915, într-o familie de țărani din satul Tocileni, jud. Botoșani. Părinții, Dumitru și Marghioala,

plugari harnici și blânzi, au dat copiilor o aleasă educație religioasă. La vârsta de 14 ani, cu asentimentul părinților, tânărul Teodor bate la porțile mănăstirii Vorona, dorind să-și închine viața slujirii lui Dumnezeu. Aici este călăuzit în cele spirituale de un cunoscut isihast, Ghedeon, care sesizează inteligența și aptitudinile spre o viață monastică ale fratelui Teodor. Îl recomandă pentru seminarul de la Mănăstirea Neamț, de unde, peste un timp, se transferă la cel din Cernica.

La 6 august 1935 primește "îngerescul chip", luând numele cuviosului Teoctist (purta cândva de un mitropolit al Moldovei care l-a uns domn pe Ștefan cel Mare și Sfânt), iar la 4 ianuarie 1936, de ziua Sfântului al cărui nume îl purta, este hirotonit ierodiacon.

Între anii 1940–1945 este student la Facultatea de Teologie din București, în care timp predă ore de muzică la Școala de Cântăreți Bisericești de la Mănăstirea Căldărușani.

În primăvara anului 1945 se întoarce în Moldova, este hirotonit ieromonah și primește funcția de "mare eclesiarh" al Mitropoliei, iar apoi, Mitropolitul Justinian îl numește exarh al mănăstirilor moldovene.

În 1948, arhimandritul Teoctist este numit vicar administrativ al Mitropoliei Moldovei, iar la 5 martie 1950 este hirotonit episcop-vicar patriarhal. Mai târziu păstorește Episcopia Aradului, Mitropolia Olteniei, apoi a Moldovei și, după trecerea la cele veșnice a patriarhului Iustin Moiescu, devine Patriarhul României.

Sub imperiul trăirilor emoționale legate de sărbătorirea Patriarhului nostru, P.S. Părinte Episcop Ioan a hotărât ca, la conferința preoțească din luna mai a.c., pe lângă tema propusă de Sfântul Sinod al B.O.R., să se acorde un spațiu amplu omagierii Patriarhului României. Cuvântările au elogiat activitatea prodigioasă cuprinzând aspecte precum: grija permanentă față de slujitorii Bisericii, păstrarea și refacerea patrimoniului cultural-național, relațiile cu Bisericele Ortodoxe frățești și cu celelalte confesiuni istorice etc.

Pentru clericii și credincioșii Eparhiei, jubileul are o îndoită semnificație. P.F. Sa a contribuit decisiv la revigorarea credinței creștine ortodoxe și a sentimentului național în cele două județe (Harghita și Covasna), prin înființarea acestei episcopii.

Rememorând etapele demersurilor pentru înființarea Eparhiei noastre, zăbovim cu recunoștință asupra momentelor-cheie în care decizia principală revenea Sfântului Sinod, în principal Președintelui acestuia, P.F. Teoctist.

A rânduit Dumnezeu ca P.F. Sa să instaleze pe primul episcop al acestei noi eparhii, duminică, 25 septembrie 1994, la catedrala din orașul Miercurea-Ciuc. P.F. Sa a oficiat Sfânta Liturghie împreună cu P.F. Partenie al Alexandriei, cu mai mulți membri ai Sfântului Sinod și în prezența unei impresionante adunări de credincioși. Cu acest prilej, P.F. Sa spunea: "Este o mare cinste pentru că ne-a ajutat Bunul Dumnezeu să putem împlini una din vechile dorințe ale Bisericii, aceea de a avea o nouă Eparhie în mijlocul Țării, la Covasna și Harghita".

În anul 1998, în contextul unor manifestări de mare amploare la mănăstirea "Sfântul Ilie" din orașul Toplița, P.F. Sa era în mijlocul acelor evenimente creștinești și românești. Se împlineau 130 de ani de la nașterea întâiului patriarh al României, Elie Miron Cristea, 70 de ani de la înființarea mănăstirii și hramul ctitoriei patriarhului sărbătorit.

Confirmând legătura permanentă cu Eparhia noastră, cu ascensiunea spirituală a românilor ortodocși de aici, P.F. Sa, împreună cu ierarhi ai Sfântului Sinod, oficiază Sfânta Liturghie la data de 20 iulie 2000. Ține un vibrant cuvânt de învățătură în prezența miilor de credincioși, cucerindu-i prin căldura sufletească a iubirii sale părintești.

Cu această ocazie s-a inaugurat un spațiu comemorativ – Patriarh Miron Cristea – alături de muzeul deja existent în incinta mănăstirii "Sfântul Ilie" din Toplița.

Apreciind activitatea depusă în cadrul Eparhiei noastre, P.F. Sa a acordat cea mai înaltă distincție bisericească – Crucea Patriarhală – unor preoți și mireni. Distincția fusese înființată de patriarhul Miron Cristea și este pentru prima dată când, în aceste locuri, se primește o asemenea mare răsplată în urma celor constatate de P.F. Sa.

În cadrul conferinței, preoții din Eparhia noastră și-au manifestat gratitudinea față de Patriarhul României și Sfântul Sinod care au acordat sume importante de bani, din F.C.M., pentru completarea salariilor din fonduri proprii.

Preoțimea Eparhiei, împreună cu Ierarhul și credincioșii, se roagă lui Dumnezeu să-Și reverse harul Său asupra Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, să-i dea "zile îndelungate și bună sporire în dreapta propovăduire a cuvântului adevărului său, întru cărmuirea turmei celei cuvântătoare pe calea mântuirii și să-l păzească întru mulți ani!".

Redacția
(Grai Românesc nr. 2/2000)
Episcopia Covasnei și Harghitei

*

Acum cincizeci de ani...

În fața viitorului Patriarh Teoctist m-a adus, acum aproape o jumătate de veac, o împrejurare ale cărei urmări doar dânsul pare să le fi prevăzut atunci.

Cu gustul amar al unei experiențe puțin reușite, în vara anului 1950 terminasem cursurile Facultății de Filosofie. Începute în 1946 după programul obișnuit universităților apusene, și cu profesori eminenți (între care Mircea Florian, Tudor Vianu, Edgar Papu, H.H. Stahl), aceste cursuri fuseseră suprimate doi ani mai târziu, la reforma comunistă a învățământului, operată potrivit modelelor rusești cu un corp didactic improvizat și sever verificat politic. Studenții – foarte puțini, după excluderea celor cu "origine socială nesănătoasă" – au fost supuși apoi unui soi de învățământ politic în care marxism-leninismul era predat sub diverse denumiri (materialism dialectic, socialism științific, economie politică, istoria filosofiei tradusă după manualul lui V.V.Aleksandrov), plus, firește, istoria P.C. al U.R.S.S. și limba rusă. Biblioteca Facultății fiind epurată de tot ce era taxat drept gândire "idealistă" și "burgheză" (începând cu Platon), aspiranții la cultură filosofică nu se mai puteau pregăti decât acasă, sau în grupuri foarte restrânse, cu profesori, la rândul lor epurați, care primeau, tot acasă, cu discreția impusă, discipoli privilegiați.

Una dintre reacțiile la degradarea studiilor superioare – gravă mai ales în științele umane – a fost întoarcerea spre Teologie, singurul domeniu neafectat de reformă, dar exclus din sistemul învățământului de stat. În afara doctrinei creștine,

acolo se predau nu numai limbile clasice, dar și filosofia, morala, istoria ecleziastică, a religiilor etc., cu cei mai distinși profesori din câteva facultăți de teologie (București, Sibiu, Cernăuți și Chișinău).

Și, astfel, într-o zi mohorâtă din octombrie 1951, m-am prezentat rectorului de atunci al Institutului Teologic Universitar din București (noua denumire a Facultății de Teologie), cu cererile de înscriere în anul I a trei studenți mai speciali, toți licențiați fie în filosofie (Paul Simionescu și cu mine), fie în litere (Alexandru Duțu), foști colegi de facultate, apoi, din nou colegi, la Biblioteca Academiei. Rector al Institutului Teologic era Episcopul-vicar patriarhal Teoctist Botoșăneanul, încă tânăr (avea 36 de ani), dar reputat prin ucenicia călugărească de tradiție paisiană făcută la mănăstirile Vorona și Neamț, la Cernica și Bistrița și prin studii – în teologie, litere și filosofie – la universitățile din București și Iași. Cererea noastră era teoretic rezolvabilă, dar mai puțin obișnuită într-o vreme în care măsurile antibisericești erau în toi, iar pentru tineri funcționari ai Academiei Române – și era în plină reformă marxistă – opțiunea pentru studii teologice însemna preocupări mistice, așadar reacționare.

Surpriza episcopului-rector a fost mare, după cum mărturisea mai târziu. Prudența i-ar fi dictat să amâne rezolvarea unei cereri care nu putea aduce decât neazuri unui așezământ superior cu statut de ghetou rezervat cinului preoțesc și monahal, aparent fără viitor într-un stat socialist. Au biruit considerente numai de dânsul știute și pe care nu avea să le regrete mai târziu. A aprobat fără întârziere cererile (în termenii instituției pe care o conducea "și-a dat binecuvântarea"), nu fără riscul de a i se cere socoteală, cum s-a cerut peste câțiva ani și studenților în chestiune, cu consecințele de suspiciune și discriminare profesională obișnuite pe atunci. Pentru viitorul Patriarh, episodul relatat mai sus i-a adus, desigur, o clipă de mulțumire într-o vreme de greutate și avanii nu numai pentru Biserică, ci și pentru întreaga țară. Cu precipitarea caracteristică tinereții mă prezentasem la dânsul, neanunțat, tocmai când inspecta, împreună cu consilieri patriarhali, profesori și ingineri, lucrările de reamenajare de la Mănăstirea Radu-Vodă, centru de învățământ bisericesc folosit abuziv, o vreme, ca școală de partid. Intervenția mea era inoportună în acel moment și, desigur, că orice ierarh sau rector de la noi sau din altă parte a lumii m-ar fi trimis la plimbare. Episcopul vicar Teoctist m-a ascultat cu bunăvoință, mi-a pus câteva întrebări despre preocupările teologice ale mele și ale prietenilor mei și mi-a dat asigurări de grabnică rezolvare. Ziua aceea întunecată de toamnă s-a luminat atunci prin gestul înțelegător, ospitalier al ierarhului, care deschidea viitorilor studenți teologi perspective menite să ne schimbe profund viața.

Acad. VIRGIL CÂNDEA

(Săptămânalul editat de Societatea de Radiodifuziune, 7-13 febr. 2000)

*

P.F. Teoctist a dus la bun sfârșit primii 50 de ani de episcopat

Biserica Ortodoxă Română (B.O.R.) sărbătorește mâine, împlinirea a 50 de ani de când P.F. Teoctist a fost hirotonit în treapta arhieriei, în Catedrala Sf. Spiridon Nou din București, de către fostul Patriarh Justinian, Mitropolitul Firmilian al Olteniei și de Episcopul Chesarie al Dunării de Jos. Printr-o fericită

potrivire, acum, ca și în 1950, ziua de 5 martie este duminică. Numirea sa ca Episcop Vicar al Patriarhiei, cu titlul de Botoșăneanul, a fost făcută la propunerea Patriarhului Justinian. După ce a ocupat înalte funcții bisericești, pe 9 noiembrie 1986 a fost ales de către Colegiul Electoral Bisericesc în postul de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Celebrarea celor 50 de ani de episcopat a P.F. Părinte Patriarh Teoctist va fi făcută printr-o slujbă, în același loc unde a fost uns ca arhieru: Catedrala Sf. Spiridon-Nou din București. (R.M.)

("ZIUA" 4 martie 2000)

*

Patriarhul Teoctist își serbează 50 de ani de arhierat

Duminică, 5 martie, Biserica Ortodoxă Română va sărbători 50 de ani de păstorie arhierescă a actualului patriarh, Teoctist Arăpașu. Acest eveniment va fi omagiat printr-o slujbă arhierescă la Biserica Sfântul Spiridon cel Nou din București, urmată fiind, la ora 18.00, de un simpozion și o recepție, ținute la Palatul Patriarhal din Capitală.

Cariera de arhieru a actualului patriarh a început la 5 martie 1950, când, la propunerea patriarhului de atunci, Justinian Marina, Colegiul Electoral Bisericesc l-a ales în funcția de episcop-vicar al Patriarhiei Române. De-a lungul vremii, Prea Fericitul Părinte Patriarh a mai ocupat pe rând scaunele de Episcop al Aradului, Mitropolit al Olteniei și cel de Mitropolit al Moldovei. În septembrie 1987, după dispariția prematură a fostului patriarh Iustin Moiescu – tatăl actualului președinte al Curții Supreme de Justiție – Colegiul Electoral Bisericesc îl desemnează în unanimitate pe Teoctist în scaunul de patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. La festivitățile prilejuite de cei 50 de ani de arhierie vor participa atât personalități de marcă din lumea teologiei, cât și oameni politici români, inclusiv președintele României, Emil Constantinescu. (A.M. Press)

("NAȚIONAL" 4 martie 2000)

*

P.F. TEOCTIST – 50 de ani de păstorie arhierescă

Mâine, Biserica Ortodoxă Română va sărbători 50 de ani de păstorie arhierescă a actualului Patriarh Teoctist Arăpașu. Acest eveniment va fi omagiat printr-o slujbă arhierescă la Biserica Sfântul Spiridon cel Nou din București, urmată fiind la ora 18.00, de un simpozion și o recepție, ținute la Palatul Patriarhal din Capitală. Cariera de arhieru a actualului patriarh a început la 5 martie 1950, când la propunerea patriarhului de atunci, Justinian Marina, Colegiul Electoral Bisericesc l-a ales în funcția de episcop-vicar al Patriarhiei Române. De-a lungul vremii, Prea Fericitul Părinte Patriarh a mai ocupat pe rând scaunele de Episcop al Aradului, Mitropolit al Olteniei și cel de Mitropolit al Moldovei. În septembrie 1987, după dispariția prematură a fostului Patriarh Iustin Moiescu – tatăl actualului președinte al Curții Supreme de Justiție

– Colegiul Electoral Bisericesc îl desemnează în unanimitate pe Teoctist în scaunul de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. La festivitățile prilejuite de cei 50 de ani de arhierie vor participa atât personalități de marcă din lumea teologiei, cât și oameni politici români, inclusiv președintele României, Emil Constantinescu.

("CRONICA ROMÂNĂ" 4 martie 2000)

*

**Patriarhul Bartolomeu I și Papa
l-au felicitat pe Teoctist
cu prilejul a 50 de ani de când a fost
hirotonit în arhierie**

Patriarhul Teoctist a sărbătorit ieri, alături de sute de credincioși, 50 de ani de când a fost hirotonit în arhierie cu rangul de episcop vicar al fostului patriarh Justinian. La festivitatea de la Palatul Patriarhiei, I.P.S. Mitropolitul Iacobos de Laodiceea a citit mesajul Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Constantinopolului, care l-a felicitat pe P.F. Teoctist pentru activitatea sa "într-o perioadă de crâncenă prigoană împotriva creștinilor ortodocși" dusă de comunism în România, și pentru faptul că a făcut tot posibilul ca Biserica Română să aibă cât mai puține pierderi. Sanctitatea Sa, Papa Ioan Paul al II-lea, l-a felicitat, la rândul său, pe P.F. Teoctist, mesajul fiind citit de Excelența Sa Jean Claude Perisset, Nunțiu Papal la București. Președintele Emil Constantinescu a ținut, la rândul său, să-l felicite și el pe P.F. Teoctist.

Răzvan MATEESCU
("ZIUA" 6 martie 2000)

*

**Felicitări prezidențiale
pentru P.F. Patriarh Teoctist**

Emil Constantinescu a venit aseară la Palatul Patriarhal pentru a-l felicita pe P.F.P. Teoctist la împlinirea a 50 de ani de episcopat. El nu a ținut nici un discurs și a fost primul care l-a îmbrățișat pe Patriarh imediat după festivitatea încheiată cu un cuvânt de învățătură din partea celui sărbătorit. Au mai fost prezenți în loja personalităților: Nicolae Noica, ministrul lucrărilor publice și amenajării teritoriului, Petre Roman, ministrul afacerilor externe, Ion Iliescu, liderul PDSR, teologul Romeo Moșoiu, unul dintre consilierii pe probleme de culte ai președintelui Constantinescu, și Victor Opaschi, fostul consilier pentru culte al lui Ion Iliescu. Pe numele său de laic Constantin Arăpașu, actualul Patriarh a fost hirotonit pe 5 martie 1950 la Biserica Sfântul Spiridon din București ca episcop-vicar, sub numele de arhieru Teoctist Botoșăneanul. (C. O.)

*

În urmă cu 50 de ani a fost hirotonit episcop actualul Patriarh al României

Prea Fericitul Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a oficiat ieri dimineață, împreună cu alți înalți ierarhi, la Catedrala Sfântul Spiridon Nou din București, Sfânta Liturghie. Nu ar fi nimic neobișnuit, dacă în același loc și tot duminică 5 martie, dar acum 50 de ani, nu ar fi fost hirotonit ca episcop vicar patriarhal cel ce avea să fie ales, în anul 1986, al cincilea Patriarh al României. Seara, la Palatul Patriarhal, au venit să-l felicite reprezentanți ai altor culte, academicieni, oameni politici și de cultură, numeroși credincioși și însuși președintele Emil Constantinescu.

REGHINA VÂRVICI
("CURIERUL NAȚIONAL" 6 martie 2000)

*

TEOCTIST sărbătorit

Preafericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române (B.O.R.), a aniversat ieri, la Palatul Patriarhal din București, în prezența președintelui Emil Constantinescu și a altor personalități marcante ale vieții publice românești și a unor înalți ierarhi, 50 de ani de când a fost hirotonit în prima treaptă de episcopat.

Acum 50 de ani, la 5 martie (care a fost tot într-o zi de duminică), Patriarhul de atunci al României, Justinian, I-a hirotonit, în Biserica Sfântul Spiridon din București pe Preacuviosul Arhimadrit Teoctist Arăpașu ca Episcop Vicar, ridicându-l astfel în prima treaptă de episcopat. Până la acel moment, P.F. Teoctist fusese vicar al Mitropoliei Moldovei. Ca Episcop Vicar, el slujește până în 1962, când devine Episcop al Aradului, treaptă arhierescă pe care o ocupă până în 1973. Între 1973 și 1977, este Mitropolit al Olteniei, iar între 1977 și 1986, este Mitropolit al Moldovei. La 16 noiembrie 1986, este ales Patriarh al B.O.R.

("JURNALUL NAȚIONAL" 6 martie 2000)

CRONICĂ

Sâmbătă, 1 ianuarie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit, la Palatul Patriarhiei Române, pe preoții din Capitală și de la parohiile învecinate, precum și credincioși care au dorit să ia parte la această întâlnire. Cu acest prilej, corala "Sf. Andrei" a preoților din Capitală, a susținut un concert de colinde și cântări praznicare. Prea Fericirea Sa a primit urările preoțimii din Capitală, cu ocazia Anului Nou 2000 și a adresat un bogat cuvânt de binecuvântare.

Marti 4 – miercuri 12 ianuarie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a participat, în fruntea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române, la festivitățile de la locurile sfinte prilejuite de aniversarea a 2000 de ani de la Nașterea Mântuitorului Iisus Hristos.

Vineri, 14 ianuarie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a participat la sesiunea solemnă a Academiei Române prilejuită de aniversarea a 150 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu.

Sâmbătă, 15 ianuarie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a prezidat adunarea festivă, desfășurată la Cercul Militar Național – în organizarea Patriarhiei Române, Academiei Române, Cercului Militar Național, Ligii culturale pentru unitatea românilor de pretutindeni și Fundației "Mihai Eminescu – 150" – cu ocazia aniversării a 150 de ani de la nașterea poetului Mihai Eminescu, rostind cu acest prilej, un însuflețit și instructiv cuvânt.

Luni, 17 ianuarie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. C. Pr. Toader Doroftei, parohul comunității ortodoxe române din Stocholm, Suedia;

În aceeași zi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a participat la deschiderea Cursurilor promoției anului 2000 a Colegiului Național de Apărare, desfășurată în Sala de marmură a Cercului Militar Național.

Marti, 18 ianuarie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit un grup de tineri, din diferite Biserici creștine, prezenți în țara noastră în cadrul Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creștină, cărora le-a împărtășit binecuvântări și le-a vorbit despre experiența ecumenică a Bisericii Ortodoxe Române.

În aceeași zi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a asistat la slujba și rugăciunea comună săvârșite în catedrala patriarhală, cu ocazia Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creștină și a prezentat dimensiunea ecumenică a rugăciunii.

Miercuri, 26 ianuarie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Î. P. S. Dr. Serafim Joantă al Mitropoliei ortodoxe române pentru Germania și Europa centrală și Î. P. S. Iosif al Arhiepiscopiei ortodoxe române pentru Europa occidentală și meridională;

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit, în aceeași zi, pe dl Viorel Badea, secretar de stat la Departamentul pentru relațiile cu românii de peste hotare.

Joi, 27 ianuarie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a participat la concertul de muzică bisericească, susținut de corul maicilor Seminarului teologic monahal de la mănăstirea Pasărea, desfășurat la Ambasada Republicii Polone, în prezența Corpului diplomatic acreditat la București și a unor membri ai Sfântului Sinod.

Vineri, 28 ianuarie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe dl. Mugur Isărescu, Primul ministru al României, împreună cu dl acad. Tudorel Postolache, în legătură cu participarea reprezentanților Bisericii la simpozioanele pe tema integrării europene;

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit, în aceeași zi, pe Eminența Sa Josef Homeyer, episcop de Hildesheim, președintele Conferinței episcopilor catolici din Uniunea Europeană. Au fost prezenți Prea Sfințiții Episcopi-vicari patriarhali Teofan Sinaitul și Vincențiu Ploieșteanul, precum și P. C. diac. lect. univ. Ioan Caraza.

În aceeași zi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe dl. Nicholas Chakos, din partea Arhiepiscopiei ortodoxe grecești din America, în legătură cu organizarea asistenței sociale;

Sâmbătă, 29 ianuarie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a avut o nouă întâlnire cu Eminența Sa, Josef Homeyer, episcop de Hildesheim, președintele Conferinței episcopilor catolici din Uniunea Europeană, împreună cu membri ai Sfântului Sinod și colaboratorii din Administrația Patriarhală și Arhiepiscopia Bucureștilor, pentru un schimb foarte util de păreri.

Duminică, 30 ianuarie, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, înconjurat de Prea Sfințiții Episcopi-vicari și de părinții profesori ai Facultății de teologie, a săvârșit Sfânta Liturghie în biserica Sfânta Ecaterina, paraclisul facultății, cu ocazia prăznuirii Sfinților Trei Ierarhi, ocrotitori duhovnicești ai facultății și a rostit cuvânt de binecuvântare. A participat la concertul susținut de corul facultății.

Miercuri, 2 februarie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit, în cursul după-amiezii, pe dl. general-locotenent David Tevzadve, ministrul Apărării din Georgia, însoțit de o delegație militară georgiană.

Joi, 3 februarie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. S. Episcop Sofronie Drincec al Eparhiei ortodoxe române din Ungaria.

Vineri, 4 februarie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. C. Pr. dr. Vasile Palade de la Parohia ortodoxă română de la Bruxelles, Belgia.

Luni, 7 februarie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit, împreună cu Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Ierarhi, membri ai Sfântului Sinod, slujba de tânosire a Paraclisului patriarhal cu hramurile "Sfântul Mare Mucenic Gheorghe" și "Sfântul Prooroc Daniel", precum și Sfânta

Liturghie în catedrala patriarhală. După slujba Te Deum-ului a răspuns cuvântului de felicitare al Î. P. S. Mitropolit Dr. Daniel Ciobotea al Moldovei și Bucovinei, cu prilejul zilei de naștere a Prea Fericirii Sale.

În aceeași zi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a luat parte la Palatul Patriarhiei Române la festivitatea decernării Plachetei omagiale a Radiodifuziunii Române cu prilejul aniversării a zece ani de la prima transmisiunea în direct a Sfintei Liturghii. A primit, cu această ocazie, felicitările unor personalități ale vieții sociale și cul-turale din țara noastră, ierarhi, preoți și credincioși, ale unor oaspeți din străinătate, membri ai Corpului diplomatic acreditat în România.

La festivitate au participat, de asemenea, Î. P. S. Mitropolit Petru al Basarabiei, Î. P. S. Vladimir al Chișinăului, Î. P. S. Mitropolit Grigorie de Loveci (Patriarhia Bulgară), E. S. Mons. Jean-Claude Perisset, nunțiu apostolic la București, Î. P. S. Ioan Robu, arhiepiscop romano-catolic de București.

În aceeași zi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a vizitat Căminul-azil "Radu Vodă", împărțind viețuitorilor de aici și îngrijitorilor lor cuvânt de binecuvântare și de îmbărbătare.

Vineri, 11 februarie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe dl. Lyubco Georgevski, Primul ministru al Republicii Macedonia.

Joi, 17 februarie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit un grup de credincioși din nordul Bucovinei, în legătură cu problemele bise-ricești ale românilor din Ucraina.

Marți, 22 februarie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. Cuv. Ierodiac. Justinian Stoica de la Schitul românesc Prodromul din Sfântul Munte Athos, în legătură cu nevoile mănăstirii.

Miercuri, 23 februarie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a prezidat ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Joi, 24 februarie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a prezidat ședința de lucru a Adunării Naționale Bisericești;

În aceeași zi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a prezidat ședința Colegiului electoral bisericesc care a ales în demnitatea de episcop al Sloboziei și Călărașilor pe P. S. Episcop Dr. Damaschin Coravu;

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit, în aceeași zi, o delegație oficială din Albania, formată din: Dl Behar Bejko, președintele Comitetului pentru Culte din cadrul Consiliului de Miniștri, Dl Vasilaq Kureta, consilier al primului ministru pentru probleme de educație și culte, Dl Sokol Lamaj, consilier juridic în Consiliul de Miniștri, și E. S. Dl Marko Belo, ambasadorul Republicii Albania în România. La discuții a fost de față și P. C. Pr. Nicolae Brânzea, secretar de Stat la Secretariatul de Stat pentru Culte.

Vineri, 25 februarie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a prezidat ședința de lucru a Sfântului Sinod în cadrul căreia s-a validat alegerea noului episcop al Sloboziei și Călărașilor.

Marți, 29 februarie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit noua conducere a Facultății de teologie a Universității din București, for-

mată din: P. C. Pr. prof. dr. Nicolae Necula, decan, P. P. C. C. Pr. conf. dr. Constantin Coman și Pr. conf. dr. Ștefan Buchiu, prodecani și P. C. Pr. lect. dr. Tache Sterea, secretar științific. La discuții au fost prezenți Prea Sfinții Episcopi-vicari.

În aceeași zi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit o delegație din Spania formată din Pr. Amador Roig Santacana, din Barcelona, capelanul marinarilor din Spania, Dr. Carles Furriols și Dr. Maria Dolors, de la Asociația umanitară "Doctor Josep Trueta", în legătură cu posibilități de colaborare în domeniul asistenței sociale.

Miercuri, 1 martie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe E.S. Dl. Ahmad Fard Hosseini, ambasadorul Republicii Islamice Iran, în vizită de prezentare, la începutul misiunii diplomatice în țara noastră.

Joi, 2 martie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe dl Prof. univ. dr. Dan Nica din Statele Unite ale Americii împreună cu soția.

Vineri, 3 martie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe A. S. Prințul Paul de România însoțit de Dl Ralf Totten, scriitor și fotograf din Hamburg, Germania.

Duminică, 5 martie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit Sfânta Liturghie, în paraclisul patriarhal "Sfântul Spiridon Nou" din Capitală, înconjurat de un ales sobor arhieresc din care au făcut parte: Î. P. S. Mitropolit Iakovos al Laodiceii (Patriarhia ecumenică), Î.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, Î.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba-Iuliei, Prea Sfinții Episcopi Gherasim al Râmnicului, Epifanie al Buzăului, Calinic al Argeșului și Muscelului, Ioachim al Hușilor, Casian al Dunării de Jos, Timotei al Aradului, Sofronie al românilor din Ungaria, Teofan Sinaitul, Vincențiu Ploieșteanul și Teodosie Snagoveanul. A răspuns cuvintelor de felicitare, prilejuite de aniversarea a cincizeci de ani de la primirea Arhieriei, rostite de Î.P.S. Mitropolit Iakovos și Î.P.S. Mitropolit Daniel. A acordat distincția "Crucea patriarhală": P.C. diac. Aurel Mihai, directorul Seminarului teologic din București, P.C. Pr. prof. Nedelea Cărămizaru, directorul Seminarului teologic Giurgiu și P. C. Pr. Marius Cojocaru, secretar eparhial și parohul bisericii Sfântul Spiridon Nou.

În cursul aceleiași zile, în cadrul unei manifestări de suflet care a avut loc la Palatul Patriarhiei Române, numeroase personalități ale vieții academice, culturale și sociale din țara noastră au prezentat Prea Fericirii Sale felicitări și cuvinte de prețuire cu prilejul jubileu-lui din viața Prea Fericirii Sale. Au luat cuvântul: Î. P. S. Mitropolit Iakovos din Laodiceea, în numele Sanctității Sale, Patriarhul ecumenic Bartolomeu I al Constantinopolului, E. S. Mons. Jean Claude Perisset, nunțiul apostolic la București, în numele Sanctității Sale Papa Ioan Paul al II-lea, Dl acad. Virgil Cândea, vicepreședintele Academiei Române, Dl acad. Răzvan Theodorescu și Dl prof. univ. dr. Ioan Mihăilescu, rectorul Universității din București. Corala "Te Deum laudamus", sub conducerea Dlui Dan Mihai Goia, a interpretat un frumos program de cântări bisericești.

- Luni, 6 martie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit familia farm. Dimitrie și Rodica Calimachi, care au prezentat Prea Fericirii Sale dorința de a dona capela de pe proprietatea familiei Calimachi din județul Botoșani, parohiei Stăucești.*
- Miercuri, 8 martie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit grupul de cursanți ai Institutului de Înalte Studii de Apărare din Franța, aflați în România la invitația Colegiului Național de Apărare, având cu aceștia un interesant schimb de opinii. A fost prezent P. S. Episcop Teofan Sinaitul, vicar patriarhal și P. C. Pr. Costel Stoica, consilier patriarhal.*
- Duminică, 12 martie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit Sfânta Liturghie în biserica mănăstirii Radu Vodă din București, adresând cuvânt de învățătură și binecuvântând elevii seminariști la începutul Postului mare. A săvârșit apoi slujba de pomenire la mormântul fericitului întru adormire Patriarhul Justinian Marina.*
- Luni, 13 martie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Dl. Mihai Rădoi, directorul Băncii anglo-române din Londra, însoțit de P. Cuv. Protos. Ambrozie Meleacă, starețul Schitului Darvari.*
Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist a primit, în aceeași zi, pe P. C. Pr. Costică Popa, parohul Parohiei ortodoxe române din Caracas, Venezuela.
Tot în aceeași zi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. Cuv. Arhim. Dr. Zareh Baronian, vicarul Eparhiei armene din România.
- Marți, 14 martie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Dl. Tadeus Mazowiecki, fost prim-ministru al Poloniei, însoțit de E. S. Dl Michal Klinger, ambasadorul Republicii Polone în România și de Dna Magdalena Skrzynska, directorul Biroului pentru relații inter-parlamentare al Parlamentului polon.*
- Marți, 21 martie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe E. S. Dl Marinel Ioana, noul ambasador al României la Caracas, Venezuela.*
- Miercuri, 22 martie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. C. Pr. Costică Popa, parohul Parohiei ortodoxe române din Caracas, Venezuela și pe P. Cuv. Ierom. Juvenalie Ionașcu, parohul Parohiei ortodoxe române din Roma, Italia.*
- Joi, 23 martie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit, succesiv, pe Mons. Jean-Claude Perisset, nunțiul apostolic la București. A participat la discuții P. S. Episcop Teofan Sinaitul, vicar patriarhal.*
- Vineri, 24 martie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. C. Pr. prof. univ. dr. Konstantinos Karaisaridis din Atena, Grecia;*
În aceeași zi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, însoțit de P. S. Episcop Damaschin și de P. S. Teofan Sinaitul, a participat la recepția prilejuită de aniversarea Zilei naționale a Republicii Elene, desfășurată la reședința ambasadorului.

Sâmbătă, 25 martie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist înconjurat de un ales sobor de ierarhi și preoți a săvârșit Sfânta Liturghie în catedrala episcopală din Slobozia, în cadrul căreia a săvârșit și instalarea P. S. Dr. Damaschin Coravu ca episcop al Sloboziei și Călărașilor, adresând un cuvânt ocazional.

Luni, 27 martie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Dl. Robert Guerny, secretar pentru Informații și Comunicații al Conferinței Bisericii Europene, însoțit de P. C. Pr. prof. univ. dr. Viorel Ioniță, director de studii în cadrul aceleiași organizații.

Marți, 28 martie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit delegația Comisiei Statelor Unite pentru libertatea religioasă internațională, formată din rabin David Saperstein, președintele Comisiei și Dl. Robert A. Seiple, ambasador itinerant, însoțiți de E. S. Dl James A. Rosapepe, ambasadorul S.U.A. la București și de Dna Caroline Johnson, consilier politic al Ambasadei. La discuții a fost prezent P.S. Episcop-vicar Teofan Sinaitul.

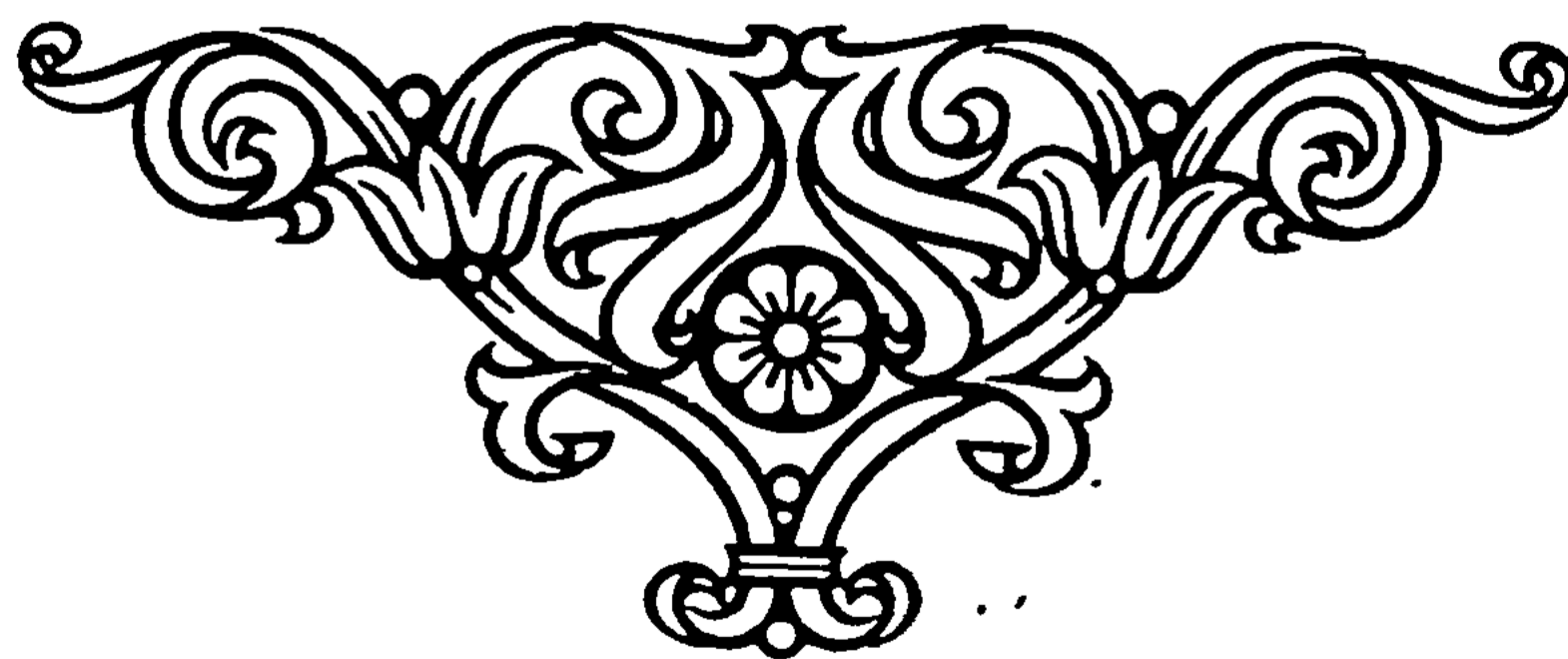
Miercuri, 29 martie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit un grup de parlamentari ai landului Bavaria din Germania, în legătură cu asistența socială desfășurată de Biserica Ortodoxă Română și modalități de cooperare;

În aceeași zi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe Dl Eugen Doga, compozitor și dirijor din Republica Moldova, însoțit de Dl prof. univ. dr. Victor Crăciun, președintele Ligii culturale pentru unitatea românilor de pretutindeni;

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit, în aceeași zi, un grup de copii din sudul Basarabiei cărora le-a împărțit cuvânt de binecuvântare și le-a împărțit daruri.

Vineri, 31 martie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe E. S. Mons. Jean-Claude Perisset, nunțiul apostolic la București.

(Pr. NICOLAE VLADU, consilier patriarhal,
Secretarul Cabinetului patriarhal)

IN MEMORIAM

UN VREDNIC SLUJITOR AL ALTARULUI – PREOTUL
MIHAIL COLOTELO, A PLECAT SĂ SLUJEASCĂ
LA ALTARUL CERESC († 25 februarie 2000)

(1921 – 2000)

În prag de primăvară când natura revine la viață, un om al vieții a plecat spre veșnicie.

Un om de o aleasă trăire – părintele Mihail Colotelo, cel care împlinindu-și viața de preot și de familie cu dăruire și râvnă a trecut la cele veșnice spre a sluji lui Dumnezeu la Altarul ceresc.

Numai urmărind firul vieții prin câteva date care poate sunt totuși atât de puțin relevante, ne putem da seama de personalitatea aceluia care a fost luptător și biruitor prin dragostea pentru credința în Hristos.

Preotul Mihail Colotelo s-a născut la 2 septembrie 1921, în comuna VILAUCEA, regiunea CERNĂUȚI-UCRAINA, din părinții Dimitrie și Anastasia, țărani, buni creștini și evlavioși, cu dorința de a-l vedea preot.

Studii

A absolvit 4 clase primare în satul natal după care a promovat examenul de bacalaureat la Liceul "Aron Pumnul" din Cernăuți, iar între anii 1940–1941 a urmat cursurile Facultății de Filologie din Cernăuți, la secția de limbi slave. Între anii 1942–1946 a urmat cursurile Facultății de Litere și Filosofie din București, promovând examenul de licență cu mențiunea "cum laude", iar în perioada 1945–1946 a urmat cursurile Seminarului Pedagogic Universitar din București cu practica pedagogică la Liceul Titu Maiorescu și Școala Normală din Capitală, după care a promovat în anul 1946, examenul de capacitate pentru învățământul liceal.

Între anii 1944–1948 a urmat cursurile Facultății de Teologie din București, trecând în anul 1948 examenul de licență la disciplina Dogmatică cu mențiunea "foarte bine", în anul 1954 a urmat Cursurile de îndrumări misionare și pastorale, seria 20.

În perioada 1961–1964 a urmat Cursurile de doctorat în Teologie la Institutul teologic universitar din București, promovând examenul de admisibilitate la specialitatea Drept și Administrație bisericească.

Activitatea pastoral-misionară

În anul 1948 a fost hirotonit preot de către P. S. Episcop Iosif al Râmnicului și Argeșului și a păstorit până în anul 1958 la parohia Perișani-Băieșu, județul Vâlcea. Între anii 1958–1969 a păstorit la parohia Hăpria din județul Alba, unde a restaurat și a pictat în întregime biserica. În perioada 1969–1975 a păstorit la parohia Albești din județul Mureș, iar între anii 1975–1977 a fost consilier administrativ-bisericesc la Centrul arhiepiscopal din Sibiu și tot în această perioadă a slujit la catedrala mitropolitană din Sibiu.

Între anii 1978–1979 a păstorit în parohia Cristian din județul Brașov, după care între anii 1979–1987 a fost numit preot la parohia Sfântul Sava din Ploiești, județul Prahova, iar în perioada 1987–1995 a păstorit la parohia Sfinții Împărați Constantin și Elena din Ploiești.

La această parohie, în ciuda vârstei, a desfășurat o activitate deosebită, a consolidat zidurile bisericii grav afectate de cutremur, a întărit construcția, a restaurat interiorul și exteriorul bisericii în vremuri foarte grele și de asemenea a început înfrumusețarea interioară prin pictura deosebit de frumoasă.

După toată această perioadă de zbatere pentru binele bisericii, permanentă alergare după sponsori, și grija pentru bunul mers al lucrărilor de restaurare, când pictura era aproape terminată, părintele Mihail, după ce cu câteva luni înainte își pierduse tovarășa de viață, preoteasa Natalia, pe 27 decembrie 1995 a căzut la pat, urmând o grea perioadă de suferință.

Cu toate că a fost răpus de boală, el nu a încetat activitatea sa misionară, numeroși fii și fiice duhovnicești îl vizitau, era ca un adevărat pelerinaj la patul părintelui, iar de aici plecau împăcați pentru că părintele le dădea sfaturi duhovnicești. De asemenea în această perioadă a publicat numeroase predici în ziarul local "Prahova" din Ploiești; cu toate că se afla pe patul suferinței, dorea să lase celor din jur câte un cuvânt din înțelepciunea pe care a dobândit-o pe parcursul vremii.

Apreciind activitatea deosebită a părintelui Mihail Colotelo, la resfințirea bisericii Sf. Împărați Constantin și Elena din Ploiești, pe 12 decembrie 1999, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist i-a conferit cea mai înaltă distincție "Crucea patriarhală", ca semn de prețuire. La acest moment solemn, deși imobilizat, a fost prezent și părintele Mihail.

Pe lângă această activitate desfășurată în viața Bisericii, părintele Mihail s-a dedicat cu dăruire și vieții de familie, a avut șase copii, dintre care unul a murit, iar ceilalți trăiesc, dintre care doi fii sunt preoți vrednici, două fiice profesoare și o fiică medic.

Activitatea publicistică

În afară de lucrările obligatorii în cadrul studiilor de doctorat publicate în revistele teologice, a mai publicat în următoarele reviste teologice: Glasul Bisericii, Mitropolia Banatului, Mitropolia Ardealului, Telegraful Român, Îndrumătorul Bisericesc, de asemenea a colaborat la ziarul "Prahova" din Ploiești, unde avea în permanență o rubrică pentru cuvinte duhovnicești.

Preotul Mihail Colotelo a trecut la Domnul în dimineața zilei de 25 februarie 2000, după o perioadă de grea suferință.

Slujba înmormântării a avut loc duminică 27.02.2000 în impunătoarea catedrală Sf. Împărați Constantin și Elena, restaurată de părintele, din orașul Ploiești.

La slujba trecerii din cele lumești spre veșnicie au participat numeroși fii și fiice duhovnicești, familia, 26 de preoți din întreaga protoierie Ploiești și din împrejurimi, în frunte cu P. C. Pr. Protoieriu Lazăr Gheorghe, care a evocat în fața celor prezenți și bogata activitate a părintelui Mihail.

În fruntea acestui numeros sobor de preoți s-a aflat P. S. Teodosie Snagoveanul – Vicar al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor – ca reprezentant direct al P.F. Părinte Patriarh Teoctist, din partea căruia a transmis și un cuvânt de

mângâiere familiei îndoliate și fiilor și fiicelor duhovnicești rămași orfani de părintele duhovnicesc care a plecat în ceruri să se roage pentru ei.

Din cuvintele de mângâiere adresate familiei îndoliate și a celor prezenți la slujba înmormântării pentru a-l conduce pe preotul Mihail pe ultimul său drum, de către P. S. Teodosie Snagoveanu, redăm câteva fragmente:

"Viața părintelui Mihail Colotelo a fost un itinerar foarte impresionant, mai întâi fusese în Bucovina – la Cernăuți, la Vâlcea, în Transilvania, apoi aici la Ploiești, unde a adus tot ceea ce a adunat de pe unde umblase și cu adevărat adunase nectarul cel bun al florilor duhovnicești de la păstorii și credincioșii pe unde a poposit și venind aici a dat cele mai bogate roade. Dar gândind că un preot niciodată nu trăiește ca orice alt om ci trăiește în familia sa și în familia Bisericii, și-a apropiat familia sa proprie de Sfântul Altar atât de mult încât Dumnezeu l-a binecuvântat cu copii aleși pe care și i-ar dori orice părinți, orice preot și aceștia sunt podoaba vieții Sfinției Sale.

Ca om va fi greșit în viață, pentru că nu este om care să nu fie viu și să nu greșească, dar dragostea este mai tare decât păcatul și este boldul care a primit moartea, de aceea fiind împreună la această comuniune, îl încredințăm că fiii și fiicele duhovnicești pe care i-a păstorit de la începutul preoției sale și care au primit fiecare dintre ei și o sămânță duhovnicească prin gura și sufletul Sfinției Sale, aceștia sunt tot atâtea lumini care vor mărturisi și vor aprinde sufletul său ca să nu fie răpit de întuneric".

După rostirea acestor cuvinte de aleasă mângâiere, întreg soborul și toți credincioșii au făcut înconjurul bisericii prevăzut în rânduiala înmormântării preoților, după care sicriul cu trupul neînsuflețit a fost depus în cripta de lângă Sfântul Altar pe care l-a slujit întreaga viață, alături de mult iubita sa soție Natalia presbitera unde vor aștepta în pace a doua venire a Mântuitorului nostru Iisus Hristos și obșteasca înviere.

Dumnezeu să-l ierte, în pace să-l odihnească și veșnică să-i fie pomenirea!

Prof. dr. LUPȘAC IOAN OSTAP

NICOLAE LUNGU – UN VEAC DE LA NAȘTERE

Vineri, 26 mai 2000, la Facultatea de Teologie Ortodoxă din București a avut loc, în prezența P. F. Părinte Patriarh Teoctist, concertul aniversar "Nicolae Lungu – un veac de la naștere și șapte ani de la trecerea la cele veșnice". Concertul a fost susținut de corul mixt al Facultății dirijat de pr. prof. dr. Nicu Moldoveanu și pr. lect. drd. Victor Frangulea. Repertoriul a inclus cântări liturgice (Sfinte Dumnezeule, Heruvicul, Iubi-Te-voi, Doamne), cântări corale psaltice (Cămara Ta, Mântuitorule, Cu trupul adormind) și laice (Cântec de leagăn, Plângerea codrului), din creația marelui compozitor român. Personalitatea profesorului, compozitorului și dirijorului Nicolae Lungu a fost evocată de pr. prof. Nicu Moldoveanu, ucenic și continuator al său la catedra de muzică a Facultății de Teologie din București, al cărui text îl redăm mai jos.

Concertul aniversar de astăzi este un pios omagiu adus celui ce a fost profesor, dirijorul și compozitorul Nicolae Lungu, de la a cărui naștere s-a împlinit la 2 martie 2000 un veac, iar de la trecerea în lumea dreptilor se împlinesc, la 17 iulie, șapte ani.

S-a născut pe plaiurile Olteniei în satul Dobridor, com. Moțăței, sat format acum 200–300 de ani, din păstori români veniți din părțile Rășinarilor, la care s-au adăugat câteva familii de macedoneni. A învățat la școala din sat, apoi la Seminarul Central din București (1912–1920), absolvind concomitent și școala de învățători, apoi Facultatea de Teologie (1927) și Conservatorul de Muzică din București (1925), fiind ucenic apropiat și foarte apreciat al marelui compozitor și dirijor Dimitrie Georgescu-Kiriac (1866–1928).

Activează ca profesor de muzică la mai multe licee din București, iar din 1949 conferențiar la catedra nou înființată atunci la Institutul teologic universitar din București și concomitent ca dirijor prim al Coralei Sf. Patriarhii (între 1947–1985).

Aici aș vrea să fac o remarcă foarte importantă. Venirea, în 1948, pe tronul patriarhal a providențialului Justinian Marina, începe o nouă etapă destul de dificilă pentru Biserica Ortodoxă Română. Sfântul Sinod de atunci, din care (din 1950) făcea parte și actualul nostru patriarh, Prea Fericitul Părinte Teoctist, care de curând a împlinit frumoasa vârstă de 85 de ani și 50 de slujire arhierescă, se pregătea să-i facă față, reorganizând, între altele, și învățământul teologic fără să renunțe în nici un chip la tradițiile noastre de veacuri.

Și lucrările providenței nu s-au oprit aici. S-a hotărât atunci introducerea muzicii bisericești în învățământul universitar teologic. În mod cu totul miraculos este ales pentru catedra de muzică profesorul Nicolae Lungu care înființase, administrase, instruisese și condusesese cu o picepere de invidiat Societatea corală "România" între 1934–1948, între anii 1940–1944 fiind inspector general pentru muzică pe țară, iar din 1947 cântând cu Societatea corală "România" în catedrala patriarhală.

Mulți muzicieni de atunci băteau la porțile Bisericii ca să scape de represivile regimului ateu, alții fugeau din Biserică și se înrolau în rândul unui regim care îi determina pe primii să vină în Biserică.

Dintre cei care veneau sincer sub oblăduirea Bisericii a fost ales providențial Nicolae Lungu. Nu știu în ce împrejurări îl va fi cunoscut patriarhul Justinian, dar cred că a intuit dorința lui de a lucra în Biserica lui Hristos, sau poate că auzise numai lucruri bune despre acest profesor, dirijor și compozitor care, cu societatea corală pe care o conducea, a participat alături de orchestra națională la executarea, în primă audiție, a capodoperelor muzicii culte ortodoxe: Oratoriile "Nașterea Domnului" și "Patimile și Învierea Domnului", compuse pe melodiile noastre tradiționale bizantine de marele Paul Constantinescu și dirijate de genialul George Enescu și Constantin Silvestri.

La aceasta se adaugă poate și faptul că fusese inspector general pe țară, că era deja autor de manuale de muzică pentru licee, școli pedagogice și comerciale (împreună cu Grigore Magiari 1934–1937). Se adăuga și faptul că era un compozitor de muzică corală bisericească și laică deja cunoscut, un dirijor rafinat și cu credință în Dumnezeu. Și poate că toate societățile corale au fost desființate. Așa

Îl vom găsi ani și ani în șir pe compozitorul I. D. Chirescu de la "Carmen" la biserica "Domnița Bălașa", iar pe Nicolae Lungu cu "Rômânia" lui la Sf. Patriarhie.

De ce spuneam că a fost o alegere providențială? Simplu. Putea fi aleasă o persoană ștearsă, care să nu fi realizat nimic ani și ani, sau unul care să fi cochetat cu regimul ateu. Dar n-a fost să fie așa ceva. Inteligența și spiritul de observație al Patriarhului și al Sf. Sinod s-au dovedit de bun augur. Căci Nicolae Lungu, pe lângă faptul că era un om foarte credincios, foarte cinstit, un bonom și foarte, foarte muncitor, iar pe deasupra extrem de talentat, s-a implicat imediat, din mers, în viața și nevoile de atunci ale Bisericii. Este pionierul vieții muzicale în învățământul teologic superior. S-a gândit imediat la elaborarea de manuale de muzică bisericească, începând cu Gramatica (sau teoria) muzicii bisericești-studiu comparat pe ambele notații și continuând cu celelalte cărți necesare învățământului și stranei.

Sigur că pentru toate acestea avea girul ferm și responsabil al Sf. Sinod și mai ales al patriarhului Justinian.

În acest context aș vrea să citez un pasaj cu iz de cronică străbună dintr-o cuvântare a P. F. Patriarh Teoctist care zicea:

"Fericit a fost gândul Patriarhului de pioasă amintire, Justinian, că a dispus să se editeze cărțile de muzică bisericească, atât pe notele psaltice, cât și pe cele liniare. Această acțiune a fost și rămâne o mare agonisită pentru Biserica noastră, ea fiind o primă și importantă etapă a valorificării cântărilor bisericești, ca bunuri de mare preț ale spiritualității noastre".

Îngăduiți, acum, câteva cuvinte despre creația corală a lui Nicolae Lungu. Primele compoziții ale tânărului student la Teologie și la Conservator sunt două cântecele compuse pe versurile a două poezioare moral-religioase, încredințate de autorul lor, episcopului de Vâlcea, Vartolomeu Stănescu, (1921-1939), intitulate "Pâra" și "Noi nu mințim", apărute (melodie și text) într-o mică broșură a diaconului Ion Mardale, profesor de muzică la Seminarul de acolo, tipărită însă la București în 1929 (ed. III). Se pare că acesta a fost botezul compoziției muzicale, prevestind vasta creație corală de mai târziu a compozitorului Nicolae Lungu.

Și dacă urmărim cu atenție drumul ascendent al compozițiilor sale, de la aceste simple cântece moral-religioase, până la magistrarele prelucrări și polifonizări de cântări psaltice, pe toate glasurile diatonice, cromatice și enarmonice, sau creații în stil psaltic, atât pentru cor mixt sau bărbătesc, cât și pentru 2-3 voci egale, până la capodoperele sale corale de factură populară, unde preferința autorului se manifestă în chip vădit pentru genul de cântec haiducesc, în care codrul mai lipsește, este un drum foarte lung și anevoios, dar firesc, fără salturi stridente, nefirești.

După părerea mea, și nu numai a mea, scriitura corală a compozitorului Nicolae Lungu "este simplă, dar nu simplistă", cum spunea și cineva la radio acum vreo douăzeci și cinci de ani. Acest lucru trebuie neapărat reținut și într-o oarecare măsură explicat.

"Simplu" înseamnă, în creația maestrului nostru, accesibilitate, cursivitate și naturalețe, lăsându-i melodiei ceea ce este al ei și îmbrăcându-o doar în haina polifonică cea mai adecvată, fără încărcătură sonoră inutilă și neinteligibilă, dificilă și prea savantă și asta fiindcă n-a abuzat prea mult de contrapunct.

N-a renunțat niciodată la frumusețea melodiei în favoarea polifonizării sofisticate, iar acolo unde melodia nu cere armonie a lăsat-o naturală, la unison, repartizând-o solistului sau uneia din partidele corului sau întregului ansamblu, sau a brodat-o pe un ison dublu sau triplu de tip bizantin. Atât compozițiile religioase cât și cele laice poartă o amprentă curat românească și nu prezintă dificultăți în execuție. De altfel, în tot ce a făcut Nicolae Lungu – compoziție, prelucrare, lucrări didactice și muzicologie – transpiră nota de simplitate neoaș-românească, naturalețe și robustețe sufletească.

Simplitatea și naturalețea cu semnificații profunde s-au putut observa, fiind recunoscute de toată lumea muzicală și în stilul de dirijat, fără exhibiții, fără gesticulație exagerată și inutilă, dar "ținând" corul în mână și comunicând cu el în modul cel mai firesc, fără ca vreunul din gesturile sale să devină banal, hilar.

Cu o sensibilitate demnă de invidiat, cu o mimică mereu veselă, inspira corului și soliștilor curaj, relaxare, încredere și siguranță. Relațiile cu prietenii, cu colegii și, în general, cu toată lumea, erau de un nivel superior, sincer și firesc. Nu l-am auzit vreodată jignind pe cineva, ci dojenind cu dragoste.

Iubirea și simpatia tuturor față de dânsul erau tocmai reflectarea acestor calități ale sale. Aproape toți prietenii și cunoscuții îi spuneau din tinerețe "conu Nae" sau curat românește "nea Nae", apelativ ce ascunde în sine un deosebit respect, o stimă sinceră față de cel care totdeauna era gata să răspundă cu aceeași dragoste și simpatie.

"Viața și activitatea compozitorului, dirijorului și pedagogului neîntrecut Nicolae Lungu pot fi asociate fără rezervă cu noțiunea de muncă, o muncă dăruită și neobosită, ridicată la rangul de principiu vital, căci maestrul s-a odihnit neconținut de muncă prin, muncă, onorând tradiția corală a înaintașilor săi", zicea Despina Peticel acum douăzeci de ani și adăugăm noi: maestrul nostru a creat un stil, o epocă, rămânând în același timp un exemplu demn de urmat pentru ucenicii săi apropiați și dragi, printre care din mila lui Dumnezeu ne numărăm și noi, nevrednicii profesori și dirijori, și prin noi urmașii urmașilor noștri, pe care îi veți asculta în astă seară prezentându-vă cu toată sinceritatea un buchet de flori alese din vasta grădină a compozițiilor lui Nicolae Lungu.

Pr. prof. dr. Nicu MOLDOVEANU

• PĂRTEA OFICIALĂ •

SFÂNTUL SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Sumarul ședinței de lucru din 23, 24 și 25 februarie 2000*

În conformitate cu prevederile statutare și regulamentare, la convocarea Prea Fericitului Părinte Patriarh *Teoctist*, în zilele de 23, 24 și 25 ianuarie 2000, au avut loc lucrările primei ședințe de lucru a sesiunii pe anul 2000 a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, întrunit la reședința patriarhală din București.

Miercuri, 23 februarie, la ora 8.00 în catedrala patriarhală s-a oficiat Sfânta Liturghie, iar la ora 9.30 slujba Te-Deum-ului, de către P.S. Arhiepiscop-vicar Irineu Slătineanu al Episcopiei Râmnicului, împreună cu un sobor de preoți și diaconi, în prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh *Teoctist*, al Î. Î. P. P. S. S. Mitropoliți și Arhiepiscopi, a P. P. S. S. Episcopi eparhioți și a P. P. S. S. Episcopi-vicari și Arhiepiscop-vicari.

La ora 10.00, Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*, împreună cu Î. Î. P. P. S. S. Mitropoliți intră în sala sinodală.

La invitarea Prea Fericitului Părinte Președinte, P. S. Episcop-vicar patriarhal Teofan Sinaitul, secretarul Sfântului Sinod, dă citire apelului nominal.

Constatând că prezența membrilor Sfântului Sinod este statutară, Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist* declară deschisă sesiunea Sfântului Sinod pe anul 2000 și, totodată, prezenta ședință de lucru.

În continuare, Prea Fericitul Părinte Președinte dispune să se dea citire componenței comisiilor sinodale și adresează membrilor Sfântului Sinod rugămintea de a face propuneri, dacă găsesc cu cale.

După citirea comisiilor sinodale, la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă componența comisiilor sinodale pentru sesiunea Sfântului Sinod pe anul 2000 și pentru prezenta ședință de lucru, așa cum au fost prezentate.*

După aprobarea componenței comisiilor sinodale, Prea Fericitul Părinte Președinte supune spre examinare plenului sinodal ordinea de zi și invită pe membrii Sfântului Sinod să facă eventuale propuneri și completări:

* Sumar redactat de Pr. Augustin Rusu, consilier patriarhal, pe baza procesului verbal existent la Cancelaria Sfântului Sinod.

În urma acceptării solicitării de introducere pe ordinea de zi, a unor noi probleme, la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă ordinea de zi prezentată, cu includerea noilor teme propuse, care se trimit comisiilor sinodale de specialitate spre studiere.*

Luând cuvântul, Prea Fericitul Părinte Patriarh subliniază că, așa cum se poate constata și din temele înscrise pe ordinea de zi, *"ne aflăm în sesiune de lucru a organelor centrale bisericești, care au început de luni 21 februarie cu lucrările Consiliului Național Bisericesc, în cadrul cărora s-a întocmit raportul general anual asupra activității Bisericii noastre desfășurată în cursul anului 1999, care va fi supus apoi aprobării Adunării Naționale Bisericești în ziua de 24 februarie, când vor avea loc și lucrările Colegiului electoral bisericesc pentru alegerea titularului în scaunul vacant de episcop al Sloboziei și Călărașilor după alegerea Î. P. S. Nifon ca arhiepiscop al Târgoviștei.*

A fost nevoie ca în perspectiva lucrărilor Colegiului electoral bisericesc să studiem, în cadrul Cancelariei Sf. Sinod amendarea și modificarea unor articole din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române referitoare la desfășurarea procedurii de alegere a ierarhilor titulari și la componența Colegiului electoral bisericesc, propuneri care să fie supuse, chiar astăzi, examinării Sfântului Sinod pentru adoptare și apoi Adunării Naționale Bisericești pentru examinare și aprobare spre a fi puse în aplicare, odată cu aprobarea lor.

Pentru a veni în întâmpinarea lucrărilor Sfântului Sinod și ale Adunării Naționale Bisericești, Comisia canonică-juridică și pentru disciplină, la recomandarea noastră și-a început lucrările încă în după-amiaza zilei de 22 februarie".

În încheierea cuvântului, Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*, aducând mulțumiri Sfântului Sinod pentru răspunsul la chemarea adresată în vederea participării la ședința sinodală, le face urări de bun venit și supune, apoi, plenului Sfântului Sinod rezultatul examinărilor Comisiei canonică-juridică și pentru disciplină, invitând pe *P. S. Episcop Calinic al Argeșului*, raportorul acestei Comisii, să prezinte referatul în cauză:

Ur *Temei nr. 5805/1999 – Referatul Cancelariei Sf. Sinod cuprinzând propuneri de amendamente la art. 129 și 130 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române privind alegerea clerului superior.*

Din referat, reiese că la ultimele întruniri ale Colegiului electoral bisericesc, unii membri ai acestui for și-au exprimat dorința de a cunoaște, în prealabil, numele candidaților pentru care urmează să-și exercite dreptul de vot, convenindu-se asupra necesității studierii problemei candidaturilor, a procedurii ocupării scaunelor chiri-arhale vacante, precum și a problemei componenței Colegiului electoral bisericesc.

În legătură cu procedura alegerii și cu componența Colegiului electoral bisericesc, în Biserica Ortodoxă Română prin legiuirile sale proprii, s-a păstrat atât dreptul credincioșilor de a participa la alegerea ierarhilor prin reprezentanți mireni (în proporție de 2/3) și clerici (în proporție de 1/3), precum și participarea întregului Sinod astfel că, în prezent Colegiul este compus din: membrii Sfântului Sinod,

membrii clerici și membrii mireni ai Adunării Naționale Bisericești, membrii clerici și membrii mireni ai Adunării eparhiale din eparhia vacantă, decanii și directorii clerici ai instituțiilor de învățământ teologic universitar și preuniversitar acreditate.

În legătură cu aceasta, referatul menționează că, după anul 1989, numărul instituțiilor de învățământ teologic universitar și preuniversitar s-au înmulțit, iar prin participarea tuturor conducătorilor acestor instituții de învățământ, decani și directori, ca membri de drept în Colegiul electoral bisericesc, proporționalitatea componenței acestui for electiv de 1/3 clerici și 2/3 mireni a fost depășită, ajungându-se ca numărul membrilor clerici și membrilor mireni să fie la paritate.

Totodată, s-a constatat că, în Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române nu sunt prevederi exprese cu privire la procedura de candidare pentru ocuparea scaunelor chiriarhale vacante. Pentru aceasta, la lucrările Colegiului electoral bisericesc din decembrie 1999 pentru alegerea chiriarhului Arhiepiscopiei Târgoviștei, Sfântul Sinod întrunindu-se, în prealabil în consfătuire sinodală sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh a convenit să facă trei propuneri de candidați pentru scaunul chiriarhal vacant, care să fie prezentați biografic Colegiului electoral bisericesc, urmând ca pe viitor această procedură să fie înscrisă în Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române.

Ca urmare, Comisia canonică-juridică și pentru disciplină a propus plenului Sfântului Sinod să aprobe modificarea și completarea prevederilor art. 129 și 130 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, referitoare la alegerea clerului superior.

În cadrul discuțiilor care au urmat, Î. P. S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului și P. S. Episcop-vicar patriarhal Vincentiu Ploieșteanul au propus unele amendamente după care, Prea Fericitul Părinte Președinte pune la vot propunerile de modificare și completare a art. 129 și 130, cu adaosul al. 4 și 5 de la art. 129.

Tot în cadrul discuțiilor, Prea Fericirea Sa invită pe Î. Î. P. P. S. S. Mitropoliți ca, în consultare cu ierarhii sufragani să desemneze în plenul Sfântului Sinod, pe decanii Facultăților de teologie și pe directorii Seminarilor teologice care vor participa la lucrările Colegiului electoral bisericesc din ziua de 24 februarie a.c., pentru alegerea de episcop al Sloboziei și Călărașilor:

– *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist*, în calitate de Mitropolit al Munteniei și Dobrogei, desemnează pe Pr. Prof. Univ. Dr. Constantin Cornițescu, decanul Facultății de teologie din București și pe Pr. Prof. Florea Ștefan, directorul Seminarului teologic din Slobozia.

– *Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei*, desemnează pe Pr. Prof. Univ. Dr. Nicolae Achimescu, decanul Facultății de teologie din Iași și pe Pr. Prof. Dan Gabriel Anchidin, directorul Seminarului teologic din Suceava.

– *Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului*, desemnează pe Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan-Vasile Leb, decanul Facultății de teologie din Cluj-Napoca și pe Pr. Prof. Florin Botezan, directorul Seminarului teologic din Alba Iulia.

– *Î. P. S. Mitropolit Nestor al Olteniei*, desemnează pe Pr. Prof. Constantin Popescu, directorul Seminarului teologic din Craiova, P. S. Episcop-Vicar Damas-

chin Severineanul, decanul Facultății de teologie din Craiova urmând să voteze numai ca membru al Sfântului Sinod.

– *Î. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului*, desemnează pe Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan Tulcan, decanul Facultății de teologie din Arad și pe Pr. Prof. Ionel Popescu, directorul Seminarului teologic din Caransebeș.

Luându-se în considerare propunerile de amendare și modificare a prevederilor art. 129 și 130 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, referitoare la alegerea clerului superior (procedura de candidare, proporționalitatea membrilor clerici și mireni în Colegiul electoral bisericesc), prezentate plenului Sfântului Sinod de Comisia canonică-juridică și pentru disciplină, precum și propunerile de amendamente făcute de *Î. P. S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului* și *P.S. Episcop-vicar patriarhal Vincențiu Ploieșteanul*;

Avându-se în vedere desemnarea nominală a decanilor Facultăților de teologie ortodoxă și a directorilor Seminariilor teologice liceale ca membri de drept în Colegiul electoral bisericesc pentru alegerea chiriarhului Episcopiei Sloboziei și Călărașilor, care s-a făcut în cadrul prezentei ședințe sinodale;

În urma precizărilor aduse de Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist* și a discuțiilor cu privire la ședința sinodală specială pentru desemnarea candidaților și a necesității studierii, în viitor, a prevederilor statutare și regulamentare bisericești referitoare la componența Sinodului Permanent, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă modificarea art. 129 și 130 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române care vor avea următorul conținut:*

Art. 129 – Patriarhul se alege dintre Mitropoliții, Arhiepiscopii sau Episcopii în funcțiune.

Mitropoliții, Arhiepiscopii, Episcopii eparhioți, Episcopii-vicari și Arhieriei-vicari se aleg dintre doctorii sau licențiații în teologie, Episcopii, Episcopii-vicari, Arhieriei-vicari, arhimandriții sau preoții văduvi prin deces, care sunt cetățeni români, îndeplinesc condițiile canonice și sunt bine pregătiți pentru această treaptă.

Pentru alegerea ierarhilor eparhioți se propun doi sau trei candidați astfel: pentru Patriarh propunerile se fac de către Sfântul Sinod; pentru Mitropoliți de către Patriarh în înțelegere cu Sfântul Sinod; pentru Arhiepiscop și Episcop de către Mitropolitul locului în înțelegere cu Sfântul Sinod.

Numele candidaților, însoțite de câte un curriculum vitae, le sunt comunicate confidențial membrilor Colegiului electoral bisericesc odată cu convocarea pentru alegerea respectivă.

Candidații nu pot participa la consultările din pauza care precede alegerea.

Art. 130 – Patriarhul, Mitropoliții, Arhiepiscopii și Episcopii se aleg prin vot secret de Colegiul electoral, constituit din membrii Adunării Naționale Bisericești și cei ai Adunării eparhiale a Eparhiei vacante.

Din Colegiu fac parte ca membri de drept, câte un decan și câte un director, clerici, de la instituțiile de învățământ teologic din fiecare mitropolie, desemnați de Mitropolit în consultare

ierarhii sufragani, dintre care să nu lipsească decanul și directorul reprezentând eparhia vacantă.

Colegiul electoral se convoacă cel mai târziu în trei luni de la declararea vacanței, de către Patriarh, pentru alegerile de Episcop, Arhiepiscop și Mitropolit și de către Patriarhul Locotenent pentru alegerile de Patriarh.

Colegiul este valabil constituit cu prezența majorității membrilor săi și alege cu majoritatea absolută a membrilor prezenți. El va fi prezidat de Mitropolit pentru alegerile de episcopi și arhiepiscopi din eparhiile sufragane, de Patriarh pentru alegerile de Mitropoliți și de Patriarhul Locotenent pentru alegerile de Patriarh.

Alegerile vor fi conduse de președinte, ajutat de doi secretari și doi bărbați de încredere, desemnați de Colegiu, cu care formează biroul Colegiului.

Fiecare alegător este înscris, o singură dată, în lista membrilor votați, potrivit calității pe care o are în Colegiul electoral bisericesc și votează, o singură dată, înscriind pe buletinul de vot numele aceluia dintre candidații propuși, pe care îl socotește vrednic de a fi ales:

- *Prezenta hotărâre sinodală, pentru modificarea art. 129 și 130 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, va fi supusă spre aprobare Adunării Naționale Bisericești în ședința de lucru din 24 februarie 2000 și pentru punerea în aplicare cu această dată;*
- *În acord cu prevederile art. 129 din Statut, amendat și modificat în prezenta ședință sinodală, propunerea celor doi sau trei candidați desemnați pentru alegere, se va face într-o ședință sinodală prealabilă convocării Colegiului electoral bisericesc;*
- *Ia act de desemnarea decanilor Facultăților de teologie și a directorilor Seminariilor teologice liceale, în condițiile art. 130, al. 2 din Statut, modificat în prezenta ședință sinodală, pentru a participa la lucrările Colegiului electoral bisericesc din ziua de 24 februarie 2000.*

Buletinele se vor depune în urnă de alegători, în ordinea chemării lor de către președinte.

Președintele, împreună cu secretarii, numără buletinele, luându-le unul câte unul și punându-le în altă urnă goală.

În cazurile în care numărul buletinelor corespunde cu acela al membrilor votați, președintele, în văzul tuturor, scoate, pe rând, buletinele din urnă, citind cu glas tare numele înscrise. Secretarii vor consemna voturile. Rezultatul va fi proclamat de președinte și consemnat într-un proces-verbal.

În cazul în care, nimeni nu a întrunit majoritatea absolută de voturi, se va proceda la o nouă votare pentru alegerea unuia dintre cei care au obținut cele mai multe voturi la primul scrutin.

În caz de paritate de voturi, decid sorții.

Procesul-verbal se înaintează Sfântului Sinod pentru examinarea și cercetarea canonică a alegerii.

La încheierea lucrărilor Colegiului, buletinele de vot se distrug prin ardere, în prezența membrilor Biroului Colegiului.

Prea Fericirea Sa anunță suspendarea ședinței sinodale în plen, pentru studierea în comisiile sinodale a celorlalte probleme repartizate și întocmirea referatelor.

În după-amiaza aceleiași zile, la ora 17.00, lucrările ședinței Sfântului Sinod se reiau în plen, sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh, care invită pe Î.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba-Iuliei, raportorul *Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială*, să prezinte referatele asupra problemelor date în studiu, după cum urmează:

✓ *Temei nr. 230/2000 – Referatul Cancelariei Sf. Sinod în legătură cu itinerariile pastorale ale membrilor Sfântului Sinod și dările de seamă privind activitatea de teren pastoral-misionar desfășurată în cursul anului 1999.*

Referatul subliniază că întreaga activitate misionar-pastorală desfășurată de membrii Sfântului Sinod în anul 1999, cu toată bogăția și varietatea de aspecte pe care o semnaleză, îmbrățișează lucrarea ierarhiei bisericești în cele trei misiuni ale sale: sfințitoare, învățătoarească și de conducere, urmărind îndeaproape propovăduirea și păstrarea unității de credință.

Având în vedere că activitatea pastorală și misionară desfășurată în cursul anului 1999, la nivelul centrelor eparhiale, al protopopiatelor și al parohiilor, cu toate realizările și neîmplinirile semnificate, a fost direcționată către promovarea vieții spiritual-religioase a credincioșilor și a preoțimii, pentru impulsivarea și susținerea activității filantropice și de asistență socială a Bisericii;

Luând act de numeroasele sugestii formulate în itinerariile pastorale ale membrilor Sfântului Sinod și în dările de seamă privind activitatea misionar-pastorală pe anul 1999;

În urma discuțiilor care au avut loc și la propunerea Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială, Sfântul Sinod hotărăște:

- *Ia act că toți membrii Sfântului Sinod, în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, și-au îndeplinit îndatoririle pastoral-misionare potrivit întreprinderii slujiri arhiericești: sacramentală; învățătoarească și conducătoare;*
- *Se va studia și se vor lua măsuri, pe plan local, pentru încredințarea de responsabilități privind activitatea de teren pastoral-misionară personalului de conducere de la centrele eparhiale (vicari administrativi și consilieri administrativi eparhiali), precum și protopopilor;*
- *Aprobă reactivarea funcției de misionar protopopesc în eparhiile cu probleme specifice;*
- *Aprobă ca centrele eparhiale să includă în programele de lucru analize și evaluări trimestriale ale activității misionar-pastorale și a problemei stăvilirii prozelitismului sectar, în scopul luării de măsuri adecvate, precum și urmărirea modului de aducere la îndeplinire a acestora;*
- *Recomandă Î.Î.P.P.S.S. și P.P.S.S. Chiriarhi luarea de măsuri, în spirit canonic și pastoral-duhovnicesc, pentru prevenirea și întărirea disciplinei în rândul personalului bisericesc din toate stările;*
- *Recomandă studierea în cadrul organelor eparhiale a posibilității înființării unui fond special, la nivelul centrului eparhial, pentru sprijinirea*

activităților pastoral-misionare, precum și a modalităților practice de punere în practică;

*– Adresează membrilor Sfântului Sinod rugămintea de a formula răspunsul convenit la hotărârile sinodale nr. 8400/13–14 febr. 1996 și nr. 29/13–14 febr. 1997, privind reactualizarea **Planului de măsuri misionare**, în vederea aducerii lui în examinarea Sfântului Sinod, în scopul definitivării;*

– Recomandă centrelor eparhiale sporirea și diversificarea preocupărilor editoriale în direcția susținerii activităților pastoral-misionare și de întărire în dreapta credință, în special în rândul tineretului.

Temei nr. 343/2000 – Referatul Pr. Constantin Pârvu, vicar administrativ patriarhal, în legătură cu data Sfințelor Paști și schița de calendar pe anul 2001.

În referatul Pr. Constantin Pârvu, vicar administrativ patriarhal, se arată că în anul comun 2001, prăznuirea Sfințelor Paști se va face în ziua de duminică, 15 aprilie, fiind prezentată succesiunea celor mai importante date ale ciclului pascal din anul respectiv, precum și faptul că în textul calendarului bisericesc pe anul 2001, au fost înscrși toți Sfinții Români canonizați în anul 1992, potrivit hotărârilor sinodale în cauză.

Ținând seama că este necesar să se ia măsurile necesare pentru tipărirea calendarului pe anul 2001 în tipografiile bisericești, în scopul evitării apariției acestuia în alte edituri și pentru protejarea intereselor patrimoniale ale Bisericii noastre;

Constatând că este necesar ca, începând cu anul 2001, în concordanță cu hotărârea Sfântului Sinod nr. 6157/1999 în Calendarul de perete să se înscrie într-un spațiu central, următoarele zile de sărbătoare legală în care nu se lucrează, stabilite, de altfel și prin Legea nr. 75/12 iulie 1996: *1 și 2 ianuarie; prima și a doua zi de Paște; 1 mai; 1 decembrie (Ziua Națională); 25 și 26 decembrie* și că, tot la această rubrică va trebui înscrisă și *Ziua Eroilor* ca sărbătoare legală, așa cum s-a stabilit prin hotărârea Sfântului Sinod nr. 6157/1999, după aprobarea ei de către forurile legiuitoare;

În urma discuțiilor care au avut loc în plen și la propunerea Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială, Sfântul Sinod hotărăște:

– Ia act că în anul comun 2001, Sfințele Paști se vor prăznuși duminică, 15 aprilie;

– Ia act cu aprobare de textul unitar al calendarului bisericesc pe anul 2001, elaborat de Pr. Constantin Pârvu, vicar administrativ patriarhal, urmând ca acesta să fie difuzat centrelor eparhiale până la finele trimestrului I din anul 2000, prin grija Cancelariei Sf. Sinod;

– Aprobă înscrierea într-un spațiu central în calendarele de perete pe anul 2001 a următoarelor zile de sărbătoare legală în care nu se lucrează: 1 și 2 ianuarie; prima și a doua zi de Paște; 1 mai; 1 decembrie (Ziua Națională); 25 și 26 decembrie;

– Se va interveni la Parlamentul României pentru a se aproba ca Ziua Eroilor să fie declarată sărbătoare legală, urmând ca apoi să fie trecută în Calendarul bisericesc în rândul celorlalte zile de sărbătoare legală;

– Centrele eparhiale sunt îndatorate cu luarea măsurilor corespunzătoare pentru respectarea hotărârii Sfântului Sinod nr. 8250/1994 privind impri-

marea obligatorie a calendarului bisericesc numai în tipografia bisericești, în scopul evitării apariției acestuia în alte edituri și pentru protejarea intereselor patrimoniale ale Bisericii noastre.

✓ *Temei nr. 6297/1999 – Adresa Episcopiei Hușilor nr. 1623/1999, cuprinzând propunerea de a se aproba transformarea schitului "Sf. Împărați Constantin și Elena" din loc. Miclești, jud. Vaslui, în mănăstire de monahi, precum și schimbarea destinației mănăstirii de monahi "Ștefan cel Mare și Sfânt" din loc. Codăești, jud. Vaslui, în mănăstire de monahii.*

Luând act de motivele prezentate în susținerea acestor solicitări, de hotărârea Permanenței Consiliului eparhial al Episcopiei Hușilor și de recomandarea P.S. Episcop Ioachim al Hușilor;

În temeiul prevederilor art. 76 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și ale art. 10 din Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și pentru funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor;

La propunerea Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială, Sfântul Sinod hotărăște:

- *Aprobă transformarea schitului "Sfinții Împărați Constantin și Elena" din localitatea Miclești, jud. Vaslui, în mănăstire, pentru călugări;*
- *Aprobă schimbarea destinației de călugări "Ștefan cel Mare și Sfânt", din localitatea Codăești, jud. Vaslui, în mănăstire cu destinație pentru călugărițe.*

✓ *Temei nr. 883/2000 – Adresa Episcopiei Aradului nr. 260–B/2000, cu propunerea de a se aproba transformarea schitului de călugări Feredeșu, cu hramul "Sf. Mare Mucenic Gheorghe", din loc. Șiria, jud. Arad, în mănăstire cu aceeași destinație.*

Luând act de propunerea P. S. Episcop Timotei al Aradului și în temeiul prevederilor art. 76 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și ale art. 10 din Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și pentru funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor;

La propunerea Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială, Sfântul Sinod hotărăște:

- *Aprobă transformarea schitului de călugări Feredeșu, cu hramul "Sf. Mare Mucenic Gheorghe", din localitatea Șiria, jud. Arad, în mănăstire pentru monahi.*

Temei nr. 793/2000 – Adresa Arhiepiscopiei Craiovei nr. 308/2000, cu propunerea Î.P.S. Mitropolit Nestor al Olteniei de a se acorda Cuv. Protos. Gherontie Ciupe, episcop la catedrala mitropolitană din Craiova, rangul de arhimandrit.

Având în vedere recomandarea Î. P. S. Mitropolit Nestor al Olteniei de a i se acorda rangul de arhimandrit și în temeiul prevederilor art. 82 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și ale art. 27, alin. 3 din Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor;

La propunerea Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială, Sfântul Sinod hotărăște:

- *Acordă Cuviosului Protosinghel Gherontie Ciupe, episcop la catedrala mitropolitană din Craiova, rangul de arhimandrit.*

Temei nr. 1091/2000 – Adresa Episcopiei Râmnicului nr. 722/2000, cu propunerea P. S. Episcop Gherasim al Râmnicului de a se acorda Cuv. Protos. Mina Stan, egumenul schitului Cornet, jud. Vâlcea, rangul de arhimandrit.

Ca urmare a recomandării P. S. Episcop Gherasim al Râmnicului și pe temeiul art. 82 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și ale art. 27, alin. 3 din Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor;

La propunerea Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială, Sfântul Sinod hotărăște:

– Acordă Cuviosului Protosinghel Mina Stan, egumenul schitului Cornet, jud. Vâlcea, rangul de arhimandrit.

Temei nr. 330/2000 – Referatul Sectorului II AP – Serviciul Contabilității privind proiectul Bugetului de venituri și cheltuieli pe anul 2000 al Fondului central misionar.

În referatul Sectorului II al Administrației Patriarhale se arată că proiectul Bugetului de venituri și cheltuieli pe anul 2000 al Fondului central misionar a fost întocmit la nivelul realizărilor colectei din Duminica Ortodoxiei din anul 1999 care, a fost în sumă totală de 1.326.000.000 lei și care, a fost administrată în conformitate cu hotărârile Sfântului Sinod.

Având în vedere că începând cu 1 noiembrie 1999 s-a pus în aplicare Legea nr. 142/1999 privind sprijinul statului pentru salarizarea clerului, fapt care influențează pozitiv nivelul de salarizare al preoților, chiar și în parohiile cu posibilități materiale reduse și reținând, în același timp, că situația salarizării preoților și a celorlalte categorii de personal bisericesc din județele Harghita și Covasna nu a fost soluționată, impunându-se luarea de măsuri de sprijinire pentru zona respectivă;

Ca urmare a discuțiilor care au avut loc și a acordului exprimat de membrii Sfântului Sinod cu propunerile de repartizare a bugetului Fondului central misionar pe anul 2000, prezentate de Sectorul II al Administrației Patriarhale și însușite de Comisia pentru doctrină, viață monahală și misiune socială, plenul Sfântului Sinod hotărăște:

– Aprobă Bugetul de venituri și cheltuieli al Fondului central misionar pe anul 2000, la nivelul colectei realizată în anul 1999, urmând ca după realizarea colectei pe anul 2000, Sfântul Sinod să fie informat și, dacă este cazul, să aducă rectificările convenite Bugetului aprobat;

– Aprobă repartizarea Bugetului de venituri și cheltuieli al Fondului central misionar pe anul 2000 după cum urmează:

a. 40% – Subvenții pentru completarea salariilor preoților de la parohiile cu posibilități materiale reduse, din care: 60% – Episcopia Covasnei și Harghitei; 20% – Mitropolia Basarabiei și 20% – Eparhiile din Ardeal și Banat;

b. 25% – Subvenții pentru lucrări de reparații, construcții și pictură bisericească la locașurile de cult, din care: 40% – Schitul Prodromul din Muntele Athos și 60% – subvenții pentru lucrări de reparații, construcții și pictura locașurilor de cult;

c. 35% – Acțiuni misionare externe;

– Adresează Î.Î.P.P.S.S. Chiriarhi rugămintea de a dispune măsurile corespunzătoare pentru realizarea colectei pentru Fondul central misionar din

Duminica Ortodoxiei pe anul 2000, cel puțin în sumă egală cu cea realizată în anul 1999.

Temei nr. 323/2000 – Referatul Sectorului II al Administrației Patriarhale în legătură cu proiectul normelor metodologice privind organizarea și conducerea contabilității în partidă simplă la persoanele juridice fără scop lucrativ (parohii, mănăstiri).

Referatul Sectorului II al Administrației Patriarhale în legătură cu adresa Ministerului Finanțelor nr. 440071/2000 arată că această solicitare se fundamentează pe prevederile obligatorii ale Legii contabilității nr. 82/1991, ale Hotărârii de Guvern nr. 704/1993 și ale Ordinului Ministerului Finanțelor nr. 1591/1998, în baza cărora au fost elaborate normele metodologice privind organizarea și conducerea contabilității în partidă simplă la persoanele juridice fără scop lucrativ;

Luând act de dorința Ministerului Finanțelor adresată Patriarhiei Române care solicită sprijinul pentru aplicarea experimentală, în cursul anului 2000 a acestui proiect de norme metodologice la un eșantion reprezentativ de unități de cult din cadrul Bisericii Ortodoxe Române, urmând ca acest proiect să fie îmbunătățit ulterior cu observațiile și propunerile unităților de cult, care după definitivare să fie generalizate, prin Ordin al Ministrului Finanțelor la toate unitățile bisericești parohiale și mănăstirești;

Constatând, în urma discuțiilor care au avut loc, că este necesară organizarea unei întâlniri prealabile, la Centrul patriarhal între reprezentanții Patriarhiei Române, ai Secretariatului de Stat pentru Culte și ai Ministerului Finanțelor în vederea oferirii de lămuriri suplimentare privind implicațiile aplicării lor în sistemul unităților bisericești;

Urmare propunerii Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială și ca urmare a discuțiilor care au avut loc în plen, Sfântul Sinod hotărăște:

– Se va solicita sprijinul Secretariatului de Stat pentru Culte în vederea organizării unei întâlniri la Centrul patriarhal cu participarea unor specialiști contabili din cadrul Patriarhiei Române, ai Secretariatului de Stat pentru Culte și ai Ministerului Finanțelor, în scopul studierii normelor metodologice și a oportunității aplicării acestora la unitățile parohiale și mănăstirești din cuprinsul eparhiilor Patriarhiei Române.

Temei nr. 811/2000 – Activitatea de asistență religioasă desfășurată în armată în cursul anului 1999.

În referatul sectorului "Biserica și Societatea" privind activitatea de asistență religioasă în armată, s-a evidențiat că în anul 1999, această activitate s-a bucurat de sprijinul autorităților bisericești și militare, a constat în: oficierea cu regularitate a serviciilor religioase (Sfânta Liturghie, Sfintele Tăine, servicii la sărbătorile unităților militare și ale Zilei Naționale etc.) în bisericile și capelele, precum și în spațiile special amenajate din incinta unităților militare, în susținerea a numeroase expuneri și prelegeri pe teme de educație moral-religioasă, participarea la simpozioane, colocvii, seminarii și sesiuni de comunicări științifice organizate în diferite instituții militare, în țară și peste hotare.

Având în vedere bilanțul prezentat și ca urmare a discuțiilor care au avut loc, la propunerea Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act cu binecuvântare de activitatea de asistență religioasă desfășurată în armată în anul 1999.*

Temei nr. 814/2000 – Activitatea de asistență religioasă desfășurată în penitenciare în cursul anului 1999. ✓

Referatul sectorului "Biserica și Societatea" asupra activității de asistență religioasă desfășurată în penitenciare în cursul anului 1999, relevă următoarele aspecte: pentru o mai bună coordonare a activităților s-a înființat serviciul de Asistență religioasă din Ministerul Justiției, condus de un capelan general numit de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist; începând cu anul 1999, preoților capelani de penitenciar li s-a aplicat salarizarea personalului bugetar potrivit Legii nr. 154/1998; pentru oferirea de condiții propice desfășurării serviciilor religioase și a altor activități specifice au fost finalizate noi capele și au continuat lucrările de construcție la altele.

Luând act de aceste realizări și ca urmare a discuțiilor care au avut loc, la propunerea Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act cu binecuvântare de activitatea de asistență religioasă desfășurată de preoții capelani în penitenciare în anul 1999.*

Temei nr. 815/2000 – Activitatea asociației "Frăția ortodoxă română" desfășurată în cursul anului 1999. ✓

Din referatul sectorului "Biserica și societatea" rezultă că activitățile asociației Frăția ortodoxă română au vizat atât partea spirituală, cât și cea culturală și socială, fiind materializate prin conferințe duhovnicești și seri creștine la Palatul Patriarhiei și la Facultatea de teologie ortodoxă din București, continuarea tradiționalei seri duhovnicești dedicată Sfântului Apostol Andrei și Sărbătorii Nașterii Domnului, continuarea și intensificarea activităților misionare, remarcându-se inițiativa filialei din parohia Câmpu Mare, jud. Olt, de înființare a Complexului social-umanitar Sfântul Nicolae.

Luând act de sporul lucrării misionare a asociației Frăția ortodoxă română, la propunerea Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act cu binecuvântare de activitatea desfășurată de asociația Frăția ortodoxă în anul 1999.*

Temei nr. 816/2000 – Activitatea Asociației studenților creștini ortodocși din România și a Ligii tinerilor creștini ortodocși români în anul 1999. ✓

Sectorul "Biserica și Societatea" prezintă referatul privind activitatea desfășurată în cursul anului 1999 de Asociația studenților creștini ortodocși din România și de Liga tinerilor creștini ortodocși români, constantându-se că aceasta s-a concretizat într-o serie de acțiuni cu caracter misionar și cultural, cum au fost: pelerinaje la mănăstiri din țară, tabere de muncă și de iconografie, conferințe, seminarii și mese rotunde pe teme de spiritualitate, continuarea tradiției colindului în spitale și așezăminte de ocrotire medico-sociale.

Luând act de cele prezentate, la propunerea Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act cu binecuvântare de activitatea desfășurată de Asociația studenților creștini ortodocși din România și de Liga tinerilor creștini ortodocși români în cursul anului 1999.*

✓ *Temei nr. 817/2000 – Darea de seamă a P.S. Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului și a P. S. Episcop-Vicar Visarion Rășinăreanul al Arhiepiscopiei Sibiului, privind activitatea desfășurată de asociația "Oastea Domnului" în anul 1999.*

În urma examinării dării de seamă, s-a remarcat faptul că asociația a desfășurat o intensă activitate misionară, cu asistența directă a înalților ierarhi și a preoților din diferite localități, urmărind îndeosebi răspândirea învățaturii de credință a Bisericii noastre în rândul credincioșilor, iar în domeniul editorial a înregistrat o bogată activitate, continuându-se publicarea ziarului *Iisus Biruitorul* cu o pagină specială dedicată celor aflați în detenție, precum și a revistei *Timotheos*.

În urma prezentării celor de mai sus, la propunerea Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act cu binecuvântare de activitatea desfășurată pe plan misionar și editorial de către asociația "Oastea Domnului" în anul 1999.*

Prea Fericitul Părinte Președinte invită pe P. S. Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului, raportorul Comisiei canonică-juridică și pentru disciplină să prezinte referatele asupra problemelor date în studiu, după cum urmează:

✓ *Temei nr. 1047/2000 – Propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și a Consiliului Național Bisericesc pentru înființarea celui de al treilea post de episcop-vicar patriarhal la Administrația Patriarhală.*

Având în vedere că în ședința de lucru a Consiliului Național Bisericesc din zilele de 21 și 22 februarie 2000, s-a constatat multitudinea de activități în care Biserica noastră este implicată în prezent, sporitele solicitări de reprezentare prin ierarhi de la Centrul patriarhal, la manifestări interne cu caracter oficial, în relație cu corpul diplomatic, cu ministerele, cu diferitele comisii parlamentare, cu celelalte culte din țară, la manifestări culturale de nivel central și pe plan extern, solicitări la care Centrul patriarhal din București nu poate răspunde totdeauna;

Ținând seama de tot mai diversificatele sarcini și responsabilități ale Bisericii sub aspect pastoral-misionar, ale învățământului religios în școală și ale învățământului teologic, precum și de ordin administrativ-gospodăresc care se derulează prin sectoarele Administrației Patriarhale și instituțiile sale anexe, între care și cea privind construcția viitoarei catedrale a Mântuirii Neamului;

Constatând că există eparhii la care funcționează cel de al doilea ierarh vicar și că este necesar să se modifice corespunzător prevederile statutare bisericești care reglementează statutul acestei funcții;

Ca urmare a lămuririlor aduse de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, a discuțiilor pe marginea celor propuse și în temeiul prevederilor art. 206, al. 2 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, la propunerea Comisiei canonică-juridică și pentru disciplină, Sfântul Sinod, cu unanimitate, hotărăște:

- Aprobă înființarea celui de al treilea post de episcop-vicar patriarhal la Administrația Patriarhală;
- Aprobă modificarea și completarea art. 31, 32, 101 și 103 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române referitoare la episcopii-vicari patriarhali, episcopii-vicari la Arhiepiscopii și arhieriei-vicari la Episcopii, care vor avea următorul conținut:

Text modificat

Art. 31 – În exercitarea atribuțiilor sale executive, Patriarhul este ajutat de:

- Episcopi-vicari patriarhali, asimilați în drepturile de salarizare, pomenire și cinstire cu episcopii eparhioți;
- Vicarul administrativ patriarhal și consilieri administrativi patriarhali, care fac parte de drept din Consiliul Național Bisericesc;
- Căselăria patriarhală;
- Corpul de inspecție și control.

Art. 32 – Episcopii-vicari patriarhali, se aleg de Sfântul Sinod la propunerea Patriarhului, dintre doctorii sau licențiații în teologie, care îndeplinesc condițiile prevăzute de sfintele canoane, pentru treapta de arhieru.

Ei îndeplinesc atribuțiile delegate, prin decizie, de Patriarh.

Art. 101 – Consiliul eparhial se compune din: Arhiepiscop sau Episcop

– ca președinte, din episcopi-vicari la Arhiepiscopie sau arhieriei-vicari la Episcopie, din vicarul administrativ eparhial, precum și unii consilieri administrativi desemnați de Chiriarh, ca membri.

Din Consiliul eparhial mai fac parte ca membri: 3 clerici și 6 mireni, aleși pe termen de 4 ani de Adunarea eparhială.

Mandatul membrilor este revocabil.

Ședințele pot fi prezidate și de către Episcopul-vicar, respectiv Arhierul-vicar.

Art. 103 – În executarea atribuțiilor sale, Arhiepiscopul sau Episcopul este ajutat de:

- Episcopi-vicari la Arhiepiscopie și Arhieriei-vicari la Episcopie;
- Vicarul administrativ eparhial;
- Consilieri administrativi eparhiali;
- Căselăria eparhială;
- Corpul de inspecție și control.

– Prezenta hotărâre sinodală, pentru modificarea art. 31, 32, 101 și 103 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, va fi supusă spre aprobare Adunării Naționale Bisericești în ședința de lucru din 24 februarie 2000, pentru punerea în aplicare cu această dată.

Temei nr. 601/2000 – Adresa Arhiepiscopiei Bucureștilor nr. 479/2000, cuprinzând hotărârea Adunării eparhiale din 20 ianuarie 2000, cu propunerea de înființare și organizare a Episcopiei Giurgiului. ✓

Arhiepiscopia Bucureștilor, cu adresa nr. 479/2000, a înaintat la Căselăria Sf. Sinod hotărârea Adunării eparhiale cu privire la înființarea Episcopiei Giurgiului, cu reședința în Municipiul Giurgiu însoțită de: Procesul-verbal al Adunării eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor din 20 ianuarie 2000, adresa nr. 36/2000 a Protoieriei Giurgiu Sud și minuta încheiată la 28 ianuarie 2000 în urma întâlnirii dintre Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist cu prefectul județului Giurgiu și cu primarul municipiului prin care s-a convenit asupra spațiului ce se oferă pentru asigurarea reședinței episcopale.

În documentația înaintată de Arhiepiscopia Bucureștilor sunt prezentate următoarele considerații în favoarea înființării Episcopiei Giurgiului: *numeroasele solicitări ale clerului și credincioșilor din județul Giurgiu, exprimate de-a lungul anilor, pentru înființarea unei Episcopii cu jurisdicție asupra județului Giurgiu; sporirea preocupărilor privind: îndrumarea și coordonarea Seminarului teologic liceal din Giurgiu, a activităților legate de predarea Religiei în instituțiile de învățământ public, în domeniul asistenței religioase în spitalele, azilele, orfelinatele și unitățile militare din județul Giurgiu și pentru activitățile de asistență socială și caritativă ale Bisericii.*

În completarea celor de mai sus, referatul Cancelariei Sf. Sinod mai prezintă și următoarele argumente în favoarea înființării Episcopiei Giurgiului: *Județul Giurgiu este județ de graniță, limitrof Dunării, cu o populație totală de 313.352 locuitori, populația ortodoxă fiind în proporție de peste 98% pentru care, asistența religioasă este asigurată prin cele 166 parohii, la care activează un număr de 197 preoți; bogăția tradițiilor istorice și culturale din zona Giurgiu atestate și prin vechimea de peste 600 de ani a municipiului Giurgiu, important pod la Dunăre; dificultățile de administrare eficientă a actualei Arhiepiscopii a Bucureștilor care se întinde pe o lungime de peste 200 km, din Munții Bucegi până la Dunăre și nu în ultimul rând necesitatea asigurării unei conduceri eficiente și unitare a vieții bisericești din județul Giurgiu.*

Având în vedere dorința clerului și credincioșilor din județul Giurgiu, exprimată în numeroase rânduri și întemeiată, pe motive de ordin istoric, pastoral-misionar și administrativ-bisericesc privind înființarea Episcopiei Giurgiului, cu reședința în municipiul Giurgiu;

Luând act că pentru înființarea acestei eparhii, prin grija Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Prefectura județului Giurgiu și Primăria municipiului Giurgiu au oferit spațiul necesar asigurării unui sediu corespunzător viitoarei reședințe eparhiale;

Ținând seama că în urma celor de mai sus Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Bucureștilor în ședința sa din 20 ianuarie 2000 a hotărât înființarea Episcopiei Giurgiului, cu reședința în municipiul Giurgiu, prin desprinderea județului Giurgiu din jurisdicția Arhiepiscopiei Bucureștilor;

Pe temeiul prevederilor art. 7, al. 3 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, potrivit cărora schimbarea întinderii teritoriale între eparhii se face de către Sfântul Sinod;

Ca urmare a lămuririlor aduse de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, a discuțiilor care au avut loc și la propunerea Comisiei canonică-juridică și pentru disciplină, Sfântul Sinod, cu unanimitate, hotărăște:

- *Aprobă înființarea Episcopiei Giurgiului, cu reședința în mun. Giurgiu, ca sufragană a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, prin desprinderea județului Giurgiu din cadrul Arhiepiscopiei Bucureștilor;*
- *Aprobă noua întindere teritorială a Arhiepiscopiei Bucureștilor care va cuprinde: Municipiul București, Județul Ilfov și Județul Prahova;*
- *Se va supune Adunării Naționale Bisericești prezenta hotărâre a Sfântului Sinod privind înființarea Episcopiei Giurgiului și modificarea corespunzătoare a art. 5 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, prin adăugarea punctului 9 la paragraful I, după cum*

urmează: "9. *Episcopia Giurgiului, cu reședința în municipiul Giurgiu*" și renumerotarea eparhiilor prevăzute în acest articol, de la 1 la 25;
 – Îndatorează Arhiepiscopia Bucureștilor cu luarea măsurilor de urmare pentru organizarea Episcopiei Giurgiului și pentru constituirea organelor eparhiale, potrivit prevederilor Regulamentului pentru funcționarea organelor deliberative și pentru completarea locurilor ce vor rămâne vacante în Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Bucureștilor, determinată de înființarea Episcopiei Giurgiului care se formează prin desprinderea jud. Giurgiu din Arhiepiscopia Bucureștilor.

Temei nr. 309/2000 – Adresa Episcopiei Hușilor nr. 1999/1999 prin care înaintea Sfântului Sinod Decizia nr. 4/1999 a P. S. Episcop Ioachim al Hușilor, cuprinzând atribuțiile P.S. Arhiereu–vicar Corneliu Bârlădeanul.

Având în vedere că aceste atribuții sunt conforme cu hotărârea Sfântului Sinod nr. 1681 din 18 martie 1969 privind atribuțiile de principiu ale P. P. S. S. Episcopi-vicari și Arhierei-vicari și luând act de Decizia nr. 4/1999 a P. S. Episcop Ioachim al Hușilor;

Pe temeiul prevederilor art. 104 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și la propunerea Comisiei canonică-juridică și pentru disciplină, Sfântul Sinod hotărăște:

– Aprobă Decizia nr. 4/1999 a Prea Sfințitului Episcop Ioachim al Hușilor privind atribuțiile P. S. Corneliu Bârlădeanul ca arhiereu-vicar al Episcopiei Hușilor.

Temei nr. 1001/2000 – Adresa Arhiepiscopiei Alba Iuliei nr. 297/2000 privind recalcularea încadrării la salarizare din fondurile proprii și problema indemnizațiilor personalului de conducere în Biserica Ortodoxă Română.

În legătură cu modul de calculare a încadrării la salarizare, în referat se arată că Arhiepiscopia Alba Iuliei, cu adresa nr. 297/2000 semnalează că în urma hotărârii Sfântului Sinod nr. 4115 din 29 octombrie 1999, Arhiepiscopia Bucureștilor a înțeles să aplice acest adaos ca procent de majorare la salariul prevăzut de Legea nr. 142/1999.

În referat se precizează că neînțelegerile privind punerea în aplicare se datorează faptului că această hotărâre sinodală a fost luată în luna octombrie 1999 cu scopul de a facilita aplicarea prevederilor Legii nr. 142/1999 cu data de 1 noiembrie 1999. Ulterior, abia la data de 31 decembrie 1999, a fost dată publicității, în Monitorul oficial, Hotărârea Guvernului României, nr. 1070/29 decembrie 1999, pentru aprobarea normelor metodologice de aplicare a dispozițiilor Legii nr. 142/1999 privind sprijinul statului pentru salarizarea clerului. În această situație, pentru a nu exista aplicări diferențiate sau proceduri eronate de calcul, și ca urmare a intervenției Arhiepiscopiei Bucureștilor, Secretariatul de Stat pentru Culte, cu adresa nr. C-120 din 21 februarie 2000, în urma consultării cu Ministerul Finanțelor și cu Ministerul Muncii și Protecției Sociale, a precizat că modul de calculare a drepturilor salariale se va face astfel: la salariul de bază lunar, stabilit prin Legea nr. 142/1999, se adaugă un procent aprobat de Sfântul Sinod la care se adaugă celelalte sporuri salariale cuvenite.

În legătură cu indemnizațiile personalului de conducere, referatul precizează că, în ședința sa din 14–15 decembrie 1999, la solicitarea unor ierarhi, Sfântul Sinod a reluat în discuție problema modului de acordare a indemnizațiilor pentru personalul de conducere care fusese stabilită prin hotărârea Sfântului Sinod nr. 4115 luată în ședința din 29 octombrie 1999, dar acestea nu s-au finalizat printr-o hotărâre.

Pentru lămurirea problemei referatul aduce unele precizări din legislația de stat (Legea nr. 10/1972 – Codul Muncii: art. 189, al. 1 și 2, Legea nr. 154/1998, art. 14, al. 1 și 2, Legea nr. 142/1999) prin care se reglementează noțiunea de personal de conducere și a celei de indemnizație ce se acordă acestei categorii de personal, menționând că, în prezent, un număr de 21 eparhii acordă indemnizație personalului de conducere, cu funcția de bază și cartea de muncă la centrul eparhial.

După expunerea referatului în plen, la invitația Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, au luat cuvântul pe marginea celor prezentate: P.Ș. Episcop Casian al Dunării de Jos, P.S. Episcop-Vicar Teodosie Snagoveanul, P. S. Episcop Ioan al Covasnei și Harghitei, Î.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei, Î.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei și Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist.

Urmare acestor intervenții și în scopul luării unei hotărâri adecvate, la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Se instituie Comisia formată din: Î.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei – președinte, P.P.S.S. Episcopi Calinic al Argeșului, Casian al Dunării de Jos, Ioan al Covasnei și Harghitei, P.P.S.S. Episcopi-vicari Teofan Sinaitul și Teodosie Snagoveanul, asistați de Pr. Constantin Pârvu, vicar administrativ patriarhal, Pr. Augustin Rusu, consilier patriarhal, Dl Ion Neagu, consilier patriarhal și Dl Dan Eftimescu consilier patriarhal, pentru analiza referatului Cancelariei Sf. Sinod și a sugestiilor prezentate în plen și pentru prezentarea unui proiect de hotărâre corespunzătoare ce va fi supus discuției, la reluarea lucrărilor în plen.*

După ce comisia specială și-a încheiat analiza, la invitația Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Î.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei prezintă plenu-lui propunerile Comisiei speciale în legătură cu modul de încadrare la salarizare a preoților și cu problema indemnizațiilor personalului de conducere.

Având în vedere precizările din adresa Secretariatului de stat pentru Culte cu adresa nr. C.120/2000, potrivit cărora salariile de bază lunare calculate conform procedurii stabilită prin prevederile Legii nr. 142/1999 se pot completa cu procent unic pentru întreaga Patriarhie Română, stabilit prin hotărâri ale Sfântului Sinod, acordat din fondurile proprii ale fiecărei unități de cult și că, în cadrul discuțiilor care au avut loc, s-a apreciat că adăugarea unui procent de 30% la salariul de bază constituie un principiu al respectării demnității preotului;

Întrucât s-a constatat că este necesară diferențierea la salarizare între funcțiile de vicar administrativ eparhial și consilier administrativ eparhial și funcțiile de secretar eparhial, inspector eparhial, protopop și exarh, cărora prin prevederile Legii nr. 142/1999 li se aplică un coeficient unic de salarizare de 3,600, acest lucru fiind posibil în baza aceluiași precizări amintite mai sus;

Luând act de prevederile art. 75 din Codul Muncii și respectiv art. 14 din Legea nr. 154/1998, potrivit cărora indemnizația de conducere se stabilește la

încadrarea în funcție de către conducătorul instituției, în raport, cu complexitatea activității desfășurată de persoana încadrată în muncă și că indemnizația de conducere poate fi reevaluată anual de conducătorul instituției în raport cu rezultatele obținute de personalul de conducere din subordine;

Ținând seama că hotărârea Sfântului Sinod nr. 4115 din 29 octombrie 1999, completată în spiritul celor de mai sus, reprezintă cadrul legal adecvat în legătură cu modul de încadrare la salarizare a preoților și cu problema acordării indemnizațiilor pentru personalul de conducere în Biserica Ortodoxă Română;

Ca urmare a discuțiilor care au avut loc, a propunerilor formulate de Comisia canonică-juridică și pentru disciplină și de Comisia specială, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă ca la salariul de bază lunar stabilit prin Legea nr. 142/1999, pentru personalul clerical cu studii medii și cu studii superioare să se adauge un procent de 30% la care se adaugă celelalte sporuri salariale cuvenite, ce se vor suporta din fondurile proprii ale unităților de cult, în limita acestora, cu aplicare de la 1 martie 2000.*

– *Aprobă ca la salariul de bază lunar stabilit prin Legea nr. 142/1999, pentru funcțiile de vicar administrativ eparhial și de consilier administrativ eparhial, să se adauge un procent de 10% din fonduri proprii, în scopul diferențierii în raport cu funcțiile de secretar eparhial, inspector eparhial, protopop și exarh.*

– *Menține hotărârea Sfântului Sinod nr. 4115/1999 privind indemnizația pentru personalul de conducere prevăzut în anexa 1-B la Legea nr. 142/1999 și preoților parohi, potrivit prevederilor legale, cu precizarea că aceasta se stabilește la salariul funcției de bază unde se află cartea de muncă, ca un drept ce se va acorda de Chiriarh, în limita fondurilor proprii existente, prin aprecierea activității personalului de conducere în raport cu complexitatea și calitatea muncii desfășurate și a aportului adus în domeniul respectiv de activitate, în cuantumul stabilit, care se reamintește, după cum urmează:*

– *Preot paroh și stareț* până la 20%

– *Protopop, exarh, secretar parohial, inspector eparhial* până la 25%

– *Consilier eparhial, Secretar Cancelarie Sf. Sinod* până la 30%

– *Vicar administrativ eparhial, Secretar patriarhal, inspector general bisericesc* până la 32%

– *Consilier patriarhal* până la 37%

– *Vicar administrativ patriarhal* până la 40%

– *Indemnizația personalului de conducere poate fi reevaluată anual de către Chiriarh, în raport de rezultatele obținute de fiecare persoană în activitatea desfășurată.*

Temei nr. 712/2000 – Grupaj tematic anual privind viața și activitatea bisericească desprins din corespondența primită la Centrul patriarhal în cursul anului 1999.

În referatul prezentat se menționează că grupajul tematic anual privind viața și activitatea Bisericii Ortodoxe Române a fost realizat pe baza corespondenței

primită la Cancelaria Sf. Sinod în cursul anului 1999, constând în scrisori, luări de poziții, sesizări și propuneri.

Luând act de cele prezentate și ca urmare a discuțiilor care au avut loc pe marginea aspectelor evidențiate în referat, la propunerea Comisiei canonică-juridică și pentru disciplină, Sfântul Sinod hotărăște:

– *În act de grupajul tematic privind aspecte din viața și activitatea Bisericii Ortodoxe Române desprins din corespondența primită la Cancelaria Sf. Sinod în cursul anului 1999, o sinteză a problemelor prezentate urmând a fi comunicată și Centrelor eparhiale;*

– *Vor fi analizate cu mai multă atenție, în spiritul sfințelilor canoane, al legiurilor bisericești și a jurisprudenței, cazurile disciplinare semnalate la eparhii și în mod deosebit acelea care pot da naștere unor tulburări ale buneii rânduieli și a disciplinei bisericești;*

– *Vor fi luate măsurile necesare pentru a se răspunde, potrivit prevederilor legale, corespondenței primite, evitându-se disfuncționalitățile generatoare de critici la adresa conducerilor Centrelor eparhiale.*

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist reamintește că, în ziua următoare vor avea loc lucrările Adunării Naționale Bisericești și apoi cele ale Colegiului electoral bisericesc pentru alegerea de episcop al Episcopiei Sloboziei și Călărașilor.

Menționând că există acum prevederi statutare adecvate pentru alegerea de ierarhi eparhioți, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist face apel la plenul Sfântului Sinod să reflecteze la **recomandarea persoanelor ce urmează a fi nominalizate și prezentate în fața Colegiului electoral bisericesc drept candidați pentru alegerea de episcop al Episcopiei Sloboziei și Călărașilor.**

În acest scop, Prea Fericitul Părinte Președinte supune examinării și hotărârii Sfântului Sinod propunerea de a fi nominalizați drept candidați pentru alegerea de episcop al Sloboziei și Călărașilor: *P.S. Episcop-vicar Damaschin Severineanul al Arhiepiscopiei Craiovei și P.S. Arhiepiscop-vicar Irineu Slătineanul al Episcopiei Râmnicului*, pe care ceilalți sinodali îi cunosc bine, arătând că aceștia au și binecuvântarea Chiriarhilor lor de a putea candida.

Ca urmare a propunerii Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a discuțiilor care au avut loc, în temeiul prevederilor art. 129, al. 2 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, precum și a votului exprimat în unanimitate, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Este de acord cu nominalizarea P.S. Episcop-vicar Damaschin Severineanul al Arhiepiscopiei Craiovei și a P.S. Arhiepiscop-vicar Irineu Slătineanul al Episcopiei Râmnicului, drept candidați pentru alegerea de episcop al Episcopiei Sloboziei și Călărașilor.*

A doua zi, joi, 24 februarie 2000, la orele 18,00 continuă lucrările Sfântului Sinod în plen. La invitarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, *P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos, raportorul Comisiei învățământului pentru pregătirea personalului bisericesc*, prezintă următoarele referate asupra problemelor date în examinare:

Temei nr. 348/2000 – Referatul Cancelariei Sf. Sinod în legătură cu subiectele conferințelor preoțești semestriale pe anul 2000. V

Luând act de discuțiile care au avut loc în plen, în cadrul cărora s-a apreciat că este util ca în viitor, tema primei conferințe preoțești semestriale care are caracter unitar pe întreaga Patriarhie Română și care se stabilește de Sfântul Sinod, să fie cunoscută din vreme spre a putea fi pregătită corepunzător pe plan local, urmând ca tema celei de a doua conferințe preoțești semestriale să se stabilească de către fiecare eparhie potrivit cerințelor specifice și misionar-pastorale locale;

În temeiul prevederilor art. 138 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, ale art. 40 din Regulamentul organelor centrale din Patriarhia Română și la propunerea Comisiei învățământului pentru pregătirea personalului bisericesc, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă ca pentru Conferința preoțească semestrială din primăvara anului 2000, ce se va organiza în luna mai, și care are caracter unitar pe întreaga Patriarhie Română, să se trateze subiectul: "Clerul ortodox și responsabilitatea moral-politică a laicilor în societate";*

– *Aprobă ca pentru Conferința preoțească semestrială din toamna anului 2000, fiecare centru eparhial să stabilească teme proprii potrivit cerințelor specifice și misionar-pastorale locale;*

– *Aprobă respectarea, în continuare, a hotărârilor sinodale nr. 7050/1996 și nr. 7236/1998, prin care s-a stabilit cadrul organizatoric și modalitățile de desfășurare a conferințelor preoțești semestriale;*

– *Aprobă ca pentru Conferința preoțească semestrială din primăvara anului 2001, și care are caracter unitar pe întreaga Patriarhie Română să se trateze subiectul: "Administrația bisericească azi: cadru juridic actual și metode practice de aplicare";*

– *Încredințează pe P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos și P.S. Teodosie Snagoveanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor ca, împreună cu o comisie formată din profesori de drept canonic, specialiști în economie, management și legislație, precum și personal competent din administrația bisericească să pregătească materialul orientativ pentru tratarea acestui subiect pe care îl vor prezenta la proxima ședință a Sfântului Sinod.*

Temei nr. 349/2000 – Referatul Cancelariei Sf. Sinod în legătură cu organizarea seriei a 85-a a Cursurilor pastorale și de îndrumare misionară în anul 2000. V

Ținând seama că este necesar a se respecta, în continuare, metodologia de organizare și desfășurare a cursurilor pastorale și de îndrumare misionară aprobată prin hotărârea Sfântului Sinod nr. 7248/1991, care a fost utilizată și la seriile precedente;

Luând act că cele zece centre de cursuri de la *Facultățile de teologie* din București, Iași, Sibiu, Cluj-Napoca, Craiova, Alba Iulia, Oradea, Pitești și de la *Seminariile teologice liceale* din Galați și Caransebeș nu sunt suficiente pentru participarea celor aproape 1200 preoți din toate eparhiile îndreptățiți a urma aceste cursuri în anul 2000;

Constatând, din discuțiile care au avut loc în plen, că frecventarea și promovarea examenelor cu care se încheie aceste cursuri au ca scop, pe de o parte,

îmbunătățirea activității misionare a clerului, iar pe de altă parte constituie criteriu de promovare în grupe superioare de salarizare și că, în această situație este necesar ca acolo unde sunt posibilități, și alte centre eparhiale să organizeze cursurile pastorale și de îndrumare misionară, așa cum a solicitat Arhiepiscopia Târgoviștei;

Pe temeiul prevederilor art. 10 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și art. 51 din Regulamentul organelor centrale și art. 20 și ca urmare a discuțiilor care au avut loc, la propunerea Comisiei învățământului pentru pregătirea personalului bisericesc, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă organizarea seriei a 85-a a Cursurilor pastorale și de îndrumare misionară pentru anul 2000, în condițiile hotărârilor Sfântului Sinod nr. 572/1998 și 7248/1991;*

– *Aprobă menținerea tematicii cursurilor pastorale și de îndrumare misionară aprobată de Sfântul Sinod prin hotărârea nr. 572/1998 și pentru seria a 85-a din anul 2000, aceasta urmând a se comunica centrelor eparhiale și instituțiilor de învățământ organizatoare;*

– *Aprobă ca la fiecare centru de cursuri să se repartizeze grupe de la 50 la 100 de preoți și diaconi, în funcție de condițiile locale de cazare, masă și studiu, pe baza cifrelor ce se vor comunica de centrele eparhiale, potrivit următoarei arondări a eparhiilor, pe centre de cursuri: **Facultatea de teologie București** (Arhiep. Bucureștilor, Arhiep. Tomisului, Episc. Sloboziei și Călărașilor, Episc. Alexandriei și Teleormanului); **Facultatea de teologie Iași** (Arhiep. Iașilor, Arhiep. Sucevei și Rădăușilor, Episc. Romanului și Episc. Hușilor); **Facultatea de teologie Sibiu** (Arhiep. Sibiului, Episc. Covasnei și Harghitei); **Facultatea de teologie Cluj-Napoca** (Arhiep. Clujului, Episc. Maramureșului și Sătmăruului); **Facultatea de teologie Craiova** (Arhiep. Craiovei și Episc. Râmnicului); **Facultatea de teologie Pitești** (Episc. Argeșului și Muscelului); **Facultatea de teologie Oradea** (Episc. Oradiei); **Facultatea de teologie Alba Iulia** (Arhiep. Alba Iuliei); **Facultatea de teologie Târgoviște** (Arhiep. Târgoviștei); **Seminarul teologic liceal Galați** (Episc. Dunării de Jos, Episc. Buzăului); **Seminarul teologic liceal Caransebeș** (Arhiep. Timișoarei, Episc. Aradului, Episc. Caransebeșului);*

– *Aprobă organizarea acestor cursuri și de către alte centre eparhiale care au condiții locale corespunzătoare de cazare, masă și studiu, urmând ca acestea să comunice Cancelariei Sf. Sinod opțiunea lor în acest sens;*

– *Aprobă durata cursurilor la 14 zile, urmând ca perioada de organizare să se stabilească de către fiecare centru de cursuri numai cu aprobarea Chiriarhului locului;*

– *Se va respecta, în continuare, metodologia de organizare și desfășurare a cursurilor pastorale și de îndrumare misionară, stabilită prin hotărârea Sfântului Sinod nr. 7248/1991;*

– *Preoții și diaconii vor fi atenționați de către centrele eparhiale că, potrivit prevederilor statutare și regulamentare bisericești, de participarea și*

rezultatele obținute la Cursurile pastorale și de îndrumare misionară se ține seamă la solicitarea transferului și la încadrarea la salarizare.

Temei nr. 584/2000 – Adresa Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului privind echivalarea gradelor didactice din învățământ (definitivare, gr. II, gr. I), cu examenele de definitivare sau promovare, în preoție.

În adresă se menționează că, cei care au funcționat la Catedră și au obținut grade didactice în urma unor riguroase examene, solicită recunoașterea examenului de definitivat sau a celui de grad, prin echivalarea acestora cu cele similare (definitivare) prestate de colegii lor hirotoniți îndată după terminarea studiilor teologice.

În urma dezbaterilor în plen și la propunerea Comisiei învățământului pentru pregătirea personalului bisericesc, Sfântul Sinod hotărăște:

– Aprobă echivalarea gradelor didactice din învățământul teologic și cel religios (definitivare, gradul II, gradul I), cu cele de definitivare sau promovare recunoscute de Biserică pentru clerici.

Temei nr. 812/2000 – Referatul sectorului "Biserica și Societatea" cu privire la noul proiect de tematică pentru concursul de selecționare a preoților care vor activa în structurile militare.

În noua formă, noua tematică va conține subiecte care privesc, din perspectivă ortodoxă, atât situația socială actuală, implicațiile noilor orientări euro-atlantice ale României, precum și numeroase puncte sensibile ale vieții contemporane, ținându-se cont de coordonatele pastorației în structurile militarizate, la nivel bibliografic fiind introduse o serie de lucrări de actualitate și noi repere informative cu mai mare aplicabilitate la tematică.

În ceea ce privește metodologia de desfășurare a examenelor, s-au propus: *probe scrise* la Teologie Dogmatică și Morală Ortodoxă, Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Pastorală și Misiologie și *probe orale* la Omiletică și Catehetică, Practică Liturgică.

În urma dezbaterilor în plen și la propunerea Comisiei învățământului pentru pregătirea personalului bisericesc, Sfântul Sinod hotărăște:

– Aprobă ca la concursul de selecționare a preoților ce vor activa în structurile militare, candidații să susțină probe scrise la Teologie Dogmatică și Morală Ortodoxă, Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Pastorală și Misiologie și probe orale la Omiletică-Catehetică și Practică Liturgică.

– Aprobă tematica pentru concursul de selecționare a preoților care vor activa în structurile militare.

Temei nr. 586/2000 – Adresa Facultății de teologie din Craiova privind introducerea disciplinelor teologice, în mod facultativ, în cadrul Colegiilor pentru institutori.

Din referat rezultă că la vechile licee pedagogice erau prevăzute în planul de învățământ ore de Religie, cu o programă analitică destul de complexă, iar în urma unui examen de atestat, absolvenții aveau posibilitatea de a preda orele de Religie, la clasele I-IV, dar că odată cu înființarea Colegiilor pentru institutori,

acestea nu mai cuprind în planul de învățământ Religia, astfel absolvenții acestor forme de învățământ, nu mai pot preda Religia la ciclul primar.

Față de această situație, Facultatea de teologie din Craiova propune introducerea, în mod facultativ, în cadrul acestor Colegii universitare a disciplinei Religie, prezentând în acest sens și obiectele de învățământ și, de asemenea, propune ca învățătorilor fără pregătire adecvată, în urma unor cursuri de sinteză, pentru disciplinele teologice, să li se certifice calitatea de a preda ore de Religie la ciclul primar.

În urma dezbaterilor în plen și la propunerea Comisiei învățământului pentru pregătirea personalului bisericesc, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă introducerea următoarelor discipline teologice, în mod facultativ, în cadrul Colegiilor pentru institutori, precum și programa analitică prezentată de Universitatea din Craiova – Facultatea de teologie. Istoria biblică a Vechiului și a Noului Testament (anul I); Istoria bisericească – Istoria bisericească universală și Istoria Bisericii Ortodoxe Române (anul I); Muzica bisericească (anul II); Învățătură de credință ortodoxă (anul II); Morala (anul III); Noțiuni de liturgică (anul III) și Metodica și practica predării religiei (1 oră de curs și 2 ore practică pe săptămână).*

√ *Temei nr. 585/2000 – Adresa Arhiepiscopiei Sibiului privind propunerea de înființare în cadrul liceului "Grigore Antipa" din Brașov a unei clase postliceale cu profil teologico-sanitar, specializarea asistent medico-spiritual.*

Din adresa respectivă reiese că liceul "Grigore Antipa" din Brașov a înaintat un memoriu Arhiepiscopiei Sibiului prin care se dorește înființarea, încă din anul școlar 2000/2001, a unei clase cu profil teologico-sanitar, specialitatea asistent medico-spiritual, argumentând că există întreaga dotare, precum și personal didactic de specialitate, laboratoare și baza materială necesară unei bune desfășurări a procesului de învățământ. Pentru materiile cu profil teologic, școala va solicita, din partea Seminarului teologic din Brașov, profesori de specialitate.

În urma dezbaterilor în plen și la propunerea Comisiei învățământului pentru pregătirea personalului bisericesc, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă înființarea, în cadrul liceului "Grigore Antipa" din Brașov, a unei clase cu profil teologico-sanitar, cu una din specializările regăsite în legislația în vigoare, potrivit Ordinului Ministerului Educației Naționale nr. 3141/07.02.2000.*

√ *Temei nr. 432/2000 – Informare a sectorului "Învățământ" al Patriarhiei Române privind editarea unor materiale video-audio de către Ministerul Educației Naționale pentru predarea disciplinei "Religie" la gimnaziu.*

Referatul sectorului "Învățământ" al Patriarhiei Române prezintă problema editării de către Ministerul Educației Naționale a unor materiale video-audio pentru disciplina religie la gimnaziu și propunerea comisiei pentru alcătuirea noilor programe analitice necesare predării Religiei în învățământul primar, gimnazial și liceal, pentru elaborarea unui normativ minimal în vederea dotării învățământului gimnazial care se află deja în atenția specialiștilor din cadrul Ministerului Educației Naționale.

În cadrul discuțiilor care au avut loc s-au evidențiat o serie de aspecte privind: binecuvântările acordate de Ierarhi pentru edituri din alte eparhii și pentru lucrări care nu sunt corecte din punct de vedere doctrinar; necesitatea unei comisii speciale care să avizeze cărțile de doctrină; Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române să reacționeze potrivit drepturilor de copy-right și să inițieze proceduri judiciare în caz de încălcare a acestuia.

În urma dezbaterilor în plen, a opiniilor exprimate în luările de cuvânt și la propunerea Comisiei învățământului pentru pregătirea personalului bisericesc, Sfântul Sinod hotărăște:

- *Aprobă elaborarea de materiale didactice audio-video de către un grup de specialiști constituit prin grija sectorului "Învățământ" al Patriarhiei Române;*
- *Ierarhii ortodocși vor acorda binecuvântarea pentru editarea acestor materiale de învățământ consultând în prealabil Comisia de învățământ a Sfântului Sinod.*

Temei nr. 433/2000 – Adresa Î.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei, prin care supune spre aprobare manualul de Metodica predării Religiei, alcătuit sub îndrumarea Pr. Prof. Dr. Sebastian Șebu.

Î.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei a solicitat încă din anul 1998 aprobarea Sfântului Sinod, pentru manualul de Metodica predării Religiei, alcătuit sub îndrumarea Pr. Prof. Dr. Sebastian Șebu și colaboratorii Dorin și Monica Opreș, la vremea aceea, Sfântul Sinod, prin hotărârea nr. 6196/1998, precizând următoarele: "salută apariția acestei lucrări dar propune ca ea să fie studiată comparativ cu celelalte metodici existente de către o comisie special instituită la propunerea Inspectorului general de Religie din Ministerul Educației Naționale. Această hotărâre se va transmite Ministerului Educației Naționale".

În urma studierii manualului, de către reprezentanți ai Institutului de științe ale educației, care au avizat favorabil și la propunerea Comisiei învățământului pentru pregătirea personalului bisericesc, Sfântul Sinod hotărăște:

- *Aprobă ca manualul să fie studiat și avizat din punct de vedere teologic de către P.S. Arhiepiscop Dr. Irineu Slătineanu al Episcopiei Râmnicului, profesor de Teologie Sistematică la Facultățile de teologie ortodoxă din Craiova și Sibiu.*

Temei nr. 587/2000 – Referatul sectorului "Învățământ" al Patriarhiei Române, ca tematica de titularizare, definitivare și gradul II didactic, pentru disciplina Religie, să fie revăzută și înaintată Ministerului Educației Naționale spre aprobare.

Ministerul Educației Naționale prin adresa nr. 26.919/2000 a solicitat ca tematicile examenelor de titularizare, definitivare și gradul didactic II, pentru disciplina Religie, să fie revăzute și prezentate în mod defalcat, pentru fiecare examen în parte în scopul aprobării și punerii în aplicare.

În urma dezbaterilor în plen și la propunerea Comisiei învățământului pentru pregătirea personalului bisericesc, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă tematicile defalcate pentru examenele de titularizare, definitivat și gradul didactic II pentru disciplina Religie, urmând a fi înaintate Ministerului Educației Naționale pentru cele de urmare.*

✓ *Temei nr. 435/2000 – Informare a sectorului "Învățământ" al Patriarhiei Române în legătură cu unele precizări ale Ministerului Educației Naționale potrivit cărora în unitățile de învățământ teologic preuniversitar de nivel liceal, pot să funcționeze și clase de alte profiluri și specializări.*

Având în vedere precizările Ministerului Educației Naționale nr. 9122/2000, prin care s-a aprobat ca în cadrul seminariilor teologice să poată fi organizate și clase de alt profil și specializări;

În urma dezbaterilor în plen și la propunerea Comisiei învățământului pentru pregătirea personalului bisericesc, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Potrivit Ordinului Ministerului Educației Naționale nr. 9122/2000, centrele eparhiale pot solicita funcționarea în cadrul seminariilor teologice și a unor clase de alte profiluri și specializări prevăzute în cadrul filierelor, vocațională, teoretică și tehnologică, în funcție de trebuințele locale.*

Temei nr. 178/2000 – Referatul sectorului "Învățământ" al Patriarhiei Române cu propunerile de cifre de școlarizare, făcute de centrele eparhiale pentru anul școlar 2000/2001, în școlile teologice de toate gradele.

Luând act de propunerile centrelor eparhiale privind cifrele de școlarizare în instituțiile de învățământ teologic de nivel liceal, profesional, postliceal și universitar pentru anul 2000–2001 care trebuie înaintate Ministerului Educației Naționale și după caz Inspectoratelor școlare sau Senatelor universitare, pentru validare;

Constatând că unele centre eparhiale nu respectă hotărârea Sfântului Sinod nr. 2333/1999, prin care nu se admit locurile cu taxă la specializarea teologie pastorală din cadrul Facultăților de teologie ortodoxă;

În urma dezbaterilor în plen și la propunerea Comisiei învățământului pentru pregătirea personalului bisericesc, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă propunerile centrelor eparhiale privind cifrele de școlarizare în instituțiile de învățământ teologic de nivel liceal, profesional, postliceal și universitar pentru anul 2000–2001, cu mențiunea că se impune respectarea hotărârii Sfântului Sinod nr. 2333/1999, privind locurile cu taxă la specializarea Teologie pastorală din cadrul Facultăților de teologie ortodoxă.*

✓ *Temei nr. 589/2000 – Adresa Episcopiei Dunării de Jos prin care solicită înființarea de noi specializări în cadrul Facultății de Litere, Istorie și Teologie a Universității "Dunărea de Jos" din Galați.*

Cu adresa nr. 589/2000, Episcopia Dunării de Jos solicită aprobarea de a se înființa, în cadrul Facultății de Litere, Istorie și Teologie din Galați, specializările Teologie-asistență socială și Teologie-istorie, iar în cadrul specializării Teologie-litere a secției Limba engleză, precizându-se că Universitatea din Galați și Centrul eparhial dispun de spațiu, cadre didactice și că există solicitări pe plan local și regional.

În urma dezbaterilor în plen și la propunerea Comisiei învățământului pentru pregătirea personalului bisericesc, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă înființarea specializărilor Teologie-asistență socială și Teologie-istorie, în cadrul Facultății de Litere, Istorie și Teologie a Universității din Galați, începând cu anul universitar 2000–2001.*

Temei nr. 1070/2000 – Referatul sectorului "Învățământ" al Patriarhiei Române privind organizarea și desfășurarea concursului pentru ocuparea posturilor didactice vacante din unitățile de învățământ teologic preuniversitar.

Conform prevederilor Legii Învățământului republicată, Legii nr. 128/1997, privind Statutul personalului didactic și Ordinului Ministerului Educației Naționale nr. 3810/1998, se propune a se solicita Ministerului Educației Naționale includerea unităților de învățământ teologic preuniversitar în lista unităților reprezentative, datorită învățământului specific desfășurat pregătirii personalului de cult, urmând ca la acestea să se poată susține concurs, potrivit legii, în vederea titularizării de cadre didactice, atât pentru disciplinele teologice cât și pentru cele laice, pe baza unei metodologii elaborate de Cult și aprobate de Ministerul Educației Naționale.

În urma dezbaterilor în plen și la propunerea Comisiei învățământului pentru pregătirea personalului bisericesc, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă ca unitățile de învățământ teologic preuniversitar, ca unități reprezentative, să poată susține concurs, potrivit legii, în vederea titularizării de cadre didactice, atât pentru disciplinele teologice cât și pentru cele laice, pe baza unei metodologii elaborate de Cult și aprobate de Ministerul Educației Naționale.*

Temei nr. 500/2000 – Referatul sectorului "Învățământ" al Patriarhiei Române privind Școlile de cântăreți bisericești.

În referat se arată că Școlile de cântăreți bisericești, sunt școli de nivel profesional care pregătesc tineri specialiști în cântarea bisericească ortodoxă, aceste școli fiind subordonate din punct de vedere administrativ Ministerului Educației Naționale, iar din punct de vedere canonic, Bisericii Ortodoxe Române.

Prin adresa nr. 27.308/2000, Ministerul Educației Naționale, aduce la cunoștința Patriarhiei Române, că există unele sesizări în sensul că absolvenții Școlilor de cântăreți bisericești nu sunt încadrați în unități bisericești și ca atare, roagă forurile competente să analizeze temeinic oportunitatea funcționării și finanțării acestora.

În cadrul discuțiilor care au avut loc s-a subliniat că: se impune exigență în organizarea acestor școli sub aspect financiar deoarece, ele sunt finanțate de factorii interesați care trebuie să facă o estimare a necesarului de cadre și a surselor de finanțare; la unele școli de cântăreți avem clase sub numărul legal, ceea ce presupune fie desființarea lor, fie susținerea integrală pe cont propriu, fie transferul la o altă școală cu posibilități de a-i înscrie și școlariza; este necesar să se analizeze și să se reglementeze problema încadrării absolvenților la unitățile parohiale; se impune ca recomandările pentru școlile de cântăreți să se dea numai pentru parohiile care se obligă să-i încadreze, sau dacă Chiriarhul consideră că are posibilități de încadrare.

În urma dezbaterilor în plen și la propunerea Comisiei învățământului pentru pregătirea personalului bisericesc, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă ca școlarizarea cântăreților bisericești să se facă în funcție de cerințele obiective de la parohii, iar la absolvirea Școlii să se găsească modalități concrete de încadrare a lor;*

– *Se va solicita Secretariatului de Stat pentru Culte alocarea de sume pentru salarizarea cântăreților ca membri din clerul ajutător.*

În ziua de 25 februarie 2000, la ora 9,00 lucrările Sfântului Sinod se reiau în plen, sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, care invită pe I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei, raportorul **Comisiei relațiilor externe bisericești**, să prezinte referatele acesteia după cum urmează:

↓ *Temei nr. 148/2000 – Participarea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române, în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, la manifestările jubiliare din Țara Sfântă, prilejuate de împlinirea a 2000 de ani de la Nașterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos (3–12 ianuarie 2000).*

La inițiativa Prea Fericitului Părinte Diodor I, Patriarhul Ierusalimului, între 4–8 ianuarie 2000, s-au întrunit la Ierusalim Întâistătători ai Bisericilor Ortodoxe și șefi de state din țări cu populație majoritar ortodoxă pentru a se închina la peștera din Betleem și pentru a serba împreună aniversarea a 2000 de ani de la Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos, Mântuitorul lumii.

Delegația Bisericii Ortodoxe Române a fost condusă de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și a fost alcătuită din Î.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, Î.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului și P. S. Episcop-vicar patriarhal Teofan Sinaitul, însoțiți de Pr. Dr. Ioan Chivu-interpret, Arhim. Rafael Ghiță și Arhid. Vasile Ioana. În același timp cu delegația oficială, la sărbătorile Betleemului, au mai participat ca pelerini români, un grup mare de ierarhi (Î.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei, P.P.S.S. Episcopi Epifanie al Buzăului, Casian al Dunării de Jos, Timotei al Aradului și Laurențiu al Caransebeșului), protopopi, preoți, profesori și credincioși mireni.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei relațiilor externe bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Se ia act de participarea Delegației Bisericii Ortodoxe Române, în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, la manifestările jubiliare din Țara Sfântă, prilejuate de împlinirea a 2000 de ani de la Nașterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos (3–12 ianuarie 2000).*

↓ *Temei nr. 150/2000 – Trecerea la cele veșnice, la 30 decembrie 1999, a Prea Fericitului Dorotei, Arhiepiscop de Praga și Mitropolit al Ținuturilor Cehiei și al Slovaciei.*

Printr-o scrisoare adresată Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist de către P.S. Episcop Christof de Olomouc și Brno, Biserica Ortodoxă Română a fost înștiințată de trecerea la Domnul, în ziua de 30 decembrie 1999, a Prea Fericitului Dorotei, Arhiepiscop de Praga și Mitropolit al Ținuturilor Cehiei și al Slovaciei care din 1964 a păstorit această Biserică.

La slujba de înmormântare au participat ierarhii ortodocși din Cehia și Slovacia, ierarhi, preoți și credincioși din alte Biserici Ortodoxe, precum și reprezen-

tanți ai Bisericii Catolice din Cehia, ai altor culte religioase locale, ca și membri ai corpului diplomatic și ai autorităților de stat cehe.

Din partea Bisericii Ortodoxe Române, a participat ca delegat al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, P.S. Episcop Ioan al Covasnei și Harghitei, care a transmis ierarhilor, clerului și credincioșilor Bisericii teritoriilor Cehiei și a Slovaciei un Mesaj din partea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, în care se rememora, între altele, figura luminoasă a Prea Fericitului Dorotei, pe care l-a simțit totdeauna ca un prieten deosebit, alături cu inima și cu sufletul, care a vizitat Biserica și țara noastră de mai multe ori.

Luând cuvântul, Î.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei a prezentat câteva aspecte din viața acestei Biserici pe care le-a remarcat cu ocazia vizitei făcută de curând, când a participat la ședința Comitetului comun al Comisiei Conferințelor Episcopale Catolice Europene (C.C.E.E.) și Conferinței Bisericilor Europene (C.B.E.), desfășurată la Praga, menționând faptul că, într-o zonă din teritoriul actual al Slovaciei – numită Blasco – chiar din secolul al XVII-lea, a existat o populație românească, ulterior catolicizată și asimilată.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei relațiilor externe bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

- *Ia act de trecerea la cele veșnice, la 30 decembrie 1999, a Prea Fericitului Dorotei, Arhiepiscop de Praga și Mitropolit al Ținuturilor Cehiei și al Slovaciei;*
- *Să se publice în revistele centrale și eparhiale un medalion asupra personalității adormitului întru Domnul, Prea Fericitul Dorotei de Praga;*
- *Să se continue acțiunile de sprijinire de către Biserica Ortodoxă Română a misiunii Bisericii Ortodoxe din Cehia și Slovacia, conform cererii acesteia, prin trimiterea de clerici, monahi și monahii;*
- *Dat fiind că pe teritoriul Cehiei și Slovaciei se stabilesc definitiv sau temporar tot mai mulți români ortodocși, se deleagă Î. P. S. Mitropolit Serafim al Mitropoliei ortodoxe române pentru Germania și Europa centrală pentru a se îngriji de asigurarea asistenței religioase pentru românii ortodocși din Cehia și Slovacia, în colaborare cu Biserica Ortodoxă din aceste țări.*

Temei nr. 951/2000 – Itinerariul pastoral-misionar pe anul 1999 al Î.P. Mitropolit Serafim al Mitropoliei ortodoxe române pentru Germania și Europa centrală.

Î.P.S. Mitropolit Serafim al Mitropoliei ortodoxe române pentru Germania și Europa centrală a desfășurat, în cursul anului 1999, o activitate susținută din punct de vedere pastoral-misionar, administrativ și ecumenic, vizitând marea majoritate a parohiilor Mitropoliei, slujind Sf. Liturghie, întâlnindu-se cu preoții și vizitând pe credincioși.

Între acțiunile importante, în itinerar sunt amintite: Pelerinajul anual la Soultzmat, în duminica după Înălțarea Domnului; Participarea la constituirea "Asociației tinerilor români" din München, la a doua întâlnire a doctoranzilor în Teologie din Germania și Franța, organizată la Strasbourg, când a fost adoptat statutul "Conferinței tinerilor teologi români" și la festivalul "Tineretului ortodox" din Germania.

Sub aspect administrativ, itinerariul amintește că, în cursul anului 1999, Mitropolia a cumpărat, la Nürnberg, o biserică cu proprietăți aferente (două mari clădiri, curte interioară și o grădiniță), costul acesteia de 710.000 DM care a fost achitat, fiind suportat prin generozitatea credincioșilor Mitropoliei, cât și prin ajutorul primit de la Patriarhia Română, Biserica Evanghelică și Biserica Catolică din Germania. După restaurările ce se vor face în cursul anului 2000, la Nürnberg urmează să fie transferat sediul Centrului mitropolitan, care se dorește a avea statut de mănăstire, cu slujbe regulate, cu atelier de pictură de icoane, organizare de conferințe, expoziții etc.

Activitățile ecumenice ale Mitropoliei s-au concretizat prin participarea Î.P.S. Mitropolit Serafim la diferite manifestări ecumenice internaționale, conferințe, simpozioane și întruniri atât în Germania cât și în România.

După precizările aduse în plen de Î. P. S. Mitropolit Serafim și ca urmare a discuțiilor purtate, la propunerea Comisiei relațiilor externe bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

– *În act de activitatea pastoral-misionară pe anul 1999 a Î. P. S. Mitropolit Serafim al Germaniei și Europei centrale;*

– *Constatându-se unele probleme cu care se confruntă structurile ortodoxe române din străinătate, se vor depune eforturi pentru realizarea unității tuturor preoților și comunităților ortodoxe românești în jurul eparhiilor ortodoxe române din străinătate;*

– *Dat fiind numărul din ce în ce mai mare de români care emigrează în țări din centrul și vestul Europei, să se studieze modalitățile concrete de înființare a unor structuri bisericești, inclusiv eparhii, pentru a se asigura asistența religioasă adecvată acestor români care se stabilesc definitiv sau temporar în străinătate. În acest sens, delegații Bisericii Ortodoxe Române în cadrul întâlnirilor panortodoxe unde sunt abordate subiecte legate de diaspora ortodoxă vor susține necesitatea înființării de noi eparhii în diasporă.*

✓ *Temei nr. 988/2000 – Itinerariul pastoral-misionar pe anul 1999 al Î.P.S. Arhiepiscop Iosif al Arhiepiscopiei ortodoxe române pentru Europa occidentală și meridională.*

Itinerariul pastoral al Î.P.S. Arhiepiscop Iosif evidențiază: vizite și acțiuni pastorale în cuprinsul parohiilor ortodoxe române din jurisdicție, în cursul cărora au fost făcute demersuri pentru înființarea de noi parohii (Elveția, Africa de Sud), au fost sfințite biserici (Roma, Paris), au fost organizate pelerinaje cu caracter pastoral în România; participări la întâlniri cu caracter interortodox în Franța și SUA; participarea la acțiuni cu caracter ecumenic în Franța, Italia și în România.

În cadrul prezentării făcute în plen, Î.P.S. Arhiepiscop Iosif a abordat problema salarizării preoților din diasporă care a generat unele discuții în rândul acestora, apreciindu-se că este necesară amendarea actului normativ existent prin care să se amelioreze situația existentă.

Cu acest prilej, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a adus la cunoștința plenului faptul că la Patriarhie s-au primit memorii din partea unor preoți din străinătate, care nu mai beneficiază de sprijin la salarizare din partea Statului, propunându-se analizarea acestor memorii.

În cadrul discuțiilor care au avut loc s-a apreciat că: este necesar ca Sfântul Sinod să ceară Statului rezolvarea situației salarizării preoților ortodocși români din străinătate, să se intervină ca sumele să fie virate Patriarhiei Române care, împreună cu Centrele eparhiale din străinătate, să le distribuie preoților,

Ca urmare a acestor discuții, a opiniilor exprimate și la propunerea Comisiei relațiilor externe bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de activitatea pastoral-misionară pe anul 1999 a Î.P.S. Arhiepiscop Iosif al Arhiepiscopiei ortodoxe române pentru Europa occidentală și meridională;*

– *Se va interveni la Autoritățile de Stat în drept pentru modificarea art. 5 din Legea nr. 142/1999, în sensul că echivalentul în valută a celor 52 de posturi să fie virat Administrației Patriarhale, care va distribui suma în colaborare cu Centrele eparhiale din străinătate;*

– *Să se comunice preoților din străinătate care au înaintat memorii Sfântului Sinod cuprinzând unele obiecții legate de salarizare, alineatul precedent din prezenta hotărâre sinodală.*

Temei nr. 1014/2000 – Itinerarul pastoral-misionar pe anul 1999 al P.S. Episcop Sofronie al Episcopiei ortodoxe române din Ungaria. ✓

În itinerar se arată că activitatea pastoral-misionară a P. S. Episcop Sofronie a debutat încă din momentul hirotoniei și instalării canonice de către Prea Fericitul Patriarh Teoctist, la 21 ianuarie 1999, ca întâiul episcop al românilor ortodocși din Ungaria. Un prim pas spre normalizarea situației canonice a Episcopiei ortodoxe române din Ungaria, a clerului și a credincioșilor aflați în jurisdicția sa, l-a constituit hotărârea Sfântului Sinod din iunie 1999 privind afilierea acestei eparhii, sub raportul orânduirii canonice și administrative, la Mitropolia Banatului, urmând ca P.S. Episcop Sofronie să facă parte, ca membru, din Sinodul mitropolitan al Mitropoliei Banatului.

Strângerea legăturilor Centrului eparhial și a P. S. Episcop Chiriarch cu clericii și credincioșii și cu unitățile bisericești din eparhie, s-a realizat prin vizite pastorale și misionare, oficii de servicii religioase, acordarea de binecuvântări pentru diferite lucrări, vizitarea familiilor, participarea la diferite acțiuni cu caracter cultural românesc, precum și la acțiuni cu caracter ecumenic pe plan local sau interortodox.

În urma discuțiilor care au avut loc și la propunerea Comisiei relațiilor externe bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de activitatea misionar-pastorală desfășurată în anul 1999 de P.S. Episcop Sofronie al Episcopiei ortodoxe române din Ungaria.*

Temei nr. 989/2000 – Itinerarul pastoral-misionar pe anul 1999 al P.S. Episcop Laurențiu al Caransebeșului, Episcop Locum Tenens al Episcopiei ortodoxe române din Jugoslavia. ✓

Și în anul 1999 P. S. Episcop Laurențiu s-a străduit să poarte de grijă creștinilor ortodocși români din Banatul iugoslav efectuând vizite pastorale în cuprinsul Episcopiei ortodoxe române din Vârșeț, cu care prilej a oficiat servicii religioase, a sprijinit moral și material pe credincioșii afectați de războiul din Jugoslavia, a participat la acțiuni cu caracter cultural ale românilor, la simpozionul

"Banatul Iugoslav – trecut istoric și cultural", împreună cu P. S. Episcop Calinic al Argeșului și de Pr. Prof. Mircea Păcurariu de la Facultatea de teologie din Sibiu, la care au fost prezentate referate de specialitate.

Luând cuvântul, P.S. Episcop Laurențiu prezintă plenului Sfântului Sinod dificultățile pe care le-a întâmpinat, mai ales din partea P. C. Vicar Moise Ianeș, dar că nădăjduiește ca proiectul noului Statut al Episcopiei să fie analizat și adoptat în Adunarea generală a preoților, convocată pentru 25–26 martie 2000, la Vârșeț, lucru care va aduce vizibile îmbunătățiri în situația și activitatea acestei eparhii.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei relațiilor externe bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de activitatea pastoral-misionară desfășurată în anul 1999 de P.S. Episcop Laurențiu, în calitate de Episcop Locum Tenens al Episcopiei ortodoxe române din Jugoslavia;*

– *Adresează îndemnul către P.S. Episcop Laurențiu de a întreprinde măsurile ce se cuvin pentru ducerea la îndeplinire a hotărârilor Sfântului Sinod privind înființarea Episcopiei ortodoxe române de la Vârșeț.*

✓ *Temei nr. 144/2000 – Vizita Eminenței Sale, Josef Homeyer de Hildesheim, președintele Comisiei Episcopale Catolice din Uniunea Europeană (București, 28–30 ianuarie 2000).*

La invitația Prea-Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, în perioada 28–30 ianuarie 2000, episcopul Josef Homeyer de Hildesheim, a vizitat Bucureștiul, în calitate de președinte al Comisiei Conferințelor Episcopale Catolice din Uniunea Europeană, fiind însoțit de Mons. Dr. Nikolaus Wyrwoll, director adjunct la Institutul pentru Bisericele răsăritene din Regensburg, Pr. Dr. Noel Treanor, secretar al Comisiei Conferințelor Episcopale Catolice din Uniunea Europeană și de Dl. Dr. Mathias Woiwode, secretar pe probleme de relații externe al Episcopiei de Hildesheim.

În seara zilei de 28 ianuarie, la Reședința patriarhală a avut loc o întâlnire între delegația germană și Prea-Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, la care au luat parte Î.Î.P.P.S.S. Mitropoliți Serafim al Germaniei și Europei centrale și Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei, precum și P.P.S.S. Episcopi-vicari patriarhali Teofan Sinaitul și Vincențiu Ploieșteanul, fiind luate în discuție, între altele:

– *situația societății românești pre- și post-revoluționare;*

– *rolul Bisericii Ortodoxe Române în păstrarea conștiinței creștine, ca și suferințele prin care a trebuit să treacă Biserica în timpul dictaturii comunist-ateiste;*

– *mâhnirea pentru faptul că reîntâlnirea dintre popoarele din vestul și estul Europei poartă denumirea de "extindere spre Răsărit", exprimându-se opinia că schimbarea nu trebuie să survină doar din Răsărit, ci și din Apus, extinderea Uniunii Europene trebuind să se numească, de fapt, "Europenizarea Uniunii Europene";*

– *stingerea tensiunilor dintre Biserica Latină și cea Greacă care vin din trecut, precum și regretul pentru suferințele pricinuite Bisericii Răsăritene de către cea Apuseană;*

– procesul de integrare în Uniunea Europeană a țărilor din răsăritul Europei, faptul că liantul dintre Est și Vest nu poate fi decât credința în Dumnezeu și că acesta trebuie să devină sufletul noii Europe, lucru dovedit și de experiența ultimelor decenii;

– nevoia ca Bisericile să acționeze în comun, acesta fiind și unul din motivele importante ale acestei vizite, care urmează unor vizite similare întreprinse în Rusia, Serbia, Ucraina, Belarus și Grecia;

– părerea de rău că Europa de Vest nu înseamnă doar cultură și civilizație, ci, din păcate, și decadență (de exemplu legi adoptate de țări vest-europene cu privire la liberalizarea homosexualității; poziția adoptată de Biserica Ortodoxă Română a fost de totală respingere, fapt ce i-a determinat pe unii intelectuali români să critice Biserica, acuzând-o de atitudine ostilă față de Europa) și tristețea cu privire la atitudinea destul de blândă a unor Biserici față de legalizarea unor astfel de păcate;

– situația Bisericii Ortodoxe sub dictatura comunistă, când a fost deposedată de bunuri, dintre care unele nici astăzi nu au fost redobândite (această situație a fost adusă la cunoștință cardinalului Döpfner și lumii occidentale, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist încă din anii '70); în ciuda acestor suferințe, Biserica a reușit să-și continue misiunea prin hirotonirea de preoți și de ierarhi tineri.

Sâmbătă, 29 ianuarie 2000, la Palatul Patriarhiei a avut loc o nouă întâlnire de lucru între delegația Bisericii Ortodoxe Române și cea a delegației Comisiei Conferințelor Episcopilor din Uniunea Europeană, la care pe lângă participanții din prima zi s-au adăugat consilieri patriarhali și inspectori de specialitate de la Centrul patriarhal, în discuții fiind abordate și următoarele idei:

– accentuarea disponibilității Bisericii de a susține Statul Român pentru integrarea în forurile europene;

– dialogurile pe care Biserica Ortodoxă Română le are cu celelalte Biserici și, în special, participarea ei la Consiliul Ecumenic al Bisericilor și Conferința Bisericilor Europene (C.B.E. – K.E.K.), precum și hotărârea Sfântului Sinod din 1998 de a avea și o reprezentanță a Bisericii noastre pe lângă Uniunea Europeană;

– dezamăgirile pe care le au atât Biserica Ortodoxă Română, cât și Statul Român, datorate atitudinii unor politologi și chiar exponenți oficiali din state occidentale față de România și față de Ortodoxie în general;

– speranța că ultimele afirmații ale ministrului austriac nu sunt împărtășite de forurile europene și că acestea nici nu trebuie luate în serios;

– dorința delegației de a avea o cât mai rapidă și nemijlocită prezență a Ortodoxiei la Bruxelles și a Bisericii Ortodoxe Române în special, subliniindu-se că, în prezent, Biserica noastră, ca membră a C.B.E., este reprezentată indirect la Bruxelles;

– colaborarea cu Biserica ortodoxă trebuie să ducă la o mai mare eficiență, deoarece Biserica Romano-Catolică, deși are foarte bune relații cu Biserica Evanghelică Lutherană, este totuși mult mai apropiată doctrinar de cea ortodoxă, cu care împărtășește mai multe păreri comune;

– transmiterea la zi a unor informații asupra activității Comisiei Conferințelor Episcopilor Catolici din Uniunea Europeană;

– propunerea părții catolice privind organizarea unei cooperări între 50 de tineri germani și 50 de tineri români, cu scopul de a contribui împreună la activități cu caracter social-caritativ și la reconstrucția efectivă a unor locașuri de cult și așezăminte bisericești.

Cele două întruniri au fost urmate de o conferință de presă, după care, în după-amiaza aceleiași zile, a avut loc la Palatul Patriarhiei, o întâlnire a oaspeților cu profesori de la Facultatea de teologie ortodoxă și Seminarul teologic din București, consilieri patriarhali și personal de specialitate de la Administrația Patriarhală, în cadrul căreia, Pr. Prof. Dumitru Popescu a ținut un cuvânt în care a evidențiat rolul culturii (și implicit al Bisericilor) în procesul de integrare europeană și importanța păstrării elementului național în context european.

În aceeași seară, delegația de la Bruxelles a participat la oficierea unei vecernii la biserica "Podeanu" din București.

În ultima zi a vizitei, 30 ianuarie 2000, oaspeții de la Uniunea Europeană au participat la Sfânta Liturghie, săvârșită de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist în paraclisul Facultății de teologie ortodoxă din București, cu prilejul sărbătorii "Sfinților Trei Ierarhi". În cadrul programului sărbătoresc, episcopul Homeyer a adresat celor prezenți un cuvânt având ca motto și esență îndemnul "*Să nu avem chipuri posomorâte!*", după care, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a rostit un cuvânt despre mesajul Bisericii Ortodoxe Române cu privire la problema integrării europene și dorința de a conlucra cu Comisia Conferințelor Episcopilor Catolici din Uniunea Europeană în vederea obținerii unei reprezentanțe ortodoxe românești la Uniunea Europeană.

Delegația Comisiei Conferințelor Episcopilor Catolici din Uniunea Europeană a părăsit România în după-amiaza zilei de duminică 30 ianuarie 2000, iar la scurt timp, episcopul Josef Homeyer, a adresat Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist o scrisoare de felicitare cu ocazia împlinirii vârstei de 85 de ani.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei relațiilor externe bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de vizita la București a Eminenței Sale Episcopului Josef Homeyer de Hildesheim, președintele Comisiei Conferințelor Episcopale Catolice din Uniunea Europeană.*

✓ *Temei nr. 937/2000 – Referatul sectorului Relații externe bisericești cu privire la necesitatea reprezentării permanente a Bisericii Ortodoxe Române pe lângă instituțiile europene.*

Integrarea României în cadrul Uniunii Europene este un subiect tot mai larg dezbătut în sânul societății românești actuale și se nădăjduiește ca după decizia Consiliului Europei de la Helsinki, din decembrie 1999, privind începerea negocierilor de aderare a unui număr de șase state din estul Europei, printre care și România, procesul efectiv de aderare să se desfășoare cât mai repede cu putință.

Dezbaterea aspectelor legate de integrarea României în Uniunea Europeană a fost urmărită cu atenție de către Biserica Ortodoxă Română, unii reprezentanți ai Bisericii noastre făcând de multe ori declarații publice pe această temă, semnificativ fiind faptul că ierarhi, profesori de Teologie sau laici implicați în misiunea Bisericii au participat la numeroase întruniri interne și internaționale cu caracter politic sau bisericesc pe tema integrării europene.

În mai multe rânduri, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a analizat diferite aspecte ale procesului integrării europene, cu referire directă la legătura Bisericilor europene cu instanțele politice și economice ale Uniunii Europene, amintindu-se ședința Sfântului Sinod din data de 1 octombrie 1997 în care s-a analizat problematica legată de funcționarea Biroului Patriarhiei Ecumenice pe lângă Uniunea Europeană când, s-a hotărât: *"Să se propună Patriarhiei Ecumenice ca în activitatea acestui Birou să fie cooptate Bisericile Ortodoxe din Europa sub forma unei Comisii Ortodoxe Europene constituită din câte un reprezentant al fiecărei Biserici Ortodoxe din Europa. Această Comisie s-ar putea întruni periodic pentru a analiza problematica legăturii cu structurile europene, urmând ca un comitet permanent, format prin rotație, din reprezentanți ai Bisericilor Ortodoxe din Europa, să aibă responsabilitatea de execuție a problemelor curente; să se propună că la acest Birou să fie afiliată și Biserica Ortodoxă din Armenia, ca un pas concret al apropierii dintre Biserica Ortodoxă și Bisericile Ortodoxe Orientale"*.

Pe lângă reprezentanța Patriarhiei Ecumenice la Bruxelles (condusă la nivel de episcop), Bisericile Ortodoxe din Grecia și din Rusia, au decis recent trimiterea câte unui delegat permanent pe lângă Uniunea Europeană, menționându-se faptul că Biserica Ortodoxă Română, ca membră a Conferinței Bisericilor Europene, a urmărit până acum, prin intermediul acestui organism ecumenic, evoluțiile procesului de integrare europeană.

Se amintește că Biserica Romano-Catolică și diferite Biserici Protestante din Europa sunt deja reprezentate în fața instanțelor europene de un număr considerabil de ani.

Ideea unei reprezentări directe și permanente a Bisericii Ortodoxe Române pe lângă instanțele europene este din ce în ce mai des subliniată ca o participare a Bisericii noastre la contribuția pe care Bisericile creștine din Europa sunt chemate să o aducă în procesul unificării europene, relevându-se că o autentică Europă Unită nu se poate realiza fără aportul esențial al spiritualității creștine, care constituie, de fapt, adevărata identitate europeană.

În cadrul discuțiilor care au urmat și la care au participat numeroși ierarhi s-a subliniat importanța prezenței Bisericii noastre cu o structură distinctă pe lângă Uniunea Europeană, fiind necesar a se crea condițiile materiale și de reprezentare competentă.

Ca urmare, la propunerea Comisiei relațiilor externe bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă în principiu, înființarea unei reprezentanțe a Bisericii Ortodoxe Române pe lângă structurile europene, urmând ca, în funcție de posibilități, să fie acreditat un reprezentant direct și permanent al Bisericii*

Ortodoxe Române pe lângă Uniunea Europeană și Consiliul Europei (Strasbourg), în vederea informării Bisericii noastre în legătură cu hotărârile forurilor în cauză și respectiv a susținerii punctelor de vedere ale Bisericii Ortodoxe Române în cadrul acțiunilor acestor foruri;

– Acest delegat va colabora foarte strâns cu reprezentanții celorlalte Biserici Ortodoxe și cu cei ai altor Biserici Creștine pe lângă instituțiile europene;

– În colaborare cu reprezentanții celorlalte Biserici Ortodoxe prezenți la Bruxelles, delegatul Bisericii Ortodoxe Române va propune o modalitate concretă de colaborare având la bază hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii noastre nr. 5809 din 1 octombrie 1997.

√ *Temei nr. 149/2000 – Referat privind desfășurarea Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creștinilor în țară și peste hotare (18–25 ianuarie 2000).*

Săptămâna de rugăciune pentru unitatea creștină a devenit în România o tradiție care a contribuit la o mai bună apropiere între Bisericile creștine și, chiar dacă, la noi, este percepută ca fiind un lucru nou, ea este salutăată, de altfel, de toate Bisericile din România, membre ale Consiliului Ecumenic al Bisericilor.

Anul acesta, tema Săptămânii de rugăciune a fost îndemnul și rugăciunea Sf. Apostol Pavel "Binecuvântat fie Dumnezeu ... Cel ce întru Hristos ne-a binecuvântat pe noi ..." (Efes. I, 3–14).

Înainte de începerea Săptămânii de rugăciune, pentru prima dată, la propunerea Bisericii Ortodoxe Române, a fost organizată o întâlnire a reprezentanților tinerilor creștini, aparținând Bisericilor participante. Scopul acestei întâlniri a fost conturarea unei relații mai strânse între Biserici, prin tineri, care să aibă drept finalitate constituirea, cu binecuvântarea Bisericilor, a unei asociații ecumenice creștine reprezentative la nivel național și cu posibilitatea aderării la organisme ecumenice internaționale.

Prima zi de rugăciune s-a desfășurat la catedrala patriarhală, în cadrul vecerniei ortodoxe unde, la invitația Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, au participat înalți ierarhi ai Bisericilor Creștine din București, precum și ambasadori sau personalități acreditate la București ale unor state creștine.

Programul Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creștinilor a fost găzduit apoi în fiecare zi de câte o Biserică creștină, iar în ziua de duminică, 23 ianuarie, în fiecare biserică au fost înălțate rugăciuni pentru unitatea creștinilor, în cadrul slujbelor duminicale.

Luni, 24 ianuarie, slujba ecumenică a fost precedată de o întâlnire a reprezentanților cadrelor didactice de la Facultățile de teologie ortodoxă și romano-catholică din București cu reprezentanți ai celorlalte culte din București, găzduită de Arhiepiscopia armeană din București.

În cadrul manifestărilor pe plan extern prilejuite de Săptămâna de rugăciune pentru unitate creștină 2000, sunt amintite participarea P. S. Episcop-vicar patriarhal Vincențiu Ploieșteanul la ceremoniile de la Roma-Vatican și a Cuv. Ierom. Dimitrie Irimia, aflat la studii în Franța, la ceremoniile organizate la Alger, de

Biserica romano-catolică și protestantă din Algeria, cu concursul și găzduirea Ambasadei României din această țară.

Ca urmare a examinării referatului în cauză și la propunerea Comisiei relațiilor externe bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de desfășurarea Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creștinilor din luna ianuarie a anului 2000 în țară și peste hotare.*

Temei nr. 940/2000 – Participarea Î.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei la lucrările Comitetului Comun al Comisiei Episcopale (Catolice) Europene (C.C.E.E.) și Conferinței Bisericilor Europene (C.B.E.) (Praga, 3–6 februarie, 2000).

La această întrunire, Biserica Ortodoxă a fost reprezentată de Î.Î.P.P.S.S. Mitropoliți Ieremia al Franței (Președintele C.B.E.) și Daniel al Moldovei și Bucovinei, fiind reprezentate Biserica Protestantă, Biserica Anglicană, Biserica Veche-Catolică din Europa, precum și P. S. Episcop greco-catolic Virgiliu Bercea, de Oradea, din partea Bisericilor catolice de rit bizantin din Europa, au fost dezbătute mai multe probleme, între care sunt amintite:

– *informare despre activitățile desfășurate de cele două organisme în anul 1999;*

– *dezbateră temei "Unitatea vizibilă a Bisericilor și semnificația ei pentru unitatea Europei", cu evidențierea necesității cooperării între Bisericile Europei, mai ales în domeniul misiunii social-filantropice și în acțiunile de reconciliere între diferite grupuri etnice din Europa;*

– *studierea reacțiilor existente până acum din partea Bisericilor din Europa cu privire la proiectul Chartei Ecumenice;*

– *punerea în discuție a problemei islamului în Europa, cu precădere asupra conflictelor din Kosovo și Cecenia;*

– *analizarea problemei organizării unei semnificative adunări a Bisericilor Europei în anul 2001, după Sfintele Paști, în Grecia, pentru a se afirma dorința comună a Bisericilor Europei de a-L mărturisi pe Hristos și de a lucra împreună.*

Concluziile ce s-au desprins din desfășurarea lucrărilor Comitetului comun C.C.E.E. – C.B.E., au pus în evidență creșterea responsabilității comune a Bisericilor față de viața Europei, în general și față de misiunea creștină comună în special, apreciindu-se că, pentru a putea face față noilor exigențe și crizelor cu care se confruntă Europa, Biserica Ortodoxă trebuie să intensifice unitatea și solidaritatea sa internă pentru a putea apoi să-și aducă contribuția în cooperarea cu celelalte Biserici ale Europei.

La propunerea Comisiei relațiilor externe bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de participarea Î.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei la ședința Comitetului comun al Comisiei Episcopale (Catolice) Europene (C.C.E.E.) și Conferinței Bisericilor Europene (C.B.E.).*

Temei nr. 141/2000 – Participarea P. S. Episcop-vicar patriarhal Vincențiu Ploieșteanul la Săptămâna de rugăciune pentru unitatea creștinilor și la ceremo-

nia deschiderii Porții Sfinte a Bazilicii "San Paolo fuori le mura" (Roma, 18–24 ianuarie 2000).

Cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, P. S. Episcop-vicar patriarhal Vincențiu Ploieșteanul, a participat la Săptămâna de rugăciune pentru unitatea creștinilor și la ceremonia de deschidere a "Porții Sfinte" de la Bazilica Sf. Paul din afara zidurilor cetății, organizate la Roma (18–24 ianuarie 2000).

Biserica Ortodoxă a fost reprezentată prin delegați din partea: Patriarhiei Ecumenice, Patriarhiei Alexandriei, Patriarhiei Ierusalimului, Patriarhiei Moscovei, Patriarhiei Serbiei, Patriarhiei Române, Bisericii Finlandei, Bisericii Albaniei, Bisericii Poloniei.

Au participat reprezentanți ai Bisericii Armene de la Ecimiadzin și din Cilicia, ai Bisericii Copte din Alexandria, ai Bisericii Etiopiene, ai Bisericii Anglicane, precum și reprezentanți ai metodiștilor și pentecostalilor din SUA.

În ziua de 17 ianuarie, P. S. Episcop-vicar patriarhal Vincențiu Ploieșteanul a participat la o întâlnire a invitaților prezenți cu Episcopul Walter Kasper, secretarul Consiliului pentru unitatea creștinilor.

În ziua de 18 ianuarie, a avut loc o procesiune din Vatican spre Bazilica Sf. Paul, unde a avut loc apoi o rugăciune ecumenică în timpul căreia, nici unul dintre delegații ortodocși nu a purtat veșminte liturgice, cu excepția reprezentantului Patriarhiei Ecumenice, care a avut mantie și cârjă.

La venirea Papei Ioan Paul II, fiecare invitat a fost prezentat Sanctității Sale, care a purtat cu fiecare un foarte scurt dialog.

A urmat, în fața bazilicii, ceremonia de deschidere a porții sfinte, o ușă laterală a Catedralei, adusă din Constantinopol în sec. XIII, ceremonie prezidată de Papa Ioan Paul al II-lea, împreună cu Mitropolitul Anastasie, delegatul Patriarhiei Ecumenice și cu Arhiepiscopul George Leonard Carey de Canterbury, au deschis Poarta Sfântă. A urmat intrarea în Bazilică, unde erau prezenți membrii corpului diplomatic acreditați la Vatican și circa 10.000 de credincioși. A urmat o rugăciune ecumenică și cuvântul Papei la acest eveniment, întreaga acțiune încheindu-se cu un dejun oferit în onoarea invitaților, în trapeza mănăstirii, recent restaurată.

În seara aceleiași zile, Secretariatul pentru unitatea creștină a oferit o cină în onoarea delegaților, prezidată de Cardinalul Roger Etchegaray.

În zilele următoare, alături de ceilalți reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe, ghidați de un reprezentant al Secretariatului pentru unitatea creștinilor, au vizitat diferite biserici și instituții bisericești din Roma, participând, în seara zilei de 20 ianuarie și în dimineața zilei de 21 ianuarie, la slujbele prăznuirii hramului Colegiului "Capranicum", unde sunt și doi studenți români.

Duminică, 23 ianuarie, P. S. Episcop-vicar patriarhal Vincențiu Ploieșteanul a participat la Sfânta Liturghie săvârșită de Cuv. Ierom. Iuvenalie (Ionașcu), în biserica pusă la dispoziția comunității românești din Roma și împrejurimi, rostind predica zilei și transmitând binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

La propunerea Comisiei relațiilor externe bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de participarea P. S. Episcop-vicar patriarhal Vincențiu Ploieșteanul la Săptămâna de rugăciune pentru unitatea creștinilor și la ceremonia de deschidere a "Porții Sfinte" a Bazilicii "San Paolo fuori le mura".*

În continuare, la invitarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, *Prea Sfințitul Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului, raportorul Comisiei canonică-juridică și pentru disciplină prezintă:*

Temei nr. 381/2000 – Procesul-verbal al Colegiului electoral bisericesc din 24 februarie 2000 în legătură cu alegerea de episcop al Episcopiei Sloboziei și Călărașilor.

Din procesul-verbal rezultă că pe temeiul prevederilor art. 130 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și a convocării Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist nr. 381/2000, în ziua de 24 februarie 2000 s-a întrunit, la palatul Patriarhiei din București, Colegiul electoral bisericesc pentru alegerea titularului în scaunul de episcop al Episcopiei Sloboziei și Călărașilor, rămas vacant prin alegerea Î.P.S. Nifon ca Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgoviștei.

Lucrările Colegiului electoral bisericesc au fost prezidate de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, în calitate de Mitropolit al Munteniei și Dobrogei și au fost precedate, în dimineața aceleiași zile, de săvârșirea în catedrala patriarhală a Sfintei Liturghii și a Te-Deum-ului.

Procesul-verbal consemnează că în urma votării și după despuierea scrutinului, s-a constatat că din numărul total de 123 membri alegători prezenți, voturile au fost exprimate după cum urmează: P.S. Episcop-vicar Damaschin Severineanul – 110 voturi, P.S. Arhiepiscop-vicar Irineu Slătineanul – 8 voturi, Î.P.S. Arhiepiscop Nifon – 1 vot, Arhim. Macarie Ciolan – 2 voturi, Arhim. Clement Popescu – 1 vot și Protos. Sebastian Pașcanu – 1 vot.

În urma rezultatului votării, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, Președintele Colegiului electoral bisericesc, proclamă ales ca episcop al Sloboziei și Călărașilor pe P. S. Episcop-vicar Damaschin Severineanul.

Procedând la examinarea canonică a alegerii, prevăzută de art. 131 din Statut, Comisia canonică-juridică și pentru disciplină informează plenul Sfântului Sinod că alegerea de episcop al Episcopiei Sloboziei și Călărașilor s-a săvârșit cu respectarea prevederilor statutare bisericesti.

Având în vedere prevederile art. 131, al. 1 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și, la propunerea Comisiei canonică-juridică și pentru disciplină, Sfântul Sinod hotărăște în unanimitate:

– *Ia act că alegerea Prea Sfințitului Episcop-vicar Damaschin Severineanul al Arhiepiscopiei Craiovei ca episcop al Episcopiei Sloboziei și Călărașilor s-a făcut cu respectarea dispozițiilor art. 130 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române;*

– *Validează și aprobă alegerea făcută de Colegiul electoral bisericesc în ziua de 24 februarie 2000, în persoana P.S. Episcop-vicar Damaschin Severineanul al Arhiepiscopiei Craiovei, ca episcop al Episcopiei Sloboziei*

și Călărașilor, urmând a se face convenitele demersuri către autoritățile de stat competente.

După validarea de către Sfântul Sinod a alegerii P. S. Episcop-vicar Damaschin ca episcop al Episcopiei Sloboziei și Călărașilor, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist îi adresează calde felicitări pentru demnitatea ierarhică în care a fost ales prin votul Colegiului electoral bisericesc și al Sfântului Sinod și, arătând că *"deși este una din cele mai tinere eparhii, Episcopia Sloboziei și Călărașilor la care veți merge ca și Chiriarh, prin lucrarea pe care a desfășurat-o Î.P.S. Arhiepiscop Nifon, este o eparhie consolidată în plan misionar-pastoral dar și administrativ-gospodăresc, Prea Sfinția Voastră având a duce mai departe, cu experiența de aproape 20 de ani de slujire arhierescă, această sfântă lucrare"*.

În continuarea lucrărilor, apreciindu-se că este nevoie ca Sfântul Sinod să se exprime într-o formă anume pentru orientarea clerului, la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte a fost luată în discuție:

Problema participării clerului în alegerile locale și generale care vor avea loc în cursul anului 2000.

În cadrul discuțiilor care au urmat și la care au participat: Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctit, Î.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, P.S. Ioachim al Hușilor, P.S. Episcop Justinian al Maramureșului și Sătmăruului, au fost evidențiate următoarele opinii în legătură cu tema pusă în discuție: *necesitatea reformulării hotărârii Sfântului Sinod din anul 1996 în sensul posibilității participării clerului pe listele electorale, numai ca independenți; eventualitatea posibilității ca pentru alegerea în consiliile locale, preoții să poată participa numai ca independenți și dacă obțin, în prealabil, binecuvântarea Chiriarhului; mireni care sunt membri în organele bisericești parohiale și eparhiale, să fie îndemnați a merge în alegerile locale și generale; în anumite zone nu au fost luate măsuri în legătură cu preoții care au fost aleși primari sau în consiliile locale, datorită condițiilor misionare locale.*

Ca urmare a opiniilor exprimate în cadrul discuțiilor și a consensului exprimat, Sfântul Sinod aprobă adoptarea următorului Comunicat de presă:

"În ședința de lucru din 23–25 februarie 2000, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a luat în examinare și poziția Bisericii în perspectiva alegerilor locale și al celor generale din anul 2000.

Consecvent hotărârilor sale anterioare, Sfântul Sinod menține recomandarea făcută clerului în anul 1996, în aceleași împrejurări, de a se abține de la politică militantă în cadrul partidelor. Clericii pot candida, numai ca independenți și numai cu aprobarea Chiriarhului, pentru un loc în consiliile locale, atât în mediul urban cât și în cel rural.

Nefiindu-i indiferente binele, libertatea, demnitatea și prosperitatea spirituală și materială a Țării și a poporului român, Biserica Ortodoxă Română recomandă clerului său să sfătuiască pe credincioșii mireni din adunările parohiale – care de fapt o reprezintă în consiliile parohiale, consiliile eparhiale și adunările eparhiale – și care sunt capabili, activi și cunoscători ai problemelor bisericești

și ale vieții sociale și politice românești, să candideze pentru forurile legislative sau administrative locale sau centrale.

Clericii care, în pofida acestor recomandări, vor candida și vor ocupa, chiar ca independenți, funcții în administrația de stat (primari, prefecți etc.) sau mandate în Parlament, vor fi suspendați din activitatea preoțească pe durata mandatului".

Epuizându-se examinarea problemelor înscrise pe ordinea de zi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist adresează ierarhilor prezenți călduroase mulțumiri pentru modul în care au contribuit, în Comisiile de lucru și în plen, la analizarea și soluționarea multiplelor probleme aduse în dezbateră acestei ședințe și, potrivit prevederilor statutare, prorogă *sesiunea pe anul 2000 a Sfântului Sinod și declară închise lucrările prezentei ședințe sinodale.*

În acordurile cântării "Cuvine-se cu adevărat", ședința se ridică la orele 14,00.

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD
† TEOCTIST
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

SECRETARUL SFÂNTULUI SINOD
† TEOFAN SINAITUL
Episcop-Vicar Patriarhal

**SALARIZAREA PERSONALULUI CLERICAL CU STUDII
SUPERIOARE CONFORM ANEXEI NR. 2 DIN LEGEA NR. 142/1999
cu procentul de 30% la salarizare din fondurile proprii**

Gradul I		5-10 ani	10-15 ani	15-20 ani	peste 20 ani	
- coeficient	–	1.755	2.000	2.200	2.310	
- salariu	–	1.203.700	1.371.800	1.508.900	1.584.400	
- salariu completat cu procentul de 30%		1.564.800	1.783.300	1.961.600	2.059.700	
Gradul II		5-10 ani	10-15 ani	15-20 ani	peste 20 ani	
- coeficient	–	1.470	1.600	1.800	1.950	
- salariu	–	1.008.300	1.097.400	1.234.600	1.337.500	
- salariu completat cu procentul de 30%		1.310.800	1.426.800	1.605.600	1.738.800	
Definitiv		2-5 ani	5-10 ani	10-15 ani	15-20 ani	peste 20 ani
- coeficient		1.370	1.430	1.550	1.700	1.855
- salariu		939.700	980.800	1.063.100	1.166.00	1.272.300
- salariu completat cu procentul de 30%		1.221.600	1.275.000	1.382.000	1.515.800	1.654.00
Debutant		0-2 ani				
- coeficient		1.350				
- salariu		925.900				
- salariu completat cu procentul de 30%		1.203.700				

NOTĂ:

1. Prin vechime în activitatea bisericească se înțelege timpul în care o persoană a desfășurat activitate în cadrul cultului, după obținerea diplomei de licență în teologie, a diplomei de absolvire a seminarului teologic sau a diplomei de bacalaureat și atestatul teologic, după caz.

2. Cursurile de defmitivare (obligatorii la 5 ani de la intrarea în cler) și cele de promovare (obligatorii la 5 ani de la absolvirea cursurilor de defmitivare) sunt cursuri de perfecționare a pregătirii profesionale a clericului.

3. Preoții cu activități deosebite (construcții de biserici și case parohiale, edificarea de așezăminte de caritate, activitate publicistică deosebită, activități deosebite cu tineretul), preoții care desfășoară cel puțin 5 ani în administrația bisericească, în instituțiile de învățământ teologic sau preoții care vin din instituțiile bugetare, după cel puțin 5 ani de activitate, precum și preoții defmitivi care au obținut nota misionar-administrativă *exceptional*, pot fi încadrați în grupe corespunzătoare condițiilor de ocupare a gradelor profesionale la coeficientul maxim, cu aprobarea Chiriarhului.

4. Preoții din parohiile cu număr mic de familii (sub 50 și 100 de familii), din zonele greu accesibile (condiții de zonă izolată, de situare geografică, cu grad de periclitare) și din localitățile cu configurație multiconfesională pot fi încadrați în grupe corespunzătoare condițiilor de ocupare a gradelor profesionale la coeficientul maxim, cu aprobarea Chiriarhului.

Anexa II

**SALARIZAREA PERSONALULUI CLERICAL CU STUDII MEDII
CONFORM ANEXEI NR. 2 DIN LEGEA NR. 142/1999
cu procentul de 30% la salarizare din fondurile proprii**

Gradul I			10-15 ani	15-20 ani	peste 20 ani
- coeficient	—	—	1.370	1.700	1.855
- salariu	—	—	939.700	1.166.000	1.272.300
- salariu completat cu procentul de 30%	—	—	1.221.600	1.515.800	1.654.000
Gradul II			10-15 ani	15-20 ani	peste 20 ani
- coeficient	—	—	1.275	1.500	1.635
- salariu	—	—	874.500	1.028.800	1.121.400
- salariu completat cu procentul de 30%	—	—	1.136.900	1.337.400	1.457.800
Definitiv	2-5 ani	5-10 ani	10-15 ani	15-20 ani	peste 20 ani
- coeficient	1.260	1.265	1.270	1.450	1.540
- salariu	864.200	867.700	871.100	994.500	1.056.300
- salariu completat cu procentul de 30%	1.123.500	1.128.000	1.132.400	1.292.900	1.373.200
Debutant	0-2 ani				
- coeficient	1.250				
- salariu	857.400				
- salariu completat cu procentul de 30%	1.114.600				

NOTĂ:

1. Prin vechime în activitatea bisericească se înțelege timpul în care o persoană a desfășurat activitate în cadrul cultului, după obținerea diplomei de licență în teologie, a diplomei de absolvire a seminarului teologic sau a diplomei de bacalaureat și atestatul teologic, după caz.

2. Cursurile de definitivare (obligatorii la 5 ani de la intrarea în cler) și cele de promovare (obligatorii la 5 ani de la absolvirea cursurilor de definitivare) sunt cursuri de perfecționare a pregătirii profesionale a clerului.

3. Preoții cu activități deosebite (construcții de biserici și case parohiale, edificarea de așezăminte de caritate, activitate publicistică deosebită, activități deosebite cu tineretul), preoții care desfășoară cel puțin 5 ani de activități în administrația bisericească, în instituțiile de învățământ teologic sau preoții care vin din instituțiile bugetare, după cel puțin 5 ani de activitate, precum și preoții definitivi care au obținut nota misionar-administrativă *exceptional*, pot fi încadrați în grupe corespunzătoare condițiilor de ocupare a gradelor profesionale la coeficientul maxim, cu aprobarea Chiriarhului.

4. Preoții din parohiile cu număr mic de familii (sub 50 și 100 de familii), din zonele greu accesibile (condiții de zonă izolată, de situare geografică, cu grad de periclitare) și din localitățile cu configurație multiconfesională pot fi încadrați în grupe corespunzătoare condițiilor de ocupare a gradelor profesionale la coeficientul maxim, cu aprobarea Chiriarhului.

Sesiunea Adunării Naționale Bisericești pe anul 2000

Sumarul ședinței de lucru din 24 februarie 2000*

Potrivit prevederilor art. 22 și 30, din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și art. 5, lit. a și 59 din Regulamentul organelor centrale din Patriarhia Română, la convocarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist a avut loc la București, în ziua de 24 februarie 2000, ședința anuală a Adunării Naționale Bisericești.

La ora 8,00, în catedrala patriarhală, după săvârșirea *Sfintei Liturghii*, în prezența membrilor Sfântului Sinod și a membrilor clerici și mireni ai Adunării Naționale Bisericești, a colaboratorilor de la Centrul patriarhal, a altor invitați și a numeroși credincioși, a fost oficiat un *Te-Deum* de către un sobor de preoți și diaconi, în frunte cu P. S. Arhiereu-vicar Corneliu Bârlădeanul al Episcopiei Hușilor.

La ora 8,30, în aula mare a Palatului Patriarhiei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a deschis lucrările Adunării Naționale Bisericești, invitând pe secretarii aleși la ședința de constituire a acestui for central bisericesc din 16 iulie 1998, să ia loc la Biroul Secretariatului, după cum urmează: *Pr. Alexandru Hotăran (Episcopia Aradului) – secretar general, Dl. Av. Ioan Morariu (Arhiepiscopia Sibiului) și Dl. Av. Mihai Sălcuțan (Episcopia Buzăului) – secretari.*

La invitarea Prea Fericitului Părinte Președinte, secretarul general al Adunării face *Apelul Nominal*, în urma căruia se constată că din totalul de 109 membri, un număr de 16 membri sunt absenți motivat iar 3 locuri sunt vacante, după care Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist *declară deschisă sesiunea pe anul 2000 a Adunării Naționale Bisericești și legal constituit acest for central bisericesc în prezenta ședință de lucru.*

În *cuvântul de deschidere*, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist își exprimă "bucuria reîntâlnirii cu membrii acestui important for central bisericesc la începutul acestui an jubiliar când, întreaga lume creștină sărbătorește Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos". În continuare, Prea Fericirea Sa subliniază că "dacă trecutul a înscris în harta omenirii, la loc de cinste, prezența strămoșilor noștri în armonia și unitatea lumii de atunci, cu atât mai mult prezentul constituie un timp al căutării căilor pentru așezarea lumii pe temelii sănătoase în unitatea europeană, iar începutul a fost făcut în primele zile ale acestui an, prin reunirea tuturor Bisericilor Ortodoxe la Betleem – locul nașterii Domnului nostru Iisus Hristos. În acest context, Biserica Ortodoxă Română se înscrie cu moștenirea și năzuințele ei de a sluji Biserica cea Sfântă a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, întemeiată pe pământul românesc prin predica Sfântului Apostol Andrei. Toate acestea ne întăresc în nădejdea că prezentul în care trăim și la care participăm dă sens lumii în care se înscrie omul zilelor noastre. În același timp, acest an

* Prezentul sumar a fost elaborat de Pr. Augustin Rusu, consilier patriarhal, pe baza Procesului-Verbal existent la Cancelaria Sf. Sinod.

jubiliar creștin constituie și jubileul dobândirii libertății și a deplinei posibilități de lucrare a Bisericii noastre, iar reuniunea noastră în acest for central bisericesc, potrivit prevederilor statutare, ne oferă prilejul de a evalua strădaniile credincioșilor și slujitorilor bisericești din țară și de peste hotare în ogrorul Bisericii noastre străbune".

Înceind, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist adaugă: *"Mă rog Bunului și Milostivului Dumnezeu să reverse darurile Sale peste întreaga Biserică Ortodoxă Română și peste toți membrii acestui for central bisericesc, urându-vă bun venit și un an plin de roade duhovnicești și profesionale".*

După cuvântul de deschidere, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist propune *să se ia act de componența Comisiilor permanente de lucru* ale Adunării Naționale Bisericești, aprobate în ședința de constituire a acestui for central bisericesc din iulie 1998, fiecare membru al Adunării având în față lista cu repartizarea în cadrul acestora, după care, potrivit prevederilor regulamentare bisericești supune aprobării plenului ordinea de zi și repartizarea lucrărilor pe comisiile permanente.

Invitând pe membrii Adunării Naționale Bisericești să participe la lucrările comisiilor permanente potrivit componenței acestora și în sălile anume destinate, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist *suspendă ședința în plen*, urmând ca problemele repartizate la Biroul Adunării să fie analizate în comisii și să fie întocmite rapoarte.

La ora 10,00, la reluarea lucrărilor în plen, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist invită pe *raportorii comisiilor permanente să prezinte deliberării și hotărârii plenului Adunării Naționale Bisericești rapoartele acestora*, după cum urmează:

P. C. Pr. Nițu Voicu, de la Episcopia Dunării de Jos, prezintă plenului referatul Comisiei de validare și petițiuni în legătură cu: validarea mandatelor Pr. Ioan Radu, propus de Adunarea eparhială a Episcopiei Hușilor ca delegat cleric în Adunarea Națională Bisericească și a Dlui Ing. Matei Gașpar, propus de Adunarea eparhială a Episcopiei Caransebeșului ca delegat mirean în Adunarea Națională Bisericească.

Luând act că membrii propuși au depus la Biroul Adunării Naționale Bisericești mandatele respective, că în urma examinării acestora s-a constatat că mandatele sunt conforme cu dispozițiile electorale, nu prezintă defecte de formă și că nu au fost făcute contestații împotriva lor;

În temeiul art. 63 din Regulamentul Organelor centrale bisericești, *Comisia de validări și petițiuni propune plenului Adunării Naționale Bisericești:*

– *Să aprobe validarea mandatului Pr. IOAN RADU ca delegat cleric din partea Adunării eparhiale a Episcopiei Hușilor în Adunarea Națională Bisericească și repartizarea sa în comisia bugetară, pentru perioada 2000–2002.*

– *Să aprobe validarea mandatului Dl. Ing. MATEI GAȘPAR ca delegat mirean din partea Adunării eparhiale a Episcopiei Caransebeșului în Adunarea Națională Bisericească și repartizarea în comisia organizatoare, pentru perioada 2000–2002.*

P.C. Pr. Augustin Vasile, de la Episcopia Maramureșului și Sătmarului, prezintă plenului referatul comisiei organizatoare în legătură cu:

✓ *Temei nr. 5805/1999 – Hotărârea Sfântului Sinod cuprinzând amendamente la art. 129 și 130 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române privind alegerea clerului superior.*

Referatul comisiei organizatoare prezintă expunerea de motive și hotărârea Sfântului Sinod nr. 5805/1999 luată în ședința de lucru din 23 februarie 2000, cu privire la necesitatea modificării art. 129 și 130 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române cu privire la alegerea clerului superior, din care rezultă următoarele:

La ultimele întruniri ale Colegiului electoral bisericesc, unii membri ai acestui for și-au exprimat dorința de a cunoaște, în prealabil, numele candidaților pentru care urmează să-și exercite opțiunea și dreptul de vot și faptul că membrii Sfântului Sinod, în mai multe discuții anterioare, au semnalat necesitatea aducerii unor precizări statutare cu privire la candidări pentru ocuparea scaunelor chiri-arhale vacante și la componența Colegiului electoral bisericesc;

Faptul că în Biserica Ortodoxă Română, la alegerea ierarhilor eparhioți de către Colegiul electoral bisericesc s-a păstrat, prin legiuirile proprii, dreptul de participare în acest for a credincioșilor mireni (în proporție de 2/3) și clerici (în proporție de 1/3); și că, în prezent, din Colegiul electoral bisericesc fac parte: membrii Sfântului Sinod, membrii Adunării Naționale Bisericești, membrii Adunării eparhiale din eparhia vacantă, precum și decanii și directorii clerici ai instituțiilor de învățământ teologic, ca membri de drept;

Constatarea că, după anul 1989, instituțiile de învățământ teologic universitar și preuniversitar s-au înmulțit considerabil, iar prin participarea tuturor conducătorilor acestor instituții de învățământ, ca membri de drept în Colegiul electoral bisericesc, este viciată, proporționalitatea componenței acestui for electiv (de 1/3 clerici și 2/3 mireni);

Ca urmare, luându-se act de expunerea de motive și de hotărârea Sfântului Sinod din 23 februarie 2000 care a aprobat modificarea prevederilor statutare referitoare la alegerea clerului superior (procedura de candidare, proporționalitatea membrilor clerici și mireni în Colegiul electoral bisericesc), de recomandarea cu privire la ședința sinodală specială pentru desemnarea candidaților, precum și de necesitatea studierii în viitor, a prevederilor statutare și regulamentare bisericești referitoare la componența Sinodului Permanent,

În temeiul prevederilor art. 20, lit. "k" și art. 206, al. 2 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, *Comisia organizatoare propune plenului Adunării Naționale Bisericești:*

– *Să ia act de hotărârea Sfântului Sinod din 23 februarie 2000 și să aprobe, cu aplicare imediată, modificarea prevederilor art. 129 și 130 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe care se redau în text paralel, text vechi și text modificat, după cum urmează:*

Text vechi

Art. 129 – Patriarhul se alege dintre Mitropoliții, Arhiepiscopii sau Episcopii în funcțiune. Mitropoliții, Arhiepiscopii, Episcopii eparhioți, Episcopii-vicari și Arhierii-vicari se aleg dintre doctorii sau licențiații în teologie, episcopi, episcopi-vicari, arhierii-vicari, arhimandriți sau preoți văduvi prin deces, care sunt cetățeni români, îndeplinesc condițiile canonice și sunt bine pregătiți pentru această treaptă.

Art. 130 – Patriarhul, Mitropoliții, Arhiepiscopii și Episcopii se aleg prin vot secret de Colegiul electoral, constituit din membrii Adunării Naționale Bisericești și cei ai Adunării eparhiale a eparhiei vacante.

Din Colegiu fac parte, ca membri de drept: rectorii Institutelor teologice universitare și directorii Seminariilor teologice.

Text modificat

Art. 129 – Patriarhul se alege dintre Mitropoliții, Arhiepiscopii sau Episcopii în funcțiune.

Mitropoliții, Arhiepiscopii, Episcopii eparhioți, Episcopii-vicari și Arhierii-vicari se aleg dintre doctorii sau licențiații în teologie, episcopi, episcopi-vicari, arhierii-vicari, arhimandriți sau preoți văduvi prin deces, care sunt cetățeni români, îndeplinesc condițiile canonice și sunt bine pregătiți pentru această treaptă.

Pentru alegerea ierarhilor eparhioți se propun doi sau trei candidați, astfel: pentru Patriarh propunerile se fac de către Sfântul Sinod; pentru Mitropoliți de către Patriarh în înțelegere cu Sfântul Sinod; pentru Arhiepiscop și Episcop de către Mitropolitul locului în înțelegere cu Sfântul Sinod.

Numele candidaților, însoțite de câte un curriculum vitae, le sunt comunicate confidențial membrilor Colegiului electoral bisericesc odată cu convocarea pentru alegerea respectivă.

Candidații nu pot participa la consultările din pauza care precede alegerea.

Art. 130 – se menține

Din Colegiu fac parte ca membri de drept, câte un decan și câte un director, clerici, de la instituțiile de învățământ teologic din fiecare mitropolie, desemnați de Mitropolit în consultare cu ierarhii sufragani, dintre care să nu lipsească decanul și directorul reprezentând eparhia vacantă.

Colegiul electoral se convoacă cel mai târziu în trei luni de la declararea vacanței, de către Patriarh, pentru alegerile de Episcop, Arhiepiscop și Mitropolit și de către Patriarhul Locotenent pentru alegerile de Patriarh.

Colegiul este valabil constituit cu prezența majorității membrilor săi și alege cu majoritatea absolută a membrilor prezenți. El va fi prezidat de Mitropolit pentru alegerile de Episcopi și Arhiepiscopi din eparhiile sufragane, de Patriarh pentru alegerile de Mitropoliți și de Patriarhul Locotenent pentru alegerile de Patriarh.

Alegerile vor fi conduse de președinte, ajutat de doi secretari și doi bărbați de încredere, desemnați de Colegiu, cu care formează biroul Colegiului.

Fiecare alegător scrie pe un buletin numele aceluia pe care îl socotește vrednic de a fi ales.

Buletinele se vor depune în urnă de alegători, în ordinea chemării lor de președinte.

Președintele, împreună cu secretarii, numără buletinele, luându-le unul câte unul și punându-le în altă urnă goală.

În cazurile în care numărul buletinelor corespunde cu acela al membrilor votanți, președintele, în văzul tuturor, scoate, pe rând, buletinele din urnă, citind cu glas tare numele înscrise. Secretarii vor consemna voturile. Rezultatul va fi proclamat de președinte și consemnat într-un proces-verbal.

În cazul în care, nimeni nu a întrunit majoritatea absolută de voturi,

Se menține.

Se menține.

Se menține.

Fiecare alegător este înscris, o singură dată, în lista membrilor votanți, potrivit calității pe care o are în Colegiul electoral bisericesc și votează, o singură dată, înscriind pe buletinul de vot numele aceluia dintre candidații propuși, pe care îl socotește vrednic de a fi ales.

Se menține.

Se menține.

Se menține.

Se menține.

se va proceda la o nouă votare pentru alegerea unuia dintre cei care au obținut cele mai multe voturi la primul scrutin.

În caz de paritate de voturi de voturi, decid sorții.

Procesul-verbal se înaintează Sfântului Sinod pentru examinarea și cercetarea canonică a alegerii.

Se menține.

Se menține.

La încheierea lucrărilor Colegiului, buletinele de vot se distrug prin ardere, în prezența membrilor Biroului Colegiului.

– Să aprobe, în acord cu prevederile art. 129 din Statut, modificat în prezenta ședință, ca propunerea celor doi sau trei candidați desemnați pentru alegere, să se facă într-o ședință sinodală prealabilă convocării Colegiului electoral bisericesc;

– Să aprobe ca, pentru viitor, Sfântul Sinod să reflecteze la reexaminarea și studierea componenței Sinodului Permanent.

Temei nr. 1047/2000 – Hotărârea Sfântului Sinod pentru modificarea prevederilor statutare în legătură cu episcopii-vicari patriarhali, episcopii-vicari și arhieriei-vicari. ✓

În referatul Comisiei organizatoare cu privire la hotărârea Sfântului Sinod nr. 1047 din 23 februarie 2000 pentru modificarea prevederilor art. 31, 32, 101 și 103 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române în legătură cu episcopii-vicari patriarhali, cu episcopii-vicari la Arhiepiscopie și cu arhieriei-vicari la Episcopie, se arată că:

În ședința de lucru a Consiliului Național Bisericesc din zilele de 21 și 22 februarie 2000, s-a constatat multitudinea de activități în care Biserica noastră este implicată în prezent, precum și sporitele solicitări de reprezentare a Bisericii, prin ierarhi de la Centrul patriarhal, la manifestări interne cu caracter oficial, de reprezentare în relație cu corpul diplomatic, cu ministerele, cu diferitele comisii parlamentare, cu celelalte culte din țară, la manifestări culturale de nivel central și pe plan extern, solicitări la care Centrul patriarhal din București nu poate răspunde totdeauna;

Tot mai diversificatele sarcini și responsabilități ale Bisericii sub aspect pastoral-misionar, ale învățământului religios în școală și ale învățământului teologic, precum și de ordin administrativ-gospodăresc care se derulează prin sectoarele Administrației Patriarhale, între care și cea privind construirea viitoarei catedrale "a Mântuirii Neamului".

Constatarea că există eparhii la care funcționează cel de al doilea ierarh vicar și că este necesar să se modifice corespunzător prevederile statutare bisericești care reglementează statutul acestei funcții;

Ca urmare a hotărârii Sfântului Sinod luată în ședința sa de lucru din 23 februarie 2000, privind modificarea prevederilor art. 31, 32, 101 și 103 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române;

În temeiul prevederilor art. 20, lit. "k" și art. 206, al. 2 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, *Comisia organizatoare propune plenului Adunării Naționale Bisericești:*

– *Să ia act de hotărârea Sfântului Sinod din 23 februarie 2000 și să aprobe, cu aplicare imediată, modificarea prevederilor art. 31, 32, 101 și 103 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române referitoare la episcopii-vicari patriarhali, episcopii-vicari la Arhiepiscopii și arhierii-vicari la Episcopii, care se redau în text paralel, text vechi și text modificat, după cum urmează:*

T e x t v e c h i

Art. 31 – În exercitarea atribuțiilor sale executive, Patriarhul este ajutat de:

– Doi episcopi-vicari, asimilați în drepturi de salarizare, pomenire și cinstitie cu episcopii eparhioți;

– Șase consilieri administrativi, care fac parte de drept din Consiliul Național Bisericesc;

– Cancelaria patriarhală;

– Corpul de inspecție și control.

Art. 32 – Vicarii se aleg de Sfântul Sinod la propunerea Patriarhului, dintre doctorii sau licențiații în teologie, care îndeplinesc condițiile prevăzute de sfințele canoane, pentru treapta de arhieru.

Ei îndeplinesc atribuțiile delegate, prin decizie, de Patriarh.

Art. 101 – Consiliul eparhial se compune din: Arhiepiscop sau Episcop – ca președinte, din episcop-vicar la Arhiepiscopii sau arhieru-vicar la Episcopii, din vicarul administrativ, precum și din unii consilieri administrativi permanenți desemnați de Chiri-arh, ca membri.

Din Consiliul eparhial mai fac parte ca membri: 3 clerici și 6 mireni, aleși pe termen de 4 ani de Adunare eparhială.

T e x t m o d i f i c a t

Art. 31 – În exercitarea atribuțiilor sale executive, Patriarhul este ajutat de:

– *Episcopi-vicari patriarhali*, asimilați în drepturile de salarizare, pomenire și cinstitie cu episcopii eparhioți;

– *Vicarul administrativ patriarhal și consilieri administrativi patriarhali* care fac parte de drept din Consiliul Național Bisericesc;

– Cancelaria patriarhală;

– Corpul de inspecție și control.

Art. 32 – *Episcopii-vicari patriarhali* se aleg de Sfântul Sinod la propunerea Patriarhului, dintre doctorii sau licențiații în teologie, care îndeplinesc condițiile prevăzute de sfințele canoane, pentru treapta de arhieru.

Ei îndeplinesc atribuțiile delegate, prin decizie, de Patriarh.

Art. 101 – Consiliul eparhial se compune din: *Arhiepiscop* sau *Episcop* ca președinte, din *episcopi-vicari la Arhiepiscopii* sau *arhierii-vicari la Episcopii*, din *vicarul administrativ eparhial*, precum și *consilierii administrativi eparhiali* desemnați de Chiri-arh, ca membri.

Se menține.

Mandatul membrilor este revocabil.

Ședințele pot fi prezidate și de către episcopul-vicar, respectiv arhiepiscopul-vicar.

Art. 103 – În exercitarea atribuțiilor sale, Arhiepiscopul sau Episcopul este ajutat de:

- Episcopul-vicar la Arhiepiscopii sau Arhiepiscopul-vicar la Episcopii;
- Vicarul administrativ;
- 3-6 consilieri administrativi permanenți;
- Cancelaria eparhială;
- Corpul de inspecție și control.

Se menține.

Se menține.

Art. 103 – În exercitarea atribuțiilor sale, Arhiepiscopul sau Episcopul este ajutat de:

- *Episcopi-vicari* la Arhiepiscopie și *arhiepiscopii-vicari* la Episcopie;
- Vicarul administrativ *eparhial*;
- Consilieri administrativi *eparhiali*;
- Cancelaria eparhială;
- Corpul de inspecție și control.

Temei nr. 601/2000 – Hotărârea Sfântului Sinod în legătură cu propunerea Adunării eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor din 20 ianuarie 2000 privind înființarea și organizarea Episcopiei Giurgiului și modificarea corespunzătoare a art. 5, par. I din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române.

Din referatul Comisiei organizatoare rezultă următoarele în legătură cu hotărârea Sfântului Sinod nr. 601, luată în ședința de lucru din 23 februarie 2000, în legătură cu propunerea Adunării eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor din 20 ianuarie 2000 privind înființarea și organizarea Episcopiei Giurgiului și modificarea corespunzătoare a art. 5, par. I din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române:

Dorința clerului și credincioșilor din județul Giurgiu, exprimată în numeroase rânduri și întemeiată pe motive de ordin istoric, pastoral-misionar și administrativ-bisericesc privind înființarea Episcopiei Giurgiului, cu reședința în municipiul Giurgiu, așa cum rezultă din Procesul-verbal al Adunării eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor din 20 ianuarie 2000 și din celelalte acte de fundamentare aflate la dosarul problemei;

Faptul că pentru înființarea acestei eparhii, prin grija Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Prefectura județului Giurgiu și Primăria municipiului Giurgiu au oferit spațiul necesar asigurării unui sediu corespunzător viitoarei reședințe eparhiale, așa cum se consemnează în minuta încheiată la 28 ianuarie 2000 în urma întâlnirii dintre Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist cu prefectul județului Giurgiu și cu primarul municipiului Giurgiu;

Ca urmare a celor de mai sus, a hotărârii Adunării eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor din 20 ianuarie 2000, a prevederilor art. 7, al. 3 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și a hotărârii Sfântului Sinod luată în ședința de lucru din 23 februarie 2000 privind înființarea Episcopiei Giurgiului, ca sufragana a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, prin desprinderea județului respectiv din cadrul Arhiepiscopiei Bucureștilor și pentru aprobarea noii întinderi teritoriale a Arhiepiscopiei Bucureștilor care va cuprinde: municipiul București, județul Ilfov și județul Prahova.

În temeiul prevederilor art. 7, al. 2 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, potrivit cărora "Schimbarea titulaturii Mitropoliilor, Arhiepiscopiilor și Episcopiilor, a întinderii lor teritoriale, precum și înființarea de noi eparhii, se fac prin hotărârea Adunării Naționale Bisericești", precum și în temeiul art. 20, lit. "e" din același Statut, potrivit căruia Adunarea Națională Bisericească hotărăște "asupra schimbării titulaturii Mitropoliilor, Arhiepiscopiilor și Episcopiilor, a întinderii lor teritoriale și a înființărilor de noi eparhii", *Comisia organizatoare propune plenului Adunării Naționale Bisericești:*

- Să aprobe înființarea Episcopiei Giurgiului, cu reședința în mun. Giurgiu, ca sufragană a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, prin desprinderea județului Giurgiu din cadrul Arhiepiscopiei Bucureștilor;
- Să aprobe noua întindere teritorială a Arhiepiscopiei Bucureștilor care va cuprinde: municipiul București, județul Ilfov și județul Prahova;
- Să aprobe modificarea corespunzătoare a art. 5 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, prin adăugarea punctului 9 la paragraful I, după cum urmează: "**Episcopia Giurgiului, cu reședința în municipiul Giurgiu**" și renumerotarea eparhiilor prevăzute în acest articol, de la 1 la 25;
- Să îndatoreze Arhiepiscopia Bucureștilor cu luarea măsurilor de urmare pentru organizarea Episcopiei Giurgiului și pentru constituirea organelor eparhiale, potrivit prevederilor Regulamentului pentru funcționarea organelor deliberative și pentru completarea locurilor ce vor rămâne vacante în Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Bucureștilor, determinată de înființarea Episcopiei Giurgiului.

J *Temei nr. 2944/1999 – Hotărârea Sfântului Sinod din 16 iunie 1999 privind afilierea Episcopiei ortodoxe române din Ungaria, sub raportul orânduirii canonice și administrative, la Mitropolia Banatului și modificarea corespunzătoare a art. 5, par. V din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române.*

În referatul Comisiei organizatoare se arată că, având în vedere motivele canonico-juridice, istorice și administrativ-bisericești privind necesitatea afilierii Episcopiei ortodoxe române din Ungaria, cu reședința la Gyula, sub aspectul orânduirii canonice și administrative la Mitropolia Banatului și de necesitatea respectării principiului canonic al comunicării ierarhilor și al jurisdicției canonice administrative prevăzut de Sfintele Canoane și de Legiurile Bisericii Ortodoxe Române;

Ca urmare a hotărârii Sfântului Sinod nr. 2944/1999 luată în ședința de lucru din 16 iunie 1999, prin care s-a aprobat afilierea Episcopiei ortodoxe române din Ungaria, cu reședința la Gyula, sub aspectul orânduirii canonice și administrative, la Mitropolia Banatului, urmând ca Prea Sfințitul Episcop Sofronie, titularul, să facă parte, ca membru, din Sinodul mitropolitan al Mitropoliei Banatului;

În temeiul prevederilor art. 5 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, potrivit căruia eparhiile Bisericii Ortodoxe Române sunt organizate în Mitropolii și ale art. 20, lit. "e", din același Statut, *Comisia organizatoare propune plenului Adunării Naționale Bisericești:*

– Să se ia act cu aprobare de hotărârea Sfântului Sinod nr. 2944 din 16 iunie 1999 privind afilierea Episcopiei ortodoxe române din Ungaria, cu reședința la Gyula, sub aspectul orânduirii canonice și administrative, la Mitropolia Banatului, urmând ca Prea Sfințitul Episcop Sofronie, titularul acesteia, să facă parte, ca membru, din Sinodul mitropolitan al Mitropoliei Banatului;

– Să aprobe modificarea art. 5, par. V, din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, prin includerea punctului 25, "Episcopia ortodoxă română din Ungaria, cu reședința la Gyula", și renumerotarea eparhiilor prevăzute în acest articol de la 1 la 25;

– Având în vedere hotărârea privind înființarea Episcopiei Giurgiului, cu reședința în municipiul Giurgiu și prezenta hotărâre privind integrarea Episcopiei ortodoxe române din Ungaria, cu reședința la Gyula, în Mitropolia Banatului, să se aprobe completarea art. 5, par. I–V din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, prin renumerotarea eparhiilor de la 1 la 25, după cum urmează:

I. – Mitropolia Munteniei și Dobrogei, cu eparhiile:

1. Arhiepiscopia Bucureștilor, cu reședința în municipiul București,
2. Arhiepiscopia Tomisului, cu reședința în municipiul Constanța,
3. Arhiepiscopia Târgoviștei, cu reședința în municipiul Târgoviște,
4. Episcopia Argeșului și Muscelului, cu reședința în municipiul Curtea de Argeș,
5. Episcopia Buzăului, cu reședința în municipiul Buzău,
6. Episcopia Dunării de Jos, cu reședința în municipiul Galați,
7. Episcopia Sloboziei și Călărașilor, cu reședința în municipiul Slobozia,
8. Episcopia Alexandriei și Teleormanului, cu reședința în municipiul Alexandria,
9. Episcopia Giurgiului, cu reședința în municipiul Giurgiu;

II. – Mitropolia Moldovei și Bucovinei, cu eparhiile:

10. Arhiepiscopia Iașilor, cu reședința în municipiul Iași,
11. Arhiepiscopia Sucevei și Rădăușilor, cu reședința în municipiul Suceava,
12. Episcopia Romanului, cu reședința în municipiului Roman,
13. Episcopia Hușilor, cu reședința în municipiul Huși;

III. – Mitropolia Ardealului, cu eparhiile:

14. Arhiepiscopia Sibiului, cu reședința în municipiul Sibiu,
15. Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, cu reședința în municipiul Cluj–Napoca,
16. Arhiepiscopia Alba Iuliei, cu reședința în municipiul Alba Iulia,
17. Episcopia ortodoxă română a Maramureșului și Sătmarului, cu reședința în municipiul Baia Mare,
18. Episcopia Oradei, cu reședința în municipiul Oradea,
19. Episcopia Covasnei și Harghitei, cu reședința în municipiul Miercurea Ciuc;

IV. – Mitropolia Olteniei, cu eparhiile:

20. Arhiepiscopia Craiovei, cu reședința în municipiul Craiova,

21. Episcopia Râmnicului, cu reședința în municipiul Râmnicu Vâlcea;

V. – Mitropolia Banatului, cu eparhiile:

22. Arhiepiscopia Timișoarei, cu reședința în municipiul Timișoara,

23. Episcopia Aradului, Ienopolei și Hălmagiului, cu reședința în municipiul Arad,

24. Episcopia Caransebeșului, cu reședința în municipiul Caransebeș,

25. Episcopia ortodoxă română din Ungaria, cu reședința la Gyula.

P. C. Pr. Dr. Marian Ciulei, de la Episcopia Alexandriei și Teleormanului, prezintă plenului referatul Comisiei bisericești în legătură cu raportul general anual al Consiliului Național Bisericesc pe anul 1999 privind:

1. Activitatea Cancelariei Sf. Sinod.

În introducere se arată că, traversând o perioadă de frământări și instabilități sociale, economice și politice, în societatea românească supusă unui evident proces de eroziune morală și de secularizare vădită, întreaga activitate internă a Bisericii Ortodoxe Române din anul 1999 s-a desfășurat în cuprinsul celor 23 eparhii din Patriarhia Română, pe temeiul sfintelor canoane, a legiurilor bisericești proprii și în conformitate cu hotărârile forurilor centrale bisericești, a celor eparhiale, cu îndrumările Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și a celorlalți membri ai Sfântului Sinod.

Expunerea începe cu prezentarea unor evenimente din viața Bisericii noastre derulate în cursul anului 1999, între care: Sfințirea locului și punerea pietrei de temelie a catedralei "Mântuirii Neamului", la data de 5 februarie 1999, lansarea concursului național și anunțarea câștigătorilor acestuia pentru realizarea proiectului Catedralei; alegerea, hirotonirea și instalarea unor noi ierarhi și a unor noi ierarhi eparhioți în Biserica Ortodoxă Română. În continuare, sunt amintite unele manifestări sociale, culturale și științifice prin care se reflectă prestigiul de care se bucură Biserica noastră, între care: primirea de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a unor înalte distincții de stat, a unor titluri academice din partea unor universități și alegerea ca membru de onoare al Academiei Române.

În capitolul referitor la **activitatea forurilor centrale ale Bisericii Ortodoxe Române**, este prezentată lucrarea Sfântului Sinod, a Adunării Naționale Bisericești și a Consiliului Național Bisericesc, potrivit competențelor statutare vizând probleme de ordin misionar, pastoral, canonic, disciplinar și juridic, înființarea și organizarea de noi eparhii, de învățământ teologic și religios, de asistență socială și religioasă, privind comunitățile ortodoxe române de peste hotare și relațiile externe bisericești, chestiuni economico-administrative, financiare și patrimoniale.

Capitolul privitor la **lucrarea misionară a Bisericii** este expus pe baza itinerariilor pastorale ale membrilor Sfântului Sinod și a dărilor de seamă privind activitatea de teren desfășurată în cele 23 de eparhii, 143 protoierii, 13.279 de unități parohiale și filiale, care reflectă preocuparea pentru păstrarea și consolidarea unității de credință și a spiritualității ortodoxe, de intensificare a vizitelor canonice și pastorale ale ierarhilor în parohii și mănăstiri, exemplificând cu vizitele frățești ale Prea Fericitului Părinte Patriarh în eparhii din țară.

În legătură cu promovarea și susținerea activităților de asistență socială, cu caracter filantropic și de manifestare a solidarității creștinești, sunt consemnate apelurile Sfântului Sinod, ale Întâistătorului Bisericii și ale tuturor ierarhilor pentru ajutorarea materială și morală a celor afectați de calamitățile naturale din țară, a fraților români din Basarabia și a creștinilor ortodocși din Serbia.

Grija Sfântului Sinod pentru **viața liturgică** s-a concretizat prin instituirea unor sărbători cu ținare, prin definitivarea și aprobarea textelor liturgice în cinstea unor sfinți români canonizați în 1992 și prin aprobarea textului unitar al Calendarului bisericesc pe anul 2000 și nu în ultimul rând prin bogăția serviciilor religioase desfășurate cu regularitate la unitățile parohiale de cei 9.551 preoți și diaconi în cele 10.140 biserici parohiale, 2.793 biserici filiale, 177 capele parohiale și 1.741 biserici de cimitir.

Este remarcată **activitatea editorială a Centrului patriarhal și a editurilor eparhiale** în sprijinirea lucrării misionare, a scrisului teologic și pentru îmbunătățirea vieții religioase a credincioșilor prin cele 42 de reviste, publicații și periodice, prin cele 75 de titluri de carte teologică și cu conținut biblic, de cult și din Părinții și scriitorii bisericești publicate în anul 1999, dintre care 16 la Editura Institutului biblic. Tot în acest spirit se amintește *inaugurarea posturilor de radio "Trinitas" în Arhiepiscopia Iașilor și "Renașterea" în Arhiepiscopia Clujului*, cu programe specifice.

Un capitol aparte prezintă **viața monahală în Biserica Ortodoxă Română**, din care rezultă că, în ultimii 10 ani, aceasta a marcat un reviriment de ordin spiritual. Astfel, la încheierea anului 1999, funcționau în eparhii un număr de 540 așezăminte monahale dintre care: 401 mănăstiri (218 de monahi și 183 de monahii), 130 schituri (99 de monahi și 31 de monahii) și 9 metocuri (6 de monahi și 3 de monahii), în care își desfășoară activitatea în muncă, studiu și rugăciune, potrivit rânduielilor canonice, statutare și tradiționale bisericești un număr total de 6.606 viețuitori (2.483 monahi și 4.123 monahii). Este evidențiată preocuparea Sfântului Sinod și a Centrelor eparhiale pentru ridicarea nivelului pregătirii teologice a personalului monahal prin cele 7 seminarii teologice monahale, prin trimiterea la studii în facultățile de teologie, dar și la alte specializări (pictură, restaurare patrimoniu, medicină, asistență socială etc.), în scopul formării de specialiști care să-și desfășoare activitatea în domenii de activitate care cadrează cu viața și activitatea monahală.

În partea privind relațiile Bisericii Ortodoxe Române cu celelalte culte religioase se subliniază că, chiar dacă în cursul anului 1999 acestea au fost marcate de unele dificultăți datorate modului diferit de a aborda autonomia, libertatea și egalitatea prin raportare la propriile statute, la legile de stat și la realitățile din teritoriu, s-au făcut pași semnificativi în direcția toleranței religioase, a respectului reciproc, a reconcilierii și a bunei conviețuirii, un rol deosebit revenind Bisericii noastre, mereu deschisă dialogului și cooperării ecumenice.

În cadrul acestor relații, este înfățișat dialogul Bisericii Ortodoxe Române cu Biserica Catolică de rit bizantin (greco-catolică) prin cele trei întâlniri de lucru care au avut loc în anul 1999, la Blaj, la mănăstirea Râmeț și la Oradea, hotărârile care s-au luat dovedind că se poate înainta cu atenția cuvenită pe calea reconcilierii și a toleranței, cu toate problemele aflate încă în dezbatere.

La capitolul privind **activitatea canonică și juridică desfășurată de Sfântul Sinod** sunt amintite: modificarea unor prevederi statutare și regulamentare bisericești privind disciplina clerului, examinarea și amendarea proiectului Legii Clerului Militar și al Legii Cultelor, precum și hotărârile și demersurile privind definirea și aprobarea Legii nr. 142/1999 privind sprijinul statului pentru salarizarea clerului. Referitor la disciplina clerului, se remarcă o scădere a cazurilor de indisciplină în rândurile personalului bisericesc datorită măsurilor preventive cu caracter pastoral și duhovnicesc aplicate de ierarhi și de organele eparhiale.

În partea referitoare la **pregătirea și perfecționarea personalului clerical**, sunt amintite formele statutare prin care acestea se realizează. Astfel, *Cursurile pastorale și de îndrumare misionară* au ajuns în anul 1999 la seria a 84-a, au fost organizate în cele 10 centre aprobate de Sfântul Sinod pe bază de tematici cuprinzând prelegeri de didactică, morală creștină și spiritualitate ortodoxă, liturgică și pastorală, ecumenism și misiune creștină, învățătură de credință, asistență socială. La aceste cursuri au participat un număr de 743 de preoți și diaconi din toate eparhiile, inclusiv cei care activează în instituții bugetare care, la sfârșitul cursurilor au susținut examene de promovare sau definitivare. *Conferințele preoțești semestriale* din primăvara și toamna anului 1999, cu teme aprobate de Sfântul Sinod, au fost organizate de fiecare eparhie pe baza metodologiei aprobate de Sfântul Sinod în anii anteriori, participarea preoților și calitatea referatelor prezentate fiind deosebite. Se menționează, de asemenea că, în eparhii, au fost organizate și conferințe preoțești administrative cu teme de interes local stabilite de fiecare Centru eparhial.

Un capitol aparte prezintă **grija Bisericii, a ierarhilor, a preoților și credincioșilor pentru locașurile de cult** constând în construirea, pictarea și întreținerea bisericilor parohiale și mănăstirești, dar și în restaurarea, conservarea, întreținerea și valorificarea pe baze științifice a monumentelor istorice de artă și arhitectură religioasă pentru care, în anul 1999 s-a cheltuit suma totală de 217.207.372.138 lei, provenind – cea mai mare parte – din contribuția benevolă a credincioșilor, dar și din subvenții de la Secretariatul de Stat pentru Culte, Ministerul Culturii, Guvern, prefecturi și primării sau din sponsorizări. Pentru a evidenția efortul general al Bisericii și credincioșilor pentru locașurile de cult se amintește că în cursul anului 1999 s-a pus piatra de temelie la 181 biserici, au continuat lucrările la un număr de 725 biserici începute în anii anteriori, au fost date în folosință 105 biserici nou construite pe parcursul anilor anteriori, se aflau în curs de pictare un număr de 351 biserici. Cu toate acestea, la încheierea anului 1999, existau un număr de 160 parohii care încă nu aveau locaș de cult.

În încheiere, este prezentată, în mod succint, **activitatea specifică a Cabinetului patriarhal** prin personalul de specialitate existent și **activitatea generală a Cancelariei Sfântului Sinod**, ca organ executiv al forurilor centrale bisericești, cu serviciile aferente (Secretariat, Oficiul juridic, Corpul de inspecție și control, Serviciul personalului, Biblioteca Sfântului Sinod, Arhiva, Cabinetul medical și Registratura generală), aflate sub conducerea P. S. Episcop-vicar patriarhal Teofan Sinaitul, secretarul Sfântului Sinod și sub înțeleapta îndrumare a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

2. Activitatea sectorului Relații externe bisericești.

În referatul supus dezbaterii sunt relevate aspecte ale activității Bisericii Ortodoxe Române în ce privește relațiile sale cu Bisericele Ortodoxe surori, cu celelalte Biserici creștine și instituții ecumenice, precum și cu românii care viețuiesc în jurul granițelor României sau în alte părți ale lumii.

În anul 1999, Biserica Ortodoxă Universală și-a continuat strădania misionară pentru a răspunde nevoilor spirituale ale propriilor credincioși și a-și face cunoscut mesajul adresat societății contemporane, aflată într-o perioadă de frământare, evidențiindu-se străduința și contribuția Ortodoxiei românești de a prezenta lumii mesajul autentic creștin într-o societate supusă presiunii globalizării politice și economice dar și integrismului. Astfel sunt expuse pe rând, câteva din cele mai importante momente din viața Ortodoxiei Universale la care Biserica Ortodoxă Română a participat în cursul anului 1999: *Vizita în România a Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului* – precedată de partea finală a celui de-al III-lea Simpozion teologic-ecologic, cu tema "Dunărea – un fluviu al vieții". În cadrul vizitei în România a Sanctității Sale a fost sfințită biserica studenților Universității Politehnice din București, iar Universitatea din București i-a conferit titlul academic de "Doctor Honoris Causa"; *Vizita în Venezuela a unei delegații conduse de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist*, cu ocazia sfințirii bisericii parohiei românești din Caracas; *Trecerea la cele veșnice a unor Întâistătători de Biserici Ortodoxe: Mitropolitul Dorotei al Ținuturilor Cehiei și Slovaciei, Arhiepiscopul Theodosius al Japoniei și Catholicosul Karekin I al Bisericii Armeniei; Participarea Bisericii noastre la pregătirea panortodoxă a sărbătoririi a 2000 de ani de la Nașterea Mântuitorului Hristos; Participarea la întrunirea interortodoxă a Comisiei pregătitoare a Sfântului și Marelui Sinod Panortodox.*

În continuare se arată că, în nădejdea realizării unității creștine, Biserica Ortodoxă Română și-a clădit relațiile sale intercreștine și ecumenice plecând tocmai de la acest imperativ esențial al creștinismului acestui sfârșit de mileniu, Biserica noastră participând la efortul comun în vederea realizării unității văzute a Bisericii lui Hristos, manifestând, în același timp, rezerve față de anumite devieri existente în mișcarea ecumenică.

Patriarhia Română consideră necesară exprimarea cu tărie a vocii Ortodoxiei între celelalte Biserici creștine, pentru a se face auzită și prezentă, în vederea sporirii efortului comun de contracarare a efectelor nocive ale secularizării. În acest sens, sunt redate câteva aspecte ale relațiilor Bisericii Ortodoxe Române cu Biserica Romano-Catolică, cu Bisericele Protestante și cu organismele ecumenice interne și internaționale, care s-au derulat în cursul anului 1999: *Vizita istorică la București, pentru prima dată într-o țară majoritar ortodoxă, a Sanctității Sale Papa Ioan Paul II*, vizită care a evidențiat, pe de o parte, deschiderea Bisericii Ortodoxe din România pentru relații frățești cu celelalte Biserici creștine, în duhul Evangheliei Mântuitorului Iisus Hristos, iar, pe de altă parte, rolul important și locul special al Bisericii noastre, în context intercreștin și vocația profund europeană a poporului român, ca punte de legătură între Răsăritul și Apusul Europei; *Participarea unor delegați ai Bisericii Ortodoxe Române la întruniri de dialog teologic cu Biserica Catolică și cu cele Protestante* (Angli-

cană, Luterană și Reformată), la întruniri interreligioase, la sesiuni ale organismelor conducătoare ale instituțiilor ecumenice internaționale, ori la reuniuni ce privesc relațiile Bisericilor creștine de pe continentul nostru cu Uniunea Europeană și Consiliul Europei; *Participarea Bisericii noastre la procesul de evaluare a perspectivelor relațiilor dintre Biserica Ortodoxă și Consiliul Ecumenic al Bisericilor;*

În **planul relațiilor ecumenice interne** sunt subliniate participarea și activitatea Bisericii noastre în cadrul Asociației ecumenice a Bisericilor din România – AIDRom, a Societății biblice interconfesionale din România, precum și aspecte legate de pregătirea și desfășurarea, în diferite localități din țară, a Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creștină, în luna ianuarie a anului 1999.

În continuare, sunt expuse **probleme referitoare la viața comunităților ortodoxe românești din jurul granițelor și din alte părți ale lumii**, precum și legătura acestora cu Biserica Ortodoxă Română-mamă, subliniindu-se că acestea s-au străduit, în cursul anului trecut, în ciuda dificultăților de ordin economic și a resurselor umane limitate, să-și mențină identitatea și să consolideze legăturile cu Țara și cu Biserica-mamă.

Rând pe rând, sunt prezentate apoi viața bisericească și activitatea religioasă și culturală desfășurate în: *Mitropolia Basarabiei*, condusă de Î. P. S. Mitropolit Petru, în *Episcopia ortodoxă română din Ungaria*, cu reședința la Gyula, păstorită de P. S. Episcop Sofronie, în *Episcopia ortodoxă română din Serbia* care, încă se confruntă cu mari dificultăți din partea autorităților civile și bisericești privind recunoașterea și organizarea ei, în *Mitropolia ortodoxă română pentru Germania și Europa centrală*, păstorită de Î. P. S. Mitropolit Serafim, în *Arhiepiscopia ortodoxă română din America și Canada*, condusă de Î. P. S. Arhiepiscop Victorin, în *Arhiepiscopia ortodoxă română pentru Europa occidentală și meridională*, condusă de Î. P. S. Arhiepiscop Iosif, precum și în *parohiile românești din Australia, Noua Zeelandă, Sofia (Bulgaria) și la Așezămintele românești de la Ierusalim, Jordan și Ierihon – care, canonic, depind direct de Patriarhia Română.*

Expunerea se încheie cu prezentarea pe scurt a activității **sectorului Relații externe bisericești și a sectorului comunități externe din cadrul Administrației Patriarhale**, prin personalul de specialitate, desfășurată sub îndrumarea nemijlocită a P. S. Episcop-vicar patriarhal Teofan Sinaitul și sub conducerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

3. Activitatea sectorului "Biserica și Societatea".

În cadrul efortului misionar de a conștientiza societatea românească asupra faptului că renașterea morală și națională este ființial legată de altoirea ei pe trupul Bisericii, prezența și glasul Bisericii se înscrie și acționează în instituții militare, penitenciare, în instituții spitalicești și de ocrotire socială, mass-media, asociații și fundații creștine, în instituții culturale, sociale, economice, ca domenii în care sectorul "*Biserica și Societatea*" își desfășoară activitatea, urmărind lucrarea misionară și social-filantropică din cadrul structurilor bisericești: parohie, protopopiat, mănăstire și eparhie.

În privința **lucrării de asistență religioasă în unitățile militare, în penitenciare, în instituțiile spitalicești și de ocrotire socială**, se arată că eparhiile, unitățile bisericești se străduiesc să acopere cerințele spirituale ale celor încadrați

în aceste domenii prin activități specifice, menționate în protocoalele încheiate de către Patriarhia Română cu Ministerul Apărării Naționale, Serviciul de Protecție și Pază, Ministerul de Interne, Ministerul Justiției și Ministerul Sănătății. Astfel, în cursul anului 1999, în cadrul acestor instituții și-au desfășurat lucrarea misionar-pastorală și de asistență religioasă un număr de 62 preoți militari, 35 capelani de penitenciar, 167 preoți de spital și 33 de preoți în instituții de ocrotire socială care au slujit în 110 biserici și capele de spital, 34 de locașuri de cult din penitenciare și centre de reeducare, 44 de locașuri de cult din unități militare, 17 locașuri de cult din azile și orfelinate, 20 de capele și biserici din unități școlare, activitatea de construire a unor noi locașuri de cult în instituții bugetare continuând prin efortul comun al Bisericii și al instituțiilor specializate.

Pentru buna desfășurare a activităților de asistență religioasă în spitale, penitenciare, unități militare, azile și orfelinate, în cursul anului 1999, Sfântul Sinod a aprobat o serie de inițiative, între care amintim: *Normele privind activitatea de asistență religioasă în unitățile spitalicești și de protecție socială, Condițiile de înscriere la concursul pentru posturile de preot de armată a candidaților nehirotoniți, amendamente la proiectul Legii clerului militar*, fiind menționate unele aspecte prin care s-a concretizat activitatea de asistență religioasă: oficierea de slujbe și servicii religioase prilejuite de anumite sărbători bisericești și naționale, susținerea de conferințe cu teme de educație moral-religioasă, publicarea de articole în presa militară și bisericească locală și centrală, realizarea unui film documentar *Armata și Biserica*, acordarea de interviuri la radio și televiziune, organizarea concursului pentru ocuparea de noi posturi de preot de armată, schimburi de experiență între capelanii români și cei din alte țări, participarea la conferințe și seminarii în țară și străinătate, organizarea celei de a doua Conferințe naționale a capelanilor de penitenciare (Cluj-Napoca, 21-22 septembrie).

Capitolul privitor la **activitatea de asistență socială în Biserica Ortodoxă Română**, arată că, în cursul anului 1999, aceasta s-a desfășurat pe baza hotărârilor forurilor centrale bisericești între care amintim: *aprobarea programului de sprijinire a persoanelor aflate în unitățile de protecție socială a statului, aprobarea modalităților de colaborare cu preoții de spital pentru desfășurarea unor programe sociale, organizarea practicii studenților de la specializarea Teologie-asistență socială, în cadrul stucturilor bisericești de asistență socială, aprobarea modalităților de colectare, constituire și gestionare a fondului "Filantropia"*.

Pentru îmbunătățirea programelor de asistență socială la nivel bisericesc național, în cursul anului 1999 a avut loc *Întrunirea anuală a coordonatorilor eparhiali ai activității de asistență socială* desfășurată în zilele de 17-18 iunie la mănăstirea Sâmbăta de Sus, unde s-au dezbătut: modul de aplicare în fiecare eparhie a Regulamentului de organizare și funcționare a sistemului de asistență socială în Biserica Ortodoxă Română, stadiul implicării Bisericii în programul național de protecție a copilului, modalitățile de finanțare a activităților desfășurate de Biserică și modalitățile de colaborare între unitățile de asistență socială ale Bisericii și unitățile similare de stat sau private, precum și *simpozionul cu tema Dimensiunea dialogului interconfesional exprimat în activitatea socio-caritativă religioasă la sfârșitul mileniului al II-lea*, organizat la mănăstirea Durău (Neamț) de Mitropolia Moldovei și Bucovinei în perioada 21-24 iulie 1999, la

care participanții, reprezentanți ai mai multor culte religioase, au dezbătut teme ca: protecția drepturilor copilului, protecția persoanelor în vârstă; a bolnavilor și a persoanelor cu nevoi speciale și protecția altor categorii de persoane defavorizate.

În capitolul referitor la **activitatea filantropică și socială**, se menționează că aceasta a fost asigurată de un număr de 36 birouri de asistență socială la nivel de eparhie, protopopiat și în cadrul unor parohii, în cadrul cărora au activat cu un număr de 41 asistenți sociali teologi angajați prin concurs, iar aceasta a vizat servicii de asistență socială constând în: întreținere și îngrijire zilnică în cadrul instituțiilor de protecție socială, acordarea de ajutoare materiale și financiare, acordarea de consultații medicale și medicamente gratuite, oferirea hranei la domiciliul persoanelor bolnave, nedeplasabile, singure, fără susținători legali, acordarea de meditații copiilor proveniți din familii sărace, activități culturale și recreative adresate copiilor din familiile cu risc social și celor din centrele de plasament ale statului (tabere, pelerinaje, concursuri de cântări religioase, concursuri de pictură de icoane), asigurarea mesei de prânz la cantinele sociale parohiale pentru persoanele sărace.

În cursul anului 1999, pe de o parte, programele de asistență socială din parohii și-au extins mult aria de cuprindere, putând fi enumerate în acest sens: *Programele derulate de către sectorul de asistență socială "Diaconia" – Arhiepiscopia Iașilor; Programul pentru pregătirea și integrarea profesională a tinerilor nevăzători – Parohia Icoanei din București; Programul "Hrană pentru minori" – Arhiepiscopia Sucevei; Programul "Filantropia" de ajutorare a familiilor sărace cu mulți copii în întreținere – Episcopia Caransebeș*, iar pe de altă parte, au fost înființate încă 10 instituții de asistență socială, între care sunt amintite: *Farmacia socială din cadrul Așezământului bisericesc medical "Vasiliada" – București; Casa de copii tip familial – Parohia Almașul Mare, jud. Alba, Casa de copii – Dolhasca, Suceava, Cantina socială – com. Câmpu Mare, jud. Olt, Dispensarul uman – com. Hârșova, jud. Vaslui, Cantina socială – Protopopiatului Târgu Mureș, jud. Mureș, Policlinica fără plată "Sfântul Pantelimon" – Cluj Napoca, Cantina socială pentru copiii străzii – mun. Roman, jud. Bacău.*

În partea referitoare la **relațiile Patriarhiei Române cu asociații și fundații creștine ce funcționează cu binecuvântarea Bisericii Ortodoxe Române**, sunt amintite: *Asociația studenților creștini ortodocși români (A.S.C.O.R.) și-a desfășurat activitatea în colaborare cu Liga tinerilor creștini ortodocși români (L.T.C.O.R.) în baza protocolului încheiat în luna februarie 1999; Frăția ortodoxă română și Asociația "Oastea Domnului", toate acestea desfășurând activități specifice cu caracter misionar-pastoral, cultural și de antrenare a tineretului și intelectualității creștine în slujirea dreptei credințe și a însănătoșirii morale a societății românești.*

Într-un capitol referitor la **Biserica Ortodoxă Română și mass-media**, se arată că, în cursul anului 1999, la nivelul Centrului patriarhal, aceasta s-a derulat prin Biroul de presă și comunicații al Patriarhiei Române și a urmărit: informarea opiniei publice despre activitatea, hotărârile Sfântului Sinod și ale celorlalte organisme centrale de conducere bisericească pe diferite probleme majore; mediatizarea activității Bisericii Ortodoxe Române la nivel central și, după caz, local, în diferite domenii de activitate (pastoral misionar, social filantropic, învățământ,

relații cu alte Culte din România, relații externe bisericesti și ecumenice etc.); monitorizarea informațiilor, articolelor, comentariilor referitoare la Biserica Ortodoxă Română precum și la alte aspecte de ordin social, politic, economic, cultural, interne și internaționale, care se interferează cu interesele și problemele bisericesti; păstrarea și intensificarea legăturii cu societățile naționale de Radio și Televiziune și cu posturile particulare, cu agențiile de presă românești și străine, cu cotidienele centrale de mare tiraj și alte publicații.

Un capitol se referă la **activitatea sectorului pentru operă de caritate "Diaconia"** care își desfășoară activitatea în cadrul Administrației Patriarhale din anul 1993 și este condus, din încredințarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, de către Prea Sfințitul Episcop-vicar patriarhal Teofan Sinaitul.

Activitatea concretă din anul 1999 a sectorului "Diaconia" a însemnat asigurarea și implicarea în derularea a 10 programe sociale de care au beneficiat 819 familii și 7.824 persoane (copii și bătrâni), colaborarea cu 45 instituții de ocrotire socială, acordarea de ajutoare materiale la 59 de instituții, ajutorarea financiară a 76 de persoane cu o sumă totală de 30.275.000 lei. S-au realizat prin activități de producție proprie venituri în valoare de 246.020.187 lei, iar prin donații 600.000.000 lei, sume care au fost folosite la realizarea programelor amintite mai sus. Alte acțiuni ale sectorului pentru opera de caritate "Diaconia" au vizat: sprijinirea sinistraților de pe urma inundațiilor din județele Mehedinți, Buzău și Hunedoara; înființarea așezământului bisericesc medico-farmaceutic "Vasiliada" în colaborare cu Colegiul farmaciștilor din București, care funcționează în incinta mănăstirii Plumbuita cu o farmacie socială și un cabinet medical social și deschiderea Biroului de pelerinaje al Patriarhiei, care funcționează la mănăstirea Antim. Pe ansamblul anului 1999, prin sectorul pentru opera de caritate "Diaconia" s-au derulat programe în valoare totală de 2.968.952.087 lei.

Ca urmare, în conformitate cu prevederile statutare și regulamentare bisericesti, *Comisia bisericească propune plenului Adunării Naționale Bisericești:*

– *Să ia act de referatele în legătură cu Raportul general anual al Consiliului Național Bisericesc și să aprobe activitatea desfășurată în cursul anului 1999 de Cancelaria Sfântului Sinod, de sectorul relațiilor externe bisericesti și de sectorul "Biserică și Societate" ale Administrației Patriarhale.*

P. C. Protopop Nicolae Gheorghe Șincan, de la Arhiepiscopia Alba Iuliei, prezintă plenului referatul Comisiei culturale în legătură cu raportul general anual al Consiliului Național Bisericesc pe anul 1999 privind:

4. Activitatea sectorului "Învățământ teologic și educație religioasă".

An de an, grija pentru formarea viitorilor slujitori ai sfintelor altare și a personalului bisericesc pentru diferitele sale domenii de activitate, ca etapă deosebită pentru promovarea vieții religioase și spirituale, a stat în atenția organelor centrale bisericesti, în mod special a Sfântului Sinod dar și a centrelor eparhiale. Această preocupare se înscrie, ca și în anii trecuți în amplul proces de adaptare a învățământului teologic și a educației religioase la tot ceea ce înseamnă învățământ, educație, formare, management școlar, obiective și perspective specifice acestui domeniu de mare importanță și de prioritate națională.

Cu privire la *institutiile și activitatea din învățământul teologic ortodox preuniversitar* din anul 1999, darea de seamă amintește că în cele 37 *Seminarii teologice ortodoxe liceale* se continuă și se amplifică tradiția învățământului teologic de acest nivel, iar în cadrul acestora au funcționat 853 de cadre didactice și au fost școlarizați 5.784 elevi, absolvind un număr de 1.064 candidați. Preocuparea și grija Sfântului Sinod pentru seminariile teologice s-a concretizat prin aprobarea unui nou plan de învățământ care să corespundă cerințelor moderne ale învățământului românesc; elaborarea unei noi metodologii pentru admitere; numirea unui reprezentant al Bisericii în Comisia de evaluare și acreditare a învățământului preuniversitar; numirea unor inspectori la centrele eparhiale pentru învățământul teologic și religios. Sunt amintite apoi cele 19 *Școli de cântăreți bisericești*, cu deosebit rol în cultivarea și păstrarea melosului psaltic precum și în formarea celor mai apropiați colaboratori și sprijinitori ai preotului în activitatea misionar pastorală, în cursul anului 1999 fiind școlarizați 1.133 de elevi, alți 340 absolvind acest gen de școală de profil. Legat de finalitatea acestor școli și de statutul absolvenților în cadrul activităților specifice bisericești, referatul amintește că este în studiu problema sprijinirii, prin măsuri adecvate, a încadrării acestora la parohii. Cu referire la cele 9 *Școli postliceale teologico-sanitare*, referatul amintește că, în cursul anului 1999, în cadrul acestora au fost școlarizați 865 elevi, dintre care 284 au absolvit și, dat fiind transformarea acestora în Colegii universitare medicale, Sfântul Sinod a aprobat un nou plan de învățământ, precum și programele analitice de la disciplinele teologice.

Referatul continuă cu *prezentarea instituțiilor și a activității din învățământul universitar teologic ortodox*, amintind că în anul 1999, cursurile de licență au fost organizate în 15 centre universitare din țară în care au funcționat facultăți de teologie ortodoxă cu următoarele 8 specializări: *Pastorală, Litere, Limbi clasice, Asistență socială, Pictură religioasă, Patrimoniul cultural și Istorie*, la care din anul 2000 s-a adăugat o nouă specializare *Comunicare și Slujire prin limbaj mimico-gestual*, destinată asigurării asistenței religioase persoanelor cu deficiențe de auz.

La cursurile de licență de la aceste specializări ale învățământului universitar teologic, în cursul anului 1999 au fost înscriși 8.635 studenți din care 606 la fără frecvență, dintre aceștia un număr de 1.618 fiind absolvenți. Asigurarea desfășurării normale a activității didactice, de cercetare teologică și științifică și a altor activități specifice învățământului universitar teologic s-a făcut de către cele 279 cadre didactice universitare (profesori, conferențieri, lectori, asistenți și preparatori), majoritatea cu titlul științific de doctor în teologie iar cei mai tineri, în curs de pregătire a doctoratului.

Sfântul Sinod s-a îngrijit îndeaproape de soluționarea problemelor învățământului universitar teologic, dintre acestea amintind: elaborarea unor noi criterii și metodologii privind examenul de admitere; stabilirea disciplinelor teologice din planul de învățământ; stabilirea disciplinelor pentru examenul de licență; nominalizarea centrelor universitare abilitate în activitatea de perfecționare a cadrelor didactice; problema organizării de Colegii universitare pedagogice care pot pregăti și institutori de Religie.

În cadrul învățământului universitar teologic se organizează *studii postuniversitare de Master's* în șapte centre universitare, la care în anul 1999, au fost

înscriși 187 de candidați, precum și *Cursurile de doctorat în teologie* în patru centre universitare, la care sunt înscriși 65 de doctoranzi. În cursul anului 1999 au obținut titlul de doctor în teologie un număr de 25 de candidați care, în prezent, își desfășoară activitatea în învățământul universitar și preuniversitar teologic și în administrația centrală și locală bisericească.

În capitolul privitor la *Învățământul religios în școlile de stat*, referatul continuă cu prezentarea activităților de *predarea Religiei în școală* care se desfășoară la toate ciclurile învățământului preuniversitar: primar (clasele I–IV), gimnazial (clasele V–VIII), liceal (clasele IX–XII (XIII)), precum și în învățământul profesional, pe baza prevederilor din Legea învățământului. În activitatea de predare a religiei, în cursul anului 1999 au fost angrenate un număr de 12.165 cadre didactice cu pregătire corespunzătoare, dintre care 6.399 de preoți.

Îndrumarea și controlul activităților de predare a Religiei se face prin inspectoratele școlare teritoriale de către 31 inspectori de specialitatea Religie, în colaborare cu centrele eparhiale, prin consilierii culturali eparhiali și inspectorii de învățământ de la centrele eparhiale, iar desfășurarea cursurilor se face pe baza noilor programe școlare de Religie care au fost aprobate de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și avizate de Ministerul Educației Naționale.

În strânsă legătură cu orele de Religie, prevăzute în planurile de învățământ, au fost organizate activități extrașcolare precum: serbări școlare ce includ programe religioase, concerte de colinde tradiționale interpretate de copii, expoziții de icoane, tabere de vacanță cu caracter educativ moral-religios, multe organizate prin grija și susținerea materială a centrelor eparhiale.

Tot la acest capitol se menționează că, începând din anul școlar 1999/2000 s-au introdus activități de educație religioasă la preșcolari, în care scop s-a elaborat o Metodologie specială, Precizări și un Îndrumător metodic, documente aprobate de Sfântul Sinod și Ministerul Educației Naționale.

În legătură cu *schimbul de bursieri între Biserica noastră și Bisericile și organizațiile creștine din străinătate*, referatul amintește că acesta constituie o expresie a spiritului de colaborare și întrajutorare între Bisericile creștine. Pe această linie, Biserica Ortodoxă Română s-a preocupat de *obținerea burselor de studiu pentru românii din afara granițelor*, preocupare reflectată în faptul că la sfârșitul anului 1999, în școlile de teologie ortodoxă din România erau înscriși 413 elevi și studenți români din afara țării (din Basarabia, Bucovina de Nord, Ungaria, Iugoslavia, Albania, Macedonia, din Europa de Vest și din America).

În același timp, în cadrul programului de schimburi de burse al Bisericii noastre cu alte Biserici creștine sau cu organizații creștine internaționale, în cursul anului 1999, în *instituțiile de învățământ teologic din România au fost școlarizați și un număr de 14 cetățeni străini*, iar un număr de *106 tineri teologi ortodocși români și-au continuat studiile în străinătate*, cu recomandarea eparhiilor din care provin, cei mai mulți în Grecia și Germania, dar și în alte centre universitare din Europa de Vest și din America.

În concluzie, privind acest domeniu de mare importanță referatul evidențiază o activitate complexă dar și unele neîmpliniri, drept pentru care, pe viitor, un obiectiv prioritar îl reprezintă efortul concertat al instituțiilor de învățământ teo-

logic și al Sfântului Sinod pentru definitivarea programelor școlare, elaborarea manualelor de Religie, revizuirea și tipărirea celor pentru disciplinele teologice.

Prezentarea se încheie cu o scurtă sinteză a activității **sectorului Învățământ teologic și educație religioasă**, prin personalul de specialitate, desfășurată sub îndrumarea nemijlocită a P. S. Episcop-vicar patriarhal Teofan Sinaitul și sub conducerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

5. Activitatea Institutului biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române prin sectoarele Editură, Tipografie și Ateliere.

Susținerea vieții religios-morale a credincioșilor, promovarea și întărirea în dreapta credință se realizează și prin publicarea de literatură creștină și de zidire duhovnicească, iar continuarea pregătirii clerului prin punerea la dispoziție a numeroase titluri de carte teologică și de specialitate.

În referatul prezentat se subliniază că, și în cursul anului 1999, *sectorul "Editură"* și-a desfășurat activitatea cu sprijinul *Consiliului editorial*, constituit cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și format din: Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Popescu, Pr. Prof. Univ. Constantin Galeriu, Dl Academician Virgil Cândea și Pr. Conf. Univ. Constantin Coman.

În cursul anului 1999, Editura a pregătit pentru tipar scrieri biblice (Sfânta Scriptură, Psaltirea, Mica Biblie, Poezia Vechiului Testament), cărți de cult (Sfânta Evanghelie, Apostol, Penticostar, Triod, Moliftelnicul), carte teologică, opere al Sfinților Părinți, carte de zidire duhovnicească, reviste și periodice religioase, manuale și cursuri de teologie, iar *sectorul "Tipografie"*, a realizat, prin secțiile sale offset, tipar înalt și legătorie, imprimarea și difuzarea a peste 500.000 exemplare din lucrările amintite mai sus. În același timp, conform planului editorial aprobat de organele centrale bisericești, Tipografia are în lucru, în diverse faze de execuție, și alte lucrări care vor fi puse la dispoziția cititorilor în anul 2000.

În capitolul referitor la *sectorul "Ateliere"* se subliniază că acesta și-a desfășurat activitatea prin compartimentele sale specializate: Secția metale-confecționare obiecte de cult, Secția pictură bisericească, Secția tâmplărie-sculptură, Secția tămâie, Atelierele de țesătorie, stofă bisericească și broderie de la mănăstirea Țigănești și Atelierele de croitorie veșminte preoțești de la mănăstirea Pasărea. Pe lângă obiectele de cult executate în serie, în cadrul Atelierelor au fost executate și lucrări cu caracter special și unicate, precum și lucrări de recondiționare a unor valoroase obiecte de cult cu valoare artistică.

Referatul se încheie cu expunerea pe scurt a activității **Institutului biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române prin sectoarele Editură, Tipografie și Ateliere**, ca rod al strădaniilor personalului de specialitate, desfășurată sub îndrumarea nemijlocită a P. S. Episcop-vicar patriarhal Vincențiu Ploieșteanul și sub înțeleapta conducere a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

În conformitate cu prevederile statutare și regulamentare bisericești și ca urmare a celor prezentate, *Comisia culturală propune plenului Adunării Naționale Bisericești:*

- Să ia act de referatele în legătură cu raportul general anual al *Consiliului Național Bisericesc* și să aprobe activitatea desfășurată în cursul anului 1999 de sectorul **Învățământ teologic și educație religioasă**, pre-

cum și de Institutul biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române prin sectoarele Editură, Tipografie și Ateliere.

P. C. Pr. Consilier administrativ Constantin Savu de la Arhiepiscopia Tomisului, prezintă raportul Comisiei economico-financiare în legătură cu activitatea sectorului II "Economico-Financiar" al Administrației Patriarhale, Contul de execuție bugetară și Bilanțul pe anul 1999 al Administrației Patriarhale și al instituțiilor anexe.

Raportul prezintă activitatea desfășurată în cursul anului 1999 de către sectorul II al Administrației Patriarhale prin compartimentele sale: Serviciul Bunuri, Comisia de Pictură Bisericească, Fondul central misionar, Fondul "Filantropia" și Serviciul economic.

Astfel, prin *serviciul "Bunuri"* s-a păstrat evidența imobilelor și terenurilor din țară și de peste hotare și a parcului auto al Administrației Patriarhale și instituțiilor anexe. De asemenea, prin grija serviciului "Bunuri" s-au efectuat ample lucrări de consolidare, restaurare, întreținere și dotare la *imobilul Palatului Patriarhiei* și la *Reședința patriarhală*, a cărei aripă destinată Î.Î.P.P.S.S. Mitropoliți a fost preînnoită prin reparații generale interioare și exterioare, valoarea totală a lucrărilor și dotărilor ridicându-se la suma de aproape 1.800.000.000 lei.

Referatul amintește că în cursul anului 1999, prin osârdia Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, s-a pus piatra de temelie și s-a sfințit locul din Piața Unirii unde va fi amplasată *Catedrala Mântuirii Neamului*, fiind parcurse în același timp importante etape pentru realizarea acestui obiectiv, constând în: *organizarea concursului de urbanism și arhitectură* pentru care s-au prezentat 30 de proiecte, rezultatul concursului fiind anunțat în urma deciziei Comisiei de specialiști prezidată de Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, la 27 octombrie 1999, întocmirea *proiectului de urbanism zonal*, precum și alte lucrări preliminare pregătitoare în vederea începerii lucrărilor.

Sunt prezentate lucrările efectuate în cursul anului 1999 la *Așezământul ortodox român de la Ierusalim, Iordan și Ierihon* pentru construirea la Ierihon a unui metoc, precum și *lucrările de reparații și restaurări* efectuate la mănăstirea Antim.

Referatul prezintă apoi activitatea din anul 1999 a *Comisiei de pictură bisericească* care a lucrat sub directa îndrumare a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, lucrările fiind conduse operativ de P. S. Episcop-vicar patriarhal Vincențiu Ploieșteanul și care au constat în: aprobarea a 115 devize, 90 de adjudecări de lucrări, 37 devize-ofertă, 15 promovări de pictori, 15 scăderi de categorie, 4 rezilieri de contracte și 28 de cercetări specifice.

În continuare, referatul prezintă *Contul de execuție a bugetului pe anul 1999*, realizat din venituri provenind de la bugetul de stat - pentru salarizarea personalului, din activitățile de cult, din colecta la Fondul central misionar, la fondul "Filantropia", la fondul pentru Mitropolia Basarabiei, precum și din activitățile specifice ale Editurii, Tipografiei și Atelierelor Institutului biblic, ale magazinelor bisericești, ale administrării Blocului Patriarhiei, din donații, subvenții, dobânzi etc.

În legătură cu *cheltuielile efectuate* în execuția bugetului pe anul 1999, acestea au cuprins plata salariilor angajaților Centrului patriarhal și completarea salariilor preoților din parohiile cu posibilități materiale reduse, cheltuieli administrativ-gospodărești și finalizarea unor investiții pentru sprijinirea activităților

sectoarelor Administrației Patriarhale, alocarea de ajutoare și subvenții pentru construcții, reparații și restaurări de biserici și edificii bisericesti din cuprinsul Patriarhiei Române, cheltuieli pentru sprijinirea acțiunilor filantropice și social-umanitare inițiate de Patriarhia Română și pentru ajutorarea familiilor sărace, acordarea de ajutoare comunităților ortodoxe române de peste hotare și celor din jurul granițelor României.

Comisia economico-financiară constată *modul echilibrat de administrare și gestionare a bugetului* Administrației Patriarhale și instituțiile anexe, în conformitate cu cele stabilite prin hotărârile Adunării Naționale Bisericești și ale Consiliului Național Bisericesc, sub purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, și prin activitatea depusă de P. S. Episcop-vicar patriarhal Vincențiu Ploieșteanul și personalul de specialitate din aceste servicii.

Pe temeiul prevederilor art. 20, lit. "i" din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și art. 59, lit. "j" din Regulamentul organelor centrale din Patriarhia Română, *Comisia economico-financiară propune plenului Adunării Naționale Bisericești:*

– *Să ia act de referatul privind activitatea sectorului II "Economico-financiar" al Administrației Patriarhale și să aprobe Contul de execuție bugetară și bilanțul pe anul 1999 al Administrației Patriarhale și instituțiilor anexe.*

P. C. Protopop Ioan Dâmbu din Arhiepiscopia Clujului, prezintă plenului raportul Comisiei bugetare în legătură cu proiectul de venituri și cheltuieli al Administrației Patriarhale și al Instituțiilor anexe pe anul 2000.

În raportul Comisiei bugetare sunt evidențiate preocupările Centrului patriarhal, sub directa îndrumare a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru asigurarea resurselor financiare necesare sprijinirii activităților tot mai diversificate ale sectoarelor Administrației Patriarhale în diferite domenii ale vieții bisericesti și mai ales pentru activitățile filantropice, socio-umanitare, cultural-misionare, de sprijinire a comunităților ortodoxe române de peste hotare și de finalizare a unor investiții începute în anii anteriori.

Raportul constată că proiectul Bugetului de venituri și cheltuieli al Administrației Patriarhale și instituțiilor anexe pe anul 2000, a fost întocmit avându-se în vedere, în primul rând, *posibilitățile și resursele proprii de realizare a veniturilor, în paralel cu sporirea preocupărilor pentru identificarea de noi resurse și mijloace de finanțare și pentru limitarea cheltuielilor la nivelul cerințelor reale*, în scopul buneii funcționări a sectoarelor Administrației Patriarhale și a Institutului biblic și de misiune, cu aprecierea corespunzătoare a *factorilor de influență externă* datorată crizei economice și financiare, de creștere a prețurilor la materiile prime și a costurilor de întreținere și regie.

Apreciind că proiectul de Buget pe anul 2000 al Administrației Patriarhale și al Instituțiilor anexe răspunde cerințelor actuale privind buna desfășurare a activităților curente ale Centrului patriarhal, Comisia bugetară supune raportul deliberării Adunării Naționale Bisericești.

Pe temeiul prevederilor art. 20, lit. "i" din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și art. 59, lit. "j" din Regulamentul

organelor centrale din Patriarhia Română, *Comisia bugetară propune plenului Adunării Naționale Bisericești:*

– *Să aprobe proiectul Bugetului de venituri și cheltuieli al Administrației Patriarhale și al instituțiilor anexe pe anul 2000 care va fi administrat potrivit prevederilor statutare și regulamentare bisericești.*

Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte constată că s-a încheiat prezentarea referatelor și, potrivit ordinii de zi, invită pe membrii Adunării Naționale Bisericești înscriși la cuvânt, la secretariatul Adunării, să-și prezinte intervențiile:

Dl Dr. Sorin Costina, de la Episcopia Aradului, mulțumește pentru acordarea cuvântului și, înainte de a-și prezenta intervenția, adresează Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist urări de sănătate și roade bogate la cârma Bisericii noastre străbune, la împlinirea patriarhalei vârste de 85 de ani și, în mod special, pentru darurile spirituale pe care le-a făcut poporului român și Bisericii Ortodoxe Române în cursul anului 1999, prin invitarea în România a Papei Ioan Paul al II-lea și a Patriarhului Ecumenic Bartolomeu I.

În intervenția sa, arată că Biserica se confruntă cu o serie de încălcări ale prevederilor legale privind drepturile Bisericii de producere și desfacere a calendarului, a cărții bisericești, a obiectelor de cult și a icoanelor, fapt care aduce mari prejudicii materiale și economice tuturor unităților de cult. În același timp, trebuie luate măsuri pentru sprijinirea și susținerea activităților de asistență socială prin promovarea absolvenților specializării Teologie-asistență socială în instituțiile bisericești specializate. Domnia sa arată că anul 2000 este an electoral și, în această situație este necesar ca Biserica să recomande membrilor mireni din forurile bisericești parohiale și eparhiale să candideze și să reprezinte, după cuviință interesele bisericești și românești, în forurile sau demnitățile în care vor fi aleși. De asemenea, este necesar ca Sfântul Sinod să reflecteze la eventualitatea modificării prevederilor statutare bisericești privind componența Adunării Naționale Bisericești, prin introducerea unei prevederi care să stipuleze existența membrilor de drept, personalități bisericești și laice cu contribuții de excepție la viața Bisericii Ortodoxe Române care se pot bucura de acest statut.

Dl Academician Constantin Bălăceanu Stolnici, de la Arhiepiscopia Bucureștilor, în intervenția sa, constată pe baza datelor din presă și din alte surse oficiale de informație și de analiză că, prestigiul Bisericii Ortodoxe Române – Biserica Națională este în continuă creștere și acest lucru constituie expresia bogatei lucrări pastorale, misionare, culturale și sociale a slujitorilor bisericești în mijlocul poporului drept-credincios, într-o societate marcată de o profundă criză economică și morală, care treptat dă semne de secularizare și tocmai în aceasta stă rolul și prestigiul Bisericii Ortodoxe Române, ca apărătoare a spiritualității românești și ortodoxe. Semne de apreciere a Bisericii noastre străbune sunt nenumărate, dar cel mai semnificativ în vremea din urmă a fost alegerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist ca membru de onoare al Academiei Române, fapt care reprezintă o revenire la tradiția academică autentică.

Nu pot fi trecute cu vederea poziția și prestigiul Bisericii Ortodoxe Române în marea familie a Ortodoxiei ecumenice și în același timp în rândul Bisericilor creștine, care prin echilibrul atitudinilor, acțiunilor și gesturilor sale constituie o

pildă de toleranță, de deschidere îmbinate armonios cu păstrarea și punerea în valoare a tezaurului spiritual al Ortodoxiei.

Prezența Bisericii Ortodoxe Române prin structurile sale canonice în Basarabia și în Ungaria dau pildă despre modul în care și alte segmente ale societății românești ar trebui să lucreze pentru susținerea și apărarea intereselor românilor din jurul granițelor țării și nădăjduim că acest lucru va da roade și în Serbia.

Salutând prezența din ce în ce mai activă a Bisericii în viața socială, așa cum a fost subliniată în rapoartele prezentate Adunării Naționale Bisericești, Domnia Sa afirmă că, la rândul ei, și societatea civilă trebuie să-și reia atribuțiile în acest domeniu pentru ca binele, morala și dreptatea socială să se reinstaureze în folosul poporului român.

În încheiere, Domnia Sa apreciază că grija Bisericii, manifestată în ultimii ani, de revigorare a vieții monahale și mai ales de înființare de noi eparhii, constituie o expresie a întăririi misiunii Bisericii în plan bisericesc și național.

DI Dr. Nicolae Suciu, de la Arhiepiscopia Sibiului, reluând o idee a antevorbitorilor, subliniază că este necesar ca Biserica să aibă cât mai mulți intelectuali ortodocși prezenți în alegerile din acest an. În continuare, Domnia Sa apreciază că Biserica trebuie să revină și să solicite sprijinul autorităților în drept pentru a înceta fenomenul vagabondajului călugărilor și a portului ilegal al uniformei preoțești și monahale. În altă ordine de idei, lucrarea de asistență socială a Bisericii în anul care a trecut a făcut progrese considerabile chiar dacă eforturile Bisericii au fost considerabile. Este necesar ca cel puțin în acest domeniu, statul să găsească modalitățile legale de sprijinire a Bisericii în domeniul asistenței sociale, filantropice și caritative, mai ales prin modificarea Legii sponsorizării.

DI Economist Petre Petria, de la Arhiepiscopia Craiovei, subliniază că, așa cum rezultă din rapoartele prezentate în plenul Adunării Naționale Bisericești, activitatea Bisericii Ortodoxe Române a fost bogată, înnoită în anumite domenii dar aceasta trebuie adusă mai bine la cunoștința opiniei publice prin emisiuni radio și TV, care să fie prezentate la ore de vârf.

DI Prof. Univ. Dr. Dumitru Rădăuceanu, de la Arhiepiscopia Iașilor, arată că eforturile Bisericii de a fi prezentă tot mai mult în viața societății, așa cum s-a expus și în rapoartele prezentate, sunt rodul lucrării neîncetate a ierarhilor și preoților și a atașamentului credincioșilor la Biserica Națională – Biserica Ortodoxă Română, aspecte care depășesc orice comentariu și atitudini negative din presă sau alte mijloace mass-media și care nu trebuie să intimideze pe nimeni.

Încheindu-se șirul intervențiilor, Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte, în cuvântul de încheiere, aduce mulțumiri *"tuturor celor ce s-au ostenit și au intervenit în discuții, cu temei și grijă sporită față de problemele care au fost pe ordinea de zi a Adunării Naționale Bisericești, forul cel mai larg și reprezentativ al Bisericii Ortodoxe Române, existând încă multe dificultăți cu care se confruntă Biserica Ortodoxă Română astăzi, toate aceste atitudini reprezentând o profundă și activă participare a tuturor, clerici și mireni, la viața Bisericii și la lucrarea forurilor noastre bisericești din parohii și eparhii"*.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte prezintă plenului componența **Comisiei pentru verificarea și semnarea procesului-verbal al lucrărilor Adunării Naționale Bisericești** pentru perioada 1998–2002, stabilită în ședința de

constituire a acestui for bisericesc, alcătuită din: *Pr. Prof. Univ. Costachi Galeriu – Arhiepiscopia Bucureștilor, Protopop Corneliu Irod – Episcopia Sloboziei și Călărașilor, Dl Acad. Virgil Cândea – Arhiepiscopia Bucureștilor și Dl Senator Spiridon Didi – Episcopia Alexandriei și Teleormanului.*

În încheierea lucrărilor, potrivit prevederilor statutare și regulamentare bisericești, Prea Fericitul Părinte Președinte supune spre aprobare propunerile formulate în referatele Comisiilor de specialitate ale acestui for central bisericesc și, ca urmare, *plenul Adunării Naționale Bisericești hotărăște:*

- *Aprobă propunerile formulate în referatele prezentate plenului de: Comisia de validări și petițiuni, Comisia organizatoare, Comisia bisericească, Comisia culturală, Comisia economico-financiară și Comisia bugetară;*
- *Aduce mulțumiri Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Î.Î.P.P.S.S. Mitropoliți și Arhiepiscopi, P.P.S.S. Episcopi eparhioți, Episcopi-vicari și Arhieriei-vicari, clerului și tuturor credincioșilor pentru bogata și rodnică activitate desfășurată în cursul anului 1999, cu nădejdea că toate propunerile prezentate în rapoarte și intervenții să-și găsească soluționare adecvată potrivit rânduielilor canonice, statutare și regulamentare bisericești.*

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist *declară închisă ședința de lucru a Adunării Naționale Bisericești*, anunțând că, în continuare vor avea loc lucrările Colegiului electoral bisericesc pentru alegerea de episcop al Episcopiei Sloboziei și Călărașilor.

Se rostește rugăciunea "Cuvine-se cu adevărat".

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD

† T E O C T I S T

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

ȘECRETARUL SFÂNTULUI SINOD

† TEOFAN SINAITUL
Episcop-Vicar Patriarhal

• R E C E N Z I I •

O apariție însemnată – *Învățătura de credință creștină ortodoxă*, E.I.B. – București 2000.

Abundența informațională de azi face să nu fie tocmai ușor creștinului ortodox atunci când trebuie să deceleze importantul de superfluu, majorul de minor. Criteriul rămâne, în continuare, Revelația – Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție – prin care ni se face cunoscut Hristos, Esența viețuirii lumii.

În plin postmodernism, în epoca relativizării și dizolvării cărții ca *operă* și a cărții *în sine* – ca obiect ce mijlocește și păstrează informația – în favoarea efemeridei ecranului, apariția cărților fundamentale, a cărților care dăinuie, și pozitive, și totodată a cărților negru-pe-alb, credincioase, este neapărat necesară, *așteptând ca și acest val să treacă*.

O astfel de carte fundamentală este **Învățătura de credință creștină ortodoxă**, ce a văzut de curând lumina tiparului la Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române. Conținutul ei o face indispensabilă fiecărei familii ortodoxe, și o așază la locul de cinste al bibliotecii, unde se află Sfânta Scriptură și Cartea de rugăciuni. În acel loc și nu în altul, deoarece scrisă în lumina Sfintei Scripturi de mână, mișcată de Duhul, a Tradiției, **Învățătura de credință** oferă, într-o epocă echivocă și contestatară, răspunsuri precise celor ce caută să înțeleagă Adevărul fără umbră de mutare a Dumnezeuirii.

Începuturile acestei *opera magna* ortodoxe sunt cunoscute iubitorilor de istorie bisericească. În spatele celor 254 de întrebări și răspunsuri se află strădania pe care au depus-o, în veacurile al XVI-lea și al XVII-lea, corifeii Ortodoxiei, între care se cuvine amintit numele de sinaxar al mitropolitului Petru Movilă, duhovnicescul părinte al Kievului, ținător direct de stirpea voievodală a Moldovei; apoi, urmând rânduiala smerită și filocalică, ferită de infatuări autoriale, a Bisericii, **Învățătura** și-a îmbogățit conținutul cu tot mai multe răspunsuri și lămuriri. Așa s-a ajuns la **Învățătura de credință** din 1992, care a readecvat forma și a dezvoltat conținutul potrivit înțelegerii omului din secolul XX; o ultimă îndreptare a mai avut loc în 1992, când cartea a primit înfățișarea de acum, prin purtarea de grijă a unei comisii de teologi prestigioși, condusă de Î. P. S. Mitropolit Nicolae Corneanu al Banatului.

În această formă, din urmă, dar nu finală, **Învățătura** oferă un ansamblu vast de repere doctrinare, morale și apologetice, într-un limbaj plăcut și limpede, ce evită și terminologia specializată a teologiei de catedră și prea marea simplificare a enunțurilor; lectura ei este agreabilă, luminoasă, fără ca seriozitatea cărții să aibă de suferit.

Din punct de vedere formal, volumul are un aspect îngrijit, caracterele literelor sunt frumoase, iar coperta este cartonată, îmbrăcată în efaș verde, pe care s-a inscripționat cu litere aurite.

Structura cuprinsului este cea tradițională, prin întrebări și răspunsuri. După o introducere ce explică termenii de bază ai revelației: mântuire, Descoperire dumnezeiască, Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, urmează trei părți ce ordonează materia corespunzător celor trei virtuți creștine, credința, nădejdea și dragostea.

Partea I, "Despre credință", pornește de la detalierea articolelor Simbolului Credinței și dezvoltă doctrina Bisericii despre Dumnezeu-Unul și Dumnezeu-Treime; mântuirea obiectivă și subiec-

tivă; Sfintele Taine și ierurgii, viața de după moarte și viața veacului ce va să fie; cultul sfinților și al icoanelor.

Partea a doua, "Despre nădejde", revine asupra articolelor XI și XII din Crez și pentru început se oprește asupra înțelesului nădejzii creștine. Urmează câteva capitole extinse asupra rugăciunii în expresia ei particulară și publică. După un capitol dedicat Rugăciunii Domnești, este prezentată evoluția cultului public, insistându-se în mod deosebit asupra Sfintei Liturghii și asupra slujbelor celor șapte Sfinte Taine; de asemenea se mai găsesc lămuriri privitoare la ierurgiile de căpetenie și săvârșirea lor, la Acatiste și Paraclise, la sărbători, la posturi.

A treia parte, "Despre dragoste", arată, mai întâi, ce este dragostea creștină și care este locul ei între cele trei virtuți teologice și în viața creștinului ortodox. În această secțiune se regăsesc capitole dedicate moralei - legea morală, raportul dintre Legea Vechiului Testament și Legea Noului Testament, poruncile bisericești, conștiința morală, virtutea și păcatul, cele zece porunci, datoriile personale, familiale și publice (bisericești și laice) ale creștinului, sfaturile evanghelice și, încheind cea de a treia parte, și totodată cartea, cele nouă Fericiri, *finis coronat opus*.

Fără a fi redundante sau obositoare, citatele scripturistice și patristice abundă. Răspunsurile urmează unor întrebări, uneori de strictă actualitate (Care sunt datoriile creștinului față de stat? Condamnă Biserica bogăția în sine?) sau unor întrebări pe care oamenii și le-au pus dintotdeauna (Pornirile cele rele ale făpturilor au fost de la început? Ce se întâmplă cu sufletele după moarte?).

În încheiere, nu ne rămâne decât să remarcăm că, utilă sufletelor însetate de Hristos ale credincioșilor, această carte este una de căpătâi și pentru slujitorii Sfintelor Altare. Predicile și învățăturile pot fi documentate și îmbogățite substanțial cu ajutorul ei, rămânând la latitudinea preotului să știe să adecveze statornicia conținutului *Învățăturii ...*, la dinamismul de multe ori advers al vieții de zi cu zi. În acest sens se exprima și Arhiepiscopul Bisericii noastre, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, ce apreciază în prolegomena cărții că "*Învățătura de credință creștină ortodoxă ... este un instrument de care lucrarea misionară a Bisericii noastre are astăzi chiar mai multă nevoie decât înainte ... cartea vine deopotrivă în sprijinul imediat al preoților, în activitatea lor misionar-pastorală, și al credincioșilor înșiși, pentru cunoașterea temeinică a dreptei credințe și apărarea ei de răstălmăcirile venite din partea oricărui prozelitism, indiferent de originea și scopul lui*".

Diac. IOAN EDUARD RĂDUNĂ

MIHAIL DIACONESCU, *Istoria literaturii daco-romane*, Editura "Alcor Edimpex", București, 2000, (830 pag.)*

ISTORIE LITERARĂ ȘI SPIRITUALITATE

Domnul profesor Mihail Diaconescu s-a impus în conștiința noastră nu numai ca romancier de strălucită vocație, ci și ca istoric literar, istoric al culturii și estetician preocupat în mod deosebit de relațiile profunde și variate dintre cult și cultură. Semnificative în acest sens sunt masivele sale lucrări: *Istorie și valori* (1994); *Prelegeri de estetica Ortodoxiei* (vol. I, Teologie și estetică, vol. II, *Ipostazele artei*, 1996); albumul *Biserici și mănăstiri ortodoxe din România*, pentru care a semnat un amplu studiu introductiv intitulat "*Terra mirabilis*" (1998), precum și numeroasele lui eseuri, articole, recenzii și comunicări științifice dedicate unor aspecte revelatoare ale laturilor spirituale creștine ale creațiilor noastre culturale din diverse epoci.

Ultima sa lucrare, intitulată *Istoria literaturii daco-romane*, este o sinteză științifică cu caracter fundamental, unică în cultura română, bazată pe numeroase date cu caracter dogmatic, patristic, comparatist, stilistico-lingvistic, texto-logic, socio-cultural și socio-instituțional, fapt care asigură fundamentarea ei multidisciplinară.

* Toate materialele pe care le prezentăm mai jos, referitoare la această lucrare, care conțin câteva puncte de vedere autorizate, ale unor personalități științifice unanim recunoscute, au fost preluate din ziarul "Cotidianul" din 21 ianuarie 2000, p. 14.

Este o lucrare care insistă asupra valorii universale a operelor pe care le moștenim de la scriitorii patristici daco-romani: Sfântul Theotim I Filozoful, Sfântul Niceta de Remesiana, Sfântul Ioan Cassian, Sfântul Dionisie Smeritul și Areopagitul (Dionysius Exiguus; Dinonysius Areopagita), Leontinus Byzantinus, Ioan Maxentius, Sfântul Martinus de Bracara și alții. Ei s-au impus în cultura noastră și universală prin opere cu caracter dogmatic, catehetic, pastoral, eclesiologic, misionar, biografic, moral, apologetic, liric, logico-dialectic de o mare varietate tematică și de o impresionantă putere de convingere. Intensitatea vieții creștine în episcopiile, arhiepiscopiile și mitropoliile daco-romane și angajarea fermă neabătută a marilor scriitori daco-romani în dezbaterile teologice ale secolelor IV–VI ne apar astfel, datorită noii lucrări științifice, cu un însemnat spor de rigoare și claritate.

Un merit deosebit al actualei sinteze semnată de domnul Mihail Diaconescu este utilizarea atentă, plină de acribie, a vastei bibliografii realizate în secolele al XIX–lea și al XX–lea de învățații români și străini care au studiat organizarea instituțională, personalitățile literare evidențiate de evoluția Bisericii noastre în epoca daco-romană. Apare evident faptul că fără contribuțiile marilor teologi și istorici bisericești care au studiat epoca literară daco-romană, actuala imagine pe care noi o avem despre marii noștri scriitori patristici nu ar fi fost posibilă. În acest sens, domnul Mihail Diaconescu vorbește adeseori, pe bună dreptate, despre Școala științifică de studii clasice, patristice și bizantinologice afirmată în ultimele decenii în cadrul Institutului Teologic Ortodox de la București. El citează contribuțiile unor ilustre personalități științifice, precum regretații preoți profesori Ghenadie I. Enăceanu, Gherasim Timuș, Dumitru Stăniloae, considerat pe bună dreptate cel mai mare teolog ortodox al acestui secol și unul dintre cei mai importanți cugetători creștini din istoria culturii europene și universale, Pr. Ioan G. Coman, un strălucit creator de școală, Nicolae Chițescu, Pr. Ioan Rămureanu, Alexandru Elian și ale multor alora.

Nu lipsesc din sinteza domnului profesor Mihail Diaconescu referirile și interpretările dedicate contribuțiilor istorico-literare realizate de-a lungul timpului de personalități teologice contemporane de mare prestigiu precum Dr. Antonie Plămădeală, Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al Transilvaniei, Banatului și Crișanei, Dr. Nestor Vronicescu, Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei, Dr. Nicolae Corneanu, Arhiepiscop al Timișoarei și Mitropolit al Banatului, Preot Prof. Univ. Dr. Mircea Păcurariu, Preot Prof. Dr. Gheorghe I. Drăgulin, cel mai autorizat interpret din cultura noastră actuală al vastei opere areopagitice, Preot Prof. Dr. Ștefan C. Alexe, exegetul operei pe care ne-a lăsat-o Sfântul Niceta de Remesiana, și de mulți alții.

Dominante în vasta și riguroasă sinteză a domnului Mihail Diaconescu sunt criteriile istorico-literare, biografice, texto-logice, stilistico-lingvistice, estetice și comparatiste. Aceste criterii sunt asociate însă, în mod consecvent, cu variatele cuceriri pe care teologia românească le-a realizat în ultimele două secole. De fapt, așa cum mărturisește autorul însuși, fără cuceririle științifice ale teologiei românești, noua sa lucrare nu ar fi posibilă.

A rezultat o imagine amplă și nuanțată, riguros structurată a unei epoci fascinante, orientate de valorile creștine, de înaltă spiritualitate ortodoxă a scriitorilor teologi daco-romani, de patosul lor misionar, catehetic și pastoral. Istoria literaturii daco-romane este una dintre cele mai importante realizări ale științei românești din ultimele decenii. Ea îi va ajuta pe lectori să înțeleagă mai bine excepționala abundență de opere literare realizate în cultura noastră în secolele I–VI, sub semnul nemuritoarelor valori creștine și îndeosebi relevanța lor în contemporaneitate.

Istoria literaturii daco-romane ne introduce metodic și sistematic, pe baza unei riguroase documentări de specialitate, în atmosfera specifică a secolelor care au fixat definitiv profilul etno-spiritual creștin al poporului român. Sunt secolele care cuprind prima epocă din istoria expansiunii noastre culturale. Ele cuprind lungi șiruri de personalități patristice, opere literare nemuritoare și fapte care au contribuit, totodată, la realizarea specificului cultural și spiritual european.

† TEODOSIE SNAGOVEANUL
Episcop Vicar al Sfintei Mitropolii
a Munteniei și Dobrogei

CEA MAI VASTĂ LUCRARE ASUPRA EPOCII STRĂROMANE

Devenit obiect de studiu sistematic intensiv abia în ultimele decenii, scrisul autohton din epoca "străromană" e amplu înfățișat (și, totuși, doar în schiță", precizează autorul) în compactul volum, cu titlu provocator, *Istoria literaturii daco-romane*, al profesorului Mihail Diaconescu, cunoscut prozator și literar. Recent apărut, impozantul tom urmează unui roman, "Depărtarea și timpul" (1986), ce are ca principal erou pe cel mai mare scriitor al acelei epoci, Dionisie cel Mic (Dionysius Exiguus, identificat de Pr. prof. Gheorghe I. Drăgulin cu însuși Dionisie Pseudo-Areopagitul și numit, în consecință, Sf. Dionisie Smeritul și Areopagitul), și unei culegeri de studii "Istorie și valori" (1994), nemaivorbind de numeroasele lucrări tipărite în periodice, românești și străine.

Prin "literatură", Mihail Diaconescu înțelege, asemenea lui Iorga și altor mari erudiți, nu doar producția scriptică realizată estetic, ci scrișul în genere. Cartea sa propune atenției scrieri de orice fel, indiferent de calitatea literară, de la "acte martirice" (hagiografii), la epigrafe. Caracter daco-roman, cercetătorul activităților intelectuale atestate în toate provinciile dunărene romanizate, ca și celor desfășurate în alte părți de către unele personalități născute pe aceste meleaguri, el se ocupă de versurile elogiante de Ovidiu ale regelui clientelar get Cotys I, de "Școala literară de la Tomis", de scriitorii ortodocși și eterodocși de la Dunărea de Jos, de istoricul Iordanes, "ieșit din masa migraților romanizați", de cele mai diverse aspecte ale creației culturale (și nu doar culturale): din Dacia Pontică mai ales, dar și din cele două Moesii, din Panonia, din Dacia Ripensis și Dacia Mediterranea, neomițând opera misionară pe tărâm getic a Sfinților Apostoli Andrei și Filip și nici popasul în cetatea Philippolis, locuită și de geți, a Sfântului Apostol Pavel, consacrand pagini și implicării unor teologi tomitani, scriitori, în revolta armată cu caracter religios de după Sinodul Ecumenic de la Calcedon (451), condusă de Vitalianus de la Zalpada. Un poet daco-roman este, în viziunea lui Mihail Diaconescu, Publius Ovidius Naso, care, de altfel, se recunoaște el însuși, în Pontice, "aproape get", specificând că "a scris în graiul getic", punând "cuvintele barbare (...) în vers latin". Metodologic, *Istoria literaturii daco-romane* e un miscelaneu de studii autonome (prelegeri universitare și comunicări științifice la origine), însă perfect convergente, tematic. Discursuri istorice, portrete literare, micromonografii, evaluări estetice, treceri în revistă (precum lunga *Cronologie comentată*), analize structurale (*Aspecte ale limbii și stilului evidențiate de operele literare daco-romane*), analize lingvistice, oricare le-ar fi genul proxim, capitolele masivei cărți concurează, cu eficacitate, la sporirea cunoașterii unei epoci prea mult timp ignorate a culturii autohtone din primele secole creștine. Contribuția ei în această privință este, indiscutabil, covârșitoare. Deși doar "schițează" o realitate estetică și spirituală complexă, *Istoria* lui Mihail Diaconescu e cea mai vastă lucrare consacrată scrisului – nu doar bisericesc – în limba latină, parțial și greacă, de pe teritoriile dace anterior încheierii procesului de formare a poporului român. În afară de autorii cercetați de preotul profesor Ioan G. Coman, în *Scriitori bisericești din epoca străromână* (1979), de Î. P. S. S. Nestor Vornicescu, mitropolitul Olteniei, în *Primele scrieri patristice în literatura noastră* (1984), de pr. Dumitru Stăniloae, de Î. P. S. S. Antonie Plămădeală și de alții, Mihail Diaconescu portretizează încă vreo câțiva dând o imagine mai completă (dacă nu absolut completă) a preistoriei culturii naționale române.

Profesorul Mihail Diaconescu nu se așteaptă, cu siguranță, ca voluminosul său op să fie întâmpinat numai cu ovații. Știe, fără îndoială, că el va provoca acuzația de "protocronism", acuzație pe care, probabil, o va lua drept elogi. Prea învățatul profesor și romancier abordează "protocronismul" cu calm și metodă. Relatând, pe baza unei vaste documentări de specialitate, el nu-și reprimă reacția afectivă față de obiectul cercetării, ci o exprimă adecvat. Privește creația noastră literară ancestrală cu o anumită fascinație dusă, uneori, până la extaz.

Oricât ar detesta unii și alții un asemenea mod atitudinal (unii, poate, și obiectul acestuia), nimeni nu poate să nu rămână impresionat (mărturisit sau nu), de munca titanică prin care Mihail Diaconescu "și-a durat monument" cu noua sa carte, adăugată celor precedente.

Prof. univ. dr. DUMITRU MICU

O VASTĂ LUCRARE ȘTIINȚIFICĂ DE SINTEZĂ MODIFICĂ ISTORIA LITERATURII NOASTRE

Prin noutatea punctelor de vedere, a analizelor, a demonstrațiilor și a concluziilor, noua lucrare a profesorului universitar Mihail Diaconescu "Istoria literaturii daco-romane" (Editura Alcor Edimpex, 832 pagini) a surprins nu numai pe specialiști, ci și publicul lector de cele mai variate orientări.

El a provocat și întreține atitudini favorabile, critice, analitice sau polemice de o mare varietate. Faptul că în cultura noastră din secolele I-VI există scriitori de importanță universală, autori a numeroase opere care au străbătut secolele, influențând masiv și în variate moduri numeroase realizări similare din diverse epoci, inclusiv din zilele noastre, dar mai ales profilul spiritual creștin al românilor și al întregului continent european, pune în termeni noi problematica vastă și complexă, mereu reluată, uneori în termeni deosebit de dramatici, a modului cum cultura în care ne înscriem se manifestă în timp și în lume.

Redacția "Cotidianului" înțelege să participe la aceste ample dezbateri, oferind spațiu pentru câteva puncte de vedere autorizate, ale unor personalități științifice unanim recunoscute.

OVIDIU DRUGĂ

UN NOU CAPITOL AL ISTORIEI LITERATURII ROMÂNE

Subiectul "daco-romanității" pare a decupa dintotdeauna o hartă deosebit de sensibilă în mentalul românesc, dacă invocăm fie traseul sinuos dar hotărât al unor preocupări intelectuale majore (Cantemir, Eminescu, Hașdeu, Pârvan, Blaga, Călinescu ș.a.), fie o anume receptare negativă și de dată recentă, în sensul încadrării acestuia în așa-zisele "mituri" ale istoriei românilor.

Masiva contribuție științifică a lui Mihail Diaconescu, Istoria literaturii daco-romane, se înscrie decisiv în prima direcție și o combate convingător – la fel de decisiv – pe cea de-a doua. Este o polemică implicită, realizată cu o mare risipă de argumente.

Practic, autorul întemeiază, cu argumente de necombătut, un nou capitol al literaturii române, ce este caracterizat de vaste posibilități de investigare auctorială (Sfântul Dionisie Smeritul și Areopagitul, Sfântul Ioan Cassian, Sfântul Niceta de Remesiana, Leontius Byzantinus ș.a.), de forme nebănuite de literatură instituționalizată (capitolele Școala literară de la Tomis și Școala literară de la Dunărea de Jos), de o surprinzătoare genologie (teorie a genurilor) incipientă (cap. Specii epice și lirice în creația literară a geto-dacilor, Actul martiric – o formă literară caracteristică pentru cultura noastră în epoca daco-romană), de o preocupare foarte modernă pentru stil, de o mare capacitate de difuzare (cap. Creații literare daco-romane de valoare universală). Și nu le-am numit astfel decât pe cele mai importante.

Argumentele, interpretările nuanțate, de mare finețe analitică, evaluările comparatiste și sintezele lui Mihail Diaconescu se bazează pe o vastă bibliografie, care ea însăși iscă – la lectură – sentimente contradictorii: uimire, mândrie, rușine, smerenie. Căci autori născuți și formați intelectual pe aceste meleaguri au beneficiat de un enorm interes european din partea istoricilor, filologilor, teologilor, traducătorilor și ... editorilor (cap. Receptarea epocii literare daco-romane în istoriografia română și europeană. Momente, personalități și lucrări științifice). Dintre aceștia, îl amintesc pe Raymund Netzhammer (Epiktet und Astion. Diokletianische Martyrer am Donau Delta, 1963), Jacques Zeiller (Les origines chretiennes dans les provinces danubiennes de l'Empire Romain, 1918) și pe Henri Irené Marrou, cel mai important istoric al Franței în acest secol (La partie de Jean Casienne; Jean Cassien a Marseille).

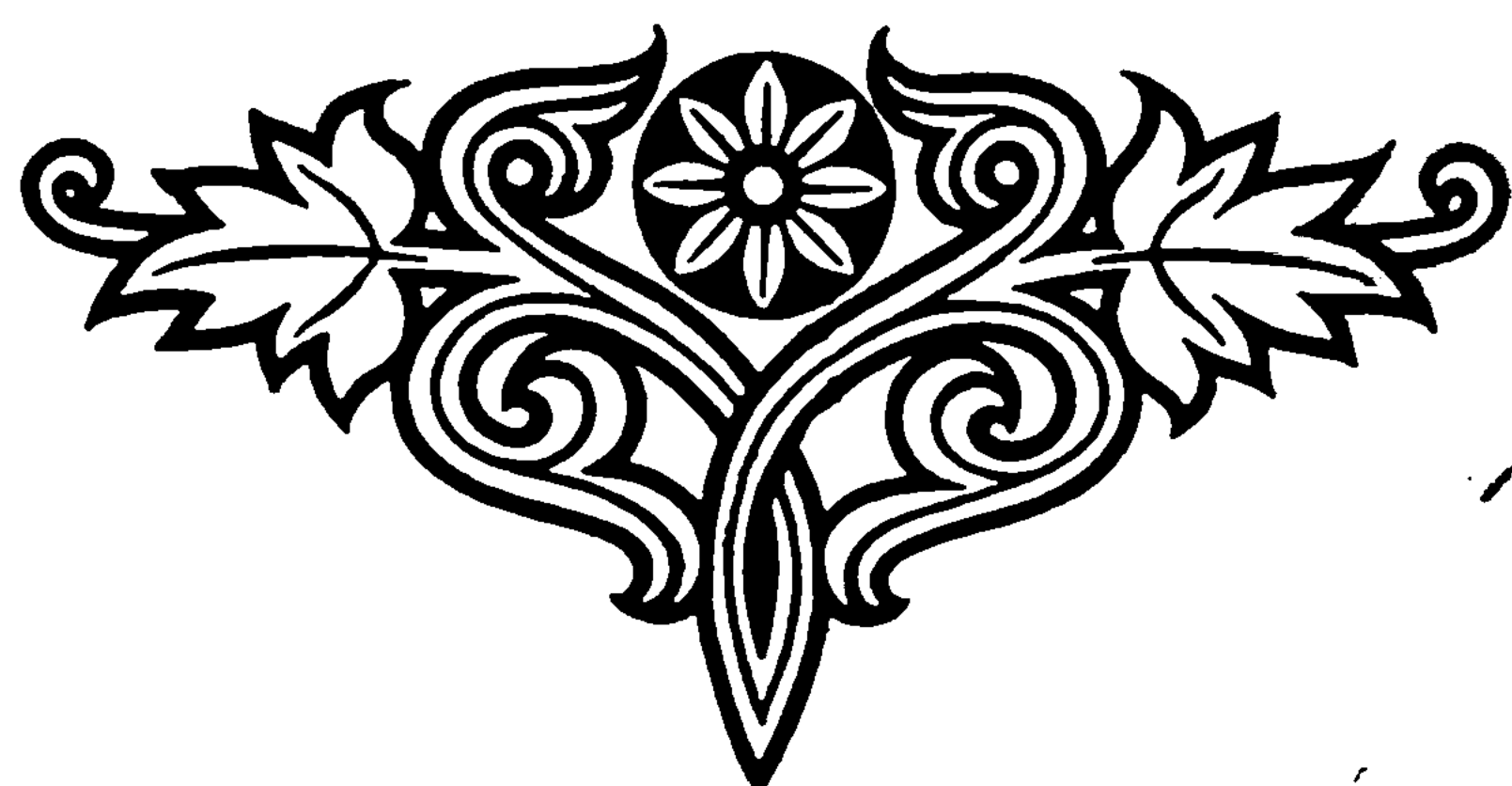
Ceea ce trebuie spus neapărat este că există o remarcabilă pleiadă de cărturari români contemporani – teologi, istorici, filologi, arheologi, mai puțin literați – care s-au ocupat cu o exemplară acribie și modestie de civilizația daco-romană. Grație lor a fost posibilă întemeierea, în vremuri interdictive, a conceptului de "epoca străromană". Mihail Diaconescu însuși a înfățișat-o alegoric în romanul "Depărtarea și timpul" (1986), al cărui erou este cel mai important scriitor daco-roman, Dionysius Exiguus.

Împotriva neîncrezătorilor în "literatura daco-romană", Mihail Diaconescu are un puternic aliat în cel mai important critic și istoric literar, G. Călinescu, care în capitolul "Epoca veche. Geții", din istoria sa literară, vorbea și el despre "deficitul de civilizație" ce le este imputat românilor. Spre comparație, mizând pe urme istorice concrete, dar probabil și pe o mai mare suplețe intelectuală, cercetătorii francezi – și îndeosebi istorici și istorici ai mentalităților – coboară începutul medievalității franceze la epoca Edictului de la Milan (313) sau în secolul V. Dinastia merovingiană, echivalând cronologic un segment din epoca străromană, se află la mare cinste în studiile mentaliștilor francezi, de pildă, pe motive lingvistice, Jurămintele de la Strasbourg (842) – atestare a primei forme de limbă franceză veche – din tratatele de istorie literară!

Pe acest "coridor cultural" de la Dunărea de Jos, pentru a împrumuta termenul lui Răzvan Theodorescu, purtând desigur și pecetea puternicei elenizări, a "circulat" o remarcabilă literatură daco-romană, de a cărei valoare universală și loc în patrimoniul cultural românesc și european ne vom da seama pe deplin de-abia de-acum încolo, având pe masă masiva carte a lui Mihail Diaconescu.

MONICA JOIȚA

ÎN CURS DE APARIȚIE
LA EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Noul Testament cu Psalmii

Studiul Vechiului Testament, pentru seminariile teologice,
de Pr. prof. Dr. Nicolae Ciudin

Liturgica teoretică, pentru seminariile teologice,
de Pr. prof. Dr. Ene Braniște, Arhim. Prof. Ghenadie
Nițoiu, Pr. Prof. Ene Braniște

Studiul Noului Testament, pentru seminariile teologice,
de Pr. prof. I. Constantinescu

Predici la praznice împărătești și cuvântări de laudă la sfinți,
de Sfântul Ioan Gură de Aur

A N E X Ă

PELERINAJ ÎN ȚARA SFÂNTĂ

IANUARIE 1997.

**MONAHIA
VALENTINA ILIE**

PREFAȚĂ

Am scris acestea și am descris cu de-amănuntul vizita din Țara Sfântă, unde m-am închinat, am văzut, am crezut, am simțit și am înregistrat în sufletul și în inima mea care ardea pentru aceste minunate locuri de neajuns a le cugeta și a le pătrunde cu mintea omenească.

21 Februarie 1998

În numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh, Amin. În marea și lungă mea așteptare.

S-a îndeplinit dorința de credință vie de a mă închina Sfintelor locuri, cu Mila și hotărârea Bunului Dumnezeu care nu vrea moartea păcătosului, cu Binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, prin grija și strădania Prea Sfințitului Episcop TEOFAN ȘINAITUL de la biroul de Relații Externe, și a tuturor celor ce au pus umărul de a-mi acorda cale liberă și pe care numai Dumnezeu îi știe. Nu sunt în stare, nici nu am cuvinte de a mulțumi Proniei Dumnezeiești, decât numai a rosti cu umilință dintru adâncul inimii mele; Slavă Ție Dumnezeul nostru, Bunul și purtătorul de grijă, al sufletelor omenești, Ție Îți mulțumim Doamne, Bunătății Tale Celei fără de margini, Ție ne închinăm. Prea Fericitului Părinte Patriarh *Teoctist* smerită metanie cu sinceritate, aleasă mulțumire cu deosebit respect după modesta mea putere. Iar tuturor binefăcătorilor, în această privință, adâncă mulțumire cu recunoștință și păstrare în suflet.

După o lungă așteptare simțeam de multe ori că mă istovesc, mă străduiam și în credință, în nerăbdarea mea, liniște nu aveam, întrebându-mă în sinea mea, când o să fie oare și când o fi să plec odată, fiind și timpurile împotriva, când război, când bombe, când alte împrejurări, când scumpirea a tot ceea ce este. Dar, la plinirea vremii s-au limpezit toate. Și într-o bună zi, după cum voi descrie mai jos, mi-a venit și mie rândul să mă bucur de atâtea frumuseți duhovnicești și naturale ale Țării Sfinte.

Și acum îmi plec genunchii inimii înaintea bunătății Tale Doamne și te rog cu umilință: Luminează-mi mintea și memoria ca să pot așterne pe hârtie cele văzute și petrecute, așezate în mintea și inima mea cu atâta adorare în timpul călătoriei și șederii mele în Ierusalim și în Țara Sfântă. Recunosc și îmi pare rău că am făcut o greșală, trebuia de la început ca în fiecare loc să fi notat impresiile. Dar de bucuria minunatelor frumuseți, am trecut cu vederea acest lucru. Atunci, într-o dimineață, după o noapte foarte geroasă, ziua 27 decembrie 1996, împreună cu Domnul Liviu Popa și câteva maici de la Mănăstirea Antim, un părinte și câteva maici de la Mănăstirea Dintr-un Lemn, am plecat la Otopeni. Ajunsă acolo, ne-am întâlnit cu alt sobor de maici și preoți din țară, cu toți eram emoționați, gândindu-ne cum va fi călătoria peste Mare. Însă cu rugăciunile fraților noștri a fost foarte bine. O plăcere, pe care aș mai dori-o.

Ne-am pornit cu întârziere în jurul orelor 10.00, pentru că a fost avionul înghețat. Atunci când am plecat a trebuit să fie zborul în jurul orei 8.00 dimineața, dar din cauza gerului mare, a fost înghețat avionul și am plecat cu întârziere. Zburând spre Mediterană au început să se dezghețe geamurile parțial, era soare și senin, se vedea marea albastră și cerul albastru, părea că suntem mai aproape de bolta cerească.

Cu ajutorul Domnului străbătând văzduhul cu bine, ajunși la Tel-Aviv, noi, zic așa cei veniți de la așa ger, ni se părea că acolo e o căldură teribilă, dar în fond nu era așa, ci era ceva obișnuit acolo. Ne-a așteptat la Aeroport P. Cuv. Părinte Arhimandrit Ieronim Crețu, Stareț și responsabil la Sf. Așezământ Ortodox Român, ca reprezentant în Israel, fost Mare Eclesiarh la Catedrala Patriarhală din București și de Prea Cuvioasa Maică Leontia, una din angajatele bisericii. Acolo am intrat sub ascultarea, rânduiala și organizația P. Cuv. Părinte Ieronim, om cu suflet mare, foarte grijuliu, foarte deschis și prietenos cu toate cultele, națiile diferite ce se află la Locurile Sfinte, la fel ca și tot personalul. Îi păstrez în suflet pe toți. Ceea ce mai urmează, vreau să spun și să adevăresc că nu știu să scriu, sunt o ființă simplă de tot, totuși îndrăznesc să scriu, rugând pe cei înzestrați cu multă cunoștință, repet, rog cu stăruință să mă corecteze.

A fost călătoria mea (a noastră) prin Țara Sfântă pe o durată de 27 de zile, de pe 27 decembrie 1996, până la 23 ianuarie 1997, fapt foarte frumos, înălțător, cutremurător, cugetare spirituală, nespūsă mulțumire, pioșenie dar și o acțiune anevoioasă. Călcând pe Sf. Locuri, Sfânta Țară a Blândului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, pe Sfintele urme pe care a călcat El acum aproape 2000 de ani, pe unde au umblat cu Sfintele lor picioare, Maica Domnului, Sfinții Apostoli, Profeți și Prooroci ai Vechiului Testament; te cutremuri cu credință și cu dragoste. Sunt destule mărturii și din Testament. Nu se poate fixa ziua sau data închinării și a vizitării Sfințelor Locuri, datorită faptului că am neglijat de la bun început, însemnarea acestor date, însă are valoare tot ceea ce am trăit în timpul acestei călătorii.

Ajută-mă Doamne!

În prima zi la Biserica noastră, am înconjurat casa, împreună cu părintele nostru, cu ochii în lacrimi de bucurie. Nu puteam să mă dumiresc, să-mi imaginez că sunt în Ierusalim sau visez. Vis sau realitate. Apoi mergând cu nerăbdare spre Sfântul Mormânt, ca spre un izvor nesecat, împreună cu maicile Leontia, Eroteia și Vaselesa de la Tismana, cu picioare vesele, bunele mele surori, ca de mamă, pe tot parcursul ajungând la Poarta numită Damasc, trecând prin străzile înguste, îngrămădite de negustori și fel de fel de popoare, am ajuns la Biserica Sfântului Mormânt, dând slavă Dom-

nului. Ne-am închinat Sfântului Stâlp de la intrare, crăpat prin Pronia dumnezeiască la Sf. Înviere a Domnului, la Sfintele Paști, adevărind că Sfânta Lumină coboară numai în văzul și credința ortodoxă a creștinilor Ortodocși, nu și a altor culte.

Mărturisirea Stâlpului crăpat la Înviere arată că adevărata credință este cea ortodoxă, indiferent de nație. La câțiva pași, în continuare se află Piatra Ungerii, deasupra sunt așezate candelile frumoase și prețioase. Este piatra unde a fost Mântuitorul uns cu miruri de Sfintele femei când a fost pogorât de pe Cruce și pregătit pentru punerea în Mormânt. Miroase foarte frumos, a miruri. Acolo ne-am închinat cu pioșenie. Puțin mai înainte se află Sfântul Mormânt, sunt acolo fel de fel de candelile. Ne-am închinat prima dată la piatra unde a stătut îngerul, vestind femeilor mironosițe după înviere: "A înviat Domnul, nu este aici!". Apoi imediat ne-am închinat la Sfântul Mormânt, dând Slavă Domnului. Nu departe, pe stânga se află mormântul Sfântului Iosif din Arimateea care i-a oferit Domnului mai înainte, mormântul lui. Toate acestea sunt aproape unele de altele. Ne-am închinat Sfântului Stâlp unde a fost legat Domnul și bătut. Este o stâncă de piatră îmbibată cu sângele Domnului când a fost răstignit. Aceasta, care a fost puțin mai jos, în poziția originală, este acum îmbrăcată în sticlă. Alături este o piatră, sau mormântul Sfântului Longhin Sutașul, care a crezut în Domnul Dumnezeu la Înviere. Și alte locuri sfinte, icoana Maicii Domnului făcătoare de minuni care deschide puțin ochii din când în când, Icoana Mântuitorului care sângera. S-a curățat locul unde stăteau Sf. femei și priveau Patimile Domnului. Am coborât pe multe scări în jos, unde în stânga, mai sus, era o candelă și un geam. Locul unde a stat Împărăteasa Elena și spunea ostașilor să sape mereu că acolo este Sfânta Cruce. Am coborât și ne-am închinat Sfântului loc unde ea a găsit Sf. Cruce. Aproape tot acolo am urcat scări multe până la Golgota. În stânga este altarul Bisericii Sfintei Învieri. Ne-am închinat cu nevrednicie, dar și cu credință și dragoste. Am fost mai de multe ori și ziua la închinare în locurile mai sus amintite.

La Golgota sus este Sfânta Cruce cu Mântuitorul, lateral, Maica Domnului și Sfântul Ioan Evanghelistul, lucrate din aur și argint. Candelile multe, multe. Lângă Sfânta Cruce este o Sfântă masă, iar sub Sfânta masă este un loc rotunjit chiar, unde a fost înfiptă Crucea cu Mântuitorul. Lateral, acoperite cu sticlă, sunt stâncile originale cu dungi de piatră. Am fost noaptea la Sfânta Liturghie la Sfântul Mormânt de 3 ori și odată la Golgota. Am avut fericirea să iau parte să văd și eu serbarea bisericească, când s-a tras dvera de pe cupola Sfântului Mormânt, acestea sunt lucrate în aur, lucrare începută acum 20 de ani. Se spune că atunci a fost o slujbă solemnă specială cu Prea Fericitul Diodor, cu alți ierarhi și preoți de diferite culte și

lume multă. Prea Fericitul Diodor a decorat acea familie de credincioși din America, cu Sfânta Cruce Patriarhală pentru că au contribuit la lucrarea Sf. Cupole, a Sfântului Mormânt. Slavă lui Dumnezeu că m-a învrednicit și pe mine nevrednica să particip la așa eveniment sfânt și foarte important, demn de ținut minte. Este cupola amintită de culoare crem, ornament cu galben auriu, foarte frumoasă, strălucitoare ca la Sfântul Mormânt al Domnului. Acum era schelă la biserica Învierii care se află alături de Sfântul Mormânt. Se lucrează în mozaic, în diferite culori. Biserica este foarte mare, împodobită cu scene mari din aur și argint. Acolo peste tot se cântă și citește grecește, rareori și rusește. Apostolul și Sfânta Evanghelie se cântă de către doi diaconi, odată grecește, și a doua oară în arabă. E frumos. La intrare în biserică se află o formă de Cruce, jos pe marmoră acolo se spune că e centru pământului. Și alte multe, Locuri Sfinte, se spune că se află în Cetate.

În continuare, în ziua următoare, am pornit spre lungă distanță către Muntele Sinai, în Egipt. O zi dus și una la înapoiere. Organizarea a fost cu un autobuz de 38 de locuri. Un grup de călugări, maici și preoți și câțiva mireni. Ne-am pornit de dimineață, zi foarte frumoasă și caldă. În afara șoferului autobuzului și a ghidului care ne explica pe traseu, a mers și fratele David de la biserica noastră. Un teolog foarte bun, bun și ca șofer, de calitate, bun și cunoscător de Istorie Veche, și a Noului Testament, cunoștea toate locurile Țării Sfinte și toate drumurile. Deosebit este faptul că are și o înfățișare de arab, care contează foarte mult acolo, obținând ușor trecere liberă. Cunoaște și limbile: ebraică, greacă, arabă, musulmană. Explică Locurile Sfinte când sunt mulți pelerini, vorbește la microfon. Acolo cu toții sunt frați și buni prieteni, altfel nu se poate.

Mergând foarte bine cu autobuzul în jurul orei 13.00, aceeași zi am ajuns la granița cu Egiptul, la vamă. Am zăbovit acolo cam o oră și ceva, dacă nu mai mult. Control sever și se cerea să completăm diferite chestionare, cu anumite date. Era frumos acolo, stânci maron și foarte cald, priveam și noi în toate părțile. Apoi cu un autobuz egiptean, foarte frumos, am plecat mai departe și pe la ora 6.30-7.00, seara, am ajuns aproape de Mănăstirea Sinai, Sfânta Ecaterina. Era un orașel mic, am coborât cu toții și am cumpărat fiecare câte ceva. O carte, vederi, icoane, bomboane și altele, că erau de toate. Ne-am urcat, am mers, nu prea mult, până la Mănăstire. Tocmai începuse să se întunece. Fratele David s-a interesat de cazare la căminul Mănăstirii. Am mers la camere fiecare, am cinat ce am avut fiecare, a citit un preot pelerin rugăciunea de seară și un paraclis, mulțumire lui Dumnezeu. În cameră a fost pat, saltea cu cearșaf, pernă, două pături. Noi am fost patru maici. Era și câte un pat deasupra. A fost

bine, dar în schimb, frig. Ne-am culcat îmbrăcate. Eu am avut și un cojocel de la maica din Ierusalim. Am dormit bine. Nu ne-a fost frig că nu ne-am mai mișcat. Dimineața la orele cinci ne-am trezit, ne-am pus pe spate, câte o pătură, că era cam frig, era întuneric, dar era lună. Am trecut prin curtea mănăstirii și puțin mai înainte în spatele Mănăstirii așteptau multe cămile ale beduinilor pe care să le ia călătorii să urce cu ele, că imediat începea urcușul dealului, distanța cam 3 km, pentru cămile sau pe jos.

Pentru mine rânduiala a fost să iau cămila și m-am urcat pe o cămilă albă, mare, frumoasă cu șauă și canafi, cămila când ia pe cineva se așază jos, la fel și când coboară. Și am pornit cu toții spre Muntele Sinai cu Doamne ajută. Pentru mine a fost nu că nu ași fi putut urca, așa a fost organizarea. În urmă am văzut că s-au urcat și alte persoane, dar eu am fost prima din acel grup. Ceilalți au urcat pe jos, și părintele Modest. Cămila merge puțin legănat, normal cu capul sus, nu zice nimic, merge singură, iar beduinul merge în urmă. Când mergea pe margine, mie îmi era puțin frică, pentru că jos era prăpastie de stânci cât se vedea cu ochii. E cuminte și foarte înțeleaptă. Pășea atentă printre pietroaie, fără să le atingă. Se oprea, din când în când, că dealul era mare, cred că obosea săraca, că mă mai ducea pe umeri și pe mine, vreo 51 kg, plus o bundă și pătură, că era cam frig. Atunci beduinul zicea "lari, lari" (în arabă) adică: mergi, mergi! și mie îmi făcea semn să păstrez echilibru. Cu bine am ajuns la capătul drumușorului, unde m-a lăsat cămila, am coborât, am plătit-o, am netezit-o și am blagoslovit-o să fie sănătoasă, să nu moară, că a obosit pentru mine. (Se spune că în acel loc a coborât Moise cu tablele legii – cele 10 porunci, primite de la Dumnezeu pe muntele Sinai, și văzând că poporul pe acea vale se închina la vițelul de aur, de mare supărare, a trântit acolo tablele legii). Acum încep scările de pietroaie, alunecoase și neegale printre stâncă, – așa pieptiș. Nu ușor de urcat, dar a fost frățietate, ne țineam de mână unele cu altele și dacă oboseam, stăteam puțin jos pe marginea stâncilor, priveam la acele stânci fără margini, fără fir de iarbă, nici o pasăre sau altă vietate nu era acolo, dar era foarte frumos. Scările au fost cam de 2 km distanță până sus și odată cu răsăritul soarelui pe cerul frumos bleau-închis, frumusețe rară, am ajuns pe Muntele Sinai. Pe munte era o biserică de culoare roșcată dreptunghiulară (unde a primit Moise tablele legii); s-a urcat un părinte pe afară, pe turlă și suna clopotul. Biserica era închisă. Ne-am închinat și noi la ușa bisericii, la acel locaș, la zidurile sfântului locaș, dând slavă Domnului. Lângă biserică la câțiva pași, am coborât câteva scări, era o mică cofetărie, un beduin cu broboadă pestriță pregătea ceai, cafea și altceva, am ocupat loc și am servit bucuroși. Lângă acest loc, la suprafață, mai erau chioșcuri cu dulciuri, vederi, ornamente fel de fel, din pietre

prețioase, care se află și acum jos, la Mănăstirea Sinai-Sfânta Ecaterina. Am zăbovit acolo cam o oră și ceva, soarele începuse puțin să urce, era lume nu prea multă, și din Olanda și din Finlanda. Făceau poze, ne minunam toți, privind mărețiile lui Dumnezeu. Sus cerul, jos stânci și văi cât vezi cu ochii. Era pe fața fiecăruia o veselie, o bucurie, o bunătate, uitasem toată oboseala, parcă nu ne mai simțeam pe noi, eram toți frați și surori. Luând toate acestea în mintea noastră, am pornit și am coborât scările, din piatră, puțin mai ușor ca la urcare, apoi pe acel drumușor pe lângă stânci, până la Sfânta Mănăstire Sinai, Sfânta Ecaterina. Lângă Mănăstire, în spate, iarăși erau multe cămile culcate, și beduinii lor. Eram cam pe la ora 11.00, ziua. Am mers la camere, ne-am spălat, că eram toți prăfuiți de drum, am mâncat ceva, fiecare ce a avut, ne-am îmbrăcat cu rasa și am mers cu toții în biserică să ne închinăm. Biserica foarte mare și frumoasă. În fața altarului a ieșit un Prea Cuvios Părinte, cu Sf. Moaște ale Sfintei Mucenițe Ecaterina, cu racla nu prea mare, ne-am închinat, cu pioșenie, am sărutat Sfintele moaște și părintele ne-a dat inelul Sfintei Mucenițe, atingându-l de Sfintele moaște. L-am sărutat și l-am pus pe deget, cu credință și cu bucurie și ne-am închinat pe la icoanele din Biserică. Acel cuvios, în cursul săptămânii, locuia într-o peșteră, nu departe, pe stâncă. Mai înainte pe un gemuleț de sub sfânta masă din sfântul altar, se spunea că e rădăcina Sfântului Rug, unde a văzut Moise puterea lui Dumnezeu și a vorbit. Ardea și nu se mistuia.

Afară, lângă Sfântul altar, mai încolo 2-3 metri, atârnavă ramurile Sfântului Rug, care era verde, cu frunze mărunte. L-am atins și noi, doar cu mâna, că nu era voie să rupi nici o frunzuliță. Apoi tot acolo puțin mai jos am intrat într-o criptă, s-au un mic paraclis, unde se afla Sfântul Ștefan Sinaitul. A murit pe scaun, așa îmbrăcat, cu metaniile în mână, închinându-se, se vede și acum întreg, este în sticlă. Era mic de statură. E mult de atunci.

Erau acolo foarte multe capete, oase ale sfinților mucenici și cuvioși, multe, multe, erau acolo, multe căpșoare ale copiilor omorâți de Irod și a mamelor lor, o parte, bineînțeles și altele. Ne-am îngăduit să mai rămânem puțin pe acolo, că era cald și frumos. Am cumpărat o metanie, apoi, ne-am urcat în autobuzul egiptean, care ne-a așteptat de seara și am plecat. Cred că era în jurul orei 13.00 după-masă. Ajungând la Vamă, iarăși ne-a reținut cu controlul obișnuit și am trecut cu bine. În continuare era altă sală, mai specială: domni, doamne, securitate, am completat niște formulare (ei își fac serviciul lor). În sfârșit am trecut cu bine, a rămas la graniță autobuzul egiptean care era foarte frumos și am luat autobuzul israilitean, acela care ne-a adus.

Mergând mai departe am oprit într-un orășel nu mai știu cum se numea, care se afla pe malul Mării Roșii. Am intrat cu bilet de intrare într-un părculeț special, căci acolo, am mers pe un pod pe *Marea Roșie*, era o clădire pe apă, cam la suprafață, zic așa, erau niște bazine cu tot felul de pești. Coborând mai multe scări în jos am ajuns pe fundul *Mării Roșii*. Erau pereți de sticlă și se vedeau fel de fel de flori și niște pomișori foarte frumoși colorați, crestați, ondulați, unde se jucau, înotau mulțime de peștișori de toate culorile. Apa era limpede, puțin albastră. Am văzut și adâncul Mării Roșii, după care, ne-am urcat în mașină și am plecat spre Ierusalim unde am ajuns acasă (la cămin), în jurul orei 8 (20.00) seara, nu prea obosiți. Mai întotdeauna treceam prin deșertul Iudeii, cel mai coborât teren de pe fața pământului, mai jos de nivelul mării, pe șoseaua ce merge spre *Marea Moartă*. De la șosea până la *Marea Moartă* sunt multe pietroaie, pe unele locuri erau rețele minate și, pe acolo nu se trecea. Este o apă foarte sărată, uleioasă și lipicioasă, bună de tratament reumatic. Din cauza Iordanului, care, e reținut mai sus, apa s-a retras departe, departe de șosea pe alocuri. Am prânzit pe pietroaiele de lângă malul ei, împreună cu maicile și șoferul, am fost și lângă ea, am băgat mâna în apă, e caldă și lipicioasă. Pe parcurs am fost în multe locuri. La Iordan am poposit în mai multe locuri, chiar mai de multe ori, prima dată pe marginea unui părculeț, era lume mai multă, am intrat cu picioarele în apă, am dat deasupra capului, ne-am și spălat, am și gustat chiar. Pe parcurs ne-am pornit spre muntele Taborului. E departe, foarte sus, cale șerpuită, în dreapta se vede muntele Ermonului, acoperit cu zăpadă, deși era ianuarie. Pe Tabor este Sfânta Mânăstire Schimbarea la Față, foarte frumoasă și curată. E cetate. Era un cuvios stareț, o maică de origine rusă, și două maici române: una din Botoșani și alta din Bacău. Jos, la subsol era un mic paraclis în stâncă și niște peșteri, de pe vremuri. S-a servit ceva și am plecat. Altă dată am intrat și în *Marea Roșie*, care are o apă foarte curată, caldă și dulce la gust. Valurile ei la margine se prefac în culori. Am mers prin apă, unde erau mici pietricele în apa limpede și am luat câte o pietricică. Ne simțeam foarte bine. Am intrat și în *Marea Galileii*, cu picioarele, și de asemeni, ne-am spălat. Apa este ca și în *Marea Roșie*, curată, caldă și dulce la gust, lină. Doamne bine era. Am luat o pietricică de pe unde a umblat Domnul de atâtea ori și cu Sfinții Apostoli cum spune Sfânta Evanghelie, din frumoasele locuri ale Țării Sfinte.

Altădată, am fost, am urcat pe muntele care este înalt și anevoios, am sunat la ușa Sfintei Mânăstiri, Muntele Ispitirii (Carantani) unde a fost dus Domnul de duhul în pustie după ce a postit 40 de zile și 40 de nopți. Acolo

unde a fost ispitit de diavol, să zică pietrelor să se facă pâini și că Îi va da toate bogățiile, de i se va închina lui.

Domnul a zis: "Înapoia Mea satano", și altele după Evanghelie și Tradiție, apoi au venit Îngerii și I-au slujit. Sus, sus, pe acel loc, se află o mănăstire (a Ispitirii Domnului), frumoasă, de piatră, cu chilii, unde pe vremuri au fost mulți călugări, momentan, era numai un stareț, Ioanichie și o maică de origine rusă, bătrână, pe care nu am văzut-o. Ne-am închinat peste tot și la Sfânta Piatră pe care a fost Domnul ispitit. Se face slujbă acolo, și în prezent. Pe o terasă pe malul stâncii adâncite ne-a servit cu cafea, nes, bomboane, napolitane, apă, suc, miez de nucă, și după aceea am mulțumit și am coborât la mașină.

Altă dată am fost la Mănăstirea Sfântul Sava, departe, am fost cu două microbuze arabe, acolo sunt numai arabi. Înainte de a ajunge la Mănăstirea Sfântul Sava, am intrat la Mănăstirea Sf. Teodosie, care este foarte frumoasă. Ne-am închinat. Acolo se aflau multe morminte: al Sf. Teodosie, Sf. Sofia și mai mulți sfinți cunoscuți din calendarul ortodox. Am întâlnit și o maică româncă venită acolo de la Mănăstirea Pasărea. Frumos așezământ. Mergând mai departe pe un drumușor, pe lângă stânci, am ajuns la Mănăstirea Sf. Sava. Mănăstirea foarte frumoasă, cu renume, jos între stânci. Pe vremuri erau mulți călugări, dar acum sunt puțini asceți. Acolo nu intră parte femeiască. A adus un părinte sfintele moaște la poarta mănăstirii și ne-am închinat și noi. Preoții și parte bărbătească au intrat, s-au închinat, Sfântului Sava și au vizitat mănăstirea. Ne-a servit un părinte pe o măsuță acolo, cu cafea, bomboane, parcă și apă. Serveau pe toți care veneau acolo. Am mai stat puțin și am plecat, dând slavă Domnului.

Altă dată am plecat în munții Hozeva, la mănăstirea Hozeva, departe de șoseaua principală – autostradă. Am mers la stânga pe jos, pe o vale, pe lângă râul Cherit, din care bea apă Sfântul Ilie. O vale cu drum, un fel de asfalt, cam departe și anevoios. Ajunși acolo, am intrat în mănăstirea, care se numește Hozeva, Sfântul Gheorghe-Hozevitul, Sfântul Ioan Iacob, Hozevitul-Românul. Biserica foarte frumoasă, acolo mai sunt și pomi și ceva clădiri și peșteri mai departe. Prima dată am intrat, ne-am închinat la Peștera Sfântului Ilie, unde Sfântul prooroc a fost hrănit de corbi. Este o peșteră frumos amenajată, cu icoane. O parte din peșteră era închisă cu grilaj, era acolo icoana Sfântului Ilie cu corbu. Peștera, săpată în piatră, în stâncă, se vedea afumată de lumânări și de vremuri. E mică, a mai rămas ceva din încăperea la intrare, cred că acolo se face slujbă. Am coborât câteva trepte de la peșteră și puțin mai jos am intrat în biserică. Ne-am închinat Sfântului Gheorghe Hozevitul, sfintele moaște întregi, fiind în raclă, apoi Sfântului Ioan Iacob-Hozevitul ale cărui Sfinte moaște fiind tot în

raclă, întregi, protejate de un geam. Tot în acea biserică, erau sus multe candelă, și încăperi diferite, destul de mici. În lături se vedeau tot în sticlă, multe sfinte moaște, chiar foarte multe. Noi ne-am închinat la toate. Am dat și noi un pomelnic și am plecat.

Pe o mică terasă, lângă Biserica, pe malul stâncilor, era un părinte care ne invita să servim ceva. Erau niște câni cu sucuri foarte bune și dulci, smeură, căpșuni, fragi și altele. Am gustat și eu un pahar de suc cu fragi foarte bun, și am plecat mai departe. În continuare pe drum, printre stânci se vedea de departe, între niște râpe, Schitul Sf. Ana, unde s-a rugat ea, separat de Sfântul Ioachim, să le dea Dumnezeu odraslă, să scape de defăimare. Și le-a dat pe Maica Domnului. Acolo a pustnicit, s-a nevoit și Sf. Ioan Iacob Românul. Mai departe am mers la Biserica Sf. Ioan Botezătorul în deșert (Carim). Am coborât foarte multe scări în jos, teren foarte frumos, cu pădure și ape. Erau la vecernie părinții ruși. Am cântat și noi, *Lumină Lină* pentru că ne-au invitat ei. Alături era și Peștera Sf. Ioan Botezătorul, unde mânca el mere și lăcuste sălbatică. Ne-am închinat și am luat ghindă. Mai departe ne-am închinat la Biserica Sf. Ioan Botezătorul, locul unde s-a născut Sfântul Ioan Botezătorul. Am văzut și ne-am închinat.

Am fost, de asemenea, la mormântul îndrăcitului unde Mântuitorul a poruncit diavolilor din oameni să intre în turma de porci care apoi s-au înecat în apă. În Ghenizaret mai târziu, lângă mormânt, mai sus, era o bisericuță, pe care au dărâmat-o. Acum, se vede acolo numai marmoră, piatra de mozaic pe jos, și au înconjurat-o cu lanț. Atunci apa aceea, unde s-au înecat porcii, era aproape acolo, lângă mormântul îndrăciților, dar acum s-a micșorat și se vede mai de departe. Am fotografiat locul acela. Am fost și în Capernaum, pe unde a fost Mântuitorul și a făcut multe minuni. Ne-am închinat pe la biserici, la locurile respective, cu toată luarea aminte. Este un oraș foarte frumos, civilizată, curat, cald tot timpul, înflorit, minunat, fel de fel de pomi fructiferi. Am stat în Nazaret, orașul de copilărie a lui Iisus Hristos. La Biserica ne-am întâlnit cu episcopul local, după aceea ne-am închinat și la locul unde s-a născut Maica Domnului, casa părintească, unde au fost și trăit Sfinții Părinți Ioachim și Ana. Acum era jos, coboram pe scări, dar chiar în capăt era închis cu grilaj. La intrare era o fântâniță cu o ciutură mică, de unde bea Măicuța Domnului apă. Este Fântâna Maicii Domnului. Ne-am închinat și am băut și noi apă. În spate am văzut un izvor cu o apă mică unde se zice că spăla Maica Domnului de ale gospodăriei.

Am fost în Galileea, frumusețe minunată ca și în Nazaret, puțin plouase și era soare și frumos, lăsa impresia că ești în rai. Tot în Cana Galileii este o biserică care se numește Biserica Minunii. Dedesubt, este locul în care a fost casa de nuntă unde a fost Mântuitorul cu Maica Dom-

nului și a prefăcut apa în vin. Este zugrăvit un tablou mare, Mântuitorul la nunta din Cana Galileii. Ne-am uitat cu mirare, ne-am închinat la Sf. Biserică și am trecut în Cana Galileii.

La Mânăstirea Sf. Gheorghe, biserica de pe acel loc unde Mântuitorul și Maica Domnului a fost la nuntă și a făcut prima minune, prefăcând apa în vin. Sunt în Biserică două vase de piatră, care se zice că sunt originale, în care a fost apa ce s-a prefăcut în vin. Am scăpat din vedere, sau nu m-au ajutat împrejurările, să fi cântat, cântarea care o știam: "La nunta ce s-a întâmplat în Cana Galileii" o știam foarte bine, acum îmi pare rău, a fost și timpul scurt. Era un părinte stareț, grec, cu numele Teofil, cumsecade, ne-a primit și ne-a servit cu cafea și ce a mai fost, a discutat puțin cu noi, a tradus fratele David, după aceea ne-a dat iconițe. Cuviosul i-a trimis Prea Fericitului un engolpion alb cu Maica Domnului și o sticlă cu vin dulce din Cana Galileii.

Am trecut prin Cezareea Palestinei, pe drumul Damascului, pe unde a fost auzit Domnul, zicând: "Saule, Saule, de ce mă prigonești?" (Sf. Apostol Pavel) apoi, prin Siria, și știe Dumnezeu cum se mai numea și pe unde am mai trecut, până la granița cu Libanul. Erau aici palestinieni, dincolo, Liban, acolo santinelele se uitau la maici. Am scos poze, între steaguri. Prin toate locurile unde era poliție, pe dreapta sau pe stânga, sau prin oraș, ne priveau cu bunătate și ne dădeau cale liberă. Nu am văzut nici-un om rău sau mânios, toți ne priveau cu prietenie frățească. În multe locuri, puțin mai depărtate de strada principală, erau rețele rămase de la războiul lor, ziceau că erau minate, iar pe noi nu ne interesa. Ne păzea Domnul.

Altădată, pornind spre altă destinație, ne-am oprit la o grădină, unde la intrare trebuia să scoți bilet, era și avea apă de tratament pentru reumatism. Am vizitat de asemenea o crescătorie de crocodili în bazine și mai mici și mai mari, de culoare neagră, maron și gri. Sunt foarte urâți, au multe picioare, piele gionturoasă, capul și dinții mari, grohăe urât, ca porcii. Le dă carne la două zile, iar dacă nu le dă, se mănâncă unii pe alții. Am văzut unii cam de 3 m lungime și 70 cm lățime, se târa din apă pe mal, grohăea, gema urât ca porcii și stăteau la soare.

În altă parte ne-am oprit la o crescătorie de struți. Sunt mari cu gâtul lung, veneau la noi la gard și așteptau să le dăm de mâncare. Noi, și eu le-am dat în cioc covrigei, dar îmi era frică să nu mă apuce de deget. Erau cumiți și luau covrigelul. Aveau penele negre-gri, și picioare lungi.

Am fost la locul unde izvorăște Iordanul. Este o cascadă ce se numește Izvorul Banios, care curgea de sus, prin casă, și jos erau pietre și o apă limpede și curată, minunată, am băut puțin și era rece și bună. Era acolo o grădină, pomi, un fel de pădure. Se intra cu bilet, era sus o cabină și o porțiță

de trecere. Coboram în jos pe multe scări de piatră, obositor, dar foarte frumos. De neuitat, era un loc minunat. Iordanul alimentează cu apă tot Israelul.

În continuare, nu prea departe, am mers prin pădure până am ajuns la alt izvor al Iordanului care se numește Izvorul Dan. Ne-am apropiat de acest izvor, printre pietre mari și pomi încovoiați, ne-am spălat pe mâini și pe față, ne-am aplecat cu fața în jos pe pietre și am băut apă, că altfel nu se putea. Apa bună, limpede și curată, mergea ușor pe calea ei. Mare bucurie. Aceste izvoare ale Iordanului, mai la vale, se unesc și se formează Iordanul care mai departe se varsă în Marea Moartă. Se spune după asta, că iarăși se formează și se separă și se varsă în *Marea Roșie*.

După aceasta, pe altă direcție, tot prin pădurea de dafin, am mers o bucată bună, mai era câte un pârâiaș și am ieșit într-o poiană unde era mașina noastră. Ne-am urcat noi maicile și cu fratele David, șofer și ghid, și am plecat: Leontia, Vasileșă, Ieroteia și cu mine. Era aproape de seară și într-o poiană, pe marginea unui râu, era o casă cu grădină de vară, unde se gătea și se servea cina. Am intrat și noi, am cinat bine, acolo erau păstrăvi și tot ce se cerea. Mâncare foarte bună, apă și suc de mere. Și încă altă dată pe parcurs am mai servit masa tot așa la casa cu mese în poiană unde era foarte frumos, tot pește și altele. Era curat și liniște, bucurie și foarte bine.

Altă dată ne-am pornit spre *Muntele Carmel*. Cale îndepărtată. Am trecut și am cinat la mănăstirea Sf. Ap. Petru unde Sf. Ap. Petru a făcut sănătoasă pe o tânără. Era o Mănăstire rusească de maici.

Am intrat la mormântul Tavitei. La o mănăstire din Lida, Biserica Sf. Gheorghe, unde este și mormântul Sf. Mucenic Gheorghe, ne-am închinat și am trecut prin *Haifa*, port la Marea Mediterană, mare și minunată frumusețe naturală. Nu departe era o mănăstire mare de maici franciscane care stau închise înăuntru (vreo 60 de maici), nu le vede nimeni, niciodată. Se numea mănăstirea Sf. Ilie unde era și peștera Sf. Ilie mai jos, spre muntele Carmel. Sf. Ilie a stat în mai multe peșteri, pe care le-am întâlnit și unde ne-am închinat. Am și amintit mai sus când i-a adus îngerul de mâncare s-a trezit că dormea sub ienupăr: "scoală-te de mănâncă, că lungă-ți este calea", în Sarepta Sidonului la o văduvă, când a înmulțit puținul ulei și lingura de făină ce o mai avea și a înviat pe fiul ei. Spun Sfintele cărți, că se ascundea de Izabela pe care o muștra pentru faptele urâte, neplăcute lui Dumnezeu, răpind via din Nabot. Mai sunt și altele pe care nu le cunosc și poate am și greșit ceva. Iartă-mă Doamne.

În altă parte am văzut, din depărtare și Viesparul lui Elisei. Ne-am coborât tot pe acolo, la biserica – Mormântul lui Bahai*. Nu ne-au dat voie să intrăm că au o credință foarte diferită, filosofică, occidentală. Este așezat

---

* Templul lui Bahai, cult Bahai, așezat în fosta grădină Persană.

într-un parc foarte mare, foarte frumos amenajat, curățenie, frumusețe exemplară, ca teren vorbind. Erau santinele, dar de omenie. Am luat un pliant de acolo.

Mai departe am urcat spre muntele Carmel. Pe lângă pădure și prin pădure, locuri foarte frumoase, tot la deal. Era ora înaintată după masă. În fine, am ajuns la *Muntele Carmel*. În drum, mai înainte am mai întâlnit și alte temelii, fundații antice, de pe timpul templelor, care se păstrau și urme de altar se spune, unde Sf. Ilie aducea jertfă Dumnezeului Celui Adevărat, Celui Viu. În continuare până pe *Carmel*, erau drumuri încurcate, dar am ajuns bine cu ajutorul Domnului. E un loc întins acolo, nu prea mare, pavat cu pietre colorate, de o nuanță închisă, cu gard de zid. Este o statuie mare, cu inscripție mai jos, iar deasupra, Sf. Ilie cu mâna ridicată. Acolo s-a mistuit jertfa lui Ilie, coborând foc din cer la rugăciunea lor, iar preoții mincinoși ai lui Baal plângeau și ei și strigau: Baal, Baal! În zadar, că nu s-a mistuit. Iar Sf. Ilie, râdea de ei, zicându-le să strige mai tare, poate că doarme. Văzând preoții lui Baal că jertfa lui Ilie s-a mistuit, unii au crezut în adevăratul Dumnezeu al lui Ilie, iar pe unii necredincioși i-a ucis Sf. Ilie, acolo pe muntele Carmel.

Am intrat în Biserică, nu prea mare, chiar modestă, avea ceva încăperi cu icoane ici-colo, ortodoxe, niște altare mici și simple, o masă, o cruce și alte obiecte, vreo două bănci pe jos, piatră și nimic așternut. Era curent că era deschis. La intrare era un domn civil, nu știu ce nație, cred că era arab credincios care avea ceva de vânzare, albume, vederi, și mai știu eu ce, și care ne-a fost ghid acolo. Cred că tot acolo era și chilia dânsului. Erau flori frumoase. Cam atât am putut vedea, altceva nu prea era, doar în spate, dacă mai era ceva. Soarele se apropia de asfințit și era tare frig și puțin vânt, credeam că apare bruma, acolo sus, noaptea. După puțină privire, că era frumos, pădurea verde, ne-am urcat în mașină și am plecat.

Mergând prin pădure, pe drum, aproape de margine, era o masă de piatră rotundă și 2-3 bănci, tot de piatră. Am oprit și am cinat că am avut mâncare de acasă, o luaseră maicile. Apoi am plecat, spre casă, cu Doamne ajută, iar în jurul orei 21.00 am ajuns în Ierusalim. Frumoasă calea aceasta, în Țara Sfântă.

Altă dată am trecut prin orașul Tel-Aviv, care este foarte frumos. Am intrat în bisericile de pe acolo și ne-am închinat. Am văzut și vila Ambasadei Române. Un străjer la poartă, tot român. Între timp, în Hebron, la Stejarul Mamvri, nu a fost voie, însă puțin mai târziu s-a deschis, dar cu mașina, cu șofer musulman. Hebronul se află în continuare pe dreapta Betleemului, nu ne-a oprit poliția la trecere, e un pământ pietros, sărăcăcios, ca și populație, dar după anotimpul și împrejurările de pe acolo ei zic

că sunt bogați. Sunt și magazine, dar noi nu am trecut chiar prin oraș, pe la magazine, ci spre Biserica Sf. Treime, Stejarul Mamvri unde i s-a arătat lui Avraam, ospătându-I. În acel timp ploua. Ajungând la poarta mănăstirii (este rusă) am intrat cu tot cu mașină că era departe, ne-am închinat în biserica profeților și proorocilor Vechiului Testament. Așa după cum se vede și pe fotografii, mănăstirea este foarte frumoasă. Sunt călugări ruși de omenie, prietenoși, au ateliere și gospodării. Un părinte ne-a dat, în vată, câte o bucățică din Stejarul Mamvri. Apoi am coborât pe o alee la Stejar, care este închis cu grilaj. Este o tulpină de culoare maron închis, puțin încovoiat, legat cu centură să-și mențină echilibrul, avea și crenguțe laterale, verdeață nu avea deloc, se spune că primăvara înverzește pe alocuri. Stejar antic, ocrotit de Dumnezeu. Ne-am minunat și ne-am închinat. Între timp mai stătuse ploaia și am văzut curcubeul, acolo în Hebron. Pe urmă am oprit și prin Betleem la Sf. Peșteră și la Marea Biserică a Nașterii Domnului. De asemenea ne-am închinat și la biserica Păstorilor, tot în Betleem, o biserică foarte frumoasă.

În același drum, pe dreapta, era o mănăstire de maici franceze, catolice sau grecească-catolică, bine organizată. Am sunat la poartă și s-a deschis automat, odată cu soneria. Biserișușă mică, pictată recent, ortodoxă. N-am văzut nimic catolic. Hramul parcă Sfânta Maria. Foarte bine primitoare. Erau numai șapte maici, din care una stătea închisă într-o peșteră de 14 ani.

În continuare am fost în Samaria la fântâna lui Iacob. Are 40 m adâncime. Are o roată cu lanș și o ciatură mică, și o cănișă de băut și de scos apă. Acolo am băut apă, era foarte bună, nu prea rece. Ghizdelele de piatră originală, dreptunghiulare cam 1 m lungime, și cam 80 cm lățime. În față un vas de piatră în forma unui ulcior mare, probabil unde în vechime se adăpau animalele. La acea fântână a vorbit Mântuitorul cu Samarineanca. Este în mijlocul unei bisericușe, frumoasă, dar micușă cu icoane frumoase înfășișând pe Domnul cu Samarineanca. Era și un pangar cu ceva de vânzare. Am luat și noi câte ceva și o cănișă. Nu demult, în 1978 era un părinte acolo anume Felamen căruia i s-a pus în vedere să dea Crușă jos de pe bisericușă. Dânsul s-a opus și un samarinean i-a tăiat capul în două cu toporul, acolo lângă fântâna aceasta. A murit pe loc. Acum a devenit Sf. Felamen și se află întreg, iar sfintele moaște se află în bisericușă studentilor greci din Ierusalim, unde ne-am închinat altădată.

În Samaria la fântâna lui Iacob ne-am închinat pios. Ea se află mai jos, coborând scările. În momentul de față era acolo un domn civil. Împrejurul fântânii se contruiește o biserică mare care era zidită aproape până la acoperiș. Este începută demult, dar tot s-a întrerupt lucrul. Fântâna o să rămână sub Sfânta Masă a noii biserici. Este așezământ foarte frumos, cu

multă verdeață, de neuitat. Am trecut, pe la Mănăstirea Sfântul Gherasim unde, ne-am închinat. Acolo nu era nimeni, n-am văzut pe nimeni în biserică. Este așezată pe un câmp. La poartă erau flori și niște tufe mirositoare. Am intrat într-o biserică și ne-am închinat pe locul unde a salutat Maica Domnului pe Elisabeta, era icoană mare, după cum spune Sfânta Evanghelie. Am văzut locul unde se cobora din cer o pânză cu tot felul de păsări și s-a auzit: "taie Petre și mănâncă, nimic nu-i spurcat!" și acolo, a botezat Sfântul Apostol Petru pe Corneliu Sutașul, care era păgân.

Am fost și la Emaus, un orașel modest, nu departe de Ierusalim, acolo nu era drum asfaltat. Acolo sunt arabi, oameni credincioși. Era aproape seara când am ajuns la Biserica Frângerii de pâine când Luca și Cleopa au călătorit cu Domnul, vorbind și discutând și nu L-au cunoscut până a ajuns la casa lui Luca și Cleopa și au stat la masă. Pe acel loc astăzi este o biserică mare. Este ortodoxă, frumoasă, ne-am închinat, am făcut fotografii și am plecat. Oameni foarte buni, primitivi, ne-au deschis poarta, am intrat cu mașina și ne-au deschis și biserica să ne închinăm. Aveau o curte mare, era acolo un păun și două căprioare. Am plecat și pe drum am frânt și noi clătite cu nucă, și am mâncat și am băut suc.

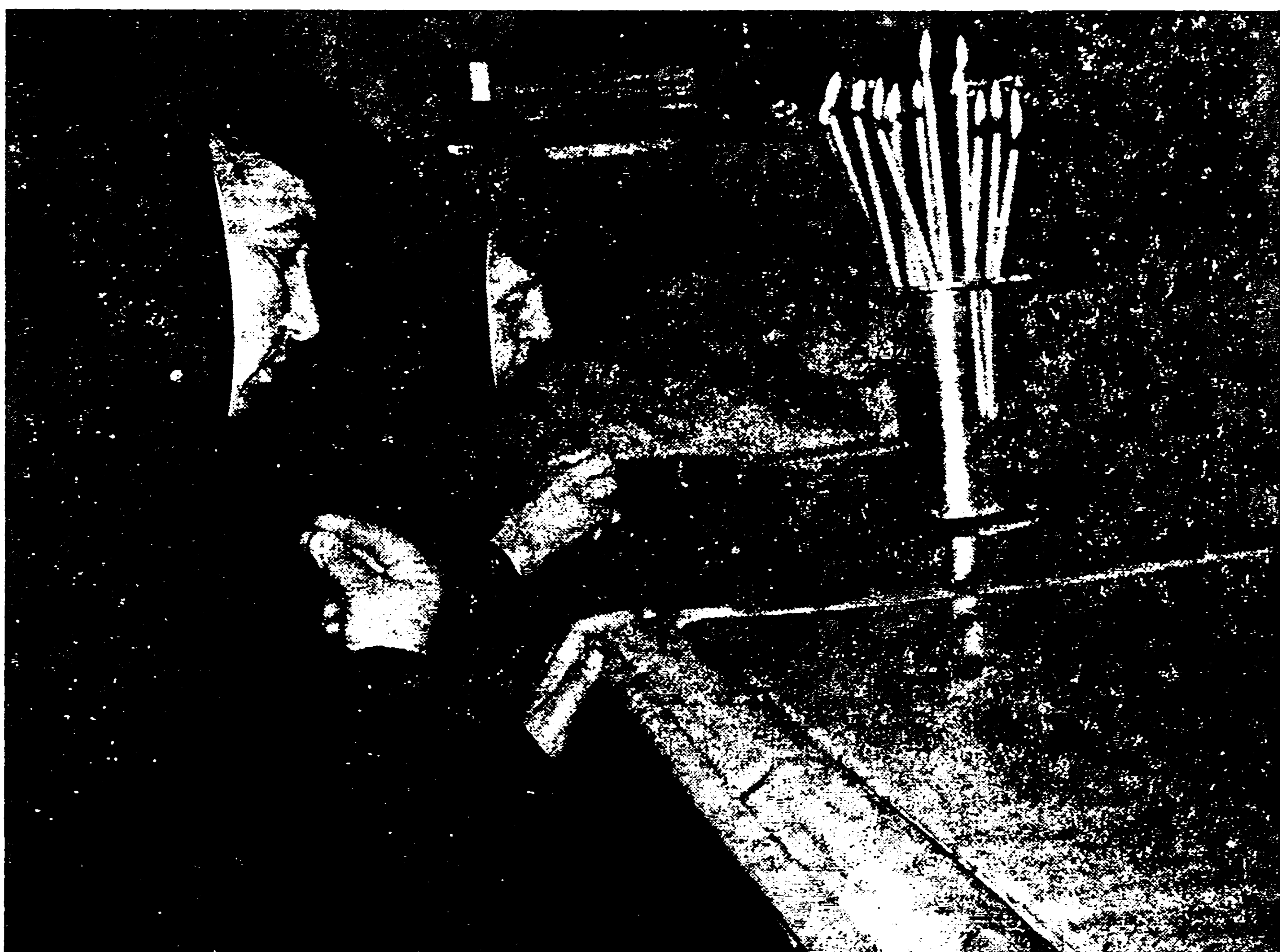
Nu departe de Ierusalim, ca și Emaus, se află Betania, orașul natal a lui Lazăr cel înviat a 4-a zi și a lui Marta și Maria, surorile lui. Pe acel loc unde a fost casa lor se află o biserică cu numele lor (Biserica lui Lazăr), am intrat acolo, ne-am închinat, apoi și la locul unde a stat Mântuitorul de vorbă cu Marta și Maria și cu Lazăr când era sănătos, că erau prieteni. Acum este Mănăstire de maici, grecească.

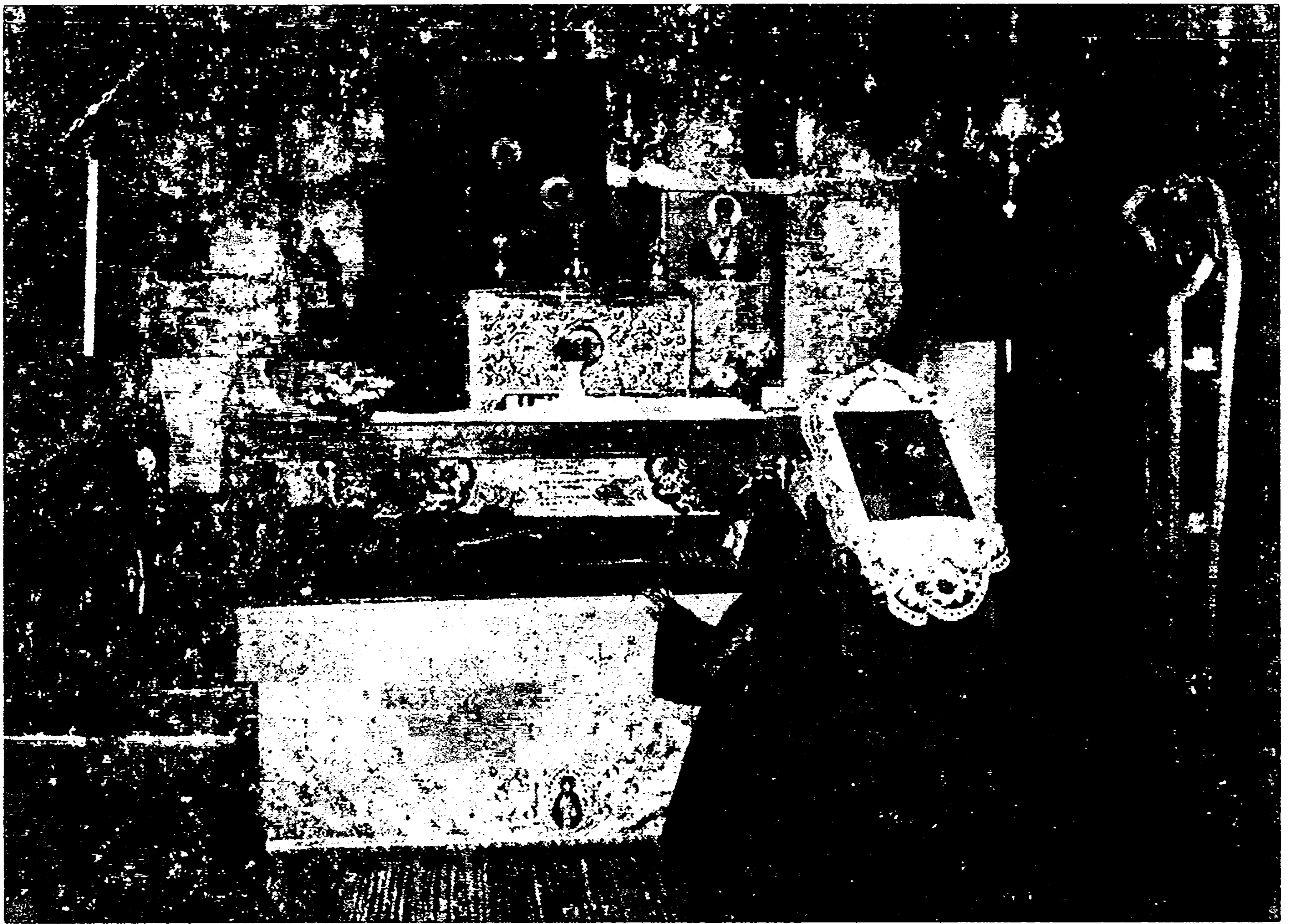
Nu departe, pe niște străduțe, am coborât la locul unde a fost mormântul lui Lazăr, de unde a strigat Mântuitorul: "Lazăre ieși afară", și a ieșit. Din străduță a deschis cineva porțița și am coborât multe scări înguste, în jos. Am intrat în mormânt cu maicile, ne-am închinat acolo. Era un loc în piatră săpat, cam pătrat, pe 2,5 m, dar nu egal, deasupra oval. Pe vremea Mântuitorului erau pe acolo numai stânci. Apoi am plecat spre casă, spre Ierusalim, că era seară. Însă de la Mănăstirea surorilor lui Lazăr din Betania s-a urcat și un mitropolit grec de la Patriarhie, pe care l-am adus cu noi la Patriarhia din Ierusalim, a spus că a fost prin București, am uitat cum se numea, ne-a mulțumit și ne-a blagoslovit. După aceea, în altă zi, tot în Ierusalim, dincolo de Țarina Olarilor, pe unde acum e un cartier al arabilor, acolo este o vale mare – vreau să spun – care desparte Țarina Olarilor de Mănăstirea Sf. Onufrie ce se află pe celălalt mal. Pe vremuri au fost mulți călugări sihaștri, dar acum am văzut ceva maici grecești și au spus că este și un călugăr preot. Nu l-am văzut, că era probabil la ascultare. Întinderea clădirii, era ca o cetate, însă Biserica era cam mică, dar amenajată. Ne-am

**Pelerinile, în rugăciune
la Sfântul Mormânt**

**Rugăciune
la Sfântul Mormânt**

În fața moaștelor Sf. Ioan Iacob-Hozeva

Le Stejarul Mamvri

În fața icoanei Maicii Domnului făcătoare
de minuni, – Biserica Nașterii din Betleem

La Izvorul
Iordanului – Banias

Lângă moaștele Sfântului Sava

**Lângă icoana "Maica Domnului
cu Sfânta Elisabeta",
în Biserica din Nazaret**

închinat, am intrat în peștera Sfântului Onufrie, și erau și alte peșteri antice și multe oseminte mai jos. În biserică era o fântâniță care se numea fântâna Sfântului Onufrie și se scotea apă cu o căldărușă. Fântâna nu era prea adâncă, am băut și noi apă și era foarte bună. Apoi maica ne-a dat câte o mică punguliță cu petale mirositoare. La poartă erau multe flori și busuioc. Am intrat cam greu înlăuntru, acolo a trebuit să așteptăm din cauză că nu era sonerie la poartă și nici paznic n-am văzut.

În aceeași zi, mai departe pe jos, cu maicile, am mers pe valea lui Iosafat, unde sunt morminte evreești, cât vezi cu ochii, unde spun ei că de acolo se va începe învierea morților, la a doua Înviere. Am văzut de departe, în stâncă, două morminte mari, unul al lui Zaharia și unul puțin mai departe al lui Avesalom. Mai departe mergând, am trecut pe lângă un râuleț care se numea Siluam. Am ajuns și la o biserică arabă unde era jos Lacul Siluam, am văzut numai prin grilaj, că era închis acolo, după program, iar noi am atins numai râulețul. Am plecat mai departe spre Lacul Vitezda. Acolo am coborât niște scări pe o suprafață pavată. Se vedeau niște ziduri antice, unele mai stricate din cauza vremurilor, se spune că pe atunci erau cabine cu mai multe izvoare de ape balneare, unde cei mai avuți regi sau domnitori făceau tratament, căci aveau toate condițiile necesare acolo. Acum izvoarele au secăt, clădirile se mai mențin, ca mărturii istorice. Pe același loc câțiva metri am coborât mai multe scări înguste, și acolo am văzut lacul Vitezda, se vedea ca un bazin, nu se vedea de unde izvorăște. Era apă curată, iar o maică s-a aplecat mai jos și a băut, cu un vas puțină apă. Am gustat și eu și ne-am spălat puțin pe față și pe mâini. Vitezda este mărturie biblică, de pe vremea Mântuitorului Iisus Hristos. Mai uitându-ne pe acolo, am urcat și am pornit spre zidul Plângerii. Tot pe o vale am coborât și acolo. La poartă ne-a dat paznicul voie să intrăm. Sunt niște ziduri înalte, pe jumătate originale, iar partea de sus e zidită pe parcurs, după dorința înălțată vremurilor, e o întindere mare. Acolo se ruga poporul evreu după datina lor, fiind loc deschis, în aer liber. Separat, în dreapta, erau bărbații și în mijloc era o despărțitură, unde se rugau femeile (erau mulți acolo, evrei și vizitatori). Pe aceeași suprafață, erau niște semne, unde făceau soldații instrucția, că erau foarte mulți soldați, poliție, ceea ce dovedea că era în apropiere vreun regiment. Am urcat în liniște multe scări și am plecat spre casă, spre biserica noastră română, că era spre seară și vreme de ploaie, dar nu ploua.

Pe muntele Eleon am fost de 2 ori. Este cam departe de mers pe jos, dar Dumnezeu ajută. De pe acel loc s-a Înălțat Domnul la Cer. Acum este Mănăstire rusă de maici. Sunt vreo 60 de maici. Trei dintre ele, pe care le-am întâlnit și cunoscut sunt românce: Maica Salomeea, maica Petronia și

maica Isidora. A mai fost una, Natalia la Mănăstirea Sf. Ioan Botezătorul din pustiu Iordanului, care a murit și este îngropată în cimitirul de acolo (am fost și eu la mormântul ei), cimitirul fiind foarte mare. Biserica Sf. Înălțări de pe Eleon este foarte frumoasă, majoritatea icoanelor sunt de aur și argint curat, exemplare. Icoane făcătoare de minuni și în toate bisericile ruse, pe tetrapod este icoana Sf. Serafim de Sarov (rusec). Era o icoană în aur, cu un Sf. Vasile, care a locuit într-o mănăstire rusă. Acesta era disprețuit de toți călugării, dar avea rang de Arhiepiscop. Sfinția lui tăcea, nu zicea nimic. Într-o bună zi a luat omoforul și epitrahilul, cârja, camilafca, mantia și icoana Maicii Domnului și a plecat. În apropiere era o apă. A întins mantia și a trecut apa pe ea. Când au văzut călugării de pe mal l-au strigat să se întoarcă înapoi, iar Sfinția lui și-a căutat de drum și a plecat în pustie unde s-a săvârșit. Ne-am închinat pios în acea biserică frumoasă a Sf. Înălțări. Avem fotografii. Marmora de piatră de pe jos era albă și pestriță, cu roșu. Spuneau maicile că pe vremuri au fost omorâți acolo 90 de călugări de dușmanii lor. Acolo maicile ruse sunt foarte evlavioase și smerite, nu dau voie să le sărute nimeni mâna. Numai închinăciune. Au camilafca întocmai ca și călugării, numai în mănăstire, dar la alte biserici sau prin oraș, au altă uniformă. Antiriu, un fel de tulpan rotund și pe față rotund și pe spate, mai jos pe umeri, deasupra un fel de fes croit în unghiuri, ascuțit, negru de catifea ca și la călugări, având pe el la spate 2 cordele negre cam de jumătate de metru. Dacă e cazul au și un fel de rase. Puțin mai sus în aceeași curte se află o bisericuță mai mică, un paraclis cu hramul Sf. Ioan Botezătorul. Ne-am închinat și acolo. La intrare este o gropiță mică, la suprafață pavată în mozaic, unde a fost aflat Capul Sfântului Ioan Botezătorul, a treia oară. Ne-am închinat și am plecat. Ne-a luat Maica Isidora la chilie și ne-a servit cu cafea, nes, cu nucă de cocos și ce a mai avut. Apoi am mers la bolniță, am văzut maici schivnice bătrâne, una avea 95 de ani, foarte curate, stăteau culcate cu cămăși albe, pe cap aveau ca un capișon negru, cusut cu alb (brodat) cuvinte sfinte corespunzătoare schimei. În față, de asemenea ca un epitrahil. Pe una dintre maici o ducea cu căruțul în biserică, bătrână probabil și bolnavă și tot așa avea pe cap capișon de schivnică și era foarte evlavioasă. Este o mănăstire mare și de jur împrejur are aspect de cetate cu multe, multe flori. La poartă, portarul, era un om care nu vedea. Coborând pe vale, pe drum mai jos, pe stâncă am intrat într-o biserică creștină (Capela Înălțării), arabă, tot pe Muntele Măslinilor, unde se cunoșteau tălpile, picioarele, urmele Mântuitorului pe piatra originală, de unde s-a Înălțat la Cer. Ne-am închinat cu frică și dragoste, ne-am aplecat și am sărutat Sfintele urme. Acolo, unde s-a înălțat Domnul, mai sus, la Biserica Sf. Înălțări, l-au văzut Apostolii. Avem

fotografii și de acolo. Am cumpărat ceva și de acolo. Mergând mai la vale, am intrat la o fostă mare Biserică greacă, Sf. Palaghia care nu prea demult au dărâmat-o musulmanii cu grenade, și a rămas icoana Mântuitorului pe boltă neatinsă și întreagă care este acum în Paraclis și care atunci a fost – mi se pare – subteran. Foarte frumoasă. Acolo pe mama părintelui, a omorât-o, i-au legat gura și a înnăbușit-o. Pe părintele, la fel, îl chinuiau, dar a intrat cineva atunci în altar și l-a salvat. Până acum nu e zidit nimic pe acel loc. Acolo am primit, de la părintele, iconițe.

Pe muntele Sion ne-am închinat la Biserica Adormirii, unde Maica Domnului a adormit somnul de veci, în casa Sf. Ioan Evanghelistul. Se vede chipul Maicii Domnului pe un postament din lemn placat cu fildeș. Tot pe muntele Sion este și cimitirul multor creștini ortodocși. Pe Sion am intrat într-o încăpere unde a fost Cina cea de Taină și unde a spălat Mântuitorul picioarele ucenicilor, dar acel foisor era închis. Tot acolo se află și Mormântul lui David. Ne-am închinat și am plecat mai departe. Am auzit și am văzut de Betfaghe (Casa smochinelor necoapte), pe unde a intrat Mântuitorul în Ierusalim în Duminica Floriilor. Ne-am închinat pe Muntele Măslinilor, la Biserica "Domnul a plâns" pentru Ierusalim, cetatea care urma să fie distrusă. La Biserica "Tatăl Nostru" unde a rostit Mântuitorul această rugăciune, ce este scrisă pe pereții bisericii în mai mult de 50 de limbi, printre care și în românește (Biserica Pater Noster în limba latină). Ne-am închinat în Grădina Ghetsimani, la Biserica Națiunilor. Se numește așa, pentru că a fost construită în anul 1920 și au contribuit 12 țări.

Acolo erau mulți măslini, antici (se vedea că sunt bătrâni și încovoiați) nu prea înalți, dar groși și foarte frumoși. În Biserică, în fața altarului se află "Piatra Agonie", unde s-a rugat și a plâns Mântuitorul înainte de a fi prins. Sus se vede o cunună mare de spini de fier, încovoiați, și un înger care Îl întărește. Ne-am închinat... și ne-am închinat... și în Biserica Sfântul Petru în Galicantu, unde Sf. Petru s-a lepădat de Domnul. Ne-am închinat la Biserica "Cloșca cu Pui" unde Mântuitorul a plâns, că, "demult am vrut să vă adun, precum își adună cloșca puii săi". Este o cloșcă cu pui în Ierusalim, cu aureolă. Ne-am închinat la Biserica unde S-a rugat Mântuitorul în Grădina Ghetsimani. Apostolii dormeau și Domnul le-a zis: "Voi dormiți și Iuda se aproie să mă vândă". Ne-am închinat și am văzut și sfântul loc unde l-a vândut Iuda pe Domnul. Era o săpătură în stâncă. Sus în grădina Ghetsimani pe deal, am intrat la Mănăstirea Sfânta Magdalena. Este o mănăstire veche cu scări și ziduri groase ca o cetate și sunt mulți măslini. Mănăstire de maici rusoaice. O curățenie și frumusețe exemplare. Ne-am închinat de la ușă și am privit cum făceau maicile curățenie. Era înainte de vecernie. Ne-au spus

maicile că să ne uităm putem, fără să intrăm în biserică. Biserica avea icoane de mare valoare. Am făcut fotografii de la ușa bisericii.

În Grădina Ghetsimani, într-o dimineață, a fost rânduie la Sfânta Liturghie, părintele Ieronim de la Biserica Ortodoxă Română, și s-a oficiat slujba în limba română și limba greacă, la Mormântul Maicii Domnului. Am fost împreună cu Cuv. Maică Ierotea, de la Mănăstirea Tismana, pelerină ca și mine. A fost cam departe. Acolo am coborât multe scări de la stradă până în curtea bisericii care se află pe o vale. Intrând în Biserică, iarăși se coborau multe scări. Lateral pe scări, în dreapta se afla Mormântul Sfinților Părinți Ioachim și Ana, iar în stânga mormântul Sfântul Iosif, logodnicul Sfintei Fecioare Maria. Ne-am închinat coborând în continuare mai jos în Biserică unde erau, foarte frumoase, multe, multe candelă sus pe plafon și alte altare pentru diferite Biserici ortodoxe. Erau și icoane foarte frumoase, fel de fel. Am stat la Sfânta Liturghie, ne-am închinat la Sfântul Mormânt al Maicii Domnului cu toată pioșenia. Acolo e foarte strâmt, se intră pe cele două uși mici, și tot acolo se face Sfânta Liturghie pe Sfântul Mormânt. Mai este și în față o Sfântă Masă și un proscomidar. Lateral sunt dulapuri pentru veșminte și tot necesarul Bisericii. Acolo, este eclesiarh un diacon de origine română. În biserică, în afara Sf. Mormânt sus, este un geam pe acolo au intrat Sfinții Apostoli la înmormântarea Maicii Domnului când au venit pe nori. Pe jos, este pavat cu marmoră. Ne-am închinat dând slavă Domnului și am plecat. Acolo am mai fost de vreo 2-3 ori, după această vizită.

În continuare am urcat tot împreună și am mers pe Valea lui Iosafat (Cedar), pe la mormintele evreești unde am mai trecut și altă dată (am amintit mai sus), pe la Poarta de Aur pe unde a trecut Domnul când a intrat în Ierusalim, la Duminica Floriilor, ce s-a închis și s-a zidit până la a 2-a venire. În partea de jos se vedeau multe foste temelii de ziduri sau cetăți antice și altele. Am urcat spre Muntele Templului (Sfânta Sfintelor), de pe vremea Mântuitorului. Acolo a intrat Maica Domnului la 3 ani când a primit-o Arhiereul Zaharia în Sf. Sfintelor. Acolo am intrat cu bilet, și se cerea să intrăm desculți. Acum se numește Moschee (Domnul Stâncii). Este formă octogonală. Înăuntru este de o frumusețe nemaipomenită. Pereții au fel de fel de ornamente cu modele și culori deosebite, cu minunate vitralii (geamuri), sticlă colorată și decorate minunat, și înăuntru și pe dinafară. Cupola este minunat de frumoasă cu argint auriu. Jur-împrejurul cupolei este scris: "Dumnezeu nu este altul, decât El, Cel Viu, Cel Veșnic".

Cupola, pe dinafară este acoperită cu aur. Această Moschee, Domnul Stâncii (Sfânta Sfintelor) la început a fost construită pe Muntele Maria, unde Avraam a dus pe unicul său fiu, fiind gata să-l aducă jertfă lui Dumnezeu, spune Sfânta Scriptură. Este o stâncă albă (de stâlpi ornamentali),

înconjurată cu grilaj, așezată sus. În unele părți erau niște gemulețe pe unde se băga mâna, atingându-se stânca spre sfințenie. Ne-am închinat și noi. Pe jos erau așternute covoare de o frumusețe rară. Stânca, este considerată sfântă și de către musulmani, potrivit tradiției lor. Mohamed s-a înălțat la cer de aici, călare pe armăsarul său înaripat. Tot acolo la câțiva pași se afla "Casa Fecioarelor" unde Maica Domnului cu fecioarele lucrau, cele trebuincioase preoților la slujbele Templului Sfânt. Acum se numește Moscheea El-Aksa. Am intrat, de asemenea, fără încălțăminte. Foarte frumos, și acolo ornamentat în toate direcțiile, policandre de mare valoare, covoare speciale, foarte frumoase, fără egal în ambele Moschee, dar ce e mai scump ca toate, sunt *Icoanele* deosebite, din care nu am văzut în alt loc. Apoi am ieșit în curte, care era foarte mare (ca un fel de parc), am mai stat și am privit în toate părțile admirându-le, era și o vreme foarte frumoasă, și lume nu era prea multă. După aceasta am plecat în continuare cu părintele Ieronim și cu maica Ieroteea spre poarta Sfântului Arhidiacon Ștefan (Poarta Leului), pe unde a fost târât Sfântul Ștefan la locul de mucenicie. Am văzut de asemeni și Poarta lui Irod, Poarta Gunoiului și Poarta Nouă și Poarta Sionului unde se văd și acum urmele luptelor dintre Iordanieni și Israeliteni din anul 1967. Ne-am îndreptat spre Via Dolorosa sau Drumul Crucii. Pe această Sfântă Cale s-au petrecut toate Patimile Domnului. Acum se numește Mănăstirea Sf. Alexandru unde ne-am închinat și am văzut Pretoriu, locul și pietrele originale unde a fost Mântuitorul judecat și trimis de la Ana la Caiafa (erau aproape acești judecători unul de celălalt și se vedeau în acelaș loc). Acolo a fost ultima sentință, unde L-au dat la moarte, acolo a primit Crucea să meargă până sus la Golgota, de la Pretoriu. Am călcat pe unde a călcat și Domnul cu Crucea. În aceste locuri ale Pătimirii Domnului sunt acum mai multe mănăstiri. Mănăstirea Flagelării (Biciuirii), Mănăstirea Surorile Șionului și alte capele închinare Sfintelor Patimi. Sunt staționările Domnului unde cădea sub greul Crucii, până sus la Golgota. La toate ne-am închinat. Se văd pe zid Sf. Palme, unde s-a rezezat Domnul și au rămas imprimare în piatră pe partea stângă a drumului, și locul unde a șters Veronica Fața Domnului cu o mahramă pe care i-a rămas imprimat chipul Său. Pe acest drum al Crucii Domnul s-a mai întors și a vorbit cu sfintele femei care îl însoțeau. După cum sunt toate prevăzute și toate mărturisite în Sf. Evanghelii din Joia Mare. Am văzut acel tribunal de judecată unde L-au coborât pe Domnul pe o gaură rotunjită, I-au dat drumul jos în închisoare unde L-au legat și I-au pus picioarele în butuci. Ne-am închinat și acolo. Am fost de asemenea la locul pardosit cu pietre, unde Pilat L-a judecat pe Mântuitorul, – și a zis: "Iată Omul" (se află la subsol). L-au judecat și L-au condamnat, apoi a fost scos afară din camera

de judecată, purtând pe cap o cunună de spini și îmbrăcat cu haină de purpură. Acum se numește Mănăstirea Surorilor Sionului. Am fost și ne-am închinat în acele Sfinte Locuri pavate cu pietre pătrate mari, curate, lucioase, îngrijite foarte bine, era și un altar unde se făcea slujbă. Avem și fotografii. Am coborât foarte multe scări întortochiate și pe poteci, am trecut, coboram și urcam, era cam răcoare acolo, că erau numai pietre. Era o hartă pe perete de orientare, să putem ieși înapoi. Ne-a condus sora Ștefania de la biserica noastră ortodoxă și maicile Ierotea și Vasilisa. În Vinerea Mare când la Ierusalim se face pelerinaj, de acolo pornesc din Pretoriu, de unde a primit Domnul Crucea și urcă până sus la Golgota, cu slujbe și cântări deosebite. E o distanță destul de lungă și drumul este foarte îngust.

Pe acolo, pe "Drumul Crucii", pe la Pretoriu, chiar și în alte părți ale Orașului (Cetății), când e ora de rugăciune a musulmanilor, se aud, la apărate, la megafoane, la Moscheele lor, rugăciuni sau cântări jalnice, plângătoare, tare, parcă te înspăimântă. Am întrebat pe sora Ștefania, care ne conducea, ce se aude așa groaznic, iar ea ne-a explicat totul. Tot în Ierusalim am fost la Sf. Liturghie de hram, la Biserica Sf. Ioan Botezătorul, Mănăstirea greacă. Mărturisesc și regret în sufletul meu că am fost, am vizitat, ne-am închinat și am mai fost și în alte Biserici și în alte sfinte locuri importante, îmi amintesc, însă nu pot înregistra în minte, chiar toate denumirile, pentru că sunt multe, dar adeverez că am fost, am văzut și m-am închinat, cu nevrednicie, dar cu toată inima mea.

Am văzut, mi-a arătat cineva și smochinul care a fost blestemat de Mântuitorul. Era o tulpină seculară. Am fost și ne-am închinat la cele 2 biserici din Mica Galilee, unde a primit Maica Domnului vestea de la Înger, să se pregătească pentru mutarea la Cer, unde pomii i se închinau. Foarte frumos. La subsol, erau ceva morminte ale Patriarhilor Ierusalimului, Benedict și ale altora. Tot acolo este și Vila Patriarhiei.

La Ierihon, am fost de vreo 3 ori. O dată am fost la dudul (sicomorul) lui Zaheu, este aceeași tulpină originală, de culoare gălbuie, seculară, unde a fost urcat Zaheu și de pe care l-a strigat Domnul să coboare, cum spune Sf. Evanghelie. Are și o altă tulpină verde, mlădiță care este închisă cu grilaj. Ne-am închinat acolo și în biserică, unde era casa lui Zaheu, și unde a stat la masă cu Domnul, împreună. Avem fotografii și iconițe. Încă odată am întrebat și am oprit la casa lui Moș Dumitru și am văzut că pe acel loc se va face o bisericuță, Schit Românesc în orașul Biblic Ierihon, care este deja în construcție. L-am văzut pe Moș Dumitru, am vorbit cu el, este donatorul aceluia loc. Era și o maică Nicodima. La Biserica de la dudul lui Zaheu era și un cimitir cu maici române, situat în acele locuri. A treia oară în ziua de Bobotează pe stil vechi, după masă, am fost la aghiazma mare,

specială, "agantano", la Vila Patriarhiei. Au fost un arhiereu și mai mulți preoți greci și a fost și al nostru, părintele Ieronim. Am fost și eu. Este și o bisericuță mică, dar foarte frumoasă, nouă. A ridicat-o Patriarhia pentru cei care trec pe acolo. A fost și o recepție foarte bogată, m-au luat și pe mine. Apoi am vizitat Vila, și o anexă a Patriarhiei. Locuri minunate de frumoase.

Am fost și sus pe un deal, la un templu, la mormântul profetului Samuel. Era pe acolo armată. Ne-am închinat. Acum era un fel de Moschee. Pe Muntele Sionului am intrat într-o Capelă unde a fost foisorul de la Cina cea de Taină, dar acum este închis nu mai poate fi vizitat. Ne-am închinat acolo. Mai jos se află mormântul regelui David. Este acoperit cu ceva pluș verde, cu inscripție și stema lui David. Deasupra sunt așezate coroane de argint. Este închis cu grilaj. Ne-am închinat și noi de la distanță, lângă grilaj. Vin și evrei de se închină la mormântul lui David. Ne-am închinat la Mănăstirea Sf. Melania la a 2-a icoană a Maicii Domnului, zugrăvită de Sf. Apostol și Evanghelist Luca. Erau acolo multe Sfinte Moaște. Și la Mormântul Sfintei Melania, mai jos și la lanțul ei. Avem poze. Ne-a deschis o măicuță greacă, foarte cumsecade.

În ajun de Crăciun, pe stil vechi, după cum este rânduiala la Ierusalim, am plecat cu toții la Betleem, unde am ajuns pe la orele 9.30, la Vecernie. Maicile au plecat cu microbuzul, iar eu am plecat cu Părintele Ieronim și cu Părintele Modest și șoferul și cu mașina. Ne-am oprit la Patriarhie să vedem și noi pelerinajul, când a ieșit Prea Fericitul Părinte Patriarh Diodoros al Ierusalimului. Nu după mult timp a ieșit din curtea Patriarhiei multă lume, fel de fel de studenți, elevi de liceu, îmbrăcați în uniforme diferite, cu stegulețe, alții cu tobe ca la defilare, un fel de fanfară bisericească, aranjate în rânduri și plutoane și gardă de onoare care mergeau înaintea mașinilor cu Prea Fericitul și a altor arhierei. Am stat și eu la această rânduială. Erau și călăreți pe 3 cai frumoși, decorați frumos, care închipuiau pe cei 3 Crai de la Răsărit. Și caii și craii erau îmbrăcați frumos. S-a mers astfel în coloană, până la un loc și probabil s-au urcat în autobuze, că era destulă distanță până la Biserica Sf. Ilie, unde am poposit. Noi am intrat în Biserică și ne-am închinat. Este o biserică foarte mare și frumoasă. Acolo era și icoana Sf. Gheorghe și lanțul Sfântului, care se punea pe cap spre sfințenie și blagoslovenie. Este aproape de Betleem. Alături este o clădire mare cu o sală de recepție unde se obișnuiește să intre Prea Fericitul cu soborul și cu alți clerici, și invitați, la o gustare și cafea. Era o sală mare, amenajată, cu multă lume. M-a luat și pe mine, am ocupat loc și priveam în toate părțile. După aceea ne-am urcat în mașină și am plecat. Nu departe de Biserica Nașterii din Betleem, aproape de intrare, era lume multă și era un Moș Crăciun, mare, înalt și voinic, care ne saluta și ne ura "La mulți

ani!". Am intrat în Biserică, ne-am închinat și așteptam să vină Prea Fericitul cu soborul, pentru că, noi am ajuns mai înainte. Am așteptat afară să vină să vedem și noi cum apare, pe jos, tot convoiul, dar au mai întârziat, au îngăduit un mers încet, unii dintre studenți se mai hrăneau pe cale. Din cauză că era cam răcoare și piatra rece, am intrat înlăuntru. Îndată a venit și Prea Fericitul cu soborul de Arhieriei și preoți de alte culte. Prea Fericitul mergea foarte încet și era sprijinit de alții. Avea multe decorații și engolpioane, cu mantia și camilafca. Un părinte anume Benedict mergea înainte și stropea dintr-un vas argintiu cu apă de trandafir. M-a stropit și pe mine, dar pe Prea Fericitul nu-l puteam atinge, nu era voie, că nu se putea. În fine s-a făcut Vecernia, în limbile greacă și arabă, așa cu gălăgie și ei, la anumite momente, se rotesc. Sunt niște ipodiaconi conduși de un diacon sau preot, pornesc pe o parte și înconjoară, trec și pe la peșteră mai jos, cântând. Acolo sunt mai multe altare unde slujesc și alte neamuri ortodoxe. Prea Fericitul a intrat, a stat puțin și apoi nu l-am mai văzut. Ei cântă tare, nu înțelegeam slujba decât după semne și mișcări.

După vecernie Înalt Prea Sfințitul Părinte Mitrofor Anastasie, responsabilul Bisericii Nașterii din Betleem, ne-a invitat pe toți în reședință la o recepție. Știa puțin românește. Era și mama Î. P. S. Sale. Acolo este și o maică anume Andreea, de origine română, care traducea. Face ascultare acolo la reședință. Acolo trebuie să servești cafeaua imediat, pentru că vine altul și o ia (o strânge) și servește altceva. Am fotografii.

În aceeași zi, seara pe la orele 10.30, împreună ca și la Vecernie am plecat la Betleem pentru Sfânta Liturghie în noaptea de Crăciun la Peștera unde S-a născut Mântuitorul Iisus Hristos, acum aproape 2000 de ani. Ne-am închinat, am aprins lumânare, am ocupat loc pentru că era foarte multă lume de toate neamurile. După scurt timp a sosit și Prea Fericitul cu soborul care l-a întâmpinat, străbătând încet prin mulțime și mare gălăgie. Slujba noastră s-a mai întârziat puțin din cauza celorlalte Biserici, îndeosebi Coptii, care cântau și se rugau tare și era mare gălăgie, până au terminat ei. La un moment dat au venit 2 din garda de onoare, bărbați cu chipiu roșu și baston care făceau ordine. Trei bănci din față ni le-a eliberat spunând că vin persoane oficiale. Prea Fericitul fiind deja în strana Patriarhală, în același timp a venit și Domnul Președinte Arafat al Palestinei cu suita Domniei Sale și s-a așezat puțin în strană lângă Prea Fericitul, cu capul descoperit. După aceea a început Sfânta Liturghie în biserică, iar Prea Fericitul cu Domnul Arafat au coborât la Peștera Nașterii unde și acolo s-a făcut Sfânta Liturghie. După cum am spus, Prea Fericitul și Domnul Arafat și alții au luat parte la o slujbă mai scurtă: Ectenii, Apostol, Sfânta Evanghelie, Condacul, Troparul și ei știu cu ce au încheiat. După aceea am văzut pe Domnul

Arafat, a înconjurat de cei ce îl însoțeau, a plecat pe scări în sus. Acest eveniment a fost la 5-6 metri depărtare de mine, eram acolo aproape și l-am văzut foarte bine. Este așa cum se vede și la televizor, și arăta foarte vesel. Betleemul este sub stăpânirea Domniei Sale.

Sfânta Liturghie a continuat, e foarte deosebită, cu mișcările acelea la anumite momente a ipodiatonilor cu prapuri, serafimi și sfeșnice, făcând înconjurul, cred că e ceva simbolic. Ei zic că așa e tradiția, obișnuită din vechime și nu se poate schimba. Așa se menține, puțin diferă față de rânduiala de la noi. Apostolul și Sfânta Evanghelie se citesc în două limbi: greacă și arabă. Prea Fericitul nu s-a mai văzut, a ținut locul Înalt Prea Sfințitul Vasile de Cezareea Palestinei. În așa fel a decurs slujba din noaptea Crăciunului la Betleem. Zgomot mult, dar foarte frumos. În noaptea Crăciunului când am intrat în Betleem era orașul minunat. De la stâlp la stâlp, sau de la pom la pom (Cedrii) erau numai cordoane cu becuri colorate, luminoase, cu figuri de îngeri din beculețe, fel de fel de stele luminate, unele cu coadă, cum a apărut deasupra peșterii, până la ușa bisericii, pe ambele părți. Minunat de frumos. După terminarea Sfintei Liturghii s-au împărțit mai multe maici, printre care și eu și dând slavă Domnului, și mulți credincioși. Ieșind din biserică afară am stat puțin, că era senin și stele, ne uitam și cugetam, ne uitam și la satul Păstorilor de pe valea din apropiere, de pe timpul Nașterii Domnului, Satul (Câmpul Păstorilor), care arată ca un orașel.

Ne-am urcat în mașină și am plecat. Am ajuns acasă, atunci noaptea în jurul orei 4.00. În ziua de Crăciun aceeași zi, Domnul Arafat a invitat Episcopii greci și pe toți călugării sau preoții de culte la masă, la Vila Domniei Sale, pe care o posedă în Betleem. A fost o masă foarte bună, cu de toate, iar carnea îndeosebi era de oaie sau pasăre. Este prietenos. În Betleem ne-am mai închinat și a treia oară. Când ne-am reîntors de la Mănăstirea Sfânta Treime (Stejarul Mamvri) din Hebron, acolo s-a dat voie numai cu mașina și șofer musulman, o cunoștință bună a Prea Cuv. Părinte Ieronim. Am fost cu maicile. Am coborât la un magazin și am cumpărat ceva vederi și amintiri. Am amintit mai sus că tot în același drum, am intrat și am vizitat o mănăstire de maici franceze, unde biserica și icoanele erau cu pictură românească ortodoxă. După aceea am plecat spre casă, spre biserica noastră. În ziua Marelui Mucenic și Arhidiacon Ștefan, am mers la Biserica Sfântului care se află între Grădina Ghetsimani și Muntele Templului. Ne-am închinat și am stat la Sfânta Liturghie, unde s-a făcut slujba în grecește. A rostit cineva și câteva rugăciuni, în românește. Nu este deschisă tot timpul, atunci a fost hramul. Era acolo o icoană pe care este pictat Sfântul Ștefan, înfățișarea lui când îl omorau cu pietre și el zâmbea,

foarte vesel, era tânăr și frumos. Erau în biserică multe frunze și crenguțe de dafin. Alături, la câțiva pași am coborât în peșteră și era un paraclis pictat foarte frumos unde este mormântul gol și, locul unde a fost omorât cu pietre. Sunt acolo lângă o Cruce, o grămadă de pietroaie originale, impriimate cu roșu, cu sângele Sfântului Ștefan, aceleași pietre cu care l-au omorât. Nu exagerez, pietrele erau cât pumnul a două mâini. Ne-am închinat. Și eu și alte maici am intrat în mormânt și am făcut fotografii. Niște preoți și maici au citit Acatistul Sfântului Ștefan. Am aprins lumânări. Pe o stâncă, era acolo un tablou pictat, cum, că pe vremuri împărăteasa acelor timpuri, prin Pronie dumnezeiască, a avut un vis, să meargă repede spre acele locuri să sape și să găsească mormântul Sfântului Ștefan, că acolo este și a făcut acea bisericuță a Peșterii. Se vedea acum imaginea Împărătesei, cu căruța cu doi cai. Iar mai târziu au zidit pe aceea mai mare, care se vede acum. Așa le-am înregistrat eu în minte, după cele văzute, auzite și explicate. Pe toată întinderea acestor file se poate să mai întâlnim câte o greșală, Doamne ferește, dar vă rog să fie cu iertare.

În noaptea de Anul Nou, am fost la Sfânta Liturghie la Sfântul Mormânt. A slujit Înalt Prea Sfințitul Părinte Vasile al Cezareei Palestinei cu soborul de preoți greci și celelalte culte și al nostru român P. Cuv. Ieronim. Altarul este Sfântul Mormânt și Capela Îngerului. Se slujește în limba greacă, altă dată se mai cântă și rusește, mai zic toți câte o ectenie pe limba maternă. Cu Sfânta Evanghelie și Sfintele Daruri se înconjoară Sfântul Mormânt. L-am înconjurat și noi cu Prea Sfințiile lor. După terminarea slujbei s-a mai înconjurat de vreo 3 ori mai pe larg, până la Golgota cu icoane. Așa este obiceiul de Anul Nou și Sfântul Vasile. Se obișnuiește acolo ca în noaptea de Anul Nou să se facă un colac cu un ban de aur în aluatul care se coace. Atunci, au mers acolo într-o sufragerie, Arhiereul și cu soborul și din clerici și au împărțit colacul și au mai îngăduit să vadă cui îi cade banul. S-a nimerit la un sfințit slujitor grec. Noi am plecat cu toții acasă. Și la noi acasă în ajun seara la cină, în budincă la bucătărie au pus un ban, ban frumos – 10 șecheli și la masă când s-a servit mi-a căzut mie această monedă. M-am bucurat. Bani sunt buni pentru oricine, în general vorbesc, dar să fie întrebuințați cu folos. Așa este de Anul Nou și Sfântul Vasile la Ierusalim.

În ziua de Anul Nou am mers cu toții la Patriarhie. S-a făcut Sfânta Liturghie în Paraclis. A participat și Prea Fericitul Patriarh Diodoros. A stat în strană în mantie. S-a cântat grecește. La sfârșitul slujbei am mers sus la Patriarhie, la o recepție. S-a făcut o rugăciune, un fel de Te-Deum. După aceea au luat loc și m-au luat și pe mine aproape de Arhierei și de preoți. În sală erau multe persoane. Ne-a servit cu coniac, ciocolată, cafea și suc.

Ei le servesc pe rând, unele le ia fiecare, altele se servesc. După aceea un Cuvios Părinte a stropit cu apă de trandafir și am mers la binecuvântare. Eu chiar de la început mă sfiam când mă vedeam între atâția arhieriei și preoți. Cu toate acestea mi-a spus P. Cuv. Părinte Ieronim că după ce arhieriei merg la Prea Fericitul, la binecuvântare, cu preoții mergem și noi. Am făcut metanie, i-am sărutat mâna. Stătea pe fotoliu și m-a întrebat ceva, am spus că sunt din România de la Patriarhie, de la Prea Fericitul Patriarh Teoctist, deși știa că m-au recomandat ceilalți, s-a bucurat, a zâmbit la mine. În continuare am luat de la toți, pe rând, binecuvântare. Unul din sfinții lor m-a întrebat pe românește ce face Prea Fericitul Părinte Teoctist. Am spus că bine, sărut mâna. Era Înalt Prea Sfințitul Timotei.

După terminare am plecat cu maicile Ierotea, Vasilisa și părintele nostru Ieronim prin curtea Patriarhiei. Ne-am urcat sus pe niște scări, deasupra pe o platformă, pe acoperiș, de unde se vedea Ierusalimul. Acolo a zis Părintele, de aici să ne rugăm pentru țara noastră și pentru tot poporul român. Eram deasupra clădirilor. Ne-am uitat pe geam la turla Bisericii Învierii, unde era șantier acolo sus și am văzut cum se lucra în mozaic. Ne-am închinat și am coborât. În curtea Patriarhiei lângă vechiul Paraclis erau adunate materiale de construcție pentru un nou Paraclis mai rezistent.

În continuare am intrat la brutăria Patriarhiei, tot pe acolo, unde era brutar și responsabil Cuv. Părinte Ioanichie, român (a fost și la Sf. Munte). Făcea pâine și prescuri pentru Patriarhie și biserică. Avea și personal cu care lucra împreună. Este cu aprovizionarea instituției. Tot era fript pe la mâini de la cuptorul acela puternic cu injector. Ne-a dat și nouă o pungă de pâinițe calde. Una am mâncat-o pe afară, toți patru, așa în picioare.

În ajun de Bobotează am fost la Iordan în Iordania. Autobuzul a plecat dimineața la ora 6.00 cu toate maicile și alte persoane, iar eu am plecat puțin mai târziu cu mașina noastră. Momentan se spune acolo, acesta este un loc al nimănui din cauza conflictului. Se deschide frontiera numai în ajunul Bobotezei pentru slujbe, sfințirea apei (aghiazmei) Iordanului, pe acel loc unde se știe s-a botezat Domnul. Frontiera dădea liber la oricine venea cu autobuzul. Multe mașini din toate părțile, oameni de toate neamurile și de toate felurile: negri, galbeni și albi. Prima dată am poposit la o fostă mănăstire greacă care acum e părăsită, biserica cu hramul Sf. Ioan Botezătorul. Era puțin amenajată pentru primirea Prea Fericitului, a soborului, chiar și a credincioșilor. Erau zidurile găurite de gloanțe și sparte. În fine, după ce ne-am închinat cu părintele și șoferul (domnul Doru), român, am mai așteptat să vină Prea Fericitul, după ce au făcut o mică slujbă în acea mănăstire. Noi am plecat pe jos la Iordan, cu fratele David. Nu era prea departe, cam vreo 2 km. Soborul și ceilalți au mai venit și cu mașinile.

De regulă toți merg pe jos de la Sf. Ioan până la Iordan, cum a mers Domnul. Acolo erau maicile și lume foarte multă.

La Iordan se cobora în jos pe multe trepte, iar eu am stat mai sus cu maicile și multă lume, în fața unui grilaj, ca să vedem schimbarea apei. Era foarte cald și îngrămădeală. A ajuns și Prea Fericitul îmbrăcat în mantie și camilafcă, a coborât încet sprijinit de arhieriei-mitropoliți. Tot soborul ținea în mână câte o crenguță de busuioc verde. Foarte frumos. Eu eram mai sus la grilaj la marginea scărilor, treceau pe lângă noi. Acolo pe malul Iordanului a început slujba de sfințire a apei după rânduială, cu Sfânta Evanghelie și tot ce trebuie. Toți stăteam curioși să vedem. Lumea de sus arunca portocale, grefuri poate și lămâi și se făceau valuri. Când au aruncat Crucea în apă la timpul convenit în acel moment, valurile mergeau în sus, înapoi și părea și culoarea schimbată și parcă se vede înjumătățită o parte în sus și o parte în jos. Când s-a și rostit, în Iordan Botezându-Te Tu Doamne, atunci au dat drumul la niște porumbei albi, să zboare. Porumbeii fuseseră într-o colivie. Cu adevărat s-a văzut Crucea legată frumos cu busuioc și legată cu o sfoară cu care au tras-o înapoi, că dincolo de Iordan erau santinele. Se uitau și ei. Prea Fericitul în timpul slujbei a stat pe un scaun. Pe acel loc se vedea că a fost un pod de ciment, acum erau niște bucăți din acel pod, pe de o parte și pe alta. Cu o zi înainte a plouat și apa Iordanului era tulbure. Am gustat așa un pic din ea. Ținută în sticle până dimineața, s-a limpezit. Atunci s-a botezat acolo un om și-a completat Botezul la Biserica noastră românească. Trei maici rusoaice s-au băgat atunci în Iordan, așa îmbrăcate, până aproape de gât. Se dădea acolo jos trestie – format de Cruce – că acolo era trestie și pământ noroiu. După terminare am venit la mașină. Nu prea departe de Mănăstirea greacă, tot pe lângă Iordan – Pustiul Iordanului, este o biserică românească, Sf. Ioan Botezătorul, acum părăsită. Dacă se face pace și revine Ierusalimului acest loc se pot reface aceste așezăminte.

La întoarcere, la frontiera nu ne-a mai dat voie să trecem pe unde am venit, ci, pe altă parte, am înconjurat, că era trecut de amiază. Dincoace de frontieră am vizitat fosta Mănăstire a Sfinților Cuvioși Eftimie și Teoctist. Fosta Mănăstire greacă a a Sfinților Preacuvioșilor Părinți, Eftimie și Teoctist, a fost ocupată de musulmani. Cetatea Sf. Cruci nu se mai vede. Ne-am uitat puțin din ușă, că nu aveam ce vedea. Era albia simplă. Erau covoare pe jos și se vedeau niște doamne musulmane, stăteau în genunchi pe jos. Asta era la parter. Noi ne-am urcat mai sus, la etaj, unde erau multe chilii de piatră. Pe jos era piatră, pereții tot din piatră, geamuri și tavane și ușa erau toate de piatră albă. Am umblat prin toate acele încăperi cu părintele și cu cine a mai fost cu noi. Era acolo curat, dar deschise încăperile. La parter mai erau ceva clădiri. Aproape de poartă era un chioșc cu de toate.

Am cumpărat și noi curmale și baton de bomboane de mentă. Vindea o femeie, sau o soră. Ceea ce se vedea, se poate crede că Moscheea era de un fel de maici musulmane. Erau și ceva pomi și flori, era cald și frumos.

Altădată am trecut și am văzut cei 2 munți mari în dreapta și stânga șoselei. Unul, Muntele Binecuvântat de Domnul, era verde și frumos, iar celălalt Muntele blestemat de Domnul era pietros și uscat.

A doua zi de Bobotează, de hram, la Sfântul Ioan Botezătorul din Ierusalim, am fost la Sfânta Liturghie. A slujit un arhiereu în grecește. O biserică foarte frumoasă și curată, exemplară. Este monument istoric, se face slujbă numai la hram. Era și o soră româncă, de la mănăstirea Antim, care îngrijea acolo. Sunt multe biserici pe acolo, dar sunt închise. Sunt monumente istorice ce se deschid numai la hram.

În Ierusalim la Biserica noastră Ortodoxă, în sâmbăta după Crăciun, se obișnuiește să se adune toți enoriașii români, indiferent că unul din soți este evreu. Se pregătește masă corespunzătoare, se cântă colinde, vine Moș Crăciun și împarte daruri. Se sărbătorește Crăciunul împreună. Când am mers la Muntele Tabor, am văzut în dreapta orașul Nain, unde a înviat Domnul pe unicul fiu al văduvei, pe care îl duceau să-l îngroape. Ne-am închinat și în Biserica Fericirilor.

Am văzut și Biserica vizitării "Ein Carem", unde Maica Domnului a vizitat-o pe Sfânta Elisabeta. Tot în Carem am văzut, la un anumit loc, scris pe marmora de pe perete, un psalm al lui David în multe limbi a multor neamuri diferite după graiurile lor. Iar pe ultima placă cu steagul trei culori, era scris psalmul în limba română. A plătit acolo o taxă, fratele David de la biserica noastră. Era inscripție. Tot acolo ne-am închinat la Biserica mare și jos la capelă unde s-a născut Sf. Ioan Botezătorul. Era scris: "Aici s-a născut Sf. Ioan Botezătorul". Ne-am închinat cu luare aminte.

În Ierusalim, am fost, am vizitat și ne-am închinat la Mănăstirea Sf. Cruci. Biserica este mare și frumos ornamentată. În aceeași încăpere puțin mai jos, în spatele Sfântului Altar, se află o capelă mai mică, acolo este rădăcina, locul unde a fost pomul din care a fost făcută Sfânta Cruce a Mântuitorului pe care a fost răstignit. Se vede acolo jos o gropiță mică, rotunjită, este rădăcina pomului Sfânt. Ne-am aplecat și ne-am închinat. Sfânta Mănăstire este înconjurată de cetate. Pe vremuri a fost Mănăstire mare, cu numeros personal. Acum sunt câțiva călugări. Clădiri sunt destule. Se spune că, nu demult, au fost vreo 20 de călugări cu stareț de la Sfântul Munte Athos. Mergeau treburile foarte bine, dar din cauza unor neînțelegeri cu Patriarhia, au plecat cu toții la Sfântul Munte. Toți ziceau că e păcat. Mănăstirea Sfânta Cruce a avut foarte mult teren, întindere mare cu păduri, dar acum e strâmtorată, căci statul a luat aproape totul. E stabilit

acest lucru de Parlament și de alte instituții ale statului. Nu s-au văzut toate acestea pentru că erau dincolo de deal, dincolo de pădure.

În același drum, tot în Ierusalim am intrat și ne-am închinat la Mă-năstirea Sfântului-Dreptului Simeon. Foarte frumoasă biserică și curată, este biserică greacă. Acolo este și Mormântul Dreptului Simeon. Credem, că acolo l-a primit în brațe pe Mântuitorul și a zis: "Acum slobozește pe robul Tău Stăpâne". Avem și o fotografie. Ne-a deschis și ne-a primit un părinte mai în vârstă și ne-a dat câte o iconiță cu dreptul Simeon. Era înconjurată de pomi numeroși, pe o întindere, pe un deluleț foarte frumos cu flori și iarbă verde. Am fost și la Patriarhie cu sora Felicia, de acolo de la noi, care era sezonieră. Era din Iași. Este pe întindere mare și Patriarhia cu multe birouri, multe intrări, încât te puteai rătăci. Reședința e în grădină. Este foarte frumoasă și mare, pe unele locuri însă era igrasie. Ne-am urcat la etaj, am văzut salonul, o verandă închisă, am servit ceva, chiar unde stătea Prea Fericitul când avea musafiri. Însă atunci nu era acasă, și era la spital. Acolo este o maică româncă, anume maica Sacrina.

Acolo în Noul Ierusalim unde se tratează Prea Fericitul este un spital foarte mare numai cu doctori specialiști străini din mai multe țări, America, Germania, Franța ș.a.m.d. Am fost și în alte locuri de mare însemnătate. Anul Nou 1997 și Boboteaza noastră română, le-am întâmpinat și le-am trăit la Ierusalim.

În săptămâna Sf. Patimi la Ierusalim se face procesiune după rânduiala de acolo.

Și Biserica noastră Ortodoxă Română este foarte frumoasă și curată, cu catapeteasma aurită și are hramul Sfântul Gheorghe. Este acolo Maica Elisabeta care cântă foarte frumos și de asemenea toate celelalte maici. Este mare, toată casa, și este foarte curată și bine amenajată, cu toate condițiile.

Ar fi păcat să nu amintesc, să nu descriu și ceva istorie, geografie, că am trecut peste Iordan pe un poduleț de lemn, cu mașina care se clătina și făcea mare zgomot, însă nu era periculos. Am întrebat pe ghid, pe șoferul nostru fratele David, că de ce nu se face, nu construiește un pod mai solid, mai puternic și rezistent, din beton armat, și mi-a zis că *e mai bun acest pod*, în caz de război, Doamne ferește, sau alte dificultăți și neînțelegeri între teritorii, să nu poată trece dușmanul, să-l poată strica, să-i dea foc imediat. Acolo toate statele în Orientul Mijlociu (Asia Mică) nu sunt chiar așa de mari (ca întindere între hotare, vorbind), cum este și Țara Sfântă, Ierusalimul, țara unde curge miere și lapte și pentru aceasta a fost cucerită de multe ori și au avut loc atâtea războaie de-a lungul secolelor. Se petrec și în zilele noastre, din când în când, atâtea neazuri și Dumnezeu știe când se vor împăca și se vor liniști. E greu și pentru ei săracii, îi compătimim,

că și ei sunt oameni și fapte ale lui Dumnezeu, poporul acesta din care s-au ridicat toți Profetii și Proorocii și la plinirea vremii S-a născut și Mântuitorul Iisus Hristos.

Am amintit și la început acest fapt că nu am notat toate locurile, toate punctele atât de importante. Sunt notate și tipărite în minte și în inimă. Ceilalți frați și surori, împreună călători cu mine, s-au îngrijit să fotografieze, făcând fotografii, pentru albume și casete. Fapt foarte frumos și important care ține locul celor petrecute și privindu-le ne închinăm în lipsă, ne ridicăm gândurile.

Biserica noastră Ortodoxă Română, din Ierusalim are pictură bisericească și în sufragerie și în bibliotecă. Acolo se dau mese oficiale pentru că este mai mare, mai încăpătoare decât sufrageria. E amenajată cu toate condițiile. Interesul nostru era să ne închinăm în tot timpul binecuvântat.

Am cunoscut și pe maica *Salomeea* care era la bolniță. Sfinția ei a fost aici la pangar, mai mulți ani, în București la Catedrala Patriarhală. Acum este la Sfânta Mănăstire de maici ruse pe Muntele Eleon, acolo este închinoviată.

Am avut fericirea să cunosc o familie de doctori din Elveția fiind de origine români, care se ocupă și contribuie la construirea bisericii (Schitului Românesc) din Ierihon. Sunt creștini de rară frumusețe sufletească. De pe acum m-a invitat doamna doctor, când va fi gata Biserica, să merg la sfințire. I-am mulțumit, și i-am răspuns că dacă Dumnezeu va vrea voi veni cu toată inima și dragostea, numai dacă e posibil (rămâne să discutăm despre călătoria cu avionul).

În ultimele zile a cam plouat și era cam răcoare. Încă odată pot să scriu că am fost, am văzut, și am intrat în aceste mări și râuri biblice. Marea Galileii (Tiberiada), Marea Roșie, Marea Moartă (am văzut și stâncile de piatră), Marea Mediterană, Izvorul Dan și Bonias, Iordanul, de unde am și băut apă, Vitezda și Siluam, Marea Ghenizaret, Muntele Fericirilor. Cu toate că a mai plouat, am mai avut o zi prelungită de Aeroport și bine a fost, rânduiala lui Dumnezeu, că am putut să merg și să văd și în Carem, deșertul Sfântului Ioan Botezătorul, o plantație de Cedru de Liban. Totodată am intrat în cel mai mare magazin modern universal, construit de iudei în Noul Ierusalim, nu de mult, după recucerirea, prin război, a aceluia pământ de la iordanieni. Au lucrat românii. Acolo, cu fratele David, cu domnul Doru, episcopul de la Biserica noastră, român căsătorit acolo și cu fata dânsului Mirela care cunoșteau drumurile. Așa a fost rânduiala părintelui. După aceea, în ultima zi am fost și ne-am închinat, am luat Blagoslovenie, cu Maicile, de la Sfântul Mormânt.

Dau slavă lui Dumnezeu și aduc recunoștință, cu smerite metanii Prea Fericitului nostru Părinte Patriarh Teoctist, pentru binecuvântare și aprobare, Prea Sfințitului Părinte Episcop Teofan Sinaitul, care mult s-a străduit să-mi ofere cale liberă, precum și tuturor aceluia care m-au sprijinit, pe care numai Dumnezeu îi știe. Mă simt foarte mulțumită că am fost, dar îmi pare rău că a trecut această călătorie. Acolo a fost foarte bine, și am simțit în toate împrejurările: prietenie frăție și bunăvoință. Greu a fost însă, la plecare, când a trebuit să mă despart, dintr-o dată. Dar nu am plecat, ci numai trupește că eu am luat cu mine și păstrez pe toți, și pe toate, în inima și în sufletul meu, cu Ierusalim cu tot. Acum, pentru că, cu scrisul și descrierea mă apropii de sfârșit, rog să fie cu iertare, pentru că, am scris cum am putut.

Mi-am luat rămas bun de la toți și pe la orele 4.00 am plecat spre Aeroportul Tel-Aviv. În drum la o cotitură, deasupra unui zid era un cimitir unde era înmormântat Moses-Rosen, șef Rabin al Comunității Evrești, care a fost în București. De știam mai înainte, îi aprindeam o lumânare la mormânt.

Și cu acestea aș încheia vizita (pelerinajul) în Țara Sfântă.

Laudă lui Dumnezeu!

Ajunși la Tel-Aviv, am trecut, prin vamă, ca de obicei, fără nici o supărare. Apoi ne-am urcat în avion unde ne-am simțit și călătorit (zburat) foarte bine, de la ora 8.00 seara până la 10.30 când am ajuns cu maicile la Aeroportul Otopeni-București.

Slavă Ție Doamne!

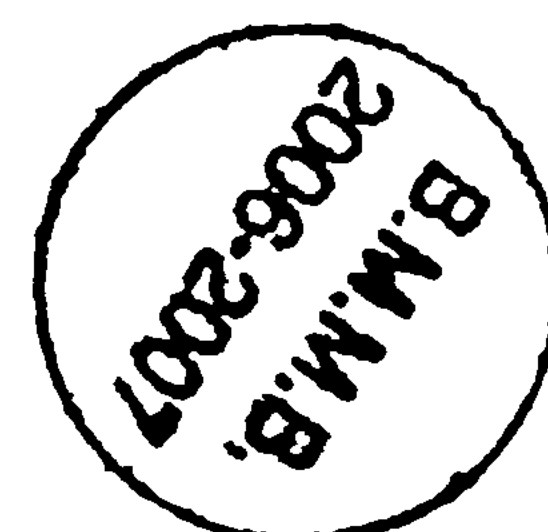
Sfânta Patriarhie,
18 iunie 1997

Blagosloviți și iertați!

Cu smerite metanii,
Monahia Valentina Ilie

Născută în Comuna Liteni, Județul Suceava

BIBLIOTECA M.M.B.	
PROVENIENȚĂ <i>ado</i>	PREȚ <i>10 lei</i>

5 MARTIE 2000, Sărbătorirea a 50 de ani de arhierie a P.F.P. Patriarh Teoctist	
A. Cuvântări omagiale	295
B. Mesaje primite de P. F. P. Patriarh Teoctist	328
C. Mesaje din partea unor personalități și oameni de stat	340
D. Mesaje de la mânăstiri și preoți din țară	353
E. Ecouri din presă	362

*

C r o n i c ă (Pr. Nicolae Vladu, consilier patriarhal)	379
---	-----

In memoriam :

<i>Un vrednic slujitor al altarului — Preotul Mihail Colotelo a plecat să slujească la altarul ceresc († 25 februarie 2000) (prof. drd. Lupșac Ioan-Ostap) . . . . .</i>	385
<i>Nicolae Lungu — un veac de la naștere (Pr. prof. dr. Nicu Moldoveanu) . . . . .</i>	387

PARTEA OFICIALĂ

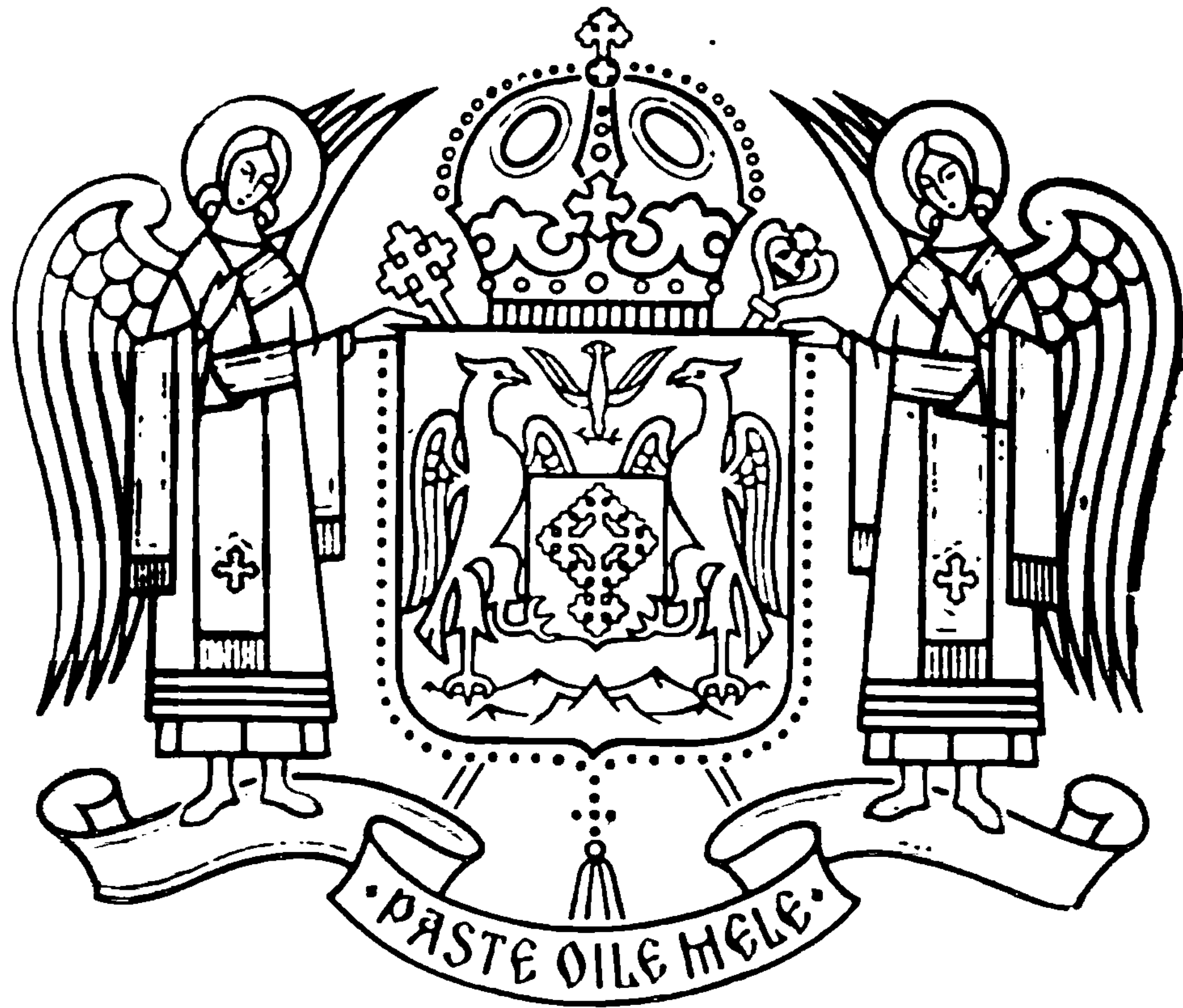
<i>Lucrările Sfântului Sinod (Sumarul ședinței de lucru din 23, 24 și 25 februarie 2000) . . . . .</i>	391
<i>Sesiunea Adunării Naționale Bisericești pe anul 2000 (Sumarul ședinței de lucru din 24 februarie 2000) . . . . .</i>	432

RECENZII

<i>O apariție însemnată — Învățătura de credință creștină ortodoxă, Editura Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 2000 (Diac. Ioan-Eduard Rădună) . . . . .</i>	458
<i>Mihail Diaconescu, Istoria literaturii daco-romane, Editura «Alcor Edimpex», București 2000 († Teodosie Snagoveanu, Episcop Vicar al Sfintei Mitropolii a Munteniei și Dobrogei; Prof. univ. dr. Dumitru Micu; Ovidiu Drugă; Monica Joița) . . . . .</i>	459
<i>Anexă : Pelerinaj în Țara Sfântă — ianuarie 1997 (Monahia Valentina Ilie) . . . . .</i>	464

PT-4

PRIMET

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

BULETINUL OFICIAL AL PATRIARHIEI ROMÂNE

ANUL CXVIII, Nr. 7—12, IULIE—DECEMBRIE, 2000

C U P R I N S

PASTORALE

- Iisus — calea, adevărul și viața noastră.* Pastorală P. F. Părinte Patriarh Teoctist la praznicul Nașterii Domnului, 2000 3

VIAȚA BISERICESCĂ

- Mărturie asupra unității credinței și dragostei, la sfârșitul celui de-al doilea mileniu de creștinism. Întâlnirea Întâistătorilor Bisericii Ortodoxe la Constantinopol și Niceea, cu prilejul împlinirii a 2000 de ani de la Nașterea după trup a Domnului nostru Iisus Hristos, 23—27 decembrie 2000, (Pr. Maricel Popa) 8*
- Sfârșit de mileniu, în spiritul iubirii creștine, pe pământ românesc — Vizita Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului la București, Brăila, Galați și Iași 11 — 14 octombrie 2000 (Diac. Iordachi Dragoș) 31*
- Vizita în România a Sanctității Sale Karekin al II-lea, Catolicosul Armenilor, 18 — 20 septembrie 2000 (Marian D. Manolache) 97*
- Vizita în România a Prea Fericitului Sava, Mitropolitul Varșoviei și a toată Polonia, 23 — 27 septembrie 2000 (Pr. Vasile Pop și Pr. Valentin Fătu) 117*
- În pelerinaj, pe urmele înaintașilor. Vizita oficială în Polonia a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul României, în fruntea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române, 4 — 9 noiembrie 2000 (Pr. Michael Tița, consilier patriarhal) 137*
- Vizita Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la Tășnad și Izvorul Mureșului, 13 — 15 august 2000 (Diac. Iordachi Dragoș) 222*
- Un nou mitropolit pe scaunul Craiovei. Alegerea și întronizarea I. P. S. Teofan Savu, în scaunul de Mitropolit al Olteniei și Arhiepiscop al Craiovei, 3 și 22 octombrie 2000 (Redacția) 238*
- Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit Diploma de Excelență a Societății Române de Radiodifuziune (Gheorghe Vasilescu) 256*
- 14 ani de răstigniri repetate și de învieri continue. Sărbătorirea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la cea de a 14-a aniversare a întronizării (Gheorghe Vasilescu) 262*
- Alegerea hirotonirea și instalarea Prea Sfințitului Ambrozie Sinaitul, noul episcop vicar patriarhal 3 și 15 octombrie 2000 (Gheorghe Vasilescu) 267*
- Biserica Ortodoxă Română, de la dominantă la națională (Pr. prof. dr. Gh. Lițiu) 286*
- A IX-a întrunire de dialog teologic bilateral, dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Evanghelică din Germania, Goslar IX, 7 — 12 octombrie 2000 (Comunicat) (Pr. prof. dr. Viorel Ioniță; trad. din limba germană: drd. Vasile Carabă) 289*

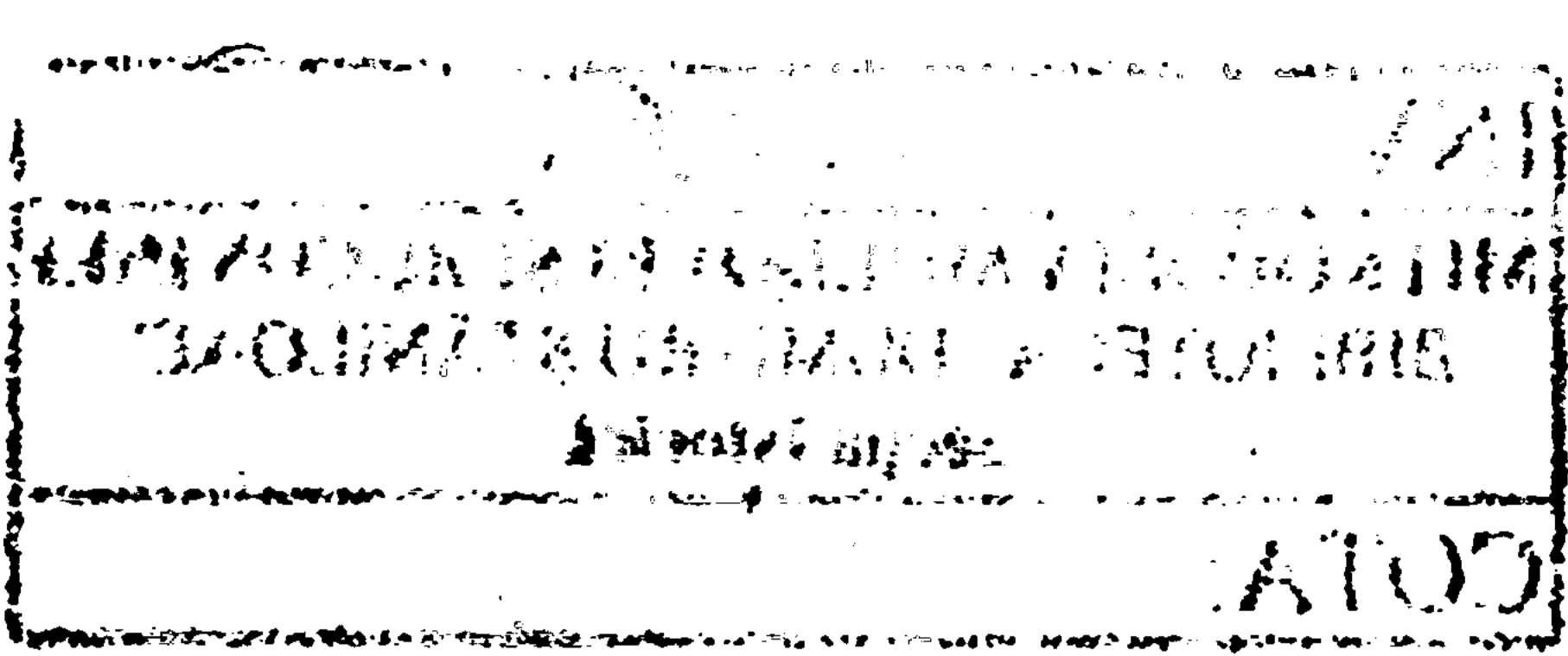
INV: 13.018
MITROPOLIA MOLDOVEI ȘI BUCOVINEI
BIBLIOTECA "DUMITRU STĂNILĂE"
Secția Istorică
COTA: A 7 - 4

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

DONATA DE
Biblioteca Sf. Spiridon al Bor
ANUL 2008
CONFIRMĂ + DANIEL

BULETINUL OFICIAL AL PATRIARHIEI ROMÂNE
ANUL CXVIII, Nr. 7-12, IULIE - DECEMBRIE 2000
BUCUREȘTI

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte: *Prea Fericitul Părinte T E O C T I S T, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.*

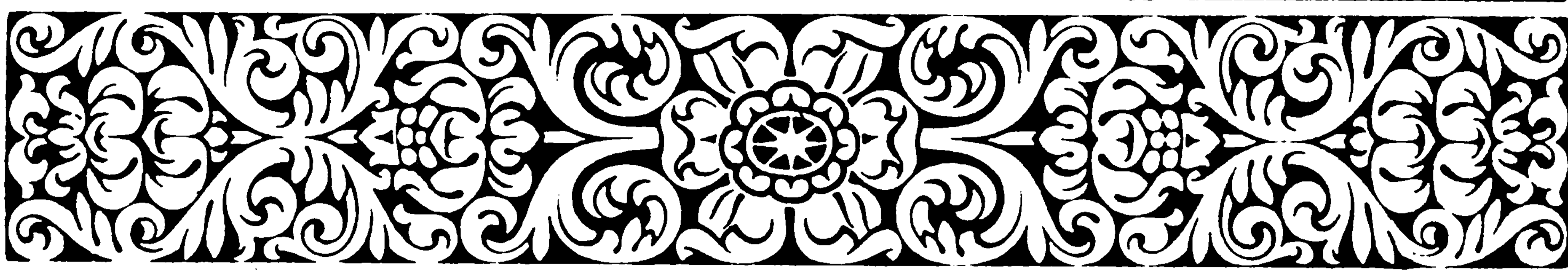
Membri: *P. S. TEODOSIE SNAGOVEANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor; P. S. CALINIC BOTOȘĂNEANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor; P. S. DAMASCHIN SEVERINEANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Craiovei.*

Redactori: *Pr. CONSTANTIN DRĂGUȘIN
Pr. DUMITRU DIMA*

COLABORATORI:

Înalt Prea Sfințiții Mitropoliți, Prea Sfințiții Episcopi, Profesorii Facultăților de teologie, ai Seminariilor teologice și ai Școlilor de cântăreți bisericești; Prea Cucernicii Consilieri administrativi patriarhali și eparhiali, protopopi, preoți, candidați la titlul de doctor în teologie ș.a.

PASTORALE

IISUS - CALEA, ADEVĂRUL ȘI VIAȚA NOASTRĂ*

† TEOCTIST

DIN MILOSTIVIREA LUI DUMNEZEU
ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR,
MITROPOLIT AL MUNTENIEI ȘI DOBROGEI,
PATRIARH AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

IUBITULUI NOSTRU CLER, CINULUI MONAHAL
ȘI DREPTCREDINCIOȘILOR CREȘTINI, HAR ȘI PACE
DE LA DUMNEZEU-TATĂL,
IAR DE LA NOI, PĂRINTEASCĂ BINECUVÂNTARE

*Iubiți Părinți slujitori ai Sfintelor Altare,
Dreptmăritori creștini și creștine,*

Este pentru noi un adevărat dar dumnezeiesc și mărturie vie a iubirii lui Dumnezeu faptul că ne-am învrednicit să sărbătorim și în acest an – 2000; Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos. Se cuvine, mai înainte de toate, să-I mulțumim din tot cugetul nostru că prin nesfârșita Sa iubire de lume și de fiecare dintre noi ne face părtași bucuriei slobozirii neamului omenesc din robia păcatului și a morții. Suntem chemați, drept aceea, să slăvim și să cântăm împreună cu îngerii în aceste clipe de descoperire a tainei celei din veci ascunse: "*Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire*" (Luca 2, 14). Suntem chemați la părtășia bucuriei și a primirii luminii celei veșnice a Betleemului, de care are atâta nevoie omenirea și noi înșine, când cutezăm a trece pragul dintre milenii. Ca în fiecare an, această sărbătoare ne cheamă să ne îndreptăm gândul către același oraș sfânt, al descoperirilor celor mai presus de cuvânt, ca oarecând blânzii păstori din preajma lui și înțelepții Răsăritului, martori ai stelei călăuzitoare și pilde de credință și de evlavie¹. Împreună cu păstorii, ei, magii, au văzut aieva împlinite cuvintele lui Isaia proorocul: "*Iată, Fecioara va lua în pântece și va naște Fiu ...*" (Isaia 7, 14). "Prunc tânăr, Dumnezeu cel mai înainte de veci", cum spun și cărțile noastre bisericești.

* Pastorală la praznicul Nașterii Domnului - 2000.

1. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvântări la praznice împărătești și la sfinți*. în col. P. S. B., vol. 24. p. 28.

Mai mult ca oricând în îndelungata ei istorie, omenirea are nevoie, la această cumpănă dintre milenii, de aceste adevăruri veșnice: Calea, Adevărul și Viața lumii, aduse pe pământ de Pruncul Iisus, întrupat de la Duhul Sfânt și din Preacurata Fecioară Maria. Taina ni se împărtășește prin credință curată și slăvire îngerească. Să fim adânc recunoscători Tatălui ceresc că noi Îl avem pe Hristos: Calea, Adevărul și Viața noastră. De aceea, sărbătoarea Nașterii Domnului se cuvine să fie prilej de încredere, de nădejde și de sporire a eforturilor pentru a ne împodobi viața cu faptele iubirii de Dumnezeu și de semeni, întru dobândirea frumuseții celei dintâi.

Dreptmăritori creștini,

Privind lumea de astăzi și pe noi înșine, felul cum Pruncul Iisus este primit în suflete, putem repeta cuvintele Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan: "*Întru ale Sale a venit, și ai Săi nu L-au primit*" (1, 11).

Deși venirea Sa pe lume pentru mântuirea ei a îmbrăcat cea mai desăvârșită smerenie – Pruncul Iisus fiind "*culcat*", cum se exprimă Evanghelia, în ieslea blândelor necuvântătoare –, vestea nașterii "*Domnului păcii*" l-a tulburat pe Irod și pe toți cei din jurul său. De altfel, pentru "*Iisus Cel Unul Născut*", ca și pentru Sfânta Sa Maică, "*nu s-a mai aflat loc de găzduire*". De aici rezultă cât de departe de Dumnezeu era și atunci lumea, încât în inima ei, a lumii, nu se mai găsea loc pentru Calea, Adevărul și Viața, valori atât de necesare a fi la cârma omenirii. După două mii de ani de viață creștină, noi încă nu ne pregătim inimile ca să-L primim pe Iisus, spre a-L avea pe El "*Cale, Adevăr și Viață*", iar locul acestor valori veșnice este năpădit de diavol și de lucrările lui ucigătoare de suflet.

Cu câtă luptă și cu câtă îndârjire își apără el locul pe care l-a uzurpat înlăuntrul persoanei umane, se înțelege cu înfricoșare din acea îngrozitoare ucidere a pruncilor nevinovați, pusă la cale și săvârșită de Irod, care își închipuia că Îl va afla și Îl va omorî pe Pruncul Nou-Născut. Iată, așadar, că, chiar din modestul sălaș din Betleem, Iisus și învățătura Sa au zguduit nu numai casa lui Irod, ci și pe numeroși urmași ai săi întru necredință și fărâdelege față de Dumnezeu și față de semeni. Față de cum dușmanul mântuirii omului, diavolul, a fost de la început ucigător de suflete, Mântuitorul Hristos spune: "*El de la început a fost ucigător de oameni și n-a rămas în adevăr; pentru că adevărul nu este întru el. Când el grăiește minciuna, dintru ale lui grăiește, fiindcă el mincinos este*" (Ioan 8, 44).

"*Pentru aceasta, ne spune Sfântul Evanghelist Ioan, S-a arătat Fiul lui Dumnezeu, ca să strice lucrurile diavolului*" (I Ioan 3, 8). Care sunt aceste lucruri, am văzut din înseși cuvintele Mântuitorului: minciuna, ura, înșelătoria, dezbinarea, deznădejdea, egoismul, păcatul contra firii, păcate prin care se poate pierde cu pierzanie veșnică orice om, adică fapta care este chipul negrăitei slave dumnezeiești.

Iubiți credincioși,

Dacă prin neadevăr, prin minciuna ce se ascunde în orice patimă, se ajunge sigur în întunericul unei robii ce duce la moartea veșnică, atunci numai prin cunoașterea Adevărului se ajunge la libertatea spirituală, fără de care nu este posibilă dobândirea vieții veșnice. "*Veți cunoaște Adevărul, și Adevărul vă va face*

liberi" (Ioan 8, 32), ne spune și, totodată, ne făgăduiește Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Adesea, oamenii au tâlcuit aceste cuvinte într-un sens străin de duhul în care au fost rostite de Mântuitorul. Căci nu un adevăr teoretic și impersonal, de cine știe ce natură, este cel prin care poate fi eliberat sufletul omenesc din minciună și patimi, care sunt căile prin care Potriynicul încearcă neobosit să provoace întoarcerea întregii zidiri în nimicul din care a adus-o la ființă iubirea dumnezeiască, ci un Dumnezeu Personal, ce S-a întrupat pentru mântuirea noastră.

În cuvintele Sale, Mântuitorul vorbește, așadar, nu de vreun adevăr tainic, pe care ni-l putem însuși doar cu ajutorul minții, ci El arată spre Însăși Persoana Sa dumnezeiască, despre Care spune lămurit că este "*Calea, Adevărul și Viața*" (Ioan 14, 6). De altfel, acest lucru se face evident și din arătarea condiției dobândirii libertății prin cunoașterea Adevărului: "*Dacă veți rămâne în cuvântul Meu*" (Ioan 8, 31), spune Mântuitorul, adică: dacă vom păzi și vom împlini poruncile Sale vom cunoaște, prin împărtășirea personală, Adevărul, care ne va dăruia libertatea de a fi vii față de păcat și de moartea spirituală. "Numai de păcat, se spune că ne eliberăm, nu de bine, căci binele ne face liberi. Doar "păcatul ne stăpânește", în păcat nu este libertate"², scrie și regretatul Părinte Dumitru Stăniloae.

Dar, de ce este nevoie să fim eliberați de către Adevărul absolut care este Persoană dumnezeiască? Fiindcă adevărata libertate a omului este de nedespărțit de harul pe care numai Dumnezeu ni-l poate da. Neajutată de harul divin, libertatea va alege sigur nesupunerea față de Dumnezeu, alegere care este deopotrivă manifestare a libertății, dar și ocazie a pierderii ei. Și, dacă asemenea lucruri par mai anevoie de înțeles, să privim realitățile care ne înconjoară, căci ele ne grăiesc limpede. Astfel, situația omului contemporan, care și-a dorit cu ardoare autonomia libertății sale, despărțirea ei de înrâurirea dumnezeiască, este departe de a fi liniștitoare. Căci, sub pretextul autonomizării libertății sale, el se lipsește de harul divin care îi inspiră și îi susține libertatea, mișcând-o în chip firesc spre cele bune și de folos. În felul acesta, libertatea omului a început să încline spre cele potrivnice legii dumnezeiești, atrăgând prin aceasta un lung șir de rele care pot și vor măcina treptat temeliiile comunității umane. Omul va învăța astfel, în chip dureros, că orice lucru creat se nimicește în absența harului necreat, împărtășit cu prisosință lui prin Sfintele Taine ale Bisericii. În consecință, a introduce stricăciunea morală și spirituală, prin libera alegere a omului, nu înseamnă altceva decât luptă fățișă împotriva lui Dumnezeu, împotriva Celui care Singur poate păstra în ființă lumea și umanitatea aceasta.

Iubiții mei,

Puține imagini pot vorbi cu mai multă tărie sufletului nostru despre legătura dintre adevăr și viață precum o face binecunoscuta icoană a Nașterii Domnului, în care Maica Preasfântă este înfățișată în genunchi și cu mâinile în rugăciune și adorare înaintea Dumnezeiescului Prunc, Adevărul și Viața noastră.

În iureșul încercărilor cărora trebuie să le facă acum față, societatea omenescă nu mai are vreme, se pare, pentru a-și veni în sine și a realiza că dacă nu

2. Sfântul Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, trad. și note de Pr. prof. D. Stăniloae, în col. P. S. B., vol. 41, E. I. B. M. O., 2000, p. 603, nota 1146.

va descoperi repede arta – de fapt cea mai gingașă, nobilă și grea dintre toate – de a-și crește și educa generațiile următoare pe măsura marilor probleme și provocări pe care le va aduce viitorul, ea, această societate contemporană, se va face vinovată de toate suferințele urmașilor ei. Nu fără adânc temei spunea un gânditor că lumea este condusă din odaia copilului. Căci aici, în acest mediu al nevinovăției, se plămădește calitatea omului de mai târziu. Aici se hotărăște cursul pe care îl vor urma înclinațiile și darurile cu care se naște fiecare ființă umană.

Aici, prin jertfa iubitoare a părinților poate fi frânată apariția tentațiilor materiei și cultivată neostenit frumusețea darurilor cu care înzestreză Dumnezeu pe fiecare om ca persoană unică. Aici, în familie, în familia numită de Sfinții Părinți: Biserica de acasă, și în felul în care sunt crescuți copiii, acești muguri ai fiecărui neam, începe de fapt rezolvarea sau, dimpotrivă, perpetuarea și, mai rău, agravarea problemelor umanității, în toată diversitatea și complexitatea lor. Aici, în familie, trebuie să înceapă vindecarea societății de neajunsurile ei. În familie, din pilda părinților învață copilul dragostea, credința, bunătatea, deosebirea dintre bine și rău, și atașamentul față de bine și respingerea răului, luând astfel contur caracterul viitoarei personalități.

Dar, pentru izbânda acestei lucrări este nevoie de restaurarea și consolidarea familiei creștine, de revenirea părinților la duhul Evangheliei, de creștere în iubire sfântă a copiilor lor, în care sunt dator să vadă nu doar fapte trecătoare pe acest pământ, ci și viitori cetățeni ai Împărăției celei veșnice a lui Dumnezeu. Dacă lumea contemporană se va lăsa pătrunsă de această chemare, va înceta dictatul păcatului – cel care dezbină familia, sau împinge la nesocotirea ei – închizându-se astfel plaga avorturilor și cea a abandonării copiilor de către părinții lor, fie prin nepăsarea față de creșterea și sănătatea lor morală și spirituală, fie, de-a dreptul, prin lepădarea totală de ei, cu o ușurință neîntâlnită nici măcar la ființele necuvântătoare.

Pentru a ne gândi cu bună nădejde la mileniul ce va începe trebuie să ne gândim mai întâi la copiii acestei lumi, despre a căror valoare neprețuită Mântuitorul Hristos vorbește astfel: *"Cine va primi un prunc ca acesta în numele Meu, pe Mine Mă primește. Iar cine va sminti pe unul dintr-aceștia mici, care cred în Mine, mai bine i-ar fi lui să i se atârne de gât o piatră de moară și să fie afundat în adâncul mării"* (Matei 18, 5-6).

Cunoscând astfel ce înseamnă în fața lui Dumnezeu smintirea, adică întinarea morală și sufletească a copiilor și a tinerilor, noi, cei de astăzi, trebuie să veghem, iubirii mei, spre a nu fi părtași, prin pasivitate, prin lipsa unei atitudini responsabile, la un asemenea înfricoșător păcat. Căci acesta este un păcat față de însăși nădejdea noastră legată de veacul și mileniul ce stau să înceapă. Și se cuvine să nu uităm că omenirea viitorului va putea dăinui nu printr-o simplă religiozitate lipsită de identitate, ci doar prin redescoperirea curăției, a purității credinței și vieții evanghelice, fiindcă numai a celor *"curați cu inima"* (Matei 5, 9) va fi întotdeauna Împărăția lui Dumnezeu. Numai așa, noi, oamenii, vom ajunge "să nu mai socotim ca adevăr ultim lumea, ci pe Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Creatorul lumii

și al oamenilor, Mântuitorul acestora de sub puterea morții și de perspectiva întunericii iadului"³.

De aceea, îngenunchind împreună cu Sfânta Fecioară Maria înaintea Pruncului Iisus, în ceasul sfânt al începutului mântuirii noastre, să-L rugăm să ne lumineze sufletul și mintea spre a cunoaște și noi Adevărul, și, urmându-I prin fapte, să dobândim pentru noi, pentru copiii noștri și pentru semenii noștri, comoara cea mai de preț a acestei zidiri: Viața cea veșnică!

Cu aceste gânduri, vă doresc din adâncul inimii ca Sfintele Sărbători ale Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos, ale Noului An și Bobotezei, să vă aducă pace, bucurie și liniște sufletească, să vă găsească împreună adunați la aceeași sfântă masă, bunici, copii și nepoți, împreună lăudând și binecuvântând pe Dumnezeu.

La mulți ani!

Al vostru părinte duhovnicesc, pururea rugător către Prea Sfânta Treime pentru tot binele sufletesc și trupesc.

† TEOCTIST,

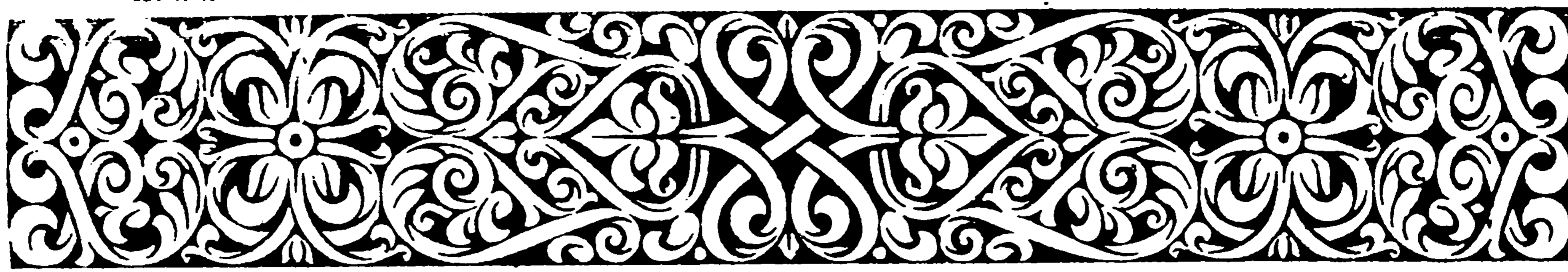
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

---

3. Pr. prof. D. Stăniloae, *Iisus Hristos – Lumina lumii și îndumnezeitorul omului*, Ed. Anastasia, București, 1993, p. 79.

• VIATA • BISERICESCA •

MĂRTURIE ASUPRA UNITĂȚII CREDINȚEI ȘI DRAGOSTEI LA SFÂRȘITUL CELUI DE-AL DOILEA MILENIU DE CREȘTINISM

Programul participării Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, în fruntea delegației Bisericii Ortodoxe Române, la festivitățile sărbătorești organizate de Patriarhia Ecumenică la Constantinopol și Niceea, între 23-27 decembrie 2000, cu prilejul împlinirii a 2000 de ani de la Nașterea după trup a Domnului nostru Iisus Hristos

Sâmbătă, 23 decembrie 2000

16,00 – plecarea de la Aeroportul Internațional București Otopeni. Prea Fericirea Sa a fost însoțit la avion de Î. P. S. **Nifon**, Arhiepiscop al Târgoviștei, P. S. Episcop **Ambrozie Sinaitul**, vicar patriarhal, P. S. Episcop **Teodosie Snagoveanul**, vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, P. C. Pr. **Constantin Pârvu**, vicar administrativ patriarhal, P. C. Pr. **Michael Tița**, consilier patriarhal, P. C. Pr. **Armand Munteanu** ș. a.

18,10 – sosirea pe Aeroportul Internațional din Istanbul. Prea Fericirea Sa a fost întâmpinat de Î. P. S. **Irineos**, mitropolit de Bosfor, însoțitorul delegației Bisericii Ortodoxe Române pe tot parcursul manifestărilor sărbătorești. La primire au participat și delegații Consulatului General al României la Istanbul, în frunte cu Dl. Consul General **Radu Băjenaru**.

19,30 – cazarea la hotelul *Hilton* din Istanbul.

19,50 – Vizită făcută Prea Fericirii Sale de către Sanctitatea Sa **Bartolomeu I**, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului. Cu acest prilej, Sanctitatea Sa a dăruit Prea Fericitului Părinte Patriarh **Teoctist** o cârjă arhierescă.

20,00 – cină la Restaurantul hotelului, împreună cu delegații celorlalte Biserici Ortodoxe.

Duminică, 24 decembrie 2000

08,30 – plecare spre Fanar.

09,00-11,30 – Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** a asistat la Sfânta Liturghie săvârșită în Catedrala Patriarhală cu hramul *Sfântul Gheorghe purtătorul de biruință*. A fost prezent și Dl. Consul General al României la Istanbul.

11,30-12,00 – primirea la Reședința Patriarhală. Cu această ocazie, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** a dăruit Sanctității Sale o frumoasă icoană reprezentând Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos. Impresionat, Sanctitatea Sa a decis ca această sfântă icoană să fie așezată spre închinare atât la Sfânta Liturghie din ziua de Crăciun, în biserica *Sfântul Gheorghe-Fanar*, cât și la Sfânta Liturghie din 26 decembrie 2000 ce se va săvârși în biserica *Sfânta Sofia* din Niceea, acolo unde, la anul 787, s-a restabilit cultul Sfintelor Icoane prin hotărârea celui de al VII-lea Sinod Ecumenic.

12,00-14,30 – în Sinodiconul Patriarhiei Ecumenice, după slujba de binecuvântare, a început prima parte a lucrărilor Synaxei Întâistătorilor și reprezentanților Bisericilor Ortodoxe. În cadrul luărilor de cuvânt, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** a prezentat propunerile Bisericii Ortodoxe Române în ceea ce privește soluționarea problemelor cu care se confruntă Ortodoxia astăzi. Cuvântul Prea Fericirii Sale a fost apreciat elogios de către Sanctitatea Sa, iar propunerile formulate au fost însușite de plenul Synaxei. Redăm în continuare *Cuvântul* Prea Fericirii Sale:

"Cu emoție și adâncă mulțumire îmi aduc aminte, Sanctitatea Voastră, de prima noastră Întâlnire Panortodoxă de acum aproape 10 ani. Era o mare noutate și cu satisfacție Vă mărturisesc că profesorii de teologie, intelectualii și, în general, credincioșii din România, au întâmpinat-o cu bucurie și încredere, ca pe o mare așteptare.

Acum, deja la un deceniu de atunci, putem spune că rostul și eficiența acestor Întâlniri ale Întâistătorilor Bisericilor "*s-a lămurit prin foc*" (I Petru 1, 7), prin focul timpului care pe toate le încearcă. Ele contribuie substanțial la cultivarea atmosferei sănătoase de iubire, încredere și, în același timp, de nădejde, în Biserică, într-un cuvânt, la zidirea Trupului lui Hristos (Efes. 4, 12). În același timp, organizarea lor s-a impus ca un imperativ al vremurilor. Multe Biserici Ortodoxe, trecute prin decenii de dictatură, au posibilitatea să se afirme și să se bucure mai deplin de darul sfânt al libertății. Poporul lor dreptcredincios, chemat la libertate (Gal. 5, 13), nu gustă numai din rodul libertății cu care Hristos l-a făcut liber (Gal. 5, 1), al libertății în duhul Domnului (II Cor. 3, 17), ci și din cel al libertății date tot de Dumnezeu, ca dar al democrației.

Sinaxa din acest an jubiliar dă o strălucire deosebită manifestărilor sărbătorești organizate și închinare de Patriarhia Ecumenică împlinirii a 2000 de ani de la Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos. Firesc este ca, la rândul ei, Întrunirea să aibă un caracter aparte, jubiliar, la fel ca anul în care se desfășoară. De aceea, realizarea ei este un dar deosebit dumnezeiesc pentru care datori suntem a mulțumi lui Dumnezeu, Părintele Luminilor, de la Care este toată darea cea bună și tot darul desăvârșit (Iacob 1, 17). Prin Sanctitatea Voastră ne este dăruit acest dar de la Părintele Luminilor, Care V-a luminat cu luminare de sus să inițiați și să organizați această Întâlnire.

Pentru a economisi timpul atât de prețios astăzi, ne vom limita la a sublinia necesitatea stringentă ca Biserica Ortodoxă să-și formuleze și să-și facă cunoscută poziția, mai ales în ceea ce privește anumite domenii ale progresului și cuceririlor științifice. Suntem moștenitorii unor inestimabile comori de trăire în Duhul lui

Dumnezeu Cel veșnic și de gândire în Duhul Adevărului. Ar fi păcat dacă nu am valorifica această moștenire pentru a spune cuvântul nostru în probleme care frământă omul la această răscruce a istoriei sale, al căror răspuns, indiscutabil, va marca profund destinul omenirii. De aceea, consider că, la lucrările deja propusei Comisii Panortodoxe pentru Bioetică, este absolut necesar să participe, alături de teologi, și specialiști în domeniul biogeneticii și al medicinei transplantului. Sarcina lor ar fi să analizeze sistemul de valori și criteriile pe baza cărora se desfășoară cercetarea și procedurile biomedicale specificate. Subiectele interesante de analiză sunt: clonarea, transplantul, cu implicațiile lor psihologice, sociale și moral-spirituale, respectul față de persoana umană, creată după chipul lui Dumnezeu, semnalarea pericolelor pe care le prezintă nerespectarea anumitor norme deontologice medicale și responsabilizarea specialiștilor prin îndrumarea lor spre a conștientiza adevărul că "Dumnezeu a dat oamenilor știință ca să Se slăvească întru lucrurile Sale cele minunate" (Înțel. lui Isus Sirah 38, 6) și că este de trebuință și de mare folos înțelepciunea de sus, în cercetarea realităților legate de viața omului (Sfântul Vasile cel Mare, P.G. 64, 473B).

Înființarea acestei Comisii ar demonstra, în primul rând, că acum, la intrarea în mileniul al treilea, Biserica Ortodoxă nu ezită și nuse teme să abordeze problematica contemporană. Acest fapt ar lumina mai bine calea ei spre lumea în care trăiește și pe care o slujește. În al doilea rând, caracterul panortodox al acestei Comisii ne-ar da încă o dată certitudinea că Bisericile Ortodoxe Surori sunt inspirate de duhul solidarității, întrajutorării, de Duhul sobornicității izvorâte din dragoste.

Cu acestea, Biserica Ortodoxă Română Vă mulțumește călduros și urează Sanctității Voastre, Prea Fericirilor Voastre, Înalt Prea Sfințiilor și Prea Sfințiilor Voastre, reprezentanților celorlalte Biserici, sănătate întru mulți ani, cu împlinirea îndatoririlor spirituale".

14,30-16,00 – masa de prânz servită la Restaurantul Kallion, pe malul Bosforului, între istoricele ziduri ale străvechiul Constantinopol.

16,00-17,00 – la Vecernia săvârșită la biserica *Sfântul Gheorghe* – Fanâr, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** a asistat în Tronul Arhieresc, purtând mantie și cârjă.

17,00-17,20 – întâmpinarea, la Reședința Patriarhală, de către un grup alcătuit din copii și tineri colindători.

17,20-22,00 – participarea la cea de-a doua parte a lucrărilor Synaxei.

20,00-23,00 – cină la Sf. Mănăstire Balouklis.

23,00 – întoarcerea la Hotelul Hilton.

Luni, Crăciunul 2000

08,00 – Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** a primit colindul membrilor delegației Bisericii Ortodoxe Române.

08,30-12,30 – coliturghisirea Întâistătorilor Bisericilor Ortodoxe în Catedrala Patriarhală. La ieșire, Prea Fericirea Sa a fost întâmpinat de un numeros grup de pelerini veniți din Țară, din numeroase țări ale Europei și din Statele Unite ale Americii. În drum spre Sinodiconul din Reședința Patriarhiei Ecume-

nice, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** a dat interviuri postului de Radio și TV din Grecia și Serbia, prezente la aceste manifestări.

13,00-15,00 – La prânzul festiv servit la Restaurantul Hotelului Hilton, Sanctitatea Sa a dat expresie concretă dragostei și aprecierii față de persoana Prea Fericitului Părinte Patriarh **Teoctist**, invitându-l să țină **Cuvântul** praznic al în numele participanților la agapa festivă, pe care-l redăm în continuare:

*"Sanctitatea Voastră,
Prea Fericirile Voastre,
Înalt-Prea Sfințiile Voastre,
Prea Sfințiile Voastre,
Iubiți frați și surori întru Domnul,*

«În primul rând, îngăduiți-mi, Sanctitatea Voastră, să Vă mulțumesc călduros pentru dragostea frățască pe care o arătați față de smerenia mea, invitându-mă să iau cuvântul în fața atâtor prea distinși frați întru Hristos Domnul, în aceste clipe, care cu certitudine vor rămâne adânc încrustate în memoria istoriei Bisericii creștine și îndeosebi a Ortodoxiei.

Îndrăznesc să spun că invitația Sanctității Voastre constituie și o binemerităată binecuvântare pentru numeroșii credincioși români din unele țări ale lumii, veniți astăzi să trăiască aici fiorul sfânt al împărtășirii din harul dumnezeieștii Liturghii a ultimului Crăciun al acestui mileniu, săvârșită în Biserica Sfântul Gheorghe din Fanar. Vă mărturisesc că în mijlocul atâtor fii duhovnicești ai Bisericii Ortodoxe Române; al cărui Întâistător din mila lui Dumnezeu sunt, am simțit emoția Proorocului Isaia, care, aducând Domnului ofranda cea mai de preț, ofranda vie a inimilor celor credincioși, exclamă: *"Iată eu și pruncii pe care mi i-a dat Dumnezeu"* (Isaia 8, 18; Evrei 2, 13). Iată, Sanctitatea Voastră, la acest praznic dumnezeiesc am avut nespusa bucurie de a Vă întâmpina cu prea frumosul buchet duhovnicesc alcătuit din florile sufletelor acestor credincioși. Prin ei și prin noi, clerul și poporul Bisericii Ortodoxe Române s-au făcut părtași dării celei bune coborâte de sus, la Sfânta Liturghie de astăzi. Suntem fiii unei Biserici greu încercate în cei aproape 50 de ani ai trecutului nu prea îndepărtat. Suntem fiii unei Biserici a cărei credință a fost lămurită ca aurul, prin foc, și, de aceea, nădăjduim că la arătarea nemitarnicului Judecător, ea va fi găsită spre laudă și spre slavă și spre cinste (I Petru 1, 2). Suntem fiii unei Biserici care, împreună cu Sfântul Apostol Pavel, s-a bucurat în slăbiciuni, în defăimări, în nevoi, în prigoniri, în strâmțorări pentru Hristos și a înțeles taina faptului că atunci când este slabă, tare este! (II Cor. 12, 10).

Dintre multiplele semnificații, cu totul de excepție, ale manifestărilor sărbătorești, organizate de Bisericele Ortodoxe în acest An Jubiliar, permiteți-mi să scot în evidență numai două.

Ne amintim cu toții cum, în urmă cu un an, prăznuiam împlinirea a două milenii de la Nașterea lui Hristos, tot împreună, în Țara Sfântă, în Țara Sfintei Scripturi a Vechiului și Noului Testament. Iată-ne astăzi, aici, în Constantinopol, iar mâine vom fi în Niceea Bitiniei, mai aproape de Calcedon și Efes, vestitele cetăți ale Sinoadelor Ecumenice. Hotărârile dogmatice luate la aceste Sinoade au autori-

tate veșnică, valoare absolută pentru credința mântuitoare, așa cum, de altfel, au și cărțile Sfintei Scripturi. Iată cum, într-o formă aparte, Biserica Ortodoxă recapitulează într-un singur an întreaga taină de veacuri a revelării credinței drept-slăvitoare în Sfânta Scriptură și în Sfânta Tradiție, afirmând astfel unitatea și interdependența dintre cele două căi prin care Dumnezeu ni S-a descoperit, spre a noastră mântuire. Sufletele noastre au intrat în Raiul prea frumos, prea dulce și îmbietor al Sfintei Scripturi, și pe aripile Duhului Sfânt s-au înălțat în slava Cerului Sfintei Tradiții spre Tronul Celui Prea Înalt, Tatăl Fiului Celui Unuia Născut. Am fost și suntem călăuziți de Proorocii Legii Vechi, de Evangheliștii și Apostolii Noului Legământ și de Sfinții Părinți: *"gurile întru totul de aur ale Cuvântului care ne grăiesc cuvântul vieții"* (Troparul Sfinților Părinți).

În al doilea rând, considerăm că manifestările jubiliare de la Constantinopol au o caracteristică specifică și o importanță proprie datorită Synaxei Întâistătătorilor și reprezentanților Bisericilor Ortodoxe Surori, inspirat convocate de către Sanctitatea Voastră. În cursul lucrărilor acesteia, toți într-un gând și o inimă am arătat multă grijă pentru a chibzui și hotărî ceea ce este de folos turmei cuvântătoare a credincioșilor de Dumnezeu încredințați spre arhipăstorie smereniilor noastre. Dragostea a biruit! Am săvârșit tot lucrul bun spre zidirea Trupului lui Hristos, Prea Sfânta Sa Biserică, câștigată cu scump sângele Său. Deoarece păstorii Bisericii sunt datori nu numai să creadă cu inima spre dreptate, dar și să mărturisească cu gura spre mântuire (Rom. 10, 10) și întotdeauna să fie gata să răspundă oricui le cere socoteală despre nădejdea cea întru noi (I Petru 3, 15). Ne-a învrednicit Dumnezeu să adresăm Mesajul nostru tuturor fiilor noștri duhovnicești, tuturor creștinilor și întregii lumi. De aceea, sunt încredințat că, în cadrul Synaxei, ne-am sfătuit, având pe Duhul Sfânt, Duhul Adevărului și al Iubirii în duhurile noastre. Nu în zadar Sfântul Ioan Gură de Aur, înaintașul Sanctității Voastre în acest străvechi Scaun Patriarhal, spunea că *"pururi putem săvârși Cincizecime"* (P.G. 50, 454A). A fost un real eveniment al iconomiei Duhului Sfânt! Cu puterea Sa, Prea Sfântul Duh dospește frământătura de credință și viață pe care o moștenim prin Sfânta Tradiție și o face să crească, dospind-o până la sfârșitul veacurilor. Este același Duh Sfânt care a insuflat pe Prooroci, Evangheliști, Apostoli și Sfinții Părinți. De aceea, putem afirma fără teama de a greși, că dintr-un anumit punct de vedere, Synaxa noastră s-a aflat în continuitate firească cu Sinoadele Ecumenice. Hristos a fost prezent atât în cugetele și inimile noastre, cât și prin Sfânta Evanghelie în care *"se află mâna Sa cea puternică și tare"*, așezată în mijlocul nostru sub lumina lină a sfeșnicului, care, desigur, simboliza luminarea ce vine de la Duhul Celui ce pe Sine S-a numit *"Lumina lumii"* (Ioan 8, 12).

*Sanctitatea Voastră,
Prea iubiți frați și surori în Domnul,*

Spre deosebire de ceilalți ani, anul acesta nu mai prăznuim Crăciunul în mijlocul clerului și credincioșilor din Bisericile locale, din Bisericile ai căror Întâistătători suntem. Pentru prima dată sărbătorim Nașterea Domnului în jurul Scaunului Ecumenic, lângă Sanctitatea Voastră. De data aceasta, dragostea pe care după străvechiul obicei ne-o exprimăm în astfel de împrejurări, prin scrisori irenice

și-a cunoscut plinirea în împreună-liturghisirea săvârșită în Cetatea Sfântului Constantin Cel Mare, și în împreuna noastră cuminecare din același Sfânt Potir.

Ne aflăm aici deoarece credința unește pe cei ce o înțeleg la fel!

Suntem lângă Sanctitatea Voastră, dat fiind că nădejdea curată îi apropie pe cei ce au credința dreaptă!

Ne găsim aici pentru că dragostea îi face să se simtă una pe cei ce cugetă drept cele dumnezeiești! În chip minunat, trei virtuți mult prețioase se împletesc armonios, așa încât una sunt în treimea lor neîmpărțită și nedespărțită. Unitatea lor dă unitatea noastră: una sunt ele, una suntem și noi toți. Lucrează întru noi puterea rugăciunii lui Hristos Domnul, Care a cerut stăruitor ca Sfinții Săi Apostoli și noi, urmașii lor, să fim una precum El este una cu Tatăl Cerească (Ioan 17, 22). Cu harul lui Dumnezeu, unitatea noastră exprimă unitatea tuturor Bisericilor Ortodoxe, unitatea panortodoxă, a cărei flacără arde nestins pe toate Sfintele Altare, dar mai ales aici pe Altarul de jertfă al Patriarhiei Ecumenice.

În acest sens, Sanctitatea Voastră aveți o responsabilitate specifică, încredințată de Dumnezeu și confirmată de istorie. Valurile furtunoase ale mării înviforate a vieții de acum, strigătele chinurilor noi "*faceri*" a omenirii se aud în primul rând la vârful Bisericii, și la Bisericile locale și la Patriarhia Ecumenică. Deopotrivă împărtășim grija pentru viitorul Bisericii Ortodoxe. De aceea, în împlinirea datoriilor sacre care decurg din responsabilitatea pe care o aveți, nu sunteți singur. Suntem alături de Sanctitatea Voastră, dând ascultare îndemnului Sfântului Apostol care ne povățuiește să ne purtăm unii altora sarcinile. Și noi știm bine că numai așa vom împlini Legea lui Hristos (Gal. 6, 2). În aceste strădanii nu suntem singuri. Hristos, Capul Bisericii, Capul tuturor, Arhiepiscopul Cel Mare (Evrei 4, 14) este pururea împreună cu Arhiepiscopii Săi, împlinind dumnezeiască făgăduință: "*Iată Eu cu voi sunt în toate zilele până la sfârșitul veacului*" (Matei 28, 20) și "*nu vă voi lăsa orfani: voi veni la voi!*" (Ioan 14, 18).

Fie și numai făgăduința aceasta ne este de ajuns pentru a trece în noul mileniu cu speranță trainică în viitorul misiunii noastre, în viitorul Prea Sfintei Biserici Ortodoxe. Iar dacă luăm aminte la faptul că, cuvântul Domnului s-a concretizat în unitatea noastră de credință, de închinare și de viață creștină, mărturisită înaintea lui Dumnezeu și a întregii lumi în aceste zile, mulțumită strădaniilor Sanctității Voastre, ne simțim plăcut îndatorați să Vă adresăm încă o dată profunde mulțumiri. Cordialele noastre mulțumiri se împletesc cu fierbinte rugăciune înălțată lui Hristos Domnul, Care pentru noi oamenii S-a făcut om, născându-Se din Prea Curata Maică și Fecioară, și Care are sub a Sa stăpânire anii și vremurile cărora le-a pus hotar, să dăruiască Sanctității Voastre sănătate, zile îndelungate și întru toate bună sporire.

Întru mulți ani, Sanctitatea Voastră!».

La sfârșitul mesei festive, Prea Fericirea Sa s-a întâlnit cu monahi de la Sf. Mănăstire Marea Lavră de la Muntele Athos – Grecia, veniți la Constantinopol pentru a lua parte la hirotesia noului lor stareț.

19,00-22,00 – participarea la lansarea lucrării "*The Splendour of Orthodoxy*", care a avut loc la Palatul Sultanilor, unde s-a servit și cina.

Marți, 26 decembrie 2000

06,30-08,30 – cu vaporul spre Yanova (vechea Helenopolis) și apoi, cu microbuze, spre Niceea (Iznik). Drumul șerpuiește printre poalele munților abia înzăpeziți și țărnuț lacului Askanya.

08,30-12,00 – Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** a slujit Sfânta Liturghie, alături de Întâistătorii Bisericii Ortodoxe, în biserica Sfânta Sofia – Niceea. Printre ruinele *"strălucitoarei mitropolii (de odinioară) a cetății Niceea din Eparhia Bitiniei, în Sfânta Biserică a Înțelepciunii lui Dumnezeu"* (Horos-ul de credință al Sinodului VII Ecumenic), cerul se întrezărea, vestind lumii că *"Cerurile s-au deschis"* și dând dimensiuni cosmice Sfintei Slujbe. Într-adevăr, *"puterea lui Dumnezeu se săvârșește întru slăbiciune!"* (II Cor. 12, 9). Împreună-liturghisitorii din anul 2000 au împreună-liturghisit cu cei aproape 350 de Sfinți Părinți de la cel de-al VII-lea Sinod *"a toată lumea"*, care, în același "topos" sfânt, cu aprox. 1213 ani în urmă, aduceau Jertfa duhovnicească fără de sânge a lui Hristos, *"Logos-ul lui Dumnezeu de a Cărui adevărată Întrupare, nu închipuită, suntem încredințați, și prin înfățișarea de pe Sfintele Icoane zugrăvite după învățătura propovăduirii Evangheliei"* (Horos-ul de credință). Astfel, îmbrățișarea păcii dată astăzi, depășește limitele înguste ale prezentului, ia dimensiuni diacronice și îi face pe toți Arhierii lui Hristos, pe cei de azi și pe cei de atunci, să se simtă una, mădulare ale Aceluiași Trup al lui Hristos, împlinind în acest fel Cuvântul Domnului, și așa să trăiască adevărul, *"Hristos' în mijlocul nostru! A fost, este și va fi! Acum și pururi și în vecii vecilor!"*. Dumnezeiasca Liturghie a constituit și o mărturie vie că *"Noi, ținând toate învățăturile de-Dumnezeu-Purtătorilor- Părinți vestim într-o gură și o inimă că nimic nu adăugăm sau micșorăm din cele ce ne-au fost încredințate, pentru că, prin acestea ne adevărim și ne întărim, pe acestea ne sprijinim; așa mărturisim, așa învățăm, cum au învățat, hotărât și încredințat Sfintele Sinoade Ecumenice"* (Horos-ul de credință).

Cu această ocazie a fost adresat un **Mesaj** către lumea creștină, pe care îl redăm în continuare:

"1. Cu ajutorul lui Dumnezeu și la inițiativa binevoitoare a Patriarhului Ecumenic și Arhiepiscop al Cetății lui Constantin Împăratul, de a veni la reședința sa din Fanar, noi, Întâistătorii Prea Sfințelor Biserici Ortodoxe din toată lumea, ne-am întrunit să coliturghisim Domnului în Sfânta Biserică istorică a Înțelepciunii lui Dumnezeu din slăvita Cetate a Niceei, unde Părinții noștri, mișcați de Prea Sfântul Duh, au formulat dogme de neclintit ale credinței noastre Ortodoxe. Cu acest prilej, adresăm binecuvântare de la Dumnezeu și îmbrățișarea dragostei și a păcii credincioșilor ortodocși de pe cuprinsul întregului pământ, fraților noștri creștini din lumea întreagă și tuturor oamenilor de bine. Bucurați-vă pururi întru Domnul, fraților! Și iarăși vă zicem: *"Bucurați-vă!"* (Filip. 4, 4).

2. Prin această întrunire se ajunge pe culmea plinătății manifestărilor sărbătorești dedicate jubileului sfânt al împlinirii a două mii de ani de viață a Bisericii. Prin aceste manifestări, întreaga Biserică Ortodoxă din lume a înălțat laudă și slavă lui Dumnezeu Cel în Treime, a Cărui nețărmurită dragoste și milă nemă-

surată au binevoit ca Fiul și Cuvântul lui *"să Se sălășluiască între noi"*, prin întruparea Sa, mulțumită căreia *"am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har și de adevăr"* (Ioan 1, 14).

3. Plecându-se cu gândul și cu inima asupra acestui neprețuit dar, prin care Domnul nostru S-a deșertat de slava Sa și, smerindu-Se, a luat asupra Sa pe omul cel căzut, pentru noi făcându-Se *"Emanuil, Dumnezeu cu noi"* (Mat. 1, 24), Biserica lui Hristos, ca trup al Său ce se continuă în veci, conștientizează înălțarea misiunii și amplexarea răspunderii ce îi revine în istorie. Cu teamă sfântă, cât și prin provocările vremurilor care îi stau înaintea.

4. Și, în ceea ce privește cursul ei în istorie, Prea Sfânta Biserică Ortodoxă a lui Hristos, cu toată mulțumirea înalță glas, odată cu Părintele cel cu graiurile de aur, zicând: *"slavă lui Dumnezeu pentru toate"*. Din prima zi de viață și până în ceasul de acum – *"și chiar până când Domnul va veni"* (I Cor. 11, 26) –, Biserica înalță crucea Lui și primește harul Lui, har care *"în slăbiciune se săvârșește"* (I Cor. 12, 9). De aceea, ori de câte ori este prigonită de tot felul de vrăjmași, ea biruiește și, în fiecare zi murind, iată, trăiește! (II Cor. 6, 9). Aducându-și aminte de cuvintele Domnului că, *"porțile iadului nu o vor birui"* (Mat. 16, 18) și întărindu-se cu puterea Învierii Lui (Filip. 3, 10), Biserica nu se înspăimântă în fața celor ce se războiesc împotriva ei, oricât de puternici ar fi ei în cele ale acestei lumi. Ea se îngrijorează, se străduiește și se silește pentru un singur lucru: să transmită și să dea în mod credibil expresie concretă dragostei lui Dumnezeu, Care S-a întrupat și S-a descoperit în Hristos tuturor oamenilor din toate vremurile, așa încât până și cel mai disprețuit și părăsit om din lume să fi simțit și să simtă că pentru el Dumnezeu este *"Emanuil"*, că în primul rând și mai ales pentru el S-a făcut om, S-a răstignit și a înviat, dăruind lumii trupul Său. Astfel, fiecare simte și înțelege că Biserica adună laolaltă pe cei împrăștiați (Ioan 11, 52), împacă pe cei despărțiți și cuprinde în brațele sale, ca la sânul lui Dumnezeu, pe toți cei *"osteniți și împovărați"* (Mat. 11, 28), pe cei dreپți și pe cei păcătoși, pe cei săraci și pe cei bogați în întreaga Creație.

5. Adunându-se împreună în Dumnezeiasca Euharistie, Biserica realizează și arată în lume și istorie faptul că toți suntem cuprinși în Hristos ca într-un trup, și astfel sunt depășite toate discriminările și contradicțiile, realizându-se comuniunea de dragoste adevărată, în care *"nu mai este elen și iudeu, tăiere împrejur și netăiere împrejur; barbar; scit, rob ori liber"* (Col. 3, 11 și Gal. 3, 18). Așa, ea se face icoana Împărăției lui Dumnezeu, dar în același timp, și imaginea ideală a societății umane; ea devine pregustare a biruinței vieții asupra morții, a nestrăicării asupra stricăciunii, a dragostei asupra urii.

6. Acest Mesaj de unitate și reconciliere este păstrat și purtat de către Biserică de-a lungul veacurilor ca o adevărată comoară sfântă. De aceea, Biserica socotește că cea dintâi și cea mai mare și de folos grijă este să vegheze la păstrarea unității proprii. Se înțelege pentru ce ea simte o adâncă tristețe și suferă amar ori de câte ori, din diverse motive, cămașa cea fără cusătură a Domnului este ruptă sau unitatea ei este sfâșiată, chiar dacă în firea ei, Biserica rămâne întotdeauna neîmpărțită. Iată de ce, întorcându-ne cu gândul spre cele două milenii care s-au scurs până acum, ne exprimăm durerea pentru faptul că, în timp ce în primul mileniu după Hristos, Biserica Lui trăia în duhul tradiției comune și nedespărțite, în al

doilea mileniu, lumea creștină s-a împărțit și s-a dezbinat în chip jalnic. Acest fapt a provocat o mai mare scandalizare a întregii lumii și a dus la slăbirea puterii mesajului dragostei și reconcilierii încredințat nouă de către Domnul. Fără să căutăm și să imputăm în clipa de față răspunderi istorice pentru această separare, îi chemăm pe toți să lucreze prin dialogul adevărului și al dragostei la unirea și unitatea celor ce cred în Hristos, neprecupețind osteneli și trudă, "*ținând adevărul în iubire*" (Efes. 4, 15) și "*necăutând numai ale sale, ci fiecare și ale altuia*" (Filip. 2, 4). Numai prin dialogul sincer și fără urmă de rea credință, întemeiat pe tradiția comună și nedespărțită din primul mileniu după Hristos, se va zidi unitatea atât de mult dorită și astăzi. Astfel, va deveni credibilă și propovăduirea dragostei și a împăcării în Hristos înaintea lumii contemporane. Același lucru dorim să subliniem și în ceea ce privește toate eforturile de restabilire a unității creștinilor prin așa-numita "*mișcare ecumenică*" la care Biserica noastră Ortodoxă a luat parte încă de la începuturile acesteia.

7. Purtând de grijă de unitatea tuturor celor ce cred în Hristos și ostenind, sârguindu-ne și silindu-ne pentru ea, noi, cei cărora ne-a fost încredințată oblăduirea Prea Sfintei Biserici Ortodoxe, nu trecem nicidecum cu vederea trebuința și datoria de a lua aminte cu grijă și a veghea la păstrarea și creșterea unității înseși a Bisericii noastre Ortodoxe. Am primit această unitate de la Părinții noștri ca unitate în aceeași credință, viață cultică comună – și mai ales în Sfintele Taine, între care un loc de excepție deține Sfânta Euharistie – precum și în comuniunea Sfinților. Ei ne-au lăsat pildă și dreptar ca să pășim pe urmele lor. Într-adevăr, este minunat faptul că, în ciuda varietății limbilor, neamurilor, culturilor și civilizațiilor, această unitate străbate trupul Ortodoxiei în întregimea sa, făcând ca Sfintele Biserici Ortodoxe locale să alcătuiască un singur trup neîmpărțit, adică Biserica lui Hristos cea Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească. Cu smerenie recunoaștem că, în aceasta avem darul Sfântului Duh și păzim unitatea noastră ca pe lumina ochilor noștri.

8. Ca niște apărători, păstrători și păzitori ai acestei unități, noi, cei ce săvârșim slujirea păstoririi bisericești, simțim o grea răspundere ori de câte ori apar primejdii și tendințe scizioniste în trupul Ortodoxiei. De altfel, și în alte întruniri am condamnat cu hotărâre schismele care se luptă să le cadă pradă unitatea Prea Sfintei Biserici Ortodoxe. Acum, chemăm încă o dată pe toți cei care din felurite motive s-au rupt de la structura canonică a Bisericii să se întoarcă la ea. Socotim că, la prezenta Întrunire (Synaxă), este de datoria noastră să ne aducem aminte nouă înșine și să amintim unii altora că n-ar trebui sub nici o formă ca modelul și structurile Bisericilor Ortodoxe Autocefale moștenite din istorie să constituie pricină sau temei pentru creșterea peste măsură a neatârării, în detrimentul unității noastre. Deși existăm sub forma multor Biserici locale, totuși nu încetăm să constituim Biserica cea Una.

9. În mod cu totul special, această aducere aminte se impune ori de câte ori autocefalia este corelată cu identitatea și specificitatea națională a popoarelor. Varietatea neamurilor, a culturilor și civilizațiilor este îndreptățită și binecuvântată de Dumnezeu. Sfânta noastră Biserică Ortodoxă o sfințește și o binecuvântează cu harul și puterea ce de sus îi sunt date. Cu toate acestea, Biserica nu poate ca, prin natura ei, să constituie un factor de urmărire și promovare a scopurilor și

intereselor oportuniste politice, naționaliste sau rasiale. De o importanță vitală rămâne întotdeauna condamnarea de către Biserica Ortodoxă a ereziei naționalismului și rasismului în anul 1872, la Constantinopol. Orice ingerință în altă jurisdicție canonică prin instalarea de episcopi nedependenți de Biserica locală și de păstorii canonici de acolo pune în pericol unitatea Bisericii și contravine unor principii fundamentale ale eclesiologiei ortodoxe.

10. La fel de inacceptabilă și condamnată trebuie să fie considerată orice tentativă de rupere a unității Bisericii pe motivul păstrării obiceiurilor, datinilor și tradițiilor sau al pretensei apărării a purității Ortodoxiei. După cum dă mărturie întreaga viață a Bisericii Ortodoxe, diferențele în ceea ce privește obiceiurile și datinile nu împiedică comunitatea euharistică a Bisericilor Ortodoxe, în timp ce păstrarea credinței Ortodoxe curate se asigură prin instituția sinodală, care de la început a fost în Biserică instanța ultimă în materie de credință.

11. Împărtășim aceste gânduri despre unitatea Bisericii tuturor celor ce cred în Hristos, dar mai ales celor ce poartă numele de "credincioși ortodocși". Cu acest mare prilej istoric ne exprimăm convingerea fermă că fără unitatea în credință, cult, sfințenia vieții, dar și în structura episcopală canonică a Bisericii, mărturia noastră în fața lumii contemporane nu este deloc posibilă și accesibilă omului de astăzi.

12. Pentru Biserică, această unitate nu constituie un lux, ci un element constitutiv al existenței și mărturiei ei în lume. Unitatea Bisericii nu privește numai Biserica în sine însăși, ci și unitatea întregii umanități și a lumii întregi. După învățătura Sfântului Maxim Mărturisitorul, Biserica înfățișează ca într-o icoană și cuprinde, *in nuce* (sâmbure-nucleu), întreaga creație, deoarece este trupul lui Hristos "*Celui ce plinește toate într-o toți*" (Efes. 1, 23). Prin urmare, purtând de grijă și străduindu-ne cu zel pentru unitatea Bisericii, avem în minte căutările mai adânci ale oamenilor pentru depășirea diferitelor dezbinări, contradicții, ciocniri conflictuale și războaie, setea de pace și colaborare a oamenilor și dorul lor după o societate în care toți să trăiască în armonie, îngăduindu-se unii pe alții în iubire, după îndemnul Apostolului (Efes. 4, 2). Astfel, unitatea Bisericii se oferă ca exemplu valabil pentru unitatea oamenilor, pentru acea unitate care să respecte specificul propriu fiecărei persoane și fiecărui popor într-o perioadă de evoluții și dezvoltări impetuoase ale diferitelor tendințe și forme de "*globalizare*".

13. De aceea chemăm pe toți cei ce cred în Hristos să lucreze cu sârguință și neobosit pentru restabilirea unității pierdute a creștinilor, purtând dialog unii cu alții în duhul adevărului și al dragostei. Pe cei care aparțin Sfintei noastre Biserici Ortodoxe îi chemăm să rămână uniți în jurul episcopilor lor canonici, pururi aducându-și aminte cuvintele de Dumnezeu insuflăte ale Sfântului Ignatie Teoforul: "*unde este episcopul, acolo este și Biserica*".

14. Încă o dată vă încredințăm pe toți că noi, ca niște păstori responsabili și Întâistătători ai Bisericii lui Hristos, ne îngrijim fără dormitare pentru păstrarea ei și pentru împlinirea în lume și în istorie a misiunii ei sacre, că luăm aminte cu toată atenția la neliniștile omului, la așteptările, dar și la temerile lui acum, la trecerea în cel de al III-lea mileniu după Hristos. Regulat întrunindu-ne personal sau prin reprezentanții noștri, vrem să facem tot ce depinde de noi ca, asigurând și promovând unitatea neprețuită a Bisericii lui Hristos, pentru întreaga lume să

devină înțeles, perceptibil și cât se poate de evident faptul mântuirii: în Hristos și prin Biserică, Dumnezeu nu se află departe de om, ci, pretutindeni prezent, El este pentru toți "*Emanuil*" (*Dumnezeu este cu noi*).

15. Pe toți, pe cei de departe și pe cei de aproape, vă îmbrățișăm cu dragostea Domnului și Dumnezeului nostru, Care S-a întrupat pentru mântuirea lumii, și tuturor Vă dorim și ne rugăm ca harul și mila Lui să se reverse din belșug peste toți.

Phanar, Crăciun 2000

ss/

- † **Bartolomeu** al Constantinopolului
- † **Petros** al Alexandriei
- † **Ignatius** al Antiohiei
- † **Iakovos** al Laodiceei (reprezentantul Sfintei Biserici a Ierusalimului)
- † **Pavle** al Belgradului
- † **Teoctist** al Bucureștilor
- † **Maxim** al Sofiei
- † **Abraham** de Siatoura (reprezentantul Sfintei Biserici a Georgiei)
- † **Christodoulos** al Atenei
- † **Sava** al Varșoviei
- † **Anastasie** al Tiranei
- † **Nikolai** al Cehiei și Slovaciei
- † **Ambrozie** de Oulu (reprezentant al Bisericii Finlandei)
- † **Stefanos** de Tallin

12,00-12,30 – spre Primăria orașului, unde Înalții oaspeți au fost primiți de autoritățile locale, numeroși pelerini români își exprimă dragostea fiască față de Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist**, cântând colinde strămoșești.

13,00-15,00 – prânzul servit la unul din pitoreștile restaurante așezat lângă țărmul lacului Askanya.

19,00-20,00 – cina servită la Hotelul Hilton.

Miercuri, 27 decembrie 2000

09,00-11,00 – primirea la Sanctitatea Sa **Bartolomeu I**, Patriarhul Ecumenic, în Reședința Patriarhală.

11,00-12,30 – vizită la marea biserică *Sfânta Sofia* din Constantinopol.

12,30-15,00 – prânz oferit în onoarea Prea Fericitului Părinte Patriarh **Teoctist** de către Consulatul General al României la Istanbul.

18,30 – însoțit de autorități ale Consulatului General al României la Istanbul, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** s-a imbarcat în avionul Companiei TAROM pentru zborul de întoarcere în Țară.

20,00 – după o scurtă escală făcută la Constanța, avionul a aterizat la București. La sosire, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** a fost întâmpinat de: Î. P. S. **Nifon**, Arhiepiscop al Târgoviștei, P. S. Episcop **Ambrozie Sinaitul**, vicar patriarhal,

P. S. Episcop **Teodosie Snagoveanu**, vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, P. C. Pr. **Constantin Pârvu**, vicar administrativ patriarhal, P. C. Pr. **Michael Tița**, consilier patriarhal.

Delegația Bisericii Ortodoxe Române la întâlnirea de la Constantinopol a fost compusă din Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist**, Înalț Prea Sfințitul Mitropolit **Daniel** al Moldovei și Bucovinei și Prea Sfințitul Episcop **Casian** al Dunării de Jos. În cele ce urmează prezentăm o **Evaluare** a Prea Sfințitului Episcop **Casian** al Dunării de Jos asupra Sinaxei Întâistătătorilor și reprezentanților Bisericilor Ortodoxe din întreaga lume, de la Istanbul, 23-27 decembrie 2000:

"Biserica Ortodoxă pășește în noul mileniu sub semnul Niceei și al Constantinopolului

La invitația Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, în desfășurarea sărbătorii creștinești a celor două milenii de la Nașterea Mântuitorului Iisus Hristos, pe plan ortodox a avut loc, în preajma Crăciunului a anului jubiliar 2000, Sinaxa Întâistătătorilor și reprezentanților Bisericilor Ortodoxe din întreaga lume, la Istanbul, între 23-27 decembrie.

Această inițiativă s-a dorit și a reușit să fie încununarea mărturiilor pline de recunoștință ale Ortodoxiei față de Domnul Cel ce S-a smerit și S-a arătat în chipul Pruncului, prin Nașterea Sa în modesta peșteră a Betleemului, pentru a ne ridica, a ne îmbogăți spiritual și a ne reconcilia cu Dumnezeu și cu semenii, ca fii ai ascultării de porunca primordială a iubirii, a frățietății și a comuniunii pe care, prin neascultare, au pierdut-o protopărinții.

Au răspuns chemării Sfintele Biserici Ortodoxe, după cum urmează:

– Patriarhia de Constantinopol: Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Î. P. S. Ioan de Pergam și Î. P. S. Meliton de Philadelphia;

– Patriarhia Alexandriei: Prea Fericitul Petru, Î. P. S. Irineu de Pelousion, Î. P. S. Hristostom de Cartagina, P. C. Arhim. George Vladimirov, P. C. Diac. Nectarie Kontogiorgios;

– Patriarhia Antiohiei: Prea Fericitul Ignatie, P. S. Episcop Luca de Saindanagia, Dr. Albert Laham;

– Patriarhia Ierusalimului: Î. P. S. Iacob de Loadiceea (reprezentant);

– Patriarhia Serbiei: Prea Fericitul Pavle, P. S. Sava de Soumadia, P. S. Ignatie de Branitsevo;

– Patriarhia Română: Prea Fericitul Părinte Teoctist, Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, P. S. Casian al Dunării de Jos, P. C. Pr. Ion Chivu – interpret;

– Patriarhia Bulgariei: Prea Fericitul Maxim, Î. P. S. Ghelasie;

– Patriarhia Georgiei: reprezentanți, Î. P. S. Arhiepiscop Abraham, P. S. Demetrios de Batumi și Skalti, P. C. Pr. George Skiartlandze;

– Arhiepiscopia Ciprului: reprezentant, P. S. Vasile de Trimythous;

– Arhiepiscopia Atenei și a întregii Elade: Prea Fericitul Hristodoulos, Î. P. S. Ambrozie de Kalavryta și Aegialeia, Î. P. S. Pantelimon de Attica, P. C. Pr. Thomas Synodinos, cancelar, P. C. Arhid. Dionisios Katerinas;

– Biserica Ortodoxă a Poloniei: Prea Fericitul Mitropolit Sava, Î. P. S. Arhiepiscop Szymon de Lodz și Ponan, P. C. Pr. Anatolie Szymaniuk;

– Biserica Ortodoxă a Albaniei: Prea Fericitul Anastasios, Î. P. S. Ignatie de Berat, P. C. Pr. Kosmas Prifti;

– Biserica Ortodoxă a Cehiei și Sloveniei: Prea Fericitul Mitropolit Nicolae, P. S. Episcop Jhn de Michalovce, Prof. John Zozouliak;

– Biserica Ortodoxă Autonomă a Finlandei: reprezentant, Î. P. S. Ambrozie de Ooulu;

– Biserica Ortodoxă Autonomă a Estoniei: Î. P. S. Mitropolit Ștefan de Tallin. Patriarhia Moscovei a lipsit, din motive de interpretare diferită a jurisdicției cano-nice asupra Bisericii Autonome a Estoniei, situație ce face obiectul dialogului între cele două Patriarhii (Constantinopol și Moscova), la jumătatea lunii ianuarie 2001.

Din delegația Bisericii Ortodoxe Române, condusă de Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul României, au făcut parte Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, P. S. Episcop Casian al Dunării de Jos și Pr. Dr. Ion Chivu, interpret.

Redăm, în cele ce urmează, câteva aspecte privitoare la viața și la mărturia Ortodoxiei, în general, și a Bisericii Ortodoxe Române, în special, la începutul unui nou mileniu creștin.

Astfel, în plină efervescentă a pregătirii Crăciunului acasă, delegația Patriarhiei Române, însoțită de ierarhi ai Sfântului Scaun și slujitori ai Administrației Patriarhale și Arhiepiscopiei Bucureștilor până la Aeroportul Otopeni, a sosit la Istanbul în după-amiaza zilei de 23 decembrie 2000, unde a fost întâmpinată de Î. P. S. Irineu, Mitropolit de Bosfor, delegatul Sanctității Sale Bartolomeu I.

După acomodare, a urmat primirea tuturor delegațiilor de către Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic, la locul de cazare.

Duminica dinaintea Nașterii Domnului s-a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala **Sfântul Gheorghe** din Fanar de către Prea Fericitul Pavle al Serbiei, la care au asistat toți ierarhii și delegații prezenți la Constantinopol.

După aceasta, s-a deschis Consfătuirea Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe, însoțiți de delegați, în sala Sfântului Sinod, cu o alocuțiune a Sanctității Sale Bartolomeu I, din care reținem bucuria întâlnirii sub semnul jubileului a două milenii de la Nașterea Domnului la Betleem și speranța ce renaște din unitatea celor ce mărturisesc prin cuvânt și faptă darul sfânt al Ortodoxiei pentru lume și pentru mântuirea tuturor. S-a păstrat un moment de reculegere pentru Patriarhul Diodor al Ierusalimului, decedat în preajma Sfintelor Sărbători.

În continuare, Sanctitatea Sa a accentuat locul și prezența efectivă a Mântuitorului în Biserică prin binefacerea unității, invitând la depășirea a ceea ce tulbură și dezbină prin asumarea Crucii și jertfei, ca și Sfinții Apostoli, pentru a se păstra unitatea credinței în legătura păcii. N-a ignorat dificultățile, suferința și mai ales păcatele comise în istorie de către slujitori și credincioși împotriva îndemnului iubirii, credinței și comuniunii ortodoxe. A propus ca remediu împotriva răului și relelor din viața noastră, modelul Mântuitorului, al sfinților și martirilor, iar la lupta cu patimile personale, asceza, pocăința și eforturile pentru îndumnezeire, așa cum ne luminează neîncetat Dumnezeu în Biserica Ortodoxă, căutând să nu devenim neapărat nostalgici, ci propovăduitori profetici ai Împărăției lui Dumnezeu în lumea noastră. Călăuziți de Duhul Sfânt pentru a face față problemelor

lumii contemporane, a arătat Sanctitatea Sa, adunați ca și Sfinții Apostoli "**de la marginile lumii**", după făgăduința divină și din experiența de două milenii a lămuririi Bisericii prin încercări și dificultăți, credem că Hristos Domnul va fi cu noi și în mileniul al III-lea și până la sfârșitul veacurilor.

Apoi, fiecare Biserică Ortodoxă a fost invitată, prin glasul Întâistătorului ei, să-și exprime gândul și problemele cu care se confruntă, spre împărtășire în duh comunitar a tuturor din toate razele și umbrele purtării Crucii lui Hristos în viața popoarelor creștine. A fost mai mult decât o relatare. A fost o adevărată mărturisire sinceră a aspectelor celor mai frecvente din viața Bisericilor locale, care însă sunt comune. La provocări și bucurii locale, în comuniunea ortodoxă văzută se pot găsi și remedii comune, care decurg din scopul final comun: unitatea desăvârșită în Hristos și în Biserică, dar exprimată în specificul fiecărui popor creștin.

După-amiază, la orele rânduite, delegațiile au asistat la slujba vecerniei Crăciunului în Catedrală, prezidată din tronul patriarhal constantinopolitan de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, având în față tronurile voievozilor Moldovei și Munteniei, ca un semn al participării și ajutorului neprețuit al poporului și al Bisericii Ortodoxe Române la suferințele Bisericii dela Bizanț după căderea sub ocupație turcească. S-a continuat apoi în Sala Sinodului întrunirea, până la miezul nopții, pentru ca toate Bisericile să-și poată exprima deschis aspectele ce le frământă mai mult și care așteaptă o soluționare comună spre binele tuturor.

La sfârșit, Sanctitatea Sa a mulțumit călduros tuturor și a propus, ca urmare și a solicitării celor prezenți, de a se repeta cât mai des astfel de întruniri, constituirea unor comisii panortodoxe care să studieze cele mai urgente aspecte cu care se confruntă Biserica astăzi: comisia pentru învățământul teologic universitar în Ortodoxie; comisia pentru studierea problemelor de bioetică, ecologie, prelevarea de organe, clonare ș. a., în vederea unui răspuns cât mai precis teologic și moral, cu deschidere spre nevoile vitale ale omului în lumea contemporană, dar din perspectivă dumnezeiască și cu scop diaconic real.

În sfânta zi a Nașterii Domnului Întâistătorii au coliturghisit sub protia Sanctității Sale în Catedrala din Fanar, iar după-amiază, în Palatul Sultanilor din Istanbul, a avut loc un eveniment deosebit legat de lansarea monografiei în două volume, intitulată "**Tezaurul Ortodoxiei**". Începând cu viața Mântuitorului, continuând cu propovăduirea Apostolilor după Cincizecime a Evangheliei la toate neamurile, se ilustrează apoi istoria vieții Bisericii Ortodoxe în toată lumea, reținându-se, prin texte succinte și documente reprezentative, în condiții grafice excepționale, sinteza valorilor sacre din toate Bisericile locale. A impresionat referirea unui distins cercetător al artei și culturii bizantine de la Paris la marele Nicolae Iorga cu a sa mărturie românească: "**Byzance après Byzance**". Așa și este! Parcă, deodată, se auzeau vocile și se întrezăreau daniile Sfântului Ștefan și ale lui Vasile Lupu, Sfântul Constantin Brâncoveanu, cu mărturia martiriului pentru purpura Ortodoxiei veșnice, și distincția savantului Dimitrie Cantemir care le-a scris turcilor cea mai interesantă istorie. Toate acestea în Palatul Sultanilor absenți, dar în duhul prezent al Sfântului Constantin, reînviat de Hristos, Care străbate veacurile, împacă popoarele, reconciliază și unește prin adevăr, iubire și frumusețe!

Poate piscul, un altfel de munte al fericirilor îngăduit oamenilor a fi urcat peste secole multe, în istorie și în realitate, prin credință, a fost pelerinajul din 26

decembrie – Soborul Maicii Domnului și Sfântul Nicodim de la Tismana – a doua zi de Crăciun la Niceea (Iznik).

Niceea, cu mesajul inconfundabil al unității Bisericii "**Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească**", ne reține atenția prin convocarea Sinoadelor I și VII ecumenice, de la care moștenim Crezul (primele 7 art. – Sinodul I, 325) și Sfintele Icoane (Sinodul VII, 787).

Într-o cetate unde se păstrează doar ruinele bisericii Sfânta Irina – acum muzeu – în care s-a ținut Sinodul VII ecumenic, s-a săvârșit, după atâtea secole, cu ochii spre cer, căci nu are acoperiș, Sfânta Liturghie de către Întâistătătorii Ortodoxiei, iar, la sfârșit, s-a transmis, ca un corolar, prin unitatea obținută de la Hristos, din sfântul potir, "**Mesajul Întâistătătorilor Bisericii Ortodoxe, cu ocazia întâlnirii lor la Constantinopol, Nașterea Domnului 2000**", din care reținem, deși textul se dă publicității integral, că "pentru Biserică, unitatea nu este un lux, ci un element constitutiv al existenței și mărturiei ei în lume. Unitatea Bisericii nu privește numai Biserica în sine însăși, ci unitatea întregii umanități și a lumii întregi. Astfel, unitatea Bisericii se oferă ca exemplu valabil pentru unitatea oamenilor, pentru acea unitate care să respecte specificul propriu fiecărei persoane și fiecărui popor într-o perioadă de evoluții și dezvoltări impetuoase ale diferitelor tendințe și forme de globalizare" (p. 12).

"Întrunindu-ne – se arată în mesaj – personal sau prin reprezentanții noștri, cerem să facem tot ceea ce depinde de noi ca, asigurând și promovând unitatea neprețuită a Bisericii lui Hristos, pentru întreaga lume să devină înțeles, perceptibil și cât se poate de evident faptul mântuirii: în Hristos și în Biserică, Dumnezeu nu Se află departe de om, ci pretutindeni prezent. El este pentru toți «Emanuel» – Dumnezeu este cu noi" (p. 4).

De remarcat că la Niceea, pe lângă ortodocși, inclusiv credincioși din multe neamuri, din care n-au lipsit pe toată perioada pelerinii români și reprezentanți ai presei de acasă, au asistat, binevoitori și interesați, și musulmani turci. Ei sărbătoreau "Bairamul". Exprimarea unui scurt mesaj din Sfânta Sofia, de la Niceea anulului 2000, în duhul celei de odinioară – mereu actual și veșnic de la Hristos – de către Sanctitatea Sa, în limba turcă, l-a entuziasmat pe localnicii de altă credință și a creat premisele unei simpatii ce s-a manifestat evident, ca un semn profetic al reconcilierii și apropierii marilor religii prin darul iubirii și păcii lui Hristos.

Dar, peste toate, la Niceea, se cuvine a nu trece peste un amănunt care poartă în el toată taina prezenței lui Hristos haric în sfânta Sa icoană și în toate sfintele icoane.

La sfârșitul Sfintei Liturghii, toți participanții Ortodoxiei s-au așezat, spre a se fixa evenimentul pe peliculă, în altarul cu un fel de trepte, în formă de amfiteatru, unde au teologhisit odinioară la Sinodul din 787 părinții sinodali.

Mitropolitul Moldovei a observat că icoana lui Hristos "**Luminătorul lumii**", adusă special, nu se mai vedea, fiind acoperită de slujitori. A ridicat-o împreună cu Episcopul Dunării de Jos, a arătat-o tuturor și astfel de sus, de peste toți, toată lumea prezentă și cea care a vizionat prin mediatizare, a fost binecuvântată, din același loc, ca și în 787, de Iisus Hristos din icoana Sa, căci fără ea, cu ce ne-am duce să vestim an de an în casele creștinilor Nașterea Lui? Le-a fost rânduit românilor să susțină pe brațe chipul lui Hristos, icoana Lui, căci nici un popor din lume nu a făcut din icoane o adevărată "icoană" a Împărăției lui Dum-

nezeu în mijlocul creației și al oamenilor, încât pământul românesc "cântă prin icoane" slava lui Dumnezeu și vestește speranța chiar și în cele mai pesimiste situații. Să nu uităm, iarăși, ca români, ca ortodocși din Răsărit că, așa cum spunea și Constantin Noica, la Niceea, prin Crez comun, în unica Biserică a lui Hristos, prin Sinodul I ecumenic s-a născut ideea și realitatea spirituală europeană. Europa s-a născut în Răsărit și trebuie să se refacă, cu darul Domnului, acum, dinspre Occident spre Răsărit.

Și această dimensiune și responsabilitate au fost prezente în alocuțiunile Prea Fericitului Părinte Teoctist, ale delegaților români și, nu în ultimul rând, ale celor prezenți la Constantinopol în jurul Sanctității Sale, Patriarhul ecumenic – un mare luptător pentru integrarea valorilor ortodoxe în lumea europeană. Și ca un semn concret al prezenței românești la Istanbulul de astăzi, în continuitatea relațiilor de odinioară, evident în alte condiții, Prea Fericitul Părinte Teoctist și delegația însoțitoare au discutat cu Sanctitatea Sa și cu Dl. consul general Radu Băjenaru al României începerea slujbei în parohia românească înființată de Patriarhia Română pentru a răspunde solicitărilor celor ce, departe de țară, nu se pot îndepărta de Biserica mamă.

În concluzie, se poate sublinia importanța deosebită a acestei manifestări a Ortodoxiei la Constantinopol, la cumpăna dintre milenii, reținându-se îndeosebi câteva aspecte:

1. Mai întâi, afirmarea concretă a darului sfânt al unității Ortodoxiei, atât prin mărturisirea aceleiași credințe a Bisericii nedespărțite, cât și prin împărtășirea efectivă euharistică cu Hristos, izvorul iubirii, păcii și reconcilierii, care ne ajută să slăvim pe Dumnezeu Cel în Treime. Este semnificația teologică în sensul trăirii prezenței lui Dumnezeu prin dreapta credință și comuniune reală, în istoria și viața popoarelor, prin Ortodoxie.

2. Deschiderea reală a Ortodoxiei spre problemele lumii contemporane prin descoperirea tezaurului ei, în contextul provocărilor moderne. Este dimensiunea diaconică-slujitoare a Bisericii în lume.

3. Mărturia speranței în refacerea unității creștinilor, prin redescoperirea crezului comun și a spiritualității părinților Bisericii primelor veacuri ca dar lumii contemporane atât de divizate. Este răspunsul Ortodoxiei în general și al Bisericii Ortodoxe Române, cum bine se cunoaște, pentru refacerea unității europene pe tot întinsul continentului, pornind de la urgența respirării Bisericii prin cei doi plămâni, ca și Europa să facă așijderea.

Să ajute Dumnezeu ca această mărturie a Bisericii Ortodoxe din întreaga lume, din care nu a lipsit Biserica Ortodoxă Română, așa cum n-a lipsit episcopul local din Sciția de la Sinodul I ecumenic de la Niceea să devină faptă bine plăcută și folositoare celor ce cred și lucrează pentru mai bine în mileniul al III-lea, așa cum s-a adevărit a fi trecerea spre Anul Nou în sfintele biserici, cu rugăciuni și binecuvântare, în Anul bineplăcut Domnului 2001, căci Hristos "Emmanuel" este cu noi!".

(Redăm, în copie, documentul semnat de întâistătătorii ortodocși la Constantinopol).

κόσμον τό σωτήριο γεγονός, ὅτι ἐν Χριστῷ καί διά τῆς Ἐκκλησίας ὁ Θεός δέν εὐρίσκεται μακράν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλά εἶναι πανταχοῦ καί πρός πάντας Ἐμμανονήλ, ὁ μεθ' ἡμῶν Θεός.

15. Ἀσπαζόμενοι δέ πάντας τούς μακράν καί τούς ἐγγύς ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ δια τήν σωτηρίαν τοῦ κόσμου σαρκωθέντος Κυρίου καί Θεοῦ ἡμῶν, εὐχόμεθα πᾶσι πλουσίαν τήν χάριν καί τό ἔλεος Αὐτοῦ.

Ἐν Φαναρίῳ, Χριστούγεννα 2000

- † Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος
- † Ὁ Ἀλεξανδρείας Πέτρος
- † Ὁ Ἀντιοχείας Ἰγνάτιος
- † Ὁ Λαοδικείας Ἰάκωβος (ἐκ προσώπου τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων)
- † Ὁ Βελιγραδίου Παῦλος
- † Ὁ Βουκουρεστίου Θεόκτιστος
- † Ὁ Σόφιας Μάξιμος
- † Ὁ Σιατούρα Ἀβραάμ (ἐκ προσώπου τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Γεωργίας)
- † Ὁ Τριμυθοῦντος Βασίλειος (ἐκ προσώπου τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Κύπρου)
- † Ὁ Ἀθηνῶν Χριστόδουλος
- † Ὁ Βαρσοβίας Σάββας
- † Ὁ Τιράνων Ἀναστάσιος
- † Ὁ Τσεχίας-Σλοβακίας Νικόλαος
- † Ὁ Ὄουλου Ἀμβρόσιος (ἐκ προσώπου τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Φιλλανδίας)
- † Ὁ Ταλλίνης Στέφανος

15. Finally, embracing everyone – both those afar and those nearby – in the love of our Lord and God who was incarnate for the salvation of the world, we pray His grace and mercy be abundantly upon all.

At the Phanar, Christmas 2000

- † **Bartholomew of Constantinople**
- † **Petros of Alexandria**
- † **Ignatius of Antioch**
- † **Iakovos of Laodiceia (on behalf of the Holy Church of Jerusalem)**
- † **Pavle of Belgrade**
- † **Teoctist of Bucharest**

† Maxim of Sofia

† Abraham of Siatoura (on behalf of the Holy Church of Georgia)

† Vasilios of Trimythoun (on behalf of the Holy Church of Cyprus)

† Christodoulos of Athens

† Sawa of Warsaw

† Anastasios of Tirana

† Nikolai of the Czech Lands and all Slovakia

† Ambrose of Oulu (on behalf of the Church of Finland)

† Stephanos of Tallinn

*

(Redăm, în continuare, materialul publicat în "Vestitorul Ortodoxiei", Anul XIII, nr. 261, 15 ianuarie 2001; p. 1, 3-4).

† CASIAN

Episcopul Dunării de Jos

Biserica Ortodoxă pășește în noul mileniu sub semnul unității credinței de la Niceea și Constantinopol*

La invitația Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, în desfășurarea sărbătorii creștinești a celor două milenii de la Nașterea Mântuitorului Iisus Hristos, pe plan ortodox a avut loc, în preajma Crăciunului a anului jubiliar 2000, Sinaxa Întâistătorilor și reprezentanților Bisericilor Ortodoxe din întreaga lume, la Istanbul, între 23-27 decembrie.

Această inițiativă s-a dorit și a reușit să fie încununarea mărturiilor pline de recunoștință ale Ortodoxiei față de Domnul Cel ce S-a smerit și S-a arătat în chipul Pruncului, prin Nașterea Sa în modesta peșteră a Betleemului, pentru a ne ridica, a ne îmbogăți spiritual și a ne reconcilia cu Dumnezeu și cu semenii, ca fii ai ascultării de porunca primordială a iubirii, a frățietății și a comuniunii pe care, prin neascultare, au pierdut-o protopărinții.

Au răspuns chemării Sfintele Biserici Ortodoxe, după cum urmează:

Patriarhia de Constantinopol: Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Î. P. S. Ioan de Pergam și Î. P. S. Meliton de Philadelphia;

Patriarhia Alexandriei: Prea Fericitul Petru, Î. P. S. Irineu de Pelousion, Î. P. S. Hrisostom de Cartagina, P. C. Arhim. George Vladimirou, P. C. Diac. Nectarie Kontogiorgios;

Patriarhia Antiohiei: Prea Fericitul Ignație, P. S. Episcop Luca de Saindagnia, Dr. Albert Laham;

Patriarhia Ierusalimului: Î. P. S. Iacob de Laodiceea (reprezentant);

Patriarhia Serbiei: Prea Fericitul Pavle, P. S. Sava de Soumadia, P. S. Ignatie de Branitsevo;

Patriarhia Română: Prea Fericitul Părinte Teoctist, Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, P. S. Casian al Dunării de Jos, P. C. Pr. Ion Chivu – interpret;

Patriarhia Bulgariei: Prea Fericitul Maxim, Î. P. S. Ghelasie;

Patriarhia Georgiei: reprezentanți, Î. P. S. Arhiepiscop Abraham, P. S. Demetrius de Batumi și Skalti, P. C. Pr. George Skiantlandze;

Arhiepiscopia Ciprului: reprezentant, P. S. Vasile de Trimythous;

Arhiepiscopia Atenei și a întregii Elade: Prea Fericitul Hristodoulos, Î. P. S. Ambrozie de Kalavryta și Aegialeia, Î. P. S. Pantelimon de Attica, P. C. Pr. Thomas Synodinos, cancelar, P. C. Arhid. Dionisios Katerinas;

Biserica Ortodoxă a Poloniei: Prea Fericitul Mitropolit Sava, Î. P. S. Arhiepiscop Szymon de Lodz și Poznan, P. C. Pr. Anatolie Szymaniuk;

Biserica Ortodoxă a Albaniei: Prea Fericitul Anastasios, Î. P. S. Ignatie de Berat, P. C. Pr. Kosmas Prifti;

Biserica Ortodoxă a Cehiei și Sloveniei: Prea Fericitul Mitropolit Nicolae, P. S. Episcop John de Michalovce, Prof. John Zozouliak;

Biserica Ortodoxă Autonomă a Finlandei: reprezentant, Î. P. S. Ambrozie de Ooulu;

Biserica Ortodoxă Autonomă a Estoniei: Î. P. S. Mitropolit Ștefan de Tallin. Patriarhia Moscovei a lipsit, din motive de interpretare diferită a jurisdicției canonice asupra Bisericii Autonome a Estoniei, situație ce face obiectul dialogului între cele două Patriarhii (Constantinopol și Moscova), la jumătatea lunii ianuarie 2001.

Din delegația Bisericii Ortodoxe Române, condusă de Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul României, au făcut parte Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, P. S. Episcop Casian al Dunării de Jos și Pr. Dr. Ion Chivu, interpret.

Redăm, în cele ce urmează, câteva aspecte privitoare la viața și la mărturia Ortodoxiei, în general, și a Bisericii Ortodoxe Române, în special, la începutul unui nou mileniu creștin. Astfel, în plină efervescență a pregătirii Crăciunului acasă, delegația Patriarhiei Române, însoțită de ierarhi ai Sfântului Sinod și slujitori ai Administrației Patriarhale și Arhiepiscopiei Bucureștilor până la Aeroportul Otopeni, a sosit la Istanbul în după-amiaza zilei de 23 decembrie 2000, unde a fost întâmpinat de Î. P. S. Irineu, Mitropolit de Bosfor, delegatul Sanctității Sale Bartolomeu I.

După acomodare, a urmat primirea tuturor delegațiilor de către Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic, la locul de cazare. În duminica dinaintea Nașterii Domnului s-a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala Sfântul Gheorghe din Fanar de către Prea Fericitul Pavle al Serbiei, la care au asistat toți ierarhii și delegații prezenți la Constantinopol. După aceasta, s-a deschis Consfătuirea Întâistătorilor Bisericilor Ortodoxe, însoțiți de delegați, în sala Sfântului Sinod, cu o alocuțiune a Sanctității Sale Bartolomeu I, din care reținem bucuria întâlnirii sub semnul jubi-

leului a două milenii de la Nașterea Domnului la Betleem și speranța ce renaște din unitatea celor ce mărturisesc prin cuvânt și faptă darul sfânt al Ortodoxiei pentru lume și pentru mântuirea tuturor. S-a păstrat un moment de reculegere pentru Patriarhul Diodor al Ierusalimului, decedat în preajma Sfințelor Sărbători.

În continuare, Sanctitatea Sa a accentuat locul și prezența efectivă a Mântuitorului în Biserică prin binefacerea unității, invitând la depășirea a ceea ce tulbură și dezbină prin asumarea Crucii și jertfei, ca și Sfinții Apostoli, pentru a se păstra unitatea credinței în legătura păcii. N-a ignorat dificultățile, suferința și mai ales păcatele comise în istorie de către slujitori și credincioși împotriva îndemnului iubirii, credinței și comuniunii ortodoxe. A propus ca remediu împotriva răului și relelor din viața noastră, modelul Mântuitorului, al sfinților și martirilor, iar la lupta cu patimile personale, asceza, pocăința și eforturile pentru îndumnezeire, așa cum ne luminează neîncetat Dumnezeu în Biserica Ortodoxă, căutând să nu devenim neapărat nostalgici, ci propovăduitori profetici ai Împărăției lui Dumnezeu în lumea noastră. Călăuziți de Duhul Sfânt pentru a face față problemelor lumii contemporane, a arătat Sanctitatea Sa, adunați ca și Sfinții Apostoli "de la marginile lumii", după făgăduința divină și din experiența de două milenii a lămuririi Bisericii prin încercări și dificultăți, credem că Hristos Domnul va fi cu noi și în mileniul al III-lea și până la sfârșitul veacurilor.

Apoi, fiecare Biserică Ortodoxă a fost invitată, prin glasul Întâistătorului ei, să-și exprime gândul și problemele cu care se confruntă, spre împărtășire în duh comunitar a tuturor din toate razele și umbrele purtării Crucii lui Hristos în viața popoarelor creștine. A fost mai mult decât o relatare. A fost o adevărată mărturisire sinceră a aspectelor celor mai frecvente din viața Bisericilor locale, care însă sunt comune. La provocări și bucurii locale, în comuniunea ortodoxă văzută se pot găsi și remedii comune, care decurg din scopul final comun: unitatea desăvârșită în Hristos și în Biserică, dar exprimată în specificul fiecărui popor creștin.

După-amiază, la orele rânduite, delegațiile au asistat la slujba vecerniei Crăciunului în Catedrală, prezidată din tronul patriarhal constantinopolitan de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, având în față tronurile voievozilor Moldovei și Munteniei, ca un semn al participării și ajutorului neprețuit al poporului și al Bisericii Ortodoxe Române la suferințele Bisericii de la Bizanț după căderea sub ocupație turcească. S-a continuat apoi în Sala Sinodului întrunirea, până la miezul nopții, pentru ca toate Bisericile să-și poată exprima deschis aspectele ce le frământă mai mult și care așteaptă o soluționare comună spre binele tuturor.

La sfârșit, Sanctitatea Sa a mulțumit călduros tuturor și a propus, ca urmare și a solicitării celor prezenți, de a se repeta cât mai des astfel de întruniri, constituirea unor comisii panortodoxe care să studieze cele mai urgente aspecte cu care se confruntă Biserica astăzi: comisia pentru învățământul teologic universitar în Ortodoxie; comisia pentru studierea problemelor de bioetică, ecologie, prelevarea de organe, clonare ș. a., în vederea unui răspuns cât mai precis teologic și moral, cu deschidere spre nevoile vitale ale omului în lumea contemporană, dar din perspectivă dumnezeiască și cu scop diaconic real.

În sfânta zi a Nașterii Domnului Întâistătorii au coliturghisit sub protia Sanctității Sale în Catedrala din Fanar, iar după-amiază, în Palatul Sultanilor din Istanbul, a avut loc un eveniment deosebit legat de lansarea monografiei în două volume, intitulată "Tezaurul Ortodoxiei". Începând cu viața Mântuitorului, continuând cu propovăduirea Apostolilor după Cincizecime a Evangheliei la toate neamurile, se ilustrează apoi istoria vieții Bisericii Ortodoxe în toată lumea, reținându-se, prin texte succinte și documente reprezentative, în condiții grafice excepționale, sinteza valorilor sacre din toate Bisericile locale. A impresionat referirea unui distins cercetător al artei și culturii bizantine de la Paris la marele Nicolae Iorga cu a sa mărturie românească: "Byzance après Byzance". Așa și este! Parcă, deodată, se auzeau vocile și se întrezăreau daniile Sfântului Ștefan și ale lui Vasile Lupu, Sfântul Constantin Brâncoveanu, cu mărturia martiriului pentru purpura Ortodoxiei veșnice, și distincția savantului Dimitrie Cantemir care le-a scris turcilor cea mai interesantă istorie. Toate acestea în Palatul Sultanilor absenți, dar în duhul prezent al Sfântului Constantin, reînviat de Hristos, Care străbate veacurile, împacă popoarele, reconciliază și unește prin adevăr, iubire și frumusețe!

Poate piscul, un altfel de munte al fericirilor îngăduit oamenilor a fi urcat peste secole multe, în istorie și în realitate, prin credință, a fost pelerinajul din 26 decembrie – Soborul Maicii Domnului și Sfântul Nicodim de la Tismana – a doua zi de Crăciun la Niceea (Iznik). Niceea, cu mesajul inconfundabil al unității Bisericii "Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească", ne reține atenția prin convocarea Sinoadelor I și VII ecumenice, de la care moștenim Crezul (primele 7 art. – Sinodul I, 325) și Sfintele Icoane (Sinodul VII, 787).

Într-o cetate unde se păstrează doar ruinele bisericii Sfânta Irina – acum muzeu – în care s-a ținut Sinodul VII ecumenic, s-a săvârșit, după atâtea secole, cu ochii spre cer, căci nu are acoperiș, Sfânta Liturghie de către Întâistătorii Ortodoxiei, iar, la sfârșit, s-a transmis, ca un corolar, prin unitatea obținută de la Hristos, din sfântul potir, "Mesajul Întâistătorilor Bisericii Ortodoxe, cu ocazia întâinirii lor la Constantinopol, Nașterea Domnului 2000", din care reținem, deși textul se dă publicității integral, că "pentru Biserică, unitatea nu este un lux, ci un element constitutiv al existenței și mărturiei ei în lume. Unitatea Bisericii nu privește numai Biserica în sine însăși, ci unitatea întregii umanități și a lumii întregi. Astfel, unitatea Bisericii se oferă ca exemplu valabil pentru unitatea oamenilor, pentru acea unitate care să respecte specificul propriu fiecărei persoane și fiecărui popor într-o perioadă de evoluții și dezvoltări impetuoase ale diferitelor tendințe și forme de globalizare" (p. 12).

"Întrunindu-ne – se arată în mesaj – personal sau prin reprezentanții noștri, cerem să facem tot ceea ce depinde de noi ca, asigurând și promovând unitatea neprețuită a Bisericii lui Hristos, pentru întreaga lume să devină înțeles, perceptibil și cât se poate de evident faptul mântuirii: în Hristos și în Biserică, Dumnezeu nu Se află departe de om, ci pretutindeni prezent. El este pentru toți "Emanuel" – Dumnezeu este cu noi" (p. 4).

De remarcat că la Niceea, pe lângă ortodocși, inclusiv credincioși din multe neamuri, din care n-au lipsit pe toată perioada pelerinii români și reprezentanți ai

presei de acasă, au asistat, binevoitori și interesați, și musulmani turci. Ei sărbătoreau "Bairamul". Exprimarea unui scurt mesaj din Sfânta Sofia, de la Niceea anului 2000, în duhul celei de odinioară – mereu actual și veșnic de la Hristos – de către Sanctitatea Sa, în limba turcă, l-a entuziasmat pe localnicii de altă credință și a creat premisele unei simpatii ce s-a manifestat evident, ca un semn profetic al reconcilierii și apropierii marilor religii prin darul iubirii și păcii lui Hristos. Dar, peste toate, la Niceea, se cuvine a nu trece peste un amănunt care poartă în el toată taina prezenței lui Hristos haric în sfânta Sa icoană și în toate sfintele icoane.

La sfârșitul Sfintei Liturghii, toți participanții Ortodoxiei s-au așezat, spre a se fixa evenimentul pe peliculă, în altarul cu un fel de trepte, în formă de amfiteatru, unde au teologhisit odinioară la Sinodul din 787 părinții sinodali.

Mitropolitul Moldovei a observat că icoana lui Hristos "Luminătorul lumii", adusă special, nu se mai vedea, fiind acoperită de slujitori. A ridicat-o împreună cu Episcopul Dunării de Jos, a arătat-o tuturor și astfel de sus, de peste toți, toată lumea prezentă și cea care a vizionat prin mediatizare, a fost binecuvântată, din același loc, ca și în 787, de Iisus-Hristos din icoana Sa, căci fără ea, cu ce ne-am duce să vestim an de an în casele creștinilor Nașterea Lui? Le-a fost rânduit românilor să susțină pe brațe chipul lui Hristos, icoana Lui, căci nici un popor din lume nu a făcut din icoane o adevărată "icoană" a Împărăției lui Dumnezeu în mijlocul creației și al oamenilor, încât pământul românesc "cântă prin icoane" slava lui Dumnezeu și vestește speranța chiar și în cele mai pesimiste situații. Să nu uităm, iarăși, ca români, ca ortodocși din Răsărit că, așa cum spunea și Constantin Noica, la Niceea, prin Crez comun, în unica Biserică a lui Hristos, prin Sinodul I ecumenic s-a născut ideea și realitatea spirituală europeană. Europa s-a născut în Răsărit și trebuie să se refacă, cu darul Domnului, acum, dinspre Occident spre Răsărit.

Și această dimensiune și responsabilitate au fost prezente în alocuțiunile Prea Fericitului Părinte Teoctist, ale delegaților români și, nu în ultimul rând, ale celor prezenți la Constantinopol în jurul Sanctității Sale, Patriarhul ecumenic – un mare luptător pentru integrarea valorilor ortodoxe în lumea europeană. Și ca un semn concret al prezenței românești la Istanbulul de astăzi, în continuitatea relațiilor de odinioară, evident în alte condiții, Prea Fericitul Părinte Teoctist și delegația însoțitoare au discutat cu Sanctitatea Sa și cu Dl. consul general Radu Băjenaru al României începerea slujbei în parohia românească înființată de Patriarhia Română pentru a răspunde solicitărilor celor ce, departe de țară, nu se pot îndepărta de Biserica mamă.

În concluzie, se poate sublinia importanța deosebită a acestei manifestări a Ortodoxiei la Constantinopol, la cumpăna dintre milenii, reținându-se îndeosebi câteva aspecte:

1. Mai întâi, afirmarea concretă a darului sfânt al unității Ortodoxiei, atât prin mărturisirea aceleiași credințe a Bisericii nedespărțite, cât și prin împărtășirea efectivă euharistică cu Hristos, izvorul iubirii, păcii și reconcilierii, care ne ajută să slăvim pe Dumnezeu Cel în Treime. Este semnificația teologică în sensul trăirii

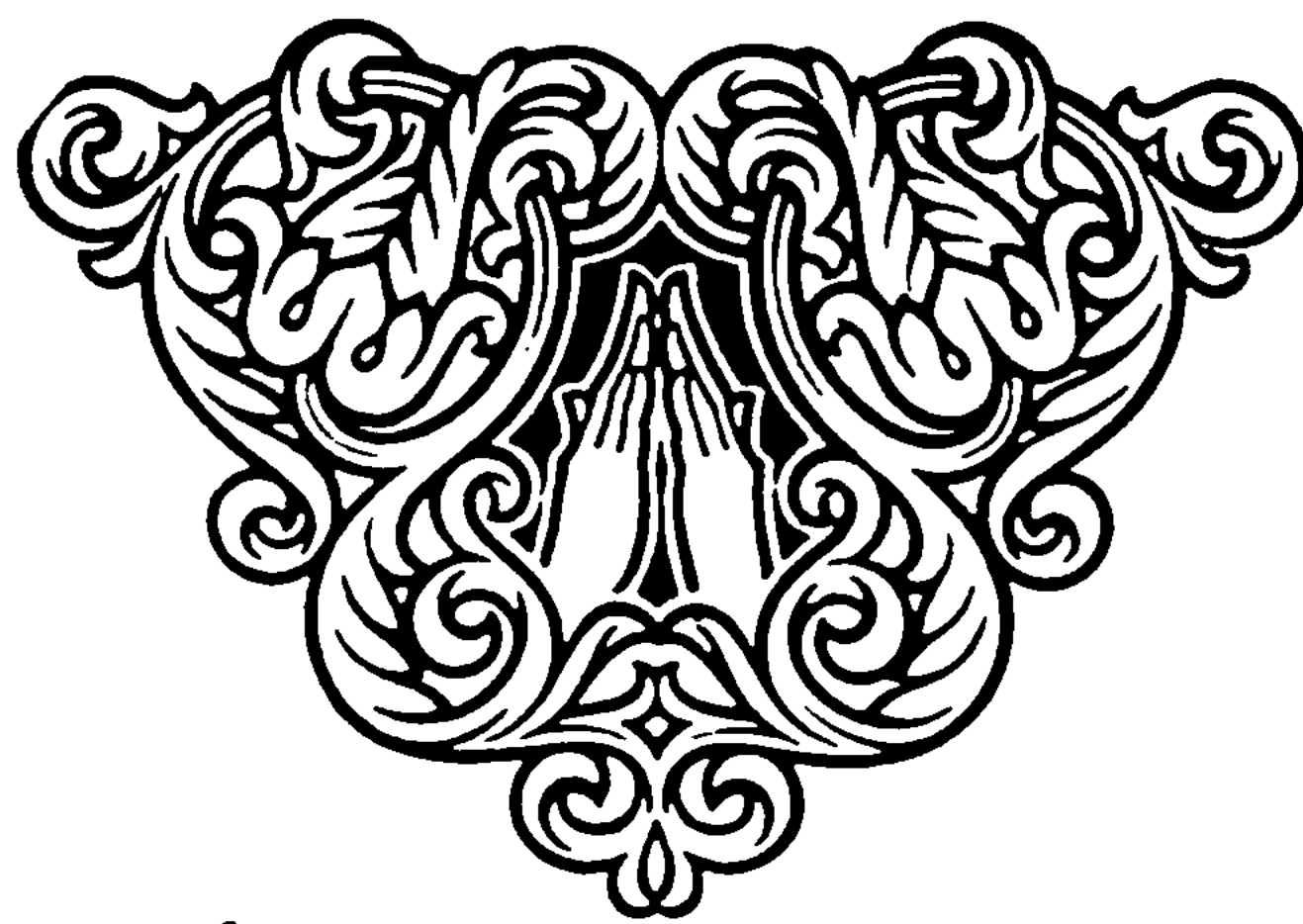
prezenței lui Dumnezeu prin dreapta credință și comuniune reală, în istoria și viața popoarelor, prin Ortodoxie.

2. Deschiderea reală a Ortodoxiei spre problemele lumii contemporane prin descoperirea tezaurului ei, în contextul provocărilor moderne. Este dimensiunea diaconică-slujitoare a Bisericii în lume.

3. Mărturia speranței în refacerea unității creștinilor, prin redescoperirea crezului comun și a spiritualității părinților Bisericii primelor veacuri ca dar lumii contemporane atât de divizate. Este răspunsul Ortodoxiei în general și al Bisericii Ortodoxe Române, cum bine se cunoaște, pentru refacerea unității europene pe tot întinsul continentului, pornind de la urgența respirării Bisericii prin cei doi plămâni, ca și Europa să facă așijderea.

Să ajute Dumnezeu ca această mărturie a Bisericii Ortodoxe din întreaga lume, din care nu a lipsit Biserica Ortodoxă Română, așa cum n-a lipsit episcopul local din Scitia de la Sinodul I ecumenic de la Niceea să devină faptă bine plăcută și folositoare celor ce cred și lucrează pentru mai bine în mileniul al III-lea, așa cum s-a adeverit a fi trecerea spre Anul Nou în sfintele biserici, cu rugăciuni și binecuvântare, în Anul bineplăcut Domnului 2001, căci Hristos "Emmanuel" este cu noi!".

Reportaj realizat de
Pr. IOAN CHIVU și Pr. VALENTIN FĂTU

**SFÂRȘIT DE MILENIU
ÎN SPIRITUL IUBIRII CREȘTINE
PE PĂMÂNT ROMÂNESC**

**VIZITA SANCTITĂȚII SALE BARTOLOMEU I, PATRIARHUL
ECUMENIC AL CONSTANTINOPOLULUI, LA BUCUREȘTI,
BRĂILA, GALAȚI ȘI IAȘI,
ÎN PERIOADA 11-14 OCTOMBRIE 2000**

I. Introducere

Ultimul deceniu care încheie două mii de ani în istorie, în spațiul mărginit de Carpați, Dunăre și Marea Neagră, a oferit românilor posibilitatea de a întâlni și cunoaște pe una dintre cele mai mari personalități ale Ortodoxiei contemporane, Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului.

Vizita de anul acesta se înscrie pe linia celor începute în august 1993, reprezentând largă deschidere a Bisericii Ortodoxe Române față de continuarea dialogului creștin. Putem considera un privilegiu acordat Bisericii și poporului român faptul de a beneficia de prezența acestei mari personalități a lumii ortodoxe și de a fi pentru câteva zile un adevărat centru al Ortodoxiei, după cum s-a mai întâmplat, de altfel, în atâtea rânduri în ultimii ani, când l-am avut oaspete de onoare pe Sanctitatea Sa Bartolomeu I. Astfel, seria vizitelor Întâistătorului Ortodoxiei Ecumenice începe cu vizita din 12-18 august 1993, când a slujit la Sfânta Liturghie cu ocazia praznicului "Adormirii Maicii Domnului" la Mănăstirea Brâncoveanu și a vizitat Alba Iulia și Clujul. Următoarea vizită a avut loc în octombrie 1995, cu ocazia sărbătoririi a 110 ani de autocefalie și a 70 de ani de la ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rang de Patriarhie, urmând apoi vizita din octombrie 1997, când primește din partea Facultății de Teologie a Universității din Iași, titlul de "Doctor Honoris Causa" și participă la deschiderea anului universitar și la festivitățile celei de a 500-a aniversări a bisericii Mănăstirii Neamț. În anul 1999, Sanctitatea Sa revine pe pământ românesc, în perioada 24-28 octombrie, cu ocazia simpozionului ecologic privitor la combaterea poluării Dunării, inițiat de Fundația "Religie, Știință, Mediu", aflată sub patronajul Sanctității Sale.

Toate aceste popasuri duhovnicești au culminat acum, la sfârșitul a două milenii creștine, cu o nouă vizită a Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului, urmare a invitației Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Vizita efectuată împreună cu Întâistătorul Bisericii noastre a avut un itinerar bogat și și-a găsit cu siguranță ecoul cuvenit în inimile ierarhilor, preoților și miilor de credincioși ortodocși români, care l-au întâmpinat cu dragoste frățescă pe tot cuprinsul eparhiilor vizitate.

Popasul de anul acesta (10-14 oct. 2000) s-a concretizat într-un adevărat urcuș duhovnicesc, începând de la București, cu întâlnirea în rotonda Palatului Patriarhal cu preoții Capitalei, continuând cu decernarea "Diplomei Honoris Causa" de către cel mai înalt for de cultură din țară – Academia Română – și întâl-

nirea la Palatul Cotroceni cu Președintele României, Dl. Emil Constantinescu, apoi cu vizitele din cuprinsul cetății Sfântului Apostol Andrei de la Galați și cea din capitala Moldovei, cu ocazia "Zilelor Iașului", prilejuate de sărbătoarea Sfintei Cuvioase Parascheva (14 octombrie), Iașul fiind desemnat de Comunitatea Europeană, alături de Tesalonic-Grecia, Trondheim-Norvegia, Edinburgh-Marea Britanie și Praga-Cehia, unul din cele cinci "orașe ale anului 2000", devenind și centrul ortodoxiei prin participarea Înălților ierarhi din țară și din afara granițelor ei, în frunte cu Întâistătorul Ortodoxiei ecumenice.

II. Vizita de la București

1. Primirea Sanctității Sale Bartolomeu I pe Aeroportul Băneasa

Marti, 10 oct. 2000 delegația constantinopolitană alcătuită din Î. P. S. Atanasios Papas, Mitropolit de Helioupolis și Tyra și Î. P. S. Sotirios Athanasoulas, Mitropolit de Toronto și exarh al întregii Canade, în frunte cu Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul ecumenic al Costantinopolului, a fost întâmpinată pe Aeroportul Băneasa de o numeroasă delegație a Bisericii Ortodoxe Române, condusă de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, formată din Î. P. S. Teofan, Mitropolit al Olteniei, Î. P. S. Nifon, Arhiepiscop al Târgoviștei, P. S. Gherasim, Episcop al Râmnicului, P. S. Epifanie al Buzăului, P. S. Sofronie, Episcop al Eparhiei Ortodoxe Române din Ungaria cu sediul la Gyula și P. S. Vincențiu Ploieșteanul, Episcop-vicar Patriarhal, alături de numeroși preoți și studenți teologi, reprezentanți ai Guvernului României conduși de Dl Prim Ministru Mugur Isărescu, Dl Consilier prezidențial Traian Radu Negrei din partea Președinției, ambasadorii Greciei și Turciei la București, Dl Stellyos Mallicourtis și Dl Omer Zeytinoglou și, din partea Academiei Române, Dl Eugen Simion, Președintele acestei instituții și Dl Virgil Câdea, vicepreședintele ei.

După ce garda militară a prezentat onorul, a avut loc o scurtă conferință de presă la Aeroportul Băneasa, în cadrul căreia Sanctitatea Sa Bartolomeu I și-a exprimat bucuria revenirii în România, unde "se simte ca acasă", aducându-le reprezentanților Bisericii Ortodoxe Române "dragostea și binecuvântarea Sfintei Biserici Mame, Biserica cea Mare a lui Hristos", întrucât întâlnirile de acest fel "s-ar putea asemăna cu un concert în care diverse organe muzicale cântă în armonie unele cu altele, și astfel ne fac să trăim tot mai intens bucuria muzicii".

După aceea, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a urat "Bun venit" Sanctității Sale în România, subliniind faptul că "Biserica Ortodoxă Română trăiește din nou momente de înaltă intensitate spirituală prin vizita Sanctității Sale Bartolomeu I".

2. Primirea în Catedrala Patriarhală

După acest moment festiv, de primire a delegației Patriarhiei Ecumenice, s-a mers la catedrala patriarhală din București, unde așteptau o mulțime de preoți, studenți teologi, seminariști și credincioși, veniți să primească binecuvântarea Patriarhului ecumenic. Cei doi Întâistători s-au închinat și au sărutat moaștele Sf. Dimitrie Basarabov Izvorătorul de Mir, urmând apoi un Te-Deum oficiat de către P. S. Galaction al Alexandriei și Teleormanului înconjurat de un sobor de

preoți și diaconi. Sanctității Sale, Bartolomeu I, i-au fost oferite flori de către un grup de copii îmbrăcați în costume populare.

În cuvântul ținut în cadrul slujbei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a spus următoarele:

«Dintre darurile de viață dătătoare pe care ni le-a adus, prin întruparea Sa, Mântuitorul Iisus Hristos, aș dori să evidențiez astăzi în fața tuturor celor prezenți unitatea Bisericii și iubirea dumnezeiască. Acestea două nu pot să existe una fără cealaltă și ele se fac simțite în Biserica Mântuitorului Hristos atât pe plan universal, cât și pe plan local. Ca Biserici locale autocefale, noi trăim în Ortodoxie, pe plan universal, valorile supreme ale credinței, dar pe plan local acestea dobândesc bogăția tradiției locale și a culturii locale. Sunt valori care dau strălucire Bisericii universale a Mântuitorului Hristos, dau sens și conținut lucrării noastre bisericești, a fiecăruia dintre ierarhi, preoți și credincioși.

Dar pentru că aceste dimensiuni ale slujirii noastre în Biserică trebuie să aducă roadele lor, noi trebuie să depunem eforturi, să ne deschidem inima și mintea pentru a înțelege cât de important este ca aceste două valori – iubirea și unitatea – să se sălășluiască deplin atât în sufletele noastre, ale slujitorilor Bisericii Mântuitorului Hristos cât și ale credincioșilor, tineri și vârstnici, deopotrivă. Pentru ca roadele acestor valori: ale unității și ale iubirii să poată fi vizibile, trebuie ca noi să ne deschidem inimile unii față de alții, să ne ascultăm unii pe alții, să vedem în fața și în chipul celuilalt pe Mântuitorul Hristos și să avem în fața noastră modelul de existență și lucrare al Prea Sfintei Treimi. De aceea sunt necesare deseale vederi între noi. Când noi nu ne vedem unii cu alții un timp mai lung, ne înstrăinăm nu numai pe noi înșine, dar ne înstrăinăm și de chipul lui Hristos. Iată pentru ce raporturile dintre Bisericile locale și Biserica universală devin foarte necesare.

Comunicarea între oameni e atât de necesară la acest sfârșit de secol și de mileniu! Valoarea întâlnirilor dintre Biserici a devenit, însă, câteodată, stingheră, întrucât lipsește din conținutul ei esența învățaturii Mântuitorului: iubirea lui Hristos și unitatea Bisericii lui Hristos, pentru care S-a întrupat pe Pământ. Și de aceea valoarea întâlnirilor bisericești, mai ales între Bisericile locale și Patriarhia Ecumenică, dar și între Bisericile locale în parte, devine o valoare de fiecare clipă, de fiecare perioadă, a fiecărei Biserici: a Bisericii în universalitatea ei și a fiecărei Biserici locale cu problemele și frumusețile ei. Această comunicare de idei și de învățături, pe care ni le însușim întâlnindu-ne mai ales cu Tronul Patriarhiei Ecumenice, înseamnă reînvierea sângelui tainic al trupului lui Hristos și astfel trupul lui Hristos devine mai lucrător, iar trupul lui Hristos suntem noi: clerul și credincioșii Bisericii. Acest trup devine mai lucrător, mai sânguinos, mai disponibil de a-l avea pe Hristos în suflet, fiecare dintre noi în parte, dar și societatea noastră în ansamblul ei.

Lumea de azi, preocupată în mare măsură doar de știință și tehnică, lumea de azi care face ca oamenii să se întâlnească la distanțe mari doar într-o oră sau două, cu toate acestea a înstrăinat oamenii unii față de alții; oamenii și popoarele, deci societatea în general, pe zi ce trece se afundă în înstrăinare. Iar noi, ca slujitori ai Bisericii simțim mai mult aceasta și vai de cel care se complăce în această înstrăi-

nare față de semen, față de vecin, față de frații din aceeași Biserică, iar noi, Bisericele, unele față de altele.

Iată pentru ce, iubiți părinți și frați, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a făcut în așa fel în acești 10 ani care au trecut de la marea schimbare de viață a țării noastre, a poporului nostru, să avem și în această Catedrală, să avem și în țară și la diferite nivele, prezențe și întâlniri spirituale de mare conținut și de mare dimensiune teologică. Acolo unde sunt doi sau trei adunați în numele lui Iisus, acolo e și El în mijlocul lor (Ioan 18, 20). Cu atât mai mult atunci când suntem atâția slujitori ai Altarului, când suntem împreună cu celelalte Biserici, când suntem cu Sanctitatea Sa Patriarhul Bartolomeu I al Constantinopolului, Mântuitorul Hristos și Sfinții Săi sunt cu noi, ne dau acea rază de lumină în această lume desfigurată din punct de vedere moral și dezorientată din pricina lipsei învățaturii Mântuitorului Iisus Hristos în sufletele oamenilor. De aceea, în numele Sfântului Sinod al Bisericii noastre, al clerului și credincioșilor noștri, Vă mulțumim cu respect și cu dragoste pentru disponibilitatea Sanctității Voastre de a fi în mijlocul nostru, în mijlocul copiilor, tinerilor, clerului nostru. De fiecare dată aduceți prospețimea Taborului în viața și lucrarea Bisericii noastre de la parohii și mănăstiri.

De data aceasta vă așteaptă cu mult respect și dragoste Președinția României, conducerea României, Academia Română, Universitățile noastre din țară și, de asemenea, nu în ultimul rând preoțimea altarelor noastre ortodoxe de la mănăstiri și parohii, dimpreună cu binecredincioșii creștini.

În numele tuturor, Vă exprimăm încă o dată recunoștința noastră, a tuturor pentru bucuria pe care ne-o faceți venind la noi în țară și Vă încredințăm acum, la vreme de toamnă – când ogorul are nevoie de lucrare pentru a aduce roadă multă – că vizita Sanctității Voastre va aduce roade însutite și înmiite, spre slava lui Dumnezeu și spre fericirea noastră, a tuturor celor care vă întâmpinăm și vă ascultăm, dar și spre pacea și bunăînțelegerea întregii lumi.

Bine ați venit sănătos!».

La rândul său, Patriarhul ecumenic a rostit următorul cuvânt:

«Slavă, laudă și mulțumire se cuvine lui Dumnezeu pentru toate, dar mai ales pentru faptul că astăzi a rânduit să ne adunăm sub cupola acestei Sf. Catedrale Patriarhale. Dumnezeu este izvorul vieții noastre, iar viața noastră este aceea prin care participăm în mod conștient la existența lumii întru Dumnezeu. Cu cât devenim mai conștienți de realitatea la care participăm, cu atât mai mult suntem cuprinși de uimire în fața acesteia și ne minunăm că, mici fiind, totuși ne facem părtași unor taine atât de mari. De aceea și Sf. Apostol Pavel cuprins de uimire ne îndeamnă cu glas mare: "Aduceți mulțumiri pentru toate!" (I Tim. 3, 18), și inspirat de Dumnezeu se întreabă "Cine ne va despărți pe noi de dragostea lui Hristos?" (Rom. 8, 35), deoarece dragostea lui Hristos față de noi este izvorul existenței noastre și izvor al participării noastre conștiente la viața și comuniunea personală a unora cu alții și cu Dumnezeu.

Iată care sunt cele două capacități ale persoanei umane, capacități care constituie cele mai înalte daruri făcute de Dumnezeu omului: capacitatea de a trăi conștient bucuria comuniunii personale în dragoste cu semenii și capacitatea

necuprinsă în concepte de a trăi conștient lumina orbitoare a bucuriei intrării în comuniune cu Dumnezeu, Cel în Treimea Persoanelor lăudat.

Omul a fost înzestrat cu multe daruri și Dumnezeu i-a dat multe posibilități. El, omul, posedă capacitatea de a cunoaște lumea obiectivă, de a se cunoaște pe sine, de a memora, de a cugeta, de a cuvânta, de a-și da seama că este ființă creatoare și capabilă de progres, de a transmite mai departe viața – și multe altele. Pentru toate acestea suntem datori să aducem mulțumire și slavă Binefăcătorului și Dăruitorului nostru. Motivele pentru care preaslăvirea și mulțumirea se revarsă spontan din inima ce simte și trăiește dimensiunea imposibil de cuprins cu mintea a faptului de a duce viață conștientă și de a lua parte la ceea ce se întâmplă în lume, se justifică prin aceea că omul este împreună lucrător cu Dumnezeul Cel mare, Care ni se face accesibil prin energiile divine necreate și, cu părintească dragoste, oferă puținătății noastre valoarea infinită de a fi creați după chipul măreției Sale și de a tinde spre realizarea asemănării cu El.

Nu este cu puțință să comparăm capacitățile ființei umane, ale persoanei umane, cu golul inexistenței și să nu rămânem cuprinși de uimire în fața frumuseții care "covârșește toată mintea", cu care omul a fost împodobit și încoronat de către Dumnezeu.

Într-adevăr cu mărire și cu cinste l-a încununat pe el (Ps. 8, 6). Nu numai cele auzite de Sf. Apostol Pavel când a fost înălțat până la al treilea cer sunt de negrăit! Nu numai cele pregătite de Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El, pe care ochiul nu le-a văzut și urechea nu le-a auzit, și la inima omului nu s-au suit (I Cor. 2, 9) și pe care Duhul Sfânt le descoperă Sfinților (I Cor. 2, 10) sunt inexprimabile! Dacă ne aplecăm puțin asupra a ceea ce trăim în viața cotidiană, dacă ne vom îndrepta privirea la "telos-ul", la țelul spre care viața și lumea se mișcă și dacă vom sesiza posibilitățile care ni se oferă atunci când urmăm calea indicată nouă de Dumnezeu, dobândind astfel o viziune contemplativă de ansamblu asupra acestui plan dumnezeiesc imposibil de cuprins în concepte și de formulat în termeni (cuvinte), vom aprecia că limbajul uman, atât prin conținut cât și prin formă, este incapabil să descrie și să transmită "tale quale" "telos-ul" istoriei, "telos-ul" vieții în trup și al existenței lumii, al cărei cer nou și pământ nou le așteptăm potrivit făgăduințelor Lui (II Petru 3, 13).

Ca persoane, ca Biserică, ca societăți și comunități alcătuite din multe persoane, ne aflăm "pe cale". Înaintăm "pe cale", căutând în mod conștient sau fără să ne dăm seama acea cetate viitoare și stătătoare, unde se sălășluiește dreptatea (II Petru 3, 13), unde lumina feței lui Hristos luminează atât de frumos și puternic încât lumina soarelui devine de prisos (Apoc. 21, 23), unde viața înseamnă dragoste, iar dragostea "pe toate le plinește", unde contemplarea cu uimire este fără sfârșit și privegherea neîncetată, unde alegerea noastră se face în mod liber spre a ne desfăta de glasul celor care prăznuiesc și a striga cu bucurie duhovnicească împreună cu heruvimii "Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot".

Lumea a fost creată "bună foarte". În lumea văzută mergem pe calea care duce spre un cer nou și un pământ nou.

Dumnezeu nu a zidit pentru noi numai lumea văzută. Deja, oamenii de știință au constatat că ceea ce vedem nu constituie decât imagini subiective ale unei realități ascunse, total diferite de ceea ce receptăm prin simțul văzului. Dar reali-

tatea adevărată, "realitatea reală", realitatea întru Dumnezeu pe care Sfinții se învrednicesc să o vadă, transcende ceea ce instrumentele științifice și imaginația umană creativă poate să abordeze constituind în obiect de cercetare prin metode și mijloace specifice. Pentru aceasta biruința care biruiește lumea (I Ioan 5, 4), credința noastră nu este victorie asupra forțelor materiale, nu este victorie reputată de anumite persoane asupra altora sau a unor idei împotriva altor idei, nu este biruința oamenilor asupra spiritelor rele, este mai întâi de toate biruință a adevărului asupra aparențelor, asupra a ceea ce pare numai a fi real. Credem în acel "alliter" nevăzut și credința noastră este "încredințarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute" (Evr. 11, 1). Deci ea este depășire, transcendere – adică biruința asupra celor aparente. "Iar cele aparente" înseamnă datele, informațiile, cunoștințele despre lume, dobândite prin simțuri, prelucrate sau nu științific. Credința este cunoașterea prin "încredere" – deci nu prin simțuri! – a existențelor reale, a adevărului, a adevărului în sine, a lui Hristos și a celor ce sunt cuprinse în Iisus Hristos ca Dumnezeu și Om, adică a tuturor, pentru că, într-adevăr, Hristos este totul și toate sunt în Hristos.

Așadar, astăzi, începând această vizită cu gândul la Dumnezeu slăvim și noi pe Hristos, Cel ce este toate în toți. Așa este înțelept și aceasta este porunca Lui. Și Dumneavoastră Îl slăviți împreună cu noi! Așa ne împărtășim unii cu alții într-un Duh, în Duhul credinței și dragostei în Hristos.

Îi mulțumim și Vă mulțumim și Dumneavoastră! Aducem mulțumire de toate și pentru toate! Și, împreună cu Dumneavoastră înaintăm spre acea biruință duhovnicească, care numai atunci va fi deplină, când nici unul dintre semenii noștri nu va fi învins, ci toți se vor face părtași credinței noastre, adică biruinței care a biruit lumea; așadar, când se vor face părtași credinței înțelese nu ca acceptare formală sau simplă subscriere la anumite concepte, ci ca trăire existențială a încredințării celor nădăjduite, ca siguranță a participării existențiale la realitatea nevăzută și, în același timp, la realitatea concretă a celor ce se petrec în această lume.

Ceea ce ne caracterizează în mod special constă în faptul că noi avem capacitatea de a vedea și dincolo de ce se întâmplă în cosmosul imediat simțurilor și analizei noastre științifice, că vedem "telos-ul" lor și luăm în calcul perenitatea celor de aici sau, cu alte cuvinte, luăm în considerare faptul că trecem prin această lume, fără să rămânem închiși în ea, dat fiind că avem destinația de a ajunge dincolo de ea.

Fie ca toți să ne învrednicim a ajunge acolo, să ne împlinim destinul existențial eshatologic, ca pe o încoronare a unei vieți creatoare și virtuoză întru Hristos.

Pentru a primi putere în eforturile de atingere a acestui țel, din belșug revărsăm peste întregul Popor Român binecuvântările noastre patriarhale, izvorâte din toată inima».

3. *Întâlnirea cu preoții Capitalei în rotonda Palatului Patriarhiei*

După-amiază, Sanctitatea Sa, Bartolomeu I, s-a întâlnit cu preoții din Capitală și din împrejurimile acesteia, în rotonda Palatului patriarhal, întâlnire ce a avut alese semnificații spirituale, fiind prima de acest fel cu slujitorii din Arhiepiscopia Bucureștilor. În cuvântul rostit în fața numeroasei asistențe, Prea

Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a scos în evidență momentul de binecuvântare duhovnicească la care preoții din Arhiepiscopia Bucureștilor au luat parte:

- *Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Prea Cucernici Părinți,*

«Biserica noastră trăiește din nou anul acesta, în luna octombrie, un moment deosebit. Aceasta se datorește vizitei la noi a Sanctității Sale Patriarhul Bartolomeu I al Constantinopolului, însoțit de doi dintre distinșii înalți ierarhi ai Tronului Ecumenic: Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Atanasie de Heliopolis și Tyra și Înalt Prea Sfințitul Sotirios de Toronto, Exarh al întregii Canade. Cu acest prier ne-am gândit să facem părtași la aceste clipe deosebite preoții din Arhiepiscopia Bucureștilor îndeosebi, dar și din alte laturi ale țării, prezenți aici pentru a asculta un cuvânt foarte potrivit, foarte necesar, acum când – în curând – vom încheia secolul și mileniul acesta. Dacă lumea așteaptă mult de la fiecare dintre noi, dacă omenirea este frământată și de asemenea și natura, cum spune Sfânta Scriptură, aceasta se datorește faptului că se uită de necesitatea prezenței lui Dumnezeu între noi și a lucrării lui Dumnezeu în lume. Acest lucru ne cheamă pe noi, slujitorii Bisericii, la o neobosită activitate, la legături și apropieri între Biserici. De aceea, ne-am gândit ca să adunăm preoții să asculte acest cuvânt de învățătură acum, la încheierea celui de-al doilea mileniu creștin.

Sanctitatea Voastră, cuvântul de învățătură de astăzi îl așteaptă preoții din Capitala țării noastre și din împrejurimi, așadar din cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor. Întrucât Dumnezeu a binecuvântat poporul nostru anul acesta cu vizita Sanctității Voastre, Conferința preoților din Arhiepiscopia Bucureștilor se va desfășura astăzi, aici, și noi socotim că este o prețioasă ocazie de a avea invitați la această manifestare pe Patriarhul ecumenic și pe distinșii săi însoțitori.

Anul trecut i-ați învățat pe tinerii noștri studenți din Universitatea "Politehnica". Anul acesta, iată, aveți în față adunarea preoților din cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor; cu toată responsabilitatea, Sanctitatea Voastră, noi numim preoțimea din România: "Coroana apostoliei Bisericii Ortodoxe Române". Cu ei am slujit și, de mult timp, cu ei ne-am nevoit și eu și colaboratorii mei. Vi-i prezentăm ca pe niște apostoli ai zilelor noastre, apostoli de mare valoare. În fiecare an ați putut vedea și mănăstiri și biserici noi; credincioși, tineri seminariști și studenți cu evlavie multă – ca roadă a Duhului Sfânt – toți în același timp fii și fiice ai Bisericii Ortodoxe Române și ai acestor preoți care Vă așteaptă. E un privilegiu că Sanctitatea Voastră ați binevoit să dați urmare dorinței noastre de a vizita țara și poporul român, de a binecuvânta clerul și poporul, iar de data aceasta și instituții de înaltă cultură vor avea onoarea să vă primească: Academia Română și Universitățile din Brăila și Galați.

Prea Cucernici părinți, cred că fiecare dintre dumneavoastră ați venit cu gândul și cu inimile gata de a primi cuvântul lui Dumnezeu direct de la Sanctitatea Sa. Sunt mulțumit și vă mulțumesc tuturor că ați răspuns la această chemare istorică. Depuneți la cel mai ales loc al ființei fraților voastre învățăturile de astăzi spre a fi tuturor de folos și spre lucrare spornică în ogorul Mântuitorului nostru Iisus Hristos, în "Grădina Maicii Domnului" din România.

Sanctitatea Voastră, încredințându-vi-i și mijlocind pentru ei, Vă rugăm să ne dați cuvântul de învățătură».

A urmat cuvântul Sanctității Sale, Bartolomeu I, care a arătat numeroasele pericole la care este expus astăzi slujitorul lui Hristos, subliniind dăruirea de care acesta trebuie să dea dovadă:

*Prea Fericite Părinte Teoctist, Patriarh al României,
ÎÎ. PP. SS. Voastre și PP. SS. Voastre frați Arhierei,
Prea Cucernici Părinți, Iubiți fii în Domnul,*

«Cu adâncă emoție Vă văd astăzi întruniți în acest loc, așteptând pe Smerenia noastră, ca să ne adresăm unii altora salutul păcii în Hristos și al respectului reciproc. Din toată inima Vă adresăm acest salut și Vă dăm binecuvântarea și harul Sfintei Biserici Célei Mari a lui Hristos, al Bisericii Mame. Odată cu aceasta avem bucuria de a Vă împărtăși binecuvântarea noastră Patriarhală și de a Vă adresa cele mai bune urări.

Sunteți lucrătorii viei lui Hristos, Ucenicii Lui, trimiși în lume ca să transmiteți vestea Sa mântuitoare, mesajul evanghelic. Dar ce poate să spună preotul mileniului al III-lea după Hristos omului contemporan, care trăiește tot mai intens tragedia alungării sacralului din viața societății moderne, a secularizării lumii, acum, în pragul acestui mileniu? Desigur el trebuie să repete în primul rând primele cuvinte ale lui Hristos și, în continuare, să le transmită pe celelalte. Iar primele cuvinte ale lui Hristos, prima Sa propovăduire, a fost "Pocăiți-Vă că s-a apropiat Împărăția cerurilor" (Mat. 4, 17).

Din nefericire, astăzi, propovăduirea pocăinței sau a metanoiei, este greșit înțeleasă și greu de acceptat. Cauza acestui fapt constă în aceea că am legat aproape în exclusivitate pocăința de păcat și vină. Dar ea, metanoia, are o sferă mult mai largă, nelimitându-se numai la a desemna conștientizarea stării de păcătoșenie, sesizarea păcatelor noastre și dorința de a le mărturisi pentru a primi dezlegarea de la Hristos și eliberarea de răspundere ce ne revine pentru săvârșirea lor. Ava Isaac Sirul spune răspicat că pocăința este necesară și celor drepiți (Cuvântul 55). Prin urmare, ea conține ceva esențial pentru toți, păcătoși sau drepiți, pentru toți credincioșii, indiferent dacă au ajuns la cunoașterea de sine sau nu.

În capitolul intitulat "Arătarea patimilor", din lucrarea "Învățături duhovnicești", scrisă de cel între Sfinți de Dumnezeu purtătorul Părintele nostru, Cuviosul Petru Damaschinul, și cuprinsă în Filocalia, alcătuită de Sfântul Nicodim Aghioritul, sunt prezentate ca patimi toate disfuncțiile gândirii spirituale umane: reaua cugetare, neștiința, nepriceperea, prostia, nerozia, ieșirea din minți, necunoaștința, cunoaștința mincinoasă, uitarea, nesocotința, slăbiciunea minții și altele. Toate acestea, cărora de obicei nu le acordăm atenție, sunt stări în care se găsesc cei mai mulți dintre oameni. Îndreptarea lor și restabilirea funcțiilor minții noastre trebuie să fie prima grijă a celui ce se pocăiește.

Se impune să precizăm faptul că, prin termenul "minte" nu înțelegem atât facultatea de a gândi, de a judeca și de a înțelege în general, cât acea funcție a sufletului, care, conform antropologiei ortodoxe îl face pe om "capax infiniti", deoarece îi conferă capacitatea de a-L cunoaște experențial pe Dumnezeu, prin

implicare existențială în procesul de theognoză. Modelul perfect de funcționare normală a "minții" care reglementează, coordonează și controlează și celelalte funcții psihice (cum ar fi cea volitivă și afectivă) – și prin acestea și pe cele somatice – și manifestările lor este dat de Mentea Divină, după chipul căreia am fost creați. Cu certitudine, modelul acesta este infinit perfect și înaintarea noastră spre starea de "asemănare" cu el este infinit de lungă și deci fără sfârșit. De aceea pocăința sau "metanoia" este necesară și celor care, conform judecării omenești, sunt desăvârșiți, deoarece desăvârșirea lor, comparată cu desăvârșirea modelului divin, este neîmplinită și imperfectă sau, ca să folosim un termen gramatical, este defectivă.

În consecință, pocăința, concepută ca proces nesfârșit, de schimbare spre mai bine, spre acel "melius", de ameliorare permanentă a capacităților minții noastre trebuie să constituie obiectul celor mai intense preocupări duhovnicești. În acest sens, Ava Isaac Sirul scrie: Deci schimbarea, transformarea sau transfigurarea minții și a cugetului sunt dorite și cerute de Dumnezeu, deoarece în minte și prin cuget devenim mai buni sau ne facem netrebniți (Cuv. 49). Desigur, în cursul strădaniilor de schimbare și transformare a minții, este necesară cunoașterea trecutului și prezentului (care nu ne satisfac duhovnicește) și a viitorului. Vedem viitorul cu atât mai clar și mai complet cu cât ne curățim ființa până în profunzimea ei, până în abisul ei, de efectele fărâdelegilor trecutului. Dar centrul eforturilor noastre nu este deținut de preocuparea exagerată și fără măsură, de păcatele trecutului și prezentului. Este *modus in rebus*! În centrul strădaniilor noastre spirituale se află repunerea minții în starea de funcționare corectă, așa încât împreună cu Sf. Apostol Pavel să putem da mărturia că avem "mintea lui Hristos" (I Cor. 2, 16) și că "ne-am îmbrăcat în Hristos" (II Cor. 5, 24). Este vorba despre ceea ce Apostolul neamurilor scrie romanilor: "Și să nu vă potriviți cu acest veac, ci să vă schimbați prin înnoirea minții prin care să deosebiți care este voia lui Dumnezeu, ce este bun și plăcut și desăvârșit" (Rom. 12, 2).

Ne aflăm în pragul celui de-al III-lea mileniu după Hristos. Pe de o parte avem înțelepciunea lumii acesteia, iar pe de altă parte ne este pusă înaintea înțelepciunea lui Dumnezeu. Adeseori, cunoașterea naturală a lumii create, merge mână în mână cu cunoașterea lui Dumnezeu, și are ca efect o mai bună și eficientă organizare a vieții umane. În aceste cazuri ea este folositoare. Așa cum scrie Sf. Maxim Mărturisitorul "cel ce vrea să ajungă la Dumnezeu, trebuie să ajungă și la contemplarea naturală în duh a lucrurilor" din lumea creată de El (P. G. 91, 1128C). Dar nu rareori anumite teorii filosofice și credințe religioase pline de greșeli, fals, minciună și pericolozitate sunt prezentate și promovate drept cunoaștere științifică.

Curățirea neîncetată și păzirea minții și cugetului nostru de influențele unor asemenea idei și concepții, așa încât tot ceea ce trăim și tot ceea ce învățăm să fie învățătura curată și nealterată a lui Hristos, învățătura Bisericii Ortodoxe, cea care a păstrat neschimbat adevărul revelat de El, constituie principala noastră apostolie în pragul celui de al III-lea mileniu. Iată cum s-ar putea exprima sintetic esența misiunii noastre: a ne transfigura continuu, prin înnoirea minții, urmând minții lui Hristos.

Este adevărat că, din cauza obstrucției educației bisericești, în perioadele de persecuție, și a proliferării fără precedent a mijloacelor de a exercita influențe diverse asupra imaginației și gândirii omului, multe teorii și credințe eronate circulă la scară largă sub haina unui presupus modernism uneori, iar altele a unui presupus conservatorism. Însă trebuie să ne ținem la distanță atât de tendințele moderniste-liberaliste exagerate, care încearcă să legifereze comportamente condamnate în mod clar de Sf. Evanghelie, cât și de rigorismul excesiv care condamnă comportamente evident permise de Domnul nostru Iisus Hristos. Ambele extreme comportă eroarea în același grad.

Capacitatea de a înțelege care este vrerea lui Dumnezeu, binele și desăvârșirea, presupune studiu, asceză și luminarea Duhului Sfânt. Pe aceste trei căi (calea studiului, a expunerii și luminării dumnezeiești) se schimbă mintea noastră, se realizează metanoia (pocăința), și astfel, cu "cugetul curat" putem propovădui cu sinceritate și convingere Evanghelia curată și nu învățături omenești sau "mandate" încredințate de oameni, pe care uneori le prezentăm drept adevăruri evanghelice.

Domnul nostru Iisus Hristos a fost Dumnezeu și Om. În El s-a sălășluit trupește plinătatea Dumnezeirii. Cu toate acestea, înainte de a ieși la propovăduire "a plinit toată dreptatea" (Mt. 3, 15). S-a botezat, a primit Duhul cel Sfânt care S-a coborât în chip de porumbel peste El (Mt. 3, 16) și, în pustiu, fiind ispitit, a biruit în lupta nevoițelor dusă împotriva diavolului (Mt. 4, 1-11).

În acest fel, ne-a dat pildă de pregătire pentru a duce mai departe, cu vrednicie, propovăduirea Lui. Avem datoria de a revizui tot ceea ce, în mod greșit, a fost acceptat de mintea noastră ca învățătură a lui Hristos, fără să fie vorba de așa ceva. Pentru noi, acest lucru este simbolizat de botezul lui Hristos. Botezul lui a fost un act de mărturisire și iertare, fără ca El, Domnul nostru Iisus Hristos, Cel fără de păcat, să aibă ceva de mărturisit sau de iertat. Noi însă, avem multe de mărturisit și iertat. Iată deci, aceasta este pocăința ca adevărată cunoaștere a păcatelor, dar și ca adevărată cunoaștere a adevărului.

De asemenea, suntem datori să chemăm în toate manifestările vieții noastre pe Duhul Cel Sfânt. Fără lucrarea Duhului Sfânt nu poate fi de conceput că cineva este cleric activ al Bisericii Ortodoxe. Trebuie să biruim ispitele cu care ne ispitește ispitorul. Realizând aceste lucruri în viața noastră, vom vorbi cu sinceritate poporului lui Dumnezeu încredințat nouă spre păstorire, transmițându-i cuvântul divin nealterat de care acesta are atâta nevoie acum la începutul mileniului al III-lea după Hristos.

Tocmai pentru că avem în vedere aceste adevăruri, am proclamat anul jubiliar 2000 ca An al pocăinței, adică nu numai al lepădării de păcatele trecutului, dar și al schimbării concepțiilor și modului de a gândi, al reîntoarcerii la ceea ce Sfinții Părinți ne-au transmis ca fiind drept, acolo unde ne-am abătut de la ceea ce este drept. Numai atunci când mintea deține rolul de "mens rector" în viața noastră și funcționează corect, faptele noastre vor fi bineplăcute lui Dumnezeu, conforme cu voia Lui cea bună și desăvârșită.

Fie ca Domnul să Vă lumineze pe toți cu luminarea Sfântului Duh, să vă înnoiască mintea, așa încât, înnoiți fiind, să primiți vinul cel nou al Împărăției lui Hristos și să-l împărtășiți credincioșilor spre mântuirea lor și a Prea Cucernicilor

Voastre, lucru de care, ca Harul Lui Cel Dumnezeesc, să aveți pururea parte. Harul și milele Lui cele bogate să fie cu voi cu toți, frați, împreună liturghisitori și fii întru Domnul. Amin!».

I-a prezentat apoi pe cei doi mitropoliți care îl însoțeau, Î. P. S. Atanasie de Heliopolis și Tyra și Î. P. S. Sotirios de Toronto, invitându-i să transmită câteva cuvinte distinsei asistențe.

4. Decernarea titlului "Doctor Honoris Causa" Sanctității Sale, Bartolomeu I, din partea Academiei Române

Miercuri, 11 oct. 2000, Patriarhul ecumenic a fost oaspetele Academiei Române, unde i-a fost decernată "Diploma Honoris Causa" a celui mai înalt for cultural și științific din România, în prezența a numeroși academicieni, miniștri, reprezentanți ai autorităților de stat, ambasadorului Greciei la București, Dl Stellyos Mallicourtis, profesori universitari, studenți și a unui public numeros. Președintele Academiei Române, Dl Eugen Simion, adresându-se Patriarhului ecumenic a spus: "Suntem foarte bucuroși și foarte onorați că astăzi vă avem în mijlocul nostru. În istoria Academiei este un moment unic ca Șeful Spiritual al Ortodoxiei să se poată adresa celor de față și prin ei, să se adreseze poporului român".

A luat cuvântul și Dl Virgil Cândea, vicepreședintele Academiei Române, evocând personalitatea Sanctității Sale, ca cel de-al 270-lea Arhiepiscop de Constantinopol și Patriarh ecumenic și arătând că nu întâmplătoare este distincția acordată Înaltului oaspete, Doctor Honoris Causa a 15 Universități din Europa, America de Nord și Australia, care și-a consacrat întreaga viață "slujind lui Dumnezeu prin opera sa științifică și printr-o activitate prodigioasă în două domenii de stringentă actualitate și importanță pentru lumea contemporană: Mișcarea ecumenică și protecția mediului".

În continuare a rostit un cuvânt Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, după cum urmează:

*Domnule Președinte al Academiei Române,
Domnilor academicieni,
Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
onorată asistență,*

«Suntem cu totul plini de bucurie astăzi Noi, Biserica Ortodoxă Română, că forul cel mai înalt de cultură românească, Academia Română, acordă un titlu atât de prețuit în lumea noastră Sanctității Sale Patriarhul Bartolomeu I al Constantinopolului.

Domnule Președinte, astăzi ați înscris Academia – aflată, prin cei ce o slujesc, în rândul nemuritorilor pământenți – și în rândul nemuritorilor cerești, prin frumosa prelegere pe care a prezentat-o Sanctitatea Sa azi, arătând năzuința supremă a omului, aceea de a ajunge la îndumnezeire.

În numele Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române mulțumim Academiei Române, prezidiului Academiei, tuturor, pentru actul de azi, foarte important și pentru faptul că s-a acceptat secția de filosofie și filologie împreună cu cea

de teologie. Din partea mea și a Sfântului Sinod adresez Sanctității Sale cele mai calde felicitări.

La acordarea acestei înalte distincții, Sanctitatea Voastră, și la auzul cuvântului de prețuire al Domnului președinte, Biserica Ortodoxă Română s-a bucurat, pentru că prețuirea de azi, de aici, e o prețuire la adresa Ortodoxiei întregi și a creștinătății chiar, mai ales că Sanctitatea Voastră, pe lângă teologia profundă și personalitatea vastă de gândire prezentată de Domnul Vicepreședinte Virgil Cândea, pentru noi – Bisericele locale – ați adus – de când sunteți în fruntea tronului ecumenic – un aer proaspăt, o deschidere foarte largă, nu numai către teologia creștină, dar și o deschidere față de celelalte religii și față de lume, în general. Așa încât noi – Biserica Ortodoxă Română și poporul român majoritar ortodox – avem prilejul de a ne bucura încă o dată; anul trecut, tineretul universitar în special s-a bucurat de participarea Sanctității Voastre la sfințirea bisericii cu hramul "Sfântul Grigorie Palama" din incinta Universității "Politehnica" București, prilej cu care toți am auzit cuvinte deosebite adresate nouă. Și cuvintele de anul trecut și cele de anul acesta arată legăturile puternice cu Patriarhia Ecumenică. Vă felicit din toată inima și vă doresc să mai poposiți la noi, în această aulă!».

A urmat apoi discursul Sanctității Sale Bartolomeu I:

UMANISMUL CREȘTIN ȘI UMANISMUL SECULARIZAT

*Domnule Președinte al Academiei Române,
Domnilor Academicieni,
Prea Fericite și Iubite Frate Patriarh al României, Teoctist,
Domnilor reprezentanți ai autorităților poporului român,
Înalt Prea Sfințiile Voastre, Prea Sfințiile Voastre,
Iubiți fii în Hristos Domnul,*

«Cu multă emoție urcăm la această tribună să mulțumim din adâncul inimii Academiei Române pentru decernarea Diplomei Honoris Causa Smereniei Noastre. Considerăm că cinstea aceasta este adresată Sfintei și Marii Biserici Mame a lui Hristos și soborului numeros al Patriarhilor Ecumenici, care au slujit-o pe aceasta și întreaga creștinătate. Într-adevăr, acestora le aparține toată cinstirea și recunoștința pentru contribuția lor la păstrarea unității Bisericii Ortodoxe, la efortul depus pentru restaurarea unității tuturor creștinilor, la reglementarea diferitelor probleme și situații dificile care au apărut de-a lungul timpului și la păstrarea neștirbită a Credenței și Tradiției Ortodoxe. Între aceștia s-au aflat zeci de patriarhi sfinți care au strălucit prin cultura lor și care, pe drept cuvânt, sunt vrednici de cinstea care se face acum Smereniei Noastre. De aceea, în numele lor, primind această diplomă de onoare o înmânez la rândul-mi celor cărora aparține, continuând același drum pe care, luminați de Dumnezeu, ei l-au deschis, acela al slujirii Patriarhiei Ecumenice în folosul tuturor Bisericilor.

Patriarhia Ecumenică nu exercită, așa cum este cunoscut, o funcție administrativă asupra Bisericilor Ortodoxe Autocefale. Fiecare Arhiepiscop al Constantinopolului și Patriarh Ecumenic este doar primul între egali în raport cu toți

arhieriei ortodocși. Acest primat de cinstire și de slujire îl are încă de la Sinoadele Ecumenice II și IV, în virtutea canoanelor 2 și respectiv 28 ale acestora. Rolul său este unul coordonator și complementar. Aplicând aceste sfinte canoane, Patriarhia Ecumenică slujește Biserica cu responsabilitate și cu deplină cunoștință a granițelor competențelor sale, pe care le respectă la modul absolut, autolimitându-se la cele pe care practica de veacuri și recunoașterea de către toți le-au dovedit ca datorii de iubire și grijă ale Patriarhiei Ecumenice pentru Bisericile Ortodoxe.

În spiritul acestei griji materne, Patriarhia Ecumenică promovează emanciparea Bisericilor locale mature, conferindu-le acestora autonomia sau autocefalia, și se bucură observând progresele lor, așa cum se întâmplă în mod deosebit cu Sfânta Biserică a României, cinstită cu vrednicia patriarhală. Colaborează cu acestea în spiritul egalității frățești, fără orgoliu sau sentimente de superioritate. Iar dacă se întâmplă să intervină pentru a semnală sau a arăta cum trebuie să se facă ceva, o face cu dragoste frățească și din conștiința datoriei pe care o are în vederea păstrării ordinii canonice instituite pentru binele tuturor. Menținerea ordinii canonice aduce cu sine pacea și buna rânduială, deoarece aceasta nu este afectată de interese sau opțiuni personale, ci presupune supunerea față de toate cele bine rânduite de Sfinții Părinți, ale căror granițe perene nu este spre binele nostru a le schimba.

Am spus că una dintre cele mai importante slujiri ale Sfintei și Marii Biserici a lui Hristos este păzirea tezaurului Credinței și ferirea obștii binecredincioșilor creștini de învățăturile greșite, care îi și abat pe aceștia de la calea adevărată care duce pe om la finalitatea pentru care a fost creat. Îngăduiți-ne în puține cuvinte să vă reținem atenția asupra unuia dintre cele mai importante adevăruri ale credinței noastre, și anume asupra aceluia care se referă la condiția adevărată a omului în cadrul realității create și a celei necreate.

Astrofizicienii și cosmologii contemporani, observând viața cosmosului, constată că toate componentele sale par a-l sluji pe om. De aceea au ajuns la concluzia că în cosmos este dominant un principiu pe care l-au numit *anthropic*. Părerea că universul este în slujba omului este acceptată și de Biserica Ortodoxă.

Dar, în timp ce referitor la aceasta există un consens, mai departe se ridică întrebarea dacă omul se află în relație – și ce fel de relație – cu o altă realitate din afara universului creat, despre a cărei existență avem indicii și cu care realizăm un contact personal prin credință, prin dragoste și prin frică de Dumnezeu.

La această întrebare fiecare om dă în mod absolut liber răspunsul lui personal. Din punct de vedere statistic, însă, răspunsurile pot fi clasificate în două mari categorii: cea negativă, conform căreia omul există în lume autonom și autodeterminat, și cea pozitivă, conform căreia omul există ca persoană în relație personală cu Persoanele care l-au creat, pe Care în mod obișnuit le numim Dumnezeu.

Părerea conform căreia existența nu este – sau nu este întotdeauna – dată de relația cu altceva (adică uneori sau întotdeauna existența este considerată prin raportare la altceva, în timp ce este posibil sau se întâmplă să nu fie existentă, dacă lipsește acel ceva la care se raportează), nu este originală astăzi, deoarece astăzi a fost acceptat faptul că realitatea (lucrul) de observat există sau există așa cum există în relație cu cel care o observă, și este posibil ca în raport cu un alt observator să nu existe sau să existe în mod diferit.

În plus este cunoscut că fiecare categorie de obiecte este definită prin punerea laolaltă a unor caracteristici comune, în absența cărora un obiect nu ar mai fi definit precum atunci când acestea sunt luate în considerație, ci precum ceva diferit. Este cunoscut dictonul antic: *Omul este bucuros (fericit) atunci când este cu adevărat om.*

Aceasta înseamnă că entitatea pe care o numim om, este posibil să nu fie cu adevărat om, deși are formă de om. Această eventualitate pune în fața noastră următoarea întrebare dificilă: care sunt acele elemente care trebuie să se afle într-o existență, pentru ca aceasta să fie cu adevărat om?

Concepția umanistă antropocentrică, cea care îl vede pe om ca ființă autonomă, respinge orice dependență a omului față de Dumnezeu, adică respinge orice dependență a existenței și a ipostasului omenesc, de Dumnezeu. Conform acestei concepții, omul este om, independent de relația sa cu Dumnezeu. Nu este, prin urmare, chip al lui Dumnezeu care tinde sau este dator să tindă spre asemănarea cu Acesta, înaintând pe o anumită cale, ci este o entitate cu existență de sine, în măsură și datoare să se autodetermine independent și indiferent față de existența sau neexistența lui Dumnezeu. Susținând aceasta, concepția umanistă antropocentrică nu este în nici un fel originală, ci continuă concepția și calea aceea pe care a arătat-o șarpele Evei și pe care, din nefericire, au urmat-o sub presiunea curiozității intelectuale și Eva și Adam.

Potrivit credinței creștine, Dumnezeu a creat pe om după chipul și asemănarea Sa. Adică, fiind personal și ipostasiat în trei Persoane (triiipostasiat în Persoane), a creat pe om personal și multiipostasiat în persoane (ipostasiat în multe persoane). I-a dăruit acestuia o parte importantă din capacitățile Sale, precum aceea de a gândi, a voi, a simți, a avea conștiință de sine, a cunoaște, a crea și multe altele, împreună și cu capacitatea de a urma calea arătată de Dumnezeu, pe care înaintând permanent îndrumat și purtat de Acesta, să sporească capacitățile sale până la atingerea unui grad tot mai îmbunătățit de asemănare a sa cu desăvârșirea infinită a lui Dumnezeu.

Șarpele susținea în chip mincinos că neconformarea omului cu poruncile (îndrumările) lui Dumnezeu nu va avea consecințe neplăcute pentru existența omului ca atare, ci îl va schimba de așa manieră încât va putea fi "ca Dumnezeu". Așadar, dorința omului de îndumnezeire prin sine, prin puteri proprii, constituie păcatul (greșeala) adamic, repetat continuu de atunci de numeroși urmași ai acestuia. Greșeala aceasta a condus la o pseudo-îndumnezeire a omului, la idolatrizarea sa, despre care Dumnezeu, potrivit exprimării Pentateuhului lui Moise, a spus, compătîmind pe cel amăgit, "iată Adam s-a făcut ca unul dintre Noi" (Geneză 3, 22).

Omul aparține lumii create. Dumnezeu este pretutindeni prezent și împlinitor a toate, dar, în același timp este mai presus, dincolo de tot ceea ce constituie lumea creată. Ori de câte ori omul ignoră existența celeilalte realități, care străbate lumea, dar se întinde dincolo de aceasta, și limitează înțelegerea fenomenelor precum și aspirațiile sale numai la ceea ce consideră a fi parte a lumii create, spunem că se află într-o stare de secularizare, într-o stare de autolimitare a existenței sale numai la acele capacități care țin de veacul acesta temporal și la lucrurile pe care reușește să le îplinească fiecare în scurta perioadă a vieții sale. Cea mai înaltă,

dar și cea mai tristă, izbândă a omului secularizat este aceea de a fi investit, în setea lui de mărire, în copia nereușită a chipului lui Dumnezeu, așa cum și-o imaginează el amăgindu-se, și de a fi devenit precum Adam "ca Dumnezeu" și nu Dumnezeu. Exemple ale acestei decăderi avem în Supraom și în imitatorii acestuia, ca și în toate ideologiile antropocentrice care refuză credința în Dumnezeu și îndumnezeiesc într-un grad anume pe om, sau îl fac pe acesta "măsură a tuturor lucrurilor", fără unanimitate de păreri în ceea ce privește determinarea elementelor acelora care îl constituie pe om ca ființă bucuroasă (fericită).

Biserica Ortodoxă cunoaște valoarea deosebită a omului creat după chipul lui Dumnezeu și cu posibilitatea ajungerii la asemănarea cu Dumnezeu. Mai mult decât atât, învățând și oferind în fapt exemple de oameni sfinți, care s-au îndumnezeit după har, ne asigură că omul, urmând calea arătată de Dumnezeu Însuși, poate deveni dumnezeu după har și nu numai "ca Dumnezeu".

Diferitele ideologii și învățături umaniste conțin, desigur, numeroase elemente pozitive, precum sunt interesul pentru instrucție, în special pentru cea clasică, pe care mulți dintre marii Părinți ai Bisericii au deținut-o la cel mai înalt nivel și pe care o recomandau selectiv, accentul pus de educație și exercițiu ca mod de îmbunătățire a caracterului uman și altele. Dar, deși urmând calea aceasta, omul înaintează firesc până la un anumit punct, el se află subit în impas, deoarece îi apare în față întrebarea existențială, moartea fizică i se înfățișează ca o certitudine inevitabilă, eventualitatea deșertăciunii tuturor lucrurilor se impune amenințător și rezultatul este adeseori nihilismul, amoralismul nestăvilit, eudemonismul efemer și angoasant, antagonismul nemilos, egocentrismul și convertirea interesului pentru om în holocauste, genocide, în comercializarea omului-sclav, a omului-mașină de producție, a omului-obiect producător de plăceri, sau abordarea dușmănoasă a omului care revendică purtarea noastră de grijă, sortit exterminării pentru asigurarea confortului nostru.

Așadar, umanismul secularizat, în ciuda deselor bune intenții ale numeroșilor susținători ai săi și în ciuda elementelor sale în parte pozitive, produce de obicei omului multe suferințe. Este la îndemâna omului, care nu are în vedere un model la asemănarea căruia să tindă, să se lase atras și să idolatrizeze pornirile (poftele) sale nefirești, în special iubirea de mărire, iubirea de arginți și iubirea de plăcere. Aceste trei ramuri ale iubirii patologice de sine presupun un individualism și un egocentrism puternice și provoacă conflictele interumane. Omul este tentat să anuleze succesiv, una câte una, restricțiile morale, din moment ce acestea provin numai de la sine. Dacă le-a instituit el în mod independent, tot independent le poate și anula. În felul acesta, în cele din urmă, ajunge să domine ceea ce după noi este rău, dar pentru acesta are aceeași valoare cu ceea ce noi numim bine. Aceasta este o consecință logică necesară a acceptării autonomiei morale a omului.

La creștini morala rezultă din "după asemănarea cu chipul". Ei sunt chipul prototipului. Sfântul Apostol Pavel spune caracteristic: "Iar noi toți, privind ca în oglindă, cu fața descoperită, slava Domnului, ne prefacem în același chip din slavă în slavă, ca de la Duhul Domnului" (2 Corinteni 3, 18).

Slava Domnului, chipul lui Dumnezeu, este chipul Ființei nerăsucite în jurul eului, ci pătrunse de puterea nemărginită a iubirii către un Tu, Ființă care creează

un imens număr de persoane capabile să participe la bucuria, la iubirea și la fericierea transmiterii vieții și a bucuriei care o însoțește.

Pentru creștini omul se îndumnezeiește prin asemănarea sa cu iubirea lui Dumnezeu. Prin urmare, se constituie în izvor care dăruiește și nu în crater care înghite pe semenul său. Puterea care izvorăște din creștin este o putere centrifugă, este ca o rază care iriază spre odihna celor osteniți și împovărați și ca o mână întinsă spre a ridica greutatea de pe umerii semenilor iubiți.

Mișcarea de dăruire este trăită de credincioșii creștini în persoana lui Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul, ca iubire jertfelnică, care provoacă în aceștia o mișcare asemănătoare, iubitoare – izvorâtă din recunoștința –, către Hristos Cel iubitor și către frații mai mici ai Acestuia, cei dimpreună cu El oameni. "Întru aceasta este dragostea, nu fiindcă noi am iubit pe Dumnezeu, ci fiindcă El ne-a iubit pe noi ... Iubiților, dacă Dumnezeu astfel ne-a iubit pe noi, și noi datori suntem să ne iubim unul pe altul", citim în prima epistolă sobornicească a Sfântului Ioan (4, 10–11).

Așadar, umanismul creștin – pentru a recapitula – cunoaște pe om nu ca ființă autonomă, ca individ care există independent și indiferent de celelalte ființe, ci ca persoană care există în relație cu alte persoane, adică, în sensul grecesc antic al cuvântului *persoană*, ca ființă care privește (stă cu fața) spre alte ființe. Prin urmare, el există ca persoană numai dacă se află în relație de raportare cu alte persoane, concret cu Persoanele Sfintei Treimi și, în continuare, cu toate persoanele semenilor săi. Dacă lipsește relația personală de iubire a omului față de Dumnezeu și față de semenul său, lipsește atunci o componentă esențială a condiției umane. Existența lipsită de raportarea iubitoare la Dumnezeu, această existență care are forma omului și sufletul și viața omului, nu constituie pe omul întreg și desăvârșit, ci o entitate, capabilă să devină om întreg și desăvârșit dacă restaurează sau reedifică relația sa iubitoare cu Dumnezeu și cu oamenii. Aceasta poate să constituie "frumusețea cea veche", pe care imnograful râvnește "a o redobândi".

Ne-am întrebat la început care este elementul acela pe care gânditorul antic îl percepe ca necesar pentru ca acel care are înfățișare de om să fie "om cu adevărat", în care caz va fi în mod necesar și bucuros. Deja putem să răspundem. Omul este cu adevărat om și, prin urmare, bucuros, atunci când se află în relație iubitoare cu Dumnezeu și cu semenii săi. În acest caz, lucrează asupra sa Harul Dumnezeiesc necreat și omul apare plin de bucurie (vezi coincidența de rădăcină lexicală în limba greacă pentru *har* și *bucurie* – *χαρά* n.tr.), scăldat în lumina lui Dumnezeu și iradiind razele Sale.

Potrivit credinței creștine, omul este, așa cum am spus mai sus, chip al unui arhetip desăvârșit, al lui Dumnezeu. După formularea Sfântului Grigorie de Nyssa, "Dumnezeu, care numai din bunătate a creat pe om, a așezat în acesta din toate calitățile Lui. Acest lucru îl declarăm pe scurt spunând că omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu" (vezi Migne 44, 184 B). În consecință, omul ca și chip al lui Dumnezeu poartă "în toate" caracterul frumuseții dumnezeiești originale, în special libertatea și iubirea. Dar când omul, în mod liber, a întrerupt legătura sa cu Dumnezeu, când și-a întors fața de la fața lui Dumnezeu și a dorit să urmeze drumul său propriu, a umbrat chipul prototipului care se afla în el, a întunecat chipul acestuia și a pierdut vederea prototipului spre asemănarea căruia trebuia să tindă.

Nu este vorba numai de o simplă încălcare, care aduce cu sine o simplă sancțiune și nu o alienare a făptuitorului. Este vorba de o degradare ontologică a persoanei umane, care, nemaiprivind spre fața lui Dumnezeu cu dragoste și cu dorința de asemănare, se transformă într-o entitate subumană, entitate de om defectiv, adică om lipsit de o trăsătură caracteristică esențială a ipostasului uman. Aceasta este considerată ca degradare, distrugere, omorâre a ființării umane inițiale, cădere a ființei umane de la starea de *a fi* om înzestrat cu toate trăsăturile caracteristice umane inițiale la starea de *a fi* om schimbat, degradat, defectiv și, pentru aceasta "om care nu se bucură", potrivit dictonului antic.

Conform credinței ortodoxe, păcatul lui Adam nu a fost încălcarea unei prevederi de drept, prin care s-ar fi adus ofensă dreptății lui Dumnezeu, Care, la rândul Său, ar cere restaurarea acestei dreptăți, ca și când fapta lui Adam ar fi produs o lipsă lui Dumnezeu și Acesta ar cere lucrul de care a fost lipsit, solicitând, adică, împlinirea dreptății dumnezeiești ofensate. Încălcând porunca (am spune mai curând recomandare) lui Dumnezeu, Adam a mâncat din fructul otrăvit și ucigător, s-a făcut părtaș răului, adică a refuzat relația de dragoste și încredere față de Dumnezeu și a suferit el însuși rănire, alienare și degradare, pierzând elementul constitutiv esențial al ipostasului uman, adică acela de a fi o existență în continuă raportare și relație iubitoare cu Dumnezeu. Această transformare a fost moștenită de urmașii lui Adam, care au devenit ca și el oameni defectivi și nu oameni vinovați. Păcatul protopărinților a transferat neamului omenesc alienarea degradantă și nu vinovăția și răspunderea de tip juridic.

Faptul că omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu nu înseamnă, desigur, că este întru toate asemănător cu Acesta. Dacă ar fi fost în toate asemănător "nu ar mai fi fost asemenea, ci identic", spune Sfântul Grigorie de Nyssa (Migne 44, 184C). Diferența constă în aceea că Dumnezeu (arhetipul) este necreat și neschimbător, în timp ce omul este creat și, de aceea, schimbător, suferind deja prima schimbare prin trecerea lui de la neexistență la existență. Pentru ca omul, care prin natura lui este schimbător, să poată rămâne chipul arhetipului, chipul lui Dumnezeu, trebuie să se mențină în relația personală iubitoare cu Acesta, în care relație a fost creat. Această rămânere în existența determinată de raportarea și relația cu altă existență a depins în exclusivitate de libertatea acestuia față de orice necesitate exterioară. Această libertate i-a fost dată după chipul libertății absolute asemănătoare a lui Dumnezeu. Menținerea în această existență ar fi condus pe om și la "după asemănare", adică la neschimbabilitatea dobândită, la opțiunea liberă și voită în favoarea păstrării neschimbate a relației personale iubitoare față de Dumnezeu, Cel Care l-a creat în mod liber și voit.

Din momentul în care această relație a fost întreruptă unilateral de către perechea protopărinților, s-a pierdut exactitatea (claritatea) chipului dumnezeiesc în om, adică omul nu mai este o existență sănătoasă, ci un chip degradat al arhetipului. Aceasta aduce cu sine insuccesul oricărei încercări a omului de a restaura în sine chipul arhetipului, frumusețea inițială, deoarece a pierdut vederea personală a Acestuia, întorcând pentru totdeauna fața sa de la Acesta prin opțiunea sa pentru autonomie.

Este caracteristic faptul că, de atunci, omul caută neîncetat fața, persoana, cu care a pierdut legătura. A păstrat amintirea faptului că odinioară a avut o relație

personală iubitoare cu o persoană, pe care cu trudă o caută. Poezia, filosofia, gândirea, religia, arta, știința se află în fiecare clipă față în față cu întrebarea cine este acel inaccesibil, ale cărui chipuri simțim că suntem, pe care inima noastră îl caută neîncetat, "precum dorește cerbul izvoarele apelor", și pe care unele existențe sensibile îl au totdeauna înaintea lor pentru a nu se rătăci. Prima înțelegere a acestui cuvânt este aceea de a nu încălca poruncile dumnezeiești. Nu ar fi însă prea mare îndrăzneala noastră să spunem că este la fel de bine acceptată și interpretarea potrivit căreia nu vor să rătăcească pentru a nu pierde relația personală cu Domnul, Cel pe Care Îl văd în fața lor, deoarece, dacă ar pierde această relație, nu ar mai putea să înainteze în urmarea prototipului iubit și în asemănarea cu el.

Toate acestea sunt imagini și simboluri ale unei realități. Și această realitate este, așa cum am spus, aceea că, de la Adam începând, omul a pierdut vederea arhetipului chipului său, a deteriorat acest chip în sine și nu a mai putut să restaureze prin el însuși nici vederea chipului și, desigur, nici chipul prototipului însuși, a cărui imagine se întunecase complet. A fost nevoit, în consecință, să se nască un om care să poarte în sine chipul desăvârșit al prototipului, al lui Dumnezeu, așa încât toți oamenii văzând acest chip și unindu-se tainic cu el să restaureze în ei înșiși chipul.

Acest om S-a născut, și anul acesta sărbătorim aniversarea a două mii de ani de la nașterea Lui. Este Dumnezeu-Omul Iisus.

El este chipul desăvârșit al omului desăvârșit și, prin aceasta, este chipul desăvârșit al lui Dumnezeu în om.

Cu ochii întunecați ai trupului și ai sufletului nostru nu distingem întru totul și cu claritate trăsăturile Lui caracteristice. Este nevoie pentru aceasta de curăția inimii, deoarece numai cei care sunt fericiți de Acesta ca fiind curați cu inima "vor vedea pe Dumnezeu" (Matei 5, 8). Dar boala omului este atât de grea, încât nici curățirea inimii nu o poate dobândi prin eforturi proprii. Și pentru aceasta are nevoie de ajutorul dumnezeiesc, al Harului Dumnezeiesc, cel care pe cele slabe le vindecă și pe cele de lipsă le plinește.

Cei care, sfințindu-și viața, s-au învrednicit de vederea feței lui Hristos s-au minunat nespun de lumina lină fermecătoare a Acestuia. Iată cum se exprimă Sfântul Siluan Atonitul în legătură cu aceasta: "Când vede pe Domnul, sufletul se bucură cu smerenie ... Este atras de dragostea către El și focul iubirii lui Dumnezeu nu-l lasă să uite pe Acesta nici ziua, nici noaptea, nici măcar o clipă ..." (Gheron Siluan, pag. 324).

Arătarea lui Hristos către sfinți este o întâlnire personală, în virtutea căreia întoarcerea acestora către Dumnezeu dobândește un profund caracter personal. În rugăciunea lui, sfântul vorbește cu Dumnezeu față către față, "așa cum vorbește cineva cu prietenul său" (Ieșire 33, 11).

Noi ceilalți, "vedem acum ca prin oglindă, ca-n ghicitură, iar atunci față către față" (1 Corinteni 13, 12). Văzând slava Domnului, ne prefacem în același chip de slavă (vezi 2 Corinteni 3, 18). Dar deși suntem fii ai lui Dumnezeu "și ce vom fi nu s-a arătat, știm că dacă El Se va arăta, noi vom fi asemenea Lui, fiindcă Îl vom vedea așa cum este" (1 Ioan 3, 2).

Pentru a deveni următori desăvârșiți ai arhetipului omului și, prin urmare, pentru a fi cu adevărat oameni, asemenea omului creat inițial, trebuie să vedem un om desăvârșit. Acesta este Domnul nostru Iisus Hristos. Umanismul creștin pe Acesta Îl are ca prototip, ca model: pe Omul și Dumnezeu-Omul Iisus, pe Cel Care este în Tatăl și are în Sine pe Tatăl și pe Duhul Sfânt, pe Cel Care trăiește permanent în legătură personală de iubire și ascultare până la moarte cu Tatăl și în Care este trăită într-o plinătate de nedescris libertatea mântuitoare.

Fie ca să ne învrednicim toți de această libertate a duhului, "prin care Hristos ne-a eliberat" (Galateni 5, 1). Așa să fie!».

Sfârșindu-și cuvântul, Patriarhul ecumenic a dăruit Academiei textul exhortației și câteva cărți pentru bibliotecă.

5. Întâlnirea cu Dl Emil Constantinescu, Președintele României, la Palatul Cotroceni și deschiderea festivalului Romfest 2000

Delegația constantinopolitană și-a continuat vizita în București la Palatul Cotroceni unde cei doi Întâistătători au fost primiți de Dl Emil Constantinescu, Președintele României și unde au fost subliniate bunele relații care există între Statul român și Scaunul Patriarhiei Ecumenice. Dl Președinte a evocat personalitatea Patriarhului ecumenic în contextul actual al Mișcării ecumenice și al luptei împotriva poluării. În finalul vizitei de la Palatul Cotroceni, Sanctitatea Sa Bartolomeu I a oferit în dar Dlui Președinte Emil Constantinescu o replică a "Crucii Maicii Domnului", al cărei original realizat în sec. al XI-lea, se află în catedrala patriarhală din Constantinopol, nu "ca o medalie sau decorație, ci ca un simbol al protecției lui Dumnezeu".

În cursul după-amiezei, cei doi Întâistătători au participat și au binecuvântat deschiderea festivalului Romfest-2000, care reunește români din întreaga lume, deschidere cu tema "Rostul românilor la 2000 de ani de la Nașterea Mântuitorului Iisus Hristos".

III. Vizita din cuprinsul Eparhiei "Dunării de Jos"

1. Decernarea titlului de "Cetățean de onoare" al Municipiului Brăila celor doi Înalți ierarhi, la mănăstirea Lacu Sărat

Încheindu-se această ultimă etapă din programul vizitei la București, delegația constantinopolitană împreună cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a plecat spre Aeroportul Băneasa, de unde s-a decolat spre unitatea militară din Ianca, județul Brăila. Aici, delegația oficială a fost întâmpinată de Prea Sfințitul Dr. Casian Crăciun, Episcopul Dunării de Jos, în calitate de gazdă, împreună cu Î. P. S. Petru, Mitropolitul Basarabiei, Î. P. S. Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei, P. S. Damaschin, Episcopul Sloboziei și Călărașilor, P. S. Sofronie, Episcop de Gyula, P. S. Ioachim, Episcop al Hușilor, alături de un sobor de preoți din cuprinsul Eparhiei Dunării de Jos și de personalități ale vieții publice, între care Prefectul

Județului Brăila, Dl. Teodor Căpriță și Președintele Consiliului Județean, Dl. Aurel Simionescu, timp în care garda militară a prezentat onorul.

Primirea oficială și cu adevărat sărbătorească a avut loc la mănăstirea Lacu Sărat, transformată pentru o zi într-un adevărat loc de pelerinaj. Alături de mii de credincioși de toate vârstele, s-a aflat și Primarul Brăilei, Dl. Anton Lungu, împreună cu personalități ale vieții culturale și politice și un număr impresionant de preoți din Brăila și din alte protopopiate ale Episcopiei Dunării de Jos.

După primirea cu buchete de flori, coșuri cu fructe și tradiționala pâine cu sare – simbol al ospitalității românești – Prea Sfințitul Dr. Casian, Episcopul Dunării de Jos, a adresat Înălților oaspeți urarea de "Bun venit" și a rugat pe Sanctitatea Sa Bartolomeu I, "în acest loc în care locuitorii vă întâmpină cu inimile lor curate", să binecuvinteze munca și suferința acestora. Sanctitatea Sa Patriarhul ecumenic s-a adresat mulțimii entuziaste spunând: "Auzisem, până să venim aici, că populația acestor locuri este recunoscută prin cordialitatea și ospitalitatea sa, de care ne-am convins. Mulțumim foarte mult pentru dragostea pe care ne-o arătați și, la rândul nostru, vă aducem toată dragostea. Dumnezeu, cu harul Său atotputernic, să binecuvânteze viețile dumneavoastră". La rândul său, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a spus: "Am sosit la vreme de rugăciune, la dorința fierbinte a episcopului. Suntem aici pentru a trăi împreună cu dumneavoastră bucuria întâlnirii cu Sanctitatea Sa, Arhiepiscopul Ortodoxiei, Bartolomeu I".

Înainte de a intra în biserica mănăstirii Lacu Sărat, în cinstea Înălților oaspeți a fost aliniată Garda de Onoare și a fost înțonat Imnul de Stat al țării noastre. A avut loc apoi, ceremonialul de înmânare a titlului de "Cetățean de Onoare" al Municipiului Brăila, Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului, pentru eforturile depuse în slujba cooperării și unității Bisericilor din Răsăritul creștin cu Biserica Ortodoxă Română, îndeosebi cu Episcopia Dunării de Jos, implicit cu Municipiul Brăila, în vederea reconstrucției europene pe principiile democrației și păcii, și Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, pentru lupta neobosită în vederea păstrării unității ortodoxiei românești, pentru sprijinul moral și material acordat Episcopiei Dunării de Jos, cât și Municipiului Brăila în promovarea valorilor ortodoxe în viața socială și culturală, pentru apărarea tradiției ortodoxe românești și pentru cooperarea frățească cu alte Biserici și popoare.

"Sunt fericit să vă întâmpin și să vă salut în modul cel mai respectuos aici la mănăstirea Lacu Sărat – a spus Dl. Primar Anton Lungu. Trăim în același timp emoții sfinte să vă primim în această biserică, ridicată prin vrednicia și evlavia brăilenilor ca o poartă spre cer, ca un triumf al credinței, al frumosului și al dragostei de Dumnezeu, la a cărei zidire un rol deosebit l-a avut Prea Sfinția Sa Dr. Casian Crăciun". După ce a prezentat importanța religioasă covârșitoare pe care Brăila a avut-o de-a lungul istoriei, Dl. Anton Lungu și-a exprimat recunoștința adâncă pentru onoarea făcută brăilenilor prin această vizită istorică și a înmânat celor două mari personalități însemnele ce atestază titlul de "Cetățean de Onoare" al Municipiului Brăila.

Luând cuvântul, Sanctitatea Sa Bartolomeu I a spus: "Răspundem acestui gest considerând Brăila a doua patrie a smereniei noastre. Tuturor brăilenilor să vă dea Dumnezeu binecuvântarea Sa".

A luat cuvântul apoi Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist:

"Toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este, pogorându-se de la Părintele Luminilor, la care nu este schimbare sau umbră de mutare" (Iacov 1, 17)

Domnule Primar, Domnule General, Înalte Autorități,

Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,

Frați și surori în Domnul, Cuvioasă Maică Stareță Pantelimona,

«Cum să nu ne bucurăm când primim astfel de titluri? Cum să nu ne bucurăm și mai mult când această diplomă întrunește unanimitatea, expresie a voinței atâtor credincioși și credincioase, preoți și monahi din cuprinsul acestui ținut? Ne bucurăm, căci bucuria este darul lui Dumnezeu, mai ales când o trăim în dragostea lui Dumnezeu, în iubire și în pace. Seara aceasta are o semnificație deosebită și datorită acestui act care ne onorează și care leagă mai mult acum Biserica Ortodoxă Română de Patriarhia Ecumenică și pe noi, Patriarhii celor două Biserici surori de aceste locuri și de acești minunați credincioși ai orașului Brăila, care ne-au acordat această înaltă prețuire.

Înscriem, Sanctitatea Voastră, o pagină cu totul originală și valoroasă astăzi în această biserică, în această ctitorie pe care, cum smerit spunea Domnul Primar, nu ar fi putut să o înalțe fără ajutorul și fără osteneala Prea Sfințitului Episcop Casian. Știm și noi cum se fac asemenea lucrări, ce eforturi deosebite sunt depuse de cei ce contribuie la înălțarea unui sfânt locaș. Dumneavoastră, Domnule Primar, ați devenit ctitor aici și Dumnezeu v-a ajutat și v-a răsplătit acum ca să împărtășiți această bucurie cu noi, ierarhi, clerici și credincioși din Biserica Ortodoxă Română și cu întreaga Ortodoxie, reprezentată aici de Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului.

Pentru noi, iubiți frați și surori în Domnul, e o mare nădejde, fiindcă în curând vom încheia cele două milenii cu astfel de împliniri și clipe în spiritul unității creștine, cum au fost trăite azi dimineață în aula Academiei Române sau cele de ieri seară de la Patriarhia din București și cum sunt cele pe care le trăim acum, în această nouă mănăstire, când suntem copleșiți de dragostea copiilor, a ostașilor, a preoților și călugărilor și a valurilor de credincioși care ne-au întâmpinat cu florile din inimă și cu bucuria transfigurată a fețelor lor. În ciuda necazurilor, a stărilor de confuzie și a lipsurilor economice cu care se confruntă societatea noastră și lumea întreagă chiar, iată razele de lumină ale credinței noastre ortodoxe ne încălzesc, ne mângâie și ne bucură în același timp.

Cum să nu exprimăm mulțumirile și prețuirea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române față de primirea pe care dumneavoastră și Prea Sfințitul Părinte Casian ne-ați pregătit-o, acordându-ne diploma de "Cetățean de Onoare" al orașului Brăila? Primind-o cu dragoste, această diplomă o împart cu frații mei ierarhi, preoți, monahi și credincioși din întreaga țară, care m-au ales în această responsabilitate grea. Eu sunt al lor, sunt fratele și slujitorul tuturor. Deci bucuria de acum și mulțumirea mea le răsfrâng cu iubire în Domnul asupra tuturor, cu atât mai mult, cu cât avem părtaș la această bucurie și pe Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul

Ecumenic al Constantinopolului. Prin aceasta, dumneavoastră toți ați făcut o lucrare importantă nu numai în Biserica noastră, pe plan național, ci cu înrâurire binefăcătoare și pilduitoare pe planul strădaniilor noastre în întreaga Ortodoxie ecumenică. Și această împlinire de a oferi lui Dumnezeu sfinte altare noi, de renaștere în Hristos, trupească și sufletească, și de a primi binecuvântarea și cuvântul de zidire a inimilor creștine, talmăcește grăitor prezența lucrării Duhului Sfânt care ne adună și unește pe toți cu Hristos, "Capul Bisericii" (Col. 1, 18).

Dumnezeu ne arată lămurit, frații mei, în ce fel Duhul Sfânt pe cele slabe le întărește, pe cei smeriți îi înalță, după exemplul orașului Betleem din care, deși mic fiind între căpeteniile lui Iuda, avea să iasă Conducătorul poporului Israel (Mat. 2, 6). Să punem întreaga noastră nădejde în ajutorul Sfintei Biserici, mama duhovnicească a poporului român, pentru că ea va scoate țara și sufletele noastre la limanul mântuirii. Cu toții trăim bucuria prezenței noastre în această mânăstire și în mijlocul dumneavoastră, slujitori ai altarului, conducători locali, ostași și a mulțimii credincioșilor, cu pruncii și tinerii lor. Numai în Hristos ne bucurăm unii de alții și unde este El, acolo este și "pacea lui Dumnezeu, care covârșește orice minte și păzește inimile și cugetele tuturor" (Filipeni 4, 7). Am văzut cât de mult se bucură copiii de prezența noastră, iar noi ne bucurăm de drăgălășenia și nevinovăția lor. Vă amintiți din Sfânta Evanghelie că și Mântuitorul Hristos i-a iubit, i-a apărat, i-a chemat la Sine și i-a dat pildă tuturor celor ce vor să intre în Împărăția cerurilor (Mat. 18, 3). Un întreg popor a fost martorul acestui act atât de frumos ce s-a petrecut în seara aceasta la lumina candelor acestei ctitorii tinere, mânăstirea de lângă Lacul Sărat, Sf. Mucenic Pantelimon.

Dumnezeu a căutat în înțelepciunea Sa spre orașul Brăila și spre acest lac vindcător și El a sădit în gândul Prea Sfințitului Părinte Episcop Casian dorința de a realiza un loc al descoperirilor celor dumnezeiești, împlinită cu sprijinul dumneavoastră, Domnule Primar. Mai mare mulțumire, mai mare bucurie decât aceasta nu poate să existe pe pământ. Foarte frumos ați spus că aici este o poartă a cerului. Într-adevăr, este scara rugăciunilor de noapte și de zi, este urcușul nostru către desăvârșire, către împărăția lui Dumnezeu, constituind permanent de aici înainte, mărturia credinței și dragostei credincioșilor de aici față de Dumnezeu și față de semenii.

Iubiții mei frați și surori, să ne bucurăm cu toții și să-L rugăm cu căldură pe Dumnezeu să ne ajute ca să putem împlini mai departe gândurile și dorințele noastre cele bune în vederea bunului mers al Sfintei noastre Biserici, al țării și al neamului românesc. De acum suntem cetățeni ai acestui oraș. Un eveniment cu totul original s-a petrecut prin aceste clipe de comuniune sufletească a noastră, a tuturor, în biserica mânăstirii Lacu-Sărat, unde Dumnezeu Se arată permanent sub chipul Sfintei Împărătesii de pe Sfânta Masă, străjuită de preoți și maici, iar nevăzut de Împărăteasa îngerilor, Prea Curata Născătoare de Dumnezeu, înconjurată de toți sfinții.

În noua calitate de cetățean de onoare al orașului Brăila, vă felicit și vă rog să comunicați colaboratorilor dumneavoastră și întregii populații brăilene prețuirea, dragostea și rugăciunile noastre către Domnul Dumnezeu. Amin».

2. Vizitarea bisericilor "Buna Vestire" și "Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil" din orașul Brăila

Din localitatea Lacu Sărat, Înalții oaspeți s-au îndreptat către orașul Brăila unde au vizitat Biserica Greacă, fiind întâmpinați de membrii comunității grecești de aici și de credincioșii români veniți să primească patriarhala binecuvântare. Cu această ocazie s-a săvârșit slujba Parastasului în memoria Arhimandritului Fotie, unchiul Sanctității Sale Bartolomeu I, care în perioada interbelică a slujit la biserică greacă "Buna Vestire" din Brăila. S-au vizitat apoi dependințele bisericii și casa parohială, după care s-a mers pe jos la biserică din apropiere "Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil", construită în sec. al XIV-lea pe locul unui vechi cimitir din sec. XII–XIII, unde cei doi Patriarhi s-au închinat și au sărutat Sfânta Evanghelie, Sfânta Cruce și Sfânta Masă.

Apoi, Sanctitatea Sa Bartolomeu I și Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, împreună cu ierarhii ce i-au însoțit, au urcat la bordul navei "Siret", deplasându-se spre orașul Galați pe valurile Dunării, martoră în atâtea rânduri a suferințelor și împlinirilor poporului român, adunând în apele ei râuri ce străbat locuri încărcate de istorie, cultură și credință, închinându-le la Marea cea Mare, într-un mod asemănător cu Biserica cea una, sfântă, sobornicească și apostolească, în cadrul căreia confesiunile creștine mărturisesc aceeași credință în Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, tinzând către același ideal, unirea într-un singur Trup și închinarea la Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

3. Sfințirea Altarului Catedralei Episcopale "Sf. Ierarh Nicolae" din Galați

În dimineața următoare, joi 12 octombrie 2000, Catedrala episcopală din Galați era împodobită sărbătorește pentru a-și primii oaspeții care urmau să-i sfințească Altarul. Deși restaurările nu s-au finalizat în totalitate, fațada ei strălucea albă ca și în 1917, când Catedrala a fost sfințită pentru prima dată. După avariile provocate de seismul din 1940, ea a mai fost restaurată și sfințită în anul 1957, slujbă la care a participat, alături de Prea Sfințitul Chesarie, Episcopul de atunci al Dunării de Jos, și Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, pe atunci Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor. La inițiativa Prea Sfințitului Episcop Dr. Casian al Dunării de Jos, după aproape jumătate de secol de atunci, de istorie zbuciumată, fiind necesare noi intervenții, consolidarea și restaurarea acestei "case a lui Dumnezeu", în ultimii ani s-au făcut eforturi deosebite pentru finalizarea acestei lucrări, pentru ca Părintele ceresc să primească aici cultul care I se cuvine, ea reflectând "frumusețea Ierusalimului ceresc, a muntelui Sionului, a cetății lui Dumnezeu care este în cer", unde "cete nenumărate de îngeri și de prunci creștini cântă lauda Stăpânului lor" (Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească*).

Bunul Dumnezeu a răsplătit osârdia Prea Sfințitului Episcop Casian și a minunaților credincioși ai Sfintei Eparhii a Dunării de Jos rânduind prezența Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului și a Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la slujba de sfințire a Altarului Catedralei episcopale din Galați. Au fost prezenți alături de cei doi Patriarhi și de Prea Sfințitul Episcop Casian al Dunării de Jos și Înalt Prea Sfințitul Sotirios de Toronto, Î. P. S. Atanasios de Heliopolis, Î. P. S. Petru, Mitro-

politul Basarabiei, Î. P. S. Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei, P. S. Damaschin, Episcopul Sloboziei și Călărașilor, P. S. Sofronie, Episcop de Gyula, P. S. Ioachim, Episcop al Hușilor, alături de un impresionant sobor de preoți și diaconi din cuprinsul Eparhiei Dunării de Jos, asistați de poporul iubitor de Dumnezeu, studenți, elevi, personalități ale vieții culturale și politice, atât locale cât și din Capitală, între care și Dl Ministru de Stat, Mircea Ciumara și Dl Theodor Stoiljan; candidat la președinție din partea P.N.L.

Faptul că cei doi Patriarhi și atâția ierarhi au participat împreună la această slujbă, face din această catedrală o piatră de temelie a "Ierusalimului celui de Sus", deoarece "nu s-a sfințit o piatră de altar, ci altarul din sufletele credincioșilor", după cum a spus Prea Sfințitul Episcop Dr. Casian, care a urat "Bun venit acasă" celor doi "Cetățeni de onoare" ai Cetății Sfântului Andrei.

După momentul sfințirii Altarului Catedralei episcopale din Galați, a luat cuvântul Sanctitatea Sa Bartolomeu I:

*Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist,
Prea Sfinția Voastră, Prea Sfințite Casian, Arhipăstor al de Dumnezeu păzitei
Eparhii a Dunării de Jos a Galațiului,
Excelențele Voastre, reprezentanți ai autorităților,
Prea Cucernici Părinți, iubiți fii,*

«Sfințind Sf. Masă a Catedralei cu hramul Sf. Nicolae și Sf. Ap. Andrei, catedrală aflată în curs de restaurare, simțim și trăim o bucurie deosebită. Prin fiecare sfințire de Sf. Masă, crește, se mărește, ia alte dimensiuni spațiul închinării în duh și adevăr și o dată cu aceasta crește și binecuvântarea care vine din acest spațiu sacru pentru întreg neamul omenesc. Deoarece noua Golgotă, noul Prea Sfânt Mormânt și noua Înviere se împlinesc mai aproape de oameni, în locul acesta. Din toată inima vă dorim ca foarte curând să se finalizeze și lucrările de renovare și consolidare ale Sf. Biserici acesteia, închinată Sf. Ap. Andrei cel dintâi chemat, aceluși Sf. Apostol care conform tradiției noastre este întemeietor atât al Bisericii poporului român, cât și al Bisericii Mame, al Bisericii din Constantinopol, care, atunci, în vremea când el propovăduia Evanghelia, se numea Bizanț. Sf. Nicolae, Episcopul Mirelor Lichiei, este cinstit în mod deosebit în întreaga Biserică Ortodoxă, ca îndreptar al credinței, învățător al înfrânării, ca icoană a blândeții și ca model de arhieru. Prezența lui cea sfântă și îndrăzneala lui către Domnul sunt mari, și, desigur, invocarea lui în rugăciunile care se vor face în acest sfânt locaș de către binecredincioșii ortodocși, va aduce mult folos neamului acestuia și acestei țări de Dumnezeu binecuvântate.

Vă dorim din adâncul inimii ca Dumnezeu să întărească această casă, a cărei Sf. Masă, am sfințit-o acum, până la sfârșitul veacului, așa încât ea să fie loc de rugăciune și loc de închinare, sălaș al Duhului Sfânt, liman neînvișor al sufletelor, bolniță duhovnicească pentru bolile sufletesti și trupesti, loc bineplăcut harului dumnezeiesc. Prin harul dumnezeiesc care pe cele slabe le vindecă și pe cele lipsite le împlinește vor fi călăuzite spre pocăință și spre mântuire, suflete pentru care Însuși Domnul Hristos a murit odinioară și Se jertfește neîncetat pe această Sfântă Masă și mare va fi bucuria în ceruri și pe pământ, pentru că dintre toate realizările, împlinirile, cea mai importantă este mântuirea noastră, a sufletu-

lui omenesc, suflet despre care Domnul nostru Iisus Hristos a spus că este mai de preț decât întreaga lume luată la un loc.

Cârteala celor care nu cunosc puterea harului dumnezeiesc, cârteala celor care nu cunosc vrednicia și valoarea sufletului și care susțin că Biserica trebuie să se îngrijească numai de ușurarea durerii trupești a omului și de acoperirea nevoițelor sale trupești, nu trebuie să ne înșele și nu trebuie să ne facă a trece cu vederea importanța extraordinară a cultului divin, precum și procurarea, cu jertfă de multe ori, a celor necesare pentru săvârșirea acestui cult dumnezeiesc. Închinarea bineplăcută lui Dumnezeu ușurează și durerea trupească a omului și dă întotdeauna idei bune, idei practice, pentru a ajuta la rezolvarea problemelor materiale ale semenilor noștri. În Sfânta Biserică se propovăduiește, desigur, soluționarea problemelor legate de aceste nevoi, ca o datorie sfântă, ca o datorie creștinească, ca o datorie de suflet și de omenie pe care credincioșii înstăriți și cu dare de mână trebuie să o îplinească. În acest fel, Biserica îplinește și satisface deopotrivă toate trebuințele omului: "trebuințele sale sufletești și trebuințele sale trupești"...

Vă felicităm, Prea Sfinția Voastră, Prea Sfințite Casian, Episcop al Eparhiei Dunării de Jos, pentru sfințirea acestei Sfinte Mese a sfintei biserici închinată Sfântului Andrei și Sfântului Nicolae, cu ale căror rugăciuni harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți.

Prea Sfinția Voastră, vrem să vă felicităm în mod deosebit pentru că, în cadrul activității arhipăstorești pe care o desfășurați în de Dumnezeu păzita Eparhie a Dunării de Jos, acordați o importanță deosebită activității de a întemeia, de a zidi noi locașuri de cult, locașuri atât de necesare poporului dreptcredincios român, care a avut nefericirea să treacă prin anii dictaturii atee.

Este o mare realizare ca în relativ scurta perioadă a arhipăstoririi P. S. Voastre, o perioadă de aproximativ zece ani, să ridicați peste o sută de locașuri de închinare destinate lui Dumnezeu, Cel Unul în Treime lăudat.

Doresc Prea Sfinției Voastre personal și, desigur, poporului lui Dumnezeu încredințat ca, în anii de arhipăstorire pe care vi-i dorim cât mai îndelungați, să reușiți a întemeia și a ridica multe alte lăcașuri de închinare spre slava lui Dumnezeu. Amin!»,

În continuare, Sanctitatea Sa Bartolomeu I a oferit Prea Sfințitului Casian o cădelniță de la Constantinopol și a făcut o invitație Eparhiei Dunării de Jos: "Dacă nu veți putea în acest an, atunci îi așteptăm în 2001 pe credincioși într-un pelerinaj în localitatea Mira, locul unde a păstorit Sf. Ierarh Nicolae".

După aceea, a vorbit Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, adresând celor prezenți următoarele:

În duhul comuniunii

*Sanctitatea Voastră, Înalt Prea Sfințiile și Prea Sfințiile Voastre,
Prea Cucernici și Prea Cuvioși Părinți, iubiți frați și surori în Domnul,*

«Am trăit împreună bucuria zilei de astăzi, pe care am putea să o asemănăm foarte bine cu bucuria trăită de cei trei Sfinți Apostoli pe Muntele Taborului, alături de Mântuitorul nostru Iisus Hristos (Matei 17, 1-9).

Ne-am adunat astăzi, aici, în număr atât de mare, ca și în zilele trecute la București și Brăila, profitând de itinerariul foarte bogat al Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului, care a semănat pretutindeni cuvânt ziditor de suflet, începând cu copilașii de grădiniță, tineri, elevi și studenți și până la membrii Academiei Române și domnul președinte al țării noastre, de încurajare și încredere în mileniul în care vom intra peste doar două luni. Așa încât bucuria zilei de astăzi este un mărgăritar din bucuriile duhovnicești pe care ni le-a adus și de data aceasta Sanctitatea Sa.

Prin sfințirea Altarului acestei catedrale, noi cu toții îi prezentăm aici, la Galați, iubirea, respectul și dragostea noastră, a slujitorilor Bisericii, după ce la București, Sanctitatea Sa s-a bucurat de atenția și dragostea conducătorilor țării noastre, a intelectualității, în frunte cu membrii celui mai înalt for de cultură, Academia Română și a semănat sutelor de preoți curaj și îmbărbătare întru întâmpinarea celui de al treilea mileniu. După ce a sfințit altarele sufletelor tinerilor studenți și Profesori, la Universitatea "Dunării de Jos", acum Sanctitatea Sa a revărsat, odată cu Sfântul și Marele Mir pe altarul de jertfă al primei biserici din această de Dumnezeu păzită episcopie și cuvânt inspirat de Duhul Sfânt, de desăvârșire a lucrărilor impresiionante împlinite aici de Prea Sfințitul episcop Casian.

Iată, trăim momente ziditoare de suflet. Și când ar putea fi acestea mai mult prețuite, decât acum, la sfârșit de secol și mileniu, când omenirea întreagă încă nu-și găsește fâgașul normal al vieții? Este firesc să căutăm un astfel de drum în aceste momente de profunde transformări economice, tehnologice și științifice. În planul credinței, trăim momente de aleasă bucurie spirituală, de nădejde și încredere în prezența și în numele Mântuitorului Iisus Hristos. Mă bucur să văd sobor de preoți și monahi după cum și aseară am fost întâmpinați de mulțimea credincioșilor, imagini de neuitat din orașul Brăila, care ne-au adus aminte de valorile celor ce veneau să asculte cuvântul dumnezeiesc al Domnului Hristos.

Și astăzi trăim un prilej atât de înălțător din viața acestei eparhii, momentul sfințirii altarului Catedralei episcopale din orașul Galați, un prilej de a fi martorii intrării fiilor Bisericii noastre, credincioși și credincioase, indiferent de nivelul cultural, de starea socială și de responsabilitățile publice, în Sfântul Altar pentru a săruta Sfânta Evanghelie, Sf. Antimis, și Sf. Masă. Această rânduială talmăcește învățătura în care Ortodoxia îi cinstește pe osârduitorii ei, fii și fiice, îi apropie și îi înalță până la starea preoțească, bucurându-se în aceste clipe de a pași în fața Sf. Mese, ca și preoții. Căci la Sf. Masă, Sfânta Sfintelor din bisericile noastre, nu intră decât preotul înveșmântat pentru rugăciune și pentru slujbă. Astăzi însă, în aceste momente unice, am intrat împreună pentru a primi darul cel dumnezeiesc și pentru a adevăra că suntem un singur Trup.

Iubiții mei frați și surori în Domnul, este un popas de încredere, de slăvire și de nemurire sufletească. Biserica aceasta a fost reînnoită acum prin râvna Prea Sfințitului Casian și a celor ce l-au ajutat și a dobândit acum harul dumnezeiesc prin rugăciunile Sanctității Sale și ale noastre. Dar, Sf. Biserică se află și pe calea reînnoirii altarelor sufletelor noastre. Fiecare dintre noi suntem o biserică vie; fiecare purtăm în noi un Sf. Altar și așa cum, astăzi, ne-am apropiat și am intrat cu sfială și evlavie în Altarul acestei Catedrale, tot așa trebuie ca și în viața noastră să ne apropiem și să deschidem altarul inimilor noastre de unde izvorăște tot

lucrul bun, gândul ziditor, dornic de reînnoire ce poate aduce formule noi de dezvoltare în toate domeniile, în economie, civilizație, politică și diplomație.

Iată cum biserica aceasta ne este model de viață și ne-a călăuzit încă din primii ani de existență, din 1917, când a fost sfințită prima dată, și apoi de-a lungul timpului, fiind și eu părtaș, la resfințirea din 1957 de către fericitul de pomenire episcopul Chesarie Păunescu. De multe ori îmi zboară gândul spre chipul acestui ierarh mult încercat în timpul regimului de tristă amintire, pildă de răbdare și de sfințenie pentru noi toți. Îmi amintesc de asemenea și de predecesorul Prea Sfințitului Casian, marele ierarh Antim Nica și de P. S. Episcop Cosma, care, în sunețul clopotelor și a cântărilor, luminați de candela Duhului Sfânt așezată la căpătâiul lor așteaptă învierea cea de apoi. Imaginea aceasta tâlcuieste comuniunea noastră, în rugăciune și pomenire a celor de astăzi cu sfinții și cu toți cei ce au trecut pragul acestei vieți într-o nădejde de viață de veci.

Ce poate fi mai frumos, mai trainic și mai rodnic în lume decât păstrarea unității Sfintei Biserici, păstrarea legăturii cu trecutul, cu vrednicii ostenitori și martiri întăriți și călăuziți de bunul Dumnezeu pe valorile învolburate ale vieții acesteia? Suntem fiii Bisericii ce ne-a născut și ne-a crescut prin predica Sf. Andrei și iată-ne ajunși acum la vrednicia de a-l avea în mijlocul nostru pe Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului și de a-i auzi învățătura atât de frumoasă despre Biserică, credincioșii și ierarhii ei. Lucrul acesta, iubiți părinți și frați creștini, trebuie să ne îndatoreze foarte mult pe noi toți. Purtăm pe umerii noștri nu numai responsabilitatea slujirilor noastre actuale, ci și un trecut atât de frumos, cu arta și istoria sa, cu o cruce atât de bogată în suferințe, dar și cu momente de mari împliniri spirituale. În valorile, experiența dureroasă sau dătătoare de curaj trebuie să aflăm mângâiere prin răbdare și rugăciune caldă, spre împlinirea în condițiile actuale a responsabilității noastre față de Biserică și țara noastră. Toate acestea trebuie să ne îndatoreze să pășim mai departe cu dragoste și încredere deplină în puterea lui Dumnezeu "căci cine nădăjduiește în Domnul va fi îndestulat" (Pilde 28, 25).

Biserica Ortodoxă Română, în comuniune cu celelalte Biserici Ortodoxe, cu Sf. Patriarhie Ecumenică, și în legătură cu întreaga creștinătate și cu lumea, se află în slujirea ei apostolică pe acest pământ sfințit de sângele martirilor, al moșilor și strămoșilor noștri. De curând, cum știți, Biserica a împlinit lipsa Arhipăstorului Mitropoliei Olteniei, prin alegerea Prea Sfințitului Episcop Vicar dr. Teofan Sinaitul și apoi în locul său de vicar patriarhal la Patriarhie, prin alegerea de către Sf. Sinod a unui tânăr monah din mănăstirile noastre cu studii în Grecia, și pregătire administrativă, a fost sfințit episcop nou cu numele de Ambrozie Sinaitul. Fiți încredințați, iubiți părinți, frați creștini și onorați reprezentanți ai autorităților de Stat, că Biserica își continuă drumul și misiunea ei, stabilite de Mântuitorul Iisus Hristos și Sfinții Părinți, nu numai aici, pe vatra părintească, ci și în Europa și celelalte continente.

În duhul acestei unități, a dragostei și comuniunii creștine se desfășoară vizitele și întâlnirile Sanctității Sale cu noi și cu mitropoliții și ierarhii Bisericii Ortodoxe Române întâlniri încununate de cuvinte de prețuire, de mângâiere, de încurajare și îmbogățire duhovnicească în slujirea Bisericii lui Hristos. Este important, apreciez eu, să cunoașteți că Sanctitatea Sa este însoțit în această călătorie de

Înalt Prea Sfințitul Athanasios, Mitropolit de Heliopolis, un cunoscut teolog, iubitor de artă, cu rod bogat în dialogul teologic și în legăturile dintre Biserici. Este prezent de asemenea Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Sotirios de Toronto din Canada, alături de care, acum mai mult de două decenii, am sfințit biserica românească Sf. Ioan Botezătorul din Montreal. Iată-ne pe toți invitați ai P. S. Episcop Casian în duhul comuniunii și al dragostei Mântuitorului Iisus Hristos.

Nu întâmplător se află aici Sanctitatea Sa și nu întâmplător ne-am rugat aseară împreună în biserica greacă din Brăila pentru sufletul adormitului robului lui Dumnezeu Arhimandritul Fotie, unchiul Sanctității Sale. Sunteți, Sanctitatea Voastră, prezent în România prin lucrările harice și prin cuvântul pe care l-ați propovăduit credincioșilor noștri, tineri și vârstnici, preoților și monahilor. Ați hirotonit preoți și ați sfințit altare, precum cel de anul trecut de la biserica studenților "Sf. Grigorie Palama" din București. Pentru toate acestea vă mulțumim, vă iubim și vă prețuim nu numai noi, ierarhii Bisericii, dar și credincioșii și tinerii cărora le-ați adresat în atâtea rânduri cuvinte de îmbărbătare. Vă prețuiesc preoții, călugării și călugărițele cărora le-ați adus în față chipuri și cuvinte înțelepte din bătrâni, din Filocalie, mântuitoare de suflet.

Iată de ce vă îndemn, iubiiți mei frați și surori în Domnul, acum la sfârșit de mileniu, să ne sporim râvna în slujirea Mântuitorului Hristos și a Bisericii Sale, zidită în România prin predica Sf. Apostol Andrei. Această râvnă să se îndrepte spre iubirea cea pururea vie a Fiului lui Dumnezeu, Care prin Duhul Sfânt realizează unitatea și comuniunea noastră întruchipată astăzi prin slujirea și sfințirea Sf. Mese aici, în Catedrala episcopală Sf. Nicolae din Galați.

Vă aduc și eu cu acest prilej binecuvântarea Sf. Sinod și prețuirea pentru lucrarea pilduitoare a Prea Sfințitului Episcop Dr. Casian care, așa cum remarca și Sanctitatea Sa, într-un timp scurt a reînnoit această eparhie a Dunării de Jos, în primul rând sufletește. Toate aceste frumuseți realizate de Prea Sfințitul Casian, nu izvorăsc decât din sufletul ierarhului, al credincioșilor și al preoților; din sufletele acelor care ard după cunoașterea lui Dumnezeu și acest lucru nu se poate realiza decât prin rugăciune, credință și iubirea cea dintre noi. Nu putem ajunge la iubirea lui Dumnezeu dacă nu ne iubim semenii și unii pe alții după porunca lăsată de Mântuitorul Hristos.

Închei deci cuvântul meu, mulțumind Prea Sfințitului Dr. Casian, Episcop al Dunării de Jos pentru această împrejurare și invitație împreună cu ierarhii Sf. Sinod prezenți aici, și felicitându-vă pe toți pentru că sunteți atât de apropiați păstorului dumnezeavoastră, credincioși, colaboratori, preoți și autorități ale orașelor Galați și Brăila.

Să dăm slavă lui Dumnezeu și să mărturisim neîncetat în iubirea noastră pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Treimea Cea de o ființă și nedespărțită".

La finalul slujbei, Prea Sfințitul Casian a prezentat un tânăr rasofor pentru a fi binecuvântat de Sanctitatea Sa Bartolomeu I.

4. Scurtă vizită la biserica "Sf. Ierarh Nicolae" din Galați

În continuare, întreaga delegație s-a deplasat la biserica "Sf. Nicolae", unde o mulțime de credincioși aștepta cu flori, să asiste la momentul închinat Patriarhului

ecumenic Atanasie Patelarie, adăpostit de prigoana turcească în urmă cu peste trei secole, în chiliile fostei mânăstiri "Sf. Nicolae" din Galați, timp de 12 ani. Se știe despre el că a murit și a fost înmormântat în Ucraina, la Mgari, în mânăstirea "Schimbarea la Față" și că a fost canonizat apoi, în sec. al XIX-lea de Biserica Rusă. Omagiul Sanctității Sale Bartolomeu I, al Prea Fericitului Patriarh Teoctist și al Cetății Sfântului Andrei de la Galați pentru acest martir constantinopolitan a fost adus prin dezvelirea unei plăci comemorative de pe zidul bisericii "Sf. Nicolae", întărind sentimentul că legăturile Bisericii Ortodoxe Române și al Episcopiei Dunării de Jos cu Tronul ecumenic, rămân la fel de strânse ca și până acum.

5. Vizita și slujba de binecuvântare la Orfelinatul Eparhial "Sf. Vasile cel Mare"

S-a mers după aceea la Orfelinatul eparhial "Sf. Vasile cel Mare" din Galați, unde cei doi Patriarhi au fost întâmpinați de Subprefectul Mihai Turcu cu pâine și sare, după care Înalții ierarhi au binecuvântat cele 30 de fete ce vor locui din luna noiembrie în orfelinat. În momentele următoare Prea Sfințitul Casian a prezentat pe scurt istoricul clădirii. Demersurile pentru înființarea unui nou internat de fete la Galați, cu numele "Sf. Cuvioasa Parascheva", au fost începute în anul 1925 de Prea Sfințitul Cosma Petrovici, episcopul de atunci al Dunării de Jos, care a și sfințit acest orfelinat în anul 1947. După naționalizare, clădirea a aparținut mai multor instituții, ultima fiind Tribunalul Galați. În anul 1997 clădirea a fost retrocedată Episcopiei Dunării de Jos, iar Prea Sfințitul Casian a înființat aici epitropia "Sf. Vasile cel Mare", cu scopul de a reveni la destinația inițială: ocrotirea copiilor orfani, pentru a nu se abate de la gândul nobil al vrednicului de pomenire Prea Sfințitului Episcop Cosma Petrovici. Cu ajutorul lui Dumnezeu, prin efortul sponsorilor și în colaborare cu Direcția județeană de Protecție a Drepturilor Copilului, s-au creat condiții pentru găzduirea inițial a 30 de fete cu vârste cuprinse între 10 și 14 ani, numărul acestora putând ajunge în viitor până la 150.

Prea Sfințitul Casian a menționat că în imobil se vor muta atelierul de pictură al Asociației Studenților Creștini Ortodocși din România (ASCOR), filiala Galați, câteva măicuțe de la episcopie, precum și studente de la Facultatea de teologie ortodoxă din Galați, secția Litere, pentru a se ocupa de educația fetițelor. În continuare, Prea Sfinția Sa a mai spus: "Clădirea orfelinatalui a fost marea împlinire a episcopilor Dunării de Jos în marea lor iubire față de cei defavorizați și în responsabilitatea de continuatori ai operei filantropice începută în mod organizat de Biserica Ortodoxă Română încă din veacul al IV-lea, în vremea Sf. Ierarh Vasile cel Mare».

Sanctitatea Sa Bartolomeu I a apreciat eforturile deosebite pe care Episcopia Dunării de Jos și Biserica Ortodoxă Română, în general, le depun pentru susținerea activității filantropice, de implicare în viața socială în momente atât de grele pentru mulți din semenii noștri.

În continuare a rostit un cuvânt Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, după cum urmează:

Iubiții mei frați și surori în Domnul,

«Ne găsim acum în fața acestui lăcaș destinat îngrijirii și educației copiilor, mărturie a îndeplinirii uneia dintre cele mai importante misiuni a Sfintei Biserici

în lume, dovadă neîndoieinică a iubirii aproapelui după porunca Mântuitorului nostru Iisus Hristos (Marcu 12, 30-31). Și nu puține sunt aceste misiuni la care este chemată Biserica lui Hristos în lume, începând de la grija față de "templul Duhului Sfânt", trupurile noastre (I Cor. 6, 19), până la călăuzirea pe anevoiosul drum al dobândirii mântuirii a celor creați "după chipul și asemănarea lui Dumnezeu" (Fac. 1, 26).

Orice misiune a Bisericii este săvârșită în spiritul dragostei creștine și este înălțătoare și demnă de laudă, însă grija pentru salvarea și ocrotirea copiilor, aceste ființe nevinovate atât de mult iubite și oferite deseori drept pildă de Mântuitorul Hristos pentru dobândirea împărăției cerurilor, este una dintre cele mai importante. Este datoria de mamă a Bisericii de a se îngriji de aceste ființe plătând, lăsate în voia soartei de părinți străini de educația creștină a familiei românești, mai ales în zilele noastre când se merge atât de mult pe calea disprețului față de celula societății, pe calea avortului nelegitim și a promovării legilor de normalizare a păcatelor contra firii, ce dezonorează orice popor:

Asistăm cu toții la un atentat asupra vieții morale a unui popor creștin de 2000 de ani și avem datoria să luptăm pentru păstrarea familiei creștine, să propovăduim legătura în căsătorie curată, sfântă, una pentru toată viața, de nedesfăcut, căci de pe buzele lui Iisus a ieșit porunca: "Ce a unit Dumnezeu, omul să nu despartă" (Mat. 19, 6). Cât despre copii, Iisus nu i-a alungat, ci, luându-i cu dragoste în brațe, le-a zis ucenicilor: "Lăsați copiii să vină la Mine și nu-i opriți, că a unora ca aceștia este Împărăția cerurilor" (Mat. 19, 14). De aceea suntem datori să reamintim în orice împrejurare chemarea sfântă a femeii de a fi mamă, de a fi născătoare de prunci buni, de a-i îngriji și a-i crește în dragoste și credință.

Țin să mulțumesc Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului pentru binecuvântarea și cuvintele pline de prețuire rostite în incinta acestui leagăn de ocrotire a copiilor de sub patronatul Sfântului Ierarh Nicolae, ridicat din inițiativa Prea Sfințitului Episcop Doctor Casian Crăciun și care reprezintă o pildă pentru fiecare dintre noi, ierarhi, preoți și credincioși ai Bisericii noastre Ortodoxe Române, aducându-ne aminte de învățătura și faptele Sfântului Vasile cel Mare și a Sfântului Ierarh Antim Ivireanul.

Binecuvintez pe toți cei care l-au ajutat pe Prea Sfințitul Episcop Casian și îl felicit pe această cale pentru purtarea de grijă pe care o dovedește față de aceste flori ale neamului nostru, viitorul de mâine al Bisericii Ortodoxe Române. Rog pe bunul Dumnezeu și pe Sfântul Ierarh Nicolae să vă ocrotească și să vă călăuzească lucrul bun».

A fost săvârșită apoi slujba de binecuvântare, sfințindu-se dormitoarele sub privirile pline de recunoștință ale celor prezenți și s-a semnat documentul de inaugurare, deschizându-se oficial Orfelinatul "Sf. Vasile cel Mare" din Galați.

6. Decernarea titlului de "Doctor Honoris Causa" Sanctității Sale, Bartolomeu I, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului și Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române din partea Universității "Dunărea de Jos" - Galați.

Cei doi Înalți ierarhi însoțiți de numeroasa delegație, s-au îndreptat apoi spre Universitatea "Dunărea de Jos" din Galați, unde au fost întâmpinați de numeroși

oameni de cultură, universitari, studenți și studente, și de conducerea Universității îmbrăcată în robe pentru a acorda titlul de "Doctor Honoris Causa" celor doi Patriarhi pe care, în urmă cu un an îi declarase "Senatori Honoris Causa". Au fost prezenți în rândul personalităților Primarul Galașilor, Dl Nicolae Dumitru, Ministrul de Stat, Dl Mircea Ciumara, precum și Prefectul Galașilor, Dl Leonard Fițescu și fostul Prefect, Victor Paul Dobre.

Arătând că numele Universității este același cu al Sfintei Eparhii a "Dunării de Jos", Dl Rector Prof. dr. Emil Constantin a remarcat că după 2000 de ani de la creștinarea populației din zonă de către Sf. Apostol Andrei, evenimentul care face trecerea de la mileniul al doilea la cel următor, nu putea să fie decât unul cu conotații religioase, învățământul gălățean primind binecuvântarea celor doi Patriarhi chiar în ultimul an al acestui mileniu.

Decanul onorific al Facultății de Teologie din București, Pr. prof. dr. Dumitru Popescu, a prezentat următorul "Laudatio" pentru Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului:

Laudatio
consacrată Sanctității Sale, Patriarhului Bartolomeu I al
Constantinopolului, cu prilejul acordării titlului de "Doctor Honoris
Causa", de către Universitatea "Dunărea de Jos" din Galați

Patriarhul Bartolomeu I al Constantinopolului s-a născut la 29 februarie 1940, în localitatea Sfinții Teodori din insula Imbros, în Turcia, locuită pe atunci de o majoritate de ortodocși greci. Înainte de hirotonia sa întru diacon, se numea Dimitrios Archondonis. Sanctitatea Sa provine dintr-o familie cu patru copii, o fată și trei băieți, el fiind al doilea dintre ei. Măsurile represive ale autorităților turce față de minoritatea greacă, mai ales după criza cipriotă, au obligat pe mulți membri ai familiei sale să emigreze în Grecia, Franța sau Australia.

A studiat la Colegiul "Panaghia" din Imbros și apoi la Școala Patriarhală din Halki, obținând diploma de licențiat în teologie în 1961, din îndemnul Prea Sfințitului Mitropolit Meliton de Calcedon, colaborator apropiat al vestitului Patriarh Atenagora de Constantinopol. Între anii 1963 și 1968, diaconul Bartolomeu, ale cărui calități morale și intelectuale îl impresionaseră pe mitropolitul Meliton și pe patriarhul Atenagora, primește din partea acestuia din urmă o bursă pentru a-și desăvârși studiile în Europa. Se va înscrie la Institutul Oriental al Universității Gregoriana din Roma, ca să meargă apoi la Institutul de la Bossey, o școală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, condusă la vremea respectivă de regretatul și cunoscutul profesor ortodox Nikos Nissiotis. Își trece doctoratul la Institutul Oriental al Universității Gregoriana, cu teza: "Codificarea sfintelor canoane și instituția canonică în Biserica Ortodoxă". Cele două trăsături majore care caracterizează gândirea autorului, în duhul sfintelor canoane, sunt simțul istoriei și grija pentru unitatea ortodoxă.

Cunoaște lumea și vorbește 6 limbi moderne (greacă, turcă, franceză, italiană, engleză și germană). În calitate de secretar particular al patriarhului Dimitrios al Constantinopolului, Sanctitatea Sa a vizitat numeroase țări, intrând în contact cu mari personalități bisericești și mondiale, fapt care îi permite să-și contureze ori-

entarea și angajamentul său ecumenic. Vreme de opt ani este vicepreședinte al Comisiei Consiliului Ecumenic, cunoscută sub numele de "Credință și Constituție", unde reflecția ecumenică a făcut cele mai multe progrese reale din ultimele două decenii. Participă la adunările generale ale Consiliului Ecumenic al Bisericilor, iar la Canberra, în 1991, este ales membru în Comitetul Central al Consiliului Ecumenic. Sanctitatea Sa dispune de o impresionantă experiență în câmpul activității ecumenice.

La 25 decembrie 1973 a fost ales mitropolit la Philadelphia, iar la 14 ianuarie 1990, devine mitropolit la Calcedon și președintele Sfântului Sinod al Constantinopolului. În octombrie 1991, este înălțat la înaltul rang de patriarh ecumenic. În cuvântarea rostită cu prilejul întronizării sale, la 2 noiembrie 1991, a vorbit despre misterul crucii, arătând că vede alegerea sa ca pe un act istoric, cu implicații profunde în misiunea și mărturia Ortodoxiei, în vederea edificării unității creștine. Sanctitatea Sa a preluat din mâinile lui Dimitrios I, predecesorul său pe scaunul de Constantinopol, crucea lui Andrei, "cel dintâi chemat", pentru a continua urcușul Golgotei, pentru a se răstigni cu Hristos și Biserica Lui și pentru a perpetua lumina Învierii Lui. În spirit de comuniune, a cerut fraților săi, Întâistătători ai Bisericilor Ortodoxe, "să-și asume împreună responsabilitatea colegială, pentru ca Ortodoxia, solid unificată, să-și poată aduce mărturia ei, în mod evident, într-o lume sfâșiată, este adevărat, dar care aspiră la unitate și reconciliere, ca niciodată în istorie". Din această cuvântare răzbate convingerea profundă că "Ortodoxia poate oferi mult mai mult oamenilor de astăzi".

În decursul activității Sale de patriarh al Constantinopolului, Sanctitatea Sa a desfășurat o susținută activitate științifică, concretizată în numeroase studii și conferințe publicate în reviste de prestigiu. Dintre aceste conferințe amintim: *Patriarhia Ecumenică și Facultatea de Teologie din Halki*, în Buletinul Căminului Teologic din Halki, Atena, 1980, p. 163–169; *Ecumenismul și Misiunea Apostolică a Patriarhiei Ecumenice*, Atena, 1981; *Patriarhia Ecumenică și relațiile ei cu Roma*, în "Biserică și teologie", nr. 7–8, 1986–1987, p. 635–638; *Patriarhia Ecumenică și rolul ei în lumea creștină*, în periodicul italian "Il Mesagero din San Antonio"; *Die Beziehungen zwischen der Romisch-Katolischen Kirche Deutschlands und den öökumenischen Patriarchat während der letzten 20 Jahre*, in Huber Wilchowitz, în "Deutschsprachige Katolic Gemainde in der Turkei 1954–1979", Istanbul, 1979; *Vancouver und Die Orthodoxen*, în "Una Sancta", 38 (1983), p. 239–299; *Despre sistematizarea sfintelor canoane și a rânduielilor canonice în Biserica Ortodoxă*, Thesalonic, 1970; *Sfinții Trei Ierarhi și omul*, în "Stahis", 1974; *Biserica Romano-Catolică și Biserica Constantinopolului*, în "Stahis", 1977 sau *Ortodoxia. Tradiție și Mărturie*, în Episkepsis 7, 1976. Cu prilejul numeroaselor vizite întreprinse în țara noastră, Sanctitatea Sa a vorbit remarcabil despre Ortodoxie și Europa, despre Ortodoxie și știință, sau despre "Relația dintre discursul teologic și discursul filozofic în epoca modernă", cu prilejul conferirii titlului de Doctor Honoris Causa de către Universitatea "Al. I. Cuza" din Iași.

În activitatea sa teologică, pastorală și misionară se pot distinge câteva fronturi. Un prim front privește eforturile pentru a cimentă Ortodoxia. Chiar de la începutul activității Sale, Patriarhul Bartolomeu I a subliniat, în prezența Întâistătătorilor Bisericilor autocefale, cu prilejul celebrării Sfintei Liturghii, că

"descoperindu-ne față către față, schimbând sărutul păcii și al iubirii, împărțind paharul Vieții, primim astfel de la Dumnezeu darul unității ortodoxe". La această lucrare a lui Dumnezeu, Sanctitatea Sa a adăugat și propria lucrare pentru întărirea unității ortodoxe, pentru aplicarea corectă a legislației canonice și pentru rezolvarea problemei diasporei, prin vizitele numeroase pe care le-a întreprins în cadrul diferitelor Biserici Ortodoxe, de când a fost ales patriarh de Constantinopol.

Un al doilea front privește dialogul ecumenic. Pe lângă funcțiile de răspundere pe care le-a deținut în cadrul Consiliului Ecumenic al Bisericilor, Sanctitatea Sa a dezvoltat dialogul ecumenic cu reprezentanți de seamă ai Bisericilor creștine. A primit la Fanar pe Arhiepiscopul de Canterbury, primatul Angliei, pe patriarhul Paul al Etiopiei, pe noul secretar general al Consiliului Ecumenic al Bisericilor, Konrad Raiser, precum și delegațiile oficiale ale Federației Mondiale Luterane și, în mod repetat, pe cele ale Romei. În 1993, a vizitat Biserica Luterană suedeză, precum și Biserica Catolică și pe cea Evanghelică din Germania. În ianuarie 1995, a întors vizita patriarhului Etiopiei, iar în mai, în același an, era prezent în Norvegia pentru mileniul creștinării acestei țări. În iulie, a respins orice "isterie anticatolică" și a păstrat dialogul cu marea Biserică-soră. L-a vizitat pe Ioan Paul al II-lea, papă al Romei, și a rostit la San Pietro, în italiană, o omilie gravă despre smerenie și slujire, precizând într-un comunicat comun, căile și mijloacele unei reale apropieri dintre cele două Biserici.

Un al treilea front, în care spiritul trebuie să lumineze temporalul, este cel al *construcției europene*. Sanctitatea Sa a repetat fără încetare că Europa nu se reduce la Europa Occidentală, provenită din Roma și Reformă, subliniind că există și o altă Europă, nu mai puțin necesară armoniei continentului, cea provenită din elementul creștin, fecundată de Ortodoxie. Construcția europeană – a catedralei Europa – cum spunea Sanctitatea Sa, nu angajează exclusiv economia și apărarea. Ea revendică o căutare de ordin cultural, o căutare de sens. Pentru a depăși frenezia consumului și a supunerii față de imperativele productivității și cele ale tehnicizării, se impune un nou model de civilizație, în care omul să fie înțeles în lumina profunzimilor divine și cosmice ale existenței lui. Preocuparea pentru un nou pact nupțial cu pământul a determinat pe Sanctitatea Sa să se angajeze într-o strânsă colaborare cu prințul Philip, duce de Edinburg, creator al Fondului Mondial pentru Conservarea Naturii, organizând numeroase simpozioane ecologice la care au participat și reprezentanți ai Bisericii noastre. Ne amintim cu plăcere de vizita întreprinsă în 1999 de patriarhul Bartolomeu I în țara noastră, cu ocazia ultimului simpozion consacrat Dunării ca râu al vieții, care a stârnit și interesul profund al Episcopiei ce poartă numele "Dunării de Jos" și care a și avut ca oaspete pe Sanctitatea Sa, într-un scurt popas la Galați.

Un ultim front al activității Sanctității Sale privește dialogul interreligios. În noiembrie 1994, Patriarhul Bartolomeu I s-a adresat Conferinței Mondiale a Asociației Religie și Pace, reunite la Riva del Garda, în Italia, subliniind că trebuie respinși falșii profeți care promovează extremismul religios împins până la terorism și trebuie încercată remedierea relelor ce apasă asupra popoarelor noastre. În aprilie 1995, patriarhul dă tonul Colocviului Internațional cu tema "Religiile și salvarea naturii", reunit la Atami, în Japonia, unde citează pasaje din Biblie și Coran. În cursul unei vizite făcute Patriarhului Ierusalimului, Sanctitatea

Sa se face mesagerul înțelegerii mutuale și al păcii între copiii lui Avraam, credincioșii celor trei religii monoteiste și pledează pentru necesitatea de a dezvolta coasta meridională a Mediteranei și de a regăsi valorile comune ale culturilor riverane. Cu toate că nu e șef de stat, a fost invitat, la 19 aprilie 1994, să se adreseze Parlamentului European, unde s-a referit la războiul din Bosnia și a condamnat categoric fanatismul și orice violență. Toate acestea înfățișează pe Patriarhul Bartolomeu I ca un mesager al păcii, înțelegerii și comuniunii.

Această activitate spirituală, științifică și ecumenică a Sanctității Sale a fost recunoscută pe plan internațional și prin decernarea titlului de "Doctor Honoris Causa" de către înalte instituții de învățământ și cultură din lume: Academia Teologică din Moscova, 1993; City University din Londra, 1994; Universitatea Egeeană, 1994; Institutul Teologic Saint Serge din Paris, 1995; Universitatea Aix-en-Provence, 1995; Universitatea din Edinburg 1996; Universitatea din Louvain, 1996; Universitatea Flinders, Australia, 1996, precum și de alte Universități ca Holy Cross Greek Orthodox School of Theology, din Boston, Universitatea din Viena, Universitatea Yale din Connecticut, Universitatea din Salonic, Universitatea din Graz, Austria, Universitatea Al. I. Cuza din Iași, 1997 și, în 1999, Universitatea din București. A fost distins cu un ordin special și de Congresul S.U.A.

Referitor la Biserica Ortodoxă Română, Patriarhul Bartolomeu este primul patriarh ecumenic al Constantinopolului, care a recunoscut public ctitorii românești de pe Muntele Athos, arătând contribuția Bisericii noastre la susținerea Ortodoxiei universale. Cu prilejul comemorării celor 110 ani de la dobândirea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române și a 70 de ani de la ridicarea ei la rang de Patriarhie, Sanctitatea Sa rostea în Catedrala patriarhală următoarele: "Niciodată Biserica-mamă a Constantinopolului nu va uita ajutorul neprețuit care a venit din partea fiilor săi români în cele mai grele momente ale istoriei sale. Cu recunoștință cinstim pomenirea mărinimoșilor bărbați. Văzând și măreția numeroaselor capodopere de arhitectură și pictură bisericească din România, dăm deplină dreptate cunoscutului istoric român, Nicolae Iorga, care a numit epoca aceea strălucită a istoriei românești: Bizanț după Bizanț. Suntem însă datori să adăugăm că, în afara măreției sale exterioare, epoca aceea a fost dintru început legată de măreția lăuntrică a misticii ortodoxe, a desăvârșirii ascetice și a îndumnezeirii. Două sunt elementele dominante din istoria Ortodoxiei românești: credința în martiriu până la moarte pentru Hristos și setea isihastă a unirii cu Hristos ... Dăm slavă lui Dumnezeu pentru faptul că Ortodoxia românească continuând trecutul său extraordinar înaintează către un viitor plin de speranță, străbătând biruitoare, cu ajutorul lui Hristos, lunga încercare prin care a trecut și bucurându-se de libertatea care a răsărit și de comunicarea liberă cu celelalte Biserici Ortodoxe".

În cuprinsul aceleiași cuvântări, Sanctitatea Sa s-a referit și la Sfântul Andrei, ca Apostol al românilor, spunând că "începuturile încreștinării României nu se datorează, desigur, misiunii Constantinopolului, întrucât rădăcinile creștinismului în această țară ajung până în timpurile apostolice, cu mult înaintea formării Patriarhiei Constantinopolului. Dar legăturile dintre cele două Biserici datează din epoca apostolică. Ele se întâlnesc în persoana Apostolului Pontului Euxin, Sfântul Andrei, care a fost întemeietorul Bisericii vechiului Bizantin și, în același timp, cel care a semănat sămânța Evangheliei în Sciția Minor, adică pe țărmurile de

astăzi ale României, după mărturia lui Origen păstrată în Istoria bisericească a lui Eusebiu de Cezareea (Cartea III, cap.I).

În concluzie, pentru prodigioasa activitate ecumenică și științifică desfășurată de Patriarhul Bartolomeu I al Constantinopolului, pentru strădania neobosită pusă în serviciul protejării mediului natural, dar mai ales pentru implicarea hotărâtă a Sanctității Sale în susținerea Ortodoxiei ecumenice în general, și a celei românești în special, pentru recunoașterea contribuției generoase a domnitorilor români la susținerea materială a așezămintelor atonite, dar ținând seama și de legătura spirituală, trainică și milenară, pe care Sfântul Andrei, ocrotitorul orașului Galați, o stabilește între Bisericile noastre, considerăm că Sanctitatea Sa Bartolomeu I al Constantinopolului merită cu prisosință acordarea titlului de "Doctor Honoris Causa" din partea Universității "Dunărea de Jos" din Galați. Felicităm călduros pe Sanctitatea Sa cu ocazia decernării acestei înalte distincții universitare.

Pr. prof. dr. DUMITRU POPESCU

La rândul său, Decanul aceleiași Facultăți, Pr. prof. dr. Nicolae Nacula, a împlinit rigoarea academică ținând "Laudatio" pentru Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române:

Laudatio

cu prilejul conferirii titlului de Doctor Honoris Causa Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist al Bisericii Ortodoxe Române de către Universitatea "Dunărea de Jos" din Galați

Este foarte greu să surprinzi, într-un singur cuvânt rostit într-o asemenea împrejurare, viața și realizările celui căruia i se conferă un astfel de titlu, cu atât mai mult, cu cât este vorba de o personalitate cu totul de excepție. Căci, într-adevăr, ilustrul sărbătorit de astăzi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist al Bisericii Ortodoxe Române, alături de o altă personalitate de excepție a lumii ortodoxe, Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului, este una din figurile cele mai reprezentative ale Bisericii Ortodoxe Române și ale Ortodoxiei contemporane.

Viața sa, încununată cu anii patriarhilor biblici, slujirea sa în demnitatea arhierască de peste 50 de ani, dintre care 14 ca patriarh al Bisericii Ortodoxe Române și mai ales faptele și realizările sale ne grăiesc de la sine și ne conturează personalitatea unuia dintre cele mai reprezentative chipuri de ierarhi din Biserica noastră. De aceea, sunt conștient că nu voi reuși să cuprind în cele pe care le voi prezenta aici decât o parte din bogata și multilaterală activitate a Prea Fericirii Sale, celelalte laturi sau aspecte ale distinsei sale personalități vorbind de la sine și adăugându-se la cununa de înfăptuiri de care puțini oameni se învrednicesc în viață.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a văzut lumina zilei la 7 februarie 1915, în satul Tocileni, de pe frumoasele plaiuri botoșănene. Este cel de al nouălea din cei 10 copii ai unei familii evlavioase, în care părinții Dumitru și Marghioala, pe care Părintele Patriarh Teoctist îi evocă cu multă duiosie, au sădit în sufletele copiilor credința adevărată, dragostea de oameni și de țară, dar mai ales cultul muncii, cinstea și omenia.

Simțind încă din fragedă copilărie chemarea lăuntrică a sfaturilor evanghelice, tânărul Teodor care și-a dovedit într-adevăr identitatea cu numele, adică cel cu darul lui Dumnezeu, după ce a urmat clasele primare în satul natal, distingându-se la învățătură și comportare, a intrat în lumea monahală la vârsta de 14 ani, cu dorința de a-și închina viața slujirii lui Dumnezeu și semenilor. Primele ascultări monahale le-a îndeplinit la mănăstirile Vorona și Neamț, de unde, atrăgând atenția prin interesul sporit pentru studiu, a fost trimis în 1932 la Seminarul monahal de la Mănăstirea Cernica, unde, în cei opt ani de studiu, s-a adăpat din comorile de cultură teologică și generală, propășind în viețuirea duhovnicească. La 6 august 1935 a fost călugărit la Mănăstirea Bistrița de lângă Piatra Neamț, primind numele de Teoctist, care înseamnă ctitorit de Dumnezeu sau ctitor de lucruri dumnezeiești.

După absolvirea seminarului, s-a înscris la Facultatea de Teologie a Universității din București, unde s-a impus aprecierii profesorilor și colegilor printr-o muncă stăruitoare, prin calități intelectuale deosebite și prin silința la învățătură. Paralel cu studiile universitare, a slujit ca diacon la Catedrala patriarhală. După absolvirea licenței cu calificativul "magna cum laude", la 1 martie 1945 a fost numit preot slujitor la Catedrala mitropolitană din Iași, fiind hirotonit ieromonah la 25 martie 1945. Înselat de studiul valorilor tradiționale ale culturii românești și universale, ieromonahul Teoctist s-a înscris la Facultatea de Litere și Filozofie, frecventând cursurile doar doi ani, fiindu-i interzis de către autoritatea comunistă, instaurată la putere, să finalizeze aceste studii.

Dovedind o frumoasă și solidă pregătire teologică, dublată de o viețuire călugărească plină de demnitate, a fost rânduit de către mitropolitul Irineu Mihălcescu, în funcția de mare ecleziarh al Catedralei mitropolitane, apoi exarh al mănăstirilor și în 1948, de către mitropolitul Justinian Marina, ca vicar-administrativ al Mitropoliei Moldovei și Sucevei, conducând lucrările Cancelariei eparhiale până în 1950 și fiind înălțat la rangul de arhimandrit. Cu experiența administrativă, cu bogata și pilduitoarea activitate pastoral-misionară, îndreptată mai ales spre tămăduirea rănilor lăsate în țară de cel de-al doilea război mondial și dând dovadă de promptitudine și stăruință în îndeplinirea însărcinărilor primite, a fost chemat la demnitatea arhierescă, în postul de episcop-vicar patriarhal, cu titlul de "Botoșăneanul", fiind hirotonit episcop în ziua de 5 martie 1950. Slujirea ca episcop-vicar a fost ca o adevărată școală lângă vrednicul de pomenire patriarhul Justinian, tânărul episcop Teoctist îndeplinind sarcini de mare răspundere și înfăptuind lucrări de mare anvergură, pastoral-misionare și gospodărești-administrative.

Preia conducerea Institutului Teologic Universitar din București, expulzat din Universitate, în calitate de rector, în vremuri grele, în care Biserica era nevoită să-și închege și să-și definească strategia pregătirii slujitorilor bisericești, pentru a face față propagandei atee și pentru a păstra valorile învățământului teologic românesc. Acțiunea de îndrumare a clerului pentru o activitate pastoral-misionară, care să păstreze pe credincioși în jurul altarelor și al Sfintei Liturghii, lucrarea de bună gospodărire și împodobire a lăcașurilor de cult, de restaurare și de păstrare a monumentelor de artă și arhitectură bisericească din Arhiepiscopia Bucureștilor sunt doar câteva din multiplele sarcini și răspunderi pe care le-a îndeplinit cu deosebită competență, autoritate și devotament. Acestea l-au format ca ierarh

destoinic, conducător bisericesc și om de cultură, atașat valorilor spiritualității românești, pe care le-a iubit și apărut întotdeauna.

Cu această zestre dobândită, timp de 12 ani, a fost socotit vrednic de chemarea de a păstori istoricul scaun al Aradului, Ienopolei și Hălmagiului. Aici a desfășurat o bogată lucrare de îndrumare a preoților și a credincioșilor în spiritul păstrării unității de credință, a uniformizării cultului și a promovării tradițiilor ortodoxe românești, ca și o amplă acțiune de restaurare și împodobire, în stil autentic ortodox, a sfintelor locașuri bisericești și mănăstirești. Noul paraclis de la centrul Eparhial, sala de festivități și alte construcții, ca și parcul reședinței cu bisericuța din lemn stau mărturie a activității desfășurate aici. Concomitent, pentru un an a condus și Episcopia megieșă a Oradiei.

După mai bine de un deceniu de slujire la Episcopia Aradului, Prea Sfințitul Episcop Teoctist a fost chemat la demnitatea de Episcop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei, la 28 ianuarie 1973. Deși a fost o păstorire scurtă, ea a fost plină de roade ca și până aici. De păstoria la Craiova, pe lângă grija pentru propășire a vieții duhovnicești, a clerului și credincioșilor, pentru păstrarea unității bisericești, de apărare a dreptei credințe și a datinilor strămoșești și de restaurare a monumentelor istorice bisericești, se leagă înzestrarea Centrului Eparhial cu o biserică de lemn de mare valoare artistică și de construire a noului local al Seminarului din Craiova. La acestea se adaugă sporirea calității revistei "Mitropolia Olteniei".

La 25 septembrie 1977, Înalt Prea Sfințitul Episcop Teoctist a fost ales în scaunul de Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Sucevei. La acest istoric scaun mitropolitan, străjuit de umbra marilor ierarhi cărturari, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Teoctist a adăugat pagini de mare însemnătate și cinste în cronica bisericească a Moldovei. Acționând cu râvnă, chibzuință și hotărâre neclintită, a purtat grijă pentru formarea preoților și cultivarea tradițiilor sănătoase de pe aceste meleaguri, pentru oblăduirea și înfrumusețarea lăcașurilor de cult și mai ales pentru punerea în valoare a mănăstirilor din Moldova și Bucovina. Marea ctitorie de la Vorona, ca și reconstruirea Palatului voievodal, al binecredinciosului domnitor Ștefan cel Mare și Sfânt, de la Putna, adunarea în colecții a vechilor cărți de slujbă în limba română, ca și a manuscriselor și hrisoavelor mănăstirești, dau mărturie despre vocația sa de ctitor. Ridicarea la o stare înfloritoare a Seminarului Teologic de la Neamț, a tipografiei, editarea cărților de slujbă, de rugăciuni, paraclise și acatiste, ca și cartea de zidire sufletească, sporirea nivelului și calității revistei Mitropolia Moldovei și Sucevei, organizarea cursurilor de ghizi la Centrul Eparhial, cultivarea colaborării ecumenice pe plan local sunt realizări dintre cele mai frumoase la această mitropolie.

Concomitent a condus, pentru un an și jumătate, Arhiepiscopia Sibiului și Mitropolia Ardealului.

La 9 noiembrie 1986, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Teoctist era chemat la suprema slujire în Biserica Ortodoxă Română, aceea de Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, fiind întronizat ca Patriarh la 16 noiembrie 1986. Cei 14 ani de slujire ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române au fost marcați de noi și deosebite împliniri, mai ales în contextul nou creat în țara noastră după 1989. Situații și cerințe pastoral-misionare noi au apărut după schimbările produse în societatea

românească, ceea ce a determinat și adaptarea Bisericii la aceste cerințe sau ieșirea în întâmpinarea lor. În acest sens, de numele Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist se leagă inițiativele Bisericii de a răspunde cerințelor pastorale ale momentului de față: prezența Bisericii și a slujitorilor ei în toate sectoarele vieții sociale, în spitale, orfelinate, armată, penitenciare; crearea sectoarelor de asistență socială și întrajutorare creștină, reîncadrarea seminariilor teologice și a facultăților de teologie în învățământul de stat cu dublă subordonare a Bisericii și a inspectoratelor școlare și universităților, ridicarea de noi locașuri de cult, necesare unei mai bune desfășurări a activităților de cult și pastorale, reintroducerea învățământului religios în școală, crearea de noi secții la facultățile de teologie, pentru a răspunde cerințelor pastoral-misionare ale Bisericii în vremea noastră; înmulțirea numărului eparhiilor Patriarhiei Române și rearondarea parohiilor pentru o mai apreciată activitate pastoral-misionară, restaurarea centrului eparhial, a bisericilor și monumentelor, tipărirea cărților de cult și a literaturii teologice.

Toate aceste realizări ne îndreptățesc să spunem că activitatea desfășurată de Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române este unică, lăsând urme vizibile în toate locurile unde a păstorit. Confundându-se cu numele său de ctitor de lucruri dumnezeiești, sfinte, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a sfințit locurile unde s-a aflat primind în același timp din puterea și din sfințenia acestora. Această activitate, desfășurată de peste o jumătate de veac în slujba Bisericii și a neamului românesc, îl situează în rândul marilor ierarhi luminați, cărturari și iubitori de credință și de țară care au strălucit în fruntea Bisericii noastre. Teolog erudit, însetat permanent de dorința de a cunoaște, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a avut constant în față țelul vieții sale – apărarea și promovarea valorilor ortodoxe românești. Acest lucru l-a făcut în toată viața sa, atât în condiții vitrege, dar mai ales în climatul de libertate totală. De aceea, trebuie să spunem că, dacă astăzi Biserica noastră este puternică și înfloritoare, datorăm mult ierarhilor noștri, între care la loc de frunte se situează Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist care, înainte de 1989, a știut să aplice cu înțelepciune principiul economiei la condițiile concrete ale păstorației, strecurând corabia Bisericii printre Scila și Caribda împilărilor și umilințelor de tot felul venite din partea regimului totalitar.

La acestea adăugăm valoarea operei scrise a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, care constă din:

1. Lucrarea monografică "Mitropolitul Iacob Putneanul", apărută în 1978, la Mănăstirea Neamț, 124 p., Studiul introductiv Mitropolitul Dosoftei, ctitor al limbajului liturgic românesc, la lucrarea "Dumnezeiasca liturghie", Iași, 1980, care îl recomandă ca pe un mare teolog al Euharistiei, despre care a vorbit mereu admirabil, și cele 11 volume din lucrarea "Pe treptele slujirii creștine", o adevărată frescă a Bisericii noastre în cei peste 50 de ani cuprinși în această lucrare. Limba literară, pe lângă bogăția și varietatea temelor înfățișate, îl recomandă ca pe unul din cei mai mari și talentați stilști. Este limba neaoș românească impregnată de graiul sfintelor liturghii și înmiresmată de duhul vechilor cazanii și cronici, limpede și clară ca izvorul cristalin al apei de munte.

Liturghisitor desăvârșit, iubitor al ordinii, curățeniei și fastului liturgic, predicator de recunoscută măiestrie oratorică, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist este întruchiparea vocației sacerdotale prin excelență. Dar personalitatea ilustrului sărbătorit de astăzi nu ar fi conturată deplin, dacă nu am privi activitatea sa și

în contextul Ortodoxiei și al misiunii ecumenice. În anii slujirii arhieresti, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a vizitat scaunele patriarhale apostolice, în frunte cu Patriarhia Ecumenică a Constantinopolului și celelalte Biserici Ortodoxe surori. Biserici vechi orientale, a participat la întâlnirile bisericești inițiate cu diferite prilejuri, de organizațiile intercreștine și religioase internaționale, ducând pretutindeni mesajul Evangheliei, al dragostei, înțelegerii și unității, al dorinței de colaborare și înfrățire. În mai 1999 a organizat istorica vizită a papei Ioan Paul al II-lea în Biserica noastră, dovedind deschidere pentru dialogul teologic cu celelalte Biserici creștine. Ca prețuire și apreciere a acestei deschideri și a spiritului ecumenic de care este animat, a fost ales membru al unor prestigioase instituții teologice, de cultură și cu caracter ecumenic de peste hotare, între care amintim Academia Teologică Ortodoxă din Creta și Fundația Ecumenică "Pro Oriente" din Austria. De asemenea, i s-au decernat importante distincții și decorații străine, de stat și bisericești. Pe plan național, Prea Fericirii Sale i s-a acordat titlul de Doctor Honoris Causa al Universităților din Oradea, Pitești și București, iar în decembrie 1999 a fost distins cu titlul suprem de membru de onoare al Academiei Române.

Cât privește raporturile cu Episcopia Dunării de Jos și cu Universitatea din acest oraș, acestea au fost cât se poate de apropiate. Ca mitropolit al locului a participat la toate evenimentele de seamă din viața acestei eparhii și nu demult a fost cooptat ca membru de onoare al Senatului acestei universități.

Apreciind activitatea unei personalități de excepție, cum este Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și prețuirea de care se bucură atât în țară, cât și în străinătate, Senatul Universității Dunărea de Jos, la propunerea Episcopiei Dunării de Jos, a hotărât în unanimitate să îi acorde titlul de Doctor Honoris Causa. Suntem fericiți astăzi să-l avem în mijlocul nostru pe Părintele Patriarh Teoctist, alături de Sanctitatea Sa Bartolomeu I al Constantinopolului, căci prezența Prea Fericirii Sale totdeauna încălzește, înfrățește și unește. De aceea, să ne fie permis să-i adresăm din toată inima cu acest fericit prilej respectuoasa urare într-un mulți și fericiți ani. *Semper sit in flore!*

Pr. prof. dr. NICOLAE D. NECULA
Decan al Facultății de Teologie Ortodoxă București

S-a împlinit, după prezentarea celor două "Laudatio", momentul solemn al înmânării către cei doi Patriarhi, de către Dl Rector prof. dr. Emil Constantinescu, a distincției universitare "Doctor Honoris Causa" din partea Universității "Dunărea de Jos" din Galați, eveniment ce consfințește înfrățirea culturii cu credința. Astfel, aula ce a găzduit acest important eveniment s-a transformat într-o necuprinsă catedrală universitară, în care ceremonia academică suna liturgic parcă, iar "Gaudeamus igitur ..." era chiar imnul patriarhal.

A urmat apoi cuvântul de mulțumire al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist:

*Sanctitatea Voastră,
Domnule Rector al Universității "Dunărea de Jos",
Domnilor Decani, Domnilor profesori,
Înalt Prea Sfințiile și Prea Sfințiile Voastre,
Domnilor miniștri, onorată asistență, domnilor studenți și studente,*

«În primul rând, mă alătur cuvintelor de mulțumire ale Sanctității Sale Bartolomeu I, încredințând rectoratul și senatul Universității că actul acordării titlului

academic de către tânăra Universitate "Dunărea de Jos" mă îndatorează la o mai sporită prețuire a muncii profesorilor în formarea nu numai intelectuală a generațiilor de tineri, ci și în modelarea personalității lor spre a face față cerințelor de dezvoltare a țării noastre pentru a intra în rândul țărilor civilizate europene. Sunt încredințat că prezența unei Facultăți de Teologie în Universitate, precum și dinamismul consecvent de care este stăpânit P. S. Părinte episcop dr. Casian Crăciun vor contribui ca această Universitate să prospere pe toate planurile unui învățământ de nivel european. Dintru început apreciez măiestria colaborării rodnice dintre Universitate și Biserica locală prin stabilirea aceleiași zile pentru a ne acorda titlul de "Doctor Honoris Causa" împreună cu Sanctitatea Sa Bartolomeu I. În calitate de Mitropolit al Munteniei și Dobrogei îl felicit și îl îmbrățișez și aici pe Sanctitatea Sa. Adresând cuvânt de frățescă mulțumire Prea Sfințitului Părinte Casian pentru propunerea făcută Senatului Universitar, îl încredințez de aceeași dragoste arătată acum doisprezece ani când l-am numit inspector general de învățământ la Patriarhie. Totodată, din partea Bisericii noastre și a Sfântului Sinod, exprim mulțumiri călduroase și recunoștință Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului, pentru acceptarea titlului acordat de Universitatea "Dunărea de Jos" din Galați și pentru împărtășirea tinerilor noștri studenți, cuvânt de învățătură atât de profund teologic și de practic pentru formarea lor intelectuală.

Acest titlu reprezintă o verigă de legătură a Bisericii Ortodoxe Române cu Tronul ecumenic, cu însăși Sanctitatea Sa, Patriarhul Bartolomeu I. Este o mare cinste și bucurie pentru mine primirea acestei hlamide academice împreună cu Sanctitatea Sa pentru care și eu mulțumesc, la rândul meu, Domnului Rector, Domnilor Decani și Senatului universitar. Simt o bucurie deosebită, nu atât pentru mine personal, cât pentru Biserica noastră pe care o slujesc din tinerețea mea, pentru credincioși, pentru tinerii pe care îi pregățiți și căroră, prin cuvântările rostite astăzi, când se deschide anul universitar, le-ați dat o extraordinară forță sufletească, contribuind la pregătirea și formarea lor, a personalității lor de mâine.

Onorată și distinsă asistență,

Pentru că atmosfera este atât de frumoasă iar noi nu avem putere să oprim clipa, să zicem și noi împreună cu Apostolii Domnului: "Doamne, bine este să fim noi aici" (Mat. 17, 4). Bine este să fim noi aici într-un astfel de cadru universitar, alături de distinși profesori, oameni de cultură, personalități ale vieții politice și autorități ale orașului acestuia, atmosferă și cadru pe care nici în vis nu îndrăzneam să ne-o închipuim, acum mai mult de zece ani de zile. Suntem profund recunoscători aceluia care s-au jertfit pentru libertate și demnitate în România pentru ca noi să trăim clipe ca acestea, în cetatea Universității "Dunărea de Jos" și să intrăm în rândul celor ce s-au învrednicit de acest titlu academic. În felul acesta ne aflăm cu toții, slujitorii Bisericii și cei ai universității, în slujba aceluiași idealuri și valori ale neamului nostru.

Ieri, în aula Academiei Române, cu prilejul primirii Sanctității Sale în acest for suprem al culturii, l-am auzit pe domnul academician Eugen Simion, care a dăruit culturii noastre mii de pagini și care, ascultând prelegerea susținută de Sanctitatea Sa, a afirmat: cu adevărat acela e om, care este liber în Dumnezeu. Cu alte cuvinte, cel ce folosește libertatea independent de Dumnezeu, ca și știința, acela cade pradă păcatului neascultării, al promovării valorilor trecătoare ale vieții, pierzând legătura cu Dumnezeu și cu semenii săi. Este o bucurie deosebit de mare ca noi, slujitorii sfintelor altare prezenți ieri în aula Academiei, să auzim astfel de gânduri rostite de președintele Academiei Române.

Am citit azi dimineață volumul aniversar intitulat "Mărturie ortodoxă" apărut sub purtarea de grijă a Prea Sfințitului Episcop Casian, dedicat întâlnirii de astăzi și deschiderii anului de învățământ al Universității și înveșmântării noastre așa cum vedeți la începutul Mileniului Trei Creștin. M-a impresionat profund cuvântul editorial al Domnului Rector, Prof. dr. ing. Emil Constantin care afirmă că "înțelepciunea, dreptatea, curajul, cumpătarea, smerenia, blândețea, sârguința și peste toate acestea dragostea, speranța și credința, cele trei virtuți cardinale ale creștinismului, au fost oferite dintotdeauna de școala superioară drept hrană spirituală discipolilor ei".

Iată mărturii ortodoxe, atât verbale, ca cea de la București, cât și scrise, cum este cea a dumneavoastră, Domnule Rector, vă felicit, gânduri ce ne prilejuiesc bucurie și mai mare decât oferirea hlamidei acesteia și ne oferiți prilejul să constatăm că împărtășim aceleași învățături păstrate de la Mântuitorul Hristos, Apostoli și Sfinții Părinți ai Bisericii noastre creștine ortodoxe. De aceea, simt acum pe umeri o mare responsabilitate atât din partea ierarhilor și preoților, cât și a profesorilor, întrucât Biserica și Universitatea formează un singur trup. Cu cât avem intelectualitatea mai aproape și vom colabora mai mult, cu atât misiunea noastră ne va fi mai ușoară, iar responsabilitatea mai rodnică. Prețuim mult înțelepciunea Sfântului Sinod care, în acești zece ani de afirmare a Bisericii cu ajutorul lui Dumnezeu și efortul ierarhilor, al profesorilor de teologie și al clerului, a păstrat legătura cu celelalte Biserici creștine și în primul rând cu Patriarhia ecumenică de la Constantinopol. Iată că astăzi avem în mijlocul nostru pe Sanctitatea Sa Bartolomeu I care, cu cuvântul său pătrunzător, a cucerit mințile și inimile tinere, îndrumându-le spre valorile dumnezeiești cele mai presus de fire, deschizând larg porțile intelectualității românești spre valorile noastre ortodoxe.

Biserica noastră a deschis inimile credincioșilor, din toate straturile sociale, inclusiv înaltelor autorități de stat, împlinindu-și îndatoririle de mare valoare în lumea contemporană. Împreună purtăm răspunderea moștenită de la înaintașii noștri de a oferi mereu, pentru viitorul Bisericii și țării, tinerilor și tinerelor pe care îi aveți zilnic în față hrana sufletească din tezaurul Sfintelor Scripturi și din înțelepciunea înaintașilor. Este o mare împlinire a noastră a tuturor, a Bisericii și a Ministerului Educației Naționale, integrarea facultăților de teologie în cadrul universităților. La această reușită au contribuit mult Domnii Rectori, Decanii și Senatele universitare care peste tot au arătat o mare deschidere față de prezența teologiei în Universitate. Universitatea "Dunărea de Jos" din Galați constituie un

exemplu de colaborare dintre Episcopie și Universitate, cu ceilalți reprezentanți ai destinului acestei zone, colaborare ce a dus la o prosperitate spirituală deosebită. Ne-au făcut plăcere confirmările elogioase la adresa Prea Sfințitului Episcop Dr. Casian Crăciun și a colaboratorilor săi.

O importantă calitate a Ortodoxiei este aceea de a fi contemporană și umană, despre care a vorbit atât de frumos Sanctitatea Sa. Ortodoxia este receptivă la orice fel de descoperire științifică și promovează progresele tehnicii, astfel încât Biserica împreună cu școala să poată forma și modela profesorii de mâine, slujitorii științei și tehnicii, și unității, și creșterii și transformărilor care se anunță a fi pe plan universal și pe plan național. Toate însă, după exemplul de aici de la Galați, vedem că pornesc dinăuntrul nostru, din sufletul nostru. De obicei, omul format ca personalitate și hrănit cu înțelepciunea cea sfântă, are inima curată, deschisă spre Dumnezeu, plină de comoara învățăturilor valoroase pentru viață, pentru creșterea cea duhovnicească, nu numai cea economică. De aceea Sfântul Sinod a intervenit și va interveni în continuare, în ce privește educația sănătoasă a tineretului în spiritul învățaturii creștine și face apel pe lângă forurile în drept, inclusiv cele legislative, de a nu se elabora legi lipsite de elementul moral, ca tineretul românesc să nu cadă în capcana desfigurării sufletești și trupești, ci să-și păstreze integritatea ființei așa cum au făcut marii noștri înaintași, așa cum este modelul de viață al sfinților. Sunt încredințat că sprijinul dumneavoastră, Domnilor Profesori, cel al Universităților și conștiința creștină la care a făcut apel cu atâta căldură Sanctitatea Sa, conștiința tinerilor, idealismul și entuziasmul lor îi vor ajuta să devină apărătorii nu numai ai Bisericii, ci și ai culturii. Pregătiți temeinic și în celelalte domenii de viață, ei vor deveni, de asemenea, oameni de nădejde și astfel, progresul științific cerut în lume, ca poporul român să se alăture cu demnitate popoarelor civilizate europene, se va realiza.

Țin să mulțumesc în chip deosebit Prea Cucernicului Părinte Decan al Facultății de Teologie din București, Prof. dr. Nicolae Necula, pentru "Laudatio" pe care l-ați ascultat cu toții după cum cere protocolul în asemenea împrejurări.

Vă mulțumesc tuturor, fiilor și fiicelor sufletești ai Prea Sfinției Sale Episcop Casian, pentru primirea plină de entuziasm, de bucurie și încredere. Vă rog să transmiteți părinților dumneavoastră din partea mea, dragoste și binecuvântare. Depuneți stăruință și hărnicie la studiu și promovați împlinirea hotărârilor Sfântului Sinod în activitățile misionare și de învățământ. Iubiții mei părinți și frați, așteptăm de la voi toți, tineri teologi, profesori, preoți de la parohii, de la direcțiunea seminariilor noastre sprijinul ce ne este foarte prețios în activitățile sociale, de ajutorare inițiate pilduitor de Prea Sfințitul Episcop Casian. Astfel și creștinii vor urma faptele noastre, nu numai cuvântul nostru. Mileniul care se deschide în fața noastră va fi creștin așa cum îl dorim noi dacă vom fi oamenii faptelor mai mult decât până acum. Credincioșii ne-au dat și astăzi pildă de dragoste și atașament, ca și credincioșii de aseară de la mănăstirea Lacu Sărat.

Vă aduc așadar binecuvântarea Sfântului Sinod, transmit încă o dată felicitări. P. S. Episcop Casian pentru cele ce am văzut aici cu toți și binecuvântăm începutul noului an universitar 2000–2001, care deschide perspectiva mileniului următor.

Cu noi este Dumnezeu, cu al Său dar și a Sa iubire de oameni!».

În continuare, s-a adresat celor prezenți Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului:

Prea Fericite și prea iubite frate în Hristos Domnul, Părinte Patriarh Teoctist, Înalt Prea Sfințiile și Prea Sfințiile Voastre frați arhieriei, Domnule Ministru Secretar de Stat, reprezentant al Guvernului României, Domnuțle Rector, Distinși Domni Profesori, Excelențele Voastre, reprezentanți ai autorităților, Iubiți studenți și studente,

«Dăm expresie profunde și sincere noastre bucurii pentru dragostea și cinstirea pe care le arătați față de Biserica cea Mare a lui Hristos, Biserica Mamă. Această dragoste și cinstire este dovedită de hotărârea pe care dumneavoastră ați luat-o în ceea ce privește faptul de a acorda titlul de "Doctor Honoris Causa" al Universității Dunării de Jos Smereniei noastre, Întâistătorul Sfintei Biserici Mame. Dragostea și cinstirea aceasta ne impresionează în chip deosebit. Este vorba despre dragostea dezinteresată prin care vă exprimați dorința întâlnirii personale și a comuniunii. Iată, vă deschideți inima pentru a primi pe celălalt și a-l așeza acolo, la loc de cinste. Este o legătură curat duhovnicească. Ea constituie o adevărată oază de speranță într-o lume în care relațiile interumane se întemeiază în general numai pe interes.

De asemenea dăm expresie și mulțumirilor Bisericii Mame. Considerăm că onoarea pe care o acordați persoanei noastre i se cuvine de drept.

Îndrăznim să vă aducem dumneavoastră, distinși Domni Profesori, și tuturor celor prezenți, cuvânt de mulțumire, cuvânt sărac și lipsit de înțelepciune omească, dar inspirat din înțelepciunea Sfinților Părinți, în acest templu al științei ce cultivă cunoașterea sub diversele ei forme. Dar, așa cum se cunoaște, pe lângă funcția intelectuală și cognitivă, sufletul are și funcția volitivă și afectivă. Cunoaștem din experiență că acestea se află într-un raport de interdependență și, în consecință, se influențează reciproc. În măsura în care activitatea uneia sau alteia din aceste funcții este predominantă, secțiunile umane sunt apreciate ca raționale, sentimentale, impulsive, controlate, recontrolate etc. Părinții trezviei subliniază în mod deosebit rolul fundamental deținut de minte (nous) concepută ca organ sau funcție de coordonare și control a voinței determinate în manifestările comportamentale, umane. Conform antropologiei ortodoxe, "mintea" nu se referă doar la faptul de a gândi, cugeta sau raționa. Ea constituie mijlocul prin care credinciosul dobândește capacitatea de "a raționa suprarățional". Prin ea se realizează acea "unio mistica" în virtutea căreia omul trecut prin procesul de "katharsis", de patimi și dobândire a virtuților poate da mărturia "Dominus illuminatis mea est!" Sfinții Părinți consideră că marea majoritate a deviațiilor comportamentale își au cauza în neactivarea minții, adică în tratarea cu indiferență a capacităților ei de a aprecia justețea sau injustețea acțiunilor omului. Cu certitudine, știința – mai ales psihologia și pedagogia – nu pune la îndoială acest fapt. Astfel, cultivarea și grija pentru funcționarea optimă a minții ajută esențial la formarea ethos-ului. Iar ethos-ul contribuie, la rândul său, la buna funcționare a minții și voinței. În acest fel, cultivarea și dezvoltarea fiecărei funcții psihice ajută mai bine funcționarea bio-psihică a omului.

Desigur, în ceea ce privește activitatea din diversele domenii ale vieții psihice în care mintea prelucrează date pur raționale (matematica de exemplu) este posibil ca influența exercitată asupra minții de către celelalte funcții psihice să fie insesizabilă. Dar în acele domenii de activitate care privesc viața omului în ansamblul ei, în care decizia trebuie să fie rezultatul gândirii, deliberării interioare și ethos-ului, interferența și influențarea reciprocă devin un fenomen inevitabil.

Nu vom aborda nici această problematică de altfel complexă și foarte amplă. Vom semnala numai conflictul interior dintre gândurile diverse, voință și dorință. Sf. Apostol Pavel descrie acest conflict în termeni dramatici: "nu săvârșesc ceea ce voiesc, fac ceea ce urăsc, căci a voi se află în mine, dar a face binele nu aflu" (Rom. 7, 15-18). Din impasul tragic al acestor eforturi de Sisif, încununate întotdeauna de insucces (care au ca țintă dobândirea libertății, dar în realitate nu fac nimic altceva decât să ne închidă în limitele cercului vicios al conflictelor interioare nesoluționate), suntem scoși numai prin lucrarea harului Sfântului Duh în Sfintele Taine ale Bisericii, prin credința în Hristos, prin "metanoia" și mărturisire și prin săvârșirea faptelor bune. Această "katharsis" autentică, această purificare a inimii de factori perturbanți și poluanți care fac să se stingă lumina conștiinței morale puse înlăuntrul nostru permite sufletului să vadă lămurit adevărul natural și supranatural. Sfinții Părinți accentuează mult că "omul curat cu inima", animat de dragoste fierbinte față de Dumnezeu și om, prin pocăință (metanoia), mărturisire și păzirea permanentă a gândurilor, se învrednicește să cunoască logos-ul și telos-ul a ceea ce există și să primească revelația cu caracter spiritual. El dobândește capacitatea de "a face distincție", prin care deosebește ceea ce este adevărat de fals și minciună, ceea ce este corect de ceea ce este greșit, lucrările Duhului Sfânt de lucrările duhurilor viclene și necurate și, în general, ceea ce este bineplăcut Domnului de "ceea ce este urât înaintea Lui" și profund vătămător pentru om.

Cu certitudine, fiecărui om i s-a dăruit de către Dumnezeu capacitatea naturală de a face distincție între bine și rău, i s-a dăruit acea "discretis boni et mali".

S-a observat că Sfinții și în general cei cu inima curată au sensibilitate crescută la adevărul de credință. Ei sesizează cu ușurință falsul în credință și viață. Desigur percep adevărul ca pe ceva ce le dă seninătate și liniște existențială, iar minciuna ca pe ceva ce deranjează și îi tulbură. De aceea falsul trebuie înlăturat.

Se întâmplă această devenire, atunci când pătrund în inimă, ca idei ce pretind să ocupe și să dețină un loc în lumea lăuntrică a omului, suspiciunea și falsul – în sensul lor mai larg de ceva negativ, rău – și acționează ca factori de înrobire a puterilor psihice și schimbare a funcțiilor psihice în funcție de parametrii noi. Dar sufletul, obișnuit să funcționeze în direcția adevărului (în sensul larg de ceva pozitiv) reacționează ca și cum minciuna ar fi pentru el un corp străin. Mecanismul de control al sufletului, programat prin harul lui Dumnezeu să deosebească binele de rău, constată pătrunderea "corpului" străin – sau mai bine spus a programului de funcționare străin – în programul lui de funcționare și activează sistemul de apărare al sufletului. Când omul este bine pregătit exercită un control preventiv asupra a tot ceea ce încearcă să pătrundă în lumea sa interioară și să influențeze negativ buna lui funcționare. Așa cum organismul produce anticorpi atunci când este atacat de microbi sau viruși, și sufletul obstrucționează pătrunderea factorilor perturbanți

pentru a evita "încăierarea" cu aceștia și conflictul interior. În cazul în care astfel de factori pătrund, au posibilitatea să declanșeze și să ducă o luptă din interior.

Când minciuna reușește să se insinueze și să se instaureze în suflet, provoacă o schimbare esențială în mecanismul de funcționare al acestuia. Schematic vorbind, putem să spunem că modifică "premisele majore" ale raționamentelor pe baza cărora judecăm și apreciem. Aceste premise oferă indicatorii valorii de adevăr. Prin modificarea lor se introduce falsul parțial. Situația se agravează datorită înlocuirii treptate a indicatorilor de adevăr cu indicatori falși. Uneori, factori perturbanți plasează subtil filtre de contorsie pe căile de transmitere și prelucrare a datelor culese de organele de percepție și înțelegere a realității înconjurătoare. Efectul constă în aceea că omul nu mai percepe și nu mai este în stare de o comprehensiune corectă. Dacă falsul se stabilizează în suflet creează o dependență atât de puternică, încât omul nu mai poate să-și autodiagnosticeze lipsa de libertate. Această sclavie a sufletului impusă prin mecanisme de constrângere îl aruncă pe acesta în "întunericul necunoștinței". Realitatea este cu greu întrevăzută și reprezentarea ei subiectivă este deformată. Înrobiți minciunii, sufletul nu mai realizează nici gravitatea situației în care se află. Nu înțelege și nu apreciază corect adevărul când i se arată. Una i se spune despre adevăr și alta presupune el că i se spune.

În acest sens este caracteristic un dialog al Domnului nostru Iisus Hristos purtat cu iudeii și redat de Sfântul Evanghelist Ioan (Ioan 8, 31-59). Iudeii nu erau capabili să înțeleagă cele spuse de Domnul:

"- Dacă veți rămâne în cuvântul Meu, veți cunoaște adevărul, și adevărul vă va face liberi!

- Sămânța lui Avraam suntem și niciodată nu am fost robi nimănui!

- Cel ce săvârșește păcatul este rob păcatului. Dacă vă va slobozi Fiul veți fi cu adevărat liberi. Și că sunteți sămânța lui Avraam, dar vreți să Mă ucideți, adică să faceți câte vedeți că face părintele nostru spiritual.

- Nu, Părintele nostru este Avraam!

- Dacă ați fi fiii lui Avraam ați face tot ceea ce a făcut acela! Din faptul că vreți să Mă ucideți astăzi se arată că voi săvârșiți faptele părintelui vostru.

- Nu m-am născut din desfrânare; un singur părinte avem, pe Dumnezeu.

- Dacă l-ați avea pe Dumnezeu de Tată, M-ați iubi pe Mine, deoarece eu de la Dumnezeu am ieșit. Nu mă înțelegeți pentru că nu sunteți de la Dumnezeu.

- Diavol ai!".

Și dialogul s-a continuat. Iudeii nu L-au înțeles! Chiar mai mult: au luat pietre ca să-L omoare (Ioan 8, 59). Abaterea și îndepărtarea tot mai mare de la modul de a gândi corect, singurul mod voit de Dumnezeu, este urmarea inevitabilă care îi așteaptă pe cei ce îngăduie gândurile rele și mai ales gândurilor iubirii de sine, iubirii egoiste. Aceștia își justifică greșelile proprii și le permit să se instaureze în lumea lor lăuntrică, în universul lor spiritual.

De aceea vedem cum, uneori, oamenii înțelepți în cele lumești susțin păreri și idei potrivnice învățaturii despre Dumnezeu într-o manieră de neînțeles pentru cei formați duhovnicește. Aceștia din urmă nu înțeleg cum asemenea oameni nu-și dau seama cât de mult greșesc!

*

Am expus cele de mai sus în stil părintesc. Ne-am adresat tuturor! Acum însă dorim să ne adresăm în mod special studenților și studentelor. Ei se află la începutul noului an universitar. Nu este vorba despre un an oarecare, ci despre anul de graniță între două milenii! Este binecuvântată întrebarea pe care cu certitudine ei și-o pun în ceea ce privește semnificația începutului celui de al III-lea mileniu după Hristos.

Mărturisim cu părintească dragoste că trăim mare bucurie acum când ni se oferă posibilitatea să adresăm salutul nostru cordial și tineretului studentesc. Cu sufletele pline de speranță, studenții sunt însetați de cunoștințe pe care doresc să le folosească spre binele celorlalți.

Toți înțelegem că trăim în timp. Timpul este realitate, interval pe care îl străbatem. Fiecare este dator ca în timpul dăruit lui de Dumnezeu, să facă tot posibilul ca intervalul acesta să se extindă în infinitul veșniciei fericite.

De la crearea primului om până astăzi mulți oameni au trecut prin viață pe acest tărâm. Toți au fost chemați de Dumnezeu să răspundă vocației pentru care au fost chemați, adică să ducă chipul dumnezeiesc din ei, cu ajutorul lui Dumnezeu, spre această asemănare cu Dumnezeu și să sesizeze înrudirea lor cu Creatorul și Părintele lor, așa încât să-și continue viața în nesfârșitul și negrăitul fericirii eterne. Nu știu numărul celor care au răspuns și răspund acestei invitații și, în același timp, acestei oferte făcute de Dumnezeu, cu anumite condiții însă. Domnul nostru Iisus Hristos ne-a spus că "mulți sunt chemați, dar puțini sunt aleși" (Mat. 20, 16).

Problema aceasta este în exclusivitate problema alegerii personale libere. Dar în același timp este și problema fericirii sau nefericirii fiecăruia dintre noi. Desigur nu este vorba să schimbăm necazurile și întristările de aici cu fericirea de dincolo de mormânt, ci să obținem și să pregătim încă în viața de aici o mare parte din fericirea de după obștescul sfârșit. Sfântul Apostol Pavel a pregustat fericirea de dincolo fiind încă în viața în trup. El a mărturisit că suferințele de acum premerg vederii slavei care ni se va descoperi (Rom. 8, 18) și ne-a încredințat că încă de aici se bucură în suferințele sale (Col. 1, 12). Deci bucuria în Hristos nu începe după terminarea călătoriei în viața pământească, ci începe de aici. Chiar este necesar ca să începă de aici, dacă vrem să trecem așa cum se cuvine din timp în veșnicie.

Fiecare primește chemarea lui Dumnezeu într-un moment anumit, momentul cel mai favorabil în viața sa. Desigur, Dumnezeu bate neîncetat la poarta inimii noastre, dar zarva și gălăgia dinăuntru, îndreptarea întregii atenții numai spre grijile lumești și spre ceea ce există în această lume face ca glasul lui Dumnezeu să nu se facă auzit. Este nevoie de liniște! Încetați! Opriți-vă pentru o clipă ca să auziți cum Dumnezeu vă cheamă prin cuvântul Său.

Prima chemare de la Dumnezeu a fost adresată perechii celor întâi zidiți, dar a fost respinsă datorită indolenței lor mentale.

Faptul acesta a lipsit neamul omenesc de o viață de comuniune a omului cu Dumnezeu și l-a călăuzit spre starea de stricăciune și la moarte, "pentru ca răul să nu fie fără de moarte". Cu siguranță și după aceea Dumnezeu chema oamenii neîncetat să-L cunoască pe El și să se mântuiască încredințându-se în El. Cei care au dovedit dispoziție curată au ascultat, dar nu au putut să depășească starea de

degradare și culpabilitate care îi împovăra, făcând parte din moștenirea lor. De aceea S-a întrupat Cuvântul lui Dumnezeu și S-a făcut om desăvârșit, fiind totodată și Dumnezeu desăvârșit. El are puterea să biruiască – și a biruit – moartea prin învierea din morți. El s-a făcut nou Adam prin Care toți moștenim (dacă vrem!) trecerea – metabasis – de la moarte la viață, din temporalitate la veșnicia atemporală.

Deja străbatem anul 2000 de la întruparea Logos-ului divin. Puțini sunt cei care răspund chemării lui Dumnezeu și progresează spiritual. Aflându-vă în pragul mileniului al III-lea după Hristos, Dumneavoastră, studenții, vă aflați în antecamera asumării responsabilităților pentru viața proprie și, într-o măsură destul de mare, pentru viața semenilor Dumneavoastră. Vă întrebăm: Care este pentru Dumneavoastră importanța Întrupării Logos-ului divin în urmă cu 2000 de ani? Ce sens are acest fapt pentru Dumneavoastră astăzi, în viața personală, astăzi când începeți noul an academic?

Pentru început, este de reținut faptul că toate "momentae temporis" (conceput sub aspectul său subiectiv) au aceeași valoare și ne oferă aceleași posibilități. Timpul este un factor neutru în viață. În această privință Apostolul Pavel declară răspunzând: "Iată acum vremea potrivită!" (II Cor. 6, 2). Cel mai bun timp ca să facem ceva este timpul de față, timpul prezent. Nici clipa de ieri, nici clipa de mâine nu este în puterea noastră. Prin urmare, ceea ce nu am făcut până azi, putem face acum. Iată, acum este momentul oportun! Și primul pas pe care trebuie să-l facem este pasul spre Hristos.

Cunoașterea umană este utilă în viața pământească. Nu există nici o îndoială în această privință! Acesta este motivul pentru care se depun eforturi atât de mari pentru cucerirea cunoștințelor în diverse domenii ale științelor pozitive. Dar cunoașterea aceasta își epuizează utilitatea pe tot parcursul vieții noastre în timp. Avem nevoie și de o altă cunoaștere. Ne este absolut necesară cunoașterea duhovnicească. Această cunoaștere ne învață cum trebuie să trăim ca să trecem cu bine limita temporalității și să intrăm în siguranță în eternitate. Cunoașterea spirituală duhovnicească este mai folositoare și pentru viața prezentă, deoarece ne învață cum putem să evităm capcanele în care cad mulți tineri și tinere, îngropând talanții dăruiți de Dumnezeu. Statistic s-a constatat că un procent considerabil dintre tinerii înzestrați nu-și valorifică talentele, deoarece se lasă prinși în tentaculele caracatiței patimilor destructive. Cunoașterea duhovnicească și asceza alungă cu harul și ajutorul lui Dumnezeu această primejdie. De aceea în noul an academic suntem datori să ne îndreptăm privirile dincolo de ducerea la bun sfârșit a acestuia. Trebuie să ne vedem viața previzionar (profetic dacă vreți!), până la exitus-ul nostru și dincolo de acesta, până la telos-ul ei etern.

Această intuiție asupra realităților ultime, ale eschaton-ului, nu diminuează și nu anulează interesul nostru pentru cele pământești. Dimpotrivă, face să crească zelul nostru în eforturile pe care le depunem a dobândi cunoștințe științifice și ne stimulează creativitatea. Pe lângă acestea, ieșim din cercul strâmt și asfixiant al egoismului animalic fără viitor și ne face prieteni adevărați ai semenilor și ai naturii, ai firii urâte, în care suntem chemați să străbatem intervalul de timp pus la dispoziția fiecăruia de Pronia Divină. Cu privirile sufletului ațintite spre realitățile ultime, ne bucurăm deplin, dar și cu măsură, de cele prezente. Acestea

sunt darul lui Dumnezeu și ne bucurăm de ele mulțumindu-I euharistic și așteptând "viața veacului ce va să fie".

Îndoită ne este bucuria: ne bucurăm duhovnicește atât pentru darurile primite de la Dumnezeu în această viață, cât și pentru cele pe care nădăjduim că le vom trăi în viitorul etern.

În încheiere vom da cuvântul Sfântului Apostol Petru, care subliniază caracterul trecător al acestei vieți dar și datoria creștinilor de a nu irosi ci de a trăi creator. El scrie: "Iubiților, vă îndemn ca pe niște străini ce sunteți și călători ... purtați-vă cu cinste între neamuri, ca în ceea ce ei vă bârfesc ca pe niște făcători de rele, privind ei mai de aproape faptele voastre cele bune, să preamărească pe Dumnezeu în ziua când îi va cerceta" (I Petru II, 11-12).

Noul an universitar așteaptă să-l pliniți cu activități prin care să dobândiți cât mai multe cunoștințe științifice dar și cu strădani duhovnicești prin care să înaintați pe calea virtuților creștine în perspectiva trecerii "din al XXIV-lea ceas, în veșnicie". Cu multă atenție să veghem să nu pătrundă în lumea noastră interioară idei nocive. Cu otrava lor ne pot învenina viața și pot distruge buna funcționare a puterilor noastre sufletești. Ele pot anula mai ales capacitatea de a distinge adevărul de fals și minciună. Atenția trebuie încordată! Iată, aceasta este o condiție esențială pentru realizarea succesului nostru existențial plinar, pentru împlinirea vieții noastre.

Binecuvântarea noastră patriarhală și urările noastre cele mai bune, urări izvorâte din adâncul inimii, se îndreaptă către Dumneavoastră, iubiți studenți. Vă dorim să atingeți aceste două obiective, care, în ultimă analiză, se susțin unul pe celălalt: cunoașterea și virtutea.

Fie ca harul și milele cele bogate ale lui Dumnezeu să vă ajute în eforturile dumneavoastră și să vă dăruiască deplin succes!

Așa să fie!».

După cuvântul Sanctității Sale, Prea Sfințitul Episcop Casian a prezentat participanților calendarul ortodox pe anul 2001 și volumele "Mărturie ortodoxă la începutul mileniului trei creștin", cuprinzând mărturisirile Sanctității Sale Bartolomeu I și Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, și "Teologie și Istorie la Dunărea de Jos", având ca autori profesori și teologi ai universității gălățene. În final, cu binecuvântarea celor doi Patriarhi, domnul Rector al Universității a declarat deschise cursurile anului universitar 2000-2001.

A urmat agapa frățească la sediul Episcopiei Dunării de Jos, în timpul căreia Prea Sfințitul Episcop Casian a acordat medalia de aur jubiliară "Anul 2000 la Dunărea de Jos" Înalt Prea Sfințitului Atanasie de Heliopolis, Prea Sfințitului Arhiepiscop-vicar Corneliu Bârlădeanul al Episcopiei Hușilor, Dlui Primar al Galațiului Nicolae Dumitru, Prefectul orașului, Dlui Leonard Fișescu, precum și altor personalități ce s-au distins printr-o bună colaborare cu Biserica locală. La rândul său, Sanctitatea Sa Bartolomeu I, în semn de aleasă prețuire, a acordat cea mai înaltă demnitate a Patriarhiei Ecumenice "Crucea Patriarhală de Constantinopol", celor doi decani de la București, Prea Cucernicului Preot prof. dr. Nicolae Necula și Prea Cucernicului Preot prof. dr. Dumitru Popescu.

7. Vizita la Seminarul teologic "Sf. Ap. Andrei" și semnificațiile vizitei din cuprinsul Eparhiei "Dunărea de Jos".

În cursul după-amiezei, cei doi Patriarhi au întreprins o scurtă vizită la Seminarul teologic "Sf. Apostol Andrei" din Galați, întâmpinați fiind de directorul seminarului, P. C. Pr. prof. Bulgaru Costel, profesori și de o mulțime de elevi seminariști, în acordurile Imnului patriarhal, răsplățiți cu înalta binecuvântare și cuvinte de îndemn pentru urmarea lui Hristos, din partea celor ce s-au făcut "pilde cu cuvântul, cu puterea, cu dragostea, cu duhul, cu credința, cu curăția ... luând aminte la citit, la îndemnat, la învățătură" (I Tim. 4, 12-13).

Ulimul locaș vizitat a fost biserica greacă "Schimbarea la Față", după care delegația constantinopolitană, însoțită de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, a plecat de pe aeroportul militar din Ianca, pe calea aerului, către Capitala Moldovei.

S-a încheiat astfel un itinerar de suflet în Cetatea Sfântului Andrei de la Galați, plin de adânci semnificații, despre care vorbea Prea Sfințitul Episcop Casian: "Această vizită este, fără îndoială, răspunsul lui Dumnezeu la multele eforturi ale credincioșilor și slujitorilor de la Dunărea de Jos și o mare binecuvântare directă a Sfântului Apostol Andrei ... Prima semnificație a vizitei este cultul pentru Sfântul Andrei. A doua este pecetluirea simbiozei sociale – biserică și societate, la Dunărea de Jos, între cele două județe și orașe care aparțin aceleiași eparhii. Și a treia – un semn spiritual de prețuire a studențimii și a cadrelor didactice de toate gradele și în mod cu totul special al profesorilor și studenților Universității "Dunărea de Jos". Am asociat, voit, universitatea la această sărbătoare, pentru că ea poartă același nume cu episcopia noastră. Și am dorit ca doctoratul "Honoris Causa", acordat la doi patriarhi în același timp – o premieră în țara noastră și nu știu dacă nu și în lume – știind că aceasta corespunde și dorinței universității de a se deschide spre spiritual, dar și dorinței Bisericii de a folosi mai mult lucrarea universitarilor care întrețin raporturi extraordinare cu multe universități din lume. Universitatea Dunării de Jos merită această cinstire aparte de către Patriarhul Ecumenic, ca și binecuvântarea patriarhală ecumenică pentru noul an academic 2000-2001, care deschide perspectiva mileniului următor".

IV. Vizita de la Iași

1. Primirea delegației constantinopolitane pe Aeroportul din Iași și din catedrala mitropolitană

Joi, 12 oct. 2000, în jurul orelor 19.30, cei doi Înalți ierarhi au sosit cu avionul Gold Stream al Companiei Aeriene Elene, pe aeroportul din Iași, unde au fost întâmpinați de Înalt Prea Sfințitul Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, alături de un sobor de preoți și de oficialități ieșene în frunte cu Dl Prefect Florin Vitan și Dl Primar Constantin Simirad. Luând cuvântul, Sanctitatea Sa Bartolomeu I a spus: "Sunt deosebit de fericit că mă aflu din nou aici. Voi avea posibilitatea să fiu cu pelerinii de la Iași. Cu toții o vom serba pe ocrotitoarea noastră Sfânta Parascheva. Urez tuturor locuitorilor Iașului un călduros "Bine v-am găsit!". La rândul său, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și-a exprimat bucu-

ria de a se reîntoarce în mijlocul credincioșilor moldoveni ce întotdeauna l-au înconjurat cu dragostea și prețuirea lor.

S-a plecat după aceea, în coloană oficială, către catedrala mitropolitană din Iași, monumentală construcție din veacul al XIX-lea, realizată în mare parte datorită râvnei și ostenețelor mitropolitului Veniamin Costachi. Cei doi Patriarhi s-au închinat la Sfintele Moaște izvorâtoare de har ale Cuvioasei Parascheva și ale Sf. Mare Mucenic Gheorghe, aducând rugăciuni de laudă și mulțumire pentru darurile primite și pentru binecuvântarea vizitei din această metropolă a culturii și spiritualității moldave.

După tradiționalul Polihroniu, la care au mai participat Î. P. S. Ieronimos de Livadia, Î. P. S. Arhiepiscop Pimen al Sucevei și Rădăuților, Î. P. S. Arhiepiscop Bartolomeu al Vadului, Feleacului și Clujului, P. S. Episcop-vicar Calinic Botoșaneanul al Arhiepiscopiei Iașilor și P. S. Episcop-vicar Gherasim Putneanul al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților. Înalt Prea Sfințitul Daniel a urât "Bun venit" Patriarhului ecumenic al Constantinopolului și Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist: "În numele clerului și credincioșilor români și greci aici prezenți vă spunem "Bine ați venit!" în orașul Iași. După cum se știe, orașul nostru este anul acesta un oraș de pelerinaj internațional. Faptul că sunteți alături de noi în aceste momente este o binecuvântare, iar bucuria noastră este amplificată de faptul că, prin sfinții lor, popoarele română și elen sunt înfrățite. Sfinții prezenți aici prin Moaștele lor, ne arată cum trebuie să sfințim timpul prin credința puternică în Dumnezeu și prin comuniune puternică între noi cei care credem în Iisus Hristos și venerăm pe sfinții Lui. Este o onoare și o bucurie deosebită pe care ne-o faceți prin prezența, rugăciunile și binecuvântările împărtășite aici".

Sanctitatea Sa Bartolomeu, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului, a ținut apoi un cuvânt în care a mulțumit celor ce i-au întâmpinat atât de călduros:

"Aducem slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, Dumnezeului Celui Unul închinat în Treime, pentru că ne-a învrednicit să venim iarăși în istoricul și frumosul oraș al Iașilor în care locuiesc și se luptă "lupta cea bună" mulți oameni iubitori de Dumnezeu.

Slavă și mulțumire pentru că, în ciuda tuturor încercărilor și uneltirilor înșelătoare ale celui viclean, mulți încă rămân credincioși dragostei și poruncii lui Hristos. Mulțumim Domnului că în fiecare oraș și țară a lăsat să existe credincioși creștini ortodocși și să se construiască biserici ortodoxe care, ca niște faruri, împrăștie razele luminii dumnezeiești și aduc înspre aceasta pe cei care iubesc adevărul și fac faptele luminii.

Vă mulțumim și dumneavoastră, celor care la sosirea Smereniei Noastre în oraș ne-ați întâmpinat pe Noi și pe cei care ne însoțesc, pentru a slăvi împreună pe Dumnezeu în această măreață catedrală mitropolitană și a lua binecuvântare pentru următoarele noastre acțiuni în acest oraș ocrotit de El și în această regiune.

Ne este de trebuință orice lucru bun care vine de la Dumnezeu deoarece nimic nu se face fără voia Lui. Prin harul lui Dumnezeu orice strădanie a omului este binecuvântată și devine mai eficientă.

Acest lucru îl vedem în viața noastră și în viața tuturor sfinților, precum și în viața Sfintei Parascheva din Epivata pe care o sărbătorim peste două zile. Tânăra Parascheva a învins ispitele în ciuda vârstei fragede și a slăbiciunii trupului ei,

deoarece a cerut și a primit ocrotirea lui Dumnezeu, nevoindu-se în același timp cu multă râvnă. Sf. Ioan Gură de Aur spune: "Slăbiciunea minții și a voinței noastre este cea care ne provoacă pierzarea, iar nu natura ispitelor". O dovadă puternică este Sf. Parascheva din Epivata, o tânără supusă slăbiciunii omenești, care, cu ajutorul lui Dumnezeu și prin hotărârea, râvna și rugăciunea ei neîncetată, a biruit toate ispitele și a ieșit învingătoare din orice încercare caracteristică vieții ascetice feciorelnice, urmare a acestor lucruri fiind faptul că Dumnezeu a făcut vădită sfințenia ei și i-a rânduit să fie – ea, cea slabă din punct de vedere omenesc – ocrotitoare și ajutor oamenilor credincioși – tari sau slabi.

Am venit să săvârșim pomenirea acesteia împreună cu dumneavoastră, amintindu-ne faptul că moaștele ei au fost oferite în dar de către înaintașul nostru, Patriarhul Partenie, domnitorului Moldovei, Vasile Lupu, spre ajutorul credincioșilor de aici, după ce au stat mai mulți ani la Patriarhia Ecumenică. De aceea, cinstea și evlavia către Sfânta noastră și a dumneavoastră sunt comune, așa cum și binecuvântarea ei este întreagă și nedespărțită asupra tuturor celor care o cheamă în ajutor.

Această mărinimie să rămână un exemplu pentru noi toți.

Fie ca toți să fim sub ocrotirea ei.

Harul și bogata milă a lui Dumnezeu, pentru rugăciunile Sfintei Parascheva din Epivata, ale Sfântului Mare Mucenic Gheorghe și ale tuturor sfinților să fie cu voi cu toți. Amin!".

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, la rândul său, a adresat urarea de "Bun venit!" Înaltului oaspete constantinopolitan în acest vechi leagăn de cultură și civilizație românească: "Este o mare fericire, a spus P. F. Sa, că în fiecare an, de când au fost aduse Moaștele Sfintei Cuvioase Parascheva la Iași, tot mai mulți credincioși vin aici pentru a se ruga. Anul acesta, bucuria este de două ori mai mare, pentru că la Mitropolia din Iași se află și Moaștele Sfântului Gheorghe, care este considerat de pe vremea lui Ștefan cel Mare protectorul Mitropoliei Moldovei și Bucovinei", a spus Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, adăugând că bucuria sa personală este aceea de a fi slujit la racla Sfintei Cuvioase Parascheva.

2. Slujba de sfințire a Centrului de Diagnostic și Tratament "Providența" al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei

În cursul dimineții de vineri, 13 octombrie 2000, cei doi Patriarhi au săvârșit slujba de sfințire a Centrului de Diagnostic și Tratament "Providența" al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei. Punând în practică ideea că "Biserica trebuie să redescopere azi dimensiunea organizată a filantropiei sociale și a grijii pentru cei suferinzi", Înalt Prea Sfințitul Daniel al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei a susținut o intensă activitate de înființare a unor unități medicale filantropice: Cabinetul stomatologic "Sf. Pantelimon" – Iași, Cabinetul stomatologic "Sf. Pantelimon" – Dorohoi, Cabinetul medical "Sf. Apostoli Petru și Pavel" – Iași, Cabinetul de medicină generală "Sf. Teodora de la Sihla" de la mănăstirea Sihăstria și, cea mai importantă realizare din domeniul operei sociale, medicale și filantropice, Centrul de Diagnostic și Tratament "Providența" din Iași.

La sfințirea Cabinetului stomatologic din Dorohoi, Î. P. S. Daniel preciza că opera medicală a Bisericii noastre înseamnă "un nou drum în slujirea Evangheliei Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Mântuitorul vine tainic la noi, nu numai prin Sf. Taine ale Sfântului Altar, ci și prin taina fratelui sau aproapelui nostru, iar între formele prin care Hristos vine la noi se află și aceea a bolnavului, a omului în suferință. De altfel, oriunde semenii noștri au nevoie de iubirea noastră și de ajutorul nostru, noi ne întâlnim tainic cu Hristos". Având în vedere "vindecarea ca mod de a predica", Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, cu ajutorul unui mare iubitor de Dumnezeu și de aproapele, Dl Dr. Paul van Saanen, a dus la finalizare înființarea unui spital filantropic, care să funcționeze după o concepție creștină.

Construcția a început în anul 1995 iar în primăvara anului 1999, Guvernul Radu Vasile a dat în folosință clădirea spitalului, neterminată, unde Mitropolia Moldovei și Bucovinei, printr-un efort uriaș, a reușit să deschidă Centrul de Diagnostic și Tratament "Providența".

La slujba de sfințire au participat, alături de cei doi Pașii și de Î. P. S. Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Î. P. S. Ieronimos de Livadia, Î. P. S. Sotirios de Toronto, Î. P. S. Atanasie de Heliopolis, Î. P. S. Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăușilor, Î. P. S. Bartolomeu, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, P. S. Casian, Episcop al Dunării de Jos, P. S. Ioachim, Episcop de Huși, P. S. Sofronie de Gyula, P. S. Episcop-Vicar Gherasim Putneanul al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăușilor, P. S. Arhieru-Vicar Ioachim Băcăuanul al Episcopiei Romanului, P. S. Arhieru-Vicar Corneliu Bârlădeanul al Episcopiei Hușilor, P. C. Preoți Protopopi de Iași, Andrei Constantin și Doroșincă Vili, P. C. Preot Litic Gheorghe, Directorul spitalului și alții.

Exprimându-și bucuria de a fi de față la acest moment deosebit din viața Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Sanctitatea Sa Bartolomeu I al Constantinopolului a zis:

"Înalt Prea Sfinte Părinte Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, Vă felicităm din toată inima pentru că, imitând pe Sf. Vasile cel Mare, ați reînviat frumoasa tradiție a purtării de grijă a Bisericii față de sănătatea omului. Este cunoscut faptul că în această perioadă concepția creștină despre grija față de bolnavi este acceptată la o scară socială foarte largă. Asistarea bolnavilor organizată de stat, asigurările sociale și alți factori au luat forma îngrijirii medicale pentru un număr impresionant de cetățeni și acoperă majoritatea necesităților. Datorită faptului că statul, de multe ori, nu poate să acopere integral aceste necesități, există multe persoane în pericolul de a nu putea fi asistate din punct de vedere medical. În mod clar, dispoziția spre filantropie a Bisericii locale a urmărit să umple goluri și a făcut să se ridice acest Centru de Diagnostic și Tratament, pe care îl inaugurăm astăzi. Prin slujba religioasă de sfințire cerem binecuvântarea lui Dumnezeu pentru funcționarea eficientă a acestui centru medical. Parafrazând cuvintele Sf. Apostol Pavel am putea spune că este valabilă și în acest caz afirmația că "nu medicul, nici medicamentele, ci Dumnezeu este vindecătorul tuturor", deoarece Dumnezeu a lăsat și pe medic, și știința și medicamentele. De aceea, trebuie să apelăm cu smerenie la ajutorul Celui Care a creat toate. De asemenea, Dumnezeu este Cel Care ajută pe medic să pună un diagnostic corect și să dea rețeta

cea mai potrivită, după cum tot El dă eficiență medicamentelor în procesul de vindecare. Deci, este lucru bun să cerem binecuvântarea lui Dumnezeu urmând cu smerenie calea științei medicale pe care El o descoperă oamenilor.

Sunt caracteristice adevărurile de bază ale științei medicale care s-au descoperit de către Dumnezeu cercetătorilor și medicilor cunoscuți din toată lumea antică – de exemplu Hypocrate și Gallinos care sunt și astăzi actuali. Expresia înțeleaptă "Nu este posibil să cunoască medicina acela care nu știe ce este omul" arată că numai cel care îl consideră pe om ca o unitate psihosomatică poate să fie într-adevăr medic. Prin urmare, specialiștii nu pot să practice de unii singuri o medicină corectă fără să aibă în vedere omul suferind în întregul său. De aceea, Biserica, încă din vechime, insistă în propovăduirea adevărului că sufletul și trupul sunt legate unul de altul, că boala duhovnicească a sufletului provoacă deseori disfuncționalități fizice și boli și că, prin urmare, restabilirea sănătății duhovnicești, prin harul lui Dumnezeu, constituie cel mai important lucru, inclusiv în procesul de vindecare fizică.

De asemenea, expresia "trebuie să previi înainte de a se ajunge la boală" constituie temelia profilaxiei medicale actuale, dar și confirmarea a ceea ce a spus Biserica: "Plata păcatului este moartea". Afirmația conform căreia hrana peste limitele firii provoacă boala reprezintă o veche confirmare științifică a atitudinii Bisericii de a combate lăcomia. Expresia "mediul înconjurător are o influență capitală" reprezintă, probabil, cea mai veche adevărată importanță a unui mediu sănătos pentru sănătatea oamenilor și îndreptățește permanenta noastră grijă față de noi și față de alții pe care încercăm să-i facem să înțeleagă cât este de necesară ocrotirea mediului înconjurător văzut nu ca un idol, ci ca iubire față de aproapele.

Toate acestea înseamnă că viața ponderată, pe care Biserica Ortodoxă o recomandă, contribuie foarte mult la sănătatea omului. Pe lângă toate acestea, boala este o constantă umană a vieții și grija Bisericii față de aceasta este o datorie majoră. Vă felicităm, din nou, pentru această frumoasă lucrare, împărtășim tuturor colaboratorilor acestei instituții părinteasca Noastră binecuvântare. Ne rugăm să primiți harul lui Dumnezeu care vindecă și care dă viață îndelungată. Urăm tuturor mulți ani și harul lui Dumnezeu și mila Lui cea bogată, pentru rugăciunile Sfântului Apostol și Evanghelist Luca și a Sfinților Doctori fără de arginți, să fie cu voi, cu toți. Amin.

Înalt Prea Sfințite Părinte Daniel, permiteți-mi ca la acest eveniment să Vă ofer "Ordinul lui Hypocrate", pentru strădania de a fi ridicat această instituție medicală, spre binele oamenilor".

În continuare, a luat cuvântul Prea Fericitul Părinte Teoctist:

Înalt Prea Sfințite Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, Înalt Prea Sfințiți Părinți, Prea Cucernici Părinți, iubiți credincioși și credincioase, frați medici,

«Astăzi, în ajunul sărbătorii Cuvioasei Parascheva, împreună cu Sanctitatea Sa, am sfințit acest frumos așezământ pentru îngrijirea și sănătatea celor suferinzi.

Când am întâmpinat anul 2000 – anul milostivirii Domnului – Sfântul Sinod al Bisericii noastre a adresat un îndemn ierarhilor, preoților și credincioșilor ca să înscrie în anul acesta diferite roade și activități privind misiunea actuală a Bisericii noastre.

Și, iată, ne bucurăm noi, ierarhii Sfântului Sinod prezenți aici, în fața Sanctității Sale și a unor delegații de ierarhi din Biserica Ortodoxă și din alte Biserici,

că în ziua de astăzi, în ajunul praznicului Cuvioasei Paracheva – lauda Moldovei și a creștinătății – înscriem un act de mare valoare pentru Biserica Moldovei și pentru Biserica noastră Ortodoxă Română.

Această înfăptuire este adevărarea iubirii noastre față de Dumnezeu, față de aproapele nostru. Această înfăptuire arată calea spre mântuirea sufletelor noastre și calea către Împărăția lui Dumnezeu, ne învață Sfinții Părinți, trebuie să treacă prin iubirea aproapelui. Iată o faptă deosebit de importantă pentru Biserica noastră, acum la sfârșit de mileniu. Este o piatră așezată la edificiul Bisericii mileniului al III-lea.

Este un curaj pentru noi toți, pentru lume în general, că s-au găsit suflete curate, nobile, care să sprijine înfăptuirea iubirii față de Dumnezeu și față de aproapele. Acum, când atâtea capcane grupează oamenii pe diferite preocupări din cele mai scandaloase și degradante ale vieții omenești, iată, Biserica, prin Sfânta Evanghelie, ne adună în jurul ei pentru slujirea aproapelui.

Întâlnim aici opera vindecătoare a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, a Prea Sfintei Treimi, mărturia trăinicieii învățaturii noastre de credință ortodoxă și de vrednicie a slujirii noastre preoțești. De aceea suntem încurajați de prezența Sanctității Sale Patriarhul Bartolomeu I al Constantinopolului, de prezența celorlalți ierarhi, când participăm la o asemenea lucrare creștinească și românească de mare valoare.

Cuvinte de prețuire și laudă în Domnul adăugăm și noi, alături de Sanctitatea Sa, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, colaboratorilor săi și creștinilor care l-au ajutat la această lucrare.

Suntem încredințați că fiecare din cei care vor trece pragul acestui așezământ va fi întâmpinat nu numai de cei care poartă haine albe, de doctori, ci va fi întâmpinat și de Prea Sfânta Treime, încurajându-i, însănătoșindu-i și trimițându-i sănătoși la casa lor și în sânul mamei lor, Biserica.

Să învățăm, iubiiții mei, din aceasta că fapta de iubire creștină se înmulțește, cu cât se înmulțesc cei din jurul ei, ca și rugăciunea stăruitoare, din partea celor mulți, pe care o adresăm lui Dumnezeu, sfinților Lui, Cuvioasei Parascheva și Sfântului Mare Mucenic Gheorghe, purtătorul de biruință.

O zi ca aceasta, o clipă ca aceasta însemnează o trecere a noastră în celălalt liman, nevăzut, în prezența Sfintei Treimi și a sfinților lui Dumnezeu. Totdeauna să căutăm asemenea clipe, să le împodobim cu credința, cu fapta noastră de iubire și cu nădejde în Bunul Dumnezeu».

Pentru a arăta recunoștința Bisericii față de persoanele ce au ajutat la împlinirea acestui vis, Înalt Prea Sfințitul Daniel a acordat cea mai înaltă distincție a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, "Crucea Moldavă", simbol al dreptei credințe în Sfânta Treime, a iubirii jertfelnice și a Învierii Domnului nostru Iisus Hristos, Dlui Radu Vasile, fost Prim-ministru al României și Dlui Prof. dr. Irinel Popescu, Secretar de Stat și Ministru Adjunct în cadrul Ministerului Sănătății, ce a mijlocit acordul între Mitropolia Moldovei și Bucovinei și Casa de Asigurări pentru Sănătate. De asemenea, a mai fost oferită distincția de vrednicie "Cuvioasa Parascheva", Dlui Paul van Saanen, principalul finanțator pentru achiziționarea

aparaturii de specialitate și Dlui Alexandru Marian, Directorul firmei "Constructorul" din Iași, care a construit clădirea spitalului.

În semn de înaltă prețuire, Sanctitatea Sa Bartolomeu I a acordat "Crucea Patriarhală Ecumenică" P. C. Preot Consilier administrativ Ștefan Ropotă și P. C. Preot Consilier juridic Constantin Grigore. S-a vizitat apoi așezământul filantropic, începând de la Capelă până la sala de operație a spitalului.

3. Sărbătorirea a 10 ani de la reînființarea Facultății de Teologie Ortodoxă din Iași

În continuare, delegațiile constantinopolitană și cea a Bisericii Ortodoxe Române au mers în Sala "Dr. Iustin Moiescu" a Mitropoliei, unde s-a desfășurat un program dedicat împlinirii a 10 ani de la reînființarea Facultății de Teologie Ortodoxă din Iași.

Dorința exprimată la instalarea în scaunul de Mitropolit al Moldovei și Bucovinei, ca Biserica și Universitatea laică "să redescopere bucuria dialogului dintre teologie și știință, nu numai pentru depășirea divergenței artificiale dintre ele, ci mai ales pentru o cooperare în formarea unei etici sociale și ecologice bazată pe o cunoaștere pluralist-convergentă", și-a găsit împlinirea în toamna anului 1990, când a fost reînființată Facultatea de Teologie Ortodoxă din Iași, cu statut de Institut de Grad Universitar de sine stătător. Deschiderea anului universitar 1990-1991, a avut loc la 15 octombrie 1990 în aula Primăriei (Casa Roznovanu) din Iași, eveniment la care a participat și Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, considerându-l ca un "act de dreptate făcut culturii și credinței". Acest act de dreptate s-a desăvârșit un an mai târziu, când Facultatea de Teologie Ortodoxă din Iași și-a reluat locul cuvenit în cadrul Universității.

În cuvântul de deschidere, P. C. Pr. prof. conf. dr. Nicolae Achimescu, Decanul acestei facultăți, a prezentat bilanțul festiv, în fața Înalților oaspeți, a ierarhilor, preoților, profesorilor, studenților și studentelor prezenți. A luat cuvântul apoi Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului, elogiind la ceas aniversar eforturile comune ale Bisericii și Universității, în vederea realizării unei simbioze perfecte între ele, pentru promovarea unei învățături sănătoase și complete a tinerilor, în spiritul celei propovăduite de Mântuitorul Iisus Hristos. A adăugat de asemenea cuvinte de apreciere la adresa teologiei românești contemporane Sanctității Sale:

"Ne aflăm la împlinirea a 10 ani de funcționare a Facultății de Teologie din Iași, plini de bucurie și de satisfacție în ceea ce ne privește pe noi toți. Deoarece învățământul teologic ortodox amenințat de scolastică și raționalism trebuie însoțit de experiență în Sfântul Duh și de viață duhovnicească, trebuie să avem ajutorul acesteia, al teologiei, atât pentru progresul spiritual al nostru, cât și pentru progresul spiritual al întregii Biserici.

O dovadă a acestui lucru este marea contribuție pe care a avut-o vrednicul de pomenire Părintele Dumitru Stăniloae prin opera sa duhovnicească în Biserica României, și anume prin scrierile sale, prin traducerile și activitatea didactică, lucruri care au lăsat urme puternice și roade bogate care pentru multă vreme vor hrăni corpul, plinătatea Bisericii.

Am spus cu puțin timp înainte că învățământul teologic capătă o mare importanță, dacă ne vom debarasa de scolastică și de raționalism, pentru a însoți viața noastră cu experiență duhovicească.

Vrednicul de pomenire Părintele Dumitru Stăniloae a fost unul dintre cei care au înălțat culmile Teologiei Ortodoxe și a făcut-o cunoscută și în Occident, în felul acesta arătându-i valoarea și importanța (...).

Biserica Ortodoxă datorează recunoștință vrednicului de pomenire Părintele Dumitru Stăniloae pentru că a descoperit negrăita dragoste a lui Dumnezeu față de om, așa cum este descoperită în Evanghelie, în epistolele și scrierile Apostolilor, de către Sfinții Părinți care ne îndeamnă să lepădăm păcatul și urmările acestuia care acționează negativ asupra ființei umane.

Mândria trebuie purificată prin pocăință. Deoarece pocăința este recunoașterea păcatelor și nerepetarea lor, ea este necesară în îmbogățirea vieții spirituale a credincioșilor și în îndreptarea acesteia pentru ca prin credință puternică să se învrednicească de o nouă viață.

Felicităm Sfânta Biserică a României deoarece a dat un asemenea fiu cum este Părintele Dumitru Stăniloae, a cărui operă rămâne permanent actuală (...).

Îmi exprim încă o dată bucuria și mulțumirea că mă aflu iarăși aici în mijlocul dumneavoastră și în special că sunt alături de Întâistătătorul Mitropoliei de aici, precum și alături de Părintele Decan al Facultății dumneavoastră și de aceea mă simt ca în familia mea".

La sfârșitul acestui cuvânt, Sanctitatea Sa a dăruit icoana "Sfântului Bartolomeu" P.C. Părinte Decan, Prof. conf. dr. Nicolae Achimescu.

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a ținut următorul cuvânt de învățătură:

Iubiți profesori, dragi elevi și studenți,

«Îmi amintesc bine străduința prioritară pe care Înalt Prea Sfințitul Daniel a avut-o pentru reînființarea Facultății de Teologie din Iași și de momentul deschiderii primului an universitar 1990–1991, ce s-a desfășurat în aula Primăriei – casa Roznovanu din Iași. Am apreciat realizarea noului mitropolit al Moldovei, ce a constituit un act de dreptate făcut culturii și credinței, încununat cu reluarea locului cuvenit în cadrul Universității "Al. I. Cuza" din Iași după numai un an de la reînființare. Era noutatea cea mare și dorința de totdeauna a Bisericii de a se apropia și de a fi folositoare prin teologia Sfinților Părinți, științei și culturii noastre românești. Cu ajutorul lui Dumnezeu s-a împlinit această dorință a Bisericii din Moldova, prilejuindu-ne și alte întâlniri pe parcurs, și iată-ne astăzi la acest important popas de împlinire a unui deceniu de activitate rodnică, ce creează o mare speranță pentru învățământul românesc și pentru noi toți.

Suntem impresionați de colegii voștri din primele promoții, care acum sunt colaboratori de frunte atât la Patriarhie cât și la eparhiile din țară. Ca o bucurie și nădejde pentru dumneavoastră, studenții și studentele facultăților noastre de teologie, am avut pe parcursul acestor ultimi 10 ani popasuri asemănătoare celui de astăzi, când însuși Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului, a făcut să strălucească lumina Sfinților Părinți în inimile tinere, însetate de cunoașterea lui Hristos. După cum a remarcat și părintele decan,

nenumărate personalități au vizitat facultățile teologice din țară, care reprezintă o mare nădejde pentru Biserica noastră, aici pregătindu-se temeinic viitorii păstori de suflet, dar și studentele care împlinesc o misiune la fel de importantă, asemănătoare slujirii la Sfântul Altar, în instituții nou înființate, precum Centrul de diagnostic și tratament "Providența" al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, pe care l-am sfințit astăzi.

Popasul acesta de la Iași ca și întregul itinerar al Sanctității Sale reprezintă o dovadă de dragoste și prețuire față de Biserica și poporul român. Acest impresionant itinerar a fost presărat cu numeroase urcușuri, atât la propriu cât și de figurat, urcușul atâtor scări ale clădirilor vizitate împletindu-se cu urcușul spiritual de la Academia Română, de la Universitatea "Dunărea de Jos" din Galați și de la București din aula Palatului Patriarhal, unde momentul de acolo a fost transformat în Conferința preoților, cuvântul Sanctității Sale în dialog cu preoții fiind impresionant. Acest dialog a fost purtat cu toți credincioșii, nelipsind tinerii și studenții cărora Patriarhul ecumenic le-a sfințit acum doi ani biserica "Sf. Grigorie Palama" din incinta Universității Politehnice. La Galați a hirotesit un tânăr pentru a intra în Frăția Sfântului Nicolae, a Catedralei și a deveni monah după aceea, încât la un moment dat am spus că Sanctitatea Sa sfințește și întemeiază atât altare și biserici noi, dar întemeiază altare și în sufletele copiilor și tinerilor noștri, căci fiecare avem o biserică vie în inima noastră. Sunt convins că acest ultim popas din itinerariul Sanctității Sale va însemna foarte mult în sufletele profesorilor, studenților și studentelor aici prezenți și va contribui la întărirea credinței în vederea mântuirii.

Calitatea învățământului, după cum știți, depinde de calitatea profesorilor. Aici la Iași, dispuneți de un avantaj pe care l-ar dori multe facultăți de teologie, acela de a avea nu numai arhieru, ierarh sfințitor, dar și dascăl strălucit pe însuși Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, fost profesor la Institutul Ecumenic din Bossey și profesor asociat la Geneva și Friburg în Elveția cunoscător al unei teologii a vieții, legate de năzuințele contemporane ale Bisericii noastre. Biserica nu se limitează numai la planul foarte înalt al teologiei abstracte, ci încurajează și promovează punerea în practică a învățăturilor de credință actualizate la cerințele vieții de astăzi, la condițiile sociale, politice, sociologice și psihologice ale zilelor noastre.

Cred că momentul acesta va rămâne adânc întipărit în sufletele dumneavoastră tinere și tocmai de aceea vă dau cuvânt de învățătură, că preoția nu este doar o funcție, nu este comodă, aducătoare de confort, ci este o jertfă permanentă și o purtare a crucii lui Hristos. Să luăm pildă de la înaintașii noștri, de la cei din schiturile și mănăstirile noastre, ale căror chipuri ne călăuzesc și de aici din Moldova, cuvioși părinți, mărturisitori și oameni ai rugăciunii, trăitori ai Filocaliei fără a o putea predica și vorbi. Aceștia toți au dus o grea povară în cei 50 de ani de luptă a Bisericii noastre, călăuzită de Prea Fericitul Părinte Justinian, de vie amintire, fost mitropolit al Moldovei pentru o scurtă perioadă de timp, care a imprimat o notă dinamică vieții bisericești.

Ne pregătim, frații mei, pentru mileniul următor și pentru aceasta trebuie să ne înarmăm cu armele Duhului Sfânt: "Îmbrăcați-vă cu toate armele lui Dumnezeu, ca să puteți sta împotriva uneltirilor diavolului" (Efes. 6, 11), cum spune Sf. Apostol Pavel. Biserica, în aceste zile de confruntare socială și dezorientare

culturală și politică, ne adună laolaltă după pilda sfinților de aici, Sf. Mare Mucenic Gheorghe purtătorul de biruință și al Sfintei Cuvioase Parascheva. Cât de sfântă pildă de apropiere, de comuniune ne dau nouă sfinții, sărbătorile creștine, hramurile bisericesti, care adună credincioșii din toate colțurile țării și-i întăresc să aștepte ore întregi pentru a se apropia de Sfintele Moaște, de Sfânta Masă dintr-un altar abia sfințit sau de noi, ierarhii Bisericii, cum am văzut la Brăila acum două seri, când am trăit momente extraordinar de înălțătoare, cu evlavia credincioșilor de acolo. Rar am întâlnit în itinerariul meu de suflet o asemenea mulțime de credincioși ca la Brăila, mulțime dornică să-l atingă pe un ierarh al Bisericii; o asemenea evlavie, dorință care exprimă nu o cinstire și o credință formală, ci profunzimea convingerilor lor, nevoia de a se atinge material de sfintele icoane și de păstorii turmei. Ei au demonstrat convingerile sădite de părinții noștri în inimile lor, setea neostoită de cunoaștere, de rugăciune și de urmare a lui Hristos.

În anii când am slujit aici la Iași, la Sfânta Raclă, am învățat această evlavie de la credincioșii care-și aveau liturghia lor zilnică, de la tinerii Universității ieșene ce veneau aici de două, trei ori pe săptămână, deși erau zile de grea încercare pentru Biserica noastră. Cu toate că erau chemați la adunări străine de chemarea lui Hristos, intelectualii Iașului, universitarii și studenții cântau împreună cu toată suflarea "Hristos a înviat!" în noaptea Sfințelor Paști. Este o taină această chemare a fiecăruia dintre noi, în care trebuie să avem încredere deoarece Hristos ne-a chemat, n-am venit din interese lumești. Urmați-L pe Hristos, căci El v-a chemat aici! "Dacă voiești să fii desăvârșit ... vino și urmează-Mi" (Mat. 19, 21). Căutați-L pe El în rugăciune, căci fără curăția inimii, fără iubirea aproapelui și spiritul de unitate nu veți fi mântuirea sufletelor voastre! Este datoria noastră a tuturor să adunăm valorile acestea care păstrează trupul Lui Hristos întreg în mileniul următor, și în primul rând iubirea creștină care alcătuiește și zidește comuniunea și unitatea dintre noi. Înarmându-ne cu aceste valori ale credinței creștine, vom ieși biruitori din încercările și confruntările veacului acestuia. Să ne umplem inima de rugăciune pentru a ajunge la comuniunea cu Hristos, Capul Bisericii. Dacă o vom lăsa goală, vin cealalte din afară, și este foarte greu să scoți apoi șarpele, balaurii și broaștele dintr-un cuibar și să pui în loc sănătate și virtute.

Aceste gânduri am avut a vi le spune, cu dragoste frățească, cu îngăduința Sanctității Sale, a Înalt Prea Sfințitului și cu răbdarea dumneavoastră, ca unul pe care Dumnezeu, în anii de slujire a Bisericii Sale, l-a învrednicit să le cunoască, să le audă și să le vadă. Mulțumind pentru aceste binefaceri, rog pe Bunul Dumnezeu să vă călăuzească și să vă ajute în toate zilele vieții voastre. Amin!».

În cadrul acestui program dedicat împlinirii a 10 ani de la reînființarea Facultății de Teologie Ortodoxă din Iași, au mai vorbit Dl Prof. univ. dr. Dumitru Oprea, Rectorul Universității "Al. I. Cuza" din Iași, care a adresat câteva cuvinte din partea conducerii acesteia, prezentând un scurt istoric al Universității și al integrării noii facultăți în cadrul ei și a întărit ideea că Biserica și Școala sunt cei doi stâlpi ai societății, apoi Înalt Prea Sfințitul Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, care a mulțumit Bunului Dumnezeu, Preasfintei Treimi pentru acești ani de activitate desfășurată de cel mai tânăr membru al Universității, Facultatea de Teologie Ortodoxă. Înalt Prea Sfințitul Mitropolit a mulțumit apoi Sanctității Sale Bartolomeu I pentru prezența și cuvântul rostit în fața numeroasei asistențe,

evocând după aceasta memoria Părintelui Prof. dr. Dumitru Stăniloae, mentorul său și personalitate marcantă a Bisericii Ortodoxe Române. În cinstea Părintelui Dumitru Stăniloae, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit al Moldovei și Bucovinei a inițiat fondarea în anul 1995 a Bibliotecii Ecumenice din Iași, ce-i poartă numele ilustrului profesor, la a cărei sfințire a participat și Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, care a și dăruit-o cu 5000 de volume din biblioteca personală și din cea a Sfântului Sinod din București.

După acest moment, Sanctitatea Sa Bartolomeu I a oferit distincția "Crucea Patriarhală Ecumenică" P. C. Pr. dr. conf. Nicolae Achimescu, Decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Iași, P. C. Pr. vicar administrativ Varlaam Mertișariu, P. C. Pr. Consilier Mihai Vizitiu, P. C. Pr. Consilier Nicolae Dascălu, Directorul Institutului Cultural Misionar "Trinitas" din Iași, P. C. Pr. Dan Sandu, Directorul Institutului Ecumenic și P. C. Pr. Petru Sidoreac, Directorul Editurii "Trinitas". De asemenea, Înalt Prea Sfințitul Daniel a acordat distincția de vrednicie "Cuvioasa Parascheva" persoanelor ce au contribuit la lucrările de modernizare a Facultății de Teologie. În încheierea acestui moment, Sanctitatea Sa a dăruit cruciulițe aduse de la Constantinopol – tuturor studenților și studentelor ce au participat la eveniment și i-a binecuvântat alături de Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Au fost vizitate apoi Biblioteca Ecumenică "Dumitru Stăniloae", ce a fost reamenajată sub îndrumarea Î. P. S. Daniel, cei doi Înalți oaspeți semnând în Cartea de onoare, după care s-a vizitat Capela facultății, Sala de lectură în care a fost organizată o expoziție de carte și icoane vechi și contemporane, apoi "Centrul Resurrectio" de Conservare și Restaurare a Artei, unde s-a făcut o scurtă prezentare a modului de lucru, a etapelor unei restaurări. După aceea s-a servit masa festivă la Sala "Juventus".

În cursul serii a fost vizitat complexul "Mall" și magazinul de obiecte bisericești "Trinitas" al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, aflat în incinta acestui complex, putându-se admira și o inedită expoziție de icoane cu vânzare, organizată în perioada serbărilor prilejuite de hramul Sfintei Cuvioase Parascheva în orașul Iași. Tot acolo s-a servit cina, la care au participat personalități ale vieții culturale și politice, între care Dl Ministru al Justiției, Valeriu Stoica, și Dl Secretar de Stat, Mircea Ciumara.

4. Slujba Sf. Liturghii în ziua de prăznuire a "Sf. Cuvioase Parascheva" la Catedrala Mitropolitană din Iași

Sâmbătă, 14 oct. 2000, cei doi Întâistătători au coliturghisit în Catedrala Mitropolitană din Iași, în zi de mare praznic pentru întreaga Moldovă. A fost un moment de mare sărbătoare, prilejuită atât de hramul orașului, "Sf. Cuv. Parascheva", cât și de aducerea la Iași a Moaștelor Sf. Mare Mucenic Gheorghe și a Drapelului de luptă al Binecredinciosului Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt. Este meritul cel mare al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist care, călăuzit de Duhul Sfânt, a știut să pună în lumină minunatele ctitorii păstrătoare de cultură și credință străbună și frumusețile cu care au fost dăruite Eparhiile Bisericii noastre, între care strălucesc Odoarele Sfinților aduse cu nenumărate jertfe de-a lungul veacurilor prin stră-

dania mitropoliților și a binecredincioșilor domnitori ai Țărilor Române, odoare de sfințenie, izvoare de speranță și mângâiere sufletească, constituind un dar de mare preț pentru toți credincioșii.

Alături de cei doi Patriarhi, Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului, și Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, au mai participat la oficierea Sfintei Liturghii: Î. P. S. Ieronimos de Livadia, Î. P. S. Sotirios de Toronto, Î. P. S. Athanasios de Heliopolis, Î. P. S. Jérémye, Mitropolit al Franței, Î. P. S. Ioachim Thamatheos din Alexandria, Î. P. S. Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Î. P. S. Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților, Î. P. S. Bartolomeu, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, P. S. Episcop Casian al Dunării de Jos, P. S. Episcop Ioachim al Hușilor, P. S. Sofronie, Episcop de Gyula, P.S. Episcop-vicar Gherasim Putneanul al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, P.S. Arhiereu-vicar Ioachim Băcăuanul al Episcopiei Romanului, P.S. Arhiereu-vicar Corneliu Bârlădeanul al Episcopiei Hușilor, înconjurați de zeci de preoți și diaconi, în fața a numeroși profesori de cultură, între care veniți de la București, P. C. Prof. dr. Dumitru Popescu și Dl. Prof. dr. Emilian Popescu, Dl Răzvan Theodorescu, membru al Academiei Române, în fața delegațiilor de pelerini din Germania, Norvegia, Danemarca, Franța, Elveția, Marea Britanie, Italia, Grecia, Bulgaria, Serbia etc. în cadrul Programului "European Pilgrimage 2000", în fața personalităților din întreg spectrul vieții politice românești: Dl Prim Ministru al României, Mugur Isărescu, Dl Ion Iliescu, Președintele P.D.S.R., Dl Petre Roman, Ministru de Externe al României, Dl Varujan Vosganian, Președintele U.F.D., Dl Secretar de Stat Mircea Ciumara, alături de sute de mii de credincioși veniți de pe întreg cuprinsul țării să asiste la această sărbătoare de la sfârșitul mileniului doi creștin.

În acea dimineață, Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos înconjurat de îngeri și sfinți a tronat în Scaunul cel de sus al Sfântului Altar din Catedrala mitropolitană din Iași, mai presus de interesele și discordia dintre oameni, înfrățindu-i măcar pentru o zi în Biserica cea una, sfântă, sobornicească și apostolească a lui Dumnezeu, zi menită parcă să arate că "nu va mai fi deosebire între iudeu și elin, pentru că Același este Domnul tuturor, Care îmbogățește pe toți cei ce-L cheamă pe El" (Rom. 10 12). Acest moment dumnezeiesc, dătător de speranță și evlavie creștină, a fost transmis în direct la Televiziunea Națională, întreaga țară făcându-se părtașă la bucuria din inima Moldovei, care evocă și păstrează spiritul arzător al înaintașilor doritori de unitate și de păstrare a credinței strămoșești.

După citirea Sfintei Evanghelii, Sanctitatea Sa Bartolomeu I a ținut un cuvânt de învățătură despre rolul Sfintei Parascheva în evlavia credincioșilor ortodocși:

"Ne-am adunat astăzi aici datorită hramului Cuvioasei Parascheva din Epivata, ocrotitoarea, făcătoarea de minuni a acestui oraș a tuturor celor care vin către ea cerându-i ajutorul și ocrotirea. Ea este acea tânără smerită care s-a aprins de dragostea față de Hristos și față de semenii ei și a cărei dragoste încă mai arde.

Am venit pentru a slăvi pe Dumnezeu, Cel Care este preamărit întru Sfinții Săi, deoarece din această tânără smerită a făcut o sfântă atât de mare. Îl slăvim și Îi mulțumim pentru că, prin mijlocirea Sfintei Parascheva, ne descoperă însăși dragostea Sa.

Am venit, de asemenea, și ca să o cinstim și să ne închinăm la Cuvioasa Parascheva care, după ce a arătat o mare dragoste față de semenii în timpul vieții

ei pământești, continuă să facă același lucru și din slăvitul și strălucitul ei loc din ceruri. Ne exprimăm recunoștința și mulțumițiile noastre față de ea pentru toate lucrurile bune pe care ni le dăruiește, unul dintre cele mai importante fiind însuși faptul că, prin prezența sa vie și prin minunile pe care le face, întărește credința celor șovăielnici și arată adevărul Evangheliei și realitatea vieții veșnice, pentru că oricât de necredincios ar fi cineva, nu se poate îndoii nicidecum de multele minuni făcute de aceasta, nici nu poate să le explice în vreun alt fel decât prin faptul că Sfânta Parascheva trăiește, ascultă și lucrează.

Faptul că Sfânta trăiește, chiar dacă a adormit întru Domnul acum zece secole, arată că există și pentru noi posibilitatea vieții după moarte și, prin urmare, sunt adevărate cuvintele Domnului, conform cărora cel care crede în El și-i respectă, din dragoste, poruncile nu este supus morții, ci trece din moarte la viața veșnică. Arată de asemenea că sacrificiile creștinului, făcute din dragoste față de Hristos, sunt recunoscute și răsplătite de El, dar și faptul că, cu cât cel care îl iubește pe Hristos și se luptă cu lupta cea bună își ascunde, din smerenie, propriile virtuți, după cum a făcut Sfânta Parascheva, cu atât Domnul, atunci când consideră că a sosit timpul potrivit, îl descoperă și îl preamărește (...).

Faptul că Moldova este un centru monahal cu multe mănăstiri și cuvioși monahi demonstrează cât de mult a iubit poporul de aici calea ascetică pe care a urmat-o și Sfânta Parascheva. Din regiunea Moldovei provine, după cum știți, și Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist. În aceste mănăstiri au trăit foarte mulți monahi. Și acesta este, după cum am mai spus, un rezultat al exemplului oferit de Sfânta Parascheva (...). Să iubim, deci, și noi pe Domnul nostru Iisus Hristos și pe tânăra Cuvioasă Parascheva și să urmărim exemplul ei de iubire și filantropie, de bunătate și bărbăție precum și de sfințire a timpului vieții noastre, pe care Domnul ni-l dăruiește tocmai în acest sens (...). Sfârșindu-se cuvântul de învățătură, Sanctitatea Sa Bartolomeu I a oferit o candelă din argint, "care să ardă permanent în fața moaștelor Sfintei Parascheva».

A urmat apoi cuvântul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist:

"Fugi de postele tinereților și urmează dreptatea, credința, dragostea, pacea cu cei ce cheamă pe Domnul din inimă curată" (II Tim. 2, 22).

*Sanctitatea Voastră,
Înalt Prea Sfințiile și Prea Sfințiile Voastre,
Prea Cucernici și Prea Cuvioși Părinți,
Iubiți frați și surori întru Domnul,*

«O zi binecuvântată de Dumnezeu ne-a adunat astăzi în această măreață catedrală a Mitropoliei Moldovei, la acest sfârșit de mileniu, în anul acesta sfânt al Domnului 2000, când fiecare creștin trebuie să se preocupe mai mult de suflet, "de lucrul cel nemuritor", pentru folosirea darurilor cu care Dumnezeu l-a înzestrat, atât pentru a le înmulți cât și pentru a le dăruia și a bucura cu aceste daruri și pe cei din jurul lui. Atât de frumos a vorbit Sanctitatea Sa, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului, despre iubirea creștină ce caracterizează îndeosebi viața sfinților, iubire nesfârșită față de Dumnezeu și în aceeași măsură față de semenii.

Nimeni nu poate să cinstească pe Dumnezeu și să urască pe aproapele său, deoarece întâia poruncă dintre toate, lăsată de Mântuitorul Hristos aceasta este: "Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău și din toată puterea ta. Iar a doua e aceasta: să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși" (Marcu 12, 30-31). Acela care urăște pe semenul său, nu poate să dobândească lumina Învierii, lumina Sf. Evanghelii a Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Poporul român în îndelungata sa istorie de 2000 de ani a păzit cu sfințenie acest adevăr dumnezeiesc al iubirii de Dumnezeu și al iubirii de semeni, închegându-și viața sa socială și politică pe temelia unității naționale și primind frățeste pe vatra existenței sale, pe toți cei de alte credințe sau de alte neamuri, veniți de la Apus sau de la Răsărit. Astfel dădeau ei viață cuvântului Mântuitorului Hristos: "Întru aceasta cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții" (Ioan 13, 35).

Iată că astăzi, în zi de prăznuire a Sf. Cuv. Parascheva, este și un bun prilej de a ne aminti vrednicia înaintașilor noștri. Istoria ne arată că ei au străjuit aici la granița Europei prin domnitorii și voievozii lor, întemeindu-se pe aceste ținuturi strămoșești "Cetatea lor stătătoare" clădită pe stâncă, pe învățătura cuvântului întrupat, propovăduită de Sf. Apostol Andrei. Ei au rezistat de-a lungul secolelor prin credința, cultura, tradițiile și vrednicia lor, ale căror roade se văd încă și astăzi, admirate de întreaga lume. Au rezistat și prin sfintele noastre mănăstiri cu odoarele; cu arta și pictura lor, având la temelie jertfele martirilor, jertfele nenumăraților eroi, care au murit pentru credință și pentru țară ale căror cimitire și troițe le găsim nu numai pe pământul nostru străbun, ci și de-a lungul și de-a latul lumii, în Europa, în Răsărit până departe. Poporul român și-a făcut din viețuirea lui creștină, din graiul și datinile lui creatoare de valori, un zid de apărare a credinței și de mărturisire a valorilor ei și prin evlavia arătată față de Sfintele Moaște ale diferiților sfinți aduse cu efort și jertfe de-a lungul secolelor, ca izvoare de sfințenie și de virtute, păstrându-le ca pe o emblemă a viețuirii și a suveranității lui. Numele sfinților, cărora ele au aparținut în viața lor pământească, au prilejuit crearea unui adevărat tezaur aghiografic, care a dezvoltat monumente de cultură în istoria noastră și verigi de legătură între Bisericile și popoarele ortodoxe.

Iată, aici în Iași, capitala de odinioară a Moldovei, biserica "Trei Ierarhi", una din bijuteriile arhitecturii noastre naționale bisericesti, și a artei universale chiar, a fost înzestrată de domnitorul Vasile Lupu, ctitorul ei, cu Moaștele Sf. Cuv. Parascheva, așa cum a stăruit și Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului în cuvântul de astăzi. În răstimpul celor peste trei sute de ani de prezență la Iași, Moaștele Sf. Cuv. Parascheva au săvârșit numeroase minuni care au luminat viața creștinilor și mai ales a tineretului, căci Sf. Cuvioasă Parascheva; ca tânără fecioară, a suferit pentru credință și a murit pentru Hristos, devenind "îvingătoare a stăpânirii iadului și moștenitoarea cereștii mări, a biruinței frumoasă stâlpăre", cum intonează Acatistul ei (Icosul 5 al Acatistului). Această mlădiță a Bisericii s-a arătat deci la noi, la români, ca și Sf. Filofteia de la Mănăstirea Curtea de Argeș, simbolul iubirii lui Dumnezeu și a iubirii semenilor, simbolul virtuții, al tinereții curate consacrate lui Dumnezeu și consacrate lumii. De aceea, nu întâmplător, aici la Iași se desfășoară cultul Sf. Cuv. Parascheva într-un mod cu totul aparte.

M-a invitat Înalt Prea Sfințitul Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei aici de față, să aduc mărturie în acest sens. Aici la Iași, ca slujitor al Sfântului Altar am văzut într-adevăr cum moldovenii și după ei, și ceilalți frați din provinciile românești, săvârșeau Liturghia lor prin venirea nu numai anual, dar prin venirea aproape săptămânal pentru a se închina Sf. Cuvioase Parascheva. Și astăzi suntem în rugăciune cu toții, de strajă la căpătâiul sfintei racle cu Sfintele Moaște ale Cuvioasei Parascheva. Cu multă admirație priveam și luam pildă de la devoțiunea copiilor, tinerilor și studenților orașului Iași veniți pentru a se adresa în rugăciune Sf. Cuvioase. Iar rugăciunile izvorâte din inimile lor curate, ale tinerilor credincioși, nu puteau rămâne fără răspuns, mai ales în vremurile grele prin care am trecut cu toții. Ei, tinerii și tinerele și-au păstrat altarele sufletelor lor împodobite cu florile virtuților, cu sinceritate și credință. În rugăciunea lor ei adăugau pe părinții și profesorii lor, și îngenunchind în fața sfintelor Moaște ale Sf. Cuvioase Parascheva, se rugau să-i întărească să-și păstreze demnitatea și integritatea ființei lor. Am văzut foarte frumoase exemple la credincioșii închinători de toate vârstele, statornici în păstrarea rânduielilor bisericești spre a se învrednici cât mai des de unirea cu Hristos prin împărtășirea sfintelor și dumnezeieștilor Taine. Acestea îmi încălzeau inima și de aceea în viața mea de slujitor al Bisericii am păstrat, cu ajutorul Sfintei Cuvioase Parascheva, chipul și binefacerile ei în toate împrejurările.

Ne aflăm, iubiții mei, acum la sfârșit de veac și mă bucur să văd în fața mea atâtea personalități din viața societății noastre, către care se îndreaptă atenția poporului român pe drumul atât de dificil al împlinirilor sale îndreptățite pe tărâmul spiritual și material. Mă bucur că suntem împreună la această sărbătoare a țării, căci Biserica este a credincioșilor care ne înconjoară atât de îndatoritor. Este așa dar, firesc să amintim răspunderea deosebită pe care trebuie să o avem cu toții față de ocrotirea morală a tineretului, de apărarea lor față de capcanele care se năpustesc fără granițe, fără limite, fără norme de morală sau de etică. Tinerii sunt în primul rând obiectul acestor moravuri și a diferitelor încălcări ale principiilor morale creștine de desființare și degradare a familiei, de nesocotire a ei. Este trist să știm că în viața noastră românească, care a păstrat și respectat un adevărat cult al familiei, neprihănirea căminului conjugal, bucurie pentru nașterea, creșterea și educația fiilor, ca pe binecuvântarea lui Dumnezeu, pe măsura fiilor domnitorului martir Constantin Brâncoveanu și a Sf. Cuvioase Parascheva, se încearcă mereu, cu dispreț pentru familia română și creștină, temelia Bisericii și a neamului nostru, să se normalizeze și legifereze păcatul contra firii, pedepsit încă din Vechiul Testament. Este nespus de tristă această îndepărtare de Biserica păstrătoare a învățaturii Mântuitorului Iisus Hristos și a identității ființei neamului nostru românesc. Acestei Biserici îi datorează atât de mult întreaga suflare românească.

Este deci, o datorie a noastră a românilor în fața lui Dumnezeu, de a ne constitui într-un exemplu de viață creștină pentru întreaga Europă. Nu trebuie să ne fie rușine a ne apăra frumusețile credinței noastre, virtuțile vieții românești creștine. Pilda de viață a fiecărui creștin, idealul de viață al nostru îl reprezintă mai întâi Mântuitorul Hristos și Sfinții Lui; și mai ales acești sfinți și sfinte, tineri, unii proveniți din familii cu bunăstare, care au renunțat la plăcerile vieții în favoarea anevoiosului drum de urmare a lui Hristos.

Cât de frumos exemplu putem lua noi, cei vârstnici de la tineri, de la studenți, care la București au construit o biserică în incinta Universității Politehnice, sfințită anul trecut de Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul ecumenic. Este o cinste deosebită pentru noi ca români, ca fii ai acestei țări supusă atâtor umiliri în trecutul ei, ai cărei intelectuali și popor au suferit nenumărate persecuții, să apărăm acum valorile creștine cu care s-a hrănit poporul român în devenirea sa în istorie și identitatea ființei lui! Nu numai Biserica, dar toți românii au trăit umilințele ideologiei fără Dumnezeu, toți avem datoria de a apăra puritatea sufletului tineretului.

Nimeni dintre miile de credincioși veniți aici în pelerinaj nu pleacă fără să dobândească un folos sufletesc, fără îndeplinirea bunelor lor dorinți duhovnicești. Nu trebuie să urmărim numai bogăția materială și cultură, ci în primul rând creșterea spirituală a credinței după modelul înaintașilor noștri, după modelul sfinților. Ce alte comori am putea cere în rugăciune Sf. Cuvioase Parascheva, decât acelea pe care "nici molia, nici rugina nu le strică, nici furii nu le sapă și nu le fură? Căci unde este comoara ta, acolo va fi și inima ta" (Matei 6, 19-21). De aceea trebuie să ne alegem ceea ce ne este de folos, împodobirea sufletului cu frumusețea virtuților vieții creștine.

În această nădejde, frații și surorile mele în Domnul, vom putea cinsti cu vrednicie ziua aceasta care a cuprins la sfârșit de an 2000 dimensiunea noastră națională. Ați văzut cu toții mulțimea credincioșilor, a copiilor și tinerilor care așteaptă, de la noi toți, să fim farul călăuzitor al poporului, farul de lumină, de lumina cea neînserată pe care o aflăm numai în Biserica Mântuitorului Hristos, în Evanghelia Sa, în viața și jertfa sfinților noștri. Meditând adânc și poposind o clipă la datoriile noastre față de suflet, să deschidem cu curaj ușile împărătești ale sufletelor noastre. Le putem deschide numai prin credință, prin virtute, prin iubire și prin unitatea noastră națională. În fața acestor virtuți, în fața cerințelor neamului nostru și a unității lui, toate celelalte griji personale sau de grup trebuie să dispară. Rugăm pe Dumnezeu ca noi, ierarhii și preoții, să fim slujitorii pe care îi caută poporul, să ne îndeplinim sfânta misiune la care am fost chemați, de a conduce sufletele pe calea mântuirii.

Cu această nădejde și cu prilejul acesta, mulțumesc călduros Sanctității Sale Patriarhului ecumenic al Consantinopolului, Bartolomeu care a desfășurat și de această dată un itinerar foarte însemnat în România, începând de la București, de la Patriarhia Română, la Academie, la întâlnirea cu Președintele României, la cuvântul ținut în fața a sute de preoți în Aula Palatului Patriarhal și apoi continuând la Episcopia Dunării de Jos la Galați, unde începând cu copilașii de grădiniță și până la studenți, profesori și rectori au omagiat prezența Sanctității Sale pe meleagurile lor. Acum Sanctitatea Sa se află pe această culme taborică aici, în catedrala mitropolitană din Iași, împlinindu-și misiunea de propovăduitor al Cuvântului lui Dumnezeu. În acest leagăn al poeziei și unității românești, lăcașul culturii vasiliene, leagăn de profundă spiritualitate românească și astăzi, unde au predicat ierarhi străluciți ai Bisericii noastre ortodoxe române, între care un loc aparte îl ocupă mitropoliții Varlaam și Dosoftei, demni urmași ai Sf. Apostoli, promotori ai unei intense vieți culturale și bisericești, avându-l în mijlocul nostru pe Întâistătătorul Ortodoxiei ecumenice, ne-am bucurat față către față în bucuria Domnului și a sfinților Lui.

Cu aceste frumoase exemple ale vrednicilor noștri înaintași, să ne gândim la îndatoririle noastre ca la o activitate închinată semenilor lui Dumnezeu și poporului român, să făptuim tot lucrul cel bun și să ne purtăm fiecare crucea pentru a ne învrednici de împărăția cerurilor. Așa să ne ajute bunul Dumnezeu și Sf. Cuvioasă Maica noastră Parascheva, ocrotitoarea Moldovei!».

În continuare, Î. P. S. Daniel Mitropolitul Moldovei și Bucovinei a mulțumit celor doi Patriarhi pentru că au răspuns invitației preoților și credincioșilor locului, prilejuind momente unice de comuniune și dialog în rugăciune la răscruce de milenii, în acest vechi leagăn de cultură și civilizație românească, unde istoria, cultura, viața religioasă și dezvoltarea socială s-au împletit în mod armonios, adăpostind moaștele Sfintei Cuvioase Parscheva, protectoarea de Dumnezeu dăruită a acestor meleaguri. A mulțumit de asemeni, în numele credincioșilor Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Înalt Prea Sfințitul Ieronimos de Livadia pentru aducerea moaștelor Sf. Mucenic Gheorghe în pelerinaj la Iași și pentru hotărârea de a dăruir o părticică din ele Sfintei Mitropolii a Moldovei și Bucovinei, în semn de aleasă prețuire pentru evlavia locuitorilor Iașului. Ca expresie a acestei mulțumiri i-a dăruit icoana Sfintei Parascheva. A mulțumit apoi tuturor credincioșilor prezenți, afirmând că prezența fiecărui om credincios în biserică este un dar al lui Dumnezeu, răspunsul omului la iubirea lui Dumnezeu. A oferit apoi în dar o frumoasă cădelniță Patriarhului ecumenic, mare misionar, iubitor de viață liturgică și om al rugăciunii, iar Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist o cruce a Învierii, prin puterea căreia mărturisim iubirea lui Hristos și bucuria pe care Hristos o dă celor ce-L caută pe El, mulțumindu-i încă o dată pentru cuvintele calde, adresate, pentru dragostea părintească și purtarea de grijă față de Mitropolia Moldovei și Bucovinei și față de întreaga Biserică Ortodoxă Română.

A avut loc și prezentarea albumului, "Sfânta Parascheva – călăuza pelerinilor", tipărit cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitul Daniel al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, album care, pentru rugăciunile Sfintei Cuvioase Parascheva din Epivata, să constituie un sprijin credincioșilor aflați în neazuri, întărire celor slabi în credință, medicament celor suferinzi trupește și ajutor pentru toți cei care îl vor citi. În încheiere, Sanctitatea Sa Bartolomeu I s-a rugat pentru ca bunul Dumnezeu să binecuvânteze pentru mulți ani de acum înainte evlavia poporului român și pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel, pe care l-a felicitat cu ocazia împlinirii a 10 ani de arhipăstorire la Iași.

5. Deschiderea lucrărilor Comitetului Central al Conferinței Bisericilor Europene

După Sfânta Liturghie, cei doi Patriarhi însoțiți de delegațiile lor, au mers în Sala "Dr. Iustin Moiescu" unde a fost oferit un prânz festiv, fiind totodată declarate deschise lucrările Comitetului Central al Conferinței Bisericilor Europene ce s-a reunit în capitala Moldovei. În timpul mesei Î. P. S. Ieronimos de Livadia a rostit un cuvânt referitor la evlavia poporului român și răbdarea pilduitoare a credincioșilor ce așteptau ore în șir să le vină rândul pentru a-și manifesta evlavia față de moaștele Sf. Mare Mucenic Gheorghe și ale Sf. Cuv. Parascheva. A luat cuvântul și Î. P. S. Jérémie, Mitropolitul Franței, care a vorbit în numele Comitetului Central al Conferinței Bisericilor Europene, despre rolul creștinismului și

al Ortodoxiei în Europa, mulțumind Î. P. S. Daniel pentru posibilitatea de exprimare și propovăduire a ideilor creștinismului ortodox în Europa și în lume.

Luând cuvântul și Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, a subliniat rolul Î. P. S. Daniel, asemănător cu acela al vrednicilor de pomenire mitropoliți Varlaam și Dosoftei din vremea lor, de deschizător de noi drumuri în calea dialogului între Bisericile creștine, de moderator în cadrul Comitetului Central al Conferinței Bisericilor Europene și a exprimat caracterul înnoitor ce se manifestă în Biserica Ortodoxă Română, ce contribuie din plin la întărirea relațiilor dintre Bisericile Ortodoxe și nu numai.

La sfârșitul mesei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit "Diploma de Pelerin", în urma vizitei din cetatea Iașilor, la anul mântuirii 2000, unde a preamărit pe Dumnezeu și a venerat moaștele Sf. Cuv. Parascheva și ale Sf. Mare Mucenic Gheorghe, Purtătorul de biruință. Având candela speranței aprinsă de iubirea Mântuitorului Hristos, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Teoctist, a luat parte la sărbătoarea Catedralei mitropolitane din acest an jubiliar și a sprijinit cu evlavie și dărnicie continuarea lucrărilor de restaurare a sfântului locaș.

6. Decernarea titlului de "Cetățean de Onoare" al Municipiului Iași celor doi Patriarhi

În cursul după-amiezii, cei doi Întâistătători au fost oaspeții Primăriei Municipiului Iași unde, în cadrul unei ceremonii, le-a fost conferit titlul de "Cetățean de Onoare" al Municipiului Iași și medalia "Pro Amicitia – Pro Fidelitatea". Cu această ocazie au fost lansate și cele trei volume de "Documente privitoare la istoria orașului Iași" tipărite de Primăria Municipiului Iași și editate de Dl Ioan Caproșu (primul volum în colaborare cu Dl Petronel Zahariuc). Acestea reprezintă un corpus al documentelor medievale privitoare la istoria orașului Iași, ce constituie o necesitate istoriografică datorată nevoii de a cunoaște temeinic evoluția istorică a celui mai mare și mai important oraș moldovenesc, în ansamblul vast al istoriei medievale a Țării Moldovei.

7. Încheierea vizitei din România

Seara, pe aeroportul din Iași, Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului și-a luat rămas bun de la Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române și de la Înalt Prea Sfințitul Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, încheind astfel pelerinajul sfânt din cetatea Iașilor, din acest an jubiliar 2000, ce ne-a oferit prilejul să gustăm o picătură din dulceața unității și comuniunii Sfinților lui Dumnezeu.

Mulțumind și felicitându-l pe Înalt Prea Sfințitul Daniel pentru modul exemplar cu care a organizat manifestările bisericești, în acest an, de sfârșit de mileniu, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a plecat spre București, îndemnându-i pe toți să umble cu vrednicie, după chemarea cu care au fost chemați, cu toată smerenia și blândețea, cu îndelungată răbdare, îngăduindu-se unii pe alții în iubire, silindu-se să păzească unitatea Duhului întru legătura păcii" (Efes. 4, 1–3).

Diacon IORDACHI DRAGOȘ

VIZITA ÎN ROMÂNIA A SANCTITĂȚII SALE KAREKIN II PATRIARH CATOLICOS SUPREM AL TUTUROR ARMENILOR 18–20 SEPTEMBRIE 2000

În perioada 18–20 septembrie 2000, la invitația Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, a efectuat o vizită în România, Sanctitatea Sa Karekin al II-lea, Patriarhul Catolicos Suprem al Tuturor Armenilor, în fruntea unei delegații a Catolicosatului Suprem de Etcimiadzin.

Este bine de știut că Armenia a beneficiat de activitatea misionară a Sfântului Apostol Tadeu (35–43 d.Hr.), Sfântul Apostol Bartolomeu (44–60 d.Hr.) și Sfântul Grigorie Luminătorul (280–303 d.Hr.), anul 301 d.Hr. marcând botezul regelui Tiritad al II-lea, organizarea Bisericii Armene și începerea construirii Catedralei de la Etcimiadzin. Primii armeni veniți, în special în Moldova, cu peste 1000 de ani în urmă erau refugiați din calea persecuțiilor necreștine și a stăpânirii străine. Fiind bine primiți de ospitalierul popor român, numărul armenilor a continuat să crească, peste veacuri în aceste teritorii, ei încadrându-se armonios în viața socială, economică, culturală și religioasă a țării de adopție. Această stare de fapt este conșfințită în anul 1401 de voievodul Alexandru cel Bun ce recunoștea și atesta documentar existența Episcopiei Armene cu sediul, în acea vreme, la Suceava. Binecuvântarea dumnezeiască a ocrotit de-a lungul timpului traiul comun al celor două popoare și împreună-slujirea celor două Biserici, română și armeană.

În acest duhovnicesc context, luni 18 septembrie 2000, puțin înainte de miezul zilei, sub razele calde ale blândului soare de toamnă, pe Aeroportul Internațional Otopeni a aterizat aeronava ce aducea de la Erevan, via Moscova, delegația Bisericii Armene, formată din: Sanctitatea Sa Karekin al II-lea, Patriarh Catolicos al Tuturor Armenilor, P. S. Episcop Yesnik Petrossian, P. S. Episcop Sion Adamian, un arhimandrit, un ieromonah, un diacon și un mirean – Dl Vladimir Barkhudarian, vicepreședinte al Academiei Armene.

Oaspeții armeni au fost întâmpinați de Prea Fericitul Teoctist, Patriarhul României și Î. P. S. Arhiepiscop Dirayr Martikian – Primatul Diocezei Armene din România, de ambasadorul Armeniei la București, de ierarhi și clerici ai celor două Biserici, de înalte oficialități. Doi frumoși copilași, îmbrăcați în costume naționale, au oferit flori și tradiționala pâine cu sare specifică ospitalității românești. În sala de protocol prezidențial a Aeroportului Otopeni, la conferința de presă, numeroșii reporteri prezenți au consemnat cuvântul de bun venit rostit de P. F. Părinte Patriarh Teoctist, care a spus:

"Binecuvântat este cel ce vine întru numele Domnului" (Ps. 117, 26)

«Biserica Ortodoxă Română și Biserica Armeană au stabilit, după cum se știe, legături destul de apropiate, pastorale, frățești, în decursul secolelor, în Duhul învățăturii Mântuitorului Iisus Hristos și a Sfinților Părinți. În vremurile noastre – în ultimele decenii – chiar eu personal am vizitat Biserica Armeană și locurile sfinte din această țară, în frunte cu Sfântul Scaun de la Etcimiadzin – reședința

catolicoșilor Bisericii Armene, precum și celelalte locuri (sfinte) și – de asemenea – catolicoșii supremi armeni au vizitat Biserica Ortodoxă Română.

Este interesant de amintit că unul dintre înaintașii Sanctității Sale Karekin al II-lea a fost Catolicosul Vasken I, născut la București, viețuind ca un bun român și păstorind Sfântul Scaun al Etcimiadzinului mulți ani, timp în care a avut foarte multe înfăptuiri. Este binecunoscută iubirea sa față de Țara Românească și de cultura românească, de poezia lui Mihail Eminescu, mai ales, pe care o cunoștea în mare măsură. Avem, așadar, astăzi, o bucurie mare: Biserica Ortodoxă Română, împreună cu Arhiepiscopia Armeană din București, îl primesc pe Sanctitatea Sa cu toată bucuria, în continuarea firului legăturilor istorice și de învățătură creștină, fiindcă suntem în dialog teologic – noi, Ortodoxia, în general – cu Bisericile frățești vechi-orientale, care au păstrat doctrina și rânduielile bisericești din primele secole creștine. Va însemna lucrul acesta o manifestare de dragoste. Din toată inima vă spunem, acum, la sosire: Bine ați venit la noi și Dumnezeu să Vă binecuvânteze pașii în România, pentru pacea și buna viețuire într-o iubire a Mântuitorului Hristos, a celor două popoare ortodoxe: poporul român și poporul armean».

Sanctitatea Sa Karekin al II-lea a mulțumit în cuvinte deosebit de emoționante pentru călduroasa primire ce se înscrie în tradiția bunelor relații ce dăinuie de secole, peste vitregia vremurilor între cele două Biserici și popoare, după cum a ținut să sublinieze tânărul Catolicos al Tuturor Armenilor, ce a venit pentru prima dată în România și care are un deosebit respect pentru Biserica Ortodoxă Română.

De la Aeroport toți cei prezenți au mers la Catedrala Patriarhală unde, după ce s-a stins dangătul binecunoscutelor clopote care au marcat solemnitatea momentului, cele două delegații dimpreună cu numeroșii clerici și mireni ce așteptau aceste clipe în sfântul lăcaș, au înălțat rugi fierbinți Tatălui Ceresc, de laudă, de mulțumire pentru darurile primite și pentru binecuvântarea vizitei, a noului dialog între cele două Biserici surori. Soborul arhieresc a primit răspunsurile liturgice date de un cor de studenți teologi.

În continuare Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, în cuvântul său a prezentat pe larg contextul general și particular, istoric și duhovnicesc al armonioaselor relații între cele două popoare și Biserici surori, spunând următoarele:

Dialogul cu Bisericile Vechi-Răsăritene, nădejde și credință în Dumnezeu*

*"Primiți-vă unii pe alții, precum și Hristos
v-a primit pe voi, spre slava lui Dumnezeu"
(Rom. 15, 7).*

«Avem bucuria în această zi să primim vizita Sanctității Sale Karekin al II-lea, Patriarhul Catolicos Suprem al tuturor armenilor.

Legăturile dintre Bisericile noastre; ca și dintre popoarele noastre, poartă o vechime remarcabilă în istorie. Acestea s-au zidit pe suferințele poporului

---

* Cuvânt rostit cu prilejul vizitei în România a Catolicosului armean, Karekin al II-lea, Catedrala Patriarhală, la primirea oficială, după slujba Te-Deum-ului, 18 septembrie 2000.

armean, s-au consolidat pe iubirea poporului român și pe ospitalitatea lui față de armenii prizoniți în țara lor și apoi s-au dezvoltat în istorie, spre folosul și binele Ortodoxiei și al celor două popoare.

Nu voi aminti decât faptul că primele secole creștine au constituit, pentru cele două Biserici, credință și practică bisericească de obște, comună întregii Biserici Ortodoxe, în general. Nu-i timpul de ajuns acum să descriem atitudinea cu care aceste Biserici vechi-răsăritene, Biserica Armeană, cea Coptă din Egipt, cea Etio-piană și cea Indiană, după Sinodul de la Calcedon, au fost izolate de Ortodoxie. Dar vom aminti că în secolul nostru, în secolul acesta al ecumenismului, s-au înche-gat legături strânse între Biserica Ortodoxă care a formulat învățătura de credință în cele șapte Sfinte Sinoade și Bisericile Apostolice Vechi-Răsăritene. Dintre acestea, prima Biserică este cea Apostolică Armeană, poporul armean fiind încreștinat de către Sfântul Grigorie Luminătorul (280–303). Urmează apoi Biserica Coptă din Egipt, Biserica Sfântului Apostol Toma din India și Biserica Abisiniei. Aceste patru Biserici constituie rădăcina și tulpina veche a ritului, a Sfintei Liturghii, a doctrinei apostolice, valabile și în vremea noastră, a ecumenis-mului. Grație spiritului de deschidere dintre Bisericile noastre și slujitorii lor, s-au înche-gat și s-au dezvoltat apoi relațiile frățești și pe plan teologic, prin dialogul între această familie de Biserici din Răsărit și Biserica Ortodoxă, ajungându-se până acum aproape de pragul încoronării acestui dialog cu rezultate foarte fru-moase. Comisia mixtă de dialog teologic continuă lucrările prin comisia liturgică pentru reglementarea tuturor detaliilor, ca urmare a pronunțării afirmative a dia-logului dintre Bisericile noastre. Nădăjduim acum că și celelalte Biserici Ortodoxe autocefale surori și Bisericile vechi-răsăritene să se pronunțe afirmativ privitor la dialogul teologic în general, cunoscând că Sfântul Sinod al Bisericii noastre Ortodoxe Române a analizat și a aprobat concluziile de unitate între Biserica Orto-doxă și Bisericile Ortodoxe vechi-răsăritene de care am pomenit mai înainte. Deci, iată, frații mei, că suntem foarte aproape de dumnezeiasca unitate, cu credința și nădejdea în Dumnezeu, în împlinirea rezultatelor acestui dialog, care se va desă-vârși atunci când și celelalte Biserici Ortodoxe surori se vor pronunța.

Pe plan național, Biserica Ortodoxă Română și Biserica Apostolică Armeană au ținut legături frățești strânse în toată perioada aceasta de dialog teologic. Chiar în timpul dictaturii ateiste și totalitare, Bisericile noastre (Ortodoxă Română și cea Armeană) au fost foarte apropiate, nu numai prin schimburi de scrisori irenice, ci și prin dialog și prin vizite reciproce. Patriarhii români de dinaintea Noastră, Justinian și Justin, au vizitat Biserica Ortodoxă Armeană, nu numai odată, ci de mai multe ori. Noi înșine, atât ca episcop, mitropolit și patriarh am cercetat fră-țește Biserica martiră Armeană, cu mănăstiri străvechi, cu mormântul Sfântului Grigorie Luminătorul și Academia Teologică de la Etchimiadzin, dându-mi seama de păstrarea Tradiției liturgice și de învățătura ortodoxă a acestei Biserici. Avem legături foarte apropiate, cum – poate – nici o altă Biserică Ortodoxă – am putea spune – nu le are cu Biserica de la poalele Araratului, de la Sfântul Scaun al Etchi-miadzinului. Dumnezeu a ajutat ca această străveche Biserică Apostolică a Armeniei, în ciuda nenumăratelor ei greutăți și jertfe, fiind Biserică națională, să ocrotească un tezaur de credință unic în Ortodoxie. Ea a înălțat ca Patriarh Catolicos Suprem pe cel ce a condus Arhiepiscopia Armeană din București, vred-

nicul de pomenire și pentru noi și pentru Biserica Armeană, Vasken I. Acesta a călăuzit pe armeni, în vremuri nespuse de grele și i-a păstorit cu o rară forță de sacrificiu, de înțelepciune și de durabilitate, de trăinicie, încât a făcut din Sfântul scaun al Etchimiadzinului o reședință pilduitoare a Bisericii Armene pentru toți fiii ei din întreaga lume. A reușit să strângă legăturile cu Biserica Ortodoxă în general, dar îndeosebi cu Biserica Ortodoxă Română. A reușit să adune, să ocrotească și să-i unească pe armenii din întreaga lume în trupul Bisericii naționale a acestui popor credincios și rezistent în necazuri. Prin restaurarea reședinței patriarhale obținută prin lege de stat, Catolicosul Suprem a oferit neamului său o vatră părintească. Etchimiadzinul este considerat loc sfânt de către armenii din întreaga lume. Și așa și este: având sfinte moaște, sfinte vestigii ale lumii întregi, având Araratul drept în fața privirilor, ca simbol de mântuire, pomenit în Biblie, ca loc în care s-a oprit corabia lui Noe. Această pomenire ține vie, îndeosebi, Biserica Armeană ca factor component al națiunii, având acum biserici și mănăstiri străvechi, cu o viață creștină vie, deși foarte prigonită în secolele de stăpânire străină. Pe măsură ce creștinismul s-a dezvoltat, Biserica Armeană a străbătut secole de grele asupriri, dar ea s-a dezvoltat, ca și mănăstirile ei, cu mărturisitori ai credinței, cu pustnici și cu mari artiști din rândul cărora a odrăslit și cel ce a inventat unul din cele mai vechi alfabetice din lume, alfabetul armean, anume călugărul Mesrop. Acesta, la începutul secolului al V-lea, a inventat alfabetul armean și a tradus Sfânta Scriptură în limba armeană, la anul 410, făcând astfel începutul literaturii creștine armene. În Armenia "piatra care cântă în imagini", găsim catedrale ca aceea din inima muntelui construită prin credința poporului armean; cu capiteli, cu bolți de o rară frumusețe, o adevărată minune a lui Dumnezeu, săpată în stânca muntelui. În timp ce acest popor armean și-a purtat o cruce unică în istorie, el și-a săpat întruparea credinței Bisericii în muntele stâncos, îmbinând astfel tăria spiritului cu trăinicia materiei. Armenia este presărată cu asemenea mărturii unice ale credinței ortodoxe: biserici, mănăstiri și monumente, piese prețioase de pe timpul dreptului Noe.

Ca unul care m-am învrednicit de la Dumnezeu să-l însoțesc într-o călătorie la Etchimiadzin și Erevan pe Patriarhul nostru de vie amintire, Justinian Marina, apoi și alte delegații, am rămas impresionat de aceste mesaje atât de grăitoare. Nu pot uita niciodată jertfa poporului armean adusă creștinătății, descrisă atât de atrăgător de marele nostru istoric Nicolae Iorga. Această jertfă a odrăslit eroi și sfinți de-a lungul și de-a latul lumii, pe unde pribegesc armeni, dând lumii și artei universale creatori de renume. Și în țara noastră există opere, creații și pilde de suflete creștine, care i-au făcut atât de iubiți de înaintașii noștri și prețuiți de noi. Facem o apropiere spunând că bunătatea și ospitalitatea domnitorului Alexandru cel Bun a făcut ca o parte dintre acești credincioși armeni să se sălășluiască în părțile Sucevei și astfel prima Episcopie Armeană, cu primul document pentru această episcopie semnat de Alexandru cel Bun, a fost Episcopia de la Suceava. Nu este întâmplător și nu este, de asemenea, surprinzător că în Erevan, mergând, vei întâlni oriunde persoane care vorbesc limba română. Mergând la operă – pentru că armenii sunt un popor deosebit de talentat în toate ramurile artei, deci și în muzică, precum și în arta bisericească – acolo vei întâlni programe și crainici de limba română, așa cum am întâlnit și noi credincioși româno-armeni care

viețuiesc acolo. Așa încât, cum spuneam la început, avem legături cu Biserica Apostolică a Armeniei, mai strânse decât cu toate celelalte Biserici Ortodoxe surori și ne bucurăm de aceste strânse legături. Ne-am bucurat că și Sanctitatea Sa Karekin I, adormit în Domnul, a făcut prima vizită în calitate de Catolicos Suprem la București, iar acum, pe Sanctitatea Sa Karekin al II-lea îl avem și-l aveți în fața dumneavoastră, ca pe un prieten vechi, căci ne cunoaștem de pe plaiurile de la poalele Araratului, de la lacul Sevan și de la celelalte sfinte așezăminte ale Bisericii Apostolice Armene, din timpul vizitelor noastre anterioare.

Sanctitatea Voastră, cu aceste sentimente vă întâmpinăm; cu mare dragoste și cu deosebită prețuire. Întâmpinăm și salutăm, în același timp, delegația care vă înconjoară și vedem în vizita Sanctității Voastre un nou și sfânt îndemn pentru ca dialogul nostru teologic, între Biserici, dar îndeosebi între Bisericile noastre surori, să continue și să fim pildă în Biserică, pentru unitatea văzută a Trupului tainic al lui Hristos.

Iată, frații mei, în timp ce lumea întreagă se află la răscruci cu orizonturi aproape necunoscute, care pot să ducă la catastrofe și la dezbinări mai mari, în acest timp Bisericile noastre și slujitorii lor se află uniți în rugăciune și în gând, dar și în faptă. Întâlnirea noastră de astăzi și întâlnirea mondială a cultelor de la New York, de unde vine Sanctitatea Sa, sunt semne că Duhul Sfânt lucrează în lume îndemnând gândurile și pașii noștri spre unitate, spre a ține lumea în dialog, în pace, mai aproape de Dumnezeu. De aceea noi apreciem vizita Sanctității Voastre și Vă mulțumim că ați venit să ne binecuvântați credincioșii, elevii, studenții și preoții Bisericii noastre de la parohii și mănăstiri. E o binecuvântare de care avem nevoie cu toții, căci e binecuvântarea urmașului Sfântului Grigorie Luminătorul, a Părinților martiri care au murit pentru credința în Mântuitorul Iisus Hristos, pe pământul Armeniei, la fel cum s-au jertfit și au mărturisit credința și mulți dintre înaintașii și chiar contemporanii noștri. Fiți binevenit în Biserică și în țara noastră, Sanctitatea Voastră, cu nădejdea că Dumnezeu va păstra momentul acesta și îl va scrie în Cartea Vieții și în Cronica Bisericilor noastre, spre unitate, spre pace și spre prosperitate pământească și cerească a fiilor noștri duhovnicești, români și armeni. Zicându-vă bine ați venit, Vă îmbrățișăm cu dragoste în Hristos, Domnul și Mântuitorul nostru, al tuturor!»

În răspunsul său Catolicosul Suprem al Tuturor Armenilor Karekin al II-lea mulțumind întâistătorilor Bisericii Ortodoxe Române și pentru Prea Fericirea Sa a mulțumit întregului popor român pentru ospitalitatea față de armeni veche de peste 1100 de ani. Sanctitatea Sa a citat din hrisovul lui Alexandru cel Bun ce atestă documentar recunoașterea Episcopiei Armene de la Suceava, iar dintre numeroasele personalități armene ce s-au evidențiat de-a lungul timpului în slujirea patriei române adoptive a numit numai două, pe Ioan Vodă cel Cumplit și pe Catolicosul Suprem Vasken I. Apoi amintind că anul viitor armenii vor sărbători 1700 de ani de când creștinismul a fost declarat religie oficială pentru prima dată în lume în statul armean, S. S. Karekin al II-lea a spus că are prilejul să anunțe public invitația făcută P. F. Patriarh Teoctist de a participa la festivitățile organizate cu acest prilej de Biserica soră și statul armean.

A doua zi, marți 19 septembrie 2000, delegația Bisericii armene însoțită de P. F. Teoctist Patriarhul României, P. S. Casian Episcopul Dunării de Jos și ostenitori ai Administrației Patriarhale au poposit la Râmnicu Vâlcea. Aici, la Catedrala Episcopală, unde ierarhul locului, P. S. Gherasim, în prezența prefectului județului, a primarului orașului, a numeroșilor clerici și mireni prezenți în sfântul lăcaș și-au exprimat bucuria de a primi vizita celor doi patriarhi în eparhia sa, Episcopia Râmnicului, care prin cele 27 de sfinte mănăstiri și schituri poate fi numită "Athosul românesc". La rugămintea P. S. Episcop Gherasim a vorbit și S. S. Karekin al II-lea, care a amintit traiul armonios în comun de 1100 de ani al armenilor cu frații lor români și cele două aniversări jubiliare de anul viitor ale Bisericii Armene.

Pentru a răspunde arhierilor antevorbitori P. F. Părinte Patriarh Teoctist a ținut un amplu expozeu istorico-duhovnicesc, care a reprezentat un prețios cuvânt de învățătură pentru elevii de la seminarul teologic ortodox al eparhiei Râmnicului prezenți în număr foarte mare în Catedrala Episcopală.

"Așa cum V-am iubit pe voi, așa și voi să vă iubiți unul pe altul" (Ioan 13, 34)*

«Suntem la un moment de mare descoperire dumnezeiască în acest loc sfințit de atâția martiri, domnitori, ierarhi și mărturisitori pentru Hristos, aici la Episcopia Râmnicului.

Ascultând frumoasele cuvinte de întâmpinare ale Prea Sfințitului Episcop Gherasim și, de asemenea, cuvântul plin de înțelepciune al Sanctității Sale, Cătolicosul Suprem al tuturor armenilor, Karekin al II-lea, m-am îndreptat cu mintea către cuvintele Mântuitorului Iisus Hristos adresate Apostolilor Săi: "Să vă iubiți unul pe altul! Așa cum v-am iubit Eu pe voi, așa și voi să vă iubiți unul pe altul. Întru aceasta vor cunoaște că sunteți ucenicii Mei, de veți avea iubire unii pentru alții" (Ioan 13, 34–35). E un cuvânt deosebit de prețios adus din cer prin Mântuitorul nostru Iisus Hristos, ca noi, cei care încheiem acum al doilea mileniu de creștinism și suntem gata să-l întâmpinăm pe cel de-al treilea, să cunoaștem învățătura Lui, așa cum ne îndeamnă Biserica noastră. În miezul tuturor lucrurilor, al gândurilor, al faptelor noastre pe pământ – potrivit cuvintelor Mântuitorului – stă iubirea Sa cea nemărginită și, de cele mai multe ori, Mântuitorul a rostit acest cuvânt mai ales către Sfinții Apostoli.

Ceea ce trebuie să caracterizeze viața noastră este iubirea față de Dumnezeu și față de semenii. Numai iubirea va izbăvi omul, numai iubirea va mântui lumea de toate necazurile ei și numai iubirea aceasta va face ca în mileniul al treilea să fie credința înfloritoare, să fie Sfânta Evanghelie tradusă în fapte. E de fapt împlinirea îndemnului Mântuitorului: "Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât ei să vadă faptele voastre cele bune și să-L slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri" (Matei 5, 16). Așa încât, astăzi, faptele Bisericii trebuie să fie cele ale dialogului.

Biserica Ortodoxă Română – cum putem vedea din paginile ei seculare – a urmat acest îndemn de iubire al Mântuitorului Hristos. Biserica Mântuitorului,

---

* Cuvânt rostit cu prilejul vizitei în România a S. S. Karekin al II-lea, Cătolicosul Armenilor, Catedrala Episcopiei Râmnicului, 19 septembrie 2000.

după cuvintele Lui, trebuie să urmărească unitatea în Hristos, prin faptele credinței. Iar noi, Biserica Ortodoxă Română și Biserica Apostolică a Armeniei – care a păstrat, de asemenea, tezaurul autentic al credinței noastre din primele secole creștine – continuăm această lucrare, continuăm să arătăm prin faptele noastre că lumea crede și simte această iubire și o răspândește către ceilalți.

Biserica Apostolică Armeană va împlini, curând, 1700 de ani de când Sfântul Grigorie Luminătorul a adus creștinismul în acea parte în care culmile Araratului depășesc înălțimile norilor. Această Biserică a păstrat învățătura și practica primilor creștini prin Liturghie, prin cult, prin catehism, dând Bisericii Universale martiri, mărturisitori și mari teologi.

Între Bisericile noastre s-au stabilit – cum ați auzit din cuvântul Sanctității Sale – legături străvechi, aici la noi, mai ales după aprobarea domnitorului Alexandru cel Bun care, la 1401, a dat hrisovul de la Suceava. De atunci noi avem o istorie împreună cu comunitatea armeană, de peste 600 de ani. Așa încât suntem două Biserici foarte apropiate și foarte asemănătoare și prezente în această lucrare, în acest grai al faptelor creștine de dialog, de întâlnire, de cunoaștere reciprocă.

Sunt aici părinți care cunosc și au citit revistele noastre; sunt profesori de seminar care știu că dialogul dintre Ortodoxia bizantină și Bisericile vechi răsăritene cu cele patru ramuri: Biserica Armeană, Biserica Coptă, Biserica Etiopiană și Biserica Sf. Apostol Toma din India oferă până acum, rezultate bune, pozitive, căci s-au limpezit multe neînțelegeri ce datau de la Sinodul de la Calcedon. Așa încât urmează acum o încoronare și pentru a încorona acest dialog avem nevoie, încă, de rugăciuni, de întâlniri, de fapte lucrătoare, pentru a ne învrednici Bunul Dumnezeu să fim o Biserică Ortodoxă Răsăriteană în întregimea ei împreună, cu aceste Biserici.

Iată motivul pentru care suntem împreună și iată pentru ce ne-am gândit să venim la Râmnicul Vâlcea, ca într-un pelerinaj, pentru că aici au fost mari ierarhi, sfinți și domnitori, sfinți și cuvioși mărturisitori care pot să ne ajute și ei cu rugăciunile lor. Și tot la Râmnicul Vâlcea se găsește un ierarh, de o bună bucată de vreme, Prea Sfințitul Episcop Gherasim, înzestrat de Dumnezeu cu harisma restaurărilor, cu harisma zidirii de biserici și mănăstiri dar și de suflete de oameni. Am remarcat acum, numai intrând aici, frumoasa clădire nouă, care întâmpinând pe oricine intră în cetatea Sfintei Episcopii, semnul prezenței hărniciei și semnul dăruirii unei instituții cum este Sfânta Biserică, Biserica cea văzută, despre care Mântuitorul a spus că: "Nici porțile iadului nu o pot birui" (Matei 16, 18). Pe aceasta o slujim noi, și o înfrumusețăm, împodobind-o cu faptele noastre de iubire iar aceste fapte ne îndeamnă să ne întâlnim cât mai des. Așa, după pilda noastră, să vă întâlniți și frațiile voastre și preoții între ei, iar credincioșii să ia pildă de la noi. Pentru că înstrăinarea dintre preoți și înstrăinarea între credincioși aduce pagubă.

Iadul începe de aici, spun Sfinții Părinți, de când omul se înstrăinează de vecinul lui și de când cărarea între vecini este năpădită de buruieni. De atunci încep să se simtă prezente și înstrăinarea între oameni și semnele iadului între noi. De aceea lumea are nevoie astăzi de noi, de Biserică, de slujitorii Bisericii, pentru că noi trebuie să vestim faptele iubirii creștine în toate formele pe care le știți frațiile voastre că vi le cer credincioșii astăzi.

Trebuie să mergem pe drumul acesta cu toată credința, cu toată convingerea și cu tot optimismul nostru la care ne îndeamnă fiecare Sfântă Liturghie, fiecare slujbă, fiecare cuvânt patristic din sfintele noastre cărți bisericești.

Vă aduc, aşadar, în numele Sfântului Sinod, bucuria de a-l avea la noi pe Sanctitatea Sa, reprezentând o Biserică soră, un popor frate, un popor care a străbătut multe Golgote în viață ca și poporul român. Acestea sunt semnele că suntem pe urcușul vieții creștine, acum, la încheierea acestui mileniu și acestea trebuie să ne fie și îndemnuri să pășim spre iubirea dumnezeiască, iar din faptele noastre lumea să creadă din ce în ce mai mult, iar apoi să se prezinte în fața lui Dumnezeu și să scape de necazurile și greutățile în care se află acum din cauza înstrăinării și a lipsei iubirii lui Dumnezeu din inimile oamenilor și din viața lor. Să nu fie înstrăinarea la noi, slujitorii lui Hristos, de la care se așteaptă faptele iubirii de către bunul Dumnezeu, Maica Domnului, Sfântul Ierarh Nicolae, ocrotitorul acestei biserici și sfintele moaște ale sfinților de aici, către care ne rugăm să ne ajute în vecii vecilor! Amin!

Bine v-am găsit sănătoși!»

După luările de cuvânt ale celor trei arhieri, învățături ce nu se vor șterge din memoria tinerilor – larg deschisă spre înduhovnicire și profund marcată de prezența în fața lor a doi patriarhi apostolici în același timp, a urmat un polihroniu. În continuare P. S. Episcop Gherasim și-a condus oaspeții în clădirea noului muzeu eparhial, ce găzduiește vechi și neprețuite manuscrise și odoare bisericești. Cu acest prilej s-a făcut un schimb de daruri, S. S. Karekin al II-lea oferind P. F. Părinte Patriarh Teoctist o veche pagină de manuscris armenesc.

În continuarea pelerinajului la sfintele mănăstiri din nordul Olteniei, cele două delegații patriarhale, armeană și română, au poposit la Mănăstirea Bistrița, unde de peste 500 de ani se află moaștele Sfântului Grigorie Decapolitul.

P. S. Episcop Gherasim al Râmnicului a mulțumit celor doi întâistătători pentru vizită și binecuvântări.

Deosebit de impresionat de frumoasele cuvinte rostite de Sanctitatea Sa Catolicosul Karekin al II-lea al Armenilor, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a spus:

«Vă felicităm că ați păstrat aici Biserica și slujiți Sfintele Moaște. Ne bucurăm pentru că am putut veni aici cu oaspeți din străinătate. Cuvintele Sanctității Sale au fost atât de frumoase încât este greu să mai adăugăm ceva.

Vă binecuvântăm și vă rugăm să înscrieți în inimile dumneavoastră aceste frumoase gânduri pe care le-a exprimat Sanctitatea Sa, venit de acolo, de la poalele Araratului, aici, la poalele munților aceștia, unde sălășluiește Sfântul Cuvios Grigorie Decapolitul».

Delegațiile Bisericii Apostolice Armene și a Bisericii Ortodoxe Române au ajuns în pelerinajul lor în eparhia Râmnicului și la Sfânta Mănăstire Hurezi, minunata bijuterie a arhitecturii eclesiastice ctitorită de voievodul martir Constantin Brâncoveanu, despre a cărui jertfă a vorbit P. S. Episcop Gherasim.

Impresionat de tinerii seminariști – ucenici dedicați slujirii Mântuitorului Hristos, Sanctitatea Sa Karekin al II-lea și-a amintit de vizita Patriarhului Justinian în Armenia, în anul 1966, însoțit de tânărul ierarh Teoctist, căruia acum îi mulțumește pentru atenția și grija pe care o are față de comunitatea armeană din România, ca întâistător al Bisericii Naționale.

Mișcat de aceste amintiri foarte dragi sufletului său, ca de altfel și de frumoasa restaurare a monumentului istoric și de artă bisericească, care este Sfânta Mănăstire Hurezi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a adresat celor prezenți un cuvânt duhovnicesc.

Împreună aducem slavă Bisericii noastre*

"Să-i aducem lui Dumnezeu închinare plăcută, cu evlavie și cu sfială" (Evrei 12, 28)

«Este un moment acum și un loc sfânt pentru mine, personal și pentru Sanctitatea Sa, ca și pentru cele două Biserici. De aceea, aș vrea să adaug că, în acest drum, prin tot ce-am văzut noi, de când am intrat în eparhia Râmnicului, ni s-a părut că măreția, talia spirituală a Prea Sfințitului Gherasim e nespuse de mult schimbată în mai frumos, în mai bine. Lucrările pe care le-a făcut Prea Sfinția Sa, dar și cuvintele Sanctității Sale au arătat clar chipul duhovnicesc al Prea Sfințitului Gherasim. M-au impresionat darurile pe care le are de la Dumnezeu, de a zidi, de a aduce în actualitate sfinți martiri, chipuri, artă. Iată frumusețile acestea ale Mănăstirii Horezi.

Noi suntem într-o mănăstire, într-un locaș sfânt, cu un ctitor sfânt, martir pentru credință. Nu putem găsi oriunde lucrul acesta și o astfel de întâlnire, mie, ca unuia care de mai bine de cincizeci de ani vin la această mănăstire, mi-aduce în minte grijile, frământările Patriarhului Justinian, dar și puținele lui bucurii pe care le avea fie aici, la Horezi, fie la Bistrița, fie la Agapia – în Moldova – unde își vedea împlinită opera sa de ridicare a monahismului – floarea Evangheliei, floarea creștinătății noastre și a Ortodoxiei îndeosebi.

Sunteți și aici o seamă de maici tinere, dar și de vârsta mea, și asta m-a îndemnat să spun ceva astăzi. M-a impresionat sănătatea și vioiciunea fraților voastre, a maicii starețe și a celorlalte maici, pe multe cunoscându-vă încă de când era aici Seminarul. Câtă muncă, câtă zbatere era pentru Noi, pentru Patriarhie și, iată, toată acea muncă și toate acele frământări rodesc acum. Un loc ca acesta și o restaurare ca aceasta e foarte greu de găsit în întreaga Ortodoxie și pot spune că astăzi l-am văzut pe Prea Sfințitul Părinte Episcop Gherasim în toată lumina sufletului său, în toată râvna sa neîmpușinată și creatoare, mereu găsind, mereu scormonind și făcând mereu altceva pentru această sfântă episcopie. De aceea, mă asociez cuvântului Sanctității Sale, care a mulțumit așa de frumos Bisericii noastre și Prea Sfințitului, pentru activitatea depusă. Prin aceasta noi am adus împreună slavă Bisericii noastre și slavă poporului român.

Pentru prima dată, păstorul duhovnicesc al armenilor din toată lumea, Sanctitatea Sa Karekin al II-lea, Catolicosul Suprem al Bisericii Armene, vine în

* Cuvânt rostit cu prilejul vizitei în România a Catolicosului armean, Karekin al II-lea, Sfânta Mănăstire Horezi, 18 septembrie 2000.

această biserică și înscrie un moment de mare valoare istorică, dar și spirituală în același timp. Ce vedem noi aici, e dincolo de ochi, de vederea trupească; numai cu ochii sufletului poți să vezi așa ceva.

Ne dăm seama cât de sfânt, cât de inspirat, cât de vrednic a fost ctitorul – domnitorul martir Constantin Brâncoveanu – și cât de vrednici erau toți cei din jurul lui: arhitecții, pictorii, cioplitorii în piatră și toți ceilalți ostenitori. De aceea, îl felicit pe Prea Sfințitul Episcop Gherasim pentru ceea ce am văzut în vizita aceasta: ceva foarte rar, până la unicitate. Vă admirăm și vă felicităm și pe frațiile voastre care duceți "zăduful zilei" și-l duceți cu folos, bucurându-vă duhovnicește în Domnul; vă felicităm și pentru această strajă pe care o faceți aici, ca să ne întâmpinați pe noi, dar și pe toți ceilalți credincioși care vin la această biserică.

Maica Domnului să vă răsplătească și să ne ocrotească pe toți. Amin!»

Odată cu lăsarea serii, la vremea vecerniei, pelerinii ostenitori ai Patriarhiei Române și ai Catolicosului armean au ajuns la Sfânta Mănăstire Dintr-un Lemn, ctitoria Voievodului Matei Basarab, construită la 1650, potrivit legendelor dintr-un singur stejar gigant. Șase-șapte astfel de arbori, în vârstă de 500 de ani, mai pot fi văzuți și astăzi în preajma mănăstirii, după cum aflăm de la P. S. Episcop Gherasim, care amintind de marea și frumoasa icoană, făcătoare de minuni, a Maicii Domnului din vechea bisericuță de lemn, nu le uită nici pe măicuțele de azi, care împletesc slujirea prin rugăciune cu cea a pictării de smerite icoane.

Sanctitatea Sa Catolicosul Suprem Karekin al II-lea după rugile înălțate Sfintei Treimi a mulțumit și pentru binecuvântata posibilitate de a vizita minunatele monumente păstrate și restaurate de Biserica Ortodoxă Română.

Cu pelerinajul la Sfânta Mănăstire Dintr-un Lemn s-a încheiat itinerariul prin eparhia Râmnicului, fapt pentru care Prea Fericitul Patriarh Teoctist a adresat celor prezenți, după rugăciunea de seară, un cuvânt duhovnicesc de învățătură.

La ceasul vecerniei – gând pios înălțat Sfintei Cruci*

*"Cel ce nu-și poartă crucea sa și nu vine după Mine, nu poate să fie ucenicul Meu!"
(Luca 14, 27).*

«Pentru că itinerarul nostru din Episcopia Râmnicului ia sfârșit aici, mâine dimineată urmând a trece în altă eparhie, aș vrea să vă transmit, din partea Sfântului Sinod, soborului mănăstirii și credincioșilor din împrejurimi, toată prețuirea pentru munca pe care o duceți, pentru ascultarea sinceră și devotată față de P. S. Gherasim și pentru înțelepciunea și cuminența cu care frațiile voastre și credincioșii din împrejurimi slujiți astăzi Biserica Ortodoxă Română. Ne aflăm într-un an sfânt, un an numit jubiliar: 2000 de ani de la Nașterea după trup a Mântuitorului nostru Iisus Hristos. În acest an, mai ales, Dumnezeu a revărsat asupra Bisericii noastre strămoșești multe daruri, deosebit de semnificative și chiar dumnezeiești. A revărsat bucurii duhovnicești în sufletele noastre ale ierarhilor, ale slujitorilor Bisericii și ale credincioșilor. Între aceste bucurii am putea noi să

* Cuvânt rostit cu prilejul vizitei în România a Catolicosului armean, Karekin al II-lea, Mănăstirea Dintr-un Lemn, 19 septembrie 2000.

așezăm și osteneala binecuvântată a Sanctității Sale Catolicosul Săpream al tuturor Armenilor, Karekin al II-lea, care vizitează Biserica noastră în fruntea unei distinse delegații.

Dumnezeu a rânduit să se împlinească această vizită în acest an și-n această lună binecuvântată de Dumnezeu, a începutului de an bisericesc și de an școlar. Dar, tot în luna septembrie, sărbătorim și Înălțarea Sfintei Cruci. Însoțindu-l pe Sanctitatea Sa și delegația Bisericii Armene, în frunte cu Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Dirayr Martikian al Arhiepiscopiei Armene din București, am văzut că la fiecare mănăstire Sanctitatea Sa a oferit câte o sfântă cruce, care are forma celei mai vechi cruci păstrată în creștinătate – cea armeană, cea mai veche cruce care se apropie de crucea grecească, de crucea noastră ortodoxă și de crucile care s-au descoperit și la noi, în ținutul dintre Dunăre și mare. Am văzut prin această dăruire a Sfintei Cruci către maicile starețe, către Prea Sfințitul Episcop Gherasim un semn de mângâiere și de bucurie venit de acolo, de la poalele îndepărtatului Ararat, unde Noe s-a oprit cu corabia sa. Acolo, în apropiere, se află sfânta localitate Etchimiadzin, reședința Bisericii Armene, reședința acestei Biserici străvechi în istoria universală a creștinismului. De aceea am și cutezat să subliniez aici – într-o mănăstire, ca multe altele din țara noastră, al căror început se pierde în negura vremurilor – semnificația darurilor dumnezeiești și – iată – venirea Sfintei Cruci, lucrarea ei în duminica aceasta când știți că la Sfânta Liturghie s-a citit o pericopă evanghelică de la Sfântul Evanghelist Marcu, în care se spune: "Oricine voiește să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea sa și să-Mi urmeze Mie" (Marcu 8, 34).

Mântuitorul Hristos arată această lucrare pe care o îndeplinim noi, românii, ca pe o participare la purtarea crucii, noi, slujitorii sfintelor altare, credincioșii, împreună cu viețuitorii Sfintelor mănăstiri, urcăm pe acest drum, ca pe niște trepte din Scara Sfântului Ioan Scărarul. Același drum îngust și anevoios al înălțării duhovnicești a fost și este urmat și de Biserica Armeană, o Biserică Apostolică – cum se intitulează pe drept cuvânt – luminată de cuvântul și Mirul Sfântului Grigorie Luminătorul, al cărui mormânt se păstrează spre venerare la una dintre cele mai vechi mănăstiri. Am fost acolo și m-am rugat pios împreună cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian.

Noi avem legături străvechi cu armenii, încă din timpul domnitorului Alexandru cel Bun. De 600 de ani, în țara noastră există o episcopie armeană: între primele documente semnate de domnitorul moldovean este și cel de recunoaștere a acestei Episcopii, document păstrat la Erevan, în celebra bibliotecă – arhivă de mare valoare. Numai acest document dacă am avea, ca mărturie a legăturilor noastre cu armenii și ar însemna foarte mult. Începutul documentar al Mitropoliei Moldovei și Sucevei se suprapune cu începutul Episcopiei Armene, mărturie a bunătății și ospitalității românești. Primind aici pe armenii prizoniți în țara lor și aprobându-le organizarea bisericească la rang de Episcopie, Alexandru cel Bun își arăta mărinimia și ocrotea un popor mărturisitor al lui Hristos și martirizat în istoria sa. De atunci și până acum acest drum al crucii l-am parcurs și noi și armenii. Putem conchide, deci, că nu sunt întâmplătoare aceste întâlniri și aceste schimburi de vizite, de scrisori, de dialoguri existente între Bisericile noastre; ele arată că avem o moștenire foarte prețioasă a primelor secole creștine. Dialogul teologic

dintre noi, cu participarea unor renumiți teologi ortodocși și armeni a stabilit unitatea de învățătură privitoare la persoana Mântuitorului Hristos – ca Om adevărat și Dumnezeu adevărat – așa cum au definit Sfinții Părinți ai Sinodului de la Calcedon. Acum, mărturisim împreună cele două firi ale Mântuitorului Iisus Hristos: Dumnezeu adevărat și Om adevărat.

Avem în fața noastră pe Arhipăstorul Armenilor din toată lumea și primim binecuvântarea unei Biserici Ortodoxe Surori. Avem în fața noastră un slujitor al lui Hristos dintr-o țară – cu credință și cultură creștină, cu o istorie trăită în condiții deosebit de grele. Poporul armean este un popor cu adevărat de martiri, de sfinți, de mărturisitori ai credinței, un popor ocrotit în existența lui de Biserica sa națională. Deși sfâșiat de războaie și cotropit de împărăția otomană, poporul armean și-a păstrat identitatea națională. În Biserica sa s-a inventat cel mai vechi alfabet cunoscut, alfabetul armean, iar înaintașul Sanctității Sale, Vasken I – Catolicosul Suprem născut la București – a rânduit ca literele alfabetului armean, din aur, să fie așezate într-un chivot special, așa cum erau așezate Tablele Legii. Cine vrea, poate să vadă acest tezaur spiritual nemuritor numai dacă însuși Catolicosul – care păstrează cheile – îl deschide. Cel ce se învrednicește de această șansă își dă seama de tenacitatea poporului armean de a-și conserva cultura proprie. Inventate de un smerit monah, literele alfabetului sunt considerate ca o întrupare a Duhului Sfânt, în graiul lor.

Iată trăsături comune nouă: credința și cultura formează temeiul existenței noastre și punte de legătură între noi. Înscriem anul acesta și această vizită ca pe un eveniment unic în viața acestei mănăstiri când, pentru prima dată, un Catolicos Suprem al Bisericii Armene vizitează Oltenia, ctitoriile Sfântului și marelui domnitor Constantin Brâncoveanu și Sfintele Moaște ale Cuviosului Grigorie Decapolitul. În primul rând să fim încredințați că Dumnezeu este cu noi, ne iubește și ne călăuzește pașii spre a aduce mângâiere în sufletele noastre. Iată, deci, că Duhul Sfânt "suflă unde voiește" (Ioan 3, 8) și le rânduieste cum trebuie. Ia câteva îndatoriri de căpetenie pentru noi, pentru frații voastre, maici și preoți de a ne sluji Biserica, țara și tradițiile noastre românești cu convingerea că Dumnezeu ne ajută. Greutățile și fragilitățile gândirii sunt astăzi descurajante, dar Dumnezeu ne-a arătat și ne arată că anul 2000 are daruri dumnezeiești. Pentru prima dată anul acesta noi, ierarhi și preoți români, am slujit Dumnezeiasca Liturghie la Bethleem, cu întreaga Ortodoxie. Am slujit Sfânta Liturghie la miezul nopții, ca la Paști, în noaptea de sâmbătă spre duminică, la mormântul Domnului. E o mângâiere că Dumnezeu a vrut ca la începutul acestui an să punem temelia unui nou cămin al pelerinului român în Țara Sfântă, la Ierihon, unde se construiește și o biserică și un paraclis cu incintă, prin râvna Părintelui Arhimandrit Ieronim, superiorul Așezămintelor noastre la Ierusalim. Majoritatea muncitorilor cu care am stat de vorbă sunt din Oltenia, oameni credincioși. Împreună cu președintele țării am pus temelia acestui cămin, iar a doua zi, cu Înalt Prea Sfințitul Daniel al Moldovei și Bucovinei, cu Înalt Prea Sfințitul Nicolae al Banatului și cu Prea Sfințitul Casian al Dunării de Jos am sfințit Sfânta Masă de la biserică și am așezat în piciorul ei documentul cu numele tuturor celor care lucrează și al tuturor românilor, frați și

surori din țară, care au contribuit la ctitorirea așezământului. Iată, deci, ce lucruri frumoase.

Pentru prima dată, Catolicosul Suprem al Armenilor poposește aici, în ctitoria Sfântului domnitor martir Brâncoveanu. E deosebit de pilduitor pentru întreaga noastră Biserică să-l primim aici pe Sanctitatea Sa care a văzut lucrarea preoților, a călugărilor, lucrarea ierarhilor noștri, a mirenilor, a Bisericii celei vii a Mântuitorului Hristos, din Oltenia.

Deosebit de frumos a fost la Mănăstirea Horezi când, de sub schele, am privit cea mai frumoasă frescă. Am văzut tăria Bisericii, grija Bisericii, veghea Bisericii ca pictura să fie păstrată atât de frumoasă. Am văzut în interiorul Bisericii asemănări cu cetele sfinților de la Voroneț. Un ctitor Sfânt a zidit o Biserică Sfântă împodobind-o cu această frescă deosebită. Prea Sfințitul Episcop Gherasim a vorbit atât de plastic despre icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului și icoana Mântuitorului Iisus Hristos. Ca nicăieri, o bisericuță – bijuterie –, atât de intimă, îl apropie pe om atât de mult de Dumnezeu și de lucrarea Duhului Sfânt: iată, Hristos ne îmbrățișează cu privirea iar Maica Domnului cu Pruncul fac ca, într-un spațiu atât de mic, cele două icoane atât de frumoase cu darul facerii de minuni să te cucerească de îndată.

Am exprimat aceste gânduri pentru a mulțumi Prea Sfințitului Părinte Episcop Gherasim și pentru a-l felicita pentru tot ce-am văzut în Eparhia Râmnicului, începând cu reședința eparhială, continuând cu mănăstirile și terminând cu "casa abrahamică", unde ne va primi în seara aceasta. Avem convingerea că Dumnezeu nu ne părăsește niciodată atunci când îndreptăm rugăciunile noastre spre El; avem convingerea că nădejdea în El nu e niciodată zadarnică. Așa ne-a spus și Sanctitatea Sa, cel mai tânăr Catolicos și primul ales de către Colegiul Armenilor din întreaga lume ca ierarh de Erevan, în Armenia. Până acum ceilalți întâistătători erau aleși din rândul armenilor din afara țării. De data aceasta, iată, tot în anul 2000 V-au ales, Sanctitatea Voastră, ca să-i păstoriți. Ați venit la noi și vă începeți arhipăstoria cu această vizită pastorală rodnică. Mi-ați dezvăluit că ați fost impresionat de râvna Prea Sfințitului Gherasim, a maicilor, a călugărilor, a preoților și a credincioșilor din eparhia aceasta. Așa încât, felicitări și Dumnezeu să-ți păstreze darul, Prea Sfințite Părinte Episcop Gherasim și să te bucuri de toți fiii duhovnicești, iar aceștia să te asculte și să te urmeze cu toată nădejdea, credința și dragostea spre slava lui Dumnezeu și spre Binele Sfintei noastre Biserici. Amin!»

Miercuri, 20 septembrie a.c., după rugăciunea de dimineață, s-a plecat de la Mănăstirea Dintr-un Lemn, ce face parte din Episcopia Râmnicului, Mitropolia Olteniei, spre Curtea de Argeș, sediul Episcopiei ce aparține de Mitropolia Munteniei și Dobrogei, al cărei întâistătător este Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, ce devine astfel din oaspete – gazdă, dimpreună cu P. S. Episcop Calinic.

După ce armonioasele răspunsuri ale corului seminariștilor teologi ortodocși argeșeni s-au stins sub cupola Catedralei din Curtea de Argeș și soborul arhieresc împreună slujitor s-a retras în sfântul altar, P. S. Episcop Calinic al Argeșului a mulțumit celor doi patriarhi ce l-au onorat cu prezența lor în eparhia sa.

Sanctitatea Sa Karekin al II-lea a subliniat în cuvântul său traiul armonios de secole al armenilor în ospitaliera Românie, mulțumind și celor două gazde pentru primirea de azi.

În încheiere a vorbit P. F. Patriarh Teoctist, care, ca mai mereu atunci când sunt mulți tineri în preajmă, s-a adresat cu precădere acestora, deși învățăturile sunt pilduitoare pentru toți.

Candela mereu aprinsă în Catedrala primei Mitropolii a Țării Românești*

"Dar noi să fim trezi, îmbrăcându-ne în platoșa credinței și a dragostei și punând coiful nădejzii de mântuire" (I Tes. 5, 8).

"Schimbând acum, la sfârșitul itinerarului, ordinea cuvântărilor vreau ca aici, unde ne aflăm pe culmea spiritualității noastre românești – primul scaun al Țării Românești – unde s-a păstrat continuitatea vieții noastre bisericești, să Vă prezint personal și să Vă salut personal în această catedrală – bijuterie, o podoabă a Bisericii noastre Ortodoxe, sfințită de însuși Patriarhul ecumenic Teolipt. Mănăstirea Curtea de Argeș a fost primul sediu al Mitropoliei Țării Românești – înființată la 1359 – și un focar de cultură cu totul deosebit, fiindcă nivelul culturii de la Argeș, din vremea binecredinciosului domnitor Neagoe Basarab, încă nu a fost depășit.

Această culme s-a păstrat, a stat în lumină de candelă prin grija ierarhilor care s-au perindat în secolele de viață bisericească. Aici s-a păstrat candela aprinsă așa cum se păstrează și acum prin hărnicia deosebită și strădania Prea Sfințitului Episcop Calinic.

După cum vedeți, Prea Sfințitul Episcop ne-a primit, înconjurat mai ales de tineret care este nădejdea noastră, nădejdea omenirii, dar și nădejdea existenței Bisericii în secolele și mileniul următor. După ce acum ne-am îndreptat pașii prin curțile Episcopiei Râmnicului, acum am intrat aici în Mitropolia pe care o conduc eu în calitate de Mitropolit al Țării Românești, al Munteniei și Dobrogei și de aceea mi-am reluat aici calitatea aceasta prea plăcută de gazdă, ca să vă întâmpin, pentru că la celelalte locuri sfinte ne-a întâmpinat Prea Sfințitul Episcop Gherasim și ne-a fermecat cu cuvântul, dar și cu lucrările pe care le-am văzut. Aici suntem pe culmile începuturilor noastre bisericești și statale care sunt în același timp, deci, și ortodoxe și naționale, iar acești preoți, credincioși și profesori – pentru că această eparhie are și Facultate de teologie și două Seminarii foarte bine organizate și cu profesori distinși – sunt cei care vor aduce un plus în strădania zilelor noastre. Deși având sute de ani vechime, această biserică și această mănăstire și reședință mitropolitană este actuală prin ceea ce vedeți aici, prin ierarhul ei și prin ucenicii care vor continua slujirea sfintelor altare în viitor.

Sfintele noastre mănăstiri și așezări bisericești din România au străbătut secolele cu eforturi mari, pentru că mulți dintre monahii și preoții noștri în timpul

---

* Cuvânt rostit cu prilejul vizitei în România a Catolicosului armean Karekin al II-lea, Mănăstirea Curtea de Argeș, după slujba Te-Deum-ului, 20 septembrie 2000.

celor cinci decenii de dictatură comunistă au rămas marginalizați și au suferit. Chiar această mănăstire a devenit la un moment dat locaș de retragere și pentru unii dintre ierarhii noștri în acele vremuri grele, prin grija Patriarhului nostru Justinian. Chiar și fraților părinți greco-catolici, iubiți de noi, de Biserică, prin grija Patriarhului Justinian li s-a oferit aici loc pentru a-și petrece zilele în rugăciune și în atmosfera această strămoșească, pentru că ei au fost ortodocși și numai de la 1700 au trecut la uniație. Tot balsamul ortodoxiei noastre s-a păstrat în mănăstiri și astfel, nu numai Curtea de Argeș dar și Mănăstirea Căldărușani, Mănăstirea Ciorogârla și Schitul Dragoslavele au adăpostit pe frații noștri din cealaltă strană, care altădată era înlăuntrul Bisericii noastre, ceea ce nu se mai poate spune acum.

Mănăstirea aceasta are o istorie multiseculară dar și o istorie recentă, fiind zguduită de vremuri, de întâmplări, de catastrofe naturale, dar, în ciuda tuturor, păstrată și salvată în momente de grea cumpănă, în vremea dictaturii comuniste, când însuși Patriarhul Justinian, cu bastonul său, a dat jos secera și ciocanul din Palatul Episcopal. În timp, Biserica a făcut multe acte necunoscute până acum, poate și din modestia noastră greșită, poate și din zăbava pe care o cer asemenea lucrări, dar și din grija de a face cunoscut numai ceea ce este adevăr, iar adevărul, ca taină dumnezeiască, este numai Dumnezeu. Ceea ce a pățimit Biserica și slujitorii ei, în decursul secolelor dar îndeosebi în cele cinci decenii de dictatură comunistă, rămâne și poate va rămâne o taină pentru multă vreme, căci suferința e o taină care vedește însă fapte mari și rodește în viața Bisericii activități și lucrări spre slava lui Dumnezeu, spre slava lumii întregi și spre bucuria întregului nostru popor român.

Sanctitatea Voastră, pășiți pentru prima dată aici, în acest sanctuar. E un sanctuar al neamului românesc, nu numai în înțelesul liturgic, ci și în înțelesul de jertfă a neamului românesc. Pășiți pentru prima dată ca păstor duhovnicesc al armenilor din toată lumea și veniți din sanctuarul Sfântului Etchimiadzin, foarte aproape de Erevan. Dar Sanctitatea Voastră sunteți și dintre ierarhii care i-au păstorit pe armeni, cel care pășește în Oltenia, pe urmele Sfântului Ierarh Calinic, ale Sfântului Ierarh Antim Ivireanul și ale domnitorului martir Constantin Brâncoveanu. Sunteți primul care pășește aici și pășiți chiar în anul 2000, un an sfânt pentru întreaga creștinătate și pentru întreaga lume, căci, cei 2000 de ani de creștinism, cum știți prea bine cu toții, sunt calculați pornind de la un strămoș al nostru din Dobrogea, Dionisie cel Smerit, mare învățat, care a calculat anul Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos și de la el a rămas era creștină.

Sanctitatea Voastră, cu delegația distinsă cu care ați venit aici, iată, ați făcut pași de apropiere în credință, în unitate, pentru că Bisericele vechi-răsăritene pe care le știm cu toții: Biserica Armeană, Biserica Coptă, Biserica Abisiniană și Biserica Indiană – cele patru ramuri ale creștinătății răsăritene, care n-au participat la Sinodul de la Calcedon – au rămas izolate. Acum s-a reluat dialogul dintre noi, așa încât învățații noștri, ai celor două Biserici, au găsit că între noi, din punct de vedere doctrinar nu mai există deosebiri, căci mărturisim împreună cele două firi ale Mântuitorului Hristos: firea dumnezeiască și firea omenească. Această

problemă teologică era în discuție între cele două mari ramuri ale ortodoxiei: Biserica Armeană împreună cu celelalte trei Biserici, pe de o parte, și Bisericile noastre ortodoxe cu liturghie bizantină, pe de altă parte. Așa încât, anul acesta ne cheamă să facem pași curajoși pentru a întâmpina mileniul următor, cu nădejde.

În al doilea rând, trebuie să facem referire și la întâlnirile noastre, dintre Bisericile noastre și aici putem spune că Biserica Ortodoxă Română a dezvoltat și a organizat – nu numai în acești ultimi zece ani de sfântă libertate – întâlniri panortodoxe și pancreștine, chiar întâlniri ale tuturor creștinilor la București. Acest lucru l-am făcut și înainte de deceniile de dictatură comunistă, cu secole în urmă, când Biserica noastră a avut asemenea prilejuri. Aici, la Mănăstirea Curtea de Argeș, marele domnitor Neagoe Basarab și Sfinții care au ctitorit aici și au slujit aici, ne-au adunat de multe ori. Sfântul ierarh Iachint ne-a adunat atunci când a făcut o comemorare a aniversării acestei mănăstiri, comemorare la care a participat toată creștinătatea ortodoxă, dar și mulți reprezentanți ai creștinătății catolice, anglicane, precum și oameni de alte credințe, ridicând comemorarea la nivelul unei mărețe sărbători în această biserică.

Aceste sfinte așezări ale noastre: mănăstiri, schituri, biserici, toate cu sfinți martiri și mărturisitori din istorie, dar și cu cei de acum din deceniile comuniste, mărturisitori ai credinței, ne-au ajutat ca noi – prin ei – să ne arătăm existența noastră, contribuția noastră, teologia noastră, fiind prezenți în toate forurile mondiale creștine care dezbate problema unității Bisericilor, îndeplinind cuvântul Mântuitorului Hristos: "ca toți să fie una, așa cum Noi una suntem" (Ioan 17, 22). La izvoare, această activitate din deceniile comuniste a avut iubirea și sacrificul Patriarhului Justinian Marina, Patriarhul Iustin, Patriarhul Nicodim Munteanu, cel care în 1940–1944 a deschis porțile unei noi istorii și unui nou ritm de viață bisericească, în condițiile impuse de năvălirea Uniunii Sovietice și a cataclismului comunismului peste noi. Acest nou fel de viață trebuia găsit și înțelepciunea patriarhilor noștri și a Sfântului Sinod a găsit cale confruntării cu noua fiară apocaliptică, comunismul, dar n-a lipsit nici calea catacombelor și a închisorilor. Ambele căi au fost prezente și au avut în vedere păstrarea tezaurului nostru de credință și păstrarea monumentelor istorice. Și preoții și autoritățile știu cum au trăit în vremea aceea, purtând veșmântul bisericesc în suferință și necazuri. Ierarhii, preoții și călugării noștri au fost la mare înălțime, confruntându-se – curajoși – cu acest mare dușman al lumii întregi: comunismul. Și așa vrea, pentru că suntem aici, să vă prezint – dacă mai e nevoie – pe Prea Sfințitul Episcop Gherasim și pe Prea Sfințitul Episcop Calinic, cei doi pe care îi avem aici. Cei doi ierarhi, de aici, au fost însă în primele rânduri ale acestei rezistențe pe față împotriva comunismului. De aceea, aici la Argeș n-a lipsit niciodată hramul Sfintei Mucenițe Filofteia făcut în condițiile grele de atunci, dar cu prezența și sprijinul unei mulțimi imense de credincioși. Din mărturiile noastre, n-au lipsit slujbele, lucrările de reparații și întreținere ale bisericilor cum ați văzut și acum la Horez, cum ați văzut și la Mănăstirea Bistrița și la Mănăstirea Dintr-un Lemn – de unde venim acum – și cum veți vedea și aici, la Argeș. S-a lucrat permanent, nu numai în ultimii zece ani, ci și înainte. Prea Sfinții aceștia erau în toate părțile și – în plină viață comu-

nistă – amândoi au deschis și au restaurat atunci, numai în zona orașului Slatina, patru mănăstiri care erau închise de mult timp, dintre care una ctitorie a domnitorului Brâncoveanu, numită Mănăstirea Brâncoveni. Prea Sfințitul Calinic, arhiereu pe atunci, a petrecut luni de zile pe schele pentru a restaura zidurile și a finaliza lucrările ce i-au fost încredințate de către Prea Sfințitul Episcop Gherasim. Toate mănăstirile au fost foarte bine întreținute înainte de 1989, așa încât putem spune că și mănăstirile de aici și cele din Moldova și din Transilvania, din Oltenia erau gata să primească oaspeți. La fel se poate spune și despre bisericile parohiale. Am vrut să vă prezint aceste pagini, unele dintre ele rostite pentru prima dată, nu pentru că ne-am îngăduit să ne lăudăm sau să ne semețim, ci pentru că Dumnezeu, Cel care ne-a încredințat și suferința și smerenia și crucea, ne-a dat și biruința și bucuria pe care am trăit-o noi, în aceste zile, cele două Biserici.

Iubiți părinți și frați, dragi elevi, pentru noi rămâne o pildă acum, ca să ducem mai departe mesajul Sfintei Evanghelii de a lăsa să vorbească faptele noastre. Să nu uităm cuvintele Mântuitorului Hristos pe care le-am rostit și în catedrala de la Râmnicul Vâlcea: "Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât ei să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri" (Matei 5, 16). Este vremea faptelor acum, iubiți părinți, frați creștini și dragi elevi. Din mileniul pe care îl încheiem acum, acești zece ani au fost plini de muncă, plini de suferințe și de întristări dar – totuși – găsim în cei zece ani strălucirea iubirii Mântuitorului Hristos, găsim roadele iubirii în unitatea dintre Bisericile surori. Mai departe ni se cer mai ales fapte, nouă, slujitorilor sfintelor altare, ni se cere ca faptele să vorbească mai mult decât cuvintele, faptele să fie pildă pentru credincioșii noștri și de aceea, în Sinodul nostru, al Mitropoliei, ne-am gândit la unele activități misionare ale noastre, liturgice, disciplinare, prin care să îmbunătățim faptele noastre, pe care apoi să le arătăm credincioșilor. Frumusețea cultului nostru se apropie de cultul Bisericii Armene, care s-a păstrat mai bine decât la noi. Noi, frații mei, am părăsit uneori sfintele vecernii din ajunul sărbătorilor și creștinii știu că, în timpul destinat vecerniilor din bisericile noastre, vin mormonii, vin sectarii și fac ei adunări, în alte locuri. Am părăsit, de asemenea, ceea ce pe vremuri părinții mai vârstnici știu că erau școlile duminicale, de după-amiază, când se învăța catehismul, viețile sfinților și cântările bisericesti cu credincioșii, în special cu tineretul. Noi trebuie să întregim acum cunoștințele de la școală ale elevilor cu cunoștințele practice de la biserică și acestea, acum, neapărat, trebuie învățate. Trebuie mai ales actualizate vecerniile în biserică; nimeni nu ne mai cere acum să îndemnăm lumea la lucru, și să nu facem slujbe sâmbăta după-amiaza sau în sărbători, nimeni nu ne mai cere să scurtăm slujbele. De acum, noi trebuie să arătăm că problema prezenței credincioșilor în biserică și problema prezenței preotului în mijlocul credincioșilor sunt reexamine de noi. Gândiți-vă că avem un număr însemnat de parohii în care preotul e navetist. Și, pentru că avem mașini și tehnica a înaintat, vine părintele, se grăbește, face Sfânta Liturghie și pleacă; aproape că nu are timp să stea de vorbă cu credincioșii. Așa încât trebuie numaidecât să reînviem – de exemplu – vecernia, căci e frumoasă și ziditoare de suflet. Eu văd faptele noastre concret, prin misiunea pe care o avem noi, ca preoți și această

preoție să fie lucrătoare, căci preoția și Sfânta Liturghie au salvat existența noastră spirituală. În cele cinci decenii de comunism, de ateism, credincioșii ascultau Sfânta Liturghie și se mângâiau, mai ales că la noi – cum îi spuneam Sanctității Sale – Liturghia este pe limba poporului. Cuvântul academicienilor, cuvântul presei, cuvântul preotului, cuvântul molitfelnicului au același înțeles. Noi, Biserica Ortodoxă Română, avem un mare avantaj: avem limba sfântă a vechilor cazanii pe înțelesul tuturor, până în ziua de azi.

Apostolul nostru, Sfântul Andrei, care a participat la Cincizecime, a venit de acolo la noi, în Dobrogea și ne-a adus graiul acesta pe care îl avem până astăzi, graiul sfânt, purtător de Duh Sfânt, purtător de adevăr dumnezeiesc, iar noi avem datoria să îl afirmăm neconținut. Și la vecernie și la utrenie și în duminici, după-amiază, creștinii – în loc să stea adunați la vorbă – să vină la aceste slujbe.

Deci cam asta am avut eu de spus, ar mai fi și altele, dar mă opresc pentru că Sanctitatea Sa vrea să ne vorbească și am văzut că a fost extrem de emoționat de cele ce a văzut până aici și cu siguranță va fi cel puțin la fel și aici, unde – cum am spus – ne aflăm într-un sanctuar al neamului românesc.

Așa încât, Sanctitatea Voastră, să mă iertați dacă am avut un cuvânt mai lung, dar eu înțeleg destul de bine de ce au nevoie și elevii și profesorii și Prea Sfințiii: puțină prețuire; și eu consider că merită cu toții toată prețuirea noastră. Sunt lucruri adevărate pe care le mărturisim noi astăzi, așa cum adevărată este mărturia noastră că ne bucură mult vizita Sanctității Voastre, prin care înscrieți o pagină nouă și în arhipăstoria Sanctității Voastre, care sunteți unul dintre cei mai tineri dintre Catolicoșii Supremi ai Bisericii Armene. Dumnezeu să Vă dăruiască ani mulți, pe care să-i îmbogățiți cu frumuseți spirituale, printre care – într-un loc anume al inimii Voastre – să fie și chipurile noastre, ale celor de la București, de la Râmnicul Vâlcea și de la Argeș. Vor fi chipurile Prea Sfințitului Episcop Calinic și ale colaboratorilor săi, al domnului Prefect și al domnului Primar, care din dragoste și cu credință ne-au întâmpinat și astăzi, ca întotdeauna, în acest vechi oraș frumos și bogat în învățăminte.

Bine ați venit sănătos împreună cu delegația Bisericii Armene și Dumnezeu să înscrie în Cartea Vieții faptele noastre cele bune, faptele tuturor celor care se străduiesc să slăvească pe Dumnezeu prin tot ceea ce fac. Amin!".

Binecuvântându-i pe cei prezenți cei doi arhipăstori s-au aplecat mai ales spre tinerii seminariști argeșeni veniți în număr foarte mare, "precum cerbul la izvor" (Psalmul 41, 1), să se adape din harul celor doi întâistătători și ai ierarhilor ce i-au însoțit, să le soarbă îndemnurile și cuvintele de învățătură.

În această atmosferă duhovnicească delegația și-a continuat călătoria revenind din Curtea de Argeș, sediul primei mitropolii a Țării Românești, spre București.

În după-amiaza însoțită a aceleiași zile de 20 septembrie 2000, răspunzând invitației domnului Emil Constantinescu, Președintele României, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și Sanctitatea Sa Catolicosul Suprem Karekin al II-lea, însoțiți de ierarhi și ostenitori ai celor două patriarhii, au mers la Palatul Cotroceni unde domnul Președinte Emil Constantinescu a înmănat Sanctității Sale Karekin al

II-lea ordinul "Steaua României", clasa I, în rang de cavaler. Catolicosul Suprem al tuturor Armenilor a spus că primește acest înalt ordin, nu pentru sine, ci pentru întregul popor armean și pentru multisekularele relații frățești cu poporul Român. Această apreciere a fost reluată de Catolicosul Suprem al Tuturor Armenilor în Catedrala Episcopiei Armene, unde după un excurs în istoria comună, S. S. Karekin al II-lea s-a arătat încrezător în viitor, cu speranța în Dumnezeu, pentru a depăși gravele probleme ale tranziției, "cutremure fizice și morale", ce pun la grele încercări cele două popoare creștine, cel român și cel armean.

În fața Catedralei Arhiepiscopale Armene din București, lângă placa închinată comemorării S. S. Catolicosului Suprem Vasken I, preoți și ierarhi au slujit împreună un parastas pentru pomenirea patriarhului trecut la cele veșnice.

S-a vizitat apoi Muzeul Comunității Armene, unde în prezența a numeroși membri marcanți ai acestei comunități a fost prezentat un scurt, dar elevat, recital de muzică armeană religioasă veche.

Impresionat de parastasul de pomenire a S. S. Vasken I, de ampla cuvântare a S. S. Karekin al II-lea din Catedrală, dar și de frumoasele cântări religioase tradiționale armene, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a spus:

Harul păstrător al Bisericii oferit prin rugăciune și prin împreună-lucrare*

*"Rămâneți întru dragostea frățească" (Evrei
13, 1).*

«Și pentru că a fost vorba de precedesorul Sanctității Sale, pe care mulți dintre cei de față nu l-au cunoscut aici, la București, în perioada studiilor, trebuie să știți că Sanctitatea Sa Vasken I – care și-a luat licența și în litere și în filosofie și iubea literatura română foarte mult – a condus Arhiepiscopia Armeană din București, mai întâi ca arhimandrit.

A existat o mare prietenie cu Patriarhul Justinian, pentru că Sanctitatea Sa era fiul duhovnicesc al Patriarhului nostru, cel care – în 1948 – și-a luat curajul să înfrunte comunismul, alegând calea lucrării, nu a catacombelor și a martirajului, ca în Rusia. A ales calea dialogului cu autoritățile pentru apărarea și spre binele Bisericii. Biserica noastră a rezistat și și-a păstrat comorile de credință iar credincioșii noștri au rămas fără preoți sau fără Sfânta Liturghie. Vasken I, conducătorul eparhiei armene din București, era foarte apropiat de Patriarh. Împreună rezistau ateismului de stat, ostenind fiecare pentru drepturile Bisericii. Vasken I, după ce a fost ales Patriarh la Etchimiadzin, a plecat de aici cu un fel de școală despre cum se dobândesc bunurile Bisericii și cum se păstrează. Cu mesajul acesta s-a dus la Moscova, la Bulganin.

Sub bolșevici, fostul palat al Catolicosului fusese transformat în grajduri, iar Vasken I s-a dus și l-a cerut, spunându-i: "așa cum este, vă rugăm să mi-l dați mie". L-a restaurat, l-a refăcut așa cum se vede acum. Iar la inaugurare, l-a invi-

---

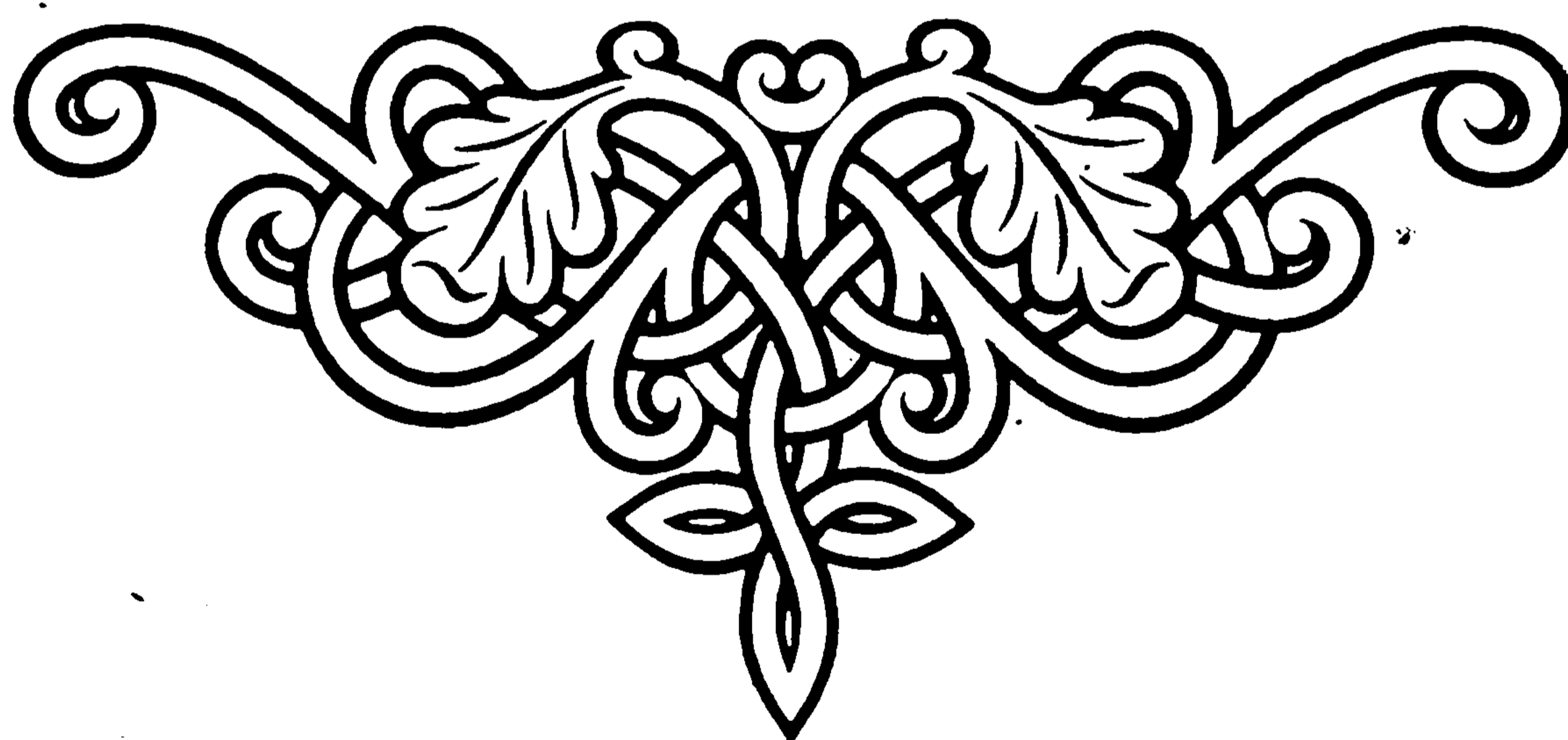
* Cuvânt rostit cu prilejul vizitei în România a Catolicosului armean Karekin al II-lea, Muzeul Comunității Armene, București, 20 septembrie 2000.

tat pe Patriarhul Justinian și eu l-am însoțit atunci în acea vizită. Îmi amintesc și de Sanctitatea Voastră care erați atunci un tânăr student, în preajma Catolicosului și i-ați fost prezentat Patriarhului Justinian, împreună cu ceilalți ostenitori de la Etchimiadzin. Am văzut, atunci, alfabetul armean pe plăci din aur masiv și numai Catolicosul avea cheile de la acest tezaur simbolic ce cuprindea și aur și alfabet armean, vechi din secolul al IV-lea. Noi am fost cazați la palat, unde tot mobilierul era românesc. Patriarhul nostru a întrebat: "De unde ai adus atâta mobilier frumos?"; "De la București", a răspuns Catolicosul. Așa de mult ținea la România, încât și mobilierul voia să-l aibă de aici. Vedeți astfel din acestea, Doamnă Ambasador, harul păstrător al Bisericii, prin acțiunile ei, prin rugăciuni, cu sprijinul populației și al autorităților.

În persoana Sanctității Sale, Karekin al II-lea, am salutat pe primul Catolicos ales din țară, din Armenia, ca o dorință arzătoare a credincioșilor și ierarhilor armeni, dorință pe care eu am observat-o în acele vizite și pe care Prea Bunul Dumnezeu a voit să o îndeplinească».

După ce au fost admirate vechi manuscrise, dar și cărți și publicații armenesti recente, cele două delegații patriarhale au vizitat Arhiepiscopia Armeană, unde sunt conservate cu deosebită cinstită camerele de lucru și de rugăciune ale S. S. Vasken I, loc în care Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a ținut să sublinieze elanul tineresc al vârstei și responsabilitatea funcției S. S. Catolicosul Suprem Karekin al II-lea care, în chiar acea noapte, a plecat spre Erevan, pentru ca a doua zi să fie prezent la festivitățile zilei naționale a Armeniei, dar mai ales confirmarea adevărului înțelepciunii de sorginte revelat divină a psalmistului că este bine atunci când frații sunt împreună (Psalmul 132, 1).

MARIAN D. MANOLACHE

VIZITA ÎN ROMÂNIA A PREA FERICITULUI SAVA, MITROPOLITUL VARȘOVIEI ȘI A TOATĂ POLONIA 23-27 SEPTEMBRIE 2000

Biserica Ortodoxă Română întotdeauna a arătat o deosebită deschidere față de Bisericile Ortodoxe surori, întreținând vii relații de colaborare. În cadrul acestor relații frățesti s-a înscris și vizita Prea Fericitului Sava, Mitropolitul Varșoviei și a toată Polonia, vizită efectuată pentru prima dată în România, ca Întâistător al Bisericii Ortodoxe a Poloniei.

Sosirea la București

Programul vizitei s-a derulat începând cu ziua de sâmbătă, 23 septembrie, orele 19:45, când Prea Fericitul Sava a sosit pe Aeroportul Internațional Otopeni. Aici a fost întâmpinat de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, P. S. Calinic, Episcopul Argeșului și Muscelului, P. S. Teofan Sinaitul, Episcop Vicar patriarhal, P. S. Vincențiu Ploieșteanul, Episcop Vicar patriarhal, P. S. Tedosie Snagoveanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, P. C. Pr. Michael Tița, Consilier patriarhal, P. C. Vasile Pop și P. C. Pr. Valentin Fătu, inspectori de specialitate la Sectorul Relații Externe Bisericești.

Delegația care l-a însoțit pe Prea Fericitul Sava a fost compusă din P. S. Episcop Grzegorz de Bielsk, P. C. Pr. Jerzy Tokarewski, P. C. Pr. Henryk Paprocki și Dl Bazyl Piwnik.

Traducătorul delegației poloneze a fost Dl Jaroslav Godun.

Declarațiile de presă

În Salonul oficial al Aeroportului Internațional Otopeni au fost rostite scurte declarații de presă, în care au fost evidențiate rolul și bucuria vizitei în România a Prea Fericitului Sava, în contextul relațiilor dintre cele două Biserici Ortodoxe surori.

Prea Fericitul Mitropolit Sava a declarat:

"Mă bucur foarte mult că pot să fiu în Biserica mare românească unde păstorește Patriarhul Teoctist pe care-l iubim foarte mult.

Vin aici, pe pământul românesc, într-o vizită oficială și-mi exprim speranța că va fi o vizită deosebită, în vederea colaborării noastre fructuoase, între Bisericile noastre și popoarele noastre.

Vreau să salut poporul român și toată România".

Prea Fericitul Patriarh Teoctist a declarat:

"După cum ați auzit din mass-media, în aceste zile se află în vizită oficială în țara și Biserica noastră Prea Fericitul Sava, Mitropolit al Varșoviei și a toată Polonia. Între Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă Polonă au existat legături foarte strânse în trecut. În anii de cumpănă din viața Bisericilor noastre,

aceste relații s-au limitat doar la schimbul de vizite, la scrisori irenice. Cu toate acestea, Biserica noastră Ortodoxă Română a întreținut legături strânse cu Bisericile Ortodoxe surori și chiar cu creștinătatea din întreaga lume, astfel că Biserica Ortodoxă Polonă a ocupat un loc deosebit în preocupările noastre. De aceea, ne-am bucurat că Prea Fericirea Sa Sava a acceptat invitația noastră și îl avem acum printre noi. Biserica Ortodoxă universală trebuie să fie cunoscută mai bine, pentru că Biserica Ortodoxă este chemată acum să aibă un rol important în viața lumii, în general, dar mai ales în viața popoarelor noastre pe care le slujim noi, având în vedere că între Polonia și România există legături apropiate, nu numai în plan bisericesc. Astfel, noi salutăm venirea Prea Fericirii Sale Sava în mijlocul nostru și nădăjduim că rugăciunile pe care le vom înălța mâine la Sfânta Liturghie și convorbirile noastre vor avea darul să redescopere relațiile dintre Bisericile noastre și, de asemenea, contribuția pe care Ortodoxia trebuie să o dea în lume astăzi".

Întâmpinarea în Reședința Patriarhală

După aceea, delegația poloneză, însoțită de delegația română, s-a deplasat spre Reședința patriarhală, unde s-a săvârșit slujba de întâmpinare, de către P. S. **Teodosie Snagoveanul**, Episcopul vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, înconjurat de P. C. Arhimandrit **Grigore Băbuș**, P. C. Arhimandrit **Sebastian Pașcanu**, P. C. Diacon **Ioana Vasile** și P. C. Diacon **Gabriel Onea**.

La sfârșitul slujbei, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** a rostit următoarea cuvântare de întâmpinare:

*"Prea Fericite Sava, Mitropolit al Varșoviei și a toată Polonia,
Distinși oaspeți,*

Suntem deosebit de bucuroși să Vă întâmpinăm în acest străvechi așezământ al Patriarhiei Române: Reședința Patriarhală. Legăturile noastre sunt cunoscute în istorie ca fiind pildă de relații, nu numai pentru Bisericile noastre și pentru noi înșine, ci și pentru alte Biserici. Vă mulțumim din adâncul inimii că ați binevoit să acceptați invitația noastră să vizitați Patriarhia Ortodoxă Română. Veți întâlni ierarhi, preoți, credincioși, care cunosc relațiile dintre Bisericile noastre și care cunosc, de asemenea, crucea grea pe care a purtat-o Biserica Ortodoxă din Polonia cu decenii în urmă.

Chipul și suferința marelui Mitropolit al Bisericii Ortodoxe Polone, Mitropolitul Dionisie, este o mărturie a scrisului și a gândirii noastre ortodoxe, fiind prezentat într-o lumină de mare învățat, de mare prieten al Bisericii Ortodoxe Române, prietenul personal al celui dintâi patriarh al Bisericii noastre, Miron Cristea. Deci, vizita Prea Fericirii Voastre și a distinsei delegații care Vă însoțește va consolida și mai mult legăturile noastre bisericesti, legăturile misionare și misiunea Ortodoxiei în lumea contemporană. Niciodată în cei două mii de ani de creștinism lumea n-a avut nevoie atât de mult de Evanghelie și de învățătura Mântuitorului Hristos ca în zilele noastre. Lumea și Europa au nevoie de aportul gândirii teologice a Părinților Ortodoxiei și a noastră, a tuturor din lumea ortodoxă de astăzi.

Venirea Prea Fericirii Voastre și întâlnirea noastră nuanțează, într-un fel deosebit, și legăturile pan-ortodoxe care trebuie să se mențină, să se dezvolte între Bisericile Ortodoxe Surori și Întâistătorii lor. În numele Sfântului Sinod, al ierarhilor care sunt de față, al colaboratorilor de la Patriarhie, vă zicem tradiționalul "Bine ați venit" și rugăm pe Dumnezeu să încoroneze întâlnirea noastră cu darurile Sale mântuitoare, pentru credincioșii și preoții noștri, pentru Bisericile noastre și pentru țările noastre. Bine ați venit sănătoși!"

Prea Fericitul Mitropolit Sava a rostit următoarea cuvântare:

"Din adâncul inimii mele, Prea Fericirea Voastră, Vă mulțumesc foarte mult pentru cuvintele pe care le-ați exprimat acum. Vă mulțumesc pentru invitația pe care mi-ați făcut-o și pentru această minunată atmosferă pe care o simțim de când am călcat pentru prima dată pe pământul românesc.

Venim aici, la Dumneavoastră, ca la frați, venim să ne îmbogățim cu bogăția Dumneavoastră, cu gândirea Dumneavoastră și cu viața bisericească a Dumneavoastră. Aveți cu ce vă lăuda, ocupați locuri alese în toată Ortodoxia. Aduceți contribuție întregii Ortodoxii, întregului creștinism prin legături cu toate popoarele. Contactele între Bisericile noastre au o istorie mai lungă, începând de la Petru Movilă, apoi trecând prin momentele grele ale uniației, care a distrus ierarhia noastră bisericească, când credincioșii noștri veneau la episcopi în Moldova să primească hirotonia prin punerea mâinilor lor. În perioada interbelică, contactele erau mai strânse, existând o colaborare mai bună. În timpul Mitropolitului Miron s-a pus o pecete în inimile credincioșilor noștri până în zilele noastre. Patriarhul Iustin, care a fost student și apoi profesor la Universitatea din Varșovia, dă mărturie și el despre contactele bune dintre Bisericile noastre.

Cred că venirea noastră aici va face începuturi de noi contacte pentru buna noastră colaborare, contacte interbisericești, contacte între oameni și astfel să slujim pentru credincioșii noștri, creștinismului și întregii lumi.

Exprim speranța că prin vizita Prea Fericirii Voastre peste o lună, în Polonia, această pecete se va întări și mai mult.

Dumnezeu să Vă binecuvinteze și să binecuvinteze venirea noastră aici și să stabilească cele mai apropiate contacte, iar această vizită să aibă contribuțiile cele mai adânci. Vă mulțumim tuturor pentru participarea aici, pentru întâmpinarea noastră, pentru urările făcute.

Vă mulțumesc foarte mult".

Duminică, 24 septembrie 2000 – Sfânta Liturghie

Momentul cel mai important în vizita Prea Fericitului Sava l-a constituit săvârșirea Sfintei Liturghii în Catedrala Patriarhală, care rămâne simbolul credinței poporului român păstrată nealterată de două milenii.

La orele 9:20, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și Prea Fericitul Mitropolit Sava, înconjurați de un sobor de arhieri, preoți și diaconi, s-au îndreptat de la Reședința patriarhală spre Catedrala patriarhală.

Sfânta Liturghie a început la orele 9:30. Arhierii care au slujit au fost: P. S. Episcop Grezgorz de Bielsk, P. S. Episcop Epifanie al Buzăului, P. S. Episcop

Damaschin al Sloboziei și Călărașilor, P. S. Episcop **Teofan Sinaitul**, Vicar patriarhal, P. S. Episcop **Vincentiu Ploieșteanul**, Vicar patriarhal și P. S. **Teodosie Snagoveanul**, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Din momentul citirii Sfintei Evanghelii, cei doi Întâistătători de Biserici au rostit cuvântări duhovnicești, în acord cu momentul sfânt și solemnitatea vizitei.

Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** a rostit următoarea cuvântare:

*"În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh,
Iubiți credincioși și credincioase,
Prea Sfințiți Părinți,
Prea Cucernici Părinți,*

Biserica noastră Ortodoxă trăiește astăzi o zi luminoasă din viața ei. Și această lumină s-a revărsat în sufletele noastre odată cu sosirea Prea Fericitului Mitropolit Primat al Bisericii Ortodoxe Polone, Sava, însoțit de o distinsă delegație a acestei Biserici. Este, întotdeauna, o bucurie atunci când ne întâlnim, Bisericile între noi. Este bucuria pe care au trăit-o Sfinții Apostoli când s-au întâlnit cu Mântuitorul Iisus Hristos după Înviere, care nu se va lua de la noi, bucuria prezenței Lui în mijlocul nostru. Pentru că, ori de câte ori ne întâlnim noi între noi, este o bucurie mare, dar mai mare decât toate, este bucuria de întâlnire în Duhul Sfânt în fața Sfântului Potir și a Sfântului Agneț. Și acesta este semnul și simbolul legăturii noastre în aceeași credință, în aceeași disciplină bisericească, în aceeași ierarhie lăsată de Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți și în aceeași slujire a Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Ca o întâmplare fericită, deși în Biserică nu s-ar putea numi întâlnirile și rânduielile noastre întâmplări, pentru că ele sunt inspirate de Duhul Sfânt, astăzi am ascultat Pericopa din Sfânta Evanghelie de la Luca în legătură cu pescuirea minunată la care au fost părtași și Sfinții Apostoli. Ați auzit și îndoiala Apostolului Petru, toată osteneala și toată frământarea pe care le-a trăit, chiar și în clipa întâlnirii cu Mântuitorul Hristos, când toate s-au transformat într-o mare bucurie prin chemarea Mântuitorului: "Nu te teme; de acum înainte vei fi pescar de oameni" (Luca 5, 10). Această chemare le-a fost adresată și lui Andrei, și lui Ioan, și lui Iacov, primii ucenici chemați la apostolia Sa, care aveau să aibă un rol deosebit în viața Mântuitorului nostru Iisus Hristos, cât și în istoria mântuirii.

Iată, atunci când ne întâlnim Bisericile între noi, avându-L pe Iisus Hristos în mijlocul nostru, nu mai avem nici o frică, nu mai avem nici o îndoială, nu mai avem nici o rezervă între noi, care suntem urmașii Sfinților Apostoli, a acelor pe care i-a chemat Mântuitorul la misiune și apoi i-a trimis la propovăduire. Așa s-a răspândit Evanghelia Mântuitorului Iisus Hristos și așa și poporul de la nord de noi, vecin nouă, poporul polonez, a devenit creștin, iar o parte din el a fost și este popor ortodox. Pe acest popor ortodox polonez, pe acești credincioși și această Biserică Ortodoxă din Polonia o reprezintă astăzi Prea Fericitul Sava, păstorul duhovnicesc al acestei Mitropolii vechi a Ortodoxiei. O Biserică și o țară care au urcat în existența lor Golgote multe, ca de altfel și țara și Biserica noastră. De aceea, legăturile dintre noi, cele două Biserici, se răsfrâng în chip firesc și asupra legăturilor dintre cele două popoare: polonez și român. Istoria este foarte bogată,

stau mărturie legăturile noastre nu numai național-culturale, dar și interbisericești. Biserica Poloniei a jucat un rol important în istoria creștinătății răsăritene, cu ierarhi vrednici, care au întâmpinat de-a lungul istoriei multe greutăți și suferințe, suferințe care, ca și la noi, au dus la îmbunătățirea vieții noastre religioase. Crucea aduce înviere prin biruința asupra păcatului și a morții.

Iată pentru ce ne bucurăm în lumina și-n nădejdea Sfintei Cruci, a suferințelor noastre comune, în toată istoria noastră, dar mai ales, în cele cinci decenii de dictatură comunistă. Aceleași greutăți le-am întâmpinat, dar Dumnezeu ne-a izbăvit și nu ne-a dat morții.

Relațiile noastre, în Ortodoxie, a celor două Biserici Ortodoxe, sunt relații de frățietate în Duhul Sfânt. Și, dacă zicem așa, am spus tot ce este mai însemnat despre relațiile dintre două Biserici Ortodoxe vecine și surori. Pentru că Ortodoxia, spre deosebire de alte religii și alte Biserici, păstrează în practica, viața și învățătura ei, moștenirea apostolică, Tradiția Sfinților Apostoli și a Sfinților Părinți. Ortodoxia, după cum știți, nu are un for central, o persoană centrală care să conducă Biserica; Ortodoxia a moștenit Tradiția Apostolică, știind că la Cincizecime Duhul Sfânt S-a revărsat peste Sfinții Apostoli, dându-le la fiecare puterea de a propovădui în limba popoarelor. Iar noi românii am beneficiat de aceasta din predica Sfântului Apostol Andrei, iar limba noastră, a strămoșilor noștri daco-romani, evoluând și păstrând elementele latine ale ei, ne-au făcut să fim popor de cultură latină și de credință răsăriteană ortodoxă. Prin această învățătură ortodoxă suntem legați, în primul rând, de Bisericile locale Ortodoxe.

Și, cum cunoașteți, în acești zece ani de sfântă libertate, aici, la noi, la București și în Catedrala aceasta, am primit pe toți Întâistătătorii și reprezentanții Bisericilor Ortodoxe. Prea Fericirea Sa nu este pentru prima dată la noi, a mai fost aici, dar este pentru prima dată când vine într-o vizită oficială la rugămintea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Legăturile noastre trebuie să sporească. Ne leagă Biserica Cea Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească, dar mai ales lumea și slujirea noastră apostolică la care ne-a rânduit Duhul Sfânt, prin Sfintele noastre Sinoade, ne leagă în slujirea lumii de astăzi a popoarelor noastre, a credincioșilor noștri, dar și a lumii întregi. Pentru că Ortodoxia, în învățătura, organizarea și practica ei, are posibilități multe ca să sprijine omul zilelor noastre, omul încărcat acum de întâmplări nemaipomenite, de greutăți, de frământări, de încercări. Ortodoxia are, de asemenea, în tezaurul ei de credință familia creștină, cea mai scumpă structură a ei, ca de altfel și fiecare persoană. De aceea, nu-i de mirare că Biserica își ridică glasul, atunci când apar legi sau norme care se abat și jignesc morala creștină și învățătura Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Biserica Ortodoxă apără familia, apără cultura națională, apără valorile și istoria unui popor și, prin aceasta, apără Bisericile locale Ortodoxe, în unitatea lor dată de Duhul Sfânt, în aceeași credință și practică, păstrând învățătura primită prin Sfinții Părinți de la Mântuitorul Iisus Hristos și Sfinții Apostoli, până astăzi. Astfel, Ortodoxia poate aduce Europei astăzi și lumii întregi ceea ce nu se găsește în nici o doctrină, aduce forma ei de existență, sinodali-tatea, colegialitatea, coresponsabilitatea în viața societății.

În deplină bucurie și în deplină unitate, anul acesta 2000, Prea Fericirea Voastră a făcut ca să fiți prezent aici, însoțit de o distinsă delegație, în Catedrala

Patriarhală și să binecuvântați credincioșii ortodocși și poporul român din țara noastră. Vă suntem recunoscători pentru această bunăvoință, pentru acest dar dumnezeiesc, pentru că sunteți persoana care ați reluat firul legăturilor noastre de dinainte de război, a prieteniei strânse dintre Biserica Ortodoxă a Poloniei și primul nostru Patriarh, Miron Cristea. De aceea, cum am spus și la început, trăim astăzi o filă luminoasă din istoria comună a Bisericilor noastre.

Vă mulțumim pentru rugăciunile făcute împreună pentru țara noastră și pentru credincioșii noștri, cât și pentru țara și credincioșii pe care-i arhipăstoriți.

Dumnezeu V-a încoronat osteneala Prea Fericirii Voastre și a delegației ce vă însoțește și va adăuga vieții noastre bisericești, precum și lumii întregi, care se află la această răscruce de drum a anului 2000, și contribuția Bisericilor noastre în acest drum anevoios, pe care îl avem de parcurs. Sfântul Prea Cuvios Părinte Dimitrie la ale cărui moaște ne-am închinat, Sfinții Împărați Constantin și Elena, ocrotitorii acestei Catedrale, ne vor ajuta în eforturile noastre ca să le ducem la bun sfârșit pe toate.

Dumnezeu să vă binecuvânteze pașii și cuvântul Prea Fericirii Voastre în mijlocul nostru.

Vă mulțumim din toată inima că ați venit în mijlocul nostru. Vă primim cu inimile calde deschise și Vă asigurăm de toată dragostea noastră, atât pe Prea Fericirea Voastră, cât și pe clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Surori a Poloniei, cât și pe întregul popor din țara de unde veniți".

Prea Fericitul Mitropolit Sava a rostit următoarea cuvântare:

*"Prea Fericirea Voastră,
Prea Sfințiile Voastre, frați preoți,
Iubiți frați și surori călugări și călugărițe,
Distinși reprezentanți ai Autorităților de Stat,
Dragi frați și surori,*

Lui Dumnezeu Unic în Sfânta Treime Îi aducem mulțumiri, că ne-a binecuvântat să fim astăzi aici, pe frumosul pământ românesc și în această Sfântă Catedrală Patriarhală istorică să săvârșim Sfânta Liturghie împreună cu Prea Fericirea Voastră, cu Episcopii Voștri, cu tot clerul și credincioșii veniți într-un număr atât de mare.

Salutăm și ne înclinăm cu respect în fața experiențelor poporului român, care își leagă începuturile credinței de timpurile Sfântului Andrei, Sfântului Ioan Cassian sau Niceta din Remesiana. Suntem conștienți de faptul că poporul român, în ciuda diferitelor experiențe trăite, a rămas întotdeauna ortodox, îmbinând cultura sa proprie cu cea a Bizanțului.

Am venit la Dumneavoastră, Prea Fericirea Voastră, ca să înnoim și totodată să stabilim contacte între Bisericile noastre, contacte care au fost foarte vii în perioada interbelică. Vizitele Prea Fericitului Patriarh Miron și ale Mitropolitului Dionisie au avut rezultate pozitive. La Universitatea din Varșovia, la Facultatea de Teologie au studiat frați români, iar viitorul Patriarh Iustin a fost un timp chiar profesor la această Universitate.

După cel de-al doilea război mondial au slăbit, cu excepția vizitei răposatului Mitropolit Vasile, și prezența în ultimii ani a studenților noștri la Facultatea de Teologie din România, precum și a vizitelor ocazionale ale ierarhilor și clerului, care au fost destul de modeste. Biserica Română, cu bogata ei tradiție monahală, cu viața spirituală a ei, are cu ce să îmbogățească lumea contemporană. De aceea, cu mari speranțe, întreprind această vizită și cred că aceasta va juca un rol important în întărirea colaborării noastre interbisericești și la întărirea credinței. Mă bucură intenția Prea Fericirii Voastre de a vizita Polonia – vizită pe care o așteptăm cu nerăbdare, iar pe această cale doresc să reînnoiesc această invitație.

Biserica Ortodoxă din Polonia a privit întotdeauna cu simpatie și speranță spre Biserica Ortodoxă Română – Biserica, care a dat atât de mulți sfinți și Aleși ai Domnului, începând cu primii martiri Sf Mercurie, Sf Efram, Martira Filofteia, episcopii Miron, Melchisedec, Silvestru, Filaret, Mitropolitul Veniamin și mulți alții din toate timpurile, precum și mulți făuritori ai gândirii teologice și ascetice: Neagoe Basarab, Petru Movilă, Paisie Velicickovski, Dumitru Stăniloae, Nicolae Steinhard și alții. Viața lor spirituală și gândirea teologică este un exemplu pentru multe generații viitoare.

Astăzi fiind în mijlocul fraților noștri Români, ne întoarcem cu gândul la istoria noastră comună.

În anul 1401, sora mai mare a lui Wladyslaw Jagellon, fiind soție a unui voievod, Domn moldav, a cerut ajutor pentru obținerea hirotoniei în episcopi pentru doi candidați. Au fost hirotoniți de către mitropolitul Galiției, Antonie. În anul 1410, într-un moment dificil din viața fratelui, sora a trimis pe câmpul de luptă de la Grünwald o armată română de 500 de soldați. Ne leagă, de asemenea, personalitatea marelui apărător al Ortodoxiei Petru Movilă. Cartea lui, "Expunerea Credinței Ortodoxe", care a fost primită la Sinodul din Iași din 1642, a fost o piatră de temelie a credinței pentru strămoșii noștri, în vremuri grele pentru Polonia. În anul 1939, România și-a deschis granițele și a acordat un ajutor frățesc poporului polonez, care lupta cu fascismul.

Strădaniile voastre în dezvoltarea Bisericii, a teologiei, a clerului, în vremurile grele ale totalitarismului sunt de admirat.

De asemenea, activitatea Bisericii Voastre pentru unitatea Ortodoxiei și deschiderea către problemele de astăzi ale Europei care se unifică ne sunt apropiate și în concordanță cu activitatea Bisericii noastre.

Avem convingerea că, glasul comun al Ortodoxiei, experiențele noastre comune și mai presus de toate persoana Mântuitorului sunt fundamentele pentru unitatea Bisericii și a lumii.

Am venit la voi ca să vă transmit cuvintele noastre de solidaritate și speranța că doar eforturile noastre comune vor da rezultate pozitive. Această credință o tragem din învățămintele Sfintei Evanghelii, ea este pentru noi valoarea supremă. Tocmai aceste valori au format de 2000 de ani încoace fața Europei. Din această cauză dorim ca și al III-lea mileniu să construiască aceleași veșnice și neschimbate valori.

Anul jubiliar este pentru noi ocazia de a putea vorbi cu un singur glas lumii, fiindcă adevărata unitate poate fi construită pe baza unirii cu Dumnezeu. Întâlnirea noastră slujește acestui țel și pentru acest lucru îi mulțumim lui Dumnezeu.

Ea se înscrie, de asemenea, în rândul contactelor dintre Bisericile Ortodoxe în cadrul întregii Ortodoxii. În acest fel vestim lumii mesajul de pace, iertare și unitate. În această mărturie suntem împreună, Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă Polonă. "După aceasta vă vor recunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă vă veți iubi unul pe altul". Deci, iubirea, care este un dar de la Dumnezeu, ne întărește împreunarea eforturilor noastre pentru binele omului și al lumii.

Prea Fericirea Voastră,

Am venit la Dumneavoastră, ca să vă transmitem salutări, cele mai bune urări și salutul păcii din partea Bisericii Ortodoxe Polone. Am venit în speranța că cele două Biserici Surori vor fi mai apropiate, iar legăturile dintre noi se vor întări. Colaborarea noastră va contribui la bunăstarea întregii Ortodoxii și a lumii. Speranța noastră o construim pe cuvintele lui Hristos: "Aveți credință, Eu am biruit lumea".

Credem, așadar, cu tărie că Iisus Hristos este cu noi și printre noi și în binecuvântarea eforturilor noastre comune și a dorințelor de a construi pe pământ Împărăția Sa.

În numele întregii Biserici Ortodoxe Polone, vă salut, Prea Fericirea Voastră, Întregul Episcopat, întregul Cler și credinciosul popor împreună cu tineretul și copiii și Vă doresc ca Biserica Ortodoxă Română să-și continue eforturile fructuoase pentru binele Ortodoxiei, societății și pentru întreaga Ortodoxie.

"Harul Domnului Nostru Iisus Hristos, dragostea Tatălui și darul unității întru Duhul Sfânt să fie totdeauna cu voi toți. Amin".

Apoi, ce doi Întâistătători de Biserici și-au oferit reciproc cadouri, ca amintire a momentului acestei vizite.

Credincioșii care au participat la Sfânta Liturghie au trăit momentul sfânt al slujirii, alături de toți cei invitați.

După încheierea Sfintei Liturghii cei doi Întâistătători de Biserici au rostit un cuvânt de mulțumire credincioșilor prezenți în fața Reședinței Patriarhale.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a rostit:

"Iubiții mei,

Ne aflăm încă sub duhovniceasca pecete a Sfintei Liturghii săvârșită astăzi în Catedrala noastră Patriarhală. Dragostea dumneavoastră, a credincioșilor, ne face să poposim și aici, în fața Reședinței Patriarhale, rugându-l pe Prea Fericitul Sava, Mitropolitul Varșoviei și a întregii Polonii, să ne mai dea o binecuvântare.

Este o bogăție sufletească pe care noi am dobândit-o astăzi împreună aflându-ne în comuniune euharistică, mai ales că și astăzi, cum de altfel se întâmplă la fiecare Sfântă Liturghie, printre credincioșii prezenți au fost mulți copii și mult tineret. Parcă au știut, sau au intuit, că Prea Fericitul Sava, în lunga sa activitate bisericească, a organizat în Biserica Poloniei și tineretul ortodox care este un tineret foarte activ și implicat profund în viața Bisericii. Dumneavoastră cunoașteți că, în Polonia, Biserica Ortodoxă este minoritară și nu totdeauna minoritarii

se bucură de drepturi în țara lor cum se bucură în țara noastră, pentru că Biserica noastră, ca Biserică majoritară, a credincioșilor ortodocși din România, acordă atenție, prietenie și chiar sprijin în multe probleme celorlalte Biserici minoritare. Și le-a făcut și bucuria ca să invite pe Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea, în țara și Biserica noastră, care a admirat bogăția duhovnicească a credincioșilor ortodocși români și care nu uită în nici o împrejurare să amintească de România, de Biserica Ortodoxă și de credincioșii de la noi. Astfel încât, Ortodoxiei îi e recunoscut faptul că păstrează tezaurul de credință nealterat de la Sfinții Apostoli și de la Părinții noștri Sfinți. De aceea, toți caută să împrumute sau să ia câte ceva de la noi. Lucrul acesta ne obligă să păstrăm și să adâncim starea de atașament față de Biserica noastră Ortodoxă.

Ortodoxia este confruntată astăzi, nu numai la noi aici, ci și în Biserica Ortodoxă din Polonia, cu pericolul sectelor, cu fel de fel de predicatori și propagandiști veniți din Apus sau din Răsărit, însă credința noastră strămoșească ne dă putere și speranță și vă dă și dumneavoastră ca să păstrăm credința neclintită moștenită de la Hristos și Sfinții Săi Apostoli.

Așa că, astăzi, noi am înscris în istoria noastră, în cronica vieții noastre ortodoxe o pagină de aur, dar să înscriem și în inimile noastre această frumusețe de imagine și de învățătură cu care Biserica Ortodoxă întotdeauna ne întâmpină în toate împrejurările. Din partea noastră, a Sfântului Sinod, a clerului Bisericii Ortodoxe Române și a dumneavoastră, a tuturor credincioșilor de aici, mulțumesc Prea Fericitului Sava pentru această vizită. Pentru că ea a însemnat o reînviore a relațiilor noastre istorice, pe de o parte, dar, pe de altă parte, a conștiinței noastre ortodoxe că unitatea în Biserică nu vine de nicăieri, nici dintr-un centru religios sau politic, unitatea religioasă a noastră, a Ortodoxiei, vine de la Mântuitorul Iisus Hristos, de la Bethleem, și Ortodoxia păstrează Revelația Bethleemului neștirbită. De aceea, și acum mulțumim Prea Fericirii Voastre, vă dorim succes și Dumnezeu să ajute Bisericele noastre și sfinții Bisericii Ortodoxe Poloneze să Vă ajute să învingeți greutățile, preamărind pe Dumnezeu și îndeplinind misiunea până la plinătatea Bisericii întemeiată de Mântuitorul Iisus Hristos. Amin".

Prea Fericitul Mitropolit Sava a rostit:

*"Prea Fericirea Voastră,
Iubiți frați și surori în Hristos,*

Vreau să vă mulțumesc pentru această minunată zi pe care am avut ocazia s-o petrec cu dumneavoastră aici. Numai Dumnezeu a putut să ne lege împreună cu Prea Fericirea Voastră și am putut să săvârșim Sfânta Liturghie în această sfântă și istorică Catedrală Patriarhală. Când primim pe Hristos de la un singur potir, atunci nu este nici o diferență între noi, fiindcă El este temelia vieții noastre, este speranța vieții noastre și El este tot ce dorim. Pentru aceasta mulțumim că suntem ortodocși și pentru aceasta mărturisim că suntem ortodocși cum ne-am născut. Ortodoxia a trecut peste clipe foarte grele în viața Ei și la noi și în întreaga lume, păstrând neschimbată învățătura Domnului nostru Iisus Hristos și crezând în cuvintele lui Iisus Hristos, Care a spus: unde sunt doi sau trei, acolo Eu sunt.

Suntem la sfârșitul secolului al XX-lea și pentru lume mărturisim că suntem ortodocși și nu ne-am schimbat, nici nu ne schimbăm credința, pentru că învățătura Domnului Hristos cuprinde întreaga viață a omului. "Cel care crede în Mine are viață veșnică" a zis El. Așa credem când ne arde soarele, când plouă, când trăim clipe grele sau de bucurie în viața noastră. Și, în ziua de astăzi, la sfârșitul mileniului, spunem: mulțumim lui Dumnezeu pentru toate.

Din adâncul inimii vreau să vă mulțumesc, Prea Fericirea Voastră, pentru invitația pe care mi-ați făcut-o, unde pot să vizitez această mare Biserică, care are experiență și mari învățături.

Popoarele noastre, poporul român și poporul polonez, sunt foarte apropiate. Și trebuie să ne bucurăm că, contactele și colaborarea între noi acum o să aibă o nouă etapă și o să aibă în viitor efecte fructuoase. Așteptăm cu nerăbdare vizita Prea Fericirii Voastre în Polonia, pe Dumneavoastră, un Părinte cu mare experiență, al poporului român, să veniți cu binecuvântare duhovnicească pentru întreg poporul polonez, dar și pentru toată Polonia. Cred că Liturghia pe care o veți săvârși pe 5 noiembrie în Catedrala Varșoviei va fi o continuare a acestei experiențe începute în ziua de astăzi.

Două cuvinte vreau să spun despre Biserica noastră. Biserica noastră are cinci-șase sute de mii de ortodocși. Este puțin, când populația Poloniei este de patruzeci de milioane locuitori. Dar cu nimic nu este mai mică, căci noi suntem conștienți de credința și mărturisirea noastră și suntem un fel de pod care leagă Estul și Vestul. Biserica are șase Arhiepiscopii, opt Episcopii, în jur de patru sute de preoți, un Seminar teologic și două Facultăți de Teologie, șase mănăstiri: trei de călugări și trei de călugărițe. După al doilea război mondial, Biserica Ortodoxă Poloneză a pierdut foarte mult. De aceea, a construit foarte mult și construim și acum. Credincioșii construiesc biserici și acestea sunt rezultatele credinței strămoșești. Vreau să vă spun că, și la noi în Biserică, tineretul este foarte activ. Există Asociația Tinerilor Ortodocși care colaborează cu toate organizațiile ortodoxe, dar nu numai cu cele ortodoxe. Suntem pregătiți pentru această colaborare, pentru un schimb de tineri între Bisericile noastre. Cred că în vizita pe care o efectuez eu aici și pe care o veți efectua în Polonia, vom putea stabili și amănunte privind acest lucru.

Vreau să mulțumesc pentru amabilitate și simpatie, nu numai pentru mine, ci și pentru membrii delegației cu care am venit.

Mulțumesc pentru această stimă arătată față de poporul polonez.

Vreau să vă salut încă o dată, pe voi toți și pe tot poporul român, în numele poporului polonez și mai ales în numele poporului ortodox polonez.

Vreau să vă invit pe toți să vizitați Polonia.

Dumnezeu să binecuvinteze pe întreg poporul român, pe Prea Fericirea Voastră și pe tot Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române".

Agapa oficială

În cinstea oaspeților polonezi, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** a oferit o agapă oficială. La agapă au fost invitați membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, reprezentanți ai oficialităților de stat, reprezentanți ai cultelor

religioase din România, membri ai Academiei Române, ambasadorul Poloniei la București, profesori de la Facultatea de Teologie și ostenitori din Administrația Patriarhală.

În timpul agapei s-au rostit cuvântări, în care au fost scoase în evidență relațiile dintre cele două Biserici și popoare de-a lungul istoriei.

Fericitul Mitropolit **Sava** a rostit următoarea cuvântare:

*"Prea Fericirea Voastră,
Prea Sfințiți Părinți,
Distinși reprezentanți ai autorităților de stat,
Stimați oaspeți,*

Fiind la o masă, nu putem să renunțăm la a rosti un toast. Și, de aceea, dacă îmi permiteți, în câteva cuvinte vreau să exprim speranța și bucuria din aceste clipe pe care le-am petrecut împreună cu dumneavoastră. În catedrală, am săvârșit Sfânta Liturghie, cea care ne-a legat pe noi împreună, iar această agapă este o continuare a acestei Liturghii. Noi avem înțelegerea "Liturghiei după Liturghie", ceea ce înseamnă că împreună putem gusta din darurile lui Dumnezeu, fiindcă ele ne îmbogățesc și în sens material și spiritual.

Mă bucur foarte mult că putem să trăim această atmosferă așa de frumoasă.

Văd că, lângă Prea Fericirea Voastră și Prea Sfințiții Părinți, sunt prezenți și reprezentanți ai autorităților de stat, reprezentanți ai altor confesiuni și reprezentantul nunțiatului apostolic de la București, al Bisericii Bulgare și Armene, fapt ce are o importanță ecumenică, dar și interpersonală. Cred că în lumea în care ne aflăm astăzi trebuie să cerem liderilor politici și religioși să lucrăm pentru toată lumea. Și, de aceea, Prea Fericirea Voastră, doresc să vă mulțumesc că ați făcut să existe aceste minunate clipe trăite împreună. Sub aripile Prea Fericirii Voastre ne simțim ca acasă. Vreau să vă mulțumesc foarte mult pentru ospitalitate, să vă urez multă sănătate și binecuvântare de la Dumnezeu. Aceleași urări și Prea Sfințiților, clerului și credincioșilor ortodocși. Dumnezeu să binecuvinteze lucrarea Dumneavoastră și să fie binecuvântat tot poporul român și întreaga lume".

A urmat un imn în limba poloneză.

Apoi a vorbit Dl Academician Constantin Bălăceanu Stolnici:

*"Prea Fericirile Voastre,
Cinstită adunare,*

*Ca membru al Academiei Române și ca membru în Consiliul Național al Bisericii Ortodoxe Române, îmi exprim bucuria de a lua parte la această agapă și de a fi participat la vizita Prea Fericitului Mitropolit **Sava** al Poloniei. Noi, românii, am avut totdeauna foarte strânse relații cu Polonia și încă din secolul al XV-lea ostași de-ai noștri se duceau și luptau la Grünwald și Marienburg, alături de regii Poloniei, împotriva cavalerilor teutoni. După aceea, relațiile noastre culturale au fost foarte strânse cu Universitatea "Jagellon" de la Cracovia. Iar, toată istoria, mai ales a Moldovei, a fost influențată, din punct de vedere cultural, de către vecinii noștri, polonezi, până când s-a abătut asupra*

Poloniei blestemul împărțirii ei. Chiar la începutul celui de-al doilea război mondial, poporul român a fost alături de poporul polonez și foarte mulți polonezi au trecut pe la noi prin țară și au găsit adăpost aici și au găsit drumul deschis spre libertate. Cu polonezii am suferit împreună și tragedia comunistă, de care am scăpat deodată și de când și unii și alții ne găsim în frământarea aceasta foarte grea a trecerii spre o nouă formă de cultură în care Biserica Ortodoxă este chemată să joace rolul principal. Și avem în fruntea noastră pe Patriarhul Teoctist, care se înscrie în istoria Bisericii noastre ca unul din cei mai mari patriarhi, pentru că a reușit, înfruntând foarte multe nedreptăți, să formeze în Biserica noastră Ortodoxă un Centru al Ortodoxiei. Și, de câte ori văd un mare ierarh venind din alte Biserici Ortodoxe aici, îmi aduc aminte că, foarte multe secole Biserica Ortodoxă de aici a continuat tradiția bizantină, și patriarhi mai săraci, e adevărat ai Antiohiei, ai Ierusalimului, veneau aici și cereau sprijin din partea Bisericii noastre. Însăși venirea Sanctității Sale, Papa Ioan Paul II aici, subliniază încă o dată rolul important pe care Biserica Ortodoxă Română îl are, în momentul de față, în sânul Bisericilor Ortodoxe. Iar, acum urmează să-l primim și pe Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului.

Vă mulțumim că ați venit aici în mijlocul nostru, ca să vedeți că suntem și continuăm să fim un popor credincios tradițiilor și Bisericii noastre. Și, o altă bucurie este că ambasadorul Poloniei la noi este ortodox, într-o țară preponderent catolică".

P. C. Pr. Prof. **Nicolae Necula**, decanul Facultății de Teologie din București, a precizat care este rolul învățământului teologic în România și necesitatea schimbului de studenți teologi, care să studieze și scrierile românești.

P. C. Pr. **Constantin Pârvu**, vicar administrativ, a amintit de legăturile culturale vechi dintre români și polonezi și de bogata literatură teologică apărută în România, chiar și în perioade de timp foarte grele prin care a trecut Biserica Ortodoxă Română.

Au mai vorbit P. C. Pr. Prof. **Constantin Galeriu**, P. C. Pr. **Jerzy Tokarewsky**, P. C. Arhim. **Zareh Baronian**, vicarul Comunității Armene din București, P. C. Pr. **Ioan Jivcu** și Dl **Ioan Ungureanu** de la Fundația Culturală Română.

La sfârșit, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** a rostit următoarea cuvântare:

*"Prea Fericirea Voastră,
Domnule Ambasador,
Onorați reprezentanți ai autorităților de Stat,
Domnule academician, Domnule profesor,
Prea Sfințiți Părinți, Prea Cucernici Părinți,*

Trăim astăzi o zi în care am încercat, atât la biserică, cât și aici, să punem laolaltă decenii și secole de istorie, care ne încurajează, în această vreme, în mer-sul nostru pe mai departe și în împlinirea faptelor noastre celor bune. Astfel, vizita Prea Fericitului Sava a adus cu sine o bogăție de amintiri, căci tot ceea ce

ați spus fiecare dintre dumneavoastră aici a izvorât din inimă, ca o mărturie a unui trecut comun, care ne cheamă să-l trăim permanent, în viața noastră de zi cu zi. Astăzi, aici, împreună cu distinșii reprezentanți ai Academiei Române și cu cei ai fraților de dincolo de Prut, am evidențiat fapte de curaj ale înaintașilor noștri, care ne sunt pildă vie de felul cum trebuie să continuăm și să adâncim și mai mult, în aceste vremuri, legăturile dintre poporul român și cel polonez, dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă din Polonia. Privind la măreția acestor fapte, desigur că voi urma și eu pe firul amintirilor, împărtășindu-vă câte ceva din experiența personală.

Eram diacon în 1940, când Polonia căzuse deja pradă Germaniei naziste și fusese sfârtecătă de pactul Ribbentrop-Molotov, care a sfâșiat și teritoriul României, tragedie pe care o trăim până astăzi. În acel an, guvernul și președinția Poloniei au hotărât să treacă cu tezaurul Poloniei în douăzeci și patru de ore pe teritoriul românesc, pe la Constanța, deși noi înșine ne aflam de foarte puțin timp sub ocupația germană. Iar a doua zi, s-a comunicat că guvernul Poloniei se află refugiat la Londra, unde dusesse intact și tezaurul țării. Este un caz singular în istorie, când o țară care își pierduse libertatea, cum era atunci cazul României, a reușit să ajute pe frații polonezi, aflați sub aceeași ocupație.

În ceea ce mă privește, am cunoscut personal pe Prea Sfințitul Episcop Sava de la Grodno, predecesorul Prea Fericirii Voastre, care se refugiase împreună cu guvernul și se adăpostise la mănăstirea Căldărușani, unde eram profesor la Seminarul de acolo și diacon, aici, la Patriarhie. Am slujit în mai multe rânduri cu Prea Sfinția Sa și am descoperit în el un ierarh foarte blând, extraordinar de credincios și binevoitor, deși se găsea într-o situație atât de grea. La Mănăstirea Căldărușani, unde și slujea din când în când, i s-a oferit ospitalitatea cuvenită unui astfel de oaspete. Pot spune că am avut bucuria de a simți dragostea părintească a Prea Sfinției Sale, pentru că, dintre toți ceilalți diaconi de acolo, prefera să slujim împreună. După o vreme, datorită unor împrejurări care ne-au rămas necunoscute, Prea Sfinția Sa a părăsit România. Nu l-am mai revăzut, dar păstrez o iconiță de la el reprezentând Rugul aprins, ce poartă binecuvântarea și semnătura lui. Dintre atâtea obiecte pe care le-am avut și care, în timp, s-au risipit, iconița aceasta mi-a rămas ca un semn al dragostei și comuniunii în Hristos pe care am avut-o cu Prea Sfințitul Episcop Sava de Grodno. De câte ori o văd îmi aduc aminte de Prea Sfinția Sa și de vremea petrecută împreună la mănăstirea Căldărușani. Când Prea Fericirea Voastră ați fost ales în fruntea Bisericii Ortodoxe Poloneze, mi-am adus aminte de Prea Sfințitul Sava, cel ce a trecut pe la Căldărușani, pribegind apoi pe căi necunoscute.

Un crâmpei al istoriei noastre comune l-a constituit și miezul convorbirii pe care am avut-o cu Papa Ioan Paul al II-lea, la Roma în 1984 și în 1989, când ne-am amintit de Mitropolitul Petru Movilă și de prinții Movilești, ca și de alți prinți români, care-și făcuseră studiile la Cracovia, în secolul al XVII-lea. Atunci, am discutat cu Papa și despre multe alte elemente comune nouă, ca Biserici și popoare vecine. Sanctitatea Sa era pasionat de aceste detalii și de felul cum guvernul de atunci al României a înlesnit trecerea președintelui, a guvernului și a tezaurului din Polonia prin țara noastră. Am putea spune că aceste fapte au

constituit un adevărat miracol. Ca fost Arhiepiscop al Cracoviei, **Papa Ioan Paul II** cunoștea foarte bine relațiile Moldovei cu Polonia, cu Lemberg, cu Lwow, cu locul de pribegie al mitropolitului poet **Dosoftei**, cu alți cronicari, despre care s-a mai vorbit astăzi. Întâlnirea cu Papa, programată inițial pentru zece minute, a durat în cele din urmă mai mult de o jumătate de oră, fiind aduse în discuție probleme importante din istoria și cultura românilor. Când ne-a vizitat, în 1999, în cuvântările sale Papa a vorbit extraordinar de frumos despre Țara noastră, pe care a numit-o "Grădina Maicii Domnului" și aceasta nu pentru realizări materiale, ci datorită Bisericii Ortodoxe Române și Ortodoxiei, în general.

Avem de față pe frații noștri romano-catolici, reprezentantul Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop **Ioan Robu** de la București, și pe P. Cuv. Părinte Arhimandrit **Zareh Baronian**, de la Biserica Armeană, cărora le mulțumim călduros pentru că au fost alături de noi la această agapă.

Deci, iată ce bogăție de idei ne-a prilejuit astăzi cuvântul și prezența Prea Fericitului **Sava**. Probabil că generația tânără nu înțelege prea mult atunci când vorbim despre vecinătatea noastră cu Polonia. Dar, acum, noi reînnodăm firul acesta al legăturilor noastre în istorie și dăm un nou impuls valorilor creștine ortodoxe, atât de necesare Europei de astăzi și de mâine. Numai împreună cu toate Bisericile Ortodoxe, cu cele vechi orientale sau nealcedoniene, cu Biserica romano-catolică și cu toate Bisericile creștine vom reuși să ducem în Europa lumina lui Hristos. Deși Eminentă Sa, Cardinalul **Iosif Ratzinger** a diminuat, spre dezamăgirea noastră, importanța Ortodoxiei în lume, locul nostru este acolo unde **Papa Ioan Paul al VI-lea** cu Patriarhul **Athenagora**, ne-au așezat, ca Biserici surori. Poziția adoptată de Cardinalul **Ratzinger** nu este în concordanță cu cuvântările ținute de Sanctitatea Sa **Papa Ioan Paul al II-lea** la noi, la București, unde am regăsit un fond comun, de necontestat, iar fără acest fond comun nu putem merge mai departe împreună. Pentru aceasta, avem temeuri clare în tradiția apostolică a primului mileniu creștin. Rămâne ca teologii să se preocupe de aceasta, căci actul de care am vorbit mai înainte trebuie studiat cu toată seriozitatea.

La inițiativa Senatului Universității Catolice din Lublin și la invitația Bisericii romano-catolice din Polonia, am fost propus pentru primirea unui titlu academic al acestei universități. Voi face însă acest pas doar cu binecuvântarea Prea Fericitului Mitropolit **Sava** și, în acest sens, accept cu bucurie invitația pe care mi-ați adresat-o pentru a vizita Biserica Ortodoxă din Polonia, în cursul lunii noiembrie a.c.

În concluzie, aș vrea să subliniez că vizita Prea Fericirii Voastre în România are semnificații multiple, la care se vor mai adăuga și altele, pe care noi nu le vom fi deslușit astăzi. Nu-i puțin lucru să se întâlnească două Biserici autocefale Ortodoxe surori, una majoritară, în România, implicată în dialogul ecumenic și care se bucură de respectul și prețuirea celorlalte Biserici, și o Biserică Ortodoxă autocefală, dintr-o țară unde este minoritară. Vom putea compara cum s-a desfășurat vizita Papei într-o țară majoritar ortodoxă și cum va fi primirea reprezentantului unei Biserici Ortodoxe majoritare, care a fost gazda pentru prima dată în istorie a vizitei Papei în România, în țara de obârșie a Sanctității Sale.

Ceea ce rămâne esențial pentru noi este adâncirea legăturilor cu Biserica Ortodoxă din Polonia, soră și vecină a noastră, care a suportat, ca și noi, multe suferințe care, poate că nu s-au sfârșit până astăzi. Ne-am bucurat când am auzit că Prea Fericitul Sava, un om încercat în viața Bisericii, a fost ales în fruntea acestei Biserici, ca să mențină acolo ceea ce înaintașii au aprins, lumina Ortodoxiei, în această țară mare și respectată de noi toți. De aceea, Domnule Ambasador, este nu numai pentru noi, ci și pentru toți ortodocșii, o realizare sprijinul pe care ni l-ați dat pentru concretizarea vizitei, în România, a Prea Fericitului Părinte Mitropolit Sava și a delegației care îl însoțește.

Adresăm cele mai călduroase doriri de bine tuturor care ați răspuns la invitația noastră. Suntem convinși că, așa cum ne-au confirmat astăzi și credincioșii noștri, avem și acceptul lor de a merge pe drumul arătat de părinții și înaintașii noștri, pe drumul consolidării Ortodoxiei, de întrajutorare între Bisericile Ortodoxe, indiferent de numărul credincioșilor lor. O Biserică Ortodoxă nu este importantă numai prin numărul de credincioși sau numărul de școli teologice, ori mănăstiri și parohii, ci este importantă prin statornicia cu care a păstrat doctrina neștirbită a Tradiției Apostolice și a Sfinților Părinți.

De aceea, Vă suntem recunoscători, Prea Fericirea Voastră, Vă mulțumim și Dumnezeu să Vă ajute ca împreună să ducem jugul lui Hristos, să arătăm Europei și creștinătății că Ortodoxia viază, gândește, lucrează și poate să fie de folos chiar și politici europene.

Mulți ani tuturor, sănătate și numai bine!"

Vizitarea bisericii "Sfântul Spiridon Vechi"

În după-masa zilei de duminică, a fost vizitată biserica "Sfântul Spiridon Vechi", care a fost reconstruită din temelie, deși dictatura timpurilor trecute a dărâmat-o, sub purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Cu această ocazie, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a amintit, atât Prea Fericitului Mitropolit Sava, cât și celor prezenți, câtă tristețe a fost în sufletul credincioșilor care au văzut, într-o noapte, dărâmat acest locaș bisericesc, monument istoric și câtă bucurie este astăzi, când se vede noua strălucire a acestei biserici.

În cuvântul său, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a spus:

*"Iubiți credincioși,
Părinte Ion Iordache, parohul acestei biserici,
Prea Sfințiți Părinți,*

Trăim câteva clipe acum de mare intensitate sufletească, într-un loc în care dictatura de odinioară, nu mai puțin de acum cincisprezece ani, când această biserică a fost demolată într-o singură noapte. Dimineața, părintele Alexandru Zaharescu a venit la mine plângând și năpădit de durere, spunând că biserica Sfântul Spiridon nu mai este și că sunt ruine din care putem salva fie catapeteasma, fie încadramentele de la ferestre, fie coloanele care le avem acum aici. Atunci am luat cunoștință, după ce, înainte de aceasta, când bănuiam că se va abate mânia și asupra acestei biserici, am făcut intervenții scrise și orale la toate forurile care puteau să spună un

cuvânt să nu fie demolată biserica Sfântul Spiridon. Am fost asigurat că, deocamdată, biserica va rămâne pe loc. Dar, deodată m-am trezit atunci când ea a fost demolată. Și, iată, așa s-a întâmplat. Dumnezeu să-l ierte pe părintele Alexandru Zaharescu, care a trecut la cele veșnice și noi am rămas cu povara aceasta.

În 1989, când s-a revărsat lumina hărului dumnezeiesc, primul gând al meu, înscris în sufletul meu, a fost, cu prioritate, să se zidească, să se refacă mânăstirea Văcărești și biserica Sfântul Spiridon Vechi. Așa a rămas, în 1990, o declarație și nu interviu dat la presă.

A trecut timpul, am început să facem forme de refacere a bisericii, am început să adunăm fonduri pentru aceasta și am ajuns ca, credincioșii români de la New-York, din America, prin părintele arhim. Vasile Vasilachi, să ne dea câteva mii de dolari, cu care noi am putut să începem lucrările. Văzând că nu avem nici un răspuns de la Comisia Monumentelor Istorice și de la Primăria Capitalei, am venit într-o bună zi aici, cu colaboratorii mei, am săpat în locul acesta, și prima săpătură, care am făcut-o cu cazmaua, a fost cu mâinile mele. Am pus o cruce, cu rugăciune, în locul Sfântului Altar și am început lucrarea. Astfel, din clipa aceea, am început lucrarea fără nici o aprobare, exact cum am avut proiectul vechii biserici, cu nivelul acesta, care-l avem acum, cu elementele rămase de la buldozere, și adăpostite la mânăstirea Cernica. Catapeteasma care-o vedeți este numai imitația celei vechi, care, între timp, se deteriorase și nu se mai putea reface și repune. Această catapeteasmă a fost lucrată în Atelierele Patriarhiei noastre. Lucrarea a ajuns să fie zidită până sus și aveam nevoie de cineva să stea permanent la șantierul acesta. Atunci l-am cunoscut pe părintele Ion Iordache, l-am chemat și i-am spus că de-acum va fi numit la biserica aceasta pentru a urmări lucrările. Și, astfel, le-am continuat, am ocupat parcul dinaintea bisericii, am făcut pictura și împreună cu P. S., Episcop Teodosie, vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor, am găsit trei echipe de pictori, pentru a o picta și a sfinți biserica în octombrie, odată cu vizita Patriarhului Alexandriei, Ignatie al IV-lea. Cele trei echipe de pictori, în frunte cu pictorul principal Buzuloi am făcut ca această lucrare să fie o unitate. Eu o văd acum mai bine și îmi dau seama de această unitate.

Acum îl avem oaspete pe Prea Fericitul Sava, Mitropolitul Bisericii Ortodoxe din Polonia. Este o Biserică care a suferit în istorie foarte mult, ca și noi, ca și întreaga Ortodoxie. Și, deoarece, în străinătate, s-a făcut foarte mare zgomot privind demolarea bisericilor din București și de faptul că patriarhul a arătat nepăsare și nu a intervenit, am luat toată osânda care s-a năpustit asupra patriarhului în 1989 și 1990, când m-am și retras din responsabilitatea mea. Apoi a ieșit la iveală adevărul, că nu se putea altfel. Intervențiile pentru biserica Sfântul Spiridon le-am făcut personal, epuizând toate forurile în drept care puteau să-mi dea un ajutor și care, atunci, m-au asigurat că biserica aceasta, fiind ctitorie de la începutul secolului al XVIII-lea, va rămâne. Dar ne-am trezit că într-o noapte foarte ușor a dispărut de aici. Însă, iată că am făcut-o mai frumoasă de cum a fost, datorită maestrilor și pictorilor, supraveghindu-se lucrările de către P. S. Episcop Teodosie, vicarul Arhiepiscopiei noastre și părintele Ion Iordache.

Am ținut ca Prea Fericitul Sava să vadă la fața locului o biserică refăcută, din cel care au fost demolate în București. Căci știu cu câtă evlavie era vizitată biserica aceasta Sfântul Spiridon. Acum o avem ca un dar dumnezeiesc, fără să

fi făcut o socoteală a cheltuielilor. Felicit pe P. S. Episcop Teodosie și pe părințele Iordache pentru întreținerea bisericii, că nu este destul ca să facem, ci este foarte important ca să întreținem, iar a întreține o biserică nu înseamnă numai inventar, ci este și implicarea preotului cu slujbele din această biserică. Am dorit să fie aici un fel de schit, să fie rugăciuni zilnice, credincioșii să găsească mângâiere zilnică aici, și până acum am reușit și mulțumim lui Dumnezeu.

Am venit aici, în seara aceasta, ca să vadă Prea Fericitul Sava că am trecut printr-o zguduire puternică, printr-o catastrofă sufletească și Dumnezeu ne-a ajutat. Felicit pe părintele paroh pentru această primire, corul și pe domnul dirijor. Sfântul Spiridon și-a arătat puterea sa dumnezeiască. Nu este meritul meu sau al colaboratorilor, ci este harul dumnezeiesc care a lucrat prin rugăciunile Sfântului Ierarh Spiridon. Au fost lacrimile credincioșilor care au curs atunci când a dispărut biserica aceasta.

Biserica Ortodoxă și Biserica Poloneză sunt deopotrivă martire în istorie și avem trăsături comune în Ortodoxie. Prea Fericitul Sava este ierarhul ales pentru a duce mai departe istoria acestei Biserici, care a fost prețuită de înaintașii noștri, de patriarhul Miron Cristea care a vizitat Biserica Ortodoxă Poloneză, și Mitropolitul Dionisie, un martir al neamului său, care a participat la festivitățile de întronizare ale primului patriarh al Bisericii noastre.

Rugăm pe Bunul Dumnezeu și pe Sfântul Spiridon să ne ajute tuturor».

Prea Fericitul Mitropolit Sava a afirmat:

"Vreau să Vă mulțumesc, Prea Fericirea Voastră, că putem să fim împreună în această faimoasă biserică, că ne-ați vorbit despre istoricul acestei biserici și despre momentele grele prin care ați trecut. Biserica aceasta este o mărturie vie că totul trece, dar credința și bisericile rămân. A trecut și perioada foarte grea, perioadă de încercări și distrugere, însă cei ce au distrus bisericile nu mai sunt, dar bisericile, totuși, există.

Amintim cuvintele Mântuitorului Hristos, Care a spus "voi zidi Biserica Mea și porțile iadului n-o vor birui". Aceasta este darul lăsat de Mântuitorul Iisus Hristos, Care ne ajută să trecem peste momentele grele. În momentele grele prețuim credința care ne întărește, care ne dă o nouă energie, noi talanți. Mulțumind lui Dumnezeu ați avut putere și ați reconstruit această biserică scumpă pentru credincioși. Mă bucur că am putut să văd această lucrare.

Amândouă Bisericile noastre și amândouă popoarele au suferit foarte mult. Ortodoxia dă mărturie credinței, care este pură și curată. Și aceste încercări sunt puterea și tăria credinței noastre, care ne dau un impuls pentru viața noastră și în acest duh al nădejzii vreau să vă salut pe toți care ați venit aici. Vreau să Vă salut din partea poporului polonez ortodox, și Vă rog să vă rugați și pentru Biserica noastră.

Dumnezeu să vă binecuvânteze!"

Recepția oficială de la Ambasada Poloniei

La invitația Excelenței Sale, Dl **Michael Klinger**, ambasadorul Republicii Polone în România, și a Dnei **Kataryna Klinger**, cei doi Întâistătători de Biserici,

alături de delegația poloneză și P. S. Vincențiu Ploieșteanul, au participat la o recepție oficială, oferită în cinstea oaspeților polonezi. Recepția a avut loc în seara zilei de duminică, după orele 20:00.

Programul zilei de 25 septembrie 2000

În dimineața zilei de luni, 25 septembrie, Prea Fericitul Mitropolit Sava, împreună cu delegația ce l-a însoțit și alături de Î.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei și P. S. Vincențiu Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal a fost primit la Camera Deputaților de Dl Ion Diaconescu, președintele Camerei Deputaților.

În întrevvedereau avută s-au purtat discuții despre trecutul istoric al celor două popoare, poporul român și poporul polonez, și despre evenimentele istorice bisericești care au avut influență asupra vieții bisericești ortodoxe poloneze.

De la Camera Deputaților, delegația poloneză s-a deplasat la *Cimitirul Eroilor Revoluției* unde s-a ținut o slujbă de pomenire în cinstea eroilor căzuți pentru libertatea poporului român.

Apoi, a fost vizitat *Mormântul Soldatului Necunoscut*, unde s-a depus o coroană de flori în cinstea tuturor ostașilor români, care au căzut pe câmpurile de luptă pentru apărarea țării și a căror nume nu este cunoscut.

Plecarea spre Iași

În amiaza zilei de 25 septembrie, delegația Bisericii Ortodoxe a Poloniei s-a deplasat spre Aeroportul Băneasa, de unde a decolat spre Iași, la orele 13:45, urmând să viziteze obiective religioase din cuprinsul Arhiepiscopiei Iașilor.

Programul vizitei în Moldova

Este cunoscut în istorie faptul că cei mai buni profesori protectori ai ortodocșilor poloni au fost voievozii Moldovei. Astfel, datorită politicii creștine ortodoxe a domnitorului moldovean Vasile Lupu (1634-1653) – așa cum afirma într-un studiu Pr. Teodor Bodogae – adevărul de credință, mărturisit de Mitropolitul Petru Movilă al Kievului împotriva protestanților și catolicilor, a putut deveni un bun comun pentru toată Ortodoxia (să nu uităm că în acea perioadă au avut loc șapte sinoade locale), fapt ce a adus Ortodoxiei polone un mare și bine meritat prestigiu. A existat atunci o perioadă care a însemnat o puternică și profundă legătură polono-română pe planul politicii bisericești în contra ofensivei iezuite în Răsărit. De atunci au trecut peste 300 de ani, timp în care în Biserica Ortodoxă Polonă au avut loc numeroase schimbări. Astfel, la sfârșitul primului război mondial, în Polonia trăiau mai mult de patru milioane de ortodocși. Eparhiile existente în acel moment au fost ridicate, în 1924, la rangul de Biserică autocefală de către Patriarhia Ecumenică de Constantinopol. În 1939, Biserica Ortodoxă a Poloniei număra 5 eparhii, 1624 de parohii și 2968 de preoți, avea două seminarii (la Vilna și Krzemienec) și o Facultate de Teologie la Varșovia. În același an, U.R.S.S. a ocupat teritoriile populate de ortodocșii poloni alipindu-le Patriarhiei Moscovei, care nu a recunoscut actul din 1924. Pe teritoriul noii Polonii au rămas în jur de 350.000 de ortodocși. În 1948, trei episcopi polonezi, între care

și Mitropolitul Denis, au trebuit să facă penitență în fața Patriarhului Alexei, primind un nou act de autocefalie. În 1951 a fost dăruit Bisericii Polone un nou conducător, în persoana Î. P. S. Mitropolit Macarie.

Actualmente există în Polonia cinci eparhii ortodoxe: Varșovia, Bielostock, Lodz, Wrodw (Breslau) și Gdansk (Dansig), ultimele două aflate pe teritoriul german.

Considerăm că destrămarea U.R.S.S. va conduce în viitorul apropiat atât la schimbarea orientărilor Bisericii Ortodoxe Polone, cât și la noi relații cu Biserica Ortodoxă Română aflată azi, și ea, într-o etapă nouă în direcțiile și orientările sale.

În acest context nou pentru Ortodoxia europeană, a avut loc, la invitația Prea Fericitului Patriarh **Teoctist** al României, vizita Prea Fericitului **Sava**, Mitropolit al Varșoviei și Primat al Poloniei. În ziua de 25 septembrie, orele 14:00, Prea Fericitul **Sava** a sosit în Iași, însoțit de o delegație, precum și de P. S. Episcop **Teofan Sinaitul**, responsabil al Sectorului Relații Externe Bisericești al Patriarhiei Române. Primatul Bisericii Polone a fost așteptat la Aeroportul din Iași de o delegație, în frunte cu Înalt Prea Sfințitul Mitropolit **Daniel**.

Pe scările Catedralei mitropolitane, Prea Fericirea Sa a fost întâmpinat cu Sfânta Evanghelie de P. C. Cuv. Protos. Varlaam Merticariu, Vicar administrativ. Între personalitățile care au ținut să-l felicite pe Primatul Bisericii Ortodoxe Polone s-au mai numărat: P. S. **Petru Gherghel**, Episcop Romano-Catolic de Iași, dl Primar **Constantin Simirad**, dl Prefect de Iași, **Florin Vitan**, P. C. Pr. Prof. **Nicolae Achimescu**, Decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Iași, preoți slujitori ai Catedralei și credincioși.

A urmat apoi slujba *Te Deum-lui*, după care Prea Fericitul Sava a oferit Î. P. S. **Daniel** un engolpion, iar Î. P. S. **Daniel** a oferit, de asemenea, un engolpion și o icoană pictată pe lemn. Primarul Municipiului Iași a oferit ierarhului polonez cea mai înaltă distincție a orașului Iași: medalia orașului de argint "*Pro Amicitia, Pro Fidelitate*".

După masa oferită la palatul mitropolitan, au urmat vizite la Mănăstirea "*Trei Ierarhi*", Mănăstirea Golia (inclusiv Institutul Cultural-Misionar *TRINITAS*).

Seara, delegația polonă, însoțită de Î. P. S. Mitropolit **Daniel**, a plecat spre Mănăstirea Neamț.

A doua zi, 26 septembrie, Prea Fericitul Sava a făcut o scurtă oprire la Centrul Cultural Pastoral "*Sfântul Daniil Sihastrul*" de la Durău după care s-a întors la Iași, poposind la Mănăstirea Cetățuia.

Spre seară distinsa delegație s-a întors la București.

Acum, când se sărbătorește 2000 de ani de creștinism, vizita Primatului Bisericii Ortodoxe Polone, alături de cea anterioară a Prea Fericitului **Hristodoulos** al Greciei, constituie o dovadă în plus a recunoașterii din partea Ortodoxiei europene a valorii și importanței deosebite pe care o are Ortodoxia românească, și, implicit Iașiul, ca centru al lumii ortodoxe din Răsăritul creștin. Și toate acestea în contextul unei Europe care resimte încă nostalgia autenticilor valori creștine.

(Informațiile au fost oferite de Constantin Gherasim, de la Biroul de presă al Arhiepiscopiei Iașului)

În urma vizitei efectuate, Prea Fericitul Mitropolit Sava a trimis următoarea telegramă de mulțumire:

Prea Fericitul Sava,
Mitropolit al Varșoviei și al întregii Polonii

Nr. 403/2000
Varșovia, 28.09.2000

Prea Fericirii Sale,
Prea Fericitului Părinte Teoctist
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Prea Fericirea Voastră,

Cu ajutorul lui Dumnezeu m-am întors cu bine din frumoasa Românie, la Varșovia. Aș vrea să exprim, în duhul frăției și al dragostei, recunoștința mea sinceră față de Prea Fericirea Voastră pentru ospitalitatea pe care am trăit-o în România. Aș dori, de asemenea, să mulțumesc tuturor celor care ne-au înconjurat cu grija și ajutorul lor.

Acum aștept cu nerăbdare sosirea Prea Fericirii Voastre la Varșovia.

În scurtă vreme voi trimite un program amănunțit al vizitei Prea Fericirii Voastre.

Cu frățească dragoste întru Hristos,

*ss/ † Sava,
Mitropolit al Varșoviei și al întregii Polonii*

Vizita Prea Fericitului Sava, Mitropolitul Varșoviei și a toată Polonia se înscrie în paginile istoriei Bisericii Ortodoxe Române ca un eveniment cu profunde semnificații de colaborare și frățietate între Bisericele Ortodoxe.

Redactare: Pr. VASILE POP
Pr. VALENTIN FĂTU
Sectorul Relații Externe Bisericești

ÎN PELERINAJ, PE URMELE ÎNAINTAȘILOR

Vizita oficială în Polonia a delegației Bisericii Ortodoxe Române, condusă de Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST (4-9 noiembrie 2000)

Una dintre trăsăturile esențiale ale Ortodoxiei este și așezarea, la loc de cinste, a tradițiilor bisericești, ceea ce subliniază caracterul de continuitate cu viața și lucrarea Bisericii de-a lungul veacurilor. Pe de o parte, această caracteristică definește necesitatea păstrării și promovării valorilor perene ale Sfintei Biserici Ortodoxe, iar, pe de altă parte, legitimează slujirea celor care astăzi continuă lucrarea vrednicilor lor înaintași săvârșită întru slava lui Dumnezeu și spre folosul duhovnicesc al poporului pe care îl slujesc.

Cu acest pios gând de a călca pe urmele înaintașilor s-a desfășurat, în zilele de 4-9 noiembrie, anul mântuirii 2000, și pelerinajul în Polonia al delegației Bisericii Ortodoxe Române, condusă de Prea Fericitul Patriarh Teoctist. După vizita primului Patriarh al României, Miron Cristea, în Polonia (20-23 mai 1938), ca răspuns la vizita făcută, în țara noastră, în luna septembrie 1937, de Prea Fericitul Părinte Mitropolit Dionisie al Varșoviei și a toată Polonia, pelerinajul delegației Bisericii noastre, la sfârșitul mileniului II reînnoia, după un răstimp de mai bine de șase decenii, firul vizitelor reciproce la nivelul Întâistătătorilor celor două Biserici Ortodoxe surori, fiind și un răspuns la vizita în România a delegației Bisericii Ortodoxe din Polonia, condusă de Prea Fericitul Părinte Mitropolit Sava al Varșoviei și a toată Polonia (23-27 septembrie 2000). Pe parcursul celor șase zile ale pelerinajului, delegația Bisericii Ortodoxe Române a putut observa îndeaproape vitalitatea și bogăția duhovnicească cu totul remarcabile ale Bisericii Ortodoxe surori din Polonia. Această imagine plină de speranță pentru viitor este împodobită de cei opt ierarhi și de mulțimea de elevi și studenți ce sunt pregătiți în cele șase școli teologice, între care se numără un seminar, o academie creștină, școli pentru cântăreți bisericești și pictori bisericești. La acestea se adaugă dinamismul vieții monahale din cele șase mănăstiri – unde viețuiesc peste o sută de monahi și monahii – dar, mai ales, cel din viața de la parohii, în care peste 300 de clerici slujesc, împreună cu sutele de mii de credincioși, lui Dumnezeu și semenilor lor.

În ceea ce privește contextul social și multi-confesional în care își desfășoară lucrarea, Biserica Ortodoxă din Polonia nu a avut un statut legal, nici în timpul celei dintâi și nici în cursul celei de a doua Republici Poloneze. Abia în 1991 a fost semnat un acord, prin care este reglementată relația dintre Biserica Ortodoxă și Statul polonez și în care se face referire și la asistența materială acordată Bisericii și la asistența religioasă desfășurată în cadrul forțelor armate. De menționat faptul că Biserica Romano-Catolică și Biserica Ortodoxă sunt singurele Biserici care au o astfel de reglementare juridică bilaterală cu Statul polonez; celelalte Biserici și culte religioase din Polonia se conduc după prevederi provizorii.

Vizita în Polonia a mai cuprins și întâlniri ecumenice cu reprezentanți ai Bisericii Romano-Catolice și ai altor Biserici, precum și cu autorități de stat la cel mai înalt nivel. Un loc aparte în programul vizitei l-a constituit emoționantul

moment prilejuit de conferirea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist a titlului de *doctor honoris causa* al Universității Catolice din Lublin.

În acest duh al dragostei și al frățietății dintre două Biserici și popoare atât de apropiate din punct de vedere spiritual s-a desfășurat pelerinajul delegației Bisericii Ortodoxe Române în Polonia.

Drum bun!
Sâmbătă, 4 noiembrie 2000

Plecarea de la București

În după-amiaza zilei de 4 noiembrie 2000, delegația Bisericii Ortodoxe Române, condusă de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și formată din Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, de P. C. Pr. Decan Emerit Dumitru Popescu, de P. C. Pr. Michael Tița, Consilier Patriarhal și de P. C. Diacon Zaharia Matei a pornit în pelerinajul de șase zile în Polonia.

La Aeroportul București-Otopeni, delegația a fost însoțită de Î. P. S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei, P.P. S.S. Episcopi Vincențiu Ploieșteanul și Ambrozie Sinaitul, Vicari Patriarhali și Teodosie Snagoveanul, Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, de preoți și alte persoane din cadrul Centrului Patriarhal și al Arhiepiscopiei Bucureștilor. A fost de față Excelența Sa, Dl Michal Klinger, Ambasadorul Poloniei în România.

Înainte de decolării spre Varșovia, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a acordat reprezentanților mass-media prezenți la aeroport un scurt interviu, în care a spus următoarele:

"În viața Bisericilor noastre, fie a celei Ortodoxe, fie a celei catolice, relațiile dintre popoare contează foarte mult. În acest sens, această vizită îmbracă, mai întâi, veșmântul frățietății dintre Biserica Ortodoxă Română și cea poloneză, având ca principal scop reluarea și dezvoltarea pe mai departe a relațiilor prospere și rodnice dintre cele două Biserici Ortodoxe surori. De asemenea, vizita îmbracă și veșmântul ecumenic, prin legătura cu Biserica Romano-Catolică din Polonia și cu instituții academice de prestigiu din această țară, ca și pe cel al prieteniei de veacuri statornicite între popoarele noastre.

În istoria acestor popoare ale noastre se regăsesc momente foarte importante, ce amintesc și ilustrează cât se poate de grăitor despre trăinicia legăturilor culturale și spirituale dintre români și polonezi, la care au contribuit, între altele, marile centre de cultură ale Poloniei de odinioară – Lublin, Cracovia și Lvov.

Mai aproape de timpurile noastre, trebuie să amintim de primirea, în 1925, la București, de către primul Patriarh al României, Miron Cristea, a Mitropolitului Dionisie al Varșoviei și al întregii Polonii, ca și vizita, în 1938, a aceluiași patriarh Miron, în Polonia, unde s-a bucurat de o primire deosebită, având în vedere faptul că Întâistătătorul Bisericii noastre deținea și demnitatea de prim-ministru.

Aceste momente, ca, de altfel, și multe altele asemenea constituie pagini foarte luminoase, ce fac parte din istoria noastră, o istorie ce descoperă un popor român cu o gândire cuprinzătoare și o deschidere către dialog, în duh ecumenic.

De aceea, pornim în pelerinajul nostru în Polonia cu dorința de a continua pe acest făgaș deschis de înaintașii noștri și a ne împlini, astfel; misiunea de vestitori și mărturisitori ai Ortodoxiei românești în lume".

La scurt timp după aceea, avionul în care se găsea și delegația Bisericii Ortodoxe Române a decolat spre Varșovia, unde a aterizat, după mai puțin de două ore de zbor.

Sosirea pe Aeroportul din Varșovia

La orele 15.30, avionul în care se găsea delegația Bisericii Ortodoxe Române a aterizat pe Aeroportul Internațional din Varșovia. La Salonul Oficial al aeroportului, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și delegația însoțitoare au fost întâmpinați cu multă căldură și dragoste frățească de Prea Fericitul Sava, de Î. P. S. Arhiepiscop Ieremia Wroclaw și Szczecin, de P. S. Episcop Grigorie de Bielsk Podlaski și de alte persoane din cadrul Bisericii Ortodoxe a Poloniei. La sosire, a fost prezentă D-na Ireny Comaroschi, Ambasadorul României la Varșovia.

Chiar de la sosire, s-a putut evidenția importanța acordată acestei vizite a delegației Bisericii Ortodoxe soră din România, la o Biserică soră minoritară aflată într-un context eminent catolic. În acest sens, prezența la aeroport a reporterilor Televiziunii naționale poloneze și a altor reprezentanți ai mass-media audio și ai celei scrise au subliniat tocmai acest caracter special conferit de prima vizită a Întâistătorilor Bisericii Ortodoxe Române în Polonia, la 62 de ani după istorica vizită făcută de primul Patriarh al României, Miron Cristea, în septembrie 1938.

De aceea, pentru a reliefa multiplele aspecte ce definesc această vizită, la orele 15.45, la Centrul de Presă din cadrul aeroportului a fost organizată o conferință.

După ce Prea Fericitul Mitropolit Sava a făcut o scurtă prezentare a programului vizitei, subliniind în principal caracterul frățesc al acesteia, vizită care cuprinde și contacte ecumenice, în special momentul prilejuit de acordarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist a titlului de *Doctor honoris causa* al Universității Catolice din Lublin, au urmat întrebările reporterilor prezenți.

Redăm în continuare conținutul acestei conferințe de presă:

Reporter: Care sunt coordonatele în care se desfășoară vizita Dvs. în Polonia?

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist:

«Înainte de a răspunde la această întrebare, țin să adresez un cuvânt de îmbrățișare frățească și de mulțumire călduroasă Prea Fericitul Părinte Sava, Mitropolitul Bisericii Ortodoxe a Poloniei, precum și Eminenței Sale, Cardinalului Iosif Glemp și Arhiepiscopului Jozef Jycinski, care a făcut Universității Catolice din Lublin propunerea despre care a amintit Prea Fericitul Sava în cuvântul de început, pentru posibilitatea ce mi s-a oferit de a mă afla, în pelerinaj, pentru câteva zile, în frumoasa dumneavoastră țară.

Este bine ca spectatorii să cunoască faptul că sunt însoțit de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, de Prea Cucernicul Părinte Decan Emerit Dumitru Popescu, de Prea Cucernicul Părinte Michael Tița, Consilier la Patriarhie și de Prea Cucernicul Părinte Diacon Zaharia Matei, pentru a

aduce Prea Fericirii Sale, clerului și credincioșilor Bisericii Ortodoxe din Polonia bucuria și îmbrățișarea noastră și pentru a vizita și a face împreună o rugăciune pe locul unde au pățimit și și-au sfârșit viața mulți dintre semenii noștri. Sunt nespuse de recunoscător Bunului Dumnezeu că mă aflu acum, în această vizită, la Varșovia, pe urmele marelui meu înaintaș, Patriarhul Miron Cristea, care, între altele multe activități desfășurate întru slujirea Ortodoxiei întregi, a mijlocit pe lângă Scaunul Ecumenic de Constantinopol și acordarea autocefaliei Bisericii Ortodoxe poloneze, legând astfel o trainică prietenie cu fericitul întru pomenire, Mitropolitul Dionisie al Varșoviei și a toată Polonia.

Vă mulțumesc pentru întrebare, deoarece am astfel prilejul de a vă spune că acesta este și motivul întâlnirilor noastre reciproce. Iar aceasta este prima mea vizită în slujirea smerită a Bisericii Ortodoxe Române, în care am fost ales, purtând cu noi gândul de a consolida legăturile noastre frățești și a aduce împreună și un sprijin important întăririi spiritului ecumenic din zilele noastre. De fapt, sensul vieții religioase în general și mersul nostru, al României și al Poloniei, spre Europa cuprinde cu necesitate și domeniul acesta de lucrare pe tărâm ecumenic. Mulțumesc Prea Fericitului Mitropolit Sava și înalților ierarhi ai Bisericii Ortodoxe din Polonia pentru primirea frumoasă pe care ne-au făcut-o. Vă mulțumesc și dumneavoastră tuturor, pentru că ne-ați dat prilejul să adresăm un cuvânt către spectatorii și ascultătorii acestor importante posturi ale mass-mediei. Bunul Dumnezeu să ne binecuvânteze întâlnirea și pașii în pelerinajul nostru în Polonia».

R. Mulțumind pentru cele spuse, reporterul Televiziunii naționale poloneze subliniază că interviul acesta va fi inclus în reportajul care va prezenta vizita și implicațiile acesteia pentru viața ecumenică din Polonia, fapt pentru care cere permisiunea Prea Fericirii Sale.

"Cu multă plăcere și cu bucurie", a fost răspunsul Prea Fericirii Sale.

În seara aceleiași zile, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a acordat D-lui Bogumil Luft un interviu pentru ziarul *Rzeczpospolita*, din care spicuim câteva idei principale:

Reporter: "Care este scopul vizitei Prea Fericirii Voastre în Polonia?"

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist:

«Ne aflăm în țara dumneavoastră la invitația Prea Fericitului Mitropolit Sava, a Senatului Universității Catolice din Lublin și a Eminenței Sale, Cardinalul Iosif Glemp. Considerăm această vizită ca fiind rodul foarte frumos al rugăciunii și comuniunii în duhul Evangheliei Mântuitorului Hristos, pentru a sluji pacea din sufletele oamenilor de pretutindeni și pentru a consolida legăturile noastre bisericești, dar și legăturile dintre popoarele și țările noastre. Aduc un cuvânt de prețuire și de dragoste tuturor fraților, cetățeni ai acestei mari și frumoase țări, Polonia, și rog pe Dumnezeu să binecuvânteze pământul polonez și pe fiii săi».

R. Cum vedeți șansa dialogului ecumenic?

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist:

Vizita aceasta are ca scop și promovarea dialogului ecumenic. Noi vedem în dialog, mai ales în cel pe plan bisericesc, o șansă și o posibilitate de apropiere între oameni, ca și de găsim, în același timp, a soluțiilor la nenumăratele probleme care confruntă omenirea acum, la începutul mileniului al III-lea. Deci dialogul este permanent necesar și în viața Bisericilor, în viața țărilor și a lumii și el poate să fie de folos numai prin întâlniri ca cea de acum.

R. În luna mai 1999, toată Europa, cei care au privit la televizor, au văzut doi bărbați îmbrăcați în alb care, la București, au devenit simbolul întâlnirii dintre Biserica catolică și ortodoxă. Aceștia erau Prea Fericirea Voastră și Papa Paul Ioan al II-lea. De ce crede Prea Fericirea Voastră că România a fost prima și singura țară ortodoxă care a primit pe episcopul Romei într-o astfel de vizită?

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist:

Putem spune că ar exista două motive: un motiv ar fi că însuși Sfântul Părinte a dorit foarte mult să facă această vizită în România și, în al doilea rând, în nenumărate rânduri, conducerea țării noastre a adresat Sanctității Sale invitația de a ne vizita țara. Ca urmare, atunci când aceste dorințe exprimate, și dintr-o parte și dintr-alta, s-au maturizat, cum am spune, deci când s-au pregătit condițiile, atunci vizita s-a împlinit, și prin participarea Bisericii Ortodoxe Române, care avea datoria să arate un semn concret de dialog și de ecumenism. De aceea, vizita aceasta s-a intitulat "vizita ecumenică", pentru că era făcută la mai multe Biserici în România.

R. Tocmai aceasta este și întrebarea: de ce Biserica Ortodoxă Română a fost cea mai deschisă pentru vizita Papei, cunoscându-se faptul că Papa are invitații și din partea altor guverne din țări majoritar ortodoxe, însă în respectivele țări Bisericiile nu sunt așa entuziaste pentru o astfel de vizită, care în România s-a împlinit.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist:

Continuând să vă răspund la întrebarea dvs., pot spune că acest lucru se datorează faptului că Biserica Ortodoxă Română are un fond de cultură latin: limba română este limbă latină, noi având un creștinism format pe un fond de cultură latină, dar de credință ortodoxă răsăriteană; afinitatea limbii noastre latine și cultura noastră latină sunt mai apropiate de Occident decât de Orient. Această sămânță a Evangheliei a rodit în istoria noastră românească, începând cu Sf. Ap. Andrei, care a predicat în părțile noastre, în Dobrogea – ținutul dintre Dunăre și Marea Neagră, numit pe vremea apostolilor Sciția Mică și de care vorbesc Părinții de atunci ai Bisericii în scrierile lor – conducând la formarea noastră într-un alt mod, mai deschis spre lume, spre cultură, spre Occident, spre filosofie decât în

cazul celorlalte Biserici, Bisericele grecești și Bisericele slave, care sunt formate într-un alt fel de cultură. Noi, cei de pe acest pământ binecuvântat, ne-am copt timp de 2000 de ani, ca să zicem așa, în cuptorul învățaturii Sfinților Părinți. Este foarte interesant că, deși din Orient, poporul nostru este orientat spre cultura occidentală. Așa încât spiritul acesta a făcut ca Biserica noastră să aibă această deschidere spre vizita Papei, spre Occident, ținând cont și de faptul că Biserica a avut în istoria ei probleme, care depindeau de Vatican. O astfel de problemă a fost uniația, care aici s-a făcut la Brest Litovsk, iar la noi s-a petrecut la 1700, când s-a produs o sciziune, o dezbinare între românii ortodocși din Transilvania, o parte trecând la uniație, intrând astfel sub jurisdicția Papei de la Roma.

R. Într-adevăr, acum se vede că Biserica Ortodoxă Română este cea care are cea mai mare voință pentru acest dialog. De exemplu, un moment deosebit de semnificativ a fost vizita P. F. Voastre la cardinalul greco-catolic Alexandru Todea, ceea ce a făcut o mare impresie în toată Europa, inclusiv la noi.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist:

Deci au existat motive teologice multiple care au făcut ca Biserica noastră să fie foarte deschisă spre vizita Papei, cu speranța rezolvării și a problemei dialogului cu Biserica greco-catolică din România.

R. De exemplu, este foarte greu de imaginat ca patriarhul Moscovei să facă o vizită la un episcop greco-catolic. În România acest lucru a fost posibil.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist:

Pentru că noi am pregătit terenul. Invitația Papei în România a fost făcută de oamenii politici încă din 1990-1991, dar Papa, foarte înțelept, n-a dat curs acelor invitații multiple și repetate, fără asentimentul Bisericii Ortodoxe Române, pentru că era vorba de o țară ortodoxă. Vedeți, aici este cu totul altceva; în România, majoritatea zdrobitoare este ortodoxă și latină. Și la acestea toate se adaugă un lucru, să-l numim, personal. Eu am vizitat Italia de mai multe ori înainte de evenimentele din 1989, în timpul dictaturii comuniste agresive și opresive, dar ...

R. Deci Fericirea Voastră ați cunoscut Occidentul.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist:

Acest lucru voiam să vă spun și anume că, aflându-mă, înainte de evenimentele din decembrie 1989, într-o escală la Roma în drum spre India, unde dădeam curs unei invitații oficiale de a vizita pe creștinii de acolo, am avut o întâlnire de o jumătate de oră cu Sfântul Părinte. Și aceasta, în timp ce autoritățile dictatoriale de la București mi-au pus în vedere ca, pe timpul șederii mele în Cetatea Eternă, să nu mă întâlnesc cu Papa.

R. Când s-a petrecut aceasta?

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist:

În 1989, în ianuarie. Sunt lucruri foarte importante ce au fost abordate cu acest prilej, despre care nu s-a scris. Am vorbit foarte mult între patru ochi cu Sfântul Părinte, despre rolul Cracoviei în istoria sud-estului Europei; despre rolul legăturilor regatului polonez cu Țările Române; despre rolul centrelor de cultură și academice, precum Lublin și Lvov, care au constituit, pentru fiii de domnitori români, pentru aristocrația românească, leagăne foarte importante de cultură.

R. Legături între România ortodoxă și Polonia catolică ...

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist:

Desigur, întrucât aveam atunci pe mitropolitul Petru Movilă de la Kiev, care era de viță domnească, din vița domnitorilor Movilești. Acesta a ajuns mitropolit la Kiev, făcând studiile la Lvov, în regatul polonez. Deci, noi am avut legături foarte strânse cu cultura poloneză, care, deși era o cultură catolică, era totuși apropiată de ortodoxie. În acest sens, până la primul război mondial și, apoi, până la căderea Poloniei ca urmare a invaziei celor din răsărit, Biserica catolică poloneză și Polonia în general au rămas deschise legăturilor cu România și Bisericile de acolo.

R. Mulți oameni din România spun că România nu este bine văzută de Occident deoarece este țară ortodoxă și din cauza aceasta sunt probleme cu NATO și cu uniunea Europeană ș.a.m.d. Care este părerea P. F. Voastre asupra acestei probleme.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist:

Voi ține o prelegere la Academia Teologică Creștină pe tema "Ortodoxia și Europa". Considerăm că, dimpotrivă, Ortodoxia favorizează unitatea europeană prin spiritualitatea ei, pentru că adevărata spiritualitate creștină s-a păstrat în Orient, în Ortodoxie, prin scrierile marilor Părinți ai Bisericii din primul mileniu creștin.

R. Aveți sentimentul că Europa catolică și protestantă este împotriva Ortodoxiei?

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist:

Sigur că nu, pentru că în România au trăit protestanții îndată după Reformă. După 1512, în Transilvania au fost prezenți cei ce au adus Reforma. Spre exemplu, Biserica Neagră din Brașov, care este evanghelică acum, ca și alte biserici, au fost mai înainte biserici catolice. Reforma a venit deci la noi, în România, în sec. al XVI-lea și a rămas până astăzi, așa cum veniseră armenii la 1400 și au rămas permanent în România. Aceasta denotă spiritul ecumenic existent în România, spirit care are o specificitate distinctă decât în alte țări.

R. Vă mulțumesc".

Slujba de primire în Catedrala Mitropolitană Sf. Maria Magdalena din Varșovia

La orele 18.30, delegația Bisericii Ortodoxe Române, însoțită de Prea Fericitul Mitropolit Sava, a pornit în procesiune de la Reședința Mitropolitană către Catedrala Sf. Maria Magdalena, din imediata vecinătate, unde se găseau deja adunați numeroși clerici și credincioși ai Bisericii Ortodoxe din Polonia.

După ce corul catedralei a intonat înălțătorul imn arhieresc, cei doi Întâistătători s-au oprit pe un podium în mijlocul catedralei, participând la slujba de întâmpinare oficiată de un sobor de clerici.

La încheierea slujbei, în numele membrilor Sf. Sinod, al clericilor și credincioșilor Bisericii ortodoxe din Polonia, Prea Fericitul Mitropolit a adresat un cuvânt de "Bun venit!" oaspeților sosiți din România. În cuvântul său, P.F. Sa a amintit de dragostea și ospitalitatea cu care, cu doar câteva săptămâni înainte, delegația Bisericii Ortodoxe poloneze a fost primită pretutindeni, în timpul vizitei efectuate în România. De asemenea, a fost amintită prezența în această catedrală a fostului Patriarh al României, Iustin Moiescu, pe timpul cât era profesor la Universitatea din Varșovia, precum și asistența duhovnicească pe care românii ce se află într-un moment sau altul al vieții lor în Varșovia îl primesc în acest lăcaș de cult.

În acest context, P. F. Sa apreciază că rugăciunea dublată de contactele directe sunt cele mai potrivite căi de cunoaștere reciprocă, de promovare și dezvoltare pe mai departe a legăturilor frățești dintre Bisericile noastre.

Răspunzând la acest cuvânt de întâmpinare, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a rostit următoarele:

"Prea Fericirea Voastră Părinte Mitropolit Sava al Bisericii Ortodoxe a Poloniei,

Înalt Prea Sfințiile Voastre,

Prea Cucernici Părinți,

Iubiți credincioși,

Mai întâi de toate, prin cuvântul meu, delegația noastră vă mulțumește călduros pentru invitație și pentru frumoasa primire pe care ne-o faceți și în această sfântă catedrală. Cu emoție am ascultat cuvântul Prea Fericirii Voastre, în care ați amintit de doi dintre cei mai iluștri înaintași ai mei: primul patriarh al României, Miron Cristea și cel de-al patrulea patriarh, Iustin Moiescu. Sunt două nume care au legat mult Biserica Ortodoxă a Poloniei de Biserica Ortodoxă Română, ca și de Ortodoxia de pretutindeni, căci acești doi mari ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române au adus, în viața și în cuvântul lor, mărturii despre suferințele Bisericii Ortodoxe poloneze, care, ca și Biserica noastră Ortodoxă Română, a suferit foarte mult în decursul istoriei. Polonia a fost, de asemenea, un exemplu și pentru România, în istoria atât de zbuciumată a ambelor țări.

Am venit în această țară ca într-un pelerinaj, căci, pentru România, Polonia a fost un izvor de cultură, încă din sec. al XVII-lea și în veacurile ce au urmat.

Aducem din România, aşadar, aceste sentimente de prețuire, de iubire și de respect pentru poporul polonez, pentru țara Dvs., pentru Biserica Ortodoxă din Polonia. Ne găsim în frumoasa Dvs. țară la invitația Prea Fericitului Mitropolit

Sava, dar și la invitația Eminenței Sale Cardinalul Josef Glemp și a Excelenței Sale Josef Zycinsky, Arhiepiscopul Romano-Catolic de Lublin, spre a împlini astfel chemarea de astăzi a lumii creștine, aceea de a sluji porunca Mântuitorului Iisus Hristos, ca toți să fim una. Suntem de aceea recunoscători Bunului Dumnezeu și începem pelerinajul nostru în Polonia prin rugăciunea din seara aceasta și prin evocarea figurilor ilustre care ne-au precedat pe noi, căci ceea ce ne leagă de înaintași, de sfinții noștri este semnul vitalității Ortodoxiei, este semnul de urmare a drumului arătat de Mântuitorul Iisus Hristos. Astfel, împreună putem purta crucea încredințată de El și pe mai departe. Iar prin rugăciune, prin comuniunea noastră, facem voia lui Dumnezeu și împlinim și porunca Mântuitorului de a răsplăti voia Sa pretutindeni, dumnezeiasca Liturghie fiind tocmai semnul comuniunii noastre depline.

Vă mulțumim, Prea Fericirea Voastră, pentru primire și pentru invitația de a Vă vizita Sfânta Voastră Biserică. Vă mulțumim, de asemenea, și pentru simțăminte atît de frumoase pe care le-ați exprimat față de credincioșii ortodocși români și fericesc clerul Bisericii Ortodoxe poloneze, pe credincioșii ei, pentru că au un păstor de însemnătate și valoare P. F. Sava. Biserica Ortodoxă din Polonia este una dintre Bisericile iubite de noi toți, de Bisericile Ortodoxe din lume. Rog, de aceea pe Bunul Dumnezeu, Mântuitorul nostru Iisus Hristos, ca, prin rugăciunile Sfintei Maria Magdalena, ocrotitoarea acestei catedrale, să binecuvânteze lucrarea Prea Fericitului Mitropolit Sava, a ierarhilor și a preoților Bisericii Ortodoxe poloneze și să sporească râvna credincioșilor pentru slujirea Bisericii și a semenilor.

Bine v-am găsit și Dumnezeu să ne ajute!"

La încheierea cuvântului, cei doi Întâistătători se îmbrățișează înaintea clerului și a numeroșilor credincioși aflați în Catedrala Mitropolitană, după care intră în Sf. Altar, unde Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist face cuvenita însemnare în Sf. Evanghelie de pe Sf. Masă.

În acordurile imnului arhieresc, cei doi Prea Fericiti și însoțitorii lor ies din Catedrală și se îndreaptă spre Reședința Mitropolitană aflată în imediata vecinătate.

Acolo, într-o atmosferă frățească, Prea Fericitul Părinte Mitropolit Sava prezintă oaspeților din România aspecte semnificative ale istoriei mai apropiate sau mai îndepărtate ale Bisericii Ortodoxe a Poloniei, dificultățile ce au existat în viața Bisericii pe care o păstorește, ca Biserică minoritară, structura actuală a Bisericii Ortodoxe poloneze, elemente ale programului vizitei delegației Bisericii Ortodoxe Române, și altele. Această prezentare a continuat și pe parcursul cinei oferite de Prea Fericitul Sava în cinstea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și a delegației Bisericii Ortodoxe Române, în salonul Reședinței Mitropolitane, de pe ai cărui pereți străjuiau portretele înaintașilor Prea Fericitului Sava, între care au fost remarcate două ale unor ierarhi apropiați de Biserică și poporul român, Mitropolitul Petru Movilă și Mitropolitul Dionisie. Toasturile rostite cu acest prilej au reliefat, încă odată, însemnătatea istoriei comune a celor două Biserici și popoare, rolul celor doi mitropoliți amintiți mai sus, ca și contribuțiile aduse de doi dintre foștii patriarhi ai României, Miron și Iustin, la promovarea apropierii dintre ortodocșii români și cei polonezi.

Un moment cu totul special al acestei serii l-a constituit vizionarea unui scurt film realizat dintr-un material documentar, istoric, în care era prezentată vizita pe care primul patriarh al României (la vremea respectivă și prim-ministru al țării) a făcut-o în Polonia, în luna septembrie a anului 1938.

Astfel s-a încheiat prima zi a vizitei oficiale a delegației Bisericii Ortodoxe Române la Biserica Soră Ortodoxă din Polonia.

În duhul comuniunii euharistice Duminică, 5 noiembrie 2000

La orele 9.30, în atmosfera solemnă a Catedralei Mitropolitane, plină de credincioși, cei doi Întâistătători se opresc pe podiumul din centrul bisericii, unde se înveșmântează, pentru a sluji Sf. Liturghie, înconjurați de un impresionant sobor de ierarhi și clerici.

Pe lângă cei doi Prea Fericiți, slujesc: Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, Î. PP. SS. Arhiepiscopi Simon de Lodz și Poznan și Ieremia de Wroclaw și Szczecin, PP. SS. Episcopi Miron de Hajnowka și Grigorie de Bielsk Podlaski.

Au mai fost de față, între alții, reprezentanți ai autorităților de stat, D-na Ireny Comaroschi, Ambasadorul României la Varșovia, delegați ai Bisericii Romano-Catolice și alte personalități locale.

La încheierea Sf. Liturghii, Prea Fericitul Mitropolit Sava a adresat un cuvânt celor prezenți în Catedrală, reamintind vizita făcută cu puțin timp înainte în România, când, coliturghisind în Catedrala Patriarhală din București cu Prea Fericitul Părinte Patriarh, împreună au dat o mărturie vie a unității în credință, o mărturie ortodoxă către lume. În acest sens, Prea Fericirea Sa a vorbit cu multă dragoste de experiența deosebită trăită ca oaspete al "atât de numeroasei și bogată spiritual Biserica Ortodoxă Română" și a exprimat bucuria de a fi gazda delegației Bisericii Ortodoxe Române, potrivit cu cuvintele Sf. Ap. Pavel: "Cât de frumoase sunt picioarele celor ce vestesc pacea, ale celor ce vestesc cele bune" (Romani 10, 15).

În continuare, P. F. Mitropolit Sava a subliniat importanța trăirii în comuniunea de iubire, trăită plenar în Sf. Euharistie, ca manifestare a unității în credință, așa cum este aceasta mărturisită de ortodocșii de pretutindeni și cum a fost exprimată cu atâta putere la Sinodul de la Iași, din 1642. În acest duh al unității și comuniunii frățești au lucrat înaintașii noștri, P. F. reamintind contribuția adusă la clădirea și adâncirea legăturilor dintre cele două Biserici și popoare de către patriarhii români, iar în vremuri mai îndepărtate, Mitropolitul Petru Movilă și domnii Țărilor Române.

La încheierea cuvântului său, P. F. Mitropolit Sava cere permisiunea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist de a-i acorda, ca semn văzut al dragostei și respectului deosebit față de Prea Fericirea Sa și față de Biserica pe care o păstorește, Ordinul *Sf. Maria Magdalena*, cea mai înaltă distincție a Bisericii Ortodoxe a Poloniei. De aceeași cinste s-au bucurat și ceilalți membri ai delegației Bisericii Ortodoxe Române.

De asemenea, cu aceeași dragoste, a mai fost oferit câte un engolpion P. F. Părinte Patriarh și Î. P. S. Mitropolit Daniel, precum și Cruci pentru clericii din delegația română.

La rândul său, P. F. Părinte Patriarh Teoctist a rostit următorul cuvânt:

"Prea Fericirea Voastră, Părinte Mitropolit Sava al Varșoviei și al întregii Polonii,

Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,

Prea Cucernici Părinți,

Excelența Voastră, Doamnă Ambasador al României la Varșovia,

Iubiți credincioși,

Ne-ați împodobit acum nu numai cu bucuria primirii în această măreață catedrală, ci și cu daruri prea alese și sfinte, în care noi vedem iubirea Dumneavoastră atât de mare față de Biserica Ortodoxă Română. Căci, orice moment însemnat din viața noastră este legat și de semne văzute pentru a rămâne în istorie, ca mărturie a dragostei și a prețuirii unora față de ceilalți. De aceea, darurile pe care ni le-ați oferit atât la București, cât și aici ne leagă și mai mult de Biserica Ortodoxă din Polonia și de țara aceasta. Trăim într-adevăr o zi foarte mare din viața Bisericilor noastre. Cuvintele niciodată nu vor putea să exprime pe de-a întregul stările noastre sufletești.

De aceea, se cuvine să dăm slavă și să mulțumim, întâi de toate, Bunului Dumnezeu pentru că ne-a învrednicit a ne regăsi astăzi în această catedrală ca frați și surori în Biserica Sa, după cum mărturisim într-una din rugăciunile de la Sfânta Liturghie: "Mulțumim Ție și pentru această Liturghie, pe care ai binevoit a o primi din mâinile noastre ...".

Mulțumim, apoi, Prea Fericirii Voastre și Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe din Polonia pentru frățesca invitație de a fi astăzi oaspeți Bisericii Ortodoxe surori a Poloniei câteva zile din toamna acestui an, anotimp al recoltei și al belșugului, când ne pregătim să fim și în cel de-al treilea mileniu "pământul cel bun" în care Semănătorul cel Veșnic să semene Cuvântul Său spre mai buna noastră creștere și spre desăvârșire duhovnicească.

Cu această ocazie, se cuvine să mulțumim și fraților noștri credincioși romano-catolici, care, prin glasurile lor autorizate, ne-au invitat la Lublin pentru a primi un titlu academic de la acea universitate.

În contextul acestei invitații, evenimentul de astăzi ne bucură nespuse, prin împreună-slujirea cu frații de aceeași credință aici, pe altarul Catedralei Ortodoxe din Varșovia, pentru că avem astfel prilejul binecuvântat să trăim în duhul comunității dragostea pe care Însuși Hristos ne-a chemat să o arătăm unii față de alții: "Întru aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă Veți avea dragoste unii față de alții" (Ioan 13, 35). Încercând să împlinim această dragoste, am răspuns la invitația Prea Fericirii Voastre, având împreună cu noi pe Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, pe P. C. Pr. Michael Tița, Consilier Patriarhal, pe P. C. Pr. Decan Emerit, Prof. Dr. Dumitru Popescu, și pe P. C. Diac. Gheorghe Zaharia.

Dragostea presupune comuniune; a fi ortodox înseamnă de fapt a trăi în comuniune cu ceilalți. Ortodoxia înseamnă comuniune, ori comuniunea se ba-

zează pe păstrarea învățaturii de credință și pe mărturisirea ei directă, față către față, "pentru ca bucuria noastră să fie deplină" (II Ioan 1, 12).

Comuniunea dintre Bisericile noastre se întemeiază și pe relațiile clădite și consolidate de-a lungul multor ani, în care am avut posibilitatea de a ne împărtăși bucuriile și durerile trăite de credincioșii Bisericilor noastre în veacuri trecute sau în vremuri mai recente. În zilele noastre, simțim și mai adânc nevoia de a ne întări reciproc în această comuniune, din cauza problemelor noi, mai multe și mai diverse, cu care noi ne confruntăm, cum ar fi: spiritul individualist și egoist care contravine duhului de comuniune; secularizarea; ideologiile mai noi care abat pe oameni de la calea care duce la Hristos.

Tuturor acestora, trebuie să le opunem Tradiția comună Apostolică, promovată de învățătura Sfinților Părinți, pe care Bisericile noastre le-au păstrat cu sfințenie și credincioșie și au căutat să le respecte chiar și atunci când frații de aceeași credință erau despărțiți din cauza îngrădirilor ideologice. Mărturie acestor strădanii stau toate faptele prin care noi și Bisericile noastre am concretizat acest duh de comuniune și am încercat să cunoaștem fiecare realitățile bisericești de la frații noștri, prin vizite reciproce, schimburi de profesori și studenți, participări ale unor delegați ai Bisericilor noastre la întruniri interortodoxe etc.

Valorile nepieritoare ale Sfintei Tradiții a Bisericii Ortodoxe au fost, de altfel, lucrătoare întotdeauna în istoria comună a Bisericilor Ortodoxe din țările noastre. De aceea, revederea noastră din aceste zile nu este întâmplătoare, prezența noastră aici petrecându-se sub călăuză Sfântului Duh și înscriindu-se în șirul legăturilor pilduitoare ale înaintașilor noștri, care au mărturisit tezaurul Ortodoxiei de trăire și propovăduire a adevărului Evangheliei lui Hristos și valorile comune ale culturii popoarelor noastre.

Dacă ar fi să amintim numai câteva personalități care au marcat istoria relațiilor și prietenia dintre Bisericile și popoarele noastre, nu-l putem trece cu vederea pe Mitropolitul Petru Movilă (mitropolit al Kievului între 1633-1646), din neamul domnitorilor moldoveni, care și-a desăvârșit pregătirea la renumita Școală a Frăției Ortodoxe din Lvov și care a luptat mult, cu bune rezultate, pentru câștigarea drepturilor Bisericii Ortodoxe din Regatul Poloniei.

În șirul acestor personalități se înscrie și Mitropolitul Dosoftei al Moldovei (1671-1674; 1675-1686), care a fost format și la Școala Frăției Ortodoxe din Lvov. El a realizat traducerea în versuri a Psaltirii (prima de acest gen efectuată în limba unei țări ortodoxe) și a reușit tipărirea ei – cu numele de "Psaltirea în versuri" – în Polonia, la Uniev, în 1673. Tot Mitropolitului Dosoftei îi datorăm și o largă suită de traduceri din limba greacă în slavonă și română, cu tematică istorică și teologică.

Mai aproape de zilele noastre, amintim pe înaintașul Prea Fericirii Voastre, Mitropolitul Dionisie, cunoscut teolog și pedagog, care și-a asumat și responsabilitatea adâncirii legăturilor Bisericii sale cu celelalte Biserici Ortodoxe, îndeosebi cu Biserica Ortodoxă Română. Astfel, Mitropolitul Dionisie a vizitat Biserica noastră tot într-o toamnă, în luna septembrie a anului 1937, lăsând amintiri deosebit de pilduitoare și ziditoare pentru noi toți. Acest slăvit arhipăstor al Bisericii Ortodoxe poloneze și al Ortodoxiei și-a săvârșit viața suferind, după cum se știe, ca un adevărat martir, pentru Hristos și pentru Biserica Sa.

Firul legăturilor a continuat și în deceniile următoare, datorită personalității puternice a profesorului de Exegeză biblică care avea să ajungă cel de-al patrulea Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române: înaintașul nostru Iustin Moiescu. După cum se cunoaște, o parte a activității sale universitare a fost consacrată la Universitatea din Varșovia, ceea ce a făcut ca în timpul păstoririi sale relațiile dintre Bisericele noastre să cunoască o mai mare dezvoltare.

O altă figură luminoasă care străjuiește panoplia evenimentelor importante ce au marcat relațiile dintre Bisericele noastre este cea a Arhiepiscopului și Mitropolitului Vasile, înaintașul Prea Fericirii Voastre. Chipul și blândețea sa au rămas adânc întipărite în amintirea ierarhilor, preoților și credincioșilor Bisericii noastre după vizita făcută Bisericii noastre. El a fost, de pildă, cel care V-a desemnat să reprezentați Biserica Ortodoxă a Poloniei, pe când erați episcop de Bialystok, la întronizarea noastră ca Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române, acum exact 14 ani (16 nov. 1986). Iată cum Domnul ne-a ales pe noi, oameni trecători, să purtăm pe umeri responsabilitățile Bisericilor noastre, și noi nu putem să nu răspundem acestei înalte chemări cu toată râvna și priceperea noastră.

Biserica Ortodoxă Română, clerul, monahii și monahiile, credincioșii de toate vârstele, s-au bucurat mult de prezența Prea Fericirii Voastre, de binecuvântarea și învățăturile întipărite în sufletul lor pe toată durata recente vizite (23-27 septembrie 2000), la București cât și în cuprinsul Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, la invitația Î. P. S. Mitropolit Daniel, care ne însoțește, spre bucuria noastră, în această călătorie.

Iată cât de pilduitoare este lucrarea înaintașilor noștri pe tărâmul comuniunii dintre noi, ca trăitori ai Ortodoxiei și aparținând unor popoare cu o istorie și o cultură cu multe elemente comune.

Această lucrare căutăm, fiecare în responsabilitatea încredințată, să o ducem mai departe, răspunzând așteptărilor confrăților noștri și provocărilor vremurilor pe care le trăim. Nu putem însă să împlinim această lucrare fără ajutorul Milostivului Dumnezeu și fără împlinirea poruncii de căpătâi a Mântuitorului Hristos: "Precum Eu v-am iubit pe voi, așa și voi să vă iubiți unul pe altul" (Ioan 13, 34).

La plinirea poruncii iubirii suntem chemați și prin pericopa evanghelică a zilei de astăzi, parabola bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr (Luca 16, 19-31). Hristos ne arată în această pildă ce efecte are lipsa iubirii față de aproapele: îndepărtarea de Dumnezeu, înstrăinarea oamenilor între ei, înstrăinarea omului – în cele din urmă – de sine însuși, toate acestea distrugând orice formă de comuniune.

În duhul nădejdiei și al bucuriei regăsirii fraților de aceeași credință (cf. Psalm 132, 1), căroră însăși Prea Fericirea Voastră le-a dat glas cu prilejul prezenței la București, și ca o continuare a rodirii dragostei și comuniunii noastre, aducem astăzi Prea Fericirii Voastre și întregii Biserici Ortodoxe surori a Poloniei, țării acesteia și locuitorilor ei, dragostea și prețuirea ierarhilor, preoților, profesorilor de Teologie și credincioșilor Bisericii noastre. Vă îmbrățișăm în numele tuturor acestora cu sărutare sfântă și cu doririle noastre de bine pentru întregul popor polonez! La mulți ani!

Iar ca semn al dragostei și al prețuirii noastre și ca talmăcire a celor spuse mai înainte, Vă aducem de la București icoana Maicii Domnului. Este mama noastră

și rugătoare a tuturor în fața Prea Sfintei Treimi. Ea să ocrotească Biserica Ortodoxă a Poloniei, credincioșii și clerul ei și țara aceasta. De asemenea, în duhul slujirii noastre de astăzi, a împărtășirii noastre din același Sfânt Potir, am adus din partea noastră pentru Sfânta Catedrală un rând de Sf. Vase și un rând de veșminte, lucrate în mănăstirile noastre de călugărițe. Îmi mai îngăduiți să acordăm Înalț Prea Sfințiților și Prea Sfințiților Părinți, cu care am coliturghisit, câte un engolpion, ca semn văzut al împreună-slujirii noastre de astăzi". În acordurile corului, care intona "Axios", au primit engolpioane Î. PP. SS. Arhiepiscopi Simon și Ieremia, precum și P. S. Episcop Miron, cel care, spune Prea Fericitul Părinte Teoctist, ne amintește de primul patriarh al României. A fost acordată Crucea Patriarhală și preoților care au slujit la Sf. Liturghie.

Prea Fericitul Părinte Patriarh o prezintă apoi celor de față pe Doamna Irina Comaroschi, de curând numită ambasador al României la Varșovia. Iar, ca o recunoaștere a eforturilor depuse de doamna ambasador în pregătirea și desfășurarea vizitei delegației Bisericii Ortodoxe Române în Polonia, Prea Fericirea Sa îi acordă Crucea Patriarhală pentru credincioși. În acest context, Prea Fericitul arată că "credincioșii și credincioasele ortodoxe au un rol deosebit în viața și lucrarea Bisericii".

În încheiere, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a prezentat pe Dl Jaroslav Godun, cel care a tălmăcit cele spuse, adăugând și un cuvânt de mulțumire pentru ajutorul dat, atât la vizita delegației Bisericii Ortodoxe din Polonia în România, cât și la această vizită și acordându-i Crucea Patriarhală pentru credincioși.

Odată încheiată Sf. Liturghie și oferirea de daruri, gazdele îi conduc pe oaspeții din România la Reședința mitropolitană, unde este oferit un dejun oficial în onoarea Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române și a delegației însoțitoare.

La încheierea dejunului, delegația Bisericii noastre, însoțită de Prea Fericitul Mitropolit Sava și de alți colaboratori pornesc spre Bialystok, în partea de est a Poloniei, zonă în care credincioșii ortodocși reprezintă o parte semnificativă din populație și unde sosesc după mai bine de două ore de mers cu mașina.

Deși erau orele 18.00, totuși în fața Catedralei și a reședinței episcopale din Bialystok se găsea o mulțime impresionantă de credincioși și clerici, în așteptarea oaspeților din România.

După convenita slujbă de întâmpinare din catedrală, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist binecuvintează mulțimile, iar apoi, în numele gazdelor, ia cuvântul P. S. Episcop Iacob de Bialystok și Gdansk, care subliniază, mai întâi, "mozai-cul" specific al regiunii Bialystok, atât din punct de vedere religios, cât și etnic, varietate care creează o bogăție culturală și spirituală cu totul specială. Acest lucru este rezultatul frământărilor istorice, când, în această regiune, Regatul Poloniei se învecina cu puternicul Regat al Lituaniei. În acest context, ceea ce caracterizează Ortodoxia din aceste ținuturi – în care se găsește cea mai mare parte a credincioșilor ortodocși din Polonia și din care s-au ridicat majoritatea ierarhilor, preoților și călugărilor Bisericii Ortodoxe din Polonia – este deschiderea către dialog cu celelalte tradiții creștine, deschidere care îi conferă valoare și stabilitate. De asemenea, regiunea Bialystok a exercitat în istorie o influență puternică, prin mănăstirile din Zabłudov, Suprasl și Bielsk-Podasky, ce au constituit importante

centre de cultură și educație, precum și, în zilele noastre, prin Asociația Tinerilor Ortodocși din Polonia.

Amintind și unele momente din istoria poporului și a Ortodoxiei din România, P. S. Iacob vorbește și despre exemplul pe care Biserica Ortodoxă Română îl poate da celorlalte Biserici Ortodoxe, prin viața mănăstirească atât de bogată, prin școlile teologice și, nu în ultimul rând, însuși exemplul personal al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

"Vizita Prea Fericirii Voastre aici – a subliniat P. S. Iacob – nădăjduim să fie un imbold pentru întărirea și intensificarea vieții în Hristos și pentru Biserica Lui, în rândul clerului și al credincioșilor noștri. În acest sens, în persoana Prea Fericirii Voastre avem cu toții un exemplu cât se poate de grăitor, căci ați pornit pe calea mănăstirii la o vârstă atât de fragedă, pe când aveți doar 14 ani. Ați urcat, apoi, "pe treptele slujirii", ca și călugăr, ieromonah, ierarh și teolog, ajungând până la demnitatea și responsabilitatea de Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române.

Vă rugăm, deci, Prea Fericirea Voastră ca, împreună cu întreaga Biserică Ortodoxă Română să ne aveți în rugăciunile Voastre, pe noi toți cei care trăim în această regiune a Poloniei, căci doar în rugăciunea comună regăsim unitatea și credința noastră, care sunt darurile cele mai mari pe care ni le-a încredințat Dumnezeu și prin care putem birui orice greutate. Fie ca Domnul nostru Iisus Hristos să Vă dăruiască, Prea Fericirea Voastră, har și multă sănătate și să Vă păzească întru mulți ani!".

Iar, ca o mărturie peste timp a vizitei la această catedrală, P. S. Episcop Iacob dăruiește Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist o foarte frumoasă icoană cu chipul Maicii Domnului.

Răspunzând acestei primiri atât de călduroase, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a adresat celor ce au umplut nu doar catedrala, ci și curtea dimprejurul acesteia, următorul cuvânt:

"În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.

*Prea Fericirea Voastră, Părinte Mitropolit Sava,
Înalt Prea Sfințiile și Prea Sfințiile Voastre,
Prea Cucernici Părinți Protoierei,
Dreptmăritori creștini și creștine,*

Delegația Bisericii Ortodoxe Române își exprimă emoția adâncă intrând în această biserică. Văzând evlavia cu care ne-ați întâmpinat și, mai cu seamă, florile pe care ni le-au oferit și cuvintele pe care ni le-au adresat tinerii ortodocși din acest oraș, toate acestea ne-au făcut să ne simțim ca și când am fi acasă, la noi, într-una dintre bisericile noastre. De aceea, vă mulțumim foarte mult pentru această primire pe care ne-ați făcut-o. Deși doar Mântuitorului Iisus Hristos I se cuvine cinste și mărire, ne bucurăm totuși și noi și suntem recunoscători pentru primirea pe care bunii credincioși ortodocși din Polonia ne-au făcut-o cu atâta evlavie.

Cum ați auzit din cuvântul atât de frumos al P. S. Părinte Episcop Iacob, venim din țara mănăstirilor, din țara bunilor credincioși români, care adăpostește

multe mănăstiri și multe Sf. Moaște. Ne-a adus aici, în acest oraș din Polonia, dragostea noastră pentru frații noștri – cler și credincioși ortodocși din frumoasa dumneavoastră țară – precum și îndatorirea noastră, ca Biserică Ortodoxă soră, de a arăta Prea Fericitului Părinte Mitropolit Sava și celorlalți ierarhi din jurul Prea Fericii Sale respectul și dragostea Bisericii Ortodoxe Române. Iar, odată cu aceasta, dorim să vă transmitem din partea mănăstirilor din România, a viețuito-rilor lor, rugăciunile și dragostea lor pentru ortodocșii din Polonia. Vă transmitem, totodată, respectul și prețuirea Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române pentru Prea Fericitul Părinte Sava, arhipăstorul ortodocșilor din Polonia. Împărtășim aceeași frățescă dragoste și din partea preoțimii din România, a credincioșilor, a tinerilor, a tuturor celor care se află atât în România, cât și în afara hotarelor țării noastre și care aparțin de Patriarhia Ortodoxă Română.

Știm cu toții că "Biserica cea una, sfântă, sobornicească și apostolească" este mărturisită deplin și pentru totdeauna de fiecare Biserică locală. Știm, de aseme-nea, că Bisericile Ortodoxe păstrează unitatea și mărturisesc, în această unitate, aceeași credință ce aparține Bisericii lui Hristos, în totalitatea ei. Cunoaștem, de asemenea, că Biserica Ortodoxă este condusă în fiecare țară de Sfântul ei Sinod, de arhipăstorul ei, potrivit sfintelor canoane, a Tradiției Apostolice și a învățaturii Sfinților Părinți. Suntem, așadar, între noi egali, cum au fost egali și Sfinții Apostoli în jurul Mântuitorului Iisus Hristos. Și, cu toate că mulțimea monahilor, a monahiilor, a mănăstirilor și a preoților din România, comparativ cu Biserica Ortodoxă din Polonia, este foarte mare – după cum mărturisea impresionat chiar Prea Sfințitul Episcop Iacob – Biserica Ortodoxă soră a Poloniei este egală în cin-stire atât cu Biserica Ortodoxă Română, cât și cu celelalte Biserici Ortodoxe.

Așa după cum aici, în Polonia, ați avut de suferit în decursul istoriei multe greutăți și obstacole, tot astfel și Biserica Română a trecut, în decursul istoriei ei, prin astfel de momente de cumpănă și suferințe. Ortodoxia a dat jertfe pretutindeni în lupta ei de a păstra credința cea adevărată. Căci, numai așa se păstrează atât uni-tatea de credință, cât și unitatea în lucrarea noastră, aici pe pământ, ca mărturisitori și ostenitori în Biserica Ortodoxă. Pentru aceasta sunt atât de necesare întâlnirile noastre ale patriarhilor, ale arhipăstorilor Bisericilor Ortodoxe, pentru a ne încuraja unii pe alții și pentru a retrăi împreună – așa cum am trăit astăzi, la Varșovia, în Catedrala Ortodoxă – comuniunea și unitatea de credință. De aceea, îi suntem recunoscători Prea Fericitului Mitropolit Sava și membrilor Sf. Sinod pentru invi-tația de a veni și a ne întâlni și în orașul acesta încărcat de istorie.

Suntem bucuroși, iubiți frați și surori, să constatăm vitalitatea credinței păstrată aici, în Polonia, așa cum ne-au lăsat-o Sfinții noștri Părinți. Suntem, de asemenea, bucuroși să-l vedem pe Prea Fericitul Sava și la București și aici plin de energie, de inspirație apostolică creatoare, în slujirea acestei Biserici Ortodoxe din Polonia. Ne bucurăm să vedem că este înconjurat de ierarhi tineri, de preoți, diaconi, profesori, care au terminat recent studiile și care sunt pătrunși de râvna slujirii Mântuitorului Hristos și a Bisericii Sale. Prezența dvs. la această rugăciune atât de frumoasă este mărturia cât se poate de grăitoare a celor spuse aici.

Vă împărtășim tuturor dragostea noastră, iubiți frați și surori în Domnul! Păstrați unitatea de credință a Sfintei noastre Ortodoxii! Căutați să pătrundeți fru-musețea Sfintei Liturghii și a rugăciunilor noastre! Învățați cântările acestea așa

de frumoase, care ne țin legați de Biserică, de Sfinții ei și de Sfinții noștri Părinți! Aveți păstori buni și devotați Ortodoxiei și Bisericii. Aveți preoți harnici și preoți tineri pentru a sluji Biserica în vremurile acestea de mare răspundere. Adresez felicitări Prea Fericitului Mitropolit Sava pentru că și-a lăsat aici, la Bialystok, un urmaș atât de zelos, în persoana Prea Sfințitului Episcop Iacob.

De altfel, de când l-am cunoscut pe Prea Fericitul Sava, atunci când a venit în Soborul Întâistătătorilor Bisericii Ortodoxe, am văzut în el pe arhipăstorul încercat al Ortodoxiei noastre, în care Biserica Ortodoxă din Polonia a dobândit un adevărat urmaș al Mântuitorului Hristos și un vrednic apostol al ortodocșilor din această țară. Pe lângă moștenirea comună tuturor Bisericilor Ortodoxe surori – adică tezaurul de credință mântuitor, Sf. Liturghie, învățătura Sfinților Părinți, sfintele canoane – atât Biserica Ortodoxă Română, cât și Biserica Ortodoxă din Polonia au înaintași care ne sunt icoane vii și pilde de viață, întru apărarea Sfintei Ortodoxii. Amintim și aici de figura mare a Sfântului Mitropolit Petru Movilă, de figura patriarhului Miron Cristea al României și de figura înaintașului Prea Fericitului Mitropolit Sava, Prea Fericitul veșnic vrednic de pomenire, Mitropolitul Vasile. Ei ne-au lăsat, între altele, și această datorie de a păstra și continua legăturile și pe mai departe. De aceea am și venit în Polonia, pentru a spori legăturile dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă din Polonia. Vom căuta împreună căile pentru a îmbunătăți și înmulți aceste mijloace de păstrare a credinței și a unității noastre. Cunoscându-ne mai bine, cunoscându-ne învățătura noastră ortodoxă, vom putea stabili și legături mai trainice cu celelalte Biserici și culte din țările noastre, căci duhul iubirii care ne leagă ne deschide inima și gândurile și către semenii noștri din jur.

Întru această nădejde, rog pe Bunul Dumnezeu să dea sănătate Prea Fericitului Mitropolit Sava și membrilor Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe din Polonia, iar Sf. Ier. Nicolae, ocrotitorul acestei biserici și Sf. Mucenic Gabriel, tânărul, ale cărui moaște le aveți aici, să vă ajute pe toți pentru a vă iubi Biserica, pentru a vă iubi semenii și pentru a crește tinerii în frica lui Dumnezeu. Iar pentru că astăzi este și ziua de prăznuire a Sf. Ap. Iacob, al cărui nume îl poartă chiriarhul locului, ne asociem și noi la această bucurie, oferindu-i, din partea noastră, engolpionul, ca semn deopotrivă al rangului, al slujirii, dar și al suferințelor, ca și al bucuriei arhieriei. Să-l purtați, Prea Sfințite Părinte Episcop Iacob cu sănătate și întru mulți ani! *Dignus est!*"

Pe fondul cântării "*Axios!*", Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist oferă, pentru catedrala din Bialystok, un rând de veșminte preoțești și o cruce de binecuvântare, iar apoi, însoțit de Prea Fericitul Mitropolit Sava, intră, după rânduială, în Sf. Altar, pentru a face cuvenita închinare la Sf. Masă și însemnarea în Sf. Evanghelie.

Înconjurați de mulțimea clericilor și a credincioșilor, cei doi Întâistătători de Biserici și delegațiile însoțitoare s-au îndreptat apoi spre reședința episcopală din apropiere.

La masa oficială oferită de P. S. Episcop Iacob de Bialystok, la reședința eparhială, cu prilejul vizitei delegației Bisericii Ortodoxe Române, au fost prezenți: vice-prefectul, rectorul Universității de Medicină și cel al Universității Politehnice, președintele postului local de radio (cărui Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist i-a acordat un interviu, anterior vizitei), reprezentanți ai Bisericii

Romano-Catolice din Bialystok și numeroși alți reprezentanți ai autorităților locale, inclusiv șeful Poliției și șeful trupelor de grăniceri.

În cuvântul de bun venit adresat delegației Bisericii Ortodoxe Române ca chiriarh al locului, P. S. Episcop Iacob a amintit de statornicele legături dintre cele două Biserici Ortodoxe și dintre popoarele noastre.

Luând cuvântul, Prea Fericitul Mitropolit Sava a vorbit despre evenimentul cu totul special pentru Episcopia de Bialystok, prilejuit de îngemănarea, în aceeași zi, a două momente de seamă: "vizita istorică a delegației Bisericii Ortodoxe Române – una dintre cele mai vechi Biserici Ortodoxe din lume" și cu o bogată viață bisericească și mănăstirească, aflată de 14 ani în arhipăstoria Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și ziua de prăznuire a Sf. Ap. Iacob, patronul spiritual al ierarhului locului.

La rândul lor, și ceilalți vorbitori și-au exprimat deosebita lor stimă și recunoștință pentru a fi fost invitați la acest moment deosebit din viața Bisericii Ortodoxe din Polonia și mai cu seamă din viața acestei episcopii. Cuvântările au fost întregite de atmosfera destinsă, fiind introduse, ca de obicei, de observațiile pline de umor ale P. F. Mitropolit Sava, care a moderat, ca să spunem așa, acest dîneu oficial oferit în onoarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și a delegației care l-a însoțit.

La invitarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, din partea delegației noastre, Î. P. S. Mitropolit Daniel a prezentat succint aspecte legate de activitatea învățământului teologic din România, în perioada de după schimbările politice din România.

Luând cuvântul, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a spus:

*"Prea Fericită Voastră,
Excelențele Voastre,
Iubiți frați și surori în Domnul,
Distinsă asistență,*

Mai întâi, doresc să îmi exprim recunoștința față de toți cei care au vorbit înaintea mea, pentru gândurile atât de frumoase și înălțătoare adresate, în această seară, mie și Bisericii pe care o slujesc, începând cu Prea Fericitul Mitropolit Sava, cu Dl Prefect, Domnii Rectori și Decani, continuând cu preoții și cu ceilalți vorbitori; aceste cuvinte au fost pentru noi o adevărată desfătare, o bucurie. Cele spuse aici ne dovedesc, încă odată, sensibilitatea deosebită a poporului polonez, fapt care, de altfel, m-a făcut să mărturisesc în sfântul lăcaș că mă simt aici ca și acasă, în Moldova sau la București. La această întâlnire a noastră, din reședința atât de primitoare a P. S. Episcop Iacob, aș putea, de asemenea, spune că m-am simțit ca la reședința patriarhală din București.

Așa cum bine se cunoaște, noi, românii, nu suntem străini de istoria Poloniei și cu atât mai mult a vieții bisericești din țara dvs., care este o adevărată panoplie spirituală, începând cu Ortodoxia și până la Bisericile mai nou apărute. Acest aspect spiritual al Poloniei nu a fost trecut cu vederea, nici chiar în perioada dictaturii comuniste. Iar cuvintele adresate nouă, personal, ca și delegației care ne însoțește dovedește faptul că și polonezii cunosc foarte bine istoria poporului român și a noastră, a Bisericii Ortodoxe Române.

Ca fiecare dintre cei care călătoresc dincolo de hotarele țării lui, și noi am voit să ne îmbogățim prin cunoașterea unor date despre localități, personalități sau evenimente istorice, care ilustrează devenirea unei națiuni de-a lungul a secole de istorie. Strămoșii noștri au ținut seama de realitățile vremii lor și întotdeauna s-au într-ajutorat unii pe alții, chiar și atunci când nu se aflau în cele mai bune relații.

Iată că acum ne regăsim, după trecerea unui oarecare timp, din nou împreună, aducând cu noi dragostea și prețuirea Bisericii Ortodoxe Autocefale a României pentru o altă Biserică soră, Autocefală, Biserica Ortodoxă a Poloniei, după cum este rânduiala și organizarea Ortodoxiei în lume.

Biserica Ortodoxă Română este o Biserică de cultură latină, cu o contribuție deosebit de importantă în viața țării noastre, fiind cea care a modelat poporul român ca și popor creștin, de la începuturile sale. Iar o caracteristică a acestei Biserici și a acestui popor este tocmai deschiderea către ceilalți, românii făcând din granițe locuri de întâlnire și de manifestare a iubirii. În duhul acestei iubiri ne găsim astăzi aici, în acest oraș străvechi, oraș atât de important pentru Biserica Ortodoxă din Polonia și pentru istoria acestei națiuni.

Aveți înaintea dvs., iubiți frați și surori, pe un ierarh care a străbătut întreaga perioadă de tristă amintire a comunismului și care nu a fost un simplu spectator al acestor cincisprezece decenii de dictatură, ci participant, ca slujitor al Bisericii în acele condiții atât de dificile. Dar, chiar și în acele condiții, am continuat să construim și să restaurăm biserici, promovând și învățământul teologic în România. Despre acestea toate – despre care voi vorbi nu peste mult timp la Lublin – am discutat cu Sanctitatea Sa, Papa Ioan Paul II, încă din ianuarie 1989, despre felul cum lucrează o Biserică Ortodoxă sub un regim de dictatură comunistă. Am luat cunoștință, atunci, și despre felul cum lucrează Biserica Romano-Catolică poloneză într-un astfel de regim, chiar dacă nu era tot atât de dur precum cel din România. Se pot, de aceea, observa asemănările dintre cele două Biserici, chiar și în suferința lor pentru mărturisirea lui Hristos în condiții de dictatură atee.

La cele ce ați auzit de la Î. P. S. Mitropolit Daniel, nu doresc să adaug decât mulțumirile noastre, ale tuturor pentru gândurile și sentimentele pe care ni le-ați adresat cu atâta generozitate și să vă asigur că veți avea în mine un prieten al Poloniei, al poporului polonez și al Bisericilor de aici, rămânând credincios misiunii noastre de a vesti în lume pacea, iubirea, unitatea și întrajutorarea".

În această atmosferă atât de frumoasă și dând slavă lui Dumnezeu pentru toate, s-a încheiat și cea de a doua zi a vizitei delegației Bisericii Ortodoxe Române în Polonia.

Pelerini la biserici și mănăstiri Luni, 6 noiembrie 2000

Dimineață, înainte de a porni la drum, la sediul Episcopiei a avut loc o scurtă conferință de presă.

Răspunzând unei întrebări despre evoluția preconizată în procesul de unificare a tuturor creștinilor, Prea Fericitul Părinte Patriarh a spus:

"Unirea creștinilor se poate face numai pe baza învățaturii Mântuitorului Iisus Hristos, în duhul adevărului Său, pentru că El a spus că este «Calea, Adevărul și Viața» (Ioan 14, 6). Când toți creștinii vor trăi și vor lucra în lumina aces-

tui adevăr, atunci se vor putea apropia unii de ceilalți, pentru că atunci ei vor fi stăpâniți de adevărata iubire a lui Hristos. Căci numai în iubirea prin care Dumnezeu a mântuit lumea – iubire transformată prin faptele creștinilor, prin inițiativele lor – se va putea vorbi de apropierea creștinilor și chiar de unitate, așa cum a fost trăită unitatea de Sfinții Apostoli și în primul mileniu creștin".

În legătură cu relațiile ortodocșilor cu comunitatea catolică din România, Prea Fericirea Sa a spus:

"În România există două comunități catolice: una a credincioșilor romano-catolici și cealaltă a credincioșilor catolici de rit bizantin, adică uniți cu Roma. Cu Biserica Romano-Catolică din România avem deja o istorie de sute de ani, caracterizată de frățietate și foarte bune raporturi. Cu Biserica Catolică de rit bizantin, Unită cu Roma, ne aflăm în dialog, atmosfera de dialog fiind îmbunătățită de vizita Sanctității Sale, Papa Ioan Paul al II-lea în România".

Revenindu-se la tema dialogului ecumenic în lumea de astăzi, Prea Fericitul a adăugat:

"Când vorbim de ecumenism, atunci trebuie să ne gândim numai la inițiative venite din partea Bisericilor sau a teologilor. Inițiativele lumești, seculare cu greu vor putea să se adapteze la cerințele imperativelor ecumenice. Așadar, inițiativele seculare pot fi de folos numai în măsura în care vor fi în consens cu inițiativa Bisericilor, care lucrează pentru apropierea dintre ele. În acest sens, atât dialogul teologic cât și ecumenismul constituie două dimensiuni specifice ultimilor 70 de ani, în efortul comun al creștinilor către realizarea unității văzute a Trupului lui Hristos, Biserica Sa".

În ceea ce privește recentul document *Dominus Iesus*, Prea Fericirea Sa apreciază că o poziție oficială a Sf. Sinod al Bisericii noastre va fi luată doar după o analiză atentă a conținutului și implicațiilor sale, deși, ca primă impresie, este evident că a stârnit discuții nefavorabile dialogului teologic; este încă nevoie de anumite clarificări.

În final, răspunzând problemei căsătoriilor mixte, Prea Fericitul Părinte Patriarh a spus că, în general, acestea sunt privite de Biserica noastră cu înțelegere, cu dragoste, pe baza unui pogorământ, cercetându-se mai întâi cauzele care au condus la o astfel de căsătorie. "În cazul în care se constată că nu sunt circumstanțe imorale, iar principiile evanghelice sunt respectate, atunci preotul poate găsi căile cele mai potrivite de a binecuvânta acea căsătorie, având la bază principiul iubirii lui Dumnezeu".

De la reședința Episcopiei de Bialystok, delegația Bisericii Ortodoxe Române însoțită de gazde – Prea Fericitul Mitropolit Sava și P. S. Episcop Iacob – au pornit spre prima dintre parohiile ce urmau a fi vizitate, Parohia *Sf. Duh* din Bialystok.

În fața bisericii, oaspeții sunt întâmpinați de mai multe sute de credincioși – între care se aflau și tineri din cadrul Asociației Tineretului Ortodox din Polonia, apoi de preotul paroh, cu Sf. Cruce – și se intră în impunătorul Sf. Lăcaș, unde are loc o scurtă slujbă de întâmpinare.

La încheierea slujbei, părintele paroh a făcut o scurtă prezentare a felului cum a fost construită această adevărată catedrală, pe locul fostei biserici a *Învierii Domnului*, distrusă în 1924. În ciuda multor dificultăți întâmpinate în cei 15 ani

scurși de la începerea ei, pe vremea când Prea Fericitul Mitropolit Sava era episcop aici, catedrala a fost ridicată, fiind în faza de finisare interioară și devenind cea mai mare biserică ortodoxă din Polonia. Ca semn al bucuriei acestei zile atât de speciale, părintele paroh oferă delegației Bisericii Ortodoxe Române un sfeșnic cu patru brațe.

Răspunzând dragostei cu care au fost întâmpinați oaspeții din România, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a spus:

"Prea Fericită Voastră, Părinte Mitropolit Sava al Bisericii Ortodoxe din Polonia,

*Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Prea Cucernici Părinți,
Iubiți credincioși și credincioase,*

În călătoria noastră în această parte a Poloniei, conduși fiind de Prea Fericitul Mitropolit Sava, am urcat ca pe o scară, din treaptă în treaptă, descoperind noi frumuseți duhovnicești ale Bisericii Ortodoxe din Polonia. Căci frumusețea acestei Biserici noi este imaginea frumuseții sufletelor credincioșilor, a celor care L-au mărturisit pe Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos, a ierarhilor martiri ai acestei Biserici, care s-au rugat pentru noi și, de asemenea, a tuturor fiilor acestei Biserici, care L-au păstrat pe Duhul Sfânt în inimile lor. Pentru că ceea ce vedem noi acum, așa cum mărturisea P. F. Mitropolit Sava, pe când ne îndreptam spre Dumneavoastră și cum a rostit în cuvântul său chiar părintele paroh al acestei catedrale, lucrarea aceasta este lucrarea Duhului Sfânt. Căci, întotdeauna, Mântuitorul ne arată valoarea credinței noastre prin faptele pe care le săvârșim: credința noastră are cu adevărat valoare atunci când facem fapte pe măsura acestei credințe.

Ascultând frământările de care era stăpânit Prea Fericitul Sava, înainte de a începe construirea acestei biserici, mi-am dat seama de adevărul cuvintelor Mântuitorului Hristos, Care ne încredințează că El rămâne cu Biserica Sa pe pământ, prin Duhul Sfânt, până la sfârșitul veacurilor. Acesta este un exemplu și pentru noi, pentru delegația Bisericii Ortodoxe Române, arătând cum râvna noastră, eforturile noastre sunt întotdeauna desăvârșite de Duhul Sfânt. Astfel se roagă arhiereul, când este împărtășită hirotonia preoților sau altui arhiereu: "Duhul Sfânt, Care pe cele cu lipsă le împlinește". Oricât de mic ar fi efortul nostru în viața aceasta, el se mărește pe măsura lucrării Bisericii. Iată cum, de la acele ierburi și arbori care se aflau pe acest loc – de care vorbea părintele paroh – acum ne regăsim aici, cu toții, în biserica lui Dumnezeu, prin lucrarea Duhului Sfânt, aici, în locul unde ne naștem din nou, "din apă și din Duh" (Ioan 3, 5). Căci, aceasta este și semnificația Bisericii noastre, aceea de adunare în Duhul Sfânt.

Prea Fericite Părinte Mitropolit Sava,

Chiar dacă Veți mai face de acum înainte și alte lucrări mari – și cu siguranță că, prin ajutorul lui Dumnezeu, le Veți face – dar această înfăptuire, pe care ați adăugat-o coroanei de lucrări a Prea Fericită Voastre nu va dispărea din Sfânta Biserică Ortodoxă a Poloniei. Este mărturia vie a iubirii lui Dumnezeu pentru

Prea Fericirea Voastră și a faptului că sunteți trimisul Lui, în Duhul Sfânt, ca să păstoriți această Biserică martiră Ortodoxă din Polonia.

*Prea Sfințite Părinte Episcop Iacob,
Prea Cucernici Părinți și iubiți credincioși,*

Este de la sine înțeles că bucuria și prețuirea noastră, a celor ce venim din România, se îndreaptă către Prea Sfinția Voastră, ca ierarh al acestei eparhii, spre clerul ei atât de distins și spre credincioșii care ne-au întâmpinat cu atâta dragoste, aseară și astăzi. Sunteți foarte tânăr, dar la fel de tineri erau și Timotei și Tit; dar, această tinerețe este prețuită și folositoare în lucrarea misionară a Bisericii Ortodoxe. În mod deosebit, am remarcat prezența tinerilor alături de Biserică și îi rog pe acești tineri și tinere, care ne-au întâmpinat cu flori, să primească binecuvântarea noastră, a Bisericii Ortodoxe Române și rugăciunea noastră, ca Dumnezeu să le sporească râvna în sprijinirea Bisericii Ortodoxe din Polonia. În acest duh, transmitem tuturor frățietatea, prietenia și admirația tinerilor creștini ortodocși din România.

Iubiți credincioși,

Cu asemenea slujitori ai Sfântului Altar, cu asemenea arhipăstori de talia Prea Fericitului Părinte Mitropolit Sava și cu asemenea înfăptuiri de mare valoare pentru lumea de astăzi ale Bisericii Ortodoxe din Polonia să fiți mângâiați în sufletele dumneavoastră. Să fiți mângâiați pentru că Biserica Ortodoxă, în întregimea ei, împreună cu Sanctitatea Sa, Patriarhul Bartolomeu I al Constantinopolului și cu ceilalți Întâistătători ai Bisericilor Ortodoxe surori păstrăm neștirbită credința Sfinților Apostoli și a Sfinților Părinți. De asemenea, ne străduim să arătăm că Ortodoxia este deschisă față de lume și chiar față de întreaga creație a lui Dumnezeu. Suntem două Biserici surori și, împreună, ne străduim să arătăm că Ortodoxia este contemporană și că Ortodoxia aduce lumii de astăzi Taina Sfintei Treimi, adică sfatul cel prea înțelept, prin lucrarea Duhului Sfânt, Care face din Bisericile Ortodoxe o singură unitate, cu o singură voință și un singur glas. Arătăm, prin aceasta, rolul Ortodoxiei pentru Europa zilelor noastre, căreia îi împărtășește valorile sale. De altfel, însăși organizarea noastră sinodală, calitatea Bisericilor noastre de a fi autocefale dovedesc valoarea și tăria mesajului ortodox în fața cerințelor actuale ale omenirii. Această credință vie păstrată în Ortodoxie face ca, prin lucrarea Duhului Sfânt, să rodească pustia. În acest duh, ne străduim ca, împreună cu Ortodoxia universală, să slujim Bisericile noastre, pe credincioșii lor, clerul de la mănăstiri și de la parohii, rugându-ne unii pentru alții, cunoscându-ne și ajutându-ne unii pe alții.

Plecăm de aici, cum spuneam la începutul cuvântului meu, îmbogățiți sufletește. Pentru aceasta, în numele delegației Bisericii Ortodoxe Române, mulțumesc călduros Prea Fericitului Mitropolit Sava și felicit pe tânărul, dar energicul, Prea Sfințit Episcop Iacob, ca urmaș al Prea Fericitului la cârma acestei eparhii, încredințat fiind că P. S. Sa va continua această lucrare, care face deopotrivă cinste Ortodoxiei poloneze, cât și celei universale. Vă mulțumim pentru primirea atât de călduroasă pe care ne-ați făcut-o și rugăm pe Duhul Sfânt să se sălășluiască în inimile noastre și să ne curețe de toată întinăciunea, spre slava Bisericii Ortodoxe din Polonia și spre bucuria întregii Ortodoxii.

Iar, în amintirea acestei vizite, cu binecuvântarea Prea Fericitului Mitropolit Sava, îi acordăm părintelui paroh Crucea Patriarhală, fondată de Patriarhul Miron Cristea și o cruce de binecuvântare a credincioșilor acestei frumoase parohii".

Se merge apoi în Sfântul Altar, unde Prea Fericitul semnează împreună cu P. F. Sava, se închină și semnează Sf. Evanghelie.

De aici, pelerinajul a continuat la biserica *Sf. Sofia* din Bialystok, construită ca o replică fidelă, dar la o scară mai mică, a binecunoscutei Catedrale *Sf. Sofia* de la Constantinopol. Și aici, oaspeții români au fost întâmpinați cu aceeași căldură și dragoste de credincioșii parohiei, în majoritate copii și tineri.

La încheierea slujbei de întâmpinare, părintele paroh rostește un cuvânt de bun venit, în care amintește, printre altele, de faptul că biserica a fost sfințită de S. S. Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I, în 1998. Întru amintirea vizitei, părintele paroh îi oferă Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române o gravură reprezentând biserica, precum și o medalie comemorativă consacrată momentului sfințirii bisericii.

Răspunzând acestei primiri atât de călduroase, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a rostit următorul cuvânt:

*«Iubiți credincioși,
Prea Cucernici Părinți,*

Ca oaspeți ai Prea Fericitului Mitropolit Sava, suntem bucuroși să vă aducem binecuvântarea și doririle de bine ale clerului și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române. Ne bucură că, și aici, vedem, fără să mai mergem la Constantinopol, biserica *Sfintei Sofii*. Cred că este pentru prima dată în lume când un sfânt lăcaș este proiectat și construit în forma bisericii *Sfintei Sofii* din Cetatea lui Sf. Constantin, care, din nefericire, stă închisă de atâtea secole. De aceea, îl felicităm pe Prea Fericitul Mitropolit Sava, pe ceilalți membri ai Sfântului Sinod și clerului Bisericii Ortodoxe din Polonia pentru această realizare cu totul deosebită.

Prea Fericitul Sa a știut, prin puterea Duhului Sfânt, să desființeze granițele și să aducă aici, în Polonia, imaginea Sfintei Sofii. Să ne ajute Bunul Dumnezeu ca, pe mai departe, să slujim Sfânta noastră Ortodoxie. Avem, în trecutul strălucit al Bisericilor noastre, înaintași vrednici, care, la rândul lor, au pățimit, cu nesfârșită răbdare și au păstrat neștirbită ortodoxia credinței. De aceea, la rândul nostru, avem această sfântă datorie de a păstra și credința și arta bisericească și datinile naționale ale poporului, căci Biserica Ortodoxă slujește întotdeauna deopotrivă credința, dar și națiunea, neamul în care s-a plămădit. Întru această nădejde, vă binecuvântează, exprimând, de asemenea, și doririle frățești de bine din partea credincioșilor ortodocși români, a preoților slujitori de la parohiile și de la mănăstirile din România. Harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu noi cu toți. Amin!"

Pentru lucrarea atât de frumoasă desfășurată la această biserică, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist acordă Crucea Patriarhală pentru clerici părintelui paroh.

În jurul orelor 11.00, delegația Bisericii Ortodoxe Române a făcut o vizită la *Lavra Bunevestiri* din Suprasl, unde P. S. Episcop Miron a fost stareț timp de 14 ani.

P. S. Episcop Iacob a prezentat istoria mănăstirii, ale cărei începuturi sunt legate de persoana unui mareșal german, care a construit o biserică în apropierea castelului său. Ulterior, în anul 1501, a fost contruită o altă biserică de lemn, la

cca. 30 km de castel, iar în 1505 s-a început construcția actualei biserici, căreia i s-au adăugat mai apoi chilii, devenind mănăstire, sub forma unei adevărate fortărețe, cu ziduri de doi metri grosime. În 1596, aceasta a devenit mănăstire unită, pentru ca în 1838 să redevină ortodoxă. Calvarul acestui așezământ monahal nu a încetat însă, pentru că în 1945 armatele germane, aflate în retragere, au dinamitat mănăstirea, aducându-o la ruină. Deși s-au reconstruit clădirile dimprejur, totuși reconstrucția bisericii a întârziat, abia în ultimii ani reîncepând și construcția acesteia. Actualmente, aici ființează un centru de asistență socială a Bisericii, precum și o tipografie unde se editează periodicele bisericești.

După obișnuita slujbă de întâmpinare, părintele stareț a rostit un scurt cuvânt, în care a subliniat momentele importante din istoria Bisericii Ortodoxe Române și rolul lor în context interortodox. Au fost apoi amintite vizitele la această mănăstire a altor Întâistătători de Biserici Ortodoxe, în șirul cărora, iată, de acum, se înscrie și întâiul dintre ierarhii Bisericii Ortodoxe Române.

Luând cuvântul, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a spus:

*"Prea Fericirea Voastră,
Prea Sfințite Părinte Episcop Iacob,
Prea Cuvioși Părinți,*

Ceea ce am văzut aici, ieri și astăzi, mi-a umplut inima de bucurie. Am putea spune că este o paralelă și în această privință între Biserica Ortodoxă din România și cea din Polonia, întrucât în deceniile comuniste și chiar înainte de regimul comunist, sub regimul habsburgic, mănăstirile din România, în special cele din Transilvania, ca și cele de aici, au trecut prin această curățire a focului furiei necredincioșilor, dar și prin curăția focului Duhului Sfânt, de reînnoire și de refacere. Am văzut că lucrarea Duhului Sfânt este bogată în Biserica Ortodoxă poloneză și pentru aceasta ne bucurăm.

Dumnezeu a rânduit ca să aveți arhipăstor tânăr în persoana Prea Fericitului Mitropolit Sava; la rândul său, Prea Fericirea Sa a întinerit Biserica Ortodoxă poloneză nu numai din punct de vedere spiritual, ci și fizic. Despre acestea toate vom vorbi credincioșilor și monahilor din parohiile și mănăstirile noastre.

Prea Sfințite Episcop Iacob,

Să aveți încredințarea că, prin tinerețea Prea Sfinției Voastre și a colaboratorilor din această eparhie veți face ca Ortodoxia din Polonia să înflorească, cu atât mai mult cu cât știm că această parte a lumii, cu secole în urmă, dintru începuturi, era ortodoxă, așa cum ne dovedește și istoria acestei mănăstiri. Cu nădejdea că toți martirii și toți cei ce au murit pentru Ortodoxie sunt alături de noi în rugăciuni, vom învinge astfel toate greutățile.

Vă dorim spor în lucrarea arhipăstorească și prețuire și binecuvântări colaboratorilor, preoților și credincioșilor închinători ai acestei mănăstiri.

Trăiască Prea Fericitul Mitropolit Sava și Prea Sfințitul Episcop Iacob, ierarhul acestei eparhii!"

Plecând de la Mănăstirea din Suprasl, delegația română împreună cu gazdele s-au îndreptat spre Bielsk Podlaski. În drum, a avut loc o scurtă oprire la o școală de iconografie, ce aparține Bisericii Ortodoxe din Polonia, unde tineri pictori deprind

cunoștințele necesare pentru pictarea icoanelor în stil ortodox. Se încearcă astfel o revigorare a unei tradiții existente înainte de cel de al doilea război mondial.

Adresându-se celor de față, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a spus: "Chemarea dumneavoastră către pictură este o chemare sfântă, pentru că pictarea icoanelor este o lucrare dumnezeiască, în care se întâlnește talentul cu rugăciunea pictorului. Icoana ne arată că și noi, ca oameni, putem să ajungem prin fapte bune și credință la asemănarea cu Dumnezeu. Acesta este idealul nostru, ca și credincioși. Să vă ajute Bunul Dumnezeu să duceți la bun sfârșit această frumoasă și nobilă lucrare".

Un scurt popas a fost făcut tot în Bielsk Podlaski, la o biserică de parohie aflată în construcție și dedicată Sărbătorii *Acoperământului Maicii Domnului*.

Ajunși în fața Catedralei Învierea Domnului din orașul Bielsk Podlaski, oaspeții sunt întâmpinați de primarul orașului, care îl roagă pe Prea Fericitul Părinte Patriarh să guste din pâinea și sarea oferite ca semn al ospitalității, de alte autorități locale, de foarte mulți copii și tineri, care aruncă petale de flori înaintea celor doi Întâistători, de numeroși credincioși.

După obișnuita slujbă de întâmpinare din catedrală, părintele paroh rostește un cuvânt de bun venit pentru oaspeții veniți din România, în care amintește cu multă recunoștință, între altele, și de vizita delegației Bisericii Ortodoxe din Polonia în țara noastră, delegație din care a făcut parte și Prea Cucernicia sa. Ca semn al dragostei, Prea Fericitul Părinte Patriarh a primit o icoană reprezentând pe Sf. Mare Mc. Gheorghe, patronul spiritual al bisericii.

Dând curs rugăminții adresate de părintele Andrej, de a binecuvânta pe cei prezenți și de a le rosti un cuvânt de încurajare, în special, pentru copii și tineri în împlinirea menirii lor de mărturisitori ai învățaturii Bisericii Ortodoxe, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a spus:

*"Prea Cucernice Părinte Paroh,
Prea Cucernici Părinți,
Domnule primar,
Iubiți credincioși, iubiți tineri și copii,*

Biserica noastră ne învață că pentru mântuirea neamului omenesc și a noastră, a tuturor a trimis Dumnezeu pe Fiul Său, Cel Unul Născut, ca să Se întrupeze și să ia chipul nostru, pentru ca noi să luăm chipul lui Dumnezeu. Iubirea stă, deci, la temelia mântuirii noastre, iubirea stă la temelia întâlnirii noastre, iubirea stă, de asemenea, la temelia lumii și a mântuirii ei, acea iubire față de Dumnezeu, față de semenii și față de Biserica întemeiată de Mântuitorul Hristos prin jertfa Sa (I Ioan 4, 9).

Orice formă de apropiere între noi, de apropiere între cele două Biserici ale noastre, cea poloneză și cea română, este o jertfă adusă lui Dumnezeu și o jertfă adusă comuniunii noastre. Iar unul dintre simbolurile jertfei pentru Hristos este și Sf. Mare Mc. Gheorghe, simbol al tinereții, pentru că acest ostaș foarte tânăr și-a jertfit tinerețea și viața pentru a plăcea lui Dumnezeu și a ajuta la propovăduirea credinței, în vremea sa. Așadar, orice act de păstrare a unității de credință cere o jertfă din partea noastră și, în acest sens, în călătoria noastră de astăzi la mănăstiri și biserici noi, am văzut cu ochii noștri jertfa credincioșilor ortodocși din această parte a Poloniei, începând cu noua biserică din Bialystok închinată Sfântului Duh

și continuând cu cele pe care le-am văzut acum câteva momente. În acestea vedem întrupată ideea de jertfă a credincioșilor, a preoților și a monahilor pentru Sfânta Ortodoxie. Însăși vizita delegației Bisericii Ortodoxe Române în Polonia, primirea care ne-o face Prea Fericitul Mitropolit Sava, precum și prezența astăzi a dumneavoastră, a copiilor și a tinerilor, la această biserică este tot o jertfă. De aceea, suntem cu toții chemați să lucrăm pentru întărirea unității panortodoxe, pentru apropierea dintre Bisericele creștine, pentru prietenia dintre poporul român și poporul polonez, chiar și pentru viitorul omenirii, care toate constituie țelul vizitei noastre în Polonia. Toate acestea cer jertfă pentru a se putea ajunge la scopul dorit de noi.

Vă binecuvântăm și vă admirăm pentru spiritul de jertfă, pe care l-am văzut la tinerii pictori de icoane, la tinerii și copiii care ne-au presărat flori în cale, la tinerii Bisericii Ortodoxe poloneze, care ne-au întâmpinat pretutindeni cu flori și cu dragoste. Pentru toate acestea, implor mila lui Dumnezeu, ajutorul Lui, ca Bisericele noastre să slujească unitatea creștină, comuniunea noastră ortodoxă, precum și drumul cel nou și drept al adevărului, pe care omenirea întreagă trebuie să-l urmeze, pentru a scăpa de greutățile vremurilor prin care trecem. Fiți încredințați că vom înfățișa poporului nostru ortodox român, preoțimii de la parohii și monahilor din mănăstiri, ca și celorlalte Biserici din România, spiritul de răbdare și de jertfă al Bisericii Ortodoxe poloneze.

Vă îmbrățișăm pe toți și vă dorim sănătate și pace, astfel ca fiecare familie să trăiască realitatea jertfei Mântuitorului Hristos, pentru ca împreună să slăvim Prea Sfânta Treime, pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh. Amin".

Iar, ca simbol al jertfei, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* dăruiește pentru biserică o Sf. Cruce de binecuvântare.

Ca o continuare a acestei frumoase primiri de la parohia Învierea Domnului din Bielsk Podlaski, la casa parohială a fost organizată o agapă, prilej cu care au fost rostite și scurte cuvântări.

Astfel, Prea Fericitul Mitropolit Sava a amintit de faptul că, după vizita în eparhia de Suprasl, delegația română se găsește acum în eparhia Varșoviei și de Bielsk Podlaski, pe care Prea Fericirea Sa o are în păstorie. De-a lungul istoriei acestei părți a Poloniei, viața parohială și cea mănăstirească a avut foarte mult de suferit, însă, în ultima vreme, prin râvna preoților și a credincioșilor, s-au refăcut cinci parohii. Vizita la bisericile și mănăstirile de aici, a spus Prea Fericirea Sa, constituie un moment deosebit de important pentru viața și lucrarea clerului și credincioșilor ortodocși, a comunității din orașul Bielsk Podlaski, fiind în același timp un exemplu al unității ortodoxe și al comuniunii dintre cele două Biserici.

Prea Fericirea Sa a amintit și de ceea ce a însemnat Mitropolitul Petru Movilă pentru această parte a Poloniei, precum și de prezența primului patriarh al României în Polonia, vizita Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist continuând, astfel, șirul unor legături de secole între cele două Biserici Ortodoxe surori.

O particularitate a acestei regiuni a Poloniei o constituie faptul că acolo locuiesc, în bună înțelegere, în proporții relativ egale, polonezi, ucrainieni și bieloruși, în majoritate de credință ortodoxă, ai căror reprezentanți au fost prezenți la primirea din catedrală și la agapa ce a urmat.

La încheierea agapei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a adresat un cuvânt de mulțumire și prețuire pentru osteneala gazdelor, în care a spus:

*"Prea Fericirea Voastră,
Prea Sfințiți Părinți,
Iubiți frați și surori în Domnul,*

La acest popas creștinesc, avem plăcutul prilej de a ne împărtăși câteva dintre gândurile ce ne stăpânesc în aceste momente. Ne-a impresionat astăzi în mod deosebit de plăcut mulțimea bisericilor în construcție, așa cum ne-a impresionat și atașamentul credincioșilor și al tinerilor față de Biserică. Aceeași impresie ne-a produs-o și grupul de intelectuali, reprezentați de autoritățile locale, în frunte cu dl primar, atât la biserică, cât și aici, pentru că se adeverește în felul acesta conținutul și structura Ortodoxiei.

Ortodoxia acordă omului cea mai înaltă cinstire, care poate ajunge până la sfințenie și chiar la îndumnezeire. În Ortodoxie, ierarhia, clerul și credincioșii constituie un singur trup, o comuniune. Am văzut aici întruparea acestui adevăr de credință ortodoxă, care, între alte adevăruri ale Ortodoxiei, îi dau valoarea cuvenită în fața Europei de astăzi. Ortodoxia este întruparea acestei iubiri treimice pe pământ, în comuniunea vieții, iubire și comuniune de care lumea de astăzi are atâta nevoie. Am putea spune, fără a greși, că laicii sprijină, slujesc și apără Biserica într-o măsură poate mai mare decât clericii.

Pentru a ilustra această trăsătură ce caracterizează Biserica Ortodoxă, vă voi da ca exemplu durerile și jertfele Ortodoxiei din aceste părți, când credincioșii au fost siliți să se unească cu Roma. Așa s-a întâmplat și cu noi în România, mai ales în Transilvania, unde la anul 1700 o parte dintre credincioșii români ortodocși au fost siliți să se rupă de la sânul mamei, Biserica Ortodoxă, pentru a deveni uniți. După 1700, a urmat o continuă tulburare a credincioșilor, așa cum ne-a povestit și Prea Fericitul Părinte Sava despre mănăstirea pe care tocmai am vizitat-o. Mănăstirea a fost forțată să treacă la catolicism, starețul fiind expulzat din țară. După un timp, mănăstirea a redevenit ortodoxă, pentru ca, după aceea, să se facă din nou presiuni pentru a redeveni unită cu Roma.

Exact așa s-a întâmplat și în România, în Transilvania. După redobândirea libertății, în decembrie 1989, la recensământul din 1992, din cei aproximativ 1.600.000 de credincioși – care înainte de 1944 aparțineau Bisericii Greco-Catolice și care, din 1948, au devenit ortodocși desăvârșiți – doar 230.000 de credincioși s-au declarat greco-catolici. Cu toate acestea, în primii ani de după 1989, greco-catolicii au cerut cu insistență retrocedarea tuturor bisericilor ce le-au aparținut până în 1948, în număr de aproximativ 2.000. Preoții și credincioșii au apărut însă Biserica noastră Ortodoxă, așa cum au făcut-o în toți cei 50 de ani de comunism, ceea ce arată rolul atât de important al credincioșilor și al clericilor în apărarea Ortodoxiei, fapt care, paradoxal, a făcut ca Biserica Ortodoxă să iasă mai consolidată spiritualicește din această perioadă deosebit de grea. Între cei care s-au implicat în acest proces de sprijinire a Bisericii Ortodoxe un loc foarte important este cel ocupat de intelectuali.

Despre felul cum noi, ierarhii Bisericii Ortodoxe Române am apărut Ortodoxia în cele cinci decenii de opresiune comunistă voi vorbi la Lublin, mai pe

înțelesul celor care au urechi să audă. Prin aceasta, voiesc a da încă o mărturie despre realitatea de aici, și anume că acolo unde credincioșii și preoții au luptat pentru Ortodoxie, aceasta viază și înflorește. M-am bucurat mult că și aseară, la Bialystok, am văzut intelectualii și credincioșii orașului în jurul Prea Fericitului Mitropolit Sava și al ierarhilor Bisericii Ortodoxe din Polonia. M-am bucurat, de asemenea, văzând roadele lucrării ierarhiei, a clerului și credincioșilor ortodocși polonezi, precum multe biserici care se construiesc în această zonă, ceea ce arată atât conștiința de jertfă, cât și înțelepciunea Ortodoxiei. Iată deci valoarea nepieritoare a Bisericii Ortodoxe, de care are nevoie și Europa.

Așadar, doamnă ambasador, noi, Biserica Ortodoxă Română avem curajul să ne prezentăm în fața Europei cu valorile noastre nemuritoare. Felicităm din toată inima pe Prea Fericitul Mitropolit Sava și pe dvs., toți cei care ajutați Biserica Ortodoxă din această parte a lumii. Rog pe Dumnezeu să binecuvânteze credincioșii, clerul și ierarhii Bisericii Ortodoxe din Polonia. Vă mulțumim".

De la Parohia Învierea Domnului din Bielsk Podlaski, delegația Bisericii noastre s-a îndreptat spre mănăstirea Grabarka, unde deși se lăsase seara, o mulțime impresionantă de credincioși, dintre care foarte mulți copii și tineri, au dorit să-i întâmpine pe oaspeții veniți din România cu aceeași dragoste arătată și în celelalte locuri vizitate până atunci. Ceea ce constituie o particularitate a acestei mănăstiri este faptul că, de jur împrejurul bisericii se găsesc nenumărate cruci de lemn, de mărimi diferite, pe care pelerinii le poartă în drumul lor spre acest așezământ monahal, lăsându-le mai apoi la mănăstire, ca un semn al trecerii lor pe acolo și al împlinirii unor dorințe, ca urmare a rugăciunilor înălțate către Dumnezeu.

După slujba de întâmpinare din biserica recent reconstruită în forma inițială, după ce un dezechilibrat mintal i-a dat foc, maica stareță Hermiona a rostit, în numele celor 17 viețuitoare ale mănăstirii, un cuvânt de bun venit, în care a exprimat bucuria obștii monahale din această mănăstire dedicată Sf. Maria și Marta, pentru vizita pe care distinșii oaspeți din România au făcut-o acolo.

La rândul său, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a spus:

*"Cuvioasă Maică Stareță,
Prea Cucernici Părinți,
Iubiți credincioși și credincioase,*

Delegația Bisericii Ortodoxe Române se află în seara aceasta în Sf. Mănăstire închinată *Sf. Maria și Marta*, surorile lui Lazăr, la invitația Prea Fericitului Mitropolit Sava. Ne găsim în frumoasa voastră țară pentru a ne ruga împreună și pentru a cunoaște mai îndeaproape viața Bisericii Ortodoxe poloneze, care a suferit atât de mult în istoria ei.

Iubiți credincioși, socotim că este un dar cu totul deosebit de la Dumnezeu faptul că Biserica Ortodoxă în întregul ei și, îndeosebi, Bisericile noastre – Biserica Ortodoxă din Polonia și Biserica Ortodoxă Română – au un număr însemnat de călugări și călugărițe, pentru că monahii și monahiile au menirea să se roage necontenit lui Dumnezeu pentru poporul binecredincios pe care îl slujesc. Ei au, de asemenea, menirea să ajute pe cei săraci, să primească pe străini și, uneori, să se îngrijească de bolnavi. Dar în fruntea acestor îndatoriri rămâne rugăciunea de zi și de noapte, rămâne viața lor curată, așa cum Dumnezeu i-a făcut și rămâne vir-

tutea simplității, a sărăciei de bunăvoie. Când oamenii, preocupați de munca lor, uită să se roage sau nu știu să se roage, atunci călugării și călugărițele se roagă pentru toți, iar rugăciunile lor, spun Sf. Părinți, întăresc familia, ajută creștinii și sprîjină Biserica. Ei sunt, deopotrivă, iubitori de popor și de țară, slujind Biserica prin dăruire și facere de bine, precum vedem și în această mănăstire de măicuțe de aici.

Iată pentru ce suntem bucuroși noi, cei veniți din România, pentru că avem prilejul să vedem maicile cum se roagă, atât pentru cei vii, cât și pentru cei trecuți din viața aceasta, plecându-și necontenit genunchii în fața icoanei făcătoare de minuni a Maicii Domnului. Noi, cei care venim ca pelerini aici, ne bucurăm de frumusețea deosebită a locului acesta și de folosul duhovnicesc al rugăciunilor ridicate către Dumnezeu de maicile din această mănăstire închinată Acoperământului Maicii Domnului, dând mărturie și călugărițelor din țara noastră despre vrednicia, răbdarea și evlavia maicilor de aici. Luăm cu noi din darul rugăciunii lor către Dumnezeu și plecăm mai îmbunătățiți acasă.

Cuvioasă Maică Stareță și cuvioase maici și surori din această mănăstire,

Vă îndemn să împliniți și pe mai departe această slujire, la care v-a chemat Maica Domnului. Sunteți ucenițele Maicii Domnului, care vă iubește, vă ocrotește și vă ascultă rugăciunea în fiecare clipă. Arătați prețuire și iubire duhovnicească Prea Fericitului Părinte Mitropolit Sava, care, ca un adevărat slujitor al Mântuitorului Hristos și al Maicii Domnului, a adus la viață această mănăstire. Fie ca, prin rugăciunile tuturor celor care au viețuit aici și care acum sunt la Domnul și intervin pe lângă El și pe lângă Maica Domnului, să dobândeți binecuvântare, ajutor, sănătate, răbdare și, în cele din urmă, mântuirea.

Iar, ca un semn al jertfelniciei, despre care mărturisesc și crucile din jurul mănăstirii, care sunt tot atât de dese ca și copacii și în amintirea vizitei delegației ortodoxe române aici, primiți o Sf. Cruce de binecuvântare pentru Sfânta Masă și un rând de veșminte preoțești. Ori de câte ori le veți folosi, să pomeniți în rugăciunile voastre și Biserica Ortodoxă Română și pe credincioșii ei.

Dumnezeu să vă binecuvânteze!"

Între cele trei mănăstiri ale eparhiei Varșoviei și de Bielsk Podlaski se găsește și cea închinată Sf. Onufrie din Jableczna, unde delegația Bisericii Ortodoxe Române a poposit în continuarea pelerinajului său.

În cuvântul de întâmpinare, părintele stareț Gheorghe a exprimat mulțumirile și bucuria obștii monahale pentru cinstea de a avea oaspeți distinși și a înfățișat unele dintre dificultățile pe care le-a avut această mănăstire de-a lungul timpului.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a spus:

*"Prea Cuvioase Părinte Egumen Gheorghe,
Prea Cuvioși Părinți,*

În clipele când ascultam rugăciunea și mărturisirea Prea Cuvioșiei Voastre despre rolul plin de sfințenie al acestei mănăstiri, mi-am adus aminte de mănăstirile de la noi, din România, care au avut aceeași soartă ca și cea de aici, unele dintre ele întrerupându-și existența timp îndelungat, dar care, chiar după ani, și-au reînceput misiunea.

Pot să mărturisesc aici cât de mult m-am îmbogățit sufletește din experiența Prea Fericitului Mitropolit Sava, ca frate și apoi ca viețuitor de mănăstire, amintindu-mi, în același timp, de începutul vieții mele monahale, acum 72 de ani, când am intrat într-un mic schit, la vârsta de 14 ani. Ascultându-l pe Prea Fericitul, pot spune că mă regăseam și eu, câteodată, la fel ca și Prea Fericirea Sa, în momente de frământări sufletești întru slujirea Bisericii Mântuitorului Hristos.

Sunt, de aceea, impresionat de tot ceea ce am văzut în aceste zile și, cu asentimentul membrilor delegației Bisericii Ortodoxe Române, exprim marea noastră mulțumire, dorind, în același timp, să pun la inima fraților voastre, tinerii de aici, gândul că acesta este drumul de slujire al Ortodoxiei, acum, la împlinirea celor 2000 de ani de la Întruparea Domnului. Înaintașii noștri, monahii și stareții din România, au slujit, în oricare mănăstire, cu sacrificii și cu eroism, chiar cu prețul vieții, foarte mulți murind în închisorile comuniste. Dar numai astfel a fost slujită atunci Biserica, precum pe vremea martirilor din primele veacuri creștine și tot astfel au ținut monahii Biserica vie, dinamică și unită în interiorul ei, sub cel mai mare patriarh al nostru, Justinian, care, deși mai întâi preot de mir, odată ajuns arhiereu, a devenit un slujitor și apărător statornic al monahismului. Atunci, când la început, comunismul era la noi foarte virulent, pentru a demonstra autorităților comuniste că monahismul este necesar pentru apărarea neamului nostru din punct de vedere național, Patriarhul Justinian, pe atunci arhiereu vicar, vizita mănăstirile mergând pe jos, dându-le cuvenita cinstitie. Pentru a salva tinerii de supravegherea comuniștilor, a înființat în mănăstiri școli monahale de 3 ani, iar în 1949 două seminare monahale pentru călugărițe și un seminar pentru monahi, din rândul acestora din urmă ieșind mai mulți ierarhi.

Ați spus foarte bine că aici sunteți tineri. Așa cum am avut noi atunci avantajul de a fi sub ocrotirea patriarhului Justinian, tot astfel aveți și frațiile voastre acum șansa de a-l avea ocrotitor pe Prea Fericitul Mitropolit Sava, ca cel care a încercat cu eforturi dintre cele mai mari, redresarea acestei mănăstiri. Voi fi foarte bucuros să aud că nici unul dintre cei care sunt aici nu s-au pierdut.

Iată că Dumnezeu a rânduit să ne întâlnim în seara aceasta, la mănăstirea *Sfântul Onufrie*, venerat foarte mult și la noi. Am dorit ca în fața Prea Fericitului Sava să stărui și iarăși să stărui, punându-vă la inimă cuvântul acesta de a răbda, de a duce "lupta cea bună", de a rezista capcanelor tinereții. Viața monahului tânăr este, cum bine se știe, plină de capcane, dar să vă gândiți că Biserica Ortodoxă din Polonia are nevoie de fiecare dintre frațiile voastre, și sunteți pilde pentru lumea întreagă despre felul cum se poate folosi tinerețea. Lumea în general și, în special, Europa secularizată de astăzi are mare nevoie de asemenea pilde, pe care numai Ortodoxia, prin valorile de viață pe care le propovăduiește, poate fi pildă pentru Biserica Catolică, pentru Bisericile Protestante, pentru Occidentul acesta cu atâtea credințe și necredințe. Noi, cei vârstnici, nădăjduim să învățăm din pilda fraților voastre, să ne uimiți cu răbdarea, cu iubirea, cu înțelegerea, cu rugăciunea și progresul vostru duhovnicesc. În această nădejde am venit cu toată dragostea și cu toată smerenia și v-am împărtășit din propria experiență și proprii pași și ispite, străbătute în viața mea de 85 de ani. Să vă ajute Dumnezeu să ajungeți la vârsta mea, să rămâneți neclintiți în hotărârea pe care ați luat-o și să vă bucurați de

cuvântul Mântuitorului Hristos: "Bine, slugă bună și credincioasă ... intră întru bucuria Domnului tău" (Matei 25, 23)».

În amintirea vizitei acesteia și în legătură cu ce am spus, vă ofer o Sf. Cruce de binecuvântare, făcută în atelierele Patriarhiei, cruce care este semnul răbdării, al sacrificiului și al Învierii. Iar, pentru slujbele ce le săvârșiți aici, vă oferim un rând de veșminte, pentru a ne pomeni în rugăciunile voastre".

Gazdele i-au oferit, la rândul lor, Prea Fericitului o icoană a Sfintei Treimi, în amintirea vizitei în acest loc, cu rugămintea de a fi pomeniți în rugăciunile făcute înaintea acestei icoane.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a mulțumit pentru darul făcut.

De la Mănăstirea Sf. Onufrie din Jableczna delegația Bisericii Ortodoxe Române a plecat spre Lublin, unul dintre cele mai importante centre bisericesti și de cultură din Polonia, de care este legată și România și Biserica noastră, în special prin prezența și lucrarea desfășurată acolo de marele ierarh și cărturar Petru Movilă.

În prezent, Eparhia de Lublin și Helm are 24 de parohii și 11 lăcașuri de cult recent construite. De menționat că, în perioada interbelică, până la cel de al doilea război mondial, numai în această eparhie viețuiau aprox. 600.000 de credincioși ortodocși, mai mulți decât există actualmente în toată Polonia.

După, de acum, obișnuita primire frățescă pe care gazdele, în persoana P. S. Episcop Abel de Lublin și Helm, au făcut-o oaspeților veniți din România, la Reședința Episcopală a fost oferită o cină cu care prilej, în cuvântul de bun-venit, P. S. Episcop Abel a subliniat pe de o parte bucuria, dar și onoarea pe care Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și delegația însoțitoare au făcut-o comunității ortodoxe din Lublin, prin prezența Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române, pentru prima dată, în acest oraș, amintind și de legăturile de secole ale ortodocșilor din Lublin cu România și, în special, cu Moldova.

Ca răspuns, Prea Fericitul Părinte Patriarh a spus:

*"Prea Fericirea Voastră,
Prea Sfințiți Părinți,
Iubiți frați și surori în Domnul,*

Este o mare bucurie pentru noi, ca reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Române, să ne găsim în acest oraș cu profunde rezonanțe în istoria universală și, îndeosebi, să ne aflăm acum în reședința P. S. Episcop Abel. Mulțumim foarte călduros P. F. Mitropolit Sava că, ținând cont și de evenimentul care va avea loc mâine, a inclus în pelerinajul nostru și acest loc atât de drag nouă, românilor, întocmind un program așa de bogat și de frumos. Socotim că, prin toate acestea, Bisericile Ortodoxe surori și Ortodoxia întreagă se dovedesc a fi la înălțimea chemării și misiunii lor, în aceste vremuri când lumea se află la o răscruce nu doar de ani, secole și milenii, dar și într-un moment în care va trebui să hotărască dacă se va întoarce către Dumnezeu ori se va înstrăina și mai mult de El".

Cu această agapă frățescă s-a încheiat și cea de a treia zi a vizitei delegației Bisericii Ortodoxe Române în Polonia.

Gaudeamus igitur ...
Marti, 7 noiembrie 2000

Dis-de-dimineață, la catedrala ortodoxă din Lublin a avut loc o slujbă de întâmpinare oficială. Pe calea spre intrarea în catedrală, Prea Fericitul Părinte Patriarh și însoțitorii veniți din România au fost întâmpinați de numeroși tineri și copii cu flori în mână, precum și o mulțime de credincioși din Lublin.

La slujba din catedrală sunt prezenți, pe lângă gazdele ortodoxe, Arhiepiscopul catolic Josef Zycinski de Lublin, Cardinalul William Henry Keeler de Baltimore, alți reprezentanți ai Bisericilor creștine din regiunea Lublin și chiar un reprezentant al comunității musulmane de la Lublin, precum și principalele autorități de stat locale.

După slujbă, încheiată de cor cu "Mulți ani trăiască!" cântat în limba română, P. S. Episcop Abel a rostit un cuvânt de bun sosit pentru delegația Bisericii noastre, în care a reamintit locul cu totul special pe care l-a avut orașul Lublin în istoria comună a celor două popoare și Biserici.

Ca un semn al bucuriei trăite împreună cu acest prilej, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** primește în dar o replică a icoanei Maicii Domnului aflată în catedrala din Lublin.

În cuvântul de răspuns, Prea Fericitul Părinte Patriarh a spus:

*"Prea Fericite Mitropolit Sava al Varșoviei și a toată Polonia,
Eminențele și Excelențele Voastre, reprezentanți ai Bisericii Romano-Catolice și ai celorlalte culte din această țară,
Iubiți Părinți și frați creștini,
Tineri ortodocși,*

"Trăim astăzi împreună o zi deosebit de însemnată: pe de o parte este întâlnirea dintre cele două Biserici Ortodoxe surori, cea poloneză și cea română, iar, pe de altă parte, faptul că ne aflăm într-o biserică foarte importantă din istoria creștinătății și chiar a Europei, biserică sfințită de marele Mitropolit Petru Movilă, care a închinat-o Praznicului Schimbării la Față a Mântuitorului Iisus Hristos. În același timp, tot astăzi vom înălța rugăciuni fierbinți către Dumnezeu la locul jertfelor de la Majdanek, unde sute de mii de vieți omenești au fost sacrificate. Și, tot astăzi, va fi pentru mine personal, pentru Biserica Ortodoxă Română pe care o slujesc, o zi însemnată, prin acordarea unui titlu academic, datorată înțelepciunii și bunăvoinței Excelenței Sale, Arhiepiscopul Josef Zycinski la Lublin. Acestea ar fi câteva dintre motivele pentru care am spus că această zi este o zi însemnată.

Duhul de iubire al lui Hristos și al oamenilor pe care l-a trăit și i-a dat viață Mitropolitului Petru Movilă ne-a adunat astăzi în biserica sfințită de el și la altarul în care a pus Sf. Moaște și l-a uns cu Sfântul și Marele Mir. Faptul acesta de a avea asemenea înaintași ne îndeamnă pe noi, cei de față, să ne apropiem și mai mult unii de alții, indiferent de credința pe care o împărtășim, să ne cunoaștem mai bine, să ne regăsim în valorile noastre autentice, care izvorăsc de la Mântuitorul nostru Iisus Hristos și de la marii Părinți ai istoriei Bisericii noastre din Răsărit și Apus.

Cum spuneam mai devreme, aceste adevăruri erau trăite de marele nostru înaintaş, Mitropolitul Petru Movilă, care le dădea viaţă, atunci, la începutul secolului al XVIII-lea, când a sfinţit această biserică. Mitropolitul Petru Movilă, ca vlăstar ieşit dintr-o familie de domnitori din Moldova, a slujit nu numai Ortodoxia de aici, ci întreaga Biserică Ortodoxă, prin atât de valoroasa sa lucrare, rămasă la loc de cinste până astăzi, *Mărturisirea Ortodoxă*. Iată cum aceşti înaintaşi ai noştri ne arată drumul pe care trebuie să-l urmăm, în istoria şi slujirea Bisericilor noastre. Acesta este drumul pe care ni l-a arătat Însuşi Mântuitorul Iisus Hristos; este drumul iubirii întru care Dumnezeu şi-a dat pe Unicul Său Fiu pentru a mântui neamul omenesc. Iar această iubire dintre noi, ca slujitori ai Bisericilor noastre, pentru credincioşii Bisericilor noastre, este cea care rodeşte în viaţa de familie, în cea a Bisericilor şi, prin această iubire, Bisericile noastre pot aduce un prios de sprijin şi călăuză pentru viitorul Europei.

De aceea, vă mulţumim din toată inima pentru această primire. Aceasta este o cinste care se răsfrânge nu numai asupra delegaţiei noastre, dar mai cu seamă asupra întregii Biserici Ortodoxe Române, a credincioşilor şi a slujitorilor ei. Pentru aceasta am socotit ca fiind necesar să avem în delegaţia noastră pe Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei şi Bucovinei, pentru că acea parte a României, numită Moldova, ca şi Transilvania, au avut legături foarte puternice cu Polonia. Aceste legături constau şi din jertfe nenumărate ale înaintaşilor noştri, care ne pot ajuta şi pe noi, cei de astăzi, foarte mult în lucrarea şi misiunea noastră. Căci, având la bază iubirea şi credinţa în Dumnezeu, vom ajuta ca să nu se mai repete niciodată în istorie ororile ce s-au abătut atât asupra Poloniei, cât şi asupra României. Aceasta este posibil deoarece Ortodoxia are în structura şi în practica ei respectul culturii naţionale, fiind profund legată de fiinţa naţională, de pământul, de cultura, de istoria poporului pe care îl slujeşte fiecare Biserică Ortodoxă.

Să fim aşadar, încredinţaţi că, atâta vreme cât ne întâlnim faţă către faţă, nu numai între noi, Bisericile Ortodoxe, ci şi cu ceilalţi fraţi, împreună slujitori ai Evangheliei, ne găsim în lumina învăţăturii Mântuitorului nostru Iisus Hristos; în acea lumină pe care cei trei Sf. Apostoli au văzut-o pe Muntele Taborului, la Schimbarea la Faţă a Domnului. Cu toţii avem nevoie de această lumină. De această lumină are nevoie Europa şi omenirea întreagă. Popoarele noastre, cel polonez şi cel român, ca popoare creştine, au slujit această lumină şi fac eforturi astăzi pentru a-şi făuri un viitor mai bun, iar noi, ca Biserici, le sprijinim pe cât ne este cu putinţă. În duhul învăţăturii Evangheliei Mântuitorului nostru Iisus Hristos şi în duhul luminii pe care El a adus-o în lume, să slujim pe pământ adevărul, pacea, dreptatea şi mai ales să ne rugăm neîncetat pentru a nu se mai repeta jertfele pe care popoarele noastre le-au făcut pentru pace şi împotriva răului din lume.

Adresez, de asemenea, un cuvânt de preţuire tinerilor care ne-au primit cu atâta dragoste aici, ca de altfel în toate bisericile pe care le-am vizitat în pelerinajul nostru prin frumoasa Dumneavoastră ţară. Iubiţi tineri, urmaţi calea aceasta pe care au păşit înaintaşii noştri de mărimea şi importanţa Mitropolitului Petru Movilă. Urmaţi calea pe care au păşit tinerii care şi-au dat viaţa pentru libertate, pentru pace. Păstraţi credinţa şi faceţi să rodească în sufletele voastre bunătatea, înţelegerea, iubirea către toţi semenii. Vă mulţumim tuturor, iubiţi fraţi şi surori în Domnul, pentru această cinstire pe care ne-aţi arătat-o astăzi, prin primirea în

această catedrală. Bunul Dumnezeu prin rugăciunile și mijlocirile Prea Curatei Sale Maici, Sf. Fecioară Maria, a cărei icoană străjuiește în această biserică și pe care mi-ați dăruit-o și mie, pentru a o duce acasă, în România, să ne ajute tuturor să împlinim voia lui Dumnezeu pe pământ și să sădim iubirea și pacea în sufletele noastre. Amin.

În semn de iubire ofer, în numele Bisericii noastre, o icoană a Domnului Hristos, care este specifică rangului nostru arhieresc".

În timp ce corul cântă "Axios!", Prea Fericitul Părinte Patriarh oferă P. S. Episcop Abel un engolpion.

Apoi se iese din catedrală, în acest timp Prea Fericirea Sa binecuvântând numeroșii credincioși prezenți.

Următorul popas a fost făcut într-un loc de care este legată încarcerarea a peste 360.000 de oameni, din 26 de țări și aparținând la 52 de etnii, dintre care și-au găsit moartea acolo peste 230.000 de oameni. Manifestările organizate la Majdanek au deschis "Zilele culturii" de la Lublin, organizate de Universitatea Catolică din acest oraș, program în care a fost inclusă și festivitatea de decernare a titlului academic pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist.

Istoria secolului al XX-lea este marcată de orori precum cele de la Majdanek sau Auschwitz, unde oameni nevinovați au fost uciși sau torturați cu sânge rece de cei fără Dumnezeu sau care se credeau superiori altora și, de aceea, considerau că au drept de viață și de moarte asupra celorlalți. Pentru ca această istorie atât de tragică să nu se mai repete, lagărele de exterminare, precum cel de la Majdanek, au fost păstrate sau reconstruite în aceeași formă, ceea ce îi conferă o atmosferă de realitate și de tragism ce poate fi cu greu exprimată în cuvinte. Acolo, la Majdanek, delegația Bisericii Ortodoxe Române s-a alăturat convoiului de pelerini, în majoritate tineri (aprox. 6000), refăcând, simbolic, traseul urmat cu decenii în urmă de cei care, odată intrați pe poarta lagărului, vor sfârși, cu puține excepții, în crematoriul ce încă se mai observă undeva în partea opusă intrării.

Parcurgând acest drum, prin difuzoare instalate din loc în loc, se făceau auzite mărturiile celor care au reușit să scape cu viață din lagărul de la Majdanek.

Primul loc în care convoiul participanților la comemorare s-a oprit a fost cel al așa-zisei "piețe a selecției", unde cei aduși aici erau împărțiți pe categorii de vârstă, sex, capacitate de a muncii etc., primind în locul numelui un număr, înscris pe braț.

În această piațetă, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a rostit o rugăciune de pomenire, în amintirea celor ce și-au pierdut viața în lagărul de la Majdanek, rugăciune încheiată de corul care a intonat "Veșnica pomenire". Iar ca o mărturie a trecerii pe la locul acesta de reculegere și rugăciune, Prea Fericitul a lăsat o amprentă pe o tăbliță de lut, care va fi așezată, împreună cu alte multe tăblițe, pe zidul crematoriului de la Majdanek, spre perpetuă aducere aminte a prezenței acolo și ca un simbol al solidarității cu toți cei care au suferit sau au pierit în lagărul de exterminare de la Majdanek.

Momentul culminant al prezenței delegației Bisericii Ortodoxe Române la Lublin, l-a constituit, fără îndoială, festivitatea de la Universitatea Catolică din Lublin, prilejuită de acordarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist a titlului academic de *Doctor honoris causa* al acestei prestigioase universități.

După ce delegația, avându-l în fruntea ei pe Întâistătătorul Bisericii noastre, a fost întâmpinată la intrare și condusă la rectoratul universității, a avut loc acolo

o scurtă întrevvedere a Prea Fericitului Părinte Patriarh, a Prea Fericitului Mitropolit Sava și a delegațiilor însoțitoare cu conducerea universității și cu alte cadre didactice ale acesteia.

Apoi, într-o ceremonie specială, conform tradiției de secole practică în astfel de ocazii cu totul deosebite, în procesiune, fiecare având locul stabilit conform uzanțelor, toți cei prezenți s-au îndreptat spre *Aula Magna*, pentru a participa la momentul propriu-zis de decernare a titlului academic respectiv.

În aplauzele unei audiențe ce a umplut impresionanta sală destinată acestui fel de manifestări, audiență formată din personalități academice și de cultură, autorități civile și bisericești locale, invitați din mai multe centre universitare și, mulți, foarte mulți studenți, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și membrii Senatului universității și-au luat fiecare locul special desemnat pe podiumul amfiteatrului.

Luând cuvântul, Rectorul Universității, Pr. Prof. Dr. Andrej Szostek a salutat prezența, alături de Prea Fericitul Părinte Patriarh, a Prea Fericitului Mitropolit Sava, a celorlalți delegați ai Bisericii Ortodoxe Române și a ierarhilor ortodocși polonezi, precum și a personalităților de față, făcând și o scurtă prezentare a contextului în care are loc festivitatea de decernare a acestui titlu academic.

Invitat să prezinte *laudatio* cu ocazia acordării titlului de *Doctor honoris causa* Prea Fericitului Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Pr. Prof. Waclaw Hryniewicz a rostit următorul cuvânt, intitulat: "Unitatea Bisericii nu este o simplă utopie".

*"Prea Fericirea Voastră,
Stimați invitați,
Dragi părinți, frați și surori în credință,*

În 1989, toamna popoarelor a schimbat profund fața Europei Centrale și Răsăritene. Dacă privim timpul care trece, putem simți cum istoria și lucrarea lui Dumnezeu conduc, într-o manieră imprevizibilă, căile libertății umane. Putem vedea cum, prin răsturnările istorice, Domnul deschide o nouă carte a istoriei. Creștinul trebuie să știe să descopere în această lucrare o noutate veșnică și suveranitatea lui Dumnezeu, de care nimeni nu poate dispune după bunul său plac. Istoria Europei Centrale și Răsăritene a asistat la realizarea unor fapte la care nimeni nu se aștepta. Răstimpul libertății, de care am fost lipsiți timp de decenii, a sosit în sfârșit.

Slujirea pastorală a Prea Fericirii Sale, care din 1986 exercită funcția de Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române, se situează într-o perioadă dificilă. Ne bucurăm că astăzi, în epoca relațiilor complexe dintre Biserici, la sfârșitul secolului celui de al doilea mileniu, putem participa la ceremonia de acordare a titlului de *Doctor honoris causa* unui om al Bisericii, al științei și al dialogului, deschis problemelor dificile ale Bisericii și ale lumii contemporane".

Om al Bisericii și al științei

1. Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist s-a născut la 7 februarie 1915, la Tocileni (județul Botoșani), ca al zecelea dintre cei 11 copii ai lui Dumitru și ai Marghioalei Arăpașu. La botez, a primit numele de Toader. După ce a absolvit școala primară, la vârsta de 14 ani a intrat în mănăstire. În timp cât era frate de

mănăstire, între 1932 și 1940, a fost și elev la Seminarul Teologic al Mănăstirii Cernica, lângă București. La 6 august 1935, a depus voturile monahale la Mănăstirea Bistrița, județul Neamț, luând numele de Teoctist. Între 1940-1944, a studiat la Facultatea de Teologie a Universității din București unde, în 1945, a obținut titlul de "Licențiat în teologie", lucrarea sa de licență, susținută în cadrul catedrei de Teologie Liturgică, primind calificativul de *magna cum laude*. La 25 martie 1945 a fost hirotonit ieromonah, iar la 5 martie 1950, a primit treapta arhieriei. Înainte de aceasta, ca tânăr arhimandrit, își dovedește deja curajul, conducând pelerinajul moaștelor Sfintei Cuvioase Parascheva, protectoarea Moldovei, în orașele și satele din câteva județe, întărind credința credincioșilor. Între 1950 și 1954, în timpul patriarhului Justinian, a exercitat funcția de rector al Institutului Teologic din București. După aceasta, a fost Episcop de Arad (1962-1973), Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei (1973-1977), apoi Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Sucevei (1977-1986). Între iulie 1980 și ianuarie 1982, a fost locțiitor al Mitropolitului Ardealului, iar între 31 iulie și 9 noiembrie 1986, locțiitor al Arhiepiscopului Bucureștilor și Mitropolit al Munteniei și Dobrogei; în același timp tot ca locțiitor, a exercitat funcția regretatului patriarh Iustin. La 9 noiembrie 1986 a fost ales patriarh. După mai bine de trei ani de la această alegere, în ianuarie 1990, afectat de atacurile îndreptate asupra sa, care denunțau atitudinea avută în timpul regimului comunist, Prea Fericirea Sa a luat singur decizia de a se retrage. Cu toate acestea, trei luni mai târziu, și-a reluat prerogativele ca Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române, în urma votului unanim al Sfântului Sinod.

Prea Fericitul a vorbit cu curaj și modestie despre perioada activității sale din timpul regimului comunist. Într-un interviu acordat la BBC, la 11 februarie 2000, el a regretat distrugerea bisericilor în timpul regimului comunist. A cerut iertare poporului român că nu a reușit să salveze aceste edificii, în ciuda concesiilor pe care le făcuse autorităților regimului comunist. Prea Fericitul a declarat: "*Cer personal, iertare. O fac acum, întrucât nu am avut curajul să o fac mai devreme (...). Simt toată povara păcatului meu, datorită suferințelor pe care acest lucru l-a provocat unui mare număr de credincioși*" (*Service Orthodoxe de Presse*, nr. 246, martie 2000, p. 5).

Câți episcopi au avut curajul de a-și mărturisi public greșeala, în felul acesta? Sunt foarte puțini, în special în acest an al Marelui Jubileu 2000. Tot în anul acesta, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a aniversat, la 7 februarie, 85 de ani de viață, iar puțin mai târziu, 50 de ani de arhierie. În contextul acestor aniversări, putem înțelege mai bine declarațiile sale, exprimate în public a cererii de iertare, rostite din grija pentru reconciliere. Comentând această declarație a Prea Fericitului, Pr. Constantin Stoica, responsabilul serviciului de presă al Patriarhiei Române, a explicat că *pentru a supraviețui, Biserica a trebuit să facă compromisuri în epoca comunistă*. În ciuda eforturilor și concesiilor făcute, în ultimii zece ani ai aceluia regim zeci de biserici au fost demolate în centrul istoric al Bucureștilor și în numeroase alte localități. Contrar celor declarate de anumite cercuri mass-media, inclusiv de cele din Polonia (cf. *Tygodnik Powszechny*, nr. 9, din 27 februarie 2000, p. 2) nu este pentru prima dată de la căderea regimului comunist, în decembrie 1989, când Prea Fericitul a cerut public iertare. În acest sens, a adresat un apel

solemn credincioșilor, încă din 3 ianuarie 1990. În iulie 1997, a reluat această idee într-un mesaj adresat Diasporei românești.

2. Prea Fericitul Părinte Patriarh, om de știință, este autorul a numeroase publicații. Bibliografia scrierilor sale numără peste 600 de titluri. Sunt cărți, cuvântări, articole, meditații conferințe și discursuri oficiale. A publicat trei mari monografii: *Mitropolitul Iacob Putneanul* (în engleză), *Sfântul Vasile cel Mare în evlavia credincioșilor ortodocși români și Mitropolitul Dosoftei, creator al limbii române liturgice*. Între 1980 și 2000, a publicat 15 volume de omilii, discursuri oficiale și reflecții sub titlul general *Pe treptele slujiri creștine*. A publicat, de asemenea (Iași 1980), transliterarea *Sf. Liturghii* a Mitropolitului Dosoftei, datând din 1679.

În 1988, a primit premiul Academiei Române pentru ediția jubiliară a *Bibliei de la București, 1688*. Fiind ierarh și om de cultură al Bisericii Ortodoxe Române, la 17 decembrie 1999, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a fost ales membru de onoare al Academiei Române, în urma votului unanim exprimat de Adunarea Generală. Printre alte distincții, trebuie să menționăm în primul rând cele trei doctorate *honoris causa* decernate de Universitățile din Oradea (2 iunie 1995), București (25 octombrie 1995) și Pitești (28 mai 1999). Doctoratul Facultății de Teologie al Universității Catolice din Lublin este, așadar, primul său doctorat *honoris causa* obținut în străinătate. Suntem foarte fericiți de acest lucru. Prea Fericitul Patriarh Teoctist nu este singurul ierarh al unei Biserici Ortodoxe căruia Universitatea noastră i-a decernat un doctorat *honoris causa*. Acum 15 ani, la 8 iunie 1985, acest titlu a fost conferit Î. P. S. Sale Mitropolitul Stylianos (Hardianakis), co-președinte al Comisiei Mixte Internaționale pentru Dialog Teologic între Biserica Catolică și Biserica Ortodoxă, precum și Eminentei Sale Cardinalul Johannes Willebrands, co-președinte al sus-numitei Comisii, din partea Bisericii Catolice.

Activitatea ecumenică a Prea Fericitului Patriarh Teoctist merită o atenție deosebită. Prea Fericitul Sa a activat în comitetele directoare ale Consiliului Mondial al Bisericilor (CMB) și ale Conferinței Bisericilor Europene (CBE) în calitate de reprezentant al Bisericii Ortodoxe Române. A luat parte la dialogul teologic cu Biserica Anglicană și cu Biserica Protestantă din Germania. În calitate de Patriarh a inițiat contacte cu ierarhii Bisericilor Ortodoxe surori și ai altor Biserici creștine. La 5 ianuarie 1989, a fost primit la Vatican de Papa Ioan Paul al II-lea. A întâlnit șefi de state, personalități ale lumii culturale și științifice sau politicieni, contribuind la creșterea prestigiului Bisericii Ortodoxe Române în țară și în străinătate. Nu trebuie uitată nici participarea Prea Fericitului la reorganizarea activității editoriale a Bisericii Ortodoxe, la reconstruirea și reînnoirea a numeroase biserici și mănăstiri.

Om al dialogului

1. Persoana Prea Fericitului Patriarh Teoctist întrupează dilemele, tensiunile și speranțele creștinismului contemporan. Este de înțeles că după 1990 a păstrat o liniște discretă, evitând să se exprime în mass-media. În perioada în care au apărut primele conflicte dintre ortodocși și greco-catolici în legătură cu bisericile și proprietatea Bisericii, în 1991, Prea Fericitul a apelat la Bisericile Ortodoxe surori,

rugându-le să suspende dialogul teologic oficial cu Biserica Catolică. Puțin după aceasta, și-a schimbat părerea. În 1994, a fost intervievat de ziarul francez *La Croix* (16 aprilie 1994); textul interviului a purtat titlul semnificativ *Visul Patriarhului României*. S-a abordat chestiunea relațiilor dintre ortodocși și catolici, după acordul de la Balamand (1993), publicat de Comisia Mixtă Internațională în problema uniatismului. Prea Fericitul a confirmat disponibilitatea Bisericii pe care o conduce *pentru un dialog sincer și frățesc cu Biserica Romano-Catolică*. El a mărturisit că istoria relațiilor reciproce a fost marcată de momente de tensiune și de durere. Prea Fericirea Sa a subliniat faptul că Biserica Ortodoxă Română a știut să-și depășească susceptibilitățile și rezervele și că o relație durabilă de reciprocitate necesită mult tact și delicatețe, respect necondiționat și grija permanentă de a nu-l ofensa pe celălalt. Documentul Balamand a negat unitarismul ca metodă de stabilire în prezent a comuniunii depline. Pentru Prea Fericitul Părinte Teoctist, acest document reprezintă un rezultat incontestabil al dialogului teologic dintre Bisericile noastre, o reușită decisivă pentru viitor. Conform afirmațiilor sale: *unitatea Bisericii lui Hristos nu a devenit o simplă utopie*. Prea Fericitul este, totuși, îngrijorat de faptul că greco-catolicii români și-au manifestat dezacordul față de acest document atât de promițător. Părerea sa este că o coexistență mai bună și un dialog constructiv între ortodocși și greco-catolici poate avea încă loc, însă trebuie, mai întâi, să se recâștige încrederea și stima reciprocă și să renunțe la culpabilizarea celuilalt.

2. Este clar, în acest context, de ce Biserica Ortodoxă Română, spre deosebire de alte Biserici Ortodoxe, a acceptat oficial Documentul de la Balamand, fără a dori să-l conteste. Dificultățile legate de uniatism durează, după cum știm, și în prezent. Ultima sesiune plenară a Comisiei mixte care a avut loc la Emmitsburg, Baltimore (în iulie 2000) nu a contribuit la progresul dialogului, după cum ne-am așteptat. Acordul de la Balamand a confirmat că Bisericile Catolice Răsăritene au dreptul să existe, dar în același timp s-a respins orice formă de prozelitism. Problema dialogului dintre ortodocșii și greco-catolicii din România este extrem de complexă. Totuși, în 1995, ca urmare a unei propuneri a președintelui Senatului român, Oliviu Gherman, s-a înființat o comisie mixtă care să discute dezacordurile dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Greco-Catolică. Primele tratative au avut loc în perioada respectivă. Conform presei (*Katholische Nachrichten Agentur* nr. 31, 25 iulie 1995) încă de la primele întâlniri, vorbind greco-catolicilor, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a folosit termenul de *Biserică soră* și a evocat o nouă fază a relațiilor reciproce. Astfel a început un dialog dificil între ortodocși și greco-catolicii români, care continuă până în prezent.

Datorită acestui dialog a fost posibilă vizita istorică a Papei Ioan Paul al II-lea în România, o țară majoritar ortodoxă. Răspunzând invitației comune exprimată de guvernul român și de Biserica Ortodoxă Română, Papa a efectuat o vizită oficială la București, între 7-9 mai 1999. Biserica Ortodoxă Română a devenit astfel prima Biserică Ortodoxă care l-a invitat în țara sa pe Papa de la Roma. Acesta din urmă, într-unul din discursurile rostite, a declarat că prin această vizită de neuitat *a trecut pragul speranței* (*Chretiens en marche*, nr. 63, iulie-septembrie 1999, p. 3).

3. Astăzi, în ziua acordării titlului de *doctor honoris causa* Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, aș dori să evoc spiritul acestui dialog dintre doi mari ierarhi, purtat cu ocazia vizitei Papei Ioan Paul al II-lea în România. În prima sa

alocuțiune pe pământ românesc, Papa și-a exprimat speranța că vizita sa va contribui la *cicatrizarea rănilor apărute în relațiile dintre Biserici în cursul ultimilor 50 de ani și la inaugurarea unei perioade de încredere și cooperare reciprocă. Vedem – a continuat Papa – primăvara speranței și avem nevoie de răbdare și înțelepciune, de îndrăzneală și onestitate pentru a închide rănilor unui trecut recent.*

În răspunsul său, Prea Fericitul a amintit că Ioan Paul al II-lea pășea pe un pământ sfințit de sângele martirilor, iar creștinismul divizat altădată, urmează calea reconcilierii și că Biserica Ortodoxă urmează aceeași cale. Apoi, pentru a răspunde Papei care încă de la prima rugăciune ecumenică, rostită în fața Catedralei Patriarhale, a vorbit despre necesitatea *unei înțelegeri tot mai mari între cei care onorează numele lui Hristos*, Prea Fericitul a afirmat: *Trebuie să ne îndreptăm cu toții în aceeași direcție. Credincioșii și clericii așteaptă o unitate vizibilă.* Apoi a felicitat recente inițiative ale Papei de intensificare, pentru binele unității, a dialogului teologic, abordându-se inclusiv problema primatului roman. Prea Fericitul a subliniat că Ioan Paul al II-lea este primul Papă care întreprinde o asemenea inițiativă ecumenică.

Având în vedere întâlnirea atât de importantă cu Prea Fericitul Părinte Patriarh și cu membrii Sfântului Sinod, Ioan Paul al II-lea a subliniat că nu trebuie să ne reproșăm erorile unii altora, ci să ni le mărturisim pe cele proprii. S-au evocat adversitățile, reîncriminările, reticențele interioare și închistările reciproce. Oaspetele și-a exprimat bucuria pentru faptul că, în România, *a fost posibil să se stabilească concret un dialog frățesc pentru problemele care ne divizează încă.* Papa a vorbit despre suferințele Bisericii Greco-Catolice din România, care a îndurat o represiune violentă. Libertatea a fost recâștigată, dar problema structurilor bisericești își așteaptă încă soluția definitivă. *Fie ca dialogul să fie calea de vindecare a rănilor deschise încă și de rezolvare a dificultăților care există încă* – a declarat Ioan Paul al II-lea.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a răspuns Papei printr-un cuvânt de speranță, evocând *Documentul de la Balamand* și noul său vocabular teologic, care a revelat o schimbare evidentă în înțelegerea și atitudinea celor două Biserici ce se recunosc reciproc ca Biserici surori. *În acest context* – a spus Prea Fericitul Părinte Patriarh – *sperăm că vizita Sanctității Voastre în România va da un impuls pozitiv dialogului angajat de Biserica noastră cu Biserica Greco-Catolică din România, dialog care a început deja să dea roade* (Amintim numai că acest dialog a început spre sfârșitul anului 1998). Prea Fericitul a sperat să se poată depăși divergențele legate de retrocedarea bunurilor Bisericii pentru a asigura buna înțelegere între credincioși. În ce privește dialogul teologic internațional dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Catolică, a mărturisit că *există încă răni ale trecutului care nu s-au vindecat definitiv.* Prea Fericitul și-a exprimat atât dorința fermă de a continua dialogul, cât și grija pentru o mărturisire pleneră în lumea întreagă.

La sfârșitul Sfintei Liturghii ortodoxe oficiată în Piața Unirii, în prezența Papei, Prea Fericitul Părinte Patriarh a declarat că cele două Biserici oferă lumii *pregustarea și imaginea Bisericii nedivizate: «Ce dar divin și ce binecuvântare de a trăi, noi, Biserica Ortodoxă Română, bucuria acestor momente, la sfârșitul mileniului separării Bisericilor!».* Prea Fericitul a fost vizibil emoționat. Se afla pe locul unde urmează să se construiască o nouă catedrală ortodoxă, pentru slava lui

Hristos, Cel care ne dă viața cea adevărată. «*Să-L redăm pe Hristos lumii!*» – a declarat Prea Fericitul Părinte Patriarh. Potrivit spuselor sale, Bisericele creștine trebuie să-și reunească forțele dispersate. Lumea are nevoie de Dumnezeu. Mulți dintre semenii noștri au pierdut conștiința sensului vieții lor, părând incapabili să-și ridice privirea mai sus. Creștinii trebuie să-și recunoască, în spiritul pocăinței evanghelice, responsabilitatea pentru viața altora – pentru eșecurile, suferințele și rătăcirile pe care le-au provocat în lume de-a lungul secolelor, prin păcatele lor. Trebuie remarcată în această cuvântare noțiunea de greșală, evocată deja, care apasă conștiința creștinilor.

La încheierea Sf. Liturghii, în timp ce Ioan Paul al II-lea cobora încet scara, Prea Fericitul Părinte Patriarh, care îl însoțea, și-a modelat pasul după cel al invitatului său. Nu fără motiv am căutat în acest gest frățesc o semnificație mai profundă – atenția unei Biserici față de alta, dorința de a merge împreună, una alături de cealaltă, spre unitate. A fost, ca să spun așa, simbolul unui întreg program de speranță, atenție, respect și afecțiune eclesială. Numai un asemenea climat dă șanse de reușită dialogului ecumenic.

Întâlnirea celor doi Întâistătători de Biserici la București a mai avut ca rezultat un apel la pace în Iugoslavia. Acest apel la pace nu a fost prevăzut inițial în program. Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a fost cel care l-a invitat pe Ioan Paul al II-lea să-și alăture glasul său, de *promotor al reconcilierii între popoare*, pentru a lansa un apel comun pentru oprirea imediată a războiului.

Vizita Papei Ioan Paul al II-lea la București a dovedit încrederea și curajul Bisericii Ortodoxe Române. Papa a mulțumit în mod special Prea Fericitului Patriarh și Sfântului Sinod pentru invitația făcută. Doctoratul *honoris causa* acordat în patria lui Ioan Paul al II-lea exprimă, așadar, recunoștința noastră pentru această decizie istorică (**În acest moment, întreaga audiență a izbucnit în aplauze**). Confrunțați fiind cu dificultățile care apar în prezent atât în dialogul dintre ortodocși și romano-catolici, cât și în mișcarea ecumenică, în general, în pragul celui de al treilea mileniu, recunoaștem acest semn de neuitat de speranță manifestat în România, în primăvara anului trecut. România emană spiritul speranței. Suntem recunoscători pentru această speranță de unitate între Bisericele noastre surori (**Din nou, s-au făcut auzite aplauzele celor din sală**).

Dialogul celor doi Întâistătători și-a găsit prelungirea într-o altă întâlnire istorică care a avut loc în România. În iunie trecut, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist l-a vizitat pe cardinalul greco-catolic, Alexandru Todea, în vârstă de 88 de ani și paralizat. Emoționați, au rostit împreună "*Tatăl nostru*". După această vizită, Prea Fericitul Părinte Patriarh a mărturisit că a dorit să-l vadă *pe fratele său întru Hristos, cardinalul martir, care a îndurat suferințe pentru Hristos, pentru Biserică și pentru poporul român*. În zilele noastre, spre sfârșitul celui de al doilea mileniu, se petrec evenimente pline de speranță, care subliniază o reînnoire în climatul relațiilor dintre ortodocși și greco-catolici.

Confruntarea cu noile provocări

Ascult cu atenție deosebită glasul acelor ierarhi ai Bisericii Ortodoxe, care doresc să modeleze cu răbdare o nouă față a Ortodoxiei, deschisă, smerită, capabilă de a da mărturie frumuseții credinței creștine. Biserica Ortodoxă Română se

înscris total în acest curent de căutare a unui model mai bun de mărturisire creștină, fidel Evangheliei și Marii Tradiții a Sfinților Părinți.

Să revenim, aşadar, la câteva motive care ilustrează pe deplin gândirea teologică și ecumenică a Prea Fericitului. El subliniază că, între Biserica Ortodoxă și Biserica Romano-Catolică, există deja o tradiție pozitivă, subliniată de legături temeinice în cursul primului mileniu. Ea se manifestă în dialogul teologic oficial al celor două Biserici, inaugurat cu 20 de ani în urmă. Prea Fericitul este optimist, este încrezător că perioada de criză odată depășită, acest dialog va putea elabora o viziune comună orientată spre o teologie a comuniunii, recuperând mult din ceea ce s-a pierdut în cursul celui de al doilea mileniu.

Trebuie subliniată grija Prea Fericitului Părinte Patriarh față de relațiile cu alți creștini. Astfel, Prea Fericirea Sa a dorit înființarea în România a unui Consiliu național ecumenic, cu participarea Bisericii Catolice aparținând celor două rituri și a altor confesiuni creștine din România. Simbioza dintre limba română, de origine latină și credința ortodoxă, dă Bisericii Ortodoxe Române o identitate specifică, care poate constitui o verigă între Occident și Orient. Prea Fericitul împărtășește convingerea că unitatea Europei trebuie să fie mai întâi de toate o unitate spirituală. Numai o asemenea unitate poate fi vie și durabilă. Iar Evanghelia lui Hristos este un element de bază pentru unitatea creștinilor, ce nu poate fi înlocuit.

Într-un mesaj adresat participanților la cel de al X-lea Congres al Frăției Ortodoxe a Europei occidentale (Paray-le-Monial, 29 octombrie-1 noiembrie 1999), Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a remarcat că, într-o lume a tehnologiei și informaticii, Europa caută astăzi resurse spirituale. *Într-o lume secularizată, în conștiința oamenilor trebuie să se trezească ideea moștenirii religioase și culturale a Bisericii celei Una a Orientului și Occidentului și cea a dragostei lui Dumnezeu.* Conform gândirii Prea Fericitului, Biserica Orientului și Biserica Occidentului constituie o unitate, iar moștenirea lor religioasă și culturală este un bun comun al tuturor creștinilor. Nu este lipsită de importanță viziunea asupra lui Dumnezeu, așa cum este ea prezentată astăzi de creștinism. Trebuie ca această imagine să fie cea a lui Dumnezeu care iubește oamenii – așa cum apare ea în marea tradiție a Orientului creștin, când ea îl numește "Prietenul omului" (*Philanthropos*).

Îndreptându-se spre viitor, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist ne atrage atenția asupra vocației profetice a Bisericii în ceea ce privește cultura și civilizația. Biserica este capabilă să asimileze valorile pozitive ale fiecărei epoci. În același timp, trebuie să fie atentă la fenomenele distructive care amenință întreaga omenire. În situația în care Biserica României și-a recâștigat libertatea, Prea Fericitul subliniază importanța evanghelizării societății. În acești ani dificili, a spus el, *flacăra credinței nu s-a stins ... în ciuda slăbiciunii unora dintre noi.* Biserica de astăzi are o mare responsabilitate în reînnoirea spirituală a societății. Ea a contribuit într-o manieră fundamentală la asanarea vieții sociale românești, formând oameni cu adevărat credincioși, oameni care să aibă "duhul Evangheliei". Prea Fericitul se îngrijește, în aceeași măsură, de contribuția Bisericii Ortodoxe la salvagardarea identității naționale, respectând pe deplin specificitatea etnică și religioasă a tuturor minorităților aflate în România. El subliniază adesea valoarea unică a fiecărei persoane umane, creată după chipul lui Dumnezeu.

Secolul XX a fost, de asemenea, pentru Ortodoxie, o perioadă de mari încercări. Noii martiri și mărturisitori sunt nenumărați. Este suficient să ascuți ceea ce povestesc în România cei care au trecut prin mulți ani de închisoare, prin torturi și umilințe. Numărul creștinilor care și-au dat viața pentru credință, în răstimpul trecut de la revoluția bolșevică, este incomparabil mai important decât cel al creștinilor morți în primele trei secole după Hristos. Ei au suferit, tăcuți și răbdători, în această stare de renunțare, pe care tradiția creștină o numește *kenosis*. Tăcerea martirilor secolului XX vorbește mai mult decât orice glas uman. Ea constituie o mărturisire emoționantă și un apel la unitate. Martirii autentici se evidențiază prin atitudinea de iertare și compasiune. Ei nu judecă, nu condamnă. Este o mare lecție pentru noi toți.

*"Prea Fericirea Voastră,
Stimați invitați din România,
Dragi Părinți, frați și surori în credință,*

Permiteți-mi ca la sfârșitul acestui *laudatio* să-mi exprim cele mai sincere urări pentru Prea Fericirea Sa. Nu găsesc cuvinte mai potrivite și mai frumoase decât cele pe care Papa Ioan Paul al II-lea le-a rostit acum un an și jumătate la București.

«Pământul vostru, al României, aflat între "latinitate" și Bizanț, poate deveni teritoriu de întâlnire și de comuniune. El este traversat de Dunărea maiestuosă, care scaldă atât Apusul, cât și Răsăritul: fie ca România să fie precum acest fluviu, care stabilește punți de înțelegere și comuniune între diverse popoare (...)!».

Noi toți, cei reuniți în această *Aula Magna* a Universității Catolice din Lublin, cu ocazia ceremoniei de conferire a titlului de *Doctor honoris causa* Prea Fericirii Sale Părintele Patriarh Teoctist, dorim, de asemenea, ca pământul României să trăiască întâlnirea frățească între Bisericile din Răsărit și Apus. Fie ca Biserica țării voastre, loc de întâlnire și dialog, să regăsească un răspuns plin de înțelepciune la provocările și apelurile lansate de lumea contemporană. Fie ca ea să dezvăluie, din ce în ce mai mult, frumusețea unui creștinism mai unit și prietenia mai profundă față de toți".

La sfârșitul cuvântului atât de cuprinzător al Pr. Prof. Waclaw Hryniewicz, în aplauzele celor prezenți, Rectorul Universității îi conferă Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist titlul de *Doctor honoris causa* al Universității Catolice din Lublin, înmânându-i totodată și diploma respectivă. Apoi, îl invită pe Prea Fericirea Sa să prezinte distinsei audiențe prelegerea aleasă.

Ca un preambul, Prea Fericitul Părinte Patriarh face mai întâi următoarea precizare:

"Distinsă asistență,

Din înțelepciunea Scripturilor și din învățămintele vieții știm că la bine se răspunde cu bine. Cu acest gând, mă aflu în fața Dumneavoastră spre a da răspuns bun invitației de a fi onorat de către această vestită Universitate cu titlul de *Doctor honoris causa*. Dintru început, îndrept un cuvânt de mulțumire Prea Fericitului Părinte Mitropolit Sava, Primatul Bisericii Ortodoxe din Polonia, pentru invitația de a vizita, împreună cu o delegație a Bisericii Ortodoxe Române, Biserica pe care

cu deosebită vrednicie o conduce. Împlinind cuvântul Evangheliei, care zice "*pe acestea se cuvenea să le faceți și pe acelea să nu le lăsați*" (Luca 11, 42) și cu bucuria celor văzute în Biserica Ortodoxă din Polonia vie și dinamică prin slujitorii ei, dau acum glas de mulțumire Magnificenței Sale, Andrzej Szostek, rectorul Universității, Eminenței Sale, Cardinalul Iosif Glemp, Primatul Poloniei și Excelenței Sale, Arhiepiscopul Josef Jycinski, pentru invitația pe care mi-au adresat-o. Țin să exprim cele mai calde mulțumiri P. C. Prof. Waclaw Hryniewicz, pentru căldura, claritatea și documentata prezentare, alcătuită cu acrivie academică și cu duh ecumenic.

*Magnificența Voastră, Domnule Rector,
Prea Fericite Mitropolit Sava,
Eminențele Voastre,
Iubiți frați în Hristos și Onorată și distinsă asistență,*

Tema aleasă spre a fi susținută cu acest prilej mi-a fost comunicată succesiv în două formulări: *Misiunea Bisericii Ortodoxe la cumpăna între milenii. Experiința Bisericii Ortodoxe în România*, respectiv *Mărturisirea valorilor evanghelice în contextul sistemului totalitar din România*. Pe aceasta din urmă o voi și prezenta acum, înaintată Rectoratului în traducere poloneză; dar, având în vedere că cele două teme au legătură între ele, le ofer împreună Rectoratului, în traducere engleză.

Considerăm că spre o mai bună înțelegere a temei *Mărturisirea valorilor evanghelice în contextul totalitar din România*, este nevoie să amintim, pe scurt, unele caracteristici ale Bisericii Ortodoxe Române.

Suntem o Biserică întemeiată prin predica Sfântului Apostol Andrei, o Biserică deci apostolică, de cultură latină și credință ortodoxă, numită astfel și de Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea.

În al doilea rând, ca Biserică Națională și Autocefală, Biserica noastră are organizare sinodală, din Sfântul Sinod făcând parte toți episcopii români din țară și din afara granițelor.

În al treilea rând, în calitatea lor de membri ai preoției universale, credincioșii fac parte, încă din secolul trecut, din forurile de conducere și ale administrației bisericești, de la consiliile, comitetele și adunările parohiale, până la cele centrale ale Bisericii Ortodoxe Române. Pentru sprijinirea activităților filantropice și de ajutorare, din comitetele parohiale fac parte și credincioșii alături de credincioși, sub președinția preotului paroh. E de la sine înțeles cât de mult valorează prezența credincioșilor în apărarea și sprijinul Bisericii.

Și, în sfârșit, Biserica Ortodoxă Română a făcut și face parte din mișcarea ecumenică de la înființarea acesteia, ca și din alte foruri bisericești europene, participând la dialogul teologic sub toate aspectele acestei lucrări, stabilite cu celelalte Biserici din lume".

După aceste precizări necesare, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a expus prelegerea cu titlul: "**Mărturisirea jertfelnică a valorilor evanghelice în contextul sistemului totalitar din România**".

"Prea Fericirea Voastră, Iubit frate și Întâistătător al Bisericii Ortodoxe din Polonia,

Excelența Voastră,

Distinse personalități ale vieții academice,

Istoria poporului român, format în spațiul carpato-pontico-danubian, ca rod al îngemănării unor rodnice neamuri, cel geto-dac și cel roman, dă mărturie despre originea latină a acestui popor, despre identitatea și permanența lui pe aceste meleaguri, despre valorile lui moral-religioase, spirituale și culturale care îl așază la confluența civilizațiilor latină, bizantină și slavă, într-un loc inconfundabil în civilizația mondială și în creștinismul european și universal. Vetrele de formare ale acestui nou popor romanic au fost străbătute de valuri succesive de migratori și în ciuda acestor vitregii și vârtejuri ale istoriei, populația daco-romană și-a păstrat ființa, unitatea de neam, de limbă și, mai ales de spirit creștin, primit încă din veacul I apostolic, odată cu Evanghelia Domnului Hristos.

Crezul creștin, împărtășit prin propovăduirea Sfântului Apostol Andrei, a evanghelizat mai întâi Dacia Pontică – Dobrogea de azi, și s-a răspândit repede și de timpuriu într-un spațiu al cărui locuitori nu erau străini, prin religia lor getică, monoteistă, de credința în nemurirea sufletului, de idealul jertfirii pentru binele comun și de principiile viețuirii înțelepte și drepte, ceea ce i-a făcut să se apropie și să îmbrățișeze noua credință creștină, semănată de misionarismul apostolic în întregul Imperiu Roman.

Mulțimea și varietatea vestigiilor arheologice de proveniență creștină, descoperite în diverse provincii și locuri din România de azi, datând din primele veacuri de după Hristos, dau mărturie despre valorile neasemuite și perene ale Evangheliei pe care străbunii noștri îndepărtați le-au primit încă din timpurile apostolice și imediat după aceea. Urmele de bazine paleocreștine, obiectele de cult, inscripțiile creștine, numele de episcopi, ca al Sfântului Bretanion, al lui Gherontie, Teotim I sau Timotei, din secolul IV, unii dintre ei participanți la primele Sinoade Ecumenice, numele unor Sfinți, Martiri și Mucenici din aceeași perioadă, sunt suficiente mărturii despre structura eclesiastică, bine organizată, cu preoți, episcopi și despre vigoarea Bisericii creștine la Pontus Euxinus, Danubiu și în regiunile intracarpate.

De-a lungul mileniului I de viață creștină, Biserica și Poporul român au avut de întâmpinat și de luptat cu valurile de popoare migratoare, fiecare dintre ele lăsând urme și influențe resimțite în viața spirituală și culturală românească, dintre acestea cel mai mult resimțindu-se influența slavă, dar fără să-i schimbe latinitatea și romanitatea.

Evul mediu definitivează procesul de unificare a formațiunilor politico-statale la români și formarea celor trei Țări Românești: Muntenia (Țara Românească), Țara Moldovei și Țara Transilvaniei (Ardealul), urmate în mod firesc de organizarea Mitropoliilor acestora, la conducerea cărora se succed mari ierarhi și mitropoliți cărturari, apropiați colaboratori și sftnici ai voievozilor și domnitorilor, viața bisericească împletindu-se strâns cu viața poporului; se înmulțesc mănăstirile, iau ființă școli și tipografii mănăstirești în care se imprimă cărți de cult și pravile, se scriu cronici și letopisețe, se copiază manuscrise etc. Reforma

bisericească din Apus va avea ecouri și în România prin organizarea Bisericilor Reformate și Luterane, iar stăpânirea austro-ungară asupra Transilvaniei va da naștere Bisericii Române Unite cu Roma.

Perioada modernă caracterizată în viața popoarelor europene, prin revoluții și mișcări cu caracter național-social, aduce schimbări și în viața Statului român devenit regat, în viața Bisericii Ortodoxe Române și prin unificarea organizației Bisericii din Țara Românească și Moldova de către Patriarhia Ecumenică în anul 1885. Încheierea primului război mondial și constituirea Statului național unitar român în 1918, sunt urmate pe plan bisericesc în România de ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie (1925), de așezarea acesteia în rândul al VII-lea al dipticului Bisericilor Ortodoxe, și de legea și Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române. Biserica Ortodoxă Română va cunoaște în această perioadă o organizare administrativă bisericească fără precedent în istoria sa, precum și o activitate pastorală, misionară, culturală, de asistență religioasă și socială pe măsura necesităților și vocației sale într-o desăvârșită colaborare cu Statul român, care-i va respecta și garanta toate drepturile sale pentru formarea cadrelor preoțești, pentru asistență socială în mijlocul poporului pe care-l slujește, pentru educația religioasă în școli, armată, penitenciare, spitale, azile, orfelinate etc. și pentru întreținerea relațiilor interortodoxe, intercreștine și cu forurile religioase mondiale.

Acesta este contextul și acestea sunt realitățile în care a fost surprinsă Biserica Ortodoxă Română la vremea instaurării în România a regimului totalitar și ateu și a abolirii monarhiei. Atât Țara, cât și Biserica, erau nepregătite să întâmpine dezastrul și ororile din lumea sovietelor pe care presa vremii le prezenta camuflat de teama eventualelor urmări și amenințări care se întrezăreau.

Era unanim recunoscut că regimul totalitar este ateist, nu are nimic comun cu doctrina creștină ortodoxă și nici cu alte religii, pe care le considera "opiu" pentru popor și pe care fără deosebire le tratează ca atare, mai ales pe cele care le considerau primejdioase și cu influență în rândul populației. Se cunoșteau ororile, persecuțiile și restricțiile la care a fost supusă Biserica Ortodoxă din Țara vecină de la Răsărit: confiscarea averilor bisericești, desființarea instituțiilor teologice de pregătire a clerului, scoaterea învățământului religios din școală, limitarea sferei de activitate a Bisericii pe tărâmul activităților sociale și educațional-religioase, închiderea bisericilor și transformarea lor în săli de spectacole, depozite, birouri, spații de utilitate publică, limitarea serviciilor religioase în bisericile încă păstrate, execuția, deportarea, întemnițarea clerului care manifesta opoziție față de aceste măsuri, interdicția săvârșirii cununiilor sau botezurilor religioase, fără a se încheia aici șirul restricțiilor și al ingerințelor în viața Bisericii.

A fost voia lui Dumnezeu ca la cârma Bisericii Ortodoxe Române, la aceste momente de răscruce, să fie ridicat ca Patriarh **Justinian Marina**, fost preot în mediu rural, apoi într-un oraș de provincie, reședință de Episcopie, cunoscător bun al cerințelor sociale din parohiile secătuite de urmările războiului, apropiat ca preot de inimile credincioșilor, bun organizator al caselor de sprijin din viața satelor, devenit director al Seminarului Teologic Eparhial, apoi Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, și în cele din urmă Mitropolit al Moldovei. Dotat de Dumnezeu cu perspicacitate, cu simț politic bisericesc, cu deosebite înclinații gos-

podărești, curajos, drept și categoric, devotat slujitor al Bisericii și credincioșilor, precum și al lucrării sociale, calități care l-au făcut cunoscut și în rândurile celor aflați la putere, tânărul Patriarh **Justinian**, ajuns Întâistătător al Bisericii, și-a pus fără preget toate darurile sale în slujba Bisericii.

Mai întâi, împreună cu Sfântul Sinod a gândit și elaborat o strategie de evitare cu tact deosebit și răbdare a tuturor acțiunilor și provocărilor la adresa Bisericii, care ar fi putut genera dezastrul și suferințele pe care le-a avut de îndurat Biserica din țara vecină.

Preoții au fost sfătuiți ca la slujbele religioase din duminici și sărbători să respecte rânduielile tipiconale, să pomenească autoritatea de stat și să se roage pentru ea, potrivit îndrumărilor liturgice, care sunt îndatoriri ale clerului, pentru a nu-și atrage consecințe și urmări.

În vremea celor trei Patriarhi, **Nicodim, Justinian și Iustin**, care au avut de înfruntat rigorile ateiste, în toate Bisericile și mănăstirile din țară s-a slujit și s-a predicat cu regularitate. Preoții și-au îndeplinit îndatoririle de păstori și îndrumători ai credincioșilor.

Pentru a feri pe preoți ca, în predica zilei pe care sunt îndatorați s-o țină în duminici, la Sfânta Liturghie, să fie învinuiți că aduc invective la adresa conducerii de Stat, Patriarhul Justinian s-a ostenit personal cu diortosirea cărții de predici a lui Nichifor Teotoche, pe care a pus-o la îndemână tuturor preoților, care, astfel, citind-o, nu puteau fi acuzați de lipsă de respect față de autoritatea de Stat. La vremea când toată lumea a trebuit să se înscrie în gospodăriile agricole colective cu terenul și cu uneltele de lucru, preoții au fost sfătuiți să nu facă opoziție. De asemenea, la realizarea acțiunilor obștești, inițiate de Stat, preoții au fost îndrumați să fie împreună cu credincioșii lor, ca la slujbele religioase, iar catehizarea credincioșilor de toate vârstele să se facă în Biserică, potrivit îndrumărilor și hotărârilor Sfântului Sinod. Preoții au fost îndrumați ca în administrarea bunurilor bisericești să respecte disciplina financiară, făcându-se exemplu pentru credincioșii lor. Prin sfatul și rânduielile bisericești s-a reglementat modalitatea contribuției benevole a credincioșilor pentru nevoile de reparații, restaurări, pictări, întreținerea locașului de cult, a caselor parohiale și a personalului bisericesc.

A doua mare operă a Patriarhului **Justinian** menită să dea stabilitate, identitate și personalitate instituției Bisericii a fost elaborarea unui cod de legi format din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, aprobat de Sfântul Sinod în anul 1948 și a celor 12 Regulamente bisericești care reglementează și asigură activitatea și funcționalitatea fiecărui sector al vieții religioase din Biserică. Acest cod de legiuri fundamentat pe spiritul Sfintelor Canoane, pe învățătura dogmatică, pe disciplina de veacuri și pe tradițiile liturgice ortodoxe, a asigurat autocefalia și autonomia Bisericii, a întărit-o în interior și i-a dat impuls, care a făcut-o să reziste la toate atacurile, restricțiile și opresiunile diktaturii ateiste și comuniste, timp de peste patru decenii.

Pentru a răspunde măsurilor ateiste de scoatere a învățământului teologic din universitățile de Stat și de reducere a numărului școlilor de teologie, Biserica a păstrat două institute teologice universitare și șase seminarii teologice pe care însă le-a așezat direct, sub oblăduirea Bisericii, în cadrul cărora a pregătit un cler

pătruns de spiritul misiunii și dedicat slujirii în această atmosferă de secularizare ateistă, tot mai mult resimțită.

Cu scopul de a pregăti personalul monahal din mănăstiri s-au înființat două seminarii pentru călugărițe și unul pentru călugări, iar pentru acoperirea cerințelor de preoți la parohiile rurale s-a înființat un seminar special cu rezultate excepționale pentru menținerea valorilor evanghelice în rândurile poporului dreptcredincios.

Pentru a răspunde evlaviei credincioșilor și a-i păstra în unitatea credinței, cu eforturi deosebite s-a reușit în anul 1955, pentru prima dată în Istoria Bisericii noastre, canonizarea unor sfinți români.

Deși deposedată de averile bisericești, cu opreliști și îngrădiri pentru viața religioasă și pentru cea monahală, cu unele mănăstiri și schituri desființate sau închise și cu personal monahal exclus din așezămintele monahale, printr-un decret ateist special (nr. 410/1959), Biserica, în timpul Patriarhului **Justinian**, a reușit, totuși, să consolideze viața monahală în mănăstirile care i-au rămas și să păstreze un monahism de vocație. Cu toate dificultățile în obținerea autorizației de construcții, anual, datorită stăruințelor ierarhilor și preoților și cu sprijinul material al credincioșilor, se terminau și se sfințeau în țară zeci de biserici noi și erau restaurate sute de locașuri de cult. Din evidențele care se țin la Patriarhia Română, în perioada 1948-1966, s-au construit 269 de biserici noi, iar în anii 1967-1989 s-au înălțat încă 773 de biserici. Alte 4924 biserici au fost restaurate în perioada anilor 1948-1989. O comisie de pictură bisericească alcătuită din cca. 300 de pictori calificați prin grija Bisericii, au pictat, repictat și restaurat mii de biserici, capele, mănăstiri, multe dintre acestea fiind monumente istorice și de artă bisericească. Toate acestea nu pot aduce mângâiere pentru durerile suferite din pricina demolărilor de biserici în Capitală, unele dintre ele monumente de artă și arhitectură religioasă, căzute pradă valurilor de prigoană împotriva Bisericii, fără a se ține seama de protestele Bisericii.

În tot acest răstimp, ierarhii, mitropoliții, arhiepiscopii și episcopii, în frunte cu Patriarhii lor, au stat de veghe la cârma eparhiilor, sfătuind, îndrumând și apărând pe preoți, ori de câte ori autoritatea de Stat găsea motive să înfrâneze zelul unora dintre preoți și spiritul lor de jertfă. Exceselor de autoritate și legalism din partea autorităților ateiste, în ce privește construcția de biserici noi, catehizarea copiilor și tineretului, strângerea de fonduri pentru acțiunile sociale și alte activități ale clerului considerate prohibite, au căzut victime mii de preoți ortodocși, profesori de teologie, monahi, care au suferit detenție, lagăre și închisori, mulți dintre ei pierzându-și viața, în rândurile cărora se înscriu și peste 20 de ierarhi, care au fost scoși din scaunele chiriarhale.

Întreaga lucrare a ierarhilor, clericilor și credincioșilor, în perioada totalitară din România, a însemnat jertfă, și jertfa este adevărata valoare evanghelică, pe care o subliniem în cuvântul nostru. Cu grijă și cu jertfă, în perioada ateistă, n-a rămas comună și sat fără biserică și fără preot. Cu eforturi materiale și jertfă s-au editat și tipărit cărți de cult pentru fiecare biserică parohială sau mănăstire, calendare și cărți de rugăciuni pentru fiecare familie, ca și Sfânta Scriptură, cartea de căpătâi a fiecărui credincios.

Cu eforturile și jertfa profesorilor de teologie, a clerului cu pregătire superioară teologică și a ierarhilor au apărut în cele 4 decenii de ateism, trimestrial, cele trei reviste teologice ale Facultăților de Teologie și alte 5 reviste teologice ale Centrelor Mitropolitane, însumând zeci de mii de pagini, 12 volume de Apostolat Social ale Patriarhului **Justinian**, colecțiile de Părinți și Scriitori Bisericești, Filocalia etc., precum și cursurile și manualele de teologie necesare miilor de studenți teologi și elevi seminariști, care au frecventat școlile teologice de-a lungul celor patru decenii.

În grija sa deosebită pentru pregătirea continuă a clerului, pentru a răspunde cerințelor pastorale, misionare și de instruire teologică, Sfântul Sinod a instituit conferințe trimestriale ale clerului în care se dezbăteau teme de interes misionar, teologic și pastoral și cursuri speciale de îndrumare misionară și pastorală, organizate pe serii, frecventate de către toți preoții și finalizate cu examene de definitivare și promovare.

Profund ancorată în viața țării și structural legată de viața poporului român, pe care l-a slujit, împletindu-și idealurile și aspirațiile, petrecând împreună necazurile și vitregiile vremurilor, Biserica s-a dovedit cea mai rezistentă instituție care a înfruntat valurile dictaturii ateiste și comuniste timp de patru decenii. Pe plan intern, în relațiile dintre culte, în vreme ateistă, Biserica Ortodoxă Română a reușit să cultive o atmosferă de ecumenism religios confesional, recunoscut și trăit de toate cultele religioase din țară, concretizat în conferințele teologice interconfesionale, de trei ori pe an, cu participarea profesorilor și cadrelor de conducere ale cultelor.

Pe plan extern, cu multe restricții și îngrădiri, Biserica Ortodoxă Română a reușit să poarte grija diasporei ortodoxe române, să înființeze parohii și să trimită preoți ortodocși români pentru asigurarea asistenței religioase a românilor desprinși vremelnice de țară. Cu multe eforturi materiale, Biserica a reușit, de asemenea, să fie prezentă la întâlnirile organismelor ecumenice internaționale, intercreștine și interreligioase, să participe la dialogul pe plan general cu Biserica Catolică și pe plan bilateral cu Bisericile Ortodoxe Orientale sau Bisericile Evanghelice.

Astăzi, în condițiile sociale, politice și religioase, după evenimentele din Decembrie 1989, Sfântul Sinod a socotit că este necesar să procedeze prioritar la eliminarea din legiurile sale bisericești a tuturor prevederilor, care îngrădeau și limitau libertatea și autonomia, activitatea și lucrarea Bisericii noastre. Așa a fost posibil să avem în prezent facultăți de teologie cu profil pastoral, litere, patrimoniu, în 14 centre universitare din țară, să avem 39 de seminarii teologice, școli de cântăreți bisericești și școli sanitare teologice postliceale pe măsura trebuințelor Bisericii noastre, să înființăm și să reînființăm mănăstirile închise în perioada ateistă.

Așa a fost posibil să înființăm și să organizăm noi eparhii la nivel de Episcopii și Arhiepiscopii, atât în țară cât și peste hotare, să organizăm învățământul religios în școală, să avem clerici în unitățile militare și penitenciare, spitale, azile, orfelinate și să inițiem la Patriarhie și Eparhii activitatea de caritate și asistență religioasă, iar Biserica să-și reintre deplin în atribuțiile și slujirile sale. De aseme-

nea, spre slava lui Dumnezeu ne aflăm în dialog frătesc cu Biserica Catolică de rit bizantin (Greco-Catolică) din România.

Toate acestea reprezintă valorile evanghelice ale Bisericii și poporului român pe care ierarhia, clerul și credincioșii le-au slujit și în perioada totalitară și ateistă, dar pe care acum, le cultivă și le împlinește în libertate și autonomie religioasă deplină.

Expunând cele de mai sus, mărturisim că facem aceasta în duhul adevărului lui Hristos, căci Adevărul lui ne face liberi (Ioan 8, 32).

În încheiere, mulțumind din toată inima Prea Fericitului Mitropolit Sava al Varșoviei și al Întregii Polonii, pentru invitația adresată de a vizita Biserica Ortodoxă Soră a Poloniei, Eminenței Sale Cardinalului Iosif Glemp, Magnificenței Sale Pr. Prof. Dr. Andrej Szostek, Rectorul Universității Catolice din Lublin și Senatului acestei prestigioase Universități, precum și Eminenței Sale Arhiepiscopului Jozef Jycinski de Lublin, pentru onoarea acordată mie astăzi, să-mi fie îngăduit să îndrept această cinstire către credincioșii, slujitorii sfintelor altare de la mânăstiri și parohii și către frații mei episcopi și mitropoliți, cu care am împărțit, de-a lungul a șapte decenii de slujire a Bisericii Ortodoxe Române bucuriile și greutățile inerente ale chemării lui Hristos, de la vârsta de patrusprezece ani.

Din parte-mi datorez tuturor dragoste și rugăciune".

Pentru o întregire a celor cuprinse în prelegerea prezentată, Prea Fericirea Sa a înmănat Rectorului Universității și următorul text, în traducere engleză:

Misiunea Bisericii Ortodoxe la cumpăna între milenii. Experiența Bisericii Ortodoxe în România

Prezența mea aici se datorează, pe de o parte, iubitului meu frate întru slujirea Bisericii Ortodoxe, Prea Fericitul Părinte Mitropolit Sava și, pe de altă parte, invitației primite din partea Bisericii Catolice din Polonia în persoana Eminenței Sale, Cardinalul Iosif Glemp și a Excelenței Sale, Arhiepiscopul Jozef Jycinsky de Lublin și Rector al acestei prestigioase Universități.

Posibilitatea oferită de contactul nemijlocit cu Biserica Ortodoxă din Polonia, contactele stabilite cu responsabili de seamă ai Bisericii Catolice din această țară și cu oficialitățile politice ale acesteia mi-au oferit posibilitatea cunoașterii "*față către față*" a poporului polonez, cu bucuriile și încercările sale într-un context european dător de speranță, dar plin de antagonisme și frământări în același timp.

Oferirea titlului de *Doctor honoris causa* de către Universitatea din Lublin constituie un element aparte al prezenței mele acum în Polonia. Acest titlu mă onorează și-l consider ca o recunoaștere a spiritului ecumenic care definește viața creștină din România cu contribuția esențială a Bisericii Ortodoxe al cărui smerit Întâistător temporar sunt. Sentimentul meu de grațitudine pentru oferirea acestui titlu se îndreaptă către toți cei care'au contribuit într-un fel sau altul la acest moment și, în special, Senatului Universității Catolice din Lublin.

Cuvântul meu de astăzi nu se dorește a fi o prelegere academică, căci n-am purtat niciodată veșmântul distins al profesorului universitar în fața căruia m-am plecat totdeauna cu cel mai mare respect și prețuire. Doresc a mărturisi doar câteva gânduri despre misiunea Bisericii astăzi, izvorâte din experiența unor persoane

aflăte la amurgul unei vieți pământene trăite în slujba Bisericii lui Hristos din România timp de peste șapte decenii de la binecuvântarea de a fi monah într-un schit necunoscut din Moldova până la purtarea crucii de Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române.

Am înțeles, în exercitarea diferitelor responsabilități pe care le-am avut în Biserică, că mărturia despre viața în Hristos, mărturisirea lui Hristos nu este o opțiune pentru cel botezat în numele Sfintei Treimi, ci elementul fundamental al identității creștine. Misiunea este parte constitutivă a ființei Bisericii. O Biserică nemărturisitoare nu poate exista în mod real. Toți membrii Bisericii, cei aparținând preoției sacramentale, împreună cu credincioșii mireni sunt și trebuie să fie mărturisitori, misiunea fiind dar, vocație și imperativ al întregului corp eclezial.

Duhul Sfânt, Duhul Adevărului prin excelență, lucrează în și prin membrii Bisericii, îi transformă pe aceștia în purtători de Hristos, mărturii vii ale dragostei lui Dumnezeu-Tatăl pentru lume. Experiența vieții în Hristos îi îmbracă pe aceștia în veșmântul unui mărturisitor plin de curaj. *"Nu putem să nu vorbim despre cele ce am văzut și am auzit"*, spun Sfinții Petru și Ioan când li s-a cerut de sinedriu să tacă (F. Ap. 14, 20). *"Dacă propovăduiesc Evanghelia, spune Sfântul Apostol Pavel, nu am motiv de laudă pentru că o obligație stă asupra mea și voi mie de nu voi propovădui"* (I Cor. 9, 16).

A trăi în Hristos și a propovădui lumii despre "cât de bun și de minunat este Domnul" – iată imperativul care a fundamentat efortul misionar al Bisericii Ortodoxe de-a lungul timpului.

Au fost perioade în care vocația misionară a Bisericii a fost exercitată plinar. Genii ale sfințeniei și mărturisitori ai acesteia au strălucit atunci pe bolta Bisericii. Vremuri grele, constrângeri exterioare și slăbiciuni ale clericilor au făcut ca uneori, în curgerea timpului trăirea și propovăduirea vieții în Hristos, Cel mort și Înviat, să nu fi avut intensitatea dorită.

Biserica Ortodoxă din România a avut și ea parte, în interiorul Ortodoxiei Universale, de momente puternice de exercitarea misiunii Sale, precum și de perioade caracterizate printr-o slăbire a acesteia.

Anii imediat următori celui de-al doilea război mondial au găsit Biserica Ortodoxă din România într-o perioadă de căutări. Nu trecuse prea multă vreme de la unirea Moldovei cu Țara Românească (1859), de la obținerea independenței față de Imperiul Otoman (1877), de la unirea Transilvaniei, Banatului, Bucovinei și Basarabiei cu Țara mamă (1918), de la ridicarea Bisericii din România la slujirea de patriarhat (1925). Dacă adăugăm la acestea viața europeană îngenunchată de două războaie mondiale care au cuprins în puterea lor distructivă și România, avem trasate liniile esențiale ale vieții românești în perioada anilor 1945-1948. Biserica Ortodoxă Română ca Biserică a majorității românilor a fost, desigur, cuprinsă în misiunea ei atât de elementele pozitive ale ultimei părți a veacului trecut și a primei perioade a veacului XX, cât și de convulsiile acelei perioade atât de frământate din istoria Europei.

În a doua parte a anului 1944, trupele sovietice cuprind întreaga țară și prin acțiunea lor directă, comuniștii se instalează definitiv, începând cu 1948, la cârma Statului, cu dorința expresă de a reforma, conform propriilor principii, toate segmentele societății.

Anul 1948 a marcat, de asemenea, începutul slujirii ca Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române a Patriarhului **Justinian Marina**, care a păstorit până la plecarea sa la Dumnezeu, în 1977.

În fața Patriarhului **Justinian** se deschideau două posibilități. Intrarea în catacombe printr-o confruntare directă cu puterea comunistă atee în așteptarea eliberatorilor americani și vest-europeni era prima cale de urmat. Cealaltă variantă necesita găsirea modalității concrete de continuare a existenței văzute a misiunii Bisericii, într-un context politic ostil.

Confruntarea directă cu totalitarismul ateu fusese trăită în modul cel mai tragic cu putință de Biserica Ortodoxă soră din Rusia. Golgota Bisericii din Rusia și dispariția, timp de 30 de ani, aproape în întregime, a oricărei forme misionare văzute din viața acestei Biserici, era un fapt binecunoscut în România acestor ani. Patriarhul **Justinian** cunoaștea foarte bine acest lucru. Avea, de asemenea, intuiția faptului că vest-europenii nu se vor grăbi să alunge comunismul din partea Europei vândută puterii sovietice. Adesea, el mărturisea celor apropiați acest fapt.

Având la bază aceste considerente, Patriarhul **Justinian** a angajat întreaga Biserică Ortodoxă din România într-un proces misionar de lungă durată, care necesita adaptări formale la noul context în care se desfășura viața Societății românești, în vederea păstrării neștirbite a fidelității în "*duh și adevăr*" față de Evanghelia lui Hristos.

Calea aleasă de Patriarhul **Justinian**, urmată în același spirit de frații săi întru episcopat din vremea păstoririi sale, cât și de Patriarhul **Iustin Moiescu** (1977-1986) și de cel care vă vorbește, n-a fost deloc ușoară. Starea de veghe nu trebuia să înceteze nici o clipă. Capcane erau așezate la fiecare pas. Totul era trăit sub semnul crucii, întru așteptarea unor vremuri mai bune și mai drepte, vremuri de Înviere.

Clerul și credincioșii mireni trăiau, pe de o parte, tragedia închisorii multora dintre ei, a confiscării mulor proprietăți și a desființării unor eparhii și școli teologice, a excluderii educației religioase din școli, precum și a închiderii unor mănăstiri.

Pe de altă parte, bisericile erau deschise serviciului divin, multe mănăstiri și-au continuat viața de rugăciuni și asceză, funcționau două facultăți de teologie și șase seminarii teologice, erau publicate, deși într-un număr insuficient de exemplare, reviste și cărți de teologie.

Tristețea dărâmării a zeci de biserici în mediul urban, mai ales după 1977, era însoțită de un număr considerabil de biserici noi construite la sate, de restaurarea unor mănăstiri de mare valoare istorică și spirituală.

Propaganda atee cuprindea mijloace de informare, manuale școlare, manifestări culturale. Paralel însă se desfășura celebrarea Sfintei Liturghii în unele biserici din satele și orașele României în fiecare duminică și sărbătoare. Un copil nebotezat, un cuplu cu tineri fără binecuvântarea Bisericii la începutul căsniciei sau un decedat înmormântat fără preot erau cazuri extrem de rare.

Interdicții, în misiunea Bisericii Ortodoxe din România, în momente limită, n-au lipsit. De la blocarea activității Patriarhului **Justinian** de către autorități în anumite perioade ale păstoririi sale, până la dispariția subită din apropierea sa a unor colaboratori apropiați – pentru a menționa doar două aspecte din acele vremuri grele – represiunea atee își făcea simțită prezența sa distrugătoare.

N-au lipsit nici momente de slăbiciune din partea unor responsabili ai Bisericii. Lipsa de curaj a unora în situații limită sau o atitudine oportunistă din partea altora au atras anumite critici. Recunoscând acest fapt, ierarhii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a declarat, în 4 ianuarie 1990, la câteva zile după răsturnarea regimului comunist: *"... cerem iertare lui Dumnezeu și Bisericii sale din care facem parte cu toții, prea iubiți fii sufletești, pentru toate declarațiile noastre publice și pentru pastoralele noastre prin care am fost obligați să vă spunem că ne bucurăm de deplină libertate religioasă, în timp ce asupra Bisericii se exercitau multe presiuni și îngrădiri de tot felul, precum și pentru teama noastră prea mare de a ne opune dictaturii și pentru felul în care am fost obligați să-l lăudăm pe dictator"*.

Un cuvânt aparte se cuvine a rosti despre legăturile Bisericii Ortodoxe Române cu alte Biserici și comunități religioase din acea vreme. Cu excepția Bisericii Greco-Catolice care a constituit un caz aparte, celelalte comunități creștine sau necreștine din România anilor 1948-1989 au avut, cu diferențe nesemnificative fundamentale, parte de aceleași încercări și bucurii ca Biserica Ortodoxă majoritară. Atât bucuria, puțină câtă era, cât și încercările repetate erau trăite împreună. Întâlnirile ecumenice constituiau o platformă de cunoaștere veritabilă, în ciuda unor aspecte de ordin politic care atingeau o parte nesemnificativă a acelor întâlniri. N-au lipsit nici momente de într-ajutorare în acțiuni concrete, nici cazuri de frățietate ecumenică trăită în închisori unde se găseau membri clerici sau mireni aparținând unor Biserici diferite.

Acum, la aproape 11 ani de la momentul înlăturării regimului comunist din România, putem afirma, fără urmă de îndoială, că viziunea misionară a Patriarhului **Justinian** însușită de frații săi întru episcopat din Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a fost corectă. Cât privește vrednicia sau nevrednicia cu care preoții și ierarhii Bisericii, vase de lut ale harului dumnezeiesc, și-au îndeplinit slujirea misionară, va rosti o judecată dreaptă Hristos, Cel ce singur cercetează și cunoaște *"rărunchii și inimile tuturor"* (Apoc. 2, 23).

Perioada de libertate pe care o trăiește România actualmente împreună cu toată partea centrală și de est a Europei prezintă avantajele și riscurile sale. De la dobândirea autonomiei depline în luarea deciziilor misionare, continuând cu construcția de biserici și mănăstiri noi și sfârșind cu prezența cuvântului Sfintei Evanghelii în școală, armată, penitenciar sau mass-media, Biserica Ortodoxă din România încearcă să-și reia locul său ca factor esențial în renașterea spirituală a societății românești contemporane. În același timp, secularizarea care cuprinde tot mai mult popoarele Europei și tendința prozelitistă manifestată de unele comunități religioase, creștine sau nu, creează obstacole majore în calea unei desfășurări normale a misiunii Bisericii Ortodoxe Române astăzi.

Dezlegată de lanțul multor restricții și încercări, Biserica Ortodoxă din România afirmă, împreună cu întreaga Biserică Ortodoxă, în fața problemelor cu care se confruntă societatea românească astăzi și omenirea în general, misiunea ei esențială a fost, este și va fi de a-L propovădui pe Dumnezeu Cel în Treime, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt.

Mărturia fundamentală a Bisericii în fața lumii este aceea că Hristos *"este Calea, Adevărul și Viața"* (Ioan 14, 6). Prin Întruparea Fiului lui Dumnezeu, prin

petrecerea Sa printre pământenii, prin jertfa, moartea și Învierea Sa, se deschide omului perspectiva unei vieți autentice în această lume și a veșniciei întru Împărăția lui Dumnezeu.

Vocația prin excelență a Bisericii, contribuția sa specifică și de neînlocuit în viața umanității este aceea de a-L oferi pământenilor însetați de sens pe Hristos-Logosul întrupat și numai apoi, ca o consecință, să participe la oferirea unui trai mai bun săracilor, să lupte pentru dreptate și pace, să contribuie la progresul economic, științific, cultural etc.

În România se aude vocea multora care solicită o prezență mai vie a Bisericii în viața publică. Biserica nu va înceta însă să afirme că lucrarea ei fundamentală este aceea de sfințire a omului și a întregii creații. Avem convingerea că aducându-l mai aproape de Dumnezeu pe om, acesta va dobândi pacea lăuntrică și va sfinți pe mulți în jurul Său. Din această lucrare sfințitoare va izvorî apoi grijă pentru semenii, pentru viața cetății.

Biserica nu abandonează istoria în concretețea ei, nu neglijează omul în nevoile sale naturale. Biserica le privește însă în perspectiva veșniciei, chemând omul să redescopere ierarhia firească a căutărilor ființei umane. "*Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și toate celelalte se vor adăuga vouă*" (Matei 6, 33), spune Hristos.

Într-o lume ispitită de auto-transcendență, de auto-îndumnezeirea umanului, de căutarea disperată de sens în autonomia umană și în auto-suficiență, ajungându-se în contact cu limita, cu neantul, cu întunericul mormântului, Biserica liturghisește: "*Sus să avem inimile!*".

Bisericile creștine sunt chemate să coaguleze energiile risipite adesea în lupte sterile între ele și să-l ajute pe omul începutului de mileniu III creștin să-și ridice privirea spre cer pentru a-și descoperi sau redescoperi adevăratul său statut, cel de ființă creată după chipul lui Dumnezeu pentru a ajunge la asemănarea cu El.

La acest efort misionar, Biserica Ortodoxă din România este gata să participe cu smerenie.

Această Biserică, cler și credincioși, vă asigură prin vocea Întâistătătorului ei temporar, de toată prețuirea și vă mulțumește pentru onoarea acordării titlului de *Doctor honoris causa*.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi, cu toți. Amin".

La încheierea prelegerii, a luat din nou cuvântul rectorul universității, care a mulțumit Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru cuprinzătoarea și elocventa prezentare a Bisericii Ortodoxe Române în perioada celor aproape cinci decenii de dictatură atee comunistă din România, răstimp în care ierarhii, clerul și credincioșii acestei Biserici martire n-au încetat să-L mărturisească pe Hristos Domnul, prin cuvânt și faptă, ceea ce a făcut ca Biserica noastră să rămână atât de vie și de lucrătoare.

În aplauzele prelungite ale distinsei asistențe, la finalul manifestării din *Aula Magna* a Universității Catolice din Lublin, a fost intonat de către toți cei de față tradiționalul imn universitar *Gaudeamus igitur*.

Cu aceasta s-a încheiat acest moment cu totul special al prezenței delegației Bisericii noastre la Universitatea din Lublin, prezență prilejuită de decernarea înaltului titlu academic de *Doctor honoris causa* Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române. Împreună cu întreaga noastră Biserică, se cuvine a aduce un gând de dragoste fiască și de prețuire Prea Fericitului Părinte Patriarh, cu urarea cuprinsă în același frumos imn academic "*Semper sit in flores!*".

Spre seară, delegația Bisericii noastre a fost oaspetele P. S. Episcop Abel de Lublin și Helm, care, în cuvântul rostit cu această ocazie a menționat, între altele, faptul că, pentru prima dată în istorie un patriarh ortodox vizitează eparhia aceasta. P. S. Sa a exprimat încă odată bucuria deosebită a ierarhului, clerului și credincioșilor acestei episcopii de a fi avut ca oaspete cu totul special pe Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române, în cetatea Lublinului, binecuvântată cu atâtea secole înainte de prezența și lucrarea marelui cărturar și ierarh ortodox român, Petru Movilă.

Dând glas mulțumirii pentru felul cu totul special în care a fost primită delegația Bisericii noastre, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a spus:

*"Prea Fericea Voastră,
Înalt Prea Sfințiile și Prea Sfințiile Voastre,
Iubiți frați și surori în Domnul,*

Se cuvine să aducem acum un cuvânt de laudă și prețuire pentru P. S. Episcop Abel, care ne-a adus atâta bucurie în suflete prin dragostea cu care ne-a primit în eparhia pe care, cu voia lui Dumnezeu, o păstorește. Cu toate că vizita noastră în acest oraș a cuprins o multitudine de manifestări la care am fost cu toții părtași, prin măiestria sa organizatorică, Prea Sfințitul Abel, ca demn ucenic al Prea Fericitului Mitropolit Sava a știut să le împlinească pe toate, cât se poate de bine. Pentru dragostea arătată nouă personal și membrilor delegației Bisericii Ortodoxe Române îi împărtășim toată prețuirea noastră, luând cu noi, acasă, în România, cele mai bune amintiri de aici, din istorica cetate a Liublinului".

Cu despărțirea de gazde și însoțită, ca peste tot, de Prea Fericitul Părinte Mitropolit Sava, delegația română s-a reîntors la Varșovia, unde se vor desfășura ultimele două zile ale vizitei oficiale în Polonia.

Mesageri ai poporului român Miercuri, 8 noiembrie

Dimineață, înainte de plecarea spre Președinția Poloniei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a depus la *Mormântul Soldatului Necunoscut*, în prezența unei gărzi de onoare, o coroană de flori în memoria celor care și-au jertfit viața în timpul primului și celui de-al doilea război mondial. După ce au fost prezentate împrejurările în care a fost ridicat acest monument – inaugurat la 2 noiembrie 1925, distrus, împreună cu fostul "Palat al Sașilor" din centrul Varșoviei, în timpul bombardamentelor din cel de al doilea război mondial și, apoi, refăcut din ruinele respectivului palat – Prea Fericitul Părinte Patriarh a subliniat faptul că Biserica Ortodoxă pomenește zilnic pe eroii neamului, ca o dovadă a recunoștinței veșnice pentru jertfa lor.

La orele 9.30, delegația Bisericii Ortodoxe Române, însoțită de Întâistătorul Bisericii Ortodoxe din Polonia a fost primită în audiență de Președintele Poloniei, Dl Alexander Kwasniewski.

Dând glas bucuriei de a avea ca oaspete de seamă pe conducătorul spiritual al ortodocșilor din România, Dl Președinte a subliniat importanța acestei vizite a delegației Bisericii Ortodoxe Române, exprimând speranța că, impresiile de călătorie ale Prea Fericirii Sale, în cele câteva zile petrecute în Polonia, au fost dintre cele mai bune.

De asemenea, Dl Președinte a arătat că, în contextul relațiilor statului cu Bisericele din Polonia, există în ceea ce-l privește, o preocupare constantă de asigurare a unei atitudini echilibrate și nediscriminatorii pentru toate aceste Biserici, cu o atenție specială pentru Biserica Ortodoxă, căreia îi recunoaște locul foarte important pe care îl are "în casa comună" – Polonia de astăzi.

Ca răspuns, Prea Fericitul Părinte Patriarh a scos în evidență impresiile deosebite pe care i le-au lăsat întâlnirile cu ierarhii, clerul și credincioșii, între care foarte mulți tineri, ai Bisericii Ortodoxe, din Polonia, ca și vizitele la diferite biserici și mănăstiri, spunând următoarele:

*"Excelența Voastră,
Prea Fericirea Voastră,*

Mai întâi doresc să exprim, în numele întregii delegații a Bisericii noastre, mulțumirile cele mai sincere pentru faptul că, pretutindeni pe unde am mers, ne-am simțit ca la noi acasă, găsind în țara dumneavoastră o Biserică soră Ortodoxă păstorită cu multă vrednicie și cu înțelepciune dumnezeiască de Prea Fericitul Mitropolit Sava; o Biserică dinamică, cu multe lăcașuri de cult în construcție, ceea ce dovedește cu prisosință vitalitatea și importanța acestei Biserici, în societatea poloneză de astăzi, ca și sprijinul acordat acesteia de către statul polonez. Ne bucurăm, de asemenea, că așa cum ne-a împărtășit Prea Fericirea Sa și cum ne-ați confirmat acum Excelența Voastră, aveți în Prea Fericitul Mitropolit Sava un prieten, chiar din timpul când Prea Fericitul se găsea la Bialystok.

Cu adevărat, nu se poate vorbi de creștinismul polonez fără a așeza Ortodoxia, cu valorile ei nepieritoare, la locul și la demnitatea pe care o merită. Sunt vrednice de amintit foarte bunele relații avute chiar și înainte de cel de al doilea război mondial între Biserica noastră și Biserica Ortodoxă din Polonia, perioadă când între cele două țări exista și o graniță comună. De fapt credința nu are granițe, precum cele dintre țări. Granițele noastre sunt învățătura Mântuitorului Iisus Hristos și canoanele Bisericii, iar noi, ca Biserici Ortodoxe autocefale surori, adică de sine stătătoare, suntem egale, indiferent de numărul de credincioși.

De altfel, Biserica Ortodoxă Română are relații foarte bune cu celelalte Biserici Ortodoxe din lume, cu Bisericele Ortodoxe Orientale și se pronunță pentru continuarea dialogului cu alte Biserici creștine, în cadrul mișcării ecumenice, la care a participat de la începuturile ei.

În cei aproape cincizeci de ani de dictatură, Biserica noastră a trebuit să facă eforturi deosebite pentru a menține deschise atât lăcașurile de cult și mănăstirile, precum și școlile din învățământul teologic, în așa fel încât să-și poată pregăti, cum se cuvine, preoții și monahii de care era atâta nevoie. Acum, la un deceniu

de la schimbările politice din România, putem spune că ne bucurăm de libertate, afirmându-ne totodată autonomia față de stat, fără vreun amestec al acestuia în treburile bisericești. Dumnezeu a rânduit ca în toți cei cinzeci de ani să fiu implicat în lucrarea Bisericii și, iată că, prin eforturile de atunci ale fericitului întru pomenire providențialul Patriarh Justinian Marina din vremea aceea, care a organizat Biserica cu autonomie, să ajungem să ne bucurăm astăzi de tot ceea ce el a rânduit cu atâta înțelepciune și bună chivernisire.

În ultimii zece ani, Biserica a prosperat din punct de vedere organizatoric, având la bază un cod de legi, nu numai Statutul său de organizare și funcționare, chiar și în perioada comunistă. Pe lângă acest Statut, similar Constituției unui stat, Biserica Ortodoxă Română a elaborat și alte legi privitoare la funcționarea Patriarhiei, a eparhiilor și a parohiilor, cu obligații pentru fiecare în parte; un regulament pentru învățământul teologic; un regulament pentru viața monahală și pentru mănăstiri și altele. În virtutea acestui cod de legi, Biserica Ortodoxă Română a putut să reziste în fața agresivității comunismului, la aceasta contribuind într-o importantă măsură participarea laicilor în toate forurile bisericești.

Pentru a face legătura cu trecutul, aș putea spune că bisericile și mănăstirile noastre din România au fost întotdeauna pline, datorită legăturii statornice a ierarhilor și preoților cu credincioșii. La această stare de lucruri a contribuit și aceea că am reușit să menținem pelerinajele credincioșilor la mănăstiri, îndeosebi la hramurile acestora, unde veneau îndeosebi tineri și intelectuali. Numai așa se explică faptul că, în momentele foarte grele ale Revoluției din Decembrie 1989, tinerii cântau "Cu noi este Dumnezeu" și rosteau rugăciunea "Tatăl nostru". Ca și în trecut, și acum avem o vocație foarte mare pentru slujirea preoțească. Deși avem 14 Facultăți de Teologie și 30 de Seminarii Teologice, nu-i putem primi pe toți cei care ar dori să-și continue pregătirea în aceste școli teologice. În noile condiții de după 1989, continuăm să hirotonim preoți, să întemeiem mănăstiri din nou, să restaurăm multe biserici și mănăstiri – în majoritate cu fondurile primite de la credincioși. La acestea, se adaugă și sprijinul venit de la autoritățile de Stat.

În ceea ce privește momentul de la Universitatea Catolică din Lublin, așa cum s-a specificat în *laudatio*, acest titlu mi s-a acordat pentru activitatea mea ecumenică. De aceea, în cuvântul meu, am exprimat dorința ca ecumenismul să îmbrace, și aici, în Polonia, forme concrete. Ca oaspete al Prea Fericitului Mitropolit Sava și al Bisericii Ortodoxe de aici, am considerat că este de datoria mea de a afirma cu tărie că și minoritatea ortodoxă din Polonia se cuvine a fi înțeleasă și tratată, așa cum se obișnuiește a se spune în limbajul de astăzi, ca egală în fața legii cu Biserica majoritară. Aceasta este nădejdea noastră, a Ortodoxiei, că Biserica Ortodoxă poloneză se va bucura de respectul și sprijinul cuvenit, atât din partea Bisericii Romano-Catolice, cât și din partea Statului polonez. Această Biserică Ortodoxă martiră a Poloniei, care a îndurat suferințe nenumărate în îndelungata sa istorie, alături de întregul popor polonez, așa cum Excelența Voastră, Domnule Președinte și Prea Fericitul Mitropolit Sava ați povestit cu atâta emoție, credem că este îndreptățită să fie cinstită cum se cuvine.

Noi, ca și Biserica Ortodoxă, reprezentăm, în același timp și națiunea, poporul în mijlocul căruia trăim. Atunci când am vorbit, aici, am făcut-o și în numele poporului român, transmițându-Vă prețuirea credincioșilor, a poporului nostru.

În acest sens, aş dori să menţionez că, la Snagov, Biserica Ortodoxă Română, împreună cu celelalte culte din România, a semnat un document de sprijinire a României pentru integrarea ţării noastre în structurile europene. Aşa după cum ne-aţi asigurat deja, cu toţii suntem încredinţaţi că Polonia ne va susţine în acest important demers al României. De altfel, mâine voi vorbi la Academia Teologică Creştină din Varşovia pe tema "Ortodoxia şi Europa".

Cu aceste gânduri, Vă mulţumesc încă o dată, Excelenţa Voastră pentru bucuria de a Vă fi întâlnit şi a schimba impresii legate de viaţa Bisericilor şi a naţiunilor noastre".

Preşedintele Kwasniewski a fost de acord cu faptul că, pentru întreaga Europă, este foarte important duhul ecumenismului, prin care Bisericele şi creştinii, în ciuda faptului că sunt diferiţi, pot să comunice unii cu ceilalţi şi să se cunoască mai bine. În acelaşi timp, Excelenţa Sa a apreciat în mod deosebit tot ceea ce Biserica Ortodoxă Română, personal Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist face pentru promovarea acestui duh ecumenic în relaţiile dintre Biserici, exprimând, de asemenea, mulţumiri Prea Fericirii Sale "pentru cultivarea ecumenismului, pentru deschiderea către dialog, pentru eforturile depuse în direcţia realizării unităţii văzute a Bisericilor, unitate atât de necesară în zilele noastre. Vă rog să continuaţi a merge pe acest drum şi să ne ajutaţi şi pe noi a face acelaşi lucru".

În completarea celor spuse de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, Prea Fericitul Mitropolit Sava prezintă, pe scurt, unele aspecte ale istoriei relaţiilor celor două Biserici, făcând, în acelaşi timp câteva consideraţii pe tema relaţiilor dintre Biserică şi Stat, ca şi în ceea ce priveşte dinamismul, aprecierea de care se bucură în lumea ortodoxă, precum şi deschiderea ecumenică atât de evidente în viaţa Bisericii Ortodoxe Române.

Ca semne văzute ale acestei vizite, Prea Fericirea Sa oferă Domnului Preşedinte un exemplar al Bibliei de la Bucureşti din 1688, reeditată după 300 de ani, ca ediţie jubiliară, o medalie comemorativă emisă cu prilejul aniversării autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, un album cu vizita Papei Ioan Paul II în România şi volumul "Mărturisitori dincolo de gratii (Biserica întemniţată)", ce prezintă date despre o parte dintre cei care au suferit în închisorile comuniste.

De la Preşedinţia Poloniei, delegaţia Bisericii Ortodoxe Române a fost condusă la sediul Consiliului Ecumenic al Bisericilor din Polonia, unde, mai întâi are loc o scurtă conferinţă de presă.

La întrebarea "Ce poate să facă Biserica Ortodoxă Română în procesul de integrare europeană?", Prea Fericitul Părinte Patriarh a spus:

"Împreună cu celelalte culte din ţara noastră, Biserica Ortodoxă Română a semnat un act în acest an, în staţiunea Snagov, pentru a sprijini intrarea României în Uniunea Europeană. Pe baza acestui act, ne continuăm lucrarea noastră bisericească, în diferite domenii de activitate ale Bisericii noastre, precum învăţământul teologic sau conferinţele preoţeşti şi în alte multe direcţii, aducându-ne contribuţia noastră specifică la împlinirea acestui deziderat comun al societăţii româneşti. Prin adoptarea acestui document, fiecare dintre noi dăm viaţă semnăturilor noastre, acţionând pentru îndreptarea opiniei publice pe drumul acesta, pe care l-aş numi fără întoarcere, al integrării Europene. De asemenea, în acelaşi timp, Biserica Ortodoxă Română stăruie ca structurile europene să fundamenteze

întreaga lor activitate pe principiile credinței în Dumnezeu, pe principiile religioase, în general.

În ceea ce ne privește pe noi, ca și Biserica Ortodoxă Română, am intervenit de pe acum pe lângă structurile Uniunii Europene de la Bruxelles, pentru a avea acolo un reprezentant al Bisericii noastre, care să transmită atât dorințele și preocupările slujitorilor și credincioșilor ortodocși români, cât și problemele specifice pastorației noastre".

La o altă întrebare ce viza relațiile Bisericii Ortodoxe Române cu Biserica Romano-Catolice din România, Prea Fericirea Sa a subliniat următoarele:

"În general, relațiile dintre Biserica Ortodoxă și cea Catolică din România sunt vechi de sute de ani, de când împreună viețuim pe pământul binecuvântat al țării noastre. Aceste legături s-au consolidat mai ales după 1989, de când am avut și întâlniri mai dese. În acest context, a fost posibilă și vizita Sanctității Sale Papa Ioan Paul II în România, în primăvara anului 1999, când a fost un prilej cu totul deosebit, nu doar pentru Bisericile noastre, ci pentru întregul popor român".

A urmat, apoi, întâlnirea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a delegației române și a însoțitorilor polonezi cu membri Consiliului Ecumenic al Bisericilor din Polonia.

După ce Excelența Sa, episcopul luteran Jan Szarek, în calitate de Președinte a făcut o succintă prezentare a acestui consiliu ecumenic, în care este foarte apreciată contribuția Bisericii Ortodoxe din Polonia, personal a Întâistătorului ei, Prea Fericitul Mitropolit Sava, oferă Ordinul *Sf. Maria Magdalena* episcopului Jan Szarek, la împlinirea a patru decenii de când a devenit pastor al Bisericii Luterane din Polonia.

La invitația gazdelor, Prea Fericitul Părinte Patriarh s-a adresat celor prezenți:

*"Prea Fericirea Voastră,
Excelența Voastră,
Prea Sfințiți Părinți,
Doamnă ambasador,
Onorați membri ai Consiliului Ecumenic,*

Biserica Ortodoxă soră Română, egală în toate cu Biserica Ortodoxă poloneză împărtășește prin noi bucuria pe care cu toții o trăim astăzi, aceea a întâlnirii delegației Bisericii noastre cu membri Consiliului Ecumenic al Bisericilor din Polonia, o bucurie care este cu atât mai mare cu cât vedem că există relații atât de apropiate și de frățești între Prea Fericitul Mitropolit Sava și Consiliul Ecumenic. Această bucurie a fost exprimată astăzi și prin decorația acordată, în prezența noastră, Excelenței Sale, Dl Episcop Jan Szarek, toate fiind, fără îndoială, roade ale împreună-lucrării noastre ecumenice. Căci, atunci când se bucură un membru din familia noastră creștină, cu el se bucură toți ceilalți, după cuvintele psalmistului cu care a deschis cuvântarea astăzi Excelența Sa.

Mai întâi, consider că ar fi de folos membrilor consiliului să prezint pe membri delegației ce mă însoțește, care sunt factori principali în activitatea misionară și ecumenică a Bisericii noastre, precum și în dialogul teologic, mișcare ecumenică în care Biserica Ortodoxă Română este participantă activă încă de la întemeierea acesteia. De asemenea, prin înaintașul Înalț Prea Sfințitului și al meu la

Mitropolia Moldovei, Mitropolitul de atunci Iustin Moiescu, Biserica noastră a fost fondatoare și a Conferinței Bisericilor Europene, înființată ulterior constituirii Consiliului Mondial al Bisericilor. Suntem însoțiți de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, binecunoscut teolog, un "apostol" al Bisericii Ortodoxe în dialogul teologic cu celelalte Biserici, cu activitate teologică ecumenică în țară și în străinătate. Mai avem în delegația noastră pe Părintele Profesor Dumitru Popescu, Decan emerit, cunoscut ostenitor în cadrul Conferinței Bisericilor Europene, ca director de studii și care a adus un aport însemnat în activitatea acestui organism bisericesc european. Este prezent, de asemenea, părintele Consilier Michael Tița, care conduce Sectorul Relațiilor Externe bisericești și care este implicat în diferite lucrări bisericești, în Europa și în lume. Din însăși această compoziție a delegației noastre putem observa implicarea Bisericii noastre în mișcarea ecumenică, atât la nivel internațional, cât și la cel local, cum ar fi Asociația Ecumenică a Bisericilor din România – AIDRom și Conferința Teologică Interconfesională, în care avem o vechime și o lucrare de peste trei decenii. Chiar și în timpul dictaturii ateiste din România, am organizat conferințe interconfesionale cu reprezentanții tuturor cultelor, inclusiv cu participarea Bisericii Romano-Catolice, la nivel de parohie, la cel de eparhie și la nivelul central de Patriarhie. Aceste conferințe aveau loc periodic, abordându-se teme de interes general ale Consiliului Mondial al Bisericilor și, respectiv, ale Conferinței Bisericilor Europene, ceea ce ne ajută, pe plan local, în formarea unei opinii în legătură cu temele ce se dezbăteau la nivel internațional, în cadrul acestor organisme. În prezent, am reînnoțit șirul acestor conferințe, inițiativa avându-o de data aceasta Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel. Astfel, în 1998, la Iași, au fost reluate lucrările acestui tip de întruniri ecumenice, cu participarea Bisericii Ortodoxe, a Bisericii Romano-Catolice, Bisericilor Luterane și a celor Reformate, cu rezultate foarte bune din punct de vedere bisericesc.

Pe planul dialogului bilateral cu Biserica Romano-Catolică, un moment cu totul deosebit l-a constituit vizita Papei Ioan Paul II în România, iar pe plan ecumenic, împreună cu celelalte Biserici din România și în prezența Primului Ministru, a Guvernului și a reprezentanților parlamentului, am semnat un document de sprijinire a aderării României la structurile europene. În acest document – pe care îl considerăm ca fiind un act deosebit de important pe plan național – noi, ca reprezentanți ai Bisericilor, la nivelul conducerii bisericești, pe baza Sfinței Evanghelii și în conformitate cu dorința exprimată de societatea românească, am formulat un punct de vedere comun, intervenind astfel pe lângă structurile Uniunii Europene de la Bruxelles, în vederea sprijinirii eforturilor de aderare a României la aceste structuri.

De asemenea, este demnă de menționat și existența Societății Biblice Interconfesionale din România, la care participă majoritatea Bisericilor și care se ocupă, deocamdată, cu studierea textului Noului Testament. Unul dintre roadele acestei Societăți Biblice este și ediția bilingvă a Noului Testament, atât de necesar pentru a satisface cerințele clerului și a credincioșilor, îndeosebi cei din Transilvania, unde există căsătorii mixte, în special între credincioși de limbă română și de limbă maghiară. Așa cum menționam mai devreme, există și o formă de lucrare ecumenică numită Asociația Ecumenică a Bisericilor din România –

AIDRom, aflată în legătură cu Consiliul Mondial al Bisericilor, prin intermediul căreia este promovată activitatea ecumenică și sunt distribuite diferite ajutoare, în cadrul activităților misionare și filantropice ale cultelor din România. Aceste acțiuni sunt forme concrete de lucrare ecumenică, existând perspectiva de a fi inițiate și organizate și alte forme de ecumenism practic.

În încheiere, aș dori să mulțumesc Excelenței Sale, Dlui Episcop Jan Szarek, pentru ocazia de a ne întâlni cu membri acestui Consiliu Ecumenic al Bisericilor. În același timp, mulțumesc călduros Prea Fericitului Mitropolit Sava pentru invitația adresată nouă de a vizita frumoasa Polonie și pentru că ne-a făcut părtași astăzi la oferirea decorației Mitropoliei Ortodoxe poloneze. Ca o manifestare a prețuirii și aprecierii pentru lucrarea ecumenică de aici, îngăduiți-mi ca la rândul meu să ofer Excelenței Sale Medalia Jubiliară a Patriarhiei Române privind dobândirea autocefaliei, un album ce înfățișează vizita ecumenică a Papei Ioan Paul II în România și un altul cu mănăstirile din Mitropolia Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Daniel, care să vă determine să veniți să le vedeți la fața locului. Iar aici este, după limbajul nostru liturgic ortodox, un sinaxar al tuturor celor ce au pățimit în închisori și au murit în aceste închisori în timpul prigoanei comuniste atee, în care sunt cuprinși slujitorii tuturor Bisericilor din România, mitropoliți, episcopi, preoți, profesori, precum este, spre exemplu, celebrul profesor de teologie ortodoxă cunoscut în toată lumea, Părintele Dumitru Stăniloae, ca și alți profesori de la Facultățile de Teologie din România, ce au suferit ani grei de temniță comunistă.

În încheiere, vreau să împărtășesc tuturor celor de față întreaga noastră prețuire pentru întâlnirea de astăzi. Să fim încrezători în lucrarea pe care o ducem noi, pe tărâmul legăturilor ecumenice dintre Biserici, căci aceasta este o cale arătată nouă de Duhul Sfânt. Să nu ne intimideze criza actuală a ecumenismului, cunoscând că o astfel de lucrare pentru redobândirea unității văzute a creștinilor presupune timp și jertfe foarte mari, iar fără urcușul golgotelor, nu vom putea ajunge la bucuria Învierii. De aceea, Biserica noastră Ortodoxă Română susține această activitate în domeniul ecumenismului și considerăm că chiar Ortodoxia are motive întemeiate de a participa la această mișcare ecumenică. Căci, Biserica Ortodoxă păstrează și transmite mai departe, ca pe un tezaur de mare preț, tot ceea ce are creștinătatea dintru începuturile sale, Tradiția Apostolică și cea a Sfinților Părinți. Astfel, în această strădanie ecumenică, s-a ajuns la formularea importantului Document "Botez, Euharistie, Ministeriu" (BEM), pe care cele peste 300 de Biserici și formațiuni religioase ce formează Consiliul Mondial al Bisericilor l-au acceptat, având la bază învățătura despre Sf. Treime.

Păstrând statornic nădejdea că Domnul Hristos ne va ajuta și pe mai departe în această importantă lucrare de apropiere dintre creștini, Îl rog pe Bunul Dumnezeu să ne ajute tuturor pentru a dobândi rezultate vizibile pe acest drum al unității creștine.

Vă îmbrățișăm pe toți cu dragoste creștinească".

La încheierea cuvântului Prea Fericirii Sale, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel a prezentat, pe scurt, la solicitarea unor membri ai Consiliului Ecumenic, aspecte ce privesc problemele actuale din cadrul Consiliului Mondial al Bisericilor, cum ar fi: modalitatea de luare a deciziilor în cadrul Consiliului, pro-

bleme care privesc poziția ortodocșilor vis-à-vis de temele abordate în cadrul lucrărilor Consiliului Mondial al Bisericilor, implicarea mai mare a Bisericii Romano-Catolice în ecumenism ș.a. Î. P. S. Sa a prezentat și date despre: viitoarea Adunare Generală a Conferinței Bisericilor Europene, ce se va desfășura în Norvegia, în 2003, cu tema: "Iisus Hristos vindecă și reconciliază"; îmbinarea spiritualității cu opera socială a Bisericilor, prin împreună-lucrarea ecumenică dintre dialogul teologic și cooperarea practică; participarea Bisericilor în activitatea Uniunii Europene, cu specificitatea valorilor creștine; impactul recentelor documente ale Vaticanului (de ex. *Dominus Jesus*) asupra relațiilor ecumenice; relațiile interconfesionale și interetnice din România ș.a.

Cu acestea, s-a încheiat vizita la Consiliul Ecumenic al Bisericilor din Polonia, de unde delegația Bisericii Ortodoxe Române s-a îndreptat spre clădirea Parlamentului, pentru a se întâlni cu Președintele Seimului, Dl Maciej Plazynski.

După o scurtă vizită în sala Seimului, unde este prezentată modalitatea de lucru a acestui for legislativ, delegația Bisericii noastre este condusă în salonul unde are loc întâlnirea cu Dl Președinte al Seimului.

Luând cuvântul, Prea Fericitul Părinte Patriarh a spus:

"Domnule Președinte,

Așa cum ați remarcat și Excelența Voastră, între țările și între popoarele noastre au existat, de-a lungul istoriei, legături foarte puternice; găsim peste tot fie pagini de istorie și întâmplări felurite, fie menționarea unor monumente sau localități, unde se face referire la polonezi și la români. Astfel că este foarte normal ca noi să avem, în prezent, legăturile acestea, atât ca popoare, cât și ca Biserici.

De secole, noi, românii ne considerăm ca parte integrantă a spațiului european, nu doar geografic, ci și spiritual, prin cultura, limba și civilizația noastră. De aceea, năzuim să avem în poporul Dumneavoastră un sprijin în redobândirea locului nostru firesc între națiunile unei Europe unite, în care dorim să ne aducem aportul nostru atât ca popor, cât și ca Biserică apuseană, întrucât există structuri bine definite, precum dioceze și arhidioceze chiar și în Răsărit. Situația actuală ne obligă la o asemenea cunoaștere, nemaiputând rămâne separați, ca în Evul Mediu, ci trebuie să trăim unii lângă ceilalți. În ceea ce privește Ortodoxia, aceasta nu are un anume centru, care să exercite puterea sa asupra celorlalte Biserici locale, fiecare dintre aceste Biserici locale deținând plinătatea harului dumnezeiesc și, în același timp, manifestând, împreună cu poporul în mijlocul căruia se află, principiul independenței, adică a ceea ce numim noi în Ortodoxie, principiul autocefaliei. Astfel, pe baza acestui principiu fundamental de organizare și funcționare al Bisericii Ortodoxe, Biserica noastră se află în legături de frățietate și de egalitate cu Biserica Ortodoxă din Polonia. Așa se face că, pe lângă legăturile politice și diplomatice dintre țările noastre au existat, de-a lungul istoriei, și legături bisericești, legături între care se înscrie și această primă vizită, la nivelul Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române, ceea ce ne bucură foarte mult.

Suntem încredințați că la promovarea acestor bune legături din trecut, ca și de astăzi, un rol important l-a avut și calitatea noastră de a fi un popor latin, care, prin așezarea sa geografică și prin structura latină a limbii și culturii sale, a reușit să întrețină bune legături cu toate Bisericile, îndeosebi cu Biserica Romano-

Catolică. Aceasta a însemnat o mare binefacere pentru creștinătate, Biserica noastră fiind implicată în mișcarea ecumenică de mult timp, ca membră a Consiliului Mondial al Bisericilor și a Conferinței Bisericilor Europene. De altfel, membri delegației care mă însoțește sunt participanți activi atât în dialogurile teologice internaționale, cât și în alte activități ecumenice în România și în străinătate.

În acest sens poate fi înțeleasă și cinstirea acordată nouă de către Universitatea Catolică din Lublin, prin conferirea respectivului titlu academic, pe care o considerăm, de asemenea, ca pe o mare răspundere de a continua lucrarea noastră în direcția progresului concret în relațiile ecumenice, care să nu rămână doar o idee foarte frumoasă, ci să aibă și roade practice. De aceea, în această lucrare sfântă de apropiere a creștinilor unii de alții, contăm mult pe sprijinul Prea Fericitului Mitropolit Sava și pe Biserica Ortodoxă poloneză, pe care am descoperit-o ca o Biserică vie, foarte dinamică, ținând cont și de faptul că Ortodoxia a avut, în această parte a lumii, în trecut, o epocă de înflorire.

Anul acesta s-au împlinit 2000 de ani de la Nașterea Mântuitorului. Viața Bisericii creștine din cele două milenii de existență ale sale, dar, mai cu seamă, istoria Bisericii din ultimul mileniu trebuie să ne determine să nu mai folosim Ortodoxia sau Catolicismul ca termene opuse, antagoniste, ci să ne alăturăm eforturilor pentru redobândirea unității văzute a Trupului lui Hristos, Biserica Sa. La propovăduirea aceasta, a "creinței adevărului" lui Hristos, suntem chemați cu toții, ca frați întru Domnul, să slujim Evanghelia pe care înaintașii noștri au predicat-o atâtor jertfe, după cuvântul Sf. Ap. Pavel "să mulțumim lui Dumnezeu, precum se cuvine ... pentru statornicia și creința noastră în toate prigonirile și strâmtorările..." (II Tes. 1, 3-4). Toate popoarele creștine au dat jertfe pentru apărarea creinței creștine, dar, mai ales, popoarele din Răsăritul Europei, unde ateismul a fost atât de necruțător. De altfel, însăși Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul II a reamintit, la București, despre suferințele și jertfele creștinilor aparținând Bisericii Ortodoxe, Bisericii Romano-Catolice și celorlalte Biserici din România. Credem, așadar, că tot împreună, astăzi, trebuie să vindecăm rănilor trecutului și să zidim Biserica cea Una a Mântuitorului nostru Iisus Hristos. De aceea, ne bucurăm pentru această întâlnire și pentru împărtășirea unor gânduri de apropiere pe care, împreună, le-am exprimat aici.

Știm că Europa are nevoie de lumina Evangheliei lui Hristos și, în acest sens, toate Bisericile din România am semnat, împreună, un document pentru sprijinirea Statului Român în demersul său de integrare a țării noastre în Uniunea Europeană. Nădăjduim că și România, ca Stat, precum și Biserica Ortodoxă Română, ca Biserică majoritară, își vor aduce aportul lor specific la marea familie europeană, din care ne socotim îndreptățiți să facem parte din istorie, spiritualitate, cultură și așezare geografică».

Ca un semn de prețuire, Prea Fericitul Părinte Patriarh a oferit Domului Președinte al Seimului volumul "Mărturisitori dincolo de gratii (Biserica întemnițată) și un album cu vizita Papei Ioan Paul II în România.

De la Seim, delegația Bisericii noastre s-a îndreptat spre o biserică aflată într-una dintre suburbiile Varșoviei, la Parohia cu hramul *Sf. Ioan Scărarul*. Aici, ca de altfel la toate celelalte parohii vizitate anterior, Întâistătorii celor două Biserici și

însoțitorii lor au fost întâmpinați cu aceeași căldură de preoțime și de credincioși între care foarte mulți copii și tineri.

După un scurt cuvânt de bun-venit adresat de părintele paroh, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a spus:

*"Prea Fericirea Voastră,
Înalt Prea Sfințiile și Prea Sfințiile Voastre,
Prea Cucernice Părinte Paroh,
Prea Cucernici Părinți,
Iubiți credincioși,*

Vă mulțumim pentru primirea atât de călduroasă pe care ne-ați făcut-o în acest sfând locaș. De altfel, ne-am obișnuit în acest pelerinaj al nostru să vedem lucruri din ce în ce mai frumoase. De când ne aflăm în Polonia, Prea Fericitul Mitropolit Sava ne-a condus pașii prin multe locuri, la biserici și la mănăstiri și, am putea spune, fără teamă de a greși, că am urcat, ca pe treptele unei scări, asemănătoare celei despre care a scris Sf. Ioan Scărarul, văzând, în fiecare dintre aceste locuri, lucruri atât de frumoase, ce ne-au umplut sufletul de bucurie și desfătare duhovnicească. Am vizitat foarte frumoasele biserici și mănăstiri clădite din dragostea și jertfelnicia vrednicilor credincioși ortodocși din Polonia și am ascultat cuvinte înălțătoare ale ierarhilor și preoților care vă păstoresc.

Acum, pe scara aceasta a pelerinajului nostru în Polonia am ajuns și aici, la biserica închinată Sf. nostru Părinte Ioan Scărarul, ocrotitorul acestei frumoase biserici, cel care a scris mult despre viața omului în general, despre virtuțile credinței noastre, despre calea pe care trebuie să meargă creștinul în viață, pentru a ajunge în cele din urmă la dobândirea vieții celei de veci.

Am văzut aici cimitirul alături de biserică sau, mai bine zis, biserica din cimitir, care nu face altceva decât să talmăcească viața noastră pământească, cu urcușul nostru pe scara aceasta ce duce la slava lui Dumnezeu. Cimitirul ne învață că moartea este doar o trecere de la viața aceasta la viața viitoare, deoarece pentru noi, ca și creștini, prin moartea Mântuitorului Hristos, ne împărtășim de viața cea veșnică. Căci aici, cele două vieți se întâlnesc: viața aceasta, în biserică și viața cealaltă, în cimitir. De aceea, vrednicii de pomenire Prea Fericirii noștri înaintași — între care și arhipăstorii Bisericii Ortodoxe din Polonia, care sunt înmormântați în jurul acestui lăcaș de cult — ne transmit prin crucile de la căpătâiul fiecăruia îndemnul ca și noi să ne pregătim pentru trecerea la viața cea veșnică. Ei ne cheamă să facem din faptele noastre izvorâte din credința noastră veșminte bine plăcute lui Dumnezeu, pentru primirea la ospățul Mirelui ceresc.

Mulțumesc, de aceea, din toată inima Prea Fericitului Mitropolit Sava pentru ocazia pe care ne-a oferit-o astăzi de a fi oaspeții acestei parohii. Înțelegem, încă o dată, cât de bogată și mare a fost credința înaintașilor noștri și rolul pe care l-a avut Biserica Ortodoxă din Polonia în istoria și viața acestei frumoase țări. Prin mărturisirea sfintei credințe ortodoxe și prin păstrarea ei în familie și în inimile noastre și văzând curățenia copilașilor și a tinerilor, datori suntem să transmitem mai departe frumusețea și bogăția credinței ortodoxe, dragostea credincioșilor ortodocși români, a preoților și a călugărilor, pe care Prea Fericitul Mitropolit Sava i-a binecuvântat cu doar trei săptămâni în urmă. Ne vom aduce aminte întot-

deauna de credincioșii parohie: acesteia și de corul care ne-a întâmpinat și a cântat așa de frumos. Să ne ajute Sf. Cuv. Ioan Scărarul ca să urcăm, mereu, și noi pe scara virtuților.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu-Tatăl și împărtășirea Sf. Duh să fie cu voi cu toți. Amin".

În amintirea acestui popas, Prea Fericitul Părinte Patriarh a oferit părintelui paroh o cruce de binecuvântare.

Apoi, delegația Bisericii noastre și însoțitorii au mers în cimitirul ce înconjoară biserica, la mormintele foștilor Întâistătători ai Bisericii Ortodoxe din Polonia: Mitropoliții Dionisie (1876-1960), Ștefan (1891-1969), Macarie (1901-1962) și Vasile (1914-1998), unde s-a rostit o rugăciune de pomenire.

Următorul moment al vizitei s-a derulat la casa parohială din apropiere, unde, cu prilejul agapei ce a avut loc, între cei care au luat cuvântul, a fost și Părintele Nikolaj Lenczewski, aflat la vârsta venerabilă de 87 de ani. P. C. Sa a reamintit aspecte ale vizitei în Polonia a primului patriarh al României, Miron Cristea, ca și ale prezenței altor ierarhi sau preoți în țara sa, de-a lungul timpului.

La rândul său, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a spus:

"Din cuvântul rostit, am înțeles că Dl. Dr. Krzysztof Górski, director adjunct al biroului de programe al Radioului Polonez este credincios al Bisericii și a slujit semenii în duhul Sf. Evanghelii și al credinței creștine. Prezența Domniei sale aici – la această agapă, care este prelungirea vieții de comuniune trăită plenar în Sf. Liturghie – este un semn văzut al acestei vieți clădite în duhul evanghelic. De aceea, pentru munca depusă, ca un adevărat creștin, care a propovăduit Evanghelia prin intermediul radioului, considerăm că este vrednic de a primi Ordinul Patriarhiei Române *Patriarhul Miron*".

După încheierea agapei oferite de gazde la Parohia cu hramul *Sf. Ioan Scărarul*, delegația Bisericii Ortodoxe Române și însoțitorii din partea Bisericii Ortodoxe din Polonia au mers într-o vizită oficială la Primatul Poloniei, Eminența Sa Cardinalul Josef Glemp.

Cu acest prilej, în cuvântul său, la care au fost de față și reprezentanți ai mass-media, Eminența Sa a vorbit despre contactele avute cu Biserica noastră, în general, ca și întâlnirile cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, cu diferite ocazii, atât în România, cât și în alte părți ale lumii. Cardinalul Glemp a subliniat, de asemenea, în mod cu totul special ecoul pe care l-a avut în întreaga lume vizita în România a Sanctității Sale Papa Ioan Paul II, precum și prețuirea de care se bucură Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, ca de altfel întreaga noastră Biserică din partea Bisericii Catolice.

Luând cuvântul, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a spus:

*"Prea Fericirea Voastră,
Excelența Voastră,
Iubiți frați întru Hristos,*

Prin bunăvoința și osteneala Prea Fericitului Mitropolit Sava și la invitația sa, am venit pentru prima dată în Polonia, însoțit fiind de o delegație a Bisericii Ortodoxe Române. Această vizită o continuă, peste timp, pe cea istorică făcută de cel dintâi patriarh al României, Miron Cristea, în anul 1938. De data aceasta însă

lumea așteaptă de la noi un cuvânt de pace, de liniște și de speranță. Ca Biserici Ortodoxe surori, împreună voim să mărturisim deschiderea noastră față de lume, dând totodată atenția cuvenită promovării relațiilor ecumenice și dialogului teologic dintre Bisericile creștine.

Această vizită a noastră în Polonia a primit, pe lângă dimensiunea inter-ortodoxă, ce privește relațiile frățesti cu o altă Biserică Ortodoxă soră, și un veșmânt ecumenic, prin cinstirea pe care Universitatea Catolică din Lublin a acordat-o mie și, prin mine, Bisericii pe care o slujesc. Vă mulțumesc călduros pentru că, în calitate de Primat al Poloniei, mi-ați adresat invitația de a întreprinde această vizită în frumoasa Dumneavoastră țară.

Am putea spune că însăși prezența noastră aici este o reprezentare a unei icoane vii a lucrării Bisericilor noastre și că ceea ce s-a petrecut la Lublin este, de asemenea, rodul ecumenismului și o împlinire pe drumul ce duce către scopul nostru comun, al Ortodoxiei și al Bisericii Romano-Catolice, acela de a găsi căile cele mai potrivite, atât pe plan teologic, cât mai ales pe plan practic, pentru a ajunge la unitatea deplină a Bisericii lui Hristos, așa cum se exprimă deseori Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul II. Această stare de spirit am regăsit-o pretutindeni în pelerinajul nostru la mănăstirile și la parohiile din cuprinsul Bisericii Ortodoxe a Poloniei cărmuită cu atâta înțelepciune și jertfelnicie de Prea Fericitul Părinte Mitropolit, înconjurat de ierarhi destoinici, fiind evidentă peste tot dorința de deschidere spre apropierea dintre Biserici.

Dacă privim la istoria țărilor noastre, mai ales la cea din ultimii 50 de ani, vom desluși în viața, în suferințele și întâmplările popoarelor noastre, dar și în cea a Bisericilor noastre, asemănări multe. În timpul celor cinci decenii de stăpânire ateistă, am avut o experiență, pe de o parte, dureroasă, dar, pe de altă parte, și mulțumitoare. A fost o experiență dureroasă pentru că în toți acești ani au fost multe suferințe și jertfe omenești. În același timp, ne bucurăm sufletește și dăm slavă lui Dumnezeu pentru întreaga lucrare desfășurată, în ciuda numeroaselor îngrădiri, pentru binele credincioșilor, atâta cât o puteam face în acele condiții, prin construcții și restaurări de biserici, prin tipăriri de cărți de cult și de teologie, prin asigurarea învățământului teologic, prin rânduirea monahilor la mănăstiri și a preoților la bisericile de parohie. Despre unele din aceste aspecte ale vieții bisericesti din România am vorbit la Universitatea Catolică din Lublin; este pentru prima dată când vorbesc despre toate acestea, deoarece suferințele la care am fost personal martor în anii de când sunt slujitor al Bisericii – considerate așa cum știm cu toții ca jertfe aduse lui Dumnezeu – le-am păstrat tainic în ființa mea. Acum însă am considerat, cu acest prilej binecuvântat, că este potrivit a da mărturie despre unele dintre acestea, pentru a arăta felul în care Dumnezeu ne ajută atunci când suntem hotărâți să lucrăm spre binele Bisericii Sale. Aș mai sublinia și faptul că, între aceste lucrări desfășurate în vremea dictaturii comuniste, Biserica Ortodoxă Română a avut și o lucrare ecumenică, sub multiplele ei aspecte, prin păstrarea și diversificarea legăturilor noastre atât cu cardinalii și prelații ce aveau responsabilitatea legăturilor cu ortodocșii, cât și cu ceilalți frați creștini din România, creând posibilități și oportunități de a fi și a lucra împreună.

În acest sens, prezența Eminenței Voastre la București, cu prilejul vizitei Sanctității Sale Papei Ioan Paul II n-a fost deloc întâmplătoare, ci este o perlă fru-

moasă în şiragul altor înfăptuiri din Biserica noastră. Am putea chiar spune că lucrarea ecumenică de la noi a culminat cu vizita Sanctităţii Sale, Papa Ioan Paul II, la Bucureşti. Ca Biserici naţionale, Biserica Ortodoxă Română şi cea Romano-Catolică din Polonia sunt, în acelaşi timp, şi mesagerii ţărilor în mijlocul cărora îşi desfăşoară activitatea. De aceea, popoarele noastre au nevoie nu numai de rugăciunile noastre, ci şi de acţiunile noastre practice, pentru a arăta că slujim Biserica lui Hristos. Trebuie să conlucrăm pentru a contribui şi noi la răspândirea adevărului evanghelic în lume şi să aducem în această casă a Europei lumina lui Hristos. În acest scop, de altfel, Bisericile şi cultele din România au semnat anul acesta un document, pe care l-am înaintat forurilor Uniunii Europene, pentru a sprijini aderarea României la această structură europeană.

Am încredinţarea că şi această întâlnire a noastră de aici, din reşedinţa Eminenţei Voastre va da roade folositoare în viaţa Bisericilor noastre şi în viaţa credincioşilor noştri. V-am citit cu multă atenţie volumul de studii, pe care ni l-aţi oferit şi am observat o asemănare şi o paralelă cu preocupările Bisericii Ortodoxe Române pentru pastoraţia credincioşilor.

Este firesc să îndrept un cuvânt de frăţească preţuire şi de mulţumire Prea Fericitului Mitropolit Sava, care ne-a înlesnit pelerinajul nostru la unele dintre Bisericile şi mănăstirile din Polonia. Înţeleg odată mai mult că, atât la noi, în România, cât şi în Polonia, este nevoie ca Bisericile noastre şi noi înşine să fim prezenţi în această activitate de apropiere şi de realizare a unei uniuni europene.

Mulţumindu-Vă pentru cuvintele de mare însemnătate şi folos duhovnicesc, cu îngăduinţa Eminenţei Voastre, doresc să mulţumesc şi colaboratorilor şi Vă exprimăm din partea întregii delegaţii cele mai alese gânduri şi sentimente de frăţească preţuire şi iubire. Şi cum, după obiceiul nostru, iubirea frăţească se exprimă prin semnele pe care ni le-a dat Biserica nouă să le purtăm, şi anume crucea pe care am oferit-o şi Sanctităţii Sale, îngăduiţi-mi să Vă ofer această Cruce Patriarhală, împreună cu un album ce înfăţişează în imagini vizita istorică, cu un profund duh ecumenic, a Papei Ioan Paul II în România, precum şi volumul "Biserica întemniţată", ca o mărturie a celor ce au suferit în închisorile comuniste şi care ne cheamă la o lucrare comună pentru Biserica lui Hristos".

Cu acestea, s-a încheiat întrevederea de la reşedinţa Primatului Poloniei, nu înainte de a fi vizitate câteva dintre sălile ce o compun.

Seara, la invitaţia Excelenţei Sale, Doamna Ireny Comaroschi, Ambasadorul României la Varşovia, delegaţia Bisericii Ortodoxe Române s-a alăturat gazdelor din partea Bisericii Ortodoxe din Polonia, ai Bisericii Romano-Catolice şi ai altor Biserici, precum şi reprezentanţilor autorităţilor locale pentru a participa la o recepţie oferită la sediul ambasadei.

Pe lângă delegaţia Bisericii Ortodoxe Române, au mai fost prezenţi: Prea Fericitul Mitropolit Sava, Î. P. S. Arhiepiscop Ieremia, P. S. Episcop Miron, Eminenţa Sa Cardinalul Josef Glemp, Primatul Poloniei, Arhiepiscopul Jozef Kowalazyk, Nunţiu Apostolic la Varşovia, P. S. Slawoj Leszek Glodz, Episcopul catolic cu atribuţiuni în armată, Episcopul Jan Szarek, Preşedintele Consiliului Ecumenic din Polonia, Dl Mieczyslaw Jedon, Preşedintele Grupului Polonia-România din Parlamentul Poloniei, Dl Marek Dukaczewski, Subsecretar de Stat

la Cancelaria Președintelui Poloniei, Dl Kazimierz Morawski, Consilier al Președintelui Al. Kwasniewski ș.a.

Cu acest prilej, au fost rostite scurte cuvântări de către unii dintre cei de față, cu toții reliefând importanța vizitei în Polonia a delegației Bisericii noastre, condusă de Întâistătătorul ei, atât pentru relațiile dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă din Polonia, cât și pentru relațiile ecumenice, ca și pentru cele două popoare, ale căror destine s-au împletit de multe ori de-a lungul istoriei.

În cuvântul său, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a spus:

"Prea Fericirea Voastră, Părinte Mitropolit Sava al Bisericii Ortodoxe din Polonia, Excelența Voastră, Dòamnã Ambassador,

Eminența Voastră, Arhiepiscop și Cardinal al Varșoviei și al Întregii Polonii, Excelența Voastră, Nunțiu Apostolic,

Domnilor reprezentanți ai Bisericilor creștine și ai autorităților politice din Polonia,

Distinse personalități prezente la acest adevărat simpozion al ecumenismului,

Chiar dacă toate cele de aici ar fi fost pregătite în cel mai mic amănunt, cred că atmosfera cu totul deosebită de frățietate și bucurie duhovnicească în care ne-am aflat, pentru câteva ceasuri, ca oaspeți ai Excelenței Sale, Doamna Ambassador Ireny Comaroschi nu s-ar fi putut anticipa pe de-a-întregul. De aceea, trebuie să apelez la forțe lăuntrice ale sufletului meu pentru a putea tălmăci și răspunde la cuvintele atât de frumoase și de înălțătoare ce au fost rostite în seara aceasta. Auzind aceste cuvinte îndreptate oarecum către persoana mea, înălțându-se din toate părțile, nu sunt în stare a le răspunde cu aceeași delicatețe cu care m-ați înfățișat în cuvintele mișcătoare pe care mi le-ați adresat în seara aceasta.

Este adevărat că am rămas foarte impresionat de tot ceea ce am văzut și am auzit în răstimpul petrecut în frumoasa Dumeavoastră țară, Polonia. Tot atât de adevărat este și faptul că am dorit întotdeauna în viața mea să văd frunțile înseninate și să simt inimile ușurate de greutatea ale celor ce căutau alinare și ajutor în greutatea lor. Astfel, nu am ignorat situații de felul celor ce au marcat viața Bisericii și a poporului dreptcredincios pe care m-am hotărât încă de tânăr să-l slujesc, implicându-mă în rosturile și rânduielile ce mi-au fost hărăzite, chiar de la intrarea mea în mănăstire, continuând să lucrez tot așa de-a lungul întregii mele vieți.

Sintetizând ceea ce s-a spus aici și cu recunoștință mulțumind pentru frumoasele cuvinte adresate mie, vă rog să fiți încredințați că aveți în fața Dumneavoastră un slujitor al Bisericii lui Hristos, care dorește să continue această nobilă slujire și pe mai departe, cu gândul la pildele și învățăturile Sfinților Părinți ai Bisericii, ca și la cele ale înaintașilor noștri. De aceea, noi cei care ne aflăm în anul acesta 2000 suntem îndatorați să facem ceea ce ne stă în putință pentru apropierea dintre Biserici, ca și pentru a răspunde la cerințele lumii, atât în societatea în care ne găsim fiecare dintre noi, cât și în viața Europei și a lumii întregi. Trebuie să ne gândim la faptul că lumea în totalitatea ei așteaptă de la Biserici inițiative, atitudini, idei, soluții; nu este suficient doar glasul unei singure Biserici pentru a potoli văpaia ce pârjolește lumea de astăzi. Va trebui să existe un glas ca de foc, precum cel al Sf. Ioan Botezătorul, un glas puternic, care să pătrundă inimile credincioșilor și să fie, de asemenea, primit și de mințile și inimile celor necredincioși.

Un astfel de glas rostit cu putere nu poate veni decât din partea noastră, a tuturor, al celor ce ținem în mâinile noastre Sfânta Evanghelie, a celor care urmăm pildele sfinților apărători ai credinței și ai Bisericii din primul mileniu creștin. Va fi sau nu va fi lumea mileniului următor sensibilă la glasurile noastre? Cred că omenirea mileniului III va fi într-adevăr receptivă în măsura în care va exista un singur glas al Evangheliei, un singur glas al Bisericii lui Hristos.

De aceea este mare trebuință de a ne privi frățeste unii pe alții, de a ne asculta și a lucra împreună pentru binele credincioșilor noștri, căci cea mai mare primejdie a Bisericilor este aceea de a nu se mai privi "față către față"; atunci fiecare se va înstrăina de semenii săi, înstrăindându-se astfel și de Dumnezeu. Or, bucuria Sf. Apostoli, a Părinților și a martirilor Bisericii era prilejuită de întâlnirea cu Mântuitorul Iisus Hristos. Și dacă noi am trăit în aceste zile, clipe de bucurie, acest lucru îl datorăm faptului că am simțit între noi prezența lui Hristos, prezența Duhului Sfânt.

Așa încât nădejdea noastră este de a face pași unii către ceilalți. Să dăm de o parte tot ceea ce ne înstrăinează unii de alții și să sădim în inimile noastre iubirea dumnezeiască, pentru că acolo unde există această iubire dumnezeiască, orice problemă sau obstacol pot fi depășite. Lipsa de iubire dintre oameni, a iubirii dumnezeiești din lume este cea care face să apară egoismul, lăcomia, ura și setea de stăpânire, omul căzând astfel în capcana păcatului și a înstrăinării. De aceea, mișcarea ecumenică, dialogul teologic și alte forme de împreună-lucrare înlesnesc practicarea virtuții iubirii între oameni și lucrarea ei în lume. Punerea în practică a virtuții iubirii ajută, într-o sferă mai largă și la găsirea formulelor, atât a celor politice, cât și a celor economice, ori de altă natură.

Personal sunt nespuse de recunoscător tuturor celor de față pentru prilejul oferit de a ne întâlni cu toții aici și a întregi atât de frumos bucuria noastră din această seară. De aceea, din adâncul sufletului, mulțumesc Doamnei Ambasador pentru organizarea acestei adunări, în care am putut vorbi unii cu ceilalți și a ne împărtăși impresii atât de frumoase și înălțătoare. Socotesc aceasta ca un mare câștig spiritual pentru noi toți. Toate aceste impresii deosebite ne vor însoți acasă, pentru că mâine ne vom reîntoarce la București.

Nu pot să închei înainte de a mulțumi cu îndatorare iubitului frate întru slujire Prea Fericitul Mitropolit Primat Sava, care mi-a făcut frățescă invitație de a vizita Biserica Ortodoxă din Polonia. Pelerinajul nostru prin această frumoasă țară a însemnat pentru mine și pentru delegația ce mă însoțește o îmbogățire sufletească extraordinară, văzând experiența unei Biserici Ortodoxe surori, întâmpinați fiind cu respect și prețuire de către autoritățile de stat și cele catolice, în frunte cu Eminența Sa, Cardinalul Josef Glemp, care ne-a arătat atâta dragoste și bunăvoință.

Toate acestea ne dau puterea de a continua drumul parcurs până acum, în direcția promovării ecumenismului între Biserici. Astfel putem să dăm o mărturie credibilă pentru lumea de astăzi, ca și Biserici chemate să fie cu adevărat "sarea pământului" și să aducă în lume lumina Evangheliei lui Hristos.

Încă o dată, doresc să vă mulțumesc tuturor, cu nădejdea sfântă că vom rămâne statornici în lucrarea noastră, după cuvântul Sf. Ap. Pavel: "căci ne-am pus nădejdea în Dumnezeu cel viu, Care este Mântuitorul tuturor oamenilor" (I Timotei 4, 10)».

În această atmosferă destinsă și frățescă, s-a încheiat și penultima zi a vizitei delegației Bisericii noastre în Polonia.

Din nou acasă, îmbogățiți duhovnicește Joi, 9 noiembrie 2000

La orele 9.00, delegația română și însoțitorii din cadrul Bisericii Ortodoxe din Polonia, în frunte cu P. F. Mitropolit Sava au făcut o vizită la Academia Teologică Creștină din Varșovia. Această instituție promovează, la nivel academic universitar, spiritul ecumenic, prin intermediul unor cursuri de teologie și pedagogie, pregătind atât preoți, cât și asistenți sociali, care activează în Bisericile cărora le aparțin și în alte instituții de educație, ca și în administrația centrală și cea locală. Academia este printre puținele instituții superioare ecumenice din Europa în care sunt pregătiți studenți aparținând atâtor Biserici creștine. Academia Teologică Creștină din Varșovia este continuatoarea Facultății de Teologie Protestantă și a Departamentului de Teologie Ortodoxă ce se aflau, după primul război mondial, în cadrul Universității din Varșovia, la care s-a mai adăugat secția teologică veche-catolică.

Actualmente, rectorul acestei importante instituții de învățământ teologic este Î. P. S. Arhiepiscop Ieremia de Wroclaw și Szczecin.

Înainte de a se reuni în amfiteatrul Academiei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist s-a întreținut la rectorat cu profesori și studenți ai acestei instituții de învățământ, prilej cu care Prea Fericirea Sa a spus următoarele în legătură cu experiența academică și ecumenică a Prea Fericirii Sale:

"Aș dori, mai întâi, să mulțumesc încă o dată Prea Fericitului Părinte Mitropolit Sava, Î. P. S. Arhiepiscop Ieremia și cadrelor didactice pentru invitația de a fi prezent în acest așezământ de cultură și promovare a relațiilor ecumenice dintre Biserici.

În ceea ce privește implicarea mea în viața universitară, vă pot spune că am fost rectorul Institutului Teologic din București, între anii 1950-1954, ceea ce mi-a oferit prilejul de a înțelege foarte bine efortul deosebit pe care îl presupune o astfel de responsabilitate, efort care este cu atât mai mare într-o instituție de învățământ superior ecumenic.

Educația teologică a fost un element foarte important al vieții Bisericii Ortodoxe Române în timpul și în condițiile dictaturii comuniste; ea rămâne la fel de importantă însă și astăzi. Prea Fericitul de vie memorie, Patriarhul Justinian m-a rânduit, în acea perioadă atât de grea pentru Biserică, ca rector, întrucât Institutul Teologic depindea direct de Sf. Sinod, din punctul de vedere al programei analitice, al administrației și al disciplinei. Aș putea spune că, în ciuda îngrădirilor și dificultăților specifice acelor timpuri, munca mea era, întrucâtva mai ușoară. Într-o Academie Teologică precum aceasta cred că este o muncă mai grea, dar tot ceea ce se dobândește greu în viață, aduce, în cele din urmă, și satisfacții și realizări pe măsură. În primul rând, aș vrea să remarc că pentru Biserica Ortodoxă din Polonia, această implicare în viața Academiei reprezintă un pas foarte important, întrucât are o școală superioară de formare și educare a clerului. Iar, în al doilea rând, este important de subliniat faptul că, astfel, ea aduce o mărturie practică a spiritului ecumenic ce caracterizează Biserica noastră Ortodoxă. Desigur că, așa cum am înțeles și din expunerea Înalt Prea Sfințitului, nu este ușor să se păstreze un echilibru în structurarea programei analitice prin păstrarea de către fiecare secție a

integrității învățaturii sale și a identității proprii. În ciuda dificultăților inerente, este deosebit de important pentru slujitorii ortodocși să cunoască și învățătura de credință a celorlalte Biserici care fac parte din Academia Teologică.

Așadar, fiindcă mi-ați cerut părerea, personal consider existența acestei Academii, ca pe o șansă în ceea ce privește promovarea ecumenismului și a bunelor relații dintre toți, pentru că tinerii și viitorii slujitori ai Bisericii noastre sunt pregătiți într-o atmosferă de iubire, de prețuire reciprocă, de respect și de lărgire a cunoașterii și a celorlalte Biserici creștine. În aceeași măsură, este important și pentru ceilalți creștini să ne cunoască mai îndeaproape Ortodoxia. Iar, ceea ce este fundamental pentru toți creștinii este să-l cunoaștem pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos și Evanghelia Sa, atât pe calea rugăciunii, cât și pe cea a studiului. De asemenea, este foarte importantă întâlnirea la nivelul pur uman a tinerilor în sălile de curs, căci această zilnică întâlnire poate constitui ea însăși un mijloc de educație ecumenică. Un ecumenism care nu reușește să-și atingă scopul pentru care a fost inițiat de fondatorii mișcării ecumenice – atât cei ortodocși, cărora le-a aparținut ideea de întâlnire intercreștină, cât și teologilor protestanți, care au pus bazele Consiliului Mondial al Bisericilor – nu este un ecumenism autentic. În toate aceste decenii de întâlniri ecumenice, au fost realizări importante, însă va trebui să ne continuăm acest efort de apropiere dintre noi. Aceste căi despre care v-am vorbit aici și care le socotim ca foarte importante pentru Bisericile noastre pot sluji ecumenismului și, în final, pot înlesni drumul nostru către unitatea văzută în Hristos, care este, de altfel, și țelul efortului ecumenic.

În încheiere, sfatul meu de a cultiva între dumneavoastră iubirea frățească, răbdarea și stăruința pe acest drum ce ne va călăuzi către realizarea unității văzute în Biserica lui Hristos. Vă doresc tuturor mult succes în această frumoasă lucrare, felicitând pe Prea Fericitul Părinte Mitropolit Sava pentru această înfăptuire, care exprimă atât de bine ecumenismul practic".

Pentru biblioteca Academiei Teologice Creștine din Varșovia, Prea Fericitul Părinte Patriarh a oferit câte un exemplar al "Bibliei de la București" și al albumului "Trei zile dintr-un mileniu", legat de vizita Papei în România.

După o prezentare succintă a personalității deosebite și a lucrării atât de bogate a Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române făcută de Î. P. S. Arhiepiscop Ieremia, în amfiteatrul Academiei Teologice, în prezența corpului profesoral, a reprezentanților altor Biserici creștine din Polonia, a reprezentanților autorităților locale și a numeroși studenți, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a susținut următoarea prelegere, având titlul "Ortodoxia și Europa".

*"Prea Fericirea Voastră, Părinte Mitropolit Primat Sava,
Înalt Prea Sfințite Părinte Arhiepiscop Ieremia, Rectorul Academiei Teologice Creștine din Varșovia,
Prea Sfințiți frați,
Iubiți studenți,
Distins auditoriu,*

În numele delegației Bisericii Ortodoxe Române și al întregii Biserici pe care o slujim, vă mulțumesc călduros pentru prilejul fericit ce mi s-a oferit de a da glas unei păreri împărtășite de Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Tema ce o voi

prezenta în cele ce urmează constituie o preocupare a noastră, a tuturor celor ce viețuim pe continentul european, îndeosebi pentru țările și popoarele noastre, foarte apropiate în decursul istoriei, ca de altfel și în prezent. Am avut de exemplu, bucuria de a ne închina, la Lublin, în biserica sfințită de vrednicul de pomenire, Mitropolit Petru Movilă, fiu de domn moldovean, care, la 1633, era mitropolit al acestor ținuturi. Există urme adânci și numeroase în istoria comună a țărilor noastre, iar în contextul pan-ortodox, Mitropolitul Petru Movilă este binecunoscut pentru elaborarea unei "Mărturisiri Ortodoxe", discutată apoi la Sinodul de la Iași, în 1642 și care a rămas în mare cinste până astăzi.

Tema aceasta este importantă pentru noi, ortodocșii, care deși suntem considerați oarecum ca și orientali, suntem întru totul de acord cu primirea României și a celorlalte țări din centrul și estul Europei în structurile politice și economice europene, opinie concretizată și în recenta decizie pe care Biserica noastră împreună cu celelalte culte din România, la nivelul conducerii bisericești.

De aceea, am deosebita bucurie și plăcere să prezint această prelegere despre "Ortodoxia și Europa".

Distinsă și onorată asistență,

Problema construcției europene se află în centrul de interes al clasei politice, a mijloacelor de comunicație în masă sau în cel al oponiei publice. Cea mai mare parte a dezbaterilor pe această temă se poartă asupra mijloacelor și scopurilor politice ale acestei construcții, asupra aspectelor economice și, într-o perspectivă critică și marginală, asupra finalităților ei sociale. Dar dacă economia, politica sau cultura sunt dimensiuni unanim recunoscute pentru Europa în curs de devenire, nu se poate spune același lucru despre dimensiunea ei religioasă, care este amintită doar cu prilejul unor vizite oficiale, întreprinse la Strasbourg sau Bruxelles, de către autoritățile bisericești.

Se spune adesea că una din cauzele majore ale acestei stări de lucruri, ar fi convingerea unanimă că religia ar reprezenta o simplă afacere de ordin privat, care are în vedere viața afectivă a indivizilor. Explicația acestui fenomen specific european constă în faptul că dimensiunea religioasă și spirituală a lumii și a întregului cosmos văzut a fost umbrită de o cultură secularizată, care aduce știința și tehnica în centrul interesului general. Dacă religia rămâne izolată în sfera domeniului privat, știința și tehnica se află în centrul interesului public. Cultura secularizată se întemeiază pe separația radicală dintre domeniul public și cel privat, unul rezervat științei, altul religiei, fiindcă lumea nu mai are nimic spiritual sau religios în structura ei. Golită de conținutul ei spiritual, lumea este înțeleasă ca o mașină care nu mai știe de unde vine și unde trebuie să ajungă făcându-se previziuni sumbre cu privire la viitorul ei.

Biserica Răsăriteană a considerat întotdeauna, în trecut ca și astăzi, că, știința și credința fac împreună casă bună, fiindcă a pornit de la premisa biblică că lumea are în constituția ei atât un element natural, cât și unul spiritual, cu centrul lor de gravitate în Logosul suprem, prin care toate au fost făcute. La temelia mecanicistă a lumii se află un fundament spiritual, fiindcă lumea materială provine din lucrarea spirituală a Creatorului. Acesta este motivul pentru care Sfântul Grigore de Nyssa spunea că Dumnezeu a creat lumea din lumină, iar cerul și pământul

creat la început de Dumnezeu sunt menite să devină, prin transfigurarea lor potențială în Hristos și Biserică, cerul nou și pământul nou în Împărăția lui Dumnezeu, unde dreptii vor străluci ca soarele.

Începând însă cu precădere din veacul al XVIII-lea, lumea a început să-și piardă fundamentul ei spiritual și să se transforme într-o mașină naturală care funcționează independent de Creatorul ei. Acesta este motivul principal pentru care religia tinde să fie izolată în sfera privată, iar știința să ocupe locul central al vieții publice. Este adevărat că pe această cale știința a dobândit victorii care au depășit cu mult așteptările secolului al XVIII-lea, dar viața interioară a omului a început să fie invadată de forțe iraționale, de agresivitate sau violență, pe care nu le mai poate controla. Explozia agresivității și violenței, izvorâtă din patimi și instincte dereglate, mereu mai îngrijorător, constituie dovada concludentă a acestor stări de fapte.

Dar dacă știința a contribuit în largă măsură la secularizarea lumii, la transformarea religiei într-o afacere privată a omului contemporan, tot ea este cea care deschide însă și noi perspective asupra religiei. Papa Ioan Paul al II-lea spunea că știința contemporană a început să bată la porțile transcendenței divine. Într-adevăr, din momentul în care fizicienii au pătruns în lumea subatomică au început să vorbească despre o ordine tainică a universului. "O ordine implicită foarte profundă și invizibilă lucrează dedesubtul dezordinii explicite. La originea creației nu se află evenimente întâmplătoare, nu există hazard, ci o ordine cu mult superioară celor pe care le putem imagina, ordinea supremă care reglează constantele fizice, condițiile inițiale, comportamentul atomilor și viața stelelor. Puternică, liberă, existentă în infinit, invizibilă, sensibilă, ordinea se află acolo, eternă și necesară în spatele fenomenelor foarte sus, deasupra universului, dar prezentă în fiecare particulă"¹. Taina sau misterul nu constituie un obstacol în calea progresului științific și tehnic, ci îl stimulează, conferindu-i adevăratul lui sens către Dumnezeu: Numai pe această cale religia își va găsi adevăratul ei loc în societatea contemporană și să contribuie la renașterea spirituală și morală a omului în Europa viitorului și la începutul unui nou mileniu.

Una dintre dimensiunile specifice ale procesului de integrare europeană și a Europei de mâine trebuie să constea în respectul identității și specificului cultural și spiritual al fiecărui popor sau națiunii. Popoarele sau neamurile sunt realități concrete voite de Dumnezeu după planul Său veșnic de creare a lumii, așa cum se desprinde din Revelația Vechiului și Noului Testament. De aceea, Dumnezeu îi spune lui Avraam că întru el se vor binecuvânta toate semințiile pământului; de aceea, Hristos trimite pe Apostoli să propovăduiască la toate semințiile Evanghelia, la neamuri, și tot de aceea, la Judecata din urmă, neamurile se vor înfățișa înaintea lui Dumnezeu cu comorile lor spirituale. Structura Bisericii Ortodoxe, care își are temeiul ei ultim în structura trinitară a iubirii supreme, unde diversitatea și unitatea se împletesc armonios, se înfățișează ca o constelație de Biserici autocefale, care i-a permis Bisericii universale a lui Hristos, să se integreze, prin lucrarea Duhului Sfânt, în viața fiecărui popor și să dea la iveală valori culturale menite să contribuie la îmbogățirea reciprocă a tuturor. De altfel, chiar Sanctitatea

1. Jean Guittou, *Dumnezeu și știința*, Harisma, 1992, p. 41.

Sa, Papa Ioan Paul al II-lea, spunea că "de la începuturile sale, Orientul creștin a îmbrăcat forme interioare diferite, capabile să adopte trăsăturile specifice ale fiecărei culturi și să manifeste respect pentru fiecare comunitate particulară ... Învățăm din acest model că, dacă dorim să evităm reapariția particularismelor și naționalismelor exacerbate, trebuie să înțelegem că vestirea Evangheliei trebuie să fie înrădăcinată în specificitatea culturilor și deschisă convergenței într-o universalitate care este un schimb spre îmbogățirea comună"².

Ne bucurăm de aceste afirmații și de cele care vin din partea Comunității europene, că "noua Europă trebuie să fie o Europă unită, în sânul căreia toate popoarele europene să se bucure de o demnitate egală, iar caracteristicile lor culturale să fie respectate, pentru că împreună să poată forma o veritabilă comunitate europeană, într-o solidaritate reciprocă și o colaborare activă. Dorința este ca această Europă să fie o Europă lipsită de imperialisme și hegemonie"³.

În fine, am mai dori să subliniem că poporul nostru român are propria lui identitate culturală și spirituală, pe care Biserica noastră a păstrat-o pe parcursul celor două milenii de istorie creștină. Această identitate este rezultatul a doi factori determinanți, din punct de vedere cultural și religios, anume că poporul român este singurul popor ortodox, care folosește o limbă de origine latină. Atât Ortodoxia credinței, cât și latinitatea limbii i-au permis Bisericii și neamului nostru să rămână deschise culturii răsăritene și celei apusene și să constituie un inel de legătură între ele. Astfel se explică unul dintre motivele principale care au permis Bisericii noastre să fie prima Biserică Ortodoxă care a primit vizita Suveranului Pontif, la ea acasă, pentru ca împreună să dăm expresie dorințelor noastre de unitate creștină și integrare europeană. Am apreciat în mod deosebit cuvintele Sanctității Sale Papa Ioan Paul al II-lea, care a ținut să sublinieze originea apostolică a creștinismului românesc, datorită misiunii Sfântului Apostol Andrei, spunând despre România că este "Grădina Maicii Domnului", că țara noastră face parte din Europa și că poporul român constituie o punte de întâlnire între Orient și Occident.

Apreciem în mod deosebit aceste cuvinte ale Sanctității Sale, fiindcă ele vin să infirme unele teorii cu privire la împărțirea confesională a Europei. Și, într-adevăr, dacă toți creștinii ortodocși, catolici sau protestanți cred în Iisus Hristos, ca Logos Creator și Răscumpărător, în puterea și lucrarea Duhului Sfânt, nu vedem motivul pentru care Catolicismul sau Protestantismul ar sfârși acolo unde începe să existe Ortodoxia. Toate aceste afirmații izvorăsc dintr-o mentalitate prea pământească, care uită de realitatea cerească a Sfintei Treimi, care îmbrățișează prin Biserică, unitatea neamurilor în diversitatea lor specifică. Am fost și dorim să fim alături de poporul polonez, în virtutea trecutului nostru comun, dar și a preocupărilor noastre de unitate creștină, pentru a lucra împreună pentru pace și reconciliere, în cadrul noii Europe, în această parte a Europei, atât de greu încercată de istorie. Dumnezeu să ne ajute ca să fim la înălțimea misiunii noastre.

Vă mulțumesc!"

2. Papa Ioan Paul al II-lea, *Oriente lumen*, II Regno, 5/1995, p. 267.

3. *Religion et transformation de l'Europe*, Press Universitaire, Strasbourg, 1993, p. 406.

În aplauzele prelungite ale audienței, cu un cuvânt de mulțumire adresat de rectorul Academiei, Î. P. S. Arhiepiscop Ieremia și cu imnele intonate de corul acestui așezământ teologic s-a încheiat vizita la Academia Teologică Creștină din Varșovia.

De aici, delegația română și însoțitorii ei, fac, începând cu orele 10.30, o vizită la Seminarul Teologic Ortodox din Varșovia. După primirea în paraclisul Seminarului, prilej cu care a fost făcută și o scurtă prezentare a istoriei acestui așezământ de educație și formare teologică, Prea Fericitul Părinte Patriarh a adresat următorul cuvânt celor prezenți:

*"Prea Cucernice Părinte Director,
Dragi elevi seminariști,*

Ne-am bucurat de bunăvoința și privilegiul acordat nouă de Prea Fericitul Părinte Mitropolit Sava de a vizita Biserica Ortodoxă Poloneză, vizită în care a fost inclusă și întâlnirea noastră de la Seminarul Teologic.

Școlile de învățământ teologic sunt lăcașuri de educație ale Bisericii, atât la noi, cât și în alte Biserici, după modelul vrednicilor noștri înaintași, care aveau școli de pregătire a clerului în jurul reședințelor lor. Vă felicit pentru munca și responsabilitatea pe care v-ați asumat-o față de Sf. Sinod, personal față de Prea Fericitul Mitropolit Sava și știm că munca este grea și responsabilitatea deosebit de mare. Suntem însă încredințați că veți fi vrednici preoți.

Prea Fericirea Voastră,

Vă rog să-mi îngăduiți să mă adresez elevilor, felicitându-i mai întâi pentru frumoasele cântări pe care le-au intonat aici, unele chiar în limba română.

Știu că Biserica Ortodoxă din Polonia are multă dragoste părintească față de voi, pentru a sluji cu demnitate și devotament această Biserică, care, în Polonia este minoritară. Pentru această lucrare, este nevoie de o disciplină de studiu și de practică liturgică deosebită. Folosiți timpul, dragi elevi, acești ani petrecuți în seminarul teologic, pentru a cunoaște învățătura Bisericii noastre Ortodoxe, mai ales în condițiile atât de diferite existente în această țară. Niciodată să nu vă simțiți inferiori celorlalți slujitori ai altor culte. Totdeauna să știți că Ortodoxia și învățătura Sf. Părinți este păstrată în Biserica Ortodoxă și numai Biserica noastră are Dumnezeiasca Liturghie bizantină, care prin conținutul și frumusețile ei, aduce satisfacții spirituale oricărui om de cultură. Sf. Liturghie este izvorul învățăturii și al misiunii noastre, în toate aspectele sale. Vă așteaptă o slujire grea, dar foarte frumoasă. Sf. Ioan Gură de Aur ne spunea că cea mai frumoasă slujire de pe pământ este cea preotească. Desigur, că fiecare lucrare, precum ingineria, tehnica, diplomația, sunt frumoase; dar niciuna dintre acestea nu se bucură de cinstirea de care se bucură preotul și preoția. Aceasta este cartea de vizită a Ortodoxiei, în lumea de astăzi. De altfel, chiar și în alte Biserici, fie ele catolice ori protestante, se observă un interes crescând față de această Liturghie bizantină, lucru evidențiat, spre exemplu, în cursul vizitei S. Sale Papa Ioan Paul II în România, care a avut cuvinte dintre cele mai frumoase despre Liturghia noastră, cu prilejul săvârșirii Sf. Liturghii ortodoxe de către Sf. Sinod al Bisericii noastre,

în prezența Sanctității Sale, a cardinalilor și a multor credincioși romano-catolici și greco-catolici.

Așadar, în mileniul al treilea, Ortodoxia este chemată, poate mai mult decât oricând în istoria sa, să aducă mărturia drepte credințe, de care are nevoie nu doar lumea creștină, ci și societatea în general, în diferitele sale componente.

Rog pe Bunul Dumnezeu să vă dăruiască răbdare, statornicie și voință tinerască pentru a ajunge virtuoși, precum sfinții tineri ai Bisericii.

„Binecuvântarea Domnului să fie cu noi, cu toți. Amin”.

Ca un semn al acestei întâlniri de la Seminarul Teologic din Varșovia, Prea Fericitul Părinte Patriarh oferă, pentru capelă, o cruce de binecuvântare și un veșmânt preoțesc.

Aceeași atmosferă de caldă frățietate a caracterizat și dejunul oferit la trapeza Seminarului. Cu acest prilej, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a răspuns la cuvântul de introducere rostit de Prea Fericitul Mitropolit Sava:

*"Prea Fericirea Voastră,
Iubiți frați întru Domnul,*

Cum a amintit și Prea Fericirea Sa, ne aflăm la ultimul popas al călătoriei noastre prin frumoasa dumneavoastră țară. În acest context, se cuvine să ne întoarcem cu mintea la începutul vizitei noastre aici, călătorind în timp pe la sfintele mănăstiri și biserici. Numai dacă am face o sinteză a lor, s-ar arăta conținutul și valoarea acestei vizite.

S-a vorbit mult despre valoarea prezenței noastre aici, dar trebuie să ne gândim că fără invitația Prea Fericitului Mitropolit Primat Sava și fără organizarea desăvârșită, această vizită nu s-ar fi putut împlini și nu ar fi dobândit înțelesul adevărat. Chiar și acordarea titlului de la Universitatea Catolică din Lublin a depins mult de bunăvoința și înțelepciunea Prea Fericitului Părinte Sava. Acest lucru nu se datorează doar faptului că suntem două Biserici surori, dar, realmente, noi am fost oaspeții Bisericii Ortodoxe poloneze. Căci, ogorul în care noi, împreună, delegația Bisericii Ortodoxe Române și Prea Fericitul Mitropolit Sava am semănat cuvântul lui Dumnezeu, a fost cel al Ortodoxiei poloneze.

Ne este greu să găsim cuvinte și gânduri potrivite pentru a mulțumi gazdelor noastre și greu de făcut aprecieri pe măsura dragostei cu care am fost înconjurați și a eforturilor făcute în toate aceste zile de adevărat pelerinaj. Chiar și momentul de la Universitatea Catolică de la Lublin a purtat aceeași amprentă a grijii și priceperii deosebite ale Prea Fericirii Sale, moment care, de altfel, nici nu s-ar fi putut împlini fără aportul principal al Prea Fericitului Sava. În duhul rânduielilor noastre canonice, nu aș fi putut da curs unei alte invitații, fără a fi fost mai întâi invitat de fratele nostru întru slujire și cu responsabilitățile cele mai mari în Biserica Ortodoxă din Polonia, Prea Fericitul Mitropolit Sava.

Așa cum am subliniat peste tot, în vizita noastră aici, Biserica Ortodoxă poloneză, asemenea celei din Finlanda, ori din Cehia și Slovacia, deși cu un număr mai mic de credincioși și ierarhi, totuși, în soborul nostru pan-ortodox, fiecare Biserică este egală cu cealaltă. De aceea, exprim recunoștința mea din acest loc și îi mulțumesc frățeste, din adâncul inimii Prea Fericitului Sava, bucurându-mă ca om și ca slujitor al Bisericii Ortodoxe pentru toate cuvintele rostite de Prea

Fericirea Sa, de înalții ierarhi, de preoți și de credincioși, la adresa Bisericii Ortodoxe Române și la poporul român. Suntem încredințați, așadar, că noi am adăugat încă un inel de aur prețios la lanțul legăturilor noastre, atât cele bisericesti, cât și cele naționale. Înscriem deci, în acest an jubiliar 2000 o pagină de mare valoare pentru Bisericile noastre și pentru întreaga creștinătate. M-am bucurat să găsesc aici o Biserică vie, dinamică, contemporană, am putea spune, o Biserică care se adresează cu curaj și înțelepciune lumii moderne în care ființează. Acest lucru este evident dacă observăm mai cu seamă implicarea ei în Consiliul Ecumenic local și în învățământul teologic ecumenic.

Cu aceste cuvinte de mulțumire și prețuire pentru tot ceea ce ați făcut și faceți spre binele credincioșilor Bisericii Ortodoxe a Poloniei, vă lăsăm cu pace și dragoste frățescă, rugând pe Dumnezeu să sporească legăturile noastre. Întru mulți ani!"

Cu îmbrățișarea frățescă a celor doi Întâistătători de Biserici, s-a încheiat vizita de la Seminarul Teologic din Varșovia, de unde delegația română și gazdele sale s-au îndreptat spre Senatul Poloniei, unde are loc întâlnirea cu Doamna Prof. Dr. Alicja Grzeskowiak, Mareșalul Senatului Poloniei. La întrevvedere au mai participat președintele Comisiei Afacerilor Externe a Senatului și alte persoane din conducerea acestui for legislativ.

După ce a reamintit despre impresia cu totul deosebită a întâlnirii de la Reședința Patriarhală din București pe care a avut-o cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, Doamna Mareșal a exprimat bucuria și, în același timp, a transmis felicitările Domniei Sale pentru titlul primit de Prea Fericirea Sa la Universitatea din Lublin, unde Doamna Grzeskowiak activează ca și cadru universitar. În cuvântul său, Doamna Mareșal a apreciat foarte mult cum înțelege Biserica Ortodoxă Română, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist personal, rolul spiritualității și al promovării și apărării valorilor creștine într-o Europă unită.

La rândul său, Prea Fericitul Părinte Patriarh a spus:

"Excelența Voastră, Doamnă Mareșal al Senatului,

Sunt foarte bucuros să aud asemenea cuvinte din partea unui factor politic aflat la un astfel de nivel. Mai rar pot fi întâlniți oameni politici care să aibă o astfel de gândire într-atât de apropiată de duhul învățaturii și practicii Bisericii.

Faptul că suntem două Biserici vecine și apropiate din punct de vedere al credinței noastre, Biserica Ortodoxă și cea Catolică, dar, în același timp, suntem vecini și ca țări și ca popoare. Am fost foarte impresionați văzând Varșovia și alte părți ale Poloniei și, de asemenea, imaginea suferințelor și a distrugerilor țării Dumneavoastră de-a lungul istoriei. Forța credinței și a iubirii de țară, ca și istoria plină de jertfe a acestei națiuni au făcut ca Polonia să renască. Aceeași forță a credinței ne-a ajutat și pe noi, cele două Biserici și popoare, să trăim momentele și să culegem roadele libertății și a jertfelor de odinioară.

În ceea ce privește legăturile noastre de secole cu lumea occidentală europeană, vă pot spune că, în ciuda celor cinci decenii de dictatură comunistă în România, pe care, personal, le-am trăit ca slujitor, în diferitele responsabilități ce mi-au fost încredințate de Biserică, totuși experiența europeană a noastră și creștinismul apostolic adus la noi de Sf. Ap. Andrei, ca și participarea credincioșilor

la toate formele de activități sociale din cadrul Bisericii au făcut ca noi să menținem ființa Bisericii Ortodoxe Române, intactă. S-a reușit această adevărată minune, cu toate îngrădirile și obstacolele create de guvernul ateist, reușind să avem preoți pregătiți pentru parohii și mănăstiri, studenți care să-și desăvârșească pregătirea teologică în instituții de prestigiu din Europa și din alte părți, așa cum este cazul celor ce mă însoțesc în această vizită, Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, P. C. Pr. Prof. Dumitru Popescu și P. C. Michael Tița. Aș mai putea adăuga două exemple grăitoare în ceea ce privește lupta dusă de ierarhii, clerul și credincioșii Bisericii noastre și anume faptul că, în chiar anii de început ai dictaturii comuniste, 1949-1950, se înființau Seminare Teologice monahale, iar în 1954-1955 au fost făcute canonizări de sfinți români, pentru prima dată în istoria Bisericii noastre fiind incluși sfinți martiri și mărturisitori români, la care s-au mai adăugat și cei de după 1989. În toată această perioadă de dictatură, delegația Vaticanului n-a lipsit din adunările noastre ecumenice. În acest context, dorim să aducem mulțumirile noastre Arhiepiscopului Emerit al Vienei, Cardinal Franz König și Card. Johannes Willebrands, Președinte Emerit al Consiliului pentru Promovarea Unității Creștinilor pentru prezența și participarea la aceste întruniri ecumenice, ceea ce a constituit pentru noi un adevărat sprijin moral. Ecumenismul și dialogul teologic și cel practic există și este necesar să existe atâta timp cât Biserica lui Hristos este încă divizată.

Personal, l-am vizitat pe Sfântul Părinte în ianuarie 1989, la Vatican, în ciuda interdicției impuse de autoritățile comuniste de la București. Cu acel prilej, am discutat cu Sanctitatea Sa despre istoria legăturilor dintre Bisericele și popoarele noastre și ne-am amintit împreună de Mircea Eliade și George Enescu, precum și de mari teologi și scriitori bisericești, vorbind de asemenea și despre mănăstirile și parohiile din România. Sanctitatea Sa a fost deosebit de bucuros să audă despre felul cum lucrează Biserica Ortodoxă Română într-un regim comunist.

Despre toate acestea am vorbit și la Lublin și Dumnezeu a rânduit să expun acolo pentru prima dată unele aspecte ale lucrării Bisericii în timpul dictaturii atee, având în vedere că smerenia și discreția sunt atribute absolut necesare vieții noastre duhovnicești. Mărturia pe care am adus-o personal cu prilejul momentului de la Lublin a fost doar întru slava lui Dumnezeu și a Bisericilor noastre, ca semn al iubirii lui Dumnezeu pentru noi și al lucrării Duhului Sfânt în viața noastră. Am fost deosebit de mișcat și emoționat auzind cele ce se spuneau la Universitatea Catolică din Lublin despre România și despre Biserica Ortodoxă din țara noastră, despre locul nostru în Europa și despre rolul Ortodoxiei în lumea de astăzi.

Dumnezeu ne-a ajutat ca, în ciuda atâtor presiuni la care am fost supuși, atât noi, cei din fruntea Bisericii Ortodoxe Române, cât și ceilalți ierarhi și preoți, să nu cedăm și să continuăm lupta noastră de apărare a valorilor nepieritoare ale Bisericii noastre. După cum știți, ca Biserici Ortodoxe locale, suntem foarte strâns legați de cultura națională și de istoria poporului în care s-au născut și, de aceea, am acordat sprijinul nostru pentru eforturile României de integrare în structurile europene. Suntem pe deplin convinși că Polonia ne va sprijini în acest demers al nostru.

Vă mulțumim mult pentru primirea atât de călduroasă pe care ne-ați făcut-o și vă urăm succes deplin în lucrarea atât de importantă pe care o desfășurați".

Asigurându-i pe oaspeții din România de sprijinul și solidaritatea autorităților politice din Polonia și a poporului polonez în general, în direcția integrării țării

noastre în structurile europene, Doamna Mareșal a apreciat în mod cu totul deosebit întâlnirea cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și cu delegația însoțitoare. Prea Fericitul a oferit apoi un album cu vizita Papei în România și o medalie jubiliară emisă cu ocazia împlinirii a 110 ani de la dobândirea autocefaliei Bisericii noastre.

În această atmosferă destinsă și deosebit de cordială s-a încheiat întâlnirea de la Seimul Poloniei, de unde delegația Bisericii Ortodoxe Române, însoțită ca peste tot în cursul vizitei din Polonia de Prea Fericitul Mitropolit Primat Sava s-a îndreptat spre aeroportul din Varșovia. După ce și-a luat rămas bun de la atât de ospitalierele gazde, delegația Bisericii noastre a decolat spre patrie la orele 15,35.

În seara zilei de 9 noiembrie, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, împreună cu delegația însoțitoare a revenit în țară, după vizita de cinci zile pe care au făcut-o în Polonia. În salonul oficial al aeroportului Otopeni, delegația Bisericii Ortodoxe Române a fost întâmpinată de Î. P. S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei, PP. SS. Vincențiu Ploieșteanu și Ambrozie Sinaitul, Episcopi vicari patriarhali, P. S. Teodosie Snagoveanu, Episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, de părinți profesori și consilieri patriarhali și arhiepiscopali. A fost prezent de asemenea ambasadorul Poloniei la București, Excelența Sa Dl Michal Klinger.

La sosire, P. F. Părinte Teoctist a făcut o scurtă declarație pentru ziarisții prezenți, pe care o reproducem pe larg:

"Am fost invitați în Polonia de Biserica Ortodoxă soră poloneză și, de asemenea, de Universitatea din Lublin și de Primatul Bisericii Catolice poloneze, Em. Sa Cardinalul Josef Glemp. Însoțiți aproape permanent de Prea Fericitul Mitropolit Sava și de alți membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe din Polonia, am vizitat mai multe biserici, mănăstiri, orașe, parohii și instituții ale acestei Biserici. În același timp, am purtat convorbiri cu Prea Fericitul Mitropolit Sava, despre Biserica Ortodoxă poloneză, care, deși, din punct de vedere numeric, este o Biserică mică și cu foarte multe Golgote pe care le-a urcat în istorie, a rămas o Biserică vie, dinamică, așa cum am mai spus și acolo, o Biserică ce se dovedește a fi la înălțimea vremurilor pe care le trăim astăzi, în ceea ce privește misiunea Ortodoxiei în lume. Am admirat pretutindeni lucrările pe care le întreprinde Prea Fericitul Sava, împreună cu ceilalți ierarhi, cu clerul și credincioșii acestei Biserici, reînnoind-o dinăuntru ei, în primul rând viața parohială, viața mănăstirească, precum și celelalte aspecte ale existenței și lucrării ei.

Pe lângă cele ce am arătat deja, un moment foarte impresionat a fost vizitarea localității și a monumentului de la Majdanek, locul unde sute de mii de oameni au fost exterminați, fiind uciși prin gazare. Biserica Romano-Catolică și Biserica Ortodoxă Poloneză au organizat, cu prilejul vizitei noastre, un moment de reculegere și de rugăciune, la care s-au adăugat și alte culte, precum musulmanii și evreii. Am parcurs pe jos distanța destul de apreciabilă până la acest monument, într-un pelerinaj în care am rețrăit în sufletul nostru clipele dureroase prin care au trecut oamenii aceia atunci, și care, după ce erau închiși și înfometaji, trebuiau să parcurgă și acest drum, pentru a fi dați cuptoarelor spre a fi arși. Este pentru prima oară când s-a făcut o rugăciune ortodoxă în acest loc și am primit acest dar de la Dumnezeu ca să rostesc acolo, prima dată în viața mea, dar și prima dată în numele Bisericii noastre, o rugăciune pentru toți cei care au murit la Majdanek. Și, deși timpul era destul de nefavorabil, fiind vânt și ploaie, am mers împreună

cu toată lumea, pe jos refăcând același drum pe care mergeau cei osândiți la moarte, continuându-ne apoi programul pe care ni l-au alcătuit gazdele noastre din aceste zile.

Aș putea spune că fiecare din locurile pe care le-am vizitat reprezintă un unicat. De la Președinția țării, la Parlament și la Consiliul Ecumenic al Bisericilor, până la Universitatea Catolică din Lublin și, în aceeași măsură, la bisericile și mănăstirile ortodoxe vizitate – peste tot am auzit cele mai frumoase cuvinte despre Biserica Ortodoxă Română și despre poporul român. Parcă retrăim aievea clipe de satisfacție auzind aceste cuvinte rostite de oameni care, deși la o distanță apreciabilă de România, cunoșteau istoria legăturilor noastre de-a lungul secolelor trecute. Am auzit deseori pronunțându-se și invocându-se numele marelui Mitropolit Petru Movilă, care a sfințit Catedrala Ortodoxă din Lublin la 1633 și, astfel, am făcut o legătură între epoca trăită de Mitropolitul Petru Movilă și între Mărturisirea de Credință a sa și însemnătatea domnitorilor români, care au dăruit un astfel de fiu Ortodoxiei din acele părți.

Este de la sine înțeles apoi că momentul de la Universitatea din Lublin a fost unul solemn, protocolar. La această veche universitate a Bisericii Romano-Catolice, care este o universitate vestită în lume, a avut loc festivitatea acordării titlului de *doctor honoris causa*, primit de noi cu toată cuvenita cuviință. A fost un moment foarte emoționant, moment introdus de *laudatio* făcut de Profesorul Waclaw Hryniewicz, în care au fost prezentate elemente ale vieții și lucrării noastre, în deceniile de slujire a Bisericii Ortodoxe Române. Am trăit clipe de mare bucurie, pentru foarte numeroasa asistență, dar mai cu seamă a tineretului, care a arătat o mare prețuire pentru Biserica noastră Ortodoxă Română, pentru legăturile dintre Bisericile și popoarele noastre și pentru lucrarea Bisericii noastre în contextul preocupărilor actuale ale lumii. Aceste cuvinte atât de frumoase și pline de respect pentru Biserica și poporul român binecredincios le-am auzit nu doar la acest moment solemn de la Lublin, dar rostite și de către președintele țării și de președinții celor două Camere ale Parlamentului polonez.

Polonia este o țară frumoasă, o țară în care urmele trecutului nu sunt atât de evidente ca la noi și unde există o atmosferă și o voință de a depăși toate greutățile".

Prea Fericitul Părinte Patriarh a mai spus că peste tot în Polonia a fost apreciată foarte favorabil semnătura Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române și a conducătorilor celorlalte culte din România pe documentul ce sprijină aderarea țării noastre la structurile europene. "De aceea, credem – a adăugat Prea Fericirea Sa – că și această vizită se înscrie ca un sprijin în această lucrare a noastră și, în același timp, ca o îndatorire de a ne intensifica activitatea în slujirea Bisericii".

La întrebarea unuia dintre reporteri dacă este o pură întâmplare vizita Prea Fericirii Sale și a delegației Bisericii noastre în țara de origine a Sanctității Sale, Papa Ioan Paul al II-lea – care, așa cum se cunoaște, la București, la 9 mai 1999, i-a adresat Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române invitația de a-l vizita la Roma – Prea Fericirea Sa a răspuns:

"Nimic nu este întâmplător în viața noastră. Toate sunt rânduite de Dumnezeu și toate sunt spre binele nostru; menirea noastră este ca să le primim cum se cuvine: cu sinceritate, cu credință în Dumnezeu și cu iubire. Dacă le vom împlini pe toate astfel, atunci ele nu mai sunt întâmplătoare".

În ceea ce privește faptul că, în chiar ziua întoarcerii Prea Fericirii Sale din Polonia s-au împlinit 14 ani de la alegerea sa ca patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Teoctist a spus:

"Aproape că nici nu am avut timp să mă gândesc la aceasta, fiind atât de ocupat în fiecare clipă a zilelor acestea. Însoțitorii mei din delegație mi-au amintit de acest moment și, cu multă emoție, pot spune că re trăiesc sentimentul de responsabilitate care m-a cuprins atunci. Așa cum se știe, cum am spus și altădată, eu nu am dorit să fiu ales în această responsabilitate, ceea ce am comunicat membrilor Sinodului Permanent dintru început. Doream să rămân la Iași, unde începusem lucrări importante, pe care trebuia să le finalizez. Mă bucur că, după venirea mea la București, Î. P. S. Mitropolit Daniel le-a continuat în chip foarte frumos.

Așadar, momentele acestea sunt de aducere aminte și ele au darul să trezească în mintea noastră mai mult curaj și mai multă credință în Dumnezeu, pentru că vedem că nu am făcut atât cât trebuia să facem. S-au scurs atâția ani, ani plini de dureri și de neazuri, dar, în același timp, plini și de bucurii. Vedem în toate lucrarea lui Dumnezeu, care este prezent în viața noastră, acea lucrare a Duhului Sfânt, Care ne călăuzește să împlinim voia Lui și voia credincioșilor încredințați nouă spre păstorire întru mântuire".

Concluzii

Așa cum reliefa și Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist în cuvântul adresat ascultătorilor postului național de radio, vizita făcută în Polonia de delegația Bisericii Ortodoxe Române a fost una cu totul deosebită. Valoarea sa este reliefată în împătrita sa semnificație.

Mai întâi, acest pelerinaj trebuie înțeles în dimensiunea sa **interortodoxă**. Vizita reprezintă răspunsul Bisericii noastre dat la invitația frățească adresată, în numele Sf. Sinod, de către Prea Fericitul Părinte Mitropolit Sava, Întâistătorul Bisericii Ortodoxe din Polonia. Ea se constituie ca o pagină deosebit de bogată, în îndelungata istorie a legăturilor statornicite între Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă din Polonia. Pretutindeni de-a lungul acestui pelerinaj a fost reliefată importanța întâlnirii "față către față" a fraților întru aceeași credință, ca modalitate de manifestare a solidarității ortodoxe, a comuniunii dintre cele două Biserici Ortodoxe Surori și ca mărturie comună a dinamislului vieții spirituale ortodoxe.

În al doilea rând, vizita a avut și o dimensiune **ecumenică**, prin aceea că ea s-a desfășurat în contextul invitației adresate Întâistătorului Bisericii noastre de către Eminența Sa, Cardinalul Josef Glemp, Primatul Poloniei, ca o prelungire a clipelor de adevărată sărbătoare creștină trăite în timpul vizitei făcute în România de Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul II, în luna mai 1999. Dorința de depășire a obstacolelor ce mai stau încă în calea refacerii unității dintre cele două mari Biserici creștine, precum și aprecierea cu totul deosebită a deschiderii ecumenice manifestată de către Biserica Ortodoxă Română, personal de Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist* au constotuit temele principale ale discuțiilor avute de delegația română cu reprezentanții Bisericii Romano-Catolice și ai altor Biserici creștine, pe parcursul prezenței sale în Polonia.

Dimensiunea **academică** a acestei prezențe românești în binecunoscutul centru universitar de la Lublin constituie, de asemenea, o caracteristică esențială a pelerinajului românesc făcut în Polonia sfârșitului celui de al II-lea mileniu creștin. Conferirea Prea Fericitului Părinte Patriarh **Teoctist** a titlului de *doctor honoris causa* de către Senatul Universității Catolice din Lublin, la inițiativa Excelenței Sale Josef Zycinsky, Arhiepiscopul Romano-Catolic de Lublin și Mare Cancelar al acestei universități reprezintă, fără îndoială, o recunoaștere binemeritată a lucrării neobosite a Prea Fericirii Sale în apărarea valorilor creștine, prin cuvânt, faptă și prin scris, în toți cei peste 70 de ani de când slujește lui Dumnezeu și oamenilor, purtând pe umeri responsabilități dintre cele mai mari. În aceeași măsură, prin acest titlu academic este recunoscut atașamentul de neclintit al Prea Fericitului Părinte Patriarh în promovarea bunelor relații dintre diferitele Biserici.

Un moment aparte al vizitei l-a constituit comemorarea făcută la lagărul de exterminare de la Majdanek, moment ce a reliefat cât se poate de grăitor solidaritatea umană, care trece dincolo de apartenența la o națiune sau la o credință religioasă. Clipele de reculegere la acest adevărat "pelerinaj pe drumul Golgotei" au fost deschise de rugăciunea Prea Fericitului Părinte Patriarh **Teoctist**, chiar pe locul de suferință al atâtor semeni de ai noștri.

În fine, vizita în Polonia are, pe lângă dimensiunea bisericească, și o conotație **națională**, deoarece delegația Bisericii Ortodoxe Române, având în frunte pe Întâistătătorul său, a fost și mesagerul unui popor apropiat nu doar geografic, ci mai ales, spiritual, ce s-a dovedit atât în istorie, cât și în prezent, a fi un adevărat prieten al poporului polonez. Acest spirit de frățietate, dragoste și prețuire a fost reliefat, în repetate rânduri de autoritățile politice cu care membrii delegației noastre s-au întâlnit pe parcursul vizitei în Polonia.

Păstrând aceste neșterse amintiri ale unei vizite de neuitat, cu profunde semnificații pe multiple planuri, considerăm că la încheierea pelerinajului în frumoasa Polonie, nu doar delegații Bisericii noastre, dar întreaga suflare ortodoxă românească a devenit mai îmbogățită duhovnicește prin împărtășirea unui tezaur comun de credință și trăire ortodoxă și prin promovarea unor relații de deschidere către cei ce aparțin altor Biserici creștine.

Pr. Dr. MICHAEL TIȚA,
Consilier Patriarhal

Anexa 1

Reacții din mass-media poloneză despre vizita delegației Bisericii Ortodoxe Române în Polonia

"Gazeta Wyborcza" – 6 noiembrie 2000

Arhiepiscopul ortodox al Bucureștilor și Patriarh al întregii României, P. F. Teoctist a oficiat o liturghie în Catedrala Ortodoxă din Varșovia, Sfânta Maria Magdalena. Alături de Prea Fericirea Sa s-au aflat episcopii ortodocși polonezi, printre care și Mitropolitul Varșoviei și al întregii Polonii, Sava. Patriarhul vizi-

tează Polonia până la data de 9 noiembrie. Marți, 7 noiembrie i se va decerna titlul de Doctor honoris causa al Universității Catolice din Lublin.

"Zycie" (Viața) – 7 noiembrie 2000

Conferirea titlului de *doctor honoris causa* al Universității Catolice din Lublin pentru oamenii dialogului și prietenii Papei Ioan Paul al II-lea

Un cardinal american, patriarhul român și un rabin "italian" au fost onorați de către Universitatea Catolică din Lublin. Cardinalul William Henry Keeler a primit ieri doctoratul *honoris causa*. Astăzi, acest titlu îl vor primi patriarhul Bucureștilor, P. F. Teoctist și rabinul Romei, Elio Toaff.

Ceea ce unește aceste trei personalități, care provin din medii culturale atât de diferite este activitatea în favoarea reconcilierii dintre creștini și credincioși ai altor religii, precum și relația lor personală cu Papa Ioan Paul al II-lea.

– Decernarea titlului de *doctor honoris causa* (...) va ajuta la concentrarea atenției asupra a ceea ce unește. Mai importante sunt valorile care ne unesc, decât cele care ne despart, ceea ce nu înseamnă, cel puțin, acoperirea diferențelor – a subliniat mitropolitul de Lublin, arhiepiscopul Josef Zycinski (...).

Patriarhului Teoctist i se datorează reușita primei vizite a episcopului Romei într-o țară ortodoxă. Vizita a avut loc într-o perioadă în care dialogul catolic-ortodox întâmpină greutăți.

– Am pășit peste pragul speranței – i-a spus – P. F. Teoctist, anul trecut, Papei Ioan Paul al II-lea. Poziției curajoase a Patriarhului i se datorează "spargerea gheții", iar catolicii împreună cu ortodocșii prezenți la întâlnirea ambilor conducători spirituali, au scandat "unitate, unitate" (...).

Astăzi, la Lublin, reprezentanții celor trei comunități religioase vor fi uniți prin rugăciunea din fostul lagăr de concentrare hitlerist de la Majdanek".

"Gazeta Wyborcza" (Ziarul electoral) – 8 noiembrie 2000

Doctor honoris causa: patriarhul și rabinul

Patriarhul Teoctist, conducătorul Bisericii Ortodoxe Române a primit ieri titlul de doctor honoris causa al Universității Catolice din Lublin (K.U.L.), pentru contribuția deosebită în dezvoltarea dialogului inter-religios. P. F. Teoctist, în vârstă de 85 de ani, a intrat în mănăstire la 14 ani și a devenit patriarh la 71 de ani (...). P.F. Teoctist este un promotor al ecumenismului, cu toate că unele Biserici Ortodoxe limitează contactele ecumenice. Patriarhul Teoctist l-a invitat pe Papa Ioan Paul al II-lea în România, în mai 1999, ca primul patriarh al unei Biserici Ortodoxe majoritare și a participat împreună cu acesta la slujbe comune cu catolicii, pentru realizarea unității Bisericilor.

"Zycie" (Viața) – 8 noiembrie 2000

Noii doctori ai K.U.L

Patriarhul ortodox al României, P. F. Teoctist și Rabinul șef al Romei, Elio Toaff au primit ieri doctoratul *honoris causa* al Universității Catolice din Lublin,

pentru merite deosebite în activitatea ecumenică. Doctoratele au fost decernate la propunerea Facultății de Teologie a K.U.L.

"Nasz Dziennik" (Ziarul nostru) – 8 noiembrie 2000

Congres la Lublin

Decernarea titlurilor de *doctor honoris causa* de către Universitatea Catolică din Lublin cardinalului William Henry Keeler Baltimore, Patriarhului Teoctist, conducătorul spiritual al Ortodoxiei românești și prof. Elio Toaff, rabin șef al Romei constituie principalele evenimente ale celei de a doua părți a Congresului Culturii Creștine. Acest Congres s-a desfășurat între 6-7 noiembrie 2000 la Lublin, sub deviza "Sacrul și cultura: rădăcinile creștine ale viitorului".

La cea de-a doua parte a Congresului Culturii Creștine au participat cei mai importanți reprezentanți ai autorităților poloneze de stat și religioase, printre care Primatul Poloniei, cardinalul Josef Glemp și Mareșalul Seimului. Participanții la Congres au semnat un apel în care afirma, între altele, că "omul constituie o valoare mai mare decât interesele politice și economice".

Ieri, în cadrul Congresului, a avut loc "Ziua celor cinci rugăciuni". S-au rugat, împreună, foștii deținuți ai lagărului din Majdanek, precum și preoți de cinci rituri. Participanții la rugăciune au traversat "Drumul negru", de lângă lagăr, pe care deținuții soseau la Majdanek.

"Zycie" (Viața) – 9 noiembrie 2000

Lupta pentru sufletul Europei

Conform declarațiilor Patriarhului României, arhiepiscop ortodox de București, Teoctist, – oaspete al țării noastre în aceste zile – creștinii trebuie să creeze spiritul Europei. Această opinie a fost exprimată în timpul întâlnirii cu reprezentanții Bisericilor creștine din Consiliul Ecumenic Polonez.

– Europa nu poate fi doar o comunitate economică și nu poate fi definită doar din perspectiva economiei, ci, mai presus de toate, din punct de vedere spiritual – a declarat P. F. Teoctist.

Patriarhul Teoctist s-a întâlnit, de asemenea, cu Primatul Poloniei, Josef Glemp. Primatul a declarat că "vizita unui oaspete atât de înalt constituie un pas înainte pe calea ecumenismului". Primatul a mai amintit că ambele Biserici au suferit foarte mult dar, cu toate acestea, au păstrat speranța și dragostea.

– Un obiectiv comun al ambelor Biserici este ca în casa europeană să fie prezentă permanent lumina lui Hristos – a mai declarat Patriarhul României.

"Zycie Warszawy" (Viața Varșoviei) – 9 noiembrie 2000

Patriarhul român

Patriarhul ortodox al României, Teoctist, a fost primit ieri – în timpul vizitei oficiale în Polonia – de către Primatul Poloniei, cardinalul Josef Glemp. S-a întâl-

nit, de asemenea, cu președintele Aleksander Kwasniewski și cu Mareșalul Seimului. Președintele Poloniei l-a felicitat pe patriarh pentru decernarea titlului de *doctor honoris causa* al Universității Catolice din Lublin (K.U.L).

De menționat că vizita Prea Fericirii Sale în Polonia a fost amplu mediată la radio și televiziune, prin numeroase știri în jurnale, precum și prin transmiterea unui interviu la Radio Polonia, în 4 noiembrie 2000.

Anexa 2

Mesaje de felicitare primite de Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST, cu prilejul decernării titlului de *doctor honoris causa* al Universității Catolice din Lublin

1. Prof. Dr. Alicja Grzeskowiak, Mareșalul Senatului Poloniei.
2. Prof. Dr. Ryszard J. Gorecki, Rectorul Universității *Warmińsko-Mazurski* din Olsztyn.
3. Dl Marek Tecza, Președintele Seimului Voievodatului din Lublin.
4. D-na Helena Pietraszkiewicz, Președinta Consiliului Local din Lublin.
5. Prof. Dr. Maciej Latałski, Rectorul Academiei de Medicină din Lublin.
6. Prof. Dr. Franciszek Ziejka, Rectorul Universității *Jagelloniene* din Cracovia.
7. Eminența Sa Jozef Kowalezyk, Nunțiu Apostolic în Polonia.
8. Conferința Episcopală Poloneză, Consiliul Național.
9. Episcop Piotr Libera, Secretar General al Conferinței Episcopale Poloneze.
10. Card. Franciszek Macharski, Mitropolit de Cracovia.
11. Juliusz Paetr, Arhiepiscop Mitropolit de Poznan.
12. Andrzej Suski, Episcop de Torun.
13. Wojciech Ziemia, Episcop de Elcki.
14. Episcop Jan Szarek (luteran C.A), Președintele Consiliului Ecumenic Polonez.
15. Prof. Dr. Jan Kopcewicz, Rectorul Universității «*Nicolaj Kopernik*» din Torun.
16. Prof. Dr. Stanisław Liszewski, Rectorul Universității din Lodz.
17. Prof. Dr. Adam Jamroz, Rectorul Universității din Białystok.
18. Pr. Prof. Dr. Roman Bortnicki, Rectorul Universității Cardinal Ștefan Wyszyński din Varșovia.
19. Prof. Dr. Ing. Włodzimierz Siłko, Rectorul Școlii Superioare de Administrație din Lublin.

ANEXA 3

SUMMIS AUSPICIIS APOSTOLICAE SEDIS
NEC NON
SERENISSIMAE REI PUBLICAE POLONORUM

NOS

ANDREAS SZOSTEK

PHILOSOPHIAE DOCTOR HABILITATUS AC HUMANIORUM ARTIUM
PROFESSOR ORDINARIUS
CATHOLICAE UNIVERSITATIS LUBLINENSIS
HOC TEMPORE
RECTOR MAGNIFICUS

GABRIEL WITASZEK

THEOLOGIAE DOCTOR HABILITATUS AC CATHOLICAE UNIVERSITATIS LUBLINENSIS
PROFESSOR ORDINARIUS
THEOLOGIAE FACULTATIS
HOC TEMPORE
DECANUS

WENCESLAUS HRYNIEWICZ

THEOLOGIAE DOCTOR HABILITATUS AC CATHOLICAE UNIVERSITATIS LUBLINENSIS
PROFESSOR ORDINARIUS

IN

VIRUM ILLUSTRISSIMUM AC PRAESTANTISSIMUM
VALDE BEATUM PATRIARCHAM

THEOCTISTUM ARAPASUM

MAGNA EIUS MERITA IN OPERE OECUMENICAE INTER ECCLESIAM ORTHODOXAM
ET ECCLESIAM CATHOLICAM RECONCILIATIONIS AESTIMANTES
NEC NON LABOREM EVANGELICUM INIMICORUM NATIONUM IN CONCORDIAM REDUCENDORUM
MAGNI DUCENTES

E SENTENTIA FACULTATIS THEOLOGIAE
A SENATU ACADEMICO COMPROBATA

THEOLOGIAE STUDIORUM

DOCTORIS HONORIS CAUSA

NOMEN ATQUE DIGNITATEM, IURA ET PRIVILEGIA CONTULIMUS
IN EIUSQUE REI FIDEM HOC DIPLOMA SIGILLO MAIORE UNIVERSITATIS MUNITUM
SANCIENDUM CURAVIMUS

LUBLINI, DIE 7 NOVEMBRIS ANNO MM

GABRIEL WITASZEK
G. Witaszek
DECANUS

ANDREAS SZOSTEK
A. Szostek
RECTOR MAGNIFICUS

WENCESLAUS HRYNIEWICZ
W. Hryniewicz
PROMOTOR

VIZITA PREA FERICITULUI PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST LA TĂȘNAD ȘI IZVORU MUREȘULUI 13-15 AUGUST 2000

Pentru românii din zona de confluență dintre Câmpia Tisei și Podișul Transilvaniei, ziua de Duminică, 13 august 2000 a reprezentat un moment de mare sărbătoare, datorat istoricului eveniment al resfințirii noii catedrale ortodoxe cu hramul "Adormirea Maicii Domnului" din orașul Tășnad, de către Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. La invitația Prea Sfințitului Episcop Justinian, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române a răspuns cu bucurie, dorind să ostoiască setea de credință și rugăciune a românilor ortodocși din acest străvechi și zbruciumat teritoriu românesc.

Deplasarea de la București s-a făcut cu un avion particular BAe HS 125 al Companiei Grivco International, pus la dispoziție de Domnul George Copos, originar din Tășnad și au mai participat la această vizită Prea Sfințitul Teofan-Sinaitul, Episcop Vicar Patriarhal și P. C. Diac. Iordachi Dragoș.

La aeroportul din Satu Mare Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și însoțitorii săi au fost întâmpinați de Prea Sfințitul Episcop Justinian al Maramureșului și Sătmarului, P. C. Pr. Alexandru Tincu, protopop de Satu Mare, prefectul Rudolf Riedl, subprefectul Mircea Ioanaș și primarul municipiului Satu Mare – Horea Anderco. După urările de bun venit adresate Înalțului oaspete, s-a pornit în coloană oficială spre Tășnad, via Carei, prilej cu care s-a putut admira relieful variat, de la câmpia joasă cu văi adânci, la dealurile piemontane cu interfluvii largi, fragmentate de văi. Atât la aeroport cât și pe întreg traseul, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a fost întâmpinat de credincioșii ortodocși cu flori, lacrimi în ochi și aclamații de bun sosit.

În jurul orei 9, 30 s-a ajuns în orașul Tășnad, renumit pentru vechimea și continuitatea viețuirii umane de aici încă din neolitic, demonstrate de descoperirile arheologice și de mărturiile istorice găsite aici. În ce privește viața religioasă a Tășnadului aici conviețuiesc laolaltă ortodocși (44, 55%), romano-catolici (27, 31%), reformați (27, 57%), greco-catolici (3, 10%) precum și de alte religii, într-o diversitate de etnii: români, maghiari, șvabi, germani și alte naționalități. Fiecare confesiune este reprezentată de câte o catedrală impresionantă.

În anul 1983 începe construirea noii biserici pe locul celei vechi de lemn demolate, care devenise neîncăpătoare. De la data construirii acesteia și până la 1988 aceasta a corespuns cerințelor credincioșilor. În 1988 se pune ilegal temelia unei noi biserici în jurul celei vechi, care va servi ca schelă și în care se va sluji până la terminarea celei noi, caz unic pe aceste meleaguri. Piatra de temelie s-a pus ilegal, credincioșii și preotul de atunci Gheorghe Rezei, simțind parcă sufletul libertății care urma să vină. Această măreață catedrală, începută în vremuri tulburi din punct de vedere religios, a continuat în prezența luptei pentru credință când, prin grija lui Dumnezeu și prin strădania noului preot, Crainic Vasile

Marian, sosit în această parohie în 1990, ajutat îndeaproape de Consiliul Parohial, dar mai ales de bunii credincioși, a fost sfințită de către Prea Sfinția Sa Justinian Chira, Episcopul de Dumnezeu păzitei Episcopii a Maramureșului și Sătmarului înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, de față fiind un impresionant număr de credincioși din toate părțile, în anul de la Hristos 1992, luna august, ziua 15, cu ocazia sărbătoririi "Adormirii Maicii Domnului", ce devine și hramul bisericii. Biserica are planul în formă de cruce, lungimea fiind de 45 m., lățimea 22 m., înălțimea 45 m., interior cu boltă, fresca fiind pictată în stil neobizantin. Curtea bisericii cuprinde altarul de vară, deasupra căruia se găsește clopotnița și 3 troițe maramureșene.

După cum Dumnezeu a rânduit să se înalțe o așa minunată catedrală română ortodoxă, ca un adevărat bastion la granița României cu Ungaria, tot așa Părintele ceresc a răsplătit osârdia acestor minunați credincioși ai Bisericii noastre cu prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la slujba de sfințire (ungerea cu Sf. Mir) a bisericii.

La intrarea în Tășnad, suita patriarhală a fost întâmpinată de Primarul Vasile Mitrașca și de un grup de tineri care i-au oferit tradiționala pâine cu sare. Cu această ocazie primarul orașului, după o scurtă alocuțiune de bun sosit i-a înmănat Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist "Cheia" orașului Tășnad, care la rândul său, a mulțumit pentru gestul făcut și i-a asigurat, atât pe tășnădeni cât și întreaga populație a județului Satu Mare că, de acum înainte, este mandatat să vină oricând pe aceste meleaguri, binecuvântându-i totodată cu Harul și puterea lui Dumnezeu, rugându-se ca acesta să se pogoare asupra tuturor sătmărenilor.

La intrarea în curtea Catedralei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a fost întâmpinat de Prea Sfinția Sa Justin Sigheteanul, Arhiereu Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, de protopopul de Carei, Marian Crainic, de un sobor de 70 de preoți și de peste 60.000 de credincioși. După urările de bun venit rostite de Prea Sfințitul Episcop Justin, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române a binecuvântat pe toți credincioșii prezenți, apoi a binecuvântat slujba de sfințire, înconjurul bisericii, ungera cu Sf. și Marele Mir și Sfânta Liturghie, săvârșită pe un podium special. La slujba de sfințire au mai participat: Înalt Prea Sfințitul Serafim, Mitropolitul ortodox al Europei Centrale, Prea Sfințitul Episcop Justinian al Maramureșului și Sătmarului, Prea Sfințitul Teofan Sinaitul, Episcop Vicar Patriarhal, Prea Sfințitul Justin, Episcop Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, P. C. Preot Tincu Alexandru, Protopop de Satu Mare, P. C. Pr. Crainic Vasile Marian, Protopop de Carei și paroh al noii biserici, P. C. Pr. Filip Ioan, Protopop de Baia Mare, P. C. Pr. Andreica Grigore, Protopop de Vișeu, P. C. Arhim. Teofil Pop de la Scărișoara, P. C. Arhim. Emanuel Rus de la Bixad, P. C. Ieromonah Dr. Paisie Cinar de la Rohia și au asistat alți numeroși preoți, călugări și călugărițe alături de mulțimile de credincioși. În cadrul slujbei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a ținut următorul cuvânt de învățătură: "Pietrele vii ale Bisericii" (Cuvântarea de la Tășnad)...

PIETRELE VII ALE BISERICII

CUVÂNTAREA PREA FERICITULUI PĂRINTE PATRIARH
TEOCTIST LA SFÂRȘITUL SFINTEI LITURGHII SĂVÂRȘITE
ÎN CATEDRALA TĂȘNAD, JUD. SATU MARE, CU PRILEJUL
SFINȚIRII PICTURII ȘI CATAPETESMEI ACESTEI BISERICI

Duminică, 13 august 2000

**În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.
Iubiții mei frați și surori întru Domnul**

*"Și adunare de popoare Te va înconjura și
peste ea la înălțime Te întoarce" (Ps. 7, 7).*

Ziua de astăzi ne-a adunat aici din toate colțurile țării, din toate păturile sociale, atât din sfera bisericească, cât și din cea laică.

Cuvântul de deschidere taborică, rostit acum de părintele protopop Crainic Vasile Marian, ne-a mișcat pe toți adânc, pentru că a exprimat ceea ce fiecare din noi gândim și simțim, dar nu putem exprima atât de frumos și atât de înălțător cum s-a exprimat părintele protopop, ca cel care a fost ostenitorul și martorul acestei opere. Numai martorul știe să vorbească, să destăinuie lucrurile cele dumnezeiești, așa cum au descoperit și au mărturisit cei trei Apostoli de la Schimbarea la Față a Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Părintele a exprimat, de fapt ce ați și arătat dumneavoastră toți, astăzi, de la întâmpinarea mea din Satu Mare și până aici; a evidențiat frumusețea credinței noastre ortodoxe și ne manifestăm, când trăim bucurii cu totul deosebite. Și cum să nu fie o bucurie această minune a arhitecturii românești, care a dat valoare și frumusețe acestui ținut de jur împrejur, privind de aici către câmpia aceasta a Țării Sătmărulei. Celor ce au vizitat Țara Sfântă le aduce aminte de ținutul Galileii. Această colină, acest munte din mijlocul câmpiei atât de desăvârșit liniară arată că Dumnezeu de la început a rânduit ca aici să se înalțe locașul Lui, concretizând mai întâi prin vechea biserică și acum prin această catedrală foarte frumoasă.

Pe cel ce vine pentru prima dată, cum am venit noi acum, acest sfânt locaș îl întâmpină cu măreția cerească și dăinuirea veșnică. Această catedrală reprezintă o realizare arhitectonică nespus de grăitoare asupra Ortodoxiei, prin forma și dimensiunea ei, prin armonia culorii picturii, prin măestria catapetesmei și prin fiecare piesă a mobilierului, totul înlesnind slujitorilor îndeplinirea dumnezeieștilor slujbe și actelor liturgice. Ca locaș al Celui Prea Înalt este vrednic de evlavia credincioșilor din Tășnad și din împrejurimi, de credința lor dreptmăritoare, de eforturile lor materiale care, iată, acum și aici, la granița țării, au înălțat o adevărată cetate de lumină, de iubire și de iertare cu care ei întâmpină occidentul catolic și protestant. Slujite și împodobite cu slujbe și învățături ziditoare de suflet de către preoți de talia părintelui protopop Vasile Crainic, păstorite de vrednicul Prea Sfințit Părinte, episcop Justinian, cunoscut ostenitor, nu numai pentru desăvârșirea sa personală la mănăstirea Rohia, dar și a credincioșilor păstoriți de el, aceste locașuri transmit peste secole vrednicia românească din anul milostivii lui Dumnezeu 2000. De aceea am și venit cu o mare bucurie, frații mei, la această

sărbătoare a Ortodoxiei noastre spre a fi în mijlocul credincioșilor acestui ținut strămoșesc, spre a mă bucura împreună cu ei.

Bunul credincios, care în inima sa trăiește bucuria mai mult decât noi, mai intens, fiul localității dumneavoastră, fratele Gheorghe Copos de aici, poate exprima cu câtă bucurie am venit, căci este o datorie a mea să vin cât mai des în mijlocul preoților și al credincioșilor. Mai cu seamă că, în anul 1969, ca episcop al Aradului, am ținut un timp și locul de episcop al Oradiei până la alegerea în anul 1970 a noului episcop Dr. Vasile Coman, trecut la Domnul. După ce am slujit la Satu Mare, unde am simțit căldura și dragostea minunaților preoți și credincioși, în drum spre Jibou, am poposit și aici închinându-mă în vechea biserică a Tășnadului. Nu mă gândeam atunci că Dumnezeu îmi va dăruia această bucurie de acum, când mă aflu în fața acestei catedrale. De pe culmea responsabilității la care sunt chemat și cu povara acestui toiag pastoral, vă privesc cu dragoste și vă văd pe toți, ierarhi, preoți, monahi și credincioși ca pe niște "pietre vii" cum se exprimă Sf. Apostol Petru (I Petru 2, 5), prelungind zidurile bisericii de cărămidă și de piatră, spre a ne cuprinde pe toți sub ocrotirea Duhului Sfânt prezent și lucrător în Sfintele Taine ale Bisericii. Împărtășindu-ne cu vrednicie din acestea noi alcătuim astfel Adunarea cea sfântă a ortodocșilor, organismul divino-uman, văzut și nevăzut în același timp. Unul dintre sfinții părinți ai Bisericii, Clement Alexandrinul scrie că: "Biserica de pe pământ este chip al Bisericii cerești"¹. Văd o generație nouă împrejurul meu, pentru că nu încetez a-L lăuda pe Dumnezeu. Cei ce suntem cu tâmplele albe acum, la sfârșitul mileniului actual, și-i avem pe tineri în mijlocul nostru la biserică, nădăjduim că acești minunați tineri și copii, care ne întâmpină cu buchete de flori, nu numai în aceste locuri ca și în alte părți alcătuiesc viitorul Bisericii și Neamului nostru. Această sensibilitate a tineretului nostru față de Biserică și de credință, ne-a dat mult curaj. Dintre ei au odrăslit preoții, diaconii, îngerii de astăzi, care ne-au înconjurat pe noi arhieriei, la dumnezeiasca Liturghie.

Acum zece ani, când eram tulburați de potrivnicia bunei-înțelegeri pe motivul folosirii sfintelor locașuri, protopopii și preoții maramureșeni și sătmăreni din eparhia Prea Sfințitului Episcop Justinian ne-au adus consolare și un sprijin puternic cu prilejul primei noastre întâlniri de dialog cu frații din cealaltă strană. Se știe că acum ei nu mai sunt din cealaltă strană, deoarece strănile, chiar dacă sunt două, de-a dreapta și de-a stânga, sunt într-o singură biserică. Însă acum nu mai suntem doi străini într-o biserică, cum știți. Slavă Domnului că totuși ne întâlnim în momente solemne, în momente de dialog și de rugăciune ecumenică! De aceea, am cuvânt de prețuire și de apreciere pentru preoțimea, care a fost astăzi prezentă aici și cea care se află în mijlocul credincioșilor, slujindu-i, botezându-le pruncii, mângâind bolnavii și sfințindu-le viața.

Dumnezeu ne-a dăruit în acești zece ani prosperitate duhovnicească. Dar noi nu trebuie să vedem prosperitatea totdeauna numai trupește, ca cei care așteptau, cum spune pericopa evanghelică de astăzi (Matei 14, 14-34), ca Mântuitorul să le dea pâine să se sature. Ucenicii vrând să trimită mulțimile în sate să-și cumpere mâncare, sunt opriți și îndemnați de Hristos: "Dați-le voi să mănânce" (Matei 14, 16). Și aceasta pentru a nu-i lăsa pe cei 5.000 de bărbați, afară de femei și copii să plece de lângă El și să fie lipsiți de "Pâinea vieții" (Ioan 6, 35). Așa și acum.

1. Stromata, a IV-a, 66, 1 – (traducerea română – p. 265).

Mântuitorul ne ține în jurul Lui neîncetat chiar în lipsuri și greutăți. Rămânând cu El, noi rămânem în iubirea Lui, în iertarea Lui, în îndestularea hranei oferită de El. Biserica noastră cu învățătura, rânduielile și cu slujirea devotată a preoților și fiilor ei a ieșit la liman. În cei zece ani, ca și la dumneavoastră, aici în Țara Maramureșului și a Sătmăruului s-au înălțat adevărate catedrale, au luat ființă mănăstiri, frații mei, ceea ce este foarte important pentru o Biserică cum este Biserica Ortodoxă Română. Iată, binecuvântăm cetele măicuțelor de la mănăstirile din apropiere, pe părintele stareț de la mănăstirea Bixad; dincolo, în Maramureșul voievodal au luat chip alte mănăstiri ca cea de la Bârsana. Cu râvna ierarhilor, în Transilvania a reînviat monahismul.

Așa că se cuvine să mulțumim lui Dumnezeu, să fim bucuroși de ceea ce facem cu sprijinul credincioșilor. Prezența religiei în școală luminează mintea și sădește virtute în viața tinerilor. Depinde de noi, de părinții slujitori ai sfintelor altare, de calitatea profesorilor de religie, dar și de părinții elevilor ca această disciplină să se păstreze în școală, să nu dăm prilej ateilor și celor care vor să scoată pe Hristos din inimile curate ale copiilor noștri. Pentru aceasta și noi să sprijinim, în general, învățământul copiilor, educația și trimiterea lor la școală, pentru că "nu numai cu pâine va trăi omul, ci și cu cuvântul lui Dumnezeu". Evanghelia de astăzi ne-a mai dat o lecție extraordinară de actuală. Actuală și pentru faptul că suntem în fața unei catedrale, aici, pe un munte ce se înalță deasupra câmpiei, adunați la slujba Sfintei Liturghii, împrejurul Sfintei Mese pe care tronează Însuși Trupul și Sângele Mântuitorului Hristos, s-a aflat la înălțime și ca relief. Și noi suntem, aici, pe acest munte care ne îndeamnă să urcăm mereu până la înălțimea Tabo- rului, spre a trăi bucuria credinței ortodoxe, acum, când mulțimile strigă după pâine, după factorul economic cu un rol atât de mare în lume, nu doar în Europa. Nu numai la noi este sărăcie. Dar noi fraților să ne îndreptăm spre Iisus Hristos, Pâinea Vieții. Îl avem pe Mântuitorul Hristos. El ne dă pe lângă hrana noastră cea de toate zilele, și pâinea noastră cea spre ființă care este Sfânta Împărtășanie; "Pâinea din care dacă mănâncă cineva va trăi viu în veac" (Ioan 6, 51). Nu trebuie să nădăjduim numai la ajutorul Europei sau al altora spre a scăpa de sărăcie, ci să-L avem pe Hristos înainte și să pășim cu curaj pe calea muncii cinstate. Sfinții Apostoli n-au reușit să dea pâine mulțimilor cu îndestulare, având la ei cinci pâini și doi pești. Mântuitorul însă, a înmulțit pâinile și au rămas după ce s-au săturat, cei cinci mii de bărbați, afară de femei și de copii, 12 coșuri pline. Cât de frumoasă pildă este aceasta pentru noi și pentru cei ce sunt stăpâniți în chip egoist numai de existența lor, nu și de forța credinței ortodoxe.

Ceea ce s-a împlinit aici, s-a făcut din bogăția, din prisosul celor 12 coșuri rămase după ce s-au hrănit noroadele acelea. S-a zidit o biserică, și nu numai aici, ci în multe părți ale țării noastre. Noi fiii și slujitorii Bisericii se cuvine să vedem deci și dimensiunea spirituală a existenței pe care ochiul împăienjenit de necredință, de îndoială, de secularizare, de păcate de tot felul nu o sesizează. Cu sugestii de la Parlamentul European ca focurile legislative ale țării să voteze norme de viață între oameni contra firii, această normalizare a anormalului distruge familia și degradează ființa umană. Este o situație foarte tristă din punct de vedere al renașterii noastre morale și naționale. Pentru a sprijini primejdia destrămării familiei și a căderii tineretului în capcanele destrăbălării, Sfântul Sinod a adresat

un protest Parlamentului României – spre a nu vota asemenea legi străine credinței și tradițiilor de viață ale neamului nostru. De fapt, frații mei, aceasta este sărăcia adevărată; decăderea morală, corupția și lăcomia. Lipsa pâinii pentru hrana și existența pământească a omenirii se pot împlini într-o muncă disciplinată și printr-o conștiință de iubire, respect și solidaritate românească. Însă această destrămare sufletească a tineretului chemat la o viață de desfigurare a frumuseții trupești, chemat la decădere morală prin atâtea mijloace de răspândire a pornografiei, nu trebuie încurajată și nicidecum încă legiferată. Inspirat de învățătura Mântuitorului Hristos, Sfântul Apostol Pavel insistă asupra valorii trupului omnesc, care este vasul de lut al sufletului nemuritor. În acest sens el scrie: "Și avem comoara în vase de lut, ca să se invedereze că puterea covârșitoare este a lui Dumnezeu și nu de la noi" (II Corinteni 4, 7). Învățătura din Sfânta Evanghelie de astăzi și chiar din împrejurarea de aici, a construirii și sfințirii acestei biserici, trebuie să ne dea curaj tuturor. Disponibilitatea sufletească a ctitorilor și a ajutătorilor la înălțarea acestei adevărate catedrale, care are menirea înnobilării și creșterii duhovnicești a generațiilor de credincioși ocrotiți de Dumnezeu, să rămână o învățătură asupra roadelor credinței noastre.

Ajungând la sfârșitul slujbei de astăzi, îmi exprim toată bucuria mea, toată mulțumirea mea pentru invitația Prea Sfințitului Episcop Justinian și toată prețuirea pentru fiul Tășnadului și fratele dumneavoastră și al nostru, dl. Gheorghe Copos și familia sa, care a pus atâta suflet și dragoste pentru realizarea acestui vis al românilor. Fericită mama care l-a adus pe lume ca să facă o asemenea fală credinței noastre ortodoxe. Prețuim din toată inima această faptă excepțional de mare, cunoscând că atât cât va dăinui Biserica și altarul acesta, tot atât vor dăinui numele lor și al binefăcătorilor, care au ajutat la finalizarea catedralei ce dă impresia că s-a coborât cerul pe pământ. Vor dăinui, căci, numai din dragoste adevărată putea izvorî o asemenea lucrare, pentru că "dragostea nu cadă niciodată" (I Cor. 13, 8).

Cu acest prilej, am bucuria frățească să ofer Prea Sfințitului Episcop Justinian engolpionul, semnul arhieriei, ca semn al prețuirii față de strădania Prea Sfinției Sale, a credincioșilor și preoțimii acestei istorice episcopii. Părintele protopop Vasile Marian Crainic a spus cuvinte de aur cu privire la misiunea noastră și vă felicit că aveți așa protopopi și preoți, tineri și osârduitori în slujirea Bisericii.

Potrivit lucru este ca acum să-i oferim drept distincție, Crucea Patriarhală, părintelui protopop Crainic Vasile Marian. Vrednic este! Oferim, de asemenea, din partea Patriarhiei, o cruce de binecuvântare pentru sfânta masă, în amintirea sfințirii bisericii.

Iubiți părinți,

Onorate autorități,

Vă mulțumesc tuturor pentru tradiționala primire și vă felicit pentru ziua de astăzi și pentru cum ați știut să împodobiți atât de frumos această zi și sărbătoarea credincioșilor din acest oraș. Vă rog să transmiteți din partea mea celor de acasă, binecuvântări, prețuire, sănătate, iubire și pace. Să ne ajute tuturor bunul Dumnezeu să slujim Biserica Sa, credința ortodoxă, țara și pacea lumii întregi.

Ămin, cu vrednicie și cu sporită râvnă: "fiți tari, neclintiți, sporind totdeauna în lucrul Domnului, știind că osteneala voastră nu este zadarnică în Domnul" (I Cor. 15, 58).

După acest moment Prea Fericirea Sa a acordat, la propunerea Prea Sfințitului Episcop Justinian "Crucea Patriarhală", părintelui protopop Crainic Vasile Marian și "Crucea Patriarhală" pentru mireni domnilor Mircea Ioanaș, subprefect de Satu Mare și domnului Mitrașca Vasile, primarul Tășnadului. Cu această ocazie, domnului George Copos i s-a înmănat Diploma de cetățean de onoare al orașului Tășnad. În final, oficialitățile bisericești și laice au fost invitate la o agapă frățască care s-a servit la restaurantul din oraș.

În jurul orei 16,00 Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și-a luat rămas bun de la cetățenii orașului Tășnad, plecând spre aeroportul din Satu Mare. În drum spre aeroport s-a făcut o oprire la Carei, unde s-a vizitat biserica cu hramul "Sf. Dimitrie", aflată în construcție, cu doi preoți slujitori: P. C. Părinte Popa Ilie și P. C. Pr. Dorel Silaghi. Prea Sfințitul Episcop Justinian a prezentat un scurt istoric al acestei biserici iar Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a binecuvântat continuarea lucrărilor. Drumul a fost reluat, până la aeroportul din Satu Mare, de unde același avion cu care s-a făcut deplasarea de la București, avându-l la bord pe Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a decolat spre Târgu Mureș.

La aeroportul din Târgu Mureș, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a fost întâmpinat de Înalt Prea Sfințitul Andrei, Arhiepiscop de Alba Iulia, de Prea Sfințitul Ioan Selejean, Episcop al Covasnei și Harghitei precum și de obștea Mănăstirii Recea, care au adresat Înaltului oaspete cuvinte de bun venit. S-a plecat apoi către Mănăstirea Recea, unde s-a vizitat biserica la a cărei pictură se lucrează, cu hramul "Nașterea Maicii Domnului". Stareța mănăstirii, stravofoara Cristina Chichernea a prezentat Prea Fericitului Părinte Patriarh obștea mănăstirii, iar Înalt Prea Sfințitul Andrei și ieromonahul Ioan Iovan au prezentat istoricul acesteia.

Construcția Mănăstirii de maici de la Recea a început în luna octombrie 1991, iar după doar două luni de la debutul lucrărilor, clădirea administrativă a fost ridicată. Un an mai târziu, a fost construită o clopotniță și un altar din cărămidă. Prima piatră de temelie a fost pusă în 1982 de către preotul din satul Vidrasău, Ioan Lazăr, care a ridicat la Recea o capelă din lemn și o clădire în care funcționa latura administrativă a parohiei. Preotul Ioan Lazăr a donat capela Episcopiei Alba Iuliei. Arhitectura cetății monahale din Recea are caracter românesc, în care sunt înglobate influențele bizantine și cele ale stilului brâncovenesc.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a urmărit cu interes expunerea Înalt Prea Sfințitului Andrei referitoare la eforturile deosebite depuse pentru înălțarea acestui așezământ monahal, a apreciat calitatea lucrărilor efectuate și a adresat cuvinte de îndemn spre rugăciune pentru ca Bunul Dumnezeu să se milostivească și să reverse asupra lor darurile Sale cele bogate.

Luându-și rămas bun de la obștea mănăstirii, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române și-a continuat drumul către Odorheiu Secuiesc unde s-a făcut o scurtă oprire la biserica cu hramul "Schimbarea la Față", prilejuind momente de mare bucurie, de adevărată sărbătoare pentru localnicii români ortodocși veniți la biserică pentru a-l întâmpina cu mulțime de flori și lacrimi de bucurie. Această întâlnire a reprezentat un moment emoționant, plin de adânci semnificații pentru românii din

secuime. Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a adresat cuvinte de îmbărbătare preotului Mareș Gheorghe, parohul bisericii ortodoxe române din Odorheiu Secuiesc și a împărțit daruri: iconițe și cărți românești pentru a sprijini câtuși de puțin această inimoasă comunitate, reprezentând ultimii 700 credincioși români rămași în Bazinul secuiesc unde trăiesc 50.000 de locuitori. La ieșirea din biserică Televiziunea locală din Odorheiu Secuiesc a luat un scurt interviu Prea Fericitului Părinte Patriarh, care a explicat motivul prezenței sale pe aceste meleaguri.

După aceasta, drumul a fost reluat până la Miercurea Ciuc, la reședința Episcopiei Covasnei și Harghitei, unde Înaltul oaspete a fost primit cu frățească bucurie. Astfel s-a încheiat o zi bogată în evenimente de mare sensibilitate sufletească, o zi a tuturor românilor și a Sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române.

Ziua de Luni, 14 aug. 2000 a constituit un prilej pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist de a se interesa îndeaproape de problemele noii Eparhii a Covasnei și Harghitei, de a intra în atmosfera vieții românilor din aceste locuri, greu încercați de-a lungul istoriei. În dimineața zilei, Prea Fericirea Sa a vizitat dependințele reședinței episcopale însoțit de Prea Sfințitul Ioan Selejan, de P. C. Arhimandrit Ioachim Pârvulescu, starețul Mănăstirii Lainici, de P. C. Preot Constantin Gane, Protopop de Miercurea Ciuc și de P. C. Preot Consilier Panaite Dumitru, care au prezentat situația reală a românilor de aici, greutățile cu care eparhia se confruntă dar și împlinirile și eforturile depuse pentru consolidarea ei. S-a putut vedea la tot pasul spiritul gospodăresc al vrednicului de laudă Prea Sfințitul Episcop Ioan, interesul pe care acesta îl poartă pentru bunul mers al vieții comunității credincioșilor români de aici. S-a vizitat Paraclisul maicilor, Trapeza reședinței și sediul Protoieriei care își desfășoară activitatea în incinta curții reședinței episcopale.

Au fost evidențiate înfăptuirile deosebite din timpul celor cinci ani de existență benefică a Eparhiei Covasnei și Harghitei, în toate domeniile de activitate, cuprinzând aproape toate laturile ce privesc viața socială și religioasă. Înființarea noii episcopii a găsit goluri, cu greu de acoperit, parohii vacante de zeci de ani care-și așteptau păstorul pentru mângâierea sufletească a celor câteva familii de români ortodocși ce alcătuiau comunitatea, ale căror biserici își dezveleau rănile pricinuite de vicisitudinile vremurilor și de nepăsarea comunistă. Noul Ierarh a intervenit la forurile cele mai înalte pentru a se crea o pepinieră viabilă pentru formarea unui val special de teologi, rezistenți la "intemperiiile" acestei eparhii, jertfelnici și buni patrioți. Candidații au fost selectați, în majoritatea cazurilor, dintre fiii eparhiei ce și-au putut desăvârși pregătirea în seminariile din București și Râmnicu Vâlcea, la Facultatea de Teologie Ortodoxă din București dar și la cele din Sibiu și din Cluj. Pentru parohiile lipsite timp îndelungat de preoți, ca și pentru cele nou înființate, au fost hirotoniți tineri teologi, încă din timpul studenției, cum a fost cazul la unele parohii: Odorhei 1 și 2, Cristuru Secuiesc, Livezi, Micalău, Brețcu etc. Prea Sfințitul Episcop Ioan Selejan a adus la cunoștința Întâistătorului Bisericii noastre sprijinul deosebit de care s-a bucurat din partea Adunării Eparhiale și Consiliului Eparhial, din care fac parte specialiști din toate domeniile de activitate, români cu o reală capacitate de dăruire și sacrificiu, piloni ai Ortodoxiei și ai românismului în cele două județe, Covasna și Harghita.

În jurul orei 11³⁰ Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist împreună cu Prea Sfințitul Ioan Selejan, Episcopul locului, au vizitat Mănăstirea Făgețel, situată la

aproximativ 20 km. de Miercurea Ciuc, pe drumul spre Comănești. Aflată la granița dintre două "vechi provincii românești", graniță care mai mult unește decât desparte pe cei ce trăiesc în ele, Mănăstirea Făgețel este ridicată între două dealuri, străjuite de două cruci de lemn. Ctitorită în anul 1903 cu viață de obște începând din anul 1931, fost adăpost pentru animale în vremea regimului comunist, după tragica dispariție a ultimului stareț, ieromonahul Dionisie Sova în anul 1951, bisericuța mănăstirii a fost renovată, pictată și împodobită, adăugându-i-se o clopotniță și chiliile monahilor ce se roagă și muncesc continuu aici.

Din inițiativa Prea Sfințitului Părinte Episcop Ioan al Covasnei și Harghitei, în anul 1995 un grup de călugări de la Mănăstirea Toplița a fost transferat la Făgețel și astfel a reînviat viața monahală în acest schit care, începând cu acea dată a devenit Mănăstirea Făgețel. Au început imediat lucrările de restaurare a bisericii: fațade exterioare, o nouă catapeteasmă și pictura în frescă. A fost construit un corp de chilii cu trapeză și bucătărie precum și gospodărie anexă, iar în anul 1998 s-a construit clopotnița de la intrarea mănăstirii.

În data de 29 aug. 1999, cu ocazia prăznuirii hramului bisericii – "Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul", ea a fost resfințită de Prea Sfințitul Ioan Selejan, Episcop al Covasnei și Harghitei, împreună cu un sobor de preoți de peste 20 de preoți și diaconi și cu o mulțime de credincioși, din Transilvania și Moldova, într-o pilduitoare frățietate, prilej cu care starețul mănăstirii, părintele Andrei Moldovan, a fost hirotesit protosinghel.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, beneficiind de prilejul vizitei la această mănăstire, a apreciat strădania viețuitorilor de aici, povățuindu-i și îndemnându-i să continue pe aceeași linie lucrul minunat al lui Dumnezeu. Prea Fericitul Sa a subliniat că frumusețea creației lui Dumnezeu reflectată acolo, ca pretutindeni în cuprinsul acestei eparhii, vădește frumusețea sufletelor celor ce au pus în trecut temelie acestei biserici din ale cărei vestigii Prea Sfințitul Ioan a zidit ceea ce se vede.

Întors la reședința episcopală din Miercurea Ciuc, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române a participat în jurul orei 17³⁰ la deschiderea cursurilor celei de a III-a ediții a "Universității de vară" (14 – 21 aug. 2000, ediția Izvoru Mureșului), ce a avut ca tematică "Integrarea Europeană și identitatea națională". Organizatorii acestei "Universități de vară" au fost: Fundația Națională pentru Românii de Pretutindeni, Centrul European de studii Covasna-Harghita și Guvernul României-Departamentul pentru Relațiile cu Românii de peste Hotare.

Au participat la deschiderea acestei noi ediții: Înalt Prea Sfințitul Petru, Mitropolitul Basarabiei, Prea Sfințitul Episcop Ioan al Covasnei și Harghitei, P. C. Preot Prof. Dr. Mircea Păcurariu, Dl. Viorel Badea, Secretar de Stat al Departamentului pentru Relațiile cu Românii de peste Hotare, Dl. Prof. Univ. Dr. Ing. Claudiu Mătasă din S. U. A., Dl. Dr. Gheorghe Olteanu din partea Biroului F. N. p. R. P. din Baden Baden, Germania, Dl. Eugen Popescu, Președinte al F. N. p. R. P. precum și o mulțime de tineri interesați de aceste probleme deosebite. Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a ținut un cuvânt în deschiderea acestei de a III-a ediții a "Universității de vară" în care a afirmat că ideea europeană în Ortodoxie ca și în concepția românească a existat din secolele trecute și că această intrare în structurile Uniunii Europene presupune ca fiecare țară să-și păstreze identitatea ei,

prin aceasta neînțelegându-se doar credința ortodoxă și datinile străbune, dar și identitatea și maturitatea de gândire, pentru a-și aduce o contribuție bine definită la ceea ce se vrea a fi viitoarea Europă. De aceea, a afirmat Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, este o datorie a românilor de oriunde s-ar găsi, de dincolo de Prut sau din Bucovina, din Serbia sau din alte părți ale lumii, să se cunoască mult mai bine între ei și să nu fie separați unii de alții. Integrarea în Europa nu presupune înlăturarea valorilor și a identității popoarelor. Este nevoie de Ortodoxie pentru că nu mai există o graniță între Ortodoxia europeană și alte curente de cultură. În Europa există nu numai structuri organizatorice bisericesti, Mitropolii și Episcopii din toate Bisericile naționale, dar și școli teologice, edituri, curente de cultură teologică foarte puternice. Deja a pătruns în lumea catolică, protestantă și anglicană ideea acestei apropieri din punct de vedere european. Se știe că activează organisme bisericesti cum sunt Conferința Bisericilor Europene și Consiliul Mondial al Bisericilor care fac posibil acest dialog. De aceea, a afirmat Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române, nădăjduim că valorile Ortodoxiei vor fi benefice pentru cultura europeană, deoarece, cum spunea P. C. Părinte Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Ortodoxia conține învățătura despre desăvârșirea și îndumnezeirea omului și despre prezența în lume a lui Dumnezeu prin energiile necreate ale firii dumnezeiești.

În dimineața zilei următoare, Marți 15 aug. 2000, mii de români ortodocși din județele Covasna și Harghita, dar și din ținuturile Neamțului, de dincolo de munți, au venit în straie de sărbătoare la sfințirea Mănăstirii Izvoru Mureșului ce poartă hramul "Adormirea Maicii Domnului". Alături de suflarea românească din secuime au ținut să fie prezenți primarii localităților din aceste județe, demnitari din aproape întreg spectrul politic, de la Mircea Ciumara la Gheorghe Fûnar, dar și reprezentanți ai românilor din Valea Timokului și din Basarabia. A fost o adevărată sărbătoare românească, o zi în care s-a putut vedea la tot pasul flamura roșu-glaben-albastră fie împodobind clopotnițele mănăstirii, fie pe steagurile tricolore ce armonizau cu praporii bisericesti, fie pe eșarfele primarilor prezenți, purtând însemnele autorităților lor. Oaspetele cel mai așteptat a fost Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, venit aici pentru a răsplăti și prin acest gest pe Prea Sfințitul Ioan al Covasnei și Harghitei, sub păstorirea căruia s-a ridicat aici un complex monahal de mare valoare și frumusețe, alcătuit dintr-o biserică și o clopotniță, din chiliile măicuțelor călugărițe, dintr-un Paraclis, un foișor și mai multe anexe gospodărești.

Mănăstirea de la Izvoru Mureșului este bijuteria cea mai de preț de pe lista celor peste 100 de locașuri de cult ce s-au înălțat în ultimii ani sau se află în construcție, nu numai prin amplasarea efortului material depus, ci și prin valoarea ei de simbol. Prin sfințirea mănăstirii de aici se reîncepe viața monahală în zonă, după aproape 250 de ani de la cruda ei întrerupere, prin brutala intervenție a trupelor habsburgice comandate de generalul Bukow. Prin 1936 românii de aici au cumpărat un teren pentru a înălța o mănăstire românească. Dar valurile deceniilor ce au urmat au oprit înfăptuirea acestor planuri. Exact 6 decenii mai târziu, în aug. 1996, planurile au fost reluate, iar după 4 ani ele au devenit realitate. De sărbătoarea "Adormirii Maicii Domnului", credincioșii ortodocși din Secuime au

primit acum, la împlinirea a 2000 de ani de la Nașterea Mântuitorului Iisus Hristos, darul pe care-l așteptau de atâta amar de vreme.

Slujba de sfințire a fost săvârșită de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, coliturghisitori fiind Înalt Prea Sfințitul Petru, Mitropolitul Basarabiei, Prea Sfințitul Calinic, Episcopul Argeșului și Muscelului, Prea Sfințitul Episcop Vincențiu Ploieșteanul, Vicar Patriarhal și Prea Sfințitul Episcop Ioan al Covasnei și Harghitei care a dirijat preoții și coriștii după obiceiul locului. Au mai slujit și P. C. Preot Constantin Gane, Protopop de Miercurea Ciuc, P. C. Preot Rațulea Gheorghe, Protopop de Sf. Gheorghe, P. C. Preot Alupei Constantin, Protopop de Onești, P. C. Arhimandrit Mihail Goia, Starețul Mănăstirii Sf. Ilie, P. C. Protosinghel Andrei Moldovan, Starețul Mănăstirii Făgețel, precum și toți preoții din cuprinsul Eparhiei Covasnei și Harghitei.

La sfârșitul Sfintei Liturghii, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a ținut următorul cuvânt de învățătură:

CUVÂNTAREA PREA FERICITULUI PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST ROSTITĂ LA SFINȚIREA MÂNĂSTIRII "ADORMIREA MAICII DOMNULUI" IZVORUL MUREȘULUI

marți, 15 august, 2000

Iubiți fii și fiice duhovnicești,

Am trăit astăzi o zi de o rară frumusețe, de unică frumusețe, de frumusețea cea dumnezeiască, nu omenească. Nimic din ceea ce este numai omenească nu ne poate aduna într-un număr atât de mare și mai ales într-un gând atât de sfânt cum ne-am adunat astăzi în această zi sfântă a Adormirii Maicii Domnului, scumpă Bisericii noastre Ortodoxe Române. Este o mare bucurie pentru noi toți, este bucuria recomandată de Mântuitorul Iisus Hristos apostolilor Săi când le-a spus ca să-L urmeze, să fie uniți prin iubire și învățătură, "ca bucuria Mea să rămână în voi, și bucuria voastră să fie deplină" (Ioan 15, 11). Știm că uneori avem bucurii în familie, în viață, totuși acestea sunt trecătoare. Cunoaștem de asemenea, că întâmpinăm tristeți, greutăți și necazuri dar care și acestea trec. Însă ceea ce primim de la Dumnezeu aceasta nu trece niciodată, pentru că bucuriile pe care Dumnezeu ni le trimite sunt valori veșnice ale credinței noastre, sunt singurele care rămân. Toate celelalte sunt trecătoare. Dacă răsfoim istoria noastră națională, istorie atât de zbuciumată cum n-au avut multe popoare din Europa, vom găsi că între valorile care ne-au rămas, sunt ctitoriile domnitorilor români și sfințitorilor lor. Ei și-au exprimat dragostea față de Dumnezeu concretizată în mulțimea lăcașurilor de cult, cu misiunea de a păstra nealterată învățătura Mântuitorului Iisus Hristos și de a întări conștiința de neam a românilor greu încercați de-a lungul veacurilor. Ei au avut reședințe, au avut castele, au avut bunuri părintești, dar toate s-au irosit. Numai bisericile și mănăstirile zidite de ei dăinuie ca mărturie nu numai de credința lor, ci și de credința acelor pe care ei îi conduceau în vremuri atât de nestatornice în istoria noastră. Aici la mănăstirea aceasta nouă, Adormirea Maicii Domnului de la Izvorul Mureșului, mă bucur să văd între credincioși, preoți și călugări, demnitari de stat, conducătorii unor comune și orașe înveș-

mântați cu tricolorul românesc nemuritor, ca și biserica și credința noastră. Este o bucurie să ne întâlnim cu toții, credincioșii, credincioșele și tinerii Bisericii noastre precum și cu copilașii care ne-au întâmpinat atât de frumos și de emoționant.

Nu multe țări din Europa se pot bucura de asemenea momente în viața lor și de astfel de valori, izvorâte din Ortodoxia și tradițiile neamului nostru românesc. Prin predicarea Evangheliei pe pământul românesc din Dobrogea de către Sf. Ap. Andrei, cel dintâi chemat la apostolat și prin roadele predicii lui, suntem un popor creștin cunoscut în lume, sortit de 2000 de ani să-și înscrie istoria și cultura legată de credința ortodoxă, și să-și învingă greutățile de tot felul, rămânând statornic pe vatra sa geografică.

Înaintașii, strămoșii și părinții noștri au avut greutăți tot atât de mari, poate și mai mari decât noi, dar ne-au transmis, pe lângă istorie și curajul lor, credința lor, nefiind îngenunchiați în fața evenimentelor trecătoare. Ei au suferit, au pățimit, au murit în închisori, de-a lungul secolelor, și în cei 45 de ani de dictatură comunistă. În fața lui Dumnezeu, frații mei, nici o jertfă nu rămâne zadarnică. În fața lui Dumnezeu toate jertfele strălucesc apoi în viața urmașilor. Ne-a învrednicit Dumnezeu să fim urmașii acelor viteji de la primii descălecători de țară, să străbatem din nou cu jertfe de vieți dictatura comunistă și alte evenimente tragice pentru românii din Bucovina și Basarabia care ne amintesc de Siberia și de alte momente nefericite din viața neamului nostru. Așa încât, ei ne-au lăsat o istorie de 2000 de ani, o istorie care este ilustrată de Biserică, în credința și în "legea noastră românească" cum o numeau ei foarte frumos. Capitolul acesta și noțiunea de lege ar trebui să dea de gândit și de meditat inițiatorilor de legi din zilele noastre, ca să vadă noțiunea de lege cum era folosită de strămoșii noștri și cum se votează acum legi contra moralei creștine. În Trasilvania unde dinainte de 1918 erau stăpâniri străine și de neam și de credință, legea românească a învins și îngâmfarea habsburgivă, și pe cea țaristă din Răsărit și poporul a rămas păstrător al Legii lui Hristos.

Aflându-ne pe această culme a istoriei, a împlinirii a 2000 de ani de la Nașterea Domnului, când peste patru luni vom păși în mileniul a 3-lea, să dăm mărire lui Dumnezeu, că iată, sfințim mănăstiri și biserici noi. Mileniul care îl încheiem ne-a adus și greutăți multe, catastrofe, războaie și multă păcătoșenie. Dar iubirea lui Dumnezeu nu ne-a părăsit; Dumnezeu este cu noi. Lumina aceasta divină care ne-a încălzit și luminat sufletele noastre astăzi, venind din lumina lui Hristos, aceasta luminează sufletele și revarsă încredere. Ziua de astăzi, Adormirea Maicii Domnului este o zi a noastră, o zi națională, am putea spune, așa cum înțeleg românii să o sărbătorească și acum să o illustreze prin faptele lor de iubire și bunătate de la vlădică până la opincă. Deși nu mai vedem opinci astăzi; dar cea opincă purta virtuți mari în familie, în societate și în lume.

Deci vedem cu toții că în acest an 2000, sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului ne găsește în părțile acestea unde românii au fost jertfiți de-a lungul secolelor. Le găsim numele lor înscrise pe morminte și monumente, ca amintirea lor să fie mereu vie în conștiința noastră. Ei au numele în Cartea vieții veșnice (Apoc. 3, 5). La noua mănăstire înălțată de Prea Sfințitul Episcop Ioan la Făgețel, aflăm mormântul anonimului părinte Dionisie, care a fost jertfit acolo. Dar cine mai cunoaște numele părinților de la Mănăstirea Bistra Mureșului, unde s-a înălțat acum cea catedrală și unde biserița de lemn mărturisește până astăzi că acolo

părinții monahi au fost arși de vii? Asemenea exemple dureroase se pot găsi și în alte părți din Transilvania. Aceasta a fost o Golgotă a neamului românesc, a jertfei lui, cu frumusețile ei, cu înțeleșurile ei. Dacă n-ar fi fost Golgota în viața Mântuitorului Hristos, jertfa Sa cea de bună voie, n-ar fi adus nici Învierea, slava și mântuirea lumii și a noastră. De aceea iată sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului este o sărbătoare a nădejdi și a vieții. M-am bucurat când am auzit la radio, astăzi, inclusă în programul slujbelor de la sfintele mănăstiri din Maramureș și Bihor și Mănăstirea aceasta de aici.

Această nouă mănăstire este o adevărată "scară a lui Iacov", prin care noi, pământenii vrednici, prin iertare și iubire urcăm scara spre "poarta cerului" (Fac. 28, 17), după cum îngerii lui Dumnezeu se suiau și coborau în slăvile cerești. Avem în mijlocul nostru în aceste clipe și numeroși intelectuali. Este fals ce spun glasurile rău-voitoare că Biserica Ortodoxă este ruptă de intelectualitate; Mântuitorul Iisus Hristos cu toată iubirea Lui și cu învățătura Sa atât de apropiat de fiecare om nu a fost rupt de lume și de înțelepții lumii. Sf. Apostol Pavel în mijlocul Areopagului, vorbind cu filozofii din Atena, care înălțaseră un altar închinat: "Dumnezeului necunoscut" le spune acestora: "pe Cel pe Care voi, necunoscându-L, Îl cinstiți, pe Acesta Îl vestesc eu vouă" (Fapte 17, 23). Ortodoxia deci n-are perdele, n-are obloane de închis, în fața culturii, filozofiei, gândirii, iconomiei, tehnologiei, ci ea cu toate se împacă, toate sunt folositoare, dar trebuie să aibă în același timp și miezul credinței în Dumnezeu că toate sunt izvorâte din înțelepciunea lui Dumnezeu; talentul versificării, darul scrisului, darul cântării și darul construcției, iată toate sunt de la Dumnezeu izvorâte. Și noi îi avem în Biserica noastră pe părinții poezilor, scriitorilor, povestitorilor; îl avem pe Mitropolitul Dosoftei al Moldovei, părintele poezilor români, avem bucuria să citim acum lucrările lui, inspirate din adevărurile dumnezeiești. În literatura română este la loc de cinste dialectica oratoriei, folosită în omiliile sale de Mitropolitul Antim Ivireanul. Deși Ivirean, georgian sau gruzin, Antim a devenit român aici sub domnia Sf. domnitor Constantin Brâncoveanu. Vedeți, la noi, pe acest pământ mic, cât de minunat s-au întâlnit culturile din Răsărit și din Apus. Tot la noi, la Buzău a activat și un alt mitropolit renumit, Luca Cipriotul care a făcut faimă literaturii și științei noastre, și mulți alții pe care îi găsim în istoria noastră bisericească. Dvs. care ați venit aici de la distanțe mari, v-ați despovorat sufletele prin spovedanie și v-ați împărtășit, v-ați cuminecat cu trupul și Sângele Domnului și v-ați reînnoit sufletește. Tot așa și noi ne întoarcem acasă reînnoiți sufletește de la mănăstirea Izvorul Mureșului ca de la un adevărat izvor. Precum cerbul merge mereu la izvoarele apelor, cum cântă psalmistul David, tot așa și noi creștinii dorim să ajungem la izvoarele gândirii, ale vieții celei adevărate, a adevărilor vieții, căci numai adevărul ne face liberi, cum spune Mântuitorul Hristos (Ioan 8, 32).

Orice jertfă își cere în istorie o răsplată, o evidență și aceste noi lăcașuri înălțate în zilele noastre, ca și acesta din fața dumneavoastră, reprezintă și o cinstită a memoriei martirilor din Transilvania, care de-a lungul secolelor și-au dat viața din dragoste pentru Hristos și Biserica Lui. Sunt lucruri binecunoscute și sunt atât de frumos redată de teologii noștri, între care un loc aparte îl are Părintele Dumitru Stăniloae, unul dintre cei mai mari teologi ai Bisericii Ortodoxe în

general, fiul vlădenilor din Țara Bârsei, care a gândit așa de frumos și care ne-a lăsat o învățătură teologică remarcabilă.

Ortodoxia este deschisă tuturor indiferent de stare socială sau de neam, este cuvântul Mântuitorului care ne spune: "Îndrăzniți, că Eu am biruit lumea" (Ioan 16, 33). Lumea nu este ceva rău în sine, lumea suntem noi în definitiv. E adevărat că lumea poate avea și un înțeles negativ din punct de vedere moral, dar lumea în stare de creație a lui Dumnezeu, este iubită de El. Mântuitorul Hristos spune: "Căci Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică" (Ioan 3, 16). Iată din care lume facem noi parte în viață, iar strămoșii și părinții noștri au trăit și ei tot în această lume. Biserica este în lume, lucrează în lume, cu oamenii politici, cu guvernanți, cu toți cei ce ajută Biserica. Vreau să vă spun că din anul 1990 încoace, ne-am bucurat de sprijinul autorităților de Stat, care au această datorie, de la Dumnezeu să ajute credința, să jute Biserica, iar Biserica se roagă pentru conducătorii Statului și pentru lume. Așa au întocmit Sf. Părinți în Sinoadele Ecumenice, realizându-se acea simfonie între stat și Biserică. Slujitorii Bisericii nu fac politică de partid, dar asta nu înseamnă că sunt indiferenți față de bunăstarea societății, de dreptatea care trebuie să prezideze și să străjuiască viața poporului. Noi românii am nădăjduit în această dreptate, frații mei văzând ceea ce s-a realizat în anii de când P. S. Ioan păstorește episcopia aceasta, am scris cu prilejul vizitei mele aici, că s-a îndeplinit această dreptate sfântă, acea dreptate a martirilor care au suferit pentru credință și pentru neam. Atât în aceste părți, cât și la noi, dincolo de munți de asemenea, avem mărturia înaintașilor sfinți, a părinților sfinți ai căror copii suntem. Cum să nu avem încredere în părinții noștri? Cum să ne lăsăm biruiți de greutățile actuale de sărăcie? Dar în primul rând noi trebuie să luăm aminte la sărăcia sufletului nostru, la sărăcia sufletului acelor care nu respectă legile lui Dumnezeu în faptele lor și în legile promulgate de ei. De aceea este absolut necesară o întoarcere către voia lui Dumnezeu, către cuvântul și pilda Maicii Domnului, a Sfintei Fecioare Maria, care în fața Arhanghelului Gavriil s-a supus cu smerenie voinței divine, de a deveni Maica Dumnezeului nostru: "Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul Tău" (Luca 1, 38). O smerenie desăvârșită a arătat atunci Sfânta Fecioară Maria ca să se îplinească toată dreptatea pe pământ, încât această taină a existenței vieții noastre românești și creștine de două mii de ani, cu încercări, și secole pline de zguduri sociale, se poate explica prin urmarea pildei Maicii Sfinte de poporul român. Este un semn că Maica Domnului ascultă rugăciunile noastre și că ea este ocrotitoarea noastră, a românilor și a neamului omenesc în general, iar faptul că avem atâtea mănăstiri și biserici închinatelor Ei de domnitorii noștri, de Alexandru cel Bun, de sfântul domnitor Constantin Brâncoveanu și de mulți alții, arată că strămoșii noștri au păstrat o evlavie deosebită Maicii Domnului. Iată cum, aici se împlinesc cuvintele Născătoarei de Dumnezeu: "că iată, de acum mă vor ferici toate neamurile" (Luca 1, 48). Iată toate neamurile pământului acum o fericesc pe Maica Domnului, pe "cea mai cinstită decât heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât serafimii". Și mănăstirea aceasta a închinat-o P. S. Ioan acestei sărbători a Maicii Domnului. Ea este nădejdea noastră și în Transilvania și în Moldova unde, cu siguranță credincioșii se găsesc acum, la ora Sfintei Liturghii, cu mic cu mare, mii și mii de cre-

dincioși, cântând și mărturisind laudele Maicii Domnului. Întreaga țară este grădina Maicii Domnului, întreaga Românie. Cu siguranță că numai prin rugăciune și cu gândul la Dumnezeu, am reușit să avem Episcopie aici. Și acum văd cât de bun a fost Dumnezeu și cât de puternică a fost lumina Lui, ca să insistăm pentru a avea această Episcopie a Covasnei și Harghitei. Ne-am bucurat că la instalarea P. S. Episcop Ioan la Miercurea Ciuc a participat și Patriarhul Apostolic al Alexandriei, Partenie. Iată că ne-a învrednicit Părintele Ceresc să ne bucurăm astăzi de un asemenea lăcaș deosebit, cum vedeți aici în fața dumneavoastră, după cum ne-am bucurat nu demult de biserica din Reghin și de cea de la Bistra Mureșului, adevărate catedrale, precum și de cea de la Tășnad, din cuprinsul Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, la a cărei sfințire Prea Sfințitul Episcop Justinian a ținut să participe.

Sunt prezenți aici și frați români din America, cum este Domnul Profesor Universitar Dr. Ing. Claudiu Mătase, venit împreună cu alții din Iugoslavia, Albania, Serbia, Basarabia și Bucovina. Este o bucurie că îl avem aici pe I. P. S. Mitropolit Petru al Basarabiei pe care l-ați auzit la Sf. Liturghie și care a făcut rugăciuni astăzi, potrivit hotărârii Sf. Sinod, pentru a scăpa din închisoare pe fratele nostru Ilie Ilașcu. Rugăciunea este mijlocul pe care îl avem noi la îndemână, slujitorii Bisericii. Rugăciunea curată este plăcută lui Dumnezeu și ne ajută să biruim greutățile acestei vieți, primind dumnezeiescul ajutor de care avem atâta nevoie: "Și toate câte veți cere, rugându-vă cu credință, veți primi" (Matei 21, 22).

Tot ce s-a înălțat aici reprezintă rodul rugăciunii curate, ca și rodnicia acestor pământuri, dăruite de Dumnezeu cu acest mare dar – ploaia – atât de necesară vieții, care a făcut să rodească frumoasa recoltă pe care am văzut-o venind de la Carei până aici, împlinind osteneala vrednicilor de laudă locuitori ai acestor ținuturi.

Mulțumind lui Dumnezeu pentru toate acestea, doresc să închei acum cuvântul meu, nu înainte de a dărui Prea Sfințitului Episcop Ioan, care astăzi n-a slujit, ci v-a dirijat pe dumneavoastră, preoții și coriștii de aici, un rând de veșminte arhieresti, din stofa noastră de la Patriarhie, stofă țesută în mănăstire de maicile de la București, un rând de odoare bisericesti foarte frumoase, de culoare roșie, ca simbol al suferinței martirilor, a sângelui acestora vărsat pentru biruința Bisericii creștine în lume, precum și simbol al sângelui care a curs din coasta Mântuitorului Iisus Hristos pentru răscumpărarea neamului omenesc din robia păcatului și a morții.

Iubite părinte Ioane, să le porți cu bucurie și cu plăcere; și până acum ai purtat crucea Domnului cu demnitate și bucurie, dar să porți și de acum înainte, această sfântă cruce, simbolul dragostei jertfelnice care stă la temelia Bisericii noastre. Cu aceasta încheiem cuvântul nostru cu toată dragostea, salutându-vă încă o dată: măicuțele și părinții de la mănăstiri, preoții de la parohie, mai marii orașelor care au venit ca să ne bucure cu tricolorul nostru românesc. Vă mulțumesc, fraților că ați venit și vă doresc succes și sănătate. Să credem în Dumnezeu, să fim optimiști pentru că de vreme ce avem biserici și altare noi, știm că Dumnezeu este alături de noi și ne va ajuta totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!

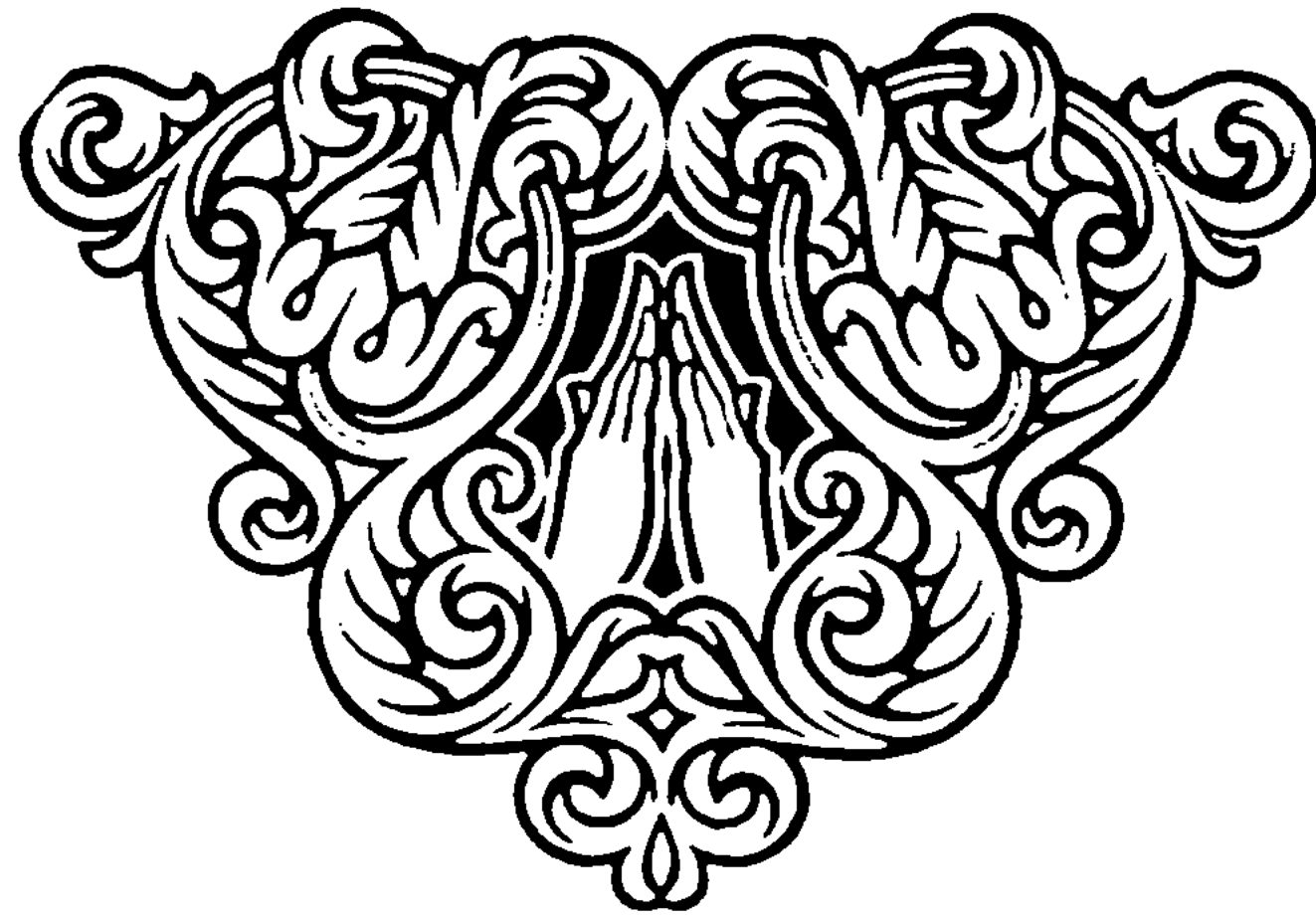
După cuvântul de învățătură, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române i-a dărui Prea Sfințitului Episcop Ioan Selejan un rând de veșminte arhieresti în semn de

adâncă prețuire pentru împlinirile realizate în puținii ani de existență a acestei eparhii, și ca îndemn de a continua acest "drum al Crucii" pe care a pornit și al cărui final va fi mântuirea turmei și a păstorului ei.

La rândul său, Prea Sfințitul Episcop Ioan a mulțumit Prea Fericitului Părinte Patriarh pentru prezența sa la această sărbătoare a românilor, patronată de "Cea mai cinștită decât heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât serafimii", Maica Mântuitorului neamului omenesc, Pururea Fecioara Maria. Momentul a fost nespus de solemn și emoționant, simțindu-se spiritul de unitate al românilor ce îi caracterizează de 2000 de ani, apărați și sprijiniți de Maica Sfântă, ocrotitoare a poporului nostru. A urmat agapa frățească ținută în incinta mănăstirii, după care Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și-a luat rămas bun de la acești minunați credincioși și, însoțit fiind de Prea Sfințitul Calinic de la Argeș a plecat către București, dând slavă lui Dumnezeu pentru înălțătoarele momente petrecute acolo, momente de bucurii și împliniri sfinte de care nu se pot învrednici decât cei ce fac voia lui Dumnezeu și urmează căile Sale cele drepte.

A consemnat

P. C. Diacon IORDACHI DRAGOȘ

**UN NOU MITROPOLIT PE SCAUNUL CRAIOVEI
ALEGEREA ȘI ÎNTRONIZAREA I. P. S. TEOFAN SAVU
CA ARHIEPISCOP AL CRAIOVEI
ȘI MITROPOLIT AL OLTENIEI
(3 ȘI 22 OCTOMBRIE 2000)**

În ziua de 3 octombrie a. c., la Palatul Patriarhiei din București, s-a întrunit Colegiul Electoral Bisericesc, pentru alegerea ierarhului titular, în scaunul vacant al Arhiepiscopiei Craiovei și Mitropoliei Olteniei.

Colegiul Electoral Bisericesc este organul electiv central pentru ierarhia bisericească superioară și este format din membrii Sfântului Sinod, reprezentanții eparhiilor și Adunării Naționale Bisericești (un cleric și doi mireni din fiecare eparhie), membrii clerici și mireni ai Adunării Eparhiale a eparhiei vacante, decani ai Facultăților de teologie și directori ai Seminariilor teologice liceale (câte unul pentru fiecare Mitropolie).

După apelul nominal, în deschiderea lucrărilor Colegiului Electoral Bisericesc a luat cuvântul Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist care a spus:

*"Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Onorați membri ai Colegiului Electoral Bisericesc,*

În urma apelului nominal, se constată prezența majorității Colegiului Electoral Bisericesc, încât potrivit Statutului de organizare și funcționare al Bisericii Ortodoxe Române, declar ședința deschisă.

Viața lumii și a Sfintei Biserici, în același timp, se află permanent în mișcare, evoluează, înaintează mereu. Sfânta Biserică călătorește în lume pe drumul arătat ei de Mântuitorul Iisus Hristos. Noi, slujitorii ei de toate treptele având misiunea de a conduce credincioșii pe calea mântuirii, spre Împărăția lui Dumnezeu. Păstorii și arhipăstorii Bisericii, ca oameni, sunt supuși și ei aceluiași ispite și alunecări în viață, dar noi avem la îndemână posibilități de înfrânare și de îndreptare.

Scopul întâlnirii noastre este acela de a chibzui, cu frică de Dumnezeu și cu responsabilitatea misiunii, pe care o avem de la cei care ne-au ales în acest for al Bisericii noastre, ca să dăm acestei scumpe provincii – Valahiei Mici, arhipăstorul ei canonic. Rugăciunea din Sfânta Biserică ne-a prezentat în fața ochilor minții noastre, pe de o parte, câmpul larg al cerințelor clerului și credincioșilor din această binecuvântată parte de țară, iar pe de altă parte, ne-a și asociat lucrării Duhului Sfânt în lume. Căci Duhul Sfânt, așa cum am auzit în rugăciunea din biserică, lucrează prin vasele sale, prin sfânta treaptă a arhieriei, a preoției și diaconiei, iar la selectarea și alegerea în Sfântul Sinod a păstorilor Bisericii, ne îndreptățește nouă, membrilor Colegiului Electoral, o mare răspundere, aceea de a fi glasul Bisericii. De modul cum acest glas se va exprima, din adâncul inimii fiecăruia dintre noi, cu responsabilitatea pe care o avem, nu numai în Biserică, dar și în societate, va depinde și rezultatul votului nostru.

Suntem, așadar, chemați să alegem urmașul celui ce a fost Vlădica Nestor, arhiepiscop al Craiovei și mitropolit al Olteniei, care a păstorit Valahia Mică aproape de 30 de ani și a înscris în cronica acestei Sfinte Arhiepiscopii pagini fru-

moase, pagini istorice. Iar ca membru de onoare al Academiei Române, a prezentat în acest for al "nemuritorilor pământești", dacă l-am putea numi astfel, preocupările sale de îmbogățire a literaturii de început a scrisului românesc, exprimând prin textele Sfinților Părinți, existente în bibliotecile mănăstirești, trascrieri și interpretări inedite în cultura noastră. Prin aceasta, vechea noastră literatură română a înaintat în vechimea ei. Și în acest domeniu de activitate cărturărească, cunoaștem cu toții zelul și scrisul Î. P. S. Doctor Nestor Vornicescu, dând la iveală volume întregi de studii, din domeniul vast și foarte interesant al Bisericii române. Fiecare din noi l-am cunoscut într-o măsură mai mare sau mai mică.

Acum, însă, privindu-i de aici chipul său aflat dincolo de zare, prețuim și mai mult lucrarea sa de slujire a Bisericii noastre strămoșești în diferitele responsabilități pe care le-a avut ca stareț de mănăstire, conducător de editură, unde se simțea în largul său, dar mai cu seamă ca Ierarh, mai întâi episcop vicar al Arhiepiscopiei Craiovei. La alegerea mea, în 1973, când Duhul Sfânt a rânduit să fiu chemat ca Mitropolit al Olteniei, l-am avut colaborator, în calitate de vicar, devenind, mai apoi, arhiepiscop și mitropolit, în 1977. De atunci lucrarea pastorală a Î. P. S. Mitropolit Nestor s-a desfășurat în vremuri destul de frământate pentru Biserica noastră.

Era pasionat de studiul istoriei Bisericii Ortodoxe Române. Ca fiu al scumpei noastre Basarabii, s-a arătat întotdeauna disponibil și a ajutat și promovat tot ceea ce putea să fie de folos fraților noștri din stânga Prutului. A făcut parte din delegația Bisericii noastre, condusă de Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei pentru dialog cu Patriarhia Moscovei, în problema Mitropoliei Basarabiei.

Continuând cu mult zel activitatea prodigioasă și curajoasă a mitropolitului de vie memorie Firmilian Marin de restaurare a monumentelor istorice, adormitul în Domnul, Mitropolitul Nestor, a făcut din sfintele mănăstiri și biserici ale Olteniei oaze de viață monahală și de admirație a iubitorilor de frumos. Ca unul care le cunoaștem din timpul slujirii noastre în Oltenia le-am revăzut frumoase și atrăgătoare în 1992, cu prilejul proclamării canonizării Sfântului Domnitor Martir Constantin Brâncoveanu și a fiilor săi, la mănăstirea Horezu.

Râvnitor, silitor la toate, stăpânit de duhul comuniunii și al coresponsabilității noastre sinodale, atât față de respectarea tradițiilor bisericești, specifice Bisericii noastre, Î. P. S. Mitropolit Nestor n-a pregetat, a da urmare tuturor hotărârilor Sfântului Sinod, oferindu-se cu râvnă a le împlini cu prisosință. Ne-a fost tuturor exemplu, mai cu seamă în lucrarea anevoioasă și plină de acrivie în studierea canonizării unor sfinți români, în anul 1992, în calitate de președinte al comisiei sinodale. L-am prețuit nu numai noi, ci și clerul din mănăstiri, de la parohii, credincioșii și intelectualitatea cu care se afla în contact ca membru al Academiei Române și al altor academii de peste hotare.

Repetăm și cu acest prilej, că am pierdut un frate și împreună slujitor sânguinos și rodnic, un statornic și bun chivernisitor al Bisericii noastre. Vremurile au fost grele și nu sunt ușoare nici acum pentru cei care slujesc Sfânta noastră Biserică. Nu le putem împlini pe toate și nici dânsul n-a putut să le îplinească. Dar ceea ce rămâne permanent, atât în istoria scrisă și în societatea în care noi ne mișcăm, cât și în fața lui Dumnezeu, sunt faptele noastre bune, cât le-am putut face, și credința noastră. De aceea, în asemenea împrejurări, apelăm la cuvintele

Sfântului Apostol Pavel: "Lupta cea bună m-am luptat, călătoria am săvârșit, credința am păzit" (II Timotei 4, 7), valabile pentru adormitul în Domnul Nestor, arhiepiscop al Craiovei și mitropolit al Olteniei.

S-a închis, așadar, pagina vremelnică, desigur, din Cartea Vieții sale, căci cea veșnică rămâne pururea vie. Vor fi încă multe de scris și de spus despre dânsul și despre ierarhii Bisericii noastre din vremea aceasta de răscruce a istoriei, străbătută de evenimente necruțătoare, de cernere cu adevărat a celor potrivite de cele nepotrivite, a credinței de necredință, a virtuții de păcat, a minciunii de adevăr.

Cu mărturisirea că Dumnezeu prin Duhul Sfânt ne rânduieste la lucru în ogorul Său și El dispune de viața fiecăruia dintre noi, să păstrăm un moment de reculegere și în Adunarea noastră pentru cel care a fost Î. P. S. Nestor și să rugăm pe Bunul Dumnezeu să-l așeze în ceata aleșilor Săi. Veșnica lui pomenire!

Venerat Colegiu Electoral Bisericesc,

Iată, suntem chemați, acum, să procedăm, potrivit legiurilor noastre bisericești și sfintelor canoane, ca în deplinătatea responsabilității fiecăruia dintre noi, să alegem urmașul mitropolitului decedat al Olteniei. Trăim un moment de răspundere, o îndatorire de onoare pentru noi, dar și de mare responsabilitate.

Cum cunoașteți, ca fii și slujitori, Biserica noastră este o Biserică sinodală, adică este organizată și funcționează pe principii democratice, în temeiul cărora credincioșii participă la toate lucrările noastre bisericești. În îndeplinirea îndatoririlor noastre aflăm în credincioși un mare sprijin. Și am aflat un mare sprijin și în trecut. La acest ceas, aș putea să vă împărtășesc experiențele anilor pe care i-am slujit de-a lungul și de-a latul țării noastre, cât de mare ajutor am avut din partea credincioșilor în eparhiile pe unde am păstorit. În deceniile acelea grele prin care a trecut Biserica noastră și în general toate cultele din România, contribuția credincioșilor la lucrările noastre bisericești ne-a fost de un real folos. Începând din 1990 avem bucuria să se afle între noi academicieni, demnitari de stat și chiar membri ai Guvernului, legați de Biserica noastră și aleși de credincioși în organele noastre bisericești, centrale și locale. Și astăzi vom avea sprijinul credincioșilor din Colegiul Electoral Bisericesc și din Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Craiovei, potrivit Statutului Bisericii noastre, întocmit atât de înțelepțește.

Iată, ne aflăm împreună aici, ierarhi, preoți și credincioși, aidoma celor auzite în Apostolul care s-a citit la Te-Deumul de astăzi, și suntem chemați să alegem dintre cei trei candidați desemnați de Sfântul Sinod într-o ședință specială: P. S. Damaschin, Episcopul Sloboziei și Călărașilor, P. S. Teofan Sinaitul, Episcop Vicar Patriarhal și P. S. Irineu Slătineanul, Arhiereu Vicar al Episcopiei Râmnicului. Dintre acești trei ierarhi să-l alegem pe cel care credem noi, că va continua viața bisericească a acestui ținut atât de bogat în istorie, care este Oltenia. Aici au înflorit, din vremuri adânci, așezăminte bisericești de o mare valoare, întreținute și înmulțite de slujitori și credincioși statornici în dreapta credință. Aduc mărturia mea în fața dumneavoastră despre disponibilitatea clerului și credincioșilor din cele trei județe ale Valahiei Mici, Dolj, Gorj și Mehedinți, care alcătuiesc astăzi Arhiepiscopia Craiovei. O eparhie cu preoți la înălțimea cerințelor misiunii lor și credincioși atașați profund de Biserică, unde grupările neo-

protestante n-au proliferat ca în alte zone ale țării. Aceasta se datorește desigur, lucrării pastoral-misionare a preoților, dârzeniei și legăturii statornice a credincioșilor cu Biserica străbună. Chiar și atunci când nu pot veni în fiecare duminică la biserică, fapt împlinit mai ales în Dolj, credincioșii sunt nedespărțiți de preoții lor și își îndeplinesc cu demnitate îndatoririle pe care le au față de Sfânta Biserică.

Acum, declarăm o pauză, pentru a ne consulta și a cugeta, rostind un gând și o rugăciune, apoi vom trece la vot. În acest timp rugăm pe cei trei candidați să se retragă în sala de alături, pentru meditație asupra exprimării voii lui Dumnezeu față de responsabilitatea deosebit de mare pe care o va primi unul din cei trei".

După pauza anunțată a urmat alegerea Mitropolitului Olteniei.

În urma numărării voturilor, Prea Sfințitul Episcop Dr. Teofan Savu (Sinaitul) a fost declarat ales Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei.

Luând cuvântul imediat după anunțarea alegerii noului Mitropolit, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a spus următoarele:

"Mărit Colegiu Electoral Bisericesc,

După cum ați auzit rezultatul numărării voturilor, majoritatea a întrunit-o P. S. Episcop Teofan Sinaitul. Prin urmare, în conformitate cu acest rezultat și potrivit prevederilor statuare, în calitate de președințe al Colegiului, declar ales în postul de Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei pe Prea Sfințitul Episcop Dr. Teofan Sinaitul.

Aș vrea să vă spun, de la început, că îmi vine foarte greu să rostesc acest cuvânt cu urmările cunoscute, deoarece Prea Sfințitul Teofan mi-a fost colaborator, ca episcop vicar, la Sfânta Patriarhie, cu atribuții foarte importante. Cum ați luat cunoștință din curriculum-ul candidaților, noul ales aparține generației tinere a monahismului nostru. După o practică monahală la mănăstirea Crasna, cu studii seminariale la Craiova, P. S. Teofan a studiat la Institutul Sf. Serghie din Paris, unde a dobândit titlul academic de doctor în Teologie. Întors în țară la mănăstirea de metanie, a fost numit secretarul Cabinetului Patriarhal, după care, prin alegerea Sfântului Sinod a fost desemnat în funcția de episcop, vicar patriarhal, la propunerea noastră. Se obișnuise cu îndeplinirea răspunderilor de la Patriarhie și îmi era de mare ajutor în multiplele îndatoriri pe care le am, dar nu ne puteam împotrivi lucrării Duhului Sfânt, exprimată prin voința majorității membrilor Colegiului Electoral Bisericesc. În astfel de împrejurări trebuie să aibă prioritate cerința cea mare și urgentă a clerului și credincioșilor din Oltenia. În cazul nostru s-a împlinit și aceasta, pentru care ne-am rugat în Biserică.

Datorită înțelepciunii Sfântului Sinod și conlucrării noastre de după dobândirea cu jertfe a libertății, Sfântul Sinod a reglementat cu multă atenție procedura de alegere a ierarhilor la eparhii, atât a vicarilor, cât și a titularilor. Așa încât, prin aceste reglementări se risipesc toate îndoielile la alegerile de ierarhi și, în același timp, se dă posibilitatea exprimării opiniei fiecărui membru al Colegiului Electoral.

Socotim că nu mai este cazul să-l prezint pe P. S. Episcop Teofan. Se prezintă singur, așa cum fiecare dintre ierarhii noștri o face cu prisosință în acest timp de renaștere sufletească și de reînnoire a lucrării noastre bisericesti. E de ajuns să spun că am văzut în acest tânăr colaborator un slujitor al Sfântului Altar, profund

legat de glia străbună, profund legat de Sfânta Ortodoxie, ca cel care a participat la lucrările multor foruri ecumenice interne și mai ales internaționale, un bun cunoscător al problemelor cu care Biserica noastră și Ortodoxia în general se confruntă astăzi și se va confrunta și mai mult în viitor. De aceea, făcându-mi datoria de a-i adresa, în numele dumneavoastră, al tuturor, cuvinte de nădejde în ajutorul lui Dumnezeu în noua sa lucrare, îmi exprim toată încrederea că va fi slujitorul cu timp și fără timp al credincioșilor și al preoților din Mitropolia Olteniei.

Aș cuteza să adresez un cuvânt de prețuire membrilor Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Craiovei și membrilor, clerici și mireni, delegați ai acestei eparhii în Colegiul Electoral Bisericesc, că au ales, prin votul lor, dintre ierarhii vrednici ai noștri, pe P. S. Episcop Teofan. Vă încredințez pe toți de puterea dânsului de lucrare și răbdare, cum numai un monah poate să aibă, de cuprinderea inimii lui pentru Mântuitorul Hristos, pentru cler, pentru mânăstiri, pentru credincioși în general. Declarându-l ales, îl invin să ia cuvântul și să confirme primirea noii misiuni care i s-a încredințat, iar dumneavoastră vă mulțumesc pentru prezență și pentru votul exprimat.

Nu în cele din urmă îmi fac o plăcută datorie de a vă aduce la cunoștință că în timpul locotenenței, atât Centrul Eparhial, cât și Mitropolia, au fost suplinite, la rugămintea mea, de P. S. Episcop Gherasim al Râmnicului, care s-a ostenit să fie prezent pentru rezolvarea lucrărilor curente la Craiova. Vă mulțumesc frățeste, Prea Sfințite Părinte Gherasim!

În același timp, aș vrea să-i prezint membrilor Colegiului Electoral Bisericesc pe noii membri ai Sfântului Sinod, pe care i-ați văzut când au votat, unii foarte tineri, și ați privit îndelung către dânsii. Aceștia sunt: P. S. Lucian Lugojanul, episcop vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, pe cât de tânăr, pe atât de multe nădejdi ne punem în lucrarea sa bisericească și culturală în această parte de țară, și P. S. Petroniu Sălăjanul, arhieru vicar la Episcopia Oradiei, cerut și recomandat de P. S. Episcop Ioan Mihălțan. Ei sunt acum membri ai Sfântului Sinod.

Dumnezeu să ne ajute și să ne binecuvânteze lucrările și calea noastră în slujirea Bisericii!".

Noul ales în scaunul Mitropoliei Olteniei, I. P. S. Teofan Savu a rostit apoi cuvântul îndătinat.

În încheierea lucrărilor Colegiului Electoral Bisericesc, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a spus:

"Ascultând și cuvântul P. S. Teofan, noul ales Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei, și înțelepciunea smerită pe care dânsul a exprimat-o în aceste împrejurări, cu aceasta noi ne-am îndeplinit misiunea, nu înainte de a prețui personal și voturile îndreptate spre P. S. Episcop Damaschin, un ierarh de frunte al Bisericii noastre, care a început o lucrare deosebit de frumoasă în tânăra Episcopie a Sloboziei și Călărașilor, unde a fost ales de curând, prin voința Duhului Sfânt. Prea Sfinția Sa continuă, acolo, lucrările la impunătoarea catedrală episcopală și se bucură de foarte multă dragoste din partea clerului și a credincioșilor.

Dar, Biserica e a Domnului, ca și pământul întreg, și ne bucurăm când ierarhii câștigă dragostea și prețuirea credincioșilor. Acest atașament al dumneavoastră ne dă curaj să continuăm a merge pe drumul, nu ușor, dar frumos, al slujirii Bisericii

noastre Ortodoxe Române și să transmitem în mileniul al treilea, ceea ce am gândit noi, ceea ce am împlinit, dar și ceea ce n-am împlinit, ca să rămână de împlinit pentru cei care vin după noi. Tinerii ierarhi pe care îi vedeți acum, mai mult de jumătate în Sfântul Sinod, vor duce mai departe această lucrare a noastră, de întărire a Bisericii neamului nostru românesc. Așa să ne ajute bunul Dumnezeu.

Vă rog pe dumneavoastră, membrii Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Craiovei, să împărtășiți prețuirea și dragostea mea credincioșilor craioveni. De altfel, vom avea bucuria să ne întâlnim, direct, la Craiova, cu prilejul instalării noului mitropolit. Cu dragoste vă îmbrățișez pe toți cei care ați participat la această alegere, care s-a desfășurat cu conștiința datoriei împlinite, pentru că ne așteaptă foarte multe împliniri în Biserica noastră.

În continuare, aș vrea să vă mai spun că la ora 17³⁰, aici, se desfășoară, în plen, Simpozionul în cinstea Părintelui Profesor Dumitru Stăniloae. Astăzi s-a lucrat pe secții, ieri l-am deschis, iar după amiază, la ora 17³⁰, cine poate, este invitat să rămână, ca să fim din nou împreună.

Vă mulțumesc și personal pentru pilduitoarea dumneavoastră prezență la lucrările Măritului Colegiu Electoral Bisericesc. Mulțumesc, de asemenea, înalților demnitari de stat care, în calitate de membri ai acestui for, au fost alături de noi și împărtășesc cu noi responsabilitatea acestor importante lucrări din Biserica Ortodoxă Română, pentru care laudăm pe Tatăl, pe Fiul și pe Duhul Sfânt, Treimea cea de o ființă și nedespărțită".

Noul Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei, Înalt Prea Sfințitul Teofan Savu, a fost înscăunat, oficial, duminică 22 octombrie la Catedrala Mitropolitană Sfântul Dumitru din municipiul Craiova, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, în prezența unei părți însemnate a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Dintre înalții ierarhi care au participat la întronizare amintim: IPS Serafim, Mitropolit al Germaniei și Europei Centrale, IPS Bartolomeu Anania, Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului, IPS Andrei, Arhiepiscop al Alba Iuliei, PS Gherasim, Episcop al Râmnicului, PS Epifanie, Episcop al Buzăului, PS Timotei, Episcop al Aradului, Ienopolei și Hălmagiului, PS Laurențiu, Episcop al Caransebeșului, PS Ioan, Episcop al Oradiei, PS Iustinian, Episcop al Maramureșului și Sătmarului, PS Galaction, Episcop al Alexandriei și Teleormanului, PS Sofronie, Episcopul românilor ortodocși din Ungaria, PS Ambrozie Sinaitul, Episcop Vicar al Patriarhiei Române, PS Visarion Rășinăreanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, PS Lucian Lugojanul, Episcop Vicar al Mitropoliei Banatului, PS Gherasim Putneanul, Episcop Vicar al Sucevei și Rădăuților, PS Irineu Slătineanul, Episcop Vicar al Râmnicului, PS Corneliu Bârlădeanul, Episcop Vicar al Hușilor.

Din partea Bisericii Ortodoxe a Bulgariei a participat IPS Dometian, Mitropolitul Vidinului.

La eveniment au mai fost prezente oficialități publice, printre care: Mugur Isărescu, Prim Ministru al României, Nicolae Noica, Ministrul Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului, Dumitru Brânzea, Secretar de Stat, Acad. Constantin Bălăcescu Stolnici, Andrei Dimitriu, Președintele Societății Române de Radio-difuziune, Vasile Bulucea, Primarul Craiovei.

Festivitățile organizate în vederea înscăunării I. P. S. Teofan Savu ca Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei au început sâmbătă 21 octombrie, cu slujba Vecerniei săvârșită în biserica din incinta reședinței mitropolitane.

Sosit în Craiova, în biserica "Duminica Tuturor Sfinților", a fost întâmpinat de reprezentanții clerului și a autorităților locale, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a rostit următoarea cuvântare:

"CLIFE NEASEMUIE DE TRĂIRE DUHOVNICEASCĂ"

"În această atmosferă sărbătorească, ne bucurăm duhovnicește de această seară de toamnă bogată și binecuvântată de Prea Bunul Dumnezeu cu o vreme atât de frumoasă și cu mulțime de credincioși atât de atașați de Noi și de Biserica strămoșească și vă zicem din toată inima: Bine v-am găsit!

*Iubiți părinți și frați,
Onorate autorități,*

Cu adevărat trăim, la această "Lumină lină" a apusului de soare, un moment care trece dincolo de aceste prea frumoase icoane și pereții acestei biserici, pentru că așa cum sunt, ne încălzesc sufletul și ne mângâie inima prin autenticitatea lor și prin momentele pe care le trăim cu toții.

Vă reamintesc faptul că, prin responsabilitatea pe care o am, cu multă bucurie și cu dragoste deplină, hotărârea Măritului Colegiu Electoral Bisericesc și a Sfântului Sinod, al Bisericii Ortodoxe Române, alegerea și întronizarea noului Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei, în persoana Înalt Prea Sfințitului Teofan. Vreau să mărturisesc aici și să înțeleagă toți că majoritatea voturilor Măritului Colegiu Electoral Bisericesc s-au oprit asupra Prea Sfințitului Episcop Vicar Teofan Sinaitul și iată-l acum aici pe noul întâistătător al Valahiei Mici, la chemarea sa apostolică de Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei.

La bucuria noastră pe care o trăim acum se adaugă și reîntâlnirea mea de peste ani, aici, în locul acesta binecuvântat, unde înaintașii noștri, între care amintesc în primul rând pe cel care a așezat această reședință aici, Înalt Prea Sfințitul Firmilian, de vie și veșnică memorie. Mitropolitul Firmilian a lăsat dorința sa exprimată de multe ori în rândul celor din jurul său, între care de multe ori mă aflam și eu în apropierea sa, ca locul acesta și reședința mitropolitană strămutată aici, din Bănie, să fie binecuvântat cu o biserică. Condițiile grele din vremea arhipăstoririi sale, pe care le cunoaștem cu toții, nu i-au permis să-și îndeplinească dorința.

De aceea, atunci când am ajuns arhipăstorul acestor binecuvântate locuri ale Olteniei, primul gând al meu a fost să-i îndeplinesc această sfântă dorință.

Și în Oltenia, nu numai în Transilvania se găsesc multe bisericuțe prea frumoase de lemn. Astfel, am pornit din biserică în biserică, din parohie în parohie, pentru a găsi una pentru Centrul mitropolitan din Craiova. Această bisericuță, în care ne aflăm am găsit-o în satul Tălpășești, județul Gorj, nu chiar așa cum o vedem acum, atât de împodobită cu aceste frumoase icoane. În Tălpășești creștinii aveau o frumoasă biserică din zid, iar aceasta, din lemn, ridicată în stil românesc, aproape era uitată și dintele timpului mușcase nemilos din ea, fiind pe cale să dispară. M-am oprit asupra ei. Vizitasem, așa cum am spus, mai multe bisericuțe de

lemn din satele din Gorj. M-am oprit asupra acestei bisericuțe, pentru că asupra celei din Hobița nu am avut îndrăzneala să mă gândesc, din respect pentru marele și universalul sculptor Constantin Brâncuși, cel care a cutezat, prin harul pe care i l-a dat Prea Bunul Dumnezeu, să-și întindă aripa sa creatoare până la porțile cerului, prin neasemuita sa Coloană a Infinitului.

M-am oprit asupra acestei bisericuțe și cu multe eforturi, după ce a fost numerotată piesă cu piesă, am adus-o aici, ridicând-o și dându-i o nouă tinerețe în Centrul mitropolitan din Craiova. În această nobilă acțiune a noastră m-am bucurat nu numai de sprijinul clerului și credincioșilor, ci și de cel al autorităților de stat locale. Menționez cu acest prilej neprețuitul sprijin pe care l-am primit din partea elevilor seminariști din acel timp, între care se număra și actualul mitropolit cu care am venit aici, Înalț Prea Sfințitul Teofan.

Este așadar, o mare bucurie că am venit să aduc la îndeplinire hotărârea forului suprem al Bisericii noastre Ortodoxe, de alegere a ierarhilor, Măritul Colegiu Electoral Bisericesc, care prin hotărârea Sfântului Duh a fost ales Înalț Prea Sfințitul Teofan. Am fost primiți împreună, în această biserică, cu toată căldura, de mulțimea credincioșilor, cât și la intrarea în județul Dolj.

Acest centru mitropolitan este continuatorul celui de-al doilea scaun mitropolitan al Țării Românești înființat în anul 1370.

Iată, iubiții mei frați, o autenticitate de trăire unică. Ne simțim cu adevărat pe vatra moșilor și strămoșilor noștri. Noi, astăzi, facem o lucrare bisericească în anul mântuirii 2000 – o lucrare sfântă, dar străbatem cu gândul și cu valoarea lucrării noastre continuarea vechii mitropolii a Severinului, oprindu-ne la anii 1600 și 1700, când se construiau aceste mărețe biserici de lemn.

Atât de vrednici și de curați sufletește trebuie să fim noi astăzi, încât să intrăm cu evlavie, cu credință și cu dragoste, să ne închinăm în acest dumnezeiesc locaș, pentru a fi la înălțimea înaintașilor noștri.

Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Teofan va avea aici un loc de închinare, de reculegere și rugăciune către Bunul Dumnezeu, pentru că aceste icoane și acest cadru dumnezeiesc te așază cu aproape 300 de ani mai aproape de Dumnezeu, mai aproape de credința și autenticitatea moșilor și strămoșilor noștri.

Vă recomand, iubiții mei frați și onorate autorități de stat, cu toată căldura și cu toată dragostea pe noul Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei în persoana Înalț Prea Sfințitului Mitropolit Teofan.

Vă mulțumim tuturor pentru această entuziastă și călduroasă primire făcută de clerul și credincioșii din această parte de țară, cunoscuți de altfel pentru căldura și dragostea față de Biserica Ortodoxă. Chiar și în vremurile grele, de tristă amintire, pe care le-am trăit, dreptmăritorii creștini olteni au fost aproape de Biserică. Am găsit aici și atunci, inimi care s-au deschis larg ca să avem intrarea în orașul Craiova cu entuziasmul și dragostea specifică numai oltenilor. Și în acele vremuri grele, au fost alături de mine, clericii, credincioșii și autoritățile locale din județul Dolj, Gorj și Mehedinți.

Domnul primar Vasile Bulucea împreună cu autoritățile locale, ne-a făcut astăzi o caldă primire, pentru care le mulțumim. Cu ani în urmă, când am venit ca Mitropolit al Olteniei, la fel de cald m-a întâmpinat. Atunci îi mărturiseam cât de

necesară este o biserică în incinta reședinței mitropolitane și astăzi îi vedem și mai bine importanța și necesitatea ei.

Domnului primar Vasile Bulucea îi mulțumesc călduros, pentru că, încă de la intrarea în județul Dolj, mi-a înmănat cheia orașului Craiova. De acum, am dreptul sacru, cu această cheie să vă deschis inimile tuturor pentru a vă îndemna părințește să slujim Sfânta Biserică și această străveche instituție a noastră, Mitropolia Olteniei, cu credință și cu totală dăruire.

În autenticitatea acestei valoroase biserici, a acestei sfințenii pe care o trăim cu fiecare moment, cu fiecare respirație, suntem încredințați că mergem pe o cale sigură, în care poporul dreptcredincios, împreună cu slujitorii Bisericii și ai Statului nostru, împreună, în această comuniune, nu se poate ca Bunul Dumnezeu să nu ne binecuvânteze.

Și prin aceasta, drumul Bisericii Ortodoxe Române, al poporului român și al lumii întregi este de a ne îndrepta pașii spre Dumnezeu, spre lumina lui cea veșnică, spre a culege roade bogate și a ne bucura cu toții de libertatea pe care ne-m câștigat-o prin jertfă și pentru care atât de mult am suferit în trecut.

Cu siguranță ne va ajuta în această slujire sfântă Bunul Dumnezeu și Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, ocrotitorul Catedralei Mitropolitane și al orașului Craiova.

În ajun de sărbătoare, venind din București, în numele Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, vă prezint pe Înalt Prea Sfințitul Teofan, ca Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei, căruia îi dorim din tot sufletul cele mai alese bucurii duhovnicești în slujirea Bisericii din Mitropolia Olteniei, a Țării și a neamului românesc.

Așa să îi ajute Dumnezeu!"

Duminică, 22 octombrie a. c., în Catedrala mitropolitană "Sfântul Dumitru" din Craiova, după săvârșirea Sfintei Liturghii a avut loc instalarea I. P. S. Teofan Savu în scaunul de Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei.

În prezența înalților ierarhi, a reprezentanților autorităților locale, ai clerului și credincioșilor Arhiepiscopiei Craiovei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a rostit următoarea cuvântare:

BUCURIE DUHOVNICESCĂ ÎN CETATEA BĂNIEI

*Înalt Prea Sfințiile Voastre,
Domnule Prim Ministru,
Prea Sfințiile Voastre,
Onorați reprezentanți ai puterii de stat,
Iubiți credincioși și credincioase,*

Săvârșim astăzi, cu ajutorul Bunului Dumnezeu, o lucrare binecuvântată în sfânta noastră Biserică Ortodoxă Română, cu care nădăjduim să încheiem acest an binecuvântat de Dumnezeu, anul 2000. Anul acesta este anul milostivirii lui Dumnezeu pentru întreg neamul omenesc și pentru noi, fiii și slujitorii Bisericii Ortodoxe Române. Acest an ne-a dăruit multe bucurii duhovnicești, dar ne-a dat și întristări, așa cum viața este lăsată de Prea Bunul Dumnezeu să fie trăită.

Întristarea s-a abătut anul acesta și asupra acestei de Dumnezeu păzite Mitropolii a Olteniei, prin trecerea la cele veșnice, prea timpuriu, a fratelui nostru întru Domnul, Înalt Prea Sfințitul Nestor, Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolitul Olteniei. După o păstorire și o lucrare rodnică în Biserică, vrednică de prețuire și lauda noastră, a tuturor, o boală necruțătoare, suferință scurtă, dar neiertătoare, i-a luat viața aceasta trecătoare pământească.

Moartea este o trecere și o schimbare, după învățătura noastră teologică și creștină. Această schimbare și trecere de pe pământ la cer, la viața cea veșnică aduce înnoire, aduce nădejde, nu întristare, care să determine căderi sau dez-nădejde de la credință. Dimpotrivă, în cer, la Domnul, este locul nostru al tuturor și pentru aceasta Dumnezeu ne-a dăruit viața, ne-a dăruit tinerețea, ne-a dăruit atâtea haruri din înțelepciunea Sa cea dumnezeiască, spre a ne pregăti în așa fel, pentru a deveni, prin viața noastră curată, prin împlinirea poruncilor dumnezeiești și bisericesti vrednici moștenitori ai raiului.

Așa și-au trăit viața de-a lungul vredniciei noștri înaintași și așa au fost și ceilalți mari înaintași ai Înalt Prea Sfințitului Nestor Vornicescu, ca Mitropoliții de vie memorie, Nifon Criveanu și Firmilian Marin, care au lăsat prin activitatea lor împliniri și fapte de veșnică pomenire. Au lăsat semnul iubirii și al dăruirii lor pentru Biserica din această binecuvântată parte de țară, care mai poartă frumosul nume de Valahia Mică.

Și iată, iubiții mei frați, astăzi Dumnezeu a rânduit, cum ați auzit din citirea Gramatei că, potrivit tradiției și rânduielilor canonice și bisericesti, Măritul Colegiu Electoral Bisericesc să aleagă din coroana de ierarhi pe care Biserica noastră îi are în aceste momente, în aceste vremuri de libertate și autonomie bisericească, în scaunul de Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei, pe unul dintre cei mai bine pregătiți ierarhi ai Bisericii noastre, în persoana Înalt Prea Sfințitului Dr. Teofan Savu. Împlinind toate cele rânduite spre prosperitate acestei Sfinte Mitropolii, îl așezăm astăzi în jilțul mitropolitan din această catedrală voievodală cu haramul Sfântului și Marelui Mucenic Dimitrie, izvorătorul de mir.

Întreaga viață a celui pe care îl instalăm noi astăzi ca întâistător al Mitropoliei Olteniei, și-a dedicat-o încă din tinerețe slujirii Bisericii și semenilor. Încă din tinerețe a intrat în mănăstire, a cercetat Sfintele Scripturi, a învățat din pilda de viață a monahilor îmbunătățiți, răbdarea și dreapta înțelegere a lucrurilor acestei vieți trecătoare și priceperea de a le folosi și a le conduce spre virtute, spre lumină, spre împărăția lui Dumnezeu.

Aș fi, poate, prea subiectiv, să vă mărturisesc bucuria pe care o încerc în aceste clipe, că l-am avut apropiat colaborator la Sfânta Patriarhie pe Prea Sfințitul Teofan Sinaitul, așa cum cunoașteți cu toții. Dar nu atât titlurile și știința sa ne-au determinat să-l rânduiesc în responsabilități importante cerute de Biserică și de Sfânta noastră Patriarhie, ci m-a îndemnat spre aceasta calitățile sale sufletești, spiritul său de comuniune cu Sf. Sinod și de colaborare, spre folosul Bisericii noastre, cu toți cei iviți pentru dialog.

Îl veți cunoaște. Este un bun fiu al istoricelor plaiuri ale Argeșului, așa cum sunt mulți acolo și în toată țara noastră, spre lauda lui Dumnezeu, cu iubire față de cei din jur, cu multă distincție față de cei cu responsabilități mai mari sau mai mici, stăpânit în toate de conștiința răspunderii față de misiunea încredințată.

Nu a fost ușor ca Înalț Prea Sfinția Sa să reprezinte Biserica noastră, o Biserică atât de greu încercată și răstignită în trecutul ei, dar care a înscris în istoria sa și a neamului pagini de glorie, care a înscris și în istoria universală pagini de vrednică nemurire. N-a fost și nu este ușor, în aceste momente să transmiți mesajul Bisericii noastre în anii pe care i-am străbătut. În toate domeniile de activitate la Patriarhie, Înalț Prea Sfințitul Teofan s-a străduit și a împlinit totdeauna misiunea primită. Martori în acest sens îmi sunt Înalț Prea Sfințiii părinți cărora le exprim dragostea și bucuria pentru prezența lor la acest moment istoric din viața Arhiepiscopiei Craiovei și Mitropoliei Olteniei.

Menționez în mod special, că îl avem în mijlocul nostru, ca oaspete drag pe Înalț Prea Sfințitul Domețian al Vidinului din Bulgaria, un mare și apropiat prieten al nostru și mai ales un mare ocrotitor al românilor din sudul Dunării. Am aflat în sufletul Înalț Prea Sfinției Sale o bogăție de deschidere frățească și o dragoste creștină, vorbind chiar românește cu multă ușurință.

Iată, iubiții mei frați, ziua aceasta de 22 octombrie 2000 aduce bucurie aici la Craiova și bucuria aceasta este, cu darul lui Dumnezeu, deplină deoarece ea izvorăște din conștiința că am împlinit lipsa de aici spre bucuria credincioșilor și clerului care ne-au întâmpinat cu mult entuziasm. Acest moment aduce așadar bucurii duhovnicești prin întronizarea ca întâistător al Olteniei a Înalț Prea Sfințitului Mitropolit Teofan. Suntem încredințați, deci, că oferim clerului și credincioșilor de pe aceste străbune și binecuvântate plaiuri ale Olteniei, pe unul din frații arhieriei pe măsura așteptărilor acestor fii ai Bisericii cu zâmbetul în permanență pe buzele lor, și cu înțelepciunea neștirbită a demnității lor de olteni. Ei au știut și știu cum și în ce fel să apere credința ortodoxă, cum și în ce fel să apere valorile și datinile neamului nostru. Vă spun acestea din propria experiență pentru că am ostenit câțiva ani împreună în aceste locuri, cu mulți dintre preoții, monahii și credincioșii acestui oraș – Craiova – și a plaiurilor Olteniei.

Dumnezeu, atunci, în vremuri vitrege, ne-a ajutat ca să înveșnicim în această Mitropolie, semnele ostanelilor de obște, continuând lucrarea celui, care primul a reluat firul existenței Mitropoliei Olteniei, marele cărturar, om de artă și de adâncă știință bisericească, Mitropolitul Firmilian, al cărui ucenic am fost. Mărturisesc acest lucru din tot sufletul împreună cu Înalț Prea Sfințitul Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului și cu alți ierarhi ai Bisericii noastre, care i-am fost învățăței în anii noștri de seminar. Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian a fost un ierarh ortodox de talie universală, care s-a zbatut, a lăcrimat și s-a aflat aici, pe locurile acestea și în această catedrală, în vremuri foarte grele. În acele vremuri totalitare și ateiste, ne-a lăsat, iată, o vatră a ortodoxiei românești în această parte de țară, Reședința mitropolitană, impozanta clădire a cancelariei, reînvierea mănăstirilor, în frunte cu Tismana, și alte multe.

Această vatră ortodoxă continuă prima Mitropolie de la Severin, înființată în anul 1370. Marii ierarhi de pe aceste plaiuri de la Strehăia, de la Tismana sau Râmnic, au adus flacăra ortodoxiei până în zilele noastre. De aici, din aceste locuri binecuvântate, a vlăstărit ca elev al seminarului de la Bucăvăț, și Înalț Prea Sfințitul Teofan, care-și trage vigoarea, iubirea de Biserică, de Ortodoxie și de neam din sufletul bun și rugăciunile fiecărui preot, monah și credincios din această Arhiepiscopie.

Nu întâmplător istoria ne oferă atâtea pagini luminoase de eroi și domnitori, de artiști și mărturisitori, care prin vrednicia lor au atras atenția Occidentului, cum a fost chipul marelui și strălucitului voievod, întregitorul de neam, marele Mihai Viteazul, care de aici, de la Craiova, a pornit și a făcut întregirea tuturor provinciilor românești într-un singur stat. Dar acum să lăsăm loc faptelor să vorbească mai departe despre gândurile și împlinirile așteptate de la Înalt Prea Sfințitul Teofan. Cunoaștem că zelul și dorințele oltenilor sunt nesfârșite. Ele exprimă întotdeauna dorința sfântă de a ne spori râvna în a mărturisi cu fapta învățătura Domnului nostru Iisus Hristos. Nu ne îndoim nici unul dintre cei ce vă înconjurăm astăzi, cu dragoste și afecțiune, că Înalt Prea Sfinția Voastră veți fi la înălțimea înaintașilor, continuând cu înțelepciune și forță de răbdare și hotărâre, opera de zidire a dreptei credințe pe aceste plaiuri și de misiune a Bisericii în societate. Este de înțeles că în toate veți avea sprijinul nostru, dar va fi de neprețuit sprijinul clerului, credincioșilor precum și sollicitudinea autorităților de stat.

Niciodată, frații mei, omenirea n-a avut atâtea nevoie de valoarea iubirii, a iubirii Mântuitorului Hristos; de valoarea unității Bisericii și a unității neamului, cum avem nevoie de aceste valori în actualitate. Biserica strămoșească pe acestea le și propovăduiește, și pe acestea le și slujește în permanență. Biserica are datoria să asiste mai ales în aceste vremuri, ființa umană, pe orfani și săraci; să caute și să vindece pe cei stăpâniți de durerile cele rele și necurate, așa cum am auzit din pericopa Sfintei Evanghelii care s-a citit astăzi, despre vindecarea celui demonizat (Luca 8, 26-39). Biserica are această misiune sfântă și veșnică de a-l vindeca pe cel posedat de diavol sub diferite forme. Biserica împlinește această vindecare trupească și sufletească cu ajutorul harului dumnezeiesc.

Este bine cunoscut câmpul de influență a celui rău în lumea de astăzi, a fățărniciei, a corupției, a neîncrederii, a suspiciunii, a lăcomiei, a egoismului, a iubirii de arginți și de putere chiar. E de neacceptat această situație. De aceea, Biserica Ortodoxă Română caută să îplinească și să însenineze frunțile oamenilor cu dragostea ei, cu rugăciunea ei, cu Sfintele Taine și ierurgii prin care Cuvântul lui Dumnezeu, Domnul Iisus Hristos, vindecă pe cei bolnavi. Am văzut câtă dragoste a arătat Mântuitorul față de omul în suferință și zbuciumat de diavol. De aceea, pentru a-l însănătoși pe cel cuprins de acest duh, le-a îngăduit demonilor să intre în turma de porci, apărând ființa umană și redându-i sănătatea trupească și spirituală (Mat. 8, 32).

Biserica nu va înceta să se roage și să facă tot ce-i stă în putință pentru tineretul nostru; să vegheze la consolidarea familiei creștine și a societății noastre românești. Tradițiile noastre bogate din viața credincioșilor trebuie păstrate cu sfințenie și lăsate moștenire urmașilor. Oltenia are bogate și frumoase tradiții. Vă trebui însă ca să le dăm o mai mare valoare prin punerea lor într-o mai mare lumină. Noi toți, suntem împreună apărătorii dreptei credințe a neamului românesc, ai Bisericii și ai familiei noastre românești. Această mulțime a tradițiilor sfinte se îmbogățește continuu. De aceea, Biserica este îngrijorată de unele păreri contrare tradițiilor noastre ortodoxe și românești. De aceea, Biserica veghează ca toate valorile naționale, de la familie și până la apărarea copiilor, a tinerilor și a întregului popor să fie ferite de păcatul contra firii. Diavolul lucrează împotriva virtuții, a frumosului sufletesc, ca valoare, a binelui și adevărului.

Mântuitorul Hristos și astăzi întâlnește și spune celor care se vindecă de păcat: mergi acum și spune celor dragi și tuturor slava lui Dumnezeu și binele pe care ți l-a făcut ție astăzi. Să nădăjduim în iubirea lui Hristos și a învățaturii Sale ca atunci când ieșim de la Sfânta Liturghie să auzim și noi glasul Mântuitorului. "Iată acum te-ai făcut sănătos, mergi și spune și altora cât bine ți-a făcut ție Dumnezeu", așa cum a spus celui demonizat din Sfânta Evanghelie de astăzi.

Cuvântul lui Dumnezeu străbate auzul nostru, ori de câte ori, noi vrem să-l înțelegem. Biserica noastră străbună de atâtea ori răstignită de-a lungul timpului, în cei 2000 de ani a adăugat în ceruri dintre fii ei martiri, sfinți, mărturisitori, iar în cele cinci decenii de totalitarism ateu, s-au stins din viață, în închisorile comuniste, multe vieți omenești nevinovate la care s-au adăugat martirii eroi căzuți în decembrie 1989, avându-L pe Dumnezeu pe buzele lor. Chipurile și pilda jertfei lor sunt înscrise spre veșnică pomenire în toate rugăciunile slujitorilor sfintelor noastre altare. Păstrătoare statornică a credinței celei dreptmăritoare și vestitoare a învățaturii Mântuitorului Hristos, a iubirii Sale față de făptura umană, față de fiecare om ca unicat al creației lui Dumnezeu, Biserica noastră își continuă drumul ei pe pământ, înfruntând lucrările diavolului și înlțând cu Harul cel dumnezeiesc, ființa umană până la desăvârșire și îndumnezeire. La această slujire Dumnezeu ne cheamă pe toți, iubiți părinți, frați și surori creștine. Vindecarea demonizatului din Sf. Evanghelie de astăzi ne arată că lucrarea diavolului, în orice chip s-ar manifesta în viața omului, nu este fără limită. Iisus, Care este viața noastră și a lumii, nu ne lasă pradă răului, ci El cu puterea Lui ne ajută și ne izbăvește de toate relele, cu condiția ca noi să apelăm la ajutorul Său, prin Biserica Sa, care astfel își continuă drumul în lume. De aceea, să prețuim Biserica noastră Ortodoxă, să prețuim lucrarea ei, să sprijinim activitățile ei misionare, de asistență socială, de ajutorare a celor în suferință, a celor bolnavi, a orfanilor, a tuturor acelor care se găsesc într-un fel sau altul în suferință.

În această nădejde rugăm pe Prea Bunul Dumnezeu, pe Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, Izvôrătorul de Mir, ocrotitorul acestei catedrale, ca mirul vindecării sale să se reverse cu prisosință asupra noastră, a tuturor și ca balsamul învățăturilor Sfinților Părinți să se reverse prin graiul faptelor și cuvântului Înalt Prea Sfințitului Teofan îndreptate spre inima bunilor credincioși și clerici, spre a-i călăuzi pe drumul mântuirii, al păcii, pe care Domnul Hristos ni l-a recomandat, El fiind calea, adevărul și viața. Amin!"

A urmat investitura noului Mitropolit, după care I. P. S. Teofan Savu, noul Mitriopolit, a rostit următoarea cuvântare:

"Sunt gata să te slujesc, obște sfântă și vrednică de Hristos"

*"Iată, vin ca să fac voia Ta, Dumnezeule!"
(Evrei 10, 9).*

Prin voia lui Dumnezeu, îndrăznesc a șede pe tronul chiriarhal al Arhiepiscopiei Craiovei și al Mitropoliei Olteniei. Cu frică de Dumnezeu, cu credință în milostivirea Sa divină și cu dragoste pentru Biserica Sa din Oltenia mă îndrept spre slujirea ce-mi este astăzi încredințată de Cel Atotputernic prin mâna Prea

Fericirii Voastre ca urmare a hotărârii Colegiului Electoral Bisericesc de acum câteva săptămâni.

Cu sfiala pământeanului nevolnic pășesc pe un loc sfânt, și-mi las la o parte încălțările, precum oarecând Moise pe Muntele Sinai. Rugul aprins al atâtor nevoițe din viața Bisericii Olteniei – de la Sfinții Nicodim de la Tismana și Calinic de la Cernica până la vrednicii predecesori în scaunul vlădicesc de la Severin, Strehaia, Râmnic sau Craiova, îmi este icoană vie, în fața căreia mă închin și strig: "Domnul este cu adevărat în locul acesta!" (Facerea 28, 16).

Cuprins în certitudinea acestei prezențe și conștient de importanța actului de astăzi la a cărui taină particip cu uimire, mă plec smerit în fața planului lui Dumnezeu cu mila mea persoană și chemării ce mi-a adresat, îi răspund: "Iată, vin să fac voia Ta, Dumnezeule" (Evr. 10, 9). "Iată-mă Doamne, robul Tău te ascultă" (Reg. 3, 8, 9). "Gata este inima mea, Dumnezeule, gata este inima mea" (Ps. 107, 1).

Înveșmântat în mantia primită acum, purtând cârja de păstor al poporului lui Dumnezeu din Oltenia, privesc cu smerenie la demnitatea misiunii încredințată și cu curaj la exercitarea ei în duhul responsabilității și al jertfei.

Misiunea la care sunt chemat nu este deloc ușoară. Mitropolia Olteniei, prin ierarhii, preoții și credincioșii ei participă și sunt chemați să participe și mai intens, la depășirea "durerilor nașterii" ce definesc frământarea societății românești contemporane.

Cine poate să ajute mai bine decât Biserica la împlinirea acestui deziderat? Cine își apleacă mai eficient decât Biserica atenția tămăduitoare asupra omului contemporan, grăbit și divizat lăuntric?

Experiența trecutului oferă mărturie și semnele vremii actuale arată că poporul român are conștiința locului pe care Biserica este chemată să-l aibă în viața lui. Poporul așteaptă de la Biserică îndrumare pentru redescoperirea sensului vieții, pentru regăsirea luminii care-i lipsește. De la binecuvântarea leagănului, a nunții sau a mormântului, de la oferirea unui răspuns la zguduitoarea realitate a sărăciei, până la participarea la viața culturală și, prin implicare specifică, la cea politică, Biserica devine spațiu de speranță.

Speranță este Biserica pentru redescoperirea izvoarelor noastre spirituale autentice! Speranță este Biserica pentru regăsirea demnității naționale prin depășirea atât a aroganței unora dintre noi, cât și a complexelor altora la întâlnirea cu confrății europeni într-un context plin de antagonism și frământare! Speranță este Biserica pentru depășirea atât a ispitei liberalismului, cât și a rigorismului – ambele periculoase în același grad! Speranță este Biserica în dialogul cu modernitatea și cu pluralismul cultural și religios! Speranță este Biserica, de asemenea, pentru tânărul care simte dramatic golul existenței astâmpărându-și setea de comunicare doar la discotecă, internet-café sau fotbal! Acestea toate au rostul lor. Este fundamental să se treacă însă dincolo; în domeniul prieteniei, al bibliotecii, al pelerinajului, al muzicii, al rugăciunii, al prezenței în social. Biserica poate să ofere, prin harul, iertarea, răbdarea și mai ales iubirea ei, spațiul cel mai propriu și durabil de întâlnire și comuniune pentru depășirea singurătății, înstrăinării și disperării obsedante ale omului contemporan.

În noianul de încredere în Biserică și speranță în misiunea slujitorilor ei, locul episcopului, în cazul de față al arhiepiscopului-mitropolit este fundamental. "Luat

dintre oameni, pentru oameni, spre cele ale lui Dumnezeu" (Evrei 5, 1), episcopul adună în jurul său poporul creștin din eparhie, din mitropolie și, în legătură doctrinară, canonică și de cult cu frații întru episcopat, îl integrează în Biserica Universală a lui Hristos.

Episcopul adună pe cei risipiți și izolați în jurul Sfântului Potir, propovăduindu-le cuvântul lui Dumnezeu și conducându-i pe calea mântuirii, El prezidează celebrarea Sfintei Euharistii, iar prin semnătura sa de pe fiecare antimis din toate bisericile, este prezent în toată eparhia. "Episcopul, spune Sf. Ignatie al Antiohiei, ține locul pe care l-a avut Hristos la Cina cea de Taină".

Episcopul este și trebuie să devină chipul lui Hristos – Păstorul cel Bun care își pune viața pentru oile sale, care folosește toate mijloacele pentru a le menține în staul sau a le rechema pe cele rătăcite. Este, de asemenea, Pantocratorul care alungă cu fermitate iarmarocul din interiorul templului.

Episcopului i se cere împreună cu preoții și credincioșii care îl ajută în misiune, să fie icoana lui Hristos în lume. Hristos este blând și ferm, cel smerit și majestuos, care plătește dajdia dar își spune și cuvântul în fața cezarului. Astfel nu suntem decât "aramă sunătoare", "mormânt vărui", în ciuda alurii savante și administrativ docte de care am da, eventual, dovadă. Și vine ceasul când vom da seamă.

Ca arhieru în străvechea și mereu tânăra cetate a Craiovei nu voi zăbovi, prin mila lui Dumnezeu și sprijinul colaboratorilor, "să mă fac tuturor toate", pentru a aduce o brumă de lumină și pace în inima fiecărui păstorit și "în orice chip, cum spune Sf. Pavel, să mântuiesc pe unii" (I Cor. 9, 22).

Gândul și cuvântul mi se îndreaptă mai întâi spre primul colaborator, preotul parohiei din statele și orașele oltene. Tu, frate preot, ești purtătorul harului și cuvântului lui Hristos ca izvor al speranței. Ești prelungirea mâinilor mele nevolnice, dar sfințite prin harul arhieriei, asupra creștetului tuturor enoriașilor. Fii mereu în dispoziția de jertfă! Zăbovește o clipă la capătul celui în nevoie, fie el săracul de lângă tine, ateul nefericit, intelectualul căutător sau tânărul deznădăduit! Fii purtător de omenie și, împreună cu doamna preoteasă și copiii voștri, fiți model în fața oamenilor de familie creștină adevărată, ca răspuns la atâtea atacuri la care este supusă astăzi familia.

Poporul așteaptă ca preotul său să fie la înălțimea exigențelor timpului: cu inima caldă, de părinte, gata să asculte, să înțeleagă, să ierte, mai presus de toate să iubească. Omul mileniului al III-lea aparținând unei lumi tentată să alunge sacrul din istorie pentru a întroniza ca stăpân suprem ființa umană autonomă, dorește ca preotul să fie duhovnicesc, clarvăzător, purtător de har. În jurul unui asemenea preot, poporul dorește să se strângă.

Îndemn toți preoții să nu se lase cuprinși de păcate și mai ales de iarna înstrăinării de enoriașii lor și de ierarhul care-i păstorește. Pe clericii, puțini la număr, dar puternic mediatizați, care nu aduc cinste hainei pe care o poartă îi chem cu dragoste la pocăință și cu fermitate la îndreptare.

Îmi deschid acum inima către călugării și călugărițele sfintelor mânăstiri ale Olteniei. Ca închinător din pruncie al așezămintelor monahale, îmi plec fruntea în fața nevoițelor ascetice ale viețuitorilor din mânăstiri în rândul cărora doresc cu nesaț să rămân, prin ascultare, sărăcie și curăție, până la sfârșitul vieții.

Lumea, iubiți monahi și cinstite monahii, privește cu evlavie la voi.

Vă caută, vă cercetează, vă încredințează durerea și bucuria. Fiți potire purtătoare ale suferinței oamenilor și prezentați-le, prin rugăciune, în fața Tatălui ceresc! În toată vremea rugați-vă și pentru ierarhul vostru, pe care să-l sprijiniți mai ales în vreme de cumpănă, încercare sau ispită prin postul, metania sau jertfa voastră.

Un cuvânt aparte doresc să adresez ostenitorilor din școlile teologice ale Craiovei. Facultatea și Seminarul Teologic al cărui elev am fost acum 25 de ani, școlile de cântăreți și alte așezăminte teologice în diferite domenii ce vor fi înființate, vor avea un loc special în atenția și munca mea. Chem profesorii de teologie la grijă sporită pentru creșterea duhovnicească și intelectuală a viitorilor preoți, profesori de religie, asistenți sociali etc. Legătura vie dintre teologia academică și misiunea concretă, dintre cultură și sfințenie, fundamentarea teologică pe baze biblice, patristice și a exigențelor misionare moderne să vă fie preocupare prioritară. Pentru viitorii misionari ai Bisericii nici o jertfă nu e prea mare. Inima și mintea, brațul și jertfelnicia vă stau la îndemână pentru realizarea acestui scop.

Chemarea mea smerită, dar stăruitoare se adresează, de asemenea, tuturor brațelor disponibile ale Olteniei angajate în misiunea Bisericii sau aflate, dintr-un motiv sau altul, la marginea evenimentului misionar bisericesc. Loc în infrastructura misionară a Bisericii este pentru fiecare. Oamenilor de cultură și oamenilor de afaceri, ostenitorilor în mass-media sau în instituții de sănătate sau sociale, politicienilor, autorităților locale sau persoanelor implicate în siguranța țării sau a cetățeanului etc., le cer ajutor în misiune. Fiecare, în domeniul său de activitate să-l ajute pe noul Mitropolit să împlinească responsabilitatea misionară ce-i revine. Factorul economic are în acest context importanța sa. Biserica și preoții ei pot sluji în chip demn, păstra vestigiile istoriei din vechile locașuri de închinare, inspira pe tineri, ajuta pe cel în nevoie ș. a. m. d. în măsura în care acțiunea misionară este fundamentată și economic.

Secerișul este mult. Nimeni nu este de prisos. Aș dori ca toți să vă simțiți responsabili pentru bucuria și durerea Bisericii, căci toți faceți parte din ea cu drepturi și îndatoriri misionare. În noul Mitropolit veți găsi tot sprijinul pentru ceea ce este de folos spre binele Bisericii, demnitatea neamului și slava lui Dumnezeu.

*Prea Fericirea Voastră,
Iubiți credincioși,*

Duminica trecută, în biserica Sf. Spiridon Nou din București, Prea Fericirea Voastră Vă adresați noului hirotonit întru arhiereu, Prea Sfințitul Episcop Ambrozie Sinaitul cu următoarele cuvinte: "Să faci din orice gând, lucru, încercare, durere sau bucurie un act de unitate, de comuniune, de sobornicitate". Găsesc aici chintesența a tot ceea ce m-ați învățat în cei peste 9 ani cât v-am fost vicar la Sfânta Patriarhie. Pornesc la acest drum cu conștiința că numai în sfățuire continuă cu Prea Fericirea Voastră și cu ierarhii Sf. Sinod pe de o parte și cu ierarhii, preoții și credincioșii mitropoliei oltene pe de altă parte, voi continua strădania fericitorilor întru așteptarea Învierii: Mitropolitul Nifon Criveanul cel iubitor de săraci, Mitropolitul Firmilian Marina, cel cunoscător adânc al teologiei și artelor și mai presus de toate IPS Nestor Vornicescu. Iubitor părinte al păstoriților săi, cărturar în arhi-

va istoriei, dascăl smerit a doi dintre cei mai iubiți confrăți ai mei întru episcopat, IPS Mitropolit Nestor va avea totdeauna un loc special în evlavia mea (...).

Părinților mei iubiți, cărora le datorez dragostea față de Dumnezeu, obștii mănăstirilor Crasna, Dintr-un lemn, Slănic și Antim care m-au format duhovnicește, colaboratorilor de la Sfânta Patriarhie cu care am dus crucea misiunii sub povățuirea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, le mulțumesc pentru sprijinul acordat în mersul meu în Biserică până acum, și-i rog să mă sprijine cu rugăciunea, sfatul și dojana pe mai departe.

Prea Fericirea Voastră,

În 1973, Prea Fericirea Voastră păseați cu emoție sub cupola acestei catedrale ca Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei. În fața Patriarhului Justinian, rod al ținuturilor oltene și părinte mult iubit al Prea Fericirii Voastre rosteați cuvintele Sf. Grigorie de Nazianz pe care mi le împrapiez astăzi, adresându-mă poporului lui Dumnezeu din Oltenia: "Iată sunt gata să te slujesc obște sfântă și vrednică de Hristos... Mă ai acum în puterea ta... Însoțește-mă cu rugăciunile tale și ajută-mă cu sfaturile tale".

Cu acest gând purced la drum, încredințat fiind că Dumnezeu, Cel în Treime preamărit, Tatăl, Fiul și Sf. Duh mă va ajuta să slujesc Biserica din Oltenia cu jertfelnicie și demnitate. Amin. Așa să fie!

Anul mântuirii 2000 de la
Nașterea lui Hristos, luna octombrie, ziua 22".

I. P. S. Teofan Savu – date biografice

S-a născut la 19 octombrie 1959, în localitatea Corbi, județul Argeș, într-o familie cu 7 copii.

Studii: – Școala generală de 8 ani în Corbi-Argeș;
– Seminarul teologic – Craiova: 1974-1979;
– Institutul Teologic Universitar București: 1980-1984, obținând titlul de licențiat în Teologie, cu lucrarea: "*Voturile monahale în lumina desăvârșirii creștine*";
– Institutul teologic "Saint Serge" din Paris: 1986-1990, obținând titlul de "doctor în teologie" cu lucrarea: "*La divino-humanité du Christ et la déification de l'homme dans l'oeuvre du Saint Maxime le Confesseur*", cu calificativul: "Summa cum laudae".

Responsabilități în Biserica Ortodoxă Română:

- Monah în Schitul Crasna-Prahova, începând din anul 1984
- Ierodiacon și ieromonah, începând din anul 1985;
- Duhovnic la mănăstirea "Acoperământul Maicii Domnului" din Bussy en Othe, Franța, între anii 1987-1999;
- Secretar al Cabinetului patriarhal din București, 1990-1991;
- Episcop vicar-patriarhal, începând din anul 1991, și îndeplinind mai multe sarcini; responsabil cu Relațiile externe bisericești; responsabil de legătură a Patriarhiei Române cu românii din jurul granițelor și din "diaspora", responsabil cu Editura și Tipografia Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române (până în 1994); Secretar al Sfântului Sinod (începând din 1994); responsabil cu probleme de învățământ și caritate;

responsabil al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, în cadrul Facultății de teologie din Univeristatea București (începând din 1998).

Responsabilități ecumenice:

- Membru în Comitetul Central al Conferinței Bisericilor Europene din Geneva (1992-1997);
- Membru în Adunarea Generală a Comisiei Ecumenice Europene: "Biserica și Societatea", Bruxelles (1995-1997);
- Corespondent al Comitetului Ecumenic Național pentru Burse;
- Membru în Adunarea Generală a Asociației Ecumenice a Bisericilor din România – AIDRom.

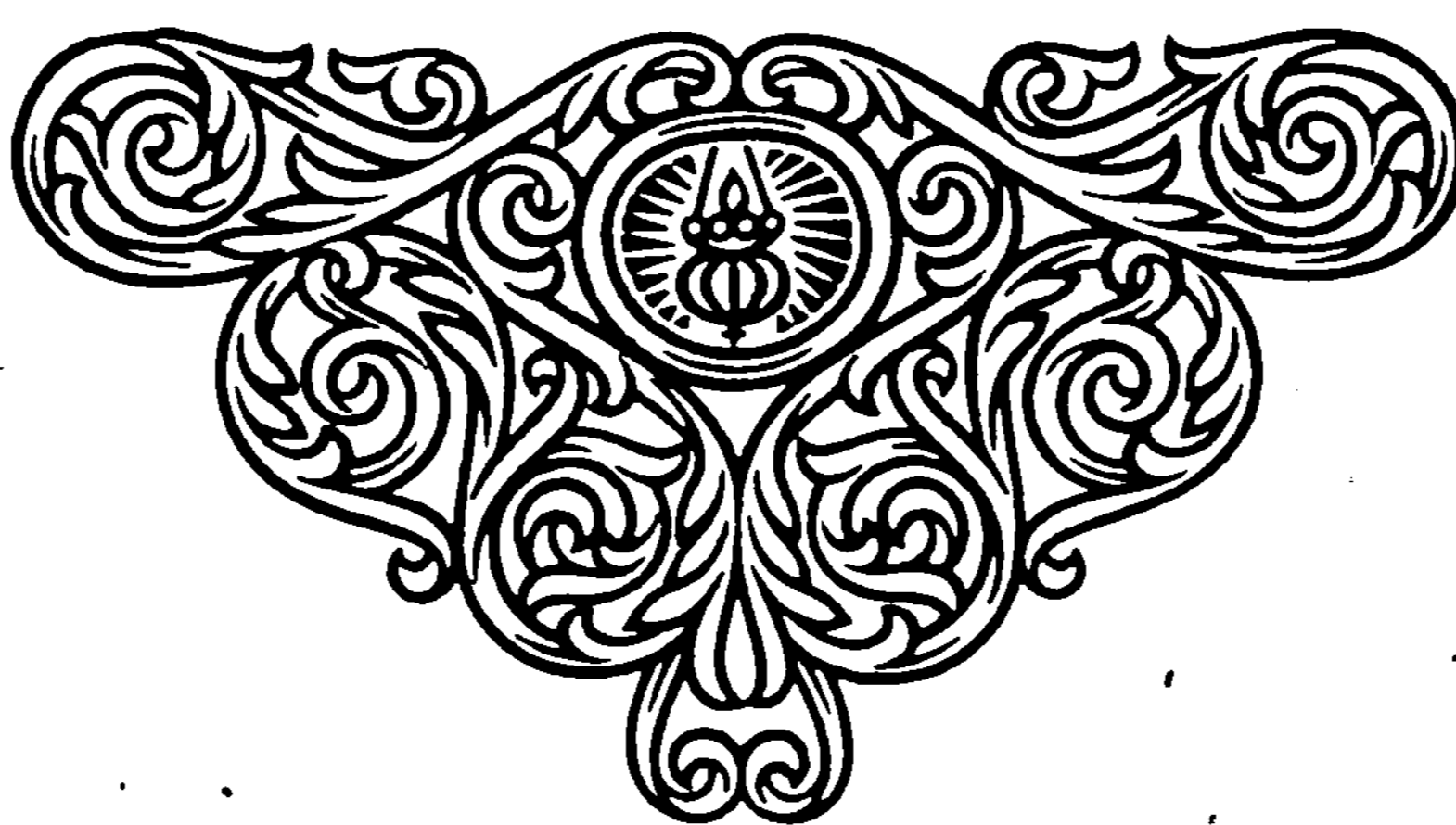
Responsabilități diaconale:

- Coordonator al Sectorului pentru opera de caritate "Diaconia" al Patriarhiei Române;
- Președinte al Asociației "Diaconia";
- Președinte al Așezământului bisericesc medico-farmaceutic "Vasiliada";
- Vice-președinte al Centrului social pentru copiii străzii "Sfânta Macrina";
- Membru în Comisia Națională de Prevenire și Combatere a Sărăciei;

A scris diferite articole în reviste și ziare din România și străinătate.

A reprezentat Biserica Ortodoxă Română la diferite evenimente interortodoxe și interconfesionale din România și străinătate.

Limbi străine vorbite curent: franceza, engleza și italiana.

PREA FERICITUL PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST A PRIMIT DIPLOMA DE EXCELENȚĂ A SOCIETĂȚII ROMÂNE DE RADIODIFUZIUNE (31 octombrie 2000)

În fiecare an, la începutul lunii noiembrie, Societatea Română de Radiodifuziune găzduiește la Casa Radio, sub genericul "Zilele Radioului", o suită de manifestări cultural-artistice dedicate aniversării primei emisuni radiofonice din România, care a avut loc la 1 noiembrie 1928.

Anul acesta, împlinindu-se 72 de ani de la prima transmisie radio din România, festivitățile consacrate acestui eveniment au debutat cu vernisarea a două expoziții: una de "Carte Mihai Eminescu", avându-se în vedere că ne găsim în Anul Eminescu, când comemorăm 150 de ani de la nașterea sa, și alta de pictură, a unui grup de artiști plastici reuniți în tabăra de creație de la Durău, dar și printr-o manifestare inedită, care se dorește a se permanentiza, și anume, instituirea Diplomei de Excelență a Societății Române de Radiodifuziune și acordarea acestei diplome unei personalități care s-a remarcat în mod deosebit în câmpul spiritualității românești.

Prima personalitate căreia i s-a acordat Diploma de Excelență a Societății Române de Radiodifuziune este Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române. Decernarea diplomei a avut loc în ziua de 31 octombrie, la Casa Radio, în cadrul unei ceremonii la care au participat, între alți invitați, Domnul Acad. Eugen Simion, Președintele Academiei Române și Domnul Acad. Gabriel Țepelea, Președintele Comisiei de cultură a Camerei Deputaților, precum și Ambasadorul Mexicului la București și Directorul Institutului Mexican de Radio, însoțit de o delegație mexicană. Au fost prezenți membrii conducerii Societății Române de Radiodifuziune și angajații acestei instituții: redactori, reporteri și corespondenți radio.

Deșchizând festivitatea, Domnul Andrei Dimitriu, Președintele Societății Române de Radiodifuziune, între altele, a spus:

"Încercăm astăzi să lansăm o tradiție. Instituirea Diplomei de Excelență a Societății Române de Radiodifuziune și acordarea ei unei personalități care a avut o contribuție remarcabilă în recuperarea tradițiilor noastre românești, repunând în drepturi principiile morale creștine, și care a marcat puternic istoria noastră din ultimii ani, ce au constituit o perioadă tragică pentru poporul român, reușind să mențină trează conștiința națională, să conserve tradițiile și să ne redea speranța. Această personalitate, cu care debutează astăzi șirul diplomelor noastre de excelență, este Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist".

Apoi, vorbitorul a făcut o legătură între debutul primei emisiuni radiofonice din România, de la 1 noiembrie 1928, și momentul intrării Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist în viața monahală, care s-a petrecut tot în anul 1928, în Duminica Floriilor, spunând:

"Mi-aș permite să leg această aniversare a Radioului și de un moment biografic al Prea Fericirii Sale. Anul 1928, 1 noiembrie, este data când debutează prima emisiune radiofonică din România, și tot în 1928, de Florii, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a luat drumul Mănăstirii Vorona. Aniversarea instituției noastre se

întâlnește, așadar, cu aniversarea începutului vieții monahale a Prea Fericirii Sale. Desigur, este o coincidență, dar ea înseamnă un bun augur pentru noi".

Cu aceste cuvinte, Domnul Andrei Dimitriu a înmânat Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist prima Diplomă de Excelență a Societății Române de Radiodifuziune și l-a felicitat călduros pe Prea Fericirea Sa, în aplauzele tuturor celor de față, pentru această distincție absolut meritată.

Mulțumind Domnului Președinte al Societății Române de Radiodifuziune pentru diploma acordată și pentru cuvintele rostite, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a spus următoarele:

*Domnule Președinte al Societății Române de Radiodifuziune,
Domnule Președinte al Academiei Române,
Stimați reprezentanți ai Artei,*

"Orice act merit să înalțe ființa umană este deosebit de important și oamenii de știință, aleșii națiunilor, în setea lor de a ajunge la cunoașterea și apropierea Divinului, s-au străduit și au reușit să transmită vocea omenească la distanțe mari, dar nu numai vocea, ci și undulațiile și căldura ei și mai ales adevărul pe care-l conține cuvântul. Biserica Ortodoxă, cum cunoașteți foarte bine cu toții, a întâmpinat cu interes și a îmbrățișat cu căldură, în toate timpurile, inovațiile și noutățile în știință, în tehnică și în creația artistică. Unul dintre cei care a deschis orizonturi noi, chiar și în domeniul teologiei, în cel al raporturilor Bisericii noastre cu alte Biserici, prinzând în versuri de unică frumusețe literară, rugăciuni adresate Maicii Domnului, a fost marele nostru poet național **Mihai Eminescu**, căruia îi este închinată această expoziție, care se inaugurează astăzi aici, cu prilejul împlinirii a 150 de ani de la nașterea sa. Nu este întâmplător că Domnul Președinte al Societății Române de Radiodifuziune **Andrei Dimitriu** a oficiat acordarea acestei Diplome de Excelență tocmai aici, în fața chipului său, care ne revarsă în suflete îndatorirea de a-i cunoaște opera sa care a umplut de glorie întreg spațiul nostru românesc.

Biserica salută orice fel de lucrare merită să înalțe ființa umană, pentru că, prin verticalitatea noastră fizică mărturisim, deși nu reușim totdeauna, verticalitatea noastră spirituală și, deci, morală spre a tinde spre înălțime, spre Divinitate, spre sferele inefabilului.

Țin să mulțumesc cu multă sinceritate pentru distincția ce mi-a fost acordată. Nu mă socot cel mai îndreptățit ca în ziua aceasta așa de însemnată, când se împlinesc 72 de ani de la prima transmisie radio în România, realizată în Duminica Floriilor din anul 1928, să primesc această Diplomă de Excelență. Sunt recunoscător pentru că ea reprezintă nu numai prețuirea unui sistem întreg de transmitere pe calea undelor a cuvântului, a gândului și a simțămintelor umane, dar și cinstirea slujitorilor acestei instituții care creează, care veghează și lucrează neobosit, închinându-și viața misiunii de a sădi în sufletele ascultătorilor încredere, curaj, seninătate. Lăsăm acum la o parte pe cele negative, care se mai strecoară încă uneori și întinează mai ales sufletele tinerilor, în mod îngrijorător. Tehnica și știința în general, fără supravegherea și îndrumarea factorului moral, fără conștiința că Dumnezeu l-ă făcut pe om după chipul și asemănarea Sa și i-a sădit în ființa lui dorul de a-L cunoaște și tendința de a fi asemenea Lui, prin faptele cele bune, fără

aceste valori, omul poate aluneca pe panta înstrăinării de Făcătorul său, dar în același timp, el se înstrăinează și de semenii. Se știe că cea mai mare și mai greu de îndreptat pedeapsă este înstrăinarea de părinți, de frați și de semenii.

Primirea acestei Diplome și mai ales asocierea pe care Domnul Președinte Andrei Dimitriu a făcut-o, după decenii, între momentul înființării Radioului în țara noastră și cel al intrării mele în mănăstire la o vârstă fragedă, care s-a întâmplat să coincidă, mi-au produs o adâncă emoție, prin revederea după atâtea decenii, a satului natal scăldat în revărsarea luminii din Duminica Floriilor 1928.

Într-adevăr, acum 72 de ani, în dimineața acestei zile sfinte mă găseam undeva în împărăția copilăriei mele din preajma satului natal, Tocileni, aproape de orașul Botoșani, împărăție de văi și coline domoale cu orizonturi fără sfârșit. Pășind acele locuri de pe o colină pe alta, privirea descoperă noi peisaje, noi orizonturi tot mai fermecătoare, până unde pământul se pierde în azurul cerului. În dimineața Floriilor, hotărâtă plecării de noi doi, adică Haralambie și cu mine, vecini, colegi și prieteni, fără șovăială, am lăsat mioarele părinților în seama altora și am străbătut amintitele coline și sate, ținând atenția îndreptată spre înălțimea albastră a pădurii, după care ca un "*Ierusalim ceresc*" se adăpostește mănăstirea Vorona, cum ne-au descris-o nouă cei ce o vizitaseră.

După câteva decenii, prin anii 1984, când pe locul de unde am plecat, am construit o biserică nouă, închinată Nașterii Sfintei Fecioare Maria, la sfințirea ei l-am identificat privind mulțimea de credincioși, am lăudat pe Dumnezeu că de acolo am plecat la mănăstire. Noua biserică a fost cerută de credincioșii acestui sat nou, numit Victoria, alcătuit din copiii fraților mei, unde se află și mormintele părinților mei, Dumitru și Marghioala.

În condițiile grele din trecut și folosindu-mă de mijloacele pe care le aveam la îndemână, ca slujitor al Bisericii, inclusiv de responsabilitatea mea de Mitropolit al Moldovei, am cerut autorităților de stat aprobarea zidirii în acest nou sat a unei noi biserici și am reușit, cu foarte multe eforturi și dificultăți să o înalț. Până acum, am lăsat această lucrare să se împlinescă tainic, așa cum se petrec toate marile visuri în viață. La fiecare pas constatăm că acestea au valoarea lor, pentru că se petrec în taină, în adâncul ființei noastre și rodesc apoi în văzul tuturor spre lauda lui Dumnezeu. Când, în anul 1991, am sfințit biserica în sobor de arhieriei, mi-am dat seamă că acum 72 de ani, în 1928, în Duminica Floriilor, din locul acela am plecat la mănăstire și de câte ori mă aflu acolo, îmi amintesc cu emoție de momentele despărțirii mele de părinți și frați. Amintindu-mi de aceste întâmplări din tinerețea mea și de începutul vieții și rostul meu în Biserică și de alte întâmplări întâmpinate în calea unei slujiri de dimensiunile celei pe care am împlinit-o până acum, totdeauna îmi amintesc de cuvintele: "*Necunoscută sunt căile Tale, Doamne...*".

Dacă, Dumneavoastră, Domnule Director General, nu ați fi amintit de Duminica Floriilor, alăturându-o de începutul erei radiodifuziunii în țara noastră, n-aș fi stărut, poate prea mult, cu episodul părăsirii vremelnice a părinților și fraților trupești, în căutarea părinților și fraților duhovnicești, în familia iubitoare în a căror iubire mă aflu de 72 de ani, fără a-i părăsi din inimă și din cuget pe cei trupești. Și pentru aceasta vă mulțumesc, Domnule Director General, că mi-ați dat prilejul să dezvălui pentru prima oară acest prea frumos început în primăvara anului 1928.

Cu acest prilej, îngăduiți-mi să vă îndemn și pe dumneavoastră să vă iubiți satul, să-i descoperiți valorile, după o absență de ani și de preocupări în lumea largă, pentru că fiecare sat românesc are personalitatea lui, contribuie cu o bogăție neprețuită de vredniciei în viața omului. Dacă noi, cei cărora Dumnezeu ne-a hărăzit să ne năștem la sat, avem ceva bun în comoara sufletului nostru, în viața noastră, aceasta își are izvorul în seva spirituală a satului natal, cu toată zestrea lui de valori nemuritoare. Oriunde, Dumnezeu mi-a îndreptat pașii în viața mea, am purtat cu mine această imagine a satului meu, cu frumusețile lui, și acum proaspete, dătătoare de nădejde, de lumină, de tărie. În toate împrejurările grele din viața mea, am găsit în imaginea spirituală a satului și a oamenilor lui, în înțelepciunea, iubirea și bunătatea lor, încredere, speranță, vigoare și energie.

Deci, așa a fost atunci, dar cu greu îl lăsăm deoparte acest crâmpeli de amintire pentru a reveni la microfonul radioului nostru. Îmi este familiar din anii de diaconie de la Catedrala Sfintei Patriarhii, când se transmitea slujba la Radio. Am slujit, așadar, în această calitate cu primii doi Patriarhi ai Bisericii noastre, fericiții și pururea pomeniții **Miron** și **Nicodim**. După deceniile de interzicere la postul de Radiodifuziune a vestirii Cuvântului lui Dumnezeu, în 22 decembrie 1989, cu multă emoție am rostit un cuvânt în numele Bisericii, cum am primit încredințarea celor care erau la microfon în ziua aceea plină de frământări și de bucurie. Cu greu pot să-mi aduc aminte ce-am spus atunci. Aveam în fața ochilor, nu numai pe cei adunați acolo, în acea zi sfântă, o mulțime de tineri și de ascultători, dar și imaginea satului meu și a responsabilității mele. Apoi, în ziua de 24 decembrie 1989, la Sfânta Liturghie de Duminică și a doua zi de Crăciun, am slujit și am predicat cu nădejde la radio și la televiziune. Nu pot să uit, și repet și acum, imaginea Catedralei Sfintei noastre Patriarhii, icoanele, catapeteasma, odoarele bisericesti, care aveau parcă o strălucire nouă; toate radiau o forță interioară negrăită în sufletele noastre, ale slujitorilor și credincioșilor. Îmi spunea după aceea un distins intelectual care se întorcea atunci din Europa în țară, că a ascultat predica din acea duminică la aparatul său de radio și le-a crescut inima de bucurie și de curaj românilor din tren, auzind că de la București se transmite Sfânta Liturghie la radio.

Au urmat, apoi, Sărbătorile Crăciunului și Anului Nou și vreau să vă mărturisesc și aici, Domnule Președinte, că ostenitorii acestei instituții și colaboratorii dumneavoastră au fost atunci de o delicateță rară și de o atenție ieșită din comun, pentru că eram toți frământați sufletește, iar eu personal, din multe puncte de vedere. Dar ei atât de frumos ni s-au adresat, în dimineața acelei zile de 25 Decembrie 1989, pentru un cuvânt de îmbărbătare către ostașii de la frontiere, către frații noștri români răspândiți în lume, către bolnavi, către cei din temniță, încât nu se pot uita acele momente unice. Cu adâncă emoție, ca în fața Sfântului Altar, le-am vorbit atunci românilor, m-am adresat lor, am fost împreună cu ei, după 50 de ani, pe calea radioului.

De atunci, în toate sărbătorile, în toate momentele mai importante din viața noastră, bisericască și națională, responsabilitatea mea în Biserică m-a determinat să mă apropii de microfon cu respect și cu dragoste, chiar cu cutremurare sufletească pentru ca fiecare cuvânt pronunțat pe calea undelor, să ajungă în locul cel mai de cinste al ființei umane, la inimă, la minte, la înțelegere. Totdeauna mă

stăpânește grija de a izbuti să transmit, din darurile pe care Dumnezeu ni le dă fiecăruia, ceea ce e de folos unui suferind, unui bolnav, unui necăjit și chiar unuia care se îndoiește, se frământă și nu crede în Cuvântul lui Dumnezeu. Poate pe unii îi supără radioul sau slujbele noastre bisericești, pe care nu le înțeleg. Dar Dumnezeu ne-a ajutat și am vestit cuvântul Lui. Am răspândit, nu totdeauna la înălțimea învățaturii Sfinților Părinți, ținând cont de posibilitățile de înțelegere ale ascultătorilor.

Așadar, ca cel ce am pornit pe calea slujirii Bisericii, a mânăstirii, din mijlocul poporului de la sat, în Duminica Floriilor din anul 1928, Domnule Președinte și stimată asistență, sunt stăpânit întotdeauna de grija de a fi înțeles de cei mulți. Cuvântul cel mai simplu, e și cel mai clar. Cuvântul sincer și limpede, neprefăcut și neamestecat, cu care se adresa Mântuitorul Hristos mulțimilor din jurul Său, îl folosim și noi în Sfânta noastră Biserică. Nu mi-aș vedea, deci, nici un merit în aceasta, deși mă aflu pe versantul cel domol al apusului vieții. Să știți că-i frumoasă și vârsta aceasta de întoarcere spre începuturi, pentru că îți oferă prilejul să întorci ochii minții și ai sufletului neîncetat spre veșnicie, spre țelul la care ne cheamă Dumnezeu pe toți.

Domnule Președinte, în numele credincioșilor, al celor care ascultă postul național de radiodifuziune, a fraților mei preoți și ierarhi, Vă mulțumesc mult pentru această Diplomă. Lor le datorez și această cinstire, pe care Societatea Română de Radiodifuziune mi-o acordă astăzi, și slujirii mele. Prea onorată asistență, doresc tuturor ca să aveți parte de sănătate și de bucurie în viața dumneavoastră și să-L lăudați pe Dumnezeu pentru tot ce v-a dăruit El, pentru că nu există ființă umană care să nu aibă un dar de la Dumnezeu.

Mă bucur că se află aici, împreună cu noi, și Domnul Academician Gabriel Țepelea, precum și Domnul Eugen Simion, Președintele Academiei Române. Poate nu divulg prea mult, spunându-vă că Domnul Profesor Universitar Gabriel Țepelea e familiarizat cu noi, cu scrisul bisericesc, cu istoria și literatura Bisericii noastre. Dar nu numai prin lucrările sale, ci și prin sprijinul pe care ni l-a dat în timpul anilor de dictatură, când trebuia să publice în revistele bisericești sub alt nume.

Cu acest prilej, Vă mulțumesc Domnule Profesor, în numele tuturor celor ce Vă admiră și Vă cunosc și astăzi din redacția revistelor noastre "*Biserica Ortodoxă Română*" și "*Glasul Bisericii*" din București.

Tuturor celor de față le împărtășesc prețuire și binecuvântări".

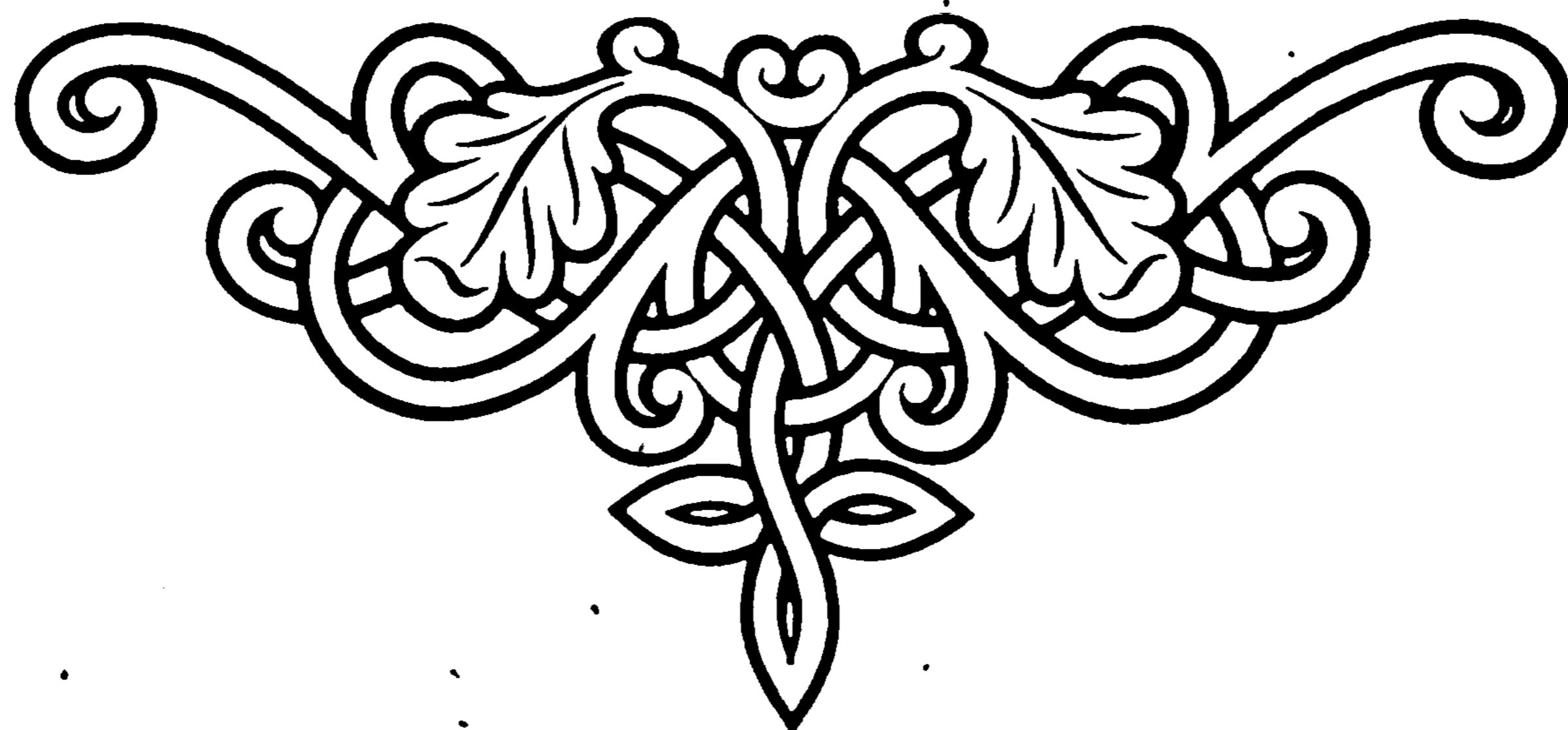
După cele spuse de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, cu valoare de document biografic, care au impresionat asistența prin sinceritatea lor, a luat cuvântul Domnul Academician Eugen Simion, care l-a felicitat pe Prea Fericirea Sa pentru distincția primită, mărturisind că se simte onorat că a fost invitat și a putut să participe la acest moment sărbătoresc, și a lăudat conducerea Societății Române de Radiodifuziune pentru alegerea făcută, de a conferi prima ei Diplomă de Excelență chiar Întâistătorului Bisericii noastre strămoșești.

În continuare, întreaga asistență a participat la vernisarea celor două expoziții amenajate în foaierea Casei Radio, despre care s-a amintit la început. Prima, o expoziție de carte Mihai Eminescu, ce face parte din colecția particulară a medicului Constantin Teodorescu-Bârlad, om de cultură și pasionat colecționar, de

diferite obiecte de excepție: carte rară, carte bibliofilă, ediții princeps, ilustrații la Eminescu, medalistică și chiar lucrări plastice, între care portretul astral al lui Eminescu, realizat de Sabin Bălașa, opera graficianului Radu Pătrașcu, de o remarcabilă expresivitate, încercând să sugereze condiția eterică a poetului și, în fine, chipul robust, tăiat în piatră al lui Eminescu, lucrat de maestrul Dan Hatmanu. A doua expoziție, a unui grup de artiști plastici, din generații diferite, care s-au reunit an de an în umbra Ceahlăului, la Durău, într-o tabără de creație, și au expus acum, împreună cu invitații lor, artiști de marcă, precum Iulia Hălăucescu, maestra acuarelei românești, Elena Uță Chelaru, o artistă de talie europeană și un spirit evlavios, și Gheorghe Iliescu, un talentat plastician, de la care se așteaptă noi creații valoroase.

La sfârșit, Prea.Fericitul Părinte Patriarh Teoctist s-a întreținut îndeaproape cu autorii lucrărilor expuse, s-a interesat de proiectele lor artistice, i-a binecuvântat pe toți și le-a urat sănătate și mult spor în strădaniile viitoare.

GHEORGHE VASILESCU

14 ANI DE RĂSTIGNIRI REPETATE ȘI DE ÎNVIERI CONTINUE

Sărbătorirea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la cea de a 14-a aniversare a întronizării

Anul acesta, la 16 noiembrie, s-au împlinit 14 ani de la întronizarea Prea Fericitului Părinte Teoctist ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Cu acest prilej, în semn de mulțumire adusă lui Dumnezeu pentru darurile cu care a fost binecuvântat, Prea Fericirea Sa a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală, care a fost urmată de un Te-Deum, oficiat de Prea Sfințitul Teodosie Snagoveanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, în fruntea unui sobor de slujitori.

La această slujbă de mulțumire, alături de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, au fost prezenți: I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei, I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei, I.P.S. Arhiepiscop Iosif al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională, cu reședința la Paris, P.S. Episcop Laurențiu al Caransebeșului, P.S. Episcop Galaction al Alexandriei și Teleormanului, precum și P.S. Vincențiu Ploieșteanul și P.S. Ambrozie Sinaitul, Episcopi Vicari Patriarhali. Au mai participat la slujbă consilieri patriarhali și eparhiali, profesori de la Facultatea de Teologie și Seminarul Teologic din Capitală, protoierei, preoți, stareții mănăstirilor din eparhie, colaboratori de la Administrația Patriarhală și Arhiepiscopia Bucureștilor, studenți teologi și elevi seminariști, numeroși credincioși. A fost de față și un grup de preoți din Vicariatul Ortodox Român de la Vârșeț, împreună cu vicarul lor, P.C. Pr. Moise Ianăș, veniți la Patriarhia din București spre a chibzui în zilele următoare pentru mai binele românilor ortodocși din Banatul sârbesc.

După săvârșirea Te-Deum-ului, I.P.S. Teofan, Mitropolitul Olteniei, în numele tuturor celor prezenți, a rostit un cuvânt omagial pentru această aniversare, spunând între altele:

"Acești 14 ani de purtare a crucii de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române de către Prea Fericitul Părintele nostru Teoctist au fost o perioadă de răstigniri repetate și de învieri continue. Căci cum pot fi definiți cei trei ani până în decembrie 1989, decât ca urcare permanentă pe dealul golgotei slujirii Bisericii noastre într-un context misionar ostil. Dar această purtare de cruce a fost însoțită, chiar în acele momente, de multe clipe de înviere, căci ce bucurie mai mare poți avea ca într-o perioadă dificilă să zidești și o biserică, să restaurezi și o mănăstire, să poți continua și activitatea școlilor teologice și celelalte aspecte misionare care au definit viața Bisericii noastre și a Prea Fericirii Voastre în acești ani. Apoi, ceilalți 11 ani, ani de libertate, ani de oportunitate misionară sub toate aspectele, ani care însă și aceștia n-au fost lipsiți de încercări. Căci, dacă până în decembrie 1989, strădania Bisericii condusă de cârja Prea Fericirii Voastre era preocupare permanentă pentru menținerea unei prezențe a Bisericii, a propovăduirii cuvântului lui Dumnezeu, a celebrării Sf. Liturghii în fiecare biserică, de la Catedrala Patriarhală până în cel mai îndepărtat cătun, după 1989 responsabilitatea Prea Fericirii Voastre a fost aceea de a intra în normalitatea misionară a unei Biserici lipsită de data

aceasta de constrângeri exterioare. Și câți pași au fost împliniți în această perioadă pentru intrarea în normalitate! Dacă ne gândim că mult mai mulți preoți și credincioși se pot bucura acum de prezența episcopală în diferite părți ale țării, sau cum să nu ne amintim că la căpătâiul celui bolnav din spital se află, deja, mâna care binecuvintează, a preotului, iar copilul din școală primește acum propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu de la profesorul de religie sau de la preotul satului prezent în școală".

În continuare, I.P.S. Teofan a scos în evidență faptul că Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, ca un iubitor al tradiției, al legăturii cu patriarhii care l-au precedat, a știut să-și însușească de la fiecare ceea ce a considerat că i-a definit mai mult: dragostea pentru unitatea neamului manifestată atât de puternic de primul patriarh Miron al României, atașamentul față de sfintele mănăstiri trăit atât de intens de patriarhul Nicodim, destoinicia de a face misiune într-o perioadă dificilă a patriarhului Justinian și iubirea de cărți și de Sf. Părinți a patriarhului Iustin. Apoi, Înalt Prea Sfinția Sa a adăugat: "Toate acestea, și dragostea de neam, și iubirea de monah, și misiunea într-un context misionar dificil, și iubirea de cărți și de Sf. Părinți, Prea Fericirea Voastră le-ați pus în slujba unității Bisericii. Căci nu cred că vă poate defini ceva mai mult decât această dorință pe care ați arătat-o atât în situații dificile, cât și în momente fericite: unitatea Bisericii, unitatea credincioșilor cu preotul, unitatea preoților cu ierarhul lor, unitatea ierarhilor între ei înșiși, fidelitatea fiecăruia față de Sfântul Sinod și fidelitatea Bisericii noastre față de ceea ce propovăduiește și a propovăduit de veacuri: Ortodoxia universală. Acesta este mesajul pe care-l lăsați Prea Fericirea Voastră astăzi și cât veți sluji în această responsabilitate. Căci ce are nevoie mai mult lumea, decât de un mesaj al comuniunii, al solidarității, al colegialității. Și veniți cu acest mesaj în lumea de azi, o lume însingurată, zdruncinată de ziduri de despărțire. De aceea, ați dorit ca ziua de astăzi să nu fie începută printr-o lucrare administrativă, prin prezența la birou pentru a da o aprobare oarecare, ci, așa cum ați făcut întotdeauna, ați dorit să pășiți în al 15-lea an de Patriarhat, luând putere din Sfântul Potir, izvorul unității noastre prin excelență. Intrați, deci, în acest an având fundamentul liturgic pe care l-ați trăit astăzi, împărtășindu-vă cu Sfintele Taine, și noi participând la această slujbă".

În încheiere, I.P.S. Mitropolit Teofan a spus: "În numele credincioșilor, al preoților de la parohiile de sat și oraș, al călugărilor din sfintele mănăstiri, în numele românilor care sunt în afara granițelor țării, în numele membrilor Sfântului Sinod aici de față, cărora le-ați fost și le sunteți frate și iubit părinte, în numele tuturor acestora, al poporului dreptcredincios, vă prezentăm sentimentul nostru de grațitudine. În numele lor, cu toții formând un cor imens, care se înalță ca o rugă puternică la cer, îl rugăm pe Bunul Dumnezeu să vă dăruiască sfintelor biserici, în pace, întreg, cinstit, sănătos, drept învățând pe mai departe cuvântul adevărului Său".

Răspunzând bunelor urări ale I.P.S. Mitropolit Teofan și mulțumind lui Dumnezeu pentru sporul duhovnicesc dăruit Bisericii noastre în cei 14 ani de când poartă cărja de Patriarh, Prea Fericitul Părinte Teoctist a spus:

*"Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit Teofan,
Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Prea Cucernici Părinți,
Iubiți credincioși și credincioase,*

Socoteam că începând mai de dimineață slujba Sfintei Liturghii, nu vor prinde mulți de veste, spre a veni astăzi aici, dar, iată, catedrala se dovedește neîncăpătoare. În prezența, nu numai a membrilor Sfântului Sinod și a colaboratorilor noștri foarte prețioși de la Centrul Patriarhal și de la Arhiepiscopia Bucureștilor, ci și a unor frați de-ai noștri de peste hotarele țării, precum și a numeroși credincioși și credincioase, văd în aceste clipe mărturia comuniunii noastre la slujirea Bisericii. Drept aceea, să dăm slavă lui Dumnezeu pentru toate cele primite de noi din milostivirea Lui. Ca și acum paisprezece ani cer mila, iertarea și ajutorul Său.

Aș vrea din capul locului să subliniez prezența Înalt Prea Sfințitului Iosif al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională, cu reședința la Paris, precum și a Părinților din Vicariatul Ortodox Român de la Vârșeț, care se află aici, împreună cu Părintele Vicar Moise Ianăș, cu care, în mod deosebit, în zilele următoare, vom chibzui pentru mai binele credincioșilor și în general al românilor din Banatul sârbesc.

Deci, astăzi este o zi ca toate celelalte zile. Dar pentru fiecare dintre noi, pentru Biserica pe care noi o slujim, la parohie, la arhiepiscopie sau la patriarhie, ziua aceasta dobândește o însemnătate deosebită, așa cum, de altfel, ne-a arătat Înalt Prea Sfințitul Părinte Teofan în cuvântul său. Are însemnătate, pentru că timpul care trece mereu, odată cu noi, înregistrează, totuși, pe firul curgerii lui, faptele noastre în istorie, așa cum Întruparea Domnului s-a înfăptuit în istorie la un anumit timp și într-un anumit loc. Iar anul acesta se împlinesc 2000 de ani de la Nașterea Mântuitorului Hristos. Acest lucru ne arată că timpul are mare valoare pentru noi, atât ca fii și slujitori ai Bisericii Ortodoxe Române, cât și ca cetățeni și fii ai țării noastre. Deși creația lui Dumnezeu pare neclintită, ducându-și existența potrivit legilor Ziditorului ei, totuși timpul își pune pecetea sa imbatabilă.

Așadar, credem și mărturisim că totul în lume începe numai cu Dumnezeu. El este creatorul Cerului și al Pământului. Și viața noastră pământească, de asemenea, începe cu Dumnezeu, trebuie să se desfășoare în lumina harului Său și să se sfârșească în Dumnezeu. De aceea, fiecare an și fiecare zi și clipă din existența noastră trebuie să o închinăm lui Dumnezeu, mai ales noi, cei care suntem chemați să slujim Sfântul Altar de pe treapta rânduită de Sfinții Apostoli și de Sfinții Părinți. Lucrul acesta este pentru noi deosebit de folositor, de a pune în fiecare zi o cărămidă sau un fir, în țesătura ființei noastre, oricât de modest, pe calea urcușului nostru duhovnicesc. Aceste zilnice împliniri dau valoare vieții noastre, care se aseamănă cu o scară, cum scrie Sfântul Ioan Scărarul, ce urcă spre cer, spre împărăția lui Dumnezeu. Nu se poate concepe o altfel de viață pe pământ pentru un creștin, un călugăr, un preot sau arhieru, decât așa: ca să urce în fiecare clipă sau să încerce să se mențină, dacă nu urcă, spre Împărăția lui Dumnezeu, care este scopul nostru suprem.

De aceea orice început este hărăzit rugăciunii. Să zidim cu rugăciunea în inimă și pe buze în fiecare zi, fiecare clipă din viața noastră. Înalt Prea Sfințitul Teofan a

amintit de dramaticele zile ale anului 1986, când am fost ales de Măritul Colegiu Electoral al Bisericii noastre în responsabilitatea aceasta. Dumnezeu știe frământările lăuntrice ale celui care era chemat atunci, împotriva voinței sale, la acest jug și pe care a trebuit să-l primească în condiții, cum spuneam, de grele încercări. Și au urmat apoi evenimentele cunoscute, de tensiune și încordare, cu consecințe zguduitoare asupra vieții Bisericii noastre, a Bisericii văzute și a Bisericii nevăzute. Am regretat în urmă cu 14 ani că la ceremonia de investitură în această responsabilitate, care s-a împlinit aici, în această catedrală, potrivit rânduielii, a trebuit să urc pe tronul pe care-l avem în față și să ascult de acolo dumnezeiasca Liturghie, fără ca să slujesc la Sfântul Altar. Am simțit în sinea mea, în acele momente, o împușinare, că încep o lucrare de grea răspundere în fața lui Dumnezeu și a oamenilor nu de la Sfântul Altar, slujind împreună cu frații mei arhieriei, ci din strana unde fusesem așezat, cum cerea rânduiala. Dar în anii următori, în această zi, fie aici, în catedrală, fie în paraclis, am slujit dumnezeiasca Liturghie pentru a mă ruga lui Dumnezeu și pentru a primi de la El putere de răbdare, ajutor și sprijin în multe și neașteptate situații care erau atunci și care n-au încetat nici astăzi.

Iată de ce, frații mei, avem nevoie de multă rugăciune. Ea trebuie să zidească viața fiecăruia dintre noi. De la nici un gând, de la nici o inițiativă, de la nici un pas făcut înainte nu trebuie să lipsească rugăciunea. Să zidim mereu, dacă putem, și să adăugăm suflet în rugăciune. Să ne rugăm lui Dumnezeu ca să ne ajute ca să înălțăm în inimi zid puternic, care să reziste la vijeliile vremurilor de acum și din viitor. Nu vom putea străbate vremurilor viitoare decât în comuniunea de gânduri, de voință și de nădejde între noi toți cu Mântuitorul Iisus Hristos, Cel care este "Calea, Adevărul și Viața" (Ioan 14, 6). Dacă lumea se va abate de la calea aceasta, arătată neîncetat de Hristos, va cunoaște iarăși golgote, suferințe și durere, cum am văzut recent în Polonia, lângă Varșovia, la Majdanek, unde au fost exterminate sute de mii de ființe nevinovate în anii celui de-al doilea război mondial.

Fără luminile călăuzitoare ale Bisericii, stâlpul și temelia adevărului, omul se transformă în unealta diavolului, ucigătorul de oameni. Nu avem, fraților, altă cale decât cea presărată cu frumusețile valorilor propovăduite și împlinite cu fapta de către sfinții noștri înaintași întru slujirea Cuvântului și a lumii.

Astăzi îl pomenim pe Sfântul Apostol Matei, pildă pentru toate categoriile sociale, pentru toate straturile intelectuale, că Biserica Mântuitorului Hristos este a tuturor credincioșilor, că ea este locul, este adunarea unde fiecare, potrivit talentului și potrivit darului său dumnezeiesc, se poate exprima și se poate afirma nestingherit. Mărturie este Biserica noastră Ortodoxă Română, spre care privește astăzi lumea ortodoxă și lumea creștină, în general, dar și lumea necreștină, minunându-se cum credincioșii ei, monahii din schituri și mănăstiri, preoții de la parohiile răspândite în toată țara, mai ales în ultimii 10 ani, se află în rostul lor și înălță ruguri nestinse către Dumnezeu, prin rugăciunile lor, prin faptele lor, prin inițiativele lor. Toate acestea ne dau curaj. Ele constituie pentru mine, ca slujitor al acestei Biserici sfinte, Biserica Ortodoxă Română, un puternic temelie ca să continuăm drumul nostru în istorie cu ajutorul lui Dumnezeu.

Când am auzit vorbindu-se zilele trecute, la Universitatea din Lublin, că prin activitatea lor jertfelnică, în perioada grea a sistemului totalitar din țara noastră, clerul și credincioșii noștri, călăuziți de regretatul Patriarh Justinian Marina, au

făcut să strălucească valorile Sfintei Evanghelii, mi s-a umplut inima de mare bucurie duhovnicească. Tot acolo s-a mai vorbit, cum n-am mai auzit altă dată, despre chinurile și suferințele îndurate în temnițe și închisori, până la sacrificiul vieții, pentru unitatea credinței și unitatea neamului, chinuri la care erau supuși preoții, călugării și intelectualii Bisericii Ortodoxe Române. Fiii acestei Biserici, în decembrie 1989, înfruntând gloanțele pentru dobândirea libertății, cântau "Tatăl Nostru" și "Cu noi este Dumnezeu".

Este o mare datorie pentru noi, iubiți frați și surori în Domnul, de a păstra aceste valori și a le transmite în mileniul și secolul care așteaptă. În nădejdea aceasta, trebuie să ne rugăm foarte mult, să ne dezbrăcăm de omul cel vechi, să gândim cu gândul lui Hristos, să lucrăm așa cum a lucrat Mântuitorul nostru Iisus Hristos, ca să facem lucrarea de iubire a aproapelui pe măsura iubirii lui Dumnezeu față de noi. Trebuie deci ca acestor valori, pe care Biserica le are și le păstrează, să le dăm și mai multă viață în câmpul sufletului nostru interior. Pentru că, dacă ai pace interioară și ești mulțumit în familie, la locul de muncă, oriunde te afli, dacă propria conștiință, luminată de Duhul Sfânt, îți spune că ai făcut bine, și aceasta se confirmă de Biserică prin împărtășirea cu Sfintele Taine, atunci ești, într-adevăr, pe drumul Mântuitorului Hristos, pe care trebuie să mergem cu toții în lumea de astăzi.

Mulțumesc, Înalt Prea Sfînțite Părinte Teofan, pentru gândul pe care l-ați exprimat astăzi, în numele tuturor, și fac apel, din acest loc, la toți preoții și ierarhii Bisericii noastre, ca să fie la înălțimea credincioșilor, care zidesc biserici și aici și peste hotare. Noi trebuie să fim sarea pământului, să fim lumina credincioșilor și exemplul viu pentru ei toți.

Așa să ne ajute Bunul Dumnezeu! Amin."

Cuvântul părintesc și cald al Prea Fericitului Patriarh Teoctist a încălzit inimile tuturor și le-a întărit hotărârea de a stărui pentru mai binele Bisericii strămoșești, spre a-și aduce un aport mai mare la lucrarea de reînnoire a vieții neamului nostru românesc.

După intonarea solemnă a Imnului Patriarhal, Prea Fericitul Părinte Teoctist s-a întreținut călduros cu toți cei prezenți la această sărbătoare, intrată în tradiția Bisericii noastre, fiecare primind cu bucurie un sfat și o binecuvântare din partea Înaltului nostru Chiriarh.

Să ne trăiți întru mulți, buni și fericiți ani, Părinte Patriarh!

GHEORGHE VASILESCU

ALEGEREA ȘI HIROTONIA PREA SFINȚITULUI AMBROZIE SINAITUL NOUL EPISCOP VICAR PATRIARHAL

Prin alegerea Prea Sfințitului Episcop Teofan Savu, de către Colegiul Electoral Bisericesc, la 3 octombrie 2000, în responsabilitatea de arhiepiscop al Craiovei și mitropolit al Olteniei, unul din posturile de episcop vicar patriarhal a devenit vacant.

Complexitatea și diversitatea problemelor care permanent se cer a fi rezolvate la Centrul patriarhal, prin sectoarele sale, precum și implicarea Bisericii în activitățile cu caracter social și cultural, pentru împlinirea lucrării ei misionare și pastorale, ca și reprezentarea Patriarhiei Române la diferite acțiuni pe plan extern, ce revin Prea Fericitului Părinte Teoctist, în calitate de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei și Arhiepiscop al Bucureștilor, în îndeplinirea căroră, potrivit art. 31 din Statut, Prea Fericirea Sa este ajutat de episcopi vicari patriarhali, au făcut necesară ocuparea imediată a unuia din posturile vacante de episcop vicar patriarhal cu o persoană cu pregătire teologică corespunzătoare și cu râvnă în slujirea Bisericii, care, apoi, prin Decizie Patriarhală, să ducă la bun sfârșit o parte din aceste atribuții, alături de Prea Sfințitul Episcop Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul.

Drept urmare, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, pe temeiul art. 32, al. 1 din Statut, care prevede că "Episcopii vicari patriarhali se aleg de Sfântul Sinod la propunerea Patriarhului", apreciind pregătirea teologică înaltă a Prea Cuviosului Protosinghel Ambrozie Meleacă, însușită în țară și peste hotare, precum și frumoasa activitate duhovnicească și administrativ-gospodărească, cu puternic impact misionar și pastoral, pe care a desfășurat-o ca stareț al Schitului Darvari din București, l-a recomandat Sfântului Sinod pentru unul din posturile vacante de episcop vicar patriarhal.

ALEGEREA

Luând act de recomandarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Comisia canonică, juridică și pentru disciplină, pe temeiul art. 131, al. 1 din Statut, a procedat la examinarea canonică a Prea Cuviosului Protosinghel Ambrozie Meleacă, starețul Schitului Darvari din București, și constatând că acesta întrunește condițiile cerute candidaților la arhierie de art. 129 din Statut, fiind vrednic de această alegere, a propus Sfântului Sinod să aprobe alegerea sa într-unul din posturile vacante de episcop vicar patriarhal, cu titulatura SINAITUL, și ridicarea la treapta Arhieriei, cu acordarea prealabilă a rangului de Arhimandrit.

Sfântul Sinod, în ședința sa de lucru din 4 octombrie 2000, luând act de propunerea Comisiei canonică, juridică și pentru disciplină, și ținând seamă că Prea Cuviosul Protosinghel Ambrozie Meleacă a fost acceptat de plenul Sfântului Sinod, în ședința din 12 septembrie 2000, ca posibil candidat pentru ocuparea unui post de episcop vicar, a aprobat prin vot secret alegerea Prea Cuviosiei Sale într-unul din posturile vacante de episcop vicar patriarhal, cu titulatura SINAITUL, urmând a se interveni la Secretariatul de Stat pentru Culte spre a mijloci emiterea Decretului Prezidențial de recunoaștere a sa în acest post.

Prea Cuviosul Protosinghel Ambrozie Meleacă a fost invitat, apoi, în sala sinodală, unde Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist i-a adus la cunoștință că Sfântul Sinod, în urma votului exprimat, l-a chemat la treapta Arhieriei și la slujirea de episcop vicar patriarhal, și i-a urât activitate rodnică în noua misiune ce i s-a încredințat.

Răspunzând chemării, Prea Cuviosul Protosinghel Ambrozie Meleacă, în cuvinte emoționante, a spus:

*Prea Fericite Părinte Patriarh,
Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,*

"Copleșit de purtarea de grijă a Bunului Dumnezeu față de mine, vreau să-I mulțumesc cu nădejde că El, Cel ce a binevoit ca armele de copil ale lui David să pecetluiască biruința poporului binecredincios, va întări și tinerețea mea cu înțelepciune și cutezanță.

Sunt chemat la slujire arhierască, punându-mi-se în față, deopotrivă, frumusețea și responsabilitatea ei. Sentimentul pe care îl încerc acum îmi face prezentă în minte icoana lui Moise în fața rugului aprins, atunci când a auzit cuvintele: "Ci scoate-ți încălțăminte din picioarele tale, că locul pe care calci este pământ sfânt!" (Ieșire 3, 5).

Ieri seară, în ședința solemnă a Simpozionului "Părintele Dumitru Stăniloae", Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist spunea că diferite personalități au strălucit fie la catedră, fie în scris, fie la amvon, atunci când este vorba despre un cleric. Mărturisesc că nici o astfel de strălucire nu împodobește activitatea mea și nu face din mine un pretendent vrednic de treapta de episcop vicar, însă, după cum spune Sfântul Apostol Pavel, vrednicia noastră nu este de la noi înșine, "ci vrednicia noastră este de la Dumnezeu, Care ne-a învrednicit să fim slujitori ai Noului Așezământ, nu ai slovei, ci ai Duhului" (II Corinteni 3, 5-6).

Încrederea și cinstea ce mi se acordă astăzi se datorează în cea mai mare măsură obștei monahale de la Crasna, unde m-am născut duhovniște și m-am format sub povăța starețului meu, Părintele Galaction, actualul episcop al Alexandriei și Teleormanului, până când un alt părinte mi-a acordat încrederea și ocrotirea sa, făcând din mine starețul tânăr al unei obști abia născute în mijlocul Bucureștilor. Statornicirea vieții monahale la Schitul Darvari, după o lungă întrerupere, a însemnat pentru mine drumul spre maturitate, sub călăuzirea răbdătoare a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Încrederea de a așeza pe umerii mei responsabilitatea slujirii arhieresti îmi aduce un spor de nădejde în călăuzirea părintească a Prea Fericirii Voastre, pentru a mă forma ca arhieriu al Bisericii lui Hristos și împreună-lucrător la păstorirea poporului dreptcredincios. Îndrăznesc să nădăjduiesc aceasta cu atât mai mult cu cât Prea Fericirea Voastră ați intrat în slujirea arhierască la o vârstă apropiată de a mea și v-ați asumat cu atâta tărie chemarea încredințată de Sfântul Apostol Pavel lui Timotei, de a face "cereri, rugăciuni, mijlociri, mulțumiri pentru toți oamenii, pentru împărați și pentru toți cei ce sunt în înalte dregătorii, ca să petrecem viață pașnică și liniștită, întru toată cuvioșia și bunăcuviința", după voia Mântuitorului nostru, "Cel ce voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină" (I Timotei 2, 1-2, 4).

Mulțumesc Prea Fericirii Voastre, Înalt Prea Sfințiților și Prea Sfințiților Părinți, membri ai Sfântului Sinod, și mă încredințez, rugăciunilor Bisericii și povățuirii Duhului Sfânt, pentru ca slujirea mea să fie dreaptă, fără prihană, în credință și conștiință bună".

După emiterea Decretului Prezidențial nr. 388 din 12 octombrie 2000, prin care Prea Cuviosul Arhimandrit Ambrozie Meleacă se recunoaște în funcția de episcop vicar patriarhal, pentru care a fost ales de Sfântul Sinod la 4 octombrie, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a stabilit ca hirotonia noului arhieru să aibă loc în ziua de Duminică, 15 octombrie 2000.

Potrivit rânduielilor tipiconale, în ajun, sâmbătă, 14 octombrie, seara, în Catedrala Patriarhală, după slujba Vecerniei, oficiată de Prea Sfințitul Teodosie Snagoveanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, și un sobor de preoți și diaconi, în prezența Prea Sfințitului Episcop Galaction al Alexandriei și Teleormanului și a Prea Sfințitului Irineu Slătineanul, Arhieru Vicar al Episcopiei Râmnicului, a avut loc ceremonia ipopsifierii viitorului arhieru Ambrozie Meleacă. Au fost de față consilieri de la Administrația Patriarhală și Arhiepiscopia Bucureștilor, preoți, călugări, profesori, studenți și credincioși. La timpul convenit, s-a oficiat slujba de ipopsifiere, apoi, Prea Cuviosul Arhimandrit Sebastian Pașcanu, Exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Bucureștilor, a citit *chemarea* Prea Cuviosului Arhimandrit Ambrozie Meleacă la treapta Arhieriei, pentru postul de episcop vicar patriarhal, după care cel chemat la Arhierie a rostit următorul *răspuns* spunând:

*Prea Sfințiți Părinți,
Iubiți credincioși,*

"Această seară, a chemării mele la slujirea arhierască, mi-a amintit de o alta, crucială pentru viața mea: seara când am primit tunderea în monahism. Atunci, intrarea mea era însoțită de cuvinte de dor după îmbrățișarea lui Dumnezeu. Ceream de la El o îmbrățișare în care să fie absorbită întreaga mea viață, într-o alipire desăvârșită de iubirea Lui de Părinte: "Brațele părintești sânguiește a mi le deschide mie...".

Această cântare de la slujba călugăriei mi-a pus în față icoana cea mai autentică a iubirii de Părinte: răstignirea. Iubirea dumnezeiască s-a arătat în răstignirea lui Hristos pe cruce. Căci, spune Sfântul Atanasie al Alexandriei, "numai pe cruce moare cineva cu brațele întinse. De aceea se cuvenea să o sufere Domnul pe aceasta și să-și întindă mâinile, ca prin una să tragă pe poporul cel vechi, iar prin cealaltă, pe cei din neamuri, și pe amândoi să-I unească în Sine".

Este rânduiala Bisericii dreptmăritoare ca arhieriei să fie chemați dintre monahi. Cu alte cuvinte, ca cei ce devin părinți ai poporului lui Dumnezeu să fi cunoscut ei înșiși taina brațelor părintești deschise, spre a îmbrățișa întreaga existență. Lucrătorii văzuți ai harului nevăzut trebuie pecetluiți cu icoana iubirii părintești a lui Dumnezeu, în care Hristos își întinde de bună voie brațele pe cruce, pentru a îmbrățișa veșnic toată omenirea.

Sfântul Apostol Pavel îl îndeamnă pe episcopul Timotei la "cereri, rugăciuni, mijlociri și mulțumiri pentru toți oamenii" (I Timotei 2, 1), prin aceasta arătând în

cât de mare măsură trebuie să se asemene iubirea episcopului cu iubirea lui Dumnezeu, Cel care voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină. Strădania și jertfa necontenită a arhiereului se pun în legătură cu purtarea de grijă neîncetată a lui Dumnezeu. De aceea, taina slujirii arhieresti este taina brațelor părintești deschise cu sârguință tuturor.

La această cale cheamă Dumnezeu acum pașii mei, făcând mult mai pregnantă contururile icoanei arătate cu zece ani în urmă, la tunderea mea în monahism. În seara aceasta am fost chemat să devin părinte și păstor. La această chemare eu nu pot răspunde cu îndrăzneala unuia care știe să îmbrățișeze ca un părinte și să mângâie ca un păstor, ci cu încrederea de fiu a unuia care a primit căldura îmbrățișării de părinte și mângâierea de păstor ale lui Dumnezeu.

De aceea, nu îmi îngădui acum să schițez portretul păstorului ce îmi propun să fiu, ci doresc să-I mulțumesc din nou lui Dumnezeu Păstorul, Care mânduiește toiagul și varga puterii cu finețea și tandrețea unui desăvârșit Mângâietor.

Domnul mă paște și nimic nu-mi va lipsi.

La loc de pășune, acolo m-a sălășluit, la apa odihnei m-a hrănit.

Sufletul meu l-a întors, povățuitu-m-a pe căile dreptății,
pentru numele Lui.

Că de voi și umbla în mijlocul morții, nu mă voi teme de rele;
că Tu cu mine ești.

Toiagul Tău și varga Ta, acestea m-au mângâiat.

Gătit-ai masă înaintea mea, de față cu cei ce mă necăjesc; uns-ai
cu untdelemn capul meu și paharul Tău este adăpându-mă ca un
puternic.

Și mila Ta mă va urma în toate zilele vieții mele, ca să locuiesc
în casa Domnului, întru lungime de zile (Psalmul 22).

Pentru încrederea de a mă alege colaborator, mă înclin cu smerenie înaintea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și îl încredințez că sfaturile și îndemnurile pe care mi le va da vor fi de mare preț și ajutor pentru mine.

Mulțumesc Înalț Prea Sfințiților Mitropoliți și Arhiepiscopi și Prea Sfințiților Episcopi, membri ai Sfântului Sinod, care prin votul lor au hotărât alegerea mea ca arhiereu și Îl rog pe Bunul Dumnezeu ca la acest început de drum să-mi dăruiască, asemeni lui Solomon, "mintă pricepută", dreaptă socoteală și smerenie".

Cu acest *răspuns la chemare* dat cu tărie de credință și cu emoție sufletească de viitorul arhiereu, urmat de imnele religioase cântate de un grup de studenți teologi, a luat sfârșit programul zilei de sâmbătă din Catedrala Patriarhală.

HIROTONIA

Duminică, 15 octombrie 2000, dimineața, în biserica Sf. Spiridon Nou, Paracelis Patriarhal, martoră a atâtor evenimente bisericesti importante, s-a săvârșit hirotonia în Arhiereu a Prea Cuviosului Arhimandrit Ambrozie Meleacă, noul episcop vicar patriarhal, în cadrul slujbei Sfintei Liturghii, oficiată de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, împreună cu Prea Sfințitul Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului, și Prea Sfințitul Sofronie, Episcopul românilor ortodocși din

Ungaria, precum și Înalt Prea Sfințitul Teofan, ales de Colegiul Electoral Bisericesc, la 3 octombrie 2000, Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei, încă neinstalat în scaun, Prea Sfințitul Teodosie Snagoveanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, și Prea Sfințitul Irineu Slătineanul, Arhieru Vicar al Episcopiei Râmnicului, înconjurați de un sobor de preoți și diaconi de la Catedrala Patriarhală. Răspunsurile liturgice au fost date de corul bisericii și de un grup de studenți teologi.

Au participat la slujbă, consilieri patriarhali și eparhiali, protopopi, profesori de teologie, stareți de mănăstiri, preoți, monahi și monașii, elevi și studenți teologi, precum și un mare număr de credincioși din București și din alte părți. Au fost prezenți părinții și rudele celui chemat la Arhierie, precum și prieteni și foști colegi. Au mai participat reprezentanți ai Președenției României, ai Guvernului, Secretariatului de Stat pentru Culte, scriitori, gazetari, alți invitați.

La orele 9,00, în sunetul clopotelor ce vesteau bucuria acestei sărbători, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și Ierarhii slujitori au intrat în biserică, trecând printre șirurile de credincioși, și au fost întâmpinați după tradiție, de preoți și diaconi, cu Sfânta Evanghelie și Sfânta Cruce, apoi, înveșmântați în mantii arhieresti, au săvârșit ritualul închinării.

După slujba Utreniei, Ierarhii săvârșitori ai hirotoniei noului arhieru, Prea Sfințiii Episcopi Galaction și Sofronie, având în mijlocul lor pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, au ieșit din Sfântul Altar și s-au rânduie pe solee. Ipopsifiul, îmbrăcat în epitrahil și felon, a fost adus din Sfântul Altar de diaconi, iar primii preoți slujitori – Prea Cuviosul Arhimandrit Nicodim Dimulescu, Starețul Schitului Crasna, și Prea Cuviosul Arhimandrit Sebastian Pașcanu, Exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Bucureștilor – l-au prezentat pe rând, în etape, Înalților ierarhi, spre a face convenita *mărturisire* de credință, zicând: "Se aduce prea iubitorul de Dumnezeu, Ipopsifiul Ambrozie, spre a fi hirotonit Arhieru, în funcția de episcop vicar patriarhal, cu titlul de SINAITUL".

La întrebările puse de Ierarhii slujitori, Ipopsifiul a răspuns citind pe rând trei părți ale mărturisirii sale de credință. După ce a declarat solemn, în fața tuturor, că mărturisește și apără această credință împotriva ereziilor de tot felul care au încercat și încearcă să zdruncine unitatea Bisericii Mântuitorului Hristos, Soborul Arhierilor l-a binecuvântat, spunându-i: "Harul Duhului Sfânt să fie cu tine, luminându-te, întărindu-te și înțelepțindu-te în toate zilele vieții tale". Apoi, înaintea Înalților ierarhi, a soborului de slujitori și a tuturor celor prezenți în biserică, Ipopsifiul a îngenunchiat și a semnat declarația făcută.

A urmat slujba Sfintei Liturghii, plină de har și de îndestulare duhovnicească. Potrivit rânduiei, la întreita cântare "Sfinte Dumnezeule", Prea Cuviosul Arhimandrit Ambrozie Meleacă a fost condus în fața Sfântului Altar, unde a făcut trei metanii, apoi, Prea Sfințitul Episcop Galaction și Prea Sfințitul Episcop Sofronie, luându-l de mâini, au înconjurat Sfânta Masă, cu cântările: "Sfinților Mucenici...", "Mărire Ție, Hristoase..." și "Isaia dăntuiește...", după care s-a trecut la momentul culminant al hirotoniei, când cei aflați sub bolta bisericii și-au plecat smeriți genunchii și inima, așteptând coborârea harului Sfântului Duh, care pe toate cele neputincioase le întărește și pe cele cu lipsă le împlinește. Ipopsifiul a îngenunchiat cu mâinile pe Sfânta Masă și i s-a așezat pe cap omoforul arhieresc și Sfânta

Evangelie, iar Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și Ierarhii coliturghisitori, ca oarecând Sfinții Apostoli, și-au pus mâinile lor și s-au rugat, invocând coborârea harului Duhului Sfânt peste cel ales să fie slujitor și următor Marelui Arhiereu Iisus Hristos, în succesiune apostolică neîntreruptă.

După săvârșirea actului hirotoniei, noul arhiereu a fost înfățișat credincioșilor, în fața Sfintelor Uși ale Sfântului Altar.

În acest moment al slujbei, Înalt Prea Sfințitul Teofan, din încredințarea Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române, a dat citire următorului ACT PATRIARHAL, prin care se aduce la cunoștința clerului și credincioșilor alegerea Prea Sfințitului Ambrozie Meleacă în postul de episcop vicar patriarhal, cu titlul de SINAITUL:

ACT PATRIARHAL

"Aducem la cunoștință că, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința de lucru din ziua de 4 octombrie 2000 a examinat recomandarea Noastră pentru alegerea ca Episcop-Vicar Patriarhal a *Prea Cuviosului Arhimandrit Ambrozie Meleacă*, egumenul Schitului Darvari din București.

Născut la data de 20 aprilie 1969, în comuna Scorțeni din județul Prahova și crescut în atmosfera tradițiilor creștinești a acestor binecuvântate locuri, Prea Cuvioșia Sa și-a făcut studiile generale și liceale, precum și ale Școlii de Artă din Câmpina, iar în anul 1996 a obținut titlul de Licențiat în Teologie la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității din București, continuându-și cursurile de masterat la aceeași Facultate, unde a obținut Diploma de Studii Aprofundate în specializarea Teologie și Cultură. Cu binecuvântarea Noastră, Prea Cuvioșia Sa a obținut și o bursă de studii pentru pregătirea tezei de doctorat la Facultatea de Teologie a Universității din Tesalonic, perioadă în care și-a desăvârșit și cunoștințele de limbă greacă.

Viața monahală, pentru care a manifestat vocație, și-a început-o în anul 1990, ca frate la Schitul Crasna din județul Prahova unde, în luna aprilie 1992, este tuns în monahism, pentru ca mai apoi, în luna mai a aceluiași an, să fie hirotonit întru ieromonah pe seama Schitului de metanie.

În luna martie 1996 primește încredințarea Noastră de a conduce, ca egumen, Schitul Darvari din Capitală unde, încheagă o tânără obște de viețuitori, toți cu pregătire superioară teologică, împreună cu care au pus început unor ample lucrări de reconstrucție și restaurare a așezământului.

Pentru râvna întru împlinirea ascultărilor încredințate, în anul 1998 i-am acordat rangul de Protosinghel, iar Sfântul Sinod, la propunerea Noastră, i-a acordat rangul de Arhimandrit.

Ținând seama că prin alegerea, la 3 octombrie 2000 de către Colegiul Electoral Bisericesc, a Prea Sfințitului Episcop-Vicar Patriarhal Teofan Sinaitul în scaunul de Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei, postul de Episcop-Vicar Patriarhal a rămas vacant și, în dorința de a se continua desfășurarea statutară și regulamentară a activității Sectoarelor Administrației Patriarhale și ale Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române ca și pentru acțiunile de reprezentare a Patriarhiei Române la diferitele manifestări cu caracter intern și extern, social și cultural ca și pentru împlinirea lucrării misionare și pastorale a Bisericii Noastre străbune;

Apreciind pregătirea sa teologică, statornicia întru mărturisirea dreptei credințe, precum și frumoasa activitate duhovnicească și administrativ-gospodărească,

cu o puternică rezonanță misionară și pastorală, am recomandat Sfântului Sinod pe Prea Cuviosul Arhimandrit *Ambrozie Meleacă*, egumenul Schitului Darvari din București, pentru a fi ales ca Episcop-Vicar Patriarhal în postul devenit vacant.

În urma examinării canonice care i s-a făcut și a constatării că Prea Cuvioșia Sa întrunește condițiile canonice și de studii pentru ridicarea la treapta Arhieriei, prevăzute în art. 129 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, precum și în urmă votului secret exprimat de membrii Sfântului Sinod. Prea Cuvioșia Sa a obținut majoritatea absolută a numărului de voturi.

La propunerea Comisiei canonică, juridică și pentru disciplină, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa de lucru din 4 octombrie 2000 a aprobat alegerea Prea Cuviosului Arhimandrit *Ambrozie Meleacă* în postul de Episcop-Vicar Patriarhal și ridicarea sa la treapta Arhieriei urmând a purta titulatura de SINAITUL, iar la intervenția Noastră, prin *Decretul Prezidențial nr. 388* din 12 octombrie 2000, a fost recunoscut în demnitatea de Episcop-Vicar Patriarhal, după îndeplinirea convenitelor rânduieli canonice și statutare bisericești pentru ridicarea la treapta Arhieriei.

Astăzi, duminică, 15 octombrie 2000, în Biserica Paraclis Patriarhal "*Sfântul Spiridon-Nou*" din Capitală, cu voia Prea Milostivului Dumnezeu, Noi, *Teoctist*, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, împreună cu soborul de Arhieriei de față prezenți, am hirotonit întru Arhieriu pe Prea Cuviosul Arhimandrit *Ambrozie Meleacă*, pentru postul de *Episcop-Vicar Patriarhal*, cu titulatura de *Sinaitul*.

Cele de mai sus se înfățișează spre știință tuturor celor de față, precum și întregului cler și credincioșilor din cuprinsul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor prin acest *Act Sinodal*, dat în reședința Noastră patriarhală din București, azi, 15 octombrie, în anul jubiliar două mii de la Nașterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos și în cel de al paisprezecelea an al arhipăstoririi Noastre ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române".

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD

† **TEOCTIST**

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

În continuare, Domnul Traian Radu Negrei, Consilier Prezidențial, a dat citire Decretului Președintelui României de recunoaștere a Prea Sfințitului *Ambrozie Meleacă* în postul de episcop vicar patriarhal, după care Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist* a înmănat noului episcop însemnele arhieresti: sacosul, omoforul, engolpionul, mitra, mantia și cârja, rostind în auzul și cu aprobarea tuturor celor de față tradiționala formulă: "Vrednic este!", repetată de trei ori, apoi, Prea Fericirea Sa a rostit următoarea cuvântare:

*Dreptmăritori creștini,
Prea Sfinți Părinți,
Domnule Consilier Prezidențial,
Domnule Secretar de Stat pentru Culte,
Iubiți tineri și tinere,*

"Astăzi, prin pogorârea Duhului Sfânt, iată, încă un arhieriu a intrat în ceata membrilor Sfântului Sinod al Bisericii noastre. Biserica, în structura ei de așezământ divino-uman, este slujită de cler și este sprijinită și neconținut înnoită de

credincioși. Misiunea ei înnoitoare pe pământ se desfășoară prin râvna credincioșilor, a preoților și prin harul arhieriei, în mod deosebit, acordat, potrivit rânduielilor Sfinților Apostoli și transmis prin succesiune, celor chemați la această slujire, până în zilele noastre. Întru aceasta constă temelia, vrednicia și veșnicia Bisericii, pentru că arhieria izvorăște din însăși misiunea Mântuitorului Hristos: "Arhiepiscopul cel Mare, care a străbătut cerurile". Această arhierie a Mântuitorului am împărtășit-o și astăzi, ca și înaintașii noștri, timp de 2000 de ani.

Cât de mulțumiți și recunoscători trebuie să fim noi, românii, Bunului Dumnezeu că și anul acesta, 2000, Anul Sfânt, prin excelență, al Domnului Hristos, când se împlinesc două milenii de la nașterea Sa pe pământ și în lume, ne-a învrednicit să păstrăm această succesiune apostolică, să transmitem neîntrerupt, de-a lungul secolelor atât de zbuciumate pentru neamul românesc și Biserica Sa, acest har dumnezeiesc. A păstra succesiunea apostolică, a păstra neștirbit tezaurul de credință ortodoxă și a face să rodească în istoria poporului român, un popor, o țară și o Biserică Ortodoxă cu deschidere față de societate, față de cultură, față de ecumenism, pe baza valorilor noastre nemuritoare, este, iubirii mei, un dar dumnezeiesc.

În această duminică, Duminica Semănătorului, dar și a pomenirii Sfinților Părinți de la Sinodul al VII-lea ecumenic, din anul 878, când s-a consfințit cinstirea sfintelor icoane, iată, cu rugăciunile Sfântului Ierarh Spiridon, ne aflăm aici, în biserica numită Sfântul Spiridon Nou, care a renăscut sub păstoria Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian Marina, în veci pomenit de noi și în veci prezent în sufletele și recunoștința noastră, prin opera sa creatoare, teologică, socială, ecumenică și pastorală. Ne-am învrednicit, așadar, să invocăm lucrarea Duhului Sfânt, îngenunchind și rugându-ne cu smerenie Prea Sfintei Treimi, împreună cu dumneavoastră, ca să avem un nou arhiepiscop la rosturile Patriarhiei noastre, pe Prea Sfințitul Ambrozie Sinaitul, ales de Sfântul Sinod în funcția de Episcop Vicar Patriarhal. Este, așa cum ați auzit din prezentarea care i s-a făcut, unul dintre tinerii formați duhovnicește în mănăstirile noastre de tradiție, organizate potrivit învățaturii Sfinților Părinți, îndeosebi a învățaturii Sfântului Vasile cel Mare, ca leagăne ale evlaviei, ale rugăciunii și ale nevoițelor monahale. Una din acestea, Mănăstirea Crasna, din județul Prahova, ne dăruiește astăzi încă un ierarh pentru Biserica noastră, pe Prea Sfințitul Ambrozie Sinaitul, care și-a făcut studiile cu rezultate excepționale la Facultatea de Teologie a Universității din București și le desăvârșește la-Salonic.

Arhiepiscopul este ales din popor, spune Sfântul Apostol Pavel, ca să facă "rugăciuni, cereri, mijlociri" (I Timotei 2, 1), pentru viața poporului lui Dumnezeu. Potrivit învățaturii ortodoxe și îndeosebi a legiurilor Bisericii Ortodoxe Române, credincioșii participă la toate lucrările noastre bisericesti, nu numai în cele misionare și de binefacere, ci și la hirotonia diaconului, a preotului și arhiepiscopului, cele trei trepte ale slujirii harice. Credincioșii au un rol însemnat nu doar prin faptul că dăruiesc, din rândul lor, pe cel chemat să slujească Biserica într-o treaptă, ci și prin participarea lor la confirmarea acestuia, prin rostirea cuvintelor "Vrednic este!". Când preoții din Sfântul Altar și mulțimea credincioșilor din biserică se adresează lui Dumnezeu cu o rugăciune, rostită într-un singur glas, din atâtea piepturi, se înfăptuiește o lucrare cu adevărat dumnezeiască în Biserica Ortodoxă. Prin această participare și armonie dumnezeiască, pe care Biserica noastră orto-

doxă a păstrat-o și o păstrează nu numai aici, ci și în multe alte activități ale sale, învățătura Mântuitorului Iisus Hristos se împlinește în chip atât de frumos. Așa ne-au cunoscut toate Bisericile din lume! Sanctitatea Sa, Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, de pildă, care în zilele precedente a fost în mijlocul nostru, a găsit aici o biserică cu adevărat apostolică, tot așa cum a numit-o și Papa Romei, când a fost la noi, la București.

Așadar, să mulțumim neîncetat lui Dumnezeu că suntem fiii și slujitorii acestei Biserici apostolice, care ne-a păstrat în sfintele ei pridvoare ființa noastră națională și ne ajută prin lucrările ei harice să ne sfințim viața noastră pământească. Purtăm cu toții numele de creștin, numele lui Hristos, iar ca popor al lui Dumnezeu suntem, precum scriau Sfinții Părinți, purtători de Hristos. Cu toții suntem purtători ai Duhului Sfânt, care sălășluiește prin Taina Sfântului Botez în trupurile noastre de lut, Taină oferită de Biserică pruncului îndată ce a văzut lumina pe pământ. Astfel, el participă la viața creștină, ca fiu al Bisericii. Tot Biserica ne vindecă trupește, mijlocind lucrarea Duhului Sfânt, prin rugăciunile, slujbele și felurile ei forme de slujire, începând cu dumnezeiasca Liturghie și Sfintele Taine și până la colaborarea cu instituțiile de sănătate, cu spitalele și așezămintele de asistență socială, pe care ea le înfiripează în zilele noastre, după modelul Sfinților Părinți. Dar nu numai pentru tămăduirea suferințelor trupești, ci și pentru vindecarea sufletelor noastre și readucerea lor la viața creștină, arhiereul are datoria să răspândească darul Duhului Sfânt primit la hirotonie, prin puterea rugăciunilor sale, să învețe credincioșii, spre a le învia sufletele, aducându-i la viața creștină, după pilda Mântuitorului Hristos, care a înviat pe fiul văduvei din Nain, zicându-i: "Tinere, ție îți zic, scoală-te!" (Luca 7, 14). Și îndată mortul s-a ridicat și a început să vorbească, iar Iisus i l-a dat mamei sale. Biserica, prin Sfintele Taine, săvârșește această înviere a păcătoșilor, a celor care, chiar dacă trăiesc, sunt morți pentru credință. Arhiereul și preotul au datoria aceasta, de a-i însănătoși, de a-i trezi la viață, prin rugăciuni și prin cuvânt.

De aceea, îndatorirea arhiereului, mai ales astăzi, este deosebit de importantă. Este și grea, dar este și frumoasă. Noi, iubiții mei, suntem datori să împlinim misiunea de renaștere duhovnicească, la care nu lucrăm singuri, pentru că alături de noi lucrează Însuși Mântuitorul Iisus Hristos, prin Duhul Sfânt. Iar în această misiune chiar suntem ajutați de rugăciunile dumneavoastră, ca și astăzi, când, la întrebarea mea, ați răspuns: Vrednic este!

Să ne rugăm ca să-i ajute Bunul Dumnezeu Părintelui Ambrozie să fie arhiereu după pilda Mântuitorului Iisus Hristos, a marilor noștri înaintași, Sfântul Ierarh Antim Ivireanul, care s-a jertfit pentru credință, Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica, cel ce s-a nevoit în Hristos și alți ierarhi din istoria noastră. Păstrarea acestui tezaur de credință, Părinte Ambrozie, va trebui să devină grija frăției tale de zi cu zi. Nu mai ești, acum, numai al Schitului Darvari și al fraților de acolo, ci ești al credincioșilor care au confirmat astăzi alegerea frăției tale, aparții Bisericii. Întotdeauna să faci în viață, din fiecare act, din fiecare cuvânt, din fiecare gest chiar, un prilej de unitate și de comuniune bisericească.

Biserica are pentru mileniul al III-lea o înfruntare grea cu secularizarea, cu îndepărtarea lumii de Dumnezeu. Noi trebuie să avem grijă de credincioșii noștri, de sufletul lor, ca nu cumva, Doamne ferește, să-i lovească gândul care l-a izgonit pe Adam din Rai, de a fi asemenea cu Dumnezeu. Darul acesta, al îndumnezeirii, ni-l dă Dumnezeu, prin smerenia gândului nostru, prin tăria credinței noastre, prin comuniunea și unitatea noastră desăvârșită în Biserică. Arhieriei, în zilele noastre, Părinte Ambrozie, au mai ales această îndatorire, de a păstra cu prețul vieții lor, cu jertfa personalității lor, unitatea de credință și unitatea de lucrare a Sfântului Sinod, cum a reieșit atât de clar din mărturisirea frăției tale de dinainte de hirotonie. Să nu se întâmple niciodată în viață să fii în dezacord cu frații arhieriei, cu ierarhul al cărui colaborator vei fi și mai ales cu Sfântul Sinod, căci aceasta va fi "plângere și scrâșnire a dinților" (Matei 24, 15). Aceasta este datoria sfântă, nu numai a arhieriei, iubiții mei, ci și a tuturor preoților, a tuturor monahilor și a tuturor credincioșilor, de a păstra "unitatea Duhului, în legătura păcii" (Efeseni 4, 3).

Astăzi, împreună cu soborul Părinților de la Sinodul al VII-lea ecumenic, ne rugăm Bunului Dumnezeu ca să-ți dea darul iubirii de frați, iubirii de Dumnezeu, al iubirii Bisericii și al slujirii ei până la sacrificiul vieții. Să-ți ajute Bunul Dumnezeu să împlinești cu bucurie tot ceea ce ai mărturisit astăzi și la care gândești să faci pentru slujirea semenilor: bolnavi, orfani, bătrâni.

Iubiți credincioși,

Slujirea arhieriască se împlinește pe mai multe planuri și în mai multe forme în Biserica noastră. Atunci când nu slujește dumnezeiasca Liturghie, Episcopul poartă mantia aceasta, care se oferă la hirotonie, împreună cu celelalte veșminte arhieresti. Ea are un dublu înțeles, pe de o parte acela al hlamidei purtată de Iisus în timpul suferințelor și patimilor Sale, pe care și arhierul este dator să le îndure, cum le-a îndurat Mântuitorul, iar pe de altă parte, mantia are aceste cute, numite râuri, ce semnifică îndatorirea de căpetenie a arhierului, aceea ca învățătura pe care o transmite să curgă ca și râurile cu apă vie, din izvoarele nesecate, din care să se adape în permanență credincioșii.

Așadar, iubite frate și Părinte Ambrozie, primește mantia aceasta, ca să-ți fie îndemn și aducere aminte de jertfa Mântuitorului Hristos și de îndatorirea de a predica cuvântul lui Dumnezeu, așa cum ne-a învățat El și cum au predicat Sfinții Părinți. Primește și toiagul acesta, ca să păstorești turma ce-ți va fi încredințată, și celor ascultători să le fie toiag de reazem și întărire, iar celor neascultători și nestatornici, toiag de îndreptare, toiag de cercetare, cu dragoste și cu părintească nădejde în îndreptarea fiecăruia dintre ei".

După acest cuvânt pilduitor al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, care a pus în lumină rolul și însemnătatea slujirii arhieresti, a vorbit Prea Sfințitul Ambrozie, noul episcop vicar patriarhal. Mulțumind Prea Fericirii Sale pentru încrederea acordată, prin ridicarea sa la treapta Arhieriei, și dând asigurări că va păzi cu sfințenie unitatea Bisericii, având totodată în atenție grija pentru slujirea credincioșilor, Prea Sfințitul Episcop Ambrozie a spus:

*Prea Fericite Părinte Patriarh,
Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Iubiți credincioși,*

"Părinte Sfinte, întru numele Tău, păzește-i pe cei pe care Mi i-ai dat, ca ei să fie una, așa cum suntem Noi" (Ioan 17, 11). Cu această rugăciune se pregătea Mântuitorul Iisus Hristos să primească judecata lumii și moartea pe cruce.

Căderea în păcat a însemnat ruptură și dezbinare între om și făpturile create, între om și om, între om și Dumnezeu, căci împreună cu omul toată făptura a fost adumbrită de moarte, oamenii au devenit părtași nu ai nemuririi, ci ai aceleiași osânde, iar judecata omului s-a înstrăinat atât de mult de judecata lui Dumnezeu încât a ajuns să osândească dreptatea Lui. Condamnarea lui Dumnezeu la moarte pe cruce a însemnat punctul culminant al acestei rupturi sau, mai bine zis, i-a arătat adevărata dimensiune.

Fiul lui Dumnezeu face însă din evenimentul răstignirii Sale momentul unei definitive schimbări. În calea disperată a pieirii, crucea lui Hristos este semnul care anunță lumii un alt destin. Rugăciunea lui Hristos dinaintea răstignirii Sale dezvăluie miezul acestei schimbări: unitatea. El se roagă ca toți cei pe care Tatăl I-a dat să fie una, dar nu într-o amestecare amorfă a descompunerii și pieirii, ci într-o comuniune desăvârșită, neamestecată, după chipul Sfintei Treimi.

Lucrătorul acestei reuniri este Hristos, Cel ce a unit în Persoana Sa firea dumnezeiască și pe cea omenească. Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat pentru a restaura chipul lui Dumnezeu în om și a desăvârși chipul omului prin dumnezeirea Sa. Iar strălucirea deplină a chipului lui Dumnezeu în om înseamnă oglindirea comuniunii din sânul Sfintei Treimi în comuniunea dintre oameni. Prin Duhul Sfânt, Hristos plămădește în lume această comuniune a oamenilor ca trup tainic al Său. Capul acestui trup este El Însuși, iar trupul este Biserica. Liantul dintre cei care îl compun ca mădulare este credința în Unul Dumnezeu, Tată, Fiul și Duh Sfânt. Duhul Sfânt, prin Sfintele Taine, săvârșește alipirea credincioșilor de Hristos și-i integrează în acest organism hrănit prin Sfânta Euharistie, iar jertfa lui Hristos face ca unitatea acestui trup să fie indestructibilă. "Un Domn, o credință și un botez" – acestea sunt semnele identității Bisericii.

La întrebarea "de ce a murit Hristos pe cruce și nu în alt fel", Sfântul Atanasie cel Mare răspunde: "Domnul Iisus Hristos nu a suferit nici moartea lui Ioan, prin tăierea capului, nici cea prin sfâșiere, a lui Isaia, ca să păzească în moarte trupul întreg și să nu dea motiv celor ce voiesc să împartă Biserica".

Ne putem întreba cum a fost totuși cu puțință să se producă rupturi, desprinderi, căderi, dintre care unele mențin până astăzi divizarea creștinătății? Până și Scriptura vorbește despre dezbinări și rătăcirii de la credință ale unora din Biserică, încă de pe vremea Sfinților Apostoli. Chiar Epistola către Tit a Sfântului Apostol Pavel, citită astăzi, conține un îndemn către episcop de a-l îndepărta pe eretic după prima și a doua muștrare. Iată deci că din credință se poate și cădea, dacă nu este păstrată cu dragoste și cu inimă curată. Rătăcirea de adevărata credință înseamnă însă despărțire de Hristos, căci Hristos prin credință se sălășluiește în noi, după cum reiese și din Apostolul zilei de astăzi: "nu mai sunt eu cel ce trăiesc, ci Hristos este Cel ce trăiește în mine; ceea ce trăiesc eu acum în trup,

trăieșc prin credința în Fiul lui Dumnezeu, Cel ce m-a iubit și pe Sine Însuși S-a dat pentru mine" (Galateni 2, 20). Despre aceeași lucrare dumnezeiască vorbește și pilda evanghelică a semănătorului, rânduită a se citi astăzi. Semănătorul credinței este Hristos. El însă nu seamănă o sămânță care Îi este străină, ci împreună cu sămânța credinței Se seamănă pe Sine Însuși în inimile noastre, pentru ca astfel să se înnoiască, să crească și să se desăvârșească în noi chipul Său.

Marea sărbătoare a credinței este Sfânta Liturghie, în care se manifestă în mod desăvârșit unitatea Bisericii, a mădulelor în trupul tainic și a acestui trup cu capul său, Hristos. Credința ortodoxă este marele ospăț la care Dumnezeu ne invită pe toți, credincioși, diaconi, preoți, episcopi, pentru a ne îndestula de harul Său, ca în unire să răspundem chemării lui Hristos, cel ce se oferă pe Sine în Sfântul Potir, spunându-ne: "Luați, mâncați...".

Iubiți credincioși,

Așa cum am văzut la liturghia arhierescă de astăzi, slujba de hirotonie întru arhieriu începe cu o amplă și detaliată mărturisire de credință din partea iposifului. Și aceasta pentru că Biserica este zidită pe temelia adevăratei credințe, iar arhierul este cel dintâi slujitor al credinței în Dumnezeu. Prin păzirea credinței, episcopul este slujitorul unității Bisericii, căci tot ce se construiește în afara temeliei credinței apostolice este sortit surpării. Părintele Dumitru Stăniloae numea hirotonia Taina prin excelență a Bisericii și totodată condiția celorlalte Taine, iar prin aceasta Taina unității în și cu Hristos, căci "la început a fost trimis Hristos ca Arhieriu, Care devenind nevăzut a lăsat pe apostoli și pe urmașii lor ca arhierii văzuți, organe ale Lui".

Sunt și eu chemat de astăzi la slujire arhierescă, punându-mi-se în față, deopotrivă, jugul și responsabilitatea ei. Sentimentul pe care îl încerc mă duce cu gândul la Ava Amos, care, stând în mânăstire, a fost ales episcop. Și au venit la el toți stareții din mânăstirile pustiei la închinăciune, iar episcopul le-a zis: "Rugați-vă pentru mine părinților, că mare sarcină și greu de purtat mi s-a încredințat mie și mult mă înfricoșează îndatorirea arhieriei. Apostolilor le-a fost cu puțință a păstori sufletele deoarece erau bărbați sfinți, dar eu mă văd mai neputincios decât toți. Căci am aflat scris undeva că întâiul papă al Romei, Leon, înainte să fie făcut episcop, a petrecut patruzeci de zile la rugăciune, lângă mormântul Sfântului Petru, și viețuind în post, ruga pe Apostol să facă rugăciune pentru dânsul și să-i ierte greșelile. După ce s-au sfârșit patruzeci de zile, i s-a arătat lui îngerul, grăindu-i: "M-am rugat pentru tine și ți s-au iertat toate greșelile! Numai pentru hirotonie să știi că ai să dai seama!". Împlinirea slujirii arhieresti înseamnă deci pentru monah întărirea votului ascultării, căci înainte de a fi păstor și învățător, episcopul este el însuși ucenic supus al lui Dumnezeu.

Încrederea de a fi ales slujitor al unității Bisericii și al dreptei credințe o datoriez în cea mai mare parte obștei monahale de la Schitul Crasna, unde m-am format duhovnicește, sub călăuzirea starețului meu, acum Prea Sfințitul Episcop Galaction al Alexandriei și Teleormanului, și sub povața nașului meu de călugărie, părintele Sebastian Pașcanu, și a părinților călugări din acel sfânt așezământ.

Îi mulțumesc Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și membrilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române pentru încrederea acordată, încredin-

țându-i că sfaturile și îndemnul pe care mi le vor da vor fi de mare preț și ajutor pentru mine. Prezența Domnului Ministru și a Domnului Consilier Prezidențial ne onorează și confirmă bunele relații ce există în prezent între Biserică și Stat.

Mă bucur că participarea dumneavoastră la Liturghia arhierescă de astăzi a împodobit acest lăcaș, rămas totuși neîncăpător până când Dumnezeu ne va ajuta să avem o catedrală pe măsura evlaviei poporului ortodox român și a prestigiului Bisericii noastre.

Doresc să închei cu un cuvânt al părintelui Dumitru Stăniloae, care descrie astfel misiunea episcopului: "Arhiepiscopul are cea mai cutremurătoare răspundere pentru mântuirea sufletelor, având să imite pe Hristos în smerenie, pildă de curăție, de dezinteresare, de blândețe, de jertfire de sine. Dacă își înțelege rolul de reprezentant al lui Hristos ca un temel pentru o putere în spirit lumesc, el s-a depărtat interior de Hristos și prin el nu se mai înfăptuiește cu toată eficiența lucrarea lui Hristos cel blând, smerit, curat și în stare de continuă jertfă. Ca organ al lui Hristos, el trebuie să fie un slujitor model al lui Hristos și va avea să dea seama la judecata lui Hristos de felul cum și-a împlinit misiunea lui: dacă și-a împlinit-o bine, va avea plată mare, dacă și-a împlinit-o rău, va avea parte de osândă mai mare".

Îi mulțumesc Bunului Dumnezeu și mă încredințez Lui, Păstorului Care mânuiește toiagul și varga puterii cu finețea și tandrețea unui desăvârșit Mângâietor, așa cum Îl înfățișează Psalmul 22: "Toiagul Tău și varga Ta, acestea m-au mângâiat". Vă rog pe toți să mă însoțiți neîncetat cu rugăciunile dumneavoastră, pentru ca slujirea mea să fie dreaptă, fără prihană, în credință și conștiință bună".

Noul episcop a dat, apoi, întâia binecuvântare arhierescă, cu dicherul și tricherul, și a preluat, potrivit rânduielii, protia slujbei Sfintei Liturghii, care s-a desfășurat cu deosebită solemnitate, fiind urmărită cu atenție de cei prezenți.

La sfârșitul slujbei Sfintei Liturghii a luat cuvântul Înalt Prea Sfințitul Teofan, noul arhiepiscop al Craiovei și mitropolit al Olteniei, cel care, până de curând, a îndeplinit, timp de peste nouă ani, funcția de episcop vicar patriarhal, cu titlul de SINAITUL, spre a mărturisi că deși nu va mai purta, de acum înainte, în mod formal și oficial această titulatură, nostalgia ei îl va urma în noua misiune ce i s-a încredințat, pentru că duhovnicește se simte strâns legat de ea. Totodată, Înalt Prea Sfinția Sa a îndreptat un gând smerit de recunoștință către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, pentru grija și dragostea părintească de care s-a bucurat ca episcop vicar patriarhal, spunând: "Mulțumesc Prea Fericirii Sale care m-a purtat sub mantia sa ocrotitoare, din care a curs și apele vieții și ale învățurii și ale certării, uneori, dar mai ales ale dragostei în toate momentele slujirii mele arhieresti, manție de care, formal și oficial, mă despart acum, dar duhovnicește nu mă voi simți niciodată în afara ei, căci din ea izvorăște duhul unității noastre, atât de necesar în Biserică".

În încheiere, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, răspunzând gândurilor exprimate de Înalt Prea Sfințitul Teofan, a adresat credincioșilor un pilduitor cuvânt de învățătură și de zidire sufletească, legat de actul hirotonirii în arhiepiscop al noului episcop vicar patriarhal Ambrozie Sinaitul săvârșit în această zi. Prea Fericirea Sa a spus:

Iubiți credincioși și iubiți Părinți,

"Cu această sfântă împlinire să dăm slavă lui Dumnezeu, căruia i-am închinat această Duminică, și să aducem cinstire Sfântului Ierarh Spiridon, făcătorul de minuni, ocrotitorul acestei Sfintei Biserici.

Cum vă spuneam și altădată, Sfântul Ierarh Spiridon și-a arătat milostivirea sa dumnezeiască în anul 1986, când Sfântul Altar al acestei biserici era dislocat și biserica închisă. Când am fost ales la Patriarhie și am venit aici, am găsit un bătrân străjuind icoana Sfântului Spiridon, așezată de credincioși în pridvorul bisericii, care era închisă, având altarul dislocat, mai întâi, din cauza cutremurului, și apoi, din pricina lucrărilor de la metrou. A trebuie să fac urgent lucrări de consolidare. Și iarăși repet ceea ce am mai spus, căci lucrul frumos nu este obositor, chiar atunci când se repetă. Cu mari eforturi am deschis șantierul de restaurare a bisericii și îmi trebuia un preot permanent. L-am adus pe părintele Irineu Lăzărescu, care este acum preot aici, retribuit cu salariul de la Sfânta Arhiepiscopie a Bucureștilor, pentru că parohia fusese desființată și nu mai avea buget propriu. Și așa au început lucrările, cu mare intensitate, în pofida împiedicărilor de tot felul, care se făceau de către autoritățile de atunci.

Așa încât, iată, minunea Sfântului Ierarh Spiridon s-a arătat aici în mod deplin. Și dincolo, la biserica Sf. Spiridon Vechi, care a fost demolată, dar refăcută din temelie și sfințită de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Ignatie al Antiohiei, în anii trecuți, când am sfințit și paraclisul Mănăstirii Antim, împreună cu Prea Fericitul Ilie al II-lea al Georgiei.

Sunt împliniri frumoase. De aceea, am ținut să săvârșim astăzi această ceremonie duhovnicească aici. Tot aici, în această biserică, acum 50 de ani, Patriarhul Justinian mi-a împărtășit darul arhieriei. Iată, au trecut cinci decenii de atunci. Și, Dumnezeu mi-a ajutat, cu rugăciunile Sfântului Ierarh Spiridon, ca la împlinirea celor 50 de ani să săvârșesc eu, aici, hirotonia în arhierie a Prea Sfințitului Ambrozie, ales de Sfântul Sinod în funcția de Episcop Vicar Patriarhal, așa cum ați văzut cei care ați fost la momentul hirotoniei în biserică.

Prea Sfințitul Ambrozie este om de nădejde pentru Biserica noastră. Și dacă tinerețea poate constitui, în privința experienței, un dezavantaj, în ordinea însă a eforturilor care se cer din partea unui arhierie, a entuziasmului și creării de noi posibilități de lucrare, este un mare avantaj, căci Biserica are nevoie acum de multă energie, pentru a pătrunde cât mai adânc în toate straturile societății, în rândurile intelectualilor, în Universitate, la Academie. Semne avem de pe acum, căci, iată, Academia a onorat Biserica noastră, primind între membrii ei pe unii ierarhi de-ai noștri, și prin Biserica noastră, și pe Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului. Universitățile, de asemenea, au acordat, în ultimii ani titlul de "Doctor Honoris Causa" unor membri ai Sfântului Sinod al Bisericii noastre, încât noi, trebuie acum, nu numai să menținem acest nivel, dar să și consolidăm ceea ce am înfăptuit în ultimii zece ani pentru învățământul teologic, pentru predarea religiei în școlile de stat, pentru asistența religioasă în penitenciare, în spitale și în armată. Avem, în București, Mănăstirea Christiana, cum nu este alta în toată lumea creștină, cu profil de asistență socială pentru bătrâni și bolnavi.

Pentru a consolida și dezvolta aceste împliniri, ne trebuie oameni tineri. Noi, cei vârstnici, nu mai putem avea un orizont larg, dar tinerii îl au. De aceea, l-am ales pe Părintele Ambrozie să-mi fie colaborator, pentru că el, în foarte scurt timp, a făcut din Schitul Darvari, care era desființat, un leagăm de rugăciune și de viață monahală. L-a readus la starea în care l-a lăsat Părintele Arhimandrit Simion Ciumandra, în anul 1962, când s-a desființat schitul, și a plecat de acolo cu lacrimi în ochi, iar acum se bucură de la Mănăstirea Cernica de urmașul său, Părintele Ambrozie, care a dat o nouă strălucire acestui schit.

În soborul de astăzi sunt mai mulți arhieriei proveniți din rândul monahilor de la Mănăstirea Crasna, din județul Prahova, nefiind însă prahoveni. Nici Prea Sfințitul Teofan, nici Prea Sfințitul Teodosie, nici Prea Sfințitul Galaction, pe care-i cunoașteți, dar s-au așezat cu metania acolo. El singur este prahovean, și iată că prahovenii, pe care-i văd aici, sunt bucuroși de hirotonia sa.

Odată cu acestea trebuie să vă exprim și regretul meu că nu-l mai am colaborator apropiat pe Prea Sfințitul Teofan, care a fost ales în funcția de Arhiepiscop al Craiovei. De astăzi într-o săptămână, dânsul va pași în strana arhierescă a mitropoliților Vlahiei Mici, cum era numită Muntenia din dreapta Oltului. Așa încât, duminica viitoare vom fi la Craiova pentru instalare, dar aș vrea acum să-i exprim, în numele meu și al colaboratorilor de la Patriarhie, toată prețuirea pentru cei aproape 10 ani petrecuți aici, lângă noi, la București, împreună și cu dumneavoastră. Îl cunoașteți bine, pentru că a slujit deseori la Catedrală, la Mănăstirea Antim, în această biserică și în alte locuri din Arhiepiscopia Bucureștilor. A umblat și prin lumea largă, pentru că dânsul, ca Secretar al Sfântului Sinod și vorbind ușor limbile de circulație, a participat la activități ecumenice în multe țări de pe glob. De aceea, acum, la această despărțire sufletească, nu ușoară pentru mine, îmi exprim regretul pentru plecarea sa, căci intrase deja pe făgașul lucrării pe care noi o desfășurăm la București. Dar votul Colegiului Electoral Bisericesc și al credincioșilor din Oltenia a făcut să i se încredințeze această ascultare, încât, cu toată bucuria, îl vom conduce la Craiova, duminica următoare, căci alegerea sa este un act dumnezeiesc, de renaștere și de depășire a unui moment greu pentru olteni și cu folos pentru Biserica noastră.

Trebuie să vă mai spun că este o mare bucurie pentru mine să-i văd pe cei mai tineri că merg în voia Domnului, păstrând tradițiile noastre, păstrând comuniunea și unitatea bisericească, cea mai înaltă îndatorire a noastră. Să vă stea la inimă, întotdeauna, iubiți frați, unitatea și comuniunea, întâi cu Mântuitorul Hristos, cu Dumnezeu, cu Sfintele Taine ale Bisericii, apoi cu forul care transmite Tainele Bisericii, care este Sfântul Sinod, sau Patriarhul, Mitropolitul, Episcopul. Cine iese din cuvântul și din hotărârea Sfântului Sinod, sau de sub ascultarea ierarhului locului, iese de sub ascultarea Bisericii, de sub ascultarea lui Hristos. Repet acest imperativ la fiecare pas, atât la nivelul credincioșilor, cât mai ales la nivelul nostru preoțesc și ierarhic, căci cea mai importantă și scumpă îndatorire pentru noi este de a păstra unitatea Sfântului Sinod. De altfel, în mărturisirea de credință, cel chemat la arhierie, înainte de a fi hirotonit, repetă de mai multe ori angajamentul de a păzi unitatea Sfântului Sinod, și e mare primejdie atunci când, ajungând arhieriu, nu respectă hotărârile Sfântului Sinod. Spun aceasta, deși se cunoaște, ca să se consolideze, pentru că noi, în Biserică, trebuie să ne păzim

hrana noastră cea de toate zilele, slujba, Sfânta Împărtășanie, slujirea credincioșilor și păstrarea tradițiilor și a credinței noastre ortodoxe.

Am spus ieri, atât la Galați, cât și la Iași, că mileniul al II-lea ne-a lăsat și multe neazuri, care s-au exprimat și prin dezbinările bisericesti, iar mileniul al III-lea își va găsi fâgașul, pe calea dialogului ecumenic – care a început puțin să se înfiripeze – numai dacă omul va fi stăpânit de iubire față de Dumnezeu, de Biserica Lui și de semenii săi. Dacă lipsește iubirea, lipsește și comuniunea și omul se înstrăinează. Arhiepiscopul înstrăinat de ierarhul său, preotul înstrăinat de arhiepiscopul său, credincioșii înstrăinați de preotul lor, sau copiii înstrăinați de părinți, familia dezmembrată, înseamnă dezbinare. Ca să fie unitate trebuie să fie Hristos prezent. Și noi Îl avem în Biserică pe Hristos întreg, cu toată învățătura Sa.

Așadar, noi, arhiepiscopii, preoții, călugării de mănăstiri și credincioșii avem această îndatorire mare, de a păstra comuniunea de dragoste între noi. Cei care nu simt nevoia să cerceteze biserica un timp mai îndelungat, se răcesc, se înstrăinează de Biserică. Cei care nu manifestă dorința de a-l vedea pe părintele lor sufletească cât mai des, se îndepărtează de el. Așa este copilul. Când copilul nu-și vede mama, nu-și vede tatăl mai mult timp, se înstrăinează de părinți. Și omul zilelor noastre este înstrăinat. Noi toți, Biserica și dumneavoastră, creștinii, trebuie să ne străduim să păstrăm unitatea de credință ortodoxă și unitatea sufletească între noi. Numai așa va putea Biserica să învingă greutățile care i se vor ivi în cale în celălalt mileniu.

Să ajute Dumnezeu celor doi tineri arhiepiscopii, frații de mănăstire, unul mitropolit, celălalt episcop, colaboratorul meu, cărora le doresc să fie la înălțimea așteptărilor, în multe și grele rosturi pe care le are Biserica, dar frumoase în scopul lor.

Vă mulțumim că ați venit astăzi la biserică. Să vă dea Dumnezeu sănătate tuturor. Ați văzut un act mare. Și nu numai că l-ați văzut, dar ați și contribuit la el. Totdeauna să fiți în legătură cu Biserica noastră și cu noi, așa cum ați participat la această hirotonie de astăzi.

Dumnezeu să ne ajute tuturor!"

La sfârșit, s-a oficiat un Polihroniu pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, pentru soborul slujitorilor și pentru credincioși. În timp ce Prea Sfințitul Ambrozie Sinaitul, noul episcop vicar patriarhal, miruia pe cei prezenți și le împărțea anafora, Înalții Ierarhi au ieșit din biserică, în acordurile Imnului arhieresc, cântat de cor și de credincioși, și s-au îndreptat spre Reședința Patriarhală.

În aceeași zi, la orele prânzului, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a oferit o agapă frățească, la Reședința Patriarhală, în cinstea noului ierarh al Bisericii Ortodoxe Române, Prea Sfințitul Episcop Vicar Patriarhal Ambrozie Sinaitul, la care au participat ierarhii și preoții slujitori la slujba hirotoniei, membrii familiei noului Arhiepiscop, alți oaspeți și invitați. În timpul mesei s-au rostit toasturi și cuvântări. Au dorit să vorbească, cu acest prilej, Prea Sfințitul Episcop Galaction al Alexandriei și Teleormanului, Prea Sfințitul Episcop Sofronie al românilor ortodocși din Ungaria, P. C. Pr. Prof. Nicolae Necula, decanul Facultății de Teologie din București, P. Cuv. Arhimandrit Nicodim Dimulescu, starețul Schitului Crasna, și P. Cuv. Arhimandrit Nectarie Parris, lector la Catedra de muzică bizan-

tină a Facultății de Teologie din Tesalonic (Grecia), unde Prea Sfințitul Ambrozie își desăvârșește studiile teologice, au adresat felicitări noului Arhiepiscop pentru alegerea și hirotonia sa și i-au făcut urări de lucrare rodnică, sub îndrumarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, spre a-și îndeplini cu zel și conștiinciozitate îndatoririle ce-i revin, ca Episcop Vicar Patriarhal, în Sfânta noastră Biserică Ortodoxă Română.

Tuturor, le-a mulțumit Prea Sfințitul Episcop Ambrozie, care a spus:

*Prea Fericite Părinte Patriarh,
Înalt Prea Sfințiile și Prea Sfințiile Voastre,
Prea Cuvioși și Prea Cucernici Părinți,
Dragi oaspeți și invitați,*

"După emoționanta slujbă din biserica Sfântul Spiridon Nou, doresc să vă mulțumesc tuturor celor care, prin prezența dumneavoastră aici, trăiți împreună cu mine bucuria primei mele zile de slujire arhierescă.

Pentru orice păstor al Bisericii, cuvintele Mântuitorului sunt pilduitoare: "Care între voi va vrea să fie mai mare, să fie slujitorul vostru" (Matei 20, 26). Episcopul este un slujitor al Domnului pus peste alți slujitori ai Domnului, pentru a veghea și apăra credința dreaptă și fapta dreaptă, căci el urmează în har și în lucrare Sfinților Apostoli care, la rândul lor, urmau lui Hristos.

Sfântul Grigore de Nazianz spune: "Dacă e greu unui om să știe să se supună, apoi, firește, e mult mai greu să știe să conducă pe oameni" și "pe cât e de mare înălțimea și dregătoria preoției, pe atât e de mare și primejdia ei", căci scopul cel mai de seamă al preoției și implicit al celei depline, arhieresci, este "să-l facă Dumnezeu și părtaș fericirii celei de sus pe cel ce aparține cetei celei de sus, pe om".

În lucrarea ce mi s-a încredințat sunt succesorul P.S. Teofan, cel care timp de 10 ani a stat la dreapta Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, fiindu-i apropiat colaborator în propovăduirea cuvântului Evangheliei, grija pentru săraci și orfani, preocuparea pentru pacea și buna orânduire a cetății, promovarea unor legături vii și fructuoase cu creștinii de pretutindeni.

Misiunea aceasta mă încarcă de o mare responsabilitate și știu că singur nu aș putea să o duc la îndeplinire. Mai știu însă că în această slujire, dumneavoastră, cu toții, sunteți colaboratorii mei direcți, căci fiecare dintre dumneavoastră este în societate, prin alegerea lui Dumnezeu, un slujitor al adevărului, al păcii și al binelui, iar prin aceasta, al iubirii aproapelui. De aceea, sper într-o colaborare rodnică, prin care și eu și dumneavoastră să ne împlinim chemarea.

Îl rog pe Bunul Dumnezeu să facă din acest moment de bucurie pentru noi și pentru cei care au fost astăzi împreună cu noi începutul unei trude cu lucrători cât mai mulți și mai vrednici și cu roade cât mai îmbelșugate, pentru a-i îndeplini pe cei ce au atât de mare nevoie de ele.

Pentru toată osteneala de până acum și pentru darul de a fi astăzi împreună cu mine, vă mulțumesc tuturor și mă încredințez rugăciunilor dumneavoastră și întregii Biserici, pentru ca slujirea mea să fie dreaptă, fără prihană și cu conștiință bună, așa încât cei ce vor veni după noi, care acum suntem împreună-lucrători și semănători în anul jubiliar 2000 de la Nașterea Domnului, să poată spune, dacă se

vor gândi vreodată la noi și la lucrarea noastră, la un alt "apolis" de mileniu, "și așa cu pace s-au mântuit".

Cu aceasta, ceremonia hirotoniei noului Episcop Vicar Patriarhal Ambrozie Sinaitul s-a încheiat, prilejuind tuturor celor care au avut bucuria să participe la această sărbătoare duhovnicăască manifestarea sentimentelor lor de dragoste și atașament față de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și Ierarhii Sfântului Sinod, față de Biserica strămoșească și neamul nostru românesc.

PREA SFINȚITUL AMBROZIE SINAITUL
EPISCOP VICAR PATRIARHAL
DATE BIOGRAFICE

S-a născut la 20 aprilie 1969, în comuna Scorțeni, județul Prahova, din părinți credincioși, cu patru copii, și a primit la botez numele Valentin.

După absolvirea școlii primare în localitatea Urleta, din același județ, unde familia s-a mutat cu domiciliul, între anii 1983–1987 a urmat cursurile liceului din orașul Câmpina, obținând diploma de bacalaureat.

În toamna anului 1987 a fost încorporat și a satisfăcut stagiul militar până în ianuarie 1989. Timp de un an, între 1989–1990, a frecventat cursurile de pictură ale Școlii Populare de Artă din orașul Câmpina.

În luna aprilie 1990 a intrat în obștea Schitului Crasna, din județul Prahova, aflată atunci sub oblăduirea starețului Galaction Stângă, astăzi Prea Sfințitul Episcop Galaction al Alexandriei și Teleormanului. A primit tunderea în monahism la 19 aprilie 1992, când a luat numele Ambrozie, și a fost hirotonit ieromonah la 11 mai, același an.

În toamna anului 1992 a susținut examenul de admitere la Facultatea de Teologie Ortodoxă din București, Secția Pastorală. Fiind declarat admis, a urmat cursurile de zi ale acestei facultăți, beneficiind de bursă tot timpul celor patru ani de studii. În anul 1996 a obținut titlul de licențiat în teologie, cu o teză despre Isihasmul românesc.

La 31 martie 1996 a fost numit stareț al Schitului Darvari din București, reînființat din inițiativa Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist. A reușit să strângă în jurul său opt monahi, dintre care patru licențiați în teologie, iar ceilalți studenți. A inițiat, împreună cu ei, lucrări ample de restaurare și reconstrucție la schit. A reparat vechile chilii și biserica și a început să ridice un mare edificiu, ce va îndeplini toate funcțiunile pe care trebuie să le aibă o mănăstire: sală de mese, bibliotecă, muzeu, magazin de obiecte bisericesti, clopotniță, noi chilii și altele. A obținut în vecinătatea schitului, prin Hotărâre de Guvern, un imobil încăpător, în care intenționează să amenajeze un centru pentru tineret, înzestrat cu bibliotecă.

La 7 noiembrie 1998 i s-a acordat pentru munca depusă rangul de protosinghel.

După obținerea licenței în teologie s-a înscris la Masterat, specialitatea "Doctrină și Cultură", la Facultatea de Teologie Ortodoxă din București, și a întocmit, sub îndrumarea P.C. Pr. Prof. Dumitru Popescu, disertația "Palamism și secularizare", pe care a publicat-o.

A publicat studii și articole, îndeosebi despre viața monahală, în revistele bisericesti centrale și eparhiale.

În prezent, urmează cursurile de doctorat în teologie, fiind în al doilea an, la Facultatea de Teologie din Tesalonic, cu o bursă primită de la Sfântul Sinod al Bisericii Greciei, și pregătește teza cu titlul "Privire istorică asupra cauzelor și consecințelor unirii ortodocșilor din Transilvania cu Biserica Romano-Catolică", sub îndrumarea profesorului Apostolos Glavinas.

Vorbește curent limbile greacă și engleză.

*

În ziua de luni, 16 octombrie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a convocat în Sala Presei din Palatul Patriarhiei pe toți salariații Administrației

Patriarhale, în frunte cu consilierii de Sectoare, pentru a-l prezenta și instala în funcție pe noul Episcop Vicar Patriarhal Ambrozie Sinaitul.

După ce a pus în lumină câteva din trăsăturile personalității noului Episcop Vicar Patriarhal, arătând că, deși tânăr, este un ales și destoinic arhieru al Bisericii noastre, care a îndeplinit cu râvnă și conștiinciozitate toate misiunile ce i s-au încredințat până acum, Prea Fericirea Sa a spus că nu se îndoiește nici o clipă de nădejdea ce și-a pus în noul său colaborator, întemeiată pe însușirile și vredniciile Prea Sfinției Sale, garanții suficiente pentru toți salariații Administrației Patriarhale de a-l întâmpina pe Prea Sfințitul Episcop Ambrozie Sinaitul cu toată dragostea, respectul și ascultarea cuvenite.

În numele Sectoarelor Administrației Patriarhale a luat cuvântul P.C. Pr. Constantin Pârvu, Vicar administrativ, care a încredințat pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist că toți salariații sunt, ca și până acum, smeriți și supuși chemării Chiriarhale și vor îndeplini fără șovăire cuvântul și îndemnurile Prea Fericirii Sale, transmise prin noul Episcop Vicar Patriarhal, fiecare făcându-și pe deplin datoria la locul său de muncă. Totodată, Prea Cucernicia Sa a exprimat Prea Sfințitului Ambrozie Sinaitul, noul Episcop Vicar Patriarhal, dragostea și respectul salariaților Administrației Patriarhale și l-a asigurat de ascultare, de sprijin și colaborare din partea tuturor.

În încheiere, Prea Sfințitul Ambrozie Sinaitul a mulțumit încă o dată Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru că a binevoit să-l aibă colaborator și a reînnoit făgăduința făcută la slujba hirotoniei de a chivernisi cu bună socotință harul Arhieriei pentru a-și duce la îndeplinire toate obligațiile ce-i revin, ca episcop vicar, în cadrul Administrației Patriarhale. Încredințându-se dragostei părintești și înțelepciunii Prea Fericirii Sale și cu nădejdea unei colaborări fructuoase cu Părinții Consilieri, bucurându-se de sprijinul tuturor salariaților Administrației Patriarhale, Prea Sfințitul Episcop Ambrozie Sinaitul a rugat pe Bunul Dumnezeu să-i stea în ajutor și să binecuvinteze începutul lucrării sale, pentru a avea o arhierie încununată cu roade bogate.

GHEORGHE VASILESCU

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ, DE LA DOMINANTĂ LA NAȚIONALĂ

Legea pentru regimul general al cultelor religioase din țara noastră, în pregătire, pentru aprobarea parlamentului, suscită dezbateri și luări de poziție contradictorii, îndeosebi cu privire la sintagma de Biserică națională, pentru Biserica Ortodoxă Română. Ca și în cazul denumirii Ministerului Educației Naționale, a unor instituții și partide politice, sintagma de Biserică Națională împarte lumea noastră de azi între cei ce cunosc temeiul ei și-i recunosc îndreptățirea de a purta acest titlu binemeritat, și între cei ce, din diferite motive, nepăsare, ignoranță și, ceea ce e mai trist, din vechi influențe străine, sunt dușmanii Bisericii și totodată ai neamului nostru.

Problema nu e nouă. A fost dezbătută curând după realizarea unității naționale prin actul istoric de la Alba Iulia din anul 1918, când, în 1923, Constituția țării a acordat Bisericii Ortodoxe Române titlul de *Biserică dominantă*. Furtunoase dezbateri în parlament și luări de poziții au avut loc. Unii se temeau că acest titlu va acorda Bisericii noastre prerogative și avantaje, prin care se va încălca principiul egalei îndreptățiri a cultelor religioase; va crea Bisericii Ortodoxe o situație de supremație față de minorități. Or, se știe, nu s-a întâmplat așa ceva. Dimpotrivă, guvernele care s-au succedat în primele două decenii, după 1918, s-au întrecut în a acorda Bisericilor minoritare din țară drepturi și beneficii pe care nu le-au avut nici în timpul stăpânirii austro-ungare, în timp ce Bisericii majorității credincioșilor români i-a rămas doar titlul răsunător de Biserică dominantă, și atâta tot.

Profesorul Silviu Dragomir, una dintre marile personalități ale poporului român, într-o comunicare rămasă istorică, cu titlul *Nedreptățirea elementului ortodox în Ardeal*, dovedește cu date și cifre oficiale, că prin multe dispoziții și legi de stat, în frunte cu Concordatul cu Vaticanul (1929), s-a creat Bisericilor minoritare o situație de "stat în stat", care știrbea suveranitatea statului român, iar Biserica ortodoxă era pusă într-o vădită stare de inferioritate, în contrazicere flagrantă cu prevederile constituției.

Legea generală a cultelor din martie 1928 a fost un nou prilej de nedreptățire și umilire pentru Biserica ortodoxă. Prezentată de guvernul liberal al lui Vintilă Brătianu, conține multe din prevederile Concordatului, deși nu era încă ratificat. Prin această lege s-a acordat din nou un regim de favoare unei Biserici minoritare în dauna celorlalte culte, îndeosebi a celui ortodox, vorba românului, unii cu folosul, alții cu ponosul. Ea a produs discuții aprinse, mai ales în senat, unde au răsunat cuvintele de foc dar și de demnitate ale ierarhilor și unor preoți, între care amintim pe cele ale episcopilor Roman Ciorogariu de la Oradea, Grigorie Comșa de la Arad, consilierului Gheorghe Ciuhandu, și alții. Cea mai puternică impresie a produs clasicul discurs al mitropolitului Nicolae Bălan, din 27 martie 1928, în care protesta împotriva noilor încercări de nedreptățire a Bisericii Ortodoxe. Zadarnic însă, legea a fost aprobată rămânând în vigoare până în 1948.

O mare nedreptate s-a făcut Bisericii Ortodoxe Române și prin statificarea forțată a vechilor școli confesionale create și susținute cu mari sacrificii de Bise-

rică, în timp ce cultele minoritare și-au menținut școlile lor, organizate și supravegheate de autoritatea bisericească, fiind dotate de statul român. Ce mai rămâne atunci din titlul de Biserică dominantă acordat Bisericii noastre?

A venit apoi războiul al doilea mondial, după care a urmat orânduirea de tristă amintire a statului ateu comunist, cu acțiunea de îngrădire și lichidare treptată a activității tuturor cultelor.

A dat Dumnezeu să vină vremi mai bune și pentru Biserica noastră, ca și pentru celelalte culte religioase. Ortodoxia n-a reclamat titlul de dominantă față de celelalte culte, deși de bunăseamă i se cuvenea, ci doar acela de *Biserică națională*, adică Biserica celor mai mulți fii ai poporului. Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului a numit această situație *Un titlu de noblețe*, lipsit de orice supradotare materială față de celelalte culte. Se pare că există la unii o greșită înțelegere a termenilor atât de mult folosiți astăzi, de națiune, național, naționalism sau naționalizare; se pare că nu se cunoaște faptul că, în concepția creștină ortodoxă, *națiunea* este opera lui Dumnezeu în sânul unui popor, în condiții istorice determinate de mai mulți factori, între care și cel religios, pe când naționalizarea este opera oamenilor, nicidecum a Bisericii sau asupra ei. S-a spus astfel că "Dumnezeu își va cere înapoi Biserica naționalizată (?), afirmație la care se adaugă injurii și blasfemii la adresa ierarhiei Bisericii Ortodoxe, mai ales asupra Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul nostru. Ce sunt acestea toate, decât răbufniri ale urii și dușmăniei împotriva Bisericii lui Hristos, bine orchestrate din străinătate de care n-a dus lipsă această Biserică de-a lungul celor două milenii de când există, fără a putea fi nimicită. Nimeni nu o poate "naționaliza", căci ea *există ca națională* de la începuturile ei, de când, prin voia lui Dumnezeu, întemeiată de Iisus Hristos, și prin lucrarea Duhului Sfânt, S-a adresat tuturor neamurilor chemându-le la mântuire. Cu deosebire, poporului român, ea i-a fost mamă bună și ocrotitoare, după fericita expresie a lui Eminescu. La noi, noțiunile menționate au fost studiate și prezentate poporului de mari personalități ale neamului. Să amintim doar numele lui Nichifor Crainic, cu ale lui *Puncte cardinale în haos, Ortodoxie și etnocrație*, și altele; al lui Dumitru Stăniloae, *Ortodoxie și Româanism, Reflecții despre spiritualitatea poporului român*, și multe altele, astfel că cine dorește să se documenteze în această privință o poate face. Concluzia unanimă a acestor oameni și desigur încă a multora, este că "*credița vede realitatea în mod teandric; cerul și pământul comunică prin voia și harul lui Dumnezeu*". A spus acest adevăr, între mulți alții, mitropolitul Nicolae Bălan tocmai în acea ședință furtunoasă a senatului României din anul 1928, cuvinte care, pentru frumusețea lor, le reproducem: "Biserica își are originea de la Dumnezeu, nu de la popor, dar este trimisă să lucreze în mijlocul națiunii noastre și această națiune a îmbrățișat-o cu tot sufletul ei, a primit-o și simțit-o în toată vremea și în tot locul ca pe o *Biserică națională* a sa. Cred că la nici un alt popor nu găsim o sinteză atât de frumos realizată în decursul istoriei între Biserică și națiune, ca la noi Români. Biserica este locul sfânt de unde-i vorbește Dumnezeu neamului nostru, de unde ne descoperă voia Sa și ne împarte darurile Sale cele mântuitoare. Biserica noastră s-a făcut una cu noi, cu bucuriile ca și cu suferințele noastre. De-a lungul veacurilor, lozinca casei domnitoare a fost "Nihil sine Deo", nimic fără Dumnezeu. Poporul român în întregime a refuzat categoric și sistematic toate

încercările de a se atinge cineva de Ortodoxia credinței lui, credință care se identificase cu sufletul său românesc".

Mitropolitul Nicolae Bălan încheie acest formidabil arsenal de documente (din care am extras doar câteva rânduri) cu interogația retorică: "Vă întreb eu (se adresează senatorilor), oare este bine, este prudent din punct de vedere politic, să dezbrăcăm statul de caracterul său ortodox, astăzi când vrem să avem un rol important în desfășurarea evenimentelor... Nu este mai bine să se înalțe prestigiul politic al statului nostru prin mijlocul instituției sale bisericesti?" Astfel de întrebări – va admite oricine – se pot pune și astăzi, când împrejurările sunt mult asemănătoare cu cele de atunci.

Spre a încheia, adăugăm cuvintele Părintelui Galeriu, unul dintre distinșii teologi ortodocși din zilele noastre: "Suntem în situația de a ignora o tradiție, *Tradiția ortodoxă*, pe care Apusul însuși o redescoperă de la o vreme și o prețuiește ca pe un izvor viu și autentic al Revelației, deci de referință... Teologi de înalt prestigiu, catolici și alții, care recunosc dreptatea Răsăritului în multe probleme teologice o atestă. Faptul este confirmat și de Enciclica Sanctității Sale Papa Ioan Paul II, *Il Orientale lumen*, în care se recunoaște că Răsăritul este leagănul creștinismului, dar și de vizita Sanctității Sale în România, la invitația Prea Fericitului Patriarh Teoctist, această Românie pe care a numit-o, invocând o tradiție la noi destul de uitată, *"Grădina Maicii Domnului"*.

Și atunci, de ce să se refuze acestei Biserici titlul bine meritat de *Biserică Națională*, care nu comportă nici un beneficiu material, nu poate supăra pe celelalte culte cu care trăiește în bună ecumenicitate, afară doar de dușmanii ei, care, conștienți sau nu, prin activitatea lor, lovesc în lucrarea ei mântuitoare, pentru binele și fericirea neamului nostru.

"Să ne iubim și să cinstim numele de Biserică Națională, și deci de popor ortodox dreptmăritor".

Este un apel la care subscriem din toată inima și îndemnăm pe credincioșii noștri să facă la fel.

Preot prof. dr. GHEORGHE LIȚIU

A IX-A ÎNTRUNIRE DE DIALOG TEOLOGIC BILATERAL
DINTRE BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
ȘI BISERICA EVANGHELICĂ DIN GERMANIA
GOSLAR IX, 7-12 OCTOMBRIE, 2000

- COMUNICAT -

Cea de-a IX-a întrunire de dialog teologic bilateral dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Evanghelică din Germania (Goslar IX) s-a desfășurat între 7 și 12 octombrie 2000. Această întrunire s-a desfășurat la invitația Bisericii Evanghelice din Germania, în centrul de conferințe și odihnă al Unității Fraților (Brüder Unität) din Herrnhut.

La dialog au participat

Din partea Bisericii Ortodoxe Române

1. I. P. S. Dr. Serafim Joantă, Mitropolitul Germaniei și al Europei Centrale în calitate de conducător al delegației;	7. Pr. Lector Dr. Constantin Pătuleanu;
2. Pr. Prof. Dr. Viorel Ioniță;	8. Drd. Vasile Adrian Caraba (Reprezentant al Sectorului pentru Relații Externe Bisericești al Patriarhiei Române);
3. Pr. Conf. Dr. Ioan Tulcan;	9. Pr. Drd. Daniel Benga (observator).
4. Diac. Conf. Dr. Dorin Oancea;	
5. Pr. Conf. Dr. Valer Bel;	
6. Pr. Prof. Dr. Mircea Basarab;	

Din partea Bisericii Evanghelice:

1. Excelența Sa Episcop Dr. H. c. Rolf Koppe, Conducătorul Sectorului pentru Relații Externe și Ecumenice al EKD – conductorul delegației;	7. Past. Johannes Toaspern;
2. Asist. Dr. Reihard Flogaus;	8. Past. Katharina Töns;
3. Past. Dr. Katharina Gaede;	9. Past. Dr. Prof. Reinhard Töhle (observator);
4. Past. Prof. Dr. Jörg Jeremias;	10. Past. Consilier Superior Bisericesc Heinz Klautke (organizator);
5. Past. Dr. Prof. Heinz Ohme;	11. Marianne Grefer (organizator);
6. Past. Dr. Prof. Adolf Martin Ritter;	12. Drd. Jennifer Wasmuth (steward);

Oaspeți colaboratori din partea Bisericilor protestante din România:

1. Past. Dr. Prof. Hermann Pitters (Biserica Evanghelică A. B. din România);
2. Past. Protopop Laszlo Ferencz (Biserica Reformată din România).

Din partea Bisericii Evanghelice-luterane a Landului Saxonia:
Past. Consilier Superior Bisericesc Jürgen Bergmann

De la cea de-a VII-a întrunire de la Selbitz 1995, dialogul nostru teologic s-a preocupat în mod continuu de problemele cu care se confruntă Bisericile noastre

într-o lume secularizată și pluralistă. Încă de atunci ne-am pus problema slujirii profetice a creștinilor și a mărturisirii lor comune în lume. În 1998, la a VIII-a întrunire de Dialog de la București, a fost abordată această slujire cu privire la misiunea de reconciliere a creștinilor în cadrul integrării europene. Continuând aceasta, întrunirea noastră din Hrnhut a avut ca temă:

"Biserica și responsabilitatea ei politico-socială astăzi. Aspecte biblic-hermeneutice, istorico-bisericești și eclesiologice".

La această temă au fost susținute și discutate următoarele referate:

1. Mircea Basarab: *Responsabilitatea credinței față de lume: Modele biblice.*
2. Jörg Jeremias: *Responsabilitatea credinței față de lume: Modele biblice.*
3. Viorel Ioniță: *Modele istorice pentru înțelegerea relației dintre Biserică și Stat în Teologia ortodoxă română.*
4. Adolf Martin Ritter: *Cetatea lui Dumnezeu și cetatea pământească la Augustin și la Fotie.*
5. Valer Bel: *Fundamente eclesiologice ale activității sociale a Bisericii din punct de vedere ortodox.*
6. Rolf Koppe: *Fundamente evanghelice pentru activitate în societate.*

Pentru o discuție aprofundată a problemelor actuale au fost susținute suplimentar următoarele referate:

1. Katharina Töns: *Biserica poporului – Biserica minorităților;*
2. Johannes Toaspern: *Responsabilitatea Bisericii pentru societate – Impulsuri din practica bisericească.*
3. Dorin Oancea: *Reflecții asupra relației dintre majoritate și minoritate în domeniul etnic și confesional, plecând de la noțiunile de "minoritate etnică" și "Biserică națională".*

I.

Într-o primă etapă am pus problema modelelor biblice, a responsabilității credinței față de lume.

Pentru relația dintre Biserică, în dimensiunea ei de popor al lui Dumnezeu, și stat se găsesc diferite modele în Vechiul și Noul Testament. După acestea trebuie să se orienteze și astăzi activitatea bisericească, luând în considerare situația lor istorică originală și intențiile acestora. După părerea noastră aceste modele sunt complementare nu contradictorii.

Am fost de acord că responsabilitatea social-politică a Bisericii aparține ființei sale ca Trup al lui Hristos. Ea rezultă din faptul că Biserica drept comuniune în Hristos se află în relație cu Dumnezeu, cu semenii și cu întreaga creație. Acest caracter relațional al Bisericii pentru care există o multitudine de imagini neotestamentare (de exemplu: trupul lui Hristos, casa lui Dumnezeu, templul Duhului Sfânt) se concretizează mai ales în comuniunea euharistică. Diaconia Bisericii în lume este strâns legată de jertfa euharistică în Sfânta Liturghie. În acest sens ea se străduiește să dea răspunsuri concrete la mulțimea suferințelor și nevoilor oame-

nilor. Slujirea aproapelui, care depășește orice graniță socială, etnică și religioasă (Luca 10, 29–37), devine piatra de căpătâi a identității creștine. Cei în suferință și în nevoi, cei înstrăinați și marginalizați, cei flămânzi și însetați, cei bolnavi și cei disperați poartă chipul lui Hristos ca "frați mai mici ai Săi" (Mt. 25, 31–45). A sluji pe Hristos în ei este sarcina întregii Biserici.

Comunității neotestamentare, care se află ca minoritate din multe puncte de vedere într-un stat străin, i s-a vestit totuși că statul, a cărui sarcină constă în protejarea cetățenilor, acționează din voința lui Dumnezeu (Rom. 13). Statul este considerat "slujitorul lui Dumnezeu" fără ca prin aceasta să fie totuși justificate diferitele moduri de acționare ale lui sau să fie sancționată o anumită formă de stat sau de guvernământ, chiar dacă creștinii se încadrează în el (Tit. 3, 1–3; I Timotei 2, 1–4; I Pt. 2, 13–17). Noul Testament cunoaște, bineînțeles, posibilitatea rătăcirii statului față de Dumnezeu (Apoc. XIII) și accentuează prioritatea absolută a ascultării de poruncile lui Dumnezeu față de orice loialitate vizavi de stat (Fapte 5, 29). În ispitirea lui Iisus, Bisericii i se pun în față năzuința nestăpânită după dominația lumească drept cădere de la Dumnezeu; responsabilitatea ei politică trebuie să se ferească din această cauză de orice consacrare cvasi-religioasă a statului (Mt. 4, 1–11).

Și în acest sens Biserica stă în continuitatea Vechiului Testament ale cărui tradiții foarte vechi în legătură cu această temă sunt impregnate de critica profeților față de regalitate. Regii sunt preveniți în ceea ce privește supraestimarea religioasă a puterii lor și a absolutizării interesului comun față de însemnătatea individului, respectiv a familiei. Răspunsul celui care are puterea poate avea drept consecință suferința și martiriul.

Majoritatea dovezilor vechi-testamentare în această privință este străbătută de ideea colaborării de sine înțeleasă a Bisericii cu Statul, deoarece amândouă acționează din încredințarea lui Dumnezeu și ambele vor să slujească acelorași oameni.

În sfârșit, o a treia grupă de texte biblice atribuie poporului lui Dumnezeu o responsabilitate sporită, deoarece el se lasă condus de iubirea lui Dumnezeu și voia Sa și vrea să mărturisească această voie în fața oamenilor. Solidarizarea hotărâtă cu toți săracii atât în sens social, cât și religios, intervenția pentru cei potriviți până la iubirea de vrăjmași și considerarea lumii în perspectiva împăcării realizată în Iisus Hristos, aparțin caracteristicilor importante care deosebesc activitatea Bisericii de cea a Statului.

II.

Într-o a doua etapă au fost dezbătute modele istorico-bisericești pentru lămurirea deosebirilor reale sau presupuse între tradiția răsăriteană și cea apuseană (Augustin și Fotie). A fost adus în centrul dezbaterii câte un reprezentant al fiecărei tradiții și s-a pus întrebarea dacă există o deosebire structurală între gândirea răsăriteană și cea apuseană, în ceea ce privește înțelegerea fundamentală a relației dintre religie și politică (respectiv Biserică și Stat). S-a arătat că obișnuitele șabloane întrebuintate pentru desemnarea pozițiilor reprezentate de

Augustin și Fotie (Teocrație versus Cezaropapism) nu se potrivesc în nici o privință și cu greu se poate vorbi de o "deosebire structurală" sau chiar de o opoziție.

Posibilitatea actualizării învățaturii augustiniene constă mai ales în aceea că se opune unei supraevaluări religioase a politicului; dar și în faptul că ea consideră "pacea pământească" și nu dreptatea pământească ca scopul cel mai înalt care poate fi atins în colaborarea dintre toți cetățenii unei comunități, putând fi preluată în măsura în care politica nu-și propune țeluri prea înalte dacă nu vrea să fie programată dinainte la eșec. Scopul "dreptății pământești" trebuie urmărit cu insistență, cu atât mai mult cu cât echilibrul de moment al intereselor celor puternici și ale celor slabi este greu de realizat. Omul rămâne singur sub puterea păcatului, iar "dreptatea pământească" nu poate fi confundată pur și simplu cu "dreptatea lui Dumnezeu".

Posibilitatea de actualizare a concepției fotiniene constă mai ales în fundamentarea ei în tradiție (și în filosofia antică). Ea afirmă anume că legea vine de la Dumnezeu și sub această lege se organizează în aceeași măsură atât puterea lumească, cât și cea spirituală. Mai departe, este de reflectat dacă și statul modern, neutru în ceea ce privește concepția despre lume, împreună cu societatea care îl susține, nu trebuie să rămână deschis față de problema responsabilității religioase și față de o fundamentare transcendentă și transactuală a principiilor etice valabile în el. De altfel, acesta ar putea fi miezul adevărului și al ideii lui Melancton, conform căreia autoritatea ar fi chemată la custodia "utriusque tabulae".

Pentru Biserica Ortodoxă Română, Constantin cel Mare și novela a VI-a a împăratului Iustinian I au caracter de model. Cu Constantin cel Mare a început pentru Biserică o epocă de susținere și promovare din partea Statului. Partea pozitivă a politicii sale religioase se observă tocmai în principiul care îi stă la bază de neamestec în treburile interne ale Bisericii.

În a VI-a novelă din anul 534 Iustinian vorbea de o armonie ideală între Biserică și Stat, deoarece ambele sunt date de Dumnezeu. Ambele urmează să coopereze în sensul "simfoniei", întrucât se completează și se susțin reciproc. Conceptul de "simfonie" pare pentru contextul românesc a fi împovărat de conotații date de dezvoltările politice și sociale, începând din secolul al XIX-lea până la abuzarea lui de către statul comunist. De aceea, ar trebui să se pună problema semnificației ei originare și a posibilității reinterpretării conceptului de simfonie. Prin aceasta, Biserica Ortodoxă Română poate să dezvolte în fidelitate cu tradiția sa, chiar și în condițiile postbizantine, un model nou al relației ei cu statul. Dezbaterea acestei probleme însă abia a început.

III.

Referatele cu privire la aspectele eclesiologice au putut stabili, de asemenea, acordul esențial al celor două tradiții, în timp ce accentuările ortodoxe și evanghelice au dat ocazia unor discuții mai ample.

Biserica este comuniunea de viață și iubire a lui Dumnezeu cel în Treime cu oamenii prin Iisus Hristos în Duhul Sfânt. Ca atare, ea este o realitate nouă intrată în istorie, divino-umană, care trăiește într-o solidaritate deosebită, nedespărțită,

fundamentală și desăvârșită cu lumea. Întemeierea Bisericii se află în strânsă legătură cu începutul Împărăției lui Dumnezeu, care este misiunea principală a propovăduirii și activității lui Iisus Hristos, pentru realizarea căreia El și-a dat viața Sa. Împărăția lui Dumnezeu este un viitor cu care ne întâlnim deja ca prezent în Biserică, dar numai ca arvună. Biserica stă în slujba acestei lumi și percepe în aceasta dimensiunea ei misionară. Această misiune a Bisericii este o parte constitutivă a ființei ei. Misiunea ei se concretizează în propovăduirea Evangheliei, care cheamă la pocăință și credință; în săvârșirea Sfintelor Taine și în activitatea ei mărturisitoare în societate. În angajamentul politic al Bisericii pentru dreptate și împăcare se exprimă dragostea care și-a descoperit dimensiunea socială și solidară. Politica este în acest sens un fel de slujire a celuilalt. Ea are de a face cu Împărăția lui Dumnezeu, deoarece are de a face cu dreptatea, care este un dar mesianic, un bun al lui Dumnezeu. În acest sens, politica vizează bunul comun, protejarea dreptății, a drepturilor omului și a împăcării, demascarea corupției și a încălcării drepturilor omului. De aceea, Biserica nu trebuie să treacă cu vederea implicarea ei în societate, în Duhul Evangheliei. Cu privire la ceea ce este drept și nedrept nu există neutralitate, de aceea nu i se permite să se comporte ca și cum acest lucru nu ar privi-o deloc. În problemele de politică, creștinii activează și acționează alături de alți oameni și realizează astfel, în mod concret credința, dreptatea, împăcarea și comuniunea. Misiunea Bisericii este contrazisă de: identificarea exclusivă cu programul unui partid, de năzuința după o putere politică proprie ca și de privilegierea confesională a Bisericii proprii.

După concepția protestantă, "chemarea" creștinului, în sensul unei chemări spre o viață de sfințenie, aparține fundamentelor pentru acțiunea sa în societate, în toate aspectele lumești. Prin aceasta sunt determinate dimensiunea și ființa responsabilității sale etice. "Chemarea" în acest sens este locul propriu-zis pentru dovedirea dragostei creștine și a unei lucrări autentic bune. Biserica și statul au, pe de o parte, fiecare un domeniu al competențelor bine conturat care nu poate depăși sfera sa de acțiune. Pe de altă parte, Biserica și statul se întâlnesc în domenii concrete ale vieții, în slujba acelorași oameni. Amândouă percep în aceasta misiunea proprie dată de Dumnezeu. Biserica Evanghelică din Germania și-a exprimat public în ultimele decenii responsabilitatea ei politică prin memorii la problemele în cauză. Aceste memorii sunt menite să dea o orientare, să nu ridice pretenția de a forma conștiința individului. Credincioșii trăiesc și se decid ca membri ai Bisericii în părtășia cu Hristos, ca cetățeni, se îndreaptă spre ceea ce servește și folosește aproapelui și comunității.

Pentru problema responsabilității politico-sociale a Bisericii astăzi a fost de mare ajutor o caracterizare concretă a situației sociale în România și Germania.

După schimbarea politică din România de la sfârșitul anului 1989 și începutul anului 1990, Biserica Ortodoxă Română a trebuit să se confrunte cu noi provocări. În acest sens a fost vorba de relațiile ei cu Statul român, de poziția care revine acestei Biserici în noua ordine politică, și de relațiile cu celelalte Biserici și comunități religioase din țară. Discuția despre modul acțiunii politice și despre baza solidă pentru relațiile dintre toate Bisericile din România, pe de o parte, și cu Statul român, pe de altă parte, abia a început.

Biserica Ortodoxă Română și-a exprimat în ultimul timp convingerea că slujirea din trecut și prezent a poporului român trebuie să fie denumită conceptual prin

formula "*Biserica națională*". Acest concept dovedește componente de semnificație diferită în întrebuințarea lingvistică germană și română. Pentru creștinii evanghelici din Germania această întrebuințare este împovărată încă din timpul național-socialismului, astfel că aceștia își exprimă atașamentul și slujirea lor față de poporul propriu prin noțiunea de "*Biserică a poporului*". "*Biserica națională*" în limbajul românilor ortodocși are accepțiunea de "*Biserica poporului*", accentuându-se aici și contribuția Ortodoxiei la formarea poporului român, la istoria sa și, totodată, se afirmă responsabilitatea pentru dezvoltarea sa actuală și în viitor. În afară de aceasta, Biserica Ortodoxă Română recunoaște contribuția celorlalte Biserici din România, atât la identitatea etnică a minorităților de care acestea aparțin, cât și la bunul comun, precum și caracterul lor propriu de Biserică populară. Biserica Ortodoxă Română, ca Biserică majoritară, își asumă responsabilitatea față de poporul român tocmai acum, după ani de dictatură, în dialogul cu societatea, precum și cu celelalte Biserici. Aceasta dorește ea să exprime prin noțiunea de "*Biserică națională*", fără ca prin aceasta să pretindă o favorizare în drepturi.

Provocările pentru EKD rezultă și din condițiile schimbătoare ale contextului, pe baza secularizării crescânde atât în partea estică, cât și în cea vestică a țării. Prezența instituțională a Bisericii și a diaconiei părea să corespundă cu puțin timp înainte unei Biserici populare stabile, fiind capabilă să preia responsabilitatea din domeniul socio-politic. Totuși, în interiorul acestei "*Biserici naționale*" a apărut în multe locuri o Biserică a minorităților, care nu mai descoperă acest potențial menit să umple această prezență cu conținut inovator și de profil. Totuși, opinia publică așteaptă, spre exemplu, implicarea personală, ideatică și financiară a Bisericilor și comunităților în domeniul diaconal precum și cu privire la tineret. Biserica este orientată de o parte spre prezența sa instituțională ca astfel să fie luată în considerare și în afara spațiului eclesial. Pe de altă parte, Biserica trebuie să-și pună întrebarea dacă ea mai poate prelua și continua activități care să nu mai poată fi îndeplinite din interior de către comunități. Biserica poate lucra în afară doar în măsura în care se străduiește să-și întărească și să-și încurajeze proprii membri. Totdeauna misiunea ei va fi de a-i aduce pe oamenii de diferite orientări împreună. La aceasta poate fi de ajutor și mărturisirea credinței ei în public, pe stradă și în piețe, pentru a face atentă lumea la mesajul creștin plin de sens. Așadar, Biserica are întotdeauna nevoie de: structuri puternice și de ieșirea neasigurată în public.

V.

Dialogul a debutat cu participarea la ora de rugăciune și la serviciul divin duminical din biserica comunității fraților hermhutieni, după care delegațiile au fost salutate de către păstorul Theile la care mitropolitul Serafim a răspuns cu un cuvânt de salut. Acesta a săvârșit marți dimineață Sfânta Liturghie în capela centrului de conferințe. În același spațiu delegațiile au ținut în comun, prin rotație, rugăciunile de dimineață și de seară. Această dimensiune spirituală a creat cadrul plin de încredere pentru discuții deschise. De asemenea, ospitalitatea cordială a Centrului de conferințe a Unității frăției a contribuit la o bună atmosferă. Vizitele și întâlnirile din regiunea localității unde s-a desfășurat întrunirea au fost importante pentru implicațiile practice ale temei în discuție. Am vizitat clădirile frăției,

gazdă fiindu-ne episcopul Gill, apoi am avut o întâlnire în Bautzen cu colaboratori bisericești și am vizitat Görtiz, luând cunoștință astfel de condițiile sociale ale activității bisericești. Cu prilejul acestui dialog, la invitația pastorului evanghelic al penitenciarului din orașul Bautzen; Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Serafim, a făcut o vizită duhovnicească arestaților români din această închisoare.

Delegațiile sunt recunoscătoare și pentru faptul că la sfârșit au fost primite de către episcopul locului, Volker Kress, la sediul episcopal al Bisericii Evanghelice din Landul Saxonia, în Dresda, unde, de altfel, a și fost semnat acest comunicat.

În concluzie constatăm că cel de-al nouălea Dialog bilateral a dus la un consens important în privința responsabilității politice a Bisericii în societate. Referatele și discuțiile au adus la lumină poziții fundamentale comune eclesiologice și sociale, la care diferențele celor două tradiții s-au concretizat în accentuările diferite din momentul respectiv, care au fost percepute ca o îmbogățire reciprocă.

Existența Bisericii, ca și a lumii, se întemeiază pe lucrările creatoare, susținute și mântuitoare ale lui Dumnezeu prin Iisus Hristos și Duhul Sfânt, care duce întreaga creație la desăvârșire. "*Hristosul cosmic*" ține, ca "*Pantocrator*", întreaga lume în mână, chiar și structurile puterii ei. Din aceasta rezultă responsabilitatea Bisericii față de lume și de structurile ordinii și puterii ei, inclusiv ale Statului.

Statul și Biserica se raportează, în formele lor de existență istorică, la aceiași oameni, adică la același popor dintr-un moment dat. Astfel, se realizează o dezvoltare comună unică prin care poporul Bisericii (das Kirchenvolk) poate ajunge la o Biserică a poporului (Volkskirche) cu un caracter clar național, în cadrul unei culturi în dezvoltare din punct de vedere istoric. Având în vedere situația actuală cu gradele diferite de secularizare aceste realități sunt prilej de nouă reflecție intensivă.

Slujirea Bisericii în lume, fundamentată pe iubire, se realizează atât în activitatea ei diaconală față de săraci, cât și în raportarea profetică și în urmărirea critică față de cei care poartă responsabilitatea politico-statală. Din aceasta rezultă implicarea Bisericii pentru pace și dreptate în lume și pe deasupra mărturisirea ei prioritara a dragostei mântuitoare a lui Dumnezeu.

La acest dialog s-a făcut de asemenea o prezentare a dialogului tinerilor teologi și al schimbului anual de vizite, care a avut loc în 1999 la Arad, România, cu tema "*Hermeneutica*" și în 2000, la Jugenheim/Mainz, cu tema "*Slujire și autoritate în Biserică*". Această formă de întâlnire a Bisericilor noastre este folosită intensiv și se recomandă continuarea ei.

Noi, ca membri ai celor două delegații, după cea de-a noua întâlnire a Dialogului teologic bilateral, considerăm necesar acest dialog între Bisericile noastre și, de aceea, recomandăm continuarea lui. Cu privire la o nouă temă, amintim pe cele numite în raportul de evaluare din 1998: eclesiologie, preoție, euharistie și hermeneutică.

Biserica Ortodoxă Română
Ss./Serafim, Mitropolitul Germaniei Biserica
și Europei Centrale

Evanghelică din Germania
Episcop Rolf Koppe

(Traducere din limba germană de drd. Vasile Adrian Carabă
Text revizuit de Pr. Prof. Dr. Viorel Ioniță)

A TREIA CONFERINȚĂ A MESEI DE LUCRU – I, PENTRU DEMOCRATIZARE ȘI DREPTURILE OMULUI A PACTULUI DE STABILITATE ÎN EUROPA DE SUD-EST (BUCUREȘTI, 26–27 OCTOMBRIE 2000)

În zilele de 26–27 octombrie 2000 a avut loc la București cea de a treia Conferință a Mesei de lucru I pentru Democratizare și Drepturile Omului din cadrul întâlnirii Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est, la care au participat din partea Bisericii Ortodoxe Române Prea Sfințitul Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria și P. C. Pr. Mircea Alexă Uță, Consilier patriarhal, Sectorul Comunități Externe.

Ineditul acestei reuniuni a constat în invitarea unor reprezentanți ai cultelor religioase din Balcani, aceasta, datorită includerii pe agenda de lucru a întâlnirii a unui punct distinct privind "Contribuția dialogului interreligios la obiectivele Pactului de Stabilitate". Au răspuns invitației și au rostit alocuțiuni Mons. Noel Treanor, Secretar General, Comisia Episcopilor din Comunitatea Europeană; Dl. Keith Jenkins, Director – Comisia Biserică și Societate, Conferința Bisericilor Europene; P. S. Episcop Emanuel Adamakis, Biroul de legătură al Patriarhiei Ecu-menice la Uniunea Europeană; Mons. Joseph Marino, Reprezentant al Vaticanului; P. S. Episcop Sofronie Drincec, Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria; Pr. Mircea Alexă Uță, Consilier patriarhal, Patriarhia Română.

Masa de lucru I pentru Democratizare și Drepturile Omului din cadrul întâlnirii Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est a fost inaugurată în cadrul reuniunii de la Geneva, din 18–19 octombrie 1999. În cadrul acelei întâlniri s-au conturat 7 grupuri de acțiune pe diferite probleme de interes general.

Cea de-a doua conferință a Mesei de lucru I pentru Democratizare și Drepturile Omului din cadrul întâlnirii Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud Est s-a desfășurat între 31 mai – 2 iunie 2000 la Budapesta, Ungaria. Din partea Bisericii Ortodoxe Române a participat Prea Sfințitul Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria. Conferința a avut ca temă "*Religie și reconciliere în Europa de Sud-Est*" și s-a desfășurat sub egida Comitetului *Justitia et Pax* al Conferinței Episcopilor Catolici din Ungaria, cu sprijinul Ministerului Afacerilor Externe al Ungariei.

Începând cu 1 iulie 2000 România a preluat co-președinția Mesei I de lucru pentru o perioadă de șase luni, succedând Ungariei și precedând Sloveniei.

Această a treia întrunire a Mesei de lucru I a avut ca temă centrală primirea Republicii Federale a Iugoslaviei ca membră a Pactului de Stabilitate, această problemă fiind considerată o prioritate în integrarea sa cât mai rapid în toate grupurile operative.

Întrunirea a subliniat importanța creării și dezvoltării unui parteneriat puternic cu instituțiile non-guvernamentale, inclusiv cu comunitatea largită non-guvernamentală, cu fundațiile politice și reprezentanții diferitelor religii și confesiuni. Aceste parteneriate vor fi esențiale pentru crearea unor societăți civile puternice, a unui mediu tolerant și a unor instituții guvernamentale respectate în întreaga regiune. Declarația Organizațiilor non-guvernamentale redactată de România și

adoptată de Masa de lucru I, va fi un important instrument pentru dezvoltarea acestui parteneriat și sublinierea rolului esențial jucat de comunitatea Organizațiilor non-guvernamentale. Conducerea întrunirii a apreciat participarea reprezentanților comunității religioase la lucrările Mesei de lucru și va căuta prilejuri de dezvoltare în continuare a acestei cooperări.

Reprezentanții Greciei, Bulgariei și Albaniei au prezentat necesitatea asigurării dimensiunii culturale în cadrul eforturilor depuse de Masa de lucru pentru stabilitate și cultură democrată. Propunerea a fost sprijinită și de alte delegații.

Cu privire la Drepturile omului și minoritățile naționale, Slovenia a prezentat o imagine detaliată a stadiului implementării Pachetului de proiecte imediate și nevoie ulterioare ale Grupului operativ. S-a luat act de considerațiile Grupului operativ prin care se încearcă să se atragă atenția asupra proiectelor de la Roma și să se încorporeze dialogul inter-religios și ecumenic în procesul de reconciliere. S-a subliniat, de asemenea, folosirea asistenței pe care o pot oferi organizațiile non-guvernamentale pentru o mai bună coordonare a activității. Delegațiile au intervenit pentru a-și exprima sprijinul și pentru a anunța că finanțările promise au devenit disponibile.

Cu privire la reîntoarcerea refugiaților, inițiativa s-a bazat pe documentația și discuțiile purtate în contextul Mesei de lucru pentru probleme umanitare (HIWG), organizată la Geneva la 11 septembrie 2000. Cu acest prilej s-a recunoscut că s-au făcut progrese considerabile în ceea ce privește numărul repatrierilor. Atât în Bosnia-Herzegovina, cât și în Croația și în Republica Federală a Iugoslaviei, au sporit aceste repatrieri, odată cu creșterea libertății de mișcare și securitatea în cadrul Bosniei Herzegovina. Totuși, s-a scos în evidență necesitatea aplicării rapide a legilor proprietății, lucru care va contribui în mod semnificativ la intensificarea procesului de repatriere.

Inițiativa de repatriere a refugiaților a fost încurajată de recente schimbări din Republica Federativă a Iugoslaviei (RFI) și de declarația făcută de Delegația RFI la această Masă de lucru, care a afirmat clar că trebuie să se respecte libera voință a refugiaților și a persoanelor strămutate.

În cadrul întrunirilor s-a insistat asupra necesității dialogului și a încercării de punere în practică a generoaselor principii oferite de credințele religioase tradiționale, pentru o coexistență pașnică în Balcani. Principalele linii directoare ale Conferinței au fost: temeiul teologic al reconcilierii, relația dintre identitatea națională și cea religioasă, condițiile pentru o coexistență pașnică, religiile pentru promovarea păcii și a securității în zonă și nu numai, dialogul și cooperarea inter-religioasă.

Prea Sfințitul Episcop Emanuel, delegat al Patriarhiei Ecumenice, luând cuvântul joi, 26 octombrie 2000, în plenul Adunării, a arătat că în cursul dimineții, la invitația Prea Fericitului Părinte Teoctist Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române a participat la Sfânta Liturghie arhierescă oficiată în cinstea Sf. Dimitrie izvorătorul de mir, la care au participat mii de credincioși, lucru care a impresionat profund. Acest lucru arată că Europa de Sud Est are o spiritualitate puternică, de aceea, asemenea manifestări religioase cum a fost aceea de la Patriarhie nu pot trece neobservate de Europa.

Prea Sfinția sa a propus Pactului de Stabilitate un program de acțiune care să cuprindă următoarele puncte: a) mărirea înțelegerii între comunitățile religioase și

mass media, pentru o mai bună mediatizare a realităților sud-est europene; b) proiectul privind cultura educațională pentru a îmbunătăți sistemul de învățământ existent; c) parteneriatul cu comunitățile religioase din Balcani, în vederea îmbunătățirii relațiilor politice; d) propunerea unei întâlniri la nivel înalt, pe teme religioase, în cadrul căreia să se decidă o strategie comună a cultelor religioase din Balcani privind stabilitatea în zonă.

Delegatul Sfântului Scaun a arătat că Vaticanul a participat la crearea Pactului de Stabilitate în luna iunie 1999, la Sarajevo, observând cu atenție evoluțiile apărute în Balcani. Vaticanul a acordat o importanță deosebită Apelului adresat de către Prea Fericirea Voastră împreună cu Sanctitatea Sa Ioan Paul al II-lea la București, în luna mai 1999, privind găsirea unor soluții pașnice a conflictului din Kosovo.

Luând cuvântul, P. S. Episcop Sofronie a arătat că Biserica Ortodoxă Română este membră atât a Conferinței Bisericilor Europene, cât și a Consiliului Mondial al Bisericilor și că spiritul de cooperare europeană și de dialog ecumenic internațional au fost concretizate prin organizarea în anul 1998 la București de către Comunitatea Sant'Egidio, a întâlnirii "Oameni și religii", iar în mai 1999 a vizitei Papei Ioan Paul al II-lea în România. Prea Sfinția Sa a subliniat faptul că în anul 2000, cultele religioase din România au semnat o declarație comună privind sprijinul acordat României în vederea integrării sale în Uniunea Europeană. Actualmente, relațiile dintre Biserica Ortodoxă Română și cea Greco-Catolică, precum și cu celelalte Biserici din România, a mai spus Prea Sfinția Sa, sunt discutate în cadrul unor comisii bilaterale. Ceea ce a realizat Biserica Ortodoxă Română în ultimii ani poate fi considerat un model de dialog și reconciliere în zona Balcanilor. Prea Sfinția Sa a recomandat Pactului de Stabilitate să acorde atenție sporită educației tineretului și cooperării în vederea implicării acestuia în viața comunitară, prin schimburi culturale și de burse, schimburi de cadre didactice atât din instituțiile de învățământ religios, cât și din cele laice, în zona Balcanilor.

Pr. Dr. MIRCEA ALEXĂ UȚĂ,
Consilier Patriarhal

• ANIVERSĂRI-COMEMORĂRI •

– POPAS ANIVERSAR –

MITROPOLITUL MARTIR SFÂNTUL ANTIM IVIREANUL 350 de ani de la nașterea sa

Anul acesta s-au împlinit 350 de ani de la nașterea celui ce a fost deopotrivă ctitor de biserici, pictor de icoane, sculptor în lemn și piatră, miniaturist, tipograf și întemeietor al mai multor tipografii, teolog, editor de cărți, desăvârșitor al limbii liturgice românești, făurar de literatură românească bisericească și laică, bun părinte al acestui colț de țară și – ca o încununare a tuturor acestor daruri – luptător până la moarte martirică pentru credința și neamul românesc.

Ctitoria sa reprezentativă, care îi și poartă numele peste veacuri – Sf. Mănăstire Antim –, a fost construită între anii 1713-1715 conform planurilor de execuție alcătuite de însuși inițiatorul ei. Tâmpla bisericii, cioplită în piatră, ca de altfel întreaga arhitectură a chiliilor vechi ale mănăstirii, au fost gândite de același ctitor sfânt, dând mărturie astăzi despre sensibilitatea artistică și spirituală a mitropolitului Antim.

La 27 septembrie, anul mântuirii 2000, biserica și curtea faimoasei ctitorii bucureștene au devenit neîncăpătoare. Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, însoțit de P. S. Episcop Grigorie de Poti – delegatul Patriarhiei Georgiei la această marea sărbătoare –, de cei trei episcopi vicari de la București, precum și de numeroși alți preoți și diaconi, au slujit Sfânta Liturghie, mulțumind lui Dumnezeu pentru darul acesta făcut poporului românesc – mitropolitul ctitor, artist și martir, Antim Ivireanul.

La sfârșitul Sfintei Liturghii, P. S. Episcop Grigorie de Poti a transmis următorul mesaj din partea Bisericii Georgiei:

*"Prea Fericitului Părinte Teoctist,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Mitropolitul Ungro-Vlahiei,
Arhiepiscopul Bucureștilor,
Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române,*

În numele Bisericii Georgiene și personal Vă transmit salutări Prea Fericirii Voastre, tuturor membrilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Prea Cuvioșilor și Cuvioșilor Părinți, binecredinciosului popor român și Vă felicit cu ocazia sărbătorii noastre comune – jubileul de 350 de ani de la nașterea Sfântului Antim Ivireanul.

Soarta omului, de foarte multe ori, este plină de situații neprevăzute din perspectiva umană; asemenea și viața Sfântului Antim este dovada acestui fapt. Drumul de mucenic pe care l-a străbătut el, precum și înălțimea la care a ajuns Sfântul este cel mai clar exemplu de cât de mare și de nepătrunsă este providența lui Dumnezeu. S-a născut în Georgia. A fost răpit de turci și dus la Istanbul. Răscum-părat din robie și crescut de către patriarhul Ierusalimului și adus în România de Sfântul Constantin Brâncoveanu. Sfântul Antim a fost reînviator și ziditor aproape a tuturor sferelor culturii naționale românești. Pentru toate acestea fiind stigmatizat și martirizat. Iată soarta Marelui Mitropolit Antim!

Admirația noastră depășește orice hotar; cum de s-a putut ca un singur om să reușească să devină: mare teolog, pictor de icoane, sculptor în lemn, întemeietor a mai multor tipografii, editor de cărți, ctitor de biserici, creator al limbii liturgice române, adâncitor al literaturii românești bisericești și laice și că o încununare, luptător până la moarte martirică pentru libertatea și demnitatea poporului român.

El este icoană vie a creștinului adevărat care se sacrifică pentru dragostea aproapelui și care a dat prin jertfa sa, o putere mare de apropiere și prietenie popoarelor noastre. Binele semănat de el, strălucește astăzi cu mai mare lumină și unește mai strâns relațiile noastre spirituale. Rog pe Bunul Dumnezeu ca prin rugăciunile Sfântului Antim, Domnul să binecuvânteze țările noastre, să binecuvânteze Bisericile noastre, Română și Georgiană, asemenea, pe popoarele noastre și să le lumineze viitorul. Sfinte Sfințite Mucenice Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.

Catolicos – Patriarh a toată Georgia"

Apoi, episcopul oaspete a dăruit mănăstirii Antim, un frumos vas sculptat în lemn, ca expresie a măiestriei artistice ce a caracterizat și caracterizează până astăzi poporul georgian.

În semn de răspuns, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, dând glas sentimentelor pe care fiecare român creștin ar trebui să le nutrească față de "mitropolitul străin cu neamul, dar român cu simțirea și cu trăirea", a ținut următorul cuvânt de învățătură:

LA 150 DE ANI DE LA NAȘTEREA SF. MITROPOLIT ANTIM IVIREANUL

Cuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la slujba de pomenire a Sf. Ierarh martir Antim Ivireanul 27 septembrie 2000 – Mănăstirea Antim

"Prea Cuvioase Părinte Arhimandrit SOFIAN BOGHIU, stareț al Mănăstirii Antim,

Prea Sfințiți Părinți,

Iubiți credincioși și credincioase,

Iubite Prea Sfințite Grigorie, reprezentantul Sanctității Sale Patriarhului Catolicos Ilie al'II-lea al Gruziei,

În această zi în care cultura românească și Biserica, lumea martirilor și a sfinților se bucură, binecredincioșii creștini, care cunosc rânduielile bisericești,

iau parte la slăvirea marelui martir pentru Hristos, mitropolitul Antim Ivireanul. Toți, într-un glas, la dumnezeiasca Liturghie și în rugăciunile noastre smerite în fața lui Dumnezeu, purtând în gândurile noastre chipul Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul și pe sfinții pe care el i-a cinstit și le-a închinat mânăstirea Antim, ctitorie a sa, s-a adeverit cuvântul Psalmistului, care spune: "*Minunat este Dumnezeu întru sfinții Lui!*" (Ps. 67, 36).

Cum să nu fie minunat Dumnezeu întru sfinții Lui, care ne-a dăruit harul acesta, mai presus de cuvânt și de minte, de a-L mărturisi pe Dumnezeu și pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos? Cum să nu fie slăvit Dumnezeu și Prea Sfânta Treime, când în Calendarul Bisericii noastre se află sfinți din toată Ortodoxia și chiar din creștinătatea occidentală care adună în jurul bisericilor, în ziua sfântului al cărui nume credincioșii îl cinstesc, sau pe lângă ctitoriile sfinților, atâta lume evlavioasă, care laudă pe Dumnezeu? Și cum, iarăși, să nu fie preamărit Dumnezeu întru sfinții Lui, când atâția dintre păcătoșii tuturor timpurilor, atâția dintre deznădăjduiții soartei, atâția dintre cei care nu l-au cunoscut pe Hristos și n-au avut posibilitatea să cunoască tainele Bisericii, l-au descoperit pe Dumnezeu și au luat calea credinței datorită sfinților Lui, în frunte cu Prea Curata Născătoare de Dumnezeu, Sfânta Fecioară Maria? Iată pentru ce repetăm noi atât de des, și e bine că ne învrednicim de aceasta, zicând: "*Minunat este Dumnezeu întru sfinții Lui!*" Biserica, fie ea locaș de cult, fie ea așezământ mântuitor și păstrător al învățaturii creștine, s-a întemeiat pe trupurile sfinților, s-a răspândit prin sângele martirilor și și-a păstrat unitatea pe pământ prin scrierile lor.

Și noi, românii, ne-am învrednicit să nu lipsim din această boltă luminoasă a creștinătății celor două milenii fără a înscrie în calendarul Bisericii Universale nume de sfinți români, fără să avem martiri. Și este minunat Dumnezeu întru sfinții Lui, pentru că, mitropolitul martir, Antim Ivireanul, mai întâi sfetnic al domnitorului martir Constantin Brâncoveanu, iar acesta, la rândul său, a fost fiul duhovnicesc al mitropolitului Țării Românești, de la care am primit binecuvântare, rugăciuni și dar dumnezeiesc. Rar vom găsi în istoria Bisericii ca, în același timp doi mari ctitori de biserici și mânăstiri, de cultură și istorie, doi sprijinitori ai Ortodoxiei ei, cum au fost domnitorul Constantin Brâncoveanu și mitropolitul său Antim Ivireanul, să se înalțe pe culmea martirajului și sfințeniei cu o mică diferență de timp. Amândoi au luat cununa răsplătirii dumnezeiești, și învingând aceeași primejdie a puterii otomane, dându-și viața pentru păstrarea credinței. Domnitorul Constantin Brâncoveanu, cu cei patru fii ai săi, la 15 august 1714, chiar în ziua când doamna sa Maria își sărbătorea onomastica, la Adormirea Maicii Domnului, iar Antim Ivireanul, mitropolitul Țării Românești, în 27 septembrie 1716.

Iată ce lumini avem noi înaintea noastră, iubiți frați și surori în Domnul, ce frumuseți ale credinței ortodoxe, ce rânduieli ale domnitorilor români, care primeau la curțile lor pe patriarhii apostolici ai Răsăritului și adunau în jurul lor talente din lumea ortodoxă, ca mitropolitul Antim Ivireanul, monah, pictor, poet, artist, scriitor, arhitect, orator de limbă românească, și iscușit mântuitor al cuvântului românesc. Ați auzit astăzi limba maternă a mitropolitului Antim Ivireanul, prin rugăciunile pe care le-a rostit aici P. S. Episcop Grigorie de Poti, din Gruzia.

Ce diferit ne sună în auz limba gruzină față de graiul nostru, și totuși, mitropolitul Antim Ivireanul a fost cunoscător desăvârșit al limbii române, în care a tipărit numeroase cărți.

Și astăzi citim cu ușurință omiliile și predicile sale rostite în fața Domnitorului Constantin Brâncoveanu, prin care combate moravurile vremii lui, necruțând abuzurile, lăcomia, egoismul și alte nesocotiri ale rânduielilor bisericești. Aceste omilii sunt deci importante în cultura noastră, îndeosebi pentru tinerii din școli, modele de construcție a frazei, de pătrundere a înțelesului adânc al graiului românesc, atât de bogat în expresii și nuanțe literare.

Dar Sf. Ierarh Antim Ivireanul este și va rămâne pentru noi dascălul cel prea-învățat al rugăciunii, al isihiei, al nevoițelor monahale cum ni se arată foarte sugestiv în simbolul melcului, pe care l-a înscris în emblema sa și pe frontispiciul acestei ctitorii. Melcul, cum știți, este expresia răbdării, manifestarea nobleței, a înțelepciunii în atitudine și comportare. Foarte zăbavnic melcul nu atacă și nu supără pe nimeni, dar, în același timp, este și foarte stăruitor. Cine privește cum se mișcă această viețuitoare pe iarbă sau pe frunze, vede cu câtă atenție se deplasează el și cât de mult respectă locul pe unde trece. Cu mersul său încet, ocolind cu grijă obstacolele întâlnite în cale, ca să nu le deranjeze, retrăgându-se la nevoie în carapacea sa, până când trece primejdia, melcul nu se abate niciodată din drumul său, nu abandonează direcția în care merge, nu renunță la scopul pe care-l urmărește. Această înțelepciune pe care o sugerează simbolul melcului este expresia gândirii profund teologice a mitropolitului Antim Ivireanul, a trăirii isihaste, în plină dezvoltare în țara noastră la începutul secolului al XVIII-lea și care prelua și continua tradițiile anterioare. Fiecare mitropolit și domnitor român avea în emblema lui câte un semn specific, un simbol, ce exprima valori ale vieții creștine, pe care se străduia să le împlinească. Voievozi, ca Ștefan cel Mare, Petru Rareș, Mihai Viteazul, Constantin Brâncoveanu, mitropoliți, ca Varlaam, Dosoftei, Antim Ivireanul, Veniamin Constahe, pentru a da câteva exemple, se întreceau în a promova și apăra virtuțile credinței, valorile culturii, ale artei, normele morale, aspirațiile de libertate și de iubire umană. Pentru aceste valori Sf. mitropolit Antim Ivireanul a luptat cu cuvântul și cu fapta, prin cărțile, omiliile și predosloviile pe care le-a scris și tipărit și prin această ctitorie a sa, de aici, din București.

Iată, frații mei, doar câteva aspecte din această viață trăită exemplar, care l-a adus, prin sacrificiul vieții, la sfințenie, și a fost încoronat cu cununa muceniciei, rămânând neștiut locul martirajului său și detaliile în care s-a produs. A rămas după el, iată, o epocă de cultură, rezultat al colaborării sale cu voievodul Constantin Brâncoveanu. A rămas această vatră de credință, Mănăstirea Antim, ctitoria sa, care-i ilustrează personalitatea, concepția sa despre frumusețile Ortodoxiei. Părintele Sofian Boghiu, starețul acestei mănăstiri, a scris și a vorbit mult despre statura duhovnicească a mitropolitului Antim Ivireanul, ca și alți teologi și istorici, și l-a găsit nu numai tipograf, ci și pictor de icoane, sculptor, arhitect, gravor și desenator. Aceste două icoane din dreapta și din stânga catapeteasmei, foarte frumoase, sunt atribuite de Sf. Tradiție măestriei sale artistice. Ușile de la intrarea în biserică, de asemenea, au fost sculptate de mâna sa. Proiectul acestei bise-

rici, foarte interesant prin concepție și realizare, care a devenit model pentru marii arhitecți până în zilele noastre, aparține tot Sfântului Ierarh Antim Ivireanul.

Dar peste acest tărâm vast de cultură pe care ni l-a lăsat Antim Ivireanul, împreună cu Constantin Brâncoveanu, domină cununa martiriului lor pentru Hristos, care i-a așezat pe amândoi în rândul sfinților. Ei au fost canonizați de Biserica noastră în anul 1992, care a adus la cunoștința tuturor Bisericilor trecerea lor în rândul sfinților noștri români.

Astăzi la împlinirea a 350 de ani de la nașterea lui Antim Ivireanul, cum au stabilit învățații noștri români, în colaborare cu cei georgieni, am ținut să comemorăm personalitatea marelui mitropolit și să cinstim lucrarea lui de credință ziditoare chiar aici, în ctitoria sa.

La Râmnicu Vâlcea, la Snagov, la Târgoviște și București, peste tot în țară, în școli, în seminarii și la facultățile de teologie, chipul Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul transmite mesajul unei vieți clădite pe virtuți, ca dar dumnezeiesc, al drumului fără întoarcere către Împărăția lui Dumnezeu.

Duhul lui a fost și este prezent mai ales aici, la Mănăstirea Antim din București. N-a existat bucureștean care să nu frecventeze această mănăstire. Iar în primii ani, cei mai grei, de după al II-lea război mondial, părinții și bunicii dumneavoastră, ai celor prezenți astăzi la slujbă, care sunteți în majoritate tineri, primeau aici mângâiere sufletească de la un mănunchi de monahi, între care părintele Sofian, părintele arhimandrit Benedict Ghiuș și alții, care se străduiau prin rugăciunile și slujirea lor, să întrețină evlăvia credincioșilor din București. Au trecut de atunci 50 de ani și mănăstirea a rămas, datorită patriarhului Justinian Marina și colaboratorilor săi, a membrilor Sf. Sinod al Bisericii noastre. Și este un mare dar de la Dumnezeu că astăzi, când facem pomenirea mitropolitului Antim Ivireanul, suntem în ctitoria sa, unii, de atâtea decenii, alții tineri.

Dar ce vă pot transmite eu și părintele Sofian, care cunoaștem această mănăstire de mai bine de 50 de ani; din 1944, locuiam în căminul de studenți de aici, este că, mai ales între anii 1946-1948, ea a fost, biserica tineretului, și a intelectualilor din București. La această strană, de pildă, citea Psalmul 103 atât de frumos un profesor care avea locuința aproape de mănăstire. Era biserica intelectualilor tineri, pentru că atunci nu erau așa de multe facultăți ca acum. Iar corul care ne-a încântat astăzi, a transmis mesajul corului de acum 50 de ani, înjghebat de părintele Veniamin Gavrilovici, dintre părinții care erau atunci în cămin, între care unii din Basarabia noastră scumpă și răstignită, cum este părintele arhimandrit Sofian Boghiu. Îi felicit pe coriști, pe monahi și pe părintele stareț și de asemenea; pe Prea Sfințitul Episcop Vincențiu Ploieșteanul și Teofan Sinaitul, care, locuind aici, unde am locuit eu și I. P. S. Antim acum 50 de ani, îi sprijină și îi ajută.

Iată, frații mei, mărturia că atunci când noi păstrăm credința, când menținem ținuta noastră sufletească și trupească aproape de modelul de viață al sfinților, Dumnezeu nu ne părăsește, nu ne dă pierzării. El ne amintește totdeauna de cele ce trebuie să facem ca Biserica Mântuitorului Iisus Hristos, Biserica Ortodoxă Română, să transmită peste veacuri lumina sfinților noștri mari, Antim Ivireanul, Constantin Brâncoveanu, Ștefan cel Mare, Ioan de la Prislop, Iosif din Mara-

mureș, Ghelasie de la Râmeș și a celorlalți sfinți. În fiecare provincie românească găsim câte o coloană către cer, câte o scară către cer, pe care a urcat poporul român în istoria sa.

Am avut așadar, bucuria de a veni astăzi aici, chemat de responsabilitatea mea și îi mulțumesc lui Dumnezeu că ne-a învrednicit să slujim în această biserică a mitropolitului martir Antim Iivreanul, care ne amintește că suntem datori să ne ridicăm la înălțimea vremurilor pe care le trăim. Trebuie să ne străduim să fim asemenea sfinților, să ne asumăm nevoițelor lor, răbdarea lor, statornicirea lor în credință, pentru a ne bucura de binefacerile Împărăției lui Dumnezeu.

Acum, la sfârșitul acestui cuvânt, este de datoria mea să mulțumesc Prea Sfințitului Episcop Grigorie de Poti, reprezentantul Bisericii Ivirului și al poporului ivirean, din Răsăritul îndepărtat. Iviria, termen foarte frumos al înaintașilor noștri pentru a denumi Georgia sau Gruzia, este o țară frumoasă, cu un popor ortodox credincios, cu o mare vechime în istorie, cu mănăstiri celebre și cu una din cele mai vechi Biserici ale Ortodoxiei, cu rang de Patriarhie. În urmă cu câțiva ani, când noi am proclamat trecerea în calendar a Sf. Ierarh Martir Antim Ivireanul, chiar aici, în ctoria sa, a participat însuși Sanctitatea Sa Patriarhul Catolicos Ilie al II-lea, cu o delegație de ierarhi ai Bisericii Gruziei, călăuziți de conștiința contribuției pe care a dat-o acest Sfânt Părinte la sporul duhovnicesc și cultural al Bisericii noastre. Spuneam mai înainte că el nu este singurul ierarh ortodox, de alt neam care a păstorit Biserica din Țara Românească. Am mai avut alți episcopi și mitropoliți din aria Ortodoxiei, ca Nifon al II-lea (1503-1505), fost patriarh al Constantinopolului, Luca din Cipru (1602-1629), Ignatie Sârbu (1653-1662), Mitrofan (1716-1719), fost de Nissa, Neofit Criteanul (1738-1753), fost al Mizelor, Ignatie din Lesbos (1810-1812), fost de Arta, și alții, care s-au străduit cu roade duhovnicești să slujească Biserica noastră. Așa încât, Prea Sfințite Părinte Episcop Grigorie, transmiteți Sancității Sale, Patriarhului Catolicos Ilie al II-lea, că țara, poporul și Biserica Gruziană ne sunt scumpe nouă. Să păstrăm amintirea mitropolitului Antim Ivireanul, dar să păstrăm și dragostea dintre Bisericile noastre surori, dintre poporul român și poporul ortodox gruzin, acum reșăcut la o viață de libertate, de pace și de apropiere și de noi, de România.

În încheiere, Prea Sfințite Grigorie, vă dăruim din partea mănăstirii și a credincioșilor ei icoana Mântuitorului Iisus Hristos, pictată de Prea Cuviosul Părinte Sofian Boghiu, care este și un mare pictor bisericesc.

După datină, se obișnuiește să subliniem cu ceva ziua aceasta. Și întrucât Prea Cuviosul Părinte Sebastian Pașcanu, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Bucureștilor, a depus osteneală în lucrarea sa la recomandarea noastră, Sf. Sinod l-a ridicat la rangul de arhimandrit. Astăzi, în cinstea Sf. Ierarh Antim Ivireanul, îl hirotosim în această treaptă.

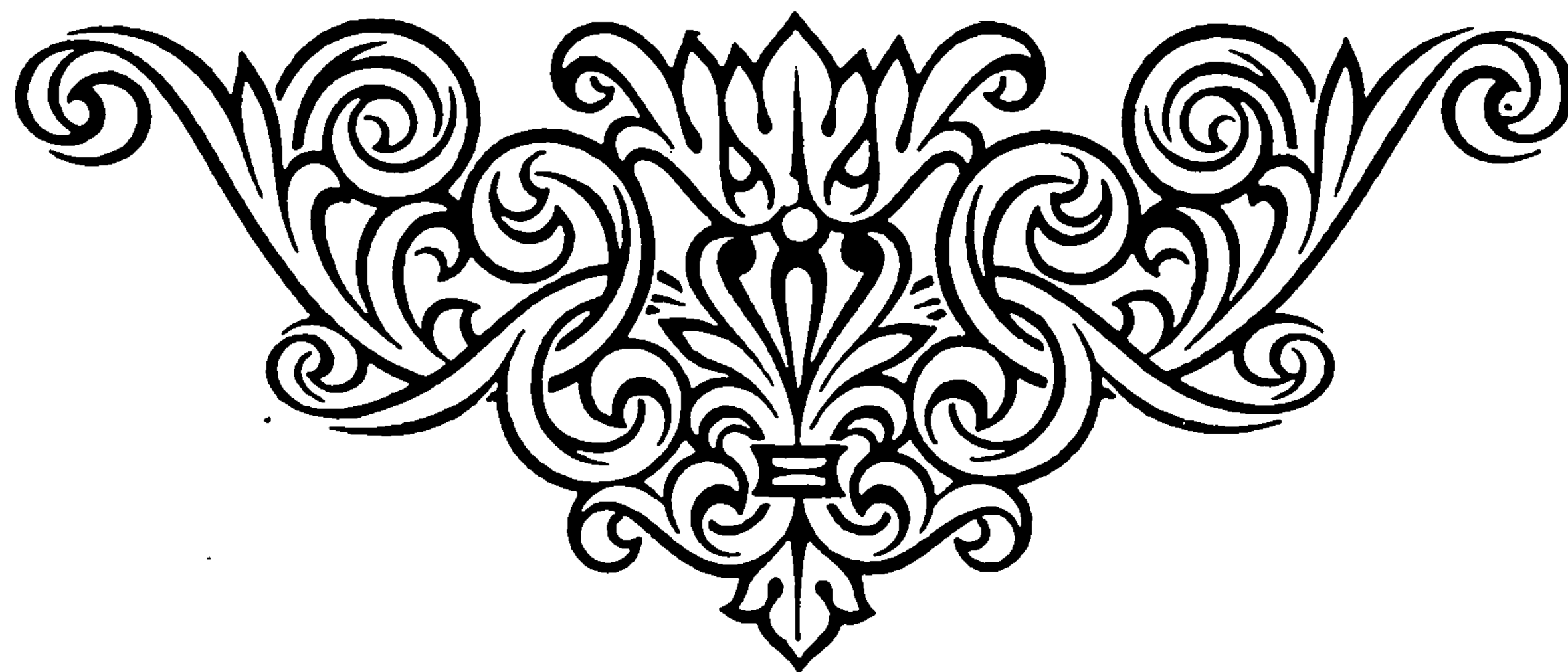
Mulțumim foarte mult Prea Sfințitului Episcop Grigorie pentru mesajul transmis din partea Sanctității Sale, Patriarhului Catolicos Ilie al II-lea al Gruziei, și pentru acest frumos vas de lemn sculptat, oferit în dar, ce ne arată, o dată în plus, că măiestria sculpturii în lemn, pe care o găsim și pe ușile acestei biserici și la cti-

toriile brâncovenești, se păstrează și în Georgia. Acest vas rămâne al sfintei mănăstiri, alături de alte obiecte foarte prețioase pentru amintirea mitropolitului ctitor Antim Ivireanul.

Cât de frumos s-a adeverit astăzi că "minunat este Dumnezeu întru Sfinții Săi. Amin".

După ce Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a răspuns cu aceeași generozitate darului oferit de reprezentantul Bisericii Georgiei, oferindu-i la rândul său o icoană pictată de chiar starețul mănăstirii unde altădată păstorea "mitropolitul părinte a două neamuri", și după hirotesia întru arhimandrit a P. Cuv. Părinte Sebastian Pașcanu, Exarh al mănăstirilor Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor, înalții ierarhi au vizitat – în semn de omagiu adus ctitorului – muzeul, biblioteca și chiliile mănăstirilor, ce constituie cuvântul de învățătură viu rostit peste veacuri de mitropolitul căruia sabia, deși i-a ucis trupul, nu i-a putut ucide și amintirea sfântă.

ARHIM. SEBASTIAN PAȘCANU

MITROPOLITUL ANTIM IVIREANUL (1650 – 1716)

În istoria culturii Bisericii Ortodoxe Române, Mitropolitul Antim Ivireanul este unul dintre cei mai de seamă reprezentanți ai săi.

Deși străin de neamul nostru românesc, el fiind originar din Georgia sau Iveria, în cei 25 de ani cât a trăit și a activat în țara noastră – România, ca tipograf și mitropolit, s-a identificat cu viața neamului nostru românesc, devenindu-i un adevărat părinte sufletesc¹.

El a fost adus în țara noastră de la Constantinopol, de către Constantin Brâncoveanu, Domnul Țării Românești de atunci (1688 – 1714). Nu se știe decât puține date personale din viața sa. Din copilărie s-a numit Andrei – Andro. Părinții săi se numeau Ioan și Maria.

1. Imaginea vremii lui, în secolul 17 și 18.

Imperiul otoman s-a revărsat către țările din orient, între care era și Georgia și Iveria.

În acele vremuri grele, mulți tineri și tinere georgiene, au fost smulși din familiile lor și luați robi de către turci. Între aceștia era și tânărul Andrei, care pe atunci avea vârsta de circa 16 ani, fiind deci născut pe la anul 1650.

Acești tineri erau duși mai întâi în Crimeea, iar de acolo erau transportați la Constantinopol, capitala imperiului și în alte părți ale lumii, spre a fi vânduți ca robi².

Câtă vreme a rămas tânărul Andrei rob la turci și de cine a fost răscumpărat, înainte de a fi cunoscut de Constantin Brâncoveanu, aceasta nu se poate ști cu precizie, întrucât nicăieri în scrierile sale nu dezvăluie asemenea taine din tinerețea sa.

Ceea ce este uimitor la tânărul Andrei, este inteligența sa deosebită, energia și talentele sale care-i împodobesc viața.

Astfel, fiind în robie la turci, era firesc să învețe limba turcă, pe lângă limba sa maternă, georgiana. Energic și talentat cum era, fără îndoială că s-a remarcat ușor între ceilalți robi.

Nu se știe – cum am spus mai sus, după câți ani de robie a devenit liber și iarăși nu se știe precis cine l-a răscumpărat din robie.

Mulți biografi ai săi afirmă că Patriarhia Ecumenică din Constantinopol l-ar fi eliberat. Alții însă opinează, și poate pe bună dreptate, că Dositei, Patriarhul Ierusalimului l-ar fi eliberat, întrucât acest Dositei se afla în exil la Constantinopol, deoarece turcii cuceriseră Țara Sfântă.

1. Fany Djindjihașvili, *Antim Ivireanul, cărturar umanist*, pag. 22-23, Iași, 1962.

2. Între numeroși biografi ai marelui nostru ctitor Antim Ivireanul, se pot distinge în deosebi 2 autori, care s-au ocupat mai îndeaproape de viața și opera sa:

Preot Prof. Dr. Nicolae Șerbănescu, prof. univ. la Facultatea de Teologie din București, prin valoroasele sale articole, temeinic documentate, publicate în revista *Biserica Ortodoxă Română*, ni-l prezintă pe Mitropolitul Antim ca tipograf distins și ierarh;

Domnul Gabriel Ștrempel, asiduu cercetător al vieții și activității fericitului nostru ctitor, care, într-un volum intitulat:

– *Antim Ivireanul, Opere*, 463 pagini, cuprinde viața și activitatea Mitropolitului Antim;

– un volum de predici: *Didahiile sale*;

– ultimul volum: *Antim Ivireanul*, editura Academiei Române, București 1997, cuprinzând ultimile date privind viața și activitatea sa.

Patriarhul Dositei era un bărbat foarte cult și cu foarte multe relații. El avea nevoie de un asemenea om ca georgianul Andrei, între altele și ca să-i traducă corespondența din limba georgiană³.

La palatul acestui patriarh, tânărul Andrei, cu mintea lui ageră, trăind într-un mediu nu numai turcesc ci și grecesc, a învățat și limba greacă, veche și modernă și poate și limba arabă. Tot în acest mediu, în timpul robiei sau după eliberarea lui, și-a dezvoltat și alte îndemânări, devenind astfel un foarte bun caligraf, brodeor, desenator și pictor, sculptor în lemn și în piatră și un foarte bun miniaturist, cum ne informează Anton Maria del Chiaro, contemporan cu Andrei-Antim, în cartea sa: "Istoria delle moderne Revolutione della Valahia"⁴.

Având în vedere cultura sa temeinică în multe domenii, folosită de el în traduceri și în scrieri de cărți proprii, se poate presupune că, după ce a scăpat din robie, aflându-se în preajma Patriarhului Dositei, răscumpărătorul său din robia turcească, datorită și talentelor sale excepționale, prin care își dobândise și o oarecare independență materială, tânărul Andrei a urmat și Școala grecească din Constantinopol⁵, care l-a ajutat în sistematizarea bogatelor sale cunoștințe religioase și profane.

Precum este bine cunoscut, Patriarhul Dositei al Ierusalimului a trăit mulți ani la curtea Brâncoveanului, ca și mulți alți străini, oameni de cultură greci și occidentali, îndeosebi italieni.

Or, Patriarhul Dositei cunoștea bine dorințele și năzuințele marelui voievod Brâncoveanu, de înviorare a culturii și artei românești în timpul domniei sale. Și de aceea, nu este exclus ca, între timp, Dositei să-i fi atras atenția lui Constantin Brâncoveanu asupra tânărului Andrei care, fără îndoială îl uimise și pe el cu energia și talentele sale. Astfel că pentru Brâncoveanu a fost ușor să-l întâlnească pe Andrei la Palatul patriarhal din Constantinopol și să-l aducă în Țara Românească.

2. Când a sosit Antim Ivireanul în Țara Românească?

După cum afirmă biografia lui cei mai de seamă (Pr. Prof. Nicolae Șerbănescu și dl. Gabriel Ștrempel), Andrei-Antim a venit în țara noastră între datele: 9 nov. 1688, data înscăunării lui Constantin Brâncoveanu ca Domn al Țării și anul 1691, luna octombrie, când apare prima carte tipărită de Antim la Tipografia Domnească din București, sub numele: "Învățăturile lui Vasile Macedoneanul către fiul său, Leon". Era o carte de literatură parenetică, tradusă din greaca veche în cea modernă, de către Hrisant Notara, nepotul Patriarhului Dositei și urmașul acestuia la scaunul Patriarhiei din Ierusalim.

Prima grijă și preocupare a tânărului ivirean, după intrarea sa în Țara Românească, a fost aceea de a învăța limba țării în care, timp de 25 de ani, această țară avea să-i fie a doua patrie.

În această vreme, Andrei-Antim avea circa 40 de ani⁶.

3. Fany Djindjihașvili, *op. cit.*, p. 21.

4. Anton Maria del Chiarră, Veneția 1718, p. 42.

5. Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II, p. 144.

6. La această cifră se ajunge dacă socotim cei 16 ani ai vârstei sale când a fost luat în robie și cei peste 25 de ani de la data înrobirii și până la sosirea sa în Țara Românească (Fanny Dj., *op. cit.*, p. 22).

Aici se pot pune două întrebări:

- a) Unde a învățat Antim Ivireanul meșteșugul tiparului?
- b) Când, și cum a devenit Antim călugăr și ieromonah, așa cum semnează prima carte imprimată de el la tipografia domnească din București?

Răspunsul la prima întrebare este greu de dat, pentru că cercetătorii de până acum n-au ajuns la concluzii precise. Astfel, presupunerile că tânărul Andrei-Antim ar fi învățat arta tiparului la Constantinopol, la Kiev, în Moldova, la Veneția ori la Tbilisi, toate aceste presupuneri nu se pot susține cu argumente convingătoare.

Dacă venirea sa în țară a avut loc între 9 noiembrie 1688 și octombrie 1691, înseamnă că între cele două date este un interval de trei ani, iar tipografia domnească era condusă în acea vreme de Mitrofan, fostul episcop de Huși.

Ne putem întreba, totuși:

De ce nu se poate admite că, în acest timp de circa 3 ani, tânărul Andrei-Antim, cel plin de talent și foarte ager la minte, n-ar fi putut învăța meșteșugul tipografic de la vlădica Mitrofan, fostul episcop de Huși? Și aceasta, cu atât mai posibil cu cât Mitrofan, fiind candidat pentru episcopia din Buzău, unde a și plecat la 10 iunie 1691, trebuie să-și lase un urmaș la conducerea tipografiei domnești, după cum s-a și întâmplat.

Această părere că Andrei-Antim a învățat meșteșugul tipografic la noi în țară, de la vlădica Mitrofan, este emisă și de Pr. Dr. Mircea Păcurariu în *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*⁷ și alți biografi ai săi.

În această calitate de meșter tipograf a imprimat prima sa carte, menționată mai sus: "Învățăturile lui Vasile Macedoneanul către fiul său, Leon", la sfârșitul căreia semnează, ca tipograf, ieromonahul Antim.

b) La a doua întrebare, unde a primit fratele Andrei cinul monahal, și unde a fost hirotonit, răspunsul este mai simplu: la Mitropolia din București! Sub influența ieromonahului Macarie, mare eclesiarh al Catedralei mitropolitane și sub îndemnul mitropolitului Teodosie, fratele Andrei intră în monahism și, în curând, devine ieromonahul Antim.

Acești doi clerici, ieromonahul Macarie și mitropolitul Teodosie, vor figura în pomelnicul său personal, după părinții săi, Ion și Maria⁸.

Înainte de a înfățișa activitatea smeritului Antim la București și la Snagov, cred că este necesar a se înfățișa mai întâi starea culturală și socială a Țării Românești din acea vreme, stări la care adeseori se referă Mitropolitul Antim în Didahiile-sale.

3. Starea culturală a Țării Românești la sosirea lui Andrei-Antim la Curtea Domnească din București

Înainte de a aminti, pe scurt, despre starea culturală și socială din epoca brâncovenească, menționez că aceste stări sunt tratate pe larg de dl. Gabriel Ștrempel, pe mai multe pagini, în valoroasa și noua sa lucrare despre Antim Ivireanul⁹.

7. Pr. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II, cap. XXXVIII – *Mitropolitul Antim Ivireanul*, p. 144.

8. G. Ștrempel, *Antim Ivireanul*, edit. Minerva, 1972, Introducere, p. X.

9. G. Ștrempel, *Antim Ivireanul*, editura Academiei Române, București, 1997, pag. 48-61.

Mișcarea culturală începută sub Șerban Cantacuzino, unchiul lui Brâncoveanu, se continuă și se adâncește tot mai mult prin învățații și oamenii de cultură întruniți la Curtea Domnească. Aici se întâlneau două curente culturale, cu influențe din occident și din orient, îndeosebi italieni și greci, fiecare curent având reprezentanții săi.

Astfel grecii erau reprezentați prin Dositei, patriarhul Ierusalimului și Hrisant Notara, nepotul său și viitorul patriarh al Ierusalimului, Gherasim Palada, patriarhul Alexandriei, Athanasie IV Dabbas, patriarhul Antiohiei, Ioan Cariofil, Ioan Comnen, profesorul Sevastos Kyminitis și alții. Curentul apusean era reprezentat prin Anton Maria del Chiaro, secretarul lui Brâncoveanu pentru limbile occidentale, medicul Iacob Pylarimo, George Maiota, grec, Ioan Avramie, predicatorul de la Curtea Domnească și alții¹⁰.

Influența culturii grecești din acea vreme a fost de mare folos pentru ortodoxia românească, întărind credința ortodoxă din viața poporului român. Menționăm că ortodoxia românească din acea vreme era zdruncinată de influența calvinistă¹¹ și mai ales de influențele insistente ale romano-catolicismului care, cu ajutorul habsburgilor au ocupat Transilvania și au unit o parte din românii ortodocși din Ardeal cu Roma¹².

Tot în sprijinul ortodoxiei și a cultivării poporului român, Constantin Brâncoveanu a reorganizat și a întreținut în București câteva școli, astfel: Academia Domnească, înființată de unchiul Brâncoveanului în chiliile mănăstirii Sf. Sava, Școala de slavonie de la biserica Sf. Gheorghe-Vechi și o altă școală la mănăstirea Colțea¹³.

Înainte de epoca brâncovenească, cultul bisericii noastre, sau mai precis slujbele bisericesti, erau săvârșite în limba slavonă. Când însă slavonismul a mai slăbit, în favoarea grecismului, slujbele se săvârșeau în limba greacă; însă aceste limbi străine nu erau înțelese nici de popor și nici chiar de preoții slujitori. Din această tristă situație, au fost salvați și preoții și credincioșii, prin introducerea limbii române în cultul sfintei noastre biserici, datorită purtării de grijă a marelui Constantin Brâncoveanu care, în foarte mare măsură a fost ajutat de Sf. Antim, ca traducător, ca tipograf¹⁴ și ca ierarh, cunoscând lipsurile și nevoile sufletești ale credincioșilor.

4. Starea socială a Țării Românești în epoca brâncovenească¹⁵

În această vreme, în jurul anului 1700, câteva familii boierești în frunte cu familia lui Șerban Cantacuzino, dețineau mari latifundii din cuprinsul țării. Domnii Țării acordau multe privilegii acestor familii boierești, în pofida înrobirii satelor și deci, a țăranilor. Exploatarea, cu biruri grele, impuse mai ales țăranilor, care erau săraci și necăjiți, lucrând pe moșiile boierești, numărul birurilor se ridi-

10. Pr. N. Șerbănescu, *B. O. R.*, anul LXXIV, nr. 8-9, august-septembrie 1956.

11. Învățătura calvină era cuprinsă în *Mărturisirea de credință* atribuită Patriarhului ecumenic Chiril Lucaris († 1638), citat după N. Șerbănescu, *B. O. R.*, p. 692.

12. *Ibidem*, p. 691.

13. *Ibidem*.

14. *Ibidem*, p. 692.

15. Gabriel Strempele, Antim Ivireanul, *Opere*, 1972, Introducere, p. VII-VIII.

cau la uimitoarea cifră de patruzeci și două de biruri. La toate acestea se adăugau abuzurile preceptorilor care strângeau aceste biruri.

Dar cum se foloseau aceste sume enorme, care intrau în vistieria statului?

– O bună parte din ele erau repartizate turcilor, sub formă de alimente și haraciu.

– Altă parte era folosită pentru gospodărirea țării și pentru numeroasele ctitoriri de mănăstiri și biserici, care continuă să fie și astăzi mari valori de arhitectură și pictură.

– Din aceste încasări se cheltuia și pentru întreținerea școlilor care existau atunci mai ales în București.

– Se foloseau ca ajutoare Patriarhiilor sărace din Orient, de sub stăpânirea turcilor.

– Și, în sfârșit, din aceste venituri, o mare parte se folosea pentru familia numeroasă a Brâncoveanului și pentru întreținerea personalităților culturale din orient și occident, de care se înconjura Constantin Brâncoveanu, Domnul Țării Românești.

5. Activitatea ieromonahului Antim, ca tipograf la București și Snagov

Tânărul ieromonah Antim, luând în primire tipografia domnească de la episcopul Mitrofan și punând-o în funcțiune, în primii trei ani de la venirea sa în țară, paralel cu învățătura limbii române, a tipărit 4 cărți:

Prima, de care am amintit mai sus, cuprinde "Învățăturile lui Vasile Macedonianul către fiul său Leon".

A doua carte, în grecește, – Slujba Sfintei Paraschiva și a Sfântului Grigore Decapolitul¹⁶ – 1692.

A treia carte, Evagheliierul greco-român, cea mai monumentală operă din întreaga activitate tipografică a părintelui Antim – 1693¹⁷.

A patra carte, Psaltirea românească – 1694¹⁸.

Dacă la sfârșitul Evangheliarului, Antim se roagă să-i fie iertate greșelile de limbă, întrucât nu-și însușise suficient cunoașterea limbii române, peste un an – 1694, după tipărirea în limba română a Psaltirii, ajusesse să stăpânească limba română în toate subtilitățile ei¹⁹.

În anul 1694, ieromonahul Antim este transferat la mănăstirea Snagov, luând cu sine și o parte din utilajul tipografic de la București. Astfel, Cuviosul ieromonah Antim, transferat la Snagov, avea de îndeplinit două misiuni:

a) să înființeze un centru tipografic pentru ajutorarea creștinilor de sub stăpânirea turcească²⁰ și

b) să restaureze și să pună în valoare mănăstirea Snagov care fusese loc de surghium pentru cei care greșeau față de domn, și să o scoată din ruina în care se afla²¹.

16. G. Strempele, *Opere*, Introducere, pag. XI.

17. Ibidem, *Introducere*, pag. XI.

18. Ibidem, *Introducere*, pag. XI.

19. Fanny Dj., *op. cit.*, pag. 28.

20. G. Strempele, *op. cit.*, pag. XI, Introducere.

21. Fanny Dj., *op. cit.*, pag. 28-29.

Ajutat financiar de Brâncoveanu precum și "din sudoarea frunții" părintelui Antim, în cei 7 ani cât a trudit la Snagov ca egumen, a ridicat mănăstirea la o mare înflorire, însciind cea mai frumoasă pagină din întreaga sa istorie.

Ca tipograf, înființează la Snagov o Școală de tipografi unde s-au format ucenicii săi: Gheorghe Radovici, ieromonahul Dionisie Floru și Mihai Istvanovici, tipărind în total, 14 cărți, dintre care unele sunt semnate chiar de ucenicii săi²². Din acestea: 7 sunt în limba greacă, 4 în limba română, una slavonească, una greco-română și una greco-arabă²³. Litera arabă a fost săpată de însuși părintele Antim²⁴. Dintre cele 14 cărți tipărite la Snagov, este de remarcat: Mărturisirea Ortodoxă – în limba greacă și un mare Antologhion de 2210 pagini, cuprinzând: Psaltirea întreagă, Octoihul, Ceaslovul, Triodul și Penticostarul. De asemenea, Floarea Darurilor, care, prin conținutul ei a avut un mare rol în istoria culturii românești²⁵, precum și Liturghierul greco-arab, una dintre cele mai importante cărți ieșite din tiparnițele lui Antim²⁶.

Din anul 1701, an foarte rodnic în lucrări tipografice, ieromonahul Antim, care se simțea mulțumit ca egumen la Snagov, se strămută la București și își reia activitatea de tipograf, întreruptă în 1694.

Cauzele adevărate ale strămutării sale la București nu sunt cunoscute precis dar, se bănuiește că la baza lor erau niște intrigi urâte, la care se referă nevinovatul Antim în apărarea sa către Brâncoveanu, din 13.II.1712, zicând: "... nici mănăstirea Snagovului o am luat-o cu de-a sila... iar ce am lucrat în 7 ani, ce am făcut acolo (nu atâta din venitul casei cât din sudoarea feții mele), lucrările acelea mărturisesc la toți și măcar că mariia-ta nu pohteai să ies de acolo... iar cine a fost pricinuitoarii ieșirii mele (de la Snagov), vor da seama înaintea lui Dumnezeu; iar în cale am ieșit cu cinste și nimenea nu mi-au luat seama, căci se vedea că am făcut și am adaos, iară n-am stricat, și nici datorie n-am lăsat"²⁷.

Formal, ieromonahul Antim rămâne egumen al Snagovului, până în anul 1704; totuși din 1701 el nu mai activează la Snagov ci la tipografia din București; tipografia din Snagov își încetează activitatea și, în anul 1705 se desființează²⁸.

Reîntorcându-se la București, vrednicul Antim desfășoară o rodnică activitate între anii 1701-1705. În această luminoasă perioadă i se recunoaște pregătirea sa teologică și culturală și capătă deplina încredere a Domnului, a Curții și a tuturor învățaților, greci mai ales, care trăiau la curtea lui Constantin Brâncoveanu²⁹.

Din cele 15 cărți imprimare în acești ani la tipografia din București, 11 sunt în limba greacă, două sunt românești, una slavo-română și una greco-arabă³⁰. Una din cele două cărți românești este Noul Testament, prima tipărire integrală, separată, în Țara Românească, a acestei opere³¹.

22. Fanny Dj., *op. cit.*, pag. 30-31.

23. G. Stempel, *op. cit.*, Introd., pag. XII.

24. Pr. Prof. N. Șerbănescu, *loc. cit.*, pag. 696.

25. G. Stempel, *op. cit.*, Introd., pag. XIII.

26. Ibidem, pag. XIII, Introducere.

27. G. Stempel, *op. cit.*, Introd., pag. XIV.

28. Fanny Dj., *op. cit.*, pag. 30.

29. G. Stempel, *op. cit.*, Introd., pag. XIV.

30. Ibidem, pag. XIV, Introducere.

31. Ibidem, Introducere, pag. XV.

Sub influența presiunilor catolicismului exercitate asupra ortodoxiei românești, în jurul anului 1701, episcopul Ilarion al Râmnicului este acuzat și judecat pentru încălcarea canoanelor bisericești și simpatie față de catolici, pentru care a fost demis din demnitatea sa de episcop³².

6. Antim Ivireanul – episcop al Râmnicului

În toată activitatea sa de până la această dată, Antim făcuse dovada unor calități alese, ca om de cultură, ca tipograf iscusit, ca artist și miniaturist și ca foarte bun gospodar, – această calitate a dovedit-o în refacerea mănăstirii Snagov. Erau destui ochi să vadă înfăptuirile ieșite din comun ale vrednicului părinte Antim.

Bucurându-se de aprecierea unanimă a Domnitorului, a Curții domnești și a bătrânului și înțeleptului Mitropolit Teodosie, Antim Ivireanul este ales episcop la Râmnic, în locul lui Ilarion. La 16 martie 1705 a fost ales, și la 17 martie 1705 a fost sfințit arhiereu.

Deși a fost cel mai îndreptățit să ocupe acest rang în ierarhie bisericească, smeritul Antim n-a dorit și n-a urmărit o asemenea cinstită. Aceasta o mărturisește el însuși în apărarea sa către Constantin Brâncoveanu din 13 ianuarie 1712, zicând: "La episcopia Râmnicului, pui martor pe Dumnezeu, care cunoaște ascunzișurile inimii, că nici în visul meu nu mi-am închipuit să mă fac arhiereu, cunoscându-mă pe mine mai păcătos și mai nevrednic decât toți oamenii pământului. Iar de vreme ce Dumnezeu, Cel ce pe toate le orânduiește spre mai bine, așa au vrut, să ridice din pământ sărac și din gunoi să înalțe meser...³³, pentru a-l așeza pe el cu boierii poporului Său, eu ce puteam face? M-am supus Domnului, și L-am rugat pe El. Am șăzut și acolo 3 ani fără 2 luni. Ce am lucrat și acolo (nu atâta din veniturile casei, cât iară, din osteneala și sudoarea feții mele), iaste învederat tuturor. Ieșirea mea de acolo n-a fost cu voia mea. Eram odihnit cu atâta și-mi ajungea din destul necazurile ce petreceam; iar apoi am ieșit cu cinste, și nici seama mi-au luat nimenea, nici datorie am lăsat, că așa ni-au slujit vremea"³⁴.

Luând în primire păstoria episcopiei Râmnicului, vrednicul vlădică Antim, s-a îngrijit mai întâi să înlăture definitiv influențele catolicismului, moștenite de la înaintașul său, fostul episcop Ilarion. A luptat apoi cu toată energia la înlocuirea limbilor străine, slavona și greaca, din slujbele bisericești, înlocuindu-le cu limba română, limbă pe care o înțelegea poporul.

În slujba acestor importante lucrări, în primul an al episcopatului său, a instalat o tipografie, cu litere românești și grecești, prima tipografie la Râmnicul Vâlcea, folosind în parte, utilajul tipografic de la Snagov, "rodul muncii sale", cum obișnuia să spună³⁵.

În cei 3 ani fără două luni cât a păstorit sfinția sa la Râmnic, s-au tipărit în această tipografie 10 cărți. Prima din aceste cărți este *Tomul bucuriei*, în grecește, carte foarte importantă, cu conținut dogmatic, 792 pagini, care, între altele, combatea temeinic primatul papal. Aceasta este, de fapt, a doua carte tipărită împotriva

32. Fanny Dj., *op. cit.*, pag. 31.

33. Meser = sărac, umil.

34. G. Strempele, *op. cit.*, Introducere, pag. XVI.

35. G. Strempele, *op. cit.*, Introducere, pag. XVI.

romano-catolicismului, prima fiind cea din 1699, tipărită la Snagov cu titlul: *Carte, sau lumină, în limba română, pentru pravoslavnici*.

O altă carte, foarte importantă, tradusă din grecește de preasfințitul Antim, este *Molitfelnicul românesc*, carte specială pentru preoți făcând parte din cărțile de slujbă, tipărite în limba română, 468 de pagini, – cărți ieșite de sub tipar în 1705, adică în primul an de arhierie la Râmnic; apoi, un *Antologhion*, care cuprinde slujbele bisericesti de peste tot anul, 812 pagini, *Învățatură pe scurt pentru Taina Pocăinței*, o broșură de 25 de foi, de mare ajutor preoților la Taina Spovedaniei și *Evanghelia*, cuprinzând 406 pagini.

Începând din anul 1706, sf. Antim, fiind absorbit de administrarea eparhiei, tipăriturile care apar la Râmnic se fac de ucenicul său, Mihai Iștvanovici, însă tot sub supravegherea sfinției sale. Astfel au apărut: Adunarea slubei Adormirii Născătoare de Dumnezeu cu Paraclisul cel de obște și Canoanele octoihului, ce se cântă în sâmbete. Octoihul și Molitfelnicul românesc, de care am amintit mai sus, aceste cărți au fost tipărite de ipodiaconul Mihai Iștvanovici, în limba română³⁶.

Toate aceste cărți de slujbă, apărute în limba română atât la Snagov, cât și la Râmnic, și cele de mai târziu, erau tipărite cu gândul să ajute la triumful limbii române în biserică, ceea ce s-a și realizat, în mare măsură, scăpând astfel de sub influența slavonismului și grecismului, limbi neînțelese nici de popor și nici de preoți, cum am mai spus.

În Transilvania, Sava Brancovici luase asemenea măsuri în urma microsino-ului din 1675, dorind să scape de influențele catolicismului și ale calvinismului³⁷.

După anul 1706, preasfințitul Antim, își consacră timpul mai mult pentru traduceri din limba greacă în limba română, lăsând ucenicilor săi grija tipăriturii și, de asemenea, mare parte din timp îl folosește pentru treburile eparhiei și anume: "pentru mărirea averilor episcopale, prin cumpărări de pământuri, vii, moșii și păduri, din venitul cărora se reparau locașurile de închinăciune sau se ridicau din temelie altele noi"³⁸.

În această perioadă, după 1706, se ocupă de refacerea și restaurarea câtorva ctitorii importante, astfel: refacerea mănăstirii Surpatele, și biserica schitului Hotărani, restaurarea zidurilor și pictura mănăstirii Cozia și Govora, ctitoria lui Radu cel Mare³⁹, etc.

La Govora se păstrează portretul preasfințitului Antim, în mantie arhierescă, pe peretele de sud al pronaosului, cea mai veche reprezentare a chipului său.

Dacă ar fi rămas în continuare episcop la Râmnic, P. S. Antim ar fi sporit din plin și activitatea tipografică, precum și administrarea în cele mai bune condiții, a eparhiei sale. Apare însă, și de data aceasta, un motiv care-l determină să se retragă și de la Râmnic, chiar fără voia lui, după 2 ani și 10 luni de păstorie. Ce se întâmplase? Murise bătrânul Mitropolit Teodosie și lăsase cu limbă de moarte ca episcopul de la Râmnic să-i fie urmaș⁴⁰.

36. Pr. prof. N. Șerbănescu, *op. cit.*, B. O. R. pag. 732.

37. Sfinții Români

38. G. Strempele, *op. cit.*, Introducere, pag. XVIII.

39. Ibidem, pag. XVIII, *Introducere*.

40. Ibidem, *Introducere*, pag. XIX.

7. Antim Ivireanul – Mitropolit al Ungrovlahiei

Cronica logofătului Radu Greceanu ne informează-eă domnitorul Constantin Brâncoveanu l-a trimis pe Gligorașco Ciohodariul la Patriarhia din Constantinopol pentru a obține "ekdosis" și "metathesis" adică actul de transferare de la Episcopia Râmnicului și înscăunarea ca Mitropolit la București a P. S. Antim. Acest act, semnat de patriarhul Chiprian, înainte de 10 februarie 1708, plin de laude la adresa lui Antim, contrastează dureros cu gramata patriarhală din 1716, care-l va scoate din funcția de mitropolit și-i va grăbi sfârșitul⁴¹. Dar, despre această blestemată gramată și despre sfârșitul martiric al sfântului Antim, va fi vorba mai târziu. Acum este vremea instalării sale ca Mitropolit.

Același cronicar, Radu Greceanu, dă amănunte spunând că, "după slujba de la Mitropolie, Constantin Brâncoveanu l-au trimis pe dumnealui, Ștefan Cantacuzino, marele postelnic, cu careta cea frumoasă, domnească, și cu alai frumos, la sfânta mitropolie, de l-au pohtit să vie la curte, pe care, aducându-l, pe scara cea mare, pe divan, l-au împreunat cu măriasa vodă, sărutându-i măriasa mâna și făcându-i orăție de păstoria ce i-au dat"⁴².

Mitropolitul Antim a răspuns printr-o admirabilă cuvântare rostită în românește, ceea ce era o mare noutate în vremea aceea, mai ales că erau de față doi patriarhi greci și mai mulți arhieri de aceeași limbă, dovedind astfel tuturor că și în limba română se pot exprima sentimente înalte, ca și în limba greacă⁴³.

În cuvântarea sa, plină de știința duhovnicească, de smerenie și de patos, noul mitropolit arată că "Dumnezeu n-a căutat la micșorarea și netrebnicia mea, nu s-a uitat la sărăcia mea, și la străinătatea mea, ci a căutat la bogăția și noianul bunătății Sale ... și m-au înălțat, nevrednic fiind, la această mare vrednicie a arhieriei. Și m-au trimis la dumneavoastră, ca să fiu păstor, părinte sufletesc, rugător către Dumnezeu pentru buna sănătate și spăsenia dumneavoastră,... purtător de grijă... și de mângâiere la scârbele robiei cei vavilonești a lumii aceștia... și împreună cu dumneavoastră să pătimesc la toate câte va aduce ceasul și vremea, pentru care lucru am datoriat să priveghez cu osârdie și fără lene, ziua și noaptea și în tot ceasul, ...învățându-vă și îndreptându-vă cu frica lui Dumnezeu pe calea cea dreaptă. Și dumneavoastră încă, aveți datorie, cele ce veți cunoaște că vă învăț fără de fățarie și fără de vicleșug, vă îndemn să le primiți și să le faceți pentru folosul cel sufletesc al dumneavoastră și să vă supuneți ascultării, că acea ascultare ce o faceți mie, o faceți lui Hristos"⁴⁴. Acest citat lung l-am introdus pentru frumusețea și pentru adevărul cuprins în el, și ca un prețios document de epocă.

La sfârșitul cuvântării, Mitropolitul Antim îl numește pe Constantin Brâncoveanu "al nostru domn, de obște bine făcător" și îi dorește "să supuie pe toți vrăjmașii cei văzuți și nevăzuți, podnaje picioarelor mării sale", iar la ceilalți ascultători, spirit de "pace și liniște sufletească"⁴⁵.

41. G. Strempele, *op. cit.*, pag. XIX., Introducere.

42. Ibidem, *Introducere*, pag. XIX.

43. Ibidem, pag. XX, *op. cit.*, Introducere.

44. G. Strempele, Antim Ivireanul, *Predici*, ediție critică, 1692, "Acestea am zis când m-au făcut Mitropolit", pag. 75.

45. G. Strempele, *op. cit.*, Introducere, pag. XX.

*

După aceste festivități, noul mitropolit al țării își continuă activitatea sa de bun păstor, folosind din plin toată energia și priceperea sa ca îndrumător al tiparnițelor, traducător de cărți liturgice și luptător pentru triumful deplin al limbii române în biserică, educator al clerului, gospodar al bunurilor Mitropoliei, citor, patriot și om politic⁴⁶.

Ca mitropolit avea două reședințe, după cum Brâncoveanu, ca domn, avea două capitale: București și Târgoviște.

La începutul activității sale ca Mitropolit, Antim transferă tipografia de la Râmnic la Târgoviște. Tot în această vreme, Mitropolitul Antim, de acord cu Brâncoveanu, trimite pe Mihai Iștvanovici, cel mai vrednic ucenic al său, în Georgia, pentru a instala acolo o tipografie, în timpul regelui Vachtang VI, și tipărește, pentru Georgia, două cărți un *Evangheliar*, în 1709, împodobit cu gravuri, lucrate probabil tot de mâna lui Antim, și un *Liturghier*, în 1710.

Două evenimente importante întrerup, temporar, activitatea tipografică a Mitropolitului în această vreme: conflictul lui Antim cu Brâncoveanu și disputa sa cu Hrisant Notară, patriarhul Ierusalimului.

a. *Conflictul Mitropolitului Antim cu Constantin Brâncoveanu.* Se știe că Mitropolitul Antim ura pe turci, pentru că de multe ori i-au pustiit țara sa, Georgia, și el însuși trecuse prin robia lor. Iar aici, fiind în Țara Românească, vedea lăcomia lor, nemaisăturându-se cu numeroasele pungi de aur – cu haraci, și birurile grele, în alimente. Pe de altă parte, în răsăritul Europei, se ridica o mare putere creștină, a rușilor, sub Petru cel Mare. Mitropolitul Antim și o parte din boieri, erau dispuși să se alieze cu rușii, în războiul contra turcilor, în vara anului 1711. Atitudinea lui Brâncoveanu era duplicitară, așteptând să vadă de partea cui va înclina victoria. Or, într-o noapte, spătarul Toma Cantacuzino, vărul lui Brâncoveanu, a trecut cu o parte de cavalerie prin Munții Vrancei în Moldova, de partea rușilor.

Brâncoveanu, convins de intrigile care se țeseau la palat împotriva lui Antim, că la această trădare a spătarului Toma Cantacuzino a contribuit și sfatul Mitropolitului, și-a propus să-l înlăture pe Antim din scaunul mitropolitan.

În această grea situație, Mitropolitul Antim care, în fond, voia binele țării, și avea cele mai curate gânduri față de Domnitorul Țării, nu vrea să fie învinuit pe nedrept că, în acest moment istoric greu pentru țară, tocmai el, Mitropolitul Antim ar fi dușmanul țării, întocmește această scrisoare pe care o prezintă personal Domnitorului Constantin Brâncoveanu, astfel:

b. *"Scrisoarea la leat 7220 (1712), în luna Ghenarie, în 13 zile.* Duminică, la vreme de chindie, prealuminatul domn Io Constandin Basarab Brâncoveanu voevod, având prepus pentru niște lucruri ce le-au adus întâmplările vremii de s-au făcut, cum să se fie făcut cu învățatura și îndemnarea noastră și fiind măriia-sa îndemnat de niște obraze mari bisericești și mirenești, pline de zavistii și de răutate au trimis la noi cu poruncă mare pre duhovnicul lui pre episcopul Nisis chir Mitrofan Thasitul, carele era sfetagoreț de la mănăstirea Dionisului, de ni-au zis au să fac paretisis de bună voia mea, și să-mi las scaunul, să ies, au să mă

46. Ibidem, pag. XX, *Introducere*.

scoată măriia-sa cu sila și să scrie la Țarigrad să mă și catherisească. Pentru care lucru, mergând eu la curte marți seara și vorbind în taină cu măriia-sa, i-am zis cum că mă las de vlădicie, de voia mea, și într-acel ceas i-am dat și scris aceste 12 capete, care le însemnăm aici, să se afle la cei de pre urmă, spre aducere aminte și să cunoască fieștecine și nevinovăția noastră.

"Domnul au fost lumina mea și Mântuitorului meu", Psalm 26.

Această scrisoare ce o închin întru înțeleapta socoteala măriei tale, mă rog ca unui domn milostiv și iubitoriu de Hristos să o citești, când vei avea îndelete, cu blândețe, pentru dragostea prea blândului Hristos și cele scrise să le socotești toate cu amănuntul, cu judecata dreaptă, că le vei afla adevărate; și scoate din inima măriei-tale acel ghimp, că nu sunt (știe Domnul) precum mă socotești măriia-ta și precum mă limbuțesc împotrivnicii miei și am nădejde pre Dumnezeu că se va descoperi dreptatea mea fără de zăbavă; că eu întru nerăutatea mea am umblat, iar Tu, Doamne, mă miluiaște.

Știu că vrăjmașii mei, cuvânt făr' de lege au pus asupra mea, înaintea făcătorului meu de bine, care ești măriia-ta; și la aceasta ce alta pociu zice întâi, fără numai:

1) De am viclenit pe măriia-ta, au casa măriei-tale, au am vreun gând rău să fac (în cât va îndelung răbda Dumnezeu să trăesc pre pământ), au în viața măriei-tale, au după petrecaniia a mulți ani ai măriei tale, să fie eu supt legătura cea grea a afurisaniei; iar de nu, să fie cei ce au grăit rău către măriei-ta (asupra nevinovatului) fărădelege, în trufie și în defăimare.

2) A doua, de am grăit au în biserică (propovăduind Cuvântul lui Dumnezeu) au afară, sau de față înaintea măriei-tale, au și pe după dos vreun cuvânt carele să nu fie fost pre plăcerea măriei-tale, l-am grăit din datorie, ca un păstoriu sufletesc, iar nu cu vicleșug, să te vatăm, au trupește au sufletește.

3) Eu aici, în țară, n-am venit de voia mea, nici de vreo sărăcie sau lipsă; nici mânăstirea Snagovului o am luat-o cu de-a sila. Iară ce am lucrat în 7 ani, ce am făcut acolo (nu atâta din venitul casei, cât din sudorile feții mele), lucrurile acelea mărturisesc la toți, și măcar că măriia-ta nu pohtii ai să es de acolo, iar cine au fost pricinuitoarii eșirii mele vor da seama înaintea lui Dumnezeu; iară încailea am ieșit cu cinste și nimenea nu mi-au luat seama, căci să vedea că am făcut și am adaos, iară n-am stricat, și nici datorie am lăsat.

4) La episcopiia Râmnicului, puiu martur pe Dumnezeu, care cunoaște ascunzișurile inimii că nici în visul meu nu mi-am închipuit să mă fac arhieru, cunoscându-mă pre mine mai păcătos și mai nevrednic decât toți oamenii pământului. Iar de vreme ce Dumnezeu, Cel ce pe toate le orânduiește spre mai bine, așa au vrut, să ridice din pământ sărac și din gunoiu să înalțe meser, pentru a-l așeza pe el cu boierii poporului său, eu ce puteam face? M-am supus Domnului și L-am rugat pe El.

Am șazut și acolo 3 ani, fără doao luni. Ce am lucrat și acolo (nu atâta din veniturile casei), cât, iară, din osteneala și sudoarea feții mele, iaste vederat tuturor.

Eșirea mea de acolo n-au fost cu voia mea. Eram odihnit cu atâtea și mi-ajungea din destul necazurile ce petreceam; iar apoi am eșit cu cinste și nici seama mi-au luat nimenea, nici datorie am lăsat, că așa ni-au slujit vremea.

5) Mitropoliia n-am luat-o cu sila, nici cu mite, nici cu rugăciuni. Facă-mi Dumnezeu răsplătire de va fi urmat vreuna de aceștia, ci așa au fost plăcut înain-

tea Stăpânului Dumnezeu și au luminat pre măriia-ta și te-au făcut instrument la mijloc, de mi s-au făcut mutare dintr-un scaun într-altul. Și, știind că această urmare iste duhovnicească, am pus osteșeli peste osteșeli întru toate și am trudit din zi din noapte să înmulțesc talantul Domnului, pentru ca să nu mă număr în rândul leneșii slugi; și am silit, după putința mea și după proastă ajungerea minții mele, de am lucrat în viaa Domnului, de nu ca cel de la al noulea ceas, măcar ca cel de la al unsprezecelea ceas și nădăjduiesc că voi lua de la Stăpân plata deplin "că iaste volnic pre al său". Și aceștia câte am lucrat cu mâinile și câte am grăit cu limba, cine va vrea, să le socotească cu cuget drept, fără părtinire și după Dumnezeu, nici una nu va afla ca să nu fie spre slava lui Dumnezeu, spre cinstea măriei-tale și spre folosul țării.

6) Răutatea și zavistiia din lume nici au lipsit, nici va lipsi, pentru căci iaste pornit omul din tinerețele lui spre cele viclene și nu părăsește a nu zavistui și cinstea altuia. Și pentru aceia știu că să nevoesc mulți ca să strice cu vorbele lor cele otrăvicioase bunele tale moravuri și silesc cu vicleșug ca să te îndemne pre măriia-ta să faci celia ce n-ai făcut în tinerețe, spre sufleteasca vătămare și spre clevetirea oamenilor.

7) Pre cei ce sunt pricina răutății îi știu cine sunt, ca cum mă știu însumi pre mine: unii de aicea și alții dintr-altă parte, carii sunt neschimbători din rău; iară aș pohti să stau de față cu dânșii, înaintea măriei-tale și înaintea a mult norod să arate cele neadevărâte, cu carele mă lupt în zadar. Și măcar că mie nu mi se cuvine, ca unui arhieru, să grăesc pe nimenea de rău, nici să părăsc, iar mi să pare că, cu ajutoriul lui Dumnezeu foarte tare s-ar rușina.

8) Între celialalte mozavirii și vânzări ce-mi fac, ca Iuda pre Hristos, au zis către măriia-ta, cel ce au zis, cum să fiu făcut 24 de capete asupra măriei-tale împotrivă, ce, și ce voi să fac. Întreabă pre părintele Nisis, să-ț spue acele capete ce zic, că i le-am cetit într-acel ceas ce au pomenit de iale, fiind de față și Odrianul, care capete eu vream să le arăt măriei-tale tocma de atunce și să-ți cer voe să mă laș să-i afurisesc de față pre cei ce le scornesc; dară n-au vrut să mă lase unii. Iar de vrei pohti măriia-ta să ți le trimiț să le cetești, să vezi ce cinste îmi fac fiii miei cei sufletești și ce vorbesc pentru mine; ei zicând eu aceuia ce ți le-au spus, cum că s-au lunecat și el cu firea, ca toț oamenii și cum că toate le am însemnate capete și nevrând să i le cetesc, că nici aveam vreme, nici îmi este drag să le mai auz, au zis cătră măriia-ta contrariul. Dumnezeu să facă plată fieștecăruia dintr-înșii, după faptele lor; eu sunt gata.

9) Iară pentru parentisis ce mi-au venit poruncă de la măriia-ta ca să fac, zic cum că nu îndrăznesc, pentru făgăduialele care dăm noi, arhieriei, înaintea lui Dumnezeu, când ne hirotonim (precum și cu mâna scriem în condică, după cum iaste rânduiala besericească și iscălim înaintea celor ce vor să hirotonească), să facem parentisis înșine, noi, de voia noastră, căci călcăm porunca și făgăduiala și Dumnezeu nu glumește. Că zice marele Pavel: fiecare unde a fost chemat, acolo să rămână; iar pentru dragostea măriei-tale, de ne vei porunci, vom face, pentru ca să nu socotești că-ț stăm împotrivă; numai fă, măriia-ta, socoteală dreaptă și cu frica lui Dumnezeu. De iaste cu dreptul să zică cineva unui om, cu sila: desparți-te de muiarea ta și lipsește din casa ta și din toată agonisita ta, făr' de nici o vină, pentru carele iaste zic (măcar că iaste împreunare trupească): "Unde Dumnezeu au

împreună, omul să nu despartă", dară cu cât mai vârtos să îndemne cineva pre un arhieru să-și lase eparhiia, fără vină și fără de judecată, că iaste împreunare duhovnicească, carele are datorie, până la vărsarea sângelui, să nu-ș părăsească turma, după cum zice Hristos: "Păstoriul cel bun își pune sufletul pentru oi"; încâș eu pohtesc să fac voia măriei-tale, iară nu a mea.

10) Judecă, măriia-ta, ca un domn creștin, dar iaste cu cale și de să cuvine să fiu lipsit acuma, la bătrânețele mele, de amândoa: și de turma ce mi s-au încredințat de Dumnezeu, ca unui nevrednic, și de munca și osteneala tinerețelor mele? Că zice Sfânta Scriptură: "nu vei pedepsi de două ori pentru aceeași faptă". Și de vei afla măriia-ta că iaste cu dreptate, fie Numele Domnului blagoslovit, de acum și până în veci.

11) Iară de vei zice măriia-ta pentru că am îndatorat casa, de am făcut cele ce am făcut, am multe, de mi s-ar ținea în seamă, carele nu sunt fără de cale, numai le las și zic că am cheltuit că la o casă a mea, cum cheltuiește fieștecine la casă sa și ca un păstoriu adevărat, iară nu ca un năemit carele junghe și strică. Și alta: pre aceste vremi aș pohti să știu, cine nu iaste datoriu, din cât ne fiarbem într-această ticăloasă de țară? Că întâi și pre măriia-ta te auz totdeauna zicând cum că iaste datoare țara cu doao sute și mai multe de pungi; oare acea datorie măriia-ta o faci, au întâmplările vremii? Adevărat, întâmplările vremii. Și aceștia au adus și pre alții și pre mine la datorie. Iar mă rog măriei-tale să nu rămâiu într-aceasta, nici să fiu lipsit de mila măriei-tale.

12) Între altele să cuvintează și aceasta cum că sunt strein și nu s-au cuvenit să fiu eu mitropolit. În Hristos suntem toți una. Și apoi n-am fost numai eu episcop și mitropolit strein în Țara Românească, ci au fost și alții, mulți, precum să văd în condice și precum să politicește în toată biserica, precum și domni au stănut și de țară și streini ca și în toată lumea; că Dumnezeu au făcut lumea slobodă pentru toți. Și un lucru ce nu să face, nici să strămută la o biserică de cele proaste, sau la o mănăstire, pentru carele nu iaste hotar besericesc, iară de să va și întâmpla vreo pricină, sau dreaptă sau nedreaptă, răpștesc cei mai mulți și zic că iaste păcat; dară cu cât mai vârtos să se strămute capul bisericii a vreunii eparhii și să nu să vatăme multe suflete și să nu urmeze multe lucruri necuvioase, precum vedem că să fac în bogate locuri.

Și cum poț măriia-ta să faci ce vei vrea, după pohta măriei-tale, iaste lucru adevărat; iar eu însă zic să faci și după pohta lui Hristos de mă ții cu tot dinadinsul greșit măriei-tale, "lăsaț și să va lăsa voao".

Aceștia spre îndreptarea mea le scriu, în dreptate și în adevăr.

Iar din ce am zis înaintea măriei-tale nu voiu eși; fie după cum pohtești și Dumnezeuul păcii să fie cu măriia-ta".

c. A doua scrisoare a Mitropolitului Antim către Constantin Brâncoveanu.

Duminecă la februarie 3 zile, răspunsul ce am dat a doa oară

"În toate cuvintele tale adu-ți aminte de cele de pe urmă ale tale și în veci nu vei greși" – zice Sirah. Iarăși a doa oară fac supărare măriei-tale cu această puținică a mea cucernică scrisoare și zic cuvântul lui David: "Mâniiați-vă și nu greșiți celia ce ziceț în inimile voastre". Și ia seama (pentru dragostea lui Hristos) aces-

tor scrise cu gând drept și de pohtești ca să fii și măria-ta odihnit și fără vătămare sufletească și să fii și eu mulțemit, mă rog ține cumpănă judecării drept și nu lăsa să-ți spurce unii și alții auzurile cu vorbele lor cele otrăvicioase. Ce zice David: "Mincinos fii oamenilor în cumpene a face strâmbătate".

Măria-ta, când ai trimis la mine pe părintele Nisis, mia-u zis chiar în față, au să fac, după cum îmi oiruncești măria-ta, parentisis de voia mea, au peste 15 zile vei face măria-ta precum vei ști, de mă vei scoate cu paguba mea și cu rușine. Eu încă, pentru ca să nu mă arăt către măria-ta iubitor de scandale și să potolesc mâniia măriei-tale, am zis către sfinția-sa că voi face cum îmi poruncești și voi veni la măria-ta, precum am și venit. Și într-acel ceas mi-am dat cu cucerie toată voința mea înaintea măriei-tale și prin glas viu și în scris, socotind că după ce vei ceti măria-ta acele 12 capete ce am scris într-acea foiță ce ți-am dat te vei răzgândi, și vei lăsa pe Irod (pre carele te îndeamnă să faci aceasta) ca pre un mincinos, că nu știe a cânta alliluia și nu vei intra în păcat cu mine și în clewetirea a toatei lumi. Iar de vreme ce văz că te nevoiești măria-ta cu tot dinadinsul să o isprăvești aceasta, iarăși zic că nu voiu eși din porunca măriei-tale. Numai mă rog măriei-tale să-ți fie milă de bătrânețele mele și de neputințele ce am; și precum te-au luminat Dumnezeu de ai aflat chiverniseala acelor trei pungi (precum mi-au zis Nisis) să afli și celorlalte 4 și să-mi iai zapisele de la datornici să mi le dai în mâna mea. Și așa voiu face și eu scrisoare de la mâna mea parentisis. Și aceasta nu pentru alta, fără numai ca să ia sfârșit scandilile carele vei fi socotind măria-ta că doară să trag de spre mine; și așa vei fi măria-ta fără păcat și eu mulțumit și odihnit și cel ce va fi în urma mea va fi pre lege și nu fărădelege, pentru căci atunci mă voiu lăsa de voia mea. Iar într-alt chip, veri cu ce mijloc voiu eși, nu va fi nici să va putea numi, cel de pe urma mea, pre lege; că de să va face și catherisis, după cum înțelegem, va fi ca aceia ce au făcut acum lui Alixandrias; ce și aceia nu iaste catherisis, ce batjocură bisericii lui Dumnezeu și sfințelor taine, pentru care lucru Cel ce lăcuiaște în ceriuri va râde de dânșii și Domnul va batjocori pre ei.

Iară măria-ta fă ca un domn creștin și milostiv și nu mă lăsa să es obidit și cu lacrămile pe obraz, că va fi păcat. Și precum nu te pripești la cele politicești a face răsplătire pentru cinstea domniei, așa nu te pripi nici la cele bisericesti, pentru cinstea lui Dumnezeu; că răul a să face iaste lesne, iar a să desface iaste cu nevoe. Îț mai ia seama de aceasta și Dumnezeu să te lumineze să faci ce ar fi mai cu cinste și mai de folos, a căruia nespūsă milă rugăm să fie pururea cu măria-ta.

Obiditul rugător al măriei-tale,

Antim al Ungrovlahiei"

În urma acestor apărări, părintele Antim rămâne în scaunul de mitropolit, dar raporturile dintre mitropolit și domnitor s-au răcit foarte mult⁴⁷.

d. Disputa Mitropolitului Antim cu Hrisant Notara, Patriarhul Ierusalimului

Hrisant Notara, nepotul lui Dositei, fostul patriarh al Ierusalimului, ajungând patriarh în locul unchiului său, după ce mulți ani, împreună cu unchiul său Dositei, au stat la curtea lui Constantin Brâncoveanu, au dobândit între timp câteva

47. G. Stempel, *op. cit.*, Introd., pag. XXII-XXIII

mănăstiri din Muntenia, închinat Sfântului Mormânt. Aceste mănăstiri, metocuri și biserici închinat, ajutau bănește Patriarhia Ierusalimului. Patriarhul Hrisant avea pretenția ca aceste mănăstiri închinat să depindă exclusiv de Ierusalim. Și, cu acordul Patriarhului ecumenic de la Constantinopol, Patriarhul Ierusalimului să fie socotit deplin stăpânitor peste aceste mănăstiri, dispunând de personalul administrativ, care erau greci, și la toate slujbele să fie pomenit numai Hrisant, Patriarhul Ierusalimului și nimeni altul, și nici ierarhul locului⁴⁸.

Mitropolitul Antim nu putea și nu era de acord cu aceste pretenții abuzive ale Patriarhului Hrisant, afirmând prin două scrisori adresate Patriarhului Hrisant că asemenea pretenții sunt împotriva canoanelor, "că în Ungrovlahia nu se găsesc mănăstiri supuse Patriarhului de la Ierusalim sau altui patriarh... fiindcă nici n-au fost vreodată, nici nu vor fi în Ungrovlahia mănăstirii supuse vreunui patriarh dintr-o eparhie străină, ci toate acestea se află sub cârmuirea noastră.

Într-însele, și când săvârșim jertfa cea fără de sânge, numai noi ședem în sfințitul scaun, iar nu și Patriarhul de la Ierusalim"⁴⁹.

În urma acestor dispute, relațiile dintre cei doi ierarhi s-au răcit mult, cu toate încercările Mitropolitului Antim de a le încălzi.

Mitropolitul ANTIM IVIREANUL apărător al Ortodoxiei din Transilvania și din Orientul apropiat

În secolul 17 și începutul celui de-al 18-lea secol, popoarele creștine din Orient se aflau sub jugul turcesc.

Pe de altă parte, din apus veneau atacurile calvinismului și ale romano-catolicilor, insistând mai ales asupra românilor ortodocși din Transilvania, să-i unească cu Roma.

În afară de Rusia pravoslavnică, apărătoarea Ortodoxiei, mai erau cele două provincii românești, Moldova și Muntenia care, deși plăteau biruri grele la turci, totuși erau libere în ce privește credința ortodoxă. La această situație se mai adaugă un fapt foarte important: existența proniatoare, mai ales în Muntenia, a două persoane deosebite: Constantin Brâncoveanu, domnitorul Țării Românești și Antim Ivireanul, Mitropolitul acestei țări.

Brâncoveanu, creștin dreptcredincios, cu o aleasă cultură teologică, și cu faima unui om bogat și darnic, iar Mitropolitul Antim, cel mai bun tipograf din vremea aceea și cu râvnă de apostol, ajutat financiar de Brâncoveanu, le-au fost de mare folos atât românilor ortodocși din Transilvania, cât și ortodocșilor din Orient, ai căror reprezentanți veneau și cereau ajutor la curtea Domnitorului. Iată faptele:

ANTIM IVIREANUL – apărător al Ortodoxiei pentru românii ortodocși din Transilvania

Apărătorii Ortodoxiei și-au dat seama că pentru a le veni în ajutor celor atacați în credința lor ortodoxă, aveau nevoie de cărți de doctrină ortodoxă atât pentru românii ortodocși din Ardeal, asupriți de stăpânirea habsburgică, cât și pentru creștinii ortodocși din Orient, asupriți de otomani. De aceea, sosirea în țara

48. Ibidem, *Introd.*, pag. XXV.

49. G. Strempele, *op. cit.*, nota 54, pag. 429.

noastră a tânărului tipograf Antim, poate fi socotită și din acest punct de vedere ca un dar dumnezeiesc.

Între cele 14 cărți tipărite de ieromonahul Antim la Snagov, este "*Mărturisirea Ortodoxă*" – 1699, compusă de învățatul ieromonah Visarion din Ioanina. În această carte este expusă corect doctrina ortodoxă în comparație cu învățăturile greșite ale romano-catolicilor și ale calvinilor.

Peste trei luni apare "*Carte sau Lumină*, cuprinzând drepte dovediri din dogmele Bisericii Răsăritului asupra dejghinării papiștilor, descoperită și așezată de prea învățatul ieromonah Maxim Peloponiseanul" – tipărită în limba română. Ambele cărți au fost comandate și plătite de Constantin Brâncoveanu.

Tot în ajutorul românilor ortodocși din Ardeal, este trimis Mihai Iștvanovici, ucenicul sfântului Antim, la Bălgrad (Alba Iulia), pentru a tipări cărți ortodoxe. Astfel, în 1699, tipărește mai întâi o "*Bucoavnă*" pentru copii, carte în care, printre altele, era și simbolul credinței, cele 10 porunci și explicarea ortodoxă a celor șapte Sfinte Taine. Le tipărește apoi "*Chiriadromion-ul*", carte de predici pentru Duminicile de peste an, pentru a-i feri pe ortodocși de alunecarea de la credință⁵⁰.

Între timp, propaganda vicleană a iezuiților a reușit să atragă o parte din românii ortodocși, unindu-i cu Roma, trecând cu ei și episcopul Atanasie Anghel. Actul de unire s-a perfectat la 14 septembrie anul 1700. Această rupere din trupul Ortodoxiei a produs o impresie amară atât pentru binecredinciosul domn Constantin Brâncoveanu cât și pentru cler, boieri și popor.

Marea majoritate a românilor ortodocși din Ardeal, care n-au acceptat unirea cu Roma, au fost persecutați de agenții curții austriece de la Viena și de agenții Curiei papale de la Roma: Între alții, brașovenii au rezistat foarte frumos, păstrându-și dreapta credință ortodoxă. Între ei și voievodul Constantin Brâncoveanu și Mitropolitul Antim a existat un lung schimb de scrisori. Într-o scrisoare, Constantin Brâncoveanu îi laudă și-i încurajează, spunându-le că a simțit o bucurie adâncă pentru faptul că ei "nu s-au lunecat cu firea ci și-au păzit cinstea legii sale.... curata lege cea pravoslavnică carea de la părinții și moșii voștri o aveți". Totodată Brâncoveanu îi mai asigură că îi va mai apăra și ajuta, zicând: "și noi, iarăși, cu ceea va va fi de pre partea noastră a vă păzi și a vă ajuta cu ceea ce să va putea, nu vom lipsi"⁵¹.

În ce privește pe Mitropolitul Antim, el le-a hirotonit preoți, atât pentru cei din Bălgrad cât și pentru brașoveni, făgăduindu-le că îi va mai ajuta.

Ca episcop la Râmnic, Antim tipărește încă o carte de doctrină ortodoxă, "*Tomul bucuriei*", din care nu lipsește primatul papal și alte abateri catolice.

Mitropolitul Antim întreține prin scrisori, legătura cu brașovenii până în anul 1713, spunându-le că pe cei doi grămățici trimiși de brașoveni, el i-a hirotonit, pe unul diacon și pe altul preot, căruia i-a dat și blagoslovenie de ispovedanie; că le-a trimis și sfântul mir și-i asigură că ceea ce le va mai lipsi, "ori mir ori alte trebi ce ați avea, să avem știre și vă vom face după pohta voastră". În aceeași scrisoare le promite și niște "cărțulii" pentru supărarea ce au cu papistașii⁵².

50. Diacon asistent I. Rămureanu, articolul: "*Luptător pentru credință*", B. O. R., august-septembrie 1956, p. 837.

51. Diacon asistent I. Rămureanu, B. O. R., *ibidem*, pag. 837.

Astfel a înțeles Mitropolitul Antim să ajute pe frații români din Ardeal, să-și păstreze sfânta lor credință ortodoxă.

ANTIM IVIREANUL și legăturile sale cu credincioșii din Patriarhia Antiohiei

Condițiile grele în care trăiau ortodocșii din aceste țări și mai ales lipsa cărților de slujbă și a cărților de învățătură creștină ortodoxă, îi obligau pe păstorii lor sufletești să-i ajute. În același timp, fama dărnicii și evlaviei lui Constantin Brâncoveanu se dusese până departe, în răsărit. Iată ce spune, în această privință Patriarhul Atanasie al Antiohiei: "De aceea și noi, de la marginile pământului și din părțile cetății lui Dumnezeu a Antiohiei, auzind de virtuțile tale (ale lui Constantin Brâncoveanu) de Dumnezeu luminate, am alergat și am venit cu toată graba, în acest fericit oraș, ca să vedem și să învățăm în faptă, acelea ce am auzit, fiind departe"⁵³.

Din astfel de cauze, veneau la Curtea lui Brâncoveanu înalți oaspeți, ca Dositei, patriarhul Ierusalimului, Atanasie Dabbas, Patriarhul Antiohiei, Gherasim Pallada, patriarhul Alexandriei, Hrisant Notara și alți ierarhi și oameni de cultură, teologi învățați și eleniști rafinați; ei veneau la marele și cucernicul voievod Constantin Brâncoveanu, pentru a fi ajutați în sărăcia lor, îndeosebi cu cărți de slujbă și de învățătură ortodoxă, pe care chiar dacă le-ar fi alcătuit, nu le puteau tipări în țările lor subjugate de turci.

Purtarea de grijă a părintelui Antim pentru păstrarea și întărirea Ortodoxiei nu s-a oprit numai la credincioșii români, ci s-a întins până la grecii și arabii din Patriarhia săracă a Antiohiei.

Patriarhul Atanasie Dabbas, care fusese predicator la Curtea lui Constantin Brâncoveanu, era un admirator al Țării Românești, pentru starea ei prosperă, cu mănăstiri, biserici și școli, și-i spuse Domnului că, "preoții din Siria, în multe locuri sunt lipsiți și săraci, și n-au nici cele necesare pentru trai. Ei nu pot săvârși nici Sfânta Liturghie după rânduială, deoarece cărțile arabice, în manuscrise, reclamă mulți bani pentru cumpărare".

Cucernicul voievod puse pe părintele Antim să tipărească pentru Siria, *Liturghierul grecesc și arăbesc*, la 1701, pentru a fi împărțit în dar, preoților din Siria. Ieromonahul Antim sapă și literele arabe și tipărește pentru sirieni și un *Ceaslov greco-arab*, la 1702, pe când se afla încă la Snagov. Părintele Antim își cere iertare de la credincioșii de limbă arabă pentru eventualele greșeli, întrucât limba arabă îi este străină, el fiind ivirean.

Dărnicia lui Constantin Brâncoveanu a mers atât de departe, încât la plecarea Patriarhului Atanasie, în anul 1704, i-a dăruit și tipografia arabă de la Snagov, cu literele arabe, săpate de Antim. Tipografia a fost instalată la Alep. Era prima tipografie arabă pentru cărți bisericești în Siria⁵⁴. În această tipografie, la Alep, au tipărit diverse cărți bisericești între care și *Psaltirea arabă*, până la încetarea din viață a Patriarhului Atanasie Dabbas – 1724.

52. I. Rămureanu, *ibidem*, pag. 839.

53. Diacon I. Rămureanu, *ibidem*.

54. I. Rămureanu, *ibidem*, B. O. R., 1956, pag. 840-841.

După moartea Patriarhului Atanasie, o parte din această tipografie a fost mutată la mănăstirea Balamand, iar altă parte a fost mutată la mănăstirea Sf. Ioan din Saeg, în sudul Libanului, unde "reînnoită și reorganizată, publică și azi cărți bisericești și școlare"⁵⁵.

Ajutorul dat de Mitropolitul Antim Ivireanul credincioșilor ortodocși din Georgia, patria sa natală

Mitropolitul Antim n-a uitat niciodată patria sa natală, Georgia, din Munții Caucazului, ci a păstrat legătura cu ei prin corespondență, chiar cu regele lor, Vahtang VI, supranumit "Legiuitorul".

Aflând că au nevoie de o tipografie pentru țara lor, Antim a mijlocit pe lângă Constantin Brâncoveanu, a obținut-o și l-a trimis și pe Mihai Iștvanovici – Ungrovlahul, cu o echipă de lucrători tipografi din Țara Românească, în Georgia.

Au ajuns în Georgia în anul 1709 și au instalat această tipografie la Tbilisi (Tiflis)⁵⁶. Era prima tipografie georgiană.

Mihai Ungrovlahul, fiul lui Ștefan, a rămas conducătorul ei.

În același an, 1709, au tipărit prima tipăritură georgiană, o *Evanghelie*, cu 313 pagini. Pe fața următoare a Evangheliei se află cuvintele de iertare ale lui Mihai Iștvanovici către giorgieni, pentru eventuale greșeli de limbă. Unele exemplare din această Evanghelie au ajuns și în mâna Mitropolitului Antim. Două din aceste exemplare au fost dăruite de Antim domnitorului Constantin Brâncoveanu, cu o dedicație autografă a Mitropolitului Antim, la 21 mai 1710⁵⁷.

În anul următor, 1710, ieși de sub tiparul de la Tbilisi o nouă carte: un *Liturghier georgian*, cu o însemnare: "s-a tipărit la Tbilisi, de mâna tipografului ungrovlah Mihail Ștefaneșvili (fiul lui Ștefan) în anul de la Hristos 1710".

A mai apărut după aceea, cartea *Apostolul*, în limba georgiană, tot sub conducerea lui Mihail Ștefaneșvili⁵⁸.

Au mai apărut în continuare, două cărți profane.

Tipograful Mihail Ștefaneșvili pleacă în Olanda, prin Rusia, apoi se reîntoarce în Georgia, unde a rămas pentru totdeauna acolo.

Cărțile tipărite de Mitropolitul Antim

În cei 25 de ani de viață în țara noastră, marele Mitropolit Antim Ivireanul a tipărit 64 cărți de diferite mărimi. Din acestea, 38 cărți sunt lucrate de el, restul sunt imprimate de ucenicii săi: Mihai Iștvanovici, Gheorghe Radovici și ieromonahul Dionisie Floru, sub directa supraveghere a părintelui Antim.

Din totalul acestor cărți, 24 sunt în limba română, 30 cărți în limba greacă, 8 cărți în câte două limbi, din care 5 în slavo-română, 2 în greco-arabă, una în greco-română și una în trei limbi: greco-slavonă și română.

55. I. Rămureanu, *ibidem*, p. 842.

56. I. Rămureanu, *ibidem*, pag. 844.

57. I. Rămureanu, *ibidem*, pag. 845.

58. I. Rămureanu, *ibidem*, pag. 847.

Majoritatea din aceste cărți sunt traduceri făcute de părintele Antim, ori de alți traducători, însă 4 din ele sunt cărți proprii, compuse de însuși Mitropolitul Antim, și anume:

- a. Învățătură pe scurt pentru Taina spovedaniei;
- b. Învățătură bisericească;
- c. Capete de poruncă;
- d. Sfaturi creștine-politice⁵⁹.

Aceste cărți au fost tipărite pe rând, în localitățile prin care a trecut, vremelnic, marele ierarh: București, Snagov, Râmnicul-Vâlcea, Târgoviște și Mănăstirea Antim, scumpa sa ctitorie.

Manuscrise

De la fericitul întru pomenire Mitropolitul Antim, au rămas și câteva manuscrise, în total 6 descoperite până acum, și anume:

- a. Izvorul odoarelor sfinteii mitropolii, întocmit de Antim în anii 1695-1699;
- b. Istoria Țării Românești de când au descălecat pravoslavnicii creștini;
- c. Slujba sfântului mucenic Antim de Nicomidia (patronul său) – copie, 1710.
- d. Chipurile Vechiului și Noului Testament;
- e. O parte din "Dădahiile" ținute de el la Mitropolia din București.
- f. Învățături pentru Așezământul cinstitei Mănăstiri a Tuturor Sfinților, sau Testamentul său – 1713.

*

În Arborele genealogic sau "Chipurile Vechiului și Noului Testament" sunt înfățișate "obrazele (portretele) oamenilor celor vestiți ce se află în Sfânta Scriptură, în Biblie și în Evanghelie, și adunarea pe scurt a istoriilor celor ce s-au făcut pe vremea lor, adevărind a fieștecăruia viața și faptele – atât a celor ce au viețuit cu viață bună, cât și a celor ce au viețuit cu viață necuvioasă, începând de la Adam și pogorând până la Hristos"⁶⁰.

Manuscrisul a fost dăruit voievodului Constantin Brâncoveanu, la Târgoviște, în anul 1709, iulie 1.

"Manuscrisul, frumos caligrafiat, este alcătuit din 21 file și cuprinde genealogia – de la Adam până la Iisus Hristos, a tuturor personagiilor din Vechiul Testament, din care coboară până la Iisus. La text și înlăuntrul acestui text, se adaugă 515 chipuri lucrate în medalion și trei schițe lucrate în culori"⁶¹ și ⁶².

Chipurile, diferite unele de altele, tineri și bătrâni, cu bărbi mari și mai mici, privind din față ori profil, sunt completate cu unierii și puțin din bust, fără mâini, desenate artistic, în peniță.

Aceste chipuri ni-l arată pe fericitul Antim a fi nu numai un tipograf desăvârșit ci și un xilograf, miniaturist și desenator iscusit.

59. Pr. N. Șerbănescu, B. O. R., pag. 749-750. P. C. Părinte N. Șerbănescu, în valorosul său articol: "Antim Ivireanul – tipograf", prezintă cu multe detalii toată opera tipărită și manuscrisele rămase de la Mitropolitul Antim.

60. Pr. N. Șerbănescu, B. O. R. nr. 8-9, 1956, pag. 752-755.

61. Prof. Victor Brătulescu, "Antim Ivireanul, miniaturist și sculptor" – B. O. R., august-septembrie, 1956, pag. 708.

62. G. Strempele, *Antim Ivireanul*, editura Academiei Române, București, pag. 8-11.

În continuarea Arborelui genealogic, biblic, autorul manuscrisului vorbește și despre "luminatul neam al Băsărăbeștilor" – înaintașii lui Brâncoveanu, de la care a moștenit acele rare însușiri: "luând de la unul cucernicia, de la altul blândețea, de la altul îndelungă-răbdarea și nerăutatea, de la altul milostivirea și iubirea de săraci... și, ca un creștin adevărat, de la Iisus, smereniia cea fără de margini"⁶³.

Ultimii ani din viața sfântului Antim

Marele mitropolit Antim Ivireanul și-a desfășurat viața și activitatea sa sub trei domnitori: Constantin Brâncoveanu, Ștefan Cantacuzino și Nicolae Mavrocordat, primul domn fanariot din țara noastră, care era slugă plecată turcilor.

Sub Constantin Brâncoveanu a lucrat ca tipograf și ca ierarh, de la 1691 până la 1714. După moartea năpraznică a Brâncoveanului și a celor 4 copii ai săi, i-a urmat la tron Ștefan Cantacuzino, care și-a încheiat scurta sa domnie ucis, și el și tatăl său, prin spânzurare de către turci, numai după 20 de luni de domnie, la 21 ianuarie 1716⁶⁴.

În timpul domniei sale, sfântul mitropolit Antim construiește sfânta mănăstire Antim.

Aceste morți sângeroase au sporit și mai mult ura aprigă a mitropolitului împotriva turcilor, ură moștenită din tinerețe, din vremea când a căzut și el rob la turci, care îi cuceriseră țara sa, Georgia.

Nu putem ști câtă durere a suferit în inima sa sfântul mitropolit Antim, când a aflat de sfârșitul tragic al domnitorului Constantin Brâncoveanu, care l-a adus în țara noastră și sub oblăduirea căruia a lucrat cu nepotolită osârdie timp de 23 de ani, la care se mai adaugă ultimii doi ani, sub Ștefan Cantacuzino și Nicolae Mavrocordat.

Practic însă, în ultimii ani ai vieții sale pământești, și-a continuat treburile mitropoliei și tipărițiile sale, ocupându-se în chip deosebit de zidirea mănăstirii sale, cu hramul Tuturor Sfinților, pentru care încă din primăvara anului 1713, aprilie 24, a început redactarea Așezământului ctitoriei sale.

Traducerile și tipărițiile care se fac în această perioadă (1712-1716)

Majoritatea lucrărilor traduse de mitropolit din grecește în românește și tipărite la Târgoviște de Gheorghe Radovici, sunt hărăzite în chip special pentru înlocuirea definitivă a limbilor străine cu limba română atât la strană, cât și în sfântul altar, în Țara Românească, foarte necesare și pentru preoți și pentru popor.

În noiembrie 1710, tipărește în românește, *Învățătura bisericească pentru preoți*; în același an, *Psaltirea proorocului și împăratului David*. În toamna anului 1712, imprimă la Târgoviște, cu osteneala lui Gheorghe Radovici, cel dintâi *Octoih* în limba română, tradus de mitropolitul Antim și tipărit cu cheltuiala sa. Tot în același an imprimă în românește o cărticică cuprinzând *Rugăciuni* în toate zilele săptămânii. În anul 1713, se tipăresc următoarele cărți:

– *Alexandria* (din care nu se mai găsește nici un exemplar);

63. Prof. Victor Brătulescu, *op. cit.*, pag. 772.

64. G. Stempel, Antim Ivireanul, *Opere*, Introducere, pag. XXXI.

– *Dumnezeieștile și sfintele Liturghii*, în românește, tipărite cu cheltuiala mitropolitului Antim;

– *Pilde filosoferi*, din greacă în limba română;

– *Maximile unor vechi filosofi*, în limba greacă;

– *Catavasier* – în românește;

– *Moliftelnicul*, ediția a II-a, tradus de mitropolitul Antim în românește pe când se afla la Râmnic, 496 pagini;

– În anul 1714, după moartea martirică a lui Constantin Brâncoveanu, îi urmează la tron Ștefan Cantacuzino. În timpul acesta se tipăresc următoarele cărți:

– *Catavasier*, în românește, 138 foi;

– *Ceaslov* slavo-român, 531 pagini;

– alt *Catavasier*, în românește, la Târgoviște;

– *Ceaslov*, în românește, tradus de mitropolitul Antim și tipărit cu cheltuiala sa;

– *Despre oficiile divine și pregătirile sfintei Biserici a lui Hristos și însemnarea lor*, de Hrisant Notara, patriarhul Ierusalimului, în limba greacă, 1715. După această tipăritură, relațiile dintre cei doi ierarhi se mai încălzesc puțin.

În același an, 1715, mută tipografia de la Târgoviște la București și tipărește, în limba greacă:

– *Sfaturi creștine-politice* – carte tipărită la tipografia mitropoliei din București și închinată domnitorului Ștefan Cantacuzino, în limba greacă;

– *Istoria sfântă, adică iudaică*, în limba greacă, tipărită în mănăstirea Antim, pagini 386⁶⁵.

Aceasta este prima și ultima lucrare, – din câte se știe, tipărită în timpul vieții sale, în tipografia instalată la mănăstirea Antim.

Întemeierea Mănăstirii Antim

În ultimii ani ai vieții sale pământești, fericitul întru pomenire sfântul Antim Ivi-reanul se hotărăște și înființează o mănăstire în București, în cinstea Tuturor Sfinților.

Pe când căuta un loc potrivit pentru zidirea bisericii din piatră, în ziua de 5 februarie 1713, – ziua de pomenire a sfintei mucenițe Agata, are o descoperire dumnezeiască, arătându-i-se locul căutat. Această descoperire o mărturisește ctitorul în Testamentul său, în cap. 13, intitulat: "Pentru cei 4 sfinți și pentru sărindar", zicând: "căci în ziua pomenirii sfintei Agathi, prin dumnezeiască descoperire, am hotărât să zidim biserica".

Zidirea bisericii s-a început la data de 24 aprilie 1713, cum spune însuși ctitorul; aceasta este și data când începe să scrie și cele 32 de capitole ale Testamentului său.

La data întemeierii sfintei mănăstiri Antim, mai existau în București aproape 20 de mănăstiri⁶⁶. Dar la nici una din ele n-a fost gândit și stabilit în scris prin

65. Pr. N. Șerbănescu, B. O. R., Pag. 749.

66. M-rea Grinduri, 1487-1510; m-rea Sf. Gheorghe nou, 1558-1565; m-rea Plumbuita, 1559-1585; m-rea Sf. Troiță, 1568-1586; m-rea Sf. Ecaterina, 1576-1578; m-rea Stelea, 1580-1582; m-rea Mărcuța, 1586-1587; m-rea Sf. Dumitru, 1589-1590; m-rea Mihai-Vodă, 1590-1591; m-rea Sf. Ioan cel mare, 1590-1591; m-rea Sărindar, 1598; m-rea Radu-vodă, 1614-1675; m-rea Arhimandritul (Sf. Apostoli), 1633-1658; m-rea Sf. Spiridon-vechi, 1768; m-rea Cotroceni, 1679-1682; m-rea Colțea, 1701-1715; m-rea Zlătari, 1705; m-rea și școala Sf. Sava, 1707-1709; m-rea Antim, 1713-1715.

Testament – până la cele mai mici amănunte, scopul și obligațiile acestor mânăstiri, în curgerea timpului, cum s-a întâmplat cu mânăstirea Antim, – obligații formulate de ctitor, în împrejurările vieții de atunci.

Stabilindu-se locul de zidire a mânăstirii, urma să înceapă și lucrarea. Dar, pe locul acela, exista o veche biserică de lemn, cu hramul sfântului ierarh Nicolae, unde se păstra Sfântul Mir și unde, de multă vreme slujea "popa Ivașcu", un preot cucernic, iubit de popor, de la care se trăgea și numele mahalalei, de "popa Ivașcu". Acest preot a devenit mai târziu ieromonahul Iosif⁶⁷, prin intrarea sa în monahism.

*

Locul pe care era biserica de lemn, aparținea familiei fraților Drăgușin vistiernicul și paharnicul Stoica Merișan, care, amândoi, dăruiesc două locuri pentru biserica de piatră⁶⁸. Pe locul dăruit de Drăgușin vistiernicul, soția sa – Marica și fiul lor – Barbu⁶⁹, s-a construit actuala biserică, iar al doilea loc a fost folosit pentru incinta din jurul bisericii noi a mânăstirii.

Dorința ctitorilor a fost ca, sf. ierarh Nicolae, care se prăznuia la vechea biserică de lemn, să fie pomenit și la biserica cea nouă (ca al doilea hram). Așa se și face.

Planul bisericii a fost întocmit de însuși Mitropolitul Antim. El a desenat în peniță, așa cum o avea în mintea sa, în forma ei brâncovenească, așa cum urma să apară în trupul ei de piatră: monumentală, elegantă, armonioasă, frumos împodobită cu sculptura în piatră pe dinlăuntru și pe dinafară și cu pictură murală pe dinlăuntru, ca un chivot sfânt, pentru păstrarea celor sfinte.

Desenul inițial ni s-a păstrat; el a fost completat și desăvârșit în cursul lucrărilor, supravegheate de însuși ctitorul.

Această biserică urma să apară în mijlocul unei incinte mânăstirești, cu turnuri pe la colțuri, cu chilii pentru călugări, cu săli pentru tipografie, românească și grecească, cu stăreție, cu clopotniță și cu toate cele de trebuință pentru un asemenea așezământ mânăstiresc, așa cum s-a și împlinit.

*

Pentru desăvârșirea practică a unui asemenea așezământ, trebuiau mari sume de bani. Or, Constantin Brâncoveanu, marele ctitor de lăcașuri sfinte, deși era încă în viață și în funcțiune, ca domnitor, căci abia peste un an avea să-și plătească ultimul său tribut de sânge, cu propria sa viață, așadar Brâncoveanu nu apare, totuși, nici ca o speranță, pentru mitropolitul Antim, că îl va ajuta în vreun fel; așa încât, marile cheltuieli reclamate de această importantă ctitorie priveau numai pe sfântul Antim, viitorul martir.

Se știe însă că sfântul Antim, prin ale cărui mâini de tipograf au trecut mulți bani și putea să devină bogat, dar n-a fost așa, ci dimpotrivă: a tipărit multe cărți de cult, cu cheltuiala sa, dăruindu-le apoi bisericilor din eparhia sa, a ajutat pe ortodocșii de peste hotare: din Transilvania, din Siria, din Țara Sfântă și din Georgia – toți aceștia fiind strâmtorați din cauza stăpânirilor străine sub care se aflau.

67. Prof. dr. George Potra, – *Câteva știri noi și precizări în legătură cu mânăstirea Antim*, în B. O. R. , nr. 3-4, martie-aprilie 1963, pg. 348-350.

68. *Ibidem*, pag. 350;

69. Scrisoarea lui Drăgușin Vistiernicul, către mitropolitul Antim, prin care dăruiește un loc al său, spre a se zidi pe el o biserică; 24.aprilie 1713, pachetul 48, actul 17, Arhivele Statului.

De aceea, din tot ce câștiga, prin osteneli cinstite, împărțea sub formă de milostenie, unde trebuia, convins fiind cât de plăcută îi este lui Dumnezeu facerea de bine.

Pentru binecuvântata sa ctitorie, mănăstirea Tuturor Sfinților, el folosește mult și din veniturile sale personale, dobândite "prin sudoarea feții sale", cum însuși spune în Predoslavia sa, așezată înainte de întocmirea Testamentului său, în cele 32 de capete, dar, în același timp, îi sunt foarte bine-venite și daniile primite de la credincioși, precum și veniturile din cumpărări și vânzări de bunuri.

Ajutoare primite de la credincioși pentru construcția mănăstirii "Tuturor Sfinților"

Sfântul nostru ctitor, mitropolitul Antim, era foarte iubit de popor pentru bunătatea sa față de săraci, pentru smerenia lui firească, pentru cinstea și pentru sfințenia vieții sale personale. Iar acum, aflându-se că, pe lângă alte fapte mari, vrea să construiască o mănăstire cu o mare biserică din piatră, în locul bătrânei bisericuțe de lemn, care era în stare de ruină, în "mahalaua" săracă a bătrânului preot Ivașcu, admirația credincioșilor față de bunul lor părinte sufletesc, sfântul Antim, creștea și mai mult, și au început să dăruiască și ei, după puterea fiecăruia, unii mai mult, alții mai puțin, iar de la alții, prin vânzări și cumpărări de bunuri.

Constantin Brâncoveanu poate ar fi intervenit mai târziu, spre sfârșitul lucrărilor, dacă n-ar fi intervenit dezastrul în viața lui, adică mazilirea și martiriul său și al familiei sale, de către turci.

Mitropolitul ctitor este totuși, ajutat, într-o măsură mai mică, de urmașul la tron al lui Brâncoveanu, – de Ștefan Cantacuzino, care, către sfârșitul lucrărilor, dăruiește un teren cu construcții pe el, o băcănie, o magazie cu pivniță și cu toate veniturile ei⁷⁰. Pe lângă acestea, în timpul construcției bisericii și incintei, ctitorul primește multe alte donații din București și din alte orașe⁷¹, cum se constată din actele de donații aflate la arhivele Statului, la Academia Română și la Episcopia din Argeș.

Cu ajutorul acestor donații, lucrările se continuă și se termină admirabil, încât, Del Chiaro, secretarul lui Constantin Brâncoveanu, care cunoștea bine pe Mitropolitul Antim și care a asistat la zidirea mănăstirii, descrie astfel ctitoria sfântului Antim: "clădește din temelii, în București, o somptuoasă mănăstire, cu o splendidă biserică cu hramul "Toți sfinții", înzestrând-o cu prețioase odăjdii sfinte, pentru slujbe și funcții preoțești, biserică în care spera să fie înmormântat"⁷².

Ctitorul a zidit împrejurul bisericii chilii destule și alte locașuri, pentru egumen și pentru cei care vor vrea să aleagă viață sihăstrească, înzestrând biserica cu multe podoabe de argint, cărți și alte obiecte sfinte, de mare preț, zidurile împodobite pe dinlăuntru cu pictură de pictorul Preda și înzestrând însăși mănăstirea cu moșii, vii, stupi, mori, prăvălii etc⁷³.

70. Prof. Dr. Ion Nanu: *"Un monument istoric de artă românească: ctitoria Mitropolitului Antim Ivireanul"*, 1953, pag. 227.

71. *Ibidem*, pag. 225-226.

72. *Idem*, Del Chiaro Anton Maria, citat după Prof. Dr. I. Nanu, pag. 226.

73. Pr. Dr. Ion Nanu, *ibidem*, pag. 228.

Mănăstirea era înzestrată și cu o bogată bibliotecă publică de împrumut, prima din țară în acea vreme, cu măsuri, ca să nu se înstrăineze cărțile⁷⁴. Și tot în mănăstire era instalată o tipografie în care, ctitorul dă îndrumări: "să aibă datoria tipograful, să învețe meșteșugul tipografiei unul după altul, pentru ca să nu piară acest meșteșug din țară"⁷⁵.

Biserica, cu tot ansamblul ei mănăstiresc, a fost sfințită în anul 1715, după cum reiese din pisania sculptată în cadrul portalului monumental al ușii de intrare, în versuri grecești, cu acest conținut:

Biserica asta, a Tuturor sfinților hramul,
S-a făcut cu vrerea lui Dumnezeu, firea tuturor,
Supt Ștefan cel ce poartă numele Cantacuzino,
Stăpân strălucit al Țării Românești vestite,
De către arhipăstorul Antim Ungro-vlahul,
Cel din Ivir, cum se vede din temelie.
Ca închinătorii zeilor față de Dumnezeu,
Ca David fii și în biserica Sfinților;
În anul de la mântuire, 1715⁷⁶.

Mănăstirea Antim din București este una din cele mai valoroase și mai interesante monumente din capitală⁷⁷.

Conflictul dintre Mitropolitul Antim și domnitorul Nicolae Mavrocordat

Odată cu uciderea lui Ștefan Cantacuzino, 21 ianuarie 1716, turcii își pierd total încrederea în domnitorii autohtoni și, după hotărârea lor, îl strămută pe Nicolae Mavrocordat din Moldova în Țara Românească, iar acesta își face intrarea în București la 10 februarie 1716⁷⁸.

Cu Nicolae Mavrocordat se începe perioada domniilor fanariote în Țara Românească, manevrate de Poarta Otomană.

În acea vreme, pe lângă Poarta Otomană mai erau încă două mari puteri în Europa: Rusia țaristă a lui Petru cel Mare și Imperiul Habsburgic.

Boierii din țara noastră îl primiseră din poruncă pe Nicolae Mavrocordat, știind totuși că este omul turcilor, deci dușman al țării noastre. De aceea, ei s-au orientat către marile puteri creștine. Astfel, unii boieri erau de partea rușilor, între aceștia fiind și vlădica Antim, iar alții erau de partea austriecilor, mai ales Cantacuzinii.

Între timp, Cantacuzinii luaseră legătura cu austriecii, urmărind să pună domn în locul lui Nicolae Mavrocordat pe Gheorghe Cantacuzino, fiul lui Șerban, care trăia de multă vreme în Transilvania. Cu același gând au trecut atunci de partea austriecilor mai mulți boieri, cu nădejdea că vor scăpa de fanariotul Nicolae Mavrocordat, omul de încredere al turcilor.

Era în ziua de Sfânta Maria Mare, din anul 1716. Cronica lui Radu Popescu ne informează zicând că: "s-au slobozit o seamă de catane (soldați austrieci) pe la

74. Așezământul Mitropolitului Antim, cap. 18.

75. Idem, cap. 17.

76. N. Iorga, *Inscripții din bisericile României*, București 1905.

77. Ghica Budești, *Evoluția arhitecturii în Muntenia și Oltenia*, pg. 78.

78. G. Stempel, *Antim Ivireanul, Opere*, Introd., pag. XXXII.

Câineni (sat de vamă și de hotar), și au venit până la Pitești... și cum că le este gândul să treacă la București"⁷⁹. Această știre ajunsese în capitală prin vameșii de la frontieră, a treia zi după Sfânta Maria Mare, cum precizează aceeași cronică.

Del Chiaro, precizând același eveniment, spune că era într-o zi de vineri, cu o oră mai înainte de apusul soarelui, când lumea alerga pe ulițele Bucureștilor, strigând: "nemții, nemții"⁸⁰.

Nicolae Mavrocordat, înspăimântat, și-a făcut bagajele și împreună cu familia sa și cu boierii credincioși, luând cu sine și pe Mitropolitul Antim, împotriva voinței acestuia, a pornit spre Giurgiu.

"Către miezul nopții, – ne spune Del Chiaro –, spre a mai odihni caii, se opri într-un sat, Odaia⁸¹, și poposi în bordeiul unui țaran, unde ceru de băut. Se încinse aici o discuție între el și Antim, Mitropolitul Valahiei, care nu mai voia să-l urmeze, susținând că nici sub un preț nu-și poate părăsi turma, mai cu seamă în împrejurări nenorocite, ca acestea, când se putea ivi vreo răscoală, din lipsa domnitorului și a mitropolitului. În timpul discuțiunii, Mitropolitul fu chemat afară din bordei și i se înmână o scrisoare sosită cu poșta din București. După ce o citi, intră în casă și se adresă voievodului cu aceste cuvinte: "Măria-ta, nu mai este vreme de pierdut aici, vine principile Gheorghe, fiul fostului domnitor Șerban Cantacuzino, din Transilvania, cu 12000 de turci, să ocupe Valahia".

Mavrocordat, cuprins de spaimă, poruncește repede pregătirea cailor. Din nou îndeamnă pe Mitropolit să-l urmeze, căci înapoierea sa la București n-ar avea alt scop decât întronarea unui domn, și-l amenință că peste câteva zile se va reîntoarce în țară cu o armată numeroasă de turci și tătari care o va distruge pe cea rebelă față de Poartă. Mitropolitul socotea însă că Mavrocordat nu va mai revedea țara și, se reîntoarce la București. În dimineața următoare, sâmbăta, către răsăritul soarelui, grupul lui Mavrocordat ajunge în Giurgiu (raia turcească). Turcii, surprinși de neașteptării oaspeți, credeau pe nemți în apropiere și se retraseră: poate în cetate, iar alții se îmbulzeau să treacă Dunărea pe la Rusciuc. În graba fugii, câteva bărci se înecară în Dunăre, cu 25 până la 30 de ai lor, iar cei salvați băgaseră spaima în oraș. Ajuns și Mavrocordat cu ai săi, cu multe care cu bagaje prețioase, pe care le îndrumează, în grabă, spre Constantinopol, Cadiul și alți turci de seamă, veniră să-l vază și să afle motivul fugii sale grabnice.

În Giurgiu, curierii sosiți din București, aduseseră însă știrea că nici un neamț nu se afla în București, că zvonul nesocotit a cauzat mare panică în popor, care și-au părăsit casele de frica sosirii tătarilor, căutând adăpost în hanul lui Ștefan-Vodă, în cel al Sfântului Gheorghe și în Mănăstirea Cotrocenilor...

Mavrocordat, în baza unui firman, obținuse în grabă câteva sute de turci și tătari, cu care porni spre București, unde sosi joi, în 10 septembrie. Se opri la locul numit Fântâna lui Radu-Vodă, unde poruncește tăierea în bucăți a unui boier, Brezoianu, sub pretext că-n absența sa se adunase cu alți boieri la Mitropolie pentru a fi ales domn, și băgase mare frică în locuitori, mai ales în boierii care nu-l urmaseră.

79. Cronica lui Radu Popescu, pag. 49.

80. *Revoluțiile Valahiei*, Anton Maria Del Chiaro, după traducerea S. Cris. Cristian, pag. 137.

81. În Cronica lui Radu Popescu, pag. 49 și în G. Ștrempele, *loc. cit.*, acest popas ar fi avut loc la Călugăreni.

Moartea martirică a Mitropolitului Antim

Întors la Curte, Mavrocordat poruncește să fie chemat Mitropolitul Antim care, de frica turcilor, se hotărâse să asculte de ordin, și era gata să fie ucis de aceștia, în momentul coborârii sale din rădvan, pentru a sui pe scările palatului. Dar n-a fost dus în fața lui Mavrocordat, ci a fost închis, sub pază strașnică, împreună cu preotul Ioan Abramios, venețian de rit grec și predicator la Curtea lui Brâncoveanu. El era cel ce anunțase pe Mitropolitul Antim de sosirea Principelui Gheorghe Cantacuzino, ca domn în locul lui Mavrocordat⁸².

Mitropolitul Antim, închis la Curte, a fost constrâns prin amenințări să renunțe, în scris la Arhiepiscopie și, în locul său a fost ales de către domn și boieri, Mitrofan, fost duhovnic al lui Constantin Brâncoveanu (și dușman neîmpăcat al lui Antim). Mitropolitul Antim a fost apoi despuiat, acuzat de vrăjitorie și înșelăciune, și i se puse potcap roșu în locul celui de mitropolit. I se ridică și dreptul de a purta numele de Antim, dându-i-se numele său laic, de Andrei. I se citi apoi sentința de închisoare pe viață în Mănăstirea din Muntele Sinai. Pornit în miez de noapte cu carul, sub paza câtorva turci, ajunse în Galipoli, lângă râul Dulcia, care trece prin Adrianopol, unde fu ucis și aruncat în râu⁸³.

Așa își sfârși viața pământească, marele și sfântul Mitropolit Antim Ivireanul.

Această relatare a arestării, degradării și umilințelor la care a fost supus, și a morții sale martirice, ne este prezentată de Anton Maria del Chiaro, în cartea sa, *Revoluțiile Valahiei*, pag. 142. Acesta, ca secretar al lui Brâncoveanu și contemporan cu Mitropolitul Antim, cunoscându-l personal și admirându-l sincer pentru talentele și vredniciile sale, i-a urmărit cu grijă și cu durere, și sfârșitul tragic al vieții sale martirice.

Astfel, dușmanii lui de moarte și-au făcut datoria până la sfârșit. Nici nu l-au mai lăsat să ajungă până la Muntele Sinai, cum i se anunțase pedeapsa cu închisoare pe viață, ci i s-a obținut, între timp, în grabă, de la sultan, sentința de moarte.

Bătrân, bolnav și chinuit, pe ultimul său drum, a fost ucis mișelește, tăiat în bucăți și aruncat în apele râului Tungia, în loc să fie înmormântat cu cinstea cuvenită, cum ar fi nădăjduit și el, în Biserica Tuturor Sfinților, ctitorită de sfinția sa, în ultima parte a sfintei sale vieți.

Îndreptățirea crimei

Formal, trebuia justificată moartea sfântului Mitropolit.

În acest scop, s-au urzit în grabă de către Mavrocordat și sfatul boierilor, vinovăția lui și s-a comunicat Patriarhiei ecumenice din Constantinopol. Aceasta, constituind un consiliu din 11 arhieriei semnatori în frunte cu Patriarhul ecumenic Ieremia al III-lea, au întocmit Gramata Patriarhului din luna august 1716, care conținea vinovăția inculpatului, ca fiind: "revoluționar și dușman al Porții Oto-

82. E. Erbiceanu, în rev. B. O. R., nr. 12, anul XI, martie 1888.

Despre N. Mavrocordat găsim aceste aprecieri: că turcii îl aveau în mare cinste, ca pe un foarte mare filosof, dar pentru creștini și pentru Mitropolitul Antim era... mare turbată, pentru că: "mulți boieri mari au tăiat, multe case a pustiit și multe mănăstiri au distrus. Biruri grele pe țară și pe mănăstiri a pus, încât oamenii nu mai puteau să plătească... și pe frate-său, Ioan-Vodă, el l-a otrăvit, pentru binele ce i-au făcut, de l-au scos din mâinile nemților, de la robie... Mai pe urmă zic că l-au otrăvit și pe el boierii, și a băut și el paharul care au amestecat și el otrava".

83. Del Chiaro, *loc. cit.*, pag. 142.

mane și al Domnitorului Țării, conspirat și revoltat împotriva împărăției turcești" – la care se adaugă și acestea că, "răul Antim era uneltitor și mag, și participator la multe crime și meșteșugării satanicești".

Pe baza acestor grave și nedrepte acuzații, sfântul Antim este caterisit și lipsit de toate drepturile de arhiereu și mitropolit, zicându-i-se "monahul Antim" și fiind recunoscut ca unul din particulari"⁸⁴.

Lumina adevărului

Lumina adevărului nu poate fi ascunsă la infinit sub "obroc" urii și al uitării.

A sosit vremea ca această caterisire nedreaptă din luna august, 1716, să fie ridicată, abia după 250 de ani, de către Patriarhia Ecumenică din Constantinopol, în urma demersurilor Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române.

Răspunsul canonic este acesta: "Am găsit cu cale să ridicăm caterisirea lui, făcută odinioară de către marea Biserică de la noi, în vederea restabilirii pomenirii sale în Biserică"⁸⁵.

Dumnezeu, niciodată nu se lasă dator, mai ales pentru cineva care Îl slujește "cu timp și fără timp" și din toată inima, cum l-a slujit vrednicul de pomenire, Mitropolitul Antim Ivireanul. De aceea, cum ne este cunoscut tuturor pentru vredniciile sale, pentru lumina răspândită prin tipar și prin cuvânt, pentru sfințenia vieții sale pământești care se încheie cu moartea sa martirică, sfânta noastră Biserică l-a canonizat, recunoscându-l în rândul sfinților, cu ziua sa de pomenire, 27 septembrie, în fiecare an.

Știindu-l în mare cinste înaintea lui Dumnezeu, știindu-l și cât de mult a iubit neamul nostru românesc, să-i mulțumim și să-l rugăm ca, de acolo unde se află împreună cu toți "prietenii lui Dumnezeu", să se roage și pentru mântuirea, ocrotirea și tot binele țării și a întregului neam românesc.

SIMBOLUL

Sfântului și marelui martir și ctitor – Mitropolitul Antim Ivireanul

pe care singur și l-a sculptat în piatra ancadramentului de deasupra ușii de intrare – din pridvor în Biserică:

**Melcul, raza și steaua –
– spunând, fără cuvinte, că:**

Melcul – îl reprezintă pe *Antim*, care, precum *melcul*, și el, poartă cu sine toate *marile daruri*, primite, pe *rază*, de la Dumnezeu, reprezentat prin *stea*; tot prin *rază*, le trimite în dar, Aceluiaș *Dumnezeu – Izvorul*.

Rugăm:

a se citi în continuare, *meditația* la acest simbol, ca pe o flacără liniștită de candelă, așezată lângă sfintele moaște ale Sfântului Antim, scufundate în apele Tungiei, meditație aparținând Domnului Academician *Virgil Cândea*.

84. G. Strempele, *op. cit.*, pag. 435-437, nota 82.

85. Mitropolitul Antim Ivireanul, articol în *Proloage*, luna septembrie 1965, pag. 77 și în Rev. B. O. R., sept.-oct., 1966, pag. 939.

"Ni s-a părut tuturor că știm îndeajuns despre Antim Ivireanul – din anii uceniciei noastre, din manuale sau studii – pentru a nu ne opri asupra "armelor" lui: *melcul, raza și steaua*.

Simbolurile le-am întâlnit adesea, pe pisânia ctitoriei lui din București, sau pe frontispiciul *Diatei* autografe păstrată la Academie. Dacă este adevărat ce știm despre talentul său de sculptor și râvna pentru așezământ, emblema de la mânăstirea Antim a fost săpată de ctitorul însuși; desenul de pe manuscrisul de la Academie este, în orice caz, de mână lui. Antim ne vorbește prin *Didahii*, prin acte de cultură, prin tipărituri în română, greacă, slavonă, arabă și georgiană, printr-un gest politic plătit, în 1716, cu viața. Dar, prin emblema aleasă, ne vorbește și în *simboluri încă nedescifrate*. În ele aflăm, poate, cea mai profundă învățatură a lui.

Un *melc* urcă drumul trasat de o *rază* și se îndreaptă spre o *stea*. Iată emblema lui Antim. Estetic vorbind, imaginea nu este reușită, datorită contrastului prea mare dintre împiedicarea firească a melcului, înălțimea senină a stelei și dificultatea razei care încearcă să facă punte de la pământ la cer. Așadar, sensul "armelor" lui Antim este altul, în afara efectului plastic. Nu artistul a împodobit astfel pisania; cărturarul o *completa* pentru cei care, cum scria Dante, "avete gl'intelletti sani". Antim ne trimite la gramatica simbolisticii medievale, la gramatica cunoașterii din vremea lui.

Simbol al lumii, melcul sugerează legile și dificultățile acesteia. Casa lui, clădită în spirală, arată evoluția de la punctul inițial al creației până la manifestarea plinară. Coarnele care ies și se ascund sunt simbol al vieții și al morții. Trupul, cu desfășurarea și ritmul lui încet, greutatea urcușului, spaima de atacurile exterioare, prudența, cuminența, dar totodată *tenacitatea* atotbiruitoare, sunt cuprinse în înțelepciunea melcului. Anton Pann evoca, după învățătura populară, "melcul în coaja lui". Iordache Goleșcu aducea melcului un omagiu comun în lumea sud-est europeană: "melcul, când îi arde casa, cântă". Tâlc adânc, adresat pentru îmbărbătare, unora obișnuiți să le ardă casa. Entuziasmul pentru lumea aceasta și disprețul pentru confortul ei sunt cuprinse în aceeași paremie.

Dar melcul urcă pe calea trasată de o *întreită rază*. În simbolismul ei bogat citim ceea ce căuta cărturarul: *calea*. Am putea adăuga că în afară de lumină, raza de căldură, fecundează, arde, uneori distruge așadar, contradictoriu, purifică dar și sterilizează. În cazul nostru avem de față o rază blândă, o "Lumină lină": ea se supune încetinelii melcului, așteaptă neclintită în funcțiunea ei care este, aici, de orientare și salvare.

Raza (razele) pleacă de la *stea*. Adevărul este departe de melc. Drum greu, pentru că urcă și e lung. Dar melcul are marele avantaj de a-și vedea țelul. Pentru că esențială nu este distanța de scopul urmărit, ci orientarea față de scop. Poți muri în zăpadă la o sută de metri de cabană dacă ești cu spatele la ea. Te salvezi chiar la zece kilometri, dacă i-ai văzut lumina și te îndrepti cu tenacitate spre ea. În "armele" lui Antim e și acest mesaj de speranță: cine vede adevărul și-l urmează cu disciplină nu are să se teamă de sărăcia mijloacelor. *Să-l atingi, sau să mori încercând să ajungi la el, e la fel de frumos, la fel de eficient*.

În masa cenușie a pietrei, emblema lui Antim trece adesea neobservată. În culorile *Diatei* ea este vizibilă, dar la fel de neînțeleasă. Cărturarul a vrut să ne

spună că, încet ca un melc, cu mijloacele sărace ale melcului, el a încercat de-a lungul unei vieți marcate de nobile și diverse eforturi, să ajungă la lumină. Prin litere, prin tipar, prin retorică, prin acțiuni politice, prin biruinți, prin înfrângeri, Antim nu făcea decât pasul mic dar definitiv, pentru că era bine orientat, spre un ideal de viață. A încercat, mai întâi, să dea, prin tipar, lumina cunoașterii celor setoși de cunoaștere din mai multe limbi: era un prim pas. A încercat să exercite funcțiunea primejdioasă de arbitru moral al unei societăți de altă orientare morală și așa a trebuit să-l înfrunte pe Constantin Brâncoveanu: era un al doilea pas de melc. A vrut să îndrepte viața mentorilor de atunci ai poporului și s-a luptat să-și impună crezul în școală, în moravuri, în cult: mai făcuse un pas. A închipuit o vatră de cultură care, după Diata sa, trebuia să învingă vremile, să-și exercite influența binefăcătoare dincolo de ingerințele domniei, mitropoliei sau îndepărtatei patriarhii de la Stambul: a zidit mănăstirea Antim, i-a dat un statut impresionant până azi, și a marcat o etapă. Iar când Nicolae Mavrocordat s-a retras din fața trupelor care adânceau eliberarea Țării Românești de un jug secular, Antim a rămas la București, și-a asumat o răspundere costisitoare și a arătat că pașii lui, îndreptați spre absolut, nu au semnificații totdeauna abstracte. Ultimul său pas era făcut ca un sacrificiu pentru eliberarea țării. În idealul lui Antim, metafizic sau politic, necesitatea libertății fizice primordiale era cuprinsă. Cărturarul fusese câștigat pentru cauza afirmării naționale. Cum cei care-i păstorise erau români, el a înțeles să lupte pentru libertatea lor politică. Iar pentru acest ultim pas, a plătit cu viața.

Când pe malul râului Tungia, ceaușii însărcinați cu această tristă poruncă i-au legat mâinile, după ce petrecuseră, desigur cu folos, atâta drum cu Antim, când i-au spus ce-i silește soarta să facă și când i-au lăsat, poate ultimile minute de reculegere, când l-au lovit năprasnic, ca să-i facă pieirea mai ușoară în toate aceste clipe cumplite *Antim, cu seninătatea pe care i-o rezervase o viață de exercițiu, a trebuit să vadă melcul care urcă, pe rază, spre stea. El a știut că moare la mijlocul razei (sau, poate, la începutul ei), dar a murit cu speranța că ceea ce contează este să fi murit pe drumul cel bun.*

Și ne-a lăsat astfel o pildă nu numai pentru atâția înaintași care s-au sacrificat înainte de a-și fi atins țelul, dar care au murit arătându-l, ca Bălcescu, ci-și o pildă pentru noi, cei de azi, despre valoarea înaltă a idealului urmărit cu încredere și statornicie⁸⁶.

Doamne, Dumnezeuul părinților noștri, odihnește cu dreptii, în lumină și fericire veșnică pe adormitul robul Tău, Mitropolitul martir ANTIM IVIREANUL, ctitorul sfintei mănăstiri ANTIM.

Arhim. SOFIAN BOGHIU

86. Articolul a fost publicat în revista "Luceafărul", nr. 2, din 13 ianuarie, 1973.

FACULTATEA DE TEOLOGIE ORTODOXĂ DIN IAȘI

(la 10 ani de la reînființare)

Secolul al XIX-lea, numit și secolul naționalităților, a marcat pe plan academic, în întreaga Europă creștină, trecerea de la școala superioară medievală (Academia) la învățământul superior modern (Universitatea).

Prima Universitate model pentru întreg spațiul academic european a fost înființată la Berlin în anul 1810. Cel cărui s-a încredințat organizarea acestei instituții, marele filolog german, Wilhelm von Humboldt, a purces la consultarea celor mai valoroase spirite ale timpului. Din comisia formată cu acest prilej făcea parte un filolog, Friedirich August Wolf, un filosof, Johann Gotlies Fichte și un teolog Friedrich Daniel Ernst Schleiermacher.

Ei au redactat un text remarcabil despre natura și funcția universității. Ideea centrală a textului era următoarea: viața spiritului uman este o viață comunitară; ea adună la un loc, sub inspirația aceleiași vocații, oamenii care fac cercetări diferite și se îmbogățesc reciproc prin contribuții specifice.

Așadar în spațiul unei "universitas scientiarum" fiecare facultate trebuie să aibă o vocație specifică, însă această vocație trebuie asumată printr-o permanentă solidaritate cu toate celelalte.

Această schimbare profundă din spațiul academic european a avut, cum era și firesc, un impact deosebit asupra învățământului românesc, care avea deja, de secole o puternică tradiție și care făcea parte, prin rădăcinile spirituale și prin vocația sa, din marea familie europeană. Acest lucru se poate constata și din faptul că în anul 1838 mulți învățați germani, printre care și celebrul naturalist și geograf Alexander von Humboldt, fratele lui Wilhelm von Humboldt, au cerut să fie primiți ca membri corespondenți ai Academiei din Iași, pentru a contribui la progresul ei științific¹. Este vorba, de fapt, de "Academia Mihăileană", inaugurată la 16 iunie 1835 de către principele Mihail Sturza, care avea în componența ei trei facultăți: Filosofie, Drept și Teologie. În cuvântul de inaugurare, principele moldovean mărturisea că încă din 1814 a avut dorința de a înființa "o sistemă de învățatură publică, potrivită cu gradul luminării Europei și cu trebuința acestei țări (...) bine știind că singurul mijloc al fericirii prea iubitei noastre patrii este o dreaptă luminare a fiilor ei"².

În anul 1843 a predat la Academia Mihăileană un curs de istorie națională Mihail Kogălniceanu, unul dintre viitorii ctitori ai Univerisității ieșene. În prelegerea sa inaugurală el afirma: "inima mi se bate când aud rostind numele lui Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul; dar, domnilor mei, nu mă rușinez a vă zice că acești bărbați pentru mine sunt mai mult decât Alexandru cel Mare, decât Hanibal sau Cezar; aceștia sunt eroii lumii în timp ce cei dintâi sunt eroii patriei mele. Pentru mine, bătălia de la Războieni are mai mare interes decât lupta de la Termopile (...). Suceava și Târgoviște sunt pentru mine mai mult decât Sparta și Atena (...). Eu privesc ca patrie a mea toată acea întindere de loc unde se

1. A. D. Xenopol și C. Erbiceanu, *Serbarea școlară de la Iași. Acte și Documente*, Iași, 1885, p. 154.

2. *Ibidem*, p. 143.

vorbește românește și ca istorie națională istoria Moldovei întregi înainte de sfârșirea ei, a Valahiei și a fraților din Transilvania"³.

Din acest crâmpei de discurs se poate constata destul de clar faptul că ideea formării conștiinței și unității naționale era prezentă, la acea vreme, și în preocupările marilor spirite ale spațiului românesc. În viziunea lor națiunea nu era o categorie biologică sau doar geografică, ci una spirituală. Mai mare decât o familie, ca să nu cadă în egoism și mai mică decât umanitatea întreagă, ca să nu cadă în indiferență, "națiunea" este acest roi dinamic, angajat pe calea legilor morale de a îmbogăți umanitatea prin aprofundarea darurilor personale"⁴.

Noi credem că națiunea este și o categorie teologică legată de actul întrupării Logosului sau Cuvântului lui Dumnezeu. Întruparea Logosului înseamnă și întrupare în istoria fiecărei națiuni. De aceea fiecare națiune are o vocație istorică, iar istoria națiunilor nu poate fi, din perspectivă teologică, decât o istorie a națiunilor egale chemate să dea mărturie despre prezența și iubirea jertfitoare a Logosului întrupat față de întreaga umanitate.

I. 1. Anul întemeietor – 1860

Cu conștiința că națiunile trebuie să existe pentru ca omul să nu cadă în animalitate sau în cosmopolitism neroditor, au întâmpinat românii începutul unirii lor în anul 1859.

În acel an nu s-a săvârșit doar un act istoric, ci și unul spiritual: catapeteasma care despărțea pe fii aceluiași sanctuar trinitar al Patriei române s-a rupt, deschizând astfel calea unei lucrări fraterne întru cele naționale, pentru a le crește întru universal. Seva acestei creșteri o reprezintă, în viziunea ctitorilor unirii, educația și familiarizarea cu tot ceea ce au creat alții mai de preț, în vederea transfigurării istoriei lor, pentru a regăsi, apoi, ceea ce noi avem unic și irepetabil în ființa noastră națională. Iar laboratorul smulgerii din efemer și creșterii întru o vocație istorică nepieritoare îl reprezenta, evident, Universitatea.

Cu această convingere, domnul unirii și al renașterii României, Alexandru Ioan Cuza a hotărât înființarea primei Universități moderne a românilor. Anul ei întemeietor a fost 1860, 26 octombrie. Alegerea Iașului ca oraș în care să ființeze Universitatea credem că nu a fost întâmplătoare. Se hotărâse că pentru cele două Principate Românești capitala să fie la București. Domnitorul Alexandru Ioan Cuza a intuit, probabil, sentimentul de frustrare pe care-l vor simți moldovenii prin pierderea capitalei, și a decis să consfințească, prin crearea Universității, dreptul Iașului de a rămâne capitala culturală a României. În decizia de înființare a Universității se pot citi următoarele: "Cu binecuvântarea lui Dumnezeu și cu puterea legii din 1851, domnia noastră hotărâm și încuviințăm întărirea Universității din Iași cu tuspătru ale ei facultăți, așezate în încăperile anume destinate pentru dânsle"⁵.

3. *Ibidem*, p. 159.

4. Ioan Alexandru, *Iubirea de patrie*.

5. *Monitorul Oficial al Moldovei*, anul III, nr. 24 din 3 octombrie 1860, p. 93; apud Preot Mihai Mănuță, *Facultatea de Teologie din Iași*, în B. O. R., Anul LXXVIII (1960), nr. 9-10, p. 878.

Cele patru facultăți fondatoare ale Universității erau: Dreptul, Filosofia, Teologia și Facultatea de Științe. Inaugurarea Facultății de Teologie s-a făcut odată cu celelalte facultăți după un "program pentru inaugurarea solemnă a Universității din Iași"⁶. Citind acest program, se poate constata că începutul misiunii științifice, culturale și spirituale a primei comunități universitare din România s-a făcut prin invocarea harului și binecuvântării lui Dumnezeu.

În aula Universității, unde erau profesorii, studenții cu eșarfă tricoloră, reprezentanții altor confesiuni și Domnitorul Alexandru Ioan Cuza, Eminentă Sa Episcopul Filaret Scriban, după ce a făcut sfințirea apei, a rostit o rugăciune din care spicuim: "Doamne, Dumnezeul părinților noștri (...) fă ca să se coboare Lumina și Înțelepciunea Ta asupra noului așezământ de învățatură universitară, pe care alesul Tău, Binecredinciosul Domnul nostru Alexandru Ioan I a binevoit a-l întemeia pentru răspândirea luminei și a adevărului în poporul Tău; fă ca acest așezământ să fie izvor de lumină, de dreptate, de adevăr și de mântuire a poporului Tău (...). Așa Doamne Dumnezeul nostru, care ai trimis pe Unul născut Fiul Tău în lume, nu ca pe un împărat, nu ca pe un cuceritor, ci ca dascăl, ca învățător, ca să lumineze pe toți cei ce ședea în întuneric și în umbra morții și carele și pe templul Tău și sinagogurile și orașele și satele și palaturile și munții și văile (...) pe toate le prefăcuse într-o mare Universitate, în care se predica lumina, adevărul și dreptatea pe care le-a pecetluit cu scump sângele Său. Revarsă deci, îndurate Doamne, acel zel martiric al Tău și în învățăceii noștri și-i fă vrednici următori ai Tăi și ai Apostolilor Tăi, care au luminat lumea și prin aceasta să se preamărească și să se binecuvânteze prea Sfânt numele Tău, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh"⁷.

Eminentă Sa Arhiepiscopul Filaret Scriban a rostit această rugăciune în calitate de decan al Facultății de Teologie și prorector al Universității.

Ca în orice instituție nou creată, s-au purtat discuții îndelungi pentru întocmirea statutelor de organizare și funcționare a structurii anului universitar și a disciplinelor de studiu⁸.

La Facultatea de Teologie s-au propus următoarele discipline de studiu: Introducerea în cărțile Vechiului Așezământ, Arheologia biblică, Istoria bisericească, Introducerea în cărțile Noului Așezământ, Patrologia, Teologia dogmatică, Teologia comparativă, Teologia morală, Teologia pastorală, Ermineutica sacră, Dreptul canonic, Tipicul și cântările bisericești, Literatura generală, Cursul de literatură română, Omiletica, Limba latină, Greaca, Ebraica, Chaldaica. Pentru obținerea doctoratului s-au propus și studierea limbilor siriană și arabă.

În anul universitar 1860-1861 s-au înscris la Facultatea de Teologie un număr de 14 studenți. Către sfârșitul anului 1861 și începutul anului 1862 a avut loc un conflict între profesorii de la Universitate și cei de la gimnaziu, din cauza căruia mai mulți profesori s-au retras. Decanul facultății, Arhiepiscopul Filaret Scriban a scris, la 22 octombrie 1862, o scrisoare ministrului M. Kogălniceanu în care arăta că prin retragerea mai multor profesori care se aflau în activitate, cele mai multe catedre au rămas vacante. El ruga pe ministru "să ia măsurile necesare pentru catedrele lipsite de profesori: Dreptul bisericesc, Istoria bisericii, limba ebraică și

6. *Ibidem*, p. 879.

7. *Ibidem*, p. 880.

8. Aceste discuții sunt consemnate în studiul părintelui Mihai Mănucă, citat mai sus.

Exegeza biblică, iar pentru catedrele ce sunt să se înființeze, conform art. 5 din statutul Universității, să se publice concurs"⁹.

În anul 1863, Arhiepiscopul Filaret Scriban s-a retras din funcție, urmându-i ca decan Arhiepiscopul Vladimir Suhopan, până în anul 1864, anul desființării facultății. La 6 decembrie 1864 se știa sigur de desființarea ei, deoarece în decretul organic se preconiza reînființarea. Cu toate acestea, facultatea nu și-a mai reluat activitatea decât în anul 1926, când s-a înființat la Chișinău o facultate de Teologie încadrată în Universitatea din Iași. În anul 1941 ea s-a contopit cu Facultatea de Teologie din București.

Deși existența ei a fost destul de scurtă, Facultatea de Teologie din Iași a deschis calea învățământului teologic universitar din România și a format câteva personalități teologice și culturale care au păstrat și au transmis mai departe speranța în reînvierea acestei facultăți. În acest sens, este important să amintim pe ierodiaconul Sivestru Bălănescu, trimis în anul 1868 pentru a-și continua studiile la Academia duhovnicească din Kiev. Ajuns episcop al Hușilor, el a donat Facultății de Teologie din București două case cu următoarea precizare testamentară: "Când va începe a funcționa și Facultatea de Teologie din Iași, atunci venitul se va împărți, fiind însărcinat decanul Facultății de Teologie din București să pună o parte la dispoziția decanului Facultății de Teologie din Iași, spre a o distribui la studenții acelei Facultăți"¹⁰.

I. 2. 1990 – Anul unui nou început

Speranța reînvierii Facultății de Teologie din Iași s-a împlinit în anul de grație 1990, când în scaunul arhieresc al binecuvântatei Moldove a fost instalat Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. Daniel Ciobotea.

Primul gând care l-a însoțit pe Înalt Prea Sfințitul Daniel, în drumul spre Iași, a fost acela de a reînființa Facultatea de Teologie, pentru a reînnoa și promova tradiția deja existentă în Moldova "aceea a împletirii dintre credință și știință, dintre cult și cultură".

Prezența unei facultăți de Teologie la Iași, afirma Înalt Prea Sfințitul Daniel, în cuvântul rostit la instalare, "va contribui la apropierea și cooperarea dintre Biserică și Universitate, dintre credință și cultură, atât pe plan național, cât și pe plan ecumenic sau internațional".

Porțile noii Facultăți de Teologie s-au deschis la 15 octombrie 1990, ca Institut Teologic de grad Universitar, iar începând cu anul universitar 1991-1992, la invitația Senatului Universității "Al. I. Cuza" din Iași și în baza Protocolului încheiat la 12 iulie 1991, Institutul Teologic a fost integrat, ca Facultate de Teologie Ortodoxă, în Universitate. Bucuria festivității de deschidere a noului așezământ de cultură teologică la 15 octombrie 1990 a fost împărtășită în întreaga Moldovă, în Basarabia și Bucovina.

9. *Arhivele Statului*, București, M. C. I. P., dos. 544/1862, ff. 101, 103, 116, 132, 224, 231; apud pr. Mihai Mănuță, *op. cit.*, p. 885.

10. Pr. Conf. Al. I. Ciurea, *Contribuții la istoricul Facultății de Teologie și Institutului Teologic, Universitatea din București*, în B. O. R., Anul LXXXV (1957), nr. 11-12, p. 1133-1134.

Personalități marcante ale culturii și spiritualității noastre străbune au transfigurat prin prezența lor această sărbătoare de suflet și de simțire românească. Au fost prezenți: Dl. Prof. Dr. Călin Ignat, rectorul Universității "Al. I. Cuza" din Iași, Dl. Prof. Dr. Ioan Alexandru, poetul imnic al "spațiului nostru mioritic", Pr. Prof. Alexandru Ciurea, un grup de profesori de la Institutul Catolic din Iași, Dl. Adrian Severin, ministru secretar de stat, reprezentant al Guvernului, Dl. Victor Opaschi, consilier din partea Președintelui României, reprezentanții prefecturii și primăriei orașului, precum și mulți alți invitați. Studenții basarabeni au fost reprezentați prin P. C. protopop Petru Buburuz din Chișinău, iar cei din Cernăuți, prin Dl. Prof. Ștefan Hostiuc, vicepreședinte al Societății "Mihai Eminescu".

Oaspeții au fost primiți cu un călduros "Bun venit", adresat din partea profesorilor și studenților, de către P. S. Pimen Suceveanul, rectorul Institutului. După intonarea imnului patriarhal, a urmat sfințirea apei și Te-Deum-ul, când toți cei prezenți au implorat în același gând binecuvântarea lui Dumnezeu pentru noul așezământ de cultură și spiritualitate ortodoxă.

Cuvântările festive au fost deschise de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist care a subliniat importanța unui asemenea eveniment în noul context în care Biserica este chemată să-și împlinească misiunea ei mântuitoare în mijlocul poporului drept credincios. "Sunt deosebit de emoționat, a spus Prea Fericirea Sa, de această clipă istorică pe care o trăim aici în cetatea vechilor zidiri și a sfintelor năzuințe de unitate națională, dragul și bătrânul târg al Iașilor.

Ne-am adunat aici la hramul Prea Cuvioasei Maicii noastre Parascheva – ocrotitoarea Moldovei și a românilor de pretutindeni. Dar și pentru a lua parte la împrejurarea de astăzi, foarte importantă pentru istoria și viața Bisericii noastre străbune: deschiderea cursurilor anului universitar 1990/1991 la noul Institut Teologic de la Iași. O năzuință veche, plină de rugăciune și smerenie, stăruia în fața lui Dumnezeu și iată că astăzi s-a împlinit. Negreșit și datorită jertfei aduse de cei cu suflete neprihănite prin care neamul nostru a dobândit libertatea de care ne bucurăm astăzi. Atât timp cât această libertate a lipsit n-a fost posibilă împlinirea unei astfel de năzuințe: înființarea acestui institut teologic. Ea este o împlinire bisericească, dar și culturală. Mărturia că renaștem la o viață nouă. Și această renaștere pornește din credința noastră, a cărei făclie s-a păstrat totdeauna nestinsă în lăuntru nostru, în inimile și cugetele noastre. Aici găsim înțelesul celor spuse de psalmist: "Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule, și duh drept înnoiește întru cele dinlăuntru ale mele" (Psalmul 50, 11).

Și iată că acest duh drept și această inimă curată ne face să ne bucurăm și noi astăzi de această rodire a credinței străbune: reînființarea după aproape un veac și jumătate a primei Facultăți de Teologie din principate. Ea este un izvor de renaștere spirituală și de lumină. Astfel, Biserica noastră își dovedește încă o dată chemarea pe care a trăit-o dintotdeauna ca pe o coordonată permanentă a slujirii sale: contribuția la renașterea dinlăuntru a fiecărui fiu al acestui neam. Pentru că aici vor studia viitorii slujitori ai Altarului străbun, dar și profesorii de religie, face acest îndemn de a lua aminte la lăuntru nostru. Deci scopul acestei instituții reînființate la Iași vizează, de altfel ca și cultura în general, ființa noastră lăuntrică. De a face credința luminată de darul lui Dumnezeu. Fără lumina lui Dumnezeu ființa umană nu poate trăi și crea. Nu se poate manifesta liber. Acest răsunset

l-a avut și propunerea de a se reînființa vechea Facultate de Teologie la Iași în fața Sfântului Sinod. De aceea, după ce a chibzuit adânc a și rânduit reînființarea Institutului Teologic, la a cărui deschidere oficială participăm astăzi.

Astfel, momentul de astăzi este împlinirea unei îndelungate năzuințe a credinței din Moldova de a-și împlini misiunea ei atât de frumoasă ca în acest timp de libertate să aducă lumină și bucurie. Lumina și bucuria lui Dumnezeu de care are atâta nevoie poporul nostru astăzi. Negreșit aceasta este o misiune grea, dar și frumoasă și sfântă în lumea noastră de astăzi. Între prioritățile misionare ale acestui institut va fi în primul rând vestirea Cuvântului lui Dumnezeu. A cuvântului adevărului adus lumii de Hristos. A cuvântului Evangheliei. Și dacă grija Bisericii a fost întotdeauna de a-și forma viitorii slujitori ai Sfântului Altar, aceasta este astăzi și mai mare, căci lumea are nevoie de astfel de slujitori ai adevărului, de alții de purtători ai Cuvântului lui Dumnezeu, de purtători ai lui Hristos. Preotul este o făclie a credincioșilor. El oferă lumii nu numai Cuvântul lui Dumnezeu, ci și în Hristos euharistic. Iată de ce marii ierarhi ai Alexandriei și ai altor centre creștine s-au îngrijit încă din primele veacuri de înființarea unor școli teologice. În acest spirit a lucrat și hotărât Sfântul Sinod al Bisericii noastre, căutând să sporească numărul școlilor teologice din țara noastră. Biserica nu poate fi concepută fără școală și invers. Și dacă ne gândim că la noul institut se vor forma și viitorii profesori de religie înțelegem și mai bine această legătură dintre Biserică și școală, străbătută fără îndoială de lumina credinței, de lumina lui Hristos.

Bucuria noastră și a Sfântului Sinod a fost foarte mare când această lucrare de luminare a poporului nostru, de reînnoire spirituală a fost îmbrățișată și de slujitorii culturii, ai universității. Și la București, și la Cluj, și la Iași. Ca urmare a acestui fapt, Institutele Teologice amintite fac parte din Universitate. De fapt pentru afirmarea dialogului firesc dintre credință și cultură, ale cărui roade negreșit sunt așteptate și nu vor întârzia să se facă simțite în viața noastră națională.

De aceea încă de la început mi-am exprimat emoția firească de a participa la acest moment al redeschiderii dialogului dintre credință și cultură, în fapt pentru reînființarea Institutului Teologic aici la Iași. Și cred că această bucurie o trăiește și cultura, reîntâlnindu-se cu credința și valorile ei. Ea este bucuria noastră a tuturor, plină de mireasma duhovnicească în care a viețuit în întreaga sa existență ca neam poporul nostru. Aceasta este de fapt înțelesul acestui mare moment istoric din viața vechii cetăți a culturii, Iașul.

I. P. S. Mitropolit Daniel a știut să adune aici pe toți cei pătrunși de entuziasm, de duhul drept care sălășluiește înlăuntrul fiecăruia. Și bucuria noastră iat-o împlinită astăzi. Dar mai mult, în acest leagăn al culturii – Iașul, se face un act de dreptate culturii și credinței. Se reafirmă și unitatea spirituală a Moldovei istorice, fiind prezenți la acest moment elevi și studenți de peste Prut care vor urma cursurile teologice aici și în alte școli teologice. Sunt de asemenea prezenți și frați din nordul Bucovinei. Îi îmbrățișez cu dragoste pe toți. Să mulțumim lui Dumnezeu că ne-a învrednicit să fim părtași cu toți la acest istoric, dar și mult așteptat moment de reîntâlnire frățească.

Pentru a încheia cuvântul meu aș vrea să mărturisesc nădejdea mea ca și credința nestrămutată că acest început va fi un început luminat de Duhul Sfânt. Și această sămânță, parafrazând pilda semănătorului, care va fi semănată în sufletele

tinerilor noștri, va cădea pe pământ bun. Pământul inimilor lor curate și doritoare de cuvântul lui Dumnezeu. Și studenții și studentele vor face din inimile lor chivote ale Duhului Sfânt, ale Mântuitorului Hristos, trebuind să fie adevărați purtători de Dumnezeu. Adică teofori și hristofori. Numai așa Îl vor putea purta spre inimile credincioșilor pe Hristos. Și pentru a-L purta trebuie să aibă inimile și brațele curate, pline de lucrarea adevărului. Altfel nu vor putea înălța rugăciuni. Și fără rugăciune nu există teologie, adică vorbirea cu Dumnezeu. Iată de ce am evocat cuvintele psalmistului.

Mulțumesc tuturor celor ce au sprijinit împlinirea acestei năzuințe a Bisericii noastre; și prefecturii și Universității.

Cu aceste gânduri rog pe Bunul Dumnezeu să binecuvânteze acest început de an universitar al noului Institut Teologic. Să binecuvânteze pe P. S. Pimen Suceveanul, rectorul acestui institut, profesorii, studenții și studentele care se vor osteni întru aprofundarea cunoștințelor teologice. Tuturor Dumnezeu să vă ajute să împliniți cele cu lipsă spre slava Bisericii, spre unitatea spirituală a neamului nostru românesc, spre afirmarea tot mai fructuoasă a dialogului dintre credință și cultură. Așa să ajute Bunul Dumnezeu".

A urmat apoi cuvântul inaugural al P. S. Părinte rector Pimen Suceveanul, care a făcut un excurs istoric asupra învățământului teologic în Moldova, începând cu Academia duhovnicească de la Putna, din secolul al XVIII-lea și culminând cu înființarea Universității ieșene, în 1860. "Biserica noastră strămoșească, a spus Pra Sfinția Sa, dintru început s-a îngrijit ca o mamă de formarea duhovnicească și cărturărească a slujitorilor ei sfințiți pentru ca aceștia, păstori sufletești, să poarte de grijă de turma cea cuvântătoare pe calea mântuirii spre slava Bisericii și a Neamului nostru românesc și creștinesc. Această pregătire s-a făcut în ochip organizat și cum bine știm, la început, în mănăstirile noastre, ctitoriile voievodale Bistrița, Neamți, Putna. Academia duhovnicească de la Mănăstirea Putna, din secolul al XVIII-lea, condusă de arhimandritul Vartolomeu Măzăreanu, prin vrednicii ei dascăli de teologie care erau oameni plini de credință și procopșiți în multe științe pentru luminarea minții și îmbogățirea credinței este prima de acest fel din Moldova.

Iașul, așezare străveche de cultură și vatră de evlavie străbună, urcă de-a lungul veacurilor din treaptă în treaptă spre desăvârșirea vieții spirituale și economice a acestei părți de țară, organizându-se diferite instituții corespunzătoare cerințelor vieții poporului român. Astfel, Așezământul pentru organizarea învățăturilor publice din Principatul Moldovei, din 1850, prevedea înființarea unei Academii la Iași cu patru facultăți între care și una de Teologie.

În 1855, Arhimandritul Dionisie Romano, încurajat de Domnul Grigore Ghica, intenționa să înființeze o facultate de teologie, cu patru ani de studii, la Mănăstirea Neamț.

La 26 octombrie 1860, s-a inaugurat în prezența Domnului Alexandru Ioan Cuza, noua Universitate din Iași cu patru facultăți: Drept, Filosofie, Științe și Teologie (...). În 1864 cursurile nu se mai deschid din lipsă de profesori și de studenți.

Încercările Mitropolitului Calinic Miclescu de a reînființa Facultatea de Teologie au rămas fără rezultat.

În 1926 se înființează la Chișinău o facultate de teologie încadrată în Universitatea din Iași. În 1941 aceasta s-a contopit cu Facultatea de Teologie din București. Ca profesori au funcționat Vasile Rădu (Vechiul Testament), Gala Galaction (Noul Testament), Toma G. Bulat (Istoria bisericească universală), C. Tomescu (Istoria Bisericii Române), Cicerone Iordăchescu (Patrologie), Valeriu Iordăchescu (Morală), Ion Savin (Teologie fundamentală), Arhimandrit Iuliu Scriban (Omiletică), N. Popescu Prahova (Drept bisericesc) etc.

Nu putem să nu amintim apoi și de renumita Facultate de Teologie de la Cernăuți mutată temporar după cel de-al doilea război mondial la Suceava și apoi contopită cu cea de la București.

Cunoaștem prea bine dezastrul sufletesc și material pe care l-a adus asupra întregului nostru popor tirania comunisto-ateistă.

Acum, când cu ajutorul lui Dumnezeu, prin jertfa martirilor revoluției din decembrie 1989 am dobândit mai multă libertate de a ne organiza viața românește și creștinește, iată că în cetatea străveche a culturii noastre, Iași, se reînființează Facultatea de Teologie cu statut de Institut teologic universitar, urmând a fi înscris, poate începând cu anul universitar 1991/1992 în Universitatea "Al. I. Cuza" din Iași.

Institutul nostru teologic din Iași are ca studenți pe fiii întregii Moldove, deci și pe cei ai celor două provincii românești, Basarabia și Bucovina – Bucovina din părțile Cernăuților. Și aceasta constituie pentru ceasul de față cea mai mare bucurie pe care o trăim și putem exclama cu Psalmistul: "Iată, cât este de bine și de frumos când frații sunt împreună".

Anul acesta vor urma cursurile Institutului nostru teologic un număr de 234 studenți în anul I și II, numărul celor veniți din Basarabia și Bucovina fiind de 73 studenți.

Pentru o mai cuprinzătoare cunoaștere a vieții țării și Bisericii noastre, 15 studenți din grupul de basarabeni și bucovineni vor urma cursurile la București, Sibiu și Cluj.

Deschiderea anului universitar, cum vedem, nu se face în casa noastră, clădirea Seminarului "Veniamin Costachi", ci în casa Roznovanu, acum sediu al Primăriei municipiului Iași.

Dragi studenți teologi, vă primim în Institutul nostru teologic cu toată dragostea creștinească și românească, întâmpinându-vă cu salutul "Bine ați venit".

*

Din partea Guvernului României a vorbit Doșnol Adrian Severin care a spus: "Am sentimentul că particip la un moment istoric al neamului nostru, în totalitatea sa. Pentru că se naște sau dacă vreți se renaște învățământul teologic la Iași, prin înființarea Institutului. Și acest moment nu înseamnă numai crearea unei instituții de învățământ oarecare, ci înseamnă deschiderea unui nou izvor de spiritualitate ortodoxă în spațiul nostru românesc.

Ascultând cântările intonate aici în aceste clipe, ca de altfel și ieri la slujbă, care au răsunat în acest oraș și în întreaga țară, în aceste zile când s-au rostit și se mai rostesc cuvinte de ură și intoleranță, mi-am adus aminte de cuvintele împăratului Iulian Apostolul: "Învins-ai, o, Galileanule".

Cred că evenimentul de astăzi este o victorie a Duhului, a spiritului a dragostei, a credinței contra tenebrelor. Și Iulian Apostatul a rostit cuvintele amintite când era pe pragul morții, recunoscându-și înfrângerea după o viață de prigonitor al Bisericii creștine. Noi nu putem să ne considerăm a fi pe pragul morții. Ci, suntem la începutul unei renașteri. A renașterii spirituale românești, a întregului neam românesc. Într-un moment în care acest neam iese din cea mai mare restriște a istoriei sale. Și această restriște nu este definitiv legată de trecut. Căci dacă am extirpat dictatura din viața politică, n-am reușit să facem acest lucru și în ființa noastră lăuntrică. Dar fără aceasta nu-i posibilă ieșirea din starea în care ne aflăm acum.

Pentru aceasta este nevoie ca Biserica să-și recapete importanța ei în viața poporului nostru. Să revină la rolul pe care l-a avut. Să dispună de posibilitățile pe care le merită.

Are o semnificație deosebit de mare acest moment. El este un mare moment de bucurie. Dar și un moment al recăpătării locului pe care Biserica îl merită în sânul neamului nostru. Și dacă ar fi să parafrăzăm ceea ce spune Cartea Sfântă că dacă Hristos n-a înviat zadarnică este credința noastră, trebuie să spunem că degeaba este truda și speranța noastră de refacere spirituală și renaștere națională dacă Biserica n-a înviat. Adică, dacă nu și-a recăpătat importanța ei firească. Și trebuie să credem în reînvierea neamului nostru românesc. Ca și în învierea lui Hristos.

Aș dori să mă adresez studenților din Basarabia și nordului Bucovinei. Se spune în Sfânta Scriptură că de va fi bătut păstorul se va risipi turma. Dar Dumnezeu a dorit să facă în așa fel ca turma să nu se risipească deși păstorii au fost bătuți. De aceea studenții de peste Prut prezenți în aceste zile și cei care vor veni trebuie să se străduie a deveni cât mai curând cu puțință păstorii pe care turma credincioșilor de acolo îi așteaptă, pentru a lucra la redeșteptarea romanității din acele ținuturi și de pretutindeni.

Știu că frații noștri au luptat pentru recăștigarea limbii lor. Și au învins. Dar și noi aici luptăm pentru câștigarea limbii care nu-i numai un mijloc de comunicare, ci mai ales de gândire. Un mod de a vedea lumea. Și din acest punct de vedere și nouă ne-a fost furată limba. Și trebuie să o regăsim. Ne-a fost sărăcită. Și trebuie o reîmbogățire prin forța spiritualității creștine care ne permite a redobândi acea viziune asupra lumii.

De fapt aceasta se săvârșește astăzi și aici, Se săvârșește cu binecuvântare și asistență divină. Măcar și în sensul celor spuse de Iisus: "Acolo unde veți fi doi sau trei adunați în numele Meu și Eu voi fi în mijlocul vostru". Noi ne-am adunat aici în numele celor mai frumoase învățăminte creștine. Și cuvintele de binecuvântare dumnezeiască sunt cu noi. Așa să ne ajute Dumnezeu!".

Au mai luat cuvântul Dl. prof. dr. Călin Ignat, rectorul Universității "Al. I. Cuza" din Iași, care și-a exprimat dorința și încrederea într-o colaborare rodnică și binefăcătoare între Institutul Teologic și Universitate, Pr. prof. Alexandru Ciurea, poetul Ioan Alexandru, care, prin versul său înflăcărat, a sensibilizat inimile tuturor celor prezenți.

Mesajul de suflet al studenților din Basarabia a fost transmis de Părintele protopop Petru Buburuz. Din partea studenților din Cernăuți a vorbit Dl. prof. Ștefan Hostiuć, care cu strângere de inimă a mărturisit: "Candela logosului românesc în nordul Bucovinei este fumegândă, iar în multe locuri chiar s-a stins cu desăvâr-

șire. Este nevoie mai mult ca oricând de eforturi sporite și de priveghere într-un același sanctuar pentru ca lumina logosului românesc să lumineze din nou partea noastră de cer și pământ dăruită de Dumnezeu spre lucrare și trasfigurare".

În încheiere, I. P. S. Mitropolit Daniel a subliniat coordonatele principale ale învățământului teologic ieșean, precum și dimensiunile fundamentale care trebuie să caracterizeze întreg învățământul teologic românesc într-un nou context istoric: "Îmi revine acum la sfârșit datoria să exprim mulțumiri tuturor celor ce au contribuit la acest moment de mare bucurie solemnă și sfântă din viața Mitropoliei Moldovei și Bucovinei și chiar a României întregi. Desigur nu doresc să vă rețin atenția prea mult. Totuși aș vrea să subliniez câteva aspecte legate de semnificația momentului de astăzi – redeschiderea Facultății de Teologie de la Iași.

Astăzi nu asistăm doar la un moment de bucurie oarecare, ci la începutul unei facultăți care se ocupă cu "știința bucuriei". Poate acest limbaj e foarte neobișnuit, dar într-un fel e cel mai propriu și adevărat pentru a denumi astfel teologia, fiindcă ea este știința bucuriei. Nu există o altă facultate care să poată purta demnitatea de a-și închina studiul "științei bucuriei" decât teologia ce de fapt este știința bucuriei netrecătoare. Pe ștampila noului institut este înscrisă monograma XP și A, Ω, adică Hristos este începutul și sfârșitul a toată existența. Studiul teologiei este un studiu cu totul aparte în cadrul Universității, pentru că teologia este știința originii și finalității lumii, susținută de iubirea de Dumnezeu. Întreaga existență sau creația nu este întâmplătoare. Ea are o finalitate. Iar scopul sau finalitatea creației este legată de bucurie, pentru că Dumnezeu-Creatorul este iubire și bucurie creștină. De aici derivă faptul că teologia este știința bucuriei netrecătoare.

Un mare teolog apusean, Karl Barth, a spus că un teolog nu poate face teologie decât în stare de bucurie. Dar bucuria de a face teologia, adică puterea de a trăi bucuria pe care ne-o dă Dumnezeu implică osteneală, muncă dăruitoare. Una din cântările Utreniei spune: "Iată prin Cruce a venit bucuria la toată lumea". Deci studiul teologiei implică osteneală și efort. De altfel în toate științele bucuria adevărată e bucuria roadelor. Orele multe de studiu în laborator pentru oricare savant sunt parte componentă din pregătirea bucuriei pe care o are când realizează ceva. În acest sens, în Iași, reînființarea Facultății de Teologie Ortodoxă trebuie să aibă în vedere sporirea bucuriei. Teologia trebuie să deschidă sufletul omenească spre Dumnezeu-izvorul bucuriei, mai ales în vremea noastră când lumea a pierdut oarecum sensul bucuriei. Dacă nu suntem conștienți de acest lucru nu vom înțelege lumea căreia trebuie să-i slujim și care este întristată. Să aducem speranță unde e deznădejde, iubire și comuniune unde este dezbinare și ură, demnitate unde demnitatea umană a fost uitată sau desconsiderată.

Teologia, pentru a putea fi o știință a mântuirii și a bucuriei duhovnicești trebuie să aibă trei dimensiuni fundamentale.

Prima este cea duhovnicească, spirituală, bazată pe experiență. De aceea, cursurile nu vor începe niciodată înainte de a merge la biserică, de a face acea "lucrare de laborator" care este întâlnirea cu Dumnezeu în rugăciune. Teologia nu va putea avea succes ca știință a bucuriei decât dacă va pleca de la experiența eclesială a credinței care invită: "Gustați și vedeți că bun este Domnul". Nimeni nu poate învăța pe alții dacă nu cunoaște el însuși ceea ce învață, dacă nu trăiește întâlnirea cu Dumnezeu în rugăciune. Și câtă bucurie nu se află în textele rugăciuni-

nilor Bisericii alcătuite de sfinți! Sfinții Părinți spuneau: "Dacă ești teolog roagă-te". Deci toate științele au ca obiect de studiu diferite domenii, iar studiul teologiei este Însuși Dumnezeu și iubirea Sa pentru lume. Și Dumnezeu nu poate fi cunoscut decât în stare de rugăciune, de comuniune cu El. De aceea, se și așteaptă astăzi de la Teologia ortodoxă să fie și mai mult o teologie a rugăciunii, a experienței duhovnicești pe care au avut-o sfinții. Se așteaptă ca aprofundarea spiritualității ortodoxe să aducă un nou spor efortului ecumenic de refacere a unității creștine, o reînduhovnicire a teologiei europene, care a devenit o știință cerebrală. Adică ce caută o îmbinare între științe și spiritualitate, între știință și sfințenie, între vorbirea despre Dumnezeu și vorbirea cu Dumnezeu.

A doua dimensiune a teologiei este cea pastorală. Teologia trebuie să răspundă nevoilor urgente ale Bisericii, să fie o teologie a timpului pe care-l trăim așa cum teologia Sfinților Părinți răspundea nevoilor imediate ale Bisericii. A fi preot al timpului tău este nu numai un îndemn, ci o cerință dintotdeauna impusă de slujirea mântuitoare a Bisericii în contexte și vremuri diferite. De pildă, nu poți ieși specialist în teologia secolului al IV-lea fără să te preocupe problemele vremii contemporane în care ne desfășurăm activitatea. Deci, teologia trebuie să răspundă problemelor zilelor noastre, nevoii de mântuire și sfințire astăzi. Teologia în dimensiunea sa pastorală înseamnă a hrăni spiritual pe om ținând seama de foamea sa spirituală și materială de astăzi, de suferințele și problemele sale concrete de astăzi. O teologie pastorală aplică principiile credinței ținând seama de persoane și de situații concrete, diverse și noi. Ea promovează redescoperirea valorii infinite a ființei umane astăzi, în ciuda demoralizării pe care o trăiește lumea astăzi în situații dificile. Teologia este pastorală când se exprimă ca o răspundere sfântă pentru viața și mântuirea fiecărui om.

Și, în sfârșit, a treia dimensiune a teologiei ce trebuie promovată astăzi este cea misionară. Nu înțeleg prin aceasta simpla trimitere de misionari în afara granițelor. Asta n-am făcut-o până acum. Dar dacă va fi posibil și situația o va impune ca să trimitem misionari în Africa, de pildă, vom face. Adică să facem misiune acolo unde numele lui Iisus nu este încă cunoscut. Dar nu misionari pentru a converti alți creștini, pentru că acest fapt nu înseamnă misionarism, ci prozelitism. Teologia văzută în dimensiunea sa misionară înseamnă pentru noi aici, în primul rând, grija de a transmite credința și dragostea lui Iisus tinerei generații sau adulților care L-au uitat. Toată viața trebuie să ne străduim a-L urma pe Iisus și a-L primi mai intens în viața noastră. Secularizarea modernă se manifestă și ca o slăbire a credinței și a vieții spirituale, de rugăciune. Mulți dintre oamenii zilelor noastre au uitat rugăciunea sau au pierdut practica ei ritmică. Mulți dintre ei nu sunt necredincioși, dar se roagă foarte puțin sau deloc. Ei nu neagă existența lui Dumnezeu, dar au uitat ori nu știu cum să-L întâlnească în rugăciune. Deci teologia trebuie să ajute pe oameni să poată simți că Dumnezeu îi iubește. Teologia este chemată să ajute ființa umană care poartă chipul lui Dumnezeu să-și descopere posibilitățile de dialog și comuniune cu Cel al Cărui chip îl poartă, dar și cu semenii, cu ceilalți oameni. În acest sens teologia va fi știință a mântuirii oamenilor, deci și a neamului nostru. Teologia în dimensiunea sa misionară este o știință a vindecării sufletelor bolnave de înstrăinare și neîncredere, de lipsa de experiență a prezenței lui Dumnezeu în viața zilnică, bolnave de înstrăinarea de

noi înșine. Teologia este deci o știință a vindecării de izolare prin promovarea iubirii și întrajutorării frățești ce derivă din credință. Astfel poporul lui Dumnezeu, obștea credincioșilor își recapătă legătura cu cerul și armonia sufletească. Și pentru a realiza aceste trei dimensiuni teologia noastră trebuie să fie ca stejarii Moldovei! Știți care e secretul coroanei largi a unui stejar. Ei bine, ea corespunde rădăcinilor sale, adânc înfîpte în pământ! Tot așa și teologia noastră ortodoxă se va deschide spre marile probleme care frământă astăzi creștinismul numai în măsura în care va lua în serios evlavia și rugăciunea poporului nostru, tradiția sa creștină aproape bimilenară. Numai așa va putea aduce ea ceva ziditor pentru Apus și pentru celelalte Biserici creștine. Și vom ști să primim de la ele, cu discernământ, ceea ce este autentic, bun.

Deci condiția deschiderii spre universal este adâncirea și fructificarea darurilor noastre, promovarea dialogului dintre cultură și credință. La noi, acest dialog trebuie să fie fecund, iar învățământul teologic de la Iași să beneficieze de acest dialog creator dintre știință și credință.

În încheiere aș dori să mulțumesc Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru bucuria pe care ne-a făcut-o fiind prezent aici la acest mare moment istoric al redeschiderii cursurilor universitare teologice de la Iași, dar și pentru purtarea de grijă permanent arătată, pentru sfaturile părintești și duhovnicești pe care ni le oferă.

De asemenea aș vrea să mulțumesc Președinției și Guvernului țării, reprezentate aici de Dl. consilier Victor Opaschi și Dl. ministru al reformei Adrian Severin. Îi asigurăm de toată considerația noastră pentru sprijinul pe care ni l-au arătat în eforturile de a obține local pentru institutul nostru. Se cunosc, desigur, legăturile spirituale pe care Domnul Președinte Ion Iliescu le are cu orașul Iași. În timpul șederii Domniei Sale la Iași s-a înființat singura instituție de învățământ teologic din anii regimului comunist: Institutul teologic romano-catolic. Acum, în libertate, Domnia Sa și Guvernul României, mai ales Dl. Adrian Severin, au ajutat să înfăptuim acest act de dreptate și echilibru pentru învățământul teologic ieșean: reînființarea Facultății de Teologie Ortodoxă.

Nu putem trece cu vederea faptul că Domnul prefect Dan Gâlea și colaboratorii săi, precum și Domnul primar al Iașului, ajutat de colaboratorii săi, ne-au sprijinit foarte mult în acest sens, astfel ca hotărârea guvernamentală să devină o realitate.

Suntem conștienți că vom începe în condiții însă dificile, caracteristice oricărui început. Dar deschidem oficial astăzi cursurile, în fapt ele nu vor putea începe decât pe data de 1 noiembrie a. c. De aceea, studenții veniți din Basarabia și nordul Bucovinei, vor fi trimiși să stea la unele mănăstiri în acest interval de timp.

Iubiților noștri studenți veniți aici la studiu le spunem că în această facultate trebuie să lucreze ca în fața Sfântului Altar. Sfânta Evanghelie spune că lucrarea noastră trebuie să fie o lucrare sfântă și mântuitoare: de a aduna pe cei risipiți, de a împăca pe oameni cu Dumnezeu și întreolaltă.

Aș dori, nu în cele din urmă, să adresez un apel frățesc și prietenesc tuturor oamenilor de cultură; indiferent de confesiunea și convingerile lor filosofice, pentru a ne ajuta să realizăm un dialog fructuos dintre credință și cultură, necesar astăzi pentru renașterea moral-spirituală a țării noastre. Din partea noastră acest dialog se va bucura de receptivitate și deschidere. Să contribuim la afirmarea unei

culturi naționale simfonice sau sintetice, care armonizează credința și cultura, așa cum a făcut-o poporul român încă de la nașterea sa în istorie ca popor nou, creștin.

Țin, de asemenea, să mulțumesc reprezentanților Bisericii Romano-Catolice pentru prezența Sfinților lor la acest moment important din viața Bisericii noastre. Îi rog să ne ajute frățeste. Suntem la început de drum, iar dâșii au deja experiență în această privință. Chiar aș îndrăzni și vă rog să permiteți studenților noștri să consulte unele cărți din biblioteca dumneavoastră, realizându-se astfel un dialog frățesc între Bisericile noastre. Ar fi trist să ne întâlnim în dialogul internațional la Bari sau Viena și să nu-l intensificăm aici, la Iași. Duhul Sfânt este Duhul comuniunii și al unității. De aceea, am mare nădejde că vom putea conlucra.

Mulțumesc Domnului rector al Universității, Prof. dr. Călin Ignat, care m-a încurajat foarte mult în încercarea de a găsi un local pentru institutul nostru. Am rămas profund impresionat când Domnia Sa a venit la Palatul mitropolitan și mi-a spus: "N-am putut participa la întronizare, dar mă simt obligat să răspund apelului Înalț Prea Sfinției Voastre la conlucrarea între Biserică și Universitate".

Vă mulțumesc tuturor pentru participare. Și vă rog să mă iertați că n-am putut aminti aici numele tuturor celor care ne-au ajutat. Rog pe Bunul Dumnezeu să ne dăruiască bucurie, chiar și când întâmpinăm dificultăți. Să nu ne pierdem niciodată bucuria și speranța. Căci dacă vom pierde bucuria Sfântului Duh, ce vom mai aduce lumii de azi? Așa să ne ajute Dumnezeu!".

I. 3. Anul jubiliar 2000

Cuvântarea Înalț Prea Sfințitului Mitropolit Daniel, prezentată mai sus, a constituit, din acel moment, criteriul axiologic în funcție de care se va organiza întreaga activitate didactică, științifică și pastoral-misionară a noii Facultăți de Teologie.

Acum, la 10 ani de la reînființare, se poate constata că Facultatea de Teologie din Iași și-a construit, încet dar sigur, o identitate specifică în cadrul universității ieșene, ca și în cadrul învățământului teologic universitar din România. În cele ce urmează vom prezenta succint câteva din caracteristicile acestei identități.

I. 3. a. Structura organizatorică

Înalț Prea Sfințitul Daniel a dorit dintru început să dezvolte în cadrul facultății și alte specializări decât cea de *Teologie Ortodoxă Pastorală*, potrivit cu noile realități sociale și religioase apărute după schimbările din 1989.

Reintroducerea Religiei în școli, ca disciplină de învățământ, a impus pregătirea de cadre didactice specializate pe această disciplină. De asemenea, reorganizarea asistenței sociale în țara noastră, activitate în care Biserica Ortodoxă Română are o frumoasă tradiție, a impus pregătirea unor specialiști care să aibă și pregătire teologică, întrucât aceștia vor lucra și în instituții bisericești ca: centre eparhiale, mănăstiri, protopopiate etc.

Pentru pregătirea acestor specialiști, începând cu anul universitar 1991-1992, în cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă din Iași, s-au înființat alte două secții:

- a) *Teologie Ortodoxă-Litere, cu specializarea – limbă română;*
- b) *Teologie Ortodoxă – Asistență socială.*

Începând din anul universitar 1993-1994, în cadrul secției Teologie Ortodoxă – Litere, s-a trecut și la specializarea – *limbă străină (engleză, franceză, germană, rusă – una la alegere)*.

Întrucât România are un bogat patrimoniu cultural, care în marea lui majoritate este religios, dar care, în mare parte, se află într-un avansat proces de degradare, Înalț Prea Sfințitul Daniel a dorit să stopeze acest proces și, totodată, să redea circuitului cultural valorile patrimoniale. În acest scop, a înființat în cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă o nouă secție, *Teologie Ortodoxă-Patrimoniu cultural*, secția care funcționează începând cu anul universitar 1993-1994. Această secție are în prezent trei direcții de specializare: restaurare-icoană, restaurare-carte, pictură eclesială bizantină.

Așadar, în prezent, Facultatea de Teologie Ortodoxă din Iași funcționează cu patru secții: Teologie-Pastorală, Teologie-Litere cu specializările limbă română și limbă străină, Teologie-Asistență socială, Teologie-Patrimoniu cultural cu specializările amintite.

I. 3. b. Corpul profesoral

La 10 ani de la reînființarea Facultății de Teologie Ortodoxă, corpul didactic este format din:

1. **I. P. S. Daniel Mitropolitul Moldovei și Bucovinei.** S-a născut la data de 22 iulie 1951 în localitatea Dobroești, jud. Timiș. A absolvit Liceul "Coriolan Brediceanu" din Lugoj în anul 1970, an în care și-a început studiile teologice superioare la Institutul Teologic Universitar din Sibiu pe care le-a absolvit în anul 1974, subiectul tezei de licență fiind: "*Împăcare și slujire – o problemă de teologie a Noului Testament*".

Între anii 1974-1976 urmează cursurile de doctorat la Institutul Teologic Universitar din București, lucrând sub îndrumarea P. C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae și a P. C. Pr. Prof. Constantin Galeriu. Își continuă studiile apoi la Universitățile din Strasbourg – Franța (1976-1978) și Freiburg – Germania (1978-1980). Studiile în străinătate le finalizează cu o teză de doctorat întocmită sub îndrumarea Prof. Gerard Siegwalt și susținută la Strasbourg la 15 iunie 1979, obținând titlul academic de doctor în teologie, titlu pe care și l-a echivalat la Institutul Teologic Universitar din București în data de 31 octombrie 1980, pe baza tezei intitulată: "*Teologie și spiritualitate creștină. Raportul dintre ele și situația actuală*". Teza a fost întocmită sub îndrumarea P. C.-Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae.

Între anii 1980-1988 a funcționat ca profesor la Institutul Ecumenic de la Bossey – Geneva. Revenit în țară, între anii 1988-1990 își desfășoară activitatea în calitate de consilier patriarhal și profesor la Institutul Teologic Universitar din București. În data de 7 iunie 1990 a fost ales ca Mitropolit al Moldovei și Bucovinei, instalarea ca arhiepiscop al Arhiepiscopiei Iașilor având loc la 1 iulie 1990. Începând cu anul universitar 1991-1992 revine la catedra universitară, pe care o slujește și în prezent ca profesor de *Teologie Pastorală și Teologie Dogmatică*.

2. **P. C. Pr. Nicolae Achimescu,** s-a născut la data de 10 august 1955 în localitatea Șiroca, jud Mehedinți.

Între anii 1970-1975 a urmat cursurile Seminarului Teologic din Craiova, apoi cursurile Institutului Teologic București, absolvit în anul 1980 cu calificativul "exceptional". În toamna aceluiași an a fost admis pe primul loc ca doctorand în cadrul aceleiași facultăți, la disciplina *Istoria Religiilor*. Între anii 1982-1984, după susținerea unui examen de burse în străinătate a continuat studiile ca doctorand la Universitatea din Tübingen, Germania. Între anii 1991-1992 a beneficiat de o nouă bursă la aceeași universitate. În această perioadă și-a definitivat teza de doctorat: *Die Vollendung des Menschen in Buddhismus. Betwertung aus Orthodoxer Sicht (Desăvârșirea omului în budism. Evaluare din perspectivă ortodoxă)*, coordonată de Prof. Dr. P. Beyerhaus și Prof. Dr. J. Moltmann din cadrul Facultății de Teologie Evanghelică. În urma susținerii a primit titlul de Doctor al Universității din Tübingen cu calificativul "cum laude".

În prezent este slujitor la biserica "Învierea Domnului" (cartierul Dacia – Iași) și conferențiar în cadrul secției Sistemice, specializarea *Istoria și Filosofia Religiilor* a Facultății de Teologie Ortodoxă din Iași. De la 1 ianuarie 2000 exercită funcția de decan al facultății, funcție pe care a deținut-o și între anii 1993-1994.

3. P. C. Pr. Gheorghe Popa s-a născut la data de 27 august 1956 în localitatea Stulpicani, jud. Suceava.

Între anii 1971-1976 a urmat cursurile Seminarului Teologic Neamț, iar între anii 1977-1981 cursurile Institutului Teologic București. Din anul 1988 a urmat cursurile de doctorat la același Institut, secția Sistemice, disciplina *Teologie Morală*. Aceste cursuri au fost continuate între anii 1992-1993 la Facultatea de Teologie din cadrul Universității Neuchâtel – Elveția, unde a obținut Diploma de specializare în Teologia Sistemice și Noul Testament. Lucrarea de diplomă: *Le problème de la conversion dans la théologie occidentale: une perspective d'ensemble*, a primit premiul Jean Louis Leuba pe anul 1993.

În luna iulie 1999 a susținut la Facultatea de Teologie Ortodoxă din București teza de doctorat intitulată: *Comuniune și înnoire spirituală în contextul secularizării lumii moderne*, sub îndrumarea Pr. Prof. Dr. Dumitru Radu, în urma căreia a primit titlul de doctor în teologie.

În prezent este preot slujitor la biserica "Metocul Maicilor" – Iași, conferențiar în cadrul secției Sistemice, disciplina *Morală și Spiritualitate*, a Facultății de Teologie Ortodoxă din Iași și prodecan al aceleiași facultăți.

4. P. C. Pr. Petre Semen s-a născut la data de 9 octombrie 1949 în localitatea Samarinești, jud. Gorj.

Între anii 1964-1969 a urmat cursurile Seminarului Teologic din Craiova, iar între anii 1969-1973 cele ale Institutului Teologic București. În toamna anului 1975 a început cursurile de doctorat în teologie, la secția Biblică, disciplina *Vechiul Testament și Limba ebraică*. În anul 1980 a continuat studiile postuniversitare la Institutul biblic pontifical din Roma. În urma susținerii la data de 10 octombrie 1990 a tezei de doctorat intitulată: *Învățătura despre Sfânt și sfințenie în cărțile Vechiului Testament*, sub îndrumarea Pr. Prof. Dr. Mircea Chialda, preluată de Pr. Prof. Dr. D. Abrudan și E. Cornițescu, a primit titlul de Doctor în teologie.

Între anii 1978-1990 a funcționat ca profesor la Seminarul Teologic din Craiova, iar din 1990 a fost transferat la Institutul Teologic din Iași, disciplina *Vechiul*

Testament și Limba ebraică. În vara anului 1993 a beneficiat de o bursă de studii la Universitatea Ebraică din Ierusalim (Israel), în scopul aprofundării limbii ebraice.

Începând cu anul 1999 face parte din comisiile de doctorat în specialitate și în comisiile pentru acordarea gradului didactic I.

De asemenea activează în Comisia națională de reformă a învățământului superior teologic pentru evaluări și pentru îmbunătățirea programelor analitice. Între anii 1994-1999 a fost decan al Facultății de Teologie din Iași. În prezent este preot slujitor la biserica "Sfinții Voievozi" – (zona Tătărași – Iași) și profesor universitar în cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă din Iași, la secția Biblică, disciplina *Vechiul Testament și Limba ebraică.*

5. P. C. Pr. Nicolae Chifăr s-a născut la data de 4 septembrie 1956 în localitatea Bran, jud. Brașov.

În urma absolvirii Liceului Pedagogic din Brașov, între anii 1977-1981 a urmat cursurile Institutului Teologic Universitar din Sibiu. În urma unui examen de admitere a beneficiat de o bursă de studii în Germania, oferită de organizația *Das diakonische Werk*, începând cu anul 1983. După absolvirea cursului de limbă germană la Nürnberg și Erlangen a studiat ca doctorand la Universitatea "Friedrich – Alexander" din Erlangen – Nürnberg, unde a elaborat lucrarea de doctorat în domeniul Istoriei Bisericii Universale, intitulată: *Das VII ökumenische Konzil von Nikaia (Sinodul VII ecumenic de la Niceea)*, sub coordonarea științifică a doamnei Prof. Dr. Fairy von Lilienfeld. La 18 ianuarie 1989, în urma susținerii lucrării, a obținut titlul de Doctor în teologie al Universității "Friedrich – Alexander" din Erlangen – Nürnberg cu calificativul "*cum laude*".

Începând cu anul universitar 1991-1992 a fost angajat lector al Facultății de Teologie Ortodoxă din Iași, disciplina *Istoria Bisericească Universală*, iar din anul 1996 îndeplinește funcția de Cancelar științific al Facultății.

În prezent este preot slujitor la biserica "Banu" și conferențiar în cadrul secției Istorie, disciplina *Istoria Bisericească Universală*, a Facultății de Teologie Ortodoxă din Iași.

6. P. C. Pr. Viorel Savu s-a născut la data de 25 august 1963 în localitatea Grajduri, jud. Iași.

Între anii 1980-1985 a urmat cursurile Seminarului Teologic Neamț, iar între anii 1985-1989 pe cele ale Institutului Teologic București. În cadrul aceluiași Institut, între anii 1989-1993 a urmat cursurile postuniversitare ca doctorand.

Din 1991 a funcționat ca asistent suplinitor la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Iași, titularizat din 1993. Între anii 1994-1996 a suplinit și postul de lector la disciplina *Teologie Liturgică*, iar din anul universitar 1996-1997 a fost numit lector titular la această disciplină.

La data de 14 iulie 1998, în urma susținerii tezei de doctorat, cu titlul: *Taina Mărturisirii în riturile liturgice actuale*, alcătuită sub îndrumarea științifică a Pr. Prof. Dr. Nicolae Necula de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din București, a fost declarat Doctor în teologie.

În perioada 22 octombrie – 22 noiembrie 1993 a beneficiat de un curs de limbă engleză la Școala Centrală de Engleză din Londra, ca bursier al Consiliului Ecumenic al Bisericilor. În perioada noiembrie 1993 – noiembrie 1994 a benefi-

ciat de o bursă de cercetare în cadrul Universității Glasgow – Scoția, ca bursier al Bisericilor Episcopale Scoțiene.

În prezent este preot la parohia Sfinții Voievozi "Frumoasa" – Iași și conferențiar în cadrul secției Practice, disciplina *Teologie Liturgică*, a Facultății de Teologie Ortodoxă din Iași.

7. P. C. Pr. Gheorghe Petraru s-a născut la data de 10 noiembrie 1957 în localitatea Vânători, jud. Neamț.

Între anii 1972-1977 a urmat cursurile Seminarului Teologic Neamț, pe care l-a absolvit ca șef de promoție, apoi cursurile Institutului Teologic București, absolvit cu calificativul "*exceptional*". În anul 1982 în urma concursului de admitere a fost acceptat la cursurile de doctorat în cadrul aceluiași Institut. În anul 1996 a beneficiat de o bursă de studii la Universitatea Catolică din Louvain, Belgia.

La data de 5 iulie 1999 în urma susținerii tezei de doctorat cu titlul: *Ortodoxie și prozelitism*, la disciplina *Teologie fundamentală și Misiologie* din cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă din București, sub îndrumarea Pr. Prof. Dr. Dumitru Radu, a primit titlul de Doctor în teologie.

În prezent este preot slujitor la biserica "Sf. Nicolae" – Ciurchi – Iași și lector în cadrul secției Sistemate, disciplina *Misiologie și Ecumenism* a Facultății de Teologie Ortodoxă din Iași.

8. P. C. Pr. Ion Vicovan s-a născut la data de 22 ianuarie 1960 în localitatea Capu-Câmpului, jud. Suceava.

Între anii 1977-1982 a urmat cursurile Seminarului Teologic Neamț, apoi cursurile Institutului Teologic București. Între anii 1988-1991 a fost doctorand în cadrul aceleiași facultăți, secția Istorică, disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, perioada finalizată cu examenul de admisibilitate susținut și promovat în 1993. Între anii 1993-1994 a urmat studii de specializare la Heidelberg – Germania.

Teza de doctorat: *Activitatea filantropică a Bisericii în secolele al IV-lea și al V-lea. Modele și criterii pentru activitatea filantropică a Bisericii Ortodoxe Române în trecut și astăzi*, sub îndrumarea Pr. Prof. Dr. Viorel Ioniță, a fost susținută la data de 24 august 1999, în urma căreia i s-a acordat titlul de Doctor în teologie.

În prezent este preot slujitor la biserica "Sf. Cuvioasa Parascheva" (zona Păcurari – Iași) și lector în cadrul secției Istorică, disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, a Facultății de Teologie Ortodoxă din Iași.

9. P. C. Pr. Costachi Grigoraș s-a născut la data de 28 august 1940 în localitatea Cernu, jud. Bacău.

Între anii 1957-1962 a urmat cursurile Seminarului Teologic Neamț, iar între anii 1963-1967 pe cele ale Institutului Teologic București. În anul 1977 a început cursurile de doctorat, secția Practică, disciplina *Omiletică și Catehetică*, iar în septembrie 1981 a susținut și promovat examenul de admisibilitate.

Din septembrie 1993 a ocupat prin concurs postul de lector la disciplina *Omiletică și Catehetică* din cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă din Iași, post suplinit încă din 1991. La 29 decembrie 1998 a susținut lucrarea de doctorat: *Kerigma apostolică în predica Sfântului Apostol Pavel*, la catedra de Omiletică și Catehetică din cadrul Facultății de Teologie din București, sub îndrumarea P. C. Pr. Prof. Dr. Constantin Galeriu, în urma căreia a primit titlul de Doctor în teologie.

În prezent este preot slujitor la biserica "Sf. Dumitru Misai" – Iași și lector în cadrul secției Practice, disciplina *Omiletică și Catehetică* a Facultății de Teologie Ortodoxă, din Iași.

10. **P. C. Pr. Dan Sandu** s-a născut la 2 septembrie 1966 în localitatea Mădârjac, jud. Iași.

Între anii 1982-1987 a urmat cursurile Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca, iar între anii 1988-1992 pe cele ale Institutului Teologic București. A urmat între anii 1993-1997, studiile post-universitare de doctorat în cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă din București, la disciplina *Istoria și Filosofia Religiilor*. Între anii 1996-1997 a urmat cursurile de documentare la College of the Resurrection, Universitatea din Leeds, Anglia.

La data de 21 octombrie 1999, în urma susținerii tezei de doctorat: *Viața și cunoașterea mistică. Creștinism și Islam în primele secole de existență*, la catedra de Istoria și Filosofia Religiilor din cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă din București, sub îndrumarea Prof. Dr. Remus Rus, a primit titlul de doctor în teologie.

În prezent este preot slujitor la biserica "Sf. Nicolae Domnesc" – Iași, asistent în cadrul secției Sistemice, disciplina *Istoria Religiilor*, a Facultății de Teologie Ortodoxă din Iași și director al Institutului Ecumenic "Sf. Nicolae".

11. **DI. Ion Sandu** s-a născut la data de 3 ianuarie 1952 în localitatea Câmpeni-Pârjol, jud. Bacău.

A absolvit în anul 1975 Facultatea de Chimie și Inginerie Chimică, Institutul Politehnic "Gh. Asachi" din Iași, secția Chimie, disciplina *Chimie anorganică*. A urmat cursurile post-graduale pentru cercetare și învățământ superior (1976), Cursurile de vară ale Școlii Ieșene de Inventică (edițiile: 1982, 1983, 1986), Cursuri post-universitare "Investigarea Științifică a Operelor de Artă" și "Conservarea și Restaurarea Operelor de Artă" (Ministerul Culturii, 1998).

La data de 10 octombrie 1984, în urma susținerii tezei de doctorat intitulată: *Noi sisteme redox în conversia energiei*, sub îndrumarea Prof. Dr. Nicolae Calu din cadrul Facultății de Chimie Industrială aparținând Universității Tehnice "Gh. Asachi" – Iași, a obținut titlul de Doctor în Științe Chimice. Este atestat ca profesor și cercetător în domeniul patrimoniului cultural (Școala Superioară de Cercetare AUPAC – UNESCO, Paris) și membru în Comisia Europeană a Experților în Diagnosticarea Operelor de Artă (Tesalonic).

În prezent este profesor titular, disciplinele *Chimia conservării și restaurării și Investigarea științifică a operelor de artă* în cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă din Iași.

12. **D-na Maria Mustăță** s-a născut la data de 17 octombrie 1948 în localitatea Iași.

Între anii 1967-1971 a urmat cursurile Facultății de Biologie-Geografie-Geologie, secția Botanică, din cadrul Universității "A. I. Cuza" din Iași. După absolvire și-a desfășurat activitatea ca biolog în cadrul Intreprinderii de Antibiotice Iași. Din anul 1975 s-a transferat la Laboratorul de Conservare și Restaurare de la Complexul Muzeistic din Iași, unde a pus bazele unui laborator de biologie și a asigurat baza materială și tehnicile de lucru în vederea conservării bunurilor de patrimoniu. A urmat timp de doi ani cursuri de pregătire post-universitară "Bazele Restaurării și Conservării, și cursuri de Istoria artei". În perioada

1979-1981 a organizat primul șantier de conservare activă, iar în urma activității de combatere și conservare activă s-a creat posibilitatea reconstruirii Palatului Domnesc și a pridvorului. În anul 1981 a fost desemnat secretar științific în Comisia Națională de Conservare Activă. Tot în acel an a urmat un stagiu de specializare în domeniul conservării bunurilor de patrimoniu în Norvegia.

În 1978 s-a înscris la cursurile de doctorat pe care le-a finalizat prin susținerea la data de 24 februarie 1995 a tezei de doctorat cu tema: *Contribuții la cunoașterea și combaterea coleopterelor dăunătoare obiectelor din patrimoniul cultural național*.

În prezent este conferențiar doctor și șef de catedră al secției Patrimoniu Cultural din cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă din Iași.

13. D-na Nicoleta Melniciuc-Puică s-a născut la 28 noiembrie 1963 în localitatea Piatra Neamț.

A absolvit în anul 1990 Facultatea de Textile-Pilărie, secția Tehnologia Chimică a pieilor, blănurilor și înlocuitorilor din piele. În cadrul aceleiași Facultăți a fost angajată ca preparator. Începând cu anul 1991 face parte din Colectivul de cercetare "Sinteze organice și radiochimice", care funcționează în cadrul Facultății de Chimie din Universitatea "Al. I. Cuza" din Iași, condus de Prof. Dr. Gheorghe Surpățeanu. La același profesor, începând cu anul 1992 a urmat cursurile de doctorant, iar în iulie 1998, în urma susținerii tezei: *Sinteze de auxiliari cu structuri polare utilizați în prelucrarea pieilor*, a obținut titlul de Doctor în chimie, disciplina Chimie organică.

În urma unui concurs, în februarie 1998, a ocupat postul de lector la Facultatea de Teologie Ortodoxă, secția Patrimoniu cultural, titular al cursurilor: *"Studiul materialelor specifice restaurării icoană-lemn policrom"*; *"Studiul materialelor specifice restaurării carte-document"* și *"Elemente de conservare-restaurare piele pergament"*.

14. P. C. Pr. Ioan-Cristinel Teșu s-a născut la data de 9 februarie 1968, în localitatea Iași.

Între anii 1982-1986 a urmat cursurile Liceului de Filologie-Istorie "Calistrat Hogaș" – Piatra Neamț, pe care l-a absolvit ca șef de promoție.

Între anii 1987-1991 a urmat cursurile Facultății de Teologie Ortodoxă "Andrei Șaguna" – Sibiu, pe care le-a absolvit ca șef de promoție, având ca lucrare de licență traducerea din limba franceză: Alexander Schemann, *Euharistia – Taină a Împărăției*.

Doctorand al Facultății de Teologie din Sibiu și apoi București, la secția Sistematică, disciplina *Spiritualitate Ortodoxă: Ascetica și Mistica*. Teza de doctorat, elaborată sub îndrumarea P. C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Radu, intitulată: *Antropologia creștină: Sinteza filocalică*, a fost susținută în ședință publică la data de 31 august 2000, candidatul fiind declarat "doctor în teologie" al Facultății de Teologie Ortodoxă a Universității din București.

În anul academic 1997-1998, a avut o bursă de documentare pentru doctorat la Pembroke College – Oxford University, având ca supervizor pe P. S. Kallistos Ware.

În prezent este lector titular în cadrul secției Sistemice, disciplina *Formare duhovnicească și Spiritualitate Ortodoxă* și preot slujitor la biserica "Sfinții Patruzeci de Mucenici".

15. **P. C. Pr. Mihai Vizitiu** s-a născut la data de 9 noiembrie 1938 în localitatea Buzeni, comuna Bălușeni, jud. Botoșani.

Între anii 1952-1957 a urmat cursurile Seminarului Teologic de la Mănăstirea Neamț, iar între anii 1957-1961 cele ale Institutului Teologic din București.

Este absolvent al cursurilor de doctorat în teologie, promovând examenul aprofundat de admisibilitate la data de 25 octombrie 1990, în cadrul secției biblice, specializarea principală *Noul Testament*. Proiectul tezei de doctorat, care se află în faza finală de redactare, are titlul: "*Filantropia divină și Filantropia bisericească după Noul Testament*", având ca îndrumător pe Pr. Prof. Dr. Constantin Cornițescu de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din București.

Între anii 1961-1966 a lucrat ca profesor în învățământul de stat, apoi între anii 1967-1970 preot paroh în Parohia Târpești, jud. Neamț, iar din 1971 până în 1990 ca profesor la Seminarul Teologic de la Mănăstirea Neamț, unde, între anii 1977-1990, a deținut și funcția de director.

Din 1990 a fost transferat, prin concurs, la Institutul Teologic din Iași. Din 1998 este membru în Consiliul Național Consulativ pentru Învățământul Teologic și Religios.

De asemenea este membru în Comisia de Coordonare a activității de definire a programelor analitice și de elaborare a normelor de Religie pentru clasele I-XII (XIII).

Este membru fondator al Fundației Culturale "Ion Creangă" din Tg. Neamț.

În prezent este preot slujitor la catedrala "Adormirea Maicii Domnului" din Tg. Neamț, lector universitar, disciplina *Noul Testament*, în cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă din Iași, unde, începând cu anul universitar 1992-1993, exercită și funcția de șef de catedră, și consilier cu probleme de învățământ în cadrul Arhiepiscopiei Iașilor.

16. **P. C. Pr. Alexandrei Barnea** s-a născut la data de 10 august 1964 în municipiul Botoșani.

Între anii 1978-1980 a urmat clasele a IX-a și a X-a de la Liceul Teoretic "A. T. Laurian" din Botoșani, iar între anii 1980-1985 a urmat Seminarul Teologic de la Mănăstirea Neamț.

A urmat cursurile Facultății de Teologie Ortodoxă din București, la zi, finalizându-le cu teză de licență "*Cântarea corală bisericească la români în secolele XIX-XX*" alcătuită sub îndrumarea Pr. Prof. Dr. Nicu Moldoveanu.

Între anii 1990-1991 a fost profesor la Seminarul Teologic de la Mănăstirea Neamț, iar între anii 1991-1994, asistent suplinitor la disciplina *Muzică bisericească și Ritual* din cadrul Secției Practice a Facultății de Teologie Ortodoxă din Iași.

În perioada 1994-1997 a fost asistent titular și din 1997 până în prezent este lector titular.

Este preot II la Biserica "Sfântul Gheorghe" din cartierul ieșean Păcurari.

În anul 1998 a absolvit cursurile de doctorat în teologie, cu examen aprofundat de admisibilitate, la Secția Practică, specialitatea *Muzică bisericească și Ritual* de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din București.

Teză de doctorat: *Muzica bisericească în Moldova secolelor XIX-XX*. Îndrumător științific: Pr. Prof. Dr. Nicu Moldoveanu – Facultatea de Teologie Ortodoxă București.

17. **P. C. Pr. Ilie Melniciuc-Puică** s-a născut la 24 mai 1967, în orașul Iași, județul Iași, fiind fiul lui Vasile și Ana.

Cursurile Școlii elementare și gimnaziale le-a absolvit la Școala generală nr. 22 din Iași (redenumită B. P. Hașdeu), după care a urmat clasele a IX-a și a X-a la Liceul Mihai Eminescu din Iași, clasa cu profil filologic.

În anul 1983 a susținut examenul de admitere, fiind declarat admis, la Seminarul Teologic Mănăstirea Neamț, pe care l-a absolvit în anul 1988 ca șef de promoție.

În anul universitar 1989-1990 a frecventat cursurile anului I la Institutul Teologic Universitar din București, iar din 1990 anii II-IV la Institutul Teologic Iași, transformat în Facultatea de Teologie Ortodoxă, absolvind cursurile de licență cu lucrarea "**Sinodul II Ecumenic – 381**" întocmită sub îndrumarea părintelui profesor Viorel Ioniță.

Începând cu data de 1 octombrie 1993 a ocupat postul de preparator la Facultatea de Teologie Ortodoxă până în anul 1997, an în care a fost promovat în funcția de asistent, iar din ianuarie 2000 în cea de lector titular la disciplina *Studiul și Exegeza Noului Testament*. În prezent este și preot slujitor la biserica "Sfântul Pantelimon".

Din anul 1994, a urmat cursurile de doctorat la Facultatea de Teologie București, secția *Biblică*, specializarea principală *Studiul și Exegeza Noului Testament*, sub îndrumarea științifică a Părintelui Profesor Doctor Constantin Cornițescu, având în proiectul pentru teza de doctorat tema: "*Legea veche și Legea nouă în iconomia mântuirii*".

18. D-ra **Carmen-Maria Bolocan** s-a născut la 11 octombrie 1968, în orașul Solca, județul Suceava.

Clasele primare și gimnaziale le-a absolvit în orașul natal, iar pe cele liceale, la Liceul Pedagogic "Emil Bodnăraș" (azi Școala Normală), secția filologie-istorie, în anul 1987.

În anul 1988, în urma concursului de admitere, a fost declarată admisă la Facultatea de Litere a Universității "Al. I. Cuza" din Iași, secția română-franceză, curs de zi, pe care a absolvit-o în anul 1993.

În anul 1990, în urma unui nou concurs de admitere, a fost declarată admisă la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității "Al. I. Cuza" din Iași, secția Pastorală, curs de zi, pe care a absolvit-o în 1994, având ca lucrare de licență traducerea cărții *Le sacrement de l'amour, Le mystere conjugal à la lumiere de la tradition orthodoxe*, Desclée de Browe, 1980, de P. Evdokimov.

În anul 1992 a obținut o bursă "Tempus" de 3 luni, în Franța, la Angers, perioadă în care a pregătit și lucrarea de diplomă: *Le rapport cause-effect en roumain et en français*.

Din anul 1996, în urma concursului de admisibilitate este doctorand în litere, având susținute examenele și referatele în programul individual de elaborare a tezei de doctorat, care are ca titlu: *Terminologia religioasă în limba română*, îndrumător fiind Prof. Dr. Alexandru Andriescu de la catedra de Limba Română a Facultății de Litere din Universitatea "Al. I. Cuza" din Iași.

Din anul 1994 suplinește postul de asistent de limbă franceză la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Iași, la secțiile Teologie Ortodoxă-Litere (limba și lite-

ratura română) și Teologia Ortodoxă-Asistență Socială, iar din anul universitar 1997-1998 este titular al postului de asistent la disciplina *Catehetică și Practică pedagogică (religie)*.

Din anul universitar 2000/2001 este lector suplinitor la disciplina *Catehetică și Practică pedagogică (religie)*.

19. D-na Georgeta-Merișor Dominte s-a născut la data de 22 aprilie 1957 în localitatea Iași.

Între anii 1972-1976 a urmat și absolvit Liceul de Arte "O. Băncilă", secția Arte Plastice, iar între anii 1977-1981 a urmat și absolvit Conservatorul de Arte "G. Enescu" din Iași, Facultatea de Arte Plastice, secția Pictură-Restaurare, la clasa Prof. Dan Hatmanu, având nota 10 (zece) la examenul de diplomă.

Din anii 1996 și până în prezent este lector titular la secția Patrimoniu cultural a Facultății de Teologie din Iași, la disciplinele *Studiul culorii-Cromatologie, Studiul desenului, culorii și compoziției imaginii pentru icoană, Compoziție. Integrări pentru restaurare, Studiul desenului, culorii și reprezentărilor convenționale pentru restaurare*.

Este membră a Uniunii Artiștilor Plastici din România, Filiala Iași.

Începând cu anul 1999 este doctorandă la specialitatea *Istoria filosofiei și Filosofia științei* din cadrul Facultății de Filosofie, Universitatea "Al. I. Cuza", Iași, având teza de doctorat cu tema: *Matila Ghyka și frumosul vizual (Repere în Istoria filosofiei și a Artelor plastice)*. Coordonator științific este Prof. Dr. Petre Dumitrescu de la Facultatea de Filosofie a Universității "Al. I. Cuza" din Iași.

20. D-ra Gabriela-Carmen Mîndrilă s-a născut la data de 9 februarie 1959 în localitatea Gura-Humorului, jud. Suceava.

Între anii 1974-1978 a urmat și absolvit Liceul Teoretic din Gura-Humorului, jud. Suceava.

În anul 1992, în urma concursului de admitere, a fost declarată admisă la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității "Al. I. Cuza" din Iași, secția Teologie Ortodoxă-Asistență Socială, absolvită în anul 1996.

Este doctorand în sociologie, începând cu anul 1997, la disciplina *Sociologia populațiilor vulnerabile și marginalizate, "Familia problemă" și mijloace de intervenție* sub îndrumarea Prof. Dr. Vasile Miftode.

A avut o bursă de studii, de cinci săptămâni, la Bienne – Elveția, în anul 1995.

În prezent este lector titular la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității "Al. I. Cuza" din Iași, secția Teologie Ortodoxă-Asistență Socială, la disciplinele *Sociologia populațiilor vulnerabile și marginalizate, "Familia problemă" și mijloace de intervenție*.

21. D-l Tudor Constantin s-a născut la data de 16 mai 1958 în localitatea Osoi, jud. Iași.

Între anii 1974-1978 a urmat și absolvit Liceul de artă "O. Băncilă" din Iași. Atelier Sculptură, profilul *Arte plastice și Decorațiuni*, meseria desenator-decorator.

În perioada 1983-1987 a urmat și absolvit cursurile Facultății de Artă Plastică "George Enescu" din Iași, specialitatea: *Pictură de șevalet*, cu lucrarea de licență în profilul Arte Plastice, specializarea: *Pictură, Restaurare, Profesor de desen*.

A avut expoziții personale în țară și străinătate.

Din 1998 este lector titular la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Iași, specializarea Patrimoniul cultural, disciplina *Tehnici și tehnologii artistice vechi și tradiționale pentru icoană*.

22. D-l Bogdan Maximovici s-a născut la data de 5 septembrie 1972 în localitatea Iași.

Între anii 1987-1991 a urmat și absolvit cursurile Liceului "O. Băncilă" din Iași, iar între anii 1991-1997 Facultatea de Arte "G. Enescu" din Iași, secția artă murală.

Din anul 1997 a fost colaborator al Facultății de Teologie Ortodoxă din Iași, secția Patrimoniul cultural, iar din anul 1998 până în prezent este asistent titular la aceeași secție, la disciplina *Studiul tehnicilor vechi și tradiționale*.

Pe lângă cadrele titulare, prezentate mai sus, au mai predat la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Iași, discipline de specialitate, următoarele cadre didactice de la diferite facultăți din cadrul Universității "Al. I. Cuza" Iași: Conf. dr. Nicolae Crețu, Conf. dr. Doru Scărlătescu, Cercetător Ion Ciubotaru, Lect. Constantin Pricop, Conf. dr. Grigore Țugui, Conf. dr. Florea Pavel, Asist. Mihaela Brut, Asist. Sergiu Ailenei, Asist. Cornelia Ioncioaia, Conf. dr. Anca Sîrbu, Conf. dr. Petruța Spânu, Prof. dr. Maria Pavel, Conf. dr. Constantin Pavel, Conf. dr. Mihaela Mîrțu, Conf. dr. Oana Poparda, Prof. dr. Iuliana Popescu, Lect. Viorica Azzouz, Lect. Aurelia Crișan, Lect. Corina Dumitriu, Lect. Magda Ciopraga, Lect. Ana Dorobăț, Conf. dr. Paula Gherasim, Lect. Anca Rusu, Lect. Doina Spiță, Asist. Ioana Ocneanu, Asist. Felicia Dumas, Asist. Monica Frunză, Asist. Ingrid Ilinca, Asist. Oana Pascaniuc, Prof. dr. Valeriu Bența, Prep. Dana Nica, Prep. Mihaela Lupu, Lect. Leonte Ivanov, Prep. Natașa Tcaciuc, Prof. dr. Dan Ilie, Prof. dr. Ioan Lobiuc, Prof. dr. Dragoș Moldoveanu, Prof. dr. Dumitru Nica, Lect. Odette Arhip, Conf. dr. Luminița Lăzărescu, Lect. Mihaela Săcrieru, Prof. dr. Constantin Frâncu, Prof. dr. Petru Zugun, Asist. Iuliana Nica, Prep. Sorin Guia, Conf. dr. Viorica Constantinescu, Lect. Constantin Dram, Lect. Georgeta Loghin, Prof. dr. Petru Ursache, Lect. Gheorghe Badea, Prof. dr. Traian Diaconescu, Conf. dr. Sorin Pârvu, Conf. dr. Corina Gogălniceanu, Conf. dr. Ligia Constantinescu, Prof. dr. Horia Hulban, Lect. dr. Brândușa Popescu, Lect. Rodica Albu, Lect. Valeriu Dinescu, Lect. Carmen Ciobanu, Lect. Anca Cehan, Lect. Radu Andriescu, Lect. Codrin Cuțitaru, Lect. Luminița Andrei, Lect. Daniela Doboș, Lect. dr. Svetlana Angheloni, Asist. Mariana Hurjui, Asist. Irina Chirica, Asist. Laura Cuțitaru, Lect. Emilian Chiosa, Prof. dr. Constantin Cucoș, Lect. Ciprian Ciobanu, Lect. Mariana Momanu, Ion Roman, Florin Frumos, Prof. dr. Ioan Grigoraș, Elena Seghedin, Asist. Bogdan Neculau, Prof. dr. Teodor Cozma, Simona Crăciun, Anișoara Panfil, Lect. Liliana Stan, Ion Dafinoiu, Asist. Andrei Dumbravă, Magda Luchian, Conf. dr. Ana Constantin, Lect. Nicoleta Turliuc, Lect. Ștefan Boncu, Asist. Bogdan Balan, Asist. Mihai Curelaru, Lect. George Ceaușu, Medic Răzvan Miftode, Lect. George Poede, Lect. Maria Cojocaru, Lect. Mariana Spânu, Asist. Adrian Netedu, Lect. Georgel Neamțu, Conf. dr. Doina Balahur, Prof. dr. Vasile Miftode, Lect. Dumitru Stan, Asist. Gabriela Irimescu, Liliana Eftimie-Pravat, Ștefan Cojocaru, Ramona Stoica, Lect. Petru Zahariuc.

I. 3. c. Cercetare științifică și relații academice

Facultatea de Teologie Ortodoxă a pus în cei zece ani de activitate un accent deosebit pe cercetarea științifică și colaborarea teologică și ecumenică internațională. Personalități ale învățământului și ale cercetării științifice teologice ortodoxe, romano-catolice și protestante au vizitat facultatea expunând în fața profesorilor și studenților conferințe deosebit de interesante, căutând să elucideze unele aspecte sensibile ale ecumenismului actual. Amintim doar câțiva: Prof. Dr. M. A. Ritter, Universitatea din Heidelberg, Germania, 1992; Prof. Dr. Ph. Harnoncourt, Universitatea din Graz, Austria, 1992; Prof. Dr. Pierre Buhler, Universitatea Neuchâtel, Elveția, 1995; Prof. Dr. Pierre Gisel, Universitatea Lausanne, Elveția, 1995; Prof. Dr. J. Moltmann, Universitatea din Tübingen, Germania, 1996; Prof. dr. Th. Nikolaou, Universitatea din München, Germania, 2000.

Recunoscându-se prestația științifică a profesorilor Facultății de Teologie din Iași, universități și organizații internaționale i-au invitat la diverse simpozioane, conferințe sau întruniri teologice. Pe lângă multiplele participări ale I. P. S. Dr. Daniel Ciobotea, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, care este și profesor la facultate, mai enumerăm următoarele: Pr. Prof. Dr. Petre Semen, Canbera (Australia) – 1991, Düsseldorf (Germania) – 1995, Leipzig (Germania) – 1998; Pr. Conf. Dr. Nicolae Achimescu, Viena (Austria) – 1995, Chișinău – 1997, Aarhus și Skade (Danemarca) – 1997; Pr. Conf. Dr. Nicolae Chifăr, Oberflockenbach și Neuendettelsau (Germania) – 1994, Heidelberg (Germania) – 1992, Datteln (Germania) – 1996; Pr. Conf. Dr. Gheorghe Popa, Antwerpen (Belgia) – 1991, Neuchâtel (Elveția) – 1993; Pr. Conf. Dr. Gheorghe Păpa, Antwerpen (Belgia) – 1991, Neuchâtel (Elveția) – 1993, Berna și Zürich (Elveția) – 1995, Roma (Italia) – 1999; Pr. Conf. Dr. Viorel Sava, Edinburgh (Scoția) – 1994, Atena (Grecia) – 1996, Trondheim (Norvegia) – 1997; Pr. Lect. Dr. Ion Vicovan, Heidelberg (Germania) – 1994, Leipzig (Germania) – 1997, Bad-Boll (Germania) – 1999, Pr. Lect. Dr. Gheorghe Petraru, Tasalonic (Grecia) – 1993, Stavanger (Norvegia) – 1998, Lyon (Franța) – 2000.

Menționăm și faptul că Pr. Conf. Dr. Gheorghe Popa a predat ca profesor invitat la Facultatea de Teologie a Universității din Lausanne, Elveția, în semestrul de iarnă 1995-1996, cursul intitulat *Théologie et spiritualité orthodoxes dans la dialogue oecuménique*.

La propunerea Facultății de Teologie Ortodoxă, Senatul Universității "Al. I. Cuza" din Iași a acordat titlul de "*Doctor Honoris Causa*" următoarelor personalități teologice: Prof. Dr. Wilhelm Nyssen, Universitatea din Bonn, Germania (1992); Prof. Dr. Jurgen Moltmann, Universitatea din Tübingen, Germania (1996); Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Constantinopolului (1997); I. P. S. Damaskinos Papandreou, Mitropolitul Elveției (1999); P. F. Hristodoulos Paraskevoidis, Arhiepiscopul Atenei și Primatul Greciei (2000).

Printre marile personalități care au vizitat facultatea se numără Cardinalul Christoph von Schönborn, Primatul Austriei (9 mai 2000).

Facultatea de Teologie Ortodoxă din Iași editează revista "Anale științifice ale Universității «Al. I. Cuza» din Iași – Teologie", revistă anuală, care a ajuns la al cincilea volum, în care sunt publicate studii de specialitate. De asemenea profe-

sorii facultății colaborează la reviste de mare prestigiu din țară și străinătate cum ar fi: Theologia, Oekumenische Rundschau, Studii Teologice, Ortodoxia, Teologie și Viață, Revista Teologică, Altarul Banatului, Candela Moldovei, Dialog Teologic și altele.

Prestația științifică a profesorilor Facultății de Teologie Ortodoxă s-a concretizat în peste 200 de studii și o mulțime de articole publicate în reviste și publicații de specialitate. La acestea se adaugă un număr de 35 de cărți publicate la edituri de mare prestigiu din țară și străinătate, fiind abordate teme de mare interes în domeniul teologic și interdisciplinar. De asemenea se remarcă o fructuoasă colaborare între Facultatea de Teologie Ortodoxă și celelalte facultăți din cadrul Universității "Al. I. Cuza" din Iași, subliniind aici activitatea Cercului de Hermeneutică în colaborare cu Facultatea de Filosofie și Dialogul teologico-ecumenic cu Institutul Romano-Catolic din Iași.

Sub egida facultății și a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei au fost organizate mai multe colocvii și seminarii internaționale la Iași sau la Centrul cultural-pastoral Durău pe teme de mare popularitate și interes pentru societatea modernă. Remarcăm de asemenea colaborarea profesorilor de teologie de la Iași la posturile de radio și televiziune naționale și locale, un accent deosebit punându-se pe postul de radio "Trinitas" al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, al cărui director a fost Pr. Conf. Dr. Gheorghe Popa, prodecanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Iași.

I. 3. d. Condițiile de studiu

Formarea unei conștiințe teologice responsabilă și deschisă, creatoare spre lume, nu este posibilă fără anumite condiții specifice unei facultăți de Teologie. Crearea acestor condiții a constituit o preocupare constantă atât a Înalț Prea Sfințitului Mitropolit Daniel, cât și a corpului profesoral.

În acest sens s-a constituit, în cadrul Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, trei biblioteci teologice: Biblioteca istorică al cărei început datează de la începutul secolului al XIX-lea, Biblioteca Ecumenică "Dumitru Stăniloae" și Biblioteca "Studium", organizate după reînființarea facultății și care are în prezent cca. 100.000 de volume din toate disciplinele teologice, dar și din domeniul celorlalte științe umaniste.

Studentii au de asemenea acces la Biblioteca Centrală Universitară al cărei fond de carte teologică a fost repus în circuit după anul 1989.

Mitropolia Moldovei și Bucovinei oferă lunar cca. 2.000.000 de lei pentru noi achiziții de carte din țară și străinătate.

În prezent se lucrează la racordarea bibliotecilor la rețeaua informatică în vederea creșterii randamentului științific și al relațiilor academice.

Întrucât rugăciunea și practica spirituală fac parte integrantă din programul de învățământ și din formarea celor care studiază Teologia, prin grija Înalț Prea Sfințitului Mitropolit Daniel, studenții au la dispoziție trei lăcașuri de cult: Biserica "Sfântul Gheorghe", vechea catedrală mitropolitană, Catedrala actuală mitropolitană și capela "Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" din incinta facultății.

În cadrul săptămânal de lucru al studenților și profesorilor, se pune un accent deosebit pe practica liturgică și spirituală, deoarece, așa cum nu se poate concepe respirația fără aer, la fel nu se poate concepe teologie fără rugăciune. Aceasta reîmprospătează zilnic conștiința reflexivă a teologului și-i pregătește sufletul pentru slujirea lui Dumnezeu și a oamenilor.

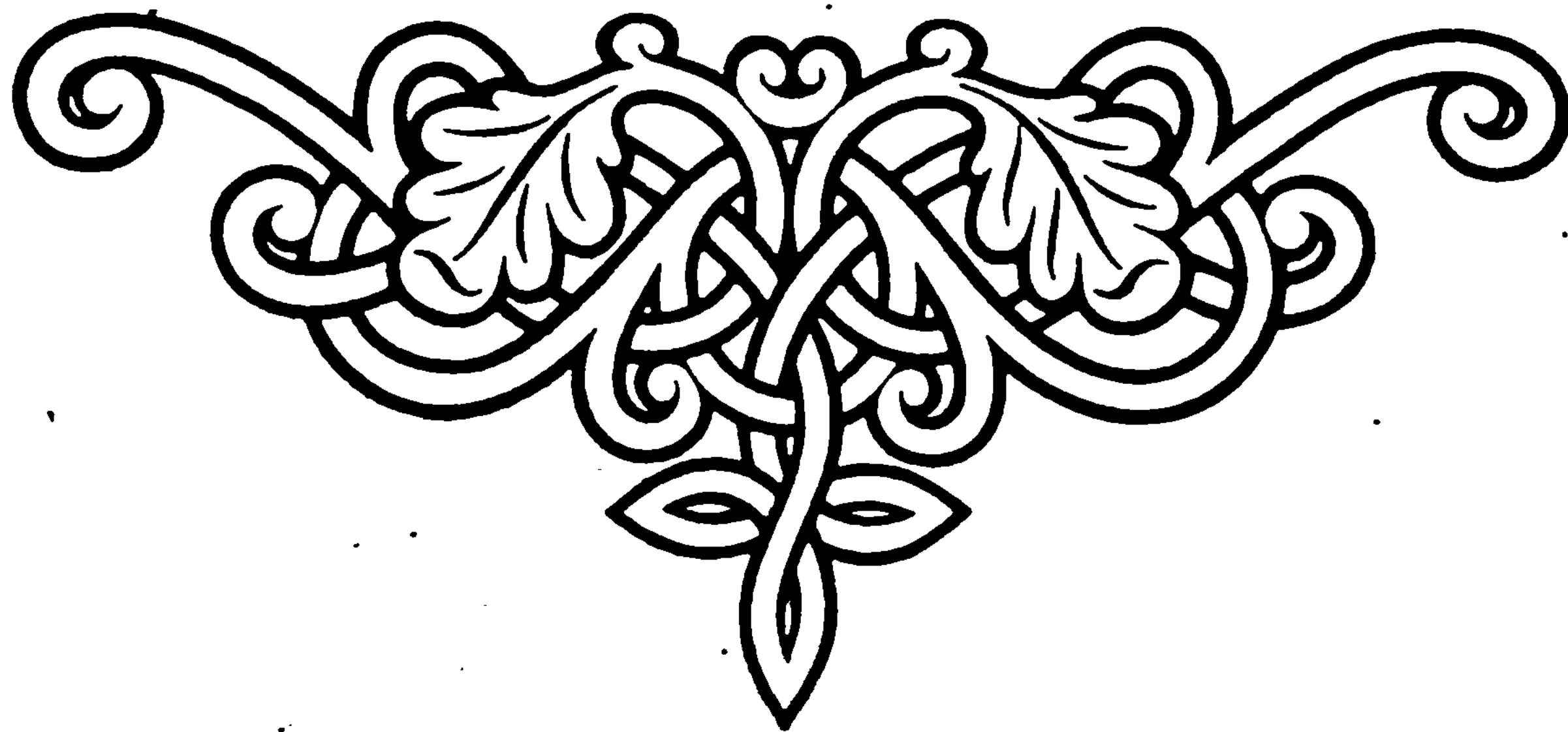
Epilog

La încheierea acestei scurte prezentări a Facultății de Teologie din Iași, la 10 ani de la reînființare, putem face câteva precizări.

Drumul unei facultăți de Teologie se identifică cu drumul poporului lui Dumnezeu spre Împărăția lui Dumnezeu-Treime. Un popor care-și pierde această vocație își pierde, de fapt, adevărata sa identitate în mijlocul celorlalte popoare.

Convinși de necesitatea redescoperirii acestei vocații în spațiul nostru românesc, Înalț prea Sfințitul Mitropolit Daniel și profesorii facultății sunt angajați cu întreaga lor ființă întru ctitoria unui lăcaș de cultură și spiritualitate, care să promoveze identitatea și frumusețile Ortodoxiei în lumea de astăzi, fără complexe și fără agresivitate.

Pr. Conf. Dr. GHEORGHE POPA
Pr. Conf. Dr. NICOLAE GHIFĂR
Pr. Rect. MIHAI VIZITIU

IN MEMORIAM

NE-A PĂRĂSIT ȘI PĂRINTELE NOSTRU IOAN GAGIU

(1911-2000)

*"Zilele anilor omului, ca pânza păianjenului,
sunt 70, iar de vor fi în putere 80 de ani, ce este
mai mult decât aceștia, osteneală și durere ..."*

(Psalm 89, 10-11)

Este greu și nici mâna nu îndrăznește a consemna o durere comună tuturor celor ce l-au cunoscut ca director și apropiat al vrednicului de pomenire – Patriarhul Justinian, ca distins teolog și om de cultură și nu în ultimul rând ca preot adevărat, duhovnic desăvârșit și ctitor de sfinte locașuri: *Părintele Ionel Gagiu*, cum i se spunea ...

Numai aceste câteva calități enumerate și ne putem da seamă de "uriașul", și la propriu și la figurat, plecat pe Drumul veșniciei: "... fiindcă rânduit este omului să moară ... (Evrei 9, 7) să fie judecat (II Corinteni 5, 10) și apoi să i se dea cununa strădaniilor ..." (II Timotei 4, 8).

Cel plecat dintre noi a fost înzestrat de Dumnezeu cu mulțime de zile patriarhale, intrase în nouă decenii. Această longevitate este specifică, pe de o parte eredității, iar pe de altă parte, importantă și personală, se datorește vieții psiho-fizice echilibrate. Părintele Ionel n-a avut astâmpăr în a-și face datoria și a nu rămâne în urma altora. Și acest lucru se datorează faptului că a avut exemple de urmat, anume: profesorul-mitropolit Irineu Mihălcescu – la Vâlcea, București și Iași, dar mai ales providențialul și pururea-pomenitul Justinian-Patriarhul ... Vocația celui trecut în lumea stabilității de: sânguință, cinste, studiu, învățator și preot, teolog desăvârșit, soț ideal, conducător echilibrat, preot de vocație și ctitor de sfinte locașuri i-au pecetluit veșnicia.

Părintele Ionel a trecut către Domnul în ziua de 21 august 2000, după o scurtă suferință și după ce "văzuseră ochii săi mântuirea": refacerea "paraclisului" pe temelia bisericii demolate, ridicarea și sfințirea noii biserici. Corpul neînsuflețit a fost depus în propria ctitorie: "mult iubit-am locașurile Tale, Doamne!" (Psalm 93, 5).

Profund mișcat de vestea încetării din viață, Prea Fericitul Patriarh Teoctist al României a transmis condoleanțe rudelor și Părintelui vicar Armand Munteanu. Mai mult, ca un Părinte grijuliu și fost colaborator apropiat, Întâistătătorul Bisericii Neamului a venit la biserică și la căpătâiul celui ce ne-a părăsit, a săvârșit o mișcătoare panhidă, abia stăpânindu-și lacrimile ... Același lucru l-au săvârșit și alți ierarhi ai Bisericii noastre, preoți slujitori și mai ales mulțimea de ucenici și credincioși sprijiniți și ajutați de cel care a fost Părintele Ionel. Mai rar ca dânsul preot și gospodar, bun și conducător, înțelegător și sprijinitor, a ținut să mărturisească din adâncul sufletului P. C. Pr. Prof. Nicolae Necula, decanul Facultății de teologie din București ...

Slujba înmormântării s-a săvârșit joi, 24 august 2000, când se prăznuiește trecerea spre cele veșnice a Sf. Mucenic Eutihie, ucenicul Sf. Apostol Ioan Evangelistul.

Soborul de slujitori a avut în frunte pe P. S. Teodosie Snagoveanul Episcop-Vicar al Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor, delegatul P. F. Patriarh Teoctist.

După otpustul obișnuit, P. S. Episcop Teodosie și în numele Întâistătătorului Bisericii noastre, a apreciat viața și activitatea Părintelui Ioan Gagiu, exemplu de preot, teolog și conducător în administrația centrală a Bisericii străbune. Părintele Episcop a arătat celor de față chipul plin de evlavie al Părintelui răbdător și încercat, ctitor și mare duhovnic, un om care n-a zăbovit niciodată în a face bine și a fi desăvârșit în ascultarea îndreptată de strălucitul – Patriarh Justinian. Părintele Gagiu a fost preotul, ca mulți din generația sa, care a știut să înmulțească talantul și să pregătească preoțimea în vederea înțelegerii mileniului următor ... De fapt orice slujitor se străduiește să facă vremelnice un pas spre eternitate, spre Arhiereul cel veșnic (Evrei 9, 7 ș.a.).

Ca cel ce i-a fost apropiat, apoi coliturghisitor, în ultima vreme, Părintele Alexandru Moțoc, exprimându-și durerea pentru pierderea imensă, a prezentat câteva date personale ale aceluia ce a fost Părintele Ioan Gagiu. S-a născut în comuna Budești, jud. Vâlcea la 18 martie 1911, ca fiul cel mai mare din cei cinci copii ai destoinicilor gospodari Gheorghe și Elena GAGIU, familie care s-a implicat întotdeauna în viața bisericii, tatăl său Gheorghe fiind dascăl la biserica din sat.

A terminat școala primară în satul său natal dovedind alese aptitudini pentru învățătură. Între anii 1926-1930 urmează cursurile Liceului "Alexandru Lahovari", din Râmnicu Vâlcea, unde se bucura de sprijinul câtorva profesori valoroși, care observându-i harisma îl îndemneau spre calea Seminarului teologic. În anul 1932 a absolvit Seminarul teologic "Sf. Nicolae" din Rm. Vâlcea, fiind clasificat al doilea între cei 30 de colegi.

A urmat Facultatea de teologie din București, obținând licența cu mențiunea "Magna cum laude".

În paralel cu studiile teologice urmează și absolvă, în același timp, Facultatea de filosofie și litere, specialitatea Filologie clasică, cu următoarele materii: Latina, Greaca și Arheologia.

După terminarea studiilor universitare, se înscrie și obține titlul de "Magistru în Teologie". Între anii 1932-1935, în timpul studiilor a fost cântăreț bisericesc la "Parohia Militari" din Capitală, dovedind aleasă vocație.

În 1935, la un an după căsătoria sa cu Cecilia Florescu din București, este hirotonit diacon, în ziua de 23 octombrie, apoi preot în ziua de 24 octombrie, numit paroh la biserica cu hramul "Adormirii Maicii Domnului" din parohia Chiselet, din județul Ilfov, unde cântase și la strană.

La 1 iunie 1940, Patriarhul Nicodim, în vremuri grele, îi oferă un loc în Capitală și începe ridicarea locașului de cult "Doamna Oltea" și a casei parohiale, devenind și paroh al propriei ctitorii.

Dovedind un comportament exemplar plin de omenie, modestie și o aleasă conduită morală în relațiile sale cu credincioșii, chivernisind cu alese calități și devotament parohia "Doamna Oltea", la 1 februarie 1952 este ales consilier patriarhal. La 1 octombrie același an, în urma aprecierilor și încrederii Patriarhului Justinian, este numit directorul Administrației Patriarhale.

În cei 25 de ani cât a deținut această înaltă funcție a organizat și îndrumat sectoarele Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., și a crescut generații de preoți

și funcționari demni și pregătiți. A ajutat, cu dragoste și dezinteresat, pe cei care i-au cerut sprijinul, Biserica Ortodoxă cunoscând o deosebită înflorire în această perioadă, cu toată opreliștea bolșevic-atee.

Alesele sale cunoștințe de literatură, filosofie, latină și greaca veche și-au găsit plinirea în traducerea, corectarea și publicarea Cărții de căpătâi a creștinului, *Biblia*, sau *Sfânta Scriptură* (București, 1968), urmată de numeroase alte publicații, cărți de cult și reviste teologice.

Meritele sale deosebite în propovăduirea credinței ortodoxe au fost apreciate de întreaga lume creștină, dovadă multiplele legături și contacte cu reprezentanții ai celorlalte Culte, creștine sau necreștine, din țară și de peste hotare. Amintim cum Arhiepiscopul de Canterbury, la 26 iunie 1966 i-a oferit "Crucea Ordinului Sfântului Augustin" din Canterbury.

La 1 martie 1975 cere pensionarea la limită de vârstă, dar continuă activitatea până la 1 iulie 1977.

A obținut toate onorurile bisericești cunoscute în Ortodoxie.

A fost apreciat și cinstit cu medalii și ordine culturale ale Instituțiilor Statului Român.

În 1977, lasă locul generațiilor tinere formate în spiritul Bisericii Ortodoxe Române, în cadrul Patriarhiei, concentrându-și activitatea la biserica "Doamna Oltea".

Bucuria credincioșilor și a păstorului lor a fost de scurtă durată, deoarece nemilosul regim comunist a demolat la 27 nov. 1986, ceea ce acest om a clădit cu multă dragoste, urmând chemarea și harul de la Dumnezeu cu care a fost înzestrat.

Suferința familiei Preotului Ioan Gagiu a fost nemărginită, dar credința în Dumnezeu și deosebita tărie morală i-au dat puterea să-și mențină legătura strânsă cu credincioșii, continuându-și activitatea ca preot la biserica "Sfânta Treime" de la 1 dec. 1986 – la 1 mai 2000.

Ultimul an al vieții, despărțit de credincioșii săi și de biserica parohială, a fost presărat de multă suferință datorită pierderii soției, cea care a fost timp de 65 de ani sprijinul său în fiecare moment și pe care a iubit-o și a respectat-o cum numai un preot cu harul lui Dumnezeu ar fi putut să o facă.

Suferința vârstei și durerea pierderii soției, singurătatea și neputința i-au fost alinate la gândul că biserica "Doamna Oltea" a prins din nou viață prin sprijinul deosebit al credincioșilor pe care cu multă dragoste și trudă i-a format și îndrumat de-a lungul vieții.

Preotul Ioan Gagiu prin credința sinceră în Dumnezeu, dragoste, muncă și devotament va fi un exemplu greu de egalat de către generațiile următoare, rămânând ca imaginea unui adevărat slujitor în inimile enoriașilor și intrând cu cinste în iconostasul celor chemați de Dumnezeu să slujească Bisericii Ortodoxe Române și să înțeleagă pe cei în necazuri.

P. S. Episcop Teodosie a îndemnat pe unul din colaboratorii Părintelui Gagiu, Diac. P. David, să prezinte câteva date asupra celui ce i-a fost director și ocrotitor.

Într-adevăr, a subliniat profesorul David, mi-a fost ceea ce ați spus și mai mult. Sunt ultimul colaborator al său înainte de a fi fost pensionat.

Părintele Ionel, cum i se spunea, este ultima candelă care se stinge din Sanctuarul zidit de Patriarhul Justinian în Patriarhia Română. Au plecat pe rând, pe drumul fără întoarcere: Pr. Alexandru Ionescu – Vicar la Arhiepiscopia Bucu-

reștilor, *Pr. Traian Ghica* – Directorul Casei de pensii și ajutorare a B.O.R., *Pr. Nițșor Cazacu* – Secretarul Cabinetului patriarhal, și acum, la vârsta patriarhală, Părintele Ionel – Directorul Administrației Patriarhale. Dintre toți, cel din urmă, dar cel dintâi în grațiile Providențialului Patriarh, Părintele Ionel a atins vârsta biblică.

În afara celor arătate înainte, se știe că Părintele Ionel, încă din tinerețe, elev fiind, a fost apropiat al Pr. Ion Marina, directorul Seminarului din Rm. Vâlcea și directorul Tipografiei eparhiale.

Așadar, atunci când gospodarul Vâlcii și ocrotitorul Moldovei, cum i s-a spus Episcopului-vicar Justinian, ajuns Patriarh și-a ales colaboratori destoinici, cinști și devotați, sfidând, cu prudență, propaganda marxistă și regimul ateobolșevic impus de Apusul Europei prin cizma stalinistă, Yalta, 1945, a fost Părintele Ionel. Având și sprijinul socrului, Pr. Găgiu și-a ridicat biserica – locaș ca expresie a slujirii Altarului străbun, în sufletul său. Cu o putere sufletească deosebită, ajutată de un fizic impunător, a reușit să șlefuiască pietrele vii, credințioșii din jurul său. Mai mult, atunci când a fost chemat la rosturi meritate n-a părăsit obștea pentru avantaje și frumuseți străine.

A publicat peste 50 de articole și studii, a revizuit sute de cuvântări ale oficialilor și este inițiatorul principal al reorganizării Administrației Patriarhale și dotării Tipografiei și Atelierelor Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R. cu utilaje de tehnică modernă. A intervenit pentru ajutoare și dotări din partea Bisericii, dar și din partea statului prin Direcția Monumentelor Istorice, la sute de mănăstiri și locașuri de cult din țară și de peste hotare. Era cel mai apropiat sfetnic al Patriarhului Justinian. De aceea, în momente de cumpănă, a fost lângă Întâistătător: în 1953, după moartea lui Stalin, și mai ales în 1956-1958 când anumite forțe politice ale vremii influente, au încercat să-l scoată din scaun și să-l înlocuiască ... S-a repetat acest act în 1959-1960, când Patriarhul n-a fost de acord cu desființarea mănăstirilor, Decretul 410/1959.

Mulți nu știu, puțini cunosc, Părintele Ionel, fiind ginerele directorului Tipografiei "Arta Grafică", instituție de vârf în Europa, a înlesnit dotarea Tipografiei și Redacției Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R. cu utilaje moderne, dar și cu specialiști de înaltă calificare ... Doamne, ce diplomat! ...

Fiind mâna dreaptă a Patriarhului pentru destoinicie și meritele sale, l-a însoțit în multe vizite în țară și străinătate, alcătuind reportaje și cronici care încep de acum să fie istorie autentică la sfârșit de mileniu.

Cu toate că nu a avut urmași, și-a ajutat mai mult ca un părinte pe nepoții săi până i-a văzut licențiați și la rosturi înalte, meritate. Dar, familia Părintelui era numeroasă, sute de elevi și zeci de studenți s-au rânduie la strana bisericii Milostivului Părinte primind ajutoare. Eleve și studenți în necazuri aveau miluire; părinți în situații critice găseau la duhovnic alinare și soluții; recomandări și susțineri, în țară și peste hotare, a studenților merituoși și câte altele ... Am fost martor și ajutător când Justinian-Patriarhul oferea prin Redacție ajutoare profesorilor colaboratori la reviste, ajutoare substanțiale fiului" ... Ulterior pentru vremea aceea, dar mai ales pentru zilele noastre, pentru toți condamnații intervenea Patriarhul, iar după eliberare li se oferea ajutor bănesc, locuință și loc de muncă. Toți nevoiașii, mai ales mame văduve și în necazuri, li se oferea sprijin. Preoți și călugări, soții de preoți și călugărițe aveau asigurate condițiile de viață ca pen-

sionari în Mănăstirile Viforâta, Dealu etc. Rețeaua de asistență socială și sanitară a fost și a rămas unicat în lumea bisericească, aceasta și datorită influenței și prezentării adevărului de către Părintele Ionel Patriarhului Justinian. Avea și o expresie clasică: nu numai cu sfaturi și cu lacrimi se ajută cel în nevoi, ci cu mâna în buzunar pentru ajutor, așa cum a făcut samarineanul milostiv!

Au auzit cei dinaintea noastră, și nu le vine să creadă celor prezenți, că în vremea interzicerii sărbătorilor creștine, Părintele Ionel, ca și Patriarhul și toți slujitorii adevărați, organiza concerte de colinde și copiii și părinții simțeau duhul evlaviei străbune. Muncitorii din Administrația Patriarhală, condusă de directorul Gagiu, precum și copiii acestora (elevi, studenți) primeau de Crăciun și de Paști pachete și ajutoare de la Patriarh, compensații și sprijin prin sindicat la propunerea Părintelui Ionel...

De acum merge la Patriarhul Justinian și se vor întâlni în lumina faptelor bune săvârșite pe pământ.

Și câte altele s-ar putea aduce, nu spre laudă, nu suporta așa ceva, ci spre slava lui Dumnezeu și a Patriei cinstire, împletite în vocația sa preoțească. A fost un om adevărat și un slujitor demn. Cuvintele sunt de prisos, dar faptele care le-au promovat vor fi pildă pentru eternitate ... Mi-am făcut doar o sinceră spovedanie celui care a plecat dintre noi și pe care nu-l voi uita niciodată; mi-a fost părinte și îndrumător, mi-a fost dascăl și director, mi-a fost mie și altora exemplu de slujire sfântă ... Veșnică-i va fi pomenirea! Amin.

*

Ultimul și cel mai apropiat în slujire care și-a luat rămas bun, cel care a fost fiu duhovnicesc al Părintelui paroh, format și crescut în biserica sa, devenit și finul său, Pr. Alexandru-Armand Munteanu, vicar al Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor, a depănat firul amintirilor, evidențiind slujirea adevărată ca preot și mare teolog, ca român și neînfricat apărător al poporului nostru.

"Am fost cu adevărat nu un norocos, ci un ales al lui Dumnezeu ca să fiu alături și să slujesc peste un sfert de veac cu Părintele Ioan Gagiu și să colaborăm strâns de peste o jumătate de secol, spunea Părintele Armand. Credincioșii cunosc că în biserica noastră a fost totdeauna cinste și armonie și că toți au simțit unitatea, dovadă refacerea Sfântului locaș, cu urmașii celor care se străduiau acum șaiszeci de ani".

În continuare, Părintele vicar a făcut mărturisiri sensibile, din care s-a remarcat personalitatea Părintelui Gagiu precum și juruință slujitorilor de acum ca să-i îndeplinească testamentul sfânt: credință curată și grijă pentru enoriași.

La sfârșitul necrologului, Părintele Armand și-a cerut cuvenita iertare și a asigurat sufletul părintelui Ionel de respect, urmare în preoție și dragoste nefățarnică ...

Dumnezeu să-l odihnească și cu dreptii să-l numere.

Din soborul slujitorilor, pe lângă cei amintiți, au mai făcut parte: Pr. Constantin Drăgușin și Pr. Dumitru Dima, redactori principali la Editura Institutului Biblic, precum și mulți preoți din Capitală.

După obicei, s-a trecut la sărutarea cea de pe urmă... și cântarea: Veșnică pomenire...!

Trupul său a fost înhumat alături de familie în cimitirul Reînvierea.

Veșnică să-i fie amintirea!

Diac. P. I. DAVID

IOAN ALEXANDRU (1941-2000)
POETUL ȘI CRITICUL LITERAR A PLECAT DINTRE NOI*

*"Nici un fir din părul capului nu crește fără
știrea lui Dumnezeu" (Matei 10, 30)*

Greu de crezut, astăzi, că în vremea totalitarismului ateu, poezii și scriitorii ar fi luat partea creștinilor, cărților sfinte, Bisericii, Bibliei. Oare să fie așa? Nicidecum. Opoziția față de comunism a fost politică, ideologică, doar cu o slabă coloratură creștină. Mai de grabă sectele s-au opus, având în spate neoproteștanți apuseni organizați în partide politice (creștin-democrate). Aceștia din urmă, ca și politicienii, au fost condamnați la temniță nu pentru credință, ci pentru ideologii ale vremii. Mai mult, unii au trecut la secte pentru a putea pleca la frați în străinătate, sau pentru a fi condamnați și apoi să fie lideri evanghelici cu susținere materială puternică sau, rușinos, pentru a fi folosiți împotriva Bisericii Ortodoxe Române. Au fost însă și scriitori și oameni de vocație care nu au atacat Biserica, mai ales în propagandă, ci au popularizat și au trecut în basme și legende, în tradiții și obiceiuri evlavie strămoșească. Cinste lor!

Ioan Alexandru a fost altceva. El a folosit talentul în slujba culturii creștine. Imnele sale, traducerile (Roman Melodul) de tot felul, cuvântări despre neam și rădăcinile lui, participarea la ceremonii oficiale pe care le-a transformat în pomeniri și omagii vechi, cunoașterea limbilor clasice și sacre – în special ebraica – l-au situat într-o zonă liniștită. Cursurile sale și seminariile despre civilizația biblică – cu acoperirea multor profesori universitari semiți – n-au dat de bănuț că poetul trăiește mai mult în biserici și mănăstiri decât în amfiteatrele academice. De ce să nu se știe, copiii (elevi sau studenți) mai marilor vremii îl ascultau și-l apărau ... El, ca mulți alții n-au spus nimic după 1989 când s-au schimbat lucrurile ... Toți au apelat la Eminescu: "... lumea e așa cum este și ca dânsa suntem noi ...".

Și rânduit este omului să moară și apoi să fie judecat (II Corinteni 5, 10). S-a născut în Ziua de Crăciun (25 decembrie) a anului 1941, în localitatea *Topa Mică*, jud. Cluj-Napoca, când Ardealul intrase sub urmările dictatului de la Viena din 23 august 1940 și niciodată n-a uitat asemenea crimă împotriva neamului său. Fiu de țărani cu frică de Dumnezeu și trăitori ai credinței străbune, poetul de mai târziu s-a manifestat ca un credincios obișnuit și ca liber cugetător în situații limită, fiind nevoit să intre în partid, se înțelege, de formă, ca mulți alții.

După școala primară și gimnazială din localitate, urmează liceul "G. Barițiu" din Cluj, unde "află", după cum mi-a mărturisit, că patronul a fost un adevărat român și teolog ... Era nelipsit din cenele elevilor, încearcă poezii și cunoaște mulți scriitori, printre care Eugen Barbu, părintele său în cele scriitoricești, ca apoi să colaboreze și să fie redactor la revista "Amfiteatru".

Se înscrie la Facultatea de filologie din Cluj, dar se transferă la București, sub ocrotirea Marelui muze culturale Zoe Dumitrescu-Bușulenga. Își ia licența în 1968 și este numit asistent universitar. Atunci ne-am cunoscut la Antim în București și am rămas nedespărțiți până în 1995...

---

* Este dureros că prezentarea poetului a fost făcută cu tendințe politizante de un fost student, colaborator la dispărutul ziar "Alfa și Omega"(sic!). Păcat!, în "Vestitorul Ortodoxiei", An XII, din 15 octombrie, 2000, p. 8-9.

A primit o bursă în Germania, specializându-se în filosofia lui Heidegger (1968-1972). De aici unele nedumeriri în credință. A efectuat călătorii de studii și cercetare în Franța și Italia, dar mai ales în Israel, unde "s-a regăsit", cum se confesa. Își susține doctoratul cu un incitant titlu al tezei: *Patria la Pindar și Eminescu* (1973). S-a căsătorit cu Ulvine, de etnie cehă catolică, și au rezultat trei copiii, nelipsiți de la slujbele Mănăstirii Antim. Ștefan întâi a făcut Teologia în București și apoi a primit o bursă în Germania. De fapt poetul a luptat ca nimeni altul pentru finalizarea actului canonizării Martirului – Mitropolit Antim și Mucenicilor Familiei Brâncoveanu.

O revelație deosebită a fost pentru "fratele" Ion când l-a întâlnit, la mijlocirea subsemnatului pe Părintele Stăniloae care, pe lângă Părintele Sofian, i-a devenit duhovnic și sprijin.

A colaborat la revistele Patriarhiei Române sub pseudonim, ca mulți alții, bucurându-se de aleasă atenție în fața Patriarhului Justinian și tuturor ierarhilor ortodocși, dar și greco-uniți...

Cunoștea ca nimeni altul din generația sa filosofia lui Blaga și era marcat de poezia lui Vasile Voiculescu și de cea a lui Nicolae Labiș. Aceasta se poate vedea în primul volum publicat *Sentimentul mării* sau *Cum să vă spun* (1964), ca apoi să se observe sensibilitatea și chiar înclinația spre meditație: *Viața deocamdată și Infernul discutabil*.

A urmat volumul *Vămile Pustiei* (1969), o imagine clară spre viața de sihăstrie pe care, efectiv, poetul o trăia. Lăsăm interpretările simboliste. Este interesant că și-a intitulat poezia creștină și profundă: *Imne* (pentru diferite regiuni și momente), ceea ce înseamnă meditație și rugăciune, pentru a scăpa de sabia criticii care, și așa, îl înfieră ca *mistic*, iar el dovedea că este un extaziat.

Așa cum spuneam mai sus, pe lângă activitatea sa, a alcătuit un *Manual de ebraică* și multe tâlcuiri din Septuaginta. Avea pregătită o serie de caiete cu cateheze, cuvântări ocazionale, vieți de sfinți și martiri, predici; unele au provocat imnele, altele așteaptă lumina tiparului. El își punea nădejdea apariției unor imne și chiar necroloage sub îndrumarea mitropoliților academicieni: Nestor († 2000) și Antonie (în suferință). Totul s-a sfârșit!

Și a venit 1989, alt Ioan Alexandru. În loc de a înțelege degetul lui Dumnezeu în evenimentele Crăciunului anului, a uitat trecutul și s-a aventurat în politice; a intrat în partide (țărănist - greco-unite), a inițiat, cu Părintele Galeriu, "Alianța Evanghelică", Institutul creștin de la Bistrița-Năsăud etc. A făcut parte din Parlament și, grav, n-a mai predicat prin mănăstiri și biserici ci și-a intensificat "evanghelizarea" prin case de adunare ... Așa și-a umbrit harisma, cu toate că mergea în genunchi în biserica Sf. Silvestru, necontrolat! Are meritul că a ieșit cu Sf. Cruce la TVR și a fixat semnul lui Hristos în Parlamentul României. A contribuit și la cedarea Parlamentului ca Palat al Patriarhiei. Și la o predică de coloratură baptismal-adventă, în primăvara anului 1995, cu microfonul în mână a avut un atac cerebral ... Și a fost începutul sfârșitului. La sfatul neinspirat al fraților a fost dus de urgență la spitalul municipal Arad. Era în comă! Transportat la "specialiștii" din Budapesta pentru câteva zile nu și-a mai revenit. A fost trimis în Germania. Toți s-au interesat de el. În zadar, "fratele" Ion a paralizat ... L-am văzut într-o clinică. Nu m-a observat, iar auzul său care înregistra totul la Antim intrase în separație. Mișca doar mâinile din trupul său schilodit de nemișcare. Nu mai era dacul de altă dată, ci o sculptură umană nereușită, chircită pe niște roțile, de fapt strălucitoare și de ultimă creație tehnică ...

Și iată că a venit sfârșitul chinului pământesc, 16 septembrie 2000. A trecut neobservat spre eternitate, de fapt cu mult timp în urmă se stinsese și vederea fizică deoarece pe cea interioară n-o mai percepea demult.

Ioan Alexandru a avut îngrijiri de excepție în Germania.

S-a anunțat la radio și s-a consemnat în colțurile ziarelor cu expresii budiste și antropozofice: *Ioan Alexandru a trecut în neființă ...* îndatorirea noastră este să nu vedem paiul din ochiul altuia (Matei 7, 3).

Viața este viață. Sleit de puteri, cu toată voința, a cedat și inima. S-au făcut investigațiile necesare, toți s-au mirat cum a putut trăi. Autopsia dovedea moarte clinică cu câțiva ani înainte. A fost depus într-un sicriu la îndemână, cu peripeții. A fost transportat la București cu avionul. Corpul neînsuflețit a fost depus în Biserica Sf. Gheorghe-Nou, după o întâmplătoare cerință a sa, aici unde a fost depus, în 1889, Mihail Eminescu ... Nu-i coincidență, ci dorință împlinită. Au fost de față Paul Gherasim și Liviu Petrina ... Părintele Galeriu și alții.

➤ S-au săvârșit multe panhide. Pr. Gh. Bogdan a rânduie citirea Psaltirii, după datină, la priveghi. Studenți teologi și în special corul de la Antim, împreună cu Diac. Petru David au săvârșit o slujbă de pomenire. A spus câteva cuvinte despre credinciosul frate Ioan profesorul David, cel care l-a cunoscut mai bine decât alții ...

Cu toată insistența consătenilor ca să fie înmormântat în biserica satului natal, Uniunea Scriitorilor și Î. P. S. Arhiepiscop al Clujului, Bartolomeu Anania au hotărât să îndeplinească altă dorință a poetului: înhumarea la Mănăstirea Nicula, unde Ioan Alexandru își petrecea o parte a timpului liber, dacă a avut așa ceva! Altă variantă a fost Mănăstirea Rohia, unde se ridicase o casă a poetului. Totul a rămas pentru Nicula. S-a plecat din București, vineri, s-au făcut opriri pentru pomenire la Pitești, Mănăstirea Cozia și mai ales la Alba Iulia. Aici s-a rostit dezlegarea de către Î. P. S. Andrei.

Astfel, în ziua de sâmbătă, 21 septembrie a.c. a avut loc slujba de înmormântare săvârșită de un sobor ales, în frunte cu scriitorul poet și apropiat al defunctului, Î. P. S. Bartolomeu Anania al Clujului. De fapt, Î. P. S. Sa a ținut și necrologul plin de sens și semnificații, teologic și literar, românesc și creștin.

Ceilalți vorbitori au omagiat omul și opera, dascălul și cetățeanul... Erau de față mulți monahi, printre care nelipsiții frați Bălan: Ioanichie – Arhimandritul și Maria – Cuvioasa profesoară.

După coborârea în mormânt, după ultimul trisaghion și veșnică pomenire, s-au binecuvântat ofrandele pentru agapa de pomenire...

Obștea mănăstirii a oferit pomana, după datina străbună.

Spre seară locul a rămas în liniște, numai pădurea și duhurile morților de aici trudeau în taină la hotarul dintre vremelnice și etern... *Numai omu-i trecător...* iar noi locului ne ținem cum am fost așa rămânem. Numai omu-i trecător pe pământ rătăcitor... (M. Eminescu, *Revedere...*).

Ce este omul?, se întreba poetul într-un imn: o floare peste care vântul trece și locul nu i se mai găsește (Psalm 103, 15, n.a.).

Așa s-a luat de pe pământ viața lui (Isaia LIII, 8), dar pomenirea lui va fi din neam în neam... Niciodată, însă nu vom uita harisma și darurile lui Dumnezeu pentru fratele Ioan Alexandru!

Veșnica lui pomenire!

Diac. PETRU I. DAVID

PROFESORUL UNIV. DR. DAN ALESSANDRESCU
(1913-2000),
DIRECTORUL SPITALULUI POLIZU,
A LUAT DRUMUL VEȘNICIEI

"Nici înțelepciunea, nici priceperea omenească nu sunt împotriva lui Dumnezeu"
(Proverbe 21, 30)

"N-ați citit, oare, că din gura pruncilor și a celor ce sug, și-ai pregătit laudă"
(Matei 21, 16),

iar *"Femeia va fi mântuită prin naștere de prunci...?"*

(I Timotei 2, 15)

Cugetând adânc la aceste cuvinte, am condus pe ultimul drum pe acela care a adus laudă lui Dumnezeu, bucuria mamelor și fericire familiei. Sigur, deoarece orice medic este slujitor vieții omului și afierosit Dumnezeului Cel viu și adevărat.

Și a început profesorul să-și depene firul vieții. S-a subțiat acest fir chiar după praznicul Nașterii Pruncului Iisus și a căzut în agonie chiar în ziua când Biserica cinstește primii martiri prunci uciși de Irod. Circa 14.000! ... Or, cel pomenit aici a scos la lumină de trei, patru ori mai mulți copii din pântecel mamei lor și a redat viața femeilor, bucurie soților, mângâiere socrilor și bunicilor ... Medicina este taina lăsată de Dumnezeu omului cu vocație. Profesorul Dan Alessandrescu a cultivat vocația, a creat o nouă tehnică în medicină, a rânduit o nouă disciplină pentru sănătatea publică, a fost dascăl sobru și autoritar, profesor de elită, drept și cinstit.

Inima sa a încetat să bată după încheierea sărbătorilor de Crăciun și Bobotează și după Prăznuirea Soborului Sf. Ioan Botezătorul, 7 ianuarie 2000. A trecut liniștit, după o scurtă, dar grea suferință, către Domnul. Trupul său neînsuflețit a fost depus în capela cimitirului Bellu, iar slujba înmormântării a fost săvârșită, duminică 9 ianuarie 2000, de către P. S. Vincențiu Ploieșteanul, Episcop-Vicar Patriarhal, delegatul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, înconjurat de 12 preoți și 7 diaconi. Răspunsurile au fost date de către studenții teologi și componenți ai Còrului de la Sf. Mănăstire Antim, sub conducerea Dlui Nicolae Giòlu, asistent universitar la Facultatea de Teologie – București.

La timpul potrivit, înainte de veșnica pomenire, P. S. Episcop Vincențiu s-a adresat celor prezenți, rude, prieteni, ucenici, transmițându-le cuvenite condoleanțe și adânci regrete pentru pierderea valorosului om de știință și mare bărbat al neamului nostru.

Știind ce auditoriu are în față, distinsul ierarh a tâlcuit prin cuvinte bine alese adâncurile Evangheliei despre moarte, viață și înviere rostite de Mântuitorul Iisus Hristos și consemnate de Sf. Apostol Ioan (cap. V, 24-47). Iată, în rezumat cuvântul rostit de P. S. Episcop Vincențiu:

"Slujba care s-a săvârșit este ultima mijlocire a Bisericii pentru sufletul celui despărțit de trup, trup care se află de față. Apoi, atât cântările, cât și rugăciunile rostite răscolesc pe cei credincioși, dau nădejde și mângâiere celor care sunt din același sânge sau prieteni, sau ucenici sau împreună-lucrători.

Ca cel ce posed harul arhieriei de la Hristos, prin Sfinții Apostoli, prin înaintașii noștri, am căutat să săvârșesc lucrul, din îndemnul Mântuitorului, care ne-a poruncit: "Cărora veți ierta păcatele, iertate vor fi!" (Ioan 20, 21-22).

Cinstim faptele pe care le-a săvârșit cel care ne părăsește, ne rugăm pentru iertarea greșelilor sale, pentru că nu există om viu care să nu păcătuiască și cât vom trăi îl vom pomeni!

Să-i fie țărâna ușoară și sufletul iertat de Cel ce l-a zidit".

Cu tot gerul amenințător al zilei, de aproape –20Ñ profesorul Hudiță a evocat, pentru cei prezenți, colegi, rude, ucenici, figura marelui dascăl, intransigent în profesia de medic, dar cu o mare iubire față de omul aflat în suferință, căruia îi transmitea terapia vindecării și prin încrederea în cel cu halat impecabil. Cu figura feței sale, nu rigidă ca fizic, ci gânditoare permanent, crea o atmosferă sobră între colegi, o disciplină desăvârșită pentru studenți și practicanți și o mare încredere în lucrul finit. Nu am auzit să fi deranjat pe cineva cu vreo glumă deplasată, cu toate că savura comicul natural și provocat.

Era spaima dezordinii și a lipsei de respect pentru pacienți, indiferent cine erau și în ce categorie se încadrau aceștia.

Dan Alessandrescu a fost un dascăl desăvârșit, un profesor de vocație, un medic ales, un conducător cu experiență și un șef fără toleranță pentru neaveniți.

Rugăm pe Vindecătorul suprem să-l ierte, iar pe noi să ne miluiască...!

Cel care i-a fost colaborator apropiat, l-a cunoscut pe profesorul Alessandrescu sub toate ipostazele, l-a menajat, i-a dat chiar îngrijirile necesare spre sfârșitul vieții, cel care l-a urmat ca director la cea mai importantă instituție de sănătate publică, Prof. dr. Gabriel Buriceanu, a prezentat celor de față o secvență a celui plecat dintre noi, numai o mică parte din biografia sa, față de impresionanta activitate misionară și profesională. Vorbitorul a spus următoarele:

"Prof. dr. Dan Alessandrescu s-a născut în 1913 la Pitești și, din cauza războiului, a urmat cursurile liceale la Botoșani, Sibiu și Cernăuți.

A absolvit Facultatea de Medicină din București în 1937, obținând și titlul de Doctor în medicină și chirurgie în 1941.

În timpul cursurilor universitare a fost extern și intern, prin concurs și voluntar pe front între 1942-1946.

A funcționat ca medic secundar, tot prin concurs, și apoi, din 1947, medic primar care a reușit primul la concurs pentru Clinica de Obstetrică-Ginecologie II Colțea.

În 1948 a început cariera sa didactică, mai întâi ca asistent la Maternitățile Filantropia și Caritas, apoi avansat șef de lucrări, în 1950, la Maternitatea Spitalului Brâncovenesc. A îndeplinit și funcții de conducere (conducător al învățământului suprauniversitar de ginecologie-obstetrică) la maternitățile Caritas, Brâncovenesc, Gh. Marinescu, Polizu, Giulești.

Conferențiar universitar în 1967 și Profesor în 1970.

În timpul activității sale a condus secția de cercetări experimentale a Institutului Ocrotirii Mamei și Copilului și din 1957 șef de secție și Director al Centrului de cercetări științifice Obstetrică-Ginecologie din Spitalul Polizu.

În 1962, este transferat ca șef de secție la maternitatea Cantacuzino și 1967 profesor, șef de secție la maternitatea Polizu.

Membru titular al Academiei de Științe Medicale din România, membru al Societății de Obstetrică și Ginecologie din România, de două ori președintele acestei Societăți și redactor responsabil al revistei "Obstretica și Ginecologia", a fost de două ori ales președinte de onoare al Societății de Obstetrică și Ginecologie din țara noastră...

Prin activitatea sa științifică a avut strânse legături cu cercurile de specialitate din străinătate, fiind membru al *Societății Franceze de Ginecologie*, al *Societății Germane de Obstetrică și Ginecologie*, membru în Consiliul de redacție al revistei "Zentralblatt für Gynaekologie", al Societății Europene de Obstetrică-Ginecologie, deținând și funcția de vicepreședinte, expert OMS.

A fost distins cu titlul de membru de Onoare al Societății de Obstetrică-Ginecologie din Ungaria și Bulgaria, oferindu-i-se medalia jubiliară "Semelweiss".

În calitate de conducător al maternității Polizu, a imprimat acestui serviciu direcțiile medicinei moderne, *înființând primul serviciu de anestezie – terapie intensivă pentru femei din țară (1959) și pentru nou-născuți (1961)*.

Activitatea științifică a cuprins cercetări experimentale privind sarcina la animale în coloanastomoză sau decerebrate, fibronectina în endometrul gestațional considerat ca glandă paracrină, lucrări care au definit noțiunea de situs gestațional determinat; cercetări în stabilirea fluxului utero-placentar, a dinamicii dozărilor radioimunologice ale somatomamotropinei, cortizonului, tratamentului gestozelor, inervația aparatului genital feminin, anestezia în Obstetrică și Ginecologie, viteza de circulație a sângelui în sarcină etc.

Desăvârșit executant în chirurgia ginecologică, a imaginat și realizat procedee originale chirurgicale, recunoscute în țară și străinătate, dintre care menționăm: uretrocistopexia pentru corectarea incontinenței urinare de efort, istmoplastia pentru tratamentul insuficienței cervicale, colpoplastia în aplazia vaginală, tehnica originală de corectare a prolapsului de bont vaginal, colpoadenohisterec-tomia lărgită pe cale abdominală și vaginală în chirurgia cancerului de col uterin, operația cezariană cu extraperitonizare etc.

A colaborat la numeroase tratate și manuale de specialitate și a elaborat, împreună cu colaboratorii apropiați, numeroase lucrări de referință (Probleme de practică și tehnică obstreticală, Biologia reproducerii umane, Atlas de colposcopie, Ghid terapeutic în obstetrică), fiind o prezență permanentă în publicațiile și reuniunile științifice din țară și străinătate.

Prof. dr. Dan Alessandrescu a fost creatorul de școală ai cărei reprezentanți sunt astăzi conducătorii celor mai multe servicii de specialitate din țară.

A primit nenumărate distincții și medalii oficiale sau în specialitate.

Zeci de mii de copii s-au născut sau au fost salvați de arta profesorului și de ucenicii săi din țară și de peste hotare.

Dumnezeu să-i dea eternă mângâiere...!".

A luat apoi cuvântul Diac. P. I. David, tată a doi copii născuți prin cezariană la maternitatea Polizu, prin arta Prof. Dan Alessandrescu.

"Am venit aici, a spus P. C. Sa, la capătul drumului vieții Profesorului, să dăm mărturie – în scurte cuvinte – de ceea ce a fost acest medic și a făcut pentru fiii Bisericii strămoșești. De fapt, decesul unui medic adevărat este pierderea celui

mai important membru al unei parohii. Pe vremuri, dar și acum, credincioșii puneau doliu la biserică, pentru șase săptămâni.

L-am cunoscut pe cel neînsuflețit acum cu peste treizeci de ani în urmă când a fost recomandat soției, deoarece nu aveam copii, de către dr. Ovidiu Marina, fiul vrednicului de pomenire Patriarhul Justinian. Era în floarea vârstei, directorul clinicii și cu responsabilități în autoritatea supremă a statului. Mi-a cerut o carte. Care carte am întrebat eu? Nu știi? mi-a răspuns doctorul, cea mai importantă: *Biblia*, 1968. I-am adus-o. Foarte bine, eu am colecție și ultima ediție nu o aveam. I-am întărit curiozitatea: Dle doctor, am lucrat la ea prin sarcinile de serviciu ... De atunci am rămas apropiați ... După doi ani, am văzut lumina cea adevărată: ni s-a născut prin cezariană (astfel nu se putea) Ciprian, în ziua de Paști, 1970. Era alături și dr. George Teodoru, cel în a cărui îngrijire îi fusese repartizată soția mea. M-a chemat în cabinet, deși se știa că nu îndrăzneam să-i calce pragul... A venit secretara cu o tavă. N-am observat ce aduce... Eu nu beau cafea... Știu, voi aveți vinul sfânt. M-am luminat... În șervețelele de pe tavă erau două ouă roșii. Am înmărmurit. Cu o voce autoritară a rostit solemn: *Hristos a înviat!*, iar eu ca și tâlharul pocăit, am răspuns: Adevărat a înviat!... De ce taci, păi Dvs., da, dar sunt creștin și mi-a istorisit viața – așa cum ați ascultat pe Dl Buriceanu – ca sub epitrahil. Apoi, de multe ori venea la Cabinetul Patriarhului Justinian, o dată m-a vizitat chiar la Redacție, având nevoie urgent de o *Psaltire* pentru bunica sa și un *Ceaslov* pentru un părinte dintr-o mânăstire nemțeană.

Și ne-a venit din nou bucurie, s-a născut, tot prin cezariană fiica, Cecilia, în ziua Sf. Constantin și Elena, 1972. De acum eram al casei și al cabinetului și pe mulți i-am recomandat ... Prilejuri deosebite de întâlnire s-au ivit cu ocazia colindelor, când, sub conducerea Părintelui Gicu Speranță (decedat în 1998), mergeam la Facultatea de medicină și prezentam concerte, sau Prof. Alessandrescu venea la Palatul patriarhal cu prilejul Crăciunului:

L-am felicitat și i-am trimis calendar ortodox în fiecare an. Mare bucurie i-am făcut când copiii noștri, Ciprian și Cecilia, la majorat, i-au adus flori bunicului profesor. Terminaseră liceul de informatică, știință pe care o aprecia medicul, iar acum își desăvârșeau studiile universitare în același domeniu, al matematicii.

În ultima vreme, mai ales după trecerea spre cele veșnice a doctorului Teodoru, am auzit că este în suferință și că este ocrotit de prietenul nostru, tot atât de pasionat și cu vocație în oratorie, *avocatul Nicolae Manea*.

Să mulțumim lui Dumnezeu pentru vârsta și talentul care i-au fost date profesorului, recunoștință familiei Manea, mângâiere și liniște rudelor și prietenilor, colegilor și ucenicilor de față și de pretutindeni. Sufletul său să se așeze lângă luceferii medicinei din veacul nostru: Paulescu, Marinescu, Burghel, Arsene, Neagu, și mulți alții...

Dumnezeu să-i dea partea ce i se cuvine pentru strădani și cu dreptii să-l ferească!

A urmat ridicarea colivei, cântarea Veșnică pomenire!, sărutarea cea de pe urmă în armonia: Sfinte Dumnezeule – funebru.

La cavou, s-a săvârșit panihida, iar deasupra s-au rânduit zeci de coroane și jerbe de flori.

După datină, s-a împărțit colivă și s-a oferit o agapă de pomenire.

La șase săptămâni, sâmbătă 19 februarie, s-a săvârșit parastas în biserica "Sf. Ecaterina", paraclisul Facultății de Teologie și locașul de practică al studenților. A oficiat P. C. Pr. asistent Costea Tănăsache și subsemnatul. Răspunsurile au fost date de același grup de studenți.

Profesorul Dan Alessandrescu a fost un *credincios calculat* al Mântuitorului Hristos, asemenea lui Nicodim din Sf. Evanghelie (Ioan III) urmând de departe pe Apostoli și admirând dragostea și credința curată a Sf. Luca, doctorul preaiubit al Sf. Apostol Pavel (Colos. IV, 14), evanghelist și întâiul istoric al creștinismului prin cartea Faptele Apostolilor.

Veșnică-i va fi cinstirea și pomenirea lui din neam în neam!

Diac. P. I. DAVID

CRONICĂ

Luni, 3 iulie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Dl. Nicolae Noica, Ministrul Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului.

În aceeași zi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. C. Pr. Toader Doroftei, de la parohia ortodoxă română din Stockholm, Suedia și pe P. C. Pr. Mihai Drigă de la parohia ortodoxă română din Bari, Italia.

Marti, 4 iulie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Dl. Valer Dorneanu, președintele Consiliului legislativ, însoțit de Dl. Mircea Dușa, primarul municipiului Toplița, jud. Harghita.

Joi, 6 iulie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a prezidat ședința de lucru a Sinodului mitropolitan al Mitropoliei Munteniei și Dobrogei în legătură cu problemele învățământului teologic seminarial și universitar, cu sporirea activității pastoral-misionare de la parohiile din cuprinsul eparhiilor din Mitropolie.

Miercuri, 12 iulie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Dl. Ulm Spineanu, vicepreședinte al Senatului României, în legătură cu problema abrogării de către cele două Camere ale Parlamentului a articolului 200 din Codul Penal;

În aceeași zi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Dl. Petre Roman, ministrul Afacerilor Externe, pe Dl. Traian Băsescu, primarul general al Capitalei și pe Dl. Mihnea Constantinescu, director în cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

Joi, 13 iulie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe E. S. Dl. Anatoli Butevici, ambasadorul Republicii Belarus la București, în vizită de rămas bun la încheierea misiunii în România;

În aceeași zi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Dl. Călin Cătălin Chiriță, viceprimar al Capitalei.

La discuții a fost de față P. S. Episcop vicar Vincențiu Ploieșteanul.

Vineri, 14 iulie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. C. Pr. Anton Frunză, secretar eparhial al Episcopiei ortodoxe române din America, cu o însemnată donație, din partea Î. P. S. Arhiepiscop Nathanel și a Episcopiei, pentru opera de asistență socială a Patriarhiei Române.

În aceeași zi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a participat la recepția oferită de Ambasada Franței la București, cu ocazia zilei naționale.

Miercuri, 19 iulie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Excelența Sa, Mons. Jean-Claude Perisset.

Vineri, 21 iulie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. S. Episcop Timotei al Aradului, în legătură cu participarea sa la lucrările sesiunii Comisiei mixte internaționale pentru dialogul ortodoxo-catolic, desfășurate la Baltimore, S.U.A.

Marti, 25 iulie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe poetul Valentin Barda de la Chișinău.

Joi, 27 iulie 2000, – *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe P. C. Pr. dr. Ioan Sauca, profesor la Institutul ecumenic de la Bossey, Elveția, împreună cu familia;

În aceeași zi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a binecuvântat plecarea ultimului transport de ajutoare din cadrul programului "Cu sinistrații de Sfintele Paști", destinat unui număr de 1500 de familii sinistrate din jud. Hunedoara și pentru 150 de familii din satul Siliștea, jud. Vaslui, mulțumind cu acest prilej credincioșilor și mass-media pentru receptivitate și sprijin.

Vineri, 11 august 2000, – *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe Dl. Maktj Plajinski, președintele Camerei inferioare a Parlamentului Republicii Polone.

Duminică, 13 august 2000, – *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a săvârșit Sfânta Liturghie și Slujba de târnosire a bisericii cu hramul "Adormirea Maicii Domnului" din Tășnad, protoieria Carei, Jud. Satu Mare. Din soborul arhieresc au făcut parte: Î. P. S. Dr. Serafim Joantă al Mitropoliei ortodoxe române pentru Germania și Europa Centrală; P. S. Episcop Justinian al Maramureșului; P. S. Episcop-vicar patriarhal Teofan Sinaitul și P. S. Arhiepiscop-vicar Justin Sigheteanul. *Prea Fericitul* Sa a rostit un cuvânt de învățătură și binecuvântare și a acordat distincția "Crucea patriarhală" P. C. Pr. Vasile Marian Crainic, protoierul de Carei și parohul bisericii din Tășnad, și domnilor Mircea Ioanaș, subprefect de Satu-Mare și Vasile Mitrașcă, primarul localității Tășnad;

În după-amiaza aceleiași zile, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a vizitat: biserica, în construcție, "Sfântul Dimitrie" din municipiul Carei, jud. Satu Mare, mănăstirea Recea, de lângă Tg. Mureș, binecuvântând obștea mănăstirii, biserica cu hramul "Schimbarea la Față" din Odorheiul Secuiesc și reședința episcopală de la Miercurea-Ciuc.

Luni, 14 august 2000, – *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* însoțit de P. S. Episcop Ioan al Covasnei și Harghitei, a vizitat mănăstirea Făgețel, binecuvântând obștea și adresând monahilor și fraților cuvânt de folos;

Prea Fericitul Sa a binecuvântat, în aceeași zi, pe participanții la Cursurile Universității de Vară desfășurate la Miercurea-Ciuc.

Marti, 15 august 2000, – *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a săvârșit Slujba de târnosire a bisericii mănăstirii Izvoru Mureșului și Sfânta Liturghie, din sobor făcând parte: Î. P. S. Mitropolit Petru al Basarabiei, P. S. Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului, P. S. Episcop Ioan al Covasnei și Harghitei și P. S. Episcop-vicar patriarhal Vincențiu Ploieșteanul. A adresat mulțimii credincioșilor cuvânt de învățătură la praznicul Adormirii Maicii Domnului.

Miercuri, 16 august 2000, – *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe P. C. Pr. dr. Theodor Damian de la parohia ortodoxă română Sfinții Apostoli Petru și Pavel din New York, S.U.A.

Joi, 17 august 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Dl. Dr. Liviu-Alexandru Andercou din Grecia, care a fost însoțit de Dl. Ion Marian Croitoru, doctorand al Facultății de Teologie din Atena.

Vineri, 18, – Duminică, 20 august 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, însoțit de Î. P. S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei și de P. S. Episcop-vicar patriarhal Teofan Sinaitul, a fost oaspetele Sanctității Sale Alexei al II-lea, Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii. Sâmbătă, 19 august, Prea Fericirea Sa a luat parte la slujba târnosirii Catedralei "Hristos Mântuitorul" și la Sfânta Liturghie. După-amiază a vizitat Ambasada României la Moscova. Duminică, 20 august, delegația Bisericii Ortodoxe Române a luat parte la Sfânta Liturghie și la proclamarea canonizării noilor sfinți și mărturisitori ai Bisericii Ortodoxe Ruse. În cursul după-amiezii aceleiași zile, împreună cu ceilalți Întâistătători și reprezentanți ai Bisericilor Ortodoxe, a participat la întâlnirea cu Dl. Vladimir Putin, Președintele Federației Ruse, desfășurată în Sala "Sfântul Apostol Andrei" din Kremlin. În aceeași zi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist s-a întâlnit cu Sanctitatea Sa Alexei al II-lea, la reședința sa din Moscova, abordându-se probleme de interes bilateral și panortodox.

Luni, 21 august, conduși la aeroport de Sanctitatea Sa Alexei al II-lea, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și delegația română s-a întors în țară. Au fost întâmpinați de: P. S. Episcop Gherasim al Râmnicului, P. S. Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului, P. S. Episcop Galaction al Alexandriei și Teleormanului, P. S. Episcop-vicar patriarhal Vincențiu Ploieșteanul, de consilieri și funcționari.

Marti, 22 august 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. C. Pr. Gheorghe Bâzgan de la parohia ortodoxă română Sfinții Împărați Constantin și Elena din Edmonton, Alberta, Canada.

Miercuri, 23 august 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. C. Pr. Petre Matei de la parohia ortodoxă română de la Nicosia, Cipru.

Vineri, 25 august 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Î. P. S. Arhiepiscop Iosif al Arhiepiscopiei ortodoxe române pentru Europa occidentală și meridională.

Joi, 31 august 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Dl Valeriu Stoica, ministru de Stat, ministrul Justiției.

În aceeași zi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. C. Pr. Corin Condrea de la parohia ortodoxă română din Stuttgart, Germania și pe P. Cuv. Arhim. Paisie Cecan, starețul mănăstirii "Noul Neamț" din Republica Moldova.

Vineri, 1 septembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a binecuvântat deschiderea anului de învățământ 2000-2001 la Școala generală nr. 1 din comuna Măgurele, jud. Ilfov, adresând elevilor și cadrelor didactice cuvânt de învățătură. A vizitat localul școlii, biserica cu hramul "Sfinții Împărați Constantin și Elena" și Institutul de Fizică Atomică.

Sâmbătă, 2 septembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. S. Episcop Sofronie al Episcopiei ortodoxe române din Ungaria.

În aceeași zi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe Dl. Mugur Isărescu, prim-ministrul Guvernului României.

Duminică, 3 septembrie 2000, – *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist*, a săvârșit Sfânta Liturghie avându-i coliturghisitori pe PP. SS. Episcopi Calinic al Argeșului și Muscelului și Sofronie al Episcopiei ortodoxe din Ungaria. A adresat cuvânt de învățătură și binecuvântare și a mulțumit ierarhilor, preoților și credincioșilor pentru felicitările adresate cu ocazia prăznuirii ocrotitorului duhovnicesc, Cuviosul Părinte Teoctist.

Luni, 4 septembrie 2000, – *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe Dl. Prof. univ. dr. Șerban Papacostea, membru corespondent al Academiei Române, directorul Institutului de istorie "Nicolae Iorga", în legătură cu organizarea la București a unei sesiuni științifice a Comisiei bilaterale de istorie româno-ruse.

În aceeași zi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe P. C. Pr. Aurel Bundă de la parohia ortodoxă română din Barcelona, Spania.

Marți, 5 septembrie 2000, – *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a binecuvântat – în biserica Adormirea Maicii Domnului din Giurgiu – deschiderea anului de învățământ 2000-2001 la Seminarul teologic liceal din Giurgiu, adresând cu acest prilej cuvânt de îndemn părinților profesori și elevilor seminariști. A avut discuții cu autoritățile locale în legătură cu organizarea Episcopiei Giurgiu.

Miercuri, 6 septembrie 2000, – *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe E. S. Dl. Patricio Rodriguez Renteria, ambasadorul Statului Chile la București.

În aceeași zi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe E. S. Dl. dr. Michal Klinger, ambasadorul Republicii Polone la București, în legătură cu vizita în țara noastră a Prea Fericitului Părinte Sava, mitropolit al Varșoviei și a toată Polonia.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, a primit, tot în această zi, delegația elenă condusă de Dl. Andrew Athens, președintele Consiliului mondial al diasporei elene, însoțit de Dl. Sotir Fotopoulos, președintele Uniunii Elene din România.

Tot în această zi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe Dl. Sergio Mattarella, ministrul Apărării Republicii Italiene.

Joi, 7 septembrie 2000, – *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe Dna Marienne Laubscher, vicepreședinta Asociației bibliotecarilor din Elveția și Președinta Compartimentului de pregătire profesională a bibliotecarilor din Elveția, însoțită de Dl. Florin Rotaru, directorul Bibliotecii Municipale Mihail Sadoveanu din București.

În aceeași zi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe P. S. Episcop Dorimedont de Edinet și Briceni, Republica Moldova.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit, în aceeași zi, pe Dl. Cornel Ciomazga, președintele Asociației jurnaliștilor europeni.

- Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit, de asemenea, pe P. Cuv. Ierom. Juvenalie Ionașcu de la parohia ortodoxă română din Roma, Italia.
- Tot în această zi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a binecuvântat deschiderea anului școlar 2000-2001 la Seminarul teologic liceal din București și a adresat cadrelor didactice și elevilor cuvânt de învățătură.
- Luni, 11 septembrie 2000*, – *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a binecuvântat deschiderea seriei 85 a Cursurilor misionar-pastorale ale preoților din Arhiepiscopia Bucureștilor, adresându-le cuvânt de îndemn și binecuvântare;
- În aceeași zi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe E. S. Henry Scriven, episcop-vicar pentru Europa, al Bisericii Anglicane.
- Marți, 12 – miercuri, 13 septembrie 2000*, – *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a prezidat ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
- Joi, 14 septembrie 2000*, – *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe E. S. Dna Karine Kazinian, ambasadorul Republicii Armenia la București și pe P. Cuv. Arhim. dr. Zareh Baronian, vicarul Episcopiei armene din România, în legătură cu vizita în România a Sanctității Sale Karekin al II-lea, Patriarh și Catolicos al tuturor armenilor.
- Luni, 18 septembrie 2000*, – *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a întâmpinat la aeroportul internațional Otopeni pe Sanctitatea Sa Karekin al II-lea, Patriarh Catolicos al tuturor armenilor. După primirea oficială în catedrala patriarhală, cei doi Întâistătători au avut discuții în legătură cu relațiile bilaterale dintre cele două Biserici.
- Marți, 19 septembrie 2000*, – *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe Dl Ury Mor, director general pentru problemele religiilor nemozaice, în cadrul Ministerului Cultelor din Israel;
- În aceeași zi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* însoțind pe S. S. Karekin al II-lea și delegația Bisericii Armene, au pornit într-un pelerinaj în Episcopia Râmnicului și în Episcopia Argeșului și Muscelului. Au fost vizitate reședința episcopală de la Râmnicu-Vâlcea, mănăstirile Bistrița, Horezu și Dintr-un lemn.
- Miercuri, 20 septembrie 2000*, au fost vizitate mănăstirea Curtea de Argeș și reședința episcopală.
- În aceeași zi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a însoțit la Palatul Cotroceni pe Sanctitatea Sa Karekin al II-lea unde, în cadrul unei deosebite ceremonii, Sanctității Sale i-a fost conferit de către Președintele României ordinul "Steaua României" în grad de "Mare Cruce".
- Vineri, 22 septembrie 2000*, – *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe P. C. Pr. John Jivku, de la parohia ortodoxă română Sfinții Apostoli Petru și Pavel din Kitchener, Ontario, Canada, căruia i-a acordat Crucea patriarhală.
- Sâmbătă, 22 septembrie 2000*, – *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit la aeroportul internațional Otopeni pe Prea Fericitul Părinte Sava, mitropolitul Varșoviei și a toată Polonia.

Duminică, 22 septembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit Sfânta Liturghie în catedrala patriarhală împreună cu Prea Fericitul Părinte Sava, adresând cuvânt de întâmpinare și dăruind Prea Fericirii Sale un set de engolpioane. După agapa de la reședința patriarhală a fost vizitată biserica Sfântul Spiridon Vechi. A urmat un dineu desfășurat la Ambasada Republicii Polone la București.

Miercuri, 27 septembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a condus la aeroport pe Prea Fericitul Părinte Sava, mitropolitul Varșoviei și a toată Polonia;

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit, în aceeași zi Sfânta Liturghie în biserica mănăstirii Antim, zi în care Biserica noastră prăznuiește pe Sfântul Ierarh și Martir Antim Ivireanul, având coliturghisitori pe: P. S. Grigorie, episcop de Poti (Biserica Georgiei), pe Prea Sfințiții Episcopi Teofan Sinaitul și Vincențiu Ploieșteanul, vicari-patriarhali și P. S. Episcop Teodosie Snagoveanul, vicarul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor. A adresat cuvânt de învățătură și a hirotosit arhimandrit pe P. Cuv. Protos. dr. Sebastian Pașcanu, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Bucureștilor;

Tot în această zi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a asistat, în catedrala patriarhală, la slujba Te Deum-ului și a binecuvântat pe organizatorii și participanții la simpozionul internațional "Hristos – Doctorul sufletelor și al trupurilor noastre".

Joi, 28 septembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe E. S. Dl. Pekka Harttile, ambasadorul Republicii Finlanda la București, în vizita de prezentare.

În aceeași zi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit delegația fundației "Humana Inc" din Louisville, Statele Unite ale Americii, care a finanțat simpozionul "Hristos – Doctorul sufletelor și al trupurilor noastre", delegație condusă de președintele fundației, Dl. David Jones;

Tot în această zi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Dl. Traian Zamfir, președintele Fundației Mondiale a Românilor privind organizarea, la Băile Herculane, a unui nou congres al fundației cu tema "Românii din diaspora sprijină integrarea României în Uniunea Europeană".

Luni, 2 octombrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. S. Grigorie, Episcop de Poti, Biserica Georgiei, la sfârșitul pelerinajului în țara noastră.

În aceeași zi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. C. Prot. Petru Buburuz din cadrul Mitropoliei Basarabiei;

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit, în aceeași zi, un grup de profesori de la Academia Regală de Muzică de la Stockholm, Suedia;

Prea Fericirea Sa a acordat un interviu Agenției catolice de presă din Polonia în legătură cu apropiata vizită a Prea Fericirii Sale în Polonia.

Tot în această zi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, a prezidat ședința de lucru a Sinodului Permanent al Bisericii Ortodoxe Române cu participarea preoților, delegați de congresul Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din S.U.A și Canada.

Marți, 3 octombrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a prezidat ședința de lucru a Colegiului electoral bisericesc care a ales în demnitatea de Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei pe P. S. Episcop Dr. Teofan Sinaitul, vicar patriarhal.

Miercuri, 4 octombrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a prezidat ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Joi, 5 octombrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a asistat la Sfânta Liturghie săvârșită de către Î. P. S. Arhiepiscop Iosif al Arhiepiscopiei ortodoxe române pentru Europa occidentală, în paraclisul Sfânta Ecaterina al Facultății de teologie a Universității București, cu ocazia începerii anului universitar 2000-2001 și a rostit cuvânt de binecuvântare;

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Î. P. S. Ieronim, mitropolit de Teba și Livadia (Biserica Greciei) și pe Î. P. S. Ioachim, mitropolit de Tamiathis (Patriarhia Alexandriei), care au însoțit sfintele moaște ale Sfântului Mare Mucenic Gheorghe în pelerinajul din România;

În aceeași zi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Pr. prof. dr. Miron Dan de la Hamburg, Germania;

De asemenea, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Î. P. S. Mitropolit Petru al Basarabiei și Î. P. S. Arhiepiscop Iosif al Arhiepiscopiei ortodoxe române pentru Europa occidentală, în legătură cu problemele românilor din aceste eparhii din Europa.

Vineri, 6 octombrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Dl. George Alexe membru al Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei ortodoxe române pentru Statele Unite și Canada.

Marți, 10 octombrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a întâmpinat la aeroportul Băneasa pe Sanctitatea Sa, Bartolomeu I patriarhul ecumenic al Constantinopolului. După primirea oficială în catedrala patriarhală și slujba Te-Deum-ului cei doi Întâistătători au adresat mesajele de binecuvântare. În cursul după-amiezii, Sanctitatea Sa a susținut în aula mare a Palatului Patriarhiei Române conferința cu tema "Misiunea Bisericii la începutul mileniului III".

Miercuri, 10 octombrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a însoțit la Academia Română pe Sanctitatea Sa Patriarhul ecumenic Bartolomeu I, căruia i-a fost acordată, în cadrul unei ceremonii, "Diploma honoris causa". După primirea oficială de către Dl. Emil Constantinescu, Președintele României, la Palatul Cotroceni și dineul de la palatul patriarhal, cei doi Întâistătători s-au deplasat pe calea aerului la Brăila. Au fost vizitate: mănăstirea Lacu Sărat – unde cei doi Patriarhi au primit titlul de "Cetățean de onoare" al municipiului Brăila –, biserica "Bunavestire" unde s-a săvârșit o slujbă de pomenire a Arhim. Fotie, unchiul Patriarhului ecumenic, și biserica Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil.

Joi, 12 octombrie 2000, – Cei doi Întâistătători au săvârșit slujba de sfințire a altarului catedralei episcopale a Dunării de Jos. În cursul dimineții au fost vizitate biserica "Sfântul Ierarh Nicolae", unde a fost dezvelită o placă

comemorativă marcând prezența în acest oraș a Patriarhului ecumenic Atanasie Patelarie, exilat aici;

Cei doi Patriarhi au săvârșit slujba de sfințire a orfelinatului "Sfântul Vasile cel Mare" al Episcopiei Dunării de Jos;

În cadrul unei festivități desfășurate la Universitatea Dunării de Jos din Galați, Sanctității Sale Patriarhul ecumenic Bartolomeu I și Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist le-a fost conferit titlul de "Doctor honoris causa". Cu această ocazie cei doi Întâistătători au binecuvântat începutul noului an universitar 2000-2001;

În cursul după-amiezii au fost vizitate Seminarul teologic "Sfântul Apostol Andrei" din Galați și biserica grecească "Schimbarea la Față", plecându-se apoi la Iași.

Vineri, 13 octombrie 2000, – În cursul dimineții cei doi Patriarhi au săvârșit slujba de sfințire a Centrului de diagnostic și tratament "Providența" al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei;

În sala "Dr. Iustin Moiescu" a Mitropoliei s-a desfășurat un program dedicat împlinirii a 10 ani de la reînființarea Facultății de teologie ortodoxă din Iași; Au fost vizitate apoi biblioteca ecumenică "Dumitru Stăniloae", centrul "Resurrectio", capela Facultății și Sala Coloanelor, iar în cursul serii complexul "Mall" și magazinul "Trinitas".

Sâmbătă, 14 octombrie 2000, – prăznuirea Sfintei Cuvioase Parascheva: Cei doi Întâistătători au coliturghisit în catedrala mitropolitană din Iași, fiind înconjurați de un impresionant sobor de ierarhi, preoți și diaconi. Au fost rostite cuvinte de binecuvântare;

În sala "Dr. Iustin Moiescu" au fost deschise lucrările Comitetului central al Conferinței Bisericii Europene;

În cursul după-amiezii cei doi Patriarhi au fost oaspeții Primăriei municipiului Iași unde, în cadrul unei ceremonii, le-a fost conferit titlul de "Cetățean de onoare" al municipiului Iași și medalia "Pro Amiciția – Pro Fidelitate";

În cursul serii, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a revenit în București.

Duminică, 15 octombrie 2000, – *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a săvârșit – în biserica Sfântul Spiridon-Nou din Capitală – Sfânta Liturghie și hirotonirea întru arhieru a P. Cuv. Arhim. Ambrozie Meleacă, pentru postul de episcop-vicar patriarhal, adresând cuvânt de învățătură și felicitări noului ierarh.

Luni, 16 octombrie 2000, – *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe P. S. Episcop Sofronie al Episcopiei ortodoxe române din Ungaria.

În aceeași zi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe Prof. univ. dr. Alexandros Papaderos, directorul general al Academiei teologice ortodoxe din Creta, căruia i-a acordat "Crucea patriarhală".

Joi, 19 octombrie 2000, – *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a binecuvântat deschiderea celui de-al II-lea Congres de transplant din România organizat de asociația profesională din România "Romtransplant", care s-a desfășurat în Sala Rondă a hotelului Intercontinental. Cu această ocazie, Prea Fericitului

Părinte Patriarh Teoctist i-a fost înmănată Diploma de excelență, acordată Patriarhiei Române pentru merite deosebite în promovarea și susținerea transplantului în România;

În aceeași zi, *Prea-Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a participat la recepția oferită de Nunțiatura apostolică din România cu ocazia aniversării celui de-al douăzeci și doilea an al pontificatului papei Ioan Paul al II-lea. Cu acest prilej a dezvelit, împreună cu Dl. Emil Constantinescu, președintele României, Î. P. S. Ioan Robu, Arhiepiscop romano-catolic de București și Î. P. S. Lucian Mureșan, arhiepiscop și mitropolit al Bisericii catolice de rit bizantin din România, bustul papei amintind vizita Sanctității Sale în România. Prea Fericirea Sa a rostit, cu acest prilej, un cuvânt ocazional.

Duminică, 22 octombrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit Sfânta Liturghie în catedrala metropolitană din Craiova, în cadrul căreia a oficiat și instalarea noului Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei, a Î. P. S. Dr. Teofan Savu, adresând, cu acest prilej, cuvântul ocazional.

Luni, 23 octombrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit delegația Conferinței Bisericilor Europene formată din Î. P. S. Mitropolit Jeremia al Franței (Patriarhia ecumenică), Pastor dr. Rut Rohrandt, vicepreședinte, și Dr. Keith Clements, secretar general, însoțiți de P. C. Pr. prof. univ. dr. Viorel Ioniță.

Miercuri, 25 octombrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe E. S. Dl. John Lowell, ambasadorul Maltei la București.

Vineri, 26 octombrie 2000, – la prăznuirea Cuviosului Părinte Dimitrie cel Nou, ocrotitorul Bucureștiului, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit Sfânta Liturghie la catedrala patriarhală. Din soborul arhieresc au mai făcut parte: Î. P. S. Mitropolit Serafim, P. S. Episcop Emanuel de Reghion (Patriarhia ecumenică), P. S. Calinic al Argeșului și Muscelului, P. S. Episcop Galaction al Alexandriei și Teleormanului, P. S. Episcop Sofronie al Episcopiei ortodoxe române din Ungaria, Prea Sfințiii Episcopi-vicari Vincențiu Ploieșteanul, Ambrozie Sinaitul și Teodosie Snagoveanul. A acordat P. C. Qwame Joseph A. Labi din cadrul Patriarhiei Alexandriei "Crucea patriarhală".

În această zi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe Pastorul Prof. univ. dr. Carnegie S. Calian, rectorul Institutului teologic presbiterian din Pittsburg (S.U.A) însoțit de P. C. Pr. prof. univ. dr. Aurel Jivi de la Facultatea de teologie "Andrei Șaguna" a Universității din Sibiu.

Marți, 31 octombrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit grupul de responsabili guvernamentali cu probleme religioase din Albania, Bulgaria, Republica Elenă, Macedonia, Republica Moldova, Turcia, Ucraina, Ungaria și România, participanți la lucrările reuniunii miniștrilor pentru probleme religioase (București, 30 oct. - 3 noiembrie). Oaspeții au fost

însoțiți de P. C. Pr. Nicolae Brânzea, secretar de Stat la Secretariatul de Stat pentru Culte;

În aceeași zi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe Î. P. S. Petru, Mitropolitul Basarabiei.

Miercuri, 1 noiembrie 2000, – *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe E. S. Mons. Ennio Antonelli, secretarul general al Conferinței episcopilor catolici din Italia. Oaspeții au fost însoțiți de E. S. Mons. Jean-Claude Perisset, nunțul apostolic în România.

Joi, 2 noiembrie 2000, – *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe E. S. Dl. Michal Klinger, ambasadorul Republicii Polone la București.

Vineri, 3 noiembrie 2000, – *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a primit pe Dna Emma Nicholson, baroneasă de Wintersbour, raportor pentru România din partea Parlamentului Europei;

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit, în aceeași zi, pe E. S. Dr. Ole Christian M. Kvarme, episcop de Borg, Norvegia, însoțit, din partea Societății Biblice Interconfesionale din România, de către P. S. Dr. Damaschin Coravu, episcopul Sloboziei și Călărașilor și de P. C. Diac. prof. univ. dr. Ioan Caraza;

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a acordat, în aceeași zi, un interviu pentru postul de radio din Bialystok, Polonia, în legătură cu vizita Prea Fericirii Sale în această țară.

Sâmbătă, 4 - joi, 9 noiembrie 2000, – a avut loc vizita în Polonia a *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist*, în fruntea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române, formată din Î. P. S. Dr. Daniel Ciobotea, mitropolitul Moldovei și Bucovinei, P. C. Pr. prof. univ. dr. Dumitru Popescu, P. C. Pr. Michael Tița, consilier patriarhal și P. C. Diac. Zaharia Matei. În cadrul vizitei, *duminică, 5 noiembrie 2000*, în Catedrala mitropolitană din Varșovia cei doi Întâistătători au săvârșit Sfânta Liturghie și au adresat mesaje. După prânzul oficial la reședința mitropolitană Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și delegația Bisericii Ortodoxe Române – însoțită de Prea Fericitul Părinte Sava, Mitropolitul Varșoviei și al întregii Polonii, s-au îndreptat spre orașul Bialystok. Prea Fericitul Părinte Patriarh fiind primit în catedrala episcopală de către P. S. Episcop Iacob de Suprasl.

Luni, 6 noiembrie 2000, – au fost vizitate parohiile Sfântul Duh și Sfânta Sofia din Bialystok, mănăstirea Buna Vestire din Suprasl, parohia Învierea Domnului din Bilsk Podasky, mănăstirea Sfânta Maria și Sfânta Magdalena din Grabarska, mănăstirea Sfântul Onufrie din Jableczna și reședința episcopală din Lublin, unde au fost întâmpinați de P. S. Episcop Abel de Lublin și Chelm.

Marti, 7 noiembrie 2000, – după un Te-Deum săvârșit în catedrala ortodoxă din Lublin și o rugăciune la Lagărul de exterminare de la Majdanek, a avut loc, la Universitatea Catolică din Lublin, ceremonia decernării titlului de "Doctor

honoris causa" al acestei prestigioase instituții universitare, Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Miercuri, 8 noiembrie 2000 – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a fost, pe rând, oaspetele Dlui Alexander Kwasniewsky, Președintele Republicii Polone, apoi oaspete la C.E.B. din Polonia, al Dlui Maciej Plazynski, președintele Seimului și al E. S. Cardinalul Jozef Glemp, primatul Poloniei. Au fost vizitate parohia Sfântul Scărarul din Varșovia și a participat la dineul oferit de Dna Iriny Comaroski, ambasadorul României la Varșovia, la care au participat Prea Fericitul Părinte Sava, cardinali, diplomați și reprezentanți ai autorităților de stat. *Joi, 9 noiembrie 2000*, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a fost oaspetele Președinției Senatului. Au fost vizitate apoi Academia teologică și Seminarul teologic ortodox din Varșovia.

În cursul după-amiezei Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și delegația Bisericii Ortodoxe Române s-au întors pe calea aerului la București. La catedrala patriarhală din București s-a săvârșit un Te Deum cu ocazia aniversării alegerii Prea Fericirii Sale ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române și a răspuns cuvântului Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, mulțumindu-le celor prezenți.

Miercuri, 15 noiembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Dl. Pastor Viorel Dima, trezorier al Societății Biblice Interconfesionale din România;

În aceeași zi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. C. Pr. Marius Pop de la parohia ortodoxă română din Lisabona, Portugalia.

Joi, 16 noiembrie 2000, – La aniversarea a patrusprezece ani de la întronizarea în scaunul patriarhal, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit Sfânta Liturghie în catedrala patriarhală și a răspuns cuvântului de felicitare adresat în numele membrilor Sfântului Sinod de către Î. P. S. Mitropolit Teofan al Olteniei;

În reședința patriarhală a primit felicitările ierarhilor, preoților și credincioșilor, ale unor personalități ale vieții culturale și sociale din țara noastră;

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit, în aceeași zi, un grup de preoți din Banatul Sârbesc, în frunte cu P. C. Pr. Moise Ianeș, vicarul Episcopiei ortodoxe române de la Vârșeț, R. F. Iugoslavia. Oaspeții au fost însoțiți de către P. S. Episcop Laurențiu al Caransebeșului și locțiitor de Episcop al Episcopiei Vârșețului.

Vineri, 17 noiembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Î. P. S. Arhiepiscop al Arhiepiscopiei ortodoxe române pentru Europa occidentală.

Luni, 20 noiembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. Cuv. Arhim. Nabil Kashab, vicar general al Î. P. S. Paul Saliba, mitropolitul Australiei (Patriarhia Antiohiei).

Joi, 23 noiembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a binecuvântat deschiderea celei de a III-a Conferințe internaționale balcanice de mediu organizată de Institutul Național de cercetare-dezvoltare pentru ecologie industrială ECOIND R.A., cu tema "Poluarea transfrontalieră" (Palatul Patriarhiei Române, 23-26 noiembrie), în prezența Dlui Emil Constantinescu, Președintele României.

Sâmbătă, 25 noiembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit un grup de români din Transnistria, care au avut de suferit în urma războiului, ca victime ale minelor antipersonale și le-a acordat "Crucea patriarhală".

Marți, 28 noiembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. S. Emanuel de Reghion, delegatul permanent al Patriarhiei ecumenice pe lângă Uniunea Europeană.

Miercuri, 29 noiembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. Cuv. Protos. Victor, vicarul Mitropoliei de la Ruse, însoțit de P. C. Pr. Petar Totev, parohul bisericii ortodoxe bulgare din București.

Vineri, 1 decembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit slujba Te-Deum-ului în catedrala patriarhală, cu ocazia aniversării Zilei Naționale a României și a adresat tuturor românilor îndemn la rugăciune și responsabilitate față de problemele sociale ale țării din această perioadă;

În aceeași zi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a participat la recepția oferită în Sala Unirii a Palatului Cotroceni de Președinția României cu ocazia aniversării Zilei Naționale.

Luni, 4 decembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe Dna Vassula Ryden și pe Dl. Niels Christian Hvidt, redactori la publicația "30 jours".

Joi, 7 decembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe E. S. Mons. Jean-Claude Perisset, nunțul apostolic în România.

Vineri, 8 decembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a participat, în Sala Unirii a Palatului Cotroceni, la festivitatea de acordare a ordenelor naționale "Serviciu credincios" și "Pentru merit" în grad de "Mare Cruce" a unor ierarhi și slujitori ai Bisericii Ortodoxe Române.

Sâmbătă, 9 decembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit, la biserica Mavrogheni din Capitală, slujba de prohodire a lui Horia Bernea, directorul Muzeului Țăranului Român și a rostit necrolog.

Luni, 11 decembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe E. S. Dl. Ghenadi Altuhov, însărcinat cu afaceri a.i. al Republicii Ucraina la București.

Miercuri, 13 decembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a participat la festivitatea lansării volumului "Manuscrise muzicale de la Muntele Athos" a P. Cuv. Arhid. prof. univ. dr. Sebastian Barbu Bucur și la concertul

corului de muzică bizantină "Psalmodia" care a interpretat muzică românească de tradiție bizantină din Sfântul Munte. A adresat cuvânt de prețuire pentru activitatea părintelui profesor și a binecuvântat pe cei prezenți.

Vineri, 15 decembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe P. Cuv. Arhim. Victor Mutafof, egumenul mănăstirii Sfântul Dimitrie cel Nou și protosinghelul Mitropoliei de Ruse (Patriarhia Bulgară), căruia i-a acordat "Crucea patriarhală";

A participat la serbarea "Colindă sfântă din sufletul copiilor la Nașterea Domnului 2000", desfășurată în Palatul Patriarhiei Române, a adresat cuvânt de binecuvântare și a împărțit daruri copiilor prezenți.

Sâmbătă, 16 decembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a acordat un interviu pentru postul ANTENA 1, în legătură cu acțiunea de Crăciun a Sectorului de asistență socială al Patriarhiei Române – DIACONIA – în vederea ajutorării copiilor din familii sărace;

– A adresat mesaje de binecuvântare la praznicul Nașterii Domnului prin intermediul postului Radio România Actualități;

– A participat la Concertul de colinde al Facultății de Teologie din București și a adresat cuvânt de binecuvântare cadrelor didactice și studenților;

Duminică, 17 decembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala patriarhală și a adresat cuvânt de binecuvântare la Duminica a XVIII-a după Rusalii;

– A primit un grup de tineri din Federația Rusă – reprezentanți ai formațiunilor obștești, ai Patriarhiei Ruse și ai unei parohii din regiunea Costroma – care participă la un marș de consolidare a frăției și unității popoarelor de credință ortodoxă, cărora le-a împărțit părintească binecuvântare;

Luni, 18 decembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe E. S. Dl. Stellios Mallikourtis, ambasadorul Republicii Elene la București, împreună cu familia, în vizită de rămas bun, la încheierea misiunii diplomatice în țara noastră;

– În aceeași zi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist l-a primit pe Dl. Vasile Tărățeanu, directorul publicației de limba română "Arcașul" de la Cernăuți, căruia i-a acordat un mesaj de binecuvântare, cu ocazia Nașterii Domnului, pentru românii din Republica Ucraina;

Marți, 19 decembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist l-a primit pe Î. P. S. Petru, Mitropolitul Basarabiei;

– În aceeași zi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist l-a primit pe Dl. Alberto Quatruci de la Comunitatea San Egidio;

Miercuri, 20 decembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a participat la Palatul Parlamentului, la festivitatea depunerii jurământului de către Președintele ales al României, Dl. Ion Iliescu;

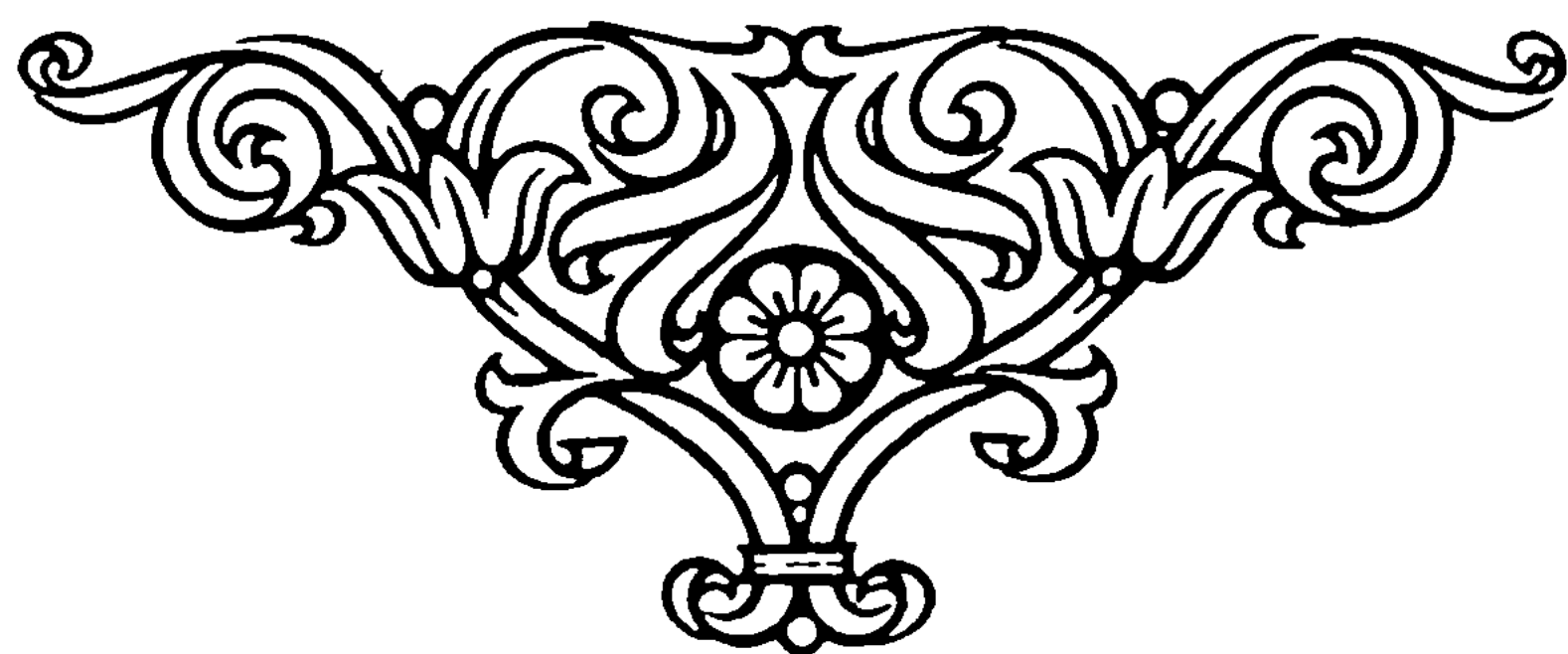
Joi, 21 decembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist I-a primit pe Î. P. S. Dr. Teofan Savu, mitropolitul Olteniei, delegatul Patriarhiei Române la funerariile Prea Fericitului Părinte Diodor I, Patriarhul Ierusalimului, înaintea plecării în Israel;

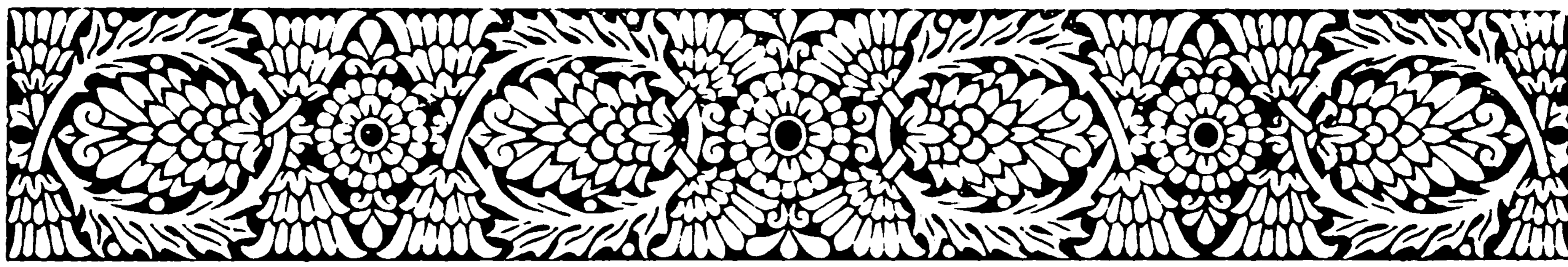
*Vineri, 22 decembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist I-a primit pe Î. P. S. Dr. Daniel Ciobotea, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei;
– A săvârșit la Cimitirul Eroilor Revoluției, slujba de pomenire a eroilor;*

Sâmbătă, 23 – miercuri, 27 decembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist în fruntea delegației Patriarhiei Române, formată din Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei și P. S. Episcop Casian al Dunării de Jos, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a participat la întâlnirea Întâistătorilor Bisericilor Ortodoxe – Constantinopol. Momentele cele mai importante ale acestei întâlniri le-au constituit Sfintele Liturghii săvârșite în catedrala Sfântul Gheorghe a Patriarhiei Ecumenice (25 decembrie) și la Iznik (Niceea de odinioară) (26 decembrie), de unde Întâistătorii Bisericilor Ortodoxe au transmis Mesajul Ortodoxiei către lume în pragul celui de-al treilea mileniu creștin;

Vineri, 29 decembrie 2000, – Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a avut, la reședința patriarhală o întâlnire cu Dl. Ion Iliescu, Președintele României.

PR. NICOLAE VLADU
SECRETARUL CABINETULUI PATRIARHAL,
CONSILIER PATRIARHAL

• D O C U M E N T A R E •

DIPLOMA DE ÎNNOBILARE CU STEMĂ ACORDATĂ DE PRINCIPELE TRANSILVANIEI GHEORGHE RÁKÓCZY AL II-LEA LUI IOAN FONNAI, PREOT ROMÂN DIN REMETEA CHIOARULUI

Scopul prezentării de față este de a răspunde unei necesități stringente în ceea ce privește cunoașterea diplomelor prin care se conferă unor persoane cu merite deosebite, blazon și nobilitatea.

Cu toate că în bibliografia de specialitate sunt menționate numeroase persoane și familii românești care au fost înnobilate, fie de principii Transilvaniei, regii Ungariei sau împărații Austriei, numărul documentelor de acest fel cunoscute până în prezent, în sensul punerii lor în circuitul științific, este extrem de mic.

Tot mai mulți istorici și cercetători manifestă în prezent un interes față de aceste vestigii istorice, ceea ce ar impune realizarea unor cataloage care să reunească, atât reprezentările heraldice incluse în unele reviste și lucrări de specialitate, cât și unele care sunt inedite.

Ținând cont de această situație, ne-am propus să publicăm și să analizăm în rândurile care urmează diploma de înnobilare cu blazon conferită de principele Gheorghe Rákóczy al II-lea la Alba Iulia în 19 februarie 1658 lui Ioan Fonnai, preot al bisericii românești (Ecclesiae Valachiae) din Remetea Chioarului (Remete), precum și fiului său Dumitru Fonnai, soției acestuia Elisabeta Pokul și copiilor lor Constantin, Paka, Maria și Petru Fonnai.

Solemnitatea acestui izvor o vom putea reliefa recurgând, în cazul de față, la critica diplomatică internă și externă. Caracteristicile interne ale diplomei au în vedere elementele care țin de textul documentului. Acestea presupun studiul limbii și al modului în care este scris, ca și cuprinsul discursului diplomatic.

Îmbucurător este faptul că originalul se păstrează la Arhivele Naționale Istoric-Centrale – București, Colecția Peciți II, nr. 605, scris pe pergament cu dimensiunile 465x700 mm, plicatura din partea inferioară 140 mm, rupt puțin la îndoituri, având textul scris în limba latină, stema cu dimensiuni de aproximativ 125 x 140 mm, fiind reprezentată în culori în partea stângă superioară a suportului imediat sub numele suveranului emitent.

Analizând discursul diplomatic, specific acestui document, constatăm existența următoarelor formule:

1. *Intitulația*¹ înseamnă *numele* emitentului (Gheorghe Rákóczy), *formula devoțiunii* ("prin mila lui Dumnezeu"), titlul și calitatea din care decurge dreptul de a emite acte, demnitățile pe care le-a avut și posesiunile asupra cărora își extinde autoritatea ("principe al Transilvaniei, domn al părților regatului Ungariei și comite al secuilor etc").

2. *Promulgația* sau notificația este formula prin care emitentul atrage atenția destinatarului asupra dispoziției actului². În cazul prezent: "Dăm de știre, prin cuprinsul scrisorii de față, tuturor celor cărora li se cuvine".

3. *Intervenția* este formula care cuprinde numele celor care au solicitat actul, și faptul că acesta s-a emis în urma cererii lor³. Citez: "că noi, la stăruința domnilor consilieri ai noștri".

4. *Arenga* este menită a justifica, în general, prin considerente de ordin juridic, religios, moral sau de simplă convență, necesitatea emiterii actului⁴. Aici, motivarea acestei reînnoiri ne apare excepțională: "amintindu-ne atunci de acele persoane care conduc treburile bisericilor și care trebuie să fie libere și merită să se bucure de privilegiul princiar".

5. *Adresa* acestui document însumează numele, calitatea și localitatea unde-și desfășoară activitatea persoana căreia îi este adresat actul⁵: "venerabilul Ioan Fonnai preot al bisericii românești (Valahe) aflătoare în posesiunea Remetea Chioarului din înaltul district Chioar".

6. Urmează *narația* sau expunerea în cadrul căreia se explică evoluția problemei, se relatează circumstanțele elaborării înscrisului, antecedentele acțiunii⁶. La diploma în cauză, ea este foarte scurtă: "care preot se bucura odinioară de nobilitatea adevărată, primită, după cum declară el, de la părinții săi".

7. *Dispoziția* este formula cea mai importantă⁷, întrucât exprimă voința suveranului amintit de a conferi beneficiarului titlul de nobil și recunoașterea blazonului prin care s-a individualizat. În documentul de față, avem: "am hotărât să-l socotim, să-l alăturăm, să-l cooptăm și să-l înscriem în adunarea și rândul adevăraților înnăscuți și neîndoielnici însemnați nobili ai principatului nostru al Transilvaniei și al părților Ungariei anexate acestuia, ..., ca de acum înainte, în chip veșnic, același Ioan Fonnai și prin el Dumitru Fonnai, fiul, deja beneficiind de prerogativa preoțească, după cum declară același, și Elisabeta Pokul, soția acestuia și copiii lor Constantin, Paka, Maria și Petru Fonnai deja născuți, și cei care pe viitor, prin bunăvoința divină, se vor naște, ca și moștenitorii și urmașii acestora, indiferent de sex, să fie socotiți și cunoscuți ca adevărați și neîndoielnici nobili".

8. În cuprinsul diplomei se află descrisă și înfățișată *stema*. Miniatura heraldică este realizată în afara cancelariei emitentului, având culorile șterse. Descrierea: în scut, pe albastru un preot sprijinindu-se cu mâna dreaptă în cârja pas-

1. *Dicționar al științelor speciale ale istoriei. Arhivistică, cronologie, diplomatică, genealogie, heraldică, paleografie, sigilografie*, Direcția Generală a Arhivelor Statului, Edit. Științifică și Enciclopedică, București, 1982, p. 141.

2. *Ibidem*, p. 176.

3. *Ibidem*, p. 141.

4. *Ibidem*, p. 31.

5. *Ibidem*, p. 18.

6. *Ibidem*, p. 112.

7. *Ibidem*, p. 103.

torală și ținând cu stânga, la piept, o biblie. Coif cu viziera închisă încoronat. Lambrechini de diferite culori. În acest caz ne apare o discordanță între descrierea oficială, precizată anterior, și stema pictată, fapt care a fost remarcat și de reperații cercetători Jean C. Mănescu și Mihail G. Stephănescu care au studiat atent stema de pe documentul amintit⁸. Miniatura ne arată în mijlocul unui cartuș baroc circular, de un galben-cărămiziu nedeslușit, și înconjurat de frunziș verde, în câmp albastru, pe o terasă verde, un preot român de țară, bărbos, cu părul lung și negru, îmbrăcat cu o robă scurtă de culoare maron, încins cu un brâu, încălțat cu cizme de culoare închisă, mergând spre dreapta cu spatele încovoiat și ținând cu ambele mâini, înaintea sa, o biblie deschisă, pare că citește din ea.

Este evident că pictarea acestei steme nu este opera unui artist de cancelarie. După opinia specialiștilor enunțați, ansamblul naiv al compoziției, vegetația care invadează cartușul, evocă pictura icoanelor țărănești și miniatura manuscriselor de la țară. Autorul care a reprodus blazonul a ignorat textul latin al diplomei neincluzând cărja pastorală și nici coiful închis încoronat care trebuie să timbreze scutul, ori lambrechinii.

Remarcăm că se menționează împrejurările în care stema poate fi utilizată: "... care se folosesc în armele heraldice oriunde în lupte, întreceri cu lăncile, turniruri, dueluri, lupte și oricare alte expediții militare și nobiliare, ca și pe sigilii, steaguri, perdele, pânze, cuverturi, inele, scuturi, corturi, case, morminte și în general pe orice fel de lucruri și cu orice ocazie".

Tot în cadrul dispoziției ne apare și consemnarea nobililor pentru a avea o mai bună evidență a acestora: "cu titlul adevăratei și desăvârșitei nobleți prin care dorim să fie însemnați, ziși, ținuți, socotiți și cunoscuți toți fiecare în parte de orice stare, condiție, rang, onoare, slujbă, demnitate și preeminență ar fi ca oameni".

Confirmarea nobilității de către principe le aducea nu numai garanția, teoretic perpetuă, a proprietății juridice, dar oferea posibilitatea împărțirii din privilegiile nobiliare, îndeosebi cele de ordin juridic și fiscal: "ca să ducă și să poarte toate și fiecare din aceste demnități, milostiviri, privilegii, favoruri, libertăți, imunități și prerogative de care se bucură și se folosesc ceilalți adevărați, înnăscuți și neîndoilenici nobili și militari ai amintitului nostru principat al Transilvaniei și din părțile Ungariei anexate la acesta, conform dreptului și vechiului obicei".

9. *Coroborația* este formula prin care se anunță modalitățile de autentificare a actului⁹: "Spre amintirea și tăria veșnică a acestui lucru, ca și alții să aibă scrisoarea armorială, am dat și am acordat cu mare milostivire prezenta noastră scrisoare, întărită prin puterea sigiliului nostru autentic, atârnat, amintișilor Ioan Fonnai și Dumitru Fonnai, fiul, și Elisabetei Pokul, soția, și copiilor Constantin, Paka, Maria, Ana și Petru Fonnai, ca și moștenitorilor și urmașilor acestora de orice sex". Din păcate, sigiliul cu care a fost validată atunci această diplomă nu mai există astăzi, pierzându-se.

În cadrul *protocolului final* sunt cuprinse locul și data emiterii diplomei¹⁰: "Dată în cetatea noastră Alba Iulia, în 19 februarie, anul Domnului 1658". Actul

8. Mihail G. Stephănescu și Jean C. Mănescu, *Enluminures héraldiques des XVIe – XVIIIe siècle dans la collection de l'Académie roumaine*, în "Revue Roumaine d'Histoire de l'Art", série Beaux-Arts, tome XVII, București, 1980, p. 27-28.

9. *Dicționar al științelor speciale ale istoriei ...*, p. 90.

10. *Ibidem*, p. 191, 193.

este validat cu semnătura autografă a principelui Gheorghe Rákóczy. Diploma a fost proclamată și publicată de Gabriel Pelei, notar al districtului Chioar, jurat în congreția ținută la posesiunea Mănăstur în 14 iunie 1692, menționându-se că nimeni nu a fost împotriva.

Stema prin care s-a individualizat beneficiarul acestei diplome trebuie să fie adecvată cerințelor heraldicii, pentru a permite contemporanilor săi, și celor care, ulterior, vor încerca să-i descifreze sensul, să identifice corect fiecare element, să înțeleagă semnificația figurilor ce intră în compunerea ei.

Toate acestea demonstrează necesitatea extinderii cercetărilor în legătură cu o astfel de temă, ca și cercetarea arhivelor pentru depistarea și studierea diplomelor de înnobilitare cu stemă rămase încă necunoscute.

1658 februarie 19, Alba Iulia.

Principele Transilvaniei Gheorghe Rákóczy al II-lea emite diploma de înnobilitare, prin care conferă titlul de nobil și blazon nobiliar lui Ioan Fonnai, preot român (pastor valachus) pe moșia Remetea Chioarului, cât și fiului său Dumitru Fonnai, Elisabetei Pokul, soția acestuia și copiilor lor Constantin, Paka, Maria, Ana și Petru.

Nos Georgius Rakoczy Dei gratia Princeps TRANSYLVANIAE partium regni Hungariae Dominus & Sicularum COMES. Zi.

Memoriae commendamus tenore presentium significantes quibus expedit universis; quod Nos cum ad nonnullorum fidelium Dominorum conciliariorum nostrorum intercessionem nobis propterea factam; tum vero clemeter considerantes illas personas quae Ecclesiarum directioni praesident, ex gentium & nationum quarcumcunq; consuetudine liberas esse ac liberalitatem Principalem promereri. Igitur etiam venerabilem Ioannem Fonnai Ecclesiae Valachicae in possessione Remete in Inclyto Districtus Kövár existente pastorem alioqui etiam a parentibus suis, ut perhibetur accepta Nobilitate vera gaudentem, de nuo in coetum & numerum verorum natorum & indubitatorum insignitorumq; regni nostri Transylvaniae et partium Hungariae eidem annexarum Nobilium annumerandum aggregandum cooptandum et adscribendum duximus, pro ut annumeramus, aggregamus, cooptamus et adscribimus praesentium per vigorem, decernentes expresse ut a modo deinceps successivis semper temporibus idem Ioannes Fonnai ac per eum Domitram Fonnai, filius jam quoque ut perhibetur pastoralis praerogativa ornatus et Elizabethae Pokul, hujus consors liberiq; Constantino Páka, Maria et Petro Fonnai jam nati, ac imposterum Divina benignitate nascituri ipsorumq; haeredes & posteritates utriusq; sexus universi pro veris indubitatis Nobilibus habeantur & reputentur. In signum autem hujus modi verae & perfectae Nobilitatis eorum haec Arma sive Nobilitatis insignia; Scutum videlicet militare erectum coerulei coloris, incujus campo sive area homo qui dam habitu pastoralis amictus stare, & pedum pastorale terrae inixum in manu dextra habere, sinistra autem condicem bibliorum sacrorum pectori ad motum tenere visitur, supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contigit diadema Regium gemmis et unionibus decenter exornatum, ex cono vero galeae, teniae sive lemnisci variorum hinc inde defluentes, utrasq; oras seu margines ipsius scuti pulcherime ambiunt & exornant: pro ut haec omnia in capite sive principio praesentium literarum nostrarum

docta manu, arteq Pictoris clarius expressa, & depicta esse cernuntur, animo deliberato et ex certa scientia liberalitateq nostra Pricipali praefatis Ioannes Fonnai, ac Domitrum Fonnai filio & Elizabethae Pokul, hujus, liberisq Constantino Páka Maria Ana et Petro Fonnai, ac haeredibus & posteritatibus ipsis utriusque sexus universis gratiose dedimus, donavimus & contulimus; annuentes & concedentes ut ipsi praescripta arma Nobilitatis insignia more aliorum verorum natorum et indubitatorum, insignitorumq Nobilium armis utentium, ubiq in praeliis, hastiludiis, torneamentis, duellis, monomachiis, ac aliis quibus vis exercitiis militaribus & nobilitaribus, nec non sigillis, vexillis, cortinis, velis, aulaeis, annulis clypeis, tentoriis domibus sepulchris, & generaliter quarumlibet rerum et expeditionum generibus, sub merae & perfectae nobilitatis titulo, quo eos ab universis & singulis cujuscunq status, conditionis, gradus, honoris, officii, dignitatis et praeminentiae homines existant, insignitos dici, teneri, nominari, & reputari velimus, ferre et gestare, omibusq & singulis iis honoribus, gratiis, privilegiis, indultis, libertatibus, imunitatibus et praerogativis, quibus caeteri veri nati & indubitati nobiles & militares praedicti regni nostri Transylvaniae & partium Hungariae eidem annexarum homines quomodocunq de jure & an antiqua consuetudine untuntur fruuntur & gaudent perpetuo uti, frui, et gaudere valeant atq possint. In cujus rei memoriam firmitatenque perpetuam, si etiam alias habeant litteras Armales praesentes litteras nostras pendentis & autentici sigilli nostri munimine roboratas, memorati Ioannes Fonnai, ac Domitru Fonnai filio & Elizabethae Pokul, consorti libersq Constantino Paka Maria Ana et Petro Fonnai ac haeredibus et posteritatibus ipsorum utriusque sexus universis clementer dandas maximas & concendendas. DATUM in Civitate nostra Alba Iulia die decima nona Mensis Februarii, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Quinquagesimo Octavo.

GEORGIUS RAKOCZY

Publicata ac proclamata per me Gabrielem Pelei m. pria Notarium Iudyti Districtus Kovar Juratum in communi Congregatione & possessione Monostor habita Anno 1692 Die vero 14ª Mensis lunny nemine contradicente.

TRADUCERE

Noi, Gheorghe Rákóczy, prin mila lui Dumnezeu principe al Transilvaniei, domn al părților regatului Ungariei și comite al secuilor etc.

Dăm de știre, prin cuprinsul scrisorii de față, tuturor celor cărora li se cuvine că noi, la stăruința domnilor consilieri ai noștri, amintindu-ne atunci de acele persoane care conduc treburile bisericilor și care trebuie să fie libere și merită să se bucure de privilegiul princiar, astfel pe venerabilul Ioan Fonnai preot al bisericii românești (valahe) aflătoare în posesiunea Remetea Chioarului din înaltul district Chioar, care preot se bucura odinioară de nobilitatea adevărată, primită, după cum declară el, de la părinții săi, am hotărât să-l socotim, să-l alăturăm, să-l cooptăm și să-l înscriem în adunarea și rândul adevăraților înnașcuți și neîndoielnici însemenați nobili ai principatului nostru al Transilvaniei și ai părților Ungariei anexate acestuia, și pentru aceasta îl socotim, alăturăm, cooptăm și înscriem prin tăria scrisorii de față, hotărând în mod clar, ca de acum înainte, în chip veșnic, acelaș

Ioan Fonnai și prin el Dumitru Fonnai, fiul deja beneficiind de prerogativa preoțească, după cum declară același, și Elisabeta Pokul, soția acestuia și copiii Constantin, Paka, Maria și Petru Fonnai deja născuți, și cei care pe viitor, prin bunăvoința divină, se vor naște, ca și moștenitorii și urmașii acestora, indiferent de sex, să fie socotiți și cunoscuți ca adevărați și neîndoielnici nobili. Ca semn al acestei adevărate și desăvârșite nobilități a lor/ conferim/ aceste arme sau însemne nobiliare: Scut militar, drept, în câmpul căruia, pe albastru, stă un om înveșmântat în haină preoțească și sprijinindu-se în cărja de preot, ținută cu mâna dreaptă, iar cu stânga, la piept, un codice al sfintei biblii. Pe scut este pus un coif militar închis având deasupra o diademă regală împodobită, frumos, cu pietre prețioase, iar din vârful coifului curg ici și colo panglici sau fâșii de diferite culori împodobind, în chip frumos, ambele margini ale scutului; toate acestea se observă în capul său sau în partea de sus a prezentei noastre scrisori spre a fi mai clar deslușite și pictate de o mână învățată și cu meșteșugul pictorului. Cu sufletul încredințat, din cunoștință sigură și ca un privilegiu al nostru princiar am dat, dăruit și acordat cu milostivire numiților Ioan Fonnai și Dumitru Fonnai, fiul/său/ și Elisabetei Pokul, /soția/ acestuia și copiilor Constantin, Paka, Maria, Ana și Petru Fonnai, moștenitorilor și urmașilor de orice sex ar fi toți, pentru ca aceștia să se poată și să vrea a se bucura și folosi de armele sau însemnele nobiliare amintite după obiceiul altor adevărați, înnăscuți și neîndoielnici însemnați nobili care se folosesc de armele heraldice oriunde în lupte, întreceri cu lăncile, turniruri, dueluri, lupte și oricare alte exerciții militare și nobiliare, ca și pe sigilii, steaguri, perdele, pânze, civeruri, inele, scuturi, corturi, case, morminte și în general pe orice fel de lucruri și cu orice ocazie, cu titlul adevăratei și desăvârșitei nobleți prin care dorim să fie însemnați, ziși, ținuți, socotiți și cunoscuți toți și fiecare în parte de orice stare, condiție, rang, onoare, slujbă, demnitate și preeminență ar fi ca oameni, ca să ducă și să poarte toate și fiecare din aceste demnități, milostiviri, privilegii, favoruri, libertăți, imunități și prerogative de care se bucură și se folosesc ceilalți adevărați, înnăscuți și neîndoielnici nobili și militari ai amintitului nostru principat al Transilvaniei și din părțile Ungariei anexate la aceasta, conform dreptului și vechiului obicei. Spre amintirea și tăria veșnică a acestui lucru, ca și alții să aibă scrisoarea armorială, am dat și am acordat cu mare milostivire prezenta noastră scrisoare, întărită prin puterea sigiliului nostru autentic, atârnat, amintitului Ioan Fonnai și Dumitru Fonnai, fiul, și Elisabetei Pokul, soția, și copiilor Constantin, Paka, Maria, Ana și Petru Fonnai, ca și moștenitorilor și urmașilor acestora de orice sex. Dată în cetatea noastră Alba Iulia, în 19 februarie, anul Domnului 1658.

GHEORGHE RAKOCZY

m. p.

Verso:

Publicată și proclamată cu mâna proprie de către mine, Gabriel Pelei, notar al înaltului district Chioar, jurat în congregația ținută la posesiunea Mănăștur în anul 1692 în ziua a 14-a a lunii iunie, nimeni nefiind împotrivă.

LAURENȚIU-ȘTEFAN SZEMKOVICS

EVANGHELE ZAPPA (1800–1865), LUPTĂTOR PENTRU INDEPENDENȚA GRECIEI, MOȘIER ROMÂN ȘI FILANTROP ÎN MAI MULTE ȚĂRI

Dintre cei doi veri cu același nume de familie – Evanghele și Constantin –, istoriografia română contemporană se arată interesată mai mult de cel dintâi, cunoscut și sub numele de Vanghele. Trei ni se par astăzi principalele aspecte ale activității sale, care fac să-i fie la noi evocată personalitatea mai des: inițiativa preolimpismului modern, sprijinirea financiară a înființării Academiei Române și înlesnirea de care au beneficiat din moștenirea averii lui câțiva oameni de cultură de la noi. Optica istorică de mai sus aruncă astfel noi lumini asupra unui om complex, în ciuda modestei formații culturale de care a beneficiat în tinerețe. Perspectiva timpului scurs compensează astfel ceea ce a doua jumătate a veacului trecut a minimalizat din aspirațiile sale generoase, datorită unor împrejurări neprevăzute.

Amintirea acestuia, pentru locuitorii de astăzi ai unor proprietăți rurale pe care le-a deținut în județul Ialomița, de pildă, se reduce la imaginea unui moșier preocupat numai de profit și de faimă personală. Caracterizarea se deduce ușor din faptul că se păstrează până în zilele noastre monumentul său funerar de la Broșteni. Aceeași tradiție locală menționează și ruinele fostului conac fortificat, cunoscut ca "cetatea Zappa"¹.

La fel stau lucrurile în rândurile largi ale publicului românesc. Acesta a văzut de obicei în emigrantul epirot pe pricinuitorul unui proces, stârnit de către rudele sale interesate de moștenire. El a dus cu timpul la ruperea relațiilor diplomatice dintre România și Grecia. Înainte de a se ajunge în țara noastră la această situație, neprevăzută și nedorită de el, și la faima de *donator național*², cum îl cinstesc grecii, viața l-a confruntat necruțător cu surprizele și cu asprimea evenimentelor secolului. O mărturisește el însuși astfel: "[Sunt] un vechi soldat al unei patrii neavute și fără școale, iar acum muncitor de pământ și arendaș (...). N-am văzut până acum cupluri (!), teatruri, baluri și cazinuri (!)... Noi pe supt arătura aceasta am îngropat anii"³.

Din expresiile stângace de mai sus putem intui asupra experienței de viață a unui om pe care împrejurări neașteptate l-au silit să schimbe sabia cu plugul și chiar cu condeiul. Neuitând locurile de obârșie, el se gândește atunci să fie de folos și compatrioților săi din țara de adopție. Experiența stagiului de soldat în armata lui Ali Pașa, susținută de energia sa înnăscută, s-a cristalizat mai târziu în *orânduiele* arendașului pismuit în tot Bărăganul primei jumătăți a veacului trecut. Pe de altă parte, nici activitatea filantropică a lui Vanghele Zappa nu poate fi înțeleasă pe deplin fără cunoașterea activității sale revoluționare. Exemplificăm această printr-o ipoteză a noastră. Credem că ideea reînființării Jocurilor Olimpice

1. Cf. *Lista monumentelor de cultură de pe teritoriul R. P. R.*, București, 1956, p. 165. Este descris de Dimitrie Bolintineanu, *Călătorii*, vol. 2, București, 1968, p. 313.

2. Cornelia Papacostea-Danielopolu, *La vie culturelle de la communauté grecque de Bucarest dans la seconde moitié du XIXe siècle*, în "Revue des études sud-est européennes", VII (1969), nr. 2, p. 316.

3. Evanghele Zappa, *Trântorul care se mărginește în cercul României*, cuprinzător de observații din cercare asupra semănării grâului și orânduiei asupra moșiilor, București, 1847, p. 10.

i-a venit moșierului din Ialomița nu numai pe calea întâlnirii cu protipendada grecească din București, ci și de la obiceiul exercițiilor militare ale vlahilor din armata amintitului satrap din Ianina.

De aceea, în intenția înțelegerii personalității mai complexe a everghetului epirot, am grupat acțiunile mari ale vieții sale în cele trei capitole indicate în subtitlu.

Date despre activitatea din tinerețe a lui Evanghele Zappa

Prima controversă nerezolvată încă în privința lui este originea etnică pe care o avea. S-a afirmat de către unii că ar fi din naștere român macedonean⁴, ba chiar albanez⁵. Replica personajului este însă alta și mereu aceeași. "Sunt de origine grec și cavalier elinesc", citim în declarația sa de indigenat⁶, dată la judecătoria județului Ialomița în ziua de 10 decembrie 1844.

În afirmarea *apartenenței macedonene* a viitorului moșier epirot în România, trebuie să observăm că un istoric de aceeași obârșie nici măcar nu-l pomenește în cercetările sale speciale⁷. În schimb acest academician face panegiricul tuturor eroilor aromâni din războiul grec din 1821 și următorii. În tinerețea sa, Vanghele fusese în solda albanezului Ali Pașa, dar a luptat pentru cauza elinică. Mai logic ni se pare ca el să fie de partea acestuia sau a turcilor, încă puternici atunci pe scena politică europeană.

Obârșia albaneză care i s-a atribuit în epocă provine de la faptul că avea un *palat* păzit de arnăuți epiroți. S-a observat de asemenea, în timpul procesului juridic de mai târziu, că sora sa nu cunoștea decât limba albaneză⁸. Când poetul Dimitrie Bolintineanu declară albanez pe amfitrionul care îi găzduia, afirmația este făcută în prezența domnitorului Alexandru Ioan Cuza, care pregătea secularizarea averilor mănăstirești, în majoritate grecești. Expresia *albanez neînvățat*⁹ este numai o sintagmă polemică, formulată cu intenții injurioase în urma unei concurențe de temut.

Oricât ai crede că a urmărit o chiverniseală economico-politică, sprijinită pe ajutorul *grecilor* în plină ascensiune și simpatizați din punct de vedere cultural în Europa, Evanghele Zappa pare că aparține în realitate acestei etnii din urmă. Pătrunderea în societatea românească s-a făcut cu concursul călugărilor de la mănăstirile *închinare*. El a luptat ani în șir pentru libertatea Greciei, urmărind în continuare progresul ei politic, economic și cultural. S-a mândrit întotdeauna cu demnitatea de *cavalier elinesc*¹⁰ și a păstrat neîntrerupt cetățenia greacă¹¹. Stilul

4. V. A. Urechiă, *Opere complete*, seria B, vol. II. *Discursuri academice*, București, 1882, p. 5; Ioan Bianu, *Pomenirea donatorilor Academiei Române*, București, 1922, p. 7.

5. Dimitrie Bolintineanu, *ibid.*, p. 314; N. Iorga, *Un arendaș despre arendași*, în "Revista istorică", V (1919), nr. 11-12, p. 235; Sava Iancovici, *Relations roumano-albanaises à l'époque de la renaissance et de l'émancipation du peuple albanais*, I, în "Revue des études sud-est européennes", T.IX (1971), nr. 1, p. 26.

6. *Acte în procesul V. Zappa*, București, 1894, p. 3, 5, 6; Verax [=J. N. Lahovary], *Grèce et Roumanie*, Paris, 1906, p. 2; Dim. R. Rosetti, *Dicționarul contemporanilor (sec. al XIX-lea)*, București, 1897, p. 203.

7. Comp. Ioan Caragiani, *Studii istorice asupra românilor din Peninsula Balcanică*, vol. I, București, 1929, 272 p.; vol. II, 1941, 291 p.

8. *Acte în procesul V. Zappa*, p. 17.

9. Evanghele Zappa, *ibid.*, p. 20.

10. *Ibidem*, p. 3.

11. Sava Iancovici, *ibid.*, p. 27.

său de viață este grecesc (cu toate elementele psihologiei acestei obârșii), iar mare parte și-a petrecut-o în comunitatea marilor bancheri Ximaras, Velas ș.a. Psihologia aceasta este exprimată până și în testamentul pe care l-a lăsat, arătându-se aici nu numai filoelen ci și filoortodox. Cererea sa către regele Greciei, pentru înființarea Jocurilor Olimpice ("după învățăturile vechilor greci, *strămoșii noștri*")¹², amintește încă o dată originea lui etnică.

Ca fiu al lui Vasile Zappa¹³, Evanghele se naște la anul 1800 în comuna Labovon, județul Arghyrocastro (Erghiri), vilayetul Ianina, aşadar, în Albania sudică, după împărțirea politică de atunci. Provenind din aceeași plasă, Tepelen, cu vestitul Ali Paşa de Ianina¹⁴, el era aproape predestinat să fie în slujba acestuia. A făcut parte din armata lui și l-a slujit de la vârsta de treisprezece ani ca paznic la satul Mazia¹⁵. În 1820, după ce sulioții (munteni din Epir de religie ortodoxă, dar de limbă albaneză¹⁶) au început să lupte alături de trupele lui Ali Paşa împotriva oștilor sultanului, el ajunge aghiotant al lui Marco Botzaris. Unitățile acestuia numărau la început 800 de oameni, dar curând contingentele ajung la aproximativ 3500 de pușcași¹⁷. Astfel Ev. Zappa ia parte activă la atacul mai multor localități din Epir, primejduindu-și viața la trecerea râului Arta¹⁸ și apoi la Splantza¹⁹.

În urma predării regiunii Suli, otomanii au deportat pe majoritatea locuitorilor ei pe insulele ionice. Totuși o parte dintre aceștia au socotit de datorită lor să slujească până la capăt cauza elenică. Discordiile grecești, ivite din tendința de hegemonie a insularilor și a rûmelioților, au dat naștere însă la noi ciocniri în Peloponez. De data aceasta, Ev. Zappa a luptat cot la cot cu Iani Gura²⁰, apărătorul eroic al Acropolei. Ofițerul nostru epirot ajunge apoi până la Missolonghi, care cade după zece luni și jumătate de rezistență²¹. În anul 1824 i se conferă diploma de ofițer (ταξιαρχος) și misiunea administrării satelor de vlahi (ταβλαχοχώρια). Dar turcii îi confiscă jumătate din moștenirea părintească²².

12. Cf. Anghel Vrabie, *Evanghele Zappa, precursor al Jocurilor Olimpice Mondiale*, în vol. *Primul simpozion de filatelie*. Timișoara, 1980, p. 10 (subl. noastră).

13. Vezi *Arborele genealogic al familiei Zappa*, în vol. *Acte în procesul V. Zappa*, p. 1.

14. Vezi Notis Botzaris, *Ali Pacha de Janina*, în vol. *Visions balkaniques dans la préparation de la Révolution grecque (1789-1821)*, Genève, 1962, p. 113-124. La anul 1800, orașul Ianina avea 1700 de case grecești, față de 1000 turcești și de 300 evreești (J. Niehoff-Panagiotidis, *Spätosmanische Hofkultur im Grenzberich*, în "Südost-Forschungen", Bd. 58 (1999), p. 89.

15. Anastasios Goudas, *Βίοι παράλληλοι*, Atena, 1870, p. 4.

16. Ioan Caragiani, *ibid.*, vol. I, 1929, p. 2.

17. Gabriel Remérand, *Ali de Tébelén Pache de Janina (1744-1822)*, Paris, 1928, p. 257.

18. Vezi Maxime Raybaud, *Mémoires de la guerre de l'indépendance, accompagnés de plans topographiques*, vol. II, Paris, 1825, p. 293 și 519; Jourdain, *Mémoires hist. et milit. sur les évén. de la Grèce, depuis 1822 jusqu'au combat de Navarin*, vol. II, Paris, 1828, p. 250 și harta de la sfârșitul volumului.

19. În privința eșecului sulioților la Splantza, vezi Ed. Bláquiêres, *Hist. de la révol. act. de la Grèce, son origine, son progrès*, Paris et Leipzig, 1825, p. 262; N. Iorga, *Histoire des États balkaniques jusqu'à 1924*, Paris, 1925, p. 259.

20. Anastasios Goudas, *ibid.*, p. 4.

21. Jean Dimakis, *La presse française face à la chute de Missolonghi et à la bataille navale de Navarin*, Thessaloniki, 1976, p. 194.

22. Β. Ι. Δημόρατος, *Ευ'αγγελής Ζάππας*, în *Μεγάλη Ἑλληνική Ἐγκυκλοπαίδεια*, vol. 11, Atena, 1929, p. 912.

După încheierea războiului grec de independență, el se va stabili pentru o scurtă perioadă de timp în părțile Macedoniei. La începutul veacului al XIX-lea îndeosebi, locuitorii Peninsulei Balcanice nu făceau o deosebire fermă de naționalitate în aspirațiile lor comune de eliberare din jugul turcesc, agravate totuși unori de diferențe sociale și religioase. Solidaritatea aceasta provenea dintr-o stare de fapt generală în Turcia europeană și deci dintr-o comunitate de interese²³. Tulburările pe care le-au produs războaiele napoleoniene au încurajat popoarele balcanice în năzuința lor după libertate. Pe de altă parte, sultanul Mahmud al II-lea nu mai putea tolera tendințele de independență ale puternicului pașă Ali de Ianina (1742–1822). Stăpânirea lui, care se întindea din Macedonia occidentală până în Moreea, însemna nu numai toleranță tacită față de năzuințele după libertate ale albanezilor și ale grecilor, ci și o sursă de continuă agitație la o margine a Imperiului Turc și așa destul de frământat.

Așadar, după revoluție, Evanghele demisionează din demnitatea avută printre vlahi, renunțând totodată și la pământurile cu care fusese răsplătit pentru curajul și abnegația arătată ca militar. Cauza acestor acțiuni este explicată în mod diferit. După unii istorici, el ar fi ajuns în conflict cu conducătorii statului grec, nefiind mulțumit de măsurile luate pentru organizarea armatei grecești²⁴. Alții însă explică hotărârea aceasta ca urmare a nemulțumirii că Epirul nu a fost eliberat asemenea altor provincii elene²⁵. De aceea părăsește Grecia și se stabilește în orașul Veria, din Macedonia, cu gândul de a se ocupa cu negoțul sau chiar cu agricultura. Nu renunță la proiectul său nici mai târziu, când a fost îmbiat cu perspectiva revenirii în Elada. La 18/30 iunie 1843, i se vor recunoaște meritele sale câștigate pe câmpul de luptă, acordându-i-se *gradul onorific de căpitan al Falangei*²⁶.

În Macedonia însă, el nu poate suporta multă vreme stăpânirea turcească și de aceea pleacă în altă parte. Două erau țările care ofereau atunci mai multă siguranță: Egiptul și Valahia. Anul stabilirii sale în București, 1833, este oferit îndeosebi de lucrările românești de referință²⁷.

Soluția emigrării se va fi impus și ca o influență a elenismului *exterior*²⁸. Înainte ca redeșteptarea greacă să ia forme politice, ea a fost mai întâi una culturală. Sub impulsul cărturarilor luminați din Constantinopol și din Principatele Române, ca și datorită influenței grecilor emigranți în alte părți ale continentului, prestigiul vechii Elade a fost redescoperit de moderni. Influența Revoluției Franceze a însuflețit și mai mult aportul diplomatic, economic și organizatoric al acelorora. Iată de ce, după ani îndelungați de izbândă și apoi de nereușită a mișcării începute la 1821, Greciei i se recunoaște în sfârșit o independență politică. Tra-

23. D. Djordjevic', *Révolutions nationales des peuples balcaniques 1804–1914*, Beograd, 1965, p. 31; Max Beloff et colab., *L'Europe du XIXe et du XXe siècles (1815–1870)*; I. *Problèmes et interprétations hist.*, Milano, 1959, p. 174.

24. Anghel Vrabie, *op. cit.*, p. 8.

25. Ariadna Camarino-Cioran, *L'Épire et les Pays Roumains*, 1984, p. 121.

26. *Acte în procesul V. Zappa*, p. 5.

27. Vezi Lucian Predescu, *Enciclopedia "Cugetarea"*, București [1940], p. 924; Dr. C. Diaconovich, *Enciclopedia română*, vol. II, Sibiu, 1904, p. 1264; Ariadna Camariano-Cioran, *ibid.*, p. 121. În privința anului 1833, vezi Anghel Vrabie, *ibid.*, p. 9.

28. D. Djordjevic', *ibid.*, p. 39.

tatul de la Adrianopole consfințește o astfel de situație, la început numai părților eliberate până atunci.

Acestea sunt datele mai importante ale primei perioade a vieții fostului luptător în rândurile sulioților. Biografiile grece insistă asupra lor cu preocuparea evidențierii patriotismului personajului, dovedit mai întâi prin fapte de arme, apoi prin danii deosebite. Se pare însă că perseverența în viață și spiritul practic care l-au caracterizat nu sunt de ajuns ca să explice averea pe care viitorul moșier pe câmpia Bărăganului a realizat-o aproximativ într-un deceniu de activitate. Personalitatea acestuia se va dovedi în realitate mai complexă. Împrejurările prielnice din Țara Românească i-au permis astfel să-și arate nu numai sentimentele unui romantism pe care se pare că l-a purtat din tinerețe ci și unele trăsături morale mai puțin întâlnite atunci în patria adoptivă.

Evanghele Zappa, arendaș și latifundiar în Valahia

Statornicit în București, noul venit se gândește să se folosească deocamdată de puținele cunoștințe de chirurg empiric pe care le dobândise în cariera lui militară²⁹.

O posibilitate de chiverniseală mai rentabilă aici o constituia însă legătura cu egumenii mănăstirilor închinată. Fostul ofițer va beneficia în curând de această situație. Arendașia ispitise în Valahia și pe alți greci sau macedoneni, cu mult înainte de mijlocul veacului trecut. Bărăganul de atunci era administrat în mare parte nu numai de mocani ardeleni, cunoscuți în regiune sub denumirea de *ungurari* și vestiți crescători de vite, pe lângă turmele de oi³⁰, ci și de arendași veniți de peste Dunăre. Nu întâmplător, Miloș Obrenovici, într-o vreme negustor de porci și de sare, stăpânea moșia Manasia de lângă Urziceni³¹. În același județ Ialomița, pe vremea când Ev. Zappa își clădise la Broșteni un conac împrejmuț cu ziduri și păzit de arnăuți înarmați, exista la Grindași armanul macedoneanului Tonciu³², poreclit *Arhonda*. Mai înainte, Alexandru Ipsilante stăpânise moșia Gârbovi, având în preajma sa pe vestitul căpitan Iordache Olimpiotul³³, prietenul și apoi adversarul lui Tudor Vladimirescu.

Tratatul de la Adrianopol (1829) a deschis calea – o dată cu posibilitatea exportului de grâu departe peste hotarele țării – plasării de capitaluri venite de peste Dunăre și cu aceasta, arendașiei. De la o vreme, moșierii din Bărăganul de răsărit au observat că grâul de toamnă este mai productiv decât cel de primăvară, cunoscut cu numele de *ghircă*. Ea se semăna până atunci în lanuri nesfârșite, alături de culturile de mei³⁴. "Ne-am folosit mai cu seamă de la semănatul grâului – mărturisește și Ev. Zappa – a cărui chilă ne ține aproape de un galben, și-l vindem an peste an cu trei galbeni..."³⁵. Concluziile la care a ajuns în activitatea și

29. B. I. Δημόπατος, *ibid.*, p. 912.

30. Vezi Constantin Garoflid, *Agricultura veche*, București, 1942, p. 134.

31. I. D. Dărdală, *Moșiile dinastiilor sârbești în România*, în "Revista istorică română", fasc. III (1946), p. 277 și 281; *Plan topograf-economic al moșiei Manasia ... al principelui domnitor al Serbiei, Milan M. Obrenovici*, 1868, Acad. Română H. II. 844.

32. Constantin Garoflid, *ibid.*, p. 155.

33. Pr. Ioan Ciolca, *Grindu, monografie cu un scurt istoric al satelor vecine*, București, 1944, p. 18.

34. Constantin Garoflid, *ibid.*, p. 104.

35. Ev. Zappa, *Trântorul...*, p. 23.

experiența sa agricolă le formulează astfel: "Grâul este pentru proprietari și arendași mai folositor decât orice fel de semănătură..."³⁶.

Împrietenit cu egumenii mănăstirilor românești închinată Muntelui Athos, Ev. Zappa se dedică mai mulți ani administrării proprietăților stăpânite de acestea. La început, el are ca asociat al întreprinderii pe Nuțu Jupaniot, de care se desparte în anul 1845, după un proces prelungit³⁷. Se pare că afacerile începuturilor s-au bucurat și de concursul lui Petre Panaghiot³⁸. De la o vreme, preocupările de arendaș ale epirotului nu scapă de cenzura opiniei publice a zilei care îl învinuiește de exploatare a clăcașilor. Polemica aceasta ne dezvăluie productivitatea cultivării cu grâu a rezervei, metodele întrebuintate, precum și prețurile fiecărei moșii luate în arendă. Împotriva "trântor-arendașilor", citim în cartea 'noului întreprinzător, "vom răspunde cu mulțămire că în plasa Olteniții, și a Ciocăneștilor ținem moșii, și exportăm tre-patru mii de chile pe fiecare an la schela de acolo și la București...". În dreptul fiecărei proprietăți amintite se transcrie și costul chiriei plătite: "Luica și Cășcioarele drept lei 20.500, Făurei și Odăile 22.500, Fundeni 7.500, Budești 32.000, iar celelalte moșioare mai mici (!), Broștenii mei, și orice alt negoț făceam într-acești ani..."³⁹. Despre moșia *Făurei și Odaia Vlădichii*, care, după 1831, se închiria cu suma de 2.800 de lei, nu s-au păstrat amănunte printre actele mănăstirii Cotroceni.

Din enumerarea de mai sus, moșia *Fundeni*⁴¹, se pare că a oferit întreprinzătorului refugiat o perspectivă economică sigură. Ea, numită și *Mătreni*, aparținea mănăstirii Mihai-Vodă. Ev. Zappa a arendat-o pe periodul 23 aprilie 1836 – 23 aprilie 1839⁴². În anul 1847, cu prilejul unei hotărnicii, el este citat să se prezinte tot în calitatea aceasta, deținută pentru moșiile *Luica și Fundeni*⁴³.

Dintr-o plângere a clăcașilor moșiei *Luica-Cotroceni*, județul Ilfov, din 5 februarie 1843⁴⁴, deducem că Ev. Zappa era sigur arendaș aici pe o perioadă care expira la sfârșitul lunii decembrie. Se pare că învoiala era încheiată pentru trei ani, cum era cazul și cu moșia *Cășcioarele*⁴⁵. Se știe că aceste două proprietăți ale mănăstirii Cotroceni formau de obicei o unitate administrativă. Este lesne de înțeles că în cadrul orânduirii sociale de atunci, cererea locuitorilor din Luica de a lua pe seama lor moșia aceasta nu a fost aprobată. Nemaiputând suferi administrația lui Ev. Zappa, ei întocmesc "cu izvor de lacrimi" un memoriu cu cincisprezece puncte de acuzare. Ele sunt prezentate ca tot atâtea încălcări ale preve-

36. *Ibidem*, p. 41; cf. Ilie Corfus, *Agricultura Țării Românești în prima jumătate a sec. al XIX-lea*, București, 1969, p. 240.

37. Ev. Zappa, *ibid.*, p. 20.

38. Anastasios Goudas, *op. cit.*, p. 11.

39. Ev. Zappa, *ibid.*, p. 23 și 29.

40. I. C. Filitti, *Arenda moșiilor în Muntenia la 1831 și 1833. Populația Munteniei la 1857*, București, 1932, p. 18.

41. Anastasios Goudas, *ibid.*, p. 11.

42. Arh. Stat. Buc., *dosar M-rea Mihai Vodă*, VIII/32.

43. *Ibidem*, II/1.

44. Arh. Stat. Buc., *Vornicia din Lăuntru*, dosar 1266/1843, f. 1.

45. *Ibidem*, p. 4. O mănăstire Cășcioarele din județul Vlașca era închinată Pantocratorului din Athos (Pârvan Dobrin, *Propr. eclez. din jud. Dâmbovița la înc. decen. al III-lea al sec. trecut*, în "Vlachica", Târgoviște, 1998, nr. 16, p. 40).

derilor Regulamentului organic. În concluzie, jalba cere "ca ori să se ridice acest tiran de deasupra noastră"⁴⁶, ori clăcașii părăsesc moșia.

Totuși vedem că, la 15 aprilie 1844, Vanghele dă arvună împreună cu Nuțu Jupaniotu în vederea arendării moșiilor *Luica și Mitreni*. Ei mai administraseră această proprietate a mănăstirii Mihai-Vodă pe o durată de șase ani cu începere de la 1836.

Într-un context asemănător, ca dată și asociat, a fost preluată în arendă și *Luica și Făurei*⁴⁷.

Deși nu avem alte documente asupra termenelor și a administrării întinsei proprietăți *Budești* decât amintita sa mărturie din carte, totuși credem că relațiile lui Ev. Zappa cu logofătul Ion Manu au fost mult mai întinse și mai timpurii. În primul rând, acesta este citat alături de marii cămătari ai timpului⁴⁸, de unde deducem că noul venit la noi a cunoscut uneori sprijinul boierului pământean în rapida sa ascensiune socială. Pe urmă Ion Manu a avut o continuă activitate politică și chiar administrativă. În calitate sa îndelungată de șef al poliției valahe, el trebuie că prețuia serviciile oamenilor umblați prin Imperiul Turc și cunoscători ai mai multor limbi străine. Astfel, unul din capetele de acuzare pe care Poarta Otomană le formula împotriva lui Barbu Știrbei era și acela că domnitorul se străduise, în preajma războiului Crimeii, să integreze Valahia în sistemul defensiv rus. Acuzatorii vorbeau chiar de o misiune secretă organizată în diferite țări balcanice. În provinciile turcești ar fi fost trimiși emisarii lui Ev. Zappa⁴⁹.

În legătură cu epoca sa de arendaș în părțile *Broștenilor*, unii pun chiar înființarea satului Cioara (Slujitori) din județul Ialomița⁵⁰. Ipoteza se verifică documentar, fiindcă acest sat se afla pe moșia Priviți sau Slujitori. În 1835, când i se semnaleză sigur existența⁵¹, epirotul venise în Țara Românească. De agitațiile unor încercări de strămutare a țăranilor se plângea clucerul Grigore Filipescu, proprietarul *Broștenilor*, chiar în anul 1831⁵². O dată cu cumpărarea proprietății clucerului, Ev. Zappa moștenește și problema clăcașilor preocupați de locuri și condiții de trai mai bune. Cu vremea, din pricina unei "asemenea netrebnicii", Lazăr Badea – în ciuda biletului său de dezrobire – este silit în plină revoluție pentru li-

46. *Ibidem*, p. 5.

47. Arh. Stat. Buc., *dosar M-rea Mihai-Vodă*, VIII/57.

48. Ev. Zappa, *Trântorul*, p. 16. Sava Ivanovici, *op. cit.*, p. 26, crede că Vanghele a fost mai întâi arendaș la moșia Budești, după venirea sa la noi, în jurul lui 1830.

49. N. Iorga, *Mărturii istorice privitoare la viața și domnia lui Știrbei-Vodă*, București, 1905, p. 303.

50. Pr. Ioan Ciolca, *op. cit.*, p. 31 și 232; comp. Dobre Ștefănescu, *Geografia comunei Grindu-Grindași, plasa Câmpu, județul Ialomița*, în "Buletinul Soc. geografice române", XIII (1892), nr. 3-4, p. 105.

51-52. Constantin C. Giurescu, *Principatele române la începutul secolului al XIX-lea*, București, 1957, p. 239.

Arh. Stat. Buc., *Administrative vechi*, dosar 338/1831, f. 427. Un document care vorbește sigur despre primele înfiripări ale satului Cioara nu pomenește numele lui Ev. Zappa. Se spun însă următoarele: "Lăcuiitori[i] de la vecina moșie ot satul Slujitori a d-lui pahar[nic] Dimitrie Voinescu, din pricina prigonirii ce au cu d-lui vătaf Ispas Făgărășanu cel de dincolo vecin al lor, au început a să stămuta cu casele din cealaltă parte a moșii celii [a] paharnicului în această laltă parte despre hotarul mănăstireștii moșii [a Sf. Gheorghe Nou], cu apropiere de lunca mare cu livede de fâneți..." (Arh. Stat. Buc., *Logofeția Pric. Bis.*, dosar 1516/1833, f. 1).

bertate socială să se întoarcă la stăpânul de mai înainte⁵³. În măsura în care posesiunea aceluia se consolida, procesul strămutării țăranilor ia proporții tot mai mari. Așa se face că un număr de 12 locuitori din Broșteni, "fiind fără apărare"⁵⁴, nădăjduiesc în vremuri mai bune. Ei cer și sunt primiți să se stabilească în satul Scutelnici din județul Buzău, înființat pe proprietatea mănăstirii Căldărușani în primele decenii ale veacului al XIX-lea.

Nu mai zăbovim cu expunerea altor aspecte, unele extrem de dureroase, ale "acestui arendaș ce ne-a despoiat până la os"⁵⁵. Am făcut-o în alt loc cu acrivie și în mod sistematic⁵⁶.

Activitatea de arendaș a lui Ev. Zappa nu a fost înțeleasă de el numai ca o simplă preocupare de administrație sau ca una de subînchiriere. Îngrijindu-se să amelioreze terenurile, să introducă metode noi în cultura produselor, să facă unele investiții tehnice moderne, el dovedește că are o concepție largă și modernă a realităților. Conducea și controla personal mersul lucrărilor până în amănuntele cele mai semnificative. De un mare ajutor i-a fost mai târziu vărul și asociatul său, Constantin Zappa. El a venit în țara noastră la vârsta de 50 de ani⁵⁷. În felul arătat și cu o energie deosebită, vechiul arendaș poate păși curând pe o treaptă mai înaltă în ierarhia socială a vremii. Se poate vorbi acum despre el ca despre un om cu avere proprie reală. La 11 decembrie 1844, epirotul cumpără moșia *Vlădeni-Broșteni* de la pitarul Ion Al. Filipescu, poreclit Motrogan, viitorul caimacam al Țării Românești⁵⁸. Ultimele acte de proprietate ale ei de la 1858 stipulau suprafața de 585 de stânjani. Se vindea "împreună cu pădurile, morile și toate celelalte acareturi mișcătoare (!) și nemișcătoare care se află astăzi pe dânsa, precum și cu osebiții stânjani ce se afla(u) și dincoace pe Ialomița în hotarul Bănciuleasca, Calapozi și Măneasca, unde se află legat zăgazul morilor, rămase mie de moștenire de la reșos(atul) unchiul meu Marele lögofăt și cavalier Grigore Radu Filipescu..."⁵⁹. Suma tranzacției era de 18.000 de galbeni împărătești austrieci. Prin acest act, care presupunea inițiative și învoieli premergătoare, se curma un proces judiciar care înrăiseră între ele mai multe generații de proprietari ai celor două moșii vecine, Broștenii Noi și Alexeni⁶⁰.

53. Vezi *Anul 1848 în Principatele Române, acte și documente*, vol. III, București, 1902, p. 481.

54. Arh. Stat. Buc., *M-rea Căldărușani*, dosar 37/1853, f. 8.

55. Arh. Stat. Buc., *Vornicia din Lăuntru*, dosar 1266/1843, f. 3.

56. Vezi Pr. Dr. Gheorghe I. Drăgulin, *Evanghelis Zappa, arendaș al unor moșii mănăstirești din Țara noastră. (Fapte, date și moravuri)*, "Biserica Ortodoxă Română", CX (1992), nr. 1-3, p. 172-187.

57. Dim. R. Rosetti, *op. cit.*, p. 203. Această referință arată că el s-a născut la anii 1812 sau 1813.

58. Acad. Rom., *Listă de doc. averii rămase de la răposatul Ev. Zappa*, A. 458 (fost ms. rom. 2232), p. 31. Semnalarea acestor surse se datorează bunăvoinței răposatului Acad. Prof. Alexandru Elian, căruia îi păstrăm o vie recunoștință.

59. *Ibidem*, p. 30. Harta acestei regiuni – pentru prima jum. a sec. al XIX-lea – poate fi reconstituită după Pr. Ioan Ciolca, *op. cit.*, p. 30 și după Pr. Gheorghe I. Drăgulin, *Biserica din satul Meteleu – Lipănescu (Buzău) și slujitorii ei*, în "Glasul Bisericii", XXVIII (1969), nr. 1-2, p. 137. Vezi și *Listă de vecinii d-lui Evanghele Zappa*, Arh. Stat. Buc., *Mănăstirea Sf. Spiridon Nou*, I/7.

60. Vezi Ioan C. Filitti, *Satul și moșia Alexeni din jud. Ialomoța și satele vecine, 1590-1863.*, București, f. a., p. 4.

"Lungul acestei moșii merge până la satul Meteleu ce este siliște, tot aici lovindu-se acolo în cap cu moșia Beliți a dlui. sărdarului numit prin zisa hotărnicie a Șerbănescului..."⁶¹. În continuare, înscrisul lui Ion Al. Filipescu propune cumpărătorului o înțelegere, în cazul constatării unor stânjeni lipsă pe teren.

La celălalt capăt al moșiei cumpărate de către Vanghele, la râu, situația nu se prezenta atât de simplă. O primă dispută a avut loc cu paharnicul Matei Colceag. A doua, între stolniceasa Sultana Lehliu, care dăduse zestre serdarului Barbu Slătineanu 185 de stânjeni controversați; și pitarul Ion Alex. Filipescu atribuie acești "stânjeni de prigonire" celui din urmă. Ambele litigii fuseseră stinse concomitent, într-o învoială în comun acceptată⁶².

Săparea unui șanț pe moșia cumpărată de la paharnicul Matei Colceag, necesar morilor noului proprietar, constituie pricină de o nouă judecată cu Barbu Slătineanu. Abia la 24 iunie 1847 intervine între ei un act de învoială. Ca despăgubire, Vanghele primește acum "treizeci de stânjeni înfundați din mișia Alexeni în capul moșiei dinspre apa Ialomiței"⁶³. Curând râvna epirotului va adăuga stăpânirii sale și "un codru de loc la apa Ialomiței curgătoare, și până la matca cea veche"⁶⁴ Scarlat Cruțescu se arătase mai de mult dispus să-l vândă cu 20 de galbeni împărătești stânjenu.

Din această latifundie, Legea rurală a lui Cuza Vodă va împroprietări pe cei 228 de locuitori și doi preoți ai comunei Broștenii Noi cu o suprafață de 792 de stânjeni pătrați⁶⁵.

Până atunci, administrația lui Ev. Zappa a înzestrat această proprietate a sa cu o fabrică de făină și cu alta de spirt⁶⁶, pe lângă mai multe hanuri, biserici, magazii.

Pe de altă parte se citează concursul pe care ofițerul de odinioară l-a dat subocârmuirii locale la două razii de prindere a hoților. Atunci el a adus "dovezi că știe a întrebuița arma cu folos". Într-o pădure, care chiar la sfârșitul veacului trecut avea o suprafață de 600 de hectare și unde drumul cel mare al Brăilei se întâlnea cu drumul Bucureștilor, "numai stăruința pomenitului d. Vanghelie prin oamenii ce-i are orânduși, [trecătorii] pot găsi o siguranță călătoriei printr-un loc atât de supus năvălirilor tâlharilor"⁶⁷. Ca urmare, raportul cere permisiunea ca moșierul de la Broșteni să aibă mai departe oamenii săi înarmați, în ciuda revoluției care impunea anumite măsuri restrictive⁶⁸.

61. Ev. Zappa, *Listă de doc. averii*, p. 31. De aici reiese că actualul sat Meteleu-Lioănescu era siliște la anul 1844.

62. *Ibidem*, p. 19.

63. *Ibidem*, p. 40.

64. *Ibidem*, p. 48.

65. *Ibidem*, p. 52.

66. Pr. Ioan Ciolca, *op. cit.*, p. 32; Const. Garoflid, *op. cit.*, p. 94; G. I. Lahovar și colab., *Marele dicționar geografic al Rom.*, vol. I, Buc., 1898, p. 660. Referința din urmă semnaleză existența a patru mori de măcinat la canalele artificiale ale Ialomiței din dreptul comunei Broștenii Noi.

67. *Anul 1848 în Principatele Române*, vol. V, București, 1904, p. 482. Podul de la Broșteni avea și o importanță militară pe drumul Focșani-București, evidențiată și de principele austriac de Saxa-Coburg la 1790 (Pr. Ioan Ciolca, *ibid.*, p. 35).

68. O mărturie a tradiției locale precizează în legătură cu Vanghele Zappa: "Nu mai pomenesc toate fărădelegile păstrate din gură-n gură – dar atunci când s-a dărâmat palatul său, sub dușumele s-au găsit și oase de oameni – crime? Și încă câte?" (Scr. din 23 nob. 1972, expediată autorului de către Pr. Gh. Petre din comuna Ion Roată, jud. Ialomița).

La nici doi ani după prima proprietate, fostul arendaș cumpără moșia *Ulești și Megieșeanca* din același județ Ialomița. Actul de vânzare este semnat de către serdăreasa Bălașa Giurescu, care primește ca pe un dar al Providenței cei 800 de galbeni împărătești obținuți din tranzacție, atât de necesari la măritișul ultimei sale fiice. Cumpărarea unei moșii împricinată însemna atunci și preluarea neînțelegerilor văduvei cu vecinii sau cu devălmașii ei în hotar. Această situație nu a fost în măsură să descurajeze însă pe căpitanul grec de odinioară. Dimpotrivă, pofta lui de stăpânire s-a mărit, determinându-l să-și consolideze și să-și mărească posesiunile.

Mai întâi, el pornește la o întregire a noii sale proprietăți, cumpărând moșia Ulești de la paharnicul Matei Colceag cu fiul său Nicolae la numai un an de la cealaltă tranzacție. Erau în joc mai multe trupuri: "Măneasca, Calapozi, Ceorasca, Bănciuleasca, Kiroiu, Uleștii de Sus și Uleștii de Jos, Pârlițoria, Arțaru, Brezeșu și celelalte, și parte din alte trupuri de moșie ale lui Oanță...". În prețul de 10.000 de galbeni împărătești ai vânzării se socoteau și "pădurile, cârciumile, hanurile, casele, clăcașii ș.c.l. acareturi fără osebite...". Noului proprietar i se predau "și celelalte toate sineturi noi și vechi în număr de 92"⁶⁹.

În privința moșiei *Pârlițoaia*, numită și Uleștii de Jos, Matei Colceag a făcut un schimb cu Vanghele încă din 10 martie 1845⁷⁰.

Pentru consolidarea stăpânirii sale, Ev. Zappa semnează peste puțin timp o învoială cu 11 cetași din Brezeșu de Sus. Totodată le cumpără 206 stânjeni și jumătate de la pitarul Dumitrache Popescu, proveniți din patru trupuri de moșie.

Fără să mai însemnăm aici alte cumpărături mici ale tagmatarhului proprietar în ascensiune, observăm că schimbul cu părțile unor devălmași constituie noul mijloc de rotunjire a pământurilor dobândite masiv. Un astfel de procedeu se consimnează la anul 1851 între el și Dușu Bairactarescu, în unire cu Marin Roșca, pentru părți de moșie în siliștea satului Arțaru⁷¹. De la cei doi, Vanghele obține și o lățime de aproximativ 30 de stânjeni de pădure în hotarul lor Măneasca. Același cumpărător achiziționează și alți stânjeni de arătură în moșia Brezeșu, la satul Arțaru, "cu toate acareturile și clăcașii ce are (!) pă dânșii"⁷².

Altă cale de pătrundere a energicului moșier între cetașii din Măneasca i-a oferit-o participarea la licitații, uneori prin intermediari. Un asemenea caz îl arată situația moștenitorilor lui Alecu Cruțescu din comuna Frumușica. De la aceștia, Vasile Ion cumpără în 1865 un număr de 20 de stânjeni arătură pe seama casei Zappa.

Procesul-verbal de delimitare a pământurilor după prevederile Legii rurale a atribuit celor 125 de locuitori ai comunei Uleștii de Sus, județul Ialomița, un total de 988 de pogoane. "Osebit de aceștia s-au mai dat și la 43 de locuitori din cătunul Arțaru statorniciți pă sforile de condiții răzășești numai a 498 de stânjeni locul casii"⁷³. În categoria de mai sus intră și câțiva țărani din comunele Vlaiculești și Condeești. Se remarcă faptul că nici un sat din împrejurimi nu are un izlaz atât de

69. Ev. Zappa, *Listă de doc. averii*, p. 103 (cu data de 15 dec. 1847).

70. *Ibidem*, p. 103 verso.

71. *Ibidem*, p. 124; comp. Arh. Stat. Buc., *Inventarul m-rii Sf. Spiridon Vechi*, nr. 34, p. 192.

72. Ev. Zappa, *Lista de doc. averii*, p. 132.

73. *Ibidem*, p. 144.

mare ca cel din comuna Ulești (în jurul a 1000 de pogoane). Situația nu se explică prin milostivirea epirotului, ci prin faptul că pe moșia lui cădea izlazul în discuție.

Pădurea Stoienești sau *Pisica* a aparținut tot posesiunilor lui Ev. Zappa, cu începere de la 15 ianuarie 1848. Se vinde "proprietarului moșiei Broșteni pământul cu pădurea după moșia Stoienească și Călugăreasca la capul despre Ialomîța (...), spre îndeplinirea (...) trupurilor de moșie Călugăreasca, ce-i zice și Viforâta, Caușoia și Stoienească (...) în sumă de stânjeni 297". Mărturisind că ea însăși nu cunoaște precis hotarele acestei păduri, Eftimia Roșca se obligă să-i aleagă trupurile în vara viitoare. Acceptă pentru întreaga tranzacție suma de 400 de galbeni împărătești⁷⁴.

Printr-un înscris din 1853, semnat de starețul Nicandru, Vanghele achiziționează o proprietate și de la mănăstirea Cernica. Actul vorbește de "*hanul* ce-l avem pe podul târgului de afară în politia București cu trei prăvălii în fața podului, douăsprezece odăi lăuntru hanului, două grajduri, două șoproane, pivniță mare sub prăvălie (...) drept galbeni împărătești în aur două mii opt sute cincizeci"⁷⁵. Titlul capitolului din care am reprodus documentul de mai sus poartă denumirea *Casa din București. Hotel Athena din Calea Moșilor*⁷⁶.

Altă proprietate pe care Ev. Zappa o râvnea de mult timp a fost moșia vecină *Slujitori* și *Valea Măcrișului*. Prilejul extinderii stăpânirii sale aici l-a constituit lămurirea unei moșteniri. Cei trei frați Voinescu (Alexandru, Constantin și Vasile) au vândut proprietatea la 19 mai 1855 "drept galbeni împărătești C. C. fericăți și negăuriți șaptesprezece mii"⁷⁷. Hotărnicia lui Ion Șerbănescu din 1823, precum și sineturile noii proprietăți, sunt destul de numeroase⁷⁸. Se observă în ele mai multe nume pe care locul l-a purtat în diferite veacuri: Priviți sau Slujitori, "Slujitori ce-i zice și Cioara" ș.a. Dacă Broștenii Noi și Broștenii Vechi au înlocuit așezarea numită în vechime Vlădeni, cătunul Cioara a reînviat satul Priviți (Slujitori) în primele patru decenii ale veacului trecut. "El a fost desființat de Ispas Făgărășanu, partea de pe moșia Malu de Sus cumpărată de el și de Vanghele Zappa, partea de pe moșia Priviți sau Slujitori cumpărată de el"⁷⁹. Au apărut astfel Malu și, respectiv, Cioara (Colinele). Sub numele de Grindași (din care se va osebi Valea Măcrișului) se continuă vechiul Priviți rămas într-o siliște. La 1892 ia ființă Principesa Maria, așezare căreia i se va zice în urmă Ion Roată.

74. *Ibidem*, p. 172.

75. *Ibidem*, p. 274.

76. Vezi George Potra, *Istoricul hanurilor bucureștene*, București, 1985, p. 66: "Pe la începutul secolului trecut, în mahalaua numită pe acea vreme a Olarilor, peste drum de Biserica cu Sfinți, pe podul Târgului de Afară (Calea Moșilor), colț cu actuala stradă Cernica, și alături de consulatul Franței, se afla Hanul mănăstirii Cernica unde se desfăceau o parte din produsele mănăstirii...". Ridicată complet în ultimele două decenii ale veacului al XIX-lea, vechea construcție avusese de suferit de pe urma cutremurelor din 1802 și 1838, care i-au adus demolarea. În anul 1845, se întâlnește un local nou arendat lui Marin Teodosiu.

77. *Ibidem*, p. 192.

78. Vezi Pr. Ioan Ciolca, *op. cit.*, p. 211-220.

79. *Ibidem*, p. 31. Asupra fugii clăcașilor de la proprietarul Broștenilor pe moșiile vecine, vezi L. Iancovici, *Intervenția organelor de stat în rap. dintre clăcași și proprietari în per. aplicării Reg. organic în Țara Românească (1832-1834)*, în "Anual. Univ. Buc.", seria șt. sociale și istorie, X (1961), nr. 20, p. 58.

Delimitarea pământului în conformitate cu legea din 1864 s-a făcut aici relativ ușor. Proprietarul a parcat clăcașilor locurile lor de izlaz, arătură și fâneață încă din anul 1856. Aceste "osebite înscrise legalizate în formă", acceptate și ulterior, la învoielile pentru prisoase, a determinat comisiile de împroprietărire să lase pe săteni în posesia acelorași locuri, dar cu întinderea legală. Este cazul cu locuitorii comunei Valea Măcrișului. Pentru cele 130 de case, cu cei doi preoți ai parohiei, li se rezervă o întindere de aproximativ 693 de pogoane și 12 stânjani, drumul cel mare al Grindului.

La fel s-au aplicat condițiile împroprietăririi și în alte localități învecinate. Sătenii comunei Slujitori (Cioara), în număr de 73 de locuitori și un preot, au primit aproximativ 712 pogoane⁸⁰.

Ev. Zappa a cumpărat cândva moșia vecină *Meteleu-Lipănescu*, situată astăzi în județul Buzău, prin actul autentificat la 30 martie 1856⁸¹. Lucrările românești de referință, de pe la sfârșitul veacului trecut, apreciază că întreaga proprietate "are cam 1870 de ha, din care 170 de ha. pădure"⁸².

În anul 1883, aceasta este vândută în întregime epitropiei bisericii Sfântul Nicolae din Șchei, Brașov. În noua situație, arendașii ei din Meteleu, Iordache Iliescu și apoi Dumitru Popescu, continuă o istorie a economiei agricole sinuoasă și presărată cu sechestre și cu reluate procese. Ele au silit pe avocatul Ioan Lengher de la centrul proprietății, ca și pe Titu Maiorescu din București, să vină în mai multe rânduri la Meteleu. În activitatea de pe teren era implicat și preotul local. În acest sens, un document al epocii precizează: "...Mi-a promis că episcopul ne va da de preot acolo pe cel mai bun, așezându-l cu acel adaos că dacă nu va corespunde dorințelor noastre, atunci îl va strămuta de acolo..."⁸³. Documentele proprietății cuprind date importante și în legătură cu întreținerea și cu o pictare a bisericii din Lipănescu.

Consemnăm și aportul de 40.000 de florini pe care epitropia bisericii șcheiene, cu mai multe posesiuni în județul Buzău, îl aducea în procesul de susținere a școlilor confesionale, foarte strict supravegheat de autoritățile statului⁸⁴.

---

80. *Ibidem*, p. 206.

81. Arh. bis. Sf. Nicolae din Șchei – Brașov, *Carte de hotărnicie a moșiei Meteleu-Lipănescu*, p. 2. Închinarea propr., cu denumirea inițială Merișani, către Mitr. din București, la 19 mai 1761, la Pr. N. I. Șerbănescu, *Mitropoliții Ungrovlahiei*; în "Biserica Ortodoxă Română", LXXVII (1959), nr. 7-10, p. 794; diferitele stăpâniri ale ei pot fi urmărite la Pr. Gheorghe I. Drăguliu, *Biserica din satul Meteleu-Lipănescu (Buzău)*, p. 138.

82. G. I. Lahovari, g-al C. I. Brătianu și Gr. Tocilescu, *op. cit.*, vol. IV, București, 1901, p. 256. Comp. *Carte de hotărnicie pentru moșia Meteleu-Lipănescu*. Lucrată în anul 1897 de ing. hot. Th. Berrea, Buc., 1898, 14 p. + planșe, Arh. Sf. Nicolae din Șchei-Brașov, Protocoale, nr. 116.

83. Consilierul parohial Ioan Lengher, cit. după Vasile Oltean, *Acte, documente și scrisori din Șcheii Brașovului...* Text ales și stabilit, note. București, 1980, p. 300.

84. *La situația gimnazului român din Brașov*, în "Telegraful român", XLVII (1898), nr. 51, p. 1; *Sinodul bisericii Sf. Nicolae*, în "Dreptatea", Brașov, I (1906), nr. 29 (17/30 iunie), p. 2-3. Comp. Pr. Dr. Gheorghe I. Drăguliu, *Mărturii ale prestigiului extern despre unitatea națională a poporului român*, în "Biserica Ortodoxă Română", CI (1983), nr. 5-6, p. 401-415; N. Stoicescu, *Unitatea de credință și ajutorul material din Valahia pentru ardeleni*, în "Mitropolia Ardealului", XXVII (1982), nr. 7-8, p. 506 și urm.

Câștigarea licitației din 18 decembrie 1856 a prilejuit latifundiarului de la Broșteni achiziționarea moșiei *Cegani și Perțani*. Ea aparținuse banului Mihai Ghica, plecat din țară încă de la începutul domniei lui Gheorghe Bibescu. Tranzacția s-a perfectat la prețul de 30.101 de galbeni împărătești. Cum proprietatea era arendată până în primăvara lui 1858 "cu lei 41.000 pe fiecare an", cumpărătorul se îndatora să respecte contractul în vigoare. El acceptă totodată pe numele său și o creanță de 3.101 de galbeni din banii vânzării.

Citind discuțiile și neînțelegerile ivite între membrii comisiei Legii rurale, deducem că această moșie se întindea pe o mare suprafață. Situată în marginea numită Bugeacu a bălții, ea a avut o lățime de aproximativ 1.500 de stânjeni și o lungime de 18.000 de stânjeni. Cei 176 de clăcași ai comunei Cegani la care se îngloba și cătunul Perțani, sau Cocarasca de Sus, cereau să li se măsoare arătura "spre câmp, în lățime, până în hotarul Bordușanilor Mari, fără hotar". Scarlat Doicescu, ales prin sorți superarbitru, găsea propunerea de mai sus și aceea de a li se da sătenilor izlazul în luncă, unde se putea pescui, "foarte vătămătoare proprietății". În consecință, el a formulat un compromis acceptat de către toți împricinații. Aceștia au fost de acord ca locurile arabile să se dea acolo unde a cerut proprietarul; adăparea vitelor însă se va face și la fântâni și la Borcea, în devălmășie cu acesta, pe o fâșie de loc precis delimitată. În caz de inundație, este îngăduită pătrunderea la fântânile de pe pământul proprietății, nu însă și pescuitul⁸⁵.

Dobândirea moșiei *Bereasca*, din județul Ialomița, arată mai întâi "stăruința ce întrebunțează d-l Zappa a-i stăpâni" stânenii de pe toate laturile. Cumpărarea ei de la 18 moșneni din satele Sineasca și Bereasca a avut loc la 6 aprilie 1859. Dintr-o pricină ulterioară de judecată, ca urmare a călcării hotarelor moșiei lor, deducem însă că primele infiltrări străine în vechea devălmășie datează de mult mai înainte⁸⁶. Dacă atunci, în 1853, moșnenii sineșteni acceptaseră înscrisul pe care Zappa reușise să-l impună "numai ca să (se) stingă judecățile urmate între noi până acum care ne-au sărăcit", cei din Condeiești s-au arătat animați de o dârzenie greu de întâlnit în epocă.

Aceștia se adresează tribunalului când nesățiosul moșier le face greutăți de hotărnicie, nerespectând actul care stipula "ca stânenii să se ia după figura moșii adică din lat, lat și din îngust, îngust". Expirând termenul de contestare, cei opt moșneni Cloșcani – cum se numeau ei înșiși – au pierdut procesul. Situația creată îi obliga, în afară de cheltuielile de judecată căzute în seama lor, la o despăgubire de 2000 de galbeni. În acest timp, Vanghele continua să stăpânească stânenii în litigiu. Totuși dârjii cetași nu se dau bătuti și acum introduc în termen contestația lor la Curtea de apel din București. Cum moșierul, preocupat de ocolirea clauzelor învoielii din 13 aprilie 1860, invoca valabilitatea unei învoieli mai vechi, necontestate la timp de către moșneni, aceștia au pierdut apelul. Sentința a rămas definitivă⁸⁷.

Tot la Condeiești, moștenitorul său, "eu, Constantin Zappa" semnează un act de pace cu "Nicolae Costescu de la Arțar" la 7 octombrie 1865. Înțelegerea reglementa situația unui han al lui Vanghele situat la răzorul dintre Sineasca și Bereasca.

85. Ev. Zappa, *Listă de doc. averii*, p. 256.

86. *Ibidem*, p. 150.

87. *Ibidem*, p. 156.

Activitatea de filantrop a lui Evanghele Zappa

Acest luptător grec, prigonit în patria sa de naștere și refugiat în Țara Românească, a avut parte de critici chiar din rândul unor compatrioți greci. De aceea el se vede curând silit să precizeze că observațiile sale critice din cartea publicată nu vizează pe toți arendații, ci numai pe "acei din prejurul locului unde se găsea locuind"⁸⁸. Spre deosebire de aceștia, porniți pe concurență și pe critică răutăcioasă, a întâlnit zilnic chipul "binecuvântaților săteni", cum îi numește el în aceleași pagini de prețuire a omeniei și spiritului pașnic al românului.

În continuare, vom încerca să refacem în mod cronologic lista actelor de donație a lui Vanghele Zappa în Valahia, în Grecia, în Albania și în Rusia.

Dintre actele sale de recunoștință față de poporul în mijlocul căruia trăia, amintim mai întâi contribuția pe care a adus-o la aprovizionarea orașului București. Anul 1846 a produs suferințe în rândul populației, datorită secetei de care a fost urmat. De aceea, în scop umanitar, moșierul de la Broșteni donează statului 100 de chile de grâu fără plată, iar alte 100 de chile cu prețul redus de 130 de lei chila⁸⁹. Se străduia astfel "să aducă și el o mică înlesnire (...) și să dea oarecare dovadă de nemărginita recunoștință de care este pătruns pentru osebitele foloase ce au dobândit în acest pământ, al căruia s-au învrednicit a fi lăcuitor și a-l privi de a sa patrie"⁹⁰.

Cu prilejul marelui incendiu al Bucureștilor din 1847, citim în volumul *Documente privitoare la familia Mano*, contribuția pitarului moșier de la Broșteni a fost cu adevărat substanțială. El, ca și prințul Miloș Obrenovici, a donat suma de 31.500 de lei, urmând pe listă imediat după domnitorul Moldovei. Gestul nu a trecut neobservat printre contemporani, cum deducem din amintita promovare în arhondologie pe care a aprobat-o Gheorghe Bibescu⁹¹. Ulterior, la 29 noiembrie 1850, donatorul este înălțat la demnitatea de serdar, iar în 1853, la cea de paharnic⁹².

Pentru a îndrepta o unilateralitate, din timpul dezbaterilor procesului de succesiune, când s-a afirmat că acest om nu s-ar fi remarcat în viață "prin nici o faptă bună"⁹³, trebuie să amintim ctitoriile înălțate de el. Din averea sa au fost zidite sfintele locașuri din Broștenii Noi (1853)⁹⁴ și din Ulești (1854)⁹⁵. Pe seama celei dintâi a existat un "fond Zappa", anume instituit⁹⁶; unele tradiții afirmă că chiar spitalul din Urziceni ar fi cunoscut astfel de ajutoare.

88. Cf. Ioan Lupu și colab., *Bibliografia analitică a periodicelor românești*, vol. II/3, București, 1965, p. 1061.

89. Precizăm că, în epocă, "o chilă este deopotrivă cu 5,112 hectolitre" și cu 40 de ocale (*Anuarul prințipatului Țării Rom.*, București, 1842, p. 136).

90. Tagmatarh și cavaler Ev. Zappa, *Cerere către Depart. din Lăuntru*, în "Buletin, gazetă ofic.", București, XV (1846), nr. 10, p. 38.

91. Cf. "Vestitorul românesc", București, X (1846), p. 49.

92. Cf. Acad. R. S. România, Ms. 875, p. 5 și 37.

93. *Interpelarea dlui senator Th. Văcărescu în afacerea Zappa*, București, 1892, p. 12; comp. *Discursul dlui A. Lahovari*, în vol. *Afacerea succesiunii Zappa, docum. diplomatice*, Buc., 1892, p. 102.

94. *Acte în procesul V. Zappa*, p. 15; Acad. R. S. România, *Inscripțiile bisericilor*, A. 545, p. 156 (manuscris din bibl. Episc. Ghenadie Enăceanu).

95. N. Stoicescu, *Bibliografia monum. feudale din Țara Rom.*, în "Mitr. Olteniei", XVII (1965), nr. 9-10, p. 524.

96. Cf. Min. Cult și Art., *Veniturile și cheltuielile fondurilor cu dest. spec. pe exerc. 1920-21*, București, 1922, p. 18.

Mormântul lui Ev. Zappa, original în felul lui din punctul de vedere al construcției, se păstrează până astăzi lângă ctitoria din Broșteni. Cavoul este executat în pământ, din cărămidă. Partea de deasupra este din marmură și are împrejmuire cu grilaj de fier. Astăzi prezintă câteva stricăciuni. Pisania de pe mormânt este scrisă în limba greacă: "Aici zace păcătosul și robul lui Dumnezeu ctitor al acestei biserici, Evanghele Zappa, răposat la anul 1865, iunie 19".

Presă românească din epocă mai consemnează și unele implicații politice ale lui. Este vorba de lupta împotriva puterii otomane, pentru care se instruiău unități de voluntari în Valahia. "Se afirmă că se organizează trei corpuri: român, slav și grec. Fonduri pentru organizare ar fi dat principele Miloș și moșierul grec Evanghele"⁹⁷.

Dacă în guvernul provizoriu din 1848, acesta a fost propus ministru al agriculturii, mai târziu este dorit în postul de consul al Greciei la București⁹⁸. Marile evenimente politice contemporane lui, care au dus la unirea Principatelor Române prin alegerea lui Alexandru I Cuza ca domnitor, nu puteau să nu însuflețească și pe luptătorul de odinioară pentru eliberarea de sub apăsarea turcească. Deși nu se cunosc motivele pentru care a întârziat să ceară înscrierea pe tabelele de alegere a deputaților în divanul ad-hoc, în calitate sa de mare proprietar⁹⁹, totuși îl vedem că simpatizează pe noul domnitor. Acesta se oprește în cursul unei călătorii către Galați și Broșteni, tradiția locală amintind mult timp de "camera lui Cuza" din conacul amfitrionului. Aici îl căutau adesea și alte personalități politice ale epocii; din rândul lor, se știe precis că făcea parte și consulul general grec din București.

Sentimentele lui Ev. Zappa sau măcar diplomația sa de supraviețuire netulburată la noi trebuie că au rămas mult timp neschimbate. Din această perspectivă, îl întâlnim printre cei preocupați de dotarea armatei noastre. Prin mijloacele sale bănești s-a organizat o baterie de artilerie cu zece tunuri. "Sumă mai mare decât toate acelea ce oferă cei mai mari proprietari români"¹⁰⁰.

Dar ceea ce apare cu totul demn de laudă este faptul că un om a cărui cultură a fost de-a dreptul elementară, cum au stabilit-o chiar conașionalii săi, a ținut să-și lege numele de cel mai înalt for de cultură din Principatele Unite. Până să se ajungă la înființarea acestei instituții, ideea a fost susținută în diferite feluri, încă de la începutul secolului al XIX-lea, de către cărturarii celor trei provincii românești¹⁰¹. După 1859, se cere cu insistență înființarea unei societăți academice supreme, prin August T. Laurian, Gheorghe Sion, Ioan Boerescu, V. A. Urechia.

Aici ne îngăduim o ipoteză personală. Despre necesitatea creării Societății Literare, cu fonduri proprii, se va fi vorbit și în casa lui Ioan Ghica¹⁰², președintele Consiliului de Miniștri în 1867. În cazul latifundiarului de la Broșteni, om al învoielilor și al combinațiilor agricole, se pare că ideea i-a venit de jos, din mediul local. După părerea noastră, G. Sion și V. Boerescu au avut un rol important.

97. Ioan Lupu și colab., *op. cit.*, p. 501, cu referire la "Telegraful român" din 1854.

98. Acad. A. Oșetea, *Doc. privind unirea principatelor*, vol. 3, București, 1961, p. 408.

99. Cornelia Papacostea-Danielopolu, *op. cit.*, p. 318.

100. Dimitrie Bolintineanu, *op. cit.*, p. 314. Donația aceasta a avut loc în anul 1863 (Dan Berindei, *Proiecte de înființare a unei soc. acad. în vremea lui Al. I. Cuza*, în "Studii și art. de ist.", III (1961), p. 223.

101. Vezi inventarul lor, în ordine cronologică, în *Documentarul...*, vol. *Discursuri de recepție la Academia Română*, Ed. de Octav Păun și Antoaneta Tănăsescu, București, 1980, p. 356 și urm.

102. Dan Berindei, *ibid.*, p. 223.

Într-o hotărnicie din Ialomița, se amintesc următoarele: "Domnul George Sion cu procură și din partea socrului Dsale D. Meltiadi Mărculescu, legalizată de primarul comunei Bărcănești, Stoenști și Elisa la 12 corent '865..."¹⁰³. Cel de al doilea vecin pe care l-am citat va deveni proprietarul moșiei Grindu între anii 1874–1888¹⁰⁴. La numai trei luni de la ofertă, G. Sion scrie un articol în care laudă inițiativa lui Ev. Zappa. Autorul socotește de neapărată trebuință "o gramatică și un dicționar (...) pot să fie dreptariul limbei noastre"¹⁰⁵. Astfel de convingeri culturale se recunosc a fi comune celor doi moșieri.

La 29 septembrie 1860, Ev. Zappa înaintează Ministerului Cultelor și Instrucției Publice o petiție prin care consimte să completeze la 5000 de galbeni fondul de mai înainte. Este vorba de suma de 2000 de galbeni acordată acum în scopul elaborării unei gramatici, a unui dicționar și a unor traduceri în românește din autorii clasici. Prin testamentul întocmit la 30 noiembrie 1860, el mai adaugă la fondul său câte 1000 de galbeni anual. În felul acesta, bazele materiale ale prestigioasei instituții au fost puse, mai ales că peste trei ani, fondul se va mări cu o însemnată donație a domnitorului¹⁰⁶. Fiind aprobat regulamentul și numirea primilor ei membri, Societatea Literară (Academică) Română este inaugurată la 1/13 august 1867. Ea își însușește punct cu punct dispozițiile cuprinse în actele de donație ale lui Ev. Zappa. De aceea, la prima ședință amintită mai sus a noii instituții, bustul "înzestrătorului Societății" – după expresia lui V. A. Urechiă – executat de H. Trenk este așezat cu cinste în sala ei de ședințe¹⁰⁷. La solemnitatea inaugurării, ministrul Ștefan Golescu ține un discurs festiv, prin care cheamă pe toți românii la păstrarea cu sfințenie a limbii străbune. Cărturarii nu trebuie să despartă "prin limbă de popor de clasele culte, căci limba nu este a unei clase ci a națiunii". În continuare, ia cuvântul V. A. Urechiă – directorul general al Instrucției publice. "Acest discurs fu întrerupt de vii aplauze. Când însă, domnul ministru ridică vâlul de pe bustul fericitului donator și depuse pe fruntea lui cununa de laure, ele fură detunătoare și lung prelungite, acoperind chiar ultimele cuvinte ale oratorului, iar strigările «onoare lui Zappa!» «Trăiască memoria lui!» făcură să răsune mai multe minute sala"¹⁰⁸.

După alegerea a noi membri ai Societății, printre care și G. Sion, se trece la îndeplinirea scopurilor științifice ale așezământului, acelea propuse de donator. Au urmat discuții asupra principiilor ortografice, a regulilor gramaticale, apoi a celor lexicografice care să aibă o valabilitate generală.

103. Ev. Zappa, *Listă de doc. averii*, p. 176.

104. Pr. Ioan Ciolca, *op. cit.*, p. 53.

105. Cf. Acad. Tudor Vianu și colab., *Bibl. analitică a limbii române literare 1780-1866*, București, 1972, p. 176.

106. Florin Marcu, *Înființarea Societății Literare (Academice) Române*, în "Limba română", XV (1966), nr. 5, p. 549 și urm.

107. În afară de lucrările enciclopedice grecești, unele citate de noi, portretul lui Ev. Zappa se mai păstrează într-o litografie a lui K. Danielis, aflată la cabinetul de stampe al Academiei Române, sub cota G. II. 2692/L. XII.

Se poate consulta de asemenea litografia inaugurării Soc. Lit. Rom. executată de R. F. Kaiser.

108. V. A. Urechiă, *Actele și solemnitatea oficială și neoficială a inaugurării Soc. Lit. Rom.*, București, 1867, p. 29.

La concursul instituit în ziua de 11 septembrie 1867, în vederea obținerii premiului Zappa, de 300 de galbeni, preconizat de mai mulți ani¹⁰⁹, este acceptat manuscrisul lui Timotei Cipariu. Volumul al II-lea al lucrării se va tipări abia în anul 1877, ca urmare a înlesnirilor aceleiași premieri.

Alt scop al donației lui Ev. Zappa a fost alcătuirea unui "dicționar al limbii nației". Societatea Academică l-a pus în lucrare după sesiunile dedicate ortografiei și gramaticii. Atunci s-a înfruntat principiul etimologist, susținut de T. Cipariu, A. T. Laurian și I. C. Massim, cu cel fonetic. Titu Maiorescu a trebuit să demisioneze din Societate în 1869, ca susținător al celui din urmă¹¹⁰. Astfel, la 9 septembrie 1870, în urma controversei asupra principiilor lexicografice de elaborare, se acceptă sugestia donatorului de a se împărți lucrarea între mai mulți membri¹¹¹. Totuși, nici în acest chip nu s-au înregistrat rezultatele așteptate. Treptat, sarcina coordonării materialelor adunate până atunci revine numai lui A. T. Laurian și I. C. Massim.

În 1871, cei doi autori de orientare latinistă riguroasă, izbutesc să publice primul volum al dicționarului lor. El cuprinde următoarea dedicație, transcrisă în spiritul ei etimologist: "Memoria fericitului Evangheliu Zappa, d'in allu cui fondu se lucrea și se tiparesce, se dedica acestu opu".

O dată cu editarea celorlalte fascicule ale lucrării, se înmulțesc și criticile față de concepția de lucru a autorilor. Comisia academică de acum – în care se distingea Al. Odobescu – le expune fără menajamente la sesiunea din 1874. Se va ajunge astfel cu timpul la ideea unui dicționar istoric și popular al întregii limbi românești. Misiunea aceasta științifică, bazată pe principii nelatiniste, va reveni lui B. P. Hașdeu¹¹².

Este demn de însemnat că și Mihai Eminescu a apreciat premiile Academiei, înființate cu fondurile lui Ev. Zappa și ale generalului C. Năsturel-Herescu, înscriindu-se la unul dintre ele. A ajuns în această situație în calitatea sa de gazetar al ziarului conservator, care a susținut cauza aromânilor. Le cunoștea sigur păsurile de la reprezentanții lor în cultură și în politică de la noi: Ioan D. Caragiani, Apostol Mărgărit ș. a.¹¹³.

Se zice că, prin 1870, primăria și școala din Ulești au fost zidite tot cu fondurile averii lui Ev. Zappa. Vărul său, Constantin, care a fost executorul testamentului înaintașului, și-a legat și el amintirea de o donație însemnată în bani cerută de necesitatea construirii Ateneului român din București.

Urmărind cu atenție evenimentele politice și culturale de după unirea Principatelor Române, în intenția alinierii cu progresul patriei sale adoptive, Ev. Zappa nu uită nici poporul în sânul căruia s-a născut. De aceea daniile bogate pe care le-a făcut unor instituții din Grecia constituie altă față a preocupărilor ever-

109. Comp. Acad. Tudor Vianu și colab., *ibid.*, p. 176.

110. Dimitrie Onciul, *Titu Maiorescu și Academia Română*, în vol. *Studii de istorie*. Ed. îngr. de A. Sacerdoțeanu, București, 1971, p. 238.

111. D. A. Sturdza, *Raport asupra activ. Acad. Române cu ocazia serbării de 25 de ani a exist. sale* (1866-1891), în "An. Acad. Rom.", seria a II-a, t. XIII (1890-1891), Partea adm-vă și dezb., p. 202.

112. Mircea Seche, *Schiță de istorie a lexicografiei române*, vol. I, București, 1966, p. 137. Pe aceeași poziție înaintată se menține și T. Maiorescu: "...El apreciază *Cuvente den bătrâni* ca fiind prin ea însăși lovitura de moarte a dicționarului lui Laurian și massim și «a rătăcirilor filologice de la Târnave»" (D. Macrea, *Studii de ist. a limbii și a lingvisticii române*, București, 1965, p. 60).

113. Mircea N. Rusu, *Eminescu contra Eminescu*, în "Săpt. cult. a Capitalei", 1989, 19 mai, p. 2.

ghetului de la Botoșani. Cel care odinioară luptase cu arma în mână pentru independența nației sale, continuă acum să militeze "pentru mărirea elenică"¹¹⁴ prin noile mijloace care îi stau la îndemână.

Dispoziția aceasta de donator se amplifică în atmosfera de căutări pedagogice ale romantismului veacului trecut. Ecoul conferinței savantului german Ernst Curtius în Grecia și în restul lumii a înmulțit prețuirea reminiscentelor clasice. Ele au întărit astfel preocupările de reînființare a Jocurilor Olimpice. La 1856, Ev. Zappa anunță prin ministrul grec de externe că este hotărât să doneze guvernului din Atena cele 400 de acțiuni pe care le deținea la Societatea maritimă de acolo. Din veniturile acestora – la care a adăugat curând și suma de 3000 de galbeni¹¹⁵ – trebuia să se organizeze în capitala elenă, din patru în patru ani, o expoziție și unele manifestări sportive și artistice. Cu acest prilej urma să se constate progresul agricol, industrial și cultural al țării. Astfel a luat ființă în anul 1856 așa-numita Comisie a olimpicilor, pentru că își fixase drept scop și reînființarea Jocurilor Olimpice¹¹⁶. O dată cu amintita propunere, donatorul trimitea la Atena și planul complexului olimpic dorit, cât și pe acela al viitorului stadion. Aici, în palatul propriu din capitală, trebuia să se organizeze și o expoziție agricolă permanentă, premiindu-se cele mai bune produse. Înfăptuirea proiectului nu s-a făcut exact, așa cum a dorit donatorul. Propunerea inițială a fost mereu amplificată. Dar o sămânță nouă și sănătoasă fusese aruncată și anume începutul acțiunii practice de reînviere a Jocurilor Olimpice. Ele fuseseră desființate de către împăratul Teodosie I în anul 393 al Erei noastre. În urmă și, îndeosebi după devastările vizigoților și ale vandalilor, straturile de nisip și de nămol au acoperit veacuri în șir ceea ce mai rămăsese din celebrul stadion al antichității.

Entuziasmul și realismul cu care Ev. Zappa a îmbrățișat aceste aspirații, existente de mai înainte în atmosfera culturală a epocii, au dus la inițiative practice apropiate. Astfel, în 1859, se desfășoară la Atena prima Olimpiadă. Experiența s-a repetat în anii 1870, 1875, 1888 și 1889¹¹⁷. Se cunosc și numele unor câștigători de la această primă întâlnire olimpică. Este vorba de Dimitrie Atanasiu (alergare) și de Constantin Cristu (aruncări). Nu se știe dacă aceștia au fost de origine română¹¹⁸. Edițiile olimpice enumerate sunt denumite astăzi "jocuri panelenice" sau "preolimpice"¹¹⁹. Sarcina internaționalizării acestor competiții ale începuturilor moderne, precum și studierea organizării lor tehnice, a revenit mai târziu baronului Pierre de Coubertin. El are meritul reînființării depline și complexe a Jocurilor Olimpice, după o perioadă de 1505 ani de părăsire a lor¹²⁰.

114. *Acte în procesul V. Zappa*, p. 12.

115. Dr. C. Diaconovich, *Enciclopedia română*, vol. III, Sibiu, 1904, p. 1264.

116. B. I. Δηγάρατος, *op. cit.*, p. 912 C.

117. Anghel Vrabie, *op. cit.*, p. 10.

118. *Ibidem*, p. 10.

119. Victor Bănciulescu, *Jocurile Olimpice de-a lungul veacurilor*; București, 1964, p. 47; Dr. Ferenc Mezö, *Les Jeux Olympiques modernes*, Budapest, 1956, p. 18. Pr. Dr. Gheorghe I. Drăgulin, *De la câmpiile Bărăganului la Jocurile Olimpice moderne*, în "Biserica Ortodoxă Română", CXI (1993), nr. 1-3, p. 106-110.

120. Data interzicerii celebrelor competiții variază la unii cercetători contemporani Comp. Maurice Colinon, *Hist. des. J. Ol.*, Paris, 1960, p. 28 și C. Kirîțescu, *Olimpia antică și olimpismul modern*, în "Revista curs. și confer.", București, I (1936), nr. 7, p. 56.

Instituționalizând o căutare generală în epocă, înfăptuirea practică a latifundiarului ialomițean a stârnit un interes care a depășit de la început hotarele Greciei. Față de preocupările olimpice mai mult administrative, care existau acolo încă din anul 1837, proiectul fostului ofițer din România vine cu adaosul lor firesc, întrecerile economice și culturale. Epitropia olimpicilor nu s-a înființat dintr-o simplă "fantezie" sau "numai pentru o bizară vanitate postumă, pentru o netrebnică deșertăciune"¹²¹, cum au afirmat unii interesați. Ea a fost cerută de o imperioasă dezvoltare socială. Eliberată de apăsarea turcească, Grecia avea nevoie de instituții care să-i asigure un progres în toate ramurile, dar și de faimă printre națiunile independente ale Europei. Întrecerile eroice din stadion și din amfiteatru ofereau forțelor constructive ale multor popoare, prilej de manifestare și de ierarhizare pe scara civilizației. Sensul acestora depășea căutările pedagogice ale romantismului premergător. Ele treceau chiar dincolo de strădaniile lui P. de Coubertin, preocupat în fond de o nouă estetică, în fața unei societăți pornite pe industrializare¹²². Înainte ca baronul francez să unifice în inițiativa sa toate speciile sportului și să capete adeziunea reprezentanților națiunilor mari, inițiativa ofițerului grec sau, poate, macedonean oferea un exemplu coerent și ușor de înfăptuit: fonduri, o instituție organizatoare, un model ("după învățăturile vechilor greci, strămoșii noștri"), competiții pe teren, preocupări imediate pentru construirea unui stadion modern. De aceea, citind astăzi discursul lui Pierre de Coubertin¹²³ rostit după prima ediție modernă a Jocurilor Olimpice (Atena, 1896), simți că se impun unele rectificări. În privința priorității legate de renașterea olimpismului, se pare că el trebuie neapărat să împartă această glorie cu câțiva precursori. Este vorba de profesorul suedez Gustav Johan Schartau (1833), de doctorul englez W. P. Brookes (1849), dar mai ales de negustorul de cereale și moșierul Vanghele de pe câmpiile Ialomiței din România.

În anul 1863, "tagmatarhul și cavalerul Ev. Zappa" este lovit de o boală de nervi. De aceea persoana și averea sa au fost încredințate unei epitropii din care făceau parte Constantin, vărul lui, și Anastasie, fratele celui suferind. Prevăzând inevitabile "discordii și judecăți", testamentul întocmit în 1860 lasă mai întâi rudelor cu drept de moștenire suma de 30.000 de lei. Testează apoi donații bănești în folosul următoarelor instituții mai însemnate: Societatea Academică Română, Universitatea din Atena, Epitropia olimpicilor, Epitropia și Școala primară din Labova, Mănăstirea din Trebucu, Ospiciul amalian de orfani.

Din veniturile proprietăților sale – din care "nu va putea nimeni sub nici un cuvânt să vândă, să schimbe sau în alt chip să prefacă nici măcar o palmă de pământ"¹²⁴ – urma să se construiască în primul rând complexul de expoziții din Atena. Înălțat după planul propus de către fondator, acesta a fost numit ulterior Ζαΰπειον. Eroii care se vor distinge "pentru mărirea elenică" să primească la concurs – din același fond – o cunună de aur, înființându-se și o loterie cu prilejul expozițiilor. De asemenea, să se clădească atât biserica mănăstirii din Trebucu

121. *Interpelarea d-lui senator Th. Văcărescu*, p. 12.

122. Comp. René Maheu, *P. de Coubertin și umanismul sportului*, în vol. *Civilizația universalului*, București, 1968, p. 138.

123. Traducere rom. de Oct. Știreanu, publ. în *Almanah Flacăra* 1988, București, p. 216-218.

124. *Acte în procesul V. Zappa*, p. 11.

cât și școala din Labova. Din planul ultimei construcții făceau parte și locuințele pentru profesori. Aceștia trebuie să posede o cultură temeinică și măcar unul din ei "să fie un glas bun, să cunoască bine și după regulă muzica bisericească"¹²⁵. Nu este îngăduit nimănui să înstrăineze cărțile bibliotecii. Chiar și personalul didactic să le utilizeze numai în clădirea școlii.

Testamentul mai cuprinde dispoziții referitoare la componența epitropiilor înființate, modalitățile de ajutorare a celor lipsiți și îndemnul de a înzestra pe elevii sărguincioși cu cărțile necesare în chip gratuit. Ca și cum ar anticipa atmosfera romanelor lui Nikos Kazantzakis, testatorul ține să prevadă și cele mai mici cheltuieli ale înmormântării. Este vorba de banii pentru rachiul parastaselor și de paralele de împărțit copiilor, cum cer obiceiurile locului său de naștere. Ca ultimă dorință, el rânduește ca, după patru ani, capul să-i fie ridicat de la biserica din Broștenii Noi – zidită și înfrumusețată de el¹²⁶ – și înmormântat în fața palatului olimpic din Atena; restul osemintelor vor fi depuse în curtea școlii din Labova. Constantin Zappa, în schimb, a dorit să fie înhumat la Broșteni.

Pentru întregirea imaginii de donator în Albania îndeosebi, mai transcriem câteva informații. "Este aproape sigur că Zappa a acordat sprijinul său financiar și lui Naum Veqilharxhi (...). Partea lui Vanghele Zappa în această acțiune ar fi fost de 25.000 de galbeni, pe care le-ar fi pus la dispoziția «școlilor» albaneze"¹²⁷. "La Lamia, în Grecia, apare între anii 1859–1861 primul jurnal în limba albaneză "Pelagos" care se bucură de substanțiale subvenții din partea lui Vanghele Zhapa din București, ce trimitea bani și pentru întreținerea unor școli din districtele Tepelena, Gjrokastra, Permet și din satul său natal Labovon"¹²⁸.

La aceste donații, Constantin Zappa a adăugat mai multe acțiuni de sprijin. În 1872, el trimite 500 de lire turcești Clubului epirot din Istanbul¹²⁹. Mai multe școli de fete, denumite Ζαΰππειον, au fost înălțate prin grija lui la Adrianopole, la Atena, la Istanbul¹³⁰. Cât privește atitudinea lui față de cultura și de învățământul albanez, ea a fost inconsecventă¹³¹.

Se cunoaște astăzi și o danie în folosul Rusiei. Presa din Țara Românească anunța în 1851 că țarul a primit cu bunăvoință cele "una mie cerferte făină" pe care Vanghele le-a acordat armatelor sale aflate pe teritoriul nostru¹³².

Controversele interne și internaționale pe care le-a provocat "Afacerea Zappa"

Moșierul care, lipsit de rangurile și de satisfacțiile obișnuite ale vieții, nădăjduia să-și trăiască liniștit bătrânețile la Broșteni, depănând amintiri războinice și osteneli arendășești, a apucat doar să-și întocmească testamentul. Acesta a provo-

125. *Ibidem*, p. 12.

126. Pentru situația și zestrea acestei ctitorii la anul 1880, vezi Acad. Rom., *Inscripții bisericești*, p. 156.

127. Sava Iancovici, *op. cit.*, nr. 1, p. 26.

128. Gelcu Maksutovici, *Albania*, în vol. *Afirmarea statelor naționale indep. unitare din centrul și sud-estul Europei 1821-1923*, București, 1979, p. 131.

129. Sava Iancovici, *ibid.*, p. 128.

130. Ariadna Camariano-Cioran, *op. cit.*, p. 123.

131. Vezi Sava Iancovici, *ibid.*, nr. 2, p. 242-244. În nr. 1 al lucrării sale, autorul arată luptele ca Societatea albaneză Drita să nu beneficieze de unele dispoziții testamentare ale lui Ev. Zappa.

132. Ioan Lupu și colab., *op. cit.*, p. 1061.

cat foarte multe nemulțumiri și frământări atât între rudeniile de sânge ale defunctului cât și între statul român și cel grec. Deși era desemnat să beneficieze cât va trăi doar de uzufructul proprietăților în discuție, totuși Constantin Zappa lasă la moarte Statului grec toată averea de care beneficiase. Așa procedaseră mulți compatrioți ai săi din țara noastră: Sotir Caliadis, S. Metaxa ș.a.¹³³. Din străinătate, Varvakis și Bernardakis, dăduseră același exemplu¹³⁴.

După cum am văzut, Ev. Zappa a renunțat numai la protecția străină, dar și-a păstrat cetățenia elenă. Moșiile, pădurile, eleșteele, hanurile, casele din București alcătuiau cea mai mare parte a averii lui. În afară de aceste proprietăți din România, apreciate la suma de 15.000 de hectare¹³⁵, el mai deținea una în Epir. Testate instituțiilor dintr-un stat străin, cele dintâi creau o situație juridică puțin obișnuită. Prin însăși firea lucrurilor, ea stârnea opoziția guvernului nostru față de punerea în posesie cerută de Atena. Astfel s-a născut un îndelungat conflict între ambele state. El a dus la ruperea relațiilor diplomatice dintre ele la 9 octombrie 1892¹³⁶.

Din partea română, senatorul Th. Văcărescu propunea ca moștenirea să se atribuie rudelor de sânge ale lui Vanghele. Argumentul fundamental al interpelării sale era de ordin moral, curmându-se astfel "o nedreptate și o ingraturitate", "...Așa au făcut amândoi Zappa: oasele lor la Broșteni, punga la Athena (...). Nici la ceasul după urmă, nici la ceasul suprem al morții, ei n-au măcar un avânt de mulțumire și de recunoștință, ci numai nepăsare și dispreț; câteva sute de franci bisericii de la Broșteni și oasele lor, iată ce lasă ei pământului care i-a hrănit și din care au stors milioanele lor"¹³⁷. Guvernul grec a replicat că ideea instituțiilor olimpice din Atena era mai veche decât inițiativa moșierului ialomițean. Ea și-ar avea originea în ordonanța regală din 27 ianuarie 1837¹³⁸. Afirmația de mai sus a dat prilejul senatorului român să invoce în sprijin și un contraargument de ordin politic. Evident lucru, a susținut el, scopuri de o asemenea factură nu pot interesa Statul român. Procesul a trenat ani în șir¹³⁹. După tratative îndelungate și după confruntări în presă, întefite îndeosebi de moartea lui Constantin Zappa¹⁴⁰, s-a cerut părerea Facultății de drept din Berlin. Au fost consultați apoi juriștii de renume european L. Renault și Ch. Woeste. Abia atunci, instanțele judecătorești de la noi au dat câștig de cauză rudelor de sânge ale bătrânului Zappa. Unele

133. Constantin N. Velichi, *Les relations roumano-grecques pendant la période 1879-1911*, în "Revue des études sud-est européennes", VII (1969), nr. 3, p. 522.

134. N. Iorga, *Histoire des États balkaniques*, p. 463.

135. Verax [=J. N. Lahovary], *Grèce et Roumanie*, Paris, 1906, p. 112.

136. Constantin N. Velichi, *ibid.*, p. 525; M. Lhéritier, *L'évolution des rapp. gréco-roumains depuis un siècle (1821-1931)*, în *Mélanges N. Iorga*, Paris, 1933, p. 564.

137. Theodor Văcărescu, *op. cit.*, p. 14.

138. Ev. Zappa, *Documente diplomatice*, p. 16.

139. Pentru judecarea lui la Curtea de Casație, în 1902, vezi Al. Predescu, *Dâmbovița, apă dulce...* Evocări bucureștene, București, 1970, p. 307.

140. Vezi, între altele, *La succession Zappa*, în ziarul "La liberté", București, 4 (16) martie, 1892, p. 1; Evanth. G. Kyriakidis, *În cestiunea Zappa*, Acad. Rom. A. 1018, p. 1, unde se insinuează otrăvirea lui Constantin de către un nepot al său.

moștenitoare ale sale, poate mai precis nepoate ale lui Constantin, se căsătoriseră cu cetățenii români Cociu, Mexis, Nocica¹⁴¹.

Astfel au fost respinse de la moștenirea bunurilor materiale ale lui Ev. Zappa atât Statul elen, cât și Ministerul român al domeniilor.

*

Dar acest proces, mai ales la insistența rudelor interesate în dobândirea moștenirii, au produs și au întreținut multă vreme resentimente împotriva latifundiarului de la Broșteni. Ar fi nedrept și dăunător să le mai cultivăm și în zilele noastre. Scăderile și sentimentele primordiale pe care le-a avut Ev. Zappa nu trebuie să întunece meritele acțiunilor sale. Ridicat dintr-un sat epirot apăsător de dominația turcească, el s-a distins în rândurile sulioților; cum am amintit. De aceea idealul libertății și al prosperității nației sale nu l-a părăsit niciodată, slujindu-l cu toate mijloacele care i-au stat la îndemână.

Astfel Țara Românească a constituit pentru el un mediu prielnic și ospitalier, merit să-i amintească mereu de locurile natale. Revendicarea originii grecești pe care acesta o face cu fiecare gând și la fiecare eveniment deosebit al activității sale impresionează pe oricine și astăzi. Poate că dispoziția sa testamentară prin care orânduiește ca osemintele să-i odihnească acolo, iar crucea mormântului lângă biserica din Broșteni, talmăcește cel mai nimerit starea sufletească a acestui om, confruntat cu marile surprize ale vieții.

Fără să aibă o instrucție deosebită, el a arătat interes față de problemele culturale ale conaționalilor săi, dar și față de acelea din patria adoptivă. Daniile generoase ale marelui everghet s-au remarcat în anii de secetă, ca să nu mai amintim de entuziasmul arătat cu prilejul primelor competiții preolimpice moderne și al înființării Societății Academice Române. Aceste instituții nu au fost uitate de el nici în ceasul alcătuirii testamentului.

Iată de ce – după stingerea sa din viață – donatorul a primit lauri academici și dedicații ale unor scriitori români. În același timp, Camera Deputaților din Atena îi păstrează numele înscris în panoul ei de onoare, alături de numele familiei Sina și al altor mari binefăcători ai Eladei¹⁴². Parafrazând cuvintele de odinioară ale lui V. A. Urechiă, se poate afirma că inițiativa modernă a Jocurilor Olimpice și fondurile acordate pentru înființarea Academiei Române sunt cele două monumente care vor perpetua sigur numele lui Evanghele Zappa.

Pr. Prof. univ. Dr. GHEORGHE I. DRĂGULIN

---

141. Inf. comunicată de către Pr. Gheorghe Petru de la parohia Ion Roată, Ialomița, prin scrisoarea adresată autorului la 17 martie 1968.

142. B. I. Δημόρατος, *op. cit.*, p. 913, apreciază că donațiile grecești ale lui Ev. Zappa s-au ridicat la valoarea de peste șase milioane de drahme.

TEHNICI DE COMUNICARE INTERORGANIZAȚIONALĂ: COMUNICAREA DINTRE BISERICĂ ȘI ARMATĂ

1. STIL ȘI COMUNICARE

A vorbi despre tehnicile de comunicare înseamnă în fapt a discuta despre o artă pe care, conștient sau nu întreaga făptură umană o utilizează (chiar termenul de tehnică, *τεχνη*, – *τις*, înseamnă în grecește artă). Iar atunci când vorbim despre artă, facem referire la una din componentele esențiale ale naturii umane: sufletul (*ψυχη*, – *ησ*) și la nevoia acestuia de armonie, de frumos.

Ideea de comunicare ține de una dintre cele mai profunde necesități – nevoia de comuniune – , izvorând, în același timp, din acel loc care dă sens ființei noastre. Faptul că în starea sa incipientă – ca dorință de comuniune – comunicarea se regăsește, cel mai pur, în sufletul nostru, și că abia apoi se cristalizează în exterior prin forma care i-o dă rațiunea, ne face să înțelegem că cea mai completă comunicare este cea în care exprimatul se află în perfectă concordanță cu exprimantul, adică ceea ce s-a rostit definește sincer ceea ce simțim. Rațiunea pare, astfel, că regăsește mesajul sufletului, îl înțelege și-l transpune într-un cod cât mai adecvat.

A reuși să-ți înțelegi potențialul valoric de care dispui și să-l valorifici conștient, comunicându-l și altora este, mai mult decât un act publicitar, o datorie morală a fiecăruia dintre noi. Este exact ca atunci când se face o descoperire științifică care se poate constitui într-un veritabil antidot pentru întreaga umanitate dacă este comunicată tuturor. Fiecare dintre noi are o anumită personalitate, un anumit specific care îi marchează ființa. A te exprima în consonanță cu această trăsătură originală, înlăturând orice plagiat caracterial, înseamnă a comunica cât mai curat, cât mai pur, exprimând în totalitate specificul tău personal.

Atât Biserica dar și Armata fac parte, psihologic vorbind, din structura ființială a acestui popor. A vorbi despre modul de manifestare al acestora înseamnă în fapt a descrie trăsături specifice etniei noastre, ca și cum acestea s-ar putea reprezenta sub forma unor caracteristici pe care le îmbracă românul în cele două ipostaze. Sub haina clericală sau cea militară, în Biserică sau Garnizoană se află același român.

Cine este acest român? Firul istoric al acestui neam leagă de la un capăt la altul această seminție daco-romană, impregnând memoria lui națională cu trăsături distincte și concepții de viață care s-au cristalizat într-un anumit fel de exprimare și de exteriorizare. Nu poți să nu te gândești, astfel, la interpretarea pe care a dat-o Lucian Blaga "*Mioriței*" noastre, în care vedea parcă încastrat specificul nostru național. "*Spațiu mioritic*" – din viziune blagiană – , cu urcușurile și coborâșurile lui, acea șerpuire vertical-legănată, dor de liniște și tihnă niciodat-regăsită murmurat în curbele consolatoare ale unui spirit ce se unduia doinind, iată o viziune pe care i-a plăcut acestui popor să și-o cultive. Câtă resemnare, câtă dorință de autoconsolare, câte ambiții de a face dreptate refulate la acest popor. Românul nu a fost și nu este un popor pretențios. Modestia lui a fost tocmai cea care l-a dus la un trai modest. El niciodată nu s-a prezentat pe sine ca o marfă, ca un produs ce încearcă să se impună pe o anume piață.

Tu singur îți poți educa interlocutorii. În orice context, fie el economic (și mai ales economic!), politic, juridic, artistic etc. cel care îți urmărește expunerea și felul în care i te adresezi îți va răspunde în consonanță cu calitatea implicării și mesajul pe care i l-ai transmis. Interlocutorul te simte de fiecare dată dacă între tine și el există o punte de legătură solidă, pe care tu vrei să pășești cu pași siguri în întâmpinarea cererii lui. Implicarea ideii de punte are intenția de a demonstra că în afară de capacitatea mea de a-mi exprima mesajul, într-o comunicare mai există și alți factori subiectivi care pot distorsiona calitatea acestuia, în drumul său de la emițător la receptor.

Având aceeași bază spirituală, comunicarea celor două Instituții poate căpăta un caracter special, impregnat de specificul spiritual comun amândurora. Doar o schimbare de viziune profundă asupra felului de a exista în acest spațiu românesc poate face ca vocile acestora, în momentul când dialoghează, să sune distonant.

2. BISERICA – INSTITUȚIE DIVINO-UMANĂ

a. De ce nu este Biserica o simplă organizație? Problema care se impune din capul locului este aceea dacă, atunci când numim Biserica organizație surprindem integral ceea ce reprezintă ea pentru lumea aceasta?

Sub aspect rațional denumirea de organizație capătă o nuanță strict pământească, telurică. Senzația care ți-o dă utilizarea acestui termen este aceea de grup individual, distinct, care intenționat s-a încheșat pentru a face notă distinctă în comparație cu restul lumii, sfidându-o parcă prin diferența sa specifică. *"În esență, organizația este un sistem social în care și prin care oamenii interacționează (cooperează) pentru realizarea unor scopuri comune"*¹. Organizația este o creație exclusivistă a omului, una selectivă pe criterii intelectual-valorice pentru a răspunde unor probleme precise, speciale, dar și limitate. Organizația se circumscribează unor principii care sunt cuprinse într-un anumit cod al ei, care poate fi un statut, o constituție sau o platformă-program; întotdeauna, ea își are strict delimitată aria de activitate.

Dar pentru că lumea este mult mai complexă decât sfera de cuprindere a unei organizații, varietatea și multitudinea acestora devine firească din punct de vedere rațional: *"În lumea modernă problemele de organizare s-au globalizat, s-au universalizat. Trăim într-o lume organizațională, organizațiile având rolul de a structura și de a face cu putință activitățile sociale fundamentale, cele productiv-economice, politico-sociale, cultural-educative și nu în ultimul rând – activitățile consacrate apărării și promovării intereselor de securitate națională ale statelor"*². Fără a exagera Biserica, depășind orice barieră intelectuală și fizică – căci este scris: *"Ceea ce este cu neputință la oameni este cu putință la Dumnezeu"* – este singura expresie a posibilității umane de a-și depăși propria condiție, de a ajunge la înțelegerea deplină a tuturor lucrurilor și de a transfigura lumea aceasta. Iată o "organizație" decât care nu poate fi alta mai "globală". În acest sens iată o concluzie a sociologului german Joachim Wach: *"Suntem de acord cu un alt filo-*

1. Dumitru Iacob – *Relații publice – Organizația și schimbarea în organizații. Suportul organizațional al relațiilor publice*, Editura Academiei de înalte studii militare, București, 1997, p. 4.

2. *Ibidem*, p. 4.

zof al religiei, D. M. Edwards, care susține că "sacrul" reprezintă mai puțin o a patra valoare ce s-ar adăuga Binelui, adevărului și frumosului, fiind tocmai "matricea din care iau naștere aceste valori, forma și originea lor comună". Recurgând la o imagine, religia nu este o ramură, ci tocmai trunchiul arborelui"³. Și totuși numele de organizație ne nemulțumește!

Diferența dintre denumirea de organizație și cea de Biserică ni se pare similară cu cea dintre grupare și comunitate: una are la bază un suport mediatic-relațional rațional, pe când cealaltă are la bază ca principiu comunicațional iubirea și împărtășirea comună. Mergând mai departe pe firul analogiilor, am putea spune că membrii organizației se vor numi întotdeauna indivizi, pe când ceilalți se vor chema persoane. "Biserica este viața de comuniune a oamenilor cu Dumnezeu prin Hristos, în Duhul Sfânt, manifestată concret prin acte de credință, prin participarea la aceleași Sfinte Taine și slujbe săvârșite de către cei investiți, cu puterea Duhului Sfânt, în acest sens de către Hristos însuși, episcopii, preoții cărora le revine, tot datorită puterii Duhului Sfânt cu care au fost îmbrăcați de Hristos, conducerea credincioșilor pe calea mântuirii, odată cu propovăduirea Evangheliei și sfințirea lor"⁴.

b. Biserica este doar instituție? În definițiile curente ale noțiunii de Biserică, aceasta este "titularizată" ca fiind instituție cu specificarea caracterului ei divino-uman. Această denumire recunoscută de Biserică își găsește justificarea în următorul aspect. Vorbind de instituție, termenul în sine te duce cu gândul la un institutor, care în cazul Bisericii este Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Acțiunea de a institui, pe de altă parte desemnează o creație din nimic, o investire cu anumite atribute, o instituire într-o funcție. Se poate vorbi de două aspecte ale instituirii: a institui ceva acolo unde lipsea, dar și calitatea de institutor ca cel ce poate săvârși acțiunea de instituire. Spre deosebire de acțiunea de a organiza (ce presupune o modelare, un lucru cu materialul brut), cele două noțiuni la nivel de subiect ce săvârșește acțiunea își găsesc reflexul în următoarele noțiuni religioase: Creator și Demiurg. Primul ca cel ce instituie o valoare acolo unde lipsea, al doilea ca cel ce organizează ceva dintr-o dezordine. Dar, atributul de Creator nu exclude calitatea de organizator. Iată de ce Biserica se definește mai mult ca instituție și nu ca organizație.

Ceea ce este interesant e faptul că fiind mai mult decât orice formă de organizare, inclusiv instituție, Biserica poate îmbrăca orice formă pentru cei care privesc manifestarea ei din afară. A fi creștin în Biserică nu este un mod de viață, o adeziune la un sistem de gândire, ci este o necesitate vitală pentru sufletele noastre. Viața în Biserică este o eclesiosferă, bisericosferă, misticosferă, religiosferă. Omul nu trăiește doar la nivel de biosferă, ci, depășind acest strat vital el trăiește pentru sufletul său într-o atmosferă de iubire comunitară încălzită de prezența harului lui Dumnezeu.

În ultimă instanță Biserica, în funcție de perspectiva celor care o privesc poate fi și grupare religioasă, și organizație și instituție, dar întotdeauna cu specificarea că ea are o poziție specială în cadrul acestora. Măreția Bisericii rezidă în

3. Joachim Wach – *Sociologia Religiei*, Editura Polirom, Iași, 1997, p. 46.

4. Dumitru Radu. – *Îndrumări misionare*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1986, p. 385.

aspectul ei chenetotic, adică în posibilitatea de a se coborî până la ultimul lucru dar și a-l potența la maxima lui valoare. Spre exemplu, sub regimul comunist este știut că nu mai îi era recunoscută valoarea publică a Bisericii, iar dreptul privat contravenea ideologiei politice de atunci. De aceea canoniștii de atunci au găsit următoarea modalitate de a defini Biserica: *"Biserica sub aspectul ei extern social se prezintă în viața de stat ca o instituție aparte, care nu se poate confunda nici cu instituțiile publice, nici cu instituțiile particulare... Atât doctrina cât și practica juridică consecventă situează Biserica între instituțiile de utilitate publică, considerându-o ca instituție specială de acest fel, diferită prin natura și prin importanța ei de celelalte instituții din categoria aceasta"*⁵. Găsim justificare biblică pentru cele afirmate anterior în cuvintele pauline: *"M-am făcut tuturor toate..."*.

Concluzionând cele spuse până aici putem afirma că Biserica poate comunica sub orice aspect: cu organizațiile ca o organizație, cu instituțiile ca o instituție, cu oamenii ca om și toate acestea cu mențiunea că *"tot ceea ce face o face în numele Mântuitorului Iisus Hristos"* – adică însoțit de prezența harului necreat al lui Dumnezeu.

3. COMUNICAREA BISERICII CA INSTITUȚIE

Ca să se poată comunica trebuie ca să existe anumite premise-motive de la care să înceapă dialogul. Unul dintre acestea ar fi recunoașterea ca posibil partener de dialog. În termeni mai protocolari ar fi "prezentarea cărții de vizită". Necesitatea existenței unei asemenea "introduceri" a Bisericii la nivel de instituție a fost determinată de comunicarea ce trebuia s-o desfășoare la nivel de organizare statală: *"În sistemul său de legislație, Statul emană norme cu scopul de a reglementa în drept manifestările sociale ale fenomenului religios, revendicând preeminența sa asupra tuturor persoanelor fizice. Instrumentul prin care statul (puterea politică) operează în materie eclesiastică sunt următoarele:*

1. *un sistem normativ fundamental comun tuturor religiilor (Legea cultelor):*
2. *sisteme normative proprii fiecărei religii sub forma de statute: Statutul Bisericii Ortodoxe Române, Bisericii Catolice, Române Unite, Reformate, Protestante etc. (cele 15 culte);*
3. *sisteme normative pentru asociații religioase, nerecunoscute cu drept de culte: Martorii lui Iehova, Nazarinienii – prin statute, programe de educație etc.*
4. *tot forme de sisteme normative sunt considerate concordatele care, prin conținutul termenului lingvistic, arată că între Stat și Biserică se impune concordia, adică împăcarea prin forme juridice aparte pentru probleme cu caracter adversativ"*⁶.

În ceea ce privește Biserica Ortodoxă calitatea statutului ei este următoarea, conform unui recunoscut canonist al ei, pr. prof. Liviu Stan: *"Statutul de organizare al Bisericii Ortodoxe Române este legea fundamentală a ei. El are pentru Biserica noastră valoarea unei Constituții; este Constituția Bisericii Ortodoxe*

5. Liviu Stan – *Statutul Bisericii Ortodoxe Române*, Tipografia Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1949, p. 4.

6. Ion Dumitru-Snagov – *Relațiile Stat-Biserică*, Editura Gnosis, București, 1996, p. 54.

Române; este documentul juridic al autonomiei sale și documentul istoric al primei sale autonomii depline.

Aidoma unei constituții, Statutul de organizare al ei, pe de o parte, oglindește realitățile vieții Bisericești sub aspectul ei de societate văzută și organizată juridic după norme proprii, înregistrează aceste realități și le fixează cadrul juridic, precizează adică formele proprii canonice și juridice ale vieții bisericești, cadrul în care acestea își desfășoară activitatea, iar pe de altă parte, pe temeiul realităților deja existente, a înfăptuirilor date, deschide perspective unor transformări și înfăptuiri viitoare; creează posibilitatea acestora și chiar le enunță programatic indicându-le pe cele mai importante, fixând obiectivele noi ale vieții bisericești"⁷.

Aceste documente însă nu înseamnă că îngrădesc perspectiva Bisericii, ci din contră dovedesc posibilitatea adaptării sale la nevoile tuturor, după îndemnul Mântuitorului: "*Dați Cezarului ce-i al Cezarului și lui Dumnezeu ce-I al lui Dumnezeu*" (Mt. 22, 21). Problema care se ivește însă cu tristețe din aceste argumentări este aceea a comunicării nu în scopul unui rezultat constructiv ci pentru satisfacerea curiozității gnoseologice și polițienești, adică pentru apărarea individualității reciproce: "*Această disparitate a surselor de drept – drept statal și drept bisericesc n. n. – se cere "gestionată" cu prudență. E de presupus că, dornic de sincronizare cu Occidentul, Statul va favoriza separația dintre propriile sale instituții și ansamblul cultelor... Statul și-ar oferi o constituție "laică" și ar putea exporta diplomatic o "image" aliniată la exigențele modernității, în timp ce Biserica ar primi garanții de autonomie cu atât mai prețioase cu cât imixtiunile vechiului regim în spațiul religios au provocat destule răni necicatrizate"⁸.*

Într-un asemenea context e clar că se discută deja de o luptă de apărare și conservare a propriei imagini și nu de o comunicare propriu-zisă.

4. COMUNICAREA DINTRE BISERICĂ ȘI ARMATĂ

a. Comunicarea sub aspectul ceremoniilor. Sub auspiciile acestor observații ne aplecăm, în cele ce urmează, asupra unui subiect delicat: comunicarea dintre două instituții fundamentale – Biserica și Armata. L-am numit delicat pentru că profilul acestor două este atât de diferit la prima vedere, pe cât de diferite sunt conceptele de război și pace.

În general, când se întâlnesc astăzi, cele două îmbracă haina ceremonialului: a slujbei săvârșite în memoria ostașilor căzuți la datorie și a onorurilor date pentru jertfa martirilor, ca și cum singurul punct comun în care se pot întâlni se află sub spectrul unei morți eroizate parcă doar din motive ce țin de psihologia maselor și de imaginea instituției (adică de Relații Publice), mai mult decât de credința adâncă în nemurirea sufletului și a folosului rugăciunii făcut pentru iertarea păcatelor și mântuirea sufletelor.

Deocamdată, după evenimentele petrecute în 1989, aceasta pare a fi singura imagine care răzbate, în ceea ce privește relațiile Biserică-Armată.

7. Liviu Stăn – *idem*, p. 6.

8. Teodor Baconsky – *Iacob și îngerul. 45 de ipostaze ale faptului religios*, Editura Anastasia, București, 1996, p. 142.

b. Despre tehnicile de comunicare. Rezistența în fața valorilor Ortodoxiei opusă de o societate modernă, pe cale de secularizare, încearcă – cel puțin teoretic – capacitatea comunicațională a acestor două instituții. Nu spunem că, într-un asemenea context nu s-ar dori o comunicare între instituția divino-umană a Bisericii și celelalte instituții specifice lumii laice, dar se vrea ca dialogul să se realizeze într-un limbaj codificat, coincis, direct, cum ar fi cel al mass-mediei spre exemplu. Or, acest lucru nu se poate pentru că deja Biserica și-a format un limbaj propriu, l-a acceptat și l-a "șlefuit" de-a lungul a 2000 de ani. A renunța la tezaurul ei lingvistic și la principiile proprii de comunicare s-ar solda cu un proces de metamorfozare a imaginii de ansamblu a Bisericii. Se poate spune că începând cu acest deceniu, mai precis de la 1989, Biserica este invitată din ce în ce mai insistent să comunice cu cât mai mulți factori comunicaționali. Acesta este un lucru bun, doar că ar fi mult mai bine dacă lucrurile s-ar desfășura firesc, păstrându-se caracteristicile fiecărui comunicator fără a provoca reacții în mod deliberat sau a face compromisuri de dragul dialogului. Atenție! După cum spun cercetătorii de la Palo Alto, tocmai o concentrare exagerată asupra comunicării poate să fie punctul ei slab, consecințele mergând până la distrugerea acesteia⁹.

Se cere astăzi, în comunicare precizie, o exprimare intenționat-codificată care să lase loc descifrării mesajului de către partenerul de dialog. Se vrea ca procesul comunicațional să se desfășoare în parametrii unor anumiți indicatori, care să degajeze rețeaua comunicațională de "*paraziții emoționali*". Mai mult, dacă se caută obținerea unor efecte emotive, de ce să nu se facă calculat și acest lucru? Comunicarea "*științifică*" trebuie să impresioneze doar rațional nu și emoțional pentru că altfel depășește posibilitățile de cuantificare a mesajelor transmise. Credința personală și chiar adevărul nu mai contează în fața unui mesaj transmis după toate rigorile științei comunicării. Dar să se știe, că omul comunică nu numai cu mintea ci și cu sufletul!

Se preferă, pare-se, o așa numită "*comunicare birocratică*", tipică pentru economia de piață și organizațiile de profit material. Ideea de comunicare birocratică este folosită în sensul pe care Weber l-a proiectat asupra organizațiilor birocratice: "*progresul organizației birocratice a fost întotdeauna cel al superiorității sale tehnice față de orice altă formă de organizare. Natura specifică a birocratiei, în fapt virtutea ei fundamentală, constă în aceea că se dezvoltă cu atât mai perfect, cu cât este mai "dezumanizată" și are cu atât mai mult succes cu cât elimină din activitatea oficială dragostea, ura și toate elementele personale, iraționale și emoționale care scapă calculelor*"¹⁰.

A simplifica comunicarea, în sensul observației de mai sus, înseamnă a elimina din calcul constituția sufletească a firii umane, pilonul principal al doctrinei Bisericii Ortodoxe.

Pe de altă parte, nici o "*înghețare*" a principalelor elemente de credință creștină nu pot spori șansele unui dialog de tipul celui "*birocratic*". Mai precis, o încercare de selectare a ideilor principale din teologia ortodoxă și, prin prisma unei gândiri matematice, să începi să creezi conexiuni logice și calcule aritmetice,

9. Mihai Dinu – *Comunicarea*, Editura Științifică, București, 1997, p. 100.

10. Mihaela Vlăsceanu – *Instituții și organizații*, în colecția "*Psihologie socială. Aspecte contemporane*", Editura Polirom, Iași, 1996, p. 389.

pentru a înjgheba o frază teologică, n-ar face decât să altereze și mai mult posibilitatea de înțelegere a spiritualității ortodoxe. Acest lucru te-ar situa mai degrabă în postura unui plastograf, a unui impostor decât în aceea a unui om care se străduiește să comunice teologic. Ceea ce comunică nu este vorba, fraza plină de expresii teo-tipice, ci sufletul. Nu vrem să spunem prin aceste afirmații că învățătura creștină este irațională, ci doar că, dimpotrivă, ea – depășind limitările logice – devine supraratională prin însușirea și plinirea acestora. Suprarational în sensul că, mintea – iluminată de căldura harului lui Dumnezeu și prin purificarea de patimi – accede într-un alt fel de înțelegere care practic era ascunsă vederii ei până atunci. *"Cel ce și-a dezbrăcat întreg trupul său, dacă-și are ochii acoperiți cu vreun vâl și nu vrea să-l ridice și să-l lepede. nu poate vedea lumina numai cu cealaltă parte dezvelită a trupului. Așa și cel ce a disprețuit toate celelalte lucruri și avuții și s-a izbăvit de patimile înseși, de nu-și va elibera ochiul sufletului de aducerile aminte lumești și de înțelesurile cele rele, nu va vedea vreodată lumina înțelegerii, pe Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos"*¹¹. Dezrobirea, eliberarea de patimi te face să te regăsești și să observi, ca printr-o oglindă curată rațiunile divine din lucruri.

Doar comunicarea vie, animată de comuniunea harică, poate să se constituie într-un liant *"tehnic"* de comunicare care să faciliteze și la nivel administrativ-organizațional relația dintre Biserică și Armată, spre exemplu.

c. Repere comune în comunicarea Biserică-Armată. Dar, iată că – după cum ne sesizează d-l col. Dr. Nicolae Ciobanu – se observă fenomenul următor: *"După decembrie 1989, cu pași timizi cele două instituții au început (doar – n.n.) să se apropie, să-și dea mâna iarăși, pentru ca prin efort comun să pornească pe un nou drum. Sunt greutăți de tot felul, sunt neînțelegeri și orgolii și de o parte și de alta, sunt generațiile tinere crescute și educate, prin sistemul instituțional de aproape o jumătate de secol, în spirit ateist..."*¹². Doar spiritelor care nu doresc implicări și responsabilități serioase ar prefera o comunicare bazată pe jocuri logice de cuvinte, să adopte tehnici de comunicare care să se manifeste doar ca exercițiu intelectual.

Biserica, după cum spune Mihai Dinu – titular al primei catedre de specialitate din învățământul superior românesc – , mai ales prin marii ei mistici, *"ne aduce în atenție o formă de comunicare totală, ce se lipsește până și de elaborarea lingvistică interioară a gândului... am arătat deja că absența canalului fizic face inutilă codificarea mesajului, ceea ce se soldează cu dispariția instanțelor denumite, în schema Shannon – Weaver, transmițător și receptor. Mai mult decât atât, pentru participantul uman la comunicare, dispare și necesitatea formulării verbale a mesajului. În starea de extaz mistic sufletul este, așa cum menționam, citându-l pe Kolakowski, "gol atât de imagini cât și de conceptele abstracte, nu se gândește la Dumnezeu" și nici măcar nu se roagă, având, cu toate acestea conștiința unei comuniuni depline cu Cel cu care se află în contact"*¹³.

11. Sfântul Simeon Noul Teolog – *Cele 225 de capete teologice și practice...*, în "Filocalia", vol. VI, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1977, p. 28.

12. Col. Dr. Nicolae Ciobanu – *Instituții străbune care au fost și sunt*, în volumul "Armata și Biserica", Colecția Revista de istorie militară, București, 1996, p. 116.

13. Mihai Dinu – *idem*, p. 352, 355.

Desigur că această unire mistică este forma supremă, ideală a comunicării-comuniune, dar se poate vorbi și de comunicarea cotidiană, mai accesibilă lumii noastre. Însă, nu trebuie să uităm nici o clipă tendința centrifugă (sau centripetă) a acestei comunicări de a se transforma într-o comuniune lingvistică și împreună-rugăciune mărturisitoare a bunătății lui Dumnezeu.

Până acum, termenii dialogului dintre Armată și Biserică s-au înscris doar pe marginea filelor istoriei, convertiți într-un ceremonial comemorativ convenabil ambelor părți.

Să nu uităm că, credința ortodoxă determină un anumit caracter de om și o anumită viziune asupra vieții. Vrând-nevrând trebuie să recunoaștem că felul de a exista în istorie al poporului român își are rădăcini în această ortodoxie. Desigur, nu spun lucruri noi, dar faptul că le reamintesc se datorează unui aspect trist: în loc să se ridice ca o pavază alături de steagul armatei, astăzi credința religioasă în general și cea ortodoxă este considerată un impediment, dacă nu chiar factor de destabilizare. Pr. prof. Constantin Galeriu, răspunzând problemei ridicate de d-l lt. col. Costinel Petrache – referitoare la faptul că scenariștii geopolitici se cam joacă pe tabla de șah est-europeană, *"România fiind prezentă mai de fiecare dată în ecuația dezintegrării național-statale"* – a precizat: *"Astăzi se pune problema în ceea ce d-l Hatington numește "ciocnirea civilizațiilor" pe criterii confesionale, religioase... Poporul român, în ortodoxia lui, în unitatea cu sufletul Neamului Românesc are conștiința duhului evangheliei, a duhului iubirii. El nu poate fi fărâmițat religios... Noi n-am cunoscut războaie religioase fratricide. Și noi sperăm să nu avem nici în viitor, chiar dacă se provoacă... Și atunci, ar vrea aceste teorii să transplanteze și la noi război religios?... Așa l-am ruga pe d-l Hatington: să cultive unitatea Neamului, nu dezbinarea lui"*¹⁴. Iată, cum dintr-odată Biserica, care cultivă răbdarea în suferințe și supunerea la vreme de încercări, în nădejdea mântuirii sufletului, se transformă într-o cumpănă de echilibru național. De ce n-am întoarce perspectiva și n-am spune că tocmai datorită construcției ortodoxe a sufletului românesc rezistăm încă în această zonă fără a fi incluși în vreun focar de război? De ce să nu privim formarea și supraviețuirea poporului român ca o închegare sub căldura harului ortodox? Aceasta este credința preoților români și a credincioșilor din parohii, precum spune Părintele Galeriu: *"Eu cred în acest suflet al poporului român, suflet ortodox, care este dimensiunea lui fundamentală, a spiritualității lui și care ne-a păstrat de-a lungul a 2000 de ani. A fost o vreme când, de la Aurelian (părăsirea Daciei, 273-275) până la întemeierea statelor române, din pricina migrației popoarelor năvălitoare ale barbarilor, poporul român n-a putut să se organizeze ca stat. Nu a putut! Observați? În acele condiții, dar și în veacurile ce au urmat, Biserica a fost, totuși, singura instituție fundamentală care a menținut această unitate a poporului român de la un cap la altul al istoriei"*¹⁵.

Când lucrările acestea vor fi pe deplin înțelese și recunoscute, abia atunci când încrederea că valorile ortodoxe pot într-adevăr să nască o strategie de a

14. Pr. prof. Constantin Galeriu – interviu cu tema: *Unite, Biserica și Armata reprezintă girul capital, esențial al ființei și unității neamului*, în revista *"Gândirea militară"*, Editura Ministerului Apărării Naționale, Serie nouă, anul IX, nr. 3, p. 80.

15. *Ibidem*, p. 80.

vieții în contextul civilizației moderne se va putea vorbi de o comunicare deplină, care să satisfacă ambele părți, devenite prin comuniune una singură. Utopie? În nici un caz. Oferim ca exemplu relația Biserică-Armată așa cum se conturase în vremea celor două războaie mondiale, vreme în care funcționa și un episcop militar. Astfel în **Pastorala** Prea Sfinției Sale Dr. Partenie Ciopron la începutul anului 1944, transmisă Armatei prin preoții militari se spune: *"Iubiți fii sufletești, în pastorala mea de la începutul anului trecut, v-am spus că am fost soldat ca și voi pe front, în război pentru întregirea neamului, primind și gloanțele dușmanului în trupul meu, în războiul sfânt al răstignirii, ca pe cât mi-a fost cu putință, în mijlocul vostru, pentru a vă întări sufletește."*

Astăzi vă anunț că atunci când interesele superioare ale țării vor cere, voi veni din nou, ca simplu soldat, să lupt alături de voi... Vă spun aceasta, pentru că noi, ostașii războiului din 1916-1918 n-am voit să știm ce e înfrângerea. Am crezut cu tărie în Dumnezeu și în dreptatea cauzei pentru care luptam și am reușit. Și această credință va rămâne adânc săpată în inimile noastre până ce vom trece în lumea veșnică. De aceea, ca păstor sufletesc al vostru, vă îndemn cu toată iubirea părintească, să fiți la înălțimea chemării voastre, să vă faceți în chip conștiincios datoria de ostași și să vă respectați cu sfințenie jurământul ce l-ați depus către Țară, Rege și Conducător"¹⁶. E de subînțeles impactul pe care l-a avut un asemenea discurs asupra celor care se pregăteau de război și cum era privită o persoană, care se oferea garant pentru liniștea lor sufletească într-un asemenea moment. Putem conferi ca exemplu comunicațional această cuvântare.

d. Comunicarea prin Secția de Asistență religioasă. Astăzi se încearcă o refacere a colaborării dintre Biserică și Armată. În acest sens la 1 ianuarie 1994 s-a creat Compartimentul Asistență Religioasă din cadrul Direcției de Cultură a Armatei. În luna mai 1997 acesta a fost transformat în Secția Asistență Religioasă, care funcționează în cadrul Departamentului pentru Politică de Apărare. Acesta funcționează în baza **Protocolului cu privire la organizarea și desfășurarea asistenței religioase în Armata României**, încheiat în 1995 între Patriarhia Română și Ministerul Apărării Naționale, urmând ca în curând să fie aprobată **Legea clerului militar și asistenței religioase în armată**. Cei 37 de preoți care slujesc în cadrul acestei secții pot fi considerați, dacă e să folosim acest termen tehnic, comunicatori. Conform aprecierilor pr. Nicolae Constantin, șeful Secției Asistență Religioasă a Armatei, atribuțiile acestor preoți militari sunt: *"oficierea slujbelor și serviciilor religioase, desfășurarea activității de pastorație individuală și de grup în unitățile militare la arestul unităților, elaborarea materialelor de catehizare, predici și studii destinate activității de educare moral-religioasă, construirea de capele și restaurarea celor existente, procurarea de cărți religioase pentru biblioteca unităților etc."*¹⁷. E de subînțeles apropierea care trebuie să se realizeze în felul acesta între preoți și ostași.

c. Comunicarea prin mesaje oficiale. Faptul că încet-încet această repropiere se realizează și la nivel instituțional o reprezintă și mesajele pe care cele

16. P. S. Dr. Partenie Ciopron – *Pastorala*, în "Armata Cuvântului" – organ oficial al Episcopiei militare, Alba-Iulia, oct.-dec. 1943, anul IV, nr. 10-12, p. 6-7.

17. Pr. Nicolae Constantin – din articolul *O recuperare necesară: Asistența religioasă în Armata României*, în revista "Panoramic militar", editată de Direcția de Relații Publice, nr. 4, 1998, p. 45.

două instituții înțeleg să și le adreseze. Astfel, cu ocazia zilei Armatei Naționale a României, în data de 25 octombrie 1998 Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe, a adresat – prin intermediul **Revistei Trupelor de Uscat** – următoarele cuvinte: *"Bravi ostași, data de 25 octombrie este un reper important în istoria patriei noastre. Este ziua în care a fost eliberată ultima fâșie de pământ românesc la sfârșitul celui de-al doilea Război Mondial. Semnificația acestei eliberări este încărcată cu multă sfințenie pentru neamul nostru, motiv pentru care această zi a devenit ziua cinstirii memoriei ostașului român din toate timpurile.*

Atașată dintru începuturile ființei poporului român, Biserica Ortodoxă Română este în inima acestei aniversări, cum este în inima tuturor datelor memorabile din istoria neamului nostru. Ostașii căzuți pe câmpurile de luptă pentru apărarea fruntariilor naționale sunt prezenți în Sfintele noastre Liturghii, slujitorii Bisericii pomenindu-i neîncetat la Sfintele Altare.

Militarii români de astăzi sunt și ei fii ai Bisericii strămoșești. Sărbătoarea lor este și sărbătoarea noastră. Ne alăturăm bucuriei praznicului armatei române, urând tuturor comandanților ei, domnilor generali, domnilor ofițeri, maiștrilor militari și subofițeri, militarilor în termen, la ceas aniversar, sănătate, bucurii și împlinirea tuturor doririlor celor după voia lui Dumnezeu.

Binecuvântarea Domnului, cu al Său har și cu a Sa iubire de oameni să se reverse peste întreaga Oștire Română de Hristos iubitoare și de neam cinstitoare"¹⁸.

De cealaltă parte nu putem trece cu vederea apelul făcut de ministrul Apărării Naționale, d-l Victor Babiuc, în dorința sprijinirii inițiativei Bisericii Ortodoxe Române de a construi în București Catedrala Neamului: *"În scopul construirii Catedralei Mântuirii Neamului, în toate unitățile militare vor fi întocmite tabele cu personalul civil care dorește să facă donații bănești. Tabelul va fi semnat de comandantul (șeful) unității militare, iar sumele adunate vor fi depuse la unitățile CEC în contul nr. 45.10.6.01.2 B.C.R., Sucursala Sectorului 4 București. Chitanțele eliberate la depunere, precum și tabelele nominale vor fi păstrate în arhivele unităților"¹⁹.*

Gestul este cu atât mai semnificativ cu cât avea loc în contextul unor mari frământări privind această construcție. Nu era vorba doar de a zidi o simplă biserică, ci de a înălța un simbol, așa cum se obișnuia și în vremea voievodului Ștefan cel Mare și Sfânt. Această raliere a Armatei la dorințele Bisericii, pe fondul memoriei vremurilor voievodului Ștefan, poate fi o metaforă ce ar trebui să fie vrednică de luat în seamă.

f. Biserica trebuie avută în calcul în planurile de strategie și securitate națională. Dar, revenind la ideea relației Biserică-Armată în contextul lumii contemporane, într-un moment în care se pune bază pe imaginea proiectată de Țara noastră în afara granițelor ei, este interesantă observația pr. Nicolae Constantin, șeful Secției de Asistență Religioasă, făcută cu privire la întâlnirea internațională de specialitate de la Stuttgart din 1996: *"...la exercițiile și acțiunile din cadrul parteneriatului să nu mai fie admise decât subunitățile care au în compunerea lor*

18. P. F. P. Patriarh Teoctist – *Mesajul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, al Bisericii Ortodoxe Române, către Trupele de Uscat cu ocazia zilei de 25 octombrie, în "Revista Trupelor de Uscat", Serie nouă, nr. 4, anul 3, 1998, p. 5.*

19. Cf. revistei *Semnal*, buletin de informare editat de Direcția Relații Publice, nr. 46, 1998, p. 8.

și preoți militari (ofițeri)"²⁰. Această condiționare demonstrează clar necesitatea unei autodefiniri spirituale și faptul că gândirea militară trebuie să se conjuge cu cea religioasă. Astăzi, subjuogați de "miracolul științific" al Marilor Puteri se prea poate ca să existe în Răsăritul ortodox ispita lepădării de credința strămoșească.

Spre exemplu, Dr. Jan Arveds Trapans, membru al Institutului pentru Evoluția Politicii Internaționale (Marea Britanie), fost ministru al apărării al Letoniei, responsabil al Biroului de legătură al Letoniei cu NATO și ambasador extraordinar pentru probleme de securitate, prezenta la un moment dat elementele de bază ale unui concept modern de securitate națională. În acest context el afirmă că noile democrații din Europa Centrală și de Est trebuie să renunțe la modelele de gândire de altădată: "Este însă, o noutate pentru țările din Europa Centrală și de Est care, în urma schimbărilor fundamentale din peisajul de securitate european, află că trebuie să renunțe la vechile lor concepte de securitate și să proiecteze altele complet noi... Occidentul poate oferi principii și linii directoare, dar nu există un model universal pe care fiecare dintre fostele țări comuniste să poată să fie obligate să îl urmeze. Mai mult, spre deosebire de țările din Europa de Vest, noile democrații nu se pot sprijini pe o lungă experiență sau tradiție pentru a elabora propriile lor concepte de securitate națională. Ele au nevoie mai degrabă de o înțelegere concretă și exactă a ceea ce trebuie să cuprindă un asemenea concept, iar pentru aceasta ajutorul și sfaturile vor fi esențiale"²¹.

A crede că poți răsădi în pământul acesta principii noi, aduse din alte tipuri de culturi și spiritualități, care să devină stâlpi de rezistență pentru securitatea națională, ar fi echivalentul unui tratament medical făcut fără a se lua în vedere contraindicațiile. Ortodocșii, în felul lor au o anume construcție sufletească și rațională. Ei reacționează la anumiți stimuli psihologici. A le aplica un alt tratament decât cel specific ar putea să-i irite și să facă mai mult rău decât bine.

Avem în minte încă modul în care pe data de 22 ianuarie 1999 a fost aplanat conflictul dintre Guvernul României și minerii din Valea Jiului. Întâlnirea de la Cozia dintre primul ministru Radu Vasile și liderul minerilor Miron Cozma, la care a participat și Prea Sfințitul Ioan, episcopul Harghitei și Covasnei, poate să fie oferită ca exemplu pentru modul cum tradițiile și credințele vechi ale acestui popor pot deveni taumaturgice pentru situațiile lui de criză. Biserica, cel puțin de la scaunul de spovedanie, se manifestă ca un părinte duhovnicesc al acestui popor. Iată, cum la nivel particular, medierea dintre cei doi lideri sociali a putut fi ușor marcată de prezența părintelui episcop (apropiat al premierului Radu Vasile și duhovnic al lui Miron Cosma). Să zicem însă că acesta a fost un caz fericit, dar să nu uităm exclamațiile celor care dialogau în spațiul mănăstirii Cozia, după cum sublinia P.S. Ioan: "Atenție, suntem în casa Domnului. Nu trebuie să vorbim astfel"²². Cert este că alegerea persoanei episcopului și a locului de desfășurare pentru negociere se pare că a avut efectul scontat.

Constatarea P.S. Părintelui Ioan: "Biserica trebuie să intervină în toate situațiile extreme conflictuale, fie că sunt de ordin politic sau social"²³, situează practic Biserica alături de Instituția Armatei, așa cum a fost în Istoria patriei noastre de dinaintea perioadei comuniste.

20. Pr. Nicolae Constantin – *idem*, p. 47.

21. Jean Arveds Trapans – *Conceptele de securitate națională în Europa Centrală și de Est*, în revista "Panoramic militar", editată de Direcția de Relații Publice, nr. 3, 1998, p. 24.

22. Ziua, vineri, 22 ianuarie 1999, anul IV, nr. 1395, p. 8.

23. *Ibidem*, p. 8.

Probabil că mulți ar învinui faptul că Biserica n-a putut interveni de la început în eliminarea oricărui conflict. Dar, prin glasul Înalt Prea Sfinției Sale Nicolae Bălan, mitropolitul Ardealului se va putea răspunde: *"Se întreabă: Cum de n-a putut avea creștinismul, în decursul celor aproape 2000 de ani atâta influență asupra sufletelor încât să fie în stare să evite războiul?"*

*Desigur se putea lucra mai mult, din partea bisericilor creștine, în domeniul acesta. Dar prezența războaielor nu vădește slăbiciunea creștinismului, ci arată adâncimea până la care a pătruns păcatul în ființa oamenilor; de nu-i lasă să asculte și să urmeze glasul Evangheliei Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Dacă omul ar asculta și ar împlini îndemnul creștinismului, războiul ar fi înlăturat azi din lume. Dacă el totuși există, în formele celor mai sălbaticе distrugeri e o dovadă că noi suntem în trăirea creștinismului abia la început, abia la alfabet. Omenirea încă nu s-a pătruns până în adâncul ființei sale de duhul lui Hristos și de idealul evanghelic"*²⁴. Iată de ce oamenii trebuie să se lase pătrunși de spiritul creștinismului, mai mult decât a-l diseca cu rațiunea și a se folosi de el ca de o unealtă cu care poți să te apropii de membrii Bisericii doar ca să-i înțelegi.

g. Predica, formă firească de comunicare a Bisericii cu orice persoană sau instituție. Dacă putem spune că, în privința imaginii vizuale, *"modelul iconografic este codul imagologic eclesial cel mai potrivit"*, iată că la nivelul tehnicilor de comunicare cea mai potrivită formă de manifestare a Bisericii este predica. Practic ea este o transpunere verbală pentru Comunicare a ceea ce reprezintă icoana pentru Imagologia Bisericii. Ambele poartă în sine, peste ani, – conform învățaturii Bisericii Creștine – amprenta Întrupării Logosului Dumnezeuiesc, a Fiului lui Dumnezeu, Mântuitorul Iisus Hristos.

Mai mult, icoana și predica își au rădăcina în rugăciune. Nici iconograful și nici predicatorul creștin nu-și încep munca până nu cer ajutorul lui Dumnezeu ca să fie luminați de harul Lui pe tot parcursul lucrării respective. Practic lucrarea în sine se transformă chiar într-o rugăciune. De aceea aș îndrăzni să zic că adeseori cei care săvârșesc aceste acte, pot fi surprinși cum pe parcurs, prin Revelația dumnezeiască, ei înșiși pătrund mai profund sensurile ideilor care le aveau inițial. Și nu se minunează de ceea ce spun, ci de felul în care lucează în cei ce-i urmăresc harul lui Dumnezeu. Mesajul care îl transmit nu este al lor în definitiv, ci ei devin doar purtători și emițători al lui.

Rolul de comunicare al Bisericii în relația cu Armata – cel puțin pentru vremurile prin care trecem – , prin urmare, nu va consta într-un dialog formal, ci într-o împreună lucrare de zidire duhovnicească și de întărire a credinței că nădăjduind vom trece peste orice greutate, după cum spune mitropolitul Nicolae Bălan: *"Preoții Bisericii au în aceste vremuri marea datorie de a-și încălzi și mai mult iubirea de popor; cuvântul lor să fie și mai cald, rugăciunea lor mai vie. Să strecoare cu putere în suflete încrederea în Dumnezeu și în soarta viitoare a neamului. În mâna lor stă în mare parte secretul tăriei neamului. Să nu uităm rolul mare ce l-am avut în tot trecutul nostru întru păstrarea acestui neam și pentru binele și viitorul lui să fim gata oricând a aduce suprema jertfă"*²⁵.

Bogdan-Aurel TELEANU

24. Mitropolitul Nicolae Bălan – *Mântuiește Doamne poporul Tău*, Seria Teologică, nr. 29, Sibiu, 1945, p. 117-118.

25. *Ibidem*, p. 120.

PEȘTERILE RUPESTRE, CELE MAI VECHI MONUMENTE ISTORICE RELIGIOASE DE PE TERITORIUL ȚĂRII NOASTRE*

Pr. prof. ION IONESCU

Cele mai vechi monumente istorice religioase de pe teritoriul țării noastre sunt peșterile rupestre, fie naturale, fie antropogene, confecționate sau amenajate de om. Ele datează din epoca paleolitică (*paleos* = veche, și *lithos* = piatră) și ne aduc mărturii din epoca preistorică a locuitorilor pământului țării noastre, epocă cu cea mai lungă durată, fiind datată, cu aproximație, între 1.000.000 și 10.000/8.000 î.e.n.

Din punct de vedere geologic, această epocă corespunde pleistocenului sau epocii glaciațiilor din perioada cuaternară, în care au avut loc importante schimbări în structura geo-morfologică a globului pământesc, cât și în lumea vegetală și animală. Răcirea climei din această perioadă, datorită unor cauze de ordin terestru și cosmic, a contribuit la existența celor mai importante glaciații din istoria pământului, cunoscute, îndeobște în urma cercetărilor din Munții Alpi, sub denumirea de Günz, Mindel, Riss și Würm, primele trei după numele unor afluenți ai Dunării în regiunea Ulm, iar a patra după aceea a unui râu la vest de München. La rândul lor, aceste patru glaciații au fost separate între ele prin trei faze interglaciare de retragere a ghețarilor, caracterizate printr-o climă mai caldă.

Calculându-se periodicitatea variațiilor cosmice și geo-fizice care au provocat glaciațiile, s-au stabilit cu aproximație următoarele date pentru cele patru glaciații: Günz, circa 1.200.000 – 700.000 ani, Mindel, circa 650.000 – 350.000 ani, Riss, circa 300.000 – 120.000 ani și Würm, circa 80.000 – 15.000 ani, urmat de tardiglaciuar, circa 15.000 – 10.000 ani î.e.n.

În strânsă legătură cu oscilațiile climei, din perioadele glaciare și interglaciare, au fost și asocierile de floră și faună, putându-se deosebi, cu ajutorul lor, perioadele de climă rece și caldă, în care au trăit și muncit comunitățile omenești din această primă și cea mai lungă etapă din evoluția lor.

Din punct de vedere arheologic, acestor glaciații le corespund în timp mai multe aspecte de cultură materială, grupate pe baza elementelor specifice ale vieții materiale, în trei perioade: paleoliticul inferior, mijlociu și superior¹.

Procesul de consolidare a lanțului muntos al Carpaților s-a terminat spre începutul pleistocenului (= prima epocă a cuaternarului), încât toate evenimentele geologice ulterioare din spațiul respectiv au fost legate direct sau influențate de acești munți. Printre urmările importante ale acestor evenimente a fost secționarea bazinului terțiar de apă sărată în trei bazine: getic, transilvănean și panonic, devenite astfel lacuri, treptat colmatate de aportul fluvio-torențial al cursurilor de apă. Secarea Lacului Getic, de la sud de Carpații Meridionali și de la sud-est de

*) Comunicare prezentată la 16. V. 1989, la Techirghiol, cursanților de ghizi pentru monumentele istorice religioase.

1. Mircea Petrescu-Dâmbovița, *Scurtă istorie a Daciei preromane*, Iași, 1978, p. 23-24. De văzut: Dumitru Berciu, *Zorile istoriei în Carpați și la Dunăre*, București, 1966; V. Gordon, Childe, *De la preistorie la istorie*, București, 1967; K. Horedt, *Istoria comunei primitive*, București, 1970; Vladimir Dumitrescu-Alexandru Vulpe, *Dacia înainte de Dromihete*, București, 1988.

Carpații de curbură, s-a terminat la începutul pleistocenului, în Valea Oltețului, din Oltenia, existând multe resturi fosile de mamifere terestre, caracteristice pentru Villafranchianul superior (= etaj de la sfârșitul pliocenului de facies continental: *Villafranca*, localitate în Italia)².

Săpăturile arheologice întreprinse în zona Bugiulești, în punctul "Valea lui Grăuceanu" (jud. Vâlcea), sub conducerea regretatului învățat paleontolog și istoric C.S. Nicolăescu-Plopșor, între 1960-1969, și reluate începând din 1975, au descoperit aici cel mai bogat și mai variat depozit de resturi fosile, care confirmă caracterul villafranchian superior al acestui depozit fosilifer de la Bugiulești la circa 1.800.000 – 2.000.000 de ani î.e.n. Descoperirile de la Bugiulești au pus pentru prima dată problema posibilei existențe a unor hominizi – primii strămoși îndepărtați ai omului – în această zonă din țara noastră³.

Primele descoperiri paleolitice din România au fost făcute la sfârșitul secolului trecut, în nordul Moldovei, pe malul Prutului mijlociu, la Mitoc, iar la începutul secolului nostru la Cremenea și în peștera Cioclovina, din sudul Transilvaniei. În ultimele decenii, în zona de piemont dintre râurile Olt și Argeș, au fost descoperite cca. 1000 de piese de silex de bună calitate, făcând parte din categoria celor mai vechi unelte de piatră ale omului preistoric, "care ar acoperi – cu sau fără întreruperi – mai mult de 800.000 de ani"⁴.

În paleoliticul inferior, munca omenească, după cum a arătat Fr. Engels⁵, care a avut rolul hotărâtor, a pus începutul procesului de antropogeneză și de trecere la producția intenționată de unelte. Munca a început odată cu făurirea uneltelor "precizând că prin aceasta se deosebește activitatea maimuțelor de munca omenească, zoologia de istorie"⁶. Munca împreună cu vorbirea articulată îl caracterizează de la început pe om, ca ființă distinctă, cu capacitatea de a gândi, de a raționa, de a hotărî conform voinței sale, de a-și făuri istoria. Activitatea sa depășește biologicul imediat monoton și stringent al instinctului și se afirmă ca o ființă rațional-spirituală cu preocupări și pentru frumos, nu numai pentru utilul imediat, cu preocupări pentru destinul său în lume, cu întrebări ce le adresează lumii înconjurătoare și cărora le caută explicații, cu întrebări de unde vine și cine și ce este el în lume și dacă numai aceasta este singura lui lume sau dacă el este o ființă nemuritoare și-și continuă existența dincolo de moartea sa fizică. Cum a arătat Mircea Eliade, omul a apărut de la început ca o ființă cu preocupări religioase, cu conștiința sacralității.

Esențial, în epoca paleoliticului inferior "este faptul că, în procesul activității de muncă și de luptă cu natura, desfășurat în colectiv, din cauza uneltelor rudimentare, s-au dezvoltat și întărit legăturile reciproce dintre oameni, conștiința socială nouă predominând tot mai mult asupra instinctului animalic"⁷.

2. Vladimir Dumitrescu Alex. Vulpè, *op. cit.*, p. 7.

3. *Ibidem*, p. 9-10.

4. *Ibidem*, p. 9-10.

5. K. Marx și Fr. Engels, *Opere alese*, vol. II, ed. a-III-a București 1967, p. 67.

6. Mircea Petrescu-Dâmbovița, *op. cit.*, p. 24.

6a. Al. Rosetti, *Filosofia cuvântului*, București, 1969.

7. *Ibidem*, p. 26.

Spre sfârșitul interglaciației Riss-Würm și în prima fază a glaciației Würm (Würm I), clima s-a răcit. În locul grupelor protoumané (hominizi), cu unelte de piatră rudimentare din fazele anterioare ale paleoliticului inferior, în etapa mijlocie a paleoliticului, circa 120.000 – 35.000, numită și musteriană (*Le Moustier*; localitate din Franța), corespunzătoare glaciației (Würm I, interglaciației Würm I-II și începutului glaciației Würm II, au apărut grupele de vânători neanderthalieni. Această epocă este legată de un început de specializare a uneltelor și de perfecționarea graiului articulat, în procesul muncii, și totodată își fac apariția primele elemente ale unei organizări sociale superioare sub forma gintei, adică legătura dintre mai mulți indivizi pe baza înrudirilor de sânge, în speță a originii după mamă⁸.

Paleoliticul mijlociu a fost identificat în toată România, prin numeroase descoperiri cu totul caracteristice. Cultura specifică a acestei perioade – *musterianul* – a fost împărțită de cercetătorii români în două grupe: musterianul de peșteră și musterianul din așezări în aer liber, diferența dintre ele nefiind prea mare.

În peșterile din Carpații Meridionali (în special în cele de la Nandru și Ohaba) au fost cercetate unele dintre cele mai bogate așezări musteriene din România, cu mai multe niveluri succesive de locuire și cu unelte tipice, confecționate în special din cuarț și cuarțit. Paleoliticul mijlociu de peșteră din România poate fi datat – în funcție de corespondențele indicate cu etapele de evoluție din occidentul Europei, datate prin metoda radio-carbonului (C_{14}), între cca 61.550 de ani (începutul complexului interstadial Nandru I și cca 28.000 de ani (sfârșitul oscilației climatice Ohaba A din complexul interstadial Ohaba)⁹.

Procesul de diferențiere regională a culturilor paleolitice s-a accentuat în cursul paleoliticului superior, când s-au format unele zone culturale bine definite, care au dus la culturile numite *aurignacianul* și apoi *gravettianul*, ambele culturi alogene. Ultima etapă aurignaciană a fost datată la 21.500 de ani, fiind sincronică cu oscilația climatică Tursac din Franța. Piese aurignaciene din sudul Transilvaniei au fost descoperite în unele peșteri ale versantului nordic al Carpaților Meridionali, cea mai cunoscută fiind Peștera Cioclovina, unde a fost descoperit și un craniu uman. Cultura gravettiană a fost identificată mai ales în Moldova, unde a înlocuit complet aurignacianul, fiind de origine răsăriteană. Datele obținute în laborator, o situează între 20.000 și 15.000 de ani. Gravettianul final a fost identificat și în Banat, în zona Porților de Fier ale Dunării¹⁰.

Perioada intermediară dintre paleoliticul final și neoliticul timpuriu, "ale cărei așezări din România datează din mileniul XI până în mileniu VII î. e. n., potrivit datelor carbon 14, este reprezentată de două grupe culturale¹¹. Prima, numită *epipaleolitică*, este constituită de așezări gravettiene târzii din Moldova, reprezentând o continuare culturală a paleoliticului târziu din această provincie, iar a doua grupă, mezoliticul, este constituită din unele grupe de vânători venite din afara teritoriului României, dinspre nord. O cultură din această epocă, întâlnită atât în zona Porților de Fier cât și mai departe spre sud-est în lungul Dunării, până mai în aval de Turnu-Severin, este cultura *Schela Cladovei*," care datează –

8. *Ibidem.*, p. 27.

9. Vladimir Dămitrescu-Alex. Vulpe, *op. cit.*, p. 10.

10. *Ibidem.*, p. 12-14.

pe baza datelor carbon¹⁴ – din mileniile VIII, VII și chiar VI î. e. n."¹² putând reprezenta o supraviețuire a paleoliticului superior cuarțitic identificat în Banat.

Arta paleoliticului și epipaleoliticului – mezolitic a fost descoperită pe teritoriul României în cursul ultimelor decenii. Cele mai vechi manifestări ale omului preistoric în acest domeniu, descoperite abia acum câțiva ani, sunt picturile parietale din peștera Cuciului din nord-vestul Transilvaniei, județul Sălaș: o serie de pete de culoare roșie de pe pereții și tavanul unei încăperi, alături de câteva picturi, dintre care una reprezintă un cal de 12,5 x 24,5 cm și alta o felină. Descoperitorii le-au pus în legătură cu picturile similare din zona munților Urali. Datarea lor din paleoliticul superior este asigurată de descoperirea în imediata vecinătate a peșterii a două așezări ale culturii gravettiene de la sfârșitul acestei perioade. Picturile din peștera Cuciulat sunt singurele picturi rupestre paleolitice descoperite până acum în această regiune a Europei.

După epoca mezolitică a urmat epoca nouă a pietrei sau neoliticul (de la neos = nou și lithos = piatră), cunoscută și sub denumirea de epoca pietrei șlefuite, care datează, în SE Europei, între cca 7000 și 5000 î. e.n., când a fost un optimum climatic, cu o climă temperată mai caldă decât astăzi, după care a urmat o perioadă caldă și umedă (5000 – 3000/2800 î. e. n.) și din nou una caldă și uscată, epocă împărțită în patru etape: începutul neoliticului, neoliticul timpuriu, neoliticul târziu sau eneoliticul¹³.

În condițiile de climă, faună și floră, asemănătoare cu cele actuale, datorită dezvoltării continue a forțelor de producție, s-au petrecut schimbări mari în cultura materială și structura economică a societății omenești, trecându-se treptat de la faza inițială de culegători la aceea superioară de producători de hrană. O trăsătură caracteristică a producției din neolitic este marea răspândire a ceramicii, datorită căreia s-au îmbunătățit procedeele de pregătire a hranei. După particularitățile de tehnică, formă și decor pe care le prezintă speciile ceramice din ariile lor de răspândire, s-au putut deosebi culturile neolitice, cărora le aparțin. Ocupațiile de bază ale oamenilor din această epocă au fost cultura primitivă a plantelor și creșterea animalelor domestice, bovinele mari, ovi-caprinele, calul etc. Încă înainte de sfârșitul neoliticului dezvoltat, animalele erau folosite și pentru povară, ca și pentru tracțiune, la sfârșitul eneoliticului fiind utilizat și *aratul*. În Moldova, la începutul fazei Cucuteni A (din perioada eneolitică) s-au descoperit și semințe carbonizate de grâu, o specie asemănătoare cu *Triticum compactum* și alta cu *Triticum vulgare*, precum și cânepa (*Canabis sativa*). Ultima perioadă a neoliticului, numită eneolitică, s-a prelungit până la începutul mileniului III î. e. n., de unde "rezultă deci că întreaga epocă neolitică și eneolitică din spațiul carpatodanubiano-pontic a durat în linii generale peste trei milenii"¹⁴. Au apărut satele neolitice concentrate pe văile apelor unde erau condiții mai favorabile de dezvoltare și cu locuințe în genere apropiate. În legătură cu cultivarea plantelor și creșterea animalelor domestice se practica cultul fecundității și fertilității în cen-

11. *Ibidem*, p. 14.

12. *Ibidem*, p. 16.

13. *Ibidem*, p. 22.

14. *Ibidem*, p. 24.

trul căruia stătea femeia, reprezentată prin numeroase figurine, numite Marea Zeiță sau mama zeilor.

Așa-zisa "organizare comunitară" a comunităților neo-eneolitice (ipoteză pe baza căreia termenul de *preistorie* a fost înlocuit cu acela de *comuna primitivă*) nu a fost confirmată de rezultatele săpăturilor arheologice. Familia pereche a fost de mult o realitate socială. "Sigur este că nu a existat niciodată o organizație socială matriarhală, despre care s-a vorbit și scris multă vreme, adică bazată pe conducere feminină, termen înlocuit mai recent cu acela mai adecvat de descendență – *matriliară*"¹⁵.

La purtătorii unora dintre culturile perioadei eneolitice a luat o dezvoltare destul de mare metalurgia aramei ca și a aurului, pentru care a fost nevoie de executarea diferitelor obiecte mari și mici, fie prin procedeul baterii cu ciocanul, fie prin turnarea în forme de lut, de meșteri specializați. Metalurgia s-a putut dezvolta în regiunile unde se găsesc asemenea minereuri, cum este la noi în țară, în Transilvania și în Oltenia, unde se găsește aramă și aur. Folosirea ceramicii, care a fost menită să joace un rol covârșitor de-a lungul mileniilor, a fost introdusă din Asia Mică, unde s-au descoperit și multe așezări din etapa *pre* – sau *aceramică* a neoliticului în cursul căreia oamenii cultivau totuși unele cereale și domesticiseră cel puțin ovi-caprinele și bovinele.

Primele grupe de populații migratoare, pornite din sudul Peninsulei Balcanice și înaintând treptat spre Dunăre în căutare de noi terenuri pentru cultivarea plantelor și pentru pășunile animalelor domestice și, trecând apoi la nord de Dunăre, au creat cultura (sau grupa culturală) numită *Gura Baciului – Cârcea*, identificată până acum în sud-vestul României, la *Cârcea*, lângă Craiova, în centrul (Ocna Sibiului) și în nordul Transilvaniei (Gura Baciului, lângă Cluj), ca și în nord-estul Jugoslaviei (Dorna Branjevina). Aceste populații au plecat din Tesalia, unde înflorise numită *Protoseklo*¹⁶.

Odată cu ceramica, cultivarea plantelor și creșterea animalelor, noua populație introduce uneltele de piatră șlefuită, în special mici topoare, dar folosește în continuare și instrumentele de silex și piatră cioplită, de corn, de os și de lut ars. Acum apar și primele statuete modelate din lut, câteva fiind tăiate și în piatră, ca cele de animale de la Gura Baciului.

Cea de a doua cultură a neoliticului timpuriu din România este cultura *Straceva-Criș*, primul nume (*Stracevo*) este acela al localității din Banatul iugoslav de pe malul Dunării, iar al doilea acela al râurilor *Criș* din nord-vestul României (*Crișana*), purtătorii ei venind tot din sudul Dunării. Acum apar sporadic primele mici obiecte din aramă. Dintre formele ceramice specifice se întâlnesc vasele asimetrice, înalte și turtite, modelate astfel pentru a putea fi legate și purtate pe spinare și străchinile și cupele sferice cu picior uneori cuadrilobat. Ritul funerar al purtătorilor culturii *Criș* este înhumarea în poziție chircită.

Concomitent, vin dinspre sud două noi grupe de populații, una înaintând de-a lungul Văilor *Struma* și *Morava*, iar alta pe o cale ceva mai răsăriteană, ambele aparținând grupului de culturi cu ceramică neagră lustruită, pornite fie din sudul Peninsulei Balcanice, fie din Anatolia. Prima grupă a creat cultura *Vinca*, răspân-

15. *Ibidem*, p. 26.

16. *Ibidem*, p. 34.

dită pe teritoriul țării noastre în Banat, vestul și sud-vestul Olteniei. Așezările cele mai cunoscute sunt Parța din Banat, Rast din Oltenia și Turdaș, pe Mureș, din Transilvania. Cultura de tip Vinca, se caracterizează prin locuințe de suprafață și bordeie, prin intensificarea creșterii animalelor și printr-o bogată plastică de lut ars, uneori cu motive spiralo-meandrice.

În același timp cu populația care a adus la Dunăre și dincolo de Carpați cultura Vinca, alt grup de populație meridională, mai puțin numeros, aduce în SE Olteniei și în sudul Munteniei *cultura Dudești*, făcând parte tot din complexul cu ceramică neagră decorată cu incizii și caneluri fine.

Când în sudul României au sosit purtătorii culturilor Vinca și Dudești, în nord-estul țării au pătruns grupuri de purtători ai *culturii ceramicii liniare cu note muzicale*, numită astfel din cauza gropițelor înșirate pe liniile decorului incizat al ceramicii.

În Dobrogea, altă populație venită din Anatolia, probabil de-a lungul coastei apusene a Mării Negre, sau poate chiar pe mare, și poposită aici, este purtătoarea *culturii Hamangia* – Ceramica Hamangia are un înveliș negru sau brun închis, fiind decorată cu șiruri paralele de împunsături fine, dispuse în benzi unghiulare și meandrice. Cultura Hamangia (evoluată de-a lungul a trei sau patru faze), în linii generale, se situează în a doua jumătate a mileniului V î. e. n.

În centrul Munteniei, din contactul dintre cultura Dudești și cultura liniară cu note muzicale a rezultat *cultura complexului cultural Boian-Gumelnița*, specific regiunii Dunării de Jos, cu cele patru faze: Bolintineanu, Giulești, Vidra și Spanțov. Începuturile culturii Boian pot fi situate în a doua jumătate a mileniului V î. e. n.¹⁷

Culturile specifice perioadei eneolitice de pe teritoriul țării noastre sunt: *Petrești* (în Transilvania de centru-sud), *Gumelnița* (în Muntenia și Dobrogea, iar în prima fază și în colțul de sud-est al Olteniei), *Sălcuța* (în Oltenia și Banat), *Cucuteni* (în sud-estul Transilvaniei și în Moldova), *Românești* (în provinciile din sudul carpatic), *Gornești*, (în aceleași zone ca și precedentele) și *Cernavodă I* (în Muntenia și în Dobrogea).

Ca o notă caracteristică a acestor culturi, este de remarcat că în nici una din așezările culturilor epocii neolitice și eneolitice din România și din restul Sud-estului Europei nu lipsesc statuetele antropomorfe și nici cele zoomorfe. Cele mai multe sunt modelate din lut și arse în cuptor. Statuetele feminine sunt cele mai numeroase și cele mai caracteristice. Ele "nu pot fi decât reprezentări ale divinității care întruchipează fecunditatea și fertilitatea"¹⁸. Multe dintre tipurile statuetelor feminine corespund acelor din neoliticul și eneoliticul Asiei Anterioare, continuate apoi în epocile istorice, despre care izvoarele arată clar că ele erau imaginile divinității – mame, zeița supremă¹⁹.

Statuetele antropomorfe cele mai realist modelate sunt, fără îndoială, cele două descoperite într-un mormânt al necropolei de la Cernavodă (*cultura Hamangia*), numite pe drept cuvânt "capodopere" neolitice, bărbatul pe un scăunel, iar femeia stând jos, comparată cu celebra statuie *Gânditorul* a lui Rodin.

17. *Ibidem*, p. 35.

18. *Ibidem*, p. 44.

19. *Ibidem*, p. 45.

Din timpul neoliticului dezvoltat datează necropola de la *Cernica*, (din prima fază a culturii Boian), unde au fost dezgropate 370 de morminte, cu gropi rectangulare, dispuse în trei grupe mari și aceea de la Cernavodă (*aparținând culturii Hamangia*), fiind printre cele mai mari necropole neolitice cunoscute în Europa²⁰.

Perioada de tranziție de la eneolitic la epoca bronzului (2000 și 1800 î. e.n.) este o etapă importantă, caracterizată prin mari transformări sociale, culturale și etnice, carea început în preajma anilor 2700 î. e. n. și s-a continuat până la sfârșitul mileniului al III-lea î. e. n.

Pătrunderea triburilor culturii *Cernavodă I* în etapa finală a eneoliticului a zdruncinat din temelii echilibrul și a oprit evoluția multora dintre culturile eneolitice autohtone de pe teritoriul României, cu repercusiuni până dincolo de Porțile de Fier ale Dunării, ca și la sud de Dunăre, în Bulgaria și Iugoslavia. Triburile venite ulterior tot dinspre stepele nord-pontice erau de limbă indo-europeană și i-au asimilat în cursul secolelor pe autohtoni, încât, la începutul epocii bronzului, întreg spațiul carpato-danubiano-pontic era locuit de triburi numite *proto-tracice*, strămoșii direcți ai tracilor din rândul cărora făceau parte și geto-dacii. În cursul acestei perioade au locuit în Moldova, în zona răsăriteană, triburile culturilor *Horodiștea și Foltești* iar în Muntenia și Dobrogea triburile culturii *Cernavoda II*, îndeaproape înrudită cu *cultura Ezero* din Bulgaria, din care s-a dezvoltat în Oltenia de sud aspectul cultural *Celei*.

Cea mai importantă cultură a perioadei de tranziție a fost *cultura Coțofeni*, formată prin contopirea elementelor etnice și culturale ale marii formații culturale *Sălcuța IV, Herculane – Cheile Turzii* și ale culturilor *Cernavodă I și III*, identificată în prima fază de formare în Oltenia, în vestul Munteniei, răsăritul Banatului și o parte din Transilvania, iar în faza ultimă, a treia, s-a extins până în estul Transilvaniei, în Crișana și în Maramureș, precum și în nord-estul Serbiei și nord-vestul Bulgariei.

Cronologic, *cultura Coțofeni*, se situează în a doua jumătate a mileniului III î. e. n., fiind contemporană cu culturile *Baden*, răspândită în Austria de est și în Ungaria, *Kostolac*, răspândită sporadic în Banat, venind din Iugoslavia, cu forma de ceașcă cu toartă supraînălțată și *Vucedol*, posterioară orizontului *Cernavodă III – Bolerasz*. Pe teritoriul țării noastre se întâlnesc acum tumulii ce aparțin culturilor *Cernavodă* și *Coțofeni*. Triburile culturii *Baden* practicau incinerarea, ele fiind poate cele care au transmis-o purtătorilor culturii *Coțofeni*. În această perioadă, de la cultul chtonian al fecundității, întrupat în zeița-mamă, se trece la un cult uranian, al soarelui. Organizarea patriarhală și aceea a familiei – pereche era generalizată. Familia-pereche a fost definitivată ca sistem de viață socială în cadrul ginților și al triburilor încă din primele timpuri ale epocii neolitice, cum o dovedesc descoperirile de locuințe-bordei, în care nu poate locui decât o singură familie²¹.

Unele culturi din perioada de tranziție au fost contemporane, în etapele lor finale, cu începutul unora dintre culturile primei perioade a bronzului timpuriu, în jurul anului 2000 î. e. n., prima perioadă dăinuind până pe la 1800 – 1700 î. e. n., a doua perioadă cu durata până pe la 1350 – 1300 î. e. n. iar ultima perioadă s-ar încheia cu începutul epocii *Hallstatt* între circa 1150 și 850 î. e. n.

20. *Ibidem*, p. 48.

21. *Ibidem*, p. 57.

În cadrul deplasărilor și structurărilor de triburi din perioada de tranziție de la neolitic la epoca bronzului, triburile de păstori de origine răsăriteană aparțin unor grupuri de caracter indo-european, care au pătruns în spațiul carpato-danubian dinspre răsărit și aveau să asimileze în cursul secolelor pe autohtoni. O caracteristică a multora dintre populațiile acestei epoci este răspândirea ritului funerar al incinerăției, apărut deja în perioada de tranziție și devenit acum caracteristic multora dintre populațiile epocii bronzului. Procesul de indo-europenizare a populațiilor eneolitice fusese terminat la sfârșitul perioadei de tranziție spre epoca bronzului. La începutul epocii bronzului întreg spațiul carpato-danubiano-pontic era locuit de triburi numite *proto-tracice*, strămoșii direcți ai tracilor, cunoscuți mai târziu din izvoarele scrise. La sfârșitul mileniului al II-lea î. e.n. separarea și cristalizarea acestor triburi era terminată, când a avut loc și separarea lingvistică și etnică dintre tracii carpato-danubieni, strămoșii geto-dacilor, care ocupau o fâșie și din teritoriul sud-dunărean, și dintre tracii care locuiau mai la sud, în toată jumătatea răsăriteană a Peninsulei Balcanice. Sfârșitul epocii bronzului, și trecerea la perioada timpurie *Hallstatt* (A) are loc după 1200 î. e. n. și se dovedește o epocă de creștere demografică importantă. Se ridică în această epocă mari cetăți cu val de pământ, atestate pe tot cuprinsul țării, cum este cea de la Sântana-Arad, cu un diametru de aproape 1 km.

Prima și a doua epocă a fierului este cunoscută prin noțiunile de *Hallstatt* și Latène, de origine central-europeană. *Hallstattul* timpuriu se consideră cuprins între circa 1150 – 850 î. e. n. cel mai mijlociu între circa 850 și 650 și corespunde genezei și dezvoltării culturii *Basarabi* pe teritoriul României, iar cel târziu este condiționat de sfârșitul culturii *Basarabi*, cât și de începuturile necropolelor de la *Ferigile*, *Gogoșu* și a celor de tip *Ciumbrud* în Transilvania. Cu prezența celților în Transilvania și, mai redusă, în Oltenia se accentuează în spațiul carpato-dunărean epoca *Latenui* cu trei faze distincte: faza veche, începutul secolului al III-lea, circa 400, cea mijlocie, sec. III – începutul sec. II și cea târzie, începutul sec. II î. e.n. și 106 e. n. aceasta din urmă corespunzând perioadei de maximă dezvoltare a civilizației și societății geto-dace. În tot cursul epocii metalelor au existat premisele unei diferențieri etnoculturale între ramurile nordică și sudică ale neamurilor tracice. Dacă locuitorii epocii bronzului se pot cuprinde în noțiunea de "traci străvechi", cei de la sfârșitul epocii bronzului până la *Hallstattul mijlociu* (cca. sec. XIV-VIII î. e. n.) pot fi numiți "geto-daci vechi", începând cu sec. VII "se poate, fără teamă de a greși, să se vorbească de *geți* și de *daci* în spiritul noțiunilor dobândite din interpretarea surselor antice, respectiv de geții de la Dunărea de Jos în accepțiunea cea mai largă a cuvântului, din secolul al VII-lea până în secolul I î. e. n., și de dacii din Transilvania, Crișana și Banat, chiar și pentru vremurile de dinainte de sfârșitul secolului al II-lea î. e. n., de când datează cele mai vechi mențiuni despre daci. Termenul modern de "geto-daci" desemnează în literatura istorică română, în sens generic, toate triburile nord-tracice care locuiau în spațiul carpato-dunărean"²². Din relatările izvoarelor literare rezultă că în perioada veche, geții, respectiv tracii nordici, aveau ca limită sudică culmea nordică a Balcanilor, iar la răsărit ei se întindeau până în zona cetății geto-dacilor spre Tyras

22. *Ibidem*, p. 92.

(unde locuiau *tirageții*). Întinderea nord și spre vest, cum consemna pe la 50 î. e. n. Caius Iulius Caesar (*De bello Galico*, VI, 25, 2), era până la "Pădurea hercinică" (prin care se înțelegeau codrii de pe versanții nordici ai Alpilor până în munții Slovaciei).

Odată cu cucerirea romană, triburile geto-dacice sunt asimilate și se naște poporul român în decursul a șase secole, începând din sec. I în dreapta Dunării și cu sec. II în stânga Dunării, până în sec. VI – VII, perioada numită *daco-romană*, ca începând din secolul VIII să se treacă la *perioada română*²³.

Am făcut această expunere introductivă pentru încadrarea istorică a temei propuse, fiindcă istoria poporului român începe cu epoca paleoliticului, prezentă pe teritoriul țării noastre și prin monumentele ce ni le-a lăsat, între care se numără și așezările rupestre, care au avut rol nu numai de adăpost natural, ci și unul cultural-artistic și cultic-religios, după cum vom arăta.

În 1868 avea să se descopere întâmplător în Spania peștera rupestră de la Altamira, dar care avea să fie cunoscută abia după 11 ani, în 1879, prin redescoperirea ei de Marcelino Sanz de Sautuola împreună cu fiica sa, Maria, în vârstă de 9 ani, care, prima a intrat în peșteră și a strigat uimită de prospețimea și naturalitatea picturilor policrome de bizon de pe plafonul peșterii pe care le vedea. Uimirea fetei de atunci avea să fie urmată și de uimirea oamenilor de știință, a cercetătorilor, care n-au întârziat să vină la fața locului și să constate că într-adevăr se aflau în fața unei opere artistice uluitoare, pe care au calificat-o "Capela Sixtină a artei cuaternare". Picturile parietale din peștera rupestră de la Altamira erau opera omului de *Neanderthal* (localitate în apropiere de Düsseldorf), din paleoliticul mijlociu, cu circa 15.000 de ani î. e. n.²⁴. O nouă pagină a istoriei omenirii avea să se deschidă, și o nouă înțelegere pentru omul "preistoric", care își comunica artistic mesajul său cu atâta măiestrie, avea să i se acorde de acum înainte. Au urmat apoi descoperirea și a altor peșteri rupestre cu picturi parietale, atât în Spania, cât și în Franța (Chabat, în 1878, Lascaux, în 1940), în Italia, peștera rupestră din insula Levanzo din apropiere de Sicilia (în 1949), în Urali, peștera Kapova (în 1959), apoi în India, în Pakistan, până în Singapore, în Africa, la Tassili, în deșertul Saharei etc²⁵.

În anul 1926, învățatul istoric-paleontolog, cel care avea să creeze o școală de cercetare în acest domeniu în țara noastră, C. S. Nicolăescu-Plopșor (decădat în 1967 la Craiova, unde și-a desfășurat activitatea, cu mormântul în cimitirul Sineasca din acest oraș), a descoperit primul la noi în țară existența artei rupestre în județul Gorj, care provine, după precizările pe care avea să le aducă abatele Breuil, din neolitic, eneolitic și epoca bronzului. C. S. Nicolăescu-Plopșor a descoperit desene în peșterile din nordul comunei Baia de Fier, în peșterile Pârcălabu și Muierilor, în defileul Sohodoț, în preajma comunei Runcu, pe pereții defileului Oltețului, la Polovragi, în peștera Oilor, din județul Gorj, la Vaidei, comuna Stănești, pe stânga văii Șușița. Desenele au fost datate între 5.500 și 8.000 î. e. n.²⁶.

23. I. Fischer, *Latina dunăreană*, București, 1985, p. 208.

24. Marin Cârțumaru, *Mărturii ale artei rupestre preistorice în România*, București, 1987, p. 28, cu toată bibliografia problemei la zi.

25. *Ibidem*.

26. *Ibidem*, p. 66-67.

Toate desenele din județul Gorj au fost efectuate cu culoare neagră, obținută prin folosirea unui cărbune, fără a se fi putut preciza până acum dacă este de natură minerală, vegetală sau animală.

Unele din desenele de pe pereții peșterii Pârcălabu, cum a demonstrat C. S. Nicolăescu-Ploșor, dovedesc o invocare a cultului soarelui. Doi oameni sunt desenați în poziție de adorare, în picioare, înaintea soarelui, și afirmă: "Această peșteră este improprie locuirii. Prea mică, prea largă la intrare și nu suficient de profundă pentru a construi un loc de adăpostit de intemperii, peștera Pârcălabu nu poate constitui o așezare propriu-zisă. Adăugând o poziție cu un acces puțin facil, situată deasupra unei prăpăstii, și apoi a doua sa intrare de o frumusețe grandioasă, peștera Pârcălabu ar fi locul unde acest cult al soarelui trebuia să fi fost practicat de locuitori. Vechimea cultului soarelui corespunde pretutindeni la epoca desenelor și ceramicii descoperite în această peșteră²⁶.

Pentru prima dată avem identificat un templu, un sanctuar închinat adorării soarelui, pe teritoriul țării noastre, din epoca bronzului, cum au fost identificate și alte temple închinat adorării soarelui în Europa din această epocă, cum avem în Italia, pe muntele Bega²⁷.

În peștera Cioarei de la Boroșteni (com. Peștișani, jud. Gorj), C. S. Nicolăescu-Ploșor a descoperit o cantitate și de ocră, datată prin Carbon14 la 50.000 de ani î. e. n., folosit de omul de Neanderthal²⁸. Ocră avea o semnificație și religioasă, care se presăra peste cadavrele așezate în morminte, ceea ce simboliza sângele, viața și credința în nemurire. Până astăzi culoarea roșie a ocrului este folosită la roșitul ouălor, la firul roșu cu banul legat de degetul mortului etc.

În 1977, arheologul V. Boroneanț a identificat picturi pe pereții peșterii *Gura Chindiei*, comuna Pescari, jud. Caraș-Severin, în defileul Dunării, la Porțile de Fier. În același an, V. Boroneanț și R. Ciuceanu au semnalat picturi rupestre în peștera Limanu, județul Constanța, la 3 km de Mangalia.

În 1978 a avut loc importanta descoperire a picturilor rupestre din peștera Cuciulat, județul Sălaj, pe valea Someșului, care face de fapt legătura între picturile din vestul Europei și Munții Urali. Calul de la Cuciulat s-a constatat că seamănă cu cel de la Altamira din Spania, dovedind o similitudine de preocupări și de realizări artistice aidoma omului preistoric din epoca paleolitică. Cum afirmă Marin Cârciumar, "Picturile rupestre paleolitice din peștera Cuciulat sunt primele de acest fel din sud-estul Europei cu peste 10.000 de ani în urmă"²⁹.

În ultimul timp, Marin Cârciumar și Petru Brijan au descoperit noi gravuri rupestre în "Peștera cu incizii" situată în apropierea satului Fânațe, com. Câmpani, județul Bihor, săpată în carele negre carniene ale peretelui Izbuclui, la 500 m altitudine. Gravurile constau din două siluete umane, realizate în manieră lineară. Prin stilul în care au fost efectuate ne amintesc, spun autorii, de gravurile din nor-

27. *Ibidem*, p. 164.

28. *Ibidem*, p. 88-89.

29. *Ibidem*, p. 191.

dul Gorjului, descoperite în 1926, de C. S. Nicolăescu-Plopșor. Prin cele două siluete gravate în "Peștera cu incizii", una reprezintă o antropomorfă în stil solei-form, iar a doua reprezintă un "drăcușor", care ne-ar sugera o eventuală intenție a artistului de a sugera lupta dintre spiritul răului și cel al binelui³⁰. O altă figurină umană, redată cu părul lung, dat peste cap, ce seamănă prin maniere de realizare cu figura incizată pe stânca adăpostului de la Câmpani-Fânețe, județul Bihor, a fost identificată de Vasile Boroneanț în peștera rupestră de la Bozioru, jud. Buzău. V. Boroneanț precizează că la Câmpani-Fânețe se află două figuri umane, schematizate naiv, una masculină și alta feminină "poate o femeie gravidă în fustă"^{30a}.

Arta rupestră se caracterizează printr-o mare unitate stilistică, mergându-se uneori până la similitudini. Silueta umană din peștera Gaura Chindiei își găsește analogii în epoca respectivă în regiunea Ariège, în Le Peyvot din Franța, cele de la Rancu – Gorj, sau Pârcălabu și peștera Muierilor își au similitudini la Capo din Ponte în Italia.

Aceste constatări au dus și la formularea unor concluzii, ca cele reținute de Marin Cârциumaru, "Gravurile și picturile parietale răspundeau anumitor exigențe estetice, rituale și magice, peșterile din această vreme constituind, adesea, pentru om, adevărate sanctuare sau "peșteri temple"³¹.

Este de înțeles că această moștenire a peșterilor rupestre din epoca paleolitică având caracterul și de "peșteri temple" a fost transmisă și geto-dacilor, ca și urmașilor lor, daco-romanilor și, în continuare, românilor, până în ziua de azi, cum o dovedește schitul peșterii de la Nămăeși, Muscel-Argeș, cel de la Ialomicioara, schitul Negru-Vodă, județul Argeș, schitul Pahomie, județul Vâlcea și altele.

Caracterul predominant al religiei geto-dacilor este uranosolar și credința în nemurire a sufletului, și geto-dacii se deosebeau de tracii din sud ce se închinau spre culte chitoniene și naturiste³². Descoperirile arheologice au arătat "existența la geto-daci a unui zeu al soarelui, fără să-i cunoaștem numele, a cărui cinstire începe încă din epoca bronzului și va continua până cel puțin în sec. II – III e. n."³³. O șampilă de lut ars descoperită la București – Tei înfățișează un bărbat care are capul înconjurat de raze și deasupra este reprezentată roata solară, figură solei-formă, ca și cele descoperite în peșterile amintite din epoca bronzului de la Pârcălabu, Gorj și Fânețe-Câmpani, județul Bihor sau Bozioru, jud. Buzău. Un fragment de bol cu ornamente în relief, cu motive solare a fost descoperit la

30. Marin Cârциumaru și Petri Brijan, *Gravurile rupestre din "Peștera cu incizii"*, în SCIVA, tom. 40, 1, 1989, p. 78.

30a. Vasile Boroneanț, *"Peștera de la Nucu-Bozioru (jud. Buzău). Monument al artei preistorice"*, în "Revista Muzeelor și monumentelor de artă", 1988, p. 55, nr. 1.

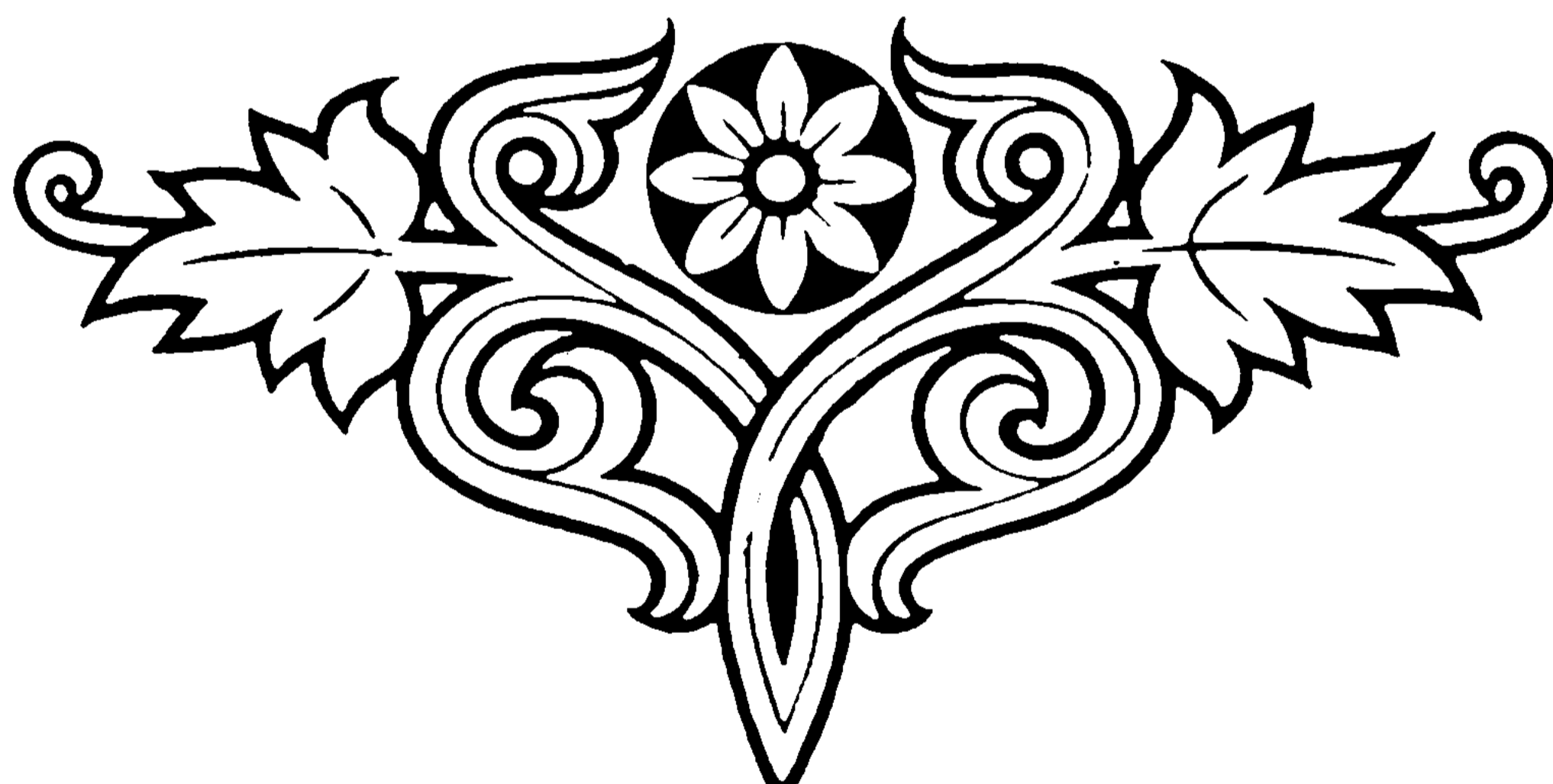
31. Marin Cârциumaru *"Mărturii ale artei rupestre preistorice în România"*, p. 187.

32. Ion Horațiu Crișan, *Spiritualitatea geto-dacilor*, București, p. 1986, p. 431.

33. *Ibidem*, p. 405. – Noi am arătat că acest "Zeu al Soarelui", la geto-daci s-a numit *Sarma*, aflat în Sarmi-seghetuză (Muntele Soarelui biruitor), în lucrarea, "Prezențe autohtone și creștine românești", 2001, București, p. 25.

Popești lângă București, ca și o șampilă de pe toartă de amforă, descoperită tot la Popești, reprezintă o siluetă de bărbat cu capul înconjurat de raze solare³⁴.

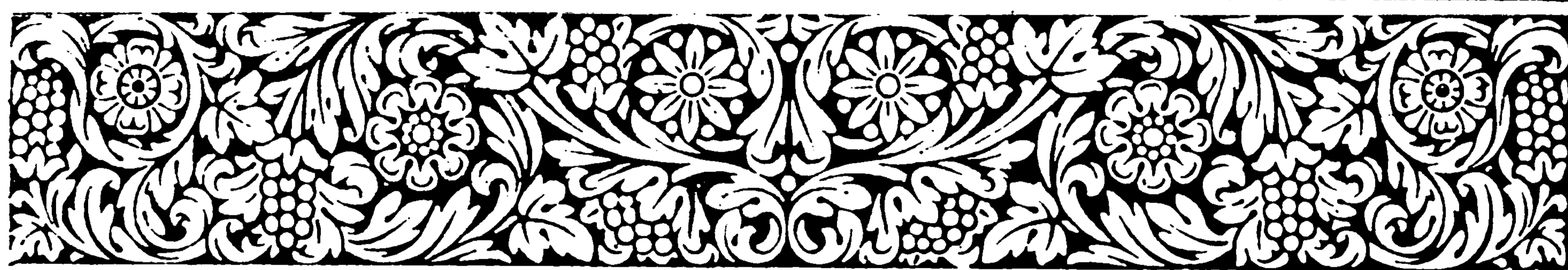
Trecând la vremurile noastre, constatăm prezența unor așezăminte monastice în apropierea sau chiar în întrândul unor peșteri rupestre, care dovedesc vechimea daco-romană a unei viețuiri monastice isihaste aici, cum sunt cele deja menționate mai sus la care am adăuga, dintre așezămintele cunoscute: schitul Topolnița, din județul Mehedinți, în apropierea peșterii Topolnița, mănăstirea Polovragi, județul Gorj, în apropierea peșterii Polovragi, mănăstirea Tismana cu peșterile ei, mănăstirea Bistrița, cu peștera ei, apoi mănăstirile Cozia, Turnu, Stânișoara, cu peșterile lor vechi și exemplele se pot adăuga și pentru celelalte provincii românești. Un exemplu elocvent ni-l oferă Peștera sau Fundul Peșterii de la Nucu-Bozioru din Munții Buzău, care este un monument unic pentru preistoria țării noastre, datorită subiectelor înfățișate în cele peste 85 de figuri pe care le conservă, "un adevărat templu al artei epocii bronzului la care se adaugă și un număr important de reprezentări din epoca feudală. Pentru epoca feudală nu este un monument izolat, ci face parte dintr-un adevărat complex monastic"³⁵. Practic, avem păstrat aici un monument istoric rupestru, templu al permanenței și continuității poporului român din epoca bronzului a proto-tracilor și până în zilele noastre, adică de circa 4000 de ani. Cine voiește să se convingă de acest adevăr, este așteptat să vină să-l viziteze la fața locului, fiindcă monumentul respectiv îi vorbește atât de vechimea și permanența poporului român, cât și de vechimea creștinismului românesc și a vieții monastice isihaste din epoca daco-romană și până astăzi.

34. Ion Horațiu Crișan, *op. cit.*, p. 405.

35. Vasile Boroncant, *op. cit.*, p. 56; Horia Constantinescu "Schituri sau sihăstirii rupestre buzoiene. Mărturii ale vechimii creștinismului și continuității noastre pe aceste meleaguri, în "Spiritualitate și istorie la întorsătura Carpaților" nr. 1, Buzău, 1983, p. 321-340. Pentru mănăstirile rupestre a se vedea: Vasile Drăguț, *Creația artistică în epoca întemeietorilor de țară*, în "Constituirea statelor feudale românești", București, 1980, p. 267, cu bibliografia în nota 34.

• PĂRTEA OFICIALĂ •

LUCRĂRILE SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Sumarul ședinței de lucru din 12-13 septembrie 2000

În urma convocării de pe teme nr. 4551/2000 și în conformitate cu prevederile art. 12 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, în zilele de 12 și 13 septembrie 2000, a avut loc la Palatul Patriarhiei din București, ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Marți, 12 septembrie, la orele 8.00 s-a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală, după care, la orele 9.30, s-a oficiat un Te-Deum de către P. S. Arhiepiscop-Vicar Iustin Sigheteanul al Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului, împreună cu un sobor de preoți și diaconi, la care au participat Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist împreună cu membrii Sfântului Sinod.

La orele 10.00, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist intră în sala sinodală a Palatului Patriarhiei împreună cu membrii Sfântului Sinod, fiecare luând loc potrivit dipticelui.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte invită pe P. S. Episcop-Vicar Patriarhal Teofan Sinaitul, secretarul Sfântului Sinod să dea citire Apelului Nominal.

Sunt prezenți: Prea Fericitul Părinte *Teoctist*, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Î. PP. SS. Mitropoliți *Daniel* al Moldovei și Bucovinei, *Antonie* al Ardealului, *Nicolae* al Banatului, *Petru* al Basarabiei, *Serafim* al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania și Europa Centrală; Î. PP. SS. Arhiepiscopi *Lucian* al Tomisului, *Nifon* al Târgoviștei, *Bartolomeu* al Vadului, Feleacului și Clujului, *Andrei* al Alba Iuliei, *Iosif* al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române, pentru Europa Occidentală și Meridională; PP. SS. Episcopi *Gherasim* al Râmnicului, Locțiitor de Arhiepiscop al Craiovei și de Mitropolit al Olteniei, *Eftimie* al Romanului, *Epifanie* al Buzăului, *Calinic* al Argeșului și Muscelului, *Ioachim* al Hușilor, *Casian* al Dunării de Jos, *Timotei* al Aradului, *Laurențiu* al Caransebeșului, Locțiitor de Episcop al Episcopiei Ortodoxe Române de la Vârșeț-Jugoslavia, *Ioan* al Oradei, *Damaschin* al Sloboziei și Călărașilor, *Ioan* al Covasnei și Harghitei, *Galaction* al Alexandriei și Teleormanului, *Sofronie* al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria; PP. SS. Episcopi-Vicari Patriarhali *Teofan Sinaitul* și

Vincentiu Ploieșteanul, PP. SS. Episcopi-Vicari *Teodosie Snagoveanul* al Arhiepiscopiei Bucureștilor, *Visarion Rășinăreanul* al Arhiepiscopiei Sibiului, *Gherasim Putneanul* al Râmnicului, *Ioachim Băcăoanul* al Episcopiei Romanului, și *Iustin Sigheteanul* al Episcopiei Maramureșului, și Sătmarului.

Sunt absenți motivat: Î. PP. SS. Arhiepiscopi *Pimen* al Sucevei și Rădăuților, *Victorin* al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada, PP. SS. Episcopi-Vicari *Calinic Botoșăneanul* al Arhiepiscopiei Iașilor, *Irineu Bistrițeanul* și *Vasile Someșanul* ai Arhiepiscopiei Clujului și P. S. Arhiereu-Vicar *Corneliu Bârlădeanul* al Episcopiei Hușilor.

Constatând prezența statutară, Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte declară legal constituită întrunirea Sfântului Sinod și deschide ședința de lucru. Adresându-se plenului, Prea Fericirea Sa își manifestă bucuria că marea majoritate a membrilor Sfântului Sinod sunt prezenți la ședință și își exprimă încrederea că, după cuvântul Mântuitorului, care spune că: "*Acolo unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor*" (Matei 18, 20), problemele aduse în discuție vor dobândi cea mai bună soluționare.

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte roagă pe Prea Sfințitul Secretar al Sfântului Sinod să dea citire componenței Comisiilor sinodale după cum urmează:

COMISIA PENTRU DOCTRINĂ, VIAȚĂ MONAHALĂ ȘI MISIUNE SOCIALĂ

Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului –	<i>Președinte</i>
Î. P. S. Mitropolit Petru al Basarabiei – Membru	
Î. P. S. Arhiepiscop Pimen al Sucevei și Rădăuților –	Membru
P. S. Episcop Eftimie al Romanului –	Membru
P. S. Episcop Ioachim al Hușilor –	Membru
P. S. Episcop Galaction al Alexandriei și Teleormanului –	Membru
P. S. Episcop-Vicar Visarion Rășinăreanul –	<i>Raportor</i>
P. S. Episcop-Vicar Gherasim Putneanul –	Membru
P. S. Episcop-Vicar Vasile Someșanul –	Membru
P. S. Arhiereu-Vicar Ioachim Băcăoanul –	Membru
P. S. Arhiereu-Vicar Iustin Sigheteanul –	Membru

COMISIA CANONICĂ, JURIDICĂ ȘI PENTRU DISCIPLINĂ

Î. P. S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei –	<i>Președinte</i>
Î. P. S. Arhiepiscop Lucian al Tomisului –	Membru
P. S. Episcop Gherasim al Râmnicului –	Membru
P. S. Episcop Epifanie al Buzăului –	Membru
P. S. Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului –	<i>Raportor</i>
P. S. Episcop Laurențiu al Carasebeșului –	Membru
P. S. Episcop Justinian al Maramureșului și Sătmarului –	Membru
P. S. Episcop-Vicar Calinic Botoșăneanul –	Membru
P. S. Arhiereu-Vicar Corneliu Bârlădeanul –	Membru

COMISIA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PENTRU PREGĂTIREA PERSONALULUI BISERICESC

Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei –	<i>Președinte</i>
Î. P. S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului –	Membru
P. S. Episcop Casian al Dunării de Jos –	<i>Raportor</i>
P. S. Episcop Ioan al Oradiei –	Membru
P. S. Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor –	Membru
P. S. Episcop-Vicar Teodosie Snagoveanul –	Membru
P. S. Episcop-Vicar Irineu Bistrițeanul –	Membru
P. S. Arhiereu-Vicar Irineu Slătineanul –	Membru

COMISIA RELAȚIILOR EXTERNE BISERICEȘTI

Î. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului –	<i>Președinte</i>
Î. P. S. Miropolit Serafim al Germaniei și Europei Centrale –	Membru
P. S. Episcop Timotei al Aradului –	Membru
P. S. Episcop Ioan al Covasnei și Harghitei –	Membru
Î. P. S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei –	<i>Raportor</i>
Î. P. S. Arhiepiscop Victorin al Arhiep. Ort. Române în S.U.A și Canada –	Membru
Î. P. S. Arhiepiscop Iosif al Arhiep. Ort. Române pentru Europa Occid. și Meridională –	Membru
P. S. Sofronie al Episc. Ort. Române în Ungaria –	Membru
P. S. Teofan Sinaitul, Vicar Patriarhal –	Membru
P. S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul, Vicar Patriarhal –	Membru

În legătură cu componența comisiilor sinodale, din discuțiile care au avut loc s-a desprins opinia ca pe viitor să se dea o atenție deosebită raportorilor din Comisii, care să fie aleși dintre cei care au darul de a sintetiza discuțiile și de a redacta, cât mai rapid și cât mai fidel, hotărârile luate, sugerându-se ca pentru prezenta ședință sinodală să fie desemnat un alt raportor la Comisia canonică-juridică și pentru disciplină,

În urma discuțiilor purtate și a opiniilor exprimate, Sfântul Sinod hotărăște:

* *Comisia sinodală canonică-juridică și pentru disciplină își va alege raportorul.*

* *Se aprobă componența celorlalte comisii sinodale, așa cum au fost prezentate.*

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte propune să se treacă la examinarea ordinii de zi și amintește că, așa cum a fost întocmit proiectul ordinii de zi, s-a prevăzut ca între problemele ce urmează a fi examinate direct în plenum Sfântului Sinod, să figureze și *Temei nr. 5076/2000 – Cererea de retragere la pensie a Î. P. S. Arhiepiscop Lucian al Tomisului.*

În acest context, Prea Fericitul Părinte Președinte arată că, în calitate și de Președinte al Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Munteniei și Dobrogei din care face parte Î. P. S. Arhiepiscop Lucian al Tomisului, a stat de vorbă cu Înalta Prea Sfinția Sa și au căzut de acord cu privire la retragerea Înalte Prea Sfinției Sale din scaun, precizând că în Biserica noastră au fost multe cazuri de retragere din

scaun: Mitropoliți Atanasie Mironescu, Ghenadie Petrescu, Efrem Enăceanu, Tit Simedrea, Vasile Lăzărescu și alții. De asemenea, Prea Fericitul Părinte Patriarh arată că starea sănătății Î. P. S. Arhiepiscop Lucian al Tomisului nu-i mai permite continuarea activității, iar actul conștient de retragere îl onorează pe Înalt Prea Sfinția Sa ca un act de deplină responsabilitate față de destinele Arhiepiscopiei Tomisului și ca o încununare a activității pe care a desfășurat-o ca ierarh.

Î. P. S. Arhiepiscop Lucian al Tomisului, luând cuvântul arată că a făcut cerere de retragere la pensie, fiind conștient de starea sănătății și de problemele eparhiei, solicitând să i se asigure locuință, întreținere, persoană de îngrijire și ceea ce Biserica a rânduit și altor ierarhi în retragere.

Au mai luat cuvântul: *P. S. Episcop Gherasim al Râmnicului, P. S. Episcop Justinian al Maramureșului și Sătmăruului și P. S. Episcop Laurențiu al Caransebeșului*, fiecare subliniind și apreciind hotărârea plină de responsabilitate a Înalt Sfințitului Arhiepiscop Lucian, care îl onorează în mod deosebit.

În final, ca urmare a discuțiilor care au avut loc și la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Sfântul Sinod hotărăște:

*Aprobă ca Temei nr. 5076/2000 – Informarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist în legătură cu cererea de retragere la pensie a Î. P. S. Arhiepiscop Lucian al Tomisului să fie repartizată pentru studiere Comisiei canonică-juridică și pentru disciplină.

*Aprobă ordinea de zi prezentată și repartizarea temeiurilor pe Comisii sinodale pentru studiere.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte suspendă ședința pentru studierea problemelor și întocmirea referatelor de către Comisiile sinodale, anunțând reluarea lucrărilor în plen, după încheierea lucrărilor acestora.

După-amiază, la orele 16.30 se deschid lucrările Sfântului Sinod, iar Prea Fericitul Părinte Președinte supune cunoștinței și examinării Plenului următoarele probleme:

Temei nr. 5064/2000 – Adresa Episcopiei Alba Iuliei nr. 91/2000 prin care Î. P. S. Arhiepiscop al Alba Iuliei solicită ca în cazul propunerii de candidați pentru alegerea în scaunele chiriarhale vacante ca și în cazul alegerilor de Episcopi-Vicari și Arhierei-Vicari, votul să se exprime în mod secret.

După prezentarea adresei Arhiepiscopiei Alba Iuliei și a motivelor aduse în sprijinul propunerii, Prea Fericitul Părinte Președinte arată că modalitatea votării în cadrul ședințelor Sfântului Sinod este reglementată de prevederile art. 37, 38 și 39 din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română, astfel că, după discutarea unei probleme, votarea se poate face **pe față**, prin ridicarea mâinii sau **în mod secret**, prin buletine scrise, pe care fiecare membru îl depune în urnă la apeșul numelui său (art. 38), iar pentru a fi executorie, hotărârea trebuie luată cu *majoritatea absolută a voturilor, adică jumătate plus unu din numărul membrilor prezenți*. Apoi, Prea Fericitul Părinte Sa supune discuțiilor modalitatea în care se va înscrie în buletinul de vot opțiunea membrului votant.

În urma discuțiilor purtate, la care au luat parte toți membrii Sfântului Sinod, precum și a opiniilor exprimate și a precizărilor care s-au adus, Sfântul Sinod hotărăște:

* În cazul alegerii de Episcopi-vicari patriarhali, Episcopi-vicari și Arhierei-vicari, membrii Sfântului Sinod își exprimă votul, în mod secret prin buletine de vot, prin bifarea unuia dintre răspunsurile "pentru" sau "contra", în acord cu prevederile art. 37, al. 2 din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română, candidatul urmând a fi aprobat de Sfântul Sinod în cazul obținerii majorității absolute, prevăzută de art. 39, al. 1 din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română.

* În cazul desemnării de către Sfântul Sinod a candidaților pentru alegerea în scaunele chiriarhale vacante, votul secret se va exprima prin bifarea unuia sau mai multora din numele propuse de Patriarh (respectiv de Mitropolit) și înscrise pe buletinul de vot, în înțelegere cu Sfântul Sinod. Persoanele care întrunesc majoritatea absolută din voturile exprimate de membrii prezenți ai Sfântului Sinod sunt declarate: candidați pentru alegerea de către Colegiul electoral bisericesc în scaunele chiriarhale vacante.

Temei nr. 5074/2000 – Adresa Arhiepiscopiei Clujului din 10 septembrie 2000, cuprinzând propunerile Î. P. S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului de amendare a prevederilor statutare bisericești în legătură cu procedura alegerii Episcopilor-vicari și a Arhierilor-vicari.

Din referatul Cancelariei Sf. Sinod, reiese că Î. P. S. Arhiepiscop Bartolomeu face această propunere motivat de faptul că alegerea unui Episcop-vicar sau Arhieru-vicar, departe de a fi o problemă de interes local, interesează întreaga Biserică, întrucât noul membru al Sfântului Sinod se bucură de toate drepturile pe care i le conferă această calitate, inclusiv aceea de a accede la cele mai înalte trepte ale ierarhiei bisericești. În cuprinsul adresei înaintată la Patriarhia Română, Î. P. S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului propune următoarele amendamente pentru completarea sau modificarea actualelor prevederi statutare, privind alegerea de Episcopi-vicari patriarhali, Episcopi-vicari și Arhierii-vicari:

* Dacă recomandarea făcută de Chiriarhul locului este validată prin vot secret, de către Sfântul Sinod, candidatul devine al doilea în rang după superiorul său de la Centrul eparhial și poate ocupa postul de Arhimandrit-vicar, cu toate atribuțiile specifice acestei funcții, în afară de cele arhiericești;

* Timp de 2 (doi) ani, Arhimandritul-vicar participă, cu vot consultativ, la toate ședințele Sfântului Sinod, atât în comisii cât și în plen, având a-și demonstra pregătirea și aptitudinile unui viitor ierarh;

* Dacă, la capătul celor doi ani, Chiriarhul locului își menține opțiunea, iar Sfântul Sinod, prin vot secret, o validează, candidatul poate fi ridicat la treapta Arhieriei, devenind astfel membru al Sfântului Sinod;

* Dacă, în decursul celor doi ani, se produce o schimbare în conducerea eparhiei, noul Chiriarh are dreptul de a menține sau nu opțiunea predecesorului său;

* De la această procedură este exceptat candidatul care, prin slujire preoțească și duhovnicească, prin studii și activitate didactică sau publicistică în

domeniul teologiei, se bucură de o largă notorietate, merită să-i confere, de la bun început, sufragiile Sfântului Sinod. Alegerea acestuia se face tot prin vot secret.

Prea Fericitul Părinte Patriarh precizează că, întrucât, în propunerea pe care o face, Î. P.S. Arhiepiscop Bartolomeu se referă și la alegerea, prin vot secret a Episcopilor-vicari și Arhiereilor-vicari, propunerea care s-a acceptat și s-a aprobat deja de Sfântul Sinod (temei nr. 5064/2000), acest aspect se consideră soluționat și ca urmare supune discuțiilor celelalte propuneri ale Î. P. S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului.

În cadrul discuțiilor care au urmat au luat cuvântul: *Î. P. S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului* pentru a-și susține și argumenta propunerile făcute; *Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei* care opinează că este important de a cunoaște foarte bine pe candidații propuși aceștia urmând a lucra un timp la centrul eparhial, într-o funcție de răspundere, pentru a dobândi experiență administrativă; *P. S. Episcop Casian al Dunării de Jos* care propune ca potențiali candidați să beneficieze, cu prioritate, de o bursă de studii în străinătate, putând lucra, de asemenea, în calitate de consultanți la diferite comisii în cadrul eparhiei sau în comisiile sinodale; *P. S. Episcop Justinian al Maramureșului și Sătmărilor* care arată că, în trecut, rangul de arhimandrit se acorda cu mare acrivie iar apoi, un arhimandrit fiind un potențial candidat la Arhierie; *Î. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului* care își exprimă reținerea față de o astfel de propunere; *P. S. Episcop-vicar patriarhal Vincențiu Ploieșteanul* care opinează ca cel propus pentru treapta Arhieriei să aibă cel puțin doi ani de experiență în lucrările administrative la Centrul eparhial; *Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei și P. S. Episcop Epifanie al Buzăului* care consideră că hotărârea ce se va lua trebuie să constituie o recomandare fără a se aduce modificări prevederilor statutare și regulamentare bisericești.

În urma luărilor de cuvânt și a opiniilor exprimate cu acest prilej din care a rezultat că hotărârea ce se va lua are caracter de recomandare care întregește prevederile statutare și de care trebuie să se țină seama în legătură cu procedura alegerii Episcopilor-vicari și a Arhiereilor-vicari, Sfântul Sinod hotărăște:

* Recomandă ca pe viitor, Chiriarhii care, potrivit cerințelor locale, vor voi a propune candidați pentru ocuparea posturilor de Episcopi-vicari și de Arhierei-vicari, să se îngrijească a pregăti din vreme persoane corespunzătoare care, prin lucrarea misionară și pastorală desfășurată, prin studii teologice, prin activitatea publicistică în domeniul teologiei, prin ținuta morală ireproșabilă, prin aptitudini administrative și gospodărești de notorietate, fac dovada că întruneșc condițiile canonice și statutare bisericești și se bucură de prețuirea Chiriarhului spre a fi recomandați pentru a obține aprobarea Sfântului Sinod pentru a fi luate în evidență drept candidați la arhierie;

* Este de acord ca, în cazul în care, propunerea Chiriarhului este acceptată de Sfântul Sinod, prin vot secret, pentru o perioadă de până la doi ani, candidații să desfășoare activități în posturi de răspundere, în cuprinsul eparhiei, în ascultarea Chiriarhului care i-a recomandat. De asemenea, candidații pot fi invitați să participe la lucrările Sinodului mitropolitan, ale Sfântului Sinod și ale comisiilor

sale de lucru, elaborând și prezentând la solicitarea acestora, referate pe problemele date în studiu;

* Dacă, la capătul celor doi ani, Chiriarhul locului își menține opțiunea, iar Sfântul Sinod, potrivit prevederilor statutare și regulamentare bisericești, o validează prin vot secret, candidații pot fi ridicați la treapta Arhieriei, devenind membri ai Sfântului Sinod;

* Dacă în decursul celor doi ani, se produce o schimbare în conducerea eparhiei, noul Chiriarh are dreptul, bine motivat, de a menține sau nu opțiunea predecesorului său.

În continuare, la invitarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, P. S. Episcop Calinic al Argeșului, raportorul Comisiei canonică-juridică și pentru disciplină prezintă:

Temei nr. 5076/2000 – Informarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist în legătură cu cererea de retragere la pensie a Î. P. S. Arhiepiscop Lucian al Tomisului.

Î. P. S. Arhiepiscop Lucian al Tomisului, luând cuvântul, confirmă că și-a depus cererea de retragere la pensie datorită suferinței care l-a cuprins în ultima vreme și solicită să i se asigure locuință, întreținere, personal de îngrijire, pensia care i se cuvine și condițiile de care au beneficiat ierarhii predecesori în retragere.

Prea Fericitul Părinte Patriarh, adresându-se membrilor Sfântului Sinod și Î. P. S. Arhiepiscop Lucian al Tomisului, arată că starea sănătății, cunoscută de altfel tuturor, și suferința Înalt Prea Sfinției Sale, care în ultimul timp s-a accentuat, nu-i mai permit desfășurarea unei activități pastorale și misionare, potrivit cerințelor eparhiale, nu-i mai permit activitate de teren într-o eparhie care se confruntă cu tot mai multe probleme care trebuie rezolvate de Chiriarh.

În această situație, răspunderea de Întâistător al Bisericii și de Mitropolit al Munteniei și Dobrogei, din care face parte și Î. P. S. Arhiepiscop Lucian al Tomisului, ne-a determinat să avem mai multe convorbiri cu Înalt Prea Sfinția Sa, care a înțeles să pună mai presus de toate interesele superioare bisericești și ale Arhiepiscopiei Tomisului, solicitând retragerea la pensie și stabilirea la Mănăstirea Cocoșu, din cadrul Arhiepiscopiei Tomisului.

Personal, a afirmat Prea Fericirea Sa, îmi exprim toată prețuirea pentru Î. P. S. Arhiepiscop Lucian al Tomisului și părtașia sufletească la ceea ce sinte în aceste clipe, întrucât îl cunosc din vremea studenției, apoi ca superior al Așezămintelor românești de la Ierusalim și Iordan și, mai apoi, ca Episcop-vicar al Arhiepiscopiei ortodoxe române din Paris și al Arhiepiscopiei Sibiului și, în cele din urmă la Arhiepiscopia Tomisului unde, în ultimii zece ani și-a desfășurat activitatea de Chiriarh, apreciată de întregul nostru Sfânt Sinod. Îl asigurăm că, împreună cu ierarhul care va merge la Tomis, vom purta grija de a nu-i lipsi nimic pentru a se simți, în continuare, prezent în mijlocul nostru, al clerului, credincioșilor și monahilor pe care i-a păstorit.

Î. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului subliniază modul demn prin care Î. P. S. Arhiepiscop Lucian a pus mai presus interesele eparhiei, decât ale Înalt Prea Sfinției Sale și mărturisește că și în timpul în care Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Lucian activa ca Episcop-vicar la Paris, a lucrat în mod exemplar pentru diaspora ortodoxă română.

Î. P. S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului insistă să se facă toate demersurile către Centrul eparhial al Tomisului pentru a se asigura *Î. P. S. Arhiepiscop Lucian* toate condițiile legale și să fie protejat.

P. S. Episcop Gherasim al Râmnicului, având cuvinte de apreciere la adresa *Î. P. S. Arhiepiscop Lucian* pentru activitatea pe care a desfășurat-o, arată că rânduielile noastre bisericești și canonice care ridică pe ierarhi din rândul monahilor, îi întoarce tot la mănăstire, atunci când sănătatea nu le mai permite continuarea activității.

În final, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* îl asigură pe *Î. P. S. Arhiepiscop Lucian* că, împreună cu noul ierarh care va fi ales la Tomis, vor purta grija deosebită ca *Înalt Prea Sfinției Sale* să nu-i lipsească nimic.

Așadar, Sfântul Sinod analizând situația actuală a Arhiepiscopiei Tomisului și cererea de retragere la pensie adresată Sfântului Sinod de către *Î. P. S. Arhiepiscop Lucian* al Tomisului și ascultând expunerea *Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist* și celelalte luări de cuvânt, constată următoarele:

* *Scaunul eparhial de la Tomis (Constanța) este unul dintre cele mai vechi din țara noastră, cu un trecut istoric deosebit, în care, de-a lungul timpului au activat ierarhi de înaltă ținută morală și de prestigiu ai Bisericii Ortodoxe Române;*

* *În structura și organizarea actuală, Arhiepiscopia Tomisului păstorită în prezent de Î. P. S. Arhiepiscop Lucian Florea, numără 250 de parohii și 140 filii, organizate în 5 protopopiate, cu 300 de preoți, 5 mănăstiri și schituri, iar pentru pregătirea clerului există un Seminar teologic la Tulcea și o Facultate de Teologie la Constanța, toate acestea necesitând o supraveghere și îndrumare foarte atentă;*

* *În decursul activității ca superior al Așezămintelor Românești de la Ierusalim și Jordan, ca Episcop-vicar al Arhiepiscopiei ortodoxe române din Paris începând cu data de 22 decembrie 1974, când a fost hirotonit arhieru, ca Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului și apoi al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, Înalt Prea Sfinția Sa a desfășurat o activitate apreciată de Sfântul Sinod, fapt care a condus la alegerea ca Arhiepiscop al Tomisului și instalarea în acest post la 25 octombrie 1990;*

* *În cei 10 ani de la alegerea ca Arhiepiscop, Î. P. S. Lucian a condus cu competență Arhiepiscopia Tomisului, a îndrumat cu râvnă clerul și credincioșii în mijlocul cărora s-a aflat, precum și viața monahală din eparhie, bucurându-se de dragostea, stima și respectul acestora, al colaboratorilor de la centrul eparhial, ca și a factorilor locali de conducere;*

* *Pentru întreaga sa lucrare, Î. P. S. Arhiepiscop Lucian s-a bucurat, de asemenea, de aprecierea unanimă a membrilor Sfântului Sinod și a membrilor Sinodului mitropolitan.*

Sfântul Sinod este însă nevoit să constate, cu regret, că în ultima vreme sănătatea *Î. P. S. Arhiepiscop Lucian* al Tomisului s-a deteriorat, suferința fizică și mai cu seamă cea psihică împiedicându-l să-și continue activitatea chiriarhală, pe măsura cerințelor misionare, pastorale și administrative, tot mai sporite, și să nu mai poată fi prezent pe teren, în mijlocul clerului și credincioșilor, pentru slujire și pentru cuvânt de învățătură;

Configurația confesională și etnică a Arhiepiscopiei Tomisului, precum și nevoile de ordin misionar în fața prozelitismului sectar impun responsabilități chi-

riarhale sporite, pe care Î. P. S. Arhiepiscop Lucian nu le mai poate împlini. Viața religioasă și activitatea administrativ-bisericească sunt primejduite, încât în această situație, Sfântul Sinod este îndatorat să ia măsurile cuvenite potrivit sfințelor canoane și legiurilor bisericești pentru ca întreaga lucrare din eparhie să-și redobândească normalitatea.

Având în vedere că, potrivit prevederilor art. 10, lit. "h" din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, *Sfântul Sinod hotărăște asupra cererilor de retragere la pensie ale membrilor săi;*

Ținând seama că Î. P. S. Arhiepiscop Lucian are vârsta de 78 ani, necesară pensionării și că la această vârstă recuperarea sănătății necesită timp îndelungat, fapt care ar dăuna bunei desfășurări a treburilor eparhiale;

În duhul dragostei, respectului și aprecierii ce se cuvin Î. P. S. Arhiepiscop Lucian, personal, pentru activitatea rodnică pe care a desfășurat-o, pentru care i se aduc alese mulțumiri, dar și cu conștiința răspunderii că în situația în care se află, atât Arhiepiscopia cât și Înalt Prea Sfinția Sa, trebuie să se dea prioritate rezolvării problemelor vicții religioase și administrativ-bisericești din Arhiepiscopia Tomisului;

Luând în considerare cererea de retragere la pensie pe care Î. P. S. Arhiepiscop Lucian a adresat-o Sfântului Sinod și în urma discuțiilor care au avut loc, la care au luat parte cei prezenți, precum și la propunerea Comisiei canonică-juridică și pentru disciplină, Sfântul Sinod hotărăște:

* Aprobă retragerea la pensie a Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Lucian Florea, titularul Arhiepiscopiei Tomisului, începând cu data de 1 noiembrie 2000 și îi exprimă mulțumiri pentru activitatea pe care a depus-o, cu râvnă și înțelepciune, în calitate de Arhiepiscop al Tomisului;

* Pe data de 1 noiembrie 2000 se declară vacant scaunul de Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Tomisului, urmând a se îndeplini toată procedura statutară, regulamentară și canonică pentru ocuparea cu un nou titular;

* Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Lucian se va bucura, în continuare, de cinstită care se acordă unui ierarh, potrivit rangului său, iar la slujbele din mănăstirea în care se va stabili, va fi pomenit după Chiriarhul locului.

* Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Lucian va beneficia de următoarele drepturi:

a. Pensia de la stat pentru limită de vârstă, stabilită conform reglementărilor legale în vigoare, pentru care se vor face demersurile necesare de către Arhiepiscopia Tomisului către Oficiul de Pensii local;

b. Completarea pensiei cu un ajutor de la Fondul central misonar până la nivelul ultimului salariu primit în activitate, care se va suporta de la capitolul "ajutoare pentru ierarhi";

c. Pentru îngrijirea sănătății, Arhiepiscopia Tomisului îi va acorda lunar o subvenție, egală cu actuala indemnizație de întreținere de care beneficiază ierarhii în activitate și de care au beneficiat și alți ierarhi în retragere, care va fi actualizată în raport cu rata inflației;

d. Aprobă ca Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Lucian să locuiască la mănăstirea Cocoșul, jud. Tulcea, într-un apartament amenajat special în acest scop, cu toate utilitățile. Întreținerea locuinței va fi suportată de mănăstire (căldură, apă, lumină, reparații etc.) în înțelegere cu Arhiepiscopia Tomisului;

e. *Înalt Prea Sfinția Sa va fi îngrijit de o maică, numită de Arhiepiscopie pentru care se va obține salarizare de la bugetul de stat și completare din fondurile Arhiepiscopiei Tomisului;*

f. *Transportul pentru diferite deplasări legate de întreținerea sănătății și a altor cerințe ale Î. P. S. Arhiepiscop Lucian, va fi asigurat de mănăstire din poziția Arhiepiscopiei Tomisului.*

Temei nr. 4740/2000 – Procesul-verbal al Sinodului Permanent în legătură cu recomandarea Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului pentru alegerea Prea Cuviosului Arhimandrit Irineu (Ioan) Duvlea în cel de al doilea post de Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

Examinând recomandarea respectivă și dosarul cauzei, în Procesul-verbal al Sinodului Permanent din 11 septembrie 2000, se constată că Sfântul Sinod, prin hotărârea nr. 6093/2000 a aprobat înființarea celui de al doilea post de Episcop-vicar la Arhiepiscopia Sibiului.

De asemenea, se constată că cel recomandat este licențiat în Teologie, este stareț al mănăstirii Sâmbăta de Sus, jud. Brașov și exarh al mănăstirilor din cuprinsul Arhiepiscopiei Sibiului, dând dovadă de ținută morală corespunzătoare, spirit administrativ-gospodăresc și ascultare față de Chiriarh și de autoritatea eparhială, motive pentru care îl propune Sfântului Sinod spre a fi ales în acest post.

La rândul său, Comisia canonică-juridică și pentru disciplină, în urma examinării și cercetării canonice pe care a făcut-o, constată că Prea Cuviosul Arhimandrit *Irineu Duvlea* întrunește condițiile canonice și de studii pentru a fi ridicat la treapta Arhieriei, propunând, astfel, să se procedeze prin vot la alegerea candidatului.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte dispune să se procedeze la votare, prin vot secret, pe buletine.

În urma despuierii scrutinului, se constată că Prea Cuv. Arhimandrit *Irineu Duvlea* nu a întrunit majoritatea absolută de voturi din partea membrilor Sfântului Sinod prezenți la alegere.

Ca urmare, luând act de rezultatul votării, Sfântul Sinod Plenar hotărăște:

* Recomandarea privind alegerea Prea Cuviosului Arhimandrit Irineu Duvlea în cel de al doilea post de Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului rămâne fără urmare, întrucât candidatul nu a întrunit majoritatea absolută de voturi, spre a fi ales.

Temei nr. 3703/2000 – Procesul-verbal al Sinodului Permanent în legătură cu recomandarea Î. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului pentru alegerea Prea Cuviosului Arhimandrit Lucian Mic în postul de Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei.

Sfântul Sinod primind Procesul-verbal al Sinodului Permanent din 11 septembrie 2000, împreună cu adresa Arhiepiscopiei Timișoarei nr. 1457/2000, prin care Î. P. S. Arhiepiscop al Timișoarei Nicolae, Mitropolitul Banatului recomandă pentru ocuparea postului de Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei de Prea Cuv. Arhimandrit *Lucian Mic*, starețul mănăstirii *Izvorul Miron*, jud. Timiș și exarh al mănăstirilor din cuprinsul Arhiepiscopiei Timișoarei, a îndrumat întreaga documentație la Comisia canonică-juridică și pentru disciplină pentru studiere și propunere.

Î. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului, cerând cuvântul, arată că acest act este o continuare a tradiției privind existența la această eparhie a unui Episcop-vicar, preocupat fiind și de bunul mers al treburilor bisericești în cuprinsul eparhiei, mai ales în situația în care, în ultimii ani, problemele s-au înmulțit și diversificat sub toate aspectele (pastorale, misionare, administrative, gospodărești, de asistență socială și religioasă, de învățământ).

Din recomandarea Î. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului și din actele aflate la dosarul candidatului, Comisia reține că Prea Cuv. Arhimandrit *Lucian Mic*, este absolvent al Seminarului teologic din Caransebeș și licențiat al Facultății de teologie din Sibiu, închinoviat la mănăstirea Hodoș-Bodrog. Din anul 1992 a devenit slujitor la catedrala mitropolitană din Timișoara, iar din anul 1994, stareț al mănăstirii *Izvorul Miron* și exarh al mănăstirilor, în această calitate contribuind mult la dezvoltarea duhovnicească și gospodărească a mănăstirii. Î. P. S. Mitropolit Nicolae arată că a avut asentimentul forurilor eparhiale, a preoților, monahilor și credincioșilor din eparhie pentru a-l propune ca Episcop-vicar.

Ținând seama și de precizările aduse verbal de Î. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului pentru soluționarea cererii și că există asentimentul forurilor eparhiale, al preoților, monahilor și credincioșilor din cuprinsul Arhiepiscopiei Timișoarei;

Constatându-se că pe temeiul prevederilor art. 104, al. 1 și în condițiile art. 129 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Sinodul Permanent a propus Sfântului Sinod alegerea Prea Cuv. Arhimandrit *Lucian Mic* în postul de Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei.

Ca urmare a examinării și cercetării canonice care i s-a făcut și a constatării că Prea Cuv. Arhimandrit *Lucian Mic* întrunește condițiile canonice și de studii pentru ridicarea la treapta Arhieriei;

În temeiul prevederilor art. 104, 129 și 131 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și ținând seama de rezultatul votării secrete, în urma căreia Prea Cuv. Arhimandrit *Lucian Mic*, a întrunit majoritatea absolută a numărului de voturi din partea membrilor Sfântului Sinod prezenți în ședință, Sfântul Sinod hotărăște:

* *În act de rezultatul votului secret și aprobă alegerea Prea Cuviosului Arhimandrit Lucian Mic în postul de Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, cu titulatura "Lugojanul" și ridicarea sa la treapta Arhieriei;*

* *Se va interveni la autoritățile de stat în drept pentru emiterea Decretului Prezidențial de recunoaștere a Prea Cuv. Arhimandrit Lucian Mic în postul de Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, pentru care a fost ales de Sfântul Sinod și pentru salarizare potrivit Legii nr. 142/1999;*

* *În conformitate cu prevederile art. 104, al. 6 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și cu hotărârea Sfântului Sinod nr. 1681/1969, Înalt Prea Sfântul Mitropolit Nicolae al Banatului va emite Decizia de atribuții a noului Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei și o va înainta Sfântului Sinod spre aprobare.*

Temei nr. 3589/2000 – Procesul-verbal al Sinodului Permanent în legătură cu recomandarea P. S. Episcop Ioan al Oradei pentru alegerea Cuviosului Protos. Petroniu (Petru) Florea în postul de Arhieriu-vicar al Episcopiei Oradei.

Sfântul Sinod primind Procesul-verbal al Sinodului Permanent din 11 septembrie 2000, împreună cu adresa Episcopiei Oradei nr. 1014/2000, prin care P. S. Episcop Ioan al Oradei recomandă pentru ocuparea postului de Arhiereu-vicar al Episcopiei Oradei pe Prea Cuv. Protosinghel *Petroniu (Petru) Florea*, în prezent cadru didactic la Facultatea de teologie ortodoxă a Universității din Alba Iulia, a îndrumat întreaga documentație la Comisia canonică-juridică și pentru disciplină, pentru studiere și propuneri.

P. S. Episcop Ioan al Oradei precizează că prin această propunere de alegere a unui Arhiereu-vicar la Episcopia Oradei se consolidează misiunea ortodoxă în partea de nord-vest a țării și, în același timp, prezența noului ierarh îl va sprijini pe Prea Sfinția Sa în îndrumarea și coordonarea activităților religios-pastorale, culturale, de asistență social-caritativă, de educație religioasă și învățământ teologic din cuprinsul eparhiei.

Din recomandarea P. S. Episcop Ioan al Oradei și din actele aflate la dosarul candidatului, Comisia canonică-juridică și pentru disciplină reține că Prea Cuviosul Protosinghel *Petroniu (Petru) Florea* este absolvent al Seminarului teologic din Cluj-Napoca și licențiat al Facultății de teologie ortodoxă din același municipiu, având vârsta de 35 ani; este Doctor în Teologie al Facultății de teologie din Tesalonic (Grecia) în timpul studiilor făcând trei călătorii misionare la Calcutta (India), soldate cu o experiență deosebită. În prezent este slujitor la catedrala din Alba Iulia și cadru didactic la Facultatea de teologie ortodoxă a Universității din același municipiu, publicând numeroase studii de teologie patristică și misionară.

Ținând seama că în sprijinul acestei recomandări, la dosarul propunerii există un memoriu de susținere din partea tuturor celor 7 protopopi din cuprinsul Episcopiei Oradei;

Constatându-se că pe temeiul prevederilor art. 104, al. 1 și în condițiile art. 129 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Sinodul Permanent a propus Sfântului Sinod alegerea Prea Cuv. Protosinghel *Petroniu (Petru) Florea* în postul de Arhiereu-vicar al Episcopiei Oradei.

Ca urmare a examinării și cercetării canonice care i s-a făcut și a contatării că Prea Cuv. Protosinghel *Petroniu (Petru) Florea* întrunește condițiile canonice și de studii pentru ridicarea la treapta Arhieriei;

În temeiul prevederilor art. 104, 129 și 131 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și ținând seama de rezultatul votării secrete, în urma căreia Prea Cuv. Protosinghel *Petroniu (Petru) Florea* a întrunit majoritatea absolută a numărului de voturi din partea membrilor Sfântului Sinod prezenți în ședință, Sfântul Sinod hotărăște:

* Ia act de rezultatul votului secret și aprobă alegerea Prea Cuviosului Protosinghel Petroniu (Petru) Florea în postul de Arhiereu-vicar al Episcopiei Oradei, cu titulatura "Sălăjanul" și ridicarea sa la treapta Arhieriei, cu acordarea prealabilă a rangului de arhimandrit;

* Se va interveni la autoritățile de stat în drept pentru emiterea Decretului Prezidențial de recunoașterea Prea Cuv. Arhimandrit Petroniu Florea în postul de Arhiereu-vicar al Episcopiei Oradei, pentru care a fost ales de Sfântul Sinod și pentru salarizare potrivit Legii nr. 142/1999;•

* În conformitate cu prevederile art. 104, al. 6 din Statul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și cu hotărârea Sfântului Sinod nr. 1681/1969, Prea Sfințitul Episcop Ioan al Oradei va emite Decizia de atribuții a noului Arhiereu-vicar al Episcopiei Oradei și o va înainta Sfântului Sinod spre aprobare.

La invitația Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, P. S. Episcop-vicar Visarion Rășinăreanul al Arhiepiscopiei Sibiului, raportorul Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială prezintă:

Temei nr. 5078/2000 – Referatul Cancelariei Sf. Sinod în legătură cu Hotărârea Guvernului României nr. 72 din 24 august 2000 privind stabilirea unor forme de sprijin financiar pentru unitățile de cult cu venituri mici sau fără venituri aparținând Cultelor religioase din România.

După cum se cunoaște, prin prevederile Hotărârii Guvernului nr. 101/24.08.2000 s-a aprobat ca salariul minim pe economie, pentru personalul angajat, să fie în cuantum de 700.000 lei/lunar.

Ca urmare, Administrația Patriarhală, constatând că sumele alocate drept contribuție de la bugetul de stat pentru personalul neclerical, angajat în unitățile de cult, este sub limita salariului minim pe economie de 700.000 lei/lunar, cu scrisoarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist nr. 3139/16 iunie 2000, a solicitat Secretariatului de Stat pentru Culte să intervină la Guvernul României pentru reglementarea cuantumului contribuției de la bugetul de stat la nivelul salariului minim pe economie.

Ca răspuns la intervenția Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, în Monitorul oficial nr. 407/29 august 2000 a fost publicată *Ordonanța Guvernului României nr. 72/24 august 2000 privind stabilirea unor forme de sprijin financiar pentru unitățile de cult cu venituri mici sau fără venituri, aparținând Cultelor religioase din România.*

Ca urmare a analizării prevederilor respective în corelare cu datele recensământului din 1992 privind proporția confesională a populației României și a necesității stabilirii unor modalități de aplicare corectă a acestora;

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială, Sfântul Sinod hotărăște:

* Să se intervină la Secretariatul de Stat pentru Culte pentru a se avea în vedere ca, la repartizarea celor 17.000 contribuții prevăzute de Ordonanța Guvernului nr. 72/2000, să se respecte principiul proporționalității numărului de credincioși, conform recensământului din 1992;

* Centrele eparhiale să comunice Cancelariei Sf. Sinod, până la 25 septembrie 2000, situația posturilor neclericale care beneficiază în prezent de contribuție și a celor care sunt plătite integral din fonduri proprii, la 30 septembrie 2000, urmând ca după analizarea acestei situații să se estimeze numărul de contribuții care vor reveni unităților de cult din Patriarhia Română;

* În cazul în care vor rămâne contribuții nealocate, să se solicite Secretariatului de Stat pentru Culte ca acestea să fie redistribuite prioritar, unităților de

cult din zonele defavorizate și cu probleme misionare, potrivit solicitărilor ce se vor face de către Centrele eparhiale;

* În legătură cu aplicarea prevederilor legii nr. 142/1999, este necesar să se solicite Secretariatului de Stat pentru Culte ca, în vederea stabilirii bugetului pe anul 2001, să fie asigurată fonduri pentru posturile existente, precum și fonduri pentru posturile de la parohiile nou înființate sau pentru candidații nou numiți, potrivit estimărilor rezonabile ce se vor face de către Centrele eparhiale. Aceste estimări se vor comunica la Cancelaria Sf. Sinod în vederea unei intervenții unitare la Secretariatul de Stat pentru Culte, până la data de 30 septembrie 2000.

Temei nr. 4774/2000 – Adresa Arhiepiscopiei Clujului nr. 2587/2000, cuprinzând solicitarea Î. P. S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului de a se aduce precizări în legătură cu încadrarea la gradul profesional definitiv a preoților cu vechime între 2 și 5 ani, în raport cu prevederile statutare și regulamentare privind examenul pentru definitivare.

La Cancelaria Sf. Sinod s-a primit adresa Arhiepiscopiei Clujului nr. 2587/2000 prin care, Î. P. S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului solicită Sfântului Sinod a lua în examinare și a aduce precizări în legătură cu încadrarea la gradul profesional definitiv a preoților cu vechimea între 2-5 ani, în raport cu prevederile statutare și regulamentare referitoare la examenul pentru definitivarea în preoție, prevăzute în Regulamentul pentru numirea și transferarea clerului a avea loc după 5 ani de activitate pastorală.

Această solicitare este motivată de constatarea că la Cursurile pastorale și de îndrumare misionară din acest an, unele eparhii au trimis preoți cu o vechime în activitatea bisericească de 2 (doi) ani, în timp ce alte eparhii respectă prevederile statutare și regulamentare bisericești privind participarea clerului la aceste cursuri, după împlinirea a 5 ani de activitate pastorală.

Constatănd oportunitatea revizuirii criteriilor de stabilire a salariilor de bază între limite, precum și a condițiilor de ocupare a gradelor profesionale ale personalului clerical prevăzute de Legea 142/1999 care se aprobă de către Secretariatul de Stat pentru Culte la propunerea conducerii cultului;

Apreciind necesitatea ca pe viitor, să se modifice corespunzător prevederilor statutare și regulamentare bisericești cu privire la numirea și transferarea clerului, deoarece absolvirea cursurilor de definitivare la 2 ani și nu la 5 ani va naște problema transferului personalului clerical după 2 ani și nu după 5 ani de activitate pastorală, cum se prevede în Statut și Regulament.

În urma amplelor discuții care au avut loc și la propunerea Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială, Sfântul Sinod hotărăște:

* Până la modificarea corespunzătoare a prevederilor statutare și regulamentare bisericești referitoare la perfecționarea clerului, cursurile de definitivare vor avea loc la împlinirea a 2 (doi) ani de activitate pastorală de la data hirotoniei, iar cursurile de promovare la 5 (cinci) ani de la absolvirea celor de promovare.

Temei nr. 4974/2000 – Referatul Sectorului II al Administrației Patriarhale în legătură cu situația realizării colectei Fondului central misionar în Duminica Ortodoxiei din anul 2000.

Din referat reiese că la Comisia pentru doctrină, viață monahală și misiune socială, s-a primit referatul Sectorului II al Administrației Patriarhale privind realizarea colectei Fondului central misionar din Duminica Ortodoxiei pe anul 2000, în care se arată că, în urma colectei s-a realizat suma de 1.950.000 lei, neexistând protopopiate restante.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială, Sfântul Sinod hotărăște:

* *Se ia act cu aprobare de colecta realizată pentru Fondul central misionar în Duminica Ortodoxiei din anul 2000, în sumă de 1.950.000.000 lei;*

* *Aprobă modificarea bugetului de venituri și cheltuieli pe anul 2000 al Fondului Central Misionar cu 44%;*

* *Aprobă repartizarea sumei realizată la Fondul central misionar astfel:*

a. *Subvenții pentru completarea salariilor preoților de la parohiile cu posibilități materiale reduse – lei 812.000.000;*

b. *Subvenții pentru lucrări de reparații, construcții și pictură bisericească la unități de cult – lei 478.000.000;*

c. *Acțiuni misionare externe – lei 669.000.000.*

* *Pe viitor pentru a nu se mai întârzie centralizarea colectei Fondului central misionar la nivelul Patriarhiei Române, sumele colectate de către parohii să fie virate, prin protopopiate, direct Centrelor eparhiale care, apoi, le vor vira Administrației Patriarhale în termenele stabilite;*

* *Aduce mulțumiri membrilor Sfântului Sinod pentru sprijinul acordat la realizarea și centralizarea colectei Fondului central misionar pe anul 2000.*

Temei nr. 5093/2000 – Adresa Arhiepiscopiei Bucureștilor, cu propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist de a se acorda Cuv. Protosinghel Sebastian Pașcanu, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Bucureștilor, rangul de arhimandrit.

Ținând seama de recomandarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, la propunerea Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială și pe temeiul prevederilor art. 82 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și ale art. 27, al. 3 din Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor, Sfântul Sinod hotărăște:

* *Acordă Cuviosului Protos. Sebastian Pașcanu, exarhul mănăstirilor din cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor, rangul de arhimandrit.*

Temei nr. 4994/2000 – Adresa Episcopiei Aradului nr. 2250/2000, cu propunerea P. S. Episcop Timotei al Aradului de a se acorda Cuv. Protosinghel Daniil Nacu-Stoienescu, cadru didactic la Facultatea de teologie din Arad, rangul de arhimandrit.

Luând act de solicitarea Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului ca propunerea P. S. Episcop Timotei al Aradului să fie amânată, ca urmare a discuțiilor care au avut loc în plen și la propunerea Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială, Sfântul Sinod hotărăște:

* *Amână propunerea de a se acorda rangul de arhimandrit Cuviosului Protosinghel Daniil Nacu-Stoienescu, până când Chiriarhul său, P. S. Episcop Timotei*

al Aradului va înainta dovada iertării acestuia de către Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului.

Temei nr. 4993/2000 – Adresa Episcopiei Aradului nr. 1792/2000, cu propunerea P. S. Episcop Timotei al Aradului de a se acorda Cuv. Protosinghel Ilarion Tăucean, starețul mănăstirii Feredeu, jud. Arad, rangul de Arhimandrit.

Luând act de propunerea P. S. Episcop Timotei al Aradului de a se acorda Cuv. Protos. Ilarion-Ilie Tăucean rangul de arhimandrit;

Pe temeiul prevederilor art. 82 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și ale art. 27, al. 3 din Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor, precum și la propunerea Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială, Sfântul Sinod hotărăște:

* *Acordă Cuv. Protosinghel Ilarion-Ilie Tăucean, starețul mănăstirii Feredeu, loc. Șiria, jud. Arad, Aradului, rangul de arhimandrit.*

*

Miercuri, 13 septembrie, orele 9.00, după ce se rostește rugăciunea Împărate cerească se continuă în plen lucrările Sfântului Sinod.

Deschizând ședința, Prea Fericitul Părinte Președinte prezintă:

Temei nr. 4566/2000 – Referat în legătură cu necesitatea propunerii de candidați pentru alegerea de Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei de către Colegiul electoral bisericesc.

Prea Fericitul Părinte Patriarh arată că la data de 17 mai 2000, Î. P. S. Nestor, Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei a trecut la cele veșnice, fiind prohodit în sobor de către Prea Fericirea Sa și alți membri ai Sfântului Sinod și, apoi, înmormântat în catedrala "Sf. Dimitrie" din Craiova în ziua de 20 mai 2000, în prezența preoților, monahilor, credincioșilor și a numeroase personalități ale vieții publice și culturale din Oltenia, veniți pentru a-l conduce pe ultimul drum.

Potrivit prevederilor statutare și regulamentare bisericești, prin Decizia patriarhală nr. 1/2000, a fost declarat vacant scaunul de Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei cu data de 22 mai 2000, pentru timpul vacanței scaunului respectiv, potrivit prevederilor statutare fiind instituită o locotenență de Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei, în persoana P. S. Episcop Gherasim al Râmnicului.

Prea Fericirea Sa prezintă, apoi, procedura de urmat pentru alegerea clerului superior și pentru ocuparea scaunelor chiriarhale vacante care este înscrisă la art. 129 și art. 130 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, modificate prin hotărârile Sfântului Sinod și Adunării Naționale Bisericești din 23 și 24 februarie 2000.

Ca urmare a celor de mai sus, Sfântul Sinod în ședința sa de lucru din 13-14 iunie 2000, prin hotărârea nr. 3280/2000 a stabilit ca Sfântul Sinod să se reunească astăzi, 13 septembrie 2000, pentru ca Prea Fericirea Sa în înțelegere cu membrii Plenului, să propună cei doi sau trei candidați, al căror nume urmează să fie comunicat membrilor Colegiului electoral bisericesc pentru alegerea de Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei, prevăzând totodată ca lucrările Colegiului electoral bisericesc pentru alegerea de Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al

Olteniei să se desfășoare la data de 3 octombrie 2000. De asemenea, este necesar ca Î. PP. SS. în înțelegere cu ierarhii care formează Sinoadele Mitropolitane respective, vor trebui să desemneze câte un decan și director cleric, de la instituțiile de învățământ teologic din fiecare mitropolie, dintre care să nu lipsească decanul și directorul instituțiilor de învățământ teologic din cuprinsul Arhiepiscopiei Craiovei, pentru a participa, ca membri de drept, la lucrările Colegiului electoral bisericesc.

Apoi, Prea Fericirea Sa arată că a reflectat să propună Sfântului Sinod drept candidați pe: *P. S. Casian al Dunării de Jos, P. S. Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor, P. S. Episcop-vicar patriarhal Teofan Sinaitul, secretar al Sfântului Sinod și pe P. S. Arhiereu-vicar Irineu Slătineanul al Episcopiei Râmnicului.*

P. S. Casian al Dunării de Jos, cerând cuvântul, adresează respectuoase mulțumiri Prea Fericitului Părinte Patriarh pentru recomandarea pe care i-a făcut-o către Sfântul Sinod pentru a fi desemnat între candidații pentru scaunul vacant de Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei dar, după ce arată că recomandarea îl onorează, menționează că se află antrenat în zecile de șantier bisericesc deschise la parohiile din eparhie, în lucrarea pastorală și misionară și obligațiile morale față de clerul și credincioșii pe care-i păstorește.

Explicațiile date sunt acceptate de Prea Fericitul Părinte Patriarh și de membrii Sfântului Sinod care apreciază legătura sufletească a Prea Sfinției Sale cu clerul și credincioșii Episcopiei Dunării de Jos:

În continuare, la propunerea Prea Fericitului Părinte Președinte, se supune votării secrete numele celor trei candidați recomandați și, ca urmare a despuierii scrutinului se constată că cei trei candidați au întrunit majoritatea absolută de voturi a celor prezenți.

În urma rezultatului votării și la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, Sfântul Sinod hotărăște:

* Aprobă ca, în conformitate cu prevederile art. 129, al. 4 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, numele candidaților: P. S. Episcop-vicar patriarhal Teofan Sinaitul, secretar al Sfântului Sinod, P. S. Arhiereu-vicar Irineu Slătineanul al Episcopiei Râmnicului și P. S. Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor să fie comunicate, confidențial, membrilor Colegiului electoral-bisericesc care, se va convoca pentru alegerea titularului în scaunul vacant de Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei.

În continuarea lucrărilor și în consens cu cele stabilite de Sfântul Sinod în prezenta ședință referitor la modalitatea recomandării către Sfântul Sinod a candidaților pentru alegere ca Episcopi-vicari și Arhieri-vicari, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist supune Sfântului Sinod:

Temei nr. 5099/2000 – Adresa Mitropoliei Munteniei și Dobrogei nr. 7375/2000, prin care Prea Fericirea Sa în calitate de Arhiepiscop al Bucureștilor și Mitropolit al Munteniei și Dobrogei propune Sfântului Sinod pe PP. Cuvioșii Protosingheli Sebastian Pașcanu – exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Bucureștilor; Ciprian Spiridon – consilier patriarhal și Ambrozie Meleacă – egumenul Schitului Darvari

din București pentru a fi luați în evidență spre a putea fi recomandați ca viitori Episcopi-vicari și Arhieriei-vicari.

Din propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist reiese că fiecare dintre cei trei candidați aduși în discuție sunt angajați în activități de răspundere la Centrul Patriarhal sau la Arhiepiscopia Bucureștilor, sunt cunoscuți ca vrednici și devotați slujirii preoțești, cu o comportare morală deosebită, cu o bună pregătire teologică (doctori sau doctoranzi în teologie), statornici în împlinirea vocației monahale, alese calități în buna chivernisire și orânduire a vieții bisericești, o pilduitoare responsabilitate în îndrumarea și promovarea de tineri monahi, dovedind, totdeauna, supunere și ascultare față de Chiriarhul lor și autoritatea superioară bisericească.

În urma discuțiilor purtate și a lămuririlor date de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, Sfântul Sinod hotărăște:

* Aprobă ca PP. CC. Cuvioșii Prot. Sebastian Pașcanu, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Bucureștilor, Prot. Ciprian Spiridon, consilier patriarhal și Prot. Ambrozie Meleacă, egumenul Schitului Darvari din București să fie luați în evidență ca posibili candidați pentru ridicarea la treapta Arhieriei.

Temei nr. 5098/2000 – Propunerea Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei pentru Cuv. Protos. Lect. Varlaam Merticariu, vicar administrativ al Arhiepiscopiei Iașilor spre a fi luat în evidență drept candidat pentru ridicarea la treapta Arhieriei, în cel de al doilea post de Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor.

Din propunerea Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei reiese că P. Cuv. Protosinghel Varlaam Merticariu este lector la Facultatea de teologie ortodoxă din Iași și vicar administrativ al Arhiepiscopiei Iașilor, funcții în care a dat dovadă de pregătire teologică, devotament, competență, maturitate în abordarea problemelor administrative care cad în sarcina sa și ținută morală corespunzătoare.

În urma discuțiilor purtate și a lămuririlor date de Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, Sfântul Sinod hotărăște:

* Aprobă ca Prea Cuv. Protosinghel Varlaam (Vasile) Merticariu să fie luat în evidență ca posibil candidat pentru a fi numit în cel de al doilea post de Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor.

Temei nr. 4739/2000 – Propunerea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Antonie al Ardealului pentru a se acorda Prea Cuv. Arhimandrit Irineu Duvlea, starețul mănăstirii Brâncoveanu-Sâmbăta de Sus, jud. Brașov, rangul onorific de arhimandrit mitrofor.

Având în vedere că din propunerea Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului rezultă că Prea Cuviosul Arhimandrit Irineu Duvlea, pe lângă funcția de stareț al mănăstirii Brâncoveanu, este și exarh al mănăstirilor din Arhiepiscopia Sibiului, cu o activitate gospodărească remarcabilă, în lucrările care se desfășoară la mănăstirea Brâncoveanu, devotament, competență și ținută morală deosebită;

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, pe baza tradiției monahale din Biserica noastră, Sfântul Sinod hotărăște:

* Acordă Prea. Cuv. Arhimandrit Irineu Duvlea, starețul mănăstirii Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus, jud. Brașov și exarh al mănăstirilor din Arhiepiscopia Sibiului, rangul de "Arhimandrit mitrofor".

Temei nr. 5077/2000 – Referat de informare a Sfântului Sinod cu privire la documentele Patriarhiei Române în legătură cu problema abrogării art. 200 din Codul Penal.

La Comisia pentru doctrină, viața monahală și misiunea socială a fost prezentat spre analiză și aprobare referatul de informare al sectorului "Biserica și Societatea", privind documentele Patriarhiei Române în legătură cu problema abrogării art. 200 din Codul Penal.

În urma discuțiilor care au avut loc pe această temă, la propunerea Comisiei pentru doctrină, viața monahală și misiune socială, Sfântul Sinod hotărăște:

* Ia act cu aprobare de intervențiile făcute la cele mai înalte foruri de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist în această problemă;

* Ia act de existența unui număr impresionant de proteste ale credincioșilor, care solicită Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române să facă intervențiile cuvenite pentru a nu fi aprobată abrogarea art. 200 din Codul Penal privind homosexualitatea;

* Să se centralizeze la nivelul Cancelariei Sfântului Sinod toate protestele transmise de către Centrele eparhiale pentru a fi înaintate forurilor competente;

* Să se centralizeze la nivelul Cancelariei Sfântului Sinod toate protestele transmise de către Centrele eparhiale pentru a fi înaintate forurilor competente;

* Să se facă intervenții către Consiliul Național al Audio-Vizualului privind îngrădirea difuzării unor filme cu caracter obscen și pornografic;

* Să se trimită o nouă scrisoare deschisă Senatului României în care să se solicite rămânerea în vigoare a art. 200 din Codul Penal.

Temei nr. 4570/2000 – Referat de informare a Sfântului Sinod cu privire la activitatea Biroului de Misiune Socială al Organizației Internaționale de Caritate Creștin-Ortodoxă din America – colaborator al Patriarhiei Române pe teme sociale.

În referat se arată că Biroul de Misiune Socială al Organizației Internaționale de Caritate Creștin-Ortodoxă din America (IOCC) colaborează cu Sectorul "Biserica și Societatea" din cadrul Administrației Patriarhale la concretizarea unor proiecte sociale inițiate la nivelul eparhiilor.

Ca urmare a discuțiilor în plen și la propunerea Comisiei pentru doctrină, viața monahală și misiune socială, Sfântul Sinod hotărăște:

* Ia act cu aprobare de activitatea Biroului de Misiune Socială al Organizației Internaționale de Caritate Creștin-Ortodoxă din America (IOCC).

Temei nr. 4562/2000 – Referat privind acordarea binecuvântării de funcționare pentru Fundația de Misiune Creștină "Sf. Grigore Palama" din Episcopia Argeșului și Muscelului.

Referatul prezintă solicitarea Episcopiei Argeșului și Muscelului de a se acorda binecuvântare de funcționare pentru Fundația de Misiune Creștină "Sfântul Grigore Palama" care funcționează în cuprinsul ei, fundație care oferă asistență religioasă și modalități de integrare socială persoanelor cu deficiențe de auz și vedere.

În urma discuțiilor din plen și la propunerea Comisiei pentru doctrină, viața monahală și misiune socială Sfântul Sinod hotărăște:

* *Acordă binecuvântarea solicitată de Episcopia Argeşului şi Muscelului pentru funcţionarea Fundaţiei de Misiune Creştină "Sfântul Grigore Palama" cu sediul în Piteşti.*

În continuarea lucrărilor, la invîtarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, P. S. Episcop Casian al Dunării de Jos, raportorul Comisiei învăţămîntului pentru pregătirea personalului bisericesc, prezintă:

Temei nr. 4002/2000 – Referatul sectorului "Învăţămînt" cu privire la propunerile Comisiei desemnate de Sfântul Sinod pentru definitivarea programei şcolare de Religie pentru clasele I-XII şi elaborarea manualelor de Religie.

Potrivit hotărârii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, temei 1067/2000 şi aprobării Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, în zilele de 21-22 iulie 2000 s-a întrunit la Iaşi, sub preşedinţia Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei şi Bucovinei, Comisia desemnată de Sfântul Sinod pentru definitivarea programei şcolare de Religie pentru clasele I-XII şi pentru elaborarea manualelor de Religie, în cadrul căreia s-a procedat la stabilirea modalităţilor de lucru şi a graficului pentru realizarea obiectivelor propuse.

Pe marginea celor de mai sus, în cadrul discuţiilor din plenul Sfântului Sinod, Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei şi Bucovinei a adus lămuriri în legătură cu lucrarea desfăşurată, precum şi precizări în legătură cu unele aspecte financiare ale acestei activităţi.

În urma discuţiilor în plen şi la propunerea Comisiei învăţămîntului pentru pregătirea personalului bisericesc, Sfântul Sinod hotărăşte:

* *La act de lucrările Consfătuirii de la Iaşi (21-22 iunie 2000);*

* *Aprobă programa şcolară de Religie pentru clasele I-XII;*

* *Aprobă propunerile privind autorii ce urmează a întocmi manualele;*

* *Fondul pentru manualele de Religie, constituit prin colectă de la Eparhii, va acoperi şi cheltuielile de redactare, drepturile de autor urmînd a fi reglementate cu ocazia editării şi tipăririi;*

* *Se va interveni la Ministerul Educaţiei Naţionale pentru aplicarea, în mod experimental, a programei şcolare în noua formă şi pentru tipărirea manualelor în cursul anului şcolar 2000-2001, pentru ca la începutul anului şcolar 2001-2002 programa şcolară să fie aplicabilă şi toate manualele să fie tipărite;*

* *Programa va fi transmisă Centrelor eparhiale după aprobarea ei de către Ministerul Educaţiei Naţionale.*

Temei nr. 4015/2000 – Referatul sectorului "Învăţămînt" privind recomandarea Ministerului Educaţiei Naţionale de introducere a unui modul facultativ conţinînd discipline teologice, la Colegiile Universitare Pedagogice.

Potrivit hotărârilor Sfântului Sinod nr. 586, nr. 2049/2000 şi în acord cu Ministerul Educaţiei Naţionale, Religia poate fi predată, în mod facultativ, după o programă proprie, la Colegiile Universitare Pedagogice de Instructori din învăţămîntul universitar de stat.

În urma discuţiilor în plen şi la propunerea Comisiei învăţămîntului pentru pregătirea personalului bisericesc, Sfântul Sinod hotărăşte:

* *Ia act de adresa Ministerului Educației Naționale, nr. 15730 bis/2000, privind introducerea unui modul facultativ conținând discipline teologice la Colegiile Universitare Pedagogice, din învățământul universitar de stat;*

* *Centrele eparhiale vor lua legătura cu Colegiile Universitare Pedagogice pentru introducerea modului facultativ de Religie, în conformitate cu hotărârile Sfântului Sinod nr. 586 și nr. 2049/2000.*

Temei nr. 4626/2000 – Adresa Episcopiei ortodoxe române a Oradei referitoare la nerespectarea hotărârilor Sfântului Sinod privind admiterea în Facultatea de teologie ortodoxă din Oradea.

În cadrul discuțiilor în plen, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, a menționat că, privind aspectele relatate, la începutul sesiunilor de admitere din anul 2000, s-a atras atenția tuturor Centrelor eparhiale să se respecte toate hotărârile Sfântului Sinod privind admiterea la Facultățile de teologie ortodoxă.

Ca urmare a acestor precizări, în urma discuțiilor în plen și la propunerea Comisiei învățământului pentru pregătirea personalului bisericesc, Sfântul Sinod hotărăște:

* *Să se respecte și să se aplice hotărârile Sfântului Sinod privind interzicerea școlarizării cu taxă la secția teologie pastorală; în caz de nerespectare a hotărârilor Sfântului Sinod, ierarhul locului și Sinodul mitropolitan vor lua măsurile statutare și canonice care se impun;*

* *Menține condițiile privind școlarizarea la forma I. D. D. la secția Teologie pastorală din cadrul Facultăților de teologie ortodoxă;*

* *Aprobă școlarizarea cu taxă la celelalte specializări din cadrul Facultăților de teologie ortodoxă.*

Temei nr. 4682/2000 – Referatul sectorului "Învățământ" privind elaborarea de către Pr. Prof. Vasile Mihoc a unui "Manual de cateheză ortodoxă" și a "Manualului Învățătorului ortodox" și posibila lor folosire ca manuale alternative de Religie pentru clasa a V-a.

Constatând că cele două lucrări sunt atractive din punct de vedere al conținutului, au un bun nivel de sistematizare a informației, au o formă de prezentare grafică de calitate, dar nu respectă programa școlară actuală de Religie;

În urma discuțiilor în plen și la propunerea Comisiei Învățământului pentru pregătirea personalului bisericesc, Sfântul Sinod hotărăște:

* *Aprobă ca lucrările Pr. Prof. Univ. dr. Vasile Mihoc: "Manual de cateheză ortodoxă" și "Manualului Învățătorului ortodox" să fie folosite ca material bibliografic suplimentar.*

Temei nr. 4730/2000 – Adresa Universității București către Facultatea de teologie ortodoxă București, privind noile specializări academice.

La sectorul "Învățământ" al Patriarhiei Române s-a primit notificarea Ministerului Educației Naționale nr. 38014/2000 privitoare la noile specializări academice, din care rezultă că în învățământul universitar românesc, comparativ cu cel european, există un mare număr de specializări și organizarea pe serii mici de studenți determină costuri mari de școlarizare. La această notificare fac referire

în corespondențe adecvate Î. P. S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei și P. S. Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor.

În referat se arată că problema dublelor specializări a făcut obiectul hotărârii Sfântului Sinod nr. 928/1998, prin care se cerea Ministerului Educației Naționale: *"menținerea dublelor specializări: Teologie Pastorală, Teologie Litere, Teologie Asistență Socială, Teologie Patrimoniu, Teologie Istorie, Teologie Limbi Clasice, Teologie Pictură Bisericească, în cadrul Facultăților de Teologie Ortodoxă"*.

Constatând că este necesar ca Sfântul Sinod să analizeze nevoile reale și numărul de specializări pe Mitropolii, în sensul că nu toate Facultățile de teologie vor avea duble specializări, dar zona ca atare are nevoie de aceste specializări, adică, cel puțin, într-un centru universitar din zonă să se regăsească aceste duble specializări solicitate până acum de Biserică, mai ales în situația în care Biserica se află într-o nouă etapă misionară, care cere exigențe sporite în ceea ce privește calitatea învățământului, chiar cu diminuarea numărului locurilor pentru studiu (cifrei de școlarizare);

În urma discuțiilor în plen și la propunerea Comisiei învățământului pentru pregătirea personalului bisericesc, Sfântul Sinod hotărăște:

* Date fiind trebuințele actuale ale Bisericii Ortodoxe Române și ale activității sale în multiple domenii: pastoral-misionar, didactic, de asistență socială și de patrimoniu cultural-religios să se facă intervenție la Ministerul Educației Naționale pentru:

a. respectarea prevederilor Legii Învățământului nr. 84/1995, republicată în M. O. nr. 606/10 decembrie 1999, art. 9, pct. (3), (4), (5);

b. respectarea Protocolului dintre Ministerul Educației Naționale și Patriarhia Română nr. 9870 și respectiv nr. 124/1991, în sensul;

c. menținerea dublelor specializări existente ca necesitate stringentă a Bisericii Ortodoxe Române și

d. gruparea acestor duble specializări într-un domeniu distinct, eventual sub denumirea de Științe teologice și nu cum este în prezent doar Teologie în domeniul "Științe Umaniste";

* Să se discute situația într-o viitoare întâlnire a Colegiului Decanilor Facultăților de Teologie Ortodoxă.

Temei nr. 5087/2000 – Adresa Arhiepiscopiei Ortodoxe Române de Alba Iulia cu propunerea ca manualul de Dogmatică ortodoxă, autor Pr. conf. dr. George Remete, să poată fi folosit ca manual alternativ de Dogmatică pentru Seminariile teologice ortodoxe.

Având în vedere faptul că: manualul este mult îmbunătățit și cu bibliografia la zi; are un cuvânt introductiv semnat de Î. P. S. Arhiepiscop Andrei fiind prefăcut de Pr. prof. univ. dr. Dumitru Popescu; se află deja la o a treia ediție; în învățământul de stat se practică mai nou, sistemul manualelor alternative;

În urma discuțiilor în plen și la propunerea Comisiei învățământului pentru pregătirea personalului bisericesc, Sfântul Sinod hotărăște:

* Constată că manualul de Dogmatică pentru Seminariile Teologice, alcătuit de Pr. prof. dr. Isidor Todoran și Diac. prof. dr. Ioan Zăgrean nu și-a pierdut autoritatea; prin urmare rămâne unicul manual de Dogmatică recunoscut de Sfântul Sinod pentru predarea Dogmaticii Ortodoxe în Seminarii. Ca atare, orice alte

manuale de Dogmatică, pentru Seminariile teologice, sunt considerate ca materiale didactice suplimentare.

În continuare, la invitarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, *Î. P. S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei, raportorul Comisiei relațiilor externe bisericești*, prezintă:

Temei nr. 2197/2000 – Participarea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române condusă de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist la sfințirea catedralei "Hristos Mântuitorul" din Moscova (18-21 august 2000).

La această celebrare a două milenii de la Nașterea lui Hristos de către Biserica Ortodoxă Rusă, au participat, la invitația Sanctității Sale Patriarhul Alexei al II-lea al Moscovei, toate Bisericele Ortodoxe la nivel de Întâistătători sau reprezentanți, din partea Bisericii Ortodoxe Române fiind prezenți Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, însoțit de *Î. P. S. Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei, P. S. Teofan Sinaitul, Episcop-vicar Patriarhal și P. C. Pr. Sava Marin* ca interpret.

La sosirea pe aeroportul din Moscova, delegația română a fost așteptată în ziua de 18 august 2000 de către Sanctitatea Sa Alexei al II-lea, de *Î. P. S. Mitropolit Kiril de Smolensk*, șeful Departamentului pentru relații externe al Patriarhiei Moscovei, de alți ierarhi, preoți și diaconi. Au fost de față și reprezentanți ai Ambasadei României la Moscova. După sosire, în saloanul oficial al aeroportului, cei doi Întâistătători de Biserică au oferit declarații reprezentanților presei. Delegația română a fost apoi condusă la casa de oaspeți a Patriarhiei Moscovei din incinta Mănăstirii Danilov, unde erau găzduiți toți ceilalți oaspeți de peste hotare.

A doua zi, 19 august, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a luat parte la slujba târnosirii Catedralei *Hristos Mântuitorul* și la oficierea Sfintei Liturghii, în cadrul căreia a oferit Patriarhului Moscovei o candelă de argint în filigran confecționată în atelierele Patriarhiei Române. La agapa oficială care a urmat, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a rostit un cuvânt, evocând importanța misiunilor a evenimentelor organizate de Biserica Rusă.

În după-amiaza aceleiași zile, la invitația însărcinatului cu afaceri al României la Moscova, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și delegația însoțitoare au participat la o întâlnire cu ostenitorii Ambasadei Române în capitala Federației Ruse.

Duminică, 20 august, delegația Bisericii Ortodoxe Române a participat la slujba canonizării unor sfinți și mărturisitori ai Bisericii Ortodoxe Ruse și la săvârșirea Sfintei Liturghii după care, în după-amiaza aceleiași zile, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și însoțitorii săi din România au participat, împreună cu ceilalți Întâistătători, reprezentanți ai Bisericilor Ortodoxe surori și cu toți ierarhii Bisericii Ortodoxe Ruse, la o întrevvedere cu Președintele Federației Ruse, *DI Vladimir Putin*, la Kremlin, abordându-se în special probleme ale Bisericii Ortodoxe Ruse. În seara aceleiași zile, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist s-a întâlnit cu Sanctitatea Sa Patriarhul Alexei al II-lea, la reședința sa din Moscova. La discuțiile care au avut loc au fost abordate probleme de interes bilateral și pan-ortodox, fiind prezenți, pe lângă membrii delegației române, *Î. P. S. Mitropolit Kiril de Smolensk și P. S. Episcop Justinian de la Tiraspol*.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și membrii delegației române au părăsit Moscova în dimineața zilei de 21 august, fiind conduși la avion de Sanctitatea Sa Patriarhul Alexei al II-lea, împreună cu ierarhi și preoți din partea Patriarhiei Moscovei.

Luând cuvântul în plenul Sfântului Sinod, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a arătat că pe durata vizitei, împreună cu întreaga delegație a Bisericii noastre, a căutat să adâncească legăturile frățești, în duhul jertfelor înaintașilor și sfinților celor două Biserici Ortodoxe surori, exprimând acest lucru chiar și atunci când a fost invitat să se pronunțe și în alte probleme. Prea Fericirea Sa a subliniat că, în întâlnirea specială pe care a avut-o cu Sanctitatea Sa Patriarhul Alexei al Moscovei, a exprimat aceste idei, împreună cu informarea asupra realităților din Biserica Ortodoxă Română. În aceeași întrevedere, întrebat fiind despre reglementarea situației din Republica Moldova, Prea Fericitul Teoctist a arătat că este la fel de preocupat de soarta tuturor românilor ortodocși din Republica Moldova, din discuție reieșind speranța ambelor părți că, în vederea soluționării grabnice a acestui diferend canonic, comisia responsabilă se va întruni cel târziu în luna februarie 2001.

În urma discuțiilor purtate, a lămuririlor date de Prea Fericitul Patriarh Teoctist și la propunerea Comisiei Relațiilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod plenar hotărăște:

* Se ia act de participarea delegației Bisericii Ortodoxe Române conduse de Prea Fericitul Părinte Patriarh la manifestările jubiliare de la Moscova.

* Să se studieze documentele: Statutul Bisericii Ortodoxe Ruse, Misiunea socială a Bisericii Ruse (cu referire la viziunea Bisericii asupra politicii, a Statutului, asupra societății informatizate, bioeticii etc.). Viziunea Bisericii (Ruse) asupra unității creștine – atunci când vor fi făcute publice de către Patriarhia Moscovei – spre a fi prezentate Sfântului Sinod plenar – într-o sesiune ulterioară – alături de aprecierile teologilor și specialiștilor asupra lor.

* Să se reafirme deschiderea Bisericii noastre pentru continuarea dialogului cu Patriarhia Moscovei, cu speranța găsirii unei formule reciproc acceptabile care să conducă la aplanarea diferendului legat de Mitropolia Basarabiei.

Temei nr. 2658/2000 – Referat în legătură cu vizita Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist în Bulgaria, cu prilejul sfințirii bisericii Sf. Treime a Parohiei Ortodoxe Române din Sofia, Bulgaria (17-20 iunie 2000).

În preocupările pastoral-misionare ale Bisericii Ortodoxe Române se numără și grija față de parohiile românești de peste hotare, pe care le sprijină spiritual și material, inclusiv prin trimiterea de preoți slujitori. Pe această linie, un eveniment relevant din acest punct de vedere este cel din luna iunie 2000 când Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a înscris Sofia în itinerariul său pastoral-misionar.

Vizita Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la Sofia a avut un caracter predominant pastoral având ca scop resfințirea Bisericii românești cu hramul *Sfânta Treime*, ca urmare a preînnoirii prin ample lucrări de restaurare și consolidare exterioară, dar a avut și o parte oficială prin vizita frățescă făcută Bisericii Ortodoxe Bulgare surori, la invitația Sanctității Sale Patriarhul Maxim al Bulgariei.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a fost însoțit în această vizită de P. S. Teodosie Snagoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, Pr. Manole Marcel, secretar eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor ca interpret pentru limba bulgară și Diac. Dragoș Iordachi, din cadrul Administrației Patriarhale.

În ziua de 18 iunie, la Duminica Pogorârii Sfântului Duh, a avut loc slujba de resfințire a bisericii ortodoxe române cu hramul "Sfânta Treime" din Sofia, urmată de Sfânta Liturghie, oficiată de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist împreună cu Sanctitatea Sa Patriarhul Maxim al Bulgarei și alți arhierei, preoți și diaconi.

A doua zi, 19 iunie 2000, la sărbătoarea Sfintei Treimi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist împreună cu Sanctitatea Sa Patriarhul Maxim al Bulgarei au slujit Sfânta Liturghie în biserica cu hramul "Pogorârea Sfântului Duh" din cartierul Nadejda din Sofia, prilej cu care, în cuvântările rostite, s-a susținut ideea păstrării "unității sfinte, dumnezeiești și mântuitoare a Ortodoxiei". După oficierea Sf. Liturghii, cei doi Întâistătători au avut o întâlnire cu Primarul Orașului Sofia, iar în după-amiaza aceleiași zile au fost primiți de Președintele Bulgarei, Domnul Petar Stoianov. Cu acest prilej, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a exprimat speranța ca zona Balcanilor să devină o zonă a păcii, a bucuriei, a mărturisirii Ortodoxiei.

La propunerea Comisiei Relațiilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod plenar hotărăște:

* Ia act de vizita Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist în Bulgaria, cu prilejul sfințirii bisericii Sfânta Treime a Parohiei Ortodoxe Române din Sofia, Bulgaria.

* Să se sublinieze rolul Bisericii Ortodoxe Române, al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist personal, căruia să i se adreseze mulțumiri pentru eforturile făcute în procesul de vindecare a rănii exsistente în sânul Bisericii Ortodoxe Bulgare, cu speranța intrării în canonicitate a tuturor celor care s-au separat de Sinodul canonic al acestei Biserici surori.

* Se va solicita Patriarhiei Bulgare să acorde importanța cuvenită comunității românești din Bulgaria în direcția păstrării identității culturale și lingvistice a acestora.

Temei nr. 4464/2000 – Referat asupra unor canonizări recente în Biserica Ortodoxă a Serbiei.

Prin scrisoarea cu nr. 1082 din data de 26 iulie 2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Pavle al Serbiei comunica Patriarhiei Române faptul că Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe a Serbiei, urmare a unor hotărâri din anii precedenți, în sesiunea sa plenară din 16-26 mai 2000, a canonizat solemn și public noi ieromartiri, martiri și mărturisitori sârbi: Sf. Sfințit Mc. Petar, Mitropolit de Dabro-Bosnia (17/4 Septembrie); Sf. Sfințit Mc. Joanikije, Mitropolit de Muntenegru și Litoral (17/4 iunie); Sf. Sfințit Mc. Sava, Episcop de Gornji Karlovac (17/4 iulie); Sf. Sfințit Mc. Platon, Episcop de Banja Luka (5 mai/22 aprilie); Sf. Sfințit Mc. Rafailo din Sistovac (3 sept./21 august); Sf. Sfințit Mc. Branko Dobroslavljevic (7 mai/24 aprilie); Sf. Sfințit Mc. Djordje Bogic (17/4 iulie); Sf. Martir Vukasin (29/16 mai); Sf. Mărturisitor Dositej, Mitropolit de Zagreb (13 ian./31 dec.), anexând sinaxarele și troparele alcătuite spre cinstirea lor.

La propunerea Comisiei Relațiilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod plenar hotărăște:

* Ia act de recente canonizări din Biserica Ortodoxă Sârbă, numele acestor sfinți urmând a fi incluse în evidențele Bisericii Ortodoxe Române, astfel ca ei să primească cinstirea cuvenită.

Temei nr. 4462/2000 – Referat privind alegerea unui nou primat al Bisericii Ortodoxe a Japoniei.

Prin scrisoarea din 14 iulie 2000, Î. P. S. Daniel, noul Arhiepiscop de Tokyo și Mitropolit al întregii Japonii anunța că la 14 mai 2000, a fost întronizat ca Primat al Bisericii Ortodoxe a Japoniei de către Sanctitatea Sa Patriarhul Alexei al II-lea al Moscovei și al întregii Rusii.

În aceeași scrisoare se arată că dat fiind decesul Mitropolitului Theodosius, Biserica Ortodoxă din Japonia a convocat un sinod local extraordinar sub îndrumarea spirituală a Sanctității Sale Alexei, Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii, care a ales trei preoți formați la mănăstirea "Sfânta Treime" din Moscova drept candidați pentru postul vacant. După ce toți au fost hirotoniți episcopi, cel mai vârstnic dintre ei, P. S. Episcop Petru de Yokohama a fost ales Primat al Bisericii Ortodoxe a Japoniei, dar imediat după alegere s-a îmbolnăvit, sănătatea sa degradându-se rapid. După ce a dimesionat din funcția de Mitropolit ales, a fost convocat un nou sinod local, prezidat tot de Sanctitatea Sa Patriarhul Alexei II, în cadrul căruia, P. S. Daniel a fost ales nou Arhiepiscop de Tokyo și Mitropolit al întregii Japonii.

P. S. Petru Arhiepiscop ales și demisionat din motive de sănătate a trecut la cele veșnice în ziua de 12 mai, cu trei zile înainte de întronizarea Î. P. S. Mitropolit Daniel.

Referatul asupra problemei arată că Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a adresat Î. P. S. Arhiepiscop Daniel de Tokyo și Mitropolit Primat al Bisericii Ortodoxe din Japonia o scrisoare de felicitare cu încrederea că se vor păstra și adânci bunele relații stabilite între cele două Biserici în anii anteriori.

La propunerea Comisiei Relațiilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod plenar hotărăște:

* Ia act de alegerea Î. P. S. Daniel ca Arhiepiscop de Tokyo și Mitropolit Primat al Bisericii Ortodoxe din Japonia.

* Să se urmărească evoluția Ortodoxiei în această parte de lume, în contextul hotărârilor Comisiei Interortodoxe Pregătitoare a Sfântului și Marelui Sinod Panortodox, cu atenție specială asupra temelor Autocefalia și modul proclamării ei, respectiv Autonomia și modul proclamării ei.

Temei nr. 3738/2000 – Referat în legătură cu cea de a VIII-a sesiune a Comisiei Mixte de Dialog Teologic Internațional Ortodox-Catolic (Baltimore, S.U.A. 9-18 iulie 2000).

Referatul prezintă desfășurarea lucrărilor celei de-a VIII-a sesiuni a Comisiei Internaționale Mixte pentru Dialogul Teologic dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Romano-Catolică, desfășurate, în perioada 9-19 iulie 2000, la Colegiul și Seminarul catolic Mount Saint Mary's, Emmitsburg, Baltimore, Maryland, Statele Unite ale Americii.

Sesiunea a fost co-prezidată de cardinalul Edward Idris Cassidy, președintele Consiliului Pontifical pentru Promovarea Unității Creștine și de Arhiepiscopul Stylianos al Australiei, reprezentant al Patriarhiei Ecumenice.

Au fost prezenți 21 delegați romano-catolici și 14 membri ai delegației inter-ortodoxe, reprezentând zece din cele cincisprezece Biserici Ortodoxe Autocefale și Autonome, Biserica Ortodoxă Română fiind reprezentată de P. S. Episcop Timotei al Aradului și de Arhid. conf. dr. Ioan I. Ică jr. de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

Sesiunea de la Baltimore, programată inițial pentru 1999, s-a amânat pentru anul 2000 din cauza conflictului din Iugoslavia și a fost prima după reuniunea de la Balamand, din 1993. În cadrul sesiunii, Comisia a aniversat și 20 de ani de la prima întrunire de la Patmos-Rhodos, din 1980.

Comisia a discutat într-o primă etapă, evaluările, observațiile și propunerile cuprinse în cele două referate introductive, privitoare la stadiul actual al dialogului, după care s-a discutat documentul de la Ariccia, aducându-se reflecțiile critice. Din partea Bisericii Ortodoxe referatul cu tema *Dialogul teologic ortodox 1986-2000 la răscruce: care eclesiologie? Status quaestiones* a fost susținut de Arhid. conf. dr. Ioan I. Ică jr., discuțiile ce au urmat prilejuind confruntări și polemici.

Într-o a doua etapă s-a încercat discutarea unei noi versiuni a textului de la Ariccia cu privire la implicațiile eclesiologice și canonice ale uniatismului. Discuțiile principale s-au axat pe "situația anormală, din punct de vedere eclesiologic" a Bisericilor unite cu Roma, arătându-se imposibilitatea unui consens: ortodocșii au insistat pe menținerea textului de la Ariccia ca document comun, în timp ce romano-catolicii au susținut revizuirea sau completarea lui. În acest context, co-președinții au hotărât că, întrucât nu s-a putut adopta un document comun, textele în discuție să nu fie publicate, ci să se adopte un comunicat comun, propunându-se aprofundarea problemelor și luarea ulterioară a unei decizii.

În referat se arată că dialogul se află într-un impas, întrucât Bisericile Ortodoxe cer rezolvarea uniatismului ca o condiție prealabilă pentru continuarea dialogului teologic cu temele autorității, sinodalității și primatului. De asemenea, se mai apreciază: că tot ce s-a putut spune în comun despre uniatisim s-a spus la Balamand; că sesiunea de la Baltimore dovedește că dialogul nu poate înainta fără a se avea în vedere rezolvarea problemei uniate și nici nu se poate limita la abordarea temelor care unesc cele două Biserici; că impasul este adâncit, pe de o parte, de unele obiecțiuni privind terminologia folosită în documentele de dialog, iar pe de altă parte de recente documente emise de Congregația pentru Doctrina Credinței a Vaticanului, și anume: *Declarația "Dominus Iesus" privind unicitatea și universalitatea salvifica a lui Iisus Hristos și a Bisericii*, respectiv *Nota asupra expresiei "Biserici surori"*, în special, referințele făcute la Biserica Ortodoxă și la relația ei cu Biserica Catholică.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei Relațiilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod plenar hotărăște:

* *La act de rezultatele ultimei întruniri a Comisiei Mixte de Dialog Teologic Internațional Ortodox-Catolic (Baltimore, S.U.A, 9-18 iulie 2000).*

* *Să se reafirme deschiderea Bisericii noastre pentru continuarea dialogului.*

* Să se constituie o comisie a Bisericii Ortodoxe Române, formată din ierarhi și profesori de teologie, care să analizeze stadiul actual al dialogului teologic ortodox-catolic, în special, din perspectiva ultimelor evoluții în relațiile ecumenice dintre cele două Biserici și a luărilor de poziție, atât de o parte, cât și de cealaltă, în vederea formulării unui punct de vedere oficial al Bisericii noastre, care să se constituie ca bază pentru discuțiile viitoare asupra dialogului ortodox-catolic.

Temei nr: 3734/2000 – Participarea P. S. Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria la conferința "Pace și toleranță în Balcani" (Budapesta, 27-28 iunie 2000).

În referat se arată că la această conferință, organizată la Budapesta la Congresul Mondial Evreiesc, Congresul European Evreiesc și Conferința Rabinilor Europeni, în perioada 27-28 iunie 2000, a participat din partea Bisericii Ortodoxe Române, cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, P. S. Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria. A mai fost prezentă și delegația Patriarhiei Sârbe condusă de P. S. Danilo Krstici, Episcopul Budei.

La conferință au participat figuri marcante ale comunității iudaice din diferite părți ale lumii, inclusiv din România, delegații reprezentând Biserica Romano-Catolică din Iugoslavia, Bosnia-Herțegovina, România și Ungaria, precum și delegați musulmani din fosta Iugoslavie, mai ales din Bosnia-Herțegovina, dar și din Macedonia.

Marea majoritate a participanților se întâlneau pentru a doua oară, ei participând – în cursul aceleiași perioade a anului trecut – la o întâlnire similară, tot la Budapesta, sub egida Congresului European Evreiesc, a Conferinței Rabinilor Europeni și a Federației Organizațiilor Sinagogale Europene.

Reprezentanții tuturor comunităților religioase prezente, între care și reprezentantul Bisericii Ortodoxe Române, au insistat asupra frățietății dintre oameni, ca urmași ai aceluiasi Adam și asupra co-responsabilității tuturor oamenilor întru apărarea vieții și împotriva oricărei forme de violență la adresa omului.

Participanții la cea de-a doua întâlnire de dialog inter-religios și-au exprimat încrederea în procesul de căutare a unor soluții constructive pentru o pace durabilă în Balcani.

Fiind de acord în privința mării suferințe a popoarelor balcanice în urma războiului, toți cei de față au recunoscut diferențele naționale și religioase și au lansat un apel la pace, înțelegere și toleranță, exprimându-și dorința de a organiza o nouă conferință către sfârșitul anului 2000 și reluând o idee mai veche, de a stabili un organism cu caracter permanent care să reprezinte punctul de vedere al liderilor religioși din regiune, în relațiile cu organizațiile pentru pace din Balcani. Manifestându-și mâhnirea de a vedea continuând suferințele celor nevinovați, participanții și-au exprimat insistent dorința de a participa plenar la procesul de eliminare a acestora, angajându-se în căutarea unui limbaj comun al religiilor din zonă, cu respectarea drepturilor fundamentale ale omului și a legilor internaționale pentru toate persoanele, indiferent de apartenența lor religioasă sau etnică și insistându-se asupra dreptului de repatriere, cu respectarea securității personale și a demnității umane. Participanții au lansat un apel către guvernele și liderii politici din

zonă, solicitându-le abținerea de la amestecul în viața comunităților religioase și de la politizarea vieții religioase în zonă cu nădejdea unor roade vizibile în procesul de pace în zonă.

Luând act de cele prezentate, de lămuririle date de P. S. Episcop Sofronie și la propunerea Comisiei Relațiilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod plenar hotărăște:

* *La act de participarea P. S. Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria la conferința "Pace și toleranță în Balcani" (Budapesta, 27-28 iunie 2000);*

* *Să se ia în considerare posibilitatea delegării unui reprezentant al Bisericii noastre la proxima întâlnire de lucru a liderilor religioși din Balcani, sub egida acestor organisme ale comunității evreiești, preconizată pentru sfârșitul anului în curs;*

* *Să se studieze posibilitatea delegării unuia sau mai multor reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Române la viitorul organism permanent, dorit de organizatorii conferinței;*

* *Să se aibă în vedere oportunitatea unor inițiative cu caracter local și nu numai, cu aceeași tematică, unde Biserica noastră să fie organizator sau co-organizator cu alte comunități religioase din țară, pentru consolidarea poziției de stabilitate în zonă pe care o deținem, în condițiile în care Biserica Ortodoxă Română este percepută ca un important factor de echilibru și exemplu de deschidere ecumenică și de dragoste vie și lucrătoare de către alte comunități religioase.*

Temei nr: 3344/2000 – Participarea P. S. Ioachim Băcăuanul, Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Romanului, la Seminarul internațional inter-religios (Tesalonic, Grecia, 29-31 mai 2000).

La inițiativa Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Constantinopolului, în zilele de 29-31 mai 2000 a avut loc la Tesalonic (Grecia), un seminar internațional organizat de Biroul Bisericii Ortodoxe de pe lângă Comunitatea Europeană, al cărui director este Î. P. S. Mitropolit Emanuel de Reghion.

Seminarul, la care au participat reprezentanți ai tuturor comunităților religioase din țările balcanice (creștini, musulmani, evrei), a avut tema *"Reconciliere și pace în Sud-Estul Europei – Contribuția Comunităților religioase pentru o societate multiethnică și democratică"* iar lucrările s-au desfășurat la Mănăstirea Vlatadon din Tesalonic. Au participat, de asemenea reprezentanți ai Uniunii Europene, NATO, OSCE, jurnaliști, precum și reprezentanți ai unor instituții romano-catolice (CEC, CMC – Consiliul Mamelor Creștine etc.).

Între temele conferințelor susținute sunt amintite: *"Un continent în tranziție – integrare și reconciliere în Balcani"* (Gheorghe Papandreu, Ministrul Afacerilor Externe al Greciei); *"Drumuri către o societate multiethnică și democratică în Sud-Estul Europei"* (Chris Donnely, reprezentant NATO); *"Reconciliere și pace în Balcani – punct de vedere Ortodox"* (Î. P. S. Irineu, Mitropolit de Batchka-Novi Sad); *"Piste de reintegrare în Sud-Estul Europei"* (P. S. Ioachim Băcăuanul, Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Romanului).

În urma discuțiilor și referatelor susținute a fost elaborat și dat publicității un Comunicat, din care au fost reținute unele angajamente asumate de participanții la Seminar în numele Bisericilor lor:

1. Să urgenteze (îndemne) autoritățile competente, militare și civile, pentru a găsi o soluție pașnică la problemele din regiune și să creeze un mediu de siguranță în zonele de conflict pentru că, astfel, se face posibilă reîntoarcerea refugiaților la casele lor.

2. Să faciliteze implicarea tuturor grupurilor etnice, indiferent de localizarea sau de afilierea (compoziția) religioasă și lingvistică în procesul de cooperare inter-religioasă.

3. Să inițieze împreună posibilități de instruire pentru preoți, imami, rabini și teologi ai comunităților noastre religioase pe teme de interes comun.

4. Să organizeze seminarii pentru jurnaliști, profesori și politicieni pentru a înțelege mai bine comunitățile religioase și pentru a-i familiariza cu particularitățile culturale și religioase din regiune.

5. Să ofere posibilități pentru tineri de a explora împreună teme de interes comun și să muncească ca voluntari, de exemplu pentru a reconstrui împreună locurile sacre.

6. Să ofere instruire pentru tineri pentru a lansa inițiative inter-religioase ale tinerilor în propriile lor comunități locale.

7. Să înființeze o rețea de comunicare pentru schimb permanent de opinii și idei.

8. Să creeze un mic grup de lucru pentru a pune în aplicare (implementa) activități care să ducă la îmbunătățirea relațiilor; și să observe situațiile de violare a drepturilor fundamentale sau profanarea locurilor de rugăciune.

9. Să numească un Comitet de coordonare care să urmărească evoluția acțiunilor, să evalueze propunerile de acțiuni și să întocmească rapoarte cu privire la realizările în acest program, pentru adunarea anuală a reprezentanților comunităților religioase din Sud-Estul Europei.

10. Pentru a coordona punerea în practică (implementarea) acestui Plan de Acțiune – *"Inițiativa Vladaton"*, se va stabili un secretariat de către Biroul de legătură al Bisericii Ortodoxe la Uniunea Europeană, sediul secretariatului urmând a fi la Mănăstirea Vladaton.

Ca urmare a discuțiilor și la propunerea Comisiei Relațiilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

* *La act de participarea P. S. Ioachim Băcăuanul, Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Romanului, la Seminarul internațional inter-religios (Tesalonic, Grecia, 29-31 mai 2000);*

* *Pe cât posibil, să se susțină și să se urmărească punerea în practică a ideilor și dezideratelor prezentate de plenul Seminarului în Planul de Acțiune din Comunicatul elaborat.*

Temei nr. 3727/2000 – Participarea P. S. Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria și a Dlui Prof. Remus Rus la întâlnirea mondială la vârf pentru pace a liderilor religioși și spirituali (New York, 28-31 august 2000).

Adunarea Mondială pentru Pace a Mileniului s-a desfășurat în perioada 28-31 august 2000, sub auspiciile Organizației Națiunilor Unite și a mai multor organizații și organisme religioase, între care Fundația Apelul pentru Conștiință, condusă de rabinul Arthur Schneier, care a invitat pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, pentru a lua parte la sesiunea specială din ziua de 30 august, cu tema

"*Transformarea Conflictului: Balcani*". Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a delegat pentru aceste manifestări pe P. S. Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, care a fost însoțit de Dl Prof. dr. Remus Rus de la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității din București.

Întâlnirea de la New York s-a bucurat de participarea a numeroși lideri religioși ai lumii, creștinismul fiind reprezentat de delegați din toate ramurile importante ale acestuia. Biserica Ortodoxă a fost prezentă prin delegați ai Patriarhiei Ecumenice, Patriarhiei Moscovei, Patriarhiei Sârbe și Patriarhiei Române. Au fost reprezentate și Bisericile Vechi Ortodoxe (Orientale), Vaticanul, Consiliul Mondial al Bisericilor etc.

În cadrul primelor două zile (28-29 august) au fost prezentate mesajele de salut ale principalilor lideri religioși ai lumii, precum și alocuțiunea Dl Kofi Annan, Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite. Au fost prezentate programe religioase susținute de diferiți lideri și reprezentanți ai comunităților religioase ale lumii.

În ziua de 30 august, după sesiunea plenară cu tema "*De la dialog la acțiune*", a avut loc *Sesiunea de lucru dedicată conflictului din Balcani*, în organizarea Fundației Apelul pentru Conștiință, având ca moderator pe Rabinul Arthur Schneier, în cadrul căreia au rostit alocuțiuni mai mulți participanți, între care și P. S. Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria – reprezentantul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

După discuțiile prealabile, s-a convenit să se elaboreze o declarație comună privind dreptul la libertate și la dezvoltarea economică pentru fiecare om trăitor în zona Balcanilor.

Delegatul Bisericii Ortodoxe Române a subliniat că participarea Bisericii noastre la această întâlnire pentru pace este o continuare a manifestărilor anterioare la care Biserica Ortodoxă Română a fost părtașă, în sensul deschiderii și al cooperării cu celelalte religii și culte ale lumii: întâlnirea dintre cultele religioase din România (București, 30 august–1 sept. 2000), întâlnirea mondială "Oameni și Religii" (împreună cu comunitatea Sant 'Egidio), vizita ecumenică a Papei Ioan Paul al II-lea în România (7-9 mai 1999), precum și Declarația comună a cultelor religioase din România din 18 mai 2000 de la Snagov, privind angajamentul acestora în favoarea integrării României în Uniunea Europeană.

În referat se mai arată că întâlnirea mondială a liderilor religioși și spirituali ai lumii de la sfârșitul lunii august 2000, deși confruntată cu destule tensiuni, divergențe, chiar și opoziții fățișe, a dovedit lumii întregi că oamenii pot sta împreună și pot să se înțeleagă. Cu toate că nu a fost cu puțință o mărturie comună și un apel al tuturor liderilor religioși în favoarea încetării conflictelor, la nivel general, declarația de principii lasă să se întrevadă numeroase speranțe pentru viitorul omenirii.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei Relațiilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod plenar hotărăște:

* *Ia act de participarea. P. S. Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria și a Dlui Prof. Remus Rus la întâlnirea mondială la vârf pentru pace a liderilor religioși și spirituali (New York, 28-31 august 2000);*

* Să se analizeze posibilitatea continuării participării Bisericii Ortodoxe Române la astfel de activități cu caracter interreligios, atât pe plan mondial cât și național;

* Să se studieze posibilitatea participării Bisericii Ortodoxe Române și la alte acțiuni legate de pacificarea Balcanilor, acestea contribuind la consolidarea imaginii de stabilitate a Bisericii Ortodoxe Române și a României în situația actuală de tensiune în zona Balcanilor, ca urmare a conflictelor consecutive destrămării fostului stat nealiniat Iugoslavia.

Temei nr. 4469/2000 – Participarea P. S. Episcop Galaction al Alexandriei și Teleormanului la Simpozionul "Hristos în propovăduirea Sfântului Apostol Pavel. 2000 de ani de viață creștină, istorie și civilizație" (Veria, Grecia, 26-30 iunie 2000).

La Simpozion, organizat și desfășurat sub oblăduirea Mitropoliei de Veria, a participat cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, P. S. Episcop Galaction al Alexandriei, însoțit de Protos. Ciprian Spiridon, consilier patriarhal la Sectorul Biserica și Societatea, alături de delegați ai Patriarhiei Ecu-menice, Patriarhiei Alexandriei, Patriarhiei Antiohiei, Patriarhiei Moscovei și a Bisericii Greciei.

Pe durata lucrărilor simpozionului, au fost abordate probleme de filosofie creștină, ermeneutică, medicină, iconografie și spiritualitate, toate raportate la teologia Sfântului Apostol Pavel, ținându-se seama însă și de contextul lumii contemporane. În finalul lucrărilor, s-a stabilit ca tema simpozionului pentru anul viitor să fie "*Biserica și lumea după Sfântul Apostol Pavel*".

Simpozionul a continuat în zilele de 28-29 iunie cu sărbătorile bisericești ale Mitropoliei de Veria, prin oficierea Vecerniei în Catedrala Mitropolitană, cu procesiunea cu icoane și sfinte moaște către Paraclisul Sf. Apostol Pavel, construit pe locul unde acesta a predicat, precum și cu oficierea Sfintei Liturghii la care au participat arhierii, preoții, profesorii participanți la Simpozion și o mare mulțime de credincioși.

La propunerea Comisiei Relațiilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

* *Ia act de participarea P. S. Episcop Galaction al Alexandriei și Teleormanului la Simpozionul "Hristos în propovăduirea Sf. Apostol Pavel. 2000 de ani de viață creștină, istorie și civilizație" (Veria, Grecia, 26-30 iunie 2000).*

Temei nr. 4478/2000 – Participarea P. S. Episcop Epifanie al Buzăului la festivitățile bisericești din cadrul Mitropoliei de Varna (Bulgaria, 24-25 iunie 2000).

În cadrul Mitropoliei de Varna (Bulgaria) au avut loc între 24-25 iunie a.c. festivități bisericești cu prilejul jubileului de 2000 de ani de creștinism, precum și pomenirea Sfântului Cuviosului Procopie de Varna, de la a cărui mutare la Domnul s-au împlinit 186 ani.

Festivitățile au culminat cu săvârșirea Sfintei Liturghii, duminică, 25 iunie, în Catedrala din Varna, de către Sanctitatea Sa Maxim, Patriarhul Bulgariei, în fruntea membrilor Sfântului Sinod al Bisericii Bulgare, precum și ierarhilor reprezentând Bisericele Ortodoxe surori. Între reprezentanții Bisericilor surori care au participat și au luat cuvântul a fost și cel al Bisericii Ortodoxe Române, P. S. Episcop Epifanie al Buzăului care a dat citire mesajului Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist cu acest prilej.

La propunerea Comisiei relațiilor externe bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

* Ia act de participarea P. S. Episcop Epifanie al Buzăului la festivitățile bisericești din cadrul Mitropoliei de Varna, Bulgaria (24-25 iunie 2000), precum și de deschiderea arătată de Î. P. S. Mitropolit Chiril de Varna față de comunitățile românești din eparhie, permițând unor preoți să slujească în limba română.

Temei nr. 3471/2000 – Participarea P. S. Episcop-vicar patriarhal Teofan Sinaitul la lucrările ședinței anuale a Congresului Arhiepiscopiei ortodoxe române în America și Canada (Windsor, Canada, 30 iunie-2 iulie 2000).

În referat se arată că, în urma hotărârii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române luată în ședința sa din 14-15 iunie 2000, P. S. Episcop-vicar patriarhal Teofan Sinaitul, a efectuat o călătorie în S.U.A și Canada pentru a participa la lucrările acestui Congres.

În ziua precedentă lucrărilor Congresului, P. S. Episcop-vicar patriarhal Teofan Sinaitul a avut ocazia să discute îndelung cu diferiți membri ai Congresului, clerici și laici, în urma cărora a făcut unele constatări pe care le-a prezentat verbal plenului Sfântului Sinod.

În această atmosferă au început, în seara zilei de vineri, 30 iunie 2000 lucrările Consiliului eparhial, întrunit ad hoc la solicitarea mai multor preoți, în cadrul cărora au fost abordate diferite aspecte din viața Eparhiei și care au intrat în competența Consiliului. În urma stăruinței multor preoți și a rugăminții P. S. Episcop Teofan Sinaitul, s-a deschis discuția asupra recomandării Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, făcută la solicitarea Î. P. S. Arhiepiscop Victorin, de a fi hirotoniți: Cuv. Arhim. Vasile Vasilachi și Cuv. Prot. Avacum Bucălae. Din discuții s-au conturat două tendințe: pe de o parte solicitarea insistentă a Î. P. S. Arhiepiscop Victorin de a se pune în aplicare recomandarea Sfântului Sinod privind persoana Arhim. Vasile Vasilachi, neamintindu-se nimic despre Prot. Avacum Bucălae care, între timp suferise un accident, iar pe de altă parte, opinia majorității preoților și laicilor din Consiliu care insistau asupra faptului că un episcop-vicar tânăr ar putea împlini cele trei cerințe ale Arhiepiscopiei și anume: un sprijin imediat acordat activității administrative la Centrul eparhial, posibilitatea de a succede Î. P. S. Arhiepiscop Victorin pentru a se evita o perioadă lungă de absență a conducătorului Arhiepiscopiei cu consecințe din cele mai grave pentru aceasta și o persoană de dialog cu Episcopia de la Vatra, acest ultim aspect fiind amintit în mod voalat.

În urma unor discuții aprinse, majoritatea preoților din Consiliu au propus o soluție de compromis care să fie supusă discuției și hotărârii membrilor Congresului de a doua zi, și anume: constituirea unei comisii speciale formată din câțiva membri ai Consiliului eparhial sub președinția Î. P. S. Victorin, care să aibă mandatul alcătuirii unei liste de persoane dintre care Congresul să aleagă un episcop-vicar.

Deși primită cu foarte multă rețineră de Î. P. S. Arhiepiscop Victorin și de alți câțiva membri ai Consiliului, în cele din urmă, propunerea a fost acceptată de toți membrii Consiliului datorită faptului că între membrii Comisiei au fost acceptați și Pr. Teodor Damian și Pr. Dr. Eugen Pentiuc care susțineau punctul de vedere al Î. P. S. Arhiepiscop Victorin, precum și unei oarecare insistențe din partea P. S.

Episcop Teofan Sinaitul, care a trebuit să poarte mai multe discuții cu Î. P. S. Arhiepiscop Victorin pe această temă.

Sâmbătă, 1 iulie 2000 au avut loc lucrările Congresului Arhiepiscopiei cu agenda obișnuită de lucru, punctul cel mai important de pe ordinea de zi fiind propunerea amintită a Consiliului eparhial.

Deși discuțiile pe această temă au fost aprinse, în cele din urmă, membrii Congresului au aprobat în unanimitate propunerea Consiliului eparhial.

În afara prezenței la lucrările Consiliului eparhial și ale Congresului Arhiepiscopiei ortodoxe române în America și Canada, P. S. Episcop-vicar Patriarhal Teofan Sinaitul a avut posibilitatea efectuării unei vizite la Centrul eparhial al Episcopiei ortodoxe române din America și a unor discuții cu Î. P. S. Arhiepiscop Nathaniel, a unei vizite la reședința Arhiepiscopiei noastre din Detroit etc.

În cadrul discuțiilor care au urmat, au luat cuvântul P. S. Episcop-vicar Patriarhal Teofan Sinaitul, care a adus unele lămuriri suplimentare; Î. P. S. Arhiepiscop Bartolomeu care a subliniat prestația deosebită a delegatului Sfântului Sinod la Congres, conform mărturiilor preoților și credincioșilor din cadrul Arhiepiscopiei ortodoxe române în America și Canada; Prea Fericitul Părinte Patruarh Teoctist care a subliniat că preoții și credincioșii Arhiepiscopiei ortodoxe române din America și Canada așteaptă de la Biserica-Mamă sprijin prin recomandarea a 2-3 persoane care să candideze la postul de episcop-vicar al Arhiepiscopiei.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei relațiilor externe bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

* *Să considere hotărârea Congresului Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada ca fiind benefică și izvor de speranță pentru viitorul Arhiepiscopiei;*

* *Să fie sprijinit Î. P. S. Arhiepiscop Victorin ca, împreună cu membrii Comisiei speciale hotărâtă de Congres, să alcătuiască lista persoanelor care ar putea împlini sarcina de episcop-vicar al Arhiepiscopiei în vederea obținerii unei recomandări și pentru aceștia, similară ca aceea făcută de Sfântul Sinod pentru PP. CC. Arhim. Vasile Vasilachi și Protos. Avacum Bucălae. Hotărârea Sfântului Sinod va fi comunicată membrilor Congresului Arhiepiscopiei pentru luarea unei decizii finale în conformitate cu Statutul Arhiepiscopiei.*

* *Să delege în continuare pe P. S. Episcop-vicar Patriarhal Teofan Sinaitul, să urmărească, împreună cu Î. P. S. Arhiepiscop Victorin punerea în practică a hotărârilor Congresului până la alegerea de către acesta a unuia sau a mai multor episcopi-vicari pentru Arhiepiscopia ortodoxă română în America și Canada.*

Temei nr. 4822/2000 – Participarea P. S. Episcop-vicar Teodosie Snagoveanul al Arhiepiscopiei Bucureștilor și a unui grup de tineri ortodocși români la Ziua Mondială a Tineretului (Roma, Italia 15-20 august 2000).

Referatul arată că anul 2000, anul Marelui Jubileu, este sărbătorit și de către tineretul creștin, prin diferite manifestări naționale sau internaționale. În acest context se înscrie și organizarea, la Roma, a celei de A XV-a Zile Mondiale a Tineretului, de către Consiliul Pontifical pentru Laici, în perioada 15-20 august 2000, la Roma, cu tema: *Și Cuvântul s-a făcut trup și s-a sălășluit între noi* (Ioan I; 14), prilej care a oferit participanților posibilitatea efectuării unor pelerinaje la

moaște de sfinți, întruniri în cadrul comunității parohiale cu tineri provenind din diferite țări ale globului, întâlniri cu diferite personalități religioase, momente de rugăciune, de meditație etc.

Ca urmare a invitației oficiale sosită la Patriarhia Română din partea Consiliului Pontifical pentru Laici, Secțiunea de Tineret, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a aprobat ca un grup de 50 de tineri ortodocși români din cuprinsul Patriarhiei Române, să participe la cea de A XV-a Zi Mondială a Tineretului, organizată la Roma. Grupul a fost format din premianții anului al III-lea de la Facultățile de Teologie din București, Constanța, Galați, Pitești și Târgoviște, câștigătorii Olimpiadei pe țară la profil teologic, precum și un cor de studenți teologi de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din București. Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a delegat pe P. S. Episcop-vicar Teodosie Snagoveanul al Arhiepiscopiei Bucureștilor, să însoțească acest grup de tineri la Roma, cu mențiunea că din România au participat la manifestarea internațională de la Roma alți aproape 4.000 de tineri catolici și greco-catolici.

Pe lângă participarea la programul întrunirii, vizitarea unor obiective religioase din Roma și alte localități ale Italiei, tinerii români au participat, în ziua sărbătorii Adormirii Maicii Domnului, la 15 august, la Sf. Liturghie oficiată de Î. P. S. Arhiepiscop Iosif la Biserica Comunității Românești din Roma după care, în ziua de 19 august, la Sf. Liturghie oficiată de P. S. Episcop Teodosie Snagoveanul în Parohia "San Tommaso Apostolo".

Participarea tinerilor ortodocși români, sub îndrumarea P. S. Episcop Teodosie Snagoveanul la Ziua Mondială a Tineretului (Roma, 15-20 august) și la întâlnirile internaționale organizate de Comunitatea Sant 'Egidio în zilele de 16-17 august, în Piața Santa Maria in Trastevere, au constituit experiențe deosebite, aprofundate în trei direcții: *Spiritual-religioasă pentru faptul că au fost vizitate centre de spiritualitate, tinerii având posibilitatea să se închine la moaștele a peste zece sfinți dintre care doi evangheliști; Culturală pentru că au fost vizitate numeroase centre de cultură italiene de o valoare deosebită; Ecumenică, pentru faptul că tinerii ortodocși români au putut pe de o parte, să exprime tinerilor catolici mesajul Ortodoxiei, iar pe de altă parte, au putut cunoaște pe viu modul de exprimare a credinței tinerilor aparținând Bisericii Catolice, Zilele mondiale ale Tineretului oferind posibilitatea unor experiențe tinerilor veniți din diferite țări ale lumii.*

La propunerea Comisiei Relațiilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

* *la act de participarea P. S. Episcop-vicar Teodosie Snagoveanul al Arhiepiscopiei Bucureștilor și a unui grup de tineri ortodocși români la Ziua Mondială a Tineretului (Roma, Italia, 15-20 august 2000).*

Temei nr. 4480/2000 – Referat privind necesitatea sprijinirii pe plan financiar a Mitropoliei Basarabiei.

Din referatul prezentat reiese că, prin Hotărârea Sfântului Sinod nr. 2689/1997, s-a aprobat ca, pentru acoperirea chelutieliilor de funcționare a Mitropoliei Basarabiei, fiecare eparhie să acorde lunar, ca ajutor, suma de 1 milion lei.

Din evidențele contabile ale Administrației Patriarhale, unde se centralizează sumele, rezultă că în 1999 s-a realizat o colectă în sumă de 97.000.000 lei, iar în

anul 2000 s-a realizat, până în prezent, suma de 90.500.000 lei, reținându-se că nu toate eparhiile au finalizat hotărârea menționată mai sus.

În urma, discuțiilor în cadrul cărora s-a semnalat necesitatea creșterii acestei subvenții a centrelor eparhiale la suma de 2.000.000 lei pe lună și la propunerea Comisiei Relațiilor Externe, Sfântul Sinod hotărăște:

* *Toate eparhiile își vor onora angajamentul luat față de Mitropolia Autonomă a Basarabiei până la data de 1 octombrie 2000, urmând ca pe viitor, cuantumul ajutorului să se ridice la 2.000.000 lei/lunar.*

* *Sectorul Comunităților Externe va prelua problema în procesul-verbal și va face comunicările cuvenite.*

După epuizarea temelor înscrise pe Ordinea de Zi, Î. P. S. Arhiepiscop Andrei al Alba-Iuliei supune dezbaterii "*Problema restituirii terenurilor aparținând parohiilor din Arhiepiscopia Alba Iuliei*", chestiune care se deosebește de cea a parohiilor din eparhiile unde nu au fost, înainte de 1948, parohii greco-catolice.

Ca urmare a opiniei Prea Fericitului Părinte Patriarh care arată că, în aceeași situație se află și unele parohii din Episcopia Maramureșului și Sătmăruului, Episcopia Oradei, Arhiepiscopia Clujului și altele, fiind necesar ca această problemă să fie temeinic studiată și dezbătută, Sfântul Sinod hotărăște:

* *Să se facă intervenție scrisă și motivată cu argumente de fapt și de drept și cu propuneri.*

La invitația Prea Fericitului Părinte Președinte, P. S. Episcop-vicar Patriarhal Teofan Sinaitul arată că *problema statutului juridic și canonic al capelelor și paracliselor în spitale, instituții de asistență și ocrotire socială etc.* care s-a analizat de către Sfântul Sinod în ședința din 13-14 iunie 2000 (temei nr. 3347/2000) nu s-a comunicat încă la eparhii, astfel că, problema a rămas neelucidată.

Din documentația aflată la Sectorul Biserica și Societatea se constată că preocupările Sfântului Sinod pentru reglementarea statutului juridic-canonice al capelelor și paracliselor din spitale, orfeline, școli etc. s-au concretizat în hotărârile Sfântului Sinod nr. 3398/1997 și nr. 3998/1999, prin care s-au stabilit reglementări și norme privind activitatea de asistență religioasă în unitățile spitalicești și de protecție socială.

Ca urmare a celor de mai sus și a discuțiilor purtate, Sfântul Sinod hotărăște:

* *În ce privește activitatea preoților de asistență religioasă în unitățile spitalicești și de protecție socială, se vor respecta hotărârile Sfântului Sinod nr. 3398/1997 și nr. 3998/1999;*

* *Statutul juridic-canonice al fiecărei unități de cult din unitățile spitalicești și de protecție socială se va stabili în interiorul fiecărei eparhii, potrivit hotărârilor sinodale amintite.*

În continuare, Prea Fericitul Părinte Președinte anunță vizita la Patriarhia Română a Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Sava al Varșoviei, la data de 24 septembrie a.c. și în zilele ce vor urma, iar P. S. Episcop-vicar Patriarhal Teofan Sinaitul anunță programul de la 26 septembrie 2000 de la Mănăstirea Antim, când se vor comemora 350 de ani de la nașterea Sf. Ierarh Martir Antim Ivireanul, Mitropolitul Țării Românești, la care sunt invitați ierarhii care au avut legături și afinități spirituale cu Mănăstirea Antim, iar P. S. Episcop Gherasim al Râmnicului informează pe membrii Sfântului Sinod despre *Serbările Municipiului Râmnicu*

Vâlcea organizate de Episcopia Râmnicului și Primăria locală, prilejuate de aniversarea a 350 de ani de la nașterea Mitropolitului Antim Ivireanul, care a fost și Episcop la Râmnicu Vâlcea.

Epuizându-se examinarea lucrărilor înscrise pe ordinea de zi și a celor care au fost aduse în dezbatere sau la cunoștința plenului, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* exprimă mulțumiri membrilor Sfântului Sinod pentru prezența la ședința sinodală, pentru participarea la examinarea lucrărilor și pentru contribuția la luarea hotărârilor respective și prorogă sesiunea sinodală pe anul 2000.

Se intonează imnul bisericesc "Cuvine-se cu adevărat".

Președintele Sfântului Sinod

† **TEOCTIST**

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

SECRETARUL SFÂNTULUI SINOD

† **TEOFAN SINAITUL**

EPISCOP-VICAR PATRIARHAL

* Prezentul sumar a fost redactat de Pr. dr. Augustin Rusu, consilier patriarhal, pe baza Procesului-verbal al ședinței existent la Cancelaria Sf. Sinod.

Anexa

PROGRAMA ANALITICĂ – CADRU PENTRU DISCIPLINA RELIGIE, CLASELE I-XII

CLASA I

1. CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII 2. TEME <i>A. VECHIUL TESTAMENT</i> 1. Dumnezeu – Făcătorul cerului și al pământului (Facerea lumii și a omului). 2. Dumnezeu a făcut pe om după chipul Său. 3. Greșeala primilor oameni. 4. Cain și Abel. 5. Noe și potopul. <i>B. NOUL TESTAMENT</i> 1. Ioachim și Ana: Sf. Fecioară Maria – Maica Domnului. 2. Nașterea Mântuitorului – prilej de bucurie pentru toți creștinii. 3. Fuga în Egipt și uciderea pruncilor. 4. Copilăria lui Iisus. Iisus în templu. <i>C. NOȚIUNI DE MORALĂ CREȘTINĂ</i> 1. Iubirea de Dumnezeu.	2. Iubirea aproapelui și faptele bune. 3. Faptele rele – încălcarea voii lui Dumnezeu. <i>D. NOȚIUNI DE LITURGICĂ</i> 1. Despre semnul Sf. Cruci. 2. Rugăciunea în viața noastră: Tatăl nostru și alte rugăciuni pentru copii. 3. Colindele de Crăciun – lauda Nașterii lui Iisus. 4. Cântarea de Sfintele Paști: <i>Hristos a înviat!</i> <i>E. SLUJIRE ȘI MISIUNE</i> 1. Maica Domnului – ocrotitoarea copiilor. 2. Sfântul Nicolae – prietenul copiilor. 3. Sfântul Stelian – prietenul copiilor. – Autor pentru manualul de clasa I, Prof. Muha Camelia. Manualul va fi însoțit de un îndrumător în care se regăsesc texte pentru ilustrațiile din carte.

CLASA A II-A

1. CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

2. TEME

A. NOȚIUNI DE CATEHISM

1. Iubirea și purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de lume.

2. Sfânta Biserică și Sfânta Scriptură.

3. Sfintele slujbe, rugăciuni ale Bisericii.

4. Sfânta Liturghie – Hristos în mijlocul nostru.

B. VECHIUL TESTAMENT

1. Avraam – model de credință în Dumnezeu.

2. Isaac. Copil ascultător.

3. Iosif și frații săi – urmările invidiei.

C. NOUL TESTAMENT

1. Sfântul Ioan Botezătorul – viața sa.

2. Ioan Botezătorul – vestitorul Mântuitorului Iisus Hristos.

3. Botezul Domnului.

4. Apostolii – prietenii Mântuitorului.

D. NOȚIUNI DE MORALĂ CREȘTINĂ

1. Familia creștină: școală a iubirii.

2. Iubirea părinților față de copii.

3. Iubirea copiilor față de părinți.

E. NOȚIUNI DE LITURGICĂ

1. Rugăciunea, izvor de iubire curată.

2. Postul și milostenia – semne ale iubirii creștine.

F. SLUJIRE ȘI MISIUNE

1. Sfântul Andrei, Apostolul românilor.

2. Sfânta Filofteia, fetiță iubitoare de semeni.

3. Sfânta Parascheva, ocrotitoarea tinerilor.

4. Sfântul Calinic de la Cernica, omul rugăciunii și al faptelor bune.

– Autorii manualului: Prof. Felicia Petreanu și Prof. Roșu Angela (Iași).

CLASA A III-A

1. CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

2. TEME

A. NOȚIUNI DE CATEHISM

1. Sfintele Taine – lucrări ale lui Hristos în Biserică.

2. Sf. Taină a Botezului – intrarea în viața Bisericii.

3. Sf. Taină a Mirungerii – primirea darurilor Duhului Sfânt.

4. Sf. Taină a Împărtășaniei – comuniunea cu Hristos.

5. Sf. Taină a Spovedaniei – taina iertării păcatelor și a împăcării.

B. VECHIUL TESTAMENT

1. Moise, copilăria.

2. Moise, de la robie la libertate.

3. Saul și David.

4. Solomon.

C. NOUL TESTAMENT

1. - 2. Predica de pe munte – Tatăl nostru model de rugăciune; postul și milostenia.

3. - 4. Minunile Mântuitorului: Învierea fiicei lui Iair; Învierea tânărului din Nain; Înmulțirea pâinilor și a peștilor.

D. MORALĂ

1. Decalogul – datoriile față de Dumnezeu.

2. Decalogul – datoriile față de aproapele.

3. Marea poruncă a iubirii.

E. NOȚIUNI DE LITURGICĂ

1. Biserica: Părți componente.

2. Biserica: Obiecte de cult.

3. Sfinții: Rugători către Dumnezeu pentru noi.

4. Sărbătorile creștine – momente de bucurie sfântă.

F. SLUJIRE ȘI MISIUNE

1. Sf. Ioan Valahul.

2. Sfântul Dimitrie cel Nou.

3. Sfântul Iosif de la Partoș.

4. Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava.

– Autorii manualului: Prof. Popescu Iuliana, Prof. Stoian Cornelia (Iași).

CLASA A IV-A

1. CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

2. TEME

A. NOȚIUNI DE CATEHISM

1. Sf. Taină a Preoției – exemplu de iubire și slujire față de Dumnezeu.

2. Cununia. Sfântă Taină a iubirii, binecuvântată de Dumnezeu.

3. Sf. Taină a Măslului: tămăduire, iertare, înnoire.

4. Simbolul Credinței – esența învățaturii creștine.

5. Credința în Înviere și în viața veșnică. Mântuirea, scopul vieții creștine.

B. VECHIUL TESTAMENT

1. Profeții. Rolul lor în perioada Vechiului Testament.

2. Profetul Ilie.

3. Statornicia în credință – Profetul Daniel.

4. Profeții vestitori ai venirii Mântuitorului.

C. NOUL TESTAMENT

1. Intrarea Domnului în Ierusalim. Floriile.

2. - 3. Patimile, Răstignirea, Moartea și Îngroparea Domnului.

4. Învierea Mântuitorului – arătările de după Înviere.

5. Înălțarea la cer a Mântuitorului.

D. NOȚIUNI DE MORALĂ CREȘTINĂ

1. Pildele Mântuitorului: Pilda semănătorului.

2. Pilda vameșului și a fariseului.

3. Pilda talanților.

4. Pilda bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr.

E. NOȚIUNI DE LITURGICĂ

1. Despre ierarhia bisericească în general (treptele ierarhiei).

2. Sfânta Cruce, sensul ei spiritual.

F. SLUJIRE ȘI MISIUNE

1. Sf. Arhidiacon Ștefan.

2. Sfinții Apostoli Petru și Pavel.

3. Sf. Grigorie Decapolitul.

– *Autorii manualului: Prof. Lupiș Daniela și Prof. Tibulcă Anca (Iași).*

CLASA A V-A

1. CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

2. TEME

A. NOȚIUNI DE CATEHISM

1. Revelația divină – Dumnezeu se descoperă omului.

2. Sf. Scriptură și Sf. Tradiție.

3. Cunoașterea lui Dumnezeu, din împrejurările vieții.

4. Atributele lui Dumnezeu.

B. NOȚIUNI DE MORALĂ CREȘTINĂ

1. Pilda fiului risipitor – căință și iertare.

2. Pilda samaritanului milostiv.

3. Pilda celor 10 fecioare.

4. Pilda neghinei – datoria de a ne pregăti pentru Judecata de Apoi și pentru primirea vieții veșnice.

C. NOȚIUNI DE LITURGICĂ

1. Sfânta Scriptură și Rugăciunea: Cele 7 Laude.

2. Sfințirea vieții creștine și a naturii înconjurătoare: Ierurgiile.

3. Principalele materii folosite în cultul ortodox (pâinea, vinul, apa, untdelemnul, tămâia, lumânarea); semnificații și importanță.

D. ISTORIA BISERICII UNIVERSALE

1. Lumea în momentul apariției Creștinismului.

2. Întemeierea Bisericii Creștine (Pogorârea Duhului Sfânt).

3. Răspândirea creștinismului prin predica Sf. Apostoli și organizarea Bisericii.

4. Persecuțiile împotriva creștinilor.

E. ISTORIA BISERICII ROMÂNE

1. Sf. Ap. Andrei în Dacia.

2. Răspândirea creștinismului pe teritoriul țării noastre.

3. Martiri creștini în Dacia în sec. III-IV.

4. Organizarea Bisericii creștine în țara noastră în primele secole creștine.

F. SPIRITUALITATE ȘI MISIUNE

1. Să vorbim și altora despre Hristos.

2. Să ne ajutăm aproapele.

3. Natura – darul lui Dumnezeu pentru oameni.

4. Despre prietenie.

5. Sfântul Mare Mucenic Gheorghe și Sfântul Dimitrie Izvorătorul de Mir.

– *Autorul manualului Pr. prof. Nicolae Dascălu (Iași).*

CLASA A VI-A

1. CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

2. TEME

A. NOȚIUNI DE CATEHISM

1. Sf. Treime în Simbolul credinței.

2. Dumnezeu Tatăl.

3. Dumnezeu Fiul.

4. Dumnezeu Sf. Duh.

B. NOȚIUNI DE MORALĂ CREȘTINĂ

1. Virtuțile, roade ale Duhului Sfânt în viața creștinului.

2. Virtuțile: credinței, nădejzii și dragostei.

3. Virtuțile: dreptății, curajului, cumpătății, înțelepciunii.

4. Despre păcat. Păcatul, boală a vieții spirituale.

C. NOȚIUNI DE LITURGICĂ

1. Despre sărbători – împărțirea și importanța lor.
2. Duminica – sărbătoarea săptămânală a creștinilor.
3. Sărbătorile domnești (praznicele împărătești) cu date fixe.
4. Sărbătorile domnești (praznicele împărătești) cu date schimbătoare.

D. ISTORIA BISERICII UNIVERSALE

1. Împărații Constantin și Elena și Edictul de la Milan din 313.
2. Răspândirea creștinismului în lume după Edictul de la Milan.
3. Sinoadele ecumenice în formularea și trăirea dreptei credințe.
4. Monahismul creștin.

CLASA A VII-A

1. CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII
2. TEME

A. NOȚIUNI DE CATEHISM

1. Dumnezeu creatorul.
2. Dumnezeu pronietorul.

B. NOȚIUNI DE MORALĂ CREȘTINĂ

1. Fericirile.
2. Minunea din Cana Galileii – Mântuitorul Hristos binecuvântează și ajută familia.
3. Pescuirea minunată – răsplata credinței.
4. Umblarea pe mare și potolirea furtunii – muștrarea credinței îndoielnice.
5. Schimbarea la Față a Domnului.

C. NOȚIUNI DE LITURGICĂ

1. Sărbători în cinstea sfinților.
2. Sărbători în cinstea Maicii Domnului.
3. Sărbătorile Sf. Îngeri și ale Sf. Cruci.
4. Postul – împărțire și importanță.
5. Cultul morților în Biserica Ortodoxă (slujba înmormântării, slujba parastasului).

D. ISTORIA BISERICII UNIVERSALE

1. Schisma de la 1054 – dezbinarea dintre Bisericile de Apus și Răsărit.

CLASA A VIII-A

1. CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII
2. TEME

A. NOȚIUNI DE CATEHISM

1. Dumnezeu Mântuitorul.
2. Dumnezeu Sfințitorul.
3. Dumnezeu Judecătorul.

B. NOȚIUNI DE MORALĂ CREȘTINĂ

1. Datoria de a păstra și transmite dreapta credință.

E. ISTORIA BISERICII ROMÂNE

1. Întemeierea Mitropoliei Moldovei.
2. Întemeierea Mitropoliei Ungrovlahiei.
3. Întemeierea Mitropoliei Transilvaniei.
4. Monahismul în Țările Române.

F. SPIRITUALITATE ȘI MISIUNE

1. Slujire și misiune – acasă.
2. Slujire și misiune – în Biserică (Poruncile bisericesti).
3. Slujire și misiune – în școală.
4. Slujire și misiune – în societate.
5. Sfântul Nicodim de la Tismana.
6. Sfinții Trei Ierarhi – dascăli ai misiunii creștine.

– *Autorii manualului: Prof. Porcărașu Marilena, Prof. Barbu Denisa (Iași).*

2. Încercări de unire în secolele următoare (1274, 1439 etc.).

3. Căderea Constantinopolului sub turci – 1453.

4. Reforma protestantă (sec. al XVI-lea).

E. ISTORIA BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

1. Reforma în Transilvania.
2. Uniația.
3. Ierarhi de seamă în Istoria Bisericii Ortodoxe Române: Antim Ivireanul, Varlaam, Andrei Șaguna.

F. SPIRITUALITATE ȘI MISIUNE

1. Sfântul Vasile cel Mare: ctitor al instituțiilor de caritate (filantropice).
2. Orfelinatele – locașuri pentru copiii părăsiți.
3. Spitalele – speranță pentru cei bolnavi.
4. Azilele – așezăminte de îngrijire a bătrânilor bolnavi și părăsiți.
5. Sfinții Sava Brancovici, Ilie Iorest, Visarion Sarai și Sofronie de la Cioara, Ioan din Galeș și Moise Măcinic din Sibiel – mărturisitori ai Ortodoxiei.

– *Autorii manualului: Prof. Mocanu Elena, Prof. Carabela Elena (Iași).*

2. Învierea lui Lazăr – rodul iubirii lui Hristos pentru prietenii Săi.

3. Vindecarea celor zece leproși – datoria recunoștinței față de binefăcători.

4. Vindecarea slăbănogului din Capernaum – credința lucrătoare prin iubirea față de semenii.

C. NOȚIUNI DE LITURGICĂ

1. Biserica lui Hristos: Comuniunea oamenilor cu Dumnezeu.

2. Sfânta Liturghie – Rugăciunea atotcuprinzătoare a Bisericii.

3. Arhitectura și pictura bisericească.

4. Imnografia și muzica bisericească.

D. ISTORIA BISERICII UNIVERSALE

1. Cultele religioase după Reformă.

2. Ecumenismul în sec. XIX-XX.

3. Biserica azi.

E. ISTORIA BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

1. Autocefalia B.O.R. Ridicarea la rangul de Patriarhie.

2. Organizarea B.O.R.
3. B.O.R. în timpul dictaturii comuniste.
4. Biserica Ortodoxă Română și rolul ei în societatea contemporană.

F. SPIRITUALITATE ȘI MISIUNE

1. Mântuirea – conlucrare a omului cu harul divin.

2. Sfințenia – asemănarea omului cu Dumnezeu.

3. Iubirea lui Hristos față de oameni – model al misiunii Bisericii în lume.

– *Autorii manualului: Pr. prof. Crauciuc Toma, Prof. Orzetic Maria (Iași).*

CLASA A IX-A**A. OBIECTIVE CADRU**

1. Cunoașterea și iubirea lui Dumnezeu ca fundament al mântuirii și desăvârșirii omului.

2. Cunoașterea și folosirea adecvată a limbajului din sfera valorilor religioase.

3. Cunoașterea învățăturilor Sfintei Scripturi, a tradițiilor religioase și a istoriei Bisericii.

4. Formarea virtuților creștine și consolidarea deprinderilor de comportament moral-religios.

5. Educarea atitudinilor de acceptare, înțelegere și respect față de cei de alte credințe și convingeri.

II. CURRICULUM PE CLASE**CLASA A IX-A****A. OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE**

1. Cunoașterea și iubirea lui Dumnezeu ca fundament al mântuirii și desăvârșirii omului.

Obiective de referință

La sfârșitul clasei a IX-a elevul va fi capabil:

1.1. – să conștientizeze importanța respectului față de cele sfinte, manifestat în cinstirea lui Dumnezeu, a sfinților și a obiectivelor sfinte;

1.2. – să înțeleagă sensul existenței și al vieții, din perspectiva credinței creștine;

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a IX-a se recomandă următoarele activități:

– exerciții de dialog pe tema necesității cinstirii lui Dumnezeu în vederea mântuirii;

– exerciții de comparare a diferențelor privind cinstirea lui Dumnezeu, a sfinților și a obiectelor sfinte;

– argumentare biblică și patristică;

– consultarea unor lucrări de referință;

– exerciții de dialog pe tema sensului existenței din perspectiva credinței creștine;

– lecturarea și interpretarea unor texte biblice corespunzătoare temei date;

– argumentarea patristică;

– consultarea unor lucrări de referință;

– realizarea unui eseu pe tema sensului existenței din perspectiva creștină;

– exercițiu de comparare a unor texte biblice, religioase cu texte filosofice referitoare la tema dată;

1. *Cunoașterea și folosirea adecvată a limbajului din sfera valorilor religioase.*

Obiective de referință

La sfârșitul clasei a IX-a elevul va fi capabil:

2.1. – să argumenteze, folosind termenii religioși, învățați, învățăturile de credință studiate;

2.2. – să analizeze din perspectiva ortodoxă semnificațiile actuale ale unor termeni utilizați în societatea contemporană;

2.3. – să manifeste interes pentru lecturarea unor texte cu caracter religios;

2. *Cunoașterea învățăturilor Sfintei Scripturi, a tradițiilor religioase și a istoriei Bisericii.*

Obiective de referință

La sfârșitul clasei a IX-a elevul va fi capabil:

3.1. – să conștientizeze rolul și importanța Sfintelor Slujbe ale Bisericii în viața creștinului;

3.2. – să evidențieze superioritatea creștinismului față de celelalte religii ale lumii;

3. *Formarea virtuților creștine și consolidarea deprinderilor de comportament moral-religios.*

Obiective de referință

La sfârșitul clasei a IX-a elevul va fi capabil:

4.1. – să respecte datoriile creștinului față de Dumnezeu, față de sine și față de aproapele;

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a IX-a se recomandă următoarele activități:

- exerciții de analiză a unui text religios;
- realizarea de referate cu subiect religios;
- utilizarea dicționarelor;
- dezbateri colective asupra unor texte și situații concrete;
- exerciții de folosire a termenilor religioși doar în sensul lor propriu;
- exerciții de identificare a termenilor preluați din viața religioasă;
- dialog pe tema utilizării termenilor religioși în societatea actuală;
- discuții despre relația dintre cult și cultură;
- exerciții de analiză a unor texte reprezentative;
- utilizarea dicționarelor;
- consultarea unor lucrări de referință;
- exerciții de lectură a unor texte literare cu subiect religios;
- exerciții de memorare și recitare a unor versuri religioase;
- alcătuirea unor liste bibliografice cu texte religioase specifice temelor studiate;
- exerciții de memorare a unor texte biblice pentru utilizarea corectă a lor.

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a IX-a se recomandă următoarele activități:

- participarea la Sfintele Slujbe ale Bisericii;
- exerciții de interpretare a simbolismului unor Sfinte Slujbe;
- exemplificarea unor situații concrete din care să rezulte semnificația și importanța Sfintelor Slujbe ale Bisericii;
- exerciții de audiere și interpretare a unor cântări religioase;
- vizionare unor filme cu principalele momente ale slujbelor bisericesti;
- exerciții de comparare a religiei creștine cu marile religii ale lumii;
- dezbateri pe tema istoriei diferitelor religii ale lumii;
- consultarea unor lucrări de referință;
- exerciții de identificare și analiză a schimbărilor aduse de creștinism în lume;

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a IX-a se recomandă următoarele activități:

- exerciții de dialog privind necesitatea împlinirii datoriilor de creștin;

4.2. – să explice consecințele negative, din punctul de vedere al moralei creștine, pe care le aduc anumite preocupări ale tinerilor și alegerea greșită a prietenilor, modelelor etc.

4.3. – să manifeste dorința de a parcurge un urcuș duhovnicesc;

4. *Educarea atitudinilor de acceptare, înțelegere și respect față de cei de alte credințe și convingeri.*

Obiective de referință

La sfârșitul clasei a IX-a elevul va fi capabil:

5.1. – să evidențieze importanța dialogului și respectului reciproc între oameni, indiferent de religie, rasă, naționalitate etc.;

- discuții despre modul de aplicare a normelor de comportament religios-moral;
- studiu de caz;
- exerciții de argumentare biblică și patristică;
- lecturarea unor texte din literatura religioasă;
- dezbateri pe tema preocupărilor tinerilor;
- exerciții de analiză a efectelor pe care le au anumite preocupări din viața tinerilor;
- studiu de caz;
- lecturarea unor texte religioase reprezentative;
- realizarea de eseuri pe temă dată;
- argumentare biblică;
- exerciții de identificare a principiilor pe baza cărora ne alegem prietenii, un model etc.;
- dezbateri pe tema unor evenimente concrete prezentate în mass-media;
- exerciții de dialog pe tema necesității drumului duhovnicesc;
- participarea la conferințe duhovnicești;
- argumentare biblică și patristică;
- studiu de caz;
- lecturarea unor texte religioase reprezentative;
- vizite la mănăstiri;
- vizionarea de filme cu caracter religios;

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a IX-a se recomandă următoarele activități:

- participarea la întâlniri cu tineri de alte confesiuni și credințe, rase, naționalități etc.;
- participarea la acțiuni de caritate în orfelinate, azile sau spitale, împreună cu membrii altor confesiuni sau credințe religioase;
- studiu de caz;

B. CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

C. TEME

A. NOȚIUNI DE CATEHISM

1. Respectul față de cele sfinte (persoane, timp, spațiu, obiecte).
2. Cinstirea lui Dumnezeu. Cinstirea sfinților. Preacinstirea Maicii Domnului.
3. Cinstirea Sfintei Cruci.
4. Cinstirea Sfintelor Icoane.
5. Cinstirea Sfintelor Moaște.

B. NOȚIUNI DE MORALĂ CREȘTINĂ

1. Datoriile creștinului (față de Dumnezeu, față de sine, față de aproapele).
2. Iubirea de neam și Patrie.

3. Oamenii – împreună călători prin viață (pacea, înțelegerea, respectul reciproc între persoane, rase, naționalități, sexe și apartenență religioasă).

4. Ecumenismul religios – împlinirea idealului de unitate creștină.

C. NOȚIUNI DE LITURGICĂ

1. Sfintele Slujbe ale Bisericii – expresia comuniunii creștine.

2. Explicația mistico-simbolică a Sfintelor Slujbe.

3. Pregătirea și starea morală a credinciosului pentru participarea la viața cultică (Sfânta Liturghie, Sfintele Taine, Laude și Ierurgii).

4. Rolul și valoarea cultului ortodox în viața creștinului.

D. SPIRITUALITATE ȘI MISIUNE

1. Libertate și responsabilitate în lumina credinței (opțiuni în prietenie și în activități).

2. Iubire și dreptate în viața creștină (participarea creștinului la viața socială).

3. Rugăciune și reconciliere. Creștinul – promotor al împăcării.

E. MARILE RELIGII ALE LUMII

1. Omul – ființă religioasă (legătura cu Divinitatea, credința în viața veșnică, viața spirituală – dăruire de sine).

2. Creștinismul și iudaismul.

3. Religiiile: islamul, hinduismul și budismul.

F. CREȘTINISMUL ȘI PROBLEMELE TINERETULUI

1. Tinerii și preocupările lor.

2. Muzica în viața tinerilor.

3. Pericolul drogurilor.

4. Tineretul și mass-media.

5. Tinerii și sexualitatea.

D. LISTĂ DE TERMENI

Adorarea lui Dumnezeu; ajunare; altar; biserică; canon; chip și asemănare; cinstirea lui Dumnezeu; preacinstirea Maicii Domnului; cinstirea sfinților; cinstirea Sfintei Cruci; cinstirea Sfintelor icoane; cinstirea Sfintelor moaște; comuniune; credința creștină; credința, nădejdea și dragostea; datorie creștină; droguri; familie creștină; ideal; iubirea aproapelui; jertfă; mass-media; mântuire; mistică; Mișcarea Ecumenică; monahism; mucenic; naționalitate; neam; parastas; pace; patrie, persecuții; pocăință, popor ales; pronie divină; religia creștină, mozaică, hindusă, islamică; revelația divină; rugăciune, sărbătoare; sectă; semnele venirii a doua; sexualitate; sfânta masă; slujbe; simbolică; smerenie; spiritism; Utrenie; Vecernie; viața veșnică.

E. BIBLIOGRAFIE PENTRU LECTURA SUPLIMENTARĂ

1. Biblia.
2. Mica Biblie.
3. Actele martirice (selectiv).
4. Bălan, Ioanichie – Sfintele moaște din România (selectiv).
5. Cabasila, Nicolae – Tâlcuirea dumnezeieștii Liturghii (selectiv).
6. Carte de rugăciuni.
7. Catehism creștin ortodox.
8. Colliander, Tito – Calea asceților.
9. Corneanu, Nicolae – Patristica mirabilia, pagini de literatură primelor veacuri creștine (selectiv).
10. Galaction, Gala – Papucii lui Mahmud.
11. Sf. Ioan Gură de Aur – Dascălul pocăinței.
12. Lascarov-Moldoveanu, I. – Viețile Sfinților (selectiv).
13. Sf. Maxim Mărturisitorul – Viața Maicii Domnului.

14. Menthon, Bernardin – Sfinții și mănăstirile din Olimpul Bitiniei (selectiv).
15. Mic dicționar Biblic.
16. Moshu, Ioan – Limonariu (selectiv).
17. Nicodim Măndiță – Minunile Sfintei Cruci în viețile sfinților.
18. Paladie – Lavsaicon (selectiv).
19. Patericul (selectiv).
20. Poezia română religioasă, I. de la Dosoftei la Nichifor Crainic (selectiv).
21. Proloagele (selectiv).
22. Sienkiewicz, H. – Quo Vadis?(selectiv).
23. Steinhardt, Nicolae – Dăruind vei dobândi (selectiv).
24. Șebu, Sebastian – "Lăsați copiii să vină la Mine" – Mic catehism.
25. Sf. Teofan Zăvorâtul – Viața duhovnicească și cum o putem dobândi (selectiv).
26. Tsamis, Dimitrios – Patericul sinaitic.
27. Urzică, Mihail – Minuni și false minuni (selectiv).
28. Voiculescu, Vasile – Poezii (selectiv).

F. SUGESTII PENTRU REPERTORIUL DE CÂNTECE ȘI PENTRU AUDIȚIILE MUZICALE

Repertoriul de cântece

1. Colinde (selectiv).
2. Carte de cântări bisericești (selectiv).
3. Slujbele Sfinților Români din Transilvania și alte cântări religioase (selectiv).

Audiții muzicale

1. Anonimus – Cu trupul adormind, în Patimile și Învierea lui Iisus, Casetă nr. 2, Corul "Madrigal".
2. L. van Beethoven – Oda Bucuriei (pe un text de Fr. Schiller), în Simfonia a IX-a în re minor.
3. P. I. Ceaikovski – Simfonia nr. 6 în si minor, "Patetica" (selectiv).
4. D. Chirescu – Ziua Învierii – în Patimile și Învierea lui Iisus, Casetă nr. 2, Corul "Madrigal".
5. "Colinde și cântări de Crăciun" – din Astăzi S-a născut Hristos, Corul de cameră "Madrigal".
6. Nicolae Lungu, Liturghia bizantină pe melodii tradiționale ortodoxe române.
7. Hans Eckart Schlandt, seria "Orgi istorice din România (selectiv).
8. Giuseppe Verdi – Nabucco, corul sclavilor evrei din actul IV.
9. Richard Wagner – Tannhäuser, corul pelerinilor din actul III.

CLASELE X-XII

NOTĂ DE PREZENTARE

Studiul Religiei – cultul ortodox în liceu, alături de celelalte discipline din aria curriculară "Om și societate", își propune formarea personalității în concordanță cu valorile creștine și dezvoltarea de caractere moral-creștine în spiritul dreptei credințe.

Noul curriculum școlar este conceput pentru trunchiul comun și presupune structurarea pe componente specifice, în conformitate cu noul model de proiectare curriculară:

- * competențe generale;
- * competențe specifice și unități de conținut pe ani de studiu;
- * valori și atitudini;

Elementele de noutate sunt legate de următoarele aspecte:

- * reconsiderarea demersului curricular și didactic din perspectiva finalităților liceului;
- * trecerea de la un sistem de instruire centrat pe obiective educaționale la un sistem care își propune construirea de competențe (generale și specifice) și orientarea demersului didactic în funcție de valori și atitudini, dat fiind faptul că educația religioasă este în esență una de tip axiologic;

* orientarea curriculumului către elementele de conținut cu caracter pragmatic (dezvoltarea de atitudini și comportamente) și actual (creștinismul și problemele tineretului de azi);

* corelarea cunoștințelor de religie cu cele dobândite la alte discipline de învățământ (limba și literatura română, istorie, geografie, biologie, psihologie etc.).

Prezentul curriculum este conceput într-o manieră flexibilă, care permite profesorului libertatea de opțiune în maniera de abordare a unei lecții prin:

* alegerea succesiunii capitolelor sau a temelor, în funcție de caracteristicile clasei sau de evenimentele religioase, cu condiția respectării logicii interne a domeniului și a parcurgerii integrale a materiei prevăzute în programă;

* construirea liberă a demersului didactic în cadrul fiecărei lecții prin alegerea de metode, activități și stiluri variate, adecvate particularităților elevilor și clasei, precum și în concordanță cu competențele precizate pentru fiecare nivel.

COMPETENȚE GENERALE

1. Recunoașterea și definirea conceptelor specifice religiei.
2. Argumentarea învățăturilor de credință în diferite contexte de comunicare.
3. Aplicarea cunoștințelor religioase pentru rezolvarea, în spiritul dreptei credințe, a problemelor din viața unui creștin.
4. Integrarea în ansamblul cunoștințelor religioase a cunoștințelor dobândite la alte discipline de învățământ.

VALORI ȘI ATITUDINI

- * conștientizarea rolului învățăturilor Bisericii în viața de creștin.
- * dezvoltarea respectului față de cele sfinte.
- * înțelegerea rolului religiei în formarea personalității umane.
- * asumarea conștientă și în conformitate cu dreapta credință a drepturilor și obligațiilor ce decurg din apartenența la diferite identități (confesiuni, națiune, comunitate, profesie, cultură etc.).
- * grija față de aproapele.
- * stimularea interesului pentru lectura duhovnicească.

CLASA A X-A

COMPETENȚE SPECIFICE

1. Identificarea și definirea unor concepte specifice religiei prin folosirea Sfintei Scripturi, a scrierilor Sfinților Părinți și a textelor religioase.
2. Utilizarea noțiunilor religioase în comunicări orale și scrise.
3. Folosirea cunoștințelor religioase în compararea unor situații propuse.
4. Compararea modurilor de abordare a problemelor religioase, morale sau sociale prezentate la religie și la alte discipline de învățământ.

CONȚINUTURI

I. DOGMATICĂ

1. Argumente raționale pentru dovedirea existenței lui Dumnezeu (argumentul istoric, cosmologic, teleologic, moral și ontologic).
2. Concepții despre Dumnezeu contrare învățăturii creștine (evoluționismul, ateismul, deismul, panteismul etc.).
3. Revelația divină:
  - a) Sfânta Scriptură.
  - b) Sfânta Tradiție.
  - c) Minunile și profețiile – semne ale iubirii lui Dumnezeu.
4. Crearea lumii (nevăzute și văzute). Crearea omului.
5. Căderea omului în păcat.
6. Providența divină.

II. MORALĂ

1. Poruncile divine.

2. Legea morală a Vechiului Testament (Decalogul).
3. Legea morală a Noului Testament (Predica de pe munte).

III. ARTA CREȘTINĂ

1. Artă creștină în contextul culturii universale.
2. Arhitectura religioasă (stilul bizantin, romanic, gotic).
3. Stilurile arhitecturale românești (moldovenesc, muntenesc-brâncovenesc, bisericile de lemn).

IV. SPIRITUALITATE ȘI MISIUNE

1. Asemănarea cu Dumnezeu: răspunsul omului la chemarea lui Dumnezeu și comuniunea cu El prin Biserică.
2. Apostolatul creștin – expresie a credinței lucrătoare.

V. ORTODOXIA ȘI CULTURA NAȚIONALĂ

1. Folclorul religios – izvor de inspirație pentru cultura românească.
2. Primele manuscrise și tipăriri.
3. Palia de la Orăștie, Noul Testament de la Bălgrad, Biblia de la București.

VI. CREȘTINISMUL ȘI PROBLEMELE TINERETULUI

1. Concepții străine spiritualității credinței ortodoxe (superstiția, magia, astrologia).
2. Creștinismul și învățătura despre reîncarnare.
3. Practici religioase asiatice.

CLASA A XI-A

COMPETENȚE SPECIFICE

1. Definierea și utilizarea corectă a unor concepte specifice religiei prin folosirea Sfintei Scripturi, a scrierilor Sfinților Părinți și a textelor religioase.
2. Elaborarea unor lucrări structurate pe o temă propusă, folosind noțiunile religioase învățate.
3. Utilizarea variată a cunoștințelor religioase în analiza unor situații propuse.
4. Înțelegerea corectă a modurilor diferite de abordare a problemelor religioase, morale și sociale prezentate la religie și la alte discipline de învățământ.

CONȚINUTURI

I. DOGMATICĂ

1. Iisus Hristos – Mântuitorul lumii (pregătirea lumii pentru venirea Mântuitorului, profeții, întrupare (unire ipostatică):
  - a) Mântuirea obiectivă și subiectivă.
  - b) Întreita slujire a Mântuitorului.
  - c) Răscumpărarea.
  - d) Adevărarea morții și Învierii Mântuitorului.
2. Persoana și lucrarea Duhului Sfânt:
  - a) Harul divin mântuitor. Raportul dintre har și libertate. Teoria predestinației.
  - b) Sfânta Biserică.
  - c) Sfintele Taine și Ierurgiile.

II. MORALĂ

1. Conștiința morală. Bolile conștiinței.
2. Libertate și opțiune:
  - a) Despre păcat.
  - b) Despre virtuți.

III. ARTA CREȘTINĂ

1. Fundamentul dogmatic și biblic al icoanei.
2. Pictura religioasă în Biserică (programul iconografic) și în iconografie (icoana pe lemn, pe sticlă). Valoarea spirituală și artistică.

3. Argintăria și broderia religioasă.
4. Muzica bisericească și mesajul ei spiritual.

IV. SPIRITUALITATE ȘI MISIUNE

1. Jertfa euharistică și iubirea jertfelnică (Liturghie și filantropie).
2. Iubirea de Dumnezeu și iubirea de semenii.
3. Respectul creștinului față de lumea creată (ecologie creștină).
4. Prietenia și solidaritatea – simbol al comuniunii interumane.
5. Solidaritatea între semenii.

V. ORTODOXIA ȘI CULTURA NAȚIONALĂ

1. - 2. Mitropoliți români – ctitori de cultură și patrioți luminați (*Varlaam, Dosoftei, Veniamin Costachi, Antim Ivireanul, Andrei Șaguna, Simion Ștefan, Grigorie Dascălu, Melchisedec Ștefănescu*).

VI. CREȘTINISMUL ȘI PROBLEMELE TINERETULUI

1. Minuni sfinte și false minuni.
2. Fenomene normale și paranormale (O.Z.N).
3. Libertatea religioasă și agresivitate sectară.

CLASA A XII-A

COMPETENȚE SPECIFICE

1. Definirea și argumentarea unor concepte specifice religiei prin folosirea Sfintei Scripturi, a scrierilor Sfinților Părinți și a textelor religioase.
2. Susținerea argumentată a învățăturilor de credință.
3. Utilizarea variată a cunoștințelor religioase în analiza și rezolvarea unor situații date.
4. Realizarea de conexiuni între modurile de abordare a problemelor religioase, morale sau sociale prezentate la religie și la alte discipline de învățământ.

CONȚINUTURI

I. DOGMATICĂ

1. Sfârșit creștinesc. Despre moarte și judecată.
2. Cer nou și pământ nou. Despre finalitatea lumii.
3. Invocarea ajutorului sfinților și rugăciunile pentru cei adormiți în Domnul.

II. MORALĂ

1. Familia creștină (binecuvântarea iubirii și a copiilor).
2. Rănile familiei (adulterul, divorțul, avortul etc.).
3. Rolul tineretului în promovarea valorilor creștine (credința, speranța, iubirea, dreptatea, libertatea, pacea și sfințenia).
4. Rolul tineretului în apărarea vieții (combaterea violenței, suicidului, eutanasiei și degradării umane).

III. ARTA CREȘTINĂ

1. Monumente reprezentative de artă religioasă în România.
2. Monumente reprezentative de artă religioasă în Europa răsăriteană și apuseană (valori de patrimoniu universal).

IV. SPIRITUALITATE ȘI MISIUNE

1. Pelerinaje religioase și unitate națională.
2. Asceza creștină (post, rugăciune, milostenie) – școală a libertății și sfințeniei.
3. Rolul mănăstirilor și al parohiilor în viața socială.
4. Voievozi români, apărători ai țării și ai creștinătății – vitejie și dărnicie (*Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Constantin Brâncoveanu*).
5. Artă românească (arhitectura, sculptura, pictura și folclorul) – expresie a sufletului românesc (credința, smerenia, ospitalitatea, bucuria, armonia cu natura etc.).

6. Scriitori și gânditori români, promotori ai credinței creștine (*Nicolae Iorga, Nae Ionescu, Nichifor Crainic, Vasile Voiculescu, Nicolae Steinhardt, Petre Țuțea, Valeriu Anania*).

7. Oameni de cultură ortodocși români, promotori ai gândirii religioase în lume (*Dumitru Stăniloae, Mircea Eliade, Constantin Brâncuși, Virgil Gheorghiu etc.*).

V. CREȘTINISMUL ȘI PROBLEMELE TINERETULUI

1. Originea lumii: dialogul între credință și știință, azi.

2. Secularizare și sfințenie: confruntarea între autosuficiență și comuniune.

ANEXA I

ARIA CURRICULARĂ: OM ȘI SOCIETATE. RELIGIE ORTODOXĂ

OBIECTIVE CADRU

1. Cunoașterea și iubirea lui Dumnezeu ca fundament al mântuirii și desăvârșirii omului.

2. Cunoașterea și folosirea adecvată a limbajului din sfera valorilor religioase.

3. Cunoașterea învățăturilor Sfintei Scripturi, a tradițiilor religioase și a Istoriei Bisericii.

4. Formarea virtuților creștine și consolidarea comportamentului religios.

5. Educarea atitudinilor de acceptare, înțelegere și respect față de cei de alte credințe și convingeri.

CURRICULUM PE CLASE

Clasa a IX-a

A. OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. *Cunoașterea și iubirea lui Dumnezeu ca fundament al mântuirii și desăvârșirii omului.*

Obiective de referință:

La sfârșitul clasei a IX-a elevul va fi capabil:

1.1. – să conștientizeze importanța respectului față de sacru, manifestat în cinstirea lui Dumnezeu, a sfinților și a obiectelor sfinte.

1.2. – să evidențieze care sunt datoriile unui bun creștin față de sine, față de Dumnezeu și față de aproapele.

1.3. – să înțeleagă care este sensul existenței și al vieții din perspectiva credinței ortodoxe.

Exemple de activități de învățare:

Pe parcursul clasei a IX-a se recomandă următoarele activități:

- exercițiu de dialog pe tema necesității cinstirii lui Dumnezeu în vederea mântuirii;
- exercițiu de comparare între cinstirea lui Dumnezeu, a sfinților și a obiectelor sfinte;
- lecturarea și comentarea textelor biblice referitoare la tema precizată;
- consultarea unor lucrări de referință;
- argumentarea biblică și patristică;
- studiu de caz;
- discutarea în grup a unor norme de comportament religios-moral;
- exerciții de argumentare biblică și patristică;
- lecturarea unor texte din literatura religioasă;
- exerciții de dialog, privind necesitatea îndeplinirii datoriilor față de Dumnezeu, față de aproapele și față de sine însuși;
- lecturarea și interpretarea textelor biblice referitoare la tema precizată;
- exercițiu de dialog pe tema sensului existenței din perspectiva credinței creștine;
- consultarea unor lucrări de referință;

2. *Cunoașterea și folosirea adecvată a limbajului din sfera valorilor religioase.*

Obiective de referință:

La sfârșitul clasei a IX-a elevul va fi capabil:

2.1. – să valorifice în texte proprii termenii religioși învățați;

2.2. – să manifeste interes pentru lecturarea unor texte cu caracter religios.

3. *Cunoașterea învățăturilor Sfintei Scripturi, a tradițiilor religioase și a istoriei Bisericii.*

Obiective de referință:

La sfârșitul clasei a IX-a elevul va fi capabil:

3.1. – să conștientizeze rolul și importanța sfintelor slujbe ale Bisericii în viața creștinului.

3.2. – să descrie principalele caracteristici ale marilor religii ale lumii în raport cu religia creștină.

4. *Formarea virtuților creștine și consolidarea deprinderilor de comportament moral-religios.*

Obiective de referință:

La sfârșitul clasei a IX-a elevul va fi capabil:

4.1. – să conștientizeze implicațiile negative, în sens creștin, a acceptării unor practici străine spiritualității credinței ortodoxe.

- argumentarea patristică;
- realizarea unui eseu pe tema sensului existenței din perspectiva credinței creștine;
- exercițiu de comparare a unor texte biblice, religioase cu texte filosofice referitoare la tema precizată.

Exemple de activități de învățare:

Pe parcursul clasei a IX-a se recomandă următoarele activități:

- exerciții de analiză a unui text religios;
- realizarea de eseuri cu subiect religios;
- utilizarea dicționarelor;
- dezbateri colective asupra unor texte și situații concrete prin formularea de argumente pro și contra.
- consultarea unor lucrări de referință;
- exerciții de lecturare a unor texte literare cu subiect religios;
- exercițiu de memorare și recitare a unor versuri religioase;
- alcătuirea de liste bibliografice cu texte religioase specifice temelor studiate.

Exemple de activități de învățare:

Pe parcursul clasei a IX-a se recomandă următoarele activități:

- participarea la Sfintele Slujbe ale Bisericii;
- exerciții de interpretare a simbolisticii Sfintelor Slujbe;
- exemplificarea unor situații concrete din care să rezulte semnificația și importanța Sfintelor Slujbe ale Bisericii;
- audierea și interpretarea unor cântări religioase;
- exerciții de comparare a marilor religii ale lumii cu religia creștină;
- dezbateri pe tema istoricului și a învățăturilor de credință a diferitelor religii ale lumii;
- consultarea unor lucrări de referință;
- exerciții de analiză și comentare a schimbărilor aduse de creștinism în istorie;
- folosirea mijloacelor audio-vizuale pentru prezentarea caracteristicilor religiilor studiate.

Exemple de activități de învățare:

Pe parcursul clasei a IX-a se recomandă următoarele activități:

- dezbateri în grup pe tema practicilor străine credinței ortodoxe;
- lecturarea și comentarea de texte religioase și filosofice;

4.2. – să înțeleagă faptul că împlinirea omenirii se poate realiza cu adevărat numai în Iisus Hristos, Care este Calea, Adevărul și Viața.

5. *Educarea atitudinilor de acceptare, înțelegere și respect față de cei de alte credințe și convingeri.*

Obiective de referință:

La sfârșitul clasei a IX-a elevul va fi capabil:

5.1. – să evidențieze importanța respectului reciproc între oameni, indiferent de rasă, naționalitate sau apartenență politică.

– studiu de caz – analiza unor situații concrete de manifestare a unor practici străine credinței ortodoxe;

– argumentare biblică;

– realizare de eseuri pe o temă dată.

– exerciții de dialog pe tema dată;

– argumentare biblică;

– lecturarea unor texte cu conținut religios-moral;

– redactare de eseuri pe temă dată;

– consultarea unor lucrări de referință.

Exemple de activități de învățare:

Pe parcursul clasei a IX-a se recomandă următoarele activități:

– participarea la întâlniri cu tineri de diferite confesiuni și credințe;

– vizitarea de biserici ale altor culte;

– studiu de caz;

– dezbateri pe baza unor evenimente concrete din mass-media;

– participarea la acțiuni de caritate realizate de membrii comunității și/sau ai altor confesiuni în orfelinate, azile, spitale.

B. CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

A. TEME: CURRICULUM PENTRU PREDAREA RELIGIEI LA CLASA A IX-A

I. NOȚIUNI DE CATEHISM

1. Respectul față de sacru (persoane, timp, spațiu, obiecte).
2. Cinstirea lui Dumnezeu. Cinstirea sfinților. Prăcinstirea Maicii Domnului.
3. Cinstirea Sfintei Cruci.
4. Cinstirea Sfintelor Icoane.
5. Cinstirea Sfintelor Moaște.

II. NOȚIUNI DE MORALĂ CREȘTINĂ

1. Datoriile unui bun creștin (față de Dumnezeu, față de sine, față de aproapele).
2. Iubirea de neam și Patrie.
3. Oamenii – împreună călători prin viață (pacea, înțelegerea, respectul reciproc între persoane, rase, naționalități, sexe și apartenență religioasă).
4. Ecumenismul religios – împlinirea idealului de unitate creștină.

III. NOȚIUNI DE LITURGICĂ

1. Sfintele Slujbe ale Bisericii – expresia comuniunii creștine.
2. Explicația mistico-simbolică a Sfintelor Slujbe.
3. Pregătirea și starea morală a credinciosului pentru implicarea în viața cultică (Sfânta Liturghie, Sfintele Taine, Laude și Ierurgii).
4. Rolul și valoarea cultului ortodox în viața creștinului.

IV. APOSTOLAT ȘI SPIRITUALITATE

1. Opțiunile tânărului în lumina credinței creștine (alegera credinței, alegerea prietenilor, alegerea profesiei etc.).
2. Sensul vieții și al existenței din perspectiva credinței creștine.
3. Împlinirea omenerii în Iisus Hristos (Cuvânt, Cale, Adevăr, Viață, Lumină, Înviere).

V. CREȘTINISMUL ȘI RELIGIILE LUMII

1. Originea și ființa Religiei (omul – ființă religioasă, primele forme de religiozitate).
2. Creștinismul și religia mozaică.
3. Creștinismul și religia hindusă.
4. Creștinismul și religia islamică.

VI. CREȘTINISMUL ȘI PROBLEMELE TINERETULUI

1. Practici străine spiritualității credinței ortodoxe (idolatria, superstiția, magia, francmasoneria, astrologia).
2. Creștinismul și învățătura despre reîncarnare.
3. Practici asiatice.

B. LISTĂ DE TERMENI.

C. BIBLIOGRAFIE PENTRU LECTURA SUPPLEMENTARĂ.

D. SUGESTII PENTRU REPERTORIUL DE CÂNTECE ȘI PENTRU AUDIȚIILE MUZICALE.

**LUCRĂRILE SFÂNTULUI SINOD AL
BISERICII ORTODOXE ROMÂNE**
Sumarul ședinței de lucru din 4 octombrie 2000

Potrivit convocării nr. 5197/2000 făcută de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, în temeiul prevederilor art. 12 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, ziua de 4 octombrie 2000, a avut loc la Palatul Patriarhiei din București, ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

În ziua precedentă, 3 octombrie 2000, în Catedrala Patriarhală, la orele 9.30, s-a săvârșit Sfânta Liturghie și un Te-Deum de către P. S. Arhiepiscop-vicar Corneliu Bărlădeanu al Episcopiei Hușilor, pentru deschiderea lucrărilor Colegiului Electoral Bisericesc și a lucrărilor Sfântului Sinod, la care au participat Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, împreună cu Î. PP. SS. Mitropoliți și Arhiepiscopi, PP. SS. Episcopi, Episcopi-vicari și Arhiepiscop-vicari, membrii ai Sfântului Sinod, membrii Colegiului Electoral Bisericesc, participanții din țară și din străinătate la lucrările Simpozionului "Părintele Dumitru Stăniloae", PP. CC. consilieri patriarhali de la sectoarele Administrației Patriarhale, clerici și credincioși.

În dimineața zilei de miercuri, 4 octombrie, la orele 8.30, în sala sinodală din Palatul Patriarhiei, după rostirea rugăciunii *Împărate Ceresc*, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist deschide ședința de lucru a Sfântului Sinod, invitând pe P. S. Episcop-vicar patriarhal Teofan Sinaitul, secretarul Sfântului Sinod să dea citire *Apelului Nominal*.

Sunt prezenți: Prea Fericitul Părinte *Teoctist*, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Î. PP. SS. Mitropoliți *Daniel* al Moldovei și Bucovinei, *Antonie* al Ardealului, *Nicolae* al Banatului, *Petru* al Basarabiei, *Serafim* al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania și Europa Centrală; Î. PP. SS. Arhiepiscopi *Lucian* al Tomisului, *Nifon* al Târgoviștei, *Pimen* al Sucevei și Rădăuților, *Bartolomeu* al Vadului, Feleacului și Clujului, *Andrei* al Alba Iuliei, *Iosif* al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională; PP. SS. Episcopi *Gherasim* al Râmnicului, Locțiitor de Arhiepiscop al Craiovei și de Mitropolit al Olteniei, *Eftimie* al Romanului, *Epifanie* al Buzăului, *Calinic* al Argeșului și Muscelului, *Ioachim* al Hușilor, *Casian* al Dunării de Jos, *Timotei* al Aradului, *Laurențiu* al Caransebeșului, Locțiitor de Episcop al Episcopiei Ortodoxe Române de la Vârșeț-Jugoslavia, *Ioan* al Oradei, *Damaschin* al Sloboziei și Călărașilor, *Ioan* al Covasnei și Harghitei, *Galaction* al Alexandriei și Teleormanului, *Sofronie* al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria; PP. SS. Episcopi-Vicari Patriarhali *Teofan Sinaitul* și *Vincentiu Ploieșteanul*, PP. SS. Episcopi-Vicari *Teodosie Snagoveanu* al Arhiepiscopiei Bucureștilor, *Calinic Botoșăneanu* al Arhiepiscopiei Iașilor, *Visarion Rășinăreanu* al Arhiepiscopiei Sibiului, *Lucian Lugojanul* al Arhiepiscopiei Timișoarei, *Gherasim Putneanu* al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, PP. SS. Arhiepiscop-vicari *Irineu Slătineanu* al Episcopiei Râmnicului, *Ioachim Băcăoanu* al Episcopiei Romanului, *Corneliu Bărlădeanu* al Episcopiei Hușilor, *Petroniu Sălăjanul* al Episcopiei Oradei și *Iustin Sigheteanul* al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

Sunt absenți motivat: Î. P. S. *Victorin* al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada, PP. SS. Episcopi-Vicari *Irineu Bistrițeanul* și *Vasile Someșanul* ai Arhiepiscopiei Clujului.

Constatând legalitatea constituirii, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist declară deschisă ședința de lucru a Sfântului Sinod și supune examinării componența Comisiilor Sinodale, după care plenul Sfântului Sinod hotărăște:

* *Aprobă componența Comisiilor sinodale de lucru, după cum urmează:*

COMISIA PENTRU DOCTRINĂ, VIAȚĂ MONAHALĂ ȘI MISIUNE SOCIALĂ

Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului –	<i>Președinte</i>
Î. P. S. Mitropolit Petru al Basarabiei –	Membru
Î. P. S. Arhiepiscop Pimen al Sucevei și Rădăuților –	Membru
P. S. Episcop Eftimie al Romanului –	Membru
P. S. Episcop Ioachim al Hușilor –	Membru
P. S. Episcop Galaction al Alexandriei și Teleormanului –	Membru
P. S. Episcop-Vicar Visarion Rășinăreanul –	<i>Raportor</i>
P. S. Episcop-Vicar Gherasim Putneanul –	Membru
P. S. Episcop-Vicar Vasile Someșanul –	Membru
P. S. Arhiereu-Vicar Ioachim Băcăoanul –	Membru
P. S. Arhiereu-Vicar Iustin Sigheteanul –	Membru

COMISIA CANONICĂ, JURIDICĂ ȘI PENTRU DISCIPLINĂ

Î. P. S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei –	<i>Președinte</i>
Î. P. S. Arhiepiscop Lucian al Tomisului –	Membru
P. S. Episcop Gherasim al Râmnicului –	Membru
P. S. Episcop Epifanie al Buzăului –	Membru
P. S. Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului –	<i>Raportor</i>
P. S. Episcop Laurențiu al Caransebeșului –	Membru
P. S. Episcop Justinian al Maramureșului și Sătmarului –	Membru
P. S. Episcop-Vicar Calinic Botoșăneanul –	Membru
P. S. Arhiereu-Vicar Corneliu Bârlădeanul –	Membru

COMISIA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PENTRU PREGĂTIREA PERSONALULUI BISERICESC

Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei –	<i>Președinte</i>
Î. P. S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului –	Membru
P. S. Episcop Casian al Dunării de Jos –	<i>Raportor</i>
P. S. Episcop Ioan al Oradiei –	Membru
P. S. Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor –	Membru
P. S. Episcop-Vicar Teodosie Snagoveanul –	Membru
P. S. Episcop-Vicar Irineu Bistrițeanul –	Membru
P. S. Arhiereu-Vicar Irineu Slătineanul –	Membru

COMISIA RELAȚIILOR EXTERNE BISERICEȘTI

Î. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului –	<i>Președinte</i>
Î. P. S. Miropolit Serafim al Germaniei și Europei Centrale –	Membru
Î. P. S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei –	<i>Raportor</i>
Î. P. S. Arhiepiscop Victorin al Arhiep. Ort. Rom. în S.U.A și Canada –	Membru
Î. P. S. Arhiepiscop Iosif al Arhiep. Ort. Române pentru Europa Occid. și Meridională –	Membru
P. S. Episcop Timotei al Aradului –	Membru
P. S. Episcop Ioan al Covasnei și Harghitei –	Membru
P. S. Sofronie al Episc. Ort. Române în Ungaria –	Membru
P. S. Teofan Sinaitul, Vicar Patriarhal –	Membru
P. S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul, Vicar Patriarhal –	Membru

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh supune plenului examinarea Ordinii de Zi a ședinței de lucru.

În urma discuțiilor care au avut loc, a acceptării completării *Ordinii de Zi* cu noi teme, la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist plenul Sfântului Sinod hotărăște:

* Aprobă Ordinea de Zi a prezentei ședințe sinodale cu completările propuse, precum și repartizarea pe Comisii sinodale, după cum urmează:

După aprobarea Ordinii de Zi, cerând cuvântul, P. S. Episcop Gherasim al Râmnicului arată că, în perioada 24-27 septembrie 2000, s-au desfășurat în Municipiul Râmnicu Vâlcea, sub patronajul Episcopiei Râmnicului și a Primăriei Municipiului Râmnicu Vâlcea, manifestările religioase și culturale sub genericul *Serbările Râmnicului* dedicate sărbătoririi Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul, ocrotitor spiritual al Râmnicului. În cadrul acestor sărbători, Episcopia Râmnicului a acordat medalia jubiliară, bătută cu prilejul acestui eveniment, unor mari personalități ale vieții bisericești și publice, între care, la loc de cinste se află Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist care nu a putut participa personal din cauza programului de la Patriarhia Română.

P. S. Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului dă citire, în continuare, actului solemn de înmânare a medaliei jubiliare, iar P. S. Episcop Gherasim înmânează Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist medalia și actul solemn, în aplauzele membrilor Sfântului Sinod.

Răspunzând, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist mulțumește pentru această cinstită pe care o consideră ca fiind un act de prețuire față de întreg Sfântul Sinod de față prezent și a întregii Biserici Ortodoxe Române.

După acest moment, Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte suspendă ședința pentru examinarea acestora în Comisii și pentru întocmirea referatelor.

În aceeași zi, la orele 10.00 se reia ședința sinodală în plen sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist care invită pe P. S. Episcop-vicar Visa-

rion Rășinăreanul, raportorul Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială să prezinte referatele acesteia privind:

Temei nr. 5376/2000 – Referatul Cancelariei Sf. Sinod în legătură cu aniversarea, în anul 2001, a centenarului nașterii Patriarhului Justinian Marina (22 februarie 1901).

În referat se arată că, între marile personalități care au ilustrat viața și istoria Bisericii noastre în secolul al XX-lea, la loc de cinste se înscrie Patriarhul de vie memorie Justinian Marina care a păstorit Biserica Ortodoxă Română ca al treilea Patriarh, între anii 1948-1977, cu excepționale înfăptuiri bisericești în domeniul organizării, al legiuirilor, al relațiilor externe, precum și în alte domenii ale vieții bisericești, de la a cărei naștere se împlinesc 100 de ani, la 22 februarie 2001.

Ținând seama că este în tradiția noastră bisericească de a sărbători, după cuviință, marile personalități care au ilustrat viața și istoria bisericească românească și universală;

Apreciind că momentul sărbătoririi ar putea coincide cu sesiunile de lucru ale Sfântului Sinod, Adunării Naționale Bisericești și Consiliului Național Bisericesc din luna februarie 2001;

Ca urmare a discuțiilor care au avut loc și la propunerea Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială, plenul Sfântului Sinod hotărăște:

* Aprobă proiectul planului de măsuri la nivel central și local bisericesc, prezentat de Cancelaria Sf. Sinod, cuprinzând:

– *Organizarea unei ședințe festive a Sfântului Sinod, cu program special, dedicată Patriarhului Justinian Marina;*

– *Sărbătorirea centenarului nașterii Patriarhului Justinian Marina în cadrul lucrărilor Organelor Centrale Bisericești: Sfântul Sinod, Adunarea Națională Bisericească, Consiliul Național Bisericesc care vor avea loc în februarie 2001;*

– *Sărbătorirea centenarului prin programe culturale și bisericești, în cadrul Facultăților de Teologie și a Seminarilor Teologice;*

– *Sărbătorirea centenarului în cadrul parohiilor și mănăstirilor, cu oficierea Sfintei Liturghii, a slujbei de pomenire și rostirea cuvântului adecvat;*

– *Sărbătorirea centenarului în cadrul unităților de cult ale diasporei ortodoxe române;*

– *Reflectarea personalității Patriarhului Justinian Marina, prin studii și articole, în presa bisericească centrală și locală.*

* Aprobă ca Sectoarele Administrației Patriarhale să prezinte Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist propuneri concrete privind punerea în aplicare a acestui plan de măsuri în legătură cu organizarea la nivel central bisericesc a sărbătorii centenarului nașterii Patriarhului Justinian Marina, precum și a eventualității invitării unor oaspeți de peste hotare.

* Aprobă ca Centrele Eparhiale să dispună asupra măsurilor necesare pentru punerea în aplicare a acestui plan de măsuri privind organizarea la nivel local a sărbătorii centenarului nașterii Patriarhului Justinian Marina, atât în cuprinsul unităților bisericești cât și al instituțiilor de învățământ teologic.

Temei nr. 5441/2000 – Propunerea Î. P. S. Arhiepiscop Iosif al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională de a se acorda Cuv. Protos. Iuvenalie Ionașcu, paroh al Parohiei Ortodoxe Române "Sf. Ioan Casian" din Roma (Italia), rangul de Arhimandrit.

Având în vedere pregătirea teologică a Cuv. Protos. Iuvenalie Ionașcu, desăvârșită la Facultățile de Teologie Ortodoxă din Sibiu și apoi de la Roma, unde a obținut titlul de Doctor în Teologie, rezultatele activității sale pastorale și misionare concretizate în formarea și organizarea comunității ortodoxe române din Roma, pentru care a obținut și un locaș de cult, precum și prin sprijinirea organizării altor parohii ortodoxe române în Italia;

Luând act de lămuririle aduse de Î. P. S. Arhiepiscop Iosif în plen, din care rezultă modul deosebit în care Cuv. Protos. Iuvenalie Ionașcu slujește și mărturisește spiritualitatea și tradiția ortodoxă în spațiul său de activitate pastorală și în dialogul ecumenic ca reprezentant al Bisericii Ortodoxe Române;

Pe temeiul prevederilor art. 82 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române potrivit cărora rangul de Arhimandrit se conferă cu aprobarea Sfântului Sinod și la propunerea Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială, Sfântul Sinod hotărăște:

* Acordă Cuviosului Protosinghel Iuvenalie Ionașcu, paroh al Parohiei Ortodoxe Române "Sf. Ioan Casian" din Roma, aflată în jurisdicția Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională, rangul de Arhimandrit.

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist invită pe P. S. Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului, raportorul Comisiei Canonice, juridică și pentru disciplină să prezinte referatele acesteia privind:

Temei nr. 4566/2000 – Procesul-Verbal al Colegiului Electoral Bisericesc din 3 octombrie 2000 privind rezultatul alegerii pentru ocuparea scaunului de Arhiepiscop al Craiovei și de Mitropolit al Olteniei.

Procedând la examinarea și cercetarea canonică a alegerii săvârșită de Colegiul Electoral Bisericesc la 3 octombrie 2000, pentru ocuparea scaunului vacant de Arhiepiscop și Mitropolit al Olteniei, potrivit art. 130, al. 11 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Comisia Canonică, juridică și pentru disciplină constată următoarele:

– potrivit prevederilor art. 129, al. 3 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Sfântul Sinod, în ședința sa de lucru din 12 septembrie 2000, potrivit votului secret exprimat, a propus drept candidați pentru alegerile de Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei pe: *P. S. dr. Teofan Sinaitul*, Episcop-vicar patriarhal și Secretar al Sfântului Sinod, pe *P. S. Arhiereu-vicar dr. Irineu Slătineanul* al Episcopiei Râmnicului și pe *P. S. Episcop dr. Damaschin* al Episcopiei Sloboziei și Călărașilor.

– în conformitate cu prevederile art. 129, al. 4 din Statut, cu adresa nr. 4566/2000, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a emis convenita convocare a membrilor Colegiului Electoral Bisericesc pentru ziua de marți, 3 octombrie 2000, la Palatul

Patriarhiei din București, comunicând, confidențial, acestora, numele celor trei candidați însoțite de curriculum vitae;

– lucrările Colegiului Electoral Bisericesc s-au desfășurat cu respectarea, întru totul, a prevederilor canonice, statutare și regulamentare bisericești;

– că în urma votării și a despuierii scrutinului, din totalul celor 132 de membri prezenți ai Colegiului Electoral Bisericesc, voturile au fost exprimate după cum urmează:

– <i>Prea Sfințitul dr. Teofan Sinaitul</i> , Episcop-vicar patriarhal și Secretar al Sfântului Sinod –	76 voturi
– <i>Prea Sfințitul dr. Damaschin</i> , Episcopul Sloboziei și Călărașilor –	51 voturi
– <i>Prea Sfințitul dr. Irineu Slătineanul</i> , Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Râmnicului –	2 voturi
– Voturi nule –	3 voturi

Total voturi exprimate

132 voturi

În urma rezultatului votării, în temeiul prevederilor art. 130, al. 9 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, Președintele Colegiului Electoral Bisericesc a proclamat ales ca Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei pe *Prea Sfințitul Episcop-vicar patriarhal dr. Teofan Sinaitul, Secretar al Sfântului Sinod.*

Ca urmare, pe temeiul prevederilor art. 131, al. 1 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și la propunerea Comisiei Canonice, juridică și pentru disciplină, plenul Sfântului Sinod, în unanimitate, hotărăște:

* *Ia act că alegerea Prea Sfințitului Episcop-vicar patriarhal dr. Teofan Sinaitul, ca Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei, s-a săvârșit cu respectarea dispozițiilor art. 129 și 130 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române.*

* *Validează și aprobă alegerea făcută de Colegiul Electoral Bisericesc în ziua de 3 octombrie 2000 în persoana P. S. Episcop-vicar patriarhal dr. Teofan Sinaitul, ca Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei.*

* *Adresează Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist rugămintea de a face cuvenitele demersuri către autoritățile de stat competente și de a lua măsurile canonice și statutare pentru emiterea Gramatei Patriarhale în vederea înscăunării și instalării P. S. Episcop-vicar patriarhal dr. Teofan Sinaitul în scaunul de Arhiepiscop al Craiovei și de Mitropolit al Olteniei, potrivit datinilor Bisericii Ortodoxe Române.*

Temei nr. 5531/2000 – Referatul cuprinzând recomandarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru alegerea Cuv. Protos. Ambrozie Meleacă, starețul Mănăstirii Darvari din București, într-unul din posturile de Episcop-vicar patriarhal.

Din referatul prezentat în plenul sinodal de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist se constată că prin alegerea Prea Sfințitului Episcop-vicar patriarhal dr. Teofan

Sinaitul în scaunul de Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei, unul din posturile de Episcop-vicar patriarhal s-a vacantat.

În această situație, ținând seama de multitudinea și complexitatea problemelor care se derulează prin sectoarele Administrației Patriarhale și ale Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, cât și de importanța reprezentării Patriarhiei Române în diferitele acțiuni cu caracter intern și extern, social și cultural, și nu în ultimul rând de împlinire a lucrării misionare și pastorale ce revin Patriarhului Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Teoctist recomandă Sfântului Sinod alegerea *Cuv. Protosinghel Ambrozie Meleacă*, starețul Mănăstirii Darvari din București, în postul vacant de Episcop-vicar patriarhal.

Din referatul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist rezultă că, Prea Cuv. Protos. Ambrozie Meleacă s-a născut la data de 20 aprilie 1969, în comuna Scorțeni din județul Prahova și a crescut în atmosfera tradițiilor creștinești a acestor binecuvântate locuri, și-a făcut studiile generale și liceale, precum și ale Școlii de Artă din Câmpina, iar în anul 1996 a obținut titlul de Licențiat în Teologie la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității din București, continuându-și apoi, cursurile de masterat la aceeași Facultate, unde a obținut Diploma de Studii Aprofundate în specializarea Teologie și Cultură. A obținut și o bursă de studii pentru pregătirea tezei de doctorat la Facultatea de Teologie a Universității din Tesalonic (Grecia), perioadă în care și-a desăvârșit și cunoștințele de limbă greacă.

Viața monahală, pentru care a manifestat vocație, și-a început-o în anul 1990, ca frate la Schitul Crasna din județul Prahova unde, în luna aprilie 1992, este tuns în monahism, pentru ca mai apoi, în luna mai a aceluiași an, să fie hirotonit întru ieromonah pe seama Schitului de metanie.

În luna martie 1996 primește încredințarea de a conduce, ca egumen, Mănăstirea Darvari din Capitală unde încheagă o tânără obște de viețuitori, toți cu pregătire superioară teologică, împreună cu care au pus început unor ample lucrări de reconstrucție și restaurare a așezământului.

Pentru râvna întru împlinirea ascultărilor încredințate, în anul 1998 Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist i-a acordat rangul de Protosinghel.

Având în vedere că potrivit prevederilor art. 31 din Statut, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române este ajutat de Episcopi-vicari patriarhali și că, pe temeiul prevederilor art. 32, al. 1 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române "*Episcopii-vicari patriarhali se aleg de Sfântul Sinod la propunerea Patriarhului*";

Luând act de propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist privind alegerea *Cuv. Protosinghel Ambrozie Meleacă*, starețul Mănăstirii Darvari din București, într-unul din posturile vacante de Episcopi-vicari patriarhali și acordarea prealabilă a rangului de Arhimandrit;

Constatând că, ședința de lucru a Sfântului Sinod din 12 septembrie 2000, Cuviosul Protosinghel Ambrozie Meleacă, starețul Mănăstirii Darvari, a fost acceptat ca posibil candidat pentru ridicarea la treapta Arhieriei;

Apreciind pregătirea sa intelectuală desăvârșită în țară și în străinătate, precum și frumoasa activitate duhovnicească și administrativ-gospodărească, cu un puternic impact misionar și pastoral desfășurată în calitate sa de stareț al Mănăstirii Darvari;

Ținând seama că în temeiul prevederilor art. 131, al. 1 din Statut, Comisia Canonică, juridică și pentru disciplină a procedat la examinarea canonică a Cuv. Protos. Ambrozie Meleacă și a constatat că sunt îndeplinite prevederile art. 129 din Statut privind condițiile cerute candidaților pentru ridicarea la treapta Arhieriei;

Ca urmare a votului exprimat de membrii Sfântului Sinod, potrivit căruia *Prea Cuv. Protos. Ambrozie Meleacă* a întrunit majoritatea absolută prevăzută de Statut, în baza căruia a fost declarat ales;

La propunerea Comisiei Canonică, juridică și pentru disciplină, în unanimitate plenul Sfântului Sinod hotărăște:

* Ia act de propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și aprobă rezultatul examinării canonice a Prea Cuviosului Protos. Ambrozie Meleacă săvârșită de Comisia Canonică, juridică și pentru disciplină.

* Aprobă alegerea Prea Cuviosului Protosinghel Ambrozie Meleacă într-unul din posturile de Episcop-vicar patriarhal cu titulatura Sinaitul, ridicarea sa la treapta Arhieriei și acordarea prealabilă a rangului de Arhimandrit.

Temei nr. 5317/2000 – Adresa Arhiepiscopiei Timișoarei nr. 2221/2000, cu propunerea de aprobare a Deciziei Î. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului cuprinzând atribuțiile P. S. Episcop-vicar Lucian Lugojanul al Arhiepiscopiei Timișoarei.

Decizia Î. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului cuprinde atribuțiile pe care P. S. Episcop-vicar Lucian Lugojanul le va avea în calitate Sa de membru al organelor centrale bisericești și al organelor eparhiale, precum și de secretar al Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Banatului; atribuțiile de principiu ale PP. SS. Episcopi-vicari și Arhieriei-vicari, precum și atribuții specifice în domeniul slujirii liturgice, al lucrării misionare și pastorale, de asistență religioasă, socială și caritativ-filantropică în spitale, azile, orfelinate, armată și penitenciare, atribuții în probleme ale învățământului teologic și educației religioase.

Ținând seama că aceste atribuții sunt conforme cu prevederile statutare și regulamentare bisericești și cu hotărârea Sfântului Sinod nr. 1681/18 martie 1969, privind atribuțiile de principiu ale PP. SS. Episcopi-vicari și Arhieriei-vicari;

Pe temeiul prevederilor art. 104, al. 6 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și la propunerea Comisiei Canonică, juridică și pentru disciplină, plenul Sfântului Sinod hotărăște:

* Aprobă Decizia Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae al Banatului cuprinzând atribuțiile P. S. Lucian Lugojanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei.

Temei nr. 5331/2000 – Adresa Episcopiei Oradiei nr. 1700/2000, cu propunerea de aprobare a Deciziei P. S. Episcop Ioan al Oradiei cuprinzând atribuțiile P. S. Arhieriu-vicar Petroniu Sălăjanul al Episcopiei Oradiei.

Din referatul prezentat, reiese că Decizia P. S. Episcop Ioan al Oradiei cuprinde atribuțiile pe care P. S. Arhiepiscop-vicar Petroniu Sălăjanul le va avea în calitate de membru al organelor centrale bisericești și al organelor eparhiale; atribuțiile de principiu ale PP. SS. Episcopi-vicari și Arhiepiscop-vicari, precum și atribuțiile specifice în domeniul slujirii liturgice, al lucrării misionare și pastorale, de asistență religioasă, socială și caritativ-filantropică în spitale, azile, orfelinate, armată și penitenciare, atribuții în probleme ale învățământului teologic și educației religioase.

Constatând că aceste atribuții sunt conforme cu prevederile statutare și reglementare bisericești și cu hotărârea Sfântului Sinod nr. 1681/18 martie 1969, privind atribuțiile de principiu ale PP. SS. Episcopi-vicari și Arhiepiscop-vicari;

Pe temeiul prevederilor art. 104, al. 6 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și la propunerea Comisiei Canonice, juridică și pentru disciplină, plenul Sfântului Sinod hotărăște:

* *Aprobă Decizia Prea Sfințitului Episcop Ioan al Oradiei cuprinzând atribuțiile P. S. Petroniu Sălăjanul, Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Oradiei.*

Temei nr. 5554/2000 – Referatul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist în legătură cu propunerea de candidați pentru alegerea de Arhiepiscop al Tomisului.

Din referatul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist rezultă că, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa de lucru din 12 septembrie 2000, prin hotărârea nr. 5076/2000 a aprobat retragerea la pensie a Înalț Prea Sfințitului Arhiepiscop Lucian, cu data de 1 noiembrie 2000.

În conformitate cu prevederile statutare bisericești, prin aceeași hotărâre a Sfântului Sinod, scaunul de Arhiepiscop al Tomisului a fost declarat vacant cu data de 1 noiembrie 2000 și, potrivit prevederilor art. 133, al. 1 din Statut, în calitate de Mitropolit al Munteniei și Dobrogei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist precizează îndatorirea canonică ce îi revine de a rândui cele, convenite pentru suplinirea și apoi, pentru ocuparea acestui istoric scaun chiriarhal.

Prea Fericirea Sa arată că, întrucât alegerile de ierarhi eparhioți se fac de către Colegiul Electoral Bisericesc dintre candidații propuși de Sfântul Sinod, conform art. 129, al. 3, care prevede că pentru Arhiepiscop și Episcop propunerea se face de către Mitropolitul locului în înțelegere cu Sfântul Sinod și că, potrivit art. 129, al. 4 din Statut, membrilor Colegiului Electoral Bisericesc trebuie să li se comunice, în timp util, numele și curriculum-ul vitae al candidaților propuși;

Luând în considerare prevederile art. 130, al. 3 din Statut, potrivit cărora "*Colegiul Electoral Bisericesc se convoacă cel mai târziu în trei luni de la declararea vacanței*" și faptul că până la convocarea acestui for electiv aceasta este ultima ședință sinodală din acest an, în cadrul căreia se pot face propuneri de candidați;

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist propune plenului Sfântului Sinod să reflecteze la următoarele propuneri de candidați pe care le face pentru alegerea de Arhiepiscop al Tomisului de către Colegiul Electoral Bisericesc: *P. S. Episcop Casian al Episcopiei Dunării de Jos, P. S. Episcop Galaction al Episcopiei Sloboziei și Călărașilor și P. S. Episcop-vicar Teodosie Snagoveanul al Arhiepiscopiei Bucureștilor.*

P. S. Episcop Casian al Dunării de Jos exprimă mulțumiri Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru gândul de a-l propune între candidații pentru scaunul vacant de Arhiepiscop al Tomisului și, arătând că este implicat în ample și numeroase șantiere în lucru la parohii și mănăstiri, în opera de caritate pe care Centrul Eparhial o coordonează și în alte lucrări în a căror continuitate Chiriarhul trebuie să fie prezent, toate acestea îl determină să rămână, în continuare, Chiriarh la Galați.

Prea Fericitul Părinte Patriarh înfățișează succint lucrarea chiriarhală a *P.S. Episcop Galaction al Alexandriei și Teleormanului* care, în câțiva ani, a reușit realizări importante în eparhie care îl îndreptățesc la o eventuală promovare. De asemenea *P. S. Episcop-vicar Teodosie Snagoveanul*, în calitate de Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor desfășoară o activitate deosebită și susținută care îl îndreptățesc la o propunere de promovare.

Supunându-se la vot lista cu cei doi candidați, la despuierea scrutinului, Prea Fericitul Părinte Președinte constată că ambii candidați propuși având majoritatea absolută, potrivit prevederilor statutare, îi declară candidați la alegerile pentru ocuparea scaunului vacant de Arhiepiscop al Tomisului.

În urma rezultatului votării și a discuțiilor purtate, în conformitate cu prevederile art. 129 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și ale art. 37-38 din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română, Sfântul Sinod hotărăște:

* Ia act de rezultatul votului exprimat de Sfântul Sinod în legătură cu desemnarea candidaților pentru scaunul vacant de Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Tomisului și aprobă ca P. S. Episcop Galaction al Alexandriei și Teleormanului și P. S. Episcop-vicar Teodosie Snagoveanul al Arhiepiscopiei Bucureștilor, care au întrunit majoritatea absolută de voturi să fie acceptați drept candidați la alegerile pentru ocuparea scaunului vacant de Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Tomisului.

Numele acestor ierarhi candidați, însoțite de câte un curriculum vitae vor fi comunicate confidențial membrilor Colegiului Electoral Bisericesc o dată cu convocarea pentru alegerea respectivă.

În continuare, la propunerea Prea Fericitului Părinte Președinte, *Î. P. S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei, raportorul Comisiei Relațiilor Externe Bisericești* prezintă:

Temei nr. 5174/2000 – Referatul Sectorului Comunități Externe privind unele probleme în legătură cu Arhiepiscopia Ortodoxă Română în America și Canada.

La discutarea acestor probleme sunt invitați în sala sinodală următorii membri ai Comisiei speciale, împuternicită de Congresul Arhiepiscopiei să se deplaseze la Patriarhia Română: Pr. Nicolas Apostola, Pr. Ioniță Ion, Pr. Bâzgan Gheorghe, Pr. Damian Theodor și Pr. Ion Gherman.

Sfântul Sinod ia, mai întâi, în discuție scrisoarea din 27 septembrie 2000 a *Î. P. S. Arhiepiscop Victorin al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada*, prin care face cunoscut că nu va putea participa la această ședință sinodală.

În legătură cu această scrisoare și cu problemele Arhiepiscopiei au luat cuvântul Î. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului, Î. P. S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, P. S. Episcop Calinic al Argeșului, Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, P. S. Episcop Justinian al Maramureșului și Sătmăruului, Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, P. S. Episcop-vicar patriarhal Teofan Sinaiul, din ale căror luări de cuvânt s-a desprins regretul că Î. P. S. Arhiepiscop Victorin, deși este membru al Sfântului Sinod, în ultimul moment a ales să meargă în Canada, în loc să participe la ședința sinodală, alături de membrii Comisiei speciale, venită la București pentru problema Episcopului-vicar al Arhiepiscopiei și pentru a participa la discutarea și soluționarea problemelor prioritare și vitale ale Arhiepiscopiei.

Din discuțiile purtate, membrii Sfântului Sinod au înțeles că este absolut necesar să pășească la hotărâri care să salveze situația de criză în conducerea Arhiepiscopiei, datorită stării precare a sănătății Î. P. S. Arhiepiscop Victorin și a vârstei sale înaintate, motive din cauza cărora nu-și mai poate continua activitatea.

Au fost invitați să ia cuvântul și fiecare dintre preoții Arhiepiscopiei delegați de Congres în Comisia specială trimisă la Patriarhia Română.

Sfântul Sinod a luat act de modul decent și respectuos în care membrii Comisiei speciale și-au exprimat aprecierea și recunoștința profundă față de Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Victorin, pentru îndelungata și fructuoasă arhipăstorire, pentru menținerea și întărirea Arhiepiscopiei în timpuri critice și de mare dificultate, pentru păstrarea și consolidarea necontenită a legăturilor canonice cu Biserica Mamă, precum și pentru trăirea sfântă și exemplară pe care a dus-o în mijlocul clerului și credincioșilor ortodocși români de acolo, apreciată în cadrul Arhiepiscopiei, cât și dincolo de limitele ei.

Totodată, Sfântul Sinod, având în vedere responsabilitatea care îi revine față de bunăstarea și viitorul Arhiepiscopiei, de necesitatea tranziției către o nouă fază în conducerea și administrarea acestei eparhii cu rol determinant pentru generațiile prezente și cele ce vor urma, și-a exprimat îngrijorarea față de situația actuală a Arhiepiscopiei, față de modificările ce au intervenit în ultimul timp și față de criza de conducere cu care se confruntă, la care se adaugă regretul membrilor Sfântului Sinod față de neprezentarea Î. P. S. Arhiepiscop Victorin la ședința sinodală care trebuia să rezolve și problema candidaților de Episcopi-vicari ai Arhiepiscopiei.

Toate acestea, coroborate cu grija manifestată de Congresul Arhiepiscopiei față de vârsta înaintată și starea precară a sănătății Înalt Prea Sfinției Sale, le-au creat membrilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române convingerea că problema Episcopului-vicar pentru care Comisia specială avea mandatul Congresului să o discute, nu mai este de actualitate, considerând că este de imediată și stringentă necesitate crearea de către Sfântul nostru Sinod a condițiilor pentru alegerea succesorului la conducerea Arhiepiscopiei, care să poată garanta și asigura normalizarea și continuarea activității Arhiepiscopiei.

Membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române au subliniat că lucrarea pilduitoare pe care Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Victorin a desfășurat-o cu jertfelnicie și competență este la înălțimea cinstei și vredniciei la care a fost chemat ca

Arhiereu al lui Hristos, pentru care, fiecare, a exprimat laude, aprecieri și mulțumiri Prea Bunului Dumnezeu că I-a dăruit puteri, până acum, ca să-L slujească.

Cu toții, însă, au înțeles că pentru vasul nostru de lut vine vremea neputințelor și a slăbiciunilor firești și, de aceea, Sfântul Sinod al Bisericii noastre împărțându-i întreaga dragoste frățească a membrilor săi, aprecierea unanimă și mulțumiri frățești pentru toate înfăptuirile și împlinirile în slujba Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada, pe care și membrii Comisiei Arhiepiscopiei Înalt Prea Sfinției Sale le-au exprimat deopotrivă;

Cunoscând, totodată, că Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Victorin, întotdeauna, a dat urmare hotărârilor și sfaturilor Sfântului nostru Sinod al cărui membru este;

În dorința de a oferi posibilitatea ca Arhiepiscopia Ortodoxă Română în America și Canada să-și continue activitatea, existența și identitatea ei în cadrul Ortodoxiei americane, românești și universale;

În acord cu învățătura Sfintei noastre Biserici și cu Sfintele Canoane ale Bisericii Ortodoxe, pe care se întemeiază Statutele și Legiurile noastre bisericești, Sfântul Sinod Plenar, în unanimitatea membrilor săi, hotărăște:

* *Recomandă Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Victorin al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada ca, până la sfârșitul anului 2000, să adreseze Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române cerere de retragere din scaun.*

* *Asigură Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Victorin păstrarea titlului onorific de Arhiepiscop și demnității arhiepiscopale de care se va bucura ca Arhiereu în rândurile membrilor Sfântului Sinod aflați în retragere.*

* *Asigură Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Victorin stabilirea la Mănăstirea de metanie Putna din cadrul Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților sau la orice mănăstire din țară pe care și-o va alege, în care i se vor crea, de asemenea, toate condițiile Arhierilor pensionari din țară, potrivit rangului și demnității lor (locuință, întreținere, personal de serviciu și pensie din partea Bisericii).*

* *După primirea cererii de retragere din scaun a Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Victorin și după aprobarea acesteia în condițiile stipulate, Congresul Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada va proceda la cele prevăzute de Statut.*

* *Prezenta hotărâre sinodală se va comunica, în scris, Î. P. S. Arhiepiscop Victorin al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada.*

În finalul lucrărilor se aduce în discuție **Temei nr. 547/2000 în legătură cu propunerile Episcopiei Romanului, Episcopiei Hușilor și Episcopiei Sloboziei și Călărașilor privind înființarea de mănăstiri.**

Având în vedere că prin hotărârea Sfântului Sinod nr. 5084/2000, înființarea și desființarea mănăstirilor, schimbarea destinației acestora și ridicarea schiturilor la rang de mănăstiri au fost trecute în competența Sinoadelor Mitropolitane pentru motivul că acestea cunosc mai îndeaproape realitățile vieții monahale locale;

Ținând seama că prin aceasta se degrevează și Ordinea de Zi a Sfântului Sinod, dându-se posibilitatea studierii altor probleme în cadrul Comisiei sinodale pentru doctrina, viață monahală și misiune socială, Sfântul Sinod hotărăște:

* *În problema înființării și desființării mănăstirilor, a schimbării destinației acestora și a ridicării schiturilor la rang de mănăstiri, rămâne valabilă hotărârea*

Sfântului Sinod în cauză cu nr. 5084/2000, cu aplicabilitate imediată urmând ca modificările corespunzătoare ale prevederilor din Statut și regulamentele bisericești să se facă la o viitoare ședință sinodală.

Epuizându-se examinarea lucrărilor înscrise pe ordinea de zi și a celor care au fost aduse în dezbateră plenului, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctis exprimă mulțumiri membrilor Sfântului Sinod pentru prezența la ședința sinodală, pentru participarea la examinarea lucrărilor și pentru contribuția la luarea hotărârilor respective și reînnoiește membrilor Sfântului Sinod invitația de a participa, la orele 12.30, la Mănăstirea Cernica la parastasul în memoria Părintelui Stăniloae.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist declară închisă prezenta ședință de lucru și prorogă sesiunea sinodală pe anul 2000.

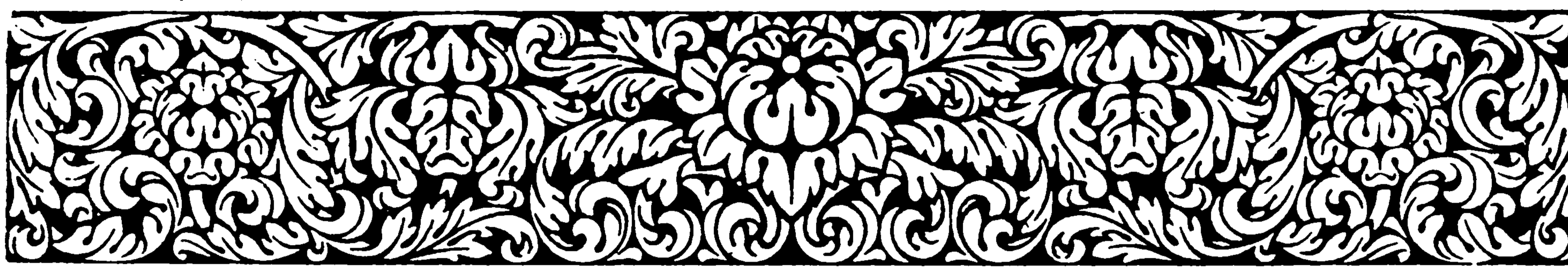
Se intonează imnul bisericesc "Cuvine-se cu adevărat"..

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD
† TEOCTIST
PĂTRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

SECRETARUL SFÂNTULUI SINOD
† AMBROZIE SINAITUL
EPISCOP-VICAR PATRIARHAL

* Prezentul sumar a fost redactat de Pr. dr. Augustin Rusu, consilier patriarhal, pe baza Procesului-Verbal al ședinței existent la Cancelaria Sf. Sinod.

• R E C E N Z I I •

Institutul de lingvistică din București. Crestomația limbii române vechi. Vol. I (1521-1639) alcătuit de Emanuela Buză, Magdalena Georgescu, Alexandru Mareș și Florentina Zgraon. Coordonator Alexandru Mareș. Editura Academiei Române, 1994, 246 p.

Lucrarea reprezintă, cum se menționează în *Introducerea* întocmită de Al. Mareș, o culegere selectivă de vechi texte românești, care reunește, pe de o parte, cele mai reprezentative scrieri ale literaturii, înțeleasă în sensul larg al cuvântului, iar pe de altă parte, texte neliterare, care reflectă într-o mai mare măsură, decât primele, din limba vorbită. Ea urmărește să mijlocească o vedere de ansamblu asupra stadiilor succesive atinse de limba și literatura scrisă în intervalul 1521 (data primului text românesc cunoscut) și 1780, data considerată, în general, a încheia epoca veche a culturii și literaturii române vechi.

Concepută în trei volume, corespunzătoare perioadelor delimitate în cadrul intervalului amintit (1521-1639; 1640-1714; 1715-1780), și reunind peste 200 de izvoare, crestomația înlesnește contactul cu o mare varietate de scrieri (religioase, istorice, juridico-administrative, științifice, de literatură populară etc.), permițând, totodată, urmărirea principalelor modificări survenite în structura limbii române scrise în epoca veche.

În filologia română, edițiile antologice consacrate limbii și literaturii române vechi, în rândul cărora se înscrie lucrarea de față, au o tradiție relativ recentă, ceea ce justifică importanța tipăririi unei *Crestomații a limbii române vechi*, utilă atât specialiștilor în filologie, dar și cercetătorilor și doritorilor de a cunoaște limba veche românească.

În delimitarea celor trei etape a materialului lingvistic adunat în Crestomație, s-a ținut seama de unele considerente lingvistice și de istorie culturală. Perioada 1521-1639 debutează cu primul text românesc cunoscut (*Scrisoarea lui Neacșu*), cuprinzând în continuare textele scrise și tipărite înainte de 1640, an care marchează aproape simultan în Țara Românească, Transilvania și Moldova debutul unei activități tipografice cu urmări dintre cele mai favorabile pentru cultura scrisă în Țările Române. Această perioadă corespunde, totodată, și fazei de constituire și consolidare a principalelor variante regionale ale Românei literare. Pentru perioada 1640-1714, *terminus ad quem* are în vedere moartea lui Constantin Brâncoveanu, eveniment care încheie o fecundă epocă culturală. Din punctul de vedere al periodizării istoriei Românei literare, perioada se caracterizează prin influențele reciproce dintre variantele literare. Specifice perioadei 1715-1780 sunt două fenomene care cunosc o evoluție aproape paralelă: generalizarea procesului de naționalizare a serviciului divin și realizarea primei unificări a Românei literare.

Izvoarele sunt constituite din două categorii de texte: *literare* (prin care se înțeleg textele alcătuite în vederea săvârșirii unui act de cultură) și *neliterare* (acte cu caracter particular: documente, scrisori, însemnări etc.). Ele au fost în așa fel alese, încât să illustreze evoluția limbii și a lite-

raturii din toate provinciile românești și din toate momentele mai importante ale perioadei 1521-1780. În alegerea fragmentelor tipărite s-a avut în vedere criteriul lingvistic, dar în unele situații s-a apelat și la criteriul estetic, pentru a pune în lumină valoarea artistică a unor pasaje, și chiar la criteriul socio-cultural, pentru a evidenția unele fapte de cultură materială și spirituală mai însemnate din epoca veche. De regulă, s-a urmărit ca dintr-un text să se reproducă un fragment sau mai multe, care să nu mai fi fost publicate în alte crestomații. În situații cu totul excepționale s-a admis o abatere și de la acest principiu, și s-au publicat textele în întregime, cum este *Scrisoarea lui Neacșu* sau *Scrisoarea lui Cocrișel*.

Transcrierea izvoarelor, care sunt scrise cu alfabet chirilic (majoritatea) sau cu alfabet latin, s-a realizat după originale sau după facsimilele originalelor. Pentru ambele categorii de texte s-a recurs la transcrierea interpretativă. În privința structurii lucrării, fiecare dintre cele trei volume cuprinde aceleași secțiuni: *introducerea*, *textele propriu-zise* și *glosarul*. Primul volum conține în plus o secțiune reprezentată de *nota asupra ediției*.

Perioada pe care o ilustrează primul volum, volumul de față marchează apariția și răspândirea din ce în ce mai susținută a scrisului în limba română. Adoptarea limbii române ca instrument de exprimare scrisă constituie un fenomen cultural de cea mai mare importanță. La români, ca de altfel și la alte popoare, fenomenul nu s-a produs simultan în toate compartimentele culturii scrise și nu a cunoscut același grad de manifestare în cele trei provincii istorice românești. Înlocuirea limbii slavone din funcțiile ei de limbă a Bisericii și a cancelariei Statului a fost un proces de durată, determinat de schimbările lente survenite în suprastructura societății medievale românești. În această privință, procesul a avut și la noi aceeași desfășurare pe care a cunoscut-o în alte țări europene înlocuirea limbilor moarte, oficiale, cu limbile naționale.

Cele mai vechi monumente de limbă românească veche sunt scrise cu alfabet chirilic și datează din secolul al XVI-lea. În fruntea lor se plasează scrisoarea lui Neacșu din Câmpulung, datată, prin conjectură, 1521. În ordine cronologică ea este urmată de un scurt fragment eshatologic (datat filigranologic 1535-1555). Restul textelor ajunse până la noi, datate sau databile (cu aproximație), sunt posterioare anului 1550.

În a doua jumătate a secolului al XVI-lea își fac apariția și primele texte românești scrise cu alfabet latin: *Cartea de cântece* (cca 1571-1575) și rugăciunea *Tatăl nostru*, publicată în 1594 de Stanislav Sarnicki după textul transcris de Luca Stroici. Cum afirma Al. Rosetti: "Trebuie să se fi scris românește întotdeauna, sporadic și pentru nevoi particulare" (LLR, 1986, p. 430). Se subliniază "că încercările de a plasa epoca de alcătuire a unor texte românești (a celor rotacizante, în primul rând, dar și a altora) înainte de 1500 nu se sprijină pe dovezi concrete. Până la descoperirea unui text românesc mai vechi decât scrisoarea lui Neacșu, cunoștințele noastre referitoare la scrierea românească înainte de 1521 nu se pot întemeia decât pe unele informații ajunse până la noi, puține la număr și, în general, nesigure.

În linii mari, se poate afirma că particularitățile comune pe care le prezintă textele românești din a doua jumătate a secolului al XVI-lea, atât în privința inventarului de semne, cât și a regulilor de scriere, se explică prin faptul că scrisul în limba română beneficia deja de o anumită tradiție, veche de aproximativ un secol (p. 12). Textele românești care aparțin acestei perioade sunt reprezentate, în proporții diferite, de texte literare și de texte neliterare (documente de tot felul, însemnări, scrisori etc.). În secolul al XVI-lea, dintr-un total de aproape 200 de texte, două treimi aparțin celor neliterare. După 1600, acest raport crește și mai mult în favoarea textelor neliterare, datorită pătrunderii scrisului românesc în cele mai diverse sectoare ale vieții sociale (administrativ, politic, juridic). În timpul lui Mihai Viteazul, limba română pătrunde timid și în cancelaria domnească. În 1602 ea își face apariția și în cancelaria Moldovei, cunoscând în continuare, ca și în Țara Românească, o tot mai accentuată întrebuințare. În Transilvania, se consemnează în 1600 prima scrisoare oficială românească emanând de la Ioan de Prislop, mitropolitul de Bălgrad, adresată lui Luca Engether, pri-

marul Sibiului. Scrisoarea va fi urmată de alte câteva scrisori și acte românești emise de cancelaria mitropolitană de la Alba Iulia.

Sub raportul conținutului, aceste texte sunt împărțite în acte cu caracter juridico-administrativ și diplomatic și acte particulare. În prima categorie se înscriu actele de proprietate, inventarele cu caracter administrativ și financiar, actele diplomatice, testamentele, actele de stare civilă ("cărțile" de cununie și de despărțire), poruncile și hotărârile domnești, actele unor soboare ortodoxe, scrisorile oficiale, mărturiile, salvconductele etc. De profiluri variate sunt și actele particulare, din rândul cărora notăm, în primul rând, scrisorile cu caracter privat, inventarele de bunuri materiale, itinarele de călătorie, notițele și însemnările ocazionale.

Repartiția textelor neliterare în cele trei țări românești este inegală. Dacă din Țara Românească și Moldova ne-au parvenit numeroase acte, scrisori și însemnări, în schimb, din Transilvania nu avem la dispoziție decât un număr mult mai mic de asemenea mărturii. Textele neliterare fiind originale (marea lor majoritate), ele reflectă cu mai multă fidelitate sintaxa limbii vorbite decât textele literare (cea mai mare parte traduceri, aservite, în unele privințe, topicii modelor străine).

Cu privire la textele literare, se consemnează, în primul rând, faptul că cele mai vechi producții de acest gen care ne-au parvenit nu sunt mai vechi de a doua jumătate a secolului al XVI-lea. Excepție ar putea face *Cântecul religios* (Muntenia sau sud-estul Transilvaniei, 1535-1555) și *Glosele Bogdan* (Ioan Bogdan, *Glose române într-un manuscript slavon din secolul XVI*, în C. Lit., XXIV, 1890, 9, p. 727-752, datate conjectural între 1516-1631). *Psaltirea Hurmuzaki*, nefiind datată în mod riguros până în prezent, ar putea (în principiu) să fie anterioară jumătății veacului al XVI-lea. La Sibiu, se știe că s-a tipărit în 1544 un *Catehism* românesc, din a cărui ediție nu s-au păstrat exemplare. În temeiul unei scrisori din 1532 se admite existența la acea dată a unei traduceri românești a *Evangheliei și Apostolului*. În lansarea și vehicularea textelor românești din această perioadă, un rol activ l-au avut, în primul rând, câteva centre orășenești și mănăstirești. Primul centru cultural cunoscut cu o activitate literară în limba română a fost Sibiul, de care este legată tipărirea *Catehismului* menționat, și a unui *Tetraevanghel* bilingv, slavo-român, tipărit în intervalul 1551-1553, ambele cărți fiind puse sub tipar de Filip Moldoveanu. Următorul centru cultural este Brașovul, unde diaconul Coresi a desfășurat o bogată activitate tipografică, în limbile română și slavonă. Dintre cele zece cărți românești tipărite de Coresi, nouă au apărut la Brașov: patru menționează în epilog sau în prefață locul de imprimare: *Tetraevanghelul*, 1561; *Psaltirea*, 1568; *Psaltirea*, 1570; *Evanghelia cu învățătură*, 1581, iar pentru alte cinci, locul de apariție poate fi dedus pe baza surselor documentare: *Întrebare creștinească*, 1560; *Pravila*, 1560-1562; *Apostolul*, cca 1566; *Liturghierul*, 1570; *Psaltirea slavo-română*, 1577; *Tâlcul evangheliilor* (având în anexă *Molitvenicul*), probabil în 1567. Pe lângă Coresi tipărește și fiul său, Șerban, împreună cu diacul Marien, ediția *Paliei* de la Orăștie, 1582, și, independent de Coresi, Marien tipărește o ediție slavo-română a *Psaltirii*, cca 1589, al cărui loc de imprimare nu este cunoscut.

La Brașov s-a desfășurat și o activitate de traducere și revizie a cărților religioase în care au fost antrenați preoții de la biserica Sf. Nicolae din Schei, cum a fost *Evanghelia cu învățătură* (1581), tradusă (parțial) de preoții schieieni Iane și Mihai. Un *Octoih* manuscris este copiat, probabil, de un localnic, la o dată cuprinsă în intervalul 1595-1610. Câțiva ani mai târziu, în 1612 sau 1613, popa Văsâi, fiul popii Mihai, copiază partea cea mai întinsă a unui *Parimiar* (= parimie + sufixul - ar) românesc manuscris. Probabil din cca 1633 datează încheierea cronicii pe care popa Văsâi o consacră istoriei bisericii Sf. Nicolae din Schei. Păstrată în prezent numai într-o traducere germană, această cronică românească a constituit principalul izvor pentru perioada 1392-1633 al *Istoriei sfintei biserici a Scheilor Brașovului*, realizată de Radu Tempea. Un scurt text de abjurare a credinței luterane a fost copiat de un localnic la sfârșitul secolului al XVI-lea sau la începutul secolului următor. Este posibil ca în Scheii Brașovului să fi fost copiat în anii 1559-1560 și manuscrisul popii Bratul, cuprinzând

numeroase texte românești (*Apostolul, Cazanua la Paști, Culegerea de extrase religioase, Începătură de nuiale, Rețete medicale*, fragmente evanghelice și psalmul necanonice 151).

La Cluj, în tipografia lui Gáspár Heltai, s-a tipărit între 1571-1575 o culegere de cântece de factură calvină, denumită curent *Fragmentul Todorescu* sau *Cartea de cântece*, reprezentând cel mai vechi text românesc scris cu litere latine și ortografie maghiară. De la mănăstirea Putna din ultimele decenii ale secolului al XVI-lea avem copiarea a două manuscrise: primul reprezintă o culegere de diverse texte de drept bisericesc, alături de care îi figurează și *Cuvântul despre dumnezeire* al lui Ioan Damaschin, copiată în 1581 de Lucaci, "ritorul și școlasticul", iar al doilea conține o versiune a *Florii darurilor*, transcrisă la o dată cuprinsă în intervalul 1592-1604. În Orăștie s-a tipărit în 1582 *Palia*, cuprinzând primele două cărți ale *Vechiului Testament (Geneza și Exodul)*, de Șerban Coresi și diacul Marien, pe cheltuiala nobilului ungar Geszti Ferenc din Deva, sub patronajul episcopului calvin Mihai Tordași. La mănăstirea Secu, Varlaam, pe când era doar ieromonah, între anii 1602-1613, a tradus *Leasvița* lui Ioan Scărarul. O activitate mai amplă se desfășoară la mănăstirea Bistrița din jud. Vâlcea, legată de numele lui Mihail Moxa, autorul unui *Cronograf* (1620) și a două traduceri: *Pravila* (ante 1640) și *Liturghierul* (cca 1640). La Bistrița s-a tradus și un *Molitvenic* și *Viața Sfântului Grigore Decapolitul*, ambele texte păstrate într-un manuscris copiat între 1634-1653. Curând după 1600, deși fenomenul este mai vechi, este atestată copiarea la sate a textelor românești. La Măhaci (jud. Alba), popa Grigore transcrie în perioade diferite texte, dintre care cele cu dată sigură sunt: *Légenda duminicii* (1601), *Catehismul coresiian* (1608), predica *Frați dragi* (1619). Alte texte aparțin aceluiași copist, datat conjectural: *Legenda Sfintei Vineri* (1583-1619), *Rugăciunea de scoatere a dracului* și *Fragmentul liturgic* (cca 1619). În 1610, popa Toader din Râpa de Jos (jud. Mureș) transcrie o versiune prelucrată a *Pravilei* coresiene. Popa Ioan, supranumit Românu, copiază în anii 1620-1621, în Sânpetru (jud. Brașov) trei texte populare: *Alexandria*, *Albinușa (= Floarea darurilor)*, *Rujdenița* și o prelucrare a *Pravilei* coresiene. Alt preot, Stanciu, transcrie în Scorei (jud. Sibiu), 1637 două texte aparținând literaturii de prevestire: *Gromovnicul* și *12 vise ale împăratului Sahanci*. La Calafîndești (jud. Suceava), dascălul ardelean Toader întocmește în 1639 un *Cuvânt de înmormântare*. La Stănești (jud. Vâlcea) se consemnează prezența unei inscripții în limba română pe piatra de mormânt a lui Stroe Buzescu, purtând data 1602.

Din această perioadă deținem și câteva texte românești tipărite sau copiate în afara granițelor celor trei țări românești. Patru sunt tipărite, toate cu litere latine, dintre care trei reprezintă versiuni ale rugăciunii *Tatăl nostru* (versiunea Luca Stroici, Cracovia, 1594; versiunea Hieronymus Megiser, Francoforti, 1603; versiunea Melchior Bocatius, Cassovia, 1614), iar una este o traducere din latinește a unui *Catehism* catolic, efectuată de bănățeanul Gheorghe Buitul și apărută la Pozsony (Bratislava), în 1635, lucrare cunoscută numai din reeditarea ei clujeană din 1703. În formă manuscrisă deținem două texte: o copie mediată a *Tetraevanghelului* coresiian, efectuată în 1574, în insula Rhodos de grămaticul Radu din Mănicești (jud. Teleorman), din porunca lui Pătrașcu-Vodă, identificat de cei mai mulți cercetători cu Petru Cercel, și o predică rostită la Colegiul roman din Roma în 1608 de iezuitul Lovas, originar din părțile Banatului, scrisă cu litere latine și ortografie maghiară.

Din rândul textelor care nu prezintă locul alcătuirii lor se amintesc cele rotacizante: *Psaltirile Hurmuzachi, Scheiană, Voronețeană* și *Codicele voronețean*. Cercetările recente au permis să se stabilească cu un coeficient ridicat de siguranță că cele patru texte sunt copiate în Moldova în a doua jumătate a secolului al XVI-lea (*Psaltirea Voronețeană*: 1551-1558; *Codicele Voronețean*: 1563-1583; *Psaltirea Scheiană*: 1573-1578; singură *Psaltirea Hurmuzaki* nu a fost datată până în prezent în mod riguros).

Tot în Moldova au fost copiate *Glosele Bogdan* (1516-1631), *Psaltirea Ciobanu* (1573-1585), *Tabelul cronologic* (1587 - sau 1588), *Pravila de ispravă oamenilor* (sfârșitul sec. XVI sau începutul sec. al XVII-lea), *Cuvântul de curăție* (1618 sau 1619). Moldovenească este și traducerea *Pravilei alese* făcută de Eustratie Logofătul la o dată anterioară anului 1632.

Textele din *Codicele Sturdzan* (*Apocalipsul Apostolului Pavel*, *Apocalipsul Maicii Domnului*, *Cugetări în ora morții* și *Legenda Sfântului Sisinie*) au fost copiate în nordul Hunedoarei la o dată cuprinsă în intervalul 1590-1602. În acest interval și în aceeași zonă, de către un alt scrib, a fost copiată *Omilia la Paști* (I), provenind din același codice. *Manuscrisul de la Ieud* și copiile a două omilii din *Evanghelia cu învățătură* (Brașov, 1581), a fost transcris în Maramureș în intervalul 1621-1633. În sud-estul Transilvaniei sau în Muntenia pot fi localizate *Cântecul religios* (1535-1555) și *Apostolul Iorga* (1551-1583). Alte manuscrise transilvănene, cum sunt: *Codicele Todorescu*, *Codicele de la Cohalm*, *Molitvenicul Drăganu* și altele nu prezintă o certitudine că au fost copiate înainte de 1640. În aceeași situație se află și *Fragmentele Iorga* (conținând o versiune amplificată a Omiliei la Paști), transcrise în nordul Transilvaniei sau al Moldovei la o dată necunoscută. O argumentație convingătoare nu prezintă nici data 1635, care s-a atribuit traducerii în limba română a *Învățăturilor lui Neagoe Basarab* și a *Vieții Patriarhului Nifon*.

Textele literare dinaintea anului 1640 sunt în cea mai mare parte texte unilingve. În afara acestora sunt un număr de scrieri și bilingve, în care textul românesc este însoțit de cel slavon. După structura lor, textele bilingve slavo-române se împart în trei categorii: 1) cu textul slav însoțit de glose românești (*Glosele Bogdan*); 2) cu versiunile dispuse pe două coloane (*Tetraevanghelul* de la Sibiu, *Leavșița lui Ioan Scărarul*); 3) cu traducere românească intercalată, în sensul că cele două texte sunt divizate într-un număr mare de porțiuni, fiecare fragment slavon fiind urmat de corespondentul său românesc: manuscrise: *Psaltirea Voronețeană*, *Apostolul Iorga*, *Psaltirea Ciobanu*, *Pravila* ritorului Lucaci, *Cuvântul despre dumnezeire* al lui Ioan Damaschin, *Floarea darurilor* (versiunea putneană), *Cazaniile la Paști* din *Codicele Sturdzan*, *Legenda lui Sisinie*, *Apostolul*, *Cazania la Paști*, *Fragmentele evanghelice* și *Extrasele religioase* (ultimele patru din *Manuscrisul popii Bratul*), *Legenda Duminicii* din *Codicele de la Ieud*; tipărituri: *Psaltirea coresiă* din 1577 și *Psaltirea*, atribuită lui Șerban Coresi (cca. 1589). Câteva scrieri cunosc o structură deosebită a textului: *Începătură de nuiale*, redactată parțial în română, parțial în slavonă, *Octoihul*, având cântările și *Svetilnele* scrise în limba română, iar canoanele în limba slavonă, și *Parimiarul*, în care textul biblic este redat în românește iar psalmii și cântările în slavonă. Categoria textelor bilingve cu traducerea românească intercalată a dat naștere la mai multe ipoteze și discuții.

Astfel, P. P. Panaitescu considera că în biserici preoții ar fi citit credincioșilor alternativ textul slavon și textul românesc, servindu-se de astfel de scrieri bilingve, dar considerăm că, în același timp, aceste texte bilingve serveau și ca material didactic de învățat limba slavonă pentru învățăceii din școlile catehetice de pregătire a personalului clerical. Cea mai mare parte a textelor literare anterioare anului 1640 aparțin *literaturii religioase*. *Literatura laică* este reprezentată prin scrieri istorice (*Tablelul cronologic* și *Cronograful* lui Moxa), *scrieri astrologice*, *de prevestire* (*Gromovnicul*, *Rujdenița* și *12 vise ale împăratului Sahavici*) și prin niște *Rețete medicale*, care aparțin literaturii științifice populare. Cu excepția scrierilor istorice, celelalte texte laice împreună cu textele apocrife alcătuiesc o categorie aparte de scrieri, denumită curent *texte sau cărți populare*, care prezintă "o însemnătate deosebită", pentru cunoașterea mentalității și a gustului unor largi pături de cititori din lumea satelor și a orașelor. Cvasimajoritatea textelor religioase și laice, înainte de anul 1640, sunt traduceri. Singurul text original păstrat este inscripția de pe mormântul lui Stroe Buzescu (Stănești, 1602), care cuprinde o adevărată pagină de cronică alcătuită poate de Teodosie Rudeanul, cumnatul lui Stroe Buzescu. În privința altor scrieri originale din această perioadă: *Cronica oficială* a logofătului Teodosie Rudeanul, încheiată probabil în septembrie 1600, *Cronica Buzestilor*, probabil ante 1618, și *Cronica bisericii Sf. Nicolae din Scheii Brașovului*, cca 1633, nu ne este cunoscută forma lor inițială. Marea majoritate a textelor literare realizate înainte de 1640 sunt traduse din slavonă.

Într-o măsură mai mică, traducătorii români au apelat și la limba maghiară. Sursa principală a *Paliei* de la Orăștie a constituit-o *Pentateucul* tipărit de Gáspár Heltai la Cluj în 1551. După izvor unguresc: *Agenda* tipărită tot de la Heltai la Cluj; ed. I, 1551, ed. II, 1559, a fost tradus *Molitvenicul*

din 1567, iar *Cartea de cântece* (1571-1575), urmează mai multe culegeri de cântece calvine ungurești. Pentru *Tetraevanghelul* sibian din 1551-1553 și, parțial, pentru *Apostolul* coresian din 1556, traducătorii au pus la contribuție și textul *Bibliei* lui Luther, pe lângă izvoare slavone. Din limba greacă pare să provină traducerea *Pravilei alese*, efectuată de logofătul moldovean Eustratie.

O bună parte a textelor literare reflectă un amestec de graiuri. Copiate (tipărite) într-o anumită zonă a țării după originale traduse în alte zone dialectale, în paginile acestor texte s-au strecurat particularități inexistente în graiul vorbit de copiiștii sau tipografuli respectivi. S-a remarcat prezența unor elemente lingvistice de tip nordic în cărțile lui Coresi, după cum în textele rotacizante au fost identificate fapte de limbă aparținând graiurilor sudice. Această situație evidențiază larga circulație a textelor din această epocă prin intermediul tiparului și al copiilor manuscrise. Dintre rezultatele cu care s-au soldat încercările recente de localizare, după criterii lingvistice, a celor mai vechi monumente literare, se poate afirma despre *Tetraevanghelul* de la Sibiu că prezintă o traducere bănățeană-hunedoreană revizuită de un moldovean, tipograful Filip Moldoveanu.

Textele coresiene, care după aspectul general al limbii reflectă graiurile din sud-estul Transilvaniei și din Țara Românească, se întemeiază pe versiuni provenind din alte zone ale țării: din Banat-Hunedoara (*Tâlcul evangheliilor* și *Molitvenicul*), din Banat-Hunedoara, nordul Transilvaniei sau Moldova (*Catehismul*), din Banat-Hunedoara sau centrul Transilvaniei (*Liturghierul*), din Moldova (*Apostolul*, *Pravila* și *Psaltirile*). Versiunea originală din care descinde textul ediției *Tetraevanghelului* coresian s-a constituit în urma prelucrării mai multor surse: textul ediției sibiene, o traducere moldovenească rotacizantă, eventual și una bănățeană-hunedoreană. Alături de cazaniile traduse de preoții Iane și Mihai, *Evanghelia cu învățătură* a pus la contribuție și unele cazanii mai vechi, de proveniență bănățeană-hunedoreană și moldovenească.

Considerate decenii în șir a reproduce traduceri maramureșene, ipoteză devenită în cultura românească, textele rotacizante (*Codicele voronețean*, *Psaltirile Hurmuzaki*, *Scheiană* și *Voronețeană*) s-au dovedit a fi copiate în Moldova, după originale de proveniență bănățeană-hunedoreană. Copiate în Măhaci, zona Măhaciului și nordul Hunedoarei, textele din *Codicele Sturdzan* provin în cea mai mare parte din originale localizate în Țara Românească și sud-estul Transilvaniei. Fac excepție două texte: *Legenda Duminicii*, întemeiată pe o copie din sudul Transilvaniei (zona Sibiu-Făgăraș), și *Predica Frații dragi*, care descinde dintr-o copie bănățeană-hunedoreană. O proveniență bănățeană-hunedoreană poate fi atribuită traducerii pe care o urmează cele două versiuni ale *Florii darurilor*, cu specificarea că versiunea putneană (1592-1604) a preluat traducerea printr-un intermediar muntean-sud-ardelean, în timp ce versiunea copiată în Sânpetru (1620) a cunoscut-o prin mijlocirea unei prelucrări moldovenești. Probabil în Moldova s-a efectuat și traducerea *Alexandriei* copiate în 1620 de popa Ioan după o copie de proveniență bănățeană-hunedoreană. Textele cuprinse în *Manuscrisul de la Ieud* au fost copiate în Maramureș, printr-un intermediar moldovenesc, după originale sudice.

Traducerea și difuzarea textelor religioase din această perioadă s-a datorat unor inițiative venite din diverse medii cultural-religioase.

În mediile culturale ortodoxe s-au tradus: *Pravilele*, *Cazaniile la Paști*, *Glosele Bogdan*, *Cuvântul despre dumnezeire*, *Cuvântul de curăție*, *Leastvița*, *Molitvenicul* (versiunea bistrițeană), *Viața Sfântului Grigore Decapolitul*, precum și majoritatea textelor apocrife.

Reformei i se pot atribui numeroase traduceri, care aparțin exclusiv secolului al XVI-lea: *Catehismul* din 1544, *Tetraevanghelul* slavo-român din 1551-1553, *Întrebare creștinească*, *Tâlcul evangheliilor*, *Molitvenicul* (versiunea coresiană), *Liturghierul*, *Cartea de cântece*, *Evanghelia cu învățătură*, *Palia*, *Octoih* etc. Din intervalul 1600-1639 nu s-au păstrat traduceri românești inițiate de mișcările luterane și calvine, ceea ce nu înseamnă, se subliniază, că în mediile reformate nu s-ar mai fi întreprins asemenea acțiuni; dintr-o sursă documentară aflăm despre o traducere integrală în

românește a *Bibliei*, efectuată în timpul și din inițiativa principelui Gabriel Bethlen, traducere care nu a ajuns însă până la noi.

În seama propagandei catolice pot fi puse puține scrieri: predica lui Lovas și *Catehismul* lui Buitul; probabil că într-un mediu românesc înrâurit de catolicism a fost alcătuită (tradusă) *Începătură de nuiale*. În stadiul actual al cunoștințelor nu se poate stabili cu certitudine curentul cultural care a determinat traducerea *Psaltirii* și *Apostolului*, versiunile din secolul al XVI-lea.

Referitor la curentele cărora se datorează difuzarea textelor, se precizează că informațiile sunt extrem de sărace în ceea ce privește acțiunea de copiere. Se știe că *Pravila* ritorului Lucaci a apărut din inițiativa fostului episcop de Roman, Eustatie, iar copierea *Florii darurilor* (1592-1604) s-a datorat inițiativei ieromonahului Ioan de la Mănăstirea Putna. Radu de la Mănăcești a copiat *Tetraevanghelul* românesc din porunca lui Pătrașcu-Vodă, probabil Petru Cercel.

În exemplele menționate este vorba de impulsuri venite din partea unor persoane aparținând mediilor ortodoxe. Cele mai multe cărți românești tipărite apar însă sub impulsul reformei. Din informațiile cunoscute reiese că tipărirea *Catehismului* sibian, probabil și a *Tetraevanghelului* slavo-român, s-a datorat inițiativei autorităților sibiene. Cărțile lui Coresi s-au executat la comanda primarilor brașoveni Johannes Benkner (*Tetraevanghelul*, foarte probabil și *Întrebare creștinească*) și Lucas Hirscher (*Evanghelia cu învățătură*), a episcopului calvin Pavel Tordași (*Psaltirea* și *Liturghierul*) sau pe cheltuiala unui susținător al calvinismului, Forró Miklos (*Tâlcul evangheliilor* și *Molitvenicul*). Tipărirea *Apostolului* s-a datorat tot unui impuls reformat. *Cartea de cântece*, tipărită la Cluj, a fost o comandă a comunităților românești calvine din părțile Banatului și Hunedoarei. Tipărirea *Paliei* a constituit o inițiativă a episcopatului româno-calvin din Transilvania. În baza celor arătate, se poate afirma că în secolul al XVI-lea, traducerea celor mai numeroase scrieri religioase în limba română s-a datorat mișcării reformate (p. 34). Inițiativele Reformei nu pot fi trecute în seama unui curent extern, atâta timp cât traducerea sunt datorate unor români care îmbrățișaseră Reforma. În traducerea din această epocă s-a remarcat tendința de constituire a unui vocabular și a unei sintaxe parțial diferite de vocabularul și sintaxa românei vorbite.

Cercetările de dialectologie istorică au dovedit că în secolele al XVI-lea și al XVII-lea dialectul daco-român nu era unitar. Pe de altă parte, s-a putut constata că scrisul literar românesc a apărut aproape concomitent în mai multe centre culturale situate în toate provinciile istorice. Lipsa unui centru cultural privilegiat, care să-și fi impus normele celorlalte centre culturale, a determinat ca în limba scrisă de cărturarii cărora le datorăm primele traduceri să se reflecte deosebirile existente la nivelul limbii vorbite. Astfel, departe de a fi unitară, limba acestor texte s-a concretizat în mai multe varietăți literare, determinate de configurația graiurilor pe baza cărora s-au format.

După Al. Rosetti, se poate vorbi de două *limbi comune*: una fixată prin textele rotacizante, iar alta prin tipăriturile coresiene. G. Ivănescu distinge cinci graiuri sau dialecte literare: rotacizant din nordul Transilvaniei, central ardelean, muntean-sud-dunărean, moldovean și bănățean. Ion Gheție stabilește patru variante literare: munteană-sud-est-transilvăneană, nord-moldoveană, bănățeană-hunedoreană și nord-ardeleană. Textele coresiene, care, deși întemeiate pe versiuni bănățene-hunedorene, ardelen și moldovene, sunt scrise în graiul vorbit în Țara Românească și sud-estul Transilvaniei, revizia efectuată de diaconul muntean și de colaboratorii săi a dus la înlăturarea mării majorități a particularităților nemunteneste de limbă. Dintre variantele care au beneficiat și de o difuzare pe calea tiparului, numai cea munteană-sud-est-transilvăneană, reprezentată de textele coresiene, a exercitat o oarecare înrâurire asupra celorlalte variante. Despre hegemonia vreunei variante literare nu se poate vorbi în această perioadă (p. 37).

În privința selecției textelor din lucrare, alegerea editorilor s-a fixat asupra unui număr de 72 de texte dintre care 69 scrise cu alfabet chirilic, iar 3 scrise cu alfabet latin (*Cartea de cântece*, versiunea Luca Stroici a rugăciunii *Tatăl nostru* și predica lui Lovas). Din totalul celor 72 de texte, două treimi sunt literare (48), iar o treime sunt neliterare (24). Textele literare sunt reprezentate de 14

texte tipărite, 33 de texte manuscrise și 1 text săpat în piatră (inscripția funerară de la Stănești). În funcție de regiunea care au fost copiate, respectiv tipărite, ele se repartizează astfel: 24 în Transilvania (14 în sud-est, 5 în sud-vest, 3 în nord și 2 cu locuri controversate), 13 în Moldova, 4 în Țara Românească, și 4 în Banat-Hunedoara; 1 text cu o localizare imprecisă (*Cântecul religios*), poate în Transilvania de sud-est sau în Țara Românească. Alte două texte, *Tatăl nostru*, Cracovia, 1594, și *Predica* lui Lovas, Roma, 1608, sunt scrise în afara granițelor celor trei provincii românești.

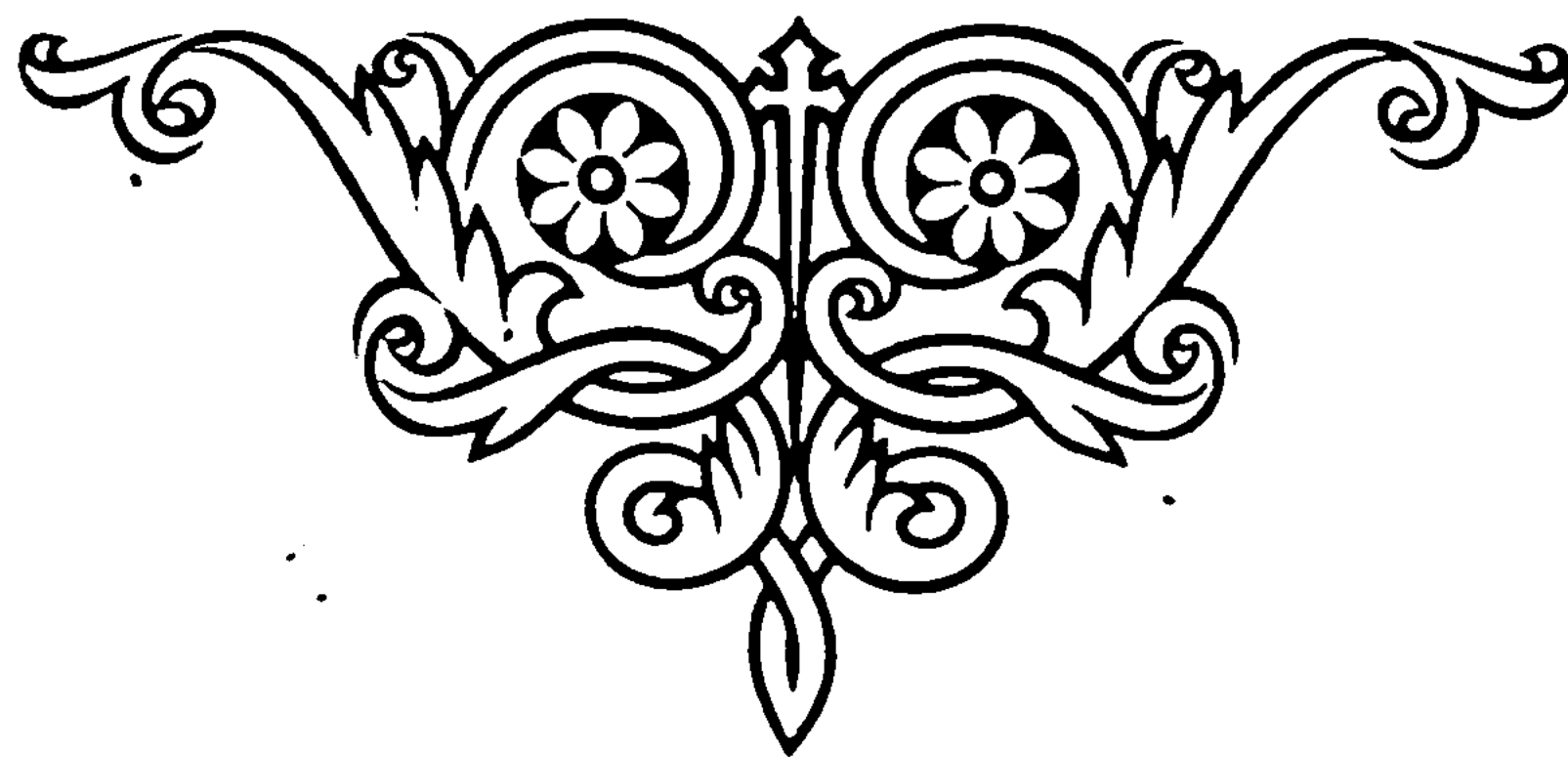
Din punct de vedere al domeniului culturii căruia aparțin textele literare, se constată că 41 sunt religioase, adică majoritatea, iar 7 sunt *laice*.

Textele neliterare sunt în număr de 24, dintre care 2 sunt scrise în străinătate: mărturiile depuse în Polonia de boierii moldoveni în procesul lui Petru Schiopul și, o scrisoare adresată din Constantinopol aceluiași domnitor.

Restul pieselor sunt scrise, 6 din Țara Românească (3 în Muntenia și 3 în Oltenia), 8 în Moldova și 8 în Transilvania, texte, în cea mai mare parte cu caracter juridico-administrativ și diplomatic.

În concluzie, selecția operată oferă o imagine de ansamblu destul de cuprinzătoare asupra activității literare în limba română din faza ei de debut. În așteptarea tipăririi și a celorlalte două volume anunțate ale creștomăției, vom putea avea un corpus complet al scrisului vechi românesc din prima fază, până la unificarea Românei literare (1780), și vom putea cunoaște în mai de aproape și prezența scrisului nostru bisericesc și aportul la cultura românească.

Pr. I. IONESCU

BIBLIOTECA M.M.B.	
PROVENIENȚĂ	PREȚ
<i>ado</i>	<i>10 lei</i>

- A treia Conferință a Mesei de lucru I pentru Democratizare și Drepturile Omului a Pactului de Stabilitate în Europa de Sud-Est, București, 26—27 octombrie 2000* (Pr. dr. Mircea Alexă-Uță, consilier patriarhal) . . . 296

ANIVERSĂRI

- Popas aniversar: Mitropolitul martir Sf. Antim Ivireanul — 350 de ani de la nașterea sa* (Arhim. Sebastian Pașcanu) 299
- Mitropolitul Antim Ivireanul (1650 — 1715)* (Arhim. Sofian Boghiu) 306
- Facultatea de Teologie Ortodoxă din Iași (la 10 ani de la reînființare* (Pr. conf. dr. Gheorghe Popa; Pr. conf. dr. Nicolae Chifăr; Pr. lector Mihai Vizitiu) 335

In memoriam :

- Ne-a părăsit Părintele nostru Ioan Gagiu (1911 — 2000)* (Diac. prof. univ. dr. Petre I. David) 361
- Ioan Alexandru (1941—2000), poetul și criticul literar a plecat dintre noi* (Diac. prof. univ. dr. Petre I. David) 366
- Profesorul universitar doctor Dan Alessandrescu (1911 — 2000), directorul Spitalului Polizu, a luat drumul veșniciei* (Diac. prof. univ. dr. Petre I. David) 369
- Cronică* (Pr. Nicolae Vladu) 374

DOCUMENTARE

- Diploma de înnobilitare acordată preotului român Ioan Funnai, din Remetea Chioarului, de către principele Transilvaniei Gheorghe Rakocz, al II-lea* (Laurențiu Ștefan Szemkovics) 388
- Evanghele Zappa (1800 — 1865), luptător pentru independența Greciei, moșier român și filantrop în mai multe țări* (Pr. prof. univ. dr. Gheorghe I. Drăgulin) 394
- Tehnici de comunicare interorganițională: comunicarea dintre Biserică și Armată* (Bogdan-Aurel Teleanu) 416
- Peșterile rupestre, cele mai vechi monumente istorice-religioase de pe teritoriul țării noastre* (Pr. prof. Ion Ionescu) 428

PARTEA OFICIALĂ

- Lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române: Sumarul ședinței de lucru din 12 — 13 septembrie 2000* 440
- Sumarul ședinței de lucru din 4 octombrie 2000* 492

RECENZII

- Institutul de lingvistică din București. Crestomația limbii române vechi. Vol. I (1521 — 1639), alcătuit de Emanuela Buză, Magdalena Georgescu, Alexandra Mareș și Florentina Zgraon. Coordonator: Alexandra Mareș, Editura Academiei Române, 1994, 246 pagini* (Pr. prof. Ion Ionescu) . . . 512